BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXII
D
17
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

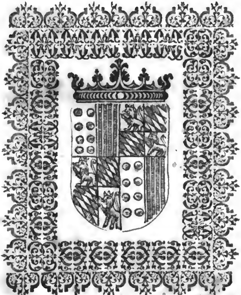
Digitized by Google

TRACTATVS CELEBRIS, ET INSIGNIS DE RITV NVPTIARVM, ET PACTIS

in Matrimonio Conuentis.

AVTHORE FRANCISCO MOLINO
I. C. Patritio Ilerdenſi,illiusq. olim Academiæ poſt Patrem Petrum,
primariæ functionis Canonicæ Profeſſore, & Cæſarei
Iuris Interprete.

AD ILLVSTRIS. ET NOBILISSIMVM D.D. FRANCISCVM de Moncada Comitem Oſonæ Vice-Comitem Caprariæ, & de Bas,&c.

Anno 1617.

CVM LICENTIA, ET PRIVILEGIO.
Barcinone, Ex Typographia Laurentij Déu,iuxta domum Regiam.

Expenſis IOANNIS SIMON.

Digitized by Google

APPROBATIO, ET LICENTIA.

TRACTATVM de Ritu Nuptiarum,& pactis in matrimonio conuentis a Franciſco Molins I.V.Doctore, Profeſſoreque celeberrimo,non minus fælici quam accurato ſtudio elaboratum,& ab Illuſtriſſimo D.D.Ludouico Sans Epiſcopo Barcinon.mihi commiſſum,lubens perlegi. Nihil autem ſacræ doctrinæ, aut bonis moribus quoquomodo aduerſum in eo reperi, imo maximam ingenij vim, methodum non vulgarem, breuitatem ſimul cum claritate coniunctam, omnium fere difficultatum, quæ in hac materia agitari ſolent ingenioſam enodationem, amplam denique I. V. ſupellectilem. Quibus de titulis eum typis digniſſimum cenſeo,vt per eos ad publicam ſtudiorum vtilitatem in lucem prodeat. Barcin. 29. Octob. M.DC.XVI.

Raphael Garau Societatis Ieſu Theologus.

L. Epiſcop.Barcinonen.

¶ 2 PRIVI-

Lo Duch de Alburquerque Loct. y Capita General.

PER quant per part de Iuan Simon Llibrater de la preſent Ciutat,nos es eſtat referit q̃ a gaſtos y deſpeſes ſues,enten imprimir vn libre intitulat: *De Ritu Nuptiarum & pactis in contractibus matrimonialibus inſertis*, lo qual fou compoſt per lo quondam Doctor micer Franceſch Moli , ab los hereus del qual ſes concertat, ſupplicant nos que peraque no ſie fruſtrat en los molts gaſtos y treballs que en la impreſsio ſe offerexen, foſſem ſeruits ferli merce cõcedirli licẽcia prohibitiua per lo temps ben viſt,E nos agut reſpecte al ſuſdit,y que viſt y regonegut lo dit llibre per perſonas doctes y eminents,aqui de manament noſtre es eſtat comes,ha conſtat eſſer molt vtil pera la coſa publica, y digne de ſer tret a llum,ho hauẽ tingut y tenim a be. Perço ab tenor de la preſent, de noſtra certa ſciencia deliberadament y conſulta,doná y cõcedim licencia y permis al dit Ioan Simon peraq̃ puga liberament fer imprimir lo dit llibre.Manant expreſſament a tots y qualſeuol Eſtampers y altres perſones de qualſeuol eſtat,o condicio ſien ſubjectes a ſa Mageſtat en los preſent Principat y Comtats conſtituits y cõſtituydors,que durãt lo temps de deu anys ques compten del dia de la data infraſcrita en auant,no imprimeſcan,ni vengan, ni imprimir ni vendrer faſſen lo dit llibre alt intitulat ſens orde y licẽcia de dit Iuan Simon,ſots pena de perdrer los libres ques trobarã imprimits mollos e aparells de la impreſsio,y de ſinch cents florins de or de Arago als reals cofrẽs aplicadors,ſots la qual pena diẽ y manã , no res meyns a tots y ſengles Officials,axi reals com de Barõs,y maiors cõ menors, q̃ la preſent noſtra licencia tinguen,guarden,y obſeruẽ,tenir, guardar y obſeruar faſſen,y contra no vinguen en manera alguna ſi la gracia de ſa Mageſtat tenẽ chara,y en la pena predita deſijẽ no incorrer. Dat.en Barcelona a 8.de Iuliol M.DC.XVII.

El Duque de Alburquerque.

Vt. de Salba & de Vallſeca Regens.
Vt. Don Chriſtophorus Gallart & de Traginer Reg.Theſau.

Michael Perez.

In diuer. lo. xviiij. fol.cxxviij.

ILLVS-

ILLVSTRISSIMO D. D.

FRANCISCO DE MONCADA

Comiti ampliſsimo Oſonæ, Vice-Comiti Caprariæ,& de Bas,&c.

Salutem , & gloriam Ioannes Simon.

PERVETVS meorum erga TVOS(COMES AMPLISSIME)obſeruantia,ſub TVA ditione TVIS permittentibus orta,iubentibus alta,fauentibus vegetata; cum verũ mearum naturam eſſe voluit,vt in lucem emiſſę,illicò ſe ad TVOS LARES , ſuâ ſponte recipiant. Fidem teſtor . Eductus nuperrime è typographeio meis ſumptibus Franciſci Molini V.I.D.ſcientiſsimi,tractatus hicce de Ritu Nuptiarum, cultus no contemnendi, cucurrit ſine mora ad TVVM pręſidium V.M.)non minori fide , quam ad Auguſtum, Domitianum,& Mœcenatem inclyti quondam vates confluxiſſe prædicantur . Iure, an iniuria Cenſeant helluones antiquitatum,quibus hoc certum eſt, & ſtabile , priſcis illis Imperatoribus,ac Regibus nihil habere quod cedat GENS MONCADA ad immortalitatem ſata,quippe quæ multis retrò ſeculis Regio ſanguine,Militari gloriâ, Rei ciuilis,& litterariæ peritiâ.Ampliſsimorum munerum ſplendore inclaruerit . Quęis ego Iſocraticam de TVA GENTILITATE panegyrim adnectens lucem afferre non contendo,ne illo reputer inſanior, qui leuia ſtipulæ flammulis meridianę luci opitulatur.

Clamant omnes nihil in tota Germania,ſuperâ inferâ ſereniſsimis vtriusq. Bauariæ Principibus Palatini Rheni lucidius,vnde tot Romæ Reges,idemq. Germanię Imperatores prodiẽre : & hanc certâ coniecturâ fatentur TVAE CLARITVDINIS radicem. Illa ſiquidem gente natiuam ſede exuberante,tranſmiſſa ante octingẽtos annos per Gallias ad Hiſpaniam vſque generoſa propago,& in opimo Catalauniæ ſolo per DAPIFERVM A MONCADA hinc inde diſſeminata,non prius palmites relegit,quam Regibus Aragonum,Comitibus Vrgelitanis,Foccijs, clariſsimisque Heſperidum ſtirpibus Lopezię,Luriæ,Alagoniæ,Lunę,Cerdæ inocularetur. Mirabilis plane propaginis vigor , & luxuries,Sed debita perenni ſollicitudini,& Conſtantiæ quâ eandem communium inimicorum ſanguine irrigaſtis. Scilicet id agebatis cum VESTRA, veſtrâtumq. Regum vexilla apud Catalaunos,Aragones,Valentinos,Baleares , Sardos,Siculos Afros,quâ mari,quâ terra explicantes hoſtiles copias ad vltimam vſque necem perſequebamini , glorioſa tropheą MONTIVM verticibus CATENIS appendebatis. Hæc quidem mihi celebranda animi fortitudo,quæ verè nobilitatem illuſtrat:non diues illa ſuppellex,non longè lateq. patens Imperium cuius luculentos panegyriſtas experior rerum in Hiſpania geſtarum ſcriptores:à quibus MONCADAE Marchiones,Comites,Vice-Comites , Barones in Sicilia,Aragonia,Valentia,& præſertim Cathalonia maxima ex parte ad TVAE FAMILIAE vectigal quondam ſpectanti decantantur. Iidem volumina implent honorificentiſsimis muneribus ad HANC GENTEM à Summis Imperatoribus delatis. Habuit namq. Tutores,Vicarios, Oeconomos,quos appellant maximos,Cubicularios,Oratores,Legumlatores,Myriarchos,Cancellarios,Præfectos Regum,Prouinciarum,Senatuum,Habuit ne quidpiam deeſſet honoris Templarium Magiſtrum vnum,per multos Eccleſiaſtas ad Archiepiſcopatum , Epiſcopatum , cæteraq. ſacerdotia euectos Et,ne vlterius veterum monumenta conſecter , Habet impræſentiarum Hiſpania CLARISSIMOS PRINCIPES GENITOREM TVVM, & PATRVVM MONCADAE CELSITVDINIS lumen geminũ vndequaq. coruſcans. PATREM Marchionem Aytonæ,&c.Principi legatione,Pręturaq multiplici defunctum: Patruũ Tarraconenſem Metropolim Archiepiſcopali ſceptro gubernantem. Viuant viuant fœlices,ac ſoſpites ad Neſtoris annos,& nobile gentilitium ęgregijs facinoribus exornare perſiſtant.

Ego ad res tuas (ILLVST. COMES) propius accedo,& poetice memor effati — *Ouid. 2. Meta.*

dicią. beatus

Ante obitum nemo, ſupremaq. funera debet,

obuolo ſilentio ea imia animi,& corporis decora TIBI hæreditario iure conceſſa,quibus equeſtris militiæ ordinem ab ineũte ætate cohoneſtas. Illud molli brachio attingere nõ debeo quo *gratior* effectus *maiorem* in dies *gratiam* TVAE Gentilitati adſciſcis. Scientiam,dico,antiquitatum,aſsiduum doctorum ſcrinia per veſtigandi ſtudium : veterum factorum in tenebris humana incuria deliteſcentium notitiam cum dictionis elegantia coniunctam. Vt merito in te vno nõ ſolum Muſæ omnes(quod de Herodoto prædicant)ſed tres etiam gratię conſediſſe dicantur . His præſidijs opus de rebus in Græcia a tuis popularibus geſtis omnibus numeris abſoluiſti:ad quod in vulgus dandum abſit vt ego TE hortaretur hoc monitoris perſonam mihi arrogare:diligentem tamen , ritu clienculi , operam , meam etiam induſtriam, quantacumq (illa eſt ad TVAS lucubrationes orbi vniuerſo communicandas ſemel ac iterum voueo.Nihil ſiquidem mihi magis in votis,quam TVI familitij albo maioribus notis aſcribi,Id ſi ratum dixeris, ac firmum, haud, credo, deſpicies pignus iſtuc litterarium meę in TVAM PROSAPIAM obſeruantiæ Quod ſi externo Calcographiæ cultu TVAM gratiam non demeretur;demereatur ſaltem ipſius iuris prudentiæ(quæ libri materies eſt) ſplendor quam maximus:AEqui etenim rerum ęſtimatoris partes ſunt iuris vel minimã particulam ſtudioſè colligere. Demereatur Auctoris iam fato abrepti TVIQ GENERIS obſeruantiſsimi dignitas venerabilis:habet nimirum, haud parum generoſitatis vita functorũ poſthumos ſœtus religioſè tutari.Imo in eo maximam iuſtitiæ partem ſitam eſſe teſtatur Philoſophorum apex. Vale(COMES CLARISSIME)& quod cœpiſti felix æuum quam longiſsimè extende,&c.

Martial. li. 4. epi. 72.

Ariſt. li. de virtute.

HVMA-

HVMANISSIMO LECTORI

TANDEM aliquando (Huma.Lect.) ab Excellenti.D.Fräciſci Molini ingenio,& fœcũda eiuſdẽ iuris ſcientia partu poſthumo ſeſe per typos in lucem mortaliũ effert tractatus de Ritu Nuptiarum Auctore(vt paucis multa complectar)clarus:Materia conducibilis:Methodo ingenioſus:ipſa deniq. Orbitate amabilis.Auctorem cõmẽdat ea in callendo ſubtilitas, & ediſſertando peritia, quâ per aliquot annos iuris prudentiã in florentiſſima academia Illerdenſi publicè profeſſus,cætera inter cæli eius ſidera admirabili ſcıẽtiarũ fulgore emicuit.Cui deinceps cũ,iam experientiâ valens,prudentiæ radios adiungeret Hiſpanæ Maieſtati tanto cæpit eſſe in pretio, vt ab ea in maiorem Balcarẽ Senatus Regij Conſiliarius cum honoraria toga mitteretur.Hac prouinciâ egregiè nõ modico temporis ſpatio functus ingraueſcente æuo ad patriũ ſolũ remeauit : non otium ambiens,ſed iuris volumina,quibus Barcinone accubus,& aſſiduus impalleſcens cõcinnauit huiuſmodi tractatum:non dedit in vulgus properante nimium fato:tradidit tamen edendum Patribus ſocietatis IESV, quorum Collegio ſua legabat Biblia.Eorum ſedulâ operâ vides, vt Molinas ab obliuionis tenebris, eius lucubrationes à blattis vindicentur : non parum hoc ipſo nomine commendabiles. Materies tractatus,quo in hac terrarum vniuerſitate frequentior, eo gratior eſſe conſueuit.Methodus, nunquã hactenus iuris ſcholas intrauit,debetur enim tota perſpicaci ingenio tãti Doctoris.Quare noua placebit.Priori libro,quibus in rebus matrimoniũ cum alijs contractibus,quâ cõtractus,conueniat,ediſſerit.Secũdo,quibus ab alijs contractibus,quâ Sacramentum diſcriminetur:Tertius in latè patentem pactorum campum excurrit.In quo difficillimæ iuris quęſtiones,caſus propè innumerabiles in vnam & alteram partem acti,tandem ex validiori veterum,atq.neotericorum auctoritate,& rationum pondere definiuntur.His omnibus titulis niſi ab mortalium iniuria,&

facili cuivis rigidi cenſura cachinni

Martial. lib.1. epi. 74.

aſſeratur opus;valeat ſaltem eiuſdem orbitas, quæ ſola circumvolãtium Momorum petulantiã retardare deberet. Quis etenim adeo ignauus vt poſthumæ grauiſſimi auctoris proli non parcat?quis adeo ignobilis,vt in partu vita functũ parentem vellicare contendat?Leporini animi ſignum hoc eſt

& lepores functi diaexant membra Leonis

In Anathol.li.1. tit.5. Iliad.18.

non leonini,& generoſi demortuas carnes faſtidientis:Mortuum ſiquidem a leone non attingi fama eſt,ait Homer.Scholiaſtes.Ergo (Lect.Huma.) liber hic ſiue Auctorem,ſiue Materiam,ſiue Methodum aſpicias à nemine corrodendus,commendandus ab omnibus.Tu eum habeto in manibus,luſtrato oculis,ſeruato mẽte;Diſces inde proculdubio certiſſimam nodos extricãdi rationẽ: Duceris(mihi crede)hoc filo per rectum iuris prudẽtiæ tramitem ad feliciſsimum humani huius labyrinthi exitum. Bene vale.

IN ERVDI-

IN

ERVDITISSIMI VIRI

FRANCISCI MOLINI

V.I.C. Peritiſsimi, PatritI Ilerdenſis,opus poſtumum de Ritu Nupt. lucem videns.

FOrcipe fatali (ſceluso immane!) MOLINI
Truncavit celeres invida Parca dies.
Ictu FOETVS item (dolor heu!) concuſſus eodem
Interiit,buſto ſtratus uterque,ſuo.
Obrutus ille jacet terrâ; jacet obrutus iſte
Pulvere,lethæis ambo vt humentur aquis.
Attamen hæredes tam diro funere moti,
Ad vitam FOETVM mox revocare ſtudent.
Vitâ functus erat,vitæ ſpiracula reddunt
Quam daret & Patri,ſi potuiſſet Amor.
Excultis datur illa typis NATOQ. PATRIQ.
Vivet fama huius,vivo animata libro.
Sic illi,quibus ipſe dedit ſua biblia,reddunt,
Mortua quæ dederat,iam rediviva typis.

OPERIS AVTHORI FRANCISCO MOLINO.

OCTASTICHON.

IVris pande Sophis cribratam pande farinam,
Magne MOLINE,famens te macer orbis avet.
Quæque molâ ingenii trivit labor improbus,acri
Comminuens ſtudio,ſparge per ora virûm:
MONCADÆ de Monte cadet Cryſtallina lympha
Cuî,fiet panis,miſta farina,libri.
Hunc ſale condîtum damus,en tibi Lector,edendum
Helluo librorum,ſi placet,eja vora.

EIDEM

De Ritu Nuptiarum librum ſcribenti.

COnnubI in celebri pompâ,lætoq. Hymenæo
Mos erat,umbriferâ nocte,præire faces.
Cinxia ſic Iuno,cui vincla jugalia curæ,
Nupturae Thetidi prætulit alma faces.
Conjugialis,Opus,ritus, dum prodit opacam
In lucem,rutilans fax quoque clara præit.
Cimmerias inter tenebras,noctemque ſubatram
Inſcitiæ,ceu fax,clare MOLINE,micas.

Irradia

Irradia Sophiæ fulgenti luce, facesque
Præfer; & in lucem nobile profer opus.
Noctivagæ, cæcæque procul, procul ite tenebræ:
Fax nova de NVPTIS jam præit, alma LIBRO.

5. 1. 4. 6. 3. 7. 8.
AuruM HabEt in CoeLIs
6.3.9. 5.4. 1.7.8. 2. 10.

In Barcinonenſi Collegio Societ. IESV pangebat.

AL AVTOR.

Soneto Eſdrujulo.

O Fabrica, que Dios enriqueciendote
gozar te dio de nombre tan magnifico
dibujete mi pluma en Geroglifico
qual perfeto Molino deſcriviendote.
MOLINO eres de ſangre: dixe, en viendote
pues la letra de tu, libro mirifico
entro con ſangre, ques licor cientifico,
con eſtudio, i ſudor ſiempre moliendote.
MOLINO eres de viento, celeberrimo
pues que volaſte mas que el viento erratico
moliendo harina de ſaber Platonico:
MOLINO tambien eres de agua, uberrimo
pues que ſupo mui bien tu ingenio platicò
llevar el agua a ſu MOLINO armonico.

EPIGRAMA

AL NOBILISSIMO S. D. FRANCISCO DE Moncada Conde de Oſona, &c.

Entre las Muſas Apolo, entre las Armas Marte, deſte libro Patron, i Mecenate benigniſſimo.

MONCADA excelſo Monte encadenado,
cuia empinada cumbre ſe levanta
tanto, que al empinado Olimpo eſpanta
permite, que ſe erija en tu collado,
Aquel MOLINO, que con eſtremado
artificio, labrò la dieſtra ſanta
en la fertil Ciudad donde quebranta
ſu raudal Segre en arenal dorado,
Aqui con claras aguas del Muſeo
la muela de ſu ingenio criſtalino
el candeal moliò de ſu Dotrina:
De aqueſta te haze plato mi deſeo;
recibela por ſer de aquel MOLINO
que moliò tan ſalubre, i blanca harina.

Iuan Simon.

LIBRO.

LIBRORVM COMPARATIONVM, DIFFERENTIARUM,& quæſtionum totius operis.

LIBER PRIMVS.

DE origine matrimonij, & illius præſtantia vnicum totius tractatus inſigne Anteludium, fol.1.pag.1.

Compa.1. *Matrimonium quatenus iuris gentium contractus, quid cum cæteris commune habeat,& quæ inde vtilitas,pulchra & ſubtilis indagatio, fol.4.pag.1.*

C. 2. *Contrahendi promiſsio non eſt contractus,id ipſum in ſponſalibus & matrimonio etiã iure nouo Concilij Trident. erudite tractatum, fol.6.pag.1.*

C. 3. *Vt in cæteris contractibus conſenſus exquiritur,in matrimonio præcipue;& an ſignis iure nouo Con.Triden. prolixe ſed vtiliter tractatum, fol.7.pag.2.*

C. 4. *In contractibus tractatus præcedit, id ipſum in matrimonio,& quæ inde vtilitas, fol.11.pag.2.*

C. 5. *Matrimonium ſocietati aſsimilari,quæq. inde ſequantur, fol.12.pag.1.*

C. 6. *Matrimonium nõ gratuitis.Contractibus comparari,breuiſsime declaratum, fol.13. pag.1.*

C. 7. *Teſtes in omnibus contractibus præſentes eſſe oportet,& quid conueniant partes intelligere,id ipſum in matrimonio,& iure nouo Con.Trid. ibidem.*

C. 8. *Teſtes in grauibus,graues.Et omni exceptione maiores eſſe oportet,in matrimonio id ipſum,& an iure nouo Con.Trident. inſigniter agitatum, fol.14.pag.1.*

C. 9. *Contractus quid facti dici,Matrimonium itidem,& quæ inde vtilitas,luculento tractatio, fol.17.pag.2.*

C. 10. *Vt cæteri contractus coniecturis,& præſumptionibus adiuuantur,matrimonium itidem;Et an id hodie attento Sacri Tridentini decreto,Concilij Luculenta,& vtilis indagatio, fol.20.pag.1.*

C. 11. *Annuli traditio antiquitus perfectum contrahentium conſenſum deſignabat, num id ipſum in matrimonij contractu olim,& hodie ex ſacro Tridẽtino Concilio, non iniucunde tractatum, fol.23.pag.2*

C. 12. *Præſumptionibus contractus, iuuantur;An ædem ipſe iure nouo Sacri Con.Trident. vindicent in matrimonio,paucis explicatur, fol.26.pag.2.*

C. 13. *Traditionibus rerum transferri dominia, An ſponſæ traditio à ſeipſa vel parentibus facta matrimonium inducat, Et quid iure nouo Concilij Tridentini, non in ſubtiliter declaratur, fol.28.pag.2.*

C. 14. *Minor contrahens & alienans, quemadmodum maior factus alienationem ratam habere expreſſè & tacitè poteſt;Sic minor ſponſalia contrahens,& ſi non valeant, maior factus,rata ſignis habere poteſt.Et an hodie ex S.Trident.Con. fol.30.pag.2.*

C. 15. *Pacta contrahentium confeſsione probãtur, Matrimonium itidem, An autem vnius vel amborum coniugum confeſsio exquiratur,quidq. attento iure nouo Sacri Con. Trid. plena manu declaratur, fol.32.pag.2.*

C. 16. *Iuramentum in probationis ſupplementum in contractibus datur,id ipſum in matrimonio,& an ex iure nouo Sacri Trid.Concilij explicatur, fol.36.pag.1.*

C. 17. *Contractus in dubio licitus iudicandus, & pro illius validitate pronuntiandum id ipſum in matrimonio & ſponſalibus.Quid etiam iure nouo S.Con.Trid. fol.37.pag.1.*

C. 18. *Matrimonium in vltimo mortis articulo contrahi ſicut & cæteri contractus;An au-*

tem filÿ inde ſuſcepti legitimi efficiantur etiam ad excluſionem ſubſtituti; Quid rurſus de iure nouo S.Con.Trid.quotidiana multa,lucido explicantur, fol.38.pag.2.

C. 19. Ciuilis & naturalis obligatio ex legitimo oritur contractu,ex reprobo nulla; Quid vero in matrimonio contracto aduerſus S.Con.Tridentini decretum, & quę inde vtilitas,ſubtilis,diligens,& vtilis etiam explanatio, fol.45.pag.1.

C. 20. A tenore verborum quis,& qualis contractus iudicandum,ſponſalia itidem, & matrimonium,qua verborum conceptione agnoſcantur,& quid iure nouo Sacri Conci. Tridentini, fol.54.pag.1.

C. 21. Matrimonÿ contractus an bonæfidei vel ſtricti iuris, ſimiliter ab eo actio deſcendens qualis,noua & ſubtilis diſputatio,& quæ inde vtilitas, fol.57.pag.1.

C. 22. Contractus matrimonÿ an nominatus vel innominatus;actionis nomen quale,iucunda,& noua tractatione explicatum, fol.58.pag.2.

C. 23. Formula matrimonÿ contractus,quæ olim & hodie;Quæ etiam in eo ſunt ſubſtantialia,naturalia,& accidentalia, fol.62.pag.1.

C. 24. Populari actione aduerſus rempublicam geſta infringuntur,matrimonium,populari etiam accuſatione defertur, fol.64.pag.2.

C. 25. cõtractus omnes mãdato expediri procuratorio,matrimonium itidem,& an iure nouo S.Con.Tridentini explicate tractatum, fol.65.pag.2.

C. 26. Contractus pure,in diem,& ſub conditione celebrãtur; Matrimonium conditionale qualiter cõtrahatur: An ſit actus legitimus:& quid iure nouo, S.Concil. Triden. fol. 70. pag.2.

C. 27. Voluntas interna hominum ſicut nõ ſufficit in eorum actibus,& teſtamẽtis,ſic neque in matrimonio,idq. iure nouiſſimo Con.Triden. fol.77.pag.1.

C. 28. Promiſsio cõtrahendi cum nullam repromiſsionem eiſdem verbis expreſſam deſideret,an ſic in ſponſalibus,ibidem pag.2.

C. 29. Promiſsio matrimonÿ cõtrahẽdi abſenti facta,neq. acceptata,ſicut in cæteris cõtractibus nõ obligat,ſic in matrimonio idipſum,& an iure nouo Con.Trid.fol.78.pag.2.

C. 30. Calore iracundiæ celebratos contractus retractari,an idipſum in ſpõſalibus vel matrimonio,& quid iure nouo Con.Triden. fol.81.pag.1.

C. 31. Cæcus,mutus,ſurdus,qui contrahere nequeunt,vel teſtari,num matrimonium cõtrahere poſsint,etiam hodierno iure Cõcilÿ Trid. fol.82.pag.2.

C. 32. Contrahens abſq. animo ſe obligãdi,an vere obligetur,quid item in cõtractu matrimonÿ,& quid iure nouo Concil.Triden. fol.83.pag.2.

C. 33. Fideiuſſorem in cõtractibus dari poſſe,num id ipſum in matrimonio hodierno iure Concilÿ Triden. fol.84.pag.1.

C. 34. Pignora an interuenire in contractu matrimonÿ poſsint,ſicut cæteris contractibus, & an iure nouo Concilÿ Triden. ibidem pag.2.

LIBER SECVNDVS.

Differentia.1. Conditiones impoſsibiles contractus omnes vitiare, matrimonium minime: Alia rurſus ad intellectum cap.fina.de condi.appo. non in eleganter differuntur, fol.85. pag.2.

Dif. 2. In contractibus conditionalibus pendente interim conditione,recedere nulli partiũ licet:in matrimonio ſub conditione contracto quid;Et an iure nouo S.C.Trid. nouo conſenſu opus ſit, fol.87.pag.1.

D. 3. Conditiones in contractibus poſitæ,quæ illorum aduerſantur ſubſtantiæ,veluti nuſquã adiectæ contractus non vitiant;cur in matrimonio ſecus,& alia ad S.C.Triden. declarationem lucido adnotata, fol.89.pag.1.

D. 4. Error omnibus nocet cõtractibus, Matrimonio quãdoq. & quibus in caſibus.f.91.p.1.

Dif.5.

INDEX.

D. 5. *Dolus dans cauſam contractui bonæ fidei, vel ſtricti iuris vitiat contractum matrimonium minime, & quæ ſit ratio, fol. 92. pag. 1.*

D. 6. *Maioribus ex cauſa in integrum reſtitutio datur; Minoribus iure competit ordinario, in contractu matrimonij ſecus, ibid. pag. 2.*

D. 7. *Contractus, etſi iuris gentiũ ex cauſa a ſummis Regibus, & Principibus tolli aut ſaltim reſtringi poſſe: Matrimoniũ vero quia ſacramentũ nullo Regũ imperio, fol. 94. p. 1.*

D. 8. *Matrimonium contrahentes, an latens, & occultum vitium, aut morbum detegere teneantur, quemadmodum in emptionis contractu, faceta diſceptio, fol. 98. pag. 2.*

D. 9. *Compromiſſum tranſactionem, arbitrium, de quibusvis contractibus, fieri de matrimonio minime, fol. 99. pag. 1.*

D. 10. *Contractuum profanarumq; cauſarum ſeculares fore iudices, matrimonij ſolos Eccleſiaſticos; quid etiã vbi incidenter apud laicos de matrimonio ageretur, multa in praxi quotidiana & vtiliſsima latiſsime tractantur, fol. 100. pag. 1.*

D. 11. *Contractus etſi clandeſtini valẽt matrimoniũ irritum eſt: ſubinde multa vſu frequẽtia, & quotidiana ex S. Conc. Trid. decretis, pro fuſa declaratione enucleata, f. 103. p. 1.*

D. 12. *Contractus omnes inter conſanguineos, & affines fieri, matrimonium minime, fol. 110. pag. 2.*

D. 13. *Contractus & cum infidelibus celebrantur, matrimonium quatenus Sacramentum nullo iure, fol. 111. pag. 1.*

D. 14. *Matrimonium quatenus contractus, mutuo coniugum conſenſu diſſolui poteſt: vt Sacramentum nullo iure licet, ibid. pag. 2.*

D. 15. *Dominium ſui ipſius nec proprij corporis in alium poteſt in contractibus transferri: in matrimonio ſic quatenus Sacramentum egregia differentia, fol. 112. pag. 1.*

D. 16. *Contractibus vt obſeruentur pœnam adijcere ſolent contrahentes, ſi non obſeruetur iuſte exigitur pœna, in matrimonio quia Sacramentum minime, ibid. pag. 2.*

D. 17. *Contractus metu celebratus, non ipſo iure nullus, at matrimonium quia Sacramentum; metu contractum omnino nullum, quid rurſus nouo Concilio Tridentino, multa eleganter explicata, fol. 114. pag. 1.*

D. 18. *Contractus nulli etſi Pij & iuſti ex ſe ipſis gratiam conferunt, Matrimonium vero quatenus Sacramentum vtiq. fol. 118. pag. 2.*

LIBER TERTIVS.

Præludiũ vniuerſi tractatus. Pacta quæ in contractu matrimonij opponi poſsint necne, varijs declaratum exemplis, fol. 119. pag. 2.

Quæſtio. 1. Donationes inter virum & vxorem quæ in contractu matrimonij celebrantur, quando validæ vel inualidæ plena manu declaratum, fol. 123. pag. 2.

Quæſt. 2. Pactum in contractu matrimonij inter virum, & vxorem vt primogenitus ſuccedat excluſis cæteris filijs, an valeat quæſtio antiqua diligẽter, & vtiliter explicatur, fol. 138. pag. 2.

Quæſt. 3. Pactum in capitulis matrimonialibus contractum quo maritus, & vxor conueniunt, vt datis filijs ex ſecundo coniugio, filij prioris ſint hæredes, an valeat, & quem effectum operetur egregie declaratum, fol. 143. pag. 2.

Quæſt. 4. Filius hæreditatus in capitulis matrimonialibus per coniuges, ſi factus maior, & vxorem ducens moriatur, nullis relictis filijs. hærede extraneo inſtituto, mortuo demum patre, alio inſtituto hærede, quis eorum præferendus in bonĩs hæreditatis, egregia diſceptatio. fol. 146. pag. 1.

Quæſt. 5. Reſeruatio vſusfructus vel certæ quantitatis in donatione hæreditatis filio facta, an præſuponat donationem vniuerſalem omnium bonorum præſentium, & futurorum, ſubtilis & elegans caſus, fol. 147. pag. 1.

Queſt. 6. Pactum de donando, vel hæreditando in capitulis matrimonialibus contractum, an communi coniugum conſenſu poſsit reuocari vtilis controuerſia, & vtilia multa in eadem edocta, fol.149.pag.2.

Queſt. 7. Pactum de hæreditando, vel donando in capitulis matrimonialibus contractum, in quibus caſibus poteſt reuocari, quæ in reuocatione ſolemnitas requiratur, fol.156.p.1.

Queſt. 8. Promiſsio hæreditandi, vel donandi facta à patre filio contemplatione matrimonij, an patrem obliget ac ſi vere promiſiſſet, & an cogi poſsit vt id faciat, quotidiana quæſtio agitur, fol.157.pag.2.

Queſt. 9. Pactum a patre factum contractu matrimonij de hæreditate æqualiter inter filios diuidenda, an valeat, de veritate diſputatur, fol.160.pag.1.

Queſt. 10. Donatio facta in contractu matrimonij filio, & illius filijs, an libera ſit quoad patrem filiorum, ita vt vni & non cæteris donare poſsit vel relinquere; Ardua excutitur controuertia, fol.162.pag.1.

Queſt. 11. Donatio facta in capitulis matrimonialibus filio, & illius filijs; quando filij ſecundi vel vlterioris matrimonij vocati cenſeantur, vt eos poſsit pater ad res donatas admittere, quæſtio famigerata agitatur, fol.166.pag.1.

Queſtio. 12. Donatio filio vel filiæ facta contemplatione matrimonij, an reputetur pro cauſa finali vel impulſiua & quę inde vtilitas, fol.169.pag.2.

Queſt. 13. Pater qui filio contemplatione matrimonij donationem vel hæreditamentum facere promiſsit, contracto per filium matrimonio, & cum liberis decedente ſine teſtamento, poſsit vni donare tantum, an vero omnibus teneatur, ſingularis caſus, fol.171.pag.2.

Queſt. 14. Donatione facta in capitulis matrimonialibus a patre filio, illius filijs, & quibus voluerit; An ſit liberum filio ad res donatas etiam extraneos vocare, frequens caſus, fol.173.pag.1.

Queſt. 15. Donatione facta in contractu matrimonij filio & ſuis, qui contineantur, & an filios hęredes eſſe oporteat, elucidatur, fol.176.pag.1.

Queſt. 16. Donatione in contractu matrimonij filio primogenito facta, ſi naſcatur filia an hæc res donatas conſequi poſsit, fol.179.pag.1.

Queſt. 17. In donatione facta a patre filio in contractu matrimonij; & illius etiam filijs, quorum aliqui nati fuerant tempore donationis, an poſsit pater de rebus donatis in poſtea natos diſponere; articulus inſignis concinne explicatus, ibid.pag.2.

Queſt. 18. Pater in donatione facta filio contemplatione matrimonij; vbi certam ſibi portionem ad teſtandum reſeruauit, ſi inteſtatus moritur, An ad hæredes legitimos, vel donatarium portio reſeruata peruenire debeat, fol.181.pag.1.

Queſt. 19. Donatione facta ab vxore in contractu matrimonij filijs ex eodem matrimonio naſcituris, An mortuo viro non obſtante donatione ſecundo nubere poſsit, & de dote data diſponere, fol.182.pag.1.

Queſt. 20. Pactum in contractu matrimonij, dum filius vel filia nuptui traduntur, quibus ij quam ſperant alicuius ſucceſsionem reſeruant an valeat, ibid.pag.2.

Queſt. 21. Donatio facta contemplatione matrimonij, an conferri debeat, fol.183.pag.2.

Queſt. 22. In pactis & donationibus quę fiunt in contractu matrimonij ſicut in teſtamentis, ſubſtitutiones confici, quales ſint, & quo nomine appellentur, cuius etiam ſint effectus, fol.185.pag.2.

Queſt. 23. Subſtitutiones & vincula quę donationibus inſeruntur in capitulis matrimonialibus factis, An latam de vno ad alium caſum interpretationem, vel de perſona ad perſonam, recipiant non parua agitatum diligentia, fol.188.pag.1.

Queſt. 24. Coniecturę quales ad inducendum perpetuum fideicommiſſum conuentionale in donationibus factis in capitulis matrimonialibus; Et an eædem ipſæ ſufficiant ad fœminarum excluſionem, anceps decertatio, fol.197.pag.2.

Queſt. 25. Fideicommiſsi cōuentionalis trāſmiſsio pendēte conditione de cedente, quemadmodum

modum

modum fiat,& qua ratione in tex. in § ex conditionali inſt. de verb. obliga. inſigniter declaratur, fol. 224. pag. 1.

Quæſt. 26. Conuentione facta in contractu matrimonij, qua primogenitus vocatur,& grauatur ſi ſine liberis decedat bona ſecundogenito reſtituere; An primogenito religionem ingreſſo, monaſterium conditionem ſi ſine liberis faciat deſſicere, agitatur, fol. 229. pag. 1.

Quæſt. 27. Vocato primogenito habili in capitulis matrimonialibus, quæ ſub his verbis habilitas requiratur: Rurſus data in eiſdem eligendi ſuum hæredem facultate, quis, qualis, & quando eligi poſsit remiſsiue, fol. 231. pag. 1.

Quæſt. 28. Pacta, vincula, & fideicommiſſa, quæ fiunt in capitulis matrimonialibus in fauorem primogeniti, vel deſcendentium, An impediant dotis, vel donationis propter nuptias conſtitutionem, vel reſtitutionem aduerſus diſpoſitionem tex. in authentica quæ C. com. delega. vtilia multa, ibidem pag. 2.

Quæſt. 29. Pactum in contractu matrimonij adiectum ut filius primogenitus uxorem ducere teneatur cum conſilio vel conſenſu parentum ſuorum, vel ſi vnus ex his mortuus foret de conſilio ſuperſtitis ſub pœna priuationis hæreditatis alteri, quem elegerint filio deferendæ, cuius ſit effectus, fol. 235. pag. 2.

Dubia a ſacro data Senatu eodem ordine reſoluuntur. In fauorem illuſtrium dominorum de Mont Cortes, &c. fol. 240. pag. 2.

Quæſt. 30. Pactum inter coniuges de lucranda dote, vel donatione propter nuptias altero præmoriente, An validum, fol. 247. pag. 1.

Quæſt. 31. Pactum a fratre factum in capitulis matrimonialibus cum ſororem nuptui tradidit, quo dotem ſibi reddi poſt mortem illius ſtipulatur; an in præiudicium ſororis teſtatis, & alium quam fratrem hæredem inſtituentis valeat, fol. 249. pag. 2.

Quæſt. 32. Pacta dotalia de inuicem ſuccedendo, vel dotem aut donationem propter nuptias lucrando, cum donationes ſint, An inſinuatione egeant nec ne? fol. 250. pag. 2.

Quæſt. 33. Pacta de lucranda dote, vel donatione propter nuptias, An filiorum natiuitate euanescant ex diſpoſitione l. ſi unquam, fol. 252. pag. 1.

Quæſt. 34. Pacta dotalia in matrimonio dicta, an in augmento dotis, vel donatione propter nuptias repetita intelligantur, fol. 253. pag. 2.

Quæſt. 35. Pactum in matrimonij contractu celebratum, quo vxor vel maritus filijs ex eo matrimonio communibus certam portionem reſeruarunt; an mortuis filijs remanentibus ex his nepotibus, ad eos pertinere commodum reſeruationis debeat, non vulgaris quæſtio, fol. 255. pag. 2.

Quæſt. 36. Poſt pactum initum, quo morte vxoris vir dotem vel certam partem illius lucratur, ſi poſt vxori integram dotem reſtituere promiſerit, an lucri pacto renunciaſſe videatur, fol. 257. pag. 2.

Quæſt. 37. Pacto in matrimonio conuento de certa dotis portione lucranda, ſtantibus filijs primi matrimonij, An intelligatur detracta prius per filios legitima perplexa diſputatio, fol. 259. pag. 1.

Quæſt. 38. Pactum de lucranda dote in contractu matrimonij celebratum, an ad iocalia, & alia præter dotem ſponſæ data extendatur, ut ea maritus lucretur, fol. 260. pag. 2.

Quæſt. 39. Pactum in matrimonij contractu celebratum, quod non ſoluta dote, interim certa portio pro intereſſe genero detur ad rationem alicuius quantitatis pro centenario valeat, & celebris quæſtio traditur, fol. 263. pag. 1.

Quæſt. 40. Pactum in contractu matrimonij inter generum & ſocerum, quo ſocer genero & filiæ alimenta dare promiſit; ſi tempus expreſſum non ſit? An de perpetuis alimentis intelligatur, fol. 267. pag. 2.

Quæſt. 41. Pactum in contractu matrimonij a genero initum cum ſocero ſuo ne vxorem alere teneatur, An valeat nec ne dote per eum recepta; caſus multi declarantur, fol. 268. pag. 2.

INDEX.

Quæſt. 42. Pacto vbi vir dotem vel aliquã illius partem lucratur, vbi vxori denegat alimenta; An dotis lucro ſe ipſum faciat indignum, fol.270.pag.2.

Quæſt. 43. Pactum inter patrem & filium contractũ in matrimonio, quod vbi ab eo filius recederet ſibi dotem, & illius augmentum reſtitueret: An ad donationem propter nuptias extendi poſſit, fol.275.pag.1.

Quæſt. 44. Pactum in capitulis matrimonialibus contractum, quod vxore ſine liberis decedente maritus certam datæ dotis portionem conſequatur: An mora mulieris in non ſoluendo comiſſa, ipſa interim moriente maritus dictam portionem lucretur, fol. 274. pag.1.

Quæſt.45. Pactũ legis comiſſoriæ nec fauore quidem dotis vel mulieris in matrimonij cõtractu adiectum valet; & quando ſuſtineatur vtiliter declaratur, fol.275.pag.1.

Quæſt.46. Vxor quæ in contractu matrimonij dare bona ſua marito in dotem promiſit: An his ipſis verbis bona ſua omnia in dotem dediſſe videatur, fol.276.pag.2.

Quæſt.47. Pactum in cõtractu matrimonij, quod poſſit plus relinquere coniux præmoriens alteri, quam vnicui minus ex liberis primi matrimonij aduerſus diſpoſitionem l.hac edictali C.de ſecun.nup.an valeat, fol.278.pag.1.

Quæſt.48. Pacto de lucrãdo dotem vel illius portionem inito in capitulis matrimonialibus, muliere ſecundo nubente, & eidem fratre vel altera extranea perſona dotem dante, num ea conuentione diſpoſitio l.hac edictali C. de ſecun. nup. ſublata cenſeatur, ibidem pag.2.

Quæſt.49. Pacto de lucranda dote vel illius parte contracto inter virum & vxorem, An poſſit maritus renunciare conſtante matrimonio in fauorem mulieris: Et an per mariti creditores veluti in fraudem facta retractari renunciatio poſſit nec ne, fol.279.pag.1.

Quæſt.50. Pacto inito in contractu matrimonij, quo mulier conuenit vt præmoriente marito veſtes ſibi & ornamenta præcipua forent: An mortuo, veſtes pretioſæ & magni valoris iocalia, illius lucro cedant plena manu declaratur, fol.281.pag.1.

Quæſt.51. Pacto in contractu matrimonij celebrato quod præmoriente ſine liberis vxore, maritus dotem vel certam illius portionem lucretur. An à contrario eiuſdem pacti ſenſu extantibus liberis maritus excluſus cenſeatur, fol.283.pag.2.

Quæſt.52. Pactum in capitulis matrimonialibus contractum inter virum & vxorem, quo mulier vbi maritus ad inopiam vergeret, dotem non repetituram promittit, an valeat nec ne queſtio anceps, fol.285.pag.1.

Quæſt.53. Pactum de lucranda dote in caſum mortis collatum, An verificetur vxore Religionem ingrediente, fol.287.p.1.

Quæſt.54. Pactum dotale in vno caſu conceptum quando ad alium extendi poſſit: Et an caſus omiſſus pro omiſſo habendus ſit, fol.289.pag.1.

Quæſt.55. Patre vel extraneo ad ſtipulandum dotem à muliere adhibitis in contractu matrimonij; An donandi animo adhibiti cenſeantur, fol.293.pag.1.

Quæſt.56. Pater in cõtractu nuptiali an poſſit in dote data filię, fideicommiſſum inſtituere, nec ne, & quibus in caſibus liceat, fol.295.pag.2.

Quæſt.57. Aeſtimatę res & in dotem date marito, ſoluto matrimonio niſi aliud pacto fuerit conuentum in contractu matrimonij, vxori nec illius heredibus reddi; pacto vero inito quid: Et an æſtimatio in omni caſu emptionem faciat, fol.297.pag.2.

Quæſt.58. Pactum in contractu matrimonij cum ſecundo viro ut vxor filijs prioris matrimonij niſi legitimam relinquere non poſſit reliqua hereditate apud filios illius coniugij remanente validum: Et an idem cum ſecundus maritus ſtipulatur nomine filiorum, grauis antiquorum contentio agitatur, fol.302.pag.2.

Quæſt.59. Pactum in matrimonio contractu, quo mulier matrimonio morte viri ſoluto dotem apud filios illius remanſuram promittit, nullum: quin nubendo libertatem refert; Et quid ſi ab extraneo, caſus vtilis & ſubtilis enucleatur ſubtiliter, fol.304.pag.2.

Quæſt.60.

Quæſt.60. Pactum a patre vt dos aucta ab eo ſecundo filię viro ipſa præmortua remaneat apud virum an valeat, & poſsit per filios prioris reuocari matrimonij ex diſpoſitione, l. hac ædictali. C. de ſecun. nup. fol. 307. pag. 1.

Quæſt.61. Pactũ in matrimonio quod vxor etiam præmoriens donationem lucretur propter nuptias, quemadmodum valeat, & an extantibus filijs ſuſtineri poſsit, fol. 309. pag. 1.

Quæſt.62. Conuentio facta in contractu matrimonij qua vxor inops renunciat beneficio authenticæ præterea. C. vnde vir & vxor, an valeat nec ne, nouus & dubius caſus agitatur, fol. 310. pag. 2.

Quæſt.63. Conuentione facta in contractu matrimonij de lucrando dotem vel donationem propter nuptias ab eo qui ſuperuiuit non extantibus filijs; An habuiſſe ſufficiat etſi præmortui fuerint coniugi ſuperſtiti, fol. 313. pag. 1.

Quæſt.64. Augmentum dotis, vel donatio propter nuptias in contractu matrimonij quantũ eſſe debeat; Ex conuentione autem totum pendet: Quid rurſus cum nihil dictũ ſit, fol. 314. pag. 1.

Quæſt.65. Matrimonio an ſocietas ipſo iure contracta dicatur: Et text. in ca. cum ſocietas 27. queſt. 2. declaratus, fol. 315. pag. 1.

Quæſt.66. Conuentione facta, & ſocietate expreſsim inita in contractu matrimonij, ſi poſt illud putatiuum deſegatur, an ſint lucra communicanda, ac ſi verum foret, fol. 316. p. 1.

Quæſt.67. Societate in matrimonij contractu inita, muliere adulterium comitente; An ſicut dotem ſic, & bona perdat lucrata, noua queſtio agitatur, fol. 317. p. 1.

Quæſt.68. Contracta in matrimonio ſocietas, an cohabitationem & traductionem requirat mariti & vxoris vt communicari lucra debeant, fol. 318. pag. 1.

Quæſt.69. Mulier etiam indotata quemadmodum ad ſocietatem admitti poſsit: Et an ſocietas leonina valeat iudicari, fol. 319. pag. 2.

Quæſt.70. Societate in matrimonio contracta, An turpis & illiciti queſtus inita cenſeatur. fol. 320. pag. 2.

Quæſt.71. Societas quę & qualis inter coniuges contrahi poſsit; Et de vulgari contrahendę ſocietatis inter ruſticos formula in Cathalonia, fol. 321. pag. 2.

Quæſt.72. Augmentum valoris quod temporis beneficio prouenit in rebus mariti, an vti meliorationem vxor petere poſsit, fol. 323. pag. 2.

Quæſt.73. Aeſtimationis ratio qualis in meliorationibus fieri debeat: Tum quid quando magis impenſum, vel melioratum, aut è contrario, fol. 324. pag. 2.

Quæſt.74. De æſtimatoribus, & quid in his obſeruandum ſit, fol. 326. pag. 1.

Quæſt.75. Bona ab vxore queſita ratione huiuſmodi conuentionis, an reſeruanda ſint filijs prioris matrimonij, nec ne in vim l. hac ædictali C. de ſecun. nuptijs, fol. 327. pag. 1.

Quæſt.76. Res à marito emptæ conſtante matrimonio ex ea pecunia quam maritus ante cõtractum matrimonij propriam habebat, an veniant cum vxore communicãdæ, fol. 327. pag. 2.

Quæſt.77. An ſi in contractu matrimonij coniuges admitti ſoleant ad lucra, ſi dictum nihil ſit nec conuentum, an eo ipſo coniux admiſſa cenſeatur, fol. 328. pag. 1.

Quæſt.78. Diuiſio bonorum in hiſce conuentionibus quomodo facienda ſit, & aliæ plures quæſtiones ad dictam diuiſionem pertinentes enucleatæ, fol. 329. pag. 1.

Quæſt.79. Renunciationem vim donationis habere, neq. ipſam præſumi: Rurſus in quo differat à pacto, & alia curioſa indagine declarata, fol. 331. pag. 1.

Quæſt.80. Pactum vel renunciatio per filiam dote contentam facta, qua bonis paternis vel maternis renunciat, an iure valida ſit, vel improbata multa hinc inde non parua diligẽtia tractantur, fol. 332. pag. 2.

Quæſt.81. Promiſsio renunciandi iurata in capitulis matrimonialibus, an ſola ſufficiat in terminis cap. quamuis pactum de pact. in 6. vt filiam ab hereditate paterna excludat, fol. 335. pag. 1.

Quæſt.82.

Quæſt.82. Renunciatio iurata facta per filiam in contractu matrimonij patri abſenti, an valeat; Et quando acceptatio vel ratihabitio requiratur, fol.336.pag.1.

Quæſt.83. Renunciatio hæreditatis paternæ per filiam facta in contractu matrimonij fratribus ſuis abſq. patris conſenſu, an iure ſuſtineatur etſi fuerit iurata, fol.338.pag.1.

Quæſt.84. Renunciatio per filiam patri facta de illius hęreditate in capitulis matrimonialibus tacitam habet conditionem, ſi filia renuncians ſuperuiuat, & quæ inde vtilitas. fol.340.pag.1.

Quæſt.85. Filia quæ in capitulis matrimonialibus paternæ renunciauit hæreditati cum iuramento in fauorem fratruum, an ſoli fratri recipienti, an vero alijs omnibus proſit. fol.342.pag.1.

Quæſt.86. Renunciatio iurata per filium patri facta, an æque ipſi, ſicut filiæ noceat iuxta diſpoſitionem tex. in cap. quamuis pactum de pact. in 6. fol.346.pag.2.

Quæſt.87. Filia annis minor cũ iuramento in contractu matrimonij renuncians iuxta diſpoſitionem tex. in dict. cap. quamuis pactum, an eandem ipſam obliget ac ſi maior foret. fol.348.pag.1.

Quæſt.88. Filia renuncians in capitulis matrimonialibus portioni paternę, An auctis facultatibus patris poſſit denuo experiri, & reliqua petere, ibidem pag.2.

Quæſt.89. Filiæ renunciatio adhibito iuramento ſiue in cõtractu matrimonij, ante, vel poſt, nocet indiſtincte; Et id ipſum cum dotis nomine nihil recepit, fol.349.pag.2.

Quæſt.90. Pater ad ſecunda vota tranſeunte cui ante filia paternam renunciauerat cum iuramento ſucceſſionem, an poſſit ad bona renunciata regreſſum habere renunciatione nõ obſtante, fol.350.pag.2.

Quæſt.91. Renunciatio per filium vel filiam facta matri in contractu matrimonij de bonis maternis, an patri vſumfructum in bonis aduentitijs habẽti poſſit præiudicare, fol.351. pag.2.

Quæſt.92. Facta per filiam renũciatio de hęreditate paterna in capitulis matrimonialibus, quando & in quibus caſibus ipſam abinteſtati ſucceſſione excludat, multi caſus vtiliter declarantur, fol.354.pag.1.

Quæſt.93. Renunciatio filię in capitulis matrimonialibus qua ſe bonis paternis, maternis, & fraternis renunciare iurat, quid & quantum operetur non longa reſolutione tractatũ. fol.357.pag.2.

Quæſt.94. Renuncians filia cum iuramento paternę ſucceſſioni, quando & quibus caſibus hæres inſtitui vel eidem aliquid legari poſſit, fol.359.pag.2.

Quæſt.95. Renunciatio filij vel filię in contractu matrimonij, an ex ſuperuenientia liberorum reuocetur, fol.360.pag.2.

Quæſt.96. Filia maior annis 25. renuncians in contractu matrimonij cum iuramento, enormiſsimę læſę an reſtituatur, Quando etiã læſa enormiter, vel enormiſsimę dicatur, multa hinc inde vtiliter explicantur, fol.362.pag.2.

Quæſt. 97. Filia annis minor renuncians in capitulis matrimonialibus ſimul cum iuramẽto, quemadmodum reſtituatur, & in quibus caſibus, fol.365.pag.2.

Quæſt.98. Renunciatio per filiam facta in matrimonij contractu vi, dolo, aut metu paterno, quemadmodum infringi non obſtante poſſit iuramento, fol.367.pag.1.

Quæſt.99. Filia matrimonium contrahens ſpirituale dote accepta, ſimulque renuncians hæreditati paternæ, vel maternę, an læſa enormiter vel enormiſsime reſtitui poſſit, & de intellectu tex. in cap. 16. ſeſſio.25. S. Tridentini Concilij, fol.368.pag.1.

LOCA

LOCA IVRIS COMMVNIS TAM CÆSAREI, QVAM PONTIFICII, ET CONSTITVTIONVM CATHALONIAE,

quæ in hoc tractatu de Rit. Nup. & Pac. in Matri. Conuen. cura ſumma, & diligentia explicantur, & eiſdem notabiles, & germani intellectus aſſignantur.

Ex ff. veteri.

L.liberorum.§.fi.de his qui notan.infam.declaratur,l.3.q.29.n.63.f.239.p.1.
L.3.§.etſi hæres ſic de minor.declaratur,l.3.q.29.nu.79.fol.239.p.2.
L.cum maritus in §.fi.de pactis dotal.declaratur,l.3.q.31.n.8.f.250.p.1.
L.cum vir de iure dot.declaratur,l.3.q.33.n.3.f.252.p.1.
L.pater de dolo malo declaratur,l.3.q.39.n.17.f.264.p.1.
L.profectitia §.ſi quis certam de iur.doti.declaratur,l.3.q.39.n.61.f.266.p.1.
L.ſi liberis de pactis dotal.declaratur,l.3.q.49.n.8.f.279.p.1.
D.l.iterum declaratur, l.3.q.49.n.8.f.279.p.1.
L.inter ſocerum §.cum inter d.tit.interpretatur,l.3.q.51.n.19.f.284.p.1.
L.Attilicinus. de pactis dotal.intellectus, l.3.q.19.n.4.f.182.p.1.
L.ob res §.1.eodem tit.expenditur,l.3.q.52.n.10.f.285.p.1.
L.& hæredi §.filia familias de pact.declaratur,l.3.q.52.n.13.f.285.p.2.
D.l.qualiter a Bar.intelligatur,l.3.q.52.n.14.ibidem.
L.ob res §.1.de pactis dotal. a Iaſſo.declarata,l.3.q.52.n.15.f.285.p.2.
L.Pomponius §.fi.d.tit.interpretatur, l.3.q.52.n.17.ibidem.
L.ſi inter ff.de pact.dot.expenditur,l.3.q.2.n.4.fol.138.p.2.
L.cum poſt.§.gener a ſocero declaratur,l.3.q.57.n.23.f.298.p.2.
L.ſi filia de diuorti.declaratur,l.3.q.54.n.48.f.289.p.1.
L.3.de pact.dotal.ſenſus,l.3.q.54.n.49.f.292.p.1.
L.cum poſt §.genera a ſocero de iure dot.declaratur,l.3.q.57.n.23.f.298.p.2.
D.l.in §.cum res,cum concordantibus declaratur,l.3.q.57.n.70.f.301.p.2.
L.ob res §.1.de pact.dotal.declaratur,l.3.q.52.n.10.15.16.17.f.285.p.1.& 2.& q.60.nu. 15.f.308.p.1.
L.ſi pater familias de hæredib.inſti.declaratur,l.3.q.91.n.29.f.352.p.2.
L.tale pactum §.fi.& ibi glo.de pactis procedunt in omni diſpoſitione, l. 3. q. 91. n.36.f.352.p.2.
L.huic ſcripturæ & lex ait lex ff.ad legem Aquil. decla.l.1.c.18.n.30.f.40.p.1.
L.ſi inter ff.de pac.dotal. expenditur,l.3.q.2.n.4.f.138.p.2.
L.bonæ fidei de peculio.expenditur,l.3.q.6.n.31.f.151.p.1.
L.ſi extraneus §. fina.de condi.ob tur.cau.decla.l.3.q.6.n.54.f.152.p.2.
L.2.& l.Attilicinus. de pact.dotal.declarantur,l.3.q.19.n.3.f.182.p.1.
D.leges,de vera dote intelligendæ,l.3.q.19.n.5.ibidem.

Ex

Ex ff. infortiato.

L.cum quis de dote prælegata declaratur,l.3.q.32.n.8.f.151.p.1.
L.3.§.fi.de annu.leg.interpretatur,l.3.q.39.n.66.f.266.p.1.
L.3.§ fina.de annu.lega.declaratur nouiter,l.3.q.39.n.67.ibidem.
L.ſi cum dotem ſolut. matrimo. declaratur,l.3.q.51. num.18.fol.284.pag.1.
D.l. declaratur,l.3.q.10.nu.13.fol.163.pag.1.
L. filiæ noſtræ d. tit.declaratur,l.3.q.54.n.48.fol.292.p.1.
L.quæ dotis d.tit.declaratur,l.3.q.55.nu.3.fol.293.pag.2.
L.non putauit §.ſi quis ſua manu de bonor.poſ.con.tab.declaratur,l.3.q.80.nu.29. fol.333.pag. 2.
L.fi.de leg.3.declaratur,l.3.q.91.n.18.fol.354.pag.2.
L.ſi patronus non.de oper.liber.declaratur,l.3.q.94.nu.5.fol.359.p.2.
L.Titius a S.C.Trebel.declaratur,l.1.c.18.nu.52.fol.41.pag.1.
L.fluminum §.fi.de dam.infec.declaratur, l.1.c.18.nu.71.fol.43.p.1.
L.ex is,qui putat de acquir.hæred.declaratur,l.2.d.4.nu.13.fol.91.pag.2.
L.apud Iulianum §.conſtat de leg.1.l.2.d.2.n.23.fol.86.p.1.
L.filius a patre §.ſi quis ex certa de lib.& poſthu.declaratur, l.3.q.11.nu.38.fol.168. pag.1.
L.ſi cum dotem §.ſi pater ſolut.matrim. l.3.q.10.n.13.fol.163.p.1.
L.cum vir & l.ſi vir de condi.& demonſt.expenditur & nume. l.3. q.11. nu. 36. & nu.42.fol.168.pag.1.& 2.
L.cum pater §.penul.de leg.2.& l.hæredes mei §.peto ad Trebel.S.C.declaratur, l.3.q.14.n.3.fol.173.pag.1.
L.ſi vno ff.locat.& l.ſi olei eod.tit.declarantur,l.3.q.15.n.50.fol.178.pag. 2.
L.ſi cognatis de reb.dub.l.3.q.17.nu.9.fol.180.pag.1.
L. filiusfamilias §. cum pater de legat.1.l.3.q.24.nu.26.fol.199.pag.1.
L.vnum ex familia §.ſed & ſi fundum de leg. 2.l.3.q.24.nu.28.fol.199.pag.2.
L.cum ita legatum §.in fideicommiſſo eod.tit.& intellectus nouus illius Simonis de Pret.adfertur, l.3.q.24.n.34.fol.200.p.2.
L.filiusfamilias §.cum pater de leg.1.expenditur,l.3.q.24.nu.57.fol.203.pag.1.
L.vnum ex familia §.ſed & ſi fundum de leg.2.nouo & vero ſenſu illuſtratur, l.3. q.24.nu.58.fol.102.pag.2.
L.cum ita legatum §. cũ in fideicommiſſo de leg. 2. nouè interpretatur ,l.3.q.24. nu.69.fol.103.pag.2.
L.ſi cognatis de reb.dub.egregie explicatur,l.3.q.24.nu.70.fol.103.p.2.
L.Titia de conditio.& demonſt.declaratur,l.1.c.23.nu.48.fol.64.pag.1.
L.placet,& lex ſequens de lib.& poſthum.declarantur,l.3.q.11.n.40.fol.168.pag.2.

Ex ff. nouo.

L.qui autem §.1.quæ in frau.credi.l.1.c.18.nu.70.fol.43.pag.1.
L. actus legitimi de reg.iur.ſenſus difficilimus,l.1.c.26.n.18.fol.71.p.1.
D.l.ſenſus communis,ibidem nu.19.ibidem.
D.l.ſenſus communis a Cag.improbatur,ibidem nu.23.ibidem.
D.l.verus & nouus ſenſus,& cur emancipatio dicatur actus legitimus , l.1. c.26. nu.32.fol.71.pag.2.
L.cum præcario de præca.verus ſenſus,l.2.d.3.nu.17.fol.89.p.1.
L.boues §.hoc ſermone de verb.ſig.non procedit quando diſpoſitio plures gradus continet,l.3.q.24.nu.61.fol.203.pag.1.

D.l.non

D.l.non procedit quando ex veriſſimile mente contrahentium, actus in primo tantum non verificatur,l.3.q.24.n.63.ibidem.
L.ſi ita ſtipulatus §.ſi tibi nupſero de verbo.ſig.declaratur, l.1.c.26.nu.102.fol.74. pag.1.
L.conditiones §.cum quis de verb.oblig.declaratur,l.1,c.26.n.161.fol.76.p.2.
L.ſi ventri §.fi.de priuil.credi.l.3.q.34.n.31.fol.255.pag.1.
L.decem de fideicommiſſarijs libor.adducitur,l.3.q.36.n.11.f.258. p.1.
L.quoties de actio.& oblig.declaratur,l.3.q.37.n.12.fol.260.pag.1.
L.qui autem quæ in fraud.credit.declaratur, l.1.c.18.n.30.fol.43.p.1.
L.bonorum,rem ratam habe.quando procedat,l.3.q.58.n.25.fol.303.pag.2.
L.ſtipulatio iſta.§.alteri de verb.oblig.non procedit in re propria, l.3.q.59. nu.7. & 8.fol.305.pag.1.
D.l.eod.§.non vendicat in re propria ad certum tempus,l.3.q.59.n.8.f.305.p.1.
L.conficiuntur de iure codicil.declaratur,l.3.q.92.n.8. fol.354.pag.2.

Ex codice Iuſtiniani.

L.ſi a ſponſo.C.de donatio.ante nuptias declaratur,l.3.q.1.n.14.fol.130.p.1.
L.quoties de rei vendi.an procedat in matrimonio,l.1.c.13.n.16.fol.29.p.1.
L.diui Iuſtiniani de natural.liber.declaratur,l.3.q.2.nu.3.fol.139.pag.1.
L.1.de ijs quæ ſub modo declaratur,l.3.q.6.n.58.fol.153.p.1.
L.quoties de donat.quæ ſub modo declaratur,l.3.q.24.n.11.fol.198.p.1.
L.ſi vnquam de reuocan. donat. non procedit in monaſterio , l.3.q.6.nu.15. & 21. f.150.p.1.& 2. Nec in filijs ſecundi matrimonij,q.11.n.25.fol.167.pag.2.
L.hac ædictali de ſecundis nup.in nepotibus locum habet,l.3.q.35.n.12.f.256.p.1.
L.ſi quis ad declinandum de Epiſcop.& cleri.expenditur,l.3.q.36.n.4.f.257.p.2.
L.2.§.ad filiorum quando & quib.lib.10.declaratur,l.3.q.36.nu.5.ibidem.
L.ſi quis ad declarandum de Epiſco.& cleri.ſecundo loco declaratur, l.3.q.36.nu. 17.fol.258.p.2.
L. 2.§.ad filiorum quan.& qui.li.10.iterum & ſecundo interpretatur , ibid.nu.18. fol.258.p.2.
L.hac ædictali de ſecun.nup.declaratur,l.3.q.37.nu.4.fol.259.p.1.
D.l.in verſi.ita tamen declaratur,l.3.q.37.nu.9.fol.260.pag.1.
L.hac ædictali de ſecun.nup.iterum expenditur,l.3.q.37.nu.14.fol.260.pag.1.
L.fi.de Epiſco.& cleri.declaratur,l.3.q.53.nu.10.fol.287.pag.2.
D.l.iterum declaratur,l.3.q.53.nu.19.ibidem.
Authentica ſed hodie de adulterijs interpretatur,l.3.q.53.nu.20.fol.288.pag.1.
D.authen.noue percepta,l.3.q.53.nu.23.ibidem pag.2.
L.fi.de Epiſco.& cleri.noue declaratur,l.3.q.53.nu.22.fol.288.p.1.
L.vnica in §.accedit de rei vxor.actio.declaratur,l.3.q.54.nu.15.fol.289.pag.2.
D.l.eod.§.iterum declaratur,l.3.q.54.nu.63.fol.293.pag.1.
L.in rebus de iure dot.declaratur,l.3.q.57.nu.74.fol.302.pag.1.
L.hac ędictali de ſecund.nup.declaratur,l.3.q.47.nu.5.fol.278.pag.1.
L.fœminæ d.tit.declaratur,l.3.q.52.nu.7.fol.285.pag.1.
L.Deo nobis de Epiſco.& cleri.declaratur,l.3.q.68.nu.10.fol.319.pag.1.
L.1.& l.cum proponas de pact.declarantur,l.3.q.80.nu.33.fol.333.pag.2.
L.fi. de dotis promiſ.declaratur,l.3.q.85.nu.24.fol.343.p.2.
D.l.expenditur, ibidem nu.42.fol.345.pag.1.
Authen.ſacramenta puberum ſi aduerſus vendi. ſolũ procedit in caſu quo actus eſt nullus ratione minoris ætatis,l.3.q.87.nu.11.fol.348.p.1.

L.penul.

L.penul.de ſolutio.expenditur,l.3.q.88.n.3.f.349.p.1.
L.ſi quando §.1.de inoffi.teſta.declaratur,l.3.q.88.n.7.f.349.p.1.
L.fi.de bonisq. lib.expenditur,l.3.q.85.n.21.fol.344.pag.2.
L.2.ad orficianum declaratur,l.3.q.91.n.31.fol.352.p.2.
L.iubemus ad Velleya.expenditur,l.3.q.92.n.19.fol.355.p.1.

Ex authenticis.

§. ſed hoc in præſenti de ſanctis Epiſ.declaratur, l.3.q.26.n.5.fol.229.p.2.
Idem declaratur,l.3.q.26.nu,25.fol.230.pag.2.
Item §.ſep eius diſpoſitio exorbitat a iure communi,l.3.q.26.nu.24.ibidem.

Ex inſtitutionibus.

§. ad certum, qui teſ. tutor. dari poſ. declaratur,l.1.c.26.n.89.f.73.p.2.
§. ſed & quidem vetuſtas de exhæreda. liber. nouo ſenſu percipitur, l.3.q.78.n.9. fol.329.pag.1.
§.ex condiqionali de verbo.oblig.intellectus,l.3.q.25.n.44.fol.227.pag.1.

Ex lib. feudorum.

Cap.1.de ſucceſſio.feudo.declaratur,l.3.q.10.nu.9.fol.160.pag.2.

Ex decretis.

Cap.quod Deo patri 33.q.5.intellectus,l.1.c.15.nu.51.fol.34.pag.2.
Cap.ſi dico 35.q.6. intellectus nouus & verus,l.1.c.15.nu.57.fol.34.pag.2.
Cap.2. 20.q.1.declaratur, l.2.d.3.n.39.fol.90.p.2.

Ex decretalibus.

Cap.tuæ de ſponſal.declaratur,l.1.c.3.n.67.fol.10.pag.2.
Cap.atteſtationes de diſponſa.impu.nouo & vero ſenſu perceptus, l.1.c.3.nu.57. fol.10.pag.1.
Cap.tuæ de.ſponſal.noue declaratum,l.1.c.3.nu.70.fol.11.p.1.
Cap.ſi inter eod. tit. & cap. licet de ſponſa. duorum declarantur, l.1.c.3.nu.75. fol.11.p.1.
D.cap.licet verba eadem,l.1.c.3.nu.76.fol.11.pag.2.
Cap.ſuper eo de teſtib.cogen.noue declaratum,l.1.c.8.nu.16.fol.14.pag.1.
Cap.is qui fidem de ſponſal.an ſublatum ſit iure nouo Cōcilij Tridentini,l.1.c.10. nu.14.fol.20.pag.2.
Cap.lator qui filij ſint legit.declaratur,l.1.c.12.nu.25.fol.28.pag.1.
Cap.fi.de deſpon.impub.intellectus reiectus,l.1.c.14.nu.10.fol.31.pag.1.
Cap.ex litteris de diuortijs intellectus authoris,l.1.c.15.nu.49.fol.34.pag.2.
Cap.intelleximus eod.tit.ſenſus,ibidem nu.50.ibidem.
Cap.non eſt de ſponſal.declaratur,l.1.c.22.nu.22.fol.59.p.2.
Cap.porro de diuortijs declaratur,l.1.c.22.nu.34.fol.60.pag.1.
Eiuſdem cap.intellectus iuxta Panor.& alios,ibid.n.35.ibidem.
Eiuſdem cap.intellectus ſecundum Iaſſó.ibid.n.38.ibidem.

Cap.

Cap.porro de diuortijs & cap. ſignificaſti verus & nouus intellectus,l.1.c.22.n.43.
fol.60.p.2.
Cap.ſignificaſti de diuor.intellectus,l.1.c.22.n.49.f.60.p.2.
Cap.1.§.hoc quoq. ſciendū qui feudū dare poſ.declaratur, l.1.c.16.n.171.f.180.p.2.
Cap.videtur qui matrim.accuſar.poſ.noue declaratum,l.1.c.8.n.17.f.15.p.1.
Cap.licet ex quadam de teſtib.noue declaratum,ibid.n.18.ibidem.
Eiuſdem cap.ratio expenſa,ibid.n.20.ibidem.
Cap.de illis de conditio.appoſit.declaratur,l.1.c.26.n.101.f.74.p.1.
Cap.fi.eod.tit.declaratur, l.1.c.26.n.126.f.75.p.1.
Idem cap.in 2.parte noue declaratur,l.1.c.26.n.148.& n.153.ibidem.
Idem cap.nouo & vero ſenſu donatur,l.2.d.1.nu.26.f.86.p.1.
Cap.ſalubriter de vſur.ad pactum extendi non poteſt,l.3.q.39.n.3.f.263.p.1.
Idem cap.declaratur,l.3.q.39.n.5.ibidem.
Idem cap.vindicat in omni caſu eandem rationem habente,l.3.q.39.n.7.ibid.p.2.
Idem cap.iterum declaratur, l.3.q.39.n.18.f.264.p.1.
Cap.per veſtras de donat.inter vir.& vxor.declaratur,l.3.q.52.n.34.& 35.f.286.p.2.
Cap.1.tit.eod.expenditur,l.3.q.65.n.4.f.315.p.1.
Cap.2.de renun.expenditur,l.3.q.94.n.6.f.359.p.2.
Cap.1.de filijs nat.ex matrimo.ad morgana.& ter.in filij ſi de feudo contro. fue.
declaratur,l.3.q.6.n.2.f.149.p.2.

Ex lib. 6.

Cap.vni.§.idē quoq.de deſpōſat.impuber.intellect⁹ exDida.l.1.c.14.n.34.f.31.p.2.
Eiuſdem cap.intellectus authoris,ibid.n.35.ibidem.
Cap.2.de renuntia.declaratur,l.1.c.18.n.35.fol.40.p.2.
Cap.quamuis pactum de pactis agit vitando periurio & peccato obſeruari debet
in iudicijs ſecularibus,l.3.q.99.n.48.f.370.p.2.
Idem cap.declaratur, l.3.q.80.n.27.f.333.p.2.
Idem,ſicut procedit in filia ſic in filio,l.3.q.86.n.3.f.347.p.1.
Eiuſdem cap.diſpoſitio an ſit odioſa,l.3.q.81.n.2.& 5.f.335.p.1.
Idem cap.ita locum habet in filijs in poteſtate patris conſtitutis:ſicut in emanci-
patis,l.3.q.86.n.18.f.347.p.2.
Idē c.ꝓcedit etiā cū filia renūciās nihil dotis nomine recepit,l.3.q.93.n.7.f.358.p.1
D.cap.non procedit ſtante dolo,l.3.q.93. n.15.f.358.p.2.
Idem cap.loquens in filia dote contenta intelligendum eſt de dote congrua, l.3.
q.96.n.4.f.362.p.2.
Idē cap.ſic vēdicat in matrimonio ſpirituali ſicut in carnali,l.3.q.99.n.4.f.368.p.2.

Ex conſilio Tridentino.

Cap.1. de refor.matrim.ſeſſio.24.l.1.c.3.n.76.f.11.p.1.
Idem cap.declaratur,l.1.c.8.n.64.fol.17.p.1.
Idem declaratur iterum,l.1.c.19.n.97.& nu.127.f.51.p.2.
Idem cap.antiquas laudabiles conſuetudines contrahendi matrimonia non ſuſ-
tulit,l.2.d.11.nu.151.f.110.p.1.
Cap.16.ſeſſio.25.de refor.egregie declaratur,l.3.q.99.n.18.f.369.p.1.
Idem cap.loquens in renunciatione habet locum in teſtamento monialis ante
ingreſſum monaſterij,ibid.n.20.ibidem.p.2.
Idem cap.correctorium eſt iuris communis,ibid.n.25.ibidem.

Idem

Idem cap. an habeat locum in renunciatione per filiam facta & religionem ingreſſa ætatis, 17. 18. & 20. annorum, ibid. n. 41. f. 370.
Idem cap. ad euitandas fraudes conditum fuit, ibid. n. 44. ibidem.
Con. Tridentinum non aufert ius parentibus competens propter deflorationem virginis, l. 1. c. 19. n. 144. f. 53. p. 1.
Con. Tidentini decreta ab eodem con. declarantur, l. 2. d. 11. n. 155. f. 110. p. 1.
Con. Tridentinum non ſuſtulit matrimonia quę ſub licita, & honeſta conditione fieri poſſunt de iure communi, l. 2. d. 2. n. 35. f. 87. p. 2.

Ex Con. Tarraconeñ.

Cap. 2. de conſuetudine, quo ſtatuitur vt liber in Eccleſia conficiatur circa conſuetudines celebrandi officia declaratur, l. 1. c. 9. n. 43. f. 19. p. 2.

Ex conſtitutionibus Cathaloniæ.

Conſtitutiones prohibentes filiosfamilias contrahere poſſe ſine conſenſu parentum, declarantur, l. 1. c. 19. n. 45. f. 47. p. 2.
Conſtitutiones volentes, contrahentes cum filijsfamilias audiri non debere declarantur, l. 1. c. 19. n. 49. f. 48. p. 1.
Conſtitutiones huius regni volentes, contrahentes cum filijsfamilias non debere audiri, impediunt ortum naturalis obligationis, ibid. n. 50. ibidem.
Conſtitutiones diſponentes, certis contractibus nullam fidem adhiberi debere, ortum naturalis obligationis impediunt, ibid. n. 51. ibidem.
Conſtitutiones prohibere poſſunt iuramenta aduerſus communem ſententiam & quare, l. 1. c. 19. n. 62. f. 48. p. 2.
Conſtitutio regia, *per foragitar fraus* ideſt ad excludẽdas fraudes ſub tit. de promes. dot. declaratur, l. 1. c. 19. n. 67. f. 43. p. 1.
Conſtitutio regia declaratur vt contractus iuratos non compræhendat, l. 1. c. 19. n. 89. fol. 50. p. 1.
Conſtitutiones ſub tit. de ſponſal. & matrim. declarantur, l. 1. c. 19. n. 150. f. 53. p. 2.
Conſtitutiones concedentes patribus vt filias poſſint exhæredare, quę ignorantibus parentibus matrimonium contrahunt ante 25. an. an valeant, l. 2. d. 7. n. 40. fol. 96. pag. 1.
Conſtitutionis regiæ incipienti hac noſtra vera declaratio, l. 3. q. 28. n. 11. f. 233. p. 2.
Conſtitutiones Cathaloniæ vere leges dicuntur non ſtatuta, ibid. n. 13. ibidem.
Cathaloniæ vſatica quæ dicantur, l. 2. d. 7. n. 48. f. 96. p. 1.
Conſtitutio, qua fructus omnes integri omnium bonorum mariti dantur viduæ donec dos ſoluatur, iniuſta & inualida, l. 3. q. 39. n. 75. f. 267. p. 2.
Conſtitutio, qua fructus omnes rerum mariti pro dotibus retinentur abſq. vlla obligatione imputandi eos in ſortem, deffendi nullo modo poteſt, ibidem nu. 76. ibidem.
Quam plurima alia vide infra in littera, L. leges & ſtatuta municipalia.

FRANCISCI MOLINI IVRIS CONSVLTI, ET PATRITII ILERDENSIS, ILLIVS OLIM

academiæ poſt Patrem Petrum, primariæ functionis, Canonicæ profeſſorem, Cæſarei iuris Interpretis.

DE RITV NVPTIARVM, ET PACTIS IN matrimonio Conuentis.

CELEBRIS, ET INSIGNIS TRACTATVS.

CHRISTO CRVCIFIXO VERO DEO IN Trinitate viuenti pio, manſueto, & humili Franciſcus Molinus gloriam, & honorem dicit.

SIFARI licet, eloquar CHRISTE, conduxiſti operarios in vineam tuam, & mane, meridie, ſero, impari hora conductos (vt liberalis es) domine pari prætio perſoluiſti: me nunc extrema hac orbis ætate in vineto laborare tuo iuſsiſti, imperitus agricola ſum aratra ferre non valeo, vineam excolere neſcio, priores aſſequi operarios nequeo: ſcio quid faciam poſt tantorum terga meſſorum ſaltem ſpiculas colligam, & in faſciculos redigam, vt exigui operis prætium idem, tua largitate cōſequar aliorum, vt cum aliquando villicationis rationem ſim redditurus, ſi non in primis, in ſecundis tamen me videris conſtitiſſe: Faue quæſo Deus cęptis, & miſericordiæ tuę riuulis mentem irriga, vt impenſi laboris, cum alijs, qui diei, & æſtus pondus portauerint, parem conſequar mercedem: Sic florentiſſimum vinetū (quod prætioſo ſanguine

guine tuo irrigaſti, excolam, vt abſciſis mentis tenebris, fugata ignorantia, perpetuo inſeruiã; Et tua adiutus ope, tibi ipſi greſſus dirigã, exſiccatas vites eradicẽ, aridas palmites amputẽ, luxuriãtes præſcindã, & ſpiritus tui almi gratia nihil præter agricolæ peritiſsimi leges ſcribam, Chriſtiana amplectar, diuina proſequar, inquiram. Suſcipe igitur Chriſte manuſculum benignius, & ſuperlucratũ tuo reddo talento: Huic ſi deſint iuſta, & tuæ paria maieſtati, tui ipſius capient ſanguine incrementum, ſcripſi paucis abhinc annis, in auxilium Eccleſiæ tuæ, commentaria de brachio ſeculari Eccleſiæ pręſtando, & de ſacra immunitate opuſculum: inutilis ſeruus, me in omnibus fateor defeciſſe: ſed animum (qui abdita ſuſpicis) intuere meum, parce redemptis: Ne aberrem faxis; vt & laborantium mercedem aſſequar, & æternę vitæ benignitate tua pręmio perfruar ſempiterno.

OPERIS

OPERIS DIVISIO, ET DECLARATIO.

TOTVS hic tractatus in tres diuiditur libros, qui vt nouam, ſic celebrem & vtilem continet materiam: Primo agitur libro, in quibus matrimonium, quatenus cõtractus eſt iurisgentium, cum cæteris conueniat contractibus: Secundo libro, econuerſo ordine, in quibus quatenus Sacramẽtum ab illis differat: Tertius, pacta & conuentiones, quæ in cõtractu matrimonij inſeruntur, complectitur; qua materia non alia in iudicijs poſt vltimas voluntates frequentior: Duorum priorum librorum materiam. Nullus ſiue ex noſtris, ſiue ex Theologis explicauit; in quibus innumera, quę ad S.C. Tridentini de reformatione matrimonij declarationem pertinent, vel ex his auctoribus qui poſt conſilium ſcripſerunt, vel ex declarationibus ſacræ congregationis enucleantur: Tertius liber, Nuptialium conuentionum materiam pertingit, à multis ſparſim auctoribus in vnum tamen ab Auctore digeſtam.

DE ORIGINE MATRIMONII, ET ILLIVS præſtantia vnicum totius tractatus inſigne Anteludium.

SVMMARIVM.

1 *Deus Optim. Maxim. mundi totius opifex.*
2 *Homo ad Dei imaginem factus.*
3 *Matrimonium à Deo in Paradiſo terreſtri inſtitutum.*
4 *Adam & Euæ lapſus.*
5 *Deus Opt. Max. connubium inſtituit ne genus humanum deperat.*
6 *A matrimonio humana coniunctio protẽditur.*
7 *Arias Montanus laudatur.*
8 *Deus Proli, hominem & fœminã præſcripſit.*
9 *Maris & fœminæ coniunctione, aduerſus congredientẽ in homines mortẽ cõſultum fuit.*
10 *Lactantij de matrimonio verba egregia.*
11 *Nihil ſub ſole perpetuum.*
12 *Subſtituta perſona quæ dicatur, pecora, & arbores ſubſtituta.*
13 *Iudex ſubſtitutus & tutor.*
14 *Immortalitas matrimonio conſeruatur.*
15 *Matrimonium in Repub. res præſtantiſſima.*
16 *Matrimonium ſeminarium generis humani.*
17 *Respublicæ ſine matrimonio nequeunt permanere.*
18 *Legum duodecim tabularum aduerſus cælibes lex.*
19 *Platonis placita multa, vt liberis repleãtur ciuitates.*
20 *Dotium priuilegia a matrimonio deſluunt.*
21 *Diuiſio gentium quando.*
22 *Naturæ lex vna.*
23 *Nubendi ritus varij.*
24 *Parthorum matrimonia qualia.*
25 *Britannorum connubia quæ.*
26 *Africani connubia non agnoſcunt.*
27 *Mauri ſeptem ducunt in vxores.*
28 *Diuina diſpenſatio in veteri teſtamento quoad matrimonia qualis.*
29 *Chriſti morte multarum vxorum diſpenſatio ſublata.*
30 *Fratricellorum hæreſis.*
31 *Vualdentium hæreſis.*
32 *Germanorum hæreſis hiſce temporibus.*
33 *Concubinas habere Iuriſcõſulti permiſerunt.*
34 *Amita & concubina quæ apud Iuriſconſultos.*
35 *Marcelli de matrisfamilias honeſtate dictũ.*
36 *Mariti iure digeſtorũ an concubinas iure habere poſſent.*
37 *Chriſti præcepto concubinatus omnes ſublati.*
38 *Matrimonium ſemper in honore habitum.*
39 *Matrimonia apud Romanos qualia, & eorũ nomina.*
40 *Matrimonia confarreatione, coemptione, & vſu, apud Romanos celebrabantur.*

Digitized by Google

41 *Vxor in manu mancipioq. mariti apud Romanos erat.*
42 *Maritus in poteſtate vxoris non erat niſi coemptus.*
43 *Mos contrahendi matrimonia apud Romanos, & quæ interrogationes.*
44 *Maritus & vxor ſibi ſuccedere ſoliti, & tex. in l. vxorem. ff. de Ri. Nup. nouo ſenſu perceptus.*
45 *Conuentionis nomen generale.*
46 *Ciceronis locus in thopicis declaratus.*
47 *Intellectus l. ex ea parte. § mulier. ff. de verbo. obligatio.*
48 *Vſu matrimonium quale dicebatur.*
49 *Vſucapio in mobilibus.*
50 *Vſucapio in muliere nupta.*
51 *Matrona quæ apud Gellium.*
52 *Vxor qũ nec in poteſtate nec mancipio mariti.*
53 *Vxori inteſtatæ qui ſuccederent.*
54 *Intellect⁹ l. 4. ff. de his qui ſũt ſui vel ali. iur.*
55 *Intellectus nouus dictæ l. 4. ff. de his qui ſunt ſui vel ali. iur.*
56 *Gellij traditio declaratur.*
57 *Nuptiarũ dies legitimi quales apud antiquos.*
58 *Nymphagogus quis.*
59 *Feſtiuitas ſpõſaliorũ qñ agebatur, et qui rit⁹.*
60 *Ornatus virginis deſponſatæ qualis.*
61 *Nuptiæ ab obnubendo dictæ.*
62 *Velum flammeum quod.*
63 *Annullus ferreus in nuptijs dari ſolitus.*
64 *Chriſti fide agnita alij ab antiquis ritus eſſe cæperunt.*
65 *Sacerdotis præſentia connubium agitur.*
66 *Miſſæ ſacrificium apud Chriſtianos adhiberi ſolitum in primitiua Eccleſia.*
67 *Denuntiationes in Eccleſia fiebant in primitiua Eccleſia.*
68 *Baronij Cardinalis illuſtriſſimi laus.*
69 *Matrimonij diffinitio apud Iuſtinianum.*
70 *Matrimonium duplex ſpirituale & carnale.*
71 *Matrimonium putatiuum quod.*
72 *Matrimonij putatiui priuilegia nulla.*
73 *Matrimonium præſumptum quale.*
74 *Matrimonium politicum.*
75 *Alexander Raudenſis laudatur.*
76 *Matrimonium fictum.*
77 *Matrimonium, contractus vltrocitroq. obligatorius.*
78 *Matrimoniũ vt cõtract⁹ quid cũ cæteris cõtractibus commune habeat; noua inueſtigatio.*

1 DEVS Opt. Max. mundi totius opifex, † Gubernator & Rector, illi⁹ exorſus ſtructuram cælos primum arcta compagine fecit, terram ſtabili firmitate, ſuſpendit, aſtris eam fulgentibus illuſtrauit, terras mari concluſit, flumina ſempiterno lapſu fluere
præcipit, extendi campos, ſubſidere valles, fronde ſyluas tegi, lapidoſos exurgere mõtes, virentesq. herbas, limpidiſsimos fontes, animantia cũcta, & adocatos flores ad vnius hominis gratiam creauit & pertulit: extre-
2 mo, eundem hominem † ad ſui ipſius imaginem, vt Dei ſignaculum foret Gene. 1. Ne autem is ſolus peruagarer, ſodalẽ dedit fœminam, immiſſo in Adam ſopore, *tulit vnã de coſtis eius, replens carnem pro ea*, Euamque producit, & ſibi ſociam dedit, Hanc ille intuens prophetico ductus ſpiritu, *hoc inquit os ex oſſibus meis, & caro ex carne mea, &*
3 *erunt duo in carne vna*: ſic matrimonium. † A Deo in Paradiſo delitiarum inſtitutum fuit, vt ab eo totius humani generis propagare-
4 tur poſteritas. Cum enim ab Adam & Euæ † lapſu (vt Apoſtolus ait) quod de fructu ligni vetiti comediſſent, mors contigiſſet, & ab eis in homines omnes in vniuerſumq. humanum genus transfuſa, decidere & mori ſemel fuerit ſtatutum cap. placuit 2. de conſe. diſtinctio. 2. ſeſſione. 5. Concil. Tridentini in principio. Ne tota periret primorum parentum defectu, generis noſtri preſtantia, connubium inſtituit, creſ-
5 cere † protoparentes, & multiplicari iuſsit, filios procreare quibus benedicens Deus, animantibus etiam cunctis, reptilibus cæli, & maris piſcibus, *creſcite (ait) & multiplicamini, & replete aquas maris & aues multiplicentur ſuper terram.* Vnde diuinus vates cecinit Pſalm. 103. *Impleta eſt terra poſ-*
6 *ſeſſione tua.* Ab hac † enim coniunctione humana in omne æuum proles protenditur. §. 1. in auth. de nuptijs. Modulatur, & Arias
7 Mont. † Hiſpalen. ſingularis eruditionis vir, multisq. nominibus honorandus in diuinis poema, ad tabulam ſigni a Chriſto in Cœna æditi, Ode Saphica his verſibus.

Quæ pater mundo poſuit recenti
Iura ſacrati thalami deditque
Iuncta concordi ſociare vitæ
Munia lege.
Illa præſente patris ipſe natus
Numine antiſtes decorata firmat
Fauſtus & gratas epulas benigno
Comprobat vſu.
Sic & arcanis ſociare tædis
Gentis humanæ genus expetitum
Et ſibi magis emere adiungendum
Dotibus ardet.
Poſſit vt noſtræ recreata gentis
Iuncta diuino ſoboles marito
Splendidi ſides habitare cæli
Regnaque diuum.
Prima miratrix Galilæa cænis
Obſtupet teſtis renouata rerum
Munera & magnum probat eſſe Ieſu in

Pectore

Pectore numen.
Dum videt certas variare formas
Iurat & priſci latices Noachi
Fonte quas nuper vitreo fluenti
Hauſerat vndas.

8 DVOS Deus ad gignendum † prolem
& homini & animantibus præſcripſit,
Maſculum & fœminam (inquit) creauit eos.
Geneſis. 1. Niſi enim maris & fœminæ con-
9 iunctione, aduerſus † congredientem in ho-
mines & animalia mortem conſultum eſſe
10 potuit. Vnde Lactantius diuina. † inſtitu. li.
3. hæc. In hominibus profecto cæteriſq; ani-
mantibus, diuerſitas ſexus, coitio, & genera-
tio, nullam habet aliam rationem, niſi vt
omnium animantium genera viuentiũ quo-
niam ſint conditione mortalitatis obitura,
mutua poſſint ſucceſſione ſeruari. Ariſtoti-
les autem ſecundo de anima libro edocet,
nihil magis naturæ aſſimilari ex his quæ
perfecta ſunt, nec caſu generentur, quam ſibi
ſimile procreare; Animal enim aliud gene-
rat; planta plantam, vt cum ijs quæ ſempi-
terna ſunt communicentur. Illic Commenta-
tores docuerunt, cum diuina præpotentis
Dei lege nequeat animantium, creaturarũ-
que omnium vita eſſe ſempiterna, aptiſsi-
mam huic malo ille medelam adiungens
ita efficit, vt maris, & fœminæ coniugatione,
aut ſimanis coniunctione (quę omnium com-
munis eſt) in ſpecie poſſet conſeruari. Re-
11 ctiſsime igitur Paulus † noſter, vbi Barto.
in l. cum debere de ſerul. nihil ſub ſole
perpetuum eſſe ait, niſi propagatione, aut
12 ſubſtitutione inuetur. Hinc † ſubſtitutam
perſonã dicimus quæ in alterius locum ſub-
rogatur l. 1. & rubri. ff. de vulga. Peco-
ra ſubſtituta quæ demortuarum locum oc-
cupant l. ſi grege delega. Arbores ſubſti-
tutæ quæ ſeneſcentium vice ſufficiuntur l.
arbores l. vel inutilium ff. de vſuf. Actio ſub-
ſtituta quæ alteri ſuccedit §. fuerat inſti. de
13 actio. Iudex † ſubſtitutus, & tutor l. in frau-
dem. §. conductor ff. de iur. fiſ. l. 1. §. hæc
actio ff. ſi quis teſ. liber eſſe ius. fue. l. fina.
14 ff. quod cum eo l. cũ † apud Semproniũ ff.
iudi. ſol. l. tutoris §. in eum ff. de adminiſ.
tuto. appoſite Iuſtinianus immortalitatem
matrimonijs conſequi ſcribit l. lege duode-
cim tabularum C. de legit. hęred. auth. de
nup. in princi. §. rurſus in auth. de reſti. & ea
que parit vndeci. men. & alicubi nihil homi-
15 nibus quidpiam † præſtãtius matrimonio §.
nos in auth. de reſtitu. fidei coll. 9. eſt enim
16 matrimonium ſeminarium † generis huma-
ni. Fortu. ex Cicerone tractatu de vlti. fine
17 iur. num. 131. & eo ſine Reipublicę † per-
manere nequirent Lucas. de pen. in l. mulie-
res de in co. lib. 10. C. & qui ad hoc inſti-
tuunt multa cõgeſſit Neui. in Sylua. nuptia.
lib. 3. c. 1. verſi. nona ratio, & vtilitas publi-
ca, & multiplicatio hominum.

18 Porro legibus duodecim † tabularum ita
ſcriptum erat: *Cælibes ne ſinito*; atque vt
valerius autor eſt, qui Cælibes ſeneſce-
rent multa irrigari ſoliti erant lib. 2. cap. 4.
Dida. qui plura in epi. ad 4. 2. par. cap. 8.
Quidquod vt replerentur liberis ciuitates
19 Plato † multa in legibus ſtatuit, Nec do-
20 tium priuilegia † aliunde deffluunt l. 1. ff.
21 ſolut. matri. ſed & vniuerſa hominum † dilu-
uio abſumta, & deleta natura, quod illis ira-
tus dominus fuerit, poſtquam Noe arcam
Deus extruere iuſsit, de cunctis animanti-
bus marem & fœminam ingredi iubet; Noe
ipſum, vxorem, filios, & filias: atque cum a-
quas ceſſare præcepiſſet egreſſus Noe, cum
vxore, filijs & animantibus, altare ędificans,
holocauſtum domino obtulit: Odoratus do-
minus ſuauitatem, benedixit illi & filijs di-
cens creſcite & multiplicamini.

22 Diuiſis in orbem totũ, † gentes eſſe cœ-
perunt, quæ vnam naturæ legem agnoſcen-
tes §. ius autem naturale inſtit. de ius. & iur.
fœminas vxores ducere & matrimonio co-
pulare cœperũt: ſed quam varij, & riſudigni
23 plerique fuerint nubendi ritus, † ab hiſque
(vt is ſolet) Tiraquellus adfert fuſius dig-
noſci poteſt in leges connubiales. l. 4. à num.
5. cui ipſe vt addam; Clemens Papa primus
lib. recognit. 9. ſcriptum reliquit in parthis
24 † mulieres plures vni tantum nubere ſolitas
25 viro; in Britania autem, † multis ſimul nu-
26 bere viris mulierem. Africani vt Plinius †
docet lib. 5. cap. 8. cõnubium nõ agnoſcunt,
ſed ferarum more vagantur, & volentibus ſe
27 ipſas proſtituunt. Mauri † hodie ſeptem du-
cunt, & plures dum eorum, ad alendas ipſas
ſuppetant facultates, aliarum ritus nuptiarũ
gentium Polido. recenſet de inuen. rer. lib.
1. cap. 4. Rodigin. antiquarum lectio. lib. 15.
& 16. Septentrionalium Holaus Gotus lib.
14. cap. 8. 9. & 10. Plane diuina olim diſpen-
28 ſatione † in veteri, à Deo maximo conceſ-
ſum fuit teſtamento, aliquando mulieres du-
cere plures; vt illic miſterium magis quam
litteram ſpectare oporteat. At vbi figuratæ
29 Chriſti morte † ceſſarunt hiſtoriæ, ſacrilegũ
& immane facinus vni plures iungi vxores
viro creditum eſt, Didac. in Epit. de ſpon. 2.
30 part. cap. 7. §. 3. Propterea Fraticellorum †
hęreſis, qui paſsim, & pro delectu putarunt,
inuicem poſſe viros cũ mulierib⁹ fornicari,
à Clemente Quinto extincta eſt, vltimo au-
31 ctoribus ſupplicio damnatis. Valdenſium †
quoque ſecta obſcena & impudica quæ cuiq;
(vbi libidinis ardor ageret) permiſceri poſ-
ſe docebant, ſub Innocẽtio Tertio compreſ-

32 ſa. Sed & ſerpente eadem tẽporibus † noſ-
tris hæreſi apud Germanos, ſacro Trident.
Conſilio deleta, & antiquata penitus fuit; aſ-
ſertores, hereticos nefarios, anathematis cẽ-
ſura, multando. can. 2. de ſacra. matrimon.
33 ſeſsio 24. Eadem veteres † Iuriſcõſulti pro-
creandi, & liberis hominibus vrbes replen-
di ratione adducti, concubinas habere con-
ceſſerunt impune l. 3. ff. de concubi. l. cum in
tabulis ff. de his qui. vt indig. Et Maſſurius
34 ſcribit; eam † quę cum vxor non ſit, cum ali-
quo tamen viuit, vero nomine amicam, pau-
lo honeſtiore concubinam appellari l. maſ-
35 ſurius ff. de verb. ſigni. Marcellus † autem eã
quę ſe in alterius quam patroni concubina-
tum dedit, matriſfamilias honeſtatem non
retinere ſtatuit l. probrum ff. de ritu nuptia.
36 Hinc quæſtio illa † apud noſtrates exurgit,
an mariti iure digeſto tum concubinas habe-
re poſſent, quod vulgo ab hominibus fere
negatur ex. l. 1. C. de concubi, vbi conſtanti-
nus id vetuit, ſed & Iuſtinianus in l. fin. C. co
mu. de manumiſ. Homines enim (ait) vxores
habentes concubinas habere, nec antiqua
iura, nec noſtra concedunt. Sed de hac infru-
ctuoſa diſputatione plus ſatis Hotoman. de
37 ver. iur. verbo concubina. At nos qui † verã
& ſacroſanctam Chriſti & illius Eccleſię re-
ligionem profitemur, credimus, ſummum
fore concubinatum piaculum. Mucrone ſpi-
rituali aduerſum concubinos iura ſeuiunt, &
gladio armantur ni reſipiſcant. cap. 8. ſeſsio.
24. Conſil. Trident. vt modo prętercam in-
numeras aduerſus eos à iurecommuni pęnas
38 inflictas; In hũc modũ † humano genere pro
pagato, atq; varijs nationũ & gentiũ ritibus
acto, coli cœpit & venerari matrimonium,
39 eos tantum ritus adſcram † qui Romanorũ
iuri concinunt, à quibus & legum quarundã
& auctorum ſenſus excipitur. Confarreatio-
40 ne, † coẽptione, & vſu celebrari nuptiæ ſo-
lebant. Prior ad Pontifices pertinet, quibus
cum vxores ducerent hymni quidam (ipſo-
rum more ſacri) decantari ſolebant, in fœde-
ris ſignum & maritalis connubij, conuerſo
ordine diffarreatio repudij Plin. lib. 18. c. 3.
quin & in ſacris religioſius nihil confarrea-
tionis vinculo erat, & nouæ Pontificum nup-
tię farreũ preferebãt Tacitus lib. 4. coẽmp-
tione cum vir & fœmina ſe inuicem emebãt
cum matrimonium agere vellent. Veteri
enim Romanorum lege nubentes mulieres,
tres ad virum aſſes adferre ſolebant: atque
vnum quidem quem in manu tenebant, tan-
quam emendi cauſa, marito dare, alium quẽ
in pede habebant, in foro larium familiariũ
ponere: tertiũ in ſacciperio cũ cõdidiſſent, cõ
pito vicinali reſignare ſolebãt. Et his Virgi-
lius alludit cũ in primo Georgico. cecinit.

Teque ſibi generum Thetys emat omnibus
vndis.

Vt illic Seruius & interprętes docẽt. Hinc
41 illud eueniebat vt mulier † in manu man-
cipioq; mariti eſſet, aut eius cuius in manu
mancipioue maritus erat, ſuaque illi heres
fieret, quemadmodum Vlpianus apud inſti-
42 tutiones c. 22. docet. Vir autem † non in ma-
num & poteſtatem vxoris erat ſed quod
coẽmptus eſſet id ei ſui iuris ius tribuebat,
vt Gellius in noct. Atti. lib. 3. c. 2. ſcribit. &
lib. 18. cap. 6. Boeti. in Topi. Dioni. Halica.
43 lib. antiqui. 11. Moris autem † erat vt vir mu
lierem interrogaret, an ſibi mater familias
eſſe vellet, viciſsimq; hęc virum an ſibi pa-
terfamilias; ſi vterq; velle reſpondebat, ma-
terfamilias mulier vocabatur; quoniam (vt
Gellius ſcribit) *non in matrimonium tantum,*
ſed & in familiam quoq; mariti, & in ſui ha-
redis locum veniebat, vt, Cicero in Topicis
ſcriptum reliquit, & Seruius aperte teſtatur
qui in explicatione verſus Virgiliani Ęnei.
4. de Didone loquens quę Ęneam hoſpitio
exceperat cecinit.

Ac Dominum Ęneam in regna recepit.

44 Illic ille, facto † matrimonio inuicem ſibi
ſuccedere ſolitos ait. Teſtari tamen arbitra-
tu ſuo poterant, à tutoris enim poteſtate li-
berabantur mulieres quæ matres eſſent fa-
milias, & ſi in quibuſdam tutorum poteſtas
ſed leuior quidem permaneret: vt hęc om-
nia Cicero Luculenter explicat in Murena.
Et Tiraquellus in l. 4. Connubia. glo. 1. nu. 6.
& 7. Ab his legum quarundam ſenſum igno-
ratum eripe l. vxorem ff. de ritu nup. illius
verba hęc ſunt. *Vxorem quondam priuigni cõ-*
iungi matrimonio vitrici non oportet, nec in
matrimonium conuenire nouercam eius qui
priuigna maritus fuit hęc lex: cuius mendo-
ſa fore ea verba *in matrimonium conuenire*
Tiraq. opinatur ibi; quę ita legenda ſint, *in*
manum conuenire. Sed illius opinio vera nõ
eſt, & ſi codici meo in manum conuenire in-
dita ſint, & rectius antiquos habere codices
in ea quę ſupra ſcripſi verba puto; nam cum
ad modum contractus matrimonium olim,
45 & hodie celebretur, & conuentionis † nomẽ
generale ſit quamuis pactionem continens,
dicta quaſi qui ex diuerſis locis in vnum ve-
niunt conuenire dicantur, ſic qui ex diuerſis
animi motibus in vnam decurrunt ſententiã
conuenire recte affirmamus l. 1. & ſ. conuẽ-
tionis ff. de pactis. Atq; ideo ad omnia per-
tinet de quibus negotij alicuius aut contra-
hendi, aut tranſigendi cauſa conſentiunt qui
inter ſe agunt l. 2. ff. de pac. l. tale ſ. poſt di-
uiſionem eo. tit. recte in matrimonium con-
uenire, ſcripta fuiſſe verba opinor. Et quę
antiquarij ſcriptores, quos Tiraquel. recen-
ſet,

ſet,de in manum conuentione affantur non
vxori ſed matrifamilias conueniunt . Vnde
46 ea Cicero. ✝ verba in topicis & ſcripta
quæſtio: *Si ita Fabiæ pecunia legata eſt , ſi ei*
viro materfamilias eſſet , ſi ea in manum non
conuenerat,nihil debeatur. Hunc enim locum
ita Cardinalis Adrianus interpretatur lib.
ſingu.de mo.lati.loquen. vt vxor genus ſit,
eius formæ duæ, vna matrumfamilias & hæ
(ait) ſunt quæ in manum conuenire dicũtur,
altera earum quæ tantummodo vxores ha-
bentur,qua in parte cum fuerit Fabia. lega-
tum ei non videtur:quia cum in manum nõ
conuenerit,nec materfamilias, ideſt ea ſpe-
cies vxoris cui argentum omne legatũ fuit,
legato caruiſſe indicatur:quod enim de vno
ſpecie dicitur ad aliam protendi nõ poteſt.

Ex his rurſus alterius legis ſenſus excipi-
47 tur.✝ §.mulier l.ex ea parte ff.de verb. obli.
vbi ita legitur: *mulier ab eo in cuius matrimo*
nium conueniebat, ſtipulata fuerat ducenda,
ſi tempore matrimonij concubinæ conſuetudinẽ
repetiſſet &c. Accurtius qui ſepius ignora-
tione latini ſermonis infeliciter labitur,ex-
ponit *conueniebat* ideſt reconciliabatur : De
hac enim illic Papinianus coëmptione intel
ligit. Et cum Codices quidam manũ habẽt,
vetuſtiores , matrimonium : ſed hæc lectio
mendoſa eſt, vt rectè Cardinalis Adrianus
oſtendit,quam Tiraq. reticet,hanc ſibi opi-
nationem tribuens.

48 Vſu vero fieri matrimonium ✝ dicebatur,
cum mulier tutore auctore , in matrimoniũ
alicui conueniebat,quo cũ eo conſueſcebat,
quaſi cum iuſto perfectoq. marito: adeo vt ſi
vſus ille intra annum minime interrumpe-
retur,pro vſucapta haberetur.Vt enim in re
49 bus mobilibus ✝ vſucapio pro emptore cõ-
tingit l.1.& tit.ff.de vſucap.pro emp. in mu
50 liere ✝ idem nupta vſu. Id autẽ ex lege duo-
decim tabul.licebat. Sanè ſi in matrimonio
anno permanebant, *Matrona(vt Gellius ait)*
51 tunc ✝ *Dicebatur:* Et ſibi liberi non naſcerẽ-
tur, à matris ſcilicet nomine nõ adepto, ſed
cum ſpe & omine mox adipiſcendi . Hæc
52 neq. ✝ manu,mancipioue mariti, neque ſui
erat iuris,quæ in poteſtate ſemper tutorum
53 remaneret . Inteſtata ✝ autem deſcedente,
agnatum proximus ei hæres erat,quemadmo
dum idem Cicero in topicis docet & Gellius
lib.3.c.2.& lib.18.c.6.Sed his aperta fron-
54 te Vlpianus repugnat ✝ qui in l. 4. ff. de his
qui ſunt ſui vel alie.iur.ſcribit, *matrem fami-*
liarum eodem modo dici quo patremfami. hoc
eſt quæ ſuæ poteſtatis ſunt , ſiue puberes ſint
ſiue impuberes : vt his verbis non obſcu-
re oſtendat, matres, quæ huius connubij vſu
ſcilicet fierent,non in aliena fore poteſtate.
Difficilis certè obex. Hunc nouiſſimi quidẽ
impudenter effugiunt opinantes verſiculum
illum legis(ſimili modo matrisfa. quæ ſunt
55 ſuæ poteſtatis) ſubducendum fore. At ipſe ✝
non aduerſari opinor , ſed cum ad inſtituti
ſermonis,& rubricæ rationem reuocandum
eſſe,vt qui non in alterius familia ſunt , pa-
56 tres & matres fam. appellentur. Plane & ſi ✝
Gellius idem inter matronam & matrem fa
miliarum diſcrimen conſtituat lib.18.c.7.&
noſtri etiam aliquando legibus ſuis iuriſcõ-
ſulti.l.pronuntiatum §.matremfa. de verb.
ſigni.l. deinde ff.de libe.exiben. frequẽtius
tamen pro eodem vſurpantur , vt mulier ſit
lecta,pudica,& honeſta,ſiue ea vidua ſit aut
nupta l.probrum ff.de ritu nup.l. ſi vxor. ff.
ad l.Iuliam de adul.l.item apud labeonem
§. ſi quis Virginem ff. de iniur. Et cecinit
Tex.

Et mihi pro tumulo matronæ glaucus erit.

57 Nuptiarum ✝ autẽ dies legitimos tres fuiſſe
fertur : primus deſponſaliorum decubatio-
nis.Secundus , quo conuiuium celebrabatur
& ſponſa in ſoceri ædes duceretur . Tertius
Repotia ideſt dies alter quo prior nuptiarũ
feſtiuitas repetebatur;die hoc ipſo ſponſus
affinibus conuiuium apparabat.ſi nupta erat
virgo in ſoceri domo thalamus parati ſoli-
tus erat,ſi vidua in domo prius ſponſi accu-
58 babat:is qui ſponſam ✝ ducebat Nympha-
gogus nominabatur.

59 Feſtiuitas ✝ ſub veſperum , aut noctu po-
tiſsimum agebatur in ædiũ limine, ad quas
ducebatur ſponſa,aquam & ignem appone-
bant vt ab vtroq. manu tangerentur, ipſaq.
nupta aquæ aſpertione luſtrabatur. Tum ex
igne illo faſces accendebantur ab Ædilibus
quinq. numero : cereos faſces appellabant.
Ex tæda fiebant vt Plautus refert , alij expi-
nua pinea ve teda cenſent. Ornabatur vir-
60 go ✝ & comebatur:comam cuſpide altæ diſ-
criminabant.Tum vero operiebatur virgini
61 caput,& facies: Vnde ab obnubendo ✝ Nup
tiæ dictæ ſunt.

62 Velum hoc ✝ flammeum dicebant, quod
lutei eſſet coloris, ne virginis pudor prode-
retur,aut ſi quid in facie ruboris haberet , is
è velo non egenis micare videretur. Annu-
63 lum ferreum ✝ dabat vir nuptæ ſine gemma,
vt ſimplicitatem,conſtantiã materia, & for-
ma perpetuam coniunctionem ſignificarẽt.
Hi veterum erant ritus gentilium Romano-
64 rum,Agnita ✝ autem Chriſti fide alij cepe-
65 runt ritus celebrari:Niſi enim ſacerdotis ✝
præſentia connubium agebatur vt teſtatur
D.Ignatius qui & Apoſtolorum temporibus
vixit Epiſt. 11. ad Polycarpũ *decet* (inquit)
vt & ducentes vxores & nubentes cum Epiſ-
copi arbitrio coniungantur ; vt nuptiæ iuxta
preceptum domini ſint non autem ob concupiſcen-

Digitized by Google

tiam coiſſe videantur. Sed & Tertulianus ad
vxorem ſcribens lib. 2. in fine enarrat cõſue-
uiſſe apud Eccleſiam matrimonia cõciliari:
id tunc fiebat cũ per Sacerdorẽ cõtrahentiũ
mutuo cõſenſu elicito, in vnũ poſt manus iũ-
gebantur, oſculi ſancti libatione per mixta,
demũ velatione: idem enim Tertulianus de
velandis virginibus c. 11. in fine hæc ſcribit.
*Ad deſponſationem velantur, quia & corpore
& ſpiritu maſculo mixtæ ſunt, per oſculũ &
dexteras,* Gregor. Nazian. ad Anſiũ ſcribens
cũ ad eius filiæ nuptias fuiſſet inuitat⁹ quod
infirmus eſſet ſe excuſans ait: *Animo & vo-
luntate ad ſum ſimulq; feſtum celebro, iuueni-
les dexteras interſe iungo.* In quarto Cartha-
ginen. conſilio. c. 13. benedictio Sacerdotis
illiuſq. verborum formula traditur: *ſponſus
et ſpõſa cũ benedicẽdi ſunt a Sacerdote a parẽ-
tib⁹ ſuis vel à paranymphis offerãtur, qui cũ be
nedictionẽ acceperint, eadẽ nocte pro reuerẽtia
ipſius benedictionis in virginitate permaneãt.*
66 Offerebatur etiam Miſſę † ſacrificium, &
ſacra Domini nubẽribus Hoſtia, auctore eo-
dem Tertuliano in lib. de Monogamia c. 11.
67 Denuntiationes † rurſus in Eccleſia fiebant
ne oculte matrimoniũ celebrari diceretur.
68 Sed de his latius Baronius † Cardinalis Il-
luſtriſsimus, vir eruditionis incomparabilis
to. 1. Annal. Eccleſię ſub Petri & Neronis an
no fol. 462. qui illic hęc non noue ſtatuta a
ſacro Tridentino Conſilio putat in c. 1. ſeſſ.
24. de reformatione matrimo. Matrimoniũ
niſi parrocho interueniente, & ab eo partiũ
conſenſu explorato perfici poſſe.
69 *Matrimonium* † autem diffiniente Iuſti-
niano, *maris eſt fœminæ coniunctio indiuiduã
vitæ cõſuetudinem cõtinens* §. 1. inſtit. de pat.
poteſt. l. 1. ff. de rit. nup. Hãc amplexi diffini-
tionẽ fuere & Romani Pontifices in ſum. 27.
q. 2. & c. illud de pręſumptio. eã oẽs diuini,
canonici, & humani iuris Interpretes ſequun-
tur teſtãte Brun. trac. de ſponſa. & matrimo.
1. concluſio. Did. in Epi. ad 4. 2. p. c. 1. n. 1. &
b. Matien. in glo. rub. n. 1. lib. 5. tit. 1.
70 Duplex eſſe affirmant ſpirituale † & car-
nale c. cũ ſocietas 27. q. 2. c. ſicut vir 7. q. 1. c.
quæ que cũ Chriſto. c. nuptiarũ 27. q. 1. Car-
nale rurſus triplex, ratum, legitimũ, ratum &
legitimũ; quę cũ paſſim per omniũ ora cir-
cumferantur omiſerim ſed non reticendum,
71 putatiuum † alteram matrimonij ſpeciẽ ad
notatam fuiſſe, ſed hæc in carnalẽ deſinit, &
72 veri matrimonij priuilegia † in multis cõſe-
quitur Barr. & poſteriores in l. ſi cũ dotẽ §.
fin. ff. ſolut. matri. Oſaſ. deciſio. Pedem. 77.
n. 21. 22. Viui. opinio. 487. à n. 6. inſignis de-
ciſio Rotæ Romanę. 605. 1. par. à n. 5. in no-
uiſſimis, Menochij tract. de præſump. lib. 4.
pręſ. 77. n. 8. idẽ Meno. late conſ. 490. à n. 1.
lib. 5. Molin. tract. de primog. Hiſpano. li. 3.
c. 1. n. 12. & ante eos omnes qui multos hui⁹
matrimonij putatiui effecus recẽſet. Bal. No
uell. trac. de dote 11. par. §. Lacterius expe-
ditũ eſt n. 29. cũ ſeq. & in numeros Tiraq. in
ll. connubiali glo. 8. à n. 234. Andr. Gail. ob-
ſeruatio. 112. n. 12. li. 1. Azpil. conſ. 3. n. 1. ti.
73 de ſpõſal. ſicut etiã; matrimoniũ pręſũptũ
Meno. trac. de pręſump. li. 1. quęſ. 47. à n. 6.
74 Rurſus & politicũ † recẽſere libet, cũ or-
bata Rege prouintia, Arabatarũ more ſine
duce decertãs populus de Rege eligẽdo cõ-
tẽdit, Regẽq. deligit: cõtrahitur enim Regis
cũ patria matrimonium, electione, & vel vt
quędã, cõiũctio indiuidua. Lucas. de Pen. in
l. quicũq. col. 2. de om. agro. deſer. Boe. trac.
de cuſ. claui. & por. ciui. nu. 71. 72. Rouil. de
75 ius. & iniuſti. c. 7. & qui eos † ſummæ erudi-
tionis vir inſignis recẽſet & memorat, Alex.
Rauden. reſpon. 3. num. 4. vol. 1.
76 Matrimoniũ fictum † aliud pręter oẽs eſſe
oſtẽdi cũ per procuratorẽ contrahitur; fingit
Canonicũ ius ab eo cuius nomine cõtrahitur
cõſtituẽtẽ, cõrraxiſſe & cõſenſiſſe glo. in c. fi.
in verb. idone⁹ de procur. in 6. qui enim per
aliũ quidquã agit vel cõſentit id ipſum eum
feciſſe fingitur c. qui facit per aliũ d reg. iur.
in 6. vbi glo. expræſsim matrimonij exẽpiũ
perhibet & iuris id fieri fictione affirmat; nõ
enim procuratorẽ cõtrahere ſed cõſtituẽrem
videtur l. quod iuſſu alterius de reg. iur. glo.
in d. c. qui facit fuſe Decius in l. is damnũ n.
5. vbi Cagno. & Mayne. de reg. iur. videtur
enim verbum fictionem inducit glo. Dec. &
alij in d. l. qui actionem de reg. iur.
77 Plane cũ matrimoniũ cõtractus ſit vltro †
citroq. obligatorius qui duorũ cõſenſu perfi-
citur viri & fœminę promiſsione & repromiſ-
ſione l. 1. & 2. ff. de ſpon. c. ſuper eo de cogna
tio. ſpiritua. c. nõ debet de cõſanguin. & affi-
nita. c. 1. de voto & vo. redemp. li. 6. Meno.
1. de arbi. iudi. quæſt. caſu. 420. n. 38. Et ante
Meno. D. Thom. in 4. d. 40. quæſt. 1. arti. 1.
Domi. de Soto ibidẽ quęſ. 5. art. 5. Tabien.
in ſum. verbo. matrimoniũ in 2. §. 6. Dida. in
epitome d ſpõſa. par. 2. c. 6. §. 10. n. 17. Spin.
trac. de teſta. glo. 15. nu. 2. in fine Barboſ. in
rub. ff. ſolu. matr. 2. p. n. 84. qui alios idẽ. Me
no. trac. de præſump. li. 4. præſ. 183. n. 35. Et
quædam veluti emptionis ſpecies Tiraq. &
78 Meno. ſuperius relati, quemadmodũ † in cõ
tractibus quædã obſeruantur, an omnia ma-
trimonio cõueniant, celebris primũ arguta,
& vtilis etiam perueſtigatio eſt, quam nullus
hucuſq. adorſus fuit; in quib⁹ enim quatenus
Sacramẽtũ differat ſequẽti libro ſcripſimus.

SVMMARIVM.

1 *Contractus iurisgentium multi.*
2 *Matrimonium contractus iurisgentium.*

Matri-

3 *Matrimonium iurisgentium primæui.*
4 *Pactorum obſeruatio neceſſaria.*
5 *Matrimonij obligatio à promiſſione viri & mulieris defluit.*
6 *Deportati & banniti que iuris ſunt naturalis retinēt, ideo matrimoniū cōtrahere poſſunt.*
7 *Edictū à matrimonijs cōtrahēdis permiſſoriū.*
8 *Serui quo ad ius ciuile pro nullis habentur, ſecus de iure naturali.*
9 *Serui matrimonium contrahunt, quia iuris gētium contractus.*
10 *Excomunicati ab hominū cōmunione priuati.*
11 *Excomunicati matrimonium contrahunt.*
12 *Profeſsio ab excomunicato facta valet.*
13 *Filijfamilias licet iure ciuili in parentum poteſtate matrimonium tamen quia iurisgentium recte contrahunt.*
14 *Matrimonium ſine conſenſu parentū validū.*
15 *Filijfamilias in his qui ſunt de iure diuino non ſubijciuntur patri.*
16 *Filijfamilias in his quæ ſunt de iure naturæ non ſubijciuntur patri.*
17 *Filijfamilias in his quæ ſeruitutem perpetuā attingunt, patri obedire non tenentur.*
18 *Matrimonium ſeruitus perpetua.*
19 *Matrimonium dura ſeruitus.*
20 *Contractus naturalis patria poteſtate interdici non poteſt.*
21 *Hæretici, quia iura retinent naturalia matrimonium contrahunt.*
22 *Hæretici in gradib⁹ iure diuino prohibitis matrimonium non contrahunt.*
23 *Infideles quia iura naturalia conſequntur matrimonium contrahunt.*
24 *Monſtra hominum matrimonium contrahunt.*
25 *Hermaphroditus ſi in vtroq. ſexu æqualiter incaleſcit, quem eligere teneatur, & qua ſolemnitate.*
26 *Hermaphroditus neutrum dicitur.*
27 *Hermaphroditos ſtatuta non continent.*
28 *Natura viri vel mulieris ſi quando immutetur facto matrimonio quid agendum.*
29 *Naturæ inſtrumenta ſi quando fuerint inuerſa, quid obſeruandum.*
30 *Caſſinus virgo factus cū antea maſculus foret*
31 *Adoloſcentula ſub Alexandro ſexto Pontifice in virum transformata fuit.*
32 *Viri multi in fæminas tranſlati & fæminæ in viros.*
33 *Fæmina in virum euaſit in hac vrbe Barchinone anno 1601.*
34 *Matrimonium quia iuris naturalis, ſeruis & filijsfamilias licitum.*
35 *Banniti deportati, & his ſimiles iura naturalia retinent.*
36 *Serui nequeunt obligari nec obligare, alimenta tamen petere poſſunt.*
37 *Filijfamilias aduerſus patrem agere nequeūt.*
38 *Filijfamilias aduerſus patrem in cauſa alimētorum recte agunt.*
39 *Filiusfam. patrem pauperem tenetur alere.*
40 *Filiusfa. tenetur patri exuli alimēta mittere.*
41 *Filius patrem hæreticum alere cogitur, ſed nō pater filium.*
42 *Alimēta publicatis bonis nō cēsētur publicata.*
43 *Matrimonium nulla lege interdici poteſt.*
44 *Matrimonium inuitis parentibus & Regibus recte contrahitur.*
45 *Bannitus vxorem adulterātem recte accuſat.*
46 *Parētes & Principes quādo poſſunt impedire matrimonia vaſſallorum vel filiorum, & quando excommunicati remiſſiue.*

COMPARATIO PRIMA.

MATRIMONIVM QVATENVS iuris gentium contractus, quid cum cæteris cōmune habeat, & quę inde vtilitas, pulcra & ſubtilis indagatio.

1 VT ex contractibus † multi iure
gentiū inſtituti ſunt quales emprio, venditio, locatio, cōductio,
paucis exceptis quia iure ciuili
fuerunt inuenti l. ex hoc iure ff. de iuſ. & iur.
2 ita † mattimoniū Bal. in l. 1. §. ius naturale
ad finē de ius. & iur. ſed & ſuperat cæteros,
illi enim iuris gentium ſecundarijs vt in ipſa
lege glo. & Bart. docuerūt ſimul & alij poſt,
3 † at matrimoniū primęuo: ſic enim Iuſtinianus, naturale eſt quod natura omnia animalia docuit: nam ius iſtud non humani generis tārū propriū eſt, ſed omniū animaliū quæ in cęlo, quę in terra, quæ in mari naſcuntur.

Hinc deſcendit maris atq. fæminę coniunctio, quam nos matrimoniū appellamus. in princi. Inſtitu. de iur. natu. atq. huius iuris eſſe affirmant Fortun. tracta. de vlti. fi. num. 132. Alfon. in ſpeculo coniu. 1. pat. artic. 1. Matien. in ll. Caſtellæ. glo. 1. rub. tit. 1. lib. 5. ordina. Dida. in Epiro. de ſponſa. 2. p. c. 1. nu. 6. & 7. Treuiſ. deciſ. 3. num. 16. lib. 2. Peregri. tracta. de iur. fiſ. lib. 2. tit. 6. nu. 1. & his non relatis Spin. tracta. de teſtam. glo. 14. n. 59. & 60. Et ne infructuoſa diſputatio videatur hæc primum ſequitur vtilitas quia cum
4 nihil magis † humano generi adſtipuletur
quam pacta ſeruare idque iure ipſo naturali
fuerit inſtitutum l. 1. ff. de pac. l. 1. de conſti.
5 pecu. c. 1. de pac. ex † promiſsione ipſa viri
vel mulieris defluit obligatio naturalis qua
quiſque alteri alter obligatur l. ſticum §. naturales de ſolut. l. cum amplius §. his natura
6 debet de reg. iur. ita fiet vt cum † deportati
& banniti eaq; iuris ſunt naturalis retineāt,
ciuilis perdāt. §. 1. 2. 3. Inſt. de capi. diminu.
l. 2. & toto titu. ff. de inter. & relega. contrahere eos matrimonium poſſe nullus dubi-

 tauit

tauit Triuiſan.d.deciſio.3.nu.15.lib.2.Sed
nec deportatione diſſolui Petra.trac.d fidei.
q.11.n.615.616.Et enim de cōtrahēdis ma
7 trimonij edictū † permiſſoriū,vt qui expreſ-
ſim interdict⁹ oō ſit cōtrahere poſſit c. cū a-
pud & gl.in verbo ꝓhibitoriū ex.de ſponſa.
Cæpha.cōſ.611.n.9.li.4. Meno.cōſ.102.nu.
8 26.li.1.ſerui quoad † ius ciuile attinēt ꝓ nul
lis habētur:nō tñ(ait Vlpianus)iure naturali,
quia quo ad ius naturale attinet , oēs homi-
nes equales ſunt.l.ꝗ attinet vbi Deci.&Cag
9 no.n.1.& 2.de reg.iur.cōtrahere ideo † ma-
trimoniū poſſunt c.1.& toto tit.ex.de cōiu.
ſeruo.Pereg.in trac.de iur. fiſ.tit.6.n.1.li.2.
10 Excommunicāti † qui Eccleſię cēſura ab honu
nū ſint cōmunione priuati,Matth.c.18.ſi Ec
cleſiā nō audierit,ſit tibi ſicut Ethnicus & pu
blicanus & Paul.ad Theſalo.c.3. Dida. poſt
cæteros in c.alma mater in prin. n.1.& ſeq.
11 d ſen.excōmu.† matrimoniū cōtrahere poſ-
ſūt c.ſignificaſti ex.d eo qui dux in matri ex.
cōm. Feli. in rub.de ſpōſa.n.6.glo.in c.illud
95.diſ.& in c.alma mater de ſenten.excom.
tex.in c.cū illorū de ſen.excōmu.Did.in Epi
to.ad.4.2.p.c.6.n.3.qui alios recenſuit, & ſi
12 nullā reddat rationē:cōprobat autē, † nā idē
eſt in ꝓfeſſione ab excomunicato facta, quæ
nō ideo infringitur c.cū illorū ex.de ſenten.
excom.id ipſum.Tudiſ.in c.veritatis. n.35.
de do.& cōtu.Feli.in d.c.cū illorū,& in c.ſi.
de exceptio.ex. ab eadē deſcēdit naturæ le-
13 ge,† filios in poteſtate parērū cōſtitutos vxo
res ſibi ſpōdētes iure id facere:Et licet olim
quæſtio hęc anceps foret,nuptiæ enim an iu-
ſtæ eſſent & ſtabiles Galli. maxime dubita-
rūt.Chaſ.qui multis vtrinq;adductis nō iuſ-
tas ſcribit in Cathalogo glo.mun.12.p.cōſi-
de.36.verſ.quę quidem honeſtas.Coras.lib.
14 Miſcell.iur.1.c.17. frequētiori † tñ aliorum
ſentētia receptū ſcio,ſine his matrimoniū fi-
lioſfamilias recte cōtrahere Did. in Epito.
ad 4.2.p.c.3.ſ.8.à n.1.Viui,in cōm.opinio.
227.Marien.l.2.glo.2.tit.1.li.5.Clar. §.fin.
q.82.in verſ.circa matrimonia n.3.Gail.lib.
obſeruat.2.obſerua.95.n.5.Meno.cōſ.69.n.
1.cū ſeq.Coſtan.trac.de ſpōſa.c.an nuptię ſi-
ne cōcēſu patris &c.n.1.& n.100.vbi & ſacri
Tridētini Conſilij meminit Pechi.tracta.de
teſ.cōiu.c.2.qui fuſe Pale.trac.de nothis &
ſpu.c.8.n.1.Solon.de Paz.cōſ.20.n.7.Oddo
cōſ.79.n.15.Mencha.trac.de ſucceſſio.crea-
tio.2.p.§.10.n.626. poſt hæc ſcripta nouiſſi-
mę Sanch.in commenta.de matri.lib.4.diſ-
pu.22.à num.2.& ſequenti.

Sed nūc dubitari nequit nā eos ſacra Tri-
dētina ſynodus dānat qui cōrra ſentiūt. c.1.
de refor.ſeſſ.24.recte quidē,iure enim diui-
15 no † patri fili⁹ nō ſubijcitur in his quæ ius ip
16 ſum pertingūt naturæ,† vt in alimētis,gene-
ratione,atq. his ſimilib⁹ quibuſdā,in quibus
Deo ſoli parent⁹,quemadmodū D.Th.expli
cat 2.2.q.104.in corpo.articuli.Matrimoniū
antē his ſimile nemo nō videt,à iure enim vt
17 antea ſcripſi naturæ dimanat. Sanè nec † in
ſeruitute perpetua & indiſſolubili fili⁹ patri
obedit,vt Thom.Argen.docet in 4.diſ.29.q.
18 1.ar.2. matrimoniū † perpetua ſeruitus eſt.
Cæph.cōſ.421.n.1.li.3. Gail.obſer.94.n.7.
li.2.adde glo.celebrē in c.mulieri verb. ab-
ſolut.ex.de iur.iur.vbi poſt eā alij.Seyſel.in
l.1.ad fi.d verb.oblig. Deci.cōſ.133.co.2.&
19 dicitur matrimoniū † dura ſeruitus Bal.in l.
in bonafide poſt principiū C.de re.credi.Ne
uiz.in Syl.nup.li.1.c.2.n.5. Beto.q.55.n.2.
idē q.84.n.3.Meno.cōſ.60.n.69.li.1. Parif.
conſ.61.n.6.li.4.Alex.cōſ.192.n.7. & conſ.
155.n.4.li.5.Gram.cōſ.crim.26.n.17.Et in-
diſſolubilis nexus & nodus,vt in eo cōtrahē
do nō patri filiū obedire quiſq; dixerit;quā-
quā & peccare eū aliquādo nō paretē infe-
rius oſtēdā.igitur & ſi patria hæc poteſtas iu-
re ciuili tm̄ poſſit vt fili⁹ ſine patris conſenſu
obligari nequeat,vt nec ſtipulari ſibi vt ſer-
uus ſed patri poſſit,& in caſſum nitanc abſq.
patris auctoritate cōtrahētes,ꝗ ſit filius vna
cū patre perſona §. ei vero qui inuuti. ſtipu.
& §.itē inutilis eo.tit.inſtit.de patria poteſ.
l.ſi quis iuſſū de acqui.hæred.quia vero iuris
20 eſt naturalis cōtract⁹,† patria nequit poteſta
te interdici.Ideoq;ex cōtractib⁹ cū filijſfam.
celebratis naturalis obligatio otit ex cōſēſu
l.tā ex contractibus ff.de iudi.vbi Bart. Pau.
Curt.iun.& alij qui nimo inter eūdē patrē &
filiū cōtrahētes,oritur etiā naturalis obliga-
tio quæ tñ patri minime(ſicut in allijs cōtin-
git cōtractib⁹)acquiritur , foret enim veluti
mōſtruū quoddā ꝗ idē ſibi ipſi eſſet obligat⁹,
quæ verior ſententia eſt ex. l. frater à fratre
verſ.cōtra ſi pater d cōdi.inde ideq.in ſerui.
cōtractu cū dño,quemadmodū late poſt cæ-
teros ſcribit Gutier.trac.de cōtrac. iur. p.2.
21 c.41.à n.1.cū ſeq.Hęretici † impudici & obſ
cęni,qui ſuo delicto inflagitia & mala omnia
dilabuntur ab Eccleſię gremio excluſi,ꝗ ſua
iniquitate ſe ipſos in malorū omniū præcipi-
tiū dederint & in capaces reddiderint,c.ex-
cōmunicam⁹.primo.§.credētes de hęret. le-
gatūq.his relictum nullū ſit,quia nec inſtitui
poſſūt.c.ſi quis Eps d hæret. Meno.qui alios
cōſ.185.n.14.Surd.in trac.de alimen.n.5.6.
& ſeq.tit.9.cū iuris naturæ extorres nō ſint,
& cōtrahere matrimoniū poſſūt inuicē,vt in
fideles & mari,cōtract⁹ enim(vt nō ſemel
dixi)eſt iuris naturalis glo.ex.tex.in c.gaude
mus vbi Panor. & eo poſteriores docent de
diuor.Ioā.And.& Domi.Ant.in c.litteras d
22 reſtit.ſpo.quāquā † ſi in gradibus à iure diui
no ꝓhibitis cōtraxiſſent, nō legitimū foret,
glo.

Digitized by Google

glo.in d.c.gaudemus. Sed de his multa, cul-
tusq. diſparitate qui matrimoniũ impediat,
nubẽtiũ etiã pœna Did. in epito. ad 4. c. 6. §.
11. à n. 1. Azpil. cõſ. 38. de ſpõſa. n. 1. lib. 4.
poſt Panor. in ca. fin. de con. apoſi. Syluest. in
ſum. verbo matrimoniũ 8. Neoterici Matiẽ.
li. 5. recollutio. tit. 1. glo. 1. rub. n. 161. Viual.
in cãde. aureo ti. de cult. diſpa. Verac. in ſpe
cu. cõiu. 1. p. ar. 32. Simã. in catho. inſti. ti. 40.
à nu. 17. Gaie. in c. limina 30. q. 1. §. 4. n. 423.
Graph. 2. p. deciſ. li. 1. c. 12. n. 23. 24. Regia
autẽ regni lege nr̃a cultus in nubẽdo diſpari
tatẽ Chriſtiani inſequẽtes grauiſſime puniũ-
23 tur: inter † infideles legitimũ dicitur matri-
moniũ quaten⁹ contractus c. deinde 26. diſ-
tinct. c. fi. 28. q. 1. c. quãto in verſ. nã etſi ma-
trimoniũ vbi Panor. n. 3. & poſt eũ oẽs ex. de
diuor. Azpil. in manua. cõfeſ. c. 22. n. 19. Did.
in epit. de ſponſa. glo. 2. p. c. 1. §. 1. nu. 4. & 5.
24 Plane & mõſtra † hominũ, quæ iudicio pol-
25 lẽt matrimoniũ cõtrahũt, † hærmophroditi,
nec enim ſupra vires naturę ꝓcreãtur, ſed in-
ſuetas pręter aliorũ formas; Verũ nõ vtroq;
ſexu vtẽdi eis facultas datur, ſed eo tantũ in
quẽ incaleſcũt magis l. quæritur ff. de ſta. ho-
mi. cũ aliter horrẽdũ magis mõſtrũ ꝓditet,
duos in vno matrimonio viros eſſe, duasq.
vxores: & ſi vicib⁹ coitẽt parerẽtq; vterq; in
pariẽdo vxor, & gignẽdo maritus forẽt. Pla-
ne ſi æquali potẽtia in vtrũq; incaleſcant ſe-
xũ, quẽ malint deligere cogũtur quo vti ve-
lint: Electione facta vir alter, vxoris ali⁹ fun-
gẽtur officio: Epi auctoritate id fiet ſacramẽ-
ti etiã adhibita religione, ita vſuros matri-
monio vti facta electio eſt. gl. Bal. & Guiler.
in d. l. quęritur. Silueſ. & Tabien. in ſum. ver-
bo hærmaphroditus. Demirãda ſane res eſt
26 hærmaphroditi † neutrũ ſint, nubere poſſint.
27 Hinc noſtrates docuerũt ſtatuta † munici-
palia quę mulieres cõtrahere niſi certa iubẽt
ſolemnitate, hærmaphroditos nõ cõtinere l.
hoc legatũ ff. de lega. 3. qui tex. inſignis eſt ad
inſtitutũ Bal. in l. oẽs populi co. 7. verſ. ſi ſta-
tutũ dicat ff. de iuſti. & iu. & in §. omniũ ď ac-
tio. in prin. Et ſtatuta feudorũ ſucceſſionem
maſculis defferẽtia eos nõ cõprehẽdũt Bal.
cõſ. 237. li. 3. Ang. cõſ. 256. Corn. cõſ. 137. n.
10. li. 2. recentiores in l. 1. ff. de ver. obligat.
28 Ego vero aliquãdo in grauiorẽ incidi † du-
bitationẽ, quid ſi naturę calor immutetur, nã
id aliquãdo cõtingit, in his an maritus in vxo
rẽ mutabitur, aut vxor in virũ promiſſis ſtã-
dũ cẽſeo iuratis, & ſi hui⁹ auctorẽ quæſtionis
legerim nullũ ꝙ ita Sacramentũ ſuſceperint:
etſi enim iterũ agi Sacramentũ poſſit matri-
monij, & inter iterabilia (vt noſtri aiũt) nume
retur, in eiſdẽ nõ intelligere nubẽtibus, ſed
cũ moritur alter iterari demũ põt, Et quo-
ties morte matrimoniũ ſoluitur, quemadmo
dũ & Domi. Sot. Vict. & cęteri in 4. explicãt.
Viual. in Au. Cãde. tit. de Sacram. & turma-
tim cæteri. Graph. 2. p. deciſ. li. 2. c. 1. n. 5. Et
hæc cũ incaleſcẽdi aliquando vis fuit immu-
29 tata: Sed † ſi naturę inſtrumẽta inuer a, diſſol
ueretur matrimoniũ neq. à veritate tẽ alienã
30 aut fabuloſã teſtatur † Plin. li. 7. c. 4. qui in an
nalib⁹ P. Licinio Craſſo, & C. Caſſi ↄ cõſſ. Caſ
ſim filiũ puerũ ex virgine ſub parẽtibus factũ
legit, & iuſſu Aruſpicũ indeſertã inſulã depor
tatũ fuiſſe. Aul. Gelli. li. 9. c. 4. Licinicus Mu-
tianus ꝓdidit, à ſe expectatũ Argis Atiſcõtẽ
virũ, cui nomẽ Arecuſa fuit, cũ antea vti fœmi
na ad nuptias traducta foret, in virũ euaſit,
barba & virilibus ortis, quæ & poſt vxorẽ du
xit quin idẽ ſcribit Smirnæ viſũ à ſe puerũ,
qui antea puella eſſet D. Aug. li. 3. ď ciui. Dei
c. 31. eadẽ ꝓbat, quin magis fœminas galli-
nas, & homines in maſculinũ ſexũ cõuerſas &
ea gẽtiliũ hiſtoricis libris enarrari. Volater-
ranus lib. 29. tit. de Veſica. ad finẽ (mirabile
31 dictu) affirmat † Alexand. VI. Ponti. Max. li-
bellis ſupplicib⁹ aliquãdo expoſitũ. Cũ ado-
leſcẽtula nupſiſſet, in virũ mox trãsformatã,
abſolutionis, expiationis, & diſpẽſationis er-
go Pontificẽ adiſſe, à quo & diploma exora-
32 uit. † Bapt. Ful. li. 1. regnãte (inquit) Ferdinã
do Ludouici Cuarne. Saleritani ex quinq. fę
minis filiab⁹ duę Frãciſca, & Carola, poſt quin
tũ decimũ annũ nuptui traditę ſunt, & thori
vſu ambab⁹ genitalia mẽbra in mariũ morẽ
erupere: mutatoq; habitu, publice ꝓ maribus
habitę ſunt, Frãciſcus & Carolus nuncupati.
Ebuli quoq. ſub eodẽ rege, puellę viro deſpõ
ſatę primo tori vſu extractis mẽbranis, viri-
lia mẽbra ꝓdierunt, quę domũ repetẽs, do-
tẽq. recuperãs, iudicio publico, interuiros ꝓ
viro ſemper habitus eſt idq; ita ſe habere An
dreas Eborẽſis ſcribit exẽplorũ memorabi-
33 liũ li. tit. ď miraculis. Id idẽ † cõtingit in hac
alma vrbe Barchino. hoc ipſo anno 1601. cũ
enim pauper quędã puella à parentibus ſuis
nuptui tradita fuiſſet, neq. priori nocte vir
ab ea virginitatẽ ꝓ nimia arctitudine eripe-
re potuiſſet, omniũ cõſenſu chirurgo vidẽda
traditur, is mucrone pelliculã abſcindẽs qua
interiora tegebantur, illico virilia ꝓdierunt
quę intus latebãt ex muliere vir euaſit, quę &
vt mulier in hac eadẽ vrbe baptizata erat re
ad Epum, & illi⁹ Theologos delata declara-
tũ, nullũ matrimoniũ, & nũc rumor inualuit,
velle eã ipsã vti virũ matrimoniũ cõtrahere.
34 Ab eadẽ ipſa priori diſputatione † altera
ꝓdit vtilitas quęſtionis: Nã ſi cõtract⁹ eſt ma
trimoniũ iuris naturalis, & illud pręſcriptis
perſonis cõtrahere licet, ne act⁹ vbi quiſquã
duorum nollet fruſtratorius ſit, ſeruis & filijs
etiã familias qui cũ alteri⁹ ſint iuris & agere
nequeãt d. l. ꝗ attinet ď reg. iur. actio dabit:
ſi enim

Digitized by Google

ſi euim hoc cōceſſū eſt cur nō aliud ſine quo
act⁹ perfici nequit?l.2.de Iuris.omn. iud.nā
& ſi quę iuris ciuilis ſint amittant ſicut & bā-
35 niti ✝ quę tū iuris ſunt naturæ retinēt veluti
alimēta l. ſi victū vbi Bart.Himo.Ang.Ro-
ma.Alex.& Iaſ.ff. de re.iudi.& in ibi Zazius
l.3.ff.de his quæ ꝓ nō ſcrip. haben. l.legatū
ff.de c.dimi.idē Iaſ.in l.ex hoc iure n.49.vbi
36 cęteri ff.đ iuſ.& iur.Serui itaq.✝ qui nequeūt
obligari l.in perſonā ff.đ re.indi.l.ſerui đ ac
tio.& oblig.l.nec ſeruus ff.de Peculio, & qui
ꝓ mortuis habētur l. intercidit đ cōdi.& de-
mōſ.l.cū hic ſtatus §.ſi donator. l. res vxoris
C.de dona. inter vir. & vxo. l. ex facto §.ſi
quis rogatus ff.ad S.C.trebellia. l.1. §.filius
qui mortis ff.ad S. C. Tertul.l.ſeruitutē de
re.iur.Nec obligare quēquā ſibi , ad alimēta
tū agete poſſunt Iaſſ.in d.l.ex hoc iure n.49.
ff.de iuſ.& iur.retinent nāq.ſerui ea quæ ſūt
ius natura poſſunt Gomeſ.2.to.de contrac.
c.1.n.3.Quā etſi vir impēſe doctus Ioan.Pe.
Surdus queſtionē in trac.de alimētis nō per-
37 tingit.Ita ſane ✝ filius in poteſtate patris,qui
cū aduerſus patrē agere non poſſit l.lis nulla
ff.de iudi.l.actiones ff.de actio.& obliga. vt
nec cōtrahere queat cū eo,ſecū enim iuris fi-
ctione pater paſciſceretur l.2.ff.de con. em-
ptio.l.2.C.de inof.donatio.§.itē inutilis in-
38 ſti.de inu. ſtipula. in ✝ ius patrē recte vocat,
alimētorū cauſam perſequēs l. ſi quis à libe-
ris ff.de libe.agnoſc.glo.in l.lis nulla ff.de iu
di.l.nec filiū C.de poteſta.Cordub. latius in
d.l.ſi quis à liberis.Ita fit vt patrem filius in
matrimonio poſsit in ius vocare c.nō eſt vo-
bis deſpōſa.Panor.Ant.Prepo.inibi Dida.in
Epit.2.p.c.7.n.4.nō enim patriā curant iura
naturæ poteſtatē,nec ſcrupuloſam iuris Ro-
mani diſpoſitionē Oſaſ.deciſ.114.n.11.Cor
ne.in l.fi.n.5.C.de impub.& quæ à iure natu
rali deſcendunt,vlla,ciuili ratione perſtringi
poſſunt §.fina.inſtit.de legi.agna.tutel. l.2.
de vſufruc.ea rer.quæ vſu.l.eas obligationes
ff.de capi.dimi.Surd.in tract. de alimen tit.
8.priuil.6.qui & deciſio 287.docuit minorē
pro matrimonio(cui alias iudicij , abſq. au-
ctoritate tutorū ingreſſus interdicitur)recte
agere c.fin.ibi omnes de iudi.in 6. glo. in l.
ait prætor ff.de mino.Plane & cum ✝ turba-
39 to ordine filius egenū patrē alat d. l. ſi quis
à liberis,& ſi deportatus ✝ pater ſit aut exul.
40 ad eum locū patri alimenta mittet §. ſi vero
contigerit in auth.de inceſt.nup. collatio.2.
glo.ibi in verbo alia.Surdus ab alijs tracta.
de alimen.queſt.16.nu.14.tit.4.qui & queſt.
2.tit.7.ſcribit in his ſolū ius naturæ intuen-
41 dum,atq; ✝ ideo filiū hæreticum patrē alere
cogi,quamquam conuerſo ordine filium pa-
ter minime;cuius non verā eſſe (niſi me inſ-
tituti operis ratio dimoueret)ſententiā perſ-
picuo docerē;hinc illud publicatis bonis de-
42 linquentiū, ✝ alimenta non publicata cēſeri,
quæ in fiſcum minime tranſeant.Oſtēdit Ca-
ual.in tract.de vſufru.mulierum num.238.&
Pereg.in tract.de iur.fiſci tit.1.n.123. Surd.
qui latius tract.de alimen.tit.9.quæſt.33.n.
1.& poſt alios Baiard. in additio. ad Clar.
quæſt.78.nu. 109. qui niſi Nellum recenſet.
Tertia quoq.oritur ab ea indagatione vtili-
43 tas,vt cum ✝ matrimonium iuris ſit naturæ
contractus , nulla ciuili poſsit lege tolli aut
immutari d.§.ſed naturalia de iur.natura.§.
fin.inſtit.de legit.agna.tutel.glo.Pano.Ant.
Barba.Felin.& Deci.in c.quæ in Eccleſiarū
de conſtitu.glo.in l.fina. C. ſi contra ius vel
vtilitatem pub.glo.in l.fin.ff.de cōſtit. prin.
Iaſ.in d.l.ex hoc iure nu.49.ad medium. Ita
fit,vt inuitis parētibus filij vxores ducant. c.
44 1.de reforma.ſeſſ.24.Conci. Trid. inuitis ✝
etiam regib⁹ & regulis qui matrimonij ſtu-
deāt ſæpius libertatē violare, *& ab eis naſci
iniurias viderim⁹ à quibus(ait ſacra Synodus)
iura expectantur* c.9.de refor.matri.ſeſſ.24.
45 & non iniuria Triuiſan. ✝ cum aliquādo du-
bitaretur an bannitus vxorē adulterantem
poſſet accuſare,quod is publico foret iudi-
cio damnatus infamiſq. effectus l. infamē ff.
de pub.iudi. infames autem neminē poſſint
accuſare l.qui accuſare ff.de accuſa.ca. infa-
mes 6.q.1. iudicauit;tamē quę iuris ſunt na-
turalis & diuini non amittere,atq.ideo accu-
ſare vxorem potuiſſe deciſio 3.lib.2.nu.14.
46 & 15.Quando autē ✝ principes & patres im-
pedire poſsint cū ſuauitate tamen matrimo-
nia indigna vaſſallorum ſuorum & parentes
liberorum,& an ſint excommunicati paren-
tes Sanch.d.diſputa.n.7.& 8.cum ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio vendendi non eſt venditio.*
2 *Promiſſio donandi non eſt donatio.*
3 *Factum à promiſſione facti diſtinguitur.*
4 *Stante ſtatuto ꝙ de quolibet cōtractu ſoluatur gabella ex ſola promiſſione contrahendi non debetur.*
5 *Donare, & donare promittere differunt.*
6 *Renuntiare, & renūtiare promittere diuerſa.*
7 *Infeudare, & infeudare promittere ſeparata.*
8 *Promiſſio cedendi non eſt ceſſio.*
9 *Promiſſio contrahendi matrimonium, non eſt matrimonium.*
10 *Promittens contrahere matrimonium, non dicitur illud contraxiſſe.*
11 *Spondere aliquam promittens, nō eſt ſponſalia contraxiſſe.*
12 *Promittēs cōtrahere cogi poteſt vt id faciat.*
13 *Promiſſione ſola quilibet obligatur.*
14 *Diſpoſitio l. ſi quis argentum C. de donat. in ſola promiſſione verificatur.*

Pro-

15 *Promittẽs aliquam in vxorẽ ducere cogi poteſt vt id faciat.*
16 *Promiſſio ducẽdi aliquã in vxorẽ et ſi id nõ iurauerit, tenetur in foro cõſciẽtiæ adimplere.*
17 *Hiſpania tota promiſſionum obſeruantiſſima.*
18 *Hiſpaniæ Rex nullũ recognoſcit in ſuperiorẽ.*
19 *Hiſpanis nihil antiquius quam promiſſiones ſeruare.*
20 *Luſitania bonam fidem agnoſcit.*
21 *Hiſpania vlterior quæ Caſtella dicitur ſolam promiſſionẽ obſeruat, & æquitatẽ canonicã.*
22 *Hiſpania citterior quæ Aragonia dicitur ſolã fidem & promiſſionem obſeruat.*
23 *Cathalonia iuris canonici æquitatem ſequitur.*
24 *Barchinon. Cathaloniæ Metropolis vrbs antiquiſsima.*
25 *Barchinon. & alia pleraq; Hiſpaniarũ Regna ob fidem Romanis abſeruatam, iuris Italici libertate donata fuerunt.*
26 *Iulius Cæſar Hiſpanos in ſui corporis cuſtodiam habuit.*
27 *Numantia Regibus fideliſsima.*
28 *Saguntbus Romanis fideliſsima.*
29 *Iulius Cæſar, Diodorus, Florus, Marineus, & alij Hiſpanorum mores fidem præſtantiam & fortitudinem extollunt.*

COMPARATIO. II.

CONTRAHENDI PROMISIO non eſt contractus, id ipſum in ſponſalibus & matrimonio etiam iure nouo Cõſilij Triden. erudite tractatum.

1 COnuenit matrimoniũ ✝ cũ con-
tractibus, vt cũ in illis promiſſio
contrahendi vel vendendi vẽdi-
tio nõ ſit, & qui donare promit-
2 tit ✝ donare non cenſetur. Iaſſ. in
l. in bonæ fidei per illũ tex. ff. de eo q. cer. lo.
l. ſi ſterilis §. penul. ff. de actio. emp. Boëri.
deciſ. 3. Deci. in l. cũ fundum §. ſeruum tuum
n. 1. de reb. cre. Auend. reſpo. 27. n. 4. Aluar.
Valaſ. deciſ. 83. n. 2. 3. diffuſe. Tiraq. de re-
tract. tit. 2. q. 5. nu. 30. cum ſeq. multis. Factũ
3 ✝ enim regulariter a facti promiſsione diſtin
guitur glo. in l. in bonæ fidei verbo conductu-
rum ff. de eo quod certo loco ibi Iaſſ. nu. 3.
Bart. & cęteri in l. ſi pecuniã. ff. de verb. obli.
Dida. Couar. var. reſol. lib. 3. c. 4. n. 7. Pinel.
in l. 2. C. de reſcinden. vẽdi. c. 3. n. 29. Ancar.
Rigien. q. 39. n. 1. lib. 1. Crot. conſ. 12. n. 7. 8.
lib. 1. Bero. conſ. 156. nu. 2. lib. 3. conſ. 157.
n. 22. lib. 1. Craue. conſ. 76. n. 5. Cæpha. conſ.
66. n. 20. lib. 1. Burſa. conſ. 100. n. 1. li. 1. Me-
no. conſ. 92. n. 4. lib. 1. Rimin. iun. conſ. 31. n.
11. li. 1. dixit receptã Ioſeph. Ludo. in cõmu.
concluſ. 72. n. 1. Boer. deciſ. 58. nu. 4. Cagno.
4 in l. aliud n. 2. de reg. iur. Hinc ✝ illud ſtante
ſtatuto quod de quolibet contractu ſoluatur
gabella, ex ſola promiſsione cõtrahendi nõ
debetur Caſtren. Et Iaſſ. in d. l in bonæ fidei:
Et aliud eſt fideiubere, aliud de fideiubendo
promittere l. ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum §.
fin. de verb. oblig. Aliud redhibere, aliud de
redhibẽdo promittere l. quod ſi nolit §. in
factum ff. de edel. edic. Et promiſsio locandi
alia res eſt ab ipſa locatione Boeri. deciſ.
5 48. n. 43. Aliud ✝ donare, aliud donare pro-
mittere, ideo promiſsio nullam ſecum fert
executionẽ Alex. in l. iuriſgẽtiũ in prin. ff. de
pac. & alij quos Tiraq. de retrac. conuen. ad
finẽ n. 48. Galliau. in rub. de verb. oblig. nu.
113. quẽ reffert Meno. conſ. 92. n. 2. 3. lib. 1.
6 Aliud ✝ renuntiare, aliud renũtiare promit-
tere Boer. deciſ. 3. Meno. 5. n. 3. idẽ in pacto
de vendendo vt aliud ſit ab ipſa venditione
Deci. in l. cum fundus §. ſeruum tuũ n. 4 ff. de
7 cer. peta. Meno. d. conſ. n. 4. Aliud ✝ infeuda-
re, aliud infeudare promittere. Iaſ. conſ. 24.
col. 8. lib. 3. Meno. d. conſ. n. 3. Idem in pacto
de renouãdo emphiteoſim Ruin. cõſ. 167. n.
13. li. 1. Tiraq & Meno. ſupra quemadmodũ
& in pacto de inſtituẽdo Ruin. cõſ. 9. n. 9. li.
1. Tiraq. de Meno. 5. adiungit Tiraq. & pro-
miſsionẽ decedẽdo & ſequitur Meno. d. cõſ.
92. nu. 6. Tiraq. in li. cõnubia. glo. 5. nu. 220.
8 Aliud extremo ✝ q ad inſtitutũ noſtrũ perti-
net eſt cõtrahere cum aliqua matrimonium,
aliud cõtrahere promittere per illud enim ma
9 trimoniũ cõtrahitur per promiſsionẽ ✝ autẽ
etſi iuratã ſola ſpõſalia de futuro ca. iurauit
ibi Imo. 2. nota. & Panor. in 1. ex de iureiur.
c. ex litteris c. ſicut c. ſi inter de ſponſa. neque
enim vt hęc decidunt iura, per iurata ſpõſa-
lia matrimoniũ cũ alia impeditur. Cardin.
cõſ. 46. ſuſe. Et eleganter Seraphi. tract. de
priui. iura. priuil. 23. n. 3. qui alios: qui igitur
10 ✝ mulieri promiſerit, matrimoniũ contrahe-
11 re, nõ adhuc cõtraxiſſe cẽſetur, Et qui ✝ ſpõ-
dere aliquã nec ſpõſalia eſſe Vincen. & Ioã.
Andr. in c. ſi inter de ſponſa. Henri. Bo. in c.
is qui fidem eo. tit. Dida. in epito. de ſpõſa.
1. p. c. 4. n. 1. ad mediũ Tiraq. de retrac. li. 2.
12 §. fin. n. 53. At qui cũ promitrẽs ✝ cogi in cõ-
tractib⁹ poſsit l. ſi fideiuſſor. §. meminiſſe de
leg. 1. l. ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum §. fin. de
ver. obligati. l. in bonę fidei §. ſi tamen ff. de
eo quod certo lo. l. ſi ſterilis §. fin. ff. de actio.
13 emp. Ex ſola ✝ enim obligandi promiſsione
obligatus quilibet remanet, & facere quod
promiſsit cogitur, neque noua requiritur
obligatio. Roma. ſingul. 186. Socin. & Iaſſ.
in d. §. ſeruum tuum. Ruin. conſil. 12. num.
32. lib. 3. conſil. 19. num. 14. lib. 4. Afflict.
deciſ. 6. Gomez. in §. in perſonam num. 14.
inſti. de actio. Zazius. conſ. 10. num. 39. lib. 1.
Tiraq. tracta. de retract. ad finem num. 26.
& in

Digitized by Google

& in terminis promiſſionis de donando Me-
no. multos refferens d. conſ. 92.num.27. &
paulo infra ſcripſit eum qui ſic promiſit poſ-
ſe ad id cogi declarat multis Petra.trac. de
ſideicom.quæſt.8. à nu.135.cũ multis ſeq.

Vnde dubitauerim maxime an vera ſit
deciſio, Theſauri. qui deciſi. Pedemontana
233.docet enim qui promiſit vendere vt rem
tradat ex eadem promiſsione cogi non poſ-
ſe, vera enim non videtur & aduerſus com-
munes tradıtiones.

Et ad inſtitutum tractatus noſtri in ter-
minis ſponſaliorum docuit Dida. vbi ſupra
num.1.Matien. glo. rubri.1.tit.1.num.43.
ad finem Gutier.tracta.de contrac.iurat.ca.
51.num.4.& paulo poſt citandi num.16.

Et his addendum quod ex communi re-
14 ſoluit † Iul.Clar.in §. donatio q. 14. in fine
diſpoſitionem l.ſi quis argentum C. de do-
nat. nedum in actuali donatione procedere
ſed & in promiſsione de donando, quam
dixit receptam auctoritate Soci. conſ. 102.
num.4.lib.3.& Gomez in §.in perſonam nu.
39.de actio.Rip.lib.3.reſpon.c.14.nu.1.

15 Vnde qui mulieri † fidem de ea ducenda
in vxorem dederit, adimplere promiſsionẽ
tenetur cap.ex litteris S. Syluani.cap. ſicut
16 cap. requiſiuit de ſponſa. & ſi † promiſsio.
non fuerit iuramento firmata cap.de illis in
1.verſ.mulierem de ſponſa.impu.c.iuramẽ-
ti 22.q.5.& peccat mortaliter recuſans Pa-
nor.poſt veteres in c.de illis & in c.ex litte-
ris de ſponſa. Didac. qui D. Thom. & alios
Theologos recenſet in loco citato, & addẽ-
di Spin.trac.de teſta.glo.15.num.79. & 80.
Matien,d.glo.1.num.43. Treius deciſ.9. &
deciſ.20.lib.1. Alex.de Ne. pręposi. Dida.
Careri. Brunel. Grego. Gutier. Alze. Ma-
tien.Meno.Pala.Pereledes.Lope. Henric.
quorũ communem dixit opinionem Sanches
de Matri.lib.1.diſpu.29.n.4.verſ.tãdẽ quia.

17 Quæ omnia cum † iure canonico vindicẽt,
tenacius Hiſpania obſeruauit, vel quia non
18 leges † agnoſcit Romanas nullumq. pręter
vnum Deũ maximum illiusq. Pontificem Ec-
cleſię ſuę in ſperitualibus ſuperiorem agnoſ-
cat vt multis ſcriptum relinquit Cænedus
quem Illerdę olim ſtudioſum iuris agnoui
vt nunc cęlebrem ſpecto illius enucleatorẽ,
collecta.cano.70.nu.4. & collecta.65. nu.3.
aut quia fidem nuſquam deſerit promiſſam.
19 Nihil enim antiquius † Hiſpani habuere quã
fidem ſeruare idem Cęnedus qui multos ad-
duxit collecta 110.num.3.

Cui ipſe addiderim argumẽto eſſe, in om-
nibus vaſtiſsimę huius regionis cariſsimis
Regnis, Regijs cautũ legibus à Regib' olim
fuiſſe, vt nuda promiſsionis fides veluti ſa-
cræ religionis iuramenti obſeruetur.

20 In Regnis Luſitanię † bona fides exube-
rat, & vim abditam veluti iuramenti habet
Aluar. Valaſ. deciſ.99.num.7.idem tracta.
de iur.Emphiteo.1.par.q.6.num.12.

21 In Caſtella quę vlterior † Hiſpania eſt lex
regia extat quę ad extremum æquitatẽ ca-
nonicam ſectatur l.3.tit.8.lib.3.Dida.in.ca.
cum in oſſicijs n.9.in fine de teſtam.Gutier.
tract.de cõtract.iuratis 2.par.c.34.nu.6.

22 Id ipſum Hiſpania † citerior, quę Arago-
nia dicitur, illiuſq. florentiſsima Regna tria
23 cuſtodierunt; Cathalonia † ex his inſignior
iuris canonici veſtigia calcat & implacabili-
ter ſequitur, notiſsimis huius regni legibus
conſtat.

24 Splendidiſsima hęc Cathalonia † Regio-
nibus, vrbibuſq; nobilis patria ſęculorum ſe-
rie antiquiſsima, armipotens, fidei & fœde-
ris, quod cum Romanis olim percuſsit tena-
25 ciſsima, † ob egregiã in rempublicã inq. Im-
perium Romanũ inſignem fidem Italici iu-
ris, fuit libertate donata l.1.in principio iũ-
cta l.in Luſitania ff.de cẽſi.pleraq. illic Tar-
raconenſis (quæ vetus Hiſpania ab antiquio-
ribus appellatur) vrbis recenſet huius iuris
Paulus Luſitaniam totã, Pacenſes, Emeritẽ-
ſes, Valentinos, extremo famigeratam hanc
ab Hercule cõditam vrbẽ Barchinonẽ (Em-
porium Cathalonię nobiliſsimũ) memorat.

26 Sed & Iulius Cæſar † cui ſimilis nullus ob
Hiſpanorum fidem ipſorumq; pręſtantiam
Hiſpanos milites in ſui corporis cuſtodiam
habere ſolitus eſt vt Suetonius in eodẽ Cæ-
ſare ſcribit nu.86. *Suſpitionẽ (inquit) Cæſar
quibuſdã ſuorũ relinquit neq; voluiſſe ſe diu-
tius viuere: neq; curaſſe quod valetudine mi-
nus proſpera vteretur: Ideoq; & quæ religio-
nes monerent, & quæ renuntiarent amici ne-
glexiſſe. Sunt qui putent confiſum eum no-
uiſſimo illo Senatus Conſulto ac iureiurando
etiam cuſtodias Hiſpanorum cum gladijs ſe in
ſpectantium remouiſſe.* Huculq; Suetonius.

27 Teſtis Numãtia † quæ Liuio, Floro, alijſq.
vetuſtiſsimis Hiſtoriographis auctoribus à
Romanis, ſcipione duce obſeſſa annos qua-
tuordecim, cum haberet tantum quatuor
hominum milia, non ſolum ſuſtinuit, ſed &
vicit quadraginta milia Romanorum. Tan-
dem à Scipione poſteriore poſt longã & ar-
ctiſsimam obſidionem delata, cum etiã fa-
me (ne inclitam Regum, quorum tunc Impe-
rio parebant, fidem fallerẽt) laborarent, nec
eis daretur iuſti certaminis copia, omnia ſua
ſimul & ſe ipſos igni immiſerunt.

28 Teſtis Saguntus, † huius adeo fideles in-
colę Romanis extitere, vt ab Anibale ob-
ſeſsi menſes multos infractis obſtinatiſq;
animis obſidionem pertulerint, maluerintq.
excidium expectare vrbis, quam deditionẽ
facere.

Digitized by Google

facere. Et cum iam ſalutem deſperarent, collatis in forum quæ vnicuique chariſsima erant, vndique circundatis accenſiſq; ignis nutrimentis ne à Romana ſocietate (quam ad vſque mortem comitabantur) deficerent, publico & communi rogo ſeipſos ſuperiniecerunt, dictu horrendum & mirabile. Cecinit Lucanus lib. 3.

Nec pauet hic populus pro libertate ſubire
Obſeſſum pæno geſſit, quod Marte Saguntum.

Et Silij Itali.

Quod tanto cecidit molimine gratia Saguntos.

Idem ipſe alibi.

Eſt animoſa Sagunthos concuſſare Alpes
Infœlix fidei ſceriſque ſecundo Sagunthos.

Martianus Saguntum fideliſsimam modulatur.

Exornato Scipiadum labor, atq; fidele Saguntum Pompeya.

29 Vt modo preteream † Iulij Cæſaris commentaria Diodori, Flori, Marin. & aliorum qui Hiſpanorum mores, preſtantiam, in dimicando fortitudinem, & animi infracti vires miris extollunt præconijs: Neq; acta recenſeo inuictiſsimi & fama orbe terrarum toto celeberrimi, (qui prior magni ducis nomen apud omnes fuit gentes cõſequutus,) Cordubę. Neq; Antonij de Leyua Caroli Quinti & Hiſpaniarum Regnis apud Italiam rei militaris præfecti, quem laudat Thom. tracta de Munc. Sictio. pauperes: Camill. Galli. in commentarijs de verbo. ſigni. lib. 10. cap. 14. num. 21.

Neq; hæc ſcripſiſſem niſi neotericus quidam me concitaſſet, qui nuper additiones quaſdam ad Iuli. Clar. prodidit queſt. 32. nu. 25. is ſolo ductus delicto vnius infamis, notã Hiſpanorum lædit exiſtimationem quẽ non noſtrorum videris, ſed Italorum, exterarũq. gentium teſtimonio confutatum.

SVMMARIVM.

1 *Conſenſus in cõtractibus omnibus requiſitus.*
2 *Conſenſus in matrimonio requiſitus.*
3 *Pontifex Maxi. abſq; conſenſu matrimonia validare non poteſt.*
4 *Papa in deffectu conſenſus non diſpenſat.*
5 *Verba ad matrimonium non neceſſaria.*
6 *Conſenſus ſolum matrimonium perficit.*
7 *Conſenſus ſola cohabitatione non elicitur.*
8 *Conſenſus ſola carnali copula non declaratur.*
9 *Maria, IESVS mater ſantiſſima, virginitatẽ deuouit.*
10 *Matrimonium verum inter Sanctiſſimã Mariam virginem & Sanctum Ioſeph.*
11 *Matrimonium tanto magis perfectum quanto à carnali copula ſeparatur.*
12 *Conſenſus carnali copula implicite non explicite præſtatur.*
13 *Conſenſus appellatione, reciprocus intelligitur viri & mulieris, qui verbis datur.*
14 *Proteſtatio antecedens an tollat conſenſum.*
15 *Proteſtatio ſola non diſſoluit matrimonium ſequens.*
16 *Proteſtatio quæ parit peccatum non eſt attendenda.*
17 *Proteſtatio viri & mulieris ante matrimoniũ illud diſſoluit.*
18 *Proteſtatio carnali copula poſt ſubſequuta nullius effectus.*
19 *Proteſtatio generalis tollit conſenſum.*
20 *Matrimonio ex ſequenti copula præſumi, quoties præſumptio ab actu præcedenti oritur.*
21 *Matrimonium ratione contractum nullum.*
22 *Proteſtatio ex contrario actu tollitur.*
23 *Proteſtatio turpis & inhoneſta reijcienda.*
24 *Proteſtatio tacita nunc valida quando ex duplici cauſa infringitur.*
25 *Proteſtatio ſolius viri aut mulieris iuſto metu inducta matrimonium irritat.*
26 *Proteſtatio metu facta ſpontanea copula purgatur.*
27 *Proteſtatio derogatoria ad matrimonium ex iuſto metu matrimonium nullum reddit ipſo iure.*
28 *Actu matrimonio non cenſetur à proteſtatione receſſum quando proteſtatio fuit iuſta cauſa veſtita.*
29 *Proteſtatio metus ſufficit & ſi metus non probetur.*
30 *Berous & Treuiſanus reprehenſi.*
31 *Copula ſequẽs an matrimonium poſt proteſtationẽ cõtractũ validet, diſtinctione declaratũ.*
32 *Copula metu contracto maritali effectu cõtracta cenſetur.*
33 *Deus timendus, non ij qui corpus tantum occidere poſſunt.*
34 *Metus cauſa durante omnes actus meticuloſi præſumuntur.*
35 *Matrimonij ſacramẽtũ ludibrio eſſe nõ debet.*
36 *Metus quis conſtans dicatur.*
37 *Bonorum amiſſio an conſtans metus.*
38 *Metus an conſideretur in viro coeunte poſt contractum matrimonij.*
39 *Mulier inuita cognoſci poteſt, vir minime.*
40 *Panormitani opinio amplexata.*
41 *Solus cum ſola ſuſpitionem inducit.*
42 *Occaſio coeundi, metus memoriam aufert.*
43 *Libidinis ardor et occaſio intellectũ peruertit.*
44 *D. Hieronimi de fornicatione dictũ egregiũ.*
45 *Occaſio fugienda.*
46 *Virginitas ſine conſenſu non amittitur.*
47 *Metus ſpontanea coitione, data libertate, purgatur.*
48 *Treuiſanus deciſio. 63. reprehenſus.*
49 *Metus iniuſte illatus matrimonium infringit.*
50 *Metus iuſtus non irritat matrimonium.*
51 *Copula poſt proteſtationem iure nouo Conſilij*

Triden-

Tridentini non ſufficit niſi adſit nouus conſenſus.

52 *Metus iuſti exceptio non fuit ſublata ex Cõſilio Tridentino.*

53 *Confeſſio ab vno ex coniugibus facta, ſe non animo cõtrahendi coiſſe, non recipitur.*

54 *Confeſſio ab vno ex coniugibus facta, coiſſe ſe non animo cõtrahendi aduerſatur iuris præſumptioni.*

55 *Confeſſio vnius ex coniugibus non nocet alteri cui præiudicare non poteſt.*

56 *Didaci opinio improbata.*

57 *Cap. atteſtationes de deſponſatio. impube. nouo & vero ſenſu perceptum.*

58 *Qualitas à natura inſita facile præſumitur.*

59 *Confeſſio coniugum reciproca de impedimento ſimul cum fama, matrimonium infringit.*

60 *Iudicis arbitrio plurimum tribuendum an cõfeſſio coniugum de ipſorum impedimẽto valet nec ne.*

61 *Intellectus c. ſuper eo. de eo qui cogno. conſan. & ca. is qui fidem deſponſa.*

62 *Confeſſio coniugum aduerſus præſumptionem iuris & de iure nulla.*

63 *Confeſſio aduerſus iuris Canonici diſpoſitionẽ nullius momenti.*

64 *Matrimonium an ſignis contrahi poſſit.*

65 *Matrimonium nutu, ſignis, & alia qualibet exteriori voluntate declaratur.*

66 *Verba ad matrimonium requiſita in ijs qui loquuntur in alijs ſignis ſufficiunt.*

67 *Cap. tuæ de ſponſa. declaratur.*

68 *Imolæ declaratio ad c. tua de ſponſa. reiecta.*

69 *Didaci declaratio ad c. tua de ſpõſa. reprobata.*

70 *Cap. tuæ deſponſa. noue declaratum.*

71 *Copula ſequens matrimonium præſumptum indicat.*

72 *Conſenſus tacitus ad copulam ſufficit.*

73 *Tiraquelli opinio reprobatur.*

74 *Forma & materia idem ſunt in Sacramento matrimonij.*

75 *Cap. ſi inter de ſponſa. & tex. in ca. licet de ſponſa. duorum declarata.*

76 *Cap. licet verba eadem cum cap. 1. de reforma. matrimo. ſeſſionis 24.*

77 *Promiſſio præſenti facta, pactum dicitur.*

78 *Verba in pactis neceſſaria nullo iure probatur.*

79 *Furioſi & qui iudicio carent matrimonium nõ contrahunt.*

80 *Matrimonij contractus ſocietati admodum ſimilis.*

COMPARATIO III.

VT IN COETERIS CONtractibus conſenſus exquiritur, in matrimonio præcipue; et an ſignis iure nouo Conſilij Trident. prolixe ſed vtiliter tractatum.

CONueniunt tertio, vt cum con-
1 tractus ✝ omnes conſenſum ex-
quirant l. 1. ff. de pactis c. 1. de
reg. iur. & §. fina. inſtit. quibus
modis tolli. obliga. l. 1. C. quan-
tico. ab emp. rece. l. pro vt quiſq. ff. de ſolu-
tio. l. conſenſu. ff. de actio. & obliga. qui nũ-
tio, epiſtola, & per interpretem, præſtari po-
teſt d. l. conſenſu & l. 1. de verb. oblig. idem
2 in matrimonio ✝ vindicat. Neq. aliud vtrũq.
clamitant iura Canonica & Cęſarea cap. ex
litteris S. Syluani cap. ſicut, vbiq. Panor. &
Prępoſitus. cap. iurauit deſponſa. cap. iurauit
de probatio. inſignior tex. in cap. 1. cum lo-
cum cap. tuę. cap. tua. deſponſa. cap. ſic quip-
pe 27. q. 2. l. nuptias non concubitus ſed cõ-
ſenſus fuit. de reg. iur. Dida. in Epito. poſt
vetuſtiores. 1. par. deſponſa. cap. 3. num. 1. &
2. & par. 2. cap. 2. num. 1. Spinus tract. de te-
ſtam. glo. 11. nu. 6. & 7. Mozius de contract.
tit. de matri. in prin. Meno. lib. 3. pręſump.
4. Gutier. lib. 1. quæſtio. cano. c. 18. Graphi.
2. par. deciſio. lib. 1. cap. 12. num. 25. Trini-
ſan. deciſio. 57. à num. 1. lib. 2. Pariſ. conſ. 51.
num. 10. lib. 4. Azpil. conſ. 4. tit. de pac. nu.
4. lib. 1. & conſil. 3. de ſponſa. num. 3. lib. 4.
Oſaſ. deciſ. 154. num. 6.
3 Vt nec Pontifici ✝ Maximo legẽ vbi vel-
let liceret condere, qua ſublato cõſenſu ma-
trimonium institueret. Multis conuincit Di-
da. in Epito. deſponſa. 2. part. cap. 2. num. 1.
ad medium, & Azpil. conſ. 20. num. 2. tit. de
4 ſponſa. Nec Papa ✝ ſuper deffectu conſenſus
diſponere poteſt neq; eum ſuplere Panor.
in c. per venerabilem num. 21. ex qui filij
ſint legi. idem Azpil. conſ. 39. nu. 2. titu. deſ-
5 ponſa. Enim ✝ conſenſus matrimonia perfi-
cit c. ſufficit cum tribus ſeq. 27. q. 2. d. c. cum
locum, & cap. cum apud deſponſa. cap. fina.
vbi Panor. num. 3. deſpon. duor. l. cum fue-
rint de condi. & demonſtr. d. l. nuptias glo.
in c. cum initiate & in can. qua propter vbi
Archi. 27. q. 2. Ruin. conſ. 150. nu. 17. lib. 5.
Cur. iun. conſ. 170. num. 10. Deci. conſ. 112.
poſt principium Gozadi. conſ. 77. num. 1. Pa-
riſ. conſ. 86. num. 39. lib. 3. Dida. in Epito.
par. 2. cap. 1. num. 2. & 3. & §. 1. num. 1. ita
6 fit vt nec verba ✝ quemadmodum infra di-
citur neceſſaria ſint.

Quę de conſenſu diximus de eo intelli-
gẽda qui verbis exprimitur d. c. cum locum
d. l. nuptias. in prin. inſtit. de nup. non de
7 eo ✝ conſenſu qui cohabitatione elicitur, cũ
alioquin inter fratrem & ſororem & alios
conſanguinitate coniunctos, inter quos ma-
trimonium conſiſtere nequit, præſumeretur;
8 Neq; de copulæ ✝ carnalis conſenſu cũ ali-
9 ter inter beatiſsimã ✝ Mariam & D. Ioſeph
matrimonium non afforet, quia ſanctiſsima
virgo

virgo virginitatem deuouit. c. ſufficiat §. ſi
10 ergo 27. q. 2. atqui verum ✝ adfuit matri-
monium can. beata. can. coniunx can. omne.
27. q. 2. vbi Turrecrema. & alij Tabien. in
verbo matrimonium in 2. q. 5. Caſſaoe. in
Burgun. rub. 4. §. 6. in verbo Mariç. num. 17.
Lup. tracta. de matrim. num. 29. & 33. & Di-
cam lib. 3. q. 3. amplia. 3.
11 Sed & tanto perfectius ✝ matrimonium
dicitur quanto à carnali copula magis ſecer-
nitur. Dida. qui in numeros ex Theologis &
noſtris recenſit in Epito. de ſponſa. 2. part. c.
1. §. 1. num. 1. Graphi. 2. part. deciſ. lib. 1. c. 1.
num. 26. Vini. in cõmunibus opinione 808.
num. 21. deciſ. Rot. Roma. in nouiſsimis 1.
par. deciſ. 127. num. 26. Azpil. conſ. 3. nu. 4.
tit. de frigi. & nouiſsime Barboſ. in repeti-
tione rubric. ff. ſolut. matrimo. num. 80. qui
de citatis non meminit, non enim copula de
integritate & ſubſtantia dicitur matrimonij
poſt antiquiores Tabien. in ſum. verbo diſ-
penſatio. 3. Aſten. lib. 8. titu. 7. arti. 1. q. 5. D.
Thom. in 4. diſ. 26. q. 6. art. 4. Ricar. ibidem
art. 4. q. 3. Et Dom. de ſot. glo. inſignis in. c.
ex publico, in glo. final. de con. coniu. vbi Pa
nor. num. 12. idem in cap. 2. num. 5. eo. titu.
& glo. in c. qua propter vbi Archi. 27. q. 2.
Brunel. trac. de matrimo. conclu. 1. num. 9.
Ioan. Lup. trac. de matrimo. 1. par. num. 29.
Dida. & alij ſuperius memorati.
12 Conſenſus enim qui copula præſtatur, ✝
non expreſſim (vt Diuus ait Thomas & Di-
da. in epi. & de ſponſa. 2. par. c. 3. in prin. &
lariſſime Spin. d. glo. 15. num. 4. & 5. Pariſi.
conſil. 51. num. 10. lib. 4. & conſil. 59. nu. 19.
eod. lib.) ſed implicite datur; vnde de con-
13 ſenſu expreſſo loquimur, reciproco ✝ viri &
mulieris, qui verbis perſpicuo annuntiatur,
& quibus obligatio vltro citroq; contexitur,
& alteri alius obligatur ad mortẽ vſq., mor-
tem autem naturalem, qua ſpiritus exhala-
tur, non ciuilem, quæ matrimonium non in-
fringit. Sebaſt. Medi. trac. Mors omnia ſol.
concluſ. 65. num. 207. Triuiſan. deciſ. 57. nu.
2. lib. 2.
14 Hinc illa ✝ quæſtio finiri poteſt, cum quis
matrimonium contrahit & verbis expreſſim
conſentit, qui antea fuerat proteſtatus, non
ſe vere contracturum, an matrimonium va-
leat. In qua ſore quinq. caſus conſiderandos
15 autumo. Primus ✝ quoties ſolus ille, ante cõ-
tractum proteſtatur, nullo metu deterritus
ſed dolo, vt liberius mulierem deciperet
atq. ea frueretur: frequentior in hac ſpecie
omnium traditio. eſt, in foro iudiciali pro
matrimonio cauſam dicendam. Et ſi in inte-
riori, quod conſenſus deficiat. Secus: cap. tua
nos de ſponſa. cuius textus extructura, quæ
ſibi ipſi aduerſari videtur, prima poſteriori
pars, ita intelligenda eſt, probat Panor. illic
& communem recenſet illius cap. ſenſum ex
Soci. conſil. 28. lib. 1. & conſil. 119. Dida.
de ſponſa. 2. part. cap. 2. num. 2. in fine; Et
pręter eos erudite Beroi. conſ. 25. nu. 5. qui
canoniſtas omnes hãc aſſerit obſeruare Gra-
phi. 2. part. deciſio. lib. 2. cap. 12. num. 33.
Iacob. Meno. qui non horum meminit tract.
de præſump. lib. 1. præſump. 75. num. 4. & 5.
qui eam poſt ceteros rationem prodit, quod
16 proteſtatio ✝ peccatum pareret, at ea nullũ
iuris effectum tunc producere poteſt glo. in
cap. per tuas de con. appoſitis quam Panor.
Anto. Præpoſitusq. ſequntur idem Dida. in
Epito de ſponſa. 1. part. cap. 4. §. 1. num. 8.
Men. in tracta. de pręſump. lib. 1. q. 75. nu. 4.
& 5. idem Men. lib. 3. pręſum. 1. num. 15.
Sanch. de matrimo. lib. 2. diſpu. 45. num. 22.
17 Secundus caſus vbi ante ✝ contractum ma-
trimonij vterq; vir & mulier proteſtantur, in
hac autem ſpecie cum vtriuſq. voluntas cõ-
ueniat, proteſtatio ſequens dirimit prędefe-
ctu conſenſus matrimonium Panor. in d. c.
tua nos de ſponſa. Felin. in c. cum M. de con-
ſtit. num. 80. Dida. 2. par. cap. 2. nu. 3. Beroi.
conſ. 35. num. 12. volu. 1. Graph. d. cap. 12.
18 nu. 33. Atq. id intelligendũ ✝ eſt dummodo
copula carnalis comixtione poſt ſequta non
ſit, nam eo tunc proteſtatio reluctante poſ-
tea altero non officeret. Panor. Imo. Anto.
Felin. ſupra idem Panor. in cap. cum M. nu.
20. de conſtitu. Felin. num. 80. Rip. num. 95.
qui communem, Dida. ſupra & alij numero
plures quos reffert Meno. d. pręſump. 1. lib.
3. num. 15. Graphi. d. cap. 12. num. 33. & nu.
45. & 46. Azpil. conſil. 8. num. 3. tit. de ſpon-
ſa. Matien. lib. 5. tit. 1. glo. 1. num. 66. Maſ-
car. trac. de probatio. 2. tom. concluſ. 1027.
num. 11. vbi citat textum in cap. ſuper eo &
in cap. per tuas de conditio. apoſi. vbi com-
munem dixit. Sic iuxta præſcriptam diſtin-
ctionem Menochius intelligendus eſt, qui
nulla diſtinctione habita proteſtationẽ ſcri-
bit nullius eſſe iuris. Et Sanch. de matrimo.
qui aliquos concertat d. diſputa. 45. lib. 2.
num. 21. Contrariam ſententiam à nullo re-
latus Beroius conſ. 35. lib. 1. ſubtiliter de-
fendit. & multis rationibus. Hęc prior & ſe-
19 quens præcipuæ ſunt: Proteſtatio ✝ quoties
generalis eſt ſponſaliorum aut matrimonij
actum antecedit, vtriuſq. concelebrata con-
ſenſu, in poſterum conſenſum deficere oſ-
tendit aperte, & cum ille neceſſarius ſit ve
antea docui, ita ab actu proteſtatione remo-
uetur, vt ſine conſenſu factus neuelquam va-
leat. & huius ſententiæ auctores dixit. Hen-
ri. Boſ. Anto. Innocen. & Hoſtien. in d. c. ve-
nieris in 2. & in c. tua nos de ſponſa.
20 Rurſus ait tunc demum ✝ ex ſequenti co-
pula

Digitized by Google

pula matrimoniũ pręſumi,quoties pręſump-
tio ab aliquo actu præcedenti ſuboritur in
quo veluti in tutiſsimo Cardine afixa eſt:ſic
enim quotiens ſponſalia præ defectu condi-
tionis deficiunt,tunc nec copula prodeſt ſe-
quens,aut vbi inuicem maritus & vxor ſe ſe
mutuo abſoluerent & renuntiarent cap. ve-
niens in 2. de ſponſa. non enim copula ma-
trimonium his in caſibus inducit præſump-
tum, quia conſenſus deficit, & quid confir-
met nihil inuenit.

21 His ſimile ait † quoties aliqui ioco & riſu
matrimonium contrahunt ſimulateſq; agũt,
ſi enim poſt coëant copula nihil operatur
ex defectu conſenſus Prępoſ. in cap. tua de
ſponſa.

Sed hęc opinio probari non debet.Ratio
prior tollitur nam & ſi proteſtatio indicium
ſit & veluti voluntaris ſignaculum contrariæ
ad ea, quę Bart. & poſteriores in l. non ſo-
lum §.morte de no.ope.nunriario.Canonici
Interpretes in d. cap. cum M. Ferrarienſis
22 de conſtitu.At quoties † ea copula ſequenti
contrariatur; ius à priore fuiſſe proteſtatio-
ne diſceſſum præſumit quia peccatum & ma
li ſuſpitio excluditur argu. l.merito ff. pro
ſocio,& nihil proteſtatio poteſt glo. in d.ca.
per tuas de condi.appoſi. Men.qui hanc eſſe
communem refert d.pręſum.1.lib.3.nu.15.
& lib.1.q.75.num.4.& 5.Nec ſecunda facit
ratio, quoties ſequitur copula, matrimoniũ
autem duobus illis caſibus, aut præ defectu
conditionis,vel quod ſe ipſos liberarint di-
ſolutum fuit, nam in his nihil niſi vere actũ
fuiſſe conſtat, atq; ideo copula matrimoniũ
præſumptum vt noſtri aiunt minime opera-
tur:in hac ſpecie contrario actu à proteſta-
tione receſſum ius præſumit, quoties nulla
cauſa fuit emiſſa vt mox dicemus:glo.in ſig-
nis crebiis recepta in d.c. per tuas de con.
Apoſi.vbi glo.ad medium magna docuit,cũ
qui pendente conditione,facta interim pro-
teſtatione,carnaliter poſt inhibitur copula,non
proteſtationem efficere, quin iuris diſpoſi-
tione in matrimonium tranſitus fiat præ-
ſumptum,& eam illic ſequuntur cęteri. & glo.
in Clemen.gratię de reſcrip.prima.Quę vel
23 † turpis proteſtatio & fomes peccati inho-
neſta etiam,nulla cauſa adiecta,matrimoniũ
nequit impedire,ideq; magis multo aſſeren-
dum, quoties proteſtatio pręcedenet & poſt
matrimonium in facie Eccleſię ſolemnibus
24 adhibitis celebraretur, copula ſubſequta, †
quia duplex tunc vinculũ eſt, & fortius agit;
auth.itaq; C.commu.de ſucceſ. ex ãntermi-
nis prior docuit Henri.Boi. in d.c.is qui fi-
dem de ſponſa.Cardina.in d.c.veniens in 2.
de ſponſa.Beroi. in d.conſil.35.num.8.& 9.
Neque extrema ratio opitulatur de his qui
ſimulanter & ioco matrimonium contrahũt:
nam vere id agitur pręter eorũ conſenſum,
ideo copula ſequens facit nihil. argum. l.
obligationum ſubſtantia verſ. Nec enim ſi
per iocum pura vel demonſtrandi & intelle-
ctus cauſa ego dixero tibi, ſpondes? Et tu
reſpondes,ſpondeo:naſcetur obligatio ff. de
obligatio. & actio. l. diuus Trajanus ff. de
teſtam.mili.§.1.inſtit.de milita.teſtam.

25 Tertius caſus eſt, quoties ſolus vir, † aut
mulier, ante contractum matrimonij iuſto
metu proteſtantur,& de eo conſtat nõ enim
matrimonium tenere,omnes affirmant, Pa-
nor.Anto.Imol.Felin.in cap. cum locum de
ſponſa.glo.in l.mulier §. ſi dos ff. quod me.
cau.& glo.in l.ſi pater ff.de rit.nup.Iaſſ.in l.
interpoſitas num.1.C.de tranſ. Craue.conſ.
253.num.1.Alex.reſpon.5.num.1. Dida. in
Epito.ad 4.2.part.cap.3. §.5.num. 1. com-
munem itidem Grat.reſpon.38.num.7.li.2.
Pariſi.conſi.170.lib.4.num.fin. Meno.lib.3.
pręſump.pręſum.4.num.1.& 2.Triui.deciſ.
63.à num.1.Grap.deciſ.2.par.lib.1.cap.12.
num.3.deciſ.Rotę Roma.nouiſ.1.par.deciſ.
561.num.3.Azpil.conſ.27. de regula nu. 1.
lib.3.An. Gail.l.2. obſerua.obſeruatio.93.
à num.1. 26. Et nouiſsime his non adductis
Graſſ.tracta.de Exceptioni. 11. exceptione
num.48.quamquam alios citet Sanch. ſupra
d.diſput.45.num. 22. 23. niſi metus & præ-
26 cedens proteſtatio † ſequenti copula ſpon-
tanea purgaretur cap. ſignificauit. de eo qui
dux. in matri.qua.pol.per. Adulteri.Et ſi di-
ceretur copulam ſubſecutã in viro coãctam
fuiſſe vt multis oſtendunt Dida.in Epito.de
ſponſa.1.par.cap.4.§.1.num. 11. Maſcard.
2.tom.de pro.conclu.1027.num.10. qui ſo-
lum Dida.citat, latius Meno. qui tręs recen-
ſet ſcriptorum rationes lib. 3.de pręſump.
pręſump.4. num.30.31.32.33. Andr. Gail.
lib.2.obſerua.obſerua.93. num.27.28. cum
ſeq.diligenter aduerte, pręductos non loqui
in caſu propoſito,ſed generaliter tantum,aſ-
ſerunt, copulam ſubſequentem metum pur-
gare priorem,nec expręſsim huius memine-
rũt caſus, vbi proteſtatio procedit illato me
tu ſuborta: Vnde in his terminis contrarium
conſuluit à nemine relatus Beroi. conſ.35.
num.29.lib.1.& eandem ab alijs, & ſecun-
dum eam iudicatum Triuiſ. deciſ.63. lib.2.
à num. 1. qui non etiam Beroi. meminit.
27 Exiſtimant itaq; † proteſtationem deroga-
toriam ad matrimonium ſubſequens,ita il-
lud irritare,vt nec quod metus cauſa actione
opus ſit quod nullum ſit ipſo iure, cap. cum
locum vbi glo.& Panor.num.2, & ibi cæteri
de ſponſa.neq; metus exceptione ſicut in cę-
teris opus eſt vt ſequenti libro dicam, diffe-
28 rentia decima ſexta. Iuxta enim † cauſa fuit
expręſſa,

Digitized by Google

expreſſa, & ſufficit vt matrimonium impe-
diat, etſi copula firmetur: quia per actum cõ-
trarium non cenſetur à proteſtatione receſ-
ſum quoties proteſtatio ipſa, iuſta fuit cauſa
veſtita: & hanc aſſerit communem interpre-
tum ſententiam Beroi. in d. conf. 35. nu. 19.
29 in fine. Quinimo † addit idem Beroi. n. 20.
ſufficere proteſtationem indutam cauſa & ſi
aliter metus non probetur ex glo. in l. qui in
aliena §. Celſus ff. de acquir. hæred. quam ſe-
cuti fuere Imol. & Alex. affirmantes non ne-
ceſſe eſſe cauſam veri metus probare ſed
ſufficere ſolam proteſtationem verbo ex-
præſſam: quod tamen vt obiter hoc dixe-
rim verum non eſt, non enim prodeſt ſola
proteſtatio niſi probetur metus Rip. qui
alios in d. cap. cum M. Ferrarienſis num. 91.
& 92. Maſcard. tracta. de probatio. concluſ.
1051. num. 9. Honded. conſ. 29. nu. 54. Mari.
Anguiſſol. conſ. 48. nu. 10. Alban. conſ. 198.
num. 32. lib. 1.

Nec (inquit) vt ad inſtitutum reuertar,
oberit, copulam ſubſequẽtem ſpontaneam,
matrimonium ante nullum validum & ſta-
bile efficere, ad ea quæ interprætes in cap.
veniens primo de ſpõſa. & ante paulo ſcrip-
ſimus: Reſpondet veram traditionem in
dubio, quoties in copulam prorumpit nul-
lo cogente: præſumit enim ius tunc con-
ſenſum affore & animo contrahendi, & in
matrimonium cõſentiendi coiſſe. Atqui vbi
expræſſim de contraria proteſtatione ap-
paret in claris non eſt opus coniecturis l.
continuus §. cum ita cũ ſimi. de verb. obliga.

Triuiſan. autem d. deciſione ſimpliciter
(nec aliam enim adfert rationem) commu-
nem fore ſententiam ait, non metum prote-
ſtatione fulcitum copulam ſtabilire ſequen-
tem. Difficilis certe obex quem vtinam an-
te me cæteri præuidiſſent. Non tamen igno-
30 rauerim † falſo Beroi. & Triuiſanum affir-
mare communem fore ſententiam, copulam
ſubſequentem præcedente metus proteſta-
tione matrimonium non efficere cum recep-
tior altera ſit, quam Panor. docet expræſſim
in d. cap. cum M. Ferrarienſis nu. 20. Felin.
num. 80. Rip. num. 95. qui de communi inibi
Iaſſ. in l. non ſolum §. morte num. 14. de con-
ſti. Rube. num. 225. Dida. in Epito. de ſpon-
ſa. 2. par. cap. 2. num. 3. & 1. par. cap. 4. nu. 18.
Menoch. l. 1. præſump. q. 75. num. 4. & lib. 3.
præſump. 1. num. 15. Graph. 2. par. deciſ. l. 1.
cap. 12. num. 33. Id ipſum inſinuat Azpil.
31 conſ. 12. tit de ſponſa. num. 2. An autẽ † vera
ſit dubitauerim. Sic itaq. diſtinguerẽ & con-
ciliarem, vt cum copula ſequens aut matri-
monium poſt proteſtationem contractũ li-
bera ſunt, & ſecluſo metu aut coactione
perficiuntur, extrema & communis vindicet
ſententia; tunc autem libere & ſponte per-
fici affirmant ſcriptores, vbi metus extin-
ctus omnino, & purgatus eſt, quę autem qua-
liaq. ſint ſigna & coniecturæ purgati metus
multas noſtri recenſent, ſed vnus Iacob. Me-
no. eas legit lib. præſump. 3. præſump. 4. a n.
24. At ſi metus duraret, quem etiam conie-
cturis perſeuerare coniicimus, quas idem ibi
nu. 22. adfert; matrimonium nullum eſſet, &
hoc in cauſa veriorem contrariam opinor
ſententiam: Addiderim ipſe aduerſus com-
munem Dida. & Menoc. Et ſi copula fuiſſet
ſubſequta eodem metu durante, & vir vi &
illato metu cognouiſſe mulierem aſſeuera-
ret: nam qui communem ſequntur ſententiã
infirmis nituntur argumentationibus quarũ
prior eſt, quod & ſi coniunctio fuerit metu
32 facta præſumendum † maritali affectu factã
fuiſſe potius quam fornicaria coitione, ne
coeuntem mortifere peccare dixerimus cap.
33 ſacris de his quæ vi. me. ve. † potius enim
mors oppetẽda quam vt præcepta Dei trãſ-
grediamur can. ita ne. 32. q. 5. pie Azpil. qui
multa in ornatum in Manuali Confeſſorum
cap. 16. num. 1. in verſ. Neq. metus; is enim
metuendus, qui animam occidere non ij, qui
corpus tantum poſſunt: cui rationi Dida. in-
nititur & alij quidam eo priores. Suſtulit ra-
tionem Meno. ſupra num. 32. non in hac ſpe
cie agi de eo qui affectum fateatur marita-
lem, qui neget omnino ſe fornicario tantum
non vero concubitu coiſſe, in dubio autem
caſu ratio vindicaret.
34 Addiderim ipſe metus cauſa † durante
actus omnes meticuloſos pręſumi, ſed & ma
trimonium Panor. in d. c. cum locum in fin.
de ſponſa. Syl. in ſumma ver. matrimonium
8. num. 11. Riminal. iunior. conſ. 77. nu. 19.
inter conſ. matrimo. Corne. conſ. 91. nu. 11.
lib. 2. Triuiſ. d. deciſ. 63. lib. 1. Azpil. conſ.
24. tit. de reg. nu. 1. lib. 3.
35 At cum tanti † tamq. maximi Sacramen-
ti præſtãtia eludi nõ debeat nec quiſquã ore
quod corde inficietur affirmare poſſit quin
peccet, ad ea quæ Azpil. in c. humanę aures
q. 3. n. 16. & in c. inter verba præludio. 3. n. 3.
de peniten. diſ. 1. & in Manuali Cõfeſſorũ c.
11. n. 24. nec mẽtiri, & ſi in re leui liceat citra
venialis cõtractum peccati, ad ea quæ glo. &
alij in can. 1. diſt. 13. ſane ſi Dida. & aliorum
vera ratio eſſet metus viſq. incuſſa viro vt ma
trimonium contrahat, qui poſt contraxit, nõ
illud infringeret; quod vere contraxiſſe cen-
ſendum eum opinaremur ne mulierem elu-
deret: hoc autẽ verũ nõ eſſe omnes fatentur.
36 Alteram adferunt † argumentationem,
plane ſophiſticam, metum eum leges intel-
ligere, qui conſtantem quemque hominem
poſſit inflectere cap. cum locum cap. veniens

cap. conſultationi de ſponſa. nec eum conſ-
tantem rectè nominari, qui fornicario com-
plexu coierit: quod conſtans is ſit, qui cru-
ciatus omnes corporis libenter quam pec-
care magis ſuſtinet. Refellit Menoch. num.
33. conſtãtem eum iura dicere, qui nec mor-
tis ſolum metum paueat, ſed corporis etiam
cruciatus pertimeat graues, ex Decio in l. in
omnibus cauſis. Cagnol. ibidem de reg. iur.
Magis eſt ſolius vexationis timorem iuſtum
incurere metum l. nec timorē ff. de eo quod
met. cau. & ſolius banni. Triuiſ. d. deciſio. 63.
37 Amiſſio † bonorũ, huius etiam generis alia,
quæ iudicis relinquitur arbitrio iuſto, quem
admodum ſcribit Menoch. de arbitra. iudi.
quęſ. caſu. 155. num. 4. & Surd. deciſ. 194.
num. 30. Burſat. conſil. 330. num. 66. Ber-
nard. Gam. conſil. 97. num. 2. inter conſil.
Gigan. Vitali. in tracta. de clauſu. titu. de
Reduc. ad arbit. num. 76. Tertiam adducunt,
38 † in viro coeunte poſt contractum matri-
monium, metum conſiderari non poſſe, cum
ſi afforet nec coitus aut illius caperet virum
39 deſiderium. Mulier † enim vt Menoch. ait
inuita cognoſci poteſt, vir cupidus niſi arri-
git & coit, hanc ille pręceteris tutiorem ele-
git rationem, riſu hercle. & ludo dignam.
An non is homo eſt, & a ſe humani alienum
nihil putare debuit, quid enim vbi vis ei in-
ferretur niſi coiret quid ſi ſolus cum ſola
clauſi tenerentur? quis niſi ſolius auxilio Dei
immenſo tantam effugeret occaſionem?
40 Hinc Panor. † contrariam omnino prior
in hac ſpecie ſententiam docet in cap. con-
ſultationi quem Præpoſi. ſequitur de ſpon-
ſa. Pariſ. conſil. 58. num. 69. lib. 4. Azpil. in
Manu. conf. cap. 22. num. 51. qui communem
ſcripſit Triuiſan. d. deciſ. 63. Graph. 2. part.
deciſ. lib. 1. cap. 12. num. 32. idem Menoch.
41 d. præſump. num. 34. Quinimo † ſolum cum
ſola repertum pręſumptionem coitus mu-
tuam præferre Pontifex ſtatuit. in cap. lit-
teris de præſumpt. Nec ſana ratio illa offi-
cit Menochij quod copula viri ſpontaneam
42 inferat voluntatem, non † enim in tam præ-
cipiti anguſtaque occaſione vir conſtitutus,
metus meminit, qui infeliciter, aduerſus Dei
pręcepta occaſione capta præuaricetur lu-
43 xuriando? Subnouit † enim libidinis ar-
dor, & occaſio ſenſum & hominum peruer-
tit intellectum, vt rectè diuinus ille Oſeas
vates 4. cap. *fornicatio inquit & vinum, cor*
44 *auferunt* quem locum D. exponens † Hie-
ronymus. *Sicut ait vinum, & ebrietas men-*
tem faciunt impotentem, ita fornicatio & vo-
luptas ſenſum peruertit, animumque debilitat,
& tandem de homine rationali, brutum ani-
mal efficit. Idem Hieronymus in cap. legi-
mus de conſacra. diſ. 5. puellę corpus fran-
gunt & animum D. etiam Auguſt. lib. 1. So-
liloq. cap. 10. *Nihil eſſe ſentio quod magis*
ex arce deijciat animum virilem quam blan-
dimenta fœminea corporumque ille contrac-
45 *tus*. Occaſionem † veteres præcipitem effin-
xerunt, in cuius effigiem Alciatus noſter
pulchrum prodidit Emblema illud cuius
initium.

Lyſippi opus eſt, idem altero emblemate
acute.

Aligerum fulmen fregit Deus aliger igne
Deum demonſtrat vti, fortior ignis amor

Sed & piĉte Auctor poëſis de his quę iu-
dicium peruertunt ſic cecinit.

Copia opū, rerū ignorantia, ſtulta iuuentus
Illuſis animum ſenſibus exoculant
Sicut bonos, virtusque minus, plus pulchra
voluptas
Complaceat docet hoc iudicium Paridis.
Iunoni venerē qui prætulit: atq. Mineruæ
Filius vt Regis, Ruſticus & Iuuenis

Occaſio itaq. fugienda omnino, qua pleriq.
deciderunt Azpil. qui multa in manua. conf.
cap. 14. num. 31. cum ſeq. & cap. 3. a num. 5.
46 Et quidem quæ Menoch. † de virgine ſcribit
quæ inuita cognoſci poteſt recte: ſed eam vis
excuſat maior. Et ſi fornicari cogeretur im-
pudiciq; actus delectationem ſentiret, non
ideo in eum actum conſentire diceretur, cū
naturalis præter cuiuſq; voluntatem dele-
ctatio obtingat, idque eſſet in medio ignis
quemquam nec ardere: vnde virginitatem
non amitteret: ita pręclare docuit doctiſſi-
mus Azpil. in Manu. conf. cap. 16. num. 1. cir-
ca principium. Exiſtimo itaq. coactam coi-
tionem non matrimonium coactum perfice-
47 re. Temperarem † autem opinionem quo-
ties liberam nactus occaſionem ſponte coit;
Qui a vinculis aut carcere, vel clauſa domo
exiens cum mulicre denuo congrederetur, &
cum iudicis poſſet auxiliū implorare & con-
querere, non fecit, vt Meno. lib. 3. præſum. prę-
ſum. 4. à nu. 24. Graph. d. c. 12. nu. 31. 32. 33.
48 Vnde ipſe † non tute exiſtimo Triuiſanum
decidiſſe d. deciſ. 63. qui in illius caſus ſpe-
cie iudicauerit matrimonium nullum. Primo
quia vir ille niſi mulierem vxorem duceret
à Senatu banniri iuſſus veneto, matrimoniū
nedum perfecit, ſed & cum liberatus fuiſſet,
ea cum duobus cohabitauit menſibus, rece-
dere illico potuit & nō abijt, proteſtari etiā
nec fuerit proteſtatus, quę omnia metus ar-
guūt purgamen Meno. de præſum. li. 3. præ-
ſum. 4. à nu. 24. & mutata voluntas cenſetur
l. ſi ita ſcriptum de hære. inſtit. l. 3. §. fin. de
adimen. lega. Did. ſupra & Graph. d. c. 12. n.
33. Sed & fortius aduerſus deciſionem illam
49 pugnat, Metum † tantum iniuſtè illatum
50 matrimonium infringere, iuſtus enim † non
infirmat.

infirmat. Hinc ſentiunt omnes, non metu reſcindi poſſe matrimonium illius, qui cum ad mortem damnatus foret, ea ei lege remiſſa eſt pæna, ſi ex meretricibus vnam vxorem duceret, quemadmodũ Hiſpanici ſcriptores recte docent Dida. Couar. in epito. de ſponſa. 2. par. c. 3. §. 4. n. 17. Viual. in cãdela. aure. tit. de matri. nu. 63. Alpho. de ver. cru. in ſpecu. coniu. 1. par. art. 8. Azpil. conſ. 27. nu. 2. lib. 3. tit. de regula. ex traditione Bart. in l. ſi mulier per illum textũ. ff. de eo quod me. cau. vbi poſteriores docuerunt. Et cum ſententia damnatus ille foret banni, niſi vxorem duceret, quam deceperat cui acquieuit, metum non iniuſtum fuiſſe reor. ſed de hoc metu contracto matrimonio fuſe infra li. 2. differẽtia 17. Duo autẽ quæ ius nouiſſimum

51 † ſpectant ſacri Concilij Tridentini ad ea, quæ ſuperius ſcripſi animaduertenda ſunt.

Primum hodierno iure dicti Concilij non ſufficere copulam poſt proteſtationem ad inducendum matrimonium quia contractus ab initio nullus, ſequenti copula ratificari non poteſt, niſi accedente nouo conſenſu coram Parocho, & teſtibus iuxta cap. 1. de reform. matrimo. ſeſſion. 24. & docet in terminis Matien. in glo. 1. rubri. titu. 1. lib. 5. num. 66. & num. 57. & 63. Gutier. lib. 1. cano. qq. cap. 18. num. 1. 2. & ſequent. de quo articulo latius lib. 2. diff. 17. num. 40. & poſt num. 70.

52 Alterum metus exceptionem † etiam iure hodierno iuſte opponi poſſe aduerſus matrimonium, quoniam dici matrimonium nequit, cum metu contractum dicitur l. metum §. volenti. ff. quod me. cau. Alex. & Bar. in l. 1. §. & parui num. 7. ff. quod vi aut Clam. Aſini. in pract. §. 31. cap. 36. neq. vbi adeſt metus actus valere poteſt etiam de iure naturali. Innocent. in cap. quod ſicut in gloſ. magna num. 11. de electio. Bal. in cap. 1. §. item ſacramenta num. 1. & 9. de pace. iuramen. firman. Cœpol. conſ. 40. ciuili in fine Marſi. conſ. 8. num. 16.

Et deniq; ſtatutum excludens omnes exceptiones, metus exceptionẽ excludere non cenſetur Deci. in cap. ex. par. in 2. nu. 60. vbi Felin. num. 10. de officio. delega. Meno. qui alios trac. de præſump. lib. 2. præſum. 48. num. 17.

53 Quartus caſus, quoties poſt † contractum matrimonium & ſequtam copulam ex his alter affirmaret, ſe non animo cõtrahendi coiſſe: confeſſio enim hęc nõ à iure recipitur præſumit enim, & iuris & de iure pręſumptio eſt, ſequtam ideo coitionem, vt matrimoniũ perficeretur cap. is qui fidem de ſponſa. glo. ibidem & cæteri, & ea veluti nouo ſuperueniente conſenſu priorem voluiſſe coëuntem, promiſſionem cõfirmare Panor. & Canonici iuris interpretes ſupra Alcia. de præſump. reg. 3. præſump. 38. Dida. in epiro. de ſponſa. 1. par. c. 4. §. 1. nu. 1. Et qui alios Meno. de præſump. lib. 3. preſump. 1. nu. 6. & 7. Andr. Gail. obſeruati. lib. 2. obſerua. 93. num. 27. Graph. 2. par. lib. 1. c. 12. nu. 45. & 46. Maſcat. 2. tom. de proba. conclu. 1027. n. 3. & 4. nouiſſime Patia tract. de proba. lib. 1. ca. 38.

54 nu. 17. qui eam reddit rationem † poſt alios, quod aſſertio confitentis, & ſi ab animo pẽdeat & conſequenter ei ſtandum videatur, cum tamen ſimus in materia in qua vnus alteri præiudicare non poteſt, non ſtabitur huiuſmodi aſſertioni in alterius præiudicium Sanch. ſupra num. 18.

55 Hæc igitur vnius confeſſio † nihil prodeſt aduerſus iuris & de iure præſumptionẽ, quæ non infringere matrimoniũ poteſt contractũ c. ſuper eo de eo qui cogno. conſan. vxo. ſuę.

56 Dida. † vero diſcentit. d. §. 1. n. 4. *Nam etſi confeſſioni inquit litigãtis aduerſus matrimonium non ſtetur, at illius probatur, qui cõtendit, matrimonium cõtractũ, & valuiſſe aduerſus ſui ipſius confeſſionẽ ex glo. & tex. celebri in c. atteſtationes de deſponſa. impub.* Arguta ſane obiectio ſi vera foret (& ſi aliter atque aliter Meno. in huius obicis diſſolutione laborauerit in d. præſump. nu. 11. & 12. & de arbit. iudi. lib. 2. caſu 103. num. 7. & 8.

57 Ipſe illius † capitis, atteſtationes, verũ pręter alios ſenſum docui, ideo illic confeſſioni coniugis aduerſus ſe ipſam ſtatũ, quia cõfitetur ea quę ius ipſum, niſi cõtrariũ probatio oſtẽderit, pręſumit: confeſſa mulier fuit virũ nõ dũ puberẽ virginitatis tentaſſe clauſtrum perfringere: præſumit ius hunc adhuc impuberẽ impotentẽ; nec copulę aptũ aut coniũctioni muliebri & ſi ſecus, ſi malitia vti gloſ. ait ætatem ſuperaret glo. & tex. in ca. puberes ex. de deſponſa. impube. Graph. d. c. 12. nu. 9. Viui. opini. 491. nu. 1. Sed & confeſſa ibi mulier, ſe virginem euaſiſſe, & cum qua-

58 litas † quidem ſit à natura indita facilime præſumitur Panormit. Cardin. & alij in cap. 1. num. 5. de adulte. Crauet. qui multos conſil. 166. nu. 5. Maſcar. tract. de proba. iſque in numeros recenſet concluſ. 1410. à num. 1. Alciat. de præſumpt. regu. 3. num. 1. diffuſe Meno. trac. de preſump. lib. 6. preſum. 89. à num. 1. Triui. deciſ. 26. lib. 2. nu. 16. quare a crebiori recedendum ſententia non eſt, quã ſequitur Maſcard. tracta. de probat. 2. tom. conclu. 1027. num. 6. 7. 8.

59 Quintus caſus † ad eos pertinet, qui matrimoniũ infringere nolint, ambo vero impedimentum fatentur, ſi enim cum his & fama conueniat his credendũ eſt Panor. in c. ſuper eo. nu. 6. de eo qui cogno. conſ. vxo. ſuæ Me-

60 no.d.c. 103.nu.9. † qui in id plurimum iu-
dicis arbitrio tribuit, vel colluſionis aut al-
terius mali intuitu, & ante eum Dida.d.c.4.
§.1.nu.4. Circunſpectus igitur iudex cuncta
rimabitur, ſed de hac quæſtione 1. latius cō-
61 para.15. Neq. † omnino diſplicet Menochij
animaduertio quędam quid d.prēſump.1.n.
12.opinetur, ſummam fore conſtituendam
differentiam, inter cauſam d.c.ſuper eo.& c.
is qui fidem de ſponſa. Nam in priori capite
non coniuges inficiantur conſenſum, contra-
ctumq; vt antea dixi matrimonium, ſed diſ-
ſoluendum aiunt aut thorum cōiugalem ſe-
parandum, quibus niſi fama, aut alijs confeſ-
ſionem iuuantibus non creditur; facile enim
ſic coniuges colluderent, & nexum hūc alio-
quin indiſſolubilem intercinderent: hoc au-
tem graue eſſet & ingens reipublicæ Chriſ-
tianę malum, cui obuiandum eſt l. in fundo
de rei vēdica. in c. is qui fidē, matrimoniū igi
tur, an ſit contractum ob prēſumptū conſen-
ſum: ex ſubſequta (vt antea dixi) copula præ-
ſumitur. At cū vterq. non animo contrahen-
di fatentur coiſſe, conſenſus ſublatus eſt ille
prēſumptus, ita fit vt matrimonium non diſ-
ſoluatur, ſed non cōtractum declaretur. Ve-
62 ra † tamen animaduertio non eſt cum præ-
ſumptio ſit iu. & de iure, aduerſus quam ni-
hil coniugum confeſſio poſſit, vt nec ſecun-
dum palam & ſolemnijs adhibitis celebra-
tum matrimonium illic valeat, quod primo
infringatur prēſumptio: lex enim canonica
63 verum † eſſe iudicat, & in contrarium nullā
admittit probationem d.c. is qui fidem in 1.
par. Cęterū quoad caſus alios pertinet ſpon-
ſaliorū Meno. adeundus qui non indiligēter
eos ſecernit & explicat d.caſu 103. nu.1. cū
ſeq.& d.prēſump.1.num.2. dicemus in com-
paratio.15.

64 Secundo ea † terminari quęſtio pōt vtrum
matrimoniū ſicut alij cōtractus, ſignis perfi-
65 ciatur. Plane in reliquis † cōtractibus docent
omnes, nutu, ſignis, nuntio, epiſtola, & vocib⁹
conſenſum recte exprimi l. pater naturalis
ff. de adop. l. conſenſum ff. de actio. & obli-
gatio. niſi lex expreſſum vellet adhiberi, nec
enim tūc tacitus qui ſignis elicitur ſufficeret
Tiraq. de ll. connubia. glo.7. nu.7. & licet is
inibi caſus adferat quoſdam in quibus ex-
præſſus exigitur, alios qui tacito perficiuntur
66 conſenſu, quoad † matrimonium ſpectat, cre
bius creditum eſt, ſignis, nutu, qualitercunq.
volentis nubere voluntas conijciatur, matri-
monium recte confici. Nam ex accidēti ſub-
ſtantia immutari nequit, matrimonium autē
& mutus contrahit c. cum apud ex. de ſpōſa.
id autem ſi verbis opus eſſet non poſſet. &
in hanc itum fuit crebius opinionem glo.
Panor. Imol. Præpo. Anton. Cardin. atq. alij
in c. tuæ ex. de ſponſa. ex Theologis fere
omnes, eos recenſet Dida. in Epito. ad 4. 2.
par. c.4. á nu.1. quibus addendi ex iuris ciui-
lis interpretibus Alex. conſ.146. lib.5. idem
in l. de pupillo §. meminiſſe ad finem vbi
communem ff. de no. ope. nuntia. Faber. An-
gel. & Iaſſ. & Porti. §. nuptiæ iuſtit. de nup.
Boeri. deciſ.1. num. 18. idem vtramq. exa-
gitans quæſtionem diffuſe conſ.40. n.21. ali-
bi. Did. in relectio. c. quamuis pactū de pact.
in prin. nu.4. Graph. d.c.12. nu.10. ad finem
Viui. opinio.488. n.1. Carroci. trac. de iura.
deciſ. quæſt.11.13. in prin. nu.2. & 3. Docte
Azpil. conſ.38. nu.12. tit. de ſponſa. & pau-
cis relatis Spinus tracta. de teſtam. glo.15.
nu.4. & Matien. in lib.5. tit.1. glo.1. rubri. n.
22. Mando. qui communē ad Lapp. allega.
56. litter. Y. vbi multos recēſet Viual. ſed &
Grego. Lop. Maſcar. Matien. Huma. Carc.
Dida. Alex. de Neuo. & alij plures quorum
communem duxit opinionem Sanch. de Ma
trimo. to.1. lib.2. diſpu.31. á nu.5. & ſeq.
67 Aduerſam autem † ſententiam gloſ. docuit
Henri. Boy. & ex vetuſtioribus interprętib⁹
quidam, quos Panor. memorat in d. c. tuæ &
Dida. in d.c.4. & pręter eos in eandem conſ-
cendit nouiſſime Tiraq. ad ll. connubia. glo.
7. nu.17. verſ. facitq. & Præpoſ. qui communē
in d.c. tuę, at ij aiunt in his, qui loquuntur, ver
ba exigi, quibus mutuus dignoſci poſſit con-
ſenſus, in alijs ſigna exteriora ſufficere cap.
tuæ de ſpōſa. Porro, cum certa ſit verborum
formula ait Tiraq. in matrimonio ſtatuta c.
ſi inter de ſponſa. c. licet. ex. de ſponſa. duo.
ab ea forma recedendum non eſt. Dida. ſuſ-
tulit obiectum c. tuę de ſponſa. dupliciter:
primo Roma. Pontifex verba voluit, ſcilicet,
quibus certior conſenſus probatio defluat,
68 quemadmodū illo priores, imo † & alij qui-
dam tradiderunt. Non tuta autem reſponſio
eſt: quis enim dubitare poteſt verbis exprēſ-
ſis probationem elici dilucidam, & perſpi-
cuā, nec magis turpe eſſe poteſt (inquit) idē,
quam aduerſus ea venire, quę quiſpiam dilu-
cida eſt voce proteſtatus c. per tuas de proba
tio. quis etiā dubitare pōt expræſſum verbis
cōſenſum, tacito qui ſignis, aut nutu elicitur
præſtātiorē? ad quę oēs in l. nō ſolū §. morte
de no. oper. nūtia. in c. cū M. Ferrarienſis de
conſtitu. de indubitabili igitur ſenſus eſt qui
69 recipi nō pōt. Aliter † idem. Dida. & cū tex.
vellit verba, exponēdus ſit, ideſt ſigna expri-
mēria cōſenſum neceſſaria ſunt: interquę ver
ba principatum ait ille obtinēt: Deterior, &
quę tali, & tāto viro digna nō eſt interprętа-
tio; vt me eam referre pudeat: quaſi verba &
ſigna eadē ſint, quā abſurdū autē id ſit, nullus
ignorat: Nā Innocētius aperte tertius in d.c.
tuę verba a ſignis diſiūgit vt glo. ibi in verbo
ſine

Digitized by Google

ſine verbis recte declarat. Sed & in capi. cū
apud eo.tit.de ſpōſa, in fine. ita, cū quod ver
bis nō pōt: ſignis valeat declarare. Mihi au-
70 tē † non facit, nam cum vult verba neceſſa-
ria quo ad Eccleſiam quæ de occultis non iu-
dicat, non ſigna excludit exteriora, nec eis
negat conſenſum oſtendi ipſe. Id ipſe noue
aliquando vera ratione declaraui, nam cum
71 vt non ſemel ante docui † copula ſequens
matrimonium præſumptum inducat, & ſi
proteſtatio non contrahendi præceſſerit, Et
quidem etiam (ita enim recte dicimus) diſ-
72 ſenſus d. cap. is qui fidem de ſponſa † ad
copulam autem cōſenſus explicitus non ex-
quiritur, tacitus ſufficit cap. commiſſum de
ſponſa D. Thom. in 4. diſtinct. 28. & ex mul-
tis Dida. in epiro. cap. 3. num. 1, par. 2. illis
textus verbis, ſigna, nutum, copulamq. qui-
bus & matrimonium producitur, excluſa nō
fuere. Paucis ab hinc annis (rem nunc notiſ-
ſimam memoro) cum puella nobilis Barci-
nonę aduerſante matre, nobili cuidam viro
nuberet, atq. adſtantibus pleriſq. parocho.
& alijs poſt interrogatum virum & ab eo ſo-
litis verbis emiſſis. Ego te in coniugem, cum
ad eam ventum, nuſquam rubore tota, & ve-
recundia percuſſa, quod matre nollente nu-
beret, verba dicere potuit, Ego te in virum,
& cum inſtanter a parocho & alijs impelle-
retur, nihil aliud reſpondebat niſi, iam dixi.
Orta demum grauiſſima controuerſia, an
matrimonium foret, tandem almæ Roma-
næ Rotæ Areſto duplici, iudicatum matri-
monium fuit. Quod nutu & verbis illis iam
dixi conſenſum expręſſiſſet, propter verecū-
diam enim puellę facile annuunt, quā loquā-
tur cap. honorantur 32. q. 2. dixi late. 1. com-
paratione 11. in verſ. 4. declaro.

73 Neq. Tiraq. † opinio admitti poteſt qua
falſior nulla ſit in matrimonijs contrahen-
dis verba certamq. illorum formulam præſ-
criptam à iure fuiſſe: cap. ſi inter de ſponſa.
cap. licet ex. de ſponſa. duo. a qua recedere
non liceat, cum ſufficiat conſenſus verbis aut
74 ſignis expræſſus; Neque † vt in cæteris Sa-
cramentis forma aliud à materia eſt, in hoc
ſolus conſenſus materiæ & formę vim ſuſ-
tinet: Concilium Florentin. de Sacram. ma-
trimo. verſic. 7. diſerte Sot. in 4. diſtinct. 26.
quæſt. 2. Victo. de matrimo. 1. part. & alij
plures quos recenſet Spin. d. glo. 15. nu. 11.
Nec oberit Tiraquel. ratio, quę eum & alios
multos fefellit, qui aduerſam auctoritate &
numero plures docuerunt, qui ſupra: tex. au-
tem in d. cap. ſi inter, & in cap. licet aduer-
75 ſam probant ſententiam nā † non aſſerunt
certa & diffinita ab Eccleſia verba fuiſſe prę-
ſcripta, quibus contrahentes ſe inuicē in ma-
trimonium copularent, ſed conſenſum debe-
re volunt tantum eos oſtendere, vel verbis
illis, Ego te in meam accipio: Et ego te in
meum: addit tex. in d. c. ſi inter: vel alia ver-
ba conſenſum exprimentia de præſenti. Sed
76 & tex. † in d. c. licet eadem ipa affert verba,
cum antea dixiſſet, conſuetis verbis conſen-
ſum contrahentes producere poſſe. Nouiſſi-
me S. Tridentinum Concilium idem in c. 1.
de reformatio. matrimo. ſeſſ. 24. verbis illis:
Vel alijs verbis iuxta receptum vniuſcuiuſq. Prouintiæ ritum: ſi diceret cum Tiraq. quiſ-
piam, verba ſaltim, iura hæc poſtulare non
ſigna: id ipſe non diffiteor, ſed nō ea (vt pau-
lo ante dixit) abnegare & ſignis, & nutu ma
trimonium perfici poſſe, quibus & conſenſus
ſuper & ſatis declaratur. His in tuitionem
77 accedit † promiſſionem præſenti factam, di-
ci pactum, & licet verba defficiant conſenſus
tamen adeſt l. 1. §. ſi quis ita de ver. oblig. &
ibi glo. in verbo annuiſſet l. labeo ff. de pac.
l. ſi ſtipuler ad finē de ver. oblig. Et vt ſubti-
liter Cagnol. animaduertit in rub. C. de pac.
78 num. 18. verba † in pactis neceſſaria nō ſunt
præterquam in ſtipulatione, quæ ob id a pa-
cto diſtinguitur.

79 Ab eodem illo principio † defluit furio-
ſos, mentecaptos, Ebrios & qui ſenſu carue-
rint, matrimonium non iure cōtrahere: nam
idem in cęteris locum vindicat conuentio-
nibus, & vltimis pręterea voluntatibus. §. fu-
rioſus inſtit. de inutil. ſtipul. vbi glo. Ange.
Faber. Por. Pau. & poſteriores in l. is cui bo-
nis de ver. oblig. l. ſanū mente vbi cæteri C.
de trāſactio l. furioſum C. qui teſta. fa. poſ. l.
patre furioſo de his qui ſunt ſui vel ali. iur.
Dec. in l. in negotijs ff. de reg. iur. colligit Vi
ui. opinio 544. à n. 6. Ita quidē in matrimo-
nio c. neq. furioſus 32. q. 7. l. furor ff. de rit.
nup. c. dilectus filius de ſponſa. Bart. & Iaſſ.
in d. l. patre furioſo, Panot. & cæteri in d. c.
cū dilectus Cęned. coll. 148. Viui. deciſ. 288.
à n. 7. Graph. 2. par. deciſ. lib. 2. c. 12. nu. 27.
80 Rationem aliquādo præter † alios reddidi,
quod matrimoniū plurimū aſſimiletur ſocie-
tatis contractui can. cum ſocietas 27. q. 2. Et
inferius dicemus: at ſocietas cū vltracitroq.
contractus ſit obligatorius l. ſocietates con-
trahuntur §. final. ff. pro ſocio. qui ſenſu carēt
nequeunt hunc inire contractum Alciat. de
præſump. regu. 1. præſump. 25. n. 2. Meno. de
præſump. lib. 3. præſum. 56. nu. 7. niſi diluci-
da furioſi interualla habuerint, & ebrij ſint,
quibus vinum totū ſenſum interceperit, vt
interpretes in locis ſupra citatis declarant,
quę cum notiſſima ſint non alia indigent de-
claratione. Et poſt hæc ſcripta Sanch. de ma-
tri. lib. 1. diſpu. 8. à nu. 15. cum ſeq. vbi latius
quando furioſi contrahere matrimoniū poſ-
ſit, dementes, & ebrij.

SVM..ARIVM.

Tractatus præcedit contractus.
1 *Tractatus præcedit matrimonium.*
2 *Matrimonium præcedente parentum & ami-*
3 *corum tractatu honeſtius agitur.*
Dictum teſtis dicentis ſe interfuiſſe tractatui
4 *non probat contractum.*
Tractantur multa quæ non finiuntur.
5 *Finis rerum ſpectatur.*
6 *Tractatus ſolus nullam producit obligationẽ.*
7 *Tractatus matrimonij nõ probat matrimoniũ.*
8 *Teſtes de tractatu matrimonij non probant do-*
9 *tem nec matrimonium.*

COMPARATIO. IIII.

IN CONTRACTIBVS TRActatus præcedit, id ipſum in matrimonio, & quæ inde vtilitas.

1 MATRIMONIVM † cum alijs conuenit contractibus, vt cum in his contractatio quædã præcedit priuſquam conſenſu perfecto rebuſq. viciſſim compoſitis finem conuentio accipiat. l. ſi voluntatẽ C. de recinden. ven. quam Bal. illic & Salice. ſingularem aiunt & iuris meliorem, glo. cum tex. in l. eleganter ff. de condic. inde & ibi Iaſſ. l. ſciendum §. dictum in verſ. ea autem ſola ff. de Ædeli. edic. c. tua nuper in verbis, tractatu atq. conſenſu, de his quæ fi. a præla. c. 1. de reb. Eccleſi. non alie. Bald. in l. multũ intereſt n. 26. C. ſi quis alteri. Demũ cõtractus vno paſciſcentium conſenſu finitur, qui aliquãdo in emptionẽ, in vẽditionem, ſępius locationem, aut alteram definit conuentionem nominatam vel innominatam l. 1. ibi *duorum pluriumve in idem placitum, & conſenſus* de pact. l. 1. de ver. oblig. l. 5. §. ſtipulatio eo. tit. l. contractus, illis verbis *& poſtremo partibus abſoluta* C. de fide inſtrum. §. 1. ibi *ſimul atque de pretio conuenerit* in-
2 ſtit. de empt. & vendi. Sic in † matrimonio,
3 id enim vti ſolet, frequentius honeſtiuſq. † agitur, cum parentibus cõſanguineis & amicis, tutoribus ſi minores ſint, vel curatoribus ſi adulti fuerint contrahentes l. in coniunctione C. de nup. c. honorantur 32. q. 2.
4 Huius nouæ inueſtigationis † vtilitas prodit ab ea diſputatione quam glo. ſcripſit in d. l. eleganter de con. inde vbi Iaſſ. docet, Non recte teſtem dicere, qui an contractui interfuerit interrogatus, reſpondit, non fini qui conſenſu perficitur, ſed tractatui, ad fuiſ-
5 ſe: cum pleraque vt glo. ait † tractentur quæ finem nullum habeant Bal. in d. l. multum intereſt num. 26. idem Bald. in l. cum allegas num. 8. C. de vſur. Alex. conſ. 13. nu. 17. Deci. conſ. 463. num. 1. idem Deci. conſ. 488. in cauſa & lite nu. 9. Paul. de Caſtr. conſ. 241. Anto. Croſ. conſ. 60. n. 1. lib. 1. & paucis adductis, Andr. Gail. obſeruatio 140. lib. 1. nu.
6 10. 11. 12. Cum enim finis † rerum veluti ad ſagitam ſcopus attendi debeat l. 1. C. de nouo co. facien. glo. in c. ſcientes de cenſib. l. ſi mater in fi. c. ne de ſtat. defuncto. Ita fit vt
7 tractatio † ſola nullam producat obligationẽ, priuſquam a paſciſcentibus conuentio finita ſit d. l. ſi voluntate. C. de reſcin. ven. d. c. 1. de reb. Eccleſ. non alie. Alex. conſ. 18. & conſ. 28. vol. 1. Andr. Gail. d. obſeruat. 140. egregie Surd. deciſ. 71. n. 1. & deciſ. 291. nu.
8 11. Idem ſane † in matrimonio & dote cen-
9 ſendum, vt teſtium obſeruatio † affirmantiũ confabulationibus, & tractatui matrimonij vel dotis interfuiſſe nõ probet: eadem enim ratio huius, qualis aliarum eſt conuentionũ Bald. in c. fina. n. 8. de iuram. calum. Deci. d. conſ. 488. num. 9. Meno. tracta. de arbit. iud. quæſtio. caſu. 470. à num. 1. qui & cõiecturas recenſet quibus cõtractus a tractatione finitus præſumitur. Viui. qui illius non meminit deciſ. 342. à num. 8. Gail. d. obſeruatio. 140. Surd. deciſ. 291. nu. 8. & nu. 11.

SVMMARIVM.

1 *Societas contractus expreſſim iniri, & tacite poteſt.*
2 *Societas tacita ex coniecturis elicitur.*
3 *Societas ex cohabitatione præſumitur.*
4 *Matrimonium cohabitatione præſumitur.*
5 *Socij ſunt vir & vxor humanæ & diuinæ domus.*
6 *Matrimonium ex promiſcua communione præſumitur.*
7 *Matrimonium ex cohabitatione præſumitur inter pares.*
8 *Matrimonium præſumitur ex cohabitatione de iure ciuili ad euitandam præſumptionem delicti.*
9 *Matrimoniũ non præſumitur de iure canonico ex ſola cohabitatione ſed potius cõcubinatus.*
10 *Matienci opinio damnatur.*
11 *Ius canonicum in foro interiori potius peccatum præſumit.*
12 *Didaci ratio improbata.*
13 *Delictum in foro conſcientiæ præſumitur.*
14 *Matrimonium niſi vbi de filiorum legitimitate agitur non præſumitur.*
15 *Matrimonium cur non præſumatur, ratio noua.*
16 *Matrimonium Sacramentum forma & materia perficitur.*
17 *Ius ciuile ex cohabitatione tantum longæua matrimonium præſumit.*

Iuris

18 *Iuris ciuilis finis, Reipublicæ tranquillitas, nō ſalus animarum, ſicut iuris canonici.*
19 *Societas morte extinguitur.*
20 *Matrimonium morte dirimitur.*
21 *Societas extincta innouari poteſt expreſſe & tacite.*
22 *Societas tacite inſtauratur cohabitatione.*
23 *Matrimonium poſt diuortium mutua cohabitatione inſtauratur.*
24 *Diuortio renuntiatum cenſetur ex coniugum cohabitatione.*
25 *Reconciliatio amicitiæ reintegratæ ſigna oſtendit.*
26 *Matrimonium diuortio ſeparatum cohabitatione reintegratur.*
27 *Matrimonium reintegratum poſt diuortium, nouo adulterio infringitur.*
28 *Is qui in diuortio obtinuit, poteſt alterū recuperare ſi velit & ſententiæ renuntiare.*

COMPARATIO. V.

MATRIMONIVM SOCIETATI aſsimilari, quæq. inde ſequantur.

CONVENIVNT quinto, ſo-
1 cietas † contractus expręſſim
iniri & tacite poteſt, vt Paulus
ſcribit l. nam cum tractatu ff.
pro ſocio. *Nam cum (ait) tractatu habito, ſocietas coita eſt, pro ſocio actio eſt: cum ſine tractatu in re ipſa negotium communiter geſtum videtur.*
2 Tacita † autem coniecturis elicitur & præ-
ſumptionibus Bal. conſ. 304. lib. 1. Iaſſ. conſ.
2. lib. 3. Deci. conſ. 21. Meno. tracta. de præ-
ſumptio. lib. 3. præſump. 56. à num. 4. & præ-
ter eum Aluar. Velaſ. decif. 34. num. 3. eru-
ditiſſimus Surdus decif. 267. nu. 6. qui mul-
tos Viui. opinio. 728. num. 1. 2. idem decif.
431. num. 5. & 6. lib. 3. vt cum multis ſocie-
tas conijci poſſit tacita, præſumptionem il-
3 lic omnes inſigniorem edocent, † quoties
cohabitatione annorum mutuo inuicemq.
domi fratres, atq. conſanguinei etiam, ne-
gotia tractant, & fraterna quadam commu-
nione ſolicitant, indiuiſa bona poſſident, lu-
cra conferunt & damna, Bart. in l. Titium §.
altero nu. 5. ff. de admi. tuto. quem frequen-
tius omnes ſequuntur Iaſſ. in l. 1. num. 10. C.
qui teſ. fa. poſſ. Alciat. tract. de pręſump. reg.
1. præſum. 25. nu. 2. Cæpha. cōſ. 247. nu. 26.
lib. 2. Crauet. cōſ. 26. n. 1. & alij plures quos
memorat Viui. opinio. 728. à nu. 1. idem qui
alios decif. 431. nu. 6. li. 3. Meno. lib. præſum.
3. præſum. 56. n. 25. qui ad mediū poſt Bart.
& poſteriores eam reddit rationē, tunc ſo-
cietas contracta cenſetur, quoties actus illi
quos nunc memoraui, citra ius & ſocietatis
nomen celebrari nequeunt. l. pro hęrede
§. Papinianus, illius argumento ff. de acqui.
hæred. vt pluribus oſtendit idem Meno. ibi.
cum nec donationi alteri ve. Conuentio-
ni, quibus minime adſtipulātur, conueniant
idem reſpondit Surdus decif. 267. num. 6.
4 Matrimonium † itidem præſumitur co-
habitatione longa, tractatu communioneq.
viri & mulieris: Eſt enim ſocietas, & ab ea
ad ſponſalia Innocenti. argumentatur in ca.
2. de ſponſa. vt enim (ait) ſocietas verbis cō-
trahitur, & contrario diſſoluitur conſenſu:
ſponſalia & ſi iuramenti religione ſacrata
fulcita verbis contrahuntur & contrario ſol-
5 uuntur conſenſu. Rurſus † vir. & vxor ſocij
ſunt diuinæ & humanæ domus l. 1. ff. de rit.
nup. & in ſocietate degere dicuntur can.
cum ſocietas 27. q. 2. Sed non in omnibus
ſocij dicemus inferius lib. 2.
6 Igitur † matrimonium tacite contractum
cohabitatione præſumitur, & promiſcua cō-
munione, iure ciuili: huius aſſertores ſentē-
7 tię fuere (dum pares † fuerint) glo. in l. in
concubinatu ff. de cōcubin. & altera in ca. 1.
30. q. 5. ex l. in libere ff. de rit. nup. poſt mul-
tos Alciat. trac. de pręſ. regu. 2. præſum. 5. n.
1. Paleo. tract. de No. & ſpn. c. 5. nu. 4. Dida.
qui alios in Epito. de ſponſa. 2. par. c. 1. nu. 5.
Et quod ad filiorū etiam legitimationē atti-
net vt ille ſenſit & Meno. de præſump. lib. 3.
pręſum. 1. num. 68. Maſcard. tom. 2. de prob.
concluſ. 1021. à num. 1.
8 Induxit ciuile ius † præſumptionem, quod
cohabitatio mutua quæ ſocietas citra ius
nomenq. matrimonij fieri non poterat, niſi
delictum daretur, id autem præſumendum
non ſit l. merito cum alijs ff. pro ſocio.
9 Iure † autem Canonico ſecus eſt ſtatutū,
eo enim concubinatum magis quam matri-
moniū pręſumi glo. in d. ca. 1. 30. q. 5. Panor.
in c. illud de præſump. Feli. ibi nu. 15. Alciat.
in tracta. de præſump. regu. 2. pręſum. 5. n. 1.
Paleo. ſupra nu. 4. c. 5. Did. 5. nu. 5. & 6. Ma-
10 tien. lib. 5. tit. 1. glo. 1. nu. 23. qui † cum aſſe-
rat etiam de iure Canonico ex cohabitatio-
ne decem annorum matrimonium inter eoſ-
dem pręſumi aduerſus receptiorem loqui-
tur. Veramq. ſententiam quā non recte ex-
pendit, & comprobat Maſcar. d. conclu. n. 2.
11 & 5. Meno. de præſum. nu. 69. in foro enim †
interiori ſatius eſſe ius canonicū ſtatuit pec-
catum præſumere c. aliter. 30. q. 5. c. illud de
pręſum. clemen. 1. de conſangui. & affini. pręcipue vbi de alterius matrimonij diſolutio-
ne ageretur Pari. cōſ. 59. nu. 7. lib. 4. Dida. &
Meno. ſupra Maſcar. trac. de proba. 2. to. cō-
12 clu. 1021. n. 6. cū magis inquit Did. † ciuilia
iura cōcubitū quā cōſensū inſpexerint. Quæ
ratio nō tuta eſt, cū & ius Cæſareū cōſenſum

non concubitum quęrat l. nuptias de reg. iur.
13 Adhærent ✝ autem frequentius cæteri ra-
tioni huic, præſumi in dubio delictum in fo-
ro conſcientiæ cum de ſalute agitur animæ
c. iuuenis & ibi glo. de ſponſa. in c. de ſcruti-
nio in c. conſulti de regu. c. conſtitutus de re-
ligi. domi. Felin. qui alios in c. in præſentia
num. 13. de proba. vbi Deci. num. 15. Alcia.
à multis trac. de preſump. regu. 3. præſum. 1.
Soci. iun. conſ. 29. lib. 2. in fine. Meno. ſupra
idem Meno. lib. 5. præſump. 2. num. 40. qui
erudite exempla oſtendit.
14 Deniq. ✝ matrimonium niſi de filiorum
legitimitate ageretur non præſumi glo. in
d. cap. 1. 30. q. 5. docet Panor. & Imo. in cap.
lator qui filij ſint legi. Lup. de matri. par. 2.
nu. 12. Felin. in cap. illud nu. 15. de præſump.
Dida. ſupra Cæphal. conſ. 435. nu. 54. lib. 3.
Meno. qui pęne in numeros refert conſ. 199.
nu. 48. lib. 2. & d. pręſump. 1. lib. 3. nu. 70. &
præter cum extat celebre & famigeratum
Geminia. conſ. 27. num. 8. & in Summo Ro-
mani pretorij Senatu iudicatũ ſæpius video
deciſ. 34. num. 19. par. 2. in nouiſſi. & deciſ.
480. num. 5. 1. par. deciſio Robuſt. 79. à nu. 1.
1. par. qui & coniecturas recenſet. octo de-
ciſ. 66. par. 3. quę ad longam cohabitationẽ
non omnino decem annorũ ſpatiũ exquirit.
15 Ipſe autem ✝ aliam reddi rationem poſ-
16 ſe animaduerti, vt cum matrimonium ſit ✝
Sacramentum, & forma materiaq. indigeat
vt alia a Deo fuerũt inſtituta. iuxta omnium
traditionem, quam Florentinum Conſilium
veram edocet in principio Dida. in Epito.
de ſponſa. par. 2. cap. 1. §. 1. nu. 2. & 7. Spin.
de teſtam. qui ambo Theologos memorant
glo. 15. nu. 45. cum ſequen. & qualitas hæc
non nobiſcum oriatur, nec enim quiſquam
baptizatus naſcitur, vnctus, cõfirmatus, ordi
natus, vel vxoratus. Matrimonium ideo nõ
præſumi video c. cum in iure de offi. delega.
17 Ius plane ✝ ciuile ideo ex cohabitatione
tantũ longęua matrimonium præſumit, quia
18 illius iuris ✝ finis obiectum, non animarum
ſalus, ſed reipublicę eſt trãquillitas, canoni-
ci animarum æterna fœlicitas demum reipu-
blicæ gubernatio ſtatus, Fortuni. noſter tra-
cta. de vltimo fine in n. 3. Petrus Ledau trac.
de priuil. docto. q. 84. nu. 163. Coraſi. de iu.
ciui. in artem redigen. cap. 21. Poni. trac. de
cenſi. art. 1. num. 1.
19 Porro cum ✝ ſocietas morte extinguatur
l. 4. verſ. Diſſociamur ff. pro ſocio. Diſſocia-
mur (inquit) renũtiatione, morte capitis di-
minutione, & ęgeſtate & in l. verũ §. fin. eo.
tit. l. tamdiu C. pro ſocio §. manet inſtit. eo.
20 Matrimonium ✝ morte dirimitur, ſolutus eſt
enim qui remanet, à lege alterius c. ſuper c.
cum ſecundum Apoſtolũ ex. de ſecũdis nup.

Et ſicut ſocietas dirimitur contrario cõſen-
ſu d. l. 4. d. l. tamdiu. poteſt matrimonium
conſenſu vtriuſq. diſſociari quamquam di-
ſolui nequeat; velut ſi vterq. religionem, aut
perpetuam deuouerint continentiam c. cum
ſis. c. dudum de conuer. coniuga.
21 Rurſus ſocietas ✝ mutua ſemel deffecta in-
nouari poteſt & denuo inſtitui d. l. tamdiu
d. §. manet, & tacite, verbis ſine coniecturis,
& præſumptionibus l. plane ff. pro ſocio lá-
tiſſime Meno. conſ. 121. nu. 72. lib. 2. & lib.
pręſump. 3. pręſum. 57. à n. 2. eam præ cæté-
ris ſcriptores potiorem exiſtimant coniectu
22 ram, ✝ quoties cohabitatio inſtauratur, lucra
& incommoda inuicem ſicut antea confe-
runtur, nihil deniq. a priſtino primę ſocie-
tatis ſtatu diuerſum ſpectatur. Meno. qui in-
numeros adfert d. cõſ. 121. & d. præſum. 57.
in matrimonij cõtractu. thori. aliquãdo alia-
ve iuſta cauſa, facta coniugum ſeparatione,
indictoq. iudicis ſentẽtia Eccleſiæ diuortio,
mutua vtriuſq. poſt ſententiam recõciliatio-
23 ne denuo ✝ ſocietas & habitatio aut expreſ-
ſe c. gaudemus de conuer. cõiuga. vbi ad no-
24 tare ſolent interpretes. Aut ✝ tacitè inuicem
habitãdo vel coeũdo reſtituitur, vt nequeat
alter poſt recedere nec priori cui tacite renũ
ciaſſe cenſetur ſententię ſeparationis thori
adhęrere. c. ſi quis vxorem 32. q. 1. cum duo-
25 bus ſequentibus. Sicut enim ✝ reconciliatio
ſequta, amicitię reintegratæ ſigna oſtendit,
iniuriam, odiumq. remiſſum, vt legatum ſe-
mel ademptum denuo deberi incipiat l. 3. §.
fin. ff. de adimen. lega. illic. Bart. Alex. conſ.
91. nu. 4. lib. 7. Iaſſ. in authen. nõ licet nu. 20.
C. de libe. præter. Soci. iun. conſ. 59. nu. 19.
lib. 3. Alciat. cõſ. 628. Pari. conſ. 1. n. 139. lib.
26 1. Ita ✝ diuortio ſemel matrimonium diſiũ-
ctum cohabitatione, & coitione in priſtinũ
cenſetur ſtatũ perductũ, vt de adulterio am-
plius agere maritus nequeat aut è contra v-
xor, quemadmodũ erudite oſtẽdit Rimi. iun.
cõſ. 174. n. 28. 29. lib. 2. Bertaz. cõſ. 228. nu.
6. & 12. vol. 1. & qui eos adfert Triuiſan. de-
ciſ. 45. lib. 1. num. 12. nouiſſime Surd. trac. de
alimen. tit. 7. q. 16. num. 102.
27 Temperãda tamẽ ✝ niſi poſt reconciliatio-
nẽ denuo alter deflecteret & recideret l. cũ
mulier vbi ceteri ff. ſolu. matrim. & pręclare
Surd. qui multa ad inſtitutũ notãda conieſſit
trac. ad alimen. d. tit. 7. q. 16. nu. 103. & 104.
cum ſequen.
28 Notãdũ tamẽ virũ aut mulierẽ qui diuor-
tij obtinuit ſentẽtiã poſſe inuitũ & nollentẽ,
aduerſus quẽ dicta ſentẽtia eſt cõiugẽ ſi vel-
lit recuperare; ſentẽtię enim vt fauori pro ſe
introducto renũtiare põt. Niſi religionẽ in-
greſſus ille fuiſſet. Silueſt. in ſumma verbo
diuortium num. 27.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Contractuū quidam gratuiti, alij nō gratuiti.*
2 *Donationes, renuntiationes, & remiſsiones cō-
tractus gratuiti.*
3 *Contractus non gratuiti ſunt, quibus hinc inde
aliquid dandum vel faciendum eſt.*
4 *Donatio contractus dicitur.*
5 *Matrimonium donationi ſimile.*
6 *Contractus nominati pœnitentia non reuocan-
tur.*
7 *Donationis contractus reuocari nequit.*
8 *Matrimonium pœnitentia non reuocatur.*

COMPARATIO. VI.

MATRIMONIVM NON gratuitis. Contractibus comparari, breuiſsime declaratum.

CONVENIVNT ſexto. vt cum
1 ex † contractibus gratuiti ſint
quidam, alij non, cum his com-
munia quędam matrimonium
habere qui non gratuito fiunt,
2 exploratum eſt. Gratuitos † contractus noſ-
tri donationes eſſe volunt, renuntiationes,
remiſſiones, Bart. Alex. Iaſſ. in l. 1. poſt glo.
ibi de tranſac. C. & in eadem lege Curti. &
Riminal. Cagno. in l. 1. n. 1. C. de pact. Tira-
quel. in l. ſi vnquam verbo donatione largi-
tus nu. 1. C. de reuo. donatio. & nu. 204. Non
3 † gratuiti cęteri ſunt, quibus hinc inde faciē-
dum aut dandum quippiam eſt. Vnde cum
matrimonij contractu alter in alterius tran-
ſeat poteſtatem: *Vir enim vt ait Apoſtolus
ſui corporis poteſtatem non habet ſed vxor*, ſed
nec ea, cum vir dominetur, & debitum vnus
alteri neceſſario impendat, & ſine amborū
conſenſu votum emitti non poſſit c. ex mul-
ta §. in tanta ibi glo. in verbo viri ex. de vo-
to & vo. redemp. non gratuitus contractus
matrimonij recte iudicabitur: cuius ſenten-
tię auctorem vidi neminē, pręter vnum. Spi
neum a Lini Salmanticenſis Gymnaſij decre
torum interpretem, qui obiter & veluti pre-
ter intentionem duo tantum verba emiſit
trac. de teſtam. glo. 15. nu. 3. voluit probare
conſenſum in matrimonio neceſſarium: non
alia interpoſita ſolemnitate, *Quia (inquit)
matrimonium non eſt donatio, ſed contractus
non gratuitus, do vt des, Accipio te in meam, ſi
tu me in virum tuum acceperis, ſed in contra-
ctibus addit ille, non gratuitus mutuus requi-
ritur conſenſus, &c.*

Non cenſit his verbis donationem † con-
4 tractum non eſſe, cum ſit l. Ariſto. ff. de dona
tio. Alex. in l. iurisgentium nu. 6. de pac. Iaſſ.
nu. 8. Clar. in §. donatio. q. 1. nu. 2. Menoch.
conſ. 388. nu. 53. lib. 4. Et contractus appel-
latione donatio contineatur l. fina. ibi, dona
tiones, vel permutationes, vel quoſcunque
alios contractus. C. de prędi. decurio. li. 10.
l. fina. illic. Neque donationes neque alium
contractum C. de pac. And. Tiraq. de ll. cō-
nubial. glo. 5. num. 43. Et poſt eum diffuſe
Mencha. lib. 1. vſufrequen. c. 13. n. 1. Matien.
in l. 2. tit. 3. glo. 1. a nu. 2. Sed donationē cō-
tractum eſſe gratuitum hincq. matrimonium
illi ſimile non videtur.

5 At donationi † nō omnino diſſimilis eſt:
cum enim vt dixi contractus ſit, & nomina-
tus, ab eleganti illi nomine indito, iuxta re-
ceptiſsimam Bart. ſententiam quam commu-
6 nem reffert Iul. Clar. ſupra nu. 2. Sicut † nomi
nati contractus pœnitentia nō reuocatur in-
nominati autem poſſunt l. iurisgētium cum
§. §. ſequen. ff. de pac. l. ex placito C. de rer.
7 permu. l. naturalis cū §. §. ff. præſ. ver. Ita †
donatio reuocari nequit Clar. ſupra num. 2.
Itaq. ab ea parte matrimonium donationi
8 aſsimilatur, & cum ea conuenit. Quod † ſe-
mel contractum pœnitentia nec quouis alia
ratione diſſolui nequeat iuxta illud: quod
Deus coniungit homo non ſeparat c. 7. de ſa
cram. matri. ſeſsio. 24. & dictum ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Contractus à conſenſu dependent.*
2 *Teſtes in contractibus preſentes, & intelligen
tes eſſe debent.*
3 *Conſentire non dicitur qui & ſi preſens ſit nō
intelligit.*
4 *Mutus aut ſurdus teſtes eſſe non poſſunt.*
5 *Teſtes in matrimonio præſentes, & intelligen
tes eſſe oportet, vbi declaratur conciliū Tri-
dentinum.*

COMPARATIO VII.

TESTES IN OMNIBVS contractibus preſentes eſſe oportet, & quid conueniant partes intelligere, id ipſum in matrimonio & iure nouo Concilij Tridentini.

CONVENIVNT ſeptimo, vt
1 cum † contractus à conſenſu pē-
deant, & conſenſus in his qui in-
tellectu carent dari non poſsit
propterea nec contrahere aut
matrimonio copulari non poſsint, vt ſupe-
2 rius diximus: pariter teſtes † qui interſunt
contractibus perfectum animi iudicium ha-
bere debent, & eos preſentes nedum eſſe o-
portet, ſed & intelligere quę dicantur, & fiāt
l. coram

l.coram Titio de verb.ſign.C.l.teſtium vbi glo.in verbo preſens de teſtibus glo.in verbo preſente in can.imprimis 2. q. 1. glo. in verbo interrogatorio in c.preſentium de te
3 ſti. Nec dicitur † is conſenſum preſtare aut ſui corporis preſentiam exhibere qui non percipit l.idem proferre §.coram ff.de arbi. d.l.coram,& in l.hæredes palam §. in teſtamentis vbi glo. in verbo certiorentur ff. de teſtam.l.non multum ff.de autor.tutor. cum latiſsimè coniectis per Tiraq.in ll.connubia glo.8.nu.180.

4 Hinc nec † mutus aut ſurdus teſtes eſſe poſſunt,qui non intelligant nec audiant, niſi ipſorum ſignis ſolitis, apertiſsimam ſolerēt veritatem patefacere,aut ſcriptis,ſi ſcribere didiſciſsēt ad ea quę omnes ex illo tex.in §. omnes inſtit.de teſtam.l.diſcretis C.qui teſta.fa.poſ.§.item Surd. inſtit.eo.tit.l. nec tu de leg.3.fuſe eruditiſsimus Farina.in qq. crimina.titu.de oppoſitio.con.teſ.q.61.a n. 1.

5 Ita in † matrimonio vt teſtes & contrahētes matrimonium tales eſſe oporteat vt audiant & intelligant. Etſi muti aut ſurdi ſint ſignis conſenſum exprimant c. cum apud. c. hic ex.de ſpōſa.vbiq.Panor.& alij,& in terminis ſacri Cōcilij Tridentini c.1.de reforma.matrim.ſeſſ.24.docuit Spinus tracta.de teſta. gloſ.15.num.47.48.Veracru.Ledem. Vega. Manu. & alij quos refert,& ſequitur Sanch.de matri.to.1.lib. 3.q.39.nu.5.cum ante & poſt ſequentibus.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes in arduis & grauibus, graues etiam & omni exceptione maiores eſſe debent.*
2 *Teſtes in criminalibus omni exceptione,maiores & graues eſſe debent.*
3 *Teſtes regulariter,omni exceptione maiores eſſe debent.*
4 *Teſtes in cauſis matrimonialibus,omni exceptione maiores requiruntur.*
5 *Teſtis omni exceptione maior quis dicatur.*
6 *Teſtis idoneus is dicitur qui omni exceptione maior eſt.*
7 *Teſtis idoneus quis apud Authorem.*
8 *Teſtes in cauſa matrimoniali eſſe poſſunt parentes & conſanguinei.*
9 *Teſtes in his,quæ difficilis ſunt probationis, parentes pro filijs & conſanguinei pro conſanguineis admittantur.*
10 *Teſtes alioquin inhabiles in multis pro habilibus reputantur.*
11 *Teſtes in matrimonialibus omni exceptione maiores eſſe debere,multi diſsentiunt.*
12 *Teſtes in matrimonialibus idoneos ſufficere Dida.poſt multos antiquiores exiſtimat.*
13 *Teſtes in matrimonialibus qui & quales admitti debeant iudicis arbitrio tribuendum.*
14 *Authoris opinio noua in admittendis teſtibus in cauſis matrimonialibus.*
15 *Teſtes fæminas eſſe poſſe in matrimonialibus, textu non probari.*
16 *Ca.ſuper eo.in 2.de teſti.noue declaratum.*
17 *Textus in c.videtur ex. qui matrimonio. poſſ. accuſar.noua declaratio.*
18 *Textus in c.licet ex quadam de teſti.noue.declaratus.*
19 *Ratio generale dictum reſtringit.*
20 *Textus in d.c.licet ex quadam, & illius ratio expenſa.*
21 *Ratio non extendit dictum quando ſpeciale eſt & exorbitans.*
22 *Teſtes omni exceptione maiores in cauſa matrimonij deſiderantur.*
23 *Teſtes qui in ſubſidium admittūtur omni exceptione maiores dici non poſſunt.*
24 *Teſtium dictis quanta ſit fides adhibenda arbitrio iudicis relinquitur.*
25 *Teſtes idonei non dicuntur parentes.*
26 *Maſcardi opinio reiecta.*
27 *Parentes non dicuntur idonei teſtes in cauſa matrimonij vbi agitur de matrimonio iam contracto dirimēdo,aut de priori diſſoluēdo.*
28 *Parentes non dicuntur idonei teſtes quando matrimonium ſolicite deſiderant.*
29 *Affectio nimia teſtimonia corrumpit.*
30 *Parentes vel conſanguinei vbi cognita fuit mulier non dicuntur legitimi teſtes.*
31 *Parentes vel conſanguinei non dicuntur legitimi teſtes vbi alter alterū diuitijs aut nobilitate ſuperaret.*
32 *Iudicis arbitrio plurima relinqui in teſtibus.*
33 *Argumentum validum de matrimonio carnali ad ſpirituale.*
34 *Teſtes in collatione beneficiorum omni exceptione maiores eſſe debent.*
35 *Diſtinctio autoris noua.*
36 *Teſtes inhabiles nuſquam recipiuntur niſi in defectum habilium.*
37 *Teſtes inhabiles in matrimonio admittuntur, cum caſus inopinato contingit.*
38 *Difficilis probatio quæ fit per teſtes inhabiles non præſumitur,& ideo probanda per eum qui ſe fundat in ea.*
39 *Teſtes in matrimonio clandeſtino omnino habiles non requiruntur.*
40 *Maſcardus ſibi ipſi contrarius.*
41 *Auctoris noua conciliatio.*
42 *Qualitas teſtium omni exceptione maiorum probanda.*
43 *Teſtes in dubio præſumi omni exceptione maiores.*
44 *Auctoris conciliatio noua.*
45 *Teſtis omni exceptione maior idem eſt dicere quod melior aut optimus.*
46 *Teſtis idoneus apud iuriſconſultos is dicitur qui ſufficiens eſt.*

Teſtes

47 *Teſtes omni exceptione maiores non deſiderātur niſi vbi lex id expreſſim vult.*

48 *Teſtes duo in omni cauſa ſufficiunt.*

49 *Cauſa matrimonialis fauorabilis, quemadmodum intelligatur.*

50 *Matrimonium clandeſtinum non dicitur fauorabile.*

51 *Matrimonia clandeſtina odioſa.*

52 *Malum minus ex duobus eligendum.*

53 *Matrimonium clandeſtinum preſumitur magis quam adulterium.*

54 *Eccleſia matrimonia clandeſtina ſemper fuit deteſtata.*

55 *Matrimonium clandeſtinum non dicitur fauorabile niſi in probatione ad vitandum peccatum.*

56 *Matrimonium clandeſtinum contrahentes ad illius quemadmodum teneantur obſeruationem.*

57 *Probatio teſtium omni exceptione maiorum exprimi ſolet.*

58 *Matrimonium clandeſtinum de iure comuni valet, & potuit probari per teſtes conſanguineos.*

59 *Matrimonium de iure nouiſſimo Concilij Tridentini, non perficitur ſolo conſenſu.*

60 *Matrimonium de iure nouiſſimo non dicitur fauorabile quoad probationem.*

61 *Matrimonium publicum præiudicat clandeſtino.*

62 *Deciſio Rotæ Romanæ expenſa.*

63 *Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens Octauus Papa laudatur.*

64 *Cap. primum ſeſſionis 24. de refor. matrimon. declaratur.*

65 *Teſtes minus idonei in his quæ clam fiunt ſufficiunt.*

66 *Matrimonia omnia hodie publica non clandeſtina.*

67 *Lex de teſtibus loquens de habilibus eſt intelligenda.*

68 *Spini doctrina adnotatur.*

COMPARATIO. VIII.

TESTES IN GRAVIBVS, graues. Et omni exceptione maiores eſſe oportet, in matrimonio id ipſum, & an iure nouo Concilij Tridētini, inſigniter agitatum.

1 OCTAVO conuenisſt vt cum † in arduis & grauibus negotijs teſtes graues eſſe oporteat, & omni exceptione maiores c. 1. de conſangui. gloſ. in c. at ſi clerici in prin. de iudici. & in c. 1. de teſti. glo. in §. itē verba, inſtit. de inuti lib. ſtipu. quemadmodū

2 in † criminalibus vbi de vitæ honoris, aut bonorum diſcrimine agitur, quod vbi maius ſit periculum cautius agendum eſſe videatur. c. vbi periculum de electio. in 6. Bal. in l. fin. nu. 4. C. de proba. Alex. conſ. 70. lib. 1. Deci. conſ. 429. nu. 12. Mar. deciſ. 285. nu. 4. lib. 2. Et alij quos Burſa. cōſ. 346. n. 9. lib. 4. Dida. in Epito. ad. 4. 2. par. c. 8. §. 12. num. 7. & 8. Farinaci. in qq. criminalibus tit. de oppoſitionibus contra teſ. q. 62. n. 20. vbi idem aſ-

3 ſerit † fore regulariter in omni caſu, & negotio. Cauſa autem matrimonialis grauis, & ardua dicatur Dida. ſupra nu. 7. Bart. conſ. 80. nu. 2. Meno. conſ. 69. nu. 59. lib. 1. Mala. cōſ. 59. nu. 22. Quæ criminali æquiparatur Deci. conſ. 311. col. 1. Paris. conſ. 15. nu. 13. lib. 2. Soci. iunior. conſ. 86. nu. 6. lib. 1. Menoch. de arbitra. iudi. quæſt. caſu 205. nu. 7. Maſcard. to. 2. con. 1019. nu. 9. & 10. & conclu. 1030. in prin. Coraſi. lib. miſſel. iur. 3. c. 4. Viui. deciſ. 288. n. 1. & 2. 1. par. qui alios. And. Gail. lib. obſeruat. 2. obſer. 94. n. 1. & 2. & 6. Iaco. Meno. conſ. 100. nu. 241. Crauet. conſ. 991. nu. 2. lib. 6. Sbrozi. qui multos tracta. de offi. vica. lib. 2. q. 43. nu. 10. & q. 44. nu. 3. & 4.

4 Ita fiet † vt in cauſis matrimonialibus teſtes idonei, & omni exceptione maiores requirantur Panor. Butr. & Prepoſi. in d. c. 1. de conſan. & affin. Felin. in rub. de ſponſa. n. 17. & in c. 2. nu. 1. ex. vt lite non conteſ. Barba. conſ. 4. lib. 1. col. 1. Deci. conſ. 133. nu. 2. Rur. conſ. 138. nu. 7. lib. 1. Pariſ. conſ. 13. nu. 31. Marſi. conſ. crim. 128. nu. 17. Gram. cōſi. crimi. 26. nu. 48. Silua. conſ. 30. nu. 7. Ferre. conſ. 51. nu. 4. Craue. conſ. 165. nu. 2. Laure. Pine. conſ. 71. nu. 2. Galcaz. conſ. 83. nu. 3. inter conſ. matrimo. Bere. conſ. 80. lib. 1. n. 2. Viui. paucis relatis deciſ. 288. a num. 1. & 2. Gabri. tit. de teſti. concl. 8. nu. 1. Triui. deciſ. 11. nu. 7. lib. 1. idem Triui. deciſ. 39. nu. 1. li. 1. Craue. d. conſ. 991. n. 17. qui alios Ferina. lib. 2. qq. crim. titu. de oppoſi. con. teſ. q. 62. nu. 100. cum ſequen. Maſcar. de proba. li. 2. conclu. 1019. a nu. 4. Corta. in prac. §. 2. titu. de offi. preto. verb. omni exceptione maior. nu. 88. And. Gail. lib. 2. obſerua. obſerua. 94. nu. 9. Triuiſan. qui communem deciſio. 11. nu. 7. lib. 1. Beret. conſ. 80. nu. 2. Solo. de Paz conſ. 6. nu. 1. 2. & ſeq. Cepha. late conſ. 384. nu. 4. lib. 3. qui alios.

5 Maior autem † omni exceptione is dicitur teſtis. cui nulla etſi minima impingi nota poteſt gloſ. in §. item verborum in verb. idoneos inſtit. de inutil. ſtipu. gloſ. in c. 1. de conſ. & affi. verbo. maiores vbi Panor. nu. 5. Prepo. nu. 7. Alex. conſ. 18. nu. 6. lib. 1. Curt. tracta. de teſti. conclu. 74. nu. 73. Dida. ſupra num. 7. & 8. Latius Maſcard. de probatio. in præfatio. q. 6. nu. 69. & lib. 2. conclu. 853. nu. 10. &

10.& conclu.1019.nu. & qui alios Farinac.
in qq.crimi.2.par. titu. de opposi. con. teſt.
quæſt.62.nu.1.2.& 3.

6 Idoneus porro † teſtis idem cum omni
exceptione maiore exiſtimatur, vt is ſcili-
cet ſit, cui delictum nullum, deffectus nollus,
obijci poſſit; nullamq. inter vtrumq. teſtem
crebius differẽtiam eſſe volunt interpretes,
vt ex multorum communem ſcribit auctori
rate idem Farinac. titu. de oppo. con. teſt. q.
62.nu.2. Etſi is ibi nu.3. cum Crot. Blan. &
quibuſdam alijs aliter ſentiat. exiſtimans,
verba hæc omni exceptione maior, addere,
magisq. operari quã teſtis idoneus: qui certè
vere cum cæteris docet.

7 Ego vero † idem docere ſoleo: quod ido-
neum teſtẽ, eum iura intellexerint ſepe, cui
etſi nota aliqua impingi poſsit, illius etiam
dictum labefactari, quia tamen in eo de quo
agitur caſu, lex eum probat, idoneus recte di
8 citur. Ita fit vt cum † pater in cauſa filij, nec
econuerſo, mater pro filia, teſtes idonei non
ſint, nec affines, coniuncti, & domeſtici l. ido
nei ff. de teſti. l. teſtis idoneus l. nullus ido-
neus eo. tit. cum multis illius tituli in cauſa
tamen matrimonij, pater pro filia, mater &
conſanguinei poſſunt c. videtur ibi glo. ver.
coniungendo, vbi cęteri ex. qui matrimo. ac-
cuſa. poſſ. Gabri. in communi. titu. de teſtib.
conclu. 9. a nu. 1. Maſcar. tract. de proba. lib.
2. conclu. 1019. a nu. 4. & lib. 3. con. 1148. n.
23. Farina. in qq. crim. tit. de oppo. con. perſ.
teſt. q. 54. nu. 191. Viui. in comu. opini. 993.
a nu. 1. idem deciſio. 288. nu. 1. & 2. 1. p. Me-
noc. de arbitra. iudi. quæſt. caſu. 102. a n. 1. &
9 infra latius dicetur: ſic in factis † quæ ſua na-
tura difficilis ſunt probationis, idonei teſtes
inuicem parentes pro filijs & conſanguineis
teſtimoniũ ferunt, vt latè idem Farina. pro-
ſequitur ſupra nũ. 193. & quæ idem de affini-
bus & conſanguineis nu. 76. nu. 132.

10 Et generaliter † teſtes inhabiles in multis
pro idoneis & habilibus reputantur, vt idẽ
poſt Clar. & alios diffuſe eo. titu. de oppo.
con. teſt. q. 62. a nu. 1. vſq. ad finem non ta-
men in his & ſimilibus caſibus, omni excep-
tione maiores dicentur, quia aduerſus eos
deffectus obijci poſsit glo. in d. §. item ver-
borum, & quæ ſupra diximus.

11 Sed vt ad priorem † redeam traditionẽ,
qua ſcripſi in matrimonialibus cauſis teſtes
idoneos, & omni exceptione maiores ex-
quiri. non tam certa traditio eſt quin ab ea
multi & grauiſsimi diſentiant: opinantur nõ
requiri teſtes huiuſmodi ſed idoneos ſuffi-
cere c. ſuper eo. in 2. de teſti. quo loco mulie
res ad matrimonij probationem admittun-
tur ibi Panor. nu. 2. cum ipſe teſtes omni ex-
ceptione maiores non dicãtur c. forus verſ.

teſtes de verbo. ſignifi. Quinimo ad diſſol-
uendum etiam eas ius in teſtes recepit c. vi-
detur 35. q. 6. c. videtur qui matrimon. poſſ.
accuſar. Vlterius pater, mater, conſanguinei
& domeſtici d. c. videtur, qui etſi in illius
principio loqui videatur, ſolo eo caſu quo
de probanda genealogia diſceptatur, in fine
tamen generaliter loquitur, vt & gloſ. ibi. in
verbo ſciunt, animaduertit. Atq. his iuribus
12 idem Dida. † poſt antiquiores affirmat in
Epito. ad. 4. 2. p. c. 8. §. 12. nu. 8. & alij quos
ſequitur Alcia. tracta. pri. de pręſum. regu. 1.
præſum. 2. nu. 4. Paris. conſ. 55. nu. 2. lib. 4. &
communem reffert ab alijs. Maſcar. de pro-
ba. 2. par. conclu. 1019. nu. 6. 7. & 8. Conrad.
in prac. §. 2. tit. de offi. prero. in cau. cini. tit.
de teſti. Rubri. perſonas teſtium agrediẽdo.
verbo omni exceptione maiores num. 88.
Graſſi. deciſ. 72. nu. 10. p. par. in nouiſſimis
& alij plerique relati à Gabriel. in comun.
tit. de teſti. conclu. 8. nu. 1. Burſar. conſ. 359.
nu. 1. cum ſeq. Farina. in qq. crimi. 2. par. tit.
de oppo. con. perſ. teſt. quæſt. 62. limita. 6.
nu. 100. qui & receptam. Etſi in cauſa matri-
moniali clandeſtina non omni exceptione
maiores ſufficere reſpondit nouiſſime Mo-
nal. conſ. 112. per totum lib. 1.

13 Alij aliam † tenuerunt ſententiam, teſtes
non omni exceptione maiores in matrimo-
nialibus cauſis admitti poſſe nec ne, ab arbi-
trio iudicis plurimum pendere: qui conſide-
rata qualitate perſonarum, paritate vel diſ-
paritate vtriusq. contrahentis, qualitate, di-
uitijs, & paupertate, prudenter agendo ma-
xime vbi concurrunt ab vna parte cõiecturę,
quæ illius mouere animum poſſint poterit
teſtibus his fidẽ adhibere. Ita ſcribit Dida.
ſupra poſt alios latius Meno. qui aliquos di-
ſtinguit caſus erudite d. caſu. 102. a num. 4.
Maſcar. 2. to. de probatio. conclu. 1019. nu.
10. & 11. cum ſeq.

14 Ego † autem qui non authoritatibus, ſed
legibus inniti ſoleo, nuſquam mihi potui
perſuadere ſuperiores veras fore traditio-
nes nec enim niſi in eum, quem mox modũ
declarauerim fœminas teſtes in cauſis matri
monialibus admitti poſſe puto: & minus qui
dem, matrem, patrem, coniunctos, eosve qui
bus affectionis nota in ſuos conſiderari poſ-
15 ſet. † In primis fœminas in matrimonio te-
ſtari poſſe, non probat tex. quem a Panorm.
ibi vſque adhęc tempora adferre ſolent in-
16 terpretes in d. c. † ſuper eo. in 2. de teſti. cũ
enim eo tex. quæſitũ fuiſſet an mater & al-
tera quędam mulier idoneæ forent teſtes in
cauſa filij, qui vt ille ait tex. ſe negabat mu-
lierem affidaſſe. Reſpondit matris teſtimo-
nium admittendum non eſſe: an autem al-
tera mulier idonea foret teſtis, nec illo dubi

*

tatum

tatum capite, minuſq. deciſum; in 2. vero par
te caſum mutat Roma. Pon. an in probatio-
ne conſanguinitatis teſtis eſſe poſſit mater
& conſanguinei, & poſſe decidit vbi contra-
ctum non ſit, aliter quoties perfectum & cō-
ſumatum verbi diſtinguit. Cuius rei rationē
eam reddiderunt & recte Pontifices, quia
per parentes, conſanguineos & coniunctos
fœdera ſanguinis, & gradus computationes
17 aptius quam per extraneos probentur ca. †
videtur 35. q. 6. & cap. videtur, qui ad verbū
eadem adfert illius canonicis verba ex. qui
matrimo. poſſ. accuſar. quibus etiam iuribus
moti Panor. & alij docuerūt mulieres teſtes
eſſe in matrimonialibus contractibus poſſe;
ſed hæc iura nihil etiam ad caſum, cum vere
& citra cautilum, (& ſi glo. in verbo ſciunt in
d. ca. videtur, aliter aduerſus Pontificis ver-
ba & mentem interprætetur) niſi ijs caſibus
loquatur, in quibus de impedimento probā-
do, accuſandoq. matrimonio propter con-
ſanguinitatem agitur. Quinimo ſi dubia fo-
rent, cum clara ſint & appertiſſima verba, ita
interprætanda eſſent á ſubiecta tituli mate-
ria & rubrica cui inditum caput fuit, in qua
de his tantum agitur, qui ratione impedi-
menti matrimonium accuſare poſſunt, nec
ne; atq. idem in principio & argumento to-
tius cauſæ & quæſtionis, in qua canon vide-
tur, locatus eſt; cum nō ſit nouum verba le-
gum dubia a rubrica eſſe declaranda l. Im-
peratores ff. de. in diem adiectio. vbi Bart.
Quæ vulgaris eſt & trita. glo. in c. bonæ. vbi
Panor. commendat de confir. vtili vel inuti.
& glo. in cap. cum ad monaſterium vbi om-
nes de electio gloſ. in verb. tractare in l. vni.
C. ne liceat ter. prouo. Noſtri. in l. 1. ff. de
reb. creditis.

18 Neque † etiam facit quid quam tex. in ca.
licet ex quadam de teſti. quoniam expræſſim
in eodem ipſo caſu loquitur quoties de im-
pedimento gradus ageretur vbi Roma. Pon.
iudicem, ſimulq. teſtem inſtituit, quemad-
modum hic teſtimonium dicere, ille exigere
qua ſolemnitate dictum debeat: quod ſi cū
Maſcard. inſtit. aliquis, rationem conclude-
re videtur, generalem eſſe, quia fauore ma-
trimonij parentes ſuſtinet, & coniunctos
vtriuſq. ſexus, ita enim ait: *in matrimonio
vero coniungendo, & disiungendo ex ipſius
coniugij prerogatiua: Et quia fauorabilis res
eſt, congrue admittuntur.* hæc tex. ille in fin.
Et can. videtur: propterea cum generalis ſit
ratio ad omnes protendi caſus debet. Qui-
19 nimo † vt id confirmem, generalis ratio ad
eum caſum dictum protendit, ad quem ſub
mota ratione nequiret, & ſi materia ſtrictior
eſſet, & paululum odioſa Corne. conſ. 273.
ſub num. 30. lib. 4. Caſtren. & cæteri in l. ſi
vero §. de viro ff. ſolu. matrimo. glo. celebris
in Clemen. 191. de electione ver. eligatur
Gemini. conſ. 39. Quemadmodum & ratio,
generale dictum moderatur l. cum pater §.
dulciſſimis de leg. 2. Deci. conſ. 339. latius
Tiraq. in l. ſi vnquam verbo libertis num. 45.
46. C. de reuo. donatio. Meno. de arbitr. iu-
di. qq. lib. 2. caſu 63. & caſu 84. Camil. Galli.
de verb. ſignifi. lib. 5. cap. 11. á num. 1. Sed
20 ratio † illa generalis non eſt, & hactenus nō
ponderata verba ab aliquo pondera quæſo
& conſidera, quæ niſi futuri ſunt temporis,
ibi coniungendo & disiungendo: quaſi vellit
ſecus in contracto fore, id enim non ſolius
patris aut matris teſtimonio diſſolui poteſt
ſed teſtibus exceptione maioribus opus eſt
d. cap. ſuper eo. in ſecundo de teſtib.

21 Quidquod † & ſi ratio generalis foret cū
dictū prius ſit ſpeciale & exorbitans a regu-
lis iuris communis, quibus pater, mater, aut
conſanguinei teſtes eſſe nequeunt. Neqnit
ratio dictum extendere glo. & tex. in c. con-
ſtitutio de electio. lib. 6. vbi Gemini. expræſ-
ſim docet & cæteri Cepol. tracta. de exten-
ſio. ſectio. vltim. nu. 35. quamquam Camill.
Galli. tract. de verb. ſignifi. lib. 5. cap. 14. ſub
num. 20. 21. recedere á gloſæ ſententia vi-
deatur.

22 Rectiſſime igitur † Pont. Maxi. alibi ſta-
tuit. in huiuſmodi cauſis matrimonialib. te-
ſtes omni exceptione maiores exquiri cap.
1. ex. de conſan. & affini. nequeunt autem
mater, pater, coniuncti aut conſanguinei, di-
ci teſtes omni exceptione maiores cum vere
hi nō cenſeantur tales quibus exceptio nul-
la obijci poſſit, iuxta glo. 5. adductam in d.
cap. 1. de teſti. & in cap. etſi. clerici in prin.
de iudi. & melior glo. in d. cap. 1. in verbo
maiores de conſang. & affinit. certiſſimumq.
23 eſt, huiuſmodi † teſtes qui niſi in ſubſidium
admittuntur minime dici omni exceptione
maiores quo ad fidem, latiſſime multorum
auctoritate docet Farina. in qq. crimi. q. 62.
num. 383. 2. par. & alibi teſtes idoneos vocat
Roma. Ponti. in cap. conſultationem de ſpō-
ſa. cap. atteſtatione. de ſponſa. impube. ido-
nei autem non dicuntur pater & mater l. te-
ſtis idoneus cum l. ſequen. ff. de teſti.

24 Rurſus † vel inuiti, qui communi adhæ-
rent ſententiæ, fatentur non eam perpetuo
veram eſſe, ſed iudicis arbitrio relinqui qui
diligenter & ſedulo vtrinq. perpenſis om-
nibus fidem poterit matri aut fœminis da-
re, credere conſanguineis & coniunctis, ſic
Dida. ſupra & ante eum omnes & Maſcard.
d. conclu.

25 Vnde † non iniuria contrariam docue-
runt ſententiam grauiſſimi quidam ante me
qualis ſpecu. tit. de reſcrip. §. ratione formæ
verſ.

verſ. nunc igitur n. 35. Panor. in c.ſi pro debilitate num. 4. de offi. deleg. Bal. conſ. 122. lib. 2. Alex. conſ. 143. nu. 4. lib. 2. Deci. conſ.
26 133. viſo proceſſu nu. 3. Neq. † placet Maſcat. opinio, qui d. conclu. 2. 8. & 9. exiſtimet communem omnium traditionem qua cauſę matrimoniales & criminales æquiparentur vt ſupra oſtendimus ex glo. in c. mulieri. ex. de iu. iur. ſolum vindicare quoties de deferendo iuramento in ſupplementum agitur probationis, in alijs minime; quinimo ſummam Pontifices inter vtramq. cauſam differentiam conſtituiſſe, expreſſimq. dixerint, quod etſi in cæteris parentes in cauſa filiorū teſtes eſſe nequeant vel coniuncti, in cauſis matrimonialibus poſſunt: hęc ille qui verba refferi d.c. videtur ad finem. cui ſatis ſuperque ſupra reſpondi, cum loquatur, quoties de probatione impedimenti ageretur, quod niſi per parentes, & conſanguineos detegi poteſt, atq. is caſus ſpecialis ſit, & recte argumentatur Pontifex, quod etſi in contractibus, & criminibus iure ciuili non patet, mater, & conſanguinei recipi poſſint teſtes, in eo tamen caſu cuius conſultatio propoſita fuerat impedimenti poſſe, innuens a contra-
27 tio in reliquis non admitti. Sed neq. † ea traditio vera eſt omni caſu, quoties ſcilicet agitur de dirimēdo matrimonio iam cōtracto, aut de priori diſſoluendo, cōſentiunt omnes nō fore tunc integros teſtes, ſed nec admitti poſſe d.c. ſuper eo. in 2. de teſti. & dixi ſupra receptiſſima eſt omnium in eo cap. ſentētia. c. ſuper eodē. c. ex litteris de ſponſa. Aunan. conſ. 52. vbi Bolog. ad eum Ferret. conſ. 48. a nu. 1. Maſcar. d. conclu. 1019. nu. 10. in fine vbi de magis comuni teſtatur poſt Gabriel. Farina. qui alios recenſet in qq. crimin. 2. p. q. 54. nu. 192. Viui. opinio. 954. nu. 6. Gabr. in cōmu. titu. de teſti. conclu. 8. a nu. 1. Rota Romana deciſ. 209. nu. 2. & 8. 1. par. in nouiſſi. quæ multos Cōrra. in prac. §. 2. rubr. de teſti. ver. omni exceptione maior num. 88. Hippoli. Riminal. conſ. 174. num. 16. lib. 2. conſ. 538. nu. 35. lib. 5. Burſa. conſ. 359. a nu. 1. lib. 4. vbi ad vtramq. diſputat, de recepta teſtatur, & ab ea in conſulendo, nec iudicando non eſſe recedendum opinatur idem Farina. in qq. crimi. par. 2. q. 62. nu. 106. Ctaue. conſ. 991. nu. 57. 58. lib. 6.

28 Neq. † etiam ea ſententia locum habet quoties parentes & coniuncti ſupra modum de matrimonio ſoliciti illius exitum percu-
29 perent, ex nimia † enim affectione ius teſtimonij ferendi amitterēt veluti ſuſpecti arg. l. quæ omnia §. 1. ff. procurato. Felin. in d.c. ſuper eo de teſti. Alex. conſ. 153. lib. 5. Pari. conſ. 55. nu. 34. Deci. conſ. 310. Iaſ. conſ. 24. nu. 18. lib. 2. Maſcard. d. conclu. 1019. nu. 25. Menoc. d. caſu. 102. nu. 7. 8. & 9. ad medium. Solo de Paz. conſ. 6. nu. 1. & ſeq.

30 Neq. † vindicat vbi mulier quę de matrimonio contendit cognita a viro fuiſſet, cum enim de iniuria familię illata agatur, parentum, & coniunctorum teſtimonium ſuſpectū eſt. Idemq. quoties infamia parentibus, vel conſanguineis, & familię irrogaretur. latiſſime Gabri. in commu. tit. de teſti. conclu. 9. vbi extendit, & declarat Deci. d. conſ. 133. Pari. conſ. 58. num. 15. conſ. 59. nu. 25. lib. 4. Zaſi. conſ. 4. n. 24. Maſcar. d. concl. n. 26. 27.

31 Rurſus † nec quoties alter alterum diuitijs, aut nobilitate ſuperaret, non enim tunc parentes recipiuntur aut cōiuncti. Latiſſime Panor. & alij in d.c. ſuper eo. nu. 8. Felin. n. 6. Alex. conſ. 154. n. 2. lib. 5. Cur. iunior. cōſ. 27. nu. 4. Gabri. ſupra Meno. d. caſu. 102. nu. 4. Viui. d. opinio. 954. & opinio. 993. Nell. in tractatu de teſti. nu. 7. verſ. fallit in cauſis matrimonialibus. Aufre. in tract. de teſti. n. 76. verſ. ſed vbi qnęritur Alber. de Malet. tract. de teſti. c. 1. nu. 12. & 13. Lanfran. in c. quoniam contra falſam verbo teſtium depoſitiones nu. 59. de proba. Crot. tract. de teſti. par. 4. n. 155. Soci. regu. 427. Fallen. 6. Cōra. vbi ſupra nu. 44.

32 Deniq. † conſentiunt omnes in his plurimum iudicis arbitrium poſſe, quemadmodū poſt antiquiores Dida. animaduertit in Epito. de ſponſa. 2. par. c. 8. §. 12. nu. 8. Maſcard. & Meno. nunc relati. quibus videris lector, niſi vno aut duobus caſibus communem illā ſententiam admitti poſſe: & aptius (vt mihi videtur) Viui. & alij feciſſent ſi regulam cōſtituiſſent contrariam, non ſcilicet poſſe parentes vel coniunctos in matrimonialibus cauſis teſtimonium dicere.

33 Rurſus ſi validum † eſt argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale, & e contra, prout regulariter valet c. inter corporalia de translatio. Epiſcopo. authen. niſi ro-
34 gati C. ad Trebel. quemadmodum † in ſpiritualibus teſtes omni exceptione maiores eſſe oportet c. in litteris de teſti. Rebuf. in rubri. de colla. poſt princi. in verſ. palā etiā. Id idē i' in matrimonio carnali obſeruabit.

35 Vt autē ipſe † quid ſentiam patefaciam, dixerim diſtinctione quadam vtramq. ſententiam poſſe conciliari: aut enim matrimonium fuit publice contractum, vel etiam occulto, nō tamen ita clandeſtine quin alij quā parentes, & coniuncti vocari in teſtes potuerint: Aut vero tam ſecreto, vt vel ratione loci, quia in heremo aut rure, vel nocte, & in opinato, vt his contingit qui mulieres ſubducunt, & tentant vt eas peruertant, non alij actu, & habitu veriſimiliter teſtes adhiberi potuerunt, & ſi fuiſſent conquiſiti.

Primo

Primo caſu exiſtimo teſtes omni excep-
tione maiores admittendos tantum, non
etiam parentes, aut coniunctos, aut quibus
nota poſſit obijci. Eſt enim receptiſsima in-
terpretum noſtrorum opinio (vt argumen-
temur de criminalib⁹ ad matrimoniales cau
36 ſas quod non ſemel dixi) teſtes † inhabiles
nuſquam recipi, niſi vbi ita difficilis caſus
eſſet probationis, vt non alij quam inhabi-
les internenire potuerint, l. cõſenſu §. ſuper
plagijs C. de repu l. l. non omnes §. a barba-
ris ff. de re. mili. l. diuus verſ. Sed ſi aliter ve
ritas ff. de quæſtio. c. veniens. in 2. vbi Pa-
nor. & cæteri de teſti. c. fi. ex. de teſti. cogẽd.
glo. in c. cũ dilecti verſ. & ſi tres de electio.
glo. penul. in c. 2. vbi Panor. de arbitr. Soar.
in theſau. recepta. ſentẽtia. littera T. n. 131.
Gabri. in cõmu. tit. de teſti. cõclu. 7. à nu. 1. li.
1. Monticel. in ſuo teſtium reportorio. verſ.
inhabiles Diaz. de Luco. reg. 759. Ant. Gom.
variarum reſol. tom. 3. cap. 12. num. 21. Hip-
pol. Rimi. conſ. 113. num. 31. lib. 2. latiſſime
de communi Farina. lib. 2. qq. crimi. titu. de
oppo. con. teſ. q. 62. num. 1. idem eod. titu. q.
54. nu. 193. qui alios vbi & de patre & ma-
tre loquitur, & coniunctis Vioi. deciſ. 19. à
num. 1. 1. part. Clar. in prac. crimi. §. fina. q.
24. vbi ad eum Baiar. diffuſe. Itaq. vbi potue-
runt contrahentes matrimonium alios quã
parentes & coniunctos teſtes auocare, non
eſt ipſorum teſtimonium recipiendum; vt
expræſſim de matrimonio loquens quoties
contrahentes culpa argui poſſunt, qui inha-
biles acciuerint, docet Farina. d. titu. de op-
po. con. teſt. q. 62. limi. 3. nu. 66. & id ipſum
de matrimonij teſtibus Baiard. ad Iul. Clar.
in prac. crimi. §. fin. q. 24. num. 114.
37 Secundus † nunc caſus quoties matrimo-
nium clandeſtino contractum fuit, nec culpa
poteſt imputari cõtrahentibus, cur alios ha-
biles non voccauerint, eiſdem quas nunc tra
didimus traditionibus explicatur. Hi enim
vno ore fatentur inhabiles admitti. Diffici-
lis autem hæc probatio ſe ſe offert, ex natura
rei & caſus inopinato contingentis, vbi veri-
tas aliter quam per inhabilium ora euulgari
38 nequit: † cum non præſumatur eſt per eum
qui dicit & allegat neceſſario deducenda &
probanda; docet late idem Gabriel. titu. de
teſti. concluſ. 7. num. 12. Gramma. conſ. 45.
num. 10. Alciat. de præſumpt. regu. 1. præ-
ſumpt. 47. in fin. Menoch. de arbitra. iudi.
quæſt. lib. 2. caſu. 166. num. 2. Bertaz. conſ.
271. num. 11. lib. 2. Hippol. Rimi. conſ. 120.
num. 24. lib. 2. Burſa. conſ. 276. num. 8. lib. 3.
Eugeni. conſ. 27. num. 65. Maſcard. latiſſime
de probatio. lib. 3. concluſ. 1359. num. 8. &
concluſ. 1403. num. 1. dicit receptiſſimam
idem Farina. tit. de oppo. con. teſt. q. 62. li-
mi. 3. num. 57. Ferre. conſ. 238. num. 22. lib. 2.
Tiber. Decia. conſ. 25. num. 1. lib. 2. Et ſe-
cundum eam iudicatum Viui. deciſio. 19.
num. 2. lib. 1. Baiar. in additio. ad Clar. in
pract. crimi. §. fina. quæſt. 24. num. 123. Et in
39 † matrimonio clandeſtino non exquiri teſ-
tes omni exceptione maiores docet late Al-
cia. de præſump. regu. 1. præſum. 39. num. 5.
Farina. d. tit. de oppo. con. teſt. quæſt. 62. li-
mit. 6. num. 103. & 104. etſi in hoc eodem
articulo quidam contra ſentiant exiſtiman-
tes, & in hoc caſu omni exceptione maiores
neceſſarios eſſe quos recenſet Gabriel. d. cõ-
clu. 8. num. 4. ſub titi de teſti. Contra. in prac.
rub. de teſti. ver. omni exceptioni maior nu.
88. Maſcard. de proba. tom. 2. concluſ. 1019.
num. 1. 2. & 3. qui & ſi poſt declinare videa-
40 tur, idem † tamen ſibi ipſi aperte contrarius
conclu. 90. num. 8. & 9. lib. 1. de domeſticis
loquens, an habiles ſint ad matrimonij pro-
bationem contrarium ſcribit, habiles ſcili-
cet non eſſe, vt & eum refert Farina. d. tit. de
oppo. con. teſt. q. 55. num. 41. & 42.
41 Sed contrarias † interpretum traditiones
ſic conciliauerim, vt & ſupra animaduerti;
aut loquimur de actibus clandeſtinis qui ſui
natura ſunt difficilime probationis in totum
quales qui in heremo locisq. inhabitatis, no-
cteve conficiuntur. Aut de his qui & ſi clam
fiant potuerunt habiles vocari & interuoi-
re quia ad manum erant: vt ſi matrimonium
die in domo ſecreto contraheretur, vel alibi
vbi hominum copia haberi potuiſſet facile,
Primo caſu veram fore Alciat. Farin. & alio-
rum credo ſententiam. Secundo vero, Con-
tra. Maſcard. & anteriorum quos illi ſequuntur
42 reor opinionem. Neq. † reticendum eſt, in
quibus caſibus teſtes omni exceptione ma-
iores requiruntur, qualitatem hanc eſſe om-
nino probandam ideoq. prius deducendam
quia nõ preſumitur: fuit primarius huius tra-
ditionis interpres Bart. in l. vel necare ff. quẽ
ad. teſ. aperien. vbi aduocatos inſtruit & do-
cet. Sequitur poſtea Ange. ibi. Deci. in ca. 1.
num. 59. ex. de appella. & qui multos Rol-
land. conſ. 3. num. 56. volum. 1. & conſ. 50.
num. 17. lib. 2. Gabri. in commu. tit. de pro-
batio. conclu. 11. num. 6. Cæphal. conſ. 65.
num. 54. vol. 1. Hippo. Rimi. conſ. 64. nu. 12.
lib. 1. Maſcard. qui alios 2. tom. de probat.
conclu. 1019. num. 16. vbi de teſtibus in cau-
ſa matrimoniali, & 1. tom. conclu. 222. n. 14.
& tom. 3. conclu. 1360. num. 7. Farina. to. 2.
qq. crimi. tit. de indicijs & tortu. quæſt. 47.
num. 211. qui & communem dicit. Triui. de-
ciſ. 15. num. 7. & 8. qui expræſſim de teſti-
bus in cauſa matrimoniali producendis lo-
quitur l. 1. 1. & Viui. deciſ. 288. nu. 4. 1. part.
vbi alios.

Con-

43 Contrariam vero † ſententiam multi te-
nuerunt exiſtimantes teſtes in dubio præ-
ſumi omni exceptione maiores non alio do-
cto: qualis Franciſ. Becci. conſ. 47. num. 5. 6.
lib. 2. Cæpha. conſ. 221. num. 56. lib. 2. Occa.
inter conſ. diuerſ. criminal. conſ. 60. num. 59.
littera A. de appella. Angel. Feli. Cur. & qui
dam alij quos adfert Farina. in 2. tom. qq.
44 crimina. quæſt. 37. num. 212. Concilia † diſ-
tinctione contrarias haſce opiniones. Nam
attenta eorum ſententia, quę verior & tutior
etiam eſt; exiſtimantium teſtes omni excep-
tione maiores alios eſſe a teſtibus idoneis,
& qualitatem illam addere aliquid teſtium
fidei quemadmodum ſuperius declaraui; ve-
re iuris diſpoſitione attenta idoneus quili-
bet teſtis præſumitur: quia cum edictum de
teſtibus prohibitorium non ſit, ſed quilibet
teſtis eſſe poſſit niſi is expreſsim lege inter-
dicatur l. 1. ff. de teſti. Vnusquisq. idoneus in
dubio prę ſumitur glo. inſignis in c. 1. ex. de
teſtib. argum. notatorum in cap. dudum ex.
de prę ſump. & in cap. 1. ex. de ſeru. Curti. in
tract. de teſti. conclu. 34. a nu. 1. At ſecus in
eo, qui maior eſt omni exceptione, nam cum
45 † idem ſit dicere teſtis omni exceptione ma
ior, quod melior aut optim⁹ in ſuperlatiuo,
niſi hic talis probetur non præſumitur, ſuffi-
cit enim quod lex bonum quemquam, & ido
neum præſumat non meliorem aut optimũ,
ſic ſentire videtur Imol. in d. l. 1. §. ſi quis ne-
get ff. quemad. teſta. aperi. quem ſequitur, &
refert Curti. in d. tract. de teſti. conclu. 35.
nu. 75. in fine.

46 Sane idoneus † apud Iuriſcõſultos teſtis is
citra cauillũ dicitur, qui ſufficiens eſt, nõ qui
melior, vel omni exceptione maior. Nam a-
pud Cicero. non ſemel in hac legimus ſigni-
ficatione vſurpari. De idoneo enim authore
ſic ille ſupra in verrem actio. *Dicito potius
quoniam habes authorem idoneum, quod An-
tonius vno aduentu, & vix menſtruis cibarijs
fecerit, id iſtum per triennium feciſſe.* Et idem
alibi eadem actio. *Tibi fortaſſe idoneus fuit
nemo quem imitarere* ſed & Liui. 8. ab vrbe,
*idoneos authores habeo quærentibus de nobis
ſumnitibus ita reſponſum ab Senatu.*

47 Hinc † cum lex teſtes omni exceptione
maiores deſiderat id expreſſim dicere ſolet
c. 1. de conſan. & affini. d. c. ex quadam ex. de
teſti. deciſ. Rotæ 209. num. 5. 1. par. in no-
uiſſim.

Ex his quæ dixi, quædam inferre liber, pri
mo an vera ſit deciſio Rotæ nunc adducta
209. 1. par. in nouiſſi. Quæ in eo caſu an ma-
trimonij clandeſtini probatio teſtibus ido-
neis fiat vel omni exceptione maiorib⁹ tres
diſtinguit caſus. Primus eſt, quoties agitur
de probãdo matrimonio clandeſtino, ad im-
pugnandum aliud matrimonium, vel diri-
mẽdum ipſummet clandeſtine celebratum,
& tunc teſtes omni exceptione maiores re-
quiri voluit ex multis quos adfert num. 8. Et
ego fateor vt ſupra probaui. Secundus vbi
de probãdo matrimonio clandeſtino agitur,
non ad impugnandum, nec dirimendum, &
cõiecturę nullæ militant, quæ teſtium fidem
adiuuent, tunc cenſuit non requiri teſtes om
ni exceptione maiores, nec magis idoneos
ſed ordinarios ſufficere. Quatuor rationib⁹
1. quod regula ſit generalis ad cuiusq. nego-
48 cij probationẽ † duos ſufficere teſtes l. vbi
numerus ff. de teſti. c. in nomine domini de
teſti. & a regula in dubio recedendum non
eſſe, maxime in materia fauorabili cap. fina.
ex. de re. iudica. & infra dicemus. Huic reſ-
põdetur duos in omni cauſa teſtes ſufficere,
legitimos tamen, & idoneos l. 3. cum §. §. ſe-
quentibus ff. de teſti. argu. l. 1. C. de Sacro.
Eccleſ. Parentes autem, & coniunctos nõ fo-
re omni exceptione maiores, ſed nec ido-
neos dici, vt ſupra; neque cap. fina. de re. iud.
49 facit & ſi enim matrimonialis † cauſa fauo-
rabilis ſit: de ea intelligendum Roma-
num Pontificem, quę a matrimonio legiti-
me, & ſecundum decreta canonica publice
50 contracto oritur, non de cauſa clandeſtini †
matrimonij, aduerſus ea cõtracti; licet anti
quo iure voluerint: cap. 1. vbi Panor. & alij
de clan. deſponſa. Paris. conſ. 13. nu. 1. Bero.
quæſt. 107. Cępha. conſ. 286. nu. 16. fuerunt
enim, & tunc odioſa can. 1. 30. q. 1. ideoque
non pro eis preſumi Panor. docet in c. 1. de
clan. deſponſa. Soci. conſ. 17. lib. 1. Cur. iun.
conſ. 64. n. 3. & alij plures quos refert Maſ-
car. tract. de probat. par. 2. conclu. 1023. nu.
51 10. & 11. vbi expreſſim ex alijs docuit † ma-
trimonium clandeſtinũ nullo modo dici fa-
uorabile.

52 Quãquã quoties † de duob⁹ ageretur ma
lis cũ minus ſit preſumẽdũ ad ea quæ Alciat.
tract. de præſum. regu. 3. præſum. 6. Gabri. in
cõmu. tit. de crimi. cau. conclu. 2. nu. 5. & 6.
Meno. li. 5. præſum. 2. a nu. 24. ſi ageretur de
53 adulterio † aduerſus aliquem ad vitandam
pœnam potius matrimonium clandeſtinum
quã adulteriũ prẹſumẽdũ eſſet glo. ſingularis
in c. penul. de fidei. Felin. in c. 1, n. 18. de prę
ſump. Meno. d. præſump. 2. nu. 25.

54 Hodierno itidẽ † iure matrimonia clan-
deſtina deteſtata fuerũ: ſicut, & antiquo c. 1.
ſeſsio. 24. de refor. matri. Concilij Trident.
neq. huiuſmodi matrimonia habẽt præſum-
ptionem pro ſe, vnde dicenti incũbit onus
probãdi d. c. 1. de clan. deſponſa. neq. matri-
55 moniũ clandẽſtinũ dicitur fauorabile † niſi
in probatione vt vitetur peccatũ, vt antea
dixi, & declarat d. deciſio Rotę. nu. 6.

Secun-

56 Secundam † addit rationem ex tex. in
cap. 2. de clan. diſponſa. contrahentes enim
matrimonium clandeſtinum, ad illius non
tenentur obſeruationem niſi legitima appa-
reat probatio, legitima vero ea dicitur quę
à legibus ipſis & canonicis decretis proba-
tur. deciſio. Rotæ fina. titu. de præben.
Reſpondetur, quod an probatio quæ fit per
parentes & coniunctos dicatur legitima nec
ne, eſt primum quæſtionis principium pete-
re, hoc enim non aliud inquirimus.

57 Tertia ratio, † quoties per teſtes omni
exceptione maiores fieri debet probatio id
ſolent Romani Pontifi. exprimere vt in ca.
1. de conſang. & affi. facit cap. licet ex qua-
dam de teſti. Reſponde, ſat eſſe ſi legis-
lator ſemel quidquam ſtatuerit vt in ea-
dem materia perpetuo obſeruetur l. non
poſſunt ff. de legib. & ſuperfluas repeti-
tiones iura deteſtantur §. quibus in prohem.
Gregori. ad medium, & cum ſemel teſtes
omni exceptione maiores in matrimoniali
cauſa voluerit, ad alios omnes eiuſdem ma-
terię caſus protrahenda diſpoſitio eſt d. l.
non poſſunt de legi.

58 Quarta ratio, matrimonium † clandeſ-
tinum valet de iure communi, & conſenſu
perficitur ſicut ſolemne quoad probatio-
nem, vt vitetur peccatum, ideo poteſt pro-
bari per teſtes conſanguineos cap. ſicut ex
litteris de ſponſa. per patentes, niſi adſit in-
ęqualitas cap. ſuper eo in 2. de teſti. per
cognatos vtriuſque ſexus cap. videtur. qui
matrimo. accuſ. poſſ. Reſpondetur ratio-
59 nem † procedere attento iure communi ve-
teri non nouo Concilij Tridentini cum eo
ſolus conſenſus non ſufficiat, ſed præſen-
tia parrochi & teſtium neceſſaria ſit d. cap.
1. ſeſſion. 24. de reformatio. Conc. Tri-
denti.

60 Nec † dicitur etiam hodie fauorabile quo
ad prohibitionem, fruſtratoria enim eſt
neque in euentus expectandus cuius effe-
ctus nihil poteſt operari l. aliquando §. fi-
na. ff. ad Velleia. l. cum hæres §. 1. ff. de
acqui. hæred. l. apud Iulianum §. fina. l. il-
le à quo in princi. ff. ad Trebel. l. hęc ſti-
pulatio §. Diuus ff. vt legati. no. cauea. Cra-
uet. conſil. 685. num. 9. cum congeſtis per
Surd. deciſio 184. num. 8. Neque facit tex.
in d. cap. ſicut ex litteris cap. ſuper eo. ti-
tu. cap. videtur quoniam eis fuit ſupra ſatis-
factum.

61 Quinta ratio, ab authoritate † Innocen.
qui in cap. 2. de clandeſ. deſpon. ſcriptum
relinquit, & illius approbatur frequentius
traditio, Matrimonium publicum pręiudi-
care clandeſtino, & ſi clandeſtinum habeat
pro ſe vnum teſtem, & famam, quę am-
bo plenam non efficiunt probationem per
teſtes omni exceptione maiores, ſequitur
Panormita. in d. cap. ſuper. eo. 7. nota.
de teſti. & alij plerique quos deciſio ad-
fert num. 7. quæ tandem à Ferret. conſil.
48. numer. 1. receptam teſtatur: Reſpon-
detur enim contrariam ſententiam tenuiſ-
ſe innumeros, quos recenſet Gabriel. titu.
de teſti. conclu. 8. numer. 4. & ſequen. Al-
ciat. tractat. de pręſumptio. regu. 1. prę-
ſumptio. 39. numer. 5. & ſequen. Conrad.
in practi. §. 2. rubri. de teſti. verbo omni
exceptione maior numer. 88. Maſcard. tra-
ctat. de probat. part. 2. concluſ. 1019. num.
4. qui innumeros citat Treuiſan. deciſio.
39. numer. 1. lib. 1. qui omnes & alij ab
his adducti affirmant in matrimonij etiam
clandeſtini probatione teſtes requiri omni
exceptione maiores, vt ſupra dictum. An
autem contraria communis ſit dubitaue-
rim.

62 Tertius caſus † deciſionis eſt; quando
agitur de probando matrimonio clandeſ-
tino ſimpliciter, & vltra qualitatem clan-
deſtinatis concurrunt aliæ circumſtantię quę
contractum ipſum reddunt ſuſpectum; hu-
ius caſus deciſionem refert deciſio inde-
ciſum relinquiſſe dominos, quia veritatem
adhuc ignorabant, nec proceſſus inſtructus
erat, qui qualiter diffiniri poſſit ex ſuperio-
ribus ſatis colligitur.

63 Non tamen † tantorum patrum deci-
ſionem reprobo (& ſi me a mea non di-
moueo ſententia) quę ſub. Aldobrandino
Rotæ tunc auditore integerrimo fuerit ven-
tilata is nunc ſummis actus honoribus, vir-
tutę, litteris, & ſanctimonia refertus. In
ſummo Chriſti Viccariatu ſedet, fœliciter
viuit & regnat, Clemens Octauus, quē Deus
Opt. Max. incolumen ſeruet ad Neſtoreos
vſq. annos.

64 Secundo inferre † quis poterit (ſalua
ſemper ſanctæ matris Eccleſiæ auctorita-
te) intellectum ad tex. in d. cap. 1. ſeſſion.
24. Con. Trident. de reformati. matri. *vt
cum hodie matrimonia clandeſtina ſint pœni-
tus antiquata, & omnino deleta, & teneantur
contrahentes publice coram parrocho, &
duobus vel tribus teſtibus*, contrahere de le-
gitimis, & idoneis, & omni exceptione ma-
ioribus intelligetur. Atque hinc parentes,
coniunctos, & quibus nota impingi poteſt,
reijciendos eſſe ſuperius ratione tradita:
quia cum hodie vacandus ſit parrochus & te-
ſtes, nec vlla clandeſtina poſſint celebrari,
omnes vocandi ſunt exceptione maiores:
65 ratio enim qua mouebantur † exiſtimantes
clandeſtinum matrimonium non teſtibus
omni exceptione maioribus poſſe proba-

ri : ſcilicet quia id ſit difficilis probationis Menoch , poſt ſupra relatos in commenta. de arbitra. iudi. qq. caſu. 116. numer. 16. & in his , quæ clam fiunt & occulto , teſtes & ſi aliquo modo inhabiles admitantur, ceſſat hodie : vnde cum potuerint vocari habiles & non fuerint , in culpa ſunt contrahentes nec illis probari matrimonium poterit.

66 Rurſus, cum † publice celebrentur hodie matrimonia, & in matrimonijs publicis teſtes omni exceptione maiores requirantur in quo ferè nullus diſſentit, ab his, quæ iuris ſunt communis decretum Concilij Tridenti. interpratationem recipiet l. 2. C. de nona. actio. cap. cum dilectus de conſuetu. De-
67 mum cum de teſtibus † ſimpliciter & indiſtincte loquatur conſilium, de habilibus intelligendum & l. 1. cum ibi notatis C. de ſacroſan. Eccleſ.

68 Ex † quibus reijcietur Spinus exiſtimans tractat. de teſta. gloſ. 15. num. 46. 47. in matrimonij contractu inhabiles , parentes, & conſanguineos hodie teſtes eſſe poſſe, poſt hęc ſcripta Sanch. de Matrimo. lib. 3. diſpu. 41. pulchrè defendit teſtes qualiſcūq; ſufficere.

SVMMARIVM.

1 *Contractus dicuntur facti.*
2 *Facta non præſumuntur.*
3 *Facta ſunt incerta.*
4 *Matrimonium eſt quid facti, & non præſumitur.*
5 *Contractus teſtibus probantur coniecturis, & inſtrumentis,*
6 *Scriptura non eſt de eſſentia contractus.*
7 *Scriptura eſt de eſſentia contractus vbi id expreſſim conuentum eſt.*
8 *Scriptura non eſt de eſſentia contractus niſi expreſſim conuentum eſſet quod in ſcriptis fieret & aliter non valeret.*
9 *Scriptura non eſt de eſſentia contractus matrimonij.*
10 *Matrimonium probari poteſt per ſcripturam vel dotale inſtrumentum.*
11 *Andrea Gail. opinio dicentis per conſtitutionem dotalem non probari matrimonium.*
12 *Andrea Gail. opinio reprobatur.*
13 *Matrimonium dotali inſtrumento probari, tenet Rota Roma.*
14 *Andrea Gail. opinio declaratur.*
15 *Campe. traditio declaratur.*
16 *Matrimonium inſtrumento dotali probari intelligi quoad contrahentes tantum non quoad alios.*
17 *Scriptura eſt de eſſentia matrimonij inter nobiles.*
18 *Matrimonium nobilium ſine ſcriptura non recte contrahitur.*
19 *Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale validum.*
20 *Scriptura requiritur in matrimonio ſpirituali.*
21 *Prouiſus in beneficialibus niſi expeditis litteris poſſeſſionem intrare poteſt.*
22 *Baldi opinio improbatur cum alijs qui eum ſequuntur.*
23 *Authentica maximis C. de iudi. noue declaratur.*
24 *Nuptias Iuſtinianus illuſtres noluit contrahere poſſe, niſi ſcriptura vbi dos datur.*
25 *Matrimonium ſine dote eſſe poteſt nec dotali inſtrumento.*
26 *Inſtrumenta contracti matrimonij regulariter non fiunt.*
27 *Accurtij opinio adfertur exiſtimantis valere matrimonium ſine ſcriptura.*
28 *Legitimi non ſunt filij ſecundum Iuſtinianum ; niſi conſcripta fuerint inſtrumenta dotalia.*
29 *Matrimonium iure canonico , & filiorum legitimitas ſine inſtrumentis valent.*
30 *Baldi opinio damnatur.*
31 *Gratia verbo fiat, perficitur.*
32 *Rota Romana declaratum , collationem beneficiorum probari etiam per teſtes.*
33 *Rota Romana declaratum ſcripturam non eſſe de eſſentia collationis.*
34 *Liber parrochi concurrentibus aliquibus coniecturis probat matrimonium.*
35 *Liber parrochi iure nouo Concilij Tridentini probat matrimonium.*
36 *Liber parrochi hodie eſt authenticus.*
37 *Parrochi fides electa à Sacro Concilio Tridentino.*
38 *Libro electi ab aliqua vniuerſitate plene creditur.*
39 *Libro parrochi de morte, ſepultura, vel excommunicatione creditur.*
40 *Matrimonium non fuiſſe contractum probatur ex inſpectione librorum parrochi.*
41 *Libro baptiſmatis à parrocho confecto creditur.*
42 *Declaratio decreti Tarraconenſis.*
43 *Cap. 2. de conſuetudine quo ſtatuitur, vt liber in Eccleſia conficiatur circa conſuetudines celebrandi officia declaratur.*

COMPARATIO. IX.

CONTRACTVS QVID FACTI dici, Matrimonium itidem, & quæ inde vtilitas, luculenta tractatio.

CONVE-

1 CONVENIVNT no-
no, † vt cum contractus ſint
quid facti ratione conſenſus
l. ſi vnus §. pactus ne pete-
ret, ibi, quia in ſtipulatio-
nibus ius continetur, in pa-
ctis factum verſatur. vbi Bart. & poſte-
riores adnotarunt ff. de pac. l. Concilio
ad finem ff. de curat. furio. & noue. de-
claraui lib. Explor. iuris. 3. cap. 7. Fa-
2 cta † porro non præſumantur niſi proben-
tur l. in bello §. factę ff. de cap. & poſt.
reuer. capit. cum Ioannes §. verum reſ-
ponſionem de fi. inſtrum. Panormita. in
capit. in præſentia numer. 3. de probat.
cap. cum in iure peritus, inibi Panormita.
& alij de offic. & poteſt. iud. delega. Cot-
ta. in memora. verbo facta non præſumun-
tur Deci. in l. quatenus numer. 2. de reg.
iur. ibidem. Cagnol. numer. 7. Rebuff. in
l. vnica numer. 141. C. de ſentent. quæ
pro eo Bal. conſil. 459. numer. 12. lib. 4.
Burſat. conſil. 36. numer. 12. Menochi. tra-
ctat. de præſumpt. lib. 2. pręſump. 2. numer.
3. idem eo. tractat. lib. 6. præſumpt. 15.
numer. 7. & præſumpt. 1. lib. 4. numer. 2.
præſumpt. 31. numer. 3. eo. lib. præſump.
155. numer. 3. eo. pręſumpt. 14. lib. 6. num.
1. Maſcard. tractat. de probat. tom. 2. con-
cluſ. 732. à numer. 1. qui etiam reddit ra-
tionem, quæ & ab alijs prius tradita eſt,
3 nam † cum facta ſint incerta l. in omni C.
de iur. & fac. igno. ideo illorum vis & pro-
batio dubia reputatur l. Arethuſa ff. de ſta.
homi. l. triticum ff. de verb. obliga. Et quia
latent facta ſæpius, præter ea quę notoria
ſunt capit. cum in cunctis capit. quanto de
Transla. Epiſco. Alciat. reſpon. 40. numer.
6. lib. 6. cum alijs per eundem Maſcar. ad-
ductis d. concluſ. numer. 2. vbi & regulam
hanc protendit dupliciter, & declarat tri-
pliciter.

4 Vnde cum † matrimonium ſit contra-
ctus, conſequens vt & facti eſſe dicatur ra-
tione conſenſus l. nuptias de regu. iur. d. l.
Concilio. de curat. furio. d. §. pactus ne pe-
teret.

Vtilitas quæſtionis in eo verſatur vt cum
facti ſit, non præſumitur matrimonium niſi
probetur, ideo ei qui dicit incumbit onus
probandi, argu. l. ei qui ff. de probat. &
expreſſim in matrimonio Cæphal. conſil.
64. num. 19. lib. 3. Pariſi. conſil. 61. numer.
1. lib. 4. Maria. Socin. conſil. 86. numer.
6. lib. 2. Maſcard. tractat. de præſumpt.
lib. 3. præſumpt. 1. num. 1. qui ſeipſum alio
loco citat conſil. 199. numer. 2. lib. 2. idem
conſil. 342. num. 1. lib. 4. & lib. 5. præſump.
2. numer. 37. Et lib. 6. præſump. 54. numer.
12. Malaue. conſ. 42. num. 7. & 30. conſ. 124.
num. 50.

5 Planè ſicut cæteri contractus † teſtibus
probari poſſunt, ſcriptura vel inſtrumentis,
coniecturis etiam, & pręſumptionibus ſic
matrimonium de teſtibus dixi ſupra com-
parat. octaua. de inſtrumentis nunc ſupereſt,
6 & pręſumptionibus ſanè † cum in alijs con-
tractibus ſcriptura non ſit de eſſentia, ſed
ad probationem tantum qua faciliùs acta à
partibus iudici innoteſcant l. contrahitur ff.
de pigno. vbi & glo. Bart. & cęteri. celebris
tex. in l. pactum quod bona fide C. de pac.
l. in exercendis C. de fide inſtrum. niſi in
caſibus à iure expreſſis gloſ. quę eos recen-
ſet in cap. 1. de cenſib. lib. 6. & in d. l. con-
7 trahitur. Aut † niſi partes aperte conueniſ-
ſent vt contractus in ſcriptis redigeretur, l.
contractus C. de fide inſtrum. inibi gloſ. &
cæteri §. 1. vbi Angel. inſtit. de emptio. &
venditio. Gomez lib. reſolut. 2. cap. 2. num.
17. Vaſq. lib. 2. qq. vſufrequen. cap. 16. num.
7. Matien. in l. 1. titu. 7. num. 2. gloſ. 5. ſed &
8 etiam vbi expreſsè † partes ita conueniſſent
vt in ſcriptis redigeretur, etſi id non fieret,
pars à conuentione ipſa, & contractu rece-
dere non poſſet, vere enim fuit initus perfe-
ctusq. contractus, & licet conuentum fuerit
fore in ſcriptis redigendum, quo ad proba-
tionem tantum in dubio intelligitur, non
quoad perfectionem, ideo nec pœnitentiæ
locus erit, iuxta receptiorem ſententiam; ni-
ſi addita fuiſſent alia verba, quod in ſcriptis
fieret aliterq. non valeret: hic vt dixit com-
munis eſt intellectus ad. d. l. contractus C. de
fi. inſtru. Pau. de Caſtr. conſ. 52. lib. 2. Sigiſ.
Ioffred. conſ. 19. numer. 20. Decia. reſpon.
64. num. 35. lib. 3. Miſinge. conſ. 91. numer.
4. Angel. conſil. 20. numer. 33. Deci. conſ.
340. Vaſq. tractat. de ſucceſſi. creatio. part.
1. lib. 2. §. 11. num. 13. erudite ad vtramq.
partem Curt. iuni. conſil. 304. numer. 42.
vbi de magis communi: & iudicatum ſecun-
dum hanc opinionem aſſerit Burſat. con-
ſil. 100. numer. 18. lib. 1. Pinu. conſil. 87.
Ioſeph. Ludouic. deciſio. Peruſia. 101. num.
5. & 13. Et ſi contrariam tenuerint mul-
ti, quales Paul. Caſtr. ſibi ipſi contrarius
in d. l. contractus & in l. cum reſ. C. de
proba. & in conſil. 291. numer. 2. Simo. de
Pret. conſ. 6. num. 18. Rimin. iuni. conſ. 15.
num. 18. & 28. lib. 1. qui alios. in matrimo-
9 nij † contractu vt in cęteris nec ſcriptura
requiritur, poteſt autem per ſcripturam pro-
10 bari ſi deficiunt teſtes. Veluti ſi † confec-
tum fuerit inſtrumentum; aut ſi factum non
ſit dotis promiſſione, quæ in ſcriptis redi-
gi ſolet matrimonium probabitur: ſi enim
id contineat mulierem viro in dotem pro-

miſiſſe centum, nec dum dos ipſa, ſed & illud
probatur Bal. in cap. ſeries. ex. de teſtib.
argu. l, 3. ff, de iure. Doti. Deci. conſil. 35.
num. 2. poſt Roma, ſingu. 446. Socin. ſenior.
conſil. 39. num. 5. & 10, lib. 1. Curt. iuni. con-
ſil. 95. num. 2. Patiſ. conſil. 170. num. 8. lib. 4.
Maſcard. tracta. de proba. tom. 2. concluſ.
1022. Menoch. tractat. de præſumpt. lib. 3.
præſumpt. 1. nu. 90. quibus addendum idem
cenſiſſe Rotam in deciſ. 130. num. 6. in no-
uiſſimis.

11 Contrariam ſententiam † docet Andr.
Gail. lib. obſeruan. 2. cap. 87. num. 7. dicens
nullam facere probationem dotalem pro-
miſſionem citat. canoniſtas in cap. illud de
præſumpt. vbi Felin. num. 3. Alex. conſ. 21.
num. 4. Roma. ſingu. 451. Saray. ad Mathe-
12 ſil. ſingul. 79. illius † opinio vera nõ eſt indi-
ſtincte ſed declaranda vt in proxima ſequẽ-
ti declaratione.

Declaratur primò vt non procedat quo
ad plenam probationem ſed quo ad ſemi-
plenam, niſi alia concurrerent cum hoc inſ-
trumento adminicula quę plenam efficerent
Panor. in cap. illud num. 6. & Felin. ibi. num.
3. de præſump. Iaſ. conſ. 168. num. 18. lib. 4.
poſt Roma. ſingu. 446. Alex. conſ. 21. num. 4.
lib. 1. Maſcard. d. conclu. 1022. num. 2. Et li-
cet Meno. d. pręſump. nu. 90. dubiam dixerit
hanc probationem, communis tamen inter-
pretum ſententia eam proculdubio ample-
13 ctitur; Quinimo Rota. † modo allegata d.
deciſ. 130. aperte docet matrimonium ſolo
dotali inſtrumento probari, licet eam intel-
ligendam eſſe opiner concurrentibus alijs
adminiculis quemadmodum conſtat ex ea-
dem deciſione ex his quę à num. 1. vſq. ad fi-
14 nem tradit. Et ita etiam † declarãdus Gail.
in d. obſerua. 87. qui alioquin aduerſus com-
munem loqueretur; ſic etiam declarandus
15 Campe. † tract. de teſti. conclu. 399. num. 1.
qui ſimpliciter affirmat ex ſolo donationis
propter nuptias inſtrumento probari ma-
trimonium, & in hunc modum declarat &
ſequitur communem dicens, Meno. ſibi con-
trarius conſ. 15. num. 11. lib. 1.

16 Declaratur ſecundo † vt procedat quo ad
ipſos tantum contrahentes matrimonium,
non quo ad alios, cum enuntiatio illa tertio
pręiudicium adferre nequeat Bal. in auth. ſi
quis in aliquo documento nu. 6. C. de eden.
& in l. 2. num. 8. C. de excep. rei. iudi. Goza.
conſ. 41. lib. 2. Alex. conſ. 21. lib. 1. Maſcard.
qui alios d. conclu. 1022. num. 3. Menoch. d.
pręſump. nu. 92. Campeg. tract. de teſtſ. con-
cluſ. 399. num. 1.

17 Subdeclara prędicta † egregie duobus
modis. Primo in ſcriptura ſeu inſtrumento
matrimonij contracti inter nobiles & mag-
18 nos viros quia † hęc in his perſonis dicitur
de ſubſtantia nec per teſtes probatur matri-
moniũ apud eos: ſic ſcripſit ſingulariter Bal.
in rubr. ex. de reſcrip. num. 2. citat. tex. in au-
then. maximis C. de iudi. Marſi. cum ſequi-
tur in rubr. de probat. num. 22. ambos ref-
fert & probat Maſcard. tracta. de proba. to.
2. concluſ. 1019. num. 22. Imprimis quoad
Maſcard. pertinet corruptiſſima illius litte-
ra eſt, nam authen. maximis non eſt ſub titu.
de iudi. ſed titu. de Nup. quæ Bal. aſſertio-
nem probat. Marſil. autem Baldum allegat
non in rub. de reſcrip. Sed in l. ſi qua per ca-
lumniam C. de Epiſ. & cleri. qui vere in ex-
tremis verbis id dicit: idem affirmat in d.
rub. num. 2. Marſil. alium nullum quam ſolũ
Bald. adfert, Maſcard. ſimpliciter Baldi &
Marſilij opinionem aprobat. Duplici vbiq.
Bal. ratione mouetur. prima ex tex. in d. au-
then. maximis. quæ nuptias nobilium non ri-
te, ſine inſtrumentis dotalibus confici poſſe
19 ſtatuit. Secundam † ſumit rationem ab eo
quod vulgo fieri ſolet argumento, de matri-
monio carnali ad ſpirituale & è contra cap.
cum inter canonicos de electio. cap. quoniã
frequenter §. porro ex vt lit. no. conteſta. ca.
inter corporalia & cap. fina. de transla. Epiſ-
co. authen. niſi rogati vbi Bart. & cęteri C.
ad S. C. Trebel. argumentatur Euerar. loco
33. Et infra declarabimus ſuo loco. at in ma-
trimonio carnali vbi inter magnos agitur
matrimonium, requiritur ſcriptura d. auth.
20 maximis id ipſum † in matrimonio ſpiri-
tuali veluti collatione beneficiorum requi-
21 ritur ſcriptura, nihil allegat, potuit † citare
tex. in extrauag. iniunctę de electio. in com-
mu. vbi niſi litteris expeditis intrare poſſeſ-
ſionem prouiſus nequit facit tex. in cap. poſt
ceſſionem de proba. l. probatorias C. de di-
uer. offi. lib. 12. C. l. vnica C. de manda. prin-
cipa. voluit enim Bal. illic probare, in colla-
tionibus magni redditus beneficiorũ ſcrip-
turam requiri.

22 Nullus hanc † Bald. improbat traditionẽ,
quæ tamen mihi nunquam placuit nec vera
eſt: dixit ille vt erat ingenioſus, & ſubtilis
multa, quę vera nõ ſunt, & ab alijs plerumq.
improbantur. non igitur facit tex. quo Bal.
23 Marſil. & Maſcar. mouetur in d. † authen. ma
ximis, nõ enim voluit tex. maximis decora-
tos dignitatibus vxorẽ ducere non poſſe, niſi
inſtrumentis nuptialibus prius confectis, ſed
dotalibus ait, quæ quam diuerſa ſint, vel ex
ipſa verborũ differentia ſatis conſtat argu. l.
ſi idem C. de codicil. & d. authen. maximis
in hæc verba loquitur. *Niſi dotalibus inſtru-
mentis conſcriptis & in corpore* vnde ſumi-
tur §. quia vero legem in primo in authen.
vt liceat matri, & auiæ collat. 8. qui bis ea-
dem

24 dem repetit verba. Nuptias † ergo illuſ-
tres noluit Iuſtin. contrahere poſſe, niſi do-
talibus conſcriptis inſtrumentis, vbi dos
25 datur poteſt tamen matrimonium † vel nup-
tiæ ſine dote celebrari licet conuerſo ordine
dos ſine matrimonio minime l.3. ff. de iur.
doti.l.fina. §. ſuut. C. de donatio.ante nup.
Bart.& poſteriores in rubr.ff.ſolut. matrim.
Menoch.tracta.de præſumpt.lib.3. præſum.
26 6.num.19. & † ad inſtitutum noſtrum ſcrip-
ſit Cœpha.conſil.384.num.29.lib.3. in vſu
non eſſe inſtrumenta fieri contracti matri-
monij, & hic verus & nouus illius authen.
& §.ſenſus videtur.

27 Accurtius autem † hanc præſentiens dif-
ficultatem in §. fin. inſt. de nup. poſt. Pla. &
Azo. relatam opinionem exiſtimantium nõ
valere matrimonium, eorum improbat tra-
ditionem quia (inquit) nuptias ſolus facit
conſenſus l. nuptias de reg. iur. id factum
28 fuiſſe exiſtimat † propter filiorum tantum
primogenitorum legitimationem quos non
legitimos eſſe ſtatuit ex ſubſecuto matrimo-
nio Iuſtinianus, niſi dotalia prius conſcripta
fuerint inſtrumenta d.§.fin.&.§.1.in authen.
de here.ab inteſta.venien.§.1.in authen.de
filijs ante dotalia. inſtru. ad medium collat.
3.cum alijs per gloſ. congeſtis in d.§.fina. &
nouiſſime eruditiſſimus Peregri.tracta.de fi-
deico.arti.24.num.54.

29 Sed nec attento iure † canonico quod in
terris etiam imperij ſeruandum fore exiſti-
mat Angel.in d. §. fina. hæc opinio vera eſt,
nam & matrimonium tenet, & filij legiti-
mi ſunt cap.tanta ex. qui fi. ſint legit. idem
probat & ſequitur Iaſſ. ad Portium in d. §.
fina.& in eandem concendit Accur. in d. §.
quia vero legem in verbo iubemus. Didac.
de ſponſa.2. part. cap.8.§.2. num. 8. Pariſ.
conſ.13.num.49.lib.2. Theſau.deciſ.83.Pe-
reg. in d.art.24.num.55.

Neque hic caſus inter cæteros qui ſcrip-
turam deſiderant recenſetur quos gloſ. ca-
30 nonica in cap. 1. de cenſib. lib. 6. Ad hæc †
Bald.fallitur qui opinatur in collatione be-
neficiorum ſcripturam eſſe de ſubſtantia, nã
nec ea traditio vera eſt niſi quo ad proba-
31 tionem vt in contractibus dixi. Verbo †
enim fiat perficitur gratia cap. inquiſitionis
25.quæſt. 2. clemen. dudum. fina.ibi verbo
vel ſcripto de ſepultu. & collatione ſola ius
quæritur ſine ſcriptura cap. ſi tibi abſen-
ti de præbco. lib. 6. cap. fio. de conceſſio.
præben. eo. libro. cap. cum veniſſent, & ibi
Panormit.de reſtitu.ſpoliato.idem Panorm.
poſt Ioan. Andre. & Archidia. in proemi.
ſexti. in cap. in noſtra ad finem de reſcrip.
vbi & Felin. in extremis verbis. Deci. in
rubr. de conſtitu. vbi & idem Felin. Iaſſ.
conſil.164.lib.2. cum alij congeſtis per Re-
buf.in concor. Galli. rubr. de Manda. Apo-
ſto.verbo litteras in principio & in fin. gloſ.
vbi & huius Bal. traditionis meminit latiſ-
ſimè qui ad vtramque & contrarijs reſpon-
det Selua. in tracta. de benefi. quæſt. 22. à
num.1. vſque ad finem, quorum dictis hæc
32 receptiſſima eſt opinio, pro qua † non ſe-
mel in ſummo Romani prætorij auditorio
fuit declaratum, deciſ. 38.ſub titulo de pro-
batio. in antiqui. illius hæc ſunt verba. *Dic
quod collatio alicui facta de aliquo beneficio
ſeu titu. benefi ij probatur per inſtrumenta
ſeu per teſtes in iudicio cum habeant eandem
vim vt cap. cum Ioannes eremita de fi. inſ-
trum.facit. cap. poſt ceſſionem de proba. hæc de-
ciſio: Extat altera longior in eiſdem terminis*
deciſ. 87. à num. 1. in antiquis ſub. titu. de
33 reſ.rap. quæ noluit ſcripturam requiri: †
*quia inquit non eſt de ſubſtantia, tantum fit
vt collatoris probatio appareat argu. l. in re
hypothecaff. de fi. inſtrum. quæ omnino vi-
denda.* Vtque recte Selua ſupra animaduer-
tit num.7. & 8. non hic inter alios caſus qui
ſcripturam requirunt numeratur. His Bal.
& poſteriorum traditio euanuit. Quinimo
nec ea vſu recepta vnquam fuit: Subdecla-
34 ra † ſecundo in libro parrochi vel curati in
quo ab his, nomina contrahentium matri-
monium cum die & loco deſcribuntur, nam
liber hic concurrentibus aliquibus conie-
cturis probat matrimonium maxime in an-
tiquis, huius traditionis nec Menoch. nec
Maſcard. meminit, aut alij qui de proban-
do matrimonio egerunt: ita multorum au-
thoritate, Rotæ paucis ab hinc annis audi-
tor & conterraneus noſter doctiſſimus Ro-
builerius decidit deciſ. 340. 2. part. in no-
uiſſ.

35 Cuius traditio † multo magis hodie am-
plectenda erit poſt Sacrum Trident. Concil.
quo parrochi libros habere & recte cuſto-
ditos, in quibus nomina cõtrahentium deſ-
cribere diem, & locum matrimonij cele-
brati iubentur. Vnde iure nouiſſimo mor-
tuis teſtibus & parrocho ſolo eo matrimo-
nium abſque alijs plene probari exiſtimo,
36 matrimonij contractum, Quia † liber hic
ſit autheoticus & ab ipſo Concilio fidem &
authoritatem ſuſcipiat. argu. eorum quæ de
libero cuſtodito cui fides ſolet adhiberi,
Bart. & ab eo poſteriores omnes docent in
l.admonendi de iure iuran. & modo dice-
mus. *Habeat (inquit) Concilium in cap. 1.
ſeſſio.24.de refor. matrimo. parrochus librum
in quo coniugum & teſtium nomina, diem
& locum contracti matrimonij deſcribat, quem
diligenter apud ſe cuſtodiat*. Sic in ſpecie
poſtquam ſuperiora ſcripſiſſem reperi Maſ-

Digitized by Google

card. tenere etſi ad aliud inſtitutum tracta.
de proba.concluſ.672.num.18.cum ſequen.
qui Robuſterij non meminit. Is duplici vti-
37 tur argumentatione.Prima ✝ quia curati fi-
des & induſtria fuit electa à ſacro Concilio,
& verba ſic ſunt accipienda vt aliquid ope-
rentur l. ſi quando de leg.1.& fruſtra parro-
chis diſcribēdi nomina, onus foret iniunctū
niſi libro fides daretur.

38 Alrera Maſcard. ✝ ratio eſt. Libro dicti
de publico plene credi ex traditis per Bart.
in l.quidam §.numularios ff. de edend. Iaſſ.
qui communem reffert in d. l. admonendi
de iure.iuran.num.133.Crauet.tract.de an-
tiqui.tempo.par.1. ſectio. quarto limitatur
num.66.qui alios, latè idem Maſcard. dicto
tracta.concluſ.671.num.9.Idem illi adden-
39 dum, ✝ & libris eorundem curatorum mor-
rem probari,excommunicationem,& ſepul-
ruram Aymon.Crauet.d.tracta.de Antiqui.
Tempo.1.par.ſectio.vidimus & abunde nu.
1.& qui latè & diffuſe Quintil. Mendo. ad
regu.Cancell.18.num.3.quæſt.10. Menoch.
tracta.de præſump.lib.5.præſum.51.nu.53.
cum ſeq.Quibus adde Franciſ.Cald.in tract.
de ininteg. reſtitu.vero minoribus num.33.
cum ſeq.Lauren. Pinu. conſ.83. num.4.10.
13.Vincen.Ann.ſingul.379.num.83.Ioſeph.
40 Ludoui.deciſ.Peru.55.num.7.Sic ✝ conuer-
ſo ordine non fuiſſe contractum matrimo-
nium negari ne probatur ex libris curatorum
in quibus nomina contrahentium matrimo-
nium deſcribenda ſunt,argu.eorumque eru-
dite docet Hercul. tracta.quem. negati. nu.
168. & comprobat ab alijs Menoch. conſ.
199.num.3.lib.2.vbi de matrimonio agit.

41 Sic ſane in libro ✝ baptiſmatis a parrocho
confecto omnes ſentiunt quoad baptizatum
quem & illius etiam ætatem probari bapti-
zati opinantur Mendo.de.regu.18.à num.1.
quæſt. 10. poſt Sapiam in l. de ætate nu.33.
de inte.actio.Ioſeph.Ludoui.d.deciſ.55.nu.
7.Meno.d.præſump.51. num. 53. Viui. de-
ciſ.184. num.15. lib.1. vt cum eodem ſacro
Tridentino Concilio fuerit decretum *teneri
parrochos librum conficere in quo baptizatos
& leuantes de ſacro fonte deſcribant*. Quę de
libro contrahentium matrimonium diximus
eadem de hoc ipſo repetenda ſunt:vt hodie
maiorem quam olim fidem faciat,vt Meno.
animaduertit ſupra.

42 Ex his infertur vera declaratio ✝ ſacri
Tarraconen.decreti.cap.3. tit. de baptiſm.
lib.3. quo ſtatuitur *curatos,baptizatorum pa-
rentumq; illorum, leuantium & ſuſcipien-
tium,nomina, in libris ad id expreſſim confe-
ctis,adnotare debere, tum etiam & mortuorū
nomina*: hoc ipſum decretum poſt fuit inno-
uatum in cap. 4. immediate ſequenti, quo
ſtatuitur *Parrochos quinq; libros teneri con-
ficere,baptizatorum vnum,confirmatorum cō-
trahentium matrimonia, defunctorum & eo-
rum qui ſingulis annis confiteri peccata tenen-
tur*:hi enim libri in dubiam fidem faciunt.

43 Eadem declaratio pro trahenda eſt ad
cap.2.de eiuſdem Tarra.Conc. conſue. vbi
Concilium iubet *librum confici, quo conſue-
tudines certa celebranda officia deſcribantur*.
Eadem declaratio pertinet ad cap. 2. de re.
Eccl.non alie.voluit *librum fieri,in quo docu-
menta omnia beneficiorum Eccleſiarum conti-
neantur, quem in ſacrario vel ſacriſtia iubet
cuſtodiri*.

SVMMARIVM.

1 Probationę plena non poſſunt omnia conſtare.
2 Probatio per cōiecturas,dicitur vera probatio.
3 Delicta coniecturis probantur.
4 Adulterium coniecturis probatur.
5 Hæreſis coniecturis probatur.
6 Nocte quæ fiunt coniecturis probantur.
7 Affinitas coniecturis probatur.
8 Antiqua,coniecturis probantur.
9 Matrimonium clandeſtinum coniecturis probatur.
10 Copula poſt ſponſalia ſequta, matrimonium præſumitur.
11 Copula ſubſequta,præſumitur nouus cōſenſus.
12 Actum faciens,indubio cenſetur illum facere cauſa præcedentis obligationis.
13 Copula carnalis poſt ſponſalia,an iure nouo Cōcilij Tridenti.matrimonium faciat.
14 Capsi qui fidem,an ſublatū ſit iure nouo Concilij Tridentini.
15 Marti.Azpilcueta laudatur.
16 Matrimonia præſumpta Concilio Tridentino ſublata.
17 Azpilcueta nepos Salmanticenſis academiæ interpres laudatur.
18 Petrus Bimius, & Triuiſanus reprehenſi.
19 Concilium Tridentinum in c.1. de refor. matrimo.de ſponſalibus non loquitur.
20 Triuiſani opinio reprobatur.
21 Triuiſani deciſio 20.expenſa.
22 Bimij, & Triuiſani fallacia.
23 Azpilcuetæ nepotis adnotationes ad Conciliū Tridentinum.
24 Hiſpaniarum prætoria quid iudicauerint circa ſponſalia clandeſtina contracta.
25 Sponſalia Clandeſtinæ contracta, & ſi non fuerint iurata valent etiam iure nouo Concilij Tridentini.
26 Deciſio Rotæ Romanæ ſub Aldobrandino,hodie Sanctiſſimo Domino noſtro Papa, adfertur.
27 Azpilcuetæ opinio dicentis diſpoſitionem ca.is qui fid.de ſponſa.ſublatam,probatur.

Matri-

Digitized by Google

28 Matrimonium inter raptorem & raptam valuit iure antiquo canonico.
29 Matrimonium inter raptorem, & raptam, iure ciuili interdictum.
30 Raptor contrahens matrimonium cum rapta, pœnas iuris vitabat.
31 Matrimonium inter raptorem & raptam ſublatum à Concilio Tridentino.
32 Menochij declaratio ad Concilium Tridentinum.
33 Confeſſioni raptoris & raptæ aſſerentium ſe contraxiſſe matrimonium non creditur.
34 Aſſertioni dicentium, ea quæ ab animo pendent ſtatur.
35 Confeſſione coniugum antiquitus matrimoniũ probabatur.
36 Confeſſione ſola dicentis matrimonium contractum, cum virgine ſtrupata, pœnæ vitabantur.
37 Confeſſione raptorum vel ſtrupantium, qui aſſerant matrimonium contraxiſſe, iure nouo Concilij Tridentini pœnæ non vitantur.
38 Declaratio ad vſaticum Barchinonen. ſi quis virginem.
39 Declaratio ſecunda ad prædictum vſaticum ſi quis virginem.
40 Raptor contrahens matrimonium cum rapta an ſit hodie omnino liberandus.
41 Raptorem contrahentem matrimoniũ cũ rapta, pœnas non vitare, qui tenuerint.
42 Raptor cũ rapta contrahens mitius puniẽdus.
43 Raptor contrahens cum rapta quomodo liberandus.
44 Raptor pœna mortis tenetur.
45 Raptor iure Canonico vt puniatur, quæ requirantur.
46 Raptor vt puniatur, quæ requirantur.
47 Ius Canonicum à ciuili, in quo differat, circa raptorum pœnas.
48 Pœna mortis iure ciuili impoſita raptori, iure Canonico ſublata non fuit.
49 Authoris opinio qualis.
50 Raptus crimen publicum.
51 Criminis raptus accuſatio popularis eſt.
52 Raptus accuſatoribus, antiquitus præmia dabantur.
53 Occaſio delinquendi auferenda.
54 Origo in delictis attenditur.
55 Laicus comitens delictum qui poſtea in fraudẽ ſe clericum facit, puniri poteſt per iudicem laycum.
56 Raptus mulieris, iniuriam infert parentibus.
57 Authoris opinio quæ.
58 Declaratio tertia vſatici ſi quis Virginem.
59 Pœna alternatiua impoſita, an in electione ſit Iudicis vel rei.
60 Vſatici ſi quis Virginem verba, corrumpentem reſpiciunt.
61 Authoris opinio qualis.
62 Pœna priori loco relata ab ſtatuto vel lege, imponenda eſt per iudicem.
63 Iure Canonico raptoribus qualis pœna fuerit indicta.
64 Matrimonium ſequens, corrumpenti pœnam auſert, non tamen dotandi onus.
65 Mathei de Afflict. opinio circa rapiẽtes qualis.
66 Raptor nobilis, cum rapta ignobili matrimonium contrahere non tenetur.
67 Filij ex matrimonio præſumpto nati illegitimi hodie.
68 Matrimonia quæ non contrahuntur iuxta formam ſacri Tridentini Concilij adulteria potius quam matrimonia dicenda.
69 Filij nati ex matrimonio putatiuo vbi agitur de ipſorum legitimitate, legitimi cenſentur & ſuccedunt parentibus.
70 Filios ex putatiuo matrimonio natos fore legitimos quo ad ſucceſſionem fuit declaratũ a Rota Romana.

COMPARATIO. X.

VT COETERI CONTRACTVS coniecturis, & præſumptionibus adiuuantur, matrimonium itidem; Et an id hodie attento Sacri Tridentini decreto, Concilij Luculenta, & vtilis indagatio.

1 CVM nequeant † omnia plena in contractibus & hominũ diſpoſitionibus iudici probatione conſtare, hincq. in claris non ſit opus coniecturis l. ille aut ille §. cum in verbis de leg. 3. ad præſumptiones & coniecturas decurrẽdum eſt. Ea vero probatio vera etiam dicitur,
2 quoties † niſi præſumptiua fieri non poteſt Deci. in rub. de proba. num. 17. refert Maſcard. tracta. de proba. tom. 1. q. 10. num. 16. adde tex. egregium in l. licet imperator ibi, ſi non fuerit euidens diuerſa volũtas defuncti quæ ex multis colligitur de leg. 1. vbi Iaſſ. ſcripſit. Ita fit vt ad præſumptiones deuenire oporteat in contractibus l. poſt contractum de donatio. vbi Bart. cõiecturas memorat. Iaſſ. in l. ſi quis ex argentarijs §. prætor num. 26. ff. de eden. latiſſimè Menoch. tracta. de præſump. lib. 3. præſump. 65. à nu. 1. cum ſequent. Maſcard. tracta. de probatio. tom. 1. quæſt. 10. à num. 1. dixi ſupra comparatione quarta, dum de ſocietatis cõtractu huic ſimili diſerui, qui & coniecturis iniri tacite poteſt.

3 Nam in delictis † idem vindicat, his maxime quæ ſecreto, & noctu patrari ſolent,

4 quemadmodum in crimine † adulterij cap.
preterea de teſti.cap. litteris cap.tertio loco
de proba.& Simonia:cap.per tuas cap. ſicut
5 de Simo. Hereſi † cap. cum contumatia de
hereti.lib.6.in milite traſfuga,& deſertore.
l.non omnes §. à barbaris ff. de re. milita.
6 His denique † omnibus quæ nocte, in here-
mo,aut domi comittuntur l.conſenſu.§. ſu-
per plagis C.de repud. Filiatione l.filiū vbi
Bart.ff.de his qui ſunt ſui vel ali.iu. Affinita-
7 te † cap. licet ex quadam ex. de teſti.in † rei
8 antiquæ probatione l. cenſus l. monumenta
9 ff.de probatio. Extremò † matrimonio oc-
culto,& clandeſtino , aut eo cuius probatio
aperta non eſt.

10 Hęc autem † ab omnibus prior & preci-
puæ adferri ſolet quoties inter duos contra-
cta fuerunt ſponſalia,deinde copula fuit in-
ter eos carnalis ſequta,quę tam valida eſt;vt
iuris & de iure ab omnibus nominetur cap.
is qui fidem, & ibi glo. Panormit. & poſte-
11 riores de ſponſa. ea motus ratione , quia †
exiſtimauit lex ex carnali copula & noua cō-
iunctione , nouum etiam conſenſum ſuper-
ueniſſe , quo promiſſionem voluerint perfi-
cere anteriorem:cum aliter ex carnali copu-
la ſola , peccatum mortiferum eliceretur
Didac. in epito.de ſponſa. 1.part. cap.4.§.1.
12 num.1. Et quia † actum faciens in dubio,
cauſa præcedentis obligationis facere cen-
ſetur l.quædam ff. de rei vendica. quam ra-
tionem reddidit Menoch. tractat. de præ-
ſumpt.lib.3.præſump.1. num.8. qui num.6.
ſuperiorem refert coniecturam alios adfe-
rens , & qui multos Maſcard.tracta.de pro-
ba.2.tom.conclu. 1027. à num.1. Triui.de-
ciſ.20.lib.1.à num.1.Graphi.cap.12.nu.44.
lib.1.par.2.deciſion.

13 Ab hac veluti omnium † potiori exordiri
volui coniecturā,quoniam ſi hęc , iure ſacro
Tridentini Concilij fuit antiquata , oleum
& operam me perdere putauerim , ſi alias
(quę multæ ſunt) coniecturas recenſeam,
quarum declaratio nullum allaturā ſit com-
14 modum . Videamus an id verum ſit . † Hiſ-
panici ſcriptores cenſuerunt,tex.illum cap.
is qui fidem ſublatum hodie fuiſſe Tridenti-
ni Concilij decreto cap. 1. ſeſſio. 24. de re-
forma.matrimo. Eorum omnium prior hu-
15 ius ſententiæ † author fuit Mar. Azpil. vir
memorandus,& omnium quos anteriora ſe-
cula pepererūt in diuino,Canonico, & Cæ-
ſareo ſimul iure , doctiſſimus ſimul , & ſan-
ctiſſimus,in Manu. Confeſſo. cap.25.num.
143. & ante in cap. 22. num.28. Cùm enim
niſi certa forma à Concilio ſacro præſcrip-
16 ta contrahi nequeat matrimonium, † con-
ſequens eſt præſumpta hodie matrimonia
nullius eſſe effectus. Eandem poſt , idem
Azpil. comprobauit ſententiam conſil. 2 r.
num.2.cum ſequen.ſub titu.de ſponſa.con-
ſil.53.num.1.ad medium conſil. 38. num.2.
eod.tit.de ſponſa.poſt Didac.Perezi. lib.5.
17 titu.1.l.1. fol. 41. Eandem † de loco ſupe-
riori eiuſdem nominis illiusq. conſangui-
neus Salmanticæ comprobat , dum ſacrum
illud cap.1.decretum Conſilij Tridenti. in-
terpretabatur Azpilcueta , vir impenſe do-
ctus à quo cæteri poſt hauſere. & Gutier.
tractat. de contract. iura. cap. 51. num.12.
Matien.in rubr. titu. 1. lib. 5.nouę ordina.
num. 43. & num. 52. repetit idem Gutier.
lib.1.Canonica.quęſt.cap.18. num.4. Spin.
tracta.de teſta.glo.15.num.55.cum ſequen.
Ex Theologis Viual.in Candela. aureo. tit.
de matrimo.num. 47. obiter Ludoui. Beia.
in reſpon.caſu.conſcien. caſu. 18. verſic. Et
quamuis non ſit negādum. Poſt virum illum
inſignem Azpilcuetam ſeniorem mox ſequu-
ti fuere cum & Itali,Menoch.tracta. de præ-
ſump.lib.3.prēſum.1. nu.99.qui hanc ſolius
Azpil.authoritate ductus ſententiam prodi-
dit ; eodem tempore (non enim vnus alte-
rius meminit)Maſcard.id ipſum ſcripſit tra-
cta.de probatio.concluſ.129.num.7. ſolum
referens Azpil. tom. 2. Alij poſt. Mozi. de
contractib. titu. de ſponſa. §. de naturali.
ſponſa.num. 5. Lancel. in conſuetudi. Ale-
xandrię glo.maritus. quęſt. 1. num. 18. Ca-
ualcan. in reperto. ſuo ad 1. part. deciſio.
verbo matrimonium ſine denuntiationibus,
qui & ſolum memorat Azpilcuetam.

18 Contrariam † ſententiam audatius quam
par ſit tenuit Ioan. Petr. Bimius conſil. 62.
num.33.eum ſequitur(& deterius) iudican-
do Triuiſan.deciſio.20.num. 4. lib.1. exiſti-
mans diſpoſitionem illius capitis hac ra-
tione ſublatam non fuiſſe:nam ſacrum aiunt
19 † Concilium Tridentinum , de contrahen-
tibus tantum matrimonium verba facit, non
de ſponſalibus loquitur, de quibus vel per-
mixta copula vel abſque ea nihil decidit,
ſed quam infęliciter errauerint omnes vi-
20 derint. † Id mihi Triuiſano in ſpecie caſus
quem decidit , contigiſſe video, quod Cai-
phę olim inter Iudęos dum diſceptaretur,
quid in Chriſtum agerent , reſpondit cum
Pontifex eſſet anni illius, (non enim vt ſa-
cra ferunt eloquia à ſemetipſo hoc dixit:)
Expedit vt vnus homo moriatur pro popu-
lo. Sic fere ille cum Dei in iudicijs ferendis
miniſter eſſet , rectam falſa ratione ſenten-
tiam protulit.

21 Quæſitum † fuit cum quis prius mulieri
ducturam ſe pollicitus fuiſſet , poſt coiſſet,
& nollet , an ducere vxorem teneretur ; Et
cum vir non teneri affirmaret , quia copula
ſubſequūti, ſponſio in matrimonium deſinit

d.cap.

Digitized by Google

d.cap.is qui fidem, matrimonium autem ho-
die niſi Concilij ſolemnibus contrahi ne-
queat, iudicatum tandem teneri virum ea
quam ſupra ſcripſi argumentatione.
22 Confundiſſe † terminos Bimi. & Triui-
ſan. video: Nuſquam vir ille doctus, & pius
Azpil. aſſeruit cap.1.ſeſſio.24. de reforma.
matri. in ſponſalibus vindicare: is enim vt
omnium prior illius fuit opinionis aſſertor,
cap. is qui fidem hodie ſublatam fuiſſe
diſpoſitionem a Cõcilio Tridentino, idem,
alterius, decreto ſacro, ſponſaliorum fidem
& promiſſionem intactam penitus remanſiſ-
ſe docuit. Et ſi clandeſtine fuerint contracta
ſponſalia, atq. in foro conſcientiæ publice
obſeruata ſacri Concilij forma ſpondentes
adimplere conſtringi, eodem ipſo loco quo
priorem docuit aſſertionem ſcribit d. cap.
25. Manual. nu.144. Sic enim loquitur. *Pec-
cat primo coniunx modis ſupra cap.22. à nu.
30. poſitis: Et non complens ſponſalia clande-
ſtine contracta, etiam poſt Concilium Triden-
tinum quia illud ſolum matrimonium & non
illa annullat. hæc ille*. Eandem ſententiã poſt
de loco ſuperiori dum illius eſſet academia
decretorum interpres Salmanticenſis mul-
23 tis argumentis probabat eiuſdem † conſan-
guineus Azpil. in elucrubationibus ad d. ca.
1. ſeſſio.24. de refor. matrimo. ſequti eos ſue-
re cęteri ſiue diuini aut humani iur. profeſſo-
res Ioan. Gutier. de contract. iurat. cap.51.
num. 3. vſq. ad duodecimum vbi Alpho. à
ver. cru. in ſpecul. adſert coniugiorum, &
Anton. de Cord. in ſuis conſcientię caſibus
Salzed. qui alios in additionibus ad Diaz. de
Luc. in prac. canoni. ca.160. qui multis com-
probat Spin. tracta. de teſta. gloſ.15. nu.80.
24 Et † ſępius in Hiſpania iudicatum enarrat
Gutier. ſupra & repetit in canoni. quæſt. d.
cap.18. num.10. vbi & ſacræ congregationis
illuſtriſſimorum deciſionem ſcribit quã etiã
Salzed. Sarmien. lib. ſelectar.1. cap.5. nu.5.
Segu. in directo. iudi. Eccleſias. 2. par. ca.15.
num.6. & 7. Dixi ipſe explora. iur. lib.2. cap.
8. à num.1. Atq. Mediolani Papiæ, & Romæ
non ſemel deciſum Caual. memorat in Re-
perto. deciſio.1. par. verbo matrimonium ſi-
ne denuntiationibus: idem Bimi. d. conſ.63.
25 Triuiſ. deciſio.20. num.4. lib.1. Et ſi † ſpon-
ſalia non fuerint iuramento vallata ſed nuda
promiſſione celebrata Matien. in d. glo. rub.
nu.43. cũ ſequen. qui ad id probandum mul-
tas adſert rationes, quas Gutier. ſupra &
Spin. conſuluit Iacob. Menoch. conſ. 386. à
num.1. lib.4. poſt Dida. & alios quoſdam re-
26 latos, celebris † deciſio Rotę Romanæ. corã
Aldobrandino. hodie ſanctiſſimo Domino
noſtro Chriſti vicario 497. à num.1. 1. part.
deciſio. nouiſſimarum, & ſi in ſponſalibus iu-
ratis loquatur quod nihil reſſert, vt illi ad-
uertunt. Et pulchre Ludo. Beia. in reſponſi.
caſ. conſcien. coram Illuſtriſſimo & Reuerẽ-
diſſimo Cardinali Paleoto ſummi nominis
I.C. Bononien. Archiepiſcopo caſu.18. ad
finem verſi. Et quamuis & verſi. quare con-
feſſori 1. par. quamquam non iuſta motus ra-
tione Menoch. idem dubitauerit lib.6. præ-
ſump. præſump.93. num.12. Triuiſ. deciſio.
9. num.2. & 3. & poſt hæc ſcripta & alios coa-
ceruat Sanch. tracta. de matrimo. lib.1. diſ-
27 pu.12. à num.1. cum ſequen. Vt igitur † fi-
niam Azpil. docuit diſpoſitionem cap. is qui
fidem hodie Tridenti. Concilio ſublatam,
& recte, quia & ſi copula ſequatur promiſ-
ſionem, quia illo iure ſatis, vt præſumeretur
matrimonium, quod denuo in facie Eccleſiæ
celebrandum non erat: Nunc cum clandeſti-
na ſint omnia quæ niſi parrochi, & teſtium
duorum vel trium præſentia celebrantur, &
nulla, quę denuo aliter contracta fieri de-
beant: Non inde inferri poteſt voluiſſe Cõ-
cilium ſacrum ſuo decreto, ſponſalia etiam
tollere ſiue copula precedat, aut ſiue ea
contracta fuerint: hnc cenſit ſpondentem, ni-
ſi iuſta cauſa compellendum in facie Eccleſię
ſeruata Concilij forma contrahere denuo,
quod antiquo iure cap. is qui fidem neceſſe
non erat. Sed & vterq. hic caſus ſacra Conci-
lij congregatione deciſus eſt quam Gutier.
refert. d. cap.18. Eandem in Concilijs noue
cuſſis ſententiam repetit idem Azpil. in cõſ.
3. ſub tit. de conſan. & affini. num.5. in fine,
verſi. pro contraria tamen parte vnde minus
bene reſpondit Peregrin. nouiſſime conſil.
91. num.11. lib.2. Matrimonia præſumpta
ſublata non fuiſſe facto illo Concilio. ex
28 his † quæ dubitatione caret, infertur primo,
hodie, quam olim ſecus fore in matrimonio
contrahendo inter raptorem & raptam: an-
tiquo enim iure contrahere inuicem pote-
rant vel verbis aut copula ſequenti, cap. cum
cauſa & cap. fina. vbi Panorm. & poſteriores
29 ex. de rapto. cap.1. de adul. quanquam † iu-
re foret interdictum ciuili l. vni. C. de rap.
virgi. cap. placuit, can. de puellis 36. quæſt.2.
Dida. in epiro. de ſponſa. part.2. cap.3. §.9.
num.1. Matien. in glo. rub. num.242. lib.5.
titu.5. Menoch. lib. præſump.3. præſump.1.
num.101. Viui. opinio.679. num.7. Peguer.
30 deciſio. crimi.42. à num.1. Vtrabatque † ſic
contrahens pœnas à iure ſtatutas Menoch.
ſupra & Clar. in §. raptus num.8. Gomez. in
l.80. tauri qui Angel. & Caſtren. reſſert affir-
mantes ſe in facto obtinuiſſe Baiar. ad Clar.
in d. §. raptus num.35. Crauet. lib.3. reſ. cap.
11. num.12. & 13.
31 Hodie ſacro Concilio † Tridenti. ſubla-
tum illud matrimonium fuit ſiue copula, ſiue
mutuo

mutuo conſenſu contractum fuiſſet, cum ne-
quear raptor eam in vxorē ducere, niſi parro
cho, & teſtibus adhibitis, nec tunc etiam niſi
in loco tuto repoſita a qua liber poſſit con-
ſenſus exquiri ca. 6. ſeſſio. 24. Concilij Trid.
32 de refor. matrimo. & in ſpecie † dictum Cō-
cilium Tridenti. ſic declarat Meno. d. præ-
ſump. 1. nu. 101. & ante ipſum eo non relato
Dida. in epito. de ſponſa. 2. par. ca. 3. §. 9. nu.
1. Matien. ſupra nu. 242. verſ. hodie vero Ba
iar. ad Clar. ſupra nu. 35. verſ. adde quod ho-
die. Viui. d. opinio. 679. num. 7. verſ. Et hoc
quoq. approbat Concilium Tridenti. & re-
ctius Azpilcue. conſ. 32. num. 1. ſub titu. de
ſponſa. & conſ. 3. ſub tit. de conſanguinit. &
affini. n. 6. par. 2. Anto. Theſau. deciſio. 217.
nu. 6. & nullis relatis Pegue. huius Regij Cō
cilij Senator deciſio. 42. nu. 2. in fin. & duo-
bus citatis Cance. in ſuis reſolu. lib. 3. ca. 11.
nu. 12. 13. 14.

33 Subinfertur † neceſſario ſequi, non fore
ſtandum confeſſioni rapti & raptæ aſſeren-
tium ſe matrimonium contraxiſſe ad euitā-
das pœnas iuris, niſi id parrocho, & teſtibus
doceant, & ſi enim antiquiori iure id ſuffice-
ret, quia ſolo conſenſu matrimonium perfi-
ceretur abſq. alijs ſolemnibus l. nuptias de
reg. iu. cum alijs à me adductis comparatio.
3. in principio, & in terminis rapiētis & rap
tæ Angel. in tract. de malefici. in verbo. Que
ay adulterato, Cæpol. poſt alios à ſe relatos
conſil. 57. a n. 1. Marſilli. conſ. 63. Carrer. in
practi. crimi. §. circa 3. nu. 15. Decia. tracta.
crimina. li. 1. ca. 13. nu. 44. Boſſi. in practi. cri
34 mi. titu. de raptor. nu. 21. nam † in his quę à
voluntate & animo pēdent ſtatur aſſertioni
confitētium glo. celebris ab omnibus recep
ta in §. alię inſtit. de actio. vbi. Iaſſ. n. 54. poſt
Bart. in l. ſi forte de Caſt. pecul. & in l. gerit
de acquir. hęredi. Meno. de arbit. Iudi. qq. li.
1. caſu 298. nu. 6. poſt Ripp. in l. admonendi
nu. 122. de iure. iur. latè Tiraq. tracta. de re-
tractu. conſangui. §. 4. glo. 1. nu. 5. idē Meno.
tract. de interdic. retinen. reme. 5. nu. 15. Pa-
tia. tracta. de probatio. lib. 1. cap. 39. num. 5.

35 Hinc † coniugum confeſſione ſola matri-
monium probabatur vt Panor. ſcribit in ca.
ſuper eo nu. 5. in fine de eo qui cogno. con-
ſan. vxo. ſuę: diffuſe Deci. conſ. 163. n. 1. Cur.
iuni. conſ. 27. nu. 2. qui comunem Socin. iun.
conſ. 82. nu. 9. lib. 2. & qui eos reffert Iacob.
Meno. de arbi. iudi. quęſt. lib. 2. caſu. 103. nu.
4. cui addendi Panorm. in ca. 2. Secundo no-
rabi. de clādeſti. de ſponſa. Roma. ſingul. 620
tu audiuiſti nu. 2. Viui. opinio. 453. nu. 9. &
relatis alijs Maſcar. tract. de proba. to. 2. cō-
36 clu. 1026. nu. 1. Et † pœnam vitabant hac
aſſertione virginum ſtrupatores dum in cri-
mine deprehenderentur flagranti iuxta glo-
ſam ab omnibus memoratam in l. penul. C.
de fideiuſſor. vbi Bald. Angel. Salicet. & alij
Tiraq. qui in numeros de ll. connu. lege. 5. n.
32. Alex. conſ. 24. nu. 15. lib. 2. Marſil. conſi.
crimina. 17. nu. 10. Gerar. ſingul. 55. Meno.
de arbi. iudi. qq. caſu 103. n. 5. Gomez, Clar.
& Baiar. ſupra à me adducti verſ. Ex his, &
qui alios Maſcard. tracta. de probatio. to. 2.
conclu. 1026. nu. 3. Peguer. d. deciſio. nu. 4. &
5. nullis citatis. latè Paleo. tracta. de no. &
ſpuri. ca. 19. nu. 2. & 3. lib. 8. & ca. 6. n. 9.

37 Hodie † Sacri Concilij Triden. decreto,
ſecus iudicandum, nec enim pœnas vitarent
eorum aſſertione niſi matrimonij ſolemnia
adhibuiſſent, nouo coram parrocho & teſti-
bus conſenſu expreſſo: ita in terminis noſ-
træ quęſt. decidit ſol' Meno. citata pręſum.
1. nu. 101. lib. 3.

38 Secundo † infertur vera & ſingularis de-
claratio ad noſtrum vſaticum Barchino. *Si
quis virginem. Si quis ait virginem violenter
corruperit aut ducat eam in vxorem, ſi illa &
parentes eius voluerint & dederint ei ſuum
axouar, aut donet illi maritum de ſuo valore,*
vt & ſi olim ſola aſſeratione corrumpentis,
& corruptę aſſerentium ſe matrimoniū con-
traxiſſe ſtaretur, ad pœnam vſatici vitādam,
vtq. parentum aut conſanguineorum vltio-
nem, qui eos in crimine inueniſſent aufuge-
rent, quemadmodum in ſcholaſtico depre-
henſo cum virgine Meno. ſupra ſcribit acci-
dere poſſe: quę communis eſt ſine dubio, ho-
die niſi ſolemnijs adhibitis nihil prodeſt
aſſertio.

39 Tertio infertur † ſecunda & inſignior ad
idem vſaticum declaratio: vt cum dixit ſtru
pantem vxorem ducere teneri ſi illa & parē
tes vellint; idem hoc iure nouiſſimo cenſen-
dum fore aduerſus vſatici diſpoſitionē, quo-
ties virgo vellet, & ſi parentes noluerint. Nā
etſi olim dubitaretur apud aliquos an legiti
mum foret de iure canonico matrimonium
de qua quæſt. ſupra comparatio. 1. Hodie de
ciſum extat poſſe contrahere filios ſine con-
ſenſu parentum atq. contrarium aſſerentes
hæretici cenſerentur d. c. 1. de refor. matri.
hincq. iura omnia ſiue communia aut muni-
cipalia correcta eſſe, quemadmodum etiam
de iure antiquo non adhuc extante diſpoſi-
tione ſacri Concilij multorum authoritate
ſcribit Decia. tract. crimi. lib. 8. ca. 13. n. 48.
dixi lib. 2. differen. 7.

40 Quarto † infertur reſolutio ad eam quæ-
ſtionem quam idem Peguer. decidit d. deciſ.
42. an raptor contrahens matrimonium cū
rapta ſit omnino liberandus. Crediderunt
enim multi abſoluendum; quales hi quos Pe
guer. refert. Calde. in cap. final. ex. de rapto.
Auguſti. de Armi. ad Angel. verbo, theme ay
adul-

adulterato, verſ. an autem per ſubſequens
Pau. de Caſt. in l. raptores C. de Epiſcop. &
cleri. Et præter eum Meno. d. pręſump. 1. n.
101. Marſi. d. conſ. 63. & Cępol. conſ. 57.
Carrer. ſe ſubſcribit in d. §. circa tertium nu.
15. Baiar. ad Clar. in §. rapt* n. 36. licet obli-
ter nullum memorans. Boſsi. in prac. crimi.
titu. de raptoribus mulier. n. 17. & refert ita
omnes tenere Tiberius Decia. d. cap. 13. nu.
48. ad finem Gomes in ll. Taur. l. 80. nu. 7. cũ
ſequen. quæ opinio ſine dubio eſt comunis
Cance. qui nõnullos lib. 3. ca. 11. n. 19. & 20.
41 Contrariam † ſententiam non vitare rap-
torem propter matrimonij contractum pœ-
nam mortis à iure ſtatutã tenuit prior And.
Anti. Neapolitanarum Conſtitutionum gloſ-
ſator in cõſti. capitalem, qui ſuo cõſilio Hiſ-
paniarum olim Regem, raptorem qui raptã
duxerat ad mortem condemnaſſe refert,
ſequitur Mathe. de Afflict. in conſtit. ſi quis
rapere quæſt. 6. ambos refert Carre. ſuprà
num. 14. Afflict. ſuper conſtit. par. 1. rubr. 19.
num. 15.
42 Alij † tertiam tenuerunt ſententiam rap-
torẽ pœnas mortis vitare, & ſic fore mitius
puniendum, quoties raptam vxorem duxit
ſponte in facie Eccleſię vt pręcenſit Pau. de
Caſt. in d. l. raptores. Et Pegue. d. deciſio. 44.
in fine addit illic ille, quoties de voluntate
parentum etiam matrimonium contraheré-
tur: qui tamen non rectè opinatur, cum nec
eſſet id olim iuxta receptiorem ſententiã:
& vt dixi ſupra nouo Tridentini Concilij
iure parentum conſenſus neceſſarius non ſit
eandem ſentẽtiam ſequtus fuit Theſau. de-
ciſio. Pedemon. 217. nu. 6. vt ſcilicet mitiori
raptor pœna plectatur contrahens matrimo
nium.
43 Quartam † alij ſententiã aſſumentes cre-
dunt, non eſſe liberandum raptorem etiam
de iure canonico, niſi raptor prius deſpon-
diſſet raptam atq. vt perficeretur matrimo-
nium voluntate mulieris rapuiſſe, etſi enim
44 de iure ciuili ſponſam etiam † rapiens mor-
tis pœna teneatur l. 1. §. quibus connumera-
mus C. de Epiſ. & cleri. Decian. d. ca. 13. n.
45 8. Iure tamen † canonico requiritur quod
raptam prius deſpõdiſſet, & illius voluntate
raptus fuerit admiſſus, quemadmodũ Panor.
& Anna. docent in d. c. penul. de rapto. ita il-
lum tex. intelligentes, Barbati. conſ. 71. lib.
2. cũ alijs multis adductis per Tiber. Decia.
ſupra nu. 47. poſt princi.
46 Quinimo † alij in quintam digrediuntur
opinionem & exiſtimant, tria fore neceſſa-
ria vt raptor iure canonico liberetur, deſ-
ponſatio præcedens, raptus ſequtus volũta-
te mulieris, Tertium matrimoniũ ſequens,
ita intelligentes tex. in d. ca. penulti. Et non
male animaduertunt Boſſi. & Tiber. ſupra
non vim facere tex. illum in matrimonio ſe-
quenti, ſed ideo de eo verba facit, quia niſi
illud fieret à monaſterio abduci non poſſet.
47 Atq. † in hoc ius ciuile à canonico differt,
quod ciuili, etiam deſponſatã rapiens mor-
te mulctatur, canonico ſecus dum volens ra-
piatur, & iniuria raptus tantum parentibus,
& conſanguineis inferatur declarat Cornei.
conſ. 80. lib. 2. Capol. d. conſ. crimi. 57. Bal.
de S. Bla. tracta. diſcordan. cap. 140. & 141.
Primam tenẽtes opinionem ſequuto matri-
monio libere raptorem eſſe abſoluendum
eam d. ca. penul. de raptor. probant. cui mo-
do reſponſum, duo aut tria requiri vt diſpo-
ſitioni illius tex. locus ſit.
48 Secundam † tenentes opinionẽ non ideo
liberari, eam hac tutãtur ratione: quod pœ-
na mortis iure ciuili impoſita, non fuerit iu
re canonico expreſſim ſublata, neque id de-
buit Roma. Pont. ſ. ſtatuere aut iuri Cæſareo
derogare: põteſt enim vnum, & aliud exequi
contrahi matrimonium, & deinde occidi rap
tor: ſeruabitur itaq. ius canonicum in foro
ſuo aut terris illi ſubiectis, ius ciuile in foro
ſeculari ſic Gomes, Andr. Afflict. & Peguer.
ſupra.
Quartam ſequentes opinionẽ, eam d. cap.
penul. probãt, quod eorum expreſſim ſentẽ-
49 tiam iuuat. Ego † vero de iure veriorẽ And.
& Afflict. ſententiam exiſtimo. primo quia
raptus crimen eſt publicum, & non priuatũ,
ob id voluntas raptę, & parentum nihil po-
teſt, quemadmodum in terminis ſtatuit Im-
50 perator in d. l. vni. Et raptus † crimen publi
51 cum fore, & cuilibet de populo † ius accuſan
di competere nullus negat, cum comprehẽ-
datur ſub l. Iulia. de vi. publi. l. 3. ff. de vi. pu-
52 bli. † quinimo accuſatoribus antiquitus pre
mia fuiſſe conſtituta Tiber. Decia. docet li.
8. tract. crimi. cap. 9. a n. 1. & publicum dixit
Triuiſan. deciſio. 25. lib. 2. nu. 18.
53 Secundo quia aliter daretur † occaſio de-
linquendi, & raptus indies patrandi qui fa-
cile confiderent corruptis mulieribus non
alios quam rapiẽtes maritos poſſe reperiri,
precibusq. impetraturos quod antea nõ po-
54 tuiſſent: Tertio quia † in delictis rẽpus quo
fuere admiſſa, & ita origo conſideratur &
ius tunc fiſco adquiritur l. 1. vbi Bart. & po-
ſterio. ff. de pœni. l. doli. §. fina. ff. de ſer. cor-
rup. l. ſi quis decurio ad finem ff. ad l. cornel.
de ſica. l. iniuriarum exiſtimatio ff. de iniur.
55 & hinc inferunt † omnes laicum patrantem
delictum ob quod veniret morte condem-
nandus, ſi in fraudem clericatum vel religio
nem ſuſcipiat vt liberetur à pœna, quamquã
nequeat pœna mortis puniri propter clerica
tum (etſi multi contrarium dixerint) poterit
tamen

tamen in bonis & alijs pœnis Flami. Carta.
in tract.de exeq.ſent.cap.banni.capia. fina.
nu.308.Plac.in epito.delut.ca.35.lib.1.a n.
1.Dida.in pract.qq.ca.32.n.4.Viui. in com.
ver.clericus.latiſsimè Clar.in pract.crimin.
§.fin.q.36.n.43.vbi & Baiar.ad eum.n. 41.
42.cum ſequen.diffuſe multis relatis Farin.
56 q.8.nu.104.to.1. Quarto † quia vbi ſolius
mulieris raptæ, & non parentum voluntate
matrimonium contraheretur,iniuria paren-
tibus, & conſanguineis illata nec expreſſe,
57 nec tacite videtur remiſſa. Quibus † tamen
non obſtantibus conſulerem amplectendam
in practica eorum ſententiã qui tenuere rap
torem contracto matrimonio mitiori pœna
& non mortis puniendum,vt nec mortem in
currat,nec etiam ob tanti ſceleris factum in
totum liberetur.Nam ſi contracto matrimo
nio moriturus foret ad quid iura canonica
matrimonij contractum permiſiſſent,fruſtra
expectaretur euẽtus cuius effectus nihil poſ-
ſit operari l.aliquando §.fina. ad S. Concil.
Velle.l.cum hæres §.1.de acqui.hæredit. &
pauci raptas vxores ducerent,dum ſe mori-
turos ſpectarent,& conſequenter matrimo-
nij libertas quodammodo impediretur.
58 Quinto infertur † vera & ſingularis decla
ratio eiuſdem vſatici, nam cum alternatiue
loquatur. *Siquis (aut) virginem violenter cor-
ruperit, aut ducat eam in vxorem, ſi illa & pa
rentes eius voluerint, & dederint, &c. aut do-
net illi maritum &c.* Et quoties † per legem
59 vel ſtatutũ pœna alternatiue imponitur de-
linquenti,dubitari ſoleat an illius electio ad
iudicem vel delinquentem pertineat,in qua
dubitatione pleroſq. interpretes noſtri ſo-
lent caſus diſtinguere.Panorm. Imol.Anto.
Felin.Deci.Rip.in ca.inter cæteros de reſ-
crip.poſt glo.in ca.fraternitatis 34.diſtinct.
Alcia.reſpon.106.Syluan.cõſ.102.Iul.Clar.
in pract.crimi.§.fin.quæſtio.85.nu.6.Meno.
de arbitra.iudi.qq.lib.1.q.94.a nu.1. In ca-
60 ſu † tamen noſtri vſatici cum pœna corrum-
pentem reſpiciat, atq.ad eum verba fuerint
directa,in ill.⁹ erit electione vel eam in vxo
rem ducere,vel competẽter dotare. glo. in-
ſignis in l. quicunq. vbi & Bart.& cæteri do
cent C.de ſer.fugi.idẽ Bart.in l.1. de cõdu.
ex.l.glo.in l.ſi ſoror C.de collatio. Felin. in
d.ca.inter cęteras nu. 7. vbi Deci. nu.10. in
princi.qui extendit hanc ſentẽtiam,vt & ea
in dubio procedat.Rip.in d.ca.nu.65. Clar.
ſupra nu.6.verſ. Tertius caſus.Meno.d.q. n.
61 4.verſ.Secũdus eſt caſus.Nihilomin⁹ † mihi
verius eſſe videtur in hac ſpecie non eſſe in
corrumpetis facultate eligere, ſed compel-
lendum preciſſe eam in vxorẽ ducere, quo-
ties enim ex veriſimili mente ſtatuentis col-
62 ligitur † pœnam priori loco relatam, fore
per Iudicem imponendam,eo in caſu facul-
tas eligendi ſublata reo cenſetur, ſic cenſit
Imol.in d.ca.inter cęteras.quem ſecutus fuit
Deci.ibi.nu.10.verſ. Tertio limit.argu.tex.
in ca.mandatum in fine de præben.in 6.glo.
in ca.ex metropolitano verbo ex presbite-
tis 63.diſtinctio,& in l.cum pater §.a te pe-
to de leg.2.cum alijs ibi per eundem Deci.
cõgeſtis ſequitur Meno. d.q.94.n.8.Cance.
lib.3.ſuarum reſolu.cap.11.nu.19. mentem
autem ſtatuentis conijcio:ex eiſdem vſatici
verbis. *Aut ducat eam in vxorem, ſi ipſa &
parentes eius voluerint* volẽtibus igitur ipſis
63 adimitur electio corrũpenti: ſic † enim de
iure canonico.fuit ſtatutum in ca.1. & 2. de
adulter.quod in dubio in hoc Regno vbi lex
defficit ſequendum eſt vt ſupra dixi compa-
64 ratione 2. tenetur enim † iure canonico co-
pulatiue vxorem ducere & dotare volente
corrupta & parẽtibus d.c.1.& 2.vbi Panor.
& cæteri Neuiſ.in Sylua.nup.lib.3.num.21.
Diaz.de Luco vbi Salzed.ad eum in pract.
cano.ca.77.a nu.1.Bermon.tract. de publi.
concubi.Rubr.de ſtrup.2 nu.4.Plot.in tract.
de in litem iuran.nu. 646. Egregie Cacher.
deciſio.Pedemon.107.num.9. illico poſt eo
non relato Theſau.qui quoſdam diſtinguit
caſus deciſio.Pedemon.3.a nu.1.cũ ſequen.
Iuli.Clar.in pract.crimi. §. ſtrupum num.3.
Tiberi.Decia.lib.8.tract.crimina.ca.14. n.
3.& 4.Dida.in epito.ad 4.par.2.ca.6. Vaz-
qui.lib.1.contro.vſufre.ca.6.nu.23. Gutiet.
in canoni quæſtio.lib.1.cap.37.a nu. 1. Az-
pilcue.in Manua.cap.16.nu.16.Menoch. de
arbitr.iudi.qq.caſu 288. Triuiſa.deciſio.59.
n.9.lib.2.Ludo.Pegue.deciſ.42.nu.3.Leto.
Gabri.conſ.173.nu.15.vbi ſcripſit matrimo
nium ſequens, corrumpenti pœnas auferre,
non tamen dotandi onus.& in ſimili Beroi.
q.84.n.4.docet ſtatuta quæ aliàs & diuerſas
opponunt pœnas ſtuprationibus,nõ auferre
diſpoſitionem c.1.& 2.ex.de adulter.quem
in alio etiam caſu ſequitur Baiar.ad Clar.in
§.ſtrupum nu.19.Conuenit itaq.cum iure ca-
nonico vſaticum noſtrũ,& ſi ſtrupum vi fue-
rit admiſſum; vnde cum verba ſint clara &
aperta in voluntatemq.corruptæ,& parentũ
collata ſcilicet ſi voluerint, eo ipſo quod
vellint,recedere ab eorũ voluntate nequit
corrumpens,& purificata cõditio eſt l.ſi ita
§.1.de leg.1.l.ſi ita expreſſum de conditio.&
demonſtra.
65 Quinimo † dixit ſingulariter Mathe. de
Afflict.in conſtitu.capitalem n.7.apud Nea
polita.conſtitu.etiam eo caſu quo rapta vel
ſtuprata reperiret maritum coequalem, &
raptor dotem daret competentem nollens
eam in vxorem ducere, teneretur omnino,
nec valeret ſtatutum aut conſuetudo diſpo-
nens

nens contrarium tanquam nutritiua peccati,
quæ delinquendi occaſionem tribuerent. Af-
flictum ſequitur Tiber. Decia. lib.8. tracta.
crimina.cap.14.num.3.Quod ipſe intelligit
num. 4. niſi rapta ; & parentes id vellent &
66 conſentirent. Intelligo † etiam dum ſtru-
pans aut raptor eſſet æqualis ſtatus, cũ alias
nobilis cum ignobili, & honeſtę conditionis
vir cum infami & impudica muliere matri-
monium contrahere his caſibus non teneа-
tur, quemadmodum omnes explicant ſupra
& in ſpecie Gramma. deciſio 107. Maſcar.
tracta.de proba.conclu.1248.tom.3.

Vt autem a diuerticulo recedamus, conſ-
tat matrimonia præſumpta ſublata fuiſſe om-
67 nino. † Conſequens eſt, filios ex matrimo-
nio præſumpto natos fore in omnibus ille-
gitimos, & natos ante præſumptum matri-
monium eo ſequuto non legitimari in vim ca-
pitis tanta eſt.ex. qui filij ſint legi. neq; ſuc-
cedere poſſe ſuis parentibus. Quia cum ma-
trimonia aliter quam in facie Eccleſiæ cele-
brata omiſſa forma ſacri Concilij ſint nulla
& clandeſtina, conſequens eſt filios illegiti-
mos eſſe & non ſuccedere reſpondet Meno.
conſi.199.num.57.lib.2. vbi ducte toto illo
Concilio de matrimonio diſerit clandeſti-
no.idem d.præſump.1. num. 100. Cœphal.
conſ.82.lib.1.num.28.& conſ.276.lib.2.nu.
17.Beret.conſ.102.num.11.Et ſi enim vt il-
le ait ante Concilij Tridentini diſpoſitio-
nem matrimonia præſumpta ſuſtinerentur,
& filij nati legitimi cenſebantur, vt conſtat
ex his quos ſupra recenſui in prin.huius ca-
pitis;& pręter eos expreſſim in filios ſequẽ-
tes(niſi aliud obſtaret impedimentum) Ca-
pta.conſ.116.num.7. Bertan. conſ.210.nu.
12.lib.1.Pariſ.latè conſ.57.num.26.& ſeq.
lib.4.Duen. regul.150. nu.2. Paleo. in tra-
cta.de noth.& ſpu. cap. 9. num. 5. Cœpha.
conſ.335.num.92.93.lib.3. Deci.conſ.153.
num.2.Pariſ.conſ.13.num.21.22.lib.1. Al-
ciat.tracta.de præſump.regu.2. præſump.5.
Curt. iuni. conſ. 52. comprobat alios adfe-
rens Crauet.conſ.991.num.48.lib.6.deciſio
Rotę Romanæ.470.1.pat.in nouiſſi. Meno.
conſ.521.num.6.& antea num.4.lib.5.Sfor.
68 Odd.conſ.83. à nu.10.hodie † tamen ſecus,
cum omnia matrimonia præter ea,quę iuxta
d. Concilij Tridenti. ritum contrahuntur,
verius adulteria, ſtrupra, & contubernia, aut
fornicationes dicantur. vt in ſimili dixit tex.
in cap.2.30.quęſt.5. Socin.iuni.conſ.31.nu.
46.lib.2.Gabriel.lib.6.commu.concln.rub.
de legitima. con.1. num.66. Cœpha.conſil.
276.num.15.lib.2. & conſ.82. num.24.&
26.lib.1.Beto. qui ſupra ſcripta ſcribit ver-
ba quæſt. 107. ad finem. Neq. reticendum
eſt ad interpretationem dicti cap. is, qui fi-
dem de ſponſa. ſolius copulæ carnalis pro-
bationem non ſolam ſufficere ad matrimo-
nium præſumptum probandum, cum potue-
rit contingere ante ſponſalia vt docuit Pa-
not.in cap.veniens in 2.de ſponſa.Crot.tra-
cta.de teſti.7.part.nu.288.& qui alios Ale-
xand. Randen. tractat. de Analog. cap.30.
num.138.

Cœterum vt redeamus ad conſilium Me-
no. 199. quo in conſilio diſerte vt dixi reſ-
pondit filios ex matrimonio pręſumpto ge-
nitos ſuccedere non poſſe ſuis parentibus,
conſequenter quod licet non agatur de vali-
ditate matrimonij, ſed tantum de legitima-
tione filiorum, niſi cõſtet parentes in forma
Concilij contraxiſſe admitti ad hæreditatẽ
excluſis ijs, qui abinteſtato ſuccedunt non
69 poſſint, ſuſpecta traditio † eſt, cum non de-
beat filijs mala fides parẽtum nocere; qui vti
veri & legitimi habiti ſint cap.ex tenore ex.
qui fil. ſint legiti. & cap.2. eo. titu. vnde in
contrariam ſententiam alij abierunt, & no-
uiſſimè multis argumentis reprobat Meno.
conſilio 199. Peregrin. conſ. 91. lib. 2. per
totum vbi erudite, & tandem in fine ſic fuiſ-
ſe iudicatum per Rotam Roma. vt per Can-
tu.deciſio.34.num.18.& 19. vbi etiam ref-
fert, ſic alias in eadem ſpecie tentum fuiſſe
70 per Rota.Roma.ſic & id ipſum Graſſ. † de-
ciſio 347. a num.1. Et iterum conſ. ſequen.
92. & in eadem ſpecię id ipſum reſpondit
idem Peregrin.num.16.& 17.vbi reffert cõ-
gregationem S. C. Triden.declaraſſe Con-
cilium Tridentinum nihil noui iuris ſtatuiſſe
circa filiorum legitimitatem, vbi etiam ref-
fert Monal.idem reſpondiſſe, verum contra-
rium iudicaſſe Bruno à ſole & cauſam inde-
ciſam pendere in Rota. Roma. Mihi placet
Peregrin.opinio, quoniam cum ſimus in ma-
teria correctoria, quia de iure veteri mala fi-
des parentum filijs quoad legitimitatem no-
cere non poſſit d. cap. ex tenore & d.cap.2.
vbi omnes, vbi daremus filios veluti illegi-
timos ſuccedere non poſſe, neceſſario ſeque-
retur Concilium iuris veteris diſpoſitionem
in hoc etiam ſuſtuliſſe; cum tamen conſiliũ
nec verbum quidem de legitimitate filiorũ
maxime tum agatur de tanto pręiudicio fi-
liorum, quam rationem conſiderauit inter
alias multas Peregrin.d.loco, à cuius ſenten-
tia recedendum non eſt maxime cum non
ſemel fuerit id iudicatum per Rotam Ro-
manam.

SVMMARIVM.

1 *Annulus in ſignum conſenſus olim dari ſoli-
tus fuit à contrah. utrou.*
2 *Annulus dari ſolitus fuit in ſignũ cõſenſus, ne
dum apud Romanos ſed & apud Hebræos.*

Annulum

3 Annulum dari ſolitum in nuptijs fluxiſſe ab antiquo vſu.
4 Annulus ſponſi non ornatus cauſa dabatur.
5 Annulos mulieres Chriſtianas deferre ſolitas in primitiua Eccleſia.
6 Annuli mulierū antiquitus crucis ſigno Chriſti nomine, & fidei ſigno ſculpti.
7 Annulus pronubius quis.
8 Annuli delatio apud Iſidorū, & illius verba.
9 Annulus quare quarto inſeritur digito.
10 Annulus apud Romanos quarto digito deferri ſolitus.
11 Annulus ab ſponſo ſponſæ dari ſolitus in ſignum ſponſaliorum.
12 Arræ ſponſalitiæ, quæ.
13 Arras ſponſæ datas amittebat ſponſus nolens contrahere.
14 Arra in contractibus ſignum pleni conſenſus.
15 Annuli traditio ſignum ſpōſionis eſt & ſequuti matrimonij.
16 Annuli traditio ſignum æquiuocū iuxta Panormi. ſententiam.
17 Annuli traditio an proſit attento iure nouo Concilij Trident.
18 Annuli traditio ſola ſponſalia non inducit.
19 Annuli traditio, probatio ambigua eſt.
20 Annuli traditio ſponſalia non probat, vbi imparis ſunt conditionis vir, & mulier.
21 Annuli traditio ſola inditium non facit, & dicitur probatio æquiuoca.
22 Annuli traditio regulatur ſecundum verba expreſſa.
23 Annuli traditio ſignū perfecti contractus, vbi lex vel ſtatutum id ſtatuit.
24 Panormitani diſtinctio de annuli traditione.
25 Annuli traditio dum præcedat tractatus, ſpōſalia deſignat.
26 Annuli traditio in his perſonis quæ legitima carent ætate ſponſalia non deſignat.
27 Matrimonium ab impuberibus contractum, valet vt ſponſalia de futuro.
28 Conſenſus deffectum non ſuplent verba, ſigna, vel Arræ.
29 Matrimonium inter duos impuberes, vel puberem, & impuberem non tenet niſi in vim ſponſaliorum.
30 Matrimonium inter duos impuberes valet vt ſponſalia, & cogi poteſt vnus ab alio vt cōtrahat.
31 Sponſalia de futuro, obligant hodie ſicut antiquitus.
32 Annuli traditio præcedentibus aliquibus verbis, & præſentibus conſanguineis, præſumptionem inducit ſponſaliorum.
33 Virgines facilius annuunt quam loquantur.
34 Annuli traditio ex ſe ipſa matrimonium non inducit aduerſus Maſcardum.
35 Annulus vbi datur in contractu matrimonij, matrimonium inducit.
36 Annuli traditio ex ſeipſa nullis expreſſis verbis, nec ſponſalia, nec matrimonium inducit.
37 Annulus a patre mulieri datus abſente filio nec conſentiente matrimonium non efficit.
38 Annuli traditio à parentibus facta præſentiam filiorum deſiderat.
39 Filius contrahens preſente patre & tacente, de voluntate ipſius contrahere matrimonium cenſetur.
40 Annulus à viro mulieri traditus, non inducit matrimonium etiamſi immiſſus fuerit à viro in digito mulieris, aduerſus Menoc.
41 Annuli traditio deſiderat verba vel ſigna apta ad matrimonium contrahendum.
42 Annuli delatio ſola non inducit matrimoniū, niſi ſimul adſit immiſſio.
43 Annuli immiſſio facta poſt ſponſalia de futuro, non efficit matrimonium.
44 Contrahentes ſe illico corrigere voluiſſe non preſumitur.
45 Annuli geſtatio nō facit preſumere matrimonium, niſi conſtet à quo datus ſit.
46 Annuli delatio concurrentibus cōiecturis matrimonium preſumere facit.
47 Verba apta ſimul cum annuli traditione matrimonium facere preſumunt.
48 Annulus traditus coram Sacerdote ad fores Eccleſiæ in conſpectu omnium, matrimonij preſumptionem inducit.
49 Annulus traditus in apparatu matrimonij, & ſi verba eſſent dubia, matrimonij præſumptionem inducit.
50 Annuli immiſſio non requiritur, cum alia adſunt ſigna, vel coiectura matrimonij.
51 Opinio authoris qualis circa annuli traditionē & verba dubia.
52 Annuli traditionem matrimoniū efficere quādo iudicandum.
53 Annuli traditio attento iure nouo Concil. Tri. quando faciat matrimonium.
54 Annuli, vel arrarum traditio qualiter probabitur.

COMPARATIO. XI.

ANNVLI TRADITIO ANTIquitus perfectum cōtrahentiū cōſenſum deſignabat, num id ipſum in matrimonij contractu olim, & hodie ex ſacro Tridentino Concilio, non iniucunde tractatum.

1 PLINIVS lib. 33. Natu. † hiſto. cap. 1. ſcriptum reliquit nedū in nuptijs contrahendis, ſed & in qualibet pactione, & cōtractu, loco arrę annulum tradi ſolitum: is ita cęlebrior annuli vſus cū fœnore cœpiſſe

cœpiſſe debet : argumento eſt conſuetudo
vulgi,tracta ab eo tẽpore quo nondum erat
arrha velocior:vt plane affirmare poſſimus,
nummos apud nos , mox cœpiſſe annulos:
hæc ille. Vlpianus autem lib.28.ad edictum
idem probat in l.cuicunq. §.penul.ff. de in-
ſtito.actio.in verſ. Item ſi inſtitor. *Item ſi
inſtitor (ait) cum oleum vendidiſſet, annulum
arræ nomine receperit neq. eum reddat domi-
nũ inſtitoria teneri.*

2 Nec apud Romanos † ſolum id factũ, ſed
apud Hebreos prius in veteri teſtamento
conſtat,dari ſcilicet annulum conſueuiſſe in
arrham ipſam.Nam Geneſi.cap.38.hæc di-
xit *Thamar:patiar quod vis, ſi dederis mihi ar
rhabonem,donec mittas quod polliceris.*

Ait Iudas:quid vis pro arrhabone dari? Reſ-
3 *pondit:Annulum tuum,* Ex † huiuſmodi igi
tur vſu fluxiſſe videtur,vt cum ſponderentur
nuptiæ,ſponſus loco arræ , ſponſæ annulum
daret,vt Plini.d.cap.1.teſtatur:is & ſuo rem
pore tum & ab antiquis etiam obſeruatum
tradit,vt cum matrimoniũ celebraretur ſpõ-
ſus ad ſponſam annulum mitteret ferreum,
& ſine gemma ſecundum morem priſtinum,
cum ob auri inopiam (vt ille ait) Romani an
nulum geſtarent ferreum.

4 Quod † vero non ornatus gratia annulus
ſemel ſpõſæ datus geſtaretur, Clemens Ale-
xandrinus affirmat , ſed vt obſignaret eodẽ,
quę domi clauſa forent cum cuſtodiam rerũ
domeſticatũ ad vxores ſpectare Xenophon.
in Occonomico oſtendat:obſignariq.ſolitas
archas pennuarias,ne a ſeruis ſurriperentur,
idem Plini.ſcribit d.cap. dum ait , *Quæ fuit
illa priſcorum vita,qualis innocentia , in qua
nihil ſignabatur : at nunc cibi quoq. & potus
annulo vindicantur à rapina : hoc proferunt
mãcipiorũ legiones,et in domo turba externa.*

5 Hinc illud olim propagata † Chriſtiana
religione ſolitũ quoq. inter Chriſti fideles,
mulieres annulos deferre aureos,qui à vitis
darentur author eſt Clemens Alexandrinus
Pœda.lib.3.cap.11.Qui inibi & quibus ſig-
6 nis ſculperentur oſtẽdit. Sed † & apud eoſ-
dem Chriſtianos olim nõ tantum crucis ſig-
no , & Chriſti nomine ſculpti erant annuli,
verum & fidei ſigno,quod eſt hieroglyphicũ
mutui fœderis atq. concordię:commune id
erat cum Barbaris,Gentilibus,Iudeis,& na-
tionibus fere omnibus.coniunctio erat ma-
nuum ſimul,quibus perfecta animorum cõ-
ſenſio veluti ſymbolo quodam ſignificaba-
7 tur. Tertulianus † autẽ lib.de cultu fœmina.
annulum hunc pronubum vocat his verbis:
Aurũ *nulla norat præter vno digito quem ſpõ-
ſus oppigneraſſet pronubo annulo.*

8 D.Iſidorus † li.20.Ethimologia.*Fœminæ
ait,nũ vſæ ſunt annulis,niſi quos virgini ſpõ-
ſus miſerat : neq. amplius quam binos aureos
indigitis habere ſolebant.* Et lib.2.Diui. offic.
cap.15.*Quod in primis aut nuptijs annulus ab
ſponſo ſpõſæ daretur, fit nimirum vel propter
mutuæ dilectionis ſignum vel propter id magis
vt eodem pignore eorum corda iungantur.*

9 Vnde † & quarto annulus digito inſeri-
tur : ideo quia in eo vena quædam vt fertur
ſanguinis ad cor vſq. perueniat.Eandem ra-
tionem Aulus Gelli.li.10.Noc. Attica. cap.
10.Et Macro. lib.8.cap. 13. adferunt,& ex
10 Appione,& Ateio Capitone reddunt, † cur
apud Romanos communi aſſenſu receptum
foret annulũ in digito,qui minimo vicinior
eſt,quem & medicinalem vocant, atq. adeo
manu præcipuè ſiniſtra geſtare.Nicolaus iti-
dem Pontifex apud Gratianum his cõſentit.
ca,noſtrates ca. fœminæ verſ.itẽ dicitur vbi
glo.& Archidiacon.30.quæſt.5.

11 In argumentum † itaq. contractorũ ſpõ-
ſaliorum ab ſponſo ſponſæ arræ dabantur,
quemadmodum ex l. ſi quis officium ff.de ri
tu nup.conſtat l.arrhis l.fina.C.de ſponſa.&
ſi in his locis de annulis leges non loquãtur,
ex libro tamen 2. ſententiar. Iulij Paul. id
conſtat atq.veteribus illis etiã hiſtographis,
& pontificibus ſacris, qui millies de annuli
ſubarrhatione loquntur.Et poſt hæc ſcripta
Sanch.de matri.lib.1.diſputa.35.a nu. 1. cũ
ſequen.multa de arris.

12 Quemadmodum † igitur & præter annu-
lum aliquid aliud in ſignum contractus ſoli-
tum erat dari,quæ arrhę ſponſalitiæ dicebã-
tur , quaſi coëmptionis futurę pręrogatiua
datę.in rub.C. deſponſa. & arrhis ſponſali.
Quæ tum reſtituebantur cum ſine culpa eius
qui eas dediſſet nuptię impediebantur : is
13 enim † qui dederat ſi noller matrimonium
contrahere amittebat,quę cœperat duplum,
atq.ideo ſi tantum in ſtipulationem deduc-
tum eſſet , quadruplum reddere cogebatur.
Panor.Prepoſi.& alij in ca.gemma de ſpon-
ſa.Bart.Caſ.Iaſ.Aretin. & alij in l. titia.de
verbo.obliga.Dida.in epito.de ſponſa.2.p.
cap.3.§.7.nu.6.Matien.diffuſe in gloſ.2.tit.
14 2.li.5.ordina.cũ glo.ſequen. Et † ſicut arrha
in emptionibus & contractibus finiti cõſen-
ſus argumentũ eſt in princi. inſtit.de empti.
& vẽdi.l.exẽpto §.is qui vina de actio.emp.
l. 2.C.quan. lice.ab emp.diſce.l.contractus
15 C.de fide inſtrum. Sic † in matrimonijs d.
ca.fœminę,& ca.noſtrates cætenor in verbo,
ſubarrhat de re iudi.ca. ſi quis vxorem 17.
q.2.glo.in cap.fina.deſponſa.glo.in ca.illud
de pręſump. glo. in cap.gemma de ſponſa.
Bart. & omnes poſt in l. titia. ff.de verbo.
obliga.Hinc fere omnes affirmãt annuli tra-
ditionem,immiſſionem ve,ſignum eſſe ſpõ-
ſionis pręcedẽtis,& ſequuti matrimonij glo.
in

Digitized by Google

in ca.fina.de ſponſa.impuber.& in d.cap.te-
nor in verbo ſubarrhat de re iudi. d.ca. noſ-
trates,& ca.fœminæ vbi Archidi.Panorm.in
rubr.de ſponſal.nu.11.Felin.in ca. illud ñu.
fina.de pręſump.Barba.conſ.6.lib.1.Deci.in
conſ.163.nu.2.Aretin.conſ.13.n.4. Cœpol.
conſ.4.nu.1.conſ.5.num.15.in conſili ciuili.
Boer.conſ.4.nu.29.Dida.in epito.ad 4. 2.
par.cap.4.num.3.Lapp.pulchre allega.56.a
n.1.Petrus Albigna.inter conſ.matrimonia.
conſ.67.nu.8.Merend.inter eadem ipſa cõ-
cilia conſil.86.nu.32.Auguſti. Berou.quæſt.
6. a nu.1.Paris.conſ.60.nu.48.lib.4.Meno.
tracta.de pręſump.lib.3.præſump.2.a nu.1.
Maſcard.tracta.de proba.to.2.cõclu. 1020.
a n.1.Roma.conſ.145.Malaues.in conſ. 10.
nu.42.43.licet ad aliud inſtitutum.Cæphal.
conſ.435.nu.62.lib.3.Gramma.conſ.crimi.
26.nu.14.Coſtari. tract. deſponſa.ca. 4. nu.
4.5.Carre.tracta.de ſponſa.cap.14.Graphi.
2.parte deciſio lib.1.cap.12.nu.49.

16 Quamquam Panor.✝.in d.cap.fina.in fin.
de deſpon.impu.dixerit annuli vel munerũ
traditionem,quæ a viris,mulieribus mittun-
tur,ſigna fore equiuoca, cũ eſſe poſſit quod
vltra ſponſalia non in alijs progreſſi fuerint
ad matrimonij perfectionem, & eſſe etiam
poſſit,vt nec ſponſalia indicent, quę alio ani
mo mittantur ſępe,& non deſpõdẽdi, quem
refert Meno.hi in d.pręſump.2.nu. 1. & id
idem dixit Lap.in d.allegatione 56.nu.5. &
Alex.Rauden.in tract.de Analog.cap. 30.n.
301.tamen frequentius ſponſalia, & aliquã-
do matrimonium ſignificant vt ſi tractatus,
loci conſuetudo & aliæ coniecturę oſtendũt,
vt modo dicemus,ſeparatim agẽdo de ſpõ-
ſalibus,demum de matrimonio.

17 Vtilitas ✝ huius quæſ. hodie maxima eſt
inſpecto iure nouiſſimo ſacri Tridenti. Cõ-
cil.nam ſi annuli traditio matrimonium pro-
bat,id erit matrimonium præſumptũ,& non
verum,conſequenter nullum, cum deficiat
forma à ſacro Concilio ſtatuta. ſi ſponſalia,
cum ſacrum illud decretum cap.1.de refor.
matri.niſi in matrimonio vindicet, & nõ in
ſponſalibus iuxta veram, & receptam ſenten
tiam de qua ſupra,cogi poterit is qui tradi-
dit ad complendum matrimonium in facie
Eccleſiæ ſeruata dicta forma:quod etſi Neo
terici duo Meno.& Maſcar.præſtiterint,cõ-
fuſe tamen Maſcar. concluſionem & regulã
quæ regula non eſt,conſtituit,annuli traditio
nem matrimonium deſignare, cum regulari
ter id verum non ſit:Meno.quoſdam imper-
fecte cõſiderat caſus;vt igitur dilucido quid
omnes ſcripſerint percipias, regulam hanc
in ſponſalibus obſerua.

18 Sola ✝ annuli traditione ſponſalia in du-
bio non preſumi:vt enim in cæteris contra-
ctibus arrha datur poſt tractatum, & verba
præcedẽtia l. cuicunq. §.penul.ff. de inſtito.
qui expreſſim in annuli traditione loco ar-
rhę loquitur, & in principio inſtit. de emp.
& vendi.d.lex empto §. is qui vina de actio.
emp.cum alijs ſupra adductis: ſic in ſponſali
bus niſi verba pręceſſerint, & ſeu tractatus
aliquis annuli immiſſio non efficiet ſponſa-
lia preſumi l.arrhis C.de ſponſa. Arrhis in-
quit,ſponſaliorum nomine datis cap. fina.in
verbis *ſubarrhauit eandem conſenſu mutuo
accedente* ex.de deſponſa.impube. c. noſtra-
tes ibi, *& poſtquam arrhis ſponſam ſibi ſpon-
ſus per digitum fidei annulo inſignitam deſ-
pondent*,& cap.fœminę 30. q.5. in hoc enim
annulus dari debet,ſed & recepi eodem ani
mo ſponſaliorũ ſcilicet nomine argu.l.obli-
gationum ſubſtantia ff.de actio.& obliga. c.
illud is q.1.c.nequis 22.q.2.ſic rectè ſcripſit
Coſtan.in d.tract.de ſponſa.poſt Henricum
19 & Imol. à ſe relatos in d.cap.5.nu.7. cum ✝
enim vt dictũ eſt probario hæc ambigua ſit,
& annuli mulieribus non ſponſaliorum tan-
tum nomine dari ſoleant, ſed impudico ſę-
pius affectu,& animo eas ſubuertendi, niſi
annuli immiſſio vel traditio verbis præce-
dentibus aut ſignis exterioribus quæ animũ
indicent detegatur,ſponſalia non preſumen
20 tur: ✝ maxime vbi imparis forent ſtatus, &
ſeu aliæ coniecturæ adſint, quibus contrariũ
poſſit facile credi:ſic etiam ſcripſit Panorm.
in c.illud nu.4.de præſump.& in c. fina.n.7.
de deſponſa.impube.Pariſi.conſ.60.nu. 47.
Galea.Malue. inter conſilia matrimonialia
conſ.83.nu.23.quem refert & ſequitur Maſ-
card.d.conclu.1020.nu.2.ad medium,& nu.
3.& 4.adiungens multas fœminas non coniu
gatas annulos afferre. qui & ibi recte ani-
21 maduertit,✝ annuli traditionem per ſe ſolã
indicium non facere alicuius contractus, ſed
ex his quæ pręcedunt dignoſci, quod & di-
xerat antea Lapp.alleg.56.n.4.& dixit Me-
22 noch.d.præſump.2.nu.3. annuli ✝ traditio-
nem regulari ſecundum verba expreſſa, &
conſenſum pręcedentem. pulchrè referens
Panor.diſtinctionem Mendo.ad Lapp. alle-
ga.56. littera F. ſed & ęquiuoca probatio
dicitur niſi aliter demonſtretur Alex. Raud.
ſupra,& poſt hęc ſcripta Sanch.tract.de ma-
trimo.lib.1.diſput.22.a nu.1.2.& ſequen.

In hunc igitur modum declarãdi ſunt in-
terpretes,qui ſcripſere annuli ſubarrhatio-
ne ſponſalia cõtrahi.Et quoties annulus ex-
preſſim datus eſt, vt eo ſponſalia contrahe-
rentur res clariſſima eſt, ſecundum Hoſtien.
in ſum.tit.de ſponſa.§.quot ſunt ſpecies, cũ
alijs traditis per Meno.d.præſump.2.nu.2.
& Carre.tract.de ſponſa.lib.1.cap.14. & in
pulchro caſu declarat Bero.q.6.nu.5.

Declara

23 Declara primo regulam vt non ✝ vindi-
cet quoties lex vel ſtatutum loci, aut pa-
triæ conſuetudo doceret, annuli traditio-
ne ſponſalia contrahi, tunc enim ſolius an-
nuli traditio ſponſalia induceret. Panormi-
ta. in d. cap. illud de præſumptio. Anton.
de Butr. in cap. fina. numer. 8. de ſponſa.
Zabarel. in cap. ſi inter quæſt. 2. ex. de ſpon-
ſa. vbi teſtatur de conſuetudine Paduę, &
in cap. fina. quæſt. 1. de deſponſ. impube.
Aretin. conſil. 13. numer. 4. Pariſi. conſil. 55.
lib. 4. Dida. in epito. ad 4. 2. par. cap. 4. num.
3. ad finem. Maſcard. dict. concluſ. 1020. in
finalibus verbis Cæpol. conſil. 1. num. 14.
Menoch. dict. pręſump. 2. num. 5. Coſtan.
dict. cap. 5. num. 9. Lapp. dict. allega. 56.
numer. 5. & numer. 14. vbi ad eum Quintili.
Mendoſi. ſub littera F. vet. de conſuetudine
Sanch. ſupra. numer. 2. alios citans. Refert
24 enim ✝ inſignem Panormit. diſtinctionem in
cap. illud numero duodecimo de præſump-
tio. *Aliquando (ait) in quibuſdam locis an-
nulus datur tempore ſponſaliorum & tunc
tantum ſponſalia ſignificat, aliquando datur
tempore matrimonij, & tunc matrimonium:
aliquando nulla eſt conſuetudo certa cum va-
rie obſeruetur, & tunc nec matrimonium nec
ſponſalia probantur, aut nulla eſt omnino
conſuetudo, & tunc aut fuit annulus datus
ſimpliciter mulieri, & donatio præſumitur,
vel vir poſuit annulum indigito mulieris, &
tunc præſumitur matrimonium*; Addit Men-
do. ſupple tu præcedente tractato vel verbis
iuxta diſtinctionem Lapp. hic & Felin. in
dict. cap. illud numer. 12. de præſumpt. ſub-
iungit ibi de Romæ conſuetudine, & totius
Italiæ.

25 Declara ✝ ſecundo vt non procedat quo-
ties aliquis præceſſiſſet tractatus; tunc enim
& ſi annulus non fuiſſet immiſſus in digito
mulieris ſed tantum traditus pręſumerentur
ſponſalia Panormit. in d. cap. illud Anto. de
Butr. in d. cap. fina. de deſponſa. impube. nu.
8. & in d. cap. illud num. 7. Aretin. d. conſil.
13. numer. 4. Menoch. d. præſumptio. numer.
10. Eleganter Bero. d. quæſt. 6. numer. 5. ad
fin. Maſcard. licet obſcure d. concluſ. 1020.
numer. 5. & antea numer. 3. ad medium quo
loci citat Maluet. d. conſil. 83. numer. 23.
Inter matrimonia cenſit & Coſtan. tractat.
de ſponſa. d. cap. 5. numer. 7. Sanch. ſupra
num. 3.

26 Declara tertio ✝ vt procedat in his perſo-
nis quæ legitimam habent ad ſponſalia con-
trahenda ætatem, ſecus in alijs, ita declarat
Panorm. in d. cap. fina. num. 4. de deſponſa.
impube. ſequitur Maſcard. d. concluſ. 1020.
num. 5. quibus adde quod cum ętas legitima
contrahendi ſponſalia ſit ſeptem annorum
l. in ſponſalibus ff. de ſpōſa. cap. litteris cap.
acceſſit cap. ad diſſoluendum de deſponſa.
27 impube. vbi ✝ impuberes matrimonium per
verba de pręſenti contraxerunt, non valet in
vim matrimonij, valebit tamen vt ſponſa-
lia de futuro cap. 1. §. 1. de deſponſa. impu-
be. lib. 6. vbi cæteri docent Didac. qui ratio-
nem expendit in Epito. ad 4. 1. part. cap. 3.
à num. 1. cum ſequent. Franc. Domi. Pręposi.
& alij in d. cap. 1. §. 1. Boer. deciſio. 22. num.
37. Pariſi. conſ. 62. num. 9. lib. 6. egregie Sa-
raſi. in additionibus ad Matheſil. ſingul. 34.
num. 21. Gail. lib. obſerua. 2. obſerua. 89.
28 num. 11. cum igitur ✝ deficiat conſenſus ra-
tione minoris ætatis quidquid verbis ſig-
nis, arrhis, vel annulis inuicem inter eos
actum eſt nullum cenſetur, niſi poſt hanc
ætatem denuo arrhæ, & annuli darentur,
cum tunc his coniugalis conſenſus iuris prę-
ſumptione cenſeretur expræſſus, & matri-
monium contractum d. cap. 1. §. 1. ſecun-
dum communem intellectum eorum ver-
borum. Niſi per carnis copulam ſubſequu-
tam, vel aliquem modum alium quemad-
modum gloſ. inibi, & cæteri omnes inter-
prætantur. Ruin. conſil. 203. lib. 1. Deci.
qui communem conſil. 368. & qui alios Di-
dacus in Epito. ad 4. 1. part. cap. 4. num.
3. Carre. in tractat. de ſponſa. lib. 1. cap.
14. latiſſi. Menoch. lib. 3. præſumpt. præ-
ſumptio. 1. numer. 60. 61. 62. 63. intelli-
ge ſemper iure veteri conſiderato ſecus no-
uo Concilij, nam eo attento annuli immiſ-
ſio, munera nec alia quæ ſubſequerentur,
niſi nouo coram Parrocho conſenſu adhi-
bito non eſſet matrimonium Spin. d. gloſ.
29 15. numer. 61. ad medium. Et hac ✝ ter-
tia declaratione infertur vtiliter, quod cum
inter duos impuberes, & puberem & in pu-
berem matrimonium contractum non va-
leat; niſi (vt dictum eſt) in vim ſponſalio-
30 rum de futuro, & ſi ✝ altera partium nollit
matrimonium contrahere cogi nequeat, co-
gi tamen poteſt vnus ab alio vt ſponſalia
contrahat, ratione promiſſionis nedum in
foro conſcientię, ſed & in foro exteriori,
31 quia ✝ ſola ſponſalia de futuro obligant ho-
die ſicut & antiquitus, & Concilium Tri-
denti. nihil in his immutauit ita ſingulari-
ter reſpondit Azpilcue. conſil. 1. titu. de
deſponſa. impube. à numer. 1. & conſil. 2.
eo. titu. intelligendo tamen vt ille intelli-
git, niſi iuſta cauſa ſuaderet ſponſaliorum
diſſolutionem, vel matrimonium cum alte-
ra fuiſſet contractum: quamquam in hac ſpe-
cie & præter reatum peccati puniretur con-
trahens.

32 Quarto declara † quoties pręceſſiſſent
aliqua verba, & annulus fuiſſet traditus ab

ſponſo mulieri tacenti preſentibus paren-
tibus vel conſanguineis, nam & in hac ſpe-
cie annuli traditio, etiam tacente muliere
faceret preſumi ſponſalia, quinimo & ma-
trimonium, vbi verba eſſent apta vt infra
dicemus: cap. vni. §. porro, vbi & commu-
nis ſchola docet. de deſponſa. impube.
lib. 6. Azpilcue. conſil. 3. titu. de deſpon-
ſa. impube. numer. 1. & in terminis annu-
li docet latiſſimè Lapp. d. allegatio. 56.
numer. 2. 3. 4. 5. & 13. cum ſequent. ibi-
dem Mendo. ad eum littera P. verbo ſi pa-
rentes contrahant gloſ. in cap. tuæ & in
cap. ſi inter de ſponſa. vbi Anton. num. 9.
Didacus in Epito. ad 4. 2. part. cap. 4.
numer. 3. & 4. qui illic rationem reddit
Menoch. d. præſumptio. 2. num. 4. Præ-
poſi. in cap. fina. numer. 3. de deſponſa.
impube. Mathe. de Mathe. tractat. de nu-
me. teſti. cap. 10. numer. 95. & 96. Con-
ſtan. tractat. de deſponſa. cap. 5. num. 10.
33 qui † inquit ob virginalem verecundiam fa-
cilius annuunt quam loquantur can. hono-
rantur 32. quæſtio. 2. gloſ. in cap. penulti.
ex. de ſponſa. His igitur caſibus, & ſimili-
bus, (quinque enim aut ſex ſcriptores re-
ferunt) quibus ſponſalia contrahuntur, poſ-
ſent cogi ſpondentes, vbi vnus eorum vel-
let contrahere matrimonium in facie Eccle-
ſiæ. Sanch. ſupra num. 6.

34 Reliquum † eſt, vt de matrimonio diſ-
feramus, Regula vera aduerſus Maſcard.
hæc eſt. Annuli traditionem ſeu immiſ-
ſionem ex ſe matrimonium non efficere:
quia vt rectè Panormita. in d. cap. fina. in
fine ex. de deſponſatione impuberum. Sig-
num eſt æquiuocum, atque contingere po-
teſt non contrahendi animo, & affectu vxo-
rio datum fuiſſe ſed alio. tum eſſe poteſt
vt ſponſalibus contractis non fuerint vl-
tra progreſſi. ſequitur Menoch. d. preſump-
tio. 2. in princi. Alexan. Raudenſ. tractat.
de Analog. d. cap. 30. numer. 301. id ip-
ſum expreſſim ſenſit Maſcard. d. concluſ.
1020. numer. 3. ad fin. & antea Lapp. d.
allegatio. 56. numer. 5. cum alijs per nos
ſuperius adductis. Verbis itaque opus eſt,
35 quod ſi expreſſim † ſe matrimonium con-
trahere dixerint, & annulus ideo detur in
claris coniecturis opus non eſt, cum vt ſu-
pra diximus, annuli traditio reguletur ſe-
cundum verba expreſſa Hoſtien. in titu. de
ſponſa. §. quot ſunt ſpecies Didacus. d.
cap. 4. numer. 3. Pariſi. d. conſil. 60. num.
48. Bero. d. quæſtio. 6. Menoch. d. præ-
ſumptio. 2. numer. 2. cum alijs ſupra cita-
36 tis. Idem † eſt quoties annulus fuiſſet nul-
lis expreſſis verbis mulieri traditus, & in
loco nulla eſt conſuetudo, quę traditionem
annuli quidquam ſignificare diſponat: nam
in hoc caſu nihil importat quoad ſponſa-
lia, nec matrimonium Panormita. in d. cap.
illud de præſumptio. Anton. in d. cap. fina.
numer. 8. Lapp. numer. 5. in d. allegatio.
56. Bero. d. quęſt. 6. Meno. qui alios d. præ-
ſump. 2. num. 6.

37 Protende † regulam primo quoties an-
nulus fuiſſet traditus mulieri à patre abſque
vllo matrimonij apparatu, nec præſente aut
conſentiente filio, tunc nec matrimonium
efficit annuli traditio, ita ſcribit Menoch.
d. præſumptio. 2. numer. 8. ductus authori-
tate Anton. de Butr. in d. cap. fina. num. 8.
Addit ille, & hic caſus apud me nullam ha-
bet dubitationem, imo crediderim, quod ſi
pater tradidiſſet annulum, etiam in ipſo ap-
paratu matrimonij, nihil egiſſet niſi filij
conſenſu tradidiſſet, allegat Præpoſi. in d.
cap. fina. numer. 6. hæc ille, & rectè: nam
expræſſum eſt in cap. 1. §. fina. de deſpon-
ſa. impube. in 6. vt matrimonium ſequa-
38 tur expræſſis à † parentibus verbis, opus fi-
lios fore preſentes etſi taceant, præſumit
enim ius, & filiorum conſenſum tunc affo-
re, quanquam ſecus foret vbi extranei id
facerent: ſolis enim parentibus ius hanc
tribuit prærogatiuam, quę ab innata filio-
rum erga parentes obedientia deſcendit
gloſ. in cap. tuæ de ſponſali. & qui multos
in hanc ſententiam memorat diſerte Dida-
cus in d. cap. 4. numer. 4. aduerſus glo-
ſam communiter confutatam in d. cap. 1.
§. fina. verbo ſponſalia de deſponſa. impu-
be. in 6. Lapp. d. allegatio. 56. numer. 10.
ad medium vbi & Mendoſ. ſub littera P.
ver. parentes & Didacus ſequitur expreſ-
ſim Matien. in gloſ. 1. rubr. titu. 1. lib. 5.
39 ordina. n. 25. & 26. Sic † cõuerſo ordine fi-
lius contrahens matrimonium præſente, &
tacente patre, cenſetur de voluntate patris
contrahere l. in ſponſalibus ff. de ſponſa. l.
ſed ea ff. illo titu. l. ſicut proponis C. de
nup. Viual. in Candela. Aure. titu. de ma-
trimo. quæſtio. 38. qui communem aſſerit
theologorum & canoniſtarum.

Addiderim ipſe, & opinioni Menoch.
idem eſſe, & ſi in loco adeſſet conſuetudo,
qua annuli traditio matrimonium efficeret,
nec enim patris inuito aut abſente filio ſub-
arrhatio prodeſſet, ex his, quę modo dixi.

40 Secundo extende † vt procedat etiam ſi
idem vir abſque vllo matrimonij apparatu
annulum tradidiſſet mulieri, & in eius di-
gito annullari immiſiſſet nullo tractatu ver-
bis, vel ſignis præcedentibus prius. Et ſi
enim Anton. de Butr. relatus à Menoch. d.
preſumpt. num. 9. contrarium aſſerat, & de
veritate dubitet idem Menoch. Ego tamen
non

non dubito ſed omnino falſam aſſertionem
exiſtimo propter eam rationem quam ſcrip-
ſit Menoch. ibi, quia vbi decſt matrimonij
apparatus, videtur potius ſponſaliorum nō-
mine traditus, quam inſtantis matrimonij:
Tum quia cum ſignum ſit æquiuocum, &
aliud quam matrimonium poſſit ſignificare,
matrimonij coniectura ſumi nequit. Tertiò
† quia traditio vel immiſſio annuli impoſ-
41 tare matrimonium non poteſt, niſi verba, aut
ſigna apta præcedant: quemadmodum infra
dicemus.

Extende tertio †, vt nec matrimonium
42 præſumatur quoties vir ſolum defert annu-
lum mulieri, ſed eum non immitit digito
annulari Anton. de Butr. in d. cap. fina. nu. 8.
idem in cap. illud num. 7. de præſump. Are-
tin. in conſ. 13. num. 4. Menoch. d. præſump.
num. 10. cui addendi Bero. in d. quæſt. 6.
num. 5. vbi atteſtatur de communi conſuetu-
dine ita obſeruari Lapp. d. allega. 56. per
totam. Maſcard. d. concluſ. 1020. num. 6.
Sentit Graphi. 2. part. deciſio lib. cap. 18.
num. 49.

43 Extende quarto, † quādo datus fuiſſet, vel
immiſſus annulus, ſtatim poſt dicta verba à
viro mulieri, quę ſponſalia de futuro impor-
tarent, nam eo caſu ſequuta immiſſio an-
nuli non efficeret ſponſalia in matrimonium
tranſire: hic eſt caſus quem decidit Bero. in
44 d. q. 6. Mouetur † ea ratione, quod non ſit
verìſimile vno inſtanti contrahentes ſe vo-
luiſſe corrigere per ſimplicē annuli ſubhar-
rationem ſubſequutā, arg. l. Lucius ad eādē
conditio. & demonſtratio. & cum ſit indi-
ferens actus ille traditionis annuli, & ver-
ba ſint clara & aperta deſignantia ſponſalia
de futuro, in claris opus coniecturis non eſt,
l. continuus §. cum ita de verbo. obliga. l.
ille aut ille §. cum in verbis. de leg. 3. Maxi-
me, quod in illo caſu non erat facta immiſſio
indigito annullari.

45 Extende quinto, † quoties mulier cū vi-
ro habitans geſtat annulum, non tamen con-
ſtat à quo ſit datus vel immiſſus, non enim
tunc delatio annuli facit præſumi matrimo-
nium iuxta Oldra. conſil. 159. num. 6. Iaſ.
in prælud. feudo. num. 12. Menoch. qui eos
refert d. præſumptio. num. 13. & conſil. 199.
46 num. 47. lib. 2. Intellige tamen † quoties
cum hac delatione annuli non concurrerent
alię coniecturę, quemadmodum ex Pariſi.
& Didac. rectè idem Menoch. declarat d.
conſil. 199. num. 52. lib. 2. qui alios recen-
ſet ad hoc inſtitutum, & idem Menoch.
lib. 3. præſumptio. præſumptio. 1. numer.
94. 95.

47 Declara primo † regulam vt intelligatur
quoties verba quæ ante annuli traditionem
vel immiſſionem præcedunt non ſunt apta
eſſe deſignare matrimonium, ſecus vbi eſ-
ſent iuxta gloſ. inſignem in cap. penult. de
de ſponſa. quę expreſſim docet, matrimo-
nium contractum cenſeri, ex eo quod ſe-
mine conſenſum coniugalem exprimente
vir etiam eodem modo reſponderet. quam
gloſ. dixit ibi ſingularem Panorm. in d.
cap. penult. Pariſ. conſil. 55. num. 45. lib.
4. & dicit communem, & receptam Didac.
Couarru. in Epito. ad 4. 2. part. cap. 4. nu.
3. & 4. alios referens. Matien. in gloſ. 1.
rubr. titu. 1. lib. 5. ordinatios num. 14. qui
& communem reperit, & ita intelligendus
Marzar. conſil. 17. num. 3. & id etiam ſeriſ-
bit Bero. in d. quæſt. 6. num. 5. Menoch.
d. præſumptio. num. 4. & in hac ipſa ſpe-
cie conſuluit Lapp. in d. allega. 56. vt col-
ligitur ex numero 17. verſic. ſed quando ſta-
tim: *Sed quando factum (inquit) præcedit ali-
quis tractatus, vel verba de matrimonio con-
trahendo, poſtea ipſum factum eſt ſignum ap-
tum ad matrimonium, & ſubarrhatio ſufficit
ad matrimonium. hac ille.* Mandoſ. ad eum
ſub littera R. qui etiam aſſerit communem
fore citans Barba. conſil. 41. num. 17. lib.
1. & Pariſi. in pleriſque locis, in eandem
conſcendit Maſcard. d. concluſ. 1020. num.
3. ad finem. Et in hunc modum intellige
omnes, qui affirmarunt ſimpliciter ſola an-
nuli immiſſione matrimonium præſumi, alī-
ter male loquerentur vt ſupra animaduer-
ti: & ſic erit intelligendus idem Maſcard.
d. concluſ. num. 18 pro regula conſtituens
annuli ſubarrhationem matrimonium de-
ſignare in eam plures referens authores:
& idem Maſcard. concluſ. 166. numer. 1.
tom. 2.

48 Declara † ſecundo quoties in apparatu
matrimonij traditus fuiſſet annulus præſen-
te Sacerdote ad fores Eccleſiæ adſtanti-
bus multis, tunc ex immiſſione annuli ma-
trimonium præſumitur, ex doctrina An-
ton. de Butr. in d. cap. fina. numer. 8. de
deſponſa. impube. Aretin. conſil. 13. num.
4. Menoch. d. præſumptio. 2. numer. 7. cui
adde Bero. eandem firmantem ſententiam
in d. quæſt. 6. in fina. verbis qui alios re-
fert.

49 Declara † tertio, & ſi verba prolata an-
te traditionem annuli fuiſſent dubia, tum
ſtante apparatu matrimonij traditio illa, &
ſi annulus non immitteretur efficeret præ-
ſumi matrimonium. Ita ſcribit Menoch.
d. præſumptio. numer. 11. verſic. octauus
caſus: *quia inquit immiſſio requiritur, niſi
alijs ſignis præcedentibus vel ſequentibus ſig-
nificari poſſit matrimonium,* citat aliquos *in
hanc ſententiam qui tamen id non dicunt.*

Nam Lapp. non loquitur vbi verba ſunt dubia, tum etiam loquitur in annuli immiſſione, non in ſola traditione, vt ille affirmat expreſſe nu. 3. ibi. Quia idem Matheus ſubarrhauit eandem per annuli immiſſionem, minus etiam in his terminis Bero. quia loquitur de immiſſione annuli in digito annulari: alij vero non tam aperte illius docent opinionẽ, quæ apud me dubia eſt ex regula receptiſſima ſupra tradita, verba ſcilicet apta eſſe oportere clara, & perſpicua: & licet in hac ſpecie militet illa pręſumptio apparatus matrimonij, ex aduerſo militant duæ; ſcilicet verborum inaptitudo, & ſola annuli, ſine immiſſione traditio.

50 Quarto declara † quoties eſſemus in du-
bio caſu an annuli nedum immiſſio; ſed etiã
traditio matrimonium efficeret, hoc enim
caſu pro matrimonio eſt iudicandum cap. fi-
na. de re iudica. vel conſulendus Roma.
Pontifi. cap. 1. de tranſ. Panormita. in d. cap.
fina. ad finem vbi Bur. num. 8. Areti. conſil.
13. num. 4. Menoch. d. præſumpt. num. 22. Et
51 licet hęc etiam traditio poſſet inficiari † ta-
men hodie non procedit attento iure Con-
cilij Tridenti. quinimo in hac ſpecie, & ſi-
milibus eſt iudicandum aduerſus matrimo-
52 nium, niſi vno tantum † caſu, quoties dubi-
taretur an eſſet contractum in facie Eccleſiæ
iuxta formam d. ſacri Concilij quia cum cæ-
tera matrimonia ſint nulla, & irrita pro his
53 ſine dubio iudicandum non eſt, † quemad-
modum etiam ante Concilium Tridenti. vt
dixi ſupra comparatio. 8. & late Maſcard.
tractat. de probatio. part. 2. concluſ. 1023.
num. 10.

54 Probatur autem arrharum, vel annuli traditio in caſibus pręcedentibus ex confeſſione coniugis deferentis, niſi contrarium probaretur teſtibus vel coniecturis quemadmodum explicat Maſcard. tractat. de probatio. part. 1. concluſ. 129. à num. 1. qui videndus.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonia preſumpta omnia Concilio Tridentino ſublata.*

2 *Matrimonium de iure ciuili ex cohabitatione præſumitur.*

3 *Matrimonium de iure ciuili inter impares nõ præſumitur.*

4 *Filij ab imparibus ſuſcepti, non præſumuntur legitimi, nec faciunt deficere conditionem ſi ſine liberis.*

5 *Matrimonia imparia iure ciuili ſublata.*

6 *Senatores eorumq; liberi, abiectas fœminas in vxores accipere interdicebantur.*

7 *Octauianus Auguſtus, patritij generis viris, libertas in vxores ducere permiſſit.*

8 *Iuſtinianus legem Iuliam de nuptijs, Senatorum & libertinarum abrogauit.*

9 *Matrimonium de iure canonico ex cohabitatione non præſumitur, ſed adulterium.*

10 *Matrimonium de iure canonico ex cohabitatione longa non præſumitur.*

11 *Ius canonicum præſumit peccatum.*

12 *Didaci lapſus.*

13 *Initio quod non valet, tractu temporis fauore animæ valere non poteſt.*

14 *Maſcardi conſiliatio.*

15 *Maſcardi conſiliatio reiecta.*

16 *Paritas & imparitas perſonarum de iure canonico non conſideratur.*

17 *Matrimonium præſumitur ex cohabitatione & alijs coniecturis.*

18 *Coniecturæ matrimonij contracti quales reſiſſime.*

19 *Matrimonium ex cohabitatione non præſumitur de iure canonico, filij tamen cenſentur legitimi, & quæ ſit ratio.*

20 *Matrimonium morganatico vſu quale.*

21 *Canonicum ius ciuile corrigens non patitur extentionem.*

22 *Acceſſorium non ſequitur naturam principalis vbi adeſt diuerſa ratio.*

23 *Filij cenſentur legitimi etiam iure canonico ex ſola cohabitatione mortuis parentibus.*

24 *Coniuges in peccato mortuos fuiſſe non præſumitur.*

25 *Cap. lator. extra. qui filij ſint legi. declaratur.*

26 *Matrimonium ex cohabitatione hodierno iure non præſumitur.*

27 ***Probationes coniecturales, ad probandum matrimonium contractum fuiſſe in forma S. C. Tridenti. non ſuſtulit Concilium Tridenti.***

COMPARATIO XII.

PRAESVMPTIONIBVS CONtractus; iuuantur; An ædem ipſæ iure nouo Sacri Conſilij Tridentini vindicent in matrimonio, paucis explicatur.

COMPARATIONE decima ſcripſi, præſumptionibus matrimonium probari ſicut contractus, paucas nunc referam, id ſolum pręſtare conabor, vt ordo deſignat' minime intercindatur: & pręter eas, quas tũc recenſui, hęc ex ordine ſequitur, cohabitatio viri, & mulieris promiſcue viuentium, de qua dixi cõ-
1 parati. 5. ſed nũc pauca de his & alijs: licet †
enim

Digitized by Google

enim, vt nõ ſemel admonui matrimonia prę
ſumpta hodie ſint ſublata, tamẽ quoties du-
bitaretur an eſſet contractum matrimonium
in facie Eccleſiæ iuxta ſacrum decretum vt
quia incendio, bello, vel ruina parrochi liber
foret deperditus, aut mortui fuiſſent teſtes,
& parrochus, vel vnum ex his deficeret, tunc
ad legitimas coniecturas, quæ adiungi poſ-
ſent hodierno iure recurri poſſet. Nã vt in-
fra dicam non ſuſtulit S. Con. probationes,
quę ex coniecturis ſumi poſſunt circa pro-
bationem matrimonij celebrati iuxta illius
formam., & ſolemnitatem, ſicut in terminis
Sa. Concilij annotauit Plot ad Cõcil. Laud.
conſ. 30. & tradit in ſuis reſo. Cance. lib.
3. cap. 11. num. 95. 96. & ſeq.

Huius quæſtionis duplex eſt inſpectio,
prima iuris ciuilis, altera iuris canonici: cir-
ca primam, iure ciuili ex cohabitatione &
2 tractatu ✝ inter pares, & eiuſdem conditio-
3 nis præſumitur matrimoniũ ✝ l. in libere vbi
glo. ff. de rit. nup. glo. in l. in concubinatu ff.
de concubi. & in cap. 1. 30. q. 5. etiam quoad
filiorum legitimationem d. l. in libere In-
nocen. in cap. ex parte de reſtitu. ſpolia. Pa-
nor. Imol. Felin. & alij in cap. illud de præ-
ſump. idem Panorm. in cap. ex tenore. ex qui
filij ſint legi. Lupp. de matrimo. par. 2. num.
12. Roma. ſingul. 446. Alciat. tracta. de præ-
ſump. regu. 2. præſump. 5. à num. 1. Paleot.
tracta. de No. & ſpur. cap. 5. num. 4. Dida. in
Epito. de ſponſa. 2. part. cap. 1. num. 5. Me-
no. tracta. de pręſump. lib. 3. pręſump. 1. nu.
8. Matien. in glo. 1. rubr. tit. 1. lib. 5. ordina.
num. 23. 24. Maſcard. tracta. de probat. tom.
2. concluſ. 1021. num. 5. qui duos alios ad-
duxi, cæteros, qui hic repetendi ſupra com-
para. 5.

4 Hac moti traditione ✝ argumentantur
noſtri, nec matrimonium inter impares de
iure ciuili præſumi, nec filios legitimos cen-
ſeri, vt legitimitate hac conditionem fidei-
commiſſi defficere faciant, quoties ſine filijs
legitimis & naturalibus conditio per teſta-
torem ſcripta eſt, & quoties de ſucceſſione
agitur ſicut reſpondit Bald. in l. in libere ff.
de rit. nup. ſupra citata Cagno. in l. ſi qua il-
luſtris num. 12. ad S. C. orficia. & hic Bar-
chinone Celſ. Hugo. conſ. 76. num. 5. Paleot.
tracta. de not. & ſpur. cap. 19. à num. 1. & 2.
latiſſime & erudite Menoch. conſ. 199. num.
49. & toto Concilio Cæpha. 82. num. 62.
63. & ſequen. lib. 1. qui citat Socin. conſ. 39.
num. 1. & Alciat. in tractat. de præſumptio.
præſumptio. 1. regulæ 3. num. 12. Crauet.
conſ. 991. num. 48. lib. 6. adduxi plures alios
in eiſdem terminis loquẽtes ſuperius com.
para. 10. ad finem verſ. Vt autem a diuer-
5 ticulo ✝ ab hac traditione diſſedit hucvſq;
nullus, crediderunt omnes iure ciuili impa-
ria ſublata fuiſſe matrimonia, idque veteri
digeſtorum iure ſtatutum fuiſſe: verum qui-
6 dem lege ✝ enim Iulia Senatores, eorumque
liberi humiles, & abiectas fœminas vxores
accipere interdicebantur l. lege Iulia ff. de
ritu nup. l. humilem C. de inceſ. nup. l. 1. C.
de natura. libe. has autem leges vt Dio. re-
7 fert ✝ Octauianus Auguſtus omnino ſuſtulit.
liberumque fuit maſculis patritij generis,
dum Senatorij ordinis non eſſent, libertas
etiam vxores ducere: ſed & filios legitimos
8 eſſe voluit Iuſtinianus. Tandem ✝ legem Iu-
liam de nuprijs Senatorum, & libertinarum
abrogauit, dedit enim ius connubij viris cla-
riſſimis, vt cum abiectis etiam & viliſſimis
mulieribus, dum dotalia inſtrumenta conſ-
criberent, contrahere poſſent §. quia vero
legem in authen. vt hoc. ma. & aui. authe. ſed
nouo iure & authen. Maximis C. de nup. quo
igitur iure interpretes noſtri crediderint iu-
re ciuili interdictas fuiſſe inter impares nup-
tias, certè non video, cum ea quæ adferunt
iura correcta ſint, nec eorum recordatio ex-
tet aliqua.

9 Altera eſt iuris ✝ canonici, eo attẽto ex cõ-
habitatione, & tractatu matrimonium nuſ-
quam præſumitur ſed adulterium potius gloſ.
in cap. 1. 30. q. 5. Panor. Felin. & poſteriores
in d. cap. illud de pręſump. Menoch. d. præ-
ſump. l. 3. num. 69. Maſcard. d. conclu. 121.
à num. 1. quibus addendi alij, quos ad hoc
inſtitutum receuſui in compara. 10. Vbi &
rationem vnam huius ſententiæ pręter alios
adduxi. Mohe. deciſio. 281. qui fil. ſint legi.
Monal. conſ. 112. lib. 1. num. 34.

10 Extende regulam ✝ etiam ſi habitatio lõ-
ga foret decenij & vltra, quia quoad coha-
bitantes non præſumitur matrimonium etiã
inter pares, & eiuſdem conditionis iure ca-
11 nonico, ſed potius ✝ adulterium, eadẽ enim
ratio in hoc caſu militat, quæ in eo, cum ma-
trimonium recens eſt; & quãdo ius hoc pec-
catum præſumit vt d. compara. 10. dixi, an-
cto tempore, augeri magis peccatum nõ du-
bium eſt cap. fina. de confite. conſequenter
lapſu illius temporis matrimonium præſu-
mi non poteſt, Innocent. in cap. ex parte
de reſtit. ſpolia. Panormita. Imol. Felin.
in d. cap. illud de præſumpt. Cæphal. con-
ſil. 435. num. 64. lib. 3. Paleot. tracta. de
not. & ſpur. cap. 19. à num. 1. vſq; ad finem
recenſet multos Maſcard. d. concluſ. 1021.
nu. 2. Menoch. conſ. 199. num. 48. lib. 2. quæ
12 proculdubio communis eſt: Et ſi ✝ inſtante.
Dida. in Epito. ad. 4. 2. par. cap. 1. nu. 5. affir-
mauerit lapſu decenij, etiam inter ipſos cõ-
trahentes matrimonium pręſumi, quam ſe-
quitur Matien. in gloſ. 1. rubr. titu. 1. lib. 5.

13 ordinatio.nu.23.24. quod † enim ab initio
non valet, tractu temporis legitimum effici
non poteſt.regu.quod abinitio de regu. iur.
maxime in materia peccati, & vbi de animę
fauore agitur vt illi aduertunt,& ſic expreſ-
ſim Rota.Roma.iudicauit deciſio 470. n.4.
in 1.par.deciſio.nouiſſima.& deciſio.65.à n.
1.in prima parte deciſio.66.par.3.nu.1.quæ
conformes concludunt quoad ipſos coniu-
ges:ex longa habitatione non pręſumi con-
iugium legitimum,niſi vt modo dicemus de
filiorum legitimatione ageretur, quo caſu
alijs concurrentibus matrimonium pręſumi
poteſt.

14 Et quanquã † aduerſus ſuperiorem ſen-
tentiam tenuerint aliqui,quos ad concordiã
reducere voluit diſtinguendo Maſcar.d.con-
clu.nu.3.quod vbi præceſſerunt ſponſalia &
ſequuta fuit cohabitatio longa;eo caſu præ-
ſumitur matrimoniũ, ſin minus ſecus:hæc ta-
15 men † non placet,quia illo iure proculdubio
ex copula ſequẽti poſt cõtracta ſponſalia ma
trimonium contrahebatur c.is qui fidem de
ſponſa.cum ſimi. etiã ſi nec longa habitatio
foret inter eos quemadmodum Panor.& alij
in d.c.is qui fidem fatentur. Neq; Cæpha.&
Maſcard.citatus hoc dicit ſed ſimpliciter fa-
tetur conſ.239. nu.11. ex contractu ſponſa-
liorum præcedẽti & ſequuta cohabitatione
16 præſumi matrimonium. Præterea † de iure
canonico parum aut nihil conſideranda eſt
paritas vel imparitas perſonarum vt aſſerit
noſter Celſus Hugo. conſ.73. num.5.quem
etiam refert in id Meno.d.præſump.1.num.
72. Addo ipſe nec de iure ciuili nouiſſimo
quemadmodum ſupra oſtendi & latius infra
comparatio.18.

17 Limita primo regulam † non procedere
concurrentibus alijs pręter ſolam habitatio-
nem cõiecturis,quia tunc quoad filios etiam
de iure canonico pręſumitur matrimonium
pręceſſiſſe,iuxta communem omniũ ſenten-
tiam in c.lator qui fi.ſint legi. Feli. & alij in
d.c.illud de præſum.Alcia.tract.de præſum.
regu.1.præſum.41.à n.1.& pręſum.2.n.1.&
ſequen.Granma.conſ.26.n.9.10.Dida.in d.
c.1.n.5.Matien.in d.glo.1.n.23.24.Paleot.
in tract.de not.& ſpur.c.19.nu.9.Maſcar.d.
conclu.1021.nu.7.Meno.qui alios plures d.
pręſum.1.à n.71.& d.conſ.199.à n.48.Cæ-
pha.qui aliquos recenſet conſ.435.n.48.cũ
ſequen.multis li.3.adde dictas deciſio.Rotę
nouiſſimas.deciſio.69.à num.1.& 470.num.
4. 1.part. in nouiſſi.deciſi.56.part.3. nu.1.

18 Coniecturæ † autem quales ſunt,& quan-
tę,ne rem millies actam agere videatur, vi-
dendus Socin.qui aliquas conſ. 39. num. 4.
lib.1.Paleot.qui quinq; d.cap.19.nu.9.Ele-
ganter Cępha.qui 14.adducit d. conſ.435.
num.48.cum ſequen.lib.3.Celſus Hugo.qui
quaſdam d.conſ.73.Alcia.d.pręſum.5.regu.
2.aliqua Pereg.tracta. de fidei.art.24.num.
53.& Cæphali. coniecturas denuo cum alijs
pertractat Menoch.d.conſ.199.qui & docet
ibi quemadmodum ſingulæ obijci, & dilui
poſſint,quod antea Cępha.præſtitit d.conſ.
435.& conſ.82.lib.1.toto conſilio. Eaſdem
coniecturas ſuſcitat de his diſſerens prolixe
idem Menoch. d.præſump.1. à num.70.præ
Deciſio nouiſſima Rotæ Roma.quæ octo re-
ſert d.deciſio.69. 1.part. Monal. conſ.121.
num.34.lib.1.Peregrin.conſ.91.nu.9.lib.2.
19 Nec † quemquam mirari oportet cur tam
varie iure canonico fuerit ſtatutum, præſu-
mit adulterium potius quam matrimonium
inter eoſdem cohabitantes,tamen filios iu-
dicat eſſe legitimos, & ex legitimo matri-
monio natos, quaſi vna & eadem res poſſit
diuerſo iure cenſeri, aduerſus eaque noſtri
legumlatores docuerunt in l. eum qui edes
cum ſimilibus ff.de vſucap.Nam eadem res
ad diuerſa relata, poteſt diuerſo iure cẽſeri,
quemadmodum Iaſſ.ſcribit in l.1.§.hoc au-
tem num.16.ff.ad S.C.Trebellia.nam & qui
curię offertur,filius legitimus tantum ratio-
ne parentum efficitur,non vero agnatorum l.
communium C.de natura.liber.& Principis
reſcripto poteſt quis quoad aliquas perſonas
emancipari, quoad alias minime l.ſi ab eo
20 C. de legi. here. Et contrahens † pater ma-
trimonium morganico vſu, quoad res quaſ-
dam filios legitimos procreat, quoad feuda
vero ſibi ſunt veluti nothi, & ſpurij omnino
incapaces cap.1.de filijs natis ex. matrimo.
ad morga. contract. ſed & cum ius canonicũ
cohabitantes coniuges eſſe non credat,quod
in materia peccati tutior ſit pars eligenda vt
dixi ſupra,quę ratio quoad virum & mulierẽ
21 non etiam quoad filios vindicat.Ius † planè
canonicum ciuile corrigens extendi nequit,
niſi quatenus ratio ipſa oſtendit ad tex.in l.
adigere §. quamuis de iure. patro. cap. cum
ceſſante de appella. atque ex his conſtat aliã
in parentibus, alteram in filijs, & ſi acceſ-
22 ſorijs rationem militare, † quo caſu acceſ-
ſorium principalis naturam non ſequitur l.
& ſi is cum vulga. C. de prædijs mino. Al-
ciat. d. tractat. de pręſumpt. regu. 2. pre-
ſump.5.num.2.& qui eum ſequitur Meno.d.
præſum,1.num.79.

23 Limita ſecundo † quoties parentes eſſent
mortui,& de filiorum legitimatione agere-
tur,nam & hoc caſu iure canonico matrimo-
nium præceſiſſe præſumitur inter cohabitan-
tes,iuxta glo.inſignem in d.c.lator ex.qui fi-
lij ſint legitimi vbi Panor.Feli.in c.per tuas
de proba.Deci.in ca.Eccleſia ſanctæ Mariæ
num.39.de conſti.Curti.& alij à Dida.relati

ni

in d.c.1.nu.5.Meno.d. præſump.num.77. ij omnes mouentur authoritate tex. in d.c.latot.qui tamẽ vt opinatur Dida.non probat, *quoniam inquit in eo cap. filius communi opinione reputabatur legitimus*, cui adhæret Me
24 no.ſupra ſubdit validiorem eſſe rationem † quod præſumendum non ſit coniuges præmortuos, in peccato mori voluiſſe, & ideo contraxiſſe præſumantur matrimonium. Ego
25 autem † filium in d.c. fuiſſe legitimum creditum ex cohabitatione video, & alijs côiectutis legitimis, quæ onus probandi contrarium in aduerſarium tranſtulerunt, quemadmodum glo. declarat & ſi expreſſim de cohabitatione non loquatur in d.c. verbo probare legitime: *credebatur enim (inquit) vxor eo mortuo, vxor autẽ cohabitation & alijs coniecturis præſumitur* quemadmodum dixim' ab alijs millies.

Quale autem ius ciuile an canonicum in his quæ intereſſe differunt ſeruandũ ſit Meno.docet ſupra.num.78.

26 Hodierno iure † cohabitatio efficere nequit matrimoniũ, nouus enim conſenſus requiritur & forma Concilij, Spin.tract.de teſta.glo.15.n.61.poſt prin. Matien. in glo.1 rub.tit.1.li.5.ordina.n.53.54.& ſequen.

27 Non tamen † ſuſtulit S. C. probationes etiam coniecturales quibus matrimoniũ côtractum fuiſſe in forma illius, probaretur ſicuti erudite & vere reſpondit Monal. conſ. 61.nu.5.& conſ.154.num.7.lib.2.

SVMMARIVM.

1 *Dominia rerum traditionibus transferuntur.*
2 *Traditio nuda non transfert dominium.*
3 *Inuecta & traducta in domum conductã cenſetur tacite hypothecata.*
4 *Traditio ſponſæ poſt contracta ſponſalia matrimonium efficit.*
5 *Traductio ſponſæ à viro facta, adimplendæ promiſſionis præcedẽtis cauſa facta cẽſetur.*
6 *Traductio ſponſæ ad domũ mariti iure canonico matrimonium non efficit.*
7 *Traductio ſponſæ ad domũ mariti iure nouo Concilij Tridentini matrimoniũ non facit.*
8 *Traductio ſponſæ cum ſolemni apparatu matrimonium faciebat iure veteri canonico.*
9 *Traductio ſponſæ vbi dubitaretur an ſponſalia de præſenti vel de futuro præceſſiſſent inducit præſumptionem ſponſaliorũ de præſenti.*
10 *Menochij opinio reprobata.*
11 *Traductione ſponſæ non adquiri marito quaſi poſſeſſionem matrimonij.*
12 *Traductio ſponſæ adſtante paritate probationem inducit præſumptionem ſponſaliorum.*
13 *Menochij ratio confutatur.*
14 *Separatio thori fieri poterat iure veteri canonico vbi contrahebatur matrimonium clãdeſtinum.*
15 *Turpitudinem ſuam allegare quis poteſt fauore animæ.*
16 *L.quoties C. de rei vendicatio. an procedat in matrimonio.*
17 *Res poſteriori tradita fit illius.*
18 *Matrimonium contractus eſt, & aſſimilatur plurimum emptioni & venditioni.*
19 *Matrimonium verum Sacramentum.*
20 *Ius pleniſſimum in ſpiritualibus ex ſolo titulo ſine traditione transfertur.*
21 *Actus primus præfertur ſecundo in ſpiritualibus licet in eo interueniat traditio.*
22 *Barboſæ opinio aduerſus communem.*
23 *Offerens ſe Deo, dominium ex ſola oblatione in Deum non transfert.*
24 *Papa licet nequeat detrahere materiæ Sacramentorum poteſt tamen in Sacramento matrimonij quia contractus habilitare vel inhabilitare perſonas contrahentium.*
25 *Traditione corporum dominium in matrimonio transfertur.*
26 *Votum ſolemne an vinculum matrimonij dirimat.*
27 *Votum ſimplex non dirimit matrimonium ratum.*
28 *Matien. conſideratio ad legem quoties in matrimonio rato non conſumato.*
29 *Opinio communis defenditur ab impugnationibus Barboſæ & aliorum.*
30 *Profeſſio tacite fieri poteſt.*
31 *Res ſpirituales tradi, impropriè dicitur.*
32 *Seruitutes impropriè traduntur.*
33 *Vouens magis reſignare voluntatem in ſuperiorem dici debet quam ſe tradere.*
34 *Voluntas in alterius conferri poteſt arbitrium.*
35 *Traditio quod facit in rebus profanis, idem operatur titulus in ſpiritualibus.*
36 *Barboſæ conſideratio ad cap. ſi tibi abſenti reiecta.*
37 *Titulus traditionis loco eſt in beneficialibus.*
38 *Barboſæ ratio euerſa.*
39 *Matrimonium vbi conſideratur tanquam contractus & tanquam Sacramentum, præualet vt Sacramentum.*
40 *Cauſa potentior vbiq. præualet.*
41 *Traditio in matrimonio de præſenti facta cenſetur.*
42 *Primum matrimonium de præſenti præfertur ſecundo licet in eo interueniat copula carnalis.*
43 *Matrimonium verum non requirit copulam.*
44 *Barboſ. ſolutio ſublata.*
45 *Maritus contrahendo matrimonium de præſenti voluntatis dominium perdit.*

46 *Barboſ. ſolutio labefactatur.*
47 *Communis opinio ſuſtinetur, titulum in ſpiri-
tualibus pro traditione eſſe.*
48 *Titulus in matrimonio cauſatur ex conſenſu
& verbis de præſenti.*

COMPARATIO. XIII.

*TRDITIONIBVS RERVM
transferri dominia, An ſponſæ traditio
à ſeipſa vel parentibus facta matrimo-
nium inducat, Et quid iure nouo Conci-
lij Tridentini, non inſubtiliter decla-
ratur.*

1 SICVT ✝ in contractibus do-
minia rerum traditionibus trãſ-
feruntur l. traditionibus C. de
2 pact. quæ nudæ ✝ eſſe nequeunt
ſed ob cauſam, & titulo aliquo
præcedente adiectæ l. nunquam nuda ff. de
acquiren. rer. domi. §. per traditionem inſtit
de rer. diui. vbi gloſ. Angel. & Porti. Barto. &
3 poſteriores in d. l. traditionibus: ſicut ✝ etiã
inuecta, & traducta in domum conductam,
cẽſetur tacita pactione hypothecata l. item
quia ff. de pact. l. certi iuris C. de loca. §. item
ſeruiana vbi glo. & omnes de actio. Sic poſt
4 ✝ contracta ſponſalia ſponſæ traditio, & ad
domum ſponſi traductio matrimonium effi-
5 cit: quod ✝ veriſimile ſit traductionem hanc
ſponte à viro perficiendæ ſpõſionis præce-
dentis cauſa celebratum, ob idq. matrimo-
nium perfectum l. mulierem ff. de rit. nupti.
vbi glo. & altera in l. ſi cui fuerit de condi. &
demonſt. vbi Bart. & Caſtren. Bald. & Sali-
cet. in l. cum te. C. de donat. ante nup. Socin.
num. 3. in d. l. ſi cui fuerit Deci. in cap. iura-
uit, de proba. poſt Ioan. Andre. in cap. fina.
de ſponſa. Panorm. Anto. de Butr. Calder. &
Præpoſi. ibidem Dida. in epito. de ſponſa. 1.
part. cap. 4. §. 2. num. 1. qui alios. Paleo. tra-
cta. de not. & ſpur. cap. 19. nu. 6. Bal. Nouel.
tracta. de do. part. 11. ſecun. mem. num. 18.
Phanu. de Phanu. tracta. de dote. glo. 2. num.
46. 47. 48. Carre. tract. de ſponſa. cap. 13. ad
finem. Menoch. tract. de præſump. lib. 3. prę-
ſump. 1. num. 55. Maſcar. tract. de probatio.
2. tom. concluſ. 1028. num. 1. cum ſequent.
Spi. tracta. de teſta. glo. 15. nu. 65. qui Palati.
& paucos quoſdam memorat. And. Gail. ſed
is obiter lib. obſeruationum 2. obſeruatio.
80. num. 11. ad medium Brunel. tracta. de
ſponſa. concluſ. 12. nu. 4. Marc. deciſio. Del-
phina. 704. num. 5. par. 1.
6 Procedit ✝ hæc communis opinio de iure
ciuili non canonico, nam cum nec ex cohabi-
tatione ius hoc præſumat matrimonium qui
eſt actus magis intrinſecus, nec ex niſu copu-
læ carnalis, vt ſuo loco dicetur, multo minus
ex. traductione. quo circa hæc pręſumptio
non recipitur Panorm. Anto. Cald. Prępo. &
cęteri in d. cap. fina. Aretin. conſ. 142. nu. 6.
Dida. ex alijs d. §. 2. num. 1. & 2. Menoch. d.
pręſump. num. 56. Maſcard. d. concluſ. 2028.
num. 2. Carreri. tracta. de ſponſa. d. cap. 13.
in fin. Brunel. d. conclu. 12. nu. 4. Andr. Gail.
lib. 2. obſerua. obſerua. 80. num. 4.
7 Et multo ✝ magis procedit hodie ſine du-
bio attento Concilio Tridentino, quo niſi
in traductione ipſa, nouus conſenſus coram
parocho & teſtibus exprimatur, nihil tradu-
ctio efficeret. Spin. in d. glo. 15. nu. 65. verſi.
ſic etiam dicendum Matien. in glo. 1. rub. tit.
1. lib. 5. ordina. num. 55. 56. & ſequen.
8 Declara regulam ✝ iuris antiqui duobus
modis. primo quoties traductio fuiſſet facta
cum ſolemni apparatu, quem ſolent contra-
hentes publice celebrare, tunc enim & iure
veteri canonico præſumebatur matrimoniũ
Panor. in cap. ex parte num. 26. de reſti. ſpo-
lia. argumento tex. in cap. vidua de regular.
Dida. qui alios d. §. 2. Brunel. d. conclu. Maſ-
card. & Meno. ſupra relati.
9 Declara ✝ ſecundo aditante hinc inde ma-
ximo dubio, an ſponſalia de præſenti, an de
futuro præceſſerint, nam ex traductione ſe-
quta pręſumi poteſt ſponſalia præcedentia
fuiſſe de præſenti, & à nouo traductionis ac-
tu, denuo conſenſum ſuperueniſſe ita Dida.
ſupra authoritate Bal. & Salice. in l. cum te.
C. de donat. ante nup. ſequitur Maſcard. d.
10 conclu. num. 5. Diſplicet ✝ ſententia Meno.
ſupra quoad ius canonicum, *quia inquit ſi eo
iure non præſumitur matrimonium ex tradu-
ctione quoties conſtat preceſſiſſe ſponſalia de
futuro, quanto minus quando eſt dubium.* Ad-
dit ex ſententia Panor. in cap. ex parte num.
11 25. de reſti. ſpolia. ✝ per hanc traductionem
non adquiri marito quaſi poſſeſſionem ma-
trimonij quoad effectum, vt mulier a viro
abducta ei ſit reſtituenda.
12 Quibus ✝ non obſtantibus ab opinione
Dida. non eſt recedendum nam quoties du-
bium eſt an pręceſſerint ſponſalia de futuro
an de præſenti, ex traductione ſatis conſtat
fuiſſe de præſenti ſtante paritate probatio-
num, quo caſu in dubio eſt pro matrimonio
iudicandum cap. fina. cum ſimilibus de re iu-
13 dica. Nec ✝ obſtat altera ratio quę magis vr-
get; nam & ſi viro repetenti eo caſu non de-
tur reſtitutio, eſt ideo quia ad hoc vt eo iure
daretur, requirebatur contracta fuiſſe ſpon-
ſalia publice, & non clandeſtine in facie Ec-
cleſię cap. ex tranſmiſſa cap. ex conqueſtio-
ne de reſtitu. ſpolia. alias matrimonium erat
clandeſtinum cap. fina. de clandeſ. deſponſa.

Et

14 Et † eo caſu ius canonicum denegabat reſti-
tutionem:quinimo in pœnam ſic contrahen-
tium quia contra interdictum Eccleſiæ, fieri
15 poterat ſeparatio, & pars † conuenta quæ
pro reſtitutione conuenitur allegans clãde-
ſtinitatem etſi turpitudinem ſuam, quia agi-
tur de fauore animæ auditur.ca.lator.ca. te-
nor de re iudica. ita expreſſim declarat Bru
nel.tract.de ſponſa.conclu.12.nu.4. ad finẽ.
16 Cæterum † nunc quærendum eſt, an regu-
la l.quoties C.de rei vendicatio.procedat in
matrimonio. Exemplum ſit in cap.fin. ex.de
ſponſa duo. vbi matrimonium de præſenti
prius contractum, præfertur, 2.carnali copu-
la conſumato ad idem tex.in cap. ſi inter de
ſponſal.cap.fina.27. q. 2. Deci.in l.nuptias
nu.2.& ſequen.de reg.iur.& conſ.603.nu.5.
Dida.in epito.2.par.§.3. nu.5. quoniam ex
17 aduerſo militat regula d.l.quoties † vbi etſi
alicui res prius vendita ſit, ſi tamen poſt alte
ri vendita & tradita ſit, ſecundus priori præ-
ferendus eſt, quam difficultatem præſenſit
glo.in d.c.fin.in glo.1.vbi Præpoſi. nu.3. nõ
nullas refert doctorum opiniones. Matien.
in glo.rubr.li.titu.1.li.5.titu.70. Barboſ. in
rubr.ff.ſol.matri.2.par.nu.82.ad finem.
18 Et auget difficultatem quoniam, & matri
monium cum ſit cõtractus vt multis relatis
dixi in præfation.huius tracta.in fine: & ne-
dum contractus, ſed aſſimiletur magis em-
ptioni & venditioni, vt ibidem dixi, & d. l.
quoties loquatur proprie in venditione, con-
ſequens videtur diſpoſitionem d.c. fina. vix
poſſe ſuſtineri: huic obiecto multipliciter
reſpondent interpretes noſtri, ſed Panormi.
19 frequentius approbatur, † is in d.ca.fina.de
ſpon.duo.reſpondit quod matrimoniũ qua-
tenus ſacramẽtum eſt quid ſpirituale a cœlo
dimiſſum. Clemen.diſpendioſam de Iudi.&
verum ſacramentum a Chriſto Domino in-
ſtitutum, vt non ſemel in hoc tracta. dixi; &
de fide eſſe ſtatuit ſacrum Concilium Trid.
de matrimo.ſeſſio.24.cano.1.
20 Atqui † in ſpiritualibus ex ſolo titulo ſine
traditione transfertur pleniſſimum ius.cap.
ſi tibi abſenti de præben.in 6. inde fit vt in
21 ſpiritualibus, † primus actus. 2. præferatur,
licet in ſecundo interueniat traditio cap. ſu-
geſtum vbi Panor. nu.1.de iur. patro. Marc.
deciſio.744.nu.7.2.par.Burſa.conſ.270.nu.
22.lib.2.aſſerit receptam Dida.lib.reſolut.
3.cap.16.nu.1.Barboſ. vbi ſupra nu.83.qui-
bus addendi Iaſ.in d.l.quoties, & in l. fina.
nu.29.C.de ſacro.Eccleſ.Pariſi.conſ. 77. nu.
2.& 6.lib.1.
22 Communem † hanc opinionem & diſtin
ctionem improbat Barboſ. vbi ſupra quia
inquit neq. in ſpiritualibus recedi debet a
23 diſpoſitione d.l.quoties, & ideo † ſubiũgit,
ſi quiſpiã ſe Deo offerat, nõ tamẽ ſui ipſius
dominium in Deum transfert niſi ſe tradat,
& ſit qui Dei nomine ſolenniter recipiat
cap.1.de voto lib.6.ad finem vbi Domi. ra-
tionem reddit, & duas alteras Sot.de ius. &
iur.lib.7.quæſt.2.articu.5.colum. 3. Neque
obſtare dicit tex.in d.ca.ſi tibi abſenti quo-
niam loquitur in beneficij collatione perquã
non transfertur dominium, quod ſemper re
manet apud Chriſtum §.nullius cum glo. in.
ſtit. de rerũ diui. Addit extremo, quod etſi
traditio communis recipi poſſit in cæteris
ſpiritualibus, tamẽ in matrimonio minime,
licet enim ſit ſacramentum, accedit tamen
24 humanis contractibus plurimum, † & ideo
licet Papa non poſſit ſubtrahere vel detra-
here materiæ aliorum ſacramentorum, po-
teſt tamen ſacramento matrimonij habili
tando vel inhabilitando perſonas, quia ſit
contractus, ca.ſuper eo de cogna.ſpiritu. ca
non debet de conſan.& affinita. & dixi fuſe
hoc libro compara.19.verſ.Vt igitur ſæpius
leges.
25 Concludit tandem, † quod vt dominium
corporis transferatur in matrimonio, tradi-
tio interuenire debet, quæ & in alijs exigitur
contractibus: quod ſatis ſuadere dixit tex.in
ca.ad finem ex.deſponſa.duo.& ca.fina. 27.
q.2.& poſt Thom.& alios idem cenſet Dida.
in Epito.deſponſa.2.par.c.7.§.4.nu. 8. dum
docet, ideo matrimoniũ copula carnali con-
ſumatum nõ diſolui per votum ſolemne re-
ligionis, quia interueniente copula interue-
nit etiam corporum traditio cap.cum ſocie-
tas.cap.inſtitutum eſt 27.q.2.citat Medi. de
reſti.q.3.conclu.8. ad 3. Soto de ius. & iur.
lib.7.q.2.art.5.colli.1.
26 Auget magis † difficultatem vltra ea quæ
Barbos.ſupra, quoniam in eo articulo an vo
tum ſolemne dirimat vinculum matrimonij
27 rati & non conſumati, non † tamen ſimplex:
ea per theologos & canonici iuris interpre-
tes ratio diuerſitatis aſsignari ſolet quod
per votum ſolemne fit realis perſonæ vouẽ-
tis traditio, per ſimplex minime, in quo nu-
da tantum promiſsio, ſine traditione eſt: vn-
de cũ ſolemniter vouens ſe ipſum Deo tra-
dat, à ſe abdicando ius vxorem ducendi, &
propriam poſsidendi quam non cognouit,
ideo efficitur vt vinculum matrimonij & nõ
conſumati actu traditionis fortiori voti ſo-
lemnis, dirimatur in totum, non ſit per votũ
ſimplex caſtitatis quo realis traditio nõ fit,
vt explicant D.Tho.Paluda.Fortunius. Ca-
tharin.Caieta.Dida.Medi.Sor. & alij quos
refert Matien.in glo.1.rubr.tit.1.lib. 5. or-
28 dina.n.70.71. Vnde † intulit idem Matien.
quod hac etiam ratione procedit diſpoſitio
d.l.quoties vt ille potior ſit in dominio cui
prius

prius res tradita eſt, licet alius in titulo prę-
uenerit, donec tamen non traditur rei illius
non admittitur dominium l. traditionibus
C. de pact. §. per traditionem de rerum diui-
ſi. quare & in caſu d. c. fina. ex de ſponſa. duo-
rum videretur ſecundum matrimonium car-
nali copula conſumatum, & veluti corporum
traditione priori præferendum.
29 His tamen † non obſtantibus à communi
opinione & d. cap. fina. intellectu recedendũ
non videtur: Neq; obſtant quę Barbo. in cõ-
trarium adduxit: in primis tex. in d. cap. 1. ad
fin. de vo. & ea quę ex alijs ſupra de voto ſo-
lemni dixi: quoniam etſi videam Theologos
ſimul, & noſtros affirmare in voto ſolemni
ſeipſum vouentem tradere in manus reci-
pientis profeſſionem, ſimiliter & idem di-
xerint in eo, qui copula carnali cõſumat ma-
trimonium, hęc certè impropria traditio eſt,
& longe diſtat ab ea de qua loquitur. tex. in
d. l. quoties. & d. l. traditionibus: quę loquun-
tur in traditione rei, quę ita traditur vt nuſ-
quam ab eo qui tradit poſſideri poſſit, tota
eius cui traditur dominio, & poſſeſſione af-
fecta. At qui vouet non tam præſſe ſeipſum
tradit quin non idem ipſe apud ſe remaneat,
& ſi voluntas tota in recipientem Dei loco
30 profeſſionem trãsferatur † quę & tacite fieri
poteſt ſuſcipiendo habitum profeſſorum, &
alijs modis quos glo. in d. cap. 1. & doctores
explicant.
31 Vnde res † ſpirituales in propria locutio
eſt, dicere traditione transferri, quare nec di
ctum cap. 1. de vo. de traditione loquitur.
32 His † ſimile eſt de ſeruitutibus quæ tradi
proprie dici nequeunt, ſed patiẽtia vice tra-
ditionis eſt l. quoties ff. de ſeruit. l. ſeruitu-
tes ff. de ſeruitu. vrban. prędi.
33 Et magis † traditio hęc vouentis, reſigna-
tio voluntatis proprie dici poteſt, in manum
34 & poſſe ſuperioris eam recipientis: ſic † &
apud noſtros dicitur voluntatem in alterius
conferre arbitrium, quando de captatoria a-
gunt inſtitutione. in l. illa & l. captatorias ff.
de hę. inſti. l. captatorias C. de teſta. mili. Vn
35 de † quod efficit traditio in rebus profanis
idem in ſpiritualibus titulus operatur. d. c.
36 ſi tibi abſenti & d. cap. ſugeſtum. Et † diſpli-
cet conſideratio Barboſ. ad tex. in d. cap. ſi
tibi abſenti, quatenus ait tex. loqui in colla-
tione beneficij per quam nõ transfertur do-
minium quod ſemper remanet apud Chriſ-
tum quoniam hęc ratio, quę tamen in ſe ve-
ra eſt, ſi procedere poteſt, idem eſſet dicen-
dum generaliter in quauis collatione ſiue ſit
tradita vel non tradita poſſeſſio, cum dum-
taxat ſolum ius adminiſtrandi transferatur,
vt Barboſ. ait: at hoc dici non poteſt, quia &
inde ſequeretur, poſt legitimam beneficij
collationem, poſſe eundem collatorem alte-
ri conferre idem beneficium, demum alteri
37 & in infinitum cęteris: Vnde ius canonicũ †
ne ſubincerto beneficia eſſent, & ſuam legẽ
haberent ſtatuit, vt titulus loco ſit traditio-
nis, & cui prius collatum is alteri licet colla-
tam & tradita poſſeſſiõ fuerit præferri de-
beat d. cap. ſi tibi abſenti.
38 Neque etiam † placet quod idem Bar-
boſ. dixit ibidem, matrimonium contractũ
fore, & ideo matrimonio accomodari regu-
lam d. l. quoties debere: Nam etſi vera tradi-
39 tio ſit; tamen † vbi inuicem concurrunt con-
tractus matrimonij & Sacramentum, præua-
let cauſa Sacramenti vti ſupernaturalis, &
diuina, cauſę naturali: id eſt contractus ma-
trimonij qui eſt de iure naturali vt dixi cõ-
para. 1. cedit Sacramẽto diuinitus inſtituto.
40 Sicut quando † concurrunt cauſa naturalis
& accidentalis, pręualet in concurſu natura-
lis tanquam fortior l. 3. de tutel. ff. vbi Bar-
to: idem Bart. in l. fina. ff. de offici. pro conſ.
Alciat. in repetition. l. 2. num. 38. de verb.
obliga. Et generaliter potentior cauſa in om
ni diſpoſitione pręualet l. generaliter ff. de
fidei. l. quęritur ff. de ſtatu. homi. ex his com-
munis opinio ab impugnationibus defendi-
tur Barboſ.
Minus placet eiuſdem ſolutio prima ad
41 contrarium d. l. *quoties: † inquit, & ſi docto-
res omnes fateantur per matrimonium de præ-
ſenti contractum non transferri corporum do-
minium, niſi interueniẽte copula, tamen inquit
longe verius eſt in matrimonio de præſenti cẽ-
ſeri interueniſſe traditionem, per quam domi-
nium corporum transfertur ad potentiam co-
pula, vt colligitur ex cap. 1. de ſpon. duo. & ca.
42 fina. 27. q. 2: Vnde † ait ille ſequitur ideo pri-
mum matrimonium de præſenti præferri 2. in
quo interuenit copula, quia ex primo dominiũ
corporis ad potentiam copulæ fuit tranſlatum
in vxorem, ideo non poteſt qui iam ſui corporis
dominus non eſt illud in aliam vxorem tranſ-
ferre ad eandem copulæ potentiam. argu. cap.
quod autem de iu. patro. ideo merito primum
præualere matrimonium debet* hucvſq. ille:
cuius traditio vera nõ eſt, prætérquam enim
quod nullo iure probatur, nec etiam autho-
re; expreſſim aduerſatur communibus theo-
logorũ omnium & canoniſtarũ regulis, quã
nimo & iuribus manifeſtis innumeris diuer-
ſitatem conſtituentibus inter copulam quæ
matrimonium conſumat, & non exiſtentiam
43 illius: † licet enim tunc verum ſit matrimo-
nium non tamen conſumatum, proinde po-
tentia illa in conſideratione non eſt quovſq;
ad actum peruenit, atq. ideo matrimonium
ratum ſed non conſumatum voto ſolemni vt
modo dixi diſſoluitur, quod copula interce-
dente

dente minime fit. Ideo licet ex ſola illa traditione dominium corporum transferatur ad copulam, non tamen actu donec interueniat, licet habitu ſic. Et ita intelligēdus tex. cap.1.in fin.& ca.fina.de ſpon.duo.ca.fin.ad finem 27.q.2.& ita etiā declarandus Domi. de Sot.in 4.diſtincti.73.q.1.artic.5.

44 Secunda † eiuſdem ſolutio eodem modo inuertitur. quia vult ſpeciale eſſe in matrimonio, vt quatenus pertinet ad indiuiduam vitæ conſuetudinem coniuges adinuicem videantur voluntates ſecum transferre, iuxta illud Apoſto.ad Corinth. cap.7. relatum in ca.quidam in fin.de conuerſio.coniuga.& in ca.non debet de conſan.& affini.ſicut inquit ille ſpeciale eſt in eo, vt inuicem coniuges ſuorum corporum dominium transferant:

45 vbi † infert quod cum maritus contrahendo matrimonium de pręſenti non ſit amplius dominus ſuæ voluntatis quatenus ad indiuiduam vitæ conſuetudinem pertinet, contrahendo cum alia non valet matrimoniū propter deficientem conſenſum; vnde nec copula quę poſt ſequitur quidquam valet d.ca. fi. de ſpon.duo.

46 Hæc enim † ſolutio infringitur, quod trāſlatio vel traditio voluntatis per verba de pręſenti, non tam potens eſt, vt illa quę ex actu copulæ oritur: quia duplex hic vinculū adſit, ibi vnum tantum, quod conſideratat omnes relati interpretes. Iaſſ.& alij in d.l.quotiens,& in d.ca.fina.& licet perfectū ſit matrimonium, nihilque ei ad perfectionē deſit vt dixi comparatio.3.non tamen dicitur cō-

47 ſumatum. Verior † igitur ſolutio communis eſt, titulum ſcilicet in ſpiritualibus pro traditione eſſe, atq. ex eo ius pleniſſimū trans-

48 ferri. Titulus † autem in hac ſpecie cauſatur ex conſenſu,& verbis de præſenti inter cōiuges dictis, quib9 matrimonium perficitur. Et cum ſit Sacramentum, & quid ſpirituale hoc ſufficit, licet in profanis reb9 aliud eſſet.

SVMMARIVM.

1 *Infantes contrahere non poſſunt.*

2 *Infantes contrahere non poſſunt matrimoniū*

3 *Pupilli & minores qui ætatem attingunt pubertati proximam, contrahere poſſunt certo modo.*

4 *Minores qui annos excedunt 14. contrahere poſſunt.*

5 *Minores pubertati proximi contrahere matrimonium poſſunt.*

6 *Minor contrahens maior factus alienationem ratam habere poteſt tacite vel expreſſe.*

7 *Ratificatio minoris expreſſe vel tacite fieri pōt.*

8 *Ratificatio minoris ſignis exterioribus fieri poteſt.*

9 *Ratificatio matrimonij à minore facti, ſignis etiam dignoſcitur.*

10 *Ratificatio matrimonij à minore facti, præſumitur, vt peccati præſumptio vitetur.*

11 *Sponſalia ſacro Concilio Tridentino ſublata non fuerunt.*

12 *Sponſalia quot modis contrahantur.*

13 *Sponſalia futurarum nuptiarum repromiſſio dicuntur.*

14 *Sponſus antiquitus ſperatus dicebatur, ſponſa ſperata.*

15 *Nuptiæ præſentis temporis, dicuntur, ſponſalia futuri.*

16 *Nuptiæ præſentis temporis quando ſponſalia efficiant.*

17 *Matrimonium ab impuberibus contractum valet in vim ſponſaliorum.*

18 *Sponſalia quæ re & verbis de futuro contrahantur, ab ætate maioribus.*

19 *Sponſalia re & verbis contracta annuli ſubbarratione an in matrimonium tranſeant.*

20 *Cap. fina. de deſponſa.impube. intellectus communis reiectus.*

21 *Deſpondere propriè quid,*

22 *Proprietas verborum attendenda in dubio.*

23 *Meno. traditio ſubuerſa.*

24 *Verba in potentiori ſignificatu intelligenda.*

25 *Menochij ratio confutatur.*

26 *Significatio potentior à verborum proprietate deſcendit.*

27 *Sponſalia ab ſpondendo dicta.*

28 *Sponſi appellatione maritus non continetur.*

29 *Sponſalia impuberum per verba de futuro cōcipi ſolent.*

30 *Annuli ſubarrhatione conſenſus coniugalis colligitur, cum tunc datur quando matrimonium vere contrahi ſolet.*

31 *Sponſalia de futuro in matrimonium tranſeūt perfecta impuberum ætate ſignis ſuperuenientibus.*

32 *Sponſalia de futuro iuris prouiſione qualia dicuntur.*

33 *Prouiſio hominis fortior prouiſione legis.*

34 *Cap.vni.§.idem quoq. de deſpon.impube.intellectus ex Didaco.*

35 *Cap.vni.§.idem quoq. de deſpon.impube.intellectus authoris.*

36 *Caſus parificati æquali iure terminandi.*

37 *Alius pronomen, ſimilitudinem indicat.*

38 *Sponſalia ab impuberibus contracta, ſignis poſtea emiſſis in matrimonium tranſeunt ætate perfecta.*

39 *Rumi opinio reprobatur, vna cum Dida. Meſcard.& Menochi.*

40 *Intellectus authoris ca. vni. §. idem quoq. de deſponſa.impube.*

41 *Matrimonij materia fauorabilis.*

42 *Sponſalia cōtracta a minoribus ſeptem annis maiori ætate ſuperueniente, ex ſignis in matrimonium nō tranſeunt.*

Sponſalia

43 *Sponſalia a minoribus contracta etiam conſen-*
ſu coram parrocho, & ſolemnitate Concilij
Tridenti. ex ſignis ſuperuenientibus in ma-
trimonium non tranſeunt, niſi nouus con-
ſenſus detur.
44 *Conſenſus præſumptus hodie ſublatus.*

COMPARATIO. XIIII.

MINOR CONTRAHENS ET alienans, quemadmodum maior factus alienationem ratam habere expreſſè & tacitè poteſt; Sic minor ſponſalia contrahens, & ſi non valeant, maior factus, rata ſignis habere poteſt. Et an hodie ex S. Tridentino Concilio.

1 STATVERVNT veteres legu-
latores † infantes contrahere nō
poſſe, *quia huius ætatis (vt Iuſti-*
nianus ait) aut qui ei proximus
eſt, non multum a furioſo diſtat:
nullum enim hi habent intellectum §. *pupillus*
inſt. de inuti. ſtipula. in princi. inſtit. de au-
2 *thorita.* tuto. † ita factum vt huius ætatis
matrimonium cōtrahere eadem ratione ne-
queant l. in ſponſalibus ff. de ſponſa. cap.
continebatur cap. atteſtationes de deſpon.
impub. cap. vni. de deſpon. impub. in 6. Por-
3 ro. † pupilli, qui ſcilicet ætatem pertingunt
pubertati proximam, qui aliquale habent
animi iudicium poſſunt contrahere, vel pa-
tre, aut tutore authore, vel ſine eis, dum ad
vtilitatem & proprium eorum commodum
contrahant d. §. pupillus. & §. item inutilis
vbi glo. inſt. de inutil. ſtipula. l. contra iuris ff.
de pact. l. in negotijs l. pupillum qui proxi-
mus, & vbique Deci. & Cagno. de reg. iur.
4 Atq. magis ij qui annos excedūt quatuor-
decim † quos minores vſque ad vigeſimum
quintum annum leges dixerunt toto. titu. ff.
de minor. recte itaq. contrahunt, & obligā-
tur. l. tam ex contractibus ff. de iudi. l. filius
familias in 2. ff. de actio. & obliga. l. quoties
ff. de noxa. actio. quamquam his iura diuerſi
modè ſubueniant, ſi læſi fuerint, vel Senatus
conſulto Macedoniano, qui patrem habeant
l. 1. & toto titu. ff. ad S. C. Macedonianum;
aut ſi caruerint reſtitutione in integrum im-
plorata l. 1. cum alijs ff. de mino. vel etiam
tunc cum tutoris & curatoris poteſtatem ex-
5 perirētur. Iure † canonico pubertati proximi
matrimonium etiam cōtrahere poſſunt, atq.
magis poſt eam ætatem d. cap. 1. de deſpon.
6 impube. lib. 6. Sanè † quoties minor con-
trahit ſi maior factus venditionem, aliena-
tionem, ſeu contractum ratum habuerit, ne-
quit poſtea reſtitui l. fina. C. ſi maior factus
aliena. ra. habere. vbi glo. Bart. Bal. Salicet.
Bero. queſt. 44. num. 5. Caual. tracta. de tuto.
& curat. num. 146. Menoch. qui alibs tracta.
de recupe. poſſeſſi. remedio 15 num. 158.
7 Que † ratificatio expræſsè, & tacitè fieri
poteſt: de expræſſa nulla dubitatio eſt l. 1. §.
1. vbi glo. in verbo comprobauerit ff. de mi-
nor. l. 2. C. ſi maior fact. alie. ra. habu. tacitè
vero fit, vel per lapſum decem annorum in-
ter præſentes, aut 20. inter abſentes, quoties
alienatio titulo lucratiuo facta fuit, & in one-
roſis, lapſu quinquennij d. l. fin. & omnes ſu-
pra citati.
8 Et quemadmodum † ſignis exterioribus
minor maior factus ſibi præiudicant; & ne-
quit contractum irritare quoties ſigna hæc
citra aprobationem illius fieri nequeunt, aut
in minori, qui damnoſam, dum minor erat
hæreditatem adiuit, & maior factus debito-
rum nomina exigit, aut credita ſoluit hære-
ditatis l. 3. §. ſcio. ff. de minor. de cuius intel-
lectu latiſſimè differit idem Caualca. qui vi-
dendus in d. tractatu à num. 75. vſque ad
nu. 77. & nouiſſimè Sfor. Odd. vir certè eru-
ditiſſimus tracta. de reſtitu. in integ. par. 1.
9 q. 25. artic. 5. & 6. Sic † in matrimonio, nam
ſponſalibus contractis inter impuberes, aut
puberem & impuberē, quæ de pręſenti men-
te, & verbis contracta, iuris interpretatione
de futuro eſſe intelliguntur, ætate perfecta
adueniente, apta ad contrahendum matri-
monium ſi nihil dictū ſit, ſed oſcula ſequan-
tur; nixus copulę, muneta, amplexus, tacitè
10 cenſentur matrimonium contrahere: quod †
niſi citra ius & matrimonij titulum (vt pec-
cati pręſumptionem ſubmoueamus) fieri
nequeant glo. & tex. ſic communiter intelle-
ctus in d. cap. 1. §. 1. de deſpon. impube. in 6.
vbi poſt Ioan. Andre. Gemi. Fran. & An-
charra. docent: inducitur enim, vt illi aiunt,
ex perſeuerantia conſenſus. Reſpōdit Ruin.
conſ. 51. num. 5. & 6. communem dicens Di-
da. qui alios etſi is impugnet in Epito. ad 4.
par. 1. §. 2. num. 4. Fran. Mar. deciſio. 704.
num. 2. 1. part. Corſet. ſingu. in verbo ma-
trimonium Maſcard. qui alios tract. de pro-
batio. tom. 2. conclu. 1029. à num. 1. Meno.
tracta. de præſump. lib. 3. pręſum. 1. num. 50.
61. cum ſequen. Brunel. tracta. de ſponſa. cō-
clu. 12. à nu. 1. Carre. tracta. de ſponſa. c. 23.
num. 14.
11 Quæſtionis vtilitas † maxime millies di-
cta & repetita occurit, & memorāda, ſi enim
ſponſalia nihil ſacro Cōcilio immutatum ſi
fuerit matrimonium ſecus, quemadmodum
in terminis quęſtionis propoſitę prior Azpil.
docet in Manua. Confeſ. c. 22. n. 28. & ca. 25.
n. 144. Maſcar. d. conclu. 1029. nu. 1. Spin. in
d. glo. 15. num. 61. verſi. infertur etiam.

Preno-

12 Prenotandum † vero. prius eſt, ſponſalia
aliquādo cōtrahi re, & aliquando verbis de
futuro, qualia ſunt quæ ab ętate maiorib⁹, pu
beribus, & alijs contrahuntur, quibus alter
alteri ſpōdet matrimonium inire: hęc enim
13 proprie † ſponſalia dicūtur futurarum nup-
tiarum repromiſſio l. 1. ff. de ſponſa. & ab
ſponſione nomen ſponſus & ſponſa accepe-
runt l. 2. eod. tit. ca. noſtrates 30. q. 5. Hinc qō
14 † veteres ſpōſum & ſponſam, ſperatum vnū,
alteram ſperatam nuncuparūt: quemadmo-
dum Nonius Marcellus, & alij quidam ſcri-
15 bunt, Atq. † hinc etiam nuptiarum, & ſpon-
ſaliorum diſcrimen conſtituitur, quod nup-
tię præſentis temporis, ſponſalia in futurum
conceptis verbis iniri ſoleant cap. vni. §. idē
16 de deſpon. impube. in 6. Etſi † quādoq. ma-
ris & fœminę conſenſus ad præſens tempus
17 relatus vim præfert ſponſaliorum, † contin-
git, quoties legitimum ætatis tempus nup-
tijs impedimento eſt d. cap. vni. §. idem de
deſpon. impube. Et quia vti agitur nō valet,
vti conſiſtere poſſunt iuris interpretatione
ſuſtinentur d. cap. vni. §. idemq. cap. à nobis
de deſpon. impube. ex. argumento l. ſi tam
anguſti ff. ſi ſer. vindi. l. ſceuola ad S. C. Tre-
bel. Et ideo matrimonium ab impuberibus
contractum iure interpretante, etſi vt matri-
monium non valeat, valet eo modo quo po-
teſt, vt ſponſalia ſcilicet d. cap. vni. expecta-
turq. futurum tempus cap. atteſtationes vbi
omnes de deſponſa. impube. Azpil. conſ. 1.
num. 1. de deſpon. impube. lib. 5. refert ex
noſtris & Theologis multis. Sanch. de Ma-
tri. lib. 1. diſputa. 18. à num. 1.

18 Prima † ſponſaliorum ſpecies, quæ re &
verbis de futuro contrahitur ab ætate maio-
ribus, per amplexus, oſcula, munera, annuli
ſubarrhationem, nixum copulę traductionē
ad domum, & his ſimilia, in matrimonium
non tranſeunt cap. 1. de matrimo. contrac.
con. inter Eccleſię vbi Ioan. Andre. & Panor.
Corſet. ſingu. verbo matrimonium Innocen.
in cap. fina. de ſponſa. Gemi. Fran. Anchar.
& alij in cap. 1. §. 1. de deſpon. impub. lib. 6.
Alex. conſ. 153. in fine lib. 5. Ruin. conſil.
203. num. 1. lib. 1. Pariſi. conſ. 62. lib. 4. Deci.
conſ. 368. num. 2. Dida. in Epito. ad 4. 1. par.
cap. 4. §. 2. num. 2. Fran. Mar. deciſio. 704.
num. 2. 1. part. Maſcard. tracta. de proba. cō-
cluſ. 1029. tom. 2. num. 2. Meno. d. præſump.
1. num. 62. Carte. tracta. de ſponſa. cap. 12.
13. & 14. Brunel. tracta. de ſponſa. concluſ.
12. à num. 1. Matien. in glo. 1. rubr. tit. 1. lib.
5. ordina. num. 57. & addendi alij quos ſu-
pra retuli comparatio. 11. cum duabus ſe-
quen.

19 Contrariam † ſententiam tenuerunt An-
to. de Butr. & Præpoſi. in cap. fin. de deſpon-
ſatione impuberum. qui eo adducti tex. do-
cuerunt, ſponſalia hæc re & verbis de futu-
ro, annuli ſubarrhatione, in matrimonium
tranſire, ex d. cap. fina. de deſponſa. impube-
rum verbis illis *deſponſauit, qui ſubbarrauit
tandem conſenſu mutuo accedente*; & licet
prior ſententia, receptior ſit, & eandem di
compara. 11. & ſequen. tenuerim, negari ta-
men nequit quin ea ſuſpecta ſit nam intelle-
20 ctus † communis Innocen. quem Dida. Me-
no. Carte. & alij modo adducti referunt reſ-
pondentes d. capiti finali, vim litteræ inferri
deſponſauit (inquiunt illi) intelligēdum per
verba de pręſenti, nam in primis proprietati
21 verborum refragatur, cum deſponſare † pro-
prie vt antea dixi futurum tempus ſpectet, &
ſponſalia ea proprie dicuntur quę nuptias
22 futuras reſpiciunt; à verborum † autem pro-
prietate in dubio recedendum non eſt, l. nō
aliter cum ſimilibus de leg. 3. Rurſus ſi ea
verba de præſenti intelligenda forent, nul-
lam tex. dubitationem cōtineret: quis enim
poteſt dubitare ſponſalia de pręſenti cum
annuli ſubarrhatione, mutuo (vt ille ait tex.)
contrahentium conſenſu contracta in matri-
monium tranſire, cum verba quæ præcedunt
de præſenti aptiſſima ſint, & annulli traditio
ſubſequita id rurſus confirmet, quemadmo-
dum ſcripſi ſupra compara. 11. à num. 1. &
quia duplex illic vinculum adfuit, ſponſionis
vt opinatur communis per verba de præſen-
ti, & ſubarrhationis annuli in cōtinenti, quæ
fortius operatur ad ea quę omnes in l. balli-
ſta ff. ad. S.C. Trebelli.

23 His Menochij † conſideratio in tuitionē
communis adducta ſubuertitur, qui exiſtima-
uit verba d. cap. fina. (*ſcilicet deſponſauit*) de
24 pręſenti concepta fuiſſe; quia † in potentiori
ſignificatu ſint intelligenda l. 1. §. qui in per-
petuum cum vulgat. ff. ſi ager. vectiga. & po-
tentior eſt ſignificatio in verbis de pręſenti
cum fortius ſponſalia adſtringant, quam de
25 futuro: nam † ratio hęc nullius certè momē-
ti eſt, & argumentatio illius aduerſus eundē
facilè retundi poteſt, quia etſi verba in po-
tentiori ſint ſumenda ſignificatu, id verum vt
modo dixi, dum proprietas recti ſermonis
ſalua ſit, ſecus aliter.

26 Et potentior † ſignificatio ea dicitur quę
a verbi proprietate digreditur, & cum ethy-
mologia conuenit ex Bartol. & aliorum ſen-
tentia quam dixit communem Camill. in
commenta. de verbo ſignifi. lib. 2. cap. 2. nu.
27 11. Et ſponſalia † ab ſpondendo dicta futu-
28 ras nuptias indicant d. l. 1. & 2. de ſponſa. †
proinde ſponſi appellatione maritus nō cō-
tinetur, nec è conuerſo l. ſi quis officium de
rit. nupt. l. ſolet ff. de his qui notan. infam. l.
non ſine C. de bon. quę liber.

His

Digitized by Google

29 His accedat † vt plurimum impuberes vbi
ſponſalia contrahunt, verbis de futuro non
autem de præſenti ea cõcipere propter ætatem,
quæ ſponſalibus de præſenti adſtipula-
tur cap.1.cum ſuis §§.de deſpon.impube.li.
30 6. Fatentur † vero omnes veram Butrij &
Prępo.ſententiam,quoties ex annulli ſubar-
rhatione conſenſus coniugalis colligeretur;
quod tunc contingit, quando annulus datur
tunc tantum cum dari ſolet eo tempore,quo
vere matrimonium contrahitur, quemad-
modum ego præter alios declaraui d. com-
pata.11.
31 Sanè † ſponſalia iuris interpretatione de
futuro in matrimonium tranſeunt, quando
ætate perfecta ſigna ſuperueniunt:qualia ſu-
pra memorauimus,ſic ſenſit gloſ.in d.cap.1.
§.1.de.deſponſa.impube. omnes in d. cap.
atteſtationes de deſponſa.impube. ex. Ge-
minia.Fran.& Ancarra.in d. cap. vni. Socin.
conſ.28.num.4. lib.4. Ruin. conſ.203.nu.2.
lib.1.poſt Aretin.conſ.142.num.7.& Deci.
conſ.368.num.2. Gozadi. conſ. 2. num.12.
Pariſi.conſ.51.lib.4. Maſcar.d.conclu.1029.
num.3.& 4.Menoch.d.præſump.1.num.64.
Dida.ſupra num.3.& 4. Spin. tracta.de teſ-
tam. glo. 15. num.61.ad medium Conſtan.
tract.de ſponſa.cap.quib. mod.ſponſa.con-
trahan.num.2. Matien.in d.glo.1. num.57.
Carre.tracta.de ſponſa.cap.14.dixi compa-
ratio.11.declara.3.& nunc ſupra poſt prin.
Communis hæc eſt ſententia a qua nec ip-
ſe dieceſſi,ſed eam ſuſpectiſſimam eſſe video
vt nõ iniuria Dida. noſter validiſſimis quin-
que rationibus adductis ab ea receſſerit:qui-
32 bus addiderim ipſe † ſponſalia hæc iuris in-
terpretatione de futuro cenſeri,quoties ma-
trimonium ab impuberibus fuit contractum,
id autem iuris prouiſione vt omnes affirmãt
33 tacita.Sequitur † quod cum hominis proui-
ſio expræſſa fortior ſit legis tacita l.fina.vbi
glo.C.de pac.conuen.l.& habet §.cum quis
ff.de pręca.& iuxta receptiorem horum om-
nium ſententiam huiuſmodi ſigna ſuperue-
nientia poſt ſponſalia à maioribus cõtracta;
non ea faciunt in matrimonium tranſire,
multominus certè vbi ſponſalia contracta
tantum fuerint iuris interpretatione tacitè,
quia fortius ſtringerent,quam expręſſa quod
abſurdum eſſet:nam debiliora ſunt hęc ſpõ-
ſalia iuris interpretatione a minoribus con-
tracta, quam ea ſunt, quę a maioribus con-
trahuntur.cap.de illis in.1.de deſponſa.im-
pube.ex.
34 Hæc tex. † in d.cap.vni.§.idem quoq.fa-
cit, cui rectè Dida.reſpondet & pręter eum;
35 cum tex. † vellit copulam vel alium modum
efficere vt ſponſalia iuris interpętatione à
minoribus contracta in matrimonium tran-
ſeant,de eo modo verba intelligenda ſunt,
36 quę copulę adęquentur, vt ęquali † iure ca-
ſus parificati iudicentur l. iam hoc iure ff.
37 de vulga.& pupil. † Alius in omnibus
ſimilitudinem indicat, & paritatem tamen
vbi cęteri in verbo,alię probationes,de pro-
bat.pręcipue Aretin. in 2. Notab. Tiraq.in
ll.connubia. glo.5. num.48. qui alios refert
& antea num. 28. Nec vllus eſt modus, qui
copulæ parificetur, ex his quos illi memo-
rant, Nixus copulę, munera; ſubarrhatio,
cum ſigna ſunt ęquiuoca vt millies dixi.
38 Data autem veritate † receptioris ſentẽ-
tiæ declaranda eſt; primo vt procedat quo-
ties ſigna illa fuerunt emiſſa ętate iam per-
fecta,ſecus imperfecta, & ſi proxima puber-
tati, & licet malitia ętatem ſupleret. Inno-
cen. Anton. de Butr. Prępoſ. & cęteri in d.
cap.atteſtationes de deſpon.impube. Maſ-
card. d.concluſ.1029.num. 3.qui Aretin. ci-
tat conſ.142.num.7.& Ruin.conſ.203.num.
5.lib.1.Dida.qui etiam alios in d.§.2.nu.40.
Meno.d.pręſump.num.65.
39 Cæterũ † diſplicet Ruin. opinio in d.con-
ſil.203. num. 2.& 5. qui vt dixi, aperte do-
cet, quem Dida. ſupra Maſcard.& Menoch.
ſequuntur, ita neceſſariam fore pubertatem
vt ante id tempus *nec ſi malitia ætatem ſu-
pleret*, huiuſmodi ſignis ſponſalia in matri-
monium tranſirent eo adducti tex. in d. §.
idem quoq. verbis (*ad pubertatis tempora
perueniſſe conſtiterit euidenter*) his verbis vo-
lunt ętatem omnino perfectam requiri, adeo
40 quę Bart. in l.ſi cui legetur de leg.1. Nam †
hęc opinio manifeſte eodem §. conuincitur
in illis principio, in quo Roma. Pontifi. ex-
preſſim impuberes excipit, quorum malitia
ætatem ſupplet, vt glo. ibidem animaduer-
tit in verbo ſuplebat. Neq. veriſimile eſt vo-
luiſſe Pontifi. incontinenti ſe ipſum corrige-
re l. nam ad ea de conditio.& demonſtratio.
quare ea verba, *quæ ad pubertatis tempora
perueniſſe &c.* ita declaranda ſunt, vt priora
non corrigant, ſed ab his interpretentur, vt
idem ſit *quoties malitia ætatẽ ſuplet*; is enim
& ſi impubes nomine ſit, re tamen pubes eſt,
qui eadem cum puberibus æqualiter poſſit;
atq. hac ratione Bart. traditio vitatur, nam
ęquiparata ſunt hęc eodem illo tex. & in
vno dictum in alio repetitum cenſetur glo.
in l. quod vero contra ff.de legi. glo. in l. ſi
quis ſeruo perſuaſerit C.de furtis cap. tranſ-
lato vbi Panorm.& cęteri docent de conſtit.
Iaſ. in l. Marcellus num.27.ad S.C. Trebel.
41 maxime † cum ſimus in materia fauorabili
matrimonij & in ea fiat extenſio cap. fin. de
ſenten.& re iudica.
42 Declara ſecundo † quando ſponſalia fue-
runt contracta à minoribus ſeptenio, nã hec
adue-

Digitized by Google

aduenientc maiore ætáte ex ſignis anterioribus non tranſeunt in matrimonium, quemadmodum poſt antiquiores reſoluunt Dida.& Meno.ſupra.

43 Declara ✝ tertio vt hęc procedant attento iure veteri, ſecus nouo Sacri Conci. Trid. nam licet impuberes ſponſalia in eum modum contraherent, licet etiam conſenſum tunc coram parrocho, & duobus vel tribus teſtibus iuxta Sacri Concilj decretum interponerent, adhuc adueniente pubertate ſequuta copula, & ſignis ſuperius adductis, non eſſet verum matrimonium niſi per verba de præſenti denuo contraherent, & mutuũ conſenſum oſtenderent coram parrocho, & teſtibus: quia cum ab his antea emiſſa verba de præſenti in ſponſalia de futuro reſoluantur, expreſſus non fuit tunc conſenſus coniugalis iuxta formam Sacri Concilij, denuo igitur
44 exprimendus erit. Porro ✝ tacitus ſignis & muneribus ſubſequens præſumptus dicitur, & hic hodie omnino ſublatus eſt, ſic reſoluit verboſiſſime, vt ſolet Matien. in d. glo. 1. nu. 57. verſ. quod his rationibus faciunt, quæ ex Maſcard. & Spin. ſupra relatis tradidi in verſic. queſtionis vtilitas de his; poſt hæc ſcripta tradit multa Sanch. lib. 1. de matri. diſpu. 21. a nu. 1. & diſputa. 51. & ſequenti.

SVMMARIVM.

1 Confeſſione propria nulla alia firmior probatio eſt.
2 Confeſſio nõ eſt probatio, ſed releuatio ab onere probandi.
3 Confeſſionis probatio maior quolibet publico inſtrumento.
4 Confeſſio omnium probationum antiſtes.
5 Confeſſione res notoria efficitur.
6 Confeſſionem aduerſus propriam, nemo venire poteſt.
7 Confeſſio ſuperat omne genus probationis.
8 Confeſſio dicitur firma probatio.
9 Confeſſione nulla maior probatio.
10 Confeſſio tollit vitium nullitatis.
11 Confeſſio obligat in iudicio.
12 Confeſſio condemnatis æquiparatur.
13 Confeſſionẽ aduerſus, non admititur probatio.
14 Confeſſio dicitur melior probatio.
15 Confeſſio vbi adeſt, ibi & relaxatio iuris.
16 Confeſſionis probatio nũquã cenſetur reiecta.
17 Confeſſione matrimonium probatur.
18 Confeſſioni coniugum aſſerẽtium ſe ſponſalia contraxiſſe creditur.
19 Aſſertioni confitentium in his, quæ ab animo pendent ſtatur.
20 Corraſij, & Menochij ratio reiecta.
21 Fictio veritati præualere non debet.
22 Contraria duo in eodẽ ſubiecto eſſe nõ poſſunt.
23 Authoris conſilium in confitentibus ſe ſponſalia contraxiſſe.
24 Confeſſioni coniugum circa diſolutionem ſpõſaliorum, & ſi iuratorum ſtatur.
25 Sponſalia ſolo conſenſu contrahuntur, & contrario diſoluuntur.
26 Sponſis aſſerentibus impedimentum creditur, maxime vbi adeſt cauſa.
27 Aſſertioni ſponſi de impedimento, qui tamẽ deſiderat ſponſalia creditur.
28 Menochij & Maſcard. traditio confutata.
29 Confeſſio deſponſatiũ ſola per ſe nihil prodeſt.
30 Confeſſione coniugum matrimoniũ probatur.
31 Confeſſio vnius ex coniugibus, qualem fidem faciat.
32 Probationes duæ ſemiplenæ quando in matrimonio plenam efficiant.
33 Confeſſio parte abſente facta & duobus probata teſtibus, ſemiplenam efficit probationem.
34 Confeſſio extraiudicialis de æquitate canonica teſtibus ſingularibus probatur.
35 Confeſſioni coniugum quo ad pœnam vitandam ſtatur.
36 Confeſſioni coniugum de matrimonio inter eos celebrato non ſtatur, attento iure nouo ſacri Concilij Trid.
37 Confeſſioni coniugum in quibus caſibus ſtari poſſit, attento iure nouo Concil. Triden.
38 Confeſſioni coniugum cur non ſtetur ſecundũ Menoch.
39 Confeſſioni coniugis de matrimonio contracto ſtatur aduerſus eundem confitentem.
40 Confeſſio coniugum pro matrimonio eſt fauorabilis.
41 Confeſſio coniugum aduerſus matrimonium eſt odioſa.
42 Confeſſioni coniugum aduerſus matrimoniũ, etiam ſtante rumore viciniæ, non ſtatur.
43 Confeſſioni matrimonij ſpiritualis aduerſus profeſſionem, non ſtatur.
44 Confeſſioni coniugum aſſerentium valere matrimonium præſens aduerſus aliud matrimonium, non ſtatur.
45 Confeſſioni coniugis aſſerentis impedimentum quando agitur de ſeparatione thori, quomodo ſtetur.
46 Querella ſimul cum confeſſione coniugis de admiſſo adulterio, facit plenam probationẽ.
47 Confeſſio delicti per ſe ſola non facit probationem ad condemnandum.
48 Confeſſio delicti & facti tranſeuntis concurrentibus alijs, facit plenam probationem.
49 Cap. ex litteris de diuor. intellectus authoris.
50 Cap. intelleximus de diuorti. ſenſus.
51 Can. quod Deo patri 33. quæſt. 5. intellectus.
52 Iudices cautos eſſe oportet, cum de ſeparatione thori agitur.
53 Ratio communis euerſa.
54 Confeſſioni coniugum aſſerentium impedimẽtum

tum conſanguinitatis,quomodo ſletur.
55 *Arbitrium iudicis plurimum poſſe circa confeſsiones coniugum aſſerentiũ impedimẽta.*
56 *Communis opinio ſublata.*
57 *Can. ſi duo 35.q.6.intellectus nouus et verus.*
58 *Lex vel ſtatutum de viris loquens fœminas nõ continet.*
59 *Communis ſententia reprobatur.*
60 *Probationes graues in re graui requiruntur.*
61 *Intellectus d. Can. ſi duo ſecundum Abbatem antiquum.*
62 *Confeſsioni coniugis deſiderantis matrimonium & confitentis impedimentum,creditur.*
63 *Opinio communis confutatur.*
64 *Confitenti impedimentum in foro animæ creditur.*
65 *Aſſertioni confitentis aliquid in foro animæ, fides datur.*
66 *Confitẽti aliquid in foro animæ creditur, in his quæ ſunt pro ſe & contra ſe.*
67 *Confeſsioni coniugum aſſerentium impedimentum & volentium ingredi religionem creditur.*
68 *Coniunx,vnus inuito altero ante carnalem copulam, ingredi poteſt religionem.*

COMPARATIO XV.

PACTA CONTRAHENTIVM Confeſsione probantur, Matrimonium itidem, An autem vnius vel amborum coniugum confeſsio exquiratur, quidq; attento iure nouo ſacri Concilij Tridentini,plena manu declaratur.

1 CONFESSIONE, aliam † nullam ſub ſole firmiorem eſſe probationẽ,Iuſtinianus prodidit in l.fin.C.de non numerata pecu.ad ſtipulatur tex. in l.fin.C.de fideicom.l.& generaliter §. & ſi quidem C. de rebus credi. & dicitur probatio probata Grama. deciſ. 36. num.66.Socin. iuni.conſ.39. num.18.lib.2. Menoch.tracta.de recupe.poſſeſſi.remed. 1. n.118. idẽ tract.de præſump.lib.1.quæſt.61.
2 num.8. & num.6.ſcribit † nõ eſſe probationem ſed releuationem potius , quandam ab onere probandi l.cum qui in princi.ff.de iur.
3 iuran. † Et dicitur maior quouis publico inſtrumento Crauet.qui alios conſil.61.num.3 conſil.121.num.4. Meno h. d. remedio.1. num.217.egregie Alban.ad Bart.in l.vni. ff. de offi:.conſu.nu.9.cum ſequen.poſt Panor. Bero.& Deci.in rub.ex.de proba.Alcia.tracta.de præſump.2.par.in princi.num.8. quibus addendus Maſcard. qui fuſe tracta. de probatio.tom.1.quæſt.7. à num.1. cum ſeq. vſq. ad finem quibus addendus Crauet.conſil.1000.num.81.lib.6. in color. qui ibi pul-
4 cre † confeſſionem fore omnium probationum antiſtetem,& ibidem num.42.in condi. teſtibus,inſtrumentis, & præſumptione iuris
5 & de iure maiorem ; † Et confeſſione rem notoriam fieri num.224.ea dominium probari num. 55. ad excludendam præſumptionem iuris & de iure prodeſſe n.35. Et aduer-
6 ſus † propriam confeſſionẽ, quam poſſe obſtrepere ſuper vacuum num. 11. qui ibidem multis exornat.& conſil.987. num. 51. eod. lib.6. Triuiſan.deciſ.46.num.4. lib.2. qui &
7 notorium facere ſcribit.† Superat omne genus probationis, ſcribit poſt alios Surd. deciſ.10. num.12. æquiualet inſtrumento, Gu-
8 tier.li.1.practi.quæſt.quæſt.124.n.9.† Dicitur firma probatio Andr. Gail.lib. obſerua.
9 2.obſerua.106.num.2. † Et ea nulla maior. Ioſep.Ludo.deciſ. Peruſin.17. num.17. con-
10 feſſio tollit. † omne vitium nullitatis Oſaſ.
11 deciſio.109.nu.13.† obligat in iudicio,quia in eo quaſi contrahitur idem Oſaſ. deciſio. 134. num.3. & ab ea actio & obligatio ori-
12 tur, idem d. deciſio num. 4. † oris confeſſio
13 condemnatis æquiparatur , † nec aduerſus eam admittitur probatio Viui. deciſio.409.
14 num.10. lib.4. † Et dicitur melior probatio Fran.deciſ.220.num.6.1.par.eſt maior quolibet documento publico & quibuſcunq. diſ-
15 poſitionibus teſtium , † & vbi adeſt confeſſio ibi relaxatio iuris,& omnis probationis Ioſep.Ludo.deciſ.Lucan.5.n.50.51.52.53.
16 † & reiecta nunquã cenſetur & quandocunq. opponi poteſt, idem d. deciſio. n.44. & 48. vincit quamcunq.probationem Hiero. Lauren.deciſio.67.n.8.

17 Ita fiet † vt matrimonij etiam contractus coniugum confeſſione probetur gloſ.inſignis in verbo confeſſionem in cap.ſuper eo de eo qui cog.conſangui. vbi idem Panor. num.2. & ante eum Hoſtien. in ſumma de ſponſa.§. qualiter contrahantur col.2.verſi.Sed ſi ambo cõfitentur Deci. qui alios conſil.163.n.1. Gara.inter conſilia matrimo.conſil.16.nu.9. Pariſi.conſi.13.num.15.lib.2.Roma. ſingul. 620.idem Deci.conſil.133.num.1.Curt. iunior.conſil.27.num.2.Soci. iuni.conſil.82.n.9. lib.2.Menoch.de arbitra.iudi.qq.lib.2. caſu 103.num.4.Maſcar.tracta.de proba.2.part. concluſ.1026.num.1.idem. Men.tracta.de præſump. lib. 3. præſump. 1. num.10.& 11. Viui.opini.493.num.3.Dida. in epito.ad 4. 1.par.cap.4.§.1.num.4.& 5.dixi ſupra comparatio. 10. verſic. ſubinſertur. Et quoniam quæſtio hæc in aliquibus caſibus vtilis eſſe poteſt etiam iure hodierno,de ea diligenter agendum eſt,quamquam id ipſum nouiſſime Meno. & Maſcar. prætulerint. Huius itaque inueſtiga-

Digitized by Google

inueſtigationis inſpectio duplex erit, prima circa ſponſalia verſabitur matrimonium ſecunda reſpiciet.

18 Prioris † regulam conſtituunt interpretes, credi ſponſis aſſerentibus ſe ſponſalia contraxiſſe, quia cum ſolo conſenſu contrahantur l.4.ff.de ſponſa. Bart. & omnes in l. 1. ff. de verborum obligatio. nihil mirum ſi eorum ſtetur aſſertioni, dixi, & rationem reddidi ſupra comparatio.10. verſic. ſubinfertur.

19 Quia † in his quæ ab animo pendent ſtatur aſſertioni confitentium. Aliam vero ex Coraſ.lib. Miſcella. iur.3.capit.4.rationem Menoch. ſcribit: *Nam inquit ſi vir & mulier fatentur ſponſalia contraxiſſe etiam ſi verum non eſſet id, attamen eo ipſo quod hoc aſſerunt contrahere videntur.* Quam etiam rationem ſequitur ad ſuperiorem regulam Maſcardus tractatu de probationibus. rom. 3. concluſione. 1331. numero quarto ad medium.

20 Sed hæc † ratio vera non eſt & ſi regula ſic quoniam non entium nullæ ſunt partes neque potentiæ leg. eius qui. ff. de re credi. cum vulga. at ſi non præceſſerunt ſponſalia ſola aſſertione viri, & mulieris affirmantium ſe inuicem ea contraxiſſe, contrahere

21 non dicerentur: præualeret † enim fictio veritati leg. filio quam parer ff. de libe. & poſthum. & cum ſponſalia verbis futurum tempus ſpectantibus contrahantur leg.1. ff. de ſponſal. dixi ſupra comparat. 14. verſic. contrariam ſententiam, ex aſſertione coniugum affirmantium ſe contraxiſſe qui non contraxerunt; contraherentur ſponſalia per verba præteriti temporis, quod quam ab-

22 ſurdum ſit nemo non videt. atque eſſet † implicare contradictionem in eodem actu aduerſus iuris regulas dixi Explora. iur. lib. 4. capit. primo, numer. 1. & ſequentibus.

23 Nec quidquam † facit ſponſalia ſolo conſenſu contrahi, nam aliud eſt contrahere ſponſalia, aliud aſſerere contraxiſſe l.in bonæ fidei ff. de eo quod cer. loc. l.ſi ſterilis §. penult. ff. de actio. emp. dixi ſupra comparatio.2.in princip. conſenſus igitur ille ſponſaliorum de mutuo intelligendus eſt cum ſponſalia celebrantur, & ex aſſertione illa non præſens aut futurus ſed præteritus enuntiatur ſponſaliorum actus qui verè non fuit celebratus; tutius igitur facturos exiſtimarem aſſerentes ſe contraxiſſe ſponſalia quatis occaſione & cauſa id faciant, ſi cum aſſertione de præterito aſſerendo ſe contraxiſſe, aſſerant etiam ſe denuo paratos contrahere, his enim verbis ſponſalia perficerentur dicta l.4. cum ſimil. non tamen negauerim eis

fore credendum propter primam rationem.

24 Extenditur † primo regula, vt etiam vindicet, quoties ageretur de diſſoluẽdis ſponſalibus, etſi iuratis, & ſua ambo atteſtatio-

25 ne facerentur ſe ea diſſoluiſſe: † quoniam cum ſolo mutuo conſenſu contrahantur, ſolo itidem diſſoluuntur leg.nihil tam naturale de regulis iuris tex. in cap.2. vbi Panormitan. Anton. Imo. & cæteri ex. de ſponſal. Didac. qui alios in Epitom.de ſponſal. 7. par. capit. 5. numer. 1. qui communem. Marien. libro quinto, gloſ. 1. rubric. titul. 1. num. 45. Pala. Rube. in rubic. de donatio. inter vir. & vxo. §. 45. Maſcar. tractat. de probatio. 2. part. concluſ. 1031. num. 17. Triuſ. deciſio. 9. num. 5. lib.1. Brunel. tractat. de ſponſal. concluſ. 9. num. 1. Carrer. tractat. de ſponſal. capit. 15. Coſtan. tractat. de ſponſal. capit. effectus ſponſaliorum numer. 8. Graphi. 2. parr. deciſio. lib. 1. capit. 12. num. 52. Azpil.conſil. 3. titul. de deſponſal. impube. numer. 3. Menoch. dicto caſu 103. num. 3. Maſcard. dicta concluſ. 1031. num. 18. Sanchez de matrimon. libro primo, diſputat. 72. num. 2. & 3.

26 Extende ſecundo, † vt eadem ratione procedat quoties ambo ſpõſi eo prætextu quod impedimentum affore aſſererent diſſoluere vellent ſponſalia, nam eis creditur Panormitan. in capit. ſuper eo. numer. 5. de eo qui cogno. conſanguini. quia nudus conſenſus contraria poteſt voluntate remitti, vt modo dixi, & ſcribit Panormitan. ſupra & Menoch. dicto caſu 103. num.2. verſic. ſecundus caſus; aptior autem alia ratio eſt, quia ſi ſolus nudus conſenſus ſine cauſa id poteſt quanto magis quoties cauſa allegatur argum. l. iuris gentium §.ſed cum nulla ff. de pactis & leg. 2. §. circa ff. de dol. mal. et met. exceptio.

27 Extende † tertio ex eiuſdem Panormitani, & Menochij ſententia ſupra, quoties vnus ex his qui ſponſalia deſiderat impedimentum fateretur, nam eo caſu ei fides danda eſſet, ita ex Panormitano, & Menochio ſupra numer. 3. verſiculo quartus caſus qui eam ſubiungit rationem, quod aſſerenti aliquid contra ſe creditur, cum poſſit ſibi ipſi præiudicare, ſequitur eo non relato Maſcardus tractatu de probationibus 2.par. conclu. 1031. num. 8.

28 Quæ † tamen traditio omnino diſplicet, nam aut ambo fatentur impedimentum, & tunc caſus nullam continet dubitationem: aut verò vnus tantum illud fatetur, & alter negat, & eo caſu nõ eſt ei credendũ in præiudicum alterius ex ſententia eiuſdẽ Panor. &

Digitized by Google

veta in dicto cap.ſuper eodem num.5. Nam
29 † confeſsio vt ille ait perſe nihil prodeſt can.
1. 24. quæſtio.2. & quia eſſet teſtis in cauſa
propria toto iure interdictum l. vni. C. ne-
quis in ſua cau. leg.qui iuriſdictioni de iuris.
omni.iudi.quæ ratio militat,ſiue ſtet pro ſpō
ſalibus confitens ſiue non.

30 Altera inſpectio † matrimonium concer-
nit in qua hæc regula conſtituenda eſt ; con-
feſsione coniugum matrimonium probari
vt ſupra verſic. ita fiet , dixi comparatio. 3.
verſic. quartus caſus , & verſic. quintus ca-
ſus , & comparatio. 10. verſicul. ſubinfer-
tur neceſſario,vbi alios recenſui,& rationem
adduxi communem,quia cum matrimonium
ſolo conſenſu perficiatur l.nuptias de regul.
iur.cap.ſufficit.27.quæſt.2.probabit aſſertio,
quia in dependentibus à mera voluntate cui-
libet ſit credendum vt ibi dixi , & Menoch.
ſcribit in dicto caſu 103.num.4.& 5. maxi-
mè vbi aſſertio foret iurata , ad tradita per
omnes in capit. ſignificaſti per illum tex.de
homici.ornar.Patia.tracta. de probat.lib.1.
cap.39.n.9.

31 Extendit Maſcardus † dicta cóncluſ.1026.
num. 2.regulam , etſi huiuſmodi confeſsio
per vnum tantum teſtem probata foret ab
vno ex coniugibus emiſſa, & alter de matri-
monio deponeret ex ſententia Iaco.Leo.in-
ter conſilia matrimon.conſil. 51. num. 5. &
Marti. Gata. inter eadem conſil. conſil. 16.
num.14.monentur ex traditione Barto. in l.
ap mouendi ff.de iur.iur.

32 Animaduertit † & rectè Maſcard. Barto-
lum ſolum affirmare duas ſemiplenas vnam
plenam efficere, veluti quoties adeſt teſtis
vnus, & cum eo confeſsio facta parte abſen-
te probata duobus legittimis teſtibus , con-
ſequenter ſi vnus tantum teſtis de dicta con-
feſsione teſtaretur non eſſet probatum ma-
trimonium, & licet Maſcard. nullum pręter
Bart. adducat, Bartoli tamen doctrina fre-
quentius recipitur ex l.cum de indebito §.
fin.ff.de probat.& l. quoniam, & ibi gloſ.ff.
de his qui notan.infa.l. certum §. ſi quis ab-
33 ſente vbi idem Bart. ff. de confeſ. Quibus †
conſtat confeſsionem parte abſente factam
duobus probatam teſtibus ſemiplenam effi-
cere : & Bart. traditionem ſequuntur com-
muniter ibi cæteri Alexan. Iaſſ. Rip. Anton.
de Butr.& Imol.in capit. fina.de iure iuran.
Alexan.conſil.24.num.40.lib.2.conſil. 212.
num.22.lib.6.conſil. 115.num.2. lib.7. Na-
ta.conſil.260.num.fina.lib.2.& communem
teſtatur Corne. conſ.113.littera G. lib.1. &
ab ea in iudicando non eſſe recedendum di-
xit Iaſſ. in dicta leg. admonendi num. 149.
Crot.conſi.85.num.10. Duen. regu.4. & re-
gu.120.Maran.de ordi.iudi. ſexta parte tit.
de Confeſ.§.quintus actus Afflict.deciſi.12.
num.2.Pariſi. conſi.120. num.4. lib.1. Cra-
uet.tracta.de antiquit.tempor.par.1.ſectio-
ne, viſo de verbis num. 45. Ioſeph. Ludou.
deciſio. Peruſi. 82. num. 1. & 2. Gabriel in
commun. titul. de Confeſſ. concluſio-
ne 1.

34 Etſi † de æquitate canonica hæc confeſsio
extra iudicialis poſſet probari teſtibus ſin-
gularibus deponentibus de diuerſis confeſ-
ſionibus, licet de iure ciuili minimè Ioſeph.
Ludou.deciſio.Peruſi.9. num.4.5. & 6. cum
alijs connectis per Caualca.deciſio.19. num.
23.1.par.& ita iudicatum affirmat Riminal.
iunior.conſil.480.num.13.14.lib.4. & Maſ-
car.idem dicta concluſ. num.5. in matrimo-
nio loquens.

35 Extendit † ſecundo idem Maſcar. 5. num.
3.procedere etiam quoad vitandam pęnam,
ſicuti ijs contingit, qui cum mulieribus de-
pręhenduntur , qui aſſerunt inuicem ſe ma-
trimonium contraxiſſe ex gloſ. ſingulari in
leg.penultim. ff. de fideiuſſor. citat Bart. in
leg.vnic.C.de Confeſſ. & Lanfran.in capit.
quoniam contra falſam, verbo confeſsiones
num. 18. de probatio. dixi comparatio. 10.
verſi. ſubinfertur neceſſario, vbi alios plures
recenſui quos vide.

36 Reſtringit † duobus modis idem Maſcar.
qui cum hodie ſuperflui ſint, non puto recen-
ſendos : ſed declarandam exiſtimo priorem
regulam, & omnia dicta ſupra nè procedant
de iure nouo Sacri Concilij Tridentini,quo
cum certa ſolemnitas requiratur,quęuis con-
feſsio vel aſſertio coniugum nequit matri-
monium efficere , quemadmodum docui ſu-
pra comparatio.10.verſi. Hodie ſacri Con-
cilij decreto vbi Menoch. & Tiber.Decian.
adduxi, & pręter eos idem affirmat Matien.
in gloſ.1.rubric.num. 53. ad medium qui &
ibidem ratione confirmat titul. 1. lib.5. or-
dinatio.

37 Poſſunt tamen † & iure hoc nouo, caſus
occurrere in quibus poſt contractum matri-
monium in forma ſacri Concilij, confeſsio-
ni coniugum aduerſus matrimonij contra-
ctum ; quoad diſſoluendum, vel ſeparandum
ſtari poſſet: Etſi enim regulariter huiuſmodi
confeſsio aduerſus illud nihil poſsit , etſi
ambo conformes id inſiterentur iuxta tex.
& gloſ.in cap.ſuper eo de eo qui cogno.con-
ſang.vbi Panormit. Anton. & cæteri notant
idem Panorm.& alij in capit.lator & in cap.
tenor de re iudi.& cap. iurauit de probatio.
Deci.conſi.133.Dida.qui alios in Epito. ad
4.part.1.capit.4.§. 1. num.3. Maluet. inter
conſil. matrimonialia conſil. 87. numer. 2.
& qui alios Maſcard. dicta concluſio. 1026.
num. 7.Menoch. tractat. de pręſump. lib.3.
pręſump.

Digitized by Google

preſump. 1. num. 10. idem. de arbitra. iudi.
qq. caſu. 103. num. 8. in verſic. tertius caſus
Brunel. tracta. de ſponſa. concluſ. 29. num. 1.
Fran. Mat. deciſio. 754. & communem aſſe-
rit Iacob. Can. inter conſil. matrimo. conſil.
19. num. 3. Maſcar. tracta. de probat. 2. tom.
concluſ. 1021. num. 29. Azpil. conſil. 8. num. 3
ſub titul. de ſponſa. dixi comparat. 3. verſic.
quartus caſus vbi & Didae. opinionem con-
futaui, & nouum ad tex. in cap. atteſtationes
de deſponſa. impub. cenſum prodidi.

38 Menoch. † dicto caſu 103. eam reddit ra-
tionem quoniam cum non ſit in eorum pote-
ſtate matrimonium diſoluere, vt quia quos
Deus coniungit homo nõ ſepetat, eorum aſ-
ſertioni ſtandum non eſt l. ſi forte vbi Barto.
de caſ. pecu. quam etiam rationem reddit in
dicta preſump. 1. nu. 12. quæ non placet, nam
tex. in l. ſi forte loquitur de confeſsione facta
inter perſonas generaliter prohibitas cui nõ
creditur niſi aliter probetur veritas confeſ-
ſionis vt ibi Bart. declarat. & tex. ſimilis in l.
ſi donatione vbi gloſ. & omnes C. de colla.
l. qui teſtamentum ff. de probatio. l. cum quis
decedens §. titia de leg. 2. ornat. Crauet. tra-
cta. de antiqui. tempor. 1. par. ſectio. Prepoſi.
nu. 63. 64. at in hac ſpecie nulla eſt prohibi-
tio generalis quininio cum contrariorum ea-
dem ſit diſciplina, quemadmodum cõfeſſio-
ni coniugum pro matrimonio ſtatur vt ſupra
conuerſo ordine videretur aduerſus matri-
monium argum. l. nihil tam naturale de re
iur. capit. 1. de reg. iur. & multi ſunt caſus in
iure in quibus quoad diſoluendum & ſepa-
randum ſaltim thorum creditur quos modo
adferemus.

39 Et ſtatur confeſſioni coniugis contenden-
tis matrimonium eſſe contractum, & valuiſſe
in preiudicium ſui ipſius aduerſum matrimo-
nium gloſ. & tex. in capi. atteſtationes verbo
euaſiſſe de deſponſa. impube. Alij aliam in
dicto capit. ſuper eo rationem reddunt quæ
non diſplicet, quæ & ex eodem tex. deſumi-
tur, non credi quia hoc modo de matrimo-
nio male contenti coniuges in dies interſe
colluderent, & illud diſoluerent, & malitijs
hominum eſt obuiandum l. in fundo cum ſi-
mili. de rei vendica.

40 Seductior hæc eſt vltra alios, † quia aſſer-
tior coniugũ pro matrimonio deponentium
eſt tota fauorabilis & confitentibus, & Rei-
publicæ cuius intereſt matrimonia augeri, &
liberis hominibus ciuitates repleri, ad ea quę
omnes in l. 1. ff. ſolut. matrimo. propterea in
dubio pro matrimonio eſt iudicandum cap.
fina. de ſenten. & re iudi. latè Maſcar. tracta.
de probatio. 2. par. concluſ. 1023. à num. 1.
cum ſequent.

41 At † confeſſio aduerſus vinculum matri-
monij eſt omnino odioſa; primo quia preſu-
mitur colluſio dicto capit. ſuper eodem. Se-
cundo quia confitentur de ea re quæ in ipſo-
rũ poteſtate non ſit ratione ſacramenti indi-
ſolubilis de quo ipſi diſponere nequeunt, eo-
dem cap. ſuper eodem, & dixit doctiſſimus
Patia. tract. de probat. lib. 1. cap. 38. num. 17.
tertio quia ea confeſſione bona matrimonij,
proles ſcilicet, & alia omnia anferuntur: nihil
igitur mirum ſi non ſtetur eorum aſſertioni.
Sit igitur regula confeſſioni coniugum, etſi
conformi aduerſus matrimonium nos ſtari.

42 Extende † primo etſi cum aſſertione con-
iugum concurreret rumor viciniæ dicto cap.
ſuper eo in fine vbi Panor. 2. notabili, & alij
poſt Brunel. in tracta. de ſponſa. concluſ. 29.
nu. 1. ad medium.

43 Extende † ſecundo idem eſſe in confeſ-
ſione matrimonij ſpiritualis religionis, nam
nec in eo confeſſio ſola profeſſi aduerſus
profeſſionem operatur capit. viduæ extra de
regul. capit. quod interrogaſti 27. diſtincti.
Maſcar. tracta. de proba. 2. to. concluſ. 1026.
num. 8. Azpil. con. 1. num. 4. titul. de adulter.
contra Brunel. qui rationem aſsignat d. con.
29. n. 5. ſed de hoc nodoſo artic. nos infra.

44 Extende † tertio vt multo magis proce-
dat in confeſsione coniugum aſſerẽtium va-
lere matrimonium preſens, in preiudicium
alterius, nã nec huiuſmodi aſſertioni in dam-
num primi matrimonij ſtatur Panormit. in
dicto cap. ſuper eo num. 5. quoniam credere-
tur eorum teſtimonio in cauſa propria Me-
noch. dicto caſu 103. num. 6. cui adde Dida.
qui Areti. citat in dicto capit. 4. §. 1. num. 5.
idem probat Brunel. in tract. de ſponſa. dic.
concluſ. 29. n. 4.

45 Declara † primo, quando ſolum agitur de
ſeparatione thori, nam eo caſu ſtaretur con-
feſsioni coniugis aſſerentis impedimentum
contra ſeipſum: quemadmodum ſi mulier vel
vir ſe comiſiſſe adulterium faterentur, vt ad
inuicem fieret ſeparatio ita Panor. in dicto
cap. ſuper eodem num. 5. Roma ſingu. 620.
Menoch. dicto caſu 103. nu. 7. idem Menoc.
tracta. de preſump. lib. 3. preſum. 1. num. 11.
Brunel. tracta. de ſponſa. concluſ. 29. num. 2.
Fran. Mar. deciſio. 754. Maſcar. tract. de pro-
ba. 2. to. concluſ. 1031. num. 33. mouentur ex
46 tex. in c. ex litteris de diuor. † qui tamẽ tex.
vt mea feret opinio nihil loquitur facit enim
eo caſu quo vxor de adulterio conuenta, poſt
querellam adulterium cõfitetur, & in ea ſpe-
cie querella ſimul cum confeſsione coniugis
de admiſſo adulterio facit plenam probatio-
nẽ aduerſus cõfitentẽ quoad thori ſeparatio-
47 nẽ: Eſt enim certiſsima iur. reg. † confeſsionẽ
delicti per ſe ſolam non ſufficere ad aliquem
condemdandum, cum nemo ſit dominus

membrorum ſuorum leg. liber homo ad leg.
Aquil. Marſil. qui multos in practica crimin.
§. poſtquam num. 48. latiſsimè Clar. in §.
fina. quæſtio. 55. num. 10. vbi Baiar. ad eum
num. 13. cum ſequen. Tiberi. Decia. lib. 5.
tracta. crimina. cap. 20. num. 37. qui Barto. &
alios pleroſque adducit Maſcar. tracta. de
proba. tom. 1. concluſ. 354. à num. 1. latiſsi-
mè Farinac. lib. 1. qq. crimin. quæſt. 2. num. 7.
48 qui de communi † tamen quoties delictum
confeſſum nullam habet permanētiam, quia
ſit facti tranſeuntis veluti adulterium, fur-
tum, & his ſimilia, ex vera, & ab omnibus
approbata opinione, ſi cum confeſsione cō-
currat partis querella, poteſt quis ex eo con-
demnari; ita in ſpecie in crimine adulterij
reſoluit Iul. Clar. in dicta quæſtio. num. 11.
qui ex Boeri. & alijs ita obſeruari affirmat,
49 vnde † cum in dicto capit. ex litteris prius
maritus de adulterio vxorem conueniſſet,
atque poſtea eadem illud fuerit confeſſa, ni-
hil mirum ſi potuit iudex ex illius confeſsio-
ne thori ſeparationem inducere: in noſtro
caſu, & quæſtione propoſita, nulla præceſsit
querella. Accedat quod in eo cap. facile ad-
duci potuit iudex, vt crederet confeſsioni
vxoris de adulterio: illud enim commiſiſſè
aſſerebat, quia cum egeret, & maritus ale-
re vxorem teneatur ſicut ſeipſum, quia ne-
ceſſaria denegabat quæſtum ſui corporis fa-
ciens, ſic neceſsitati ſubueniebat; & quo-
niam veriſsimilis erat confeſsio, ei fuit fides
data argum. capit. quia veriſsimile de præ-
ſump. & poteſt iudex veriſsimili confeſsio-
ni fidem dare, ad ea, quæ Marſil. in l. quæſtio-
nis modum num. 35. ff. de quæſtio. Menoch.
de arbit. iudic. caſu. 269. num. 9. & paſsim
cæteri.
50 Mouentur † ſecundo ex tex. in cap. intel-
leximus de diuor. in verbo *per legitimam
cōfeſſionem mulieris*: qui minus facit, nam lo-
quitur de legittima confeſſione, ea autem
legittima dicitur, quæ teſtibus vltra confeſ-
ſionem roboratur, aut ſaltim querella præ-
cedente, vt modo ſupra adhæc in eo capit.
conſtabat vxorem fuiſſe adulteratam, vt col-
ligitur ex princip. tex. in verbis *eorum dioce-
ſanus audiens eam quodam adultero forni-
cari.*
51 Mouentur † tertio ex tex. in capit. quod
Deo patri 33. quæſtio. 5. quem tex. citat
Brunel. dicta concluſi. num. 2. qui nec meruit
allegari. nihil enim ad caſum hunc: porro
nec illius ratio tenenda eſt, qui dixerit, quod
in hac ſpecie, vbi de ſola thori ſeparatione
agitur, nō ſic colluſionis timor incutitur, ſicut
cum de diſolutione, ob id laxius agendum
videatur.
52 Ego ſanè † omnes monitos vellim iudi-
ces, vt cum de ſeparatione thori agitur, vel
matrimonij diſolutione, cautius agant &
rem diligenter conſiderent, cum ſit ſacra-
mentum res ſancta & ſancte (vt ait tex. in
capit. 2. de ſponſa. ſacra. conſtitu. Tarracon.)
tractanda.
53 Vnde ea ratio † non mihi facit, quia &
vbi de ſoluis thori ſeparatione agitur, etiam
colluſio timeri poteſt, ſed & grauiora ex eo
peccata oriuntur, quam ex ipſa diſolutione.
Quoties enim diſoluitur; nec contrahere nec
pie in Chriſtiana charitate permanere. At-
que etiam matrimonij bona ex ſola ſepara-
tione impediuntur. Et docet experientia
poſt thori ſeparationem nihil aliud, quam
viuendi coniuges libertatem inquirere, &
adulteria committere; quod vtinam verum
non eſſet. Et vt finiam libere, vt in cæteris
meam dicens ſententiam, ſecundum ſupe-
riorem, etſi communem traditionem à ne-
mine impugnatam hucvſque, vbi caſus con-
tingeret non iudicarem, niſi cum confeſsio-
ne, aut querella mariti præcederet, vel legiti-
ma alia probatio teſtium.
54 Declara † ſecundo quoties ageretur de
diſolutione matrimonij propter impedi-
mentum conſanguinitatis, nam eo caſu con-
feſsioni coniugum illud aſſerentium ſi cum
ea concurreret fama ſtaretur, & poſſet diſol-
ui, dum ipſi cuperent impedimentum huiuſ-
modi non reperiri, vt in matrimonio con-
tracto perſiſterent Panormit. in dicto cap.
ſuper eodem num. 6. vbi communem teſta-
tur doctorum ſententiam, Anton. de Butr. in
capit. tertio loco de præſump. & ambos re-
fert & ſequitur Menoch. dicto caſu. num. 9.
55 & ſi adijciat in hac † ſpecie plurimum iudi-
cis arbitrio tribui debere propter pericu-
lum colluſionis; & ante Panormitan. in dicto
cap. eiuſdem fuere ſententiæ inibi. Hoſtien.
Inno. Archi. Henri. & Ioan. Andreas, quos
ſequitur Brunel. in dicto tractat. de ſponſa.
concluſ. 29. num. 3. verſic. 4. Quarto limita-
tur, & in eandem conſcendit Dida. in epito.
de ſponſa. 1. par. capit. 4. num. 4. qui etiam
plurimum iudicis arbitrio tribuit, ſequitur
Maſcar. tracta. de probat. 2. to. concluſ. 1031.
num. 31.
56 Planè vt non † ſemel animaduerti, in diſo-
lutionis matrimonij, aut thori ſeparationis
materia, ſupra modum cautos iudices eſſe
vellem, ne in poteſtate ſit coniugum tantum,
& tam magnum eludere ſacramentum, ita-
que, & in hac ſpecie lapſos omnes exiſtimo,
atque ſic iudicarem ſi caſus occurreret: im-
primis communis opinio nullo iure fulcitur,
57 quæ tantū innatur † tex. in ca. ſi duo 35. q. 6.
ſecundū omniū intellectū, à quo nemo diſsē-
tit: qui tamen aliter à me percipitur quam à
ucmine

nemine hucvſq. fuerit : vtq́ue mihi videtur
non loquitur de confeſſione coniugum, ſed
de probatione conſanguinitaris per reſtes
facienda: *in quo tex. cum dubitaretur an duo-
rum vel trium teſtimonio de conſanguinitatis
impedimento teſtantium extra iudicium cum
iuramẽto, & in iudicium idem affirmantium,
diſſolui poſsit matrimonium, Reſpondit, poſ-
ſe diſſolui coniugia eorum* , & hæc eſt prima
pars tex.vſq́ue ad verſiculum *ſi vero neutrum
contigerit* : & hunc cenſum aperte indicanr
priora verba cano. *ſi duo (inquit) viri vel tres:
cum niſi nuptiæ eſſent Neronicanæ aut vir
(quod abſit) in fœminam nuberet* l.cum vir C.
ad l.Iuliam de adul.nequeat niſi intet virum
& mulierẽ conſiſtere matrimoninm. Sed &
cũ de viris loquatur fœminæ excluſæ cenſen-
tur. Ne forte quiſquã diceret maſculinum fœ
58 mineum continere:nã † vbi lex vel ſtatutum
de viris loquitur nuſquam fœminæ compre-
henduntur, quia ex vi vocabili ſolum maſ-
culi continentur Bart.in l.1. ad finem ex eo
tex.in verbo virorum ff.de legi.vbi Alberic.
Cy.Angel.Bal.in l.ſcripturas ex eo tex.ver-
bo virorum C. qui potio. in pigno. habean.
Iaſſ. in l. ſi quis id quod num.20. ff.de iuriſ-
om.iudi. Deci.in l.2. num. 97. in verſic. Et
idem ſi dicatur viris de regul.iur. Vnde con-
ſtat canonem in hac 1. par. de coniugibus
minimè loqui.pergit.tex. *ſi duo viri vel tres
conſanguinitatem iure iurando firmauerint:
vel ipſi fortè confeſſi fuerint coniugia diſol-
uantur.*: Quæ etiam extrema primæ partis
verba eundem ipſum intellectum demon-
ſtrant, qnoniam ſi de coniugibus principium
loqueretur dixiſſet modo, ad eos ſe refe-
rens, *eorum coniugia diſoluantur*, cum tantum
generice loquendo dixerit, *coniugia diſol-
uantur*. Er ea verba *vel ipſi confeſſi fuerint*
gratia exempli poſita ſunt, non quod iura-
mentum excluderenr, cum niſi iuratis teſti-
bus credi nequeat, etſi forenr religioſi capit.
tuis cum ſimilibus extra de teſti. & dictio
vel, ſepius exempli gratia ponitur gloſ. me-
moranda in rubric.ff. ſi ager vectig. vel em-
phite. l. veteribus ibi ſtipulationem obſcu-
ram vel ambiguam ff.de pact. Camil.Galli.
de verborum ſignificatione.lib. 3. capit.11.
num.20.

Sequitur nunc ſecunda pars in verſic. ſi
vero neutrum , in qua de coniugibus loqui-
tur, qui nullo reſtium dicto, vel accuſatione,
ſed fama tantum arguuntur, qui per Chriſti
iudicium obteſtandi & monendi vt à coniu-
gio ſeparentur, *qui (inquit) ſi negauerint ſibi
ipſis relinquendi ſunt*; Et hic verus eſt illius
canonis cenſus:quem & clarè extrema verba
ſignificant in verſi. ecce, *quibus (ait) accuſanti-
bus vel teſtificantibus conſanguineorum con-
iunctiones ſunt dirimendæ*, ſed neq́ue ex illis
verbis tex. *ſicut eſt fama recognoſcant ſe eſſe
conſanguineos*, ſumi poteſt argumentum à cõ-
trario cenſu; vt vellit rex. ſi recognoſcerent
ſimul cum fama ſuficere. Nam argumentum
illud ſumi nequit , reſultaret enim abſurdus
intellectus, & impius contra ſacramenti ma-
trimonij vnitatem ad ea quæ omnes in l. 1.
§.huius rei ff.de officio eius l.conuenticulam
C.de Epiſcop.& cleric.l.2.C. de condic.in-
ſert.

Et nunquam de coningibus loquitur ſe
ipſos accuſantibus, ſed iuri communi inni-
tens ſtatuit, duorum vel trium teſtimonio
poſſe impedimenta conſanguinitatis pro-
bari capit. licet ex quadam; ibi non ſufficiat
vnius teſtis aſſertio extra de teſti. capit. de
illo, de eo qui cogno. conſan. vxo. ſuæ. Non
negans (ſed quia ita caſus accidir) fœminis
etiam conſanguinitatis impedimenta poſſe
probari cap. videtur nobis extra qui matri-
mon. accuſa. poſſ. quia melius (vt Pontifex
dicit in hoc cap.videtur) cõſanguinei vtriuſ-
q́ue ſexus ſtipem ſuam agnoſcunt:& firmant.
omnes relat.per Maſcar.in d.concluſ.1031.
num.20.

59 Communis † quoq́ue ſententia reffellitur,
quia confeſſio coniugum de perſe nullam
faciat probationem dicto capit. ſuper eo ex
rationibus ſupraſcriptis, fama vero etſi ple-
nè probata (quæ alioquin vt noſtri dicunt
difficilis eſt probationis) ſemiplenam tan-
tum facit probationem Bart. & omnes in l.
admonendi ff. de iur. iuran. at ex ſemiple-
na probatione matrimonium diſolui nullus
etſi ſtultus diceret. Tertio quia tex. in dicto
capit. ſuper eo generaliter loquitur, ſiue con-
iuges id optarent vel non, conſequenter ge-
neraliter intelligendus. Quarto quia eadem
illius capitis ratio, & in hoc caſu vindicat, ti-
mor ſcilicet colluſionis , & ideo omnes
fatentur plurimum iudicis arbitrium poſſe.
60 Quinto † cum de re graui & ardua agatur,
non leues ſed exactiſſimæ probationes re-
quiruntur dixi ſupra compara. 7. in princip.
ideo vnus teſtis non ſufficit capit. de illo vbi
Panormit. de eo qui cogno. conſan. & teſtes
duo omni exceptione maiores requiruntur
cap. ſuper eo in 2. de teſti. latè Maſcar. dicta
concluſ.1031. num. 19. & cum ſit grauis, &
ardua, fama in ea non facit ſemiplenam pro-
bationem vbi agitur de diſoluendo matri-
monio Iaſſ.in l. admonendi num. 252. ff. de
iur.iuran.poſt Alexan.conſi.143.num.4. lib.
2. Maſcar. tracta. de probatio. tom.2.con-
cluſ. 753. num. 14. & qui alios recenſet Fa-
rinac.lib.1.qq.crimi.q.37.num.65.qui com-
munem Andr. Gail. obſerua. 94. num. 2.
lib.2.

61 Et licet his † nouis motus rationibus in hanc lubenter deueniam ſententiam, non ante me defuerunt, qui alijs adducti eandem deffenderint: Nam Abb. Antiq. quem refert Ioan. Andreas in capit. cauſam in primo de offic. delega. tenuit hanc opinionem. Reſpondebat vt ille refert tex. in dicto capit. ſi duo loqui de iure antiquo, in quo impedimentum conſanguinitatis extendebatur vſque ad ſeptimum gradum, & cum difficilis tunc foret probatio per teſtes voluerunt Pontifices famam cum coniugum confeſsione ſuficere, at cum iure nouo ſit facilis probatio per teſtes, quia ad quartum reſtricta gradum, debet legitimè probari dicto cap. licet ex quadam de teſti. *Neque eſſ.m (inquit ille) qui matrimonium ſepararem propter conſanguinitatem de qua non conſtaret niſi per confeſsionem coniugum, & famam:* & Abb. ſequitur Anton. de Butr. in dicto cap. ſuper eo quemadmodum refert Brunel. ſupra num. 3. ad medium Maſcar. dicta concluſ. 1031. num. 24. & 25. qui & aſſerunt idem ante omnes ſcripſiſſe gloſ. in cap. cum in captiuitate 34. quæſ. 1. quæ verè id docuit, in verbo perdocuit in fine licet cum alijs contrarium teneant & rectè minus.

62 Declara † tertio quando alter coniugum, qui deſiderat matrimonium valere fatetur impedimentum, ei enim creditur ſecundum Panorm. in dicto capit. ſuper eo num. final. Alij contra, & in iudicijs arbitrio reponunt, niſi fama concurrat, credentes cum fama illius ſuficere aſſertionum, iuxta eundem Panormit. in cap. atteſtationes num. 8. de deſponſa. impub. ſequitur Menoch. qui Aretin. & Barba. citat in dicto caſu. 103. num. 10. cui addendus Brunel. in dicta concluſ. num. 4. qui etiam animaduertit, cautum in hac ſpecie iudicem eſſe oportere ne decipiatur.

63 Hæc † opinio non alia quam ſuperiori eget confutatione, ſi enim nec duorum confeſſioni ſtatur. quanto magis vnius, quod dictum nullius eſſe dicitur. Nec iudicis arbitrio relinquerem; cum ſeparatio hæc grauiſſimi ſit negotij, & exacte veniaut probanda vt ſupra: quid quod colluſio etiam poteſt timeri quoties vnus impedimentum allegat tacente altero. Nec quidquam fallit tex. in quo hæc ſententia ſuſtinetur in cap. atteſtationes cum gloſ. de deſponſa. impub. nam & præter ea quæ cæteri ad illius cap. intellectum docent, noue reſpondi ſupra compara. 3. verſi. quartus caſus.

64 Declara † quarto in foro pœnitentiali animæ; in eo enim confitenti in ſui ipſius ſtatur præiudicium, quo ad pœnitentiam cap. veniens in 2. de eo qui cogno. conſanguin. vxo. ſuæ cap. ad audientiam extra de ſponſa. cap. inquiſitori de ſenten. excommun. capit. mulieri de iure iuran. gloſ. in capit. tua nos de ſponſa. & in capit. ſignificaſti de homicid. Hoſtien. Panormit. & cæteri in dicto capit. veniens Iaco. à Can. inter conſil. matrimon. conſil. 19. num. 6. Maſcar. in dicta concluſ. 1026. numer. 9. Brunel. in dicta concluſione 2.

65 Huius † declarationis rationem eam eſſe omnes ſcribunt, quod agatur in hac ſpecie de interiori animæ foro, in quo ſoli confitentis aſſertioni ſtatur, quia ſuæ ſalutis nemo immemor præſumitur, & veritatem exponere creditur vt peccati iuſtam conſequatur pœnitentiam & remiſſionem gloſ. in dic. cap. tua nos vbi Panormit. Anton. & Prepo. in cap. is, qui fidem de ſponſa. atque alij relati per Didac. in epito. de ſponſa. 1. part. cap. 4. §. 1. num. 9. Maſcar. dicta conclu. num. 10. ad finem quos alios, & longè plures congerit Menoch. lib. 3. præſump. præſump. 1.

66 num. 29. & 30. † Et generaliter affirmant Theologi credendum pœnitenti pro ſe, & contra ſe in foro conſcientiæ quemadmodum docet eruditiſſimus Azpil. in Manu. confeſ. cap. 17. num. 250. & latiùs in capit. placuit num. 171. vſque ad 174. de pœniten. diſtin. 6.

67 Declara † quinto quoties coniuges ambo poſt contractum matrimonium nondum carnali copula conſumatum faterentur ſe velle ingredi religionem, & cum ea confeſſione impedimentum confiterentur; ſic cenſit Iacob. à Can. inter conſilia matrimo. conſil. 19. nu. 6. quem refert & ſequitur Maſcar. d. concluſ. 1031. n. 30.

68 Caſus hic † nullam continet dubitationem, nam & ante carnalem copulam poteſt vnus coniugum inuito altero religionem ingredi & profiteri cap. verum cap. ex publico de conuerſi. coniuga. quanto magis de communi amborum aſſenſu, vt illic Pontifex & alij omnes docent, & nulla hoc caſu impedimenti confeſſio requiritur: Erit autem neceſſarium vt cum effectu profeſſio fiat, nam ſi ante profeſſionem vnus in ſeculo remaneret, & contraheret; matrimonium non teneret, & vbi alter ante profeſſionem eum repeteret, teneretur obtemperare, quemadmodum ſcribit Boy. & cæteri in capit. vxoratus de conuerſio. coniugato.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum ſuppletorium datur in defectu probationis.*

2 *Iuramentum ſuppletorium non datur in grauibus cauſis niſi adſit pluſquam ſemiplena probatio.*

Iuramen-

3 *Iuramentum ſuppletorium datur in cauſis criminalibus.*

4 *Iuramentum ſuppletorium non datur in cauſis matrimonialibus.*

5 *Iuramentum ſuppletorium datur in matrimonialibus cauſis vbi adeſt pluſquam ſemiplena probatio.*

6 *Iuramentum ſuppletorium non datur vbi agitur de diſoluendo matrimonio.*

7 *Coniuges ſeipſos diſoluere à vinculo matrimonij non poſſunt.*

8 *Iuramentum in ſupplementum probationis non datur hodie attento ſacro Concilio Tridentino.*

9 *Probatio quæ fit per iuramẽtum ſuppletorium non dicitur vera probatio.*

10 *Iuramentum in ſupplemẽtum probationis non datur in matrimonio ſpirituali.*

11 *Iuramentum ſuppletorium datur ad fauorem matrimonij ſpiritualis non contra.*

12 *Iuramentum ſuppletorium an detur in ſponſalibus attento iure nouo ſacri Concilij Tridentini.*

COMPARATIO. XVI.

IVRAMENTVM IN PRObationis ſupplementum in contractibus datur, id ipſum in matrimonio, & an ex iure nouo ſacri Tridentini Concilij explicatur.

1 FERVNT omnes † in probationis defectum iuramẽto ſuppletorio, iudicem litem poſſe dirimere leg. admonendi ff. de iur. iuran. vbi Bart. Paul. de Caſtro Alexan. Iaſſ. Cacial. & poteſtiores dixi explora. iu. lib. 4. cap. 3. ad intellectum dict. l. admonendi: & quæ ad huius iuramenti delationem requirantur, & quando deferendum, diſerir erudite Ioſeph. Ludou. deciſio. Luca. 42. à num. 1. idem deciſio. Peruſi. 100. à num. 1. Hieron. Lauren. deciſio. 105. num. 5. Viui. deceſio. 108. lib. 1. Maran. de ordine Iudi. 6. par. actu. 9. num. 4. & ſequen. Oſaſ. deciſio. 99. num. 30. & deciſio. 96. num. 5. Boër. deciſio. 35. Maſcar. tracta. de probat. tom. 1. con. 9. à num. 25. Menoch. de arbitra. iudi. quæſtio. caſu. 454. quo latè: idem caſu. 190. num. 12. Fului. Paria. tracta. de probatio. lib. 1. cap. 39. num. 19. & ſequent. Caroci. aliqua tracta. de iuram. deciſo. quæſt. 1. num. 2. & quæſt. 2. 19. principa. nu. 4. Camil. deciſio. Lucan. 106. verſ. Nec iſto caſu, Gram. deciſio. 42. Beniren. deciſio. 67. num. 2. Fran. Marc. deciſio. 753. num. 10. Capel. Tholoſa. deciſio. 171. vbi Aufre. ad eam.

2 Fatentur † vero omnes id in cauſis minimis vindicare, in grauibus ſecus: fatentur itidem & in grauibus, id etiam locũ habere; dum pluſquam ſemiplenè fuerit probatio facta, ſic enim poſt aliquos docuit Alexan. in dicta l. admonendi num. 50. Iaſſ. num. 238. idem in l. in bonę fidei num. 27. de reb. cred. C. Boeri. deciſio. 85. vbi iudicatum aſſerit. latiſſimè Gabri. titu. de probatio. concluſ. 1. num. 40. Patia. dicto cap. 39. num. 19. qui in numeros refert, & pręter eum idem docet Crauet. qui multos citat conſil. 198. num. 10. Duen. regul. 300. limi. 1. Gramma. dicta deciſio. 42. num. 12. Ioſep. Ludo. dicta deciſio. Peruſi. 100. num. 7. & 8. Viui. dicta deciſio. 108. num. 2. Menoch. dicto caſu. 464. num. 7. Burſa. conſil. 39. num. 36. lib. 1. Beniten. dic. deciſio. 67. num. 2. Et latiſſimè de communi Maſcar. tracta. de proba. 2. to. conclu. 1030. num. 5.

3 Sic illi inferunt † & in cauſis criminalibus, quæ omnium arduæ iudicantur, locum eſſe huic iuramento ſuppletorio, quoties pluſquam ſemiplena probatio adeſt, & accuſator honeſta eſt perſona & legalis, iuxta Roma. traditionem in dicta leg. admonendi num. 104. Alexan. in l. ait pretor num. 12. de iur. iuran. & in dicta l. admonendi num. 50. Iaſſ. num. 238. Curti. iuni. num. 67. Gabr. latè dicta concluſ. 1. de probatio. num. 40. Boer. deciſio. 86. nu. 4. Maſcar. dicta concluſ. 1030. num. 5. Tiber. Decia. lib. 2. tracta. criminal. cap. 21. num. 23. & multorum authoritate nouiſſimè comprobat Paria. in dicto tracta. de probatio. lib. cap. 39. num. 18. qui Menochium reticet multos caſus egregie diſtinguentem in dicto caſu. 464. à num. 1. cum ſequen. Caroci. tracta. de iuramen. deciſio. 15. quæſt. principali num. 3. qui pauca Farinac. lib. 1. qq. crimi. q. 47. nu. 66. q. 54. nu. 81. 88. quæſt. 56. n. 402.

4 Inferunt † ſecundo in cauſa matrimoniali graui & ardua, quæ vt ſæpè dixi criminali æquiparatur, iuramentum in ſupplementum probationis regulariter non pręſtari, quia de ſtatu hominis agitur, iuxta gloſ. in capit. mulieri extra de iur. iuran. verbo abſoluto Deci. in capit. ſi pro debilitate num. 17. de offic. delega. Alberi. Caſtren. Alexan. & Iaſſ. in l. ait prętor. ff. de iur. iuran. idem Iaſſ. in dicta l. admonendi num. 234. Hipp. de Marſil. in l. maritus num. 14. ff. de quæſtio. Bald. conſil. 123. lib. 2. Socin. iuni. conſil. 133. num. 2. & ante eum Alexan. conſil. 286. col. 2. lib. 2. Pari. conſil. 53. num. 10. lib. 3. Ruin. conſil. 159. num. 32. lib. 5. Cæphal. conſil. 141. nu. 8. lib. 1. Et qui alios magis communem dicens Maſcar. tracta. de prob. to. 2. d. conclu. 1030.

num. 1.

num.1.Patia.tracta.de proba.lib.1. cap.39.
num.21. Capel.Tholo.deciſio. 171. vbi ad-
den.Carro.tracta.de iuram.deciſio.quæſt.4.
9.quæſt. principal.Andr.Gail.lib. obſeruar.
2.obſerua. 94. num.1. & ſequen. Seraphi.de
Seraphi.tract.de priuileg.iuramen.priuil.33
Farina.lib.qq. crimi.q.47. num.65. cum ſe-
quen.Surd.conſil.109. num.19.lib. 1. Et li-
cet multi relati per Maſcard. dicta concluſ.
1030.num.2.contrariam ſenrentiam tenue-
rint hæc tamen communis eſt omnium iu-
dicio.

5 Quam † declarant illi eo modo quo in
cauſis criminalibus interpretes reſtringunt,
& in cauſis ciuilibus arduis, quoties ſcilicet
fuiſſet pluſquam ſemiplene probatum, dabi-
tur enim tunc iuramentum in ſupplemẽtum
in matrimonialibus cauſis, præcipue vbi illud
petens honeſta foret perſona; arbitrio ta-
men iudicis gloſ.fina.in cap. finali per illum
tex. de iur. iuran. Sali. Roma. Alexand. &
Iaſſ.num.281.in dict. l. admonendi, & idem
Iaſſ.in l.ait pretor.§.quocunq.ff. de iur. iura.
Crauet. conſil. 73. num.24. 26.Boer. dicta
deciſio.85.& qui alios Maſcar.dicta concluſ.
1030. num. 5. Gabri. qui multos concluſ.1.
tit.de proba.nu.40.Ioan.Coraſ.lib.miſcella.
iur. 3. capit. 4. num. 6. qui & communem
Carro.dict.tracta.de iuram.deciſio.4.quæſt.
9.quæſt.principa. num.6. verſic.tertius caſus
Gail.d.obſerua.94.num.11.& 12.

6 Sciendum † autem quod vbi de contra-
hendo agitur matrimonio ſuperiores om-
nium vindicet traditiones, at quoties de eo
7 diſoluendo † tunc nuſquam iuramenrum
hoc in hiſce cauſis matrimonialibus conce-
ditur, nec arbitrio id iudicis relinquitur: vt
expreſſim ex Archidiaco. Bal. & alijs ſcrip-
tum reliquit Maſcar. in dicta concluſ. 1030.
num.6.& Andr.Gail.dicta obſerua.94.num.
8 11.& 12. † qui rationem aſsignat, quod non
ſit in coniugum poteſtate ſe ipſos diſoluere:
etſi Paul.de Caſtr.in dicta leg. 3. de iur. iu-
ran. aliam reddat, quia vbi de matrimonij
diſolutione agitur, de grauiori cauſa tracte-
tur propter maius præiudicium cap. licet. ex
quadam ex.de teſti.arq. tandem opinionem
probat Carro. in dicta quæſt. 4. numer. 6.
& 7.

Hodierno iure Concilij ſacri Tridentini,
nullis hæc quæſtio vtilitaris eſt. Nam aut
agitur de matrimonio contracto probando,
& eo caſu cum certa & expreſſa forma fuerit
à S.Concilio ſtatuta, vt fiat mutuo matrimo-
nium conſenſu coram parocho, & duobus
vel tribus teſtibus, niſi fuerit obſeruata ma-
trimonium eſt nullum d. cap. 1. de reformа.
matrimo.ſeſsio.24.

9 Adde † quod nec ea probatio quæ fit hoc
iuramento ſuppletorio dicitur vera proba-
tio, niſi in his caſibus in quibus ius expreſ-
ſim hoc iuramentum concedit latè Deci. in
rubric.de probatio.num.2.vbi Berous num.
76.Areti.qui communem in cap.2.12. nota-
bi. illo eodem titul. de probatio. aſſerunt
communem Maſcar. in tracta. de probatio.
tom.1.quæſt.9. num.1. cum ſequen. & num.
11.Vini.in communi.ver.iuramentum Boe-
ri.deciſio.85.num.2.Pegue.deciſio.23.num.
2.& num.5.Theſau.deciſio. Pedemon. 256.
num.2.Marſil.in rubr.de probatio. nu.119.
Menoch.tracta. de præſump. lib.1. quæſt.1.
num.35. Paria. tracta. de probatio. lib. cap.
39.n.23.Carro.tracta.de iura. deciſio.q.39.
num.1.

Aut agitur de matrimonio contracto di-
ſoluendo, & tunc iuxta receptiorem opinio-
nem non eſt locus iuramento in ſupplemen-
tum probationis vt ſupra. Extendunt noſtri
10 † idem in matrimonio ſpirituali, monach.ſ-
mo ſcilicet, nam cum de vno ad aliud vali-
dum ſit argumentum capit. inter corporalia
de tranſlat. Epiſcop. quemadmodum fauore
matrimonij, iuramentum antea ſuppleto-
rium concedi potuit: ita nunc in hac ſpecie
11 in fauorem religionis, † ſecus aduerſus reli-
gionem Maſcar.dicta concluſ.1030. num.3.
qui communem Andr. Gail. dict. obſeruar.
94.num.16.& Carro.tracta.de iura. deciſio.
15.quæſt.princip.num.6.qui Iaſſ.citat in dic.
l.ait pretor.num.26.de iur.iuran.ſed de hoc
articulo latius ſuo loco.

12 Cæterum † cum ſacrũ Concilium Triden.
vt ſæpius dixi ſponſaliorum iura intacta re-
liquerit; an in ſponſalibus iuramenrum ſup-
pletorium concedi poſsit nouo quæſtio eſt,
à nullo quam viderim tractata: Ea autem
dubitationem nullam continet, quia cum iu-
re veteri in matrimoniali cauſa longe for-
tiori vinculo ſeruatis requiſitis neceſſarijs,
prædictum iuramentum concedi poſsit; quã-
to magis in ſponſaliorum cauſa, cum ſpon-
ſalia multis diſolui modis poſſint, & in illis
de minori agatur præiudicio tum quia in
ſponſalibus ius antiquum ſit ſeruandum.

SVMMARIVM.

1 *Contractus in dubio licitus iudicandus.*
2 *Actus vbi ſe poteſt habere ad bonum & ad malum in dubio ad bonũ reſpondendus eſt.*
3 *Iudicandum in dubio pro matrimonio.*
4 *Contractus matrimonij omnes alios cõtractus,*
5 *fauoribus, & perrogatiuis antecellit.*
Iudicis officium in cauſis matrimonialibus exuberat.
6 *Matrimonialis cauſa fauorem publicum concernit, & dote fauorabilior eſt.*

In

7 *In dubio pro matrimonio.*
8 *Diſparitate data non præſumitur pro matrimonio.*
9 *Diſparitas non conſideratur de iure canonico.*
10 *Opus charitatis magnum, impudicas mulieres vxores ducere.*
11 *Matrimonium dicere hodierno iure filij ſine conſenſu parentum poſſunt.*
12 *Matrimonij libertatem Reges conſtringere non poſſunt.*
13 *Iudicandum in dubio pro matrimonio qualiter intelligatur ſecundum Menochi.*
14 *Menochij opinio reiecta.*
15 *Matrimonij probatio, latiſſimam recipit interpretationem.*
16 *Matrimonium contractum lite pendente ſuper primo clandeſtino an valeat.*
17 *Matrimonia clandeſtina hodierno iure ſublata.*
18 *Iudicandum hodierno iure aduerſus primum matrimonium.*
19 *Iudicandum in dubio formam ſacri Concilij Tridentini obſeruatam fuiſſe.*
20 *Matrimonia clandeſtina antiquo iure valebant.*
21 *Matrimonia clandeſtina odioſa iure antiquo.*
22 *Iudicãdum in dubio pro ſponſalibus etiam iure nouo ſacri Concilij Tridentini.*

COMPARATIO. XVI.

CONTRACTVS IN DVBIO licitus iudicandus, & pro illius validitate pronunciandum id ipſum in matrimonio & ſponſalibus. Quid etiam iure nouo S.Concilij Tridentini.

1 EXTAT † celebre & inſigne Cæſareum Diocleſiani & Maximiani reſponſum in l.cum præcibus C.de probatio. quo in dubio ſtari voluerunt contractui, donec clariſſimis probationib', illius inualiditas oſtendatur quẽadmodum inibi Bald. Salicet. & cęteri docuerũt: Et ſi is vt vſurarius & fœneratitius accuſetur idem Bald.in l.rogaſti §.ſi tibi ff.de reb.credi.ex tex.in l.pręuaricationis §. fina. ff. de pręuaricato.cap. fina. 3. q. vltim. cap. quid autem 30. q. 4. Meno.lib.3.præſump. præſump.122.num.36.Panor. in cap.1.n.7. de Cleri.nõ reſiden.idem Meno.lib.5. præ-
2 ſum.præſum. 2. nu.5.& 6.qui † & rationem reddit ex Panorm.in d.cap.1.quia vbi actus ſe poteſt habere ad bonum & ad malum, in dubio ad bonum referendus eſt.cap. 2.de reg. iur. l. merito ff.pro ſocio. citat Aretin. conſ. 9. col. 1.& conſ.31. num.3. & præter eum idem conſuluit Bald. conſ.389. Deci. conſ.119.col.4.Soci.iun. conſ.83.num.6.li. 2.Crauet.qui alios conſ.156.num.1.Rolan. à Vall.conſ.96.nu.14.lib.2. Ancha.Rigien. quæſt.33.num.9.lib.2.Alexan. Rauden.tractat.de Analog. cap.30.num.261. Menoch. pręſump.lib.5.præſump.2.nu.5.& ſequent. Menoch. conſ. 201. num. 20. lib.3. Galea. Malaue. conſ.107. num.5. & debet.iudicari in dubio talis qui non inferat caducitatem Iaſſ.in l.2. num.12. C. de iure Emphi. idem Malaue.conſ.102.num.6.

3 Ita fiet vt pro † matrimonij contractu in dubio ſit iudicandum ca.fina.ex. de re.iudi.
4 quinimo † & reliquos contractus antecellit fauoribus & perrogatiuis, quas recenſet Felin.in cap.1. à nu.1.ex. vt lite non conteſta. idem Felin. in rubr. de ſponſa. num. 6. qui 24.priuilegia, Gail.lib.2.obſeruatio.obſerua.94.in fin.qui verſiculos quoſdam priuilegia continentes adducit.idq. conſtat ex cap. videtur qui matrimo. accuſa.poſſ.cap.ex litteris de probatio. cap. licet ex quadam de
5 teſti.vt rectè † Triuiſan.ſcripſerit deciſio.6. num. 5. lib. 1. in cauſis matrimonialibus iudicis officium exuberare.& Maſcar. tract.de probatio.2.tom.concluſ.1019.num.3. verſ. & certè hęc ait.Et certè quicunq.ſit qui matrimonium probare debebit, hilari animo hoc onus ſubeat, vtpotè cui multa probationum genera ſuppeditentur.Sed & Robuſte. deciſio.117.num.2.& 4. 1.part.deciſio.Ro-
6 tæ † docet matrimonij cauſam fauorem publicum concernere, & dote ipſa eſſe fauorabiliorem. Et generaliter proditum veteri
7 diuerbio, in dubio † pro matrimonio d.cap. fina.& ibi Panor. & alij idem in cap.tua nobis de deſponſa.impube.Pariſi.conſ.53. nu. 3. lib.4. Hiero. Grat. inter conſ.matrimo. conſ.75.num.7. cum latè adductis per Maſcard.tract.de probatio. 2.tom.conclu.1023. num.1.& 2.idem Maſcar.in conclu. ſequenti 1024.cum alijs multis Menoch.de arbitr. iudi.quæſt.caſu.475. num.20.21. idem Menochi.conſ.255.num.7. & conſ.227. nu.10. lib.3. Azpilcue.conſ.23.num.1. ſub.titu.de ſponſali.Gail.d.obſerua.94.num.finæ.lib.2. Bere.conſ.80. num.21. nouiſſime Sanch. de Matrimo.lib.1.diſput.18.num.5.& 6. limitat quibuſdã modis Maſcar.d.conclu.1023. regulæ noſtræ minime adaptatis, quinimo non veris qui nec iure nouo Concil.Tridenti.locum habere poſſunt ego vero ex illis limitationibus duas vel tres excutiam.

8 Primo declaratur † regula, quoties hinc inde vbi de matrimo. agitur contrahendo datur paritas perſonarum, ſecus data diſparitate, nam pro eo non pręſumitur, nec etiam eſt pręſumendum: citat Curt.iunior.

in

in l.cum quædam puella. num. 22. de iuris.
om.iudi. Cæpha.conſ.52.nu.63.lib.1. Gra-
na. inter conſ. matrimo. conſ. 82. num. 45.
Adde textus probantes nec paruos in l. im-
perialis §.imo.C.de Nupti. l. donationes in
verbis, perſonis comparatis ff. de donatio.
l.libere & ibi Bald.ff.de ritu. nuptia. Bald.
conſ.123.cauſa matrimonialis lib.5.Alciat.
reſponſo.5.num.25. Cæpha. qui alios conſ.
435.num.26.lib.3. Socin.iuni.conſ.89.li.2.
num.3.idem conſ.86.num.26.lib.2. Meno.
conſ.199.num.44.lib.2.idem tracta.de præ-
ſump.lib.3.præſump.1. num.72. citat Tira-
quel.in l.connubial.in l. 5. gloſ. 1. num.31.
Menoch.conſ.342. num.3.lib.4. idem Me-
noch.lib.præſumpt.4. præſumpt.78. num.8.
latiſſimè Oſaſ.deciſio.154. à num.1. Celſus
noſter conſ.73.num.5.
9 Cæterum hæc † omnium fere traditio de
iure canonico non procedit,eo enim paritas
vel imparitas perſonarum non conſidera-
10 tur, cum inter † opera charitatis vnum ſit
præcipuum,ſcrota,impudicaſq.mulieres,vt à
peccato abducantur, vxores ducere cap. in-
ter opera de ſponſa.cuius ſententiæ aſſertor
fuit Paul.de Caſtr. conſ.83. præſupoſito lib.
1.& ante eum Bald.conſ.395. Præpoſi.in ca.
1. 33. q. 1. quos ſequitur & refert Celſus in
d.conſ.73.num.14.& Menoch.tract. de præ-
ſump.lib.3.præſump.1.num.72. latè & eru-
dite Oſaſ.d.deciſio.154.num.5.in verſi. cō-
11 traria † vero opinio Tiber.Decia.reſpon.5.
num.74.lib.1.& Gabri.in commu.tit. de le-
gitima conclu.1.num.45.47.Peregri.tracta.
de fideico.art.24.num.51.qui alios recenſet
plures Sut d. conſ. 213. num.11. num.2.qui
12 receptam.Idq. † ſatis & iure nouo ſacri Cō-
cilij oſtenditur,quo filij ſine conſenſu paren-
tum quaſcunq; ducere poſſunt cap. 1. de re-
forma.matri.ſeſſ.24.& ob id reges conſtrin-
guntur idem facere inter ſubditos ſuos, vt
poſſit quisquis quam velit coniungere ca. 9.
eiuſdem ſeſſ.24.
13 Secundo vltra † Maſcar.declaratur, vt in
dubio pro matrimonio ſit iudicandum,quo-
ties agitur de matrimonio quod contractum
fuiſſe conſtat, & agitur de illius diſſolutio-
ne,ſecus quando agitur de probando matri-
monio ab initio Pariſi.conſ.15.nu.39.lib.2.
Soci.iuni.conſ.88.num.32. lib.2. & qui eos
ſequitur & refert Menoch. conſ. 199. num.
54.lib.2.
14 Hæc Menochi. † opinio tam falſa eſt, vt
alia ſit in iure periculoſa, & aduerſus omniū
traditiones; Nec Pariſi.loquitur in eo caſu,
ſed quoties agitur de matrimonio contracto
in præiudicium prioris matrimonij,de cuius
validitate diſputatur, tunc non debet fieri
interpretatio in fauorem ſecundi, & ita in-
telligendus Socin. d. conſ. nam & hæc eſt in
hoc caſu communis ſententia ex late tradi-
tis per Maſcar.tracta.de proba.2.tom.con-
clu.1019.num.8.cum multis ſequent. & cō-
15 clu.1030.num.17.& concluſio.1026.num.7.
dixi ſupra compara. 16. verſi. ſciendum au-
tem. At † vbi de noua matrimonij proba-
tione agitur, latiſſima debet fieri interpræ-
tatio, & ſi non conſtet matrimonium fuiſſe
contractum, & in his terminis loquitur tex.
ſic communiter ab omnibus intellectus in d.
cap.fina.de ſenten. & re iudica.& in eiſdem
terminis loquuntur omnes, quos ſupra re-
cenſui in principio, affirmantes pro matri-
monio in dubio iudicandum, & in eo pro-
bando leuiores vltra iuris communis regu-
las ſufficere, pro quo iudices poſſunt etiam
aduerſus communem illius ſingulari præro-
gatiua iudicare Beret. conſ.80.num.21.22.
Andr. Gail.d.obſeruatio.94.num.19. lib.2.
qui erudite.
16 Tertio † declaratur in matrimonio con-
tracto lite ſuper primo clandeſtino penden-
te, nam & ſi ſecundum valeat, iuxta recep-
tiorem ſententiam iuris antiqui,quam com-
munem dixit Socin.iun.conſ.119.lib.3.De-
ci.conſ.163.num.7.Angel.de Caſ.inter cōſ.
matrimo. conſ.31. num.1. Et qui eos refert
& communem dicit Maſcard. in d. concluſ.
1023.num.8.& 9. tamen pro hoc matrimo-
nio,veluti in fraudem primi contracto,non
eſſet in dubio iudicandum, ſcribit Deci. d.
conſ.163.num. 7. Maſcard.ſupra num. 8. in
17 fine. Subdeclara † declarationem non pro-
cedere de iure nouo ſacri Concilij, quo cum
diſpoſitum ſit *matrimonia clandeſtina, non
obſeruata ſacri Concilij forma, nulla fore &
irrita, & contrahentes ſic inhabiles redditi
ſint*; poteſt qui prius contraxit clandeſtine
relicto primo coniugio,cū altera libere con-
trahere obſeruata forma, & ſolemnitate d.
ſacri decreti, aut cum eadē,ſeruatis ſolem-
nijs:in quibus nullus diſſentit, & nos ſuo lo-
18 co dicemus.Ita fiet vt † iure nouo ſacri Con-
cilij non ſit pro antiquo matrimonio iudi-
candum in dubio,quoties ſcilicet de proba-
tione illius ageretur, extra eam probationē,
19 quæ à Concilio præſcripta fuit, nam eo † in
caſu ſi dubitaretur an forma dicti Concilij
fuiſſet obſeruata nec ne, iudicandum foret
pro matrimonio. Et ſi neminem huius opi-
nionis inuenerim aſſertorem. Sed res clara
eſt, quia quoad hæc militat fauor matrimo-
nij, & eadem ratio quæ de iure antiquo mi-
litabat; quamquam probatio illius ad teſtes
duos vel tres, & parrochum fuerit reſtricta.
argu.l.à titio cum vulga. de furt. & l. præci-
pimus C.de appella.
20 Sed † & magis facit quod & matrimonia
clan-

clandeſtina, & ſi antiquo iure valerent ca. 1. & 2. vbi Panor. & alij omnes ex. de deſponſa. impub. Curti. iuni. conſ. 64. num. 3. Boër. conſ. 40. num. 4. cum alijs adductis per Maſcard. d. concluſ. 1023. num. 10. & eſt hodie expreſſe deciſum in d. cap. 1. de reforma.
21 matrimo. quia † tamen & odioſa erant & tunc cap. 1. 30. q. 1. & d. cap. 1. de reforma. matrimo. S. Con. Tridenti. pro eis in dubio non poterat iudicari, quia non reputabantur fauorabilia Maſcar. ex alijs in d. concl. 1023. num. 10. & 11. dixi ſupra compara. 10. ad finem. Vnde nihil mirum ſi hodie aduerſus matrimonium ſit iudicandum, cum omnia dicantur clandeſtina, pręter ea, quę ſecũdum Concilij formam contrahuntur.

22 Subdeclara † etiam noue prædicta vt non procedant in ſponſalibus, nam cum ea non fuerint comprahenſa ſacro Concilio, ſi dubitaretur an probata fuerint nec ne, ad iuris communis diſpoſitionem recurrendum eſt, et in eis idem fauor (vbi tamen eadem ratio vindicat) obtinet, cum ſint præambula ad matrimonium l. oratio ff. de ritu. nuptia. de cuius intellectu nos explorato. iur. lib. 2. cap. 8. tradunt Feli. & cęteri in rubr. de ſponſal.

SVMMARIVM.

1 *Contractus omnes in vltimo vitæ ſpiritu celebrari poſſunt.*
2 *Mortis inſtantis periculũ in cõtractibus fraudis ſuſpitionem non facit.*
3 *Alienatio feudi in extremo mortis articulo fieri poteſt.*
4 *Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates validum.*
5 *Teſtamenta antiquitus ad modum contractus celebrabantur.*
6 *Statutum prohibens contractum prohibet teſtamentum.*
7 *Teſtamentum contractus inter viuos dicitur.*
8 *Teſtamentum & contractus in vltimo vitæ ſpiritu contrahuntur.*
9 *Contractus in teſtamento celebrari poſſunt.*
10 *Teſtator ab hærede promiſſionem extorquere poteſt de ſoluendis legatis.*
11 *Contractus in teſtamento factus non reuocatur, reuocato teſtamento.*
12 *Confeſſio facta in teſtamento parte præſente, et acceptãte non reuocatur reuocato teſtamẽto.*
13 *Confeſſio facta in teſtamento parte præſente cenſetur inter viuos.*
14 *Matrimonium in mortis articulo celebrari poteſt.*
15 *Matrimonium etiam iure nouo Concilij Tridentini in mortis articulo contrahi poteſt.*
16 *Spini declaratio, quis dicatur in mortis articulo conſtitutus.*
17 *Spini declaratio reiecta.*
18 *Ius canonicum quos dixerit in mortis articulo conſtituos.*
19 *Iure canonico in mortis articulo, nullam eſſe reſeruationem peccatorum.*
20 *Mortis in articulo is dicitur conſtitutus, quem probabiliter creditur illico moriturum.*
21 *Mortis in articulo conſtitutum, aliud eſt à periculo mortis ſecundum quoſdam.*
22 *Periculum mortis, & mortis articulus in quo differant ſecundum Dominicum de Soto.*
23 *Mortis articulus non legitur apud bonos authores.*
24 *Spini declaratio ad tex. in cap. in quadam ex. de celebra. miſſa. reprobata.*
25 *Mortis in articulo conſtitutus. quis dicatur ſecundum Meno.*
26 *Filij ſuſcepti ex matrimonio in mortis articulo contracto, deficere faciunt conditionem ſi ſine liberis, ad excluſionem ſubſtituti.*
27 *Filij ſuſcepti ex matrimonio in mortis articulo contracto in fraudem ſubſtituti, non excludunt ſubſtitutum.*
28 *Menochij opinio aduerſus, communem reprobatur.*
29 *Morti proximus pro mortuo habetur.*
30 *L. huic ſcripturæ & l. ait lex. ff. ad legẽ Aqui. declarantur.*
31 *Caſus mortis, & diuortij differunt.*
32 *Dolus & fraus in contractibus non proſunt doloſo.*
33 *Matrimonium etiam dolo contractum valet.*
34 *Clericus in mortis articulo conſtitutus, renunciare poteſt præbendam.*
35 *Cap. 2. de renuntia. lib. 6. declaratur.*
36 *Ingreſſus monaſterij in mortis articulo in fraudem ſubſtituti, ſubſtitutum non excludit.*
37 *Monaſterium haberi loco filij, grauis quęſtio.*
38 *Monaſterium non excludit ſubſtitutum quando eſt de liberis.*
39 *Ingrediens monaſterium tempore quo eſt morti proximus, non ex eo ſolo dicitur facere in fraudem ſubſtituti.*
40 *Præſumptio ea in dubio capienda, qua quis ſuæ animæ conſultat.*
41 *Emancipatio in mortis articulo facta, in fraudem facta cenſetur.*
42 *Locatio facta per maritum ad quinquenium fundi dotalis tempore mortis vxoris, in fraudem facta cenſetur.*
43 *Legitimatio facta de filio illegitimo, in fraudem facta cenſetur, vbi in articulo mortis moriens concubinam vxorem ducit.*
44 *Legitimatio facta per ſubſequens matrimoniũ in mortis articulo, primogenito nullũ præiudicium parat.*
45 *Fraus non præſumitur ex ſolo contractu matrimonij in mortis articulo, niſi aliæ adſint coniecturæ.*

Legi-

46 *Legitimatus per ſubſequens matrimonium cõtractum in mortis articulo in maioratibus non ſuccedit, ad excluſionem alterius vocati.*

47 *Legitimatio facta per ſubſequens matrimoniũ in mortis articulo in præiudicium iam nati minime valet.*

48 *Legitimatus per ſubſequens matrimonium, an excludat legitime natum conſtante matrimonio, quoties aliud matrimonium fuit intermedium.*

49 *Permutatio beneficij facta in mortis articulo, in fraudem patroni non valet.*

50 *Alienatio bonorum à patre facta in fraudem filiorum non tenet.*

51 *Matrimonium contrahere ex ſui natura opus meritorium.*

52 *Lex titius ff. ad. S.C. Trebelli. declaratur.*

53 *Grauatus, donans bona in extremis agens, cenſetur in auertionem fideicommiſſi id facere.*

54 *Menochij contrarietas.*

55 *Nemo in dubio peccare aut delinquere præſumitur.*

56 *Matrimonia clãdeſtina hodierno iure ſublata.*

57 *Votum emiſſum in vltimo vitæ ſpiritu valet.*

58 *Præſumptio fraudis ceſſat, vbi quis ſuo iure vtitur.*

59 *Præſumptio fraudis vbi quis ſuo iure vtitur, ceſſat cũ quis cõmodum reportat ex eo actu.*

60 *Teſtator in dubio cenſetur ſe conformare cum diſpoſitione legis, & nedum iuris communis, ſed ad municipalis.*

61 *Matrimonij bona tria, fides, proles, Sacramentum.*

62 *Matrimonium contractum in mortis articulo à patre dicente expreſſim, ſe in fraudem ſubſtituti hoc facere, an ex eo ſubſtitutus excludatur.*

63 *Matrimonium ſpirituale contractũ in fraudem ſubſtituti an valeat.*

64 *Matrimonium in fraudem ſubſtituti contractum, ſubſtitutum excludit.*

65 *Comminatio aliquando in vita facta in morte non præſumitur eo intuitu facta quo diſpoſitio.*

66 *Moriens nõ præſumitur ſuæ ſalutis oblitus.*

67 *Confeſſio morientis in tertij præiudicium non valet.*

68 *Vtens ſuo iure nemini facit iniuriam.*

69 *Matrimonium contractum in mortis articulo, ſine præcipuo Sacramenti contractum cenſetur.*

70 *Lex qui autem §. 1. ff. quæ in frau. credito. declaratur.*

71 *Lex fluminum §. fina. ff. de dam. infect. declarata.*

72 *Fraus patris filijs naſcituris obeſſe non debet.*

73 *Filius non portat iniquitatem patris.*

74 *Matrimonium contrahere in mortis articulo licitum.*

75 *Ius ſubſtituto competens, non quæſitum ſed quærendum dicitur.*

76 *Viuendo morimur.*

77 *Moriens non præſumitur mutare voluntatem.*

78 *Voluntatis mutatio ex longo tempore non præſumitur.*

79 *Præſumptio fauore animæ, ſuperat quãcunq; aliam præſumptionem.*

80 *Filij ex Clandeſtino matrimonio nati quando aliud aderat impedimentum, illegitimi erãt ſiue illi ſciuiſſent impedimentum vel ignoraſſent.*

81 *Matrimonium clandeſtinum dolum arguit, & impedimenti ſcientiam.*

82 *Filij ex clandeſtino matrimonio nati hodierno iure S.C. Tridentini per ſubſequens matrimonium contractum in facie Eccleſiæ legitimi fiunt.*

COMPARATIO. XVIII.

MATRIMONIVM IN VLTImo mortis articulo contrahi ſicut & cæteri contractus; An autem filij inde ſuſcepti legitimi efficiantur etiam ad excluſionem ſubſtituti; Quid rurſus de iure nouo S. Concilij Tridentini quotidiana multa, lucido explicantur.

1 POSSE quemlibet † contrahere vſque ad extremum vitæ
ſpiritum dum ſanæ mẽtis ſit, &
integram habeat memoriã cõmuni omnium ſententia receptum ſcio; id interpretes vno (quem ſingularem dixere Bal. in cap. quoniam frequenter ex. vt lit. non conteſta. nu. 8. & Menoch. conſ. 326. nu. 79. lib. 3.) textu probari affirmant l. Seia §. fina. verbis illis, in extremo
vitę ſpiritu conſtitutus ff. de donatio. cau.
2 mort. Neq. † inſtantis mortis periculum in
teſtamentis, aut contractibus fraudis elicit
ſuſpitionem Alex. in l. ſi quis poſthumos de
libe. & poſthu. & in l. ſi filio §. ſi vir in quinquenium col. 3. ff. ſoluto matrimonio, qui cõ
munem Soci. & Iaſſ. in l. ſed ſi quæſitum ff. de
libe. & poſthu. Deci. in cap. in præſentia nu.
56. de probatio. ibi Felin. num. 36. Bar. Bal.
Salice. Alex. Iaſſ. & cæteri in. l. ſanum mente
3 C. de teſtam. Burſa. qui † de alienatione feu-
di in extremo mortis articulo luculẽter diſ-
putat conſ. 40. num. 70. lib. 1.
4 Et † de contractibus ad extremas volũtates, & è conuerſo rectè argumentum regulariter procedit l. fina. vbi Salicet. & cæteri C.
de lega. in principio inſtit. de leg. fuſi. Can.
Tollen. vbi glo. l. pactum inter hæredem ff.
5 de pact. Planè † antiquitus & teſtamenta ad
modum

modum contractus emptionis, & venditionis fiebant, Iuſtinianus (qui antiquitatē ſcribit) docet in principio inſt. de teſtam. & Alciat. in l. verba geſſerunt ff. de verbo. ſignifi. & ſimile quoddam negotium contractui dicitur teſtamentum quod inter hæredem & teſtatorem agitur §. ſed neque vbi tex. egregius inſtit. de teſtam.

6 Hinc ferè † omnes cenſent prohibitum ſtatuto contractum, ſeu alienationem in non ſubditos, vel extra territoriū, & eamque in extrema voluntate, in teſtamento concipitur vetitā cenſeri argu. l. fina. C. de reb. alie. non alienan. in principio l. ſi quis prioris §. cæterum C. de ſecundis nup. docent omnes
7 in l. filiusfamilias §. diui de leg. 1. Sanè † & teſtamentum contractus quidam interviuos videtur, & inter eos actus qui interviuos celebrantur, numeratur l. eandem in princi. ff. de duobus reis. verbo contractibus, iuncto verbo teſtamento: nam inter reliqua contractuum genera, quibus duo rei conſtitui poſſunt, quę illic I. Cōſultus expreſſit, etiam teſtamentum adiecit. Sed de hac diſputatione fuſe Tiraq. ad ll. connubia. glo. 5. num. 93. Ronchegal. in d. l. eandem num. 290. de duob. reis.

8 Hinc illud, poſſe † in teſtamento, & extremo vitæ ſpiritu contractus celebrari inter hæredem & teſtatorem. l. quidam cum filium vbi Bart. ff. de hæred. inſtitu. ſimiliter inter teſtatorem & tutorem de ſuſcipienda tutela l. ſpadonem §. 1. ff. de excuſa. tuto.

9 Et generaliter † prodictum eſt, poſſe in teſtamento contractus celebrari gloſ. celebris. Et ſi notiſſima in l. hæredes palam §. fina. vbi Bart. Bal. Salicet. Paul. de Caſt. ff. de teſtam. idem Bart. in l. cum quis deſcendens §. codicillis num. 5. de leg. 2. Bal. in l. ex teſtamento num. 1. C. de fideicom. vbi Salicet. Areti. Alex. Iaſi. & Corn. num. 2. Lapp. allega. 91. ſub num. 5. vbi Mando. ad eum Pariſi. qui communem conſ. 2. num. 19. lib. 3. poſt Roma. conſ. 171. col. 2. idem Pariſi. conſ. 45. num. 36. lib. 4. Dida. in rubr. de teſtam. part. 3. num. 17. Boer. deciſio. 353. num. 4. Clar. lib. 3. ſententiarum quæſt. 75. vbi fuſè Manti. de coniect. vltima. volun. lib. 3. tit. 18. nu. 11. & lib. 8. tit. 1. num. 36. Et paucis adductis Spin. in ſuo tracta. de teſtam. gloſ. rubr. 1. part. num. 12. 13. Tiraq. in ll. connub. glo. 5. num. 101. Vaſq. Mencha. tracta. de ſucceſſio. creatio. lib. 3. §. 23. num. 4. Petr. Surd. qui aliquos memorat deciſio. 149. nu. 13. Math. de Math. tract. de num. teſti. in teſta. requiſi. cap. 27. num. 24. & 25.

10 Quinimo † & poteſt teſtator ab hærede promiſſionem extorquere de ſoluendis legatis, & alijs per eum diſpoſitis: quę quia redollet contractus naturam poteſt hęres conueniri, & duobus licet teſtibus promiſſio probari: Sed ſi deficiant cogitur iurare, qui ſi nollit tanquam conuictus ſoluere omnia, tenetur etiam nullo teſte id aſſerente l. fina. iuxta intellectum Bart. communem C. de fideicom. quem tex. ſic verè ille intellexit in l. nemo poteſt collat. 2. de leg. 1. vbi Imo. Alex. num. 9. Iaſſ. in 1. lectu. num. 18. & 19. idem Iaſſ. in d. l. fin. num. 17. vbi & communem dicit, idem Iaſſ. in l. 2. num. 11. C. de bono. poſſeſſio. ſecun. Tabu. Gual. de arte teſtan. titu. 2. capte. 3. num. 1. & ſequen. poſt Cępol. caut. 129. & hunc intellectum ſequitur, & defendit à Iaſſ. obiectis Ripp. in d. l. nemo poteſt. num. 29. Crot. in repetitio. nu. 12. Annibal. num. 187. Vaſq. Mencha. tracta. de ſucceſſio. creati. part. 1. lib. 3. §. 23. n. 12. Math. de Math. tract. de num. teſti. in teſtam. requi. cap. 27. num. 22. 23. Eundem intellectum communem aſſerit Clar. qui multos in §. teſtamentum quæſtio. 75. nouiſſimè comprobat Surd. deciſio. 149. num. 12. & 13. qui & communem repetit multis citatis.

11 Neq; † contractus hic, vel promiſſio in teſtamento facta reuocatur reuocato teſtamēto, cum vnus & idem actus poſſit valere vt vltima voluntas, & vt contractus l. ſi auia vbi Salicet. num. 2. C. de iure deliber. & poſt multos Manti. de coniect. vltim. volunta. li. 3. titu. 18. num. 12. poſt Iaſſ. Rip. Crot. & ſupra relatos in d. l. nemo poteſt delega. 1. Surd. d. deciſio. num. 14.

12 Neq; † reuocari promiſſionem, aut contractum irrito, vel reuocato teſtamento, cōmunis eſt ferè omnium paucis exceptis ſententia Bal. & Caſtren. in d. l. hæredis palam §. fina. Boer. qui multos d. deciſio. 353. nu. 4. Manti. tract. de conjectu. vltim. volunt. lib. 8. tit. 1. nu. 36. Iaſſ. in d. l. nemo poteſt nu. 34. Tiraq. qui multos in ll. connubia. glo. 5. nu. 102. verſi. Et his quidem contractus, & eandem tenuit Spin. d. tractat. de teſtam. gloſ. rubr. 1. par. num. 13. Lancello. in conſuetu. Alex. verbo legare quæſt. 7. à num. 7. cum ſequent. multis Math. de Mathe. d. cap. 27. nu. 26. Mencha. d. §. 23. num. 4. qui diſputat & erudite, qui obiectis etiam ſatiſfacit communem dicens. Surd. d. deciſio. 149. nu. 14. 15. & ſequent.

13 His † accedit confeſſionem factam in teſtamento parte præſente, & acceptante probare plenè & non reuocari, reuocato etiam teſtamento, quia habet vim confeſſionis factæ interviuos Bart. in l. cum quis decedens §. codicillis num. 5. de leg. 3. quia vt dictum eſt, poteſt in teſtamento contractus celebrari. Sequitur Bal. in l. rationes num. 2. C. de proba. Alex. conſ. 45. num. 6. lib. 1. Anchar.

Rigten.

Rigien.quęſt.58.lib.1.Meno.tracta.de præ-
ſump.lib.3.præſump.35.num.32. Lancel.in
d.conſuetu.Alex.in verbo.vigente num. 20.
quæſt.8.& qui in numeros erudire compro-
bans Surd. deciſio. 127. à num.14. cum ſe-
quent.

14 Et cũ † hęc in contractibus locũ habeant,
& in contractu matrimonij non aliud iudi-
candum: poteſt enim quiſque etiam in arti-
culo mortis dum ſanæ ſit mentis matrimo-
nium contrahere, & ex eo filij antea geniti
legitimi redduntur.c.tãta eſt vis ex. qui filij
ſint legi. vbi Ioan. Andr. Henri. Panor.&
poſteriores Bal. Cuma.Aretin. Iaſſ. num.4.
& 16.in l.ſed eſt quæſtium ff.de libe.& poſt-
hu.Anto.Gabri.qui multos in commu.titu.
de legitima conclu.1.per totam Sarmien.li.
1.ſelecta.interpræta.cap.6. Pariſi.conſil.13.
num.66.lib.1.Burſat.conſ.40. num.70.li.1.
Tiraq.in l.ſi vnquam verbo ſuſceperit libe-
ros num.73.C.de reuocan. donatio. Meno.
conſ.226.num.78.lib.3. idem Menoch. lib.
præſump. 4. præſump. 83. num.78. & præ-
ſump.5.num.16.lib.5.Oſaſ.deciſio.154.per
totam Theſau.deciſio 96.num.3.& ſequent.
Pereg.tract.de fidei.art.24. nu.59. Ex Hiſ-
panicis ſcriptoribus Dida.in Epito. ad 4. 2.
part.cap.8.§.2.num.16.Rojas in Epito.ſuc-
ceſsio.abinteſta. cap.2. num.23. Didac.de
Caſ.& Cituen.in l.12.tau.Spin.in ſuo tract.
de teſtam.glo.15.num.102.& ſequen.Men-
cha.de ſucceſsio.creatio. 1.par.§.10.n.508.
idem lib.3.qq. vſufrcq.cap.41. num.4. Sar-
mien.d.cap.6.Ludo.de Molin. de Hiſpa.1.
lib.2.cap.5. num.25. Gutier.lib.2. practic.
quęſtio. quæſtio. 105. num. 9. egregie ante
omnes Celſ. Hugol.conſ. 73. num.12. cum
enim ſolo conſenſu contrahatur matrimo-
nium, & ſic contractus, quemadmodum illi
in extremis perfici poſſunt, ita matrimoniũ.

15 Atque † idem hodie iure nouiſſimo Conci-
lij Triden.ſeruata illius forma, poteſt enim
parrochus coram duobus vel tribus teſtibus
vtriuſq. contrahentium conſenſum explora-
re,& agnito, eos benedicere.

16 Tetanit Spin. † ſupra declarare quis dici-
catur in mortis articulo conſtitutus: & ait
*eum qui morti proximus eſt, de cuius ſalute
deſperatur*, Addit poſt in verſi.hoc ſuppoſito,
eum dici in articulo mortis *qui in extremo
vitæ puncto conſtitutus eſt, quo nihil ille effi-
cere poteſt, quod nec velit habeat aut nolle*, hæc
17 ille: † quæ quam contraria ſint hæc & vel cæ-
18 cus viderit. Sciendum † igitur ius canonicum
animarum fauore eos in mortis articulo di-
cere conſtitutos, qui & ſi viuãt & viuere poſ-
ſint, propter mortẽ tamẽ quã ſecundum ve-
riſſimilem medicorum peritiam, aut peri-
culum quod ſperant, inſtantem, vident iam
morientes arbitrantur. His hoc cõtingit qui
in grauiſſima infirmitate conſtituti medico-
rum iuſſu, iuxta ſacras conſtitutiones cõfite-
ri, Euchariſtiam ſumere, & extremã vnctio-
nem iubentur: ſi enim inſtans mortis tempus
expectaretur cum anima (quæ in corpore eſt
in qualibet corporis parte) corpus deſere-
re incipit ad Deum Altiſſimum qui eam
creauit reuerſura, iam tunc nec loqui aut
19 confiteri peccata poſſent: Ita † factum vt
modo animaduerti quod eos iura canonica
in mortis articulo dixerunt conſtitutos, vt
peccatum nullum, iniuria quæuis & ſi grauiſ-
ſima tunc reſeruata cenſeantur cap. felicis ibi
gloſ.de pœnis in 6. cap. paſtoralis. de offici.
ordina.Clem.cupiẽtes de pœnis in Clemen.
in extrauaganti inter cunctas §. duos in ex-
trau.communi.tex.Inſignis in cap. ſi quis po-
ſitus de pœniten. diſtinc.7. & S. Concilium
Triden.in cap.7.in fine ſeſſio.14. Geminia.
Domini.& cæteri in d. cap. fœlicis Felin.in
tracta. de Indul. num.16. Rebuf.erudite in
Explica.Bull.Cœnæ Domi.in verbo, mortis
20 articulo, vbi † poſt Panor. & Hoſtien.in ca.
pręterea in 2.de officio ordinarij ſcribit om-
nem eum dici in articulo mortis cõſtitutum
qui probabiliter illico mortem poteſt obi-
re, *difficile enim (inquit ille) eſſet omnes caſus
percurrere* Azpil. idem in explicatione eiuſ-
dem bullæ & in eodem verbo. Vual.in Can-
dela. Aur. tit. de abſolu. num. 59. & 60. in
1.part.& in explicatione eiuſdem bullæ nu.
21 136.& ſequen. Quanquam † ſciõ quoad ab-
ſolutionem conſequendam credere multos
aliud eſſe articulum mortis, aliud periculum
vt hoc ſolum non ſufficiat quoad abſolutio-
nem in vim bullę cruciatæ conſequendam
quę in pugnante muliere, in eo qui mare in-
greditur, & in eo qui bellum agreditur exẽ-
pla perhibent. quemadmodum docet frater
Manue. Rodri.in explicatione eiuſdem bul-
læ §.9. dubitatio.5. ſed hæc theologis.

22 Hoc autem † ſcribere libet verè domi.
de Soto affirmare in 4.d.18.q.4.art.4. iuris
interpretes, verborum confudiſſe proprie-
tatem, nam aliud eſt periculum mortis, aliud
mortis articulus, quia & ſanis mente & cor-
pore in multis imminet mortis periculum,
ſed ea quam ipſe interpretatione ſupra ex-
plicaui vitanda obiectio eſt, ſic enim anima-
rum fauore latiſſima interpretatio.

23 Apud bonos † autem authores, Cicero-
nem & Iuriſconſultos nuſquam mortis ar-
ticulum legimus. Sed extremum vitæ ſpi-
ritum Cicero ſæpe in 2. de fini. bo. & mal.
& pro Tora. I. C. in l. 3. & ſequent. ff. de
dona.cauſ.mor.l.4. ff. de adimen. vel tranſ.
lega. Virgil. 2. Æneid.

Extrema moriens tamen alloquor hora.
Eſt alibi eodem lib.
Extrema iam in morte parant defendere
telis.
24 Neq. † recte ad inſtitutum quæſtionis ab eo
propoſitæ Spin.declarauit verba cap.in qua-
dam ex.de celebratio. miſſa. cum dicit : *&*
inclinato capite tradidit ſpiritum : nam cum
antea dixiſſet, cum in mortis articulo conſ-
titutum dici,de cuius ſalute deſperatur, ad-
ducit tex.in d.c.in quadam,in ea, quæ ſcrip-
ſimus verba,quę in totum illius contrarian-
tur traditioni,& communi ſententiæ, cui ſu-
pra adhæſi:verè igitur ille tex. non de pro-
ximo morti Chriſto loquitur,ſed de eo ipſo
articulo in ſtanti, & benedicto ad patrem
tranſitu:vnde ſanctiſsimus poſt hiſtographus
ſubiungit: *Videns autem centurio quod ſic cla-*
mans expiraſſet,glorificauit Deum dicens, ve-
re filius Dei erat iſte;credidit enim centurio
ſupra naturam eſſe hominem mori incipien-
tem, animamq; tradentem clamare poſſe,
quo tempore vt ſupra ſcripſi, & viſus defi-
cit,auditus,& cenſus omnes irruente morte
abſumuntur.id igitur quod Chriſtus fuit mi-
raculo tribuendum eſt vt theologi docent.
25 Iacob. † autem Menoch. tractat. de præ-
ſump.lib.6.præſump. 93. à num.1.in expli-
catione illius articuli an ſaluari preſumendũ
ſit eum,quem in extremo vitę exitu peccaſſe
pœnitet,eum morti proximum dicit de cu-
ius ſalute deſperatur & ſi viuere poſsit.
26 Declara primo † vt matrimonio in mor-
tis articulo contracto, legitimentur etiam
filij antea concepti, & ſi adforent ſubſtituti
ſub conditione ſi ſine liberis:ita Felin. in d.
cap.in præſentia num.36.poſt cæteros cano-
niſtas de proba.non enim in fraudem ſubſti-
tuti quidquam fieri dicitur,quoties quis ſuo
vtitur iure.Alex.in l.ſi quis poſthumos in 4.
ff.de libe.& poſthu. Iaſ. in d.l.ſed eſt quęſi-
tum num.11. Rip.in l.ex facto. §.ſi quis ro-
gatus num.48.ff.ad S.C.Trebell. Pariſi.cõſ.
13.num.68.lib.1.Grab.in commu.lib.6.tit.
de legitima.num.30. Boer.deciſio.159. nu.
20.Ripa.in rubr.ſi cer.peta.num.3.& in l.ſi
vnquam num.86.C.de reuo. donat. vbi Ti-
raq.in verbo ſuſceperit liberos Burſa.conſ.
40.num.70.lib.1.cum ſequen.Oſaſ.latè de-
ciſio.Pedemon.154.à nu. 1. cum multis alijs
Theſau.deciſio. Pedemont.96.num.3. & 5.
Viui.in commu. opini. 492. Matrimonium
Pereg.tracta.de fidei.arti.24.num.59.verſi.
ſed vtrum valeat.Alexan.Rauden.tracta.de
Analog.cap.36. à num.1.per totum ex Hiſ-
panicis interpretibus Dida. in Epito. ad 4.
part.2.cap.8.§.2.num.10.& ſequen. Ludo.
de Molin.tracta.de Hiſpano. primog.lib.2.
cap.5.num.26. Dida.de Caſtil.& Ciſuen.ſu-
pra citati Rojas in Epit.ſucceſsi. ab inteſta.
cap.2.num.23.cum ante & poſt ſeq. Spin. in
d.gloſ.15.tract.de teſtam.num.105.Et ante
eos Gregor.Lope.in l.1.glo.magna.titu.13.
part. 4.Mencha.lib.3. quæſt. vſufre. cap.41.
nu.4.& 5.Celſ.Hugo.d.conſ.73. Alua. Va-
laſ.deciſio.94.num.3.Rode. Xuar.in l.9.tit.
11.lib.1.foro.Acoſt.in cap.ſi pater in verbo
ſi abſq; liberis num.35.de teſtam.Sarmien.
d.cap.6.Aluar.de coniectura.men. defunct.
lib. 2. cap. 3. num. 9. Cancer. lib. 3. reſo-
lu.cap.11.num.231.vbi rectè ſcribit non eſ-
ſe tutam contrariam & iuxta eam reſpondit
nouiſſimè Caſſan.conſ.22. à num.4. cum ſe-
quent. lib.1. & licet quidam contrariam te-
nuerint ſententiam,ea tamen communi om-
nium voto improbatur.
27 Sunt † qui vellint, tunc quidem non exclu-
di ſubſtitutum propter ſubſequẽs matrimo-
nium contractum in mortis articulo,quoties
id in fraudem fieret:illius fraudẽ vero conij-
ciunt multi eo ipſo, quod matrimonium in
extremo mortis articulo contrahitur, quo
tempore ſpes prolis nulla eſt : ſic in ſpecie
docet Angel.in d.l.ſed eſt quæſitum ff.de li-
be. & poſthu. idem Angel. in l. nuper C.de
natura.libe.quem ſequuti ſunt multi, Deci.
in d.cap.in præſentia num.56.Socin. in d.l.
ſed eſt quęſitum. Ruin. conſ.211. num.7. &
8.lib.1.Curti.iun.conſ.26.num.9.Celſ. Hu-
go.d.conſ.73.num.32. Pariſi.conſ.13.n.56.
lib. 1. Tiraq.qui alios in d.l.ſi vnquam n.74.
in verbo ſuſceperit liberos Cœpha. conſil.
239.num.10.& 17.lib.2.& 276. nu.30. Be-
rer. conſ. 102. num. 20. Menoch.conſ.226.
num.21.lib.3.idem Menoch. d.præſum.83.
num.78.lib.4. Et alij quos recẽſet Mencha.
d.cap.41.num.5. Tiber.Decia.reſpon.5.nu.
72.lib.1.licet is contrariam poſt num.73. &
alij à Peregr.relati d. arti.24. num.55.ad fi-
nem Pela.tract.de maio.Hiſpa.par.2.queſt.
1.num.2.qui multis rationibus & iuribus etiã
28 mouentur.Sed † cum hic articulus intricatus
ſit, & Menochi.nouiſſimè d. conſ.226. vali-
diſſime aduerſus communem intendat,ope-
ræ pretium erit,cum ex integro verè, & præ-
ter aliorum ſententiam cum communi ex-
tricare.
29 Primo ea ratione † intendunt quod mor-
ti proximus pro mortuo habeatur l. huic
30 ſcripturæ l. ait lex ff. ad l. Aquil. ſed † nihil
omnino facit : vbi enim lex fingit propter
actionem legis Aquilæ, cedẽdum,& dignoſ-
cendum an hæredi,aut legatario illius, legis
actio competat, niſi enim retrotractiua fi-
ctione fieri potuit, vulneratum ſeruũ & poſt
aditam hæreditatem, mortuũ tempore,quo
fuit vulneratus cenſeri, idq. apertè lex indi-
cat illis verbis d.l.ait lex. annus autẽ retror-
ſum

ſum computatur argu.eorum quæ Bart. Iaſſ.
Crot.& alij in l.ſi is qui pro tempore de vſu
ca.l. lex Cornelia de vulg. l. lex Cornelia ff.
de ca.& poſt limi.reuer. Nihil in hac ſpecie
cum fictione agitur, ſed verè ab eo qui viuit
matrimonium trahitur.

31 Argumentatur † ſecundo Menoch.ex l.ſi
filia ff. de diuor. & ex l. filiæ meę ff. ſoluto
matri. ſtipulatus fuerat pater ſibi reddi do-
tem ſoluto matrimonio morte filiæ, & cum
lex mortis, & diuortij caſum inequali iure
terminet. l. ſi cum dotem ff.ſolut.matrimo.
videbatur patrem filiæ donaſſe vbi matri-
monium diuortio fuiſſet ſolutum: & cũ gra-
uiter filia egrotaret,ei maritus repudiũ miſit
vt dotem lucraretur; Reſpondit Vlpian. re-
pudium in fraudem miſſum fuiſſe ne dos ad
patrem reuerteretur,ſed apud filiam vel il-
lius hæredes remaneret: id vero nec patri
aut illius nocere hæredibus,quo minus dotẽ
conſequi poſſint nocere potuit, in fraudem
enim repudium miſſum cenſetur, eo ſcilicet
tempore,quo filiæ mors inſtabat. eadem ip-
ſa iura adduxit Celſ. Hugo. d.conſ.num.32.
ſed ea non obſtant, non enim vim faciunt in
egritudine, quę ad mortem eſt, nec de tam
graui infirmitate loquuntur, vt in articulo
mortis poſita filia dici poſſit, nam de ęgra
tantum loquitur d. l. filiæ meæ. ideo autem
iura illa in fraudem miſſum fuiſſe repudium
cenſent,quia expreſſim de fraude conſtabat;
quia maritus repudium ideo ſe vxori mitte-
re velle antea dixerat,vt patrem dotis recu-
peratione fruſtraret: quemadmodum non
obſcure d.l.filię meæ verba priora oſtendit:
Filiæ meæ(inquit)*:mancipatæ & ęgræ,vir in
hoc repudium miſit,vt mortua ea dotem potius
hæredibus eius quam mihi redderet*. Nec tex.
in d. l. filia de infirma loquitur vxore,ſed de
ea,quæ vt patrẽ à dotis recuperationẽ frau-
daret, ea ex cauſa diuerterat,at in noſtra ſpe-
cie non alia fraudis coniectura adducitur,
quam quod in mortis articulo matrimoniũ
fuerit contractum,quæ non ſufficit.

32 Rurſus † loquuntur iura hæc in contractu
mero, in quo & alijs dolus, & fraus doloſo
prodeſſe nequit l.dolo. C.de inuti. ſtipu. ad
ea,quæ omnes in l.ſi quis cũ aliter ff. de ver-
bo.obliga.in matrimonio quęſtio noſtra eſt,
33 & † ſi enim cõtractus ſit, quatenus tamẽ Sa-
cramentũ ſiue fraudẽ fiat,ſiue dolo, ſiue etiã
dolus det cauſam matrimonio, aut in eo in-
cidat, valet matrimonium ſecundum glo. ab
omnibus receptam in cap. cum dilectus de
his quæ vi metus ve cauſa fiunt vbi Panorm.
& alij glo.in l.Diuo Pio ff.de ritu.nupt. quã
dixit ſingularem Bald. in l. 1. C.plus valere
quod agi. cum alijs congeſtis per Didac.in
Epito.de ſponſa.2.par.cap.3.§.7.n.3.& 4.

34 Tertio † ponderat tex.in cap. 2. de re-
nunciatione lib. 6. clericus & ſi in articulo
mortis poteſt renunciare ſuæ præbendę, &
tamen in d.cap.2. deciditur clericum in ex-
tremis laborantem ſuę renuntiantem tenui
præbendæ in fraudem expectantis,vt is pin-
guem expectans, tenuem neceſſe habeat ac-
ceptare,ideo non valere ſtatuit Roma. Pon.
quia in mortis articulo facta in fraudem ex-
pectantis cenſetur. Hac argumentatione
Celſ. vtitur d. conſ.num. 32. & Menoch. d.
conſ.num.17.& conſ.108.num.17.& 18.li.
35 2.Sed † vt cum bona tantorum patrum ve-
nia dixerim male argumentatur ab eo tex.
qui nihil omnino facit; loquitur enim de
clerico qui cum nulla infirmitate detinere-
tur & prębendam haberet pinguem,alteram
tenuem,vt frauderet expectantem à pingui,
quam vnus Eccleſię eiuſdem clericus poſſi-
debat in mortis articulo conſtitutus, tenuẽ
præbendam renuntiauit: reſpondit Roma.
Ponti.dolum clerici renuntiantis expectanti
non nocere:& hic verus illius cap.ſenſus eſt:
non igitur illic renunciabat in mortis arti-
culo conſtitutus, ſed ſanus alter Sacerdos.
Rurſus & ſi vera foret traditio in ſpecie il-
lius tex. fraus ex alijs colligebatur quemad-
modum illius verba indicãt, veluti quia prę-
ceſſiſſet comminatio aliqua de renuntiando
dicto tenui beneficio. atq. ita illum tex. in-
telligit & declarat Salice. In authen. niſi ro-
gati C.ad S. C. Trebelli. nu.5. vbi Innocen.
& alios refert canoniſtas, & aſſerit commu-
nem Panorm.in cap.in pręſentia num.46.de
probatio.Manti.tractat. de coniect. vltima.
volun.lib.10.tit.4.num.19.

36 Quarto † poſt Celſ. Menochi.comprobat
authoritate Ioan.Andr. in ca.in pręſentia de
probatio.exiſtimantis ingredientem monaſ-
terium in mortis articulo vt ſubſtitutum ex-
cluderet à ſucceſſione, ideo non valere in-
greſſum, quia in fraudem id factum ſit ſubſ-
tituti. Andr.ſententiam ex Deci. in d. cap.in
pręſentia num. 56. communem dicit Ruin.
citans.Alciat.reſpon.516.num.4.id idem in
matrimonio dicendum. Addendi Tiraquel.
tracta.de retract.conuen.§.3.glo. vnica. nu.
17.18.Graſſ.de ſucceſſio. abinteſta. §.fidei
commiſſum. quęſt.40.num.4. vbi colectoras
recenſet. Boe.deciſio.354.Viuien.de Frãq.
deciſ.29.1.par.& his nõ citatis Spinus tract.
de teſta gloſ.15.num.105.

37 Huic † argumento multipliciter reſpon-
deri poteſt: In primis quod per ingreſſum
monaſterij ſubſtitutus excludatur, quia ha-
betur loco filij,& tanquã talis ingrediens nõ
dicitur ſine liberis decedere tam anceps, &
controuerſa eſt vt quę ſit communis,quæ ve-
rior, ſub iudice lis ſit. Qui tenent affirmati-
uam

Digitized by Google

uam eam communem dicunt, qui negati-
38 uam receptiorem. Hoc † vnum ſcio pro ne-
gatiua non excludi ſubſtitutum ſępius fuiſſe
iudicatum maximè quando ſubſtitutus eſſet
de liberis Oſaſc. deciſio. Pedemontal. 126.
poſt Boeri. deciſio. 354. Vinceti. de Fran.
deciſio. 29. 2. part. & Italiæ ſæpius idem
iudicatum teſtatur Caualca. deciſio. 1. nume.
32. quia nume. 1. illius deciſionis quę in ter-
tia part. eſt latè, & doctè hunc articulum
tractat. ſed ſi vera, ſoret affirmatiua opinio
excludi ſubſtitutum.
39 Reſpondetur † ſecundo intelligendam vt
in mortis articulo conſtitutus ingrediendo
monaſterium non ex eo ſolo quod ſit pro-
ximus morti in fraudem feciſſe ſubſtituti
credendum, ideoque ingreſſus non teneat,
quia & præter eam coniecturam alia requi-
ritur ſcilicet comminatio præcedens de in-
grediendo in alijus fraudem, aut aliæ ſimi-
lis, ſolius enim mortis inſtantis non ſuffi-
cit coniectura ex receptiori aduerſus Me-
noch. ſententia. Ruin. conſil. 78. numer. 88
lib. 3. Decius in d. cap. in præſentia num. 61.
aſſerunt communem & veram Pariſi. conſil.
13. num. 67. 68. lib. 1. & Mantic. de coniec.
ctu. vltima. volunta. lib. 10. titul. 4. num.
26. Molin. qui alios tractat. de primogen.
Hiſpanor. lib. 2. cap. 5. num. 28. 29. Pere-
grin. tractat. de fideicom. artic. 24. num. 59.
verſic. verum tota difficultas, qui Rip. Ga-
briel. & alios refert Didac. in Epito. ad 4.
40 2. part. cap. 8. §. 2. num. 10. Et † rectè quia
in dubio potius vt animæ conſulat quam vt
ſubſtitutum excludat id feciſſe præſumen-
dum Gozadi. conſil. 90. num. 5. Manti. d. tit.
4. num. 18. ad finem Deci. Felin. & cæteri in
d. cap. in præſentia.
41 Quintum † Celſi. & Menoch. argumentũ
ſumitur à traditione Ancharra. conſil. 421.
reſpondit is, quod & ſi pater (quia actus eſt
voluntatis) poſſit quandocunq; filium vel fi-
liam emancipare, & ex filia nepotem: atta-
men emancipatio facta in fraudem illius vel
nepcis ex ea non valet, quod tunc maxime in
fraudem factam cenſetur cum filia in extre-
mis laborat Anna. conſil. 23. Caſtren. conſil.
339. lib. 2. Deci. conſil. 244. nu. 6. Celſ. Hug.
d. conſil. num. 32.
Reſpondetur longe diuerſum caſum eſſe
de eo qui matrimonium contrahit in mortis
articulo, ab eo qui in d. argumẽtatione obij-
citur; nam priori caſu moriens matrimoniũ
contrahit quod in dubio vt animę magis cõ-
ſultat feciſſe cenſetur quam in fraudem al-
terius; ex his quæ modo ex Mantic. & alijs
in ſuperiori argumento; At in caſu Ancharr.
pater ſan⁹ & nulla detentus infirmitate emã-
cipabat filiam in extremis agẽtem, quo caſu
filiæ nihil poteſt de patris facto imputari,
ideo non mirũ ſi illius factum ſibi nõ noceat.
42 Sexto † argumentatur Meno. à traditio-
ne Alex. in l. ſi filio. §. ſi vir in quinquennium
ff. ſolut. matri. docuit, quod & ſi liberum ſit
marito fundum dotalem ad quinquennium
locare, ſi tamen in fraudem vxoris morien-
tis id faciat locatio non valet: hanc eandem
rationem Meno. à Celſ. vſurpauit d. conſ. &
num. 30. ad medium Tiraq. de retrac. con-
uentio. §. 3. num. 19. gloſ. 1. qui idem ſcribit
in Prælato locante res Eccleſię.
Argumentum hoc facilè vt proximum tol-
litur, nam locatio fit ab eo qui ſanus eſt in
fraudem vxoris infirmę, & in viuente magis
quam morti proximo, qui ſuæ ſalutis imme-
mor non cenſetur. l. ſi quis ingraui §. ſi quis
moriens, ad S.C. Sillania. & tex. inſignis in l.
fina. C. ad l. Iuliam repetun. Non enim præ-
ſumendum vt tex. in d. ca. 1. de fi. na. ex ma-
trimo. ad morga. contrac. dixit quemquã in
peccato viuere velle, aut mori, vnde vtriuſq;
caſus diſpar ratio eſt.
43 Septimo † argumentatur Celſ. & Meno.
à celebri & famigerata doctrina Angel. in
l. ſed eſt quæſitum ff. de libe. & poſthu. ſcrip-
tũ reliquit, quod & ſi pater poſſit filium ille-
gitimum legitimare nõ tamẽ id poteſt quo-
ties in fraudem facit alicuius, id tunc, inquit
ille, contingit, quoties exiſtens in extremis
cũ concubina matrimoniũ contrahit, in frau-
dem enim ſubſtituti facere cenſetur: ſequuti
fuerũt Angel. doctrinã Ruin. conſ. 211. nu. 7.
8. lib. 1. & conſ. 46. n. 8. lib. 2. conſ. 163. nu. 7.
lib. 3. Curt. iun. conſ. 26. n. 9. Tiraq. qui alios
in l. ſi vnquã verbo ſuſceperit. liberos nu. 74.
C. de reuocan. donatio. Alciat. reſpon. 616.
n. 4. Cepha. qui multis, id ſequitur conſ. 259.
n. 10. & 17. lib. 2. Addit idem Meno. nu. 21.
verã eſſe Angel. traditionem ex ſimili Ioan.
Andr. traditione in c. tãta col. 2. ex. qui filij
44 ſint legi. † dicẽtis, legitimationẽ factam per
ſubſequẽs matrimonium in mortis articulo,
nullum primogenito in iure primogenituræ
præiudiciũ inferre iam legitime nato, vt ei
alter ius auferat primogenituræ. Addiderim
ipſe Meno. & Celſi. traditionibus alios non
inutilibus rationibus eandẽ Angel. doctrinã
ſequutos fuiſſe: & idẽ Angel. alibi in l. nuper
n. 3. de natura. libe. idẽ cenſit cuius doctrinã
mirabilem aſſerit licet de ea dubitet Felin.
in d. cap. in pręſentia n. 39. Alciat. conſ. 140.
nu. 6. lib. 9. Cepha. conſ. 176. nu. 30. Socin. in
d. l. ſed eſt quæſitum: Roſell. tracta. de legiti-
ma. cap. de cauſa materia num. 41. idem Me-
no. conſ. 108. num. 21. lib. 2. Onde. conſ. 32.
num. 45. qui alios.
45 Huic † argumẽto reſpondetur Menochij
Celſi. & aliorum traditionem veram non eſ-

ſe, & receptiorem opinionem eſſe in contrarium, quod non ex ſolo matrimonij contractu in mortis articulo celebrato niſi aliæ extent coniecturæ fraus præſumitur, atque ideo valet etiam ad damnum ſubſtituti, quemadmodum in reſponſione ad 4. argumentum animaduerti ex traditione Molin. Manti. Peregrin. & aliorum: id ipſum latiſſimè probat & defendit idem Manti. d. tractat. de coniectu. vltima. volunta. lib. 1. titu. 13. a num. 1. vbi & obiectis quibuſdam reſpondit poſt Didac. d. §. 2. num. 10. Ex his infertur non rectè cenſiſſe Pelay. noſtrum in tracta. de maiorati. Hiſpan. part. 2. quæſt. 1. num. 21.
46 qui † poſt Roderi. Suar. docuit legitimatum per ſubſequens matrimonium contractum in mortis articulo in maioratibus non ſuccedere ad excluſionem alterius vocati, qui traditione Angel. mouetur in d. l. ſed eſt quæſitũ. communiter improbata, & longe rectius alij docuerunt Hiſpanici ſcriptores cum communi; qualis Molin. in loco ſupra adducto Mencha. lib. 2. controuer. vſufreq. cap. 41. num. 5. Spin. qui alios tracta. de teſtam. glo. a 5. num. 109. Didac. in 4. 2. part. cap. 8. Didac. de Caſtill. Ciſuen. Rojas, & alij ab eo relati num. 101. Neque obſtat Ioan. Andreę traditio, quam idem Menoch. in tuitionem prædictę argumentationis adfert, † qui
47 in d. cap. tanta ſcripſerit legitimationem factam per ſubſequens matrimonium in mortis articulo in præiudicium nati poſt contractum matrimonij non valere quoad effectũ vt priori nato ante matrimonium primogenitura defeſatur, quoniam & Ioan. Andre. opinio communiter reſſellitur ab omnibus, quia ex ſequuto matrimonio vere legitimus efficitur. d. cap. tanta l. cum quis C. de natura. libe. & ideo excludet ſecundo genitum in primogenio; quemadmodum & de iure primogenituræ loquendo cenſit Felin. in cap. prudentiam num. 9. de offici. de leg. Ioan. Linci. tractat. de primogeni. lib. 1. quæſt. 14. num. 19. Tiraquel. tractat. de iure primogeni. quæſt. 34. num. 47. Doctiſſimus Gregor. Lop. in l. 2. titu. 15. part. 2. gloſ. *Sino el hijo mayor*. quem alter refert & ſequitur erudiſſimus Molin. tractat. de primoge. Hiſpan. lib. 3. cap. 1. num. 5. & 6. idem Molin. eo. tractat. lib. 2. cap. 2. num. 23. & inaduertenter alioquin doctiſſimus Peregrin. d. tractat. de fideicom. artic. 24. num. 35. dixit communem fore ſententiam contrariam. ad quã Tiraquel. Tancre. Molin. & alios citat quoſdam, cum Molin. & quos ille refert contra-
48 riam tueantur. Nam Molin. num. 7. in † quo loco eum adducit, caſum mutat diuerſum, ſcilicet an legitimatus per ſubſequens matrimonium excludat legitimè natum cõſtante matrimonio quoties aliud matrimonium intermedium fuit, & non excludere in iure primogenituræ rectè cum communi ſcribit multos adducens; quanquam inter Hiſpanos ſcriptores maxima ſit controuerſia, alijs affirmatiuam, cæteris negatiuam defendentibus, quos Molin. refert & præter. eum Peralt. in rubr. de hæred. inſtituen. num. 122. Gregor. Lop. in l. 2. titu. 15. part. 2. verbo. *Sino el hijo mayor*, Aluarad. de coniectur. men. defunct. lib. 2. cap. 3. §. 2. num. 11. 12. Sed hæc queſtio extra propoſitum tractatus eſt. niſi & in hac ſpecie matrimonium ſecundo contractum in mortis etiam articulo celebratum foret. nam eo caſu adhuc communis opinio ſuſtinenda eſt ex his rationibus quas Molin. & Peregrin. adferunt, & ex his quæ Didacus Couarruuias licet contrariam ibi defendat in Epito. ad 4. 2. part. cap. 8. §. 2. num. 28. qui communem.

49 Octauo argumentatur a conſil. Crauet. 82. num. 3. lib. 1. cum ſcribit permutationem beneficij factam in mortis articulo in fraudem patroni factam cenſeri, vt ei ius auferat præſentandi. Et tamen permutatio ſemper licita eſt. huic reſpondetur facilè in caſu & ſpecie Crauet. permutationem fuiſſe in fraudem patroni non ex eo ſolo quod in mortis articulo fieret, ſed quia permutabat moriens cum illius nepote quo caſu facilius vt ille probat, ratione coniunctionis præſumitur fraus: tum etiam quia beneficium quod moriens cum nepote permutabat erat altero pinguius, quibus concurrentibus rectè, & mihi videtur, cenſuit Crauet. permutationem in fraudem factam cenſeri.

50 Nono † argumentatur à traditione gloſæ in cap. de his de ſepultu. quam omnes ſequuntur: Et ſi pater poſſit vendere, alienare, & tranſportare bona ſua, atque hoc modo filios in conſequentiam legitimæ priuare; ſi tamen in fraudem eorum, nõ licet, fraus vero præſumitur quando morti proximus ſuſpectis perſonæ bona vendit. d. gloſ. in cap. de his. quam poſt cæteros ſequitur Couar. in cap. Raynun. de teſtam. §. 10. num. 9. verſic. quarto. eadem de teſtam. & alij multi, quos conijecit idem Menochi. tractat. de recupera. poſſeſsi. remed. 9. num. 173. Reſpondetur verum non eſſe patrem ex eo ſolo quod proximus ſit morti in fraudem filiorum alienare cenſeri, niſi concurrant aliæ coniecturæ qualis venditio facta ſuſpectis perſonis, aut alia ſimilis. vt Dida. d. loco docet & cæteri omnes. Nam vt dixi in principio huius cap. non dubium eſt poſſe quemlibet in mortis articulo cõtrahere: at cũ nulla

ſubeſt

ſnbeſt alienandi cauſa, fraus in alienatione
huiuſmodi in extremis facta præſumitur.
quia cum filijs communi voto parentum
hæreditas debeatur l. nam & ſi parentibus
ff. de inoffi. teſtam. l. ſcripto ff. vnde libe-
ri, quando eis ſine cauſa adimitur, iniuria
irrogatur, & damnum infertur, in noſtra ve-
to ſpecie, & ſi in ſubſtituti excluſionem in
conſequentiam fiat matrimonium, tamē nō
51 in fraudem illius contractum præſumitur †
quia matrimonium contrahere ex ſui natu-
ra opus eſt meritorium, nam gratiam con-
fert, quia Sacramentum, & aſſerere contra-
rium hereſis foret cap. 7. & 8. ſeſsio. 7.
S. C. Tridentini iuncto cap. 1. eius ſeſsio.
& fraudis preſumptio ab hac omnino ex-
cluditur argum. l. merito cum alijs ff. pro ſo-
ci. excludit enim fortior præſumptio alte-
ram l. Diuus ff. de in. reſtitu. mino.

52 Decimo † adducit tex. in l. titius ff. ad
S. C. Trebell. & ſi hæres inſtitutus, & gra-
uatus reſtituere quod ſibi ſupererit, tem-
pore quo moreretur, poſsit fideicommiſsi
bona alienare propter facultatem à teſta-
tore conceſſam, illis verbis (*quod ſibi ſupe-
reſſet*) atqui bona hęc in fraudem ſubſtitu-
ti alienare ad libitum non poterit animo
euertendi fideicommiſſum, vt illic docent.
Caſtren. Cuma. Alexand. & alij; id ipſum
comprobat alijs rationibus, ibi Menoch. qui
Ruin. citat. conſil. 163. num. 4. lib. 3. Exi-
53 ſtimantem, † grauatum preſumi in euertio-
nem fideicommiſsi bona illius donaſſe, quo-
ties in extremis agens id fecit. Reſpondea-
tur tex. in d. l. titius potius noſtram tutari
opinionem; non enim diſtinguit tempus
mortis ab alio, ſed indiſtincte ſtatuit poſſe
grauatum quandocunque alienare, dum id
non faciat animo infringendi fideicommiſ-
ſum. Ruin. autem non ex ſolo inſtanti mor-
tis articulo mouetur, ſed quoties aliæ con-
currunt coniecturę: atque ita expreſsim ſcri-
bit in ſpecie d. l. titius idem Menoch. lib.
preſumptio. 4. preſumptio. 188. num. 15. in
quo cap. ea, quę ad intellectum d. l. perti-
nent adfert. Rurſus actus ille alienandi vt
ſupra tetigi nihil ad Deum aut meritum;
quemadmodum contractus matrimonij in
mortis articulo, quem ideo concelebraſſe
in facie Eccleſiæ credendum, vt animę po-
tius conſulat, quam vt ſubſtitutum exclu-
dat: vt recte poſt alios a me. ſupra relatos
docet Manti. d. lib. 11. titu. 13. à num. 1.
cum ſequent. Cætera vero argumenta, quę
Menoch. adfert extra caſum quęſtionis ſunt,
non enim de moriente loquuntur, vt noſter
54 eſt caſus † videris lector optimè quam pe-
riculoſa ſit conſulentium merces, qui eo
ducūtur quo pecunia agit. Et quod niſi ſum-
mo animi mœrore dixerim, idem ipſe Me-
noch. contrarium docet expreſsim lib. præ-
ſump. 5. preſump. 5. num. 16.

55 Rectius itaque † ſentiendum, huiuſmodi
legitimationem per contractum matrimo-
nij & ſi in extremis, ſubſtitutum excludere,
neque ex ſola inſtanti morte fraudis, aduer-
ſus eum coniecturam capi. primo, actus qui
ſe habere poteſt ad bonum, & ad malum, in
dubio bonus eſt iudicandus, ſiue exquiras ius
diuinum aut humanum ca. 2. ex. de reg. iur.
quem ſic egregie declarat Panormit. in cap.
1. nu. 7. de cleri. non reſi. & qui eum refert,
& multis illuſtrat ſimilibus idem Menoch.
tractat. de preſumpt. lib. 5. preſumptio. 2.
num. 6. vbi num. 1. pro regula ſtatuit, in du-
bio neminem delinquere, aut peccare prę-
ſumendum d. l. merito. l. item apud labeo-
nem §. ſi communem ff. de iur. iuran. quin
imo, illic inter cętera nu. 25. vt & in hoc tra-
ctatu animaduerti, ait preſumi in dubio po-
tius matrimonium clandeſtinum, quam adul
terium, ex traditione Bald. in l. quicunque
num. 24. C. de ſeru. fugi. Felin. in cap. 1.
num. 18. de præſcrip. cuius tamen, & alio-
rum traditio, vt hoc obiter animaduertam
iure nouo Concilij Tridentini antiquata eſt:
56 nā † hodie cum clādeſtina matrimonia fue-
rint abolita, & in adulterio viuat, qui aduer-
ſus Sacri Concilij decretum contrahit ma-
trimonium hoc iure clandeſtinum præſu-
mi nequit, vt vitemus peccati ſuſpitio-
nem: antiquitus autem cum valerent, ideo
clandeſtinum potius, quam adulterium cre-
debatur.

57 Secundo † quia & votum emiſſum in vl-
timo vitæ ſpiritu obligat. cap. ſicut in 2. de
regu. cap. litteraturam ex. de vo. & voti. re-
58 demp. Tertio † non eſt pręſumendum in
fraudem quemquam id facere, qui ſuo
iure, cum aliquid facit, vtitur, l. nullus
de regi. iur. l. nemo. C. de Iude. Menoch.
lib. 4. præſump. præſump. 188. num. 15. & ſi
59 † in conſequentiam tertio præiudicium in-
feratur l. fluminum §. fin. ff. de dam. infect.
vbi glo. & alij & latiſſimè idem Menoch. ex
60 Crauet. & alijs d. conſ. n. 55. 56. Quarto † &
hæc me vltra alias ratio plurimū mouit, quia
cenſetur teſtator in dubio conformare volū-
tatem ſuam cum diſpoſitione læſis l. ſi duo
vbi Bal. & Caſtren. num. 2. ff. de acquir. hæ-
redita. Bart. in l. vt iuris iurandi ff. de ope.
liberto. Rebuff. in l. vni. in verbo proferun-
tur num. 21. C. de ſenten. quæ pro eo quod
in te. prof. Iaſ. in l. cum filiofamilias nu. 38.
de leg. 1. Alciat. de præſump. regu. 3. præ-
ſump. 37. à num. 1. cum ſequent. Afflict. de-
ciſio. 44. num. 2. latius poſt Alexan. Rip. &
alios ibi Zanc. in l. hæredes mei §. cum ita

Digitized by Google

num.1119.& num.1139.ad S. C. Trebelli. Tiraquel.in l.ſi vnquam ver.ſuſceperit liberos num.101 .C. de reuo. donatio. Alexan. conſil.4. num. 12. lib.4. Cępha.conſil.105. num.13.& ſeq. Manti.qui & alios de coniectu.vltima.volunta.lib.6. tit.6.num.8. cum alijs: Et nedum cum diſpoſitione legis, ſed etiam & legum municipalium loci. Corne. conſil.1.num.28. in 4. conſil. 202. num.11. lib.3.Peregrin.de fideicom. artic.25. num. 41.poſt alios in d.§.cum ita ita ſit,vt cũ legis permiſſione,poſſit moriens iure vxorem ducere concubinam; atque hoc modo filios legitimare d. cap. tanta & d. l.nuper vbi moriens matrimonium contrahit , nihil contra teſtatoris mentem moliri videtur,nec etiam ſubſtitutum aduerſus illius voluntatem excludere; qui ſi de hoc ipſo caſu a l. permiſſo cogitaſſet, idem diſpoſuiſſet.

Et licet Menoch. d. conſil. 126. num.86. ad medium verſic.quintus caſus , in eandem incidat opinionem , quod huiuſmodi matrimonium non valet in præiudicium ſubſtituti , & eam receptiorem dicat ; fallitur tamen quemadmodum ex Manti.Molin.Dida.& cæteris ſupra oſtendi.

Et licet obiectis quibuſdam reſpondeat, & caſus aliquos conſideret , ſeipſum ſuo iugulat gladio , qui num. 129. fortiſſimæ innitens rationi ait : quod & ſi fraus , & dolus non præſumatur in eo , qui ſuo iure vtitur , id intelligit cum alijs , quoties is , qui actum gerit , ex eo commodum percipere poteſt, ſecus ſi nullum , nam tuncanimo nocendi fuiſſe pręſumitur ex li. Ray. Salice. & alijs in l. altius C. de ſeruitu. Alciat. de pręſumptio. regu.3. pręſumptio.23.num.1. cum alijs per eundem ibi coaceruatis. cum igitur moriens ; & matrimonium cum concubina contrahens ; nedum animę commodum ſentiat vt ſupra animaduerti ſed cor-
61 poris,propter † tria quæ à matrimonio bona oriuntur fides, proles,Sacramentum cap. omne. 27. quęſtio. 2. cap. ſicut 32. quęſtio. 1. actus hic in ſubſtituti fraudem celebratus non dicetur . Nec dixerit quiſpiam prolis bonum in moriente deficere , nam nuſquam de ſalute deſperandum ; & ſufficit ſi habitu proles dari poſſit ; quemadmodum erudititiſſimus Manti. docet d.lib.11. tit.12. num. 2. 3. Mencha. lib. 3. qq. vſufrequen. cap. 41. num. 4. & 5. Spin. dict. tractat. de teſtam.gloſ.15.& antea Dida. d. §.2.nu.10. 11.à num. 95. vſq. ad nu.105.Sarmien.li.1. Selec.ca.7.nu.5.

62 Declaratur † ſecundo , & ſi pater moriens comminatus fuiſſet ſe in fraudem ſubſtituti ducturum vxorem ad legitimandos filios , & eum excludendum , quo caſu ad coniecturas recurrendum non eſt,cum idem ipſe id affirmauerit . Scio in hac controuertia communem eſſe ſententiam ſubſtitutum non excludi , quod aperte de dolo & fraude conſtet , Et licet filij legitimentur quoad alia quidem minime , ſcilicet excluſionem ſubſtituti , cui dolus matrimonium contrahentis nocere non debet : id multis oſtendit rationibus Gom. in l. 9. Tau. num. 58. 59. Molin. qui pleroſque cumulat de Hiſpanor. primog. lib. 2. capit.5. num. 27. qui
63 communem & num.28. idem † fore ſcribit in matrimonio ſpirituali , quoties in fraudem ſubſtituti inſtitutus religionem ingrederetur , de quo ſupra dixi.eandem ſententiam non relatus à Molin. receptiſſimam aſſerit Mantic. tractat. de coniectur. vltima. volunta. lib.10.titu.4.num.19. ad fin.ſcilicet ingreſſum non valere religionis, quoad pręiudicium illius.

64 Similiter † nõ excludi ſubſtitutum propter matrimonium in articulo mortis fraude contractum idem lib.11. titu.13.num.6. vbi ſcriptum reliquit, nullum caſum hanc dubitationem continere Pelay. de maio. Hiſpa.par.2.quæſtio.1.num.1.& 2.Grego. Lop. in l.1.gloſa magna titu. 13. part.4. eandem ex multis repetit. receptiſsimam Mencha. lib.3. quęſtio.vſufreq. cap. 41. num.5. licet is inibi contrariam tueatur. Peregrin.tracta. de fideicom. arti. 24. num. 59. ad medium Spin. extremo communem dicit de teſtam. gloſ.15.num.106.ad medium . Contrariam ſententiam quod & ſi de fraude conſtet expreſsim, adhuc ſubſtitut' excludatur, tenuere aliqui ex Hiſpanicis etiam interpretibus, quales Mencha.d.ca.41. Sarmien. & alij ex Italis per Spin.relati d.glo.15.n.108.qui tamẽ incaute Gom.& Did. eius ſentẽtię citat, qui non de hoc caſu,vbi expreſsim cõtrahẽs matrimoniũ ſe in fraudẽ facere ſubſtituti aſſerit, ſed in alio caſu ſupra agitato, an ex ſola mortis inſtantis coniectura fraus præſumatur, loquuntur, qui etiam Spinus inaduertenter cõmunẽ aſſerit hãc extremã ſentẽtiã, cũ nec Gom. nec Mencha. quos refert, id dicant, imo totum contrarium vt modo dixi.

65 Mouentur † hi multis rationibus : primo quia & ſi id feciſſe fuerit aliquãdo cõminat', tñ in morte cõtrahere nõ præſumitur (vt peccati pręſumptionẽ vitemus) occaſione prioris comminationis, ſed quia ita illius æternę ſaluti expedit. argu. tex. in cap. 1. de filiꝫ nat.
66 ex matri. ad mor. contrac. Addo † ipſe neminem tam ſupinum præſumi, qui æternę ſalutis immemor eſſe credatur. l.nn. C. ad l. iuliam repetun. cap. ſancimus. 1. quæſt.7. cap. literas de pręſump. cap. ſignificauit de homici. Alciat. de præſump. regu.3. præſump.

4.Menoch.

Digitized by Google

4.Menoch.de pręſump.lib.5. pręſum.5.n.1.
vbi ſcribit, multo magis id procedere in eo
qui moritur ſumptis ſacris Eccleſię ſacramē-
tis,confeſſione, Eccleſiaſtica, & extrema vn-
ctione , ita enim argumentatur Pariſi. conſ.
51.13.num.67. lib.1. poſt Hoſtien. & alios
ſequitur Menoch. conſ.227. num.65. lib.3.
nec præſumitur mentiri Surd. deciſio. 135.
67 num.11.Sed † hæc ratio facile tollitur nam
vbi de tertij præiudicio agitur vt in hac ſpe-
cie, non præſumitur pro moriente ex tradi-
tio.Bart.in l.ſi quis in graui §.1.vbi & Igne.
ff.ad S.C.Silla.ideo ſcribit Bal.in ca.1. ver-
bo vaſſalli de pace.conſt. quod non quilibet
moriens pręſumitur Sanctus Ioan.Baptiſt.&
Bart.traditionem ſequuntur omnes Alexan.
in l.ſciendum num.15.de verbo.oblig.Mar-
ſil.qui alios in rubr.de fideiuſ. num. 75. Al-
ciat. de regu. 3. præſump. 4.num.2. ad me-
dium Gabri.in communi lib. 7. titu. de cri-
mi.cau.concluſ.32. num.2. & 7. & qui alios
eiuſdem opinionis Menoch. d. præſumpt. 5.
num.18. 19. qui & num. 20. docet idem eſſe
quoties aliqua fraudis ſuſpitio militat cōtra
morientem: ſequitur & Surd.d.deciſio.135.
num.16.
68 Secundo † aiunt neminem qui ſuo vtitur
iure alteri iniuriam irrogare l.nemo damnū
de reg.iur.atq. hinc poteſt debitor cui lega-
tum fuit relictum id repudiare,& ſi in frau-
dem creditorum faciat l. qui autem & §. 1.
ff.quæ in frau.credito.idemq.eſſe quoties li-
bertus in fraudem patroni id facit l.1.§.vtrū
ff.ſi quid in frau.patro.vnde & ſi ob contra-
ctum matrimonij,l. ſio ſubſtituto contingat
69 conſideranda non eſt, † cum propoſitum po-
tius & intentio primaria morientis ſit con-
trahere matrimonium , & filios legitimare
quæ attendi debet l. ſi quis nec cauſam de
reb.credi.ob ex fortiſſimus eſt,cui & regula
d.l.fluminum §.fina.ff.de dam.infec.adiungi
poteſt licet enim in parte ſuperiori ædifica-
re molendinū & ſi inferiori noceat Iaſſ. in l.
quo minus nu.33. ff. de flumi.Ripa.num.29.
Meno.d.conſ.num.56.57.
70 Reſpondetur † tex.in d.l.qui autē & §.1.
quę in frau. credi. non obeſſe; nam ideo ibi
creditores nequeūt efficere vt legatarius le-
gatum acceptum faciat , quia edictum illud
ad eos tantum debitores pertinet qui ſua,
dolo amittūt nō ad eos qui lucra nō capiūt:
ſic expreſſim tex. ille in verbis : Pertinet
enim hoc edictum ad diminuentes patrimo-
nium ſuum,non ad eos qui id agunt ne locu-
pletentur . Eodem modo ſoluitur obiectio
d.l.1. §.vtrum. ff. ſi quid in fraudem Patro-
71 ni.vt idem tex.dixit. Neque † facit regul.
d.l. fluminum §. fin. nam illius l. diſpoſitio
multis ſolet modis à noſtratibus interpre-
tari. primo niſi id fiat principaliter in alte-
rius æmulationem , & detrimentum, quem-
admodum in themate caſus de quo agi-
tur contingit : ita declarant poſt Bart. in d.
l.quo minus. Iaſſ. & Rip. in locis nunc me-
moratis Menoch.d.conſil.226. num.85. 86.
& num.124.vbi & alijs tribus modis §. hunc
interpretatur qui omnes huic caſui adiungi
poſſunt.
Rurſus leuiſſima quædam adferunt quæ
nec relatu digna. videntur : mihi vero ma-
gis facit aduerſus Menoch. & alios hęc ra-
tio cuius immemores fuere. illi quos ſupra
adduxi & quorum ſequor ſententiam : poſſe
ſecluſa fraude & dolo morientem matrimo-
nium contrahere & hoc modo filios legiti-
mare & ſubſtitutum excludere: fraude adhi-
bita minime : quia nequeat fraus morien-
tis tertio ſubſtituto nocere ; ſi itaque hanc
admitimus in ſubſtituti fauorem rationem,
quare non eandem in fauorem filiorum ad-
72 mitemus? † fraus enim , & patris dolus , fi-
lijs qui matrimonio ſacro legitimi efficiun-
tur obeſſe non debet , vt ab ea hæreditate
excludantur , a qua niſi dolus patris afforet,
73 minime excluderentur. non † enim debet
filius patris iniquitatem portare , neque ex
patris damnari peccato. rubri. cap. ne fili.
pro. pat. l. ſi quis in ſuo §. legis veteris C.
de Ino. teſta. Rurſus vt ſupra animaduerti,
præſumendum in dubio teſtatorem vel diſ-
ponentem voluntatem ſuam cum iuris diſ-
74 poſitione conformare voluiſſe: Ius † autem
licitum eſſe voluit poſſe quamuis in mortis
etiam articulo , & ſi cum concubina matri-
monium contrahere , & licet dolus det cau-
ſam matrimonio vel in eum incidat ſuſtinē-
tur vt & ſupra ex Didac. & alijs docui , ſe-
quitur filios quoad omnia legitimari con-
tracto matrimonio , etiam ad ſubſtituti ex-
cluſionem : Quoniam ex veriſſimili teſtato-
ris voluntate , ſi de liberis etiam hoc modo
procreatis cogitaſſet , idem ſtatuiſſet , iuxta
gloſ. ab omnibus receptam in l.tale pactum
§. fina. in gloſ. fina. ff. de pact. quæ in om-
nibus diſpoſitionibus locum habet Iaſſ. ibi
num.16.
75 Tertio , † quia ius illud quod ſubſtituto
competit non tam radicatum eſt quin magis
quęrendum quam quæſitum dici poſſit viuē-
te adhuc morituro,quamdiu igitur viuit,ſo-
læ innititur ſpei vocatus,quę viuente, & illo
legitimos liberos procreāte tollitur omni-
no.argu.l.1.§.filio ff.ad S.C.Tertuli.l.2.§.1.
eo.l.fin.ff.de ſentētiā paſſ.& reſti.& quæ la-
tius & ſubtiliter de more noſter Fortun.in l.
gallus §.& quid ſi tantū n.149.ff. de libe. &
poſthu.matrimonium vero & ſi in proximo
mortis articulo cōtrahatur dum ſanè ſit mē-

tis, & integri iudicij contrahens, non poſt
mortem vel in morte, ſed viuendo cenſetur
76 contractum, † quia viuentes morimur, quē-
admodum & ſi ad aliud inſtitutum ſcribit
elegãter Meno.lib.præſum.6. præſum.94.
nu. 1. Atq. his in hanc ſententiam libenter
cõſcendo. Verum ſi quiſpiam has vellit cõ-
ciliare opiniones ſic diſtinguat. Aut is qui
contrahit matrimonium in mortis articulo
in eo ipſo inſtanti, quo contrahit, aut parum
ante expreſſim dixit, ſe in fraudem matri-
monium ſubſtituti celebrare, aut multo an-
te ipſum contractum matrimonij tempore
quo ſan⁹ erat, priore caſu, nõ excludetur ſub
ſtitutus, quoniã coniecturę illę, quæ pro mo-
riente adferuntur, quod non pręſumatur in
peccato mori velle, aut aliũ decipere; ceſſant
quia in claris ſumus l. ille aut ille §. cũ in ver
bis de leg. 3. cũ alijs conieſtis per Surd. de-
ciſio. 210. à n. 1.

77 Et † credendũ eundem in eadem mori vo
luntate, quia mutata non cenſetur l. cum hic
ſtatus. §. pœnitentiam ff. de donatio. in vi. &
vxo. l. cũ qui ff. de proba. l. lucius 1. de leg. 2.
cap. 1. vbi glo. in verbo non timore ex. quod
met. cau. ſequen. Maſcar. qui multos tract. de
probatio. conclu. 1416. à nu. 1. ornat multis
Meno. tracta. de pręſum. lib. 6. præſum. 37. à
n. 1. Oſaſ. deciſ. Pedemon. 50. n. 13. Mãti. de
coniectu. vltima. volunta. lib. 5. ritu. 15. nu. 6.
Surd. deciſ. 288. n. 36. & deciſ. 71. nu. 12. de-
ciſ. 111. n. 9. aut multo ante inſtantem mor-
tem tempore id fuerat comminatus, & eo ca
ſu ſubſtitutus excludetur, non enim in frau-
dem illius propter comminationem pręce-
dentem matrimoniũ contraxiſſe pręſumitur,
ſed vt ſuæ magis ęternæ conſultat ſaluti.

78 Nam † & ſi ſuam omnes à me citatos au-
thores, docere mutationem volũtatis ex lõ-
go licet interuallo temporis, non præſumi,
extra caſum tamen loquitur noſtrum, in quo
de ſalute agitur animæ, & voluntas ne mo-
rientem in alterius fraudem quidquam face-
re dicamus, mutata pręſumetur: nã pręſump-
tionẽ illam integræ voluntatis à lege indu-
79 ctam, † hæc quę in meliorem partem agit
fauore animæ alterã ſuperat; præcipuè quo-
ties hoc caſu (vt ſæpius accidit) cõcubina vi-
lis, & paupertima foret ea. inter opera de
ſponſa. argu. eorum, quæ ſupra verſic. primo
quia & ſicum his qui inibi ab Alciat. Me-
no. & alijs adduxi. Quę & ſi noua ſint pręter
alios declarata, vera tamen ſunt pia, & cum
Chriſtiana pietate coniuncta.

80 Tertio † declaratur, vt & ſi antiquitus fi-
lij ex clandeſtino matrimonio nati, quando
aliud aderat impedimentum, ſiue illi ſciuiſ-
ſent vel ignoraſſent, illegitimi eſſent, quoniã
ſic contrahendo coniuges affectaſſe ignoran-
tiam viderentur cap. cum inhibitio §. ſi quis
vero vbi gloſ. Gemi. Fran. Anchar. & cæteri
de clandeſt. deſponſa. in 6. Panormit. & alij
multi relati per Didac. in Epito. de ſponſa.
2. par. cap. 6. nu. 12. qui idem erudite proſe-
quitur quemadmodum & Bald. antea conſil.
81 441. col. fina. qui † ſcriptum relinquit ex clã-
deſtinitate matrimonij dolum contrahentiũ
argui & præſumi ſciuiſſe impedimentum, &
qui alios Anton. Gabri. in commu. titu. de
82 legitima. concluſ. 4. num. 17. hodie † cum
clandeſtina fuerint matrimonia ſublata, &
nullo caſu ex his ſuſcepta proles legitima ſit,
legitimari poterit per ſubſequens matrimo-
nium in facie Eccleſię, iuxta Sacri Concilij
decreta contrahendum, dum aliud non ſub-
ſiſtat impedimentum, ſic declarat Peregrin.
tractat. de fideicom. arti. 24. num. 74. ad fi-
nem, qui nullam reddit rationem, quæ ta-
men ſæpius refricabitur in poſtea dicendis,
quia inhabilitas illa ad ſic contrahendum in-
ducta per Sacrum Concilium ceſſat, vbi poſt
palam obſeruata forma contrahunt.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium iuris gentium contractus.*
2 *Naturalis obligatio dupliciter conſideratur.*
3 *Naturalis obligatio qua benefacientibus benefacere cogimur.*
4 *Obligatio antidoralis infirmior illa, quæ procedit ex conſenſu.*
5 *Obligatio naturalis ex conſenſu oritur.*
6 *Obligatio ciuilis & naturalis oritur ex contractibus omnibus à iure approbatis.*
7 *Obligatio naturalis an oriatur ex contractu a lege reprobato.*
8 *Obligatio naturalis ſola ſufficit in foro conſcientiæ.*
9 *Obligatio naturalis ex qualibet & ſi nuda cõuentione oritur.*
10 *Hæres inſtitutus in minus ſolemni teſtamẽto, an in foro conſcientiæ teneatur.*
11 *Obligatio naturalis an oriatur ex cõtractu, cui lex expreſſim reſiſtit.*
12 *Vſuræ indebitæ ſolutæ repetuntur, quando lege prohibente fuerunt in pactum deductæ.*
13 *Obligationi omni accedere fideiuſſor poteſt.*
14 *Obligatio naturalis de iure gentium.*
15 *Obligatio naturalis non oritur ex contractu, quoties perſonæ prohibitæ ſunt contrahere ſecundum Bart. opinionem.*
16 *Obligatio naturalis oritur ex contractu, etiam ſi perſonæ fuerint prohibitæ aduerſus Bart.*
17 *Conſenſus vbi adeſt, ibi illico naturalis obligatio oritur.*
18 *Conſenſus dicitur quid facti.*
19 *Conſenſus qui in facto conſiſtit, iure ciuili tolli non poteſt.*

Pactum

20 Pacītum nudum obligat in foro conſcientiæ ratione conſenſus.

21 Serui naturaliter obligantur in cōtractibus.

22 Stipulatio alteri facta licet inutilis de iure ciuili, obligat naturaliter.

23 Pupillus abſq. tutoris authoritate contrahens naturaliter obligatur.

24 Bartoli opinio communiter improbatur, diſtinguentis probibitionem perſonarum, & contractuum.

25 Obligatio naturalis oritur etiã lege reſiſtente ſecundum Iaſ. ſi licet effectus impediantur.

26 Prætor licet nequeat iuris ciuiles diſpoſitionem tollere, poteſt tamen illius effectus ſuſpendere.

27 Effectus facilius impediuntur quam tollãtur.

28 Prohibitio legis habens cauſam mixtam cum iure naturali, impedit ortum naturalis obligationis.

29 Obligatio naturalis non oritur tunc cum lex reſiſtit propter imbecillitatem vel deffectũ conſenſus.

30 Obligatio naturalis tunc non oritur, cum prohibitio legis iuri diuino vel naturali innititur.

31 Obligatio naturalis nunquam oritur ex contractu a lege reprobato, vbi lex iuſta eſt.

32 Actus aduerſus legem factus nullus, neq. oritur ciuilis aut naturalis obligatio.

33 Obligatio naturalis non oritur ex contractu, qui legi diuinæ vel naturali aduerſatur.

34 Naturaliter debitum in foro animæ debetur.

35 Actus ſine ſolemnitate legis factus obligat in foro conſcientiæ.

36 Ratio legis vbi ceſſat in caſu particulari, non ceſſat ipſa lex.

37 Obligatio naturalis non oritur ex minus ſolẽni teſtamento ſecundum Dida.

38 Obligatio naturalis ex contractu inito per filium in hoc regno, an oriatur inſcio patre, & quæ vtilitas.

39 Nouiſſimi cuiuſdam opinio reiecta.

40 Lex iuſta aduerſus deprauatos vſus, impedit ortum naturalis obligationis.

41 Leges & ſtatuta aduerſus fraudes condita, iuſta cenſentur.

42 Leges obuiantes contractibus filiorum iuſtæ.

43 Vitandæ fraudis ratione, multa ſtatuta fuere in iure noſtro.

44 Leges fraudibus obuiantes, publicam cauſam habere dicuntur.

45 Conſtitutiones huius regni probibentes filiosfamilias contrahere non poſſe ſine conſenſu parentum declarantur.

46 Filijfamilias contrahendo aduerſus ſtatuta, mortaliter non peccant.

47 Mulier contrahens ſine conſenſu mariti aduerſus probibitionem ſtatuti, non obligatur naturaliter.

48 Mulier contrahens etiam cum iuramento non obligatur.

49 Conſtitutiones huius regni volentes contrahẽtes cum filijsfamilias audiri non debere, declarantur.

50 Conſtitutiones huius regni volentes contrahẽtes cum filijsfamilias non debere audiri, impediunt ortum naturalis obligationis.

51 Conſtitutiones diſponentes contractibus certis, nullam fidem adhiberi debere, ortum naturalis obligationis impediunt.

52 Fideiuſſor acceptus in contractu nullo minime tenetur.

53 Fideiuſſor in terminis ſtatuti probibentis contractum filijsfamilias, an accedere poſsit contractui.

54 Cõtractus principalis licet irritetur, non tamẽ acceſſorius fideiuſſoris.

55 Fideiuſſoris accepti in contractu filijfamilias obligatio, an teneat diſtinctio quorundam adfertur.

56 Fideiuſſor accedere poteſt contractui reprobato, quoties ſe principalem conſtituit debitorem.

57 Carautæ practica obligationis fideiuſſoriæ illius, qui pro minore, aut muliere intercedit.

58 Fideiuſſor accedere poteſt contractui filiorum familias cum iuramento.

59 Contractus filiorum familias in caſu conſtitutionũ regiarum nõ firmarũt iuramenta.

60 Leges municipales probibentes iuramenta non valent.

61 Didaci opinio aduerſus communem.

62 Conſtitutiones huius regni, prohibere poſſunt iuramenta aduerſus communem ſententiam & quare.

63 Leges & conſtitutiones non a ſolo Rege in hoc regno feruntur, ſed & ſimul totius regni voto, & nedum laycarum perſonarum, ſed & Prælatorum omnium Epiſcoporum & Abbatum.

64 Scientia & tollerantia Roma. Pontificis, vim diſpenſationis habet.

65 Conſuetudine inducta mixtim a laicis, & clericis ſtatui aliqua poſſunt quæ a ſolis laicis non poſſent.

66 Diſpoſitio tex. in authen. ſacramenta puberum C. ſi aduer. vendi. & diſpoſitio tex. in cap. debitores de iur. iuran. in Gallia. ſublata.

67 Conſtitutio regia huius regni, per ſoragitur fraus, ideſt ad excludendas fraudes, ſub tit. de promiſſi. dot. declarata.

68 Renuntiationes quæ fiunt in capitulis matrimonialibus, & ſi firmatæ iuramento, in hoc regno nullæ ſunt.

69 Statutum irritans contractus tanquam fraudulentos, iuramento non firmantur.

70 *Statuta fraudibus obuiantia, publicam cauſam continere dicuntur.*

71 *Contractus iuratus cui alias in vim ſtatuti nulla fides adhibetur; non firmatur iuramento.*

72 *Contractus in tertij præiudicium nō firmatur iuramento.*

73 *Nouiſſimi traditio declaratur.*

74 *Leges & ſtatuta, contractus iuratos non comprehendunt.*

75 *Contractus aduerſus formam à lege præſcriptam celebratus iuramento non validatur.*

76 *Lex vel conſtitutio iuramentum excludens, ſi tamen appoſitum fuit in contractu ſuſtinetur, & agi non poteſt ex eo.*

77 *Leges & ſtatuta per Rom. Pontificem confirmata; non cenſentur confirmata illa quæ iuramento derogant.*

78 *Leges vel ſtatuta quæ iuramentum excludunt in contractibus vbi appoſitum eſt poſſunt adiri iudices Eccleſiaſtici pro illius obſeruantia.*

79 *Regulæ quæ obſeruandæ in contractibus iuratis, vbi iuramentum excluditur.*

80 *Contractus a lege vel ſtatuto improbatus non valet.*

81 *Iuramentum à filijs vel mulieribus interpoſitum obſeruandum.*

82 *Iuramento interpoſito a filijsfamilias vel mulieribus in contractibus vetitis, licet ad illius obſeruantiam teneantur; poſſunt tamen petere abſolutionem à iuramento.*

83 *Iurans in contractu & ſi nullo, non debet propria authoritate iuramento contrauenire.*

84 *Abſolutioni iuramenti iuſtam cauſam præbet annullatio contractus.*

85 *Ratio nouiſſimi ſublata.*

86 *Statutum fidem inſtrumenti annullans, iuramentum etiam in cōtractu interpoſitum infringere cenſetur.*

87 *Statutis vel legibus principum, vis iuramenti ſuſpendi non poteſt.*

88 *Leges Caſtellæ impedientes interpoſitionem iuramenti, qualiter intelligantur.*

89 *Conſtitutio regia huius regni declaratur, vt cōtractus iuratos non comprehendat.*

90 *Iuramentum non ſuplet probationis deffectū.*

91 *Iuramentum non confirmat contractus vergētes in tertij præiudicium.*

92 *Iuramentum in tertij præiudicium non operatur; quoties damnum infertur tertio in iure quæſito vel quærendo.*

93 *Deciſio. Vincen. de Fran. 205. prima pars declaratur.*

94 *Iuramentum interpoſitum in contractu cui dolus dedit cauſam, vel incidit in ipſum, obſeruandum eſt, niſi dolus abſorberet conſenſum iurantis.*

95 *Statutum vel lex municipalis annullans contractus in fraudem factos, interpoſito iuramento ſuſtinentur, & quomodo intelligatur.*

96 *Opinio nouiſſimi reprobata.*

97 *Cap. 1. ſeſſionis 24. de reform. matrimo. S.C. Triden. declaratur.*

98 *Obligatio naturalis, lege nulla ciuili tolli poteſt.*

99 *Ius diuinum & naturale ſocij ſunt.*

100 *Lex naturalis æterna legis ſymbolum.*

101 *Lex diuina in lumine naturalis rationis ſtabilitur.*

102 *Lex canonica efficere nequit vt inhabiles poſſint teſtari.*

103 *Iura naturalia diſpenſationes non agnoſcunt.*

104 *Matrimonia iure diuino & naturali interdicta, Papa licita facere nequit.*

105 *Gradus prohibiti de iure diuino, prohibiti etiā ſunt de iure naturali.*

106 *Papa efficere non poteſt, vt ſit ſacramentum, vbi deficiunt ea quæ ſunt de ſubſtantia & eſſentia Sacramenti.*

107 *Matrimonium contractum aduerſus interdictum Eccleſiæ ratione cōſenſus valebat antiquitus, dum interdictum perpetuam prohibitionem non contineret.*

108 *Matrimonia clandeſtina valebant antiquitus, & oriebatur ex cōſenſu obligatio naturalis.*

109 *Papa in Eccleſiæ Sacramentis poteſtatem diſpenſandi non habet vel ſtatuendi, & qualiter intelligatur.*

110 *Lege humana homines interdici poſſunt ne contrahant.*

111 *Matrimonium contrahere homines ex cauſa interdici poſſunt, & quomodo.*

112 *Matrimonium maris & fœminæ coniunctio.*

113 *Copula ea tantum hominibus licita, quæ iure & ratione ſubſiſtit.*

114 *Matrimonij contractus quibuſdam perſonis iure ciuili interdictus.*

115 *Lex canonica ex cauſa interdicere poteſt certis perſonis ne contrahant matrimonium.*

116 *Contrahentes matrimonium ſpreta ſolemnitate canonica, mortaliter peccant, & nullum eſt matrimonium.*

117 *Lex ciuilis vt ſæpius certas perſonas ſtatuit ne contrahere poſſint, ſic lex canonica in matrimonijs.*

118 *Matrimonium quatenus contractus, ſubijcitur legibus ſuperiorum.*

119 *Lex canonica conſenſum contrahentium matrimonium declarare poteſt.*

120 *Papa ex cauſa ius diuinum, & naturale declarat.*

121 *Leges humanæ iuſtæ à iure naturali confuſo deriuantur.*

122 *Diſpenſationis nomen qualiter ſit interpretandum.*

123 *Matrimoniū perfectū non tamen copula carnali conſumatum, poteſt per Papā diſſolui.*

Papa

124 *Papa ex cauſa diſpenſare poteſt vt monachus matrimonium contrahat.*

125 *Papa poteſt impedimenta inducere ex cauſa, propter quæ matrimonium diſſoluatur.*

126 *Papam poſſe conſtituere impedimenta matrimonium dirimentia, diffinitum fuit in S. C. Tridentino.*

127 *Cap. 1. de refor. matrimo. ſeſſio. 24. S. C. Tridentini declaratur.*

128 *Obligatio naturalis nulla oritur ex conſenſu præſtito in matrimonio clandeſtino.*

129 *Obligatio naturalis nulla oritur ex illicito contractu.*

130 *Matrimonium nullum in foro interiori, & in foro exteriori.*

131 *Matrimonium nulliter contractum aduerſus decretum S. C. Trident. propria authoritate diſſolui poteſt.*

132 *Matrimonium contractum aduerſus decretũ Tridentinum diſſolui non poteſt propria autoritate quando inde graue ſcandalum oritur.*

133. *Matrimonium vi contractum & ſi nullum, authoritate tamen Eccleſiæ diſſolui debet.*

134. *Cauſa irritandi matrimonia, perpetua eſſe debet non temporalis.*

135 *Promittens alicui mulieri præcipuè virgini ſe eam ducturum in vxorem, tenetur etiam hodierno iure promiſſionem adimplere; maxime interueniente copula carnali.*

136 *Deflorans virginem decipiens eam, tenetur ipſam in vxorem ducere.*

137. *Matrimonium contrahens mulier aduerſus S. C. Triden. decretum, & ſi deflorata fuerit a viro, non tenetur vir ſibi ad aliquid in foro conſcientiæ.*

138. *Deflorans virginem vbi defloratio nota eſt parentibus virginis, poſſunt parentes aduerſus deflorantem agere ad dotem, & quomodo intelligatur.*

139 *Matrimoniũ inuitis parentibus contrahi põt.*

140 *Vir virgini non ſeductæ nec maximis præcibus vel pretio conſentienti, non tenetur ad dotem.*

141 *Pater filiam dotare tenetur, nedum cum ipſa dotem promiſit, ſed etiam quando ſine dotis promiſſione matrimonium contraxit.*

142 *Pater tenetur dotare filiam qua virum indignum accepit.*

143 *Authoris opinio exiſtimantis teneri virũ dotare virginem, cum qua clandeſtinum contraxit matrimonium.*

144 *Concilium Tridenti. non aufert ius parentibus competẽs propter deflorationẽ virginis.*

145 *Dotatio virginis pœna eſt quoad eum, qui virginem non ſeduxit.*

146 *Statuta & leges regni punientes filios cõtrahẽtes ſine cõſenſu parẽtũ, ad eos extẽdũtur qui clandeſtine & nulliter contrahunt.*

147 *Beneficia clerici ſimpliciter tonſurati vacant ob contractum matrimonij clandeſtini.*

148 *Authoris diſtinctio noua in propoſita quæſtione an deflorans virginem in matrimonio clandeſtino ipſam dotare teneatur.*

149 *Præſentia pro conſenſu habetur, in præiudiciũ præſentis.*

150 *Conſtitutiones regiæ huius regni ſub titulo de ſponſa. & matrimo. declarantur.*

COMPARATIO. XIX.

CIVILIS ET NATVRALIS obligatio ex legitimo oritur contractu, ex reprobo nulla; Quid vero in matrimonio contracto aduerſus S.C. Tridentini decretum, & quæ inde vtilitas, ſubtilis, diligens & vtilis etiam explanatio.

1 PRIMA ſcripſi cõparatione †
matrimonium iuris gentiũ eſſe
contractum, atq; ideo ſeruis, filijsfamilias, & his qui de iure
ciuili pro nullis habentur non
interdici: licere etiam illis agere, & deffen-
2 dere: Sanè † ius ipſum gẽtium, & naturalem
obligationem dupliciter noſtrates conſide-
tant; primo pro naturali obligatione, quæ ex
conſenſu oritur, & naturali æquitate ſuaden-
te pacta ſeruari l. 1. ff. de conſt. pecu. l. 1. de
pact. quæ cum naturali iuri innitatur, cum
ſeruis etiam contrahitur l. naturaliter l. ſi id
quod de condic. indebi. l. hæres à debitore
§. ſeruo ſuo ff. de fideiuſſo. l. quod attinet ibi
dem Deci. & Cagno. de reg. iur. l. ſerui ff. de
actio. & obliga. Bart. in d. l. ſi id quod vbi la-
tius Iaſſ. Anchar. in regula poſſeſſo r. nu. 17.
qui multa adfert ſimilia de regu. iur. Panor.
in cap. quia pleríque num. 10. 11. & 12. ex. de
immu. Eccleſi. Atque ita etiam oritur inter
patrem & filium licet in poteſtate conſtitu-
tum l. frater à fratre ff de condic. indebi. vbi
Bart. & cæteri omnes Decius. & Cagno. in l.
cum amplius §. is natura per eum tex. de re-
3 gu. iur. Secundo † naturalem conſiderant
obligationem ſumentes eam pro naturali
inſtinctu, quo ſuadentur benefacientibus be
nefacere l. ſed & ſi lege §. conſuluit ff. de pe-
tition. hæred. l. ſi non ſortem §. libertus de
condic. inde l. ſi non remunerandi §. idem
Papinianus ff. manda. Hæc naturalis obliga-
tio nedum inter extraneos contrahitur, ſed
& inter coniunctos, & brutis quoq. anima-
libus communis eſt glo. in d. §. coſuluit Bart.
& turmatim cæteri in l. ex hoc iure de ius. &
iur. ille num. 11. Iaſſ. nu. 50. 51. cum ſequen.
multis, qui diffusè de effectu huius antido-
talis obligationis: Idem Iaſſ. in l. ſi non ſorte
§. liber-

§.libertus num.5.& 6.de condi.indeb.Deci.
& Cagno.in dicto §.is. natura debet Panor.
in cap.final.num.5.de ſolut.Anchar.in dicta
4 regula poſſeſſor.num.19.Abuſiue † hanc na-
turalem obligationem interpretes vocant,
quod priore,quę ex cõſenſu oritur infirmior
ſit,& niſi ſoluti tantum repetitionem opere-
tur non retentionem aut compenſationem,
vt gloſ.docet in dicto §.conſuluit:Surd.conſ.
164.num.28. lib.2. poſt ſupra relatos.Hanc
amplexantur diſtinctionem omnes Bart. in
l.1.num.10.de condit. indeb. in l.cum quis
num.9.C.de iur.& fac.igno.Anchar.in dicta
regula.poſſeſſor.num.19. Iaſſ. in dicto §. li-
bertus num.5.Deci. & Cagno. in dicto §. is
natura debet Bal.& Salice. in dicta leg. cum
quis Alex.conſil.70.num.18.lib.2. Didac.in
capit. cum eſſes num.9. de teſtam. Mencha.
tracta.de ſucceſsio.creatio.lib.1.§.1.nu.22.
& §.2. num. 15. Rurſus ius gentium prima-
rium diſtingunt à ſecundario, quæ diſtinctio
extra inſtitutum eſt caſus.

5 Cæterum † nulla dubitatio eſt, ex conſen-
ſu naturalem oriri obligationem dicta l. 1.
de pact.& l. 1. de conſtit. pecun. l. conſenſu
de action. & obliga.in principio inſtitut. de
obliga. quæ ex conſenſu l. ſub ſpecie C. de
poſthu. l. in contractibus l. final. C. de non
numer.pecu.Planè niſi naturalis hæc obliga-
tio legibus foueatur nullam producit de iure
ciuili actionem l.iuris gentium,& §.ſed cum
nulla, cum alijs eiuſdem legis l. legitima de
6 pact. Hinc † omnes cenſent ex contractibus
legitimis, & à iure probatis vtramque ciui-
lem,& naturalem obligationem oriri. inter-
pretes in dicta l.legitima vbi varijs id oſten-
7 dunt exemplis. Cæterum † grauis neſcio an
omnibus vetuſtior quæſtio ſit, an ex contra-
ctu á lege improbato naturalis obligatio
oriatur:nam exiſtimant noſtri ſolo conſenſu
vt antea animaduerti obligationem natura-
lem oriri, & ſi ea nuſquam iure ciuili fouea-
tur dicta l. 1. de pact. l. iurisgentium §. ſed
cum nulla,cum vbique notatis, & in dicta l.
ſticum §. naturalis dicto §. is natura. Panor.
in cap.final.num.5.de ſolutio.Iaſſ.in l.nemo
poteſt num.76.in pri.lectura de leg.1.cæteri
8 ſupra nullo reluctante. At † ſi id verum eſt,
ſequitur ex cõſenſu naturalem prodire obli-
gationẽ,etſi ea in eficax ſit in foro fori, vali-
da tamẽ in foro cõſciẽtię,licet forma á lege
ciuili inducta fuerit prętermiſſa. Huius opi-
nionis primus omnium qui ob id á multis
laudatur fuit Innocen. in cap. quod ſicut de
electio.quem miris extollit laudibus Panor.
in capit.1.num.19.ex.de in integr.reſtitu. &
in capit. quia plerique num.31. de immunl.
Eccleſiaſ.& num.42.43.Anchar.in regu.pec-
catum quæſt.7.de reg.iur. Gemini. in capit.
generali col. penul. de electio. in 6. qui lo-
quitur in terminis. & quæſtione,Innocen.in
electione ſcilicet facta prętermiſſa forma
canonica , vt electus dum adſit conſenſus
eligentium poſsit tuta conſcientia admini-
ſtrare, quemadmodum in eiſdem terminis
Deci.in cap.1.de conſtitu. num. 19. ibidem
Felin.num.39.Iaſſ.in dicta l.ſi non ſortem in
principio idem in l.etſi inutiliter C.de fidei-
com.& in l.nemo poteſt num.78.in 1. lectu-
ra de leg.1.Tiraq.in ll. connubialib. gloſ.4.
num.21.

9 Cæterum † generaliter idem amplectun-
tur interpretes in terminis propoſitæ quæ-
ſtionis in quolibet alio actu , & nuda conuẽ-
tione Deci. Felin. poſt ſupra relati in dicto
cap.1.de conſtitu.Bero.ibi num.231.Iaſſ. in
§.ſed iſte num.131.de actio.& in dicta l. etſi
inutiliter num.3.& 4.& in dicta l. nemo po-
teſt num.78.79.in 1.lectura,late Gigas tract.
de penſio.quæſt.34.num.9.Gomez in cap.2.
num. 23. de conſtitut. in 6.Boer. deciſio. 1.
num.13.Tiraq. de ll. connubia.l.15.gloſ.4.
num.17.Alciat. reſpon.53.num. 13.tom.3.
lib.9.Dida.in cap. quamuis pactum 2. part.
relectio. §.4. à num.1.vbi erudite,Mencha.
tracta.de ſucceſ.creatio lib. 3.§. 30. à num.
32.qui innumeris oſtendit argumentis in
cap. peccatum par. 2. §. 3. á num.1.Sol.de
Paz in 5.par.l. 3. num. 1496. & poſt relatos
ab eo aliquos , non citato Menchaca ſupra
Menoch.tracta.de pręſump.lib.1. quæſt.80.
tota ipſa quæſtione,qui in quibuſdam exem-
plis ab interpretibus adductis contrariam
tenuit cum Dida.Alfon.de Caſ.Siman.Soto
10 & alijs Hiſpanicis ſcriptoribus. † Adferunt
exempla in hęrede inſtituto in minus ſolem-
ni teſtamento,an legata, & fideicõmiſſa prę-
ſtare in foro conſcientiæ teneatur. Rurſus ſi
non conficiat inuentarium an in foro con-
ſcientiæ teneatur vltra vires hæreditarias:in
electo aduerſus iuris formam,hiſque ſimilia
in quibus ita ſecum diſſentiunt, vt vix quæ
11 communis ſit opinio diſcerni poſsit. † Quo-
ad inſtitutum vero tractatus noſtri pertinet
illud videndum , an ex contractu cui lex ex-
prę ſsim reſiſtit naturalis obligatio oriatur,
de ciuili nulla eſt dubitatio,& nõ oriri Bart.
docuit in l.cum lex.ff.de fideiuſſo.& in l. 1.
ff.de nouatio.& in l. ſi non ſortem in princi-
pio vbi Iaſſ. num. 3. de condi. inde. Bal. &
ibidem Bart.in l. cum quis C. de iur. & fac.
igno. Alex.in l.1.§.ſi quis ita num. 2. de ver-
bo.obligatio.vbi Alcia. num. 8. & qui alios
Tiraquel. in ll. connubialib.gloſ.4.num. 2.
& num.12.13.14.& gloſ.8.num.168. Areti.
in l. 1. de teſtam. Gar. in l. veluti de iuſ. &
iur.Duaren.in l.bonis §.fideiuſſor.de verbo.
obligatio. Cæphal. conſil.207. num. 23.24.
lib.2.

Digitized by Google

lib.2.Mencha.lib.3.qq.vſufrequen. cap. 10.
nu.1.idem §.30.nu.34. vbi multis compro-
bat licet poſtea contrariam tueatur Meno.
d.q.80.poſt Dida.Sotum,& alios Hiſpanos
ab eo relatos Bec. conſ. 12.num.19. Marci.
conſ.117.num.27.Crot.in l. 1. §. ſi quis ita
nu.25.de verbo.obliga.Matien.in l.22. tit.
11.glo.7.num. 1.lib.5.Gutier.tract.de con-
tracti.iurat.ca.1.nu.39.qui communẽ Spin.
tract.de teſtam.glo.15.nu.50.Caualca. deci
ſio.21.nu.64.3.par.Lauren.deciſio.Auinyo.
78.nu.12.Plot.tract.de in litem iurando §.
5.nu.47.Azpil.conſ.8.tit.de emptio.& vẽd.
nu.6.lib.3.Vinı.deciſ.369.nu.18.lib.2.
12 Bart. † traditio fulcitur authoritate Vl-
piani I.C.in l.ſi non ſortem de cõdi.indeb.
vbi vſuræ indebite exſolutæ repetũtur,quod
lege prohibente fuerint in pactum deductę,
nam ſi naturalis orta obligatio fuiſſet,ſolutę
repeti nequirent l. Iulianus verum debitorẽ
illo titulo l.naturaliter,& §. fina. cum l.ſeq.
eo.titu.
13 Et licet † omni obligationi accedere fide-
iuſſor poſſit ciuili & naturali l. 1. ff. de fide-
iuſſo. quoties tamen lex actui reſiſtit, nulla
nec naturalis obligatio oritur,ob id fideiuſ-
ſor accedere nequit d.l. cũ lex. & l. fideiuſ-
ſor obligari §.fideiuſſor eo.titu. §. 1. inſtit.
eod.l.1.§.ſi quis ita de verbor.obligat.l.eos
§.1.C.de vſuris toto titu.C.quę res vẽdi nõ
poſſ.l.fina.C.ſi quis alte.l.non dubium C.de
legi. Rationem prodidit Bart. in d. l.cũ lex
14 nu.4. † quoniam .obligatio inquit naturalis
eſt de iure gentium l. ſticum §. naturalis de
ſolu.d.l.cum amplius §.is natura de reg. iur.
Iure autem gentium ſuperioribus poteſtati-
bus obediendum eſt l.veluti de ius.& iur.qui
igitur aduerſus legem precepta contrahit
iurigentiũ aduerſatur,conſequenter, nec na-
turaliter obligatur.
15 Declarat † ſui ipſius traditionem Bart.in-
telligendam,quoties lex perſonas ne cõtra-
hant interdicit, ſecus ſi contractum tantum
improbaret,nam priore caſu cum legis pro-
hibitio perſonas aprehendat,nequit natura-
lis obligatio oriri: vnde neq. actus firmari
poterit iuramento.Bartolum multi ſequun-
tur,quos refert Gabri.in commu.tit.de iur.
16 iuran.conclu.5.nu.14. † Contrariam ſenten-
tiã aduerſus Bart.oriri naturalẽ indiſtincte,
ſiue lex perſonas prohibeat,vel actus,exiſti-
17 mant multi, ea † ratione quia vbi adeſt cõ-
ſenſus illico naturalis oritur obligatio, quæ
non poteſt vlla ciuili lege poſitiua tolli:pri-
mo,quia cum conſenſus ſit iuris naturalis l.
libertas ff.de ſta.homi.dic.§.is natura debet
d.§.naturalis l.ſtichum.& æquitati, nihil ma
gis cõgruentius ſit, naturali,quam pacta ſer-
uare,& cuiusq.voluntatem ſe obligare volẽ-
tis ratam fieri §. per traditionem inſtit. de
rer.diuiſio.Huic voluntati lex terminũ præ-
figere non poteſt §.ſed naturalia inſti. qui.
mod.teſta.infir.l.eas cauſas ff. de cap. dimi-
num.quæ à iure naturæ l. iura ſanguinis de
reg.iur.
18 Secundo † quia conſenſus ille & voluntas,
quæ a iure naturæ deſcẽdit, eſt quid facti,nõ
iuris l.fin.ibi voluntatis eſſe quæſtionem C.
de inſti.& ſubſtitu.l.bonęfidei §.1.ff. de ac-
quiren.rer.domi.l.ſi ita legatum §.illi ſi vo-
let de leg.1.l.pro hærede in principio ff. de
19 acquiren.hæredi. † atqui res facti iure ciuili
tolli non poſſunt quemadmodum expreſſim
de conſenſu loquens. I.Conſultus ſcribit in
l.ſi vnus §.pactus nè peteret ff.de pact.de cu
ius intellectu ipſe explora.iur.lib.3.ca.7. &
ſupra cõpara.9.in prin. l.1.§.ſi vir de acqui.
hæred.quia facta ꝓ infectis haberi nequeant
l.in bello §.facte ff.de capti.& poſt liminio.
reuer.l.deniq. ff.ex qui cauſis.maio.
20 Tertio † id ipſum ex pacto nudo conſtat,
quod cum ſolo iuregentium teneat, obligat
in foro conſcientiæ,& oritur naturalis obli-
gatio,l.1.in prin.iuncta l.iurisgẽtium.§. ſed
cum nullà de pact.ca.1.de pact. & vbiq. in-
terpretes.
21 Quarto,ſerui quo ad ius ciuile attinet pro
nullis reputantur,vt ſupra dixi d.l.quod atti
net,tamẽ cum iure naturæ omnes liberi nati
fuerint,vt ille tex.ait l.ex hoc iure vbi cæte-
ri de ius.& iur.& in eis iusgentium adhuc vi
geat,& ſi minime ciuiliter, naturaliter tamẽ
poſſunt obligari l.ſerui ff.de actio.& obliga.
l.naturaliter l.ſi id quod vbi Bart.& Iaſſ.la-
tè de condictio.inde Panormit. qui de ſeruo
latius loquitur in ca.quia pleriq.nu.9.10.de
immun.Eccleſiaſt.
22 Quinto, † ſtipulatio alteri facta de iure ci
uili inutilis eſt. l. ſtipulatio iſta §. alteri de
verb.obliga.§.ſi quis alij inſtitu.de inutilib⁹
ſtipu.l.vt inter C.de inuti.ſtipul.Bart.& cæ-
teri in d.§.alteri ex ca. tamen oritur natura-
lis obligatio reluctante iure ciuili.glo.com-
muniter approbata in d.§.alteri,vt per Bar.
ibi nu.8.Alexan.7.Iaſſ.qui receptam n.20.
Deci.in l.certi condictio §.quoniam num.1.
de reb.credi.Mencha.qui alios multos d. §.
30.nu.5.& 6.licet is inibi contrariam.
23 Sexto idem † eſſe multi affirmãt in geſtis
a pupillo ſine tutoris authoritate, cuius hoc
caſu nulla eſt obligatio.§.pręterea ibi,nulla
eſt obligatio,inſtit.qui.mo.tolli.obliga.cum
tamen ſi fuerit is doli capax ex eius conſen-
ſu naturalis oriri obligatio poſſit. iuxta glo.
receptam ibidem in verbo a pupillo Bart.
in l.1.nu.9.poſt glo.ibi.ff.de nouatio.glo.&
alij in l.ſi curatorem habens per illum tex.
C. de in. reſtitu. mino.His pleraq. ſimilia
adiungit

Digitized by Google

adiungit Mencha.dicto §.30.nu.12.13. cum
ſeq.multis.
24 Vnde † fere omnes ſcriptores Bartoli
traditionem, & diſtinctionem improbant,
eam potius verbalem quam veram eſſe cre-
dendo:& vetbalem dixit Mencha.lib.1.con-
tro.vſufreq. cap.10. num. 2. qui quibuſdam
alijs rationibus eam confutat. & aduerſus
Bart.communiter teneri teſtatur Areti.con-
ſil. 54. num. 2. vbi Salicet. & alios recenſet
Iaſſ.qui & communem in authen.Sacramen-
ta pubcrum num. 51. C. ſi aduerſus vendi.
poſt Alexan.in l.is qui bonis num.25.de ver-
bo.obligat.Iaſſ.poſt.num.19.Panor.qui ean-
dem Barto.traditionem reijcit in cap. Apo-
ſtolicam 1.nota.ex.de regula.idem in capit.
cum contingat num.9.de iur.iur.Imol. num.
80.Alcia.nu.94.eum pleriſq;ſeq.Rui.conſil.
103.num.7.lib.4.Rip.lib.reſponſo.3. capit.
10. num. 3. & qui alios Anton. Gabri. in
communi. titul. de iur. iuran. concluſio. 2.
num.15.
25 Tertio † fuit Iaſſ.opinio in dicta l. ſi non
ſortem exiſtimantis num.3. & in l. Iulianus
num.3.eodem titul.l. reſiſtente nihilominus
naturalem otiri obligationem, cæterū illius
effectus impediri legis prohibitione quam
deducit ſententiam ab eadem lege ſi nō ſor-
26 tem: addit † ſimile de prętore, qui licet ne-
queat diſpoſitionem iuris ciuilis tollere, il-
lius tamen poteſt effectus §. quos autem in-
ſtitut.de bono,poſſeſsio.de cuius vero cenſu
27 nos Explo.iur.lib.1.cap.10.Et † facilius im-
pediuntur effectus quam tollantur l. patre
furioſo eum ſimilibus ff. de his qui ſunt ſui
vel alie.iur. Eandem Iaſſ. ſententiam ſequi-
tur,& defendit,Mencha.dicto §.30.num.33.
qui alijs quibuſdam comprobat, quo opinio
fuit antea Din.& eiuſdem Bart.poſt in l.fin.
§.procurator ff.rem rat.habe. Bal. in l. ſicut
num.4.& in l. omnes C. de prẹſcriptio. 30.
Deci. in l. pacta, quæ contra num. 3. C. de
pact.
28 Quarta † fuit opinio Mencha. in dicto §.
30.num.39.ſubtiliter exiſtimantis,tunc tan-
tum impediri ortum naturalis obligationis
quoties prohibitio legis mixtam habet
prohibitionem iuris naturalis, veluti cum
lex improbat turpes, & iniquas conuentio-
nes l.conuenire ff.de pact.dotal. l. 1. §. ſicut
maleficium eodem titul.l.ſi plagij de verbo.
obliga.l.pacta quæ contra C. de pact.aut eas
quæ bonis moribus iuris naturalis aduerſan-
tur l.ſi quis inquilinos §.final.de leg.1.l.con-
ditiones l.quidam ff. de condi. institu.l. ge-
neraliter l.ſtipulatio hoc modo concepta de
verbo.obliga.
29 Tum † quoties lex reſiſtit propter imbe-
cillitatem vel deſtectum conſenſus, prout in
pupillo non doli capace, prodigo, furioſo,
mentecapto, & his ſimilibus, qui nec na-
turalitet obligantur abſque ſolemnitatibus
à iure requiſitis,iuxta tex.in l.is cui bonis de
verbo.obliga.toto titul.de adminiſt.tuto.ff.
& C.Bart.in l.1.num.8.ff.de nouatio. & ge-
neraliter quoties prohibitio vel legis inter-
dictum inniteretut iuri diuino, naturali, &
gentium, *Nam his (ait ille) caſibus oriri nequit
naturalis obligatio, non ex legis ciuilis prohi-
bitione, ſed ex iuris naturalis lege, qua omnes
malum, iniquum, & doloſum interdicitur d. l.
veluti de ius. & iur.* Arguta certè conſidera-
tio ſi vera foret, ſed quæ nullo iure ſuſtineri
poſsit vt infra.
30 Quinta † & extrema fuit ſententia opinā-
tium, nuſquam ex actu vel contractu à lege
reprobato oriri naturalem obligationē poſ-
ſe ſiue lex perſonas reſpiciat vt Bart.opina-
tur, ſiue ipſum actum vel diſpoſitionem ad-
31 uerſus Bart. † quoties tamen lex iuſta eſt,
neque iuri diuino, aut naturali aduerſatur
Bart.in dicta l. cum lex, & ſequntur multi
ſupra congeſti pro Bart.ſentētia, quam Hiſ-
panici ſcriptores diſcretiſsimè tuētur Dida.
in cap.peccatum 2.par.§.3.num.10.de regu.
iur.poſt Rodri.Suar.in l.13.titu.de las deu-
das quæſt.1.idem Dida.in cap.cum eſſet n.3.
de teſtam.idem in cap.quamuis pactū 2.par.
§.4.num.6.de pact.in 6.Fortuni. in l. veluti
col.7.de ius.& iur.idem tracta.de vltim.fina.
iur.illa is à num.1.ſentit.Padill.in l.cum quis
à num.30.31.C.de iur.& fac.igno. Domi.de
Soto tract.de ius.& iur.lib.4.quæſt.5.arti. 3.
fere per totum Solo. d. Paz in commentar.
ad ll. tauri.5. part. l. 3. num.1458.& 1460.
cum ſeq.multis Gutier.tractat.de contract.
iura.cap.1.num.39.Dida.Perez.in l.1. tit.8.
lib.3.ordina.Mencha.lib.1. controuer. vſu-
frequen.cap.10. num. 7. licet diſcedere vi-
deatur poſtea.Spin.tracta.de teſtam.gloſ.15
num.51.52.licet contrariam Sarmien. tract.
de reddi.Eccleſ.cap.2.num.1.2. & ſeq.com-
probat ex Italis eandem Menoch. dicto tra-
cta.de prẹſump. quæſtio. 88. vbi & obiectis
reſpondet poſt Didac. & ſupra relatos Ho-
rum omnium ſententia ratione Bart.adiuua-
tur in dicta l. cum lex quia diuino iure & na-
32 turali parere legi iuſtæ teneamur, † inde fit
vt actus aduerſus legem factus ſit ipſo iure
nullus, nec ab eo nedum ciuilis de qua du-
bium nō eſt, ſed nec naturalis obligatio deſ-
cendat. non obſtante conſenſu: quia ille ad-
uerſus legem iuſtam prohibentem prẹſtari
33 non potuit,ſed nec oriri: nam † ex ea diſpo-
ſitione quæ legi diuinæ,vel naturali aduerſa-
tur obligatio naturalis oriri nō poteſt, quod
lex poſitiua ab eo condita qui poteſtatem
habet, obligat in foro conſcientiæ ideoque
in

in eo foro obſeruari debet capit.quo iure 8.
diſtinct.Doni.de Sot.de iuſ.& iur.lib.1.q.6.
arti.4. gloſ. in capit.quæ in Eccleſiarum vbi
Panor.Felin.& Deci.de conſti.Menoch.poſt
Didac .dicta quæſtio.88.num.8. Sol. in di-
cta l.3.num.1468.cum.ſeq. Rojas in Epito.
de ſucceſsio. abinteſta. capit.20. num. 143.
Mencha.qui multos, communem dicens d.
cap.10. num. 20. Et quæ de obligatione na-
turali(vt hinc fortius diſſoluam contrarium)
quidam adferunt, eam ſepius ex conuentio-
34 ne oriri, etſi nulla de iure ciuili ; † id autem
quod naturaliter debetur in foro animæ ſit
prędandum,iuxta Bart. ſententiam in extra.
ad reprimendum verbo denuntiationem nu.
7. Panor. in dicto cap. quia plerique de im-
mu.Eccleſ.Dida.in dicto cap.cum eſſes nu.5
Padilla.in l.cum quis num.31. C. de iur. &
fac.igno.Menoch.ſupra num.18.ita id intel-
ligendum eſt ex Dida.ſententia ab alijs nunc
relatis probata, vt hæc obligatio dupliciter
poſſit conſiderari, quædam ex legis vinculo
oritur.Bal.in l.1.num.55.C.de ſacro.Eccle.
atque hæc ex actu nullo non naſcitur Bal. in
dicta l.cum quis num.14.Iaſ.poſt alios ab eo
relatos in l. 1. num. 14. C. de ius. & facti.
ignor. cum alijs coaceruatis per Menoch. d.
quæſt.88. num. 19. 20. Altera eſt obligatio
naturalis, quæ ex honeſtate oritur, & veluti
quodam morali debito, ſicut ea eſt, quia do-
natarius donanti obſtringitur l. ſed etſi lege
§.conſuluit de petitio,hæredi. obligatio hæc
ſolum parit effectum,vt ſoluti repetitionem
impediat,exceptionem autem,aut retẽtionẽ
non operatur, quemadmodum vera natura-
lis à legis vinculo deſcendens.Menoch.ſupra
poſt.Dida. Fortun. & alios.Rurſus naturalis
hæc obligatio nuſquam exceptionem,vel re-
tentionem operatur, niſi vbi æquitas ex ea
proueniens eſt à lege approbata Iaſſ. in leg.
placuit num. 3. C. de iudi. Menoch. ſupra
num.32.

Altera & fortior ratio eſt hæc,vt duas po-
tiſsimas in quibus cardo, & fundamentum
aduerſantium cõſiſtit,euellam:nam inquiunt
pręſumptio cedit veritati, quæ Deo notiſſi-
35 ma eſt, † at cum quis vere ſcit diſponentem
conceſſiſſe, etſi forma,vel iuris ſolemnitas
deſit,quoad Deum tutus eſt in foro conſcien
tiæ, ideo ſolemnitates per leges ſtatutæ in
aliquibus caſibus ad fraudes vitandas tunc
non vindicant, conſequenter nec diſpoſitio
cap.cum ceſſante de appellatio. Reſpondet
enim Soto,& Dida. in dicto capit.cum eſſes
num. 9. & probat Menoch. dicta quæſt. 88.
36 num.14. Non † id ſufficere,quod ratio legis
ceſſet in particulari caſu,ad hoc vt ceſſet ipſa
lex, quæ vniuerſaliter ad omnes caſus lata
eſt,cum ſit generalis,& illius ratio continua,
& non momentanea,quæ vt ceſſet,in vniuer-
ſali illius ratio ceſſare debet,capit.etſi Chri-
ſtus de iur.iur.clemen.ad noſtram de hæreti.
Fortu.tract.de vlti.fin.illatio. 15. & 16. ſe-
quũtur alij à Menoch.relati ſupra;vera ſanè
& arguta Domin. de Soto, & Dida.animad-
uertio tantis digna viris,quæ iuris C.reſpon-
ſo deffenditur in l.nam.ad ea cum l.ſequen.
ff.de legi. cum leges nõ ſingulares caſus reſ-
piciant; ſed eos qui frequentius : id multis
exemplis comprobat Domin.de Soto dicto
tracta.de iur.& iuſti.lib.4.quæſt.5.arti. 3. in
2. argumento. Sed eandem ſententiam ex
antiquioribus antea tenuerunt Bal.in l. non
dubium num.7.C.de legi.Innocen.& Panor.
in dicto cap.quia plerique de immu. Eccleſ.
Alexan.conſil.32.num. 6. lib. 7. Tiraq. qui
alios tracta.de ceſſante cauſa 1.par.nu.169.
cũ ſeq.Sarmien.Selecta.interpręta.li.3.c.12.
n.81.Azpil.rubt.de iudi.nu.70.Crauet.con-
ſil.192.num.21.Mant.tracta.de coniec. vlti.
volunta.lib.2.titul. 14. num. 15. qui omnes
Menoch. & Didaci ſententiæ adiungendi
ſunt, quaſdã alias obiectiones diſſoluit Me-
noch.d.q.88.

37 Ex his † celeberrimis veriſque traditioni-
bus, Dida.in dicto capit.cum eſſes multa in-
fert notanda : ex teſtamento minus ſolemni
nec naturalem oriri obligationem ; teneriq;
hæredem vltra vires hæreditarias in foro
conſcientiæ creditoribus petentibus vbi in-
uentarium nõ fecit.Nec quę de electo prętet
iuris formam ſcribit Inno. Panor. & alij tuta
ſunt: omnia reaſſumit Menoch. ea probans
dicta quæſt. 88. quæ quia extra propoſitum
tractatus omiſero ; ſolum tria aut quatuor
pertingam, quæ ad verum quarundam con-
ſtitutionum regiarum huius regni, cenſum
ſpectant.

38 Infertur † itaque primo, ex contractu ce-
lebrato per filium inſcio patre,ſine cuius cõ-
ſenſu in regno hoc,nequit contrahere, etſi
fuerit emancipatus,aut vxorem duxerit,iux-
ta conſtitut.incipient.*Per prouebir*, altetam
ajuſtam: oriatur naturalis obligatio: vtilitas
maxima eſt, quia ea orta tenetur in foro cõ-
ſcientiæ filius, qui ſic contraxit contractum
obſeruare,& ea implere,quę in ea promiſsit,
39 etſi ſolueret, repetere non poſſet : Quam †
quæſtionem Neotericus quidam huius regni
in ſuis reſolutionibus tetigit lib. 2. capit. 1.
num. 192. 193. & ſequen. qui credit non te-
neri,& rectè: veritas pendet ab his quæ nunc
40 ſcripſi : Nam † cum conſtitutiones hæ ad
vitanda mala, & abuſus fuerint ſtatutæ, vt
prima conſtitutionis verba oſtendunt : ibi,
Per prouehir à molts deſordens,& iterum ibi:
Y altres coſes deshoneſtes : fuerintque latæ à
Principe poteſtatẽ habente, cui obtẽperare
oportet,

oportet, naturalis nequit oriri obligatio ex
his quæ nunc proximis rationib' adduxi, tot
noſtrorum interpretum traditionibus con-
firmatis, eos recenſui ſuperius in verſ. Quo
ad inſtitutũ vero noſtri tractatus: & in verſi.
Quinta & extrema: qui omnes illius adden-
di reſolutioni. Neque neoterici placet reſ-
ponſio ad cõtrarium, quod & ipſe cum alijs
adduxi ſupra; conſenſum naturalem produ-
cere obligationem, at naturaliter debitum
in foro conſcientię deberi: hincq. videatur
filium ſic contrahentem in foro conſcientiæ
teneri: Reſpondet enim, id verum, vbi con-
trahens remaneret naturaliter obligatus, at
cum in noſtro caſu nulla ſit naturalis obliga-
tio lege reſiſtente, contrariam ratio locum
vindicare non poteſt. Nam id quærimus cur
naturalis obligatio non producatur lege re-
ſiſtente, quæ oriri videbatur quod conſenſus
ſit iuris naturalis, & quid facti, & nequeat
ius ciuile illius ortum & libertatem impedi
re vt ſupra.

41 Vera † itaq. ratio eſt, quia lex iuſta eſt ad
mala; & abuſus vitandos, eiq. parere tene-
mur, conſequenter nulla poteſt oriri natura
lis obligatio: Sed & dupliciter naturalis hæc
cõſideratur quemadmodum a Dida. Meno.
& alijs animaduerti, & in terminis earundẽ
conſtitutionum, quia ad ſubmouendas frau-
des, & mala ſtatutæ fuerunt, iuſtæ dicuntur,
& ſanctiſſimæ Bart. in ſpecie adnotauit in
l. 1. nu. 31. C. de ſumma. Trinita. Deci. in ca.
2. nu. 6. de probatio. Dida. in cap. cum eſſes
nu. 6. de teſtam. Hoc enim legis propriũ eſt
fraudib', & iniquitatibus obuiare, capi. quã-
to. de priuil. c. ſi ciuitas de ſenten. excomuni.
lib. 6. fina. §. imperator illis verbis: exiſtimo
te huic fraudi recte occurſurum ff. de ſuſpec.
tuto. l. 1. ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtam. l. 1.
de Carbo. Edic. l. qui ſupra textu C. de ſa-
croſanct. Eccleſ.

42 Et † in filijsfamilias contrahentibus, vt in
ſpecie noſtrarum Conſtitutionum l. 1. l. ſed
Iulianus §. mutui, & toto tit. ff. ad S.C. Mace-
do. to. titu. ff. ſi quid in fraudem patro. & tit.
ſi quid in frau. credito. id ipſum in teſtamẽ-
torum confectione ad fraudes vitandas l. iu-
bemus C. de teſtam. l. fina. C. de fideico.

43 Et † vitãdæ fraudis ratione multa ſtatuta
fuerunt extra iuris communis obſeruantiam
l. data C. de donatio. Panor. in ca. cum con-
tingat nu. 17. ex. de iur. iuran. Caſtren. conſ.
345. nu. 9. lib. 1. Deci. in ca. 2. nu. 6. de proba
tio ſtatuta etiam doli excluſiua equiſſima di
44 cuntur Viui. ex alijs deciſio. 245. nu. 4. † Le-
geſq. fraudibus aduerſantes publicam dicũ-
tur cauſam continere Bald. conſ. 285. lib. 3.
Caſtren. poſt alios in l. hac cõſultiſſima §. at
cũ humana fragilitas n. 5. C. de teſt. Mẽcha.
tract. de ſucceſſio. creatio. lib. 1. §. 2. n. 7. qui
alios Fortu. tracta. de vlti. fin. Iu. num. 170.
apud omnium enim ora fertur, vbi fraudum
periculum, ibidem cautius agendum ca. vbi
periculum de electio. glo. celebris in l. qui
teſtamentum ff. de probatio.

45 Accedat † magis in terminis harum con-
ſtitutionũ, ſtante ſtatuto, vt filijfamilias con-
trahere nequeant, niſi certa ſolemnitate ad-
hibita, Et quod contractus ſit nullus, ſi con-
traxerint, nec naturaliter obligantur Bal. in
d. l. cum quis col. 4. C. de iur. & fac. ignor. Ti
raq. de ll. connubia. glo. 4. n. 12. in fine. Lau-
ren. deciſio. 78. nu. 12. Cæpha. conſ. 437. nu.
22. l. 3. Soci. conſ. 23. nu. 21. lib. 4. Pinu. conſ.
71. latiſſime relatis pluribꝰ Caual. deciſ. 31.
nu. 14. 1. par. & multo plures paulo infra nu.
29. vbi generalem regulam conſtituit, quod
vbi lex municipalis addit aliquid iuri com-
muni, prohibendo contractus minorum, niſi
cum certa ſolemnitate, & annullando eos,
vt in his regni conſtitutionibus, nullam nec
naturalem oriri obligationẽ: & idem in caſu
eiuſdem ſtatuti adnotatio. in Rubr. de ſor. &
ſolem. obſerua. in contract. filiorum fami. in
verbo poſſint obligari in adnotatio. ad Par.
me. ſtatuta fol. 130. Meno. ex Dida. Tiraq.
46 & alijs d. q. 88. nu. 27. † Ideo nec mortaliter
peccare contrahendo aduerſus legem; idem
Tiraq. in ll. connub. d. glo. 4. n. 19. Mencha.
lib. 1. quæſtio. vſufre. ca. 10. nu. 10. in quo ca.
& in d. §. 30. multa ſcribit quę a Dida. Me-
noch. & alijs in dictis locis improbantur.

47 Eadem noſtri † fatentur in ſtatuto mulie-
res prohibente contrahere ſine mariti aut
conſanguineorum licentia, quod ſi fecerint
contractus ſit nullus, quãm etiam quæſtionẽ
ille in cap. 1. nu. 199. ad finem pertingit; exi-
ſtimatq. neq. in hoc caſu naturalẽ oriri obli
gationem, citat Bart. in d. l. cum lex. Roma.
Hierony. Lauren. & Azpil. vera quidem tra-
ditio eſt, atq. eiſdem rationibus deffenditur,
quas ſuperius adduximus: lex enim iuſta eſt,
ſumma cum ratione ab eo qui legis conden-
48 dę poteſtatem habuit lata, † ideoq. aduerſus
eam cõtrahens mulier, nec naturaliter obli-
gatur. Bart. in d. l. cum lex. & in l. 1. ff. de no-
uatio. & in d. l. ſi nõ fortem cum alijs multis
coaceruatis per Tiraq. de ll. connub. gloſ. 4.
nu. 12. Dida. in d. ca. peccatum 2. par. §. 3. n.
10. Menoch. d. q. 88. a n. 37. latiſſime, qui &
hanc tuetur multis relatis Mencha. li. 1. con-
trouer. vſufrcq. cap. 10. nu. 5. qui legem illius
regni ſimilem ſic interpretatur; atq. eandem
ita declarat Gutier. tract. de contrac. iura. c.
1. nu. 39. qui hanc ſententiam communem
dicit, & in iudicando & conſulendo non eſſe
ab ea recedendum alios Hiſpanos interpre-
tes citans, exiſtimanſq. adeo veram opinio-
nem

nem fore,vt nec ratione iuramenti adhibiti
per vxorem ea obligatur,vt poſſit condem-
nari:vt ille d.cap.multis docet,a nu.34. cum
ſequent.vbi erudite proſequitur ; quam latè
defendit Caualca.deciſ.30.nu.18.1.par.qui
communem. idem tracta. de tutor. & curat.
num.168. quamquam in terminis iuramenti
à Tiraq.relati plures in dicta gloſ.4.nu. 26.
contrarium teneant, quos ad concordiam
reducit Matien.lib.5.titul.3.l.2. gloſ.1.nu.
28. vt illi loquantur in ſtatuto prohibente
contrahere vxoribus ſine licentia virorum,
ratione fragilitatis mulieribus,ne decipian-
tur, quo caſu iuramento firmari exiſtimet
poſſe; at lex Caſtellæ non hanc prodidit ra-
tionem,ſed eam, ne viris in iuribus ſuis qui
in eo regno conſequuntur preiudicium fiat,
quo in caſu iuramentum in alterius incom-
modum preſtitum,ſeruandum non eſt, citat
Pala.Rub. Caſtel. Ariman. Anton. Gomez.
Auendany.Didac. & alios Hiſpanios inter-
pretes,& verè in hoc ipſo caſu loquitur Gu-
tier.in d.cap.1.nu.34.
49 Accedat etiam † ſuperioribus, quod cum
ex predictis conſtitutionum regiarum verbis
conſtet minimè poſſe audiri in iudicio tali-
50 ter contrahentes, his etiam † verbis natu-
ralis quoque obligationis ortum impediri.
Bart. docet in dicta l. ſi non ſortem.de con-
dic. inde, & qui eum refert adnotatores ad
Par.ſtatu.in gloſ. & nemo audiatur ſupra al-
51 legato.Porro † cum eædem ipſę conſtitutio-
nes regiæ ſtatuant huiuſmodi contractibus
nullã poſſe fidẽ adhiberi,& vbi fiant,pro nul-
lis,& infectis habeãtur,neq; in hoc caſu naſci
naturalem obligationem conſtat l.ſancimus
(verbis pro non ſcripto vel intellecto) C.de
donatio. quã dixit ſingularẽ Roma.conſ.12.
num.4. & qui relatis in numeris authoribus
ſequitur Caualca.deciſio. 31. num.24. in 1.
par. quem etiam tex. ad idem extendit, &
ponderat Tiraq. non relatus à Caualcan. in
dicta gloſ.4.num.26.ad medium. Ex quibus
ſequitur, quod cum in his caſibus filijfami-
lias in terminis legum huius regni nec natu-
52 raliter obligentur, † ſi fideiuſſor acceptus
fuerit loco filij minimè teneatur, cum enim
fideiuſſor alicui ſaltim naturali obligationi
accedere debeat l.1.§. ſi quis ita de verbor.
obligatio. l. fideiuſſor obligari. §. fideiuſſor
ff.de fideiuſſo.§.1. inſtit. de fideiuſſo. neque
in hac ſpecie vlla ſit obligatio, nullum fide-
iuſſio effectum poteſt operari. Sed cum, &
excuſsio prius contra filium quam aduerſus
fideiuſſorem fieri debeat, nec vlla aduerſus
filium quam aduerſus fideiuſſorem, regul.
cum principalis de regul. iur. cum ſimilibus
quam ſententiam veram docuit idem nouiſ-
ſimus in eodem cap.1.num.49.50.51.reſo-
lutio. vbi, & ſe in facto reſpondiſſe affirmat.
allegat ſolum Pinel.conſil.71.cæterum circa
illius traditionem altius quæſtionem repe-
tendo animaduertenda ſunt plura, aliter il-
lius traditio ita ſimpliciter accepta vera nõ
eſſet.
53 Primo † non minimam antiquitus fuiſſe
apud noſtros queſtionem an fideiuſſor in ter-
minis huius ſtatuti poſſet contractui per fi-
lium celebraro accedere, nam poſſe maximi
nominis, & autoritatis vir Alberi. docuit in
1.par.ſtatuto.quæſt.182.Et ante eum Iacob.
de Aret.vir inſignis,quem ille refert.illic ſe-
quitur Alexan.in additio.ad Bart. in l. mar-
cellus in principio ff.de fideiuſſo.Bal. in l. ſi
vero §. hoc amplius ff. manda. quos in hanc
ſententiam excepto Bal. refert Tiraq. nihil
decidens in ll. connubial. gloſ. 4. num. 14.
Mencha.lib.1.controuer.vſuſt. cap.10. n.7.
nulla Tiraq.mẽtione facta.Eorũ ratio potiſ-
54 ſima erat.Quia † quoties prohibitio facta eſt
vt in terminis noſtrarũ conſtitutionum fauo-
re aliquo ſpeciali filiorum, licet irritetur eo-
rum contractus,non tamẽ acceſſorius in quo
non militat eadem ratio,cum igitur filiorum
prerogatiua aut commodum, in fideiuſſore
ceſſet contractus,quoad eum ſpectat validus
remanet l.etſi is C.de prędi.minor.ornat la-
tiſsimè Carroci. in repertorio. cap. cum quid
vna via par.4.limi.1.de regu.iur.num.1.2.3.
qui in hanc opinionem inclinare videtur.
55 Alij † alterã ſententiam deligentes ſic ve-
rè diſtinguendum eſſe putant, aut contractus
minorum, vel mulierum omnino irritatur
per legem municipalem,vt ex eo nec natu-
ralis oriri poſſit obligatio, aut nõ ſic impro-
batur quod licet ciuilem, naturalem tamen
poſſit producere,priori caſu fideiuſſor accep-
tus non tenetur.Secundo vtique, & ita intel-
ligendi Alberi.Alexan.& modo citati,aliter
eorum traditio defendi non poteſt. Pariſi.
conſil.16.num.110.lib.2. Hipol. de Marſil.
in repe.rubri.de fideiuſſ.num.292.Menoch.
qui eleganter conſil.58.num.70.71.72. li.1.
& qui in eiſdem terminis nihil aliud pluribus
relatis diſputat. ſic decidens Caualc.deciſio.
31.à num. 11 vſque ad finem deciſio. Sequi-
tur Mencha.lib.controuer.vſufreq.capit.10.
num.7.
56 Secundo † animaduertendum poſſe fide-
iuſſorem accedere huic contractui,quoties ſe
principalem conſtitueret debitorem. Tiraq.
in dicta gloſ.4.num.14. qui ſolum citat Bal.
in l.ſi vero §.hoc amplius ff.manda.Mencha.
dicto capit.10.num.7. ex dicta l.etſi is C.de
prędijs minorum Syl.conſi.89.num.3.lib.2.
Nata.conſi.262.num.14.lib.2.Marſil. ſupra
& alijs relatis idem Caualca. dicta deciſio-
ne num.20.in verſic. aduertendum, & idem
repe-

repetit multò plures allegans capit. deciſio:
num. 27. cuius nec dicta aut authores citati
fuit repetendi, idem paulo inferius num. 28.
57 † ex Proſpe. Caraui. practicam ſcribit obli-
gationis fideiuſſoriæ illius, qui pro minore,
aut muliere, aduerſus legis municipalis for-
mam ſe obligat, animaduertendo verba ita
concipienda fore, vt referant titium ſe pro
filiofam. obligare, & ſoluere promittere,
quo caſu non ſolueret, pro quibus obſernā-
dis obligat ſe, & bona ſua principaliter, & in
ſolidum, & vltra citatos comprobat Gaſp.
Bacca. tracta. de non melioran. ratio. doti.
cap. 35. num. 9. Gutier. tracta. de con. iur. cap.
1. num. 41. Quæ notanda cautis huius regni
aduocatis, vt diſcant harum conſtitutionum
rigorem ſubterfugere.
58. Animaduertendum † etiam, poſſe fideiuſ-
ſorem cum iuramento huic accedere obli-
gationi filiorum, quo caſu cum ex vi iuramē-
ti principalem ſe reum debendi conſtituat,
idem operabitur iuramentum quod clauſula
quam modo retuli, & vti principalis tenebi-
tur; vt rectè reſoluit idem Nouiſſi. dicto cap.
1. num. 52. aduerſus Pin. conſil. 71. ductus
authoritate Nat. conſil. 262. num. 14. Alex.
conſil. 32. & Ioſeph. Ludo. deciſ. 27. n. 2. qui-
bus addendi Machel. qui rectiſsimè id deſ-
fendit Patrocin. 58. num. 7. & qui eundem
refert cum multis qui eandem tuentur ſen-
tentiam, Caual. deciſio. 31. num. 9. vbi com-
munem tenendam affirmat aduerſus Bart. in
dicta l. ſi quis pro eodem nu. 9. de fideiuſſo.
Gomez in l. tauri 69. num. 4. Gutier. tractat.
de contract. iurat. par. 2. cap. 20. nu. 14. Men-
cha. tracta. de ſuceſsio. creat. §. 28. num. 34.
qui omnes, etſi obligationis vinculum in hac
ſpecie iuramento tribuant, & rectè, altera
tamen ratione eadem ſententia defendi po-
teſt: cum enim ſuperius ex receptiori ſenten-
tia reſoluimus id poſſe fideiuſſorem qui ſe
obligat tanquam principalis, qualis dubita-
tio eſſe poteſt adhibito iuramento quod
alias inualidos contractus confirmat authen.
Sacramenta puber. C. de præd. & alijs teb.
mino.
59 Et licet filius cum † iuramento non poſſet
vt ſupra poterit fideiuſſor quia non eadem
in eo militat ratio, quæ in filiofam. Aduer-
tendum extremo circa vltima verba primæ
illius conſtitutionis *Per prouebir, &c.* quæ in
illius verbis diſponit non poſſe iuramentum
interponi in his filiorum contractibus: nam
licet, vt dixi, iuramento tales contractus in
60 caſu huius ſtatuti non confirmentur † mini-
mè tamen potuit regia conſtitutio ex ſe ipſa
id efficere ex deffectu poteſtatis regiæ capit.
quamuis pactum, in verbis, improbet lex ci-
uilis, de pact. in 6. cap. cum contingat de iur.
iur. ſtandum eſt enim iuri canonico in iura-
mentis quia agitur de peccati materia capit.
licet mulieres de iur. iur. in 6. Gutier. in tra-
cta. de contract. iura. par. 2. cap. num. 8. & 9.
latè, & doctè Caualcan. in reperto. deciſio.
1. par. in verbo iuramenti in materia atten-
ditur ius canonicum eleganter Surd. conſ. 25
lib. 1. num. 29. 30. 31. & in eiſdem terminis
legis municipalis prohibentis iuramenta in-
terponi in contractibus quod non valeat,
Carpa. ad ſtatuta Mediolan. cap. 453. nu. 98.
& multis relatis idem comprobat Alexan.
Rauden. conſil. 9. num. 44. cum ſequen. lib. 1.
eruditè Bero. conſ. 180. lib. 1. a n. 1.
Cæterum, etſi hæc vera ſint de iure com-
muni ſecundum magis communem, & recep-
61 tam, † quamquam lege regia id prohiberi
poſſe contendat Dida. in dicto cap. quamuis
pactum 1. par. §. 3. num. 7. Pinel. in l. 2. 3. par.
cap. 1. num. 11. C. de reſcinden. venditio. Ma-
62 tien. lib. 5. titul. 11. gloſ. 8. num. 1. ad † ſub-
mouendos tamen piorum hominum ſcrupu-
los affirmauerim non eſſe dubitandum in hoc
regno, regijs legibus interdici poſſe iuramē-
ti interpoſitionem ex cauſa in aliquibus con-
tractibus, quemadmodum in dicta conſtitu-
63 tione: Nam † leges in hoc regno non à Rege
ſolo feruntur, ſed & communi totius regni
voto promiſcuè, & nedum laicarum perſona-
rum quas ad id regnum conſtituit, ſed etiam
Epiſcoporum, Abbatum, & Eccleſiaſticarum
perſonarum quas Cathredales Eccleſiæ eli-
gunt cum de commitijs, & legibus ferendis
agitur. Et cum adſint Epiſcopi, & cæteri reg-
ni prælati, & vna cum eis, eorumque voto le-
ges ferātur, vel ex tacita ipſorum diſpoſitio-
ne quæ ſufficeret propter ſcientiam, & tolle-
rantiam, validæ leges eſſent, quanto magis,
vt dixi, expreſsè eis conſentientibus.
64 Habet † enim ſcientia, & tollerantia ſu-
periorum, vim diſpenſationis, ad tex. iuncta
gloſa celebri in capi. quia circa ex. de con-
ſan. & affini. vbi Panor. & cæteri, & dixit ſin-
gularē gloſam Silueſ. in Summa verbo. Lex.
quæſt. 6. Decius in cap. 1. de excep. Felin. qui
late de ſcientia, & tollerantia ſuperioris, in
cap. 1. de tracta. & pact. Dida. in Epito. ad 4.
2. par. cap. 5. §. 10. num. 15. 16. & ſeq. Alexan.
Rauden. de Analo. cap. 39. nu. 147. 148. 149.
Quos etiam, & quales effectus pariat doctiſ-
ſima gloſ. non allegata, in pracma. ſanctio. ru-
brica. de collatio. §. volens in verbo tolle-
randas: quare, & in noſtra eadē ſpecie ſcrip-
65 ſit Dida. ſupra num. 18. ex † receptori ſen-
tentia, poſſe conſuetudine mixtim à laicis &
Eccleſiaſticis perſonis introducta, ſtatui ali-
qua, quæ à ſolis laicis non poſſunt, quemad-
modum Abb. Prepo. & Felin. nu. 18. docent
in cap. 1. de ſpōſa. ex tex. in ibi & gloſ. ſimul.
Idem

Idē Felin.in ca.Eccleſia ſanctę Marię nu.26,
vbi Rip.de conſtitutio egregie Celſ.Hugo,
de noſtris legib⁹ loquēs in cōſ.38.n.8.Dida.
& alij á me citati.2.lib.diff.7. verſ. Secūda
quia inquit. Accedat etiā & magis in termi-
nis huius cōſtitutionis prohibētis iuramētū,
66 † quod in gallia diſpoſitio d.Authen.ſacra-
menta puberū minime obſeruatur, quemad
modū teſtatur Caro.Moline.ad Alexan.cōſ.
22.li.1.& rurſus apud eoſdē ſublatū fore ef-
fectū vimq. iuramēti in diſpoſitione tex. ca.
debitores de iur.iur.teſtatur Rupell.in inſti.
foren.illius regni li.1.ca.13. Hęc autē apud
pios homines niſi ob Epiſcoporū illius regni
tollerantiā,ſcientiā,& patientiā defendi nō
poſſunt,quemadmodū Dida. animaduertit,
in d.ca.quamuis pactū in 1.par.§.3.nu.11. in
verſ. Sexto hinc dubiū eſt:quæ omnia & no-
tanda,& perpetua tenēda memoria ſunt ad
tuitionē noſtrarū legū,quibus iuramētum ex
cauſa in aliquibus caſibus interdicitur.
67 Infertur † ſecūdo verba & genuina decla-
ratio ad alterā huius regni cōſtitutionē inci-
pientē. *P. r.foragitar fraus,* ideſt ad excludē-
das fraudes,ſub tit.de promi.Do.Regis. Pe
tri.Quia cautū,nō poſſe filios vel alios quib⁹
ob cauſam matrimonij quidquā fuit dona-
tū,ab huiuſmodi recedere donationibus, &
eas ipſas donatorib⁹ reſtituere. Nam cū cō-
ſtitutio hæc perſonas aprehendat , actū etiā
infirmet,& quæ geſta ſunt,& ſi filius vel alter
reſtitueret,nō obligatur ſua conuētione, nec
naturaliter,ex his quæ ſuperius. Tū quia cō-
ſtitutio fuit facta ad fraudes vitādas,quo ca-
ſu ex lege fraudib⁹ obuiāte impeditur ortus
naturalis obligationis ratione conſenſus , vt
latè dixi hac comparatio.in verſi. Hoc enim
legis propriū eſt fraudibus obuiare. His ac-
68 cedat † quod etſi firmatę forent iuramento
renuntiationes,nec eo quidē cōfirmarentur,
docet idē Nouiſſi.li.1.reſolu.c.8.n.38. dua-
69 bus potiſſimū rationib⁹. Prima † quia ſtatu-
tum infringens cōtract⁹ tāquā fraudulētos,
quemadmodū cōſtitutio hęc,etiā adſtāte iu-
ramēto, minime cōfirmātur,iuxta Bar.tradi
tionē in l.omnes populi nu.25.de ius.& iur.
Bal.n.5.in d.authen. ſacramēta puberū n.5.
C.ſi aduer.vēditio.vbi poſt antiquiores Iaſ.
nu.84.qui cōmunē ad idē citat Alex. Ruin.
& Cur.ſenior.cui addēdus Caual.qui multos
refert deciſio.20.n.22. rationē addit nu. 39.
70 Quoniā † ſtatuta fraudibus obuia publicā di
cuntur cauſam continere , latè dixi ſupra in
verſi.Et in terminis earūdē cōſtitutionū: At
eo caſu iuramentū nihil operatur Bart.in d.
l.ſi quis pro eo nu.8.Bald.& Corne. in locis
ab eo relatis.
71 Altera † ratio, quia inſtrumentum iura-
tum, cui aliàs in vim ſtatuti nulla tribui-
tur fides, non firmatur iuramento, nam cum
deficiat inquit , probatio propter præſum-
ptionem ſtatuti , & iuramentum in conſe-
quentiam.
72 Neq. † ait firmantur iuramēto cōtractus,
quoties ob tertij fauorē irritātur : quippe in
illius vergat præiudiciū cap. cum contingat
in fin.de iur.iuran. cap.2. de pac. in 6. cum
alijs ab eo coaceruatis n.41.nos ſupra verſi.
73 Quanquam: † illius tamen traditio in caſu
huius conſtitutionis in terminis iuramenti
probari non poteſt,aut interpretanda quem
admodum inferius dicam.
74 Primo † quia ſtatuta & leges municipales
vt idem nu.37.rectè cenſit nuſquā extendū-
tur ad contractus iuratos cum ex defectu po
teſtatis ſtatuentiū,tum quia ſtatuta iuxta iu-
ris cōmunis diſpoſitionem ſunt interpretāda,
quæ idem illic cōprobat multis relatis ; ad-
dendi in his terminis Pauor. qui ad partes
diſputat in diſputatio. incipiente,ſtante ſta-
tuto Gutier.in d. authen. ſacramenta pube-
rum nu.35.Anchar.Rigi.q.14.n.14.lib.2. &
innumeri alij,quos ad idem inſtitutū conge-
rit Caual.deciſio.30.nu.12.in prima par.
75 Secundo † cōtractus quomodocunq. nul-
lus ſiue aduerſus formā ab ſtatuto præſcrip-
tam vel alio modo,iuramento validatur d.
authen. Sacramenta puberum d.c. quamuis
pactum de pact.in 6.d.ca. licet mulieres de
iur.iur.ex.& hæc eſt communis ſententia a
qua in iudicando & conſulendo non eſt re-
cedendum. Gutier.tract.de contract. iura.2.
par.cap.21.nu.14.poſt Dida.in d.ca. quam-
uis pactum 2.par.§.2.nu.9.qui & Bart. con-
trarium docentem communiter reprobari
ſcribit poſt Gomez in l.69. Taur.nu. 4. vbi
Mencha. Tiraquel.& alios refert : Et fuit o-
pinio antiquiorum Anto.de Butri.& Immo.
in d.cap.cum cōtingat Anchar.Rigie. q. 15.
nu.4.lib.1.qui communem,quam etiam di-
cit communem ; & ab ea non recedendum
Bero.in conſ.181.nu.2.in fin. vbi & num.3.
ſcribit hanc eſſe in dubio amplectendam,
quia agitur de concernentibus animam &
peccatum , quo caſu tutior via eſt amplec-
tenda.cap. iuuenis cum ibi notatis ex. de
ſponſa.
76 Quinimo † etſi expreſsim ſtatutū vel con-
ſtitutio noſtra iuramentū excluderet, & con-
tractum dolo initum,vel non probantē ſta-
tueret,vel etiā præſumeret,iuramentū dolo
vel fraude initum,notarioſq. huiuſmodi cō-
tractus recipientes fere puniendos,nihilomi
nus quo ad fictionem iuramenti præſumpti
per legem municipalem , licet quoad annul-
lationem cōtractus valeret,nō tamen quoad
iuramentum quod eſt vinculū ſpirituale, ex
defectu poteſtatis,neq.poſſet niſi petita ab-

ſolutione retrocedere filij,vel mulier quemadmodum egregie docet Alex.conſ.39.lib. 4.& dicit communem aduerſus Bart. idem Bero.(qui multa docet ad hoc inſtitutum d. conſ.ſcribit) nu.2.in fine.

77 His addendum ✝ mirabile quod & ſi ſtatuta alicuius loci fuerint per Pōti. Maxi. cōfirmata,non tamen cenſetur confirmatū hoc ſtatutum derogans iuramento, quemadmodum erudite docet multis rationibus Alex. d.conſ.39.lib.4.vbi & hanc opinionem dicit veriorem,& magis communem, quam & receptiſsimam dicit idem Bero. conſ. 180. nu.22.ad medium lib.1.qui quibuſdam illic obiectis reſpondet, eandem tenuere multi alij,quos refert Bruno.q.22.nu.32.Boni. de ſtatuta.Vrb.pręſ.gloſ.1.nu.23. eos ſequitur aduerſus Rimi.cū plurimis alijs Alex. Rau. conſ.9.n.44.& ſeq.lib.1.addit n. 47.48.49. maxime tenēdam hanc opinionē poſt S. C.

78 Tridentinum; ✝ Quinimo docet ex Bald. & Niui.quod vbi lex municipalis iuramēta interponi vetaret,ſi apponeretur,poſſent adiri Iudices Eccleſiaſtici pro illius obſeruantia dixi ſupra in verſi. Aduertendum extremo.

79 Triplex igitur ✝ in hac controuertia (vt nullus poſthac dubitationi locus relinquatur) inſpectio obſeruanda eſt. Prima circa contractus inualiditatem,altera circa obſeruantiam iuramenti, tertia circa abſolutionē petendam. Primæ inſpectionis regula vera

80 & communis, ✝ contractum hunc ab ſtatuto vel lege municipali firmatū non valere quia lex reſiſtit, & nec naturalis obligatio oritur

81 ex his quæ ſuperius. ✝ Secundę inſpectionis vera reſolutio,teneri iurantes filios, vel mulieres iuramentum obſeruare.

82 Tertiæ ✝ iuſte quidem peti ab hoc iuramento abſolutionem, nec poſſe per Iudicē Eccleſiaſticum denegari.Sic in terminis docet Caual.d.deciſio.30.a nu.18. 19. qui expreſsim ſcribit iuramētum hoc nullum eſſe, nu.19.dicit hęc ſed bene debet a iurāte obſeruari:vbi multos refert Alex. Gabri. Bal. Arnol.& Corſet.adde eandē ſententiā.ſummis noſtrorū traditionibus docere egregie

83 Alex.Rauden.conſ.9.nu.36.lib.1.Vbi ✝ ait quod & ſi contractus ſit nullus,iurans tamen non poteſt cōtrauenire propria authoritate nu.38.ſubiungit niſi petita abſolutione a iuramento,dicens communem, & ita iudicatū Florentię referente Magoni.deciſio.22. nu. 5.& nu.39.addit.Quia(inquit)ſtatutum valet ſolum quoad annullationem contractus, non autē reſpectu nullitatis iuramēti ſecūdū

84 cōmunem opinionem. ✝ Bero. autē d. conſ. 181.n.4.circa tertiā hanc inſpectionē adiungit,intelligere omnes doctores iuſtiſsimam cauſam petendi abſolutionem fore annullationē contractus factā per ſtatutū. qui & d. conſ.& antecedēti pleraq. doctiſsima ſcripſit, is videndus. Eandem opinionē nouiſsime ſequitur multis exēplis hominū,& legū municipaliū ſimilibus ſtatutis cōprobans. Petr. Sutd. qui tū de prædictis non meminit in conſ.194.li.2.n.21.22.23.24.Et licet multi videantur tenere contrariā, ſi rectè animaduertatur nō tenent,quia minime negant abſolutionem ab ipſo iuramēto petendā licet

85 contractū non valere aſſeuerent. ✝ Neq.facit ratio ā Nouiſsimo tradita num.40.in d.cap. Quod cum hac conſtitutione fides inſtrumēti caſſetur, vt ei in iudicio nec extra iudiciū fides poſsit adhiberi, iuramētum quod alias non conſtaret præterquam niſi ſola inſtrumēti ſcriptura nihil prodeſſet ex traditione Bart. in d.l.ſi quis pro eo n.13.Bal.in d.ca. cū contingat n.19.Panor.nu.26.Pinel.cōſ.77.n. 8.

86 ✝ qui affirmant ex diſpoſitione ſtatuti,quo fides inſtrumēti infringitur, nedū inſtrumētū ipſum,ſed & iuramētū penitus tolli ac ſi poſitum non fuiſſet,cū ſi probatio deficit geſti cōtractus,& iuramenti. Nam in primis Reſpondetur contrariā in eiſdem terminis eſſe veriorē,& magis cōmunē vt ſupra ex Bero. d.conſ.181.nu.2.& conſi.præcedenti.

87 Secundo ✝ Reſpon. non poſſe ſtatutis laicorum principū,tolli iuramenti vim & effectum ſecundū veram & receptiſsimam traditionem de qua ſupra. Et licet multi teneant contrariā ſententiā,quoties lege regia iuramētū prohiberetur interponi , vt per Pinel. in d.l.2.3.par.c.1.n.11.C.de reſcind.vendi. qui cenſet poſſe cū dicat hodie temerarium fore obijcere Regibus in regnis Caſtellę & Portugallæ defectū poteſtatis,& eandē ſententiā in terminis dictatū cōſtitutionū. *Per prouerbir*,& alteri' ſequētis *ajuſtant* in ſimili Caſtellę lege Dida. Couat.in d.ca.quāvis pactum.1.par.§.3.n.7.qui id fieri poſſe defendit.Et Matien.in d.li.5.tit.11.glo.8.a nu.1. ſupra relati, verè tū cōtra cōmunē id ſententiam eſt,ex his quę Carpa. Vitgi. Caual. &

88 Alex.Raud.ſupra relati docēt. Tum ✝ quod lex illa Caſtellę quemadmodū & noſtræ cōſtitutiones ſolū impedit interpoſitionē iuramēti prohibēdo ne id notarij in ſimilib' minorū cōtractibus apponāt,aut quoties ad vitandas fraudes lex iubet in aliquib' caſibus ne inferatur, At nō negat quin ſi interpoſitū ſit,quanquā contrahētes, & notarius poſsint puniri,ſuum deſinat habere effectū, quia vis iuramenti ſolū Ponti.Maxi.& Eccleſiaſticos Iudices recognoſcit, vt fatetur idē Dida. d. §.nu.8.in verſi. Secundū quod,& facilius impeditur actus quam vt factus infringi poſſit, ex regula legis patre furioſo, cum ſimilibus de his qui ſunt ſui vel alie.iur.

Tertio

Digitized by Google

89 Tertio † reſpondetur, in caſu huius conſtitutionis nihil de iuramento dictum, conſequenter ſtatuta, vel leges municipales cõtractus iuratos nunquam comprehendere, vt ſupra verſi. Illius tamen traditio. Quarto reſpondetur Bart. & aliorum traditionem procedere quoties contractus defficit ex deffectu probationis, ſecus vbi aliàs conſtaret iuramentum fuiſſe interpoſitum, ſi igitur deficit probatio & conſequenter contractus infringitur, non id prouenit ex deffectu iuramenti ſed probationis. argu.
90 l. duo ſunt Titij de teſta. tutel. † quia iuramentum vt rectè & erudite explicat Dida. in dict. cap. quamuis pactum 2. par. §. 6. num. 1. nunquam ſuplet probationis defectũ, cum non interponatur ad fidem probationis augendam, ſed ad contractus robur & confirmationem addendam, quem ſequitur, & refert Mencha. tract. de ſucceſsio. creatio. §. 29. lib. 4. nu. 1. ad medium.
91 Non † obſtat extrema nouiſſimi ratio num. 41. in eo. cap. qui in tuitionem ſuæ ſententiæ hanc adducit, contractus nuſquam iuramento confirmari quoties vergunt in tertij prçiudicium. dict. ca. cum contingat in fin. de iuriur. ca. 2. de pac. in 6. cum alijs per eundem coaceruatis ibi, atqui ſi ſimiles contractus per Conſtitutionem Regiam improbati, iuramento firmarentur, vergeret in coniugis, parentum, & conſanguineorum præiudicium, qui niſi facta illa donatione, matrimonio minime conſenſiſſent, nec forſan tam ingentem dotem filiæ conſtituiſſent, quemadmodum & in ſimili caſu conſiderauit & decidit Vincen. de Franq. deciſio. 205. 1. par. ductus authoritate Telij Ferdinan. in l. 17. Taur. num. 73. & dicam fusè lib. 3. queſt. 2. & 3.
92 Reſpondetur † enim quod vulgo dicitur iuramentum in tertij præiudicium non operari, intelligendum eſſe de præiudicio, & intereſſe eſtimabili, quod infert damnum iuri quæſito, vel quærendo, & ita intelligitur rex. in dict. ca. cum contingat, quem, & alia illi ſimilia ſic intellexere Panormi. Anton. Immo. & omnes nam & in hac ſpecie non vere prçiudicium facere dicitur donatarium res donatas reſtituendo, ſed magis dolum, & fraudem comittere, vt rectè
93 conſtitutio ait in prioribus illius verbis, † & ſic expreſſim conſiderat Vincen. de Franq. dict. deciſ. Rurſus in caſu illius deciſionis non fuerat interpoſitum iuramentum quemadmodum nec hæc etiam conſtitutio de iuramento loquitur ſanè, & ſi dolus vel fraus dederit cauſam contractui, vel incidat in ipſum contractum, ſi fuerit iuratus, & ſi quo ad robur contractui præſtandum nullius ſit valoris, quia iuramenta dolo præſtita non
94 ſint obſeruanda, † id tamen ita intelligendum eſt, quoties dolus iurantis abſorbet conſenſum contrahentis, aliàs & ſi dolus det cauſam contractui vel incidat, ſemper petenda abſolutio eſt ratione præſtiti iuramenti ob illius reuerentiam, & hanc ex multis affirmat communem Didac. Couar. in dict. cap. quamvis pactum in 3. par. §. 4. num. 2. 3. Et Gutierrez tracta. de contract. iurat. 1. par. cap. 37. num. 22. & cap.
95 40. num. 26. poſt principium: † quinimo in terminis & puncto noſtrç quæſtionis vbi lex municipalis (vt hæc conſtitutio) ſtatueret, & induceret contractus celebratos in fraudem eorum, quç eadem lex diſpoſuerat, nullos eſſe, & nullius effectus, ſi interponatur iuramentum valent, decidit Gutier. tract. de contract. iurat. cap. 14. nu. 6. par. 2. id ipſum dict. conſtitutio vt prima illius verba oſtendunt: quod ipſe ſano modo vt ſupra intelligerem quoad abſolutionem tantum iuramenti, cum ſit clariſſimum nullum hunc contractum, ex quo nec ciuilis aut naturalis obligatio oritur non poſſe iuramento quo ad robur & firmitatem illius ſpectat confirmari, vt idem ipſe declarat alio loco in d. tract. 2. par. ca. 55. nu. 6. & 7.
96 Ex his † liquet ſuſpectam admodum imo non tutam dictam opinionem, qua periurijs via aperiatur, & toto repugnat iuri, poſſe quenquam in propria cauſa ſibi ius dicere l. qui iuriſdictioni cũ ſimilibus de iuris. om. Iud. l. vni. C. ne quis in ſua cauſa, maxime in ſpiritualibus, & animã pertinentibus, atq; his temporibus quemadmodum Alex. Rau. aduertit. d. conſ. 9. aut interpretãda, vt intelligatur tantum quo ad vinculum iuramenti, non de abſolutione illius, in hunc enim ſenſum accipienda verba, & ſententiam nouiſſimi opinor. Et vide Anchar. Regien. q. 14. li. 2. nu. 19. affirmantem poſſe legem ſtatuere, quod niſi certa forma in contractibus minorum obſeruetur, tales cẽſeantur metu & dolo celebrati, & ſi fuerint iurati.
97 Vltimo † infertur verus, & ſingularis intellectus ad decretum ſacrum Tridentin. in dict. cap. 1. de reformatio. matrimo. quo inhabilitantur contrahentes *ad ſic contrahendum*, idelt clandeſtine contrahendum, nullos & irritos huiuſmodi contractus decernens. Nam licet videatur quod ex hac clandeſtina matrimonij celebratione propter conſenſum naturalis obligatio oriatur, & conſequenter ſic contrahentes teneantur in foro conſcientiæ denuo contrahere & fidem ſeruare, adeo vt ſi cum alijs id efficerent mortifere peccare videantur.
98 Primo † quia vt dictum in huius comparationis

paratiónis tractatu, obligatio naturalis ex
conſenſu, quæ a iure gentium deſcendit,
nequit vlla lege humana tolli,& quod na-
turaliter debetur id & iure diuino deberi, in
comperto eſt.

99 Seſe † enim ius diuinum,& naturale con-
comitantur cap. 1. diſtinctio. 1. vbi gloſ.in
verbo. naturali, diuino exponit ibi Archi-
diaco. num. 6. Gome. in expoſitione ver-
borum tex. & in prima,& ſecunda oppoſi-
tio. & ad finem in verſic. gloſa ſuper ver-
bo naturali cap. fina. vbi idem Archidia.
9. diſtinctio. Prępoſi. in dict.cap.1.diſtinct.
prima.

100 Eſt † enim lex naturalis æternæ legis
ſimbolum,& participatio, & lex diuina cen-
ſetur: declarat Aſten. in Summa lib.1.tit.
3. artic. 5. quæſtio. 1. & 2. Alfon. de Caſt.
qui late de poteſ. leg. pœnal. lib. 1. cap. 4.
ſub littera D. Domini. de Soto tractat. de
de ius. & iur. lib. 1. queſtione 3. artic. 1. Ex
noſtris Bart. in l. admonendi num. 57. de
iur.iuran.in l. 1. num. 9. de condic. indebi.
& in dict. l. cum quis num. 9. C. de iu. &
fact. igno. laſſ. poſt eundem Barto. ibi in
l. milites nu. 1. C. de teſtam. mili.

101 Diuina † enim lex in lumine naturalis
rationis ſtabilitur,multis probat idem Do-
mini. de Soto. tracta.de ius. & iur. lib. 1.
quæſtio. 7. artic. 2. Ita fit vt etſi per ius ca-
nonicum,quęuis in teſtamentis ad pias cau-
ſas ſublata ſolemnitas fuerit ca. relatum
102 cum ſimilibus de teſtamen.† non tamen po-
teſt canonica lex efficere vt hij,qui iure na-
103 turæ inhabiles ſunt teſtari poſſint, † quia
iura naturalia diſpenſationes non agnoſ-
cunt, quemadmodum egregie Bald. ſcrip-
ſit in rubr. C. qui accuſare non poſ. num.
10. Innocen. & poſteriores in ca. ſiſcitatus
de reſcrip. Deci. ibi num.9. Vanti.de nul-
lita. proceſſ. ex defec. iuris delega. numer.
39. Alex. in l. 1. §. nunciatio num. 23. Iaſſ.
num. 7. ff. de no. ope. nunciati. idem in
l. reſcripta numer. 12. C. de praeci. imper.
offer. Caſtren. & Deci. num. 6. in l. fina.
C. de teſtam. milita. Alex. conſil. 79. num.
7. lib. 1. Idem Iaſſ. in l. 1. numer. 1. lectu-
ra num. 13. & in 2. num. 15. C. de ſacroſ.
Eccleſ.

104 Ab † eodem etiam dimanat principio,
vlla poſſe lege canonica, aut Papę poteſta-
te matrimonia concedi iure diuino & na-
turali interdicta, ad tex. in ca. litteras vbi
glo. & interpretes de reſtitutio. ſpoliat. vbi
Panormita. num. 12. & 17. glo. vulgaris in
cano. fin. in verbo ſacramentum de tranſa-
ctio. glo. in can. pyctatium 30. quæſt. 3. Spe-
cula. titu. de diſpenſatio. §. nunc breuiter
num. 4. Staphi. tractat. de litter. grati. &
iuſti. ad fin. vbi caſus recenſet, in quibus Pa-
pa non diſpenſat, erudite ad hanc rem Pari.
conſi. famigerato 68. a num. 1. lib. 4. Dida.
Couarruuias in Epitom. de ſpon. 2. par. cap.
6. §. 10. qui numer. 1. a ſuperiori incipiens
105 regula, † nullum a iure diuino ait gradum
prohibitum, qui etiam non ſit de iure na-
turali, & in his nec Roma. Pontificem diſ-
penſare, idem Dida. in §. præcedenti qui
docte vt ſolet explicat vſque ad finem:& an-
te eum communis, & eruditiſſimus magiſter
Azpilcue. in Manua. Confeſſo. ca. 22. num.
84. idem in ca. litteras de reſtitu. ſpoliato.
& in conſilio. 3. num. 2. & 3. titu. de ſponſa.
vbi ſcriptum reliquit poſt D. Thom. &
106 communem, † Papam non poſſe efficere, vt
verum ſit ſacramētum, niſi in eo concurrant
ea, quę ſunt de ſubſtantia ſacramenti.

107 Ab eodem ipſo † ſequitur principio ma-
trimonium contractum aduerſus interdic-
tum eccleſiæ ratione illius iuris naturalis
valere, licet peccent contrahentes, dum in-
terdictum perpetuam prohibitionem non
contineat; fortius eſt enim vinculum con-
iugale, quam Papæ interdictum Domini. de
Soto in 4. ſententiarum diſtinctione 38. q.
2. artic. 2. & tractat. de iuſt. & iur. lib. 7.
quæſtio. 4. artic. 2. Syluest. verbo matrimo-
nium 4. quæſtio. 5. Tabien. in ſumm. ver.
diſpenſatio nu. 7. glo. celebris in ca. ad diſ-
ſoluendum gloſ. fin. ex. de deſpon. impub.
vbi Panormita. num. 9. ſpe. titu. de matri.
contract. con. inter Eccleſi. in princi. Aſten.
in ſum. lib. 8. titu. 31. verſi. quid ſi contra
interdictum Papæ, Didac. Couarruuias in
Epitom. de ſponſa. 2. par. cap. 6. num. 6. &
ſeq. Matien. in lib. 5. ordina. glo. rubr. lib. 1.
num. 146.

108 Deſcendit † & illud ab eodem ratione
clandeſtina matrimonia valuiſſe, & ex his
naturalem ortam obligationem, quę in con-
ſcientiæ foro obligauit ex communi om-
nium traditione in rubr. ex. de clandeſti.
deſponſa. Bero. ex alijs quæſt. 107. ad finem
Cæpha. conſ. 276. nu. 16. lib. 2. conſ. 82. nu.
28. lib. 1. Didac. in Epitom. de ſponſa. 2.
par. cap. 6. num. 7. 8. probat expreſſim ca.
1. de reformat. matrimo. in primis verbis
ſeſſio. 24.

109 Sacramenta † enim quatenus ſacramēta,
vt matrimonium, & alia non ſubſunt iudi-
cio Romani Pontificis, nec ſuper illis Papa
poteſtatem habet diſpenſandi, vel ſtatuen-
di Palu. in 4. diſtinct. 24. quæſt. 1. artic. 3.
& D. Thom. ibi diſtincti. 17. quæſtione. 3.
articulo primo. Tabien. in ſum. ver. diſ-
penſatio quæſtione 2. Domini. de Soto. de
ius. & iur. lib. 7. quæſtione 3. articulo. 2. in
verſic. contra tertiam Didacus, Couarru. in
lib. 1.

lib. 1. variarum reſolutio.cap.10.num. 7. &
ante numer. 3. Spin. tractat. de teſtament.
gloſ. 15. num. 70.quæ tamen intelligenda
vt infra.

110 Vt igitur † eo reuertamur vnde digreſsi
fuimus, lege vlla humana impediri poſſe ma
trimonium contrahendum videtur, nec in-
terdici perſonas quo minus illud cõtrahãt,
cum ſit iuris naturalis.

Repetenda nunc eſt (vt argumentationes
diſoluamus) Barto. traditio in dict. l. cum
lex de qua ſuperius verſic. declatat ſui ip-
111 ſius traditionem Bartolus; † poſſe lege,
(qua in foro conſcientiæ inferiores con-
ſtringuntur) interdici ex cauſa, ne contra-
hant niſi certa adhibita ſolemnitate, ſicque
inhabilitari ne paciſcãtur, comprobat mul-
tis Tiraquel. præter eo in loco relatos de
ll. connubia. gloſ. 8. num. 170. Sic in ma-
trimonio, nam quatenus contrahentes ho-
mines ſuperiorum legibus iuſtis conſtrin-
guntur, & ſicut prius quærendum in reli-
quis contractibus, an qui contrahunt legi-
timę ſint perſonæ argumento l. ſi quæra-
mus ff. de teſta. ſic in matrimonio habiles
eſſe debent, vt matrimonio poſſint copu-
lari, in princi. inſtit. de nup. & §. 1. cum
ſequentib. gloſ. in §. illud certum verbo
enumerari illo titulo cap. ex parte in 2.
verſic. nos autem ex. de conue. coniuga. ca.
fina. ex. de ſponſa. duo. Et rectè quidem
Magis. ſenten. in 4. diſtinctione 34., quem
112 alij ſequuntur theologi † matrimonium
diffinit, vt coniunctio ſit maris, & fœminæ
maritalis inter legitimas perſonas indiui-
duam vitæ conſuetudinem retinens, ornat
Brunel. tract. de ſponſa. concluſio. 1. num.
1. & ſeq. Lup. tracta. de matrimonio par.
prima num. 6. Tabien. in verbo matrimo-
nium. 1. in principio.

113 Nam † ea copula tantum hominibus li-
cita eſt, quæ iure, & ratione ſubſiſtit dixit
Didac. in Epitom. ad 4. 2. par. cap. 1. nu.
7. ad finem Mati. in li. 5. ordinationum
gloſ. 1. rubr. numer. 15. verſic. Quia ad hocs
114 id † ipſum plerisque ll. titu. de rit. nuptia.
conſtat, quibus matrimonij contractus qui-
buſdam interdicitur perſonis a l. 7. illius ti-
tuli vſque ad finem. Et cum homo mate-
ria ſit ſacramenti, (& ſi in hoc quidam ali-
ter, vt poſt alios nouiſſimè Spin. dict. tract.
115 de teſta. gloſ. 15. num. 3.) † poteſt cano-
nica lex ex cauſa quaſdam a materia exi-
mere perſonas, & interdicere ne contrahãt
Didac. ex alijs in Epitome de ſponſa. 2.
par. cap. 1. §. 1. in fin. latius ead. par. 2. ca.
116 6. §. 10. numer. 17. atque † contrahendo
canonica ſolemnitate ſpreta, vel aduerſus
Eccleſię interdictum perpetuum nulliter
contrahitur, mortalitet etiam peccantes
ij, qui vt adulteri ab eadem Eccleſia ſint
ſeparandi cap. fina. in fine ex qui cleri. vel
vouen. ca. cum haberet cum ſimilibus ex. de
eo qui duxit in matrimonio.

117 Vt igitur † ſæpius leges, & municipalia
ſtatuta, inhabiles fecerunt perſonas ex cau-
ſa, & ne contrahere poſſent interdixerunt.
Sic lex canonica ad matrimonia contrahẽ-
da quibuſdam id prohibuit Hoſtien. in ſum.
titu. qui fili. ſint legi. §. qualiter & a quo
verſic. Sed Papa, & titu. qui cleri. vel vo-
uen. §. ſi quis vouens idem titu. de matri.
contract. con. Inter. Eccleſi. §. fin. Aſten.
in ſum. lib. 8. titul. 51. verſi. Quod ſi con-
tra interdictum Papæ Calderi. & Anchar.
in cap. poſſeſſor numer. 12. de regulis iuris.
Tabien. ver. impedimentum 1. in commu-
ni numer. 3. verſic. Secundo notandum poſt
D. Thom. & alios ab eo relatos Domini.
de Soto in 4. diſtinct. 26. quæſtio. 4. arti.
3. Adrian. de ſacra. matrimo. quæſtione 1.
verſic. Ad rationes. Didac. vbi ſupra numer.
17. Viual. in Candela. Aur. titu. de impe.
matrimo. quæſtio. 7. 8. 9. numer. 83. Gutier.
tract. de contract. iurat. cap. 51. numer. 22.
Alſon. a VeraCruce in ſpeculo coniugio. 3.
part. articu. 20. 1. notab. Gregor. Lupus in l.
18. gloſ. 2. titu. 2. par. 4. Matien. in gloſ.
rubri. 1. titu. 1. lib. 5. numer. 38. Barbo. in
rubr. ff. ſolut. matri. 2. par. num. 84.

118 Accedat † quod nedum lex perſonas cõ-
ſtringere, vt reipublicę membra poteſt, ſed
& cum matrimonium ſit ab vna parte con-
tractus legitimus, cum & inter infideles cõ-
ſiſtat cap. quanto vbi Panormitan. numer. 3.
& poſt alios de diuo. inter quos non po-
teſt eſſe vt ſacramentum, ſed vt contractus
Azpilcue. in Manua. Confeſſ. cap. 22. numer.
19. poteſt Eccleſia eum ex cauſa infringere
& annullare, vt enim talis, legibus ſuperio-
rum ſubijcitur l. legitima vbi omnes ff. de
pact. l. non dubium C. de legi. Didac. d. §.
10. num. 17. Matien. ſupra num. 38. Domi. de
Soto. in 4. d. 28. quæſt. vni. art. 2. idcirco irri-
tari, & tolli aliquando in totum poteſt l. ſi
vnus §. pactuş ne peteret ff. de pac.

119 Sane † & potuit lex canonica conſenſum
qui huic contractui præſtatur declarare, quis
ſcilicet, & qualis, & coram quibus perſonis
debeat præſtari Spin. tracta. de teſta. gloſ.
15. num. 49. quemadmodum & de conſen-
ſu mulieri præſtando iuxta municipalia ſta-
tuto Tiraquel. ſupra latius, & de eo qui a tu-
tore vel curat. mino. & in alijs exemplis quę
Barto. in dicta l. cum lex & alijs ſupra.

120 Et † poteſt Roma. Ponti. ex cauſa ius
etiam diuinum, & naturale declarare leges
121 † etenim poſitiuæ humanæ dum iuſtæ ſint vt

a limpidiſsimis, & vbertimis fontibus riuuli defluunt, ſic a iure illo naturali conſuſo deriuantur, quemadmodum poſt Thoma. & alios, recte licet alijs verbis ſcripſit Sarmien. tracta. de reddi. Eccleſ. 4. par. cap. 2. & cap. 5. idem Sarmien. li. 2. ſelecta. interprę. cap. fina.
122 poteſt, & in eo diſpenſare † non quatenus diſpenſare ex vi verbi relaxationem iuris diuini, vel naturalis deſignat nã id nõ poteſt vt ſupra. Sed quatenus diſpenſare, declarare ſcilicet, & interpręrari vtique ſic. D. Tho. quolib. 4. artic. 13. & quolibet. 9. artic. 15. Turrecrem. lib. 2. de Eccleſ. capi. 107. & lib. 3. cap. 53. cap. 57. Aſten. lib. 1. titul. 20. artic. 11. Zaba. in capi. cum ad monaſterium num. 6. de ſtat. monaco. Seueri. late tractat. de pẽſio. quæſt. 10. num. 132. cum multis ſequen. hanc diligenter materiam excutiens. Gozadi. conſil. 51. num. 34. 35. & ſequen. erudite & late Pariſi. conſil. celebri 68. a num. 120. cum alijs multis poſt Panormitan. Inno. & alios in cap. final. de conſuetu. idem Panormitan. in cap. quæ in Eccleſiarum num. 8. de conſtitutio. vbi Felin. num. 26. Deci. num. 13. Bero. num. 131. & ſequent. Bart. in prima ff. conſtitutione num. 6. & in l. omnes populi num. 22. de iuſ. & iur. & in l. 1. poſt gloſ. ibi ff. de coniectu. prin. Socin. conſi. 28. num. 10. lib. 1. Dida. in Epito. de ſponſal. 2. par. capi. 6. §. 9. num. 4. & lib. 1. variar. reſolutio. capi. 17. num. 8. Azpil. in capit. nouit num. 89. de iudi. Surd. tracta. de alimen. titul. 1. quæſtio. 1. num. 14. & conſil. 321. num. 41. lib. 3. qui alios refert, diffeten. 7. Matien. in l. 2. titu. 1. glo. 4. lib. 5. Sarmien. tract. de reddi. Eccleſ. par. 4. cap. 2.

123 Et † obtinuit matrimonium, & ſi perfectum non tamen carnali copula conſumatum iuſta Papæ diſpenſatione poſſe infringi, iuxta gloſam inſignem in capit. ex publico de conuer. coniuga. vbi Panormitan. num. 14. eſt communis referente Felin. in capi. quæ in Eccleſiarum num. 20. 21. 22. 23. de conſti. Deci. num. 13. & de communi. Imola in capi. final. num. 6. de tranſacti. Bero. in dicto cap. qui in Eccleſiarum num. 104. Pręposi. in cap. final. num. 4. vbi obiectis eorum, qui contrariam tuentur reſpondet, ex de ſpouſa. duo & de practica atteſtantur. Hieron. Pau. in practi. Cancellari. in notabilibus in verbo diſpenſare; vltimo. Staphi. tracta. de litt. grati. & Iuſti. ad finem; tracta. vbi caſus numerat, in quibus Papa non diſpenſat. Hiero. Grat. reſpon. 1. num. 31. lib. 2. vbi & communem Deci. conſil. 602. num. 10. & 603. num. 7. Gozadi. conſil. 2. num. 4. Cur. iuni. conſi. 170. num. 1. Pius & eruditiſſimus Azpil. in Manua. Confeſſo. cap. 22. num. 21. vbi & receptiſſimam affirmat.

124 Et † diſpenſare ex cauſa vt monachus matrimonium contrahat, quemadmodum olim in Remigio Aragonum Rege noſtro. Omnes in dicto capi. cum ad monaſterium: Inno. Hoſtien. Andr. Butr. Anchar. Zabarel. & Panormitán. num. 2. ex nouiſſimis Didac. in cap. 2. num. 10. de teſta. Azpil. in capit. nouit 3. nota. num. 50. de iudi. Domin. de Soto de iuſ. & iur. lib. 7. quæſtio. 4. artic. 2. Pariſi. dicto conſil. 68. num. 147. 148. Socin. conſil. 13. num. 16. lib. 1. Gozadi. conſil. 51. num. 16. Azpil. conſil. 13. titul. de ſponſal. num. 2. Latius conſil. 10. num. 1. & 9. eodem titul.

125 Hinc † illud efficitur, poſſe Roma. Ponti. impedimenta inducere, propter quæ matrimonium quod ſolo conſenſu perficitur, irritum ſit omnino, quemadmodum de impedimentis conſanguinitatis conſtat affinitatis, cognationis, legalis, cultus diſparis, & alijs multis de quibus ſinguli in decretalium libris tituli extant. Dida. late in Epiro. ad 4. 2. par. cap. 6. num. 1. & §. 1. cum ſequen. §. §. decem. Azpil. in Manua. Confeſſo. capit. 22. num. 39.

126 Denique † id citra vllam dubitationem eſt, quoniam ſacro Triden. Concilio diffinitũ fuit in can. 4. de Sacramen. matrimo. ſeſſio. 24. *Si quis (inquit) dixerit Eccleſiam non potuiſſe conſtituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in his conſtituendis erraſſe, anathema ſit*, adſtipulatur tex. in cap. ad abolendam de hæreti. ex. pariter Eccleſia ſacroſancta impedimentum in matrimonio ſpirituali induxit nouiſsime, in his, qui ante annum decimum ſextum profeſsionem emittunt, quam nullam eſſe decernit capit. 15. de regul. ſeſsio. 25. vti olim ante decimum quartum, etſi doli capaces forent cap. ad noſtram vbi Panormitan. & poſteriores de regula. vt nec ciuilis, aut naturalis tunc obligatio otiatur.

127 Ab his † omnib' genuinus, & ſincerus prodit intellect' cap. 1. de refor. matrim. ſeſsio. 24. in verbis illis; *Eos ſancta ſinodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & huiuſmodi contractus irritos, & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit, & annullat*: potuit enim canonicum Trident. Concilij decretum, & perſonas, & ſi laicas, ratione tamen Sacramenti ſubiectas inhabiles reddere, ad ea, quæ ſupra fuſè: potuit, & contractum matrimonij ex cauſa irritare, quemadmodum ciuilis lex. Et ſtatuta ſæpius municipalia ſtatuunt; potuit, & impedimentum nouum inducere. Vt igitur cuncti ſcirẽt id facere ſacrũ Concilium, omnia pręſtitit, perſonas inhabilitauit, impedimentum conſtituit, & contractus nullos decernit. Etſi

enim

enim ſola inhabilitatio ſufficere videretur, & ſuperflua ea verba decreti quæ ſequuntur; & huiuſmodi contractus irritos, &c. non tamen ſic,quia diuerſis reſpectibus prolata,diuerſos pariunt effectus: priora verba perſonas,poſteriora contractus reſpiciunt,vt nihil ſuperfluum eſſe cenſeatur; licet Gatier. tracta. de contract. iurat. aliter ſuperfluitatem excuſet.

128 Ex his † ſequitur, ab huiuſmodi contractibus clandeſtinis matrimonij nec ciuilem aut naturalem oriri obligationem, qua ſic contrahentes obligentur iterum in forma Eccleſiæ contrahere, & tutos eſſe in foro conſcientiæ eos qui poſt recedunt, & cum alijs contrahunt, quemadmodum in terminis eiuſdem Tridentini decreti docuit prior. Azpil.in Manua.Confeſſo.cap.22.num. 69. 70.cum ſequen.& conſil.1. titul. de ſponſal. a num.1.& 2.& illius conſanguineus Salmanticenſis olim decretorum interpręs,in elucubrationibus ad d. cap. 1. de reformat.matrimon. non impreſsis, in verbis qui aliter quam pręſente Parocho,&c. Gutier. tracta. de contract. iurat. capit. 51. num. 21. idem in pract.quæſtio.lib.2. quæſtio.4. num. 1. 2. & 13. Salzed. ad pract. de Luco. in practic. crimin.canonica, capit.73. Segu. in directo. iudi.Eccleſiaſ.2.par.cap.15.num.44. Rojas tracta.de ſucceſsio.abinteſta.cap.2.num.23. Sarmien.lib.1. Selectar.interpre.cap.6.nu. 7. Didac. Perez in l. 1.titul.1. lib.5.ſtatim poſt principium Alphon.a vera Cruz in ſpecul.coningio.in eius appendice du.5.fol.12. Spin.tracta. de teſtamen. gloſ. 15. num. 49. & 50. cum ante, & poſt ſequen. Matien. in gloſ.rubrica.1.num.55.titul.1.lib.5.ordina. Ex Italis, Menoch. de pręſump. lib. 3. præſump.1.num. 102. Lancel. Galliau. ad conſuetu. Alexandriæ in gloſ. vxori numet. 14. Caualca. in reperto. 1. part. deciſio. in ver. matrimonium ſine denuntiationibus, & deciſio.29. num. 18.1.part. Triuiſ.deciſio.20. num.3.lib.1.Cæpha.conſil. 421.num. 17.& ſequen. lib. 3. Menoch. qui in eadem facti ſpecie reſpondit conſil. 69. a num. 1. lib. 1. Peregrin.tracta. de fideiartic. 24. num.65.

129 † vt enim a licito actu obligatio oritur naturalis quæ in foro conſcientiæ obligat, ab illicito nulla,nec quæ in foro fori conſtringat. Azpil.conſil. 5. tit. de emptio.& vendi. num.15.& conſil.20.titul.de regula.num.14

130 † & quod nullum eſt in foro interiori matrimonium,& in foro exteriori conuerſo etiam ordine, nullum in exteriori, & in interiori, cap.tua nos de ſponſa.declarat Dida.in Epi. ad 4.2.p.cap.2.nu.2.

131 Atque adeo † nullum eſſe matrimonij contractum, vt nulla iudicis ſuperioris expectata licentia poſsit vterque cum alijs contrahere: quemadmodum multorum authoritate docet idem Matien. vbi ſupra num. 55.in fine,& pręter eum Azpil.conſil.1.titul.

132 de ſponſal. num. 2. † quanquam Alphon. a vera Cruz. referat exiſtimantem idem Matien.tunc id non licere quoties ſi ita fieret ſcandalum graue otiri crederetur; cuius & ſi ille non omnino probet ſententiam, mihi tamen vera videtur, argu.tex.in capit. nihil cum ſcandalo extra de pręſ.& l.æquiſsimum ff. de vſur. leg. non eſt ſingulis de regul.iur.

133 ſic † enim in matrimonio vi coactiua ſeu metu in virum conſtantem cadente contracto,quod etſi nullum ſit ipſo iure;capit. cum locum capit. veniens in 2. de ſponſal. vt ſecundo contrahens obligetur ſecundo matrimonio, & non primo, latiſsime Panormita. Butri.& alij in cap.ſignificauit de eo qui duxit in matrimo.& relatis pleriſque Menoch. tracta.de pręſump.lib.3.pręſump.4. num.1. & 2.rectus tamen authoritate iudicis Eccleſiæ, quam propria diſſoluitur, maxime vbi ſcandalum timeretur, quemadmodum ab Hoſtien.Ioan. Andreas Alexan. de Neuo.& alijs quibuſdam reſoluit Triuiſ. deciſio.35. num.25. lib.2. & in ſimili caſu Surd. tracta. de alimen.titul. 7. quæſtio. 17. numer. 20. & 21.

134 Sed & † cauſa irritandi huiuſmodi clandeſtina matrimonia a Romano Pontifice, perpetua eſſe debet non temporalis: exemplum omnes perhibent vbi de vitandis peccatis ageretur quemadmodum, & in caſu illius capi.1. de reforma. matrimo. vt ex primis verbis conſtat, dum multos refert, qui prioribus cũ quibus clam contraxerant vxoribus relictis cũ alijs publice matrimonium contrahebant,ſic in perpetuo viuentes adulterio: Hęcenim perpetuitatis ratio matrimonium nullum reddit, gloſ. in capit.tua vbi Panor.num.4. Prępo.num.3. ex. de ſponſal. duo idem Panormit.in cap.ad diſſoluendum num.9.de ſponſal.& in cap.ad Apoſtolicam num.11.de regula.Felin.in capi. ex parte ad finem verſi.quartus caſus de conſtitu.Gomini. conſil. 33. num. 11. Didac. in Epito. de ſponſal.2.par.cap.6.num.6.cum ante & poſt ſeq.Viui.deciſio.288. num.13.lib.2.Viual. in Candela. Aur.titul. de impedi.matrimo. num.83.

135 Declaratur † communis hæc poſt ſacrum Concilium traditio vt non vindicet,quoties mulier ſui corporis, pręcipue vbi virgo foret, copiam feciſſet viri ducta promiſsione de contrahendo cum ipſa matrimonio,tenetetur enim vir in foro conſcientiæ eam in vxorem ducere publice ſeruata ſacri Concilij forma ratione promiſsionis, & ratione

promiſsionis, & deflorationis, quia virgo,
nam læſam pudicitiam non aliter vir quam
cum ipſa contrahendo,ſi paris fuerit condi-
tionis reſtituere poteſt cap.1. & 2. de adul-
ter.quemadmodum late probat Medi.in C.
de reſtitu. quæſt.3. caſu 11. Didac. in regula
peccatum 3.par. in princip. num.3. Soto, in
4.diſtinct.21.quæſt.2.artic.4.Spin.in tracta.
136 de teſtam. gloſ.15. num. 72. 73. quia † cum
copulæ niſi conditione prędicta conſenſerit
mulier, non magis ac ſi ſeducta fuiſſet pręci-
bus,vel prętio tenetur deflorans in foro cō-
ſcientiæ vxorem ducere; vt recte ex alijs
docet Caualca.in reperto.deciſio.1.par.ver.
matrimonium ſine denunciationibus num.
5.in verſic.Quando vero ſponſalia,& Didac.
Couar.non citatus ab eo.in Epito. de ſpon-
ſal.2.par.cap.2.n.4.

137 Ex qua † declaratione infertur, eam quæ
matrimonium contrahit aduerſus ſacri Tri-
dentini Concilij formam voluntarie, & ſpō-
te, ſi deflorata à marito fuerit, non tenetur
vir in foro conſcientiæ nedum cum ea con-
trahere; ſed nec dotem conſtituere, idem
Caualcan. qui alios in dicto verbo,obſcænis
tamen verbis id dicens num.2.verſi. Et quā-
do deflora.nouiſsime Azpil.adhibita tamen
diſtinctione ſui ipſius in conſ.1.tit.de ſpōſa.
n.4.par.1.

138 Declara † illationem quoties caſus deflo-
rationis eſſet parentibus defloratæ virginis
notus, quibus cum Iniuriæ fuerit irrogata, &
ſimul damnum, quia dotare filiam tenean-
tur, agere aduerſus deflorantem poſſunt ad
dotem ipſam,Bernar. Diaz de Luco.vbi ad
enm Salzed.in practi.cano.capit.77.Plot. in
tracta.de in litem iur.§.33.num.1.verſic.vn-
de cum ſtrupator, cum alijs congeſtis per eū-
dem Caualca.in dicto ver.num.4.Aduerten-
dum tamen eſt quod Caualca. citat Plotum,
& alios quoſdam qui nullam ſacri Tridenti.
Concilij cognitionem habuerunt, quia ante-
quam celebraretur ſcripſerant,& eo iure va-
lebant clandeſtina matrimonia vnde an in
ſuperiori caſu vera ſit traditio dubitauerim
poſt ſacrum Concilium; nam cum ad actum
nullum fuerit deuentum, & contractum ma-
trimonium aduerſus interdictum Eccleſiæ,
ex quo nulla nec naturalis fuit obligatio or-
ta,quod deflorans eo caſu à parentibus cogi
poſsit ad dotem exſoluēdam, durū videtur.

139 Primo † quia liceat contrahere matrimo-
nium etiam inuitis parentibus, vel ignoran-
tibus,quemadmodum compara.1. docui. ex
dicto cap.1.de reforma.matrimo.ſeſsio.24.
hinc nullum ius, nulla ve actio his compete-
re poteſt ad cogendum eum, qui contrahen-
do, etſi mulier matrimonium, virginem de-
florauit; vt dotem conſtituat; ſecundo vel
matrimonium clandeſtinum fuit contractum
cum conſenſu parentum aut non, priore caſu
illis imputandum, qui cum publice contra-
here vtroſque efficere poſſent, aduerſus Ec-
cleſiæ interdictum, & legis prohibitionem,
prohibitam viam elegerunt, & eorum culpa
ſibi, non viro eſt imputanda capit. damnum
de regul.iur.in 6.& nec iniuria aut dolus eis
inferri dicitur, qui ſciuerint,& permiſerint,
c.ſcienti & cōſentienti eod.tit.de reg.iur.al-
tero vbi ignorarunt nō eſt imputanda culpa
viro,ſed virgini,quæ cum parentes debuerit
certiores facere non fecit,publice etiam cō-
trahere, & prętermiſit, culpa igitur ſua ſibi
ipſi non viro debet eſſe nociua.

140 His † accedat quod non tenetur in foro
conſcientiæ,vir mulieri volenti,non ſeductę,
nec maximis precibus, vel prętio in copu-
lam carnalem conſentienti dotem reficere,
vt ex communi Theologorum reſoluit Az-
pil. ſupra, & in Manua. capit.16.num.16.&
ſeq. licet vt ille, maxime in foro exteriori.
Igitur multo magis in hac ſpecie, quemad-
modum expreſsim Azpil.docet in dic.conſi.
1.nu.4.

Extremo non obſtant quæ authores ſupra
citati adſerunt, affirmantes iniuriam inferri
parentibus propter dotem filiæ conſtituen-
dam, nam ea ratio ante diſpoſitionem ſacri
Concilij procedere poteſt, quo tempore
adhuc ſub iudice lis erat,an legitimum foret
matrimonium ſine parentum conſenſu con-
tractum,cum adhuc articulus ab Eccleſia de-
ciſus non fuiſſet. At cum ſacro Concilio fue-
rit definitus validum ſcilicet matrimonium
dicto cap.1.de reforma. matrimo. non mi-
randum ſi parētibus nulla, hodie actio com-
petat.

141 Et tenetur † pater filiam dotare non ſo-
lum quando ipſa dotem promiſit; ſed etiam
tunc quoties ſine dotis promiſsione matri-
monium contraxit, iuxta receptiorem ſen-
tentiam ſcriptorum in authen.reſque C.com
mun. de leg. vbi communem Curti. ſcribit
num.25. Anton. de Padill. num. 75. Celſus
Hugo. conſil.38. num. 2. Molin.de Hiſpan.
primo.lib.2. capit.16.num.7. Gutier.lib.2.
practi.quæſtio.1.num.4.Surd. tracta. de ali-
142 ment.titul.7.quæſt.19. num.6.7.Et † exten-
dit idem Gutier.num.5.non ſolum ad filiam
quæ virum dignum eligit, ſed ad eam quæ
imparem, & indignum, ſiue ea annum perti-
gerit 25. ſiue non pertigerit, neutro caſu de
iure canonico exhæredatio dotis, vel ali-
mentorum ademptio fieri poteſt, idem ex
multis dicta quæſt.1.num.2.Molin.5.num.6.
Didac.Couar.in Epito.ad 4. 2. par. capit.3.
§.8.num.5.Surd.tracta. de aliment. titul.7.
quæſtio. 4. numer. 32. cum ſequentibus vbi
& nu.

& num. fina. Molinæ traditionis meminit.
143 Cæterum † contraria ſententia mihi cum
Caualca. & alijs verior videtur vt corrum-
pens dotare teneatur. Primo quia actus hic
fuit omnino nullus ac ſi nuſquam matrimo-
nium fuiſſet celebratum, remanet ergo ſola
defloratio nullo præcedente tractatu matri-
monij ex iuris diſpoſitione: vnde cũ vir vir-
ginem deflorans teneatur dotare d. cap. 1. &
2. id idem in hac ſpecie, nam paria ſunt non
contrahere, vel nulliter contrahere l. 3. §. nõ
quæuis de bono. poſſeſſo. con. tabu. l. 4. §. cõ-
demnatum de reg. iur. c. non præſtat de reg.
144 iur. in 6. Secundo † quia ſacrum Concilium,
non aufert ius parentibus competens prop-
ter deflorationem virginis quando clandeſ-
tine contrahitur, argu. tex. in l. 2. §. ſi quis à
principe ff. ne quid in loco publico l. nec auus
C. de eman. liber. Tertio quia pœna dota-
tionis impoſita in d. cap. 1. & 2. de adulter.
145 quæ vere † pœna eſt, quoad eum qui virgi-
nem non ſeduxit, aut precibus, vel pręcio
non adegit ad carnalem copulam peragen-
dam, quemadmodum docet Dida. in Epito.
ad. 4. 2. part. cap. 6. §. 8. num. 15. qui egregie
& in cap. peccatum 2. part. §. 3. num. 7. verſi.
ſexto hinc infertur de reg. iur. & ex actu nul-
lo quiſq. pœnam nullam incurrat l. ea quidẽ
C. ſi manci. ita fue. alien. latè Tiraq. de ll. cõ-
nub. glo. 8. nu. 207. & tract. de retract. ligna.
§. 1. glo. 2. à nu. 6. Gutier. lib. 2. practi. quæſt.
quęſt. 4. nu. 3. 4. ei tamen adiungi poteſt, qui
matrimonio nullo clãdeſtine contracto pre-
146 cedente, virginem deflorauit: quia † & pœnę
aduerſus filios impoſitę per leges municipa-
les, aut ſtatuta terrarum, contrahentes ſine
conſenſu parentum, ad eos protẽduntur qui
clandeſtine & ſic nulliter cõtrahunt; quoniã
lex canonica, vel municipalis ſolum effectum
conſiderat, id eſt mala quę ex prohibito actu
oriuntur, quemadmodum oſtendit Molin. li.
2. de Hiſpa. primog. cap. 16. num. 18. & pro-
ſequitur, & ſi dubius Gutier. in d. q. 4. nu. 1.
vſq. ad finem Palaez. tracta. de maiora. Hiſ-
pan. 1. part. q. 51. num. fin.
147 Quid † quod (notãdaq. traditio) & vaccãt
beneficia clerici ſimpliciter tonſurati ducẽ-
tis vxorem clandeſtine aduerſus formam ſa-
cri Concilij, ac ſi publice, & ea ſeruata con-
traxiſſet: & ſi actus ille ſit omnino nullus, il-
luſtriſſimus & eruditiſſimus Cardin. Alciat.
in annotationibus manu-ſcriptis ad ſacrum
Tridentinum Concilium in d. cap. 1. de re-
forma. matrimo. in prin. licet remiſſiuè. Sed
expreſſim Rota. Roma. his proximis annis
in vna Lucenſi doctiſſimè reſoluit, quam de-
ciſionem quia manu-ſcriptam omnino vtilẽ
& neceſſariam ad verbum inſeram illius te-
nor hic eſt.

In vna lucana de inſula ſancta 16. Ianuarij 1576. coram domino Lancelloto fuit concluſum, quod per matrimonium per verba de præſenti contractum inducebatur vacatio beneficij ipſo iure cap. 1. de cleri. coniuga. & ibi glo. & communis teſte Couar. in Epito. ad 4. par. 2. cap. 6. §. 3. num. 5. & 6. Et hanc opinionem tenet Cancelleria vt atteſtatur collecta. in cap. Ioannes nu. 1. in fin. de clericis. coniu. quæ concluſio procedit etiam ſi non fuerit ſecuta copula, iuxta deciſſionem Rotæ 1. eod. titu. in nouiſſi. & 1. de ſponſa. in antiq. Et procedit etiam vbi matrimonium ſit nullum, alia ratione quã ex deffectu conſenſus, quia quantum in eo fuit cõtraxit & habuit beneficium pro derelicto. Et quia non debet eſſe melioris conditionis qui contraxit nulliter & illicitè quam qui licitè vt tradit Ioan. Andre. in d. cap. Ioannes col. penul. quem ibi cæteri ſequuntur Roma. conſ. 283. num. 5. verſic. tertio videamus Abb. in d. cap. 1. num. 2. & in fine Brixien. queſt. 1. Marſil. ſingular. 386. Auſe. in additio ad Capel. Tolo. queſt. 23. ad finem Staphi. de litter. grat. & iuſt. fol. 15. verſi. poteſt tamen Rebuf. in regu. de publi. in fin. Iaſ. in l. vbi pactum num. 28. C. de tranſac. Gigas de Pontio. queſt. 14. n. 2. Couar. in d. cap. 6. §. 3. num. 5. & 6. & eſt communis opinio vt ait Barba. conſ. 16. 2. volum. verſic. præterea accedit imo. in d. cap. Ioannes num. 24. verſic. quarto caſu Capra. conſil. 93. num. 93.

Hoc placuit dominis fundamentum factum ex aduerſo ad probandum videlicet abeſſe de facto conſenſum quia non fuit probatum in hoc matrimonio non interfuiſſe parochum prout diſponit Sacrum Concilium Triden. ſeſſio. 24. cap. 1. de reformatio. quod habet decretum irritans, inducens reſiſtentiam iuris in actu in contrarium geſto. quia dixerunt quod etiam lex cũ decreto irritanti reſiſtit matrimonio contracto cum conſanguinea. cap. non debet de conſan. & affini. & tamen communiter concludunt ſupradicti doctores induci vacationem, quia in hac materia inſpicitur factum ipſum, non autem facti validitas. Præterea tunc dicitur deficere conſenſum, quando nullo modo fuit præſtitus, vt exemplificant Doctores in contrahente per metum, vel in non habente intellectum, non autem quando eſt præſtitus & illum lex annullat; imo dicunt quod Concilium in eius proœmio non negat in matrimonio clandeſtino non adeſſe conſenſum. Nec obſtat quod tũc inducatur talis vacatio beneficij quando adeſt talis nullitas matrimonij quæ inducit impedimentũ publicæ honeſtatis. Quia reſpondetur hoc nullibi probari ſed potius contrarium eſſe verum per. d. cap. 1. de ſponſa. num. 6. vbi hoc impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex conſanguinitate, & tamen vt dictum eſt vaccat bene-

ficium

ſicium per contractum matrimonij cum conſanguinea. Vnde eſt verificata narratiua Iuliani narrantis quod beneficium vacauit per matrimonium per verba de præſenti legitime contractum; quia cum fuerit contractum interueniente conſenſu per verba de præſenti verum eſt quod fuerit legitime contractum ſecundum hanc ſubiectam materiam præterea cum talis ſurreptio veriſſimiliter non retardaſſet Papam ad concedendum non vitiat Egi. deciſio. 4. cum ſimilibus. Hucuſq. deciſio Rotæ quæ potuiſſet allegare in eiſdem terminis doctrinam reb. tracta. de pacifica. poſſeſſio. num. 223. qui expreſſim confirmat glo. in d. cap. 1. de cleri. coniuga. lib. 6. Et de hac deciſio. & illius materia infra comparatio. 23.

148 His † igitur præter alios diligenter excuſsis quid ſentiam in hoc articulo dixerim, Aut parentes interfuerunt, & conſenſerunt matrimonium contrahi clandeſtinum, & eo caſu ratione cõſenſus ius eis competens petendi dotẽ ab ſtrupatore omnino amiſerunt: ex iuris regula quod his qui actui conſentit non amplius poteſt eũ reuocare vel impugnare ac ſi ipſe idem eum feciſſet. l. non videtur ff. ſi quid in frau. patro. l. cum pater §. libertis de leg. 2. ex quo Bart. illic adnotauit, paria eſſe actum celebrare, vel ei conſentire glo. & cæteri per illum tex. in l. quoties ab omnibus C. de fidei. cum latiſſimè ad hoc inſtitutum coaceruatis per Tiraquel. in ll. connubia. glo. 5. num. 146. 147. cum ſequen.
149 quinimo † ſola præſentia pro conſenſu habetur, & hęc ſufficeret ad ſibi præiudicandũ Gomez. in l. 55. Tauri. num. 5. Arias. & Matien. in l. 3. tit. 3. lib. 5. ordinatio. & in glo. 1. num. 7. & alienationi conſentiens alienare dicitur. Mozi. de contract. tit. de emptio. & vendi. num. 37. Hierony. Gabriel. conſ. 72. num. 1. Socin. conſ. 230. num. 6. Ioſeph. Ludo. conclu. 7. in prin. Decian. conſ. 60. nu. 12. lib. 1. & con. 9. num. 70. lib. 2. conſ. 105. nu. 2. lib. 3. Aut non conſenſerunt, & tunc verã eſſe Caualca. & aliorum ſententiam credo. Et ſi enim videatur imputandum mulieri factum vt ſupra in 2. ratione pro contraria parte dixi; tamen mulieris audacia ius parẽtibus cõpetens auferre non poteſt, veluti res inter alios acta l. 1. & tit. C. res inter. ali. act. l. non debet de reg. iur. l. ſępe. ff. de re iudica.

150 Et ex † his quæ modo, elicitur celebris & inſignis declaratio ad quaſdam huius regni conſtitutiones. prima. Sub titu. de ſponſa. & matrim. in ordine etiam prior, qua cautum, *poſſe parentes filias ex hæredes facere quæ ſine conſenſu parentum nubunt*, altera eſt tertia ſub eo. titu. Ferdinandi Regis qua idem quibuſdam additis ſtatutum eſt, ſiue qui contrahunt viri ſint aut fœminæ: Nam ſi filius aut filia hodie (data validitate harum conſtitutionum de qua ſuo loco dicemus) clam contraherent aduerſus formam Sacri Concilij, proculdubio poſſent etiam exhęredari ſupra ſcripta ratione, quia audaciam conſiderant & effectum huiuſmodi Regiæ conſtitutiones, quemadmodum ex multis illarũ verbis colligitur expreſſim, in quo caſu ex receptiori opinione actus, & ſi nullus effectũ operatur. atque ita in terminis eiuſdem legis in Regnis Caſtellæ reſoluit Molin. & alij, & Gutier. in pract. quæſt. lib. 2. quæſt. 4. num. 5. in verſic. His non obſtantibus, quę diligenter notanda.

SVMMARIVM.

1 *Contractus talis eſt qualis verborum proprietas oſtendit.*
2 *Contractus a nominatione recedi non poteſt.*
3 *Contractus iuxta illius verba iudicatur.*
4 *Locationis contractus dicitur non emphiteoſis, vbi contrahentes locationem eſſe dixerunt.*
5 *Emphiteoticus contractus nullam habet propriam naturam.*
6 *Emptionis & venditionis contractus à verbis dignoſcitur.*
7 *Tenor verborum ſemper attendendus.*
8 *Tenor conceſſionis & priuilegij attendendus.*
9 *Tenor verborum in vltimis voluntatibus conſiderandus.*
10 *Inueſtituræ verba attendenda.*
11 *Verba teſtamenti diligenter ponderanda.*
12 *Tenor donationis & verborum illius expendendus.*
13 *Materia ſubiecta & contractus natura attendenda.*
14 *Emphiteoſis vbi adeſt pretium, potius emptio & venditio iudicanda.*
15 *Matrimonium an vero ſponſalia ſint quæ cõtrahuntur, ex verbis dignoſcendum eſt.*
16 *Sponſalia quibus verbis contrahantur.*
17 *Sponſaliorum ſpecies duplex.*
18 *Verba vbi in futurum concipiuntur; & actus principium tantum deſignat ſponſalia dicuntur.*
19 *Verba quæ ſonant in futurum, ſignificant tamen executionem actus conſumati, efficiunt matrimonium.*
20 *Verba hæc, ab hoc tempore te habebo in vxorẽ, & his ſimilia, deſignant matrimonium.*
21 *Panor. & Meno. opinio reprobata.*
22 *Verba hæc te habebo in vxorem, tractum habẽt ſucceſſiuum futuri temporis.*
23 *Ædificium futurũ dicitur, quod eſſe ſperatur.*
24 *Res futuro deterior dicitur, cuius ruina timetur.*
25 *Verba præſentis temporis futuro adiuncta, futuri etiã temporis ſignificationẽ accipiunt.*

Pro-

26 *Promiſſio contractus,non dicitur contractus.*
27 *Verbum habebo,tractum habet ſucceſſiuum.*
28 *Theologorum opinio qualis,vbi verba in futurum ſonant in contractu matrimonij.*
29 *Autoris opinio qualis.*
30 *Verba,quæ ſonant in futurum, & executionem ſignificant actus perfecti,præcedentibus verbis, ſponſalia deſignantibus ſponſalia efficiuntur.*
31 *Verba dubia actus executionem ſignificantia, a verbis præcedentibus reſtringuntur.*
32 *Verba,volo te in vxorem habere, matrimonium inducunt.*
33 *Verbum volo rei adiunctum, contractum perfectum ſignificat.*
34 *Verbum volo,ab eo prolatum,qui liberam habet exequendi facultatem diſpoſitiuum eſt.*
35 *Verba hæc , tecum contrahere volo , ſponſalia deſignat.*
36 *Opinio communis improbatur.*
37 *Verbum volo adiunctum infinitiuo , cum aliquid venit explicandum ab alio,nihil ponit in eſſe.*
38 *Opinio communis in quibus caſibus poſſit ſuſtineri.*
39 *Verba hæc,non aliam niſi te in vxorem habebo, an faciant matrimonium.*
40 *Dictio niſi ſubſequens , præcedentem negationem affirmare facit.*
41 *Intellectus l. ſi ſterilis §. penult. ff. de actio. emp.*
42 *Venditio eiuſdem rei duobus fieri poteſt.*
43 *Intellectus l.titia §. fina.ff.de manu.teſtam.*
44 *Dictio niſi,cuius ſit naturæ.*
45 *Senſus l.titia §. fina. de manumiſ. teſtam. declaratur.*
46 *Intellectus verus & nouus l.titiæ §. fin. ff.de manu.teſtam.*
47 *Intellectus d.l.titia. §.fina.de manumiſ. teſtam.adeo difficilis eſt,vt magicis carminibus opus fuerit aliquando ad ſuſcitandam ab inferis animam Vlpiani , vt ſeipſum declararet.*
48 *Dictio niſi,à duabus dictionibus compoſita.*
49 *Dictio niſi conditionem aliquando inducit.*
50 *Didaci obiectio ſublata.*
51 *Verba hæc , ego te in vxorem habebo , ſecundum communem loquendi vſum quid importent.*
52 *Verba hæc,non ducam aliam in vxorem,& accepto te pro vxore,matrimoniū important.*
53 *Verba in dubio pro matrimonio interpretanda.*
54 *Verba hæc,volo te accipere in ſponſam & vxorem , ſponſalia inducunt , iuxta Corne. & Meno. ſententiam.*
55 *Corne.& Meno.traditio reprobata.*
56 *Verba hæc,volo te in vxorem , matrimonium efficiunt.*
57 *Verba hæc,promitto contrahere matrimonium tecum,& non cum alia,ſponſalia efficiunt.*
58 *Verba dubia, quæ importare poſſunt ſponſalia & matrimonium,potius matrimonium quā ſponſalia iudicandum.*
59 *Verba dubia,quæ importare poſſunt matrimonium,& ſponſalia,iure nouo S.C.Tridenti. interpretanda ſunt ſponſalia,& non matrimonium,& quæ ſit ratio.*

COMPARATIO XX.

A TENORE VERBORVM QVIS, & qualis contractus iudicandum,ſponſalia itidem,& matrimonium,quā verborum conceptione agnoſcantur,& quid iure nouo Sacri Concilij Tridentini.

1 CONTRACTVM † tale fore,qualem verborum ſignat proprietas noſtri docuerunt, qui in claris coniecturis opus non eſſe voluerunt , l. ille aut ille §. cum in verbis de leg. 3.
2 atq. ideo † à nominatione contractus à contrahentibus facta recedi non poteſt,& is idē cenſetur qualis ab eis fuit appellatus.l.ſi aliſ vbi Bart.ff.de vſu. legat. Oſaſch. deciſ.139. num.24.Marien.in l.7.tit.1.1.gloſ.10.nu.4. tex. inſignis in l. fideiuſſores magiſtratuum.
3 §.1.ff.de fideiuſſo. Et † contractum iuxta illius verba iudicamus l. qui ſaxum. ff. de donatio.cuius verba cauillari non oportet.l.1. §.fina.ff.ad Tertuli.S.C.ſed † & quoties cō-
4 trahentes locarionem dixerunt , locationis non emphiteoſis(illi admodum ſimilis) eſt contractus , conuerſo ordine vbi emphiteoſim , emphiteoſis erit conuentio. Neuizan. conſ.92.num.1. & 2. Nat.conſ.49.num.14. lib. 1. Menoch. qui eos recenſet tractat. de præſump.lib.3.præſump.105.num.1.& 2.& præter eum idem ſcribit Alua.Valaz. tract. de iure emphir.quæſt.1.num.9. latius q.32. num.35. à nomine enim contractus dignoſcuntur l.ſi vno ff.locat.l.ſi olei C.eod.tit.l. inſulam ff.de præſcrip. ver.Iaſ.& Rip. in l. 2.ff.de reb.cred.Tiraq.tracta.de retract.cōſan.§.32.num.34.glo.1.Deci.in l.fina.num. 22.de edict.Di.Adria.Tollen.Crauet.conſ. 10.num.1.Decia.conſ.2.num.61.lib.1. Menoch.his non relatis lib.præſum. 2.præſum. 104.num.26. & dicit egregie Surd. deciſio.
5 95. num. 15. contractum † emphiteoticum nullam habere propriam naturam, ſed eam
6 recipere,quæ ipſi à cōtrahentibus datur; Et † de cōtractu emptionis, & venditionis,quod ex verbis,tum etiam alijs dignoſcatur Dida. lib.2. varia.reſolu.cap.4.num.9.idem in cōtractu locationis , an locatio promiſſiove ſit

a ver-

a verbis dignoſcendum Bart. in l. 1. ff. loca.
Alexan. conſ. 119. num. 3. lib. 5. Rollan. conſ.
50. num. 61. 65. lib. 3. Neuizan. conſ. 92. num.
7 48. Rube. in conſ. 142. num. fina. Et † pro re-
gula traditur, ad tenorem verborum ſemper
fore recurrendum in contractibus l. ſanci-
mus in verbis, niſi tenor pacti reclamauerit
C. de fideiuſſo. l. ad probationem, ibi tenor
ſcriptus deſignat C. de probatio. l. ſi quis ſti-
pulatus ſit ſtichum, verbis quærentibus inſ-
piciendus erit ſermo ſtipulationis ff. de ver-
bo. obliga. l. ſi ita ſtipulatus §. Griſogonus ad
fin. eod. tit. d. l. fideiuſſores magiſtratuum §.
1. cum latè coaceruatis ab Æmilian. conſ. 4.
Viui. deciſ. 336. num. 3. 4. lib. 2.

8 Inde † tenor conceſſionis, & priuilegij at-
tendendus ante omnia ca. porro. ex. de pri-
uil. cap. recepimus eo. titu. cap. accepimus de
fide inſtrum. §. ſi quis autem in auth. de man-
da. princi. collatio. 3. Caſtren. conſil. 164.
num. 2. Panormita. conſ. 85. lib. 1. Barba.
conſ. 2. lib. 2. Æmilia. conſ. 2. num. 44. latè
Tiraquel. in l. ſi vnquam in verbo libertis
num. 6. C. de reuocan. donatio. Viui. d. deciſ.
num. 2. Surd. conſ. 1. num. 31. lib. 1. cum ver-
ba ſint ad mentis conceptum exprimendum
inuenta cap. intelligentia de verb. ſignifi. vt
nemo dixiſſe præſumatur id, quod prius mē-
te non cogitauit, cum latè congeſtis a Iaſſ.
conſ. 152. num. 5. lib. 2. Neuizan. conſil. 92.
num. 3.

9 His † ſimile & in vltimis voluntatibus, in
quibus verba prius ſunt conſideranda l. cum
ita legatur §. in fideicommiſſo. ff. deleg. 2.
ibi, qui nominari ſunt l. fina. C. de verbo.
ſignifi. arq. id idem in terminis fideicommiſ-
ſi, & maioratus, ex his iuribus docuit Pau. de
Caſtr. in d. conſil. 164. num. 2. lib. 2. in vna
Hiſpa. Sima. de Hiſpan. primog. lib. 1. ca. 2.
Molin. tracta. de Hiſpan. primog. lib. 1. cap.
2. num. 27. latius Bur. de Paz. in prœmio ad
ll. Taur. num. 126.

10 Quemadmodū & tenor † inueſtituræ feu-
dalis attendi debet, & ſi à feudi natura di-
uertat cap. 1. de natu. ſucceſſ. feuda. cap.
1. de duo. frattibus Roma. conſil. 33. col.
1. verſic. inueſtituræ enim tenor, Iaſſ. con-
ſil. 17. num. 3. lib. 3. Deci. conſ. 435. num. 4.
Rip. lib. 3. reſpon. titu. de reuo. donatio. cap.
18. num. 3. Silua. con. 30. nu. 11. lib. 1. Æmi-
lia. d. conſ. 4. num. 1. Roland. à Val. conſ. 60.
num. 14. 15. conſ. 67. num. 1. lib. 1. Cæpha.
conſ. 173. num. 16. lib. 1. pulchre Rebuff. in
concor. Gaill. in prœm. glo. in verbo tenor
Viui. d. deciſio. num. 4. qui præter modo ci-
tatos alios refert Menoch. lib. 3. præſumpt.
prȩſumpt. 104. num. 26. ad medium Socin.
conſil. 66. num. 20. Silua. conſil. 3. num. 77.
lib. 1.

11 Sic † & verba teſtamenti diligenter pon-
deranda §. nos igitur verbis, ſubtilius teſta-
mentum conſiderantes in verbis ipſis inue-
nimus, in authen. de reſtitutione fideic. colla.
9. l. 1. ff. de teſtam. Socin. conſ. 61. num. 4. lib.
3. Burg. de Paz. in conſ. 29. num. 46. lib. 1. qui
alios recenſet.

Sed & tenor emphiteoſis attendendus l.
1. & 2. C. de iur. emphit. l. ad probationem
12 C. de loca. Surd. d. deciſ. 95. nu. 15. Tenor †
itidem donationis, & verborum illius d. l. ſi
quis ſtipulatus ſit ſtichum. vbi Caſtren. Alex.
Iaſſ. Burſa. conſ. 85. nu. 1. lib. 1. cum alijs re-
latis à Caual. deciſ. 42. num. 1. 1. par. Meno.
13 d. præſump. 104. num. 26. Sanè † & ſi a ver-
borum proprietate recedendum non ſit in
diſpoſitionibus quibuſcunq., attamē ſępius
non magis ſubiecta materia & cōtractus na-
tura attendi debet d. l. inſulam ff. præſcrip.
ver. d. l. ſi vno. ff. loca. l. ſi olei C. eod. Ioan.
Pet. Surd. deciſio. 275. num. 1. & aliquando
emptio iuxta ſubiectam materiam pro loca-
tione vſurpetur l. ea lege. §. locaui ff. loca. l.
ij quæ C. de loca. & aliquando vendidit, pro
permutauit Galli. de verb. ſigni. lib. 3. ca. 5.
14 num. 6. Sic † & in contractu emphiteoſis ſi
adſit prȩtium, potius emptionis contractus
aduerſus vim verborum, & nō emphiteocus
iudicabitur, quemadmodum hæc & alia his
ſimilia adiungit Tiraq. tract. de retractu. cō-
ſan. §. 31. glo. 1. num. 34. Deci. qui aliqua ad-
fert exempla in l. non vult heres eſſe num. 8.
de reg. iur. & in l. 3. num. 8. de teſtam. milita.
Alciat. tract. de prȩſump. regu. 3. prȩſum. 36.
ad finem, Crauet. conſ. 545. nu. 6. Afflict. de-
ciſ. 72. in fine: quemadmodum & in emphi-
teoſi facta ſub nomine locationis. Neuizan.
conſ. 92. nu. 12. Nat. conſ. 49. num. 14. lib. 1.
Meno. tract. de prȩſum. lib. 3. prȩſump. 104.
nu. 28. 29. 30. addēdi Zuchar. in l. poſthumo
nu. 14. C. de bono. poſſeſſio. conc. ta. Matien.
in d. glo. nu. 5. Cagno. in §. his itaq. nu. 14. in
proemi. ff. Surd. deciſ. 322. nu. 29. 30. Simo.
de Petr. tract. de inter. verb. vlt. volun. lib. 2.
ſol. 13. nu. 3. 4. 5. 6. qui egregie alibi ſcripſit,
maxime hæc procedere quoties ruſtici & im
periti loquūtur, qui verborū proprietatē non
intelligūt lib. 2. interpre. 3. dubio. 2. nu. 294.
15 Arq; † proprius, ita fiet vt an matrimoniū
aut ſponſalia ſint, verba debeant attendi vt
quę in promiſsionem cōtrahendi matrimo-
nium ſonent, ea ſponſalia dicantur, quę pro-
miſsione carent, ſed de præſenti ſunt matri-
monium indicent, quemadmodū declaraui
hoc libro. comparatio. 2. Quibus † autē ver-
16 bis ſponſalia contrahantur paucis videam',
quod & ſi Meno. nouiſsime præſtiterit lib.
prȩſum. 3. prȩſum. 3. multa tamen illius tra-
ditionibus non ſpernenda adiūgi poſſe reor.

Vtilitas

Digitized by Google

Vtilitas indagationis millies fuit repeti-
ta, quia ſponſalia clandeſtina. S. Tridenti.
Concilio non fuere ſublata, matrimonium
17 ſic. Duplicem † autem noſtrates ſponſaliorũ
ſpeciem conſtituerunt, quędam re,& verbis
de futuro, qualia ſunt ſponſalia, quæ per ver-
ba de futuro concipiunt a puberibus,& æta-
te maioribus, cum vir aliquam in matrimo-
nium ducturam pollicetur. Alia ſunt verbis
de præſenti conceptis, iuris autem interpræ-
tatione de futuro, ſicuti ſunt ea, quæ ab im-
puberibus per verba de præſenti contrahũ-
tur; quoniam in his lex propter inhabilita-
tem (minorem ſcilicet ad ea contrahendum
legitimam ætatem) interprętatur contracta,
adueniente tamen prius ætate, quam expe-
ctare debent vt rectè contrahant cap. atteſ-
tationes vbi Panor. Anton. de Butr. Imol.&
poſteriores de deſpon. impube. Domi. Fran.
Anchar.& alij poſt glo. in cap. vni. §. idem de
deſponſa. impub. lib. 6. ex eo tex. Didac. in
Epito. de ſponſa. 1. par. cap. 3. num. 2.& cap.
4. §. 2. num. 2. Menoch. tract. de præſump. li.
3. præſump. 2. num. 6. Matien. in glo. 1. rubr.
t. 1. lib. 5. ordinatio. num. 57. primi generis
ſponſaliorum exempla non pauca interpre-
tes noſtri adferunt.
18 Primum † occurrit, quoties verba in fu-
turum audiunt, & actus principium tantum
deſignant,& cum vir mulieri dicit, *promitto
quod te ducam in vxorem*: his ſanè verbis,
ſponſalia tantum non etiam matrimonium
contracta videntur. cap. de illis cap. penulti.
de ſponſa. Panor. in cap. ex parte. num. 7. ex.
de ſponſa. Anton. de Butr. num. 7. Ferret.
conſ. 259. num. 1.& 281. num. 3. Menoch. d.
præſump. num. 2. Deci. conſ. 368. num. 2.
Curti. conſ. 142. num. 6. Tiraquel. de retrac.
conuent. in fin. num. 77. Marti. de Gara. in-
ter conſilia matrimonialia conſ. 17. num. 1.
Dida. in Epito. de ſponſa. 2. part. cap. 4. §. 1.
num. 5.& qui alios multos Gutier. in Cano-
ni. quæſt. lib. 1. cap. 23. à num. 30.
19 Declarat † tamen Panor. in d. cap. ex par-
te num. 7. quando verba ſonant in futurum,
ſignificant tamen executionem actus, con-
ſumati; vt quia dictum fuiſſet, promitto
quod te pro legitima habeo vxore, rationē
eam prodidit, quod fieri nequeat aliter mu-
lierem pro legitima haberi poſſe vxore, ni-
ſi procedat matrimonium, ex quo videtur in
neceſſariam conſequentiam cum ea de præ-
ſenti cōtrahere: obligāt enim ſe ad exequu-
tionem argumento tex. in cap. de illis ex. de
ſponſa. Panormita. ſequitur ibi Anton. de
20 Butr. num. 10. Cardin. quæſt. 1. addit † idem
Panormita. tunc hæc maxime procedere,
quoties ſupra ſcriptis verbis alia fuerunt
addita, ſcilicet ab hoc tempore, de cætero,
& his ſimilia, ſequitur Menoch. d. præſump.
21 num. 3. Hæc † Panormita. & cæterorum tra-
ditio omnino diſplicet,& verius crediderim
ſolum ſponſalia contracta: nam in eo deci-
piuntur, qui credant verba executionem ac-
tus præſentis reſpicere, cum id verum non
22 ſit, Hęc † enim pro legitima vxore, reguntur
a verbo habebo, quod futurum tempus reſ-
picit, & ab eo regulanda ſunt; habent enim
tractum ſucceſſiuum,& futurum tempus ſpe-
ctant l. inter diuortium ff. de verb. ſignifi. Et
23 futurum † dicitur ędificium, quod eſſe ſpera-
tur l. ſi ſeruitus ff. de ſeruitu. verba. prędior.
24 Res † futura deterior, cuius ruina timetur l.
25 impenſe ff. de verbo. ſignifi. quinimo † ver-
ba prę̄ſentis temporis futuro adiuncta, futu-
ri etiam temporis ſignificationem accipiunt
l. ſi quis rem, in verbis futurum eſt, vt in po-
teſtate eius, quē pœnitet compromiſiſſe, ſit
compromiſſum eludere ff. de arbi. l. damus
§. item ſi futurum ff. de petiti. hęredi. l. titius
de pigno. actio. l. cum in plures §. locator ff.
locati.
26 Accedat † his, quod hic caſus diſſimilis
nō eſt ab eo, in quo quis alteri vendere, eme-
re, aut fideiubere promittit, cum ex hac pro-
miſsione adhuc cōtractus emptionis vel vē-
ditionis perfectus non cenſeatur, quamuis
promittens vt perficiat cogi poſſit l. ſi fide-
iuſſor §. meminiſſe de leg. 2. l. ſi quis ſtipula-
tus ſit ſtichum §. fina. de verb. oblig. l. in bo-
nęfidei §. ſi tamen ff. de eo, quod certo loco:
cum his, quæ fuſe ad hoc inſtitutum coacer-
27 uaui hoc lib. compara. 2. Rurſos † verbum
habebo, vel habere tractum habet ſucceſ-
ſiuum l. ſtipulatio iſta habere licere de ver-
bo. obliga. Neque ratio illa, qua mouentur
Panormita. & cæteri obeſt, quia non exe-
cutionem actus præſentis, ſed futuri reſpi-
ciunt.
28 Et poſt † hæc ſcripta, & tutiſſimis ratio-
nibus impugnatam Panormita. Menoch. &
aliorum ſententiam, animaduerti eandem
à Theologis maximi nominis alijs tamen
improbari validiſſimis rationibus, quas at-
que eorum autores refert & ſequitur Dida.
in Epito. de ſponſa. 2. part. cap. 4. §. 1. nu. 5.
à quo Gutier. lib. 1. canoni. quęſt. cap. 23. à
nu. 31. illius innitens argumentis eandem ſe-
quitur.
29 Suſtineri † tamen Panormita. & commu-
nis ſententia poſſet, quoties, ſuperioribus
verbis, addita alia fuiſſent, quę conſenſum
de præſenti inducerent, vt in eodem Panor-
mita. exemplo, vbi dictum fuit, ab hoc tem-
pore, de cętero, de hinc,& in vxorem ha-
bebo: quia futurum ad tempus pręſens re-
ducitur capit. ex parte ex. de ſponſa. quem
ſic, & rectè intellexere veteres Canoniſtę &
Theo-

Digitized by Google

Theologi referente Didac. vbi ſupra nu. 5. ad finem.

30 Secundum † adferunt ſcriptores exemplum, quoties verba ſonant in futurum & executionem ſignificant actus perfecti & conſumati, præcedunt tamen verba ſponſalia ſignificantia, cum dicitur, *promitto quod te ducam in uxorem, & tenebo te pro legitima*
31 *uxore:* Exiſtimant † non in hac ſpecie induci matrimonium ſed ſponſalia. ea ducuntur ratione, quod dubia verba actus executionem ſignificantia a verbis præcedentibus reſtringuntur aperte ſponſalia deſignantibus argumento l. fina. §. cui dulcia ff. de vino triti. ca. ſedes cum ſimili de reſcrip. Panormita. in d. cap. ex parte num. 7. Anton. num. 10. Roma. ſingu. 338. Alexand. conſil. 152. num. 4. & alij quos refert Dida. in d. §. 1. num. 5. verſi. item quamvis Menoch. d. præſumpt. num. 4. quę ſanè veriſſima traditio eſt, & eo non relato Gutier. d. cap. 23. num. 36.

32 Tertium † exemplum quoties dictum a viro fuit, *volo te in uxorem habere*, quia ea verba premittũt actus exequutionem id eſt matrimonium, nec aliter poſſunt verificari. ita Hoſtien. & Panormita. in d. cap. ex litteris in 1. ex. de ſponſa. ſequitur Dida. in d. §. 1. num. 4. ad fin. Gutier. d. cap. 23. n. 23. 24. 25.

33 Qui † etiam ea ratione mouentur, quod verbum volo rei adiunctum, vt in hac ſpecie, vxori, matrimonium efficit perfectũ, ex traditione Bal. in l. 1. col. 2. C. de ſum. Trinita. & aliorum in l. ſerui electione §. fina. de leg. 1. & in l. in vendentis C. de contrah. emp. adde his, quod verbum volo ab eo prolatũ, qui liberam habet actus exequendi facultatem, ſui natura eſt diſpoſitiuum §. fina. vbi omnes inſtit. de ſingu. reb. per fidei relic. l. 2. C. communia de lega. l. & eo modo de lega. 1. Paris. conſ. 52. num. 7. lib. 2. Deci. conſ. 15. & 23. Cæpha. conſ. 134. num. 25. lib. 1. declarat Odd. tracta. de compen. ſubtili. part. 5. artic. 1. num. 6. Rurſus verbum habere in hac clauſula tempus præſens deſignat, ſicut & cũ effectu de preſenti accipiendum eſt l. nomen filiarum §. habere de verbo. ſigni. nec dicitur quis vere id habere, quod licet poſſit habitũ, actu tamen non habet Clemen. vni. de offi. Vicar. ornat Rebuf. in d. §. habere verſi. Ex quo infertur primo.

34 Quartum † exemplum eſt in eo qui dixit, *tecum matrimonium contrahere volo*, quoniam verbum volo in his, quæ a ſola voluntate loquentis pendent adiunctum infinitiuo ſignificat initium actus, eiuſque ſuſpen-
35 tionem, † idcirco erit contractus ſponſaliorum non matrimonij Ioan. Andre. Panorm. & poſteriores in d. cap. ex litteris Gutier. d. cap. 23. num. 27. & 28. & dixit communem Didac. d. §. 1. num. 4. reiecta ſententia Ioan. & Aſten. qui exiſtimarunt, nec in hac ſpecie contracta ſponſalia fuiſſe, pariter & Cardina. in d. cap. ex litteris, ex aduerſo contrarium omnino exiſtimantis, matrimonium ſcilicet fuiſſe his verbis contractum, cuius ſententia nec mihi placet.

36 Verum † non diſplicet Ioan. & Aſten. opinio, qui docuerunt nec ſponſalia contracta fuiſſe: quoniam verbum volo in contractibus nihil ponit, non magis ac ſi quiſpiam diceret, volo a te domum emere, non enim hoc caſu emptio ſed nec promiſſio vlla emẽdi contracta cenſetur, vt ex ea emere cogi poſſit: Voluntas enim non ponit aliquid in eſſe, cum quid ab alio venit explicandum vt in matrimonio, in quo ſolius viri conſenſus
37 niſi adſit mulieris ſimul nihil operatur. Et † præcipuè vindicat traditio quando verbum volo adiungitur infinitiuo vt hic. eſt ſingularis doctrina Barto. in l. 1. C. de Sum. Trinita. poſt glo. in l. in vendentis C. de contrahen. emp. ſequitur Iaſſ. in d. l. 1. num. 24. atq. ideo Dida. opinio cum Panor. & Anton. ſuſtineri non poteſt.

38 Tribus † tamen caſibus veram eſſe eorum ſententiam crederem, quoties ea verba deliberate prolata fuiſſent ad mulieris interrogationem, aut quoties tractatus aliquis præceſſiſſet, vel quoties communis loquendi vſus hanc reciperet interpretationem, quę vera etiam fatetur idem Didacus ſupra num. 4.

39 Quintum † exemplum noſtri perhibent, quando ita a viro dictum, *non aliam in uxorem habebo niſi te*, anceps enim controuerſia eſt an ſponſalia, an vero matrimonium fuerint contracta: contractum fuiſſe matrimonium affirmant multi Ioan. Andr. Cardi. Panor. in d. cap. ex parte. refert ex alijs receptam Dida. d. §. 1. nu. 6. Alciat. in reſpon. 13. nu. 5. Iaſſ. Deci. & Curti. iuni. in l. actione C. de tranſactio. Menoch. qui & communem d. præſump. num. 8. ea ratione mouentur, quod
40 † dictio niſi ſubſequens præcedentem negationẽ, affirmare facit, ea, quę ponit, quemadmodum & ſi ſequatur negatiuam negationem operatur. l. ſi eum §. qui iniuriam ff. ſi quis cautio l. in actione C. de tranſactio. l. feriatis C. de ferijs Barto. in d. l. actione vbi Salicet. num. 3. Alex. & Iaſſ. num. 3. Deci. qui alios num. 5. Padilla. num. 12. Gutier. d. cap. 23. d num. 1. cum ſequen. multis.

Contrariam ſententiam defendũt Calde. Anton. de Butr. & Zoch. in d. cap. ex parte, quos ſequitur Cæpol. conſil. ciuili. 1. Alciat. in d. l. actione quos ſequitur Dida. poſt Paluda. & Theologos quoſdam in d. §. 1. n. 6. 7. exiſtimant illis verbis matrimonium non dici con-

ci contractum licet,ſponſalia ſic , mouentur
41 tex. † ſingulari in l.ſi ſterilis §.penulti.ff. de
actio.& empt.vbi qui rem vendere niſi titio
promiſit,licet alteri vendere non debeat , ſi
tamen vendiderit , venditio valet vnde cum
illic nihil actum priore conuentione fuit,il-
la niſi dictione concepta,ita in hac ſpecie vi-
deatur. Et licet Dida. huic textui reſponde-
ri poſſe exiſtimet , quod in eo,& ſi abſolute
vendens vendere promiſiſſet non ex hoc cō-
tracta venditio foret ; ad ea quæ nos fuſe
comparatione 2. docuimus , in hoc tamen
caſu ſi communem ſequamur traditionem
ex ſola promiſſione matrimonium induci-
tur quemadmodum tertio ſcripſi exemplo;
quoniam huic retractario reſponderi com-
mode poteſt , non perpetuam eſſe traditio-
nem , & caſus diſtinguendos fore , an verba
concepta ſint de præſenti; habeo ſcilicet te
in vxorem, an de futuro,vt in quarto exem-
plo , tunc autem nulla eſt inter vtrumq. ca-
ſum differentia. Ex alio vero mihi non facit,
42 quia † in venditione loquitur , quæ duobus
eiuſdem rei fieri poteſt , & ſi is cui prius tra-
dita ſit præferatur ; licet alter actionem ad
intereſſe aduerſus vēditorem habeat l. quo-
ties cum ibi latiſſime notatis C. de rei vin-
dica.at in matrimonio id fieri nequeat, quia
ſolus conſenſus perficit contractum : quam-
quam recte intuenti nulla inter hos contra-
ctus differentia conſtitui poſſit ; vbi per ver-
ba de futuro concipiuntur, ex his quæ Dida.
ipſe animaduertit & gloſ. ſupra . Opinatur
autem maxime aduerſus communem pug-
43 nare ſententiam Sceuolæ. I. C. reſponſum †
in l. Titia.§.fin.ff.de manu.teſtam.verba hæc
ſunt *Oneſiphore niſi diligenter rationes ex-*
cuſſeris liber ne eſto , quæro an his verbis
Oneſiphorus libertatem ſibi vindicare poſſit:
Reſpondi ijs verbis , quæ proponerentur li-
bertatem potius adimi quam dari : interpræ-
tatur Barto.liberum eſſe Oneſiphorum non
poſſe, non redditis rationibus, nec ab hæ-
rede manumitti ; redditis poſſe, non autem
44 ex teſtamento manumiſſus cenſetur, † quia
niſi dictio ſubſequitur potētiæ negationem,
& ponit rationibus datis manumittendi fa-
cultatem; Ex his argumentatur Dida.aduer-
ſus communem ſimile in hac ſpecie fore , vt
niſi dictio potius adimere facultatem,quam
dare videatur,vnde nec ſponſalia etiam con-
tracta cenſeri , cuius ſententiæ autorem etiā
poſt ſupra relatos aſſerit Adrianum in 4.
quæſt. 12. de matrimo. Adrianum vero no-
uiſsime ſequitur Aepilcue.qui in eodem no-
ſtro loquitur caſu conſ.48. ſub titu.de ſpon-
ſa: dicens eum ſibi videri veriorem , quam-
quam in eo ſuper quo conſulit caſu diuer-
ſum opinetur, propter deceptionem a viro
adhibitam , qua mulier fuit circumuenta , &
Gutier.in d.cap.23.
45 Sed † vt ad inſtitutum reuertar , præter-
miſsis his , quæ ad huius §.fina.declarationē
non iniucunde Alciat.ſcribit lib.Paradox.5.
cap.4. vere id noſtri tradiderunt dictionem
hanc illius eſſe naturæ , quemadmodum à
Barto.tradita fuit ibi,& in d.l.actione C.de
tranſactio.vbi Salicet.num.3.cum alijs quos
ſupra adduxi in quinto exemplo , & præter
eos Bal.conſil.428. num.3.lib.1. vbi de iu-
dice non admittente appellationem , niſi ſi
& quatenus loquitur, Alexan.conſ.83.nu.3.
lib.1. Bero.conſil.84. num.17. lib.2. Ruin.
conſil. 127.num. 13. lib.2. Pariſi.conſil.31.
num.35.lib.2.Rolan.conſil.49.num.12.lib.
3. Menoch.de arbitrar.iudi.quæſt.quæſt.54.
num.20. Oſaſch. deciſ.131. num.1. Et licet
huic etiam contrario reſpōderi poſsit , ideo
in eo §. fina. Oneſiphoro adempta liber-
tas, niſi rationibus diligenter excuſſis cen-
ſeatur ; quia præter teſtatoris voluntatem
factum etiam Oneſiphoro de rationibus
reddendis exquirebatur , in hac ſpecie ſo-
lus ſuficit conſenſus,nec factum tertij poſtu-
latur.
46 Nec † tantopere mihi laborandum vide-
tur circa huius §. intellectum quemadmo-
dum Didac. in d. §. 1. Bellon. lib. ſuppu.2.
cap.17.Alciat.in lib.5.paradox.cap.4. For-
47 catu. in Neoman. iur. dialogo. 52. qui † ad
huius aliquando §. verum ſenſum expeten-
dum,magicis carminibus opus fuiſſe aſſerit.
vt his Sceuolæ (§. illius autoris) anima ab
inferis ſuſcitata verum redderet intelle-
ctum , reddit eundem , quem antea Barto-
lus ſcripſerat, mihi autē poſt alios non obſ-
curum eſſe animaduerto.
48 Nam † niſi dictio vt grāmatici aiunt bo-
norumque litterarum autores , compoſita
eſt à duobus dictionibus , ſi, & non , indica-
tiuum petit in ſententię principio, ſubiun-
ctiuum aliquando Valla aſſertore lib.2.Ele-
gan. vnde & Cicero ſępius ſic accipit. 4. in
Verr. *Niſi (inquit) reſtituiſſent ſtatuas*
vehementer minabatur. Terenti. in Heauto.
nam niſi me animus fallit , hi ſunt germani
duo. Plauti quoque loco altero id ipſum in-
nuitur . *Niſi animus fallit hic profecto eſt*
annulus , quem ego ſuſpicor : Vnde cum di-
ctio hæc quodam modo negatiua , adiecta
fuerit in principio clauſulæ teſtatoris illis
verbis , Oneſiphore niſi rationes, &c. Rur-
ſus ad finem eiuſdem clauſulę , altera dictio
negatiua fuerit interiecta , illis verbis *liber*
ne eſto , & negatiuæ duę affirmationi equi-
polleant l. duobus de verbo. ſignifi. ſequi-
tur Oneſiphorum rationibus redditis libe-
rum eſſe fore.

Sed

49 Sed † & dictio niſi, aliquando conditio-
nem inducit l.1. §. inde ſcribit ff. depoſi. in
verbis nec debere abſolui niſi reſtituat l. in
teſtamento quidam ibi, & niſi fieret hære-
des magna pecunia multarentur ff. de con-
ditio. & demonſtra. docet Bart. in l. fidei-
commiſſa.§.ſic.num.1.deleg.3.ſequitur, ſub
condirione relictam Oneſiphoro liberta-
tem,niſi rationes diligenter reddiderit,ſub
contraria conditione conceſſam, tritiſſimis
iuribus: & expreſsim in reddirione ratio-
num l.qui filium §.fina. illic impletam con-
ditionem videri ff. de manumiſ. teſtam. l.
ſi ita ſcriptum ibi gloſ. vni. eod. titu. Ne-
50 que † Didaci obiectum obeſt, qui dixerit
inibi, & in eo hunc errare ſenſum, quod
ad diminutionem inducta nequeant aug-
mentum operari, vnde cum ad tollendam
libertatem verba fuerint prolata, nequeunt
manumiſsionem operari:quia & ſi ex vi ver-
borum id videatur expreſſum, tacita tamen
in contrarium euentum, id eſt rationibus
diligenter redditis cõditione impleta,aliud
cenſit d.l.ſi ita ſcriprum & d.§.fina.

Attamen mihi ſemper hæc extrema pla-
cuit ſententia non quidem iuribus his,quæ
vitari poſſunt fufulta, ſed vna tantum ratio-
ne quod verſus,& communis loquendi vſus,
51 verba † hic interpræterur: *Non aliam in
vxorem habebo niſi te*, ideſt ſi quando ali-
quam ducturus ſum in vxorem, ducam te,
vnde licet in euentum vir promittens & ma-
trimonium contrahere volens fidem obſer-
uare teneatur, cogi tamen vt eam in vxo-
rem ducat non poteſt: & licebit in cœliba-
tu viuere citra illius iniuriam quemadmo-
dum Adrian. Paluda. & Didac. opinantur
in his enim communis ſenſus, verba & qua-
litas etiam perſonarum animaduertenda
ſunt vt Dida.idem eo §.num.2.docet & ego
ſupra in principio.

52 Sextum † adferunt exemplum in eo qui
ita, *Non ducam aliam in vxorem, & ac-
cepto te pro vxore*, verba enim præcedentia
dubia ſunt, ſequentia aperta in hac ſpecie
reſpondet Ferret.conſil.86. num.1. & 2. &
Menoch. conſil. 366. num. 36. & in d. præ-
ſump. num. 5. contractum his verbis fore
matrimonium, quia verba præcedentia du-
bia à ſequentibus interpratationem reci-
piunt, quemadmodum conuerſo ordine ſe-
quentia dubia à præcedentibus claris d.l.
fin. §. cui dulcia; Clemen. non poteſt de
procurato. cap. ſedes de reſcrip.quam pro-
bo ſententiam, atque altera defendo ratio-
53 ne, Quod † & ſi dubia verba forent,pro ma-
trimonio ſunt iudicanda.cap.iuuenis ex. de
ſponſali.cum ibi latè adnotatis Azpil. conſ.
23.num.1.tit.de ſponſali.

54 Septimum † exemplum eſt in eo qui ita
dicit: *volo te accipere in ſponſam, & vxo-
rem, & in te conſentire per verba de præſenti*,
Reſpondit Corne. conſil.91. num.10.lib.3.
contracta tantum cenſeri ſponſalia,licet po-
ſteriora verba matrimonium indicent. ſe-
quitur Menoch.d.præſumptio.num.6. Diſ-
55 plicet † omnino Menoch. & Cornei opinio
vt magis matrimonium hic quam ſponſalia
contracta opiner:nam ſi vt præcedenti ſcrip-
ſi exemplo cum Menoch.1.verba aperta ſe-
quentia, præcedentia dubia declarent, cur
non,idem in hoc caſu obſeruandum non ſit,
certè non video: ſi enim dixeris verba prio-
ra clara eſſe & ſponſalia ſignificare, id ne-
gauerim nam de præſenti tempore verba
concepta ſunt, & ſponſa. etiam de præſenti
dici poteſt, & ſi impropriè, quemadmo-
dum poſt alios rectè docet Didac. in Epito.
de ſponſa.cap.1.num.3. 4. & 5. Et ſuo loco
dicetur.

56 Octauum † exemplum, quando verba de
præſenti proferuntur,cum vir ait, *volo te in
vxorem*, & è contra mulier viro: nam hoc
in caſu matrimonium contractum cenſetur,
cap.penulti.de ſponſa. Panormita.in d.cap.
ex parte. num. 7. vbi Anton. de Butr. num.
10. & alij quos ſequitur Menoch. d. præ-
ſumpt.num.1.Didac.ſupra. num.4. Gutier.
num.27.

57 Nonum † exemplum, quando dictum,
*promitto contrahere matrimonium & non cum
alia niſi tecum*, contracta ſponſalia creduntur
vt cum dicitur, *Ducam vxorem & non
aliam niſi te*; eſſet autem matrimonium vbi
diceretur, *contraho matrimonium & non cum
alia niſi tecum* Didac.& Adrian. d.§.1. num.
8. verſic. ſubinfertur, Gutier. d.cap.à nu.1.
& 2. Alia vulgo circunferuntur exempla quę
prętereo.

58 Cæterum † quoties dubitaretur an ſpõ-
ſalia ſint an vero matrimonium, in dubio
potius matrimonium quam ſponſalia iudi-
candum, docet Anton.de Butr. in d. cap.ex
parte.num.10. Lap. allega.56. num.14. ſe-
quitur Menoch.d.præſump.num.9.

59 Declaranda † tamen noue traditio hæc,
vt non vindicet de iure nouo S. C. Triden-
tini,quo improbata fuere matrimonia clan-
deſtina, ſecus ſponſalia Gutier. d. cap. 23.
num. 11. vnde ſi dubitaretur an verba ex-
tra parochi,& teſtium pręſentia prolata ma-
trimonium ſint, an ſponſalia potius ſalua
ſemper ſanctæ ſedis Apoſtolicæ authoritatē
ſponſalia quam matrimonium iudicanda,
quin pro validitate contractus in dubio iu-
dicandum, vt potius valeat quam pereat. l.
quoties in actionibus ff. de reb. dub. docui
late hoc libro comparatio. 17. Et ſi inter-
prætatio

Digitized by Google

prętatio pro matrimonio ſumeretur, ea diligenter via per quam actus poſſet infringi: Adde quod ideo olim pro mattimonio fiebat interpratatio in dubio, quia ea fauorabilior erat contrahentibus, quæ ratio hodie ceſſat in dicta ſpecie.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonij cauſa fauorabilis.*
2 *Bonafides in bonæfidei contractibus exhuberat.*
3 *Contractus quidam bonæfides alij ſtricti iuris.*
4 *Contractus bonæfidei cur ita appellentur.*
5 *Contractus ſtricti iuris cur ſic dicantur.*
6 *Contractus nominati per Iuſtinianum in §. actionum de actioni. cur bonæfidei tantum dicantur.*
7 *Accurtij traditio improbatur.*
8 *Contractus bonæfidei cur ſic appellentur ſecundum communem.*
9 *Zaſij opinio circa contractus bonæfidei.*
10 *Zaſij opinio refellitur a Dida.*
11 *Contractus bonæfidei cur ſic ſecundum Curti. Iunio.*
12 *Curtij opinio reprobata.*
13 *Opinio Dida. adducitur.*
14 *Opinio Didaci confirmatur.*
15 *Anton. Mas. opinio circa. Triboniani errores.*
16 *Contractus matrimonij an ſit ſtricti iuris an bonæfidei.*
17 *Dolus dans cauſam contractui bonæfidei annullat contractum.*
18 *Bonafides in matrimonij contractu exhuberat.*
19 *Actio de dote dicitur bonæfidei.*
20 *Actio dotalis à matrimonio oritur.*
21 *Matrimonium ſine dote eſſe poteſt.*
22 *Quod in conſequentiam elicitur dicitur de mẽte diſponentis.*
23 *Mens diſponentis proprietati verborum præfertur.*
24 *Dolus dans cauſam matrimonio non irritat matrimonium & quare.*
25 *Contractus matrimonij prærogatiua ſingularis.*
26 *Matrimonij in contractu fere ſemper dolus & mendacia intercedunt.*
27 *Actio a matrimonio deſcendens illius ſequitur naturam.*
28 *Diuiſio contractuum bonæfidei, & ſtricti iuris, iure canonico confirmatur.*
29 *Diſtractus matrimonij id eſt diuortium, quod ſit legis authoritate bonæfidei etiam dici poteſt.*

COMPARATIO XXI.

MATRIMONII CONTRACTVS an bonæfidei vel ſtricti iuris, ſimiliter ab eo actio deſcendens qualis, noua & ſubtilis diſputatio, & quæ inde vtilitas.

1 CLAMITANT † vbiq. iura in fauorem matrimonij, cuius cauſam adeo fauorabilem eſſe voluerunt, vt in dubio pro eo præſumatur cap. fina. vbi Panor. & alij de ſen. & re. iudica. cap. ex litteris ibi gloſ. de probatio. & in cap. ſi quis acceperit 33. queſt. 1. & multis relatis docet Maſcard. tractat. de probatio. tom. 2. conclu. 1023. & n. 1. dixi comparationibus ſuperius ſcriptis.

2 Sanè † vt in bonæfidei contractibus bonafides propter æquitatem exhuberat, interprętes in §. actionum inſtit. de action. & in rubri. ff. de reb. credi. Didac. Couarru. in cap. poſſeſſor. 2. par. §. 6. num. 2. 3. de reg. iur. & infra dicetur; ſic in matrimonialibus cauſis Triuiſan. deciſio. 6. num. 5. lib. 1. ad hæc pręter alios aliquando adduxi iura duo egregia. l. ſemper in coniunctionibus, & ibi glo. in verbo *boneſtum, ſcilicet (inquit) de æquitate* ff. de ritu. nuptiar. l. nec adoptiuus verſic. *unde nec vulgo*, verbis *quoniam in cõtrahendis matrimonijs naturale ius, & pudor inſpiciendus eſt* eod. tit.

Vt autem nouam hanc matrimonij cõtractus quæſtionem exordiar, paulo altius res
3 repetenda eſt, Sciendum † igitur contractuũ ſummam inter plures alias, diuiſionẽ interprætes docere hanc, ſcilicet, alios bonæfidei, alios ſtricti iuris: quæ expreſſim à Iuſtiniano tradita in §. actionum autem inſtit. de actio. & iure antea veteri præcognita in l. in actionibus vbi glo. & poſteriores ff. de in lit. iuran. ab omnibus inconcuſſe obſeruatur: & ſi poſt Fabr. Iaſ. impugnare tentauerit, quorum obiectis Ludo. noſter Gomeſi. mire doctus & ſubtilis defendit illic. Sed & canonistę eam ipſam obſeruant, Panor. Anto. Cardina. Imo. & poſteriores in cap. cum venerabilis ex. de excepti. Dida. in d. cap. poſſeſſor.
4 §. 6. num. 2. par. 2. Dicuntur † autem bonęfidei contractus, nõ quod in his bonafides tãtũ quæ in cæteris etiã ſtricti iuris debeat obſeruari l. bonamfidem C. de actio. & obliga. l. ſi mãdato §. 2. ff. manda. ſed quia æquitatis magis iuſtitiam (quam ęquum, & bonũ dicimus) iudices animaduertere debeant, non ius ſummum vel illius rigorem l. placuit C. de iudi. & quę his ſimilia coacervat Tiraquel. lib. 1. de retract. §. 3. gloſ. 1. in prin.

5 Stricti † iuris contractus ideo dicuntur, quia
in his ſummum ius nulla æquitatis ratione
habita obſeruatur, & duriſſimum quodam
modo iudicium fit quemadmodum Gorneſi
in d. §. actionum declarat. Æguina. Ferra. Bal
du. & alij Dida. in. d. §. 6. num. 2.

6 Granior † autem controuerſia eſt, cur no-
minati tantum à Iuſtiniano in d. §. actionum,
magis quam reliqui, bonæfidei dicantur. nam
glo. in d. §. actionum exiſtimat ob id fore,
quia in his aliquid ex æquitate venit præter
ipſius actionis naturam, in reliquis minime.
7 Improbant † multi Accur. traditionem, quia
nullam differentiæ reddit rationem, id enim
quæritur, cur in bonęfidei magis quam in cæ-
teris ſępius aliquid præter actionis naturam
accidit.

8 Alij † quorum receptior opinio eſt, ideo
bonæfidei appellari exiſtimant quia in his
plenior & cumulatior bonafides quam in cę-
teris exquiratur vt Fab. Plat. Ange. Iaſſ. Go-
me. & alij adhuc autem diuerſitatis ratio nō
redditur, nam & in eo hæc vt ſuperior defi-
cit traditio, quod primam repetat, & non
decidat quæſtionem; cur enim in his quam
in alijs magis exhuberantior fides bona po-
9 ſtuletur non illi decidunt. † Zaſi. autem in l.
qui autem ff. quæ in frau. credito. ſcribit, con-
tractus bonęfidei dici, quia apud Romanos
olim iurisgentium contractus quales ij qui à
Iuſtiniano in d. §. actionum numerantur, in
10 templo fidei celebrarentur: refellit † Didac.
Zaſium quod nuſquā apud probatos autho-
res appareat iurisgentium contractus in hoc
11 ſolitos tēplo celebrari; Aliter † igitur Curt.
iuni. terminat in l. in bonęfidei C. de pact. &
in l. in actionibus ff. de in litt. iuran. in his de
ſubſtantia bonam fidem exigi, in ſtricti iuris
12 effectu tantum: ſubtilis † ſanè conſideratio
vt ille ſubtilis erat, ſed eodem argumento
conuincitur quod nullam in his differētię ad-
ferat rationem.

13 Extremo † Didac. non abſurde opinatur
ſic dici bonęfidei quod prætores antiquitus
qui actionum formulas concederent, in his
contractibus, clauſulam & bonafide adijcere
ſoliti erant, in alijs non ſic: id ipſe latius
ſcribit illic, ſed mutuaſſe omnia à Duareno
in d. l. in actionibus, ab Æguina. in d. §. ac-
tionum & Caron. lib. veriſi. cap. 3. author eſt
Alua. Valaſ. tractat. de iur. emphiteo. part. 1.
14 quæſtio. 5. num. 5. ad fin. qui † inibi addit
cuius ipſe ſententiam libenter probo, &
ideo etiam bonæfidei dictos illos contra-
ctus tantum, quia in his magis quam cæte-
ris propter ipſorum frequentiam bonafides
exigitur: cum expediat eos qui quotidie
apud omnium manus circunferuntur, magis
ex æquo, & bono iudicari. argu. l. iuſto ff. de
vſucap. & gloſ. in l. 2. in principio ff. de vſu-
cap. Faber. & Bellaper. in d. §. actio. conci-
nit huic rationi. l. quod ſi nolit §. quia aſſi-
dua ff. de ædili. edic. l. certe in fine ff. de preς-
ca. l. vt liberis ad finem C. de collatio. §. fin.
inſtit. de ſatis. l. certi condictio §. ſi nummos
vbi Bart. Pau. Alexan. Iaſſ. & cæteri ff. de re.
credi.

15 Nec † reticendū eſt, Anton. Mas. Virum
eruditiſſimum libro de Iudi. bonæfidei. ali-
ter atque aliter aduerſus omnium ſentire
traditionem; qui demum in Tribonianum
exurgens acerrime eum reprehendit, quod
abſoletam, & antiquatam actionum diuiſio-
nem bonæfidei & ſtricti iuris, ex ignoratio-
ne proprietatis verborum linguæ latinę Ro-
manorumque rituum quia græcus erat, tra-
diderit & in multis errauerit; is legendus.
16 Sed † an matrimonij contractus iuris ſit ſtri-
cti an bonæfidei videamus; Quem articu-
lum nullus hucvſque, quē ipſe viderim vel
audierim attingit; & iuris ſtricti fore vide-
tur, conſentiunt enim omnes, nullos alios
præter numeratos in d. §. actionum aut alio
iure expreſſim, bonęfidei eſſe; vnde cum
matrimonij contractus numeratus non fue-
rit inter ſtrictos computandus eſt.

17 Secundo † conſtat dolum dantem cauſam
contractui, bonæfidei annullare ipſo iure
contractum l. & eleganter vbi glo. & Bart.
ff. de dolo. l. 3. §. fin. ff. pro ſoci. l. in cauſę
ff. de minori. glo. & omnes in l. 2. C. de reſ-
cinden. vendi. tamen dolus dans cauſam ma-
trimonio non infringit matrimonium gloſ.
in cap. veniens vbi cęteri de tranſactio. & di-
cemus lib. 2. differen.

18 Contrarium † autem exiſtimauerim ex
ſequentibus. Primo quia quemadmodum
in cæteris bonæfidei contractibus iuris ęqui-
tas conſideratur rigore prætermiſſo vt ſu-
pra, ſic & in matrimonij contractu. l. ſem-
per in coniunctionibus ibidem gloſ. in ver-
bo honeſtum l. nec adoptiuus verſic. vn-
de nec vulgo. ff. de rit. nupt. quæ iura ſu-
perius ad id expendi; vbi & ex alijs do-
cui in hoc contractu bonam fidem exhube-
rare.

19 Secundo † accedit, quod actio de dote di-
citur actio bonæfidei §. fuerat inſtit. de actio.
ibidem poſt gloſ. Ange. Fab. Plat. Iaſſ. & re-
liqui, nouiſſime Surd. deciſ. 211. nu. 17. Gail.
lib. obſerua. 2. obſerua. 79. num. 8. qui alios:
20 vnde † cum dotis actio ex ſtipulatu huiuſ-
modi ſit, & matrimonij dubitari nequit,
quoniā à matrimonij contractu dotalis ori-
21 tur, nequit enim dos ſine matrimonio eſſe, †
& ſi poſſit ſine dote matrimonium, quem-
admodum ſcripſerunt omnes in rubr. & in
l. 1. ff. ſoluto. matrimo. ex l. 3. ff. de iur. doti.

& dos

Digitized by Google

& dos ante matrimonium non dicitur l. fin. C. de dona. ante nup. §. penult. inſtit. de nup. Tertio ſi vera ratio ſuperior eſt quam veram eſſe credo, propterea Iuſtinianum eos tantum voluiſſe bonæfidei, quos in d. §. actionum numerauit, quod ſcilicet frequentiores ſint, nullus certè in orbe toto apud omnes vbique gentes frequentior matrimonio, vt hac attenta ratione & bonæfidei eſſe credatur. Neque ea ratio quam adduxi officit, nam non negauerim veram eſſe argumentationem ſcriptorum (quanquam & ipſa ab aliquibus improbetur) cæterû numeratum fuiſſe à Iuſtiniano contractum matrimonij inter cæteros bonæfidei ex d. §. fuerat conijcitur in quo dotis, alijs adſcribitur. & vt modo,
22 dos abſque matrimonio non detur; Et † ſufficit ſi id ex mente legiſlatoris, & ex conſequenti neceſſario eliciatur. l. ad rem mobilem l. ad legatum ff. de procura. §. idem iuris vbi gloſ. inſtit. qui. ex. cau. manu. non lib. cap. quoniam de ſenten. excomu. lib. 6. etſi
23 verbis expreſſis non dicatur; mens † enim legiſlatoris proprietati etiam verborû præfertur l. non aliter de leg. 3. l. ſi ſeruus plurium ff. fina. & l. licet imperator de leg. 1. l. cum de lanionis §. Poedius ait de fren. inſtruc. l. inconuentionibus de verbo. ſignifi. l. in conuentionalibus vbi diffuſe Iaſſon. de verbo. oblig.
24 Neque † altera officit ratio, quoniam ob id in contractu matrimonij dolus qui dedit cauſam contractui non irritat illum, quia ſubſtantiali conſenſu non caret, qui in matrimonijs vt millies dixi neceſſarius eſt, primumque tenet locum l. nuptias cum ſimilibus de reg. iur. cap. cum locum de ſponſa. vnde licet error vel deceptio interuenerit, vt certam quis mulierem vxorem ducat, quam vel diuitem, aut formoſam eſſe perſuaſerint cum non eſſet, matrimonium in-
25 fringi nequit: potuit † autem lex quemadmodum & id fecit, matrimonij contractum hoc ſingulari illuſtrare priuilegio quo non alios voluit gaudere contractus, vt rectè explicat Didac. in cap. poſſeſſor. 2. part. §. 6. num. 6. verſic. ſeptimo hinc, ad finem de tegu. iur. & licet is nullam reddat rationem nec alius quidam, ea tamen videtur, quod
26 irrita eſſent † fere omnium olim & hodie matrimonuia contrahentium, in quibus vix eſt quin ab vna partium dolus non intercedat, mendatia deceptiones, & qui vt boni & prudentes comêdantur ij ebrij, prodigi ſunt & luſores vt modo mulieres reticeam, quæ innumeris infectæ vicijs occultiſſimis vti caſtæ, & prudentes venundentur, cum ſint ex quinque fatuis, quæ oleum ſecum non ſumpſerunt. Sed ſi quispiam in hac noua quæſtione meliorem adferat ſententiam, inuentionem ſaltem nullus aſpernabitur.

27 Hinc ſequitur † actionem ex hoc contractu decendentem bonęfidei fore quæ naturam contractus à quo oritur ſuſcipit. Opi-
28 nantur † autê multi de iure canonico ſublatam eſſe differentiam ſupra-ſcriptam: quod eo iure omnes contractus bonęfidei: dicantur, iuxta celebrem Bal. traditionem in cap. 1. ex. de plus petitio. quem refert & ſequitur Iaſſo. in d. §. actionum num. 4. & in §. quadrupli. eod. titu. Galiau. in l. 4. num. 61. de verbo. obliga. quos refert Didac. in d. §. 6. num. 5. in d. cap. poſſeſſor. Alua. Valaſ. tractat. de iure emphiteo. 1. part. quæſtio. 5. num. 12. & prçter eos latè Plor. tracta. de in litem iuran. §. 22. num. 4. qui alios in eandem adducit ſententiam quam tamen Didac. ſupra improbat poſt Iaſſo. Anton. de Butr. & Gome. ab eodem relatos, quos ſequitur idem Aluar. Valaſ. ſupra num. 11. Alciat. in d. §. cato num. 85. Burg. in cap. cum dilecti num. 54. de emptio. & venditio. in quam ſententiâ côſcendo, quod altera nullo iure probetur, quinimo diuiſio hæc contractuum canonico tex. probatur, in cap. cum venerabilis ex. de exceptio.
29 Sanè † ſi contractus matrimonij bonæfidei eſt, & diſtractus idest diuortium vbi Eccleſiæ authoritate fieret: generale enim eſt diſtractum contractus naturam aſſumere fuſe Tiraq. qui multis comprobat in leges côpubia. glo. 5. num. 9.

SVMMARIVM.

1 Contractuum quidam nominati, alij innominati.
2 Homo innominatus eſſet, niſi nomen haberet.
3 Diſtractus nominatus, & innominatus reperitur.
4 Delicta nominata, & innominata dicuntur.
5 Matrimonium contractus nominatus.
6 Matrimonij nomen elegans.
7 Pœnitentia innominatis côtractibus nô datur.
8 Contractus innominati ante implementum, nullam producunt obligationem.
9 Contractus nominati etiam non dato implemento obligationem & actionem producit.
10 Nominati contractus eo ipſo poſt conſenſum, actionem pariunt.
11 Diſtractus matrimonij, ideſt diuortium, nominatum eſt.
12 Contractus in dubio innominatus iudicandus.
13 Contractus nominatus innominato fauorabilior eſt.
14 Contractus nominati propter eorum frequentiam, pluris habiti fuere à lege ciuili quam innominati.

H 2 Contra-

15 *Contractus innominatos ius naturale ſpreuiſſe videtur.*
16 *Obligationis vis, attēta naturali æquitate, vna & eadem eſt in contractibus nominatis ſicut in innominatis.*
17 *Actio ex matrimonio qualis oriatur.*
18 *Maritus vxorem, & vxor virum repetit, adiecta cauſa iuris canonici.*
19 *Monaſterium, monachum repetit rei vendicatione, adiecta cauſa iuris canonici.*
20 *Opinio communis improbatur.*
21 *Actionis nomen de iure canonico non eſt neceſſario exprimendum.*
22 *Cap. non eſt, de ſponſa. declaratur.*
23 *Opinio communis reiecta.*
24 *Petitio concludens & legittima ſufficit de iure canonico.*
25 *Rei vendicatio non dicitur actio.*
26 *Rei vendicatio ſtricti iuris, & arbitraria.*
27 *Opinio authoris, in actione ex matrimonio deſcendente.*
28 *Actionum formula de iure canonico ſublatæ.*
29 *Anto. de Butr. & Barba. opinio reprobata.*
30 *Remedia poſſeſſoria quæ: vbi vir à muliere diuertit, aut mulier a viro.*
31 *Remedium poſſeſſorium non datur, cum vnus ex coniugibus notorium adulteriū comiſit.*
32 *Coniugi alterum repetenti, obſtat exceptio nō iuris agendi.*
33 *Coniux ſciens matrimonium non valere, debitum reddens peccat mortaliter.*
34 *Cap. porro. de diuorti. declaratur.*
35 *Cap. porro de diuorti. intellectus iuxta Panor. & alios.*
36 *Panor. & Dida. opinio improbatur.*
37 *Maritus expellere poteſt vxorem propria authoritate, propter notorium adulterium.*
38 *Capitis porro de diuorti. intellectus ſecundum Iaſſo.*
39 *Iaſſo. traditio à Dida. improbatur.*
40 *Iaſſ. opinio ab authore improbatur.*
41 *Panormit. & Imol. opinio a Didac. amplexatur.*
42 *Didaci opinio reprobatur.*
43 *Cap. porro de diuor. & cap. ſignificati. verus & nouus intellectus.*
44 *Spoliatus nunquam reſtituitur, vbi poſſeſſionē voluntarie in alium tranſtulit.*
45 *Remedium canonis reintegranda, non datur ei qui ſua culpa poſſeſſionem amiſit.*
46 *Panor. opinio, exiſtimantis poſſe maritum ob notoriā fornicationem vxorem ſuam expellere propria authoritate, expenditur.*
47 *Maritus poteſt propria authoritate vxorē dimittere, quādo adulteriū cōfeſſa fuit in iudicio, vel publice cū adultero cohabitaret.*
48 *Cap. ſignificaſti de diuor. intellectus.*
49 *Peccata grauiora ſunt, quando diutius durant.*
50 *Pœna augetur, ob conſuetudinem delinquendi.*
51 *Reſtitutio ob ſcandalum denegatur.*
52 *Reſtitutio denegatur, propter exceptionē clādeſtinatis matrimonij.*
53 *Matrimonium contrahentes clandeſtine, inhabiles redduntur ad ſic contrahendum.*
54 *Opinio communis reprobata.*
55 *Diſtinctio authoris noua.*
56 *Reſtitutio non conceditur, vbi timor probabilis peccandi eſt.*
57 *Maritus vxori adulteræ, debitum coniugale denegare poteſt.*
58 *Actio ex ſponſu, antiquitus ex ſponſalibus dabatur.*
59 *Iudices ſeculares, an cognoſcant in iudicio poſſeſſorio inter virum & vxorem.*
60 *Theſau. deciſio Pedemontana reprobata.*
61 *Cauſa matrimonialis poſſeſſoria, mixtā habet cauſam ſpiritualitatis.*
62 *Iudices ſeculares iuſte inhibentur a Iudicibus Eccleſiaſticis, in materia poſſeſſoria inter virum & vxorem.*
63 *Matrimonium vnum ex ſeptem Sacramentis Eccleſiæ & quæ ratio diuerſitatis cur in poſſeſſorio matrimonij nequeāt Iudices ſeculares cognoſcere, cū poſſint in beneficialibus.*

COMPARATIO. XXII.

CONTRACTVS MATRIMONII an nominatus vel innominatus; actionis nomen quale, iucunda, & noua tractatione explicatum.

1 CONTRACTVVM † ſummā & præcipuam diuiſionem hāc eſſe omnes tradiderunt, quod quidam nominati ſunt, innominati alij. Nominati dicuntur, quibus vel à iuregentium aut ciuili, nomen proprium & elegans inditum fuit. Innominati qui proprio & ſpirituali nomine carentes, ſubgenerali conuentionis vocabulo appellantur l. iuriſgentium in princi. & §. §. ſequen. vbi Bart. & poſteriores ff. de pact. Fortun. inibi nu. 38. & 71. le. 1. §. fin. illo eod. tit. Curt. Menes. & alij in l. naturalis ff. præſ. ver. Andr. ab Exe. tracta. de pact. n. 478. Galiau. Butig. Alcia. & Crot. in rub. ff. de verb. obliga. Aluar. Valaſ. tract. de iure emphiteo. 1. part. quæſt. 6. à num. 1. Menoch. tracta. de præſump. lib. 3. præſump. 34. num. 7. & 8. & eod. lib. 3. præſump. 35. num. 4. ſequitur nouiſſime Surd. deciſ. 220. num. 16. 17. deciſ. 120. num. 4. Coraſi. & Berenga. Fernan. in l. pacta conuenta ff. de con. emptio.

2 Exemplum † perhibuit glo. in d. l. iuriſgētium & in rub. C. de rer. permutatio. in homine,

rtiine, qui niſi nomen haberet, innominatus
diceretur. Quidquod & diſtractus, eorũ con-
tractuum, quibus nomen proprium datur, no
minati etiã dicuntur: ſi igitur emptionis aut
alterius contractus reſolutio fiat acceptila-
tione, vel alio modo, vt in terminis tex. in l.
age l. actione l. & fide apud ãcta l. vbi pactũ
3 C. de trãſac. dicitur diſtractus † nominatus,
quemadmodum egregie docet Bal. in rubr.
ex. de tranſactio. Iaſ. in l. cum mota C. de
tranſacti. eſt enim pro regula traditum eiuſ-
dem naturæ diſtractum, cuius contractus,
eandemq. ſolemnitatem exigere qualem il-
le idem, vt multis oſtendit Tiraquel. in ll.
connubia. glo. 5. nu. 8. cum ante & poſt ſeq.
dixi ſuperiori comparatio. num. 29.
4 Quinimo † & delicta nominata & innomi
nata, eadem ipſa ratione, qua contractus di-
cuntur, vbi enim delictum proprium & par-
ticulare nomen habet, nominatum dicitur:
vt ex rei alienæ contractatione animo lu-
crandi oritur furtum; ex percuſſione gladij,
vel alterius inſtrumenti cum hominis occi-
ſione, reſultat homicidium, & ſic de alijs: in-
nominata ſunt verberare, alterius ingredi do
mum, vel fundum vicino inuito, cum his ſi-
milibus, in quibus magis facti nomen, quam
delicti attenditur. Declarat Barto. in l. nun-
quam plura nu. 4. ff. de priua. delict. Forle. in
practi. crimi. verbo capiat informationem
num. 8. cuius inueſtigationis vtilitatem ibi
ſcribit Bart. traditionem receptam teſtatur
Blan. in prac. crimi. §. viſis indicijs per reum
num. 111. Iuli. Clarus in practi. crimi. §. fi.
verſi. habes etiam, eandem ſequitur & dicit
communem Farina. tom. 1. qq. crimi. tit. de
delic. & pœn. quæſt. 18. nu. 19. & 20. cui adde
Iaſ. magiſtraliter declarantem in l. ſi fami-
lia poſt princi. ff. de iuris. om. iudi. Tiberi.
Decia. lib. 5. tract. crimina. cap. 1. num. 4. Ab
his ſequitur, quod cum matrimonium ſit cõ-
tractus, isq. iurisgentium vt comparatio. 1.
ſcripſi, neceſſe eſt, vt is nominatus ſit, vel in-
nominatus. Quem hucvſq. articulum pertin-
git nullus.
5 Vnde † hunc contractum nominatis ad-
6 ſcribendum putarim, primo, quia † huic cõ-
tractui nomen elegans, & proprium inditũ
fuit per leges ciuiles, & canonicas, matrimo
nium ſcilicet §. nuptiæ inſtit. de patr. poteſt.
c. 1. 27. quæſt. 1. toto. tit. ex. de ſponſa. & ma-
trim. l. 3. in fin. ibi, vbi igitur matrimonij no
men non eſt, nec dos eſt ff. de iur. dot. conſe-
quenter nominatus d. l. iurisgentium ff. de
7 pact. Secundo † contractus nominatus ab
innominato diſtinguitur, quod re etiam in-
tegra non habet locum pœnitentia, conſe-
quenter repetitio ceſſat, l. non idcirco C. de
contrahen. emptio. l. de contractu C. de reſ-
cin. vendi. l. ſicut C. de actio. & obliga. l. in
ciuile C. de rei vendi. in innominato ſecus l.
ſi pecuniam & toto tit. ff. de condi. ob cau. &
C. eod. glo. in d. l. ſi pecuniam vbi Bart. qui
8 ſic declarat, † vt innominati cõtractus ante-
quã impleantur nullã producant obligatio-
nẽ ciuilem l. ex placito C. de rerum permu-
ta. merito pœnitẽtia locũ habet; & licet quis
impleuerit adhuc pœnitere poteſt, dũ alter
ceſſat, nam implendo aliũ ſibi, non ſe alteri
obligauit, declarant poſt Bart. omnes in d. l.
9 iurisgentium. Vbi † vero de contractu agi-
tur nominato, implemento à nulla parte vel
vna tantum ſequuto, etſi altera minime im-
pleuerit, non reſoluitur contractus d. l. inci-
uile C. de rei. vendi. vbi Bal. Salice. Caſtren.
idem Paul. de Caſtr. in l. 1. C. de actio. emp.
Alex. conſ. 212. nu. 2. lib. 2. Natta. conſ. 219.
n. 5. lib. 1. Ruin. conſ. 118. n. fin. lib. 5. Alciat.
reſpon. 108. n. 5. cum igitur idem ſit in ma-
trimonio, quod vbi perfectum eſt ſemel, etſi
altera partium nolit adimplere minime re-
ſoluitur, quia quos Deus coniunxit homo nõ
ſeparat, neceſſario nominatus dicetur.
10 Tertio, † nominati cõtractus eo ipſo quod
in eſſe producti fuerunt actionẽ pariũt, id eſt
vbi contractus conſenſu perfectus eſt. d. l. iu-
risgentium, innominati quia imbecilles, &
infirmi nullam producunt actionem niſi im-
plemento ſequuto, vbi is, qui impleuit agere
vult. d. l. iurisgentium d. l. ex placito, vnde cũ
idem ſit in matrimonio, cuius perfectio à
ſolo pendet conſenſu, adhibito ipſo, actio in
continenti oritur efficax ad alterius coniugis
cohabitationem petendam, atq. his rationi-
bus mihi contractus nominatus videtur. Sic
11 † & diſtractus matrimonij nominatus dice-
tur, diuortium ſcilicet, quia eiuſdem naturæ
& qualitatis diſtractus cuius contractus vt
ſupra num. 4.
12 In dubio vero † innominatus potius con-
tractus iudicandus, quam nominatus, l. 1. &
2. ff. præſcrip. ver. l. 1. ff. de æſtima. actio. l. ſi
pecuniam in princi. ff. de condi. ob cau. l. na-
turalis §. at cum do. ff. preſ. ver. §. 1. inſtit. de
loca. Barto. in l. 1. nu. 7. ff. de rei permutatio.
poſt glo. in l. eleganter §. 1. in ver. ex ſtipula-
tu ff. de dol. vbi Bart. idẽ & Bal. Fulgo. Iaſ.
Curti. & pleriq. alij quos adducit Tiraquel.
tract. de retract. conſan. §. 30. glo. 1. num. 36.
Bal. ipſe in l. liberti nu. 36. C. de ope. liber.
Roma. Alciat. Zaſi. in l. cum quid ff. de reb.
cred. Menoch. lib. præſump. 3. præſump. 39.
num. 1. cum ſeq. cui addendi Andr. ab Exe.
tract. de pact. nu. 488. Iaſ. in l. cum quid n. 6.
de reb. credi. illic purpura. n. 62. qui commu-
nem Boer. deciſio. 144. Pinel. in l. 2. C. de
reſcin. vendi. qui fuſe; & dixit etiam commu-
nem Meno. ſupra qui aduerſantes refert, &

15 *Contractus innominatos ius naturale ſpreuiſſe videtur.*
16 *Obligationis vis, attēta naturali æquitate, vnà & eadem eſt in contractibus nominatis ſicut in innominatis.*
17 *Actio ex matrimonio qualis oriatur.*
18 *Maritus vxorem, & vxor virum repetit, adiecta cauſa iuris canonici.*
19 *Monaſterium, monachum repetit rei vendicatione, adiecta cauſa iuris canonici.*
20 *Opinio communis improbatur.*
21 *Actionis nomen de iure canonico non eſt neceſſario exprimendum.*
22 *Cap. non eſt, de ſponſa. declaratur.*
23 *Opinio communis reiecta.*
24 *Petitio concludens & legittima ſuffieit de iure canonico.*
25 *Rei vendicatio non dicitur actio.*
26 *Res vendicatio ſtricti iuris, & arbitraria.*
27 *Opinio authoris, in actione ex matrimonio deſcendente.*
28 *Actionum formula de iure canonico ſublatæ.*
29 *Anto. de Butr. & Barba. opinio reprobata.*
30 *Remedia poſſeſſoria quæ: vbi vir à muliere diuertit, aut mulier a viro.*
31 *Remedium poſſeſſorium non datur, cum vnus ex coniugibus notorium adulteriū comiſit.*
32 *Coniugi alterum repetenti, obſtat exceptio nō iuris agendi.*
33 *Coniux ſciens matrimonium non valere, debitum reddens peccat mortaliter.*
34 *Cap. porro. de diuorti. declaratur.*
35 *Cap. porro de diuorti. intellectus iuxta Panor. & alios.*
36 *Panor. & Dida. opinio improbatur.*
37 *Maritus expellere poteſt vxorem propria authoritate, propter notorium adulterium.*
38 *Capitis porro de diuorti. intellectus ſecundum Iaſſo.*
39 *Iaſſo. traditio à Dida. improbatur.*
40 *Iaſſ. opinio ab authore improbatur.*
41 *Panormit. & Imol. opinio a Didac. amplexatur.*
42 *Didaci opinio reprobatur.*
43 *Cap. porro de diuor. & cap. ſignificati. verus & nouus intellectus.*
44 *Spoliatus nunquam reſtituitur, vbi poſſeſſionē voluntarie in alium tranſtulit.*
45 *Remedium canonis reintegranda, non datur ei qui ſua culpa poſſeſſionem amiſit.*
46 *Panor. opinio, exiſtimantis poſſe maritum ob notoriā fornicationem vxorem ſuam expellere propria authoritate, expenditur.*
47 *Maritus poteſt propria authoritate vxorē dimittere, quādo adulteriū cōfeſſa fuit in iudicio, vel publice cū adultero cohabitaret.*
48 *Cap. ſignificaſti de diuor. intellectus.*
49 *Peccata grauiora ſunt, quando diutius durant.*
50 *Pœna augetur, ob conſuetudinem delinquendi.*
51 *Reſtitutio ob ſcandalum denegatur.*
52 *Reſtitutio denegatur, propter exceptionē clādeſtinatis matrimonij.*
53 *Matrimonium contrahentes clandeſtine, inhabiles redduntur ad ſic contrahendum.*
54 *Opinio communis reprobata.*
55 *Diſtinctio authoris noua.*
56 *Reſtitutio non conceditur, vbi timor probabilis peccandi eſt.*
57 *Maritus vxori adulteræ, debitum coniugale denegare poteſt.*
58 *Actio ex ſponſu, antiquitus ex ſponſalibus dabatur.*
59 *Iudices ſeculares, an cognoſcant in iudicio poſſeſſorio inter virum & vxorem.*
60 *Theſau. deciſio Pedemontana reprobata.*
61 *Cauſa matrimonialis poſſeſſoria, mixtā habet cauſam ſpiritualitatis.*
62 *Iudices ſeculares iuſte inhibentur a Iudicibus Eccleſiaſticis, in materia poſſeſſoria inter virum & vxorem.*
63 *Matrimonium vnum ex ſeptem Sacramentis Eccleſiæ & quæ ratio diuerſitatis cur in poſſeſſorio matrimonij nequeāt Iudices ſeculares cognoſcere, cū poſſint in beneficialibus.*

COMPARATIO. XXII.

CONTRACTVS MATRIMONII an nominatus vel innominatus; actionis nomen quale, iucunda, & noua tractatione explicatum.

1 CONTRACTVVM † ſummā & præcipuam diuiſionem hāc eſſe omnes tradiderunt, quod quidam nominati ſunt, innominati alij. Nominati dicuntur, quibus vel à iure gentium aut ciuili, nomen proprium & elegans inditum fuit. Innominati qui proprio & ſpirituali nomine carentes, ſub generali conuentionis vocabulo appellantur l. iuris gentium in princi. & §. §. ſequen. vbi Bart. & poſteriores ff. de pact. Fortun. inibi nu. 38. & 72. le. 1. §. fin. illo eod. tit. Curt. Menes. & alij in l. naturalis ff. præſ. ver. Andr. ab Exe. tracta. de pact. n. 478. Galiau. Butig. Alcia. & Cror. in rub. ff. de verb. obliga. Aluar. Valaſ. tract. de iure emphiteo. 1. part. quæſt. 6. à num. 1. Menoch. tracta. de pręſump. lib. 3. pręſump. 34. num. 7. & 8. & eod. lib. 3. præſump. 35. num. 4. ſequitur nouiſſime Surd. deciſ. 220. num. 16. 17. deciſ. 120. num. 4. Coraſi. & Berenga. Fernan. in l. pacta conuenta ff. de con. emptio.

2 Exemplum † perhibuit glo. in d. l. iuris gētium & in rub. C. de rer. permutatio. in homine,

rimine, qui niſi nomen haberet, innominatus
diceretur. Quidquod & diſtractus, eorũ con-
tractuum, quibus nomen proprium datur, no
minati etiã dicuntur: ſi igitur emptionis aut
alterius contractus reſolutio fiat acceptila-
tione, vel alio modo, vt in terminis tex. in l.
age l. actione l. & fuit apud acta l. vbi pactũ
3 C. de tráſac. dicitur diſtractus † nominatus,
quemadmodum egregie docet Bal. in rubr.
ex. de tranſactio. Iaſ. in l. cum mota C. de
tranſacti. eſt enim pro regula traditum eiuſ-
dem naturæ diſtractum, cuius contractus,
eandemq. ſolemnitatem exigere qualem il-
le idem, vt multis oſtendit Tiraquel. in ll.
connubia. glo. 5. nu. 8. cum ante & poſt ſeq.
dixi ſuperiori comparatio. num. 29.
4 Quinimo † & delicta nominata & innomi
nata, eadem ipſa ratione, qua contractus di-
cuntur, vbi enim delictum proprium & par-
ticulare nomen habet, nominatum dicitur:
vt ex rei alienæ contractatione animo lu-
crandi oritur furtum; ex percuſſione gladij,
vel alterius inſtrumenti cum hominis occi-
ſione, reſultat homicidium; & ſic de alijs: in-
nominata ſunt verberare, alterius ingredi do
mum, vel fundum vicino inuito, cum his ſi-
milibus, in quibus magis facti nomen, quam
delicti attenditur. Declarat Barto. in l. nun-
quam plura nu. 4. ff. de priua. delict. Forle. in
practi. crimi. verbo capiat informationem
num. 8. cuius inueſtigationis vtilitatem ibi
ſcribit Bart. traditionem receptam teſtatur
Blan. in prac. crimi. §. viſis indicijs per reum
num. 111. Iuli. Clarus in practi. crimi. §. 1.
verſi. habes etiam, eandem ſequitur & dicit
communem Farina. tom. 1. qq. crimi. tit. de
delic. & pen. queſt. 18. nu. 19. & 20. cui adde
Iaſ. magiſtraliter declarantem in l. ſi fami-
lia poſt princi. ff. de iuris. om. iudi. Tiberi.
Decia. lib. 5. tract. crimina. cap. 1. num. 4. Ab
his ſequitur, quod cum matrimonium ſit cõ-
tractus, isq. iurisgentium vt comparatio. 1.
ſcripſi, neceſſe eſt, vt is nominatus ſit, vel in-
nominatus. Quem hucvſq. articulum pertin-
git nullus.
5 Vnde † hunc contractum nominatis ad-
6 ſcribendum putarim, primo, quia † huic cõ-
tractui nomen elegans, & proprium inditũ
fuit per leges ciuiles, & canonicas, matrimo
nium ſcilicet §. nuptiæ inſtit. de patr. poteſt.
c. 1. 27. quæſt. 1. toto. tit. ex de ſponſa. & ma-
trim. l. 3. in fin. ibi: vbi igitur matrimonij no
men non eſt, nec dos eſt ff. de iur. dot. conſe-
quenter nominatus d. l. iurisgentium ff. de
7 pact. Secundo † contractus nominatus ab
innominato diſtinguitur, quod re etiam in-
tegra non habet locum pœnitentia, conſe-
quenter repetitio ceſſat, l. non idcirco C. de
contrahen. emptio. l. de contractu. C. de reſ-
cin. vendi. l. ſicut C. de actio. & obliga. l. in
ciuile C. de rei vendi. in innominato ſecus l.
ſi pecuniam & toto tit. ff. de condi. ob cau. &
C. eod. glo. in d. l. ſi pecuniam vbi Bart. qui
8 ſic declarat, † vt innominati cõtractus ante-
quã impleantur nullã producant obligatio-
nẽ ciuilem l. ex placito C. de rerum permu-
ta. merito pœnitẽtia locũ habet; & licet quis
impleuerit adhuc pœnitere poteſt, dũ alter
ceſſat, nam implendo aliũ ſibi, non ſe alteri
obligauit, declarant poſt Bart. omnes in d. l.
9 iurisgentium. Vbi † vero de contractu agi-
tur nominato, implemento à nulla parte vel
vna tantum ſequuto, etſi altera minime im-
pleuerit, non reſoluitur contractus d. l. inci-
uile C. de rei. vendi. vbi Bal. Salice. Caſtren.
idem Paul. de Caſtr. in l. 1. C. de actio. emp.
Alex. conſ. 212. nu. 2. lib. 2. Natta. conſ. 219.
n. 5. lib. 1. Ruin. conſ. 128. n. fin. lib. 5. Alciat.
reſpon. 108. n. 5. cum igitur idem ſit in ma-
trimonio, quod vbi perfectum eſt ſemel, etſi
altera partium nolit adimplere minime re-
ſoluitur, quia quos Deus coniunxit homo nõ
ſeparat, neceſſario nominatus dicetur.
10 Tertio, † nominati cõtractus eo ipſo quod
in eſſe producti fuerunt actionẽ pariũt, ideſt
vbi contractus conſenſu perfectus eſt. d. l. iu-
risgentium, innominati quia imbecilles, &
infirmi nullam producunt actionem niſi im-
plemento ſequuto, vbi is, qui impleuit agere
vult. d. l. iurisgentium d. l. ex placito, vnde cũ
idem ſit in matrimonio, cuius perfectio à
ſolo pendet conſenſu, adhibito ipſo, actio in
continenti oritur efficax ad alterius coniugis
cohabitationem petendam, atq. his rationi-
bus mihi contractus nominatus videtur. Sic
11 † & diſtractus matrimonij nominatus dice-
tur, diuortium ſcilicet, quia eiuſdem naturæ
& qualitatis diſtractus cuius contractus vt
ſupra num. 4.
12 In dubio vero † innominatus potius con-
tractus iudicandus, quam nominatus, l. 1. &
2. ff. præſcrip. ver. l. 1. ff. de æſtima. actio. l. ſi
pecuniam in princi. ff. de condi. ob cau. l. na-
turalis §. at cum do. ff. preſ. ver. §. 1. inſtit. de
loca. Barto. in l. 1. nu. 7. ff. de rei permutatio.
poſt glo. in l. eleganter §. 1. in ver. ex ſtipula-
tu ff. de dol. vbi Bart. idẽ & Bal. Fulgo. Iaſ.
Curti. & pleriq. alij quos adducit Tiraquel.
tract. de retract. conſan. §. 30. glo. 1. num. 36.
Bal. ipſe in l. liberti nu. 36. C. de ope. liber.
Roma. Alciat. Zaſi. in l. cum quid ff. de reb.
cred. Menoch. lib. præſump. 3. præſump. 39.
num. 1. cum ſeq. cui addendi Andr. ab Exe.
tract. de pact. nu. 488. Iaſ. in l. cum quid n. 6.
de reb. credi. illic purpura. n. 62. qui commu-
nem Boer. deciſio. 144. Pinel. in l. 2. C. de
reſcin. vendi. qui fuſe; & dixit etiam commu-
nem Meno. ſupra qui aduerſantes refert, &

obiectis contrarijs reſpondet. de quo arti.
Menes.in d.l.naturalis §.& ſi quidem nu.3.
de præſ.ver.

13 Contractum † autem nominatum innomi-
nato fauorabiliorem fore, Bal. egregie do-
cuit in conſ. 261. lib. 1.& in prælud.feudo.
col.4. & alij quos Caſteli. in memorabili in
ver.contractus an in dubio. Curti. iuni.in l.
ſi paſcenda nu.11.C. de pact. Et ſi contrariã
Meno.d.præſum.39.nu.7.& 8.& antea præ-
ſump.34.num.14.& 15.lib.3. quia & præter
14 aliorum rationes irrefragabiliter ſuadetur †
communis,quod nominati contractus prop-
ter eorum frequentiam pluris habiti fuere à
lege,quam innominati,vt ex tribus adductis
rationibus quibus matrimonium, nominatũ
15 fore contractum oſtendi ſupra conſtat.Sed †
& ius ipſum naturale eos plurimi fecit d.l.
iuriſgẽtium! innominatos vero ſpreuiſſe le-
ges naturæ & humanę vidẽtur, veluti deper-
ditos,vagos,& inutiles, quorum nec nomen
16 curaſſe videntur vt nullius æſtimationis: Et †
ſi non ignorem,quoad vim obligandi,atten-
ta naturali ęquitate,nullam inter contractus
nominatos & innominatos differentiam eſ-
ſe,quod probat aduerſus Alexan.Fortuni.in
d.l.iuriſgentium nu.3.Galiau.in rub.de ver.
obliga.nu.180.cum ſequen.Atq.ſubinde iu-
re cano. nullam etiam differẽtiam inter eos
conſtitui Crot. in rubr. de verbo.obliga.nu.
21.licet Menes.in d.l.naturalis num.30. cõ-
trarium doceat.

17 His † oportune adnectam alteram etiam
quæſtionem, quæ ſcilicet ex hoc contractu
actio oriatur:quem articulum non exacte ſa-
18 tis quiſquam explicauit. Et † quidem huc-
vſq; creditum eſt maritum vxorem, & vxo-
rem maritum petere & rei vindicare, adie-
cta cauſa iuris canonici, quod eis reſpectiue
ius agendi concedit,glo.iuncto tex.in verbo
vindicans in cap. illud ex. de præſump. Pa-
norm.& Præpoſi.in cap.non eſt de ſponſa.&
19 in d.cap.illud. Sic † enim & in matrimonio
ſpirituali traditum, vt poſſit monaſterium
monachum rei vindicare, adiecta cauſa iuris
canonici.glo.celebris in l.1. §.1. vbi Barto.
ff.de rei vendica. Angel.& cæteri in §.præiu-
diciales inſtit. de actio. & alij quos refert &
ſequitur Dida.in Epito. ad 4. 2.part.cap.7.
n.3.4.Matien.in glo.1.rub.tit.1.lib.5. ordi-
nario.n.92.Mozziu.tract.de contract. tit.de
20 matrimo.§.quę actio pro matri. à n.1. Hęc †
tamen traditio dubia admodũ eſt,imprimis
nullo iure probatur, nam tex.in d.ca.illud.
non id probat & rectè glo.ibi expoſuit ver-
bum,vindicans,ideſt petit,quaſi vellit,nõ de
rei vẽdicatione quę actio eſt, verbum intel-
ligendum, ſed de petitione tantum, in quo
21 cenſu ſępius apud noſtros vſurpatur. † præ-
cipuè vero iure id canonico obtinet, cuius le-
gibus obtentũ,neceſſe non eſſe actionis no-
men in libello exprimere,ſed ita factũ nar-
rare ſufficit,vt ſine alia exprę ſſione index quę
petenti actio detur animaduertere poſſit. c.
dilecti ex. de iudi.à quo id omnes canoniſtæ
ibi docuerunt Panor. Henrri. Anto. & Butr.
Imo. Barba. Feli. Deci. Iaſſ. in l.edita n.1. C.
de eden.vbi Curt. iuni.nu.3. Deci. Barto.&
poſteriores in l.1. C. de eden. Iaſſ. in prin.
inſtit.de actio.n.24. Gomezi.nu.26.& dicit
communem legiſtarum,& canoniſtarum Pa-
22 nor.in d.ca.dilecti.Et † in his terminis pro-
bat expreſsim tex.in d.ca.non eſt vobis,ver-
bis illis, *Nos itaq. attendẽtes iuſtum & bo-
neſtũ eſſe,vt viri ſuas petãt vxores:quę apei-
te innuunt ſolam ſufficere in matrimonij con-
tractu petitionem,nulla inſtituta rei vendica-
tione expreſſa cauſa iuris canonici.*

23 Neq. † obſtat ea ratio, qua de ſpirituali
argumẽtatur matrimonio, quoniã & ea opi-
nio nullo etiam iure probatur,& ſufficit iure
canonico monachum repetere nulla rei vin-
24 dicatione propoſita, aut cauſa adiecta; † cũ
ſufficiat petitio concludens,& legitima cap.
1. de his quæ vi.me.cau. fi. quem tex. neſcio
qui Dida.pro cõtraria adferat c.fin.de regu-
la.cum ſimili.Neq. obſtat glo.& Bart.tradi-
tio in d.l.1.de rei vindica. quoniã & glo.cũ
Bart.non recte loquitur, exiſtimabãt neceſ-
ſariã fore de iure canonico exprę ſsionẽ ac-
tionis in libello,cũ non ſit;fateor tamen vnà
cũ Did.ſupra poſſe maritũ, aut monaſterium
officiũ iudicis ſecularis implorare iuxta glo.
in dicto c.nõ eſt vobis,quã ibi ſequuntur Pa-
norm.& alij. Neq.obſtat tex.in d.§.1.l.1.&
glo.exẽpla,quę illic adducit:nam de iure ci-
uili procedunt, quo tunc & actionis & cauſæ
expreſsio neceſſaria erat,vt docet Bart.in d.
l.1.C.de eden.& in d.l.edita.vbi omnes.

25 Sed † ſi aliqua de iure canonico actio da-
retur, nõ hãc exiſtimarem rei vẽdicationem
dari,quę proprie & vere actio nõ eſt,cũ actio
ſit ius perſequẽdi in iudicio,quod ſibi debe-
tur.in princi.inſtitu.de actio.& qui rẽ vindi-
cat,nihil ſibi debeti petit,ſed quod ſuum eſt
reſtitui poſtulat;quod autem alicuius eſt, id
amplius eius fieri non poteſt.l.& an eandem
§. actiones ff. de excep.rei iudi. §.ſic itaque
diſcretis inſtit. de actio. §. ſed & ſi rem le-
gatarij., inſtitu. de lega. Rurſus ſi vera noſ-
tra opinio eſt, quam ſuperiore comparatio.
docui,contractum matrimonij bonęfidei eſ-
ſe, & conſequenter actionem ex eo deſcen-
26 dentem; Sanè nequit rei vendicatio dari, †
quia ſtricti iuris eſt; & ea arbitraria Bart.in
l.1.num.5.C.de iudi.ex.l.qui reſtituere ff.de
rei vẽdicatio l. & ex diuerſo eod.tit. Placen.
tracta.de rei vendica.tit.4.num.20.

Opinor

27 Opinor † itaq. dandam, vbi eam dari
oporteret actionem matrimonialem,quem-
admodum ex cæteris contractibus, in emp-
tione & venditione,ex empto & vendito,ex
locatione & conductione,locati & conducti.
Docuit in ſimili Bart.in l.vni.nu.8.ff.de cō-
dic.ex lege Angel.in §.adeo inſtit.locat.Me
28 nes.in d.l.naturalis num.28.Sed † de his vt
dixi non admodum curandum,quoniam ac-
tionum formulæ:ſublatæ fuere de iure cano-
nico, quinimo & actiones ipſæ ſublatæ, vt
ſcripſit Anton. de Butr. & Barba. in d. cap.
29 dilecti Deci. in d. l. edita. † quæ ſententia
vera non eſt,& expræſſim aduerſatur tex. in
d.cap. dilecti de iudi.quo probatur tantum,
ſufficere apte factum proponere,vt ex eo ac-
tio colligi poſſit vbi Panor.& alij declarant,
demptis Barba.& Anto.qui contrarium ſed
non inde inferri poteſt,actiones illo iure ſu-
blatas argu.tex.in cap.1.& 2.de noui operis
nunciat.l.præcipimus C.de appella.

30 Planè † remedia poſſeſſoria adhoc etiam
prodita ſunt, quoties vir ab vxore aut vxor
à viro; propria authoritate diuerterent; eſt
enim iudicium Eccleſiæ neceſſarium c.porro
vbi canoniſtæ de diuor.glo.inſignis in ca. ex
conqueſtione de reſtitu. ſpoliato. per illum
textum cap.litteras.eod.tit. Sylueſt.in ver-
bo matrimonium 10.nu.2.& poſt canoniſtas
Dida.in Epito.de ſponſa. 2.par.cap. 7. §.5.
nu.9.& ſequen.Ripa.in l.naturaliter §. nihil
commone nu.83. Rub.nu.154.Anto. Math.
nu.37.Alex.nu.20.21.ff.de acquir.poſſeſſio.
Meno.tract.de recupe.poſſe.reme.1.n.318.
poſt alios multos ab eo relatos Theſau. de-
ciſio.117.à nu.1.Surdus tract.de alimen.tit.
7.quæſt.17.num.20.21.22.

Hæc autem communis omnium traditio
multipliciter ſolet ab interpratibus decla-
31 rari:Primo,† quoties adulterium ab vno ex
coniugibus admiſſum notorium eſſet, quo-
niam eo caſu liceret marito vxorem expel-
lere,ita vt ei nequaquam interdictū aliquod
recuperandæ competere poſſit.d.cap. ſigni-
ficaſti de diuor.glo.in cap.fin.de adulte.Cu-
ius traditionis rationem eam eſſe prodide-
runt quod agenti interdicto vnde vi in ma-
32 trimonio, & † potenti ſe expoliatum reſti-
tui,obſtat exceptio iuris deſſicientis, ſi id no-
torium ſit d.ca.litteras. vbi Panor.rationem
reddens rationis,quia inquit,ſi reſtitutio cō-
33 cederetur, & carnalis copula ſequeretur, †
peccaret mortaliter,qui ſciens matrimoniū
nō valuiſſe, debitū redderet, ſequitur Imol.
in cap.ex conqueſtione de reſti.ſpoli.Præpo.
in ca.13 quæſt.1.Dida.ſupra nu.9.Syluest.5.
2.Menoch.qui multos num.318.

34 Sed huic † traditioni & ſi recepriori ob-
ſtat admodum tex.in d.cap.porro de diuor.
Quo conſtat vt dixit glo.in cap.ex conquæſ-
tione de reſti.ſpoliato,coniugem vnum ſpo-
liatum reſtituendum eſſe ad carnale coniu-
gium,& ſi opponatur exceptio notoriæ con-
ſanguinitatis. obiectum hoc varie noſtri di-
35 ſoluūt;In † primis Panor. in d.c.porro Imo.
in d.cap.ex conqueſtione Dida.in d.§.5.nu.
11.aſſerunt in d.cap.porro non decidi,reſti-
tutionem data notoria conſanguinitate con-
cedendam fore:ſed id tantum prohiberi,ne
maritus propria authoritate à ſe vxorem ex-
pellat, & ſi notoria ſit conſanguinitas: Diſ-
36 plicet † hæc ſolutio, quia & id ipſum d. cap.
porro apertiſſime deciditur, ſi clariſſima il-
lius verba non cauillentur,illis ſcilicet; *quod
ſi etiam parētela eſſet publica & notoria,abſq;
iudicio Eccleſiæ ab ea ſeparari non potuit:qua-
re ipſum ad eam recipiendam,quæ reſtitutio-
nem petit ipſius diſtricte compellas*: hæc tex.
37 verba. Rurſus † poteſt maritus expellere
propria authoritate vxorem propter noto-
rium adulterium, iuxta gloſa. communiter
38 receptam in d.cap.fina.de adulte.Iaſſ. † au-
tem aliter conciliat in §. nihil commune nu.
40.& nouiter textum in d.cap.porro intelli-
gendum in exceptione notoria oppoſita ad-
uerſus agentem, quæ cauſam reſpicit proprie-
tatis;quæ minime impedit reſtitutionē, eo.
tex.quo aduerſus vxorem reſtitutionem pe-
tentem,obijciebatur notorium & publicum
parentelæ impedimentum: ſecus vbi excep-
tio aduerſus agentem, poſſeſsionē reſpicit,
vt in d.cap.ſignificaſti eod.tit.in quo de ex-
ceptione fornicationis agitur aduerſus vxo-
rem,quæ thori cohabitationē impedit,ſicq.
coniugij poſſeſsionē.ratio differentiæ ea eſſe
videtur quod priori caſu exceptio requirit
altiorē indaginem,in ſecundo minime. Ar-
39 guta ſanè diſſolutio, † quæ tamē à Dida. im-
probatur ex eo quod conſtet in ſpiritualibus
& Eccleſiaſticis deffectum iuris, & proprie-
tatis obeſſe agenti interdicto recuperandæ
poſſeſsionis, ex his, quæ idē ipſe illic docet
num.10.nec addit Dida.Iaſ.fuit nouæ huius
ſententiæ author cum antè eum Prepoſi. in
ſum.3.q.1.ſic hæc intellexerit inra:Menochi.
autem non contemnenda videtur Iaſ. conſi-
liatio,ea enim,quam adfert ratio multipli-
citer poteſt vitari, vel ex his quæ idē d.n.10.
40 ad medium: † magis vero ex alio diſplicet,
quod ratio illius cap. porro generalis eſt ad
vtrumq. caſum,ſiue de proprietatē reſpiciē-
te exceptione agatur,ſiue poſſeſsionem;nuſ-
quā enim poteſt propria authoritate mari-
tus,ſine Eccleſiæ iudicio vxorē dimittere, quod
ſit toto iure interdictū;poſſe quēquā in pro-
pria cauſa,ius ſibi dicere l. qui iuriſdictioni
vti omnes de iuris om.iudi.l.2.C. ne quis in
ſua.cau.ius ſibi dic.

41 Didac. † extremo ibidem animaduertit,
ſibi magis Panor. & Imo. arridere ſententiã
quoad ipſa mutua obſequia coniugalia, nam
non (inquit) abſq. iudicio Eccleſię debet ma-
ritus vxorem ab eius conſortio expellere,
ob notoriam licet cõſanguinitatem, vel no-
toriam fornicationem, licet poſſit coniugale
debitum denegare, quod ſi liceret & cum
adulterium foret occultum, iuxta Panormit.
& aliorum quos refert ſententiam. Cæterũ
42 † hæc diſolutio omnium deterior eſſe vide-
tur, nam aperte ad ea iura diuinat, & tex. in
d. ca. porro indiſtinctè loquitur, rurſus & tex.
in cap. ſignificaſti aperte docet propter no-
toriam fornicationem mulierem agentem
non reſtitui.
43 Vnde † ipſe vere & noue pręter alios om
nes exiſtimo, ideo in d. ca. porro ob notoriã
etiam conſanguinitatẽ ſemel celebrato ma-
trimonio non potuiſſe maritum vxorem ex-
pellere propria authoritate, quia nulla vxo-
ris culpa á marito poterat imputari, at in
caſu cap. ſignificaſti, non fuit vxor reſtituta,
quod ea adulterium cõmiſiſſet, & culpa ſua
cuilibet eſt noſciua, quinimo vxor illic, nędũ
ſemel adulterium cõmiſit, ſed & adhuc poſt
dimiſſam à marito, eo prætextu, iterum cum
alio coiens ſobolem ab eo ſuſcepit, atq. ideo
ne ex propria culpa, & delicto commodum
conſequatur, iniquum ibi viſum fuit Roma.
Pontifici fore reſtituendam argu. cap. damnũ
de reg. iur. tex. inſignis in l. ſiue autem §. ſi
duobus ff. de publica. quo ſtatutum, cum qui
ſuo facto á propria cecidit poſſeſſione non
experiri cõtra bonę fidei poſſeſſorem ex tex.
44 in cap. ſuper. ex. de renuntiatio. vbi † ſpolia-
tus nuſquam reſtituitur, cum is poſſeſſionem
45 in aduerſarium ſponte tranſtulit vnde † ho-
rum iurium authoritate tradiderunt omnes,
remedium canonicis reintegranda non con-
cedi ei, qui culpa ſua poſſeſſionem amiſit. Ri
pa. in cap. ſæpe num. 27. de reſt. ſpoliat. poſt.
Panormi. in cap. accedens in t. num. 19. ex.
vt lit. non conteſta. Caſſa. deciſio. 4. num. 6.
tit. de reſtitu. ſpolia. & relatis multis Oſaſc.
deciſ. 47. num. 4. Beniten. deciſio. 10. Cępha.
conſ. 100. num. 26. lib. 1. & qui communem
relatis plerisque Menoch. tractat. de recup.
poſſeſſio. reme. 15. num. 95. 96. atq. hic mi-
hi verus illorum textuum cenſus videtur.
45 Ex his ſequitur † vera an ſit Panor. ſentẽ-
tia in cap. fina. ex. de adulter. exiſtimantis,
poſſe maritum ob notoriam fornicationem
vxorem ſuam expellere propria authoritate
quod & cenſit ibidem glo. & alij a Panorm.
relati: Nam Didac. d. §. num. 12. veram ſibi
non videri ſententiam ſcribit, quia ipſa opi-
nio non iuribus á Panorm. adductis proba-
tur, quemadmodum Anto. de Butr. D. Tho-
mas & Syluest. ab eo, relati affirmant; eam
47 autem veram eſſe fatetur † quoties vxor in
iudicio crimen confeſſa fuiſſet, vel publice
cum adultero cohabitaret. ex glo. in cap. 1.
32. quæſt. 3. veritas enim huius controuerſię
omiſſis multis, quæ Dida. ibid. Rip. & alij in
d. §. nihil commune ad intellectũ dictorum
capitum ſcripſerunt, pendet á veritate intel-
48 lectus † quem ad tex. in d. cap. ſignificaſti
tradidi, in quo culpa mulieris adulterantis
reſtitutionem impedit, quinimo & hoc in-
tellectui noſtro addendum: Innuit Roma.
Ponti. quod ſi poſt adulterium ſemel ab vxo-
re commiſſum ſe ipſam continuiſſet, fuiſſet
reſtituta; Cæterum quia in peccato notorie
perſiſtit, & ſobolem de alieno viro ſuſcepit,
noluit tam obduratæ in peccato mulieri, in
grauiſsimum mariti dedecus, & illius noto-
riam iniuriam reſtitutionem Pontifex con-
cedere: idq. apertiſsime oſtendunt illa tex.
verba: *verum mulier (inquit) non continuit,*
ſed ſobolem de alieno viro ſuſcepit: nec minus
poſtulat viro reſtitui. Quibus verbis & in rei-
teratione adulterij vim facit Roma. Ponti.
quaſi minus ei indulgẽdum videatur, qui ap-
penſate iterum deliquit, quam ei qui ſemel
49 fragilitate ductus humana peccat: † grauio-
ra enim peccata cenſentur, quanto magis in-
felices detinent allegatas animas dicit tex.
50 in cap. fina. de conſuet. Et ex † reiteratione
delicti pœna etiam augeri ſolet & debet l. 3.
C. de Epiſ. audi. l. capitalium §. ſolent & §.
graſſatores ff. de pœni. l. 3. verſi. plures de re
milita. cum ſimili. congeſtis ab eruditiſſimo
Farina. 1. tom. qq. crimi. tit. de delict. & pœ-
ni. quæſt. 24. à num. 1. ſufficitq. ad augendam
pœnam propter conſuetudinem delinquen-
di, binus actus vt fuit in caſu d. cap. ſignifica-
ſti glo. in cap. tua nos. 25. q. 2. latiſsime mul-
tis coacervatis Maſcard. tractat. de proba.
tom. 2. conclu. 838. num. 11. quibus alios ſu-
peraddit idem Farina. ſupra num. 16.
51 Declara † ſecundo regulam, quoties ex
reſtitutione ſcandalum oriri veriſsimiliter
poſſet, tunc deneganda eſt reſtitutio glo. in-
ſignis in cap. imprimis 2. q. 1. & altera in ca.
ad petitionem ex. de accuſatio. Alexan. poſt
canoniſtas ab eo relatos in d. §. nihil com-
mune num. 22. Ripa. num. 76. rub. num. 150.
cum innumeris ad id congeſtis per Menoch.
tracta. de recu. poſſeſſio. remedio. 1. nu. 319.
cum multis ſequent.
52 Declara † tertio in terminis ſacri decreti
cap. 1. de refor. matrimo. ſeſſio. 24. quoties
quis clandeſtine contraheret, & poſt contra-
ctum matrimonium vir propria authoritate
vxorem expelleret eo prætextu, quod ma-
trimonium ſit ipſo iure nullum: quam quæſ-
tionem perfunctorie tamen tetigi compa-
ratio. 19.

ratio.19.in verſi.Atq.adeo nullum; quæ mo-
do exacte quia in dies contingere poteſt exa-
minanda eſt: eo igitur caſu quia nullius ſit
effectus matrimonium, poteſt maritus pro-
pria authoritate vxorem dimittere, quia
vxor non eſt,nec foret reſtituenda; ſic poſt
ſacrum Concilium docuit Alpho. à Vera-
Cru.in ſpecu.coniugu. 1.part.arti.21. ad fi-
nem Matien.in glo.1.rubr.tit.1.lib.5.ordi-
na.qui ea ratione mouentur, quod actus ſit
53 omnino nullus, & † contrahentes omnino
inhabiles ad ſic contrahendum,vt nec decla-
ratoria ſententia opus ſit;iuxta glo.in verbo
omnino in cap.fin.de offi.delega.lib.6. cum
alijs congeſtis à Tiraq.in l.ſi vnquam,verbo
reuertatur num.66.67. C. de reuo.donatio.
glo.in cap.de illis in 1.communiter recepta
de deſponſa.impube.Sylueſ. in verbo ſpon-
ſalia queſt.11.Azpilcue.in Manual. Confeſſ.
cap.22.num.27. in terminis autem eiuſdem
Sacri Concilij,idem docet Azpil. in conſ.1.
titu.de ſponſa. num. 2. quem etiam citaui d.
comparatio.
54 Hæc tamé † opinio ſuſpecta admodũ eſt,
nam & quoties matrimoniũ eſt omnino nul-
lũ ratione conſanguinitatis,nequit vir vxorẽ
ſine Eccleſię iudicio, propria authoritate di-
mittere d.c.porro cũ alijs ibidẽ à glo.addu-
ctis Panor. & alijs: idẽ quoties matrimoniũ
vi pręciſa,aut metu,fuit cõtractũ, quod etiã
ipſo iure nullum eſt cap. cum locum cap.ve-
niens in 2.de ſponſa.ca. ſignificauit ex de eo
qui duxit in matrimo. quam pol. per adul.
dicit communem & receptiſſimam Dida.in
Epito.de ſpon.2.part.ca.3.§.5.num.1. Tri-
uiſan.deciſio.35.num.25.lib.2.& tamen ne-
quit vir hoc in caſu vxorem dimittere pro-
pria authoritate ſine Eccleſiæ Iudicio Tri-
uiſan.d.deciſio.& num.25. qui communem.
55 Vnde † ego ſic diſtinguendum putarem,aut
poſt contractum clandeſtinum matrimoniũ
vir & vxor vt legitimi coniuges cohabitarũt,
aut non;priori caſu, reſtitutionem concedẽ-
dam vxori putarem ratione poſſeſſionis,nec
poſſe abſq. Eccleſiæ iudicio propria autho-
ritate expelli,quia ſua non eſt fruſtrãda poſ-
ſeſſione ob dictum impedimentum d. cap.
porro:Secundo caſu ſecus; & ita intelligerẽ
procedere doctrinam Azpil. d.conſ. Alpho.
à Vera Cru.& Matien. nam & idẽ Alphon.
fatetur,non eſſe dimittendã hoc in caſu pro-
pria authoritate ratione futuri ſcandali, vbi
de illo probabilis eſſet ſuſpitio, ſicut & ſu-
56 pra oſtendi,verſic.Declara ſecundo.Neq; †
obſtaret ſi quiſquam diceret,non eſſe conce-
dendam reſtitutionem, quoties peccati ti-
mor probabilis eſt,quod fieret ſi vir hanc re-
cuperaret,quia cum nõ ſint coniuges,coeun-
do peccarent mortaliter,ad ea quæ Panor.in
cap.litteras per illum tex.de reſtitu.ſpoliato
Dida.qui alios d. §.5.num.9. nam vt idem.
Dida.ibidem num. 11. ad finem ex ſenten-
tia eiuſdem Panor.in cap.fina. de Adul. do-
cet,& ſi nequeat maritus ob notoriam forni-
cationem aut conſanguinitatis impedimen-
tum vxorem propria authoritate dimittere,
57 poteſt † tamen ei debitum coniugale dene-
gare, etiam ob occultum adulterium: ita fit
vt in hac ſpecie poſſit maritus quandiu lis
coram Iudice Eccleſiaſtico agitur, debitum
huic non reddere, ſi certo ſibi conſcius ag-
noſcat nullum eſſe matrimonium. Alios au-
tem caſus, in quibus reſtitutio poteſt dene-
gari vel concedi, Rip. erudite proſequitur
poſt antiquiores.in d. §. nihil commune nu.
83.Rube.num.154.Corſet.in tracta. ſpolia.
eſt ante omnia reſti. fallen. 26. aliquos Sil-
ueſ.in verbo matrimonium 10.nu.2. & ſeq.
58 Sané † ab ſponſaliorum promiſsione vetuſ-
tiſsimo iure actio ex ſponſu oriebatur, quæ
poſt antiquata fuit cum lege Iulia, Socij &
Latini ciuitate donati ſunt,author eſt Gellius
lib.4.cap.4.pręterijt autem hanc antiquita-
tem Mozzi.tit.de ſponſa. §.quæ actio detur
pro ſponſalibus.
59 Quis † autem ſit Iudex competens in hoc
poſſeſſorio videamus,nam exiſtimant aliqui,
& Iudices ſeculares cognoſcere poſſe de hu-
iuſmodi poſſeſſorijs inter virum & vxorem
eſt enim poſſeſſorium iudicium quid facti
temporalis,& profani.glo.in cap.litteras de
iura. calum. & cum nihil commune habeat
proprietas cum poſſeſsione l. naturaliter §.
nihil commune ff.de acquir.poſſeſsi. nullum
reſultat inconueniens quod proprietatis iu-
dex in ſpiritualibus poſſeſſorijs ſit laica per-
ſona,vt ſcripſit egregie Guido.Pap. deciſio.
1.58.207.Afflict.deciſ.24.num.9. Oſaſ.de-
ciſio.Pedemon.116. Theſau.deciſ.82.nu.2.
Andr.Gail.obſeruatio.37.num.5.lib.1.Me-
noch.tracta.de recuperan.poſſeſsi.reme.15.
num.235.Dida.in terminis propoſitæ quæſ-
tionis in Epito.de ſponſa.2.par. cap.8. §.2.
nu.3.quo in loco affirmat;poſſe ex communi
ſententia iudicem laicũ cognoſcere de quæ-
ſtione facti inter virum & vxorem:& ita de-
ciſum fuit in hac eadem quæſtione referente
Theſauro.deciſio.117.num.4. nulla Didac.
mentione facta.
60 Cæterum † hæc opinio in terminis quæſ-
tionis propoſitæ defendi non poteſt,& à de-
ciſione Theſauri cauendum eſſe opinor nam
& ſi veram eſſe demus ſententiam commu-
nem,iudicem laicum in poſſeſſorijs Eccleſia-
ſticis fore iudicem competentem,quam ta-
men dubiam eſſe,& aduerſus eandem innu-
meros tenuiſſe ſcripſit Caualca. deciſio. 45.
num.75. 1. part. quos inibi refert:adhuc ea
opinio

61 opinio in hac ſpecie defendi non poteſt, † quia cauſa matrimonialis, etſi poſſeſſoria, mixtam habet cauſam, ſpiritualitatis, cuius Iudex laicis eſt omnino incapax, vt tenet & declarat Afflict. in conſtitu. reg. Scicil. lib. 3. rubr. 28. num. 6. 7. 8. & Plot. inter cõſilia matrimonialia conſ. 87. num. 15. & Angel. inter eadem conſilia. conſ. 44. num. 57. lib. 1. Exi-
62 ſtimantes † iuſtè in hoc caſu inhibitionem à Iudice Eccleſiaſtico obtineri poſſe aduerſus ſecularem, vt etiam opinatur Didac. in d. §.
63 11. num. 3. ad finem. Ratio † autem differentię inter hunc caſum & cæteros, in quibus de poſſeſsione contenditur ea eſt, quam tamen nullus attingit, quia matrimonium vnum eſt ex ſacramentis Eccleſiæ ſpirituale, conſequenter a laicorum iuriſdictione alienum: non ſic in poſſeſſorijs beneficiorum, & aliarum rerum Eccleſiaſticarum, quæ etſi ſpirituales, non tamẽ tali & tam magna ſpiritualitate prædictę, qualis ſacramenta Eccleſiæ, immediate à Chriſto ſetuatore inſtituta, iuxta diffinitionem Catholicam S. Conci. Triden. cap. 1. 2. & ſeq. ſeſsio. 24. de Sacramen. matrimo. Vnde ſacramenta Eccleſiæ magis ſpiritualia ſunt quam cæterę res quæ ab eiſdem Sacramentis dependent, vel per Pontifices, aut Sacerdotes conſecratę ſunt, iuxta celebrem, & inſignem theoricam Azpilcuetę in rubr. de iudi. n. 25. & in Manua. Confeſſo. cap. 23. num. 99. vnde cum maior ratio vindicet in cauſa poſſeſſoria Sacramenti matrimonij, diuerſum etiam ius conſtitui debet: atq; ita tuta conſcientia tenendum eſt, quidquid audacter dixerit Theſau. dicta deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Formulæ matrimonij, quæ antiquitus, & quæ hodie.*
2 *Subſtantialia contractus, quæ dicantur.*
3 *Naturalia emptionis, quæ.*
4 *Accidentalia contractus, qualia ſint.*
5 *Matrimonij ſubſtantialia, naturalia, & accidentalia, quæ ſint.*
6 *Matrimonij ſubſtantialia conſenſus.*
7 *Signa exteriora conſenſum indicant.*
8 *Naturalia matrimonij, quæ ſint.*
9 *Dos ex naturalibus matrimonij dicitur ſecũdum Mozzi.*
10 *Mozzi. opinio reprobatur.*
11 *Matrimonium ſine dote eſſe poteſt.*
12 *Maritus bona vxoris paraphernalia adminiſtrare poteſt.*
13 *Vxorem accipiens abſq. aliqua dotis conſtitutione, nequit ab vxore dotem petere, & ſi bona habeat.*
14 *Iudex cauſæ principalis, iudex eſt cauſæ incidentis.*
15 *Iudex ſecularis cognoſcit de dote.*
16 *Iudex ſecularis incidenter cognoſcit de cauſa ſpirituali.*
17 *Beneficia per contractum matrimonij vaccant ipſo iure.*
18 *Beneficia per contractum ſponſaliorũ de præſenti vaccant ipſo iure.*
19 *Mozzi. exemplum improbatur.*
20 *Contraria duo in eodem ſubiecto eſſe nequeũt.*
21 *Beneficium per contractum matrimonij & ſi inualidi vaccat.*
22 *Reſcriptum ad beneficia vacatura expirat, contracto matrimonio & ſi nullo.*
23 *Beneficium non vaccat per matrimonium vi contractum.*
24 *Vis maior conſenſum aufert.*
25 *Conſenſu defficiente in contractu matrimonij quomodocunq; beneficium non vaccat.*
26 *Beneficium non vaccat per contractum matrimonij, quoties matrimonium valeret tantũ vt ſponſalia de futuro.*
27 *Pœna poſita contrahenti matrimonium, non cenſetur poſita contrahenti ſponſalia.*
28 *Clericus in ſacris conſtitutus matrimonium contrahens, beneficio venit priuandus, ſecũdum communem.*
29 *Communis opinio improbata.*
30 *Conditionis melioris nõ debet eſſe delinquens, quam is qui non delinquit.*
31 *Beneficium vaccat per contractum matrimonij clandeſtini.*
32 *Extentio fit in pœnalibus ex maioritate rationis.*
33 *Clericus in ſacris matrimonium contrahens, in pœnam ab ordinibus ſacris ſuſpenditur, cũ abiuratione & beneficiorum amiſſione.*
34 *Delinquens delinquendo, in pœnam legalem conſentire videtur.*
35 *Priuandus beneficio ob delictum, poteſt illud reſigniare in fauorem alterius, ſecus vbi eſt ipſo iure priuatus.*
36 *Clericus ætate minor, contrahens matrimoniũ non perdit beneficium.*
37 *Tonſura clericalis iure antiquo ſeptem annis dabatur, & beneficium obtinere poterat.*
38 *Beneficium iure nouo S. Concil. Triden. ante 14. annum obtineri non poteſt.*
39 *Beneficium clerici minoris ætatis, non vaccat per contractum matrimonij, niſi ætate perfecta ratificaret.*
40 *Opinio communis improbatur.*
41 *Lex de matrimonio loquens, ad ſponſalia non extenditur.*
42 *Maritus a muliere conueniri nequit, niſi in id quod facere poteſt.*
43 *Mozzi. exemplum repræhenditur.*
44 *Vxor ſequitur domicilium, & forum viri.*
45 *Vxor an ſequatur domiciliũ viri, in his quæ viro iure ſingulari & priuilegiato competunt.*

Vxor

46 *Vxor paſciſcens cum viro de habitando in certo loco,non tenetur ſequi virum in alio.*
47 *Habitatio in certo loco,ſpeciem ſeruitutis continet.*
48 *Lex Titia §.2.ff.de conditio.& demon. declaratur.*
49 *Matrimonium continua ſeruitus.*
50 *Monachi religionem ſtrictiorem ingredi poſſunt,petita & ſi non obtenta licentia ſuperioris.*
51 *Vxor non tenetur ſequi maritũ vagabundum.*
52 *Vagabundum qualiter matrimoniũ contrahãt iure nouo S.C.Triden.*
53 *Maritus vxori,& econuerſo, reddere ad inuicem debitum tenetur.*
54 *Matrimonij accidentalia ea ſunt , quæ adeſſe & abeſſe ſe habere poſſunt.*

COMPARATIO XXIII.

FORMVLA MATRIMONII contractus,quæ olim & hodie;Quæ etiã in eo ſunt ſubſtantialia , naturalia , & accidentalia.

1 FOrmulas † quas antiquitus veteres in cõtrahendis matrimonijs obſernabant,coemptione, vſu,& farre,& quibus etiã verbis, recenſui in præfatione huius libri nu.39. 40. Cæterum cum in cæteris contractibus,quædam ſint ſubſtantialia , alia naturalia,& altera accidentalia , non abs te erit inquirere,an hæc in matrimonio itidem reperiantur,tradiderunt igitur omnes fere, tria hæc in ſingulis reperiri contractibus:
2 Subſtantialia † eſſe dicunt , ſine quibus contractus eſſe nequit , veluti in contractu emptionis & venditionis res,prętiũ, & vtriusq. conſenſus:res in emptione exquiritur , quæ enim in rerum natura non ſunt,emi vel vendi nequeunt l. nec emptio l. domum ff. de contrahen.empti.prætium ſecundo,de ſubſtantia dicitur §. prætium §. item prætium inſtit.de emptio. & vendi. conſenſus tertio poſtulatur,& eo emptionis contractus perficitur in princi.inſtit.de obliga. ex conſen. & in princi.inſtit.de emptio.& vendi.

Naturalia † emptionis dicũtur, ea quę ex ipſo contractu ex ęquo & bono perueniunt, veluti translatio dominij,vbi venditor dominus eſt,alias ſi non ſit vſucapiendi conditio l. exempto ff. de actio. emp. euictionis etiam cautio,quam dominus præſtare tenetur l.1.ff.de euictio.cap.fina.ex.de empti. & venditio.glo.in l. pacta conuenta de contra.
4 emptio. † Accidentalia ſunt, quæ ſe adeſſe, & abeſſe habere poſſunt citra emptionis naturã, qualia ſunt pacta adiectionis in diem, & legis comiſſoriæ de quibus ſinguli extant tituli:hæc enim pacta fieri poſſunt, atq. etiã prætermitti:ſimile eſt pactum de retrouendẽdo,& his ſimilia.glo.inſignis & magiſtralis,quæ hæc docuit omnia in d. l. pacta.conuenta ff.de contrahen.emptio.Bart.in l. cũ quid ff.de reb.cred.Angel.in l.iurisgentium §.adeo ff.de pact.Deci.in l. fina.C.de bono poſſeſſi.ſecun.tabu.Iaſſ.in l.centeſimis §. fi. de verbo.obliga.Alcia.in d.l.cum quid poſt Deci.nu.4.Mozz.de contract.tit. de empti. & vẽditio.a nu.1.cum ſequen.§.§. Berenga. Fernan.in repeti.d.l.pacta conuenta præfa. 1.a nu.45.Curt.iuni.tracta.de feud.1.par.6. quæſt.principa.nu.25.Zazi.in ſingula. intellec. cap.12.Ioan.Coraſi.li.Miſcellanea.iur. 3.ca.10.Petr.Grego.in Syntag.iur.li. 1. tit. de forma,& illius regu.cap.11.Alexan. Rauden.tract.de Analog.li.1.ca.3.Aluar.Valaz. tract.de iur.emphi.1.par.quęſt.4.nu.10. Gutier.tract.de contracti.iurat.cap.37.nu.3.ad medium.

Plane cum in omnibus hæc contractibus repetiantur,præcipue in emptione & venditione:idem in matrimonij contractu credẽdum,qui admodum emptioni ſimilis videatur,vt in prefatione dixi huius libri. Et qui-
5 dem † Mozzi.d.tract.de contract.tit.de ma-
6 trimonio † Subſtantialia matrimonij eſſe docuit,conſenſum mutuum,citat magiſ.ſen. D.Thom.Syluef. & Azpil. quibus vbi apertiſsima ſunt iura,eorum authoritate nõ egemus l.nuptias de regu. iur. cap. cum locum ca.tua nos.cum ſimi.ex. de ſpon. Addit idẽ Mozzi.verba,vel ſigna huiuſmodi cõſenſum exprimentia iuxta glo.in ca. tua. de ſponſa. & in d.ca.cum locum dixi ſupra compara.3. nu.66.ea enim inquit, ſunt de eſſentia & forma:Quæ ſanè etſi vera ſint non tamen a cõ-
7 ſenſu mutuo ſegreganda ſunt, † quoniam ſigna ſub conſenſu comprehenduntur,quia cõſenſum inducunt,vbi verba deficiunt ca.ſufficit,ca.ſic quippe 27.q.2.ca.tuas de ſponſa. duo dixi dicta comparatio.Conſenſum itaq. de ſubſtantia fore matrimonij negare nullus poteſt:& pręter iura antiquiora idem S. C. Triden.in ca.1.de reform.matrimo. verbis, mutuo conſenſu intellecto ſeſſio.24.
8 Naturalia † cõtractus matrimonij multa numerat Mozzi.§.de naturali.matrim.a n.1. An ea vere d' natura illius ſint omnia videamus , nam ſi non omnia, plura tamen, prius ſcripta ab eo quam cogitata videntur.
9 Primum † adfert exemplum in dote, trahere enim (inquit) ſecum dotem ex natura matrimonij eſt, addit idem Mozzi.Et ideo Iudex qui cognoſcit de matrimonio,incidẽter , cognoſcit etiam de dote acceſſoria , & ſequela

ſequela cap. 1. 2. 3. ex. de donat. inter. vir.
& vxo.
10 Antecedens † Mozzi. falſum eſt, ſubinde
& conſequens nullo enim iure vel authore
probatur, dotẽ de natura eſſe matrimonij:
nam quemadmodum ex cõmuni reſolui ſu-
pra, & idẽ ipſe Mozzi. ſcribit, naturalia cõ-
tractus ea dicuntur, quæ ab ipſo cõtractu mi-
nime ſegregantur, ita illi adiuncta, vt & ſi de
his dictum nihil fuerit ex bono & æquo præ-
11 ſtari ſolent. at † matrimonium ſine dote ſta-
re poteſt, omnes in rub. & in l. 1. ff. ſolut. ma-
trimo. ex tex. in. l. 2. ff. de iur. doti. l. fin. C. de
dona. ant. nupti. l. fina. C. de repudi. & quo-
ties maritus dotem nullã ſtipulatus eſt, nec
mulierem, & ſi bona habeat ad dotẽ ei con-
ſtituẽdam cogere poteſt; vt infra dicetur ad
poſitionem enim alicuius actus, non ſequitur
poſitio alterius contractus, qui ab ipſo actu
poteſt eſſe remotus & ſeparatus l. pro hære-
de §. 1. l. Papinianus §. fina. l. cum bonis ff. de
acquir. hæredi. l. quæſitum ff. de ſepul. viola.
duo autem in hac ſpecie actus diuerſi conſi-
derantur, ſeparati & diſtincti, matrimoniũ,
& dos, vnde ex poſitione vnius, ideſt matri-
monij, non ſequitur alter, dotis conſtitutio-
nis, cum vt dixi, vnum ſine alio ſtare poſſit.
12 Et † poteſt maritus bona vxoris quoties ha-
bet ea, vti paraphernalia adminiſtrare l. ſi
ego §. 1. ff. de iur. doti. & hac argumentatio-
ne expreſſim vtitur, & ſi ad aliud inſtitutum
Menoch. tracta. de præſumpt. lib. 6. num. 55.
& antea num. 23. ſcribit dotem non venire
in neceſſariam conſequentiam matrimonij.
13 Rurſus † receptiori opinione hodie obten-
tum eſt, eum, qui abſq; vlla dotis conſtitu-
tione vxorem duxit, nullam poſſe dotem ab
vxore petere, quoniam nec ipſa cenſetur ei
tacite dicta bona in dotem cõſtituiſſe vt do-
cte diſputans reſoluit Iacob. Menoch. tract.
de præſump. lib. 3. præſump. 6. num. 54. com-
munem aſſerens, quæ vere magis communis
eſt omiſsis diſtinctionibus, quæ ex Didac. &
alijs tradit illic Mozzi. num. 2.
14 In eo † vero, quod Mozzi. ait, iudicem qui
cognoſcit de matrimonio incidenter, cog-
noſcere etiam de dote vt ſequella, crederem
corruptam litteram, & vbi incidenter dicit,
principaliter ſcribendum erat, quoniam ſæ-
pius iudex cauſæ principalis eſt etiam iudex
incidentis, & hoc probant iura per eum ci-
tata in d. cap. 1. 2. 3. de dona. int. vir. & vxo.
15 Et † ſi iudex etiam ſecularis, ſit quoq. iudex
competens dotis, caſu quo de matrimonio
principaliter diſceptatur coram Iudice Ec-
cleſiaſtico, vt reſoluit Vincen. de Fran. de-
ciſio. 312. num. 6. & per totam deciſio. 2. par.
16 vbi aſſerit ita ſæpius iudicatum. Quinimo †
quod fortius eſt, poteſt ſecularis Iudex inci-
denter cognoſcere de cauſa ſpirituali. Oſaſ.
deciſio. 116. num. 10. Theſau. in deciſio. 82.
num. 4. idem Theſau. deciſio. 717. à num. 1.
& de veritate ſupra comparatio. 22. ad finẽ.
17 Tertium † exemplum Mozzi. eſt, exclu-
dere beneficium, quod per contractum ma-
trimonij vaccat ipſo iure cap. 1. de cleri. non
reſiden. adiungit id etiam procedere, quo-
ties quis contrahit matrimonium de præſen-
ti abſq. aliqua carnali copula, quia ipſa non
eſt de eſſentia matrimonij vt dixi compara-
18 tio. tertia num. 10. Et † idem quoties con-
traxiſſet ſpõſalia per verba de præſenti nul-
la copula interueniente; rationẽ reddit, quia
cum talis actus ſit omnino contrarius inten-
tioni beneficij (melius dixiſſet qualitati vel
naturæ beneficij, quod beneficium intentio-
nem haberi non poſſit) etiam dato caſu, quo
poſt hæc contracta ſponſalia per verba de
præſenti ante copulam, mulier ingrederetur
religionem, quod poteſt cap. ex publico. cum
ſimili de conuer. coniuga. non poſſet benefi-
ciarius hic abſque noua beneficij collatione
illud recuperare argu. cap. tranſmiſſa de re-
nuntiatio. iuxta receptam de qua Capræ. re-
gu. 97. num. 51. Ioan. de Imol. in Clementi.
gratiæ de reſcrip. Capell. Toloſa. vbi Au-
fred. ad eam queſtionem 239. Diaz de Luco.
in practi. crimi. Canoni. cap. 74. verſic. Nec
recuperant beneficia.
19 Hoc † ſanè exemplum nullius momenti
eſt. qui enim fieri poteſt, contrariam matri-
monio qualitatem, quæ illius naturæ aduer-
ſatur, ſecundum naturam dici poſſe matri-
monij, matrimonio coniungendo beneficiũ
aduerſatur d. ca. 1. quod autem alteri repug-
nat diuerſæ qualitatis, & naturæ eſſe cenſe-
20 tur, † atq. ideo ſecundum Philoſophum duo
in eodem ſubiecto eſſe nequeunt; vnũ enim
alterum excludit, iuxta tex. ſingularem in l. ſi
inter me & te, ff. de exceptio. rei iudica. l.
Pompo. §. ſi is in fio. ff. de procurato. l. hæc
verba ille aut ille ff. de verbo. ſignifi. Et ali-
bi Iuriſconſultus repugnare ait, rem meam
in ſolidum eſſe, & tuã, ſimiliter. l. ſicut certo
§. ſi duobus vehiculum ff. commoda. Et cog-
nita natura vnius ex cõtrarijs, alterius quoq.
cognita cenſetur l. & ſi contra ad fin. ff. de
vulga. in princi. inſtit. de his qui ſunt ſui, vel
alien. iur. tandem ipſe Mozzi. non citra ſui
nominis notam alibi ſcribit, dotem eſſe de
accidentalibus matrimonij §. accidentalia
ſub eo. titu. de matrimo. nu. 8. Vnde exem-
plo relicto, an & traditio exempli vera ſit
videamus, de qua aliquid dixi cõparatio. 19.
num. 147. & nunc me dicturum inibi ani-
21 maduerti. Et † quidem vere beneficium vac-
cat, adeo vt & ſi matrimonium aduerſus in-
terdictum Eccleſiæ non teneret, vel ratione
con-

Digitized by Google

conſanguinitatis,vel alio modo,adhuc vac-
caret beneficium,quod ex eo actu contrario
pro derelicto habuiſſe cenſetur.Ioan. Andr.
Hoſtien.& cęteri in d.cap.1.Capra.d.regul.
97.num.53.Mozzi.ſupra num.4.verſic. am-
pliatur & deciſio Rotæ.Roma.nouiſſima ma
nu-ſcripta quam ad longum retuli d. com.
para.19.cui addenda deciſio.Capell. Toloſ.
vbi Aufr. ad eam in quæſt. 239. & alij relati
per Dia.de Luco.in practi.crimi.cano.c.74.
22 verſic. Quod inſuper procedit. quinimo †
ſcripſit gloſ.ſingularis,quam ibi ſequuti ſunt
Fran.Gemi.Mona.& alij in cap.vnico verbo
clericis de cleri.coniuga.in 6.non poſſe cle-
ricum,cui reſcriptum ad vaccaturum benefi-
cium conceſſum eſt , hoc beneficio vti con-
tracto mattimonio & ſi nullo , quia contra-
hendo cenſetur expectatiue renunciaſſe cap.
ex ore de his quæ fi. à præla.
23 Cæterum † hęc communis traditio duas
aut tres recipit ſingulares declarationes.Pri
ma quia quoties couſenſus præſtitus matri-
monio non fuit liber,ſed coactus , & violen-
tus,qooties vi, aut metu in virum cōſtantem
cadente, clericus coactus fuit matrimonium
contrahere,ceſſat enim ratio ſuperior, quod
tacite per liberum conſenſum videatur be-
neficio renuntiaſſe argu.tex. in ca. ad audiē-
24 tiam ex. quod me. cau. Ratio † ea rationis
eſt , quod metus cadens in virum cōſtantem,
aut vis illata aufert cōſenſum ex animo pro-
uenientem, & illum omnino abſorbet iuxta
glo.in cap.Abbas.ex.de his,quæ vi.met.ve.
cau.fi.vbi Panorm.& cęteri. & in ca.cum lo-
cum de ſponſa.tex.in cap. ſignificauit de eo
qui dux.in matrimo.declarat & communem
dicit Didac.in Epito.ad 4. 2.part.ca.3.§.5.
à num.1. eandem communem Triuiſ. deciſ.
25 63.lib.1.num.1. dixi in ſuperioribus † ſub-
inde inferunt omnes , quod vbi conſenſus
defficit vt in ebrio contingit.furioſo,& men-
tecapto , ſi contraheret clericus his affectus,
26 non amitteret beneficium : Idem † quoties
ex legis deſpoſitione matrimonium oon va-
leret vt mattimonium , ſed vt ſponſalia de
futuro,quod tūc accidit quoties minores per
verba contrahunt de præſenti , quæ quidem
ſponſalia fore de futuro ius interpretatur.
cap.1.de deſpon.impube. li.6. declaraui cō-
paratione 20.verſi.Duplicem autem;& hanc
ſententiam tenuit prior Ioan.Andr.in d.ca.
1.de cleri.coniuga.deciſio.Rotę. Roma.24.
Graphi.2.part.deciſio.lib.1.cap.12. nu.69.
Tiraquel.de ll.connubia. gloſ.2.num.18. &
quam citat Mozzi. ſupra & aſſerit commu-
nem opinionem. nullam huius ſententię ra-
tionem reddens , quę ex defectu conſenſus
contingit credit enim ius huiuſmodi mino-
res,non integrum habere animi iudicium,&
cōſequēter vere non conſentire, vt declarat
doctiſſimus Diaz.de Luco.d.ca.74. ad finē.
27 Accedat † quod pœna impoſita contra-
hentibus matrimonium,non cenſetur poſita
contrahenti ſponſalia. gloſ. in Clemen.1.in
verbo contrahere , de conſangui. & affinita.
quam dicit relatis innumeris communem
Menoch.tracta.de præſump.lib.6.pręſump.
93.num.6.
28 Declaratur † ſecundo regula vt procedat,
in clerico coniugato,in minoribus ordinibus
conſtituto , qui ipſo iure vt dixi beneficium
perdit ſecus in clerico ſacris ordinato , qui
non priuatus ipſo iure, ſed priuandus venit:
ſic cenſit glo.in cap.1.de cleri.coniuga. & cū
gloſ. idem ſentit dubius tamen Ioan. Andr.
ibi Imol. Anto. dicit communem alijs rela-
tis Benedic.cap. regul.97. num. 62. & alios
refert nihil decidens Diaz.d.cap.74. Steſa.
Aufre.ad Capell. Toloſa.quęſt.239.Mozzi.
ſupra num.5.mouentur ea ratione,quia cle-
ricus in minoribus conſtitutus conttahendo
matrimonium , cum nō poſsit duos inuicem
contrarios actus exercere,vxori deſeruire &
beneficio,contrahendo,alteri,beneficio ſci-
licet,renuntiare tacite cenſetur. cap.diuerſis
fallacijs.ex.de cleri.coniug.at hæc ratio ceſ-
ſat,in clerico in ſacris conſtituto,qui & ſi cō-
trahat matrimonium quia non tenet,poteſt
29 rectè beneficio poſtea deſeruire. ſubtilis †
certè ratio ſi vera eſſet,ſed quæ mihi non fa-
cit ſatis.vnde contrariam non iniuria tenue-
runt Nico. & Pet.de Peru.in d.cap.1.& alij
relati. à Diaz.de Luco.d.cap.74.& Aufred.
in d.quęſt.quibus libenter aſſentior : primo
quia communis opinio nullo iure probatur.
nam tex.in d. cap. 1. & ſi in 2. parte vbi de
clerico in ſacris loquitur, non eandem pœnā
priuationis beneficiorum repetat, quam an-
tea clerico in minoribus conſtituto indixe-
rat , non inde negare Pontificem ſequitur,
huius clerici beneficia vaccare ; quinimo id
voluiſſe multis conuincitur.
30 Primo † quia non debet eſſe melioris cō-
ditionis delinquens quam is, qui non delin-
quit , vt dicit egregie Pontifex. in cap. eum
qui de præben. in 6. quo tex. efficaciter hæc
probatur opinio, nam attenta illius ratione,
& ſupraſcripta etiam quam omnes incōcuſ-
ſe obſeruāt & ſequuntur, vaccare ideo bene-
ficium , quod incompatibile ſit beneficium
habere,& vxorem quemadmodum igitur in-
compatibile ſecundum agrediens beneficiū,
primum amittit,ſic clericus in ſacris per cō-
tractum matrimonij incompatibilis cū be-
neficio,vtrumq; perdere cenſetur.Sed & ra-
tio rationis aſſignata per eum tex.in d. cap.
eum qui,quod non debet eſſe melioris con-
ditionis delinquens & ſtultus,quam non de-
linquens,

linquens,in hoc ipſo militat caſu, quis enim
auſus huic ſimilis,clericum in ſacris conſtitu-
tum vxorem ducete:ideo par iuſtumq.eſt,vt
maiori quam nõ delinquens (qualis clericus
in minoribus qui matrimonium contrahere
31 poteſt)puniatur pœna d.ca.cum qui.† Secũ-
do vaccat beneficium per contractum matri
monij clandeſtini d. Rotę deciſione manu-
ſcripta , quod eſt omnino nullum ex multis
illic allegatis per dominos de Rota , & quę
nos etiam inibi,quia ſolum factũ & cauſam
conſiderauit ius canonicum,nec non incom-
moda quæ ex his oriuntur , quo caſu factum
& ſi nullum,eadem pœna qua id quod tenet
punitur;vt reſolui ex multorũ ſentẽtia eodẽ
loco. Vnde cum in ſacris Sacerdos vxorem
ducit,audaciter agit,in vilipẽdium ſacri or-
dinis,& populi ſcãdalum igitur eadem pœ-
na amiſſionis beneficij plectendus eſt.

Tertio,ratio illa qua,doctores mouentur
aduerſus clericum in minoribus cõſtitutum,
quia contrahendo videtur tacite beneficio
renuntiare , militat in hac ſpecie, quinimo
32 maior, † & à maioritate rationis licita eſt
in pœnalibus & odioſis extentio glo. inſig-
nis in ca.1.verbo Italię de tẽpori. ordinau.
lib.6.l.ſi non conuitij C.de fur.l.2.§.exerci-
tum ff. de his qui not. infa. & paſsim om-
nes. Neq. obſtat ratio differentiæ conſide-
rata per Ioan.Andr.& cęteros, inter clericũ
ſimplicem,& eum qui eſt in ſacris, quod ille
ducendo vxorem deſeruire Eccleſię aut be-
neficio nequeat,alter quia non tenet matri-
monium,poteſt;nam ſi huic pœna condigna
infligenda eſt,& a iure deſignata , non am-
33 plius beneficin deſeruire poteſt. † ratio in
promptu,nam huius pœna ſuſpentio eſt or-
dinum omnium,præter abiurationem & be-
neficiorum amiſſionem cap.2.ex. qui clerici
vel vouen.vbi Panormi.cap.decernimus 28.
diſt. cuius nunc verba referam. *Decernimus
vt hi. qui in ordinem ſubdiaconatus, & ſupra
vxores duxerint , officio atq. eccleſiaſtico be-
neficio careant* tex. in ca. de his ea. diſtinct.
qui eos ſic contrahentes vt ſacrilegos ab ec-
cleſia voluerunt eſſe extorres. Diaz d.ca.74.
34 in princi. † Vnde cum ſciret , aut ſcire hanc
pœnam deberet,clericis huiuſmodi in ſacris
conſtitutis,in dictam contrahendo huic pœ-
nę tacitè ſeipſum ſubdidiſſe videtur l. impe
ratores in verbis tu te huic pœnę ſubdiſti.ff.
de iur.fiſ.l.1.§.beſtias ff.de poſtulan. §. quia
vero leonis in authen.de non alienan.l. fina.
de collat.fundo.patrimo.li.11.C. Bart. cõ-
muniter receptus in l.ex hoc iure ff.de ius.&
iur.ibi Iaſ.& cæteri omnes,& refert eandem
communem Ludo.Gome.in §.actionum in-
ſtit.de actio.Dida.licet ipſe in ca. alma ma-
ter de ſent.excõmu.1.par.§.10.num.10.11.

Vnde cum hac ſit plectendus pœna clericus
in ſacris contrahendo matrimonium , in cõ-
ſequentiam beneficio renuntiaſſe cenſetur,
cui ob dictas pœnas deſeruire , vt inhabilis
non poſſit.
35 Huius † quæſtionis vtilitas non minima
eſt,nam qui ipſo iure priuatus eſt,nequit be-
neficium in alterius fauorem renuntiare, ſe-
cus vbi venit priuandus , vt docet Diaz. de
Luco.d. cap. 74. verſi. effectus enim huius
quæſtionis.
36 Tertio † declara in clerico ætate maiori
in minoribus conſtituto ſponſalia contrahẽ-
te per verba de futuro,aut cum minore ęta-
tis duodecim per verba de præſenti, quo in
caſu iuris interpretatione cenſentur cõtrac-
ta vt dixi ſponſalia,nam per huiuſmodi con-
tractum non vaccaret beneficium:ſicut ſupe
rius tradidi in minore cõtrahente ſponſalia
per verba de præſenti: ratio diuerſitatis in-
37 ter vtrumq. caſum eſt, † quod iure antiquo
annis ſeptem maior,clericali tonſura inſig-
niri poterat,& beneficium ſimplex etiã ha-
bere:ad ea quę Panor.& cæteri in cap. ſuper
38 inordinata de pręben. † hodie ſacro Trid.
Concil.ca.nullus ſeſsio.23.*beneficium nullus
39 conſequi poteſt niſi is.14.annũ attigerit:* † hoc
igitur caſu non vaccabit beneficium niſi, vbi
ætate perfecta mulieris adueniente benefi-
ciarius ratificaret ſponſalia : ſic docent om-
nes in d.cap.1.de cleri.coniuga.Graph.2.p.
deciſio.ca.12.nu.69.li.1.Tiraq.qui alios de
ll.connubia.glo.2.nu.18.ad finem,Diaz de
Luc. d. cap. 74. licet is referat illic deciſio.
Rotæ antiquam quam non reperi, contrariũ
40 decidentem † Sed vix eſt vt ſuſtineri poſsit,
quia cum pœnalis ſit diſpoſitio d.cap.1. ad
alios caſus quam expreſſos,vbi præcipuè di-
41 uerſa ratio militat,extendi non debet, † &
legem de matrimonio loquentem,ad ſpon-
ſalia non protendi , multorum authoritate
probat Meno.in d.præſump.93. nu.6. li. 6.
ſupra relata.
42 Quartum † Mozzi.exemplũ eſt, vt mari-
tus a muliere conueniri nequeat , niſi in id
quod facere poteſt deducto ne egeat l. mari-
tum cum l.ſequen.ff.ſolut.matrimo.vbi poſt
43 Bart.cęteri. Hoc etiam † exemplum vel ex
eo ſolo reijcitur,quod tex. ille & cæteri,qui
illum interpretantur,intelligunt de muliere
vel hæredibus qui de dotis exactione aduer
ſus maritum contendunt,qui niſi in id, quod
facere poteſt conueniri nequit, vbi dotem a
muliere recepit,at cum ſepius nullam mari-
tus dotem capiat,fruſtratoria in hoc caſu de
dote actio eſt ei, qui nullam dotem attulit,
cum matrimonium vt ſupra ſine dote eſſe
poſsit.ſic fiet vt exemplum hoc ad naturalia
matrimonij non pertineat.

Quin-

44 Quintum † exemplum ab eo adductum
num.7.eſt,vt vxor ſequi debeat forum & ma
riti domicilium l. fin. §. idem reſcripſerunt
ff. ad municipal. l. cum quędam vbi Curti.
Cagno.& alij ff.de iuris.omni.iudi.l. exige-
re dotem,& inibi etiam idem,Curti.iuni. ff.
de iudi. Caſſa. ad conſuetu. Burgun. tit. de
droits.rubr.4.§.2.nu.12.fusè ex alijs Tiraq.
ad ll.cõnubia.glo.1.nu.59.Boer.deciſ.108.
Dueny.regu.377.vbi quibuſdã limitat mo-
dis Dida.in Epito.de ſponſa.2.par.ca.7.nu.
6. qui alios egregie ad declarationem d.l.
exigere Caualca.deciſio.42.nu.46.cum ſe-
45 quen.1.par. † & in ſingulari & notãdo per-
petuo caſu,an ſequatur domiciliũ viri in his
vtroque iure ſingulari & priuilegiato cõpe-
tunt.Vicen.de Fran.deciſ.363.a nu.1.2.par.
Hoc ſanè exemplum probandum eſt, & verè
ad naturalia cõtractus pertinet matrimonij,
id autem ex ipſamet diffinitione matrimo-
nij ſatis percipitur a Iuſtiniano tradita in
principio inſtit. de nup. indiuiduam inquit,
46 vitæ cõſuetudinem retinens. † Declara duo-
bus modis traditionem ; primo niſi in con-
tractu matrimonij expreſsim mulier pacta
fuiſſet de cohabitando in certo loco , tunc
enim in alio maritum ſequi,cogi non poſſet
niſi ex vrgentiſsima cauſa.ca. vnaquaq. 13.
quæſt.2.Panor.in ca.de illis de ſponſa.ca. 1.
deciſ.135.Toloſa.Capel.deciſ.87.Bar.in l.
meuia §.vxore ff.de annu.lega.& dicit rece-
ptam Dida.in Epito.ad 4.2.par.cap.7.n. 5.
Cance.li.3.reſolu.cap.7.nu.1.contrariam ta
47 men ille ibi defendit hac ratione † motus,
quod in certo loco habitare ſpecies quędam
48 ſit ſeruitutis. † l.titio §.2. ff. de conditio. &
demon.vbi legatum ſub modo, vt Titius in
certo quodam loco inhabitet,reijcitur dele-
gato,quia ſpeciem redolet ſeruitutis.& ſen-
tiunt omnes,onus hoc ſeruitutem pręferre,
ex traditis per eundem inibi,poſt glo.& cæ-
teros in l. 3.ff.de vſufru. atq. hac leui argu-
mentatione à communi recedit ſentẽtia: cui
tamen non male reſpondetur,tex.in d. §. 2.
nihil facere,quod non negat poſſe in contra-
ctibus maxime matrimonij hoc pactum de
duci de quo illic non loquitur,ſed in legato,
49 differentiæ ratio ea mihi videtur, † quod cũ
matrimonium ſit continua quędam ſeruitus,
qua in alteram alter viciſſim ſe poteſtatem
tradit,vt docui comparatione prima ex D.
Thom.& alijs,huic vinculo,& ſeruituti aliã
ſuperaddere de cohabitando in certo loco
facile ius conceſſit , & vinculum vinculo ad-
dere , quo magis magiſque indiuidua vitæ
(quod proprium eſt matrimonij) cõſuetudo
retineatur:quo enim ſtrictius matrimonij ſa
cramentum colitur,eo ſanctius cenſetur , in-
ſtar matrimonij ſpiritualis,quo arctior reli-
gio,& ſanctior eſt Clemen.exiui de paradi-
50 ſo de verbo. ſignifi. † & licet religioſis la-
xiori relicta,petita & ſi non obtenta licentia
ſtrictiorem ingredi religionem ca.licet qui-
buſdam vbi glo.& cæteri ex.de regul. ſic §.
ille non obſtat,quod etſi in legatis conditio
reijciatur ; in pacto tamen matrimonij con-
tracti gratia inito minime : Nec dixit tex.
conditionem eo modo vbi ita Titio relictũ
fuiſſet,ſi cum vxore ſua in certo loco mora-
retur de legato reijci,& hic verus §. ſenſus
eſt.Quare Dida.opinio minime admittẽda
eſt,quę & fuerat antea Alex.de Neuo. in ca.
1.n.9.de cõiu.lepro.eos ſequutus fuit Anto.
Gom.lib.2.reſolu.cap.10.nu.24. Salzed. in
addi.ad regu.800.Bernard.Diaz,& eos no-
uiſsime ſequitur Azeued.in l.11.nu.21.titu.
6.lib.5.& ex Theolo.Lopez in inſt. de ma-
trimonio.ca.54.ad finem.

Contraria enim receptior eſt, quã tenue-
re ex antiquis Hoſtien.in ca.1.ex.qui matri.
accuſ.poſſ.vbi Ioan.Andr.Anto.de Bur.An-
charta.nu.5.recenſuit illic cõmunem Panor.
nu.5.Prepo.nu.2.idem Alexan.de Neuo.ſibi
parum conſtans ibi nu.5.Hexic.Roma.Iaco.
de S.Iorg.Barbat.Pala.rub. Roſſell. Angel.
Tabien.Sylueſ.Arnal.Villalob. Anto.Gab.
Azpil.Cucu.Pelaez. Petr.Cap.Manuel.Phi-
liar.& alij quos ſequitur,& refert Sãch.trac.
de matrimo.lib.1.diſpu.40.nu.2.verſ. Tan-
dem probatur,cum enim in rerum noſtrarũ
traditione,quamuis adijcere conuentionem
51 & legẽ poſsim' ſic in traditione † corporũ,
quod quiſq. ex coniungibus,ſeipſum in alte
rius tradit poteſtatẽ ad ea,quæ nos pulchre
ſcripſimus hoc.li.1.compara.13.a nu.1. cum
ſeq.

52 Niſi tamẽ † noua cauſa ſuperueniſſet,quæ
maritũ cogeret alio trãſire,vt peſtis vel con-
tagioſi morbi lues , inimicitiæ capitales ſu-
peruenientes,& his ſimilis caſus.ex noua e-
nim cauſa ſuperueniente pacta , & conuen-
tiones intercidunt l.ſi conuenerit cum lege
ſequ.ff.pro Soci.Et ſi iurata conuentio foret
vt ex multis reſolui li.3.quęſtio.73.nu.3.Ita
fit vt in foro cõſcientiæ tuta ſit vxor, quæ ma
ritum alio in loco,quam in conuento abeun-
tem non ſequitur, quod cõmuni Theologo.
reſoluit idem Sanch.ſupra nu.6.

53 Declaratur † ſecundo in marito vagabun-
do,cui orbis totus domicilium eſt,quem mu
lier ſequi non tenetur,niſi ea ante contractũ
matrimonium cum ſciuiſſet vagabundũ , vel
quoties marito ex cauſa vagari oporteret,
quibus caſibus ſe ſociam exhibere tenetur
glo.magiſtra.in c.ſi quis 34.quæſt.2.& in ca.
vnaquaq.13.quæſ.2.Henri.Panor.& cęteri
omnes in ca.illis de ſponſa. Imo. in rubr. ff.
ſolut.matrimo.nu.7. & multorum authori-
tate

tate comptobat Tiraquel.in ll. connubia. l.
1.num.39.Bal.Angel.Imol.Roma. Alexan.
& poſteriores in l. ſi cum dotem §.ſi maritus
ff.ſolut.matrimo.Corſe.ſingula.vagabundus
Aufred.ad deciſio.Toloſa.86.Didac.in Epi-
to.de ſponſa. 2. part. cap.7. num.5.in fine
Mozzi.ſupra num. 7.Rebuf. in concor.gall.
tit.de collatio.§.1.verbo decreuerit: elegãs
54 † hodie tex. aduerſus vagabundos contra-
here matrimonium volentes in cap.7.ſeſſio.
24.de reforma.matrimo.S.Conci.Triden.

Aliud,naturalium matrimonij contractus
adfert num. 14. vt mulier viro, & conuerſo
ordine maritus vxori, reddere debitum te-
neatur. cap.33. queſt.5. cap. tua nos in 2.de
iur.iuran.cum ſimil.Et Apoſtol.1.ad Corin-
ti.cap.7. debitum vir vxori reddat, & vxor
viro cętera Mozzi. exempla omitto, quæ is
adfert,non enim ad naturalia pertinent ma-
trimonij, ſed effectus magis illius ſunt nunc
de accidentalibus loquamur pauca.

Accidentalia conrractus matrimonij ea
ſunt,quæ adeſſe & abeſſe,habere ſe poſſunt,
ſalua ſemper matrimonij natura, & ſubſtan-
tia vt harra,ſponſalitia largitas,dos,& quæ-
uis alia pacta, in quibus maritus coniugem
veluti ſociam ad lucra omnia admitti:, & ſi
quę alię his ſimiles ſunt conuentiones, quæ
ex regionum varietate adijci matrimonij
contractibus ſolent. Nam & ſine harra ma-
trimonia contrahi poſſunt,ſine dote,aut ſpõ
ſalitia largitate, & prętermiſſis quibuſcun-
que pactis.

SVMMARIVM.

1 *Popularis actio cur instituta.*
2 *Populares actiones duplici reſpectu inuenta.*
3 *Popularis actio, principaliter cauſam publi-
cam reſpicit.*
4 *Popularibus in actionibus agentibus pluribus,
is præfertur,qui magis idoneus eſt.*
5 *Populari in actione, qui aliquid conſequitur,
ſuum efficitur.*
6 *Popularis actio vltra annum non datur.*
7 *Populares actiones quedã habent cauſam per-
manentem quædam non.*
8 *Popularis actio iure canonico probata.*
9 *Populari actione male electus,de iure canoni-
co accuſatur.*
10 *Populari actione accuſatur matrimonium il-
legitimum.*
11 *Matrimonij in accuſatione, & ſi vnus ſubcũ-
bat,alius admittitur ſecundum Panor.*
12 *Panor.opinio reiecta.*
13 *Populari in actione lata ſententia aduerſus ac-
cuſantem cæteris poſt agere volentibus obſ-
tat exceptio.*
14 *Praxis accuſationis in deferendis impedimẽ-
tis matrimonij, remiſſiue adfertur.*

COMPARATIO XXIIII.

*POPVLARI ACTIONE AD-
uerſus Rempublicam geſta infringun-
tur, matrimonium,populari etiam ac-
cuſatione defertur.*

1 POPVLAREM † actionem ve-
teres inſtituerunt, vt per eam
ius populi, & Reipublicę tue-
rẽtur l.1.ff.de popu.actio.Hæc
cuilibet de populo datur ad ius
proprium populi defendendum; atque ideo
vnicuiq. petere licet, quod ad hominũ vſum
pertinet, veluti vias publicas,itinera publi-
ca, poſtulanteq. quolibet de populo, iudex
audire & interdicere etiam debet l. 1. ff. de
2 lo. & itine. publi. Rurſus † actionum huiuſ-
modi quædam reſpiciunt principaliter in-
tereſſe priuatum licet,in conſequentiam pu-
blicum, veluti quæ dantur cuiquam pro vio-
lato illius ſepulcro,quo in caſu,& huic ſimi-
libus, non cuilibet de populo actio datur,
ſed ei, cui principaliter intereſt, ſi autem is
agere nollet,quilibet tunc de populo admi-
teretur l.3. & §. qui de ſepulchri ff.de ſepul.
viola.
3 Alię † ſunt quæ principaliter reſpiciunt
vindictam & cauſam publicam, vtilitatem
etiam & damnum, in his cuilibet de populo
agere licet, vel accuſare; qui autem prius
agit,& litem conteſtatur, alium agere volẽ-
4 tem excludit,quod ſi ſimul cõcurrant † plu-
res,magis idoneus prefertur, aut iudex eli-
git,& gratificat.l.ſi plures ff. de popula. ac-
5 tio.Et † qui aliquid cõſequitur id ſuũ effici-
tur l.ſi cui ff.de verbo.ſignifica. ſic declarant
poſt Bart. in l.eum qui. §. in popularibus ff.
de iur.iuran.Salice.ibi,Paul.de Caſtr.Angel.
Alexan.& Iaſſ.Rebuf.in l.cum qui §.quod ſi
ex populari de verbo.ſignifi. Panor.in rubr.
de Iudi.num.35. Felin.ibidem, & nouiores
Pariſi.de Put.trac.de Syndica.& an ſi vicin.
num.6. Hieron. de Mon-Brixia.tractat. de
fini.regundo.cap.36.num.4.Deci.in l.ſi quis
id quod num. 16. de iuris. omni. iudi. idem
Hieron. de Mon-Brixia.ca.37.nu.18.& 19.
6 Sed † hęc actio vltra annum non datur Mẽ-
do.tracta.de caſib.annali.num.199.
7 Sanè † & actionum huiuſmodi populariũ,
quędam habent cauſam permanentem, ve-
luti ſi quiſpiam appenſum aliquid in publi-
co habeat, quod nocere tranſeuntibus poſ-
ſit; & hoc caſu iuramentum illius qui prior
egit, cæteris agere poſtea volentibus non
nocet. d.l. eum qui §. in popularibus,quem
tex.ſic poſt gloſ.ibi intellexere fere omnes:
& hunc aſſerit communem intellectum illius
§.Iaſſ.

§.Iaſſ.num.1.ad finem. Aliæ ſunt quę mini-
me cauſam habent permanentem,quales il-
le quæ dantur pro violato ſepulchro,pro di-
reptis finibus agrorū,& his ſimilib⁹,in quib⁹
iuramentū vnius agere poſtea volētibus no-
cet,dum extra calumniam aut colluſionē iu-
retur d.§. declarat Iaſſ.inibi nu.1.ad mediū.
8 Porro † canonici iuris interpratęs hanc
amplexi diſtinctionem docuerunt crimina
quædam, illo iure & populari fore, in qui-
bus cuilibet de populo agere & accuſare cō-
9 ceditur.veluti † quoties contra electum cri-
men opponitur ad infringendam electionē,
hæc enim accuſatio, ius tuetur Eccleſię, cui
intereſt electos tales eſſe oportere, vt quia
Dei Eccleſiæ præſint,nullum eis crimen im-
pingi poſſit,cap.audacter 8.q.1.Panormi.in
cap.dudum ex.de electio. Alex.in l.ſæpe de
re iudica.col.9.Rebuf.in d. §. quod ſi ex po-
10 pulari verſi.item in actione:† huiuſmodi eſt
etiam impedimentum quo quis cum illegi-
tima muliere contrahere prohibetur matri-
monium,intereſt enim Dei Eccleſiæ ne pro-
hibita coniugia in ea celebrentur cap. 1. &
toto tit.de matrim.contract.cont.interdict.
Eccleſi.ita fiet, vt popularis quędā accuſatio
omnibus detur matrimonium accuſare vo-
lentibus,vnde Felin. egregie ſcripſit in rub.
ex.de ſponſa.num.12. Mozzi. ſupra num.6.
quod licet popularis actio vno agente om-
nino deficiat l.eum qui §. in popularibus ff.
11 de iur. iuran. † in accuſando tamen matri-
monio, & ſi vnus de populo opponens ſub-
cumbat,alius admititur,non obſtante rei iu-
dicatæ exceptione:citant Panormita. & An-
ton. traditionem in cap. cum inhibitio de
clandeſti.deſponſa.
12 Cæterum † hæc opinio mihi nuſquam
placuit: apertiſſimi enim iuris eſt, ad ma-
trimonium accuſandum potiſſime conſan-
guineos admitti,qui melius alijs grad⁹ & pa
rentelam ſcire pręſumuntur cap. videtur ex.
qui matrimo.accuſar.poſſ.quinimo dum ad-
ſunt conſanguinei, extranei non admittun-
tur cap. 1. & 2. 35. quęſt. 6. reſoluit ex S.
Thom. Sylueſt. in verbo. matrimonium. 9.
num. 1. tacentibus enim coniunctis, cæteri
malitioſe accuſare pręſumuntur,niſi proba-
tio per eos fieret vt ille ibi.
13 Secundo † in accuſatione populari ad-
uerſus electum de qua ſupra fui locutus, lata
ſententia aduerſus opponentem obſtat alijs
exceptio poſtea agere volentibus, & idem
crimen perſequentibus cap. cum delicti ibi
gloſ. in verbo iudicatum ex.de electio. cap.
cupientes §.cęterum eo.tit.lib.6. & to.titu.
de collu.detegen. Rebuff.in d. §. quod ſi ex
populari verſi. itē in actione quaſi populari.
Tertio Felin.& Mozzi. in eo etiam deci-
piuntur quod exiſtimēt,in populari actione
agente vno,cęteris viā pręcludi;in hac enim
quęſt. adhibenda diſtinctio eſt, quam ſupra
ab omnibus obſeruari dixi; quoties crimen
priuatam principaliter alicuius vtilitatem
reſpicit,ſecundario publicam,vt in eo qui de
ſepulchro ſuo violato agit,in qua ſpecie age
re volente, is omnibus pręferri debet, nec
alius agere poteſt niſi vbi hic nolit d. l.3. &
§. qui de ſepulchri illo titu. Et in hoc mirum
inmodum popularis actio conuenit cum
priore adducta ratione qua ex Sylueſt.& D.
Thom. docui, conſanguineis in accuſando
priorem dari locum,non etiam extraneis, ſi
per conſanguineos probatio fieret. Nec ob-
ſtat tex.à Felin.adductus in d.l.eum qui §.in
popularibus: quoniam ſecundum communē
intellectum intelligēdus eſt, vbi impedimē-
tum aut factum cauſam permanentem non
habet,at ſi perpetuam vel duraturam vt hic,
14 ſecus dixi ſupra. Praxim autē † accuſationis
& deferendi impedimēta coram Iudice Ec-
cleſiaſtico,poſt Panor.Prępoſi.& cæteros ca-
nonici iuris interpratęs,docet Segu.de Aua.
in direct.Iudi.Eccleſias.2.part. ca.16.à n.1.
cum ſeq.maxime num.26.

SVMMARIVM.

1 *Procuratorum vſus neceſſarius.*
2 *Procuratorio mandato, omnes contractus poſ-ſunt expediri.*
3 *Minor, quæ per ſe ipſum facere poteſt, & per procuratorem.*
4 *Procurator in cauſis criminalibus admittitur.*
5 *Matrimoniū per procuratorē contrahi poteſt.*
6 *Mandatum ſpeciale requiritur ad contrahendum matrimonium.*
7 *Mandatum ſpeciale requiritur in grauibus & arduis.*
8 *Specificatio requiritur,vbi dolus aut fraus timeri poteſt.*
9 *Matrimonium contrahi poteſt per procuratorem quibuſcunq. verbis.*
10 *Procuratoris reuocati geſta valent, ſi reuocatio non fuit notificata.*
11 *Reuocatio procuratoris, intimari debet parti & Iudici.*
12 *Reuocatio procuratoris intimari debet parti & Iudici,etiam ſi pars,& Iudex aliter quā per viam notificationis reuocationem ſcirēt.*
13 *Reuocatio ne procuratoris in cōtractu matrimonij,neceſſe non eſt vt intimetur.*
14 *Geſta per procuratorem reuocatum in contractu matrimonij non valent.*
15 *Matrimonij contractum inter conſanguineos ſub conditione,ſi Papa diſpenſauerit,poteſt vnus ex his in hac ſpecie, cum alio matrimonium contrahere, nulla facta notificatione,& quæ ſit ratio.*

16 *Matrimonium cur contrahi poſſit cum alia, non obſtante mandato præcedente.*
17 *Fieri vere cenſetur actus ab eo cuius mandato expeditur, & Baldi ratio ſubuerſa.*
18 *Felini ratio reiecta.*
19 *Vera, & noua ratio aſſignata.*
20 *Verbum videtur, fictionem importat.*
21 *Statutum loquens de vera perſona, trahitur ad fictam, quæ veram repræſentat.*
22 *Extentio facilius fit de caſu ad caſum, quam de perſona ad perſonam.*
23 *Quæſtio matrimonialis maxima, inter duos Hiſpaniæ Principes maximos ſuſcitata, & quare.*
24 *Conſultatio Salmanticenſis academiæ an vera; tandem reprobatur.*
25 *Sacrum Concil. Triden. in c. 1. de refor. matri. an matrimonia per procuratorem contracta irritauerit.*
26 *Fictio, & præſumptio diuerſi termini in iure noſtro.*
27 *Præſumptio circa rem dubiam verſatur.*
28 *Præſumptio dicitur probabilis coniectura veritatis.*
29 *Fictio eſt in re certa, cõtra veritatẽ aſſumptio.*
30 *Matrimonium per procuratorem contractum præſumptum dici non poteſt, ſed fictum.*
31 *Matrimonia inter abſentes, niſi per procuratorem fieri poſſunt.*
32 *Sacrum Conc. Trid. matrimonij materiã cũ per procuratores contrahitur, minime ſuſtulit.*
33 *Correctio iurium vitanda.*
34 *Præſentia vbi pro forma requiritur, tunc actus per procuratorem expediri non poteſt.*
35 *Præſentia corporalis vbi requiritur, actus per procuratorem expediri non poteſt.*
36 *Lex vbi præſentiam requirit, poteſt nihilominus abſens iuſte impeditus conſenſum per procuratorem præſtare.*
37 *Reges, & Principes maximi, Regna ſua deſerere inconueniens eſt.*
38 *Præſentiæ mentio vbi fit in iure, ſui natura nõ requirit præſentiam corporalem, cum ſufficiat per procuratorem.*
39 *Conſenſus quando ex legis diſpoſitione ſpecialiter intelligendus eſt, tunc præſentia eſt de forma naturali contractus.*
40 *Stipulatio inter abſentes, per procuratorem cõtrahi non poteſt.*
41 *Abſolutio ab excommunicatione per procuratorem peti poteſt, peccatorum vero minime.*
42 *Sacrum Concil. Tridenti. in matrimonio non requirit præſentiam corporalem, ſed præſentiam tantum.*
43 *Stipulatio pro forma verba requirit.*
44 *Stipulatio ob neceſſitatem & illius forma, per æquipollens poteſt adimpleri.*
45 *Forma per æquipollens adimpletur, vbi aliud fieri non poteſt.*
46 *Stipulatio proprie contractus non eſt, matrimonium verus contractus.*
47 *Lex in ſtipulatione, & ſi verba requirat, fingit tamen ſæpius ſtipulationem præceſſiſſe.*
48 *Procurator in abſolutione peccatorum cur non admittatur.*
49 *Probationis ſpecies certa quãdo requiritur a lege, nõ admittitur probatio per alium modũ.*
50 *Matrimonij contractus ſimilis ſocietati, quæ per procuratorem contrahitur.*
51 *Obſeruantia communis vbiq. recepta, poſt Sacrum Concil. Tridentinum admiſit procuratores in matrimonijs contrahendis.*
52 *Mandatum procuratorium, etiam cum iuramẽto reuocari poteſt.*
53 *Iuramentum ſequitur naturam contractus, cui interponitur.*
54 *Procurator cum iuramento de non reuocando conſtitutus reuocari poteſt.*
55 *Matrimonium per epiſtolam contractum, facilius irritatur quam per procuratorem.*
56 *Mãdatũ procuratoris ad cõtrahendũ matrimoniũ, nedũ expreſſe, ſed & tacite reuocatur.*
57 *Clemen. 1. de renuntiatio. declaratur.*
58 *Reuocatio tacita mandati notificanda eſt.*
59 *Ratio Dida. ſublata.*
60 *Procurator ad contrahendum matrimoniũ cõſtitutus, ſubſtituere non poteſt.*
61 *Matrimoniũ per procuratorẽ cõtractũ, an ſit Sacramẽtum ante conſenſum à conſtituente præſtitum.*
62 *Caietani & aliorum opinio proponitur.*
63 *Conſtitutio procuratoris metu facta irrita à Panormitano & alijs dicitur.*
64 *Opinio Panor. & aliorũ reprobatur: ab Imol. & alijs.*
65 *Speciale eſt in matrimonio vt conſtitutio procuratoris libera ſit.*

COMPARATIO. XXV.

CONTRACTVS OMNES MANdato expediri procuratorio, matrimoniũ itidẽ, & an iure nouo S. C. Tridentini explicate tractatum.

1 VLPIANVS † libro ad edic.
11. ſcribit: *Vſus autem procu-*
ratoris (ait) per quam neceſſa-
rius eſt, vt qui rebus ſuis ipſi
ſupereſſe vel nolũt, vel nõ poſ-
ſunt, ſaltim per alios poſſint,
vel agere vel conueniri l. 1. in fin. ff. *de procu-*
2 *rato.* Ita † factum vt cum contractus omnes
per procuratorem poſſint celebrari, ex iu-
ris tritiſſima regula, *quod ſi per nos poſſu-*
mus, & per procuratores d. l. 1. in fine l. li-
3 cet C. de procurato: † quinimo, & in minore
idem receptum eſt, vt id quod per ſeipſum
poteſt

poteſt ſine authoritate tutorũ,& curatorum,
& per procuratorẽ poſsit expedire. gloſ.in-
ſignis in l.3.in principio ff.rem rat.habe.ibi
Bart.Angel. & alij & l.ſi vnus §. idẽ ait ff. de
iniur.c.ex parte ibidẽ Panor.& cęteri de re-
ſtitu.ſpoliatorũ. Idẽ in filiofamilias,vt ſine
patris authoritate procuratorẽ cõſtituere in
his poſſit caſibus,quibus nulla patris autho-
ritas requiritur l. filiusſamilias ff. de procu-
rato.cũ innumeris ad hoc inſtitutũ congeſtis
per Tiraq.de ll.cõnubia.glo.5.n.183.& glo.
6.n.20.Et generaliter idẽ in œconomo,ad-
miniſtratore,& alia quauis perſona recipiẽ-
dũ eſt,vt quæ ipſi poſsint ſpreto aliorũ con-
ſenſu, procuratorem in his conſtituere non
prohibeantur Tiraq.d.glo.5.num.183.
4 Quinimo, † & in cauſis criminalibus, in
quibus regulariter procurator non admitti-
tur,ſi tamen interueniat,& nihil aduerſus eũ
objjciatur valet iudicium l.quamuis indubi-
tati C.ad l.Iuliam de adulte.Bal.in l.ita de-
mũ C.de procurato.Cæpol.cautel.253.nu.4.
Roma.conſ.215.Deci.cõſ.469.ad finẽ Mar-
ſil.qui alios in l. ſi quis ne quęſtio. nu.88. de
quęſtio.Craue.conſ.120.n.4.Meno.tract.de
præſum.l.2.præſ.46. n.9. & innumeris rela-
tis Gabri.in cõmu.tit.de crimi.cau.concl.9.
n.79.Viui.inter cõmunes opinio.649. nu.6.
Et generaliter pro regula docuit Specul.tit.
de procurato. §. 1. in fine, omnia poſſe per
procuratorem explicari, quę in ſpecie pro-
hibita non fuerunt.
5 Matrimonij † contractus vt cæteri,poteſt
per procuratorẽ contrahi,iuxta communem
6 ſententiam,† dum procurator ſpeciale ad id
mandatum habeat,nã generale nõ ſufficeret
l.mulierẽ.l.generali mandato & ibi Bal. de
rit.nupr.c.fina.vbi glo.de procurato.li.6. &
ibidẽ Archidi.Mona.Gemin.&Fran.Panor.
in c.in cauſis de electio.idem conſ.114. li.2.
Dida.in Epito.ad 4.2.par.c.4.nu.8. Leoni.
reſpon.84.Rolan.conſ.26.lib.2.n.21.Bero.
conſ.25.n.9.lib.3. Mozzi.tit.de manda.§.de
diuiſi.manda.n.11. refert cõmunẽ Suarez in
cõmunibus, in verbo procurator ad matri-
moniũ.Viual.in Cand.Aur.tit.de matrimo.
nu.44. Et poſt hæc ſcripta Sanch. de matri-
mo.lib.2.diſpu.11.num.3.
Præterea nec ſufficit ſpeciale mandatũ ad
contrahendũ matrimonium, ſed & perſona
cum qua,vt ſcribit glo.Ioan. Andr. & alij in
d.c.fina.de procurato.lib.6.Dida.& Mozzi.
7 ſupra & Viual.Leoni.& Rolan. Expendit †
rationẽ huius traditionis Berou.d.cõſ.quod
in grauibus,& arduis, ſpecialiſsima requira-
tur expræſsio, Clemen. nõ poteſt de procu-
rato.c.procurator de electio.in 6. l.non ſolũ
8 in fine ff. d procurato.vbi † enim dol⁹,fraus,
aut malũ quidpiã incedere poteſt,notabilis,
& indiuidua exigitur ſpecificatio,vt dixit no
tanter Anto. de Butr.in c.nõnulli ex.de reſ-
crip.quem ibi Panor.ſequitur Imol. Barba.
Felin.& reliqui quos refert Berou. d.conſi.
n.7.& n.15.Paris.cõſ.31.n.113.li.1. Craue.
cõſ.297.col.5.Meno. conſ.400.nu.3.li.4. &
conſ.331.n.90.eo li.4. Sanch.ſupra num.4.
9 Neq. † intereſt vt Dida.animaduertit,qui-
bus verbis procurator matrimonium cõtra-
hat,an ipſe abſẽtis nomine,an verbis in per-
ſonã ſui principalis conceptis,hoc modo *cõ-
traho tecum matrimoniũ, in nomine Sempro-
nij*,aut ſi dicat, *Sempronius tecũ matrimoniũ
contrahit, vel te in vxorem accipit, me illius
procuratore ad hoc conſtituto* Bart. quem cæ-
teri ſequuntur in l. qui bona §. alieno ff. de
dam.infect.Panor.in c.ex parte in 2.de con-
uer.coniuga. qui inibi animaduertit,rectius
fieri ſecundo modo,quã primo.Fran. & Ge-
mi.in d.c.fina.de procurato.Did. ſupra Syl-
ueſt.ver.matrimonium 5.quæſti.fina.
10 Plane, † & ſi in cæteris cõtractibus,& ne-
gotijs geſta per ꝓcuratorẽ reuocatũ valeãt,
dũ reuocatio non ſit notificata procuratori,
iuxta receptiſſimã Specula.traditionẽ in tit.
de exeq.§.4.verſi.& ſi Iudex.Cin.in l. man-
datũ.3.quęſt.C.mãdati.Sali.fuſe in l.mãda-
tũ n.18.ff.mãda.poſt Bart.ibidẽ Benedi. Ca
pra.in ſuis cõmu.cõcluſio.conclu.59.relatus
inter cõmunes, in verbo reuocatio procura-
11 toris niſi parti, ac Iudici intimetur. Niſi †
enim Iudici, & parti intimetur non valet l.
vni.C.de ſatisda.Barto.illic.l.ſi procurato-
rẽ 2.ff.de procurato.glo.in c.mãdato de pro
cu.ex.l.diſpenſatori l.eius ff.de ſolutio.§.re-
ctè inſtit.de mãd.glo.Innocen.& Imol.in d.
12 c.mandato Capra. d.conclu.nu.3. Quæ † &
ſententia vera eſt, & ſi procurator, & Iudex
aliter, q̃ per viã intimationis,& notificatio-
nis reuocationẽ factã ſcirent,quoniã vbi no-
tificatio,ſeu intimatio fit ad aliũ etiã finẽ, q̃
notificãdũ,veluti prohibẽdũ,& interdicẽdũ,
ſola ſciẽtia quomodocũq.habita nõ ſufficit l.
denũtiaſſe ff.ad legẽ Iuli.de adulte. iuxta in-
ſignẽ Bart.diſtinctionẽ,Capra.ſupra:ſiue re-
uocatio cõtingat ante litẽ cõteſtatã, vel poſt
iuxta glo.cõmuniter receptã in ca.in noſtra
de procurato. & Caprã ſupra qui videndus.
13 Tamẽ † in matrimonio cõtrahẽdo per prin-
cipalẽ poſt mãdatũ alicui factũ ad contrahẽ-
dũ cũ aliqua, non requiritur notificatio reuo
14 cationis,Ideoq. † nõ valerẽt geſta per pro-
curatorẽ in vim mandati cõtrahẽtẽ,ſi domi-
nus poſt cum altera, mutato conſilio contra-
hit.tex.quem dicũt omnes ſingularem in ca.
fina.de procurato.lib.6. vbi Monach.Archi.
Fran.Gemini.Felin.in rubr.de ſponſa.nu.6.
qui & multos illic de hac re dubitare dicit.
eſt tex.ſimilis de iure ciuili in l. ſi penituit

ff.de diuorti. aſſerit ex multis communẽ idẽ
Capra.d.conclu.59.nu.21. Viual. in Cand.
Aur.tit.de matrimo.nu.44.Sanch.ſupra nu.
6. nec de ipſa dubitari in matrimonio affir-
mat Dida.ex alijs ſupra nu.10.in fin.qui nul-
lam reddit rationem,ea autẽ hæc eſt ex om-
nium ſententia, quod in his, quę requirunt
perſeuerantiam conſenſus,nec ſine iuſſu prę-
ſentis domini perfici poſſunt,nihil refert an
notificatio ipſa intimetur nec ne,nam vtroq.
caſu geſta per procuratorem non valent,ſiue
ſciuerit procurator, aut ignorauerit gloſ. in
Clemen. vni. de renuntiati. argumẽto l.quod
noſtrum de reg.iur.d.c.fina.de procurato.li.
6.d.l.ſi pœnituit ff.de diuor. vbi Bal.qui ait
ponderandam eſſe veram pręſentiam cõſen-
ſus domini,quæ cum certo loco circunſcrip-
ta ſit,vbiq. eſſe non poteſt, quemadmodum
mens,& animus,refert Capra.d.regul.n.20.
15 vnde † notanter ſcripſit Domi.conſ.30. quẽ
ſequuti fuere Ludo.de Gozadi.conſ.77.Di-
da.d.c.4.nu.10.Matrimoniũ contractum in-
ter conſanguineos ſub cõditione ſi Papa diſ-
penſauerit,nullum aſſore,nec valere ratione
conſenſus antea pręſtiti, ſi poſt cum alia ille
contraxerit,etiam non certiorato eo,cui cõ-
ſenſum præſtiterat,quia certioratio non re-
quirebatur ex natura huiuſmodi contractus.
Altera aſsignari ratio ſolet,quoniam matri-
monium de lege diuina, & naturali requirit
conſenſum liberum, procurator autẽ eſt ve-
luti organum domini, nec fundat verba ſua
tanquam ex ſe,ſed in perſonam conſtituen-
tis,cuius conſenſus neceſſarius eſt, eo autem
deficiente ceſſat matrimonium ita Archidi.
Mona.Domini.Fran.& alij in d.c.fina.gloſ.
in Clemen. vni. de renuntiatio. vbi Cardi.
Imol. & Ancharra. Felin. in cap.ſi diligenti
num.22.de foro competen.
16 Sed adhuc † exquirenda eſt ratio, quare
poſt mandatum ad contrahendum datum,
poſſit conſtituens contrahere cum alia ma-
trimonium, nulla mandati notificatione fa-
cta procuratori: nam eã quam Bald. tradit
non ſatis arridet,primum enim petit princi-
pium, id enim quærimus cur conſenſus ex-
tremus domini præferatur altero per eundẽ
17 nomine ſui procuratoris præſtito, Nam † ve-
re, & proprie id ab eo fieri cenſetur, cuius
mandato factum eſt l. certe §.1. ff.de præca.
l. fina. ff. ſi menſor falſum modum dixerit.
cap.mulieres §.fina.de ſenten. excommuni-
ca. *Cum is (inquit) Pontifex comittat vere*
18 *cuius mandato delictũ comittitur*. Nec † etiã
Felini ratio facit,qui in rubr.de ſponſa.n.6.
poſt alios, ſpeciale eſſe credit in contractu
matrimonij illius fauore: quia pręterquam
quod refugium eſt miſerorum, ſpecialitatẽ
(vt ita loquar) in rebus conſtituere, niſi ea
apertiſsima ſit,vt noſtri paſsim affirmant:tã-
men nec ſpeciale eſt in contractu matrimo-
nij cum idem ſit in eo,qui mandatũ conceſ-
ſit ad renuntiãdũ beneficium,qui poteſt poſt
renuntiare,nulla etiã facta procuratori noti
ficatione,& valet hæc renũtiatio,iuxta com-
munem ſententiã de qua inferius dicemus.
19 Vera † igitur ratio hęc mihi videtur, quod
matrimoniũ conſenſu vero, & proprio con-
trahentis perficiatur, vt millies dixi in hoc
tractatu.l.nuptias de regu.iur.c.cũ locum cũ
ſimilibus de ſponſa.at quoties cõcurrunt cõ-
ſenſus procuratori datus, & conſenſus pro-
prius,quo quis contrahit matrimoniũ, pro-
prius hic domini cõſtituentis, vt verus præ-
ualere debet alteri procuratoris ficto,pręua-
let enim fictioni veritas l. filio quem pater
ff.de libe.& poſthu.ibi glo.& alij, conſenſus
enim qui per procuratorem præſtatur fictus
eſt.Din.in ea.qui per aliũ per illũ tex.in ver
20 bo videtur de regu.iur. Videtur † enim ver-
bũ fictionem deſignat l.3.§.ex contrario vbi
Bart.& poſteriores ff. de acquir. poſſeſſio.l.
1.§.deceſſiſſe ff.de vi.& vi.armat. l.itẽ ſi obſ-
tetrix in principio ff. ad l. Aquili. l. ſi pater
§.geſſiſſe ff.de adminiſ.tuto.& docet Bart.in
l.ſi is qui pro emptore in 5. quæſt. principa.
ibidẽ Iaſ.Rip. Crot. & nouiſſimi ff. de vſu.
pro empto. Nec obſtaret ſi quiſquã diceret,
cõſenſum hunc, qui per procuratorẽ pręſta-
tur, & ſi fictũ ſubrogari veri loco. cũ procu-
rator vere cõtrahens matrimonium, repræ-
ſentet perſonã cõſtituentis d.c.qui per aliũ.
21 Et † ſicut diſpoſitio ſtatuti loquens de vera
perſona trahitur ad fictã,quę verã perſonam
repræſentat l.poſtulante ff.ad S. C. Trebel-
lia.vbi Bart.l.2.ff.de lega.pręſtan.& in ter-
minis matrimonij l.libertum §.Senatus ff.de
rit.nupt. ita etiã diſpoſitio facta de vero cõ-
tractu,ad fictũ procuratoris in hoc caſu pro-
22 tẽdi deberet, cũ loco veri ſubrogetur: Eo †
magis quod facilius ſit extẽſio de caſu ad ca-
ſum,quã de perſona ad perſonã,quę difficı-
lius l.comodiſsime ff. de libe. & poſthu. l. ſi
quis ita §.ſi quis cũ ignoraret ff.de teſtam.tu
tel.l.gallus.§.1.& tota l.vbi Barto.& cæteri
omnes ff.de libe.& poſthu.cũ multis coãcer
uatis a Tiraq.in l.ſi vnquã verbo libertis nu.
23.C.de reuo.donat. Cæpha.cõſ.394.n.17.
& qui alios pleroſq.eruditiſſim⁹ Pereg.tract.
de fideico.art.29.n.32.33.& idẽ alios art.1.
n.27.28. Huic tñ obiectioni ſit ſatis ex his,
quæ ſupra animaduertimus in cõcurſu conſenſus
procuratoris,& domini ſimul, pręualere cõ-
ſenſum domini veri principalis,& quia vere cõ
ſenſus, & ꝓprie dicatur hoc in caſu,cõtrariũ
vero tunc vindicat,quoties procuratoris mã-
datum non reuocatur cõtrario conſenſu vbi
verus exigitur, aut quoties act⁹ reuocationis
procu-

Digitized by Google

procuratoris non fuit notificatus, quibus ſa-
nè caſibus verè per procuratorem actus fieri
dicitur, & licet fictus, veri loco ſubrogetur,
quæ cum vtilia ſint, & nota diligenter ſunt
ad notanda.

23 Ex † his inferri poteſt reſolutio quæſtionis
grauiſſimæ, quæ paucis ab hinc annis inter
duos maximos totius Hiſpaniæ Duces ſuſci-
tata fuit: cum Dux Albæ filiam Ducis Alcha-
læ per procuratorem duxit, & antequam pro
curator mandatum adimpleret, cum ſignis
tunc factis pœnitus, & tacite mandatum re-
uocauit, hoc enim ſufficit vt ſuperius ſcripſi,
filiam interim Ducis del Infantado in vxo-
rem duxit, orta grauiſsima lite inter Ducem
Albæ, & filiam Ducis Alcalæ contendentis
matrimonium per procuratorem cum ea cō-
tractum validum fuiſſe, conſequenter alte-
rum cum filia Ducis del Infantado nullum,
tandem deciſum fuit, ſecundum hoc vali-
dum, primum minime, quia mandatum fue-
rat tacite re integra reuocatum; quod placet
admodum: in hac grauiſſima conſuluerunt
controuertia primarij Salmanticenſis acadē-
miæ interpretes, & alij plures ſecū viri eru-
ditiſſimi vt meorum vidi conſultatione.

24 Hoc † ſolum dubitauerim an vera ſint
ea, quę in primo illius reſponſi articulo cira-
ti interpretes, veluti certa & indubia conſ-
25 rituunt ſcilicet † hodie nouo iure S. Triden.
Concil. cap. 1. de reforma. matrimo. ſublata
fuiſſe matrimonia per procuratorem, cui
nunquam accedam ſententię donec à ſacro-
ſancta ſede Apoſtolica, vel ſacra Illuſtriſsi-
morum congregatione Cardinalium, qui-
bus Cōcilij interpretatio commiſſa fuit, aliud
iudicetur; quamquam videam Ledeſmum
in ſum. titu. de ſacram. matrimo. diffi. 18. &
Alphon. de Vera-Cru. in ſpecu. coniu. 1. par.
artic. 16. dubio. 7. id aperte ſentire, quos in
ſuam opinionem citarunt conſulentes præ-
26 fati: Ad † huius igitur difficultatis veram de-
clarationem veluti anteludium quoddā prę-
ſciendum eſt, aliud in iure præſumptionem,
aliud fictionem eſſe; & nihil fere commune
duos hoſce iuris terminos habere, ſed dif-
27 ferre admodum: † præſumptio circa rem
dubiam verſatur, quæ eſſe, & abeſſe poteſt
Salomoni. in l. gallus §. quidam rectè num.
32. de libe. & poſthu.

28 Et † dicitur probabilis coniectura ex ali-
quo proueniens ſigno, quę alio in contra-
29 rium non adducto, pro veritate habetur; †
Fictio ſecus; eſt enim in re certa eius, quod
eſt poſsibile contra veritatem, pro veritate
a iure facta aſſumptio ſic Bart. quem ſequuti
ſunt omnes cæteri in l. ſi is qui pro emp-
tore nu. 21. de vſucap. & alios multos; mul-
tas etiam inter fictionē, & pręſumptionem
recenſens differentias Menoch. ſcribit, lib.
præſump. 1. quęſt. 8. à num. 1. cum ſeq.

30 Sequitur † nunc, matrimonium per pro-
curatorem contractum non præſumptum iu-
re dici poſſe, ſed fictum, quoniam ſuper eo
quod non eſt, eſſe tamen poteſt, lex diſpo-
nit: ideſt ſtatuit matrimonium à conſtituen-
te contractum fuiſſe, quod non eſt, eſſe ta-
men poteſt, quia poſsibile, conſtituentem
contrahere cum ea, cum qua procurator cō-
31 trahit ſi pręſens foret. Atque † matrimo-
nia hęc vti rata, & firma neceſsitate exi-
gente ſacroſancta mater Eccleſia amplexa
eſt, neceſsitate inquam exigente, nam ſę-
pius inter abſentes, infirmos, potentiores,
Principes, & Reges non aliter poſsint cele-
brari; vt rectè dixerit I.C. in d. l. 1. ff. de pro-
curato. procuratorum vſum neceſſarium eſ-
ſe, vt qui rebus ſuis adeſſe nolunt, aut ne-
queunt, per alienos tamen poſsint. Vnde †
32 infertur vt prędicti conſulentes inferūt, ſa-
crum Cōcilium infringere matrimonia om-
nia, quę niſi coram parrocho, & duobus,
aut tribus teſtibus celebrantur, ergo & ma-
trimonium, quod per procuratorem, non re-
cta conſequentia eſt, vt mox dicam.

33 Neque † enim veriſsimile eſt, voluiſſe
Concilium vno verbo totam hanc matrimo-
nij per procuratorem contracti materiam
abolere l. ſi quando C. de ino. teſtam. cap. ſi
Papa. de priuil. ſed & ſi voluiſſet hoc; dixiſ-
ſet. l. vni. §. ſin autem ad deficientis vbi glo.
de cadu. tollen. cap. inter corporalia de trāſ-
latio. Epiſco. Tiraquel. fuſe in l. ſi vnquam
verbo libertis à nu. 3. C. de reno. donatio.
Grauet. conſ. 161. num. 8. Cæpha. conſ. 144.
num. 6. Caual. deciſio. 5. num. 44. 3. par. alios
ſciens prætereo. Rurſus cum nec expreſsim
id fuerit eo in textu prohibitum, cur ſtare
prohibebitur l. præcipimus C. de appel-
latio.

Accedat quod iurium correctio in quan-
tum fieri poteſt fugienda eſt l. vni. C. de ino.
do. cap. cum expediat cum ſimilibus de ele-
ctio. Et vt reuertar vnde ſui digreſſus, non
rectè ſequitur, Concilium irritat matrimo-
nia omnia quę niſi coram parocho, & duo-
bus vel tribus teſtibus contrahuntur, ergo &
quę per procuratorem; quoniam & matri-
monium quod per procuratorem contrahi-
tur cum legitimo & ſpeciali mandato, co-
ram parocho cōtrahi per principalem dici-
tur, licet abſens fuerit conſtituens; quādo ius
canonicum abſentem ſic contrahere poſſe
ſtatuit, ac ſi præſens foret.

Non obſtant obiecta à periтiſſimis conſu-
34 lentibus in contrarium: Primo † aiunt, quod
vbi præſentia pro forma requiritur in ali-
quo actu, tunc actus per procuratorē expe-

 diri

diri non poteſt l. obligari §. tutor ſtatim vbi
Barto. ff. de autho. tuto. §. tutor autem inſa
35 titu. eod. tit. cum alijs ibi per eos citatis; †
quoniam vera proculdubio traditio eſt, vbi
lex expreſſim præſentiam corporalem vo-
luit pro forma, nullibi autem video Sacrum
Concilium præſentiam corporalem contra-
hentium pro forma exigere, ſed cum de
preſentia verba facit, de parocho intelligit,
non de contrahentibus huc illa verba perti-
nent, *qui aliter quam præſente parocho, &c.*
Quod ſi dixetis ſupponere Concilium præ-
ſentiam contrahentium, quoniam eos inter-
rogare Sacerdos, & mutuum ipſorum con-
ſenſum intelligere debet, quod fieri nequit
vbi abſentes fuerint, facilè reſpondetur; præ-
ſupoſitum Concilij non exigere corporalem
præſentiam contrahentium quia expræſſa
non fuit, & de iure canonico ſufficit ad con-
trahendum matrimoniū præſentia procura-
toris legitimi, vt eo quis matrimonium con-
trahere poſsit rite; quoniam vt inferius dicā
præſens principalis cenſetur.
36 Secundo † reſpondetur quod vbi lex præ-
ſentiam requirit alicuius in aliquo actu, po-
teſt nihilominus abſens impeditus conſen-
ſum per procuratorem præſtare: Angel. in
l. Pomponius in principio ff. de procurato.
Aretin. Deci. & alij quos refert Tiraq. de ll.
connubia. glo. 6. num. 34. & præter eos idem
cenſuerunt Alexan. in l. 1. num. 8. ad fin. de
libe. & poſthu. Rip. in l. 1. num. 38. de verbo.
obliga. Pariſi. conſ. 33. num. 29. & 31. lib. 2.
egregie Brun. tracta. de for. & ſolem. rub. de
imple. & obſeruan. for. colla. 17. 3. fallen. At
qui vt plurimum matrimonia quę per prin-
cipes & ſummos Reges contrahuntur, man-
dato procuratorio fiunt, quia legitimo deti-
nentur impedimento, ne ſua deſerant reg-
na, & ditiones, quod niſi cum maximo peri-
37 culo fieri poteſt, tum † quod eis, & ſimilibus
perſonis, non ſit tutus in alia regna acceſſus.
Ita fiet, vt & ſi contrahentium præſentia à
Concilio (quę tamen non exigitur) require-
tur, poſſet matrimonium per procuratorem
expediri.
38 Tertio † reſpondetur, quod vbi fit men-
tio præſentiæ in materia, quæ ſui natura non
requirit pręſentiam corporalem, ſufficit ſi
ipſa per procuraturem præſtetur cap. pe-
nulti. ex. de iura. calum. quem tex. ad id pon-
derauit Panormit. in cap. cum parati ex. de
appella. quem & alios refert Tiraquel. d.
gloſ. 6. num. 35. at in contrahendo matrimo-
nio ſua ipſius natura non requiritur pręſen-
tia contrahentium corporalis d. cap. fina.
conſequenter, & hodie per procuratorem
matrimonium contrahi poteſt, iuxta formā
Concilij.

39 Non † obſtat ſecundum fundamentū dū
aiunt, quod quando conſenſus ex legis diſ-
poſitione ſpecialiter intelligendus eſt, tunc
pręſentia eſt de forma naturali contractus
Bal. in l. 1. col. 7. C. de fide inſtru. & iur. haſ.
fiſcal. lib. 10. quem aiunt referre & ſequi Iaſſ.
in l. 1. nu. 8. de verbo. obliga. ex doctri. Bart.
40 † ibidem dicentis, quod ideo ſtipulatio in-
ter abſentes per procuratorem contrahi nō
poteſt, quia contrahentes debent ſe exaudi-
re, & inuicem intelligere id autem natura-
liter fieri niſi inter pręſentes poteſt.
41 Addunt † conſulentes prædicti ſimile de
eo qui abſolutionem ab excommunicatione
petit, quod facere poteſt, peccatorum vero
minime, quia petentis uolūtas expręſſa per-
cipi & intelligi debet.
42 Huic † argumento multipliciter reſpon-
detur primo deficere in pręſuppoſito argu-
mentationem, quia Concilium non exigit
præſentiam corporalem cōtrahentium ma-
trimonium vt ſupra dixi, quamquam pręſup-
ponat præſentiam ipſorum, inter quę longa
eſt differentia, nam vbi de pręſentia corpo-
rali loqutū fuiſſet, tunc conſulentium poſ-
ſet defendi opinio, at non præſupponit cor-
poralem, ſed præſentiam tantum, quæ non
excluditur per alium contrahens cum man-
dato legitimo d. cap. fina. fingit enim ius
contractum per procuratorem matrimonii
per conſtituentem præſentialiter contractū
fuiſſe, cum ille ſui perſonam repręſentet: Et
ſi ficte.
Secundo reſpondetur Iaſſon. per eos ci-
tatum non tam effuſo ſermone loqui vt cō-
ſulentes aiunt, non enim ſimilem ex Bal. Iaſ-
ſon. elicit traditionem num. 8. vt apud eum
licet videre.
43 Tertio & ſi † id affirmaret, loquitur in
terminis eiuſdem legis primæ quemadmo-
dum & Barto. per eoſdem conſulentes al-
legatus; in ſtipulatione ſcilicet in qua pro
forma ius ciuile verba voluit; interroga-
tionem ſcilicet, & reſponſionem d. l. 1. vbi
omnes, & ſic verba ex parte vtriuſque vt
poſt cæteros Ripa. num. 35. 36. matrimo-
nium vero non requirit pro forma verba ex-
pręſſa, ex parte vtriuſq. ſecundum veram, &
communem theologorum, & canoniſtarum
opinionem, de qua fuſe dixi hoc libro com-
paratio. 3. ad fin. Et ſic longe diuerſa ſti-
44 pulationis, & matrimonij ratio eſt: † qui-
nimo quod magis præfatorum conſulen-
tium infringit opinionem, & in ſtipulatio-
ne, quę pro forma verba ex parte vtriuſ-
que requirit, propter neceſsitatem talis for-
ma per æquipollens poteſt adimpleri d. l. 1.
vbi mutus, qui verba facere nequit, po-
teſt per ſeruum ſtipulari, ex quo tex. Ripa.
num. 38.

Digitized by Google

45 num. 38. elicit vt ſupra dixi † quod forma
propter neceſſitatem poteſt adimpleri per
æquipollens: quemadmodum igitur illic, &
ſi pro forma ſtipulationis interrogatio, &
reſponſio vtriuſq. requirantur, poteſt tamen
per æquipollens propter neceſſitatẽ adim-
pleri. ſic & ſi (quod tamen non eſt) præſentiã
voluiſſet Concilium corporalem, vtriuſque
matrimonium contrahentis, propter neceſ-
ſitatem, liceret cum mandato illud contra-
here: Neceſſitas autem in Regibus, ſummis
principibus, infirmis & alijs notoria eſt.

46 Quarto † reſpondetur quod argumentum
ab ſtipulatione nõ etiã rectè ſumitur ad ma-
trimonium, quoniam ſtipulatio proprie non
eſt contractus, vt ex communi reſoluit Ri-
pa. poſt antiquiores in rubr. de verbo. obli-
ga. num. 50. matrimonium contractus vere;
dixi latè comparatio. 1. hoc libro differentię
ratio eſt, quia contractus omnes regulariter
procuratore expediri poſſunt, niſi reperiatur
expreſſim prohibitum l. 1. cum ſequent. ff. de
procurato. dixi ſupra in principio huius cõ-
parationis potiſsime matrimonium d. cap.
fina.

47 His † addendum quod & in ſtipulatione,
& ſi verba requirantur, tamen, lex fingit ſti-
pulationẽ, vbi nulla interpoſita fuit, in mul-
tis caſibus: quos refert poſt alios Rip. in d. l.
1. n. 23. & 24. vnde quẽadmodũ ibi, & ſi pro
forma verba requirantur ex parte vtriusq.
lex tamen quandoq. fingit interueniſſe, vbi
nulla fuerunt prolata, ſic & ius canonicum
matrimonium fingit contractum per princi-
palem, & ſi fuerit per procuratorem tantum
celebratum.

48 Neq. † obſtat ſimile adductum per con-
ſulentes, de abſolutione à peccatis, quæ per
procuratorem non fit, quia illic procurator
conſtitui nequit, cum pro modo culpę pœni-
tentia ſit iniungenda, quam is, qui peccauit
non alius, vel intelligere ex confeſſionis ſe-
creto, vel etiam pati poteſt, cum pœnæ ſuos
habeant authores l. ſancimus C. de pœnis.
Præterea, in eo exemplo non agitur de con-
tractu aliquo celebrando, vt modo dixi, ma-
trimonium contractus eſt: ſimile eſt in con-
feſſione Sacramentali quæ per procuratorẽ
fieri nequit; quia verba ex parte pœnitentis
requiruntur. cap. quem penitet de pœniten-
tia diſtinctione 1. declarat Rip. in d. l. 1.
num. 36. vnde quemadmodum confeſsio per
procuratorem expediri nequit, neq. etiam
abſolutio, cum correlatiua ſint, & diſpoſitũ
in vno, & alio itidem diſpoſitum cenſeatur l.
1. de cup. li. 11. C. in princi. inſtit. de his qui
ſunt ſui vel alie. iur. præterea multa animad-
uerti per confeſſorẽ penitenti poſſunt, & ſuo
caſu debeant, quæ procuratori non poſſunt.

49 Neq. † obſtat tertium, quod in tuitionem
ſuæ opinionis conſulentes adferunt ſcilicet,
quod cum a lege certum genus probationis
poſtulatur, non admittitur probatio per aliũ
probationis modum l. 1. vbi Bal. C. de man-
dat. princi. Afflict. deciſio. 253. cum alijs ab
his relatis; quoniam præterquam quod tra-
ditio hęc declarari multipliciter poſſet, ſuf-
ficit tamen reſpondere, incante conſulẽtes
ſuperiorẽ traditionẽ quæſtioni propoſitę ac-
comodare, quoniã non mutatur in caſu noſ-
tro probationis modus, ſed cõtrahendi ordi
narius tantũ, quia cũ vt plurimũ à pręſenti-
bus contrahatur matrimoniũ, nũc ab abſen-
tibus per procuratorem: Cæterum probatio
vna, & eadem eſt, ſic enim coram parocho,
& duobus, aut tribus teſtibus cõtrahere pro-
curator tenetur, ſicut ipſius principalis ſi pręſ-
50 ſens foret; † matrimonium præterea conue-
nit cum cæteris contractibus in multis, præ-
cipuè cum ſocietatis contractu cap. cum ſo-
cietas 27. q. 2. dixi comparatio. 5. atqui ſo-
cietas per abſentes contrahitur, & cum legi-
timo mandato ſine dubitatione aliqua l. 4.
ff. pro ſocio. glo. in d. cap. cum ſocietas. Ex-
tremo diſplicet quod aiunt in verſi. *Neq. du-
rum videri, &c.* quod cum Concilium ſuſtu-
lerit matrimonia omnia pręſumpta, & iura
de his loquentia, veluti ca. is qui fidẽ de ſpõ-
ſa. ca. vni. §. 2. de deſponſa. impube. in 6. cap.
de illis ca. per tuas de condi. appoſi. ca. pro-
poſuit de coniu. ſeruo. ca. ad id, quod de ſpõ-
ſa. & fuſe ego ipſe hanc defendi aduerſus
Bun. & Triui. opinionem hoc li. compara.
10. à num. 1. in conſequentiam cenſetur ſuſ-
tuliſſe matrimoniũ, quod per procuratorem
cõtrahitur: quoniã vt in anteludio dixi ma-
trimoniũ hoc, nõ eſt pręſumptũ, ſed fictum,
quia ſuper eo, quod nõ eſt, ſcilicet pręſentem
nõ eſſe contrahentẽ, fingit ius canonicũ ve-
51 re, & pręſentialiter cõtrahi: Et † animaduer-
tẽdũ, quod obſeruãtia, & cõſuetudo, optima
legũ interpres, ſic declarauit, valere ſcilicet
huiuſmodi matrimonia & indiſſolubilia fo-
re, à qua recedendũ non eſt, & in dies Reges,
& Summos Pontifices in hunc modũ matri-
monia cõtrahere videamus: & poſſe hodier-
no iure. C. Triden. cõtrahi matrim. per pro-
curatorẽ expreſſim innuit Azpil. cõſ. 16. n. 1.
tit. de ſpon. par. 2. & cõſ. 2. tit. de cog. ſpiritu.
n. 1. 2. & 9. par. 2. & eam nouiſsime recte de-
fendit & ſi alijs rationibus Sanch. de matri.
lib. 2. diſpu. 11. num. 19. 20. 21.

52 Communem † traditionem de qua ſupra
dupliciter noſtri protendũt: Primo nedũ vbi
mandati conſtitutio facta fuiſſet ſimpliciter
nullo interpoſito iuramento, ſed etiam vbi
fuiſſet poſitum in mandato, iuxta gloſ. ce-
lebrem in d. cap. fin. quam ibidem ſequuntur

Mona. Archidia. Fran. & Gemini. Soci. conſ.
58. lib. 3. dixit gloſam auream Felin. in cap.
ſi diligenti de fo. compe. col. 6. Panor. in cap.
cum acceſsiſſent Felin. nu. 12. Deci. num. 7.
de conſtitu. & alios in id refert, & ſequitur
communem dicens Dida. d. cap. 4. num. 10.
Roch. de Cur. tracta. de iu. Patro. verbo ho-
norificum, quęſt. 12.
53 Rationem † eſſe omnes docuerunt, quia
iuramentum ſequitur naturam contractus,
cui interponitur l. fina. C. de non nume. pe-
cu. l. fina. ff. de libe. cau. l. fina. C. qui ſa-
tiſd. cogan. cap. quemadmodum ex. de iur.
54 iur. Vnde † creditum ab omnibus, procura-
torem cum iuramento de non reuocando
conſtitutum, poſſe non obſtante iuramento
reuocari, & ſi reuocans ſit periurus d. gloſ. in
d. cap. fina. verbo reuocatus, quam tota iuris
ſchola ſequitur, & probat, vt me pudeat tot
tantosq. referre quos coaceruat Anton. Ga-
bri. in commu. lib. 2. tit. de iure. iuran. concl.
1. nu. 9. & ſequenti. & de teſtamento antea,
idem, quod de mandato docet ibidem, nu. 8.
addendi autem ſunt & alij poſt Gabriel. Di-
da. ab eo nō relatus in cap. quamuis pactum
2. par. §. 2. num. 3. qui alios adfert de pact. in
6. Mencha. tracta. de ſucceſſio. creatio. lib. 3.
§. 28. num. 8. Crauer. in conſ. 191. num. 6. vbi
gloſę textus in d. cap. fina. meminit. Seraphi.
tracta. de viri. iu. priuil. 75. num. 7. Clar. in §.
teſtamentum quęſt. 94. num. 3. Et ratio ea
eſt, quod iuramentum ſumit naturam con-
tractus, vel actus, cui interponitur, vt dixi, cę-
terum de natura primordiali id intelligen-
dum eſt, non accidentali, vt declarat Didac.
in cap. quamuis pactum 1. part. §. 4. à num. 1.
de pact. in 6. Crauer. egregie conſ. 101. nu. 7.
Oſaſ. deciſ. 49. num. 4. & deciſ. 41. num. 5. &
quibuſdā relatis exemplis declarat Gutier.
tracta. de contract. iura. cap. 37. à num. 1.
55 Et † multo quidem maiori ratione hæc
procedit opinio, quoties quis per epiſtolam
contrahere matrimonium cum aliqua vo-
luiſſet, vt & in hac ſpecie retrocedere poſſit,
iuxta gloſ. in cap. nec illud 30. q. 5. Felin. in
cap. ex parte Decani. num. 10. de reſcrip. &
alij quos memorat Dida. d. cap. 4. num. 11.
in fin. verſi. quarto circa.
56 Extende † ſecundo ſuperiorem regulam,
nedum vbi expręſſe reuocatur mandatum,
ſed & ſi tacite, veluti quoties poſt datū pri-
mum mandatum de contrahendo matrimo-
nium, is idem ſecundum ad contrahendum
cum alia concederet ca. ſi duo. de procu. lib.
6. vel cum alia matrimonium interim con-
traheret ignorante procuratore Panorm. in
cap. in cauſis de electio. in 6. Dida. Capra. &
alij ſupra Vital. in Candela. Aur. tit. de ma-
trimo. num. 44. verſi. ſecundo nota. Sanch.
qui alios d. diſp. 11. num. 10. ſic Panor. exiſti-
mat fieri, vt electio à canonicis facta, qui alijs
eligendi conceſſerint facultatem, præferen-
da ſit, electioni poſtea factę ab eo, cui facul-
57 tas conceſſa erat, & ſi ignorante; † infertq.
quod licet diſpoſitio Clemen. 1. de renun-
tiatio. qua ſtatutum, reuocationem mandati
ad renunciandum beneficio Eccleſiaſtico ni-
hil prodeſſe niſi ea mandatario fuerit inti-
mata; tamen ſi is, qui mandatum dederat,
priuſquam mandatarius eo vtatur renuncia-
uerit, & ſi mandatario ignorante, prima ſit
renunciatio, ſecundę pręferenda, nam cum
ex prima vaccet iam beneficium, ex ſecunda
mandatarij iterum vaccare non poteſt. Ro-
ma. conſ. 342. Felin. in d. cap. ex parte Deca-
ni. num. 16. & alij quidam quos refert Dida.
d. cap. 4. num. 11. ad medium, & pręter eum,
hanc aſſerit communem, & receptam Capra.
d. regu. num. 32. qui alios, Dida. vero à com-
58 muni recedit, † quia & tacita reuocatio mā-
dati, quæ fit conſtituendo alios procurato-
res, eſt itidem notificanda procuratori pri-
mo, cui datum fuit mandatum iuxta gloſ. in
d. Clemen. in verbo quomodolibet, conſe-
quenter, ſecūda præualere debet priori, quā
etiam opinionē renuiſſe aſſerit Barba. Prob.
59 & Selu. quæ † tamen ratio non adeo efficax
eſt, vt ob eam à communi dimouear, nam
gloſ. cuius authoritate Dida. & relati nunc
mouentur, non loquitur in terminis quęſtio-
nis propoſitæ, ſed iuxta facti ſpeciem relatā
à Romano Pontifice in d. Clemen. 1. videli-
cet an procurator ad cedendum beneficio
conſtitutus, ſi pœnitentia ductus renuntiare
nolens, principalis mandatum reuocauerit
minime illi notificatum, an teneat renuntia-
tio; & valere decidit Pontifex: at Panorm. &
communis in diuerſo loquuntur caſu, quo-
ties poſt dictum mandatum ad renuntiandū,
ipſe quoq. dominus, & conſtituens renūtiat,
nam cum vaccet ſemel ex hac cauſa benefi-
cium, bis vaccare ex renuntiatione etiā pro-
curatoris non poteſt; & hęc eſt elegans Pa-
nor. & Romani animaduertio.
60 Extremo † animaduertendum eſt, procu-
ratorem cum ſpeciali mandato ad contra-
hendum matrimonium conſtitutum, nō poſ-
ſe ſubſtituere, niſi ad id etiam ſpeciale man-
datum haberet; vt ſentit Mozzi. nihil alle-
gans tit. de manda. §. venio ad 4. num. 11. ad
medium. ratio vero eſt, quia in grauibus, &
arduis cenſetur electa induſtria perſonæ, in
qua ſpecie ſubſtitutioni locus non eſt, decla-
rat Menoch. tracta. de præſump. lib. 2. præ-
ſump. 33. à num. 1.
61 Ab his quę † ſupra (ne quidquam intactū
relinquam) quęſtio illa inter theologos agi-
tata finiri poteſt, an matrimonium per pro-
curato-

Digitized by Google

curatorem contractum ſit Sacramentum, & conferat gratiam ante prçſticum conſenſum à conſtituente: ſcio in hac contronetſia crebriorem fore ſententiam Sacramẽtum eſſe: quia cum liceat per procuratorem matrimonium contrahere d.cap. fina. ſequitur illius conſenſum principalis nomine prçſtitũ ſufficere:& ita ſentiunt Dida.in 4. 2.part.ca. 1.§.vnico num.5.Matien.qui alios lib.5. ordinatio. glo.t.rubr.tit.1.num.133. Angles in theolo. flori. quçſtio. de eſſentia matrimo. fol.317.& alij ex Hiſpanicis theologis quos refert Viual.ſupra tit.de martimo.nu. 43.qui communem.

62 Contrariam † vero ſententiã tenuit ſubtiliſſimus Caieta.Victo.& alij quidam,quos poſt Didac. memorat Viual. ſupra, ex duabus rationibus. Prima quoniam conſenſus, qui per procuratorem prçſtatur in perſona principalis verè fictus eſt, ex his, quç ſuperius tradidi, atqui in matrimonio contrahendo verus omnino exigitur, hic vero talis eſſe non poteſt quovſque principalis actum ipſum procuratoris prober, vt inde veriſſimile ſit, ſolum tunc conferri gratiam non cum procurator contraxit.

Secundo quia & ſi martimonium per procuratorem contrahi poſſit,adhuc ex eo contractu,quia diſſolui poteſt,quia cum alia cõtrahere permittitur, principalis exitus expectandus eſt d. cap. fina. vnde gratia ante collata non cenſetur, ſed quçſtionem hanc theologis relinquamus quam fuſe poſt hæc ſcripta agitat Sanch.tract.de Matrimo.li.2. diſpu.11.num.26.cum ſequen.

63 Neq. † omittendum,credere multos conſtitutionem procuratoris, nedum in contractu matrimonij,ſed & in alijs quibusvis actibus adeo liberam eſſe oportere, vt metu facta irrita ſit, ſimul & actus ab ea celebratus.cap.accedens de procura.in verbis(*procuratorem libere ordinare valeat*)vbi Panor. cenſuit num.18.poſt Hoſtien.in ca.2.de his, quç vi, met, ve cau. & Ioan. Andre. ibidem Roman. ſingulare putat. ſingul. 153. Ruin. conſ.121.num.20.lib.4. & nouam adfert huius traditionis rationem Sarmien.tracta.de redde.Eccleſiaſ.par.1.cap.4.num.8.flam.ſequitur Panor.& alios tract. de reſig.bene.li. 9.quæſt.7.num.42.

64 Verum † ex aduerſo minime admittendam fore ſuperiorem ſententiam ſcripſerũt Imol.in cap.2.num.5. ex. de his quæ vi.met. ve.cau.Dida.in 4.decreta.2.part.cap.3.§.5. num.9.Padill.in l.interpoſitas num.7. C.de tranſ.& hos ſequutus eſt poſt ſuperiora ſcripta Sanch. tract.de matri.lib.4.diſput.12.nu. 22.non enim ait Didac. ſuperior ſententia illo cap. accedens probatur, vt ille rectè & alij nunc relati docent, qui videndi.

65 Verius igitur † ſpeciale fore in contractu matrimonij, vt conſtitutio procuratoris ad illud contrahendum, libera eſſe debeat ob ſummam matrimonij libertatem; Cũ enim prior ille conſenſus, eo quod ad procuratoris conſtitutionem reſpiciat, qui matrimonium, nomine conſtituentis celebrare debeat,ſit contractus, ſicut nullum eſt propter metum ratione matrimonij, ſic & reſpectu conſtitutionis procuratoris ſicut probe ab Hoſtien.Ioan.And.Imol. & alijs docet Dida.ſupra Padill.& Sanch.

SVMMARIVM.

1 *Stipulationũ quædam puræ aliæ conditionales.*
2 *Stipulationes puræ,& conditionales, quæ ſint.*
3 *Stipulatio conditionalis tripliciter fit.*
4 *Conditionum ſpecies multæ.*
5 *Matrimonium ſub conditione honeſta celebrari poteſt.*
6 *Opinio ſpeculatoris reprobata.*
7 *Opinio Didaci,affirmantis matrimonium nullam admittere conditionem,adducitur.*
8 *Matrimonium dicitur actus legitimus, qui nõ recipit conditionem.*
9 *Conditione emancipationis pendente, filius nõ liberatur à patria poteſtate.*
10 *Dida.& aliorum opinio reprobata.*
11 *Matrimonium non dicitur actus legitimus.*
12 *Matrimonium de iure digeſtorum, Sacramentum non erat.*
13 *Matrimonium iure digeſtorum,purus erat cõtractus,in quo licebat conditiones quaſcunque apponere,quæ ſubſtantiæ contractus nõ repugnarent.*
14 *Matrimonium diuortio ſoluebatur iure digeſtorum, quando vnus ex coniugibus conditioni non parebat.*
15 *Matrimonium diuortio non ſoluebatur iure Codicis,niſi in certis caſibus.*
16 *Matrimonium quatenus Sacramentum, etiam conditionem honeſtam admittit.*
17 *Matrimonium deficiente conditione non reſoluitur, ſicut cæteri contractus, licet vnus ex coniugibus alterum cogere poſſit, vt conditionem obſeruet.*
18 *Legis,actus legitimi de regu.iur. ſenſus diffcillimus.*
19 *Legis,actus legitimi ſenſus communis.*
20 *Patria poteſtas, nec filiatio, in ſuſpenſo ſtare poſſunt.*
21 *Alciati declaratio inſignis l. actus legitimi de reg.iur.*
22 *Fictio naturam imitatur.*
23 *Legis,actus legitimi de reg.iur.cenſus communis a Cagno.improbatus.*
24 *Emancipatio ſub conditione fieri poteſt.*

Ius

25 *Ius ſucceſſionis à filiatione qualiter differt.*
26 *Filius ſpurius legitimatus, cum conditione ne ſuccedere poſſit, vere legitimus dicitur.*
27 *Ius ſuccedendi in paterna hæreditate, potius naturale dicitur quam ciuile.*
28 *Socini Cur. & Deci. traditio declaratur.*
29 *Legis, actus legitimi, ſenſus communis, denuo improbatur.*
30 *Fieri quod poteſt pure, & ſub conditione.*
31 *Stipulatio iuris ciuilis inuentum.*
32 *L. actus legitimi verus, & nouus ſenſus, & cur emancipatio dicatur actus legitimus.*
33 *Acceptilatio actus legitimus, & non recipit conditionem.*
34 *Acceptilatio, cur non recipiat cõditionem, nullus ſere intellexit aſſerente Cagno.*
35 *Acceptilatio, cur non recipiat conditionem, iuxta Alciati opinionem.*
36 *Acceptilatio iuris fictione, ſolutionis loco eſt.*
37 *Alciati declaratio improbata.*
38 *Acceptilatio niſi per ſtipulationem, fieri non poteſt.*
39 *Solutio ſub conditione fieri poteſt.*
40 *Alciati conſideratio ſubuertitur.*
41 *Acceptilatio, cur conditionem, non recipiat ex aliquorum ſententia.*
42 *Acceptilatio, cur conditionem non recipiat, opinio authoris noua.*
43 *Acceptilatio verbis de præſenti concipitur.*
44 *Solutio non numeratur inter actus legitimos, & cur.*
45 *Debitum conditionale acceptum ferri poteſt.*
46 *Aditio hæreditatis cur nominetur inter actus legitimos ex Barto. & communi traditione.*
47 *Aditio hæreditatis in mera voluntate conſiſtit.*
48 *Barto. traditio, & communis a Cagno. improbata.*
49 *Barto. traditio ab Alciato reijcitur.*
50 *Votum in libera voluntate conſiſtit, & conditionem recipit.*
51 *Barto. traditio denuo ab authore improbata.*
52 *Voluntas libera nullis circũſcribitur finibus.*
53 *Aditio hæreditatis, cur conditionem non recipiat ex Alciato.*
54 *Alciati traditio confutatur.*
55 *Repræſentatio magis fit ex actu vero, quam ficto.*
56 *Aditio hæreditatis, cur conditionem non recipiat, nouis rationibus oſtenditur.*
57 *Hæreditas ius quoddam vniuerſale.*
58 *Hæredes vt hæreditatem adeant, in quibuſdam caſibus cogi poſſunt.*
59 *Hæredes extranei quando cogantur hæreditatem adire.*
60 *Serui optio quare dicatur actus legitimus.*
61 *Optionis legatum conditionale, in purum reſoluitur.*
62 *Cagno. in admirationem maximam ducitur, cur optio ſerui ſit actus legitimus, & non recipiat conditionem.*
63 *Accurtij opinio ab Alciato improbatur.*
64 *Optio ſerui, cur ſit actus legitimus ex multorum opinione.*
65 *Opinio communis ab Alciato reprehenditur.*
66 *Littera legum, non facile expungenda, aut mutanda.*
67 *Bart. opinio, cur legatum optionis ſerui, ſit actus legitimus.*
68 *Barto. opinio ab Alciato reprobatur.*
69 *Alciati opinio.*
70 *Alciati opinio reprobatur.*
71 *Contractus ab executione nomen accipiunt.*
72 *Seruitutes ab executione nomen accipiunt.*
73 *Electionis materia in beneficialibus ſpiritualis eſt.*
74 *Opinio authoris qualis.*
75 *Legatum donatio dicitur.*
76 *Donator diem, & conditionẽ apponere poteſt.*
77 *Tutoris datio actus legitimus dicitur, quæ conditionem non recipit.*
78 *Tutoris datio conditionem tacitam recipit.*
79 *Tutoris datio, quæ fit per Iudicem, conditionem recipit.*
80 *Tutoris datio, cur conditionem non recipiat, ex traditione Bart. & communi.*
81 *Barto. traditio, & communis ab Alciat. improbatur.*
82 *Bal. opinio adducta.*
83 *Alciati opinio.*
84 *Actus hominum ex eorum voluntate affectum habent.*
85 *Alciati opinio ſubuerſa.*
86 *Lex poteſt eadem, & maiora, quæ teſtator.*
87 *Tutor ad diem, & ſub conditione dari poteſt.*
88 *Opinio authoris noua.*
89 *Tex. in §. ad certum inſtit. qui teſta. tut. dari poſſ. declaratur.*
90 *Conditio in datione tutoris certæ rei adiecta, non valet.*
91 *Conditio appoſita in matrimonio facilis, & contingens, matrimonium ſuſpendit.*
92 *Matrimonium cum alia contractum, pendente conditione valet.*
93 *Matrimonium cum alia contractum ſub conditione, valet non obſtante cõditione in priori matrimonio appoſita, dum hæc poſterior prius purificetur.*
94 *Matrimonium ſecundo loco cõtractum, & ſub conditione, ſicut primum, adſtante dubio, quæ conditio prius fuerit purificata, neutrũ valet matrimonium.*
95 *Contractus conditionales ab implemento robur accipiunt.*
96 *Matrimonium contractum ante conditionis euentum valet, cenſetur enim renouatus cõſenſus.*
97 *Contrahẽtes regulariter, excepto matrimonio, tenentur conditionis euentum expectare.*

Matri-

98 *Matrimonium ſecundo contractum pendente conditione primi, non valet; ſi principaliter contractum fuit lucri cauſa.*

99 *Coniuges ſe ſe ad lucrum mutare prohibentur.*

100 *Matrimonia venalia eſſe non debent.*

101 *Textus in cap. de illis de conditio. appoſi. declaratur.*

102 *Textus in l. ſi ita ſtipulatus §. ſi tibi nupſero ff. de verb. oblig. declaratur.*

103 *Conditio turpis aduerſus matrimonij ſubſtantiam, matrimonium irritat.*

104 *Matrimonium contrahens cum aliqua, donec aliam ditiorem inueniat, matrimonium annullat.*

105 *Matrimonium contrahens cum aliqua ſub conditione ſi ſe adulterandam præbeat, matrimonium irritat.*

106 *Actus ſine ſubſtantia ſubſiſtere non poteſt.*

107 *Opinio communis improbatur.*

108 *Subiecta vbi nobiliora, tanto magis turpia, quæ de illis prædicantur.*

109 *Delicta leuia, in inſignioribus perſonis grauiſſima ſunt.*

110 *Conditiones turpes fauore matrimonij reijciuntur.*

111 *Ratio noua adducta, cur conditiones turpes irritent matrimonium.*

112 *Actum impugnans non videtur in eo conſentire.*

113 *Conditiones licitæ, & honeſtæ, quæ tamen bonis matrimonij aduerſantur, matrimonium irritant.*

114 *Conditio adiecta in matrimonio aduerſus bonum prolis tenet iuxta Paludani ſententiam.*

115 *Dida. opinio qualis.*

116 *Conſenſus in matrimonio præſtitus, virginitati contrarius non eſt.*

117 *Matrimonio ſemel contracto multa in eo incidunt, quæ illud non vitiant, quæ tamen ab initio illud irritarent.*

118 *Matrimonium inter paganos contractum ſub conditione, vt liceat quando libet repudium mittere, nullum eſt iuxta D. Thom.*

119 *D. Thomæ opinio noua ratione comprobata.*

120 *Matrimonium contrahens ſub conditione, vt liceat quandocunque repudium mittere, ſibi ipſi aduerſatur.*

121 *Conditio in matrimonio expreſſa, nocet plerunque matrimonio, tacita minime.*

122 *Taciti, & expreſſi maxima differentia, quando agitur de annullatione actus.*

123 *Iuramentum calumniæ tacite remitti poteſt.*

124 *Mutuam donans pecuniam, citra labem vſurariam, mente concipere poteſt donum aliquod ſibi offerri, ratione dictæ quantitatis.*

125 *Simonia admittitur dando, vel accipiēdo principaliter propter beneficium Eccleſiaſtici.*

126 *Tex. in cap. fina. de conditio appoſi. declaratur.*

127 *Modus aduerſus ſubſtantiam matrimonij, irritat matrimonium.*

128 *Conditio turpis aduerſus bona matrimonij, licet nihil aliud faciat quam actum ſuſpendere, irritat matrimonium.*

129 *Matrimonium ſub conditione, vel modo contractum, quæ aduerſantur bonis matrimonij, etiam ſequuta carnali copula, nullū eſt.*

130 *Copula ſequens ex S. Con. Tridentini nihil operatur.*

131 *Conditiones turpes in matrimonio appoſitæ, in euentum ipſarum reijciuntur.*

132 *Opinio communis confutatur.*

133 *Adriani ratio ſubuertitur.*

134 *Conditio appoſita in matrimonio, quæ niſi in vltimo vitæ ſpiritu adimpleri poteſt, matrimonium irritat.*

135 *Cautela inſignis pro his, qui vi aut metu aliquam ducunt in vxorem.*

136 *Cautela Panor. non paſſim vtendum in matrimonijs.*

137 *Conditio de præterito, vel præſenti, & ſi turpis, in matrimonio appoſita, illud non irritat.*

138 *Cautela pro mulieribus, quando viri turpibus conditionibus de præterito, vel præſenti contrahunt.*

139 *Copula hodierno iure S. Con. Tridentini nullum producit effectum niſi ſolemnitate obſeruata.*

140 *Conditio turpis, quæ bonis matrimonij non aduerſatur, matrimonium non irritat.*

141 *Conditio honeſta adiecta matrimonio, in ipſius defectum matrimonium irritat.*

142 *Conditiones turpes regulariter matrimonium non infringunt, & quare.*

143 *Matrimonij fauore, conditiones turpes reijciuntur.*

144 *Vltimarum voluntatum fauore, turpes conditiones excluduntur.*

145 *Vltimarum voluntatum fauore, conditiones impoſſibiles reijciuntur.*

146 *Dida. opinio ſublata.*

147 *Ratio communis ſublata.*

148 *Tex. in cap. fina. in 2. part. de conditio appoſitione declaratur.*

149 *Conſenſus vbi deſſicit adiectis turpibus conditionibus, matrimonium reſoluit in foro interiori.*

150 *Conſenſus vbi deſſicit, & de eo conſtat, reſoluit matrimonium in foro exteriori.*

151 *Deſſectus conſenſus coniecturis elicitur.*

152 *Opinio communis improbatur.*

153 *Tex. in cap. fina. de conditio. appoſi. declaratur.*

154 *Matrimonium contrahens ſub conditione turpi, quam credebat honeſtam, matrimonium reſoluit.*

155 *Iudices cautos eſſe opportet, in exquirendo, an is, qui*

is,qui turpem conditionem appoſuit, quam credebat honeſtam,vere id dixerit.

156 *Cõditio impoſsibilis, natura ipſa matrimoniũ non reſoluit.*

157 *Conditio impoſſibilis ex accidẽti matrimoniũ reſoluit.*

158 *Cõditio impoſſibilis de præterito,vel præſenti, quæ nec contingit,nec contingere potuit,non irritat matrimonium.*

159 *Matrimonium contractum ſub conditione natura poſſibili,iure tamen impoſſibili,matrimonium irritat.*

160 *Matrimonium contractum,ſub cõditione, quæ iuri aduerſatur,impoſſibilis dicitur.*

161 *Tex.in l.conditiones §.cũ quis de verbo.oblig. expenditur.*

162 *Matrimonium ſub conditione contractum de iure impoſſibili, dum conditio ius futurum reſpiciat,matrimonium ſuſpendit.*

163 *Matrimonium contrahentes ſub conditione,ſi liceat intra quartum gradum cõtrahere,excõmunicati ſunt,& in pœnas iuris incidũt.*

164 *Conditio poſſibilis matrimonium ſuſpendit.*

165 *Cõditio neceſſaria matrimoniũ non ſuſpendit.*

166 *Conditio neceſſaria iuris neceſſitate,non ſuſpẽdit,quia tacite ſubintelligitur.*

COMPARATIO XXVI.

CONTRACTVS PVRE, IN DIEM, & ſub conditione celebrantur; Matrimonium conditionale qualiter contrahatur: An ſit actus legitimus: & quid iure nouo,S.C.Trid.

1 STipulationũ quædã † puræ ſunt, aliæ in diem,aliæ quidẽ ſub conditione §.omnis inſtit.de verbo. obliga.ibidẽ Areti. Porti. & alij l.obligationum fere ff.de actio.& obligatio.

2 Purus † contractus,vel ſtipulatio dicitur vbi conditio, vel dies deficit, oritur enim illic obligatio vtraq. & actio,& ideo peti ſtatim poteſt l. cum qui calendis §. fina.de verbo. obliga. l. ſi dies ff. quan.dies lega.ce.l.liber homo §.decem de verbo.oblig.l.cedere diẽ de verbo.ſignif.l.in omnibus obligationib⁹ de regu.iur.docuit Barto.in d.l.cum qui calendis §.fina.Bal.Pau.de Caſt. Alexan. Iaſſ. Zazi.Deci.& Cagno.in d.l.in omnibus obligationibus Gomeſi.li.2.reſolutio.cap.11. a nu.1.Mozzi. de contracti. titu. de ſtipula.§. venio ad aliam diuiſionem n.1.cum ſequen. Thobi. in d. §. omnis inſt.de verbo.obliga. Spin. tracta. de teſtam. glo. 14. a nu.1.cum ſeq.puræ obligationis effectus recẽſere noſtri non eſt inſtituti,eos & Gomez,& Mozzi. ſupra adferunt.

Stipulatio in diem ea dicitur, qua ad diẽ certam præſtatio, vel ſolutio dilata eſt, ex qua orta in continenti obligatio eſt, licet creditori agenti exceptio obſtet.d.§. omnis inſtit.de verb.oblig.l.cedere diem de verb. ſignifica.l.centeſimis l.ſtipulatio iſta §. incertam l.continuus §. cum ita de verb. obliga. declarant Barto.& cæteri in d. l. cedere diẽ Bal. Salice. Angel.in l.vnica C. vt actio. ab hæred.& con.hæred.Mozzi.ſupra nu.6. Gomeſi.num.21.

3 Conditionalis † ſtipulatio,ſub conditione celebratur,idque tripliciter contingit poteſtatiua ſcilicet,caſuali,vel mixta conditione,§.ſub conditione inſtit.de verbo.obliga. d.l.cedere diem de verb.ſignifi. l. bouem §. ſub conditione de Ædilitio ædic. l. is cui ff. de action.& obliga.l.ſub conditione ff. de ſolutio.proſequitur Gomes ſupra nu. 28. Et

4 ſi † autem aliæ conditionum ſpecies per interpretes noſtros adferantur, veluti turpes, impoſſibiles, inhoneſtæ, neceſſariæ, ad eas tamẽ tres ſuperius relatas cæteræ omnes adiungi poſſunt;de quibus etiam quatenus ad inſtitutum tamen noſtrum pertinet agemus in ſequentibus.Cæterum vt materiam hanc clare, & dilucido declarem,prius operæ pretium fore duxi explicare, an matrimonium ſub cõditione poſſit celebrari; poſt & ſecũdo,an hodie ſicut & olim adueniente conditione,nouo conſenſu opus ſit,vbi coram parocho,& teſtibus quiſquam ſub conditione contraxit.

5 Ad primum † admittũt omnes matrimonium poſſe ſub conditione celebrari,honeſta tamen;ita enim clare deducitur ex tex.in ca. ſuper eo.ca.de illis ex.de cõdi.apposi.Inno. Ioan.Andre.Panor.Anto.de Butr. Præpoſi. ibi & alij Dida.in Epito.ad 4.2.par.ca.3. n. 2.Mozzi.de contracti.tit.de matrimo.§.diuiſio matrimonij nu.10.cũ ſequen. Angleſi. in flori.Theolo.in 4.diſtin.28. Dom.de Soto diſt.29.q.2.arti.1. Angel. in verbo. Matrimonium 3.Syluester in eo.verbo a nu. 1. Azpilcue.in Manua.Confeſſ.ca.22.num. 61. Candel.Aur.tit.de matrimo.prima par. nu. 53.Spinus tract.de teſt.glo.15.nu.63.

6 Neque † alius præter vnum ſpeculatorẽ contrariũ dixit,qui in rubr.de cõditio.appo. col.2.affirmauit conſenſum de præſenti cõditionalem,in matrimonium ſtatim conuerti nullo ſpectato conditionis euentu, niſi ipſa conditio ad tertium fuerit relata,ſic intelligens tex.in d.ca.ſuper eo. quem omnes vno ore improbant; quia vbi verba contractus matrimonij futurum reſpiciunt, ante implementum conditionis,nedum matrimonium, ſed nec ſponſalia erunt,quæ de futuro dicũtur;Rurſus vbi verba ſunt de præſenti adiecta,ta-

ta,tamen conditione,eueniente ipſa coniu-
gium eſt legitimum, ante illius implemētū,
nec matrimonium nec ſponſalia ca.1.§. fina.
deſponſa.in 6.Dida.d.ca.3.nu.1.ad finem.
7 Ex † his Dida.illic infert, matrimonium
nullam admittere conditionē,quod ex dia-
metro conditio matrimonio aduerſetur,
quamquam conſenſus ad matrimonium cōdi
tionem recipiat,id clare conſtat *quoniā pen-*
dente (inquit ille) conditione ad matrimoniū,
8 *conſenſus præſtitus non ſit;* † *Eſt enim matri-*
monium actus legitimus,actus autem legitimi,
à lege ipſa ideo inſtituti,vt illico ſuum ſortiā-
tur effectum,non diem recipiunt,aut conditio-
nem.l.actus legitimi de regu. iur.ff. & in 6.
Matrimonium autem inſtitutum eſt ad mutuā
coniunctionem & indiuiduam vitæ conſuetu-
dinem retinendam,vnde ei conditio omnino re
pugnat,cum ea pendente matrimonium effectū
9 *ſortiri non poſſit.* † Simile de emancipatione
adfert à lege inducta, vt quiſquam à patria
poteſtate liberetur,pendente vero cōditio-
ne liber filius eſſe non poteſt, propterea cō-
ditio reſiſtit emancipationis actui: Et hunc
(qui communis eſt) putat verum ſenſum l.
actus legitimi de reg.iur. & ſi fateatur diffi-
cillimam eſſe huiuſmodi nodi diſſolutionē.
10 Sane † ipſe nec Didacum percipio,nec quid
ante ipſum cæteri idem voluerint intelligo:
nam cum matrimonium ſit contractus, vt
millies dixi, cæterorum etiam contractuum
naturam ſortitur; Vnde cum cæteri contrac-
tus ſub conditione celebrentur,vt ſupra idē
fatetur,cur non matrimonium etiam, certè
non video;id enim clariſſimè duo illa iura
ſupra citata decidant,nec verbalem Didaci
diſtinctionem adferunt,conditionē ſcilicet,
conſenſum ad matrimonium recipere, non
matrimonium:quoniam in cæteris contrac-
tibus idem eſt,qui conditionem in conſenſu
ad eos celebrādos admittunt,at ea adimple-
ta nullam poſt,quia purificata conditio ſit,&
purus ſubſiſtat ex poſt facto contractus d. l.
cedere diem l. a Titio l. ſi ita.de verb.obli.
toto titu.de condi. & demonſt. & de condi.
inſtit.
11 Rurſus † matrimonium non dicitur actus
legitimus,cum ex receptiori ſententia, non
alij ſint quam expreſsi in d. l. actus; & cre-
12 briorem fatetur idem Dida.ſupra n.4. † Et
de iure digeſtorum,quo tēpore vis ſanctiſsi-
mi ſacramenti matrimonij incognita erat.
13 Et † veluti contractus quidam inter gentes
celebrabatur, licebat conditiones adijcere,
quæ ſubſtantiæ contractus nō repugnarent,
14 quæ niſi obſeruarentur † indicto diuortio
(quo illo tempore matrimoniū omnino ſol-
uebatur l.1.ff.de diuor.) recedere coniuges
poterant:nam & ex leuiorib⁹ cauſis, fere ad
arbitrium cuiuslibet mariti,aut vxoris,lice-
bat repudio matrimonium diſoluere l. filiæ
meç ff.ſoluto matrimo.l.ſi filia ff. de diuor.
15 † quamquam de iure Codicis, abſoluta hæc
poteſtas ad certos caſus fuerit reſtricta l.cō-
ſenſu & authen. ſeq. C.de repud.
16 Rurſus † matrimonium etiam quatenus
ſacramentum conditionem admittit honeſ-
tam,aut aliam quamcunq. quæ ſacræ illius
religioni non aduerſetur;quemadmodum in
ea,quæ matrimonium contrahit ſub condi-
tione,ſi maritus in certo loco habitauerit,
aut his ſimilibus,quo ad accidentalia perti-
17 net,de quibus ſupra cōpara.23. † Non qui-
dem vt ſicut contractus (vt paulo ante dice-
bam) deficiente conditione reſoluatur, ita
matrimonium,quia quatenus ſacramentum
fieri nequit,quod vt Apoſtolus ait,*quos Deus*
coniunxit homo non ſeparat: Sed quia vir, aut
mulier cogi poſſunt conditiones ratas habe-
re,& obſeruare,quemadmodum ſuis in locis
18 multis oſtendam. † Porro opportunam na-
ctus occaſionem placet circa intellectum d.
l. actus legitimi paulisper immorari,quia vt
vere Dida. ſupra relatus dixit, difficilis eſt
illius legis ſenſus,idipſum Riminal.Curt. &
alij credunt,quos refert Cagnol.in d.l.actus
legitimi:ſed & incomparabilis vir eruditio-
nis Alcia.in Parergis li.3.c.4.cum multis ſe-
quentibus,eam explicat legē,& ſingula etiā
illius proſequitur verba ſubtiliter.
19 Communis ergo † ſenſus eſt, vt actus ea
lege relati,quales emancipatio, acceptila-
tio,hæreditatis aditio, ſerui optio, tutoris
datio,qui legitimi dicuntur actus,ob id diē,
aut conditionem non recipiunt,quia eos lex
induxit,vt illico ſuum producant effectum,
id autem fieri non poſſet,ſi conditio,aut dies
20 adijciatur diſpoſitioni, † Emancipatio a le-
ge inducta fuit,vt filius ſtatim a patria pote-
ſtate liberetur,ſi conditio adijciatur, id fieri
nequit,nam filiatio, vel patria poteſtas; in
ſuſpenſo ſtare nō poteſt argu.tex.in l. ſi tibi
21 ff. de adoptio. † Alciat.vero.d.ca.4. ſic ſub-
tiliter declarat,Emancipatio actus iuris ciui
lis eſt,per quem is,qui vere filius eſt, pro nō
22 filio habetur iuris fictione, † at fictio iuris
naturam imitatur inquantū poteſt, l. adop-
tio cum ſimilibus ff.de adop.Barto. & cæte-
ri in l. ſi is qui pro emptore ff. de vſucapio.
Vnde ſicut naturaliter quis filium ad tēpus
habere non poteſt, nec ſub conditione: ita
nec emancipare eum,aut adoptare in diem,
aut ſub conditione licet d. l. ſi tibi de adop-
tio.
23 Communis † imprimis declaratio ſuſtine
ri nequit,vt non immerito Cagno.in d.l.ac-
tus legitimi nu. 5. ad mediū dixerit ſe nullā
adhuc vidiſſe legē a qua ſumi poſſit id,quod
de

de emancipatione Papinianus refert in d. l.
actus legitimi : licet ipſe poſt alios ſentiat
24 idem cum cõmuni; Primo quia † emancipa-
tio,& ſub conditione fieri poteſt,& reſerua-
ri emancipato iura,quo ad legitimam perti-
net ſucceſſionem l.ſi ab eo C.de legit. hęre-
di.Et oblatus curię filius naturalis,ſolius pa-
tris reſpecta legitimus dicitur, quoad cæte-
ros legitimus l.communium C.de natura.li-
25 ber.Et † licet Alciat.animaduertens, valide
hæc obeſſe contraria reſpondeat, differre
maxime ius ſucceſſionis, ab ipſa filij quali-
tate, nam ſuccedendi ius iure ciuili inductũ
fuit naturali æquitate ſuadente, & eſſe filiũ
ius ſanguinis eſt, quod iure nullo ciuili diri-
mi poteſt,quare modus,qui ex diſpoſitione
legis poſsibilis eſt, ſucceſſioni adiectus non
efficit,quo minus quiſquam integre filius ſit;
26 Addit † ille ex Soci.Deci.& Curti.ſententia
adeo veram traditionem,vt reſponderit pa-
trem, qui per reſcriptum, principis ſpurium
filium legitimum fecit adiecta cõditione,ne
ei ſucceſſionis vllum ius aduerſus fraternas
tabulas competeret,vere legitimum videri,
quoniam adiectio illa non perſonam legiti-
mi, ſed ſucceſſionem reſpicit:cum eſſe iuſtũ
cuiquam filium,agnatis vero illius minime,
iuri naturæ non aduerſetur:argu.l.in ſtipula-
27 tionibus §.1.de verb.obliga.Nam † & huic
reſponderi facile poteſt,quod ius ſucceden-
di in paterna hereditate, nõ eſt iuris ciuilis,
ſed naturalis.l.ſcripto ff.vnde libe. l.nam &
ſi parentibus ff.de inofi.teſtam.licet gradus,
& ordo fuerit à iure ciuili explicite traditus;
vnde cum fictio naturam imitetur in quantũ
poteſt vt idem ſcribit Alciat.cur ita tam va-
rie in filio emancipato,& eo,qui curiæ obla-
28 tus eſt;Neq. † traditio Soci.Curti.& Decij,
obſtat quinimo opitulatur magis,quia & ip-
ſa conſtet, poſſe conditione adiecta legiti-
mari filium,& ſi in ratione deſſiciant,cõmuni
hærentes ſentẽtiæ:ſed mihi alia ratione ve-
ra videtur,quod emãcipatio,& actus ille le-
gitimationis conditionem recipiat, rurſus
legitimatio, etſi actus legitimus ſit non nu-
meratur à Papiniano inter expræſſos ab eo
in d.l.actus legitimi, & iuxta receptiorem
de qua ſupra,diſpoſitio illius legis niſi in ac-
tibus in ea numeratis non habet locum.
29 Secundo † conuincitur communis, & Al-
ciati ſenſus,quia emptio, venditio, hæredis
inſtitutio,& his multi ſimiles dicuntur actus
legitimi, qui tamen diem, & conditionem
recipiunt,vt de ſingulis Din.in cap.actus le-
gitimi de reg. iur. in 6. Cagno. in d. l.actus.
30 num.3. Et † quod fieri poteſt pure, idem &
ſub conditione §.emptio.inſtit.de emptio.&
vendi. §. omnis ſtipulatio inſtitu. de verbo.
obliga.omnes in d.l.actus legitimi eo magis
31 quia tex.in d.§.omnis ſtipulatio; loquitur †
in ſtipulatione,quę mere eſt inuenta de iure
ciuili,iuxta receptam ab omnibus in rubr.&
l.1.ff.de verbo. obliga. & in l. iuregentium
& l.legitima ff. de pact. quare alia ratio re-
quirenda eſt,quam Alciat.& communis.
32 Cæterum † mihi alius videtur verus illius
legis ſenſus, vt emancipatio actus videatur
legitimus,qui diem, & conditionem non re-
cipit,non quod ex ſe emancipatio ſicut cęte-
ri contractus legitimi,apta non ſit recipere
diem,& conditionem, ſed quoties lege iu-
bente pater filium emancipare cogitur,quia
non voluntarie id agit,ſed iuris pręcepto cõ-
ditionem nullam adijcere poteſt;id tunc cõ-
tingit quando pater ex cauſa emancipare fi-
lium cogitur,vt in quibuſdam contingit caſi-
bus.glo.Barto.& cæteri in l. nec auus C. de
emanci.libero.Bart.& poſteriores in l. qui-
dam cum filium ff.de verbo.obliga.Et dici-
tur ob id legitimus actus tunc, quia non pa-
tris voluntate ſed legis fiat,ideoq. conditio
à patre adijci non poſsit,non magis,ac ſi il-
le in alterius, qui ſuus non eſſet filius eman-
cipatione conditionem apponere vellet, &
ſecundum hunc intellectum nouum ceſſant.
tot,tanta,& tam magna contraria, quorum
hucvſq. nec ratio,vel apta ſolutio patet.
33 Secundum † actum recenſet Papinianus
legitimum,acceptilationem, quę liberatio-
nis ſpecies eſt,l.1.& inibi Barto.ff.de accep-
tila. l. 4. & ſequent.ff. de acceptilationibus
vbi.I.C.nec diem, aut conditionem recipe-
34 re ait acceptilationem,Et † quidem nõ pau-
ci,nec modicę etiam authoritatis viri in l.cũ
quid ff.de reb.credi. ſcriptum relinquerunt,
nullam dari rectam rationem poſſe,cur ac-
ceptilatio ſub conditione fieri non poſsit,
eos refert Cagno.in d.l.actus legitimi n.10.
qui quando aliud non intellexit communi,
adſtipulatur ſenſui,poſt Deci.& alios omnes:
35 ſed † & Alciat. cap. 5.Parer. receptiſſimæ
etiam innitens traditioni; ſic declarat, *Ac-
ceptilatio(inquit) actus legitimus ideo dicitur,
qui non conditionem aut diem recipiat, quia
lex imitatur naturam in quantum poteſt, at
36 qui iuris fictione † acceptilatio vicem ſolutio-
nis ſuſtinet l. in diem ff. de acceptila. l. ſi rem
§. ſi duo ff. de nouatio. ſolutio fieri ſub condi-
tione,vel in diem nequit, quia actus ſolutionis
hoc non admittit, qui in facto conſiſtit, cuius
ſubſtantia quauis verba immutare nõ poſſunt;
37 & acceptilatio factum imitatur.* Hęc † Alcia-
ti & fere omnium declaratio, quæ tamen
commẽtitia eſt,& à veritate ipſa longe alie-
na, nam & ſi vicem ſolutionis ſuſtineat, fie-
38 ri † tamen niſi per ſtipulationem acceptila-
tio poteſt, l.1.ff. de acceptila.mutuam ſcili-
cet interrogationem, & ſubſequentem reſ-
pon-

Digitized by Google

ponſionem mediante ſtipulatione vt ibi, &
prætermiſſa ſtipulatione non diceretur ac-
ceptilatio ſed nuda conuentio §. item per
acceptilationē inſtit. quibus mo. tolli. obli-
ga. l. an inutilis §. 1. ff. de acceptila. Ronche.
poſt alios plures in l. 2. num. 97. ad fin. ff. de
duo. reis, in quo nullus diſentit. vnde cū ſti-
pulatio ſub conditione fieri poſſit ſic & ac-
ceptilatio poteſt.

39 Rurſus † ſolutio etiam ſub conditione fie-
ri poteſt l. ſub conditione ff. de ſolutio. Et li-
cet huic extremę rationi, quia primam Al-
ciatus non animaduertit, reſpondeat, quod
ante euentum conditionis, verbis tantum
non re ſolutio ſit, at acceptilatio eam, quę re
40 fit, & ſtatim liberat, imitatur. hæc † tamen
ſolutio non tali viro digna eſt, cur enim ac-
ceptilatio magis ſolutionem, quæ re, quam
ſub conditione fiat imitetur, nō rectam red-
dit rationem: Quod ſi generaliter proditū
eſt, acceptilationem vicem ſolutionis obti-
nere, qui fieri poteſt, vt ad hanc magis quam
alteram accōmodari poſſit, l. 1. §. generali-
ter de leg. pręſ. l. de prætio de publi. cum ſi-
milibus.

41 Vnde † nec male quidam opinantur, ſi ac-
ceptilatio pure quoad ſubſtātiam pertinet,
facta ſit, ſed effectui liberationis addita cō-
ditio fuerit, quia pactum, valere acceptila-
tionem ſub conditione ſi nauis, ex Alciat. ve-
nerit, ſicut valeret ſolutio cuius effectui ſimi-
lis conditio adiecta fuiſſet, & licet Alciat.
ibidem horum reſfellat opinionem, ſuſtineri
tamen facile poteſt.

42 Ego † vt meam proferam ſententiam exi-
ſtimo ideo acceptilationem conditionē non
admittere, quia à lege inducta fuit ad libe-
randum l. 1. ff. de acceptila. d. §. acceptilatio-
43 nem, & voluit eam † verbis de præſenti cō-
cipi. d. l. 1. vnde cum per verba pręſentis tē-
poris induci debeat, fieri nō poteſt vt diem,
aut cōditionē recipiat, quod ſi dixeris, ſit per
ſtipulationem acceptilatio, ſtipulatio vero
ſub conditione fieri poteſt. Reſpondetim
ſtipulationem principaliter ad obligandum
inductam, & ſiue quis pure, aut ſub conditio-
ne obligetur ſufficit acceptilatio ad liberan-
dum, & abſoluendum, abſolutio vero con-
ditionalis effectum liberatorium ſtatim pa-
rere non poteſt. ſi rurſus obieceris, accepti-
lationem vice, & loco ſolutionis eſſe, & cum
ſolutio vt ſupra ſub conditione fieri poſſit,
& acceptilatio itidem.

Reſpondeo facile, ſolutionis inſtar iuris fi-
ctione acceptilationem eſſe vt ſupra, & Al-
ciat d. cap. 5. in principio, vere autem mini-
44 me, ideoque † ſolutio inter actus legitimos
non à Iuriſconſulto nominatur in d. l. actus
legitimi; habet enim ſolutio plus facti, quam
iuris; at acceptilatio mere iuris ciuilis inuen-
45 tum eſt. Si † tertio quiſquam triplicet condi-
tionale debitum acceptū ferri poſſe l. quod
in diem ff. de acceptila. conſequenter accep-
tilationem, ſub cōditione etiam fieri. id ne-
gauerim, nam & acceptilatio in ea ſpecie pu
re fit, cæterum quoniam effectus ratione
prioris conditionalis obligationis differtur,
differri etiam vim illius neceſſe eſt.

46 Tertium † exemplum I. Conſulti. eſt in
aditione hæreditatis, quę ſub conditione fie-
ri nequit, quia actus legitimus, qui non eam,
47 nec diem recipit. Rationem † crebius Bart.
quē cæteri ſequuntur, eſſe crediderunt, quod
hæreditatis aditio in mera voluntate conſiſ-
tit, quę firma & conſtans eſſe nequit vbi dies
aut conditio adijcitur l. cum qui §. fina. ff. de
acquir. hęredit. quam ſic ibi Bart. & alij in-
tellexerunt Curti. Iuni. in d. l. cum quid de
reb. cre. ſcripſit hanc Barto. rationem mini-
me concludere, & ſi ille nihil amplius dixe-
48 rit. Cæterum † Cagno. improbat in d. l. actus
legitimi nu. 11. quod matrimonium de quo
nos agimus, in mera & libera contrahentis
voluntate conſiſtit vt millies dixi in hoc tra-
ctatu, cap. gemma cum ſimilibus de ſponſa.
& tamen ſub conditione contrahi poteſt to.
tit. ex. de condi. apposi. dixi ſupra & inferius
etiam agetur.

49 Improbat † & Alciat. ca. 6. Parer. quia nō
ad diem pertinet Bartoli ratio, ſed ad con-
50 ditionem tantum: Rurſus † ait, & votum in
libera voluntate conſiſtit, cum conditionem
51 recipiat. Improbo † & ipſe aliter, quod ea,
quæ in libera magis volūtate conſiſtunt, pu-
52 re ſub conditione, & vt libet fiunt, libera †
enim voluntas nullis circumſcribitur finibus,
quomodolibet agit: multis id oſtendit ar-
gumentis exemplisq. Menochi. tracta. de ar-
bitr. iudic. quæſtio. l. 1. quæſt. 7. vt oleum me
& operam perdere putem in his exquiren-
53 dis. Alciat. † vero d. cap. 5. nunc exiſtimat
legis diſpoſitione hæredem, à die aditæ hæ-
reditatis, defuncti perſonam ſuſtinere, & fin
gi eandem perſonam cum defuncto, at fictio
(vt ipſe non ſemel anterioribus capitibus
repetit) debet naturam imitari in quantum
poteſt, vnde efficitur hæredem nec ad diem,
aut ſub cōditione defuncti perſonam repræ-
ſentare poſſe.

54 Sed † hæc ratio facile cōfutatur, nam po-
teſt teſtator hęredem ſub conditione inſti-
tuere §. hęres inſtit. de hęred. inſtituen. l. in
tempus cum ſimilibus ff. eod. §. ſi plures in-
ſtit. illo tit. toto tit. C. de inſti. & ſubſti. ſub
con. fac. & tamen is ſic inſtitutus defuncti
perſonam ſub conditione repræſentat. Nec
obſtat quod ille reſpondet per hæredis qui-
dem inſtitutionem non repræſentari teſta-
toris

Digitized by Google

toris perſonam,ſed per aditionem hæredi-
tatis,nam tunc ius quęritur, quod antea ſola
ſpe ſuſtinebatur:obiecti enim diſſolutio ve-
ra non eſt,ſi adiri hęreditas nequit, niſi præ-
uia inſtitutione, & per hæreditatis aditionẽ
defuncti perſona repræſentatur, multo ma-
gis per inſtitutionem authen. multo magis
C.de ſacro.Eccle.

55 Accedat † quod actn magis vero, quam
ficto,res reprçſentari dicuntur, at cũ defun-
ctus quemquam hęredem facit in omnibus
eum ſui ipſius vice,& loco reponit,ideo vna
perſona cum ipſo cenſetur §.1. in verbo vnã
quodãmodo ibi glo.notat ab omnibus pro-
bata in auth. de iure iuran. a mouen. prçſti.
ideo ratio hęc,& ſi arguta videatur, vera nõ
56 eſt. † Exiſtimo autẽ ego duplici ratione vo-
luiſſe Papinianũ hęreditatis aditionẽ diem,
57 aut conditionem non recipere; † Prima quo
niam hæreditas ſit ius quoddam vniuerſale,
in quo hæres ſuccedit,continet & debita, &
credita,quibus teſtator obnoxius erat;vnde
ſi hęredi liceret diem in hæreditatis aditio-
ne,aut conditionem apponere,fruſtari poſ-
ſent creditores iurib⁹ ſuis,id vero lex,& iuſ-
tè quidem vetat,vt nihil mirum ſi diem non
recipiat,nec conditionem.

58 Altera † ratio hæc,cogi in quibuſdam cã-
ſibus heredes hæreditatẽ,aut velint, vel no-
lint adire,hij ſunt ſerui,& quos in poteſtate
noſtra habemus, quemadmodum latè Iuſti-
nianus proſequitur in principio, & tot.titu.
inſtit.de hæred.quali.& differ. ſimiles igitur
perſonę conditionem,aut diem aponere ne-
queunt, quia inuiti lege iubente coguntur.
59 † Extranei etiam hæredes,qui libere hæredi
tatem adire vel repudiare poſſunt, quoties
eos actus fecerint,qui citra ius & nomen hę-
redis fieri nequeunt,adire coguntur,& credi
torib⁹ exoluere §.fina.inſtit.de hæred.qual.
& diff. l. pro hęrede ff. de acquiren.hęredi.
glo.in verbo nudæ in d.§.fina.nõ ergo his ca-
ſibus conditio,aut dies apponi poteſt aduer-
ſus iuris præcepta, quæ impleri neceſſario
debent.

60 Quartum † exemplum in ſerui optione,
laborioſus, & difficilis caſus eſt quare ſerui
optio actus ſit legitimus,& diem,vel condi-
61 tionem non recipiat. † Accurtius & fere cæ-
teri cum eo exiſtimãt id ideo eſſe, quod lex
iuſſerit optionis legatum pro puro haberi,&
ſi eſſet conditionale,veluti,ſi ita teſtator di-
xerit: ſi vernam nõ elegeris, ſeruum Tume-
rontem habe l.3.ff.qui & a quib. manumiſ.
Deci.in d.l.actus legitimi,nihil de optionis
62 legato. † Cagno. vero veluti ſtupidus nihil
amplius dicit,quam quod nullibi legit dicẽ-
tem legem appoſitionem dici vel cõditionis
in optione,irritare in d.l.act⁹ legitimi n.14.

63 Cæterũ † hęc Accurtij opinatio merito ab
Alciato improbatur cap.7.quod ea ratio le-
gatum reſpiciat,non autem legati executio-
nem,de qua diſceptatur:nam & legatum op
tionis,ſub aliqua cõditione,ſi nauis ex Aſſia
64 venerit,valet l.penul.ff.de optio.lega.† Alij
putant,& quidem vt mea fert opinio ſubti-
liter,teſtatorem in hac ſpecie,non legatario
conceſſiſſe ſuo legato,vt in diem,aut ſub cõ-
ditione eligere poſſit, nam cum optionem
legat,de pura optione non conditionali vel
in diem intelligendum eſt,ſicut & cum quis
donat in dubio pure donare intelligendum
65 eſt l.1. ff. de donatio. † Improbat Alciatus;
quia inquit,id ex ea ſequeretur aduerſus Pa-
piniani reſponſum;quod optionis legatum
conditionale valeret,cum tex. hic generali-
ter dixerit,optionem actum legitimum, qui
diem nec conditionem recipit,vnde is alios
adduxit credẽtes verba legis actus legitimi,
corrupta fore, vt prçtermiſſo ſerui nomine,
nõ optio ſed adoptio legant;quæ proculdu-
bio nec diem,aut conditionem admittit l. ſi
tibi ff.de adoptio.Cæterum hæc interpreta-
66 tio,& ſi vera ſit, † litteram tamen, quę non
facile mutanda eſt, vt non ſemel in Explo-
ratorij libris animaduerto, corrumpit, vt
me prior dicto capite Alciat. animaduer-
tit,quamquam is in Parergis,paradoxis,diſ-
putationibus ſui immemor male obſeruet.

67 Barto. † igitur opinatur in l. eum qui §.
fina.ff.de acquir.hæred.optionem in libera,
certaq. voluntate eligentis conſiſtere,ideoq.
nec die aut conditione aliqua ſuſpẽdi poſſe;
quemadmodum vt ille opinatur ſimile, in ſa
cerdotijs,& beneficijs ca.in electionibus de
68 electio in 6.Confutat † Alciat.quoniã opta-
te quis poteſt ſub conditione ſi voluntatem
non mutauerim, non mutata voluntate le-
gatarius legatum conſequitur, at ſi eam mu-
tauerit,id ei fieri permittitur l. ſi tibi ff. de
optio.legata.Addit ille, & ſi daremus dictã
conditionem reſolutionẽ magis actus proſ-
picere l.2.ff.de in diem adiectio. negari ta-
men nequit, quin voluntas ſub incerto ſit.
69 † Tandem Alciatus ſuam profert ſententiã,
præmittit; quædam eſſe verba,quæ a facto,
& executione illius actus nomen accipiunt,
vt optio (inquit) electio, hæc enim nomi-
na exequutionis ſunt; ita fit niſi aliud impe-
diat,quod executio illico ex optione conſe-
quitur,& legati ius conſumitur l.apud ff. de
optio.lega.& lex confeſtim de eo qui opta-
tus eſt,perinde interpretatur, ac ſi nomina-
tim atteſtati expreſſus fuiſſet;vnde fit vt ver-
ba huiuſmodi, optio ſcilicet, aut electio, ſi
diem habent aut conditionem nomen ſuum
amittunt,quia videatur diei vel conditionis
adiectionem, proteſtationem quandam in-
ducere

Digitized by Google

ducere actui contrariam,vt merito actus vi-
tietur l. per ſeruum §. penul.ff. ſi vſuſ.peta.
hæc Alciatus qui inibi quædam alia ſimilia
70 adiungit. Deterior † eſt cæteris hæc opi-
natio,nam omnes viderim cõtractus ab exe
71 cutione † vt plurimum nomen accepiſſe, id
eſt fine. ſic permutatio ab ea pactione, qua
permutare inuicem,aliqui paciſcuntur,nomē
ſumit;locatio,venditio,& his ſimilia,& in cę
teris quoq.actibus, qui non contractus ſint,
idē eſſe conſtat,in aditione hæreditatis, quæ
executionis actum præfert, & huic mille al-
tera adiungi ſimilia poſſunt, conſtat tamen
poſſe hæredem ad diem, & ſub conditione
inſtitui, vt ſupra fieri etiam ſub conditione
permutationem, locationem & omnes con-
72 tractus; item † in ſeruitutibus locum habet,
quod antea dicebam*,quales,via,actus,iter,
aquæductus; nomina enim ſunt executionis,
& tamen ſub conditione cõcedi & dari poſ-
ſunt l.ſeruitutes vbi gloſ. & cæteri omnes ff.
de ſeruitut.

73 Neq. ſimile † de electione quidquam iu-
uat Bart.in ſuperiore traditione; nec Alcia-
tum modo; quod electionis materia ſpiri-
tualis ſit,ob idq.non diem,aut conditionem
recipiat,quod de animarum cura agatur. ca.
vbi periculū eo tit.ſed & innumera ſunt,quę
74 Alciati ſubuertere opinionē poſſunt. Ego †
igitur vt meam dixerim ſententiam reor.ve-
ram fore eorum opinionem quam paulo an-
te recenſui exiſtimantium, ideo cōditionem
reijci, quod nō cenſeatur teſtatorem ſuo le-
gato, legatario facultatem conceſſiſſe dum,
vel conditionem adijciendi, qui cum optio-
nem legauerit de pura intellexiſſe credendū
eſt d.l.1.id ipſum mihi verum videtur, nam
75 † & legatum donatio eſt in teſtamento reli-
cta & ab hærede pręſtāda:& inhoneſtum lex
fore credidit,rei donatę mera donantis gra-
tia l.donari ff. de donatio. donatarium diē,
vel conditionem adijcere poſſe: qui ſi nolit,
poſſit legatum,& donationem repudiare,cū
nolenti liberalitas acquiri non poſsit l. hoc
iure §. non poteſt ff. de donatio. l. inuito.ff.
de reg.iur.ſi dixeris legatum ſub conditione
fieri,id non diffiteor, cæterum hic non de le-
gante teſtatore ſub conditione optionē,ſed
76 de legatario agitur, † in quo Alciatus falli-
tur exiſtimans nec legari quidem ſub condi-
tione optionem poſſe, quod verum non eſt,
nam legata ad diem, & ſub cōditione relin-
quuntur,qualitercunq.teſtator legauerit,no-
tiſsimis iuribus & titulis pandectarum.

77 Extrem* † qui recēſetur actus legitim* eſt,
tutoris datio. maxima ſanè difficultas hęc,
vtrinq; enim iura pugnant,nec certi vix opi-
nari poteſt.concinit huic exemplo & tex. in
l.muto §.ſub conditione ff. de tutel. Decla-
78 rant † regulam omnes in expreſſa conditio-
ne ſecus in tacita,in quibus caſibus iudex ne-
quit pure,& ſimpliciter prouidere §.ſed & ſi
teſtamento & §.ſequen.vbi glo.in verbo cō-
79 ditio,inſtit. de attilia. tuto. Secundo † de-
clarant, quoties tutor à iudice datur, nam
per teſtatorem ad diem, & ſub conditione
dari poteſt §.furioſus & §.ad certum tempus
inſtit. qui teſta. tuto. dari poſſ.& de ratione
diuerſitatis in vtraque declaratione tradit
Cagno.in d. l. actus legitimi num. 15. & ſe-
quent.

80 Vt † autem ad legis rationem peruenīā,
Din.Barto.Albe. & numero plures eam eſſe
crediderunt, quod pupillorum ſit fauore in-
ductum,quorum maxime intereſt confeſtim
tutores accipere, ne interim die,aut condi-
tione pendentibus facultatibus labantur.

81 Rationem † hanc Alciat.lib.Parer.4.ca.8.
improbat, quia ratio iudicem reſpicit, non
actus infirmationem, & lex non pupillorum
fauore id factum ſignificat,ſed quia actus ſit
82 legitimus. Bald. † aliter exiſtimat in d. l.
muto §.1. *Decreta enim (ait ille) iudicum con-
ditionem non admittunt, quando ea ſunt quæ
executionem ſecum trahere debent:* Ratio hęc,
& recte quidem non admodum diſplicet Al-
ciat.ſupra niſi quod (vt ille etiam) nullam
reddit rationem,cur diem tutoris datio non
admittat, cuiq. executio hoc caſu decretum
comitetur.

83 Idem † Alciat. ſuam quoque profert ſen-
tentiam, tutoris quidem dationem ideo cō-
ditionē,nec diem recipere, quia tutela actus
ſit a lege duodecim tabularum inductus,per
quem vim,& poteſtatem in caput pupilli lex
tutori concedit, hæc autem vis, & poteſtas,
confeſtim à lege transfertur,nec in penden-
ti eſſe arbitratu hominis poteſt: quapropter
(addit) diuerſum eſt,cum non lex, ſed teſta-
84 tor ipſe transfert d. §. ad certum. actus †
enim hominum ex eorum voluntate affectū
habent, at legis actus in pendenti eſſe ne-
quit, iubet enim lex eos certos eſſe, nec in
conditionis euentum ſuſpendi.

85 Ratio † multis improbari poteſt. In pri-
mis id quærimus, cur lex actum voluerit eſſe
legitimum, qui conditionem non recipiat
86 tutoris datio. Sed † quod ille dixit, poſſe
teſtatorem,non legem turpius affirmatur, cū
poſsit lex,quæ teſtator ipſe l.fina. in prin. C.
de rebus alien.non alienan.quinimo hic ad-
uerſus legum placita ordinare non poteſt l.
87 nemo poteſt de leg.3.cū ſimilib*. Adhæc † in
modū regulę generalis Iuſtinianus docuit in
d.§.ad certum, *tutorem ad diē & ſub cōditio-
ne dari poſſe;* quib* verbis excluſum fuiſſe iu-
dicē quilibet dixerit:qua ratione & Bartoli,
Bal.& Alcia.opiniones refelli poſſunt.

88 Vt igitur † concludam exiſtimauerim nec
iudici, aut teſtatori interdictum legibus fuiſ-
ſe ad diem, & ſub conditione tutorem dare
d.§.ad cerrum, cum ſupra allegatis: quod igi-
tur in d.l.actus legitimi dicitur, conditionẽ
89 aut, diem tutoris dationem non recipere, †
ſic Iuſtinianus idem explicat in d.§.ad certũ
in fine; quotiens certę rei aut cauſæ tutor da-
tur: id enim & teſtarori, & iudici prohibitum
eſt. quia indiuiduus, & legitimus actus quem-
admodum diuiſionem non recepit Barto. &
cęteri omnes in l.4.§. Cato. de verb. obliga.
ſic nec diem, aut cõditionem: rationem red-
dit, *quia perſonæ (inquit) non cauſæ, aut rei tu-
tor datur: & quemadmodum perſona certa eſt,
ſic certo dari tutorem lex voluit, ne prætextu
incertitudinis tutoris, qui ad tuendũ datur, cũ
qui propter ætatem ſe deffendere nequit, pupil-
lus, illiusque ſimul bona deperirent; atq. ideo
contrarium in curatoris datione glo. credidit
90 in d. §. ad certum.* Sanè † vbi conditio certæ
rei, vel cauſę adijcitur non tenet. d. ratio, ſi
vero vniuerſam reſpiciat hæreditatẽ, vtiq.,
atq. in hunc ſenſum acerpi poſſe §. illius ex-
tremam partem puto: eodem retento them-
mate, quo in priori: vnde actus tutoris datio
recte legitimus dicitur, qui non diẽ, aut con-
ditionem recipit, quotiens certę rei, vel cau-
ſæ datur non cum vniuerſę hæreditati.

Opere pretium autem eſt vt ad inſtitutum accedã, & conditiones ſimul recẽſeam, quas matrimonij contractus admittit. Ego vero vt clare, & familiariter rem hanc pertractẽ, quatuor inſpectiones conſiderandas eſſe putauerim: Prima, quid in conditione licita, & honeſta. Secunda quid in inhoneſta & turpi. Tertia quid iuris in impoſsibili, & poſſibili. Quarta quid in indifferenti. nam certe quas ſummiſtæ conſiderant, ad has quatuor ſpecies reduci poſſunt.

91 Primę † inſpectionis ſequentes caſus conſidero. primus eſt quoties conditio appoſita, eſt facilis, & contingens, veluti ſi mihi centũ dederis in dotem, aut ſi pater meus voluerit; hę ſanè conditiones matrimonio adiectæ, illud ſuſpendunt, vt nihil actum cenſeatur, dũ conditio pendet: ſic ſcripſit Roma. Pontifex in c. ſuper eo de conditi. appoſit. vbi idẽ Panor. Auto. Imol. & cæteri omnes docent Dida. Couar. & ſi is obiter in Epito. ad.4. 2.p. c.3.nu.2. in fine Syluest. in Sum. verb. matrimoniũ 3.nu.1. ad finem. Mozzi. de contract. tit. de matrimo. §. diuiſio matrimonij nu.10. verſ. Quędam vero, Azpil. in Manua. Confeſ. cap.22.nu.62. Neq. aliquis ab hac ſententia diſcedit, quæ tam certa eſt, vt à nullo inficiari poſſit.

92 Extende † hunc caſum adeo verum eſſe, vt ſi interim hac conditione pendente, qui ſub dicta conditione contraxit, cum alia cõtrahat, valeat matrimonium ſecundo cõtractum, & ſi poſt conditio ſequatur, dum matrimoniũ hoc fuerit pure contractum, cenſetur enim a priori nondum perfecto contractu receſſum ca. de illis ca. ſuper eo. ca. per tuas de conditio. apposi. vbiq. Panor. Azpil. d.cap.22.num.64.

93 Extende † ſecundo, & ſi matrimonium ſecundo contractũ fuerit etiam ſub ſimili conditione celebratum, dum tamẽ conditio ſecundi prius quam prima euenerit, alioquin ſecus: præualeret enim tunc prius matrimonium cuius cõditio fuit purificata, antequam ſecundi conditio adimpleretur ita Syluest. d. verbo matrimonium 3. num. 6. & Mozzi. d.§.num.10. Guier. in allega.4.nu.14.

94 Limita † extentionem, quoties dubium foret quę vtriuſq. matrimonij cõditio prius fuit purificata, veluti cum quis cum aliqua contrahit ſub licita conditione, ſi ſcilicet ſibi in dotem centum daret, & poſt cum ſimili conditione cum alia, & ambę mulieres eodem tempore centum illi in dotem offerũt, nam hoc caſu & ſi noſtri in diuerſas eant opiniones, verior tamen eſt neutrum valere matrimonium propter incertitudinem argu. l. duo ſunt Titij ff. de teſtamen. tutel. l. ſi ita fuerit ff. de reb. dubi. eſt enim apud noſtros receptum incertitudinem matrimonium vitiare, quemadmodum & alios cõtractus Archidi. Panor. Anto. & cęteri in ca. ex litteris in 2. ex. de ſponſa.

95 Atque † vera huius traditionis ratio eſt, quod contractus conditionales ab implemẽto conditionis robur accipiunt, & ſubſtantiã l. cedere diem de verbo. ſignifica. cum vulgatis atq. ideo cum duobus ſimul matrimonium contraxiſſe cenſetur, ideo neutrum valet vt recte opinatur poſt alios à ſe relatos Syluest. ſupra num.6.

96 Limita † ſecundo extentionẽ, & ſuperiorem etiã caſum, quoties, qui ſub conditione contraxit conſenſum ante cõditionis euentum reuocaret, & ſi enim teneatur conditionis euentum ſpectare, l. potior l. qui Balneũ ff. qui potio. in pig. habean. Panor. Præpoſi. & cęteri in d.c. ſuper eo de conditio. appoſi. ſi tamen ante euentum conſenſum reuocaret, & ſi minus licite, conditionis implementum coniugium non efficeret gloſ. in d. cap. ſuper eo Panormita. Antoni. Imol. Præpoſi. Dida. in d.cap.3.num.6. Azpilcuet. ſupra num.64. addit Dida. illic non referre, an reuocatio conſenſus fiat ſciente vel ignorãte. altero, iuxta tex. in cap. fina. de procur. lib.6.

97 Vera † huius traditionis ratio eſt, nam etſi in cæteris contractibus ſub conditione celebratis, tenetur contrahens cõditionis euẽtum

tum expectare nec retrocedere poteſt ab eo
inuito altero l.potior. l.qui Balneum ff. qui
potio.in pigno. habean. l. quod ſi pendente
ff.de peri. & commo. rei vendi. adeo vt ad
hæredes ſpem ipſam tranſmittamus §. ex
conditionali de verbo.obliga. inſtitu.in ma-
trimonij contractu, propter tanti Sacramē-
ti liberam voluntatem ſecus:ideo poteſt cō-
ſenſus ante conditionis euentum irritari,
quemadmodum & paucis verbis ſcribit Syl-
ueſt.d.verbo matrimonium.3. nu.6. ad me-
dium,& ſuo loco dicemus.

98 Tertio † limita vt procedat quoties vir
centum,vel aliam quātitatem ſtipulatur ra-
tione dotis,vel alterius iuſtæ cauſæ; ſecus ſi
principaliter vt lucrum ex eo matrimonio
conſequeretur l.ſi ita ſtipulatus §.ſi tibi nup-
ſero ff. de verbo. obliga. quo tex. probatur
ſtipulationem, ex cauſa lucratiua inter futu-
ros coniuges in tempus matrimonij collatā,
non valere,cuius legis rationem interpretes
99 duplicem reddūt,prima † quia nequeunt fu-
turi coniuges,ſe ſe ad matrimonium inuitare
lucri cauſa, quæ propter libidinem potius,
quam coniugalem caſtitatem promiſſa præ-
ſumitur, conſequenter aduerſus bonos mo-
res l. ſtipulatio hoc modo concepta de ver-
100 bo.obliga. Altera † ratio, quod ſic quodam
modo matrimonia venalia redderentur in
maximum matrimonij dedecus l. 1. & 2. ff.
de donatio.int.vir.& vxor.

101 Cæterum † his valide pugnat de iure cano-
nico tex.in cap.de illis ex.de condi. appoſi.
quo tex.decidit Roma. Ponti. iuratam pro-
miſſionem mulieri factam de accipiēdo eam
in vxorem,ſub conditione, ſi centum daret,
valere: & conſequenter ſuſpendere matri-
monium,nam ſi illicita fuiſſet non id opera-
retur, ſed veluti inualida reiecta fuiſſet cap.
fin.ex.de condi.appoſi. Panor.illic dixit cō-
trarium difficile:cæterum is, quem alij om-
102 nes ſequuntur ſcribit tex.in d.† §.ſi tibi nup-
ſero intelligendum,quoties promiſſio quan-
titatis lucri gratia principaliter fit, ſecus cū
promittitur ex iuſta cauſa pro oneribus ma-
trimonij ſuſtinendis l. pro oneribus. C. de
iur. doti. aut alia ratione vt diſparitas con-
trahentium ea promiſſione ad æqualitatem
reducatur, veluti cum nobilis ignobili, aut
conuerſo ordine nubit,ſequitur Barto.in d.
§.Angel.Roma. Alexand. Aretin. Iaſſon. &
cæteri.

103 Secunda † inſpectio ad conditiones inho-
neſtas, & turpes pertinet, in hac ſequentes
ſubijcio caſus.Primus,conditio turpis,& in-
honeſta aduerſus matrimonij ſubſtantiā ap-
poſita,matrimonij contractum irritat omni-
no.Exemplum perhibent omnes vbi aduer-
ſus tria matrimonij bona, aut vnum ex his,
104 conditio apponeretur; † veluti ſi quiſquā di-
ceret tecum contraho donec aliā inueniam
ditiorē, aut meliorē; repugnat enim indiui-
duo vitę coniugalis vinculo,& illius humanę
ſocietati, quæ ex tribus vnū matrimonij bo-
num eſt: Aliud exemplum,vbi quis cōtrahe-
ret ſub conditione,ſi prolē vitaret vxor; eſt
enim prolis ſuſceptio ſecūdum matrimonij
105 bonū. Tertium † exemplum,vbi quis con-
traheret ſub conditione, ſi ſe adulterandam
præberet, eſt enim conditio contra bonū fi-
dei: tria hæc bona paſsim noſtri recēſent ex
tex.in c.omne 27.q.2.& dixi millies,itaq.cō
ditiones hæ omnes vitiant matrimoniū quē-
admodum docet tex. inſignis in quo Panor.
Anto.& cæteri in c.fi.ex.de cōdi.appoſi.poſt
glo.ibi.Dida.d.§.1.n.1. Sylueſ.dicto verbo
matrimoniū.3.n.1.Mozzi.d.c.nu.10. Azpil.
d.c.22.n.61.62. Sanch.trac.de matri.lib.5.
diſpu.10. à n.1.& ſequen.id ipſum apud Gra
tianū c.inter cætera,22.q.4.aliquando,c.ſo-
106 let quæri 32.q.2.rationē † tex.in d.c.fin.poſt
antiquiores eam prodidit Did.d.§.n.1.quia
conditio contra ſubſtantiā matrimonij illis
caſibus deficit,ideo cōtractus vitiatur d.c.fi.
nam nequit ſine ſubſtantia actus permanere
l.cum hi §.prætor ait ff.de tranſactio. l. cum
precario ff.de præca.c.tua nos de ſpōſa.Bar.
in l.vbi ita donatur ff.de donatio.cau.mor.
107 Cęterum † hæc omnium ratio nunquā pla-
cere potuit,nam idē Roma.Ponti.in d.c.fin.
2.par.docet alias cōditiones præter expreſ-
ſas ſupra,& quas idē textus recēſet,& ſi tur-
pes,inhoneſtas,aut impoſsibiles, matrimo-
niū non vitiare, ſed validū remanere,perin-
de,ac ſi appoſitę non fuiſſent;& addit ratio-
nem fauore ſcilicet matrimonij,nā matrimo
nij fauor magis intuēdus eſt, quoties matri-
monij ſubſtātia corruit, quā vbi ea tantū le-
ditur argu.in auth.multo magis C. de ſacro.
Eccleſi.& cū maius periculū vbi matrimonij
bona peruertuntur cautius cauendū erat ca.
vbi periculū de electio.difficultatē hanc nul-
108 lus præſenſit. Rurſus † vbi ſubiecta ſunt no-
biliora eo magis turpia,quę de illis prędicā-
tur.Clemen.cum illuſio de renuntia. ca.cum
decorē ex.de vi.& honeſta.clerico.cap.1.de
109 refor.ceſsi.22.in verbis † leuia etiā delicta,
quæ in ipſis maxima eſſent: Conci. Triden.
c.8.ceſsi.24.de refor.vnde turpiores cēſen-
tur conditiones, quæ circa matrimonij bona
110 apponūtur,quā ſi in illis;atqui † fauore ma-
trimonij minꝰ turpes reijciūtur,vt dicit tex.
in extrema parte,maiori rōe eodē fauore tur
piores reijci debēt, vt vbi abūdat iniquitas,
abūdet & charitas, cum tā cōtrariū ille tex.
111 decidat.Alcia. † igitur ratio exquirenda eſt,
quę mihi hęc aptiſſima videtur:vbi aduerſus
tria, vel ex his vnum matrimonij bonū con-

Digitized by Google

ditio apponitur idcirco fauore matrimonij
actus non ſuſtinetur,quia credit ius,eum, qui
talia,& tanti ſacramẽti bona impugnat, ve-
re contrahere matrimonium non cenſeri, &
ideo ex deffectu cõſenſus noluit Roma. Põ-
112 tifex matrimoniũ ſuſtinere, † qui enim actũ
impugnat non videtur in eum conſentire,vt
ex eo commodum poſſit reportare cap. ex
eo de regu.iur. in 6. verba matrimonij am-
plectitur,& aduerſus illius nititur voluntatẽ
l.non dubium C.de legi.& cum etiam is cõ-
tradicat matrimonij bonis,& ſubſtantiæ,cõ-
ſentire in eo non cenſetur l.a.§.voluntatem
cum ſimilibus ff. ſoluto matrimo. Cæterum
conſenſus deffectum Romanus Pontifex in
matrimonio ſupplere non poteſt vt dixi ſu-
pra comparatio. 3. in prin. hæc ratio ceſſat
vbi conditiones, & ſi turpes,alia quam ma-
trimonij bona pertingunt,tunc illius fauore
reijciuntur, quia non conſenſus deficit d.ca.
fina.de hac ratione infra latius.

113 Extende † egregie caſum hunc etiam ad
conditiones honeſtas,& licitas, quæ tamen
bonis matrimonij aduerſentur,veluti ſi quiſ-
piam aliquã ducat ſub cõditione ſi in eo ma-
trimonio ſecũ in perpetua viuat caſtitate, &
continentia, vel ſi paciſcatur,illico cõtracto
matrimonio,ſe velle eam religionẽ profite-
ri, eo eandem profitente;deducitur enim in
pactum cõtinentia, & caſtitas quæ ſocietati,
tum etiam proli duobus matrimonij bonis
contrariantur;in carnalem enim copulã ſal-
tim tacite, coniuges ipſo matrimonio con-
ſentiũt,quemadmodum declarat D. Thom.
in 4.diſtinc.28.quæſt.fin.in fine Adria. quæſ.
6.de matrimo.& Sylueſt.verbo matrimoniũ
4.quęſt.6. Panor.in ca.cõmiſſum ex.de ſpõ-
ſa.ſequitur qui eos refert Dida. d.§.1.nu.3.
Azpil.conſ.18.nu.2.3.tit.de ſponſa. & dicit
communem Viual.in Cande.Aur.1.par.tit.
de matrimo.quæſt.5.num.56.

114 Contrariam † autem ſentẽtiam deffendit
Palud.in 4.diſtinc.30.quæſt.2.qui matrimo-
nium ſcribit non vitiari adiectis conditioni-
bus ſupra-ſcriptis,cum licitæ ſint,licet cõtra
bonum prolis, aut ſocietatis indiuiduæ arg.
tex.in d.c.fina. a contrario ſenſu, de illicitis
enim conditionibus loquitur:ſequitur.Imo.
in l.vbi ita donatur ff.de dona.cau.mor.Bar-
ba.in c.fin.ex.de præcar. Ea etiã mouentur
ratione, quod inter Beatiſsimã Mariã Vir-
ginem, & Ioſeph verũ fuit matrimoniũ cap.
coniunx 27.quæſ.2.& dixi ſæpius: cũ tamen
Beatiſſima Virgo perpetuã vouerit cõtinẽ-
115 tiã:Cęterum † huic rationi Dida. reſpondit
ſupra contracto matrimonio vere continẽtiã
poſſe voueri, & caſtitatẽ ab ipſis coniugibus
cap.quod Deo Patri.33.q.5.glo.Panorm. &
cæteri in c.tua.nos de iur.iur.& tamen conti-
nentia á principio in pactũ deduci non po-
116 teſt in cõtractu matrimonij.Addit † ille Bea
tiſſimã Virginem in coniugio cum Ioſeph in
pactum caſtitatem non deduxiſſe, quamuis
certa eſſet diuinitus, Ioſeph cum ea eodem
caſtitatis propoſito fuiſſe: cõtraxit immacu-
lata virgo ſimpliceter, & ſi antea virginitatẽ
deuouiſſet,& in coniugalem conſenſit coha-
bitationem & implicite in omnia, quæ ad
matrimonium ſpectant:neq.ex hoc ſequitur
explicite in carnalem copulam conſenſiſſe;
repugnaret enim virginitati, implicite, non
in actum copulæ,ſed in potentiã,qui conſen-
ſus virginitati contrarius non eſt ſecundum
D.Thom.in 4.diſtinc.30.quæſt.2.artic.1.ex
tex.in d.cap.beata 27.quæſt.2.

117 Inuertit † rurſus altero argumento Dida.
Pau.ſententiam,qui inquit, contracto ſemel
matrimonio multa incidũt, quę non illud vi-
tiant,cum tamen eadem ab initio irritum il-
lud efficerent: votum ſolemne vtriuſq. con-
iugis poſt celebratum matrimoniũ recte fit,
quod ab initio ipſam irritaret ca.1.c.rurſus
ex.qui cleri.vel vouen.

118 Tertio idem † Dida.mouetur authoritate
gloſæ in cap.de infidelibus ex.de conſangui.
aſſetentis, inter paganos matrimonium cõ-
tractum ſub cõditione,vt liceat cuilibet vbi,
& quando volet repudium mittere, nullum
eſſe,quoniã ea conditio ſubſtantialibus ma-
trimonij aduerſetur: quam gloſam ſequutus
fuit D.Thom.in 4.diſtinc.39.quęſ.1.arti.3.
ad quintum & Didac. ſupra aduerſus Panor.
119 Pręposi.& alios,qui eam repręhendunt.Et †
ſi vero, D. Thom. Dida. & aliorum vera ſit
opinio,veram autem illius rationem,& fun-
damenta nullus hucvſq. pertingit. igitur cõ-
ditio quamuis honeſta ſit,quæ ſubſtãtię ma-
trimonij contrariatur, nullum efficit matri-
monium,quia credit ius eum,qui talẽ adijcit
conditionem, vere in matrimonio non con-
ſentire,quam rationem reddidi præter alios
omnes ſupra quæ multis probari argumen-
120 tis poteſt.In primis, † qui ſic cõtrahit matri
monium,ſibi ipſi aduerſari videtur, & cõſe-
quenter deficit ad illud contrahendum deli-
beratus conſenſus l.ſi titius ff. de condi.inſ-
titu. l. ſcripturę C. de fide inſtrum.l.vbi re-
pugnantia de reg. iur. Et perinde eſt ac ſi ſic
contrahens diceret volo & nolo; qui veluti
cõtraria dicens audiri nequit l. 1. C.de furt.

121 Accedat † præterea in eiuſdem opinionis
tuitionem, altera ratio, quod etſi poſt con-
tractum matrimonium poſſint coniuges ca-
ſtitatem vouere, á principio tamen in pa-
ctum deducere non poſſunt, nam expræſſa
hæc conditio nocet bonis matrimonij quæ
tacita minime, ſic enim regula iuris docet
expræſſa nocent,nõ expræſſa non nocent. l. ex-
pręſſa

præſſa de reg.iur.l.non nunquam l.ſi in diem
§.fina.ff.de conditio.& demonſtratio.l.actus
legitimi. ff.de reg. iur. l. ſempronium ff. de
122 hæredi.inſtitu.Et † vt recte Deci.declarat in
d.l.expræſſa maxime regula procedit,quando agitur de actus anullatione, tunc enim
taciti, & expreſſi maxima eſt differentia;
123 nam † & iuramẽtum calumniæ tacite remitti poteſt, expreſſe non poteſt l. 2. §. ſed
quia C.de iuram. calumniæ cap. 1. eod.titu.
lib. 6.

124 Tertio, † quamuis qui certam mutuatur
pecuniam ratione mutui dati, nequeat citra labem vſurariam paciſci de danda ſibi aliqua quantitate, quia pecunia non parit pecuniam, iuxta illud Chriſti Lucæ 6. *mutuum dantes,nihil inde ſperantes*: & Pſalm.15. *qui pecuniam non dedit ad vſuram.*: Pſalmo 55. *non defecit ex plateis eius vſura & dolus*; & & paſſim in diuino eloquio titu.to. de vſur. apud canonicas ſanctiones; tamen ſi quiſquam pecuniam mutuatur, & ſi mente concipiat ſibi ob mutuum datum, accipientem poſt pecuniam, aliudve donum daturum, dum ob illud principaliter mutuum non dederit, licet poſt, vel donum, aut pecuniam accipere, citra vſuram aliquam, quemadmodum poſt Angel.canoniſtas,& theologos late, vere, & docte reſoluit Azpilcuet.in Manua.Confeſſ.cap.17.num.209.

125 Quarto † quod huic ſimile eſt, licet dare, vel accipere pro beneficio Eccleſiaſtico, vel rebus ſpiritualibus ſimonia ſit glo. in ſum.1. queſt.1.toto titu. de ſimoni.adeo quod permutatio beneficiorum ſimoniaca ſit, ſi abſq. ſuperioris authotirate contractus permutationis celebretur c.queſitum c.penul.de rerũ permuta.licet tamẽ ſecũdario nulla expræſſa pactione,accipere in gratiam,vel dari,vel accepti beneficij Eccleſiaſtici aliquid in remunerationem, dum à principio principalis intentio defuerit dandi, vel accipiendi, pro dicto beneficio glo.in ca.cum eſſet de ſimo. & in c.cum ad noſtram de electione,quas late ornat, & deffendit idem Azpil.in Manua. Confeſſ.ca.23.nu.100.101. cum ſequen.his igitur & ſimilibus expreſſio noceret, & tacite fieri poteſt quod alioquin in pactum deductum illud omnino irritaret.

126 Neq. † obſtat tex. a contrario ſenſu in d. c.fina.de condi.oppoſitis pro Paluda.ſentẽtia adductus; nã argumẽto à contrario ſenſu locus non eſt, vbi abſurdum aliquod, aut turpe reſultaret l.2.C.de condi. incert.l. cõuenticulam vbi Bal.Sali. Ange. & alij C. de Epiſco.& cleri.cæteri in l.1.§.huius rei ff.de offi.eius.

127 Tertio † extende regulam,vt nedum conditio expreſſa aduerſus ſubſtantiam matrimonij,ſed & modus illud omnino irritet, & annullet;ſic cẽſit Palud.in 4.diſtinc.29.queſ. 2.art.3. Sylueſt. in verbo matrimonium. 3. nu.12. Deci.in authen.ingreſsi.nu.23.C.de ſacro.ſanct.Eccleſ.Dida.d.§.1.num.8.Mozzi.d.§.num.14. Azpil.d. cap.22.num.62. in fine,modus enim adiectus contractui matrimonij in ipſo includitur nec ſeparatum contractum efficit,& eo ſicut de cõditione idem iudicandum,& ſi vbi talis modus poſt perfectum matrimonium adijceretur, etiam ſi in continenti,matrimonium tamen valeret, & modus reijceretur, vt Dida. ibid. recte poſt alios declarat.

128 Quarto † extenditur regula vt procedat ſiue conditio turpis aduerſus bona matrimonij actum ipſum ſuſpendat,ſiue reſoluat, veluti cum quis cum aliqua contrahit ſub cõditione,quod ſi fornicetur,liceat ei alteram accipere,reſoluit enim matrimonium aduerſus illius ſubſtantiam,ſic ſcripſit Panorm. & poſt eum Cardi.Præpoſi. & cæteri in d. cap. fina.idem Præpoſi.in cap.1.de condi.appoſi. quę ſententia aperte ex eo tex. in d.cap.fin. deducitur in verbis illis *donech aliam inueniã meliorem.*

129 Quinto † extenditur, etiamſi poſt matrimonium ſub conditione hac vel modo contractum,ſequeretur carnalis copula,nam non efficeret vt matrimonium hoc omnino nullum propter prolem ſuperuenientem reuiuiſceret, quam communem aſſerit ſententiam Dida.ſupra num.12.poſt Panorm.Pręposi.Adria.& alios ab eo relatos:quę opinio
130 hodie ſine dubio eſt,nam † ex Sacro Tridẽti. Concil. decreto ſubſeqnens copula nihil efficit,cum neceſſe ſit coram parocho,& duobus ſaltim teſtibus matrimonium contrahere iuxta formam ab eo præſcriptam, quod pluries dixi,& in ſpecie notat Azpil. d.cap. num.20.65.

131 Limitatur † nunc regula primo, & ſubtiliter quidem, vt tunc procedat quoties contrahentes intendunt matrimonium contrahere & eo contracto conditiones illas aduerſus ſubſtantiam matrimonij obſeruare, obligationemque earum obſeruantia inducere; veluti ſi quisquam cum aliqua contrahit his verbis: *tecum matrimonium contraho, cæterum volo te adulterari, vel à me diuertere, aut prolem vitare*; ſecus vbi ſic contrahentes nollent contrahere donec conditiones euenirent,tunc quia conditiones cũ coniugio minime concurrunt, ſuſpenditur tantum matrimonialis conſenſus, & conditiones ſupra-ſcriptę veluti turpes reijciũtur d. cap.fin.in 2.parte, & remanet validum matrimonium vt ibi, quæ fuit originalis traditio Adrian. in 4.quæſtio. 9. de matrimo.

132 quam † recitat Didac. ſupra num.7. Dicens
dubiam eſſe hanc ſententiam,propter verba
illius tex.in 1.part.

133 Mihi † vero vera non videtur, quia vbi
huiuſmodi conditiones in ipſo eodem ma-
trimonij contractu inſeruntur, ita illi adhæ-
rent, vt vnum, & idem pactum,& vnus con-
tractus videatur l.lecta verſi. dicebam ff. de
reb. credi. dixi ſupra in tertia ampliatione,
rurſus ratio tex.In d.cap.fina. in prima part.
militat etiam in hac ſpecie, ex eo quod con-
ditiones hæ aduerſantur ſubſtantiæ, & bo-
134 nis mattimonij conſequenter illud irritant †
tertio nullius effectus eſt cōſideratio Adria-
ni, ex eo quod conditio eueniens. quia con-
trá ſubſtantiam matrimonij non permitit
naſci obligationem poſſe,conſequenter non
reijci a matrimonio vt ille exiſtimat:id mul-
tis exemplis interprætes noſtri oſtendunt
in primis in eo, qui matrimonium contrahit
ſub conditione, *ſi veneris ad exequias meas,
vel ſi diceret, contraho tecum ſub conditione,
ſi capitolium non aſcenderis, aut cum te ipſam
gladio iugulaueris*, aut ſi ea meretrix erat &
indigna aliter, ita vir diceret *contraho tecum
dum amplius meretrix non ſis,dumque vitam
honeſtam egeris*;cum enim hæ conditiones in
ipſarum euentum matrimonium reſoluant,
& niſi vltimo vitæ ſpiritu impleri poſſint,
quo caſu celebrari nequit, matrimonij con-
tract⁹ nullus redditur,& ineficax. Sic docuit.
135 Panor.in d.c.fi.quem inibi ſequũtur cæteri,†
cautelam ſumentes pro his, qui vi aut me-
tu aliquam ducunt in vxorem,vt his,aut ali-
qua ex eis adiecta conditione contrahentes,
poſſint poſt ea dimiſſa aliam ducere, quia
matrimonium nullum ſit. ſequuntur Anton.
136 Cardina.& Præpoſi. in d. cap. fina. † & Di-
da. dicit communem in d. §.1.num. 16. pie
adijciens non paſsim hac vtendum caute-
la, ſed tunc cum vis, metuſvè incutitur, vt
hac ratione matrimonium vitetur. Bombi.
conſil.31.Ferra. caute. 7. & inter ſingularia
Gerar. ſingul. 21. Hippol. de Marſil. ſingu.
286.qui hanc traditionem ſe accepiſſe fate-
tur ab Anton.de Burgos Hiſpano,quem ille
iuris Monarcham, & illius verum illumina-
torem appellat Mozzi. d. §. num. 14. vnde
Adriani opinio ſuſtineri non poteſt.

137 Secundo † limitatur regula, vt procedat
in proprijs,& veris conditionibus, ideſt his,
quæ à futuro pendent euentu, ſecus in con-
ditionibus de præterito, vel preſenti tem-
pore, quę vere conditiones non ſunt, quia
actum non ſuſpendunt l. inſtitutio talis ff. de
condi. inſtitu. l. cum ad præſens ff.ſi certum
petatur l.ſi ſic.§.1.ff.de lega. 1. Iaſſ. Roma.
Soci.& Deci. in d. l. cum ad preſens Barto.
Socin.& alij in l. 1. ff. de condi. & demonſ-
tra. vnde ſi quisquam cum aliqua contrahe-
ret ea à dicta conditione, *ſi adulterium co-
miſit, ſi meretrix fuit, vel eſt*, vbi vere mu-
lier meretrix fuit matrimonium valet, quia
hæ conditiones non ſuſpendunt matrimo-
nium, ſic ſcripſit poſt Paluda. Didac. ſupra
nu.5.quæ vera ſententia eſt, quam & docuit
Sylueſt.in verbo matrimonium 3. num. 11.
in fine Azpil.d.cap.22.num.62.

138 Tertio † limita, vbi conditiones hæ tur-
pes contra ſubſtantiam matrimonij appo-
nuntur de conſenſu vtriuſque partis,at ſecus
vbi vna earum diſſentiret, tunc reiecta con-
ditione valeret matrimonium d.cap.fina. &
ſi conditio eſſet contra ſubſtantiam matri-
monij Imol. Panormita. Præpoſi. & alij ibi
Syluest.in d.verbo num.11.Mozzi.5.nu.12.
Didac. d.§. num. 11. cautelam ſumentes ab
hac traditione pro mulieribus quando viri
dictis conditionibus ſecum contrahunt, vt
ſileant,vel contradicant;rationem eam red-
dunt quoniam ſequenti copula ab ipſa con-
139 ditione recedere videatur: an † autem vbi
matrimonium non valet, ex ſequenti copu-
la in his caſibus valeat tanquam ſponſalia,
quæ grauis antea contentio erat, hodie
omittenda eſt,quia copula poſt Sacrum Cō-
cilium nihil poteſt, niſi ſolemnitas a Sacro
Concilio obſeruetur; de qua quæſtione Di-
da.ſupra num.11.

140 Quarto † limitatur vt procedat in con-
ditionibus, quę ſint contra ſubſtantiam ma-
trimonij, ſecus in turpibus, quæ illi mini-
me aduerſantur, Vnde ſi quiſpiam cum ali-
qua contraheret ſub conditione *ſi virginem
eam inueniret*, & ſi poſt eam corrumptam
reperiret valeret matrimonium reiecta tur-
pi conditione, quę illud non irritauit. Ho-
ſtien. Bernar. & Inno. in d. cap. per tuas de
condi.apposi.Mozzi.ſupra num. 13. Didac.
141 d.cap.3.§.2.num. 12. 13. Sub limita † limi-
tationem quando adijceretur conditio ho-
neſta, hoc modo *duco te in vxorem ſi per aſ-
pectum matronarum virgo apparueris non ali-
ter*, nam hęc conditio non apparente virgi-
ne per matronarū aſpectum diſſolueret ma-
trimonium.Syluest. poſt alios ab eo relatos
d. verbo matrimonium. 3.num. 8. Mozzi.
num.13.Dida.in d.§.2. nu.12.13. poſt Are-
tin.conſil.82.Azpil.d.cap.nu.62.& expræſſe
num.66.

142 Secundus † huius inſpectionis caſus ad
conditiones turpes pertinet, quę matrimo-
nij ſubſtantię, & illius bonis non aduerſan-
tur, in quo caſu regulam conſtituit Roma.
Pontifex in d. cap. fina. in 2. part. *conditio-
nes quamuis turpes matrimonium non infrin-
gere*, & capit. 1. eod. titul. Azpilcuet. d.
cap.62.

Nam

143 Nam ✝ licet conſenſus ad matrimonium
requiratur, & conſenſus hic non ſit purus
nec abſolutus, quia ad conditionis euen-
tum relatus, & ideo non cenſeatur contra-
ctum matrimonium quandiu conditio pen-
det, quia tamen ab Eccleſia huiuſmodi con-
ditiones reprobantur, voluitq. ratum, & fir-
mum eſſe matrimonium reiectis turpibus
conditionibus, conſequenter, qui hoc modo
contrahit, pure contrahere videtur, liberum-
que & purum conſenſum præſtitiſſe, quam
rationem reddiderunt Ioan. Andre. Panor.
Præpoſi. & alij in d. cap. 1. de condi. appoſi.
144 Dida. d. §. 2. num. 1. Sanch. ſupra ✝ fauore ma
trimonij, id factum eſt; ſicut à lege ciuili fa-
uore vltimarum voluntatum turpis conditio
excluditur l. repræhendenda C. de inſtit. &
ſubſtitu. vbi Bal. Salice. Iaſſ. & Deci. l. condi-
145 tiones ff. de condi. inſtitu. Sic ✝ in conditio-
ne impoſsibili, quæ ſicut reijcitur fauore vl-
timæ voluntatis. l. 1. ff. de condi. inſtitu. l. ob-
tinuit ff. de conditionibus, & demonſtra. §.
impoſsibilis inſtit. de hæred. inſtitu. ſic in ma
trimonio d. cap. fina. 2. parte, vnde Imol. in
d. l. 1. vt Dida. memorat. d. §. ſæpe hanc ra-
tionem ad matrimonij contractum deducit,
quia ius canonicum hęc verba. in ſenſu ſim-
plici accipit, perinde ac ſi nulla adiecta con-
146 ditio ſit fauore matrimonij. Hęc ✝ Didac.
147 poſt Imolam Panor. Prępoſi. & alios; ✝ quo-
rum dicta mœra ſunt ſomnia, quid enim pe-
ius dici pro ratione illius tex. poteſt, quam
aſſerere ideo conditiones turpes, quæ non
aduerſentur matrimonij ſubſtantiæ non vi-
tiare matrimonium ſed reijci, rato manen-
te eo, quia ius ſimiles conditiones ſubducit,
& ſtatuit pro non adiectis haberi, hoc enim
inquirimus, cur ius canonicum id ſtatuerit,
& ratio interpretum noſtrorum eadem eſt
cum dicto: quinimo vt ſuperius docui, maior
ratio, & fauor militat vbi turpes conditio-
nes aduerſus ſubſtantiam matrimonij appo-
nuntur, quam vbi eam non reſpiciunt. Ad-
hæc ſi ius reijcit has conditiones vt Dida. &
cæteri affirmant, eo magis contractus matri-
monij nullus eſſe debet, quia aduerſus legem
prohibentem l. non dubium C. de legi. l. pa-
cta, quæ contra de pact. prętetea cum matri-
monium ſit vere, & proprie contractus ad
inſtar aliorum regulandus eſt, vt omnes fa-
tentur, niſi aliqua ſpecialitatis ratio in eo
magis, quam in illis militet, quod libro 2. fu-
ſe dicam: vnde cum turpes conditiones cæ-
teros irritent contractus, & ſi non ſint aduer-
ſus eorum ſubſtantiam. §. quod turpi inſtit.
de inutil. ſtipula. l. generaliter l. veluti l. ſi
plagij ff. de verbo. obliga. ſic cōtractum ma-
trimonij: qua extrema argumentatione ad-
uerſus communem rationem, tollitur fun-
damentum communis opinionis, quę à ſimi-
li argumentatur de turpibus conditionibus
in vltimis voluntatibus iniectis, quas ius ci-
uile fauore teſtatorum ſubducit, rata manen-
te eorum diſpoſitione: nam non de contra-
ctibus vt nos, ea iura loquuntur, ſed de ſola
teſtatorum diſpoſitione, quam ideo ius con-
ſeruat remotis turpibus cōditionibus, quod
non de alterius, quam ſolius reſtantis iure
agatur, & illius conſeruanda voluntate, quæ
aliter ſeruari non poterat, quæ ratio in con-
tractibus ceſſat vt ſupra.
148 Vnde ✝ vera ratio illius tex. exquirenda
eſt: non aliam hanc eſſe putauerim, quam
ſuperius redditam, quod ſcilicet in matri-
monio verus, & deliberatus conſenſus re-
quiritur, hic deficit vbi aduerſus ſubſtan-
tiam matrimonij turpes conditiones adij-
ciuntur propter repugnantiam actus: vbi ve-
ro non pertingunt ſubſtantiam adeſt verus,
& deliberatus conſenſus, quo perficitur ma-
trimonium; cęterum ideo fauore matrimo-
nij dixit Roma. Pontifex in d. cap. fina. ſub-
moueri has conditiones, quod cæteros con-
tractus huiuſmodi conditiones turpes irri-
tent, & annullent, matrimonium noluit, quia
vt Sacramentum ſuficit ſi deliberatus con-
ſenſus adſit, quem huiuſmodi conditiones
149 turpes tollunt. Limita ✝ caſum hunc primo,
quoties vere deficit conſenſus in contractu
matrimonij propter has turpes conditio-
nes, quia non aliter contraxiſſet, nam in fo-
ro interiori, (licet in exteriori ſecus) non
erit matrimonium, & pœnitenti creden-
dum erit, vt recte animaduertit poſt Palud.
150 Adria. & alios Dida. d. §. 2. num. 4. Sed ✝
& in foro iudiciali nullum eſſet iudicandum,
quando conſtaret conſenſum defeciſſe, vt
quia expræſſe ita fuerit contractum matri-
monium, vt nullo modo conſentire vellint
niſi adueniente conditione Didac. ex Adria.
151 & alijs ſupra num. 5. Subdit ✝ poſſe Iudi-
cem coniecturis præſumere conſenſum de-
feciſſe, id colliget vbi contrahens credebat
conditionem eſſe natura poſsibilem, quę im-
poſsibilis erat, vt infra dicam.
152 Cæterum ✝ hæc omnium traditio vera nō
eſt: quinimo in foro iudiciali matrimonium
eſſet iudicandum, non obſtante qualibet
verborum conceptione; quia tex. in d. cap.
fina. generaliter loquitur, nec diſtinguit, quę,
qualisve ſit verborum contrahentium ma-
trimonium expræſsio, conſequenter gene-
153 raliter intelligendus ✝ ſecundo reſtringere
diſpoſitionem illius tex. ad eum caſum, eidē
textui aduerſatur, quo ſtatuitur fauore matri
monij, turpes conditiones ſubmoueri debe-
re: Tertio ſi vera eſt ratio Didac. & com-
munis opinionis, licet a me impugnata,

quod ea de cauſa Eccleſia has turpes condi-
tiones non recipit, quia de fauore agitur
matrimonij, & ideo pure interpretatur ca-
nonicum ius contrahentes conſenſiſſe: vtiq.
hæc eadem ratio hanc ſubuertit ſententiam,
nam & tunc nullitat quando quauis verbo-
rum conceptione conſenſum defeciſſe præ-
ſumi poſſit. Sed & eadem ratio noſtra ſupe-
riorem proſternit ſentẽtiam ſi vera eſt illa,
nam non deficit conſenſus quando conditio
non aduerſatur ſubſtantiæ matrimonij vel
illius bonis.

154 Limita † ſecundo quoties contrahens ſub
turpi conditione, credebat eam honeſtam.
Et valere, quia hoc in caſu, non poteſt dici
hunc ſic contrahentem pure contraxiſſe, quia
credebat licere, quod in conditionem de-
duxit, nec turpem conditionem opinabatur;
non igitur conſenſit in matrimonium pure,
& ſimpliciter Adria. q. 7. de matrimo. Dida.
155 d. §. num. 6. Cautum † autem iudicem vel-
lim eſſe, vt diligenter exquirat an is homo
ſit contrahens, qui turpem conditionem ho-
neſtam fore credere potuerit, veluti ſi ruſti-
cus, & ſimplex, fœminavè fuerint ſic contra-
hentes, alioquin ſi eruditus vir, aſtutus, & pru
dens, potius dolum, & cautelam ſubterfu-
giendi matrimonij contractum coniſcere iu-
dex deberet quam eo animo conditionem
turpem adiectam.

156 Tertia † inſpectio, impoſſibiles concernit
conditiones; huius inſpectionis, primus eſt
caſus quando conditio adiecta, natura im-
poſſibilis eſt, ſecus ſi ex accidenti, veluti ex
lapſu alicuius rei, quæ denuo redire nequit:
primo caſu matrimonium valet reiecta con-
157 ditione. Secundo † minime: ſic intelligitur
tex. in d. cap. fina. in 2. part. ab omnibus ibi:
quemadmodum & theologi etiam illum in-
telligunt ſecundum Dida. d. §. 2. num. 3. Az-
pil. d. cap. num. 62. Mozzi. d. §. num. 10. verſi.
quædam vero ſunt impoſsibiles. Sanch. tra-
cta. de matri. lib. 5. diſpu. 4. num. 15. & 16.

158 Secundus † caſus eſt quando conditio hęc
impoſſibilis, reſpicit tempus præteritum vel
præſens, quæ nec contingit, aut contingere
potuit, hæc enim non irritant matrimoniũ,
ſed ſubducitur rato manente matrimonio d.
cap. fin. in 2. part. declarat Dida. d. §. 2. nu. 3.
vbi differentiam conſtituit inter matrimonij
contractum, & vltimas voluntates Sanch. d.
diſput. à num. 1. cum ſeq.

159 Tertius † caſus eſt, quoties quis contrahit
ſub conditione natura poſſibili, ſed iure im-
poſſibili; ſiue ius illud ſit commune, aut mu-
nicipale: Exemplum quando quis contrahit
ſub conditione, ſi licet intra quartum gradũ
matrimonium contrahere, vel alia ſimili ad-
uerſus iuris diſpoſitionem: nam his caſibus
valet matrimonij contractus, reiecta hac ad-
160 uerſum ius conditione: nam † hæc conditio
de præſenti ſaltim impoſsibilis iudicatur &
ſi aliquando ius poſsit mutari, ſic enim in vl-
timis voluntatibus receptum eſt l. 1. ſecundũ
communem intellectum ff. de condi. inſtitu.
161 §. impoſsibilis inſtitu. de hæred. inſtitu. † l.
conditiones §. cum quis de verbo. oblig. qui
162 tex. inſignis quidem eſt ad hoc inſtitutum, †
dicti enim rationem reddens ſcribit, *quod &*
ſi ius mutari poſſit, id conſiderandum non eſt,
ſed ſtatus præſens tantum; ſtipulatio enim nõ
ex iure venturo ſed præſenti æſtimari debet:
quinimo ille tex. in verbis, *ac ſi ea conditio*
quæ natura impoſſibilis eſt, &c. aperte oſten-
dit, natura etiam id impoſsibile iudicãdum,
quod lege impoſsibile eſt: & docet in his
terminis Adrian. in 4. q. 10. de matrimo. Di-
da. d. §. 2. num. 6. Sanch. d. diſput. num. 5. &
6. poſſet exemplum dari in his, qui ante Sa-
crum Concilium cõtraxiſſent ſub conditio-
ne, ſi aliquando liceret contrahere intra ter-
tium, vel quartum gradũ affinitatis vel cog-
nationis legalis, ante illud enim prohibitio
vſq. ad quartum gradũ protẽdebatur, poſt a
Sacro Concilio ex cauſa huiuſmodi iuris cõ-
minis prohibitiones ad ſecundum tantum
gradum reſtringuntur cap. 2. 3. 4. ſeſsio. 24.
de refor. matrimo.

163 Ex his † ſequitur valere matrimonium ſub
conditione contractum, & ſi lege impoſsibi-
li, quæ ius venturum reſpicit, ſcilicet *ſi liceat*
aliquando contrahere inter eos, qui ſibi adinui-
cem in 4. conſanguinitatis gradu coniungun-
tur: hac enim conditione ſuſpenderetur ma-
trimonium, quemadmodum aduerſus Sylue-
ſtrum. Adrian. & Dida. ſupra recte opinan-
tur; inferentes excommunicatos eos eſſe, qui
ſub hac conditione cõtrahunt matrimoniũ,
ſi licet intra quartum gradum cõtrahere ali-
quando, & in pœnas incidere clementi. 1. de
conſanguini. & affini. quia ſcienter matrimo-
nium cõtrahunt in gradu prohibito, ea nãq.
conditio reijcitur, & actus remanet purus:
quæ notanda eſſe illi dixerunt. Cęterum cur
matrimonium ſub conditione impoſsibili
contractum teneat, cum conſenſus deficere
videatur lib. 2. diſceremus.

164 Quartus † caſus, poſsibilis conditio ma-
trimonium ſuſpendit ca. ſuper eo ex. de cõ-
di. apposi. illic Panor. Imo. Anto. Præpo. Di-
dac. ſupra Adrian. Mozzi. & Syluelt. Cæte-
165 rum † neceſſaria conditio, veluti *contraho te-*
cum ſi mane ſol oriatur, vel ſi nox ſit in ſolis
occaſu, non ſuſpendit tanquam ſub conditio-
ne contractum matrimonium; cæterum in
diem eſt argu. l. hęres meus ff. de conditio. &
demonſt. Syluelt. ſupra in verbo matrimo-
nium 3. num. 3. & alij multi, quos aduerſus
glo.

glo. contrarium docentem in ca. per tuas de conditio. appoſi. adfert Mozzi. ſupra nu. 10. ad medium.

166 Quæ de † neceſſaria dixi conditione, ad
alteram de iure neceſſariam extendēda ſunt:
veluti ſi quiſquam cum aliqua contraheret
ſub conditione *ſi conſanguinea non ſit, vel af-*
finis, hæc enim matrimonium conditionale
non facit, ſi exprimatur quia tacitè ineſt, &
neceſſario ſubintelligitur l. hæc verba ff. de
leg. 1. l. conditiones l. aliquando de cōditio.
& demonſt. aſſerit communem Mozziu. ſu-
pra nu. 10. in principio poſt Syluest. d. ver-
bo num. 3. Quarta inſpectio ad conditiones
indiferentes pertinet, quę cum honeſtę, & in-
honeſtę eſſe poſsint, ad ea quæ ſuperius tra-
didi recurrendum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Baldus ſummus Philoſophus.*
2 *Voluntas, & potētia in omni actu requiritur.*
3 *Voluntas in mente retenta non ſuficit.*
4 *Voluntas in diſpoſitionem tranſire debet.*
5 *Voluntas teſtatoris diſpoſitiua tantum attenditur.*
6 *Qui poteſt facere, & non facit nolle præſumitur.*
7 *Voluntas tacita non ſuficit ad infringendum primum teſtamentum.*
8 *Voluntas ſola in primogenijs non conſideratur.*
9 *Voluntas nuda in fideicommiſſis nō attenditur.*
10 *Voluntas exprimi debet verbis, vel ſignis.*
11 *Voluntatem teſtatoris dicere hanc fuiſſe niſi diſpoſitio oſtendatur non ſuficit.*
12 *Voluntas ſola in contractibus non conſiderata.*
13 *Voluntas nec in delictis non attenditur.*
14 *Voluntas ſola in contrahendo matrimonia non ſicit.*
15 *Promiſſio interna Deo facta ducendi aliquam in vxorem in foro conſcientiæ tenet.*

COMPARATIO. XXVII.

VOLVNTAS. INTERNA HOMInum ſicut non ſufficit in eorum actibus, & teſtamentis, ſic neque in matrimonio, idque iure nouiſsimo Concilij Tridentini.

1 BALDVS, quem & † ſummū
fuiſſe Philoſophum, ex illius
dictis, & ſcriptis apertiſsimū
eſt, is igitur citans Ariſtotel.
& Boe. in l. ſi teſtamentum
2 n. 2. C. de teſta. in † omni tra-
didit actu humano requiri voluntatem, &
potentiam idem in l. 1. num. 55. C. de ſacro.
Eccleſ. & conſ. 326. lib. 2. Dida. in cap. cum
eſſes num. 7. de teſta. Magdalen. tracta. de
num. teſti. amplia. 11. num. 241. qui, & alios
plures citat, & his addendi Raud. in tract. de
Anal. cap. 34. num. 30. & cap. ſequen. num. 2.
Tiber. Decia. reſp. 5. num. 106. lib. 1. Meno.
de pręſump. lib. 4. pręſump. 198. num. 1. vt
3 modo alios pręteream: Sane † voluntas hæc
non ſufficit in ſola mente retenta, ſed requi-
rit expręſsionem aliquam ipſius voluntatis,
alioquin ſolum propoſitum, in mente retē-
tum nihil operatur l. quidam cum filium ff.
de hę. inſti. cum vulga. Neceſſe eſt vt volun-
4 tas † illa in diſpoſitionem tranſeat, alioquin
vbi imperfecta nullius eſt effectus §. diſpo-
nat in auth. de nup. l. quidam cū filio l. quo-
ties §. tantundem vbi Bal. & Imo. de hæredi.
inſti. Alexan. & Iaſſ. in l. 3. C. de libe. prę te.
Deci. & alij quos citat M. A. Euge. conſ. 64.
5 num. 1. vnde neq. voluntas † teſtatoris, quæ
tantopere apud noſtros priuilegiata eſt, niſi
diſpoſitiua ſit, nullas obtinet vires, nullius
eſt conſiderationis Gabri. conſ. 103. nu. 32.
6 lib. 2. addit ille ibidem, Quod † vbi quis nō
facit cum poſsit, pręſumitur nolle idem Ga-
briel qui eadem verba repetit conſ. 111. n. 2.
& nu. 11. lib. 1. idem pulchre conſ. 113. n. 10.
12. 13. lib. 1. & eo non relato Menoch. de
præſ. lib. 4. præſ. 40. num. 13. idem Menoch.
lib. 4. de pręſ. pręſ. 60. num. 57. vbi ex alijs
7 ſcriptum reliquit voluntatem † tacitam non
ſufficere ad infringendum prius conditum
teſtamentum.

Sic in terminis primogenij, & maioratus
8 † ſolam & nudam voluntatem minime con-
ſiderari ad inſtituendum illud, vel illum fu-
ſe Molin. de Hiſpan. primog. lib. 1. cap. 4.
9 num. 6. 7. 8. & num. 28. Sic † & in fideicom-
miſsis ſola, & nuda voluntas interna non at-
tenditur pulchre Bere. conſ. 63. num. 14. &
10 15. Debet igitur † exprimi, verbis, ſignis,
vel alio exteriori actu voluntas in fideicom-
miſsis (& ſi ea, ſola voluntate ſuſtineri poſ-
ſit §. fina. inſti. de ſingu. re. l. omne verbum C.
de lega. voluntate inquam) externa, non ſo-
la interna. Peregrin. qui recte declarat tra-
ctat. de fideicom. artic. 11. num. 11. 12. 13.
& ſeq.

11 Sed nec † ſufficit dicere hęc eſt volūtas teſ-
tatoris, ſed dicendum, hæc voluntas, & diſ-
poſitio teſtatoris, ſic hęc, & alia ſimilia con-
geſsit erudite, authoritate, Alexan. Curt. So-
cin. Deci. Paris. Nat. Tiraq. & aliorū Simo.
de Prę. trac. de inter vet. vltima. volun. lib. 2.
ſolutio. 5. fol. mihi 92. à num. 7. 8. 9. & ſeq.
& hæc quidem in vltimis hominum volunta-
tibus, quę alioquin tanta iuris perrogatiuā
donatæ ſunt, vt modo eas recenſere laborio-
ſum foret non ſubtile.

In

12 In contractibus ſane † dubitandum non
eſt a fortiori, cum in his preſſa & ſtricta fuit
interpretatio, a verbis recedi non poſſit, &
omiſſum pro omiſſo habendũ ſit l. quidquid
adſtringenda de verb. obliga. l. veteribus de
13 pac. cum alijs plerisq́. Quinimo † & in deli-
ctis (in foro loquor exteriori,) ſola volũtas
ad actus non deducta exteriores, minime
reum quemquam alicuius pœna facit l. cogi-
tationis vbi Bar. & alij poſt glo. ff. de pœnis.

Plane cum matrimonium contractus ſit
iurisgentium, ſicut in hominum diſpoſitioni
14 bus interna voluntas non ſufficit, ſic † in ma-
trimonio, quare etſi quiſpiam in mente ali-
quando concepiſſet, vel dixiſſet, ſe aliquam
vxorem ducere velle, non eum, neq. in exte-
riori foro, (de quo nulla eſſe dubitatio po-
teſt) ſed neq. in interiori ſufficeret propoſi-
tum illud vt cogi a cõfeſſore poſſet, illam in
vxorem ducere.

Authoritate D. Thom. Abulen. Turrecre.
Domi. de Soto. Cordubæ. Merca. Gar. Lop.
Aragon. Angle. Henriq. Molin. & aliorũ no-
uiſſime ſcripſit Sanch. in tract. de matrimo.
tom. 1. lib. 1. diſp. 3. a nu. 1. cum ſeq. vbi diſ-
15 putatione ſequẽti 4. addit, † ex multorũ opi-
nione Theologorum, promiſſionem internã
Deo factam ducendi aliquam in vxorẽ, va-
lere, & in foro conſcientiæ teneri vouentẽ,
votum adimplere, quod an verum ſit nec ne,
quando de foro agitur conſcientiæ Theolo-
gis relinquim⁹ & Eccleſię Romanæ deciſio-
ni: verum ſuperior traditio aperte probatur
Concilij Tridentini verbis in cap. 1. de re-
for. ſeſsio. 24. verbis illis *vbi parrochus viro,*
& muliere interrogatis, & eorum mutuo con-
ſenſu intellecto: his enim verbis aperte collĩ-
gitur neceſſe ad matrimonij validitatem ſig-
na exteriora voluntatis, vel verbis, vel alio
modo expreſſa, nec de hac opinione dubi-
tandum.

SVMMARIVM.

1 *Verba in quibuſcunq. diſpoſitionibus nõ vna,*
& eadem eſſe oportet, ſed ſufficit vt ſimilia,
vel æquipolentia exprimantur.
2 *Nil refert quid ex æquipolentibus fiat.*
3 *Æquipolentium eadem eſt diſciplina.*
4 *Formam, quæ deſiderant per æquipolens non*
adimplentur.
5 *Promiſſio in ſponſalibus an requirat ex parte*
alterius eandem promiſſionem.
6 *Acceptatio ſponſalium quibuſcunque verbis*
fieri poteſt.
7 *Lex. 1. de ſponſa. noue declarata.*
8 *Differentia inter ſponſalia, & matrimonium*
nulla conſtituenda.
9 *Actũ æquipolẽtẽ faciẽs cõſentire præſumitur.*
10 *Obligatio verbis æquipolentibus inducitur.*

COMPARATIO. XXVIII.

PROMISSIO CONTRAHENDI cum nullam repromiſsionẽ eiſdem verbis expreſſam deſideret, an ſic in ſponſalibus.

1 IN cõtractib⁹, & quibusvis † ho-
minum diſpoſitionibus ſufficit,
vt verba non eadem ipſa profe-
rantur, quæ ad aliquam inducen-
dam diſpoſitionem vel lege ipſa, iure com-
muni, municipali, aut communi hominũ lo-
quendi vſu introducta fuere, ſed vt ea profe-
rantur, quę id ipſum vellint, & ęquipolentia
ſint, nam & in ſtipulatione, etſi interrogatio,
& reſpõſio pręcedere illa, hæc ſubſequi, per
eadem verba debeat l. 1. in princi. ff. de ver.
obliga. Inſti. eo. in principio: tamen ſi reſpõ
dens alter dixerit ſtipulanti, quid tu faciem,
iuſte reſponſum Vlpia. exiſtimauit, quod
æquipollentibus verbis in ſtipulantis volun-
tatem deueniat d. l. 1. §. ſi quis ita eo. tit. vbĩ
Bart. & tota noſtrorũ docet Schola Gomes.
li. 2. reſolu. tit. de cõtrac. verbo. nu. 1. in verſ.
Quarto infero, vbi id ipſum, & lege vlterio-
2 ris Hiſpaniæ obſeruari ſcribit: Nihil † enim
refert, quid ex ęquipolẽtibus fiat l. ſi mater
vbi glo. C. de inſtitu. l. gallus §. & quid ſi tan-
tum de libe. & poſthu. l. mulier ff. ad Trebel.
3 Eadem † enim eſt æquipolentium diſciplĩ
na ca. in his de verbo. ſignifica. l. fina. in fine.
ff. man. ca. tua vbi glo. & alij de conſan. & af-
finita. clem. ex ius. §. cum autem vbi Cardi.
de verb. ſignif. Neq. in hac pervulgata tra-
ditione ampli⁹ inſiſtendũ, crebra enim om-
4 nium recipitur traditione † pręterquam vbĩ
ageretur de forma, & actus ſolemnitate, quæ
per æquipollens non adimpletur, ſicut docẽt
omnes in l. 1. de libe. & poſthu. Tiraq. latè
de ll. connubia. glo. 6. nu. 26. cum ſeq. & glo.
7. nu. 188. vbi latius.

Theologi autem cum in hanc inciderint
controuerſiam, an in ſponſalibus ſicut pręce
5 dit † promiſsio ex parte vnius, ſic & ſubſe-
qui ex parte alterius debeat, ſuis adducti ra-
tionibus, nõ iuris diſpoſitione animaduer-
ſa, qua tamen hęc, & quæſtiones fere omnes
terminandæ ſunt, exiſtimant & recte quidẽ,
repromiſsionem nullam requiri in ſponſali-
bus contrahendis, ſed ſufficere acceptationẽ
quibuſcunq. verbis, aut ſignis expreſſam, nã
6 vt illi aiunt † cenſetur acceptare reſpõdens,
quibuscunq. verbis id faciat, & hoc quidem
ſufficit vt obligatio contrahi poſsit. Sic Pa-
lud. Sylueſ. Roſell. Tabie. Azpil. Veracru.
Henriq. D. Anto. quos ſeriatim recenſet
Sanch. de matrimo. to. 1. lib. 1. diſpu. 5. nu. 4.

Qui

Digitized by Google

Qui certe nullo ductus iure, vel authore, cõtrarium aſſerere auſus eſt leuiſsimis ductus rationibus prima authoritate ex. in l. 1. ff. de ſponſal. vbi diffinit I.C. *ſponſalia eſſe, mentio (inquit) & repromiſſio futurarũ nuptiarum.*
7 † Sed hic tex. non ſic intelligẽdus vt preſſe, & pro forma lex. repromiſsionẽ deſideret, id enim dixit, quod ſic fieri poſsit, & vulgatum oſtẽdit ſponſalia contrahendi morem, nam & idem Iuriſconſultus nudum conſenſum ſufficere, & per abſentes decernit l. 3. eo. & quomodocunq. hoc fiat, l. final. eo. illo. titu.

Sanè ſicut & in matrimonio qualiacunq. verba ſufficiunt, vt idem fatetur, & nos ſuo
8 loco declaramus, † nulla inter ſponſalia, & matrimonium differentia conſtituenda eſt, niſi quę a lege expreſsim inducta eſt l. tutor. In. verſ. *Scias tamen quæ de nuptijs tractamus, ad ſponſalia pertinere* ff. de ſponſa. l. oratio. illo eo. tit. Neq. excluditur illa lege. 1. actus æquipollens, qui vicem repromiſsionis ſuſtineat, iuribus ſupra per nos in princi-
9 pio adductis: præſumit † enim ius, eum qui actum ęquipollentem facit in actum conſentire, & illum ſufficere conſenſum ad contrahendam obligationem ſicut interpræres declarant in dictis iuribus, quare neq. facit ratio ſecunda illius dicentis, non eſſe inducendam obligationem, aduerſus poſſeſsionem voluntatis, quoniam ratio hæc in contracti-
10 bus vera non eſt † Quod lex ad inducendã obligationem, verbis æquipollentibus fieri poſſe vellit, quaſi ea apertiſsimum ſit volũtatis ſignum ad conſenſum producendum d. l. 1. §. ſi quis ita; vbi glo. Bar. Alex. Iaſſ. & omnes indiſcriminatim. Nõ etiam adiungi caſui noſtro poteſt regula, *Qui tacet* de reg. iur. quoniam extra terminos quęſtionis eſt, non enim propoſita fuit quęſtio a Theologis, nec eodem Sanch. in terminis mere taciturnitatis, ſed quando alter reſpondet aliquibꝰ verbis conſenſum oſtendentibus vt idẽ exẽplificat ibi nu. 3. quando reſponſum ſit ab altero, *gratias tibi ago*, vel ſi dixerit, *placet vel accepto.* Neq. diſcrimen & rationem diuerſitatis, quam conſtituit inter ſpouſalia, & matrimonium ſuſtineri poteſt, vti contraria expreſsim textui in d. l. tutor in verſi. Scias. & tex. in l. oratio. de ſponſal. tum & communi omnium tam Canoniſtarum quam Theologorum opinioni, non igitur a communi Palud. Azpil. Her. Syluеſ. & aliorum opinione recedendum.

SVMMARIVM.

1 *Sanch. opin.*
2 *Donatio, vel Promiſſio abſenti facta reuocari poteſt.*
3 *Collatio beneficij abſenti facta reuocari poteſt.*
4 *Donatio abſenti facta nuntio, vel epiſtola reuocari nequit.*
5 *Promiſſio matrimonij abſenti facta non valet.*
6 *Matrimonium, epiſtola, & nuntio perficitur.*
7 *Promiſſio contrahendi matrimonium vbi cauſam piam reſpicit an obliget.*
8 *Promiſſio pia contrahendi matrimonium non requirit acceptationem.*
9 *Votum quod apud Theologos dicitur, pollicitatio eſt apud IurisConſultos.*
10 *Promiſſio matrimonij abſenti facta non intuitu pietatis an obliget.*
11 *Promiſſio contrahendi matrimonij facta præſenti, & tacenti mulieri valida.*
12 *Donatio, & actus quilibet delectabilis abſenti factus acceptatus præſumitur.*
13 *Donatio infanti facta, an acceptatione egiat.*
14 *Donatio infanti facta acceptationem requirit ſaltim notarij.*
15 *Promiſſio matrimonij infanti facta acceptatione eget.*
16 *Pater pro filio rectè ſtipulatur.*
17 *Pater infringere nequit donationẽ filio factã, & acceptatam.*
18 *Donatio per patrem acceptata ante ratificationem filij an reuocari poſſit.*
19 *Surdi opinio qualis in reuocatione donationis filio factæ.*
20 *Promiſſio matrimonij filio facta, & per patrẽ acceptata reuocari poteſt ante acceptationẽ filij.*
21 *Promiſſio filio emancipato facta acceptari per patrem poteſt.*
22 *Mater pro filia matrimonij promiſſionem, & donationem acceptare poteſt.*
23 *Statuto ſtante quod alteri per alterum actio quæri poſſit, promiſſio matrimonij poteſt per quemlibet acceptari.*
24 *Auus, & cæteri aſcendentes acceptare donationem, vel promiſſionem matrimonij pro deſcendentibus poſſunt.*
25 *Tutor & curator pro minoribus ſtipulari & acceptare donationem poſſunt, & matrimonij promiſſionem.*
26 *Promiſſio contrahendi matrimonij abſenti facta ſtante iuramento, an reuocari poſſit.*
27 *Cap. ſicut de ſpõſa. nouus & verus intellectus.*
28 *Iuramentum non operatur effectum acceptationis.*
29 *Promiſſio matrimonij abſenti facta poteſt ante acceptationem tertij reuocari.*
30 *Theſauri opinio circa reuocationem donationis abſenti factæ.*
31 *Donatio abſenti facta per notarium acceptata irreuocabilis eſt.*
32 *Promiſſio matrimonij per notarium acceptata irreuocabilis eſt.*
33 *Promiſſio matrimonij Iudici facta in iudicio, & accep-*

& acceptata per Iudicem irreuocabilis eſt.
34 *Promiſſio matrimonij priuatis facta an teneat*
35 *Promiſſio matrimonij per nuntium facta, vel per epiſtolam an coram eodem nuntio vel altera epiſtola acceptari debeat.*
36 *Sanch. opinio. qualis.*
37 *Sanch. argumenta diſſoluuntur.*
38 *Conſenſus ſimultaneus non requiritur regulariter in contractibus.*
39 *Sanch. argumentum ſublatum.*
40 *Promitens contrahere matrimoniū cogi poteſt id facere.*
41 *Acceptatio promiſſionis, & donationis quomodocunq. fieri poteſt.*
42 *Donatio facta abſenti per nuntium, vel epiſtolam acceptata cenſetur, & ſi non per eundē, vel epiſtolam donatarius ratificaret donationem.*

COMPARATIO XXIX.

PROMISSIO MATRIMONII contrahēdi abſenti facta, neq. acceptata, ſicut in cæteris contractibus non obligat, ſic in matrimonio idipſum, & an iure nouo Concil. Tridenti.

QVÆSTIO hæc, ab ea pēdet,
an promiſſio, vel donatio ab-
ſenti facta valeat ante accep-
tationem donatarij, & reuoca-
ri interim poſſit, pēdet (inquā)
ex illo primo principio, quod huic tractatui
noſtro principium dedit, & per occaſionem
non ſemel a me repetito, ſcilicet matrimo-
nium iurisgentium eſſe cōtractum, & proin-
de legibus terminandas fore iuris ciuilis, &
canonici quęſtiones emergentes, his niſi, quę
vt ſacramentum, matrimonium eſt in quib⁹
legibus ſubeſt eccleſiaſticis; Et ideo non tā-
1 tū vt ſcribit Sanch. † in hac ipſa quæſt. tract.
de matri. 1. to. li. 1. diſp. 6. nu. 24. deciſio pē-
det huius controuertię a iure ciuili, quod ius
canonicum in eccleſiaſticis etiam nō dedig-
netur ſacras leges imitari, in his, in quibus
leges non contrariantur ex vulga. cap. 1. &
2. de no. ope. nuntia. ſed & proprie magis in
hac materia attendendum matrimoniū fore
contractum. Quinimo & donationem, do-
nat enim quisq. ex contrahentibus corpus
ſuum alteri, vt ſuo loco dixi.

Huius quæſtionis duplex eſt inſpectio. pri
ma vbi ita fit promiſſio matrimonij vt null⁹
ſit, qui pro abſente acceptet, ſecunda vbi
promiſſio fit pręſente aliquo, & acceptante
nomine abſentis.

Circa primam inſpectionem firma apud
2 † noſtros regula obtinuit donationem, vel
promiſſionem abſenti factam reuocari ſic
poſſe, ac ſi nuſquam facta fuiſſet cum enim
ſit contractus, & is niſi duorū conſenſu per-
fici poſsit, Reuocationi locus eſt l. abſenti ff.
de dona. l. nec ambigi C. illo titu. cunq. pri-
mum, & vetuſtiſsimum ſit iuris principium
non immorandū id enim ipſum, & in eccle-
3 ſiaſticis beneficijs ſcilicet collatione † Ro-
ma. Pontifex ſtatuit in cap. ſi tibi abſenti de
præben. in 6. tradiderunt multi relati per
Sanch. d. diſp. 6. nu. 1. 2. & ſeq. & præter eos
nouiſsime, & erudite Theſau. deciſio. Pede-
mon. 70. a nu. 1. Peregrin. conſ. 65. nu. 2. vbi
plures refert idem conſ. 94. nu. 1. & 2. li. 1. &
Surd. qui multis conſ. 351. nu. 31. lib. 3. dixi
4 infra lib. 3. quęſt. 76. n. 1. & ſeq. Requiritur †
ergo vt abſenti donatio quęratur nuntius,
vel epiſtola ad id expreſsim deſtinata ſic Pe
regri. ſupra Surd. ex alijs nouiſsime deciſ.
111. n. 12. latius multos adducens cōſ. 351.
nu. 29. & Ludo. de Moli. de Hiſpa. primog.
lib. 4. cap. 2. nu. 58. l. 2. ff. de pac. l. qui autem
§. fina. de cōſ. pecu. reſultat enim ex his mu-
tuus conſenſus, ſicut poſt multos á ſe relatos
ſcribit Peregri. d. conſ. 94. nu. 8. & nu. 15. &
toto illo conſilio, Surd. conſ. 351. nu. 29. lib.
3. dixi infra li. 3. quæſt. 76. nu. 3. & 4.
5 Ex hac † ipſa traditione prodit reſolutio
noſtrę quæſtionis vt ſicut promiſsio, vel do-
natio abſenti facta nō valet, ſic nec promiſ-
ſio matrimonij cum matrimonium quatenus
cōtractus iuris gentiū eiſdem legibus ſubſit,
6 quibus cæteri contractus. Plane ſicut † cæ-
teri contractus per epiſtolam, vel nuntium
cōficiuntur, ſic matrimonium capi. veniens,
ſecūdum communem intellectum, qui cleri.
vel voue. ita fiet vt ſicut in cæteris contracti-
bus data acceptatione remanet validus cō-
tractus, ſic in promiſsione matrimonij.
7 Maxima antē difficultas in eo eſt, an † pro-
miſsio contrahendi matrimonij non accep-
tata obliget, quoties promiſsio reſpicit cau-
ſam piam, vt quia promitteret quiſpiam ſe
ducturum in vxorē, pauperrimam aliquam,
vel meritricem ca. inter opera de ſponſali.
habito in Deum pietatis intuitu; & hoc fine
præcipuè, vt pium opus ex matrimonio con-
ſequeretur, ſicut poſt Barto. & Tiraq. decla-
rat idem Sanch. de matrimo. to. 1. li. 1. diſp.
4. n. 9. & diſp. 6. n. 17. duę igitur in hac quæſ-
tione regulę obſeruandę.
8 Prima vbi matrimonij † promiſsio fit in-
tuitu pietatis, nulla exigitur acceptatio, De⁹
enim acceptat, & cogendus eſſet promiſsio-
nem matrimonij adimplere promitens, nā
etſi vere, & proprie vt contractus non valeat
promiſsio, valet tamen vt pollicitatio, quia
ſolius offerētis promiſsio ſufficit, in his quæ
ad Deum pertinent, Eccleſiam, & loca pia,

l. 1. &

l.1.& to.tit.ff.de polli.ibi omnes ca.erimus.
12.q.1.l.nuda.C.de con.& comitt.ſtipula.l.
ſciendum §.dictum ff. de eden. edict. Anto.
Gom.li.2.reſo.ca.9.Iaſſ.in rub.ff. de verbo.
oblig.num.6.Galiau, ibidem Ripa & cæteri
Peregrin.conſ.94.n.3.li.1.Conſentiunt iti-
dẽ,& in hac ſpecie Theologi, & Canoniſtę,
9 † pollicitatio apud IurisConſultos id apud
Theologos votum nominatur de quo tit.ex.
de vot.& vo.redemp. opinatur & id ipſum
Sanch.quamuis non ſic diſtincte explicet d.
diſpu.6.nu.25.

10 Ex huius regulæ † obſeruatione prodit
altera, promiſsionem matrimonij abſenti
factam, non tamen intuitu pietatis, minime
obligare, quia cum ſit pollicitatio mera, niſi
in cauſam piam nullum operatur effectũ, vt
ſupra. Et quod mirandum ſumopere et heni
cos illos,& Gẽtiles IurisConſultos ſolo na-
turæ iure,& illius lumine edoctos pollicita-
tionem, ſeu votum valere voluiſſe intuitu
Dei,& cauſæ piæ gratia factũ, ſic igitur ſcrip
ſit ex Theologis nouiſsime Sanch.3.diſput.
nu.25.exiſtimans promiſsionem hanc nulliꝰ
eſſe effectus vbi & numero antecedenti 24.
refert Angel.Sylueſ.Verac.& alios ſubſcri-
bentes.

11 Sane vbi † promiſsio hæc fieret fœminæ
præſenti,& tacenti validam fore promiſsio-
nem exiſtimauerim, præſumitur enim accep-
taſſe mulierem, cum promiſsio ſibi vtilis fo-
ret, non aliter ſicut in donatione, quę præſen
ti,& tacenti facta acceptata præſumitur ex
receptiori opinione apud noſtros ſicut mul
torum authoritate reſoluit Iuli. Clar. in §.
donatio. quęſt. 14. verſ. ſed pone, alius ple-
roſq. recenſuit Meno. in cõmenta.de præſ.
lib.3.pręſump.42.nu.4.Dida.rubr.de teſta.
3.par.nu.13.Molin.de Hiſpan.primo.lib.4.
cap.2.nu.76.Gutier.in cap.quamuis pactum
in præfa.nu.58.Oſaſ.deciſio.70.conſentiunt
Theolo. quales Molin. & alij quidam quos
ſequitur idem Sanch.d.diſp.nu.11. & n.26.
& dixi latiſſime quęſt.76.n.9.li.3. Quinimo
12 cum † donatio, & alter actus delectabilis,
qui in commodum abſentis fit, pręſumatur
acceptatꝰ ab eo, qui ſciuit authoritate De-
ci.Ruyn.Pariſi. Rolan.Meno.Burſa.Rimin.
Dida.Ludouico de Molin.& aliorum deci-
dit Surd.deciſio 111.nu.12.13.14.ita pro-
miſſio matrimonij abſenti facta cenſebitur
acceptata, ab abſente muliere, quem caſum
intactum relinquit Sanch.d.diſputatione.

13 Verum ſuſpectũ eſt, quod idem Sanch. †
ſcribit d.diſp.n.15.& pro conſtanti afirmat,
donationem infanti factã valere, nullaque
egere acceptatione particulari infantis prę-
rogatiua ex tex.in l.iubemus C.de Eman.li-
bero.quoniam Paris.ab eo citatus conſ.77.
14 nu.33. Decidit † totum contrarium volens
requiri ſtipulationem, & acceptationem no-
tarij quinimo, & ratificationem infantis in
tempore habili, Decius autẽ videtur intelli-
gendus quando fuit donatio facta naſcituris
per donatarium, vel notarium acceptata: Lu
do.de Molin.ſequitur ſimpliciter Deci.in d.
conſil. & Burgos de Paz. loquitur expreſſe,
adſtante notarij acceptatione,& ratificatio-
ne per infantem facta,& requiri ſtipulationẽ
notarij, & illius acceptationẽ reſpondit Al-
ben.conſ.36.n.2.poſt Bal.in l.cum a ſocero.
C.de iure dotiũ, Theſau.poſt Dida.& Afflic.
deciſio 70.n.15.verſ.fallit & limitatur quar
to.& apertiſſime antea n.4.in verſ. Hi ſunt,
ibi nam Bal.hoc non dicit,&c.

Quare ſuſpecta erit eiuſdẽ Sanch. illatio.
nu.15. affirmantis quod ſicut valet donatio
infanti facta abſq. acceptatione alicuius, ſic
15 & † promiſsio matrimonij, quamquam in
hanc opinionem citet D.Thom.Sylueſt.Ar-
mil.Ledeſm.& Manuel.nam & contrarium
docuit Cardina.in ca.de illo nu.2.de deſpo.
impube.verius igitur videtur præter ſtipula-
tionem,& acceptationem notarij requiri ra
tificationem: Neq. obſtat tex.d.l.iubemus,
quoniã loquitur in emancipatione, quæ quia
tollit patriam poteſtatem, quæ ſpeciem re-
dolet ſeruituris, ideo aduerſus iuris regulas
ſtatuit Ius.vt fieri poſsit filio naſcituro.

Verum de hac quęſtione latiſsime,& dili-
genter ſcripſi infra li.3.quęſt.2.a nu.55.56.
57.& ſeq. multorum authoritate ſcripſi do-
nationem filijs naſcituris factam valere, etiã
nulla adiecta ſtipulatione notarij vel patris,
ſaltim fauore matrimonij ad eum reijcio
lectorem locum,& iuxta reſolutionem ã me
ſcriptã, matrimonij hæc quęſtio terminãda.

Secunda inſpectio eſt vbi promiſsio con-
trahendi matrimonij fuit acceptata per pa-
trem, vel notarium, vel alias coniunctas per-
ſonas tres igitur conſtituendę regulæ, prima
an promiſsio matrimonij per patrẽ accep-
tata tum valida ſit, vt promitens retrocede-
re nequeat, ſecunda an, idẽ ſit in promiſsio-
ne facta notario, tertia, quid in promiſsione
coniunctarum perſonarum.

Primæ regulę deciſio pendet a iuris noſtri
diſpoſitione, num pater, poſsit pro filio ab-
ſente donationem accipere, & num ante ra-
tificationem filij abſentis poſsit reuocari.
16 Circa primum † notiſsimum eſt poſſe pa-
trem pro filio ſtipulari l. quod dicitur l. do-
minus ff.de verb.obliga. cum enim pater &
filius vna,& eadem perſona reputentur §. ei
vero inſti.de iuri.ſtipu. cum ſimilibus ibidẽ
per glo.adductis Bartol. & alij in d. l.quod
dicitur, huic ſequitur poſſe patrem pro filio
abſenti donationẽ acceptare neq. poſſe re-
uocari

uocari inuito patre, etiam ante acceptatio-
nem filij abſentis, ſic ex cōmuni poſt Felin.
Ruin.Alban.Iaſ.Niconi.& alios decidit Bo-
log.Caual.deciſ.42.n.17.vbi Purpu. & alios
quoſdam contrarium aſſerentes adduxit, &
ipſum in patre pro filio ſtipulanti & dona-
tionem acceptauti poſt Paris.Albinien. De-
ci.reſoluit de emancipato;Theſau.deciſ.Pe-
demon. 70.nu. 13.vbi & alios diſſentientes
adduxit.nouiſsime Pereg.tracta.de fideico.
art.51.nu.6.Ex hac ipſa communi ſententia
prodit reſolutio quæſtionis, vt pater pro fi-
lio, vel filia,& ſi emancipatis promiſsionem
matrimonij acceptans ita valeat promiſsio,
vt promitrens retrocedere nuſquam poſsit,
quinimo ex probatiſsima opinione decidit
17 Theſau. ibidem nec † patrem ipſum poſſe
infringere hanc donationem, iam iure ſemel
filio ſua acceptatione queſitā,quod ſane no-
tandum eſt,verum aduerſam opinionem, vt
18 poſsit reuocari ſtipulatio † per patrē accep-
tata ante ratificationē filij authoritate Deci.
conſil.226.Cur.conſil.52.Rolan.conſ.19.li.
1.reſpondit, qui eiſdem temporibus cum
Theſau.& Bolog.ſcripſit,eruditus Surd.cōſ.
351.nu.33.li.3.opinatur id ipſum,ex his tri-
bus poſterior Pereg. tract.de fideico.art.51.
nu.11.& ſeq. qui tamen nec Bolog.Theſau.
nec Surd.meminit. Vnde ex his tribus gra-
uiſsimis certe interpretibus, nullus alterius
meminit,& certe hęc Surd. opinio videtur
probabilior, imo & magis communis nam
& in paterna ſtipulatione idem cenſuerunt
Barba.Grat.Ludo.de Moli.& Oſaſc. deciſ.
33.n.3.citati ab eodem Surd.qui expreſsim
19 hanc conſtituunt differentiam † inter ſtipu-
lationem factam per publicam perſonam,
aut alium quemuis,& ſi conuictū,vt quæ per
publicam perſonā fit, reuocari ante accepta
tionem non poſsit,alia vtiq. quod ille pul-
chre confirmat, & cuius opinioni adhęreo;
ſufficit enim vt aduerſus iuris regulas cōce-
datur patri pro filio ſtipulari,quod ſi conce-
deremus etiam,reuocari non poſſe ante ac-
ceptationē filij,duo concurrerent ſpecialia,
cū & reuocatio regulariter vt in ſuperiori-
bus dixi,ante acceptationē fieri poſsit, pro-
inde verius crediderim,& ipſe,reuocari qui-
dem poſſe ante acceptationem filij. Ex his
ſequatur deciſio prudētis quæſtionis vt poſ-
ſit pro filia vel filio acceptare matrimonij
promiſsionem,ſimulq. poſſe iuxta Surd. &
aliorum opinionem reuocari ante accepta-
20 tionem a filio,vel filia factam.Et in † matri-
monij promiſsione hoc ipsū opinatur Sāch.
& recte dicta diſputa.7.nu.31. Quę de pro-
21 miſsione † dixi a patre acceptata per patrē,
eadem repetenda, & in promiſsione facta
filio emancipato,vt valeat, quaſi in hac ſpe-
cie nihil referat,an filius ſit in poteſtate pa-
tris,an emancipatus Barto.vbi reddit ratio-
nem in l.quod dicitur nu.7.vbi Iaſſ.nu.34.de
verbo. obliga. Gabriel qui alios multos in
commu.rub.de verb.oblig.conclu.1.nu. 28.
li.3.cum ſeq. multis & nouiſsime id ipſum
ſcribit Bolog.Canal.deciſio.42.nu.17.& po
ſterior Peregri.d.art.51.nu.206.
22 Ex hac ipſa traditione † infertur patrem
poſſe pro filio emancipato matrimonij reci-
pere promiſsionem,quæ ſi per filium accep-
tetur irreuocabilis eſt ſic & ſenſit Sanch. d.
23 diſpu.nu.36.ſic & cum ſubſequitur vt & † ſi
multis tamen diſſentientibus mater poſsit
ſtipulari pro filijs, & ſi eos minime in ſua
habeat poteſtate, quia ſua interſit filios ha-
bere locupletes, & perinde poſsit accepta-
re donationem iuxta traditionē Bal. Corn.
& aliorum quos ſequutus fuit Meno. conſil.
162.nu.4.lib.6.Rodri.Xua.titu.de las arras
li.1.nu.69.Sanch.d.diſpu.num.5. nouiſsime
Pereg.tract.de fidei.art.51.n.8.proinde po-
terit mater pro filia matrimonij promiſsio-
nem acceptare Sanch.d.diſpu.nu.36.
24 Rurſus & idipſum † ſentiendū vbi adeſ-
ſet ſtatutum, vel conſuetudo in loco, quod
alteri per alterum actio queri poſsit, ſicut
Italiæ in aliquibus locis, tunc & promiſsio
facta,cuilibet perſonæ de matrimonio con-
trahendo cum alia valeret,propter eandem
rationem,quia in hac ſpecie,alteri per alte-
rum aduerſus iuris diſpoſitionem actio quæ-
ritur Curt.conſ.120. nu. 1. alios refert Ga-
briel.d.cōclu.n.78.79.quem ſequitur Surd.
d.conſ.351.nu.32.lib.3.
Neq. aliud fatēdū quando Auus, Abauus,
vel cæteri aſcendentes acceptarent promiſ-
ſionem,vel donationem,cū enim id poſsint
25 ſicut idem pater,ſicut reſoluit † Anto.Gabr.
li.3. cōmu. rub.de verb.oblig.conclu.1. nu.
29.Pereg.d.art.51.nu.6.ſic etiam matrimo-
nij promiſsionem, vnum enim, & idem ius
conſiderandū in his,ſicut cōſiderauit Sanch.
d.diſpu.num.36.
26 Neq.diuerſum † exiſtimandum in tutore,
& curatore, hi enim etſi priuatę perſonę
poſſunt pro minoribus ſtipulari, & accepta-
re glo.& alij in §.alteri Inſti. de inuti. ſtipu-
latio.alios pleroſq.Gabri.d.cōclu.1.n. 103.
& ſequenti,conſequenter acceptare promiſ-
ſionem matrimonij ex generali regula ſupra
obſeruata idem Sanch.d.diſpu.nu.36.
Ex ſuperioribus regula certa obſeruanda,
vt in his caſibus in quibus priuata perſona
pro alia ſtipulari poteſt, & donationem ac-
ceptare,poſsit,& matrimonij promiſsionē,
a contrario vbi nequeunt,ſic nec promiſsio-
nem matrimonij.
27 Verum quid dicēdū vbi in † promiſsione
matri-

matrimonij facta à priuata perſona appoſitum fuiſſet iuramentum, egregia controuertia eſt, nam tex.in ca.ſicut de ſponſali. cuius tex.anthoritate adducta glo.in cap. non eſt, in verbo, nihil. 30.quæſt.2.opinatur, promiſſionem matrimonij (fauore & particulari pręrogatiua illius) abſenti factam valere, dum ſit acceptata ab ſtipulante neque poſſe promittentem reſilire, & ſi nõ fuerit acceptata per abſentem, cuius cõtemplatione facta fuit: illius textus intellectum nullus hucvſque rectè percepit, nam Alex.de Neuo ibidem nu.15.& alij putant ſpeciale fore matrimonij, & Sanch. d. diſpu. nu.30. vt igitur illius cap.ſicut, verus prodeat intellectus, animaduertendum prius, donationem abſenti factam iuratam non poſſe reuocari, & ſi nõ fuerit interim acceptata ex vi preciſſa iuramenti, quę alioquin inualidum cõtractũ confirmat ca. quamuis cũ ſimilibus de pact. nu.6.ſic authoritate Socin. qui communem dixit cõſ.118.n.12. rub.Pariſi.Rolan.Alex. Neuiza.Guid.Pap.Caual.Purpu.Burſat.Anchar.Gabriel.Guriet.& aliorũ ſcripſit Theſau.d.deciſio.70.nu.8.ver.ſed contrarium.

28 Contrariam opinionem ✝ vt iuramentum
nõ operetur acceptationem, & ideo poſt neceſſariam fore, tenuere innumeri quos lõga ſerie recenſuit idem Theſau. ibidem nu. 8. Et ego ipſe infra li.3.quæſt.76.nu.4.vbi pleroſq. ex communi recenſui cum igitur non operetur iuramentum acceptationem, neq. faciat actum irreuocabilem, qui alias iuxta illius naturam reuocari poteſt, ita fiet vt acceptatio neceſſaria ſit; hinc ſequitur deciſio
29 ſuperioris controuerſiæ ✝ promiſsionẽ matrimonij abſenti factam iuratam & acceptatam, poſſe reuocari ante acceptationem tertij, in cuius fauorem promiſsio facta eſt, ſic rectè ſcripſit Sanch.d.diſpu.7.n.23.24. Nec obſtat tex.in d.ca.ſicut de ſponſali. quoniã ibi pręter fauorem matrimonij concurrebat ſtipulatio & acceptatio patris, qui potuit pro filio ſtipulari & promiſsionem recipere matrimonij, & quamquam ex communi opinione id procedat reuocabiliter, quia tamen de matrimonio agitur, cuius fauorabilis cauſa eſt vti ſcripſi in præfatione libri tertij nu.37.ſic factum vt ob duplex vinculum, & fauore matrimonij promiſſio illa valeat irreuocabiliter, & hic mihi videtur ver⁹ illius cap.ſenſus.

Ad ſecundam regulam, quid in promiſſione per notarium acceptata matrimonij in fauorem abſentis pendet deciſio ab altera, vtrum ſtipulatio per notarium facta in fauorem abſentis, requirat illius acceptationem, ita vt nequeat reuocari. quæſtio hęc grauiſſima eſt, ſcinditur enim noſtrorum ſchola in duas partes, non poſſe ſtipulari notarium vti publicam perſonam pro abſente nullus dubitat, ſed an reuocabiliter hæc quęſtio. Exiſtimarunt multi quos latiſsime refert The-
30 ſau.d.deciſio 70. nu.3. ✝ donationem reuocari poſſe, & conſequenter poſſe donantem interim rem alteri donare iura, & rationes, quibus moueantur interpretes ab illis petẽdę. contrariã opinionẽ tenuerunt alij multi, vt donatio a notario acceptata ſit irreuocabilis, quos recenſet fuſe idem Theſau.in d. deciſio.nu.4.qui tamen exiſtimat verius ſtipulatione notarij quæri ius abſenti, reuocabiliter tamen ante illius acceptationem, quam & veriorem eſſe ſcribit, & magis communẽ ibidem in verſ. Hi ſunt: & præter dinumeratos ab eo, idem cenſuit cum eo Burg.de Paz quæſt.10.nu.14.Azeue.l.2.n.25. tit.16.li.5. Sanch.d.diſpu.nu. 21.ad medium Pereg. d. art.51.nu.14.vbi late. Verum cum priori
31 opinione vt quęratur ius irreuocabiliter ✝ per notarij acceptationem, & ſtipulationẽ ſcribit poſt multos a ſe relatos Surd. deciſ. 111.nu.4.& 5.vbi ita deciſum in Senatu illo teſtatur, eandem opinionẽ tenuit idẽ Surd. conſil.351.nu.33.34.lib.3.vbi ſummam cõſtituit differentiam, inter ſtipulationẽ factã a priuata perſona, & eam, quę fit per publicã, vt hac quęratur ius reuocabiliter, priori minime: idem reſpondit Surd.con.305.nu. 15. lib. 3. & huic libenter ſubſcribo ſententiæ, quoniam vere diſcrimen aliquod cõſtituẽdũ eſt inter publicas, & priuatas perſonas, alioquin parum, vel nihil authoritas notarijs a iure conceſſa operaretur, ſicut multis rationibus, & argumentis oſtẽdit Rolan.conſ.19. n.16.citato per Theſau.& Alciat.in ca. cum contingat nu.324.

32 Ex hac traditione ✝ ſuboritur deciſio cõtrouerſiæ, quid in promiſsione matrimonij facta, & per notariũ acceptata, hic enim vt cenſeo irreuocabiliter valet, & ſi Sanch. cõtrariũ ſentiat, quoniam ſi fauore matrimonij & ſtipulante patre pro filia, vel filio valet irreuocabiliter promiſsio ante acceptationẽ vt ſuperi⁹ dixi ex tex.in d.c.ſicut de ſpõſali. quid mirũ ſi valeat adſtãte ſtipulatione notarij pro altero promiſsionẽ acceptãte matrimonij.

33 Id ipſum exiſtimem ✝ in promiſsione matrimonij facta Iudici, in iudicio acceptata per iudicẽ, vt valeat irreuocabiliter, quoniã cũ vt publica perſona poſsit alter ſtipulari, glo.in d.§. ſi qui alij in verbo, nihil agit, quã ab omnib⁹ receptã fuiſſe recẽſuit Gabri. d. con.1.rub.de ver.oblig.n.85. Et in terminis donationis acceptatæ per Iudicem loquitur Surd. conſ. 351.nu.31.li.3.& eruditiſsimus Peregrin.in tractat. de fideicom.articul.51. nu.13.

nu.13.vbi cumulauit alios non relato. Surd. nulla ſane dubitatio eſt, quin etiam poſſit promiſſionem recipere matrimonij irretractabilem.

34 Ad tertiam regulam quando † promiſſio matrimonij facta eſt perſonis priuaris, Quid ſit dicendum ex ſuperioribus conſtar; quoniam cum non licear perſonis priuatis pro alijs ſtipulari l. ſtipulatio iſta §. alteri de verb.oblig.d.§.ſi quis alij ornat multis cum extentionibus, tum limitationibus Gabri. d.con. 1. à num. 7. cum ſeq. multis; ſic ſane nec matrimonij recipere promiſſionē, quia ad inſtar contractus donationis ſeu ſtipularionis regulanda eſt promiſſio matrimonij, quia contractus iurisgentium & à lege ciuili probatus & innuit Sanch.d.diſpu.& ſi non ita aperte.num.36.

35 Extremo † inqnirendum, quod Sanch. d. diſput. in dubium reuocat num. 35. An vbi promiſſio per nuntium facta eſt marrimonij, ſiue etiam epiſtolam num neceſſe ſit, coram eodem nuntio acceptare, vel alio quouis, & ſi per epiſtolam, an altera epiſtola acceptatio ſit norificanda nam Archidia. Ioan. Andr. Anchar. Domi. Feliu. Zazi. Alex. Angel.d.Anto.Syluest.Sum.Tabien.VeraCru. Henri.& Viual. ab eo adducti exiſtimarunt, ſufficere quomodocunq; conſenſum exprimat ei, cui promiſsio fir, quomodocunq. id egerit, non enim tunc reuocarioni locus eſſe poteſt ex mulris (quas prædicti interpretes) iuribus & rarionibus adferunt.

36 Sanch.autem cum Bartho. Ledeſ.& † Petro eiuſdem nominis VeraCru. & alijs opinatur requiri acceptationem coram eodem nuntio, qui fuerat deſtinatus, aut altero nuntio ad id expreſsim promittenti deſtinato, vel epiſtola ſaltim, ſequentibus illi mouentur argumentis primo, quia (inquit) quia in matrimonio & ſponſalibus ſicut tradirio, & promiſsio debet eſſe ſenſibilis, ei cui fit, ita & acceptatio, & repromiſsio: cum nulla diuerſitatis ratio aſsignari poſsit inter promiſsionem & acceptationem, ſeu repromiſſionem: conſequenter argumentatur vt promiſsio nuntio facta deber coram eodem, vel altero nuntio, ad id deſtinato acceptari. Sed hæc argumentatio leuis eſt, nam & ſi verum

37 ſit † donarionem factam abſenti per nuntiū, vel epiſtolam ad id deſtinatum fieri debere, atq. adeo id verum, vt ſi tranſiens per viam audiret verba donantis, & dicerer accepto, & poſt id refferret donatario, adhuc donatio non valerer, vt in ſuperioribus ſcripſi, multorum authorirate, & in his terminis Surd.cōſ. 351.num.29. qui pleroſq. recenſet: tamen

38 vbi loquimur in terminis donationis † vel promiſsionis, in quibus de natura, & ſubſtātia contractus nō requiritur ſimultaneus cōſenſus, vbi in promiſsione & donatione quæ fit abſenti per nuntiū, vel epiſtolā; eo in caſu ſufficit pro acceptarione ſcientia donatarij, qui eo ipſo quod ſcir, præſumitur ratificare, & donationē acceprare, eſt enim actus delectabilis (vt noſtrorum verbis loquat, qui vnius rantum commodum reſpicir) & hoc ſufficit, ſic pulchre & erudite, eruditiſsimus reſoluit Surd. Deci. Pariſi. Roland. Meno.Burſat. Rimi. Dida. & Ludo. de Molin. deciſio.111. per totam: ſi igitur vti argumētatur idem Sanch. de promiſsione, & donatione ad promiſsionem matrimonij, & recte, metienda eſt regulis donationis, & promiſsionis, abſenti facta dicti matrimonij promiſsio, ſicut in illa ſola ſufficir ſcientia vt acceptatio præſumatur, ſic in hac ipſa: qua re aduerſam ſenrēriam merito tenuere multi alij quæ communis eſt & vera, qualis Archidia. Ioan. Andre. Domi. Anchar. Felin. Zazi. Alexander. Angel. D.Antoni. Aſten. Roden. Syluest. Tabien. VeraCru.& Viual. quos recenſet idem Sanch. ſupra num. 35. a qua vti communi, & vera recedendum non eſt.

39 Neq. obſtat ſecunda illius ratio, qua ille ſic, *vbi † matrimonium inquit, vel ſponſalia contrahuntur inter præſentes, vbi vir diceret accipio te in vxorem, & mulier tam ſecreto reſponderet, vt nec verbis, vel ſignis illius poſſet voluntas percipi non ſane foret matrimonium vel ſponſalia: conſenſus omnino ille internus non ſufficeret*, recta certe argumentatio, ſed quæ quæſtioni ab eo propoſitę, & à me ipſo cum eo adiungi non poteſt: nā ſupponir argumentatio promiſsionem matrimonij vel ſponſalium non abſenti ſed præſenti, neq. per verba de futuro, ſed per verba de præſenri, at lata in his differenria eſt, vt recte opinatur Sanch. quod & nos ſuo loco comprobamus, requiri ſigna ſaltim, quibus conſenſus percipi poſsit; ar noſtra quæſtio in promiſsione matrimonij vel ſponſalium facta abſenti, quia promiſsio matrimonij, aliud matrimonium, ſicut aliud eſt promiſsio donandi, aliud realis donatio ſicut

40 multis oſtendi ſi. 1. vbi † ſcripſi cogi quemlis poſſe ad contrahendum matrimonium qui contrahere promiſsit, ſicut is qui promiſsit donare vel vendere: verum hæc differentia, vt non eadem ſolemnitas requiratur in promiſone, quæ in ipſo actu, quamquam promittens cogi poſtea poſsit, vt promiſsionem adimpleat cum ſolemnirate legali clau dicat igitur argumentatio.

41 Tollitur præterea argumentum † ex deciſis per Surd. d. deciſ. 111. quoniam promiſsio hęc donandi, vel contrahendi non requirit

quirit conſenſum ſimultaneum quamquam, contractus ſit obligatorius, & ideo ſufficit acceptatio quomodocunq. fiat,& ſi non per eundem vel alium nuntium vel epiſtolam.

42 Non obſtat tertium ſane † argumentum, neminem poſſe acceptare, quod ſibi ignotum ſit, inde ille, *ſi inquit, non manifeſtetur acceptatio vel repromiſſio promittenti, per nũtium, vel epiſtolam, ſed alij, non ſufficiet.* Deficit ratio, in multis, primo, quia acceptatio promiſsionis ſicut donationis poteſt fieri quomodocunque, etiam citra nuntium, vel epiſtolam ex communi Surd. ſupra rum deficit, quia ignotum non dicitur donatario, quando ſcit donationem ſibi ab abſente factam, & ſi per nuntium vel epiſtolã acceptationem ſuam oſtendat: idem Surd. d. deciſione atque id ipſum nouiſsime nõ relato Surd. reſpondit Peregrin. conſil. 94. & tractat. de fideicom. arti. 51. num. 5. num. 9. & ſeq. multis lib. 1. cenſuit donationem factam abſenti per nuntium, vel epiſtolam, cenſeri acceptatam, & ſi non per alium, vel eundem nuntium, vel epiſtolam donatarius ratificaret donationem, & ſufficiat verbo aut facto id facere num. 8. 9. 10. & ſeq. quare quod communi receptum ſententia eſt, donationem abſenti, niſi per nuntium, vel epiſtolam ad id deſtinatum fieri non poſſe, & omnino inutilem ex multis quos paulo ante citauimus, id intelligendum ex parte donatoris non ex parte donatatij qui præter nuntium, vel epiſtolam acceptare poteſt quomodocunque, ſicque intellexere omnes, neque aliter interpretandum, quod cum forſitam Sanch. non præuidiſſet, anſam illi, alioquin doctiſsimo, præbuit reſpondendi aduerſus communem ſententiam.

SVMMARIVM.

1 *Iracundiæ calore factum ratum non eſt.*
2 *Furioſus ſuus non eſt.*
3 *Iracundiæ calore factum in quibuſcunq. diſpoſitionibus non tenet.*
4 *Votum iracundiæ calore factum non valet.*
5 *Iuramentum iracundiæ calore factũ nõ valet.*
6 *Confeſſio calore iracundiæ nulla.*
7 *Accuſatio calore iracundiæ nulla.*
8 *Acceptatio ſecundi beneficij calore iracundiæ facta non facit vacare primum.*
9 *Delicta calore iracũdiæ facta mitius puniẽda.*
10 *Exhæredatio calore iracundiæ facta nulla.*
11 *Confeſſio in delictis calore iracundiæ facta nulla.*
12 *Diuortium calore iracundiæ factum non tenet.*
13 *Licitatio calore iracundiæ facta nulla.*
14 *Cõfeſſio in iudicio facta calore iracũdiæ nulla.*
15 *Reuocatio donationis calore iracundiæ facta nõ tenet.*
16 *Matrimonia vel ſponſalia calore iracundiæ facta non valet.*
17 *Calor iracundiæ talis eſſe debet vt ab ira, conſenſus penitus alteretur.*
18 *Calor iracundiæ qui conſenſum non immutat non infringit contractum.*
19 *Coniecturæ in probatione difficili attendendæ.*
20 *Sponſalia vel matrimonium contrahens qui illico pænitet an calore iracundiæ contraxiſſe videatur.*
21 *Actus in continenti factus ille dicitur qui in eodem loco fit & coram eiſdem teſtibus.*
22 *Teſtis in continenti dictum ſuum corrigere poteſt.*
23 *In continenti fieri quandoq. id dicitur quod fit intra tres dies.*
24 *In continenti fieri aliquid arbitrio iudicis relinquitur.*
25 *Sponſalia contrahens cum aliqua calore iracundiæ, cauſa probata recedere poteſt.*
26 *Iracundiæ calore factum non dicitur, qui id facit quod homines integri iudicij facere ſolent.*
27 *Prudenter agens non dicitur calore iracundiæ facere.*
28 *Calore iracundiæ matrimonium contractũ an dicatur vbi & iocalia data fuere & publicatæ monitiones.*
29 *Calore iracundiæ in matrimonio factum quid dicatur.*
30 *Contrahens ſponſalia cũ muliere diſparis gradus an calore iracundiæ factum dicatur.*
31 *Iracundus & furioſus equiparantur.*
32 *Reſtitutio in integrum aduerſus ſponſalia de præſenti vel matrimonium non datur minoribus.*
33 *Iracundiæ coniectura ſumitur vbi contrahens ſponſalia multa in ſui detrimentum & incommodum mulieris fecit.*
34 *Iracundia ſola, quæ hominis iudicium peruertit, omnino, hæc ſola irritat actus.*
35 *Iracundia leuis non irritat actum.*
36 *Sponſalia iracundiæ calore contracta ſemel, & pluries per aliquos actus ratificata, non infringuntur.*
37 *Matrimonium calore iracundiæ contractum tali calore, qui ſenſum omnino peruertit matrimonium irritat.*
38 *Sponſalia vel matrimoniũ in dubio calore iracundiæ contracta non præſumuntur.*

COMPARATIO. XXX.

CALORE IRACVNDIAE CELEbratos contractus retractari, an id ipſum in ſponſalibus vel matrimonio, & quid iure nouo Concilij Tridenti.

L Factum

1 FACTVM calore iracundię †
rarum non eſſe, regula iuris oſtē-
dit apertiſsima in l. quod calore
de reg.iur. impedit enim ira ani-
mum ne quiſquam iuſtum diſcer-
nere poſſit, vti dixit ſapiens, ideo Dei ira nō
ſicut hominis eſt, quæ ſenſum perturbat ca.
productior de pœniten.diſ.4.Sanè ſicut ſuus
2 † non eſt furioſus, ideſt ſui ipſius iudicium, &
moderationē continens, vti dixit Iuris Con-
ſultus in l. fulcimus §. adeo ff. qui ex cau. in
poſſe: ſic & iratus arbitrio caret, nec ſuus di-
citur vt illius dicta vel facta iure ſubſiſtere
poſſint d.l.quod calore. Et ſicut furioſi act⁹
nulli iudicandi l. furioſi de regu. iur. pari-
ter ira concitati hominis: merito Apoſtol.
locum iræ dandum conſuluit ne nos corripiat
cap. illa & ſeq. quęſtio. 3. vti hęc & alia
pulchre congeſſit Cagnol. in d.l.quod ca-
lore.

3 Regula hæc in omnibus † fere vindicat̃,
tam contractibus, quam etiam delictis, &
alijs quibuſcunque geſtis & factis, in contra-
ctibus enim id apertiſſimum eſt Bart.Deci.
Cagno.& Mayne.in d.l.quod calore Roma.
ſingu. 508. poſt glo.in cap.51.quis iratus 2.
q.3.Iaſſ.in l.filiam C.de inof. teſta. Felin.in
4 cap. Matheus de Simo. Id ipſum in voto †
glo.Panor. & alij in cap. dudum de conuer.
coniu.altera glo.in cap. ſunt qui opes 17.q.
5 4. In iuramento † id ipſum cap. ſicut in pri-
mo de iure iur.l.2.C.ad l.Iul.Mai.Confeſſio
6 † calore iracundiæ nulla glo.in cap.ex litte-
ris de diuor. Panorm. in cap.aferte de præſ.
7 Neq.aliud † in accuſatione.l.2.C. de aboli-
8 tio. Acceptatio † ſecundi beneficij calore
iracūdiæ facta non facit primum vaccare ca.
9 de multa vbi Panor.de Præben.In delictis †
omnes id ipſum admittunt, ſicut innumeris
citatis Tiraq.tract.de pœnis cauſa 1.à nu.1.
10 cum ſeq.& in blaſphemia loquens † nouiſſi-
me Farina.to.1.qq.crimina.ſub titu. de de-
lict.& pœn.quæſt.20.nu.47.cum ſeq.Bayar.
ad Clar.§.fina.quæſt.60.num.36.

11 In exhæredatione † iracūdiæ calore fact a
de filio, & ſi cum iuſta cauſa vt non valeat l.ſi
filiam C.de inofi.teſta. vbi omnes Menoch.
conſ.544.nu.6.lib.6. idem conſ.956.nu.41.
12 42.lib.10. & in cōfeſſione † & delictis Car-
re.in prac.crim. §.homicidiū verſ. Septimo
13 excuſat à nu. 1. In diuortio † calore iracun-
diæ tex. in l. 3. de diuor. cap. diuortium de
pœni.diſ.1.cap.ſi quis iratus 2.q.3.

14 In licitatione † calore iracūdiæ facta tex.
in l.licitatio ff.de publica.in verbis, *quæ ca-
lorem licitantis vltra modū inflauerit*, in con-
15 feſſione † calore iracundię facta in iudicio
Paris. in cap.cum venerabilem de exceptio.
in reuocatione donationis calore iracundiæ
reſpondit nouiſſime Pete.conſi.49.num.20.
lib.1.

Vnde hæc regula conſtituenda; calore ira-
16 cundię † matrimonium, vel ſponſalia cele-
brata, nullum producūt effectum, cum enim
id in cæteris vindicet actibus, & contractib⁹
vt paulo ante in ſponſalibus, & matrimonio,
id ipſum conſtituendū ex Theologis Sanch.
de matri.lib.1.diſp.8.n.4.& ſeq. qui Theo-
logica methodo hunc declarat articulū. Ego
vero noſtrorum ordinem ſequens clare, &
familiariter proſequar. Neq. diſplicent quæ
ille inibi nu.5. 6. & ſeq. ſed cum nos forum
exteriorē attendam⁹, cum Eccleſia nō indi-
cet de ocultis, quæ in hoc foro ſtatuenda ſint
perſequemur paucis.

17 Calor † igitur iracundiæ quo cōtractus in-
fringuntur talis eſſe debet, vt ab ira conſen-
ſus pœnitus alteretur, ac ſi quis ſuus ſit, ſed
iræ motu ſic concitatus, vt quid agat fere nō
percipiat ſic Panor.& Feli.in c.ſicut de iu.iu.
Deci.Cagn.& Mayne. in d.l.quidquid calo-
re. Bal. Sali. & Iaſſ. in d. l. qui filiam C. de
Ino.teſ.Tiraq.de pœn.tem.cau.1. à num.1.
cum ſeq. vbi extendit & limitat Mench. de
ſucceſ.creatio.lib.1.§.10.nu.616. Alcia.reſ-
pon.477.nu.fin.Soci.iu.conſ.36.n.10.lib.2.
Meno.d.conſ.544.lib.6.n.5.& 6. conſ.956.
nu.41.42.lib.10. & Clarius Cagn. ſupra ci-
tatus in d.l.quid calore nu.4.& 5.poſt Ioan.
Andr.Panor. & alios in c.dudum, ex illo tex.
de conuerſ.coniug.& dixit pulchre Felin.in
d.c.ſicut, quod ea omnia quæ immutant con-
ſenſum, & illum ledunt vitiant actū, & quaſi
per errorem actus fieri cenſentur l.non fate-
18 tur de confeſ.Cagnol.ſupra, qui † intulit eā
non irritare iram cōtractum vel actum, quis
conſenſum minime immutaret, atq. in hanc
ſententiam omnes conueniunt, & ſequitur
Bayar.ad Clar.in §.fina.quęſt.60.n.36.Cat-
teri.Deci.& Cagnol.

Tota in eo conſiſtit difficultas, quādo ſpō-
ſalia, vel matrimoniū ira celebrata dici poſ-
ſunt, vt non valeāt, nā in diſcernendo cōtra-
ctum ira celebratū fuiſſe nec ne ſummā om-
nes difficultatem conſtituunt; ſicuti dixerunt
Panor.& Feli.in d.c.ſicut Deci.& Cagno. in
d. l. quicquid calore Meno. in citatis conſi-
lijs, & Bayar. ſupra: ipſe eas referam conie-
cturas, quę mihi probabiliores videbuntur,
& ſi in hac materia, & quæſtione propoſita
19 nullus hucvſq.fuerit loquutus: Decurrendū †
enim eſt in probatione dificili ad coniectu-
ras, ſicuti in hac eadem ſpecie quæſtionis no-
ſtrę reſpondit Meno.poſt.Soci.& alios conſ.
544.nu.7.lib.6.& conſ.956.nu.41.lib.10.

20 Exiſtimauerim † primam probationem,
aut verius coniecturā validā, cum is, qui ſpō-
ſalia, vel matrimoniū cōtraxit, calore iracū-
diæ

diæ breui tempore in ſe reuerſus recipuit, & pœnituit, ſic lex. in d. l. 3. de Diuo. & lex. in d. c. ſi quis irat', & ea. diuortiū, vbi breui tēpore pœnitēs mulieri, quæ diuerterat. diuortiū feciſſe nō cenſetur, ſic & Paris. d. c. per ve nerabilē de excep. quē ſequitur Cagno. in d. l. quicquid calore n. 13. ad mediū cenſet cōfeſſionē in iudicio factā calore iracūdiæ, illico poſſe rettactari, non docti de errore, quæ autē ex interuallo minime, niſi error probetur, quoniā vt dixit tex. in l. lecta in ver. dicebā de re. credi. ea quæ fiūt in cōtinēti cohærere actui videtur, nec ſeparata iudicātur, ſic & Cagno. ſupra nu. 13. ad medi.

21 Sic & Bal. ſcripſit in l. petēs C. de pac. † illū vere actū in cōtinēti factū dici, qui fit in eo dē loco, & corā eiſdē teſtibus, vnde ſi iracundiæ cauſa præcedēte quiſquā ſpōſalia, vel matrimoniū cōtraxerit, & illico eundē pœnitet antequā ad alios actus peruiniat, procul dubio iracundiæ calorē cauſam dediſſe ſpōſalibus credēdū; atq. ideo nulla iudicanda, Sic †

22 & teſtis in cōtinenti dictū ſuū corrigere pōt iuxta glo. receptā in §. quia vero in auth. de teſta. Feli. & alij in c. præterea de teſ. cogen. interprætātur ij omnes, in cōtinēti prius quā a iudice, vel notario ipſum examinate recedat ſic Bal. in d. l. lecta vel vbi adhuc cū parte loquutus nō fuit Panor. nu. 12. in d. c. præterea Gram. voto. 70. nu. 4. Capi. deciſ. 61.

23 Deniq. cū ex diuerſitate locorū, & † perſonarū, tum etiā rerū, quæ aguntur, in cōtinēti fieri dicatur, id quod intra tres dies fit. l. ſi. na. §. illico vbi Iaſſ. C. de iud. & in l. lecta. nu. 19. ď teb. credi. quādoq. intra decē dies glo. in l. at eo. c. quo. & qua. iud. & quia oēs conueniūt, vt ex his cauſis, quid in cōtinēti † fieri dicatur, vel ex interuallo iudicis recti ar-

24 bittio relinquēdū ſit, ſicut oēs ſupra relati interpretes docent, & oſtendit diligenter Meno. de arbitr. iudi. qq. lib. 2. caſu. 9. 10. 11. 12. & 13. ille conſulendus.

25 Ego vero in † quæſtione propoſita opinor, eum, qui ſic ſpōſalia cōtraxit, calore iracūdiæ, cauſa iracūdię probata recedere poſſe, illico poſt ſpōſalia, antequā ad alios actus procedat, qui ab his fiūt ſpōdentib', qui appenſate, cōſulto, & animo deliberato, ſpōſalia cōtrahūt, veluti cū poſt promiſſionē trāſactis tribus vel pluribus diebus iocalia tradūtur, annulus, vel alia, quę in ſignū ſpōſalio

26 rū dari, aut defferri ſolēt; deliberati enim † animi iudicium arguitur in eo, qui id facit, q ceteri integri iudicij homines facere ſolent: idē ſi ab his, qui matrimoniū celebrāt. Quod enim cōmuniter fit, id legitimum iura noſtra crediderūt tex. inſignis vbi poſt glo. & Bart. cæteri oēs in l. certi cōdictio §. ſi nummos ff. de re. credi. c. cōſtitutus de reſig. Domi. cap. Eccleſiaſticarū. in diſt. & dixit tex. in l. penul. ff. de cōſti. pecun. nō facile recedēdū eſſe ab eo, q diu æquū viſum eſt: innumera coäcernāt interpretes hui' traditionis ſimillima in d. §. ſi nummos, quę ſileo. Et Euerar. in Topi. legal. loco. 63. à nu. 1. cum ſeq.

27 Nec is, qui prudēter † agit, calore iracūdię agere dici pōt argu. l. lucius in verbis, prudēs conſiliū, de hære. inſti. l. Saluius Ariſto. verbo. temperari, & in verbo, reprœhenſorū de lega. præſtan.

28 Neq. his obſtaret ſi obijceret † qniſquā, eā de caloris & iracūdię cauſam, quę ſpōſalibus cauſam dedit, potuiſſe auſam tribuere & dationi iocaliū, & publicationi monitionum, & his ſimilibus, & calorē neceſſmū vſq. ad triginta dies poſſe perdurare, ex cōmuni opinione, de qua Meno. poſt antiquiores de arbi. iudi. q. lib. 2. caſu. 361. nu. 26. 21. quē ego ſequutus ſum li. ſingul. de ſacra. homi. anſitr. immu. c. 4. n. 35. verſ. Secūdus caſus: id enim in delictis cēſent interpretes ad mitigādam pœnā occidētis iuſto dolore impulſi, non in alijs ſicut Deci. d. l. quod calore ſcribit Carre. in ſupra citato loco nu. 7. & ipſe in d. c. 4. Bayar. ſupra citatus.

Sane cū de ſimilibus ad ſimilia procedendū ſit l. nō poſſunt ff. de legibus, ſicut in materia matrimonij, & diuortij, illius leges &

29 iura. † canonica interpretātur calore iracūdię factū fuiſſe id, quod momētaneū fuit d. l. 3. ff. de diuor. apertius in l. pleriq. ff. de rit. nup. in verbis *nec inter moras, aut illa ei nupſerit, aut is aliā duxerit, maxime ſi nec dotem ei reddiderit* d. c. ſi quis iratus. id ipſum ad hanc ſpeciē perducendum videtur, vnde nec Cagnol. eā duratione caloris iracundię vſq. ad dies triginta admittit, etiā in delictis, & iniurijs in d. l. quicquid n. 12. & 13. ſed tutius inquit eſt in cōtinēti iniuriā illatā reuocare: multa ad hāc probandā coniecturam ſimilia adduci poſſunt, quę interpretes in citatis locis, quę conſulto pretereo.

30 Secunda coniectura † conijci pōt, cū quis cōtraxit ſpōſalia cū ea, quę cū ipſo cōtrahēre diſparis erat, & inæqualis gradus, & quæ talis foret, quā nec eiuſdē cōditionis in vxorē duxiſſent, nā cauſa iracūdię probata, ſpōſalia eodem calore celebrata fuiſſe preſumi poſſet: cōuerſo ordine nō præſumetur calore iracūdię cōtracta ſpōſalia, qn ſpōſa paris eſt gradus eū deſpōdēte eximię virtutis, & honeſtatis, argu. ab aſſuetis; & prudētiæ ſolitæ adhiberi in ſimilib' vt ſupra; & ſi enim ſolus error niſi circa perſonā, & conditionem ſeruilem non irritet matrimonium, ſicut ſcripſi lib. 2. differen. 5. & 6. non tamen negant interpretes, quin ex defectu conſenſus, matrimonium infringi non poſſit, quinimo totum

facit conſenſus in matrimonio, ſicut millies
dixi. At qui ira graui motus aliquid agens
æquiparatur furioſo, vel ebrio, ſicut tradit
Cagnol. poſt alios in d. l. quicquid calore.&
omnes in principio adducti,ſicut igitur ij cō
trahendo ſponſalia vel matrimonium ex de-
fectu conſenſus nihil agunt, ſic calore iracū-
diæ aliquid faciens, nam & in voto,iuramē-
to, & his ſimilibus iracundia impulſi, nihil
præſtare coguntur ſic ſupra omnes.

31 Quare licet ✝ aduerſus ſpōſalia de pręſen-
ti,nec aduerſus contractum matrimonij non
detur minoribus,nec maioribus in integrum
reſtitutio ſicuti ſcripſi lib.2.differen.6. intel
ligendum, dum defectus conſenſus minime
deficiat,alioquin ſecus.

32 Tertia ✝ cōiectura ſumi poteſt calore ira-
cundię, quando cōtrahens ſponſalia, multa
pactus eſt in ſui detrimētum, vel ſuorum, &
incommodum mulieris, cauſa certe iracun-
diæ probata facile conijci poſſet deſpondē-
rem iracundia euerſum id feciſſe; fecit enim
hic quod facere non debuit, hāc in ſimili cō-
iecturam, & in propria ſpecie actus per ira-
cundiam geſti tradidit Meno. d. conſ. 544.
nu.7.ad finem cum ſeq.lib.6.& d.conſ.956.
nu.fina.lib.10.imprudentiſſimū enim eſt ſui
ipſius,vel ſuorum vtilitatē deſpicere, & ea,
quę fieri non debuerunt admittere.

His aliæ ſimiles adiungi coniecturę poſ-
33 ſent.Verum ✝ animaduertendum in hac ſpe-
cie, talem eſſe iracundiā debere,quę homi-
nis iudicium inuertat omnino,hęc enim ſola
actus infringit,non leuis, quę minime iudi-
cium abſorbet,ſicut poſt.Ioan.Andr.Panor.
Felin.& Deci.ſcripſit Cagn. in d.l.quicquid
nu.4.poſt Soci.Alcia.& alios Meno.d.conſ.
544.nu.7.verſ. Nec huic argumento,Meno.
poſt Tiraq.& Bal.lib.1.de præſum. q.14.n.
21.& 22.Bayar.ad Clar. quęſt.60. num.36.
34 Neq. ex leui ✝ cauſa, ſed magna quæ calori
cauſam præbuerit Bayar.ſupra.

35 Animaduertendum extremo ✝ bas a me
adductas præſumptiones tum ceſſare, cū is,
qui ſic calore iracundiæ ſponſalia contraxit
ſemel & pluties ratificaſſet perſeuerando d.
c.ſi quis iratus d.l.quicquid calore, in verbis,
quam ſi perſeuerantia apparuerit; rationem
reddiderūt Iaſſ.in d.l.ſi filiam & Cagn.n.15.
poſt Deci.quod in hoc caſu ceſſat animi per-
turbatio,& concitatio irę,quæ integrum de-
primebat iudiciū glo.in d.cap. ſi quis iratus,
Bal.& Felin.à Cagnol.relati ſupra.

36 Quę de ſpōſalibus dixi, ✝ eadē iudico pro-
trahenda ad matrimonij contractū, vnde ſi
quis calore ſuccēſus odio patris, vel alterius
cum aliqua matrimonium cōtraheret, nullis
pręcedentibus monitionibus, præſente pa-
rocho,& teſtibus vbi tantus foret calor, qui
ſenſum pœnitus abſorberet, nullū foret iu-
dicandum ex defectu conſenſus ex eiſdē ra-
tionibus,quæ in ſponſalibus ſuperius ſcripſi:
ſane ſi pręcedentibus monitionibus, & inſ-
terticijs obſeruatis,quia perſeuerantia oſtē-
ditur contrahentis, quę iudicium abſorbe-
bat,aliud iudicandum foret ex his quę pau-
lo ante num.36.

Hęc ab alio vllo ex noſtris,vel Theologis
cogitata ſcripſi in hoc articulo, eadem & ſa-
croſanctæ Romanę Eccleſiæ iudicio ſubmit-
tens,& alterius melius ſentientis.

37 Enim vero ✝ vbi dubium foret an calore
iracundiæ ſponſalia, vel matrimonium con-
38 tracta ✝ forent, iudicandū non iracūdię cau-
ſa,ſed conſulto,& appenſate celebrata,ſicuti
poſt Panor.Alex.de Neuo. Feli.& alios do-
cet recte Sanch.d.diſputatio.8. nu.10.cuius
opinio cū vera ſit,& multis,qui ſciens omit-
to,probari poſſit,tenenda eſt.

SVMMARIVM.

1 *Muti,& ſurdi,ſimiles ſunt furioſis.*
2 *Surdi a natura & muti.*
3 *Mutus quos contractus inire poteſt.*
4 *Surdus,& mutus a natura neq.ſtipulari poteſt vel alium contractum celebrare.*
5 *Mutus, & ſurdus ex accidenti, qui ſcribere nouit contrahere poteſt.*
6 *Mutus,& ſurdus an matrimonium contrahe-re poſſit.*
7 *Mutus,& ſurdus ſignis contrahere poteſt ma-trimonium.*
8 *Mutus, & ſurdus a natura,qui ex viuacitate ingenij omnia percipit matrimonium con-trahere poteſt.*
9 *Mutus,& ſurdus ſicut,nec ſtipulari,nec etiam matrimonium contrahere poſſunt.*
10 *Mutis, & ſurdis matrimonij Sacramentum, ſicut & cætera Eccleſiæ Sacramenta non de-negatur.*
11 *Iudicis cautela qualis in admitendo mutum,& ſurdum a natura in matrimonium.*
12 *Mutus,ſurdus,& cæcus, an ad matrimonium admitatur.*

COMPARATIO. XXXI.

CAECVS, MVTVS, SVRDVS, QVI contrahere nequeunt, vel teſtari; num matrimonium cōtrahere poſsint, etiam hodierno iure Concilij Tridentini.

1 MVTOS,& Surdos ✝ ſimiles fore
furioſis,& dementibus,qui nihil
percipiunt in comperto eſt.Et ſi
enim perſpicaciſſimi ſint, vt plu
rimum ingenij,& ad labiorū nu-
tum,& mutationem præſentiant,quid cū eis
alloquentes vellint; quia tamen virtualiter
in his

in his militat eadem ratio,quę in furioſis, &
infantibus,quia diſcernere nequeant ea quæ
aguntur, nec quę ab arte pronũciantur,defi-
cit operatio intellectus, qui ſuper incognitis
non operatur vt dixit Maſcard. infra citan-
dus ex Ariſto.rationẽ reddẽs, quoniã qui ab
2 ortu naturæ ſurdi ſunt,& muti ; ſic factũ,† vt
iure ciuili ſtipulari , nec promittere poſſint
l.1.de verb.ob.§.mutus de inſt.ſtipula.l.1.§.
fin.de actio.& ob.In quibus iuribus ſit æqui-
paratio à lege, quoad hos contractus , & ſi-
miles de muto, ſurdo, furioſo, infante: alia
pleraq. iura id ipſum probantia adfert An-
to.Gom.lib.2.tit.de reſti.mino. num.29. &
nouiſſime Maſcar.docens probationem vo-
luntatis muti,vel ſurdi,de proba. to.2. con.
3 1079. à num.1. Sane vbi † mutus alios ini-
ret contractus , veluti , ſocietatis,& ſimiles,
poſſet quidem, quia in his nõ verborum for-
mula requiritur,quæ in ſtipulatione l.vbi nõ
voce de regu.iu.d.l.1.§.fina. de actio. & ob.
latiſsime Gom. ſupra.

4 Conueniunt † vero omnes ex noſtris, ſur-
dum, & mutum a natura , neq; ſtipulari,vel
alium quemcunq.contractum poſſe celebra-
re,nullo enim poſſunt modo, vel intelligen-
tia recte percipere quę aguntur proinde nul-
lus foret contractus gloſ.celebris in l.qui id
quod §.mutus ff. de donatio. ex l. diſcretis,
vbi Bal.Sali. Angel. Iaſſ. & alij C.de teſta.
5 Gom.ſupra & Maſcar.d.concluſ.1079.vbi †
nũ.7.recte limitauit,in ſurdo,& muto ex ac-
cidenti,qui nouit ſcribere, vbi exemplũ po-
ſuit in Zacharia,qui inibi latius poſt multos
ab eo relatos.

6 Ex his deciſio quæſtionis † propoſitę ter-
minari poteſt,num mutus,& ſurdus matrimo
niũ contrahere poſsint, ſi enim ad cæteros
proſpiciamus contractus,cum hi,qui a natu-
ra muti,& ſurdi ſunt cõtrahere nequeant, ſic
nec matrimonium , cum ſit contractus iuriſ-
gentium: E conuerſo autem cum muti,& ſur-
di ex accidenti contrahere poſsint,ſic & ma-
trimonium celebrare. Crebrius igitur credi-
7 tum † eſt , poſſe mutos,& ſurdos contrahere
matrimonium, dum ſignis, vel proprijs,vel
alterius edoceri poſsint, quid , quale matri-
monij ſit Sacramentum c.cum apud. Secun-
dum communem intellectum de ſpouſa.vbi
Ioan.An.Anto.Panor.Alex.de Neuo,& alij
omnes cũ alijs multis,quos congeſsit Sanch.
de matri.lib.1.diſpu.8.nu.12.to.1.verum in-
8 telligenda † traditio cõmunis vt dictum eſt
in his mutis , & ſurdis , qui vel ex accidenti
hoc fuerint conſequuti , nam ij omnia facile
percipiunt ſignis,vel in his,qui ex viuacitate
ingenij omnia perciperent; (cum tamẽ pauci
ſint) in alijs enim matrimoniũ contrahi poſ-
ſe interdictum eſt:cum enim(& ſi cæteri mi-
nime animaduertant)matrimoniũ contract⁹
ſit iurisgentium , & verbis,tum etiã ſtipula-
tione ſoleret antiquitus celebrari , ſicut in
pręfatione dixi huius tractatus,nu.43.& ali-
9 bi ſæpius,nam † ſponſalia ab ſpondendo di-
cta ſunt l.1.& 3.ff. de ſponſa. ita fiet vt ſicut
mutus , & ſurdus ſtipulari non poſſunt vt ſu-
pra dixi ex l.1.§.fin.de actio.& ob. §. mutis
inſti.de iure.ſtipu.ſic nec matrimonium con-
trahere; in hoc enim huic comparatur con-
10 tractui. Verũ quoniã † Sacramentũ Eccleſiæ
eſt,& Sacramenta etiã mutis,& ſurdis inter-
dicta non ſunt , ſi intelligere quo quomodo
quid ageretur mutus , & ſurdus poſſet , nec
hoc Sacramentũ debet denegari d. cap.cum
apud.nam & hi abſolui poſſunt, & confiteri,
baptizari,confirmari.

11 Cœterum diligens, † & circunſpectus iu-
dex Eccleſiaſticus animaduertere prius de-
ber,& experiri, an talis ſit mutus , & ſurdus,
qui ſciat,& percipiat , quæ aguntur , vt recte
animaduertit Angel. in Sum. verbo, matri-
moniũ 3.imped.n.28.poſt Hoſ.Io.Andr.Pa
nor.Henri.Boy.& Alex.de Ne.Sanch.ſupra
12 nu.12.ad finẽ ; ſigna † autẽ intelligentiæ ad-
ducit Maſcar.ſupra.quæ non repeto.

Quę de muto,& ſurdo diximus,eadem in-
telligenda de muto ſurdo,& cęco,ſicuti poſt
Ioan.An.Ant.Cardi. & Panor.ſcripſit Alex.
de Ne.in d.c.cum apud.Angel.Tabien Bru-
nel. Grego. relati per Sanch. ſupra nu.13. à
quorũ opinione recte recedit, nam cũ ea ra-
tione mutis ſit à iure indultũ,vt poſsint con-
trahere matrimonium,dum ſignis id poſsint
percipere,qui nec ſigna videre poteſt, audi-
re,vel loqui , qua ratione contrahere matri-
moniũ poterit , niſi & is aliquando vidiſſet,
audiſſet,& loquutus fuiſſet,licet enim huiuſ-
modi perſonis Sacramenta conferri poſsint,
verum id ex eo contingit quod vt plurimum
verba neceſſaria non ſint,late in hãc opinio-
nẽ conſcendit Ancha.n.5.in d.c.cũ apud n.5.
Carre.lib.1.de ſpon.c.4.Sanch.ſupra ſed de
his ſatis.

SVMMARIVM.

1 *Conſenſus & ſi deficiat in interiori animo,dũ in exteriori verbis manifeſtatur, valere facit contractum.*
2 *Conſenſus verbis expreſſis prolatus, & ſi animus deficiat,valere facit obligationem.*
3 *Nemo præſumitur verbis exprimere , quod prius mente non cogitauit.*
4 *A verbis contractus recedendum non eſt.*
5 *Verba clara nullam admittunt diſputationem.*
6 *Coniectura voluntatis ex verbis elicitur.*
7 *Fideiubens pro aliquo , qui prius proteſtatur ſe nolle teneri,an teneatur.*

8 *Turpe dicitur aduerſus ea venire, quæ quis lucida voce eſt proteſtatus.*
9 *Sanch. opinio, ſubuerſa.*
10 *Legis tertiæ ff. de actio. & oblig. intellectus.*
11 *Adulatoria, vel iactatoria aliquid promitens non tenetur.*
12 *Matrimonium ioco contractum non valet.*

COMPARATIO. XXXII.

CONTRAHENS ABSQVE ANIMO ſe obligandi, an vere obligetur, quid item in contractu matrimonij, & quid iure nouo Concil. Tridenti.

1 Contractus omnes, † & ſi interior deficiat conſenſus, valere in foro exteriori nullus dubitauit, hucvſq. non enim leges agentibus illis & ſi ſummis Philoſophis latæ ad forum, quem neſciebant cõſcietiæ reſpexerunt; Vnde ſummum ſequuti Philoſophum Ariſtoteli. lib. 1. Perihermen. cap. 1. *(Qui ea, quæ in voce dicuntur, ſigna fore dixit eorum affictuum qui in animo ſunt ſcripſit)* cuius verba recenſuit Bal. in cap. mandarum nu. 1. de reſ. Soci. ſenior. conſ. 10. nu. 2. lib. 1. & hos ſequntus eſt Meno. de præſum. lib. 2.
2 præſum. 2. nu. 39. ſequuti igitur Ariſtotel. † ſanccierunt, enim, qui verbis aperte cõtrahit, ſtipulatur; vel emit, & ſi in interiore animo conſenſus deficiat, vere obligari: aliter enim nulla daretur vnquam obligatio, nullus cõtractus valeret, cum poſſent partes, quæ ex eo contractu diſpendium aliquod, vel incõmodũ pati poſſent, reſilire, dicentes, ſe animum contrahendi non habuiſſe: hoc autem quam abſurdum ſit nullus non videt: Hinc
3 recte labeo † ſcripſit in l. labeo §. idem hibero ff. de ſup. legat. *neminem præſumi id verbis expreſſiſſe quod prius mente non cogitauerit.* Et præſumit lex. id ipſum in corde quod ore dictum fuit Menoch. ſupra num. 37. 38. verbis igitur inhærendum, a quibus recededere non licet l. non aliter de leg. 3. l. 3. §.
4 igitur de exerci. actio. Hinc † a verbis contractus recedendum non eſſe iuſſit. I. Conſultus in l. fideiuſſores magiſtratuum §. pro Aurelio ff. de fideiuſ. l. ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum aut Pamphilũ ff. de ver. oblig. l. ſemper §. legem ff. de iu. immuni. l. cum præcib. C. de proba. d. l. nõ aliter. Et vbi verba ſunt
5 clara, † nullo modo diſputandum de mente l. continuus §. cum ita de ver. ob. l. ille aut il-
6 le §. cum in verbis delega. 3. ſummam itaq. † coniecturam voluntatis ex verbis noſtri eliciunt, ſunt enim (vt Ariſto. idem dixit) in Rhetori. ad Alex. *verba, notæ earum, quæ in animo ſunt paſſionum:* Menoch. qui ex dictis præteriti, præſentis, & futuri temporis, coniecturas depromit, & ſi ſuperiora minime pertingat lib. 1. præſum. quæſt. 22. a nu. 1. cũ ſeq. pulchre Camil. de verb. ſignif. li. 1. ca. 4. à num. 2. & ſeq.
7 Hinc noſtri illam terminant † quæſtionẽ, ſi quiſquam pro alio fideiubere intendens, prius proteſtetur, ſe nolle ex ea, quam factu rus eſt fideiuſſione teneri, an poſt ficte fideiubẽs remaneat obligatus; & remanere exiſtimauit, & recte Bart. in l. nõ ſolum §. morte nu. 23. vbi omnes alij poſt de no. oper. nũtia. eum & alios ſequitur Gome. in lib. 2. reſo. cap. de fidei. nu. 12. verſ. item quæro: quoniam in his actibus, qui a voluntate pendent duorum requiritur conſenſus ipſorum, alias ſummum inde pateretur altera pars damnũ ex dolo, & fraude vnius niſi proteſtatio illa fuiſſet intimata alteri vt recte ille inibi.
8 Hinc dixit Rom. Pont. † in cap. per tuas de proba. ducum eſſe quemquam aduerſus ea venire, quæ lucida voce fuit proteſtatus, & ſuo eadem infirmare teſtimonio: id ipſum ante dixerat Iuſtinia. in. l. generaliter C. de non. num. pecũ.

Et in terminis proprijs promiſſionis in matrimonio factæ vt valeat in foro exteriori, & ſi in interiori animæ, aliud dicendũ, reſoluit Meno. lib. 2. præſum. 2. nu. 37. 38. cum ſeq. dixi lib. 1. compa. 3. nu. 14. ex tex. in ca. tua nos de ſponſa. cum alijs ibi citatis quare
9 † in hac cõtrouertia defeciſſe videtur Sãch. de matri. to. 1. lib. 1. diſpu. 9. num. 1. 2. 3. qui exiſtimat de iure ciuili initum pactũ vel contractum abſq. animo ſe obligandi non obligare authoritate tex. in l. 3. ff. de actio. & ob.
10 qui id non dicit; ſolum illa lex docuit, † eũ qui iocoſe: & præter animum ſe obligandi aliqua verba protulit, non ea obligare in vim contractus, quia non animo contrahendi ſint dicta: quando ſcilicet iocoſe dicta ſunt, vel exempli gratia *vt cum quis alteri diceret, doce me formam ſtipulandi, & præmitendi, & interrogatus diceret, promitto tibi mille, tu reſponde ſtipuler eadem vel*
11 *accepta fero.* Sic etiam † docent noſtri id ipſum fore cum quis iactatorie, vel adulatorie diceret alteri, *omnia mea tua ſunt*, vti in dies fit inter amicos, neq. enim obligarent, quia citra animum obligandi dici ſolerent, & proferri, ſicuti poſt. Bart. & alios ſcripſit Fran. Mar. deciſ. 345. 1. par. & nouiſſime nõ relato Marco, Pereg. cõſ. 24. n. 4. & 5. lib. 1. Cæterũ vbi cõtractus in ſua forma, & debita ſolẽnitate celebratur, & ſi ex parte vnius cõſenſus deficiat ſe obligãdi nihilomin. cõtra ct. ſuſtinetur, quia ex verbis ſolitis obligãdi præſumit lex, animũ, vt ſupra dicebã; ſimulatio igitur in animo cõſiſtens nihil pdeſſet, vt contra-

contrahẽs ſe ab obligarione eximere poſſet,
ſicuti in ſpõſalibus, & matrimonio reſpõdit
12 Rom.Pont.in d.c.tua nos de ſponſa. Et in †
proprijs terminis matrimonij ioco, inter
duos cõtrahentes quod non valeat ſcripſi au-
thoritate Beroi, compara.3.nu.21. Licet in
his caſibus in quibus cõſenſus eſt neceſſarius,
adeſſe animus debet veluti in translatione
dominij. l. in omnibus rebus ff. de act. &
obliga. l. in totum omnia.vbi Deci. & Cag.
ff.de re.iur.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſio in omnibus contractibus licita.*
2 *Fideiuſſor ꝓprie dicitur, qui ꝓ alio intercedit.*
3 *Cauſa in omni contractu requiritur.*
4 *Fideiuſſor omni obligationi accedit.*
5 *Matrimonio fideiuſſores accedere poſſunt.*
6 *Fideiuſſor adiecta pœna in matrimonio non tenetur.*
7 *Principalis, & fideiuſſor in matrimonio, & ſi ad pœnã nõ teneãtur ad intereſſe tamen ſic.*
8 *Promiſſio ſoluẽdi intereſſe in matrimonio valet.*
9 *Fideiuſſio de dote conſeruanda in matrimonijs non tenet.*
10 *Fideiuſſio in matrimonio hodierno iure Conc. Tridentini nec quoad pœnã nec quoad intereſſe valet.*
11 *Fideiuſſio hodierno iure in ſponſalibus tenet, & quare.*

COMPARATIO. XXXIII.

FIDEIVSSOREM IN CONTRACtibus dari poſſe, num id ipſum in matrimonio hodierno iure Concilij Tridenti.

1 FIdeiuſſorũ dationẽ in † omni cõ-
tractu licitã fore, paucis caſib⁹ à
iure exceptis, notiſsimũ eſt, ideo
generaliter Vlpianus ſcribit in
l.1.ff.de fideiuſſo. *omni obligationi fideiuſſorẽ*
accedere poſſe, & rurſus in commodato & de-
2 poſito in l.2.eo tit. Eſt autẽ † fideiuſſor pro-
prie, qui ꝓ alio intercedit, & ſoluere ſolẽni-
ter ꝓmittit rẽ, vel pecuniã ꝓ alio debitã eo-
dẽ tẽpore, & loco, Gom.li.2.c.13.in prin. Et
3 licet † vt ille ait, in omni cõtractu cauſa re-
quiratur, hęc tñ ſufficit, cũ ſit obligatio acceſ-
ſoria, quæ principalẽ ſequitur obligationem,
ad illius vel maiorẽ fortitudinẽ, aut faciliorẽ
4 exactionẽ, & omni † obligationi ciuili, & na
turali accedit fideiuſſoria, ſiue ciuili tãtũ, aut
naturali d.l.1.& to.tit.ff.de fidei.l.1.C.illo.
eo.cũ alijs multis cõgeſtis per Gom.ſupra.
5 Sic factũ † vt cũ matrimoniũ cõtractus ſit
iurisgẽtiũ, & huic accedere fideiuſſores poſ-
ſint, ideſt ꝓ ſecuritate illius ne poſt fidẽ da-
tã matrimonij cõtrahendi poſt recedere au-
deãt paciſcẽtes: & huius opinionis fuit ex ve
teribus Hoſtien.in Sum.de ſpõſa. §.1. nu.2.
Alex.de Neuo.in c.Gẽma.n.31.de ſpõſa. Al
beri.in l.fin.C.de ſpon. Sanch. nouiſsime de
matri.diſpu.38.n.1.lib.1. Mouẽtur ij omnes
ratione quod nullo iure reperiatur prohibi-
tum, conſequenter videatur permiſſum.
Declarãt tñ nũc relati interpretes, vt cũ
appoſita pœna nulli ſit effectus in matrimo
nio ſicut pluries diximus, ſignãter lib.2. ſicut
6 principales † ex cõtrahẽtibus, & ſi pœna ſit
adiecta in nullã incidũt pœnã, ſic certe, & fi-
deiuſſores ad illius pœnæ pręſtationẽ in quã
principales nõ tenẽtur, minime adſtringẽtur,
nõ enim in maiorẽ, vel duriorẽ q̃ principalis
cauſam fideiuſſoris poſſunt obligari l.græce
§.illud ff.de fidei. §.1.inſti.eo.tit.
7 Sane etſi † ad pœnã non teneãtur, potue-
runt tñ cogi vt intereſſe præſtẽt; quoniam &
principales ſpondentes, & matrimoniũ con-
trahẽtes ad intereſſe recte teneãtur, & illud
ſoluere cogi poſſunt, nõ intereſſe lucri ceſſan
tis, ſed damni emergentis ob fidem violatã,
ſicut in cæteris contractibus, vt quia ſpe ma-
trimonij multas vir vel mulier expenſas fe-
ciſſent, ſic poſt Bal. & Salic. declarãt pulchre
Præpoſi.in c.Gẽma de ſponſa.n.12. Alex.de
Neuo.nu.20. Sanch.de matri.li.1.diſpu.30.
n.14. rationẽ prodiderũt, quoniã quod vt in-
tereſſe dãni emergẽtis ſoluitur, id nõ in pœ-
nam ſed in recompenſationem damni fit.
8 Valet igitur † promiſsio ſoluẽdi intereſ-
ſe in matrimonio, ſub nomine intereſſe, & ſi
ſub nomine pœnæ minime ſuſtineatur, ſicuti
poſt antiquiores explicat Alex. de Neuo. in
d.c.Gemma nu.20. Sanch.d.diſpu.30.n.16.
Vnus & is præcipuus, cũ obligatio princi-
palis nõ ſubſiſtit, quod igitur Hoſtien. & alij
ſupra relati dixerũt pro ſecuritate matrimo
nij fideiuſſores poſſe intercedere, declaran-
di ſunt in his, quæ ad intereſſe pertineant,
9 damni emergentis non aliter: verum vno †
caſu in matrimonio fideiuſſoris interceſsio
prohibetur, cum de dote conſeruanda mu-
lier a marito fideiuſſores poſtulat; iniuſtum
enim viſum eſt legumlatoribus, vt qui ſuam
perſonam credunt maritis, ab his dotis con-
ſeruandæ ſecuritatem poſtulent l.fina. C. ne
fidei.do.den.
10 An autẽ iure nouo Con.Trid.c.1.de refor.
matri. ſeſſ.24. toties citato in hiſce cõmẽta-
rijs, valeat huiuſmodi fideiuſſorum inter-
ceſſio, noua quæſtio eſt a nullo hucvſq. agita-
ta, lubẽter in hãc cõſcẽdo ſentẽtiã, hodierno
iure ſuperfluã fore prædictã diſputationem,
quoniã ſicut ex cõmuni opinione reſolui. ſu-
pra cõpa.19.n.127.128. ex matrimonio cõ-
tracto aduerſus Trid.Conc. nulla hodie ori-
tur obligatio, nec ciuilis, vel naturalis, ſic ibi
multorũ ſcripſi authoritate, ita fiet vt cũ fide

iuſſor accedere nõ poſſit niſi adſit ciuilis ſaltim, aut naturalis obligario vt in principio dixi, cõſequẽter nec accedere fideiuſſor poterit vbi cõtra formã Conci. matrimoniũ fuit celebratũ, & ſi aduerſus legis ꝓhibitionẽ fideiuſſor dari nequit d.l.1.& fi.C.ne fidei.doti. den. interdictis perſonis cõtrahere id & ſic cõtrahere: quis dubitet fideiuſſor ꝓ ſecuritate matrimonij clãdeſtini teneri obligatione aliqua nõ poſſe, cũ ipſi cõtrahẽtes non teneantur, & fideiuſſores in plusq̃ principa-
11 les teneri nõ poſsint. Vno. † autẽ caſu communis ſenẽtia ꝓcedere poſſet, qñ fideiuſſores in ſpõſalibus dari forẽt, cũ enim ſpõſalia ſublata nõ ſint illo cõſilio, vt ex cõmuni dixi lib.2. differen.11. num. finali fideiuſſoribus datis locus eſſet.

SVMMARIVM.

1 *Pignora in contractu matrimonij interuenire poſſunt.*

2 *Pignora in contractu matrimonij loco intereſſe recte dantur.*

3 *Pignora in matrimonio loco arrarum recte dantur.*

4 *Pignora in matrimonio loco pœnæ probibita.*

5 *Pignora loco pœnæ data in matrimonijs ſiue in magna, vel in parua quantitate non tenent.*

6 *Pignora in contractu matrimonij ſiue tradãtur in quantitate ſiue in ſpecie vbi loco arrarum dantur, valent.*

7 *Pignora in matrimonio ſimpliciter data, loco arrbæ data cenſentur.*

8 *Pignora hodierno iure Conc. Trid. in ſponſalibus dari poſſunt, in matrimonio nõ poſſunt.*

COMPARATIO. XXXIIII.

PIGNORA AN INTERVENIRE IN contractu matrimonij poſsint, ſicut cæteris contractibus, & an iure nouo Concilij Triden.

1 PIgnora in † cõtractu matrimonij interuenire poſſe, ſicut & arram, & ſicut fideiuſſures multi crediderũt, & ſi enim vti pignora proprie dari nõ poſſint, quæ debiti obligationẽ ſequatur, ſi nõ vt pignora vt arræ tñ data ſuſtinebũtur, neq. de nomine admodũ curãdũ, qñ de mẽte cõſtat cõtrahẽtiũ l.ſi vno ff.loc.l.ſi olei.C.eo.tit.ornat Meno.de preſ.li.3.prę.104.n.28.ſic ſpeculat.in noſtra ſpecie tit.de ſpõſa.§.primo igitur nu.4.Hoſti.in Sum.§.1.& in d.c.Gẽma.de ſpõſali.vbi poſt Inno.Ioan.Andr.Cardi.& alios Alex.de Ne.n.30.Iaſ.poſt veteres in l.Titia n.15.de ver.obli.Imol.n.5.Areti.ibidẽ, quæ opinio cõmuni recipitur cõſenſu, cõſentit ex Theologis Sanch.de matri.lib.1.diſput.38. num.1.& ſeq.

2 Hæc autẽ opinio † duobꝰ modis declarãda eſt. primo cũ pignora dãtur ꝓ intereſſe, & illius loco vbi, & quoties ꝓpter nõ ſequutũ matrimoniũ altera pars, quę aliquas fecit expẽſas, dãnũ pateretur, ꝓ his dari pignora poſſunt quoniã, & licitũ fore intereſſe dãni emergẽtis ſtipulãs in hac ſpecie ex cõmuni reſolui ſupra cõpa.præceden. nu.7. ſic fiet vt ſoluto intereſſe, pignora reſtituẽda ſint illico. Anto.de Buti.in d.c.Gẽma.n.9. Panor.n.10.Præpo.n.14.Sylueſt.Roſell. Ange.Brun. quos refert San.ſupra n.2.& vera opinio eſt.

3 Secũdo declaratur † vt poſſint dari pignora, etiam loco arrarũ, vbi facta cõuẽtione de arris, quæ traditæ nõ ſunt, in eadẽ arrarũ, quãtitate pignora dẽtur, ſic exiſtimãt Hoſti.Io. Andr. Azo. Cardi.Imo. Iaſſ. Areti. Alex.de Neuo.& alij citati ſupra in principio nu.1.

4 Tertio † declaratur vt ꝓcedat qñ pignora pro arris darẽtur, ſecus ſi ꝓ pœna impoſita, cũ enim pœna in matrimonijs interuenire nõ poſsit d.c.Gẽma & d.l. Titia, cũ principalis obligatio nõ ſubſiſtit, & acceſſoria l. cũ principalis cũ vulg.de re.iu.nec ſi iuramẽto firmara foret, vt pluries dixi, & in ꝓpoſita ſpecie docet glo.in d. l. Titia verbo.matrimonia vbi Bart.n.2.Alberi.in d.l.fina.de ſponſa.Salice.ibi.num.4. Anchar.Brunel.& alij quos Sanch.d.diſpu.num.4.

5 Quarto declaratur † cõmunis opinio ſiue pignora ſint in magna quãtitate ſiue parua, nihil enim refert, cũ ex cõmuni ſentẽtia dixerim li.3.q.1.nũ.78.valere dationẽ arrarũ ſiue in parua vel magna conſiſtant quantitate ex rationibus ibi traditis.

6 Quinto declaratur, † ſiue pignora tradãtur in quãtitate ſiue in ſpecie; quãuis enim Bart. Anchar.& alij quidã traditionẽ hãc arrarum improbẽt, communi tamen refelluntur ſententia dixi lib.3.quæſt.1.num.79.

7 Sexto declaratur, † vt traditio pignoris valeat vbicũq. ſimpliciter traditũ fuit, nã & ſi ꝓ pœna, & illius loco datũ pignus diceretur, quia tñ pœna nõ exigitur illico, ſed expectatur cõtrauentio, potius pignus loco arrę datę cenſeretur, ſicut dixi d.quæſt.1.num.77.

8 Septimo declaratur † vt hodierno iure Cõcilij Triden.pignora dari poſsint in ſponſalibus, quia valida ſunt, ſiue publice, ſiue clãdeſtine celebrẽtur, at vero in matrimonio recipi nõ põt, cũ enim ex matrimonio clãdeſtino nulla oriatur obligatio ciuilis nec naturalis, proinde dicedens à cõtractu matrimonij clãdeſtini, nihil amittere põt, cõſequẽter reſtituenda pignora abſq. dãni refectione vt reſolui ſupra compara. pręcedenti num. 11.

LIBER PIMVS EXPLICIT.

FRANCISCI MOLINI. I.C. ET PATRITII ILERDENSIS, DE RITV NVPTIARVM, & pactis in matrimonio conuentis.

LIBER SECVNDVS.

AD LECTOREM LIBRI SECVNDI PRÆFATIO.

IN hoc ſecundo libro Lector optime, ſicut in priori,nouo,& analytico ordine agitur de matrimonio,quatenus Sacramentum eſt nouę legis: Et cum in primo dictum ſit, quid commune vt contractus eſt matrimonium, cum cæteris habeat,nunc conuerſa methodo, in quibus vt Sacramentum ab illis differat.

SVMMARIVM.

1 *Conditiones impoſſibiles vitiant contractus.*

2 *Contrahentes conditiones impoſſibiles adijcientes in contractibus,tacite velle videntur,non valere contractus.*

3 *Caput finale de cōditio.appoſi.quod nullus hucvſq. intellexit ſecundum Dida.nouo,& vero ſenſu illuſtratur.*

4 *Matrimonium contrahens ſub impoſſibili conditione, conſentire in matrimonio non videtur.*

5 *Conſenſus in contractibus neceſſarius.*

6 *Cap. fina de cōditio.appoſi.obiecta patitur difficilima,quibus Durandus inter Theologos doctiſſimus neſciuit reſpondere.*

7 *Matrimonium ſub impoſſibili conditione contractum in foro interiori matrimonium non eſt,licet in foro exteriori valeat,iuxta Paludani ſententiam.*

8 *Paludani opinio ab Adriano confutatur.*

9 *Subſtantiæ Sacramentorū immutari non poſſunt.*

10 *Cap. fina. de conditio appoſi. intellectus multorum adfertur.*

11 *Intellectus communis d.cap.finalis de conditio. appoſitis à Dida.improbatur.*

12 *Didaci obiectio ſublata.*

13 *Gregorius Nonus Pont. Max. phraſim IurisConſultorum imitabatur ex Didaci opinione.*

14 *Conditiones impoſſibiles in vltimis voluntatibus ſuſtulit ius ciuile.*

15 *Didaci argumentum ſoluitur.*

16 *Conditionem difficilem adijciens in ſuo contractu,videtur eam iocoſe adijeciſſe,ideo nō valet diſpoſitio: ſecus cum natura impoſſibilis appoſita eſt.*

17 *Cap. fina. de conditio.appoſi.de impoſſibili loquens conditione de difficili intelligendus eſt, ſecundum Dida.*

18 *Dida. animaduerſio reiecta.*

19 *Matrimonium ſub turpi, vel impoſſibili conditione contractum,illius fauore inductum a iure canonico,vt ex tacita contrahentis intentione pro non adiecta habeatur.*

20 *Eccleſia quamuis nequeat ſuplere conſenſum in matrimonio,poteſt tamen declarare quis,& quantus ſufficiat.*

21 *Cap. fina. de conditio. appoſi.& illius obiecta duppliciter,& noue diſſoluuntur.*

22 *Conditio impoſſibilis duplex.*

23 *Conſenſus ex adiectione conditionis impoſſibilis defficit.*

24 *Conditio negatiue concepta, non vitiat contractum, ſed purus remanet.*

25 *Cap. fin.de conditio. appoſi.volens conditiones impoſſibiles pro non adiectis haberi de impoſſibilibus negatiue conceptis intelligendum eſt.*

26 *Cap. fin.de conditio.appoſi.altero,nouo,& vero ſenſu donatur.*

Facta

Digitized by Google

27 *Facta pro infectis haberi non poſſunt.*
28 *Conſenſus præſumitur in matrimonio, vbi cõditio ſubſtantiæ matrimonij & illius bonis non aduerſatur.*

DIFFERENTIA. I.

CONDITIONES IMPOSSIBILES contractus omnes vitiare, matrimonium minime: Alia rurſus ad intellectum cap. fina. de condi. appo. non ineleganter differuntur.

1 CONDITIONES † impoſsibiles in contractib°, pacta vitiare in comperto eſt: ſic enim Martianus I. C. ſcribit in l. non ſolum ff. de actio. & obliga. *Non ſolum conditiones impoſſibili conditioni aplicatæ nullius momenti ſunt, ſed etiam cæteri quoq; contractus, veluti emptiones, locationes, impoſſibili conditione interpoſita æque nullius momenti ſunt, quia in ea re, quæ ex duorum plurium vs cõſenſu agitur,
2 omnium voluntas ſpectatur: quorum † procul dubio in huiuſmodi actu talis cogitatio eſt, vt nihil agi exiſtiment appoſita ea conditione, quã ſciant eſſe impoſſibilem:* hucvſq. Martianus I. C. cuius verba ideo volui referre, vt ex his preter aliorum ſententiam verum tex. in ca.
3 fin. de condi. appo. ſenſum depromam, tam † difficilem, vt nullus modo vſq. illum intellexerit quemadmodum fatetur Dida. in Epit. ad 4. 2. part. cap. 3. §. 2. num. 9. ad finem candem cum matrimo. ſententiam probat Iuſtinianus, in §. ſi impoſsibilis inſtit. de inuti. ſtipulatio. l. impoſsibilis l. ſtipulatió hoc modo l. in illa ff. de verb. obliga. regu. impoſsibilium de reg. iur. cum alijs adductis á glo. in d. l. non ſolum, & vbiq. interpretes noſtri. Cæterum cũ Roma. Pontif. de impoſsibili, & turpi conditione matrimonio adiecta an validum foret interrogatus fuiſſet in d. cap. fina. diſtinguit, *vel turpis conditio ſubſtantiæ, & bonis matrimonij aduerſatur, & matrimonium irritat, aut turpis non reſpicit ſubſtantiam, & tunc fauore matrimonij tam ipſa quã impoſſibilis reijcitur rato manente matrimonio;* de turpi aduerſus ſubſtãtiam matrimonij veramq. huius deciſionis rationem præter alios reddidi ſuperiore libro comparatio. vigeſima ſexta, ad finem: de impoſsibili nunc: impoſsibile enim videtur quod de impoſsibili conditione Roma. Põtifex ſtatuit:
4 quoniã, † qui ſub impoſsibili contrahit matrimonium conditione, vere non conſentit vt dixit Martian. in d. l. non ſolum.

5 Conſenſus † autem tam neceſſarius eſt in contractibus omnibus, vt citra conſenſum nihil agi videatur l. 1. vſq. ad finem l. conuentionis ff. de pac. præcipue in matrimonio, cuius conſenſum ſupplere nec Eccleſia vel illius Roma. Pontifex poſſunt, quemadmodũ paſsim Theologi, & noſtri docent, ſcripſi ſuperiori libro compara. 3. in principio, & cõ-
6 para. fina. difficilis † obiectio ſi quæ alia in iure reperiatur: vt Durandus vir doctiſsimus apud Theologos peritioribus ſoluẽdam reliquerit. Paluda. vero. in 4. diſtinc. 29. quæſ.
7 2. art. 5. conclu. 5. affirmat † matrimoniũ ſub hac impoſsibili conditione contractum, vere in foro interiori matrimonium non eſſe, cæterum in foro exteriori teneri matrimonium perficere propter præceptum Eccleſiæ
8 dicti tex. in cap. fin. Adrianus † & merito, q. 7. de matrimo. hanc refellit ſentẽtiam, quia tex. in d. cap. fina. nullum inſtituit pręceptũ contrahendi, ſed contractum omnino fuiſſe declarat: pręterea ſi Roma. Pontif. abſq. cõſenſu matrimonium efficere nequit, & hic defficit, nec in interiori, vel exteriori matri-
9 monium iudicari poteſt, nam quę † ſunt de ſubſtantia Sacramenti quia de iure diuino, immutari non poſſunt, vt poſt alios, Spinus ſcribit tractat. de teſtam. gloſ. 15. num. 34. & 35.

10 Alij aliud exiſtimant, † neq. inſubtiliter vt Dida. reffert ſupra ſcilicet tex. in d. cap. fina. intelligendum de impoſsibili cõditione, natura ipſa vere, & proprie, at conſiderata mente contrahentium poſsibili, idem quam contrahentes matrimoniũ, vere poſſibilem eſſe credebant; exemplum perhibẽt, cum quis cum aliqua contrahit ſub conditione ſi ei in dotem daret centum millia, cũ niſi centum tantum quia pauper dare poſſet: vel eum quis contraheret ſub conditione ſi ipſa eum regem faceret, Principem, vel Comitem; Nam ſic contrahens matrimonium cum illa, ſciens rem mulieri impoſsibilem pure contraxiſſe cenſetur: diuerſum, cum natura impoſsibili contrahit conditione, ioco ſe enim quam ſerio magis cõtrahere is præſumitur, qui ſub conditione ſi cælum aſcenderis, vel eum digito tetigeris contrahit, d. l. non ſolum, & hanc ſolutionem probare vi-
11 dentur canonici interpretes & Theologi: † eam tamen improbat multis argumẽtis Dida. Primo quia ſicut in primo caſu, ita in ſecundo conſenſus deficit, quoniam eadem ipſa difficultatis ratio, quæ matrimonium irritat, militat in ſecundo, quando impoſsibile ſit mulieri centum millia dare, quę centum non poſsit.

12 Cæterum † hæc obiectio facile tolli poteſt, nam diſpar eſt ratio vtriuſq. caſus, quorum

Digitized by Google

rum primus natura impoſsibilis eſt,alter mi
nime,& multa accidere poſſint,quæ hominũ
indicio impoſſibilia , pnſt poſſibilia ſint.
13 Ait † preterea dectetalem illam ca.fina.cõ-
ditam fuiſſe a Gregorio Nono Ponti. maxi.
cuius decreta ſapiũt phraſim Iuriſconſulto-
rum,apud quos conditio primi caſus nõ im-
poſsibilis,ſed difficilis appellatur in l. con-
tinuus §.illud de verb.obliga. atq. ideo in-
tellectus menti illius decreti conditoris non
conueniret.Sed & obiectio hæc facilius tol-
litur,quoniam non ſic Pontifex ille phraſis
Iuriſconſultorũ ſequutus eſt , vt in omnibus
eas ſequi videatur, in multis enim (vt om-
nes viderint) deſſicit:nec curarunt Roman.
Pontifices ſermonis elegantiam,quod de re
bus animas pertingentibus,vt plurimũ ege-
14 rint: Argumentatur † tertio, quia inquit, a-
pertiſsime Roma.Pontifex in d.ca. fina. fa-
uore voluit matrimonio, vt idem tex. dicit,
ſicut & ius ciuile idem fecit vltimis volunta-
tibus,a quibus conditiones excludit impoſ-
ſibiles rata manente teſtatoris diſpoſitione,
licet & in teſtatoribus liber exigatur conſen
ſus,& voluntas §.impoſsibilis inſtit. de hæ-
redi.inſtituen.vbi glo. Angel. & cęteri Bart.
& alij in l.1.de conditio.inſtitu. Meno.tract.
de adipiſcen.poſſeſsio.reme.4. nu.152.dixi
ſuperiore libro compara.fina. vbi rationem
reddidit;tamen in eiſdem vltimis volunta-
tibus,conditio difficilis non reijcitur ſed irri
tam facit teſtatoris diſpoſitionẽ l. cũ hęres,
§.1.ff.de ſta.liber glo. & Angel. in d. §. im-
poſsibilis Bart.Imo.& poſteriores in d.l.1.
de conditio.inſtit.

15 Hoc † etiam argumentum tollitur, quia
præſuponit Gregorium nonum in eo ca.fina.
conditionem difficilem dicere voluiſſe non
impoſsibilem more Iuriſconſultorum:Rur-
ſus inter vltimas voluntates, & matrimoniũ
vt docui d. compara.fin.maxima eſt diuerſi-
tatis ratio,quia matrimonium eſt contractus
duorum,vnde ad aliorum in dubio naturam
regulandus eſt,at in vltimis voluntatibus de
vnius conſeruanda voluntate agitur,quam ex
16 coniecturis lex facile interpretatur, † vnde
& hac ratione ius ſtatuit eum, qui conditio-
nem difficilimam in ſua diſpoſitione adijcit,
iocoſe eam adijeciſſe citra ipſius voluntatẽ
videri,& ideo diſpoſitionem non valere in-
terpretatur;ſecus cum natura impoſsibilem
d.§.1.vbi glo.Barto.& Benedict.de Plum.

17 Extremo † argumentatur , quod ſecundũ
ſuperiorẽ ſenſum verba tex. de impoſsibili
conditione loquentia impropriãda forẽt,
nec vere de impoſsibili ſed de difficili intel
ligerentur,excluderetur quę ſimul conditio
impoſsibilis,quę natura contingere nequit,
cum tamen contrarium ille tex.ſentiat. ſub-
dit intellectũ illius capitis mire reconditũ
18 fore: † Reſponderi & huic argumento faci-
le eſt,quia non nouum ſit a verborum rece-
dere proprietate, vt iura iuribus cõſilientur
ca.cum expediat de electio l.vni.C.de inof.
dona.noſtri in §.quibus in 1.Codi.conſti.

19 Subiungit † tandẽ nihil amplius dici poſ-
ſe,quam quod antea dictum eſt , ſcilicet ius
canonicum ex intenſione contrahentium , &
fauore matrimonij præſumere conditiones
turpes,& impoſsibiles adiectas nõ fuiſſe ad
effectum ſuſpendendi matrimonium ideoq.
20 ſtatuiſſe pure contractum fuiſſe illud:† Mihi
certe non omnino diſplicet hic intellectus,
quia Eccleſia & ſi conſenſum ſupplere non
poſsit quia de ſubſtantia ſacramenti matri-
monij tamen poteſt declarare quis & qualis
ſufficiat,nam ante Concil. Triden.ſolus cõ-
trahentium ſufficiebat conſenſus , poſt illud
niſi fuerit pręſtitus coram parocho; & duob'
teſtibus non valet,quemadmodum dixi ſupe
riori libro,& docet Spin.tract.de teſta.glo.
15.nu.34.35.Niſi dicas quod in hac ſpecie
deficit omnino conſenſus propter conditiõ-
nem impoſsibilem,vt dixit Martian. in d. l.
nõ ſolum.Sanch.qui pleraq. cumulauit trac.
de Matri.li.5.diſp.4.a nu.1.cum ſeq.

21 Mihi † vero poſt alios libet dupliciter no-
22 dum hunc diſſoluere.Primo † duplex eſt cõ-
ditio impoſsibilis,vna quæ affirmatiue con-
23 cipitur,altera quæ negatiue , prior † in con-
tractibus vitiat eos omnino , quia conſenſus
defficit ex adiectione impoſsibilis cõditio-
nis veluti ſi digito cœlum tetigeris,ſi cœlum
24 aſcenderis,& his ſimilia;† negatiua cõcepta
non vitiat contractum,ſed purus remanet,ac
ſi adiecta conditio non fuiſſet, veluti ſi cœlũ
digito non tetigeris , ſi eum non aſcenderis
ſic enim & recte diſtinguit I. C. in d. l. im-
poſsibilis de verb.obliga.& in d.§.ſi impoſ-
25 ſibilis de inutili. ſtipulatio.† Quod igitur
Roma.Pontifex ſtatuit impoſsibiles condi-
tiones pro nõ adiectis haberi de huiuſmodi
impoſsibilibus negatiue conceptis intelli-
gendum eſt,non de his,quæ affirmatiue,quia
talis contractus vitiant ob defectum con-
ſenſus.

26 At ſi † hic ſenſus cuiquam non arrideat;
alterum noſtræ ſuſcipiat officinę (vt mihi vi-
detur) meliorem:animaduertendum autem
eſt,Roma.Pontificem in d.cap. fin.in priore
illius parte generaliter in modum regulæ
ſtatuiſſe turpes conditiones aduerſus ſubſtã-
tiam matrimonij,& illius bona vitiare ma-
trimonium,ſubiungit in ſecunda parte limi-
tationem non eſſe locum regulæ in ceteris
turpibus,aut impoſsibilibus conditionibus,
quę fauore matrimonij reijciuntur rato ma-
nente ipſo:*Exceptio,vt vulgo dicitur de regu*

la eſſe

la eſſe debet, l.nam quod §.fina.cum vulgaribus de pœn. lega. igitur cũ excipiat Roma. Pontifex conditiones turpes,quæ non aduerſantur ſubſtantiæ matrimonij,excipit etiam impoſsibiles eiuſdem qualitatis, & tacitam diſtinctionem adduxiſſe videtur in ſponſalibus quam in turpibus fecit; vt impoſsibiles aduerſus ſubſtantiam matrimonij illud irritent quemadmodum turpes, impoſsibiles vero,quæ illi non contrariantur, ſicut & turpes non vitiant illud,ſed ratum maneat,ac ſi adiectę non fuiſſent:& hic verus & genuinus illius capitis ſenſus videtur.Exemplum quoties quis cum aliqua contraheret matrimonium ſub conditione,*ſi cum vxor ſit & ſocia alios in maritos recipiat:* hæc enim impoſsibilis eſt conditio,etiam iure naturę qua pluralitas hęc natura reprobatur,quemadmodum compara.1.poſt.Meno.& alios docui;aduerſatur etiam ſocietati & fidei,quæ bona ſunt matrimonij.Exemplum ſit etiam, vbi quis contrahit ſub conditione *ſi vxor facta,vxor*
27 *eſſe deſinat;*† nam id impoſsibile eſt vt facta pro infectis habeantur l.in bello §.factæ de capti.& poſt.limi. reuer. Menoch.tracta.de adipiſ.poſſeſsio.remed.4.nu.152.153. cum vulgaribus. his alia multa exempla adiungi poſſunt quæ pretereo: Si itaq. hæc impoſsibiles aduerſus ſubſtantiam matrimonij adijciantur ex defectu conſenſus, ſicut & turpes
28 irritum efficiunt matrimoniũ,† Cęterę nãq. turpes,aut impoſsibiles natura,veluti ſi cœlum aſcẽderis,vel eum digito tetigeris, quia non reſpiciunt ſubſtantiam, & bona matrimonij,pro non adiectis cenſentur illius fauore;pręſumit enim ius canonicum,conſenſum adeſſe in contrahentibus, dum ſubſtantiæ,& illius bonis non aduerſantur, cum cõtrahunt,quemadmodum ſuperiore libro cõparatio.vigeſima ſexta ſcripſi,quæ dicta eſſe vellim ſalua ſemper in omnib⁹ ſanctę Sedis Apoſtolicę Romanę authoritate, & grauitate.de hac impoſsibili conditione Sanch. in comm.de matrimo.li.5.diſpu.4.a nu.1.cum ſeq.ſupra relatis.

SVMMARIVM.

1 *Contractum obligatio qui ſub conditione contrahuntur,in ſuſpenſo eſt interim.*

2 *Contrahentes a contractu ſub conditione celebrato,interim donec conditio pendet,recedere non poſſunt.*

3 *Contractus conditionalis quo ad hoc vt reuocari interim non poſſit,perfectus dicitur.*

4 *Conditionalis cõtractus ſpes,ad hæredes tranſmititur.*

5 *Conditionalis obligationis effectus multi in iure.*

6 *Matrimonium cum alia contractum pendente primi conditione,valet,& tenet.*

7 *Matrimonij fauore, & ratione libertatis illius inductum vt valeat matrimonium ſecundo contractũ pendente conditione primi.*

8 *Matrimonium cõtractum inter conſanguineos ſub conditione ſi Roma.Pontifex diſpenſauerit,an adueniente diſpenſatione nouo conſenſu opus ſit.*

9 *Viualdi error.*

10 *Obligatio nulla oritur ex contractu a principio nullo.*

11 *Contractus illicitus non dicitur,cum a contrahentibus in licitum tempus confertur.*

12 *Didaci traditio reprobata.*

13 *Perſonæ prohibitæ contrahere, nulla adiecta conditione contrahere poſſunt.*

14 *Matrimoniũ contractum ſub cõditione ſi Papa diſpenſauerit ſub impoſſibili conditione contractum cenſetur.*

15 *Impoſſibilia reputantur, quæ a Principis voluntate dependent.*

16 *Poſſibilia reputantur quæ a Principis voluntate dependent, dum Princeps ea ſolitus ſit concedere.*

17 *Didaci traditio improbata.*

18 *Ludouici de Molina,circa ea, quæ a Principe impetranda ſunt,an impoſſibilia iudicẽtur, diſtinctio adducitur.*

19 *Ludouici de Molina diſtinctio reiecta.*

20 *Concilium ſacrum Tridentinum legem ſummis Pontificibus imponere non potuit, ne ab ea recederent.*

21 *Papa ſupra Concilium eſt.*

22 *Matrimonij queſtio ſub conditione contracti, ſi Roma. Pontifex diſpenſauerit,vera reſolutio hucuſque a nullo percepta.*

23 *L.apud Iulianum §.conſtat intellectus.*

24 *L.intercedit de conditio. & demonſtratio. intellectus.*

25 *Interpratum noſtrorum error,in ſpecie matrimonij ſub conditione contracti,ſi Papa diſpenſauerit.*

26 *Matrimoniũ contrahentes ſub conditione poſſibili,& honeſta,adueniente conditione nouo conſenſu non egent.*

27 *Conditionis implementum contractum conditionalem perficit.*

28 *Matrimonij conditionalis perfectio ab implemento conditionis pendet.*

29 *Didaci ratio ſublata.*

30 *Tractus futuri temporis ad Iudicem non pertinet.*

31 *Cap.ſuper eo de conditio.appoſi.intellectus.*

32 *Martini ab Azpilicueta querimonia aduerſus Didacum illius diſcipulum,in Salmanticenſi academia.*

33 *Matrimoniũ contractum ſub conditione,adhibitis tamen ſolemnitatibus S.Con.Trident.*

adue-

aduenient e conditione nouo conſenſu opus non eſt.

34 *Viualdi inaduertentia ſimul & Matienſi.*
35 *S.Concil.Triden.nō ſuſtulit matrimonia, quæ ſub licita & honeſta conditione fieri poſſunt de iure communi.*

DIFFERENTIA. II.

IN CONTRACTIBVS CONDItionalibus pendente interim cōditione, recedere nulli partium licet: in matrimonio ſub conditione cōtracto quid; Et an iure nouo S.C.Triden. nouo conſenſu opus ſit.

1 Contractus † qui ſub conditione
cōtrahuntur, quia interim actio,
& obligatio orta non eſt, quia
ſuſpenſa donec cōditio impleatur
l.cedere diem de verbo. significatio.
l.bouē §. ſub cōditione de Edeli.
Edic.l.is cui ff.de actio.& obliga. l.ſub cōdi
tione ff.de ſolutionib⁹ §.ſub cōditione inſti.
de verbo.obliga.Barto. in d.l. is cui Angel.
in d.§.ſub cōditione Meno.pulchre in conſ.
388.nu.15.& nu.27.li.4. vbi diſtinctionem
conſtituit inter conditionē ſuſpenſiuam vel
reſolutiuā,& conſil.63.nu.28.29.lib.1.conſ.
2 63.nu.8.lib.1. † nequeunt tamen contrahē-
tes ſub conditione a contractu recedere cō-
ditionali, donec vel ipſa impleatur, vel in to
tum deficiat l.potior l. qui balneum ff. qui
potiores in pigno.habean. d. l. is cui de ac-
tio.& obliga.l.proin[illegible]ſi cert.peta.l.quod
3 in diem ff.de acceptila. Hinc † contractus
conditionalis vere quo ad hoc vt reuocari
non poſſit perfectus dicitur, & poſt Tiraq.
& alios ſcribit Matien.in l.1.glo.4. tit. 6.li.
4 5.ordinationum. † Adeo vt illi⁹ ſpes ad hæ-
redes tranſmitatur §. ex conditionali inſtit.
de verbo.obliga.Meno.conſ.101.n.27.li.1.
& idem Meno.erudite declarans d.§.ex cō-
ditionali conſ.388.num.54.55.li.4.Alexan.
Rauden.conſ.53.nu.5.Beret.conſ.81. nu.5.
5 Quinimo † pleroſque in iure conditionalis
obligatio parit effectus, quos poſt antiquio-
res receſuit Anto.Gomez.in to.2.reſolutio.
6 ca.11.nu.29.cum ſeq. Cæterum † & ſi matri
monium contractus ſit, ſi ſub conditione ce-
lebretur, & ſi vrbanius faceret ſic cōtrahens
ſi conditionalis euentum expectaret, non ta-
men cogitur, & ideo ſi interim pendente cō-
ditione cum alia purê contrahat, tenebit mā
trimonium glo.Panorm.Præpoſi.& cæteri in
ca.ſuper eo de cōdi.apposit.Dida.in Epito.
ad 4.2.par.ca.3.nu.6.dixi altero libro com-
paratio.26.ad finē, & nullus diſſentit ratio-
7 nem eam omnes prodiderunt, quod † tanta
ſit in contrahendis matrimonijs libertas, fa-
uore talis & tanti ſacramenti, vt noluerint
iura, ei, qui ſic ſub conditione contraxit pro-
hibere alterius mulieris coniugium, dum id
(vt modo dixi) faciat ante conditionis im-
plementum, nec refert an ab ea conditione
recedat ſciente vel ignorante priori, cū qua
ſub conditione contraxit ca.fin.de procura-
to. in 6.
8 Dubitarūt † vero interpretes noſtri, quid
in his dicendum, qui matrimonium contra-
xerunt ſub conditione ſi Roma. Pontif. diſ-
penſauerit, cum inter eos ſubeſſet canonicū
impedimentum; an diſpenſatione ſequuta,
illico perfectum ſit matrimonium, an vero
nouo cōſenſu opus ſit, ita quod ſi vnus ex his
nolit, cogi poſſit in facie Eccleſiæ illud cōſu-
mare. Et Panormi.Innocen. Cardina. & alij
pleriq. in ca.ſuper eo ex.de cōditio appoſi.
docuerunt præter Papę diſpenſationem ea
obtenta, nouo opus fore conſenſu; quam opi
nionem docuerat prior Henri.Boi. in ca. fi.
de condi.appo. Syluef.in d.verbo matrimo
nium 3.nu.9.poſt Angel.Roſel.& alios a ſe
relatos vbi & communem dixit Areti.conſi.
142.idem receptiorem affirmans in l. apud
Iulianum §.cōſtat de lega.1.Dida. in Epito.
ad 4.2.par.c.3.n.7.& 8.Ferdinan. de Loaz.
olim patriæ chariſſimę Epiſcopus in trac.de
matrimo.Regis Anglię, dubio 12.in princi-
pio, Mozzi.de contract.tit.de matrimo.§. di
uiſio matrimonij n.10.ad medium Adrian.
in 4.tracta.de Matrimo.q.10.in fine Domi.
de Sot.in 4.diſtinct.29.q.2.artic. 1. Gutier.
qui ad vtramq. partem li.1.cano.quæſt. cap.
9 10.a nu.1.cum ſeq. Vital. † in Cande. Aur.
titu.de matrimo. 1.par.§.de conditionibus
appoſitis nu.55.qui alios citat, ſed incaute
duas communes reperiri affirmat, cum ſupe-
riori contraria, a nemine communis dicatur,
incaute etiam ſcribit Panor.& canoniſtas aſ-
ſerere in hac quæſtione nouo opus non eſſe
conſenſu, cum Panormi.& fere omnes paucis
exceptis contrariam defendant, & ſi in alte-
ra quam modo ſubiungam quæſtione huic ſi-
mili, diuerſum teneant nouiſſime poſt hæc
exarata multos alios citauit ex Theologis
hanc ipſam cōmunem tenentibus Sanch. in
comme.de matrimo. lib. 5. diſpu.8.nu.9.&
10.& ſi parum tuto aduerſus communem te-
10 nuerit Panor.† & alij, ea mouentur ratione
præcipua, quod hic contractus ab initio illi-
citus fuit, cōſequenter nulla potuit oriri obli
gatio. l. cum lex.de fideiuſſo.l. non dubium
11 C.de legi.nouo igitur cōſenſu op⁹ eſt.† Reſ-
pondet Dida.huic argumento, non dici illi-
citum contractum qui a contrahentibus cō-
ficitur, vbi ad licitum tempus contractus cō-
ditionem

Digitized by Google

ditionem conferunt l. in tempus ff. de hæ-
red. inſtitu. vnde tales non eſſent excomuni-
cati iuxta glo. communiter receptam, in Cle-
men. 1. de conſan. & affini. concinit & tex. in
l. ſi rem meam ff. de verbo. obliga. l. 3. iuncta
12 l. penul. de oper. publi. Hæc † Didaci ſolu-
tio nihil facit, ea enim iura loquuntur, vbi
contractus prohibitus non erat ex defectu
rei, ſed quia res in contractum deducta ex-
13 tra dominium erat contrahentium, quo †
caſu pactio licita eſt, noſtra quæſtio, vbi rei
ipſius prohibitio adeſt; perſonæ etenim, quę
& res ipſę ſunt, & quę in contractum matri-
monij deducuntur interdictę fuerunt iure
canonico cõtrahere, ideo huiuſmodi nequit
contractus ſubſiſtere l. inter ſtipulantem §.
ſacram de verbo. obliga. quo tex. probatur,
non poſſe quemquam ſtipulari rem ſacram,
etiam cum ſacra aliquando futura non ſit l.
continuus §. cum quis de verb. oblig. & præ-
ſens ſtatus conſideratur in hoc caſu non ven-
turus d. §. cum quis.
14 Secunda † adducuntur Panor. & cęteri ra-
tione, quod hic contractus ſub conditione ſi
Papa diſpenſauerit celebratus, cenſetur ſub
impoſsibili conditione initus inter vtroſq.
15 contrahentes; ea † enim quę a principis vo-
luntate pendent reputantur impoſsibilia l.
apud Iulianum §. conſtat de lega. 1. l. conti-
nuus §. cum quis de verbo. obliga. l. interci-
dit de conditio. & demonſtra. l. quidam re-
legatus ff. de reb. dub. vbi Socin. adnotauit
Pau. de Caſtr. Alex. Cuman. & Areti. in d. §.
conſtat Meno. conſ. 504. num. 50. lib. 6. Surd.
deciſ. 36. num. 23. & deciſio. 183. nu. 5. idem
conſ. 90. num. 40. poſt Crauet. & Socin. quos
citat. Impoſsibilis autem conditio a matri-
monij contractu reijcitur, eo rato manente
d. c. fin. de condit. appoſi. dixi ſupra differen.
1. igitur nullus eſt omnino; hinc cõſequitur,
quod & ſi Papa diſpenſauerit, nouo poſt con-
ſenſu opus ſit, quia anterior conuentio omni-
16 no nulla eſt: Huic rationi † reſpondet Di-
dac. quod vulgo ex his legibus deducitur,
impoſsibilia iudicari, quæ à Principis pen-
dent voluntate, intelligendum de his, quæ
à Principe concedi non ſolent, ea vero quæ
facile concedi non huiuſmodi ſunt, *veluti
(inquit) diſpenſatio in tertio, vel quarto con-
ſanguinitatis & alijs ſimilibus impedimentis
canonicis, quod non obſcure innuit tex. in d. §.
conſtat in verbis (cum diſtrahi non ſoleant.)*
17 Hæc † etiam diſſolutio tollitur, nec enim id
ſolum quod principes concedere non ſolent
impoſsibilia noſtri iudicarunt, ſed & id quod
ab eo impetrari poteſt, & concedere ſolitus
eſt. Atq. in hunc ſenſum intellexere omnes
d. §. conſtat, quemadmodum ſupra a me re-
lati affirmant, præcipue Meno. & Surd. Cra-
uet, conſ. 957. num. 1. Maria. Socin. conſ. 51.
num. 10. lib. 1. & ſi impoſsibilius præſcripti
interpretes id eſſe intelligant, & recte, quod
à Principe cõcedi nõ ſolet, vt declarat Surd.
d. conſ. 90. num. 40. poſt alios ab eo relatos:
nam in matrimonio ſub hac conditione con-
tracto, ſola temporis præſentis ratio haben-
da eſt, non futuri, vt dixit tex. in d. §. cum
quis, vbi interpretes: & ſubtiliter Acoſt. in
ſelect. cap. 8. num. 14. lib. 1. atq. ideo cum
nullum ſit matrimonium, nouo opus eſt con-
ſenſu præter Romani Pontificis diſpoſitio-
nem.
18 Et ſi † non ignorem Ludo. Molin. tracta.
de Hiſpan. primog. lib. 2. cap. 13. num. 7. in
ea quæſtione, an in primogenij inſtitutione
apponi conditio poſsit fœminæ, ſi tali nubat
viro conſanguineo ſuo, diſtinguat hoc modo;
*vel inquit, adeſt prohibitio inter cõſanguineos
intra tertium, vel quartum conſanguinitatis
gradum, vel in primo & ſecundo, priori caſu
exiſtimat conditionem reijciendam nõ eſſe, ve-
luti impoſſibilem, ab ipſa inſtitutione; ſecundo
caſu maxime quia (ait) hodie iuxta S. Trident.
Concilium diſpenſandi facultas in primo, &
ſecundo gradu ſublata eſt cap. 5. de refor. ma-
19 trimo. ſeſſio. 24.* Cuius † certe ſententiã pro-
bare non poſſum, quod aliena admodum ſit
à iuris diſpoſitione; nam ea diſtinctio de ter-
tio, vel quarto cõſanguinitatis gradu, quam
antea Dida. ſcripſerat d. cap. 3. num. 7. & 8.
nihil omnino facit, non enim ius conſiderat
an Romanus Pontifex diſpenſare poſsit fa-
cile nec ne, ſed an ea conditio indiſpenſabi-
lis ſit, præſenti ſtatu conſiderato; Quæ ideo
impoſsibilis à iure reputatur, & ſi facile Pa-
pa in ea diſpenſet; multi enim ſunt Pontifi-
ces, qui nec in his volunt diſpenſare, in qui-
bus facilis ſit diſpenſatio, pleriq. etiam ſunt,
qui in ſecundo gradu etiam poſt ſacrũ Con-
cilium diſpenſarunt & nedum inter Reges,
& Sũmos Principes vt ſacrum diſponit Con-
cilium, ſed etiam inter nobiles nullus digni-
tatis regiæ titulo decoratos, vt multos noſ-
20 tris videmus temporibus: quoniam † S. Cõ-
cilium Summis Pontificibus legem non po-
tuit imponere, a qua recedere nõ potuerint
21 ex cauſa maxime; quia † Papa in his ſupra
Concilium eſt, ſecundum veram Theologo-
rum & Canoniſtarum ſententiam: pręterea
ius impoſsibilem hanc conditionem conſi-
derauit, et ſi darem' facile in tertio, & quar-
to gradu Pontifices diſpenſare, ob ſumptus,
& labores, quos ij ſuſtinent, qui regum cu-
riam adeunt, difficultatem etiam principem
alloquendi, & illius indulta cõſequendi. Vn-
de quod cõmode impetrari vel fieri nequit,
id impoſsibile noſtri eſſe cenſuerunt l. nepos
proculo de verbo. ſignifi. vbi Alciat. Brach.
Rebuf.

Rebuſ.Crauet.conſ.199.nu.2.& 241.n. 20.
& qui alios Meno.tract.de arbitra.iudicum
quæſt.li.2.caſu 237.nu.24. Atq.ita commu-
nis tenenda ſentẽtia eſt,in quam etiã Dida.
inclinat d.ca.reiecta Calde.& aliorum, qui
nullo iure contrarium aſſerere auſi ſunt.Cæ-
terum de ſuperiore Molinæ traditione dice-
mus latius l.3.quæſt.26.ſectio.3. vbi ipſam
22 latiſsime conſutauimus: Hæc † ſunt, quę à
doctoribus noſtris accepi;verum mihi vide-
tur eos hunc articulum non recte explicaſſe,
vſq. modo,neq.verum dictarum legum ſen-
ſum recte percepiſſe, aut applicare ad pro-
23 poſitum noſtrę quæſtionis:quoniam tex. † in
d.§.cõſtat,loquitur in re publica,& Cæſaris,
quę in alienos vſus conuerti non poteſt, cæ-
terum loquitur in teſtatore, qui alias ſi res
venundari potuiſſent de his diſponere pote-
24 rat,erat enim habilis ad teſtandum: † Et in
l. intercidit de condi. & demonſtra.teſtator
etiam habilis erat non inhabilis, tex. in l.
continuus §.cum illud,in contrahentibus in-
uicem habilibus loquitur: l. quidam relega-
tus de pœnis de relegato loquitur,qui teſta-
menti factionem non amiſerat vt glo.1.ibi-
25 dem notat.† Noſter vero caſus diuerſus eſt,
in contrahẽtibus ſcilicet matrimonium ſub
conditione,ſi Papa diſpenſauerit,qui eo quo
contrahunt tẽpore, ſunt omnino inhabiles,
adeo quod ſi purè contraherent eſſent exco-
municati: Hinc neceſſario ſequitur nouum
deſiderari conſenſum,etiam obtenta diſpẽ-
ſatione,quę eos alias inhabiles habiles red-
dere ad cõtrahendum poteſt;Et hęc eſt ipſa
26 veritas. † Ex his infertur ſecus fore quando
contrahentes habiles contraherent ſub con-
ditione aliqua licita & honeſta, nam adue-
niente conditione nullo amplius nouo con-
ſenſu opus eſſet, quia ceſſat ſuperior ratio,
ſcilicet inhabilitas contrahentium:quem ca-
ſum incaute noſtri interpretes neſcientes di
ſtinguere,eum conculcant,& miſcent cum ſu
periore,maxime Dida. d. ca.num.8.in fine.
Quando conſanguinei contrahunt ſub condi
tione prædicta.

27 Vnde † infertur quod quoties contractus
matrimonij ſub conditione poſſibili, & ho-
neſta celebraretur,eo caſu adueniente cõdi-
tione nouo opus conſenſu non eſſet, quam
ſententiam tenuit Panor. in d. ca.de illis de
condi.apposi.vbi antea Inno.Henri.& anti-
quiores,idem Panor.in ca. ſuper eo. eodem
tit.quam fatetur communem Dida.& ſi con-
trariam tueatur in d.ca.3.nu.5.in fin.Mozzi.
d.§.nu.10.& dicit etiam communem Azpil.
in Manua.Confeſſ.ca.22.n.63. repetit idem
communem conſ.1.nu.7. ſub titu. de condi.
apposi.& Viual. Canoniſtarum etiam com-
munem in Cande.Aure.1.par.tit. de matri.
n.54.Marien.in lib.5.ordinatio.glo. 1.rub.
nu.63.Spin.de teſtam.gloſ.15.nu. 65. verſi.
28 Vlterius.† Sanch.qui eandem latè defendit
in tract.de matrimo.li.5.diſpu.8. a nu. 1.2.
& ſeq. ea interpretes noſtri mouẽtur ratio-
ne, quod cum matrimonium ſit contractus,
vt in cæteris adueniens conditio,illam puri-
ficat & perficit l. hæc venditio ff.de contra-
hen.emptio.l.ſi poſt diem §. ſi ſub cõditio-
ne. ff.quan dies lega. & perinde eſt ac ſi à
principio pure celebrat⁹ fuiſſet l.fina. §. Ti-
tius vbi glo.Bal.& Angel.Alexan.Areti.Iaſ.
& omnes ff. de vulga. & pupilla. ſubſ. l.ſi te
ſolum ff.de hæred. inſtitu. cũ alijs coacerua-
tis per Anto.Gomez in reſolutionibus li. 2.
ca.11.nu.30.& in l.63.Tauri.Deci. in l. pe-
cuniam 2.nota.ff. ſi certũ peta.& relatis mul
tis Tiraq.in tract.de retract.conſangui. §.1.
glo.2.nu.27.Meno.conſ.28.nu.33.lib.1. ita
in matrimonio videatur,vt adueniente cõdi
tione illico ſine nouo conſenſu perficiatur.
Eandem Canoniſtarum ſententiã ex Theo-
logis tenuit Paluda.in 4.diſtinct.29.contra-
riam opinionem ſequuti ſunt Theologi ita
vt apud eos communis ſit hæc, quos non re-
feram,quia Dida. in d. cap. eos recenſet, &
multo plures Vital.in d.loco nu.54. Angles
in flori.Theolo.in 4.diſtinct.29.Domini. de
Soto in 4. diſtin. 29.arti.2.ex noſtris Dida.
d. cap. qui probabiliorem dicit Spin. de
teſtam.glo.15.nu.66.Marien.in d.rubr.glo.
1.n.63.qui à collegio iuriſperitorum receſ-
ſerunt,theologorũ ſuperari rationibus, hac
illi mouentur ratione priore,quod matrimo
nium ſine conſenſu non contrahitur,conſen-
ſus vero in hac ſpecie non datur, igitur non
29 erit matrimonium: † ſic enim argumentatur
Dida.nõ dari conſenſum patet,quia conſen-
ſus ab initio præſtitus non eſt ſufficiens, quia
conditionalis, at conditionis implementum
nihil facit,namq. liberum eſt, cui ex duobus
placeat antea contrahere,vel reuocare con-
ſenſum,ob idq.conditionis euentus nihil o-
peratur,niſi nouus adſit cõſenſus;quia ſi an-
tea datus ſufficeret,nihil refferret an medio
tempore contraheret cum alia vel diſſenti-
ret.huic argumẽto reſpondetur non referre
ſi vnus ex his poſſit cum alio interim contra-
here,vel conſenſum reuocare,nõ enim quod
30 fieri põt, ſed quid factũ ſit quęrimus; † nam
tractus futuri temporis non ad nos pertinet
l.inter ſtipulantem §.ſacram de verb.oblig.
l.continuus §.illud & §. cum quis de verbo.
obliga. & cum in eadem voluntate vſq. ad
implementum conditionis permanſerint,eo
ipſo conſenſiſſe cenſeantur abſq.alio ſicut in
cæteris conditionalibus contractibus.

31 Secundo † argumentatur Dida.de tex. in 1
d.ca.ſuper eo de conditio.appoſi. qui certe
nihil

35 *Religioſi ſecularibus negocijs ſe implicare non debent.*
36 *Impetrāda a Principe, impoſſibilia reputātur.*
37 *Diſpoſitio quæuis de habilibus intelligēda eſt.*
38 *Beneficio gaudere non debet, qui officiū illi adnexum adimplere non poteſt.*
39 *Can.2.20.quæſt.1.declaratur.*
40 *Opinio communis a Vaſquio improbatur.*
41 *Opinio Vaſquij reprobatur.*

DIFFERENTIA. III.

CONDITIONES IN CONTRACtibus poſitæ, quæ illorum aduerſantur ſubſtantiæ, veluti nuſquam adiectæ cōtractus non vitiant; cur in matrimonio ſecus, & alia ad S.C.Tridentini declarationem lucido adnotata.

1 NON † aliud iura paſsim clamitant, quam cōditiones aduerſus
contractus ſubſtantiā appoſitas,
nuſquam contractus vitiare l.cū
pręcario ff.de pręca.l.vbi ita do
natur ff.de dona.cau.mor.& cap. fina.ex. de
præcar.Canoniſtæ in cap.fina.de procurato.
Noſtri in l.1.§.ſed ſi mihi ff.de verbo.oblig.
Imol.Caſtellio.& alij in d.l.vbi ita donatur.
Dida.in Epito.ad 4.2.par.cap.3.§.1.num.8.
ad finem, Mozzi.tracta.de contracti.titu.de
commo.§.de accidentalibus commodari nu.
2 3.remanet † igitur in ſuo robore contractus
ac ſi conditio appoſita non fuiſſet. d. l.cum.
pręcario vbi Barto. idem Barto. in d. l. vbi
ita donatur Bal.in l.ad exactionem.C.de do.
promiſſi. Rube.in l.non ſolum §.morte.nu.
357.ff.de no.ope. nuntia. Iaſſ. in authen.ingreſſi num.36.C.de ſacro.Eccleſi.Bere. Fernan.in l.pacta conuenta.1.cap.num.60.ff.de
cont.emptio.Cagno. poſt Deci. in l. contractus num.25. de regu.iur. Forcat.in necijoman. iur. dialo.3.num.2.Menoch.tracta.de
arbitra. iudi.quæſtio.lib.1. quæſt.69.nu.20.
21.22. Anton. Gomez.reſolutio.lib.2.ca.4.
num.32.verſ.nec obſtat.Aluar.Valaſ. de iure emphiteo. quæſt.29.num.5.6. & ſeq. Dida.d.§.1.num.8. & num.17. & his tacitis licet alijs relatis.Surd.tracta.de alimen.tit.7.
3 quęſt.18.num.20. Cæterum † in contractu
matrimonij appoſita conditio contra illius
ſubſtantiam, vitiat omnino matrimoniū cap.
fina.in 1.par. de conditio.appo. fuſe Sanch.
tract.de matrim.lib.5.diſpu.9.à n.1.cū ſeq.
4 Iura † hęc ſic quidam antiquiores conciliarunt, vt modus adiectus aduerſus ſubſtantiam contractus reijciatur rato manente eo,
ſic intelligētes dictam legem cum præcario;
at tex. in d.c.fina.de conditione agit contra
ſubſtantiā matrimonij, quæ cōtractū irritat,
& annullat omnino vt ibi tacitè ſentiūt tex.
in d.ca.fi.non procedere, vbi modus fuiſſet
adiect⁹, valeret enim matrimoniū eo ſublato vt d.l.cū præcario: Verū hęc † ſententia
5 vera non eſt, & merito à Did.d.§.n.17. improbatur, cū ex vera, & receptiori ſententia omniū in d.c.fi.tex.ille vindicet, vbi modus aduerſus ſubſtātiā matrimonij fuit appoſitus,
vt docet idē Dida.d.§.1.nu.8.dixi ſuperiori
lib.cōpa.fin.Rurſus Dida.idē improbat eādē cōciliationē, quia & mod⁹ adiectus cōtra
ſubſtantiā cōtractus illū vitiat l. per ſeruum
6 ff.de vſu. & habitā. Vnde † Dida. poſt alios
opinatur, ſic recte iura hæc poſſe cōciliari, ꝙ
in l.cum pręcario, & alijs ſuperius citatis, ob
id cōtract⁹ vitiatus nō fuit, quia ex illius modi adiectione nō deficit cōſenſus, & volūtas
cōtrahēdi inter inuicē paſciſcētes, & ſi adiectus modus, vel cōditio aſſoret cōtra illi⁹ cōtractus qualitatē, quę ita inhęret illi, vt contraria qualitas eidē actui, & eius nomini, &
effectib⁹ aduerſetur: tūc valet cōtractus reiecta cōditione, quę nullū pręſtat impedimentū quo minus ratione cōſenſus initiū accipere poſsit, & nō cōuenit vt ſic geſtus cōtractus
ſimili adiectione modi vel cōditionis: irritetur, in matrimonio ſecus, quia impugnat cōditio illa qualitati, ſine qua illud vires accipere pōt, vt eſt cōſenſus ad matrimoniū requiſitus, ſine quo matrimoniū vires ſumere
nō poteſt, ideo cōditio repugnās huiuſmodi
qualitati vitiat matrimoniū d.ca.fi.l.obligationū ſubſtantia de actio. & oblìga. l.duobus
§.cęterum ff.de milita.teſtament.
7 Hęc Didaci † conciliatio mihi vera videtur, & ſi rationes claudicēt vtroq. pede; Im-
8 primis † male argumētatur dicēs cōſēſū qualitatē eſſe, cū in omnibus cōtractib⁹ de ſubſtātialibus ſit, vt nullū pactum, cōuentio nulla conſiſtere ſine cōſenſu poſsit.l.1. de pact.
declarāt omnes, quos priore recenſui libro
9 compa.23. Et † aliud eſt ſubſtātia aliud qualitas, in cōtractibus, non enim poteſt ad qualitatē contractus perueniri; ideſt ad iudicandum qualis ſit, & quo nomine poſsit appellari, niſi prius cōſiſtat, & in ſubſtātia, & cōſen
10 ſu permaneat: vnde † cōſenſus ſubſtātia dicitur à IurisCōſultis l.obligationum ſubſtātiā
de actio.& oblig.l.1.§.cōuentionis ff.de pact.
Caſtren.Socin.Alcia. & nouiſsimi in rubrica
11 ff.de verb.oblig. & † dixit Bal. egregie cōſ.
326.n.2.li.1.actū omnē informē, & inanimatū dici, ſi eſſentiali careat ſpiritu, ideſt cōſenſu l.ſi ego §.nō omnis de reb.credi.præterea
12 † qualitas nō eſt ſubſtantia, ſed accidens ſe-
13 cundum Ariſtotilem, & Philoſophos, vnde †
veluti accidens nō præſumitur niſi probetur
l.ſi vero §.qui pro rei qualitate ff.qui ſatis da.

cogan. dixit egregie Meno.cõſ.1.nu.131.li.
1.& tract.de præſump.li.3.prçſum.40.n.11.
14 Huius † qualitatis accidentalis quatuor
ſunt ſpecies,quas idẽ Meno.proſequitur tra-
ctatu de præſump.lib.1.quçſt.14.num.16.cũ
ſeq.multis. Rurſus † & Didaci argumẽtatio
15 in eo deficit,quia dixerit , in d.l.cum præca-
tio ob id ratũ ſublato modo,remanſiſſe con-
tractũ,quia à principio non aduerſaretur cõ-
tractui,ſed illius qualitati:nam & IurisCon-
ſultus in l.cum manu.ſata.§.fin.ff.de contra-
hen.emptio.dixit,non eum videri vendidiſ-
ſe, qui adijcit pactum ne dominium in emp-
torẽ transferatur, quaſi ex defectu intentio-
nis contrahentium venditio deficiat , quem-
admodum illius tex.verba ſatis innuunt, *Nõ
poteſt videri,&c.*
16 Vera † igitur differentiç ratio eſt, quia in
d.l.cum præcario modus fuit appoſitus circa
naturalia ipſius contractus, non circa ſubſtã-
tialia, vt in terminis declarauit Iaſ.in authẽ.
ingreſsi nu.34.ad mediũ C.de ſacro.Eccleſ.
17 Tum † & quia ſecundũ veriorẽ,& magis re-
ceptã ſententiã non loquitur d.l.cũ prçcario
in cõditione,ſed in modo,vt ex illius verbis
cõſtat,& ita cẽſuit Bart.Imo. & alij quos re-
fert,& ſequitur Iaſ.in d.authen.ingreſsi nu.
36.At in c.fi. de condi. appoſi. fuit conditio
contra ſubſtantiã matrimonij & illius bona
adiecta,quo in caſu, vt noue , & vere præter
alios declaraui ſuperiore libro cõpa.26. de-
ficit cõſenſus contrahentiũ , propter repug-
nantiã,& impoſsibilitatẽ,matrimonium au-
tẽ abſq.conſenſu eſſe non poteſt , vt nec Ec-
cleſia ſine cõſenſu matrimoniũ efficere poſsit
vt ibi dixi.Et nihil refert ſi cõditio , vel mo-
dus adijciatur in matrimonio,aduerſus ſub-
ſtãtiã,nã vtroq.caſu cõſenſus deſſicit,& ideo
in modo tex.in d.ca.fi. locũ habet vt ſupra.
18 Ab † his deducitur vera illius intricatæ quç-
ſtionis deciſio , an profeſsio ab aliquo facta
poſt annũ probationis,ſub cõditione,vt ei li-
ceat propriũ habere,vel vxorẽ ducere , quæ
aduerſantur ordini monachali, valida ſit re-
iecta conditione,an vero irritetur.
19 Et Bernar.† interpres iuris canonici anti-
quus in d.c.fi.exiſtimat profeſsionẽ irritã eſ-
20 ſe,ductus authoritate illius † tex.quẽ ad ma-
trimoniũ ſpirituale protẽdit;idẽ ſcribit in c.
2.de ſta.mona.ſequũtur in d.c.fi.Calde.Car
din.& Panor.Areti.& alij nouiores in l.1. §.
ſed ſi mihi de verb.oblig.Deci.& Iaſ. in au-
then.ingreſsi.C. de ſacroſan. Eccleſi.aſſerũt
cõmunẽ,& receptã Alciat.in d.§. ſed ſi mihi
n.19.And.ab Ex.in rub.de pac.n.510.& alij
quos refert Dida.in d §.1.n.18.glo. in l.per
ſeruũ §.1.de vſu.& habitatio.rub.in l.nõ ſo-
lũ §.morte n.191.de noui oper.nuntia.Diaz
de Luco.regu.25.& alij quos refert Mẽcha.
tract.de ſucceſsio.creatio.§.21.n.177.Spin.
tract.de teſtam.glo.12.nu.12.Huma.in l.1.
tit.7.glo.2.à n.1.Salz.ad Diam de Luco.di-
cta rgula.mouẽtur prædicti interpretes hac
tatione,quia validũ ſit argumentũ de matri-
monio carnali ad ſpirituale c.fi.capi.quanto
de trãſ.prçlato.Panor.in ca.innotuit de ele-
ctio.Deci.& alij in authen.ingreſsi de ſacro.
Eccleſi.Euerar.late in Topi.legali.loco.33.
Lapp.vbi Mando.ad eũ allega.56.n.11.De-
cia.cõſ.20.n.43. li.1. Rolan.cõſ.35.n.18.li.
3.Viui.deciſ.255.n.39. 1.p. Vinc. de Fran.
deciſ.46.nu.2. 1.par. Meno.conſ.245.nu.8.
lib.3.Vnde cum ea conditio,quæ matrimo-
nio carnali,& illius ſubſtantiç aduerſatur,vi-
tiet matrimonium, ita etiam profeſsionem.
21 Contrariã ſentẽtiã † tenuerũt multi,adeo
vt eã cõmunẽ dicere auſi ſint aliqui in primis
glo.in auth.ingreſsi đ ſacro.Eccl.& in c.ſolet
32.q.2.Ioan.Andr.in d.c.fi.Lapp.allega.29
& innumeri,quos coaceruauit Mẽch.d.§.21.
n.177.verſ.contrariã,quã dixit cõmunẽ Iaſ.
in d.authen.ingreſsi Imo.& Feli. in c.cũ M.
Ferrarieñſis n.75.de cõſti.exiſtimarunt enim
profeſsionẽ valere reiecta cõditione,quẽad-
modũ id cõtingit in vltimis volũtatibus.l.1.
de cõdi.inſtitu.l.3.de condi.& demonſt.§.ſi
impoſsibilis inſtit. de hçred. inſtitu. tollitur
hæc argumẽtatio facile,verũ id in vltimis vo
lũtatibus,cõtrariũ in contractibus,& cæteris
actibus inter viuos l.nõ ſolum, ff.de actio.&
oblig.l.an inutilis ff.de acceptila.idq.ex def-
fectu volũtatis cõtrahẽtiũ, vt declaraui li.1.
cõpa.26.vnde cũ hic agatur de contractu in-
ter viuos,magis eſt vt ſecundũ naturã cçtero-
rum reguletur.
22 Animaduertit autẽ † Dida.ſupra quod &
ſi ad ſubſtantiã perfectç religionis pertineãt
tria illa vota cõtinentiæ,paupertatis,& obe-
dientiæ ſecũdũ S.Tho.2.2.q.186.art.3.4.5.
eſt tex.in c.cũ ad monaſteriũ ex.de ſta. mo-
na.clemen.exiui de paradiſo §.cum igitur de
verbo.ſignifi.c.1.ſeſſ.25.Conc.Trid.Domi.
de Soto.de iuſt.& iur.li.7.q.5.art.1.poſſunt
23 † tñ vota hçc,licet nõ in totũ tolli, reſtringi
tñ, & coharctari , vt votũ paupertatis intel-
ligatur in particulari,votum etiam caſtitatis
reſtringatur ad cõiugalẽ,quẽadmodũ ait ille
cõtingit in militibꝰ S.Iacobi.qui tria emit-
tunt vota,cæterum quo ad paupertatẽ,& cõ-
tinẽtiã reſtricta admodum,qui vere religioſi
ſunt:igitur in quibuſdã religioſis votũ pau-
pertatis,& continentiæ non erit contrarium
ſubſtantiæ religionis : cuius ſententiæ fuiſſe
24 † Fortu. Garciam dicit in quodam conſilio:
ſubinde infert, quæſtionem præcedentem ſic
poſſe diſſolui , profitentem ſub dict. condi-
tione vere profiteri , & profeſsionem vali-
dam fore , atque ex ea teneri omnia perfi-
cere,

Digitized by Google

cere, quæ ipſi vt vero monacho incumbunt,
conſequenter paupertatem ſeruare cōſtrin-
gi, ex vi tamen voti non tenebitur ad præci-
25 ſam paupertatem. Secundo † infert profeſ-
ſionem ſub dicta conditione factam, vt inui-
to etiam prælato liceat ſibi bona acquirere
vel retinere, irritam eſſe, quia ſit aduerſus
ſubſtantiam religionis paupertatem ſcilicet,
Addit tertio quod ſi profeſſio fiat ſub cōdi-
tione vt ſibi liceat retinere domū, vel fundū,
vti propria ipſius, valere profeſſionem reie-
cta cōditione, ita intelligēs glo. in d. authen.
26 ingreſſi. Hæ † Didaci cōſiderationes ſuſpe-
ctæ ſunt admodum; in primis aduerſantur
communi, & receptiori traditioni interpræ-
tum, quæ ſupradiximus profeſſionem ſub ea
conditione emiſſam illam vitiare omnino.
Secundo corruere videtur ex alio, quia in-
muit aperte, eum, qui ſimilem emiſſit in pro-
feſſione conditionem, ex vi voti non teneri
ad præciſam paupertatem, licet teneatur vt
religioſus præciſſe obſeruare eā. Hęc enim
implicant contradictionem teneri, & non
teneri, nam ſi ex vi voti vt ille fatetur, non
tenetur, cogi non poteſt ad ſeruandam præ-
ciſam paupertatem, cum ex modo profeſſio-
nis emiſſæ ſubditus & religioſus iudicandus
ſit, non in totum, ac ſi ſimpliciter vouiſſet,
quemadmodum in militibus S. Iacobi, & cę-
terarū Hiſpanię militiarum; & in alijs, qui
certa; & limitata vota vouent in quibuſdam
religionibus à S. Sede Apoſtolica approba-
tis: vnde à communi ſententia recedendum
27 non eſt: Sanè † vbi non in profeſſione ipſa
ſed poſt prælatus regularis ex aliqua cauſa
ſubdito ſuo facultatem dediſſet habendi rē
aliquam vt propriam, quod poteſt iux. tex. in
cap. non dicatis 12. q. 1. cap. 2. de ſta. Mona.
eum ſutilibus: poſſet prælatus eandem recu-
perare, & ad libitum facultatem reuocare,
quemadmodum faceret dominus ſeruo ſuo,
vt late & erudite reſpondens quibuſdam S.
C. Tridentini decretis reſpondit Azpil. cōſ.
20. tit. de regul. à num. 1.
28 Vere † tamen aſſerit Dida. milites S. Ia-
cobi, & aliarum Hiſpanię militiarū religio-
ſos ꝓprie dici, & ſi eorū regula à tribus ſub-
ſtantialib⁹ votis in aliquibus diſſentiat, quē-
admodū multis & efficaciſsimis rationibus
docet Azpil. tracta. de redditi. Eccleſiaſ. q. 1.
n. 55. & q. 3. n. 27. 28. 29. & monito 55. à n. 1.
& conſ. 1. tit. de regula. nu. 18. & cōſ. 13. ſub
tit. de ſponſa. n. 1. vbi maxime id procedere
ſcripſit in militibus Alcantarę, qui tria emit-
tunt vota ſubſtantialia, & ordinem profiten-
tur Ciſterciēſem. Milites autem S. Iacobi ſo-
lam caſtitatem coniugalem: Milites Alcan-
taræ ſimpliciter illam.
29 Suſpecta † igitur videtur opinio Ludo. de
Moli. viri eruditiſsimi apud noſtros qui tra-
cta. de Hiſpa. primog. lib. 1. cap. 13. num. 98.
indiſcriminatim aſſeruit, milites S. Iacobi,
Alcantaræ, & Calatrauæ, ad maioratuū ſuc-
ceſsionem admitti, & ſi in maioratus inſtitu-
tione excluſi fuerint religioſi: vnde Solōr. de
Paz. cōſ. 17. n. 3. docuit, quod & ſi milites S.
Iacobi proprie religioſi nō ſint, quemadmo-
dū illic multorū authoritate oſtendit, ſecus
tamen eſſe dixit in militib⁹ Calatrauæ, quos
vere religioſos eſſe opinatur: Atq. nouiſſime
eandem ſententiā tenet eruditiſsim⁹ Theo-
logus Emanu. Rodri. par. 1. qq. regula. cano-
nicarū q. 1. art. 6. is docuit milites huiuſmo-
di vere religioſos eſſe, non abſolute & ſim-
30 pliciter ſed religioſos militares, † Calatra-
uæ autem eſſe vere religioſos ſcribit Gutie.
lib. 2. practica. qq. quæſtio. 111. num. 2.
31 Cæterum † Ludo. de Molina traditio de-
claranda eſt ſaltim cum à maioratus ſucceſ-
ſione excluſi fuere religioſi addita aliqua
qualitate, quæ his militibus minime conue-
niret, veluti ſi dictum foret, maioratuū ſuc-
ceſſores teneri aliqua facere, quæ propter
obedientiā, quam hi profitentur magno ma-
giſtro efficere nequirent: excluſi enim cenſe-
rentur eo in caſu ex præſumpta volūtate in-
ſtituentis, quia facultas agendi obedientiā
impeditur.
Vnde in primogenio, quodam, & Ducatus
titulo inſigni Cardonæ & maximi redditus
in hoc inclito Cathaloniæ Principatu, conſul-
ni admitti ad illius ſucceſsionē nō poſſe no-
biliſsimum quendā huius patrię militē ordi-
nis Alcātaræ voluti incapacē, ex ſequentib⁹.
Primò quia is eſſet vere religioſus, quia Al-
cātarę miles iuxta traditionē Azpil. d. cōſ. 1.
de ſponſa. quoniā vt inibi reſpondit Alcan-
taræ milites ordini ſubijciūtur Ciſterciēſi, &
nequeūt ſuccedere in oppidis, & caſtris, qui-
bus iuriſdictio adnexa eſt, cap. recolētes vbi
Panor. n. 1. de ſta. Monacho. Secūdo quia ex
Dida. opinione ſupra relati, milites S. Iaco-
bi, Alcātaræ, & Calatrauę, vere religioſi ſunt.
32 Tertio † in pręfato primogenio excluſi fue-
rāt clerici, qui alias regulariter capaces ſūt.
& in fideicōmiſsis ſuccedūt familiæ relictis,
quēadmodū ſcripſit idē Moli. d. c. 13. nu. 97.
Dida. li. 1. varia. reſol. c. 21. nu. 9. Oſaſ. deciſ.
Pedem. 28. Māti. de cōiectu. vlti. volunt. li. 8.
tit. 8. nu. 25. qui ibidē ait clericos in hoc eſſe
nō debere deterioris conditionis quā laicos,
cęterū clerici & monachi a fideicōmiſsis, &
primogenijs excludi poſſunt ex expręſſa vel
tacita inſtituentis volūtate vt multis relatis
cōmunē dixit Pereg. tracta. de fideicom. arti.
28. num. 70. fuſe Pela. tract. de maiora. Hiſ-
pan. 2. par. q. 3. à num. 1. Caualca. deciſ. 18.
nu. 48. & 49. 2. par. vbi latiſsime; vnde cū ab

Digitized by Google

hoc primogenio & ducatu fuerint excluſi cle rici, maiori certe ratione religioſi, & ſi harũ militiarũ, quoniã vouent obedientiam ſuo magiſtro magno, qui Rex eſt noſter Hiſpa-
33 niæ. Quarto † quia de conditoris huiuſmodi primogenij enixa voluntate conſtabat, volẽtis excludere quos vis religioſos repetita verborũ cõceptione, qua profeſſos excludebat, & conſtitutos in aliqua ordine religionis, quæ repetitio operatur, vt qui alias vocati eſſent, excluſi cenſeantur. Aluara. tract. de coniectura. men. defunct. lib. 3. ca. 2. nu. 3. egregie Manti. tract. de coniectu. vlti. volũta. lib. 3. tit. 6. nu. 9. Simon. de Pret. tract. de interpr. verbo. vltim. volũta. lib. 2. ſolutio. 4. nu. 23. & 24. Quinto quia & ſi vere religioſi non eſſent prędicti milites, vt Moli. cenſuit, negari tamen nequit, quin ij in ordine religionis, & ſi laxioris quam aliæ conſtituti ſint, vnde cũ in prefato primogenio excluſi fuerint religioſi, vel in aliquo ordine religionis conſtituti, non potuit prędictus miles Alcãtaræ ad præſentis primogenij ſucceſſionem aſpirare: Neq. Ludo. de Moli. negat prædictos milites in ordine religionis conſtitutos non eſſe; neq. vllus alius negare id poteſt cũ tria emittant vota iuxta tex. in c. 1. ſeſſio. 25. Concilij Triden. Azpil. d. monito. 55. vnde appellatione religioſorum veniunt, qui hæc tria vota emittũt, cæteri vero, qui in religionibus viuunt, etſi profiteantur, dũm tria non voueant vota, appellatione religioſorum nõ veniunt glo. in clemen. cum ex eo de ſenten. excom. & in Clementi. 1. in verbo obedientia de religio. Domi. Spin. tracta. de teſtam. glo. 12. nu. 1. & 2. Sexto quia ante inſtitutionem huius primogenij ab altero anteceſſore inſtitutus fuit maioratus de eiſdem opidis, villis & caſtris, in quo ſucceſſores ſuos iuſſit, vt proprijs ſumptibus, & expenſis, manutenere & cõſeruare tenerentur priuilegia, vſus, & leges huius regni. Atqui hæc religioſis prędictarũ militiarũ conuenire non poſſunt, & conſequenter cum verba non conueniant nec diſpoſitio l. 4. §. toties cũ ſimi. de dam. infec.
34 Conuenire † autẽ non poſſunt, quia obediẽtiã debent, quæ his actibus contraria eſt, cõ-
35 ſtat † enim eos ſecularibus negocijs ſe implicare non poſſe tot. tit. ne cleri. vel mona. Et vbi id facerent abſq. licentia ſuperioris, & pro rebus eiuſdem ordinis facere poſſent, nõ aliter iuxta tex. in cap. monachi cap. qui vere 16. q. 1. c. 2. ex. de poſtula. præla. vbi Panor. & cęteri Azpil. in cõmen. 2. de regula. nu. 66.
36 Licentia † vero in hoc caſu fere impoſsibilis eſt, quia ſit impetrãda à Rege l. apud Iulianum §. cõſtat de lega. 1. continuus §. cum quis de lega. 1. cũ adductis ſupra differen. 2. quia in hac ſpecie nõ ageretur de religionis Alcãtaræ vtilitate nec ſui ipſius militis, quia voluit teſtator vt proprijs ſumptibus defenderent & manutenerent vocatos ad hoc fideicõmiſſum, libertates, & priuilegia regni. Addendum, quod cum de his defendendis, & manutenendis agitur, id vt plurimum cõtingit fieri aduerſus regium fiſcum, & eundem regem, qui hanc concedere licentiam deberet, caſu quo danda eſſet.
37 Septimo † diſpoſitio huius teſtatoris volens ſucceſſores debere defendere & manutenere liberrates huius regni, intelligenda eſt de habilibus, & his, qui fideicõmiſſi, aut primogenij cõditiones, & onera poſſunt adimplere l. lucius titius §. lucius titius de lega. 3. l. ſi his qui heres ff. de vulga. latiſsime Tiraq. tract. de primog. q. 23. diſpoſitio enim quæuis ad habiles reſtringitur & ſi generalis ſit l. 1. C. de ſacro. Eccleſi. l. 1. §. nuntiatio ff. de no. ope. nũtiatio. cũ alijs ad hoc inſtitutũ cõieſtis per Pelaez. in tract. de maio. Hiſpa. par. 2. q. 4. à nu. 1. Cęterũ milites ordinis Alcãtaræ, nõ poſſunt habiles dici, obſtãtib' votis, quorũ impedimẽto defendere priuilegia, cõſtitutiones huius regni, & illius vſus, non poſſunt cũ eorũ voluntas libera non ſit, ſed à volũtate pendeat ſuperiorũ authen. ingreſsi cum ſimilibus C. de ſacroſan. Eccleſi.
38 Octauo † quia beneficio nõ debet gaudere is, qui officiũ illi annexum implere nõ põt, vt de clerico, & monacho in terminis dixit tex. in c. qui clericus ſi de feudo fue. cõtro. in vſibus feudo. c. 1. d̃ mili. vaſſ. qui arm. belli. depo. Bart. in l. ſi finita §. ſi de vectigalibus n. 3. ff. de dam. infec. Curti. qui alios tract. de feu. 2. par. 3. part. n. 16. Iul. Clar. li. 3. ſentẽtia §. feudũ q. 78. Afflic. vbi vrſil. ad eũ alios adferens deciſ. 320. n. 6. Moli. de Hiſpa. primo. li. 1. c. 13. n. 84. Oſaſ. deciſ. Pedem. 27. n. 1. inde cũ miles hic qui ad primogeniũ hoc admitti deſiderat, defenſiones huic annexas adimplere nõ poſsit reluctantibus votis, ſequitur admittendũ nõ eſſe: Neq. Molina de hoc caſu interrogatus cõtrariũ dixiſſet, quoniã vere hęc cõditio, ſeu verius onus huic fideicõmiſſo adiectũ, inhabiles milites harũ militiarũ efficit: vt modo omiſerim alia multa abſurda, ſi huius militiæ, & aliarum ſimilium militiarum equites ad fideicõmiſſum hoc admitterentur, quæ ſciens pręterco.
39 Secundo † deducitur a ſuperioribus verus intellectus tex. in c. ſecun. 20. q. 1. dotis Eccleſię conſtitutionem, vel illius conſecrationem ſub conditione factam, dum Epiſcopus nullam piæ dotationis curam habeat, valere reiecta cõditione, quę dotationis, vel cõſecrationis ſubſtantiæ minime aduerſatur gloſ. in d. c. Panor. in c. requiſiti de teſtam. Feli. in c. cũ venerabilis nu. 33. de exceptio. Roch. de Cur.

Cur.tract.de iure Patrona. verbo: pro eo q.
11.idẽ Dida.d.§.1.n.20.idem Dida.in c.tuæ
nobis nu.8.de teſtam. Gutier.in repeti.l.ne-
mo poteſt n.450.in fine delega.1. quam cõ-
40 munẽ dixit inibi. Cæterum † hęc receptiſſi-
ma ſuſpecta admodũ eſt,quam multis ratio-
nibus impugnat Mencha. tract.de ſucceſſio.
creatio.§.7.nu.15.cũ ſequen.qui eo loco de-
fendit,has ſimileſq. teſtatorum prohibitio-
nes valere,adeo,quod cõditio appoſita vt eo
caſu,quo Epiſcopus de his vellet cognoſce-
re, pia diſpoſitio pro infecta habeatur, va-
leat,& cognoſcẽte Epiſcopo reſoluatur,ac ſi
41 nunquã facta fuiſſet: Cuius † opinio ſuo tẽ-
pore,quo adhuc publicatũ nõ fuerat S. Trid.
Concil.defendi non poterat,quia cũ hæ pię
diſpoſitiones turpem contineãt conditionẽ,
& veluti impoſſibilẽ de iure quemadmodũ
de vltimis voluntaribus reijciuntur, & ma-
trimonio d.c.fin.Gutier. ſupra; ſic etiam hæ
ipſę: At poſt S.Concil.valde dubito;eo enim
ſtaturũ eſt,quod licet adminiſtratores Eccle-
ſiaſtici, & laici cuiuſvis fabricę Eccleſiæ;etiã
ſi fuerint Hoſpitalis,cõfraternitatis,vel quo-
rumcunq. locorum piorũ, teneantur ſingulis
annis rationẽ reddere adminiſtrationis or-
dinario ſuo,ſi tamen contraria cõditio fuerit
appoſita,voluit eſſe ſeruandã: Et negari ne-
quit,quin cõditio hæc turpis omnino ſit, &
fere impoſſibilis de iure antiquo: hodie ta-
men á S.Concilio ſuſtinetur,atq.hunc tex.S.
Cõcilij ad ſimiles caſus huic,de quo agimus,
ponderauit Pelaez. tracta. de maio. Hiſpa.
par.2.q.3.n.1.Niſi diceres textũ S. Concilij
intelligendum eſſe, quoties hæc pia diſpoſi-
tio foret approbata per Epiſcopũ, tempore
quo inſtituebatur:exiſtimauit enim Roch.de
Cur. ſuperiori loco poſſe fieri, quem ſequi-
tur Gutier. ſupra rationem ibidem redẽtes.
Sed hic ſenſus S.Concilij diuinatiuus eſt ſu-
pra modũ: relinquamus igitur ex citatis con-
trarijs vtrinque, deciſionem ſacræ purpura-
torum congregationi.

SVMMARIVM.

1 *Error conſenſui contrarius.*
2 *Error ab ignorantia differt.*
3 *Error conſenſu non caret.*
4 *Error ab ignorantia quomodo diſtinguatur ſe-
cundum D.Thomam.*
5 *Ignorantia quid ſit ſecundum Azonem.*
6 *Error quid ſit ſecundum D. Auguſtinum.*
7 *Error in matrimonio quandoq. nocet.*
8 *Error nocet in omnibus caſibus, in quibus cer-
tus & deliberatus conſenſus requiritur.*
9 *Error non nocet conſenſui indeterminato:*
10 *Error in matrimonio circa bona fortunæ non
nocet.*
11 *Error contrahentium matrimonium nõ nocet,
quando contrahentes exiſtimabãt adeſſe im-
pedimentum vbi non erat.*
12 *Opinio eſt, animi motus cũ hæſitatione aliquid
eligentis.*
13 *Lex is qui putat ff. de acquir.heredit.declara-
tur.*
14 *Error in matrimonio nocet,quando contrahens
putabat liberam,quæ erat ſerua.*
15 *Contrahens cum ſerua quam putabat liberam,
ſi poſt cohabitet cum ea, errorem allegare nõ
poteſt.*
16 *Contrahens cum ſerua, quæ poſtea libera dete-
gitur,non poteſt errorem allegare.*
17 *Contrahens matrimoniũ cũ libera, quã inue-
nit libertam,errorem allegare non poteſt.*
18 *Seruus cõtrahens cum ea,quam liberã eſſe pu-
tabat,& ſi ſeruam inueniat,errorem allega-
re non poteſt.*

DIFFERENTIA. IIII.

ERROR OMNIBVS NOCET contractibus, Matrimonio quandoq. & quibus in caſibus.

1 NIHIL † tã contrariũ conſenſui
quã error eſt l.ſi per errorẽ ff.de
iuris.om.iudi.vnde error cõſen-
ſum nullũ habet l.2.ff.de iudi.l.
nihil conſenſui §.nõ videtur de
regu.iur.& errãtis nullus eſt conſenſus l.non
idcirco C.de iu.& fac.ignoran.ſed neq. vo-
lũtas l.ſed hoc ita de aqua pluuia.arcen.De-
2 ci.& Cagn.in d.§.nõ videntur. Sed † ne ig-
nori ſint termini,animaduertẽdũ putauerim
errorẽ ab ignorãtia diſtinctũ fore,& ſepara-
tum,quãquã multi vnum pro alio ſumãt cõ-
fundẽtes terminos, & vim propriã verborũ.
3 Error † igitur cõſenſu nõ caret,vt ex Alberto
Magno D.Thom.ſcripſit in 4.ſentẽtia.diſt.
4 30.art.1.de matrimonio verba faciẽs, qui †
illic docuit etiã errorẽ ab ignorãtia diſtin-
gui,quod ignorãtia ſui natura,& ratione non
ponit aliquẽ cognitionis actũ, error vero in-
5 ducit iudiciũ peruerſum de aliquo. Ex † no-
ſtris Azo.in Sum.C.de iu.& fac.ignoran.ad-
notauit.nu.1.& 2. ignorare proprie,neſcire
eſſe;quod ſciri debet, errare vero vnum pro
alio ſumere.id ipſum probarũt poſt Archid.
in c.in quibus 22.q.2.Alberi.in l.error C.de
6 iu.& fac. ignoran. Vnde † D. Auguſtinus in
ca.quamuis diſtinct. 38: *ait errorem eſſe vera
pro falſis approbare, ignorare eſſe nihil appro-
bare, cum ſit ſimplex ſcientiæ priuatio*, vbi
Turrecrema. & Prępoſi. Clanas. in Summa
in verbo error. id ipſum probat tex.in d.ca.
in quibus Deci.& Cagno.in d.§. non viden-
tur omnium latiſsime multa erudite de er-
rore ſcribens Menoch. lib.præſump.6.præ-

7 ſump.23.á num.1. cum ſequen. Vnde † & in matrimonio error quandoq. nocet, adeo vt contractum irritet omnino, in duobus ſcilicet caſibus: primus vbi adeſt in perſona error, ſi quis enim credens cum Maria contrahere, cum Catharina contrahat, inualidum eſt matrimonium propter defectum conſenſus Can.1.29.q.1.cap.2. ex.de coniu. ſeruo. Archidia.& cęteri in d.cap.1. Angel.in Sum. in verbo. Matrimonium impedi. 3. Sylueſt. in eodem verbo.8. q.1. Domi. de Sot.in 4. diſtinc.30.q.1.arti.1. Vinal.in Cande. Aur. rubri.de matrimo.num.122. Dida.in Epito. ad 4.part.2.cap.3.§.7.á nu.1. Azpil. in Manual. Confeſſo.cap.22.nu.32.idem conſ.49. ſub tit.de ſponſa. num. 3. qui in eo conſilio pulchre conſuluit in caſu, nouiſsime & latè Sanch. tractat. de matrimo. tom. 2. lib. 7. diſputa.18.num.5.& 6.cum ſequen. Neque dubitationem aliquã hic caſus continet. Ex-
8 tende † caſum hunc, ad alios omnes, in quibus certus eſt de liberatus contrahentis conſenſus, particularem, & certam reſpiciebat perſonam veluti cum quis contrahere exiſtimabat cum filia Regis alicuius, aut Ducis, vel Comitis; aut quoties cum primogenita Baronis, vel nobilis; nam & in his caſibus deficit conſenſus in matrimonio Calde. Hoſtien. & alij quos memorat Azpil. ſupra nu. 32. Viual.num.113.& num.115.116.

9 Limita † regulam & communes traditiones, quando conſenſus contrahentis matrimonium circa filiam Regis, Ducis, vel nobilis, eſſet indeterminatus, nam eo caſu, cum non deficiat conſenſus, & ſi poſtea talis non eſſet mulier, valeret matrimonium quia vere adeſt cõſenſus quemadmodum omnes quos antea recenſui declarant, & Sanch. d.diſput. num.31.

10 Secundo † limita in eo qui credens mulierem formoſam deformem reperit, aut credens integram, claudam inuenit, vel ſi diuitẽ omnino pauperem; non enim in his caſibus, & ſimilibus conſenſus deficit, & ſi errauerit contrahens, in his, quæ bona ſunt fortunæ, & quia talis error ſubſtantię, matrimonij non aduerſatur cap.error ca. his ita 29. quæſt. 1. & hanc ſententiam omnes Theologi & Canoniſtæ amplexantur, quos recenſet Azpil. ſupra Viual. Sot. Dida.d.§.7.num.1.verſ. Is autem qui contrahit. Surd.tracta.de alimen. tit.7.quęſt.17.num.14.15. Sfor. Odd. tract. de reſtitu. in integ. part.2.quæſt.60.num.5.
11 & 6.arti.1. Subinde † recte Sot.& Dida. inferunt inibi validum eſſe eorum matrimonium, qui exiſtimantes inter ſe ſubeſſe Impedimentum cum nullum eſſet, contrahunt in facie Eccleſię, Quoniã huiuſmodi error circa perſonas non eſt, nec etiam circa conditionem, qui ſoli duo errores matrimonium infringere poſſunt: & preualet in hoc caſu veritas, quæ vbiq. primas tenet l. penul.§.mulier.de probatio. Bal.in l.filium 1.lectu.n.4. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Pariſi. conſ. 29.num.82.lib.2. Menoch.lib.præſumpt.1.
12 præſumpt. 31. á num.1. Opinio † autem vt hæc addam, diffiniente Rip.in l. admonendi num.91.de iur.iu. Caroſi.in 1.illius legis repeti.nu.105.nihil aliud eſt, quam animi motus cum hæſitatione aliquid eligentis.

13 Neq. † officit tex. in l. is qui putat ff. de acquir.hęred. vbi putans ſe neceſſarium hæredem, cum non eſſet, repudiare non poſſe hæreditatẽ lex voluit, vt inde videatur hunc, qui ſic contrahit, cum tanta animi dubietate, vere non contrahere dici poſſe: ſic Dida. contrarium diſſoluit, quod in repudiãda hæreditate certus eſſe hæres debet cuius ſit ille qualitatis, ex qua etiam cauſa, & quo iure id facit, vt Iaſſ. ſcribit in eodem tex. at in contractu matrimonij ſecus.

14 Secundus † caſus in quo error matrimonium vitiat eſt, quando quis contrahere exiſtimans cum Catharina libera, ſeruam inuenit ca.propoſuit & toto tit.ex.de coniu.ſeruo. Domi.de Sot.ſupra poſt S. Tho. & alios ab eo relatos Viual.nu.118. Azpil.nu.33. & d.conſ.3. Dida.d.§.7.nu.4. deficit enim conſenſus in eſſentialibus vt illi dicunt matrimonij Sanch.late tracta. de matrimo. lib.7. diſpu.19. á nu.1.& ſequen.

15 Regulam † hãc, & cauſam limita primo, quoties cõtrahens detecta ſeruitute mulieris, nihilominus cum ipſa coierit, & coniugale debitum reddiderit, nam ex eo matrimonium ratificaſſe cẽſetur, & errorem probare glo. communis ex eo tex.in c.fi.ex.de coniu. ſeruo.& dixit cõmunẽ Sylu. in verbo matrimonium 8.q.3. Dida.d.§.7.n.1. Aduertendũ tamen quod iure nouo S. Concilij vt ſæpius in primo libro dixi, ceſſant omnia matrimonia pręſumpta, ideo nec ſequens copula hodie matrimonium facit, niſi denuo ſolemnitates S.Concilij adhibeantur.

16 Secundo † limita, in eo, qui credens contrahere cum ſerua, liberam eam inuenit; meliorem enim ex hoc cauſa facit conditionem c.ſi quis liber §.ijs itaq.29.q.2. reſoluunt S. Thom.& Theologi quos citant Viual.ſupra num.119. Azpil.num.33.& ſequen.

17 Tertio † limita, in eo qui credens contrahere cum libeta & ingenua, contrahit cũ liberta, nam matrimonium tenet non enim ancilla eſt, ſed libera, & ſi ancilla aliquando fuerit. Henrri. Ioan. Andre. Panormita. & cæteri in cap.propoſuit ex.de coniug.ſeruo. Dida.d.§.7.num.1. verſ. Primum Viual.qui Theologos refert ſupra nu.22.

Quarto

18 Quarto † limitã, in ſeruo contrahente cũ
aliqua credente eam eſſe liberam, quam tamen ſeruam adinuenit, valet matrimonium,
neq. error officit quia eiuſdem ſunt conditionis & qualitatis Angel. in verbo matrimonium 3. impedi. 4. num. 4. Sylueſt. in verbo matrimonium 8. quæſt. 2. qui communem dixit Vinal. ſupra num. 121. & ſi ab ea vellit diſcedere.

SVMMARIVM.

1 *Dolus dans cauſam contractui, maxime bonæfidei, irritat contractum.*
2 *Dolus dans cauſam contractui ſtricti iuris irritatur exceptione propoſita.*
3 *Dolus dans cauſam contractui matrimonij, non irritat matrimonium.*
4 *Conſenſus deliberatus ſufficit ad contractum matrimonij.*
5 *Dolus ingens & maximus, qui dedit cauſam matrimonio, talis & tãtus eſſe poſſet, vt conſiderata qualitate partis deceptæ, poſſet Roma. Ponti. moueri ad irritandum matrimonium.*
6 *Papa poteſt diſpenſare ſuper matrimonio rato, licet minime carnali copula conſumato, ex cauſa tamen maxima.*

DIFFERENTIA. V.

DOLVS DANS CAVSAM CONtractui bonæfidei, vel ſtricti iuris vitiat contractum matrimonium minime, & quæ ſit ratio.

1 CONVENIVNT † fere omnes dolum dantem cauſam contractui maxime bonæfidei, infringere ipſo iure contractum l. & eleganter, in verbis nullam eſſe venditionem ff. de dol. l. ſupra textu. 1. l. in-
2 terpoſita C. de tranſactio. ſi autem † contractus ſit ſtricti iuris, & ſi mero iure valeat; doli tamen exceptione propoſita retractatur l. dolo vel metu C. de inuti. ſtipula. glo. quæ ſic diſtinguit in l. ſi dolo C. de reſcinden. vendi. Bart. Pau. de Caſt. Roma. Alex. Iaſſ. Socin. Zazi. & alij in l. ſi quis cum aliter ff. de verb. oblig. glo. in ca. innotuit verbo nullã de electio. glo. in §. actionũ in verbo bonæfidei inſtit. de actio. vbi Angel. col. 2. Iaſſ. n. 30. Gomez. nu. 12. communem dicentes illic Zazi. nu. 45. Panor. in c. cùm dilecti 0. 6. Imo. n. 13. de emptio. & vẽdi. vbi Auguſti. Beroi. n. 57. Igne. in l. contractus n. 105. de reg. iur. Crot. in l. is qui pro emptore nu. 14. de vſura. Padill. in repeti. l. 2. nu. 3. C. de reſcinden. vẽdi. Tiraq. in l. ſi vnquam in verbo reuertatur nu. 202. C. de reuo. dona. Ioſeph. Ludo. deciſ. Peruſi. 18. nu. 51. qui Natt. & Caphan. citat And. Gail. lib. obſerua. 2. obſerua. 2. n. 6. & nouiſſime Surdus deciſio. 252. nu. 13. Ma-
3 trimonii † vero dolo vnius contrahentis cõtractum quauis deceptione mediante, ſiue dolus dederit cauſam contractui, ſiue in eum inciderit, nuſquam vitiatur, dum vt præcedẽti animaduerti differen. non ad ſit error, vel deceptio circa perſonã vel conditionem ſeruilem: Atq. ita in ſuperiori ſpecie omniũ prior ex eo tex. notauit Accurtius in l. ſi Diuo Pio ff. de rit. nupt. quẽ miris extollit præconijs Bal. in l. 1. col. 2. C. plus vel quod agi. eum refert Curti. in l. interpoſitas C. de trãſact. & Dida. in Epito. ad 4. 2. part. ca. 3. §. 7. num. 3. eſt glo. conſimilis in iure canonico in cap. cum dilectus ex. de his quæ vi. met. ve. cau. fi. Sfor. Odd. tracta. de reſti. in int. par. 2. quæſt. 60. arti. 1. nu. 5. & 6. Surd. tract. de alimen. tit. 7. quæſt. 17. nu. 14. 15. alios multos ex noſtris & Theologis recenſet Sanch. in tract. de matrimo. to. 2. li. 7. diſput. 18. n. 18.
4 Omnes † ea vtuntur ratione, quod ad Sacramentum hoc ſufficit conſenſus deliberatus, qui in hac ſpecie non deficit: hoc ipſum ſcribit aperte Azpil. conſ. 49. ſub tit. de ſponſa.
5 à nu. 1. & 2. quo † loci in hoc articulo egregie ſentit talem tantumq. dolum dare contractui cauſam poſſe, quod conſiderata qualitate partis deceptę, & perſonæ decipientis poſſent mouere animum Roma. Pontificis ad diſpenſandum, & diſſoluendum hoc matrimonium ratum, non tamen carnali copula conſumatum, quia vt ille ait, & recte nõ multum diſtat error hic, qui partis deceptione cauſam dedit, matrimonio, ab errore perſonæ, & ſeruilis conditionis, qui matrimonium
6 irritant, & ita in ſuo caſu cõſuluit: Eſt enim † vera receptiorq. opinio poſſe Roma. Pontif. diſpenſare ſuper matrimonio rato, licet minime, carnali copula conſumato, ex cauſa tamen maxima glo. recepta. in c. ex publico de conuer. con. dicit communem Præpoſi. in ca. fina. de ſpon. duo. Deci. conſ. 112. Sfor. Odd. in tract. de reſtit. par. 2. quæſt. 66. art. 1. n. 14. latiſſime Dida. in Epito. ad 4. 2. par. c. 7. §. 4. nu. 13. qui multos citat, quam tenuit illo cõſilio Azpil. idem Azpil. conſ. 1. nu. 4. ſub tit. de frig. & maleſi. idem in Manual. Confeſſo. cap. 22. num. 21. & dicetur ſequenti capite & nouiſsime latè Sanch. lib. 2. de matrimo. diſputa. 14. à num. 1. & 2.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum an concedatur maioribus, vel minoribus deceptis in contracta matrimonij.*

2 *Reſtitutio in integrum iure ordinario minori-*
bus competit læſis.
3 *Reſtitutio in integrum maioribus ex cauſa*
datur.
4 *Reſtitutio in integrum minori læſo in contra-*
ctu matrimonij non datur.
5 *Error nullus infringit matrimonium, niſi cir-*
ca perſonam, aut conditionem ſeruilem.
6 *Minor non reſtituitur vbi id facit, quod pru-*
dentiſſimus quiſq. faceret.
7 *Minor quemadmodum non reſtituitur in ma-*
trimonio, ſic nec in ſponſalibus de præſenti.
8 *Conſenſus matrimonium perficit.*
9 *Oddi traditio declaratur.*
10 *Papa mediante diſpenſatione poteſt reſtituere*
minorem in matrimonio rato non conſu-
mato.
11 *Iuſtæ cauſæ diſpenſandi cum minore læſo in*
matrimonio quales, iuxta Oddi opinionem.
12 *Oddi traditio reprobatur.*
13 *Papa non diſpenſat in iure diuino.*
14 *Reſtitutio in integrũ non datur maioribus læ-*
ſis in contractu matrimonij.

DIFFERENTIA. VI.

MAIORIBVS EX CAVSA IN integrum reſtitutio datur; Minoribus iure competit ordinario, in contractu matrimonij ſecus.

1 PRÆCEDENTI † quæſtione,
proxima eſt ſequens, an minor
vel maior in matrimonio de-
cepti, ſi in integrũ petant reſti-
2 tutionẽ eis poſſit concedi. Et †
quidem in omnibus contractibus læſis mi-
noribus, in integrum reſtitutionis beneficiũ
competit, eſt enim illius ætatis fragile, infir-
3 mumq. conſilium l. 1. ff. de minori. quinimo †
hoc etiam beneficium maioribus ex cauſa
ius concedit, veluti abſentibus, aut iuſte ig-
norantibus l. 1. & toto tit. ff. ex quibus cau.
maio. an id ipſum in matrimonio ſit, inueſti-
gandum eſt.
4 Firmiſſime † pro regula obſeruandũ, mi-
nori etiam læſo enormiter, in dotis conſti-
tutione nullum reſtitutionis competere be-
neficium gloſ. in cap. ex parte in gloſ. mag-
na ad finem de reſtitu. ſpoliato. vbi Panorm.
num. 12. Anto. Gomez. lib. reſolutio. 2. c. 13.
num. 2. Alex. conſ. 80. num. 1. lib. 7. Sociu. iu-
ni. conſ. 55. num. 5. lib. 3. Boer. deciſio. 350.
num. 5. & qui innumeros refert Sfor. Odd.
tracta. de reſtitu. in integrum 2. part. q. 60.
arti. 1. num. 3. Mauri. eodem tracta. ca. 245.
Surd. tract. de alimen. tit. 7. quæſt. 17. nu. 14.
15. tangit Canceri. in lib. 3. ca. 11. num. 215.
5 Rationem † eam reddunt ſcriptores, quod
error nullus niſi circa perſonam, aut condi-
tionem ſeruilem poſſit infringere matrimo-
nium cap. 1. 29. q. 1. dixi ſuperiori differen-
6 tia latius. Alteram † quoq. prodidit Iaſſ. ra-
tionem in l. ſi conſtante num. 215. ff. ſolut.
matrimo. quia minor ducendo vxorem, fe-
cit id, quod prudentiſsimus quiſq. paterfa-
milias faceret, & licet circa qualitatem per-
ſonæ ſe imprudenter habeat, præponderat
tamen ex altera parte ſuſceptio Sacramenti
vtiliſsima, quę ſuperat lęſionem, in quam
incidit minor: nam Sacramentum hoc, ſicut
cętera gratiam confert, vt aliud aſſerere hæ-
reticum foret, quemadmodum & nouiſſime
S. Triden. Concilio. decretum eſt. cap. 1. de
Sacra. matrimo. ſeſsio. 24. cum enim in hac
ſpecię de Sacramento matrimonij agatur à
Chriſto Domino inſtituto, vt diffinit conſi-
lium in d. cap. 1. nullus ſub cœlo reſtitutionẽ
concedere poteſt, *quos enim Deus coniunxit:*
homo non ſeparat.
7 Hanc † concluſionem receptiſsimam de-
clara primo, vt procedat etiam in ſponſali-
bus de præſenti, in quibus nec reſtitutio da-
ri poteſt Euerar. in Topi. legali loco à ma-
trimo. Carnali ad ſperituale verſ. Hinc etiã;
Zille. inter conſ. crimi. diuerſorum cõſ. 150.
num. 14. Sfor. Oddo. d. quęſt. arti. 2. num. 11.
8 in fine. qui † inibi rationem reddit, quam
fortem dixit, nam conſenſus eſt qui matri-
monium perficit l. nuptias de rit. nupt. Cæ-
terum ad ſubſtãtiam matrimonij ſufficit cõ-
iunctio, quam facit mutuus conſenſus con-
trahentium per verba de pręſenti: *Ego te ac-*
cipio in vxorem, &c.
9 Hęc † Sfor. Oddo. declaratio ne quęquã
fallat, ſubdeclarari debet, vt intelligatur
procedere de iure veteri canonico, ſecũdum
quod vt ſępiſsime ſuperiore libro docui, ma
trimonium ſolo contrahentium cõſenſu per
verba de præſenti contrahebatur, at hodie
attento iure S. Concilij illius traditioni lo-
cus non erit: non enim dicitur matrimoniũ,
& ſi per verba de præſenti, niſi adhibitę fue-
rint ſolemnitates S. Concilij de quibus in
cap. 1. de reform. matrimo. ſeſsio. 24. quæ vt
innumeris vicibus à me dicta non repeto: &
potuerat ille ſuam traditionem hoc modo
declarare, cum fere quadraginta ab hinc an-
nis fuerit Sacrum Concilium publicatũ. Vn-
de cum deficiãt ſolemnitates prædictę, non
ſolum non efficiunt matrimonium ſponſalia
de pręſenti ſine dictis ſolemnitatibus, ſed
nec valent vt de futuro, iuxta tradita à nobis
ſuperiore libro.
10 Secundo † declarat idem Odd. d. articu.
regulam, niſi Summus Pontifex vellet mino-
rem reſtituere mediante diſpenſatione, *qui*
inquit poteſt ſuper matrimonio rato non conſu-

mato

mato per carnalem copulam diſpenſare, quemadmodum & ego ipſe latius docui ſupra dif-
11 ferentia 5. in fine: Addit † idem diſpenſandi cauſas eas ſe credere apud Ponti. Maximum iuſtas eſſe, quę illius debeant animum mouere vt minorem reſtituat, quales forent, ſi cauſa foret profana, modica ſcilicet dos, ſi cũ ignobili duxiſſet, cum nobilis foret, ſi iuuenem credens, vetulam edentatam duxiſſet & his ſimiles, ſubiungit extremo rationem, *quia (inquit) Papa poteſt diſpenſare in iure diuino, quando ita publice intereſt, vtilitati, et in matrimonijs Regum, & Principum, quin etiam perſonarum priuatarum ob bonum pacis, quod publicam reſpicit vtilitatem, at vbi matrimonia ſunt inequalia, & nobilis ignobili adiungitur ſanguini, ne illuſtres proſapiæ degenerent, & obſcurentur, & filij ob modicam dotem mendicare cogantur, diſpẽſatio debitur:*
12 hæc † Oddo. qui tamen in omnibus incaute loquitur. In primis traditio ſuperior vera non eſt, cauſas eas dici iuſtas in foro fori, quę iuſtæ eſſent in foro ſeculari, nam nec dos modica, error fortunę, diuitiarum, & ſanguinis, iuſtæ ſunt cauſę; atque ideo matrimonium non irritatur, ex communi & recepta de qua differentia 4. & 5. daretur enim in dies materia diſſoluendi matrimonia, his errorum prætextibus: Rurſus vt idẽ ipſe fatetur ſibi cõtrarius, pręponderat fauor tãti Sacramenti, & illius vtilitas, & gratia, quę ex matrimonij ſuſceptione acquiritur: nec cauſæ profanæ, quæ in illo iudicio iuſtę forent, tales in hoc caſu cenſendæ ſunt, quia ſumma eſt vtriuſq. iudicij inęqualitas; in profanis de ſolius corporis, & bonorum commodo agitur, in matrimonio, & ſpiritualibus de animæ detrimento; atque ideo cautius agendum cap. vbi periculum de electio. argumen. tex. in cap. inter corporalia de transla. prelato.

13 Fallitur † etiã in eo, quod Papa diſpenſet in iure Diuino; nõ enim põt Papa diſpẽſare in his, quæ iuris ſunt diuini, declarare põt, & interpręțari ex eiſdẽ iuris diuini, & naturalis regulis. quemadmodũ egregie Hiſpani declarãt Dida. in Epito. ad. 4. 2. par. cap. 6. §. 9. à num. 3. cum ſequen. poſt Domi. de Sot. & alios ab eo citatos & nos infra differẽtia ſequenti. & declarat multis argumentis Azpil. conſ. 39. tit. de ſponſa. num. 16. Cauſæ igitur maximę eſſe debẽt, non quales quales, vt recte animaduertit idem Azpil. conſ. 49. ſub tit. de ſponſa. Reſtitueretur autem minor aduerſus ſententiam, & probationes omiſſas; id enim nihil commune cum Sacramento habet vt ex Panorm. & alijs quibuſdam illic
14 docuit Oddo. arti. 3. à num. 1. 2. Quę de † minoribus dicta ſunt fortius in maioribus obſeruanda, quibus lex beneficium reſtitutionis, niſi ex magna cauſa, denegat, quodq. in minoribus ordinarium eſt remedium, in maioribus minime, id quod notiſſimum eſt. An autem aduerſus dotem reſtitutio competat, ſuo loco dicetur. An autem calore iracundiæ contractum matrimonium reſcindi poſsit dixi ſupra lib. 1.

SVMMARIVM.

1 *Contractus & ſi iuris gentium, ex cauſa à ſummis Regibus, & Principibus tolli, aut ſaltim reſtringi poſſunt.*
2 *Ius gentiũ ex ſe ipſo, informe & indigeſtũ eſt.*
3 *Reges, & Principes ſuper iure diuino vel naturale ſtatuere non poſſunt.*
4 *Reges, & Principes ius naturale declarare poſſunt.*
5 *Matrimonium contractus eſt iuris gentiũ, cæterum quia Sacramentum, ſuper eo Reges et Principes ſtatuere non poſſunt.*
6 *Matrimonij libertatem impedientes Reges vel Principes a S. Concilio Trident. excommunicantur.*
7 *Hiſpaniarum leges circa matrimonij libertatem, adhærent S. Conc. Triden.*
8 *Lex municipalis, vel ſtatum probibens filijs matrimonium, contrahere ſine volũtate parentum, non valet.*
9 *Lex municipalis, vel ſtatutum probibens filijs ne contrahere poſſint matrimonium ſine voluntate parentum, ſub priuatione legitimæ, an ſaltim quoad pœnam valeat.*
10 *Reges, & Principes poſſunt declarare ius naturale ex cauſa.*
11 *Pœna adiecta per ſtatutum filijs contrahentibus ſine voluntate parentum, a matrimonio ſeparata eſt.*
12 *Lup. & Vaſq. opinio adducitur.*
13 *Legitima ex cauſa filijs in totum tolli poteſt.*
14 *Opinio eſt communis aduerſus Lup. & Vaſq. pœnam adiectam filijs contrahentibus matrimonium ſine conſenſu parentum, non valere.*
15 *Filij matrimonium contrahere poſſunt inſcijs & ignorantibus parentibus, atq. etiam contradicentibus.*
16 *Hiſpaniarum leges ſtatuentes matrimonium contrahentes filios ſine conſenſu parentum, ſub certa pœna non valent.*
17 *Pœna adiecta filijs ſine conſenſu parentum cõtrahentibus, cur non valeat, noua ratione declaratur.*
18 *Fieri multa permittuntur in genere, quæ ad certam ſpeciem deducta prohibentur.*
19 *Appellatio ab ſtatutis, vel legib⁹ prohibita eſt.*
20 *Appellatio a lege vel ſtatuto in odium certæ perſonæ, licita eſt.*
21 *Ædificare altius licet dum in æmulationem vicini non fiat.*

Statutum

Digitized by Google

22 Statutum Mediolani prohibens mulieres extra territorium nubere, an valeat.

23 Matrimonij libertas reſtringi aliqualiter poteſt.

24 Statuta Mediolani, & aliarum vrbium, prohibentia mulieres extra territoriũ nubere, in bonum reipublicæ inducta ſunt.

25 Pœnæ viduis impoſita de iure ciuili, de iure canonico ſuſtinẽtur.

26 Statuta prohibentia mulieribus ne extra territorium nubant nulla ſunt.

27 Statuta quæ non valent ſuper matrimonio, nec ſuper pœna illi adiecta.

28 Matrimonia libera eſſe debent ab omni pœna.

29 Statuta Italiæ prohibentia mulieres contrahere matrimonium extra territorium nõ poſſe, potius de facto quam de iure obſeruãtur.

30 Statuta prohibentia mulieribus contrahere matrimonium extra territorium, iuri canonico aduerſantur.

31 Matrimonio contrahendo an poſſit quisquam inuitari præmio, conditione adiecta, quod ſi ſecus faciat lucro vel hæreditate priuetur.

32 Reipublicæ intereſt familiarum decorem cõſeruari.

33 Conditio quæ matrimonij libertatem non infringit, honeſtiſſima iudicatur.

34 Conditio poſita per teſtatorem hæredibus ſuis, ne cum alicuius ſectæ hominibus matrimonium contrahant, iure ſuſtinetur.

35 Conditio hæredi poſita per teſtatorem, ne cum alicuius ſectæ hominibus matrimonium cõtrahat, valet dum conditionem commode hæres poſſit adimplere.

36 Leges municipales vel ſtatuta prohibentia matrimonium in certis caſibus, ſub pœna fiſco applicanda, tanto minus valent.

37 Diſpoſitio teſtatoris volentis filium vel filiã matrimonium contrahere debere cum volũtate ſui ipſius vel vxoris ſuperuiuentis, ſub pœna priuationis hæreditatis, nulla eſt: ſecus ſi iuſſus fuiſſet hæres contrahere cum conſilio ſuperuiuentis valeret enim diſpoſitio.

38 Leges & ſtatuta municipalia, quæ parentibus permittunt exhæredare poſſe filiam quæ nubit ante vigeſimum quintum annum, an valeant.

39 Libertatem matrimonij ius ciuile reſtringere nequit.

40 Conſtitutiones Regiæ huius Regni Cathaloniæ concedentes patribus vt filias poſſint exhæredare, quæ ignorantibus parentibus matrimonium contrahunt ante vigeſimũ quintum annum an valeant.

41 Celſi Hugonis opinio circa leges Cathaloniæ.

42 Leges & ſtatuta municipalia licet non poſſint ſuper matrimonio diſponere, poſſunt tamen circa dotes & legitimas.

43 Leges & cõſtitutiones Cathaloniæ etiã cõdũtur, nedum à Rege ipſo, ſed & cũ conſenſu magnatum & prælatorum Regni proferuntur.

44 Conſuetudo a laicis inducta ſimul cum eccleſiaſticis perſonis valet, quæ alias nõ valeret.

45 Libertas Eccleſiaſtica infringi non dicitur, vbi quid a laicis ſimul & clericis ſtatuitur.

46 Scientia & tollerantia Papæ, vim diſpenſationis habet.

47 Antonius Olibanus authoris præceptor Illerdæ doctiſſimus laudatur.

48 Cathaloniæ vſatica quæ dicantur.

49 Leges vel ſtatuta municipalia imponentia pœnam filijs nubentibus indignis, non valent.

50 Matrimonij turpitudo parentes omnes iniuria afficit.

51 Filia turpiter nubens dotem a patre ſperare non debet.

52 Opinio multorum adducitur affirmantiũ filiã indigno nubentem, nec per teſtatorem, nec per ſtatutum poſſe exhæredari.

53 Filia nubens indigno, etſi dote priuari nõ poſſit minorẽ tñ cõſequitur attẽta qualitate viri.

54 Dignitas vel indignitas viri in dotis cõſtitutione attendenda eſt.

55 Filia nubens indigno, quæ habet aliunde bona ex quibus ſe dotare poſſit dotem a patre nõ conſequitur.

56 Filia nubens indigno, vel ante vigeſimũ quintum annum patre vidente & tacente dotem conſequitur.

57 Conſenſus vbi alicuius requiritur, poteſt eum præſtare ex poſt facto.

58 Filia nubens vltra vigeſimum quintum annũ indigno, dotem conſequitur.

59 Filia nubens intra vigeſimum quintum annũ vbi conſuetudo patriæ id recipit, indigno nubens dotem conſequitur.

60 Filia nubens indigno & turpi, quando turpis eſt pater dotem conſequitur.

61 Filia & ſi vidua vel emancipata ſine patris conſenſu indigno nubere non debet.

62 Leges municipales vel ſtatuta quæ filios ſtatuunt poſſe exhæredari clandeſtine contrahendo, aduerſus formam S. Concilij Tridentini an valeant.

63 Leges & ſtatuta municipalia prohibẽtes filios contrahere poſſe clandeſtine, valida ſunt.

64 Leges vel ſtatuta pœnalia de filiabus loquẽtia ad filios non extendantur.

65 Honeſtas maior in fœminis requiritur quam in viris.

66 Leges & ſtatuta municipalia quæ pœnas imponunt famulis & domeſticis contrahentibus matrimonium cum filiabus vel conſanguineis dominorum ſuorum, an valeant.

67 Leges & ſtatuta municipalia excludẽtia religioſos & monaſteria ab hæreditatibus, an valeant.

Opi-

68 *Opinio communis amplexatur valere ſtatuta excludentia religioſos & monaſteria ab hæreditatibus.*
69 *Argumentum a matrimonio carnali ad ſpirituale non valet, data diuerſitate rationis.*
70 *Leges & ſtatuta municipalia quæ certas dotes taxant filiabus, an valeant.*
71 *Lex municipalis vel ſtatutum quæ taxant certum ſummam pro dote, non impediunt libertatem matrimonij.*
72 *Leges & ſtatuta municipalia quæ taxant certam quantitatem pro dotibus, libertatem matrimonij adimant.*
73 *Dotium taxatio, reipublicæ vtilis.*
74 *Odioſa diſpoſitio non dicitur quæ principaliter fauore reipublicæ introducta eſt.*
75 *Chriſtophorus Robuſterius conterraneus authoris, laudatur.*
76 *Chriſtophori Robuſterij deciſio inſignis.*
77 *Funerum ſumptus, lege vel ſtatuto taxari poſſunt.*
78 *Funerum ſumptus pomposi, animas non iuuāt.*
79 *Leges municipales vel ſtatuta quæ gabellam imponant in matrimonijs, an valeant.*
80 *Gabella ſolui non poteſt, niſi de his quæ æſtimationem recipiunt.*
81 *Leges & ſtatuta municipalia quæ dotibus gabellas imponunt an valeant.*
82 *Gabella in dotibus imponi non poſſunt.*
83 *Gabella de dotibus ſolui non debet, in Regnis Hiſpaniæ, & quare.*

DIFFERENTIA. VII.

CONTRACTVS, ETSI IVRISgentium ex cauſa a ſummis Regibus, & Principibus tolli aut ſaltim reſtringi poſſe: Matrimonium vero quia ſacramentum nullo Regum imperio.

1 Eceptior † inualuit opinio poſſe
Reges & ſummos Principes ex
cauſa contractus, etſi iurisgen-
tium fuerint tollere, aut ſaltim
reſtringere, & coharctare: Etſi
enim iura naturalia immutabilia ſint l. iura
ſanguinis de regu.iur.§ ſed naturalia inſtit.
2 de iur.natura.ca.1. diſtinct. 5. † quia tamen
ius illud informe ſæpius eſt, & indigeſtum,
declaratione indiget, quam præter Princi-
pem, qui legem condendi poteſtatem habet
§.ſed quod Principi inſtit.de iure natu.nulli
alij fas eſt, illud interpretari, aut declarare.
3 Rurſus † etſi nequeant Principes ſuper iure
diuino, vel naturali ſtatuere ca.quo iure in
fine, & ca.ſequen.8.diſtinct.nec ſuper eo diſ
penſare ca.litteras vbi glo.Panormi.nu. 12.
de reſtitu.ſpoliat.glo.in c.fina. verbo ſacra-
mentum de tranſactio.cæteri Canoniſtæ in
d.ca.litteras, vbi erudite Azpil.idem in Ma
4 nuali Confeſſo.ca.22.nu.84. † poſſunt tamē
declarare, quibus in caſibus ius naturale, vel
diuinum locū habeat, nec ne, Imo. Panor. &
omnes in cap. quæ in Eccleſiarum de conſti.
dixi multorū authoritate lib. 1. compa. 19.
Hęc omnia noſtrates multis exemplis oſ-
tendunt, in contractibus, tum etiam in teſta-
mentis, & vltimis voluntatibus, quę vti fuſe
per interpretes ſcripta, quia etiam extra in-
ſtitutum ſunt tractatus noſtri omitto: ſcrip-
ſit huius argumenti exempla multa Vazqui.
tract.de ſucceſſio.creatio.li.1.§.1.a num.10.
cum ſequen.multis idem eodem tracta.li.3.
§.26.nu. 79. Math.de Math.in teſtamento
loquens tract.de num. teſt. in teſta. requiſi.
ca.1.nu.1.2.3.4.prima par. Tiraq.tracta. de
nobilit.ca.37.n.150.de venatione loquens,
5 quæ iurisgentium eſt. † Matrimonium autē
vt ſuperiori libro comparatio.1. docui iuris
gentium contractus eſt, cæterum quia ſacra-
mentum, nullo Regum vel Principum decre
to, lege, vel locorum ſtatutis, illius libertas
6 poteſt infringi; † nec ante S.Concilium, tam
recepta erat opinio, vt hæreticum fere eſſet
aliud ſentire, vel iudicare Alexan. conſ. 97.
nu.2.li.1.Curti.ſeni.conſ.27.nu.3. Cott. in
memo. verbo ſtatuto Mediolani & laude;
quos refert Iul. Clar. in prac. crimi.§.fin.q.
82.in verbo, ſtatutū tertio, vbi Baiar.ad eum
& de Alexan.conſilio meminit Rodri.Soar.
in ll. fori, tit. *de los caſamientos*, num. 19. reſoluit Alfon.a Veracru.in ſpeculo coniugio.
1.par.art.7.conclu.1. Hodierno autem iure
S. Trid. Concilij res magis aperta eſt, nam
in ca.9.ſeſſio.24.excommunicationis ſenten-
tia aduerſus Reges, & Principes lata eſt, qui
libertatē matrimonia contrahendi quo quo
7 modo impedierint; Atq. † ideo legibus ſa-
cris Hiſpaniarum idem ſtatutum fuit, ſacro
adherentes concilio; iuſſumq.a Rege quibus
vis Principibus, Ducibus, & inſignioribus
Hiſpaniarū Dominis, ne vaſſallos ſuos op-
primant vel contradicendo matrimonio, vel
eos cogendo vt inuiti cum aliqua contrahāt
ſub pœnis in ea contentis l.11.tit. 1. lib.5.
vbi Matien.in glo.1.idem in glo. l. antece-
dentis 2.vbi ſcribit nulla humana poteſtate,
etiam ſi Pontifex eſſet, fieri poſſe, vt quis cū
alia inuitus contrahat matrimonium, ne tan
tum ſacramentū ſuo fine (libertate ſcilicet)
fruſtretur. Et poſt hæc ſcripta nouiſsime oſtē-
dit recte Sanch.in comm.de matri.li.2. diſ-
puta.27.a nu.1.cum ſeq.
8 Ex † his primo infertur, an valeat ſtatutū
vel lex municipalis prohibens filijs, vel fi-
liabus contrahere inſcijs, vel nolentibus ſuis
parentibus, & licet in hac quæſtione antiqui-
tus

tus maxima fuerit apud noſtros altercatio,
de qua latiſſime multos hinc inde citaui li.1.
comparatio. 1. hodierno iure ſublata eſt ex
Concilio Triden.cap.1. ſeſsio.24. de refor.
matrimo.

9 Secũdo † infertur an ſtatuto vel lege mu-
nicipali ſtatui poſsit, ſaltim ſub pœna vel pri
uatione legitimę, vel dotis, ne id filij faciãt.
Sunt enim multi in ea ſententia vt poſsit fie-
ri lege, quoniam & ſi matrimonium valear,
quia lex ciuilis matrimonium infringere ne-
queat, poteſt tamen pœnam adijcere Prin-
ceps in rebus ſuis, ideſt bonis ſuorum vaſſal-
lorum, & rata erit pœna, licet valeat matri-
10 monium. Mouentur † ratione hac pręcipua;
quod & ſi nequeant Principes ius tollere di-
uinum & naturale, poſſunt tamen illud in-
terprętari, & declarare ex aliquibus cauſis
iuſtum Reipublicę ſtatum reſpicientibus, ad
ea, quę multorum authoritate oſtendi lib. 1.
comparatio. 19. ideo etiam poteſt lex, vel
Princeps ex cauſa ſtatuere, vt ſic contrahens
filius, vel filia poſsit exhæredari, vel alteram
pœnam huic ſimilem pati: quam ſententiam
tenuit Bal. in l. omnem C. ad S. C. Tertulia.
ſequutus fuit eandem multis comprobans
11 Alexan. in conſ. 97. lib. 1. Opinantes † vale-
re huiuſmodi ſtatuta, *quia inquiunt, ſeparatũ
quid eſt pœna à matrimonio*; eandem docuit
idem Bal. in tracta. ſtatuto, in verbo conſen-
ſus num. 3. Roma. in rubr. ff. ſolut. matrimo.
Bal. & Iaſſ. in l. 1. §. fina. ff. de iuſt. & iur. Pau.
de Caſt. in l. ſed ſi poſt per illum tex. C. de
inofi. teſtam. Bal. Nouella. tracta. de dot. 6.
par. priuile. 16. num. 6. Molin. in conſuetudi.
Paris. titu. 10. in rubr. & ad Alexan. conſ. 7.
lib. 1. Cagno. qui alios in l. ſi quis maior. nu.
215. C. de tranſactionibus Surd. tracta. de
alimen. quęſt. 3. num. 15. 16.

12 Ex † Hiſpanicis noſtris duo eandem de-
fendunt dicentes ll. vlterioris Hiſpaniæ, diſ-
ponentes filios, & filias poſſe hoc prætextu
exhęredari, correctas non eſſe de iure cano-
nico Lup. in repetitione cap. per veſtras 3.
nota. §. 3. num. 9. de don. inter vir. & vxo. &
iterum §. 8. Mencha. trac. de ſucceſſ. creatio.
13 §. 10. num. 628. ea † adductus ratione, quod
legitima ex cauſa filijs tolli in totum poſsit,
iuxta receptam omnium fere traditionem;
vnde non pœna hoc in caſu, ſed lucri magis
14 amiſsio dicitur. Contrariã † ſentẽtiam mul-
ti alij inſigniores eruditionis & pietatis viri,
qui rectius de ſacri matrimonij Sacramento
ſentiunt, defendunt, aſſeuerantes omnes le-
ges, & conſtitutiones pœnam matrimonio in
caſu prædicto imponentes omnino inuali-
das, & de iure canonico obrrogatas, quoniã
cum Principes nequeant ſuper matrimonio
aliquid ſtatuere, quod liberum ſit Sacramẽ-
tum, conſequenter pœna adiecta non poteſt
nullum & iniquum ſtatutum validare l. ſeyus
& augerius ff. ad l. falcidiam. quo argumen-
to vtuntur fere omnes in dictis locis & infe-
rius citandis.

15 Præterea † cũ poſsint filij & filiæ inſcijs,
& contradicentibus parentibus nubere, quẽ-
admodum hodie diffinitum eſt S. Tridenti.
Concilio. cap. 1. de refor. matrim. ſeſſio. 24.
ſi id faciunt iure permittente, pœnam non
merentur l. grachus C. ad l. Iuliam de adul-
te. cap. qui peccat 24. q. 4. verior igitur hæc
ſententia eſt, quam tenuerunt Panorm. Ioan.
Andre. & poſteriores Canoniſtæ in cap. 1. de
deſponſa. impube. Ioan. Andre. Domi. Fran.
& alij in cap. ſtatutum de hære. lib. 6. Felin.
in cap. Eccleſia. Sanctæ Mariæ num. 59. vbi
Deci. num. 36. de conſtitu. idem Deci. egre-
gie conſ. 231. & in l. nuptias de regu. iur. Iaſſ.
in authen. ſi poſt num. 3. C. de inofi. teſtam.
Hip. de Marſi. ſingul. 589. Anchar. conſ. 21.
Curti. ſeni. cõſ. 27. à n. 1. & nouiſsime Surd.
tracta. de alimen. quæſt. 6. à num. 1. cum ſeq.
multis Gabriel. conſ. 121. à num. 1. to. 2. Me-
noch. de arbitra. iudi. quęſt. caſu 452. n. 8. Se-
16 quũtur † Hiſpanici ſcriptores multi expreſ-
ſim aſſerentes, leges vlterioris Hiſpaniæ ſic
diſponentes non valere Dida. Couar. in Epi-
to. ad 4. de ſponſa. 2. par. cap. 3. §. 8. num. 5.
& Rodri. Suar. tit. *de los caſamientos* verſic.
Quæro primo lib. 3. Alfon. à VeraCruce
in ſpecula. coniugio 3. part. articu. 20. con-
clu. 3. ratione 2. Grego. Lop. in l. 4. tit. 7. par.
6. in verbo *desheredar*. Cord. in tract. caſuum
conſcientię quæſt. 171. Azpilcue. in Manuali
Confeſſo. ca. 14. num. 15. Matien. in l. 2. tit.
1. glo. 4. num. 2. lib. 5. Gutier. in pract. quæſt.
lib. 2. quæſt. 1. num. 11. de Hiſpan. primoge.
lib. 2. cap. 16. num. 6. Celſ. Hugo. conſil. 38.
nu. 4. Padill. in auth. reſque nu. 75. C. de le-
ga. Dida. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordinatio.
Gomez. in l. 49. num. 2. & ſequen. nouiſſime
ſequitur Sanch. in comm. de matri. lib. 4.
diſpu. 25. num. 1. 2. 3. Contrarię vero ratio-
nes facile diluuntur, quas citati interpretes
multipliciter ſoluunt, atq; ideo non repeto.

17 Animaduertam † autẽ ſolum non ab alijs
animaduerſam conſiderationem, quod & ſi
lex, & princeps legitimam tollere poſſit, &
pœnam adijcere, id quidem, cęterũ expreſ-
ſim, & in indiuiduo auferre eam filijs, quia
contrahunt ſine parentum conſenſu nõ poſ-
18 ſunt, Eſt enim † diſpoſitio in æmulationem
iuris diuini, & canonici; & multa fieri per-
mittuntur in genere, quę in ſpecie odio &
19 iniuria alterius nequeunt: nam † a lege ge-
nerali non poſſunt, vel ab ſtatuto, inferiores
appellare l. 2. §. ex actis verſ. Neq. pronoca-
tio ff. de origin. iur. & ſi lex vel ſtatutum ini-
quum

quum foret l.ſi qua pœna ibi gloſ. de verbo.
ſignifica.l.fina.ff.de appell.recipien.Bart.in
l. omnes populi num.53.vbi cæteri de iuſt.
20 & iur. † vbi tamen in odium alicuius per-
ſonæ conderetur ſecus eſſet, nam appella-
re liceret l. 1. §. ſolent ff. quando appell.
ſit l. 1. l. qui grauatos de Aguio. & conſil.
lib. 11. Codi. ceſſat enim tunc reipublicę
zelus quo leges, & ſtatuta condi debent:
ſequuntur Canoniſtæ in cap. cum omnes de
conſti. Angel.conſ.270.& conſ.137.Alexan.
conſ.160. lib. 2. conſ.57. ad fin.l.1.Iaſſ. qui
21 alios in l.1.num.5.ff.quod quiſq.iur.ſimile †
huic aliud de eo qui ędificat, is enim licet
poſsit altius ædes ſuas etiam vſq. ad cęlum
tollere l.altius C.de ſeruitu.l.domum de re-
gu.iur.id tamen ſic licet, ſi ſibi proſit, non ſi
in alterius æmulationem faciat. l. fluminum
§. fina. cum duabus ſequen. de dam.infect.
vbi glo.& cęteri Iaſſ. & Rip. in l. quominus
ff. de flumi.

22 Tertio † infertur an ſtatuta Mediolani,&
aliarum vrbium expreſsim diſponentia, mu
lierem extra territorium nubētem cum ſua
familia, priuādam fore vniuerſa hæreditate,
& ſi ei ſit quęſita valeant, & ſtatuta valere
affirmauit Bal.in l.ſi matre C.de ſuis & legi-
ti. hæredi. idem Bal.in conſ.357.li.1. idem
in ca.conſuluit num.6,de offi.delega.Cuma.
Soci.& Iaſſ.in l.1.§.veteres ff.de acquir.poſ-
ſeſsio.Alexan.conſ.151.n.2.li.2.Brun.trac.
de ſta.exclud.fœmi.art.2.quæſt.3.& in 6. ar.
menſ.4.quęſt.16.Ruin.cōſ.49.li.3. & præ-
ſuponit hęc ſtatuta valere Cæpha. conſ. 92.
23 li.2.Paſſe.conſ.4. † mouentur, quoniam & ſi
libertas matrimonij in totum tolli nequeat,
reſtringi tamen aliquo modo poteſt, quando
mulier alias commode nubere valet Barto.
in l. edicimus de Murilegu. li.11.Cod.An-
gel. & Luc. de Pen. in l. fina. de Inco. li.10.
Cod.Roma.in rubr.ff.ſolut.matrimo.nu. 3.
cum alijs relatis per Gabriel.conſ.12.nu. 7.
24 lib.2.Mouentur † ſecundo, quia huiuſmodi
ſtatuta facta ſunt in bonū reipublicę ad eam
replendam liberis, vt etiā plures ſint in ea,
qui gabellas ſoluāt,& onera ſuſtineant. Ter-
tio quia ſimilia ſtatuta quo ad amiſsionem
hęreditatis ſpectar, non in pœnam mulieris
nubentis condita ſunt, ſed per modum vt illi
aiunt prouiſionis, qua ſublata de medio mu-
liere ſtatuitur, quod eo caſu hęreditas ad pro
ximiores pertineat, veluti ſi non eſſet. Nam
25 & de † iure canonico licet adijcere pœnam
viduę in fauorem deſcendentium, notant ca-
noniſtæ in ca.fina. de ſucceſsio. ab inteſtą. &
in ca.penul.& fina.de ſecun.nup.

26 Contraria † autem ſentētia & verior eſt,
& ſacro matrimonij cōtractui fauorabilior.
27 quoniam † ſi huiuſmodi ſtatuta non valent
reſpectu matrimonij, nec pœna adiecta va-
lere poteſt d.l.ſeyus & augerius ad l.falci-
diam,& alij ſupra relati.

28 Secundo † quia matrimonia libera eſſe ab
omni coactione debent l. titia ff. de verb.
obliga.l.titio §.1.de conditio.& demon.ca.
gemma cum ſimilib⁹ de ſponſa.quare in ter-
minis huius quęſtionis nō valere ſimilia ſta-
tuta,& ſi colorem quendam pręſeferant pu-
blicę vtilitatis monuit Panormit.in ca.1.de
ſponſa.vbi Anto.de Butr.Alexand.conſ.68.
ad finem.li.4.& alij quos citauit Gabriel.d.
conſ.12.nu.9.& 10.Deci.poſt Felin. in cap.
Eccleſia ſanctę Mariæ nu.36.de conſtitu. vbi
communem dixit,& repetit receptam Præ-
poſi.in d.ca.1.de ſponſa. quam refert com-
munem etiam dicens Gabriel.d.conſ. nu.9.
reprobata Bart.traditione in d.l. edicimus.
29 Et recte † quidem animaduertit Gabrie.
d.conſ.nu.15.prędicta ſtatuta Italiæ potius
de facto quam de iure ſeruari, atq. ideo in
terris ſubiectis Eccleſiæ in temporalibus mi
nime(inquit) admitterentur, ſatis enim tolli
tur libertas matrimonij quando voluntas
mulieris nubere volentis extra territorium
30 impeditur ca ſin.de ſecun.nup. Addo † ipſe
eam rationem quam ſuperiori caſu ſcripſi,
quod expreſsim hoc ſtatutū hæreditate pri-
uat mulierem quia extra territorium nubit,
& conſequenter ex diametro aduerſus iuris
canonici diſpoſitionem, quod fieri nequit
ca.cum inferior de maio.& obedien.Eo ma
xime quia etſi conſiderent contrariam partē
tenentes vtilitates coloratas ad vitandas
(vt ait David. excuſationes a peccatis,) ve-
re militat ex cōtrario fauor tāti ſacramenti,
qui pręualet fictę & ſimulatę reipublice vti-
litati, Panor.& poſteriores in d.c.1.de ſpōſa.
& in ca.ſtatutum de hæreti.in 5.Cur. ſenior.
qui multa de hoc ſtatuto piè ſcripſit conſil.
27.Gabri.d.conſ.12.nu.9.Et ſumma eſt ra-
tio quæ religioni fauet l.ſunt perſonę de re-
ligio.& ſump.fune.quam vere & citra Dei.
O.M.illiusq.ſacroſanctæ Eccleſiæ Apoſtoli-
cę Romanæ decreta cuſtodiri debere, reipu
blicę intereſt:nam ad ius pertinent publicū
l.1.§. huius ſtudij ff. de iuſti.& iur. §. huius
ſtudij inſtit.eodem tit.nō igitur ſine magna
Chriſtianorum nota ſimilia obſeruari ſtatu-
ta poſſunt, quæ Æthnici deteſtarentur legiſ-
latores, ſi viuerent.

31 Quarto † infertur, an vera ſit quorundam
opinio exiſtimantium poſſe quempiam prę-
mio & lucro inuitari ad matrimonium con-
trahendum, cum aliquibus perſonis, adiecta
cōditione quod ſi ſecus faciat poſsit eo lu-
cro vel hæreditate priuari: Exemplum ſit in
his quæ frequentiſsime in Hiſpaniarū reg-
nis contingunt teſtatoribus, qui dum primo-
genia,

genia, maioratus, vel fideicomiſſa perpe-
tua; fauore agnationis & familiæ telinquűt,
aliquando ſtatuunt ne ſucceſſores cum deſ-
cendentibus Sarracenorum, vel Iudęorum
copulétur ſub pœna priuationis maioratus,
vel fideicomiſſi, quod eo caſu ad alios volűt
tranſire proximiores: valere enim exiſtimãt
frequentius noſtri has conditiones.

32 Primo † quia intereſt reipublicæ domus
decorem, & honeſtiſſimas familias non de
honeſtari l. 1. §. penul. ff. de ven. inſpi.
& ſæpius natalium origo commendatur §.
1. in authen. de deſtn. ciuita. l. honor. §.
de honoribus ff. ad municipal. & de incd.
latius Tiraq. tract. de nobilita. ca. 20. Auen-
dan. de excep. manda. reg. li. 1. ca. 19. nu. 17.
Benedi. in repetitione ca. Reynűtius in prin
cipio nu. 57. de teſtam. Pelaez tract. de ma-
iora. Hiſpa. par. 1. quæſt. 51. nu. 1. Sord. tract.
de alimen. quæſt. 6. nu. 5. qui citat tex. in ca.
honorantur 32. quæſt. 2.

33 Secundo, † quia ea conditio honeſtiſſima
ſit per quam non infringitur libertas matri-
monij, nec à iure iam quæſito priuatur, ſed
quærendo l. hoc modo l. hoc genus de códi.
& demonſ. ſic in prę̨ſcripta facti ſpecie ſcrip
ſerunt Pelaez tract. de maiora. Hiſpa. 1. par.
quæſt. 51. nu. 1. & 2. Ludo. Molin. in tract. de
primoge. Hiſpano. li. 2. ca. 13. nu. 28. in fine,
Sanch. de matrim. li. 1. diſp. 33. & li. 4. diſpu.
25. nu. 1. verſ. Tertia vbi multa adfert. Qui-
34 bus. † addo ipſe conditiones á teſtatoribus
appoſitas hæredibus ſuis, ne contrahant ma
trimonium cum alicuius ſectæ hominibus,
inimicis, vel infamibus iure ſuſtineri, & priua
tionis pœnam hæreditatis á teſtatore appo-
ſitam pati debere eos ſic contrafacientes l.
cum ita cum ſequen. l. Titio §. 1. de conditio.
& demonſ. cap. 1. de ſponſa. Barto. & cæteri
omnes in l. Titia de verbo. oblig. Canoniſtæ
in cap. gemma. de ſponſa. Oldrad. conſ. 16.
Felin. in ca. 1. n. 23. de ſpóſa. Guiller. Benedi.
in d. ca. Reynuntius verbo cuidã Petro tradi
derunt, nu. 1. de teſtam. Bal. Salice. Angel. &
alij in l. 1. C. de inſt. & ſubſtit. & in d. l. Titio
centum §. Titio. centum de conditio. & de-
monſ. Gabri. conſ. 12. nu. 14. li. 2. Hiſpanici
ſcriptores, Dida. in Epito. ad 4. 2. par. ca. 3.
§. 3. nu. 6. cum ſequen. & ante ipſum Lup. in
ca. per veſtras 3. nota. §. 11. nu. 1. & ſequent.
de donatio. inter vir. & vxo. Rodri. Xua. in l.
1. tit. *de los caſamientos*, lib. 3. foro. egregie
Acoſt. qui late in l. cum tale §. ſi arbitratu ff.
de condi. & demonſ. Ludoui. de Molin. in d.
ca. 13. a n. 1. vſq. ad finem Pelaez d. quęſt. 51.
nu. 1. & ſequen. Celſ. Hugo conſ. 30. nu. 5.

35 Quæ tamen † communiter ab interpreti-
bus recepta opinio intelligenda eſt, quando
iuſſa mulier, aut vir cum aliquo contrahere
matrimonium, poteſt commode id efficere,
aut a contrario iuſſus, vel iuſſa nõ cõtrahere,
poteſt commode cum alijs cõtrahere matri-
monium, alioquin nec pœna affici poſſet, aut
lucro priuari d. l. cum ita cum ſequen. de cõ-
ditio. & demon. l. hoc modo eo. tit. Gabriel.
d. conſ. 12. nu. 1. & nu. 14. cęteri ſupra.

36 Quinto † infertur tãto minus valere præ-
dicta ſtatuta de quibus ſupra n. 9. poſſe quã-
do ipſa hæreditatem nõ proximioribus, ſed
fiſco deferunt: quia mœra pœna eſt, nulla au-
tem reſtringi poteſt libertas matrimonij
pœna ſub colore vtilitatis, vel neceſſitatis
publicę Inno. & cæteri in d. ca. fina. de ſecun.
nup. Alexan. conſ. 68. nu. 8. li. 4. erudite Ga-
37 bri. d. conſ. 12. nu. 17. 18. † Plane ſi pater vel
mater in teſtamento, vel in contractu matri-
monij diſponerent, vt eorum altero mortuo
filius vel filia ſuperſtes, matrimonium con-
trahere cum voluntate ſuperuiuentis tenea-
tur ſub pœna exheredationis, filius vel filia
contrahendó hæreditatem non amitterent,
ex eo quod ſpreta voluntate patris, vel ma-
tris, quia matrimoniű eſt liberum: At ſi iuſsi
fuiſſent contrahere cum conſilio ſuperſtitis
ſecus foret, iuxta communem Craue. & alio-
rum reſolutionem de qua Molin. d. cap. 13.
nu. 35. 36.

38 Sexto † infertur an vera ſit opinio affir-
mantium, patrem filiam exheredare poſſe,
quæ intra vigeſimű quintum annum nupſit;
nam licet de iure ciuili id fieri poſſe videa-
tur, auth. ſed ſi poſt vbi gloſ. & omnes C. de
inoffi. teſtamen. iure tamen canonico licet fi-
lię ante dictam ætatem libere nubere; nec
in hoc caſu licebit patri eo prætextu filiam
exheredare, dote, vel alimentis priuare, ſiue
filię nubẽdo dotem promiſerit, vel non pro-
39 miſerit: † nequit enim lex ciuilis matrimo-
nij contrahẽdi tempora coharctare, & illius
libertatem reſtringere. Hoſtien. in d. ca. 1. de
ſponſa. Panor. illic nu. 5. qui communem di-
xit Felin. poſt cæteros canoniſtas in ca. Eccle-
ſia. ſanctæ Mariæ n. 59. de conſtitu. vbi Deci.
nu. 36. idem in l. nuptias nu. 7. de reg. iur. Be-
nedi. in cap. reynuntius verbo dotem nu. 42.
de teſtam. Iul. Clar. in pract. criminal. quæſt.
82. verbo ſtatutum tertio. verſ. ſed numquid
Meno. de arbitra. iudi. q. caſu 452. nu. 8. qui
plures refert egregie Surd. tract. de alimen.
q. 6. a n. 1. qui communem poſt alios multos,
ab ipſo relatos, Hiſpanici interpretes in
eandem (quoniã vera eſt) conſcendunt Lup.
in ca. per veſtras notabi. 3. §. 6. & 10. de do-
natio. inter vir & vxor. qui latiſsime diſerit
de hoc articu. Dida. Couar. in Epito. ad 4. 2.
par. ca. 3. §. 8. nu. 5. Rodri. Xuar. in l. 2. tit. *de
los matrimonios*, lib. 3. foro. Mencha. in d. au-
then. ſed ſi poſt Gregor. Lopez in l. 10. tit. 1.

par.

par.4.in glo.magna.Ludo.Molin. tracta. de
Hiſpa.primoge.li.2.ca.16.n.6.Dida. Perez
in l.1.tit.1.li.5.ordinatio.Celſus noſter cõ-
ſil.38.n.1.Gutier.li.2.practi.quæſt. quæſ. 1.
nu.2.& 3.Marien.in l.2.tit.1.glo.4. nu. 2.li.
5. ordina. Alphon.a VeraCruce in ſpeculo
coniugio.3.par.art.2.cõcl.3. & tenet Sanch.
in comm.de matrimo.li.4.diſpu.24.a nu.1.
& ſeq.Caual.in prac.quæſt.5.nu.3.

40 Septimo † infertur an conſtitutiones no-
ſtræ Regiæ huius Regni Cathaloniæ, patri-
bus facultatem concedentes filias exhere-
des facere,quando ante vigeſimum quintum
annum matrimonium contrahunt inſcijs, &
ignorantibus eorum parentibus validę ſint,
nec ne, huiuſmodi eſt conſtitutio prima &
41 ſecunda ſub tit.de ſponſa. † In quo articulo
Celſus Hugo rectam iuris diſpoſitionẽ con-
ſiderans in hac vrbe Barchinonæ conſuluit,
dicto conſ.38. præfatas conſtitutiones vali-
42 das eſſe duabus rationibus: † prima, quod li
cet ſtatuta, & leges municipales nequeant
ſuper matrimonio principaliter diſponere
poſſunt,tamen circa dotes, legitimas,& alia,
quæ in conſequentiam veniunt matrimonij,
adijciendo,& imponendo pœnas contrahẽ-
tibus,ex traditione Barto. in d. l.edicimus
ſupra citata,in tertia illatione, ſed hęc ratio
43 communiter reprobatur vt dixi ſupra † ſe-
cunda,quia inquit,cum conduntur conſtitu-
tiones huius regni,nedum interueniunt Rex
ipſe & regni magnates, ſed & Epiſcopi, &
Abbates,reliqui etiam eccleſiaſtici in digni-
tate conſtituti, vnde eorum interuentu po-
teſt lex condi,qua liceat parentibus filios in
44 præfata ſpecie exheredarę ductus † authori-
tate Panor.in ca.1.de ſponſa. qui in termi-
nis quęſtionis propoſitæ docuit, quem inibi
cæteri ſequuntur,valere cõſuetudinem hanc
vbi Epiſcopi & eccleſiaſticarum etiam per-
ſonarũ interuentu inducta eſt rationẽ inter
ſtatutum & conſuetudinẽ reddit,quod ſtatu-
tum vel lex ſolum a Principe,vel laicis per-
ſonis inducitur,conſuetudo vero in his quæ
eccleſiaſticas,& ſpirituales res concernunt,
ab Epiſcopis,& eccleſiaſticis ſimul cũ laicis
induci poteſt, & non a ſolis laicis quam ra-
tionem cõſiderat Felin.in ca.Eccleſia ſanctæ
Marię nu.26.de conſtitutio. in fine idẽ Feli.
in d.ca.de ſponſali.n.18.ad medium:† nam
45 non dicitur cõtra libertatem eccleſiaſticam
id,quod promiſcuè à clericis ſimul, & laicis
ſtatutum eſt Bald.in ca.cum veniſſent ex. de
eo qui mitti in poſſ.cau.rer. ſeruan. Alexan.
conſ.91.li.1.ex tex.in ca. ad noſtram ex. de
probatio. cum alijs adductis per eundem
Celſum d. conſil. num.8. cui in his terminis
addendus Dida.in Epito.ad 4. 2.par.cap.5.
§.10.n.15.16.18.& ſeq.idem Dida. in prac.
qq.cap.31.nu.5. Aluar. Valaſq. deciſio.93.
nu.5.Et in his termi. Alex.Raud. in tract.de
Analo.cap.39.nu.147.148.& 149. verſ. Et
hac opinione retenta,cum lata à me coacer-
uatis li.1.comparatio.19.verſi. Cæterum eſt
46 ſi hæc: Vbi † & alteram ſubiunxi rationem,
quod ſcilicet ſcientia,& tollerantia Romani
Pontificis diſpenſationem etiam videtur in-
ducere,ad ea,quę glo.& tex.in ca. quia circa
de conſan.& affini. Et cum huius ſententię
fuerim in ſimili alterius regiæ conſtitutionis
caſu d.comparatione, vbi & Celſi traditio-
nem citaui,ad eum locum lectorem reijcio.
Neq. obeſt vulgaris ratio ſupra millies dic-
ta,prędefectu poteſtatis ſimiles leges nulli⁹
eſſe momenti, quemadmodum & ego cum
alijs reſolui ſupra de Hiſpaniæ vlterioris
legibus:illę enim ſolius Regis placito,& po
puli conſenſu conduntur;in his vero citerio-
ris Hiſpaniæ regnis tribus, ſolius Regis pla
citum nihil poteſt, niſi conueniant etiá tria
quæ nos vocamus brachia militare, Re-
47 giũ,& Eccleſiaſticum, vt nouiſsime † ſcribit
Anto. Oliba. Ilerdæ olim præceptor vene-
randus,& illius academiæ legum interpræs
diſertiſsimus nunc Regi⁹ ſenator in comm.
ad vſati.Aliud namq. in præfa.nu. 85. Et li-
cet traditio Barr.in d.l. edicimus communi
ter reprobetur,ceſſant tamen ſcrupuli,& fun
damenta cõmunis,quia lex noſtra interuen-
tu,& voto Epiſcoporum, & eccleſiaſticarum
etiam perſonarum lata fuit;quinimo,& vſa-
ticum adeſt,conſtitutioni ſimile,idem diſpo
48 nens: Vocamus † vero vſatica,ſcriptas leges
generales,quæ vſu approbante legum vete-
rum indigentia promulgatę ſunt,idẽ Oliba.
d.præfa.nu.2.quibus ſic diligenter excuſsis,
conſtat præfatas conſtitutiones,ſupraſcripta
tantum ratione defendi poſſe, non cæteris,
quę falſę ſunt infirmę,fragiles, & aduerſus
communes traditiones vt fatetur Cancer.li.
3.ſuarum.reſolu.ca.11.nu.4.& ſi in ſuis reſo
lutio.li.1.ca.24. & d.cap.11.li.2.aliter pro-
bet in eadem noſtrarum cõſtitutionum ſpe-
cie,veram hanc vnicam,& ſolam prædictarũ
regiarum legum vim præteriens: qua tantũ
ſuſtineri poſſunt.

49 Octauo † infertur veram non eſſe opinio-
nem gloſæ in cap.de raptoribus 36.quęſ. 1.
& ei ſimilis alia de iure ciuili in d.authen.
ſed ſi poſt, quas ſequuti ſunt multi Antoni.
de Butri. in cap. accedens de procurato.
Ancharra.in conſi. 21. Pau. Pariſi. qui alios
conſil. 34. numer. 29. lib. 3. & ex noſtris
Xuar. in dict. l. 2. titul. *de los caſamien-
tos*, verſic. Tertio inquantum Præpo. num.
7. In dict. cap. 1. de ſponſa. Clar.in pract.
crimina. quæſtione 82. verbo ſtatutum 3.
in fine num.5.affirmant præfati interpretes,
valere

valere ſtatutum,quo caueretur,poſſe patrem filiam indigno ſine conſenſu patris nubentē impunè exhæredare , quam & communem dixit Dida.in Epito. ad 4. 2.par. cap.3.§.8. num.7. ſequitur Gaſp. Bacca. tracta.de non melioran.filia.cap.18.num.3.rationem eam prodiderunt,quia & præter ignorantiam pa-
50 tris,concurrit † viri indignitas,& turpitudo, qua parentes iniuria afficiuntur ad huiuſmodi matrimonij dedecus argu. cap. honorantur 32. quæſt. 2. atq; ideo poſſe exhęredari ob tantam , & tam grauem iniuriam l. 3. §.
51 emancipatus ff.de contra tabul.Neq;enim † filia dotem à patre ſperare debet , quæ eum indigno matrimonio tantopere moleſtauerit l.ſi quis à liberis §.idem index ff.de libe. agnoſce.& his rationibus eandem ſententiã tenuere Bal.in l.1.ff.ſolut matrimo.Alexan. conſ.97.num.10.lib.1. Iaſſ.in l.2. §. quod ſi in patris num.28.ſolut.matrimo.Rum.conſ. 131. num.5. lib.4. Et alij multi quos refert Surd.tractat. de alimen. quæſt. 6. num.5. & Sanch. in comm.de matri.lib.4.diſpu.25. à nu.1. Cancer.qui ſic ſentit.lib.3.teſo.ca.11. num.4.

52 Contrariam † tenuerunt multi alij nec in hac ſpecie filiam poſſe exhæredari : non primo,quia inſcio patre nubſit,quia tota interpretum ſcola, id diffitetur vt ſupra,nec quia indigno,quia hæc cauſa inter cęteras relatas à Iuſtiniano in §.aliud quoq. in auth.vt cum de appella.cognoſ.non fuit expreſſa,conſequenter exhæredari non poteſt, pręterea cũ ſtatutum nullum ſit, adiectione pœnæ validari non poteſt d. l. ſeyus , & augerius dixi ſupra:& ſic docuerunt.Imo.in d.cap.accedēs de procura. Alex.in l.1.num.33.ff.ſolut.matrimo. Iaſſ.in d.authen.ſed ſi poſt nu.6. Deci.in d.l. nuptias de regu.iur. Lup.in d.cap. per veſtras notab.3.§.10.Molin.de Hiſpan. primog. lib. 2. cap.16.num.8.Matien.in d. glo.4.num.3.& 4. Gutier.in dicta quæſtio.1. num. 5. Surd. d. quæſtio. 6. num.17.& eandem ſequitur alijs relatis Sanch.d.diſpu.25. num.2.

53 Cæterum tenendo † poſteriorem ſententiam,quod exhæredari nequeat nec dote, & alimentis priuari non obſtante tali ſtatuto, declaranda eſt quibuſdam modis . Primo vt detur filię dos,vel alimenta,non quidem eo modo , quo darentur ſi digno nupſiſſet , ſed paulominus, attenta ſcilicet qualitate viri,& illius indignitate,ſic egregie ſcripſit Imo.in d.cap.accedens , quem ſequutus eſt Alex. in d.l.1.ſolu.matrimo.num.23.& placet Ludo. Molin.d.cap.16.num.8.& antea Celſo in d. conſ.38.num.2.Gutier.in d.quæſt.1.nu.4.in
54 fine. Dignitas † vero vel indignitas viri eſtimanda eſt,ex progenie , nobilitate , & diuitijs parentum,Lup.d.§.10.& alij multi quos congeſſit Surd.d.quæſt.6.num.21.

55 Secundo † declaratur vt non procedat, quando filia, quę indigno nupſit , haberet aliunde bona , ex quibus ſe alere , & dotare poſſet,quod tunc iniquum videatur , patrem ad eam dotandam teneri Rip. in l.1. nu.59. ff.ſolut.matrimo. ſequuti ſunt Dida.in d. §. 8. num. 7. Molin. d. cap.16.quęſt.1.num.5. Alphon. à VeraCruce in ſpecu.coniugio. 3. par.arti.20.in verſ.dixi ſi honeſto.

56 Tertio † declaratur, vt non procedat vbi filia nuberet indigno , vel ante vigeſimum quintum annum digno , vidente & tacente patre , nam ſatis eo caſu dicitur conſentire l.in ſponſalibus §.1.ff. de ſponſa.cap. honorantur §. idem 32. quęſt.2.Anchar.d.conſil. 21.conſentit,quę ſcripſi ſuperiori lib. comparatio.11.verſ.Quarto declara quoties,vbi ad ſimilem huic quæſtionem citaui tex. in d.
57 cap.honorantur:Et docuit † d.conſ.Anchar. ſufficere ſi conſenſus ex poſt facto interueniat , nam & hic validaret actum matrimonij , quo ad hoc , quod generale eſt in omni caſu,vbi alicuius conſenſus requiritur,& poteſt is ſua voluntate actum infringere , vt ſi poſt intercedat , validetur actus vt oſtendit multis argumentis Menoch. conſ.1.nu.450. lib.1.Bero.conſ.73.num.8.lib.1.Rolan.cõſ. 2.nu.146. lib. 1. & alios multos refert Surd. d.quęſt.6.num.19. & 20. Capi.deciſio.100. num.6.Clar.in §.feudum quæſt.31.in fine & probat tex.egregius in l.fina.ff.ad S.C. Macedonia l.1.§. prodeſt in verſi. Sed ſi poſt ff. quo legato cap. cum nos de his quę fiunt à maio.par.capit.Barto.Bald.Angel.Alexan. Roma.& Iaſſ.in l.ſi quis mihi bona §.iuſſum de acquir.hæredi. latè Tiraq. in legi.connubia.glo.6.in verbo conſentiment. à num.1. & 2.idem Surd.deciſ.99.num.4.

58 Tenendo † autem contrariam ſententiã, quod poſſit filia exhęredari indigno nubens, declara eandem quadrupliciter;primo quoties filia nubens exceſſiſſet vigeſimum quintum annum , quoniam ob inſignem patris negligentiam, & lapſum tanti temporis potuit,& ſi indigno filia nubere,conſequenter, & dotem,& alimẽta petere d.tex.in authen. ſed ſi poſt §. deinceps. in auth. vt cum de appell. cognoſ. gloſ. in d.cap.de raptoribus 36.quæſt.1.Salicet. in l. qui liberos vbi Coraſ.de rit.nuptiar. & alij quos refert Surd. d.quęſt.6. num. 24. Hiſpani.interpretes ſu-
59 pra:Secundo † declara vt nedum poſt vigeſimumquintum annum , ſed & vigeſimo & infra , nubere poſſit vbi conſuetudo viget nubendi filias dicto tempore, attento more regionis,ita egregie Panormit. in cap.1. de deſponſa.impub.quem refert Surd.d.quæſt. num.25.

num.25.Bal. Nouell. tractat. de dot.priui-
le.16.& licet Surd.dubitet, dubitandum ta-
men non eſt, nam cum lege tempus viginti
quinque annorum fuerit præfixũ,poteſt con-
ſuetudo minora tempora diffinire, maxime
quod antiquis illis temporibus ętates homi-
num longiores erant,vt hodie breues.
60 Tertio ǂ declaratur,vbi filia nupſiſſet In-
digno, & turpi ante vigeſimum quintum
annum, cum illius pater talis eſſet, eo nam-
que caſu, mutua vitæ turpitudo patri actio-
nem auferret filiam exhæredandi, dotem,
& alimenta denegandi: id enim niſi honeſ-
tiſsimis parentibus in eorum dedecus,& in-
iuriam conceditur,non turpibus, & infami-
bus cap.cum haberet, perpenſa illius ratio-
ne,de eo qui duxit in matrimo. Surd.d.q.6.
num.26.Dida.d.§.8.num.7.
61 Quarto ǂ declara, vt idem ſit in filia vi-
dua, vel emancipata, nam & ipſe ſine con-
ſenſu parentum citra exhæredationis pœ-
nam nubere non poſſunt l.vidua C.de nupt.
l.in coniunctione eo.tit.quę lex in filia emã-
cipata loquitur Surd.& Dida. ſupra Gutier.
lib.2.practica.quęſt.3.num.2.
62 Nono † infertur valere ſtatutum, vel le-
gem municipalem,qua cautum foret,filium,
vel filiam clandeſtine contrahentem aduer-
ſus formam Sacri Tridentini Concilij, poſ-
63 ſe exhæredari: nam ǂ etſi vt ſuperius non
ſemel dixi, leges humanæ nequeant aduer-
ſus diuinas, & canonicas prætextu aliquo
diſponere ex defectu poteſtatis, tamen ad-
iuuando ipſas, & confirmando magis, poſ-
ſunt: Quinimo gloria, & laude digni ſunt
tanti Principes, qui ſacra Apoſtolica iuſſa
tam enixe amplectuntur:quod Sacrum Tri-
dentinum Concilium eos non ſemel admo-
nuit,maxime in extremo eiuſdem Sacri Cõ-
cilij capite de recipiendis, & obſeruandis,
quæ in eo decreta fuere edita. Vt igitur ad
quæſtionis propoſitę deciſionem reuertar,
valeret lex, vel ſtatutum: huiuſmodi eſt lex
vlterioris Hiſpaniæ 49. Tauri. qua cautum
fuit filiam, quæ matrimonium contrahit
clandeſtinum, aut tale; quod Eccleſia pro
clandeſtino indicauerit; poſſe exhæredari;
atque idem in filio regia fuit illius regni poſt
pragmatica ſanctione ſtatutum: poteſt enim
ius ciuile vt dixi, canonicum iuuare, robo-
rare decreta, pœniſque continere gloſ. in
clemen. ne Romani verbo tolli de electio.
in 6. vbi eam vti ſingularem commendant
illic interpretes Felin. in d. cap. 1. de ſpon-
ſa. num.13. Celſ. noſter d.conſil.38.num.6.
Didac.in Epitom. ad 4. 2.part. cap.6.num.
18. Molin. tractat. de Hiſpan. primogen.
lib.2. cap. 16. num. 11.12. Anton.Gomez.
in eadem ipſa lege Taur. num. 2. Lup. qui
huius legis author fuit vt Didac. refert ſu-
pra Didac. de Caſtell. in d. l. num. 8. Gre-
gor. Lop. in l. 10. titul. 1. part. 4. in gloſ.
magna vbi iudicatum refert Mencha. tract.
de ſucceſsi.creatio. §.7. num. 38. Matien.in
l.1. titu. 1. gloſ. 7. lib. 5. ordinatio.Domi.
de Soto in 4.diſtinctio.29. quæſt. 1. artic.4.
Gutier.qui & alios recenſet Hiſpanos in d.
quæſt. 1. num. 27. & non relatis ſuperiori-
bus, præceptor noſter Olibanus in com-
menta. vſatici, Aliud namque cap.14.num.
13. quamuis perperam Sanch. contrariam
tueatur opinionẽ leges illas vlterioris Hiſ-
paniæ aliter aduerſus communem interprę-
tando in com.de matri.lib.5.cap.24. & 25.
64 Extende ǂ traditionem vt procedat etiam
in filio, pariter enim lex, vel ſtatutum id
idem in filio clandeſtine contrahente effice-
re poſſet; Cæterum lex vel ſtatutum de fi-
lia tantum loquens, qualis conſtitutio no-
ſtra regia, non extenderetur ad filium, ob
grauiſsimam exhęredationis pœnam,quem-
admodum in terminis docuit Deci.in l.nup-
tias num. 10. de regu. iur. Ciſuen. in l. 49.
Tauri. Gutier. in l. 2. practica qq.quęſtio. á
num.1.Domi.de Soto.in 4.diſtinct.29.quæſ.
1. artic. 4. in reſpon. ad 4. Mencha.tractat.
de ſucceſsi.creatio. §.10.num.637. Cancer.
lib.reſolut. 1. cap.24.num.8. & 9.in d. cap.
11. num.10; Quia vt recte Gutier. ſuperius
animaduertit, inter filium, & filiam maxi-
65 ma eſt differentia, maior † enim honeſtas in
filia nubente, quam in filio requiritur, &
maius etiam imminet periculum argu. tex.
in cap.vbi periculum de electio.
66 Decimo ǂ infertur an valeat lex,vel ſtatu-
tum quibus pœnę imponũtur famulis,& do-
meſticis nubentibus cum filiabus, vel con-
ſanguineis dominorum ſuorum; & vera in
hoc articulo ſententia eſt, quidquid ex Hiſ-
panis quidam dixerint,non valere:nam cum
matrimonium hodie maxime iuxta S. Trid.
Concilij diſpoſitionem inuitis parentibus,
& ignorantibus á filijs contrahi poſsit, quis
dubitare poterit,poſſe filias cum famulis, &
domeſticis,inuitis etiam parentibus nubere
citra pœnæ reatum,ſimiliter filios cum filia-
bus parentum,alioquin lex,vel ſtatutum ma-
trimonij libertatem coarctaret, quę nulla
regum poteſtate reſtringi poſsit; atq. ideo
Gutier.in pract.lib.2. q. 5. á n.1. poſt alios
Hiſpanos ab eo relatos,hãc veram eſſe ſen-
tentiam docet;neq; in re tam aperta immo-
randum eſt.
67 Vndecimo † principaliter infertur, an
ſtatuto,& lege municipali ſtatui poſsit,quod
religioſi, & monaſteria ab hæreditatibus
excludantur: dubitationem facit, quia ſi
validum eſt argumentum prout regulariter

valet de matrimonio carnali ad ſpirituale
cap. inter corporalia de Tranſ. Epiſco. Ale-
xand. Roma. & Iaſſon. in l. ſtipulatio hoc
modo concepta de verbo. obliga. cum alijs
a me coaceruatis hoc lib. different. 3. ver-
ſic. Ab his deducitur cũ in matrimonio car-
nali ſit hoc ſtaturum inualidum, magis in ſpi-
rituali erit.

68 Verum † contraria receptior & verior eſt
valere ſtatutum hoc, cum non odio religio-
nis vel eam ingredientium, ſed vt hæredi-
tates in familijs conſeruentur inductum ſit,
vel alijs iuſtiſſimis cauſis, quibus legisla-
tores ad ſic diſponendum impulſi ſunt, ma-
xime in nondum delatis hæreditatibus, vel
quæſitis iuribus, quemadmodum docet Ale-
xand. in d. l. ſtipnlatio hoc modo concep-
ta num. 25. Homod. conſil. 21. num. 25.
Natta. conſil. 516. à num. 1. & 2. Aymon.
Crauet. conſil. 186. num. 8. Cancer. d. cap.
24. num. 10. quibus addendum in terminis
primogenij, maioratus, & fideicommiſſi,
hanc eandem apud omnes ſententiam reci-
pi, quemadmodum multis & efficaciſſimis
argumentis docuit Molin. tractat. de Hiſ-
panor. primogen. lib. 1. cap. 13. à num. 68.
cum multis ſeq. eſt enim vt ille ait, mona-
chus mundo mortuus & perinde habetur ac
ſi non eſſet, atque eandem ſententiam te-
nuit Pelaez tractat. de maio. Hiſpan. 2. par.
quæſt. 3. à num. 1. qui nec Molinam citauit,
nec eum Molina, quia eodem tempore, vi-
ri duo doctiſsimi, eiuſdem argumenti tra-
ctatus laborarunt atque eandem opinionem
relatis alijs plerisque tenuit Marc. Anton.
Peregrin. tractat. de fideicom. articul. 28.
à numer. 70. Caualca. deciſio. 18. num. 49.
50. & ſequen. 3. parte, qui in terminis pro-
prijs huiuſmodi ſtatuti loquitur & Peregri.
de eod. ſtatuto excludente religioſos à qui-
busvis ſucceſsionibus tractat. de fideicom.
69 artic. 28. num. 92. Neque † ratio de matri-
monio carnali ad ſpirituale facit, non enim
argumentationi locus eſt quando diuerſa,
diſpar aut maior ratio procedit in vno quam
in alio caſu, docet Euerar. in Topi. lega.
loco à matrimonio carnali ad ſpirituale, &
præter eum Lap. vbi Mando. ad eum alle-
ga. 56. num. 11. & plerique citati nouiſ-
ſime Viui. deciſio. 255. num. 39. 40. lib. 2.
Felin. late in rubri. de ſponſa. multas re-
cenſens differentias, Cagnol. in l. actus le-
gitimi num. 7. & 20. de reg. iur. dixi ſuperio-
ri lib. 1. compara. 15. & 16.

70 Duodecimo † infertur, an poſsit lege
municipali ſtatui ne vltra certam quantita-
tem poſsint parentes filiabus ſuis dotem
conſtituere ſub certa pœna, & ſic præfigere
dotibus quantitates certas iuxta ſtatum cu-
71 iuſque matrimonium contrahentis, Nam †
Hippol. de Marſil. ſingu. 589. ſcriptum re-
linquit huiuſmodi legem vel ſtatutum à lai-
cis conditum nullius eſſe momenri, quod
prohibeautur parentes filiabus ſuis certam
dare dotem, & taxatam, eo autem modo li-
bertatem matrimonij impediri, ſtatuta ve-
ro quæ eam impediunt nulla eſſe non ſemel
72 in ſuperioribus dixi: Cæterum † multis ra-
tionibus defendi contraria ſententia poteſt:
Non enim ea lex coniugia impedit, ſed vti-
litati, & parentum commodo occurrit, qui
ſtudio, & deſiderio nubendi filias nobilio-
ribus, ſæpius eam ob cauſam dotes polli-
centur ingentes, quas nec ipſi, aut eorum
ferre poſſunt patrimonia, ſic miſeri poſt
pauperes, inopem vitam degere compel-
luntur; atque hanc ſententiam merito prio-
ri contrariam Curti. ſeni. docuit conſil. 27.
num. 28. Didac. in Epitom. ad 4. 2. part.
cap. 3. §. 9. num. 3. qui & hanc legem Ve-
netijs latam refert, & eandem in vlteriori
Hiſpania ab inuictiſsimo Carolo Quinto. Et
denuo illa l. ſuſcitatas Gothorum vetuſtiſsi-
mas, quæ idem ſanccіebant: atque eandem
ſententiam Auend. tractat. de exeque man-
da. reg. cap. 14. num. 6. Gaſp. Baeça. tra-
ctat. de non melioran. filia. ratio. dot. cap.
2. num. 2. Matien. in l. 1. gloſ. 2. tit. 2. lib. 5.
num. 6.

73 Mihi † vero leges has, nedum non ob-
uiare libertati matrimonij videtur ſed adiu-
uare magis, quoniam vbi minorem dotem
mulier allatura eſt, pluries nubere, & plu-
res etiam inuenire maritos poteſt: ita fiet
etiam, vt pater plures habens filias con-
gruam vnicuique dotem dare poſsit, quod
efficere nequit, vbi vni ampliſsimam da-
ret: nam ſæpius fit (quod vtinam non eue-
niret) vt cæteras filias inuitas in religio-
nem tradat, quo nihil peſtilentius, aut de-
terius.

Secundo hæc opinio defenditur tex. in
l. hoc modo in fine de conditió. & demon-
ſtratio. verbis illis, *legem enim vtilem Rei-
publicæ ſobolis ſcilicet procreandæ cauſa la-
tam adiuuandam interpretatione*. Nulla ſa-
ne aptior; vel commodior in Republi-
ca lex eſſe poteſt ad prolem augendam,
74 quam dotium taxatio. Neque † oberit ſu-
perior Marſil. ratio, quoniam ſtatutum odio-
ſum non eſt, etſi pœnam contineat: prin-
cipalis enim intentio legislatorum fuit fa-
uori publico prouidere, ideo diſpoſitio re-
gulanda eſt ab eorum principali intentione
l. qui exceptionem de condic. indebi. &
quia in dubio ſtatutum iudicandum eſt fauo-
rabile & non odioſum Bal. in l. 2. C. qui ad
liberta.

Et

Digitized by Google

75 Et cum † hæc quæſtio in noſtris terminis in ſacro, & Summo Romano prætorio incidiſſet coram Chriſto. Robuſte. conterraneo noſtro viro doctiſsimo illius Rotæ auditore integerrimo, poſt ab Hiſpaniç Rege noſtro, Epiſcopo Oriolenſi deſignato, deciſum video ſtatutum valere, multis non
76 ſpernendis rationibus. Extat † deciſio hæc in nouiſsime impreſsis 117. à num.1.par.1.
77 deciſio. Et † vt aliquid addam ſimile aptiſſimum, poteſt lege vel ſtatuto funeris impenſa, & illius ſumptus taxari: ſunt enim quidam defunctorum hęredes ita pomposi, vt innumeras effundant in exequijs quantitates, potius mundo quam Deo & animabus ſatisfacientes: ita paucis ab hinc annis Ilerdę patriæ noſtræ factum prudenter:
78 Valere † vero huiuſmodi ſtatuta nõ dubium eſt, vt quæ nullam animæ defuncti pompæ ſuperfluæ ſuffragium ferant can. animę defunctorum 15.quęſt.2. Panormita. in cap.fina. num. 6. de reb. Eccleſi. non alienan. ſeueri. qui alios in repeti. l. omnes populi num. 10. de iuſt. & iur. Didac. Perez in l.7. titul. 1. Gregor. Lop. in l. 12. titul. 13. in gloſ. magna. Matien.in l.1.gloſ.10. num.1. titul. 5. lib. 5. qui recte declarat Huma. in l.12. titul.13.par. gloſ.8. num.1.Borrel.in Regia Arago. §. 1. gloſ. 3. num. 258. Medin. tractat. de ſepultu. 1. part. queſtio.30. Animaduertit autem Matien. ſupra, & recte, intelligendam eſſe traditionem in his expenſis, quæ ad ſuffragium defuncti non pertinent, at ſecus in orationibus, miſsis,& alijs, quę ſalutem æternam mortui reſpiciunt. Vnde valere ſtatuta circa dotes taxandas,dum libertatem matrimonij non infringant, docet nouiſsime Menoch. tractat. de prçſumpt.lib.3. prçſump.6. num.21. qui niſi ſolum Alciat.citat reſponſ.53. nu.17. & reſpon.62.
79 Decimo † tertio infertur, an valeat ſtatutum, vel lex municipalis, vt pro matrimonio ſoluatur certum quid pro gabella, in quo articulo dubitandum non eſt minime valere: cum enim ſit Sacramentum Eccleſiæ, hæreticum foret aſſerere, poſſe Principes gabellas in matrimonio contrahentibus imponere, ex defectu poteſtatis ſecu-
80 larium Principum; tum † quod gabella niſi de his ſoluitur, quæ eſtimationem recipiunt; res autem ſacræ, & religioſæ ineſtimabiles ſunt §. ſacræ inſtit. de rer. diuiſi. l. inter ſtipulantem §. ſacram de verbo. obli-
81 ga. cum ſimilibus. Maior † dubitatio eſt, an ſtatutum valeat vbi velit de dotibus,
82 gabellam ſolui debere; Et † Lap. in allegat. 129. num. 23. ad medium aperte docuit ſtatutum hoc non valere, quia impedit matrimonium quodammodo, illius etiam libertatem ex dictis ſuperius allegat tex. in dict. cap. gemma de ſponſa. Mando. probat in additione litte. G. nullo citato authore ſequitur eundem Bertachi. in tractat. de Gabell. 5. quæſtio. principali ſub. num. 20. Fetret. tractat. de Gabell. num. 375. Ex contratio tale ſtatutum valere præſuponit clariſſime Deci. conſil. 457. Ego vero vna cum Lap. ſentio ſtatutum hoc nullius fore roboris, & ſi enim dos quid ſeparatum ſit à matrimonio & matrimonium ſine dote conſiſtere poſsit, negari tamen non poteſt quin illius libertatem adſtringat & coarctet; ſed & impium & Chriſtianis Principibus indignum cenſeo, lucra ex dotibus conſequi velle, atque ideo Caſſan. in conſuetu. Burgun. rubti. de Gabell. quæ finalis eſt illius operis num. 11. quæſt.7. in eandem conſcedit cum Lup. ſententiam, & ſi de facto apud Gallos male obſeruari affir-
83 met. In vlteriori † Hiſpania lex eſt quę expreſſim vetuit Gabellam de dote ſolui, & iuſte quidem, quia cum ex neceſſaria venditione vel alienatione non debeatur gabella, Tiraquel. ſuſe de retract. ligna. §. 29. gloſ. 1. & paternum ſit officium, imo & neceſſarium dotare filias l. fina. C. de dot.promiſſi.l.qui liberos ff. de rit. nuptia. ideo nec de dote ſolui poſſe ęquiſsimum eſt, quinimo nec in alijs caſibus vbi mulieres ab eis dotes capiunt qui eas dotandi obligatione carent, ex ratione prædicta reſoluit Azebe. in l.35. titu. 18. lib.9. à num.1. Quę omnia in hac ſcripta differentia diligenter nota; quia ſic digeſta nullibi reperies. Verum notandum ſupra modum Eccleſiã poſſe mattimonij contractum infringere quatenus contractus eſt,cætera vero Sacramenta minime, quoniam cætera Sacramenta non perficiuntur conſenſu, tanquam ex parte intrinſeca, nam conſenſus recipientis eſt diſpoſitio ipſa, & conditio ſine qua non, & cum voluntas etſi coacta voluntas ſit, ſufficit vt valeant, in matrimonio conſenſus eſſentialiter requiritur, qui omnino liber eſſe debet ſic vere & pulchre Sanch. de matrimo. lib.4. diſpu.12. num.26.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ſpecies quædam emptionis & venditionis eſt.*
2 *Venditor vitium latens animalis detegere tenetur.*
3 *Filiam nubens ex lege honeſtatis,vitium latens detegere marito debet.*
4 *Sergij Galbæ Imperatoris pater, quid fecerit*

cum ab aliuia diuite, & pulchra in maritũ peteretur.

5 *Crates Philoſophus ducturus in vxorem Hipparchiam quid fuerit.*

6 *Aretini conſilium 142. in matrimonium Sfortiæ Mediolani Ducis, cum Dorothea filia Ludouici Mantuæ Marchionis expenditur.*

7 *Matronarum peritia vbi non ſufficit, medici adiungendi ſunt.*

8 *Matrimonium ob vitium latens diſſolui non poteſt.*

9 *Matrimonij proſeneta, & medicator, ob vitiũ latens mulieris, quam laudauit, actione de dolo tenetur.*

10 *Proſeneta præſumitur ſcire vitium latens.*

11 *Matrimonij mediatores, qui ſolo Dei intuitu matrimonia curant fieri, ob vitium latens actione de dolo non tenentur.*

12 *Matrimonij mediatores, qui vere ſciunt vitiũ latens, reticendo illud, actione de dolo conueniri poſſunt.*

13 *Deceptores ad intereſſe propter dolum iuſte conueniuntur.*

DIFFERENTIA VIII.

MATRIMONIVM CONTRAhentes, an latens, & occultum vitium, aut morbum detegere teneantur, quemadmodum in emptionis cõtractu, faceta diſceptatio.

1 MATRIMONIVM † ſpeciem quandam emptionis, & vẽditionis eſſe, eique plurimum aſſimilari, docui in præfatione
2 libri primi ad finem: Sane † cum in venditione, venditor ſiue mancipia vendat, vel pecuda, vitium latens emptori detegere tenetur, alioquin de dolo actione, & ad intereſſe conueniri poteſt l. 1. §. venditor ff. de actio. emptio. l. 1. 2. & toto titul. ff. de Edeli. edicto, an idem in matrimonio id, inuicem contrahentes præſtare debeant videamus; quod ſi non fecerint, an morbo vel vitio detecto alter illũ de dolo, actione poſſit conuenire.

3 Lege † plane honeſtatis, & ad pacem & quietem, inter coniuges cuſtodiendam, fieri debere, conueniens eſt: ne conſumato iam matrimonio, dum alter alterius vitium, vel morbum detegit eum ſpernat, contemnat, & odio proſequatur, ita fit vt in perpetuo
4 infeliciter viuant ambo coniuges. Sic † olim fertur patrem Sergij Galbæ Imperatoris feciſſe, qui cum à Liuia Ocellina diuite & pulchra in maritum euocaretur, is autem breui eſſet corpore, & veluti nanus & pumilius, ille inſtanti, vltro vitium corporis, depoſita veſte detexit, ne quaſi ignotum fallere vi-
5 deretur: ſimile † huic feciſſe, aiunt Cratem Philoſophum, cum Hipparchia & ipſa Philoſophię plurimum dedita, quæ eum in virum optaret, is ſponte huic interſcapilium retexit, quod gibberoſum erat, peram cum baculo, & pallium humi depoſuit puellæ dicens, eam ſibi ſupplectilem affore tam immanem & deformem, quam videret: Addit ille, ipſam alloquens, proinde ſcedulo conſule, ne poſt pœnitentia ducta defleas: Hipparchia, Crati reſpondit, ſe nec ditiorem maritum vel formoſiorem velle nec optare, quę & his alia ſimilia ex antiquioribus refert Tiraq. in ll. connubia. l. 4. glo. 1. à nu. 1. 2. 3. & ſeq.

6 Cum † hic aliquando caſus contigiſſet Italię, conſultum video ab Aretino conſil. 142. iure potuiſſe Franciſcum Sforciam Mediolani Ducem, vt Dorothea filia Ludouici Mantuæ Marchionis Galeatio Sfortiæ Ducis filio deſponſata, nuda à quibuſdam à ſe medicis miſſis conſpiceretur, vt ſi qua puellę deformitas foret, vel vitium, illud detegerent; recuſauit id Mantuę Marchio, ſed tantum filiam videndam obtulit; Aretinus vero d. conſil. 142. qui pro parte Ducis Sfortiæ conſuluit, ſubtiliter, & erudite reſpondet, teneri Marchionem filiam nudam medicis à ſe miſsis conſpiciendam tradere, multis rationibus, ſed hæc vna fortior
7 eſt, quod † vbi matronarum non ſufficit peritia in aliquo caſu propter illius difficultatem, eo tunc peritiores medici adiungi poſſunt cap. ex litteris de frigi. & malefi. atque in hac ſpecie referens Aretini conſilium docet Deci. in cap. propoſuiſti num. 2. de probatio.

Cęterum animaduertendum eſt, in caſu Aretini fuiſſe ſolum contracta ſponſalia à parentibus pro filijs impuberibus Ducis, & Marchionis, & hinc inde ſubſequutas promiſsiones cum ad pubertatem peruenirent, adiecta conditione expreſsim de videnda deformitate quando ad pubertatis annos Marchionis filia perueniret, in quę ambo parentes conſenſerunt: recteque probat, & reſpondet Aretinus id fieri debere, quando non aliter nec alio modo pacta fuerint de contrahendo inita; Atqui vbi nulla afforet promiſsio, & contracta eſſent ſponſalia, vnus alium ad producendam deformitatem cogere non poſſet, quia error hic non ipſa irritaret, ad dicta hoc libro differen. 4.

8 Cœpola † autem in l. 1. §. aiunt ædiles ff. de ædili. edic. num. 26. cum inſtitutam ſupra quæſtionem mouiſſet, fatetur matrimonium

9 nium diſſolui non poſſe, at † proſenetam vbi interueniſſet, laudando mulierem & illius deformitatem reticendo quam ſciebat, actione de dolo conueniri l. & elegantet §. fi.cum l.ſequen.ff.de dolo l.1.ff. de proſene.
10 Addit † ille, pręſumi proſenetā id ſcire, quoniā hoc hominum genus mēdax eſt l.iuſtiſſime §.fina.ff.de edili.edic. vbi idē Cœpol. in proſeneta.ſententiam probat, quoniam lucrum quærunt,& accipiunt ex ſuis actibus,& negotiationibus, iuſtum igitur parque eſt quod propter mendacium actione de dolo
11 conueniri poſſint; in † alijs vero mediatoribus,qui nō aliud lucrum, quam a Deo Max. præmium, ob bonum hoc opus ſperant non
12 admitto Cœpolæ traditionem,niſi † vbi manifeſte conſtaret eos in dolo fuiſſe reticendo vitium, dediſſeque dolum cauſam contractui, & vitium tale afforet quod maiores ſumptus,& expenſas marito adferret, ratione morbi vt ſunt multi, qui indigent curatione ſucceſſiua, quæ ideo ſumptus etiām ſucceſſiuos producit, ita enim fieret vt illico nedum dotem, ſed & vniuerſum patrimonium vir in alenda curandaque vxore abſu-
13 meret, id autem iniquum eſſe videtur, Et † propterea iuſtum decipientes ad intereſſe propter dolum admiſſum poſſe conueniri d. l.& eleganter §.fina.& l. ſequen. qui tex. in d.§.fin.magnā,& euidentē calliditatē adeſſe voluit vt actio de dolo aduerſus laudātē detur concinit tex. egregius in l. cum oſtendimus ad finem de fideiuſſo. tuto. l.1. §.ſciendum de magiſtra.conuenien.& qui ad hęc iura multos coacēruat Marſil. in rubr. de fideiuſſo. num. 245. in fine ſic igitur quæſtio ſuperior reſoluenda eſt quam a nullo traditam fuiſſe,dixit,Sanch.tractat.de matrimo. lib.1.diſput.68. á num. 1. cum ſeq. nos autem ab Aretin.& alijs ſupra citatis tractatā vidimus.

SVMMARIVM.

1 *Romani Pontificis in iudices monitum.*
2 *Tranſactio in matrimonio non datur.*
3 *Tranſactio de iure ciuili in matrimonio, licita eſt.*
4 *Compromiſſum ſuper matrimonio non datur.*
5 *Arbitris quia nullam habent iuriſdictionem, metu tantum pœnæ paretur.*
6 *Matrimonia ab omni pœna libera eſſe debent.*
7 *Matrimonium diſſoluere, ad eum tantum pertinet, qui iuriſdictionem habet canonicam.*
8 *Arbitri nedum principaliter, ſed neq. incidenter de matrimonio cognoſcere poſſunt.*
9 *Compromiſſum fieri poteſt in laicum tanquam amicabilem compoſitorem,de re ſpirituali.*
10 *Cauſa ſpiritualis cuius tranſactio prohibita eſt de iure canonico, compromitti non poteſt, nedum in laicum ſed neq; in Eccleſiaſticam perſonam.*

DIFFERENTIA. IX.

COMPROMISSVM TRANſactionem, arbitrium, de quibusvis contractibus, fieri de matrimonio minime.

1 ROMANVS † Pontifex in ca. fina. de tranſactio. Dū † Iudices inſtituit, quemadmodum ſe gerere debeant inter partes colligantes,præcipue illud commendat, vt rerum, & perſonarum qualitate perpenſa, quandoque poſſit negotium ex bono, & æquo transfigere, & ſedare : *id autem* (inquit)*ille intelligendum eſt,in his caſibus, in quibus tranſactioni locus eſſe poteſt, in cæteris minime,veluti in coniugij Sacramento* glo. illic in verbo *Sacramentum* rationem reddit,*quia inquit,quos Deus coniungit homo non*
2 *ſeparet*. Eo † itaque tex. appertiſſimo probant omnes in cauſis matrimonialibus non licitam eſſe tranſactionem, vt poſt gloſ. ibi Inno.Bella. Anton.Panormita. Imol. & cæteri ſcripſere : Gutier. lib. 1. cano.quæſtio. cap.17.num.18.qui huius capitis finalis meminit obiter, & ſi ad aliud inſtitutum. Pla-
3 ne † de iure ciuili, quo huius Sacramenti vis incognita erat, licita fuit cauſæ matrimonialis tranſactio, quoniam eo iure ſicut conſenſu matrimonium efficiebatur l. nuptias cum ſimilibus de regu.iur.ſic contrario conſenſu diſſoluebatur l. conſenſu l. ſi conſtante C. de diuortijs & repudi. ideoque Prodo. tractat. de differen. iur. ciui. & cano. numer. 106. hanc ipſam inter alias conſtituit differentiam inter ius ciuile, & canonicum.
4 Quæ † de tranſactione dixi, eadem ad compromiſſum extendenda ſunt, nam ſpecies quædam tranſactionis eſt,ſic ſenſit.gloſ. ex eo tex. in cap. 1. ad finem ex. de conſanguini. & affinit. gloſ. in l. non diſtinguemus §.Iulianus ff.de recep.arbi. cap. penultimo.
5 de in integ. reſtitu. Eam † interpretes rationem reddunt, quod arbitri nullam iuriſdictionem, ſed ſolam habeant notionem, eis autem metu tantum pœnæ pareatur l. 1.
6 C. de arbit. vbi gloſ. & cæteri : Cæterum † matrimonia ab omni pœna libera eſſe debent l.Titia de verbo.obliga. ca.gemma de ſponſa.

7 Tum † quod diſſoluere matrimonium à
Deo inſtitutum, ad eum tantum pertinet, qui
iuriſdictionem habet, qua arbiter caret. glo.
in d. cap. 1. de conſangui. verbo poteſtatem,
quam ſequitur Prodoſ. ſupra nu. 106. in fine.
Dida. in Epito. ad 4. part. 2. ca. 8. §. 12. nu. 2.
Mozzi tractat. de contra. titul. de matrimo.
num. 20. 21. Triuiſan. deciſ. 28. nu. 17. lib. 1.
8 Extende † regulam & traditionē hanc vt ne-
dum arbitri cognoſcere principaliter de cau
ſa matrimoniali non poſsint, ſed nec inci-
denter, quemadmodum recte aduerſus Bal.
in l. vni. C. de confeſſ. num. 17. reſpondet
Roma. conſil. 299. gloſ. communis in cap.
contingit ex. de arbitr. quam dixit receptam
Dida. ſupra, nam quæ ratio impetit cogni-
tionem principaliter de qua modo, eadem
9 quando incidenter. Secundo † extende quod
licet de cauſa ſpirituali poſſit compromitti
in laicum tanquam amicabilem compoſito-
rem, iuxta receptiſſimam traditionem ca-
noniſtarum de qua Felin. in cap. cum ſit ge-
nerale de foro competenti num. 3. poſt An-
charra. conſil. 34. Roman. conſil. 173. Alex.
in l. quoties C. de iudi. Deci. quę commu-
nem in cap. 2. de iudi. vbi Rip. num. 13. can-
dem receptam repetit Dida. ſupra num. 2.
10 ad medium; tamen † cauſa ſpiritualis, cuius
à iure tranſactio prohibita eſt, nedum in lai-
cum arbitratorem, ſed nec in clericum po-
terit compromitti, quoniam vt antea dixi,
cōpromiſſum tranſactio eſt ſecūdum glo. in
auth. vt diff. iudi. in princi. Barto. in l. ſi ſo-
cietatem §. arbitrorum ff. pro ſocio. cum
alijs congeſtis à Dida. vbi ſupra. Atque ita
in ſpecie propoſiti caſus tenuit Rip. in d.
cap. 2. num. 13. Dida. d. §. num. 3. & quia
pœna metus ſic in Eccleſiaſtico vt in laico
militat.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio Eccleſiaſtica, & ſecularis diuiſæ.*

2 *Papa in terris Imperij iuriſdictionem temporalem non habet.*

3 *Papa in terris Imperij non legitimat, quod ad bona ſecularia.*

4 *Papa in terris Imperij delicta abolere non debet.*

5 *Papa in terris Imperij in integrum non reſtituit.*

6 *Papa in terris Imperij famam non reſtituit, nec honores.*

7 *Papa ad libitum, nec illius delegati Apoſtolici, nunſios creare, aut executores laicas perſonas, poſſunt eximendo eas a regia iuriſdictione.*

8 *Papa leges Principum iuſtas, quæ tamen in diſpendium animæ vel Chriſtianæ religionis non vergunt, tollere non poteſt.*

9 *Epiſcopi & Eccleſiarum Prælati laicarū perſonarum Iudices ſunt incompetentes niſi in ſpiritualibus.*

10 *Iudex ſecularis inhibitionem ſibi iniuſte factam per Iudicem Eccleſiaſticum, ſpernere poteſt.*

11 *Forma procedendi à Iudicibus laicis cōtra Iudices Eccleſiaſticos qualis ſit in Regno Cathaloniæ.*

12 *Reges & Principes ſeculares de negotijs Eccleſiaſticis ſe intromittere non debent.*

13 *Matrimonialis cauſæ cognitio ad ſolos Iudices Eccleſiaſticos pertinet.*

14 *Matrimonium quatenus Sacramentum, Eccleſiaſticas tantum perſonas recognoſcit.*

15 *Iudices ſeculares an poſſint cognoſcere de cauſa poſſeſſoria inter virum & vxorem.*

16 *Theſauri deciſio. Pedemon. qua iudicatum aſſerit, Iudices ſeculares cognoſcere poſſe de cauſa poſſeſſoria inter virum & vxorem, an ſit vera.*

17 *Iudices ſeculares cognoſcere poſſunt de cauſis poſſeſſorijs beneficiorum.*

18 *Iudices ſeculares cognoſcunt in poſſeſſorio adipiſcendæ in rebus Eccleſiaſticis.*

19 *Theſauri opinio reprobatur.*

20 *Matrimonialis cauſa poſſeſſoria ſine iure, & titulo eſſe non poteſt.*

21 *Matrimonialis cauſa poſſeſſoria admixtam habet cauſam ſpiritualitatis, ſimul & titulum.*

22 *Iudices laici cognoſcere non poſſunt de poſſeſſorijs rerum Eccleſiaſticarum, quando per titulum iuſtificari debent.*

23 *Iudices ſeculares incidenter tantum cognoſcunt in cauſis poſſeſſorijs matrimonialibus.*

24 *Iudices ſeculares vbi incidenter cognoſcunt de cauſa ſpirituali, & de titulo agendum eſt, cautius facient ſi totum negotium ad Eccleſiaſticum Iudicem remittant.*

25 *Poſſeſſoria cauſa mixtam habens cauſam ſpiritualitatis, ſolos Iudices Eccleſiaſticos recognoſcit.*

26 *Poſſeſſoria adipiſcendæ, in rebus Eccleſiaſticis, quæ per titulum iuſtificari debent, à iudicibus ſecularibus iudicari non poſſunt aduerſus Theſaurum.*

27 *Iudices ſeculares, neque principaliter, neque incidenter de titulo in rebus Eccleſiaſticis cognoſcere non poſſunt aduerſus Theſaurum.*

28 *Interpretum error, qui neſcierunt diſtinguere inter poſſeſſorium cauſæ matrimonialis, & aliarum rerum ſpiritualium.*

29 *Matrimonialis cauſa Sacramentalis eſt.*

30 *Matrimonij Sacramentum vti principale, acceſſoria ſequuntur.*

Ratio

31 *Ratio diuerſitatis noua inter cauſam poſſeſ-*
ſoriam matrimonialem, & reliquas poſſeſ-
ſorias ſpirituales.
32 *Sacrarum rerum, quædam magis ſacra quam*
alia, & in his primum locum tenent Sacra-
menta Eccleſiæ.
33 *Sacra res, quæ per Pontifices, & Epiſcopos cō-*
ſecrantur, non tam ſacra ſunt vt Sacramen-
ta à Chriſto Domino inſtituta.
34 *Sacramenta ſupernaturaliter à Chriſto Do-*
mino inſtituta.
35 *Matrimonium ſeruitus eſt.*
36 *Seruitutes, & illarum cauſa poſſeſſoriæ pro-*
prietatem admixtam habent.
37 *Cauſæ matrimoniales ex S. C. Tridentino ad*
ſolos Epiſcopos ſpectant.

DIFFERENTIA X.

CONTRACTVM PROFANA-
rumque cauſarum ſeculares fore iudi-
ces, matrimonij ſolos Eccleſiaſticos;
quid etiam vbi incidenter apud laicos
de matrimonio ageretur, multa in pra-
xi quotidiana & vtiliſsima latiſsime
tractantur.

1 DISTINCTAS fore †
iuriſdictiones, Eccleſiaſti-
cam & ſecularem in com-
perto eſt, ideo nec Roma.
Pontifex Regiam vſurpare,
nec Reges & Principes Ec-
cleſiaſticā poſſunt cap. no-
uit vbi poſt antiquiores Azpil. de Iudi. cap.
verum 96. diſtinctione in Nouell. quomo.
oper. Epiſc. & cleri. Oliban. præceptor in
commen. vſati. alioqui namq. cap. 13. nu. 46.
Pazius in pract. 2. tom. in prohemio num. 1.
2 Vnde † nec iuriſdictionem habere Papam
in terris Imperij quoad temporalia, idem
Papa aſſeruerat cap. per venerabilem §. ra-
tionibus ex. qui filij ſint legi. Hoſtien. Ioan.
Andre. & cæteri in ca. cauſam in 2. eod. illo
3 tit. Ita † fit vt Roma. Pontifex in terris Im-
perij, & iuriſdictionum principalium ne-
queat illegitime natos legitimare, quo ad
bona ſecularia, & ſi quo ad Eccleſiam poſ-
ſit, quemadmodum Hoſtien. Ioan. Andr.
Imol. Anton. & poſteriores ſcripſerunt in d.
cap. per venerabilem ex eo. textu Alexand.
conſil. 67. num. 8. lib. 1. cum alijs congeſtis
per Ciſuen. in commenta. l. 12. Taur. nu. 9.
Nicol. de Vbal. tractat. de ſucceſſio. abin-
teſta. fol. 11. aſſerit communem opinionem
Ferra. cau. 1. & in praxi. ſeruari affirmat Pa-
normit. in d. cap. per venerabilem num. 22.

Curti. Præpo. Crot. & alij, quos refert & ſe-
quitur Didac. in Epitom. ad 4. 2. part. cap.
8. §. 8. num. 18. Viui. inter communes opi-
niones opinio. 583. num. 1. qui prædictos
non memorat. Oddo tractat. de reſtitu. in
integrum. 2. part. quæſtio. 92. artic. 4. num.
41. Molin. de Hiſpan. primog. lib. 3. cap. 2.
num. 11.
4 Ab hac † regula multa neq. ſpernēda eli-
ciuntur: primo quod ſicut nequit Roma. Pō-
tifex legitimare in terris Imperij: ſic nec
poteſt delicta abolere malefactorum, aut
pœnam eis inflictam vel infligēdam re-
mittere ex defectu iuriſdictionis, ſic poſt
Sfor. Odd. & alios ſcribit doctiſſimus Fari-
na. to. 1. quęſt. crimi. tit. de inquiſi. quæſt. 6.
nu. 2. poſt principium.
5 Secundo † infertur, nec poſſe Roma. Pon-
tificem propter eandem rationem in inte-
grum reſtituere laicū in terris Imperij Bal.
in cap. cum te num. 4. ex. de ſen. & re iudi.
& qui eum refert Sfor. Oddo tracta. de re-
ſtitu. in integr. part. 2. quæſt. 92. artic. 2.
num. 15.
6 Tertio † infertur, neque itidem poſſe Ro-
ma. Pontificem ad famam reſtituere ſubie-
ctos laicos Imperatori vel Regibus, quoad
conſequendas tamen dignitates tempora-
les, & ſi quoad Eccleſiaſticas poſſet, Panor-
mita. in cap. cum te de re iudica. num. 10.
vbi communem dixit, Felin. ibi num. 10. &
alijs additis Sfor. Odd. d. quæſt. 92. arti. 4.
num. 43. 44.
7 Quarto infertur † non poſſe Roma. Pon-
tificem ad libitum illiusve delegatos Apoſ-
tolicos, nuntios creare, aut executores lai-
cas perſonas, & eas ſimul à regia eximere
iuriſdictione, id enim in ſummum regię iu-
riſdictionis diſpendium fieret, cuius ideo
facile ob id poteſtas eluderetur in ſuo reg-
no. Nico. Boeri. deciſio. 297. num. 1. 2. 3.
Temperanda eſt Boerij traditio, niſi in his
caſibus, in quibus in re communi licet ali-
quos eximere, qui ad miniſteria Eccleſiæ ne-
ceſſarij ſunt, quos nunc vt extra inſtitutum
non repeto.
8 Quinto infertur † non poſſe Roma. Pon-
tificem legem tollere iuſtam à Principibus
ſecularibus editam, ſi animæ diſpendium nō
contineret, aut peccati nutritiua non eſſet
glo. inſignis in regula poſſeſſor. in glo. 1. cir-
ca medium de reg. iur. Viui. deciſ. 380. n. 15.
lib. 2.
9 Sexto † conſequenter infertur, quod ſi
nequit Roma. Pontifex de ſecularibus per-
ſonis, & negotijs ſe intromittere, multo mi-
nus Epiſcopi, & cæteri Eccleſiarum prelati,
qui Iudices ſint incompetentes. cap. ſi cle-
ricus laicum cap. cum ſit generale, de foro

competenti ibi Panormit. & Canoniſtæ cæteri Lancell. tracta. de aten. 2. par. cap. 20. num. 86. Lapp. allega. 61. vbi Mando. Caual. deciſ. 9. num. 2. 1. part. qui inibi num. 5.
10 poſt relatos † ab eo ſcripſit, iuſte quidem ſecularem Iudicem eo caſu inhibitionem ſibi factam per Eccleſiaſticum contemnere poſſe; Cæterum ad hanc Caual. traditionem aduertendum; tutius fore curare, vt Eccleſiaſticus Iudex eandem reformaret, vel irritaret, ne propria authoritate quidquam in vilipendium iuriſdictionis Eccleſiaſticæ facere videretur; maxime in inhibitionibus à Romana curia emanatis, vel illius delegatis, Rota deciſio. 26. num. 3. in antiq. Mando. tracta. de inhibitio. quæſt. 26. nu. 2. & quæſt. 38. 39. 40. 41. Lancello. tracta. de aten.
11 d. cap. 10. In † hoc autem Cathaloniæ Principatu forma ſtatuta eſt procedendi aduerſus Epiſcopos & cæteros ordinarios; nam cum ordinarijs contentio firmatur coram Regio Cancellario.

12 Sanè † ſi non licet Romano Ponti. nec iudicibus Eccleſiaſticis de rebus, perſonis, & cauſis profanis, & temporalib⁹ cognoſcere, minus multo Imperatori, Regibus, & cęteris Principibus licebit de rebus, & negotijs ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis iudicium facere; quod & antea dicti iuriſdictiones diſtinctæ ſint, & ſeparatę, tum quia laicæ perſonę regulariter ſint incapaces rerum Eccleſiæ, & ſpiritualium cap. decernimus de iudi. ca. cū laicis de reb. Eccleſi. non alienan. cap. contingit de arbit. cap. Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de conſtitu. vbiq. omnes. Et licet in quibuſdā caſibus laici poſſint, quos memorat, & proſequitur Aufred. in tracta. de poteſta. ſecula. in perſo. Eccleſiaſt. Bernar. in ſuo tract. Marant. in ſpecul. diſtinct. 11. à num. 59. Graphi. in declara. Bullę Cœnæ Domi. in verbo præter iuris canonici diſpoſitionem; aliquos proſequitur D. dà. in practi. quæſtio. cap. 31. & tribus ſequent. Oſaſc. deciſio. Pedemont. 30. num. 17. Caual. deciſio. 45. num. 68. 69. cum ſequen. 1. part. Menoch. tract. de Retinen. poſſeſſione rem. 3. nu. 356. Paz. in prac. 2. tom. prælud. 2. à num. 1. regulariter tamē
13 id prohibitum eſt; Et cum † multa ad manū ſint exempla, ad inſtitutum tamen tractatus noſtri tantum pertinet cauſa matrimonialis, cuius cognitio ad ſolos Epiſcopos, & Prelatos Eccleſię pertinet, non ad laicos; quia & ſi
14 contractus ſit, quia † tamen Sacramentum Eccleſię eſt, Epiſcopis tantum de eà cognoſcendi poteſtas datur cap. multorum 35. q. 6. cap. auditis de pręſcrip. ca. accedentibus de exceſ. prælato. de iure nouiſſimo tex. in cap. 20. verſi. Ad hęc cauſæ matrimonialis ſeſſio. 24. de refor. matri. apud Concilium. Triden. par enim iuſtumq. ſanctiſſimi patres exiſtimauerunt, tam ſublimi Sacramēto, ſuperiores etiam omnium totius orbis Iudices tribuere; ſic ſcripſere canoniſtæ in citatis locis & poſt Dida. in Epit. ad 4. 2. par. ca. 8. §. 12. num. 1. Triuiſan. deciſio. 38. nu. 17. lib. 1. & deciſ. 3. num. 4. lib. 2. & expreſſim decreti Sacri. C. Triden. meminerūt, Viui. inter cōmunes opiniones, opinio. 157. nu. 3. Sbrozi. tracta. de Vica. Epiſcop. lib. 2. q. 43. num. 1. quæſt. 91. num. 6. Salzed. ad Did. de Luco, cap. 3. ſub littera A. & in eadem additione verſi. Verius tamē videtur: Pazius in practi. 2. tom. Prælud. 1. num. 7.

15 Cęterum † hic caſus nullam continet dubitationem; ſed qui eam recipit vnus eſt, an ſicut cauſæ matrimonialis niſi Eccleſiaſtici Iudices eſſe poſſunt, ſic vbi de poſſeſſorio agitur inter viru & vxorem, quoties vir poſſeſſione innititur aduerſum mulierem, quæ propria authoritate diuertit, vel èconrrariò de quo dixi lib. 1. compara. 2. hoc igitur in caſu quis ſit Iudex competens dubitatur. Et
16 nouiſſime † Theſau. vir certe doctus deciſ. Pedemon. 117. hanc in eo Senatu aliquando ſuſcitatam, & diſputatam ſcribit quæſtionē, tandem deciſum, potuiſſe Senatum de hac matrimonialis poſſeſſorij cauſa cognoſcere; id ipſum poſt glo. in ca. non eſt vobis, in glo. 1. de ſponſa. & Panorm. ibi nu. 9. ſequi videtur Valaſ. deciſio. 93. num. 5.

17 Mouetur † primo Theſau. ex generali, & fere ab omnibus recepta traditione, poſſe Iudices ſeculares cognoſcere de poſſeſſorijs omnibus beneficiorum, & rerum Eccleſiaſticarum, quia quid facti poſſeſsio eſt & temporalis, & ſi a re Eccleſiaſtica pendeat gloſ. in cap. litteras de iur. calu. atq. ideo cognitionem ad ſeculares etiam Iudices pertinere, quemadmodum poſt multos ab eo relatos reſoluit Dida. in pract. quęſt. cap. 37. Ripa. in l. naturaliter §. nihil commune nu. 19. de acquiren. poſſeſ. & alij quos refert Oſaſ. deciſio. Pedemon. 116. nu. 1. poſt Guid. Papæ deciſion. Cranet. conſil. 158. num. 3. lib. 1. Boer. deciſ. 69. num. 23. Theſau. deciſ. 82. num. 1. Gabriel. in commu. titul. de reſtitu. ſpoliato. conclu. 5. num. 115. Afflict. deciſ. 24. & 85. vbi Vrcil. Belly. in ſpecu. princi. §. videndum num. 12. rub. 11. Azpilcue. in cap. cum cōtingat in primo remedio. ex. de reſcrip. idem Theſau. deciſio. 117. in principio Caual. deciſio. 45. nu. 75. 76. 1. par. Gig. conſ. 123. num. 6. Valaſ. deciſio. 93. à num. 1. latiſſimè quatuor diſtinguens caſus Meno. de retinen. poſſeſſi. remed. 3. num. 303. cum ſeq. & de recup. poſſeſ. remed. 15 quæſt. 18. num. 223. Gutier. in Cano. qq. 4. cap. 34. nu. 16. 18. & ſeq. lib. 1. datius in pract. quæſt. li. 3. quæſt.

quæſt.26.num.1.Padill.in l.1.num.57.C.de
iur.& fact.ignoran:& paſſim alij. Vnde cum
in hac ſpecie de poſſeſſorio etiã agatur,con-
ſequens Iudicem laicum cognoſcere poſſe.
18 Secundo † mouetur ex eo,quod laici ſunt
Iudices competentes in quibuſcunq. poſſeſ-
ſorijs etiam adipiſcendæ , vt per Igne. in l.
neceſſarias.§.non alias 2. part. num. 17. ad
S.C.Sylla.
19 Contraria † tamen ſententia verior eſt &
magis tuta : primo ex glo. inſigni in cap. ex
tranſmiſſa verbo,& ab eo,de reſtitu.ſpolia-
to.quæ expreſſim docuit , cum qui ad reſti-
tutionem agit coniugis, probare eum opor-
tere deſponſationem , & copulam,ſubinde
docuit,poſſeſſorium hoc,nõ ſicut cætera eſ-
ſe , non enim ſola ſufficit poſſeſſio , quia in
matrimonio ſine lure , & titulo haberi ne-
quit,in cæteris vero poſſeſſorijs titulus, & ſi
coloratus ſufficit,vnde & ſi in his Iudices lai-
ci cognoſcere poſsint in illo minime.
20 Secũdo † accedit egregia traditio Anto.
de Butri.in cap.litteras ex. de iuramen. ca-
lum.qui eo loco docuit , cauſam matrimo-
nialem poſſeſſoriam habere admixtam cau-
ſam ſpiritualitatis , conſequenter Iudicem
laicum illius fore incapacem; Atq.in his ter-
minis,hanc docuit ſententiam Afflic.in reg.
conſtl.Scicil.lib.8.rubr.48.num.6.7.8. An-
gel.de Vbal.inter conſil.matrimonial.conſ.
44.num.57.& 60.lib.1.Plotus inter eadem
conſil.cõſ.87.num.15. Dida.in Epito.ad.4.
2.par.cap.8.§.12. num. 3. quo loci. & alibi
idem ſcripſiſſe affirmat in cap.7.§.7.num.8.
eiuſdẽ libri Bal.in cap. cauſam matrimonij
num.5.de offi.de leg. Felin.ibi num.3. Do-
mi.conſ.24.& Baldũ,Felin.& Domi.refert
& ſequitur. Valaſ.deciſ.93.nu.2. ad mediũ
verſ.In cauſa matrimoniali.
21 Tertio † cauſa matrimonialis poſſeſſoria
admixtum habet titulum,ex glo.in d.ca.ex
22 tranſmiſſa , Butri.& cæteri ſupra relati,at †
vbi de titulo cognoſcendum eſt, nuſquã lai-
cus ios dicere poteſt extra : communi enim
receptum ſentẽtia eſt, in cauſis poſſeſſorijs,
quæ per titulum verum iuſtificari debent,
laicum Iudicẽ eſſe nõ poſſe, Immol.in Cle-
men.diſpendioſam de iudi.cum alijs cogeſ-
tis per Menoch.tracta.de retinen.poſſeſsio.
reme.3.num.328.Dida.in practi. qq.ca.35.
num.1.idem Meno.qui multos adfert tract.
de recupe.poſſeſsio.remed.15.nu.218.Gu-
tier.in cano.queſt.cap.34.nu.26.
23 Quarto,† quia tunc tantũ licet cognoſce-
re laicis iudicibus de huiuſmodi poſſeſſorijs
matrimonialibus,quando incidenter agitur
de his,& cũ de facto magis quam iure quæſ-
tio agitatur.Barto.in l.Titia ff.ſolut.matri-
mo. idem in l.2.de iuris.omni.iudi. quoniã
nulla hoc in caſu iuris canonici peritia exigi-
tur,cum de facto agitur Panormi. in ca.cum
ſit generale de for.cõpeten. vbi Felin. poſt
eum Roma. & Alex. qui cõmunem dixit in
d. l. Titia vbi nouiſsime eruditus Barboſ.
Deci.& Rip.num.17.in rubr.de iudi. & qui
eos refert receptam ſcribens Dida.in Epit.
24 ad 4. 2.part.cap.8.§.12.num.3. qui † inibi
rectiſſime opinatur tutius fore in hac ſpecie,
oblata incidẽti quæſtione,vbi de titulo agẽ-
dum eſt , rem totumq. incidens negotium
ad Eccleſiæ iudicem remittere ex Gerard.
ſingul.96. latè proſequitur Gutier. li.3.pra-
cti. quæſt. q. 26. num. 4. Et remiſſam fuiſſe
cauſam matrimonialem incidentem ſuo iu-
dici Eccleſiaſtico per Senatũ Neapoli. teſ-
tatur Viui.inter communes opiniones opi-
nio.157.num.3.vt etiam aſſirmat Fran. de-
ciſ. 52. in prin. Neq. obſtant nunc adiecta
in contrarium per Theſau.d.deciſio.qui in-
nitens regulæ generali ſupra adductæ ſcri-
bit, in poſſeſſorijs laicos iudices eſſe poſſe:
25 nam † regulæ locus nõ eſt,quando poſſeſſo-
ria admixtam habẽt cauſam ſpiritualitatis,
& quando per titulum debent verum iuſtifi-
cari , vt ſunt cauſæ matrimoniales poſſeſſo-
riæ;ex his,quas modo adduxi traditionibus.
26 Neq. † verum etiam eſt quod incaute ſcrip-
ſit Theſau.d.deciſ.nu.4. in poſſeſſorijs etiã
adipiſcẽdis in rebus ſpiritualibus laicos iu-
dices eſſe poſſe, nullum alium præter Igneũ
citans huius ſententiæ aſſertorem,quoniam
poſſeſſoria adipiſcenda ſemper per titulum
debent iuſtificari cap.ſi quando cap.ſuper eo
de offi.de leg.Meno.de recuperãn. poſſeſsi.
rem.15. nu.223. cuius laici iudices compe-
tentes eſſe non poſſunt cap. tuam de ordi.
cogni.cap.lator.ex.qui filij ſint legiti.Berõ.
in rubr.de iudi. num.51. Crauet. conſ.194.
num.7. Dida.d.cap.35.nu.1. & Igneum ex-
preſsim reprobat Meno.tract. de recu. poſ-
ſeſ.remed.15. num.235. qui communem &
receptam dixit.
27 Non † etiam verum eſt,quod idem The-
ſaur.illa ſcribit deciſio. laicos cognoſcentes
de cauſa poſſeſſoria Eccleſiaſtica, poſſe etiã
incidenter cognoſcere de titulo, quoniã ea
traditio tantum vindicat in cauſis poſſeſſo-
rijs, quæ nullam habent admixtam cauſam
ſpiritualitatis,vel cum de facto magis,quam
de iure diſceptatur, at vbi de diuortio prin-
cipaliter ageretur,vt in caſu Theſau.tunc de
titulo non incidenter,ſed principaliter agẽ-
28 dum,& cognoſcendum eſſet. Et † verum fa-
teor omnes hucvſq. deceptos fuiſſe ingenue,
tam qui noſtram ſequuntur ſententiam, quã
qui contrariam,neſcientes diſtinguere inter
poſſeſſorium cauſę matrimonialis,& cętera-
29 rum cauſarum ſpiritualium,vel Eccleſię nã †
cauſa

Digitized by Google

cauſa matrimonialis veluti ſacra, quia magnum eſt matrimonium Eccleſiæ ſacramentũ à Chriſto Domino inſtitutum de ſacramen. matrimo. apud Concil. Trident. ob id vt in principio huius ca. dixi, illius ſoli Epiſcopi Iudices eſſe poſſunt: Præterea † cũ ſit Sacramentum, & ea omnia quę ex eo conſequũtur ſacra ſunt, regul. acceſſorium de reg. iur. & cauſa poſſeſſoria, eccleſiaſtica de rebus ſpiritualibus, ſpiritualis etiam dicitur Clemen. 1. de ſequeſ. poſſeſſi. & fruct. clem. 1. de cauſa poſſeſſi. ideo apud eccleſiaſticos, & nõ ſeculares Iudices tractanda ca. 2. de Iudi. ex quo tex. id deducit Dida. d. c. 35. nu. 1. Gutier. d. ca. 34. nu. 25.
31 Adhęc † argumentatio noſtrorum, qua pariſicant cauſam poſſeſſoriã matrimonialem cum cæteris poſſeſſorijs beneficiorum, vel aliarum rerum Eccleſiæ inualida eſt, quia ratione ſpiritualitatis propter ſacramẽtum excedit cætera omnia ſpiritualia, beneficia, decimas, oblationes, & his ſimilia, de quibus vbi de poſſeſſione mœra agitur, affirmãt fere omnes, Iudices laicos cognoſcere poſſe, vt infra dicemus:
32 † ſunt enim rerum ſpiritualium certi gradus, quibus vna res altera ſacratior & ſpiritualior (vt ita loquar) dicitur:
33 † nam quę immediate a Chriſto Domino inſtituta ſunt ſacramenta, hæc omnia cæteras ſpirituales ſuperãt, & primũ gradum tenent, Quæ à ſummis Pontificibus, & Epiſcopis, & ab Eccleſia, ſacræ ſunt, & religioſæ non a Chriſto Domino, ſed mediate per Pontifices, & Eccleſię prælatos benedicta, & inſtituta, ſecundum vindicant locum, huiuſmodi ſunt ſacerdotia, beneficia, & his ſimilia, iuxta celebrem & inſignem Azpil. traditionem in rub. de Iudi. n. 25. 26. & ſeq. & in Manua. Confeſſ. ca. 23. n. 99. qui †
34 eo loci ſcribit ſacramẽta inſtituta fuiſſe ſupernaturaliter a Chriſto Domino ad gratiã cõferendam: atq. ideo magis ſpiritualia quam cętera omnia, qualia inquit ille, conſacratio, Eccleſiæ benedictio, altaris, vaſorum, ornamentorum, beneficia, collationes, præſentationes, idq. genus alia, quæ nõ immediate a Chriſto Domino, inſtituta ſed ab Eccleſia poteſtate ſupernaturali ſibi a Chriſto data producta ſunt; ideo minus ſpiritualia; id in ſtitutum igitur noſtrum, cum de ſacramento agitur matrimonij, & illius poſſeſſorio, & de beneficialibus, & cæteris reb' ſpiritualibus, non recte argumentum de his, ad matrimoniales cauſas deducitur; quod magis ſpiritualẽ ſit ſacramentum matrimonij quam beneficia; nec cæterę res ſpirituales, quę ideo ſpirituales ſunt, quia a ſacramentis Eccleſię deſcendant; vnde cum propter vnum quodq. tale, & illud magis, authen. multo magis C. de ſacroſ. Eccleſi. Et propter ſacramenta Eccleſiæ, cæteræ res ſacræ, & ſpirituales dicantur, magis multo ſacramenta ſpiritualia erunt, & hæc eſt ipſa veritas.
35 Accedat † ſecundo quod matrimonium ſeruitus eſt, imo dura ſeruitus vt ex Beato Thoma, & alijs declaraui li. 1. compara. 1. at
36 ſeruitutes † fere omnes proprietatis & poſſeſſionis cauſam admixtam habent, maxime quæ de rebus ſacris, & religioſis ſunt l. 2. §. §. quędam ibi glo. & cæteri ff. de interdic. Bar. & poſteriores in l. naturaliter §. nihil cõmune ff. de acqui. poſſeſsio. conſequenter poſſeſſoria matrimonialis cauſa ſacra, per mixtum habet titulum; & proprietatem cuius nequit laicus iudicium ſumere; qua noua & vera ratione gloſæ & Anto. de Butri. innatur ſententia, quos ſupra memoraui cum alijs, affirmantes cauſam hanc matrimonialem poſſeſſoriam titulum in ſe continere neceſſario.
37 Accedit † tertio S. C. Tridentini decretũ in ca. 20. ſeſſio. 24. de refor. matrim. in verſ. Ad hęc. qui textus voluit cauſas matrimoniales ad Epiſcopos tantum, non ad alios pertinere poſſe, & cum generaliter loquatur, generaliter intelligi debet, eo maxime quia iudex vnus proprietatis, & poſſeſsionis eſſe debet ca. 1. de cau. poſſeſ. l. nulli. C. de Iudi.

SVMMARIVM.

1 *Dolus ex coniecturis præſumitur.*
2 *Dolus in animo conſiſtit.*
3 *Doli & fraudis præſumptiones multæ.*
4 *Dolus & fraus præſumitur, quãdo quod palã fieri potuit, factum eſt clandeſtine.*
5 *Dolus & fraus præſumitur etiam in ruſticis, quando actum clandeſtine contrahunt.*
6 *Clandeſtine relicta per teſtatores, aliquando à legitimis heredibus aliquando a fiſco auferuntur.*
7 *Dolus & fraus præſumitur ex clãdeſtino receſſu.*
8 *Clam id fieri dicitur quod publice fieri poterat, & factum non fuit.*
9 *Dolus præſumitur in eo, qui incedit per vias inſolitas.*
10 *Alienatio clandeſtina dicitur, cum alienans eam occultã habet nè aduerſario innoteſcat.*
11 *Clam factum dicitur; vbi ita ſit actus, quod ad eos quorum intereſt notitia peruenire non poteſt.*
12 *Clam factum dicitur quando id quod fit, per interpoſitam perſonam conficitur.*
13 *Palam id fieri dicitur; cum publice fit & teſtes adhibentur.*
14 *Clandeſtinitas actus ſola, niſi alia concurrant coniectura, non facit actum fraudulentum.*

Clam

15 *Clam quidquam faciens, non ex eo ſolo, dolo facere dicitur.*

16 *Fraude non dicitur is actum facere, qui ſine fraude eundem actum facere potuiſſet.*

17 *Alienatio clandeſtine facta, an ex eo ſolo in fraudem fiſci facta dicatur.*

18 *Clam donans, nō ex eo ſolo in fraudem alienare dicitur.*

19 *Fiſcus in dubio condemnandus.*

20 *Peregri. ſibi ipſi contrarius.*

21 *Donatio clandeſtina, concurrente alia cōiectura, fraudulenta præſumitur.*

22 *Alienatio clandeſtina titulo oneroſo facta, cōcurrente alia coniectura, fraudulenta præſumitur.*

23 *Clandeſtinitas actus non facit contractū fraudulentum vbi eam ob cauſam fit, vt vis & dolus alterius excludatur.*

24 *Dolo facere non dicitur qui fraudem excludit.*

25 *Fraude vti licet ad excludendam aduerſarij fraudem, & iniuſtam intentionem.*

26 *Dolus & fraus in eo nō præſumitur, qui clam aliquid facit quod facere poterat, timens ne à tirano, vel ab agnatis impediatur.*

27 *Clandeſtinitas actus deducenda & allegandaeſt, vt Iudex illius rationem habere poſſit.*

28 *Matrimonia clādeſtina iure nouo, eo ipſo quod clandeſtina ſunt, nulla efficiuntur.*

29 *Clandeſtina matrimonia dupliciter conſiderantur.*

30 *Clandeſtini matrimonij ſpecies quatuor.*

31 *Clandeſtinum matrimonium dupliciter conſideratur, vel ex defectu parrochi, & teſtiū, & ex defectu denuntiationum.*

32 *Denuntiationes de ſubſtantia matrimonij non ſunt.*

33 *Conſenſus in eodem actu interponi debet, quādo per modum authoritatis à lege requiritur.*

34 *Indiuiduum dicitur quidquid ad ſolemnitatē actus pertineat.*

35 *Denuntiationes in matrimonio non ſunt de illius ſubſtantia, cum poſſint remitti arbitrio ordinarij.*

36 *Subſtantialia non cenſentur quæ actum præcedere poſſunt.*

37 *Solemnitas leuis dicitur quæ actum præcedere & ſequi poteſt.*

38 *Præſentia Parrochi, & teſtiū in matrimonio de ſubſtantia eſt.*

39 *Matrimonium clandeſtinum dici poteſt, quod prætermiſſis denuntiationibus ſit.*

40 *Clam aliquid facere is dicitur, qui cum poſſit palam, non id facit.*

41 *Domini. de Sot. & Alfon. de Caſt. opinio reiecta.*

42 *Statuta vel leges municipales de clandeſtinis matrimonijs loquentia, ad ea extenduntur quæ ſine denuntiationibus fiunt.*

43 *Leges & ſtatuta de clandeſtinis matrimonijs loquentia, non extenduntur ad ea matrimonia quæ fiunt prætermiſſis denuntiationibus authoritate ordinaria.*

44 *Cœphal. & Men. error inſignis, circa matrimonia quæ omiſſis denuntiationibus celebrantur.*

45 *Hiſpanorum opinio affirmantiū matrimoniū omiſſis denuntiationibus validum eſſe, vbiq. recipitur.*

46 *Præſentia Parrochi & teſtium de ſubſtantia eſt matrimonij.*

47 *Forma S. Concil. Triden. in decreto matrimonij, an per æquipollens poſſit adimpleri.*

48 *Deciſio Rotæ Romanæ Aldobrandini hodie ſanctiſſimi domini noſtri Papæ, an forma S. Concil. Trident. in matrimonio per æquipollens poſſit adimpleri.*

49 *Denuntiationes in matrimonio omitti poſſunt ex iuſta cauſa ab ordinario.*

50 *Iuſtæ cauſæ omittendi denuntiationes in matrimonio quales.*

51 *Denuntiationes omitti poſſunt, vbi probabilis adeſt coniectura quod matrimonium malitioſe impedietur.*

52 *Iuramentum præſtandum eſt impedientibus matrimonium, quod non malitioſe id faciūt.*

53 *Iuramento ſtatur creditoris, quando debitorem ſuum de fuga ſuſpectum eſſe dicit.*

54 *Matrimonium impediētes qui iurare nolunt, nullum præſtant impedimentum.*

55 *Segu. de Aual. opinio reprobata.*

56 *Iuramentum calumniæ ſiniſtrā excludit præſumptionem.*

57 *Iuramēto calumniæ ſiniſtra ſuſpicio tollitur.*

58 *Denuntiationes per ſolos ordinarios remitti poſſunt.*

59 *Abbates denuntiationes remittere poſſunt.*

60 *Abbates nedum titulares ſed etiam commendatarij denuntiationem remittere poſſunt.*

61 *Titulares quod poſſunt ratione dignitatis poſſunt etiam commendatarij.*

62 *Lex canonica generaliter loquens de ordinarijs commendatarios continet.*

63 *Ordinarij appellatione venit Vicarius Epiſcopi.*

64 *Denuntiationes remittere poteſt Vicarius Epiſcopi.*

65 *Vicarius Epiſcopi excluſus nunquam cēſetur, niſi expreſſim excluſus appareat.*

66 *Epiſcopi mentione includitur Vicarius.*

67 *Monitionum diſpenſatio non minoris momēti eſt, quam cauſarum matrimonialium cognitio.*

68 *Monachij opinio, an Vicarius Epiſcopi poſſit remittere denuntiationes.*

69 *Epiſcopi arbitrio datum eſt denuntiationes remittere.*

70 *Diſpenſationes magni momenti dicuntur.*

Ardua

Digitized by Google

71 Ardua & grauia delegari non poſſunt.
72 Diſpenſatio denuntiationum, grauem cauſam continet.
73 Vicarij poteſtas generalis non includit poteſtatem diſpenſandi.
74 Vicarius Epiſcopi ordinarius dicitur, in his quæ ad ordinariam pertinẽt iuriſdictionem.
75 Matrimonialium cauſarum & diſpenſationum in denuntiationibus faciendis, differentiæ ratio.
76 Diſpenſandi facultas in denuntiationibus cōmiſſa fuit a S. C. Tridentino prudentiæ ordinariorum.
77 Prudentia uniuſcuiuſq. perſonalis eſt.
78 Diſpenſatio denuntiationum a S. C. Tridentino prudentiæ & iudicio ordinariorum relicta eſt.
79 Induſtria perſonæ electa cenſetur, cum id mandatur quod certa regula diffinitum nō eſt.
80 Ordinarij electa induſtria in eo quod mandatur, ad vicarium non tranſit.
81 Epiſcopi vicarijs ſuis expreſſam facultatem remittendi denũtiationes cōcedere poſſunt.
82 Denuntiationem remittendi facultas in generali mandato non venit.
83 Vicarius generalis Epiſcopi denuntiationes remittere poteſt, non officialis vel vicarius foraneus.
84 Matrimoniales cauſæ delegatæ per Roma. Pōti. ſubdelegari non poſſunt.
85 Matrimoniales cauſæ graues dicuntur.
86 Denuntiationes remittere Archiepiſcopus in Epiſcopatu ſuffraganeo, non poteſt.
87 Parochus proprius iuxta S. C. Triden. in matrimonio interuenire debet.
88 Parochus proprius quis dicatur.
89 Parochus proprius dicitur, is, in cuius parrochia matrimonium celebratum.
90 Parochus ruralis non dicitur proprius parochus.
91 Parochi duo ſimul dari poſſunt.
92 Habitatio æqualis, duos parochos habere poteſt.
93 Matrimonium nullum eſt illius, qui ad alienā parochiam ſe tranſtulit.
94 Vagabundi qualiter matrimonium contrahũt.
95 Parochus proprius vbi intereſſe nō poteſt matrimonio, aliũ loco ipſius ſubſtituere debet.
96 Parochus vbi intereſſe matrimonio non poteſt, cogi an poſſit alium ſubſtituere.
97 Parochus qui licentiam confitendi alieno Sacerdoti parochianis negat, peccat mortaliter.
98 Parochi licentia vbi datur, expreſſa eſſe debet non tacita.
99 Licentia quæ à parocho datur præcedere debet.
100 Licentia verbalis parochi, an in ſcriptis dari debeat.
101 Parochus proprius ſi data licentia alicui Sacerdoti moriatur re integra, an poſſit Sacerdos aſſiſtere matrimonio.
102 Excommunicatio lata aduerſus aliquos delinquentes, morte excōmunicātis extinguitur.
103 Licentia de non reſidendo, morte concedentis extinguitur.
104 Licentia Epiſcopi aliquibus conceſſa ad ſuum beneplacitum morte Epiſcopi finitur.
105 Licentia confitendi alieno Sacerdoti, morte parochi extinguitur.
106 Opinio authoris licentiam a proprio parocho datam Sacerdoti, vt matrimonio interſit, morte parochi non expirare.
107 Gratia morte concedentis non expirat.
108 Licentia conceſſa fratribus confitendi, non expirat mortuo Epiſcopo.
109 Diſpenſatio conceſſa ab Epiſcopo ſtudendi vſq; ad ſeptenium, non expirat morte Epiſcopi.
110 Licentia conceſſa ab Epiſcopo accipiendi ordines, non expirat morte Epiſcopi.
111 Licentia conceſſa ab Epiſcopo celebrandi Miſſam in domo propria alicui perſonæ, nō expirat morte Epiſcopi.
112 Indulgentia a legato conceſſo, illius morte non expirant.
113 Parochi præſentia, totum facit in matrimonio iure nouo S.C.Triden.
114 Præſentia ad corpus refertur.
115 Præſentia parochi & ſi decepti vel inuiti, ſufficit in matrimonio.
116 Parochus præſens & intelligẽs eſſe debet, alias præſens dici non poſſet.
117 Præſentia parochi ſcientiam & intellectum includit.
118 Parochi præſentia in matrimonio requiritur, vti ſuarum ouium paſtor.
119 Præſentia teſtium in matrimonio etiam ſi fortuita ſit, ſufficit.
120 Parochi præſentia in matrimonio ita requiritur, vt nedum intelligere oporteat cum quid agitur, ſed & vt videat.
121 Cæcus dignitatem retinet, & teſtificari poteſt de his quæ vidit antequam cæcus eſſet.
122 Cæcus integer teſtis non eſt in his quibus, facile decipi poſſet.
123 Cæcus in teſtamentis & in inuentario teſtis eſſe non poteſt.
124 Parochus furioſus matrimonio interueniens non facit iuſtum matrimonium.
125 Parochus contrahẽtibus matrimonium, an neceſſario dicere debeat verba: Ego vos coniungo in nomine Patris, Filij, & Spiritus Sancti.
126 Sacerdos qui parochi nomine in matrimonio interuenit nulla ab eo petita licentia, an poſt parrochus ratificare geſtum poſſit.
127 Lex municipalis vel ſtatutum præſentiam alicuius corpoream requirens, ſi in actu nō interſit, ratihabitione non validatur actus.
128 Parochus & ſi in ſacris non ſit, matrimonio intereſſe poteſt.

Alius,

129 *Alius,alia,aliud,repetit ſimilem qualitatem.*

130 *Parochus is proprie dicitur, qui neceſſaria ad victum miniſtrat.*

131 *Parochus & ſi nõ ſit in ſacris, curam animarum habere dicitur.*

132 *Præſentia corporalis parochi a S.Con.Triden. deſiderata, in eo verificatur qui in ſacris nõ eſt.*

133 *Parochus nullo in caſu clerico qui in ſacris nõ ſit, licentiã intereſſendi in matrimonio dare poteſt.*

134 *Parochus intereſſens matrimonio aduerſus Epiſcopi ſui præceptum, validum facit matrimonium.*

135 *Parochus qui in matrimonio interuenit aduerſus Epiſcopi ſui præceptum puniri poteſt.*

136 *Matrimonium an cõtrahi poſſit legitime corã proprio parocho, in aliena parrochia.*

137 *Iuriſdictio voluntaria vbiq. exerceri poteſt.*

138 *Confeſſionis ſacramentalis Iudices, ſoli ordinarij & parochi eſſe poſſunt.*

139 *Confeſſio ſacramentalis a proprio parocho extra parrochiam audiri poteſt.*

140 *Ordinarij vel parochi non poſſunt concedere licentiam cõtrahendi matrimonium in aliena parrochia.*

141 *Ordinarius extra ſuam diocœſim, & parochus extra propriam parrochiam, priuatæ perſonæ reputantur.*

142 *Denuntiationes in matrimonio tribus cõtinuis diebus feſtiuis, in Eccleſia fieri debent.*

143 *Parrochus qui malitioſe matrimonio aſſiſtere non vult, grauiter puniri poteſt.*

144 *Laica perſona impediens matrimoniũ puniri poteſt.*

145 *Ordinarij diſpenſare non poſſunt, vt matrimonium ſine parocho & teſtibus fiat.*

146 *Ordinarij tollere non poſſunt ſuſpenſionis pœnam indictam in ca.1. de reform.matrimo. S.Conci.Trident.*

147 *Suſpentionis pœna veteri iure impoſita aduerſus parochos qui clandeſtinis interſunt matrimonijs, an a S.C.Triden.fuerit ſublata.*

148 *Pœna à lege noua impoſita, pœna à lege veteri impoſitam tollere non cenſetur.*

149 *Pœna ſuſpentionis a S.Con.Trident.impoſita, nedum ad officium ſed ad beneficium extẽdi poteſt.*

150 *Suſpentionis pœna a S.Con.Trident.impoſita, ipſo iure impoſita fuit.*

151 *Cap.1.de reforma.matri.S.Con.Trident.antiquas laudabiles conſuetudines contrahendi matrimonia, non ſuſtulit.*

152 *Iuris communis leges, a iure communi interpretandæ.*

153 *Statuta dubia ab eiſdem ſtatutis interpretationem recipiunt.*

154 *Conſuetudo dubia ab altera conſuetudine declaranda.*

155 *Concilij Sacri Trident.decreta, ab eodem Concilio declarantur.*

156 *Conſuetudo laudabilis dici poteſt, quæ iuri cõmuni aduerſatur.*

157 *Matrimonium contrahentes aduerſus S. Con. Trident. formam inhabiles ad contrahendũ efficiuntur.*

158 *Contrahentes matrimonium aduerſus formam S.Con.Tridenti. iterum ſeruata forma contrahere poſſunt.*

159 *Contrahentes matrimonium adſtãte oculto impedimento iuxta formam S. C. Triden. ſeruata iterum forma contrahere nõ tenẽtur.*

160 *Matrimonia clandeſtina prohibita ex S.Con. Tridentino, an ſponſalia clandeſtina comprehendant.*

DIFFERENTIA. XI.

CONTRACTVS ETSI CLANDEſtini valent matrimonium irritum eſt: ſubinde multa vſus frequentia, & quotidiana ex S.Concil.Triden.decretis, pro fuſa declaratione enucleata.

1 QVAMQVAM † dolus, & fraus
ex cõiecturis pręſumatur l. dolum C.de dolo.vbi Barto. Bal.
Angel.Salicetus & cęteri. Caſtren. in l. quod nerua num.3.ff.
depoſi. atq. idem reſponderunt multi, quales Corn.conſil.140.nu.9.lib.2.Curt.ſenior
conſ.44.col.10.Ruin.conſ.4.num.10.lib.1.
Pariſi.conſil.75.nu.31.lib.1.Cranet.conſ.8.
nu.1.latius Maſcar.conclu.530.nu.2.Decia.
reſpon.32.nu.4.li.3.Mozi.de contract.titu.
de diuiſio.contrac.a nu.42.Meno.tracta. de
pręſump.li.5.præſump.3.num.42.43. Surd.
2 deciſio.199.num.9. † rationem reddiderunt
hanc, quia dolus, & fraus in animo conſiſtũt,
& quid latens eſt, conſequenter niſi coniectu
3 ris detegi non poteſt, d. l. dolum. † Et cum
multis interpræes noſtri fraudis, & doli præ
ſumptiones referant, præcipuè ex veteribus
Penna.in l.quemadmodum de agrico.& cẽſi.li.11.Co.qui 223.caſus in quibus fraus, &
ſimulatio præſumitur recenſet; decem, & cẽtum coaceruauit Maſcard.in conclu.531. ex
his aliquos reaſumit Meno.d.præſump.3.li.
5.a nu.45.Alciat.tract.de præſump.2.præſ.
Ioſeph.Ludoui.32.in communi.conclu.51.
Alban.ad Barto.in l.lucius Titius ff. depoſi.
Meno.conſ.109.lib.2.Rumi.conſ.62. lib.1.
4 Hanc † ad inſtitutum noſtrum omnes adferunt, quoties cõtractus, qui palam fieri po-
tuit, clandeſtine factus eſt. Clem. ex grandi.
verſi. cæterum gloſ. ibi in verbo occultę de
vſur.l.fin.ff.de tit.nup.l.non exiſtimo de adminiſtra.

miniſtra.tuto.l. 1. C. de inter matri. gloſ. in verbo lucem amans, in extra ſedes de con. præben.in extra.Ioan.22. gloſ. in cap. conſuluit in verbo odit lucem,de offici. delega. vbi Felin. num. 20. Roma.conſ.54. num.5. vbi Mando.ad eum in verbo occulto: Reſpondet Crauet. conſ.34. num.11.conſ.115. num.5. alios plures Maſcard. d.conclu.531. nu.43.Mozzi.de contract.tit.de diuiſio.contractuum.nu.53.& nu.61. Damho.in praxi. crimi.ca.61.num.120. Bero.conſ.59.nu.11. lib.1. Decia.conſ.32.num.18.lib.3. Meno.
5 d.præſumpt. 3. num. 107. Atq. † adeo vera præſumptio eſt, vt & ruſticos, mulieres, & alias perſonas, in quibus lex non tam facile vt in cæteris dolum præſumit, ratione actus clandeſtine ab eis celebrati, doli etiam ſuſpitionem inducat.glo.in d.l.prima C. de inter matrimo. vbi Bald. num. 2. gloſ.in l.qui contra C.de inceſt.nup.ſuſe Tiraquel.tract. de retract.conuentio. in procemi.num.14. & tracta.de pœnit.tempe.cauſa.11. à num.11. Menoch.d.præſum.3.num.109. in fine & de actu nocturno qui etiam ſiniſtram præfert ſuſpitionem,attingit aliqua Menoch.in centuria 6.de arbitra. nuper impreſſa caſu.515. à num. 1. & alios nouiſſime Surd. conſ.158.
6 à num.1.lib.2. Ex clandeſtino † quoq. & ſubitaneo receſſu,fraus arguitur, & dolus in fugiente,egregie Surd.deciſio.326. nu.88.39. poſt Tiraq. & Menoch.ab eo citatos. Con-
7 cinit † etiam quod cum incapacibus à teſtatoribus relicta vbi palam relinquuntur, ea à venientibus abinteſtato auferantur, quę vero clam à fiſco l. 1.l. non intelligitur l. edicto ff.de iur.fiſ.l.in fraudem ff.de his quibus vt indig.vbiq.interpretes.in hac ſpecie clam id factum intelligetur, quoties non per publicum inſtrumentum, ſed priuatim factum eſt inter perſonas ignotas,aut exteras, quæ id veriſimiliter propalare non poſſent Bart. in d. l. non intelligitur §. tacite & in d.l. in fraudem, Caſtren. in l. in tacitis de lega.1. Peregr.tracta.de iur.fiſ.lib.3.tit.19.num.5. cum ante & poſt ſequen. Et huius caſus exempla referunt multa poſt Tiraquel. Crauet. conſ.131.nu.2. Plot. in l. ſi quando nu.790. C.vnde vi.Gom.in §. ex maleficijs num.20. de actio.
8 Plane † clam id fieri dicitur vt & ſupra tetigi,quando id publice fieri poteſt, & occulto conficitur,vt in matrimonio ſcribit Iuriſconſultus in d.l.fina.de rit. nup. d.l.1.C.de inter.matrimo.titu. de clandeſti.de ſponſa. lib.6.cap.1.de reforma.matrimo.ſeſſio.24. Maſcard. d. conc.531.num.43. Menoch.d.
9 præſump.3.num.107. qui † illic ſcribit ſimile eſſe in eo, qui non recta & publica via incedit, ſed inſolita clandeſtina. l. qui fiſcalis de Nauicu.lib.11.C.poſt Bal.Salice.& alios ab eo relatos Crauet. d.conſ.115. Menoch. d.præſum.num.108. ſimile in eo qui in alienia contrahit domo,cum in ſua poſsit publice. Anchar.cõſ.385.ad finẽ Craue.conſ.142. num.18.Maſcard.in citata concluſione 531. num.44. Decian. d. conſ.21. num.19.lib.3. Menoch.d.præſump.num.109.Mozzi.tit.de
10 diuiſio.contract.num.53.& 61. Alienatio † etiam clam facta dicitur,cum eam quiſquam occultat ne aduerſario innoteſcat l. 3. §.fin. ff. quod vi aut clam. Alciat. in l.poſt contractum ff.de donati.num. 50.Picus, ibidem &
11 Annib. poſt Barto.nu. 7. Et † clam factum dicitur quoties ita fit,vt ad eos, quorum intereſt notitia peruenire non poſſit Barto. in l.2.C.de his, qui ex publi. ratio Felin.in d. cap.conſuluit num.20.de offici. delega. Deci. conſ.399. num.19. clam itidem fieri dicitur contractus, qui vbi inſtrumentum de eo confectum eſt,occultum remanet,nec publicatur. idem Alciat. d. l. poſt contractum num.50.& ſequent. Ruin.conſ.128.num.5. lib.4. con.51. num.15. & con.149. num.7. lib. 5.cuius traditionem commendat & probat Menoch.de arbit.iudi. quæſt.lib.2. centu.2.caſu. 194. num.19. & 20. qui poſt Plotum in l.ſi quando num.327.C. vnde vi plurimum in his iudicis arbitrio tribuit. idem
12 eſſe illic ſcribit Alciat. quando † per interpoſitam perſonam inſtrumentum conficitur l.ſi quis integris in fine ff.qui & à quib.
13 Sanè † vice verſa, id palam non clam fieri dicitur, quando publice fit,vbi etiam teſtes adhibentur,& publicum inſtrumentum conficitur,Reſpondit Curti.iuni.conſ.64.n.2.3. Gomez. in d. §.ex maleficijs num.21.Ruin. conſ.14. nu.10. lib.2. quos citauit Menoch. d.caſu.194.num.19. ideo tunc fraudem non præſumi omnes citati interpretes docent: ſequitur Peregri.tract.de iure fiſ.lib.3. titu. 19.num.5.
14 Hæ autem † omnes interpretum traditiones tunc vindicãt quando cum clandeſtinitate ſimul aliæ concurrunt cõiecturæ probabiles, quib' actus fraudulentus & doloſus
15 poteſt iudicari, alioquin † ſi actus cõfici nulla legis prohibitione poteſt, eo ſolo quod clandeſtine celebretur nullus, nec irritus iudicari non debet: vnde egregie dixit Impe-
16 rator in l.1.de delato.lib.10.C.quod † non dicitur dolo facere is,qui clam quidquã facit, quod aperte ei facere licuiſſet, quẽ textum ad hoc citauit vna cum alijs concordantibus Crauet.conſ.332.num.17. nam nec in fraudem facere quidquam is dicitur,qui ſuo iure vtitur l.quod Reipublicæ l. iniuriarũ ff. de iniur.Et quod lege fit permitente dolum & fraudem excludit l. grachus C.de adulte.

Pariſi.

Digitized by Google

Pariſi.conſ.72.ad finem li.3.Ruin.conſ. 76.
nu.14.li.2.Soci.conſ.31.ad finem li.4.Rur-
17 ſus † nec dicitur in fraudē is facere, qui ſine
fraude eundem actum facere potuiſſet Igne.
poſt Bal.& alios in authen. ex cauſa nu. 72.
C.de libe.pręte.Zuchar.in l.1.nu.51.C.qui
admitti.quare Barto. in l. poſt contractum
de donario.in ea queſtione,an alienatio quæ
clam,& oculre facta fuit,in fraudem fiſci fa-
cta dicatur nu.7.tres caſus diſtinguit:Aut in-
quit,alienatio facta fuit clam,& titulo lucra
tiuo,nulla ramen præcedente cauſa, vel con-
iectura admirēdi delictum; hoc caſu nō præ-
ſumitur alienatio in fraudē fiſci facta: ratio-
18 nem † reddit,quia ex eo ſolo quod quis clam
donet,nō pręſumitur fraude donare,vel alie
nare,cum actus donandi, & alienandi ſit ex
ſe licitus,& permiſſus;atq. ideo quomodo-
cunq.& in quovis lóco fieri poſſit:Barrholū
ſequuri ſunt communiter cęteri in d. l. poſt
contractum Alciar.Picus.Aniba.Deci.conſi.
235.2.col.Menoch.tracta.de pręſump. li.3.
pręſ.124.nu.41.qui inibi recte infert Imol.
in d.l.poſt contractum male, & perperam a
Bart.traditione deceſſiſſe, qui ex ſolo actu
clandeſtiniratis opinetur alienationē in frau
dem fiſci factam iudicari poſſe,ſine lege,nec
ratione aliqua:quem nouiſsime ſequut° fuit
Peregri.in trac.de iur.fiſ.li.5.tit. de publica.
bono.n.162.vbi etiam inaduerrenter dixit,
Picum cum Imol.ſentire,qui tamen a Bart.
ſententia nō diſcedit:& illic fatetur Peregri.
Bartolum cæteros ſequi interprætes:Et me
rito ex his,quas modo adduxi rationibus; &
19 quia † in dubio aduerſus fiſcum ſit iudican-
dum l.non puto de iur.fiſ.Et ſi in alijs quam
fiſco,traditio hæc recipitur, magis aduerſus
fiſcum.

20 Quare † idē Peregri. ſui ipſius immemor
in eodem tractatu li.3.tit.19.n.6. contrariā
docet ſententiam;qui ſcribit eo loci, nō ſuf-
ficere defunctum clam,& tacite incapaci re-
linquere,niſi concurrant alia,& inter cætera
probari oporret,quod hæres racite, & clam
fidem ſuam aſtrinxerit de dando ei, cui teſ-
tator relinquerat,citat Barto.in l. in raciris
de lega. 1. & in l.non intelligitur de iur. fiſ.
Angel.in l.hærediras C. de his quibus vt in-
dig.Bal.conſ.380,nu.4.li.1.Alex.conſ.202.
nu.5.li.7.Barba.conſ.46.Deci.conſ.311.

21 Secundus † caſus Barto.eſt, vbi donatio
clam facta fuit,& concurrit aliqua cōiectura
fraudis,veluti graues inimicitię, & tunc frau
dem fiſci pręſumi factam docet nu. 7. quem
ſequutus fuit Deci.d.conſil.235. Pic.Aniba.
Alciat. in d. l. poſt contractum, & alij quos
probat,& ſequitur Meno. d. pręſump. 124.
num.42.

22 Tertius † caſus a Bartulo conſideratur,
vbi alienatio clam titulo oneroſo facta fuit;
exiſtente alia cauſa,& coniectura admirtēdi
delictum,& tunc etiam fraudē præſumi do-
cet,dum empror etiam fuerit fraudis parti-
ceps,alias reuocationi locus non erit, ibidē
n.7.quem ſequuntur Pic.Alciat.Anib.& alij
modo relati,& idē Meno.nu. 43. d.pręſum.
Peregri.eriam in d. tit.19.nu. 6. & ſi in alio
caſu quam Bartoli.

23 Cæterum † pręd:ctę cōmunes, & receptę
ſentētiæ duobus egregie modis declarandæ
ſunt.Primus vt ex ſolo actu clandeſtiniratis
fraus præſumi nō poſsit,etiā in eo, qui clam
aliquid facit,vt tamen alterius fraudem ex-
cludat,vim,vel dolum,tex.inſignis in l. cum
pater §.Titio ad finem ff.de lega. 2. in quo
24 hæc verba: *Nec † videtur dolo feciſſe cum
fraudem excluſerit*. vbi glo.inſignis alia ad-
fert iura concordanria:Et reſpondit Corne.
conſ.52.nu.20.li.2.cum dolo feciſſe nō cen-
ſeri,qui clam aliquibus renunciauit iuribus,
ſperans hoc modo nō venturum in compro-
miſſum, quod erat facturus,Corn. ſequitur
Alciat.in tract.de præſump.reg.3.præſump.
25 27.n.2.† qui eo loco adiungit, licere haberi
iuſtam cauſam,vti fraudibus ad excludendū
aduerſarium ab illius eriam fraudibus, ex
ſententia glo.in ca.Dominus 23.q.2.ca.cu-
pientes de electio.in 6. Alciat.ſequitur alia
adferens exempla Meno.tract.de præſump.
26 li.5.præſ.3.nu. 37.38.39.40. Hinc † quoq.
Picus ſcripſit in d.l.poſt contractum nu. 55.
non præſumi dolum,aut fraudem in eo, qui
clam aliquid fecit quod facere poterar, ti-
mens ne,aut a tyrano,vel ab agnatis, & alijs
impediretur actum facere,vbi id ſcirent.

27 Secundo † declara vt in his caſibus,in qui-
bus clandeſtinitas actum irritat,oporter clā-
deſtinitatem deducere,& allegare,alias Iu-
dex nullam illius rationem habere cogitur.
Alexan.conſ.88.nu.12.li.5.Craue. qui alios
conſi.258.in fine,Tob.Noni.conſ.24.n. 20.

Ex his liquet contractus clandeſtinos non
eo quod clandeſtini ſint,Irritari poſſe: vt ex
multis reſoluit Surdus conſil.158.2 nu. 16.
verſ.Parum me mouet cum ſequen. li. 2.qui
tamen,& ſi alia adferat,ſupraſcriptas tamen
notandas traditiones prætetijt. Matrimoniū
28 autem † clandeſtinū eo ipſo, quod clandeſ-
tinum,quia ſacramentum,& in his, quæ per-
ſonas contrahentes,& materiam concernūt,
Ponti. Maximi. & Eccleſiæ decretis poſsit
declarari, vt dixi fuſe comparatio. 19. ideo
factum, quod licet olim matrimonia clan-
deſtina valerent, & in hoc communis eſſet
ratio cæterorum contractuum,cum matrimo
nio;tamen ex S.C.Triden. hodie clandeſti-
na matrimonia ſublata fuere, quæ niſi duo-
rum,aut trium teſtium, & parochi præſentia
fieri

Digitized by Google

fieri poſsint d.cap.1.de reforma. matrimo.
ſeſsio.24. alioquin nulla eſſe voluit,& irrita
omnino.

Scio circa declarationem illius ca.1. Con-
cil. Tridenti. multa à Neotericis ſcriptori-
bus Hiſpanicis maxime Theologis , & Ca-
noniſtis ſcripta fuiſſe,multas etiam latas de-
clarationes à ſacra purpuratorum congrega-
tione; Quare niſi ea pertingam tantum,quæ
curioſa indagatione tradita ad illius decreti
interprætationem video,quæq.ipſe alijs ad-
dere(breuiter tamen) ex noſtra potero offi-
29 cina . Clandeſtina † matrimonia dupliciter
hodierno iure conſiderari poſſunt; primo
vbi ſine parocho,& teſtibus vel altero Sacer-
dote , de ipſius parochi,vel ordinarij licen-
tia duobus vel tribus teſtibus contrahuntur.
Secundo,quoties non precedentibus denun-
tiationibus præſente tamen parocho pro-
prio,& duobus,vel tribus teſtibus : vtrumq.
caſum complexum fuit S.Concilium,ſed di-
uerſimodè;nam vbi ſine parocho, & teſtib⁹,
nullum omnino eſſe voluit,ſecundo caſu mi-
nime , vt infra dicam: hæc diſtinctio aptiſſi-
ma eſt,quam prior docuit poſt conſilium Az-
pilcuet.in Manual. Confeſſ. Latino cap.22.
num.70.& in Hiſpano cap. 28. quam etiam
poſt alios ab eo relatos ſequutos fuit Gu-
tier.lib.2.pract.quæſt.queſt.4.num.13. Cõ-
ſentit Sanch.de matrimo.lib.3.diſpu.1.n.4.
30 & 5. vt † modo omittam quatuor illas ſpe-
cies matrimonij clandeſtini,quę nullius ſunt
propoſiti, quas adfert Spinus tracta. de teſ-
tam.gloſ.15.num.18.19.20.& ſequent. qui
tamen ſuperiorem probat ibi num.22.& 24.
Matien.in gloſ.1. rubr.tit.1.li.5.ordinatio.
num.34.Dida.Pete.in l.1.tit.1.lib. 5.ordi-
natio.Sar.lib.1.ſelect.cap.16.num.7.Rimi-
nal.iuni.conſ.691.lib.6. Salze. in additi. ad
Diaz de Luco.in pract.crimi.cap.73.in verſ.
Primo ante omnia Viual.in Cande. Aur.tit.
31 de matrimo.num.85. Diuerſimodè † autem
clandeſtinum matrimonium cõſideratur vbi
deficiunt parochus, & teſtes , quam vbi ſolæ
denuntiationes; primo caſu omnino nullum
eſt , ſecundo minime , apertiſſime hanc ſen-
tentiam probat tex.ille in d.cap.1.quatenus
32 cum † de denuntiationibus agit , licentiam
concedit ordinario ex cauſa vt eas remitte-
re poſſit,quam non concederet,ſi de ſubſtã-
tia forent matrimonij , quemadmodum pa-
rochi,& teſtium præſentia: Nullus exactam
huius rei rationem hucvſq. reddidit, quę nõ
vna tantum,ſed duplex eſſe poteſt.

33 Prima † ipſaq. verior omnibus, quod vbi
denuntiationes de ſubſtantia forent , poſt
matrimonium interuenire non poſſent , ſed
in ipſo actu adhiberi deberent , cap. auditis
iuncto cap.quia propter de electione glo.&
omnes in l. vniuerſa C. de præci. imperato.
offeren. Felin. in cap. cum dilecta num. 26.
de reſcrip.Anton.Imo.& cæteri in cap. cum
conſuetudinis de conſuetu. Imo. Paul. de
Caſt.Roma.Alexan.Areti.& Iaſſ.in l. ſi quis
mihi bona §. iuſſum ff. de acquir. hæredi.Pa-
nor.Anto.& Imo.in cap. cum nos ex. de his
quę fiunt a prelat.

Huic ſimile eſt quod de conſenſu in actu
requiſito perhibent noſtri affirmantes , tunc
demum in actu interuenire oportere , quan-
do is per modum authoritatis à lege requi-
ritur , alioquin poteſt poſt intercedere : ſic
Barto.Caſtren.Imo.Roman.Areti. Alexan.
in d.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum vbi Iaſſ. di-
xit communem num.41. Bero.conſ.73.n.6.
lib.1.Crauet.conſ.11.nu.4. Natt. conſ.126.
num. 6.conſ.142.num.3. Soci.iuni.conſ.97.
num.18.lib.2.poſt Socin.ſeni.conſ.87.nu.3.
lib.1.Neguſ.tract.de pignor.4.mem. 2.par.
num.42.

34 Rationis † ratio eſt , quia indiuiduum eſt
quidquid ad ſolemnitatem actus pertinet,
vt nec diuidi, aut ſeparari ab actu poſſit.l.cũ
authoritas C.de teſtam. l.hæredes palam in
fine ff.eod.titu. Et actus formalis eſt indiui-
duus , quia forma indiuidua eſt l. furioſum
vbi Barto.& alij C.de teſtam.atq. ideo vno
& eodem tempore adiungi & præſtari de-
bent.l.cum hi §.ſi prætor de tranſac. cũ alijs
coaceruatis per Tiraquel. tracta.de retract.
35 tit.1.§.1.glo.21.num.12.Ita † fit, vt denun-
tiationes non ſint de ſubſtantia , aut forma,
cum poſſint ordinarij arbitrio prætermitti.
36 Secunda † ratio , quæ actum pręcedunt non
cenſentur de ſubſtantia,quia non in ipſo ac-
tu interueniunt , dixit egregie Domi.in cap.
quamquam de vſur.in 6. ex tex.in cap. quia
propter de electio.Soci.Alciar.Ruin. & cæ-
teri in l. 1. §. qui præſens de verbo. obliga.
37 Tiraq. ſupra † atq. ideo leuis ſolemnitas
hæc eſſe cenſetur,quę tam ante matrimoniũ,
quam poſt poſsit intercedere , quinimo , &
omitti in totum l. 1. §. fina. de ven. inſpi. l.
prętor.§.cum hi,vbi Bart.de tranſ. Felin.in
cap.venerabilis num.23.de iudi.

38 His † conſtat d. cap. 1. præſentiam paro-
chi,& teſtium de ſubſtantia fore ; at denun-
tiationes minime ; ideo non irritari matri-
monium ipſarum omiſsione:idem illius c.1.
ſenſus manifeſte conuincitur ex verſic. *qui
aliter quam præſente parocho,&c.* Cuius irri-
tans clauſula illic inſerta,non denuntiationũ
ſolemnitatem reſpicit,ſed parochi, & teſtiũ
præſentiam , *quos ad ſic contrahendum inha-
biles reddit* , non obſcurè innuens , aliorum
defectum, matrimonium non vitiare ; nec
etiam contrahentes inhabiles reddere . Et
exceptio in hoc caſu in ceteris regulam con-
firmare

Digitized by Google

firmare cenſetur.l.nam quod liquide ad finẽ,
de pæn.lega.l.queſitum §.deniq. defun. inſ-
39 truc.quamquam † & matrimoniũ quod præ-
termiſſis denuntiationibus fit, clandeſtinum
etiam vt mihi videtur dici poſſit, nam S.Cõ-
cilium nihil ex veteri iure in denuntiationi-
bus immutauit, vnde cum eo iure matrimo-
nium clandeſtinum diceretur, quod præter-
miſſis fieret denuntiationibus cap.cum inhi-
bitio de clandeſ.deſponſa. nihil mirum ſi &
hodie,& ſi valeat coram parocho,& teſtibus
factum ſine illis, nihilominus clandeſtinum
40 dicatur. Accedat † quod vt ſupra multorum
docui authoritate; is dicitur clam aliquid fa-
cere, qui cum poſſet palam, & publice ſerua-
tis ſeruandis, non id facit; quemadmodum &
in noſtris terminis de matrimonio loquens
ait tex.in l.fina.ff.de rit.nup.l.1.C.de inter.
41 matrimo. Vnde † non recte ſatis ſenſiſſe
videntur duo alioquin eruditiſſimi Theolo-
gi Hiſpani.Domi.de Sot.in 4. ſentent.diſt.
28.quæſt.vni.arti.1.& Alfon.de Caſt.de iuſt.
hæret. punitio. lib.2.cap.18. qui hæc matri-
monia non vere clandeſtina fore negãt: ideo
42 † rectius exiſtimauit Gutier. lib.2. practi.
quæſt. 4. clandeſtina hæc eſſe matrimonia,
atq. ideo vel leges, aut ſtatuta de clandeſti-
nis matrimonijs loquentia etiam ſi pœnalia
forent, ad matrimonia ſine denuntiationi-
bus contracta protendi poſſe, quod ille qui-
buſdam rationibus oſtendit, quas prætereo:
& his conſentit Sanch. tractat.de matrimo.
43 lib.3.diſputa.1.num.6.& 7. Animaduerto †
tamen, non ſic generaliter hanc accipi poſſe
ſententiam reſpectu pœnæ infligendę iuxta
regias illius regni ordinationes; nam ſi ma-
trimonium prætermiſſis fieret denuntiatio-
nibus cum licentia ordinarij, & ſi matrimo-
nium clandeſtinum diceretur, non tamen
contrahens pœnas illarum legum incurreret,
quæ in audacia & temeritate ſic contrahen-
tium fundantur vt & ipſe Gutier. ſcribit d.
quæſt.4.num.6. dixi lib. 1. quæ ratio ceſſat,
vbi Iudicis, & ſuperioris facultas adeſt, quæ
in hac ſpecie ex eiuſdem decreti facultate
dari poteſt ad l.iuſte cum ſimilibus de acqui.
poſſeſſi.cũ alijs à me adductis ſupra in verſi.
Hæc autem omnes, *&c.* & hoc ipſum ſenſit
Gutier.d.quæſt.4.num.14.

44 Ab his † omnibus, quæ aperte ex vero il-
lius cap.1.de reforma. intellectu eliciuntur,
infertur non recte duos ætatis noſtræ clariſ-
ſimos IurisConſultos eoſdemque collegas;
(qui ambo eodem tempore vna cum Tibe-
rio Deciano, Marco Mantua, & Mãtica, nunc
Cardinali ampliſsimo, in academia totius
orbis famigerata Patauina, iura interpræta-
bantur) cenſiſſe qui palam reſponderint;
matrimonium omiſſis denuntiationibus ce-
lebratum, irritum eſſe etiam hodie iuxta d.
cap. 1. diſpoſitionem: ſic enim reſpondit
Cœphal.conſil.421. à num.1. lib. 3. Meno.
conſil.69.num.70.lib.1. Domi.Bonſi. inter
conſil.Menoch.conſil.398.lib.4. & eidem ſe
ſubſcripſerunt ibi Menoch. & Cœpha. &
Aloijs Terzachi. priuatim hanc ſententiam
45 docentes. Quorum † opinio ex his, quæ di-
xi defendi non poteſt, vnde merito ab Hiſ-
panicis communiter refellitur Theologis &
Canoniſtis: Rojas in Epitom.ſucceſſio. ca.
2.num.22.23. & ſequent.Gutier.tractat.de
iura.confirma.1.par.c.51.n.25.& in canoni.
quæſtio.cap.19.num.12.& ſequent. & lib.2.
practica.qq.queſtio.4. num.13.14. ante cos
omnes Azpilcuet.in Manual. Confeſſo.cap.
22.num.70.Sarmien.lib.1.ſelecta.interpræ.
cap. 6. num. 7. Matien. titu.1.gloſ.1.rubri.
num.34.Spin.de teſta. gloſ.15. num.24.25.
26.Segur.in directo.iudi.Eccleſiaſti. 2.part.
cap.15.num.30. & cap. ſequent.16. num.1.
Salzed.fuſe ad Diaz de Luco in pract. cano-
ni.cap.73.Viual.in Cand.Aur. tit.de matri-
mo.nu.84.85.Cardin.Alciat.in manu-ſcrip-
tis commen.ad d.cap. 1. in verbo *Qui aliter
quam, vbi*, ſcripſit denuntiationum ſolemni-
tatem de his fore, quæ remitti poſſunt, &
ideo de ſubſtantia matrimonij non eſſe Ca-
ualca. qui ſic Romæ declaratum affirmat in
reper. deciſio. 1.part. verbo.matrimonium
ſine denuntiationibus. Neque nunc oportet
de veritate huius articuli diſputare quoniã
non ſemel, ſed pluries a ſacra Cardinalium
congregatione pro hac fuit opinione facta
declaratio, & interpretatio d.cap.1.quę nũc
ſcripta cum alijs multis legitur. Et poſt hæc
ſcripta late Sanch.de matri.li.3.diſp.1.& 5.
à nu.1.vbi multos in hanc citat ſententiam.
45 Plane † diſſentit nullus parochi, & teſtium
præſentiam ad ſubſtantiam pertinere matri-
monij, id quod palam ille tex. oſtendit, &
citati fatentur interpretes fuſe Sanch.lib.3.
47 diſputa.3.4.5.& ſeq. Cęterum † nullus huc-
vſq. ſcripſit an forma illa à S. C. Tridenti.
pręſcripta, per æquipollens poſſit adimple-
48 ri; in qua † quæſtione lubet manuſcriptam
deciſionem Aldobrandini (hodie Sanctiſsi-
mi Domini noſtri fœliciter in Eccleſia Vi-
cariatum Chriſti Gubernantis) ad longum
adferre, quoniam erudita eſt, eaque digna
vt a nemine ignoretur hæc ipſa, quę impleri
non poſſe per æquipollens decidit formam
in vna florentina matrimonij. 1. Februarij
1580. *coram Domino Aldobrandino dubi-
tatum fuit, an forma data a conſilio in mo-
do contrahendi matrimonia, ſcilicet coram pa-
rocho proprio poſſit per aliud æquipollens ad-
impleri, quam per id quod datur ab eodem de-
creto. Secundo quot denuntiationes ſufficiant;*

circa primum credebant domini, non poſſe impleri per aliud æquipollens quàm expraſſam: nam regulariter quando quid requiritur pro forma, debet adimpleri in forma ſpecifica, adnotata in l. 1. & in l. gallus §. & quid ſi tantum de liber. & poſthu. Et decretum proceſſit annullando, & diſtinctè loquitur, vt non ſit opus aliqua ſuppletione: Quod patet nam licet de iure idem eſſet quod parochus matrimonium celebraret, & in eſſe deduceret, vel alias de licentia, tum ratione iuriſdictionis tum ratione impedimentorum ad regulam, qui per alium facit de reg. iur. l. 1. in princi. de vi & vi arma. tamen non contentum decretum hac legis interpratatione, nec aliqua in hoc aliorum ſuppletione opus eſſet, expræſſit illud de licentia, vnde excludit alia æquipollētia, maxime cum, nulla poſſit dari, quæ ita æquiualeat in hac materia, ſicut hoc ipſum de licentia, & videtur ſuſtuliſſe difficultates, quæ quotidie ortæ fuiſſent in hoc, nam forma eſt proprius parochus, materia eſt conſenſus.

Cæterum dato quod poſſit impleri per æquipollens, dico in hoc caſu non conuenire: nam quid ille æquipolleat tractatus matrimonij per aliquot tempus in præſentia patris, vxoris, & multorum, quæ propterea videntur tollere clādeſtinitatem, quæ fuit finis, vt proprius parochus requireretur, ſecundum ex aduerſo informantes, vel ſecundum alios, propter probationem matrimonij: Nam præſentia parochi non videtur inducta, nec ad tollendum clandeſtinitatem, nec inducendum probationem, quin potius voluiſſet plures teſtes requiri, & alia ſi hoc feciſſet, non autem ſe reſtringeret ad proprium parochum: vnde ſat eſt, quod requiritur pro forma, & quo magis eſt voluntarium eo magis adimplendum in forma ſpecifica, adnotata in d. §. & quid ſi tantum. Non obſtat, quod parocho rurali, fuit dictum a patre vxoris, quod poterat matrimonium ſine aliqua ſuſpitione celebrare; quoniam hoc non inducit æquipollens; nec tenebatur ei eredere ad finem validitatis matrimonij: ſi quærat poſtea quænam fuerit ratio; quod decretum requiſierit celebrationem parochi, reiecta ratione clandeſtinitatis, dicebant eam eſſe quod tale Sacramentum non debebat ab alio celebrari, quam à Sacerdote ſicut alia Sacramenta à Sacerdotibus præſtantur, verum quia non poterat ab extraneo ratione iuriſdictionis, ideo à proprio debuit, iuxta l. extra territorium de iuris. omni. iudic. Huic rationi nō ſatisfit per alium æquipollens, quam ſubnexum ab eodem decreto, hoc eſt ab alio Sacerdote de licentia parochi. Nec placet ratio adducta in fauorem Dionoræ, quod erat abſurdum, quod Sacerdos proprius denuntiaret, & ad eum deuenirent impedimenta, & alius celebraret matrimonium, qui hæc non ſciret: Nam ea attenta ſequeretur, quod ſicut ex interpratatione ſacræ congregationis eſt, denuntiationes poſſunt remitti, per conſequens hoc quoque poſſit, & hinc conſtat quod ratio præſentiæ parochi non eſt vt tollatur clandeſtinitas, quoniam ſicut remittuntur denuntiationes quando aliunde factum eſt notorium, ita tolleretur hæc forma præſentiæ parochi, ſic fere numquam locus eſſet anullationi contractus, Ex quibus die 27. Februarij 1580. pronunciatum fuit pro inualiditate matrimonij: Hucvſq. deciſio Rotæ celebris.

49 Sanè † denuntiationes prætermitti poſſe
ex iuſta cauſa ab ordinarijs, textus idem in
50 d. ca. 1. ſtatuit: Iuſtę † vero cauſæ multæ ab in-
terpratibus adferuntur: eas recenſent. Paluda.
& poſt eum Domi. de Sot. in 4. diſtin. 28.
quęſt. 2. arti. 3. Botte. tracta. de Sino. Epiſco.
3. part. arti. 1. potiſſimæ hę ſunt; quando nobilis cum ignobili, vel èconuerſo, matrimonium contraheret; Aut pauper cum diuite,
honeſtę vitę vir cum turpi & infami, præcipue vero ordinarius hanc concedere licentiam poterit, vbi ante Sacrum Conciliū nullus in loco denuntiationū vſus erat; ſic ſcripſit Azpil. in Manua. Confeſ. cap. 22. num. 70.
Salzed. late. d. cap. in verbo diſpenſet: idem
vbi quis contraheret matrimonium in mortis articulo Sarmien. d. cap. 6. num. 7. Segur.
in direc. Iud. Eccleſ. 2. par. cap. 16. nu. 4. Denique quoties iuſta cauſa ſubeſt, quæ ordinarij relinqui arbitrio poteſt Gutier. lib. 1. cano. quęſt. cap. 19. num. 2. & cap. 20. num. 24.
51 Meno. de arbit. iudi. qq. caſu 453. nu. 5. idē †
iudicādum vbi matrimonium malitioſe poſſet impediri d. cap. 1. ibi in verſi. *Quod ſi quādo*: quibus verbis vt hoc obiter animaduertam, excluditur animus impediendi iuſtus, ideſt is, quo ſecūdum iuris regulas matrimonium poteſt valide impediri; qui ergo non iuſte impedire poteſt, is malitioſe facere diceretur argu. tex. in l. 1. §. huius ff. de offi. eius l. qui teſtamento §. mulier ff. de teſtamen. & cōſiderauit Gutier. in cano. quæſt. c. 20. n. 12.
& ante ipſum aperte qui multis ornat Cæpha. d. conſ. 321. num. 21. 22. 23. 24. lib. 3.
latiſsimè Sanch. de matrim. lib. 3. diſputa. 7.
8. & 9.
52 Planè † Sacrum Concilium in eo cap. 1. nō
declarat quibus vere an malitioſe animus impedientium detegatur coniecturis; vnde recte facturos ordinarios exiſtimo, ſi iuſiurandum præſtent impedientibus, quo iurare eos cogant non malitioſo animo ſe impedimenta adferre, & propalare; animus enim niſi iuramento probari non poteſt, Bart. in l. admonēdi n. 9. de iur. iur. Alex. n. 19. Meno. qui multos refert de arbi. iudi. quęſtio. lib. 2. caſu. 241. nu. 4. & caſu 186. nu. 3. 4.

Nam

Digitized by Google

53 Nam † & creditoris etiam iutamento ſta-
tur, vbi debitotem de fuga ſuſpectum dicit,
quia illius animus, & ſuſpitio iureiurando
probatur ad gloſ. ibi omnes in §. ſed iſte in-
ſtit. de actio. Menoch. de arbitra. iudi. quæſt.
qui multos refert lib. 2. caſu. 87. num. 1. 2. &
54 ſequent. quod † ſi nolint iurare impedientes
matrimonium, denuntiationes continuabũ-
tur: ſi vero iurauerint breui impedientibus
conceſſo termino ad impedimentum pro-
bandum, interim denuntiationes conquieſ-
cent, non probato vero, Iudex Eccleſiaſticus
perficere denũtiationes parochum iubebit,
quemadmodum poſt Prepoſi. animadmer-
tit Segur. in directo iudi. Eccleſ. 2. part. cap.
16. num. 26.
55 Diſplicet † autem omnino quod ille eo
loci ſcribit, calumniatorem præſumi illũ, qui
intra conceſſum terminum ad probanda im-
pedimenta, non ea probauit; vera enim tra-
ditio non eſt, & ſufficit impedienti iuraſſe ſe
non calumnia, vel odio impedimenta inſti-
tuere, etſi ſubcumbat, vel non probet perfe-
cte; cum inopia probationis plerumq. citra
56 agentis culpam depereat; ideo † calumniæ
iuramentum ſiniſtram excludit præſumptio-
nem l. 1. & tit. C. de iur. iur. prop. calum. dan.
57 huncq. † iuramentum hoc parit effectum, vt
præſumptio illa calumniẹ ſublata omnino, &
extincta iuramento cenſeatur, vt eadem ipſa
gloſ. quam Segur. adfert aperte docet in d.
cap. fina. de calumniato. verbo calumniandi
in verſi. *Sed qualiter probabitur:* & expreſſim
cum glo. Claud. de Seyſel. in l. gallus nu. 25.
verſi. Tertio fallit ff. de vſuca. Neuizan. in
Syl. nuptia. nu. 53. Maria. Soci. in rubr. ex. de
iuramen. calumniæ in extremis verbis.
58 Ordinario † tantum facultas ſacro decre-
to cõceditur remittendi denũtiationes, atq.
ideo cũ Abbates ordinarij ſint & habeãt iu-
riſdictionẽ quaſi Epiſcopalẽ, & poſsint om-
nia regulariter, quæ Epiſcopi in ſua diocœſi,
circa ea quæ ſunt iuriſdictionis iuxta gloſ.
ſolemnẽ, quã inibi cõmendant Bonifa. & re-
liqui, in Clementi. 1. verbo proprij de rebu.
Eccle. non alienan. quã dixit ſingularẽ Azpil.
in conſ. 5. tit. de ſpõſa. n. 4. poterũt denũtia-
59 tiones remittere Azpil. ſupra. Et illic † non
tantum Sacri Concilij decretum extẽdit ad
60 Abbates titulares, ſed † ad Cõmẽdatarios,
vt hi etiã poſsint denuntiationes ex cauſa re-
61 mittere: Duplici mouetur ratione prima; †
quia quidquid poteſt titularis ratione digni-
tatis; poteſt illius Cõmendatarius Panor. in
c. quærellã de electio. & qui eum refert, & ſe-
62 quitur Deci. in c. edoceri de reſ. rũ † & ſecũ-
do, quia cũ decretũ Cõcilij de ordinarijs lo-
quatur indiffinite, regula vero indiffinita vni-
uerſali ęquipollet. glo. cõmuniter recepta in
ca. vt circa de electio. Abbas autẽ Cõmẽdata
rius, ordinarius dicatur glo. & tex. in c. ordi-
narij de offi. ordi. in 6. rubr. de offi. ordina.
iuncto tex. in cap. cum ab Eccleſiarum præ-
latis eod. tit. id etiam poterit concedere.
63 Ex his † ſequitur quod cum ordinarij ap-
pellatione veniat etiam Epiſcopi Vicarius
64 poterit † is in vim dicti verbi denũtiationes
remittere ſi ſibi videbitur expedire; quod au
tẽ ordinarius dicatur, cẽſuerũt multi, glo. in
primis in cap. Romana in verbo generaliter
ibi multi, de appellatio. in 6. & glo. in c. tua
in verbo vicarij de offi. vica. Panor. in c. quo-
niã n. 3. ex. ne præla. vices ſuas, & in c. fi. n. 2.
de fide inſtrum. Feli. in rub. de offi. deleg. nu.
4. Bero. n. 12. 13. Iaſſ. in rub. de offi. &c. n. 2.
poſt Alex. n. 17. Calepha. n. 48. Anto. de Per.
tract. de iuris. Epiſ. c. 6. nu. 44. Dida. in pract.
c. 4. nu. 7. & lib. 3. var. reſol. c. 20. nu. 4. & alijs
innumeris relatis refert hanc communẽ. Be-
ne eruditus Iacob. Sbroz. tract. de vica. Epiſ.
lib. 2. q. 55. à nu. 1. vſq. ad finem, qui fuſe ad
vtramq. partem contrarijs reſpondens, & q.
43. eiuſdẽ libri egregie Paris. tract. de reſig-
na. benefi. li. 3. q. 11. n. 19. Vnde poſſe Vica-
rium Epiſcopi denũtiationes remittere prę-
dicta ratione cenſuerunt poſt cõſiliũ Caual.
deciſ. 29. nu. 17. 1. par. Sic ſe iudicaſſe refe-
rens, illiusq. ſententiã confirmatã fuiſſe po-
ſtea: ſequitur eandem Clau. Bertaz. ad conſ.
Bertaz. 287. in fine, & hos ſequut⁹ eſt Sbroz.
in tract. de Vica. Epiſ. li. 3. q. 201. à nu. 1. &
quæſt. 43. num. 27. 28. & nouiſsime Sanch. de
matri. lib. 3. diſputa. 7. num. 12. & ſeq.
65 Qui hanc † ſubiungit rationem in tuitio-
nem huius opinionis, *quia inquit Concilium
Tridenti. alias volens excludere vicarium à
poteſtate conceſſa Epiſcopo, loquitur taxatiue
vicarium expreſſe excludens, qui niſi exclu-
ſus fuiſſet, incluſus ſub Epiſcopi nomine cenſe-
retur in cap. 6. ſeſſio. 24. in verbis illis, Epiſ-*
66 *copis non eorum vicarijs ſit permiſſum*; cum †
& regulariter facta de Epiſcopo mentione
includatur vicarius, iuxta Feli. traditionẽ in
c. ſi quis cõtra n. 5. de foro cõpeten. Hãc ip-
ſam ſententiã aduerſus Meno. defendit no-
uiſsime Salz. ad Diaz. de Luco. in prac. cano.
67 c. 73. verſ. Sed dubiũ. Mouetur, † quia nõ ma
gis refert monitionũ concedere diſpẽſatio-
nẽ, quam grauiſsimas matrimoniales cauſas
decidere & terminare, quod vicarius poteſt
iuxta cõmunẽ ſententiã, vt multis relatis oſ-
tendit. Cuch. in inſtitu. cano. titu. de Epiſco.
n. 123. Salz. ſupra & innumeris ad id citatis;
idẽ Sbrozi. d. tract. lib. 2. c. 43. nu. 2. verſ. Sed
68 contrariã: certe † difficilis apud me quæſtio
eſt: vt non immerito Menoch. conſ. 69. n. 55.
lib. 1. aperte contrarium doceat, nõ hoc vica-
rio licere Epiſcopi. Cephal. ſequitur Meno.

Digitized by Google

conſ.422.num.72. lib. 3. quorum quanta ſit
authoritas nemo ignorat: Menoch.ſequitur
& refert Pazi.in pract.par.2.cap.3.num.11.
69 Mouetur † Menoch.& cæteri,quia cum arbi-
trio Epiſcopi datũ ſit denuntiationes omit-
tere,& in illis diſpenſare, delegari nulla ra-
tione arbitrium nequit;ex communi Barto.
ſententia, Bal.Angel.Iaſſon.& omnium in l.
à Iudice C.de iudi.fuſe Menoch.de arbitra.
70 iud.quęſt. lib.1.q.54. num.2.3. Secundo †
mouetur quia diſpenſatio maximi ponderis
eſt,vbi vero grauia,& ardua mandantur à le-
ge,vel Principe,delegari nequeunt;noſtri in
l.1.ff.de offic. eius & in l.more maiorum de
iuris.om.iud.idem Menoch.de arbitra.iudi.
quæſt. q.68.num.15.& d.quæſt.54.num.11.
71 Grauem † vero;& inſignem eſſe diſpenſatio-
nem in omittendis denuntiationibus,vel ex
72 eo colligitur, quod † de matrimonio cele-
brando,vel diſſoluendo agatur, cuius quam
grauis ſit cognitio multis oſtendi lib. 1. cõ-
73 paratio.8.& comparatio.16. Addit † Pazi.
in tuitionem alteram rationem, *quia (ait) ſub generali facultate vicario mandata, non tranſit diſpenſandi facultas cap. quoad trãſlationem de offi. lega. gloſ. in cap. quæ de cauſa 2.quæſt.4.*

Rationibus autẽ quibus Caual.Sbrozi, &
Salzed. mouentur facile reſponderi poteſt:
Primę quod Vicarius Epiſcopi dicitur ordi-
narius,& venit ordinarij appellatione, & ſi
veram eſſe traditionem concedam, quæ ta-
men tam ambigua eſt, vt alia ſit, aduerſus
quam tenuere multi ex veteribus & nouiſsi-
mis,quos refert idem Sbro. d.quæſt.55.n.1.
cum ſequent.Pariſi.tracta.de reſignatio. be-
74 neficio.lib.3.quęſt.11.nu.19.Reſpondetur †
tamen, ordinarium dici in cauſis ordinarijs,
ſecus in his, quæ ab arbitrio Epiſcopi, & il-
lius diſpenſatione dependent, nam hæc in
eum non tranſeunt,vt ſupra. Nec obſtat ſe-
cunda conſideratio Sbrozi. Cõcilium exclu-
ſiſſe vicarium expræſſe in cap.6. ſeſsio. 24.
de reforma. qui incluſus fuiſſet niſi ſic Con-
cilium ſcripſiſſet: nam non ſequitur ita illic
factum, ergo in cæteris ſecus: Et in contra-
rium retorqueo argumentationem; illic ex-
cluſit Concilium vicarium in re graui hęreſis
ſcilicet abſolutione, ergo idem in cæteris
grauibus & ſi nihil dictum ſit cenſendum eſt;
cauſa autem matrimonialis grauiſsima eſt vt
ſupra,prætcrea tex. ille non loquitur de his,
quæ arbitrio,& prudentiæ ordinarij comiſſa
ſunt, quę in alium tranſire non poſſunt; at
monitionum omiſsio in ordinarij arbitrium
collata eſt.
75 Neq; † tertia ratio obeſt à Salzed. ad-
ducta;quoniam ſumma,& maxima differen-
tiæ ratio eſt inter cauſas matrimoniales, &
diſpenſationem de qua agimus, quia in illis
nihil arbitrio relictum fuit, ſed prout iure
matrimonium tenet,aut non, ita iudicãdum
eſt,ſecus in hac ſpecie. Extremo mihi mul-
tum ſuperior ſententia placet his rationib⁹:
76 Prima † quia video conſilium diſpenſandi
facultatem ordinarijs relinquiſſe, & illorum
77 comiſiſſe prudentię; cæterum † prudentia
vnius ideſt Epiſcopi, in vicarium tranſire nõ
poteſt,quia perſonalis ſit cap.ne innitaris de
conſtitu. & ideo verba hæc, vbi poſita ſunt,
viri boni arbitrium indicant Iaſſ. in l. ſi ſic
num.9. delega.1. Menoch. de arbitra.iudi.
78 quęſt.quæſt.8.num.26.27.quinimo † Conci-
lium non tantum prudentiæ dixit, ſed & iu-
dicio; iudicium autem ibi non de iuriſdi-
ctione intelligitur, ſed pro diſcretione ſu-
mitur,gloſ.in l.cum prętor §.fina. verbo. iu-
dicio ff.de iudi.oſtendit Menoch.de arbitra.
79 iudi.quęſt.lib.1.quæſt.8.num.17.qui † rectę
quidem alibi, eo lib. 1. quæſt. 68. num.13.
Felin.Crauet.& aliorum authoritate ductus,
ſcribit, electam cenſeri induſtriam perſonę,
cum id mandatur, quod certa regula diffini-
tũ non eſt,ſed adeſſe & abeſſe ſe habere po-
teſt ſicut & Cõciliũ in hac ſpecie voluit om-
80 nia ad arbitrium ordinarij referre;ſi † Igitur
electa fuit perſonæ induſtria,nequaquã vica-
rio licebit, quod illius Epiſcopo hoc modo
cõceditur.c.ſi.§.is cui de offi.delega.c.is qui
de offi. delega. in 6. Alex. in l.1.in prin.vbi
Iaſſ.n.6.Seyſſel.3.notabi.de offi. eius Meno.
qui alios de arbi.iudi.q.li.1.q.54.n.7.& 11.
& in terminis de vicario Epiſcopi, Meno.
conſ.69.num.55.lib.1. Cæphal.& alij citati
ab Sbroz.tract.de Vicar.Epiſco.lib.2.quęſ.
43.num.11.12.& 19.
81 Cæterum † ſi ſuperiorẽ cũ Caual. Sbroz.
& Sanch.tenere quiſq.vellit opinionẽ decla-
rabit duob⁹ modus:primo vt procedat quo-
ties ab Epiſcopis vicarijs ſuis conceditur ex-
præſſa, & ſpecialis facultas cognoſcendi de
cauſis matrimonialib⁹, & huiuſmodi moni-
82 tiones remittẽdi,alias † in generali mãdato
nõ venirẽt c.quo ad translationẽ de offi.de-
leg.& probat tex. in c.accedẽtib⁹ ex.de ex-
ceſ.prælato.glo.in ca.quæ de cauſa.2.quæſt.
4.Rebuff.in praxi.benefi.titu.de forma. vi-
cari.num.44.155.179. Azpilcuet.in Manua.
cap.27.num.255. Dida.lib.varia.reſolutio.
2.cap.5.num.9. Spin. tractat. de teſta.gloſ.
15.num.29.Sbrozi.tractat.de Vicari. Epiſ-
co.lib.2. quæſt.44. à num. 2.& ſeq. qui ini-
bi ad hæc ponderat Concilij decretum in
capit.20. ſeſſion.24. de reformatio.nam vt
ille, quemadmodum nec vicarius cauſas
criminales ſine ſpeciali mandato expedi-
re poteſt, ſic nec matrimoniales, quæ cri-
minalibus æquiparantur, vt dixi ſupra op-
timum

timum igitur erit Epiſcopis ad vitandam
ſuperiorem ſententiam ſi in mandato vica-
rijs conceſſo non eis facultatem diſpenſan-
di largiantur.

83 Secundo † declara procedete ſuperiorem
traditionem in Vicario Generali Epiſcopi,
ſecus in officiali, vel vicario foraneo alicuius
partis diocœſis:nam & ſi is dicatur etiam vi-
carius proprie in ea parte in qua vices Epiſ-
copi gerit, iuxta gloſ. in Clemen. 2. verbo
foraneos de reſcrip. Bertac. tractat. de Epiſ-
co. parte. 8. lib. 4. titu. de Vicari. Epiſco. nu.
17. cum alijs multis nouiſſimè ab Sbroz. coa-
ceruatis d. tracta. de Vicar. Epiſco. lib. 1. q.
20. à nu. 1. tamen cum non gerat vices Epiſ-
copi ſui in eodem loco, in quo Epiſcopus,
non dicetur proprie vicarius illius, quam ra-
tionem reddidit Barto. in l. 1. ad finem ff.
quis & à quo. Dida. in practi. qq. cap. 4. nu. 8.
Spin. d. gloſ. 15. num. 29. Menoch. de arbitr.
iudi. quæſtio. lib. 1. quæſtio. 12. num. 5. fuſe
Sbroz. d. quæſt. 20. num. 3. vbi extendit vno
modo, & tribus declarat, ad quæ lectorem
reijcio.

84 Tertio declara † in cauſis matrimoniali-
bus ordinarijs, ſecus in delegatis à Summo
Ponti. quia tales vicarijs ſubdelegari non
poſſunt, cap. accedentibus iuxta communem
illius intellectum de exceſſ. prælato. d. cap.
20. ſeſsio. 24. de reforma. matrimo. Panor.
in cap. ſi pro debilitate num. 4. Felin. num. 4.
de offic. deleg. Sbrozi. d. quæſt. 43. num. 9. &
85 10. cum ſequen. Ea † vtuntur ratione, quod
cauſæ matrimoniales graues dicantur. gloſ.
in cap. mulieres de iur. iuran. dixi ſupra: in
grauibus autem perſonæ induſtria electa cē-
ſetur cap. is qui de offic. deleg. vbi vero eli-
gitur perſonæ induſtria delegatio prohibe-
tur, dixi ſupra, ita fiet vt cauſæ huiuſmodi vi-
86 carijs delegati non poſſint: Sciendum † ta-
men quod licet Epiſcopus ſit ordinarius in
tota diocœſi, Archiepiſcopus tamen non ta-
lis eſt, ideo in alterius Epiſcopatu denuntia-
tiones remittere non poteſt, quoniam niſi
in cauſis appellationum, & alijs paucis à iure
expræſsis, iuriſdictionem in ſuffraganeos ha-
bet. cap. paſtoralis de offi. ordina. ſic nec po-
terit licentiam contrahendi concedere, ani-
maduertit Spin. tracta. de teſ. gloſ. 15. nu. 38.
87 39. Parochus † autem proprius iuxta Sacrū
Concilium interuenire debet in hoc matri-
monio, Quis vero proprius dicatur inquirē-
88 dum eſt. Et is † proprie dicitur in cuius pa-
rochia contrahentes domicilium habent ca.
omnis vtriusque ſexus de ſenten. excommu-
ni. cap. cum ſuper de ſepultu. cap. is qui de
ſepultu. in 6. vbique omnes, Gutier. in cano.
quæſti. lib. 1. cap. 27. num. 24. Quare nec ve-
teri iure ante Sacrū Concilium licebat alie-
no parocho nuptias contrahentium benedi-
cere in cap. fina. de clandeſti. de ſponſa. vbi
Panormit. qui num. 7. rationem reddit, quia
alienus parochus conſcius eſſe nequit impe-
dimentorum, quæ in loco, & proprio domi-
cilio facile omnibus innoteſcere poſſunt, &
multę in dies fraudes ſi hoc liceret fierent: id
ipſum ſcribit Innocen. illic ante Panormita.
Butri. Cardinal. Præpoſi. & cæteri Mar. de-
ciſio. 715. 2. par. Azpil. in Manua. Confeſſo.
cap. 25. num. 144. idem conſ. 52. num. 1. & 2.
tit. de ſponſa. Bonſi. inter conſi. Meno. conſ.
398. num. 6. & 7. lib. 4. Menoch. eodem conſ.
nu. 15. Cæphal. eodem conſ. n. 21. Azpil. ibi-
dem, idem reſponderunt erudite duæ con-
gregationes fratrum minorum de obſeruan-
tia a num. 25. & Ieſuitarum à nu. 35. Aloyſi.
à numer. 41. omnes enim ij in eodem con-
ſuluerunt caſu infra dicendo, docuere etiam
Triuiſan. deciſio. 23. à num. 1. lib. 1. Salzed.
& Segur. ſupra citati. poſt hęc ſcripta fuſe
Sanch. de matri. lib. 3. diſpu. 19. à n. 1. cū ſeq.

89 Ex quibus † infertur ad inſtitutum Sacri
Concilij, quod ſi quisquam in alterius paro-
chia contrahat is proprius parochus dicetur
in cuius parochia matrimonium celebratur,
ſi vir ad contrahendum cum muliere in illius
parochia acceſſerit proprius dicetur, & con-
uerſo ordine; ſic mentem Cōcilij declarauit
ſacra Illuſtriſsimorum congregatio quando
vir & mulier ſunt diuerſarum parochiarum,
vt refert Azpil. in dictis locis. & Triuiſ. de-
ciſ. 23. num. 1. lib. 1. Sanch. ſupra.

90 Secundo † infertur parochum ruralē non
eſſe proprium parochum quando rus, vel re-
creationis gratia habitatur, aut ad paucos
dies tantum incolitur cap. is qui de ſepul. li.
6. cuius tex. authoritate hoc ipſum docue-
runt Menoch. Cæphal. Bonſi. Azpilcue. con-
gregatio fratrum minorum, & Ieſuitarum
vbi ſupra; Qui cum diligenter rem hanc de-
clarent videndi ſunt: conſtat etiam & Ro-
tæ Romanæ deciſione id idem iudicatū fuiſ-
ſe, quam impreſſam cernere licet apud Me-
noch. ſupra; quam & ego in manu-ſcriptis
habeo in Menochi. altera etiam conſpicitur
quam ego credens cuſſam ab eo non fuiſſe,
ad longum retuli; an ſcilicet in illa floren-
tina in qua viri citati erudiſsimi conſul-
uerunt, forma per æquipollens poſsit adim-
pleri.

91 Tertio † infertur, duos ſimul proprios pa-
rochos quoad dictum effectum poſſe repe-
riri; vbi quis dimidia anni parte in vno loco,
& parochia, altero dimidio in altera domi-
cilium habet: tunc æqualiter ſic inhabitans
duos proprios poteſt habere parochos cap.
cum quis de ſepultu. lib. 6. argu. l. aſſumptio,
§. fina. ad municipa. Biel. & Palud. in 4. diſ-

tinct.17.quæſt.4.artic.2.concluſ.fina. Angel.
in Sum. verbo confeſſio. in 3. num. 12. reſ-
pondit prædicta congregatio fratruum mi-
norum ſupra,nu.33. in verbo cõfeſſio quæſt.
12. num. 10. idem reſpondit Bonſi. num.7.
qui alios ſequitur & congregatio Ieſuitarum
num.40.Segur.in direc.iudi. Eccleſ.cap.15.
nu.47. 2.par.Salzed.ad Dia.de Luco.ca.73.
verſi. Decimo quinto.Sanch.de matrim.lib.
92 3.diſputa.19.num.1.2.& ſeq. Ratio † quidẽ
eſt, quod æqualis habitatio duos etiam Pa-
rochos habere poteſt, vbi vero inequalitas
habitationis datur, maioris temporis pars
eum facit proprium parochum,in quo habi-
tatio fit. argu.tex.in l. 1. §. ęſtate ff.de aqua
quoti.& æſti.reſpondit congregatio Ieſuita-
rum ſupra nu.36.37.38.Cephal.num.23.24.
Meno.n.16.17.Bonſi.num.7.

93 Quarto † infertur,nullum iudicandum eſſe
matrimonium eorum, qui in alienam paro-
chiam ſe trãſtulerint, & matrimonium con-
trahunt,non enim tantum habitatio, ſed &
domicilium principaliter conſideratur in d.
cap.cum quis Panormi.in ca.in noſtra n.10.
de pœniten.Aloyſi. ſupra num.42.43. Cæ-
phal.num.23.24.Azpilcuet.conſ.52.num.2.
tit.de ſponſa.& conſ.2.de clandeſt.de ſpon-
ſa. Menoch. num. 18. & in ſingulari caſu re-
ſoluit Triuiſan.deciſ.23.lib.1.vbi & decla-
rat quot annis domiciliũ conſtituatur. Quid
94 vero † obſeruandum ſit in vagabundis & his,
qui nullam habent ſedem, velut mercena-
rijs famulis, vbi matrimonium contrahere
volunt, docet Segu. ſupra & cum eodem
Salzed.

95 Quod † ſi proprius parochus intereſſe no-
lit, vel non poſſit illius licentia exquirenda
eſt,vt alium ſui vice, & loco Sacerdotẽ ſubſ-
tituat d. cap.1. cogi igitur non poterit aliũ
ſubſtituere,hoc enim innuit licentiæ nomen
l.non omne de reg.iur. Barto. in l.1.nu.48.
49.C.de Sacro.Eccleſi. Deci.in l.in actioni-
bus num.11. de in litem iuran. Menoch. qui
alios tracta.de arbi.iud.quæſt.lib.1.quęſt.8.
96 num. 46. Opinor † autem nolentem ipſum
matrimonio alioquin licito interuenire, co-
gi poſſe per ſuperiorem ordinarium,quoniã
parochus Sacramẽta parochianis inuitus mi-
niſtrare cogitur ex debito officij, quemad-
modum poſt vetera Eccleſiæ decreta Conci-
lium ſtatuit in cap.4. ſeſſio.21.& in pleriſq.
illius locis:proprie in nuptijs benedicendis
d.cap.in verſi. *Statuitq; benedictionem a pro-
prio parocho*:vnde ſi non poſſit vel nolit aliũ
97 ſubſtituere,cogi poteſt: Quinimo † S. Tho.
in 4.ſenten.diſt.17.q.3. art.3. quæſtiũcula
4.quẽ refert Azpil.cõſ.19.n.6.tit.d pœni.&
remiſsio.docet,peccare parochũ, qui licẽtiã
cõfitẽdi alieno Sacerdoti parochianis negat.

98 Licentia † autẽ expræſſa eſſe debet,quę a
parocho datur,nam tacita non ſufficeret, ſic
ſcribit Meno.de arbi.iudi.quæſtio.caſu 453.
num.13.14. idem Meno.conſ.398.num.15.
lib. 4. quo loci teſtatur ſic congregationem
Concilij declaraſſe fuſe Sanch.de matrimo.
99 lib.3.diſpu.35.nu.1.& 2. pręcedere † quoq.
licentia debet, neq. ſi poſt actum peteretur
prodeſſet l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum de
acquir.hæredi.authen.licentia C.de Epiſco.
& cleri.nam,quæ de ſubſtãtia ſunt in eodem
actu interuenire debent, dixi ſupra verſic.
Prima ipſaq. verior cum ſequen. Et hanc an-
te me opinionem docuit Salzed. d. cap. 73.
verſi. Decimo tertio, quę mihi veriſſima vi-
detur. Nam eodem cap.1. manifeſtè proba-
tur,verbis illis; *qui aliter quam præſente pa-
rocho, vel alio Sacerdote de ipſius parochi li-
centia*: licentiam his verbis præcedere iu-
bet; cum ſi ſequeretur non in parochi præ-
ſentia,vel Sacerdotis ab eo ſubſtituti factum
diceretur, niſi fictione quadam, quę omni-
no illis verbis excluſa eſt.l.coram Titio. de
verbo.ſignifi. præterea & conſilium ſimulta-
neum eſſe voluit parochi, & teſtium concur-
ſum,ſic ſi poſt celebratum matrimonium li-
centia ſequeretur non factum matrimonium
coram parocho nec Sacerdoti illius loco di-
ci poſſet.

100 Sed † an hæc licentia verbalis ſufficiat,an
in ſcriptis eſſe debeat dubitari poteſt:in qua
hæſitatione Azpilcuet. conſ.41.tit.de ſpon-
ſa. à num. 1. multis argumentis probat, ver-
balem ſufficere: his præcipue; quod omnis
actus verbo confici poſsit, niſi lex expræſ-
ſim ſcripturam requirat, iuxta glo.ab omni-
bus receptam in cap.de cenſi.in 6. Secundo,
quia ſcriptura regulariter non requiritur, ni-
ſi tantum ad faciliorem probationem, non
ad actus ſubſtantiam l.contrahitur.ff.de pig-
no.addit ille ibi,duo vel tria ſimilia notiſsi-
ma: Ego in eiuſdẽ ſententiã, adeo, quoniã ſi
Conciliũ voluiſſet in ſcriptis licentiã,id ex-
præſiſſet.l.vni.§.ſin autẽ C.de cadu.tollen.c.
inter corporalia de tranſ.prælato.cap.ad au-
dientiam de deci.quemadmodum,& id fecit
in alijs caſibus in cap. 5. ſeſſio.25. & cap. 1.
de reforma.ſeſsio.23. vnde cum id omiſerit
verbalem licentiam ſufficere iudicãdũ eſt,&
tenuit nouiſsime poſt hæc ſcripta Sanch. de
matri.lib.3.diſput.35.num.10.

101 Opportune † nunc alterã adnectam quæ-
ſtionem nouã circa illius capitis primi de re-
for.matri.intellectũ: an data licentia a pro-
prio parocho alicui Sacerdoti,ſi interim pa-
rochus moriatur, poſsit poſtea Sacerdos aſ-
ſiſtere matrimonio,& eos benedicere: Et vi-
detur non poſſe,quoniam hæc licentia com-
paratur mandato,mandatum vero reintegra

morte

morte mandantis expirat.l.mandatũ C.mã-
da.c.gratũ c.relatũ de offi.delega.conſequẽ-
ter Sacerdotẽ aſſiſtere non poſſe poſt paro-
102 chi mortẽ,videtur.Secũdo † hoc ipſum pro-
batur authoritate gloſæ in ca.à nobis primo
de ſenten.excõmuni.quę cenſuit,excõmuni-
cationẽ aduerſus eos latam,qui furtum com-
mittũt,expirare morte excõmunicãtis. Ter-
103 tio † ſuadetur, quia licentia alicui de nõ re-
ſidendo conceſſa, expirat morte cõcedentis
glo.in c.penul. quã inibi ſcriptores cõmẽdãt
104 de cleri.non reſidenti. Quarto † accedit ſin-
gularis traditio.Cardin.in Clemen. dudũ §.
deinde de ſepul. nota.5.exiſtimãtis licentiã
ab Epiſcopo datã fratribus prædicatoribus,
vel minoribus,vſq.ad beneplacitũ ſedis ſuę,
morte illius expirare ca.ſi gratioſe de res.in
6.& argu.tex.in l.fi.ff.de pœn. qua cautũ in-
terdictũ alicui factum de non exercenda arte
ſua,morte illius,vel depoſitione officij expi-
105 rare. Quinto † in ſuperioribus terminis de
licentia confitendi alieno Sacerdoti,expręſ-
ſim docet Panor.in c.ſi.ex.de offi.deleg. idẽ
Panor.in ca. à nobis de ſenten.excõmu.in 1.
vbi Feli.nu.8.qui tamẽ nihil decidit,qui ibi
& Imol.eandem cum Panor.ſequi ſententiã
teſtatur in Clementi.1.de ſepul. D. Antoni.
in 3.par.Sum.tit.17.ca.19. Syluest.in verbo
confeſſor.1.q.7.Maria.Soci. & ſi in caſu ali-
qualiter diuerſo in conſ. 89. lib. 1.num.34.
Dida.in cap.cum in officijs num. 8. de teſta.
Pela.trac.de maiora.Hiſpa.par.4.q.10.n.9.
106 Contrariam † ſententiam veriorem eſſe
credo ex his quę ſubijciam:Primo,quia licet
mandatũ vt ſupra dixi morte mandãtis regu
107 lariter expiret,gratia † tamẽ facta alicui mi-
nime.c.ſi cui de preben.in 6.c.ſi ſuper gratia
108 de offi. delega.in 6. Secundo † quia gloſ. in
Clemen.dudum §.ſtatuimus de ſepultu. do-
cet expreſsim licentiam conceſſam aliquib⁹
fratribus, non expirare morte concedentis.
109 Tertio † eandem iuuat ſententiam glo. in c.
cum ex eo de electio.in 6.verbo ſeptenium,
quam dixit ſingularem Roma. ſingula. 517.
docuit diſpenſationem ab Epiſcopo conceſ-
ſam parocho ad ſeptennium, vt poſsit inte-
rim ſtudere,nedum nõ expirare morte Epiſ-
copi,ſed nec poſſe reuocari iuxta diſpoſitio-
nem tex.in extraua.inter cunctas §. duos de
priuile. quem tex.dixit ad id ſingularem, &
paucis notũ Azpil.in c.placuit n.35.de pœni
110 ten.diſtin.6. Quarto † facultas ab Epiſcopo
cõceſſa ordines accipiẽdi à quocũq. Epiſco-
po catholico,nõ expirat morte Epiſcopi cõ-
cedentis Cardi. in Clemen. fina. quæſt.5.de
111 electio. quemadmodum † nec licentia con-
ceſſa alicui de celebrando miſſam in domo
ſua,iuxta deciſionem Rotæ 86.de res.in no-
uiſ. ſic Innocen. in cap. quod translationem
112 de officio delega. Scribit † indulgẽtias à le-
gato conceſſas illius morte non expirare:
atq. ſic in prædictis, & ſimilibus noſtro caſi-
bus tenuere multi. Archidia. Ioan. Andre.
Anton.de Butr.Cardi.& alij,quos ſequi vi-
detur Felin.in d.cap. à nobis num.8. aduer-
ſus Panorm. & Imol.de ſenten.excommuni.
quos etiam ſequitur & probat Alexan.conſ.
107.num.4.lib.7.Deci.conſ.407.nu.17.Re-
buf.in praxi.tit.de form.dimiſ.num.39.vſq.
ad num. 43. Vincen. de Fran. deciſ. 405. à
num.1. 2.par. & dixere communem multis
relatis Hiſpani. Molin. tractat.de primoge.
Hiſpa.4.part.quęſt.10.num.8.9.Azpil.in d.
can.placuit num.161.de pœniten.diſtinct.6.
vbi contrarijs reſpondet idem Azpil. conſ.
1.num.1.tit. de tempo. ordinan. idem fuſe
in Apolo. de redditibus Eccleſiaſticis quęſt.
3.monitio.8.num.1. Dida. Perez in l.6.titu.
12.lib.5.Sarmien. in tracta. de redditi. Ec-
cleſiaſt. 4.part. cap.3. num.2. Gutier.lib.2.
practica.qq.quæſt.74.& 75. Ex quibus con-
ſtat parochi licentiam Sacerdoti conceſſam
non expirare illius morte. vnde nec contra-
ria ſupra adducta obſtant:quoniam gloſæ,&
Panorm.traditio communiter reprobatur vt
teſtatur Felin.in d.cap. à nobis.Azpil.& cæ-
teri ſupra relati.
113 Nihil † igitur ſine parochi fieri,aut alio de
illius licentia Sacerdote poſſe ſtatuit S.Con-
ciliũ: cuius parochi pręſentiam in matrimo-
114 nio adeſſe voluit,præſentia † autẽ ad corpus
refertur, & ſi quandoque ob ſenſus inopiam
ſeu deffectionem,lex præſentes abeſſe dixe-
rit in l.fina.vbi Alciat.pulchre de verbo.ſig-
115 ni.vnde † ſiue ſeductus parochus fuerit, vel
caſu repertus,vel inuitus adductus, hoc ſuffi-
cit,licet vbi de conſenſu præſtando per con-
trahentes ageretur ſecus foret; vt Alciat.
Rebuf.& alij in d.l. fina. docent reſoluit be-
ne Sanch.de matrimo.lib.3.diſput.39.nu.9.
Et ſic à Sacra Cardinalium congregatione
fuit declaratum,in hæc ipſa verba. *Dummo-
do parochus adhibitus à contrahentibus, ſit
præſens, & intelligat quod agitur*: hæc ver-
116 ba: quæ † aptiſsima ſunt,nam qui non intel-
117 ligit, nec præſens dici poteſt d. l. fina. Et †
pręſentia intellectum, & ſcientiam includit
l. teſtium C.de teſti. Alciat. in l. 2. §.volun-
tatem ſolut. matrimo. num. 9. 10. Sanch.
de matrimo. lib.3. diſputatio. 40. vbi fuſe.
118 Nec † ob aliam cauſam Concilium parochi
præſentiam voluit, quam vt author quidam
inſignis ſuarum paſtor ouium, ne quidquam
male fieret intereſſet matrimonijs, eadem-
que authoritatem præſtaret, ideo illius pręe-
ſentia quouismodo cõtingat ſufficit l. coram
Titio de verbo. ſignifica. fuſe Tiraq.in leg.
connubia.glo.7.num.31. Rurſus pari iure in

eo cap. 1. incedunt parochi,& teſtium præ-
119 ſentia, at † teſtium caſu venientium in quo-
libet actu præſentia ſufficit, & ſi vocati non
ſint. Bal. in l. teſtiũ n. 6. C. de teſti. Bart. in l.
Diuus Trayanus de milita. teſtam. Angel. in
§. plane inſt. eod. tit. quæ cõmunis,& vera tra
ditio eſt in omni actu,& negotio excepto te-
ſtamẽto l. fina. in verbis illis, *Fortuito in om-
ni alia voluntate excepto teſtamento, &c.* C.
de codicil. vbi gloſ. Iaſſ. in l. hac conſultiſſi-
ma §. ex imperfecto num. 6. C. de teſtam. &
in authen. nouiſsima num. 17. C. de inofi. te-
ſtam. Guid. Pap. deciſ. 538. num. 2. receptam
Clarus in §. teſtamentum quæſtio. 6. num. 3.
Mencha. de ſucceſsi. creatio. li. 2. §. 13. n. 62.
Manti. de coniect. vltim. volunta. lib. 1. tit. 6.
nu. 3. conſequenter,& parochi fortuita præ-
ſentia ſufficiet: Et ſic poſt hæc ſcripta vidi
conſuluiſſe egregie Azpilcuet. conſ. 20. ſub
titulo de ſponſa. à numer. 1. & ſequent. &
Sanch. de matrimo. lib. 3. diſputa. 39. num.
8. & 9.

120 Salua tamen † vt in omnibus ſanctę ſedis
authoritate, & ſacræ congregationis decla-
ratione, intelligerem altero in caſu parochi
præſentiam non ſufficere, nedum vbi non in-
telligeret, ſed & vbi non videret quid agere-
tur: vt quia cõtrahentes matrimonium ater-
go eſſent alicuius parietis, vel vbi parochus
infirmitate, vel alio caſu cœcus effectus eſſet,
& non videret: rationem eam eſſe conijcio,
quoniam Cõcilium præſentiam parochi vo-
luit, vt ea tot mala, & ſcandala, quę Indies
oriebantur ex clandeſtinis matrimonijs, ceſ-
ſarent, vt ex d. cap. cõſtat; vbi vero parochus
præſens eſſet & non videret multæ fraudes,
mala etiam innumera poſſent contingere,
quoniam facile nõ videntes decipi poſſunt:
ideo cum ratio ſacri decreti ceſſet, ceſſare
illius diſpoſitio debet. argu. l. 4. §. toties cũ
121 vulgatis de dam. infec. Atq; † ideo licet cæ-
cus retineat dignitatem l. qui furore de ſta.
homi. l. cæcus ff. de indi. licet etiam poſſit te-
ſtificari de his, quæ ante cæcitatem vidit, vbi
122 notas contrahentium voces habet; in his †
autem in quibus facile decipi poſſet, non in-
teger teſtis eſt; quo in caſu multum iudicis
arbitrio tribuendum eſt, quemadmodum
ſcribit Albe. de Merle. tract. de teſtib. ca. 5.
num. 35. 36.

123 Vnde † inuentario,& teſtamentis, quia de
maximo agitur pręiudicio, & decipi facile
poſſunt, cęci teſtes eſſe nequeunt Salicet. in
l. teſtium C. de teſti. ex tex. & gloſ. quæ de
inuentario loquatur, in §. ſi vero abſunt, in
authen. de hære. & falci. verbo vidiſſe l. ſi nõ
ſpeciali, quę de teſtamẽto agit C. de teſtam.
vbi Bal. Angel. Sali.& cęteri omnes late Au-
fred. tract. de teſti. num. 16.

124 Idem † exiſtimarem, & in alio caſu, vbi
parochus furioſus eſſet: nam his pro abſen-
te reputatur l. 1. §. furioſus de acqui. poſſeſſ.
niſi dilucida haberet interualla, & matrimo-
nio aſſiſteret tempore ſanę mentis l. qui teſ-
tamento §. eum qui vbi gloſ.& cęteri C. de
teſtam.

125 Neq; † ſolam videtur ſacrum decretum
præſentiam parochi exquirere, nam & con-
trahentibus dicere verba in d. cap. ſcripta
debet; *Ego vos cõiugo in nomine Patris, & Fi
lij, & Spiritus Sancti*: ſed aliud fuit à ſacra
cõgregatione declaratum; quod & ſi ea pre-
termiſerit matrimonium ſuſtinetur; quoniã
non ad ſubſtantiam pertinẽt, quæ in ſola pa-
rochi & teſtium præſentia conſiſtit: Decla-
ratio manu-ſcripta vulgo circunfertur,& eã
refert ad longum Salzed. ad Diaz de Luco.
in pract. cano. d. cap. 73. refert Viual. in Cã-
de. Aure. titu. de matrimo. nu. 18. & nu. 239.
Quid autem ſi parochus intereſſendo matri-
monio poſt mutuum cõtrahentium conſen-
ſum dixerit, *poſt viginti dies, vel hinc ad vnũ,
aut duos menſes vos coniungam*; an ſit matri-
monium. Azpilcuet. conſuluit pro matrimo-
nio conſ. 54. ſub. tit. de ſponſa. qui nihil alle-
gat: ſed illius placet opinio, nam referre ea
verba, quæ in d. cap. 1. ſcripta ſunt, *Ego vos
coniugo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus
Sancti*; non ideſt de ſubſtantia matrimonij
vt nũc dixi, vnde prolata licet eo modo, quo
non debent, non irritant matrimonium. Ra-
tionis ratio eſt, quia non debet plus operari
expreſsio quam taciturnitas, dixi hoc libro
differen. 10. verſi. Declara communem tra-
ditionem vt procedat, &c. Sed ſi parochus
nihil diceret valeret matrimonium, quoniã
ſola præſentia illius eſt de ſubſtantia, igitur
expreſsio male ordinata illorum verborum
matrimonium nequit irritare.

126 Quod † ſi Sacerdos aliquis parochi nomi-
ne matrimonio intereſſet, nulla ab eo petita
licentia,& factum poſt parochus ratificaret,
an valeat matrimonium dubitari poteſt: Exi-
ſtimo ſalua ſacræ congregationis authorita-
te nullum eſſe matrimonium: nam & ſi regu-
lariter ratihabitio retrotrahatur & manda-
to comparetur regu. ratihabitionem cũ vul-
127 ga. de regu. iur. tamen † vbi lex vel ſtatutum
præſentiam requirit corpoream, ratihabitio
ſequens non ſufficit ad actum validandum
quemadmodum ex Angel. Felin.& Cotta.
ſcribit Tiraquel. de legi. connubia. gloſ. 6.
num. 31.

128 Nunc † alia quæſtio excutienda eſt, nam
cum concilium d. cap. 1. dixerit, præſentiam
parochi neceſſariam eſſe, vel quod alteri Sa-
cerdoti licentiam concedat, dubitari poteſt,
an ſi parochus Sacerdos non ſit, matrimonij
autho-

authorandis intereſſe poſſit: Et quidem vi-
deretur non poſſe,nam cum dictum decretũ
de parocho,vel alio Sacerdote loquatur, Et
vna orationis pars de Sacerdote verba fa-
ciat, conſequenter altera de Sacerdote erit
interpretanda, quia vna pars alternatiuæ al-
teram declarat l. 1. de reb. dub. ſicuti con-
uerſo, vna pars copulatiuæ interpretatur
aliam Socin.in d.l.1. num.1. idem Socin. in
ſingulari caſu.conſ.13. num. 8. lib.3.Corn.
conſ. 96. lib. 1. & alij quos citat nouiſſime
Surd.deciſ.124.num.8.verſi.Secundo quod:
129 Tamen † quia relatiuum, alius,alia,alium,
repetit tacite ſimilem qualitatem in relata
l.ſi fugitiui C. de ſer.fugi.Panormita.in cap.
ſedes de reſcrip. Afflict. deciſ. 204. num.1.
Curti.iuni.conſ.38.num.1. Natta.conſ.298.
num.1.Cepha.conſ.66. Cachera.deciſ.166.
num. 7. & cum Cõcilium de Sacerdotij qua-
litate loquatur,de eadẽ intelligere in priori
parte cenſetur.

Contraria ſententia verior eſt,& eam cõ-
ſulẽdo multis argumentis ornat Azpil. cõſ.
30. à n. 1.tit.de ſpõſa.præcipue trib⁹ moue-
130 tur rationibus,& ſi ſeptem adducat: Prima †
ſumitur ex vi verbi parochus, qui iuxta verã
interpretationem,is proprie dicitur,qui ne-
ceſſaria ad victum,& vitam ſubminiſtrat, ci-
tat Budeum in adnota.ad l.fina.ff.de mune.
& hono.dixi ego ſuſe Explora. iur.lib. 1.ca.
14. Parochus autem & ſi is ſacris non ſit or-
dinibus initiatus hæc miniſtrat neceſſaria vi-
tæ ſpirituali, ſi non per ſe,ſaltim per alium.
131 Secundo † quia & is licet non ſacris initia-
tus,dicitur habere curam animarum actu,ca.
licet canon.cap. cum ex eo,cap.commiſſa de
electio.in 6.quibus deciditur eum,cui paro-
chialis Eccleſia collata eſt, teneri intra annũ
ordines ſacros ſumere,& idem apud Conci-
lium Tridentinum in cap.8.ſeſsio.22.de re-
forma.cuius ille non meminit:interim igitur
132 veri dicuntur parochi. Tertio † (quæ ſanè
concludit ratio) quoniam non eſt veriſimile
voluiſſe Sacrum Concilium tollere proprio
parocho facultatem exhibendi corporalem
præſentiam in matrimonio, qui alioquin ac-
tus cum non requirat Sacerdotium, cogere-
tur parochus, qui ſine eo officium poteſt in-
iunctum adimplere, alteri quia Sacerdoti,
munus intereſſendi delegare,qui non talem,
nec tantam vt parochus habeat authoritatẽ,
quod tamen indecens videretur:His atq.tri-
bus alijs rationibus Azpilcuet. d. conſil. ſic
vere reſpõdit. Et nouiſſime cõfirmat Sanch.
de matrimo.lib.3.diſputa.20. a num. 1. cum
ſequent.

133 Ex his † recte ſequitur,parochum qui ali-
cui non Sacerdoti licentiam hãc intereſſen-
di matrimonio conceſsit, licet tempore pe-
ſtis,belli, vel altera ſimili oppreſſum anguſ-
tia,& male agere; & matrimonium,vti con-
tra formam Sacri Cõcilij, nullum eſſet,nam
& ſi non Sacerdos parochus, Sacerdoti hoc
poſsit delegare vt in d.cap. 1. & modo dixi,
non tamen poteſt parochus non Sacerdoti
contra formam Concilij delegare, a qua re-
cedi nequit,reſpondit idem Azpil. conſ.45.
à num. 1.tit.de ſponſa.

134 Vbi † autem Epiſcopus parocho interdi-
ceret ne in aliquo intercederet matrimonio,
& parochus Epiſcopi iuſſa ſpernens intereſ-
ſet,validum efficeret matrimonium: ſic de-
clarauit ſacra illuſtriſsimorum congregatio
his verbis:*Congregatio Concilij reſpondit va-
lere matrimonium contractum coram parocho,
cui interdictum eſt ab Epiſcopo ne interueniat:*
hæc verba:& recte quidem quoniã etſi Epiſ-
copo ſubditus ſit parochus, & Epiſcopi re-
nuentibus parochis aliquorum poſsint ſibi
reſeruare abſolutionem peccatorum, quia
tamen in hac ſpecie Concilium parocho in-
iunxit vt matrimonijs interueniant, eadẽq.
ſua præſentia authorent, poterit parochus
huic intereſſe Sacramento, verumq. efficit
marrimonium; cum intereſſendi facultatem
à Concilio,cui Epiſcopi ſubijciuntur, paro-
chi habeant; & inferior ſuperioris nequeat
legem tollere cap. cum inferior cum ſimili-
bus de maio.& obedi.quemadmodũ ſi Epiſ-
copus clerico præciperet ne miſſam cele-
bret, aut parocho Sacramentorum ad tem-
pus adminiſtrationem interdiceret, nam ſi
celebrarent,aut baptizarent parochi,verum
Sacramentum conficerent,vt paſsim Theo-
135 logi, & Canoniſtę docent: Negari † tamen
nequit quin his caſib⁹ puniri propter inobe-
dientiam parochi poſſent, poſsitq. Epiſco-
pus ex cauſa parocho præcipere ne matri-
monio inter aliquos celebrando adſit.

136 Proxima † ſuperioribus altera quęſtio eſt,
an poſsit conrrahi matrimonium in aliena
parochia,coram proprio contrahentium pa-
rocho: Nam Segu.in directo Iud. Eccleſiaſt.
2.par.cap.15. num.49. ſcribit non eſſe ma-
trimonium.Salzed.vero d.cap.73. in verſic.
Premittendum contrariam tuetur ſententiã
multis argumentis: quo non relato ſequitur
eiſdem argumentis eandem Spin.tracta. de
teſta.glo.15.nu.41.42. Mouetur primo quia
adeſt conſenſus ſimultaneus inter contrahẽ-
tes,& parochi quoq. præſentia adhibita eſt,
conſequenter ſatisfactum videtur Concilio:
137 Secundo,† quia hic actus ad voluntariã per-
tinere iuriſdictionem videtur,& conſequen-
ter vbiq. etiam extra territorium exerceri
poteſt, nedum ab Epiſcopo ſed etiam ab il-
lius vicario,vt beneficia conferre,litteras di-
miſſorias concedere,& alia peragere quę iu-
riſdictionem

riſdictionem voluntariam concernunt; que-
madmodum poſt Iaſſ. Hippol. de Marſil. &
alios in l.fina.de iuriſdict.omni. Iudi. reſol-
uit Dida.li.3.varia.reſolu.ca.20.n.7. Sanch.
de matrimo.li.3.diſpu.19.a nu.7.
138 Tertio, ſolius † confeſſionis ſacramenta-
lis iudices eſſe poſſunt ordinarij & parochi,
quemadmodum poſt vetera Eccleſiæ inſti-
tuta ſanxit Concil.Trident.cap.7.ſeſſio.14.
139 Cum tamen † hæc confeſſio, a proprio pa-
rocho extra parrochiam fieri poſſit, & te-
neat abſolutio, quia volũtariæ iuriſdictionis
eſſe videtur, ſicut & ex noſtris in ſpecie con-
feſſionis, tenuerunt Iaſſ.nu.6.in d.l. fina. de
iuris. omni. Iudi. poſt Hoſtienſem, & alios,
quos citat ille, Capi. deciſio. 203.num.6.&
Azpil.in ca.placuit de pœniten.diſtin.6. nu.
84.Contrariam vt dixi tenuit ante Salzed.
Segu.vbi ſupra & rectius eandem amplecti-
tur Azpil. in illius conſilijs nuper impreſſis
cõſ.47.a nu.1.& 2.rit.de ſponſa.qui nedum
140 exiſtimat fieri hoc nõ poſſe, Sed † nec quod
fortius eſt poſſe parochum vel ordinarium
concedere licentiã ſuis parochianis ad con-
trahẽdum matrimoniũ extra diocœſim vel
ſuam parochiã reſpectiue. Primo quia præ-
ſentia propia parochi extra parochiam pro-
piam non ſuficit, quãto minus licentia eiuſ-
dem. id cõprobat ex verbis d.cap.1.*de ipſius*
parochi, vel ordinarij licẽtia, &c. quæ de pro-
pia in propia loqui vidẽtur parochia, & ideo
non cenſetur ſatisfactum conſilio, vbi id cõ-
tingit in aliena: Addit ille, idem eſſe in licẽ-
tia, vt ſcilicet licentiati eſſe debeant intra
141 diocœſim vel parochiã ſuam. Secundo † quia
ordinari⁹ extra ſuam diocœſim, & parochus
extra propiam parochiam, cenſentur priuatę
perſonæ l. 3. ibi glo. de offi. præſi.l.fina.de
iuriſdi.omni.Iudi.argu.l.1.2.3.C.ſi a nõ cõ-
142 petenti iudi. Tertio † denuntiationes trib⁹
continuis diebus feſtiuis debent fieri in pa-
rochia in qua matrimonium eſt contrahẽdũ
ca.fina.de clandeſ.deſponſa.d.ca.1. Et tunc
ordinarius, vel paroch⁹ poſſent alterius adi-
re diocœſim, vel parochiam, ad exhibẽdam
præſentiam, & intereſſendum matrimonio,
quod aduerſari videtur mẽti ſacri Concilij;
quia ideo præſentiam adeſſe voluit, vt cum
maiori matrimonium authoritate, & publi-
citate contraheretur; quæ ceſſat quoties prę-
ſentia exhibetur extra diocœſim, vel paro-
chiam; & ſic extra territorium, cum ibi pri-
uatæ non publicæ ſint perſonæ eandem ſe-
quitur Sanch.de matrimo.li.3.diſpu.19. nu.
10.& ſequen.

Neq. obiectiones Salzed. quidquã faciũt;
nam etſi, ſimultaneus adſit conſenſus, & præ-
ſentia parochi, non tamẽ conſenſus nec prę-
ſentia datur niſi in propria parochia, & a
propio parocho, iuxta Concilium, cum ſit in
aliena priuata perſona. Nec etiam facit ſi-
mile de confeſſione, quoniam diſſimilis eſt
ratio confesſionis, & ſacramẽti matrimonij
iuxta noue ſtatuta a dicto Concilio; quia in
confesſione non requiritur propij parochi
præſentia, ideo per alium, & in aliena paro-
chia de volũtate ordinarij fieri poteſt: Eodẽ
modo reſpõdetur ad alteram obiectionem,
quod licet actus voluntarię iuriſdictionis ex-
tra territorium fieri poſsint, ſecus in matri-
monio, quod niſi a propio, & in propia pa-
rochia fieri eo præſenti poteſt. Rurſus vt re-
ctè animaduertit, Azpil.d. conſ. licet fatea-
mur poſſe Epiſcopum, vel parochum extra
diocœſim, vel parochiam cõcedere licentiã
alicui ſacerdoti ad intereſſendum matrimo-
nio non tamen exequutionem huius rei mã-
dare poteſt vt extra diocœſim, vel paroch⁹,
vt extra ſuam fiat parochiam ad ea quæ glo.
in d.l.præſes de offi.præſi.
143 Et quidem † ſi parochus malitioſe aſiſte-
re alicuius parochiam matrimonio nõ valet,
illudq. impediret, grauiter eſſet puniendus,
iuxta Lateranenſis Concilij ſtatutum ca. cũ
inhibitio.§.fin. vbi glo. verbo malitioſe, &
144 cæteri de clandeſ.deſpon. Quinimo † & lai-
cus impediens iuſtis poſſet pœnis plecti.
Ioan. And. Panor. & Præpo.in d.§.fina.Salze.
vbi ſupra verſi. Decimo ſexto.
145 Neq. † Epiſcopus diſpẽſare poſſet vt ſine
parocho, vel teſtibus matrimonium fieret,
quia conſtitutio conciliaris eſt, quam Epiſco
pi tollere, vel ſuper ea diſpenſare non poſ-
ſunt, Salzed. ſupra latè Dida. in Epito.ad 4.
par.2.ca.6.§.10.num.11.12.Gutier.li.1.ca-
146 noni.quæſti.ca.5.nu.10. Neq. † etiam diſ-
penſare poſſet in pœna ſuſpenſionis d. ca.1.
inflicta aduerſus eos, qui alterius parochiæ
contrahentes benedixerint, aut eorum ma-
trimonio interfuerint, cum in pœnam data
ſit glo.in ca.cupiẽtes §.cœterum, verbo ſuſ-
penſos de electio. Dida. d.§.10. nu.13.14.
Azpil.in Manual.Confeſſo.ca.27.nu.39. Gu
tier.d.c.5.nu.10.& antea, poſt veteres cano
niſtas num.4.
147 Aduertendum † pœnam illam ſuſpenſio-
nis impoſitam veteri iure in d. ca. cum inhi-
bitio, aduerſus parochos qui clandeſtinis in-
tereſſebant coniugijs, ab hoc ſacro Concil.
Trident. ſublatã fuiſſe, dum arbitrarijs pœ-
nis parochum voluit poſſe puniri per ordi-
narium, quemadmodũ nouiſsime exiſtima-
uit Matien.in li.5.ordina.tit.1.l.1.gloſ.7.n.
2.verius enim docuit Salze.vbi ſup. additio.
6.verſi.octauo non eſt obliuioni, &c. poſſe
ordinarium præter illam triennij pœnã pa-
rochum arbitrarijs pœnis coercere: Quatuor
148 mouetur rationibus quas nõ refero: † Addi-
detim

derim tamen me cum eo ſentire, hac præter eum ratione,quoniã pœna a lege noua impoſita,vererem alijs legibus impoſitam ſuſtuliſſe non videtur,vbi vtraq.pœna ſuſtineri poteſt.ſic Barto.in l.1.nu.1.ff. vi bono rapto.cuius traditionem dixit communem poſt relatos multos Clar. in pract. crimi. §.fina. quęſtio.85.nu.5.vbi & Baiardus ad eum idẽ repetit larẽ Meno.de recupe.poſſeſſ.rem.9. quæſ.51.& pulchrè qui regulam ponit,quod nunquam per legem nouam, pœnam imponentem,ſublata cenſeatur pœna a lege antiqua impoſita,cũ decẽ limitationibus Afflic. in conſt.Sicil.conſti.Pactarenorum a nu.28. & licet idẽ Clar. alteram in practica obſeruari affirmet;tamẽ quo ad noſtrum pertinet caſum dubitandum non eſt;quoniam & in d. ca.cum inhibitio §.fina.nedum triennij pœna taxatiue impoſita eſt,ſed grauiorib⁹ etiã pœnis arbitrio ordinarij parochum puniri poſſe ſtatuit.

149 Sed † & pœna ſuſpentionis ab eo ca. 1.d. Concilij impoſita aduerſus parochos vel ſacerdotes,qui alterius parochiæ parochianos benedixerint,vel eorum matrimonijs interfuerint,non obſtante quouis priuilegio, vel etiam conſuetudine immemoriali, nedum ad officium,ſed & ad beneficium extẽdi poteſt;quoniam in grauibus id regulare eſt glo. in clemen.cupientes in glo.magna de pœn. glo.in ca.latores de cleri.exco.minis.glo.fi. in ca. paſtoralis,vbi cæteri de appella.Anto. Cuch.in inſtitu.cano.tit.8.verſi. Parochialis autem, Dida.in Epit.ad 4.2. par.ca.6.n.13. Viual.in Cande.Aure.tir.de ſuſpen.nu.156. Perez in l.1.verſi.eſt etiam alia pœna tit. 1. 150 li.5.ordina. Eſtq. † pœna hæc ſuſpenſionis ipſo iure impoſita ; quia per verba loquitur præſentis temporis concilium , ibi, *tamdiu ſuſpenſus maneat,* glo.in l.ſi quis maior,verbo notatur vbi Barto.Bal.Caſt.Alex.Rom. Iaſſ.C.de tranſ.glo.in l.ſi quis in tantam C, vnd.vi Tiraq. pro omnibus in l.ſi vnquam verbo reuertatur a nu. 1.cum ſequen. C.de reuo.donatio.& ſi ſecus foret, vbi verba futuri temporis forent.quia non latæ ſed ferẽdę ſententiæ canon eſſet glo.in l.in criminali verbo habeatur C.de iuris.om.Iudi. Felſ. in ca.Redolphus n.24.de reſcrip.Gig.de pentio.quæſt.78.Perez in d.l.1. verſi. circa præmiſſa Dida. Couar. in Epito. ad 4.2.par.ca. 6.num.13.

151 Enimvero † concilium d. ca. 1. antiquas conſuetudines laudabiles, quæ in contrahẽdis matrimonijs obſeruari ſolitæ ſunt , non tollit,vt ex verbis illis conſtat,*ſi quæ prouintiæ, &c.* laudabiles conſuetudines eas eſſe intellexerunt,qui huius meminerunt decreti interpretes,eas,quę canonicis decretis non aduerſantur:placet interpretatiõ, quam erſi multis,& innumeris poſſem comprobare,nõ aliunde tamen eas excipiam , quam ab eodẽ 152 Cõcilio Triden. † Quoniam receptius apud nos eſt,quæ iuris ſunt communis a iure prius 153 communi interpretanda: † quæ ab ſtatutis ſanciuntur,ab eiſdem prius ſtatutis,quam a 154 iure communi.Quæ † a conſuetudine, ab altera eiuſdem loci conſuetudine Ancharra. conſ.92.& conſ.423.Deci. conſi. 65. Alcia. in l.1.verbo ſubſtituit num.18.19.de verbo. obliga.Clar.§.teſtamentum quæſt. 76.n.12. Et lex vna alteram.Math.tract.de mune.te-155 ſti.cap.1 r.n.43.Vnde † regulare eſt, obſeruatumq. ſepius in Tridentino Concilio video , laudabiles conſuetudines , vel ſtatuta nuſquam ſublata cenſeri in cap.6.ſeſsio.25. de reforma.vbi ſic. *Hæc autem omnia & ſingula in his eccleſijs locum non habent, in quibus Epiſcopi,aut eorum vicarij ex conſtitutionibus,vel priuilegijs,aut conſuetudinibus , ſiue concordijs,ſeu quouis alio iure maiorem habent poteſtatem,authoritatem,& iuriſdictionẽ, quã præſenti decreto ſit cõprehenſum; quibus ſancta ſynodus derogare non intendit:* in cap.12. ſeſsio.24.de refor.ad medium, illis verbis: *vbi vero conſuetudo laudabilior habet, vt plures vel omnes ſint præsbiteri, omnino obſeruetur:* Et paulo poſt verbis illis : *Saluis nihilominus earum eccleſiarum conſtitutionibus,quæ longius ſeruitij tempus requirunt,* Eſt & alius inſignis ad hoc inſtitutum eiuſdem Concilij locus in ca.1. de reforma.ſeſsio.22.in verſi. *Statuit ſancta ſynodus vt quæ aliàs a ſummis Pontificibus,& ſacris concilijs, de clericorum vita,honeſtate,cultu,doctrinaq. retinenda , ac ſimul de luxu,comeſſationibus,choreis,aleis,luſibus,ac quibuſcunq. criminibus,nec non ſecularibus negotijs fugiendis,copioſè, & ſalubriter ſancita fuerint,eadem in poſterum eiſdem pœnis,vel maioribus arbitrio ordinarij imponendis obſeruentur.*

156 Sed † non me præterit quandoq. laudabilem diei poſſe conſuetudinem,quę iuri communi aduerſatur , cum ex temporum mutatione mutari quoq. ſepius & ſtatuta,& conſuetudines etiam iuri cõtrarias expediat ca. fina.de conſ.& affi. quæ non ideò quia cõtra ius ſint,iuſta tamen ratione inductæ irrationabiles,vel nõ laudabiles dici poterũt. Bar. in l.1.nu.41.C.de ſum.Trinità.Panor.in ca. 2.n.4.de probatio.Mencha.tract. de ſucceſſio.creatio.§.2.nu.7.& 20.eſt tex.in hoc celebris in ca.alma mater de ſen.exco.vbi Dida.adnotauit in 2.par.in principio nu. 2.& qui fuſe poſt relatos ſuperiores Magdale. tract.de num.reſti.ca.22.nu. 38. ad medium 157 verſi.Et ceſſat morinũ.His conſequens † eſt, vt qui prætermiſſa forma Concilij Trident. con-

Digitized by Google

contrahunt, *eos* dictum Concillum *ad ſic cō-
trahendum inhabiles reddit:* non quod perpe
tuam prohibitionem ſi aliter fiat Conciliū
158 ſtatuerit, ſed *ad ſic contrahendum tantū*, † vn-
de & potuerunt poſt publice ſeruata forma
concilij contrahere. Meno. qui declarationē
refert ſacrę cōgregationis tract. de præſum.
li. 3. præſum. 1. nu. 102. latè Matien. in glo. 1.
rubri. tit. 1. li. 5. ordina. nu. 39. 40. 41. Salze.
Nauar. & alij ſupra.
159 Dubitari † etiam circa huius capitis pri-
mi Concilij Trident. intellectum ſolitum:
an ſicut clandeſtina fuere prohibita matri-
monia, ſic & ſponſalia clandeſtina quia per
ſponſalia peruenitur ad matrimoniū l. ora-
tio de ſponſa. de hac quæſtione dixi Explor.
iur. li. 2. ca. 8. reſoluunt omnes tex. in d. ca. 1.
non habere locum in ſponſalibus clandeſti-
nis, agregat innumeros Sanch. de matrimo.
li. 1. diſputa. 12. a nu. 1. cum ſeq. multa alia
quæ ad eiuſdem decreti interpretationem
pertinent li. 1. huius tractatus dicta ſunt la-
tius. Qui autem ſubſiſtente aliquo impedi-
160 mento † occulto publice iuxta formam ſacri
Concilij celebrarunt, etſi nullum fuerit ma-
trimonium, eo ſublato, non cogentur denuo
eandem formam dicti Concilij obſeruare,
ſic recte & multis docet Sanch. de matrimo.
li. 2. diſp. 37. a nu. 1. vbi multas refert ſacræ
congregationis declarationes.

SVMMARIVM.

1 *Contrahendi libertas de iure naturali eſt.*
2 *Contrahere poſſunt omnes, qui expræſſe prohi-
biti non reperiuntur.*
3 *Contractus an inter patrem, & filium in pote-
ſtate conſtitutum fieri poſſint.*
4 *Contractus emptionis inter Patrem, & filiū
an detur.*
5 *Filius cōtrahere poteſt cum patre in bonis caſ-
trenſibus vel quaſi.*
6 *Obligatio inter patrem, & filium conſiſtere po
teſt in bonis caſtrenſibus, vel vbi adeſſet
iuramentum.*
7 *Contractus inter duos fratres in poteſtate cō-
ſtitutos in bonis caſtrenſibus celebrari po-
teſt, vel vbi interpoſitum eſſet iuramētum.*
8 *Contractus omnes inter conſanguineos, & af-
fines celebrari poſſunt.*
9 *Matrimonium inter conſanguineos, & affines
contrahi non poteſt.*

DIFFERENTIA. XII.

*CONTRACTVS OMNES INTER
conſanguineos, & affines fieri, matri-
monium minime.*

1 CONTRACTVVM † libertas
cum ſit de iure naturali vt dixi
hoc libro differentia ſeptima;
vix eſt vt tolli, vel infringi nullo
2 regū imperio poſſit; atq. ideo †
pro regula obſeruatū, poſſe contrahere om-
nes qui nō expreſſim fuerint prohibiti. l. ſi-
cut ab initio C. de actio. & obliga. vbi gloſ.
adnotauit, & poſt eam Bal. Salice. Ange. &
poſteriores Gomes li. reſolu. 2. ca. 1. in prin-
cipio. Qui & ibidem regulam protendit ad
filiosfamilias, & ſeruos, declarando vt per
3 eundem ibidem: Omiſit † autem difficiliora
an ſcilicet inter patrem & filium, vel inter
duos fratres in poteſtate conſtitutos; fieri
poſſint contractus: qua in re ſciendum, iure
digeſtorum inter patrem & filium nullā po-
tuiſſe obligationem conſtitui §. item inutilis
inſtit. de inuti. ſtipula. *Inutilis (ait Iuſtinia-
nus) ſtipulatio eſt, ſi vel ab eo ſtipuleris, qui
tuo iuri ſubiectus eſt, vel ſi is à te ſtipuletur.
Quoniam ad contrahendam obligationem di-
ſtinctio perſonarum requiritur* l. 2. de ſtipula.
ſeruo. quæ inter patrem & filium non repe-
ritur, quia vna & eadem perſona cenſentur
l. ſi quis pro eo §. 1. de fideiuſ. d. §. item inu-
tilis, in fine l. fina. C. de impube. & alijs ſub-
4 ſtitu. † Ex his ſequitur inter patrem & filiū
emptionem conſiſtere non poſſe l. 2. C. de
contrahen. emptio. ſed nec vllum iudicium
l. lis nulla de iudi. l. ſi à me, illo eod. tit.
Cuiaci. li. obſerua. 9. ca. 13. Varoni. li. 1. de-
5 clara. iur. ca. 9. & li. 4. ca. 37. † Cæterum cum
hodierno iure filij capaces ſint bonorū Caſ-
trenſium vel quaſi, & aduentitiorum quo ad
propietatem, l. cum oportet C. de bonis quę
libe. ita fiet, vt in his inter patrem, & filium
cōtractus poſsint celebrari, & obligatio cō-
ſiſtere, quia diuerſa a patre reputatur perſo-
na l. iubemus §. 1. C. ad S.C. Trebelli. cuius
tex. authoritate id docuit Barto. in l. frater
a fratre nu. 16. poſt glo. ibidem, de condi. in-
deb. qui cōmuniter recipitur, vt teſtatur Iaſ.
in eadem lege nu. 37. & in repetitione n. 28.
idem Barto. in l. 2. de con. emp. Bal. Salice.
& cæteri in d. l. cum oportet Bero. quæſt. 46.
nu. 8. Angui. conſ. 5. nu. 2. ſimiliter & eadem
ratione inter duos fratres etſi in poteſtate
conſtitutos in his bonis contractus poſſunt
celebrari Barto. in d. l. frater à fratre nu. 16.
& ſequent. quem ſequuti ſunt omnes ſupra
relati: Neq. caſus hic dubitationem cōtinet.
6 Id ipſum † vbi inter patrem, & filium in
7 poteſtate conſtitutum vel inter † duos fra-
tres contractus medio iuramēto celebrare-
tur, valeret enim iuxta receptiſsimam ſentē-
tiam, quam relatis innumeris dixit commu-
nem Gutier. tracta. de iuramen. confirmato.
cap. 4. num. 4.

Quæ

8 Quæ † multo magis vindicant inter con-
ſanguineos & affines,inter quos,omnes con-
tractus,& de quibuſcunq.rebus iniri poſſunt;
ex generali regula ſupra tradita, cum lici-
tum ſit omnibus contrahere, niſi expreſſim
fuerint vetiti.
9 Matrimonium †,tamen inter patrem, &
filias,conſanguineos,& affines, contrahi non
poteſt. cap. non debet & toto titu. de con-
ſan.& affini.fuſe.Dida.in Epito.ad 4. 2.par.
cap.6.§.6.num.1.cum multis §§.ſequent.vbi
ſingula impedimẽta proſequitur,poſt Theo-
logos,& Canoniſtas: & nouiſſime de impe-
dimentis multa Caual.deciſ.12.& deciſ.18.
2.par.quæ vt notiſsima prætermitto.

SVMMARIVM.

1 *Contractus ſunt de iure naturali.*
2 *Conuentionum tres ſunt ſpecies.*
3 *Conuentio publica qualis ſit.*
4 *Hoſti fides ſeruanda non eſt.*
5 *Fides legatis,& ambaciatoribus ſeruanda.*
6 *Hoſti fides de iure canonico ſeruanda eſt.*
7 *Matrimonium contrahere infideles dicuntur.*
8 *Matrimonium contrahere quatenus Sacramẽ-
tum, infideles non dicuntur.*
9 *Sacramenta apud infideles nihil operantur.*
10 *Matrimonium cum hæreticis interdictum eſt.*

DIFFERENTIA. XIII.

CONTRACTVS ET CVM IN-fidelibus celebrantur, matrimoniũ quatenus Sacramentum nullo iure.

1 CONTRACTVS † cum ſint
de iure naturali ſiue cum fideli-
bus celebrentur, aut cum infide-
libus,valent eo iure;ſed & de iu-
re ciuili humano quoad vinculũ
obligationis in caſibus licitis, & vbi à ſupe-
riore fiunt,vel etiam inferiore cum ſuperio-
2 ris facultate. Vnde † Vlpianus in l. conuen-
tionum ff.de pact. conuentionum autem tres
ſunt ſpecies;aut enim ex publica cauſa fiunt,
aut ex priuata, aut legitima iurisgentium.
3 Publica † conuentio eſt,quæ fit per principẽ,
aut quoties inter ſe Duces belli quædam pa-
ciſcuntur.Addit glo.ibi ſic de treugis, & in-
ducijs iudicandum vt pacta earum cum hoſ-
tibus ſeruanda ſint l.poſtliminium §.inducię
de cap. & poſtlimi. reuer. idem in amicitijs
& fœderibus l.non dubito de cap. & poſtli.
4 reuer. Quare † quod dici ſolet hoſti fidem
ſeruandam non eſſe,de priuatis perſonis in-
telligendum eſt non de publicis l. 1. §. non
fuit vbi Bart. ff. de dolo.idem Barto.in l.1.
num.1.vbi egregie declarat ff.ad legem Iul.
5 mageſ.qui † & ibi ſcribit, legatis, & amba-
ciatoribus fidem ſeruandam eſſe, quam in-
fringere nullo modo liceat, docent & cæteri
omnes in d.l.conuentionũ Marti.laud.tract.
de confedera. princi. à num. 1. ſic & noſtris
temporibus, non ſemel vidimus, inter Im-
peratorem & Principes Chriſtianos, cum
Turcarum Rege, & alijs Eccleſiæ Romanæ
6 inimicis. Iure † autem canonico fides hoſti-
bus ſeruanda eſt. can.noli.ca. eſtimare 23.q.
1.can.innocens 22.q.4. Azpil.conſ.5.tit. de
pact.num.1.
7 Sanè † matrimonium contrahere & infi-
deles ſecum dicuntur cap.ex parte in verbis,
8 *Apud fideles,& infideles* de tranſ.ex.id † au-
tem quatenus matrimonium contractus eſt,
ſecus vt Sacramentum,ex Theologis decla-
rat Domi. de Soto in 4. diſtinct. 39. quæſt.
vnica arti.1.Dida.in Epito. 2.part.cap.6.§.
10. à nu.2.& 3. cum ſeq. Mozi. de contract.
tit.de matrimo.§.qui poſſint contrahere nu.
15.Matien.in gloſ.rubri.tit.1.lib.5. ordina-
tio.num.78.Magd.tract.de num.teſti.3.par.
cap.3.num.257.VeraCru.in ſpecu.coniugi.
2.part.arti.28. Gurier. lib.1. cano.quæſtio.
9 cap.17. num. 10. Qui ea † vtuntur ratione,
quod inter infideles qui extra Eccleſiam ſiut
Sacramentũ operari nequeat; declarar egre-
gie Dida.2.par.cap.vnico.num.4.in Epito.
10 Vnde † nec licet etiam Chriſtianis Paga-
nas,vel Gentiles, aut Iudęas vxores ducere
cap.non oportet cap. caue. 28. quæſt.1. Pa-
nor.Anton.Imo.Præpo. in cap.1.de ſponſa.
quamquam Dida. Couar. in Epitom. ad 4.
2.par.cap.6.§.11.num.1.& ſequen.oſtendat
hanc prohibitionem non eſſe de iure diui-
no, ſed poſitiuo: iuſte tamen inductam: qui
illic num.3.verſ.Ex his tamen,reſoluit quod
licet matrimoniũ inrer Chriſtianum, & hæ-
reticam fieri non debeat, ſi tamen factum
fuerit tenet; iuxta gloſ. in cap. cum oportet
28.q.1.quam ibidem multis relatis commu-
nem dicit & Azpil. in conſ.38.num.1.tit.de
ſponſa.

SVMMARIVM.

1 *Conuentiones humanæ, contraria conuentione
diſſoluuntur.*
2 *Obligatio verborũ contrario conſenſu tollitur.*
3 *Solemnitas requiſita in actus conſtitutione,
eadem requiritur in diſſolutione.*
4 *Teſtes quot requiruntur in actus celebratione,
totidem requiruntur in eiuſdem actus reuo-
catione.*
5 *Solemnitas, quæ requiritur in actu condendo,
eadem in infringendo.*
6 *Teſtatoris ſola pœnitentia, non inuertit illius
voluntatem.*

Solem-

7 *Solemnitas requiſita in contractibus, eadē requiritur in diſtractibus.*
8 *Matrimonium quatenus contractus, conſenſu vtriuſq. coniugis diſſolui poteſt.*
9 *Matrimonium quatenus Sacramentum, de cōmuni etiam conſenſu coniugum diſſolui non poteſt.*
10 *Spiritualia facilius conſtruuntur quam deſtruantur.*

DIFFERENTIA. XIIII.

MATRIMONIVM QVATENVS contractus, mutuo coniugum conſenſu diſſolui poteſt: vt Sacramētum nullo iure licet.

1 IN hoc † iure nihil vulgatum magis quam pacta contrarijs diſſolui conuentionibus poſſe l.ſi vnus
§.pactus ne peteret ff.de pact.cū
enim conſenſu pacta contrahantur,contrario diſſoluuntur d.§.pactus. Nihil
tam naturale eſt quam eo modo quidquam
diſſolui , quam quo colligatum eſt l. nihil
tam naturale de reg.iur.ca.1. de reg.iur.ex.
2 Hinc † & verborum obligatio verbis diſſoluitur , & contrario tollitur conſenſu l. 1. C.
quādo liceat ab emp.diſcede.l.prout quiſq.
de ſoluti.§.fina.inſti.quib.mo.tolli. obliga.
& actus reſolutio eiuſdem eſt naturæ cuius
conſtructio Cagno.in d.l.nihil tam naturale
3 Iaſ.in l.omnium §.nota.C.de teſta.Et † regulæ locus eſt nedum in ſolemnitate legali,
ſed ſtatutaria,quæ enim in actus productione requiruntur , eadem in eiuſdem diſpoſitionis reſolutione Bal. in l.fina.ad finem C.
4 de fideinſ.is † ibi docuit quod ſi legatum ex
diſpoſitione ſtatuti probari debet duobus
teſtibus , eodem modo illius reuocatio , &
duobus teſtibus Deci.& Cagnō.in d. l. nihil
tam naturale Hippo. de Marſil. ſingu. 669.
vbi & ſcribit quod ſi teſtamentum ex forma
ſtatuti debet coram duobus teſtib⁹ fieri,pariter corā duobus debet reuocari ſic & de iure communi quot teſtes ſunt in teſtamento
neceſſarij,totidem in eo reuocando glo.in l.
5 cum proponeretur de lega.2.Nam † regulariter quæ in condendo actum ſolemnitas,
exigitur , eadem in infringendo illum l.hæ-
6 redes palā §.ſi quid poſt de teſta. vbi † Bal.
nota. dignum ſcribit,quia ad reuocādum legatum quinq. teſtes ſunt neceſſarij vt illi ibi
Caſ.& ceteri: vbi & extendunt traditionem,
quoties agereтur de probandis inimicitijs
propter quas legatum ademptum præſumitur. Porro ab eadem regula Cuma. prodidit
in l.filio quem pater de libe.& poſthu.quod
exhæredatio filij facta in ſolemni teſtamento non poteſt reuocari per tacitam reconciliationem. Sed requiritur expreſſa,& æque
ſolemnis reuocatio quem Imol. ibi ſequitur
& Iaſ.num.7.aduerſus Bar.in l.3. §. fina. de
adimen. lega. quamquam mihi hæc opinio
dubia ſit, quinimo crederem Barto. ſententiam magis communem ex his quæ dixi lib.
3.quæſt.17.
Sed & Iuſtinianus noſter in §.ex eo autem
ſolo inſtit.quemadmodum teſtamenta infirmentur,aperte ſcripſit ſolam teſtatoris pœnitentiam, & voluntatis mutationem non
ſufficere ad inuertēda ea quæ in ſolemni teſtamento continētur ſed ſolemnem requiri
Deci. in d.l.nihil tam naturale Natta in l.
hac conſultiſſima §.ex imperfecto num.220.
C. de teſtam. vbi eandem cum ſuperioribus
opinionem amplectitur ex tex. in d.ca.1.de
regu.iur.can.omnis res 27.quæſt.2.
7 Extremo † in contractibus(vt ad noſtrum
accedam inſtitutum)diſſoluendis eadem requiritur ſolemnitas,quæ in conſtituendis: &
eiuſdem authoritas in infringendo cuius requirebatur in celebrando authen. ē contra
C.de repud.egregie Bart. in l.actor num.9.
ff.rem ratam habe. & in l. & ideo ff. de condict.furti.Alexan.conſ.209. num. 23. lib.2.
Iaſ.conſ.141.num.2.lib.4. Felin. in cap. cū
acceſſiſſent num.5. de conſtitu. alios multos
congeſſit Surd.conſ.136.num.17. lib.1. vbi
ſingulariter intulit procedere ſuperiora etiā
reſpectu fori , vt pro diſtractu ibidem quis
conueniri debeat vbi pro contractu conueniendus eſſet : Et quæ ſolemnitas requiritur
in creando tutore minori eadem in ipſo reuocando Caualca.tracta.de tuto. & curato.
num.196.
8 Et † magis ad inſtitutum , matrimonium
quatenus contractus conſenſu vtriuſq. coniugis diſſolui poterat iure veteri , quoniam
ſolo coniugum conſenſu contractum fuerat
9 l.ſi conſtante C.de repud.Cæterum † quatenus Sacramentum minime quia eſt indiſſolubile vinculum iuxta illud . *Quos Deus coniunxit homo non ſeperat* ca. quanto de diuorri.& in can.5.& 7.de reforma.matrimo.Cōcilij Tridenti.
Quinimo nec matrimonium de præſenti
diſſolui etiam volentibus coniugibus poteſt
niſi mors naturalis , vel ſaltim ſpiritualis interueniat cap. ſi inter de ſponſa. cap. 7. de
reformatio. matrimo. Concilij Tridentini
nihil igitur in matrimonio diſſoluendo coniugū conſenſus poteſt vt poſt veteres Theologos docet Domi. de Soto. in 4.ſententia-
10 rum diſtinctio. 27. artic. 1. vt † recte dixerit Roma. Pontifex in cap. inter corporalia de Translatio. Epiſcopo. ſpiritualia facilius

facilius conſtrui quoniam deſtrui Deci.in d. l.nihil tam naturale Barboſ.in rubr.ff.ſolut. matrimo.2.par.nu.82.ad medium.

SVMMARIVM.

1 *Dominus nemo ſui ipſius.*
2 *Obligare ſe ipſum ad pœnam corporalem nemo poteſt.*
3 *Clericus,qui ſe ad pœnam corporalem obligaret excommunicatus foret.*
4 *Regius officialis,qui ſe percuti voluntarie pateretur,Regi iniuriam inferret.*
5 *Pœna duplex vbi ab ſtatuto datur delinquēti, & illius etiam optio, non poteſt delinquens pœnam corporalem eligere omiſſa pecuniaria.*
6 *Fideiuſſor ſe pro alio obligare non poteſt ad pœnam corporalem.*
7 *Pœnæ multæ aduerſus eos ſtatutæ,qui in ſe ipſos ſæuiunt.*
8 *Bannitus licet poſſit ab alijs occidi,ſe ipſum tamen occidere non poteſt.*
9 *Occidere ſe ipſum nemo poteſt,etiam ad peccatum vitandum.*
10 *Necare ſe ipſum fame non licet.*
11 *Occiſus ponens ſe in manibus occiſoris, occidi iuſte non poteſt.*
12 *Delinquens ponens ſe ipſum in poſſe Iudicis,nō poteſt niſi iuris ordine ſeruato occidi.*
13 *Dominus nemo ſui liberi arbitrij.*
14 *Matrimonij prerogatiua ſingularis; vt alter, in alterum coniugem ſui transferat dominium corporis.*

DIFFERENTIA. XV.

DOMINIVM SVI IPSIVS NEC proprij corporis in alium poteſt in contractibus transferri:in matrimonio ſic quatenus ſacramentum egregia differentia.

1 NEminem † ſui ipſius Dominum
eſſe, nec membrorum ſuorum,
paſsim iura clamant l. liber homo
ff. ad l. Aquil. ca. contingit
2 ex.de ſen.excommunica. † quibus
iuribus ſcriptum relinquit Guido. Papę
deciſione 278. poſſe neminem ſe obligare
ad manus amputationem, niſi certum quid
fecerit,vel niſi ita ſit,vt ille loquitur: ſed &
3 clericus † qui hanc ſimilem, vel eandem in
corpus ſuum pœnam,ſtatueret,nulliter faceret,quinimo,&
ſententiam excōmunicationis incurreret d.ca.contingit vbi glo. Panor.
Anto. Felin. & cæteri. Mar. deciſio. 882.2.
par.& authoritate tex.in d.ca.cōtingit, tradidit Pau. de Caſ. in l. quamuis ff.de in ius
4 vocan. † Regium officialem qui ſe volente
paſſus fuit percuti, iniuriam Regi intuliſſe,
& proinde puniēdum.Pau. de Caſt. ſequitur
5 Alexan.in d.l.quamuis nu.14.Ex † eadē ratione
prodidit, quod ſi ſtatuto imponatur
pœna pro aliquo delicto corporalis,vel pœcuniaria,ad
arbitrium delinquentis,cōmiſſo delicto, nequit
delinquens corporalem eligere omiſſa pecuniæ. Barto. in l. ſtichus de
pecul.lega.Bal.in l.fin.de in ius vocan.Alex.
in l.quauis ff.ſolut.matrimo.nu.15. per tex.
in l.cum duobus §.idem reſpōdit in 3.ff.pro
ſoci.pulchre Deci.in l. 1. num.98.C.de ſer.
fugi.vbi Cepol.Felin.in ca.inter cæteras de
reſcrip.Rip.li.reſpon.2.de reſcrip.in ca. inter
cæteras nu.65.Deci.nu.10.
6 Hinc † & illud,non valere fideiuſsionem
qua quis pro alio ſe obligauit ad pœnam capitis,
vel mutilationis membri, quia nemo
eſt dominus membrorum ſuorum glo. in ca.
cum homo 23. quæſt. 5.Angel.vbi Auguſti.
ad eum in tracta. maleficio verbo pro quib⁹
Antonius fideiuſsit:& dixit communem ſententiam
Dida.li.variarum reſolutio.2.ca. 8.
nu.8.Marſi.in rubri.de fideiuſ.nu.46.verſic.
Sed numquid Damhode.in pract. crimi. ca.
de fideiuſ.in cauſa criminali nu. 5. niſi conſuetudine;vt
quidam opinantur contrarium
fuerit obtentum: quorum opinionem recte
improbat Dida.ſupra nu. 8. verſi. Ego vero
non video.
7 Neq. a pœnis eorum qui ſeipſos occidūt,
vel mutilant,quæ multæ ſunt l.1.& toto tit.
C.de bonis eorum qui an. ſenten. mor. ſibi
in ſeipſos ſæuiunt & manus inijciunt violentas
Carreri. conſ. excuſantur illi, qui vel
vitæ tædio affecti,vel doloris impatientia in
pract.crimi.§.homicidij nu.123. Damhode.
in ſua pract.crimin.ca.88.nu.7.& 8.
8 Et † licet bannitum quiſq. poſsit occidere,ſeipſum
tamen bannitus occidere non poteſt.
Bal.in l. 1. C.de ſer.fugi.vbi Iaſſ. nu.7.
9 & 8. Carre.in d.§.homicidij n.123. † Vnde
ſingulariter Panor..in ca. ex parte ex. de ſepultu.docuit,nec
ratione vitandi peccati licere
ſeipſum occidere,vel virilia ſibi amputare,niſi
morbi occaſione neceſſaria: grauiſſima
aduerſus contrafacientes pœna, impoſita
l.4.ff.ad l.Corneliam de Sica.vbi Marſi.
Catal.tract.de ſyndica.nu.86.Bal.in l. reos
nu.9.C.de accuſatio,neq. pretextu religionis
id ipſum licet Tiraq. tracta.de nobilita.
ca.31.nu.475.Dida.in clemen. ſi furioſus 1.
par.in princi.nu.6.ad medium.
10 Eadem † ratione nemini licet ſeipſum
famę necare Bal.prac.tit.de queſtio.col.31.
11 Et imputandum † ſemper eſt ei qui aliquem
occidit,licet occiſus ſe in manibus occiſoris
poſuerit,

poſuerit, & perinde de homicidio punien-dus eſt, ac ſi inuitum occidiſſet. Paris. de Pu-te. tractat. de ſyndica. in verbo compoſitio
12 num. 1. 2. & 3. qui † & ibidem voluit, nec id ipſum licere poteſtati, vel iudici, niſi iuris ordine ſeruato Marſil. in l. 1. num. 1. ad legē Corne. de Sicca. nec valeret contraria con-ſuetudo, ſicut nec ea qua inductum fuiſſet, vt poſſet quiſq. ſe in manibus ponere inimici Barto. & Angel. in l. 1. §. non vſq. adeo ff. ſi quis aparen. fuer. manu. Boeri. deciſio. 262.
13 num. 4. vnde † ad inſtitutum noſtrum, ſicut nemo vitæ, aut membrorum ſuorum Domi-nus eſt, ſic neque liberi arbitrij, aut propriæ voluntatis; vnde nequit quiſquam ſe alteri pro ſeruo donare, aut tradere, adimendo ſibi libertatem l. nec ſi volens l. liberos C. de li-bera. cau. vbi Bal. & Salice. in ſummario ra-tionē reddunt quia nemo eſt Dominus mē-brorum ſuorum vel ſui corporis.
14 In † matrimonio tamen quatenus Sacra-mentum poſſunt, imo ſe ipſi coniuges alter in alterum ſui corporis transferunt poteſta-tem: ita vt transferens, iam ſui corporis po-teſtatem non habeat, ſed alter: ſic diuinitus docet d. Pau. 1. ad Chorint. cap. 7. gloſ. 2. in cap. ex tranſmiſſa de reſtitu. ſpoliato. Domi. conſ. 24. num. 3. Barboſ. in repetitio. rubr. ff. ſolut. matrimo. 2. par. num. 78. & hanc diffe-rentiam expreſſe inter matrimonium & cæ-teros contractus conſtituit Victor. in rele-ctio. de matrim. num. 5. verſic. Sed contra: quem refert Barboſ. vbi ſupra cæterum de hac traditione videnda quæ ſcripſi lib. 1. cō-paratio. 13.

SVMMARIVM.

1 *Pœnæ ſolitæ ſunt apponi in caſu contrafactio-nis.*
2 *Pœna in matrimonio non datur.*
3 *Pœnæ in ſponſalibus nullius momenti.*
4 *Pœna in ſponſalibus adiecta ab alijs quā deſ-pondentibus nulla eſt.*
5 *Pœna ab amicis poſita in ſponſalibus non te-net.*
6 *Pœna in ſponſalibus nulla eſt quando impedi-tur libertas matrimonij.*
7 *Pœna in matrimonio non tenet.*
8 *Pœna poſita in maioratu, vel fideicommiſſo alicui perſonæ ſi contrahat vel non contra-hat cum aliqua, an valida.*
9 *Conditio in matrimonio adiecta vt centum ſibi mutuo dentur, valida.*
10 *Conditio ab vxore poſita vt certa ſibi quanti-tas a viro detur valida.*
11 *Conditio filijs, vel filiabus impoſita vt cum aliquibus contrahant ſub priuatione hæredi-tatis valet.*
12 *Conditio contrahendi cum aliquibus perſonis ſub pœna priuationis ſiue ſub conditione ſiue ſub modo valida.*
13 *Conditio nubendi ſub priuatione hæreditatis cum certa alicuius familiæ perſona, va-lida.*

DIFFERENTIA. XVI.

CONTRACTIBVS VT OBSER-uetur pœnam adijcere ſolent contrahen-tes, ſi non obſeruetur iuſte exigitur pœ-na, in matrimonio quia Sacramentum minime.

1 PACTIS, & conuentionib⁹ † ſolitum à contrahētibus pœnā adijcere niſi obſeruentur, & à contrafaciente exigi poteſt, l. ſi pacto quo pœnā C. de pact. §. non ſolum, in verbis optimum erit pœ-nam ſubijcere, iuſti. de ver. obliga. l. fina. ff. de præto. ſtipulatio. l. ſi quis maior. vbi poſt Barr. omnes C. de tranſac.
2 Sane in matrimonio † ob ſummam Sacra-menti libertatem diuerſum eſſe iuris cano-nici conditores voluerunt l. fina. Co. de ſpō-ſa. cap. Gemma de ſponſa. & quamuis id ipſum Ethnici Iuris Conſulti ſtatuiſſent, qui Sacramentorum vim ignorabant in l. Titia de verbo. obliga. id tamen ex alio ſtatuerunt quia animaduerterent matrimonia inuita infelices ſucceſſus producere nihilq. magis fœderi matrimonij conuenire poſſe quam liberam & ſpontaneam volūtatem, quę om-nia paſſim illic, & alibi noſtri referunt quæ ſciens prætereo.
Quid autem in ſponſalibus & quid in ma-trimonio duplicem inſpectionem conſtituā.
3 In ſponſalibus † pœnam nullius eſſe mo-menti aſſerunt omnes in d. cap. Gemma, & ex eodem tex. qui & ſi loquatur in matrimo-nio tantum ad ſponſalia trahēdus eſt, l. ora-tio cum vulga. ff. de ſponſalib. ſic Barto. Bal. Caſtre. Cuma. Alexan. Iaſ. Zaſi. & alij in d. l. Titia Henri. Boi. Cardinal. Bellam. Panor-mita. Sicul. & alij in d. cap. Gemma, & mox citandi.
4 Atq. adeo † veram fore traditionem om-nes intellexerunt, vt docuerint nedum ab ip-ſis deſpondētibus pœnam adiectam nullam, ſed & ab alijs vel vti parentibus ſponſi, & ſponſæ, coniūctisve quouis modo, ſeu atti-nentibus, eadem enim militat ratio in hac ſpecie; turbaretur enim Sacramēti libertas, & illius impediretur effectus d. cap. Gemma gloſ. in d. l. Titia de ver. obliga. vbi Bartol. num. 1. Imol. num. 4. Alciat. 10. Panormit. in d. cap.

d.cap. Gemma.num.9.Alex.de Neuo.num. 18. Gratian. regul. 83. num. 15. Didac. de ſponſali.& matri.2.part. cap.3.§.7.num.5. Benedict.Præpo.Lop.Villalo.Matien.Grabi.Atzebe. Lope.Cucus. Peruſi.& alij quos coacervat Sanch.de matrim.lib.1.diſpu.30. num.3.

5 Sed & in amicis ſumma † amicitia coniŭctis,idem exiſtimatunt multi,quod ij coniunctis perſonis comparentur, Bald.in l.fin. num. 10.C. de ſponſa. quem ibi ſequuntur alij,recenſet nonnullos Sanch.ſupra num.3. verſ. Item dicendum.

6 Atq. idem indiſtincte vbi † ſponſaliorum libertas impediretur,quæ nullo,neq. Regū, aut Principum Imperio reſtringi poteſt,etſi cæteri cōtract⁹ ex cauſa ab eis interdici poſſint,vti fuſius dixi,lib.2.diff.ſeptima.

7 Quæ de ſponſalibus † eadem de matrimonio,& maiori ratione, cum matrimoniū Sacramentum ſit,& liberum d.cap. Gemma,d. l.Titia omnes ſuperius relati, fuſe Sanch,d. quæſt.30. Qui latius quæſtiones aliquas ad hoc propoſitum proſequitur, quas veluti ad inſtitutum tractationis noſtræ minime pertinentes ſubticeo.

8 Verum ingens † ſuboritur difficultas, vt cum in cæteris contractibus pœna ſuſtineatur, ſiue in lucro conſiſtat captando, vel in damno amittendo,nunc id ipſum in teſtatore, donatariovè recipi poſſit, aut alio maioratum,vel fideicommiſſum inſtituente, vt ſic relinquere poſſint hæreditatem, vel primogenium,vt cum aliquo, vel aliqua contrahere,ſeu non contrahere matrimonium teneātur,quæ certè frequens,& quotidiana eſt cōtrouerſia,& huius duplex eſt inſpectio; prima an inter eoſdem cōtrahentes matrimonium poſita, valida ſit,altera, an poſita per alias perſonas.

9 Circa primam inſpectionem,valida,† cōditio eſt eum,qui matrimoniū contrahit,adiecto pacto vt cētum ſibi donare mutuo teneatur cap.fin.ex.de condi.oppo.cap. enim, conditio interpretanda eſt,vt valeat fauore matrimonij,promiſſio, vt quātitas illa loco dotis cedat.Sanè vbi nō ex cauſa dotis,promiſſio fieret, nulla eſſet promiſſio quantitatis l.ſi ita ſtipulatus fuero te ſiſti §.ſi tibi nupſero, de ver. obliga. in verbis, *non in dotem ſtipulatus ſit*,quæ verba ſi rectius perpendiſſent interpretes, non tam magnam contrarietatem fore prædixiſſent,illius tex.cū tex. in d.cap.fina.ſic Bart.Panor.Præpo.Alex.de Neuo. Lup. Dida. Brunel. Carreri. Roſel. Syluеſ.& alij numero plures,quos recenſuit Sanch.de matri.li.1.diſpu.33.nu.3.& 4.

10 Hinc noue infero † quod nullus hucvſque ſcripſit, ſicuti enim valet ſtipulatio ex parte viri cum futura vxore,cum vxor illi promittit centum, ſi cum ea contraxerit, ſic etiam ex parte vxoris ſtipulantis certam quantitatem à viro, intelligetur enim de donatione propter nuptias; Dos enim data donationē propter nuptias meretur.auth.dos data. C. de dona.propter nupti. cum ſimilibus à me tractatis lib.3.quæſt.31.& quæſt.50.

11 Circa ſecundam inſpectionem,pro † regula traditur valere grauamē filio,vel filiæ impoſitum hac lege, vt cum aliquibus contrahant perſonis, alioquin hæreditate priuentur, vel legato relicto l. cum ita legatum ſit, de condi.& demonſ. Bart. Oldrad. Benedi. Pala.rub. Xuar. Dida. Acoſt. Socin. Alciat. quorum communem dixit opinionē Ludo. Molin.de primog.Hiſpa.lib.2.cap.13.nu.2. & 3.Telli.in l.30.Tau.nu.9.Pelaez tract.de Maiora.Hiſpa.1.par.quæſt.50.n.1.Ex Theologis Molin.de iuſti.& iu.tract.2.diſpu.207. Lopez.in inſtruc.de matrimo.cap.41.Sāch. qui eos recenſet lib.1.de matri. diſputa.33.
12 nu.7.Siue † grauamen nubendi ſub cōditione,ſiue ſub modo fuerit impoſitū,ſicuti poſt Aretin.Oldra. Dida. & alios reſoluit idem Ludo.Molin.ſupra num.3.& 4. Gutier.cōſ. 18. à num.1.

13 Sic omnes illi inferunt,† valere conditionem nubendi adiectam filiæ,vel legatario vt contrahat, cum certa alicuius familiæ fœmina alioquin hæreditate, vel legato priuetur d.l.Titio §.7.de conditio. & demonſtratio. l.1.C.de inſtitu.Bal.Salicet.Angel.ibi Bartol.& omnes paulo ante citati ſcripſi fuſe, ne eadem repetam lib.3. quæſt. 26. in ea quæſtione, an pactum in contractu matrimonij adiectum, quo dictum fuit, vt filius primogenitus, vxorem ducere teneatur, cū conſilio vel conſenſu parentum ſuorum, aut eorum ſuperſtitis, ſub pœna priuationis hæreditatis, valeat, necne, & quia de his inibi multa ſcripſi, & ad calcem quæſtionis,cōſultat onē in caſu ſingulari adijeci, ad eum locum lectorē reijcio: quid rurſus de pœna in nō cōtrahēdo matrimonio nullo in poſita vide infra differentia ſequenti ad finem.

SVMMARIVM.

1 *Contractus inhitus metu valido nullus.*

2 *Verba præſentis temporis diſpoſitiue prolata cenſentur.*

3 *Metus implicitam habet ignorantiam.*

4 *Contractus metu valido celebratus, valet; ſed exceptione infirmatur.*

5 *Matrimonium metu contractum nullum ipſo iure.*

6 *Libertas maior in actibus ſpiritualibus requiritur,quam in profanis.*

7 Metus in matrimonio non principaliter, ſed aliunde obueniẽs matrimoniũ nõ infringit.

8 Metus iuſtus non dicitur, qui à iudice incuſſus eſt.

9 Meticuloſus actus minime retractatur cũ is, cui incutitur iuſte offendi poteſt.

10 Metus iuſtus non dicitur cum quis iuſte potuit corrigi, & coherceri.

11 Matrimonium metu celebratum, qui incuſſus non fuit ad effectum illius matrimonij celebrandi non irritat matrimonium.

12 Metus is tantum irritam facit diſpoſitionem, qui illatus eſt principaliter ad eum actum, qui geritur, & ad illius effectum.

13 Metus iuſte illatus non ſufficit ad recindendũ matrimonium.

14 Matrimonium ſpirituale iuſto metu celebratum, non irritatur.

15 Metus, qui non infertur ex cauſa extrinſeca libera non irritat matrimonium.

16 Matrimonium contractum à carcerato ſi non animo contrahendi matrimonium detruſus fuit, non irritat illud.

17 Matrimonium contrahens cum meretrice, vt à pœna mortis liberetur, non poteſt matrimonium reſcindere.

18 Matrimonium cõtractum à damnato ad mortem ſi contrahat cum meretrice validum, ſiue offeratur ab eo, ſiue à tertio, ſiue à meretrice.

19 Matrimonium contractum à damnato ad mortem per Iudicem cum hoc quod cũ filia ſua contrahat matrimonium, non irritatur.

20 Matrimonium contractum à condemnato ad mortem ſub conditione vt contrahat cum filia occiſi validum.

21 Matrimonium contractum ab obceſſo à principe cum filia obcidentis validum.

22 Matrimonium contractum à reperto in ſtrupo, cui metus fuit incuſſus à parentibus cum occidere volentibus validum.

23 Matrimonium contractum ab eo, qui grauiſſimo morbo laborat, cui medicus non aliter mederi vult, niſi contrahat eum filia ſua validum.

24 Contractus per medicos initi cum infirmis inualidi.

25 Matrimonium corporale ſiue ſpirituale contractum metu maris, tempeſtatis, vel alterius periculi validum.

26 Matrimonium metu contractum cum incerta muliere decertis, validum.

27 Conſenſus datus in electione incertæ perſonæ, validus.

28 Matrimonium metu contractum in præſentia conſanguineorum, non irritatur.

29 Matrimonium contractum in præſentia conſanguineorum, quibus non ſatis eſt ad reſiſtendum violentiæ nullum.

30 Proteſtatio in matrimonio metu celebrato neceſſaria.

31 Proteſtatio in matrimonio meticuloſo non requiritur.

32 Proteſtatio in matrimonio meticuloſo, ſola nõ irritat matrimonium niſi alijs coniecturis metus probetur.

33 Matrimonium metu contrahens ſi neq. proteſtari audet timens ne proteſtatio veniat ad notitiã partis, licet omitatur non nocet.

34 Proteſtationes ſufficiũt in matrimonio coacto.

35 Proteſtans in matrimonio meticuloſo cõſumãdo matrimoniũ, non videtur recedere a proteſtatione.

36 Proteſtans in matrimonio meticuloſo, quando videtur recedere à proteſtatione conſumando matrimonium.

37 Authoris conciliatio noua.

38 Proteſtatio ſola non probat metum niſi metus probetur.

39 Matrimoniũ meticuloſum non ratificatur niſi adhibita ſolẽnitate Concilij Tridentini.

40 Solemnitas Concilio Tridentino requiſita in ratificatione matrimonij meticuloſi non requiritur cum à principio cõtractum fuit cũ dicta ſolemnitate.

41 Dotis conſtitutio, metu celebrata nulla.

42 Sacramenta baptiſmi confirmationis, & reliqua præter matrimonium cur metu accepta valida ſint.

44 Matrimonium metu contractum, vbi metus fuit principaliter incuſſus vt matrimonium contraheretur nullum.

45 Diſtributiones quotidianæ debentur Sacerdoti egrotanti culpa ſua.

46 Matrimonium ſummam deſiderat libertatẽ.

47 Contractus à medico cum infirmo celebratus nullus.

48 Matrimonium contractum metu per eum, qui in ſtrupo repertus eſt, & per parentes coact⁹ nullum.

49 Diſtinctio grauis in quæſtione inſtituta.

50 Iudex qui vim facit iure permitente non dicitur iniuſte facere.

51 Matrimonium metu contractum metu iuſto ſecundum multorum opinionem minime infringitur.

52 Lex ſi mulier ff. de eo, quod metus cauſa, declaratur.

53 Patronus ob ingratitudinem cõmiſſam aduerſus eum, libertatem reuocare poteſt.

54 Medicus matrimonium extorquens ab infirmo non recte agit.

55 Metu excommunicationis aliquid faciens, an actum infringere poſſit.

56 Profeſſio à monacho metu facta, & iuſte incuſſo non irritatur.

57 Votum metu tempeſtatis, aut morbi emiſſum non irritatur.

Metus

58 *Metus incuſſus à iudice ſiue ab alio, vt quiſquam matrimonium contrahat cum aliquo, matrimonium irritat.*
59 *Metus per leges tantum & ius commune cōſideratus, irritat matrimonium non alius.*
60 *Iudicādum in dubio pro matrimonio, niſi adſit metus.*
61 *Iudices Eccleſiaſtici ſumma egent prudentia quando de matrimonio meticuloſo agitur.*
62 *Ratiſicatio eandem ſolemnitatē requirit quā actus principalis.*
63 *Ratiſicatio tempore habili fieri debet.*
64 *Matrimonium metu contractum ceſſante metu ratiſicatum conualeſcit denuo.*
65 *Matrimonium metu contractum vel vitæ, aut amiſſionis bonorum, vel magnæ quantitatis, matrimonium irritat.*
66 *Metus vxori illatus, irritat contractum nec cenſetur purgatus vbi metus durat.*
67 *Ratiſicationis præſumptio capi non debet vbi alia ſumi poteſt.*
68 *Actus ſequens, qui ſit in executionem actus meticuloſi, ſi poteſt aliam coniecturam operari quam ratiſicationis, ea ſumenda eſt.*
69 *Metus ſpontanea ſolutione non ratiſicatur etiā vbi adeſt iuramentum.*
70 *Matrimonium meticuloſum ratiſicatum cum ſolemnitate Concilij Tridentini ſponte, nullum dici non poteſt.*
71 *Iuramentum, matrimonium meticuloſum non confirmat.*
72 *Matrimonium metu contractum adiecta pœna, & renuntiatum exceptioni quod metus cauſa, non confirmatur.*
73 *Matrimonium ſummam deſiderat libertatem.*
74 *Matrimonium nullū, nulla ratiſicatio nec renuntiatio conualidare poteſt.*
75 *Renuntiationes metus vis, & aliarū pœnarū, magis augent præſumptionem metus.*
76 *Clauſula illa, non per ſimulationem, neq. per fraudem, &c. præſumptionē metus inducit.*
77 *Contractu principali nullo dato, & omnes renuntiationes.*
78 *Pœna adiecta contractui nullo nulla eſt.*
79 *Violans fidem de contrahendo matrimonio in caſu licito, nullam incurrit pœnam.*
80 *Contractus vbi ex facto proprio deſcendit, & eſt nullus, contrauenicns nullam incidit in pœnam.*
81 *Contrauenicns contractui nullo, adiecta pœna in eam non incidit.*
82 *Ratiſicatio actus, non lecto principali inſtrumento nulla.*
83 *Prohibitus oponere exceptiones aduerſus aliquem contractum, poteſt nihilominus dicere inſtrumentum non eſſe inſtrumentum.*
84 *Exceptio quæ pendet ab effectu nullitatis, reiecta non cenſetur.*
85 *Nullitas actus, non eſt exceptio ſed defenſio.*

DIFFERENTIA XVII.

CONTRACTVS METV CELEBRATUS, non ipſo iure nullus, at matrimonium quia Sacramentum, metu contractum omnino nullum, quid rurſus nouo Concilio Tridentino, multa elegāter explicata.

MEMINI me alicubi diſeruiſſe obiter tamen, an metus cadens in conſtātem virum, irritet matrimonij cōtractum, lib. 1. comparatio. 3. num. 47. 48. nunc aptius ea de re ex integro agendum eſt, quando hæc inter contractus & matrimoniū quatenus Sacramentum differentia videatur, vt contractus nō ipſo iure annullētur, ſed ope exceptionis, & reſtitutione petita, matrimonium ipſo iure.

Aſſeuerant pleriq. quorum Bart. primarius videtur huius opinionis aſſertor in l. metum §. præſenti nu. 9. ff. de eo quod me. cau.
1 *contractus † metu in virum conſtātem cadente omnino nullos fore, neq. reſtitutione opus eſſe*
quē ſequutus fuit vir ille ſubtilis Fortu. Gar.
in commenta. de vlti. fine illatio. 21. nu. 387.
irritat enim lex huiuſmodi contractus l. 1. in
2 verbis irrita eſt C. de reſ. vēditio. cū † enim
verba ſint præſentis temporis, diſpoſitiue à
lege prolata cenſentur, ad gloſ. & ibi cæteri
in l. iubem⁹ §. œconomus, verbo *priuetur* C.
de ſacro. Eccleſ. Tiraq. fuſe vti ſolet in l. ſi
vmquam verbo reuertatur à num. 21. 22. C.
de reuo. donatio. his eiſdem verbis præſentis tēporis, vſus fuit IurisConſultus in l. qui
in carcerem, ibi, *nullius momenti eſt*, illo. eo.
titu. quod met. cau.
3 Habet enim metus † in ſe implicitā ignorantiā l. ſi cum exceptione §. in hac actione
illo co. tit. quod me. cau. ſane ignorantia cōſenſum præſtare non poteſt, l. ſi per errorem
de iu. om. iu. l. nihil de regu. iur. & ſine conſenſu, obligatio contrahi non poteſt l. obligationum cum vulga. de actio. & ob.
4 Contrariam † autem ſententiā cæteri omnes amplectuntur, & rectius, docētes, huiuſmodi cōtractus mœro iure validos, infirmari tamen, quod metus cauſa actione l. 2. l. ſi
mulier §. ſi metu ff. de eo quod me. cau. volūtas enim & ſi coacta volūtas eſt d. §. ſi metu.
& d. l. 2. vnde conſenſus minime deficit quāquā imbecilis & fragilis; multis hæc opinio
communis argumentis probari poſſet quæ
ſciens prętereo, cū hodie certiſſima ſit neq.
aliquis de ea dubitet glo. in l. 1. verbo irrita.
C. de reſ. vendi. vbi poſt Bal. cæteri laſſ. in l.
interpoſitas num. 2. C. de tranſ. vbi poſt eum

Deci.Cur.& Padill.nu.4.C.de tranſactio. & multis relatis dixit receptam Burſa.conſil. 72.num.21.lib.1. Grat.conſ.87.nu.2.lib.1. conſ.8.num.2.lib.2. Seraphi.de vi.iura.priui.100. Socin. iuni. conſ.77. num.20.lib.1. Gramma.deciſ.101. Riminal.conſ.5.nu.32. lib.1.Ioſeph.Ludoui.deciſio.Luca.18.n.12. Mcnoch.conſ. 2. num.17.lib.1. Barboſ. in rubr.ff.ſo.matri.4.par.num.28.& nouiſſime Honded.conſ.23.num.4. & 45. Surd. conſ. 37.nu.19.& 20.lib.1.Ex Theologis ſequuntur Ricar.Paluda.Henri.Philiat. Ledeſ.Lopez. quos citat & ſequitur Sanch. de matri. lib.4.diſpu.8.num.4.ad finem.Multa ex hac communi traditione inferunt interpretes, quę vt extra inſtitutum tractatus prętereo; Multos rurſus adferunt caſus in quibus ipſo iure contractus reſcindūtur, nulla quod metus cauſa actione inſtituta, quos etiam prætereo,Cęterum ad propoſitum noſtrum,vnū

5 adferūt † inſignem,matrimonij in quo matrimonium metu contractum omnino nullum eſſe voluerunt cap. cum locum vbi gloſ. & Panormi.nu.2.de ſponſa. Reddit rationē Panormi. diſtinguens matrimonium quatenus Sacramentum à cæteris contractibus,ibi num.6.*qui inquit,cæteri contractus, & ſi validi ſint, quamuis metu celebrati, poſſunt tamen per iudicem facile irritari, metus cauſa actione, matrimonium autem, cum ſit Sacramentum indiſſolubile niſi vel per religionis ingreſſum,vel diſpenſationem Pontifi. um,ante illius conſumationem infringi per Iudicem Eccleſiaſticum non poſſit, & cum copula naturæ facili impulſu,conſumetur,nulla ſub cælo poteſtate irritari poſſet*, Addit † Panormi.

6 num.2.in actibus ſpiritualibus maiorem exquiri libertatem quam in profanis & temporalibus.Et præter tex. in d.cap.cum locū, id ipſum probat tex.in cap.veniens in 2.ex. de ſponſali.cap.ſignificauit de eo qui,in matrimo.quam pol.receptiſſima omnium opinio,poſt Panorm. & gloſ.in d.cap.cum locū Alexan.conſ.156. num.3.lib.5. Corn.conſ. 41.lib.2. Riminal. iuni. conſ.15.nu.8.lib.2. Gra. reſpon. 39. num.8. lib.2. Turcr.conſ. 28.num.1. Bocti. conſ.70.num.43. Burſat. conſ.72.nu.27. lib.1. Fran. à Pon. conſ.44. nu.10.Neuiz.conſ.46.num.1. & 37. Rebuf. conſ.115.num.17.Azpil.conſ.3.num.1.2.3. tit.de his quæ vi.lib.1.conſ.4. ca.5.num.1. 2.3.eod.titu.nouiſſime Monal.conſ.13.n.1. lib.1.Treuiſan.deciſ.63.conſentiunt Theologi innumeri quos refert & ſequitur Sāch. tract.de matri.li.4.diſpu.12.n.16.17.& 18. vbi & in vtroq. foro verum dixit.

Verum cum interpretes noſtri indiſcriminatim loquantur neceſſe eſt diligenter ſingulorū traditiones exquirere,& in quib⁹ caſibus loquantur animaduertere: id autē duplici inſpectione propoſita contingere poteſt, Prima, quid vbi metus incuſſus nō fuit, principaliter ad extorquēdum matrimoniū, Secunda,quid vbi principaliter vt metū paſſus contraheret,& fuit iuſtè incuſſus. Tertia quid vbi fuit iniuſtè incuſs*.Circa primā inſ-

7 pectionē † hæc ex ordine regula obſernāda.

Quotieſcunq. metus incuſſus nō fuit principaliter ad extorquendum matrimoniū,ſed aliunde habuit originē ſiue is defluat à cauſa naturali,ſiue libera non reddit diſpoſitionem nullam conſequenter,nec matrimoniū: Rationem eam noſtri reddiderunt,quoniam actus ille meticuloſus non ab alio quam à ſui ipſius nequitia & iniquitate meticuloſi deſcendit, proinde voluntarie elegit actum illum vt maius euitet malum: hanc ipſe traditionem velim varijs ornare exemplis.

Inprimis cum iuſtus eſſe metus debeat iſq. à meticuloſo probandus l. interpoſitas C.de tranſ. l.metum l.fina.in prin. ff. de eo

8 quod met.cau.Iuſtus † nō is iure dici poteſt qui à Iudice præcipiente incuſſus eſt,ſic erudite Bald. in rubr. ex quod met.cau.is mili. hāc prodidit traditionem: in his actibus,qui aduerſus aliquē iuris rigore excuſentur, minime metum conſiderari, quoniam id iudiciorum vigor poſtulat l. inter ſtipulantem §. 1.de ver.obliga.morum diſciplina(hæc verba Bal.) adminiſtratio iuſtitiæ, Addit ille, talis metus laudabilis eſt neq. reſcinditur factum ex metu, idem Bald.in l.2.C.de his qui per metum iud. non appell. Caſtren. & Iaſſ. in l. cum aliquis per illum tex. in verbis, per competentem Iudicem eum compelli.C.de iu.delibetan.l.3.in verbis, ſi pa- tuerit domino, C. de hed. inſtitu. gloſ.in l. ſi quis ex aliena, verbo non fuerit ff. de acqui.hæred.Maſcard. qui alios multos nominen de ſuperioribus recordatus tom. 2. de proba.concluſ.1051.num.31. Huc pertinet

9 tradit.Bartol. † in l.de pupilla.§.ſi quis ipſi pratori ff.de no. oper. nuncia. is docuit actum, Etſi meticuloſum minime retractari actione quod metus cauſa, niſi probetur timentem, iniuſte potuiſſe offendi,quod ſi ait ille Indice ſic iubente & exequente metus inijciatur,metus exceptio nō prodeſt.Bart. ſequitur Deci.conſ.41.nu.8.& 9.

10 Tertio ſcripſit Anchar. † conſ.410.nu.1. 2.& ſequenti,non eum rectè dici poſſe meticuloſū, qui iuſte potuit corrigi & coherceri.

11 Quarto,Innocen. † docuit in cap.cum locum de ſponſali. matrimonium metu celebratum non tamen à metu incuſſum ad effectum illius matrimonij contrahendi,nō irritate matrimonium,non enim metus (vt ille ait)irritam facit alteram diſpoſitionem,quę poſte-

poſteriorem reſpicit actum ſed priorem: Innocen.ſequuti ſunt inibi Anton.& alij Bart, Imol.& ceteri in l.qui à latronibus ff. de teſti.alij in l. qui in carcerē ff. de eo quod me. cau.Lofred.conſ.48.num.17.

12 Quinto opitulatur traditio † Anguiſol. conſ.148.nu.28.lib.1.poſt Bal.in tract. ſeiſ. mat. is ſcripſit eum ſolum metū irritam facere diſpoſitionem, qui illatus eſt principaliter ad eum qui geritur effectum: ſubinde infert, ſententiam principis ex quā metus in illa ſpecie deducebatur, nullam quod metus cauſa exceptionem producere potuiſſe, quoniam ſententia nō fuerat cauſa proxima metus, ſed remota.

13 Sexto reſpondit Azpil. † conſ.27.tit. de regul. 1.part.metum qui iuſtè infertur alicui non ſufficere ad reſcindendum matrimoniū, vel illius promiſſionem l. ſi mulier ff. quod met.cau.quo tex. aperte probatur, promiſſionem à liberta patrono factam, ne ingratitudine à ſe admiſſa in priſtinam reducatur ſeruitutem, non eo prætextu infringi poſſe, quod metu amittendi libertatem, factā fuiſſe dicatur, iuſtum enim patron' libertæ metū incutit; ex quo tex.& Bal.traditione inibi reſpondit. Azpil.illic, ſumpto.argu. à matrimonio carnali ad ſpirituale, profeſſionē mu-

14 lieris ad carcerē † damnatæ per Roma. Pōti.& ab eodem de carcere liberatæ, ſub conditione, vt monialis fieret, valere, neq. metu infringi poſſe: ſic demum idē Azpil.ibi nu.3. principis remiſſione abſolutum delinquentem, vt contrahat matrimoniū, contracto illo minime poſſe illud metu irritare, nō enim fuit illi illatus metus vt contraheret matrimonium, ſed magis ablatus, qui aliter pœnā mortis vitare nō poterat: vbi & alijs ibidem comprobat.

15 Septimo docuit † Dida. in Epito.de ſpōſa. 2.par.cap.3.§.4.nu.16.metum qui nō infertur ex cauſa extrinſeca libera non irritare matrimonium, vt cum matrimonium ab aliquo contrahitur metu mortis inſtantis, feræ beſtiæ, aut interni; ſequuntur ex Theologis. Henrriq. Viual. Manuel. Ledeſ. Lopez. & alij quos ſequitur & refert Sanch. tracta. de matri.lib.4.diſpu.12.à num.4.

16 Octauo Innocen. † in d.cap. cū locum de ſponſa.nu.2.in ea fuit ſentētia vt exiſtimet, matrimonium contractum à detruſo in carcerē, ſi non animo contrahendi matrimoniū detruſus fuerit, minime irritari matrimoniū tanquam metu celebratum, & ſi enim metus carceris grauis ſit, & contractus à carcerato celebrati nulli ſint. l.qui in carcerē cum vulga.ff.de eo quod me.cau. quia tamen metus non fuit incuſſus ea mēte, vt matrimonium cōtraheretur, validum iudicabitur Innocen. ſequuti ſunt ibidē Anto.de But.nu.2.Panor. n.9. Cardi.3. Alex.n.12. & alios receſſit qui eoſdē ſequitur Gutier.de cōtrac.iura. 1.par. cap.57.n.4.& 5.Sanch.d.diſpu.nu.6.

17 Nono adſtipulatur traditio Domi.de Sot. in 4.diſ.29.quæſt.1.arti.3. ſcripſit offerentē in matrimoniū damnato ad mortem, meretricem, quo ille incolumis euadat, liberato eo reſcindere poſt cōdemnatū, matrimoniū non poſſe, quaſi metu cōtractum, quoniā voluntarie hanc elegit viam vt à morte liberaretur, ſequuntur Dida. ſupra Ledeſ. Lopez. Henri. Viual. Cordu. & alij quos citat, & ſequitur Sanch.d.diſpu.num.8. Cancer.in reſolu.lib.3.cap.11.nu.56. vbi & citat deciſio. Rotæ in nouis 497. 1.par.

18 Decimo ita † vera ſuperiora cenſentur, vt addiderint magis ſuperiores interpretes, ſiue offeratur matrimoniū damnato ad mortem, ab eadem meretrice, ſiue à ſemetipſo, ſiue à tertio.ſic Ledeſm.Cordu.Lop.Henri. Sanch.ſupra num.9.

19 Quinimo turpius † videtur, & ſi idem Iudex, qui ad mortem damnauit, matrimoniū damnato offerret de filia ſua, non enim nec tunc irritari poſſet, quoniā non ad extorquēdum matrimonium incuſſus fuit timor mortis, ſed à ſua nequitia, & delicto, & modus, cautelaq. damnato datur, qua mortem aufugiat.ſic nunc citati Dida.Ledeſ. Cordu. Viual.Lopez VeraCru.Henri.& alij quos probat Sanch.d.diſpu.nu.10.

20 Duodecimo, † ſuſtinent fere omnes conſuetudinem, qua in aliquibus locis iuſtè capto, & condemnato de homicidio ea lege mortis ſupplitium condemnatur, vt filiam occiſi in vxorem ducat, vel alterā illius conſanguineā. ſimiliter cū vir pœnam vxori adulteræ remittit.dū religionē profiteatur, quoniā non metus incutitur ad finē extorquendi matrimoniū corporale vel ſpirituale, ſed ad penæ vindictam tollendam, quam non aliter fugere poſſet Azpil. conſ.8.titu. de his quæ vi.me.cau.nu.2.3. & ſeq. & ſequitur Sanch. d.diſputa.12.num.12.

21 Decimo tertio † ex ſentētia Cuch.Domi. de Sot.Ledeſ. Lopez. & aliorum Theologorum ſcripſit Sanch.ſupra nu.33. obſeſſum principem ab altero, cuius vim, & obſidionem aliter vitare non poteſt, niſi offerendo matrimonium cum filia obſidentis, tam valide cōtrahere, vt metu poſt matrimonium irritari non poſſit.

22 Decimo quarto † & receptiſsimum eſt, repertū in ſtrupo virū à parentibus, vel conſanguineis, eundemq. ob id occidere volentibus ſi is ſua ſponte matrimonium offerat, valere matrimonium, quia viam ſibi ſponte elegit, qua poſſit mortē vitare, & quia me-

Digitized by Google

tus non fuit ſibi incuſſus eo fine:vt matrimonium contraheret, ſicut ex Viual. Angles. Henrri.& aliis deducit Sanch. nu. 14.

23 Decimo quinto,† & illud creditum,morbo graui oppreſſum, cui medicus non aliter medellam præſtare velit, niſi illius filiam in vxorem ducat,valide contrahere, non enim medicus mortis timorem incutit,ſed morbus, & medicus matrimonium in ſtipēdium operæ ſuæ petit Ledeſ.Domi.de Sor.Lopez Cordub. Vega quos ſequitur Sanch. ſupra. num.15.

24 Verū hæc traditio quo ad † medicos pertinet ſuſpecta eſt, nā lex omnes irritat contractus gēſtos per medicos cum infirmis, ne ſic pollicitationibus, & promiſſis ob ſummum conſequendę ſalutis deſiderium,infirmi,quę vellent,medicis pollicerentur l. medicus ff.de var.& extra.cogni.vbi glo. ſimilis adiunxit textus in l. ſi per impreſsionem C.quod me.cau.l.ante penul. de profeſſo. l. illicitas ff.de offi.prę ſid.l.fina. §. 1. ff. quod me.cau.& cum matrimonium contractus ſit iurisgentium, eam ob cauſam irritari à lege potuit;ſicuti omnes fatentur ; vnde non admodum tutæ videntur multæ ex ſuperioribus traditionibus, quibus docuerunt interpretes,minas à priuatis illatas perſonis,& ſi minus principaliter vt matrimonium extorqueatur non irritare matrimonium,dixi priuatis,vt excludam Iudices , & publicas perſonas metum ſecundario inferentes vt dicā inferius inſpectione ſecunda. vbi oſtēndam metum illatum à patre vel fratribus deſloratæ virginis irritare matrimonium.

25 Et generaliter proditum , † nedum metū huiuſmodi ab hominibus incuſſum minime irritare matrimonium , ſed & eum, qui caſu vel tempeſtate , aut morbo incuſſus eſt, non infringere matrimonium ſpirituale vel corporale,ſi quis igitur,in maris tempeſtate,vel alio periculo;morbove detentus meretricē, aut pauperculam aliquam in vxorem ducere voueret,dum Deus ipſum ab huiuſmodi periculo liberaret, metu ille non infringeret matrimoniū Didac. ſupra Domi. de Soro, Pela. Angleſi.Ledeſ.Henrri.& alij exTheologis,quos ſequitur,& refert Sanch.d.diſpu. 12.num.4.

26 Hæc omnium † traditio tribus modis extenditur primo, & ſi quis cogeretur contrahere cū incerta muliere de certia, etſi enim valeat argumentum de carnali matrimonio ad ſpirituale regulariter , & valeat electio, & ſi metu facta quando de incertis facta aſſeritur , cap.3.§.cęterum de electio in 6. Panor.in cap.cum terra.nu.4.de electio. Quo-
27 niam † cum eligitur incerta perſona , adeſt conſenſus,& illius libertas , proinde electio vt libera valere videatur Prępo. in cap. cum locum nu.8.de ſponſali.Felin. poſt alios à ſe relatos in cap.in pręſentia nu.37. de proba. Iaſſ.in d.l. Titia nu.6.de ver.ob.Neuizan.in Syl. nuptia. num.119. quibus moti rationibus citati interpretes hanc ſequuntur opinionem : quia tamen longe maior ratio militat in matrimonio quam in electione aliarum rerum ob ſummam illius libertatem, tum & quia matrimonium vnum eſt ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis , & conferens gratiam:ſicuti hodie diffinitum fuit à Concilio Tridentino verior altera opinio cenſenda , quam recte probat Sanch. de matrimo.lib.4.diſpu.12.num.20.cuius ſententiam libenter amplector , poſt veteres , qui eandem priores tenuerunt:Fortu.Dida. Padill.Cucho.Philiar. & alij ab eodem Sanch. ſupra citati.

28 Declaratur dupliciter ſuperior † inſpectio,& omnia in ea tradita , primo niſi matrimonium metu, & vi contractum celebratum fuiſſet in præſentia conſanguineorū ,& affiniū, ceſſat enim tunc metus præſumptio, ſic multis relatis, ſcribit Maſcard.de proba. conclu.1051.à nu.23.& ſequen.

Verum neq. hæc opinio iuſta omnino eſt, non enim vt inquiunt Bart.& alij ceſſat metus,ſed præſumptio metus, vnde metū allegans dum clariores metus coniecturas adferat,auditur,ſicuti authoritate Felin.Burg.de Paz. Gomez & Gutier. oſtendit idē Sanch. ſupra num.21.

29 Sanè vbi præſentia † conſanguineorum, & affinium,vel amicorum non ſatis eſſet ad reſiſtendum violentię , ſeu coactioni illius, qui metum infert non præſumptio metus ceſſaret, quemadmodum poſt Iaſ. Boeri. Hip. Angel. & Deci. rectè ſcripſit idē Maſcard.ſupra nu.24.

30 Declaratur ſecundo dum † metum paſſus proteſtetur ſe metu matrimoniū cōtrahere, exiſtimāt enim multi neceſſariam fore proteſtationem Bero.queſtio.84.nu.6.poſt Bal. in rubr. C. ſi quis atte vel 51. Alexan. conſ. 246.nu.31.lib.5. Socin. ſeni.conſ.45.nu.1. lib.1.Honde.conſ.29.num.12.Crauet.conſ. 461.num.4.lib. 3. Tibe.Decian.reſpon.41. num.122.lib.2.

31 Contrariam † opinionem vt nulla requiratur proteſtatio in matrimonio coacto tenuit aliquibus motus rationibus Deci. conſ. 219.nu.17. idē in l.in omnibus nu.10.& 11. de reg.iu.Mandel.conſ.77.nu.15.

32 Tertiam deligentes † opinionem alij,exiſtimant ſolam proteſtationem non irritare matrimonium metu contractum niſi alijs metus probetur coniecturis Innocen. in ca. cauſam matrimonij de offic. deleg. quem

ſequutus

Digitized by Google

ſequutus eſt Angel.in l.metum autẽ ff. quod me. cau. & hos ſequutus fuit Barboſ. inter conſilia matrimo.conſ.24.num.15.verſi. Et quod hæc proteſtatio.

33 Cæterum Hippoli.Riminal. † pulchre,& erudite inter conſi matrim. conſ. 67.nu.27. reſpondit eum, qui contrahit matrimonium ob iuſtũ metum, ſi nedũ non audet contradicere, ſed neq. proteſtari corã alijs, quod timeat ne proteſtatio illa clandeſtina nota ſit parti metum inferenti, licet omittatur proteſtatio, poterit metum paſſus, poſt matrimoniũ infringere ex glo.in ca.1.de eo.quod met.cau.quam inibi ſequitur Panor. Iaſſon. & alij ab eo adducti.

34 Porro Marti. de † Gara.inter conſ.matri. cõſ.15.n.34.ſcripſit, proteſtationes ſufficere in matrimonio coacto, & poſt alios à me citatos ſupra n.25.id ipſum reſpõdit Rimin.d. conſ. & hæc ipſa receptior eſt noſtrorũ opinio videtur.ca.1.de his quæ vi.vbi Innocen. nu.3.Panor.num.14. Anchar. nu.8. Alex.de Neu.nu.13.Præpo.num.2.plures Maſcar.de proba.conclu.1248.num.13. Beto.conſ.25. nu.9.lib.1.qui omnes fatentur à præcedenti

35 proteſtatione † meticuloſi, non receſſiſſe videri illũ, qui poſt proteſtationem, matrimoniũ conſumauerit, ſicut & reſoluit nouiſsime conſ.deciſ.Monal.conſ.13.nu.10.& ſeq.lib. 1.& ex Theologis Syluеſt. Tabien. Henrri. Ledeſ.Mann.& alij multi quos refert & ſequitur Sanch.tract.2.de matri. lib. citato.

36 Conciliant † quidam contrarias opiniones,& recte vt mihi videtur, vt opinio affirmantium proteſtationem requiri procedat quando proteſtatio fieri poteſt tuto, & citra periculũ proteſtantis alioquin ſi vis vrgeret, & fieri in actu ipſo matrimonij nõ poſſit, tũc ſecũda obtineat ſententia proteſtationẽ non requiri, non enim tenetur quis proteſtari, cũ periculo vitæ, vel ſui detrimenti, ſeu alterius coniuncti, vnde ſi daretur occaſio, & parte abſente, quę vim infert fieri proteſtatio poſſet tutius foret proteſtari gloſ.1. in ca.1.vbi alij ex.de his quæ vi.me.ve.cau.ſi.Deci.in l. pacta nouiſſima ad finẽ C.de pac.Mandel.d. conſ.16.Honde.qui multos d.conſ.29.num. 56.Maſcar.de proba.conclu.1051.n.10.Ripa.in ca.cum M.Ferrarienſis nu.93.de cõſti. & videtur innuere Sutd.deciſ.154. nu.26. & expræſsim Rimi.iuni. in d.conſ.67.num.27. inter matrimonialia.

37 Ego vero † aliter conciliare ſolitus ſum, licet ſuperior non diſplicear; aut loquimur in cæteris contractibus quã matrimonij, tũc neceſſaria eſt proteſtatio, & tunc procedat magis cõmunis ſentẽtia, aut loquimur in cõtractu matrimonij tunc nulla requiritur proteſtatio, ratio ad manũ eſt vera & certa, quia cũ vt ſuperius ex cõmuni reſoluimus metus & coactio reddant matrimonij contractum nullũ ipſo iure, nulla certe requiritur in actu nullo proteſtatio, & fruſtra expectatur euentus, cuius effectus nihil poteſt operari iurib⁹ notiſsimis, verum cum alij cõtractus etſi metu initi mero iure teneãt, proteſtatione opus eſt, & hæc ipſa veritas.

38 Proteſtatio † autem ſola non probat metum præceſsiſſe niſi aliter probetur Maſcar. d.conclu.1051.num.9. Honded.d.conſ,29. nu.54.Alba.conſ.198.nu.32. li.1. Anguiſol. conſ.48.nu.20.Ripa.in d.cap.cum M. num. 91. 92.

Nec ſi poſt ratificaretur matrimonium valeret, niſi adhibita ſolemnitate Cõcilij Triden.ſicuti authoritate Matien. Guti.& aliorum ſcripſi compara.3.nu.51.lib.1.

39 Niſi matrimonium † illud metu, & vi cõtractum eo tunc contractum fuiſſet cum debita ſolemnitate dicti Cõcilij, quia & ſi nullum dici poſſet vt oſtendi d.compara.nu.51. noua ſolemnitate, quæ iam adhibita fuerat in principio in ratificatione neceſſaria non foret, id enim receptiſsimum eſt matrimonium nullũ ex aliquo defectu, celebratũ tñ iuxta formã Concilij Tridẽtini, ſi poſt ratificetur non eget noua ſolẽnitate ſicut multis oſtendit rationibus Azpil.cõſ.32. ſub tit.de ſponſali. lib. 4. vbi id declaratum fuiſſe per R. Ponti. Pium Quintum & poſt a prætorio penitẽtiariæ affirmat: id ipsũ teſtatur Herri. lib. 11.de matrimo. cap. 3.num.6. & alios innumeros ex nouiſſimis Theologis eãdem hodie amplecti ſententiã refert Sanch.tract. de matrimo.lib.2.diſputa.37.num.1.& ſeq. maxime num.3.in verſi. Tandem quia: Et in

40 † terminis & ſpecie quæſtionis noſtrę de matrimonio metu contracto Lopez Henrriq. Ledeſ.quos refert, & ſequitur idem Sanch. ſupra num.4.verſ. Hinc infertur: Et ego ipſe lib.2.diff.11.num.160.

41 Quinimo † & dotis conſtitutio metu celebrata nulla eſt ipſo iure gloſ.in c.2.verbo, coact⁹, de his, quę vi ſicuti poſt Hoſtien.Ioan. Audr. Anchar. Bald. Fulgo. & alios decidit Gramma.deciſ.103.num.68.alios recenſuit Barbo.in rubr.ff.ſo.matri.4.par.nu.28. Padill.in d.l.interpoſitas num.7. C.de tranſactio.etſi aliqui diſſentiant, quod vt extra inſtitutum tractatus omittam.

42 Verum miretur † nullus cur Sacramentum baptiſmi, cõfirmationis & reliqua Sacramẽta preter matrimoniũ coacte, & metu accepta valida ſint ex cõmuni, canoniſtarũ, & Theologorũ, matrimoniũ vero nullũ ſit ipſo iure, quoniã matrimoniũ quatenus cõtractus poteſt irritari ab Eccleſia ſicuti irritauit, vbi metu contractũ fuit, & in alijs pleriſq. caſib⁹

 iuris

iuris,quos nūc referre vt omnib⁹ notiſſimos
ſuperfluū exiſtimē: nā & nouo iure Concilij
Tridentini id ipſum effectū qſi minime con-
traheretur, nō adſtante parocho & teſtibus,
ſicuti late ſcripſi li.2.diff.11.à n.1.cū ſequē.
reliqua Sacramenta ab Eccleſia irritari ne-
queunt:nouiſsime id ipſum Sāch.trac.de ma
trim.li.4.diſp.12.n.26.verſ. Ad tertiū circa
ſecūdā inſpectionē.quid vbi metus fuit illa-
tus principaliter & iuſte vt cōtraheretur ma-
44 trimoniū variæ fuit interpratū ſententiæ ✝
crediderunt multi omnino nullū,& ſi metus,
vel vis iuſte inferatur, Quorū opinio valide
cōfirmatur tex.in d.c.veniēs in 2.ex.de ſpō-
ſali. quo aperte probatur irritū fore matri-
moniū,cū pater vel cōſanguinei virginis ſtru
patorē in flagitio repertū, matrimoniū con-
trahere coegerūt,cū tñ iuuenis ſpōte matri-
moniū elegerit , quo ſibi cautū magis eſſet,
& mortē forſitan, & aliud graue damnū vita
ret: Nec refert an culpa iuuenis id contige-
rit,cū ea nō immediate ad caſum reſpexerit,
idq. ſufficit ca. quia diuerſitatē de con. præ-
ben.ornat multis Feli.in c.cū inter n.20. de
45 exceptio. & debentur † diſtributiones quo-
tidianę Sacerdoti,qui Gallico infectus mor-
bo,& ſua culpa ad Eccleſiam vt diuina perfi-
ciat,tendere nequit reſoluit Dida.li.3.reſo.
c.13.nu.8. verſ. Septimo quotidianæ diſtri-
butiones & lib.2.cap.16.num.9.

Secūdo & hæc maxime iuuat ratio , quod
nō poſſit quiſquā propria authoritate ſibi ius
dicere l.v.c.ne quis in pro.cau.l.qui iuriſdi-
ctioni præeſt de iu. om. iudi. Et præter Ro-
manos Pontificis,Imperatorē, & Reges non
recognoſcētes ſuperiorē , nulli ex inferiori-
bus licet magiſtratibus, & dominis tempo-
ralibus ſibi ius dicere in propria,vel ſuorum
cauſa , ſicuti latiſsime ſcripſi in cōmenta.de
priuata ſingulorū poteſtate, & iuriſdictione
lib.1. à c.1.cū ſeq.Deo duce illico ædendis.
Quinimo Iudex id faciens vt priuata perſo-
na vim inferre cenſetur,proinde illi iure re-
ſiſti poſſe l. prohibitum de iu. fiſ. cum alijs
multis a me illic adductis.

46 Tertio ✝ matrimoniū ſummam deſiderat
libertatē vt nō ſemel in ſuperiorib⁹ dixi ex.
c.Gēma.de ſpōſal.& d.l.Titia.de ver.oblig.

47 Quarto cōſtat legē ✝ irritare cōtractū à me
dico cū infirmo celebratū,quo infirmus me-
dico aliquid pollicetur vt ſanitatē cōſequa-
tur l.medicus ff. de va.& extr. cogni. cū alijs
multis à me citatis ſupra nu.24.quæ me hoc
in loco iterū refricare inibi dixi : improbat
enim lex,oppręſiones iudicū,& magiſtratuū,
& priuatorū,quibus ſubditos,& ſi indirecte
cōpellūt metu poteſtatis,vel alia quauis ra-
tione;vnde hāc tenuit ſententiā glo.prior.in
d.c.veniens.in 2.de ſpōſa.per illū tex. Hoſ-
tien.ibi & poſt eum Ioan.Andr.n.8.Anchar.
nu.6.Henri.n.3.Pręposi.nu.5.Alex.de Neu.
nu.18.Imol.Archidia.Sanch.de matri.lib.4.
diſputa.13.num.1.

48 Et in eiſdē terminis ✝ de viro in ſtupro re-
perto per patrē,vel conſanguineos virginis,
vt coacta ipſo non valeat matrimo. reſpon-
dit Pet.Barbo.inter conſ.matrimo.conſ.24.
nu.14.15.& ſeq.ex tex.inſigni in l.nec timo-
rem verſi. Proinde ff. quod me.cau. *Proinde
(inquit) tex. ſi quis in furto , vel adulterio
deprehenſus vel in alio flagitio , vel aliquid
dedit,aut ſe obligauit,Pomponius lib. 18. re-
cte ſcribit poſſe eū ad hoc edictum pertinere,
timuit enim aut mortem aut vincula:*quo tex.
nullus aptior.in iure; & eiuſdē tex. authori-
tate in eiſdem terminis id ipſum reſpondit
Alexan.inter eadē conſ.matri. conſ.21.n.5.
& Cuc.lib.3.inſti.tit.12.nu.160. Et nouiſſi-
me decidit Triuiſan.deciſ.63.

49 Altera fuit opinio ✝ diſtinguētiū,aut me-
tus(inquiunt)fuit lege incuſſus vel non,prio-
ri in caſu validū eſt matrimonium metu lege
id permittēte, vel percipiente incuſſo quare
ſi lege vel ſtatuto,virginis ſtuprator ad mor-
tē damnetur,vel alterā pœnam , iure magiſ-
tratus ſtupratori cōminabatur,niſi matrimo-
niū contrahat neq.metu contractum irritari
poterit:non enim vim infert Iudex,qui iure
50 ✝ permitente id facit glo. in ca.dilecto ver-
bo metū ex.de his quæ vi.l.3.§. vim ff.quod
me. cau. cum pleriſq. alijs à me adductis in
hoc propoſito ſupra num.8.& 9.

Alteram addiderim rationem,quam ſupra
tradidi num.45.quod Iudex non vt priuatus
procedit in hac ſpecie , ſed vt Iudex,ille au-
tem vt priuata perſona agit Iudex,qui extra
iuris ordinem . Quidquam facit l.prohibitū
cum vulga.de infeſ.Tertio quia metum paſ-
ſus ſua ſponte eam eligit viam , quam legis
pœnā peruadere poſſit,vt ex dictis in priore
inſpectione conſtat.

Quarto, quoniā in huiuſmodi pœnis ele-
ctio datur metum paſſo vt ſe ab ea liberet c.
1.de adul.iuxta cōmunem Iul.Cla.in §. ſtru-
pum vbi Baiar. ad eum , in verſi. Sed quæro
quæ ſit pœna & in ſpecie hac vſus fuit diſtin-
ctione Anto.de But.in d.c.veniens in 2.n.2.
de ſponſa.vbi indiſcriminatim docuit metū
facti non iuris irritare matrimoniū.ſequūtur
ex Theologis Manu. Ledeſ. Cordu. Philar.
Ange.& alij quidā quos refert Sanch. tract.
de matri.lib.4.diſpu.13.num.2.

51 Alij ſentiunt ✝ indiſtincte metum iuſte in-
cuſſum ſiue iure id permittente,vel non ma-
trimonium minime infringere Azpilc. Man.
Molin. & alij quidam quorū opinionem ſe-
quitur idem Sanch.ſupra n.3.quæ tamen ſu-
ſtineri non poteſt:mouentur ex pluribus,quę
facile

Digitized by Google

facile diſſoluentur. Primo quia quoties metus incutitur ab aliquo, damni debiti delicto, quē incutiens iuſte inferre poteſt, magis cēſetur metus oriri ex lege, & natura delicti, ſicq. ab intrinſeco, quam extrinſeco, eo quod iuſtam ille habeat timēdi cauſam; Verū hæc argumētatio vera non eſt: nemini enim conceditur (niſi in caſibus a iure expræſſis) quorū multos recenſent interpretes in l. qui iuriſdictioni ꝗ iu. om. iu. & in l. 2. C. Ne quis in ſua cau. & in l. in priuatis de iudi. ſibi ius dicere propria authoritate, neq. metum alicui incutere. Et ſi Iudices ſint, qui hoc tenent, vt antea dicebā, Quoniā tunc & ſi Iudices, priuatę cenſentur perſonæ, quibus reſiſti poteſt:

52 Neq. obſtat tex. ✝ quo Sanch. mouetur in d. l. ſi mulier ff. de eo quod me. cau. quoniā patronus incutiēdo metū libertę ob cauſam ingratitudinis aduerſus eum admiſſam, & ob quā libertam in ſeruitutē redigere iure permittente poterat, iuſte id facere dicitur, iure ſic ſtatuēte ſicuti declarat gloſ. inibi, & poſt eam cæteri: inter cæteros enim caſus ā iure expræſſos, quibus licet propria authoritate quidquā facere hic vnus, quo poteſt, patron'

53 ingratitudinē ✝ cōmiſſam aduerſus patronū eūdē in ſeruitutē reuocare, ſicut & donās donationē factam omnino abolere l. fina. C. de reuo. domi. vnde tex. ille nedū nō iuuat contrariā opinionē, ſed omnino meā, qua inferius rectius ſenriā vt & ſupra tetigi, & ſi nullus hucuſque declarauerit nemini licere ſiue iudici vel priuatæ perſonæ metum incutere vt quidquam faciat, niſi in caſibus a iure expræſſis.

54 Tertio ✝ mouetur argumētatione, quā & ſupra ex alijs adduli, morbo oppreſſus, & infirmitatis periculo cū medico ab eo poſcenti vt niſi illius filiā in vxorem duceret morbo medicinā nullā adhiberet: & ſic infirmus cōtraheret matrimoniū, nullū non eſſe, verum hęc argumētatio vera nō eſt, & cōtra textum in id exprꝫſſum in d. l. medicus ff. de va. & extra. cog. ſupra expenſam nu. 47. quæ ſi in cæteris cōtractibus procedit, in quibus metus nō ipſo iure eos irritat, fortius multo in matrimonio quod metu contractum nullū eſt, vnde, & alia ſimilia a Sanch. ibidem adducta omnino corruunt.

Quarto mouetur traditione Dida. in 4. 2.
55 par. c. 3. §. 4. nu. 12. is docuit ✝ iuſtū excōmunicationis metū non eſſe talem, qui cadat in virū conſtantē, ſubinde intulit eū, qui metu excōmunicationis iuſte aliquid facit nō poſſe metus exceptione actū infringere, quoniā hæc Dida. traditio probabilis eſt nō neceſſaria. Secūdo neceſſario reſtringenda eſt iuxta ſuperius tradita ad Iudicē iuſte & ex cauſa a iure expræſſa cōminantē excōmunicationē, aliaſ ſi iniuſta foret vel nulla quia aduerſus iuris regulas iuſtus foret metus: ſicuti & declarauit idē Sanch. li. 4. diſp. 5. n. 17. & d. d. ſpu. 13. n. 6. Hæc ſane traditio iuuat magis quam infringit opinionē noſtrā, quoniā ſi iure iubēte canonico Iudex ex cauſa quēmquā excōmunicaret niſi matrimoniū cōtraheret, matrimoniū metu illo infringi non poſſet, at ſi iniuſte & aduerſus iuris præcepta nullum eſſet: Et non recte argumentatur Sanch. de latrone vel bannito metū inferente alicui, niſi is ducat vxorem alicuius filiā, aliquē accuſſaturū illū de delicto a ſe patrato, quia inquit ex natura delicti metus prouenit; Et ſi enim delictū pœnā mereatur, non tñ cōminationē hanc priuata inferre perſona poteſt, quæ nullā habeat iuriſdictionē. Et ſi id Iudicibus & magiſtratibus non licet, quāto magis priuatis perſonis, quibus hac occaſione facultas tribueretur innumera cōtrahendi facere matrimonia, & nullus metus iuſte incutitur, niſi id iure fieri poſſit.

Non obſtat quintū ex traditione Azpil. in cōſ. 27. tit. de regula. is reſpōdit votū emiſſum ā monacho, qui ob ſimoniam ab eo cō-
56 miſſam ✝ in arctius monaſteriū detrudi debuit, qui & in illa religione profiteri cogitur c. de regularibus ex. de Simo. metu cōmiſſū votū irritari nō poſſe, ſumpto argumēto de matrimonio ſpirituali ad carnale: qui & mouetur ex. d. l. ſi mulier ſupra declarata. Quoniā & hæc ratio magis iuuat opinionē noſtram, cū metus ille monacho incuſſus iuſtus fuerit, & iure iubente, proinde infringi non poteſt votum ex d. l. ſi mulier, quæ id expreſſim probat. ſic omnia poſt ſimilia a Sanchez adducta diſſoluuntur.

57 Mouentur ✝ rurſus eo argumēto, quod vi, & tēpeſtate oppreſſus, aut morbo ſuperatus, ſi aut voueat, vel ducturum aliquā in vxorē, aut de ingrediendo religionē, poſt retractari promiſſio Deo facta non poteſt, vel de ducendo in vxorē, quia metus ille non infertur ex cauſa extrinſeca libere ad extorquendum matrimoniū ſicuti ex Sot. & alijs ſupra ſcripſimus nu. 15. nam & hęc argumentatio facile refellitur, quia ſi in iure id permitente licet incutere alicui metum, nec actus poſt metus exceptione infringi poteſt, quanto magis id Deo volēte, qui ſuo inefabili iudicio medijs elementis, & illorum vi ſæpius multa diſponit, quæ nobis ignota, ſibi ſoli referuauit, proinde cum elementorum curſus niſi ſoli Deo pareant, quę eorum vi aguntur id Deo, non elementis tribuēda, ſic efficitur, vt & votum, & matrimonium ratum ſit & firmum.

58 Verius igitur ✝ eſſe exiſtimo, nemini Iudicum licere niſi id lex, vel ſtatutū præſcripſerit, metum mortis alicui inferre cuiuſvis delicti,

Digitized by Google

delicti,& ſi enormiſſimi prætextu,niſi alicu-
ius filiam in vxorem ducat, & minus multò
priuaris perſonis; rectè igitur à Triuiſan.d.
deciſ. 63. eum, qui metu banni niſi vxorem
duceret, quam defloranerat Venetijs vxorē
duxit defloratam, matrimonium nullum iu-
dicauit ob ſummam matrimonij libertatem,
quæ opinio tum ex ſolutione argumentorũ,
tum ex multis quæ tradidimus in ſuperiori-
bus iuſte comprobatur, libenterq. adhæreo
ſecundæ ſententię,quam ſupra nu.44. & an-
te.nu.24.vt is ſolus metus, qui præter leges
incutitur nō alius irritet matrimoniũ,in quo
59 faciles & proclíues † eſſe oportere Iudices
vbi metus, & vis interuenit reſpondit egre-
gie Alex. inter matrim.cōſ.21.n.1.proinde
docuit ibidē ſingulatiter,quod & ſi in dubio
pto matrimonio ſit iudicandũ,tamē vbi vis,
60 vel metus † adſit minime ex tex.in ca.requi-
ſiuit & in ca.cum locum deſpōſa.quibus cōſ-
tat matrimonia coacta difficiles habere, &
infœlices exitus.

61 Sic etiã Hiero.Gab.vir doctiſsimus conſ.
186.n.1.2.3.& ſeq. reſpondit Iudices † Ec-
cleſiaſticos ſumma prudentia acturos,vt nō
facile,aut leuiter matrimonia coacta,vel me
ticuloſa conſumari iubeant,quia periculoſos
habent exitus,inſtruit quoq; eoſdem à cenſu-
ris abſtinere,quod ſæpius illis Iudices Eccle
ſiaſtici cogant homines ad contrahenda ma-
trimonia,nam (& inquit) eos memores eſſe
oportere, Iudicis metũ matrimoniũ infrin-
gere,vbi pulchra ſcripſit: Quod ſi ratificare-
tur poſt matrimoniũ vi vel metu contractũ
62 an nullum eſſet: ſciendum † ratificationes,
quæ poſt initos contractus celebrantur, fieri
debere cum eadem ſolemnitate,qua princi-
pales cōtractus fieri ſoliti ſunt, ex communi
reſoluit Meno.conſ.882. nu.74. lib.9. Rur-
63 ſus † & debet fieri tēpore habili, ratificatio
nam data inhabilitate extremi corruit Bart.
in l. vxor §. ſi quis vxorem ff. de adulte.re-
fert multos in Bart.ſententiã Surd.cōſ.157.
nu.18. idem Surd.deciſ.206.nu.2.

64 Igitur pro regula ſit, † ratificationē poſt
contractum matrimonij meticuloſi vel coa-
cti factam,ſi libera fuit,ceſſante omni metu,
valere,ſin minus eo durante non conualece-
re,atq. ideo infringi poſſe matrimonium,ſic
enim in cæteris contractibus eſt, qui tamen
non tam exactam deſiderant ſicut matrimo-
nium libertatem. l. ſi per impręſsionem C.
quod me.cau.Cin. & Bart.in l.2.illo tit.An-
gel.in l.ad inuidiam Co. eo tit. Burſa.conſ.
72.nu.27.lib.1.vbi & alios pleroſq.recenſet
Meno.in commen. de præſ. lib.3.præſ.126.
num.28.& in matrimonio expręſsim Reme.
inter conſ. matri.conſ.77.nu.32.

65 Siue ratificatio fiat † metu vitę, aut bo-
norum amiſsionis ſaltim grauis quantitatis,
fere enim vitę,& amiſsionis bonorum metus
pari paſſu ambulãt ca.2.de eo quod me.cau.
l.propter litem de excu.tuto. Iaſ.conſ.165.
nu.2.& 177.nu.21.lib.2. Paris.conſ.1.n.28.
lib.1.Soci.iun.cōſ.177.n.38.li.1.Rolan.cōſ.
2.nu.55.lib.1.Nat.conſ.50.n.10.lib.1.Et in
terminis contractus matrimonij meticuloſi
Marti.de Gara.inter conſil. matri. conſ. 15.
nu.18.Dida.n.4. 2.pat.cap.3.§.4.num.18.
66 Et reſpondit † nouiſsime Moronti. conſ.
75.à nu.1.metũ vxoti illatum ſufficere ad ir-
ritandum contractum,neq. cenſeri purgatũ,
vbi metus cauſa durat: ſubiungit multorum
67 authoritate, nuſquã actum ſubſequentem †
ratificationis,metus ſuſpitionem excludere,
vbi alia præſumptio,quã ratificationis acci-
pi poteſt,ex traditione Bart. in l.2.n.10. C.
68 his,quæ vi:vnde actus ſequens † qui fit in ex-
cutionem actus meticuloſi ſi poteſt aliã con-
iecturã operari quã ratificationē actus me-
ticuloſi,ea capiēda eſt Boer.deciſ.100.n.13.
Oſaſ.deciſ.179. nu.11.Mili.latius id ipſum
reſpōdit Azpil.cōſ.2.rubr.de his, quę vi n.9.
Atzebed.lib.4. recom.l.1.titu.21.num.195.
Garc.tract.de nobilita.glo.17.n.46.Graph.
par.2.cap.12.de matri.nu.33.

Et nouiſsime in terminis matrimonij me-
tu contracti maxime quando præceſſerant
proteſtationes pulchre Monal. conſil. 13. à
nu.1.per totum lib.1.quod conſiliũ eſt deci-
ſiuũ atq. ideo in materia magnifaciendum.

69 Sed & illud † magis, metũ ſpontanea ſo-
lutione non ratificari vbi iuramentũ adfuit,
reddunt rationē interpretes,quã & ſuperius
tradidi, quod vbi alia præſumptio capi po-
teſt,quam purgationis metus ex actu ſubſe-
quenti,ea capienda eſt,at in ſpecie propoſi-
ta præſumi poteſt, ſoluentem metu periurij
ſoluiſſe potius quam vt ratificaret contractũ
meticuloſum cap.debitores de iu.iur.repro-
bata glo.in cap.ad audientiã in verbo reſig-
nationem de his, quæ vi, vt eam reprobant
ibidē Hoſti.Ioan.Andr.Panor.num.3.Anch.
nu.5.Imol.nu.4.Azpil.conſ.2.nu.9.ſub.rub.
de his,quæ vi Padil.in l. interpoſitas nu. 25.
C.de tranſ.Burſa.conſ.72.nu.28.lib.1.Gar.
tract.de nobili.glo.17.nu.46.Seraphi. de vi
iura.priuile.29.nu.5.& 6.

70 Sane vbi † matrimonium fuiſſet à princi-
pio contractum abſq. ſolemnitate Concilij
Triden.vbi ratificaretur ſponte,& nullo ad-
ſtante metu vitæ vel omiſsionis bonorũ fieri
ratificatio deberet cum ſolemnitate Con-
cilij Tridentini,alioquin nulla foret ratifica-
tio ſicuti ſcripſi lib.1.compara.3. n.52. Cæ-
terum ſi à principio matrimonium meticu-
loſum cum debita ſolemnitate contractum
fuiſſet,& ſi nullum,in ratificatione poſt ſpō-
tanea,

tanea,ſolemnitas nouanō exigitur vt reſol-
ui ſupra nu.40.

71 Sequitur ex ſuperioribus † iuramentū cō-
firmare non poſſe contractum matrimonij
meticuloſum ca.2.de eo qui duxit. Vbi hoc
ipſum deciſum eſt: vbi enim metus, vel vis,
deficit plena conſenſus libertas, & ſponta-
nea volūtas,quæ in matrimonijs tam neceſ-
ſaria eſt,d.ca.cum locum de ſponſali. Inter-
prætes in d.ca.fina.de procu.in 6. non datur
ſunt enim durante metu inhabiles ad ſic cō-
trahendum,& quia iuramentum ſortitur na-
turam contractus,cui adiungitur l.fina.C.de
non.nu.pe.atq. ideo iuramentū tacitā tunc
recipit conditionem ſi liberum ſit matrimo
nium,quæ opinio receptiſſima eſt, tam eorū,
qui ſcripſere ante Cōcil.Trid. quam eorum
qui poſt, ſicuti polt veteres ſcripſit Patian.
tract.de probatio.li.2.cap.3.n.56. Seraphi.
de priui.iura.priuil.110.n.11.Gutier. de iu.
confir.1.par.ca.57.nu.22.Padil.in d.l.inter-
poſitas nu. 6. C.de tranſ. ex Theol. Henri.
Ledeſ.Lopez.Manuel.Vega Angleſi. & alij
quos refert Sanch.de matrimo.li. 4. diſput.
20.a nu.11.& ſequent.

Matrimonium autem coactum,quibus ac-
tibus,præſertim an copula ſpontanea ratifi-
cetur,ſcripſi latè ſupra li.1.compara.3.

72 Quid autem vbi matrimonio † metu con-
tracto niſi obſeruaretur,pœna fuiſſet adiec-
ta,eo amplius renūciatum exceptioni, quod
metus cauſa,metus carceris,mortis, vbi vel
ſtrupo admiſſo,in carcerem iniectus fuiſſet,
& liberatus dum matrimonium cōtraheret,
vel ſi damnatus ad mortē,ſic abſolutus fuiſ-
ſet vt nuptias perficeret,quo in caſu in graui
quæſtione reſpondi,neque pœnam in his ca-
ſibus comitti irritando matrimonium,neque
etiam exceptiones illas, etſi in ampliſsima
forma cōceptas, quid quam protuiſſe ex ſe-
quentibus.

73 Primo quia † ſummam exigit libertatem
matrimonium,neq. pœna poſſe matrimonij
libertatē conſtringi d.ca.Gemma de ſponſa.
d.l.Titia de verb.obliga.ex dictis ſupra.

74 Secundo † quoniam data nullitate matri
monij nec ratificatio,neq. nuntiationes ali-
quæ in conſequentiam prodeſſe poſſunt ſic
multorum authoritate reſoluit Meno.in cō-
me.de præſu.lib.3.preſ.126.nu.3. quem &
alios plures referens ſequitur Graſſ.tract.de
exceptio.vndecima exceptione nu. 44. vbi
pulchre ſubiungit authoritate Bald.Alex. &
75 Soci. huiuſmodi † renuntiationibus metus,
vis,pœnarum & ſimilibus magis augeri me-
tum,quam excludi ex nimia partium caute-
la:ſubiungit ille ibidem nu.45.& 46.ex ver-
76 bis † illis & clauſula, *Non per ſimulationem,
neq. fraudem,&c.* magis fraudem præſumi,
& ſimulationem quam excludi ex Bald.opi-
nione.Cepol.Barba.& Becci.

77 Tertio quia † cum contractus principalis
ruit, & omnes renontiationes, & pœnę in
eo oppoſitæ,vt ab infecta radice deſcenden-
tes Pinel.in l.2.par.1.ca.2.nu.26. C. de reſ-
cin.vendi.vbi Padil.num.74.Peralt.in l.cum
pater §. a filio n.53.delega.2.Gomez in 45.
Tau.nu.30.Pala.rub.in repe.ru.de donatio.
in.vi.& vxo.§.2.nu.2.3.& in terminis matri
monij Alex.de Neuo.in ca.1.nu.10.de con.
lepro.

78 Quarto † proprius accedit traditio Didæ.
in ca.quamuis pactū 2.par.§.4.n.4.de pact.
in 6.is docuit nō valere pœnæ adiectionem,
quando principalis contractus eſt nullus, niſi
ratio ob quam infringitur principalis con-
tractus deficiat,quando pœna adijcitur.

79 Quinto,violans † fidem de contrahendo
matrimonio in caſu licitō nullam incurrit
pœnam d.ca.Gemma.l.fina.C. de ſponſali
d.l.Titia.

80 Sexto,vbi contractus † ex facto proprio
deſcendens eſt nullus,cōtraueniens in nullā
incidit pœnam,quinimo libere illum irrita-
re poteſt l.quemadmodum de Agrico.li.11.
Co.l.Iubemus.§.ſanè de ſacro.Eccleſ. Bal.
in l.1.C.de li.cau.Alex.conſil.125.n.5.li.1.
Crauet.conſ.175.nu.6.Afflict. deciſio. 335.
num.11.etſi factum foret Iuratū Natt.conſ.
198.nu.24.Becci.conſ.90.n.15. hos & alios
refert,& ſequitur Moron.conſ.72.nu.2.

81 Septimo ſcribit Bertazol. in † l. ſi quis
maior nu. 462. C. tranſ.poſſe quemuis non
obſtante pœna de non cōtraueniendo appo-
ſita,contrauenire cōtractui nullo, & nulliter
celebrato;id ipsū latè multis adductis poſt
Meno.& alios ab eo citatos reſpondit Surd.
d.conſ.284.nu.6.7.8.& ſeq.lib.2.& his non
relatis nouiſsime alijs tamen adductis Fari-
na 80.1.qq.crimi.quæſt.15.num.44. rub. de
accuſationi.

Et quoniam in ſpecie mihi propoſita ad-
erat ratificatio matrimonij metu contracti
82 Reſpondi, † ratificationē non nocuiſſe, quia
non fuerat lectum conuentionis inſtrumētū,
in quo ſub pœna grauiſsima promiſerat ſe
matrimonium contracturum non enim rati-
ficatio nocet niſi lecto parti priori inſtrumē-
to Iaco.in l.1.nu.3.ex illo tex.C.ſi in cōmu-
ni ead.cau.Florian.conſ.44.Soci.conſ. 258.
nu.9.& 10.li.2.eos refert, & ſequitur Burg.
de paz.conſ.2.nu.62.

83 Octauo,ex communi † receptum ſentētia
prohibitum aliquas opponere exceptiones
aduerſus contractū, poſſe nihilominus obij-
cere,inſtrumentum non eſſe inſtrumentum,
proinde potuiſſe in hoc caſu excipere metū
paſsū,matrimoniū nōeſſe matrimoniū auth.

Bar.

Bar.Bal.Craue.Vant.Cagno. Tiraq. Natt.
Maſcar.Rolan.Calca.Soci.Aretin.Meno. &
Sürd.reſoluit Graſſ.tract.de exceptio.2.ex-
84 cep.a nu.3.& cum peccauerit † matrimonij
contractus in forma,& illius debita ſolemni
tate, exceptio quæ ab hoc pendet defectu,
reiecta non cenſetur idem Graſſ.poſt Barto.
Rol.Ceſal. Turre.& alios exceptio.29.n.1.
85 Nono,† quia ſolum renuntiauerat, excep-
tioni metus,& alijs quibuſdam,& non nulli-
tatibus,potuiſſe & de nullitate dicere oſtē-
di,quoniam nullitas nō eſt exceptio ſed de-
fenſio,ſicuti verè ſcripſit Deci.in ca.ex parte
nu.76.de off.deleg.& huius fuere opinionis
receptę Angel.Bal.Franc.Soci.Roman. Ri-
minal. Caual. Socin.Theſau. Bologne. Ca-
nari.& alij quos longa ſerie recenſet idem
Graſſ.exceptio.20.a nu.1.& ſeq.

SVMRMAIVM.

1 *Contractus nulli tam pij & iuſti, qui ex ſe ipſis gratiam poſſint conferre.*
2 *Elemoſyna magnū pietatis apud Deum opus.*
3 *Elemoſyna peccata extinguūt.*
4 *Elemoſyna ex opere operato gratiā nō confert.*
5 *Matrimoniū ex opere operato gratiā confert.*

DIFFERENTIA. XVIII.

CONTRACTVS NVLLI ETSI Pij & iuſti ex ſe ipſis gratiam conferunt, Matrimonium vero quatenus ſacramentum vtiq.

VT autem extremo huius libri ſecundi capiti cum Dei O. M. gratia quam nobis, & ſi indignis ſua maxima bonitate, & miſeratione, pijſsimaque filij ſui paſsione conferre dignetur, finem imponam.

1 Nullos † eſſe vnquam tam pios dixe-
rim tamque iuſtos contractus, quauis pie-
tate, religione aut elemoſyna refertos,
qui ſoli ex ſe ipſis gratiam poſsint con-
ferre,receptiſsima Theologorum ſententia
2 creditum eſt: Nam † etſi elemoſyna ſummū
3 ſit pietatis opus,† & ea remitti peccata cē-
ſeantur iuxta Lucę 11. capi. *Date (inquit)
elemoſynam,& ecce omnia ſunt munda vobis:*
& Ecclesi.3.*ſicut (ait) ignis ardens aqua ex-
tinguitur,ſic & peccata elemoſyna extingun-
tur*.Tobiæ cap. 12. *Elemoſyna à morte libe-
rat,& ipſa purgat peccata,& in 4. Elemoſy-
na ab omni morte liberat, & non patitur ani-
mam ire in interitum.*
4 Et ſępius apud ſacra eloquia: † non tamē
ea ſola gratiam conſequi abſque pœniten-
tia certiſsimum eſt, aduerſus hæreticos exi-
ſtimantes, ex operibus ſolis miſericordiæ,
ſaluos homines fieri poſſe:vnde illæ & ſimi-
les ſacræ ſcripturæ authoritates ita intelli-
gendæ ſunt, vt Elemoſyna actus ſit grauis,&
excellens, potensq. vt ea Deus iuuet pec-
catorem ne in peccato permaneat, aut quod
tollit peccatum,ideſt pœnam peccati, quia
ſatisfacit pœnæ peccatorum iuncta pœnitē-
tia. Alfon. de Caſ. tract. de hereſi. verbo
Elemoſina,vbi hæreſim damnat eorum, qui
ſolam exiſtimant Elemoſynam ſufficere ad
gratiam conferendam Spin. tracta. de teſta.
glo.6.nu.1.vſque ad 6. Azpil.ab eo non re-
latus,in can. quamobrem nu.9. de pœniten.
diſtinct.1.
5 Matrimonium † quatenus ſacramentum
gratiam conferre de fide eſt;quia Sacramen-
tum nouæ legis,latè poſt Theologos,& Ca-
noniſtas Dida.in Epito.ad 4. 2. par.9. vnico
nu.2.3.& poſt ab eo illic ſcripta, diffinitum
fuit ſacro Tridētino Concilio can.1. ſeſsio.
24. de matrimo.

LIBRI SECVNDI DE RITV Nuptiarum Finis.

DE RITV NVPTIARVM ET PACTIS IN MATRIMONIO CONVENTIS.

LIBER TERTIVS.

PRÆFATIO.

QVONIAM fuſe de Ritu Nuptiarum egimus & vera matrimonij eſſentia, quia in matrimonijs celebrandis varia ſolent (vt contrahentibus placet) pacta & conuentiones inſeri; ex ordine nunc inquirere oportet hoc in libro quæ, qualiave pacta fieri poſsint, cuius etiam ſint roboris, & effectus; quę ſanè tractatio, & frequens eſt, & vtilis, nihil enim magis poſt vltimas voluntates in iudicijs controuerti ſolet, quam de his conuentionibus, quæ variæ ſunt iuxta regionum conſuetudines; eas ipſas ea diligentia exquiram, qua potero, ſimul, & breuitate, & vera quæſtionum reſolutione: Diuiditur autem liber in ſectiones ſex prout ſingularum ſectionum præfatio indicabit.

SVMMARIVM.

1 *Pacta omnia inter coniuges rectè fiunt.*

2 *Pacta inter coniuges ita demum valent, ſi a lege improbata non ſint.*

3 *Pacta dotibus & illorum iuribus contraria, non valent.*

4 *Pacta doloſa in matrimonio non valent.*

5 *Pacta mulierum aduerſus dotes ipſarum inualida ſunt.*

6 *Pacta mulierum in præiuditium dotium ſuarum, etiam ſoluto matrimonio non valent.*

7 *Pacta dubia mulierum circa dotes ſuas nō valent fauore dotis.*

8 *Pacta mulierum in dotium ſuarum ſolutionibus, etiam in dilatione temporis longiori, nō valent.*

9 *Mulier dotes ſuas donare non poteſt.*

10 *Mulier non poteſt in præiuditium dotis ſuæ quidquam facere.*

11 *Pacta mulierum circa dotes ſuas non valent, niſi ex cauſa à lege probata.*

12 *Pacta mulierum quod mariti in dotis reſtitutione de dolo tantum teneantur, non valent.*

13 *Pacta mulierum quod mariti non teneantur in rebus dotalibus eam præſtare diligentiā, quam in rebus ſuis, non valent.*

14 *Pacta mulierum quod ſoluto matrimonio quouismodo, dos apud maritum remaneat, non valent.*

15 *Pactum de lucranda dote in caſu ſoluti matrimonij, intelligitur dū maritus primus præmoriatur.*

16 *Pactum patris præiudicat filiæ in dotis reſtitutione, dum doti nec illius iuribus præiuditium non fiat.*

17 *Caſus in quibus mulier poteſt ſibi in dote præiudicare, remiſſiue adſcruntur.*

18 *Pactum mulieris marito factum de dote per eum retinenda non valet, niſi vbi vir prius moritur.*

19 *Statutum diſponens, quod ſoluto matrimonio dos remaneat apud filios, interpretandum eſt dum vxor prius moriatur quam vir.*

20 *Statutum probibens obligationem bonorum in dotis conſtitutione ſeu reſtitutione illius, nō valet.*

21 *Dos ad patrem reuertitur ſoluto matrimonio cum onere dotandi iterum filiam.*

22 *Extraneus dotans mulierem paciſci non poteſt,*

vt

vt dos ab eo data, ſoluto matrimo. ad eundē reuertatur abſq. onere iterū eandē dotādi.

23 *Stimatio in rebus dotalibus vēditionem facit, citra tamen dotis præiudicium.*

24 *Pactum aliàs illicitum propter dubium euentum ſuſtinetur.*

25 *Dominium rerum dotalium in maritū transfertur regulariter, niſi fiat doti præiudiciū.*

26 *Pacta mulier renuntiare non poteſt beneficio l. vbi adhuc C. de iure doti.*

27 *Mulier in præiudicium dotis conſentire non poteſt marito alienanti.*

28 *Pactum mulieris aliū aſſociantis in dotis ſuæ ſtipulatione nō valet, niſi in caſu ſoluti matrimonij morte ipſius.*

29 *Pacto nullo, conditio dotis deterior fieri poteſt.*

30 *Pacta omnia per quæ mulier nubere impediretur, vel tardius nubere, inualida ſunt.*

31 *Mulier propter publicam vtilitatem ſibi in dote præiudicare non poteſt.*

32 *Mulier nedum in dote poteſt ſibi præiudicare, ſed neq. in fructibus, & alijs acceſſorijs.*

33 *Pactum mulieris dubium non valet ſi aliquo in caſu poteſt ſibi damnum adferre.*

34 *Pactum contractum in capitulis matrimonialibus vt certa portio de bonis viri fideicomiſſo ſubiectis detur vxori, ſoluto matrimonio valet.*

35 *Pactum contractum in capitulis matrimonialibus vt certa portio de bonis viri fideicomiſſo ſubiectis detur vxori ſoluto matrimonio valet, id autem intelligitur deficiētibus bonis liberis.*

36 *Pacta omnia, quæ dotibus fauorabilia ſunt valent.*

37 *Fauor matrimonij maximus, vt pacta valeāt, quæ alias non valerent.*

38 *Pacta doti fauorabilia ea dicuntur, in quibus dolus, & deceptio abeſt.*

39 *Fauor dotis maior eſt, quam donationis propter nuptias.*

40 *Fauor dotis, & donationis propter nuptias pari paſſu ambulant ex ſententia Menoch.*

41 *Donatio propter nuptias pars cenſetur contractus matrimonij, & quæ ſit ratio.*

PRELVDIVM VNIVERSI Tractatus.

PACTAQVE IN CONTRACTV matrimonij opponi poſsint necne, varijs declaratum exemplis.

QVÆRITVR primo, quę in cōtractu matrimonij pacta inter virum, & vxorem, & vtriusque partis parentes, & cōſanguineos
1 fieri poſsint: Et † quidem inter vtroſq. pacta omnia, & conuentionęs recte
fiunt, quę ſeruanda ſunt, toto titu. C. de pact.
conuen. expreſsim in l. 1. & 2. illo titu. l. legē
C. de pact. Bald. conſ. 229. li. 1. idem Bald.
Salice. & Angel in d. l. 1. cæteri in d. l. legem
Boeri. in conſuet. Bituricen. rub. 1. §. 5. gloſ.
paction. idem rub. de coſtu. concer. *les mariages* §. 1. verſi. Nam inter virum & vxorē:
2 Caſſa. in cōſuetudi. Burgun. rub. 4. §. 9. n. 1. †
licet enim paciſci libere, dum pacta & conuentiones improbatæ à lege non fuerint l.
pacta quæ contra C. de pact. l. pactum quod
3 dotali illo titu. l. ius publicū ff. eod. Ita † fit
vt ſi pacta hæc doti & illius iuribus aduerſarentur ſeruanda non eſſent, tamquā iuri publico, quod in dotium conſeruationibus cōſiſtit §. 1. inſtit. quib. aliena. licet. §. penulti.
Inſtit. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. l. 1. ff.
ſolut. matrimo. cum interſit reipublicæ mulieribus dotes conſeruari ad replendam liberis ciuitatem d. l. 1.

4 Sic † & doloſa ſi quæ forent dotium iuribus, & libertati, aut etiam matrimonio contraria nulla ſunt Bal. Salice. Angel. & alij in
l. 1. ff. ſolut. matrimo. Caſſa. in cōſuetu. Burgun. rubr. 4. §. 19. num. 3. verſi. non obſtat, &
5 nu. 6. Et ſi enim † dos proprium mulieris patrimonium dicatur l. 3. §. ſed vtrum ff. de mino. nequit tamen de ea, nec volendo inique
diſponere, vel dotem amittēdo, vel minuēdo ipſam aut ſibi iterum nubēdi facultatem
præſcindere l. 1. & tit. C. de indic. vidui. tollen. Remanerent enim mulieres indotatæ, &
nubere non poſſent prędefectu dotis l. 2. C.
de pac. dota. authen. ſiue à me C. ad S. Con.
Velleian.

6 Quæ & procedunt † ſoluto matrimonio,
licet tunc nō agatur de præiudicio viri, ne tamen remaneat mulier indotata non valet
pactum in dotis præiudicium ſi damnoſum
ſit d. l. Attillicinus de pactis dota. vbi dixit
Bart. quod ſi non eſſet lex illa neſciret quid
diceret. Imo. & Alexan. in l. ſi ſocer §. huius
ff. ſolut. matri. Pau. de Caſt. & Alexan. in l. de
7 fideicomiſſo C. de tranſact. Docuerunt, † licet pactum propter dubium euentum, cum
ad damnum, & cōmodum ſe habere poteſt,
valeat, etſi caſualiter damnū eueniat, tñ dotis fauore nō procedere ex d. l. Attillicinus.
8 Ex quo † tex. Afflict. deciſ. Neapolita. 154.
deciſum in illo conſilio refert; non valere
pactum factum per vxorem hæredibus mariti, de nō petendo dotem intra annos quatuor, alias quod amitteret quartam, quam
ex conſuetudine illius Regni deberet lucrari; vbi ſubdit idem fore in antiphato, quoniam priuilegia dotis ipſi fuerunt communicata. Et ſufficit pro inualiditate quod contineat in ſe longiorem ſolutionē, ſicq. dotem
in tempore minuat. d. l. de dic de pact. dota.

Campe.

Campe.tract.de dotī.4.par.quæſt.5.Nouel.
tract.de dot.par.7.priuile.11.num.1. Neq.
9 poteſt ✝ mulier dotem propter prædictam
rationem donare,ne dote carens nubere nō
poſſet Pau. de Caſt. & Iaſſ. in l. quæ dotis
ff. ſolut. matrimo. Nouel.tract. de dot. par.
6.priuil.69.nu.2.Meno.præſum.10.num. 4.
10 li.3. Dixit ✝ & egregie Pala.rub. in cap. per
veſtras §.11.nu.1.de donatio.in.vir, & vxor.
mulierem non poſſe aliquid facere in præiu-
dicium dotis, vbi ex facto ſuo dotium iura
læderentur l. de die cum tribus ſequen.ff.de
pact.dota.quod ille inibi aliquibus oſtendit
exemplis.Addit idē Pala.Rub.§.12.ſequēti
nu.1.quod mulier in dote non habet liberā
diſponendi facultatem.
11 Atq. ✝ ideo generaliter proditum eſt vt
ſuperius dixi,non valere huiuſmodi pacta à
mulieribus contracta,niſi ex iuſta, & à lege
probata cauſa id faciant l. licet manente ff.
de pact.dotal.Deci.conſ.336.Tiraquel. qui
alios in l. ſi vnquam verbo donatione lar-
giens nu.31.C.de reuo.donatio.
12 Sic etiam ✝ reſpondit Ruin.egregie conſ.
53.nu.1.li.2.dotis conditionem non poſſe
per vxorem deteriorem fieri, conſequenter
infert,nec poſſe maritum doti receptæ con-
ditionem viduitatis apponere, Addit ibidē
quod cū maritus teneatur de dolo in dote,
lata culpa,& leui l. ſi filio §. 1.ff.ſolu. matri.
Et ita dotis inſtrumentum concipiendum ſit
ſecundum Barto.in l.2.in princi.ff.ſolut. ma
trimo.propterea nō valeret pactū, per quod
maritus ſolum de dolo promitteret l. pom-
ponius ff.de pact.dotali.Iaſſ.in d. l.2.n. 35.
ſolut.matri.glo.in l.etiam §.licet ſolut. ma-
13 trimo.✝.vbi intulit,non valere pactum per
quod maritus non teneatur in rebus dotali-
bus eam præſtare diligentiam quam in rebus
ſuis adhibere cōſueuit Campe.tract.de dot.
part.2.quæſt.74.Pala.Rub.in d. ca. per veſ-
tras §.9.nu.3.de donatio. inter vir.& vxor.
14 Concinit ✝ ſuperioribꝰ tex.in l.2. de pac.
dota.quo tex.aperte probatur conuentionē
initam,qua cautum fuit vt ſoluto matrimo.
quomodo dos apud virum remaneat, in-
telligitur ſi vxor prædecedat,non ſic vbi ma-
riti morte matrimonium diſſolueretur;ratio
nem reddit,quoniam alioquin mulier ſuper
uiuens præ defectu dotis iterum nubere non
poſſet; vbi glo. etiam, & alij adnotarunt;
15 Quinimo ✝ glo.ibidem docuit pactum de lu-
cranda dote in caſum ſoluti matrimonij, in-
telligi ſiue extent filij ſiue non, dum modo
vxor præmoriatur,quod ſi prius maritus mo
reretur non ſeruabitur conuentio,aut filij ex-
tent,aut nō,eſt ſimilis glo.in l.1.iuncto. tex.
C. ſi conſ.matrimo.Pau.de Caſt.& alij in d.
l.2.ff.ſolut.matri.poſt Bart.inibi Iaſſ.nu.7.

16 His ✝ accedat traditio Alexand.in d. l.2.
§.quod ſi in patris nu.3.ff.ſolut.matri. quod
licet pactum à patre factum circa dotis reſ-
titutionem præiudicet filiæ poſtquam effecta
eſt ſui iuris,vt dixit tex.in d.l. 2. §. quod ſi
in patris,id tamen intelligendum in his ca-
ſibus,in quibus poteſt ſibi præiudicare, quā-
do ſcilicet nec doti, vel illius iuribus, & li-
bertati iterum nubendi præiudicaretur,alio-
quin ſecus:Barboſ.in d.§.nu.47.
17 Caſus ✝ vero in quibus poteſt ſibi præiu-
dicare (vt hoc obiter dicam) coacernauit
Aleiat.in d.§.quod ſi in pactis n.38.Parpal.
nu.57.Dixit & ſingulariter Bal. in l. 2.ff. de
pact. dotali. pactum retinendæ dotis a viro
interpoſitum in contractu matrimonij con-
templatione liberorum, locum non habere
in caſu quo vir prius moreretur, quia alio-
quin nubere non poſſet mulier.
18 Sed ✝ & Bal.Nouel.tradidit d.tracta. de
dot.par.7.priuil.11.ſtatutū diſponens quod
ſoluto matrimonio dos remaneat apud fi-
lios,intelligi debere ſecundum diſpoſitionē
iuris cōmunis,vbi ſcilicet prædecedit vxor,
ſecus ſi maritus,quia nubere iterum nō poſ-
19 ſet præ defectu dotis: Vbi ✝ & addidit non
valere ſtatutum,quo caueretur mortuo prius
viro dotem apud filios remanere debere,
eſſet enim matrimonij impeditiuum, quia
ſine dote mulieres vix nubere poſſunt, con-
ſequenter reſtringens libertatem matrimo-
nij;non valeret:ad ea quæ Panorm.& omnes
in ca.1.ex.de ſpōſa.dixi ſæpius hoc tractatu
li.1.& 2.
20 Egregie ✝ & ſubtiliter magis reſpondit
Anto.de Butri.conſ.35.nu.2.ſtatutum pro-
hibens realem obligationem bonorum in
dotis reſtitutione,ſeu datione in ſolutū, non
valere,quia matrimonia cum difficillime cō-
trahantur abſq. dote & obligatione dotis
reſtituendæ,ſtatutum tolleret,aut ſaltim re-
ſtringeret ſummopere liberam contrahendi
matrimonia libertatem.
21 Ex ✝ ſuperioribus & illud efficitur, quod
quemadmodum non poteſt vxor paciſci, vt
ſoluto matrimonio licet ipſa ſuperuiuat dos
remaneat apud filios, ſic nec pater in con-
tractu matrimonij id efficere poteſt l.quam-
uis C. de pac. conuent. vbi Barto. Salice.&
alij Areti.in d.l.2.ff.ſolut. matrimo. Socin.
ibi nu.6.Iaſſ. nu. 8. rationem reddunt citati
interpretes quoniam licet ſoluto matrimo-
nio dos reuertatur ad patrem dotantem, re-
uertitur tamen cum ſuo onere dotandi ſcili-
cet iterum filiam authen. ſed quamuis C. de
rei vxo.actio.Inde efficitur vt ſi dos deterior
redderetur patris ſubinde facultates, & pa-
trimonium minueretur, atq. ideo filia poſt
dotāda iuxta vires patrimonij paterni dam-
num

num ſentiret, minus enim eſſet in illius ſub-
ſtantia eo quod dotis ſummã capit ex pacto
prædicto: quod & ſenſit Nouel. d. priuile. 11.
limi. 4. 5. & 10. qua de re ſuo loco latius di-
cemus.

22 Atque † ideo id verum aliqui crediderũt,
vt nec extraneus dotando poſſit illud pactũ
adijcere glo. in d. l. quamuis Bart. conſ. 226.
li. 1. de quo itidem articulo diſeremus infe-
rioribus quæſtionibus.

23 Sanè † & licet æſtimatio venditionem fa-
ciat in reb⁹ dotalibus l. ſi æſtimatis vbi Bar.
& omnes ff. ſolut. matrimo. l. res æſtimatæ l.
quoties C. de iur. dotium, & alibi dicemus,
vbi tamen tẽpore æſtimationis maritus fo-
ret pauper, & inops, quoniam propter huiuſ-
modi æſtimationẽ ſibi mulier præiudicaret
in dotis reſtitutione, nihil æſtimatio opera-
retur l. in rebus C. de iur. doti. Barboſ. poſt
alios in d. l. ſi æſtimatis nu. 26. dicemus etiã
latius altero loco.

24 Inde † etiam illud prodit fauore nuptiarũ
& dotis, vt & ſupra obiter, tamen dixi in
verſi. quæ & procedunt, quod licet aliàs pro-
pter dubium euentum quandoq. actus ſuſti-
neatur l. de fideicomiſſo C. de tranſ. l. ſi pa-
ter §. fina. de pact. dotali. fauore tamen do-
tis, licet Interim ſuſtinetur dum dubium eſt
an cõtractus doti præiudiciũ adferat nec ne,
adueniente tamen caſu in quo aperte dotis
præiudicium pateat contractus reſoluitur ac
ſi factus non fuiſſet, ex toties citata l. Attilli-
cinus vbi Barto. dixit quemlibet dicturũ cõ-
trarium ſi legem illam non vidiſſet: Quam-
quam præiudicium interpretes illic conſide-
rant in eo, quod vel mulier nubere impedia-
tur, vel tardius nubere, licet quo ad alia mi-
nime, iuxta tradita per Imol. in l. ſi ſocer. §.
lucius ff. ſolu. matrimo. vbi Alexan. num. 9. &
alij poſt eum.

25 His † adſtipulatur Crot. traditio in l. ſi
conſtante 2. lectu. nu. 132. ff. ſolut. matrim.
quod licet regulariter in maritum transfe-
ratur dominiũ rerum dotalium l. doce an-
cillam C. de rei vindi. non tamen tunc tranſ-
fertur, etſi res æſtimatæ forent cum transfe-
rendo mulier dotis conditionem deteriorẽ
efficeret ex d. l. Attillicinus.

26 Et huc † pertinet Barto. doctrina In l. ſi
conſtante ſolut. matrimo. de qua & ſuo loco
dicetur, nõ ſcilicet poſſe mulierem expreſſe,
aut tacite renuntiare beneficio l. vbi adhuc
C. de iur. doti. quia talis renuntiatio verge-
ret in ipſius detrimentum.

27 Neq. † mulier ex prædicta, & toties ad-
ducta ratione cõſentire poteſt marito alie-
nanri fundum dotalem l. vni. §. & cum lex
vbi Barto. Bald. Angel. Salice. & alij C. de
rei vxo. actio.

28 Adſtipulatur † ſuperioribus multorũ pro-
nunciatum in d. l. quæ dotis ſolu. matrimo.
de quo ſuo loco diximus, non poſſe mulierẽ
alium ad dotem ſtipulandum adhibere niſi
in caſu ſoluti matrimonij morte ipſius, ſecus
in alio: docuit aliorũ authoritate nouiſſime
Barboſ. in d. l. quæ dotis nu. 12.

29 Et † ex d. l. Attillicinus in pulchro caſu
decidit Theſau. deciſio. 200. n. 1. & ſequen.
pactum de quo in illa ſpecie non valere, quia
dotis cõditio deterior reddebatur.

30 Et ex eadem † l. Attillicinus reſpondit
Surd. conſ. 112. nu. 37. li. 1. non valere pactũ
a muliere factum, quo fieret deterior dotis
cõditio, vel nubere impediretur, etſi tardius.

31 Et generaliter † proditum non poſſe mu-
lierem propter publicam vtilitatem in dote
ſibi præiudicare d. l. Attillicinus d. l. 2. C. de
pact. dotal. d. authen. ſiue a me C. ad Velleia.
ſiue iurauerit, aut non iurauerit; ſiue in dote
loquamur, ſiue in donatione propter nup-
tias, vel dotis augmẽto, vt authoritate Rui.
Plot. Afflict. Pariſi. Gerar. Anto. de Fan. &
aliorum ſcripſit Caual. tracta. de vſu. mulier.
relic. n. 135. quinimo nec in fructibus, & alijs
ad dotem acceſſorijs Corne. conſ. 129. lib. 4.
Ioſeph. Ludo. deciſio. Peruſi. 21. nu. 12. 13.

32 Penultimo † in cauſis dotalibus dubius
euentus non efficit, vt contractus ſuſtineatur,
nam ſi aliquo in caſu poteſt mulieri damnũ
afferre irritatur, licet poſsit pariter eſſe eidẽ
lucroſus d. l. Attillicinus ad finem Imol. in l.
ſi ſocer §. lucius ff. ſolu. matrimo. vbi Alexan.
idem Alex. in l. de fideicommiſſo in princi.
C. de tranſac. Afflic. poſt alios ab eo relatos
deciſio. 154. Surd. conſ. 112. nu. 32. idem de-
ciſio. 278. nu. 25. de quo ſuo loco dicemus.

33 Vltimo † quod admodum notãdum eſt,
facile enim quiſq. contrarium diceret, valet
pactum in capitulis matrimonialibus cõtra-
ctum, vt certa lucri portio ex bonis fideico-
miſſo ſubiectis vxori detur præmoriẽte viro,
& econtrario præmoriente vxore debeatur
marito, vt enim pro dote cõſtituenda, & reſ-
tituenda bona fideicomiſſo ſubiecta alienari
poſſunt authen. resque C. cõmunia delega.
ſic & pro dotis lucro cõſtituendo. tex. aper-
tus in §. moriente, & in §. rurſus, & §. ſanci-
mus in authen. de reſtitu. & ca. quę par. igitur
ſiue loquamur de dotis parte lucranda, ſiue
donationis ante nuptialis valet huiuſmodi
conuentio. Accur. in §. quamobrem in d. au-
then. quem ſequitur ibidem Barto. & dixit
communem Pala. Rub. in repeti. rubr. de do
natio. int. vir. & vxo. §. 13. nu. 1. & 2. Vbi no-
34 tandum Socin. conſ. 23. col. 2. lib. 3. † Quod
tamen intelligendum eſt quando non ſuper-
ſunt alia bona libera, ex quib⁹ lucrũ cõſequi
poſſit, vt declarat egregie Bello. cõſ. 83. n. 3.

Ex

35 Ex aduerſo † autem ea omnia pacta, quæ dotibus fauent, & matrimonij fauorem concernunt valent l. ſi inter virum ff. de pact. dotali. l. pater pro filia C. de pact. conuent. l. diui Conſtantini C. denatura. libe. confert tex. inſignis in capit. 1. de filijs nat. ex matri. ad morga. contract. Guido. Pap. conſil. 12. à numer. 1. conſil. 54. numer. 6. conſil. 60. numer. 4. & deciſio. 267. & ſingulari. 23. Bald. conſil. 22. lib. 5. Deci. conſil. 245. numer. 3. conſil. 578. num. 9. Bertran. conſil. 299. lib. 1. Caſſanat. conſi. 53. Pelaez tractat. de maiora. Hiſpano. 1. part. quæſtio. 22. numer. 28. Valaſq. tractat. de iure emphi. quæſtio. 50. numer. 54. Tiraquel. tractat. de iure primogen. quæſt. 6. num. 7.

36 Quæ de dotibus † dicta ſunt paulo ante in verſicul. Vltimo, quod admodum notandum eſt, &c. nnmer. 37. eadem extendenda ſunt ad donationem propter nuptias vt mox dicam; neque parui momenti fauor matrimonij eſt, non enim tam frequenter matrimonia fierent niſi pacta; quæ alioquin in cæteris contractibus non valerent, fauore tamen matrimonij ſuſtineantur: exuberant enim matrimonia fauore capit. fina. vbi gloſ. de condi. appoſi. dixi lib. 1. comparatio. 17. à numer. 1. Caro. Moline. quæſtio. de donati. fac. in contract. matrimo. numer. 9. ideo in illius fauorem, ſpecialia multa inducta fuerunt l. 1. & ibi omnes ff. ſolutio. matrimo. Vnde Tiberius Decia. reſponſo 7. num. 118. lib. 1.
37 ſcripſit † pacta huiuſmodi fauorabilia eſſe dum dolus, & deceptio abſint.

38 Maiorem † autem eſſe fauorem dotis, quam donationis ob cauſam matrimonij reſpondit Crot. conſil. 107. numer. 6. Cra-
39 uet. conſil. 462. numer. 32. quos † merito reprehendit Menoch. conſil. 261. vbi cum numer. 4. Croti & Crauet. opinionem adduxiſſet, poſt numer. 38. vſque ad num. 42. aperte docuit æqualis eſſe fauoris donationes propter nuptias cum dotis conſtitutio-
40 ne: vbi & numer. 15. hanc † adfert rationem, quod licet donatio, quæ fit contemplatione matrimonij nec dos dici poſſit, nec donatio propter nuptias vere & proprie, ex quo non adquiritur mulieri, iuxta tex. in l. vt liberis C. de collatio. authen. eo decurſum C. de donatio ante nup. dixi infra quæſtio. 18. attamen retinet naturam
41 donationis propter nuptias, & eſt pars † contractus ipſius matrimonij, & confunditur cum eo ſicut animaduertit ſingulariter Guido. Pap. deciſio. 145. Natta. conſil. 609. numer. 3. Menoch. dict. conſil. numer. 15. Roland. non citatus à Menoch. conſil. 70. numer. 3. lib. 4. Vincen. de Fran. qui prædictos non citauit deciſione 436. numer. 4. & 5. 3. part. dixi latius infra ſectio. ſecunda quæſtio. 1. verſicu. Quinto loco adducitur: & quæſtio. 3. verſic. Extende regulam primo, & in eiſdem terminis quod æque fauorabilis ſit donatio propter nuptias, ſicut dos ipſa reſoluit idem Vincen. de Fran. deciſ. 182. num. 3. & ſeq. par. 1.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter virum, & uxorem prohibita.*
2 *Donatio inter virum, & uxorem ipſo iure nulla.*
3 *Donans vir vxori & econtra in foro conſcientiæ non tenetur adimplere promiſſionem.*
4 *Coniux donans & implens promiſſionem iuſte retinet res donatas.*
5 *Retinere rem licet ei, qui nulliter in poſſeſſionem miſſus eſt, donec ſibi creditum exoluatur.*
6 *Retineri res poteſt quando retentio actione vel exceptione iuuatur.*
7 *Donatio inter virum & vxorem etiam ante matrimonium facta nulla.*
8 *Paria ſunt quod fiat donatio tempore prohibito, vel quod conferatur in tempus prohibitum.*
9 *Donatio à marito facta tertio, vt is donet ſuæ vxori nulla.*
10 *Donationes quæ fiunt à maritis per interpoſitas perſonas vxoribus ſuis nullæ.*
11 *Donationes quæ ab his perſonis fiunt, quæ ratione patriæ poteſtatis quomodolibet attingunt maritos, vxoribus ſuis nullæ.*
12 *Vxor conſtante matrimonio poteſt dotem non conſtitutam marito conſtituere.*
13 *Maritus conſtante matrimonio nec ante, vxorem dotare poteſt.*
14 *Dotatio facta à marito vxori ſuæ ante matrimonium contractum ſpe futuri matrimonij nulla.*
15 *Maritus dotans mulierem ante matrimonium contractum, nulla mētione facta futuri matrimonij, ea conuentione vt ſibi illico dominium quæratur, valida.*
16 *Dotatio facta à marito ignobili vxori nobili, valida.*
17 *Didaci opinio qualis circa dotationem viri ignobilis factam vxori nobili.*
18 *Dotatio facta à viro vxori ſuæ lege vel conſuetudine id inducente valida.*
19 *Dotatio facta à viro vxori pro bono pacis, valida.*
20 *Dotatio facta à viro putatiuo vxori putatiuæ nulla.*

Q *Dotatio*

21 Dotatio facta à viro vel etiam donatio ab eodem vxori putatiuæ morte non confirmatur.

22 Donatio facta à viro vxori impedimentum ſcienti, an fiſco queratur.

23 Lucra inter coniuges putatiuos, an communicanda.

24 Donatio vel dotatio facta à marito ignobili vxori nobili conſtante matrimonio, poſt factam primam donationem inualida eſt.

25 Donatio inter virum & vxorem iuramento firmata valet.

26 Donatio iurata facta à marito vxori qui prius iurauerat non donare an valida.

27 Donatio inter coniuges morte confirmata valida.

28 Donatio inter virum & vxorem morte etiam violenta confirmatur.

29 Mors ciuilis eoſdem effectus regulariter operatur, quos naturalis.

30 Donatio ficta inter virum & vxorem morte confirmatur.

31 Donatio iocalium & ornamentorum quæ tradidit maritus vxori poſt nuptias morte cõfirmatur.

32 Donatio iocalium vel ornamentorum à ſocero facta ſponſæ filij ſui morte non confirmatur.

33 Donatio à marito facta ſine expreſſione verbi dono, an valida.

34 Extenſio in odioſis de ſtricta interpretatione ad largam fieri non debet.

35 Donatio à marito facta vxori ex ſola coniectura, morte confirmatur.

36 Donatio à marito facta vxori ſecuta tantum traditione, morte confirmatur.

37 Traditio licet ficta, morte ſecuta confirmat donationem inter virum & vxorem.

38 Actus & ſi nullus qui poteſt aliquo modo confirmari, morte ſequuta confirmat donationẽ inter virum & vxorem.

39 Traditio quocunque tempore facta confirmat donationem inter virum & vxorem.

40 Traditione interueniente confirmatur donatio inter virum & vxorem, & ſi à marito conditio fuerit adiecta, vt ſi conualeſceret res ad eum rediret.

41 Actus quilibet, qui vim traditionis obtinet, confirmat donationem inter virum & vxorem.

42 Decretum Iudicis non ſufficit ad confirmandam donationem inter virum & vxorem.

43 Donatio mortis cauſa ab vno ex coniugibus alteri facta valet.

44 Traditio an requiratur in donatione cauſa mortis facta ab vno ex coniugibus.

45 Donatio cauſa mortis inter virum & vxorem facta, facto teſtamento ab vno ex coniugibus adiecta clauſula. Caſſans & irritans, &c. dicta donatio reuocata cenſetur.

46 Donatio extraneis facta adiecta clauſula caſſans & irritans quæ mortis cauſa eſt, non cenſetur reuocata niſi de donatione expreſſa mentio fiat.

47 Donatio quæ inter coniuges valet, morte non confirmatur.

48 Confirmatæ donationis tempus, & non confirmantis attenditur.

49 Donatio valida inter virum & vxorem vim vltimæ voluntatis non habet.

50 Fructus percepti ante mortem in donatione inter virum & vxorem non debentur donatarijs.

51 Donatio cauſa mortis inter virum & vxorem morte ciuili confirmatur.

52 Traditio requiritur in donatione cauſa mortis inter virum & vxorem facta aduerſus fiſcum.

53 Donatio cauſa mortis facta ab vxore viro morte vxoris euaneſcit.

54 Donatio inter ſponſum & ſponſam valida ante matrimonium quando nulla matrimonij venturi mentio facta eſt cum ſcilicet veſtes & iocalia dantur.

55 Donatio inter ſponſum & ſponſam indiſtincta valida, quando de matrimonio venturo nulla mentio facta eſt.

56 Pactum initum in contractu matrimonij vt iocalia præmoriente marito ſint vxoris, an validum.

57 Sponſus vel maritus nullo iure obligatur donare ſponſæ vel vxori.

58 Donatio remuneratoria inter virum & vxorem omnino valida.

59 Donatio ab ſponſo ſponſæ facta ſimpliciter valida.

60 Donatio propter nuptias ab ſponſo ſponſæ facta valida.

61 Arræ in matrimonijs iuſte imponuntur.

62 Arræ à pœna qualiter differant.

63 Arra magni valoris ſuſtinetur in matrimonio, pœna & ſi modica minime.

64 Arra pro ſecuritate matrimonij donatur.

65 Arra ſic datur vt in defectum promiſſionis amittatur.

66 Arra in matrimonio ea datur intentione vt ſignum ſit Phæderis & connubij.

67 Promiſſio arrarum valida in matrimonio, dũ illico arræ tradantur.

68 Traditio quantitatis in matrimonio facta valida, & loco arrarum cedit.

69 Arrarum traditio in matrimonio valida, ſiue ſit in parua vel magna quantitate.

Arrarum

70 *Arrarum donatio in matrimonio ſuſtinetur, ſiue ſit in quantitate vel in ſpecie.*

71 *Arrarum donatio ſuſtinetur in matrimonio, ſiue arræ reddantur vel non reddantur.*

72 *Arrarum donatio ſuſtinetur in matrimonio & ſi vtrinque datæ diuerſæ ſint ſpeciei.*

73 *Alciat. traditio reiecta.*

74 *Confeſſioni recipientis ſtatur cum de arrarum receptione agitur.*

75 *Authoris opinio, & arras amittit in matrimonio, qui fidem non ſeruat.*

76 *Arras minime amittit is, qui ſine culpa recedit à matrimonio.*

77 *Arras amittit in matrimonio, qui eas dedit cum ſciret impedimentum.*

78 *Arras perdidit in matrimonio, qui cum matrimonium perficere potuiſſet, morte peruentus non potuit.*

79 *Arras in triplo & quadruplo reſtituit in matrimonio, qui recuſat.*

80 *Arras in matrimonio minor perdit ſicut & maior adhibita diſtinctione.*

81 *Arras perdit minor ſicut maior in matrimonio ſi veniam ætatis impetrauit.*

82 *Arras perdit minor ſicut maior cum non ſibi ſed patri vel alijs coniunctis datæ ſint.*

83 *Arras perdunt minores tantum cum illæ parentibus, tutoribus vel curatoribus datæ ſunt.*

84 *Arrarum valor computatur in triplo vel quadruplo.*

85 *Arras perdit, qui iniuſtè diſcedit.*

86 *Arræ in matrimonio aplicantur ei, qui fidem ſeruat.*

87 *Arrarum amiſſio in matrimonio, iuſto impedimento tollitur.*

89 *Arrarum amiſſio an vindicet, quando ſponſa ante matrimonium fornicata fuit.*

90 *Arras non lucratur ſponſa ex ſolo oſculo.*

91 *Arræ an amittantur detecto impedimento, vbi tamen poteſt facile Papa diſpenſare.*

92 *Conditio in primogenio appoſita vt filius contrahat cum aliqua conſanguinea intra tertium vel quartum, an valida.*

93 *Conditio impoſſibilis iudicatur, quando illius implementum pendet à diſpenſatione Romani Pontificis.*

94 *Arræ non amittuntur detecto impedimento, cum is, qui recepit nollit diſpenſationem obtinere.*

95 *Factum promittens nil aliud promitit, quam ſe facturum & curaturum.*

96 *Grego. Lop. opinio.*

97 *Grego. Lop opinio probata.*

98 *Arrarum promiſſio iure canonico, interdicta non eſt.*

99 *Donatio remuneratoria ab ſponſo vel marito facta vxori valida.*

100 *Donatio reciproca inter virum & vxorem valida.*

101 *Donationes reciprocæ inter virum & vxorem nullum adferunt coniugibus detrimentum.*

102 *Donatio à marito facta vxori conſtante matrimonio, valida quando ante matrimonium tantundem receperat ab vxore.*

103 *Donatio reciproca inter virum & vxorem valida quando eiuſdem eſt valoris vtraque.*

104 *Donatio à marito facta vxori propter benemerita valida.*

105 *Merita eſtimationem recipiunt.*

106 *Obligatio antidoralis donandi, remuneratoria dicitur.*

107 *Pinelli opinio ſubtilis.*

108 *Benemerita in donatione facta vxori exprimenda.*

109 *Donatio ob benemerita facta non præſumitur in probibitis, niſi benemerita exprimantur.*

110 *Donatio ob benemerita facta à marito vxori valida eum benemerita non omnino exprimerentur.*

111 *Donatio facta à marito vxori ob benemerita exigua, inualida.*

112 *Authoris opinio.*

113 *Donatio remuneratoria in eo, quod excedit benemerita, nulla.*

114 *Merita quando dicantur æquipolere donationi.*

115 *Pineli opinio.*

116 *Creditoris conditio, debitoris nobilitate non debet eſſe deterior.*

117 *Obſequia, quæ nobilis vxor ignobili marito præſtare non cogitur.*

118 *Donatio remuneratoria & ea dicitur, quæ à marito ignobili ſit vxori nobili.*

119 *Donatio reciproca inter virum & vxorem obſtante matrimonio fieri poteſt.*

120 *Donatio à marito ignobili diuiti fieri non poteſt vxori nobili, & quæ ſit ratio.*

121 *Donatio facta à marito ignobili vxori nobili, exceſſiua eſſe non debet.*

122 *Donatio facta à marito nobili alicui mulieri futuræ vxori, & ſi magna, exceſſiua iudicari non poteſt.*

123 *Donatio à marito nobili facta vxori, correſpondere debet nobilitati viri donantis.*

124 *Donatio remuneratoria inter virum & vxorem in eo quod excedit, reſeruanda eſt filijs prioris matrimonij.*

125 *Donatio remuneratoria & ſi excedat quingentos aureos, nulla indiget inſinuatione.*

126 *Donatio mariti diuitis & ignobilis valet facta vxori nobili, dum à principio maritus diues erat.*

127 *Donatio mariti ſenis donantis vxori iuueni, tanquam reciproca valet.*

128 *Donationes inter virum & vxorem quando validæ, remiſſiue.*

129 *Sponſalitia largitas quæ ab ſponſo ſponſæ fit, ſpecialis eſt contractus.*

130 *Sponſalitia largitas antiquo iure irreuocabilis erat donatio.*

131 *Sponſalitia largitas ita adquiritur mulieri vt nec oſculum vel copula carnalis requiratur.*

132 *Sponſalitia largitas iure nouo quomodo adquiratur mulieri.*

133 *Sponſalitia largitas ſpe futuri matrimonij cõtracta cenſetur.*

134 *Sponſalitia largitas an adquiratur mulieri propter oſculum ſibi datum in infirmitate.*

135 *Sponſalitia largitas adquiritur mulieri ſiue oſculum procedat donationem, vel è contra.*

136 *Sponſalitia largitas quando debeatur cũ oſculum vel copula præcedunt ſponſalia.*

137 *Sponſalitiam largitatem non lucratur vxor ob ſolum amplexum.*

138 *Sponſalitiam largitatem an lucretur ſponſa ob oſculum datum in maxilla, vel fronte.*

139 *Sponſalitiam largitatem non lucratur ſponſa propter oſculum eum interim diſpenſatio Papæ ſpectatur.*

140 *Sponſalitiam largitatem non lucratur ſponſa, quando ſub conditione fuit contractum matrimonium.*

141 *Sponſalitiam largitatem non lucratur ſponſa etiam ex copula quando conditione adiecta fuit contractum matrimonium.*

142 *Copula carnalis nullius eſt effectus inter virũ & vxorem niſi adhibita ſolemnitate Concilij Tridentini.*

143 *Sponſalitiæ largitatis dimidiam ex oſculo ſpõſa lucratur, at vero ex copula, totam.*

144 *Sponſalitiam largitatem vxor lucratur, ſiue traducta fuerit vel non traducta.*

145 *Traductio ſponſæ attento iure nouo Concilij Tridentini nihil operatur, niſi adhibitis ſolemnitatibus.*

146 *Sponſalitiam largitatem non lucratur vxor intercedente copula iure nouo Concilij Tridentini, niſi adſint ſolemnia.*

147 *Sponſalitiæ largitatis dimidiam lucratur ſpõſa ex copula.*

148 *Sanch. opin. reprobata.*
L. ſi a ſponſo C. de donatio. ante nup. declaratur.

149 *Sponſa licet lucretur donata ab ſponſo, non tamen lucratur dimidiam donatorum per matrem ſponſi vel alios attinentes.*

150 *Sponſalitiam largitatem lucratur ſponſa ſtãte impedimento quod ignorabat.*

151 *Sponſalitiam largitatem non lucratur ſponſa quæ ſcit impedimentum.*

152 *Sponſalitiam largitatem non lucratur ſponſa quæ ſcit impedimentum, & ſi ſponſus ignorabat.*

153 *Sponſalitiam largitatem non lucratur ſponſa ex oſculo, vel copula cum ſponſus & ipſa ſciunt impedimentum, ſed fiſco aplicatur.*

154 *Conditio recipientis potior, cum turpitudo ex vtraque parte verſatur.*

155 *Sponſalitiam largitatem lucratur vxor ex oſculo, & ſi poſt religionem ingrediatur.*

156 *Sponſalitiam largitatem lucratur ſponſa ſponſo ingrediente religionem.*

157 *Sponſalitiam largitatem non lucratur ſponſa quando de communi aſſenſu fuit receſſum ab ſponſalibus.*

158 *Sponſalitiam largitatẽ an lucretur qui prius diceſſit ab ſponſalibus.*

159 *Purgationi moræ nõ eſt locus vbi executio ſit à lege.*

160 *Opinio communis reprobata.*

161 *Obligatio prior ſolo conſenſu dirimitur.*

162 *Sponſalitiam largitatem lucratur ſponſa quãdo licite recedit ab ſponſalibus.*

163 *Sponſus nil lucratur ex oſculo ſicut ſponſa.*

164 *Sponſalitiam largitatem an lucretur ſponſa ſi prius oſculum dederit ſponſo.*

165 *Rationes duæ cum militant ceſſante vna non ceſſat alia.*

166 *Donata ab ſponſa ſponſo lucratur ſpõſus nuptijs ſubſequutis.*

167 *Sponſus donata vxori illico repetit nec tenetur probare cauſam ſecutam non fuiſſe.*

168 *L. ſi ſponſo & l. eum veterum C. de donatio. ante nup. declarantur.*

169 *Sponſalitia largitas nullam requirit inſinuationem.*

170 *Donatio propter nuptias non voluntaria, ſed neceſſaria dicitur.*

171 *Donatio propter nuptias in vlteriori Hiſpania, arra nominatur.*

172 *Donatio propter nuptias in Aragonia, nominatur hæreditamentum maritorum.*

173 *Donatio propter nuptias in Cathalonia, dicitur augmentum dotis, ſponſalitium, vel dotalicium.*

174 *Donatio propter nuptias apud Gallos, dicitur Douaire.*

175 *Donatio propter nuptias apud Neapolitanos, vocatur donatiuum.*

176 *Donatio propter nuptias apud Longobardos dicebatur Morguim.*

177 *Donatio propter nuptias apud nos augmentum nominatur, ſed improprie.*

178 *Donatio propter nuptias dicitur quicquid maritus donat vxori, contemplatione dotis.*

179 *Donatio propter nuptias fit in præmium pudicitiæ virginalis.*

Donatio

180 Donatio propter nuptias in Cathalonia non ſolum ſit in præmium pudicitæ virginalis, ſed & vt cautius ſit vxori conſultum in dotis ſuæ conſeruationem.

181 Donatio propter nuptias antiferna vocatur, & quare.

182 Donatio propter nuptias ſic reuertitur ad maritum, ſicut dos mortuo marito ad vxorem.

183 Donatio propter nuptias neceſſaria eſt non voluntaria de iure communi.

184 Pater ſicut tenetur dotare filias, ſic tenetur filijs conſtituere donationem propter nuptias.

185 Iure Regio Cathaloniæ donatio propter nuptias conſtituta cenſetur mulieri, & ſi nihil dictum ſit.

186 Donatio propter nuptias cenſetur tacitè conſtituta, vbi talis adeſt conſuetudo.

187 Donatio propter nuptias conſtitui debet per virum vxori conſtante matrimonio, ſi ante illud conſtituta non fuerit.

188 Authoris declaratio.

189 Vxor poſtquam maritus ſibi donationẽ propter nuptias conſtituit, cogitur & ipſa dotem conſtituere.

190 Donationem propter nuptias cogitur pater cõſtituere filio pro ſecuritate dotis.

191 Donationem propter nuptias cogitur pater conſtituere filio petente nuru, & ſi filius taceat.

192 Donationem propter nuptias cogitur pater hæreticus conſtituere filio catholico.

193 Donatio propter nuptias an debeatur mulieri pro dimidia vel in totum, quando virgo non erat tempore nuptiarum.

194 Deciſio huius Senatus qualis.

195 Donatio propter nuptias ex errore procedens, nullum effectum operatur.

196 Donatio propter nuptias ſic conſtitui poteſt corruptæ ſicut virgini.

197 Ratio duplex vbi militat, ceſſante vna non ceſſat alia.

198 Sanch. opinio reiecta.

199 Donationem propter nuptias lucratur mulier, quæ ante matrimonium publice meretriciũ exercebat.

200 Donationem propter nuptias lucratur mulier corrupta, quando maritus non fuit conqueſtus.

201 Maritus ſimulans corruptionem mulieris, hæredibus ſuis exceptionem tollere cenſetur.

202 Maritus qui fuit conqueſtus in vita de corruptione vxoris, eo mortuo poſſunt hæredes exceptionem proſequi.

203 Donationem propter nuptias an lucretur mulier ex ſolo oſculo.

204 Donationem propter nuptias an lucretur vxor condemnato marito ad tirremes in perpetuum.

205 Condemnatus ad tirremes, ſeruus pœnæ dicitur.

206 Mors ciuilis vbi eoſdem effectus parit quos naturalis, tunc non expectatur mors naturalis.

207 Reges Hiſpaniarum non ſolent condemnatis ad tirremes indulgentiam concedere.

208 Donationem propter nuptias nõ lucratur vxor condemnato marito ad tirremes ad modicũ tempus.

209 Donationem propter nuptias an poſſit exigere vxor marito vergente ad inopiam.

210 Donationem propter nuptias non poteſt exigere vxor, quando timeretur eam non recte adminiſtraturam fore bona donata.

211 Filij prioris matrimonij poſſunt retinere res mobiles legatas, vxore transeunte ad ſecundas nuptias, quando recuſſat fideiubere.

212 Surdi traditio aduerſus Vrſil.

213 Augmentum dotis non debetur, niſi pro rata dotis ſolutæ.

214 Augmentum dotis non debetur niſi pro rata dotis ſolutæ, etiam ſtante iuramento.

215 Augmentum dotis non debetur patre non ſoluente dotem, licet alij contra.

216 Augmentum dotis non debetur dote non ſoluta mortuo marito vbi pater interim effectus eſt non ſoluendo.

217 Augmentum dotis an debeatur mulieri extraneo dotante & non ſoluente.

218 L. ſi extraneus ff. de iur. doti. intellectus.

219 Augmentum dotis non debetur mulieri, vbi debitor mulierem hæredem inſtituit.

220 Augmentum dotis debetur mulieri, & ſi dos non fuerit conſtituta viro, dum augmentum fuerit promiſſum.

221 Augmentum dotis debetur mulieri vbi maritus remiſſit dotem ſine conſenſu mulieris.

222 Augmentum dotis debetur mulieri, vbi maritus non vrſit hæredem patris vxoris ſuæ.

223 Augmentum dotis debetur mulieri etiam dato termino marito ad ſoluendam dotem.

224 Augmentum dotis debetur mulieri vbi nomina debitorum in dotem data, culpa mariti reddita ſunt inutilia.

225 Augmentum dotis debetur mulieri, vbi facta apocha per maritum de dote, poſt pater promiſſit ſoluere dotem genero.

226 Augmentum dotis an debeatur mulieri, vbi mariti hæredes cedere actiones ſunt parati.

227 Augmenti mulieris ius perfectæ quæſitum non eſt, cum aduerſus eam exceptio non numeratæ dotis opponi poteſt.

228 Menochij declaratio & diſtinctio.

229 *Augmentum dotis an debeatur mulieri quando adeſt confeſſio de dote recepta intra tempora oponendi exceptionem dotis.*

230 *Augmentum dotis debetur mulieri lapſo tempore exceptionis non numeratæ dotis, vbi pater promiſſit dotem.*

231 *Augmentum dotis nō debetur mulieri ab hæredibus mariti ſtante confeſſione mariti, cōſentiente muliere.*

232 *Augmentum dotis non debetur mulieri, quando ſocer ſuccedit filiæ, & quæ ſit ratio.*

233 *Augmentum dotis non debetur mulieri quando pars pecuniæ ab illo qui promiſſit facta fuit, & confeſſus eſt ſolutam dotem.*

234 *Augmentum dotis vel donatio propter nuptias an poſſit fieri mulieri constante matrimonio.*

235 *Augmentum dotis ſeu donatio propter nuptias an debeatur mulieri cum à principio conſtituta non fuit.*

236 *Augmentum dotis debetur mulieri & ſi nihil dictum ſit cum talis eſt conſuetudo in patria.*

237 *Augmentum dotis in Cathalonia non debetur niſi deductum fuerit in pactum.*

238 *Augmentum dotis in Cathalonia ſi totum illud vult mulier tenetur poſt mortem ſuam reſtituere: ſi autem medietatem tantum, efficitur ſuum proprium.*

239 *Augmentum dotis, totum an debeatur mulieri vbi maritus non fuit ſtipulatus ſibi aut ſuis reuerti.*

240 *Augmentum dotis totum debetur mulieri ex pacto.*

241 *Augmentum dotis totum debetur mulieri ex pacto, maxime ſtante iuramento.*

242 *Contrahens cenſetur in dubio contrahere iuxta conſuetudinem ſuæ prouintiæ.*

243 *Iuramentum non auget obligationem.*

244 *Goza. Crauet. Rolan. & Surd. traditiones declaratæ.*

245 *Augmentum dotis in Cathalonia non debetur niſi præmoriente marito.*

246 *Diſpoſitionis pars vna declaratur per aliam coniunctam.*

247 *Interpretatio melior nulla, quam ea, quæ ex verbis elicitur.*

248 *Augmentum dotis fauorabile eſt mulieri.*

249 *Prælationis priuilegium an competat mulieri pro dotis augmento.*

250 *Mulier pro augmento pro ſecuritate ſuæ dotis agens priuilegium habet prælationis aduerſus creditores.*

251 *Augmentum dotis & ſeu donatio propter nuptias regulariter pari paſſu ambulant.*

252 *Bona alienari prohibita an ſicut pro dote, ſic etiam pro augmento alienari poſſint.*

253 *Mulier an ſicut remanet in poſſeſſione bonorum mariti in Cathalonia & ſuos facit fructus donec fuerit integre exoluta de dote & augmento, an idem ſit in bonis vinculatis.*

254 *Pactum de lucranda certa portione dotis præmortua vxore, an eo ipſo factum cenſeatur reſpectu vxoris in eadem portione augmenti.*

255 *Augmentum dotis an eſſe æquale debeat cum dote.*

256 *Augmētum dotis an debeat reſeruari filijs primi matrimonij trāſeunte muliere ad ſecundas nuptias.*

257 *Mulier an poſſit vindicare res in augmentum datas conſtante matrimonio, ſicut vindicat maritus res dotales.*

258 *Mulieri licet renūtiare iuribus hypoteca quā habet in bonis mariti.*

259 *Mulier nequit renuntiare donationi propter nuptias & illius iuribus.*

260 *Maritus ſicut non poteſt etiā de conſenſu vxoris alienare res dotales, ſic nec res propter nuptias donatas.*

261 *Iuramento interpoſito in alienatione rerū dotalium per mulierem ſibi præiudicat.*

SECTIO PRIMA.

QVONIAM SÆPIVS INTER virum, & vxorem donationes fieri ſolitæ ſunt in capitulis matrimonialibus, hac priore ſectione priuſquam ad cætera pacta, vincula, & ſubſtitutiones, quæ filiorum fauore celebrantur accedam, de his agendum.

QVÆSTIO PRIMA.

DONATIONES INTER VIRVM & vxorem quæ in contractu matrimonij celebrantur, quando validæ vel inualidæ plena manu declaratum.

DE donatione ſimplici agim⁹ hac quæſtione, de ſponſalitia largitate, & donatione propter nuptias, & arrarum traditione. Do-
1 natio † igitur inter virū & vxorem regulariter prohibita eſt l. 1. 2. & 3. vbi reddit rationem IurisConſultus ff. de dona. in. vi. & vxo. cap. fin. eo. tit.
2 Eſt autē donatio hæc ipſo iure † nulla l. 3. §. ſciendum in verbis ipſo iure, & verbis nullius momenti ſunt ff. illo titu. nulla igitur ex hac donatione ciuilis, vel naturalis naſcitur obligatio, proinde tutiſſimus in foro conſcientiæ

cientię remanet cõiux, qui minime donatio-
nis conuentionem adimplet, ſicut poſt Bart.
Alex. Grego. Lop. & Gomez. animaduertit
Sanch. in comm. de matri. li. 6. diſpu. 1. nu. 2.
3 Ex contrario inſertur † eum cõiugem qui
donarionem adimplenit, iuſte poſſe res do-
natas retinere quoad vſq. alter præmoria-
tur, & ſi enim donatio nulla ſit ipſo iure, mor
te tamen cõfirmari poteſt vt illico dixerim.
Sic Sanch. ſupra num. 3. in ver. Vnde infero:
4 Verum hæc Sanch. traditio † vera nõ eſt etſi
enim retinere rem liceat ei, qui nulliter in
poſſeſſionem miſſus ſit, donec creditum ſibi
exoluatur. l. fundus qui vbi glo. & Bart. ff. de
rei vendi. l. fina. C. ſi aduerſ. fiſ. pulchre Surd.
deciſ. 46. nu. 7. & ſequen. vbi & id ipſum iu-
5 dicãdum ſcribit, & ſi creditori † nulla com-
petat hypotheca ex tex. in l. ſi non ſortem
§. ſi centum de condi. indebi. verum id in-
6 telligendũ quando aliquo iure, actione, vel †
exceptione res retineri poteſt, quia debitũ
præcedit gloſ. verbo retinebitur in d. §. ſi
centum. vt poſt Bart. Alex. Iaſſ. & alios Surd.
dicta deciſio. à num. 6. verſi. in contrarium,
at in hac ſpecie nullum pręcedit debitũ, quo
retentio vſq. in mortem coniugis alteri poſ-
ſit concedi: Declaranda igitur neceſſario tra-
ditio hæc Sanch. vt intelligatur quando con-
iux, qui rem alteri donauit non eam repe-
tit, ſed ſinit in poſſe coniugis vſq. ad mortẽ.
Hæc omnium traditio extenditur etiam
7 ad eum caſum, quo † donatio ante matrimo
nium facta eſt, ſpe tamen futuri matrimonij,
veluti inter ſponſum & ſponſam l. penul. ff.
de dona. in. vi. & vxo. l. non ſine. verſ. Quam-
uis C. de bo. mater. glo. in l. 3. verbo concu-
binę C. de dona. in. vi. & vxo. Cin. Bal. Pala.
Rub. Salice. Imol. Alex. Paris. Segu. Gomez.
Villalob. eos recenſet Sanch. d. diſpu. nu. 4.
verſ. Sed dicendum.
8 Paria enim ſunt † quod fiat donatio in tẽ-
pore prohibito, vel quod fiat tempore lici-
to, & conferatur in tempus illicitum l. quod
ſponſę C. de dona. an. nup. cap. de vxore de
ſepul. Barto. Arela. & Pala. Rub. quos refert
& ſequitur loquens in noſtra ſpecie Surd,
conſ. 164. num. 59. & 60. lib. 2.
9 Qui inibi id ipſum aſſerit † quando mari-
tus donaret extraneo, vt is dotaret, vel do-
naret futuræ vxori.
Secundo idem in donationibus, quę fiunt
10 à marito vxori † ab interpoſitis perſonis d.
l. 3. §. videam' & l. ſi ſponſus ff. de dona. inter
vi. qui enim per alium facit, per ſeipſum fa-
cere videtur Sanch. ſupra num. 8. & Surd. d.
conſ. num. 60. ad medium. Quinimo & ſi do-
11 nationes fierent per eos, qui † ratione patrię
poteſtatis quomodolibet pertinẽt ſeu attin-
gũt, & nullæ dicerẽtur, veluti ſi ſocrus nurui,
auo, vel alijs aſcendentibus donaret, l. 3. §.
quo in eiuſdẽ vſq. ad §. non tantum ff. de do-
na. cau. mor. l. inter eas C. illo titu. nã quod
directe fieri non põt nec indirecte per per-
ſonas interpoſitas vt ſupra dicebam l. ſi per
impræſsionem C. quod me. cau. ſic pulchre
authoritate Pala. Rub. reſpondit nouiſsime
Surd. conſ. 78. nu. 14. 15. 16. lib. 1.
12 Tertio extenditur, quod † licet vxor viro
conſtante matrimonio poſsit dotem non cõ-
ſtitutam antea, conſtituere; & cõſtitutam au-
gere l. ſi conſtante l. fina. C. de dona. an. nup.
§. eſt & aliud verſic. In primis inſti. de dona.
quoniam nõ ea proprie donatio dici poteſt,
cum ad onera matrimonij ſupportanda de-
tur l. pro onerib' C. de iu. doti. Et quia mor-
tuo marito ſit reditura ad ęam ſicut ſcripſe-
re interpretes in locis ſupra citatis. Et nouiſ-
ſime Cardi. Mãtį. poſt multos alios in com-
men. de coniectu. vlti. volunt. lib. 11. titu. 22.
num. 2. Baeza. tracta. de non melioran. filia.
cap. 5. num. 18. Pala. Rub. in rub. de dona. in.
vi. & vxo. §. 33. à nu. 1. Nouell. de dot. 7. par.
priuile. 8. Sanch. qui eoſdem refert in comm.
13 de matri. lib. 6. diſputa. 7. num. 1. Viro † ta-
men non licet ante nec poſt contractum ma-
trimonij dotare vxorem, quia donatio eſt &
ſic datur vt nuſquam ad maritum donantem
reuertatur l. ſi quis vxori ff. de dona. in. vi. &
vxo. neq. eidem dotem datam à patre, vel
alio augere l. fina. §. ſi à ſocero ff. de dona. in.
vi. & vxo. l. ex promiſsione ff. de actio. &
obliga. Panorm. in cap. Et ſi neceſſe nu. 2. vbi
Alex. de Neuo. num. 2. ex. de dona. in. vi. &
vxo. Præpoſi. num. 2. Socin. in l. 2. num. 70. ff.
ſol. ma. Pala. Rub. Tabien. Angel. & Baeza.
quos citat & ſequitur Sanch. de matrim. li. 6.
diſpu. 7. nu. 3. Natt. cõſ. 147. nu. 3. Surd. conſ.
164. nu. 58. 59. & 60. lib. 2. qui alios.
14 Id ipſum cenſent † omnes, vbi dotis hæc
cõſtitutio fieret ante ipſum matrimonij con-
tractum ſpe futuri matrimonij contrahendi,
nam & hęc ipſa dotis cõſtitutio donatio fo-
ret, quę in tempus prohibitum collata, nulla
eſt, d. l. quod ſponſæ & dixi ſupra n. 8. atq. ſic
docent in his terminis Panormit. Pręposi.
Alex. de Neuo. Palat. Rub. Baez. & Sanch.
nunc citati.
15 Sic inferunt, vt † ſi vir dotaret mulierẽ an-
te matrimonij contractum, nulla mentione,
vel reſpectu futuri matrimonij ea pactione
vt ſibi dominium illico acquireretur valere
dotationem l. 1. C. de dona. an. nup. Panor.
Præpoſi. Angel. Syluest. Tabie. Pala. Rub. &
Sanch. ſupra.
Vnum tamẽ inſignem adferunt caſum in-
terpretes, in quo valet huiuſmodi donatio
16 vel dotatio, is † eſt cum ignobilis diues no-
bilem dotat futurã ſibi vxorem, vel cũ ſenex

iuuenem in vxorem accipit, non enim hæc
ſimplex donatio dici poteſt, ſed remunera-
toria donatio, quaſi ignobilis vilitatem ſan-
guinis cum claritate nobilitatis futuræ vxo-
ris videatur compenſare; docuit gloſ. com-
muniter approbata quam inibi ſequūtur in-
terprætes in l.ſi voluntate C.de do.promiſ-
ſio.Bart.& alij poſt eum.in l.ſi diuortio n.4.
de verbo.obliga.Bal.Imol.Iaſſ.Panor. Præ-
poſi.Alex.de Neuo.Tiraquel.Pala.Rub.Se-
gu. Petezi. Ange. Didac.Gomez. Atzebed.
Dueny.Ioan. Garcia. Barboſ. Valaſ. & alij
quos refert Sanch.de matri.lib.6.diſpura.7.
num. 3.& his addendi Alciat. Craue. Vegi.
Tibe.Decia.Galian.Barba.& Corn.quos in
eiſdem terminis ſequitur & refert Surd.de-
ciſio.166.num.20.21.22. 23. Et licet aliqui
diſſenſerint abhac tamē communi & recep-
tiſſima recedendum non eſt.

17 Cæterum rectiſſimè † poſt veteres ani-
maduertit Dida.in Epito. 2.par.cap.3. §.3.
num. 4. non huiuſmodi dotem ſic à viro ig-
nobili aut ſine, conſtitutam gaudere priuile-
gijs dotis, cum dos proprie illa ſit, quę à mu-
liere vel illi⁹ patre aut ab alterius patrimo-
nio marito conſtituitur.

Sanè & alius celebtis caſus ſuperiori ad-
18 iungi ſolet ab interprætibus, cum aut lege, †
conſuetudine, vel Rom.Pontifi.dotis conſti-
tutio induceretur exemplum, cum lege vel
ſtatuto deflorans virginem eam dotare te-
netur iuxta diſpoſitionē cap.1.& 2.de adul-
te.aut conſuetudo, quæ altera lex eſt præſcri-
beret, poſſe viros vxores dotare, aut cū Ro-
ma.Pontifex.cum conſanguineis hac condi-
tione diſpenſaret, vt conſanguineus diues,
pauperem dotaret conſanguineam: id ipſum
19 ſentiunt Interprætes † cum bono pacis, &
ad ſedandas diſcenſiones maritus vxorē do-
taret ex.l.creditor §.1.ff.manda. ſicuti Pala.
Rub. proſequitur in d.rub. de dona. §.30. à
num.3.Sanch.ſupra num.5.6.& ſequenti.

20 Quarto extenditur † regula vt procedat
nedum inter veros coniuges, ſed & inter pu-
tatiuos, non enim donatio valet vel etiam cum
exiſtimātes vir & vxor nullum eſſe impedi-
mentum inter eos, contraxerunt, cum enim
nihil tam contrarium ſit conſenſui quā error
prædefectu conſenſus ſuſtineri donatio non
poteſt l.cum hic ſtatus §.fin.verſ.Si quis ſpō-
ſam ff.de dona.in.vi.& vxo. l.ſi ex voluntate
21 C. de dona. in.vi. & vxo. nam † neq. huiuſ-
modi donatio morte confirmaretur d.l.cum
hic ſtatus §.fina.ff.de dona.in.vi.& vxo. vbi
Bal.Pala.Rub.in d.rub.§.36.num.7.Anton.
Gom.in l.52.Tau. num.77. Dida.in Epito.
2.par.cap.7.§.1.num.8.& alij quidam, quos
refert Sanch.in comm.de matri. li.6. diſpu.
2.num.fin. vbi ante numeris præcedentibus
22 tradit quid † vbi ambo impedimentum ſci-
rent, vel vnus ex illis, an donatio fiſco quæ-
ratur nec ne; quod vt ab inſtituto tractatus
noſtri alienum omiſſerim, cōferunt, quæ tra-
didi infra ſectio. 5. in ea quæſtione an inter
23 coniuges † putatiuos lucra communicanda
ſint, vbi reſolui communicanda fore, ea ra-
tione quod & ſine matrimonio ſocietas coi-
ri poterat, & quia magis eo tunc opera, &
induſtria mulieris ſit conſideranda.

24 Quinto extenditur ſingulariter, quando †
à principio facta donatione per maritū ig-
nobilem, & diuitem vxori nobili, ſeu ſenem
vxori iuueni, conuentum fuit de certa dona-
tione, quæ licet valeat vt ſuperi⁹ ſcripſi mul-
torum authoritate nu.16.non tamen id vin-
dicat, cum iterum conſtante matrimonio al-
tera fuit facta donatio, vel dotatio vxori,
quia cum à principio conuentum fuiſſet de
certa quantitate, in hac ſecunda potius affe-
ctionis, & mutui amoris ratio cōſiderari de-
bet, quæ irritam facit donationem inter cō-
iuges, quam remunerationis ratio illa, quæ
hanc confirmat: celebris, & ſingularis, & per-
petuo notanda traditio Galiau.in cōſi. Ale-
xan. verb. viginti num. 133. & ante ipſum
Ploti. inter conſ. vltim. volunta. conſ. 168.
num. 77. eos refert & ſequitur Surd. conſil.
164.num.63.& 64.lib.2. vbi nec legatū va-
lere reſpondit poſt Plot.& Galiau.

Multis autem modis declarari regula ſo-
let in quibus donatio inter virum, & vxorē
25 valet. Primus † caſus, grauisq. quæſtio apud
noſtros cum donatio fuit iuramento firma-
ta, Et ſi enim apud antiquos valuerit nō fir-
mari iuramento, quia aduerſus bonos mores
adeo vt apud maiores hæc communis fuerit
aliquando, ſicuti relatis viginti quinq. ex no-
ſtris nec ſine labore coaceruatis, ſcripſit The
ſau.deciſ.Pedemont.32.nu.3. Attamen ho-
die receptior, & quę in iudicando obſerua-
tur contraria eſt, firmari Sacramēto, ſicut re-
latis ſeptuaginta, & pluribus teſtatur idem
Theſau.d.deciſio. num.2. in verſi. Atq. vt à
doctorum, &c. Et his addendi. Seraphi.de
priuil. iuram. priuile.71. vbi multis modis
extendit, & declarat hāc communem ſentē-
tiam ſicut & idem Theſau.d.deciſ.num.10.
Bruno. in comp. iu. in verſic.Donatio inter
virum & vxorem. Caual. qui aliquos recen-
ſuit deciſio.30.num.28.lib.1.& magis com-
munem refert Motan.conſ.53.num.1.Surd.
deciſ.154.num.1.& 7.idem conſ.194.n.23.
lib.1.ex Hiſpanicis eam tenuere Pala.Rub.
Dueny.Fortu.Gar.Ariaſ.Dida.Cona. Anto.
Gomez.Villalo.Vaſqui.Telli.Valaſ.Angul.
Lopez.Suar.Matien.Gutier.Molin.Lopez.
Manuel, Et hi tres extremi Theologi quos
omnes refert & ſequitur Sanch.tractat. de
matri.

matri.lib.6.diſputa.t 1.nu.1.& 2. vt de hac
opinione vti canonizata, & practica & iudi-
tijs obſeruata dubitandum nõ ſit And.Gail.
obſerua.40.num.5.lib.2. vbi & communem
dicit hic caſus quoniam pulchre declaratur
& extenditur per Seraphi.ſupta & Theſau.
ad eos lectorem reijcio.

25 Cæterũ inſignis eſt dubitatio † quod vbi
prius coniux donans iuraſſet non donare,
an donatio poſt & cum iuramento,valida ſit
donatio, Et non valere obſtante priori iura-
mento crebrius creditum eſt ex gloſ.in cap.
licet mulieres de iu.iu.quã ſequuti ſunt mul
ti quos recenſuit Dida. in cap. quamuis pa-
ctum 2.pat.§.2.num.4.de pac.in 6.Seraphi.
de priuil.iura.priuile.75.num.44. Bart. Pa-
normit.Angel.Pala.Rub.Alcia.Diaz.de Lu.
Vaſq. Villalo.& Gutier.quos ſequitur Sãch.
d.diſpu.nu.2.vbi latius de ratione.

27 Secundus caſus,vbi donatio † inter coniu-
ges fuit morte confirmata l.1.& l. donatio-
nes quas parentes C.de dona.in. vi. & vxo.
l.Papinianus l.cum hic ſtatus ff. eo. tit. cap.
fin.eo.ceſſat enim ratio illius amoris mutui,
quo ſe ipſos coniuges ſpoliare ſolent, pro
inde cum poſſit alter alterum inſtituere, vel
eidem legare nihil mirum ſi moriendo do-
nationem confirmare videatur. Neq. vllus
de hoc caſu dubitarit.glo.& Bart.in d.l. Pa-
pinianus Bal.Salice.Alberi.& Fulgo. in l.t.
C. de dona. ante nup. Clar. vbi adden.in §.
donatio.quæſt.9. num.6. Alciat. & Gomez.
quos ſequitur & refert Surd.deciſ.166.num.
10.idem conſ.171.num.8.ſeq.lib.1. Sanch.
de matri.lib.6. diſpu.16.num.1. And.Gail.
obſerua.40.num.6.lib.2.

Hic ſanè caſus quibuſdam modis decla-
randus. Primo vt intelligatur etiam proce-
28 dere,nedum in morte naturali, ſed † etiam
accidentali vbi gladio & vi vita fuit ablata,
ſiue inimicorum incurſu, vel ob crimen ali-
quod admiſſum l. ſi tibi vbi Bal. Sali. & alij
C.de dona.inter vi.& vxo.Pala.Rub. Greg.
29 Lop.Sanch.d.diſput.nu. 1.ad finem,eoſdẽ †
enim effectus, quos parit mors naturalis ip-
ſos ſolet operari mors ciuilis, quoties exuli
oritur idem effectus gloſ. in clem. 2. verbo.
morte de electio. Bart. & cæteri in l.ex fa-
cto §.ſi quis rogatus ff.ad Trebel.S.C. cum
alij coaceruatis per Surd. conſ. 171. num. 9.
& 10.lib.1. vbi latius exemplis comprobat.
& in eiſdem terminis quod huiuſmodi do-
natio morte ciuili confirmetur,reſpõdit poſt
Bal. Imol. Roman. Annibal. Boſſi. Marſil.
Did.Pala.Rub.Iaſſ.Natt.Eman.Acoſ.Caſſa.
Cott.Idem Surd.d.conſ.171. à n.7.8.9.10.
cum ſeq. lib. 1. quam ſententiam poſt deci-
dendo confirmauit idem Surd. deciſio.166.
nu.10. & 11.

30 Procedit etiam hic caſus † nedum in do-
natione vera ſed & in ficta l.2.C.de dot.cau.
non.nume.veluti in confeſſione dotis recep-
tæ conſtante matrimonio facta,quæ donandi
animo facta præſumitur,ex priuilegio,& ſin-
gulari prærogatiua donationis dotis,& aug-
menti,quam matrimonio conſtante vir vxo-
ri facit;cum enim apud virũ dos eſſe debeat,
traderetur in vanum vxori quod ad maritũ
poſſeſsio illico redire debeat, & breui ma-
nu ab vno in alium tranſlata glo. inſignis in
d.l.Papinianus ff.de dona.in.vi.& vxo.Did.
poſt Iaſſ.Soci.& alios à ſe relatos lib.1.vari.
reſo.cap.7.num.4.Pala.Rub.Vaſqui. Felin.
Socin. Valaſ. Molin. & alij quidam relati à
Sanch.de matrim.lib.6.diſput.16. num.13.
verſic. Hinc infertur primo & poſt alios id
ipſum decidit Surd. d. deciſio.166.num.11.
Meno.lib.3.præſu.12.nu.38.

31 Tertio procedit & hic † caſus in dona-
tione iocalium,& ornamentorum quæ tradi-
dit maritus vxori poſt nuptias cõtractas, cõ-
firmatur enim morte viri donatio: nulla
enim ratio differentiæ dari poteſt, cur cum
cæteræ donationes morte confirmentur,non
etiam hæc iocalia, & veſtium. Afflict. deciſ.
315.num.10.Caſtre.Crauet. Anchar. Butri.
Alex.Iaſſ. & Iofred. quos ſequitur idẽ Surd.
d.deciſio.num.12. & 13. vbi rectè exiſtima-
uit aduerſus Imol.donata cenſeri iocalia,vel
veſtes,vbi foret conſuetudo mittendi & do-
nandi huiuſmodi iocalia à viris vxoribus,
cenſeretur enim id feciſſe maritus, & animo
donandi,& vitandi dedecus, & contemptũ,
qui ſibi inferretur niſi id faceret.

32 Sanè ſi non à marito † ſed à ſocero vel
alio aſcendente donatio facta fuiſſet, nõ cõ-
firmantur morte ſoceri. Vbi matrimonium
adhuc vigeret, ſed expectanda foret mors
mariti Bart.in l.1.§. nec Caſtrenſe num.10.
de colla.bono. Surd.ſupra authoritate eiuſ-
dem Bart.Rolan.& Capre.

Cæterum dubitauit ibidem Surd. nu. 14.
ad medium, quid ſi maritus non fuerit vſus
33 verbo dono,ſed † cõcedo,vel huic ſimili, an
huiuſmodi conceſſio morte confirmetur,qui
recte reſoluit conceſsionem minime morte
confirmari,& ſi enim largo ſumpto vocabu-
lo,verbum concedo,ſit idem cum verbo,do-
no,glo.in l.vxori §.fina.vbi Bart. de lega.3.
Tamen ex proprietate ſermonis, verbũ cõ-
cedo aliud eſt quam dono,non enim impor-
tat dominij tranſlationem gloſ.in l.fin.ff.de
dona.ca.paſtoralis vbi Sicul.de donatio.ex.
& cenſit Pala.Rub.expreſsim in rub.de do-
na.inter vi.§.7.in prin.Surd.ſupra nu.15.

Porro cum ſimus in odioſis, & his,quæ de
34 iure prohibita † ſunt, ſtricta interpretatio
ad largam protendi non debet, niſi ſubiecta
materia

materia id ſuaderet, vt multis declarat exẽ-
plis Camill.de ver.ſig.lib.3.cap.4. à num.1.
Et cum alia præſumptio qua donationis ac-
cipi poſsit, hæc capienda ſit, ſicut non ſemel
hoc tracta. ſcripſimus, & tradit Surd.d.de-
ciſio.num.17.

35 Neq. aliud opinantur † interpretes cum
ex aliqua coniectura nullo expreſſo dona-
tionis verbo, colligi poſſet maritum donare
voluiſſe vxori, iocalia, & veſtes, nã hæc mor-
te confirmaretur, & vnus teſtis hac in ſpecie
ſufficeret ex Crauet.Surd.d.deciſ.nu.18.19.
quando autem iocalia & veſtes donatæ cen-
ſeantur vxori, & quando repeti poſſint ſuo
loco diximus infra nunc nihil aliud quæri-
mus, niſi an donationes valeãt & morte cõ-
firmentur.

Quarto declaratur caſus quando rei do-
36 natæ facta fuit traditio † hæc morte confir-
matur, ſecus ſi nulla interuenit. l.Papinianus
ff. de dona. in. vi. & vxo. l.res vxoris C.illo
tit.iuncta l.2. C.ſi quis alte.rationẽ reddunt
interpretes, quia cum facta traditio fuit cõ-
firmatur res donata actu & voluntate rema-
nente re donata apud donatarium coniugẽ,
quando vero nulla interuenit traditio non
eſt quid confirmetur glo.in d. l. Papinianus,
Henri.Alex.de Neuo.Iaſ.Loaze.& alij quos
citat & ſequitur Dida.rubr.de teſta. 3.part.
nu.3.Tiraq.Pala.Rub.Roſel.Tabi.Gomez.
Vaſq.Armil.Grego.Lop.Iul.Clar.Ludo.de
Molin.Gabr.Matien.Gutier.Angu.Molin.è
ſocietate Ieſu.Lopezi. quos refert & ſequi-
tur Sanch.de matrimo.lib.6.diſpu.16.nu.6.
ver. Quatuor tamen & his addendi alij mul-
ti, quos Surd.conſ.171.num.6.lib.2. & alios
Moron.conſ.53.nu.2.

37 Atq. id ipſum cum traditio nedũ realis †
ſed & ficta interuenit ratione conſtituti, nam
hæc & morte confirmabitur, vere enim clau-
ſula illa transfertur dominium l.cum hic ſta-
tus §.ſi maritus ff.de dona. in.vi. & vxo. ra-
tionem reddunt interpretes, quod vbi actus
eſt omnino nullus qui tamen poſſit aliquo
38 modo confirmari, ſicut † prior actus morte
confirmatur, ſic cõſtitutum Bart.Bal.Angel.
Alberi.Salice.& alij multi quos refert & ſe-
quitur Tiraq. in comme.de iu.conſti.3.par.
num.51.& 2.par.limi.7.num.21.& 22.Pala.
Rub.Alex.de Neuo.Grego.Lop.Acoſt.An-
to.Gom.Villalo.Vaſq. Anto. Gabr.Molin.
quos refert & ſequitur Sanch.d.diſpu.n.13.
ad medium.

His addẽdi Alex.Deci.Angel.& alij quos
ſequitur Surd. d. conſ.171. num.17. ad me-
dium & num.18. Pariſi. Corne. & alij quos
Moron.d.conſ.53.num.2. & his non relatis
nouiſsime Caual. deciſio. 30. nu.13.ad me-
39 dium 1. par. Sanè traditio † quocunq. tem-
pore fiat ſufficit, lex enim ſolam deſiderat
traditionem Pala.Rub.Grego.Lop.& Sãch.
ſupra num. 7. ſicut nec obſtaret donationi,
cum vir vxori donaret adiecta conditione vt
40 ſi conualeſceret, res † ad eum rediret, cũ in-
teruenerit traditio.Mench.& ſanè : ibidem.
Quæ de conſtituto dixi eadem repetenda in
quocunq. actu qui vicẽ traditionis obtineat
41 veluti † per retentionem vſusfructꝰ ſicut ex
Tiraquel.& alij reſpondit idem Surd.d.cõſ.
71.num.19. Caualca. d. deciſio.num.14.ad
medium.

42 Non tamen ſufficeret † Iudicis decretum
vel alia qualibet ſolemnitas interpoſita in
huiuſmodi donatione, nam hæc non ſupplẽt
deffectũ traditionis; ſic rectè ex Bal.Dueny.
Gomez.Dida. Gabriel. & Clar. decidit Ca-
ual.d.deciſio.30.num.13. 1.par. vbi latè an
detrahi falcidia poſſit nec ne: ſed neq. ſi aliàs
ficta probaretur valeret etſi iuramento fir-
mata in terminis Anchar. Rigien. quæſt.12.
lib.2.nu.15.Caual.deciſ.30.nu.22.lib.1.

43 Tertius † caſus in quo valet donatio inter
virum & vxorem quando fuit donatum ali-
quid ab vno alteri mortis cauſa l.ſi eũ ſeruũ
cum l. ſeq. ff. de dona.inter vi.& vxo. l.ſed
interim §.ſed quod dicit illo eo. in quo nul-
44 lus diſſentit. An autem requiratur traditio †
aliqui dubitarunt, nam aliqui traditionẽ in-
teruenire debere exiſtimãt ſicut exiſtimauit
Dida.authoritate Bal. Caſtren. & Ferdi. de
Loaz.in rub.de teſt. 3.par.num. 2. & 3. qui
& inibi communem dicere auſus eſt : verum
nullo iure opinio probatur, cum enim pro-
prius accedat donatio hæc vltimæ voluntati
quã contractui ex quo falcidia detrahitur,
ita fiet vt nulla requiratur traditio Bal.Rip.
Rom.Aretin.Caſtren.Anto.Gomez.Acoſta.
Matien.Angul.Moli. quos ſequitur & refert
Sanch. de matrimo. lib.6. diſpu.10. num.4.
quibus addendi alij quos conſulendo in pul-
chro caſu ſequutus eſt idem Surd.d.cõſ.171.
num.17.lib.2.

Summè autem notãdum, quod ſi poſt do-
nans teſtamentum conderet & in eo clauſu-
45 lam adijceret, † caſſans & irritans &c. cẽſea-
tur his verbis donationem cauſa mortis re-
uocaſſe, quia cum illa donatio cenſeatur ve-
luti legatum, nihil mirum ſi reuocatis ante-
rioribus teſtamentis, cenſeatur reuocata do-
natio cauſa mortis, erudite reſpondit Simo.
de Præt.conſ.149.nu.30. Anguiſo.conſ.118.
lib.1.Alex.Raud.in comme.de analog.cap.
23.num.64.Caual. d. deciſ.num.14. ad me-
dium, vbi diuerſum exiſtimat in donatione
46 facta extraneis † quæ reuocata non videre-
tur, per hanc clauſulam niſi de donatione ex-
preſſa mentio facta foret, quod eſt notabile
Pariſi.conſ.90. num.15. lib. 3. Oſaſc. deciſ.
Pede-

Pedemon. 118. nu. 11. Bello. conſ. 60. nu. 16. & alij citati per eundem Caualca. d. deciſio. num. 14. ad finem.

47 Ex his inferuntur ✝ & alia notanda; primũ quod vbi aliquo caſu donatio valeret inter coniuges hæc morte non confirmaretur quoniam nihil inueniret mors quod cõfirmaret, quæ vtilitas maxima eſt propter fructus interim perceptos & attenditur tempus ✝ con-

48 firmati & non confirmantis ſicut poſt Simo. de Præt. Didac. & alios multos reſoluit Caualca. d. deciſio. 30. nu. 26. 27. & relatis Dida. de Molin. conſentit Sanch. d. diſputa. 10.

49 num. fina. Neq. tunc donatio ✝ talis vim haberet relicti & vltimæ voluntatis idem Caual. ibi num. 24. in fine quamquam ſecus eſſe dicat in donatione inter viuos & in donatione cauſa mortis quando donans promiſſit non reuocare.

Secundo infertur, donantes ſibi adinuicem coniuges ea pactione vt ſuperſtes bona alterius poſſideat, valere donationem quia mortis cauſa cẽſetur Anto. Gomez. in l. 32. Tau. num. 66. Gutier. poſt Pala. Rub. de iura. confirma. 1. par. ca. 3. nu. 26. 27. Sanch. d. diſpu. 10. num. 3.

50 Tertio & illud ꝙ ſequitur in donatione cauſa mortis inter coniuges facta fructus ante perceptos minime donatario deberi, quia cũ habeat donatio vim relicti & vltimæ voluntatis, ſic à morte debeatur fructus & non antea, vti ſentiunt Simo. de Præt. & alij citati ſupra nu. 49. & in ſpecie poſt multos reſpondit Surd. d. conſ. 171. num. fin. lib. 2. aduerſus Dida. opinionem & merito, etſi Sãch. & Paret Molin. aliud ſentiunt d. diſpu. 6.

51 Quarto ſequitur ✝ donationem huiuſmodi ſic factam morte ciuili confirmari quo ad dominium, quamquam vir dum viuit reuocare illam poſſit l. ſed ſi mors ff. de dona. in. vi. & vxo. vbi glo. & cæteri Dida. de teſta. 3. par. num. 4. Grego. Lop. Molin. & alij quos citat Sanch. d. diſpu. 10. num. 5. Requiritur

52 tamen traditio ✝ præcedens, nõ enim ſequuta, publicatis bonis fiſcus eſſet potior, quia dominium quod apud virum remanſit cenſetur publicatum, ſicut egregie probat Ema. Acoſt. in cap. ſi pater verbo. legauit 1. par. num. 6. de teſtam. ſpeciale enim dicit fauore vxoris vt quando morte ciuili confirmatur, nulla neceſſaria traditio ſit, & ſi regulariter in donatione mortis cauſa facta vxori non requiratur traditio Surd. d. conſ. 171. nu. 6. & 7. Et licet Molin. ſoci. Ieſu. aduerſetur to. 2. de ius. & iu. tracta. 2. diſputa. 288. §. Dubiũ eſt, quem ſequitur Sanch. d. diſpu. ab Acoſtæ ſententia recedendum non eſt quam Surd. poſt Boſſi. & Dida. probat ſupra.

53 Quinto ſequitur illud quod licet ✝ morte ciuili mariti, donatio cauſa mortis minime euaneſcat, fauore mulieris & ex iſtius priui. legio vt ſupra dictum, facta tamen ab vxore viro morte ciuili vxoris perit, ſicut tradit Pater Molin. d. diſputa. & Sanch. ſupra nu. 5. ad finem Acoſt. d. loco. Et Surd. d. conſ. nu. 7. & latius idem Sanch. diſpu. 17. nu. 6. & per totam diſputationem.

54 Quartus caſus ✝ validæ donationis cum ſponſus ſponſæ donat ante matrimoniũ ſimpliciter nulla protinus matrimonij mentione habita veſtes, iocalia, & alia huiuſmodi l. cum hic ſtatus §. ſi ſpõſus l. ſeia §. virgini eo. tit. & nullam habere dubitationẽ poſt Bald. Ricar. Roman. Affic. Cãpe. Pala. Rub. Natt. & alios decidit Surd. deciſ. 166. num. 24. id ipſum probat tex. in l. inter eos ff. de dona. in. vi. & vxo. q uare quod ex communi dictũ

55 fuit ſententia ſupra num. 7. & 8. donationẽ ✝ ab ſponſis factam non valere, id intelligendum in donatione quæ fit ab ſponſo ſponſæ collata in tempus matrimonij quæ ideo valere non poteſt, quia ante matrimonium nõ tranſit dominium quia ſic voluit ſponſus donator, nec poſt, quia non potuit vt dixit glo. in d. l. inter eos, & in eiſdem terminis Caſſ. in conſ. Burg. rubr. quarta §. 7. gloſ. conſtant hum. 1. 2. & 3. id ipſum cenſent interpretes in quauis alia donatione præter iocalia, & veſtes quæ indiſtinctè valet inter ſpõſos modo tamen quo ſupra ſic reſpondit idẽ Surd. ex iuribus ſupra citatis poſt Bal. Pala. Rub. & alios conſ. 164. num. 59. lib. 2. & declarat latè Lancello. in conſue. Alex. verbo, Maritus, quæſt. 1. nu. 17. vocatur hæc donatio ſpõſalitia largitas de qua latè dicturus ſum.

56 An autem pacto conuento inter ✝ virum & vxorem vt præmortuo marito cedant iocalia & veſtes lucro vxoris, an tradita à marito iocalia magni valoris donata vxori præſumãtur docui infra lib. 3. quæſt. 47. ad eum locum lectorem reijcio vbi latiſsimè ſcripſi an iocalia prætioſa à viro tradita donata cẽſeantur.

57 Sanè ſpõſus ✝ vel maritus nullo iure obligatur donare ſponſæ ſi autem donat, id ex mera liberalitate nullo iure cogente, facit ſicut animaduertiũt Dida. in ca. officij nu. 4. de teſta. Feli. Spi. & alij quos refert Gutier. lib. 3. pract. qq. quæſtio. 43. nu. 10.

Cæterum vt clarè & familiarius hic caſus explicetur: animaduertendũ varie inter ſpõſos & ſponſas contingere poſſe donationes fieri & eas de varijs etiam nominibus appellari: quandoq. dantur arræ ab ſponſo & ſpõſa in ſignum matrimonij contracti, ſicut in contractu emptionis & venditionis & cæteris contractibus l. emptor is qui vina ff. de actio. emp. l. cõtractus C. de fid. inſtrum. l. 2. C. qua.

C.qua.li.ab emp.diſcedi explicaui li. 1.cō-
paratio.11.a nu.12.cum ſequen. qua ſignifi-
catione apud Hiſpaniam vlteriorem non ſic
ſumūtur ſed pro donatione propter nuptias
ſicut teſtātur illarū legum interpretes Pala.
Rub.Mōtal.Lop.Bae.Matien. Gom. Dida.
& alij quos citat Gutier.li.3.pract.qq.queſt.
43.nu.2.& ſeq.Sanch.tract.de matrim. li.6.
diſpu.1.n.1.& 2.

58 Quandoq. inter ſpōſos † vel inter virum
& vxorem donatur in remunerationem vel
donationis ab alio factę,vel beneficij accep-
ti, & hæc donatio remuneratoria valida eſt
inter eos nec vt valear expectarur mors alte
rius vt confirmetur, l. quod autem §. vir. &
vxo.ff.de dona, inter vi.& vxo.& dicetur in-
fra ſuo loco.

59 Quandoq.donat ſpōſus ſponſæ † ante ma
trimoniū ſimpliciter nulla mentione habita
futuri matrimonij vt dixi ſupra quarto caſu
nu.56.vbi ſcripſi ex communi valere quę di-
citur ſponſalia largitas. Interdum fit dona-
tio ab ſponſo ſponſa ex cauſa matrimonij
60 hæc donatio † erat propter nuptias & remu
neratoria dotis acceptæ quinimo & neceſſa-
ria Auth.dos data.C.de dona.an.nup. Auth.
ſed qui nihil C.de pac.conuen.

De ſingulis diligenter agendum. Et prius
de Arris quæ ex cōuentione in matrimonijs
celebrandis inferri ſolent.

61 Conueniunt † omnes arras in matrimo-
nijs,& pro ſecuritate , ne ſpondentes diſce-
dant à promiſsione iuſte imponi id enim
expreſsim iura noſtra permittunt l. Arris l.
fina.& multis illius tit.legibus C. de ſpōſali.
Anto.de But.Panor.Anchar.Cardi.Prępoſi.
Alex.de Ne.& alij in ca. Gemma de ſpon-
ſali.Dida.in Epito.ad 4. 1.par.ca.3.§.7.nu.
7.& ſeq.Rodri.Soa.in li. 3. tit. de las Arras
lib.1.in principio.Gomez in l.50. Tau. nu.
12.Matien.li.5.tit.2.in ru.an.glo.2.nu. 2. &
3.dixi ſupra compara.11.non tamen arrę de
neceſsitate ſunt l.quod ſæpe de cōtra.emp.
62 Et in hoc † a pœna differre vt cū pœna in
matrimonijs contrahendis nullo iure ſuſti-
neri poſsit , ſicut declaraui li. 2. Arra poſ-
ſit , quam opinionem poſt ſupra citatos
dixit communem Matien.ſupra nu.2.in fine
quæ autem ſit ratio grauiſsime inter noſtros
contenditur.Quidam enim exiſtimant ideo
Arras licitas in matrimonijs , quia cū illico
tradantur,& modici ſoleant eſſe pretij quaſi
deliberate traduntur,nec tantus eſſe ſolet ti
mor amittendi Arras traditas quantus ſol-
uēdę pœnę promiſſę,quia faciliores ſint ho-
mines ad promittendum quam tradendum,
atq. ideo tradentes arras minus timere quā
promittentes pœnam ſolent: proinde pœna
matrimonijs prohibetur , Arra permittitur,
& hæc communis eſt interpretum ratio Iaſ.
in l. Titia nu. 21.22.de verb.ob.Prępoſi.&
alij in d.ca.Gemma.Verū hæc ratio reffelli-
tur quoniam infert arram modici valoris in
matrimonijs tradi ſolere , proinde valere,
pœnam vero quia magna ſit reijci. quoniam
63 vt & infra dicetur,arra † magni valoris tradi
poteſt & pœna,&ſi modicę quantitatis nulla
eſt.l.neq. vbi glo.in verbo neceſsitatem C.
de nup.Barto.communiter receptus in d. l.
Titia de verbo.obliga.vbi Iaſ.nu.21. Alcia.
nu.11.Panor.Anchar.Præpoſi.Alex. de Ne.
& alij omnes in d.ca.Gemma.Dida.in Epi.
ad 4.2.par.ca.3.§.7.nu.3.Matien.li.5.tit.2.
glo.2.nu.2.Azebed. ibidem nu.3.

Alij aliam prodiderunt rationem quales
Bal.in d.l.fin.nu.8.C.de ſponſali.Peruſi.in-
ter conſil.matri.conſil.6.nu.18. 19. Valaſq.
64 conſulta.2.num.1.ij opinantur † arram dari
pro ſecuritate matrimonij,& in illius obſer
uantiam,pœnā vero non pro ſecuritate ma-
trimonij,ſed vt ad illud obligentur neceſſa-
rio contrahentes.

Conſequenter arra reſpicit actum fauo-
rabilem matrimonij ſi cōtrahatur,pœna ve-
ro odioſum ſi non contrahatur:verum & hæc
65 ratio ſuſtineri non poteſt quoniam arra † ſic
datur vt in defectu promiſſionis amittatur
ſicut pœna ipſa , imo grauior videtur datio
arræ , quia illico traditur vt poſtea amitta-
tur,quam pœna quæ in defectū promiſſi ma-
trimonij ad illud tempus refertur,ſicq.deli-
berato magis animo propenſioriq. conſilio
arra efficitur ne promittens retrocedat.Rur
ſus & arra reſpicit etiam odioſum actū ma-
trimonij vbi deficit promiſſio,pœna fauora-
bilem vt efficiatur matrimonium:quare hæc
Bal.& aliorum ratio verbalis potius quam
realis videtur , & credidit Iaſſ. in d.l.Titia
n.22.nullam aſſignari poſſe rectam rationē,
ſufficere vero quemlibet qua potuit moueri
legislator vt id ſtatuerit.

66 Vera autem ratio † a nullo animaduerſa
eſt, quod arra a contrahentibus eo principa
liter animo,eaq. mente traditur vt ſignum
ſit fœderis & cōnubij promiſsi ſic arræ ſpō-
ſalitij li. 2. ſenten. Iu.Pau. l. ſi quis officium
ff. de ri. nup.l.arris l.fina.C.de ſponſa. dixi
li.1.compa.11. vbi de annulli ſubarratione
ſcripſi nu. 10. 11. & ſeq.ſicut & in cęteris id
ipſum agebatur contractibus vt ibidem do-
cui.Pœna vero principaliter eo adijcitur ani
mo vt vellint,nollint contrahentes contrac-
tum obſeruent l.ſi pacto quo pœnam cū ſimi
libus C.de pac.d.l. Titia.d.c.Gemma. nihil
mirum igitur ſi id quod principaliter prop-
ter adiectionem pœnę agitur in tam libero
contractu ſicut matrimonium eſt, reijciatur,
non ſic in arris.

Arrarum

Digitized by Google

67 Arrarum igitur promiſſio valida eſt in matrimonio, nec illa prohibita eſt ſicut pœna. Requiritur autem vt illico † arra tradatur vt valeat ſola enim promiſſio non ſufficit Bal. & Sali. in d. l. fin. C. de ſponſa. Imol. Cuma. Aretin. & Iaſ. in d. l. Titia Dida. in Epito. 2. par. ca. 3. §. 7. nu. 5. licet contrarium aſſeruerint Barto. in d. l. Titia Panor. in d. c. Gēma. Rodri. Xua. in d. l. 1. tit. 2. de las Arras quos communiter reprobari teſtatur Dida. ſupra & Matien. in d. glo. 2. nu. 2. ad finem eandē aſſerunt cōmunem Præpoſi. & Tiraq. citati ab eodem Matien. ſupra nu. 3. ex tex. in d. l. final. de ſponſa. Gomez in l. 50. nu. 12.

68 Sane vbi † quiſquam centum vel mille pro pœna traderet in promiſſione matrimonij valeret traditio, quoniam potius re ipſa Arra diceretur quam pœna, quæ non illico exigitur, ſed cū cōtrauentio arguitur, proinde licet nomine pœna diceretur re tamen arra ſuſtinetur: ſingularis traditio Imol. in d. l. Titia num. 6. de verb. ob. quem ſequutus fuit Grego. Lop. l. 37. tit. 11. Sanch. d. diſpu. num. 4.

69 Communis opinio & ius ipſum † volens poſſe arras in matrimonio conſtitui extenditur vt procedat ſiue arra ſit in parua quātitate, ſiue in magna, quoniam cum iura, quæ has permittūt arras in matrimonio indiſtincte loquatur, indiſtincte intelligenda: præterea quia ſi ratio communis cur arræ permittuntur expendatur, quam ſupra etſi refutatā ſcripſi, eadē militat vbi magna eſt arra: ſed etſi ea ratio, quam nouæ tradidi animaduertatur in ſignum fœderis eadem quoq. vindicat in hac ſpecie, & hæc opinio receptior eſt, & inter communes relata in 1. to. in verbo arra Angel. Caſtren. Cuma. Iaſ. nu. 21. in d. l. Titia de verb. obliga. Peruſi. inter conſil. matrimo. conſil. 5. nu. 18. Matien. in d. glo. 2. nu. 4. ſequitur Sanch. de matrimo. li. 6. diſp. 35. nu. 9. ad finem vbi duas alias refert contrarias opiniones quas prætereo.

70 Secundo extenditur † communis opinio vt procedat ſiue arræ in quantitate dentur ſiue in certa ſpecie, vti in fūdo, vel vinea ſiue in re mobili ſiue immobili: Etſi enim tex. in d. l. final. loquatur de arris in pecunia traditis, & licet illæ duplicari poſſint vt tex. ait, quod certè cōuenire nullo modo arræ in ſpecie tradite poteſt l. Lucius §. impuberum de lega. 2. quibus euerſus Bartol. rationibus in l. Titia num. 10. arras in ſpecie conſtitui non poſſe docuerit: quem ſequuti ſunt poſt Panormi. Ancharra. Alex. de Ne. & poſt Xuar. tit. de las arras l. 1. in principio, ea tamē lex fina. nō negat, quia & in fundo, vel vinea arræ conſtitui poſſint, cū traditio fieri per ingreſſum poſſeſſionis poſsit, vere vel ficte ex clauſula cōſtituti, vel præcarij, ſicut vere ſcripſerunt Bal. & Salice. in d. l. fina. de ſponſali. Imol. Cuma. Caſtr. Areti. & Iaſ. in d. l. Titia Dida. in Epito. 2. par. cap. 3. §. 3. num. 5. & 6. Gom. in l. 50. Tau. nu. 12. refert communem Matien. in d. glo. 2. n. 2. in fine aduerſus Bar. Panor. & Rodri. Xuar. eoſdem ſequitur poſt Præpoſi. Cucu. Grego. Lop. & Atzebe. idem Sanch. ſupra num. 12. Quinimo vt oſtendi d. compa. 11. nu. 11. & 12. vt plurimum annulis, ſicq. minime in pecunia numerata arræ conſtitui ſolebant.

71 Tertio extenditur, ſiue † arræ minime reddantur, ſiue reddentur ab vtraq. parte, veluti ſi ſponſus vel alius pro eo det centum pro arris, & eadem centum pro arris reſtituat donanti, Quoniam arræ quomodocunq. dentur, reperirentur permiſſę. Et licet videatur nihil datum fuiſſe pro arris cum eadem reſtituuntur ex. l. qui ſic ſoluit de ſol. l. 3. §. verſum ff. de in re. verſ. & videatur in fraudem hęc vtrinq. arrarum conſtitutio, verè tamen nulla poteſt fraus cōſiderari cum is qui arras recepit, & iterum tradit tantundem arrarum amittat, ſuasq. perdat, ſi per eum ſtetit quominus matrimonium ſequatur, nō igitur diſpoſitio d. l. qui ſic ſoluit nec d. §. verſum ad hunc caſum deduci poteſt, ſicut docuit Cin. in d. l. fina. Bal. & Salice. Caſt. in d. l. Titia vbi Iaſ. nu. 31. poſt Cuma. & Arch. Dida. ſupra nu. 7. & 8. Grego. Lop. Peruſi. Cucu. Panor. & alij quos ſequitur, & refert Sanch. ſupra nu. 14. Quamquam contrariam tenuerint multi. & eam dixerunt communem Villalo. in commu. litt. P. nu. 88. Matien. d. glo. 2. nu. 3. licet ipſe dubitem, cum maiori vt mihi videtur interpretum numero hæc roboretur opinio.

72 Traditio hæc † extēditur etſi arræ vtrinq. datæ diuerſæ ſint ſpeciei Cuma. enim in d. l. Titia num. 8. ſcripſit non valere huiuſmodi arrarum conſtitutionem: Quia ex diuerſitate fraus cōijci poſsit ſic limitans, & intelligens ſuperiorē opinionem. quæ ſuſtineri nequit, nihil enim refert, ſi vnus quantitatem, alter ſpeciem dedit cum omni caſu vterq. arras amittat niſi matrimonium contrahatur, & tantundem arrarum reſtituere cogatur.

73 Sed & Alciat. † in d. l. Titia declarauit, niſi æqualis ſumma arrarum vtrinq. data & reſtituta ſit; verum & ſuperior ratio in hac ſpecie vindicat, & ideo ius diuerſum conſtituendum non eſt, ſicut optime exiſtimat aduerſus Cuma. & Alcia. traditiones Gregor. Lop. in l. 84. gl. Tal. Vinija. & probat Sanch. ſupra nu. 15. ad finem.

74 Declaranda ſuperiora † vt cum de arrarū receptione agitur ſtandum ſit confeſsioni recipiētis id enim generale eſt in omni caſu

qui

Digitized by Google

qui prohibitus non ſit,vt cõfeſsioni recipiẽ-
tis ſtetur niſi a dãte probetur cõtrariũ l. pu-
blica ∮.fina. ff. de poſſ. & in terminis noſtris
Bart.in d.l.Titia nu.7.de verb. obliga. vbi
ſequuntur Aretin.Cuma.& Iaſſ.n.29. Alcia.
nu.13.Panor.in d.ca. Gemma Salice. & alij
quos citat & ſequitur Matien.d.glo.2.nu.3.
Cucu.& Lop.& poſt Sanch. diſpu.5. lib. cir.
Imo.Angel.& Caſtren.in d.l.Titia cõtrariũ
& min⁹ bene ſcripſerint moti vulgari illa ra
tione quod confeſsioni factæ inter perſonas
prohibitas non ſtetur l. qui teſtamentum cũ
vulga. ff. de probatio. quoniam nulla in hac
ſpecie adeſt prohibitio, cum omni iure repe
riantur permiſſę arræ.

75 Neq.placet † aliquorũ opinio exiſtiman-
tium , quod ſi ab vtraq. parte confeſsio fie-
ret,maxima inde ſuſpitio de receptionis cõ-
feſsione fraus eliceretur,quoniam ſicut cõ-
muni receptum ſententia eſt ſtari confeſsio-
ni vnius recipientis,ſic & cum vtraq. pars id
ipſum fateretur propter ſuperiorem ratio-
nem tum & quia ſiue arræ dentur ab vna par
te,ſiue ab vtraq.omni caſu permittuntur,ſicut
ex communi dixi ſupra nu.80.

Aliud nunc caput excutiendum, qui arras
perdant,quibus aplicentur,& quæ cauſa ex-
cuſet ab arrarum amiſsione : circa primum,
qui arras perdant,indiſtincte Iuſtinianus ſta-
tuit eos arras perdere,qui fidem contrahẽdi
violarunt d.l.fina.C.de ſponſali. ſicut id ip-
ſum contingit in emptione & venditione §.
1.Inſti.de emp.& vendi.l.contractus §.illud
C.de fidei Inſt.Gomes li.2.reſol.ca.2.n.18.
perfecto autem matrimonio qui arras tradit
eas recuperat Hoſti. ritu. de ſponſa. in ſum.
§.1.Panor.in d.ca.Gemma ſequitur ibidem
Pręposi.nu.8.Alex.de Ne.num.27.Didac.in
Epito.ad 4.2.par.ca.3.§.7.nu.11. Syluef. in
ſumma,verbo,ſponſalia quæſt.9. Matien. d.
glo.2.nu.5.vbi alios recenſet,& inter com-
76 munes in verb.Arra: A cõtrario † igitur ſe-
quitur is, qui citra culpam aliquam recedit
ab ſponſalibus non eas perdit,ſed eidem re-
ſtituendę d.l. fina. d.l. contractus ∮.illud,id
tum contingere poteſt cum vel voti, aut reli
gionis gratia alter retrocedit,aut iuſte igno-
rato impedimento ſponſalia perficere ne-
queunt,abeſt enim culpa , & pœna infringi
non poteſt.

77 Iuſte ignorato † impedimento ideo dixi,
quoniam vbi arras donaret is, qui cõſcius fo
ret impedimenti eas amitteret, dolus enim
& illius delictum hac pœna cohercetur glo.
in d.l.fina.verbo.reddi.C.de ſponſali.quam
inibi cęteri ſequuntur Alex. de Ne. poſt ve-
teres in d.ca.Gemma nu.22.

78 Perdit & arras † is qui cum primum ma-
trimonium cõtrahere potuit nullo iuſto im-
pedimẽto adductus,cõtrahere prætermiſsit
poſt morte præuentus perficere non potuit,
cum enim mora ſua (vt in regula iuris eſt)
cuilibet ſit nociua,ſic eas perdet, ac ille, qui
dolo facere diſtulit l.arris vbi & glo. in ver-
bo,præbuit quam alij ſequuntur C. de ſpon.

79 Perdit itidem † arras & ad duplum tene-
tur,imo in quadruplum cum ſic fuerit conuẽ-
tum,vbi is qui recepit,minime adimplet,tã-
tundem enim de ſuo matrimonio triplum
etiam & quadruplum conuentum reſtituere
tenetur d.l.fina.C.de ſponſali. alias enim ſi
ſolum arras receptas reſtitueret,nihil de ſuo
amitteret.

80 Perdit † & arras minor contrahens ſicut
maior hac adhibita differentia , vt ſi maior
recepit vt modo dicebã , reſtituit in duplũ,
triplum etiam, & quadruplum ſi ſic fuerit
conuentum , at in minore altera obſeruatur
regula vt ſolum reſtituat quod recepit , ſiue
arræ datæ ſint eidem minori,ſiue tutori , aut
curatori,d.l.fina.C.de ſponſa. quæ hanc ip-
ſam conſtituit differentiam.Sic tamen intel-
81 ligenda traditio illius † legis,niſi minor æta
tis veniam impetrauerit, ſicq. maior iuris
fictione reputetur,eo enim in caſu idem de
eo,quod de maiore iudicãdum: Interpretes
ibidẽ & alij in d.ca.Gemma.Sanch.de ma-
trimo.lib.1.diſpu.36.num.8.qui inibi poſt
Hoſti.Ioan.Andr.Anto.Henric.Inno. Alex.
de Neu.& alios cautelam docet,vt cũ minor
82 matrimonium cõtrahere † vult,non ſibi ſed
patri vel alijs coniunctis arras tradant,vt du
plicatas reſtituant : ſumitur cautela hæc ex
verbis eiuſdem l. fina. vbi de parentibus &
arris recipientibus meminit.

83 Sanè nulla inter parẽtes,tutores † vel cu
ratores diſtinctio facienda eſt cum ij arras
recipiũt nomine minoris,& filij reſpectiue,
vtroq.in caſu niſi arras reſtituant, ſi vero no-
mine proprio vbi tutores vel curatores , &
vti parentes,in duplum,triplum, & quadru-
plum conuẽtũ tenerentur,ſicut egregie de-
clarauit in d.l.fin.Cin.Salice.n.5.alij ſupra.

84 Verum in duplo arrarum † amiſſarum,tri
plo,vel quadruplo cõuẽto,arrę receptę cõpu
tãdę ſunt docet Alex.de Ne.in d.gem.n.22.

Enim vero vbi vtraq. pars arras dedit &
85 recepit , qui iniuſte † diſcedit, ſuas perdit
arras,& quas recepit reſtituere tenetur, hæc
enim eſt illius l. fina. C. de ſponſa. practica
teſtãte ibidem Din.poſt Salice.nu. 9. & alijs
ibidem Sanch.d.diſpu.9.dum arrarum quã-
titas æqualis fuerit:at ſi diſpar,ſi ea quam in-
iuſte diſcedens tradit minor foret , vſq. ad
quãtitatem ab altera parte maiorem datã,
ſupplere teneretur , ſic enim dupli pœnam
luere cogitur retrocedens, vt illi docent , &
recte quidem.

86 Ex ſuperioribus, † alterum caput decidi-tur, quibus hæ arræ applicentur, his enim dantur qui in fide manentes à promiſſis re-cedere & matrimonio nolunt, in illius odiũ qui fidem fallit d. l. fina. ſicut in contractu emptionis l. contractus §. illud C. de fide inſt.§.1.inſti. de emp.& vend. Niſi & culpa etiam vtriuſq. argui poſſet mutua enim de-licta pari compenſatione tollerentur l. viro & vxore cum vulga.ff.50.matri.

87 Circa tertium, excuſat † ab hac arrarum amiſſione iuſtum impedimentum, veluti ſi quiſpiam morte præuentus,perficere nõ po-tuit promiſſum,niſi tamen fuiſſet in mora vt antea dixi: tum & cum vnus religionem in-gredi vellet, aut propinato impedimentum legitimum repetiretur,d.l.arris in d. l. fina. C.de ſponſali.

89 Quid autem in foro † conſcientiæ vbi in-ſtam habet cauſam diſcedendi à promiſſis ſponſus, quod fornicata fuerit ſponſa inte-rim dicit Sanch. remiſſiuè dicta diſpu.n.1. in fine: quid etiam in matrimonio ſpirituali an arra valeat nec ne idem Sanch. diſputa. 39. à num.1.

90 Planè illud notandum † ex ſolo oſculo ſponſam arras non lucrari gloſ. in d.l. arris verbo,defuncta C.de ſponſa. Anto.Gomez. in d.l.50.Tau.nu.12.Sanch.d.diſpu.36.n.3.

91 Sed noua † nunc quæſtio emergit,quid vbi iuſtum impedimentum orirетur vel conſan-guinitatis, vel aliud canonicum, quo ſtante dixi ſupra arras non amitti, an ſi facilis ſit diſpenſatio impedimenti, & inſtet pars vna, vt diſpenſationem obtineant à Roma. Pontifice, ſi nolit altera, num perdet arras qui diſpenſationem recuſat: videretur enim amittere eas eum qui ſic recuſat,quia facilis ſit Roma. Pontificis diſpenſatio; neq. im-poſſibilis iudicetur conditio quæ à Summi Principis poteſtate pendet in his,quæ ab eo ſolent facilè impetrari l. apud Iulianum §.

92 conſtat de lega.1.Hinc ſcripſit † poſt Dida. & alios plures Ludo. de Molin. de primog. Hiſpa.lib.2.cap.13. num.8.9. & 10.condi-tionem adiectam in primogenio ſeu maio-ratu, qua grauauit teſtator filium vel alium vt cum conſanguinea intra tertium vel quar-tum gradum matrimonium contrahat, non videri impoſſibilem, quia facilè Roma. Pō-tifex ſoleat in his diſpenſare gradibus,prop-terea parendum fore conditioni ex d.§.con-ſtat de cuius traditionis veritate admodum

93 dubitandum;quoniam † impoſſibilis eo ip-ſo iudicatur cõditio,& pro non ſcripta cuius implementum à voluntate pendet Roma. Pontificis & ſi facilè ſoleant in aliquibus ca-ſibus diſpenſare,ſicut in his terminis multo-rum authoritate docet Manti.in comm. de coniectu.vlti.vo.lib.11.tit.18. nu.6. & ean-dem opinionem poſt alios multos à ſe rela-tos tenuit Simo.de Præt. in commen. de in-ter.ver.vlti.vo.li.4.dubi.12. dub.1.n.6.7.8. 2.to.fol.mihi.443.

94 Igitur ad nouam redeuntes † quæſtionem verius arras non amittere eum,qui patefacto impedimento, nolit diſpenſationem obti-nere,quoniam id voluntarium eſt non neceſ-ſarium,& ſufficit vt ſpondens arras nõ amit-tat, quod iuſto impedimento matrimonium attento illo ſtatu, cõtrahere non potuit quā rationem conſiderarunt Manti. Simon. de Præt.& alij vt crederent conditionem illam nubendi in gradu prohibito pro non ſcripta habenda,& probat tex.in d.l.arris & d.l.fin. C.de ſponſali.

Prædicta autem omnia duobus modis de-claranda, primo vbi pater vel alius qui arras dedit nequit cum filio vel filia perficere vt matrimonium adimpleāt promiſſum,ſi enim

95 † ex parte ſuam quantum facere potuit fecit, arras non amittet pater, cum ex communi traditione paucis diſſentientibus promittēs factum alienum, nihil amplius re ipſa pro-mittere videtur, quam ſe facturum & cura-turum,ptoinde pœnam vitat,qui ſic cum pœ-na promiſit vt alius quidquā faceret Bart. receptiſſimus in l.continuus §.illud de verb. ob.vbi alij poſt eum Alex.Soci.Feli. Purpu. Angel. Cur. Crot. Gramma. Lancel. Deci. quos ſequitur & recenſet Dida.in ca. quam-uis pactum 2.part.§.5. num.3.& in terminis quæſtionis noſtræ Sanch. de matrimo.lib.1. diſpu.36.num.12.

96 Contrariam opinionem rectius tenuit † Grego.Lop.in l.84.verbo.è guiſara, titu.18. par.3.motus ex eo quod promittens factum alienum,non euitet pœnam,& ſi faciat quan-tum poſſit, ex traditione Areti. & laſſ. ſed quia illorum opinio communiter improba-tur,hęc ratio nullius eſt conſiderationis,mo-uetur rurſus ex iure Regio vlterioris Hiſpa-niæ & lege ſupra citata,quam nihil etiam fa-cere.Sanè oſtendi ſupra; tertio mouetur ex eo quod facilè foret colludere patrem cum filio vel filia,oſtendendo patrem ſe facere & curare omni conatu, ſecreto autem filio vel filię aliud ſuadere:quę ratio ſpernēda nõ eſt.

97 Ego liberter in ipſius † conſcendi ſenten-tiam quam veriſſimam credo iura enim in-diſcriminatim voluerunt vt dans arras, niſi ſequatur matrimonium, eas omnino amit-tat d.l.arris d.l.fin. Quod ſi ea iura non ex-tenderentur ad eos caſus in quibus filij vel filiæ nolunt, patribus tamen omnino curan-tibus, diſpoſitiones illarum legum omnino inutiles forent & in nullo fere caſu locũ ha-berent; aduerſus tex. in l. nam ad ea ff. de legib.

legib. Rurſus vt rectè animaduertit Lopez in dies colluderunt pater & filius vel filia, ſimiliter tutor vel curator cum minore, & alius quilibet dans arras pro alio.

Accedat ſuperioribus quod cōmunis illa traditio Barto. & aliorum de eo, qui alterius factum ſub pœna promiſſit, vt eam vitet, ſi fecit quantum potuit, non rectè propoſito caſui adiungi poteſt, illa enim de mœra pœna loquitur, nos de arra, quæ nihil commune cum pœna habet, nam in matrimonio pœna etſi modica habere locum nō poteſt, arra ſic d. l. fina. dixi ex communi ſupra nu. 69. cum ſeq. vbi & multiplicem huius communis opinionis rationem reddidi. Quinimo nec triplum vel quadruplū ex conuentione in arris conuentum prohibitum eſt, nec vt pœna iudicatur. Quia arrarum naturam ſapit, & ſequitur d. l. fina. dixi ſupra nu. 89. & minus bene ſibi ipſi contrarius Sanch. ſcripſit d. diſp. 36. nu. 13. in prin. arram loco pœnæ ſuccedere, cum idem contrarium & rectius dixiſſet d. diſpu. 35. a nu. 1. cum ſequenti. Eo maxime quod de iure canonico arrarum præſtatio nō ſit interdicta licet pœnæ appoſitio maxime d. l. fina. quæ cum expreſſim, in arra, duplo, triplo, & quadruplo cōuento diſponat, neq.
98 iure canonico † correcta expreſſim reperitur, illius ſtandum eſt diſpoſitioni etiam in foro canonico c. 1. & 2. de no. ope. nunciatio & reſoluit poſt Grego. Lop. Paludan. Hoſti. Ioan. Andr. Alex. de Neuo Præpoſit. D. Antoni. Syluest. Roſel. Angel. & Anto. Gomes, idem Sanch. d. diſpu. 36. nu. 11. ab opinione igitur Grego. Lop. (qui alioquin fuit vir eruditiſſimus) recedendum non eſt.

Hæc de arris cōſequenter nunc iuxta ordinem propoſitum agendū eſt de donatione remuneratoria, quæ fit ab ſponſo vel marito
99 futuræ ſponſæ, vel vxori, quæ omnino † valet iuxta tex. in l. quod autem §. vir & vxor, ff. de dona. int. vir. & vxo. Hæc autē donatio multipliciter contingere poteſt, vel quia tantundem recepit maritus ab vxore donante, vel quia maritus donet vxori ob merita ab ea accepta vel quia ignobilis ipſe, nobili det vxori in recompēſationem ſuæ nobilitatis, aut quia vir ſenex iuueni in compenſationē iuuentis.

100 Circa primum † caſum cū donat maritus ſponſe vel vxori quia tantundem ab ea recepit, valet donatio reciproca in remuneratione ſemel acceptę donationis facta d. l. quod autē §. vir & vxor Neq. expectanda eſt mors vt confirmetur, eſt enim debiti & recepti ſemel beneficij compēſatio, ſic innumeris relatis communem recenſet Tiraquel. in trac. de nobili. ca. 18. nu. 19. idem in commen. l. ſi vnquam verbo donatione largit⁹ nu. 19. C. de reuo. dona. idem in conſue. Gallica. titu. 14. §. 1. glo. 1. 2. Pala. Rub. in rubri. de dona. int. vir. & vxo. §. 32. n. 8. Anto. Gom. in l. 52. Tau. nu. 66. Meno. qui alios in com. de arbit. Iud. quæſt. li. 2. caſu. 132. nu. 4. Ioan. Gar. in tracta. de dona. remu. nu. 21. Rolan. conſi. 5. num. 1. alios refert Sanch. de matrimo. li. 6. diſput. 6. nu. 11. & his addendi Ioan. Philip. reſpon. 48. nu. 14. Anchar. Rigien. quæſt. 12. nu. 6. & 7. lib. 2. Valaſ. conſul. 2. n. 7. & conſi. 5. nu. 18. Barbo. in l. quę toties nu. 56. ff. ſolu. ma. & Surd. deciſio. 166. nu. 19. 20. 21. Boer. in conſue. Bituri. rubri. de coſtu. §. 1. prope finem verſic. inde ſecundum hanc conſuetudinem latè & eleganter Galiau. in conſue. Alexan. verbo viginti quæſt. 8. n. 82. cum ſequen. Tiber. Deci. reſpon. 74. per totum li. 4. & reſpo. 4. nu. 27. li. 4. Surd. conſ. 164. n. 3. lib. 2. And. Gail. li. 2. obſerua. 40. nu. 7. Oſaſ. deciſio. 100. nu. 19. nouiſſime his non relatis Pereg. conſ. 76. num. 29. li. 1. Rationem eam
101 reddunt Interpretes, quod his † mutuis donationibus nihil damni coniuges patiantur, aut vllam matrimonij diminutionem, tantumq. adſit, quantum abſuit d. §. ſi vir, l. inter ſocerum §. cum in tel. & l. Debius ff. de pac. dotali. Hinc docuit pulchrè glo. in l. licet C. de pact. has reciprocas donationes, non lucratiuam cauſam continere ſed oneroſam, ſequuntur ibidem interpretes. Curt. iunior conſ. 81. Ioan. Phili. d. reſp. 48. nu. 21. 22.
102 Hinc etiam † pulchrè intulit Pala. Rub. ſupra nu. 8. poſſe maritum conſtante matrimonio donare vxori a qua ante cōtractum matrimonium donationem receperat, non eſt prohibita in hoc caſu donatio, quæ in recompenſationem alterius donationis facta ſit.
103 Plane † ſic communis opinio intelligēda eſt, vt valeat donatio reciproca dum quantitas vel valor rei donatæ non excedat valorē vel quātitatē prioris donationis, in eo enim quod excedit cēſeretur donatio ſimplex, quę inter virum & vxorē eſt omnino interdicta, l. ſi ſpōſus §. circa ff. de dona. int. vi. l. ſed hoc ſpecialiter. §. 1. ff. de condic. inde bi. declarat Bal. in l. illud num. 8. C. de ſacro. Eccle. Alex. & Iaſ. in l. ſi donatione C. de collatio. Deci. Socin. & alij relati per Io. Phil. d. reſpon. 48. nu. 29. Surd. conſil. 164. nu. 33. li. 2.
104 Extenditur communis † opinio & regula d. §. ſi vir, vt nedum procedat vbi quādo maritus recepit ab vxore certam quantitatem, vel rem aliquam donatam, vt itidem marit⁹ vxori poſſit donare tantundem, ſed & vbi nihil recepit ab vxore, niſi illius exigentib⁹ meritis, & obſequijs ſibi præſtitis, quem caſum ſupra ſecundo loco collocaui: valida igitur donatio eſt, nam merita & obſequia ab vxore † præſtita marito ſtimationem recipiunt

piunt magnæ quantitatis ſi magna fuerint, &
paruæ, vbi exigua ſint; ſic expreſſim innuit
tex.in l. ſed & ſi lege §. conſuluit in verbis,
& velut genus hoc eſſe permutationis, de pe-
ti.hæred.l.Aquilius regulus in verbis defen-
di non meram donationem eſſe, verùm offi-
cium magiſtri mercede remuneratum ff. de
dona.l.ſi pater §.fina.ff.de dona.l.metum §.
ſed licet ff.de eo quod me.cau. Hinc docent
106 omnes obligationem † eſſe antidoralẽ do-
nandi, & remuneratoriam dici, non ſimpli-
cem, ſicut ex multis (vti ſolet) oſtendit Ti-
raquel. in d. l. ſi vnquam, verbo, donatio-
ne largitus, num. 16. Didac. qui & multa
de hac dixit donatione in cap. cum in offi-
cijs num.9. de teſta. Menoch. præſum.167.
num. 31. & ſeq. lib. 4. Ioan. Gar. qui pro-
prium de hac donatione tractatulum adidit
à num.1.cum ſequen.Clar. aliqua §.donatio
quæſt.3.
107 Verum † ſubtilis Pinell. in comme. l. 1.
par.3.n.61.62.C.de bo.mater. omnino ne-
gauit valere poſſe, huiuſmodi donationes re-
muneratorias, in gratiam obſequiorum ab
vxore maritis præſtitorum, quia vxores qua-
leſcunq. ſint nobiles vel ignobiles, iuuenes
vel ſenes, obſtringãtur perpetua maritis om
ni iure obſequia præſtare, atq. ideo recom-
penſationem nullam mereri, cuius opinio
facilè ſuſtineri poteſt & mihi admodum pla-
cet quæ & multis præter ab eo traditas, ra-
tionibus confirmari poſſet, niſi viderem ſu-
perfluũ aduerſus tot & tantos agere patres,
rationibus autẽ Pinell.reſpondet Ioan.Gar-
ti.in d.tracta.de dona. remu. nu.1.2. & ſeq.
ſed non exacte, quin & illius ſolutiones ſub-
terfugi poſſunt ſed communi adhęrẽdo pro
qua vbiq.in omnibus iudicijs iudicatur, eam
ſequentibus modis declarandam poſt alios
exiſtimo.
Primo vt hæc donatio † ob benemerita
108 fiat, eadẽq. ipſa exprimere oporteat in ea-
dem donatione alias ſimplex non remune-
ratoria diceretur donatio, ſic Bald. in l.illud
nu.8.C.de ſacro.Eccleſ. & poſt alios à ſe re-
latos Barboſ.in l.quæ toties nu.56.& ſeq.ff.
ſolu. matri. & his addendi Tiraq. qui alios
multos refert in d.l.ſi vnquam in verbo do-
natione largitus nu.70. & 92.C.de reuo.do-
na.& poſt Socin.conſ.147.lib.1.Anchat.Ri-
109 gien.quæſt.12.lib.2.num.8.& 9. rationem †
reddunt ij interpretes, quoniam vbi non ſu-
mus in prohibitis, ſi verè merita præcedunt
cenſetur facta donatio meritorum contem-
platione, etſi nulla de his fuerit facta men-
tio, at in prohibitis veluti inter virũ & vxo-
rem neceſſe eſt vt merita exprimantur, alio-
quin ſimplex donatio foret, conſequenter
interdicta.

110 Contrariam opinionem † tenuerunt alij
multi, eadem ipſa cõmunis & receptior nul-
lam requiri expræſsionem meritorum, dum
probetur merita præceciſſe; ſic prior ſcripſit
gloſ. in d. l. ſi donatione verbo poſtulas C.
de colla. quam inibi Bald. Salicet. Angel.
& alij ſequuntur, innumeros de more coa-
ceruat Tiraquel. in d. l. ſi vnquam verſicul.
Donatione largitus à num. 71. & ſeq. & ex
nouiſsimis Menoch.de arbi. iudi.quæſt.lib.
2. caſu.88. num.53.Maſcard.de proba.con-
cluſ. 560. num. 10. Gar. in d.tractat.de do-
na.remu.num.49.Sanch.de matri.lib.6. diſ-
puta.6. num.3. verſ. Sed dicendum Gutier.
in practi. quæſt.lib.2. quæſt.120. ad fin. Bar.
Bal. Crot. & alij quos Surd.conſ.164.num.
7. lib.2.
Secundo declaranda opinio communis vt
procedat, cum merita ab vxore marito prę-
ſtita non aliàs omnino debita forent, ſi enim
omni ex parte deberentur nulla donatio fo-
ret veluti cum maritus donaret vxori quia
ſecum cohabitauit, vel cum eo in vno & eo-
dẽ lecto dormiuit, & his ſimilia, quæ ex co-
gitari facilè poſſunt, hæc enim neceſſario
marito debentur: & redicula videretur do-
natio quia nullam in neceſsitate liberalita-
tem oſtenderet, argum. l. rem legatam de
adim. l.proximè cum vulg. de rit. nup. do-
cent innumeri quos in hanc opinionem, &
veram adfert Tiraquel.in d. l. in verbo, do-
natione num.106.& 107.vbi Ripa.num.30.
quæſt.14.Ioan.Gar.d.tracta.de dona. remu.
num.54.Anton. Gomez.in l. 29. Tau.num.
23. Gutier. tractat. de iura. confir. 1. part.
cap. 5. num. 2. & 3. Pela. tractat. de maio.
1. part. quęſt. 22. num. 22. Sanch. d. quæſt.
num.4.
111 Tertio declaratur, † cum merita grauia
ſint, ſecus in exigua & nullius cõſiderationis,
neq. enim in hac ſpecie valeret donatio de-
clarat Pala.Rub.in d.rubr.§.50.nu.32.& 33.
Caſtell.in proem.ll. Tau.verbo gracia.verſ.
112 Sed non quælibet: verum hęc declaratio †
quam & amplectitur.Sanch.d.diſpu.num.5.
vera nõ eſt, cum ex communi receptum ſen-
tentia ſit vt mox dixero, omnino valere do-
nationem remuneratoriam inter virum &
vxorem ob merita, quæ ſi exigua ſint & do-
natio maxima in eo quod excedit velut ſim-
plex iudicatur & ſic nulla, quod ſi & donatio
modici ſit momenti, ſicut & benemerita, va-
lebit donatio in eo enim quod donatio ex-
cedit benemerita iudicatur nulla nihilque
ſpecialitatis habet cap. relatum in 2.de te-
ſta.Oldra.Tiraq. & alij quos ſequitur Surd.
conſ.324.nu.15.lib.3.
113 Quarto declaratur † cum merita æquipo-
lent donationi & donatio meritis, ita vt nec

donatio benemerita excedat, nec beneme-
rita donationem d.cap.relatum de teſta. ſic
ex communi multis relatis reſoluit Tiraq.
in d.l.ſi vmquam, in verbo donatione num.
79. & 80. Garci. in d. tractat. de dona. re-
mu. num. 51. Gracia.reg.150.num.28. An-
gul.de meliora.l.12.gloſ.1. num.19. Atze-
bed.poſt Gregor. Lop. in l.4. num.1.titu.1.
lib.5.Sanch.d. diſputatio. num. 6. qui alios
Angel. Imol. Corn. Bertrau. Tiraq. Pariſi.
Caſſan.Cott. Menoch. quos refert & ſequi-
tur Surd. conſil. 164. num. 33. & 34. lib. 2.
Pereyra conſil.76. num. 27. & 28. cum ſeq.
lib.1.

114 Quando autem † merita dicantur æqui-
pollere donationi, & ſi variæ ſint opiniones
quas Sanch.retulit d.diſputa.num.7.8. & 9.
communi tamen receptum ſententia eſt id
iudicis arbitrio iudicãdum cũ aliter nobiles
aliter ignobiles remunerare ſoleant, aliter
diuites, aliter pauperes ca.1. de dona. ſic re-
latis pluribus reſoluit Tiraq.vbi ſupra n.84.
& ſeq. pulchrè Menoch.de arbit.iudi.lib.2.
caſu 132.num.7. Clar.§.donatio quæſtio. 3.
& 8. Ioan. Garcia de dona. remu. num. 53.
Anchar.Rigien.quæſt.12.num.9.lib.2.Soci.
Purpura.Iaſ.Cur.& Menoch. quos ſequitur
Surd.d.conſ.164.nu.34.

115 Et ſi enim Pinell. † in d.l. 1. part.3. num.
61. opinetur omnia obſequia debita eſſe vi-
ris etiam vilia & ab vxoribus licet nobilibus
conſequenter nullam conſiderari poſſe re-
munerationem, poſt. Barbati quæ fuit an-
tea opinio Ioan.Andre.in cap.Tilleras num.
9. de res ſpolia quem ſequutus fuit Angel.
in Sum. verbo vxor. num. 2. & eoſdem &
alios recenſet Tiraquel. dicens per verbum
forte, hanc fore veriorem tractat.de nobili.
cap. 20. num. 95. cum ſequent.& in ll.con-
nubia.l.1. gloſ.1. num.27. ea motus ratione
116 quia debitoris nobilitate † deterior eſſe nõ
debeat conditio creditoris niſi id expreſ-
ſum iure caueatur: & cum ex iuris diſpoſi-
ne teneatur vxor marito obſequia præſtare,
quia ſubdita cap. hæc imago. cap. ordo.33.
quæſt.5.l. ſed ſi vir ex lana ff. de dona. inter
vir. & vxor. neque excipiatur mulier ab his
obſequijs & ſi nobilis proinde remunerato-
riam dici non poſſe donationem: & quia
ſciens ſe nobilem à principio ignobili nup-
ſit & illius ſe ſubijecit imperio: Quibus illi
rationibus adducti dubitauerint an inter
virum & vxorem remuneratoria poſſit da-
117 ri donatio, Verum † communis opinio con-
trariam opinionem amplexa, exiſtimat ple-
raque fore obſequia animaduertione digna
quæ nobilis vxor ignobili maxime præſtare
non cogitur veluti ſeruilia infima, quæ niſi
cum dedecore præſtari nequeunt argum. l.
interdum 1. ff. de oper. liberto. vnde con-
trariam opinionem tenuit Bald. in l.ſi vxo-
rem num.6. C. de condi. inſer. Felin. Deci.
Corſe. Palat. Rube. Roſel. Syluest. & alij
relati per Sanch.d.diſputa. 6. num. 14. Sa-
nè & in eiſdem obſequijs quæ ab vxoribus
maritis debentur neceſſarijs maior & mi-
nor vxorem cura conſiderari poteſt, ſoler-
tia, amor ſoluitudo, cura, induſtria, ſunt
enim multę ita eximiæ prudentiæ & amoris
erga maritos vt eos etſi nolentes & inuitos
auſteres licet ſic ſuis dilitijs atrahant & ob-
ſequijs lubenter continuis inſeruiant, vt ma-
ximum inde maritorum ſibi ipſis amorem
comparent quod indies videmus: ſunt & in
prudentes multæ & tam exigui iudicij pigræ
& auſterę vt nullum ſibi maritorum amorem
concilient, & longa vt dicebat IurisCon-
ſultus inter artifices differentia eſt: ſic & in
graui, & oblonga ægritudine ſumma cura
præſtita obſequia remunerationem poſtu-
lant vt ex Paris.& Deci. Tiraquel. ſcribit d.
verbo, donationi largitus num. 168. Et his
alia adiungi poſſunt innumera obſequia ſo-
lis maritis remunerantibus cognita: Tu-
lit planè Deus O.Maxi. non aliunde Aeuam
quam ab vna ex Adæ Coſtis, vt viri ſciant nõ
ſeruas, ſed ſocias fore vxores.

118 Porro & donatio † reciproca & remune-
ratoria dicitur & ea, quæ à marito ignobili
facta fuit nobili vxori, fit enim in recom-
penſationem nobilitatis & ſuſtinetur dona-
tio, & valet, nec mors expectanda eſt vt
confirmetur dat enim maritus pecuniam,
vxor vero nobilitatem adfert gloſ. vnica,
quam ſingularem dixerunt noſtri in d. l. ſi
voluntate in verbo petendis C. de do. pro-
miſſio Barto.ibi num. 2. Tiraquel.de nobi-
lita. cap. 18. num. 19. Clar. in §. donatio.
quæſtio. 9. num. 5. Socin. ſenior.conſil.67.
num.11. lib.1. Tiber. Decian. pulchrè reſ-
ponſ. 74. num. 12. & ſeq. lib. 4. latius Ga-
liau. in conſ. Alex. verbo, viginti quæſtio.
8.num.82. Surd.deciſ.166.num.22. Andre.
Gail. obſerua.40.num.fina.lib.2.Surd. poſt
antiquiores à ſe relatos conſ. 164. num. 36.
ad medium lib.2.

119 Limitat hanc traditionem † communem
Clar. ſupra vt procedat quando facta fuit
donatio tempore nuptiarum, ſecus ſi poſt
conſtante matrimonio. verum non adducit
aliquem in confirmationem ſuæ opinionis,
neque rationem adfert, proinde & reicien-
dum exiſtimo, quoniam ſi reciproca dona-
tio etiam conſtante matrimonio fieri po-
teſt, quoniam non dicitur proprie donatio
vt ſuperius diximus, cur non etiam iſta fieri
poterit & hæc eſt omnium mens interpretũ
quos nunc ante adduxi.

Secundo

120 Secundo limitatur † notabiliter quando maritus ignobiles diues tamen, accepit vxorem nobilem ſed pauperem, eo ſanè caſu donare non poſſet maritus in recompenſationem nobilitatis, & de huiuſmodi idem quod de ſimplici iudicandum foret, rationem reddunt interpretes, quia compenſata fuit iam nobilitas vxoris pauperis nobilis, cum diuitijs multis mariti, neque alia eget compenſatione ſic prior omnium docuit pulchrè & verè Palat. Rube. in d. rubri. de dona. int. vir. & vxor. §. 32. num. 9. ſequitur Surd. d. conſil. 164. num. 36. ad medium.

121 Tertio limitatur † quando inæqualitas donationis factæ habito etiam reſpectu ad nobilitatem vxoris foret magna, & exceſſiua tunc in eo quod excedit iudicaretur vt donatio ſimplex ſic Bald. in d. l. ſi voluntate Bertran. conſil. 46. ad fin. lib. 2. Palat. Rube. ſupra & in terminis proprijs Galiau. in conſ. Alex. verbo viginti num. 132. & hos ſequitur Surd. d. conſil. 164. num. 36. lib. 2. Peregrin. conſil. 76. num. 29. lib. 1. & relatis alijs in alia tamen ſpecie præter nunc citatos Ioan. Gar. tractat. de dona. Remu. num. 51. Gratia. regu. 150. Angul. de melioratio. l. 12. gloſ. 1. num. 19. Atzebed. in l. 4. titu. 1. lib. 5. num. 5. Sanè ſi modicus foret exceſſus exiſtimarem donationem valere nec vt ſimplicem iudicandam, quoniam gratitudinis lex hoc ex ſe ipſa habet, vt plus reddat quā acceperit ſicut ex D. Thom. & Ariſtote. Fortuni. ſcribit in l. 2. §. ius naturale num. 62. ff. de iur. & iu. & vt rectè Lancello. quem refert Sanch. d. diſputatio. num. 7. ad medium, acceptatorem beneficij inſtar agri fertilis futurum plus reddentis quam in ſuo fuerit ſeminatum & Sene. lib. 2. de benefi. cap. 18.

122 Verum enim vero † ſi nobilis donaret alicui formoſæ ſiue nobili, ſiue ignobili reſcindi vt inæqualis non poſſet in eo quod excedere videretur, quoniam attenta nobilitate nullus videtur exceſſus, ſolent enim ij vt plurimum liberaliter donare, & exceſſus in meritis non eſſet conſiderandus Tiber. Decian. qui multa & pręclara ad inſtitutum conſil. 4. à num. 27. lib. 4. idem conſil. 74. toto illo conſ. lib. 4. Corne. Barbati. & Decia. quos refert, & ſequitur in hac ſpecie Surd. deciſ. 166. num. 22. 23.

Verum hæc opinio etſi à grauiſſimis his ſcriptoribus tradita, temperanda mihi videtur (alias enim periculoſa foret) vt vindicet quando donata etſi magnę quantitatis † correſpondent nobilitati, & ſi reſpectu vxoris & meritorum illius exceſſiua forent, ſecus vbi excederent donata gradum

123

ſuę nobilitatis cum inter nobiles, alius alios ſuperet, & multi ſint gradus nobilitatis inferiores, medij, & ſuperiores, hæc igitur donatio in eo quod excedit, ſimplex foret proinde inualida niſi morte confirmaretur: atque adeo noliti hæc reſpexerunt, vt in cæteris inæqualibus, reciprocis & remuneratorijs donationibus voluerint ſimplicem illam, quæ excedit donationem reſeruādam † fore, alijs prioris matrimonij ſicut 124 ex Ripa. & alijs ſcribit Surd. d. conſil. 164. num. 33. & ſeq. lib. 2. ſicut & in donatione excedente 500. aureos, quæ requirit inſinuationem † cum tamen remuneratoria 125 nulla indigeat, niſi in eo, quod excedit ſicut nouiſsime poſt multos reſpondit Peregr. d. conſ. 76. num. 27. lib. 1.

Quarto mihi declaranda videtur communis traditio in eo quod receptum fuit de marito diuite, & ignobili donante nobili, vt valeat in recompenſationem, quando à principio † maritus erat diues, non ſic ſi ex 126 poſt facto diues effectus vellet donare, quia ceſſat ratio illa, quam adducunt interpretes, quod à principio maritus pecuniam & diuitias, vxor vero nobilitatem adferat vti ſupra ſcripſi nu. 130. quod etſi noue animaduerſum veriſſimum credo.

127 Eadem ipſa, quæ de viro † nobili donante nobili diximus extendenda, prout extendunt interpretes ad maritum ſenem donantem vxori iuueni, valet enim tamquam reciproca, & recompenſatiua neque indiget morte vt confirmetur, ſic Alciat. poſt alios reſpondit reſponſ. 254. numer. 1. Crauet. conſil. 443. num. 12. & hos ſequitur Surd. deciſ. 166. num. 21. idem Surd. conſil. 164. numer. 35. lib. 2. Andre. Gail. obſeruatio. 40. num. fin. lib. 2. declarant & limitant interpretes quando donatio exceſſiua non eſt alioquin in eo quod excedit vt ſimplex foret iudicanda.

Denique & ea omnia, quæ de viro ignobili diuite donante vxori nobili diximus eadem protrahenda ſunt ad hanc ſpeciem promiſcue enim interpretes de ignobili diuite, & ſeu ſanè donantibus nobili vel iuueni loquuntur.

Vt autem ad ſupra à nobis ſcriptum ordinem reuertamur numer. 59. & 60. quando diximus de arris, ſecundo de donationibus reciprocis, tertio loco adijeci eas donationes, quæ fieri quandoque ſolent ab ſponſis ante matrimonium nulla matrimonij ratione habita, de his nunc agendum.

Dixi igitur ſupra num. 56. validas fore donationes inter virum & vxorem, cum ſpōſus donat ſponſę vel ſponſa ſponſo ante matrimonium ſpe matrimonij, non tamen vlla

ſponſalitię largitatis donatio quo iure, qui-
128 bus in caſibus ſuſtineri poſſit ✝ matrimonij
mentione facta ex multis quos inibi ciraui
Bald. Ricat. Afflict. Camp. Palat. Rube. Nata
Surd. Caſſan. & alijs rationem reddidi ibi ad
quam lectotem reijcio hęc autem donatio
vocatur ſponſalitia largitas de qua me nunc
dicturum ſcripſi num. 61.
129 Spóſalitia hæc ✝ largitas quæ ab ſponſo
ſponſis fit ſpe ineundi matrimonij ſpecialis
erat cõtractus §. 1. & in rub. vt ſponſo largi.
ſpecia. ſit con. in authen. Hæc donatio ante
nuptias vocari etiam ſolita eſt ſeu dorali-
tium teſte Palat. Rube. de dona. int. vi. &
vxor. §. 3. num. 2. apud Neapolitanos voca-
tur donatiuum teſte Fran. deciſ. 503. num. 1.
& 2. 3. part. Et licet Anton. Gomez. in l.
50. Tau. num. 59. pro eodem vſutpari affir-
met, id tamen non de iure communi de-
fendi poteſt, Quoniam vere & proprie do-
natio hæc ante nuptias quæ & ſponſalitia
largiras eſt anre marrimonium fieri ſolet
Cin. & Salice. in l. minoribus C. de dona.
an. nup. & conſtat expreſſim ex tex. in l. cum
te C. illo titul. & animaduettit Vincen. de
Fran. d. deciſ. num. 1. & 2. poſt Telli. in l. 32.
Tau. num. 26. Matien. in l. 1. gloſ. 1. titu. 2.
nu. 1. & 2. apud nos in Cathalonia ſponſa-
litium Thom. Mier. in conſ. hac noſtra num.
118. Donatio autem proptet nuptias, de
qua poſt dicturi ſumus fit in ſecuritatem do-
tis, vel virginitatis amiſſæ, vel alia ex cau-
ſa iuxta iuris diſpoſitionem & diuerſas re-
gionum & gẽtium cõſuetudines, ſicut ſcripſi
ſupra. num. 62.
130 Verum † priuſquam ad explicationem
huius donationis accedam ſcire pœnis opor-
tet, iure veteri ſponſalitium largitatẽ dum
nulla conuentio in contrarium deducta fo-
ret, donarionem fuiſſe irreuocabilem & ab
ſolutam neque potuiſſe reuocari quod ſi ſub
conditione matrimonij ineundi celebraba-
tur, id exprimere opotrebat, l. 1. ff. de
donatio. l. ſi filiæ l. ſi tibi C. de dona. an.
nup. verum nouo iure Codicis aliter fuit ſta-
tutum nulla enim exigitur expreſſio condi-
tionis futuri matrimonij tacitè enim ineſt
ex præſumpta mente contrahentium tex.
apertiſſimus qui hanc dirimit controuerſiam
in l. cum veterum C. de dona. an. nup. pro-
inde ſequuto matrimonio conditio illa ad-
implera cenſetur & irreuocabilis remanet
donatio. ſic poſt veteres declarat Anton.
Gomez. in l. 52. Tau. num. 2. Arias in l. 50.
num. 3. Matien. lib. 3. titul. 2. vn. gloſ. 3.
num. 2. & 3. eſt igitur irreuocabilis dona-
131 tio, & donataris acquiritur mulieri ✝ etſi
nec copula carnalis vel oſculum præcedatur,
vel eius culpa matrimonium non ſequarur
d. l. 1. verſic. Igitur de dona. d. l. ſi mater C.
de dona. an. nup. erat omnis ſimplex & pu-
ra donatio quæ nec in tempus matrimo-
nij teferebatur, ptoinde valebat ſicut cirati
nunc intetpretes docent, & dixi ſupta num.
56. & 57.
132 Nouo ✝ autem ſtatutum à Iuſtinia. fuit vt
ſi minime matrimonium ſeqnatur culpa do-
nantis, ſiue is ſponſus ſit vel ſponſa, totam
perdit ſponſalitiam largiratem, & adquiritur
accipienti, quod ſi aliquid accepiſſet teſti-
tuet ſi vero ſoluere quidquam promiſit ſol-
uet ſin autem ob donatatij culpam reſtituet
quod à donatore accepit d. l. cum veterum
133 C. de dona. an. nup. Et ✝ præſumitur facta
ſpe fututi matrimonij gloſ. 1. ad fina. in d.
l. cum veterum Cin. Angel. & Palat. Rube.
quos Vincen. de Fran. deciſio. 503. num. 10.
lib. 3. Verum vt perfectius tota hæc mate-
ries explicetur regula conſtituenda eſt. Re-
134 gulariter ſponſam ex ✝ oſculo dimidiam lu-
crari vbi poſt morte pręuentus ſponſus vel
ſponſa fuit & dimidiam adquitet à dona-
tionis alteram reſtituet dimidiam hæredi-
bus ſponſi, ſi recepiſſet aliquid tum ſpon-
ſus ab ſponſa teſtituet, ex oſculo enim ve-
recundiam mulier, vir gaudium accepit, l.
ſi à ſponſo C. de dona. an. nup. ſic paulo an-
te relati interptetes num. 141. & ptæter eos
Cin. Bald. Salicet. Alberi. Fulgo. quos in
hac eadem facti ſpecie recenſet Vincen. de
Fran. deciſ. 503. num. 6. (Qui in præclara
& ſingulari facti ſpecie caſum quendam in-
tet viros nobiliſsimos contingentem deci-
dit.) voluit enim Iuſtinianus vt ex ſolo oſ-
culo ſaltem dimidiam lucretur ſponſa, non
enim tam facilè virum repetitet Vincen. de
Fran. ſupra qui multos ex Hiſpanis ſcrip-
toribus à me relatis cirauit ſic iudicatum af-
firmans. Ex his inſettur ad celebrem illum
caſum deciſionis Vincen. de Fran. quid vbi
oſculum non fuit datum à viro ſponſę prop-
ter ſe, & ſui gratiam & voluptatem, ſed in
gratiam ſponſæ infirmę & iam morientis, ea
occaſione ſi forſitan ex ſponſi oſculo & il-
lius gaudio ſalutem conſequeretur ſpon-
ſa, ſanè cum tario illa ab omnibus aſſigna-
ta in hoc caſu ceſſer, & illius diſpoſitio, nihil
igitur lucrabitur ſponſa ex huiuſmodi oſcu-
lo, quod ille ſua deciſione pulchrè probat &
decidit, is videndus.
135 Nec refert ✝ an oſculum præcedat dona-
tionem vel donatio oſculum, vtroque caſu
ſponſa donationem, ſimiliter & ſponſus lu-
crantur, ratio enim illa oſculi militat in hac
ſpecie, ſicut & cum donario præcedit & ex
oſculo ruborem, verecundiam, & iterum
nubendi difficultatem nanciſcitur Anto. Go-
mez. in d. l. 52. num. 6. poſt alios à ſe relatos
Marien.

Digitized by Google

Matien.in d.l.4.gloſ.3.nu.1. Barbo. in rub.
ff.ſolu.matri.2.part.num.112. Atzebe. in d.
l.4.num.13.

Verum etſi in ſuperiori ſpecie nulla con-
ſtitui ſoleat differentia an oſculum donario-
nem præcedat nec ne, ſummum tamen diſ-
136 crimen, quando oſculum † vel copula præ-
cedunt ſponſalia, datur enim oſculum in-
tempeſtiue, & magis libidinis vel volup-
tatis occaſione, quam ſpe futurarum nup-
tiarum, quæ nullo modo præcedunt, ſic pul-
chre. Palat. Rube. in d. l. 52. num. 8. & 9.
Didac. in Epitom. ad 4. 1. part. cap.4.§.1.
num. 14. Anton. Gomez. num.6. in d.l.52.
Arias in d.l.50. nu.9. Matien.in d.l.4.nu.3.
glo.3.Barboſ.in d.rub. 2.par.nu.108. Atze.
d.l.4.num.13. Gutier.quæſt.44. nu.7.lib.3.
practica.

137 Conueniunt autem † omnes ex ſolo am-
plexu ſponſi ſponſæ dato, non lucrari quid-
quam ſponſam quoniam tex. in d. l. ſi ſpon-
ſo & in d. l. cum veterum & alij ſuperius
memorati de ſolo oſculo loquuntur non de
amplexu. Et quia non eadem verecundiæ &
ruboris ratio militat in amplexu ſicut in oſ-
culo ex quo corrupta pro dimidio caro vi-
detur ſicuti dixerunt antiqui interprætes
quos refert Franc. d. deciſio.num.1.2.3. &
reſoluit in amplexu poſt Pala.Rub. & Atze.
in d.l.4.num.31.

138 Cæterum † quid dicendum vbi oſculum
non fuerit datum in ore vbi ſolet ſed in ma-
xilla vel fronte, an lucretur ſponſa dimi-
diam noua quæſtio, exiſtimem, ſic lucra-
ri ſponſam dimidium, ac ſi in ore datum
fuiſſet, eadem enim ratio ruboris & vere-
cundiæ militat in hoc caſu ſicut in altero, ea-
dem etiam iterum nubendi difficultas; tum
quia iura ſupra citata de oſculo dicunt, nec
diſtingunt, an in ore vel maxilla datum ſit:
Rurſus quia hæc interprætatio eſt fauorabi-
lis mulieribus, quæ ob lucrum dimidiæ do-
nationis facilius nubent.

Communis opinio & recepta, quæ ab oſ-
culo dolo ſponſæ voluit dimidiam lucrari
ſponſam ſi maritus interim moritur, ex diſ-
poſitione d. l. ſi à ſponſo, & d. l. cum vete-
rum declaratur ne locum habeat vbi ſpon-
ſus ſponſalitia contraxiſſet cum ſponſa ſub
139 conditione veluti † ſi Papa. diſpenſaret. ſi
interim pendente conditione, ſponſus ſpon-
ſæ oſculum daret non lucratur dimidiā ſpon-
ſa, quoniam conditionis euentus, qui à Ro-
ma. Pontificis voluntate pendebat ſpecta-
tus non fuit, ideo datum pendente condi-
tione oſculum impurum fuit & libidinoſum,
proinde ex eo nullum ſponſa lucrum repor-
tare poteſt, ſic ex ſupra citatis Palat. Rube.
Anton. Gomez. & alijs rectè ſcripſit Sanch.
de matrimo.lib.6.quæſtio.18.nu.7.

140 Declaratur ſecundo, † idem ius obſer-
uandum in his, qui nedum ſub dicta condi-
tione contraxiſſent, ſed in alia quauis etſi
mixta quinimo & poteſtatiua, veluti ſi con-
traxiſſet ſponſus ſub conditione ſi ſpon-
ſa centum in dotem daret, præcedit enim
& in hoc caſu oſculum ſponſalia, conſe-
quenter, vti culpabile non lucrum ſed pœ-
nam meretur: ſic relati ſentiunt interpræ-
tes.

141 Tertio declaratur † nedum præcedente
oſculo ſponſalia, ſed & copula quod for-
tius eſt, pendente igitur conditione copula
interueniens, quæ totam facit lucrari ſpon-
ſalitiam largitatem vt infra dicetur, ex ea
ſponſa nihil lucrabitur etſi enim iure anti-
quo pendente conditione poteſtatiua con-
tracta ſponſalia, interueniente poſt copula
videbatur receſſum à conditione, ſic ſpon-
ſalia perfecta erant. cap. per tuas de condi.
opoſi. iure tamen nouiſſimo Tridentini cum
142 copula † nullius ſit effectus, non cenſetur ob
eam à conditione receſſum, proinde cum co-
pula culpoſa ſit, ex ea lucrari ſponſa nihil po-
teſt, ſicuti rectè ſenſit Sanch. diſputa. 19. nu.
6.lib.6.

143 Quarto declaratur regula † vt ſponſa ex
oſculo totam dimidiam conſequatur ſpon-
ſalitiæ largitatis d. l. cum veterum d. l. ſi à
ſponſo, at ex copula integram ſponſalitiam
largitatem, eiſdem legibus nunc citatis. Si-
144 ue traducta fuerit † vxor ſiue non in do-
mum mariti ſicut ſcripſit Atzebe. poſt Olan.
& alios d. l. 4. num. 1. 2. 3. Verum totam
lucraretur poſt hanc traductionem etſi nul-
la copula interueniſſet, præſumitur enim ex
traductione ſicut rectè Gregor. Lop. in l. 3.
titul. 11. part. 4. gloſ. beſado. & licet ab
illius opinione diſcedant Palat. Rube. Ca-
ſtil. & Atzebe. quos ſequitur Sanch. d. diſ-
puta. 19. lib. 6. num. 6. adducti iuribus vl-
terioris Hiſpaniæ, attento tamen iure com-
muni canonico & ſi non ciuili, ex traductio-
ne, neque etiam cohabitatione non præſu-
mitur matrimonium, ſicut multorum ſcrip-
ſi authoritate lib. 1. comparatio. 13. à num.
13. cum ſeq. propterea neque copula ali-
citius eſſe poteſt effectus, maxime iure no-
145 uo Concilij Tridentini † iuxta cuius diſpo-
ſitionem copula vel traductio niſi adhibitis
ſolemnibus, matrimonium operari non po-
teſt, dixi ibidem numer. 7. ſic efficitur vt ſi
nullis ſolemnibus noui iuris traductio facta
fuiſſet & copula ſubſequuta, cum culpoſa ſit
copula, & traductio, & recedere contra-
hentes poſſint à matrimonio, nihil ex tra-
ductione, vel ex copula mulier poterit lu-
crari.

146 Quinto declaratur † vt ſi poſt ſponſalia de futuro interuenerit copula, quo in caſu iure veteri ſponſalia in matrimonium tranſibant cap. is qui fidem cum vulgã. de ſpon. conſequi illo iure poterat ſponſa totã ſponſalitiam largitatem, ſicuti poſt Palat. Rub. ſcribit Anton. Gomez. in d. l. 52. num. 3. & Matien. quos refert Sanch. d. diſputa. nu. 5. & licet iure antiquo vt antea dicebam id admitti poſſet, iure nouo Concilij recipi nequit, quo ceſſant matrimonia præſumpta vt fuſe à me lib. 1. compara. vndecima.

147 Verum exiſtimant relati interpretes, ſi † non totam ſponſalitiam largitatem lucretur ſponſa, ſaltim dimidiam adquirere, ſicut propter oſculi traditionem lucratetur: admittit Sanch. ſupra num. 5. eorum opinionem, quia inquit non conſiderant iura an oſculum vel copula illicita ſint, ſed ruborem, verecundiam & difficultatem iterum

148 nubendi illius tamen ſententia † admitti nõ poteſt, cum nulla apta differentiæ ratiõ reddi poſſit inter ſuperiorem & hũc caſum, quinimo in hac ſpecie maior vindicat ratio amitendæ largitatis ſponſalitiæ, cum grauius ſit peccatum copula oſculo, inde ex maiori peccato lucrum reportaret ſicut ex minori: Neq. ratio differentiæ quam adduxit Sanch. conſideranda eſt, dum ſcribit ex oſculo pendente conditione dato nullam poſſe dari iuſtam excuſationem, in hac autem ſpecie non minimam, quod copula conceſſa fuerit ab ſponſa ſpe futuri matrimonij, & licet culpabilis coram Deo, in foro tamen exteriori iuxta hominum exiſtimationem non culpę vel infamiæ copula tribueretur: id enim verum non eſt, cum ſciant cuncti hodierno iure cuius ignorantiam nullus poteſt excuſare, copulam illicitam eſſe neque ſpe futuri matrimonij concedi poſſe, cum poſtea licitum ſit vtrique reſilire, niſi ſolemnijs adhibitis, atque ideo grauis eſt culpa mulieris, quæ in copulam conſentit ſubijciendo ſe & ſuos tantæ infamiæ & periculo ſi poſt ſponſus forſitan nollet matrimonium perficere: ſed neque verum eſt iura non conſideraſſe an oſculum vel copula licita ſint nec ne, cum non ad aliud attenderint leges quã ad copulam, quæ poſt legitimum conſenſum eſt ſponſalia eo modo quo contrahi iure ff. & Co. ſolebant interueniebat l. nuptias vbi omnes de reg. iur.

Sed & cum d. l. ſi à ſponſo & tex. in d. l. cum veterum & omnes etiam leges illius tituli C. de dona. an. nup. do. ſponſo loquantur, & illius oſculo, & copula ſponſi, apertiſſimum eſt in eo iura vim facere an ſcilicet oſculum vel copula licita ſint, & tempore habili & legitimo poſt contracta ſponſalia, data; Quoniam oſculum & copula in alijs punibilis, ad ea quæ Iul. Clar. §. fina. quæſtio. 86. nu. 6. vbi Baiard. ad eum nu. 30. Varias pœnas iuxta diuerſitatem regionum recenſet oſculi virgini, vel vxoratæ dati in ſponſis licita & permiſſa.

149 Sexto declaratur, † quando ſimul poſt donata ab ſponſo ſponſæ mater ſponſi, pater aut alius ex aſcendentibus donauit etiam ſponſæ quoniam morte ſponſi, licet lucretur ſponſa dimidium non tamen lucrabitur alteram dimidiam donatorum per matrem ſponſi per alios attinentes, quoniam tex. in d. l. ſi ſponſo, loquitur tandem in donatis per ſponſum non ab alijs, Addo rationem quoniam gratia oſculi, & voluptatis quam recepit ſponſus ex eo, ſimul & rubore & verecundia, quam intulit ſponſæ efficiunt vt lucretur ſponſa dimidium, hæc ratio ceſſat in matre donante, Et quia cum de donationis præſumptione agitur, ea omnia quauis ex cauſa fugienda remanet, igitur in his rebus ab matre ſponſi, & alijs aſcendentibus donatis iuris regula, vt commodata præſumantur ſponſæ vt ornate incedat & ad nuptias prodeat, ſicuti ſcripſi ſupra, ſic in hac ſpecie aliquando fuiſſe iudicatum in illo eruditiſſimo Senatu Neapolitano refert Vincen. de Fran. d. deciſ. 503. à nu. 9. verſ. Quo voto vſq. ad nu. 19.

150 Septimo † declaratur vt & ſponſa lucretur ex oſculo, dimidiũ, ex copula totam donationem, etiam eo caſu, quo inter vtroſque ſubeſſet canonicum impedimẽtum cuius occaſione matrimonium inter eos conſtare nõ poterat, dum tamen ignara fuiſſet & ſponſa illius, & craſſa non ducta ſponſa ignorantia: rationem reddunt interpretes quod illius bona fides eam excuſat, & quia oſculo dato verecundiam, vir gaudium receperit. Palat. Rube. in l. 52. Tau. num. 5. vbi Anton. Gomez. num. 7. Matien. d. l. 4. titu. 2. gloſ. 2. num. 2. poſt alios quos recenſuit.

151 Vnde ſi vel ipſa † & illius ſponſus impedimentum non ignoraſſent, dimidiam minime ſponſa ob illius proterui̇am non adquireret: Quoniam tacitam in ſe donatio ſponſalitiæ largitatis conditionem habet, ſi nuptiæ ſequantur d. l. cum veterum. Franc. d. deciſio. num. 9. alij ſupra, proinde cum adſtante canonico impedimento, celebrare non poſſint, nullum conſequi lucrũ ſponſa poterit; Et his addo, idem etſi diſpenſario Roma. Pontificis poſt expectaretur, quoniam ſufficit vt amittat ſponſa dimidium, contraxiſſe ſe tempore inhabili ad ea, quæ fuſe ſcripſi ſupra num. 106. cum ſeq. multis.

152 Verum † ſi ſolus ſponſus impedimentum igno-

ignorauit, ſciente ſponſa reſtituit ſponſo
quod accepit, quæ conſcia impedimenti ig-
norante ſponſo, ſponſalia celebrauit & oſcu-
lum impudicum recepit Palat. Rub. ſupra
& in rub. de dona. in. vi. & vxo. §. 3. ad finem
Anto. Gom. in d. l. 52. nu. 7. Matien. num. 2.
Atzebe. in d. l. 4. num. 10.
153 Sanè ſi vterq. † ſponſus & ſponſa conſcij
fuiſſent impedimenti data à ſponſo ſponſæ
non ſponſa, nec vir etiam recuperarent, ſed
fiſcus vti aduerſus leges tentata l. cum hic
ſtatus §. fina. de dona. in. vi. l. qui contra C. de
inceſ. nup. docent Anton. Gom. in d. l. 52.
nu. 7. Matien. in d. l. 4. nu. 2. gloſ. 2. Atzebed.
d. l. 4. num. 10.
154 Verior † autem in hac ſpecie opinio præ-
ualet, quod cum ex parte vtriuſq. ſponſi &
ſponſæ turpitudo verſetur, potior ſit condi-
tio ſponſæ recipientis donec pro fiſco ad-
uerſus eam lata ſententia fuerit, ſicut rectiſ-
ſime docuit idem Pala. Rub. in d. l. 52. nu. 5.
Et probat Sanch. diſpu. 20. lib. 6. à nu. 6.
155 Octauo † declaratur, vt & ſponſa ingre-
diendo religionem poſt ſponſalia, ex oſculo
dimidium lucratur ſponſalitiæ largitatis, nõ
enim debet eſſe deterioris conditionis quæ
ſe totam Deo dicat, & meliorem eligit ſpõ-
ſum quam ea quæ virum & mundum. tũ quia
ſi forſitan ſponſalitiam perderet largitatem
ingrediendo religionem, retardarentur eam
ob cauſam ſponſæ ab ingreſſu religionis l.
Deo nobis C. de Epiſc. & cleri. cap. decreta
27. q. 2. gloſ. in d. cap. decreta communiter
recepta, quam in terminis propoſitæ quæſ-
tionis ſecuti ſunt Dida. poſt veteres quos
refert in Epitom. ad 4. 2. par. ca. 7. §. 4. n. 12.
Mathi. in d. l. 4. num. 9. Anton. Gom. poſt
Pala. Rub. in d. l. 52. num. 8. Caſtil. num. 3. &
hos etiam refert Sanch. lib. 6. de matrimo.
156 diſputa. 21. num. 4. id ipſum † iudicandum
de ſponſo ingrediente religionem, vt me-
dietatem adquirat ſponſa, & ſi enim id vi-
deatur repugnare religionis ingreſſui, vt mo
do de ſponſa ſcripſi, lata tamen differentia
eſt quoniam ſponſa recepit oſculum, vere-
cundiam, & ruborem, tum & difficultatem
iterum nubendi, non igitur culpari ſponſa
poteſt vt dimidiam oſculo adquiſitam per-
dat ſic rectè reſoluunt Pala. Rub. ſupra & At-
zebe. in d. l. 4. poſt veteres nu. 9. & 17.
157 Nono declaratur † vt ſic lucretur ſponſa
dimidiam niſi de communi voto & conſenſu
vtriuſq. recederetur ab ſponſalibus, & ſpõſa
libenter aſſentiret, cum enim ſua voluntate
ſe ipſam ab obligatione contracta abſoluat
quod recepit, integriter reſtituet, l. ſi diuerſa
C. de tranſactio. reſoluit Pala. Rub. in rub. de
dona. §. 3. num. 5. Sali. Cin. & alij in d. l. cum
veterum C. de dona. an. nup. Arias in d. l. 50.
158 nu. 4. quod † ſi vnus poſt alium conſentiret,
qui prius diſcenſerat in ſponſalibus diſſol-
uendis, ſentiunt multi hanc nocere vltimam
moram, proinde nihil lucrati ſpõſam ex hac
ſponſalitia largitate, argu. l. illud cum vulga.
de peri. & com. rei. ven. l. ſi mora ff. ſolu. ma-
tri. Cin. Iaco. de Are. & Arias, quos refert
Sanch. d. diſpu. 21. nu. 7. Improbat opinionẽ
hãc Angel. in §. eſt & aliud nu. 2. inſti. de do-
na. Pala. Rub. vbi ſupra Caſtel. d. l. 52. nu. 3.
159 Quoniam † moræ purgationi locus nõ eſt vbi
exequutio à lege fuit facta, argu. l. ſi is cui de
lega. 3. Verum hæc ratio non meruit à tantis
160 patribus in contrarium † adduci. Non enim
à lege facta fuit executio ipſo iure in hac ſpe
cie, niſi vbi vel mors, aut culpa intercedit
ſponſi, nulla autẽ culpa ſpõſo imputatur qui
receſſit ab ſponſalibus, & ſi renuente ſponſa
poſt tamen libero conſentiente, citra proteſ-
tationem aliquam ab ea factam, qua ius di-
midiæ reſeruare poterat ſibi, & perinde eſt
ac ſi à principio libere cõſenſiſſet, nec refert
an ex interuallo conſenſerit nunc, cum ſolo
161 conſenſu dirimatur prior † obligatio §. fina.
inſti. qui. mo. tolli. obligat. & pacta nouiſſima
prioribus derogant l. pacta nouiſſima C. de
pact. & cõſenſus ſiue ante, ſiue poſt omni tẽ-
pore validus, niſi is ſit de forma aut ſolem-
nitate actus l. fin. ff. ad S. C. Maced. l. 1. §. pro-
deſt ff. quorum legato. ea. cura. ca. ſugeſtũ de
iu. patro. Debuit igitur proteſtari ſpõſa poſt
conſentiens citra præiudiciũ dimidiæ partis
ſibi oſculo adquiſitæ ad ea, quæ omnes in l. 3.
§. morte ff. de uo. ope. nu. l. qui in aliena §.
Celſus ff. de acq. heredi.
162 Decimo declaratur † vt & lucretur ſponſa
dimidiã quãdo licitè receſsit ab ſponſalibus
fornicatione ſcilicet mariti, aut quia præfi-
nito nuptijs tempore receſsit, probat ex-
preſsim tex. in d. l. cum veterũ vbi Cin. Sali.
& alij.
163 Vndecimo † declarãtur quæ de ſpõſa di-
cta ſunt vt dimidiã adquirat oſculo, nõ pro-
cedant in ſponſo, is enim ex oſculo nihil lu-
cratur ſicut mulier, quæ ruborẽ & difficultatẽ
iterum nubendi conſequitur, ideo tex. in d. l.
ſi ſponſo, ſolum loquitur de ſponſa, ſic ibidẽ
docuerunt Odof. Cin. Petr. de Bellaper. Al-
beri. Bal. Sali. & Fulgo. quos refert & ſequi-
tur Vincen. de Fran. d. deciſ. 503. num. 6. ſe-
quitur Palat. Rub. in rub. de dona. §. 3. in fine
164 ſed quid (& hæc † noua quæſtio) ſi forſan ſpõ
ſa prior ſponſum fuerit de oſculata, an per-
dat dimidiam, quoniam videtur in hoc caſu
ceſſare rationem illam verecundiæ & rubo-
ris, quæ turbato ordine Colphumia deterior
ſponſum prius fuerit oſculata: Adhuc in hac
ſpecie exiſtimo lucrari dimidiam quoniam,
& ſi ceſſet ratio illa ruboris & veracundiæ

militat altera ratio, difficultatis iterum nu-
165 bendi. At quando duæ vel plures † militant
in diſpoſitione rationes, ceſſante vna non
ceſſat altera l. ſi non lex Aeliaſentia ff. de hę-
re. inſti. cum latè digeſtis per Tiraq. de Ceſſ.
cau. limita. 22. num. 1.

Præterea quia tex. in d. l. ſi ſponſo, in ver-
bis, (interueniente oſculo,) ſolum conſiderat
interuentionem oſculi nec diſtinguit quis
prior oſculum dederit nec ne.

166 Duodecimo declaratur † vt in iocalibus
& cæteris miſſis ab ſponſa ſponſo, & ſi id
raro accidat vt dicit tex. in d. l. ſi ſponſo ſi-
cuti copula vxor totam lucratur ſpõſalitiam
largitatem ſic eodem iure ſponſus integre
omnia adquiret, donatum enim ſpe futuri
matrimonij copula, & nuptijs ſubſequutis
complementum aſſequitur d. l. ſi ſponſo ver.
Quod ſi ſponſa d. l. cum veterum ad fin. verſ.
Quæ ſimiliter &c. reſoluit Matien. in d. l. 4.
gloſ. 4. num. 2. poſt Pala. Rub. Caſtel. & An-
ton. Gom. Auenda. de exeq. manda. reg. 1.
par. cap. 15. num. 3. Gutier. d. quæſt. 45. ad
finem l. 3. Sanch. d. diſpu. 19. num. 8.

167 Dixit autem † Matien. vbi ſupra num. 1.
in his caſibus, in quibus abſque culpa ſpon-
ſi receditur à matrimonio, poſſe ſpõſum do-
nata repetere illico, neq. probare teneri ob
cauſam data ſponſæ & eam ſequutam non
fuiſſe, hęc enim eſt præſumptio ſponſi, quia
donauerit ſpe futurarum nuptiarũ, ſpõſæ ve-
ro incumbere probare oſculũ interueniſſe vt
dimidiam lucretur, aut copulam vt totã ad-
quirat, ſequens opinionem Pala. Rub. & Di-
da. Caſtel. quæ placet.

Nec in ſpecie d. l. ſi ſponſo & d. l. cum ve-
terum requiritur animus donandi vt per oſ-
culum dimidiam, per copulam integram lu-
168 cretur ſponſa largitatem † ſponſalitiam,
quoniam lex ex ipſa ſola traditione ſponſæ
factę animum conijcit ſponſi donare volen-
tis, intercedente oſculo, vel copula, cũ agens
quicunq. ille ſit, cum diſpoſitione legis vo-
luntatem ſuam conformare cenſeatur, ad ea
quæ fuſe Zanch. & alij in l. hæredes mei §.
cum ita ad Trebellia. & ex Pala. Rub. & Ar-
zebe. ſentit Sanch. diſputa. 18. num. 11. lib. 6.
vbi & ſcriptum relinquit hanc donationem
nulla egere inſinuatione. Addo ipſe rationẽ
169 quia † reciproca eſt & veluti in recompen-
ſationem quæ nulla indiget inſinuatione no-
tiſſimo iure.

Hęc dicta ſint de tertia ſpecie donationis,
ſponſalitię largitatis quam ſupra num. 61.
tertio loco conſtituimus.

Nunc ſe offert quarta illa ſpecies vocata
donatio propter nuptias, quam inibi nu. 62.
cum ſequen. varijs appellari nominibus dixi
de ea nunc.

Donatio propter nuptias quæ in ſecuri-
tatem dotis fit, ſeu in præmium virginitatis
170 ademptę, non voluntaria † ſed neceſſaria eſt
auth. dos data C. de dona. pro. nup. auth. ſed
quę mihi C. de pac. con. & infra latius num.
186. Donatio hæc propter nuptias vlteriori
171 † iure Hiſpanię vocatur arra; ſic ex antiquio-
ribus Pala. Rub. in rub. de dona. §. 12. num. 1.
Xuar. in l. 1. tit. de las arras num. 2. Gregor.
Lop. in l. 87. glo. ſegun. tit. 18. 3. par. Anton.
Gom. in l. 50. Tau. num. 12. ad medium vbi
addit ad eum. Caſtel. in l. 50. Tau. num. 6.
Arias in l. 49. num. 6. Valaſ. cõſul. 2. num. 23.
Padil. in auth. res quæ num. 95. communia de
lega. Bacca. tracta. de non melioran. fili. cap.
11. num. 13. Gutier. in lib. 3. pract. quæſt. 43.
num. 6. Matien. in l. 2. gloſ. 2. num. 1. titu. 1.
lib. 5. vbi Azebed. poſt eum ibidem, qui &
differentias recenſent inter arras illas & do-
nationem hanc propter nuptias.

172 In Regnis clariſſimis Hiſpanię † citerioris
in Aragonia donatio propter nuptias dicitur
hæreditamentum maritorum, in obſeruan. 4.
vbi Molin. ad eam & Portoleſi. nu. 1. & 2.

173 In hoc vaſtiſſimo † Cathaloniæ Principa-
tu vocatur augmentum dotis ſponſalitium
ſeu dotalitium & vulgari ſermone (ſcreix)
Thom. Mier. in conſtit. hac noſtra num. 119.
120. Ferret. obſeruan. lib. 3. cap. 48.

174 Apud Gallos douaire † in premium pu-
dicitiæ & virginalis pudoris Ioan. Saeſ. apud
conſue. Turo. cap. 5. tit. de doua. & apud Au-
rialen. eo titu. vbi Pirrus Nico. Boer. in con-
ſuetu. Bituricen. tit. de coſtu. concer. à douai.
§. 1. cum ſeq.

175 Apud Neapolitanos † vocatur donatiuũ,
ſicut poſt Neapoda. refert Vincen. de Fran.
deciſ. 503. num. 2. 3. 4. vbi & ſcripſit dona-
tionem illam neceſſariã & Vin. deciſi. 100.
num. 1. Deci. in vlterioribus Regni Neapo-
litani partibus datariũ, teſtatur & iure Frã-
corum tertianam nominari.

176 Apud Longobardos † & illorum iure an-
tiquiſsimo dicebatur Morguin. teſte Caual.
deciſ. 30. nu. 34. 3. par.

177 Dicitur † & donatio propter nuptias apud
nos augmẽtum & promiſcue his vtimur vo-
cabulis: Cęterum improprie, nam vere aug-
mentum dotis dicitur ex parte vxoris cum
dotem auget, ſicut donatio propter nuptias
ex parte viri, ſicuti ſcripſi authoritate Com-
pe. Natt. Alban. Craue. & Surd. lib. 3. quæſt.
178 41. nu. 3. Et dicitur † donatio propter nup-
tias quidquid maritus donat vxori contem-
platione dotis, & ſi apud nos vocetur aug-
mentum dotis ſicut multorum authoritate
ſcribit Surd. d. conſ. 162. num. 17. lib. 2.

179 Sciendũ igitur quouis nomine † apud nos
& exteras gentes donatio propter nuptias
nomi-

nominetur, cõuenire vero omnes hic & vbiq. locorum fieri in prœmium pudicitię virginalis amiſſæ tex.inſignis in l.res vxoris, verbis, quæ pudicitię prœmio eſſet C.de dona. inter vir.& vxo. vbi id expreſſim Bal. annotauit, & Pala.Rub.in d.§.12.n.t.Padil.in d.Auth. res quę n.31.Dida.Couar.in Epito.de ſpõſali.2.par.ca.3.§.7.n.12. Arias in l.49.Tau. nu.8.id ipſum practici teſtãtur noſtri in hoc principatu, & apud Neapolitã. Vincen. de Fran.decif.182.nu.9.par.1.

180 Rurſus & ad aliud † quoq.finem hanc ſolere in hac regione conſtitui donationem affirmat Thom.Mier.ſupra, vt ea cautius ſit vxori conſultum in dotis ſuæ cõſeruatione, & ſecuritatem, de rebus enim ſic donatis ſatisfiet mulieri, ſi non habent aliunde gloſ. in §.eſt & aliud Inſti.de dona.glo.in verbo percipiat in Auth. de Non. elig. ſecu. nubl.tex. in l.fina. §. ſancimus C.de dona.an.nup.Panor.Imol.& allj quos citat Pala.Rub. in ru. §.17.n.2.Anto.Gom.in d.l.50.nu.9.ad mediũ, etſi enim vt Pala.ibi ſcripſit, omnia bona mariti ſint tacite obligata pro dote d. l. aſſiduis C. qui potio.hæc tamen donata, fortius & ſtrictius.

181 Atq. ideo dicitur donatio † antiferna, quaſi contra dotem, & illius occaſione emanata Pala.Rub.ſupra & glo.in d.l.fina. C.de don.ante nup.& glo.in d.§.eſt & aliud docet idem Anto.Gom.in d.l.50.nu.9. Tho. Mie. in d.conſ.nu.115.& 116.

Sciendum tertio huius donationis prop-

182 ter † nuptias naturam propriam aſſore, vt ſicut mortuo marito dos integre ad vxorem reuertitur, ſic & donatio propter nuptias ad virum, vel illius hæredes, iuxta tex. clariſſimum & vulga.in ca.fina.de dona. vbi omnes Auth.æqualitas C.de pac. con. glo.in Auth. ſiue à me.C.ad Velleia.ideo dicitur dos mariti §. eſt & aliud inſti.de dona.l.cum multę. Co.de dona.ante nup.Bartol. Angel. Pariſi. Neuiza.Bello.Natt.Alban. Rolan. quos citat Surd.conſ.164.nu.18.l.2.quibus ſic perceptis, quoniã frequens eſt in his regnis donationis propter nuptias materia, paulo diligentius pertractanda erit.

Primo inueſtigandum an donatio hæc ſit neceſſaria an voluntaria, & quidem de iure

183 communi dubitat nullus † neceſſariã Auth. dos data ibi glo. 1. C. de dona. ante nup. Odofre.Bartol.Bal.Angel.in eo.tex.Angel. in §.1.in Auth.de æqua.dot.Salice. in l.fina. ad finem Co.ſi maio.fact.aliena.ru.ha. Nouet.de don.par.6.priui.16.in prin. Compe. tract.de do.par.1.quæſt.61.Ruin.conſ. 110. nu.2.li.5.Rimin.in prin.Inſti. de dona.num. 254.Xuar.tit.de las Arras.l.1.nu.64.Portol. ad Molin.obſer.4.nu.4.Surd. conſ. 164.nu. 13.li.2.Afflict.decif.242. Lancel.ad conſil. Alexand.verbo viginti nu.50.& ſeq.Gutier. li.3.pract.quæſt.43.num.11.& 12.Atq.ideo

184 efficitur vt ſicut † pater neceſſario filias dotare tenetur, ſic & filijs donationẽ propter nuptias conſtituere l.ſanccimus, verſic. Nec enim leges, C.de do. promiſsio. Iure autem

185 Regio † Cathaloniæ neceſſaria non eſt licet lucretur vxor partem donationis propter nuptias, etſi nihil dictum ſit iuxta conſuetudinem Tho.Mier.ſupra nu.118. verſi. Nota quod communiter &c. Et rectè quidem ille ſic ſcripſit, quoniam vbi adeſt cõſuetudo cõſtituẽdi huiuſmodi donationes, ſi fuerit præ-

186 termiſſa eo ipſo cõſtituta cenſetur † etſi nihil dictum ſit; ſicut in ſpecie reſpondit Neuizan.conſ.45.nu.16.& 17.Galiau.in conſu. Alex.verbo viginti n.51.& hos ſequutus eſt Surd.d.conſ.nu.23.in fine.li.2.Pala.Rub.nõ relatus latius in rub.de dona.inter vir.§.22. nu.2.atq.ideo lucratur vxor ſolitam partem vt illi aiunt, vbi conſuetudo partẽ aliquam deſignaſſet vxori præmoriente viro.

Communis opinio & tex.in d. Auth. dos

187 data † extenditur vt nedum procedat ante matrimonium verum & poſt illud perfectũ, cogi igitur per vxorem maritus poteſt conſtante matrimonio vt ſibi donationem propter nuptias conſtituat in dotis ſecuritatem, & pudicitiæ amiſſę præmiũ glo.1.in d.Auth. dos data, quam inibi ſequũtur Odofre. Bar. Bal.Angel.Salice.Cam.Nouel.Ruin. Rimi. Xuar. Portole. Neuiz.Surd. & omnes ſupra citati.& probatur aperte tex. in l.cum multę C.de dona.an.nup. id ipſum ſentiũt Pala. Rub.ad l. 50. Tau. nu. 4.& in tub.de dona. int.vir.& vxo.§.24.nu.2.Anto.Gom.in d. l. 50.nu.12.Marien.in l.2.glo.2.li.5.tit.2. vbi Azebed.nu.8.Valaſ.conſ.4.nu.4.Gutier. in pract.quæſt.43.nu.5.Xuar. titu.de las Arras l.1.tit.2.no.30.Dida.Couar.in Epito. ad 4. 2.par.ca.3.§.7.num.12.Baeza.tract.de non melioran.filia.ca.5.a nu.12.cum ſeq.

188 Verum hæc opinio declaranda videtur † etſi à nullo viderim tactũ, vbi & quam vxor dotem dedit promiſſam, ſecus vbi nullam, vel aliquam partem, cæterum pro non data adhuc dote promiſſa, quæ dari debuit vel illius parte minime, ſic enim melioris conditionis vxor foret, quam vit, & quia vxor non lucratur donationẽ propter nuptias niſi pro parte dotis ab ea ſolutæ vt dicemus infra ſuo loco & aperte probatur ex d. Auth. dos data. qui tex. dotis dationem præmittit, vt cogi maritus poſsit donationem conſtituere propter nuptias, & quæ ratio de dote data ad donationem propter nuptias, eadem de parte dotis, ad donationẽ propter nuptias, & econtra l.quæ de tota cum ſimilib' de rei vindi-

189 vindicatio. Ad hęc † vbi maritus conſtituit
prius donationem propter nuptias vxori,
cogitur vxor dotem conſtituere marito glo.
in §.hoc igitur in auth.de Aequali.do. Palat.
Rub.in rub.de dona.in.vi.& vxo. §.22.nu.2.
omnis itaq. æqualitas ſeruanda inter eos.

Extenditur ſecundo. vt tam neceſſaria ſit
donatio propter nuptias, quod cogi poſsit
pater ad eam filio conſtituendam pro ſecu-
ritate dotis nedum per filiũ, ſed & per nurũ
vt infra dicetur; per filium cogitur pater d. l.
ſancimus, verſ. Nec enim ignoteſcunt leges;
maxime vbi fieri ſolitæ ſint huiuſmodi do-
nationes propter nuptias interpretes in d.
§.trãſgrediamur, & Surdus nouiſsime deciſ.
190 62.num.15.ad medium † alioquin cogi poſ-
ſet pater ſe obligare pro filio pro conſerua-
tione dotis, & illius reſtitutione ad ea quæ
omnes ex eo. tex. in l.2.§. tranſgrediamur
ff.ſolu.matri.

191 Poterit & cogi ad hanc † donationem à
nuru vbi filius non peteret quia de ſuo inte-
reſſe agitur, dotis ſcilicet conſeruatione re-
ctè reſoluit Pala. Rub. in d. rub. §.22.nu.1.

192 Secundo extenditur † vt procedat in pa-
tre hæretico, Iudeo, vel infideli is tenetur fi-
lio catholico donationem propter nuptias
conſtituere l.cognouimus C. de hære. & do-
cet poſt Angel. Iaſſ. & alios Pala. Rub. in d.
rub.§.21.num.4.

193 Secundo quæritur, quod aliquando † con-
tigiſſe ſcim⁹, an donatio propter nuptias quę
in premium datur virginitatis amiſſę vt dixi
num.182. premoriente viro debeatur pro di-
midia vel in totum vbi ſic conſuetudo con-
cedit, vxori quę verè virgo non erat tempo-
194 re nuptiarũ: & deciſum in hoc Senatu † au-
dio minime fuiſſe adiudicatam hanc dona-
tionem, quoniam in hoc principatu vxor iux-
ta vetuſtiſsimam conſuetudinem aduerſus
iuris communis diſpoſitionem præmortuo
marito lucratur totam donationem, pręſtita
tamen cautione de ea reſtituenda integre,
poſt mortem ſuam heredibus viri, ſi totam
vult, ſin vero tantum dimidiam partem po-
teſt illam libere retinere & propriam facere
reſtantibus Thom. Mier. in d. conſti. hac no-
ſtra num.118. Marquil. verſ. vidua ad finem
& Ferrer obſer. lib.3.cap.51.nu.1. & 2. cum
de iure communi ad virum & illius hæredes
redeat d. cap. fin. de dona. dixi ſupra nu.185.
Iudicauit igitur Senatus non deberi dimidiã
vxori, quę virgo nõ erat tempore nuptiarum
& rectè vt mihi videtur quoniã donatio hæc
cedit in premium pudicitiæ virginalis d. l.
res vxoris, in verbis, *quia pudicitia præmio
ceſſit*, C. de dona. poſt vi. & vxo. dixi ſupra
n.182. ceſſante igitur pudicitia & legis ſcrip
tæ, & non ſcriptæ diſpoſitio ceſſare debet.

195 Accedat donationẽ hanc † ex errore pro-
cedere, ſi enim ſciuiſſet vir corruptam nec
duxiſſet in vxorem, minus multo, donationẽ
in eam feciſſet, error vero tollit conſenſum
l. nihil de regu. iur. conſequenter inualida
omnino.

Atq. nouiſsime in hanc deuenerunt ſen-
tentiam Caſtel. in l.52. Tau. num.20. Quin-
mo id ipſum & in foro interiori animæ vin-
dicare affirmant Theologi quales Cordu.
Ludo. Lop. Vega, Manuel. quos citat Sãch.
de matri. lib.6. diſpu.27. num.3. tom.1. aſſe-
runt teneri vxorem reſtituere in foro conſ-
cientiæ huiuſmodi donationem viro vel il-
lius hæredibus. Qui tamen inibi aduerſus
communem multa dixit, quæ paucis dici po-
terant, Exiſtimat deberi donationem hanc
vxori etſi virgo non fuerit. Mouetur quia
donatio propter nuptias ab eo arra dicta,
196 more vlterioris Hiſpaniæ, † ſic conſtitui po-
teſt viduæ & corruptæ ſicut virgini, iuxta ll.
illius Regni. Verum hæc ratio nullius mo-
menti eſt, cum ex pacto & conuentione poſ-
ſit maritus id facere ſciens iuuenem virginẽ
non eſſe, ſiue illa impudica antea fuerit, aut
vidua, cum conuentione id fieri poſſit & ra-
tum ſit, quia non ſit contrarium iuri ad ex. in
l. pacta quæ contra C. de pac.

Mouetur ſecundo ex legibus illius regnĩ
quæ in Hiſpania citeriori vim nullam ſuſti-
nent.

Tertio adduxit in tuitionem reſponſum
ad regulam cap. cum ceſſante etſi enim ceſſa-
re videatur ratio pudicitiæ (vt ille ait) & cõ-
ſequenter diſpoſitio, cum tamen duplex ra-
197 tio militat, in diſpoſitione ceſſante vna nõ †
ceſſat alia, l. ſi non lex Aeliaſentia. ff. de hæ.
inſti. latiſſimè Tiraq. de ceſſan. cau. limi.22.
qui latius, atqui donatio propter nuptias li-
cet fiat prætextu pudicitię, fit tamẽ & in do-
tis ſecuritatem, ſicut ex Palat. Rub. Thom.
Mier. & alijs docui ſupra, ceſſante igitur cau
ſa predicta cum militet ratio ſecuritatis do-
tis ceſſare diſpoſitio non debet conſequen-
ter lucrum donationis propter nuptias: verũ
& huic reſpõſioni facilis datur ſolutio, prin-
cipalem cauſam donationis propter nuptias
faciendę, fore pudicitię, & virginalis pudoris
detrimentum, ſicuti ſcripſerunt omnes à me
citati ſupra, nam ratio altera ſecuritatis
dotis, acceſſoria eſt & parum conſiderabi-
lis, quia omnia bona tum mariti tum ſoceri
remanent obligata vxori pro ſecuritate do-
tis etſi nulla fiat donatio propter nuptias
ſicut dixi ſupra ſic efficitur vt ratio pudi-
citię ſit cauſa principalis donationis prop-
ter nuptias altera ſecundaria, ceſſante autem
cauſa principali ceſſat diſpoſitio argum. l. ſi
ſponſus §. & generaliter, & §. ſi donationis ff.
de

de dona. int. vi. & vxo. cum alijs multis ad hoc inſtitutum congeſtis per Tiraq. d. limi. 22.nu.22.& 23.

198 Quarto mouetur, quia nullus inquit † adeſt error in hac ſpecie in principali cauſa, ſed in circumſtantijs, quæ & ſi deficiant, donationis effectum ceſſare nō faciunt: ſicut ex Molin. deducit, ſed & hæc argumētatio infirma eſt, non enim in circunſtantijs error, ſed in principali animo donantis puellæ quia virgini, quæ virgo non erat, cum apud bonos & graues, quinimo & humiliores nihil infelicius contingere poſſit, quam virginitatis ſpe fraudari, qui ab alijs pollutas animaduertūt puellas quas vt virgines ſpondebant; hinc iniuria & rixę, deniq. nulla inter eos pax ſed perpetua ira & odium diſſeminatur, & his addiderim ſic merito iudicaſſe Senatum noſtrum, quoniam alias peccandis occaſio virginibus rribueretur, quę ſcientes ob amiſſam virginitatem donationem propter nuptias non amitti, facilè in coitum cōſentirent, pudore virgineo maritos futuros frandando ad tex. in l. conuenire ff. de pact. dotali. vnde nec à communi nec à re ſemel iudicata recedendum.

199 Limitatem traditionem † noſtrā ne procederet quando puella fuiſſet antea publice alicuius cōcubina, vel quæ ſui corporis quæſtum feciſſet, cum enim ſciret vir mores vxoris vel ſcire ſaltim potuerit, imputādum eſt illi vt poſt nec illius nomine hæredis impudicitiæ & amiſſæ virginitatis nuptiarū tempore exceptionem aduerſus mulierem donationem propter nuptias vindicantē, opponere poſſint. l. qui cum alio cum glo. & his quæ inibi omnes de re. iu.

200 Limitatur ſecundo † quando maritus, qui deffectum corruptionis agnouit, non fuit cōquæſtus, ſed continuo ſimulans, mortē obijt, non enim eo in caſu licet filijs vel hęredibus de impudicitia excipere vt donationē amittat mulier, videtur enim tacendo iniuriam remiſiſſe, maxime cohabitando cum illa. ſic cenſent Theologi Cordu. Lopez. Vega. Manuel. quos ſequitur & refert Sanch. de matri. lib.6. diſpu. 27. num. 3. ad finem, vera autem
201 horum opinio eſt quoniam † ſimulando maritum conquerentem, eo ipſo hæredib⁹ ſuis, vel extraneis interdixiſſe videtur hanc exceptionem; ſicuti cōtingit cum maritus adulteriū ſimulauit vxoris in vita, non enim tunc ius eſt hæredibus, qualeſcunq. ſint, de adulterio opponendi vxoris, vt ex eo dotē amittat, quia morum correctio vxoris, non pertinet ad heredes, ſed ad virum l. rei iudicatę §. morum ff. ſolu. matrimo. vbi docuit Bart. & omnes poſt eum Rip. in l. fina. quęſt. 61. C. de reuo. dona. Gabr. qui fuſe lib.7. conclu. 35. Peregri. conſil. 80. num. 14. lib. 1. & iure huius prouincię id ipſum ſeruatur teſte Marquil. in vſati. Mariti vxores ibi id ipſum Vallſe. qui tres adferunt caſus, in quibus id non procedit. Et nouiſſime decidit in propria ſpecie Fran. deciſio. 184. à num. 1. cum
202 ſeq. lib. 1. Conuerſo † ordine vbi fuiſſet conquæſtus vir ſufficeret, vt poſt illius mortem proſequi hęredes poſſent, & exceptionem impudicitię proponere aduerſus mulierem donationem propter nuptias petentem vel partem illius, ſicuti citati authores, & decidit Vincen. de Fran. d. deciſ. 184.

203 Tertio quęritur ex ſolo oſculo vxor lucretur dimidiam partem vel totam, vbi lucrum dari ſolet totius donationis, ſicuti in hoc principatu, iuxta diſtinctionem traditam ſupra in 2. quęſt. hæc nullam continet difficultatem de iure communi, quo pro fractione & detrimento virginalis pudoris & in illius compenſationem, donatio propter nuptias mulieri cōſtitu[illegible], ſicuti multorū ſcripſi authoritate ſupra. De iure Regio huius prouinciæ requiritur actualis etiam copula, ſicut teſtatur Thom. Mier. in d. conſti. hac noſtra num. 119. in verſi. Et ad hoc vbi hęc ipſa verba: *Et ad hoc quod mulier lucretur iſtam donationem oportet quod interueniat pactum de lucrando, vel ſit conſuetudo, & carnalis copula, &c.* falluntur igitur nonnulli aduocati exiſtimantes oſculo vxorem lucrari dimidiam donationis, id enim ſolum contingit in ſponſalitia largitate ſicuti fuſe ſcripſi ſupra quęſtio. 1. per totam: cauſam erroris ab eo accipiunt quod ſponſalitium vſurpant pro donatione propter nuptias Ferrer vſurpat lib. 3. obſer. cap. 48. in argumento Rubicę nā expreſſim & illo cautius Thom. Mier. in d. conſti. num. 118. ad medium hanc inter ſpōſalitium & donationem propter nuptias cōſtituit differentiam quod oſculo mulier ſpōſalitium lucratur, non ſic donationem propter nuptias, qua requiritur copula carnalis, loquitur Ferrer ſępius incaute, quod non ſemel admonui in libro ſingula. de Sa. Homici. amitt. immu. necne nu. 38.

204 Quarto quęritur † nouc vtrum donationē lucretur propter nuptias vxor cuius maritus ad tirremes fuit in perpetuum cōdemnatus dubitationem facit, quod tex. in cap. fina. de dona. int. vi. & vxo. ſtatuit donationē propter nuptias mortuo viro redire illico ad maritum donantem conſequenter cum mors expectāda ſit mariti, ſtante pacto de lucrando donationem propter nuptias, vel vbi lucrum illius datur à lege vel conſuetudine vt in hac prouincia, viuente marito de lucro & acquiſitione donationis agi non poteſt, verū contrariam opinionem tenendam fore opinor,

nor, quoniã donatio facta a viro vxori, quæ
ex ſeipſa inualida eſt, & quæ ſola morte cõ-
firmatur ſicuti dixi ſæpius, hæc nedum mor-
te naturali ſed & ciuili cõfirmatur l. res vxo-
ris C. de dona. int. vir. & vxo. l. cum hic ſta-
205 tus §. ſi donator ſeruus ff. eo. titu. efficitur †
enim ſeruus pœnę cõdemnatus ad tirremes,
& eſt grauiſſima pœna, & horrẽda, quæ apud
Italiam maxime in regnis, quæ imperio pa-
rent Hiſpaniarum Regis Catholici, tum &
in eadem Hiſpania precipuè in hac prouin-
cia Cathaloniæ frequens eſt & aſſidua, Clar.
in §. fina. quæſt. 70. nu. 5. & Gram. deciſio. 8.
in prin. ſcribit apud Regios illos Senatus
Neapoli. ſolere homines cõdemnati ad tir-
remes, ea adiecta conditione, quod ſi extra
eas reperiantur eo ipſo ſint ſuſpendendi.

Confirmatur itaq. donatio morte ciuili
mariti l. ſed ſi mors ff. de dona. inter virũ &
vxor. cum ſupra citatis, & reſoluit Pala. Ru.
poſt alios à ſe relatos in rub. de dona. inter
virum & vxo. §. 71. n… ſeq. Dida. rub. de
teſta. 3. par. in prin a n… cum ſequen. Vbi
206 enim † & quandocunq. mors ciuilis eoſdem
effectus parit quos naturalis non ſpectatur
mors naturalis, ſed ciuilis ſufficit gl. in clem.
2. verbo morte de electio. quam ornat mul-
tis Pala. ſupra nu. 2. l. 1. §. fina. ff. de con. tabu.
l. publicatione ff. pro ſoci. Bar. Bal. Domi.
Alexan. Cror. Ruin. Pariſi. Nat. Rolan. Cæ-
phal. & alij plures quos ſequitur & refert
Surd. conſil. 90. n. 27. li. 1. & nu. 41. ad finem
qui latiſsime declarat. Sanè ſiue donatio
propter nuptias conſtituatur ob virginalem
pudicitiæ detrimentum, ſiue ob dotis ſecuri
tatem, vtroq. caſu mors illa ciuilis operatur
207 eundem effectũ, maxime cũ nuſquam † ſo-
lent Hiſpaniarum Reges Catholici conce-
dere hiſce condemnatis indulgẽtiã & pœnæ
remiſsionem, quod maxime conſiderandum
ſicut de damnatis morte ciuili. Surd. d. conſ.
nu. 42. ad medium conſiderauit ad aliud in-
ſtitutum: quæ tamen intelligenda velim, niſi
208 ad † modicum tempus maritus foret damna
tus vel vti ad tres annos, nec enim ad minus
temporis ſolent recipi in Regijs tirremibus
ab earum Ducibus & Capitaneis, ob breui-
tatem temporis vxori nõ liceret donationẽ
vindicare l. 3. §. verſũ ff. de in rem. ver. l. qui
ſic de ſolutio. modici temporis lapſus non
ſolet cõſiderari, nec mora modici temporis
vt in regula iuris eſt, attenditur: Niſi tamen
interim timeri probabiliter poſset de bo-
norum diſipatione argumento eorum, quæ
ſequenti quæſtione.

209 Quinto quæritur, † an liceat mulieri ver-
gente ad inopiam marito vindicare propter
nuptias donationem, quæſtio hæc non ſemel
deciſa fuit ab hoc Senatu refert Ferrer. ob-
ſeruan. 3. par. ca. 50. probat tex. aperte in l.
vbi adhuc C. de in. do. Pala. Rub. in rubri. de
dona. int. vir. & vxo. §. 19. & nouiſsime id ip-
ſum poſt ſpeculato. Bal. Iaſſ. & alios obſer-
uat Andr. Gail. li. 2. obſerua. 83. n. 2. in verſi.
Ampliatur iſta fallantia: verum vbicunque
210 timeretur † mulierem non recte adminiſtra-
turam fore bona donata viuente marito, cũ
tam dos quam donatio propter nuptias de-
ſeruire debeant pro alendo marito, vxore,
& filijs ſaluis; in reliquo pactis dotalibus l.
mutus §. manente ff. de iu. do. l. ſi cum dotem
§. ſi vero ff. ſo. ma. glo. in d. ca. per veſtras ver
bo ad inopiam Gail. poſt d. obſerua. nu. 17.
omnes in d. l. ſi cõſtante poſſet in & caſu ma
ritus inſtare, vt tam dos quã donatio prop-
ter nuptias deponerentur apud aliquem
mercatorem ad honeſtum lucrum, vt ex
eo tam maritus quam vxor & filij alimen-
tari poſſent, quod voluit ſignificare Andreas
Gail. d. obſeruatione nu. 18. ſed non dare, vt
id fecit Afflict. deciſio. 221. & decidit ſe-
211 quẽdo Afflic. Surd. deciſ. 279. n. 3. qui & † in
tuitionem eam rationem, quod filij prioris
matrimonij poſſunt retinere res mobiles le
gatas ab eorum patre vxori tranſeunti ad ſe
cundas, quãdo mater vel recuſat fideiubere,
aut nequit, Quinimo addit Vrſill. ad Afflict.
d. deciſio. vxorem tranſeuntem ad ſecundas
nuptias teneri cauere filijs de dote eis con-
ſeruanda, quod ille inibi recte improbat
212 nu. 11. cum † ſeq. cum de dote mulier libe-
re diſponere poſsit, conſequenter nec fide-
iubere teneatur, niſi vno tantum caſu, cum
dos data fuiſſet ab eodem marito mulieri,
quo in caſu reſeruanda foret filijs prioris
matrimonij.

213 Sexto quæritur † an donatio propter nup
tias debeatur mulieri dote non ſoluta, an
ſaltim pro rata, quam quæſtionem adſert
Ferrer in li. 3. ca. 58. ſed obſcure & infelici-
ter vt ſolet, quam etiam agitat Cancer. noſ-
ter in ſuis reſolutio. li. 1. cap. 9. nu. 82. Circa
hanc quæſtionem male ab interpretibus, &
confuſe agitatam ſequens regula obſeruan-
da, qua clariſsimè tota hæc materia reſolue-
tur.

214 Sit igitur † regula augmentum dotis non
deberi niſi pro rata dotis ſolutę per mulierẽ
quæ dotem viro ſoluere promiſit. auth. dos
data vbi glo. & cæteri C. de dona. an. nup.
Auth. ſed qui nihil C. de pac. conuen. quod
milies deciſum fuit in Senatu Delphi. apud
Guido Pap. deciſ. 430. & 565. apud Neapo-
litan. Afflict. deciſ. 242. & deciſ. 333. apud
Luſitan. Gram. deciſ. 371. nu. 3. Alua. Valaſ.
qui ſic denſum conſulta. 3. nu. 6. apud Burde
galen. Borr. deciſ. 329. apud nos Ferrer. li. 3.
obſeru. cap. 48. receptiſsima ſequitur ſchola
Guid.

Guid.Bertraud.Socin.Neuizan. & alij quos refert,& ſequitur Rolan. conſil. 10. num. 4. Baeca.de non.melio.filia.ca.32.n.19. Surd. paucis relatis tract.de alim.titu.1.quæſt.42. nu.56.57.aliqua dixi infra quæſt.60.

Extenditur regula primo, etſi fuiſſet oppoſitum iuramentum, in contractu dotali adhuc ex ſola portione dotis ſolutæ per mulierem, debebitur augmentū eidem mulieri Guid.Pap.Pariſi.Neuizan.& alij quos refert idem Roland.d.conſil.10.nu.2.& 3. punitur enim mora mulieris in non ſoluēdo dotem, vt ex illius retardatione lucrum conſequi nō poſsit, Vt animaduertit Rolan. ſupra quædā alia adferens ſimilia.

215 Extenditur ſecundo vt procedat † vbi pater promiſiſſet dotem filiæ exoluere quiſi nō ſoluit nihil ex donatione lucrari mulier poterit, ſi vero partem pro illa parte ſic ſenſit Angel. in §.fuerat de actio. quem ſequitur Gam.d.deciſ.nu.2.& alij in eadem ſentētia fuere quales Campe.Caſtren.& cæteri quos Boeri.refert d.deciſ.in principio.

Contrariam ſententiam tenuere alij plures in patre,ea moti ratione quia non poſsit aut debeat mulier imputare viro culpā, cur patrem non vrſerit ad ſoluendum, quinimo gratiæ pro obſequio reddēdo marito qui patrem debitorem ſuſtinuerit ſic authoritate Di.Ray.Cuma.& Alexan.decidit: Boeri. d. deciſio.nu.2.& probat tex.ſingularis in l. ſi extraneus verſi. Sed ſi pater ff. do.iur. doti. & hanc opinionem, ſequitur Senatus noſter teſtante Ferre.li.3.obſer.cap.48.

216 Ex his Infertur † quod ſi interim pater effectus eſt non ſoluendo, mortuo marito, vxor,& reſpectiuè filia non poterit conſequi donationem propter nuptias ſic ſupra relati Interpretes.

Placet autem in hac quæſtione conciliatio Compe.tract.de do.par.quæſtio. 77. ſic diſtinguit is poſt Bart. & alios,aut inquit pater qui dotem promiſsit erat ſoluendo, & ſine magno illius incommodo poterat ſoluere, neq. exegit maritus,& in culpa videtur quæ vxori nocere nō debet, ſi poſt effectus ſit nō ſoluendo,ſin minus vbi ſoluendo non erat, vel cum maximo illius incōmodo imputari mariti culpa non debet.

217 Ex ſuperioribus ſequitur † quod dicendū ſit in extraneo dotante a quo vir non exigit dotem, cenſent enim quidam & mulierem nō lucrari niſi pro rata dotis receptę. Gam. d.deciſ.qui nullam inter extraneum,& patrē differentiā conſtituit,ſed hæc opinio iniqua eſt,ceſſat enim in extraneo intuitus pietatis quem Interpretes conſiderant in marito nō exigēte a patre vxoris,quinimo idē legiſlator hoc ipſum animaduertit in d.l. ſi extraneus,verſ.Sed ſi pater obſeruat Senatus noſter Ferrer.d.ca.48.

218 Declara primo vt procedat † in terminis d.l.ſi extraneus in prin. vbi extraneus dedit dotem ex neceſsitate non ſic vbi voluntariæ, priori caſu culpa marito imputanda, in ſecūdo ſecus. Bal.& Iaco.de S.Geor.in d.l.ſi extraneus,ex neceſſitate quia debitor erat mulieris vel patris, & coactus fuit ſe pro dote obligare.

Declaratur ſecundo cum Boeri.d. deciſ. quod ſicut non imputatur viro qui non exegerit ab vxore promittente vel illius patre,
219 ſic in debitore mulieris qui † mulierem hæredem fecit, perinde enim eſt, ac ſi mulier ipſa dotem promiſiſſet,vnde non exacta dote,nec mulier donationem conſequatur,cum nihil imputari viro poſſit l. promittendo §. fina.ff.de iu.do.Boer.ſupra n.2.ad medium qui idem ſcribit vbi mulier hæredem inſtituiſſet eum qui ſibi dotem promiſſerat, vel ei ab inteſtato ſucceſſerat promiſſor l. nupta §.quoties ff.ſolu.matri.quoniam vt ille ait, nihil imputandum marito, cui ſuficit ſi eos ab obligatione liberet.

220 Tertio extende regulam † vt augmentū debeatur mulieri,etſi dos non fuerit conſtituta viro dum augmētum fuerit promiſſum, glo.inſignis ex eo tex.in l.leonis C.de pact. dota.quā inibi ſequntur omnes decidit pulchrè Afflict.rationem reddens d.deciſ.333. nu.3.quia inquit matrimoniū ſine dote eſſe poteſt,ſecus vbi dos fuiſſet promiſſa.

221 Quarto † extenditur regula quando maritus ſine conſenſu vxoris remiſiſſet dotem, vel eam quam non receperat confeſſus, & recepiſſe,eo enim caſu pro ſoluta dos habēda eſt l.ſi quis pro vxore §.ſi vxor ff. de dona. int.vir.& vxo.& eſt in culpa,aut verius dolo Bart.Bal.& cęteri omnes in l.marito §. 1. ff. ſo.ma.& probat tex.in l.penul. §. ſi vir. illo titu.l.l.debitor l. ſaoc.l.ſi vir ab eo ff.de iur. doti.Boeri.pulchrè d.deciſ.339.num.3. vbi declarat,cum promiſſor dotis erat ſoluendo, aliàs ſecus cum culpa illi imputari non poſſit ex his quæ ille inibi.id ipſum decidit Gāma.deciſ.371.nu.3.vbi & Boerij meminit.

222 Quinto extenditur † regula,vt culpa non imputetur marito qui patrē vxoris promittentem non vrſerit ad ſoluēdum, imputabitur tamen illi ſi non vrſit hęredem patris vxoris ſuæ l.ob œs §.fina.vbi Bal.ff.de pac.dotali glo.in l.ſi ſocer.§.lucius ff.ſo.mat. Nouel. Iaco.de S.Geor.& alij quos ſequitur Nico. Boeri.d.deciſ.ad finem verſ. Fallit ſecundo, non enim ratio,& intuitus pietatis quę militat in patre vxoris ſupra conſideratus, militat in hærede patris:quæ inſignis declaratio eſt.

Sexto

223 Sexto extenditur † vt lucretur mulier totam donationem vel augmentum, quando maritus terminum dedit ad dotem exoluendam mulieri vel patri illius, & pendēte termino maritus moritur, dos enim habetur pro ſoluta & augmentum in totum debetur vxori, habuit enim fidem de dotis ſolutione §.vendite inſti.de re.diniſio.l. quod vendidi ff.de con.emp. Guid. deciſio.430. Boer.deciſ.22.num.21.Afflict.deciſ.242. & d.deciſ. 333.latius Valaſ.d.conſ.3. Baeca.tracta. de non melio. filiab. cap. 32. num.19.Surd.de alim.eit.1.quæſt.42.nnm.56.57.

Septimo extende, idem affore vbi maritus renuntiauit Auth. ſed quæ nihil C. de pac. conuen. conueniendo cum vxore vt augmentum debeatur ſoluta dote vel non ſoluta Guid.Pap.d.deciſio.274. vbi pactum dixit frequentiſsimnm in patria ſua: Neque mirandum; cum enim liceae conuenire vt etiam nulla data dote, augmentum debeatur vt ſupra ſcripſi tertia ampliatione; multo magis dote aliqua conſtituta.

224 Octauo extenditur † vt & lncretur augmentum vxor datis à ſe vel à patre nominibus debitorum in dotem, & mariti culpa in non exigendo interim effecti ſunt non ſoluendo, nam culpa mariti vxori in ſuo augmento nocere non debet Cancer. ſupra nu. 85.cap.9.lib.1.reſolu.ſuarum, id autem nullam recipie dubitationem ex his quæ ad inſtitutum ſcripſi ſupra amplia.2.& ſequen.

225 Nono † extenditur regula vt procedat, vbi poſt conſtitutam dotem per vxorem & facta apocha per maritum de dotis receptione poſt pater promiſit exoluere dotem genero, eo in caſu in quo ad mulierem dos pro ſoluta habeatur decedente Interim marito augmentnm vxori debebitur, quæ apud Senatum hunc olim fuit grauis quæſtio referente Ferrer lib. 3. cap. 48. & pro muliere Guid.Pap.d.deciſ.430.num.1.verſic. Aliqui doctores. Thom.Mier.in conſ.hac noſtra nu. 114.verſic. Vlterius, & duodecimo: confert traditio Barto.in l.penul.§.ſi vir.ff.ſolu.matrimo. id ipſum ſentientis, quia dos videtur ſoluta reſpectu vxoris ex confeſſione illa l.ſi ſocer §.lucius ff.ſolu.matri.l.vir ab eo.l.dotem vbi glo.ff.do.iu.doti.rationem reddunt Thom.Mier.gloſ. & alij ſupra citati quoniã promiſſio illa cenſetur facta non ſpe futurę numerationis, ſed ſpe futurę promiſſionis & cum ſequuta promiſsio ſit, cauſa quo ad mulierem impleta videtur, neq. exceptionem non numeratę dotis opponere hæredes mariti poſſunt ſic Bartol. Caſtren.cum Imol.& Alexan.in d.§.ſi vir.Qui & nullam inter extraneum & patrem continuat differentiam. Nec liberarentur hæredes mariti cedendo actiones reſoluit ex communi Barto. Bald. Caſt.Alexan.Corn.Socin. Iaſ.Rui. Neuiza. Afflict.Campe.Rip. & Crauet. quam & teſtatur communem neque ab ea in iudicando recedendum Menoch.lib.3.prȩſump.12.nu. 88.89.& 90.

226 Contrariam opinionem † quod liberentur hæredes mariti cedendo actiones, conſequenter mulier lucrari augmentũ non poſſit, tenuere Bal.Angel.Salice.Roma.Barba. quos refert idem Menoch.ſupra 89.mouen-
227 tur ea ratione quod ius perfectè † nondum quæſitum fuerit mulieri cum aduerſus eum exceptio non numeratę dotis opponi poſsit. Verum hæc quȩſtio confuſe explicata dilucido declarãda eſt ex tribns illis caſib⁹ quos Menoch.animaduertit d.præſump. à nu.84. verſ. Octauus & vltimus caſus.

228 Nam vel promiſsio † de ſoluenda dote facta fuit per patrem vel aliũ quemuis.(Non enim neq. Mier.Boer.Gam.Menoch. & alij à me citati inter patrem & extraneum promittentes diſtingunt, vt Ferrer) illico poſt apocam de recepto, & hic eſt caſus propoſi-eus per Ferrer d.cap.48. qui modicam continet dubitationem, neq; in eo contrariantur interpr̄ætes noſtri excepto Baldo cum confeſsio illa facta videatur ſpe futuræ promiſſionis l.minor viginti quinq. annis cui fideicommiſſum ff.de minor. & probat Menoch. poſt alios tribus alijs rationibus poſt Autores quos citat: proinde non ſoluta dote, augmentum mulieri debetur ſicq. an rectè iudicauerit Senatus videant omnes; nã ſi quo ad mulierem vere dos pro ſoluta habetur, neq. cedendo hæredes actiones augmentum omnino mulieri debitum erat.

229 Secundus caſus † cum poſt confeſsionem de recepta dote lapſo aliquo interuallo intra tamen tempora opponēdi exceptionem nō numerate dotis, facta fuit promiſsio per patrem vel extraneum, in qua ſpecie ſunt cōtrarię opiniones apud noſtros, quos recenſui ſupra ex Meno. qui veriorem aſſerit & magis communem, neq. ab ea in iudicando recedendum, confeſsionem videri factam ſpe futuræ promiſsionis, quæ cum quoad mulierem non numeratę dotis opponi poſsit, conſequenter cedendo actiones hæredes mariti non liberantur vt nos ſupra & Menoch. inibi ſic efficitur vt & augmentum in h[illegible]ſpecie debeatur.

230 Tertius † caſus cum poſt lapſa tempora proponendi exceptionem non numeratę dotis facta fuit promiſsio per patrem vel alium quem caſum nullam continere difficulꝛatem aſſerit Menoch. num. 94. verſicul. Tertius eſt caſus: tenentur igitur hȩredes mariti reſtituere dotem, nec cedendo actiones

nes liberantur, tempore enim factę promiſsionis ius plenè & perfectè mulieri quęſitum fuit, conſequenter augmentum totum mulieri deberetur.

231 Limitat autem † pulchrè Menoch. ſecundum caſum & communem ſententiam tribus modis nu. 91. Primo quando confeſſus fuiſſet maritus ergà mulierem, patrem vel extraneum conſentiente ipſa muliere, liberarentur in hac ſpecie hæredes mariti cedēdo, actiones, ſicuti ex Cor. Neui. Caſtren. Socin. & alijs deducit ſic infero ipſe ad inſtitutū noſtræ materię, mulierē lucrari augmentū non poſſe ex cuius conſenſu facta promiſſio fuit, quæ certè eſt notanda & ſingularis traditio neq. in hac materia donationis propter nuptias lucranda in hac prouincia animaduerſa, ſuo enim conſenſu ſibi augmenti lucrum ſuſtulit.

232 Secundo limitat num. 92. quando † ſocer qui poſt confeſſionem à genero factam promiſſię ſoluere, ſucceſſit filię, cedendo enim actiones maritus ſocero liberatur Afflict. decif. 323. & is alios adducit huius declarationis authores. Atq. idem ſcribit vbi mulier ſucceſſiſſet patri ſuo dotanti vel alteri qui dotem conſtituit, ergà quos maritus eſt confeſſus ſufficit, ſi hæredes mariti cedant actiones & in terminis noſtris lucrandæ donationis propter nuptias non relatus ab aliquo Boer. d. deciſ. 339. num. 2. ad medium. Sic ſequitur, non deberi mulieri augmentū dotis vel donationem propter nuptias, qui & caſus quotidianus.

233 Tertio limitat, † quando poſt factā promiſsionē appareret quod pars pecuniæ fuit ab illo, qui promiſſerat ſoluta, ex eo enim conſtat ſatis confeſsionem primam factam fuiſſe ſolum ſpe ſubſequutę promiſsionis & numerationis authoritate Bald. Salicet. & Curt. ſenio. ſic cedendo actiones mariti hæredes liberari, nec augmentum etiam deberi mulieri, niſi pro rata exolutę dotis, igitur in hac materia donationis propter nuptias lucrandæ per vxorem cautos eſſe oportet iudices & aduocatos, vt tempora diſtinguāt & caſus, ne in errores incidant diſtinguere neſcientes, ſicut fecerunt practici noſtri hucvſq. Nec putet quiſquam me contraria ſcripſiſſe dum dixi ſupra ampliatione ſecunda, mulierem non lucrari augmentum vbi pater ſoluere promiſsit & maritus diſtulit id facere, in caſu ſuperiori ſcripſi nullam inter patrem & extraneum conſtitui differentiam, quia hic caſus intelligitur vbi dos fuit confeſſata per maritum vxori per apocham de recepto & poſt pater promiſsit; dicta in illa extentione loquuntur quando nulla pręceſſit confeſsio receptionis dotis.

234 Septimo quæritur † an donatio hæc propter nuptias poſsit fieri mulieri conſtante matrimonio, & licet videretur non poſſe quoniam ſapit donationem, quæ inter virum & vxorem conſtante matrimonio eſt omnino prohibita, quia tamen fit in dotis ſecuritatem, & in remunerationem etiam virginalis pudoris, licita eſt conſtāte matrimonio, quaſi remuneratoria, quę inter coniuges valida eſt ſicuti dixi ſupra, & probat expreſsim tex. in l. ſi conſtante C. de dona. an. nup. l. cum multe eo. tit. §. eſt & aliud inſti. de dona. Barto. Bald. Cin. Salice. Angel. in d. l. ſi conſtante Palat. Rube. qui multa infert d. rubr. de dona. in. vi. §. 12. in prin. Montal. Dida. Caſtell. Xuar. Anton. Gomez. Baeca. & alij quos recenſet Mati. lib. 5. titul. 2. l. 2. gloſ. 2. num. 2. Valaſ. conſulta. 3. à num. 1. Portoſ.

235 obiter ad Moli. obſer. 4. nu. 3. Verum † dubitationem non modicam habere videtur, quid tum dicendum cum nulla fuit donatio propter nuptias conſtituta à viro, num vxor morte illius lucrari poſsit partem donationis vel augmenti, nam nihil deberi videtur quę cum tam tempore matrimonij quā poſt potuerit à marito exigere donationem hanc & non fecerit in culpa eſt quæ ſibi & nō alijs nocere debet, ita fiat vt deficiente principali donatione ſcilicet propter nuptias deficiat neceſſario acceſſoriū lucrum ex ea deſcendens l. final. vbi Bartol. ff. de eo quod certo loco. cap. acceſſorium de regu. iur. glo. in terminis in authentica dos data in verbo exactio. C. de dona. an. nup. Reſoluit Palat. Rub. in rubr. de dona. in. vi. & vxo. §. 18. & Afflict. deciſ. 242. num. 1. ad medi.

Et expreſsim Thom. Mier. id deducit ex regia conſtitutione hac noſtra ibidem verſ. Et ad hoc quod mulier num. 119. Neq. hæc, de iure communi dubitationem recipiunt.

236 Verum † in his locis in quibus conſuetę ſunt donationes propter nuptias & certę quantitatis proculdubio cenſendum mulierē quantitatem certam à conſuetudine taxatum lucrari, habetur enim pro conſtituta etſi nihil in capitulis matrimonialibus dictum ſit ſic in terminis reſpondit erudite Neuiza. conſ. 45. num. 17. Galiau. ad conſue. Alexand. verbo viginti num. 51. & hos ſequitur Surd. conſ. 164. num. 23. lib. 2. quod maximè notandum.

237 Cæterum in hoc principatu præfata † traditio etſi elegans & pulchra nō reciperetur, requiritur enim neceſſario pactum vt mulier lucretur vel totam donationē propter nuptias aut medietatem iuxta traditionē Tho. Mier. ſupra relatam cuius opinionē ſequutū fuiſſe Regium Senatum teſtatur Ferrer. li. 3. obſerua. cap. 51.

Solum

238 Solum conſuetudine ✝ obtentum in Ca-
thalonia vt mulier quæ totam vult donatio-
nem poſſit eam ſibi retinere de vita ſua præ-
ſtita cautione de tota illa reſtituenda poſt
mortem, ſi tantum dimidiam velit, eam re-
tinet libere ad ſuas voluntates Ferrer & alij
ſupra; Eadem conſuetudo obtinet in regio-
ne Pedemon. teſtante Theſauro deciſ. 183.
num.4.dixi infra quæſt.60.num.fin.

239 Nunc autem quæſtio ✝ grauis incidit his
temporibus ex pacto fuerunt conſtitutę cui-
dam mulieri à marito mille & centum aurei
pro donatione propter nuptias & illius aug-
mento ſimpliciter neq. ſtipulatus fuit mari-
tus eam donationem ſibi aut ſuis poſt mor-
tem ſuam reuerti ſicut ſolet, quæſitũ an vxor
totam donationem, integrã habeat ad ſuas
voluntates: videbatur eam integre ad vxorẽ
pertinere marito mortuo quoniã in totũ do-
nata ſimpliciter & ex pacto & conuentione
potuit hoc fieri, tam de iure communi vt in-
fra ſuo loco diſeram, quam etiam iure noſtro
regio, ſicut reſoluunt omnes maximè Mier.
in d.conſti.hoc noſtra num.118.vbi hæc ver-
ba, & ad hoc quod mulier lucretur iſtam do-
nationem oportet quod interueniat pactum
de lucrando, &c. ita fiet vt mulier marito
mortuo poſsit integre de ea vti propria diſ-
ponere. Et his accedit quod licet donatio
propter nuptias mortuo marito redeat ipſo
facto ad hæredes mariti glo.in authen.ſiue à
me C.ad S.C.Velleia.in gloſ.1.auth. æqua-
litas C.de pac.cõuen.cũ alijs à me traditis ſu-
240 pra quæſt.8.num.185.ex pacto ✝ tamen licet
conuenire vt tota donatio propter nuptias
pertineat ad vxorem tex. illo inſigni in quo
omnes in cap.fina.de dona.int.vir.& glo.ibi
ex quo tex. inferunt gloſ. & cæteri maritum
promittentem vxori reſtituere donationem
propter nuptias in omnem euentum poſt
ſui mortem eo ipſo effeciſſe vt mulier totam
lucretur: ſicuti in terminis ſcribit Bald. in l.
2.C.de bo.q.li.Gozadi.conſ.47.Pariſi.conſ.
59.lib.2.Crauet.conſ.184.Cum.ſingul.vlti-
mo Neuizan.Angel.& alij quos refert & ſe-
quitur Roland. conſ. 62. à num. 1. 2. & ſeq.
lib.1.& his addẽdi Becci. Alban.& alij, quos
Surd.conſ.164.num.14.lib.2.

Qui ibidem num. 4. ex ſententia Corne.
& Gozadi. ſubdit. tunc maxime locum eſſe
241 huic opinioni ✝ quando adeſt iuramentum in
promiſſione mariti ſicut in noſtra ſpecie, in
qua poſt conſtitutionẽ dictæ donationis iu-
rauit conſtituens: Pro contraria parte vide-
tur ex ſola hac ſimplici conſtitutione dotali
non cenſeri donatam totam illam donatio-
nis propter nuptias quãtitatem. Primo quo-
niam contrahens cenſetur in dubio contra-
242 xiſſe ✝ iuxta conſuetudinem ſuæ prouinciæ
& regionis, ſicuti in proprijs terminis dona-
tionis propter nuptias ſcripſi infra quæſtio.
60. num. 4. dixi conſtituentem donationem
propter nuptias in dubio, eam partem conſ-
tituiſſe videri, quæ in ea regione ſolita ſit &
Rayne. in l.poſt dotem ff.ſolu.matri.docuit
maritum promittentem reſtituere dotẽ, ſim-
pliciter videri promiſiſſe iuxta ſtatuta regio
nis quem ſequutus fuit ibi Alcia.& cõſ.153.
lib.5.Bolog.in d.l.poſt dotem latius Rolan.
de Lu. dot.quæſt.37. vnde cum apud nos, ſit
ſolitum poſſe mulierem eligere vel totam
donationem, præſtita tamen cautione de to-
ta ipſa reſtituenda poſt illius mortem hære-
dibus mariti vel dimidiam, ad ſuam liberã
diſpoſitionem, ſimpliciter promittẽdo, ma-
ritum, videri promiſiſſe iuxta conſuetudinẽ
regionis.

243 Nec obſtaret iuramentum † quoniam il-
lud non auget obligationẽ ſicuti ſcripſi mul-
tis infra quæſtio.80.num.12.

244 Non etiam obſtãt traditiones illæ ✝ inſig-
nis Pariſi.Gozad.Cra. Rolan. & Surd. quo-
niam loquũtur, vbi maritus promiſiſſet vxo-
ris reſtituere dotem & donationem propter
nuptias in omnem euẽtum, in hac ſpecie nul-
la erat promiſsio reſtitutionis, ſed ſotius cõ-
ſtitutionis augmenti ſiue donationis prop-
ter nuptias: Verum quoniam poſt capitulum
illud in quo fuerit facta cõſtitutio, illic aliud
fuerat ſubſequutiue adiectum, & eo maritus
vxori facultatem concedebat diſponendi de
dimidio augmento ad illius liberas volunta-
tes, caſu quo pręmoreretur ipſa viro, & con-
ſequenter fuit data dimidia donationis in
caſu quo nihil debetur mulieri cum ſolũ de-
245 beatur. In caſu pręmorientis ✝ mariti, ſicuti
apud nos id receptiſsimum eſt & apud Nea-
politanum regnum teſtãte Vincen.de Fran.
deciſ.182.num.14. 1.par.niſi ex pacto aliud
fuiſſet ſtatutum inter partes nam valet con-
uentio delucranda donatione per vxorem,
etiã in caſu præmorientis mariti; ſicuti ſcrip-
ſi infra quæſtio.57.num. 3. idcirco reſpondi
poſſe mulierem totam, & integram petere
donationem propter nuptias, ſi enim in caſu
quo nihil debetur mulieri, pręmoriente ſci-
licet marito conceſſit dimidiam libere il-
lius donationis, fortiori ratione in priori
capitulo antecedenti voluit totum augmen-
tum, donare, cum enim dubius ſit ſenſus diſ-
ponentis, neq. reſeruauerit ſibi & ſuis ma-
ritus partẽ donationis propter nuptias, vbi
ſolitũ eſt, ambigua mariti loquutio ex pro-
xime ſequenti & immediato connexoq. ca-
pitulo clarè depræhenditur, voluiſſe totam
donationẽ ſe pręmoriente fore vxoris, quod
dimidiã dederit, vbi nihil debetur ipſa præ-
246 moriente, cum vna pars diſpoſitionis † de-
claretur,

claretur, per aliam maxime omnino coniu-
ctam ad tex. in l. qui filiabus cum vulga. de
lega. 1. & præcipuè vbi ſequens capitulum
eſt clarum ſicuti erudite reſpondit compro-
bans multis Odd. conſil. 95. num. 76. Ne-
247 que melior † interpretatio adduci poteſt
quam ea, quæ ex verbis apertis diſponentis
adducitur, qui ſeipſum in alia parte declara-
uit l. ſi ſeruus plurium §. fina. d. l. qui filiabus
de leg. 1. Bartol. in l. Centurio ff. de vulga.
num. 27. cuius traditionem communem re-
fert Pariſi. conſil. 73. num. 40. lib. 2. Socin.
iunior. qui & communem conſil. 51. num. 9.
& conſil. 65. num. 10. lib. 4. Mantri. qui alios
de conie. vlti. volun. lib. 6. titu. 13. num. 15.
Odd. d. conſil. 95. num. 76. Maxime in ma-
teria fauorabili donationis propter nuptias
acquirendæ vxori, ſicut enim dos fauorem
248 continet & donatio etiam propter † nuptias
fauorabilis dicitur mulieri, ſicuti ſcripſi ex
traditione Menoch. in prælud. Tertij libri
num. 40. 41. & ſeq. ſed ea traditio Bartol.
Alexan. & Bolog. de qua ſupra reprobatur
ab Alciat. in tractat. de præſ. Regu. 3. præſ.
32. num. 11. & lib. 1. de verb. ſignifica. fol.
11. ea ſubtili ratione motus, quod vbi certa
portio defertur ab ſtatuto vel conſuetudi-
ne, promiſsio ſimpliciter facta de dote reſ-
tituenda cum verba totum importent, ad
partem referri non debent, vti ille ibi la-
tius.

249 Octauo quæritur † an in donatis propter
nuptias vxori pro his conſequendis compe-
tat prælationis priuilegium ſicut pro rebus
dotalibus, quam quęſtionem agitat Cancer.
in ſuis reſolu. cap. 9. num. 8. Et quidem id
aperte deciſum fuit in l. aſsiduis, in verſic.
Hæc autem C. qui potio. licet igitur mulier
in dote præferatur omnibus creditoribus
anterioribus habentibus tacitam, & poſte-
rioribus habentibus expræſſam, in donatio-
ne tamen propter nuptias aduerſus ter-
tium prælationis priuilegium non habet &
probat tex. in l. in rebus C. de don. an. nup.
§. his conſequens in auth. de adqui. dot. Iaſſ.
poſt veteres in §. fuerat de actio. num. 40.
Zaſi. num. 14. Dida. qui alios pleroſque lib.
1. varia. reſolu. cap. 7. num. 1. Anto. Gomez.
in l. 50. Tau. num. 8. verſicu. Sexto quęro &
num. 11. verſicu. Tertio differunt, Vincenti.
de Franq. deciſ. 182. nu. 2. & nu. 16. 1. part.
alios prętereo.

250 Cæterum † ſummopere, notandum, quod
vbi mulier agit aduerſus maritum vel illius
hæredes pro donatione propter nuptias ad
ſecuritatem dotis, illius ſolutionem, vel ſa-
tisfactionem, habet mulier nedum tacitam
hypothecam, ſed & priuilegium prelationis
aduerſus cæteros creditores, quinimo nec
huic hypothecę poſſet renuntiare mulier ex-
preſſe, cum potiſſime donatio propter nup-
tias ſit adinuenta pro ſecuritate dotis, ſin-
gularis traditio Cyn. in d. l. aſſiduis, quā ſe-
quitur Salice. Innocen. Plat. Angel. Iaſſon. &
alij quos refert & ſequitur Anton. Gomez.
in d. l. 50. nu. 11. verſi. Tertio differunt.

251 Denique extra tamen † caſus à iure ex-
preſſos dos & donatio propter nuptias pari
paſſu ambulant, & ęqualem continent cum
dote fauorem l. cum multæ C. de dona. an.
nuptias Afflict. deciſ. 154. & probat mul-
tis exemplis egregie idem Vincen. de Fran.
d. deciſio. 182. à num. 2. 3. 4. 5. dixi id ipſum
authoritate Menoch. ſupra quęſt. 1. num. 41.
Surd. tractat. de alimen. titu. 1. quęſt. 42. nu.
77. 78. 79. Menoch. lib. 3. pręſ. 15. nu. 10.

252 Nono quęritur † an bona ſubiecta reſti-
tutioni ſicut pro cauſa dotis alienari poſ-
ſunt, ſic pro donatione propter nuptias in-
ſignis tex. in auth. res quæ C. communia de
lega. ſtatuit poſſe alienari vbi omnes id fuſe
docent, atque ideo hic articulus ad ea quæ
inibi & alibi paſsim interpretes plena manu
253 ſcripſerunt remittendus eſt: An autem † ſi-
cut mulier poſt mortem viri ex regia conſti-
tutione. Hac noſtra, poteſt retinerē ſibi fru-
ctus bonorum mariti, & ſuos facere, donec
plenè & integriter fuerit exoluta de dote, &
donatione propter nuptias, id etiam poſsit
in bonis vinculatis, & reſtitutioni ſubiectis
dixi latè infra quęſtio. 25.

254 Decimo quæritur † an pactum de lucran-
da certa portione dotis factum per maritū
prędecedente vxore, eo ipſo cenſeatur fa-
ctum, etſi nihil de eo dictū ſit reſpectu vxo-
ris in eo de portione donationis propter
nuptias adquirenda, & factum cenſeri de-
cidit tex. in cap. fina. ex. de dona. int. vir. &
vxor. tex. in auth. æqualitas C. de pact. con-
uent. Palat. Rube. in rubr. de dona. int. vir. &
vxor. §. 18. num. 1. Cyn. Bald. Salicet. Angel.
& alij in d. authen. æqualitas. Faber. Ange.
Plat. Anch. Camp. & alij quos refert Anton.
Gom. in l. 50. Tau. num. 10. in verſicu. Sexto
conueniunt & num. 11. verſic. Secundus dixi
fuſe de hac infra quęſt. 31. vbi latiſsimè.

255 Vndecimo quęritur, an † requiratur ęqua-
litas donationis propter nuptias, cum do-
te iuxta text. in auth. ęqualitas C. de pact.
conuen. dixi de hac infra quęſtio. 60. vbi fu-
ſius.

256 Duodecimo † quęritur, an donatio prop-
ter nuptias adquiſita per vxorem, quę ad ſe-
cunda vota tranſit, debeat reſeruari filijs
prioris matrimonij, de hac quęſtione latè in-
fra quæſtio. 57.

257 Decimo tertio quęritur † an poſsit mulier
vindicare res propter nuptias donatas, cōſ-

tante matrimonio, ſicuti vindicat res dotales maritus l.doce ancillam C. de rei vindica.& videtur non poſſe, quoniã mortuo mariro illico reuertirur donario ad marirum l. fina.C.de dona.an.nup.l.ſi liberis eo.tir. ca. plerumq.ex.de dona.int.vir.& vxor. & cum ſit in poteſtate mariti, ad res illius conſtante matrimonio agere nequir.

Verum in tribus caſibus licet mulieri cõſtãte matrimonio vindicare res donatas. Primus quando ſoluto matrimonio non redditur dos vxori. Secundus, quando ex pacto nõ lucratur donationẽ. Terrius, cum conſtanre matrimonio maritus vergit ad inopiam, intelligo quod poſsit vindicare mulier ab extraneo, non ab eodem mariro, tex. elegans. in aurh. permiſſa C.de dona.an.nup.vbi poſt glo.Bald.Angel.Salicer. & alij Anron. Gomez. in l.50.Tau.num.10.verſ.Quatto conueniunt.

258 Decimo quarto † quęritur, vtrum poſsit mulier renunriare iuribus ſibi competentibus in donatione propter nuptias ſicut enim mulier habet tacitam ſtipulationem pto dote, ſic & pto donatione propter nuptias l. 2. C.de bo. q; libe.l.Et videtur poſſe, quoniã & ei licet renuntiare iuribus hyporhecę quã habet in bonis mariti pro ſecurirate doris aurh.ſiue à me vbi glo.C.ad Velleia.S.C.niſi in duobus caſibus; primus quando maritus eſt ſoluendo in alijs bonis, ſecundus, quando fit remiſsio generalis hypotecę à iure inductę ſecus vbi fieret remiſsio ſpecialis & expręſſe Bart. & cęteri in l. iubemus C. ad Vellcia.l.etiam eo.tit.glo. Bart.Sali.Bald. & Angel.in aurh.ſine à me Roma.conſ.140. Neguſan. poſt vereres de pigno. 3. num. 6. par.nu.14. Afflict.vbi Vrſil.deciſ.313.

259 Contraria vero ſentẽtia recipitur † in noſtra ſpecie quod nequeat renunriare mulier donationi propter nuptias, nec iurib⁹ ſibi in ea cõpetentibus glo.inſignis vbi Bart. Bald. Salice.Angel. & alij in auth.dos data C. de dona.an.nup.quã glo. dixir communẽ Anto. Gom.in l.50. Tau.n.10.in verſ. Quinro.cõueniunt; quoniam cum detur in ſecuritatem dotis, facilè conſentiendo mulieres & renun-
260 ciando, indotatę ſępius remanerent, ſic cũ † marirus conſtanre matrimonio nequeat eriã de conſenſu vxoris alienare dotẽ, l.1.& tir. de fund. dotal. ſic nec de cõſenſu vxoris donationem propter nuptias d.aurh. ſiue à me vbi glo.& omnes.

261 Declara prędicta niſi ad ſtante † iuramẽto, c.licet mulieres de iu.iu. c.quãuis de pac. in 6. quod latius infra dicerur ſectio. vltima interim videndus Gail.lib.2.obſerua.77.Et hæc de donatio. propter nuptias quę frequẽtius agirur in hac prouincia.

SECTIO. II.

SVMMARIVM.

1 *Pactum inter virum & vxorem in capitulis matrimonialibus contractum, vt filius primogenitus ſuccedat, an valeat.*

2 *Donatio facta in capitulis matrimonialibus filio primogenito valet, ſecundum multorũ opinionem.*

3 *L.Diui Conſtantini C. de natura. libe. declaratur.*

4 *L.ſi inter ff.de pact.dotal.expenditur.*

5 *Pacto ſtipulatione vallato, filijs nondum natis adquiri poteſt.*

6 *Pater poteſt in quærendis filijs ſuis præiudicare.*

7 *Pater filijs prouidere, poteſt ſuo pacto in rebus particularibus non in vniuerſo patrimonio.*

8 *Parentes ſuo pacto filios procreandos legitima priuare non poſſunt.*

9 *Filij poſt teſtamentũ nati teſtamẽtũ rumpunt.*

10 *Formula Galli Aquilij quare inuenta.*

11 *Cap.1. de filijs nat. ex. matrimo. ad morgan. contrac.dcelaratur.*

12 *Incertitudo quandoq. ſuſtinet pacta, quæ alias non valerent.*

13 *Minor propter incertitudinẽ non reſtituitur.*

14 *Pactum inter fratres quod vno ſine liberis decedẽte hæreditas ad alterum deueniat, propter incertitudinem ſuſtinetur.*

15 *Incertitudo ſuſtinet contractus, qui alioquin vſurarij forent.*

16 *Incertitudo tollit remedium l.2. C. de reſcinden. venditio.*

17 *Pacta reciproca valida.*

18 *Pacta reciproca de futura ſucceſſione, & tota hæreditate inualida ſunt.*

19 *Matrimonij fauor maximus.*

20 *Pacta, quæ matrimonio cohærent ab eodem veſtiuntur.*

21 *Conſuetudo vbi noluit teſtamentariam inſtitutionem valere inter virum, & vxorem niſi vſq. ad certam ſummam, valet tamen in duobus caſibus.*

22 *Inſtitutione teſtamentaria probibita inter virum, & vxorem, non cenſetur probibita, quæ ex conuentione in contractu matrimoniali conuenta eſt.*

23 *Fieri multa incidenter poſſunt, quæ principaliter nequeunt.*

24 *Pactum vt filia, quæ matrimonium contrahit præter dotem cũ alijs ſit ſucceſſura fratribus, non valet.*

25 *Fauor liberi arbitrij ſuperat fauorem matrimonij.*

Fauor

26 *Fauor dotis, & matrimonij non extenditur ad caſus in iure non expreſſos.*

27 *Matrimonium etſi valeat, plerumq. tamen pacta in eo appoſita non valent.*

28 *Pactum in capitulis matrimonialibus appoſitum vt primogenitus ſuccedat, non valet ſecundum magis communem, & veram ſententiam.*

29 *Pactum futuræ ſucceſſionis nec fauore piæ cauſæ ſuſtinetur.*

30 *Pacta de futura ſucceſſione tanquam bonis moribus contraria à lege improbantur.*

31 *Pacta de hæreditando filios iure communi improbata.*

32 *Donatio facta in contractu matrimonij filijs naſcituris cum notarij ſtipulatione, valet ſecundum quoſdam.*

33 *Filio naſcituro quæri poteſt ſtipulatione per patrem interpoſita.*

34 *Tiraquelli traditio improbata.*

35 *Donatio vniuerſalis, & pacta de ſuccedẽdo generaliter improbantur.*

36 *Donatio facta in contractu matrimonij filio primogenito de certis rebus ſuſtinetur.*

37 *Donatio facta in contractu matrimonij de Baronia de Caſtro in Regno Aragoniæ an valuerit, conſilia, quæ contraria adferuntur.*

38 *Boerij opinio reprobatur.*

39 *Pactum in capitulis matrimonialibus factum de quota hæreditatis valet in fauorem filiorum.*

40 *Pactum quotæ hæreditatis, & rei certæ vnum, & idem cenſetur.*

41 *Pactum de futura ſucceſſione in fauorem filiorum factum in contractu matrimonij, poteſt conſuetudine roborari.*

42 *Pacta illicita de iure, ſtatuto, vel conſuetudine poſſunt validari.*

43 *Conſuetudo plurimum poteſt in pactis de iure improbatis.*

44 *Pacta de futura ſucceſſione inter nobiles facilius ſuſtinentur.*

45 *Conſuetudo Germaniæ pactum de futura ſucceſſione in contractu matrimonij admittit.*

46 *Conſuetudo Galliæ pactum de futura ſucceſſione in contractu matrimonij admittit.*

47 *Conſuetudo Italiæ pactum de futura ſucceſſione in contractu matrimonij admittit.*

48 *Conſuetudo Hiſpaniæ Vlterioris, & Citerioris, pactum de futura ſucceſſione in contractu matrimonij admittit.*

49 *Conſuetudo huius Regni Cathaloniæ pactum de futura ſucceſſione in contractu matrimonij admittit.*

50 *Pacta de futura ſucceſſione iuramẽto firmãtur.*

51 *Conſuetudo roborare poteſt pacta de futura ſucceſſione dum reſeruetur filijs legitima.*

52 *Matrimonium contrahentes ob immenſas donationes filijs primogenitis factas, cæteros filios legitima priuare non poſſunt.*

53 *Pacta de futura ſucceſſione iuramento vallata, an poſſint reuocari petita abſolutione à iuramento.*

54 *Iure ſanguinis vbi ſucceditur, legitima filijs non debetur.*

55 *Pactum in fauorem primogeniti factum in cõtractu matrimonij, mediãte ſtipulatione notarij ſuſtinetur.*

56 *Pactum in fauorem primogeniti factum in cõtractu matrimonij mediante ſtipulatione patris ſuſtinetur.*

57 *Stipulatio neceſſaria eſt in donationib⁹, in quibus vnus poſt alium ſuccedit.*

58 *Stipulatio neceſſaria non eſt ſecundum veriorem opinionem in donationibus ſucceſſiuis.*

59 *Donatio ſolo conſenſu perficitur abſq. ſtipulatione.*

60 *Stipulatio in contrahendo matrimonio non requiritur.*

61 *Donationes, quæ fiunt in contractu matrimonij, veſtiuntur ab eodem matrimonio.*

62 *Subſtitutiones in contractu matrimonij fieri poſſunt.*

63 *Pacta in fauorem filiorum in contractu matrimonij licet ſucceſſiua, ſuſtinentur iuxta receptionem ſententiam.*

64 *Cancerij traditio expenditur.*

65 *Notarius vbi non adeſt in aliquo caſtro, vel villa huius Regni Cathaloniæ, parochus cõficere poteſt inſtrumenta, & teſtamenta.*

66 *Pacta in fauorem primogeniti valent, dum filiabus dos, & filijs legitima reſeruetur.*

67 *Legitima filiorum ex cauſa tolli poteſt.*

68 *Statutum filiarum dotes nec filiorum alimenta tollere poteſt.*

69 *Pactum de futura ſucceſſione in fauorem primogeniti valet dum donans reſeruet ſibi de quo poſſit teſtari.*

70 *Hæreditatio filiorũ, quæ fit in Cathalonia per coniuges in capitulis matrimonialib⁹, an de vniuerſali hæreditate intelligẽda ſit nec ne.*

71 *Hæreditamentum in Cathalonia donationem inter viuos importat.*

72 *Hæreditatione facta per patrẽ ſimpliciter, bona tantum præſentia donata cenſentur.*

73 *Donatio verbis vniuerſalibus facta, præſentia tantum continet.*

74 *Hæreditatio facta in contractu matrimonij de omnibus bonis præſentibus, & futuris, an valeat in Cathalonia.*

75 *Donatio facta à patre filijs omnium bonorum præſentium & futurorum, valet vt donatio cauſa mortis.*

76 *Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum facta extraneis valet.*

77 *Donator cauſa mortis donans omnia bona ſua, alium hæredem inſtituere poteſt.*

78 *Hæres à donatore cauſa mortis omnium bonorum falcidiam detrahere poteſt.*
79 *Donatio facta à patre filio de vniuerſa hæreditate in contractu matrimonij nulla facta reſeruatione, an valeat.*
80 *Donatio vniuerſalis facta filijs in contractu matrimonij ſine reſeruatione inualida eſt.*
81 *Hæreditatis appellatione omnia bona continentur.*
82 *Donatio hæreditatis, quæ fit à patre filio ſine reſeruatione an valeat opinio authoris.*
83 *Pactum in donatione adiectum, quod donatarius teneatur filios ſuos hæredes facere ſuſtinetur.*
84 *Verba hæc* facio te hęredem, vel facio te Dominum *eadem ſunt.*
85 *Crauctæ traditio reprobatur.*

QVÆSTIO II.

PACTVM IN CONTRCTV matrimonij inter virum, & vxorem vt primogenitus ſuccedat excluſis cæteris filijs, an valeat quæſtio antiqua diligenter, & vtiliter explicatur.

1 SECVNDO quæritur † an liceat coniugibus paciſci vt eorum quilibet filium primogenitum ex matrimonio naſciturum teneatur hæreditare, vt noſtrorum verbis vtar, vel ei vniuerſam donare hæreditatem (nihil enim inter pactum, & donationem diſcrimen conſtituitur quoad validitatem vel inualiditatem, vt Tiraquel. & alij infra citandi ſcribunt) & ſi is moriatur ſequenti, & ſic de cæteris: Quæſtio hæc celebris apud veteres, & dubia fuit, adeo vt Ioan. Faber alioquin acutiſſimus, & diſertiſsim⁹ in l. 1. C. ſi manci. ita ven. ne pro ſ. & in l. fin. C. de pact. indeciſam penitus re-
2 liquerit, Et † valere pactum vel donationem hanc exiſtimauerunt multi, inter quos Guid. Papę, maximę apud Gallos authoritatis vt refert Deci. conſil. 318. & Tiraquel. tractat. de iure primo. quæſtio. 5. nu. 11. in deciſ. Delphi. 267. à num. 1. vbi expreſſim hanc validam affirmat donationem, cum inuicem coniuges paciſcuntur de donando vel hæredem inſtituendo filium primo naſciturum, qui illic expendit duo in tuitionem huius opinionis iura ſupra à me quæſtio. 1. citata tex. in l. Diui Conſtantini ver. pactis C. de naturali liber. l. ſi inter ff. de pact. dotal. & aſſerit ita in eo Senatu iudicatum idem Guid. Ranchi. in additio. dict. deciſio. 267. Berttan. conſil. 299. lib. 1. & conſil. 1. lib. 2. conſil. 78. lib. 3. à num. 1. vſque ad finem latiſſimè hunc diferens articulum Deci. in d. l. pactum quod dotali num. 10. C. de pact. idem conſil. 216. num. 3. conſil. 4. num. 23. conſil. 587. num. 9. Caſſan. conſil. 33. col. 2. Cagnol. in l. fin. num. 12. C. de pact. Benedic. in cap. Raynuntius in verbo duas habens filias num. 197. de teſtam. & in verbo ſobolem numer. 48. 49. Ripa. reſpon. 95. num. 2. Crauet. conſ. 19. num. 10.

Eandem ſequuti ſunt in cauſa grauiſſima Baroniæ de Caſtro Aragoniæ Regni Bero. conſil. 120. lib. 2. num. 1. egregie in vna eiuſdem Aragoniæ partem defendit Tiber. Decia. reſpon. 31. toto ipſo conſilio, & in ſpecie eiuſdem Conſilij Bero. ſcilicet in eadem Baronia de Caſtro Alciat. conſil. 96. num. 2. 3. latè Pariſi. conſil. 72. lib. 4. qui ad id adduxit ſimul cum Bero. dict. conſil. Alexand. conſil. 28. lib. 5. Barto. conſil. 212. Angel. conſil. 66. & eundem Alexandrum conſil. 83. lib. 2. Boeri. deciſ. 204. Aufred. ad Capel. Toloſan. deciſio. 452. Ferdin. in cap. 1. de filijs na. ex matri. ad morga. conc. in prælud. cap. 6. num. 8. 9. nouiſſimè relatis paucis Auenda. in l. 44. gloſ. 16. num. 18. 19. Taur. Palaez. tractat. de maiora. Hiſpa. 1. part. quæſtio. 22. num. 28. Menoch. conſil. 92. nu. 37. & ſeq. lib. 1. Et multis † ij rationibus & iuribus moti fuere: primo ex d. l. Diui Conſtantini C. de natura. liber. quem tex. Guid. dict. deciſ. expreſſum dicit, qui tamen nihil facit, non enim loquitur de vniuerſa hæreditate, cuius vt mox dicam ſucceſſio ex pacto eſt omnino improbata, ſed de dote, vel donatione propter nuptias ac- 3
quirenda. Secundo † adduxit idem Guid. tex. in d. l. ſi inter ff. de pact. dotali. ſed is tex. ſolum loquitur in dotis parte, vel tota dote retinenda vbi filij naſcerenter, atque ideo extra inſtitutum quæſtionis noſ- 4
træ. Tertio † Guid. ea deciſio argumentatur, nam inquit, per pactum ſtipulatione vallatum poteſt quidquam acquiri filio, non dum nato l. ſi quis operas de ope. liberto: l. Paulus §. Paulus reſpondit de bon. libert. d. l. Diui Conſtantini verſicul. Pactis l. non aliter ff. de adoptio. l. vſusfructus ff. de ſtipula. ſeruo. cum ſimi. ſi igitur queri ſtipulatione poteſt, licebit coniugibus conuenire de hæreditate primogenito donanda: in tui- 5
tionem huius rationis accedat, poſſe patrē † filijs in quęrendis præiudicare l. quoties ff. ſolu. matrim. ſicut cōuerſo ordine, filius patri glo. in l. filius C. de pact. cum alijs congeſtis à Titaq. tractat. de iure primo. quæſt. 6. num. 15. vnde etſi plures alij naſcantur poſt primogenitum filij, & nihil ex hæreditate 6
ſint

ſint habituri ; non ideo pactio quæ iure fieri
potuie in fauorem primogeniti valere de-
7 ſinet . Huic † rationi reſpondetur, poſſe qui-
dem filijs naſcituris patris , vel coniugum
pactis prouideri dę rebus ; quæ non to-
tam patrimonij ſubſtantiam abſorbent , ſed
de rebus quibuſdam particularibus, cum pa-
ctum futuræ ſucceſsionis ſit omni iure re-
probatum l.cum donatione C.de tranſac. l.
ſtipulatio hoc modo concepta de verbo.
obliga. cum alijs infra adducendis. præte-
8 rea † quia hoc pacto filijs naſcituris legiti-
ma iure naturę debita auferretur, in qua
nequeunt coniugés ſuis pactis illis præiudi-
care ; ideoque nec ante natiuitatem exhæ-
redari poſſunt , qui nullam ingratitudinis
cauſam committere poſſunt l. ſi quis in ſuo
C.de ino.teſt.& donationes inoficioſas im-
pugnare pôt , qui poſt eas naſcitur l. ſi totas
9 C. de inofi. donatio. Similiter † & qui poſt
teſtamentum naſcuntur rumpunt patris teſ-
tamentum l. poſthumus ff. de liber. & poſt-
hum.l.1.2.& toto titu.C. de poſthu. hęred.
10 inſtitu. l. 1. & titu. de inius.rup.teſt. vnde †
dimanauit illa formula Galli ne teſtamen-
ta rumperentur l. Gallus de libe. & poſthu.
vt ex his Aluar.Cardin.Alexan.& alij ſcrip-
ſerint in cap. ſi filij titu. ſi de feu. contro.
in. domi. & agna. nequaquam poſſe pactis
parentum filijs pręiudicari naſcituris , quos
refert Tiraq.d.quęſt.6.num.21.
11 Quarto † adducitur pro hac ſententia
tex. in cap. 1. de filijs nat. ex matrimo. ad
morga. contrac. in feudis vbi valet pactum
contractum inter coniuges ne filij naſcituri
ex eo coniugio ſuccedant , ſed tota ipſa ſuc-
ceſsio liberis , & priori matrimonio reſer-
uetur; qui tex. etſi in nobilibus loquatur ha-
bere tamen locum , & in ignobilibus Bald.
Aluar. Laudu. Alexand. Afflict. & cæteri do-
cuerunt . Sed neque hic textus facit , quia
præterquam quod iniquiſsima eſt illius ca-
pitis diſpoſitio vt fatentur ibidem præcitati
interprętes, & iuri communi contrarietur §.
illud quoque in authen. de nup. tamen lo-
quitur in conſuetudine locali ciuitatis Me-
diolani tantum , conſequenter extra eum
locum protendi non poteſt nec allegari,
quemadmodum eo loci præfati animaduer-
tunt ex eo tex. in verbis extremis & tex. in
cap. filij nati titul. ſi de feudo fue. contro.
int. domi. & agna. Bartol. in d. l. pactum
vbi cæteri C.de collat. Tiraquel. d. quæſtio.
6.num.23.
12 Quinto † vbi ſimile inter coniuges pac-
tum celebratur incerti pænitus eſt ad quem
ex filijs naſcituris ſucceſsio pertinebit; quis
enim prior naſcetur nec ne ab incertitudi-
ne pendet , & futuro euentu : at vbi datur
incertitudo pacta , quæ alioquin non vale-
rent tolerantur l. de fideicommiſſo C. de
de tranſactio. a qua tex. diſpoſitione Caſ-
tren. Alexand. Iaſſon. Deci. Curti. Alciat. &
omnes docuerunt pactum quod alias non
valeret , propter incertitudinem non irrita-
ri, & ideo ſi contractus ad damnum , & lu-
crum habere ſe poteſt , licet lucrum contin-
gat vel damnum, non poteſt qui damnum ex
eo ſentit reſtitutionem petere , quia lædi
non dicitur ratione incertitudinis . Similis
tex. in l. ſi pater puellæ. C. de inofi. teſtam.
l. ſi ea lege C. de vſur. l. ſi iactum retis. de
contrahen. emptio. & qui hæc iura ornat
fuſe Tiraquel. in l. ſi vnquam in verbo do-
natione largitus num. 108. C. de reuocan.
donat. conducit tex. in l. in naue ff. loca.
Viui. inter communes opini.577.à nu.1.
13 Vnde † nec minor propter incertitudi-
nem reſtitueretur docuit Alexand. in d. l.
de fideicom. num. 2. Bertran. conſil. 191.
num. 6. lib. 4. Natta conſil. 181.num.9. &
eos ſequitur Sfor. Oddo. tractar. de in in-
te. reſtit. part. 1. quæſtio. 4. articul. 6. à
num.1.
14 Atque † hinc etiam illud deſcendit prop-
ter hanc incertitudinem valere pactum in-
ter fratres , vt altero deſcedente ſine libe-
ris bona illius ad alterum deueniant , con-
ſuluit Oldrad.conſil.139. 1. dubio Alberi.
Angel. Iaſſon. & cæteri omnes in l. fina. C.
de pact. cum innumeris ad hoc inſtitutum
coaceruatis per Tiraquel. tractat. de iure
primo. quæſtio. 6. num. 4. & 5. & decidit
Boer. deciſ. 355. à numer. 1. Socin. iunio.
conſil. 143. num.27. & ſequent.lib.1.Curti.
iunior. conſil. 1. num.16. dixit communem
Iaſſon.conſil.8. num.34. inter conſil. Bruni.
lib.1.conſil.9.nu.10.eod.lib. Pariſi.conſ.26.
num. 92. lib. 1. & inter communes Viui. in
verbo pactum num. 10. Anton. Gabrl. in
communi. titu. de pact. concluſ. 1. num. 8.
Cachera. deciſ. 100. à num. 1. & qui alios
Graſſ. in §.ſucceſsio.ab inteſtato quæſtio.9.
num.9.& 10.
15 Adde his † quod & in foro conſcientiæ
propter hanc incertitudinem contractus, qui
alloquin vſurariam ſaperent prauitatem ve
iuſti tolerantur Crauet. conſil.145.num.22.
lib. 1. Gemin. tractat. de vſur. commen. 3.
§.4.num.95.deciſi.Genu.211. Caual. deciſ.
60. num. 10. ad medium qui alios refert 2.
part. Didac. egregie lib. reſolutio.2.cap.3.
num.6.Azpilcuet. in Manua. Conteſſo. cap.
27.num.241.
16 Huic † ſimile eſt nec propter incertitu-
dinem quemquam lęſum dici poſſe , atque
ideo nec intentare remedium l.2.C. de reſ-
cinden.vendi. Bald.conſil.19.lib.4.Crauet.

conſ.11.nu.18.lib.1. Gabr.in comm.tit.de
emptio. & venditio. concluſ. 1. Viui. opin.
577.num. 2. & ſeq. cęteri omnes in d. l.2.
qui receptiorem eſſe opinionem dixerunt
in caſu d.l.ſi iacturetis,& ſimilium d.l.2.be-
neficium locum ſibi non vindicare. Cæterum
17 † & huic argumento alioquin prima fronte
valido reſpondetur, argumentationem lo-
qui in pactis viciſcitudinarijs, & reciprocis
de ſuccedendo vnum alteri fratri: Cæterum
pactum propoſitæ quæſtionis non eſt huiuſ-
modi: cur autem pacta hæc reciproca, & vi-
ciſcitudinaria valeant rationem interpre-
tes in citatis locis reddunt, qui in noſtra
ſpecie non vindicat: Porro & communis illa
ſententia ſuſpecta eſt, vt non immerito mul-
ti ab ea diſceſſerint, quos Tiraquel. Graſſ.
18 & citati authores referunt. Tum † com-
munis hæc traditio intelligenda eſt, vbi pa-
ctum reciprocum non eſt de futura ſucceſ-
ſione, & tota hæreditate, ſed de aliqua tan-
tum parte, alioquin auferret liberam teſ-
tandi facultatem, & ideo non valeret tex.
per locum à ſingulari in d. l.licet illic omnes
C. de pact. vbi ſimile pactum niſi inter mi-
lites tantum valet, & hanc aſſerit verā opi-
nionem Tiraquel. multis relatis d. quæſt.6.
num.24. Dixit communem,& receptā Graſ.
d. §. ſucceſſio. ab inteſta. quæſtio.9.num.9.
10. 11.
19 . Quinto † loco adducitur ratio qua pa-
ctum hoc validum poſſit iudicari, quia agi-
tur de fauore matrimonij, qui maximus eſt
vt dixi modo, & latius lib. 1. comparatio.
20 17. à num.1. Vnde † cum valeat matrimo-
nium conſequenter pactum quod matrimo-
nij contractui adhæret validum erit, illius
enim cohærentia veſtitur, & robur accipit.
argum.l.lecta verſicul. Dicebam de reb.cre-
di. l. iurisgentium §. quinimo ff. de pact. l.
fundi partem de contrahen. emptio. l. pe-
tens C.de pact.dixi citādo Vincen.de Fran.
Iacob.Menoch.& Roland. infra quæſtio. 6.
verſicul. Extende regulam primo num. 27.
part. 2. quæſt. 21. conſil.78. num.10. lib.3.
pulchrè Tiber. Decian. loquens in termi-
nis donationis factæ in capitulis matrimo-
nialibus reſpon.31. num. 66. 67. 68. lib.1.
21 Simili † in caſu Maſuer. in pract.titu.de ſo-
cieta. §. item licet num. 5. quem dicit eſſe
maximè authoritatis apud Gallos Tiraquel.
d.quæſtio.6. num.8. docet, quod licet alias
de conſuetudine teſtamentorum inſtitutio
non valeat inter virum, & vxorem niſi vſque
ad certam partem, tamen illa, quæ incidens
eſt, & conuentionalis valet in duobus caſi-
bus; Primus eſt in contractu ſocietatis bo-
22 norum omnium: ſecundus † in contractu ma-
trimonij, nempe propter cohærentiam con-
tractus, in quem hoc pactum incidit: ſequun-
tur Benedic.in dict.cap.Reynuntius, in ver-
bo duas habens filias num.198. Tiraquel.ſu-
pra num.8. Beten.in d. cap.1. de filijs natis
ex matrimonio cap.6. præludiorum num.9.
Becci.conſ.20.num.12.lib.1.
23 Neque † vt ait Tiraquel. hoc mirandum
eſt, quod multa incidenter fiant, quę prin-
cipaliter non poſsint l.1.ff. de auth. tuto. l.
in modicis ff.de contrahen. emptio. l. quæ-
dam de acq. re. domi. & quæ his ſimilia ad-
iungit multa idem Tiraquel. in legi. connu-
bial.titu.9. §. 20. gloſ. 1. in 1.limitatio. Et
ego ipſe in pulchro caſu lib.2. different.10.
24 à num.1. Huic † etiam argumentationi fa-
cilè reſpondetur, nec fauore matrimonij
hoc pactum recipi poſſe, nam nec fauore
matrimonij admittitur pactum, quo caue-
retur vt filia, quæ matrimonium contrahit
prēter dotem cum alijs ſit ſucceſſura fratri-
bus in hæreditate l.pactum quod dotali vbi
Barto.Bald.Alexand.Paul.de Caſtr. Iaſſon.
& poſteriores C.de pact.l.pactum quod do-
tali C.de collatio. vnde rectè inibi in d.l.pa-
ctum quod dotali C. de pact. animaduertit
Bald. Salicet. & cæteri, decipi eos omnes,
qui ſpe matrimonij, & illius fauore ſic pa-
ciſcuntur idem Bald. in l.cum Archimedo-
ram C.vt in poſſeſsi.legato. Viui.d.opinio.
577.nu.3. Berenga. in d.cap.1.præludiorum
cap. 3. numer.3. verſicul. Septimo amplia-
bis egregie Menochi.conſil.92. num.15.16.
& 17.lib.1. Tiberi. Decia.reſpon.31. nu.2.
& 3.lib.1.
25 Addunt † idem Bald. & Salicet. fauora-
biliorem fore cauſam liberi arbitrij quam
matrimonij, nam etſi in eo multa ſint ſpe-
26 cialia, ea † tamen locum non habent, niſi
in caſibus à iure expreſsis, vnde nec ad alios
extendi poſſunt ſequitur Tiraquel. d. quęſt.
6.num.10. & 25. & in tracta. de retract. vbi
ſimiles caſus colligit. titu. 1. §. 1. gloſ. 14.
num. 46. Et in hac ipſa quæſtione fauorem
liberi arbitrij fauori matrimonij præponde-
rare ſcribit Boeri. in conſuetu. Bituricen. §.
fina. ad finem poſt alios quos illic refert Iaſ-
ſon. in d.l.pactum quod dotali num. fina. C.
27 de pact. Secundo † reſpondetur, quod etſi
valeat matrimonium non inde ſequi, vale-
re quodcunque pactum in eo poſitum, ſi re-
probum ſit d.l.pactum quod dotali d. l. hæ-
reditas C.de pact. conuent. Tiraq. d. quęſt.
6.num.26.
28 Hæc † ſunt, quæ magis vigent in tuitio-
nem ſuperioris ſententię, quæ nullo iure ſu-
ſtineri poſſunt. Vnde rectius cæteri exiſ-
timauerunt huiuſmodi pactum nullius eſ-
ſe roboris, aut validitatis, quoniam nul-
lo iure fieri poteſt vt hęreditas pacto, vel
conuen-

connentione alicui dari poſſit d. l. hæreditas l.ex eo C. de inutilibus ſtipulatio. l. fina. de ſuis & legi.hæred.l.pactū l.licet C. de pact. l.pactum C.de colla.

29 Imo nec † fauore piæ cauſæ hoc pactum poteſt ſuſtineri, quemadmodum Angel. Pau. de Caſt.& cæteri docent in l. tale pactum §. fin.ff.de pact. Alex. Areti. Iaſ.in d.l.pactum quod dotali. Tiraquel.d.queſt.6. num.16. vt nec iuramento firmari poſſit gloſ.in l.ſi quādo §.illud, verbo grauari C.de inoff. teſtam. & in d.l.pactum vbi Alexan.communem dicit, & innumeris relatis dixit receptam idē Tiraquel.d.quæſt.6. num. 18. & non relato Tiraquel. Viui.d.opin.577. num. 4. Rodri. Soar. in l. quoniam in prioribus limi. 5. ad legem regiam num.3.& ſequenti C.de inoff. teſtam. Anton. Gom. in l. 22. Tau.num.37. quos ſequitur communē dicens Gutier.poſt. Dida.ibidem in ca.quamuis pactum in prin. nu.4. de pactis in 6. Et alijs adductis Graſſ. in d.§.ſucceſſio.quæſt.9.num.6.verſic. Contrariam ſententiam pulchrè Theſau.deciſio. 225.num.3.4.5.6.Oſaſ.deciſ.100. Vaſq.de ſucceſſio. creatio.§.18. num.196. ex noſtris Celſ.conſ.100. num. 5. & non relatis ſuperioribus Menochi. conſ.92. num. 7. vſq. ad 10. 1.part.Alex. Rauden. qui multos conſi. 22.num.407.lib.1.idem Gutier. ſupra citatis in tract.de iuram.confirma.cap.59. nu.4.

30 5.6. Cum † nouum non ſit pacta hæc, & ſimilia veluti bonis moribus contraria omnino à lege improbari l. ſtipulatio hoc modo concepta de verbo. obliga. vbi tota noſtrorum id docet Schola Tiraquel. Viui. Graſſ. Theſau. Oſaſc. Didac. Vaſq. Gutier. ſupra adducti, idq. tritiſſimum eſt: & huius traditionis triplicem reddit rationem Graſſ.d.§. num.1.ad medium duas Viui.d.opinio n.1. & Tiraquel.ſupra num. 19. vbi duobus confirmat exemplis, quatuor rationes Berenga. adduxit in d.cap.1.præludiorum cap.2.n.2.

31 Vnde † communi omnium ſententia receptum eſt, ſimilem inter coniuges donationem, aut pactum de hæreditando filios non valere Capell. Tholoſa. quæſt.452. vbi Aufred. ad eam & inibi ſic iudicatum ait Deci. cōſ.225.per totum & ante eos Ægid.Bella. conſ. 17. vbi in terminis noſtræ quæſtionis agitar dubium de donatione à coniugibus facta in contractu matrimonij ſequitur Tiraquel.d.queſt. num.22. qui veriorem dicit, Tiraquel.ſequitur nullo alio relato Graſſ.d. §.ſucceſſio quæſt.9. num.4. vbi veram dixit & receptiorem. Viui.d.opin. num.3. Nico. Boeri.in conſuet. Bituri.titu.de coſtumes §. fina.ad finem verſicul. Et ex prædictis clarè conſtat quod ſi in contractu matrimonij &c. Menoch.d.conſ.92.num.15.& 16. Caualca. deciſ.45. nu.18. in additionibus primę partis idem tractat.de tuto.& curato.num.303. Auendan.in l.22.gloſ.2.num.1.& 2.Matien. in l.6.gloſ.4.num.1.& 2.tit.6. lib. 5. & nouiſsime non relatis ſuperioribus Peregrin. tractat.de fideicom.arti.51.à num.24.idem Peregrin. in terminis quæſtionis conſil.65. num.1.Celſ.noſter conſil.58.à nu.1.& ſeq.

32 Neque † quemquam moueat authoritas Guid.Papę, qui in locis ſupra citatis contrarium iudicauit, quoniā vt animaduertit Tiraquel. ſupra ſi Guido Papæ loquitur in donatione facta in contractu matrimonij filio naſcituro interueniente notarij ſtipulatione vel eiuſdem patris, vera illius traditio eſt, nam vt idem Guid.animaduertit, poteſt pater filijs naſcituris ſtipulari l.ſi quis operas vbi gloſ.in verbo poſthumo de oper. liber-

33 to.cum alijs à nobis ſupra citatis iuribus; † & poteſt filijs patris ſtipulatione quæri etiā poſt mortem patris ſtipulantis l.pater, cum filiæ de pact. dotal.l.quodcunque de verbo. obliga. & ab extraneo poteſt aliquid alteri donari poſt mortem eiuſdem.l.1.& ſequen. C.vt action. ab hæred. l. hereditarum C. de bon.authori. iudi. poſsi.l.nam etſi cum moriar de condic. indebi. ornat latè Tiraquel. d.queſtio. num. 32. 33. *vel inquit Tiraquel. Guido loquitur vt aliquid detur, vel relinquatur per modum ſucceſſionis, & iure illius, & tunc malè loquitur, & aduerſus iuris diſpoſitionem: & tandem ita diſtinguere ait Barto. conſ.222.promitto tibi.*

34 Hæc † Tiraquel. traditio non placet quo ad primam pertinet partem diſtinctionis, nam Guido aperte loquitur in pacto de ſuccedendo facto inter coniuges in fauorem primogeniti. Tum etiam nec placet eiuſdem traditio exiſtimantis donationem hāc valere, quoniam donatio vniuerſalis improbata eſt ob eandem rationem, qua pactum de ſuccedendo reijcitur Viui.d.opinio.577. num.7.ad finem: quia ſcilicet tollit liberam teſtandi facultatem, maxime tunc cum donatio facta fuit de hereditate, ſiue iure ſucceſſionis hæreditatis, nam hæreditas pacto dari nequit d.l. hereditas, ſic reſoluit ex communi etiam in donatione cauſa mortis quod eſt fortius Graſſ. in §. donatio cauſa mortis queſt.14.ad finem, rectè ibidem diſtinguens inter donationem vniuerſalem bonorum, & hæreditatis, vt valeat prior, ſecunda ſecus, vnde ad inſtitutum vel Tiraquellus intelligendus eſt iuxta ſuperiorem diſtinctionem aut malè loquitur: Neq. obſtant authoritates eorum, quos adduxim', quia ex his multi vt infra oſtendam non loquuntur in terminis quæſtionis noſtræ vbi vniuerſa hæreditas reſeruatur filio primogenito, ſed vbi

certæ quędam res, vel vbi ſimile pactum cõ-
ſuetudine fuit comprobatum.
35 Vt igitur † adamuſim articulum hunc ma-
lè à cæteris explicatum extricem, regulam
conſtituo iuxta veram & magis receptã opi-
nionem, pactum de quo agitur non valere.
36 Declaratur † primo regula vt procedat
in pacto quo vniuerſa hæreditas reſeruatur
filio primogenito, ſecus vbi certæ res vt in-
ter nobiles fieri ſolet de caſtris, vel villis in-
ſignibus, & opulentis rebus cum adinuicem
contrahunt matrimonium: nam ratio illa, cui
prædicta regula innititur, quia facultas teſ-
tandi impeditur, ceſſat hac in ſpecie, tum &
altera votum captandæ mortis. ſic Barto. in
d. l. ſtipulatio hoc modo concepta de verbo.
obliga. & in d. l. fina. de pact. C. idem cõſ. 72.
Pau. de Caſt. cõſ. 324. Alex. & alij multi, quos
citat Tiraq. d. quæſt. 6. num. 13. & præter eũ
idem reſoluit Viul. d. opin. nu. 7. ex. l. ſi quis
argentum §. ſed etſi quis C. de donatio. gloſ.
in d. l. fi. verbo. accommodauerat C. de pact.
Oldrad. qui huius opinionis fuit originarius
author. conſ. 139. vt eum ferè omnes referũt
citati interpretes & Crauet. conſ. 19. num. 7.
Curt. iuni. conſ. 1. num. 4. conſ. 81. num. 2.
Gabr. conſ. 140. num. 1. vbi communem Pa-
riſi. cap. 26. num. 92. Gabr. lib. 3. tit. de pact.
concluſ. 1. num. 8. Graſſ. d. §. ſucceſſio. quęſt.
9. num. 10. qui & communem multis addu-
ctis & ſic decidit Cache. deciſ. Pedem. 100.
Theſau. deciſ. Pedemon. 225. num. 11. vbi &
receptiſsimam ait Ioan. Phili. reſpon. 10. à
num. 1. 2. & ſeq. vbi & obiectis quibuſdam
reſpondit Menoch. conſ. 92. nu. 47. cum tri-
37 bus ſequent. lib. 1. Et † ſic verè in terminis
quæſtionis noſtræ video loqui Bero. d. conſ.
120. num. 1. lib. 2. & Alciat. dic. conſ. 96. lo-
quentes in donatione facta in contractu ma-
trimonij filio primogenito in Baronia de
Caſtro, qui ambo conſuluerunt aduerſus Pa-
riſi. in d. conſ. 72. lib. 4. & fuit iudicatum in
eorum fauorem in ea lite in Summo Regiæ
Maieſtatis Catholicæ conſilio aduerſus Pa-
riſi. quamquam Pariſi. fateatur etiam & mul-
tis oſtendat rationibus, donationem hanc
fieri potuiſſe in contractu matrimonij, quia
non erat vniuerſalis ſed de certis tãtum caſ-
tris, in quo articulo cõſentiebant adinuicem
aduerſæ partes, licet in alijs diſſentirent vt
infra ſuo loco dicemus, ſic etiam loquitur
Menoch. d. conſi. vt conſtat ex nu. 34. Auen-
da. in d. l. 44. gloſ. 15. num. 14. 15. Ioan. Phili.
Gall. d. reſpon. 10. nu. 7. qui & in hac eadem
loquitur quæſtione, & ſecundum prædictam
modificationem etiam loquitur Tiber. De-
cia. reſpon. 31. num. 64. lib. 1. vbi expreſsim
communem opinionẽ ſic intelligit vbi alios
38 citat † vnde verũ non eſt quod Boeri. ſcripſit
in d. §. fina. ad finem, nec de certa quidem
re in modum ſucceſsionis poſſe ſimilem ini-
ri conuentionem inter coniuges quam illic
dixit communem, cum nec vera ſit, nec etiã
communis.
39 Secundo † declaratur prædicta regula vbi
fieret pactum de hæreditate ſimpliciter, ſe-
cus ſi de quota tantum, quia valeret propter
rationes ſupra adductas, vt affirmarunt Bal.
Alberi. & alij in d. l. fina. de pact. Auenda. in
l. 22. gloſ. 1. num. 1. & gloſ. 2. num. 1. 2. Decii.
conſ. 578. Tiraq. d. quæſ. 6. num. 14. vbi alios
plerosq; qui etſi affirmare non audeat, quia
inquit multi contrariam tenuerunt ſenten-
tiam, quam etiam tenuit Boer. vbi ſupra, vbi
& communem dicere auſus eſt; verè tamen
hæc opinio mihi verior videtur, vt per Graſſ.
40 d. quęſt. 9. num. fina. in finalibus verbis. Et †
inter pactum quotę, & rei certę nullam con-
ſtituit differentiam Crauet. conſ. 256. nu. 1.
verſi. Aut fit tale pactum, vbi fauore matri-
monij hoc pactum admittit, quem ſequitur
Menoch. d. conſ. 92. num. 35. & ad fauorem
matrimonij attendit Io. Phili. d. reſpon. 10.
num. 7. & in terminis ſic concludit idem Me-
nochi. alibi dicto conſ. 92. num. 48. 49. licet
Theſau. pręnĩctã differẽtiã admittere videa-
tur d. deciſio. nu. 11. & Viui. d. opin. nu. 7. etſi
ij duo obiter non ex profeſſo; neq. etiam lo-
quuntur in terminis pacti inter coniuges ce-
lebrati in matrimonio, cuius fauor vt dixi
conſiderandus eſt admodum vt Crauet. Me-
noch. & Philip. conſiderant & nunc addo in
terminis Pechi. tract. de teſt. coniu. lib. 1. cap.
43. num. 3.
41 Tertio † declara, vbi conſuetudo admiſiſ-
ſet hęc, & ſimilia pacta in contractu matri-
monij, aut etiam donationem vniuerſalem
omnium bonorum præſentium, & futurorũ
in fauorem primogeniti, vel eorum qui ex
primo matrimonio naſcerentur d. cap. 1. de
filijs nat. ex matrimo. ad morga. contrac. ca.
filij nati tit. ſi de feu. fuer. controuer. int. Do-
mi. & agnat. defunct. vbi Bal. Aluar. Alexan.
42 Afflict. & cæteri notant, † quod licet huiuſ-
modi pacta illicita ſint de iure tamen ſtatu-
to, vel cõſuetudine poſſunt roborari, & Bart.
ipſe idem ſentire videtur in d. l. pactum Bal.
2. oppo. Salicet. Paul. de Caſtr. & Cor. C. de
collatio. idem Bald. in d. l. de quibus, & in l.
cum Archimidoram C. vt in poſſeſsi. legat.
Aufre. ad Capell. Toloſan. quęſt. 452. Vigli.
in §. acceſsit. in verbo libri pende inſtit. de
teſtam. ordinan. quos refert Tiraq. tract. de
iur. primoge. quęſt. 7. nu. 1. 2.
43 Hoc † præterea pactum valere in vim ne-
dum ſtatuti, ſed conſuetudinis multi credũt,
quod plurimum ſit conſuetudini deferẽdum
argu. eorum, quę noſtri ex eo tex. docent in
l. de

l. de quibus de legib. & in d. l. fina. C. quæ ſit
44 lon. conſue. maxime † inter nobiles, vt fami-
liarum, & nobilitatis gradus melius conſer-
uentur: quemadmodum hāc ipſam rationem
conſiderarunt in hoc eodem pacto in contra-
45 ctu matrimonij conuento Zazius, † qui de
hac conſuetudine Germaniæ loquitur & teſ-
tatur in d. l. ſi ſtipulatio hoc modo concepta
num. 50. de verbo. obliga. vbi addit, quod
durum foret in Germania contrarium obti-
nere idem Zaſi. conſ. 1. lib. 2. Hotom. conſ. 1.
vbi de hac ipſa conſuetudine Germaniæ ver-
ba facit, de eadem Graſſ. d. quæſt. 9. num. 4.
verſi. Sed aduerte Ferron. in conſue. Burde-
gal. tit. de teſtam. §. 22. vbi innumera ſcribit
principum Germaniæ exempla Aurpag. ſin-
46 gul. allegatio. ca. 21. lib. 2. Tiraq. vbi ſupra †.
Paponi. & Maſſue. qui de conſuetudine Frā-
ciæ teſtantur, ſimul eos refert Theſau. d. de-
ciſio. 225. num. 11. Franciſ. Mar. deciſ. 136.
1. part. Berenga. in d. cap. 1. de filijs natis ex
matrimo. ca. 6. preludio. nu. 1. 2. & 9. Ferro.
d. §. 22. Sicq. ſæpius iudicatum fuiſſe in Gal-
lia ſcribit Tiraquel. d. quæſt. 7. Aufred. d. de-
ciſ. 452. Benedict. in d. cap. Reynuntius ver-
bo duas habens filias á num. 197. Ioan. Phi-
lip. d. conſi. 10. num. 4. & 5. Guid. Pap. deciſ.
267. & 505. idem ſingu. 523. Boeri. qui ſic
iudicatum affirmat deciſ. 204. & deciſ. 353.
num. 10. Bertran. conſ. 299. lib. 1. nu. 1.
47 Itali † eandem probant conſuetudinem,
quales Deci. in d. l. pactū quod dotali nu. 1.
& num. 11. latius idem Deci. conſ. 478. nu. 9.
Pau. de Caſt. conſ. 179. lib. 1. Alexand. conſ.
12. lib. 5. Ruin. conſ. 40. & 99. lib. 1. Salicet.
Pau. de Caſtr. num. 8. Corne. num. 6. Iaſſ. n. 4.
in d. l. pactum quod dotali C. de collatio.
Bal. in d. l. cum Archimedoram num. 12. Pa-
riſi. d. conſ. 72. lib. 4. Rolan. conſ. 70. num. 4.
48 lib. 4. Bero. † d. conſ. 120. vbi de conſuetu-
dine noſtræ citerioris Hiſpaniæ, quæ Arago-
nia dicitur Alciat. de eadem conſuetudine
Aragoniæ d. conſ. 96. idem Bero. conſ. 84.
num. 35. lib. 2. Decian. reſpon. 31. num. 140.
lib. 1. Rauden. tract. de analog. ca. 25. nu. 22.
Bere. conſ. 127. num. 4. & de eadem conſue-
tudine noſtra meminit Alberi. in l. fina. C.
de donatio. int. vir. & vxo. Theſau. d. deciſ.
num. 11. vbi legem vlterioris Hiſpaniæ me-
morat, qua id cautum eſt, vbi & refert Ioan.
Lup. in Rubri. de donatio. int. vir. & vxor. id
affirmantem Gutier. tracta. de iuramen. con-
firmato. cap. 59. fuſe Auendan. in l. 44. gloſ.
16. num. 21. Matien. in l. 6. titu. 6. gloſ. 1. n. 2.
49 in fine lib. 5. ordinatio. Et † in indiuiduo de
conſuetudine huius Regni Cathaloniæ Celſ.
Hugo. in legibus huius Regni peritiſſimus,
conſ. 58. num. 4. de hac eadem conſuetudine
Cathaloniæ idem Menoch. conſ. 92. num. 52.
lib. 1. idem Menoch. de conſuetudine huius
prouinciæ conſ. 904. num. 35. 36. lib. 10. Mo-
lin. qui ſic intelligendus eſt alioquin malè
loqueretur tracta. de Hiſpa. primog. lib. 2.
cap. 10. num. 18. vbi niſi ſolum Boeri. citat
eandem nouiſſimè conſuetudinē probat Pe-
regrin. tract. de fideicom. arti. 51. num. 35.
Vnde diſputare de validitate huiuſmodi
conſuetudinis, vanum & inutile puto, prout
fecit Tiraquel. d. quæſt. 7. Boeri. ibi contra-
rius, qui in conſuetu. Bituricen. Rubri. de co-
ſtum. §. fina. ad finem verſi. Quod dictum pa-
ctū non poteſt cōſuetudine roborari Auend.
d. glo. 16. á num. 14.
50 Sanè † & ij qbi hoc pactum veluti cōtra
bonos mores conſuetudine firmari nō poſ-
ſe docuerūt, fatentur iuramento interpoſito
vires ſumere: ſic Tiraquel. d. quæſt. 7. ad fi-
nem 7. nam ſi fauore matrimonij valet, &
conſuetudine roboratur, multo magis vbi
præter conſuetudinem appoſitum fuit iura-
mentum Ioan. Philip. d. conſ. 10. n. 6. Auend.
qui alios d. glo. 16. num. 33. Aufred. d. deciſ.
452. Bene. in d. verbo num. 197. & ſequent.
Becci. qui communem conſ. 20. num. 4.
51 Subdeclarant † quidam declarationem
hanc, vt valeat conſuetudo dum vbi filijs de-
betur legitima, reſeruetur pro eiſdem filjs
quantitas pro eorum portione competens,
cum ſuficiat conſuetudo pactum hoc alio-
quin nullum roborare, ſed minime in præiu-
dicium legitimarum, quæ filijs debentur ita
Tiraquel. in d. quæſt. 7. in finalibus verbis, &
in terminis Crauet. conſ. 256. num. 1. lib. 1.
latè in maioratu loquens Molin. lib. 2. de
Hiſpa. primog. cap. 15. num. 1. & 2. qui mul-
tos coaceruat, quorum placet ſententia; nam
52 nequit † pater ſimili pacto neq. vterq. con-
iux in contractu matrimonij, cæteros filios
legitima priuare ob immēſam donationem,
qua primogenito prouident naſcituro; vel ſi-
mili huius pacto hęreditādi in toto, aut quo-
ta hæreditatis Bart. in l. Titia. §. imperator
delega. 2. qui indiſtinctè docuit, non poſſe
patrem ſuo lucratiuo contractu filios legiti-
ma priuare, vel eis eandem diminuere, quam
communem dixerunt Pau. Pic. in l. poſt con-
tractum num. 3. & 4. de donat. Beren. Fer-
nand. in l. in quartam præfaci. 3. num. 270. ad
l. falcid. Iaſſ. in authen. vnde ſi parens ad fi-
nem, vbi Mencha. nu. 11. C. de inoffi. teſtam.
receptam quoq. ait & alios refert Graſſ. in
§. legitima. quæſt. 44. num. 1. 2.
53 Secundo † ſubdeclara, vt caſu quo fuerit
interpoſitum pactum, & in pacto iuramen-
tum, poſſit nihilominus reuocari petita ab-
ſolutione á iuramento Theſau. d. deciſ. 225.
ad finem: ſed quia hic articulus anceps, &
dubius eſt ideo ſequenti quæſtione de eodē
agemus

agemus ſeparatim. Vnde vbi legitima ſublata per legem fuit vel ſtatutum quemadmodum in multis Hiſpaniarum Regnis, quæſtio hæc dubio caret, quod id poſsint coniuges, ſeruatis ſeruandis, vt in quinta declaratione dicam.

54 Similiter † & dubio etiam caret, vbi ex rei natura & lege res ad primogenitum deuenirent nulla ſtante pactione, veluti in Ducatibus, Committatibus, & cæteris regijs dignitatibus, in quibus ſucceditur iure ſanguinis vt etiam ſuo loco dicem^9 poſt Tiraq. Molin. & alios à nobis citandos: & in quibus non debetur legitima.

55 Quarto † declaratur prædicta regula vt procedat mediante ſtipulatione adiecta in pacto prædicto in fauorem filij primogeniti. naſcituri facto, alioquin ſi ea deficeret nullum foret: ſic enim loquitur Guid. Pap. d. deciſ. 267. vbi & Ranchi. ad eum expreſsim adnotauit non valere pactum prædictum niſi mediante ſtipulatione, vbi & Guil. Benedic. citauit in eandem opinionem, ſic etiã intellexit Tiraq. d. quæſt. 6. num. 31. & 32. ſic etiã intellexere Aufre. Boeri. Deci. & alij ſupra citati Menoch. d. conſ. 92. num. 34. 35. & nu. 67. Tiber. Decia. reſponſo. 31. nu. 73. Surd. poſt Purpura. & alios quoſdam ab eo relatos deciſi. 322. num. 3. & pręſupponere interprętes ſtipulationẽ innuit Ioan. Philip. reſpon. 10. num. 9. nouiſſimè Peregri. conſ. 65. nu. 2.

56 Cæterũ † & docuerunt modo adducti ſcriptores, ſtipulationem in hac ſpecie notarij nõ ſolum ſufficere, ſed & patris eundem etiam operari effectũ, poteſt enim is pro filijs naſcituris ſtipulari l. quod dicitur de verbo. obligatio. vbi Barto. Alex. Iaſſ. & alij latiſſimè Gabri. qui multos lib. 3. tit. de verbo. obliga. conclu. 1. num. 27. Menoch. conſ. 487. nu. 19. Alij plures quos citat Surd. deciſ. 322. nu. 1. Peregrin. conſ. 8. num. 42. vbi extendit traditionem, ſiue filij ſint in poteſtate, ſiue emancipati. Vnde ſuperior opinio quod ſtipulatio requiratur videtur communis prima facie. Et quoniam hic articulus quotidianus eſt, & nunc in hoc Senatu eadem quæſtio agitatur, placet ipſam exacta reſolutione, ne poſtea in dubitationem incidat, reſoluere, quã tetigit Cance. nouiſſimè lib. 3. reſol. cap. 7. num. 186. videtur igitur quod ſtipulatio neceſſaria ſit vt mediãte patris vel notarij ſtipulantis perſona ius filijs naſcituris quæri poſſit, ex notatis per omnes in l. ſtipulatio iſta §. alteri de verbo. obliga. §. ſi quis alij in ſtit. de inuti. ſtipula. ſiue ſtipuletur pater, ſiue notarius, tanquam perſona publica. Secundo

57 † hoc ipſum probatur ex tex. in l. vt hæredibus ff. de lega. 2. l. ſi ei cui ff. de donatio. cauſ. mortis. quorum iurium authoritate docuit Deci. conſ. 244. nu. 7. ſtipulationem neceſſariam fore in donationibus, in quibus vnus poſt alium vocatur: Addo ipſe quod ſi huiuſmodi donationes, de quibus agimus valerẽt abſq. ſtipulatione, concurrerent duo ſpecialia circa idem, id autem eſt toto iure prohibitum l. 1. vbi interprętes C. de dona. promiſ. primum ſpeciale quod valeat talis donatio ſeu pactum de ſuccedendo improbatum de iure ciuili: ſecundum vt valeat, & ſine ſtipulatione tertio probat tex. in l. abſenti ff. de donatio.

58 His † non obſtantibus contraria opinio, & verior, & receptior eſt, quam probat tex. egregius in l. 3. C. de donatio. quæ ſub modo vbi donatum alicui vt poſt certum tempus alij reſtituat, & ſi is cui reſtituẽda res eſt donationi non interſit nec ſtipulatus ſit valet, & ex ſolo plauto actio quæritur: & docuit Bar. vbi Iaſſ. nu. 26. in l. ſtipulatio iſta §. ſi ſtipuler de verbo. obliga.

59 Secundo, † quia donatio ſolo conſenſu perficitur abſq. vlla ſtipulatione l. ſi quis argentum §. ſin autem hoc minime C. de donatio. §. perficiuntur inſtit. de donatio. præcipuè in infante. & non nato. l. ſi infanti C. de iu. delibe. Ludo. Molin. de Hiſpa. primo. lib. 4. cap. 2. num. 75.

60 Tertio quia † ſicut in contrahendo matrimonio nulla requiritur ſtipulatio, neque in conſequutiuis illius vt in dotis promiſſione, quæ pacto nudo perficitur glo. in l. 1. in prin. C. de rei vxo. actio. l. ad exactionem C. de dotipromiſſi. matrimonium enim ſolo conſenſu perficitur. l. nuptias de reg. iur. & millies dixi hoc in tractatu: ſic & in donatione hac propter nuptias, quę intuitu, & contemplatione matrimonij celebratur; eſt enim matrimonium res admodũ fauorabilis, Dixi hac ſectione quęſtione 1. neque minor fauoris ratio militat in liberis ex matrimonio procreandis, quorum occaſione matrimonia contrahuntur l. 1. ſolut. matrimo. hinc donationes huiuſmodi vti fauorabiles valere debent.

61 Quarto † iuuat ſupra modum quod huiuſmodi donationes, quæ fiunt in contractu matrimonij veſtiuntur ab eo, quia ipſi adhęrent adeo vt, niſi hæ fierent donationes matrimonia vt plurimum maxime inter nobiles numquam contraherentur, quemadmodum multorum authoritate ſcripſi ſupra in verſi. Quinto loco adducitur, & infra quæſt. 3. ver. Vnde cum conſuetudine; nulla igitur ſtipulatio neceſſaria eſt, quia coherentia matrimonij veſtiantur.

62 Quinto † poſſunt quidem fieri ſubſtitutiones in contractibus, quę à pluribus fideicõmiſſarię iudicãtur vt multis relatis ſcripſi infra

infra ſectio, 2. quæſtio. 19. vnde quemadmodum in teſtamentis ſola voluntate fideicomiſſa inducuntur, ſic in contractibus ſolo pacto, & cōtrahentium pactionibus roborantur, nulla verborum ſolemnitate adiecta.

63 Sexto † quod ſufficiat ſolū pactum in donationibus ſucceſsiuis, quibus vnum poſt alium ſobſtituitur ob fauorem liberalitatis, licet abſens, vel non natus vocetur: tenuerūt Bart. Salice. Ange. & alij in d. l. quoties Barto. & Iaſſ. num. 22. in d. l. qui Romę §. Flauius & in l. ſtipulatio iſta §. ſi ſtipuler de verbo. obliga. idemq. Deci. hanc fatetur veram dicto conſi. 244. Ruin. conſ. 62. lib. 2. Socin. conſi. 125. lib. 3. Crauet conſi. 27. num. 13. & conſi. 19. nu. 18. dixit communem relatis ſuperioribus Gabri. conſi. 16. n. 16. lib. 1. vbi ſcripſit quod licet alias de iure digeſtorum ex d. l. vt hæredibus & d. l. ei cui requireretur ſtipulatio, tamen iure nouiſsimo Codicis d. l. quoties non requiritur fauore donationis, & liberalitatis: eandem ſententiam relatis Barto. Caſtren. Iaſſ. Deci. Crauet. Grat. & Menochi. amplectitur Peregrin. tracta. de fidei. arti. 1. num. 26. maxime fauore dotis & matrimonij vt dixit idem Peregrin. eo tractat. arti. 51. nu. 17. vbi Rip. Meno. Dida. & alios adducit: qui tamen ſibi cōtrarius aliud reſpondet conſ. 65. n. 1. & 2. periculoſa conſulentium merces eſt, vt nō ſemel dixi, alios citaui infra quæſ. 19. n. 33. 34. Et in terminis proprijs donationis factæ in contractu matrimonij Ioan Philip. reſpon. 10. num. 9. qui tamen neminē citat, Stepha. Bertrand. conſ. 140. a num. 9. & 10. cum ſequent. vbi ſolum pactum ſufficere ſcribit Guid. Papę. conſil.
64 12. † Cācer in hac vrbe Barci. nunc aduocatus lib. ſuo reſolutio. 1. cap. 8. num. 34. vbi citauit Vincent. de Fran. & alios, qui id non dicunt: Ait rurſus Cance. ibidem duo. Primū quod hæc aſſertio non tranſit ſine difficultate de iure, cum tamen nullam contineat, ex diligenter à me ſupra coaceruatis: Secundum quod de iure regio in hoc principatu ſine difficultate res eſt propter conſtitutionem regiam, *Per foragitar fraus*, quę tamen conſtitutio, ſi de iure ſtipulatio requireretur, nihil facit, cum ea pręſupponat terminos habiles, vt reuocari ſcilicet nullatenus huiuſmodi donationes poſsint, etiam de voluntate filiorum donatariorum, vbi vallatę fuiſſent ſtipulatione, ſic enim omnis actus de habilitate intelligendus eſt ex. l. 1. vbi glo. & alij C. de ſacro. Eccleſi. cum ſimilibus vulgat. vnde idē Cance. mutauit ſententiam, vt valeat donatio ſine ſtipulatione l. 3. cap. 7. num. 181.

Neque obſtant modo adducta in contrarium, non primum ex authoritate eorum, qui contrarium ſentire viſi ſunt, quos congeſsi, in principio huius declarationis: quoniam etſi ij in ſuis caſibus pręſupponāt ſtipulationem, non tamen negant quin ea ſublata ſolo pacto ſimiles donationes poſsint ſuſtineri: prout & clarè innuit Pereg. d. conſi. 65. nu. 2. & 3. ſolus Ranchinus in citata additione inaduertenter loquens id negat neminem citando, præter vnum Guiller. Benedic. qui tamen id non dicit, vt eo in loco videre licet, quinimo innuit contrarium ad fauorem matrimonij.

Non obſtat text. & ibi tradita in d. §. alteri quoniam nec text. neq. interpretes in donationibus huiuſmodi ſucceſsiuis, quæ maxime fiunt in capitulis matrimonialibus loquuntur, ſed in cęteris contractibus. Neque facit text. in d. l. vt heredibus & in d. l. ei cui, quoniam vt Deci. in citato conſ. 244. & Gabriel. d. conſ. 16. poſt alios reſoluunt, loquuntur ea iura in donationibus mortis cauſa, tum & procedunt de iure veteri digeſtorum, ſecus de nouo Codicis fauore liberalitatis, vt etiam animaduertit Peregri. poſt alios ab eo relatos d. arti. 1. & arti. 51. Non etiam facit, reperiri duo ſingularia circa idē, quoniam quod ſtipulatio non requiratur nō eſt ſpeciale, ſed iure communi inductum fauore exercentis liberalitatem vt modo dicebam ex d. l. quoties.

Non obſtat text. in d. l. abſenti quoniam procedit de iure veteri, ff. ſecus de iure nouo, quo pactū nudū de donādo obligat perfecte d. l. ſi quis argentum. C. de donatio. neque loquitur de donatione tam fauorabili ex cauſa matrimonij.

65 Sanè † hic caſus, qui nūc ventillatur in regio Senatu minorem cōtinet dubitationem, quoniam donatio, & capitula matrimonialia fuerunt facta in quodam oppido exiguo, in quo nullus aderat regius Tabellio, & de cōmuni obſeruantia huius regni, & fere totius citterioris Hiſpaniæ in defectū Tabellionū parochi conficiunt inſtrumenta, & teſtamenta, & ipſorum imperitia non debet nocere partibus, vt dixit egregie Tibe. Decia, poſt alios ab eo adductos reſponſ. 7. n. 79. & reſponſ. 44. num. 3. lib. 3. Et tandem prius reluctantibus huius regij concilij Senatoribus, ita fuit iudicatum referente Hieron. Tornerio prædictæ cauſę relatore.

66 Quinto † declara communem regulam vt ſupra tetigi obiter, in his etiam locis, in quibus legitima filijs non debetur, dum tamen alimenta neceſſaria filijs relinquantur, & filiabus dotes congruæ, vt nubere poſsint, alioquin tale pactum eſſet omnino nullum.

67 Nam † licet legitima ſtatuto, vel lege municipali ſaltim ex cauſa tolli poſsit, vt fere in omnibus Hiſpaniarū regnis, iuxta communem

munem ſententiam, vt turmatim noſtri affirmant Ioſe. Ludo. deciſio. 21. nu. 51. & qui multos Mencha. lib. de ſucceſsio: creatio. §. 20. nu. 303. Viuius inter ſuas opiniones, opin. 316. & innumeri, quos Graſſ. in §. legitima quęſtio. 44. a nu. 1. Surd. tracta. de alimen. quęſ. 1. nu. 5. ad medium, idem latè tit.
68 5. quæſt. 1. nu. 6. Tamen † nullo iure fieri poteſt, ſtatuto, lege, vel conſuetudine, vt filij alimentis poſsint priuari, nec filiæ dotibus: vt poſt antiquiores ſcripſit idem Vaſquil. Mench. d. §. 20. nu. 304. Dida. in Epito. ad 4. part. 2. cap. 8. §. 6. Graſſ. d. queſ. 44. num. 4. Surd. egregie d. queſ. 1. a nu. 5. conſequens eſt vt licet conſuetudine pactum hoc de hæreditando, vel donando bona omnia primogenito valeat, intelligendum ſit, dum filijs congrua alimenta reſeruentur in his locis vbi legitima non debetur; & filiabus dotes competentes: id probare videntur duo iura l. quoniam nouella C. de inoficio. teſtam. l. 3. §. ſed vtrum ff. de mino. in quibus non obſcure deciditur alimenta in legitimæ locum ſuccedere: quemadmodum in terminis docet Barto. in l. Titio centum §. Titio genero de condi. & demonſ. n. 6. Iaſſ. in authen. nouiſsima n. 60. C. de inoff. teſtam. Et qui alios Rodri. Xuar. in repeti. l. quoniam in prioribus 2. limit. ad l. Fori. nu. 9. C. de inofi. teſtam. Dida. in 4. d. cap. 8. §. 6. nu. 15. Molin. tract. de Hiſpano. primo. li. 2. cap. 15. num. 2. idem Molin. qui alios multos li. 4. cap. 2. nu. 81. vbi communem dixit eleganter non tamen citatis ſuperioribus Peregri. tract. de fideicom. arti. 51. nu. 23. poſt multos ab eo relatos; vbi addit quod ſolus conſenſus aliorum filiorum, qui matrimonio conſentirent, non efficeret vt legitimam petere non poſſent, niſi expræſſæ legitimæ renunciaſſent, & ſuperioribus addendus Surd. d. q. 1. n. 5. vbi ſingulariter infert, quod licet pater filium poſſet ex cauſa exhęredare, ex eadem cauſa & non alia poteſt alimenta denegare, ita fiet vt prędicto in caſu poſsint filij alimenta petere, & filia etiam dotes, quemadmodum in inſtituente primogenium, ſeu maioratum reſoluit Molin. tract. de primo. Hiſpano. li. 2. cap. 15. nu. 3. Surd. tract. de alimen. tit. 1. quæſ. 26. a nu. 1. vbi fuſe de filia ab ſtatuto propter maſculos excluſa dotanda agit: & quæſt. 27. ſequenti vbi de primogenio regiarum dignitatum differit, quales Ducatus,
69 Marchionatus, Comitatus. Sexto † declaratur regula, dum donanti, vel paciſcenti in capitulis matrimonialibus remaneant aliqua, de quibus poſsit teſtari, vt animaduertunt omnes, & dixi declara. 1. & 2.

Aduertendum tamē quod etſi pactum valeat, vel donatio, poterit, tamen donator, & alijs bonis; vel ex ſua induſtria quæſitis aut ex vſufructu, in alios filios diſponere: quoniam pactum vel donatio non extenditur ad bona poſtea quæſita l. ſi ita ff. de auro & argen. lega. comprobat multis Boëri. deciſ. 204. n. 36. & ſequent. Pelaez. tract. de maio-
70 rat. Hiſpano: 1. part. quæſt. 53. n. 4. Ex † his quæ ſuperius latiſsime diximus in principio quæſtionis, inferri poteſt ad ea, quæ in dies in Cathalonia noſtra contingunt, cum in capitulis matrimonialibus parentes hæreditāt filios ſuos, an ex his verbis vniuerſa bona in filium, quem pater hęreditat ſimpliciter contuliſſe videatur: in quo articulo quotidiano ſequentes caſus diſtinguendos eſſe puto.

71 Primus † quando pater in contractu matrimonij hæreditat filium ſimpliciter in bonis ſuis; & cum in hoc regno iuxta communē loquendi vſum hæreditamentum donationē inter viuos importet, vt authoritate Soccar. in commen. Pet. Alber. cap. ſi vaſſallus num. 6. & Cel. Hug. conſ. 58. & conſ. 60. num. 11. teſtatur Canceri. lī. 1. reſolutio. cap. 8. n. 87.
72 & li. 3. ca. 7. nu. 122. 123. † Ita fiet vt pater hæreditando ſimpliciter, cenſeatur donare tantum bona præſentia, & non futura, vt actus ſuſtineatur, qui alioquin inutilis foret ſi omnia bona venirent; vt authoritate Marquil. Soccar. & Celſ. Hug. ſcribit idem Cancerl. d. n. 87. in fine: Dicens ſic iudicatū fuiſſe in regio Senatu referēte Anto. Oliban. olim Ilerdę præceptore noſtro erudito, & idem reſoluit ex Bellon. Clar. in §. donatio quæſ.
73 19. num. 2. vbi num. 3. † ſcribit adeo veram opinionem, vt & ſi verbis vniuerſalibus concepta foret donatio donando omnia bona, non tamen niſi præſentia continerentur ex Iaſſo. & Deci. receptiſsimam dicens: & præter eos, hanc amplectuntur ſententiam Barto. Bal. Angel. Alex. Ancharra. Roma. Butigel. Zaſi. Soci. iuni. Iaſſ. Cagno. Boeri. Curti. iuni. Clar. Viui. Ruin. Duen. Burſa. & Ludo. Molin. quos longa ſerie recenſet Surd. qui & egregie diſputat deciſio. 233. a num. 1. Theſau. deciſio. 199. a num. 1. Latè ſola ad cōſtitu. nouas Sabaud. tit. de alien. bono. mino. & Imol. gloſ. 2. num. 14. vbi ad partes diſputat & deciſſum ſic aſſerit in illo Senatu, & poſt hæc ſcripta videnda deciſio inter modo impræſſas Cathaloniæ noſtræ Pegue. deciſ. 170. quę non exacte hanc pertingit quæſtionem.

74 Cæterum animaduertendū † dificilem eſſe caſum, vbi & quoties pater hæreditaret filium in omnibus bonis ſuis tā præſentibus, quam futuris, nulla facta reſeruatione vtrum hæreditamentum hoc valiturum ſit nec ne: nam videtur inualidum, ex eo quod cum hæreditamentum ſit quędam donatio, & donatio

tio omnium bonorum præſentium, & futu-
rorum ſit omnino nulla, quia teſtandi im-
pedit libertatem, conſequenter & hære-
ditamentum de quo agimus: ſicque fuiſ-
ſe bis deciſum per Senatum noſtrum re-
fert Cancer. dict.cap.7. lib.3.numer.117.
verſic. Si tamen pactum ſequitur Cance.
ibi, quoniam cum hæreditamenta noſtra
ſint, donationes, ſequitur.

75 Donationem † omnium bonorum præ-
ſentium, & futurorum factam filijs, vali-
dam fore, etiam nulla facta reſeruatione,
ratio quoniam ſuſtinetur vt donatio cauſa
mortis, cum niſi patre moriente vim habe-
re poſſit l.ſi donatio.C.de dona. cau.mort.
his addendum quod hæc hæreditamenta
capiunt vim vltimarum voluntatum ſicut
ſcripſimus q.3.num.2.& 3.

Ita fiet vt ratio illa, quia improbantur
donationes omnium bonorum preſentium,
& futurorum quia impediunt liberam teſ-
tandi libertatem ceſſet in hac ſpecie, pote-
76 rit, enim † pater donator non obſtante
donatione vniuerſali alium hæredem inſti-
tuere, qui licet teneatur hæreditatem reſ-
tituere filio donatario, detrahet tamen
falcidiam ex reſtitutione ex cõmuni Clar.
in §. donatio. quæſt. 19. num. 7. cum enim
77 hæ donationes cauſa mortis, † æquiparen-
78 tur legatis, ſicut ex illis falcidia, † ſic ex
his detrahi poteſt l. miles ad ſororem iun-
cta gloſ. de lega. 2. quam expræſſam di-
xit Oſaſc. Pedemonta. 118. numer. 3. qui
79 latè comprobat, & in terminis † quod va-
leant huiuſmodi donationes omnium bo-
norum præſentium, & futurorum factę fi-
lijs nulla adſtante reſeruatione, quia re-
ſoluuntur in donationem cauſa mortis de-
cidit poſt multa à ſe erudite tradita Surd.
deciſio.233. ad finem num. 26. & 27. Vn-
80 de non quid iudicatum, ſed an bene † iu-
dicatum inquirendum l. nemo C. de ſen.
& inter om. iudi. Caualca. deciſ.44. num.
41. 1. part. Sequitur ex his per eundem
Senatum iudicatum, in ea ſpecie.

81 Cum † in contractu matrimonij fuit pa-
ctum, quod filij ex eo matrimonio ſint hæ-
redes vniuerſales nulla adſtante reſeruatio-
ne, motus fuit Senatus ea ratione quod
vniuerſalis hæreditas data ſit conſequen-
ter nulla donatio, quia impedit liberta-
tem teſtandi referr, & ſequitur deciſio-
nes Senatus Cancer. dict.cap.7. num.128.
lib.3.

Sed & huiuſmodi deciſiones mihi diſ-
plicent primo quoniam hæreditamentum,
hoc eſt ſicut vniuerſalis donatio hæredita-
82 tis vt omnes fatemur, at vniuerſalis † do-
natio in contractu matrimonij filijs facta
reſtringitur ad bona præſentia, & non con-
tinet futura, vt contractus valeat, & non
83 pereat, quamquam † in vltimis voluntati-
bus ſecus ſit, ſic in terminis donationis fa-
ctæ filijs poſt Caſtren. Alexand. Iaſſon. Bu-
tigell. Capel. Tholoſ. & alios multos re-
ſoluit & decidit Surd.dict.deciſ.233.num.
16. verſicul. Non obſtat vbi latius diſcri-
men conſtituit inter verba vniuerſalia po-
ſita in donatione, & vniuerſalia poſita in
vltima voluntate. Addit Surd. numer.18.
84 vniuerſalem † dictionem non trahi ad ac-
tum nullum, & inualidum, & numer. 21.
85 quod vniuerſalia † non extenduntur vbi ab-
ſurdum ſequeretur & numer. 21. ad finem,
86 vniuerſalia † verba apponi ſolere ad magis
explicite, & enixe oſtendendum volunta-
tem patris donantis, ideoq; operari ad fa-
uorem illius pro quo appoſita fuit non in
illius odium.

Hanc ipſam opinionem probauit Surd.
dict.deciſ. a numer. 7. verſicul. Viſum ta-
men eſt Senatui, multis & irrefragabilibus
argumentis, quę non repeto, & ab illo Se-
natu ſic deciſum teſtatur ibidem.

87 Secundus caſus † in donatione hæredi-
tatis extraneo facta ſine reſeruatione, gra-
uis quæſtio, nam valere tenuit Cancer. lib.
1. cap. 8. numer. 87. nam vt valeat inter-
pretatio fieri debet, vt contineat bona tan-
tum præſentia non futura, quam opinio-
nem tenuerunt Calca. Soci. & Purpu. quos
ſequitur Cance. ibi: alij indiſtincte tenue-
runt omnino inualidam, quam dixit com-
munem poſt alios à ſe relatos Clar. in §.
donatio quæſtio. 19. numer.6. & quam ille
ſequitur.

88 Mouentur quia † verbo hęreditatis con-
tinentur omnia bona, quę donans tempore
mortis ſit habiturus, cum hęreditas ſit ſuc-
ceſſio in vniuerſum ius l.hęreditas cum vul-
ga.de re.iur.fuſe Celſ.noſter conſ.58.nu.1.
eo ergo nomine continentur omnia bona
tam pręſentia, quam futura latè Crauet.
conſ.139.num. 4. conſequenter tollitur li-
89 bertas teſtandi, & non valere, † huiuſmodi
donationem tenuit Bart. in l. fin. num.11.
12.& 14.C. de pact. non enim pactionibus
hęreditates dari vel adimi poſſunt l. hære-
ditas C.de pac. con. l. pactum quod dotali.
C. de pacti. & reſoluit & decidit in hunc
modum Oſaſc. deciſio. Pedemonta. 100.
num.24.25. Ad hæc fauor filiorum ceſſat in
hac ſpecie cum enim filijs debeatur hære-
ditas parentum l.ſcripto ff.vnde libe.vt ac-
tus donationis ſuſtineatur facile fauore pa-
90 tris, & † filiorum verba reſtrictionem reci-
piunt ſicut conſiderauit non obſcure neque
ſemel Surd.dict. deciſ.233. maxime ad fi-
nem.

nem. hic fauor ceſſat in extraneis,neque ab hac opinione vti communi,& vera pro qua in Senatu illo Pedemont. iudicatum fuit, recedendum eſt.

91 Ex ſuperioribus † conſtat quid dicendū vbi in capitulis matrimonialibus pactum fuit,& dictum vt filij ſint eorū hæredes poſt mortem coniugum nam a Senatu noſtro in contrarias itum fuit ſententias,ſicut recenſet Cancer.d.cap.7.num.130.veritas indubia eſt pro ſecundis deciſionibus, vt valeat huiuſmodi hæreditamentum, quoniam ſi vbi nulla mortis mentio facta eſt reſoluitur hęreditamentum id eſt donatio, in donationem cauſa mortis vt in ſuperioribus dixi,quanto magis vbi expreſſim de morte mentio habita eſt alia adiungit argumenta Cancer.quæ prætereo.

SVMMARIVM.

1 *Viuentis hæreditas dari non poteſt.*
2 *Viuentis hæreditas nec etiam fauore piæ cauſæ dari poteſt.*
3 *Conuentio inter maritum, & vxorem de hæreditando primogenitum non valet.*
4 *Filij ſecundi matrimonij magis diliguntur quam primi.*
5 *Pactum inter coniuges celebratum vt filij pro filijs ſint hæredes priores matrimonij validum.*
6 *Conſuetudo probat conuentiones alias illicitas.*
7 *Pactum inter virum,& vxorem quando certa tantum portio donatur,validum.*
8 *Coniuges ſe ad inuicem obligare poſſunt, vt retrocedere non liceat.*
9 *Donatio hæreditatis facta à coniugibus filijs prioris matrimonij valet,& continet tantum bona præſentia.*
10 *Conuentio inter coniuges facta vt filij pro filijs ſint hæredes prioris matrimonij videtur tantum prælationem dare filijs prioris matrimonij.*
11 *Maritus, & vxor paciſcentes vt filij pro filijs ſint hæredes prioris matrimonij, videtur intellexiſſe de hæreditate defferenda in vim iuris communis.*
12 *Caſtren.conſil.inſigne.*
13 *Verbum hæredes declarandum ſecūdum qualitatem perſonæ ad quam refertur.*
14 *Maritus,& vxor paciſcentes vt filij pro filijs ſint hæredes prioris matrimonij,videntur conuenire pro filijs non tanquam filijs, ſed tanquam hæredibus.*
15 *Pater poteſt poſt factum hæreditamētum filijs naſcituris,alienare,vendere,& donare in præiudicium filiorum.*
16 *Verbum ſint, poſitum in pacto, & quæſtione de qua agitur, ſcilicet vt ſint hæredes filij prioris matrimonij,eſt diſpoſitiuum.*
17 *Verba hæres ſit, vel erit, inſtitutionem deſignant vel ſubſtitutionem directam.*
18 *Verba ſint hæredes, ſunt verba directa.*
19 *Verba hæredes ſint,vel hæredito filios, in capitulis matrimonialibus adiecta, ſunt ſinonima.*
20 *Verba hæres eſto, vel ſit hæres, ſicut ſunt directa,ita & verbum hæredito.*
21 *Donatio hæreditatis alicui facta,bona tantum præſentia continet.*
22 *Verba interpretanda ſunt eo fine, quo fuerūt prolata.*
23 *Notariorum imperitia partibus nocere non debet.*
24 *Verbum ſuccedat eſt verbum commune non directum.*
25 *Contrahentes,verba ſua tacite cenſentur coniūgere cum conſuetudine loci, & Prouinciæ.*
26 *Verba contrahentium à conſuetudine interpretationem recipiunt.*
27 *Verba formia cum Caſtren.opin. ſunt hæc, filij hæredes ſint.*
28 *Verba hæredes ſint in capitulis matrimonialibus in Cathalonia noſtra pro donatarijs vſurpantur.*
29 *Verbum hæredes in capitulis matrimonialibus ſumi non poteſt pro hæredibus proprijs, qui in teſtamentis ſcribuntur.*
30 *Donationes factæ in capitulis matrimonialibus filijs validæ, etiam nulla ſtante ſtipulatione, ideo irreuocabiles licet in illis pater poſſit vincula, & ſubſtitutiones apponere.*
31 *Pactum factum inter virum, & vxorem vt filij prioris matrimonij ſuccedant quid operetur.*
32 *Verbum ſuccedant intelligitur ab inteſtato.*
33 *Verbum ſuccedat adiectum vniuerſitati bonorum,vel quotæ,titulum hæreditarium importat.*
34 *Verbum ſuccedat adiectum rei particulari,titulum hæreditarium non inducit.*
35 *Verbum ſuccedat adiunctum verbo debeo,vel vbi ſit dictum ſuccedere debeant, non importat titulum hæreditarium.*

QVÆSTIO. III.

PACTVM IN CAPITVLIS matrimonialibus contractum quo maritus,& vxor conueniunt, vt datis filijs ex ſecundo cōiugio, filij prioris ſint hæredes,an valeat, & quem effectum operetur egregie declaratum.

SVPE-

SVPERIORI quæſtioni pro-
xima eſt præſens, ſolent apud no-
ſtros in Cathalonia in nuptiali-
bus conuenire capitulis, maritus
et vxor, vt filij pro filijs, (ſic enim loquuntur
exprçſsim vernacula lingua) prioris matri-
monij ſint hæredes, ſiue maſculi ſint, ſiue fœ-
minę, dubitatum frequentius, an valida ſit
conuentio, & quem effectum operetur: Nam
ſi pater in vita alienat vel vendit ex bonis
ſuis, filij, veluti domini facti, & tanquam hæ-
redes deſtinati reuocare alienata poterunt:
quęſtionem hanc excitat Cance. in lib. 3. re-
ſo. ca. 7. num. 80. eam à nemine hactenus ex
practicis noſtris recte explicatam lucidiſsi-
mam reddam, duas conſtituo inſpectiones:
prima, an valeat ſimilis conuentio. Secunda,
vbi valeat, quem effectum operetur.

Ad primum videtur inualidam conuentio-
nem, quoniam datur hęreditas filijs naſci-
1 turis, nulla † autem conuentione id fieri po-
teſt vt viuentis detur hęreditas l. hęreditas l.
ex eo C. de inuti. ſtipul. l. pactum l. licet C.
2 de pac. l. pactum C. de collatio. † Quinimo
nec fauore pię cauſę id licet, ſicut reſolui ſu-
pra quæſ. 1. num. 29. multorum authoritate;
ſunt enim pacta bonis moribus contraria l.
ſtipulatio hoc modo concepta de verbor.
obliga.

3 Secundo in terminis, † quando non valeat
conuentio huiuſmodi de inſtituendo primo-
genitum, inter maritum, & vxorem, quia in-
ducat votum captandæ mortis, tenuit Cap.
Tolo. Deci. Aufred. Tiraq. Viui. Craſſ. Bo-
eri. Meno. Caual. Auend. Matien. Peregrin.
quos recenſui ſupra quæſ. 2. num. 31.

Contraria ſententia verior; & ante quam
reſpondeam, ſciendum apud noſtros, eo fine
huiuſmodi pacta celebrari, ne ſi forſitan v-
nus præmoriatur relictis ex priori coniugio
liberis: tranſeundo ſuperſtitem ad ſecundas
nuptias ſpretis filijs prioris connubij, filios
hæredes inſtituat ſecundi matrimonij: quod
4 ſæpiſsime † cõtingit in fœminis maxime, quę
blanditijs ſecundi mariti facile inducuntur
vt filios ſecundi matrimonij diligant magis,
& benefaciant illis, & vulgo dicitur ſecun-
das nuptias gratiores fore l. lex quæ tutores
§. lex enim C. de Admi. tuto. Et viri ſenes
maxime, ſecundas ſolent amare vxores, imo
vero inſanire Aufre. deciſ. Tolo. 366. Neui.
in Sil. nup. ca. incipienti. Ampliatur primo
n. 5. Huic malo hac ſuccurritur conuentione.

Igitur tenendum conuentionem valere:
5 † Quoniam hæreditamentum in Cathalo-
nia, nihil aliud eſt quam donatio, ſicuti rela-
tis Socar. Celſ. Hugo. & alijs ſcripſi ſupra
quæſ. 1. num. 71. vbi & dixi, parentes hæredi-
tando filios ſuos ſimpliciter in capitulis ma-
trimonialibus, videri donaſſe bona omnia
prçſentia tantum non futura vt actus, iuſti-
neatur. Ita fit vt cum detur certa rãtum por-
tio hęreditatis, non vniuerſa hęreditas, con-
uentio ſuſtineri poſsit: ſicut relatis Caſtren.
Tiraq. Alexan. Oldrad. Curt. Pariſi. Gabr.
Craſſ. Oſaſ. Philip. Meno. & alijs declaraui
6 d. quæſt. num. 36. Secundo & ſecluſa † iuris
diſpoſitione, vbi conſuetudo has conuentio-
nes probaret ſicut in Cathalonia, non dubiũ,
valere, ſcripſi d. quæſ. num. 41. 42.

7 Tertio vbi certa tantum † portio dona-
tur, valet ſimilis inter coniuges conuentio,
remanent enim alia bona de quibus poſsint
parentes teſtari Bald. Deci. quos refert
Pechi. de teſ. coniu. lib. 1. cap. 43. nu. 3. alios
retull. d. quæſt. 2. num. 35.

8 Quarto iuuat, † coniugem conſentientem
coniugi vt de rebus ſuis diſponere poſsit;
tam efficaciter ſe obligare vt retrocedere nõ
poſsit, quaſi in viam contractus ſe ipſum cõ-
ſtrinxerit. Sic ex Euerar. conſi. ſcripſit Pechi.
ſupra num. 4. ex text. in l. cum pater §. liber-
tis de lega. 2. l. quoties ab omnibus de fidei-
com. Bal. Angel. Fulgoſi. & Tiraq. ab eodem
relati, docentes, ſic conſentientem coniugi
non poſſe reuocare conſenſum, cum tranſie-
rit in contractum.

Non obſtant in contrarium adducta, quo-
niam non tota hæreditas datur ſed pars; &
hæreditamentum ſola bona continet præ-
ſentia, tum & tertio conſuetudo in Catha-
lonia huiuſmodi conuentiones probat.

9 Reſpondetur vltimo, quod vbi fit † men-
tio hęreditatis viuente aliquo, ſicut in noſtra
ſpecie; & dicitur, dono tibi hæreditatem
meam, valet donatio, & continentur tantum
bona præſentia vt actus valeat, ſicuti poſt
Bartol. Caſtren. & Deci. reſpondit Crauet.
conſil. 139. num. 6. & licet diſſentiant multi
vt per Celſ. d. conſ. 58. Tamen idem fatetur
ibidem num. 5. in Catalonia de validitate
conuentionis non eſſe dubitandum Peguer.
deciſ. 170. & ſi is parum diligenter. Cancer.
lib. 1. reſo. ca. 8. n. 86. & ſeq.

Circa ſecundam inſpectionem, quem effe-
ctum operatur conuentio nuptialis, videtur
illis verbis (*Vt filij pro filijs ſint hæredes prio-*
10 *ris matrimonij*) ſolum † fuerit data præla-
tio, filijs prioris coniugij non etiam vocatio
præciſſa, ſic filij prioris matrimonij in bo-
nis, de quibus conuentio loquitur præferen-
di erunt a parẽtibus filijs ſecũdi matrimo-
nij conſequenter alienata reuocare non po-
terunt quam opinionem tenuit nouiſsime in
ſuis reſolu. Cance. lib. 3. cap. 7. num. 81. mo-
tus authoritate Berenga. & Caſſana. hæc o-
pinio multis conuinci poteſt. Primo, quia
cum dictum non fuerit, quo titulo hæreditas

ad eos peruenire debeat an ex contractu,&
ſic ex propria diſpoſitione, an vero ex iuris
communis diſpoſitione,ea ſumi interpræta-
tio debet, vt voluerint paſciſcẽtes intellige-
11 re † de hęreditate deferenda in vim iuris
communis, huius opinionis author fuit Caſ-
tren.in l.ſi cum dotem num. 11.ff.ſo. matri-
mo.is docuit ſtante ſtatuto Florentino quod
vxore præmortua ſine liberis, vir lucretur
dotem vxoris,ſi autem cum liberis ſuccedãt
in dote liberi,ſi contingit mulierem prædecedere
cum liberis,relicto hęrede fratre, an
potuerit,videbatur nõ poſſe quia vocati fue-
rant liberi illo ſtatuto,conſequenter mater
alios quam proprios filios hæredes inſtitue-
re non poterat: contrarium reſpondidiſſe ſe
Caſtren.inibi affirmat pro vt reſpondit cõ-
ſil.82. lib. 1.ex verbo illo *ſuccedant*, quod
cum referri debeat ad iuris diſpoſitionem,
intelligendum vt ſuccedant ab inteſtato, ſi
hęredes non inſtituantur,vel ex teſtamento,
vbi hæredes inſtituerẽtur; & ſat grauata fuit
mater ab ſtatuto, ex quo ſibi abſtulit teſta-
menti factionem: ſubijcit Caſtren.diuerſum
fore,quando ſtatutum loqueretur per verba
difformia diſiuncta à communi loquendi vſu
iuris, veluti ſi dixiſſet ſtatutum, *lucrentur,
habeant*, & his ſimilibus vteretur, quorum
proprietas ſeiuncta eſt à communi loquendi
Iuris conſultorum obſeruatione: conſilium
illud probatum fuiſſe ab innumeris ſamoſiſ-
ſimis Doctoribus Italiæ refert idẽ Caſtren.
Idipſum repetit Caſtren. conſi.441.num.
12 4.diſtinguens, aut ſtatutum loquitur, † per
verba formia, vel informia: formia ea eſſe
dicit, quibus ius ipſum commune vtitur in-
formia,quæ ab eo aliena ſunt: priori in caſu
cum referri debeant ad iuris diſpoſitionem,
ab eo interprætanda ſunt, *vt ſuccedat* verbũ,
intelligatur ex teſtamento, vel ab inteſtato,
alia verba, non hanc poſsint recipere decla-
rationem, cum igitur pactio de qua agimus
loquatur per verba formia, *hæredes ſint*, &
accipi poſsint dupliciter ex teſtamẽto,ſi hæ-
redes inſtituantur,vel ab inteſtato, vbi nullũ
conditum fuit teſtamentum, quoniam & hi
hæredes dicuntur, rubri. & tit.de hęredi.ab
inteſ.venien.& inſti. de hæredi.quæ ab inte-
ſta.illis verbis *ſola prælatio conceſſa videtur*,
conſequenter non ſunt prohibiti coniuges
alienare, Paul. Caſtr. ſententiam ſequti ſunt
multi,quos longa ſerie recenſet Caſſana. d.
conſi.45.a n.5.circa medium.
13 Secundo hec eadem opinio iuuatur † ex
eo quod verbum hęredes,intelligendum eſt.
Secundum qualitatem perſonæ,ad quam re-
fertur l.plenum §.æqutij ff.vſu. & habita.l. ſi
quis filio §.irritum ff.de iniuſ.teſta. cum igi-
tur filij ſecundum ipſorum qualitatem ſuc-
cedant ab inteſtato,& ex teſtamento, nõ au-
tem cõtra voluntatem parentum,conſequẽ-
ter verba illa, *filij prioris matrimonij ſint
hæredes*, ad ſucceſsionem teſtati vel inteſtati
referenda ſunt,neque ita laxa eſſe debent,vt
includant ſucceſsionem aduerſus volũtatem
parentum,qua argumentatione in ſimili vſus
eſt Caſtren. d. conſil. & alij relati ab eodem
Caſſana.d.conſil. 45.num. 10.his alia multa
argumenta adiungi poſſent,quæ laſſ. Cuma.
& alij relati ab eodem Caſſana. adferunt in
probationem dictę opinionis, quæ ſciens
prætereo,quoniam tota vis conſiſtit in duo-
bus ſupra relatis.
14 Tertio magis † auget difficultatem,quod
coniuges in hac pactione pacti fuerint pro
filijs matrimonij prioris exprimendo eos fu-
turos hæredes, & ſic pro filijs non tanquam
filijs, ſed tanquam hæredibus quo in caſu
nullus dubitat prouiſionem illam ad eos re-
ferri non vt filios,ſed vt hæredes iuxta gloſ.
celebrem in l.ſi tibi §.ſi pactus ff.de pac.quã
dixere communem innumeris relatis nouiſ-
ſimè Menochi. tract. de præſ.lib. 3.præſ.38.
& præſ.48.Peregrin.de fideico. arti. 17.nu.
24.Surd. latè deciſ. 322.num. 12. & 39.Et
ego ipſe infra; ſic efficitur vt ex voluntate
parentum paciſcentium ſic habituri ſint hę-
reditatem filij, ſi hæredes inſtituantur à pa-
rentibus,non aliter interim igitur nihil pro-
hibet quin parentes alienare,& vẽdere poſ-
ſint in vita,& tãquam legitime alienata, mi-
nime poſt per filios poſſe reuocari, poteſt
15 † enim pater in vita alienare,vẽdere, & do-
nare in pręiudicium filiorum,dum id non fa-
ciat in ipſorum fraudem,& ea intentione vt
illis legitimam ſubſtrahat,ſicuti referunt cõ-
munem Bobi. conſ. 54.Clar. in §. donatio.
queſ.24.ad finem Celſ. Hug. conſ.11. nu.3.
idem in vna Cathaloniæ in hac vrbe reſpon-
dit idem Celſ. Hugo.& in donatione facta
etiam in capitulis matrimonialibus conſil.
100.num. 10. & in grauiſsima lite, & in al-
tera Toletana conſil.120.num.43. Vltimo
vrget quod aliquando mihi Aduocatus qui-
dam obiecit, quod verba illa, *filij pro filijs
ſint hæredes filij prioris matrimonij*, præſupo-
nunt concurſum ſecundi matrimonij, quare
non dato concurſu, verba illa non poſſunt
operari diſpoſitionem; dato autem concur-
ſu operabuntur prælationem, & diſpoſitio-
nem, quia non dicitur primum matrimoniũ
niſi reſpectu ſecundi matrimonij.
Verum contraria tenenda opinio ex illis
verbis, *filij pro filijs ſint hæredes &c.* Dupli-
cem oriri effectum hæreditamenti, & prela-
tionis quæ ſententia ſequentibus probatur.
16 Primo,quia verbũ ſint, † poſitum in pacto
capitulorum matrimonialium vbi dicitur,
ſint

Digitized by Google

ſint hæredes, &c. eſt verbum diſpoſitiuum,&
inducit veritatem,& ſubſtantiam actus,gloſ.
in l.mercis appellatione de verb. ſigni.Bar-
to.in l.ſi maritus §.leges ff.ad l.Iu. de adul.
& poſt alios Meno.conſil.106.num. 223.li.
17 2.& verba † *hæres ſit, vel erit* & his ſimilia
ex ſubſtantiuo *ſum, es, fui.* Significant inſti-
tutionem vel ſubſtitutionem directam Bal.
in l.1.§.hæc autem ff.de hęre. inſtitu. eſt cō-
munis referente Cacialup. in l. præcibus
ad finem C.de impube. potiſsime cum ver-
18 bo † ſit,adiungitur verbum hæres,ex diſtin-
ctione Sfor. Odd. tract.de compen. ſubſti.
par.4.in verbo *erit,vel ſit* fo.mihi. 42. cum
igitur directo fuerint vocati filij per ſupe-
riora verba,ſic fiet vt hæreditati vere de his
bonis, quæ coniuges poſsidebant tempore
obnuptialis conuentionis cenſeantur.
19 Secundo & fortius † id ipſum ſuadetur ir-
refregabiliter,quod verba *hæres ſit , vel hæ-
redito,* ſinonima ſunt, in iure, & nulla inter
ea datur differentia, ſic in terminis ſcripſit
Cuman.conſi.2.n. 8.illius traditionē ſequi-
tur Iaſſ.in l.Cēturio in fine ff.de vulga.prop
20 terea inferētes quod ſicut † verba *hæres eſt,
vel ſit,* ſunt directa,ita & verbum *hæredito,* &
licet Sfor.Od.de cōpen.ſubſt. 4.p.in verbo
hæreditet fo. michi.44. duabus leuiſsimis ra-
tionibus recedat,eſt cōmunis, & eā ſequitur
nouiſsimè licet Odd. nō meminerit Pereg.
tract.de fidei. artic.34.n. 49.Bolog. Caual.
d.deciſ. 20. n.13.p.3.cū igitur ex verbo *hæ-
redito,* in Cathalonia,verū,& purū hæredita-
mentū inducatur,ideſt donatio omnium bo-
norum,quę tēpore contractus cōiuges poſsi-
debāt,ſic ex verbo, *hæres ſit,vel hæredes ſint,*
maiori ratione,quia maior ſaltim ęqualis eſt
vis vocis *hæres ſit, ac illius hæredito.*
21 Tertio reſpondit egregie Craue. † conſi.
139.nu.6. validam eſſe donationem heredi-
tatis alicui factam, & intelligitur de bonis
prēſētibus vt actus valeat.Quod authoritate
Bar.Deci.& aliorū cōprobauit.vnde cū con-
fundātur verba illa *hæredes ſint, vel hæredito,*
quia idē eſt dono vt & ſuperiori animaduer-
ti quæſtione, & hac ipſa in princip. dubitari
nequit quia illis verbis, verū hæreditamētū,
& donatio fuerit in filios naſcituros collata.
22 Quarto verba † ſunt interprætanda ad eū
finem ad quem fuerunt prolata l. debitor §.
fin.ff.ad S.C.Trebell. & reſtringēda ad res,
de quibus paſciſcentes loquūtur §. quod au-
tem inſti.de legi.ag. tu.Craue.conſil. 16.nu.
5.Surd.deciſ.43. n. 17.cum igitur ſint ad cū
finem prolata vt filij naſcituri ex primo ma-
trimonio potiantur rebus,& bonis,quę con-
iuges poſsident,& tenent tempore coniugij,
nihil mirum ſi donationis,& hæreditamenti
effectum operentur:fuiſſe autem hoc fine,&
intētione prolata nullus exhis, qui huius pro
uincię mores nouerit, & inſtituta, ignorare
poteſt, quoniā ſimilia verba, vt plurimū in-
ſeruntur in conuentionibus nuptialibus ruſ-
ticorum,& in pagis & villis vbi nō eſt copia
peritorū.Nec notarij ibi ita periti ſunt,ſicut
in vrbibus,& locis numeroſis,atque ideo ip-
ſorum verba ſunt benigna interprætatione
23 adiuuanda,non enim † notariorū imperitia
partibus nocere debet, ſicut non ſemel dixi
in hoc tractatu,& ſcripſit Decia.reſpō. 7.n.
79.li.3.& reſp.44.n.3.10.li.firmiter ergo te-
nendū illis verbis verū hæreditamentū fuiſſe
inductū proinde nec alienare poſſe parentes
donata,licet Cācer,aliter ſentiat nulla addu
ctus ratione,licet & is caute animaduertat vi
dendū an coniuges illis verbis non obſtanti-
bus voluerint vere hæreditare filios, nō ob-
ſtant adducta in contrarium,ex quorum diſ-
ſolutione verior noſtra apparebit opinio.
Non primū quoniā opinio Pau.Caſtr.etſi
a multis probata,ſunt tamē innumeri,qui eā
reprobant,& validiſsimis argumētis,quos re-
fert.& ſequitur Sur.cōſ.81.li.1. etſi vera fo-
ret loquitur in diuerſis terminis,in verbo *ſuc
24 cedat,* quod verbū eſt cōmune, † nō directū,
ſicuti ex cōmuni poſt Bar.Aret.Soci.Angel.
Bald.Cacial.Imol. Guil.Benedi.& innume-
ros ſcripſit Odd.de cōpen.ſubſti.p.4. verbo
ſuccedat fo.mihi 51. & ſi is contrariam inſi-
nuare videatur Surd.cū cōmuni conſ.81.n.5.
& 6.lib.1.Bolog. Caual. deciſ. 20. num.14.
p.3.reſpondetur ſecūdo,& vere paciſcentes
ſuā conuentionem,& verba *filij pro filijs ſint
hæredes filij prioris matrimonij* referre vo-
luiſſe, nō ad diſpoſitionē iuris cōmunis, ſed
ad ius conſuetudinariū, cū quo tacite prius
25 † quā cū diſpoſitione iuris cōmunis volunta-
tē ſuam coniunxiſſe cenſentur Bar.in l. iuſiu-
rādū §.1.ff.de ope.liberto.Alex. & Sigiſmū.
quos refert Caual.deci.5.n.14. p.2.& verba
26 contrahentiū à conſuetudine † interpræta-
tionē recipiunt l.quęro §.interlocatorē ff.lo-
ca.l.quidā cū filiū de verb.ob.Alex. Rolan.
Rube.Gabr.Soci.Pariſ.& alij relati ab eodē
Caual.d.deciſ.n.19.p.2.cū igitur ex cōmuni
vſu loquēdi in Cathalonia verbū hęreditare,
idē importet,quod donare,& verba illa hæ-
redes ſint,idipſū ſignificent,quod hęreditati
ſint,quia ſinonima ſicut ſcripſi ſupra ex tradi
tione Cuma.Iaſſ.& Pereg.ſequitur verbis il-
lis, *filij pro filijs hæredes ſint prioris matrimo-
nij*, hęreditatos fuiſſe filios,& donata prēſen
tia bona,quæ ſi alienata fuerint iuſte reuoca-
27 ri poterūt:verba igitur † formia ſunt vt cum
Caſtrē.loquamur,hęc *filij hæredes ſint,* nō ha
bito reſpectu ad iuris cōmunis diſpoſitionē,
ſed ad iuris conſuetudinarij obſeruantiam,
quæ efficiunt vt, filij his verbis donatarij

Digitized by Google

efficiantur bonorum,quæ coniuges tempore
matrimonij poſsidebant.

Non obſtat ſecundum, fatemur enim ver-
bum hæredes declarandum iuxta qualitatem
perſonæ ad quam refertur, ex teſtamento,
vel ab inteſtato, non autem contra volunta-
tem; non enim argumentationi locus eſt cū
28 † verbum hæredes ex iure non ſcripto, con-
ſuetudine ſcilicet noſtræ Cathaloniæ inter-
pretatur pro donatarijs,& dominis, ſicut &
in vim diſpoſitionis iuris communis vt va-
leat,& non pereat actus aliquando eandem
recipit interpretationem verbum hæredibus
ſicuti Crauet.ſcribit.d.conſil.139. numer.6.
poſt Bart. Deci. & alios. Vnde verba illa,
ſint hæredes,non contra voluntatem, ſed ſe-
cundum voluntatem coniugum ſummuntur
pro donatarijs,& dominis.

Non obſtat tertium, quoniam contrario
locus eſt,quando verbum hæredibus, ſumi-
tur in ſuo proprio ſignificatu, de hæredibus
in teſtamento ſcriptis,ſecus in hac ſpecie, in
qua verbum hæredibus in contractu poſi-
29 tum nonpoteſt referri † ad vltimam volun-
tatem,cum efficiantur hæredes in contractu
coniugali, vnde improprie ſumitur pro do-
minis, vel donatarijs vti ſupra ſcripſi, ma-
xime in Cathalonia, in qua vt ſæpius dictū,
verbum hæredito,ſumitur pro dono, & ver-
bum hæredes pro dominis: ita efficitur, vt
cum donatarij ſint filij in præiudicium ipſo-
rum alienationis ficti non poſſunt, eorum
ſcilicet bonorum, quę tempore contractus
poſsidebant.

Neque obſtat quod poſsit interim ante
traditionem donator, obligare, & alienare
ad ea, quæ ſcripſi ſupra, id enim verum niſi
notarius fuerit ſtipulatus pro filijs naſcitu-
ris, vel eidem parentes, ſicut de vtroque
ſcripſi quæſtio. 2.numer. 55. 56. & ſequent.
30 vbi & num.59.ex magis † communi, & vera
reſolui valere huiuſmodi donationes in ca-
pitulis matrimonialibus factas etiam nulla
adſtante ſtipulatione, ad eum locum lecto-
rē reijcio & licet Cel. in citatis a me ſupra
conſilijs aliter reſponderit male loquitur &
aduerſus receptas traditiones, vbi & quan-
do ex conſuetudine donationes huiuſmodi,
quæ filijs naſcituris fiunt, roborantur, ſunt
enim irreuocabiles & veſtiuntur cohærentia
matrimonij quod irreuocabile eſt ſicuti
ſcripſi latius quęſt. 6. Quamquam cùm ipſo
exiſtimem poſſe patrem donantem ſuo teſ-
tamento vincula & ſubſtitutiones appone-
re in rebus ſic donatis ex his quæ ille d.
conſil.centeſimo. numer. 12.& conſi. 120.
numer. 43. intelligendo tamen in his do-
nationibus quę legitimam excedunt, non in
his,quę commenſurantur legitimæ,in qua fi-
lius grauari non poteſt. Dixi latius infra
quæſ.decima.

Nec oberit vltimum quoniam etſi videa-
tur coloratum argumentum nullius tamen
conſiderationis eſt,quoniam non facta men-
tione exprçſsim ſecundi matrimonij, verba
illa *filij prioris matrimonij ſint hæredes, &c.*
non prçſuponunt ſecundum matrimonium,
quoniam primum & id dicitur in iure quod
poſt ſe ſecundum non habet. text. expreſſus
in l.2. §.legitima ff.de ſuis & legi.hære.cap.
Ioſeph. ex.de verb. ſignifi. l.proximi vbi in
ſpecie Rebuf. ff.de ver. ſignific. quemadmo-
dum & is primogenitus rectè dicitur, qui a-
lium poſt ſe non habet d.ca.Ioſeph. Rebuf.
ſupra Tiraquel. ornat. multis tract. de iure
prim. 1.quæſt. num.3. Ab hac opinione nec
in iudicando vel conſulendo recedendum in
hoc Principatu Cathaloniæ. Quid autem ſi
31 † coniuges in contractu matrimonij dixiſ-
ſent *filij pro filijs, ſuccedant filij prioris ma-
trimonij*, an his verbis cenſeantur hæredita-
ti,& donata filijs bona, quę tempore con-
tractus matrimonij habebant.

32 Et quidem cum verbum ſuccedant, † in-
telligatur ab inteſtato l.3.§. de illo ff. pro
ſocio. Socin. conſil. 30. numer. 32. libr. 1.
Surd. conſil. 81. numer. 1. libr. 1. videtur
illis verbis excluſam ſucceſsionem teſta-
menti, & intelligendum voluiſſe contra-
hentes, vocare filios ad inteſtati ſucceſsio-
nem, non aduerſus eorum voluntatem ex-
cepta legitima, quod in verbis ſtatuti lo-
quentis per verbum ſuccedat poſt multos ab
eo relatos reſpondit Surd.dict. conſil. 91. a
num.1. quamquam in ſuo caſu ratione alte-
rius verbi coniuncti cum verbo ſuccedat,
habere ſcilicet debeant, &c. aliud reſpondeat,
& latiſsime Caſſana.d.conſil. 45.per totum
qui in ſpecie propoſitę quæſtionis reſpon-
dit, in verbo ſuccedat poſito in capitulis
matrimonialibus.

Animaduertendum igitur, an contrahen-
tes in capitulis matrimonialibus loquantur
vniuerſaliter, volentes vt filij ſuccedant in
33 omnibus bonis, tunc † cum verbum ſuc-
cedat adiectum vniuerſitati bonorum, vel
quotæ importet titulum hçreditarium ſi-
cuti reſoluit multis argumentis Angel. con-
ſil. 81. quem ſequuti ſunt alij teſtante Surd.
d.conſi.81. n. 6.& verbum ſuccedat ſit com-
mune l.non tantum de fidei.libe. l. reſtituta
§.fina.cum l. ſequen.ff.ad S.C.Trebelli. di-
xi multorum authoritate ſupra nu. 24. fiet
vt filij prædictis verbis hæreditati non cen-
34 ſeantur. Sanè ſi verbum ſuccedat † adiun-
ctum ſit rei particulari, vt quia dictum fuiſ-
ſet *ſuccedant in domo, vnica, vel certis red-
ditibus*, hoc in caſu titulum hæreditarium
non

Digitized by Google

non inducit l. cogi. §. generaliter l. mulier
§. fina. ff. ad Trebelli. ſic fiet vt filij hære-
ditati cenſeantur in re illa particulari, qua
alienata, poſſet per filios, vel filium reuo-
catio fieri comprobat dicto conſil. numer.
16.& 17. Surd. eadem argumentatioue la-
tiſsime.

35 Atque id ipſum dicendum, † vbi cum ver-
bo ſuccedere coniuges, adieciſſent verbum
debere, vel aliud ſimile præciſum, quoniam
non importaret titulum hæreditarium, ſicu-
ti pulchre poſt multos à ſe relatos reſpon-
dit Surd. conſil. 81. & fatetur Caſſanat. con-
ſil. 45. numer. 53. in verſic. Surd. d. conſil.

SVMMARIVM.

1 *Filius maior hæreditatus a parentibus in contractu matrimonij vxore ducta mortuus, demum ſine filijs extraneo hærede relicto, ſuperſtitibus parentibus, demum mortuis, qui alium hæredem inſtituerunt, quis ex duobus hæredibus præferendus in bonis hæreditatis.*

2 *Hæreditamenta, quæ fiunt in capitulis matrimonialibus per parentes reputantur vltimæ voluntatis inter filios.*

3 *Hæreditamenta niſi mortuis parentibus effectum conſequuntur.*

4 *Hæreditamenta ſucceſsiones ſunt in diem incertam, & ideo non transmittuntur ad hæredes extraneos.*

5 *Donans filio, & illius filijs his deficientibus extraneus vocari non poteſt ad res donatas.*

6 *Verbum hæredes in donationibus factis in capitulis matrimonialibus adiectum, impropiatur vt verbum hæredes intelligatur pro dominis.*

7 *Verbum heredito in Cathalonia accipitur pro dono.*

8 *Donationes, & hæreditamenta ſunt irreuocabiles.*

9 *Baldi traditio declaratur.*

10 *Berengarij traditio declarata.*

11 *Donationes, quæ a parentibus fiunt, & filijs, & deſcendentibus ad extraneos tranſmitti non poſſunt.*

12 *Authoris opinio.*

13 *Filius in rebus ſibi donatis, & traditis hæredem habet filios, vel deſcendentes.*

14 *Filius cum facta fuit donatio facta traditione, præferendus hinc hæres extraneus hæredi patris.*

15 *Hæres patris in rebus donatis filio nulla facta traditione præferendus hæredi extraneo à filio inſtituto.*

QVÆSTIO IIII.

FILIVS HAEREDITATVS in capitulis matrimonialibus per coniuges, ſi factus maior, & vxorem ducens moriatur, nullis relictis filijs, hærede extraneo inſtituto, mortuo demum patre, alio inſtituto hærede, quis eorum præferendus in bonis hæreditatis, egregia diſceptatio.

1 NON inſolita queſtio † eſt, quid
vbi filius maior hæreditat⁹ fuit
a parentibus in cõtractu matri-
monij, qui vxorem duxit, mor-
tuus demum ſine filijs, extraneo
hærede inſtituto, extremo parentibus, alio
etiam hærede inſtituto, quis ex duobus here-
dibus præferendus in bonis hereditatis, Cã-
ce. ſe aliquãdo reſpõdiſſe refert in hac ſpe-
cie li. 3. ca. 7. nu. 87. exiſtimat ille inibi pre-
ferendum fore hæredem parentum, heredi
filij, mouetur ſequentibus.
2 Primo, quoniam inquit † huiuſmodi hæ-
reditamẽta, quæ fiunt in capitulis matrimo-
nialibus cenſentur veluti quędã vltimæ vo-
luntates in filios, & ab eis deſcendentes, ſi-
cuti ſe ex Bal. dixiſſe ſcribit li. 1. reſo. c. 8. n.
34. vbi citat Bal. in l. pro hæreditarijs, C. de
3 hæred. actio. ſic, ille † infert non habere effe-
ctum hereditamenta niſi mortuis parentibus
hereditantibus, citat Berenga. in ca. 1. de fil.
na. ex ma. prælud. ca. 9. n. 2. & ca. 7. prelu. vbi
& docuit quod cum ſucceſsio huiuſmodi ſit
4 in diẽ incertum nequeunt † filij ad heredes
extraneos, tranſmittere dictam hereditatẽ.
Secundo addit, hoc fore ex mente contra-
hentium, quam mentẽ neſcio qua mẽte col-
5 ligat. Sic † infert conſilium Lanar. conſ. 89.
qui nu. docet 8. donantẽ filio, & illius filiis,
deficientibus his, non poſſe extraneũ ad res
donatas vocare, ſed redire donationem ad
donantem, intelligendum fore in donatio-
nibus factis in capitulis matrimonialibus nõ
in alijs donationibus interviuos, n ſi adſint
coniecturæ. Sic ſuam ſententiam dixit, qui
tamen in multis deficit. Primo quia verum
non eſt huiuſmodi hereditamenta, quę fiunt
in capitulis matrimonialibus, cenſeri vlti-
mas voluntates, quinimo totum contrarium
euidẽtius ex eo cognoſcitur, quod verba im-
portantia vltimam volũtatem, qualia verba
heredes ſint, adiecta in huiuſmodi donatio-
nibus, quæ mere vltimæ voluntatis diſpoſi-
6 tionem ſapiunt, impropriantur, † vt verbũ
hæredes, intelligatur pro dominis, ſicuti ex
Crauet. Deci. & alijs dixi q. præcedenti n. 9.
ſic & verbũ ſuccedat, dixi ibidẽ n. 33. cũ ante
& poſt ſeq. & manifeſte in verbo, heredito,

7 ne diſcedamus † à terminis quæſtionis, etſi
ad vltimam referatur voluntatem, & diſpo-
ſitionem, ſicuti ex multis ſcripſi quæſtio. pręcedenti num. 19. in Cathalonia tamen verbum hæredito, accipitur pro verbo dono, &
importat donationem bonorum præſentiũ,
quæ coniuges tempore contractus matrimonij poſsidebant, ſicut authoritate multorum
dixi ſupra præcedenti quæſtione num. 5. &
ſępius alibi, & cenſet millies idem Cancer.
in locis ſupra citatis, ſi igitur verba, quæ alias
proprie important actus vltimæ voluntatis
impropriãtur vt importent contractum inter viuos donationis ſcilicet, qui fieri poteſt
vt hęreditamenta huiuſmodi vim habeant
vltimę voluntatis.

8 Secundo vltimæ † voluntates reuocabiles ſunt, at hæ donationes omnino irreuocabiles in vim legum regiarum, quam iuris
etiam communis, ſicuti dixi ſæpiſsime in hoc
9 tractatu. Non obſtat traditio † Bal. in d. l.
pro hæreditarijs, abſit enim vt de tanto viro
credamus talem prodijſſe errorem, voluit
dicere Bal. huiuſmodi vel ſimiles diſpoſitiones eſſe veluti vltimas voluntates, non quod
vim habeant vltimarum voluntatum, cum
ſint contractus, reciproci inter maritum, &
vxorem, ſed his ſimiles, quaſi quod facturi
ſint poſt in teſtamento, nunc faciant in contractu nuptiali, non obſtat traditio Berenga. qui in commentarijs illis ad tex. in cap.
5. de fil. na. ex ma. ad morga. errauit in
multis, quæ vtinam prius cogitaſſet quam
10 ſcripſiſſet, & cum dixit † Berenga. hæreditamenta hæc effectum non ſortiri niſi mortuis
parentibus hæreditantibus, id verum, verum
non inde inferri poteſt quod huiuſmodi hæreditamenta vim habent vltimarum voluntatum, quod ſi tranſmiſsio non fit niſi ad fi-
11 lios, non ad extraneos, id † generale eſt in
omnibus donationibus, quæ à parentibus,
vel alijs quibuſcumque fiunt filijs & eorum
filijs vt ad extraneos fieri tranſmiſsio non
poſsit, quinimo deficientibus, donatæ res ad
donantem reuertuntur ſicuti ex cõmuni reſoluit Lanari. d. conſil. 89. num. 8.

12 Vt autem † propoſitam queſtionem recte
reſoluam, quis ex duobus hęredibus præferendus ſit nec ne, diſtinctionem ſequentem
inſtituo. vel enim parentes cum filius vxorem duxit, de rebus hæreditatis, tradiderunt filio res aliquas, ad ſuſtinenda onera
matrimonij, ſicuti ſolet fieri, aut non, priori
caſu facta traditione, ſi poſt moritur filius,
hęrede filio relicto, pręferendus hæres nepos hæredi extraneo, à patre relicto, quoniam in rebus donatis in capitulis matri-
13 monialibus, † & traditis filius habet hæredem filium, vel deſcendentes, ſic auctoritate
Guid. Bertran. & aliorum reſpondit pulchre Io. Philip. & in eiſdem terminis donationis factæ in capitulis matrimonialibus
reſpon. 24. à num. 20. 21. cum ſequen. Aut
14 relinquit † filius hæredem extraneum, ſuperuiuente patre facta traditione rerum hęreditatis, & in eo caſu pręferendus hęres extraneus patris, hæredi filij, quia cum ex natura ipſius donationis tacite inſit vt facta filio & filijs, ad extraneos tranſire nequeat, vt
ex traditione Lanarij dixi ſupra, ad hęredẽ
extraneum ius nullum potuit tranſire arg. l.
nemo plus iuris de reg. iur. ſic recte ſenſit in
hoc caſu Cancer. poſt Berenga. ſupra. Aut
15 † nulla facta traditio fuit, & idem cenſendum, vt pręferatur hęres patris, quoniam
cum ius hæreditamenti radicatum non fuerit adhuc in perſonam filij, qui prædeceſsit
patri donanti, minus multo, qui nullum habuit ius, alium recte inſtituere potuit hæredem, ſic etiam & in hac ſpecie recte ſentiunt
Beren. & Cance.

Aut vero facta iam traditione rerum in
hæreditamento, & donatione contentarum
mortuus fuit filius hæredẽ extraneo relicto,
ſimiliter poſt patrẽ, hærede etiam extraneo
relicto, nec in hæreditamento facto in capitulis matrimonialibus inter maritũ, & vxorem fuit facta mentio de filijs filij primogeniti hæreditati, ſed fuit ſimplex & purum hæreditamentum in hac ſpecie, exiſtimauerim
præferendum extraneum hæredem filij hęredi extraneo à patre inſtituti, quia facta traditione effectus fuit filius omnino dominus,
maxime vbi donatę res, & traditę legitimam
non excedebãt, ex his, quę Celſus reſpondit
in vna huius vrbis Barcinonæ, & altera Toletana conſil. 100. & conſi. 120. quæ duo conſilia citaui quæſt. 3. ſupra num. 30. & ſępius
alibi.

SVMMARIVM.

1 *Reſeruatio facta à patre filio in donatione an præſuponat donationem vniuerſalem omnium bonorum.*
2 *Hæreditamenta in Cathalonia donationes ſunt & continent tantum bona præſentia.*
3 *Hæreditamentum in Cathalonia continet bona tantum præſentia vt actus ſuſtineatur.*
4 *Donatio ſine reſeruatione nulla.*
5 *Differentia inter donationem hæreditatis, & bonorum omnium præſentium, & futurorum nulla eſt.*
6 *Reſeruatio in donatione illam reſtringit.*
7 *Donatio in dubio non præſumenda.*
8 *Donatio omnium bonorum, præſentia continet, vt donatio valeat.*

Reſerua-

9 *Reſeruationis natura eſt reſtringere diſpoſitionem.*

10 *Donatio vniuerſalis, præſentia continet.*

11 *Reſeruatio in certis rebus deſignat præcedere donationem vniuerſalem.*

12 *Conceſſio cum reſeruatione præſupponit omnia præter reſeruata conceſſa fuiſſe.*

13 *Reſeruatio in donatione includit omnia præter reſeruata.*

14 *Argumentum à cōmuniter accidentibus validum.*

15 *Reſeruatio dominÿ, & fidelitatis in conceſſione principis præſuponit conceſſionē vniuerſalem omnium regalium.*

16 *Reſeruatio alti dominÿ in conceſſione principis importat conceſſionem cauſarum apellationum.*

17 *Reſeruatio alicuius iuris facta à principe importat conceſſionem generalem in cæteris.*

18 *Authoris opinio, & conſiliatio.*

19 *Reſeruatio in donatione facta filio, quæ poſtea confertur in extraneam perſonam, continet donationem vniuerſalem.*

20 *Donatio facta à filio eſt fauorabilis.*

21 *Fauor dotis, vel donatio propter nuptias maximus.*

22 *Donatio ex coniunctione ſanguinis facile præſumitur.*

23 *Donatio cum reſeruatione facta à patre continet tantum bona præſentia, quando idem pater bona poſt quæſita dederit alteri filio.*

QVÆSTIO. V.

RESERVATIO VSVSFRVCtus vel certæ quantitatis in donatione hæreditatis filio facta, an præſuponat donationem vniuerſalem omnium bonorum præſentium, & futurorum, ſubtilis & elegans caſus.

1 CASVS hic pulcherrimus & † ſubtilis eſt, num donante patre filio bona ſua in contractu matrimonij, reſeruato ſibi vſufructu, vel alijs rebus ad teſtandum, ſi poſt donator pater multa adquirat bona, num de his in alium quam filium diſponere poſsit: ideſt vt recte formemus quæſtionem, an reſeruatio illa facta à patre præſuponat donationem vniuerſalem omnium bonorum præſentium, & futurorum, factam fuiſſe, taliter quòd bona omnia præſentia, & futura reincidant in donationem: Hunc caſum & in eo ſe conſuluiſſe dixit, pertingit Cancer. inſignis aduocatus huius almæ vrbis Barchinonenſis libr. 3. reſo. cap. 7. num. 389. & 390. Reſpondit ille donationem vniuerſalem non cenſeri, ex reſeruatione vſusfructus, & alterius quantitatis, & ſic pronunciaſſe Senatum noſtrum refert, licet dubitet de veritate, & merito ex his, quę dicentur, videtur igitur donationem hanc vniuerſalem iudicari non poſſe.

2 Primo, quoniam attento † communi vſu, & obſeruantia Cathalonię noſtrę huiuſmodi hæreditamenta, quę fiunt in capitulis matrimonialibus reputātur donationes, & ſimpliciter facta comprehendunt bona tantū pręſentia, ſicuti multorum authoritate ſcripſi quæſt. 3. num. 102. & 103. & latius quæſt. 1. num. 71. 72. & ſæpius alibi, atque id ipſum de iure cōmuni ex receptiori opinione poſt innumeros à me relatos tradidi eadē quæſt. num. 73. Cance. lib. 3. cap. 7. numer. 331. vbi

3 incaute, † qui illic dixerit de iure communi donationē hæreditatis importare bona tantum præſentia vt actus ſuſtineatur, quoniam id per Doctores admittitur in donatione bonorum ſimpliciter facta non in donatione hæreditatis, quæ ſua ipſa natura ex vi verbi continet omnia bona pręſentia, & futura quæ diſponens habiturus ſit tempore mortis, cum hæreditas ſit ſucceſsio in vniuerſum ius &c. l. hereditas de re. iu. Celſ. Hug. conſil. 58. num. 7. & contineri omnia bona præſentia, & futura nomine hęreditatis reſpondit poſt multos Crauet. conſil. 139. num. 4.

4 conſequenter † donatio hæreditatis nulla facta reſeruatione eſt nulla, dixit communē Clar. §. donatio quæſt. 19. n. 6. & poſt Bart. & alios decidit Cſaſ. deciſi. 100. n. 14. & 15.

5 Diſcrimen igitur inter donationem † hęreditatis, & bonorum omnium, pręſentium, & futurorum nullū eſt de iure communi, ſolum attenta noſtra conſuetudine, qua alteratur iuris diſpoſitio, differētia eſt, quia verbo hæreditatis, quo alias continentur omnia bona præſentia & futura de iure communi, de noſtro conſuetudinario, ſola præſentia, vt igitur redeamus vnde digreſsi ſumus, donatio hęreditatis ſolum continet bona præſentia in Cathalonia, conſequenter niſi ea tantum contineri poſſunt.

6 Secundo quia † reſeruatio illa vt ſentit theſau. infra citandus non auget ſed reſtringit magis donationem; inducta enim ad vnū effectum non operantur contrarium ad text. vulg. in l. legata inutiliter de adlegat.

7 Tertio & huc pertinet † quod donatio nō eſt præſumenda in dubio etiam inter patrē, & filium ſicut relatis multis ſcribit Meno. de præſum. li. 3. præſ. 30. n. 29. Neq. donatio eſt fauorabilis & conſequenter reſtringenda l. filius familias cum vulg. de donatio.

8 Quarto vrget magis theſauri † conſideratio d. deciſio 199. n. 8. quoniam cū ex recepta

opinione donatio omnium bonorũ reſtringatur ad præſentia,vt actus valeat, & nõ pereat l.fina.§.qui indiuiſam ff.delega. 2.cum latè a me ibi traditis,quæſ. 1.2.3.& ſupra in principio. & hæc ratio militat vbi nulla reſeruatio facta ſit,pariter certe, & quando reſeruatio,nihil enim huic caſui cõtrariari poteſt,quo minus idem ius conſtituendum non ſit,alias inducta vt antea dicebam ad vnum effectum operarentur contrarium.

9 Quinto † facit ratio valida quam ſola infra citandus adduxit,is hac vtitur argumentatione, inquit de natura reſeruationis fore reſtringere diſpoſitionem, non ampliare ad ea, quę ex natura actus in ipſa diſpoſitione minime continentur l.generali §. vxori vbi Bart.de vſu legat. Alex. Aretin. Caſtrẽ.Soci. Gozadi.& Caual.trac.de vſuf.muli.nu.155. quos citat. & ſequitur ſola ad conſti. nouas ſub.rubr.de alien. bono.mino.& mulie.glo. 3.nu.47.48.49.conſequenter cum de natura huiuſmodi donationis ſit vt vniuerſaliter cõ-
10 cepta non contineat, niſi bona † præſentia ſicuti ille latiſsimè ad partes recte diſputans reſoluit illic, dicens ſic iudicatum ab illo Senatu,& multis alijs a me relatis id ipſum cẽſui ſupra quæſ. 1.num. 71.& ſeq. ſequitur vt reſeruatio efficere nequeant vt bona futura comprahendantur, & hanc opinionẽ tenuerunt Socin. & Cęphal. relati per Theſau. d. deciſ.199.num.8.vbi ſic deciſum in illo Senatu quos illic ſequitur & latius ſola in d. gloſ.3.num.49.

Contrariam ſententiã tenuerunt alij plures grauiſsimi Authores vt ex ſola reſeruatione cenſeantur donata bona præſentia & futura,ſequentibus moti fundamẽtis.Primo.
11 † quoniam reſeruatio in certis rebus oſtendit donationem præcedere vniuerſalem, nã exceptio format regulam in caſibus non exceptis l. nam quod §. fina. de pœnu. lega. l. quęſitum §.idem reſpondit vbi glo. de fun. inſtru. & in ſimili de donatione loquens,& reſeruatione Celſ.noſter conſil. 37. num. 9.
12 Hinc dixit † And.de Iſer.in cap. 1. §.ſi quis de manſo titu.de contro.inueſ.quod vbi cõcedens aliquid ſibi reſeruat, videtur omnia præter reſeruata conceſsiſſe.

13 Secundo accedat † ratio Crane. cõſ. 214. num. 12.& 13. reſeruationem certarum rerum in donatione; includere bona omnia pręter reſeruata l.cũ prætor eũ vulga.de iud.

14 Tertio ſi validũ † eſt argumentum prout valet, a communiter accedentibus,ad ea quę ex co text.omnes in cap. 1.de Cler.non reſid. & l.ideoq.de leg.1.negari nequit a communiter accedentibus reſeruationes tantum fieri in donationibus omnium bonorũ præſentium,& futurorum quæ his indigent,reliquæ minime, & ideo fruſtra reſeruationes adijciuntur,quo argumento vſi ſunt aliqui in hac renenda opinione quos mox referam.

15 Quarto reſpondit † Rimina.iunior.conſi. 772.li.4.Rol an. conſil.1. li.4.quos ſequitur Petra tract.de poteſt.princi.cap.22.n. 49.& 50.reſeruationem dominij, & fidelitatis in cæteris regalia conferre.

16 Quinto ſcribit † Plot.l.ſi quando nu. 278. C. vnde vi. reſeruationem alti dominij importare cõceſsionem cauſarũ appellationũ.

17 Sexto & reſpondit † Pancirol.conſil.185. nu.9.quem ſequitur Petra.d.ca.22. nu.101. reſeruationẽ alicuius iuris, importare aliorum conceſsionem generalem, quare in terminis donationis de qua agimus hanc opinionem ſequuti ſunt Meno. Bero. Socin. & Crauet.relati per theſau.d.deciſ. 199.nu.8. & in eiſdẽ terminis donationis Sol. de Paz. conſil.25. nu.31. Aſtipulatur his qui nullam de prædictis mentionem fecit Caual. deciſi. 22.nu.24.par.3.qui loquens in reſeruatione donationis bonorum, hanc etiam ſequitur opinionem quia reſeruatio cum ſit quædam exceptio firmat actum in non reſeruatis Surdus deciſ.163.num.18.

Quæ opinio maxime procedit in noſtra ſpecie vbi fuit donata hęreditas cuius nomine ſua ipſius natura continentur bona omnia præſentia, & futura ſicut milies dixi. & tetigi ſupr.n.3.quo in caſu nec theſau.neq.ſola, alioquin viri.doctiſsimi loquuti ſunt in donatione tantum bonorum,atq. ideo proculdubio contrarium dixiſſent in donatione hæreditatis,ſicuti latius ex argumentis per Sola. traditis euidentius colligitur.

Quibus ſic ſtantibus remouentur fundamenta præcipua tradita per Sola. & theſau.Tota enim vis,argumentum illud,reſeruationem minime includere ea, quæ alias de natura actus non veniunt vt Sola.latius, & verbo hæreditatis cõtinẽtur propria & vere bona omnia, quæ quis tempore mortis ſuæ habiturus eſt, ſicut innumeris relatis ſcripſi quæſ.1.nu.71.& ſeq.& ſupra num.3. Cante. ſupra Celſ.Hugo.conſi.58.nu.1.conſequenter reſeruatio includet omnia bona.

Neq. obſtabit, inducta ad vnum effectum contrarium operari non poſſe,quia & id verum,ceterum non operari contrarium in hac ſpecie cum vis verbi hæreditas, omnia contineat, eodem modo reſpondetur ad tex. in d.l.generaliter §.vxori,non enim reſeruatio reſtringit donationem hæreditatis,neq.ampliat ſed conſeruat diſpoſitionem ſecundum naturam illius,vnde cum ex natura donationis hæreditatis bona futura contineantur in eadem reſeruatio conſeruat donationem,ſic neque auget,vel minuit reſeruatio.

Quære

Digitized by Google

Quare non rectè cenſuiſſe Senatum noſ-
trum exiſtimo,qui in donatione hæreditatis
facta filio contrarium iudicauerit , ad fauo-
rem patricij cui pater donator idemq.frater
reſpectiue donauerit bona poſt donationem
filio factam quæſita: impium ſanè eſt , bona
filijs & deſcendentibus adimere , vt dentur
tranſuerſalibus quibus non ſic debentur l.nã
etſi de inſo.teſ.l. ſcripto vnd.li.igitur vt fi-
niam & meam dixerim opinionẽ in tam ar-
dua difficultate opinor ſic duas contrarias o-
18 piniones † poſſe conciliari , hoc eſt in dona-
tione bonorũ prout loqũtur Theſau.& Sola.
& alij contrariam tenentes,quia in donatio-
ne hęreditatis maximè filio facta, & in con-
tractu matrimonij apud me;nec eos,qui re-
ctè ſentiunt, nulla eſt difficultas ex ſuperius
traditis.

Aut donatio bonorum facta fuit filio,quæ
ex ſe non continet niſi bona pręſentia, & in
ea reſeruatæ res ad teſtandum,poſt donatio
de alijs acquiſitis facta fuit extraneæ perſo-
næ, extraneum dixerim omnẽ præter deſcẽ-
dentes: aut fuit donatum alteri filio fratri
donatarij:priori in caſu cenſeo donationem
bonorũ cum reſeruatione includere omnia
19 bona † pręſentia , & futura ad fauorem filij
aduerſus extraneũ , quia & bonorum appel-
latio vniuerſalis eſt ſicuti Craue.d. conſ. 15.
animaduertit n.8.Bart.& aliorum traditio-
ne Sola.d.glo.3.n.14. & fatetur idem n.40.
in ſuo caſu adiectum fuiſſe aliquod prono-
men reſtrictiuum vt caſu conſiderauit ſimul
cum alijs verbis limitatiuis in illo & inde-
ciſa ſpecie, conſideratis per Senatum Pede-
mon.quibus colligebatur voluntas donato-
ris,volentis donare bona futura,quæ omnia
in noſtro caſu ceſſant.

20 Pręterea agitur de donatione † bonorum
facta filio,quę eſt fauorabilis & non odioſa,
licet enim ex ſe non præſumatur donatio,
nec ſit fauorabilis, id tamen intelligendum
quando dubitatur an actus ſit donatio nec
ne, verum vbi conſtat de donatione,tũc do-
natio fauorabilis dicitur, & lata interpræta-
tione iuuanda ca.dilecto ex.de dona.Meno.
de præſ.li.3.n. 16.maxime ad fauorẽ filiorũ,
& deſcẽdentiũ d.c.dilecti vbĩ Hoſti.Panor.
Anto.& Imol.Iaſſ.in l.beneficium nu.32.de
conſti.princip.Alex.conſ.17.nu.10.li.7.Ni-
co.Boe.deciſio.172.num.27.28.quin etiam
filiorum fauorem ad excluſionem extranei
conſiderauit Craue.d.conſi.15. num.8.& 9.
cum in ſuo caſu ageretur de donatione fa-
cta filiæ cum reſeruatione ſcutorum quin-
quaginta.

Tertio in hac ſpecie conſideratur fauor
21 † dotis,ſiue donationis propter nuptias, qui
magnus eſt, & qui efficit vt fiat interpræta-
tio latiſsima, ſicut rectè animaduertit Cra-
ue. d. conſi. ad finem verſi.Quarto quia &c.
Meno.præſ.29.nu.74.75.76. li.3.& dixi ſe-
pius in hoc tractatu.

22 Quarto ſi ex coniũctione † ſanguinis faci-
le præſumitur donatio , maxime aliquibus
coniecturis concurrẽtibus, ſicuti ſcribit Cra-
uet.vbi ſup.& alijs multis relatis a Tibe.De-
cian.reſp.15.nu.13.li. 1.& reſp. 39.n. 5.eo-
dem li.quanto magis ad fauorem filij,cui a-
lias hæreditas debetur, præſumẽda, & ſimul
latiſsimè interprætanda quam etiam ratio-
nem conſiderauit Crauet. d. conſ.num. 9.in
verſi. Tertio ratione coniunctionis ſangui-
nis.

23 Si igitur poſt donationem † priorem cum
reſeruatione factam filio , pater donans ex-
traneo donauerit bona poſt quæſita, tenen-
dum donationem priorem cum reſeruatione
omnia continere bona, conſequenter ſecun-
dam nullius effectus. Aut vero pater,poſt do-
nationem priorem cum reſeruatione, dona-
uit poſt quæſita alteri filio , tum ſanè præſu-
menda prior donatio & ſi cum reſeruatione
bonorum tantum pręſentium , ad fauorem
alterius filij , quia militat ratio eadem affe-
ctionis in eo,quę in altero , maxime quando
ſubeſſet eadem cauſa,vt quia donaret pater
alteri filio ex cauſa matrimonij donatione
propter nuptias. Et hęc & ſi noua videntur
vera iuri & equitati ſumopere coniuncta.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de donando , vel hæreditando filium primogenitum in capitulis matrimonialibus celebratum , an poſsit communi coniugum conſenſu reuocari.*

2 *Cap.1.de filijs nat.ex matrimo. ad morganat. contract. & tex. in ca.filij titu.ſi de feu. controuer.fuerit declarantur.*

3 *Ius alteri quæſitum facto noſtro , poteſt pœnitentia reuocari.*

4 *Pactum de donando vel hæreditando filium primogenitum, vltimæ voluntatis naturam ſapit.*

5 *Rex diuidens regna ſua in vita inter filios ſuos,poteſt diuiſionem reuocare.*

6 *Donans alteri eo pacto vt ſi donatarius ſine liberis decedat, res donatæ ad alium perueniant,poteſt reuocari.*

7 *Iuramentum in donatione interpoſitum , non facit donationem irreuocabilem quando reuocari poteſt.*

8 *Maioratus inſtitutus à viro & vxore ſimul , poteſt ab altero in bonis ſuis reuocari.*

9 *Maioratus vel primogenij inſtitutio , naturam redolet extremi iudicij.*

10 Donatio à filio familias facta cum patris conſenſu mortis cauſa, poteſt à filio inconſulto patre reuocari.

11 Maioratus vel primogenium Principis etiã authoritate erectum, poteſt reuocari.

12 Maioratus vel primogenium inter virum, & vxorem in contractu matrimonij inſtitutum reuocari poteſt.

13 Maioratus vel primogenium ſiue ex cauſa matrimonij, aut dotis inſtitutum, reuocabile eſt.

14 Donatio ſimplex filio facta, regulariter reuocari poteſt.

15 Donatio etiam cauſa matrimonij facta, reuocatur ex diſpoſitione l. ſi vmquam C. de reuoca. donatio.

16 Donatio, vel hæreditamentum ex cauſa matrimonij multorum authoritate reuocari non poteſt.

17 Donantes, vel paciſcentes coniuges pro filijs naſcituris poſſunt ſubſtitutiones, & vincula quæuis apponere filio primogenito.

18 Donatio inofficioſa quemadmodum poteſt reuocari, ſic de fideicomiſſo grauari.

19 Pactum de donando, vel hæreditando poteſt, & ſi fuerit iuratum, ſubſtitutionibus, & vinculis reſtringi.

20 Donatio cauſa mortis, & ſi iurata reuocari poteſt.

21 Diſpoſitio l. ſi vmquam C. de reuocan. donatio. non tollitur iuramento.

22 Pacta de donando, vel hæreditando conſuetudine approbata, irreuocabilia ſunt.

23 Pacta de donando vel hæreditando in fauorem filij primogeniti etiam non adſtante conſuetudine, ſtipulatione tamen vallata reuocari non poſſunt.

24 Donatio perfecta onus, vel grauamen non recipit.

25 Donatio vel hæreditamentum in fauorem filij primogeniti, aut filiorum ex primo matrimonio, etiam de conſenſu filiorum reuocari non poteſt.

26 Matrimonij fauor maximus eſt.

27 Donatio, vel hæreditamentum in cõtractu matrimonij factum reuocari non poteſt, ſicut nec matrimonium.

28 Filiæ a parentibus nuptui traditæ, maiores ſolent dotes adferre occaſione donationũ, quas patres filijs ſuis largiuntur, proinde irreuocabiles.

29 Pelaez de maio. Hiſpano. traditio & verba egregia.

30 Iuramentum mulieris de non alienando fundum dotalem, non nocet emptori ignoranti.

31 Lex bonæ fidei ff. de peculio expenditur.

32 Ratio finalis & non impulſiua eſt, quando id quod conceditur, non tantum concedentis, ſed & tertij vtilitatem reſpicit.

33 Dos, vel donatio propter nuptias licet communi conſenſu coniugum minui poſſint, in præiuditium tamen filiorum minime.

34 Contractu nouo alteri, cui ius quæſitum fuit præiudicari non poteſt.

35 Donatio facta à patre filio contẽplatione matrimonij non poteſt reuocari in illius præiuditium.

36 Donatio facta filijs in contractu matrimonij ingratitudine reuocari non poteſt.

37 Donatio ob cauſam, ingratitudine non reuocatur.

38 Berengarij traditio improbatur.

39 Donatarius in capitulis matrimonialibus hæreditatus, crimen committens propter quod bona veniunt confiſcanda, in præiuditiũ tamen vxoris & filiorũ confiſcari nequeunt.

49 Emphiteoticæ res ad extraneos non tranſeunt, conſequenter nec in fiſcum.

41 Donatio facta in contractu matrimonij nõ reuocatur, etſi matrimonium carnali copula perfectum non fuerit.

42 Legatum mulieri factum cum nupſerit, debetur mulier, etſi matrimonium carnali copula conſumatum non fuerit.

43 Diſpoſitio hominis de viro & vxore loquens, vindicat in his, qui adhuc carnali copula matrimonium non conſumarunt.

44 Vxoris appellatione etiã in ſtatutis, venit ſponſa de præſenti.

45 Statuta de dote lucranda per maritum, locum habent in ſponſa per verba de præſenti.

46 Statutum vel lex municipalis loquens de coniugibus copulatis, non habet locum in ſponſis de præſenti.

47 Vxoris appellatione in fauorabilibus ſponſa de præſenti continetur.

48 Donatio vel hæreditamentum factum filio cõtemplatione matrimonij verbis generalibus non nominata certa vxore, reuocari poteſt.

49 Donatio ſimplex reuocabilis eſt.

50 Donatio ſimplex ea dicitur, quæ non ſit ad vtilitatem donantis.

51 Donatio continens cauſam fauorabilem donantis, ob cauſam rectius dicitur.

52 Donatio facta filio in contractu matrimonij cũ certa muliere, quæ poſtea nubere nõ vult, reuocari poteſt.

53 Promiſſionis cauſa ceſſante, ceſſat promiſſio.

54 L. ſi extraneus §. fina. de condicti. ob cau. declaratur.

55 Priuilegia dotium, competunt dotibus etiam non ſequuto matrimonio.

56 Pacta matrimonialia ea tantum fauorabilia ſunt, quæ ad iuris metas regulantur.

57 Donatio ex cauſa dotis vel donationis propter nuptias inter patrem & filium ſi legitimam excedat non valet, & qualiter intelligatur.

58 L. 1. C. de his quæ ſub mod. declaratur.
59 Bona dotalia dicuntur etſi non ſequatur matrimonium.
60 Donatio facta à patre filio contemplatione certi matrimonij ubi tamen filius uxorem ducere non vult, poteſt à patre donatio reuocari.
61 Mora vltima nocet.
62 Donatio vel hereditamentum filio factum ob matrimonium præteritum, reuocari poteſt.
63 Berenga. Fernan. error.
64 Pater tenetur dotare filiam iam nuptam.
65 Pater legans filiæ ſuæ pro dote centum, ſi interim viuens eam nuptui tradat, quinquaginta tantum in dotem datis, mortuo patre non poteſt filia reliqua quinquaginta petere.
66 Donatio vel promiſsio non extinguitur ex actu inualido.
67 Promiſsio paterna ex actu nullo non irritatur.
68 Telly. & Matien. opinio infringitur.
69 L. filiæ meæ de conditio. & demonſtratio. declaratur.
70 Donatio ob cauſam matrimonij, tacitam habet conditionem ſi matrimonium ſequatur.
71 Maioratus inſtitutus contemplatione matrimonij contrahendi cum certa muliere, moriente muliere reuocari poteſt.
72 Donatio facta contemplatione matrimonij cenſetur in ſe cauſam finalem continere, non impulſiuam.
73 Donatio vel hereditamentum contemplatione matrimonij adiectis certis conditionibus, his non adimpletis donatio reuocari poteſt.
74 Promiſsionem non ſeruans, commodo illius priuatur.
75 Vocatus ſub conditione, ſub contraria conditione priuatus cenſetur.
76 Promiſsio iurata conditionalis non parendo conditioni, reuocari poteſt.
77 Donatio vel hæreditamentum factum in capitulis matrimonialibus filio primogenito, an ſuperuenientibus liberis poſsit reuocari.
78 Opiniones interpretum confuſe loquentium, caſus difficiles reddunt.
79 Donatio contemplatione matrimonij vxori facta, non reuocatur ſuperuenientibus filijs.
80 Matrimonium præcipuè ad liberorum procreationem contrahitur.
81 Extraneus dans dotem mulieri vel viro nubentibus contemplatione matrimonij, ſuperuenientibus ſibi alijs filijs reuocari poteſt.
82 Donatio facta à patre contemplatione matrimonij reuocatur ſuperuenientibus alijs liberis quoad legitimam tantum.
83 Donatio facta a patre filio in contemplatione matrimonij ſuperuenientibus liberis reuocatur ex diſpoſitione l. ſi totas C. de inoffic. donatio.
84 Computatio qualis fieri debeat quando reuocatur donatio a patre facta ob ſuperuenientiam aliorum liberorum circa legitimam.
85 Bona donata æs voluntarium dicuntur.
86 Bona donata non ſubducuntur in computatione legitimæ.
87 Filius legitimus in numero filiorum computatur, in detractione legitimæ.
88 Bona donata vſque ad legitimam reuocantur, niſi alia bona ſuperſint donatori præter donata.
89 Donatio facta ab vxore filio primogenito, decedente prius marito, poteſt iterum nubere relicta tantum legitima filis prioris matrimonij.
90 Donatio vel hæreditamentum in fauorem primogeniti vt reuocari nequeat, in eodem matrimonio fieri debet.
91 Donatio vel hæreditamentum filio primogenito factum in contractu matrimonij, ita demum valet ſi fiat fauore liberorum & ab eis deſcendentium.
92 Commodo & vtilitate filiorum & deſcendentium ab eis ceſſante effectus donationis ceſſare debet.
93 Berenga. Fernan. traditio reprobatur.
94 Donatio inter patrem & filium in poteſtate conſtitutum fauore matrimonij ſuſtinetur.
95 Rationes duæ vbi militant, ceſſante vna non ceſſat alia.
96 Donatio vel hæreditamentum vt valeat in fauorem filij primogeniti, in ſcriptis fieri debet ſecundum Berenga.
97 Berenga. Fernan. opinio reprobatur.
98 Donatio vel hæreditamentum ſine ſcriptura fieri poteſt.
99 Donatio vel hæreditamentum in fauorem filij naſcituri, priuata ſcriptura fieri poteſt.
100 Donatio vel pactum de hæredítando valet ſecundum Berenga. dum hæreditas non deferatur niſi poſt mortem patris donantis.
101 Berenga. traditio ſuperflua.
102 Pactum de hæreditando ſimplex in Cathalonia, ſolam donationem bonorum præſentium continet.
103 Hæreditamentum in Cathalonia idem ſignificat quod donatio.
104 Donatio vel hæreditamētū in capitulis matrimonialibus factum, an egeat inſinuatione.
105 Donatio ob cauſam ſimplex dici non poteſt.
106 Donatio ob cauſam inſinuatione non indiget.
107 Primogenium vel maioratus in fauorem primogeniti inſtitutus, inſinuatione non eget.

QVES-

Digitized by Google

QVÆSTIO. VI.

PACTVM DE DONANDO, vel hæreditando in capitulis matrimonialibus contractum, an communi coniugum conſenſu poſsit reuocari: vtilis controuerſia, & vtilia multa in eadem edocta.

1 TERTIO ex † ordine quæri-
tur, an pactum hoc de quo agi-
tur poſsit communi coniugum
conſenſu reuocari: videtur enim
id fieri poſſe, neque interdictum
eſſe viro & vxori poſtea, omnes filios æqua-
2 liter vocare aut vnũ ex his hæreditare: † vt
in terminis probat tex. in cap. 1. de fil. nat.
ex. matr. ad morga. contrac. & in ca. filij ſi de
feu. defunc. conſue. quæ iura duo citata fue-
runt in præcedenti quæſtione, vbi id ipſum
docuerunt Bal. Aluaro. Catdin. Afflic. & cæ-
teri. Affirmant itaque præfati interpretes
poſſe contrahentes mutare poſtea volunta-
tem, & contrario pacto conuenire, vt cæteri
filij, quos à ſucceſsione repulerunt, admittã-
tur ad eãdem ex glo. in l. ſi pro parte. §. ver-
ſum ff. de in rem verſ. Et altera in d. cap. fi-
lij §. ſi facta in gloſ. 1.

3 Secundo † iuuatur hæc opinio ea ratio-
ne: quia vbi alicui quæſitum fuit ius ex meo
cõtractu cum alio pacto, poſſum ius hoc pœ-
nitentia reuocare l. 3. vbi Barto. de ſer. ex-
portan. l. qui Romæ. §. Flauius vbi tota legi-
ſtarum ſcola de verb. obliga. l. 1. vbi Bal. &
cęteri C. ſi manci. ita fue. aliena.

4 Tertio † hoc pactum cenſetur quędam
diſpoſitio à coniugibus facta ſupremi iudi-
tij, ideſt teſtamenti diſpoſitionẽ præueniẽs,
quia id quod in teſtamento facere deberent,
tunc agunt, ne id poſt efficere debeant; pro-
inde vltimarum voluntatum naturam ſuſci-
pere, fateri neceſſe eſt, mutabilem ſic licet
vſque ad mortem l. ſi filia §. ſi pater ff. fam.
hercis. l. parentibus C. de inoff. teſtam. l. fina.
C. de pact. l. de adim. lega. atque horum iu-
rium authoritate reſpondit Oldrad. conſil.
5 231. Regem † diuiſionem facientem inter
filios regnorum ſuorum, poſſe quidem diui-
ſionem reuocare, & ab ea retrocedere, licèt
filij eandem obſeruare iuraſſent. Sequitur
Bal. in §. item Sacramenta. tit. de pa. teneſi.
& iura firman. Capell. Toloſa. deciſio. 453.
quę expræſsim in caſu quæſtionis noſtrę lo-
quitur: & citato Berenga. obiter, Cancer. li.
6 3. reſo. cap. 7. num. 87. Et huc † etiam perti-
net Bal. traditio in conſi. 383. libr. 2. qui ex
facto interrogatus, an is qui alteri donauerat
eo pacto. Vt ſi donatarius ſine liberis dece-
deret res donata ad alium perueniret, poſſet
huiuſmodi donationem reuocare in præiu-
dicium illius, ad quem bona erant tranſitura
poſt mortem donatarij ſi ſine liberis dece-
deret, & reſpondit poſſe, ex d. l. 3. & l. ſi pe-
cuniam §. ſi ſeruum ff. de condic. ob cau. om-
nes in d. §. Flauius Hermes ea mouentur ra-
tione, quia cenſetur mortis cauſa donatio
quoad extremum donatarium; ex. l. nec fra-
tris C. de donatio. cau. mor. ideo pœnitentia
locum habet l. non omnis ff. ſi certum peta-
tur l. Senatus de donatio. cau. mor. ſequitur
& prædictis rationibus Tiraquel. tract. de
iur. primo. quæſt. 8. num. 3. 4. 5. Eandem ſen-
tentiam non relatis ſuperioribus ſequitur
Theſau. deciſ. 225. num. 13. in verſi. Sed re-
ſtringerem, vbi conſuetudinem futuræ ſuc-
ceſsionis valere ſed reuocabiliter exiſtimat,
vt quia pactum valeat in vim vltimæ volun-
tatis, ita vt accedente reuocationis cauſa iu-
ſta reuocari poſsit, ex d. l. fina. C. de pact.
† quinimo fortius opinatur ex Alciati ſen- 7
tentia in l. pactum. C. de pact. iuramẽtum in-
terpoſitum nihil operari, nam petita inquit
abſolutione reuocatio admittetur Graſſ. in
tract. de ſucceſsi. §. ſucceſsio ab inteſtato,
quæſ. 9. num. 4. verſi. Sed aduerte expręſſe de
hac conſuetudine hæreditandi filium pri-
mogenitũ in capitulis matrimonialibus lo-
quens, teneat eandẽ opinionem: & in pacto
de futura ſucceſsione certo modo diuidenda
ex dicta l. fin. de pact. docent Barto. ibi Bal.
num. 22. Angel. in extremis verbis. Pau. de
Caſt. num. 3. Iaſſ. num. 12. Deci. num. 6. Cur.
num. 7. Deci. conſi. 184. & 485. num. 13. Ci-
fuen. in l. 22. Tau. nu. 3. Gomez ibidem nu.
4. Pelac. tract. de maio. Hiſpa. 1. part. quæſ.
21. num. 8. ad medium probat eandem opi-
nionem Dida. in rubri. de teſt. 2. part. num.
8. † is ſcribit maioratum inſtitutum ab vxo- 8
re, & marito ſimul, poſſe ab altero in ſuis
bonis reuocari etiam altero inuito, cum in-
quit ille, idem in teſtamento permiſſum ſit
ex Oldradi traditione conſ. 174. Corn. conſ.
159. li. 4. Pechius tract. de teſt. coniu. li. 1. ca.
18. citat etiam Rodri. à Sua. in l. 9. tit. 5. li. 3.
limi. 5. & Alciat. in d. l. licet C. de pact. inni-
titur † Dida. ſuperiori rationi, quia huiuſ- 9
modi inſtitutio maioratus naturam ſapit vl-
timæ voluntatis, vnde quemadmodum te-
ſtamenta irreuocabilia fieri nulla pactione
poſſunt l. 4. de adimen. vel tranſ. lega. l. cum
duobus §. idem reſpondit ff. pro ſocio Boer.
deciſ. 204. num. 18. Molin. de Hiſpa. primo.
libr. 4. cap. 2. num. 2. ſic pactum huiuſmodi
ſimile vltimę voluntati.

Porro Tiraque. ſupr. relatus in eod. tract.
de iure primoge. quæſ. 68. cam agitans quę-
ſtionem, an maritus, & vxor, qui ſimul pri-
mogenium

Digitized by Google

mogenium inſtituerint de bonis communi-
bus poſsint illud contrario conſenſu reuo-
care ſeparatim ſi quilibet vellit, etiã inuito
alio, qui caſus fortior eſt noſtro, in quo com-
munis vtriuſq. coniugis volũtas adeſt; is igi-
tur aperte docuit poſſe reuocari: quia hęc
maioratus conſtitutio vim habet ſuprę mi iu-
dicij d.l.ſi filia §.ſi pater ff.fa.hercif. & cum
vltimę voluntatis natura mutabilis ſit vſq.
ad mortem d.l.4.de adimen.lega.& d.l. fin.
toties citata C.de pact. quæ in terminis no-
ſtri caſus loquitur, conſequens eſt maioratũ
poſſe vel communi conſenſu, vel alterius de
bonis ſuis reuocari: Mouetur etiam authori-
tate Oldra.conſi.231.vbi poſſe duos ſi ſimul
fuerint, teſtamentum reuocare illud, vel am-
bos, vel alterum tantum; quoniam duo cen-
ſentur teſtamenta non vnum.l.Papinianus §.
ſed nec impuberis de inoffi.teſta.glo.& cæ-
teri in l.patris & filij ff.de vulgari atque idẽ
in multis ſimul contrahentibus l. eo quod à
multis C.ſi cert. peta.& dicam in ſequenti-
bus quęſti. vnde infert illic Tiraquel. nu. 5.
quod ſi eorum alter deceſſerit, licet quo ad
eum extremum iudicium morte fuerit con-
firmatum, reſpectu alterius minime, & ideo
poſſe ab eo reuocari, ac ſi ipſe ſolus teſtatus
10 fuiſſet. Subiungit † Tiraquel rationem al-
teram, quod etſi filius familias rem ſuam cũ
conſenſu patris, mortis cauſa donauerit, po-
teſt filius inconſulto patre huiuſmodi do-
nationem reuocare reſoluit Dynus Cyn.Sa-
lice.& alij in l.nec patris C.de donatio.cau.
mort.ibi alios in hanc citat ſententiam Ti-
11 raquel.Quinimo † Tiraquel.ſuperiorem de-
fendit ſentẽtiam etiam veram eſſe caſu quo
maioratus fuiſſet principis authoritate con-
ſtitutus, nam & teſtamentum authorante
Principe factum non ideo irreuocabile effi-
citur l.omnium, vbi Barto. Bal.& poſterio-
ris C.de teſta. id ipſum Molin. de Hiſpan.
primoge.li.4.ca.2.num.2. Protenditq. ean-
dem ſententiam ad maioratum inter virum
& vxorem factum in contractu matrimonij
d.ca.nu.10.qui noſter eſt caſus.

Ad hęc Molin.tract.de Hiſpa.primo. lib.
1.ca.12.n.1.2.3.in eadem quęſtione, an ma-
ioratus poſsit ſemel inſtitutus reuocari, poſ-
ſe, cũ alijs docet, ex d.l.ſi filia §. ſi pater vbi
Pala.Rub. Mencha.Grego.Lop.& Celſ.cõſ.
120.n.43.citat.latius idem Molin eo.li. c.1.
nu.7. ad medium vbi alios plures Hiſpani-
12 cos retulit: † & idem alibi eod.tract.li. 4.c.
2.nu. 17. ſcribit hunc etiam maioratum ex
cauſa dotis, & pro matrimonio inſtitutum
reuocari itidem poſſe: Et in his terminis eã-
dem ſequuntur ſententiam multi alij quales
Rodri. Sua. in l. quoniam in prioribus limi.
5.numer. 12. C.de inoffic.teſta. Tellus in l.
17. Taur.nu.13. Mencha. libr. 1.contro.il-
lius.ca.12.num.9.Padill.in l.Clari num. 19.
C. de fideicom. vbi ita obſeruari in Senatu
Pinciano teſtatur Burg.de Paz in l.3.par.2.
conclu.6.nu.1219. dixit communem Pelaez
tract.de maior.Hiſpan.par.1.q.23.nu.2.

13 Cæterum † in terminis noſtræ quęſtionis
quod huiuſmodi pactũ poſsit reuocari præ-
ter citatos authores ſupra in principio, te-
nuerunt ex antiquioribus Oldra.conſi.5.quẽ
ſequutus fuit Iaſſ.conſi.171.li.4.Socin.iuni.
conſ.1.num.53.li.4.Telli.in l.26.n.5.& 16.
Baeça tract.de non melioran.filia.c.21. nu.
37.Caro.Moline.in diſputa.de donatio.cõ-
tract.in matrimo.nu.9.23.42.Cranet.conſi.
85.nu.2.& 4.conſi.114.conſ.136.li.1. Celſ.
Hugo.qui ſic conſuluit in hac vrbe Barchin.
conſi.58.nu.5.& conſ.100.num.10. & conſi.
120.num.43.Capell. Toloſa.deciſ.453.vbi
Aufred. hanc dixit opinionem de iure ve-
riorem, licet poſtea teneat contrariam, Ni-
cola.Boer. deciſi.204. & in eiſdem terminis
non relatis ſuperioribus Meno.conſi.92. nu.
25.26.lib.1.Auenda.in l.44. gloſ.16. nu.2.
14 † Ea citati interpretes vtũtur ratione, quod
donatio hæc filio facta ſimplex dicitur, con-
15 ſequenter reuocabilis, † atque inde fatẽtur
omnes donationem huiuſmodi veluti ſim-
plicem ex diſpoſitione reuocari l.ſi vnquam
C.de reuocã.donatio. Tiraq.in d. l.in verbo
donatione nu.240.& 243. Baeça d.tract. ca.
10.a nu.102.Caro. Moline. d. diſputatione
a nu.1.Auenda.in d.l.44.n.3.Molin.de Hiſ-
pan.primo.li.2.ca.3.nu.38.Clar.in §.dona-
tio quęſ.23.verſi.Item quęro.

16 Contrariam † ſententiam quod huiuſmo-
di pactum, vel donatio nequeat reuocari, te-
nuerunt aliqui Aufred. qui pluribus rationi-
bus hanc defendit ad dictam deciſionẽ Ca-
pel. Tolo. 453. vbi & multis arreſtis confir-
matam fuiſſe dicit Steph. Bertran.conſ.227.
n.10.li.2.Guid.Pap.deciſ.145.Riminal. iu-
ni.in §.1.inſti.de donationi.n.492.atq.itidẽ
apud Gallos fore irreuocabilem alijs cita-
tis, teſtatur Berenga.in ca.1. de filijs nat. ex
matrimo.6.ca.præludio.n.8. poſt principiũ:
ſuperior autem opinio vt verior, & receptior
17 tenẽda eſt: † ex qua ſequitur poſſe libere ſic
paſciſcẽtes ſubſtitutiones, & vincula adijce-
re filio primogenito naſcituro, quia poſſunt
ſi vellent reuocare, l. Titia §.lucius de lega.2.
18 † ex quo tex. Barto.& cęteri notarunt, eũ cui
inofficioſa donatio facta eſt, poſſe fideicomiſ-
ſo grauari, ex quo poteſt donatio reuocari.
Huic ſimile eſt in filia, quæ licet in dote quę
loco legitime ſuccedit, nequeat grauari, ſi ta-
men legitimam dos excedit poteſt in exceſſu
grauamen imponi Bartol. in l. final. §. filiæ
per illum tex. de leg. 3.& his duabus ratio-
nibus,

Digitized by Google

nibus, & alijs adiunctis reſoluit egregie
Capel.Toloſ.d. deciſ.453. poſt principium
Celſ.Hugo.d.conſ.num.5. & conſ. 120. nu.
43.conſ.100.nu.10. Et licet Berenga. Fer-
nan.in d.cap.1.& cap.7.præludio.num.7.cũ
ſequenti his rationibus ſatisfaciat, & con-
trariam tueatur ſententiam, ob id quia præ-
ſuponit hoc pactum in Gallia validum fore,
hoc enim conceſſo rectè ſentit ſemel ſacta
donatione, vel pacto, non poſtea poſſe paciſ-
cẽtes vincula; onera, nec ſubſtitutiones adij-
cere in præiudicium primogeniti, at ſecluſa
hac Galliæ conſuetudine contrarium eſt te-
nendum; quare vt hunc articulum aptiſſimè
declarem, pro regula conſtituo pactum hoc
vel donationem in capitulis matrimoniali-
bus pactum poſſe reuocari.

19 Extende ✝ primo regulam etſi pactũ hoc
fuiſſet iuramento vallatum in capitulis ma-
trimonialibus, quia non obſtante tali iura-
mento poterunt retrocedere vel ſubſtitutio-
nes adijcere, quia iuramentum ſequitur na-
turam contractus l.fina.C.de non.nume.pe-
cu.l.fina. ff.qui ſatisda.cogan.l.ſed etſi poſ-
ſeſſori §.itẽ ſi iurauero ff. de iure iuran.& cũ
dictum pactum non valeat d. l. fina.de pact.
l. ſtipulatio hoc modo concepta de verbo.
obliga. conſequenter iuramentum interpo-
ſitum non faciat contractum irreuocabilem.
20 Hinc ✝ illud, quod cum donatio mortis cau-
ſa poſſit donatoris pœnitentia reuocari vſq.
ad mortem, iuramentum in ea interpoſitum
non faciet eam irreuocabilem Deci.in l.non
omnis num.10.de reb.credi. Dida. in rubr.
21 de teſtam. 2. par. num. 13. & huc ✝ pertinet
quod beneficium l.ſi vmquã C. de reuocan.
dona. non impeditur ratione iuramenti in
donatione poſiti. ſic in noſtris terminis te-
nuerunt multi quos refert Tiraquel. in d. l.
ſi vmquam in præfa.num.179. Capella.To-
loſa.d.quæſtio. 453. ad finem Boeri. deciſ.
204. num. 11. cum ſequent. & num.21. qui
alios refert Craue.conſ.256.num.2. & alios
refert Pelacz licet contraria tueatur, tracta.
de maiora. Hiſpano. 1.part.quæſt.22.nu.8.
ad medium Alciat. in d.l.pactum quod do-
tali C.de pact.Graſſ.qui multos d. §.ſucceſ-
ſio ab inteſtato quæſt. 9. num.4. Molin.qui
alios præter ſupra relatos citat tract. de pri-
moge.Hiſpano.lib.4.cap.2.num.55.56.57.
Theſau.deciſ.225.in fine, & hãc eſſe veram
opinionem ſcripſit paucis relatis Gutier. in
cap. quamuis pactum de pact. in 6. in prin.
num.3. 4. & alios multos recenſet Auenda.
in l.44.glo.18.num.2.3. Contrariam ſentẽ-
tiam tenuerunt multi Ancharra. conſil.180.
num.13.Guid.Pap.conſ.23. Rub.conſ.117.
num.18.Caſſan.conſ.53.num.60. Bened. in
cap. Reynuntius in verbo ſi abſq. liberis 2.
num. 23. de teſta. Auenda. in l.44.gloſ.16.
num.33. & ante eum ex Hiſpanicis ſcripto-
ribus Hiſpaniæ vlterioris Peralt.quem is nõ
refert, in l.vnum ex familia num.23.de lega.
2. Telli. Ferdin. in l.17. Taur.num.93.qui
aliquos huius ſententiæ refert ſequaces, qui-
bus extremo adhæret Pelaez d.tract.1.part.
quæſt.22. num. 9. verſic. His tamen & alijs
non obſtantibus. Cæterum à priori vt vera &
magis communi recedendum non eſt; Nam
præterquam quod iuramentum ſequitur na-
turam contractus, ex alio etiam nullam huic
pacto vim tribuere poteſt, quia vt non poſsit
reuocari, neceſſe eſt vt paciſcens vſq.ad mor
tem in hac voluntate perſeueret d. l. fin. de
pact. alias improbum & cõtra bonos mores
iudicatur, ita fiet vt iuramento firmari ne-
queat cap.non eſt obligatorium de reg. iur.
cum ſimilibus, quam rationem Gutier. ad-
uerſus Dida.expendit dicto loco.

22 Declaratur ✝ communis traditio vt non
procedat vbi à conſuetudine vel ſtatuto effi-
ceretur pacta hæc in matrimonij contractu
poſita irreuocabilia eſſe, nam quemadmodũ
in antecedentibus queſtionibus declaraui, vt
poteſt cõſuetudo pacta roborare fauore ma-
trimonij, poteſt itidem & ea irreuocabilia
facere, quemadmodum in Gallia tota, & in
23 hac citeriori Hiſpania. Quinimo ✝ & ſeclu-
ſa cõſuetudine exiſtimarunt ſere omnes, pa-
cta huiuſmodi maxime ſtipulatione vallata
eſſe irreuocabilia, quos ſupra citaui in verſi.
Contrariam ſentẽtiam: Maximè autẽ Guid.
Pap.deciſ.267. aperte docet ratione huiuſ-
modi pacti, fuiſſe mediãte ſtipulatione quæ-
ſitum ius filio naſcituro ex eo matrimonio
irreuocabiliter, ex tex.in l.diui.verſic.Pactus
C.de natura.liberis cum alijs à me congeſtis
in quæſt.2.verſic. Et multis rationibus: com-
probat latè Peleaz tract.de maiora.Hiſpan.
1.par.queſt.22.num.28.

Vnde cum conſuetudine pacta ſtabilian-
tur, contraria iuxta ius noſtrum non ſcriptũ,
regulam conſtituere oportet; valere ſcilicet
huiuſmodi pacta, atque irreuocabilia eſſe &
tunc multo magis vbi iuramentum fuiſſet
interpoſitum, quemadmodum in terminis
maioratus aduertit Molin. de Hiſpano.pri-
mog.lib.4.cap.2.num.56.verſic. In ſecundo
caſu: Et in noſtra ſpecie Berenga. Fernan.in
d.cap.1.præludio.cap.6.num.12.verſi.Quar-
ta circunſtancia: vnde conuerſo nunc ordine
24 agendum eſt cum his, quæ ſupra tradidi: Et ✝
ſicut ſubmota conſuetudine in vim iuris cõ-
munis poſſent poſt donationẽ reuocare ſtan-
te hac conſuetudine minime, quoniam per-
fecta donatio eſt l. perfecta donatio C. de
donatio. quæ ſub modo l. filius C. de pact.
Paul.de Caſtr.conſ.164.num.5. lib. 2. & in
termi-

terminis quæſtionis noſtræ Pelaez tracta. de
maio. Hiſpan. 1.par.queſt.22. num. 31. Be-
renga.Fernan.in d.ca. de filijs natis in præ-
lud.cap.6.num.9.& 10. Menoch.d.conſ.92.
num.48.licet exiſtimem poſſe patrem filijs
naſcituris ſic donantem,quia non à traditio-
ne incipit donatio, in teſtamento,vincula &
ſubſtitutiones apponere, non enim hęc per-
tinent ad reuocationem donationis ſicuti cē-
ſui ſupra quæſt.3.num.30.
25 Extende † regulam primo vt procedat
etiam de expræſſo conſenſu filij,cui à patre
in capitulis matrimonialibus pactum hoc,
vel donatio facta eſt,nequit enim reuocari in
fraudem vxoris,& filiorum ex eo matrimo-
nio procreandorum : extat in hoc regno re-
gia conſtitutio, quæ hunc caſum expræſsim
decidit,à Petro Rege condita,quæ vnica eſt
ſub titulo de promiſ. dot. & donat. prop.
nup.Idemq.de iure communi, multæ oſten-
dunt rationes, & argumenta,dum ſuppona-
mus conſuetudine pacta hæc roborari vt hic,
in Gallia,& alijs multis locis vt dixi præce-
26 dēti quæſtione: Imprimis † fauor matrimo-
nij id poſtulat, cuius occaſione innumera à
iure prodita ſunt ſingularia, vt multoties in
hoc tractatu animaduerti : vnde ſicut matri-
monium reſcindi vnius,nec amborum etiam
volūtate poteſt, ſic pactum hoc matrimonij
cohęrentia veſtitum,& illius pars ſolius ma-
riti voluntate diſſolui non poterit, dixi ſu-
pra quæſt.2.verſi.Quinto loco adducitur vbi
latius ; & hanc rationem in terminis noſtræ
quæſtionis conſiderauit nouiſsimè Vincen.
de Fran.qui hanc ſequitur opinionem,deciſ.
436.num.4.& 5. 3.par.Iacob.Menoch.non
relatus ab eo conſ.261.num.15.lib.3. poſt.
Guid. Pap. quem non referunt deciſio. 145.
Roland.à Val. con. 70. num.3. lib.4. & no-
uiſsimè M.A. Pereg.conſ.78.num.10.lib.3.
27 Sed & pręter † ſuperius dicta,confert tex.
in l.diui verſic. Pactiſque matrimonij tem-
pore C.de naturalibus liber.l.ſi inter virum
ff.de pact. dotal. l. pater pro filia C. de pa-
ctis conuēn. cap.quamuis pactum, in ver-
bis dum nuptui tradebatur, de pact. in 6.
cap.1. in verbis quam dixerit tempore ſpō-
ſaliorum,de filijs nat. ex matrimo. ad mor-
ga.contrac.& tex. à nullo ponderatus in l.3.
in verbis *nuptui collocaret* C.de pact.conuēt.
28 Secundo † confert Bal. traditio in ca.1.
§.filij ſi de feu.fue.controuer.& in l.3.C.de
bon.quælibe.& in l.ſi præſes C.de dona. di-
centis, ſolere parentes dum nuptui tradunt
filias,vt eas ditiſsimis viris coniūgant, eorū
patrimonia euacuare, quod non ſic facerent
niſi occaſione donationum, quas viris paren-
tes,vel conſanguinei largiuntur;remanerent
itaq. deceptæ,ſi liceret poſt retrocedere, &
dictas donationes fraudulenter donatorib⁹
reſtituere; quam rationem conſiderarunt in
terminis noſtris multi,ijq. grauiſsimi ſcrip-
tores Telli.in l.17. Taur.num.73. quem re-
fert Vincen. de Fran. qui hac ratione ſic iu-
dicatum fuiſſe teſtatur in celebri illo Nea-
politano Senatu in cauſa graui, & illuſtrium
perſonarum,deciſ.205. 1.par. Becci.conſil.
20.num.12.li.1. vbi non alium quam Telli.
refert,id idem ante illum in eadem l. Taur.
docuerat Palat.Rube.num.45.dicens dona-
tionem hāc irreuocabilem omnino, Ciſuen.
num.5.Dida.Couar.in cap.Raynaldus.§.2.
29 num.7.de teſtam. Pelaez † in tract.de maio.
Hiſpano. 1.par.quæſt. 22. nu.32.ad mediū,
qui citatos nunc interpretes non memorat;
ſed illic ſcribit hæc verba: *Vnde facile eſt vi-
dere quam inutilis ſit cautela,qua hodie aliqui
parentes vtantur,qui dum filios meliorant ob
contractum onēroſum, ab illis extorquent ce-
dulas pro maiore parte priuatas,in quib⁹ pro-
mittunt ſe non vſuros melioratione : quia in
præiudicium vxoris tales promiſſiones ſunt in-
eficaces, ad quod facit dictum Imol.in l. cum
vir.ff.de vſucapio.quem ſequuntur Alexand.
conſi. 16. lib. 3. Et alij quos refert Epiſcopus
Couar. in cap. quamuis pactum de pact. in 6.
30 2.par.§.2.num.4.verſi.Satis etiam;* † *vbi tra
dunt iuramentum factum per mulierem de nō
alienando fundum dotalem,non nocere emptori
tale iuramentum ignoranti*, hucvſq; Pelaez;
Eandem rationem fraudis doli nullo relato
conſiderauit Bereng.Fernan.in d. cap. 1. de
filijs nat.ex matrimo. cap.6. prælud.nu.10.
verſic. Adde quod vicini poſſent facile deci-
pi. Eandem fraudis maculam animaduertit
Matien.in l.6.num.2. ad finem gloſ.4.tit.6.
31 lib.5. ordinatio. Tertio † adſtipulatur tex.
inſignis in l.bonæfidei ff.de pecul.in verbis,
*ſed & ſi quid præterea dolo malo patris capta
fraudataque eſt mulier competere actionem:*
quem tex.ad id ponderauit, qui nihil in iure
(vt noſtri aiunt)ignorauit Bal. in d.l.ſi præ-
32 ſes C.de donatio.Quarto † cōcinit,quia vbi
ratio qua quidquam conceditur,non tantum
concedentis,vel donātis commodum,& vti-
litatem reſpicit, ſed & tertij, ratio quidem
finalis magis quam impulſiua cēſetur ex glo.
Bart.& aliorum traditione in l. ſi mulier C.
de iur.doti.vbi Bal.Ange.Salice.& in l.3.§.
ſi quis quaſi.ff.de condicti.ob cauſam Tiraq.
qui innumeros tract.de ceſſan.cauſ. limi. 1.
num.12.vbi igitur pater,vel conſanguineus,
pactum hoc in matrimonio celebrat,vel do-
nat, vxoris futuræ vel filiorum ab ea pro-
creandorum cauſa facere cenſentur; vnde in
præiudicium vxoris,vel filiorum, nequit pa-
ctum,reuocari:fieret enim aliter vt ludibrio
pacta hęc, & donationes eſſent in grauiſsi-
mum

mum vxorum, & earum parentum incom-
modum; quam rationē adduxit Pelaez tract.
de maio. Hiſpano. 1. part. quæſt. 22. num. 32.
33 Quinto † iuuat egregia Iuſtiniani deciſio in
l. ſi conſtante verſi. Exceptis C. de donatio.
ante nup. quo loci Imperator ſtatuit, quod
licet communi voto coniugum liceat dotem
vel donationem propter nuptias minuere,
vbi tamen liberos habent, id non poſſe vo-
luit in fraudem, & incommodum eorum: vbi
Bal. notauit, quod vbi ex contractu vel occa-
ſione illius per legem vel conſtitutionem eſt
quęſitum ius alicui re vel ſpe, nequeunt con-
trahentes ab eo pacto recedere, in non con-
ſentientium pręiudicium ſimilis ferè tex. in
l. apud Iulianum vbi Bal. Angel. Imo. Pau. de
Caſt. & poſteriores de lega. 1. gloſ. in l. certi
condictio §. ſi nummos ff. de reb. credi. quo-
34 niam † nouus contractus alteri, cum quo ini-
tus non eſt pręiudicare nequit l. fi. ff. de pact.
argu. l. id quod noſtrum de regu. iur. l. ſicut §.
fina. ff. de nouatio. cum alijs ad hoc inſtitutū
coaceruatis à Tiraq. tract. de retract. ligna.
§. 1. glo. 18. num. 56.
35 Sexto † adſtipulatur traditio in terminis
quęſtionis noſtrę eiuſdem Tiraquel. tractat.
de iur. primoge. quęſt. 8. num. 5. quod vbi in
tabulis nuptialibus, & in ipſo contractu ma-
trimonij pater, vel alius donauit hęreditatē
filio cōtemplatione matrimonij, eo in caſu,
non poſsit alios ad ſucceſsionem vocare in
pręiudicium primogeniti, cui ius quęſitum
fuit illa priori conuentione. argum. l. ſi poſt
mortem §. fin. ff. de bono. poſſeſsi. con. tabu.
& cap. 1. de ſucceſsi. feud. citat Tiraquel. in
terminis Pau. de Caſtr. conſ. 164. Deci. conſ.
468. & conſ. 498. quia vt ille inquit, non po-
teſt alter ex contrahentibus legem contra-
ctui, vel donationi appoſitam immutare l.
aliquid de ſolu. iuncta. & lege C. de pact.
Septimo concinit tex. in l. diui Conſtan-
tini, in verbis, *ſuis poſtea ex eiſdem parenti-
bus forte primogenitis* C. de naturali libe. l.
pater pro filia, in verbis *nepotibus pactus re-
ſtitui*, iunctis verbis, *vtilis eis ex æquitate ac-
cōmodabitur actio*, C. de pact. conuent.
Sed neq. deſunt qui opinionem hanc te-
nuerint pręter Gallos ſupra memoratos; ex
noſtris pleriq. apertiſsimè Palat. Rube. in l.
17. Tau. num. 59. Telli. Ferdi. in eadem l.
num. 73. Ciſuen. num. 5. cenſit apertiſsimè
Dida. in cap. quamuis pactum 2. part. §. 2.
num. 4. de pact. in 6. idem Dida. li. reſolu. 2.
cap. 14. num. 16. vbi donationem irreuoca-
bilem eſſe contendit etiam re non integra,
dotis, & matrimonij fauore Menoch. conſ.
92. nu. 79. lib. 1. Gomez. Ari. in l. 17. nu. 27.
28. Segur. in l. vnum ex familia §. ſi fundum
col. 52. de lega. 1. in veteri impræſsione ean-
dem probarunt opinionē duo certè viri eru-
ditiſsimi, qui eodem tempore & eiuſdem
argumēti duos ſcripſere tractatus, ideo vnus
alterum non citat. Pelaez. tracta. de maiora.
Hiſpano. 1. quęſt. 22. num. 31. 32. qui alios
Ludo. de Molin. tracta. de primog. Hiſpano.
lib. 4. cap. 2. nu. 17. 18. Auenda. in l. 44. Taur.
gloſ. 16. num. 34. Vincen. de Fran. deciſio.
205. num. 1. 2. par. 2. vbi ſic iudicatum. Et ne
huius vrbis ſilentio præteream Cancer. lib.
reſolu. 1. cap. 8. num. 34. vbi leuiter illic hunc
pertingit articulum alioquin vtiliſsimum.
36 Extende † ſecundo regulam adeo veram
eſſe, vt nec ex ingratitudine per filium poſ-
tea commiſſa aduerſus patrem, vel matrem
poſsit filius hæreditate, vel donatione pri-
uari, quia vxori, & illius filijs, vel filio primo
genito, ius dicta conuentione fuit quæſitum
in capitulis matrimonialibus, nam ingratitu-
do filij vxori, nec filio, vel filijs vocatis no-
cere debet: fuit enim vt ſupra dixi, ius his
perſonis irreuocabiliter tributū, conſequen-
ter in eorum pręiudicium ingratitudo nihil
poteſt operari, *quia non debet alteri per alte-
rum vt in regula iuris eſt, iniqua conditio in-
ferri*. Argumento eſt etiam tex. ſingularis in
37 l. 4. ff. de interd. de lega. Accedat † quod cū
hęc donatio fuerit facta cōtemplatione ma-
trimonij, & illius cauſa, ſuccedit regula iuris
communiter recepta, donationem ob cau-
ſam quia ſcilicet non gratuita eſt, reuocari
ingratitudine non poſſe gloſ. recepta. in l. fi-
na. verbo inueniatur C. de reuocan. donatio.
Caro. Molin. in conſuetu. Pariſi. §. 30. n. 163.
latiſsimè Tiraquel. in l. ſi vnquam, verbo,
donatione largitus num. 142. cum ſequent.
C. de reuocan. donatio. Moli. ſub diſtinctio-
ne in maioratu loquens tracta. de primoge.
Hiſpano. lib. 1. cap. 9. num. 1. 2. 3. & ſequent.
pulchrè Pelaez tracta, de maiora. Hiſpano.
1. part. quæſt. 22. num. 25. 26. Auendan. in l.
38 44. gloſ. 16. nu. 35. vnde † male, & aduerſus
communem Bereng. Fernan. docuit in d. ca.
1. de filijs nat. ex matrimo. præludio. cap. 6.
num. 7. & 8. filium ingratum, illiuſq. nepo-
tes ingratitudine poſſe priuari; *quoniam in-
quit conſuetudine hac pœna à lege inflicta non
eximuntur*, nam cum ſemel pacto, conſuetu-
dine firmato, fuerit ius quæſitum vxori, &
liberis, ingratitudine filij tolli eis nō potuit
vt ſupra; & præter ſupra citatos eādem opi-
nionem tenuit decidendo Guid. Pap. deciſ.
145. num. 4. vbi Ranchi. ad eum notandum
fore ad hoc propoſitum ſcribit. His addendi
in terminis noſtris ſcilicet donationis factæ
filio, & illius filijs in capitulis matrimonia-
libus Tiber. Decia. reſpon. 31. num. 67. lib. 1.
qui alios refert, is ait quod licet huiuſmodi
donationes reuocarentur quo ad filium pri-
mogenitum,

mogenitum,quo ad alios tamē minimè qui-
bus fuit ius quæſitum.
39 Extende † tertiò commonem regulam vt
etiam vindicet vbi filius donatarius crimen
aliquod commiſiſſet propter quod bona ve-
nirent confiſcanda, eo enim caſu in præiu-
dicium vxoris,& filiorum non poſſent bona
donata confiſcari. Ratio aperta eſt,qoia bo-
na quæ in hæredem extraneum tranſire non
poſſunt, nec in fiſcum etiam ex delicto cō-
miſſo l.eorum ff.ad l.Iuliam maieſ. l. iura li-
bertorum ff.de iur.patrona.quemadmodum
40 † in emphiteoſi,quæ ad extraneos non trāſit,
ſic nec ad fiſcum receptam Clar.in §.emphi-
teoſis quęſt.29.ſic in feudo, idem Clar.in §.
feudum quæſ.84.in principio & in maioratu
loquens decem confirmat rationibus Moli.
tract.de Hiſpa.primog.lib.4.c.11.n.1.2. &
ſequen.Pelaez tract.de maio. Hiſpa. 1.par.
queſt.22.nu.33. Auenda.in d.l.44.num.36.
conferunt quæ in ſimili reſoluit Caro. Moli.
in conſuetu.Pariſi.§.30.nu.76. cum ſequent.
41 Quarto † protende communem regulam,
etiam ad pactum vel donationem factā con-
templatione matrimonij nondum carnali
copula conſumati nam nec poterit reuocari,
quoniam matrimonium ſine copula perfectū
eſt, vt verè matrimonium dicitur ca.coniunx
ca.beata,ca.omne 27.quæſt.1.cap.1.& 2.de
matri.con.con.inter.Eccleſi.dixi lib.1.com-
para.2.verſ.Neq.de copulę carnalis conſen-
ſu,& alibi ſæpè; in dictis enim iuribus conſ-
tar inter beatiſsimam Mariam,& Ioſeph ve-
rum interceſsiſſe matrimoniū,& tamē(quod
etiam de fide eſt) nuſquam carnalis copula
interueniret, vt illic dixi ex cōmuni Theo-
logorū & Canoniſtarū Catholica opinione.
42 Accedat † in tuitionem tex. in l. ſi fuerit ff.
de conditio.& demonſt.ex quo tex.gloſ.do-
cuit, legatum mulieri cum nupſerit factum,
per ſolum contractum matrimonij deberi,
etſi nulla interuenerit copula l. nuptias de
reg. iur. tex. inſignis in l.cum hic ſtatus §. ſi
diuortium,in verbis illis,*non enim coitus ma-
trimonium facit, ſed naturalis affectio* ff. de
43 donatio int. vir. & vxor. Et † generale eſt
apud noſtros pronunciatum,quamuis diſpo-
ſitionem de viro,& vxore loquentem,vel de
muliere nupta,aut de viro vxorato, vindica-
re locum in coniugibus, qui nondum copula
carnali ſunt copulati Bald. conſ. 228.lib.3.
Alexan.conſ.20.num.1.lib.2. latiſsimè Pa-
lat. Rube. in repeti. rubri. de donatio. int.
vir.& vxo.& fuſe, qui & eum memorat Ti-
raquel.in repetiti. l.ſi vnquam verbo dona-
tione largitus num.224.C. de reuocan. do-
natio idem egregie in ll. connubia.gloſ.2. à
44 num.3. Et vt † ille,in ſtatutis, quæ ſtrictam
recipiunt interpretationem appellatione
vxoris venit ſponſa de præſenti,etiam non-
dum viro tradita Barto. in l. nihil. ff. rer. à
morta.Paul.de Caſtr. in l.ſi fuerit ff.de con-
ditio. & demonſtratio. dixit communem &
receptam opinionem Caro. Moline.in con-
ſuetu.Pariſien. 1.par.§.3.glo.1.nu.4.
45 Rurſus,& † diſpoſitio l. 1. C. vnd. vir.&
vxor.etiam locum habet in ſponſa de præ-
ſenti,etſi copula carnali minime cognita, vt
illic docent Bald. Angel. Salice. Alexan. Iaſ.
& Deci. Et ſtatuta de dote lucranda per ſu-
perſtitem ex coniugibus, locum habent in
ſponſata per verba de præſenti,quia verè, &
propriè vxor dicitur Caſſa. in conſue. Bur-
gun.rubri.4. §.1. num.16. cum latè traditis
per Socin.in d.l.ſi fuerint num.4.cum ſequen.
46 quæ † opinio vera eſt in omni caſu, niſi lex
vel ſtatutum de coniugibus copulatis loque-
retur,vel vbi ſubiecta materia copulam exi-
geret,ad ea quæ Dida.in Epito.ad 4. 2.part.
cap.1.num.2. Et in terminis noſtrę queſtio-
nis de maioratu loquenter hanc defendit
Pelaez tracta. de maiora. Hiſpano. 1. part.
quæſtio.39.num.1.2.3.Auenda.in l.44.Tau.
gloſ. 16. num. 37. Matien. in gloſ.1.rubri.
47 eiu. 1.lib.5.ordinatio.num.18.nam † de fa-
uore agitur matrimonij, & receptiſsima om
nium traditio eſt in fauorabilibus vxoris ap-
pellatione ſponſam per verba de præſenti
contineri Dida. in dicto loco, Soarez inter
communes in verbo ſponſa & in terminis
ſtatuti vetantis legare vxori, etiam ſponſam
de præſenti contineri fuſe Pechi. tracta. de
teſt.coniug.li.4.ca.11. à nu.1. Boeri.deciſio.
22.num.38.prolixe Perey. in l. ſi curatorem
habens in verbo læſis num.127.& 128.C.de
integ.reſtit.mino.
48 Declara † nunc primo regulam, & com-
munem traditionem vt procedat vbi factum
fuit pactum, aut donatio contemplationē
matrimonij cum certa, & determinata per-
ſona;ſecus vbi indifinite, & generaliter pa-
ter vel alius pactus fuiſſet donare filio, vel
filiæ ad contrahendum matrimonium, quia
hoc in caſu poſſent parentes reuocare huiuſ-
modi pactum, ratio hæc mihi videtur, Quo-
49 niam † cenſetur pura,& ſimplex donatio nō
ob cauſam, ideoque eiſdem regulis quibus
ſimplices donationes metiri debet: propte-
rea ſine traditione vera,vel ficta,aut alio ap-
probato à iure modo,irreuocabilē non fieri.
50 Receptū † enim eſt ſimplicem eam eſſe do-
nationem, quæ non fit ad vtilitatem donan-
tis;nā nec tempore donationis nulla ad do-
nantem vtilitas peruenit, quod ad naturam
donationis ob cauſam, pertinet, aliàs enim
cenſetur mera liberalitas conſequenter ſim-
plex donatio,l.1. in verbis non ob aliā cau-
ſam ff.de donatio. l.cum plures §. cum tutor

in

in verbis ex liberalitate ff. de admi. tuto. l.
donare l. Diuus Pius de reg. iur. l. quoties
C.de donatio.quæ ſub.mod.lib.1. C. de re-
uo.donatio.l.1.§.lucratiuas de impon.lucra.
51 deſ.lib.10.Codi. † porro donatio,quæ con-
tinet cauſam fauorabilem donantis, dicitur
ob cauſam proprie, at. ea quę ſolum fauorẽ
donatarij dicitur ſimplex,quia in priori ſpe-
cie non eſt gratuita,ſed magis in recompen-
ſationem eius, quod donatario iniungitur;
in altero vero caſu vbi de ſolo agitur fauo-
re donatarij mera adeſt liberalitas reſpectu
illi',atq.ideo ſimplex. Ita creditũ vt ob cau-
ſam nõ ſimplex donatio ſit l.1. ibi gl.in ver
bo.ſequura ff. de donatio. l.donatio. C. de
donatio.vbi gl.declarat, in verba ſuſpẽſa.in-
quiẽs donationẽ, quæ nõ reſpicit fauorẽ do-
nantis, minimè naturã ſimplicis mutare do-
nationis, quæ opinio ab omnibus indiferen-
ter recipitur Faber in §. ſunt præterea vbi
Iaſſ.num.9.inſtitu.de actio.Angel.conſ.124.
num. 5.Deci.in anth. ex teſtamento num. 2.
C.de collatio.Diaz de Luco.regula 210.Ri-
pa in l. ſi vnquam C. de reuocan. donatio.
quæſt.13.num.26.vbi.Tiraquel.verbo, do-
natione num.124.142.195. Deci.in authen.
ex teſtamento num. 2. de collatio.Co.Cra-
uet.conſ.85.num.2.conſ.36.nu.2.conſ.301.
num.10. Boeri.conſ.64.num.21.lib.1. Ri-
minal.in principio inſtit. de donatio.nu.61.
& in §.1. num.483.485. & conſ.9.num.39.
lib.1.Caro.Moline. in quæſt.donationis fa-
ctæ in contractu matrimonij num.9. 18.85.
Baeça tracta. de non melioran. cap.12.nu.
37. Becci.conſ.20. num.7. qui alios multos
præter ſupra citatos adducit.

Secundo quoniam fraus, dolus, & circun-
uentio, qua vxor, & illius parentes,qui am-
pliorem dotem dederunt, aut viro nobilio-
rem vxorem, ratione huiuſmodi pacti vel
donationis, ceſſat, quam quidem fraudem
maximè noſtri conſiderarunt,quoad effectũ,
vt nequeat reuocari ex dictis ſupra amplia-
tione prima.

Tertio quia conſuetudo hæc, qua huiuſ-
modi pacta roborantur,cum ſit aduerſus iu-
ris diſpoſitionem ad ea, quæ dixi in princi-
pio quæſtionis, debet reſtringi in quantum
poteſt: omnes in l. ſi vero §. de viro ff.ſolu.
matrimo.& in l. præcipimus cum ſimilibus
C.de donatio.

Quarto, quia cum ſapiat pactum hoc na-
turam vltimæ voluntatis, ad dicta ſuperius
in principio quæſtionis,facile ad illi' regre-
ditur naturã, ex his quæ hac quæſtione poſt
principium.

Quinto quia ceſſat etiam fauor liberorũ,
ad quem itidem animaduertunt interpretes
noſtri vt ſuperius dixi: & poſt hęc ſcripta ſic
video tenuiſſe Pelaez tract.de maio.Hiſpa.
1.par.quęſt.39.nu.10.licet nõ his motus ra-
tionibus, & fundamentis, loquens in ſpecie
maioratus.

52 Declaratur † ſecundo regula vt non pro-
cedat vbi pater dediſſet filio hæreditatem
contemplatione matrimonij cum certa mu-
liere contracturo, & poſt factam donationẽ
noluiſſet mulier contrahere, nam poſſet eo
tunc pater reuocare donationem, tanquam
factam ob cauſam,qua ceſſante illius quoque
53 effectus ceſſare debeat:quia † promiſsionis
cauſa ceſſante,& promiſsio ceſſat l. 1.§.fina.
cum l.ſequen.ff.de excuſa. tuto. l. etiã ſi pa-
tris delega. 1. cum ſimilibus fuſe Tiraquel.
de cauſa promiſsionis ceſſante,in tracta.ceſ-
ſan.cauſ.par.1.nu.217. qui multos:& in ter-
minis maioratus inſtituti per patrẽ filio cõ-
templatione matrimonij,docet Telli.Ferdi.
in d.l.17.nu.76.quem ſequitur Molin.tract.
de Hiſpano.primog.lib.4.ca.2.nu.2. verſic.
ſed etſi melioratio: Et probat in eodẽ caſu
Tellium Pelaez d.tracta.de maio.Hiſpa. 1.
par.quæſt.22. nu.34. licet eum non referat.
Bae.tracta.de non melioran. cap.21.nu.14.
& ſequen.Barboſ. in l. ſi cum dotem nu.52.
ff.ſolut.matrimo.

Contrariam ſententiã veriorem eſſe in eo-
dem caſu maioratus ſcripſere Pala. Rub. in
d.l.17.nu.45.Gomez.Ari.n.28.Ciſuen.n.5.
Loazes in l.filiusfamilias §. diui nu.34. de-
lega. 1.Deci.conſ.35.nu.3.Et ante ipſos be-
nè eruditus Segu.in l.vnũ ex familia ſi fundũ
num.127. ad mediũ de lega. 2.& ante Segu.
Alex.in l. ſi cum dotem §. nota. ſolu. matri-
mo.Iaſſ.in l.ſi extraneus n.16.ff.de con.cau.
data.& in l.frater à fratre 1.lectura vbi Co-
54 raſi.n.61.de con.indebi. Mouentur † Segur.
& alij authoritate tex.in l. ſi extraneus §.fin.
ff.de cõdic.ob cau. vbi valet donatio à patre
filiæ facta contemplatione dotis licet non
ſequatur matrimonium,quem textũ ſingula-
rem ad id dixere Roma. Alex. & Iaſſ. in l.2.
§. quod ſi in patris ff. ſolut. matrimo. idem
Alex.in d.l.ſi cum dotem illo tit.addit Segu.
hoc eſſe notãdum ad declarationem l. Pom-
ponius Phinadelphus ff.fami.herciſ. rationẽ
ſubdit ex Alex.& citatis authoribus, quoniã
55 † priuilegia competentia dotibus ſequuto
matrimonio,competunt etiã, eo nõ ſequuto
l.3.§.fina.ff.de priuil.credito. Cęterum hæc
ratio Segu.quam is notandam, & celebrem
purat facilè euellitur; procedit enim in do-
te,quę filiabus debetur iuxta menſuram le-
gitimæ d.l.Pomponius Phinadelphus l.quo-
niam nouella C.de inoffi. teſtam.cum ſimili-
bus. Interpretes in d. l. Pomponius Deci.
Pariſi.Nouel.& alij quos refert Bereta. cõſ.
139. nu.18.19. eſt enim loco legitimę l.3.§.
ſed

Digitized by Google

ſed vtrum vbi gloſ.de minori.in numeros ci-
tat Tiraquel.in l.ſi vnquam verbo ſuſcepe-
rit liberos num.112.C. de reuoca. donatio.
Menoch.conſ.6.num.9.lib.1. at caſus noſter
diuerſus eſt in pacto ſeu donatione volunta-
ria legitimam excedente, quæ licet fauore
matrimonij, non tamen valere poteſt regu-
56 lariter; ideo † nõ omnia pacta matrimonia-
lia fauorabilia ſunt ſed quæ ad iuris metas
regulantur Carol. Moline. in diſputa. de
57 pact.fact.in con.matri.num.9.Vnde † quod
vulgo dicitur donationem inter patrem, &
filium, vel filiam ex cauſis dotis valere, in-
telligẽdum de ea, quæ legitimam pertingit,
aut parum plus, nõ exceſsiua, qualis hæc. Be-
reta. ſupra niſi fuiſſet conſuetudine, vel ſta-
tuto roborata, nam in priori caſu vt docto-
res animaduertunt potius dicitur pater de-
bitum ſoluere naturę, quam libere donare
l. qui liberos de Ritu Nuptia. reſoluit Me-
noch. lib. 3. præſumptio. præſumptio. 29.
num. 75. 76. Reſpondetur ſecundo textum
in d.l.ſi extraneus non affirmare quod pater
donauerit, vt conſiderat Menoch. d.præſum.
29.num.79.
58 Secundo † iuuari eadẽ Seguræ opinio po-
teſt tex.in l.1.in verbis, *ſi per te non ſtat, quo
minus voluntati defuncti pareas. Sed per eum,
cui nubere iuſſus es quominus id quod tibi re-
lictum eſt conſequaris non oberit.* C. de his,
quę ſub mod.& ſimilis in l.1.C.de inſtitu. &
ſubſtitu.nam generale eſt nõ eſſe quidquam
culpæ alicuius imputandum, ſi per eum non
ſteterit quominus id fiat, l.iure ciuili de re-
gu.iur.vbi Deci.fusè, & Cagno. l. in iure ci-
uili ff.de conditio.& demonſt. Tiraquel.tra-
ctat.de retract.§.15.glo.2. nu.7. ſed & huic
rationi reſpondetur, in d.iuribus conſiderari
perſonas tantum eorum, per quos non ſtetit,
quoad effectum vt relicta conſequi poſsint,
in noſtra ſpecie conſideratur per donantem,
vel paciſcentem, non tantum perſona dona-
tarij, ſed & illius vxoris, & filiorum.
59 Adducitur † etiam pro eadem opinione
tex.in l.2.in §.fina.de priuile.credito.& tex.
in l.ſi ſponſo dotem ff. de iur. doti. quibus
iuribus probatur aperte priuilegia doti con-
ceſſa intelligi etiã non ſequuto matrimonio;
His autem reſpõdetur in citatis iuribus agi
de muliere, quæ indotata remanebat, nec po
terat alteri nubere ex deffectu dotis; in no-
ſtra ſpecie hæc conſideratio ceſſat, nõ enim
remaneret indotatus filius, cui pater etſi tam
ingentem donationem non faciat, aliquam
tamen vſque ad legitimam ſaltim poſsit, &
debeat. l.qui liberos de Ritu Nuptia. ſuade-
deturque opinio tex.in l.promittendo ff. de
iur.doti.l.qui ſe debere l. ſi donaturus ff. de
condic.ob cau.& alia ſimilia, quæ adiungit
Tiraquel.tract.de retract.conſan.§.2.glo.1.
num. 54. confert etiam tex.in l. Titio cen-
tum.§. Titio genero de condit. & demonſt.
quo aperte probatur, bona dotalia non dici
niſi ſequatur dos.
Neque prætermittenda eſt inſignis con-
ſultatio Caſtren.conſ.346.col.2.lib.1.quem
refert Menoch. infra citandus; is d. conſil.
ad intellectum d. l. Pomponius Phinadel-
phus egregie ſcripſit, etſi in terminis dotis
à patre filię donatæ, donationem tunc de-
mum in ſuperiori caſu effectum ſortiri, quã-
do pater genero dedit cauſa dotis, vt illa
ſoluto matrimonio actionem habeat, dupli-
cem ſpecialitatis rationem adfert. prima,
quia in alijs actio patri quæritur, & locum
non habet quando pater donauit filiæ do-
tem antequam nubat, vt ipſa in dotem det
viro ſibi à patre donata, quia eo in caſu non
adquiritur filię: hanc rationem ex eodem
text. l. Pomponius probari dicit in ver-
bis, *& redditus eorum genero ſolui:* Inde
ait ille, *ſi gener; ergo fuit contractum ma-
trimonium:* Altera ratio, quia ſi permiſſa
ante matrimonium donatio foret, facilè
fraus fieret legi, fingendo dotis, vel dona-
tionis propter nuptias cauſam, argum. l.
cum ij. §.ſi cum lis de tranſact. vnde hac ex-
trema ducti ratione Socin. iunior. conſi.44.
num.5.lib.1. & Menoch. d.pręſumptio. 29.
num.83. exiſtimarunt, quod ſi pater filię vi-
duæ donauit nondum ſequutis nuptijs, do-
nationem non valere propter fraudis ſuſpi-
tionem: Etſi Menoch. illic plurimum in hac
60 quæſtione iudicis arbitrio tribuat. Quare †
ſuperioribus perpenſis in opinionem Moli.
& Tellij libenter conſcendo, in quam in for-
tioribus terminis inclinat Menoch. d. præ-
ſump.nu.79. Eo magis quia vt ſuperius ani-
maduerti, cum ſola conſuetudine aduerſus
iuris diſpoſitionem hoc pactum ſuſtineatur,
facilè infringitur argu.l.eius militis §.mili-
tia miſſus ff.de militia teſtam. ſed & viden-
da, quę infra quæſtio.43. Idem quod in hoc
cenſendum vbi mulier cuius occaſione factũ
fuit pactum, vel donatio, poſtquam ſemel
recuſauit, vellet de nouo contrahere, & fi-
lius nollet, quia militat ratio eadem in hoc
caſu, quę in ſuperiori, ſcilicet reſpectus ad
perſonam vxoris, & filiorum, ſic in propria
ſpecie docet Pelaez d.q.22.num.34. in fine;
61 licet alia moueatur ratione, *quia † inquit
vltima mora nocet filio l. ſi ſeruus §. ſequitur
& §. de illo de verbo. oblig.* mouetur etiam
authoritate Cyn.d.l.1.C.de inſtitu.de cuius
veritate Iaſ.ibi.num.8.
62 Declara † tertio regulam, & communem
ſententiam egregie in pacto, vel donatione,
quæ reſpicit matrimonium futurum, vel in-

Digitized by Google

ſtans iam,ſecus ſi præteritum,nam poſſet re-
uocari, nec conſuetudine noſtra roboraretur
ex tex.in ſimili in cap.quamuis pactũ,in ver-
bis:*dum nuptui tradebatur*,de pact. in 6. c.1.
in verbis:*tempore ſponſaliorum*,de filijs natis
ex matrimo.ad morga.con.l.Diui.in verbis:
pactis,quæ tempore matrimonij. C.de natura.
liber.& noſtra Regia conſtitutio ſatis aperte
id idem innuit cum prohibeat diminutionẽ,
& alium quemcunq.actum,per quem *donatio
facta contemplatione matrimonij infringere-
tur,aut tolleretur*:quæ verba manifeſtè ad fu-
turas nuptias referuntur , ſic pulchrè ſcripſit
Telli.Ferdi.in l.22.Taur.num.17.quem ſe-
quutus eſt Matien.in l.6.gloſ.5.titu.6.lib.5.
ordinatio.num.1.& 2.Beren.Ferdin.in cap.
1.de filijs nat. ex matrimo. ad morga. con-
tract.in prelud.cap.6.num.9. ad finem citat
Berenga.traditionem Barto.in l.obligamur
ff.de actio.& obliga. & Panormit.in cap.pe-
nul.de raptor. quos ait docere non cogi pa-
trem dotare filiam iam nuptam , quia ceſſat
63 neceſsitas dotandi : fœde † loquitur Beren-
gar. & malè Barto. & Panormita. traditio-
64 nem expendit ; quinimo † tenetur pater fi-
liam , quam nuptui tradidit, etſi non illi do-
tem promiſſerit, dotare poſtea glo.commu-
ter recepta in d. l. obligamur §. lege Bald.
Imo. Roma. Alexan.Iaſſon.& Rip.qui com-
munem in l. 1. num. 55. ff. ſolut. matrimo.
eandem dixit receptam Iaſſon.in l. ſi dona-
turus §. ſi quis indebitam. num.5. ff.de con-
dic.cau.dat.& in §.fuerat.num.97. de actio.
Padill.in authen.res quæ num. 72. C. com-
mu. de lega. Cordu. in l. ſi quis à liberis §.
65 ſed ſi filius. num.2.de libe. agnoſ. Rectius †
itaque aliam adiungere rationem potuiſſet,
quia vbi pater in teſtamẽto centum filię pro
dote legaret,ſi viuens illam pro quinquagin-
ta nuptui tradat , mortuo patre nequit fi-
lia reſidua quinquaginta petere , quia cauſa
relicti ceſſat , conſequenter relictum. egre-
gia eſt doctrina Bartol.in l. Lucius 1. ad fi-
nem de lega. 2. nouiſsimè Surd. tractat. de
alimen. titu. 9. quæſt.8. num.10. quam quę-
ſtionem relinquit indeciſam Cancer. lib. 1.
reſolutio. cap. 9. num.63. Vera itaque ra-
tio,etſi à nullo, tradita hæc eſt;quia cum cõ-
ſuetudo hæc fauore matrimonij ſit inducta,
vt filij , vel filiæ aptius, & melius matrimo-
nio copulentur,vt ditioribus ; aut nobilio-
ribus nubant, & hæc ratio ceſſet facto iam
matrimonio,conſuetudo hæc,quæ iuri com-
muni repugnat , nequit pactum,vel donatio-
nem validare . Addit Matien. vbi ſupra ex
66 Tellio , quod † promiſsio , vel pactum non
extingueretur ex actu inualido ; exemplum
ambo conſtituunt vbi fieret maioratus filio
contemplatione matrimonij , & pacto ma-
trimonio impedimentum reperitur, quod in
cauſæ eſſet vt matrimonium perfici nequi-
ret : exiſtimant illi cogi patrem in maiora-
tus conſtitutione filio facta perſiſtere , velu-
ti cum filius cum conſanguinea contrahit ſub
conditione,ſi Papa diſpenſauerit ; nam cum
nouus poſt diſpenſationem conſenſus requi-
ratur vt illic docent,& ipſe lib.2.differentia.
67 2.num.37. promiſsio † paterna ex actu nul-
lo infringi non poteſt , quia de valido ma-
trimonio intellexiſſe credendum argu. l. 4.
§. condemnatum de re. iudica. ex tex. in ſi-
mili quæſtione caſus noſtri in l.filiæ meę. de
conditio.& demonſtratio.vbi ex actu inuali-
do non conſumitur conditio , nec ius quod
ad eum actum refertur , cum latè congeſtis
per Tiraquel. in l. boues §. hoc ſermone li-
mitatio.1.de verb.ſignifi.Telli.ſupra nu.18.
68 Matien. num.3. ſed † ipſe non video quali-
ter Telli.& Matien.opinio poſsit ſuſtineri,
nam vel pater , qui maioratum contempla-
tione matrimonij filio fecit , eum cum con-
ſanguinea ſub conditione; ſi Papa diſpenſa-
uerit;in matrimonio collocauit, & tunc nul-
lam continet caſus dubitationem. aut neſ-
ciuit impedimentum,& eo caſu cum intuitu,
& contemplatione certę perſonæ , illius ſci-
licet cum qua contracturus erat, niſi ad fuiſ-
ſet impedimentum factus ſit maioratus,ceſ-
ſante cauſa,ceſſare debet effectus;ad ea quæ
dixi per aliquas rationes ſupra in declara-
tione ſecunda, & multo magis id militaret,
vbi matrimonium omnino fieri non poſſet,
vel quia Papa nollet diſpẽſare, vel ob aliam
cauſam,tunc certè pater non cogeretur etiã
in eadem voluntate perſiſtere , quia cum(vt
millies dixi)& omnes animaduertunt,pacta
hęc noſtra , & ſimiles maioratus inſtitutio-
nes vim obtinent extremi Iudicij ; ideo fa-
cilè reuocantur , niſi vbi expręſsim reuocari
non poſſe cautum eſt.

69 Neque † obſtat text. in d. l. filię meę &
Tiraquel. traditio in d. §. hoc ſermone li-
mita.1. quia in diuerſis terminis loquuntur,
vbi actus non fuit factus contemplatione
certæ perſonæ , cum quia contrahi matrimo-
nium debebat ex voluntate dotantis, vt hic;
tum nec loquuntur vbi actus aduerſus iuris
diſpoſitionem conſtitueretur ex aliqua cau-
ſa, vel ratione , vt hic contemplatione ma-
trimonij , & illius fauore propter conſue-
70 tudinem : Rurſus † in hoc actu tacita in eſt
conditio ſi matrimonium ſequatur , quem-
admodum in nuptijs loquitur text. in l.item
quia ff. de pact. l. ſanccimus C. de nupti.
l. qui hæredi. ad finem de conditio. & de-
monſtratio. l. iubemus §. penultim. C. ad
71 Trebelli. Quare † & in ſimili huic quæſtio-
ne de eo , qui maioratum inſtituit contem-
platione

platione matrimonij cum certa, & particu-
lari muliere cõtracturi, ſi interim moriatur,
reſolnit,& rectè Pelaez tract. de maio. Hiſ-
pa.1.par.quęſt.22.nu.35. poſſe patrem ma-
ioratũ reuocare,& benè ille; *Aut*, inquir, *fuit
ſub modo, vel ſub conditione factus; ſi ſub mo-
do irreuocabilis inquit eſt, per caſum in perſo-
nã illius contingentem, cũ quo modus debuit
adimpleri l. ſi Titio. vbi Iaſſ. & omnes de lega.
1. ſi ſub conditione ſecus, ex citatis nunc iuri-
bus, & tex. in l. 1. de regu. Cato. & l. hæc ven-
ditio de condi. emp.*

72 Extremo, † & ſi apud iuris interpretes nõ
modica contentio ſit, an donatio facta con-
templarione matrimonij importet cauſam,
impulſiuã, vel finalem, nam multi impulſiuã
crediderunt quales Deci.cõſ.239.n.2. Cra-
uet.qui alios conſ.114.n.7. Natt.conſ.609.
n.6.verius tamen mihi videtur cũ alijs, non
impulſiuã eſſe cauſam; ſed finalẽ, nam fauor
matrimonij id ſatis indicat.docent Cin. Al-
beri.Salice.in l.generaliter C.de Epiſco. &
Cleri.Neuizan.cõſ.45.n.27. Becci.fusè diſ-
putans cõſ.20. à n.1. vſq. ad finẽ. In hoc au-
tẽ Principatu non id quęrendũ eſt, quia ſem-
per huiuſmodi pacta de hæreditãdo, vel do-
nationes ſunt vniuerſales intuitu matrimo-
nij contrahendi, quæ non aliter fierent: vnde
ceſſante cauſa finali, & illius effectus ceſſat.

73 Quarto † declaratur regula, vbi pater de-
diſſet hæreditatẽ filio contemplatione ma-
trimonij, adiectis pactis, vel conditionibus,
quib' filius, vel filia parere tenerẽtur, quoniã
nõ adimplendo cõditiones poſſet pater pa-
ctũ reuocare ex ratione tex. in l. quoties C.
74 de donatio. quæ ſub mod. Et † qui nõ ſeruat
promiſſa priuãdus eſt commodo eidem ſub
conditione relicto. l. ſi quis ſepulchrũ §. præ-
tor ait verſic. Niſi quid, de religi. & ſump. fu-
ne. l. fin. & authẽ. hoc amplius C. de fideiuſ.
glo. & cęteri in l. penul. C. de legat. Generale
75 † enim eſt, quod vocat' ſub cõditione ſi quid
quã fecerit, vel præſtiterit, ſub cõtraria con-
ditione excluſus cẽſetur l. ſi poſt mortẽ §. fin.
de lega. 1. l. ſi legatũ pure de adim. lega. l. ſi
aliquãdo de conditio. & demonſtra. Bart. in
l. 2. §. fina. ff. de donatio. Iaſſ. in l. qui filiabus
n.25. de lega. 1. & in terminis donationis cõ
ſuluit Bertran.conſ.333. li.3. poſt Alberi. &
Salice. in l. generaliter C. de reuocan. dona-
tio. Pelaez trac. de maiora. Hiſpa. 1. part. q.
76 22.n.36. vbi † egregie addit, quod licet iura-
mentũ fuiſſet appoſitũ, poſſet pater nihilo-
minus reuocare, quia cenſetur iuratũ ſub ea-
dem conditione ſi adimpleantur promiſſa l.
cum proponas C. de pact. l. qui fidẽ vbi om-
nes C. de tranſactio. cap. peruenit. de iure
iuran. cap. 3. eod. tit. cũ alijs ab eodem coa-
ceruatis ibidem.

Et ſine dubio procedit declaratio vbi ex-
preſſe conuentũ fuiſſet de reuocãdo in euẽ-
tum, in quem non ſeruarẽtur promiſſa, quod
ſæpè fieri ſolet: quia cũ fuerit hoc acceptatũ
ſub dicta cõditione reuocationis, qualitas il-
lius ſemper viget l. cõtra iuris §. finali cum l.
ſequent. ff. de pact. & in terminis maioratus
declarat Auenda. in l. 44. glo. 19. n. 1. Pelaez
tracta. de maiora. Hiſpa. 2. part. q. 26. à n. 1.

77 Quinto † declaratur, niſi poſt pactum de
hęreditando, aut donationẽ vniuerſalem, vel
maioris partis factam à patre filio contẽpla-
tione matrimonij ſuperueniſſent alij filij ex
eodem, vel altero matrimonio donanti, in
qua ſpecie aliqui exiſtimauerint nõ reuoca-
ri, alij vero contrarium: ita vt varietas confu-
78 ſionẽ pariat. Et † rectè dixit Caual. deciſ. 34.
n. 8. 1. par. quem ad id citaui lib. 1. de veter.
enucle. iur. dicipli. collap. reſti. nu. 38. hodie
magis laborandũ in intelligendis diſtinctè,
ob varietatem authorum, opinionibus, quam
in legum ſenſibus, & earum interpretationi-
bus: quare vt explicite articulus hic quoti-
dianus intelligatur abſque aliqua hæſitatio-
ne, tres caſus præcipuos conſiderandos fore
ſtatuo.

79 Primus, † cum donat contrahens matri-
monium puellę futuræ vxori, & dotẽ ei con-
ſtituit: in hoc caſu regula eſt, donationem nõ
reuocari ex diſpoſitione l. ſi vmquam C. de
reuo. donatio. quæ ceſſat cum donator de li-
beris cogitauit: ſic reſpondit Signor. conſil.
69. Socin. Cornel. & alij quorum commu-
nem eſſe dixit opinionem Tiraquel. in l. ſi
vmquam. in præfatione num. 69. & ſequent.
& alibi in locis ad quos idem ipſe ſe retulit
ibi; præcipuè vero, in ea lege verbo dona-
tione largitus num. 244. hanc eandem opi-
nionem dixit receptam Clar. in §. donatio.
quęſt. 22. num. 2. quamquam de ipſa videatur
dubitare.

80 Mouentur † vt dixi, quia diſpoſitio d. l.
ceſſat quando donator de liberis cogitauit,
verum in nullo caſu, quem de liberis cogita-
re magis pręſumitur, quam cum quis in ipſo
contractu matrimonij donat, quia pręcipuè
matrimoniũ ad liberos procreãdos cõtrahi-
tur l. 1. cũ alijs ff. ſolut. matri. & tenet Rãchi.
in additionib' ad Guid. Pap. deciſ. 145. in fi.

81 Secundus † caſus eſt, cum donat extraneus
dotem puellæ nubenti, vel alicui viro dona-
tionem contemplatione matrimonij; com-
munis opinio eſt reuocari donationem, quia
non ſic in hoc caſu de liberis cogitaſſe vide-
tur donans, ſicut in ſuperiori: ita authorita-
te Alex. conſ. 71. lib. 4. & aliorum quos re-
fert, ſequitur multis comprobans Tiraquel.
in d. l. ſi vmquam in verbo donatione largi-
tus nu. 240. cum ſequen.

Digitized by Google

82 Tertius caſus † eſt qui ad inſtitutum quæſtionis noſtrę pertinet; quando pater contéplarione matrimonij donet filio bona ſua, vel maiorem partem, & poſt filios ſuſcepit, vel ex eodem, aut ex alio matrimooio; & in hoc caſu exiſtimauit Ripa. in d. l. ſi vmquam 47. quæſtio. reuocari donationem nedũ quo ad legitimam, ſed & integre pro virilibus portionibus filiorum qui poſt nati fuerunt; quia inquit veriſsimile eſt quod ſi patet de filijs naſcituris cogitaſſet; eorum portiones filio non dediſſet etiam præſumitur patrem in dubio velle ęqualitatem inter liberos ſeruare l. illud C. de collario. l. fina. C. commu. vtrius. iudi. & licet Tiraquel. in citato nunc loco dixerit, ſe apud alium nullum vidiſſe opinionem, quam apud Ripam dicto loco ex Hiſpanicis tamen plures eandem tenuere Grego. Lop. in l. 5. tit. 8. par. 5. Diaz de Luco. regu. 213. limita. 4. & alij quidam ab his relati. Contraria tameo opinio & verior, & receptior eſt, vt ſolum reuocetur quoad legitimam. Corn. Bertran. Socin. iunio. & alij relati per Clar. in §. donatio. quæſt. 22. nu. 3. vbi addentes, & communem tuetur latè Dida. lib. 1. varia. reſolu. cap. 19. à nu. 1. Dida. Caſtel. in l. 12. Taur. num. 24. Gomez lib. reſolutio. 2. cap. 4. num. 11. Boeri. deciſ. 159. num. 9. Ludoui. Molin. qui & quoſdam alios adiungit, de Hiſpaoo. primoge. lib. 4. cap. 2. nu. 81. verſ. His tameo non obſtantibus, Pelaez multis inutilibus permixtis, tractat. de maiora. Hiſpa. 1. par. quæſt. 21. à nu. 1.

83 Verum † aduertendũ quod in hac ſpecie non fiet reuocatio in vim d. l. ſi vmquam, ſed in vim text. in l. ſi totas C. de inofi. donatio. vt rectè animaduertit Clar. vbi ſupra, & Tiraquel. in d. verbo, libertis nu. 75. ſic etiã in ſuperius adductis caſib⁹, etſi ſubobſcure, aliqua aduerſus communes adfereos vidi apud Caro. Moli. in quibuſdã illius varijs cõmētarijs nuper impræſsis quęſtio. de dona. io con. matri. fact. iuſtè ab Inquiſirorib⁹, reprobatis.

84 Cæterum † cũ reuocatio fit vſq. ad legiti-
mam portionẽ iuxta communẽ opinionem,
in computatione hic modus ſeruandus erit,
in quo grauiſſimos vidi dubitare iuris peri-
85 tos, Prius † igitur bona omnia in vnum coa-
ceruanda ſunt, tam donata quam alia, ſi alia
repcriantur: quoniam bona donata dicuntur
86 æs voluntarium, & nõ neceſſarium, ideo † nõ
ſubducũtur in computatione legitimæ. Reſ-
ponderunt Socin. & Corne. quos citat & ſe-
quitur Roland. conſ. 65. num. 29. 30. lib. 1.
Crauet. conſ. 141. num. 5. & conſ. 165. nu. 4.
vbi ſcripſit opinionem hanc ſummam conti-
nere æquitatem; alids daretur occaſio frau-
dandi filios legitima per donationes, quę in
dies fiunt à parentibus: & probat expreſſim
tex. in authen. vnde ſi parens C. de inofi. te-
ſtam. vbi Caſtren. num. 1. Craſſ. in §. legitima
quæſt. 44. latiſsimè hunc articulum, & erudi-
te proſequitur Surd. conſ. 333. à nu. 14. li. 3.
plerisq. in hanc adductis opinionem ab eo.

87 Iunctis † igitur bonis omnibus, iuxta numerum filiorum fiet cõputatio legitimæ ad vnumquemq. pertinentis, & erit ſemis, vel triẽs iuxta diſpoſitionem tex. in authen. nouiſsima C. de inofi. teſtam. in ſemiſſe ſi ſemis ſit legitima, computabitur filius donatarius, eodem modo, quo in vltimis voluntatibus vbi filius hæres inſtituitur, iuxta tradita ab omnib⁹ in d. authen. nouiſsima Hiero. Gab. conſ. 11. num. 16. lib. 1. & in ſpecie Guiler. Benedic. in quæſtio. de legiti. in extremis verbis. vnde ſicut in vltimis voluntatibus filius hæres inſtitutus computatur in numero, & ſuam accipit partem; ſic in donationibus vniuerſalib⁹, quia donatarius vniuerſalis, vel maioris partis bonorum æquiparatur hæredi. Guid. Pap. deciſ. 105. larè Benedic. in ca. Reynuntius in verbo cætera bona num. 46. de teſt. Celſ. Hugo. conſ. 13. num. 22. alios plures ſciens prætereo; & ita intelligenda, & practicanda cõſtitutio huius Principatus ſub tit. de donatio. in ordine.

88 Animaduertẽdum † tamen ad ea, quæ ſuperius dixi, fieri reuocationem donatorũ vſq. ad legitimam, niſi tameo ſupereſſent alia bona donatori prærer donata, ex quibus legitima poſſet filijs natis expleri; eo in caſu non fieret reuocatio vt Clar. Tiraquel. Crauet. Roland. Surd. & relati dixerũt, & rectè; neq. hoc dubitationem habet, niſi vt illi aiunt res donatæ forent pretioſæ: ij videndi, quoniam caſus extra inſtitutum eſt tractatus noſtri.

89 Similiter † vbi & vxor donationem feciſſet ſimul cum marito filio primogenito vel illi⁹ filijs, ſi prædecederet maritus poſſet nõ obſtante pacto nubere iterum relicta filijs ex priori matrimonio legitima, & de reliqua dote diſponere, quia marito præcedente nullum eſt huiuſmodi pactum tanquã impeditiuum libertatis matrimonij l. 2. ff. de pact. dotali. l. 3. C. de pact. conuen. & l. 1. de do. prælega. ſic Cancer. lib. 1. reſolutio. cap. 8. num. 88. qui neminem citat: veram autem eſſe ex his iuribus traditionem reſoluunt Bald. in d. l. 1. de do. prælega. Caſtren. Alexan. Aretin. & Iaſ. in l. 2. ff. ſolut. matrimo. vbi Soci. in verſi. Secundo limita. Nouell. tractat. de dot. 11. priuil. à num. 1. Camp. tractat. de do. 4. part. quęſt. 2. Boeri. deciſio. 208. à num. 1. & deciſ. 244. in principio, idem Boeri. in conſue. Bituricen. §. 1. verſic. Sed quæro Roland. à Vall. tract. de lucro dot. quæſt. 1. num. 9. dicam latius quæſtio. 55.

90 Sexto † declarat regulam vt reuocari nequeat dum pactum, vel donatio in fauorem primogeniti, vel aliorũ ex matrimonio procreãdorũ ſit poſita in ipſo met cõtractu matrimonij vel ſtatim poſt, vt matrimonij cohærentia veſtiri poſsit, & ſicut illud irreuocabile eſt, ſic hoc ipſum quod illi adhæret, dixi ſupra declar. 3. & q. 2. verſ. Quinto loco adducitur & q. 3. verſ. Extẽde regulã primo.

91 Septimo † declaratur, vt ita demũ hæc pacta & ſimilia valeant irreuocabiliter, dũ fiãt fauore liberorum contrahentiũ matrimoniũ, & deſcẽdentiũ ab eis, quibus donans voluit prouidere, votum & naturale deſideriũ inſequendo naturæ, qua impellimur filijs, & deſcendentibus prouidere, & acquirere, l. ſcripto §. fin. vnde libe. l. 1. §. ius naturale de iuſ. & iut. & paterna pietas ſæpius pro filijs Cõſiliũ capit, l. nec in ea ff. ad l. Iuli. de adulte. atq. ideo inter filios ſublatis iuris ſolemnijs diſponit l. filij l. fina. C. fami. herciſ. l. hac cõſultiſsima §. ex imperfecto cũ duabus authẽ. ſequent. C. de inoffi. teſta. hoc requiſitum expreſsim poſuit Faber in l. 1. C. ſi manci. ita ven. & Beren. Ferna. in d. c. 1. de filijs natis in prælud. c. 6. n. 10. verſ. Secunda circunſtãtia, neq. alium citat; ſed vere multi qui huic cõſuetudini de qua agimus vim tribuũt aduerſus iuris diſpoſitionẽ in eiſdem terminis loquentur, vbi donatio vel pactũ reſpiceret commodũ filiorũ illius matrimonij: ſic enim Guid. Pap. deciſ. 267. in prin. vbi Rãchi. Tiraq. trac. de primog. q. 6. & in indiuiduo præſupponunt plures, quos lõga ſerie coaceruaui in q. 2. in princi.
92 Ratio † eſt, quia ſublato cõmodo deſcendentiũ; ſcilicet vt magis homines ad nuptias, & liberos procreãdos inuitẽtur, quod fiet facilè vbi ſciuerint filios ex illo matrimonio ſucceſſuros, vt dixit elegãter Bal. in cap. 1. §. filij ſi de feu. fuer. contro. Eo magis quia parentes de liberis cogitãt ex eo matrimonio naſcituris, cũ ſecundã vir ducete vxorẽ poſſet, & ſæpè ignominioſã, vilẽ, & infamẽ ex qua etiã liberos poſſet procreare: vnde & intereſt maximè nedum parentũ, ſed eorundem etiã coniugium pacta ſeruari, vt ex Roma. & Feli. in ſimili Bereng. ſcribit d. c. 6. n. 2. ad finem ita fiet, vt ſi filij ex eo matrimonio vocati non forent, minime pactũ, aut donatio poſſet ſuſtineri l. licet inter priuatas C. de pact. nec ſi factum fuiſſet in ipſo cõtractu matrimonij l. pactum quod dotali C. de pact. l. pactum quod dotali C. de collatio. l. fin. C. de pact. idq. per belle probat tex. in l. Diui Conſtantini, in verbis, *aut vna cum fratribus ſuis poſtea ex eiſdem parentibus forte progenitis C. de natura. liber.* Accedat his, quod cum conſuetudo hæc vt millies dixi, ſit aduerſum ius cõmune ideo permittenda nõ eſt niſi eo caſu, & fauore illius quo inuenta eſt, l. quod vero contra de legi. l. ſi vero §. de viro cum ſimi. ſolu. matri. Vnde Bereng. hac adſtante cõſuetudine exiſtimat d. loco pactũ hoc nõ valere niſi fiat in cõmodũ liberorum, & deſcendentium ex eo matrimonio, & incorrecta remanere iura communia, poſſeq. parentes reuocare voluntatem, & alijs bona donare, vel tradere.

93 Mihi † autẽ Bereng. opinio nõ admodum placet, nã ſufficit ſi donatio fiat filio, vel filiæ cõtemplatione illius matrimonij, licet liberi expræſsim nõ fuerint vocati. Neq. cõſuetudo, qua hæc pacta ſuſtinetur niſi cauſam finalẽ cõſiderauit, nuptiarũ, & matrimonij quod factũ fuiſſet niſi pactũ, vel donatio interceſſiſſet in ipſo contractu matrimonij, vt quia dos maior conſtituebatur, aut nobilior viro vxor, quã is eſſet, daretur; & ſic verè intellexere innumeri, quos recenſui ſupra declaratio. 1. verſ. Declara nunc regulã; quibus addo in terminis Meno. conſ. 92. lib. 1. n. 55. verſic. Secũdo reſpõdeo iũctis his quæ antea n. 53. & toto cõſili. ſi. etiã intellexit Aued. cũ multis ab eo citatis in l. 44. gl. 16. à n. 1. vſq. ad 8.

94 Et † licet pactũ futuræ ſucceſsionis improbatũ ſit, ſimiliter huiuſmodi donationes, tũ ex cauſa matrimonij, etſi de liberis nihil fuerit dictũ ſuſtinẽtur inter patrẽ & filiũ aduerſus iuris regulas l. Pomponius Philadelphus ff. fami. herciſ. vnde facilè cõſuetudo ex hac ſola cauſa vt magis homines ad nuptias inuitentur, potuit hoc ipſum inducere, & in hoc regno ſic paſsim recipitur licet de liberis nihil fuerit dictũ.
95 Rurſus cũ † & ob fauorẽ matrimonij & ob fauorẽ etiã filiorũ cõſuetudo hæc pacta roborauerit, ceſſante vna ratione nõ ceſſat altera, cõſequẽter nec diſpoſitio §. affinitatis inſt. de nupti. l. ſi nõ lex Æliaſentia ff. de hæred. inſtitnẽ. vbi Bar. Bal. & Imo. cũ multis cõgeſtis ad idẽ, per Tiraq. trac. ceſſante cau. limit. 22. n. 1. & in noſtris terminis Pelaez trac. de maio. Hiſpa. 1. par. q. 39. n. 8. Negari tamen nequit quin etſi pactum hoc irreuocabile ſit, conſultius tamẽ facturos parentes ſi de liberis illius matrimonij. hæreditandis vno, vel pluribus expræſsim paciſcantur; quod facilè cõtingere poſsit præmortui vxorem, filios virum ex alia ſuſcipere, & priores filios odio *nouercalibus (vt lex ait) de lineamentis habere* quos ſæpe exhæredãt, vt alios inſtituant l. 4. ff. de inoffi. teſtam.

96 Declara † octauo, vt pactum hoc hæreditandi irreuocabile ſit, dum fiat ſcriptura, & id in ſcriptis redigatur authentico documẽto. Nam licet de iure non requiratur ſcriptura niſi in certis caſibus, quos proſequitur glo. in l. contrahitur de pignor. & in ca. 1. de cenſi. in 6. cũ non ſit de ſubſtantia regulari-

ter d. l. cõtrahitur l. pactũ quod bonafide C. de pac. l. cum res C. de probatio. quia tamẽ per ſcripturã animus magis deliberatus, maior quoq. affectio oſtẽditur, ſcriptura requiritur: Rurſus cum de graui negocio agatur, & ſæpius in his pactis multa ſoleant inſeri capita, cõuentiones, onera, & ſubſtitutiones, vix eſt vt memoria niſi confecta ſcriptura teneri poſsint. hac enim ratione in cenſib9 & in emph teoſi ſcriptura requiritur l. 1. C. de iur. emphi. glo. in ca. 1. de cenſi. in 6. ad quam etiam rationem animaduertit Moli. trac. de
97 Hiſpa. primog. lib. 2. cap. 8. nu. 1. his † rationibus & alijs quibuſdam leuiſsimis Berẽga. in d. ca. 6. credit in hoc pacto ſcripturam requiri. Cæterũ illius non probo ſententiam niſi conſuetudine inductũ fuiſſet vt ſcriptura exigeretur, aut lex municipalis id vellet; nã
98 † cum conſuetudo hæc recipiat interprætatione à iure, & de iure communi regulariter niſi in caſibus expræſsis non requiratur, quia ſolum ad memoriam cõſeruãdã & alfacilitorem fiat probationem d. l. contrahitur in l. cõtractus C. de fid. inſtrum. merito ad huius pacti validitatem non requiritur, quemadmodum & in conſtitutione maioratus huic pacto admodum ſimili reſoluit Molin. in d. ca. 8. num. 1. & 2. Et † in terminis quæſtionis
99 noſtræ ex traditione Pau. Caſtren. Bocri. deciſio. 171. num. 17. ſcriptum reliquit valere donationẽ filio naſcituro fauore matrimonij factam in epiſtola, & priuata ſcriptura: quem refert & ſequitur Pelaez tractat. de maiora. Hiſpano. 1. par. quæſt. 55. nu. 3. vbi & hanc in maioratibus probat opinionem: & eandem in maioratibus in quibus vocationes, onera, & ſubſtitutiones ſolẽt inſeri, tenuere Dida. Caſtel. in l. 22. Taur. verbo. ſcriptura publica Pala. Rub. n. 4. Anto. Gomez. n. 28. Telli. Ferdina. nu. 4. Matien. in l. 6. titu. 6. glo. 2. à nu. 1. & 2 Dida. Couar. in ca. quamuis pactũ in tertia part. in initio n. 2. de pact. in 6. Tutius tamen eſt vt ſcriptura cõficiatur ad omnes fraudes ſubmouendas.

100 Nono † declaratur ex eiuſdem Berengarij ſententia in d. ca. 6. nu. 12. verſic. Quinta circunſtantia, vt pactũ valeat de hæreditando, dũ hæc hæreditas filio, vel illius deſcendentibus non deferatur niſi poſt mortẽ, quia viuens hæredem habere nequit l. 1. ff. de hæred. vel actio. vendi. l. 1. ff. pro hærede.

101 Requiſitum † hoc ſuperfluum videtur, nã aut pater, qui hæreditatem filio dedit, totam in ipſum contulit nihil reſeruando, & tunc inut lis eſt donatio d. l. ſtipulatio hoc modo concepta; cum alijs adductis quæſt. 2. declaratione 1. & ſecũda: Aut ſibi reſeruauit quod ad vitã ſufficit, & teſtandũ, & tunc valet pactũ, quia hæredẽ poſt habere in reliquis põt:

102 In hoc † regno ſic vulgo receptũ eſt, vt pactũ de hæreditando ſimplex, ſolã donationẽ omniũ bonorũ non etiã futurorũ importet, authore Socarra. in ca. ſi vaſſallus nu. 6. & in c. habito n. 33. in cõmu. Pet. Alberi. Marqui. in vſa. de intella. q. 20. atq. idẽ eſt de iure cõmuni iuxta cõmunẽ ſententiã de qua teſtatur Clar. in §. donatio q. 19. n. 5. quos refert Cã-
103 cer. li. reſolu. 1. ca. 8. nu. 87. Prętereain † hac prouincia hæreditamẽtũ iuxta communẽ, & vulgarẽ loquendi vſum capitur pro donatione, ſic in omnib9 ferè capitulis matrimonialibus parentes filijs cũ vxores ducunt & donant caſtra, villas, prædia vel alia, vtũtur hoc loquendi modo, dicentes *hæreditamus filiũ noſtrum de toto illo caſtro, villa, prædijs &c.* qui vſus loquẽdi aduerſus vim verborũ attẽdendus eſt l. librorũ §. quod tamen Caſsius de lega. 3. latiſsimè Molin. multis ab eo citatis de Hiſpano. primog. lib. 1. cap. 4. nu. 36.

104 Cęterũ † an pactũ hoc, quod mera donatio eſt, inſinuatione egeat, Berenga. d. ca. nu. fin. exiſtimat ex legibus Galliæ requiri; cæterũ quoad ius cõmune pertinet non indiget ea, nec de iure noſtro Cathaloniæ vt conſtat ex cõſtitutio. vni. ſub tit. de donatio. Iure cõmuni id receptiſsimũ eſt quoniã donatio hęc fit cõtẽplatione matrimonij, & illius, & libero-
105 rũ ex eo procreãdorũ cauſa vt ſępius dixi: † vnde ſuccedit regula iuris donationes, quæ ob cauſam fiũt ſimplices non fore l. hoc iure §. ſi. ff. de donatio. qui tex. ſumme ad hoc inſtitutũ à Doctoribus cõmẽdatur; donationes
106 † autẽ quę ob cauſam fiũt inſinuatione nõ indigẽt l. Aquilius regulus ibi glo. in verbo nõ merã vbi Bar. n. 3. ff. de donatio. Bal. in l. illud n. 8. de ſacroſan. Eccle. & qui multos receptã affirmans Clar. in §. donatio q. 17. Gabri. in cõmuni. tit. de donatio. conclu. 1. n. 62. Moli. qui alios de Hiſpa. primog. li. 2. ca. 8. n. 16. & in terminis donationis factæ in capitulis matrimonialib9 Cance. in ſuis reſoluti. li. 1. c. 8. n. 3. qui Guid. & aliquos citat, ſed loquuntur in donatione ob cauſam, nõ in terminis proprijs huius donationis, quę fit in capitulis matrimonialib9 ſed in eiſdẽ terminis expreſsim Tiraq. in l. ſi vnquã in verbo donatione largitus n. 109. C. de reuocan. donatio. & tract. de iur. primog. q. 6. n. 5. in fine Beret. egregie conſ. 129. n. 24. 25. & in eiſdẽ terminis Gabr. conſ. 158. n. 4. li. 2. Tiber. Decia. conſ. 31. nu. 160. Berenga. in d. c. 6. n. 13. qui nullum ex ſuperioribus citat: & in eadem facti ſpecie Menochi. conſ. 261. lib. 3. vbi in ſingulari caſu conſuluit. Roland. conſ.
107 44. num. 10. lib. 4. Et † in terminis maioratus, pacto de quo agimus nõ diſsimili. Ludo. de Molin. de Hiſpa. primog. li. 2. ca. 8. n. 15. & 16. vnde inaduertenter Auendan. in l. 44. glo. 16.

gloſ. 16. nu. 6. ſcripſit ex aliquorum opinione, donationẽ hãc vti ſimplicẽ inſinuatione egere: quoniã Paris. & alij ab eo relati nõ loquũtur in donatione facta filio cõtẽplatione matrimonij, ſed in ſimplici nulla adiecta cauſa.

Eo magis quia cũ pactũ hoc ſapiat naturã vltimæ voluntatis, dixi hac quæſtio. in principio. ideo nec inſinuatio exigitur l. fin. C. de donatio. cau. mor. Gabr. d. cõclu. n. 70. Moli. d. c. 8. nu. 21. 22. Et poſt hæc ſcripta quod donatio facta cõtẽplatione matrimonij non ſit inſinuãda tenet eruditiſsimus Pereg. tracta. de fidei. arti. 51. n. 66. 67. conſ. 66. n. 31. li. 1.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de donando, vel hæreditando in capitulis matrimonialibus contractũ, in quibus caſibus poteſt reuocari, quæ ſolẽnitas requiratur.*

2 *Mutatio voluntatis non præſumitur.*

3 *Mutationem voluntatis allegans, probare eam tenetur.*

4 *Mutatio voluntatis accidens dicitur, & ideo non præſumitur.*

5 *Mutatio voluntatis ſiue in contractibus, ſiue in vltimis voluntatibus, non præſumitur.*

6 *Mutatio voluntatis neq. ex cauſa ingratitudinis præſumitur.*

7 *Mutatio voluntatis non præſumitur etiam ex actu contrario.*

8 *Voluntatis reuocatio duplex eſt expreſſa & tacita.*

9 *Donatio facta in capitulis matrimonialibus filio primogenito cũ ſcriptura & teſtibus, eadem ſolemnitate debet reuocari.*

10 *Solemnitas eadẽ requiritur in reuocatione actus, quæ in illius conſtitutione.*

11 *Teſtamentum imperfectum inter liberos, reuocat primum ſolemne.*

12 *Teſtamentum ſecundum non ſolemne de iure communi, ſi valet iure ſpeciali, reuocat primum ſolemne de iure communi.*

13 *Teſtamentum ſecundum nõ ſolemne de iure cõmuni ſi valet iure ſpeciali reuocat primum ſolemne de iure communi etſi in eo inſtituti fuiſſent liberi.*

14 *Teſtamentũ quinq. teſtibus conditũ valet, dũ venientes ab inteſtato fuerint inſtituti.*

15 *Teſtamentũ primũ ſolemne cũ ſeptem teſtib. reuocatur, cũ teſtator vocatis quinq. teſtib. dixerit ſe nolle primũ teſtamentũ valere.*

16 *Solemnitas quæ eſt de ſubſtantia actus, requiritur in illius reuocatione, alias minime.*

17 *Pechij traditio reprobatur.*

18 *Donatio, vel hæreditamentũ filio factũ in capitulis matrimonialibus, licet poſſit reuocari quo ad eum, tamen quo ad illius filios & deſcendentes vocatos minime, & quomodo id intelligatur.*

19 *Donatio cauſa mortis, tacitè reuocatur propter alienationem rei donatæ.*

20 *Donatio filio facta reuocata cenſetur vbi reuocari poteſt, alienatione rei donatæ.*

21 *Donatio, vel hæreditamẽtũ reuocatũ cenſetur vbi alteri filio eadem res donatæ fuerunt.*

22 *Reuocatio actus præſumitur etiam ex actu inutili poſtea ſubſequuto.*

23 *Maioratus vel melioratio nulliter factæ maioratum primum tacitè reuocant.*

24 *Voluntas etiam ex actu nullo declaratur.*

25 *Donatio vel hæredit amẽtũ filio factũ vbi reuocari poteſt, ingratitudine ſubſequuta reuocatur.*

QVÆSTIO VII.

PACTVM DE HAEREDITANDO, vel donando in capitulis matrimonialibus contractum, in quibus caſibus poteſt reuocari, quæ in reuocatione ſolemnitas requiratur.

1 QVarto † opportunã adnectam quæſtionẽ ſi vel quod ita cõuẽtũ ſit vt liceat reuocare hęreditamentũ, aut donationem, vel quia aliter non teneat quæ ſo-
2 lemnitas in reuocatione neceſſaria erit. Et † quidẽ pro regula ſtatuendũ, in dubio reuocationẽ ſicut nec mutationẽ voluntatis nõ pręſumi; quemadmodũ in donatione ſcripſit IurisCõſultus in l. cũ hic ſtatus §. pænitentiã ff. de donatio. int. vir. & vxo. confert tex. in l. ſi inter virũ, vbi Soci. nu. 3. de rebus dubi. Roman. ſingul. 593. l. fideicõmiſſum C. de fidei. Alex. cõſ. 169. nu. 4. li. 5. cõſ. 168. nu. 5. lib. 6.
3 Et ideo † dicẽti mutatã voluntatẽ incumbit onus probandi l. cũ qui ff. de probatio. l. quinquaginta l. cũ tacitũ eod. tit. l. in confirmãdo ff. de cõfir. tuto. l. lucius titius §. lucius titius delega. 2. l. fideicõmiſſum C. de fideicommiſ. ſic ſenſit Alexan. & Socin. cum eo, dictis in locis Menoch. lib. præſu. 1. præſu. 9. nu. 11. & lib. 2. pręſump. 36. nu. 2. & præſu. 50. nu. 3. eod. lib. præſump. 134. nu. 29. lib. 3. latè lib. 5. pręſump. 38. à nu. 1. vſq. ad finem & lib. 4. pręſump. 165. num. 1. cum ſequent.
4 Eam † citati interpretes rationem reddiderunt, quoniã mutatio accidẽs eſt, & ideo non pręſumitur niſi probetur l. 1. §. qui pro rei qualitate ff. qui ſatisdare cogantur; vbi gloſ. idem Menoch. conſ. 1. num. 121. lib. 1.
5 Siue loquamur † in contractibus, ſiue in vltimis voluntatibus regula recipitur; in vtroque enim caſu eadem ratio vindicat, vt ex Barto. Decio & alijs ſcripſit idem Menoch. lib. pręſump. 3. pręſump. 134. num. 19. Alcia. tract. de præſump. regu. 2. præſump. 16. n. 1. Maſcard. qui multos tract. de probatio. con.

6 1416.num.1.& ſequent. Atque † adeo recipitur traditio vti vera, quod nec ex cauſa ingratitudinis ſuperueniẽte mutatio hæc præſumatur Bald.in l.1.C.de reuocan. donatio. Caro. Moline. ad conſuetu. Pariſien. §. 30. num.106.quẽ ſequitur & refert Pelaez tract. de maiora.Hiſpano.1.part.queſt.43.num.1.
7 ad medium.Quinimo † non præſumitur mutatio ex actu contrario aduerſus expræſſam voluntatem geſto.Deci.in l.pacta nouiſsima num.10.C.de pact. Crauet. tracta. de antiquita.tempo. 1.par. 1.partis principalis nu. 115. Menoch.d.prẽſump.73. num.48.lib.6.
8 Cęterum † cum duo ſint reuocationis propriæ voluntatis genera, expræſſa, & tacita, ſingulas breuiter & ſuccinte percurrã, quas ad inſtitutum tractatus noſtri pertinere viderim.

9 Sciendum † igitur quod ſi pater vel alius, qui in capitulis matrimonialibus ſimile hæreditamentum, aut donationem filio nubenti fecerit, eam publica ſcriptura promiſerit, & cum teſtibus, tenetur quando ei licet reuocare, ſimilem ſuperiori ſolemnitatem adhi-
10 bere: quia † generale eſt in omni actu, eam requiri ſolemnitatem in reuocatione, quam in illius creatione adhibuit antea reuocans. argu. l.nihil tam naturale de regu. iur. regu. omnia regu. iur. in 6.cap.1. de reg.iur.ex l. prout quisq. ff.de ſolutio. Et quot teſtes requiruntur in teſtamento, totidem in illius reuocatione.gloſ. communiter recepta in l. cum proponeretur de lega.2.Deci.in d.l.nihil num.10.Marſi.in rubr.de probario. num. 345. latiſsimẽ qui multos Tiraquel.in legi. connubia.gloſ.5.in verbo contracter nu.12. Pelaez.tracta.de maio Hiſpano.1.par.queſ. 43. num. 2. qui his ſimilia quædam adfert pulchrẽ Pechi.tracta.de teſtam. coniu.lib.3. cap.20.num.1.2.& 3.Crauet.conſ.23.n.14. Auendan.in l.44.Taur.gloſ.6.nu.3.4. quam
11 quam † hoc perpetuum non ſit, nam imperfectum teſtamentum inter liberos reuocat primum etſi ſolemne Barto. in l.ſi ex duob. §.ſi prius ff.de bono.poſſeſſ.con. tabie. Caſtren.in authen.hoc inter liberos num. 6. C. de teſtam.Alexan.in l.hac conſultiſsima, §. ex imperfecto num.11. C.de teſtam. Et idẽ Caſtren.in l.1.num.2.ff.de inius. teſt. regulã
12 prodidit generalem: Secundum † teſtamentum non ſolemne de iure communi, ſi valet de iure ſpeciali, omnino reuocare primum ſolemne de iure communi, ſic reſpõdit Alexan.conſ.146.num.12.lib.2. Iaſſ.conſ.223. lib.2.& qui alios Zunt.in reſpon. pro vxor.
13 num.596. Neque † ſolum hęc traditio procedit vbi in primo hęredes fuere inſtituti extranei, & in ſecundo minus ſolemni liberi, de quo nullus dubitat vt per eundem Zunt. d.reſpon.num.705. cum ſequent. ſed & vbi in primo ſolẽni inſtituti fuiſſent liberi Alex. d.con.146.num.12.& in d.l. hac conſultiſsima §.ſi quis autem num.10.Crauet.cõſ.152. num.12.& qui plures congeſsit Gabri.in cõmu.titu. de teſtam.concluſ.7. & alios Zunt. in d.reſpon. num. 596. cum ſequent. multis Mant.de conlectu.vltima.volunt. lib.6.titu. 2.num.17.
14 Ad hęc † etſi teſtamentum cum teſtibus quinq. conditum in quo venientes ab inteſtato hęredes fuerunt inſtituti valeat, licet teſtes ſeptem non fuerint adhibiti l.hac cõſultiſsima §.ſi quis autem (qui dicitur vnicus
15 & ſingularis in iure) C.de teſtam. vbi † tamẽ factum fuit prius ſolemne cum ſeptem teſtibus, nedum reuocatur per hoc ſecundũ expræſſe, ſed etiam tacite, quoties poſt primũ ſolemne teſtator vocatis quinq. teſtibus dicerit ſe nolle primum teſtamentum valere, quia vult decedere inteſtatus, valet enim reuocatio prioris etſi non cum eadem ſolemnitate, quia tacitẽ videntur per hęc verba inſtituti venientes ab inteſtato l. ſi quis cum teſtamentum l.conficiuntur & vbiq. Barto. de iur.Codi.Bal.in l.ſanccimus num. 2. Salicet.num.3.Alexan.num.9. Corne. num.7. Riminal.in fine C.de teſtam.Dida.in rubri. de teſta.2.part.num.21. Cagno.in d.l.nihil tam naturale num.4.fuſe Manti.de conieƈt. vltima.volunta.lib.2.titu.15.num.18.Paris. conſ.10.num.66.lib.2.Ruin.conſ.6.num.5. lib.2.Socin.iuni.conſ.145.num.7.lib.2. Benedic.in cap. Reynuntius verbo teſtamentũ
16 primo.num.18.de teſta.ſed his † pretermiſſis vt ad propoſitum accedamus, declaranda traditio ſuperior eſt, vt eadẽ ſolemnitas requiratur in reuocatione huius pacti vel donationis, quæ in illi' creatione adhibita fuit, quando ſolemnitas erat de ſubſtantia, quia lege, vel ſtatuto, aut conſuetudine requirebatur; cæterum ſi ex abundanti cautela, nulla neceſsitate cogente, talis ſolemnitas nõ requiritur in reuocatione declarat Barto. in l. hæredes palam §.ſi quid poſt de teſtam.Deci.in d.l.nihil tam naturale nu.5.Caro.Moline.in conſue.Pariſien.§.6.gloſ.7.num.7.& §.45. num.16.& in maioratus conſtituri reuocatione Pelaez tracta. de maio. Hiſpano. 1.par.quæſt.43.num.4.& 5.
17 Vnde † ſuſpecta ſunt, quæ Pechius vir alioquin eruditus ſcribit tractat. de teſt. coniu. lib.3.cap.20. ſupra citato; quod vbi ſtatuto, vel conſuetudine mariti cõſenſus requiritur in teſtamento vxoris conficiẽdo, in illius reuocatione hanc neceſſariam nõ eſſe: qui pręterquam quod leuiſsima mouetur ratione, aperte aduerſus receptiſsimam ſuperiorem cenſit opinionem; ad quã ſi animaduertiſſet non

Digitized by Google

non id ſcripſiſſet. Vnde cum de iure huius Principatus Cathaloniæ nulla requiratur ſolemnitas, etſi pactum ſcriptura ſolemni, & teſtibus in ea deſcriptis factum ſit, vbi locus eſſet reuocationi ex aliqua cauſa, ſufficeret quælibet voluntas dū ea poſſet teſtibus pro-
18 bari. Cæterum ✝ aduertendum nequiſquam ſuperioribus decipiatur traditionibus, quod ſi donatio contemplatione matrimonij facta fuiſſet filio, illius filijs, & deſcendentibus, licet quoad primum donatatium poſſet reuocari, non tamen quo ad cęteros ſubſtitutos, & vocatos, iuxta notata per doctores in l. qui Romæ §. Flauius vbi Iaſſ. nu. 14. de verbo. obliga. & in terminis donationis factæ contemplatione matrimonij Tiber. Decia. reſpon. 31. num. 67. dum ex defectu aliquo ſolemnitatis nulla non eſſet: id ipſum Menochi. docet in terminis donationis factæ in capitulis matrimonialibus conſ. 370. num. 21. & 3. lib. 4.
19 Sed & ✝ tacite poſſet multis modis reuocari, quorum tres, aut quatuor adferam præcipuos pacto ſimiles noſtro: Primus vt donatio cauſa mortis, quæ ſimul cum pacto hereditandi vnam ferè continet naturam ex ſe reuocabilem, veluti extremæ voluntati ſimilem, dixi latè quæſt. 2. poſt principium; vt igitur mortis cauſa donatio tacitè reuocatur alienatione rei donatæ l. cum hic ſtatus qui quaſdam ff. de donatio. inter vir. & vxo. ſimilitet & legatum l. rem legatam de adimen. vel tranſ. lega. l. ſcribit. §. item ſcribit de aur. vel argen. lega. l. fideicommiſſa §. ſi rem de lega. 3. à contrario ſenſu; dum ibi deciditur alienationem niſi vrgente neceſſitate factā non reuocate legatum Imola. Alexan. Iaſſ. & poſteriores in l. ſeruum filij §. & idem ſeruus delega. 1. Socin. iuni. conſ. 162. num. 1. cum latè coaceruatis per Menochi. tract. de præſumpt. præſumpt. 167. num. 6. cum ſequent.
20 lib. 4. & lib. 3. præſump. 23. nu. 7. & 12. ſic ✝ pactum, & donatio reuocata cenſebitur: ita in terminis maioratus licet adhibitis quibuſdam diſtinctionib' reſoluunt Telli. Ferdinan. in l. 17. Taur. num. 117. vbi Gregor. Lop. & qui alios Pelaez tractat. de maiora. Hiſpa. 1. part. quæſt. 43. num. 11. Auenda. in l. 44. Taur. gloſ. 6. num. 7. & aliam quoque adnectit diſtinctionem Menoch. d. præſum. 167. num. 9.
21 Secundo ✝ cenſetur tacitè pactum reuocatum, vbi alteri filio contemplatione matrimonij eaſdem res dediſſet, licet prioris pacti cum altero filio non meminiſſet gloſ. in ſimili in l. ſeia. ff. de dona. cau. mor. l. cum hic ſtatus §. qui quaſdam de dona. int. vir. & vxo. cum non minus factis, quam verbis voluntas oſtendatur l. Paulus ff. rem rat. habe. l. auia C. de iur. delibe. Pelaez d. quæſt. nu. 6. vbi & alia his ſimilia adnectit, Auenda. in d. glo. 6. num. 5. Menoch. d. præſump. 33. num. 12. idē Menoch. latius; qui exempla adfert de re-
22 cupe. poſſeſſi. reme. 15. nu. 118. Quinimo ✝ ex actu inutili & nullo poſtea ſubſequuto, prius pactum reuocatum cenſeretur l. etſi transferam ff. de adimen. lega. l. legatum §. pater ortos eod. titu. l. cum quidam ff. de his
23 quibus vt indig. Quorum ✝ iurium authoritate Pelaez d. quęſt. num. 6. ad medium exiſtimauit, maioratū vel meliorationem nullā ſecundo factam in alterum filium incapacē, vel aliàs ad ſuccedendum inhabilem primā reuocare racitè, & ante ipſum in eiſd. m terminis Peral. in l. qui teſtament. num. 5. delega. 2. Rod. Soar. in l. quoniam in prioribus
24 quęſt. 9. num. 2. C. de inoſi. teſtam. Quoniā ✝ ex actu nullo licet & inutili, voluntas declaratur l. fina. ff. de reb. eoru. citat & alios in eandē ſenrenriam Pelaez vbi ſupra, & Auēda. in d. gloſ. 6. num. 4. & multo plures Menoch. de præſump. 167. num. 11. 12. qui eandem probat opinionem multis relatis. Et licet Pelaez d. quæſ. num. 8. dubitet ex l. ſi pluribus delega. 1. & alijs quas adduxit rationibus contrarijs, his tamē eo non relato ſatiſfacit Menoch. præſumptio. 173. num. 17. lib. 4.
25 Tertio ✝ cenſetur pactum reuocatum tacitè propter ingratitudinem, vel ſuperueniētes inimicitias l. 3. §. non ſolum & l. ſequen. de adim. lega. l. in ipſius C. fami. hercis. & in donatione facta inter virum, & vxorem l. cum hic ſtatus §. diuortium de dona. int. vir. & vxor. egregie Lup. in repeti. rubri. de donat. in. vir. §. 79. à num. 1. cum ſequent. Menoch. d. pręſumpt. 33. num. 9. & 18. & latiſſimè lib. 4. pręſumpt. 173. à num. 1. vſque ad finem.

Intellige vbi renocationi eſt locus nam propter ingratitudinem vbi valet hoc pactum nequit reuocari ex his, quę dixi quęſ. 3. in ſecunda extentione. Alios autem caſus in quibus tacita inducitur reuocatio ex citatis nunc authoribus accipies.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio patris de donando vel hæreditando filio in contractu matrimonij an patrē obliget vt id neceſſario faciat.*
2 *Promiſſio de faciendo diuerſa eſt à facti promiſſione.*
3 *Statuto ſtante quod de quolibet contractu ſoluatur gabella, ex ſola promiſſione non debetur.*
4 *Pactum de donando vel hæreditando, regulariter à iure improbatur.*

Factum

5 *Factum promittens ad intereſſe tantum conueniri poteſt.*
6 *Acceptatio donationis requiritur.*
7 *Notarij ſtipulatione ius abſenti quæritur.*
8 *Donatio non acceptata reuocari poteſt.*
9 *Promiſsio donandi pœnitentia reuocatur.*
10 *Donans fundum Eccleſiæ poſt certum tempus, poteſt interim pœnitere.*
11 *Pactum de donando vel hæreditando, donationem in ſe continet.*
12 *Promittens ex ſola promiſsione efficaciter obligatur.*
13 *Dolus promittentis, ei cui promiſsio facta eſt, nocere non debet.*
14 *Promiſsio de donando vel hæreditando, veſtitur coherentia contractus matrimonij.*
15 *Contractus duo vbi eodem tempore celebrantur, coreſpectiui dicuntur.*
16 *Donatarius vbi ſe ad aliquid obligat poſt donationem, cenſetur id contemplatione præcedentis donationis facere.*
17 *Pater donationem vel hæreditamentum facere promittens, compelli poteſt vt id faciat.*
18 *Pater donationem vel hæreditamentum facere promittens, ſi interim moriatur, donatio pro perfecta habenda eſt.*
19 *Promiſsio de donando contemplatione matrimonij, veram continet obligationem.*
20 *Pactum de hæreditate viuentis adquirenda valet, dum is de cuius hæreditate agitur conſentiat.*
21 *Menochij traditio improbatur.*
22 *Filij meritis potius quam pactionibus ad paterna obſequia prouocandi ſunt.*
23 *Pactum de hæreditate viuentis valet, dum is qui conſentit vſque ad mortem perſeueret.*
24 *Menochij Doctrina reprehenditur.*
25 *Acceptatio tacita in donationibus ſufficit.*
26 *Stipulatio notarij pro obſente ſufficit.*
27 *Ratificatio actus, factis & verbis fit.*
28 *Acceptatio donationis vel hæreditamenti, an ſit neceſſaria in filijs filiorum.*
29 *Acceptatio prim donatarij in donationibus ſufficit.*
30 *Promiſsio de donando iuramento firmata efficaciter obligat.*
31 *Promiſsio de donando cum hypotheca bonorum vere obligat.*

QVÆSTIO. VIII.

PROMISSIO HAEREDITANDI, vel donandi facta à patre filio contemplatione matrimonij, an patrem obliget ac ſi vere promiſiſſet, & an cogi poſsit vt id faciat, quotidiana quæſtio agitur.

1 MEMINI me † lib. 1. comparatione ſecunda ſcripſiſſe in ea quæſtione an promittens matrimonium contrahere vt contrahat cũ effectu cogi poſſit nec nonmulta hinc inde adduxiſſe non iniucunda, quorum pleraq. in hoc quotidiano articulo apaucis extricato nunc iterum adferre neceſſe erit, vt exactiſsimam quotidianæ quæſtionis diſputationem pertingam: Pone igitur quod pater vel alius promiſit filio matrimonium contracturo hereditamẽtum hoc vel donationem facere, inter vtrũque enim quoad hoc nullam conſtituunt noſtri differentiam vt dixi quæſtio. 2. in principio; contraxit filius, vel filia, & patrem vt adimpleat promiſsionem petũt, pater nequit, & ſe non teneri dicit, quia ſe facturum tantum promiſit, & aliud ſit facere, & aliud faciendum promittere, quæ promiſsio nullius effectus eſt; poſt hæc ſcripta quæſtionem hãc in eiſdem terminis agitat Cance. lib. 3. reſ.
2 cap. 7. num. 124. igitur † non teneri patrem hac promiſsione ex eo videtur, quod promiſsio vt modo dixi de faciendo diuerſa ſit à facti promiſsione gloſſ. in l. in bonæ fidei verbo conducturum ff. de eo quod cert. lo. l. ſi ſterilis §. penul. de actio. emp. atque ideo à ſeparatis illationem non fieri l. Papinianus exuli cum ſimilibus de mino. propterea ius diuerſum conſtituendum ſit, vt de hac promiſsione docuit Barto. & alij in l. ſi pecuniã de verbo. obliga. Dida. varia. reſolutio. lib. 3. cap. 4. num. 7. Pinel. in l. 2. C. de reſcinden. vendi. cap. 3. num. 29. Anchar. Rigien. quæſ. 39. nu. 1. lib. 1. Crauet. conſil. 76. n. 5. Cagno. in l. aliud nu. 2. de regu. iur. Burſa. conſi. 100. num. 1. li. 1. Rimi. iuni. conſi. 31. nu. 11. li. 1. Ioſeph. Ludo. in commu. concluſio. 72. numer. 1. & alios ad hoc inſtitutum recenſui d. comparat. 2. in principio: nouiſsime Theſau. deciſ. Pedemon. 233. a nu. 1. acerrime hanc tuetur ſententiam, & ſic pluries aſſerit iudicatum in eo Senatu Barzi. deci. Bononienſ. III. Hinc & illic docui d. comparatione cũ, qui cũ aliqua matrimonium contrahere promiſit, aliud promiſiſſe ab eo, qui contrahere; quinimo nec per iuratam hanc de contrahẽdo promiſsionẽ matrimonium induci poſſe, etſi ſponſalia ſic. ca. iurauit vbi Imol. 2. nota. poſt Panormit. num. 1. ex. de iur. iur. ca. ex litteris ca. ſicut cum alijs ibi adductis ex. de ſponſali. Dida. & cæteri à me relati dicta comparatione. Et vt ex his iuribus interpretes notant, per hęc, etſi iurata ſponſalia matrimonium cum alia impediri non poteſt; vt poſt Imol. conſil. 46. alios adduxit Seraphi. tract. de virib. iurat. priui. 23. nu. 3.

3 Hinc etiam † illud ex promiſsione contrahendi,

trahendi, ſtante ſtatuto quod de quolibet cō tractu gabella ſoluatur, non debebitur ex ea Caſtren. & laſſ. in d. l. in bonę fidei, & aliud eſt fideiubere aliud de fideiubendo promittere l. eum qui ſtipulatus ſit ſtichum §. fina. de verbo. obliga. quemadmodum hæc & ſimilia multa illic coaceruaui, quæ non repetam. Cæterum vt proprius ad quæſtionem accedam, idem in promiſsione de donando noſtri affirmant vt & illic docui, nam hęc nullum legitimum producit iuris effectum Imo. in l. in ædibus §. t. ff. de donatio. Salice. in l. ſi quis argentum §. fina. C. de donatio. Alexan. in l. iuris gentium num. 1. ff. de pact. cumulat alios Tiraquel. tract. de retrac. conuen. §. fina. nu. 48. Menochi conſi. 92. nu. 1. & 2. lib. 1. & ipſe d. comparatione; quinimo ineficacem eſſe hanc de donando promiſsionem ſcripſit Galia. in rubr. de verb. obligatio. num. 113. Boeti. qui & ſimiles caſus adiungit deciſione 3. num. 8. Menoch. d. conſil. 92. num. 1. & 2. vbi in hoc ipſo caſu erudite conſuluit.

4 Secundo ✝ partem patris non parum adiuuare videtur, quod pactum hoc, vel bonorum omnium donatio, qua hęreditas datur nullum ſit & à iure improbatum, cum pactis hæreditas nec dari, aut tribui poſsit l. hęreditas C. de pact. l. ſtipulatio hoc modo concepta de verbo. obliga. & alias rationes & interpretes adiungit Menochi. d. conſi. 92. n. 7. vſque ad 12. & nos plures ſupra quęſtione ſecunda in verſi. hæc ſunt, quę magis vigent tertium adnectit Meno. argumētum d. conſi. num. 12. quod nec pacta & conuentiones etiam de quota hæreditatis fieri poſsint, vt ex multis ab eo relatis probat d. numeto vſq. ad 14. & ipſe d. quęſt. 2. in 2. declara. etiam ad fauorem matrimonij, vt ex alijs & Me-

5 nochi. eadem quæſ. 2. tradidit. Magis ✝ tuitionem patris adiuuare videtur, eū ſua promiſsione factum promiſiſſe, conſequenter niſi ad intereſſe conueniri non poſſe l. ſi quis ab alio §. fina. de re. iudi. l. ſi pœnam l. ſtipulationes non diuiduntur de verbo. obliga. quemadmodum in hac ſpecie ſcripſit Deci. in l. pactum quod dotali num. 10. C. de pact. nam cum ad intereſſe conueniri poſsit, conſequenter ad factum compelli præciſe non poterit Alciat. ſequitur Grāma. deciſ. 105. in fine.

Quartam ſubiungit Menochi. rationem n. 23. ſingulas enim recenſere oportet quonam maxime ad inſtitutum conferunt ne dum propoſitę quæſtionis, ſed totius mate-

6 riæ huius tractatus) quia ✝ inquit Ferrandus (*ſic enim vocabatur ille qui hāc receperat promiſsionem*) dum vixit ratam promiſsionem non habuit, neque acceptauit, neceſſaria au-

tem erat acceptatio, nam nec donatio non acceptata donatario prodeſt l. abſenti ff. de donatio. l. nec ambigi C. de donatio. refert illic Meno. egregiā Pau. de Caſt. diſtinctionem in hoc caſu, qui conſil. 197. lib. 2. & conſil. 172. tres caſus conſiderat. Primus eſt cum donatur abſenti nemine pro eo ſtipulante, tunc neceſſaria eſt acceptatio: Secūdus cum extraneus abſentis nomine ſtipulatur, & tūc abſenti ius quęritur, ſi ratum habet & extra-

7 neus illi actionem cedit: ✝ Tertius cum notarius nomine abſentis ſtipulatur, tunc abſenti ſola ratihabitione ius quæritur: hanc Caſtren. traditionem ſequuti ſunt Rolan. & alij ab eo relati conſi. 19. numer. 10. libr. 1. Tiraq. de iur. conſti. part. 3. limi. 30. nu. 10. & niſi ſtipulatione ius non aliter quæri ſal-

8 tim naſcituris, dixi quęſt. 2. declara. 4. ✝ ſed & acceptationem neceſſariam eſſe conſtar, quia ante ipſam reuocari ad nutum poteſt ſecluſa, ita enim intelligendum eſt, notarij ſtipulatione Dida. in rubri. de teſtam. 3. par. num. 13. Bertran. conſil. 290. num. 1. libr. 1. Natt. con. 545. nu. 10. Curti. iuni. conſi. 120. nu. 1. Burg. de Paz conſi. 14. nu. 20. qui alios refert & longe plures illius filius Didac. de Paz lib. 1. queſt. Ciuil. quæſt. 10. a num. 1. Ioſeph. Lud. deciſ. Peruſi. 29. a num. 1. Molin. qui multos de Hiſpan. primoge. li. 4. cap. 2. num. 73. 74. Cance. lib. reſolu. 1. cap. 8. nu. 2. vbi ex Ludo. de Pegue. deciſ. crimin. 48. num. 11. ſimul cum illo atteſtantur, in hoc Principatu Cathaloniæ dum adſit notarij ſtipulatio non requiri abſentis acceptationem, cui ius quæſitum fuit etiam ignoranti irreuocabiliter. Et de iure hæc eſt magis cōmunis opinio vt dicam infra in reſponſione ad 4. rationem. Sed & requiritur etiam acceptatio in maioratus conſtitutione vt multi ex ſupra ſcriptis rationibus tradiderunt Hiſpani interpretes Pelaez tract. de maio. Hiſpa. 1. part. quæſt. 36. a num. 1. Auen. in l. 44. gloſ. 9. num. fin. Molin. tract. de Hiſpan. primo. li. 4. cap. 2. nu. 58. cum ſequent.

9 Vltimum ✝ Menochij argumentum eſt; quod donantem in caſu illo pœnituit ſuæ donationis; & promiſsio intelligenda eſt dū promiſſor in eadem voluntate perſeueret, ſic nūc in propoſita quæſtiōne, vt liceat pœnitere ex l. 1. C. ſi man. ita fue. aliena. Et ex

10 ✝ Barto. traditione in l. qui Romæ §. Flauius Hermes de verbo. obliga. vbi docuit, eū qui donauit fundum eccleſię poſt certum tempus, poſſe interim pœnitere, & donationem reuocare, addit Menochi. doctrinā Fabri. in l. fina. C. de pact. vbi ſenſuit in terminis noſtræ quæſtionis, pactum quod fit in contractu matrimonij vt primogenitus ex eo ſuccedat in re aliqua, intelligendum donec pa-

ciſcentes

ciſcentes in eadem voluntate perſeuerent; cirat Capel. Toloſa. deciſ. 454. & Alciat reſpon. 135. num. 4. ſed ipſe alios longe multos retuli quæſt. 2. in verſi. quinimo nec fauore piæ cauſæ; vt ibidem ſcripſi.

11 His rarionibus † videtur patrem ſic paſciſcentem compelli non poſſe. Contraria tamen verior eſt: Primo (vt etiam pro hac opinione aduertit Menochi. d. conſi. nu. 27.) pactum, & conuentio. de donando donationem continer ira vr compelli poſsit promittens donare. Azo. Odofre. Barto. Bal. Angel. Fab. & alij quos refert & ſequitur Rip. li. reſpõſo. 3. cap. 12. num. 2. vbi communem aſſerit; Socin. ſeni. conſil. 102. libr. 3. Alciat reſpon. 117. num. 12. & hos refert Petra. tracta. de fidei. quæſ. 8. num. 136. Meno. ſupra.

12 Adde † quod promittens ex ſola ipſa promiſsione obligatus remanet, neque alia vlla noua obligatio neceſſaria eſt Roma. ſingu. 186. Socin. & Iaſſ. in d. §. ſeruum tuum affflic. deciſ. 61. cum alijs plериſque à me memoratis d. compara. 2. verſi ex ſola enim obligãdi promiſsione: addo nunc Auenda. in l. 44. Taur. gloſ. 5. nu. 2. qui mulros refert. Pelaez tract. de maio. Hiſpa. 1. par. quæſt. 65. a nu. 1. Dida. Caſtel. in gloſ. fin. lib. 6. tit. 6. lib. 5. Pala. Rub. num. 21. in l. 22. Tau. vbi Arias. nu. 21. Matien. in d. l. 6. gloſſ. 7. a num. 1. Telli. Ferdinan. in d. l. 22. nu. 15. Atque ideo ſcripſi d. loco ex multis, eum qui cum aliqua contrahere matrimonium promiſit, cogi poſſe vt promiſsionem adimpleat, quos longa ſerie recenſui.

13 Secundo † pro hac parte Menochi. d. conſil. nu. 30. (cæteras enim rationes illius caſus, quæ noſtræ non conueniunt quęſtioni prętermitto) conſiderat dolum & fraudem promittẽtis, qui niſi adimpleret promiſsionem ingenue mulierem, & illius parẽtes falleret, ij enim niſi hac ducti ſpé ſimilem vxorem filio non dediſſent: citat. Fab. & Aufred. in d. deciſio. Toloſa. ipſe & alia multa egregia propter eandem doli & fraudis notam ſubmouendam congeſsi in hoc eodem caſu ſupra, quęſt. 3. verſi. Extende regulam. Primo,
14 quæ non repero. † Terrio Meno. agit, quia cum in hac ſpecie ſit contractus quidam veluti correſpectiuus, etſi pactum nudum foret quod non obligat l. iuris gentium §. ſed cum nulla cum ſimilibus ff. de pact. cohęrentia tamen alterius, illiusque implemento robur accipit; vnde cum vxor, & illius parentes traditione mulieris ex parte ſua adimpleuerint, ſequitur & illum, qui ſic promiſsit obligatum remanere l. in bonæfidei vbi Deci. n. 2. C. de pac. & generale eſſe in omnibus correſpectiuis contractibus affirmant Iaſſ. in d. l. iuris gentium ſed cum nulla num. 7. Corn. conſil. 284. nu. 2. lib. 4. Neuiſan. conſ. 45. nu. 36. hæc Meno. cuius probat argumentationem rext. in l. naturalis §. etſi quidem vbi Meneſ. fuſe ff. præſ. verb. l. ex placito C. de rei permuta. Beren. in l. pacta conuenta 9. par. gloſ. cap. 2. a nu. 1. de con. emp. omnes in l. petens C. de pactis poſt gloſam ibi. vbi Rimi. Deci. Purpu. num. 44. & ſequen. Curt. iuni. & neoterici. Matien. in l. 2. tit. 16. gloſ. 2. num. 1. lib. 5. ordinatio. Et res ſine contro-
15 uerſia eſt, fore † autem hunc contractũ correſpectiuum manifeſtum ſit, quia vbi duo eodem tempore contractus celebrantur, correſpectiui præſumuntur cirat Meno. Deci. in l. petens nu. 3. C. de pact. Corn. conſi. 284. n.
16 1. 2. li. 4. Socin. Seni. conſ. 273. † vbi is cum Fulgoſio quem cirat docuit, quod vbi donatarius poſt donationem ſe ad aliquid obligat, id feciſſe præſumitur gratia; & contemplatione præcedentis donationis. Addo eundem Meno. Lariſsime diſſerentem li. 6. præſump. præſ. 12. a num. 1.

71 Vltimo † accedit quod cum filia a parentibus non aliter nuptui tradita fuiſſet niſi contemplatione huius donationis, conſtat etiã quod ſi mulier nubere noluiſſet vel coacta fuiſſet, aut parẽtes donationem reuocaſſent tanquam non implero modo l. 1. C. de dona. quę ſub mod. vt ęqualiras ſeruetur in omnibus, cogi donantem poſſe vt pareat promiſsis: Hæc Menochij argumenra, quibus vno tantum verbo reſpondetur: pactum hoc de iure communi invalidum pænitus eſſe, niſi conſuetudine roboretur, ad ea, quæ ex communi reſolui in quæſtio. 2. verſic. Hęc ſunt cęterum quia ego conſuetudinem præmitto recte caſui quęſtionis noſtræ adiungi poſſunt, aliter Menochium aduerſus iuris receptiſsimas tradiriones conſuluiſſe video. Vt igitur ad inſtitutum caſus accedam, verius eſt patrem promittentẽ compelli poſſe vt donationem vel pactum opere adimpleat quia promiſsio ſit neceſſario adimplenda; & præter ſuperiora confert maxime quod huiuſmodi promiſsio facta eſt contemplatione matrimonij, ad cuius fauorem maxime noſtri animaduerrunt l. Pomponius Phinadelphus ff. fami. herciſ. & in ſpecie multis quos retuli quęſ. 2. verſi. Secundo declaratur.

18 Extende † communem hanc traditionem notanter, vt ſi pater facere donationem vel pactum promiſsit intra certum tempus, ſi id non fecerit, nedum cedente die ſine alia obligatione compelli poteſt, quia vere debet ex ſententia Alexan. Soci. Iaſſo. & Purpu. n. 15. in d. l. cum fundus §. ſeruum tuũ de reb. cred. quam aſſerit receptam Afflic. in d. deciſio. 61. Rub. conſil. 29. col. 2. Tiraquel. de retract. lib. 2. ad finem nu. 26. Gramma. deciſio.

ciſio.103.num.187.Dida.Couar.in c.quamuis pactum in initio 3.part. num.3. de pact. in 6.cum aliis multis quos refert Matien. in d.gloſ.7. num.2. ſed etiam decedente interim patre ante factam donationem, eo ipſo pro perfecta habenda eſt,& illius morte cõfirmata:ſic ex citatis authoribus aperte colligitur,& in ſpecie maioratus ob cauſam matrimonij oneroſam ex legib⁹ vlterioris Hiſpaniȩ docent interpretes,tum & ex iure cõmuni Tellus, Dida.Caſtel.Pala.Rub.Arias. Matien.Auenda.à me ſupra citati.Et Pelaez tract.de maio.Hiſpano.1.pat.quæſt.66.n.1. & ſequent.

19 Neq. † nunc citatæ ſupra in contrarium rationes oberint quas ſigillatim confutabimus. Non prior quod pactum de donando diuerſum ſit à donatione, proinde nulla ex eo obligatio ſit orta; nam promiſsio de donando in propoſita ſpecie maximè intuitu matrimonij veram continet obligationem, quam dixit communem Socin. ſenior. conſ. 102.col.3.lib.3.Ripa.lib.reſpon.3. reſpon. 12.num.12. Alciat. conſ.117.num.12. Menoch.d.conſ.num.27.& 66. Alban.conſ.4.& ſic iudicatum refert Ioſeph.Ludo.concluſio. com.72.de qua memini d.comparatio.2.

Neq. obſtat duriſsima Theſau.deciſ.233. nam etſi ille communem aſſerat,contrariam ex citatis à me & Menoch.authoribus, verũ non videtur:Ad hæc Theſau.non loquitur in promiſsione,quȩ ſit contemplatione matrimonij tantopere priuilegiata, ſed in promiſsione vendendi, in qua fraus & deceptio tam ingens vt hic;non poteſt conſiderari.

Tertio reſpondetur in noſtro caſu fuiſſe ſequutum ad implementum ex parte mulieris,& illius parentum ſua traditione, in illo caſu minime,vt dixi ſupra in ſimili verſ.Tertio Menochius.

20 Non † obſtat ſecunda ratio, nam pactum de hæreditate in alium transferenda,licet ſit nullum & ineficax etiam ſi non de vniuerſa hæreditate ſed quota illius ageretur, multi tamen contrariũ renuerunt,quos in d.quæſt. 2.recenſui; cæterum in propoſita quæſtione contemplatione matrimonij ſtante conſuetudine ſimilia pacta roborante, nullus dubitat, vel ſaltim pauci ex his, quæ eadem illa quæſtione 2.multorũ authoritate ſcripſi declara.2.& 3. nam † reſpõſio Menoch.d.cõſ.

21 num.43.44.ſuſtineri de iure ſublata conſuetudine non poteſt, ſcilicet valere pactum de ſuccedendo in hæreditate vbi per viam contractus id fit, nam nec citati ab eo interpretes in hoc caſu loquuntur ſed in alio, pacto ſcilicet reciproco & viciſcitudinario de ſuccedendo vnum alteri propter nimiam incertitudinem dixi fuſe d.quȩſt.2.verſ.Quarto adducitur pro hac ſententia:Quinimo nec in hac ſpecie tale pactum valere refert communem Graſſus. in §. ſucceſsio ab inteſtato quæſt.9.num.9.& deciſio.Pedemon.Cacheran.100.num.22.

Rurſus neque facit ſatis reſponſio altera Menochij num.45.exiſtimantis valere pactũ de hæreditate viuentis acquirenda, dum is de cuius agitur hȩreditate conſentiat.Magis multo aberrat Menoch. ibi num.45.46.47. qui dicere auſus eſt (ò quam periculoſa conſulentium merces,qui ſæpius pecuniæ auiditate ducti ſupra modum à veritate declinãt) pactum hoc de hæreditate viuentis conſentiente eo de cuius agitur hæreditate valere; nullus enim hucvſq;hoc dixit, cum ſit in terminis contrarium deciſum in d.l. ſtipulatio. quotquot ſunt omnes,qui de propoſita agũt quȩſtione,de patre loquuntur ſic paciſcente, & donante filio, vel filijs contemplatione matrimonij; ſic præſuponunt illius voluntatem quoniam ea ſublata nullam continet caſus dubitationem, & non valere affirmãt ex multis rationibus, quas in dictis iuribus noſtri recenſentur, & dixi remiſsiuè quatuor adſerri quæſtio.2.in verſic. Quinimo nec fauore piæ cauſæ.Et Graſſ. d. quæſt. 9. num.1. harum potiſsimæ duæ; quia inducit votum captandæ mortis donanti, tum quia & illi aufert liberam de rebus ſuis diſponendi facultatem:vnde rectè voluerunt nec illius cõſenſum vel volũtatem in his quidquam poſſe operari. Neque citati eo loci interpretes per Menoch.quales Crauet.conſ.52.num.1. Cæphal.conſ.146.lib.1. num.5. Curt.Ruin. & alij loquuntur in terminis, in quibus eos citat Menoch.ſolum enim diſputant, an pactum inter fratres factum de hȩreditate patris certo modo diuidenda valeat nec ne & putant illi valere,dum ſciat pater,& conſentiat:ſed & illa opinio, valere de hæreditate tertij eo ſciente aduerſus communem eſt,nã contraria frequenter recipitur: vt atteſtatur Graſſ.in d.quæſt.9.num.5.& Mencha.ab eo relatus Berenga.in ca.1.de filijs nat.in prælud.cap.4. num.8. quamquam illic num.12. ſcripſerit valere pactum ſuper tertij hæreditate, ideſt non illius cum quo contrahitur, ſed alterius,ſi is conſenſerit, modo is vſque ad mortem in eadem voluntate perſeuerauerit,& idem dixit ante nu.5.in fine. Eandẽ opinionem refert communem Theſau. deciſio.325.num.8.& 9. qui ibi ex Hotoma. in d.l.pactum quod dotali C.de pact.elegantẽ prodidit rationẽ prȩter alias, quia filij me-

22 ritis † potius quam pactionibus ad paterna obſequia prouocandi ſunt l. ſi quando §. 1.

23 C.de inofi.teſtam. Et † ſimul cum Graſ. & alijs fatetur quod ſi pater vſq.ad mortem in

ea

ea voluntate perſeueret, valet in vim extremi iudicij, dixi latè quæſt. 3. ab illius principio vſque ad verſi. Contrariam ſententiam, quo loci & Hiſpanicos plures retuli interpretes.

Nec obſtat tertia ratio in contrarium adducta, quoniam ſupponimus nos ſæpius, pactum hoc vel donationem non eſſe omnium bonorum præſentium & futurorum, ſed cum pacto reſeruatam fuiſſe alijs filijs legitimã & aliquid ad teſtandum, ſcripſi quæſt. 2. ver-
24 ſic. Subdeclarant quidam cum ſequent. † Nã Menochij ad argumentũ hoc reſponſio vera non eſt; qui dicto conſi. num. 48. in peiorem ſuperioribus ducitur ſententiam, exiſtimat valere pactum quo promiſſa fuere donari bona, ſecus ſi hæreditas, ductus authoritate Iaſſ. Tiraq. & aliorũ quos citat, qui in pacto reciproco, & viciſcitudinario loquuntur, vt modo aduerti ſuperius verſi. Non obſtat ſecunda ratio. Placet autem eiuſdem Meno. reſponſio altera nu. 49. dicentis fauore matrimonij hæc pacta ſuſtineri ex Crauet. quẽ ſolum refert conſi. 256. num. 2. & alios multos ipſe recenſui quæſt. 2. verſic. Tertio declara, & in antecedenti declaratione in fine: intelligendo tamen vt ibidem intellexi cum alijs, non ſolo fauore matrimonij ſuſtineri ſed vbi cum his conſuetudo, vel lex municipalis concurrit, alioquin nec fauor illius ſufficit, quoniam fauor liberi arbitrij, qui ſtat pro contraria parte vincit & ſuperat fauorem matrimonij dixi quæſt. 2. in verſi. Quarto loco adducitur circa medium, & idem Meno. d. conſi. num. 53. Neque obſtat obiectum illud, quo dicitur patrem factum promiſiſſe conſequenter ad intereſſe ſolum teneri, quia omnino tenetur quæ promiſit implere ex recepta ſententia.

25 Quarta † nunc diluenda ratio eſt ſcilicet requiri acceptationem, nam in propoſito quęſtionis noſtræ pręſumenda neceſſario acceptatio eſt tacita vel expreſſa; de hac vltima nulla dubitatio eſt ſufficere ipſam, ſed & tacita ſufficit vbi fit pactũ, vel donatio pręſenti & tacenti, nam cum de illius commodo agatur conſenſus & acceptatio pręſumitur. Declarat egregie poſt veteres Dida. in rubri. de teſtam. 3. par. nu. 13. Clar. qui communem in §. donatio quęſt. 14. num. 5. Mencha. lib. 2. cont. illus. cap. 52. nu. 12. & ſequent. dixit communem relatis multis Molin. tract. de Hiſpa. primoge. lib. 4. ca. 2. nu. 76. Surd. conſi. 498. nu. 4. lib. 3. & conſi. 118. num. 13. lib. 2. Meno. præſump. 74. nu. 6. li. 2.

26 Rurſus † aut filius vel filia in quorum fauorem fuit factum pactum abſentes erant, & eo caſu ſi notarius fuit ſtipulatus donationẽ, ex recepta magis ſententia ipſo facto ius quæritur illis mediante ſtipulatione ſine ratificatione, vt communiter receptum dixit Soci. iuni. conſil. 67. nu. 4. li. 3. aduerſus Pau. de Caſt. ſupra relatum eandem communem tepetunt Rolan. conſi. 19. num. 22. libr. 1. & Meno. d. conſil. num. 67. Celſ. Hug. conſ. 62. num. 13. Gozadi. conſi. 87. num. 14. poſt Fulgoſi. Cuma. Alexan. num. 9. & Iaſſo. nu. 19. in l. qui Romæ §. flauius de verbo. obliga. Ioſeph. Ludo. deciſi. Peruſi. 29. n. 8. & 9. Surd. deciſ. 206. n. 4. pulchre deciſ. 111. a n. 1. dixi infra q. 76. a n. 1. ibi de veritate articuli diſceptatur ſi neq. notarius vel alius, iudico ne ceſſariã acceptationẽ, ex his quæ ſupra. Sanè ſi filius vel filia cõtraxiſſent ea ducti ſpe promiſsionis, hoc ad acceptationem ſufficeret, vt rectè Menochi. animaduertit d. con. nu. 64. verſic. Non obſtat ſeptimũ, ex adimplemento huius pacti ſub modo vel conditione concepti cenſetur acceptaſſe & conſe-
27 quenter ratũ habuiſſe. Nam † ratihabitio factis vt verbis fieri ſolet vt illic oſtendit & idem in commentatijs de recup. poſſeſſ. reme. 15. num. 118. Et quemadmodum verbis, ſic & factis voluntas declaratur l. Paulus ff. rem. rat. habe. l. auia C. de iu. de lib. dixi ſuperiori quęſtione in fine verſi. Secundo cenſetur. Eo magis quod hic cum res integra nõ ſit fauore dotis & matrimonij pœnitentia non datur vt ſatis aperte à contrario ſenſu Barto. innuit in l. 2. §. ſi pecuniam ff. de donatio. ex. l. ſi ego. §. ſi res alicui ff. de iur. doti. cum alijs adductis ab eodem Meno. n. 79.

Non obſtat extrema argumentatio nam ſtante conſuetudine, quę vim huiuſmodi cõuentionibus tribuit, argumento locus non eſt, quemadmodum fuſè oſtendi tota quæſt. 3. ad quam lectorem reijcio.

28 Ceterum, † quę de acceptatione dixi ſuperius ad caſum de quo agimus hęc adiungenda puto: Nam vel pactum hoc, & donatio facta fuit filio, vel filiæ contemplatione matrimonij vt ſolet, ſic quod filius primogenitus vnus, vel plures perpetuo habituri ſint res donatas; aut ſoli filio, vel filię; Priori in caſu etſi videatur acceptationem requiri, quia plures videantur donationes, & diſpoſitiones, vna in fauorem filij, altera in fauorẽ filiorum illius ex his, quæ dixi queſt. 3. in verſic. Porro. Tiraquellus; latius Molin. de Hiſpano. primoge. lib. 1. cap. 1. num. 17. & li. 4. cap. 2. num. 74. verſic. In primo caſu; & conſequenter nedum primus filius, ſed & nepos acceptare debeat alioquin poſsit reuocari l. 3. de ſer. export. in qua opinione fuit Barto. in d. §. Flauius, cum alijs multis
29 per Molin. relatis d. cap. 2. num. 74. † Multi tamen contrariam tenuerũt ſententiam, quã & communem dicere auſus eſt idem Molin.

lin.ibi num.74.verſic. contrariam ſententiã Meno.& alij ſupra relati. Tamen in ſpecie noſtra filij naſcituri acceptatio neceſſaria nõ eſt, cum ſufficiat ſtipulatio ad ius.naſcituris quærendum ex ſenten. Guido Pap. deciſio. 453.454.de qua dixi quęſt.2.verſi.Vnde cõmuni omnium ſententia, & latius in verſic. Quarto declaratur, vbi plures recenſui. Sic & vbi donatio fauore tertij fit & ille adhuc infans eſt, ſimiliter nec acceptationem exigit l.iubemus C.de emanci.liber. Molin. d. cap.2.nu.75.fusè theſau.d.deciſio.70.

Aut vero ſoli filio, vel filiæ tunc ex ſupra adductis acceptatio poſtulatur. Sed & quia ſæpius in his pactis, & donationibus ſolent, (vt ſuo loco diſceram) inſeri ſubſtitutiones, vincula,& onera in fauorem familiæ,& deſcendẽtium, hoc caſu primi donatarij acceptatio ſufficit, reſoluit & rectè idem Molin. d.ca.nu.75.verſi.In ſecundo caſu.

30 Neque † extremo prætermittendum eſt, quod vbi promiſsio à patre facta donandi iuramento confirmata eſt, teneretur pater præſciſſe donare cum effectu ad glo. vulgarẽ in l.ſi.pecuniam vbi Iaſſ. nu.23. ff. de cond. ob.cau.obidque impediretur tranſlatio dominij,& alienatio,ex celebri Areti. doctrina in l.ſi ita quis §.ea lege de verbo.obliga.col. penul.Brun.conſi.67.num.5.Rolan.conſi.6. num.35.li.1.qui alios plures refert. Goza. conſi.32.num.6.& alios Meno. qui communem conſi.63.nu.20.lib.1.Cępha.conſi. 41. lib.1.Matien.in l.6.tit.6.gloſ.7.num.5.li.5. ordinatio Auenda.in l. 44.Taur. gloſ.5.nu. 8.In fine,qui non male in terminis quæſtionis noſtrę ex Meno.d.conſi. num. 17. 18.19.

31 † addit idem iudicandum vbi promiſsio hypothecam bonorum contineret pro obſeruatione promiſsionis, vel etiam cõſtitutum, nam & in his caſibus pactum vel donatio irreuocabilis fieret ex his quę ille, & Menochi. docent & Perra. d. quæſt. 8. num. 140. verſi. Tertio.

SVMMARIVM.

1 *Pactum in matrimonio contractum, de hæreditate inter filios diuidenda, an iure ſuſtineatur.*

2 *Pactum de hæreditate, æqualitate diuidendæ inter filios non valet.*

3 *Pactis hæreditas dari non poteſt.*

4 *Pactum qualecunque ſit futuræ ſucceſsionis, à iure improbatur.*

5 *Conuentio de futura ſucceſsione in contractu matrimonij celebrata, inutilis eſt.*

6 *Fauor liberi arbitrij præponderat fauorę matrimonij.*

7 *Æqualitas inter liberos obſeruanda.*

8 *Statuta que inæqualiter inter filios hæreditatem diuidunt, odioſa reputantur.*

9 *Ius æqualitatem inter liberos deſiderat.*

10 *Æqualitas inter liberos iure pretorio commendatur.*

11 *Pacta de æqualiter ſuccedendo, nec conſuetudine, vel ſtatuto poſſunt roborari.*

12 *Pactum de diuidendo inter filios æqualiter hæreditatem, conſuetudine poteſt roborari.*

13 *Pactum de diuidendo inter filios æqualiter hæreditatem in capitulis matrimonialibus, cõtractum valet.*

14 *Pactum de æqualiter diuidendo hæreditatem in contractu matrimonij, in eodem ipſo matrimonio fieri debet.*

15 *Pactum de hæreditate æqualiter diuidenda, reſpectu certæ & particularis perſonæ valet.*

16 *Pactum de hæreditate æqualiter diuidenda, ſtipulatione vallari debet.*

17 *Pactum de hæreditate æqualiter diuidenda inter filios nõ ſequuto matrimonio, aut quando pactum nullius effectus eſt, poteſt paſciſcens alijs filijs donare.*

18 *Pacto celebrato de non donando vni filio pluſquam alijs, poteſt pater filio cuius contemplatione conuentio facta fuit, magis quam cæteris donare.*

19 *Pactum alicui fauorabile, non debet in eius odium retorqueri.*

20 *Pactum de æqualiter diuidendo inter filios valet, dum legitimam quiſque portionem conſequatur.*

21 *Pacto celebrato de diuidendo æqualiter hæreditatem inter filios in contractu matrimonij, vbi pater plus donaret vni quam alijs, quoad exceſſum tãtũ reſcindi donatio poſſ. t.*

22 *Legatum vel donatio, quæ ratione exceſſus non valẽt, minime irritãtur niſi in ſolo exceſſu.*

23 *Pactum de hæreditate æqualiter diuidenda, in gratiam filij, vel filiæ celebratum, mortuis his, poſſet pater diſponere prout vellet.*

24 *Pactum de hæreditate æqualiter diuidenda cõtemplatione certi filij contractum, quem parentes proprio nomine nominarent, poſſent in eo caſu reliquis filijs maiorem portionem donare.*

25 *Pactum de hæreditate æqualiter diuidenda inter filios, nepotes continet.*

26 *Filiorum appellatione nepotes continentur, etiam in materia odioſa.*

QVÆSTIO IX.

PACTVM A PATRE FACtum contractu matrimonij de hæreditate æqualiter inter filios diuidenda, an valeat, de veritate diſputatur.

POST-

Digitized by Google

1 POSTQVAM † ſuperiotibus
octo quæſtionibus vtilitet re-
plicauimus pacta, & donatio-
nes, quæ de ſuccedendo fiunt in
capitulis matrimonialibus, in
tota, aut maiori parte hæreditatis; conſe-
quens eſt ad ea tranſire, quę non totam ſed
æqualem reſpiciunt pottionem; Hæc Galli
pacta de non auentagiando vocant, in vlte-
2 riori Hiſpania de non meliotando: Vt † igi-
tur exordiar pone, patrem qui filiam nubit
promiſiſſe genero ſe æqualirer diuiſurũ hæ-
reditarem nec plus filijs maſculis relicturũ
quam filiæ, an pactum & his ſimilia valeant;
& non valere ferè omnes crediderũt ex tex.
apertiſſimo in l. pactum quod dotali. C. de
pact. vbi à Barto. poſteriores cæteri docue-
3 runt. Rationem † illic prodiderunt citati
authores, quod nequeat hæreditas pacto da-
ri aut tribui conuentione l. hæreditas C. de
pact. conuen. l. ex eo C. de inuti. ſtipula. l. fi-
na. de ſuis & legi. hæred. Altera quoq. ratio
eſt, quia ſint pacta hæc contra bonos mores
d. l. ex eo, quia liberam auferunt teſtandi fa-
cultatem l. ſtipulatio hoc modo concepta
cum ſimilibus de verbo. obliga. quæ nec reſ-
tringi, aut cohartari nulla hominum volun-
tate poſſit l. cũ duobus §. idẽ reſpõdit ſocie-
tatẽ ff. pro ſocio porro. & tertiã prodiderunt
rationẽ interpretes, quia inducit votũ cap-
tandæ mortis l. fina. C. de pact. vbi glo. & cę-
4 teri. Et † generaliter proditum eſt qualecũ-
que pactum quærendæ ſucceſsionis eſſe de
iure improbatum l. cũ donatione C. de tran-
ſactio. & d. l. ſtipulatio hoc modo concepta
vt nec iuramento firmetur, nec quidem in
fauorem piæ cauſæ, vel Eccleſiæ: ex his quos
longa ſerie recenſet Tiraquel. tracta. de iure
primo. quęſt. 6. num. 18. & ipſe quęſt. 2. per
totam fusè declaraui: in terminis autem pa-
cti in contractu matrimonij celebrati de di-
uidẽda ęqualiter inter filios hæreditate do-
cuerunt Barto. Bald. Salicet. Angel. Alexan.
Iaſſ. Deci. Alciar. Curti. & omnes in d. l. pa-
5 ctum quod dotali, & præter eos † Tiraquel.
d. quæſt. 6. num. 17. vbi Bald. refert in l. cum
Archimedoram C. vt in poſſe lega. dicentẽ,
*decipi eos, qui fauore vel ſpe conuentionis ſic
contrahunt matrimonium*; quem & ego recẽ-
ſui cum alijs d. quęſt. 2. in verſi. Quinto loco;
& poſt Alexan. Bald. & alios, quos refert ſe-
quitur eandem Boeti. in conſue. Bituricen.
titu. de coſtum §. 5. in verſi. Non eſt dubium,
Berenga. in cap. 1. de filijs nat. ex matri. ca.
2. in illius tex. explicatione; Deci. (qui etiã
pactum hoc, de non auantagiando nominat)
conſ. 184. à num. 1. Graſſ. paucis relatis in §.
ſucceſsio ab inteſtato quęſt. 9. num. 4. Ex no-
ſtris Telli. Ferdin. in l. 22. Taur. num. 1. vbi
Palat. Rub. in 15. Dida. Caſ. in glo. 1. Anton.
Gomez num. 19. & 20. Dida. Couar. in cap.
quamuis pactum 3. partis initio, num. 2. de
pact. in 6. Auenda. in d. l. 22. num. 1. Marien.
in l. 6. titu. 6. gloſ. 1. num. 1. & 2. Angul. in l.
6. glo. 1. & ſequent. Gutier. in d. cap. quamuis
pactum num. 1. Baeça tractat. de non melio-
ran. filia. ratione dot. cap. fina. & alios mul-
tos recenſui quæſt. 2. in verſic. Hæc ſunt, qui-
bus addo Neuiza. conſ. 68. num. 36. Celſum
noſtrum conſ. 180. num. 7. Crauet. conſ. 139.
Hieronym. Gabri. conſ. 137. num. 16. Sylua.
con. 60. nu. 1. Simo. de Præt. conſ. 123. nu. 10.
11. & his nõ relatis nouiſsimè Peteg. con. 60.
num. 12. lib. 1.

Neque paruam adfert admirationem cur
pactum hoc à iure improbetur ciuili, nam in
primis fauor adeſt dotis, & matrimonij quo-
rum occaſione multa aduerſus iuris regulas
6 in ducta fuere vt dixi ſæpius. Cæterum † mi-
rati quisque deſinet ſi animaduertat fauorẽ
liberi arbitrij adeo poſſe vt quemcunq. fa-
uorem antecellat, ſcripſi multorum authori-
7 tate d. quæſt. 7. in verſi. Quinto loco. † Rur-
ſus & mirandum videtur, quod cum iura ni-
hil aliud magis quam ęqualitatem inter li-
beros obſeruari voluerint in deferendis hæ-
reditatibus §. fina. in auth. de nup. vbi egre-
gie Ange. ſcripſit, patrem non debere vnum
ex liberis filium facere & alios præuignos: l.
8 inter filios C. fam. hercis. vbi † Bald. adno-
tauit ſtatuta omnia, quę inęqualiter inter fi-
lios diuiduot hęreditatem fore cõtra ius, &
naturalem ęqualitatem, conſequenter odio-
9 ſa. & † ſummopere intendunt leges, & ęqua-
li portione hæreditates diuidantur l. penul.
ad finem C. commu. diuid. l. fina. C. commu-
nica vtri. iudi. l. vt liberi l. illud §. fina. C. de
10 collocatio. quinimo † & de iure prętorio ea-
dem fuit æqualitas in ſucceſsionibus com-
mendata l. 1. C. vnd. libe. l. ſi poſt mortem §.
fina. de bonor. poſſe. con. tab. Non ab re ſto-
pendum, cur hoc pactum iure improbetur, cũ
ad ęqualitatem inter liberos in ſuccedendo
ſeruandam pertinear: Ex aduerſo tamen ne-
dum liberi vt antea dixi arbitrij fauor prę-
ualet, ſed & nunc, votum captandę mortis, &
voluntas teſtandi libera d. l. ſtipulatio hoc
modo concepta cum alijs in principio rela-
tis, ſic cenſent omnes pactum de ſuccedendo
ęqualiter nec fauore matrimonij validari.

11 Extende † primo vt adeo nullum ſit, quod
nec cõnſuetudine, vel ſtatuto poſsit validum
effici, quia quæ contra bonos mores ſunt, &
liberam teſtandi facultatẽ reſtringunt, ſimul
& votũ captandę mortis inducunt, nec ſtatu-
to vel conſuetudine poſſunt validari; quem-
admodum expreſsim de hoc pacto in con-
tractu matrimonij celebrato dixere Alex. ad
Bal.

Digitized by Google

Bal.in d. l.cum Archimedoram & Bal. in l.
2.C.quæ ſit lon.conſuetu.col.2.Alex.in l.pa
ctum quod dotali C. de collatio. & in d.l.
pactũ quod dotali limi.1. C.de pact. & Iaſ.
nu.4.idem Alex. & Iaſſ.in l.fina. C.de pact.
idẽ Iaſſ. & alij quos refert & ſequitur Boe-
cius ad conſil. Bituri. d. §.5. ad finem & alij
quos Tiraq.tract.de iur.primo.quæſ.7.a nu.
1.Guiller.Benedic.in cap. Reynuntius ver-
bo duas habens filias, num. 195. de teſtam.
Sreph.Berrran. conſil.267.libr. 3.a num.1.
vbi nec in iudicando,vel conſulendo ab hac
opinione recedi poſſe ſcribit, Oſaſ. deciſio.
Pedemon. 100.num.32.Graſſ.in d.§.ſucceſ-
ſio ab inteſtato quæſt.9.num.8. vbi commu-
nem dicit. Et quidem multi ex citatis au-
thoribus licet fateantur conſuerudine vali-
dari poſſe pactum de ſuccedendo,negant ta-
men id in pacto de non ſuccedendo, quia
nullo iure pactum probatur.

Contrariam ſententiam tenuerunt idem
Bald.ſibi contrarius in d.l.cum Archimedo-
ram Barto.in dict. l.pactum quod dotali vbi
idẽ Bald.2.opin.Salice.Ange. Pau.de Caſt.
& Corne.C.de collatio. & alios multos ad-
fert Tiraquel.tract.de iure primo. quæſt.7.
in principio ex text. in cap. vnico de filijs
nat.ex matrimo.ad morga.cont.& cap. filij,
ſi de feu. fuerit cõtro.in domi.& agnat.Au-
fre.ad deciſio. Toloſ. 453.idem Tiraq. qui
hanc tuetur dicta quæſtione a num.1. vſque
ad finem Theſau.deciſio.225.nu.11.12.13.
vbi ex Gutier. legem refert vlterioris Hiſ-
paniæ quæſ.22.eſt in legibus Taurinis,& id
docent illius interpretes,potiſsimè Matien.
in glo.4.a num.1.vbi de hoc ipſo pacto agit,
& innumeros longa ſeriè coaceruaui quæſt.
2.verſi.Tertio declara;qui omnes affirmant
conſuetudine vel ſtatuto pacta roborari poſ-
ſe; & inibi multos artuli de conſuetudine
propria huius patriæ Cathaloniȩ loquentes;
ſecundum quam articulus nulla indiget diſ-
putatione.

12 Igitur † regula aduerſus iuris diſpoſitio-
nem conſtituenda eſt, valere pactum de non
auantagiando conſuetudine firmatũ, & ma-
gis multo vbi fuiſſet iuramẽto vallatum Au-
fred.in d.deciſ.Toloſ.453.& 454.Benedic.
in d.cap. Reynuntius in verbo duas habens
filias n.197.de teſtam.Tiraq.in d.q. 7.in fi.
Ioan.Philip.conſi.10.n.6.Theſau.deciſ. Pe-
demon.225.num.11.Auenda.in l.44. Taur.
gloſ.16.num.33.

13 Atque † eadem communis opinio ſine du-
bio etiam procedit, vbi pactum hoc de non
auentagiando ſeu meliorando pactum in ca-
pitulis matrimonialibus fuiſſet, de quota
(prout eſt quæſtio propoſita)hȩreditatis,vel
vbi certæ res deſignaretur vnicuiq.ex filijs in
quibus ſuccederent, quia valeret Petr.Cyn.
Alberi.& Bal.in d.l.ſi.C.de pact.Deci.conſi.
578.n.9.Berrran.conſ.78.n.9.li.3. Auenda.
in l.22.Tau.glo.1.in principio Graſſ.in d.§.
ſucceſsio ab inteſtato quæſ.9.nu.4.& nu.10.
Meno.conſil.92.num. 48.49.lib. 1.& conſi.
904.li.10.num.35.Ioan. Philip.reſpon. 10.
num. 7. & alios retuli quæſ. 2. in verſic. Se-
cundo declaratur.

Communis hȩc traditio, qua dixi valere
pactum de non auentagiando,& fauore ma-
trimonij conſuerudine roborari, intelligen-
14 da eſt quibuſdam modis. † Primo vt proce-
dat quoties pactum fit in ipſomet contractu
matrimonij,vel paulo ante, ſecus vbi fieret
contracto iam matrimonio, quia eſſet nullũ
ex text.in ca. quamuis pactum in verbis *ad
nuptias traderetur*,de pact. in 6.l. diui Conſ-
tantini in verbis,*pactis, quæ tempore matri-
monij*.C.de natura.libe.ca. 1.in verbis,*tem-
pore ſponſaliorum* de filijs nat. ex matrimo.
ad morga. contract. ſic ſcripſi ex multis illic
citatis quæſ.3.verſi.Declara tertio,& decla-
ra ſexto,quæ non repetam.

15 Secundo † intelligenda eſt, vbi pactũ fie-
ret reſpectu certæ,& particularis perſonæ,
quia ratione matrimonij cum aliqua contra-
hendi, ſecus ſi pater pactus fuiſſet cum filio
hoc genere conuentionis in euentum, in quẽ
vxorem duceret,vel quando filia nuberet, ſi-
militer nullum eſſet, & conſequenter poſſet
reuocari, nam cum conſuetudo fauore ma-
trimonij fuerit inducta aduerſus iuris diſ-
poſitionem,qua ſimiles de hȩreditando cõ-
uentiones improbatæ ſunt, ceſſante fauore
conſuetudinis,itidem effectus ceſſare debet,
ex his quȩ fusè docui in ſimili ſpecie quæſt.
3.declara. 1.quȩ ab his, quæ inibi dicta ſunt
repetenda erunt.

16 Tertio † intellige, dum pactum contem-
platione matrimonij factũ ſtipulatione val-
latum fuiſſet,& ſeu acceptatũ tacite vel ex-
præſſe,vbi acceptatio neceſſaria eſt, ex his
quȩ latè q.5.in verſ. Quarta nunc declarãda.

17 Quarto † notanter declara, vt licet pater
quoad filium, vel filiam cuius contempla-
tione factum eſt pactum interim moriatur,
aut non ſequatur matrimonium,vel aliàs ex
quauis cauſa nullius ſit conuentio effectus;
poterit pater alteri ex reliquis filijs plus re-
linquere in teſtamento,vel donare,non obſ-
tante huiuſmodi pacto,quoniam pacta inter
contrahentes ſunt ſeruanda non per alios l.
ſi vnus §. ante omnia ff. de pact. l. 1. §. 1. l.
epiſtola §. pactum eo. tit. l. ex conuentione
C.de pact. ſic in terminis pacti de non me-
liorando docet Pala. Rub. in l.22. Tau. nu-
mer. 11. ibidem Antonius Gomez numer.
24. Telli.Ferdinan.num.11. Matien.in l.6.

tit.6.gloſ.7.num.3.li. 5.ordinatio. Caſtell.
in eadem l. 22.gloſ. *qui no vala* Auenda. in
gloſ.1.num.8.

18 Quinto † declara egregie regulã, vt non
obſtante pacto de non meliorando vel do-
nando vni pluſquam alijs, poſsit pater do-
nare plus ei in cuius fauorem fuit pactũ ce-
19 lebratum, licet alijs nequeat, † quia quod fa
uore filij inductũ fuit vel filiæ nubentis, non
debet in eius odium retorqueri. l. quod fa-
uore C.de legi. tum quia pactum fauorabile
non poteſt in odium illius, cuius fauore fa-
ctum fuit deflecti, ex Barto. traditione in l.
quamuis de pigno.actio. Caſtell.in d.l.22.in
glo.in verbo *que no vala* ibi Pala. Rub. nu.
12. Matien.in glo.3.li.6.tit.6.nu.2. Auenda.
in gloſ.1.num.5.ad medium.

20 Sexto † declara vt valeat pactum, dum le-
gitima portio cæteris filijs reſeruetur, qui-
bus huiuſmodi pacto præiudicari nequit, vt
dixi multis relatis quæſt.3.in verſi. Subdecla-
rant quidam.

21 Septimo † declara quoties pater nõ obſta
tante pacto dediſſet alicui ex filijs maiorem
portionem ea, quam filio vel filiæ cuius con-
templatione factum fuit pactum: nam etſi
quoad exceſſũ reſcindi poſsit, tamen in alijs
valida remanet, quia vtile per inutile in his,
quæ diuiſionẽ recipiunt non vitiatur l. ſanc-
cimus C.de donatio.glo.in l.fœnebris ff.de
vſur. Alex.& cęteri omnes in l.1.§.ſed ſi mi-
hi de verbo. obligat.cum latè congeſtis per
Segur. vbi ad eum Dida.Perez in l. vnum ex
familia §. ſed ſi fundum a num.145.cum ſe-
22 quen.de leg.1. † tum quia donatio, vel lega-
tum quod ratione exceſſus non valet, non a-
nullatur, niſi in ſolo exceſſu l. ſi mihi & Ti-
tio.§.1.de lega.2. Tiraq.in l.ſi vnquam ver-
bo libertus n.60.C.de reuo.donatio. Matiẽ.
qui alios in l.3.tit.6.gloſ.3.nu.1. idem in l.
6.gloſ.3.nu.2. Auend. poſt cæteros ibi, in l.
22.Taur.gloſ.1.num.7.

23 Octauo † declaratur quando filius vel fi-
lia in cuius gratiam fuit factum pactũ, mor-
tui fuiſſent viuo patre, & ſine filijs, quia eo
in caſu poſſet pater donare vni ex cæteris
pluſquam alteri, ſecus ſi relictis filijs, qui pa-
tris perſonam repreſentat §.ſui verſ. Sed vt
nepos inſtit.de hæred. quali. cũ latè in ſimi-
li caſu de non meliorando adductis per Ca-
ſtell.in d.l.22.Taur.in verbo, *que no vala*, in
fine Pala.Rub.n.11.& 13. Anto. Gomez nu.
24. Matien.in d.l.6.gloſ.3.num.3. Auend.in
d.l.22.num.8.in gloſ.1.

24 Nono † declara notanter, vbi in contra-
ctu matrimonij fuiſſet factum pactum de
non auentagiando vnum ex filijs, quem pro-
prio nomine nominaſſent, quia forſan ti-
merent matrimonium contrahentes, ne cum
magis dilectus foret patri, cum pater hæ-
redem inſtitueret, vel ei maiorem bonorum
partem donaret; nam eo caſu poſſet pater
alios meliorare, quia promiſsio reſtricta ad
certam perſonam ipſam tantum complecti-
tur. l. age cum geminiano cum vulga. C. de
tranſactio. pulchrè Anto. Gomez in d.l.22.
num.29. Angul.in l.6. gloſ.2.num.1. Auen-
da.in d.l.22.gloſ.1.num.11.

25 Decimo † declara ſingulariter, vt cum non
poſsit pater auentagiare vel meliorare filios
ſic nec nepotes ex filijs deſcendents, licet
non fuerint nominati; quoniam eadem mi-
litat ratio in nepotibus, quę militat in filijs,
ſcilicet quia voluit pater omnes æqualiter
ſuccedere, quod non fieret ſi nepotes ex cæ-
26 teris filijs melioraret: † & vbi eadem ratio
vindicat filiorum appellatione continentur
nepotes, etſi ſit materia odioſa l. filij appel-
latione de verb. ſignific. l. Senatus de rit.
nupti. ita in his terminis adnotarunt Ciſuen.
in d.l.22.Taur.num.2. Anto.Gom.num.27.
Dida.Perez in addi.ad Segur. in l.3.§. fina.
num.51.de libe.& poſthum. Matien. in d.l.
6.glo.1.num.4. Telli.Ferdi.num. 7.cum ſe-
quen. Caſtell.in gloſ.verbo, *o deſcendientes*

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta in capitulis matrimonialibus filio & illius filijs, an libera ſit quo ad patrem filiorum, ita vt vni poſsit donare vel relinquere.*

2 *Notarij ſtipulatione ius queritur naſcituris.*

3 *Donatione facta in capitulis matrimonialibus filio & deſcendẽtibus, ius queritur illis irreuocabiliter.*

4 *Ius queſitum filijs naſcituris, etiam de parentum conſenſu eius auferri non poteſt.*

5 *Ius queſitum ſpe tantum, reuocabile eſt.*

6 *Donans ſub conditione vt poſt mortem ſuam donata res alteri reſtituatur, an poſsit donator pœnitere.*

7 *Donatio conditionalis facta contemplatione matrimonij, reuocari non poteſt regulariter.*

8 *Deſcedere ſine liberis non dicitur, qui vnicum filium relinquit.*

9 *Cap. 1 de ſucceſsio. feudi declaratur.*

10 *Feudum alicui conceſſum pro ſe & filijs ſuis, debet inter omnes filios diuidi.*

11 *Donatio proprie contractus non eſt.*

12 *Grauatus reſtituere familiæ, poteſt vnum eligere.*

13 *L. ſi cum dotem §. ſi pater ff. ſolut. matrimo. declaratur.*

14 *Pater in dote neceſſarius debitor dicitur.*

15 *Dos proprium mulieris patrimonium.*

Vaſſallus

16 *Vaſſallus derogare non poteſt iuribus domini directi.*

17 *Dominorum intereſt plures habere vaſſallos.*

18 *Dominorum intereſt vaſſallos locupletes habere.*

19 *Nemo dat quod non habet.*

20 *Forma ſtipulationis diligenter obſeruanda.*

21 *Moderator & arbitrer quilibet in re ſua eſt.*

22 *Donatæ res vel conceſſæ alicui, contemplatione alterius illi adquiritur cuius contemplatione donata eſt.*

23 *Donata res patri & illius filijs eodem tempore, præſumitur contemplatione patris donata.*

24 *Naſcituri, nec benemeriti, aut ingrati dici poſſunt.*

25 *Contemplatione alterius factū quid dici poſſe, dupliciter contingere poteſt.*

26 *Qualitas rerum pretioſarum, fideicomiſsi præſumptionem inducit.*

27 *Donationes quæ fiunt cōtemplatione matrimonij, vt plurimum ex duabus cauſis contingunt.*

28 *Donatum ex cauſa matrimonij contemplatione certæ vxoris, cenſetur donatum intuitu filij & nepotum.*

29 *Grauatus relinquere familiæ, poteſt vnum ex familia nominare.*

30 *Diſtinctio Pau. Caſtren. adfertur, circa nominationem illius, qui grauatus fuit in familia relinquere.*

31 *Familiæ deſcēdentes quibus res relicta eſt, nullum ius habent, niſi vbi extra familiam ſit alienatio.*

32 *Caſtren. & Meno. opinio. reprobatur.*

33 *Vxor ex lucris à priore marito habitis, vnum ex illis eligere poteſt.*

34 *Æqualitas a lege recepta inducit, vt quæſitū propia opera & induſtria antequam tertio ius adquiratur, poſsit reuocari.*

35 *Donatio facta filiorum filijs in contractu matrimonij, cenſetur mortis cauſa donatio.*

36 *Donatio cauſa mortis ſola pœnitentia reuocatur.*

37 *Donatio de re in alterum transferenda donationem cauſa mortis includit.*

38 *Quæſita per filios patris contemplatione, profectitia dicuntur.*

39 *Donatio filijs naſcituris facta, profectitia dicenda.*

40 *Surd. diſtinctio adducitur in propoſita queſtione differentiam conſiderans inter donationem & feudi conceſsionem.*

41 *Diſtinctio authoris noua.*

42 *Sipulatio adiecta in contractu non alterat vel mutat voluntatem contrahentium.*

43 *Donatione facta à patre filio & hæredibus, eo in caſu filius vnum eligeret in rebus donatis.*

44 *Donatarius vbi poteſt vnum eligere ex filijs, & eundem grauare.*

45 *Pater donans in contractu matrimonij filio, poteſt eundem in teſtamento grauare.*

QVÆSTIO. X.

DONATIO FACTA IN CONtractu matrimonij filio, & illius filijs, an libera ſit quoad patrem filiorum, ita vt vni & non cæteris donare poſsit vel relinquere; Ardua excutitur controuertia.

1 CÆLEBRIS, † & ardua queſtio apud veteres, & nouos fuit interpretes, an donatio feudi, aut emphiteoſis conceſſio facta alicui & illius filijs ſit libera quoad concedentem vel donatarium, taliter quod poſsit is cęteris filijs prætermiſsis vni, vel legare, donare, aut totum relinquere: vnde ſæpius in contractu matrimonij hæc ſolet contingere quæſtio, donat pater filio vxorem ducturo contemplatione matrimonj certam hęreditatis partem, & illius etiam filijs, nullo alio addito, quæritur an vxorem ducens poſsit vnū ex filijs, in his rebus cæteris præferre: dubitationem facit, quod omnes filij fuerint pacto illo vocati, conſequenter ius omnibus quęſitum, proinde interdici patri, vni relinquere, aut donare totum, cum omnes ſint æqualiter admittendi. Et hāc magis communem video opinionem ex his, quos inferius citabo. Queſtionem hāc mouit in terminis donationis Cāceri. noſter in ſuis reſolutio. ca. 8. nu. 64. qui pro vtraque parte paucos quoſdam refert, & eos in terminis feudi conceſsionis pro ſe, & filijs loquentes, in ſpecie eiuſdem quæſtionis neminē: eandem mouit li. 3. ca. 7. n. 115.

2 Hęc † igitur opinio inprimis hoc nititur fundamento, quod filijs fuerit quæſitum ius irreuocabiliter notarij ſtipulatione, vel ſaltim patris nomine filiorum eam recipientis l. cum maritus §. fin. ff. de pact. dotal. l. quodcunque §. non ſolum de verbo. obliga. Bal. in l. cum à ſocero ff. de iur. dori. Bart. & alij in l. quod dicitur de verbo. obligatio. Deci. cōſil. 239. n. 5. idem conſi. 468. nu. 28. vbi in ter-
3 minis donationis conſi. 22. nu. 15. li. 3. † Ex his addo alios plures in donatione expreſſim facta contemplatione matrimonij filio, & filiæ loquentes, vt ipſis ius irreuocabiliter quęratur in vim ſtipulationis fauore nuptiarum, quos citaui quæſt. 2. in 4. declaratione & queſtio. quinta in verſicu. Quarta nunc diluenda ratio eſt; & latius quæſtio. tertia, vbi

Digitized by Google

latiſsimè per totam. cum igitur fuerit filijs
quęſitum ius media ſtipulatione patris, vel
notarij, eorum nomine acceptantis, & quod
noſtrum eſt ſine facto noſtro à nobis auferri
nō poſsit. l. id quod noſtrum cū ſimilibus de
reg. iur. non poteſt pater vni totam ſubſtan-
tiam relinquendo cęteros prætetire. Quini-
4 mo † nec cū aſſenſu concedentis vel donā-
tis, & ſimul donatarij, ius filijs quęſitū ab eis
poſſet auferri, latè Tiraq. trac. de retrac. lig-
na. §. 32. glo. vnica. nu. 39. & 42. & ipſe latius
quæſ. 3. Huic argumentationi duobus modis
5 ſatisfieri poteſt. Primo † traditionem illam
qua dictum fuit ſtipulatione quęſitū ius fuiſ-
ſe filijs, intelligendam eſſe reuocabiliter, nā
acquiſitū fuit ſpe tantum nō re ipſa, ideo re-
gula legis, id quod noſtrum ceſſat in hoc ca-
ſu: ſic reſpondet poſt multos Natt. conſ. 475.
num. 17. Neq. obſtat Menochij replicatio
qui conſ. 161. lib. 2. num. 19. dixit Nattam
præſupponete ius reuocabile, cæteros, qui
contrariam, ius irreuocabile; quib⁹ idem ad-
heret: quia aduertēdum veritatem huius ar-
ticuli pendere à traditione Bartol. in l. qui
Romæ §. Flauius Hermes. de verbo. obliga.
6 qui † illic docuit; Eum qui caio ſub conditio-
ne rem aliquam donauit, vt poſt illius mor-
tem eandem, vel Eccleſię, aut alteri reſtitue-
ret, poſſe donatorem pœnitere viuo caio, iu-
re non dum Eccleſiæ interim quæſito. & do-
nationē reuocare reſpectu Eccleſiæ, vel ter-
tij: Et licet Barto. loquatur in reuocatione
quæ fit à primo donatorē, tamen idem aſſe-
runt interpretes quando reuocatio fit à ſe-
cundo, ſunt enim duæ in effectu donationes,
vna prioris donantis, altera donatarij, quam
vel filijs, vel tertio facere tenetur l. fina. C.
delega. vt poſt alios animaduertit Dida. lib.
reſolut. 1. cap. 14. num. 8. Menoch. d. conſil.
161. num. 48. vnde quemadmodum donator
poſſet reuocare ſic donatarius in hac ſpecie,
cum filij hi à patre ſuo, non autem à priore
donatore ius conſequantur: Vnde ſi vera eſt
Barto. traditio, ſolutio prædicta ſalua eſt: ſi
vero non, reſponſio minime ſatisfacit: Arti-
culus dubius eſt; & licet Menoch. aſſerat ma-
gis communem aduerſus Bartolum, non mi-
7 hi id in comperto eſt: hoc † vnum ſcio Bar-
tòli traditioni locum non eſſe in donatione
facta filio, & illius filijs contemplatione ma-
trimonij, vbi donatio hæreditatis, vel pac-
tum de hæreditando conſuetudine fuit ro-
boratum: dixi latiſsimè quæſtio. 2. & 3. ſic
quoad ſpeciem de qua agimus tuta ſolutio
8 eſt. Secūdo † reſponderi poteſt quod quem-
admodū nō dicitur ſine liberis decedere, qui
vnicum relinquit filium l. non eſt ſine libe-
ris de verbo. ſignifica. l. pater ff. ad Trebel-
lia. l. 1. vbi Bald. Salicet. & poſteriores C. de
condi. inſertis, ita & eum, qui vni ex filijs re-
linquit, vel donat, dici poſſe verè eundem
filijs rem relinquere; cum & in maiori ſum-
ma minor inſit l. 1. §. ſi ſtipulanti cum con-
cordantibus de verbo. obliga.
9 Secunda † ratio qua communis moueri
opinio poteſt, ducitur ab argumento tex. in
cap. 1. de ſuc. feud. quo tex. prohibetur om-
nis diſpoſitio vaſſalli de re feudali, quia in-
ter filios diſponere de ea tenetur; vnde ſi-
cut non licet vaſſallo de re illa diſponere
nec etiam pro anima vt dicit tex; ſic nec do-
nare vni, vel prælegare cæteris, filijs omiſsis
poterit; quando feudi conceſsio tam pro eo
qui accipit, quam illius liberis, quibus ius
illa conceſsione fuit quæſitum d. capi. Huic
argumento & facilè reſpondetur; nam præ-
terquam quod multi intelligunt illum tex.
in feudo antiquo, non autem in nouo ex pa-
cto, & prouidentia, quemadmodum reſ-
pondit Natt. d. conſil. num. 15. & alij quos
tamen repræhendit Menochi. d. conſil. 161.
10 num. 17. ex † alio non facit quoad propoſi-
tam quæſtionem, quia loquitur in feudo con-
ceſſo pro ſe & filijs, quo in caſu filij om-
nes ſunt pariter vocandi, ratio ea eſt, quia
agitur de intereſſe concedentis cui magis
plures vaſſallos quam vnum habere expedit
cap. 1. §. omnes filij ſi de feu. ſuc. contro. in
domi. & agnat. vnde falli omnino video in-
terpretes noſtros, qui in hac quæſtione de
feudi, & emphiteoſis conceſsione pro ſe,
& filijs facta, argumentatur ad donationem
11 ſimilibus verbis conceptam. Accedat † do-
nationem non eſſe proprie contractum ſe-
cundum gloſ. in l. contractus C. de fide in-
ſtrum. ex tex. in l. labeo §. contractum de
verb. ſignifi. & licet Tiraquel. & alij plures
contractum eſſe voluerint, quos refert in ll.
connubia. gloſ. 5. à num. 43. negari tamen
nequit, vere, & proprie loquendo, con-
tractum nominati non poſſe, etſi ex men-
te legis, vel ſtatuti loquentium de contra-
ctibus, propter eandem rationem quando-
que donationes compręhendantur: & ita in-
tellige donationem eſſe contractum, & quos
ad hoc propoſitum cumulaui lib. 1. compa-
ratio. 6. & declarat Molin. de Hiſpano. pri-
mogen. lib. 4. cap. 2. num. 61. nam in contra-
ctibus fit ſtricta interpretatio l. veteribus de
pact. l. quidquid aſtringendę de verbo. obli-
ga. cum ſimilibus; in donationibus latiſsima
cap. cum dilecti de donatio. ideo non mirā-
dum ſi in prædicta cōceſsione feudi, vel em-
phiteoſis, omnes filij vocati cēſeantur, quo-
niam fuerunt conceſsione vocati, a qua ſecū-
dum vim verborum recedi nequit.
12 Simile † eſt in vltimis voluntatibus, in
quibus ſicut in donationibus (quia vt noſtri
aiunt

Digitized by Google

aiunt maxime aſsimilantur) latiſsima ſit in-
terpretatio d.cap. fin.cum vulgaribus: gra-
natus reſtituere familię, poteſt vnũ eligere,
etſi plures reperiantur l. vnum ex familia in
principio & §.1.delega.2.& infra dicam.
13 Tertia † ratio qua communis ſuſtinetur
ſententia deducitur ex l.ſi cũ dotem §.ſi pa-
ter ff.ſolut.matrim.vbi ſtipulatio à patre de
reddenda filiæ dote facta, ſic facta cenſetur,
vt nuſquam ad patrem amplius ſit reuerſura
ſimile videtur in hac ſpecie, vt donatio ſti-
pulatione fuerit filijs omnibus quæſita nec
vni tantum, ſed omnibus in vniuerſum, & ir-
reuocabiliter. Huic argumento reſpondit
Nat.d.conſi.n.15.non eſſe ducendum argu-
mentum de dote ad conceſsionẽ feudi (erat
enim caſus ille in feudo) ſed nos donationi
adiungamus: rationem reddit Natt.quia dos
regulariter priuilegiata eſt, ideo ſtipulatio
14 illa irreuocabilitatẽ induxit. Secundo † reſ-
pondit loqui in dote, cuius debitor neceſſa-
rius dicitur pater ex legis diſpoſitiones: cæ-
terum in noſtra ſpecie voluntarie pater pro
filijs ſtipulatus eſt, & poſt mortẽ ſuam ideo
facilius pater diſponere de eo poteſt, quod
15 is quęſiuit: † concinit quod rectè Meno. ad-
iungit d.conſi.n.21.dotem fore propriũ mu-
lieris patrimoniũ ex l.3.§. ſed vtrum vbi gl.
de mino.& multis ab eo relatis, conſequen-
ter in ea pater filię pręiudicare non poteſt
Ripa.& alij in l.2.§.quod ſi patris ff.ſolu.ma
trimo. & licet Meno. dupliciter improbet
Nattæ rationes: vere pręter alios reſponde-
tur diuerſum eſſe caſum illius §.a noſtro, tũ
& ab eo de quo Natt. & Meno. diſputant:
nam illic vnica erat filia non plures, atq. ideo
ſtipulatio neceſſario debuit reſpectu illius
irreuocabilitatem operari: noſter caſus di-
uerſus, ſiue in feudo loquamur vt illi, ſiue in
donatione vt nos, quia hic plures erant filij,
& fatemur irreuocabilitatem propter ſtipu-
lationem, quamquam negari poſsit vt ſupra
dixi; hoc ſolum contendimus, an omnes filij
debeant ſuccedere, vel vnus, quaſi pater pręle-
gãdo, vel donãdo vni totum, & contractui,
& menti donatoris ſatisfeciſſe videatur, atq.
quoad alios, quos prætermiſit pœnituiſſe.

Quarta communis ratio opinionis eſt, quę
tamen parũ quæſtioni noſtræ adiungi poteſt,
ſed quia nõ mihi ſatisfaciunt fundamẽta cõ-
munis opinionis, etiam in feudi ſpecie eam
16 referã, † quia inquiunt vaſſallus nequit præ-
iudicare, vel derogare iuribus domini dire-
cti: igitur prælegare, vel donare vni filiorum
non poteſt: verſari autẽ hic non minimũ do-
mini directi præiudiciũ, ſatis ex his, quę ſu-
17 pra dixi conſtat, † quoniã interſit dominis
plures habere vaſſallos d.c.1.§.omnes filij ſi
de feu.fue.cõtro.int.domi, & agna. Nã huic
argumento ſatisfacit Natt.d.conſi.n.15.feu-
dum fuiſſe conceſſum contẽplatione patris,
& non filiorum, & veriſimiliter ſic conceſsi-
ſet patri ſtipulanti pro vno filio tantum: hãc
reſponſionem multipliciter impugnauit Me
nochi. d.conſ.n.22.& rectè. Cæterum aliter
ego reſpondeo, vaſſallum in ea ſpecie pręiu-
dicium non inferre domino, qui vni ex filijs
prælegando, vel totã donando iure ſuo vta-
tur, atq. ideo nullam inferre domino iniuriã
vulgatis iuribus. Minor illa probatur, quia
ſatisfacit vni feudum relinquendo, cum ex
conuentionis natura omnibus relinquere nõ
teneatur, ex his quę ſuperius: Neq. eſt conſi-
derabile ius domini directi, qui cum ſua pa-
ctione potuerit clarius conuentionem inire,
id non fecit l.veteribus de pact.vnde credẽ-
dum, quod ſi voluiſſet dixiſſet ad ea, quæ gl.
& cęteri in l.vni.§. ſin autẽ C. de cadu. tol-
18 len. † Rurſus etſi interſit domini directi plu
res quam vnum magis vaſſallos habere, id de
locupletibus intelligendum eſt non paupe-
ribus §.penul.inſtit.de his, qui ſunt ſui vel a-
lie.iur.§.conſiderauimus in auth. vt Iud.ſine
quo ſuf. & vbi feudum, vel res conceſſa illo
titulo diuideretur, etſi plures vaſſalli, paupe
riores forent nec domino inſeruire vt vnus
iſq. ditior poſſent: argumẽto l.1.§.quãuis de
ven.inſpi.l.cum filius §.pater delega.2.
19 Quinta † ratio cõmunis à regula ſumitur
vulgata. Nemo dat quod nõ habet l.traditio
de acqui. rer. domi. at in hac ſpecie donãdo
vni filiorũ, vel pręlegando dat quod non ha-
bet; conſequens eſt donationẽ vel aliũ quẽq.
actũ non valere: donare vero patrẽ quod nõ
habet, conſtat aperte, quia ius patris donãtis
morte illius finitur, ideo nihil agit, neq. hę-
res præſtare vbi legatum foret teneretur l.
quod in rerũ §.1.delegat.1.l.vxor patrui C.
delega.ſicut & vſufructuarius, qui cum illius
morte vſusfruct⁹ finiatur, legando ipſum, vel
donando poſt mortẽ nihil efficeret §. finitur
inſtit.de vſufruc. Reſpondit huic Natt. d.cõ-
ſil.n.18.quod licet feudũ finiatur morte pa-
tris, quoad filium tamen minime, cui id fuit
legatum: & qui ex ſtipulatione paterna illud
petere poteſt, cæteri filij non poſſunt, nam
ex legato in vnum ex filijs collato, conſtat
patrem quoad reliquos pœnituiſſe, impug-
nat Meno. reſponſionẽ d.conſi. num. 2.quia
non inquit inſpicienda eſt perſona legatarij
filij, vel illius, qui accepit, ſed patris prælegã
tis. an ſcilicet is dare, vel pręlegare potuerit
nec ne; & cũ dare non potuerit, quia eo mor-
tuo ſuũ itidẽ ius perit, ſequit. reſolutio iuris
datoris, & acceptatoris l. lex vectigali de pig
no. leuiſsima Meno. obiectio; nã primũ repe
tit principiũ, & rem dubiã de qua agitur pro
cõſtãti ponit, dicens mortuo patre illius ius

extingui cum id verum non ſit ſecundũ alios,
quinimo dare, & prælegare poſsit vni ex fi-
lijs, quando illius contemplatione facta fuit
conceſsio vt dicemus infra: quoad inſtitutum
autem quęſtionis noſtræ pertinet, argumẽto
locus non eſt, nam ius donatarij filij non ex-
pirat morte illius, cui liberum fuit quæſitum
ius media ſui patris liberalitate, vt & in ſuos
poſsit filios diſtribuere, id autem ille recte
perficit, cum vni tãtum donat, vel prælegat:
Alioquin ſi diceremus extinctum omnino
ius fuiſſe illius morte vt Meno. cõſiderat, ſe-
queretur nec eundem omnes poſſe filios vo-
care ad feudum, quia ius extinctum eſt, id au
tem nullus ex his, qui communem ſuſtinẽt o-
pinionem, nec idem Menochius abnegauit.
20 Sexta ratio, † forma ſtipulationis diligẽ-
ter eſt obſeruanda, quia mutari non poteſt
l. ſi poſt mortem §. fi. ff. de bono. poſſeſ. con.
tab. l. vero procuratori verſi. Alia eſt cauſa ff.
de ſolutio. Cæterum forma ſtipulationis,
qua patri conceſſum fuit feudum conſtructa
fuit voluntate tã domini directi, quã accep-
tatoris recipientis pro ſe, & filijs ſuis, nõ igi-
tur poteſt mutari, ſola patris totum feudum
prælegantis voluntate, vni tantum relinquẽ-
do: huic argumentationi quam in tuitionem
communis adfert Meno. d. conſ. n. 26. reſpõ-
det nullus, ſed facilis eſt ſolutio, negãdo pa-
trem vni tantum feudum prælegando muta-
re formam conceſsionis, quia poſsit pater
vni relinquere, & quo ad alios pœnitere, ex
his quæ ſuperius & infra in fundamentis cõ-
trarijs dicentur. Ex his conſtat commmem
opinionem nullo legitimo iuuari fundamẽ-
to, quę vere vt in principio dixi communis,
& recepta magis eſt, vt eam communem di-
xere Alexan. in feudis loquens conſi. 106. n.
8. & conſi. 107. nu. 1. li. 4. vbi de emphiteoſi
loquitur; dixit communem Riminal. conſil.
247. n. 39. & 437. num. 2. li. 3. Alciat. regu. 1.
preſu. 31. tract. de pręſump. Dida. Couar. li.
reſolutio. 2. ca. 18. n. 2. Ruin. conſi. 48. nu. 11.
Sylua. conſ. 15. num. 60. & fuit hæc originalis
Barto. opinio in l. iuriſiurandi §. ſi liberi ff.
de oper. liber. & antea Dyni. & poſt Ange. in
l. apud Iulianum §. ſi quis alicui delega. 1. vbi
Pau. de Caſt. n. 4. Iaſſ. n. 14. Capi. deciſ. 115.
n. 5. & innumeros recenſet Meno. in d. conſ.
n. 15. Aluar. Valaſ. fuſe tract. de iur. emphi.
q. 49. n. 5. in verſ. Sed quantũ colligere poſ-
ſum; cui etiam opinioni adhæret idem Me-
noch. tract. de præſump. li. 3. præſump. 29. n.
16. poſt principium Vincẽ. de Anna. allega.
31. num. 23. Tiraquel. qui multos tract. de
retract. conſangui. §. 11. gloſſ. 6. num. 24. qui
omnes citati interpretes, & magis cõmunẽ,
& receptiorem dixere, & ex adductis ab Al-
uar. ſatis conſtat, & in terminis noſtris dona-
tionis ſcilicet, quod nequeat pater filijs prę-
iudicare expreſsim Meno. conſi. 506. nu. 10.
Deci. conſi. 239. n. 4. vbi de donatione facta
in cõtractu matrimonij Caſſa. conſ. 53. n. 55.
& alios refert Surd. deciſ. 322. n. 28. in eiſdẽ
terminis loquentes. Contrariam ſententiam
tenuerunt non extremi nominis authores,
quos cum longa ſerie Meno. d. conſ. nu. 26.
verſi. Nunc ſupereſt, recenſeat, non eos adfe-
ram: & plures etiam numerat Aluar. Valaſ.
vbi ſupr. & cõmunem dixere Clar. in §. Feu-
dum quæſt. 40. & in §. emphiteoſis q. 16. &
dixit magis communem in emphiteoſi Ale-
xan. in d. l. apud Iulianum §. ſi quis alicui &
conſi. 124. n. 5. li. 5. poſt Guido. deciſ. 184. n.
3. vbi Ranchi. ad eum Celſ. noſter conſi. 26.
num. 14. latiſsimè Natt. d. conſi. 475. a nu. 1.
vbi acerrime hanc defendit, ſicut Menoch.
contrariam. Et in hanc inclinat nouiſsime
doctiſsimus Surd. deciſio. 324.
21 Primum † huius opinionis fundamentum,
a vulgari exorditur regula, quẽlibet rei ſuæ
moderatorem fore, & arbitrum l. in re man-
data C. manda. etiam abutendo l. ſed etſi
lege §. conſuluit de petitio. hæredi. atq. ideo
quilibet fauori pro ſe introducto poteſt re-
nuntiare l. ſi quis in conſcribẽdo C. de pact.
iniquum enim viſum eſt legiſlatoribus rerum
ſuarum ingenuis hominibus liberam admi-
niſtrationem auferre l. non vſq. adeo in fine
ff. ſi quis aparen. fue. manumiſ. Et iuſtum
parq. legiſlatoribus viſum eſt vnicuiq. ſua
committere l. nemo exterus C. de Iude. cum
igitur pater ſit dominus, libere in vnum fi-
liorum diſponere poterit; fore autem domi-
22 num in comperto eſt; † quia res conceſſa, vel
donata alicui contemplatione, & intuitu al-
terius ei adquiritur, cuius contemplatione
conceſſa eſt. tex. inſignis in l. ſed & ſi plures
§. in arrogato ff. de vulga. l. profectitia §. 1.
de iure doti. l. aditio §. 1. de acquiren. rer.
domi. gl. in l. cũ oportet §. 1. C. de bon. quæ
libe. vbi Barto. id docuit Bal. Angel. Salice.
& poſteriores, idem Barto. in l. ſi filius fami-
lias 2. ff. de donat. cau. mortis, Crot. in l. fra-
ter à fratre n. 4. de condic. indebi. illic Co-
raſi. 1. par. n. 62. Meno. tract. de præſump. li.
3. pręſump. 28. n. 1. & 2. idem conſi. 81. n. 40.
li. 1. & d. conſi. ibi nu. 12. lib. 2. Natt. conſil.
14. num. 1. lib. 1. nouiſsimè Surd. deciſ. 322.
num. 51. Atqui fuit in hac ſpecie facta dona-
tio filijs intuitu, & contemplatione ipſo-
rum patris, igitur patri in totum fuit pleno
iure quæſita.
Cæterum fuiſſe factam donationem in
noſtræ ſpecie intuitu patris, multis conijci-
23 tur † Primo cõceſſa, vel donata patri, & filijs
ſimul, & eodem tempore, pręſumuntur con-
tẽplatione eorum patris donata l. annua §.
Attia.

Attia.ff. de annu. lega. l. ciuilibus ff. de re.
dub.l.cum aliquis C.de iut. deliberãdi Iſer.
in c.1.§.etſi libellum n.13.vbi Afflic.nu.11.
tit.de alie.ſeu.parer Barba.conſ.66.col.13.
lib.4 & alij multi quos refert Meno.d.conſi.
161.nu.30.Surd.d.deciſ.322.num.46.47.ſic
ius totum patri cenſetur quęſitum.
24 Secundo † quia in noſtra ſpecie filij adhuc
nati,quinimo nec concepti erant,conſequen-
ter ipſorum benemerita conſiderari nõ poſ-
ſunt,vt dicamus ipſorum etiam contempla-
tione factã fuiſſe donationem, vel ſeudi cõ-
ceſsionem,cum nõdum nati,nec ingrati, vel
benemeriti dici poſsint l.ſi quis in ſuo ad fi-
nem C.de in oficioſ. teſta. Bart. conſi.131.
Angel.conſi.78.Deci.conſ.87.n.5. fuſe poſt
Ruin.Socin.& alios à ſe relatos Meno.trac.
de pręſump.li.3.pręſ.28.n.9.idem conſi.81.
n.51.li.1.& d.conſi.161. nu.31.32.vbi alios
recenſet Cępha.conſ.105.nu.23.ornat pul-
chre Surd.d.deciſ. 322.nu.48. 49.50. 51.&
antea nu.42.43. Natt.conſi. 14.nu. 1.lib.1.
Alciat.reſpon.153.num.3.idem Surd.qui a-
lios conſil.177.num.19.

Huic argumento conatur ſatisſacere Me-
no.d.conſ. 161.nu. 33.& ſic ſe inrricat,vt ſe
25 ipſum extricare nõ valeat. † Conſiderat ille
vt breuiſsimisverbis illius multiloquiũ pręſ-
cindam, dupliciter poſſe contingere aliquid
alterius dici contẽplatione factum, vel con-
ceſſum:vno modo reſpectu meritorũ,& affe-
ctionis donatatij,& recipientis,& eo in caſu
fatetur Meno.cauſam hanc,vel modum non
poſſe conuenire caſui noſtro,cũ in nondũ na-
tis affectio vt ſupra dixi,nec benemerita cõ-
ſiderati poſsint.Secũdo dicitur quid fieri al-
terius contẽplatione, & cauſa aliqua parti-
culari,veluti inquit,voluit concedens rem in
26 familia,vel agnatione conſeruari,quia † res
pretioſa, vt caſtra,villæ, opida, nam ex qua-
litate huiuſmodi rerum præſumitur voluiſſe
concedẽtem in familia perpetuo remanere.
Caſtre.conſil. 343.Iaſſ. in l.filius familias §.
duci.delega.1.n.26.1.lectu.Rip. n.4.Capi.
deciſi.108.n.4.5.Meno.d.conſ.nu.35.idem
Menoch.qui plures alios li.præſump.4.pręſ.
68.n.14.& pręſ.ſequen.n.18.& conſi.117.n.
19.20.lib.2. Etſi non mihi diſpliceat Meno.
traditio, & ad caſum ſuæ controuerſię acco-
modari poſsit,tamẽ in multis deficit:in pri-
mis interpretes in præfata feudi conceſsio-
ne,vel donatione generaliter inquirunt nul-
lã facientes diuiſionẽ an res illę cõceſſæ pre-
tioſæ ſint nec ne,vtroq. enim modo licet pa-
tri vni ex his pręlegare, vel donare cæteris
prætermiſsis. Secundo fatetur Meno. quod
vbi res non eſſent pretioſæ, hæc vera poſte-
rior aduerſus communẽ opinio foret. Sed ſi
quiſpiam reſpondere velit huic argumenta-
tioni ſic reſpondeat. Quoad pertinet ad inſ-
titurũ noſtrę quęſtionis,& tractatus : ſcilicet
27 † donationes huiuſmodi priuilegiatas de
quota hęreditatis, vel tota hæreditate, quæ
fiunt contẽplatione matrimonij vt plurimũ
ex duabus,vel tribus cauſis cõtingere,vt di-
xi q. 2.& 3. vel quia vxor viro nobilior eſt,
aut ditior marito,vel forſan ſenex vir, & v-
xor iuuenis,& formoſa;quibus in caſibus ſtu-
dent parẽtes filiarum huiuſmodi pacta inire,
vel donationes extorquere,non filiorũ tantũ
nubentium gratia,ſed & nepotum & deſcẽ-
dentium,vt nobilis vel diuitis coniugis filij,
bona poſsideãt,quibus deſtitui non poſsint,
vt ſic honorifice viuere magis, & matris vel
diuitias,aut nobilitatẽ ſuſtinere poſsint; &
vere in hoc principatu Cathaloniæ,tum & in
cęteris vbi hæc pacta obſeruari ſolent, non
ob alias cauſas,quã ſupra expreſſas fiunt etiã
inter ruſticos,inter quos alij alijs honeſtio-
ris ſunt conditionis; vnde licet in nondũ na-
tis nulla cadere poſsit affectio,nec beneme-
rita,& conſequenter videatur huiuſmodi do
nationes, in quibus filiorũ mentio fit contẽ-
platione patris factas fuiſſe,tamen in noſtra
ſpecie ſecus;nõ enim tantum parentum, quã
filiorum etſi nondum nati ſint factæ cenſen-
tur, ideo ceſſat doctrina ſupra relata, quia
nulla extant benemerita filij donatarij,qui-
bus moueri pater ad donandũ illi potuerit,
præter expreſsã matrimonij cũ certa,& par-
28 ticulari muliere contracturi; † quo in caſu
præſumitur donatum tã contẽplatione filij,
quam nepotum, & conſiderauit in ſimili A-
reti.in l. apud Iulianũ §.ſi quis alicui in fine
de leg.1.Præpoſi.in cap.imperialẽ in princi-
pio num.7.de prohi.ſeu.aliena.& alij multi,
quos ad hoc inſtitutũ recenſet Meno. d.cõſi.
151.n.15.& conſ.161.nu.35.& latius in cõ-
mentatio de præſum.li.3.præſ.28.n.16.ma-
xime quod nulla benemerita filij erga patrẽ
poſſunt conſiderari, cui tamen addictus ſit
tale tantumq. præſtare illi obſequiũ debeat,
vt etſi pro eo mortem obiret,nec erga patrẽ
benemeritum dici poſsit Meno. lib. 3.pręſ.
præſum.29.a n. 10.cum ſeq.etſi hæc opinio
receptiori contrariatur ſententiæ; vtcumq.
iam ſit, hoc conſtat donationem factã ſuiſſe
contemplatione certi matrimonij, & ſic ex-
preſſa cauſa,& vocatos filios filij,proinde in
hac ſpecie nõ poterit pater vni totã donatã
ſubſtantiam prælegare,vel relinquere.
29 Secunda † ratio quæ vrgens videtur hæc
eſt, nam grauatus relinquere fideicõmiſſum
in familia, poteſt vnum ex familia eligere,
& nominare, cui illud relinquat excluſis cæ-
teris, vt tetigi ſupra ex l. filius familias §.
penult. de lega. 1. in verbis, *verum eſt enim
in familia reliquiſſe, licet vni reliquiſſet*

l. vnum ex familia in principio & §. 1. de lega. 2. l. ſi qui cum plures de lega. 3. gloſ. in l. pater filium verbo filij ff. ad l. falcidi. Caſtren. & Cuma. in l. peto §. fratre de leg. 2. Meno. d. conſi. 161. nu. 41. latè Molin. de Hiſpa. primo. lib. 2. cap. 4. num. 45. cum ante & poſt ſequent. multis. vnde quemadmodum id licet in hac ſpecie, ſic & in propoſita quæſtione licebit. Reſpondit dupliciter Meno.

30 argumento; † Primo authoritate Caſtren. in d. l. filiusfam. §. penul. dicentis longā eſſe differentiā, an teſtator dixerit, volo quod relinquatur in familia, vel dixerit quod reſtituatur illis de familia, quoniā in priori caſu ſufficit ſi vni relinquatur, in ſecundo minime

31 † proinde infert egregie ad caſū in quo quis ſtipulatus fuit emphiteoſim pro ſe, & illius filijs, vt nequeat tunc vni filiorum relinquere. Secundo reſpondet ex ſententia Sonsbech. in commen. Feudo. par. 13. n. 166. quod illi in quorum familia relinqui res debet, nullum ius in re habent, niſi caſu, quo extra familiam alienaret, ſecus hic, quando conceſſione, vel donatione quæſitum ius filijs fuit.

32 Non † admodum placet conſideratio Caſtren. nec Meno. in ſuperiori prima ſolutione eo modo diſtinguentium: nam illa iura non vim vllam conſtituunt, an teſtator dixerit quod relinquatur in familia, vel quod reſtituatur illis de familia, ſed in voluntate teſtatoris, cui ſatisfactum putant ſi vni tantum de familia relinquatur, quæ ratio ſic militat in ſecundo caſu & in primo.

Secundo neque accomodari illa diſtinctio huic caſui poteſt, quoniam nulla hic familiæ mentio facta eſt, cui relinquendum, vel reſtituendum ſit, nam generaliter filij dicta ſtipulatione fuerunt vocati, & ſatisfeciſſe putamus donatarium, ſi vni donet, cæteris preteritis. Neque ſatisfacit ſecūda Sonsbech. Solutio, quia etſi niſi alienatione ſequuta illi de familia nullum ius habeant, & dicere in hoc caſu ius omnibus filijs dicta patris, vel notarij ſtipulatione queſitum fuiſſe nihil eſt; quoniam cum aduerſa parte dicemus, fuiſſe quæſitum ius, ſed reuocabiliter, & poſſe patrem pœnitere, vnumque eligere, & alios omittere.

33 Tertia ratio † quam prodidit Caſtren. in d. conſi. 179. ducitur ex l. 4. C. de ſecun. nup. qua ſtatutum, poſſe vxorem ex lucris à priori marito habitis vnum ex filijs eligere, cui relinquat, etſi vellint iura filijs prioris matrimonij fore reſeruanda. Reſpondet Menoch. & recte. Leue eſſe argumentū, quia lex ipſa, quę lucra reſeruauit filijs prioris matrimonij eādem facultatem conceſſit mulieri eligendi vnum ex filijs, in quem ea conferret, vt expreſsim l. illa ad medium ait. Sed & hæc ſolutio calumniari poteſt, nam ea lex, quæ vxori hanc conceſſit facultatem, ideo ſic ſtatuit, quia ex mente iuris ſatisfacit vxor vni relinquendo, & ſi filijs leges prioris matrimonij lucra ſeruent, argu. l. non eſt ſine liberis de verbo. ſignif. Neque ea lex quoad hoc nouam continet diſpoſitionem.

34 Quarta ratio ducitur † ex ęquitate à lege (vt ait Meno. n. 46.) recepta cum iuſtum, & æquum videatur eum, qui ſua opera & induſtria aliquid quęſiuit primo ſibi, demum alteri, vt antequam ius tertio ſit perfecte quæſitum, poſſit acquirens eam conceſſionem reuocare l. 3. de ſer. export. Barto. in d. l. qui Romę §. Flauius de verbo. oblig. ex qua Bar. traditione multa diuidunt noſtri, quæ vt extra propoſitum tractatus prætereo. Reſpondet Meno. Barto. traditionem non eſſe cōmunem d. conſi. 161. n. 49. & conſ. 92. nu. 76. Cæterū multi dixerunt hanc Bartoli receptionem eſſe. Natt. d. conſ. 475. n. 14. fusè Gabri. in commu. tit. de donatio. conclu. 5. qui & hanc magis communem.

35 Quinta † ratio, acquiſitio hæc à patre facta, & in filios tranſlata, reſpectu filiorū dicitur mortis cauſa donatio, vt egregie docuit Barto. in l. quę dotis vbi poſteriores ff. ſolut. matr. Soci. ſenior. conſi. 127. n. 10. li. 3. Iaſſ. in l. 2. n. 207. C. de iur. emphi. Alciat. reſpōſo. 481. n. 27. & alijs Meno. d. conſi. 161. nu. 49. ad finem, & præter eos, citaui Tiraquel. Theſau. Pelaez & alios multos q. 3. in principio idem affirmantes;

36 † ita fiet vt cū mortis cauſa donatio ſit huius naturæ, quod poſſit vſq. ad mortem reuocari, imo & ſola pœnitentia l. mortis cauſa donatio l. qui mortis cauſa donauit de donatio. cau. mor. ſic mortis cauſa capio, quæ reſpectu filiorū huiuſmodi eſt, eiuſdem erit naturæ, & ideo donatarius reſpectu filiorum pœnitere poterit reſpondet Menoch. ex ſententia Didaci in rub. de teſt. 3. p. n. 26. hanc non eſſe nec donationem cauſa mortis, nec mortis cauſa capionem, cum filij nihil à patre habeant; ſed à priori donatore; ſed hæc ſolutio non ſatiſfacit, in primis communi aduerſatur opinioni, qua creditum hāc mortis cauſa donationem, ſeu capionem eſſe ex his, quos d. q. 3. retuli, quibus addo eundem Meno. in commen. de præſump. li. 3. præſump. 28. a n. 1. &

37 2. Secundo † quia conuentio de re reddēda, tacite in ſe donationem cauſa mortis includit. l. ſeia §. fin. de dona. cau. mot. vbi Barto. Imo. & cęteri Meno. li. præſump. 3. præſ. 36. nu. 5. Neq. officit dicere, filios hanc habere donationem non à patre, ſed à priori donatore, quoniam vt mox dicam in ſequen. ratione, quæſita per filios contemplatione patris,

tris,dicuntur profectitia, & conſequẽter re-
uocabilia ad nutum,& patris voluntatem.
38 Sexta † igitur ratio,quoniam quæſita per
filios patris contemplatione dicuntur pro-
fectitia, quaſi filijs data induſtria , & operá
paterna , dixi in primo huius partis funda-
mento : Et id ſine dubio procedit in ſpecié
noſtra ſecundum quam filij adhuc non nati
erant , quo in caſu donatio profectitia iudi-
catur Fortu.in l. Gallus. §. quidam rectè dé
libe.& poſt.num.43. & alios recenſet Surd.
deciſ.322. num.48. 49. & eandem opinionẽ
probat deciſio.324.num.fina.licet igitur pa-
tri donationem reuocare quoad alios, & in
vnũ cõferre ſi vellit,vt in ſimili tradit Crot.
conſ.132.num.27.Gozadi.conſ.75.num.11.
& alij quos citat Menoch. d.conſ.161.n.51.
Reſpondet Menoch.ibidem,veram non eſſe
traditionem quod ſcilicet conceſsio profe-
39 ctitia non ſit , ſed aduentitia ; Cuius † falſa
aſſertio eſt præcipué in non dum natis filijs
vt modo ex Garcia Surd.& alijs dixi . Et ſic
vides lector optimé,quam dubius, & anceps
40 articulus ſit,& inuolutus : Nec † prætermit-
tendum quod vir eruditione præſtantiſsim⁹
Surd.in hanc extremam declinans opinionẽ
d.deciſio. 324. à num. 1. conſiderat appoſi-
te diſtinguens inter conceſsionem feudi,vel
emphiteoſis ſub illa verborum conceptione,
& inter donationem de qua agimus ſub ea-
dem forma conceptam; vt etſi demus patrẽ
non poſſe ſuperiori caſu vni prælegare , &
alios præterire;in donatione tamen ſic;quia
feudum & emphiteoſis ſuapte natura ad hę-
redes extraneos non tranſeunt,nihil mirum
ſi omnes filij vocati cenſeãtur:donatę res ad
extraneos etiam tranſeant , ideo vnus filius
vocari, etſi libet hæres inſtituti poſſe, quam
opinionem illic tribus rationibus confirmat
quem vide & deciſio 322.num.39.
41 Ego † vt meam dicam poſt alios ſenten-
tiam ſic diſtinguendum eſſe cenſeo;aut con-
ſtat de expræſſa (de ea enim dubium nõ eſt)
mente donantis , vel ſaltim tacita ex conie-
cturis,quod voluerit res donatas in agnatio-
ne & familia cõſeruari, vel quia perſonæ no-
biles donantes,& donatæ res, caſtra forent,
oppida inſignia , vel feuda nobilia ; & eo in
caſu puto poſſe patrem vni filiorum relin-
quere;quoniam diuiſione inter filios nec ag-
natio,nec familia rectè poteſt cõſeruari ; aut
ex qualitate perſonarum,vel rerum donata-
rum vt quia viles , & inferioris conditionis
homines , & res donatæ tales, in quibus non
cadit affectio vt ſunt cenſus,prædia,& his ſi-
milia;eo caſu teneri exiſtimo patrem omnes
filios vocare: & idem in nobilibus perſonis,
quando nullam agnationis rationem habuiſ-
ſe appareret , & res donatæ etſi alicuius æſti-
mationis,commodam tamen reciperent di-
uiſionem:prior relata opinio,quæ magis cõ-
munis eſt,teneri patrem omnibus relinque-
re res donatas,in ſecũda hac vindicabit ſpe-
cie; Extrema illi contraria, in priori diſtin-
ctionis caſu.Et moueor,quia ex rebus dona-
tis inſignioribus, & magni valoris colligitur
mens patris donatoris voluiſſe eum rem in
familia conſeruari , quę niſi per vnum rectè
poteſt,vt ex Menoch. ſcripſi in reſponſione
ad primum argumẽtum pro minus commu-
ni opinione adductum : & præter Menoch.
idem in primogenijs,& maioratibus,in qui-
bus vt plurimum habetur reſpectus ad con-
ſeruationem familiæ,tradit in ſpecie Molin.
lib.2. de Hiſpani. primog.cap.4.num.54.in
fine & num.55.vbi in ſimili ſpecie electionis
ſcilicet,duas contrarias opiniones,ſic conci-
liat idem lib.1.cap.2. à num.1.cum ſequen.
& in terminis nullo relato ſic ſenſit Beren-
ga.in cap. 1. de fili.nat.ex matri.ad morga.
con.cap.9.num.7.in verſi.Tertio videtur ad
medium,& in verſic. Ad tertiam, & nullo ex
his citato Pelaez breuiter in maioratu lo-
quens ſicut & Molin.tracta.de maio. Hiſpa-
no. 1.par.quæſt.13. à num.1.vnde in ſpecie
quod ex qualitate rerum donatarum indu-
catur fideicommiſſum , & alienationis pro-
hibitio ex multis Molin. de Hiſpa. primog.
42 lib.1.cap.2. num.18. docet. † Neq. dixerit
quiſquam diuerſos eſſe illos à noſtro caſu
propter ſtipulationem,qua ius fuit omnibus
filijs quæſitum ; nam præterquam quod Me-
noch.d.conſ.161.num.33. nullam conſtituit
differentiam fatendo,in caſu , quo ratio ag-
nationis habita eſt , poſſe vni patrem præle-
gare,vel donare ; ex alio non facit , quia ſti-
pulatio non alterat mentem, nec volũtatem
contrahentium. nec etiam naturam contra-
ctus,cui adiungitur ſic Barto.in l.venditores
num.3.de verbo.obliga.idem, vbi cæteri in
l.poſt dotem num.5.ff.ſolut.matrimo. Sanè
43 † quoties in hac donatione adiectum fuiſſet
filijs,& hæredibus , nullam caſus contineret
dubitationem, quia cum poſſet pater vnum,
vel duos , & non omnes hæredes inſtituere,
ſic vni donare,vel relinquere,qui hęres eſſet;
ex his quæ in d. deciſio.322. ad finem Surd.
poſt veteres ſcripſit.& in deciſio.324.nu.77.
vbi multos ad hoc citat inſtitutum . Et idem
vbi adiecta fuiſſent verba in donatione , di-
cens quod donabat filio,illius filijs, & quib⁹
maluerit , quia verba hæc liberam inducunt
diſpoſitionem,ad ea,quę Menoch.conſil.41.
num.26.lib.1.qui alios refert.Et hæc verior
opinio cum Surd.& communi;conſequenter
periculoſe admodum deciſiones Senatus no-
ſtri relatę per Cance.d.ca.7.n.116. proinde
mihi illius placet opinio tutiſsima,& vera.
Sciendum

Digitized by Google

44 Sciendum † autem quod vbi donaturus filius poteſt vnum eligere iuxta receptã opinionem, quam tenuimus, vel quoties facultas expreſſe eligendi vnum ex filijs conceſſa per donatorem fuit, poteſt electum filiiſpater grauare eo ſine liberis moriente vt bona cæteris reſtituat fratribus l. vnum ex familia §. ſed ſi fundum de leg. 2. ibi Segu. num. 206. Bereng. in d. cap. 5. de filij nat. ex ma. cap. 9. num. 14. Cance. ſupra d. cap. 7. num. 219. Rationem reddit noſter Ferre. in obſer. Cathalo. 3. part. cap. 319. quia non potuerit omnes eligere, nihil mirum ſi vnum eligendo ſimul alios poſsit vocare & ſubſtituere.

Id ipſum docuit Boeri. deciſ. 204. nu. 33.
45 vbi † pater donat filio in contractu matrimonij bona ſua, poteſt enim grauare illum poſt in teſtamento vt ſi ſine liberis decedat bona reſtituat fratribus ſuis, & filijs reſpectiuè donantis. Boerium ſequitur Berenga. in d. cap. 5. de filijs nat. ex ma. cap. 7. pręlud. num. 8. verſic. Ad tertiam ſed ipſorum opinionem minime probat Cance. d. ca. nu. 120. *quia inquit obſtat tex. in l. perfecta donatio C. de dona. quæ ſub mod.* quæ nihil facit, cum loquatur in cęteris donationibus quę fiunt inter extraneas perſonas, non in his quę à patre in filiũ, priuilegiatis fauore matrimonij, ſicut millies dixi ſupra quæſt. 2. 3. & ſequen. niſi enim conſuetudo eas probaret inutiles forent, ſaltim minime valerent, niſi ad concurrentem quantitatem legitimę vt pluries animaduerti.

Nec huiuſmodi donationes perfectæ dicuntur, niſi poſt mortem patris donantis & dicuntur conditionales, nec ius illis quęſitũ actu ſed habitu idem Cance. d. cap. num. 90. Præterea ſi idem Cancer. fatetur. d. cap. 7. num. 87. & nos ipſi illius opinionem in parte probam' ſupra quæſtio. quarta, quod moriente filio hæreditato ſine filijs relicto hærede extraneo, præferendus eſt hæres patris, hęredi filij, quia ſapiant donationes huiuſmodi vim vltimarum voluntatum, nec habent effectum niſi mortuis parentibus donataribus, quid prohibet quin interim pater ante donationem in filio radicatam poſsit filium grauare, vt cæteris filijs ſuis reſtituat hęreditatẽ ſi ſine liberis moriatur, alioquin poſſet filius donatarius etiam ſtantibus filijs patris donatoris, bona extraneis relinquere quod abſurdum foret, & malè audiret, quare à iuſtiſsima Nico. Boer. opinione, qui eruditiſsimus, recedendum non eſt, nec Senatus noſter aliter tuta conſcientia ſentire poteſt. & quam tenuimus ſupra quęſtio. 3. ad finem vbi Celſ. Hug. citauimus.

(·:·)

SVMMARIVM.

1 *Donatione facta in capitulis matrimonialibus filio & illius filijs, an in ea donatione filij ſecũdi vel vlterioris matrimonij vocati cẽſeantur.*

2 *Deciſiones in terminis hodie exquirendæ ſunt, propter ſummam varietatem interpretum.*

3 *Teſtator filios omnes vocans, tam filios primi quam ſecundi matrimonij vocare videtur.*

4 *L. fina. ff. ad S.C. Trebel. declaratur.*

5 *Subſtitutiones ordinem ſequuntur ſucceſſionis ab inteſtato.*

6 *Filij tam primi quam ſecundi matrimonij ab inteſtato vocantur.*

7 *Inſtitutio poſtremi ſimpliciter facta ad omnes extendetur, tam primæ, quam ſecundæ vxoris.*

8 *Legatum relictum filijs alicuius, tã filijs prioris matrimonij, quam vlterioris relictum cenſendum.*

9 *Affectionis paritas, æqualiter filios primi, & ſecundi matrimonij amplectitur.*

10 *Legatum cognatis relictum omnes continet, & eos etiam, qui poſt mortem naſcuntur, tempore, quo dies legati cedit.*

11 *Legatum vxori factum in tempus filiorum, de omnibus filijs intelligitur quouis tempore natis.*

12 *Princeps caſtrum concedens coniugibus & eorum filio primogenito, conceſſiſſe etiam cenſetur primogenito alterius matrimonij.*

13 *Maioratus erigendi facultas à Rege conceſſa coniugibus, prodeſt etiam natis ex ſecundo matrimonio.*

14 *Tempus mortis teſtatoris attenditur in legatis, & hæreditatibus deferendis.*

15 *Conditio nullius expectanda eſt, priuſquã ad eum hæreditas pertineat.*

16 *Legatum alimentorum vxori relictum, nedum primæ vxori, ſed & ſecundæ debetur.*

17 *Indiffinita poſita circa perſonas in fauorabilibus, æquipollet vniuerſali.*

18 *Emphiteuſis conceſſa alicui pro ſe, & filijs, non ſolum pro filijs primi matrimony, ſed etiam vlterioris, conceſſa videtur.*

19 *Statutum lucrum deferens vni ex coniugibus ſine liberis moriente, de liberis intelligitur primi matrimonij.*

20 *Legatum vſusfructus, vel alimentorum relictum vxori, non cenſetur legatum ſecundæ.*

21 *Teſtator legando alimenta vxori, ad præſentẽ non ad futuram reſpexiſſe videtur.*

22 *Vxoris vbi mentio fit, ſermo, de prima vxore non de ſecunda intelligendus.*

23 *Conciliatio interpretum adfertur, in ea quæſtione an legatum vxori, cenſeatur etiam legatum ſecundæ.*

24 *Nuptiæ ſecundæ odioſæ, ideo cogitatæ non cẽſentur.*

Diſpoſitio

25 *Diſpoſitio l. ſi vmquam C. de reuo. dona. non procedit in filijs ſecundi matrimonij.*
26 *Conceſſio emphiteoſis coniugibus & ipſorum filijs facta, filios tantum primi matrimonij continet.*
27 *Filij prioris vxoris in renouatione emphiteoſis, præferuntur filiæ ſecundæ vxoris.*
28 *Donans non cenſetur cogitare de liberis ſecũdi matrimonij.*
29 *Affectio ad præſentem vxorem dirigitur, non ad futuram incognitam.*
30 *Affectio ad non dum cognitos non porrigitur.*
31 *Affectio, vel benemerita in non dum conceptis minime conſiderantur.*
32 *Legatum vxori factum ab habente vxorem tempore legati, de ea vxore interpretandum eſt.*
33 *Donatio contemplatione matrimonij certæ, & nominatæ vxori facta, ad alteram vxorem non extenditur.*
34 *Berenga. Fernan. traditio.*
35 *Melchio. Pela. traditio adducitur.*
36 *L. cum vir & l. ſi vir de conditio. & demonſt. expenditur & nu. 42.*
37 *Priuilegiũ conceſſum marito vt ſolũ cõueniatur pro dotis reſtitutione in quantum facere poteſt, filios tantũ primi matrimonij compræhendit.*
38 *L. filius à patre §. ſi quis ex certa de libe. & poſthu. declaratur.*
39 *Donatio facta ante matrimonium nullius certæ vxoris contemplatione, filios ſecundæ vxoris continet.*
40 *L. placet & l. ſequens de libe. & poſthum. declarantur.*
41 *Verba teſtatoris generalia ratione affectionis, præſentes tantum cognatos compræhendunt.*
42 *Tempus mortis teſtatoris in hæreditatibus deferendis attenditur, niſi aliud appareat de mente illius.*
43 *Donatio facta à filijs verbis reſtrictiuis reſtringit illam.*
44 *Voluntas ex verbis donantis colligitur.*
45 *Voluntas diſponentis ex affectione declaratur.*
46 *Donantes coniuges liberis intellexiſſe cenſentur de filijs illius matrimonij.*
47 *Pactum in capitulis matrimonialibus, celebratum, vt nati ex eo matrimonio maſculi ſuccedant, & his non extantibus filiæ non ſuccedant ſed maſculi ex ſecundo matrimonio; filij ſecundi matrimonij non excludent filias natas in priori matrimonio ſecundum Berengarij opinionem.*
48 *Berengarij traditio reprobatur.*

QVÆSTIO XI.

DONATIO FACTA IN Capitulis matrimonialibus filio, & illius filijs; quando filij ſecundi vel ulterioris matrimonij vocati cenſeãtur, vt eos poſſit pater ad res donatas admittere, quæſtio famigerata agitatur.

1 ACCIDISSE † ſæpius quæſtionem validam ſcio, cum cõtemplatione matrimonij pater filio, & illius filijs donationem feciſſet: mortua demum vxore ſecundam ducens, ex qua etiam filios ſuſcepit, & res etiam donatas à patre contemplatione primi matrimonij dedit, vel reliquit, an id facere potuerit; ex aduerſo filijs prioris matrimonij dicentibus eorum patrẽ, vel notarium ſtipulatum fuiſſe nomine ipſorum ex eo matrimonio procreandorum, cõſequenter his ius quæſitum irreuocabiliter; Neq. filios poſterioris matrimonij, de quibus nuſquam fuit cogitatum vocati potuiſſe vti extraneos, nec in dicta donatione compræhenſos: quæſtionem hanc non rectè hucvſq. diſputatã, neq. elucidatam ingenue tractabo, ne in poſterum vllus dubitandi locus relinquatur quam nouiſsimè tractauit Cancer. lib. 3. reſolu. cap. 7. num. 100. Eo magis quod idem Cancerius lib. reſ. 1. cap. 8. n. 70. verſi. Circa iſtas donationes mouit hãc quæſtionem citat Ray. Deci. & Manti. quorum nullus loquitur in tali caſu, ſed in terminis vulgaris, vel fideicommiſſariç ſubſtitutionis:
2 Exquirendæ † vero ſunt hodie pręcipuæ deciſiones doctorum in terminis propter varietates opinionum quæ abundant vt dixit Caual. deciſ. 30. n. 38. 39. 1. par. Sed nec Decius ab eo citatus in conſ. 305. aliquid dicit de hoc vel altero caſu.

3 Primo † itaq. videtur poſſe patrem filios ex ſecundo matrimonio vocare, atq. ſtipulationem illam in perſona filiorum conceptã ad omnes filios prioris & poſterioris matrimonij protendendam fore: quia cum omnes ſint filij teſtatoris etſi ex diuerſis matribus geniti, eodem iure cenſeri debent: vnde cum teſtator filios ſubſtituit, filios omnes tã primi quam ſecundi ſubſtituiſſe videtur; ſiue de vulgari ſubſtitutione agatur, ſiue de fideicõmiſſaria, per quã etiam ſucceditur teſtatori
4 l. cohęredi §. cum filio ff. de vulgari. Igitur † pariter filij vtriuſq. matrimonij vocati cenſentur l. fin. à contrario ſenſu ff. ad S.C. Trebellia. quam legem ad id expendit Areti. in l. cohęredi §. qui diſcretas nu. 11. ff. de vulga. Barto. in l. Lucius nu. 21. de vulga. vbi idem Areti.

Areti. Barto. in l. reconiunčti nu. 62. delega. 3. Bald. in l. in teſtamento num. 10. C. de milita. teſtam. Alex. qui ex Imol. communem ſcribit in conſ. 30. num. 2. 3. lib. 2. Deci. conſ. 304. num. 2. eandem opinionem dixere cōmunem Ripa. in d. l. Lucius num. 40. Barto. Socin. conſ. 86. nu. 9. lib. 3. & hos refert communem etiam tepetens Manti. tract. de coniectur. vltim. volunta. lib. 8. tit. 7. num. 3. poſt principium, Deci. non telatus à Manti. conſ.
5 235. num. 6. vbi ſcripſit, † ſubſtitutiones ſequi debere ordinem ſuccedendi ab inteſta-
6 to; vnde † cum ab inteſtato ſuccedant filij tā primi quā ſecundi matrimonij, §. illud quoq. ſuper hoc in auth. de nup. & nunc dicemus, eodem modo in donatione videtur vt filij primæ & ſecundæ compræhenſi cenſeantur.

7 Secundo † confert tex. in l. placet cum l. ſequen. de libe. & poſthum. quo tex. aperte probatur, inſtitutionem poſtremi ſimpliciter factam, ad omnes poſthumos porrigi, etiam naſcituros ex poſterioti vxore quo loci id ibi adnotarunt interpretes noſtri, neq. vllus diſſentit: ſimiliter in donationis ſpecie de qua agimus arguendo de legatis, & vltimis voluntatibus, ad contractus, quo genere argumenti noſtri vtuntur l. ſeruum filij §. eū qui Chirographum cum ſimilibus delega. 1. ſic poſt Oldrad. docuit Iaſſ. in d. l. placet nu. 8. Boer. deciſio. 148. Titaq. in d. l. boues §. hoc ſermone limi. 3. nu. 5. Menoch. conſ. 41. num. 27. lib. 1.

8 Tertio facit, † quod communi omnium opinione receptum eſt legatū vel fideicommiſſum relictum filijs alicuius, cenſeri relictum tam filijs prioris vxoris, quam etiā vlterioris, quia & ab inteſtato æqualiter ſuccedunt §. illud quoq. ſuper hoc in authen. de Nup. vbi Angel. Bal. conſ. 316. filia primi matrimonij lib. 2. Roma. conſ. 447. Panor. conſ. 19. lib. 1. vbi citat tex. in l. cum alijs C. de ſecun. nup. & conſuluit Deci. egregie dicens rem eſſe claram, & ſine dubitatione cōſ. 235. num. 6. ſupra citato, idem affirmat Māti. de coniectu. vltima. volunta. lib. 8. titu. 7. num. 13.

9 Quarto † iuuat ratio, quod paritas affectionis efficere videtur vt tam primis quam alijs ex ſecundo matrimonio filijs ius quæſitum videatur, cum ſecundæ nuptiæ plerumq. gratiores, & iucundiores primis eſſe ſoleant l. lexque §. lex enim C. de admi. tutor. Et paritas gradus tollit omnem ſuſpitionem l. nō ſolum §. 1. de Ritu. Nup. l. extraneos §. 1. l. in hoc C. de quæſtio. l. ſed & milites verſic. Coequalitas ff. de excuſa. tuto. & qui hęc iura multis illuſtrat Farina. in quæſtio. crimina. titu. de oppo. con. teſtes quęſtio. 54. regu. 2. num. 116. & quęſtio. eadem 54. regu. 1. n. 45.

10 Quinto † facit, nam & legatum cognatis relictum non tantum ijs, qui etant tempore teſtamenti, ſed & poſt factis qui reperiuntur tempore mortis teſtatoris relictum iudicatur, quinimo & poſt mortem, tempore quo dies legati cedit l. ſi cognatis vbi Bartol. & Socin. de reb. dubi. l. cum ita §. fina. delega. 2. Curt. iuni. conſ. 58. in fine Maria. Socin. conſ. 172. num. 1. & ſequent. lib. 1. Pechi. tract. de teſta. coniu. lib. 1. cap. 3. in princip. Caualca. tracta. de vſu. mulie. relic. nu. 196. ad finem vbi citat tex. in d. l. ſi cognatis, idem voluit Oldrad. conſ. 212. Greg. Lop. in gloſ. in verbo *ſu muger* in l. 16. Taur. Perey. tractat. de nomi. emphi. tit. 62. §. 3. quæſt. 15. num. 25. verſi. Quod etiam.

11 Sexto † non parum tuetur ſuperiorē ſententiam tex. in l. ſi vit. & l. ſequens de condi. & demonſtra. quibus probatur legatum vxori factum in tempus filiorum, intelligi de filijs quouis tempore natis: nam vt dixit Bal. in authen. qui rem C. de ſacro. Eccleſi. nu. 5. & in l. vnica num. 4. C. de priuil. dot. non minus dicuntur filij ſecundi matrimonij, quam filij primi Boeri. deciſio. 276. Socin. in d. l. cum vir Perey. in d. quęſt. 15. n. 25. ad mediū Gabri. conſ. 13. lib. 2. num. 2.

12 Septimo † opitulatur egregia traditio Roma. in l. etiam nu. 17. ff. ſolu. matrimo. quem refert, & ſequitur Grego. Lop. in l. 2. tit. 15. part. 2. glo. in verbo, *ſino el hijo mayor*: igitur cenſent præfati interpretes, quod ſi Princeps donauit caſtrum coniugibus pro ipſis, & eorum filio primogenito, in hac donatione nedum comprehendi filium prioris vxoris primogenitum, ſed etiam ſecundę. citat Bald.
13 in d. auth. qui rem; Inde † reſoluit idem Lopez licentiam conceſſam à Rege ad conſtituendum primogenium coniugibus, prodeſſe etiam nato ex ſecundo matrimonio; conferunt quę in ſimili caſu Boeri. ſupra citatus tradidit dicta deciſ. 276. ad finem Parpal. in d. auth. qui rem C. de ſacro. Eccleſi. Roma. in l. etiā nu. 17. ff. ſolut. matrimo. Perey. vbi ſupra num. 26.

14 Octauo † adſtipulatur, nam in legatis, & hęreditatibus attenditur tempus mortis teſtatoris quoad ſucceſſionem §. in extraneis inſtitu. de hæred. qualita. & differen. ſimiliter capacitas, & incapacitas l. in fraudem §. 1. de his quib. vt indig. l. non intelligitur §.
15 quando autē de iur. fiſc. nec † de cuiuſquam conditione queri debet priuſquam hæreditas, vel legatum ad eum pertineat l. nō oportet delega. 2. l. interuenit deleg. præſtan. cum his quę fusē ad hoc propoſitum & in eadem quęſtio. Caual. tractat. de vſuf. mulie. relic. num. 195. verſic. Pro parte autem, ſequitur vt omnes filij, qui tempore mortis teſtatoris repeti-

Digitized by Google

reperirentur,vel ſi ex prima,aut ſecũda vxo-
re,omnes vocati cenſeantur.

16 Nono † fortius ſtringit legatum alimen-
torum relictum vxori nedum primę vxori,
ſed & ſecundæ relictum cenſeri. Sicut enim
inſtitutio poſthumi facta ſimpliciter fauore
teſtamenti porrigitur ad poſthumos alterius
vxoris d.l.placet & ſeq.de libe.& poſthu.ita
legatum alimentorum vxori relictum ad ſe-
cundam trahitur vxorem, quia fauorabilia
ſunt alimenta l.cum hi.§.nihil.de tranſ. l.f.
C.de fidei.cum vulga.ſic in ſpecie reſpondit
Alex.conſ.171.lib.2. Socin.ſenior.conſ.48.
num.5.lib.3.Thom.Gram. deciſio.102.nu.
114.Manti.de coniect. vltim.volunt.lib.8.
titu.15.num.2. Tiraq. in l. boues §.hoc ſer-
17 mone 3.limi.nu.13.de verb. ſigni. quia † in
definita poſita circa perſonas in fauorabili-
bus æquipollet vniuerſali, iuxta doctrinam
Barto.communiter receptam in l.ſi pluribus
delega. 2. & in eiſdem terminis legati ali-
mentorum vxori relictum reſponderũt præ-
ter ſupra citatos Socin.iun.conſ.172.nu.25.
lib. 2. Cordus in l. ſi quis à liberis §. vtrum
num.34.ff.de libe.agnoſ. Surd.tracta.de ali-
ment.tit.8.priui.31.nu.2.& conſ.125.nu.25.
lib.1.Simo.de Prętt.tracta.de inter.ver.vlti.
volunt.lib.4.inter prima dubita.10. num.3.
& 4.

18 Decimo † iuuat eandem ſententiam tra-
ditio Bal. in auth. qui rem num.5. de ſacro.
Eccleſ. is docuit coniuges emphiteoſim pro
ſe,& filijs recipientes cenſeri recepiſſe non
ſolum pro filijs primi matrimonij ſed etiam
ſecundi, cum par ſit erga omnes affectio, &
ideo omnibus æqualiter proſpexiſſe viden-
tur Bald.ſequuti ſunt Paul.de Caſ. & Socin.
in l.cum vir de conditio.& demonſt. Boeri.
deciſ.276.ad finem Alciat.reſponſ.55.n.16.
Bero.conſ.42.nu.4.lib.1. Meno.d.conſ.41.
num.25.lib.1.

Vndecimo in terminis donationis factæ
coniugibus,& eorum filijs, quod continen-
tur filij ſecũdi, & vlterioris matrimonij reſ-
pondit latiſsimè Meno.d.conſ.41. à num.12
vſq. ad finem.

His quidem argumentis opinio hæc ſuſti-
neri poteſt,non tamen deſunt, qui contrariã
tueantor opinionem neq. etiã rationes de-
ficiunt,quibus poſsit defendi.

19 Primo † ſtante ſtatuto lucrum dotis defe-
rente,vbi ex cõiugibus vnus ſine liberis mo-
ritur,intelligendum eſt de liberis ex eo ma-
trimonio non alijs, ſufficit itaq. marito, vel
vxori, quod ex priori matrimonio non ex-
tent,vt lucrum hoc ſtatutarium conſequatur;
cuius opinionis author citatur Raynal. in-
ter conſi. Signorol. conſ.68.& 263.Alciat.
reſpon.3. in fine lib. 2. Bero.conſ.42.lib.1.
& alijs multis ab eo citatis refert hãc com-
munem opinionem Gabri. conſ.13. nu.1.2.
lib.2.Menoch.conſ.4.num.6.lib.1.qui alios
refert.& præter eos Rolan.tractat. de lucro
dot. quæſt. 42. num.3. Gabri.in d.conſ.13.
vbi hanc ſententiam comprobat,& obiectis
reſpondet.vnde quemadmodum de filijs al-
terius matrimonij ſtatutũ cogitaſſe non cen-
ſetur,ſic in noſtra ſpecie.

20 Secundo † aduerſatur,nam legatum vſuſ-
fructus,vel alimentorum relictum vxori, nõ
cenſetur legatum ſecundæ ſed tantum prio-
ri,id quod directo contrariatur ſupra citatis
authoribus,quos adduxi in nona argumẽta-
tatione pro parte affirmatiua ſuperius in verſ.
21 nono † fortius: quia videtur teſtator legan-
do alimenta ad vxorem præſentem non ad
futuram reſpexiſſe.Et vbi de vxore fit men-
tio non de ſecunda ſed de prima ſermo in-
telligẽdus eſt l.ſi quid earum §.finali.in fine
deleg.3.qui tex.expreſſus eſt.

22 Ad hęc † actus iſte legandi ad primam nõ
ad ſecundam vxorem protendi debet l.bo-
ues §.hoc ſermone de verbo. ſignifi. l.cum
pater §.pater certam delega.2. l.dotis pro-
miſsio verſi.fina.de iur. dot. l.inter ſocerum
§.fina.ad finem de pact.dotal. Tiraq.in noſ-
tris terminis in d. §. hoc ſermone in princi-
pio num.2.& in tertia limi. num. 13. ſic ex-
preſsim cenſuit Bal.in l.fina.col.3.C.de in-
dic. vidu. tollen. cum fuit ſequutus Crem.
ſingu.8.Iaſſon.in l.diuortio §.quod in annos
num.20.ff.ſolut.matrimo.Deci.in cap. quo-
niam Abbas num.16.de offi.deleg. Cott. in
memoriali incipienti vxor relicta Benedic.
in cap. Raynuntius verbo.cætera bona n.19.
de teſtam.idem Tiraq.in d.§.in princi.num.
104.Surd.tracta.de alimen.titu.8. priuileg.
31.num.2.& 3. in hac ipſa reſidet opinione
Caual.in tract.de vſuf.mulier.relic.nu.196.
ad finem in verſic.Mihi autem, dicit opinio-
nem Bal.quam improbat Alexan. veriorem
eſſe,& magis communem:qui inibi addit ra-
tionibus Alexan.ſatisfacere Deci. in d. cap.
quoniam Abbas.eandem ſententiam ſequi-
tur Pechi.tracta.de teſt. conin. lib.1. cap.3.
num.3. ad medium, in hac reſidet Simo. de
Præt.tract.de inter.verbo.vlti.volunt.lib.4.
inter.1.dubitatio 10.num.4.Picus.in reperi.
l.Titia §.Titia num. 108. vbi fusè hanc diſ-
putat de leg.2.Et denuo eruditiſsimus Pere-
grin.in tracta.de fidei.arti.22.num.8. Bald.
ſententiam communẽ dixit hanc ipſam ſen-
tentiam in eiſdem terminis nouiſsimè pau-
cis ab eo relatis amplectitur Perey. tracta.
de nomi.emphiteo.ad lib.4.ordina. tit.62.
§.3.quæſt.15.num.29.Dida. in cap. requiſiti
num.6.de teſtam.& ſine dubio hæc eſt com-
munis,& magis recepta traditio.

23 Neq. † ignoro multos ſic opiniones haſce
contrarias conciliare, vt opinio affirmatiua
procedat quando teſtator nullã habens vxo-
rem legauit alimenta vel vſumfructum, quia
cum ceſſat ratio affectionis cenſetur legaſſe
tam primæ, quam ſecundæ, cum vtraque ſit
incognita. Cæterum opinio negatiua Baldi
nunc relata & magis communis tunc vindi-
cet, quando teſtator habens vxorẽ tempore
teſtamenti ei legauerit alimenta, tunc de
pręſenti non futura intelligendum legatum:
ſic omnium prior conciliauit Felin. in cap.
innonamus num. 11. de treu. & pace. Picus in
d. §. Titia. num. citato. comprobat Didac. in
d. cap. requiſiti Manti. in d. tractat. de conie.
lib. 8. titu. 15. num. 3. & placet Pechio. vbi ſu-
pra num. 3. diſtinctio, eandem ſequitur Surd.
d. priuil. 31. num. 3. Alciat. in d. §. hoc ſermo-
ne num. 5. & alij quos ille recenſet in eandẽ
cõſcendit Simo. de Præt. d. dubita. 10. nu. 4.
Perey. qui ſimili pulchro comprobat in d.
quęſt. 15. num. 32. & altero elegantiori Surd.
d. priuile. 31. num. 7. ij quidem omnes hunc
articulum aliter atqui aliter declarant, ſed
quia inſtituto tractatus noſtri non conue-
niũt, præter ſupra relatam rationem, ad eos
lectorem reijcio, quoniam notanda adferũt.

24 Tertio † facit, quoniam ſi donatio hęc cõ-
prehenderet, & filios ſecundi matrimonij,
proculdubio donator de ſecundis nuptijs,
quæ alioquin odioſæ ſunt, cogitare cenſere-
tur, & de prioris morte, & triſtiſsimo euen-
tu, qui ſpectandus non eſt l. inter ſtipulantẽ,
§. ſacram de verbo. obliga. l. ſi quis poſthu-
mum de libe. & poſthu. ſic Pechi. in d. cap. 3.
num. 1. à quo rationem hanc tacito ipſo ac-
cepit Perey. vbi ſupra num. 27.

25 Quarto † quia diſpoſitio l. ſi vmquam C.
de reuo. donatio. non extenditur ad eum,
qui expreſſe illius legis beneficio renuntia-
uit quando vxorem duxit, nã ſi poſtea alte-
ram accipiat prima mortua, filij ſecũdę, quia
de his cogitatum non cenſetur, non efficient
vt donatio poſsit reuocari; quemadmodum
maxima authoritate reſpondit Ber. Socin.
conſ. 126. à num. 1. lib. 3. quem refert & ſe-
quitur Surd. d. priui. 31. num. 3. & eundem
Socin. retulit Tiraq. in d. l. ſi vmquã nu. 100.
& Perey. d. quęſt. 15. num. 30.

26 Quinto † non paruum facit quod ex citatis
authoribus deducit idem Perey. num. 27. in
conceſsione emphiteoſis coniugibus & ip-
ſorum filijs facta, non contineri filios ſecun-
dæ vxoris de quibus non fuit cogitatum, ſed
prioris tantum: quam ſententiam ab eo nu-
me. vſq. ad finem quæſtionis veram oſtẽdit,
obiectis quibuſdam reſpondens.

27 Sexto † iuuat eiuſdem traditio Perey. in
tracta. de renouati. emphiteo. quęſt. 13. nu. 8.
qui poſt Curti. tracta. de feud. 3. par. in prin-
cipio num. 27. ſcriptum relinquit, in renoua-
tione emphiteoſis à certis coniugibus facta,
præferri filios prioris vxoris filijs ſecundæ
propter ſuperiorem rationem.

28 Septimo † concinit ratio, quoniam in du-
bio non pręſumitur donatorem cogitaſſe de
liberis ſecundi matrimonij, ratio notiſsima
eſt, quia vt millies dixi, huiuſmodi donatio-
nes, quæ fiunt in tabulis nuptialibus, in qui-
bus confertur hæreditas, vel illius quota, aut
maior pars, quæ ſunt à iure improbatæ, niſi
quod eas conſuetudo confirmat, fiunt ſem-
per vel ratione nobilitatis vxoris, diuitiarũ,
vel pulchritudinis, aut filij honorifice viuãt,
& illorum cõiuges, & ideo fiunt propter pu-
ram affectionem, quam habet pater, & do-
nans ad coniugem venturam, & illius filios,
idem eſſe cenſeo vbi donatio non eſſet im-
probata, vt quia ad metas legitimæ reſtricta
foret, quæ valet inter patrem, & filium, vel
filiam ex cauſa dotis vt dixi quęſt. 3. declara-
tio. 2. dum fieret contemplatione matrimo-
nij inſtantis, & nominaretur vxor futura; his
ſanè caſibus proculdubio affectio donatoris
oſtenditur, & ideo filij ex ſecunda vxore ni-
hil poſſent vindicare: Et cum duę ſint aſſer-
tiones, ſingulas probare oportet, prima vt
dixi eſt propter affectionem, vbi tota, vel
29 maior pars hęreditatis donatur; quia † affe-
ctio ad præſentem vxorem dirigitur non ad
futuram incognitam l. ſi quid earum §. fina.
in verbis, *quia non eſt ita de poſteriore vxore
cogitatum* de lega. 3. cum alijs huic ſimilibus
30 adductis in ratione ſecunda. Tum † quia af-
fectio ad eos, qui nondum ſunt, incognitos
& inopinatos non porrigitur veriſimiliter,
31 vt † nec in proprijs filijs quia adhuc nati nõ
ſunt gratitudo, ingratitudo, vel benemerita
poſsint conſiderari l. ſi quis in ſuo in fine C.
de inofi. teſtam. & multorum docui authori-
tate quęſt. 7. in verſic. Secundo, quia, in filijs
nondum natis, nec conceptis non poſſe be-
nemerita conſiderari quoad hoc, vt ipſorum
contemplatione donationem factam dica-
mus irreuocabilem: Eandem affectionis ra-
tionem reddiderunt omnes à me citati in-
terpretes in ſecundo argumẽto pro hac par-
32 te adducto nullo diſſentiente. Et huc † etiã
pertinet illa conciliatio Felin. Dida. Pechi.
Paul. de Mon. Pico. Surd. Simon. de Præt. &
aliorum affirmantium, legantem vxori ali-
menta, vel vſumfructum ſi eo tempore ha-
beret vxorem de ea non de ſecunda cogitaſ-
ſe, niſi aliud ex coniecturis vel mente teſta-
toris appareret: Et huc etiam pertinet quod
licet appellatione hęredis veniat, hęres hęre
dis l. hęredis appellatio de verbo. ſignif. fusè
Tiraquel. tractat. de retractu. conuentio. §. 1.
glo. 6.

Digitized by Google

gloſ.5.num.20.propter affectionem tamen, quando teſtator loquitur de ſuo hærede, illius ſermo ad primum non ſecūdum reſtringendus eſt ſic Alexan.in l.fina.num.5. C. de legat.Ruin.conſ.29.num.6. lib.2. Menoch. conſ.89.nu.20. lib.1. Surd.d.priuil.31.n.6.

33 Secunda † aſſertio modicam continet dubitationem, quando donatio fieret contemplatione inſtantis matrimonij, & ſignanter vbi nominaretur vxor, quia extentio ad ſecundā vxorem nec illius filios fieri non poſſet, cum de perſona ad perſonam prohibita ſit l.cum pater §. quindecim cum ſimilibus deleg: 3. & diſpoſitio nomine alicuius proprio concepta ad alium extendi non debet Bartol.in l.omnes populi num. 63. de iuſti: & iur.ſic in terminis reſoluit aliorum authoritate idem Surd.d.priuil.31. num.3. in fine & num.4.& ante ipſum eo tacito pulchre Simo.de Præt.d.dubita.10.nu.4.

34 Octauo † accedat authoritas Beten. Fernan.in cap.1.de filijs nat.ex matrimo.qui in ſpecie donationis factæ in capitulis matrimonialibus loquitur ſubobſcure, nulla lege, ratione, vel authoritate ductus:is,6.cap.prę ludio.num.11. ad medium ſimilem huic ſuſcitanit quæſtionem, & filios ſecundi matrimonij non contineri ſcribit.

35 Nono † oportune adnectam traditionem Pelaez in tracta.de maior. Hiſpano. 1.part: queſt.48.nu.50. is ſcribit, quod vbi maritus ante mortem condidit teſtamentum in quo facultatem vxori conceſsit ſecundum ll. illius Regni meliorandi vnum ex filijs in tertio & quinto, non expreſſo nomine vxoris, ſi interim ea vxor moriatur, & aliam ducat, ex qua filios ſuſcipiat & moriatur, numquid poterit ſecunda hæc vxor in vim illius facultatis conceſſæ vxori in ſuo teſtamento meliorare filios ſuos ex ſecundo matrimonio, & putat non licere huic ſecūdæ vxori, citat tex: in d.l.ſi quid earum §.fina. delega. 3. & doctrinam Bal.ſupra adductam in d. l. fina. C. de indit.vidu.toll. & multos ex his quos recenſui in ſecundo argumento pro hac parte adducto ſupra.

36 Decimo † eandem comprobat ſentētiam tex.in l.cum vir & l.ſi vir.de conditio. & demonſt.quibus deciditur legibus, legatum factum viro, & vxori. Suſceptis liberis, intelligi de liberis ex eo matrimonio natis, non ex alio, vt reſpondit Signoro.d.conſ.68.Iaſſon: conſ.115.num.4.lib.1.

37 Vndecimo, † priuilegium conceſſum marito vt ſolum conueniatur pro dotis reſtitutione in quantum facere poteſt, comprahendit filios illius matrimonij tantum, non autem ſecundi:& licet gloſ.in l.etiam ff. ſolut. matrim.teneat contrarium, communiter tamen ab omnibus improbatur, vt refert Alexan.ibidem num.7.& conſuluit Socin.conſi. 84.col. 4.verſicul. decimo & vltimo lib.1. Caſſa.conſ.53.num.21. Menoch.d.conſ.41. num.10. Barboſ.in l.maritum num.79.ff.ſolut.matrimo.vbi & conſilij Menochij modo citati meminit, & Meno.h. decipitur, qui & glo.hanc opinionem tenere ſcribit, cum amplectatur contrariam.

38 Duodecimo † ſuppetias fert tex. in l. filius à patre §. ſi quis ex certa ff. de libe. & poſthumi.quo in loco reſpondit I.C. quod ſi quis ex certa vxore natum, ſcribat *hæredem, non intelligitur hæredem inſtituiſſe natum ex alia; ideoq; nati ex ſecunda rumpent teſtamentum tanquam præteriti*; cuius textus authoritate reſpondit Ange. conſ.51. quem retulit Menoch. d.conſ.num. 12. quod vbi teſtator ita diſpoſuit, inſtituo ventrem vxoris meæ ſi prægnans eſt, ſolum cenſeri inſtituiſſe eum, qui eo tempore in vtero erat, & non alium; quia videtur cōſideraſſe ventrem illius vxoris tantum non ſecundę. Angel. ſequuti ſunt Iaſſ.& Socin.in d. l.placet Menoch. d. conſ. num:12.13. Cæterum hanc Angel.traditionem minus communem, & veram oſtendit Meno.d.conſ.n. 37.& præter eam improbatur ex traditis ſupra in 1.& 2.argumēto pro contraria parte adductis.

Decimo tertio, & extremo adducitur tex. in l.ſi quis ita §. ſi quis cum ignoraret ff. de teſtamen.tutel. quo textu probatur dationē tutellæ quæ alioquin fauorabilis eſt, non extendi ad eos, quos pater ſe habere ignorabat, & idem in legato reſpondit Roma. cōſ. 231. in ſubſtitutione Deci. conſ.95. num.7. Tiraquel. in l. ſi vnquam verbo libertis nu. 29.C.de reuo.donatio.Meno.d.conſ.nu.14.

Ex quibus conſtat ab hac opinione nec iudicando, vel conſulendo (quia communis, &
39 vera) recedi debere: quam † tamē vellim limites vno caſu, quoties donator generaliter ante matrimonium nullius contemplatione vxoris dediſſet filio, vel filię, tunc quidē cenſerentur contineri filij primę, & ſecūdę vxoris, quia ceſſat ratio affectionis & intuitus perſonæ, cum qua matrimonium contrahendum eſt; ſic in ſimili exiſtimant ſupra relati in ea conſiliatione, quam ex Dida. Surd. Simo.de Pręt. & alijs adduxi in calce ſecundi argumēti pro hac parte relati: Et in hoc proprio caſu reſpondit Menoch. d. conſ. 41. vt idem ipſe declarat num.29.30.31. & ſequētibus: vbi manifeſtè ad affectionem attendit, qua ceſſante, vt ceſſabat in ſua ſpecie; reſpondit filios etiam ſecundi matrimonij contineri in illa donatione.

Neq. oberunt argumenta contraria, quæ à nobis diluenda ſunt, nō primum quod facta

ſubſti-

Digitized by Google

ſubſtitutione alicui in vulgari, vel fideicommiſſaria nedum cenſeātur ſubſtituti filij primę, ſed ſecundæ etiam vxoris, quia id in primis fauore teſtatoris inductum eſt vt facilius illius voluntas extrema conſeruetur, quę nō tam facilè ſuum ſortiretur effectum, quinimo periclitaretur niſi filij etiam alterius vxoris illa ſubſtitutione continerentur; proinde ſubſtitutio extenditur, vt filios omnes contineat vtriuſq. matrimonij: ſic cenſent omnes relati in d. primo argumento contrario; quę ſanè ratio in noſtro caſu ceſſat eo magis quod in præfata ſpecie non pauci tenuerunt contrariam opinionem, atq. etiam aliqui limitarunt eandē, vbi teſtator ſalua gradus prerogatiua ſubſtituiſſet, vt refert Manti. d. l. 8. tit. 7. ſub nu. 3. ad finem.

Secundo reſpondetur in præſata ſpecie nullam poſſe conſiderari affectionem, quæ magis vrgeat in filijs prioris matrimonij, quam ſecundi, ideo omnes contineri in hac ſpecie ſecus.

40 Neque obſtat † ſecunda argumentatio, quoniā l. placet, & tex. in l. ſequent. iure ſpeciali decidunt vt modo dixi appellatione poſthumi omnes venire poſthumos, vt teſtatoris voluntas conſeruetur glo. ibidem Bart. & alij animaduertunt. idem Barto. in l. ſi ita ff. de auro. & argen. lega. vnde in cōtrarium erit ius commune, vt itidem animaduertit idem Barto. in d. l. ſi cognatis, quoniam regulariter tempus teſtamenti attenditur, ſic etiam reſpondit Pechi. in d. cap. 3. num. 2. & ante eos Deci. in d. cap. quoniam Abbas nu. 16. & clarius quidem Manti. in d. tit. 15. n. 2. qui expreſsim poſt alios fauorem teſtamenti conſiderauit ad d. l. placet, & tex. in l. ſequen.

41 Rurſus † nec perpetua illa traditio eſt, nam ſi teſtator tempore teſtamēti cognatos quibus reliquiſſet, haberet, & licet regulariter ad fideicommiſſum non admittantur niſi nati, & concepti tempore teſtamenti, vt docēt omnes in d. l. ſi cognatis, ſicut etiam ab inteſtato non admittuntur l. 1. §. ſciendum l. Titius de ſuis, & legiti. hęred. tamen quando verba teſtatoris poſſunt verificari in pręſentibus, ſicut in futuris ratione affectionis intelligendum eſt de præſentibus, ſic Pechi. ſupra & Maria. Socin. conſ. 172. num. 1. lib. 1. ſimiliter & vbi teſtator naſcituros vocat, quia deficit ratio affectionis, omnes continebuntur, cum non magis vnum, quam alium diligere cenſeatur Rolan. conſ. 70. nu. 47. lib. 3. Natt. conſ. 675. num. 5. Surd. d. priuileg. 31. num. 5.

Non obſtat tertium, legatum vel fideicōmiſſum relictum filijs alicuius relictum cenſeri filijs primi, & poſterioris matrimonij, eodem enim modo reſpondetur huic vt ſuperioribus; id factum vt ſuſtineatur voluntas teſtatoris, qui alioquin periclitari poſſet, quę ratio minimè in hac ſpecie vindicat.

Non quartum oberit, paritas ſcilicet affectionis, quæ ad omnes liberos æqualis eſt ſiue primæ, aut ſecundę vxoris; quoniam id negatur; affectio enim magis ad vxorem præſentem, vel filios iam natos, quam naſcituros inducitur, quia ad ea, quę non ſunt vix affectio aliqua poteſt conſiderari, nec erga filios, vt dixi in 7. ratione pro hac parte.

Non quintum, quia vt primę, ſecundę, & tertiæ rationi ſatisſactum eſt, & huic.

Non oberit ſextum, quoniam tex. in d. l. ſi vir loquitur quando legatum vxori factum illius contemplatione tantum factum fuit, ideo veniunt filij vxoris tam ex primo quam ſecundo matrimonio, in hoc caſu ſecus, ſecundo reſpondetur intelligi quando nullos habebat vxor filios ex priori marito, quia his extantibus ad eos diſpoſitio referri deberet l. cum vir, qui textus expreſſus eſt ff. illo. eod. tit. de condi. & demonſt.

Septima ratio non procedit, nam præter eam ſolutionem, quam huic argumento Perey. dicto in loco tribuit, mihi ex alio nō facit, quia etſi ſub conceſsione illa, & donatione contineantur liberi ſecundi matrimonij, non inde affirmat Lopezi. extantibus liberis ex priori, vocatos eſſe ſecundos de quibus non cenſetur cogitatum extantibus ex primo, & quorum contemplatione in dubio cēſetur facta conceſsio ex his, quæ ſupra. Accedat altera ſolutio, maximam cōſtituere differentiam noſtros inter donationem vel cōceſsionem factam a tertio, vel à proprio patre aut auo: in primo caſu quoniam ceſſat pręſumpta contemplatio affectionis, voluerunt vt omnes liberi tam primi, quam ſecundi vocati cenſeantur, in ſecundo caſu minimè: ſic ſcripſit Deci. in d. cap. quoniam Abbas num. 16. Picus in d. §. Titia num. 109. Menoch. conſ. 106. num. 67. Simo. de Præt. d. dubitatio. 10. nu. 6. Surd. d. priuil. 31. nu. 5. verſic. Alio modo. Et ſic intelligendus Menoch. d. cōſ. 41. qui in hac eadem ſpecie reſpondit, in donatione ſcilicet facta à Principe cuidam vaſſallo.

42 Octaua † argumentatio non officit; quia etſi tempus mortis in hæreditatibus deferendis inſpici debeat, tamen ita intelligi debet niſi de mente teſtatoris aliud colligi poſſit, quemadmodum in noſtra ſpecie, propter affectionem: ſic reſpondit Caual. vno verbo in d. tracta. de vſu. mulie. relict. num. 196. in fine, & propterea ſubiungit, diligenter verba teſtatoris conſideranda fore, an primæ tantum, vel ſecundæ vxori conueniant. Preterea in hoc caſu non mortis tempus ſpectādum,

quoad

Digitized by Google

quoad hæreditatis declarationem, id quæritur num an in vim pacti vocati ſint filij ſecundi matrimonij.

Nona ratio non obſtat, quoniam oſtendi in ſecundo argumento pro hac parte adducto contrariam opinionem veriorem eſſe, & magis communem, ex multis quos ibi citaui.

Non oberit decima ratio quoniam imprimis Percy. & ab eo alij relati veram non eſſe opinionem contendunt; ſed data pro vera non obſtat, quoniam procedit in conceſſione Emphiteoſis à tertio facta, quo in caſu ceſſat ratio affectionis, vt ex citatis à me in ſolutione 7. rationis conſtat.

Non obſtat extremũ adductum à Meno. reſpon. 41. quoniam dupliciter in præcedentibus, & verè ſatisfactum eſt; primo loquitur vbi ceſſabat contemplatio, & intuitus affectionis: ſecundo loquitur in donatione non à patre facta, ſed à tertio, quo caſu ceſſat etiã affectio, vt illic dixi.

Ex his apparet quam ſuſpecta ſit deciſio noſtri Senatus, quæ aduerſus receptam iudicauerit ſententiam iuxta deciſionem, qua refert. Cancer. dicto cap. num. 112.

43 Et multo magis ✝ & ſine dubio hæc noſtra aut verius communis amplectenda ſententia cum verba aliqua ad oculum demonſtratiua prolata fuiſſent, quibus deſignaretur donationem reſpectu illius matrimonij tantum factam fuiſſe veluti ſi dixiſſet pater donator, donare ſe filio, & filijs huius, vel illius matrimonij, & ſic verbis reſtrictiuis, & quaſi limitatiuis ſicut in ſpecie docent Bartol. Socin. & alij relati per Patiſ. conſi. 91. nu. 26. lib. 3. Percy. de iu. emphi. 3. part. quæſt. 13. quos immerito ſine lege, ratione, nec authore improbat Cancer. ſupra num. 114. verſicu. Dubitari etiam: quoniam vt illi aiunt verè limitatiua ſunt verba, quibus mens diſponentis aperte colligitur voluiſſe ſe ad filios illius matrimonij cohartare.

Quibus addiderim ipſe ex verbis huiuſmodi deſignari primum tantum matrimonium, non ſecundum ex affectione ſingulari donãtis, quam ad primum habuit matrimonium, affectio autem ex verbis illis reſtrictiuis donatoris colligitur ſupra ſcriptis, qui nominauerit primum matrimonium, & ad il-

44 lud verba ſua direxerit, ex his ✝ enim voluntas ex affectione colligitur donantis, l. quoties ff. de vſufruct. l. hæredes mei. §. peto ad S.C. Trebell. l. ſi ita legatum delega. 1. vbi nominatis duobus prius nominatus eligitur latiſsimè poſt multos Simon. de Prat. de inter. verb. vltim. volun. lib. inter 2. dub. 2. fo-

45 lu. 5. num. 18. Et ex ✝ affectione diſponentis illius voluntas declaratur quam ſequi oportet ſicut relatis alijs reſpondit Alexan. Rauden. conſ. 36. num. 48. lib. 1. Alciat. reſ. 122. num. 9. lib. 9. ſic apparet rationem redditam per Cancer. aduerſus communem nedum ipſum non iuuare, ſed aduerſus ſuam opinionem retorqueri, qui dicat parem fore affectionem donatoris ad filios tam primi, quã ſecundi matrimonij, quia vera non eſt traditio ex his quæ citauimus ſupra num. 33. cum ſequen. Et ✝ quia affectio in hac ſpecie clariſſime oſtendatur ex verbis reſtrictiuis prolatis per donantem, qui filios primi matrimonij deſignauit, ita efficitur vt filij ſecundi matrimonij alienara per patrem reuocare non poſſent: Neque diffitetur Menoch. d. conſi. 41. qui tamen contrariam tenuit, quod vbi ex verbis diſponentis deſignatur primũ tantum matrimonium eo in caſu, minime in donatione videri incluſos filios ſecundi matrimonij.

46 Secundo & multo magis ✝ procedit communis opinio, quando inter eoſdem coniuges ſit mentio liberorum, videntur enim intellexiſſe de liberis illius matrimonij non de alijs Barto. in d. l. cum vir. ff. de conditio. & demonſtra. quam ſic ille intellexit & poſt Bartol. Menoch. qui alios d. conſ. 41. nu. 30. 31. Aluar. de conie. men. defunc. li. 2. cap. 3. §. 2. num. 10.

47 Neq. ✝ prætereunda eſt traditio Bereng. qui in d. cap. 6. & num. 11. exiſtimat quod ſi factum fuerit pactum in capitulis matrimonialibus, vt ex eo matrimonio nati ſi maſculi fuerint ſuccedant ſi non naſcentur niſi filię non ſuccedant, ſed maſculi ex ſecundo matrimonio, ex ſecundo matrimonio nati maſculi in vim illius pacti, non excludent filias natas ex primo matrimonio, *quoniam* (inquit) *ex huiuſmodi pacto filij ſecundi matrimonij nullum ius conſequuntur*; rationem reddit, nam pactum quoad eos non veſtitur cohærentia contractus matrimonij, qui tunc celebratur, maximè cum ſecundæ nuptię ſint

48 odioſæ, & extentio prohibita videtur, ſed ✝ hæc Berenga. opinio. ſine lege, ſine authore, & ſine ratione, vera nõ eſt; præſuppoſita enim conſuetudine qua pacta hæc de ſuccedendo roborantur, non dubium quin ſicut pactum in fauorem filiorum ex priori matrimonio veſtitur dixi quæſtio. 3. verſicu. Declara tertio, & declara ſexto, & quęſtio. 6. num. 4. ſic contractum in eodem inet, fauore filiorum ſecundi, caleſt, & illius fomento confirmatur, quemadmodum expreſsim probat tex. in cap. 1. de filijs nat. ex matri. ad morga. cont. vbi pactũ quod filij ex ſecũdo matrimonio cũ ignobili cõtracto nõ ſuccedãt, valet, & excludũtur à liberis prioris matrimonij, in quorum fauorẽ pactũ fuit celebratũ,

X con-

conuerſo ord ine pactum in prioti matrimonio in fauorem filiorum ſecundi contractum valebir, & illius veſtietur colore. Præterea quę in ſecunda, & tertia quæſtione reſoluimus de huiuſmodi pactis, quę cohærentia matrimonij veſtiuntur, ita locum habent in pactis, quę fauorem ſecundi matrimonij, & filiorum illius concernunt, ſicuti & prioris: Neque vllus hucvſque contratium dixit.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta filio vel filiæ contemplatione matrimonij, an reputetur pro cauſa finali, vel impulſiua.*

2 *Donatio inter patrem, & filium fieri non poteſt.*

3 *Donatum à patre filio profectitium dicitur.*

4 *Donatio inter patrem, & filium, in aliquibus caſibus conſiſtere poteſt.*

5 *Donatio inter patrem, & filium contemplatione matrimonij, valet.*

6 *Pater donans filio contemplatione matrimonij, debitum paternum exoluit.*

7 *Donatio inter patrem, & filium iuramento firmatur.*

8 *Donatio, quæ fit à patre filio, vel filiæ contemplatione matrimonij, an reputetur pro cauſa impulſiua, vel finali, quam vtilitatem adferat.*

9 *Oldradi conſilium quintum declaratur.*

10 *Donatio cauſa mortis, in qua donans dixit ſe pure, libere, & ſimpliciter donare, conuertitur in donationem inter viuos.*

11 *Donatio quæ fit contemplatione matrimonij filio, ſolum commodum filij reſpicit.*

12 *Donatio contemplatione matrimonij filiæ facta, valet, licet non ſequatur matrimonium.*

13 *Extraneus dotans maritum in gratiam vxoris ſuæ, dicitur pure & ſimpliciter donare.*

14 *Cauſa finalis ea dicitur, quæ donantem mouet ad donandum, qui alias non donaret.*

15 *Cauſa obiectum dicitur intellectus.*

16 *Cauſa finalis ex præmio elicitur.*

17 *Donatio contemplatione matrimonij adiecta dicta cauſa ſemel & pluries, importat cauſam finalem.*

18 *Cauſa finalis in dubio iudicanda eſt, potius quam impulſiua.*

19 *Donatio, quæ fit contemplatione matrimonij conferri debet & imputari.*

20 *Cauſæ duplicis concurſus, ea præualere debet quæ actum valere facit.*

21 *Cauſæ duæ vbi concurrunt, accidentalis, & naturalis, præualere naturalis debet.*

22 *Authoris diſtinctio noua.*

23 *Surdi deciſio. 322. ſuſpecta.*

24 *Beccij traditio ſoluitur.*

25 *Lucrum conſequi is dicitur, qui ſuum conſequitur deſiderium.*

26 *Donatio contemplatione matrimonij facta promiſcue contemplatione viri, & vxoris, adquiritur pro parte viro, & pro parte vxori.*

QVÆSTIO. XII.

DONATIO FILIO VEL FILIÆ facta contemplatione matrimonij, an reputetur pro cauſa finali vel impulſiua & quæ inde vtilitas.

1 MEMINI † me quęſtionibus ſuperioribus quæſtio. Sexta declaratione ſecunda tractaſſe, an pater donando filio contemplatione matrimonij cũ certa muliere contracturi, ſi deinde filius nollet, vel non poſſet, an reuocare donationem pater queat, quaſi ob cauſam factam, & cauſa non ſequuta, hæc nunc quæſtio diſcutiẽda proponitur; Animaduerto autem quæſtionem illã intelligendam eſſe in terminis in quibus loquitur ſcilicet in pacto de hęreditando, vel donatione hæreditatis, quęvt ſepiſsimè dixi ſunt à iure improbata atque ideo argumenta omnia de maioratibus & primogenijs ſumpta fuere: hæc de qua ſermonem inſtituo generalis eſt quæſtio ad omnes donationes quæ a patre filijs, vel filiabus fiunt contemplatione matrimonij: de his loquor quæ à iure approbantur, quales illæ, quę ad legitimæ ſummam aſcendunt parum plus vel minus, vt tetigi ſuperius dicta declaratione; & modo latius explicabo. Et hanc noſtram quæſtionem auſus non fuit decidere Vincen. de Fran. deciſ. 436. num. 7. qui indeciſam relinquit.

2 Sciendum † igitur inter patrem, & filium, vel filiam in poteſtate conſtitutos donationem nullam conſiſtere poſſe l. donationes §. pater ff. de donatio. l. 1. §. 1. ff. pro donat. l. 2. C. de inof. donatio. l. donationes, quas parentes C. de dona. int. vir. & vxo. Rationem † interpratres in citatis locis eam prodiderunt, quod donatum à patre filio profectitium dicatur, cæterum profectitia illico per filium patri acquiruntur l. placet acque hæred. l. 1. §. 1. ff. ſi quis a paren. fue. manumis. l. cum oportet C. de bo. quæ libe. §. ſanccitum. inſtit. per quas perſonas, inde fieret quod ſit pater donaret filio, ad eundem patrem ſtatim res donatæ reuerterentur, & reductio illa ſiue regreſſus ad paternam ſubſtantiam inutilis, ſuperfluus, & vt ita dicam ſuperuacaneus eſſet, quod iura ſupra modum abhorrent l. qui bis idem

Digitized by Google

idem de verbo. obliga. l. hęc ſtipulatio §. diuus vt lega. nomi. cauea. Vaconi. autem lib. 4. declarat. iur. cap. 57. num. 11. aliam reddit rationem, quę probabilior eſt; id ius ſtatuiſſe quod pater, & filius vna, & eadem perſona reputentur, ob id ex donatione nulla oriri obligatio ciuilis poſsit, quod ille ibi latius.

Et licet hæc iuris regula ſit probatiſsima, quam & noſtri paſsim probant, Bart. in l. frater a fratre num. 57. de condi. indebi. vbi Iaſſon. num. 43. 44. 1. lectu. Seueri. num. 64. Crot. num. 68. Cagno. num. 308. Coraſi. num. 53. Pariſi. conſil. 16. num. 19. lib. 2. vbi communem, & eandem dixit communem Menoch. in commen. de præſumpt. lib. 3. præſump. 29. num. 1. idem Menoch. vbi alios conſil. 84. numer. 10. lib. 1. Clar. in §. donatio quæſtio. 8. Cepha. conſil. 494. num. 18. lib. 4. Matien. in l. 1. titu. 6. gloſ. 3.
4 numer. 1. tamen † in multis non vindicat caſibus, in quibus inter patrem, & filium donatio conſiſtit, vnus isque præcipuus adducitur vbi pater filio, vel filię donat contemplatione matrimonij l. Pomponius Philadelphus ff. fami. herciſ. l. vxorem. §. teſtamento deleg. 3. l. dotem dedit de col-
5 la. bono. dixi ſuperius dicta declaratione † vbi & rationem reddidi, quod in hoc caſu pater non donaſſe, ſed debitum perſoluiſſe magis credatur l. qui liberos vbi Coraſi. de Ritu. Nuptia. ſiue pater det dotem filię, aut filio propter nuptias donationem gloſ. in l. 2. C. de inofi. donatio. Menoch.
6 dict. præſumpt. 29. num. 76. ita † fit vt donatio hæc contemplatione matrimonij ſtatim inter patrem, & filium valeat Guid. Pap. deciſio. 145. Deci. conſil. 239. idem conſil. 414. numer. 14. Natt. conſil. 609. Bertan. conſil. 90. numer. 12. libr. 3. Rimin. in §. 1. inſtit. de donatio. numer. 492. & alios plures Becci. conſil. 20. num. 3. lib. 1. Boeri. deciſio. 353. Didac. in cap. quamuis pactum 3. part. §. 1. in fine de pact. in 6. Barboſ. non relatis ſuperioribus in l. 2. §. quod ſi in pactis num. 1. in fine ff. ſolutio. matrimo. vbi hanc communem ab impugnatione Fulgoſ. defendit. ſed aduertendum eſt, quod Guid. Pap. & alij à Beccio citati, loquuntur vbi cõſuetudine hæ donationes validarentur, quare ſi intelligamus de donationibus vniuerſalibus, vel pactis de hæreditando à iure improbatis, malè loquitur Becci. vt dixi quæſtio. 2. vbi innumeros recenſui: aut vero loquitur de donatione, quę fit filio contemplatione matrimonij vſque ad legitimam parum plus, vel minus, & eo in caſu vere loquitur, dixi quæſtio. 6. ideo
7 non repeto: Maximè † valida hæc donatio eſt inter patrem, & filium vbi iuramento foret firmata, quam ſententiam dixere receptam Picus in l. in quartam num. 188. ad l. falcidiam Cagno. in l. frater à fratre nu. 339. de condic. inde. & alios adduxi quæſt. 2. declara. 3. in fine.

8 An † autem donatio hæc cauſam pręferat impulſiuam, vel finalem dubitari poteſt: quęſtionis vtilitas maxima eſt; nam ſi cauſa finalis eſt, ceſſante matrimonio, quia nollit, aut non poſsit filius, vel futura vxor, donatio ceſſabit, & ad donatorem regredietur conditione ſine cauſa; ſi impulſiua minime l. 2. §. fina. vbi Barto. & poſteriores ff. de donatio. l. ſi extraneus de cond. ob cauſ. Rurſus ſi cauſa matrimonij finalis eſt, ob cauſam dicitur, & ideo in legitimam imputabitur l. quoniam nouella l. omnimodo §. imputari C. de inofic. teſt. ſi impulſiua, ſimplex, & ideo imputatio non dabitur l. ſi quando §. 1. C. de inofi. teſt. l. etiam §. ſed etſi non mortis ff. de bo. libert. Exiſtimarunt itaque multi cauſam matrimonij non
9 finalem ſed impulſiuam † huius opinionis vetuſtiſsimus autor vulgo fertur Oldrad. conſil. 5. Titius qui in ea ſpecie cum quiſpiam coniugibus contemplatione matrimonij donaſſet bona omnia retento vſufructu
10 his verbis, *ſciens † vos multa grata ſeruitia mihi feciſſe, & in futurum facituros: volens vos remunerare, ex certa ſcientia, ſponte, & iure proprio dono pure, libere & ſimpliciter, &c.* Cenſit is cauſam matrimonij in illa ſpecie adiectam, cenſeri in dubio impulſiuam, & non finalem; Oldrad. ſequuti ſunt multi Alexand. conſil. 14. num. 1. & 2. lib. 1. vbi ſcripſit. quod licet donatio, vbi ſit mentio mortis, cenſeatur cauſa mortis, tamen ſi dicatur in ea pure, libere, & ſimpliciter, erit donatio interuiuos, quia (inquit) *ex verbis pure, libere, & ſimpliciter qualis ſit donatio clariſſime dignoſcitur* Oldrad. ſequutus fuit. Ruin. conſil. 38. num. 3. lib. 1. Socin. conſil. 53. lib. 1. col. 2. affirmat traditionem Oldradi in ſuo caſu non habere contradicentem Pariſi. conſil. 88. in fine lib. 3. & alios multos refert Becci. dict. conſi. 20. num. 6. & num. 8. Crauet. conſil. 114. num. 17. Natt. conſil. 609. num. 6. Deci. conſil. 216. num. 7. Bomb. conſil. 61. num. 9. nouiſsime hanc ſequitur Surd. deciſio. 322. numer. 84. vbi tamen niſi ſolos Oldrad. & Deci. in citatis concilijs allegat, & alios plures citati Hiſpanos interpretes dict. quęſtio. 3. declaratio. 2. quales Pelaez Molin. Telli. Bae. Barboſ. idem ſenſit clariſsimè à nullo relatus Decian. reſpon. 31. num. 57. 68. lib. 1.

11 Mouentur † præcitati authores ea potiſ-

ſimum ratione, quod hæc donatio, quæ fit
contemplatione matrimonij nequit ob cau-
ſam dici, quia ſolum reſpicit fauorem, & cō-
modum donatarij filij, non illius patris, vel
donatoris & nequit ob cauſam donatio no-
minari, niſi vtrinq. ex parte donatoris, & do-
natarij reciprocus fauor, vel vtilitas contin-
gat, vt multorum authoritatibus docui. d. q.
3. declara. 1. vnde cum tantum fauor filij do-
natarij in caſu noſtro militet, conſequenter
donatio ſimplex appellabitur, proinde im-
pulſiua matrimonij cauſa nō finalis dicetur.
12 Secundo † & mouentur textu, quem in d.
declara. 2. adduxi, ex Didac. Segn. in l. vnum
ex familia §. ſi fundum num. 127. delega. 2.
quem inibi dixi ſequutos fuiſſe Palar. Rube.
Gomez. Ciſuen. & alios Hiſpanicos ponde-
rarunt, in quam textum in l. ſi extraneus §.
fina. de cond. ob. cau. vbi valet donatio fi-
liæ facta contemplatione dotis licet non ſe-
quatur matrimonium, igitur cauſa matrimo-
nij non finalis eſt ſed impulſiua.
13 Tertio † confert in l. fina. C. de iur. doti.
quo in tex. ſi extraneus donat dotem mari-
to pro muliere, licet ob cauſam dotis, dona-
rio tamen pura, & ſimplex eſt: quem tex. ad
id citat Corne. conſ. 101. num. fina. lib. 1. tra-
dit Deci. in l. Diuus Pius num. 3. 4. de regu.
iur. Crauet. conſ. 20. num. 7. ad finem.
Contrariam ſententiam tenuere plerique
ex noſtris, credentes cauſam matrimonij nō
14 impulſiuam, ſed finalem fore: Primo † quia
cauſa finalis ea à noſtris talis dicitur, cum
donantem aliàs non donaturum mouit, vt
donaret: ſic ſcripſere interpretes potiſsimè
Caſtren. in l. 2. §. fina. ff. de donatio. Et ge-
neraliter cauſa finalis dicitur quando ipſa
penitus ad ſic donandum, vel contrahendū
fuit donans impulſus, aliàs non donaturus;
quemadmodum poſt Panormita. Cornel. &
alios reſoluit Becci. d. conſil. 20. num. 10. Et
15 hæc † cauſa dicitur obiectum intellectus, ſi-
cut ſignum viſus, & portus nauigātibus: quo-
niam quidquid agimus propter hunc finem
agimus. vt ex Bald. ſcripſit Alexan. Rauden.
tractar. de analog. in reper. in verbo cauſa
impulſiua; Declarat Didac. lib. varia. reſo-
lutio. 1. cap. 20. vbi quæ cauſa finalis, vel im-
pulſiua ſit, declarat, quoad effectum vt reſ-
cripti conceſsio propter eam annulletur nec
ne. Nunc ſic, cauſa finalis ea eſt, quę do-
nantem aliàs non donaturum mouit ad do-
nandum, atqui matrimonium in hac ſpecie
cauſam fuiſſe, ex donationis proemio colli-
gitur: igitur cauſa finalis cenſebitur, quo-
16 niam † ex proemio elicitur, l. fina. de hæ-
red. inſtitu. l. fina. ff. ad S. C. Macedo. vbi
Bartol. idem Bartol. in l. cum hi per illum
tex. de tranſ. & in l. cum quid de reb. cred.
in l. demonſtratio, de conditio. & demon-
ſtra. Deci. conſil. 86. num. 5. conſil. 640. num.
13. Crauet. conſil. 301. Becci. d. conſil. 20.
num. 11. qui alios multos, & plures Alexand.
Rauden. tracta. de analog. cap. 34. num. 123.
17 & 124. Quæ † ſanè ratio magis multo pro-
cederet, quando in eodem contractu dona-
tionis fuiſſet expreſſa contemplatio matri-
monij, non ſemel, ſed pluries, quoniam ex
geminatione enixa voluntas donatoris col-
ligeretur. l. Balliſta ad Trebelli. & animad-
uertit Becci. d. conſil. num. 12. qui inibi ſub-
iungit, quod cum pactum hoc ſit pars con-
tractus matrimonij l. fundi partem de com.
emp. l. venditor ex hæreditate ff. de ſer. ex
portan. cum alijs à me citatis quæſt. 2. ver-
ſicul. Quinto loco adducitur, & quæſtio. 3.
verſic. Declara tertio, & declara. 6. & quæſt.
6. verſicu. Communis hæc traditio; confun-
ditur cum ipſo matrimonio, quod factum nō
fuiſſet niſi donatio hæc pręceſsiſſet.
18 Secundo † iuuat ratio quia cum fauor ma-
trimonij maximus ſit cap. ſi quis acceperit
32. queſtio. 1. cap. fina. de re. iudi. dixi la-
rè quæſtio. 2. verſicu. Quinto loco adducitur
& lib. 1. compara. 17. nihil mirum ſi cum il-
lius intuitu multa ſint à iure ſingularia pro-
dita, ſi illius etiam fauore in dubio donatio
hęc finalis magis quam impulſiua iudicetur
Cyn. Alberi. Salicet. in l. generaliter C. de
Epiſco. & Cleri. Tiraq. de ceſſan. cau. limi. 1.
num. 56. Ruin. conſi. 137. num. 10. lib. 3. Ne-
nizan. conſil. 45. num. 27. Nouell. tractar. de
dot. 6. part. priuile. 76. Baptiſt. de S. Blas.
tracta. de priuil. dot. priuileg. 201. Becci. d.
conſ. 20. num. 18. & præter eos Gabri. conſ.
158. num. 4. lib. 2. Tiraquel. in l. ſi vnquam
verbo donatione largitus num. 100. C. de
reuo. donat. Berenga. Fernan. in cap. 1. de fi-
lijs nat. ex matri. ad morga. cont. cap. 6.
prælud. num. 13. Molin. de Hiſpano. primo.
lib. 2. cap. 8. num. 15. 16. quos citaui quæſtio.
3. ad finem hoc lib. Ideoque illic ſcripſi do-
nationem hanc tanquam ob cauſam factam
nulla egere inſinuatione, quod non eſſet ſi
ſimplex foret.
19 Addo † nunc & propter eandem rationem
tanquam ob cauſam factam conferri debere,
& imputari Bertran. conſ. 1. num. 13. lib. 3.
Becci. d. conſ. 20. nu. 19. ad finem & nos ſuo
loco de veritate dicemus.
20 In hanc † ipſam vti veriorem, & magis cō-
munem libenter declino ſententiam; quo-
niam vbi duę concurrunt cauſæ, vna quæ actū
valere facit, altera quę non, ea eſt cauſa ſu-
menda in dubio, quæ actum valere efficit,
imo interpretatur vt valeat efficaciori mo-
do, & firmiori quo poteſt l. 3. de milita. teſta.
Alciat. de præſumpt. regu. 3. præſumpt. 35.
Meno.

Menoch. in commen. de præſump. lib. 3. præ-
ſumpt. 29. num. 45. Atqui ſi dicimus cauſam
matrimonij impulſiuam, actus non valebit,
ſaltim non ita firmiori modo; ideſt irreuoca-
biliter, ergo ea cauſa conijcienda eſt, vt in
ſimili in citatis locis Alciat. & Meno. argu-
mentantur.

21 Secundo ✝ vbi duæ concurrunt cauſæ vna
accidẽtalis, altera naturalis, ſumẽda eſt poſ-
trema vt fortior, ſcilicet naturalis l. 3. de tu-
tel. vbi Barto. Alciat. in l. 2. num. 38. de ver-
bo. obliga. & alios Menoch. d. præſum. num.
47. ad medium; at donatio contemplatione
matrimonij cenſetur cauſa naturalis, quoniã
voto communi naturæ parentes filijs acqui-
runt, eoſdem alere, & dotare eodem iure iu-
bentur, l. qui liberos de Rit. Nuptia. vt ma-
gis in hoc caſu debitũ naturale ſoluere, quã
de ſuo largiri videantur; dixi ſuperi' in prin-
cipio quæſtionis; non itaq. mirandũ ſi in du-
bio cauſa finalis dicatur.

22 Verum ✝ in hac controuerſia ſic puto di-
ſtinguendum; aut fuit facta donatio bonorũ
omnium præſentium, & futurorum, vel pa-
ctum de hæreditando in tota hæreditate vel
quota, quæ conuentiones ſunt à iure impro-
batæ, cæterum ſuſtinentur conſuetudine ma-
ximè inter nobiles, & vbi ex parte mulieris
abundat nobilitas, vel diuitię, & aliæ quali-
tates quas doctores conſiderant quos recen-
ſui hoc libro quæſt. 2. & 3. eo tunc cum aper-
te conſtet donationẽ fuiſſe factam contem-
platione certę perſonæ, mulieris ſcilicet, quę
cum filio eſt cõtractura matrimonium, quod
niſi propter ſimilem donationem, vel pactũ
non feciſſet, dubiũ non eſt quod dicetur cau-
ſa finalis: ſic intellige, & declara omnes à me
citatos authores, quos addixi quæſtio. 6. in
verſicul. Quarto concinit vbi dixi hanc eſſe
cauſam finalem; & latius in eadem quęſtio-
ne in verſic. Declaratur ſecundo, vbi Hiſ-
panos interpretes ſecum diſcordes citaui.
Et ſic etiam intelligit Becci. d. conſil. num.
12. 15. 16.

Idem eſſe exiſtimo, quando donatio à pa-
tre facta contemplatione matrimonij non
eſſet huiuſmodi, ſed ex his, quę communiter
ſolent fieri vſq. ad legitimam, aut parũ plus;
quæ valent fauore matrimonij, ſi tamen fie-
rent contemplatione eiuſdem matrimonij;
eo etiam caſu recipio communem ſentẽtiã,
& ſic etiam loquitur Becci. d. conſi. 20. qui à
num. 12. vſq. ad 17. expreſsim ſe ipſum de-
clarans ita intelligit; quoniam ſcribit in ſuo
caſu non aliter factum fuiſſet matrimonium,
niſi pręceſſiſſet donatio; idem ſentit paulo
infra num. 19. poſt principium. At vero ſi
donatio hæc non fuiſſet facta intuitu certi
matrimonij, eo in caſu, & ſi valeat quæ ad le-
gitimam aſcendit, & non alia, non diceretur
cauſa finalis, ſed impulſiua: id contingit quã-
do donaret filio contemplatione matrimo-
nij quando nuberet, etſi poſt diceret nolle cũ
aliqua contrahere, ſed cœlibem vitam du-
cere velle; certè cauſa impulſiua eſſet, &
proinde cõdictio ob cauſam locum haberet;
Et hęc mihi veritas videtur, ſecundum quam
adhæſi opinioni. Molin. Pela. Tellij Ferdi-
nan. in d. declaratio 2. & expreſsim ſic fui in-
terpretatus eadem quæſt. 6. declara. 1.

Neque adductæ ſupra rationes in contra-
rium obſtant, quoniam his diligenter ſatiſ-
facit Becci. d. conſ. à num. 19. in verſic. Su-
pereſt nunc vt; Et pręter eum ipſe alijs ob-
23 iectis in d. declaratio. 2. reſpondi. Vnde ✝
ſuſpecta admodum eſt deciſio Surdi ſupra ci-
tati, quia aduerſus communem. de hac quęſ-
tione videnda aliqua infra quæſt. 43.

24 Neque ✝ pręterennda eſt arguta conſide-
ratio Beccij qui dicto in conſilio num. 16.
opinatur donationem hanc ob cauſam dici,
quia ex vtraque parte fauor conſideratur, &
25 commoditas: tam ✝ quia & commodum is
etiam conſequi dicitur, & lucrum facere,
qui ſuam explet voluntatem ex. gloſ. illa
ſingulari in l. fina. ff. de vſuf. & habi. & qui
multos ad hoc propoſitum cumulat Tira-
quel. tractat. de retract. in præfatio. num. 25.
Neuizan. conſil. 74. num. 13. Gram. conſil.
22. num. 6. & pręter eum Surd. deciſ. 260.
num. 21. nam ratio licet in quibuſdam ca-
ſibus vera ſit, in noſtro minime; etſi vera fo-
ret nullo in caſu dubitari poſſet an donatio
ob cauſam matrimonij finalis eſſet, vel im-
pulſiua, cum ſemper ex parte donatoris ra-
tio illa voluntatis militaret, hoc autem di-
26 ci nequit ex ſupra adductis: Sciendum ✝ poſt
hęc quod donatio facta viro illius contem-
platione, & ſimul contemplatione vxoris,
dum matrimonio copulentur; pro parte vi-
ro, & pro alia vxori acquiri, quod eſt notan-
dum ſic authoritate Barto. conſ. 11. reſpon-
dit Meno. conſ. 41. nu. 19. lib. 1.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta filio contemplatione matrimo-
ny, & filio cum liberis decedente viuo pa-
tre, an poſſit pater; demq. auus in rebus do-
natis vnum ex nepotibus hæreditare cæteris
prætermiſſis.*

2 *Donatio contemplatione matrimonij facta fi-
lio valet, & decedens filius trãſmittit æqua-
liter ius ſuccedendi in filios ſuos.*

3 *Pater qui filium meliorare promiſit ob cauſam
matrimonij decedente filio interim relictis
filijs, nequit auus vnum ex nepotibus cæte-
ris prætermiſſis meliorare.*

4 *Succeſſio ab inteſtato ex tacito defuncto iudicio prouenire dicitur.*

5 *Filij patris perſonam repræſentant in iuribus patri debitis.*

6 *Filius in rebus ſibi donatis cõtemplatione matrimonij an poſſit hæredem extraneum inſtituere.*

7 *Ius ex cõtractu quæſitum contrahenti prodeſt & illius hæredibus.*

8 *Filius in rebus ſibi donatis cõtemplatione matrimonij hæredẽ extraneũ ſecundum opinionem Berengarij inſtituere non poteſt.*

9 *Hæres nullus in vita patris dicitur.*

10 *Berengarij opinio reprobatur.*

11 *Berengarij opinio declaratur.*

12 *Qualitas per diſponentem requiſita tempore ſucceſſionis attenditur.*

13 *Qualitas per teſtatorem deſiderata, tempore illius mortis vigere debet.*

14 *Qualitas in ſucceſſione requiſita ſpectatur tempore quo cedit dies vocationis.*

15 *Conditio ſi ſine liberis, non deficit vbi naſcuntur filij & viuo teſtatore decedunt.*

16 *Donatio facta a filio & illius filio primogenito, decedente filio in vita donatoris, tranſmittitur per eundem ius omne in filium ſuũ primogenitum.*

QVÆSTIO. XIII.

PATER QVI FILIO CONtemplatione matrimonij donationẽ vel hæreditamentum facere promiſsit, contracto per filium matrimonio, & cum liberis decedente ſine teſtamento, poſſit vni donare tantum, an vero omnibus teneatur, ſingularis caſus.

1 EXPLICAVI † quæſtione octaua, patrem ex ſola promiſsione donandi vel hæreditandi filium vel filiam contemplatione matrimonij cogi poſſe vt promiſſionem perficiat & adimpleat; pone igitur quod pater filio hanc fecerit promiſsionem & contraxiſſe filium matrimoniũ promiſsionis ſpe, qui relictis filijs viuo patre ſuo deceſsit nullo condito teſtamento, pater ideq. auus promiſsionem adimplẽs vult vnum ex nepotibus tantum hæreditare cæteris prætermiſsis, an id poſsit: Et prima facie videtur dicendum poſſe, quia deceſsit filius nullo condito teſtamento neq. vlla illius volũtate patefacta, vnde cum potuiſſet ipſe vnũ ex his vocare, vt latè oſtendi quæſtio.7. ſic & auum videtur.

Secundo hęc promiſsio vel donatio cenſetur caduca, quia prædeceſsit filius patri donatori l.1.§.pro ſecundo C. de cadu. tollen. conſequenter libera apud eum, de qua vt vult diſponere poteſt.

2 Contraria † ſententia verior eſt; quia patre defuncto ius fuit illico quæſitum dicta promiſsione filio, quoniam valuit ſtatim dicta promiſsio & ſeu donatio vt dixi quęſtio. ſeptima poſt principium verſi. Et licet hæc; ius illud in liberos ſuos æqualiter tranſmiſit, propterea omnes pariter illi ſuccedunt: non enim accipere in hoc caſũ ab auo ſed ab eorum patre dicũtur §.ſi vero filiorum in auth. de nupti. colla.4. quo textũ probatur aperte, nepotes ex filio præmortuo in portione patri debita ęqualiter ſuccedere.

3 Secundo † confert; quod in ſimili ſpecie Hiſpanici noſtri ſcripſerunt quorum prior Anto.Gomez.in l.22.Taur.num.25. quod ſi pater ob cauſam matrimonij filium meliorare promiſsit, poſtea vero relictis filijs contracto ab eo matrimonio filius decedat, eo in caſũ nõ poſſe patrẽ eundemq. auũ meliorare. Vnũ ex nepotibus, cũ omnes æqualiter patri ſuccedãt. Gom. cęteri ferè interpretes omnes in eadem lege ſequuntur, quales Dida. Caſtell. in glo. in verbo, *que no vala* verſi. Vlterius quęro. Telli.nu.19. Matien.in l.6. tit.6.glo.4.nu.3.lib.5.ordinatio.atq. alij illic ſic in hoc ipſo caſu cenſendum.

4 Neq. prior † ratio oberit, quoniã etſi filius potuiſſet vnũ ex filijs ſuis vocare, & eidẽ res donatas relinquere, non tamen patri licere eodemq. auũ exiſtimandũ; quoniã cum ab inteſtato deceſſerit, tacite filios omnes ad ſuã portionem æqualiter vocauit l. ſi quis cũ teſtamentum vbi Barto.& l. conficiuntur de iur.codi. vnde ab inteſtato ſuccedẽtes ex tacito iudicio defuncti ſuccedere dicũtur Bal. in d.l.cõficiuntur idẽ Bal. in l. ſanccimus nu. 2.C.de teſt. vbi Sali.nu.3. Alex.nu.9. Corn. n.7. Dida. in rub. de teſt.2.par.nu.21. Manti. de cõiectu.vlti.volun.li.2.tit.15.n.18. Deci. conſ.582.n.1. Soci. iuni. conſ.145.n.7.lib.2.

Non etiã oberit ſecunda ratio de caducitate donationis; quoniã in propoſito noſtro conſiderari caducitas nõ poteſt, vt quia filio ſtatim ius quæſitũ ſit in vita donatoris irreuocabiliter, nulla illius morte ſpectata: Rurſus
5 † cũ etiã reliquerit filios, qui illius perſonã repræſentãt, in eos ius ſuũ proculdubio trãſmiſit l.1.C.de his, qui ante aper.tabu. ſic in ſpecie noſtra expreſsim ſcripſit Bereng. in c.1.de filijs nat. ex mat.ad morga. cõtrac.6. c.præludi.n.fin.ad finẽ, verſi. Sequitur ex eo. & latius cap.7.nu.9.verſi. Secundo facit.

6 Maior † dubitatio eſt vtrum filius ſi forſan ſine liberis decedat, & teſtamentum fecerit in quo hæredem extraneum de bonis donatis veluti vxorem, quod indies contingit hęredem

hæredem inſtituat, id poſsit: Et quidem in
terminis meliorationis ſecundum ll. vlte-
rioris Hiſpaniæ ſecum decident illarum in-
terpretes: nam Ioan. Lup. in d. l. 22. opina-
tur patrem promiſſorem non teneri ſeruare
pactum de meliorando contractum cum fi-
lio in capitulis matrimonialibus, quia extra-
neus ſecundum illius regni leges, non eſt ca-
pax meliorationis ſed filij vel nepotes; Lu-
pum ſequuti ſunt communiter alij in d. l. 22.
vt atteſtatur Matien. ſupra.
7 Verum Tellius † diſſentit, exiſtimat is pa
ctum hoc ad hæredem quemlibet extraneum
tranſire, ea ductus ratione, quod acquiſitio
ex contractu regulariter prodeſt contrahen-
ti, & illius hæredibus l. 2. vbi interpretes C.
de contrat. & con. ſtipula. citat rurſus Bald. in
l. 1. ad finem ff. de pact. potuiſſet citare text.
celebrem in l. ſi pactum ff. de probatio. l. hæ-
redem de reg. iur. Gome. conſil. 30. num. 3.
lib. 1. & conſil. 2. dubio. 1. lib. 3. Alexand.
conſil. 18. vltimo dubio lib. 3. Deci. conſil.
213. num. 8. conſil. 262. num. 9. Cagno.
in l. 2. num. 85. qui alios C. de pact. in
emp. idem in l. lecta num. 77. de reb. cred.
vbi latius ornat. hinc ille exiſtimat teneri
patrem hæredem extraneum à filio inſtitu-
tum meliorare: Et quidem vis huius quæſ-
tionis tota à legib⁹ illius regni pendet, quo-
niã ſi extraneus capax eſt meliorationis, pro
culdubio Tellij opinio verior eſt, ſi incapax
8 ſecus. Cæterũ † his omiſsis ad noſtrã redeũ-
do quæſtionẽ opinatur Bereng. d. ca. 6. & nu.
citato, quod ſi filius præmoriatur hærede ex-
traneo relicto, eo caſu hæredi nullũ ius dicta
hæredis inſtitutione quoad res donatas ac-
quiri: Mouetur quia ad hoc vt pacta hæc de
hæreditando in capitulis matrimonialibus
contracta valeant, neceſſe eſt vt filij, quibus
conceduntur, vtilitatẽ nullã ſentire niſi poſt
9 mortẽ patris poſsint, quoniã † nullus viuen-
do hæredẽ habere poteſt l. 1. ff. de hære. vel
actio. vendi. l. 1. ff. pro hæred. Et parens aliter
ex ſua liberalitate facilè inops euaderet l.
exhæredatũ de re iudica. cũ poſſet hæres fi-
lius viuente patre alienare. Hinc ille cenſet,
quod cum hæres in vita patris eſſe nequeat, ſi
viuo ipſo moriatur, pactũ caducum omnino
fiat d. l. vni. §. pro ſecũdo; Addit ille nõ poſſe
conſequi ex huiuſmodi bonis donatis filio
matrem ipſius, nec etiam alium quemlibet
quidquam; nam etſi tex. in auth. defuncto C.
ad Tertull. qui parentes ad bona deſcendẽ-
tiũ vocat, vindicare locũ videatur, tamen ve-
rè illi locus non eſt, ex eo quod intelligatur
de bonis quæ deſcendentibus penitus fuerãt
acquiſita, qualia non ſunt hæc. adſtipulatur
tex. in l. 1. C. de bon. q. libe. qua lege ſtatutũ
fuit bona ad parentes redire debere à quib⁹
10 proceſſerunt: Cæterũ † hæc opinio Berenga.
vera non eſt: præſuppoſito enim quod pacta
hæc de hæreditando, vel donando bona om-
nia quæ à iure reprobantur, cõſuetudine no-
ſtra tum etiam Galliæ confirmantur, & valent
irreuocabiliter, ſeruatis ſeruandis vt dixi q.
2. & 3. ex magis communi, & vera opinione;
non video qua ratione opinio Berenga. ſuſ-
tineri poſsit; quamquam de iure veram fore
negari nequeat. Quinimo Faber. idemq. Gal
lus, Titaq. Caſſ. Boeri. & alij illius regni d.
quæſt. 2. & 3. relati, hoc requiſitũ nolunt, hæ-
rentes conſuetudini illius Prouinciæ, quæ ſo-
la pactum poſsit roborare: Neq. etiam vera
eſt opinio Berenga. in donationib⁹, quæ fiũt
in capitulis matrimonialibus vſq. ad quan-
titatem legitimæ, quæ à iure probantur, & il-
lico valent, vt dixi antecedẽti quæſtione ſep-
tima: vnde verius quidẽ eſt, filium patri præ-
morientem, cui ius plenè fuit quæſitum, illud
transferre in quemcunque poſſe, ſiue ſit ex
aſcendentibus, ſiue deſcendentibus, aut ex-
traneis, reſeruata tamen filijs legitima.
11 Sanè vno † caſu vera Berengarij ſententia
eſſe poteſt, quando in hæreditamẽto, vel do-
natione vocatus fuiſſet filius ſub qualitate
primogenituræ, quo in caſu ſi moreretur an-
te donatorem, qui liberalitatẽ exercuit, non
poſſet quemquã vocare, vel hæredẽ in bonis
donatis inſtituere, quia caduca eſſet donatio:
12 cuius † traditionis ratio ea eſt; quoniã fuit vo
catus filius primogenitus, & ſic cũ hac quali-
tate, qualitas autem adeſſe debuit tempore
mortis diſponentis, quo ſuccedendũ erat ar-
gu. l. Titius de teſta. milita. l. in delictis §. ſi
extraneus de noxa. actio. ſi igitur deficit, ca-
duca, & inutilis donatio efficitur d. l. vni. §.
pro ſecundo de cadu. tollen. ſic ſenſit Beren-
ga. idem in d. cap. 5. cap. 7. prælud. num. 9.
cuius mihi vera videtur ſententia ex tradi-
13 tione Alexan. conſ. 1. lib. 1. qui † multis do-
cet qualitatem hanc, vel ſimilem oportere
adeſſe tempore mortis teſtatoris: eandem
probat authoritate Bartol. Angel. Paul. de
Caſtr. & aliorum Deci. conſ. 443. num. 15.
vbi expreſsim de primogenito verba facit.
14 Confert † quod qualitas ad ſuccedendum
requiſita debet ſpectari tempore, quo ce-
dit dies vocationis, vel ſubſtitutionis, nec
ſufficit ſi poſt ſuperueniat l. non oportet de-
lega. 2. l. interuenit delegat. præſtan. l. ſi quis
cum haberet de ſuis & legiti. hæredi. Ale-
xand. conſi. 184. num. 2. lib. 2. Barto. Socin.
conſil. 152. num. 14. lib. 1. Socin. iunior.
conſil. 172. num. 24. & 28. lib. 2. Ruin.
conſil. 88. num. 2. lib. 3. Pariſi. conſil. 83.
num. 11. 12. lib. 2. Curti. iunior. conſil.
57. num. 11. Rub. conſil. 8. num. 1. Crauet.
conſ. 112. num. 6.

15 Rurſus † conditio ſi ſine liberis deceſſerit
adiecta in teſtamento per teſtatorem, non
deficit quamquam naſcantur filij, & viuo te-
ſtatore decedant l. ex pacto §. ſi quis filium
ad S. C. Trebelli. egregie Manti. de conie-
ctur. vltim. volunta. lib. 11. tit. 6. num. 3. Cæ-
pha. conſ. 514. num. 8. 9. & ſequen. lib. 4. Me-
noch. conſ. 379. num. 7. conſ. 325. num. 52.
conſ. 315. num. 7. lib. 4. & conſ. 321. num. 11.
16 eod. lib. ſuperiorem † Berenga. traditionem
idem. in d. ca. limitat niſi filium relinquiſſet
primogenitus, in quem ius ſuum tranſmitte-
re potuerit, quia inquit tranſmiſsio à die pa-
cti matrimonialis fieret etiam in vita dona-
toris, vel paſciſcentis, citat Deci. conſ. 397.
num. 9. id ipſum docet Moline. in conſuetu.
Pariſien. §. 8. gloſ. 3. queſt. 1. qui alios refert.

SVMMARIVM.

1 *Donatione facta in capitulis matrimonialibus à patre filio illius filijs, & quibus voluerit an ſit liberum filio donatario etiam extraneos vocare,*

2 *Cancerij opinio expenditur.*

3 *L. cum pater §. penulti. de leg. 2. & l. hæredes mei §. peto ad Trebelli. S. C. declarantur.*

4 *Clauſula et quibus voluerit, ad nominatos reſtringenda eſt.*

5 *Deciſio Guid. Pap. 505. declaratur.*

6 *Donatio primogenito ſub conditione facta, ſub contraria adempta videtur.*

7 *Voluntas morte extinguitur.*

8 *Beneplacitum & arbitriũ morte extinguitur.*

9 *Donatarius adiecta clauſula in donatione ſi maluerit, moriens nulla facta declaratione, æqualiter filios ab inteſtato vocare videtur.*

10 *Moriens ab inteſtato, tacito iudicio legitimos vocat ſucceſſores.*

11 *Feudum ex ſui natura neq. ad fœminas neq. ad extraneos tranſit.*

12 *Feudum conceſſum alicui pro ſe & hæredibus ſuis quibuſcunq. ad hæredes etiam extraneos tranſit.*

13 *Feudum alicui conceſſum ſub hac clauſula, tibi, tuis, & quibus placuerit, trãſitorium eſt ad hæredes extraneos.*

14 *Feuda regulariter nec confiſcari poſſunt, nec in reſtitutionem fideicommiſſi venire.*

15 *Feudum conceſſum adiecta clauſula per quam alteretur illius natura & fiat tranſitorium ad hæredes extraneos & confiſcari poteſt, et in reſtitutionem fideicommiſſi venire.*

16 *Succeſſoris appellatione in dubio venit ſucceſſor vniuerſalis, niſi adiecta fuerit clauſula quibuſcunq. nam & tunc veniret etiam ſingularis.*

17 *Clauſula pro te, tuisq. hæredibus & ſucceſſoribus, hæredes etiam extraneos vocat.*

18 *Donatio adiecta clauſula pro te, tuisq. hæredibus & ſucceſſoribus efficit vt donatarius extraneas etiam perſonas vocare poſſit.*

19 *Legitima in rebus donatis filio, reſeruanda eſt filijs donatarij.*

20 *Donatio facta à patre filio vel filiæ in capitulis matrimonialibus adiecta cõditione, quod ſi ſine liberis morerentur, voluit vt certa portio rerum donatarum ad eum rediret, data facultate de reſiduo teſtandi filio vel filiæ: an mortuo filio vel filia in ea portione conceſſa de qua poſſint teſtari, pater donator legitimã petere poſſit, noua quæſtio & quid vbi fuiſſet appoſitum iuramentum in præfata donatione, an in vim dicti iuramenti videatur renuntiaſſe petitioni legitimæ.*

21 *Pater in rebus filio donatis nullã videtur poſſe legitimam petere.*

22 *Liberum id dicitur quod nulli ſeruituti vel reſtitutioni obnoxium eſt.*

23 *Donata res libere, allodialis iudicanda eſt.*

24 *Alienandi prohibitio generalis præcedentia cõplectitur, niſi dictio libere adiecta fuiſſet.*

25 *Reſtitutioni res ſubiecta, & in allodium data, eo ipſo reſtitutioni renuntiatũ cenſetur.*

26 *Iuramentum vim habet ſpecialis renuntiationis.*

27 *Filius cum iuramento renũtians, legitimæ ſuæ renuntiare cenſetur.*

28 *Pater iuramento adiecto, poteſt ſe ipſum à filij ſucceſſione priuare.*

29 *Legitima ſic debetur in bonis filiorum parentibus, ſicut filijs in bonis parentum.*

30 *Filij vel filiæ nuptui traditæ iure Regio Cathaloniæ à patria poteſtate liberantur.*

31 *Parentes cum filios emancipant, ſolent in eos liberalitatem aliquam exercere.*

32 *Notariorum vſus, qui in donationibus factis per parentes filijs cum emancipantur, ſolent hæc verba adijcere: in præmium emancipationis, &c.*

33 *Notariorum imperitia teſtantium in donationibus factis à parentibus filijs cum emancipantur, in præmium emancipationis fieri.*

34 *Emancipationis præmiũ à filio patri debetur, non econuerſo.*

35 *Legitima portio debetur parentibus in bonis filij emancipati.*

36 *Legitima ex generalitate aliqua verborũ, renuntiatum non cenſetur.*

37 *Donatio non præſumitur, ſicut nec renuntiatio, & èconuerſo.*

38 *Renuntiandi animus ſicut nec donandi, non præſumitur.*

39 *Donatio nedum inter extraneos, ſed neq. inter coniunctos præſumitur.*

40 *Donandi facultas nuſquam in libera diſpoſitione includitur.*

41 *Libera teſtandi facu ltate conceſſa liberto, non cenſetur conceſſum vt in legitima alium quam filium inſtituere poſſit.*

42 *Donationè facta ab ſponſo ſponſa ſue non poteſt ſponſa non ſequutis nuptijs res donatas in ſuos transferre.*

43 *Iuramentum legitime renuntiationem inducit quomodo fuit appoſitum in generali renunciationis clauſula, ſecus vbi nulla adfuit renuntiatio.*

44 *Iuramentum non extendit vim ſuam pluſquã conuentio principalis, & cõſenſus in eo præſtitus.*

45 *Iuramentum non extendit obligationem, ſed eã intra ſuos limites continet.*

46 *Legitima debetur parentibus in bonis donatis ab eiſdem parentibus filijs ſuis.*

47 *Legitima quam diu apud filium eſt nullum onus vel grauamen ſuſtinere poteſt, ſecus eſt ad aliam perſonam tranſit.*

48 *Legitima onus legale ſuſtinet.*

49 *Legitimam petere nequit, qui ab inteſtato ſuccedere non poteſt.*

QVÆSTIO XIIII.

DONATIONE FACTA IN capitulis matrimonialibus à patre filio, illius filijs, & quibus voluerit; An ſit liberum filio ad res donatas etiã extraneos vocare, frequens caſus.

1 SOLENT † in contractu matrimonij parentes filio donare, & ipſius filijs, & quibus voluerit: quæſitum ſcio, an ad libitum, & pro filij arbitrio poſsit is de do-
2 natis in extraneas perſonas diſponere: Et † Cancerius noſter in hac quæſtione lib. teſol. 1. cap. 8. num. 66. exiſtimat non poſſe exiſtimantibus nepotibus, eiſdemq. filijs donatarij nulla recta, ratione, vel authoritate duct^o:
3 nam † textus, quem is citat in argumentum in l. cum pater §. penul. de lega. 2. & tex. in l. hæredes mei §. peto ad S.C. Trebelli. nihil faciunt, loquuntur enim in diuerſo caſu, vbi teſtator perſonas vocauit inter quas affectio ordinata poteſt conſiderari, quo in caſu non licet à voluntate teſtatoris, quæ ab ordine ſcripturæ elicitur recedere: noſter caſus diuerſus eſt, in quo donator neminem vocauit, ſed liberam filio, filijs, & quib^o voluerit, diſponendi facultatem conceſsit: ſic in ſpecie iura ſupra citata, & concordantia intelligit Illuſtriſsimus Cardinalis Manti. tractat. de coniectur. vltim. volun. lib. 7. titu. 7. num. 3. ſecundo eadem iura intelligit procedere, vbi voluntas teſtatoris ambigua eſt, tũc quidem ex ordine ſcripturæ illius voluntas declaratur; at vbi aperta eſt mens, ceſſant coniecturę l. ille aut ille §. cum in verbis de leg. 3. apertã autem donantis mens ſatis apparet ex verbis extremis, & quibus voluerit.

4 Potuiſſet is † alia moueri ratione, quod clauſula illa, *& quib^o voluerit* debet reſtringi ad nominatos, quemadmodum de agnatis loquens argumentatur Beret. conſ. 118. num. 48. ſed neq. ratio hæc officit, quoniam procedere poſſet vbi perſonæ certæ fuiſſent vocatæ vel nominatę, & in diſpoſitione poſitæ ſecus aliter, vt in caſu noſtro: ſic idem Beret. poſt antiquiores declarat d. conſ. nu. 49. & 50.

5 Neq. † deciſio. Guid. Pap. quam Cãcerius in ſimili adducit ad intitutum eſt, is deciſio. 505. dum quidam filio in contractu matrimonij donaſſet caſtrũ, ſeu alteri quem mallet ex eodem matrimonio naſcituro, cum mortuus fuiſſet nulla volũtatis ſuæ facta declaratione, & quæſitum fuiſſet an ſolus primogenitus ad illud caſtrum admittendus eſſet in vim ſtipulatæ donationis, an etiam alter filius, vel plures, vbi plures eſſent, tandẽ non minus verè quam ſubtiliter decidit, ſolum in hac ſpecie primogenitũ admitti debere; *quoniam inquit donatio reſpectu primogeniti fuit pura, reſpectu vero aliorũ, qui naſcituri poſt primogenitum forẽt conditionalis:* Cæterum conditio hęc nõ venit ex eo, quod pater ſuam non declarauit voluntatem, aliũ ſcilicet malle ſe habere caſtrum; propterea quia conditio deficit, nec venit nec ceſsit dies l. cedere diem cum ſimilibus de verbo. obliga. conſequenter totum caſtrum ad primogenitum peruenit l. 2. vbi gloſ. in verbo ad eos l. qui libero vbi interpretes ff. ſi pars hæredi. peta. Barto. in l. ſi quis de hered. inſtitu. cęteri poſt eum in l. planè §. qui coniunctim de lega. 1.

6 Secunda † mouetur ratione nam donatio primogenito facta, ſub conditione adempta fuit niſi mallet pater alium, & conuerſo ordine conceſſa ſub contraria l. ſi legatum ff. de adimen. vel tranſ. lega. cum ſimil. atqui conditio, qua fuit ademptum caſtrum non euenit, ergo illius integrum eſſe debet, minor
7 propoſitio probatur, quoniã † morte patris fuit illius voluntas extincta l. 4. ff. loca. l. mãdatum C. manda. Bart. & Iaſſ. in l. centeſimis §. ſi ita ſtipulatus fuero de verbo. obliga. ille
8 num. 9. hic num. 12. quemadmodum † & beneplacitum & arbitrium Iaſſ. conſ. 148. lib. 2. Deci. conſ. 108. num. 2. Marſil. in rub. de probatio. num. 270. Tiraquel. qui alios refert de ll. connubia. gloſ. 4. num. 18. Dida. lib. reſolutio. 3. cap. 15. num. 1. & 3. Menoch. de arbitrari. iudi. quęſt. lib. 1. quęſt. 69. & nu. 1.
cum

cum ſeqnent.Math.de Math.tract. de num.
teſti.cap.30.num.16.Surd. deciſ.66.nu. 20.
limitat autem idem Guid.& rectè traditio-
nem quãdo in donatione non fuiſſent adie-
9 cta verba illa, *vel ſi maluerit*, quo † caſu vbi
pater mortuus fuiſſet nulla facta declaratio-
ne, omnes filij ſimul ex tacito iudicio illius
ab inteſtato ad ęquales portiones admitte-
rentur l.cum quidam delega.2.l. vtrum §.cũ
10 quidam de reb.dub. Accedat † & altera ra-
tio,quam tetigi in pręcedenti quęſt. in verſi.
Nec prior ratio oberit: quod defunctus non
condendo teſtamentum cenſetur tacite ve-
nientes ab inteſtato ad hæreditatem vocare
l.ſi quis cum teſtamentum l. conficiuntur vbi
Barto.de iur.codicil. cum latè congeſtis per
Math.de Mat.tract.de num.teſti.in teſta.re-
qui.cap.17.num.21.atque ideo poſſunt gra-
uari Barto. & poſteriores in l. cum filio de-
leg.1.Curti. Iuni.conſi. 4.num.8. Vt igitur
regrediamur vnde diceſsimus,hęc Guid.de-
ci.parum imo nihil Cancerij iuuat ſenten-
tiam, quoniam fuit expreſsim vocatus pri-
mogenitus & alij poſt eum ſub conditione,
in noſtro caſu nullus ex filijs , propter illa
verba *& quibus voluerit*.

Vnde contraria opinio,& verior,& recep-
tior eſt,poſſe patrem inter quoſcunque etiã
extantibus nepotibus diſponere; & cũ mul-
tas adferre poſsim rationes, duas vel tres
tantum ſubijciam.

Prima ſumitur ab authoritate tex. in cap.
1.de feud.non hab. pro.natu. feud. & text.
in ca.feudum ea lege tit.ſi de feud.fue.con-
11 tro.præmiſſa † imprimis regula,feudum ſua
natura nec ad fœminas, vel extraneas poſſe
tranſire perſonas cap.1.de feu.non hab. pro
matri.feud.vbi Alcia.Bal.Iſer.Afflict.& alij
Iaco.de Fran.in prælud.feudo.num.44.tex.
in cap.1.§.etſi clientulus de aliena.feud. ca.
1.§.ſimiliter cum mille ſimilibus tit.de lege
Cora.idque tam tritum,& vulgare eſt vt ni-
hil magis.

12 Igitur † etſi de feudi propria natura ſit,
vt ad hæredes extraneos,ſeu fœminas non
13 tranſeat, † tamen vbi in feudi conceſsione
poſita fuerunt verba,pro te , & tuis hæredi-
bus quibuſcunque ob generalitatem horum
verborum, ſic per ea feudi natura inmutatur,
vt & ad hęredes extraneos in vim illius clau-
ſulæ tranſeat; probant duo illa iura ſupra ci-
tata : Quinimo Bal.ex dictis iuribus adno-
tauit in l.1.quęſ.34.ff.de rer.diuiſi.idem eſſe
dicere *pro te,& hæredibus quibuſcunque* ac ſi
dictum foret, *& quibus dederis* ; vt vtroque
caſu hæredes extranei ad feudũ poſsint vo-
cari, etiam irrequiſito domino, cum ſit feu-
dum hæreditarium, & alodiale.Baldi tradi-
tionem innumeri fuerunt ſequti Roma. &
Alex.num.3.in l.etiam ff. ſolut. Matrimon.
idem Alexan.& Iaſſ.num. 2.in l. quędam §.
nihil intereſt ff.de Eden.idem Iaſſ.conſ. 70.
num.6.lib.7.& in l.2.num.198. de iur. em-
phi.& in prælud.feud.num.49.Corne.conſi.
16.num.12.Ruin.conſil,16.n.5.lib.1. conſi.
103.num.8.lib.3.Curti iuni.conſi.1.num.2.
egregie conſil.4.a num. 1. & fere per totum
conſil.48.nu.3.Gozad.conſil.6.num. 6.Pari.
conſi.9.num.8.lib.1. Natt.conſil.216. nu.1.
lib.1.Bero.conſil.65.& 66.num. 11. libr.1.
Rolan.a Vall.conſil.3.num.65.conſil. 96.n.
37.lib.1.Burſa.conſi.76.num.7. Crot.conſi.
136. nu.51. & innumeros alios communem
dicens refert Decian.conſi.58.num. 30.31.
35.li.2.Oſaſ.deciſ.169.n.4.& deciſ. 161.n.
2.qui & cõmunem dicit & Mari.Socin.con-
ſil.72.nu.23.li.1.Iuli.Clar.§. feudum quæſ.
9.& paucis relatis Meno.conſ.41.nu.26.lib.
1.& latius licet inibi permiſceat clauſulam,
his verbis conceptã, *tibi, tuis, & quibus pla-
cuerit* conſil.61.nu.12.& ſequen.vbi egregie
loquitur eo.lib.conſi.378.nu. 32.lib.4. Ale-
xan.Rauden.conſi.26.nu.23.& nu.80. lib.1.
& in caſu nominationis faciẽdæ, *quos volue-
rit*,idem tract. de analog. cap.35.num. 37.
Vnde cum in feudo aduerſus illius propriã
naturam in vim verborum generalium , *&
quibus volueris* , extranei poſsint vocari,
multo magis in rebus donatis , quarũ ſi feu-
dalia non ſint, natura, ad hęredes omnes
tranſitoria ſunt.

14 His † accedat quod licet alias feudum nõ
veniat in bonorum confiſcatione,nec etiam
15 in reſtitutione fideicommiſsi, tamen † vbi
cum dicta clauſula conceſſum fuit reſtituen-
dum eſt,& in caſum delicti in fiſcum tranſire
poteſt.Rolan.conſil.29.nu.17.lib.3.& tract.
de lucro dot. quæſt. 54. & alios huius opi-
nionis recenſet nouiſsime Peregri. tract. de
fidei.artic.32.num. 34.idem Peregrin. eod.
tract.arti.52.num.38.

16 Confert † quod licet ſucceſſoris appella-
tione veniat ſucceſſor vniuerſalis in dubio l.
emptorem vbi Bal.C.locati.l.quędam §.ni-
hil intereſt ff.de ceden. l. 1.§.ſi hęres ff. ad
S.C.Trebellia. tamen propter ea verba ge-
neralia,*quibuſcunque ſucceſſoribus*,venit etiã
ſucceſſor ſingularis deciſi.Auinionen.68.nu-
mer.12.

17 Secunda † ratio qua hæc iuuatur opinio
eſt, quoniam in fortioribus terminis in vim
clauſulæ *pro te,tuisque hæredibus & ſucceſſo-
ribus*,etſi addita non ſint verba illa, *quibuſ-
cunque* veniunt hęredes extranei l.ſciendum
l.hæredis appellatio de verb. ſignifi. l.in an-
nalibus C.delega.Alex.conſi.193.col.2.lib.
2.Deci.conſ.171.num.5.Alciat.reſpon.120.
& qui eos refert Meno.conſi.378.nu.1.libr.
4.&

4.& præter eum Curti. iuni.conſi.4. num.9.
10.Mant.de coniect.vltim. volunt.lib. 8.tit.
14.num.18.

18 Tertio † & vltimo in terminis proprijs
donationis cum dicta clauſula poſt alios à ſe
relatos docet Meno.conſil.40.num.26.libr.
1.poſſe donatarium ad libitum de rebus do-
natis diſponere, etiam in extraneas perſo-
nas: ex quibus & veram & communem opi-
nionem hanc eſſe conſtat à qua in iudican-
do vel conſulendo recedi nequit.

19 Non tamen † propterea filij legitima ſuâ
priuari poterunt, quę illęſa vti iure naturæ
debita eis remanere debet, ad ea quæ dixi
ſupra quæſ.2.verſic.Subdeclarãt quidam de-
clarationem, & in verſic. Quinto declara.

20 Hinc † conſequenter quæſtio enucleandá
eſt quotidiana, an pater qui filio, vel filiæ in
capitulis matrimonialibus dedit aliquã quá-
titatem, etſi ſine liberis moreretur voluit vt
certa portio rerum donatarum ad eum re-
diret, data ſibi facultate de reſiduo libere
teſtandi, ſi mortuo filio ſine filijs in ea por-
tione libere data, pater poſsit legitimá pe-
tere; tum & ſecundo, an ſi adhibitum fuit iu-
ramentum in præfata donatione, eo ipſo pa-
ter in vim iuramenti cenſeatur renunciaſſe
huiuſmodi petitioni legitimę.

Quæſtionem hanc fere peracto tractatu
ſcripſi; quia contigit hoc ipſo anno 1601.
in filia cuiuſdam regij Senatoris huius ſacri
Senatus, is igitur filiam quádam nuptui tra-
dit, cui in dotem aureos tres mille dedit, ad-
iecto pacto & conditione, quod ſi ſine libe-
ris moreretur duo mille aurei ad eum vel il-
lius hæredes redirent, & de reliquis mille
poſsit libere teſtari: mortua fuit filia nup-
tui tradita ſuperuiuente patre, & ſine filijs
hærede inſtituto marito in mille illis aureis
ſibi à patre vt de his libere diſponere poſſet
donatis: orta fuit lis inter patrem, & gene-
rum hæredem, nam pater legitimam petit
in dictis mille aureis relictis à filia marito
ſuo, ex aduerſo gener legitimam non de-
beri dicit. De hac eadem quæſtione conſul-
tus fuit Cance. noſter ſicut ſcripſit is li.3.ca.
7. num. 91. & ſequenti. pauca dixit in arti-
culo arduo.

21 Moueri † gener poteſt ex ſequentibus:
primo quoniam dicti aurei mille fuerunt fi-
liæ libere donati, conſequenter eo ipſo pa-
ter ſua ſe illis verbis legitima priuaſſe vide-
tur, ex ſuperius adductis à Meno. & Cranet.
22 dictis conſilijs. Accedat ſecundo † & fortius
quod liberum id dicitur in iure quod nulli
ſeruituti, vel reſtitutioni obnoxium eſt; vnde
ſi legitimam poſt pater petere poſſet in his
rebus donatis, non libere donatæ diceren-
tur, maior illa propoſitio probatur multorũ
23 authoritate † inprimis Caual. deciſ.36.num.
6.1.part.ſcripſit, donata re libere, & tanquã
allodiali ex his verbis donantem vbi in eius
fauorem res fideicommiſſo ſubiecta foret,
eo ipſo renuntiatum videri; quia inquit, *allo-
dialis, nec libera foret ſi reſtitutioni obnoxia
eſſet*, vbi alios in hanc citat ſententiam. Có-
fert inſigne Ruin. reſponſum conſ. 121. nu.
24 10.li.2. † Dum ſcribit, generalem alienan-
di prohibitionem ſubſequentem, ad præce-
dentia referri; vt vbi in præcedentibus, teſta-
tor, cuiquam legaſſet, & diſpoſuiſſet legatũ
apud legatarium libere remanere ſequẽtis
diſpoſitio ad legatum his verbis relictũ ex-
tendi non poſſet, quia non remaneret liberũ
25 ſi alienari res legata non poſſet. Tertio † &
huc pertinet celebre Surdi reſponſum conſ.
143.num.22.lib. 1. qui reſpondit, re in alo-
dium data in conſequentiam reſtitutionis
conditioni rei adiectæ renunciatum cenſeri,
& multo magis cum dictum fuit in conceſ-
ſione dari rem in liberum, & francum allo-
dium, remouit enim verbum hoc liberum
quamcunque reſtitutionis ſpeciem, ſimul, &
omne impedimentum quod fieri poſſet vt
res pænes eum, cui conceditur non remane-
ret ad gloſ. in verbo libere in Clemen. du-
dum de ſepult. & in Clemen. fina. de æta.
& qualit. Tiraquel. in l. ſi vnquam verbo re-
uertatur num. 135. C. de reuocan. donatio.
tum alijs ab eodem Surd. ſuperius citatis; &
pręter relatos ab eo idẽ alijs adductis reſ-
pondet Tiberi. Decia. reſpon.60. num. 31.
lib.2. reſpon.41. num. 14. eod. lib. vnde in-
tulit Surd. citato conſil. vaſſallum, qui feu-
dum habet liberum, nullum ex his verbis
onus præſtare domino cogi poſſe. Crauet.
conſil.125.num.6.

26 Tertio † moueri potuit actor, quia donãs
in prædicta ſpecie dotem filiæ ſuæ in confir-
mationem dictæ donationis doris & pacto-
rum in contractu matrimonij adiectorũ ap-
poſuit iuramentum, iurando ad inuicem filiá
& pater ſe prędicta tenere & inuiolabiliter
27 obſeruare debere: Atqui † iuramentum ha-
bet vim ſpecialis renuntiationis legitimæ,
iuxta magis communem & veram opinio-
nem, etſi alij plerique contrariam magis cõ-
munem dixerint Roma. Alexan. Iaſſ. Ruin.
Rub. Deci. Gozadi. Natt. Dida. Rip. Pariſi.
Socin. iuni. Guil. Benedic. & Tiraquel. quos
congerit Menochi. conſi. 71. num. 24. lib. 1.
& hanc fere communem iudicat ibidẽ idem
Menoch. & non citato Meno. alios retulit
Surd. dicens magis communem tract. de a-
limen. tit.9. quęſt. 15. num. 17. 18. 19. Atque
eandem opinionem non relato Menoch. in
citato conſil. tenuit Gutier. tract. de iuramen.
confirmato. cap. 19. vbi Vaſqui. Rodri. Suar.
& alios

Digitized by Google

& alios quoſdam etſi paucos eandem tene-
re ſcripſit communem dicens. eo itaque ipſo
quod pater iurauit prefata capitula matri-
monialia legitimæ ſuæ renuntiaſſe videtur;
ſicuti enim filius niſi expreſſe renunciat aut
cum iuramento legitimæ renuntiaſſe non vi-
detur, ſic econuerſo pater in bonis filij, cum
non minus parentibus quam filijs legitima
debeatur l. nam etſi parentibus cum vulgat.
de inof. teſt. & de renuntiatione filij pro ſua
legitima, ad renuntiationem patris in filij le-
gitima argumentatur & recte idem Gutier.
in d. cap. 19. nu. 4. poſt Vaſqui. tract. de ſuc-
ceſsio. creatio. §. 17. num. 44. & §. 21. n. 134.
vnde ſi iuraſſet filius excluderetur, eodem
modo & pater.

28 Quarto in terminis † videtur traditio Tel-
lij. Ferdinan. in l. 6. Taur. num. 63. C. 4. do-
cuit Iuramento poſſe patrem a filij ſucceſ-
ſione ſe ipſum priuare, atque excluderetur
omnino aſcendens pater, & alius quilibet, ci-
tat Angel. in l. fin. C. de bon. liberto.

Quinto hanc audio aduerſarium rationem
adferre, quoniam inquit ſi legitima debetur
patri ex ipſe eadem legitima donata à patre
filiæ (quoniam mille illi aurei donati ad li-
beras voluntates filiæ erat quantitas quę ad
legitimam illi debitam aſcendebat) inde ſe-
queretur, legitimam onus reſtitutionis reci-
pere, & grauamen quod ab ea ſemper reij-
citur; ad ea, quæ omnes ex eo textu in l. quo-
niam in prioribus cum vulga. C. de inofi. te-
ſtam. proinde legitima patri ex legitima ab
eodem patre debita non debetur.

His tamen non obſtantibus contrarium
reſpondi ex ſequentibus premiſſo prius pari
paſſu procedere legitimam filij, & legitimā
29 patris niſi in paucis quibuſdā caſibus † vnde
quemadmodum in bonis parentum regula-
riter filijs legitima debetur d. l. nam etſi pa-
rentibus de inofi. teſt. l. ſcripto. vn. liber. cum
ſimi. ſic parentes in bonum filiorum (qui ta-
men liberos non habent vt omnes affirmāt)
legitimam hanc portionem petere poſſunt
dictis iuribus. Ad inſtar ſucceſsionis ab inte-
ſtato, qua efficitur vt tam filij parentibus,
quam econuerſo parentes filijs ſuccedant §.
conſequens in auth. de here. ab inteſt. veni.
eſt enim legitima portio illa, quam quis ab
inteſtato conſequuturus eſſet; ſic cenſent om-
nes in l. in quartam ad l. falici. vbi præcipue
Berenga. hanc conſtituit regulam cum his, in
quibus conueniunt, & differunt legitimę pa-
rentum, & filiorum, in repeti. Secunda præ-
fatio. num. 15. cum ſequen. Craſſ. in §. legiti-
ma quæſt. 1. in principio, cæteros prætereo
quia trita eſt & omnibus nota. Ita fit vt ſu-
perius cum Vaſqui. & Gutier. dicebam, vt
quemadmodum filius legitimæ renuntiare
non videtur niſi expreſsim id dixerit, ſic pa-
ter id ipſum facere ex iuris diſpoſitione non
cenſetur.

30 Secundo † animaduerto iure noſtro regio,
eo ipſo quod filij nuptui traduntur à patria
liberari poteſtate, notiſsima eſt regia conſti-
tutio, quamquam de iure communi propter
matrimonium minime ab ea liberentur iux-
ta magis communem opinionem, & nedum
in fauorabilibus, ſed & in odioſis ex genera-
litate legis noſtrę regiæ; eadem ipſa lex lata
eſt in vlterioris Hiſpanię regnis, quam ibi
ſic interpretes illius declararunt magis cō-
muniter vt poſt Rodrl. Soar. Baeça Pelaez
Matien. Gomez. Caſtell. Gracian. & alios re-
ſoluit Gutier. lib. 2. practica. quęſtio. quæſ. 9.
a numer. 1.

31 Tertio † animaduerto, vt plurimum, &
fere ſemper ſolere parentes dum filios emā-
cipant donationes in eos conferre, ſiue emā-
cipatio fiat in contractu matrimonij, ſiue
apud acta curię iuxta iuris diſpoſitionem in-
nuit text. in l. fina. §. in verbis, *& peculium
donare, vel alias res liberalitatis titulo in eos
conferre, &c.* C. de emanci. libero. & ſic ſem-
32 per obſeruare video: vnde † inoleuit vſus
notariorum, qui in huiuſmodi donationibus
teſtantur parentes in præmium emancipa-
33 tionis has conferre donationes, id † quod
ex ipſorum imperitia prouenit, quoniam nō
præmium parentes emancipando recipiunt
à filijs, ſed filij a parentibus: proinde cum
donant liberalitatem liberalitati cumulant,
& adiungunt duplici modo, emancipando,
& libertatem: quæ inæſtimabilis res eſt l. li-
bertas de regu. iur. conferendo, amittendo
ſimul patriam poteſtatem l. filiusfamilias §.
34 ſecundum vulgarem de leg. 1. Hinc † patri
præmium debetur non filio l. cum viua, in
verbis *præmium delatæ emancipationis* C. de
bon. mater. vbi Pau. de Caſt. l. cum oportet
§. cum autem, in verbis *quaſi remunerationis
gratia à filio accipere* vbi Barto. C. de bon.
quæ libe. §. hoc quoque in verbis *quaſi pro
pretio quodammodo emancipationis, &c.* inſti.
per quas perſo. nob. acquir. obliga. vt hæc &
alia ita egregie aduerſus notarios, & ipſo-
rum ſtillum citauit Tiber. Decia. reſpon. 41.
num. 12. 13. 14. 15. lib. 1. & ab emancipatio-
ne, filij ius teſtandi conſequuntur, cum alio-
quin ſi in poteſtate parentum forent, niſi de
voluntate parentum teſtamentum condere
non poſſent, ad tex. in l. qui in poteſtate cum
35 vulga. ff. de teſta. His ſic † præmiſsis in tui-
tionem noſtrę opinionis accedat tex. expreſ-
ſus in l. pantonius ff. ſi quis a parent. fue. ma-
numiſ. quo in text. aperte probatur parenti-
bus deberi legitimam portionem in bonis
filij emancipati; quia ſi turpem perſonam
heredem

Digitized by Google

hęredem inſtituat filius, in totum pater re-
uocat ſi non turpem vſq. ad ſuam legitimã,
quem tex. ad hanc ipſam facti ſpeciem cita-
uit eruditiſsimus Surd. conſ. 292. num. 10.
lib.2. Tertiò in hac ipſa ſpecie deberi legiti-
mam parentibus citra aliquam dubitationẽ
multis oſtendit idem Surd. d. conſ. 292. in
toto conſilio, vbi & obiectis reſpondet, quæ
illius dicta non repeto cum videri ab omni-
bus poſsint.

Supereſt nunc obiectis reſpõdere, ex quo-
rum ſolutione in totum difficultas tolletur.
Non obſtat prima ratio quia in libera illa
diſponendi facultate de mille aureis conceſ-
ſa filiæ non includitur renuntiatio legitimæ,
quæ aliquo in caſu parentibus cõpetere poſ-
ſet; quia renuntiatio donatio eſt, l. ſi quis de-
legauerit vbi Barto. ff. de ſolutio. Deci. in l.
poſtquam liti. num. 15. C. de pact. Menoch.
præſump. 45. lib. 3. num. 15. idem præſump.
41. num. 2. lib. 6. fuſe Tiraquel. in l. ſi vnquã
verbo donatione largitus nu. 173. C. de re-
uocan. donatio. & in præfatio. num. 129. &
37 ſicut † donatio non pręſumitur, nec renun-
tiatio, idem Meno. d. pręſum. num. 11. ſic &
qui quidquam in alterius fauorem renũciat,
eidem donare cenſetur Bal. in l. quod dotali
quæſt. 8. C. de colla. & alios plures recenſet
38 Surd. deciſ. 14. num. 2. Vnde † nec renunciã-
di in dubio, ſicut nec donandi animus præ-
ſumitur, vt ex Imol. Anto. & alijs docet idẽ
39 Surd. deciſ. 317. num. 23. donatio † vero ne-
dum inter extraneos ſed neque inter patrẽ,
& filium præſumitur; non inter patrem, & fi-
lium in poteſtate conſtitutum, quoniam do-
natio non valet; ſed neque inter patrem, &
filium emancipatum, ita argumentatus fuit
Menochi. lib. pręſump. 3. præſum. 30. nu. 29.
& 30. conſequenter in facultate illa diſpo-
nendi libere de mille aureis, incluſa legiti-
ma portio patri debita non cenſebitur.

40 Secundo † reſpondetur, verbis illis quibus
pater filiæ liberam diſponendi facultatem
conceſsit, incluſam ex alio legitimam non
cenſeri, quoniam in libera conceſsione, ad-
miniſtratione, aut alia quauis diſpoſitione
facultas donandi non conceditur, ſic reſpon-
dit expreſsim Vlpian. in l. filiusfamilias in
principio ff. de donatio. vbi Bart. & alij: vn-
de conceſſa in noſtra ſpecie filijs libera fa-
cultate diſponendi non cenſetur conceſſa fa-
cultas donandi legitimam patri debitam: &
41 † in ſpecie probat textus in l. Paulus reſ-
pondit ex hæreditationem §. patroni filius
vbi glo. in verbo videri ff. de bon. libert. quo
in textu probatur, libera teſtandi facultate
conceſſa liberto, non cenſeri conceſſum vt in
legitima alium quam filium inſtituere poſ-
ſit, & ſcribit Telli Ferdin. in l. 6. Taur. n. 64.

42 Ad † ſtipulatur ſuperioribus deciſio inſignis
Vincen. de Fran. deciſ. 503. 3. part. num. 12.
vbi decidit, donationem libere factam ab
ſponſo ſuæ ſponſæ nõ efficere vt poſsit ſpõ-
ſa non ſequutis nuptijs res donatas ad ſuos
hęredes tranſmittere. ſic prima & ſecunda
non obſtat ratio, cum in traditionibus con-
trarijs conſtaret diſponentem donare vo-
luiſſe, in hac ſpecie ſecus.

43 Non obſtat tertium, † nam iuramentum
renuntiationem legitimę operari nequit vbi
nulla adfuit renuntiatio, nedum ſpecialis ſed
generalis; tũc autem ex eorum opinione qui
dixerunt, iuramenti adiectione legitimæ cẽ-
ſeri renuntiatum operatur ſacramenti reli-
gio hunc effectum, quoties iuramentum ip-
ſum appoſitum fuit in generali renuntiatio-
ne, nam quia vim expreſsi habet, legitimę vi
detur renuntiatum, ſecus vbi nulla adfuit re-
nuntiatio, & in his terminis loquuntur Ro-
ma. Alexand. Rip. Socin. iuni. Natt. Didac.
Menoch. Gutier. Vaſqui. Rodri. Soar. & alij
44 à me ſuperius citati. Et † ſumma cum ratio-
ne nam iuramentum nequit vim ſuam & ef-
fectum extendere pluſquam cõuentio prin-
cipalis, & conſenſus in eo præſtitus l. conue-
nire ff. de pact. dotal. l. fina. C. de non nume.
pecuni. Siluan. conſ. 22. num. 44. Oſaſ. deciſ.
Pedemonta. 41. num. 6. Surd. deciſ. 3. num. 9.
quod ſi iuramentum capitulis hiſce matri-
monialibus interpoſitum in quibus de renũ-
tiatione verbum nullum, renuntiationẽ legi-
timæ operaretur, certè extenderet cum ſuã
vltra conuẽta à partibus, id autem quam ab-
45 ſurdum ſit omnes vident. Propterea † dixit
egregie Oldrad. conſ. 188. quod iuramentũ
nõ extendit obligationem, ſed ei intra ſuos
limites manente addit robur; quem ſequuti
ſunt Roma. Angel. Areti. Deci. Tiraq. Paris.
Bertran. Cæpha. & alij relati à Surd. cõſ. 20.
num. 8. lib. 1. & conſ. 315. num. 27. lib. 3. la-
tiſsimè idem Surd. tracta. de alimen. titu. 9.
quæſ. 15. num. 20. & 21. Non obſtat quartum
ex doctrina Telli. quę nihil facit cum loqua-
tur in pacto iurato quo pater ſe à filij ſuc-
ceſsione priuauit: in noſtro caſu nullum ad-
eſt pactum, nulla renuntiatio: quinimo inge-
nue facit pro hac parte Telli. traditio, cum
ob liberam teſtandi facultatem filię conceſ-
ſam non cenſeatur pater in ſpecie noſtra le-
gitimę portioni renuntiare vt illic ſcripſit:
atq. ita in terminis propoſitæ quęſtionis iu-
dicatum vidi in hoc Senatu, nullis tamen ad-
ductis, motiuis, quia erat cauſa exequutio-
nis.

46 Non obſtat quinta † ratio, nullũ enim vn-
quam dubitaſſe vidi, cum ex rebus ipſis filio
vel filię donatis, præmorientibus ipſis ſine fi-
lijs, debeatur legitima parentibus, quod eui-
denter

Digitized by Google

dentet colligitur ex d.l.pontonius iuncta d. l.fina. C.de eman. libero. res enim donatæ filijs in emancipatione in legitimam nō imputantur, quia huiuſmodi donationes puræ ſunt l.2.C. de immen.donatio.iuxta receptiſsimam omnium in d.l.in quartā ad l. falcidi. & ideo inſinuatione egent, vt dixit Tiberi.Decia.dic.reſpon.41.num. 16.& in hac ſpecie minorem articulus continet dubitationem, cum ſit proprium filij patrimonium liberum: idem vbi donatio fuiſſet facta ob cauſam,matrimonij filio vel filię pro dote ſua vſque ad concurrentem quantitatē legitimę; præmorientibus enim ſine filijs, alio quam patre donatore hęrede inſtituto, pater legitimam ideſt tertiam portionem ex his rebus,quas filiæ pro ſua legitima dedit conſequenter,in reliquis alium inſtituere poterit,dum turpis perſona non fuerit, iuxta deciſsionem d.l.pontonius.

47 Neque dici † poteſt quod ab aduerſario obijcitur, legitimam onus nullum recipere, id enim onus non eſt; & præterea quamdiu legitima pœnes filium eſt illius durat priuilegium, & cum ad aliam perſonam tranſit, vel quia filius donat, aut alium quam patrē inſtituit hæredem, priuilegium ceſſat l. per procuratorem §.1.de acquiren. hæredi ſcribit Berenga.in d. l. in quartam præfa. 2. 4. arti.numer. 16. latius exemplificat Vaſqui. tract.de ſucceſsio. creatio. §.10. num. 41. poſito igitur quod onus dici poſſet, mutatione perſonæ tale onus ſuſtinetur.

48 Porro legitima † onus patitur legale à lege ipſa impoſitum, vt dixit Barto.in l. Titio centum §. Titio genero nu. 6. de condi. & demonſ.Imol.& Pau.de Caſt.quos refert & ſequitur idem Vaſqui.d. §. 10.num. 461. vnde cum legitima parentibus ex illis diſpoſitione non minus quam filijs debeatur, onus res ipſas ſequitur, verum onus vt dixi non eſt, quia in vita filius liberas res habet in legitimam donatas, de quibus etiam in morte diſponere poteſt reſeruata legitima parentibus ex legis debita ordinatione.

49 Rurſus † legitima vt dixi eſt portio certa illius partis, quam ab inteſtato pater vel filius ſunt habituri, vnde dixerūt noſtri quod, qui ab inteſtato non poteſt ſuccedere neque etiam legitimam petere: ita fit vt ſtante ſtatuto,quo pater, vel mater ab inteſtato ſuccedere filijs ſuis prohibentur, nequeunt ex communi reſolutione in eo caſu legitimam petere in bonis filiorum. Sic ex communi relatis innumeris reſpondit Rolan. à Vall. conſi.62.num.52.lib.3.quem & alios refert Gutier.libr.3.practi.quæſtio. 82.numer. 8. ēconuerſo vbi pater ſuccedere poteſt, omni ex parte ſibi legitima debetur; quis autem eſt qui non videat,filiæ in noſtra ſpecie inteſtatæ decedenti in illis mille aureis libere donatis patrem ſuccedere potuiſſe proinde & legitimam condito per filiam teſtamento,alio quam patre hærede inſtituto ſibi deberi,& hęc veritas.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta filio & illius filijs, ordine ſucceſsiuo facta cenſetur.*

2 *Donatione facta filio & ſuis, qui contineantur.*

3 *Suorum appellatione qui contineatur, ex ſubiecta materia deprehenditur.*

4 *Suorum appellatione cū de patrio iure agitur, filij tantum, qui in patris poteſtate ſunt continentur.*

5 *Suorum hæredum appellatione vbi de patria poteſtate non agitur,ij veniunt,qui quomodocunque ſuccedere poſſunt.*

6 *Suos hæredes & mulier habere dicitur, qui tamen filios in poteſtate non habet.*

7 *Suorum appellatione ex ſubiecta materia, domeſtici & familiares continentur.*

8 *Suorum appellatione vbi de patria agitur, ex eadem patria orti continerentur.*

9 *Suorum appellatione vbi de patria agitur poteſtate, filij tantum in poteſtate conſtituti venirent.*

10 *Suorum appellatione vbi de iudicando ageretur nedum ſanguine coniuncti ſed, & qui ſeruiunt continerentur.*

11 *Suorum appellatione vbi amicitiæ iura conſiderari poſſunt, amici ſumma amicitia coniuncti comprehenderentur.*

12 *Suorum appellatione in delictis,ij veniunt,qui delicta admiſerunt.*

13 *Suorum appellatione vbi de agnatione conſeruanda agitur,ij continentur,qui illius generis & familiæ ſunt.*

14 *Sua iniuria dicitur,quæ alicui de familia facta eſt.*

15 *Suorum appellatione vbi de parentela agitur, ij veniunt,qui ex eodem ſtipite deſcendunt.*

16 *Suæ res dicuntur,etiam illa, quæ à conductoribus poſsidentur.*

17 *Suum negotium dicitur parentum, licet illud ad filios pertineat.*

18 *Suum dicitur, etiam illud, quod reuocari poteſt.*

19 *Suo nomine factum dicitur, quod & ad alterius commodum pertinet.*

20 *Suorum appellatio varia eſt.*

21 *Suorum appellatione ſecundum communem vſum loquendi, veniunt proximiores ab inteſtato.*

22 *Suorum vocatione facta, ſtante dubio ad quos hæc verba referri debeant, ad ſuos teſtatoris*

tores referenda ſunt.

23 *Suorũ appellatio ad quos referri debeat, Barto. diſtinctio adducitur.*

24 *Suorum appellatione in materia ad extraneos hæredes non tranſitoria, deſcendentes tantũ & collaterales continentur.*

25 *Suorum appellatione in rebus, quæ ad extraneos hæredes tranſire poſſunt, extranei continentur.*

26 *Teſtatoris diſpoſitio de rebus ſuis verba faciens, de teſtatoris non hæredis vel fideicommiſſarij rebus intelligenda eſt.*

27 *Suorum appellatione in contractibus, deſcendentes omnes & collaterales vſq. ad quartũ gradum continentur.*

28 *Donatio ſtipulata à patre, pro ſe & filijs ſuis, an cenſeatur ſtipulata pro filijs tanquam filijs, vel pro filijs tanquam hæredibus, & quæ vtilitas.*

29 *Stipulatio paterna pro filijs tanquam filijs facta, vbi filij res donatas conſequuntur, onera hæreditaria non ſubeunt.*

30 *Filiatio qualitas naturalis dicitur.*

31 *Qualitas ſanguinis, pro cauſa finali diſpoſitionis accipienda eſt.*

32 *Legatum pauperi conſanguineo, intuitu conſanguinitatis & non pietatis relictum cenſetur.*

33 *Legatum Epiſcopo à conſanguineo ſuo, legatũ cenſetur contemplatione ſuæ perſonæ & non Eccleſiæ.*

34 *Legatum Epiſcopo amico, intuitu amicitiæ legatum videtur.*

35 *Legatum à patre eodemq. tutore filio factum, contemplatione filiationis factũ cenſetur.*

36 *Intereſt noſtra hæredes habere.*

37 *Expreſſum facit ceſſare tacitum.*

38 *Taciti & expreſſi vna & eadem vis eſt, maxime vbi tacitum prodeſt magis diſponenti.*

39 *Contrahere quis præſumitur, ſecundum qualitatem & nomen contractus.*

40 *Nomen contractus minime curandum, vbi actus natura contrariatur.*

41 *Stipulatio in dubio ita concepta cenſetur, vt ſibi & hæredibus ſuis proſit.*

42 *Pater ex particulari priuilegio ſtipulari poteſt pro filijs ſuis.*

43 *Actum faciens cum illud poſſit ſecundum ius commune & municipale, in dubio ſecundum commune feciſſe cenſetur.*

44 *Stipulatio a patre facta pro filijs, vtilior eſt ſi vt hæredibus & non tanquam filijs concepta fuerit.*

45 *Parentum commune votum eſt filijs theſauriſare.*

46 *Iura naturalia ſucceſſiones à iure ciuili adinuentas non agnoſcunt.*

47 *Stipulationis natura eſt, vt ad hæredes tranſeat.*

48 *Verba intelligenda ſunt, ſecundum naturam contractus cui adijciuntur.*

49 *Expreſſum facit ceſſare tacitum.*

50 *L. ſi vno ff. locati & tex. in l. ſi olei C. eod. tit. declarantur.*

51 *Verba aduerſus eum interpretanda ſunt, qui ſe fundant in eis.*

52 *Verba interpretanda ſunt aduerſus eum, in cuius fauorem fuerunt prolata.*

53 *Verba quis dixerit non attenditur, ſed in cuius gratiam dicta ſint.*

54 *Pater an fuerit ſtipulatus filijs vti filijs an vt hæredibus coniecturis dignoſci poteſt.*

55 *Maioratus & primogenia filijs vti filijs defferuntur, non vt hæredibus.*

QVÆSTIO XV.

DONATIONE FACTA IN contractu matrimonij filio & ſuis, qui contineantur; & an filios hæredes eſſe oporteat, elucidatur.

1 DONATIONEM † factam filio in capitulis matrimonialibus, & filijs ordine ſucceſsiuo factã cẽſeri fatentur noſtri Bartol. in l. Gallus §. quidam rectè num. 9. de libe. & poſthum. & l. ſi tibi §. ſi pactus vbi gloſ. ff. de pact. C. Calca. conſ. 74. num. 21. Deci. in conſil. 149. col. 1. Alexan. Iaſ. Rub. Galiau. Garci. & alij in d. §. quidam rectè, vbi communem dixerunt, & eandem communem repetit Menoch. conſ. 41. num. 24. lib. 1. & præter Menoch. & quos refert, Lancel. in d. §. quidam rectè num. 25. communẽ dixit; ſiue res ſit ſui natura tranſitoria ad hæredes ſiue non Rube. num. 129. Socin. num. 146. & alios multos citat Surd. deciſio. 322. num. 44. receptam affirmans Manti. de coniectur. vltim. volunt. lib. 8. titu. 10. Cancer. lib. reſolut. 1. cap. 8. num. 67. vbi ſolum Bertran. citat conſ. 138. nu. 20. lib. 2. Cæterum †
2 qui contineantur in donatione filio, & ſuis facta, ſub vocabulo illo & ſuis idem Cance. mouet poſt antiquiores ſed in reſolutione deficit; qui enim ſuorum veniant appellatione ſcire, pulchrum paſſum dixit Bal. in conſ. 80. lib. 4. vbi multa egregie. Vt igitur in reſolutus articulus reſoluatur remiſsiuè adductus per Cancer. lib. 3. reſolu. cap. 7. nu. 331. Duos caſus, & ſuſpectiones conſtituendas eſſe exiſtimo. Prima circa vltimas voluntates, ſecunda ad contractus pertinet, quæ noſtro conuenit inſtituto.

3 Animaduerto † autem prius tam latã foe ſignificationem, vt ſecundum ſubiectam materiam, & caſus de quibus agitur diuerſimodè

modè accipiantur verba,& ſnis prędictaı In
4 † ſucceſsione enim, qua ius patriũ conſide-
ratur,ij ſuorum appellatione continẽtur,qui
in pattis ſunt poteſtate l. in ſuis delibe. &
poſthu.§.ſui inſt.de hæred.qual.& differ.l.1.
& 2.C.de repud.hæred.l.1.ff. per quas per-
ſo.nob.adquir.§.1.& 2.inſtit.eod.titu.l.cum
bonis ff.de acquir.hęred.Bart.Bal.Angel.&
poſteriores in d.l.in ſuis Angel. cum alijs in
d.§.ſui Tiraq.in præfatio.l.ſi vmquam C.de
reuo.dona.Coraſi.li.Miſſellan.5.ca.16.For-
5 catu.in necijoman.iur.dial.36.Verum † vbi
patria poteſtas non cõſideratur, appellatio-
ne ſui hæredis is veniet, qui quomodocunq.
ſuccedere põt,& qui defuncti obligationem
ſuſtinet l.2.§.ſi in facto & §.ſequen.l.Iulian⁹
in principio l.ſtipulatio iſta,in verbis nec hę
res ſuus,de verb.obli.§.ſed etſi quis §.ſi quis
6 ea inſti.de verb.obli.ſic † mulier qui neminẽ
in poreſtate habere poteſt, ſuos habere hæ-
redes dicitur l. ex his verbis C. quan. dies.
lega.ced.auth. de non eligendo ſecundo nu-
bentes §. ſi vero filia Guid. Pap. deciſ. 548.
conſ.135.num.1.Vnde agnati,cognati,trãſ-
uerſales,& extranei,cum de defuncti agitur
ſucceſsione, qui hæredes inſtituti ſunt ex te-
ſtamento,cæteri ab inteſtato,ſui hęredes di-
cuntur glo.vbi cęteri in l.ſi poſt diem in ver-
bo ſuum ff.quan.dies lega.ced.d.l.ſtipulatio
iſta in principio cum concordanti. ſupra ci-
tatis.
7 Secundo † ex ſubiecta materia ſnus do-
meſticos & familiares ſignificat, & ij etiam,
qui iure aliquo fidelitatis vel huic ſimili no-
bis tenẽtur,quemadmodum vaſſalli, qui no-
bis inſeruiunt. l.diuus §. cum autem in ver-
bis vel à ſuis aut in propria villa de offi.
præſi.l.mutus §.manente ibi ſe & ſuos alat.
ff.de iur.dot.cap.quicunq. vbi gloſ.& alij in
verbo ſuorum de ſent.excomu.in 6. l. pœnũ
§. ſed quod diximus l. aut qui aliter §. hæc
verba ff.quod vi aut clam. l. ſi conuenerit §.
fina.de pact.dotali.cum multis his ſimilibus
Ripa in l.1.num.105.de reb.cred.
8 Tertio † vbi de patriæ contentione age-
retur, ij ſuorum appellatione venirent, qui
eiuſdem vrbis, vel patrię eſſent,reliqui ex-
tranei nominarentur l. in bello §. ſed quod
diximus l. aut qui aliter §.hæc verba ff.quod
vi aut clam l.qui pœnum §. ſed quod dixim⁹
ff.de pœnu.legat.
9 Quarto † vbi de patriæ poteſtatis intuitu
vel contemplatione tractaretur,ſui diceren-
tur tantum pater, & filij illius; ij enim pro-
prie ſui adinuicem dici poſſunt, cum vna, &
eadem perſona reputentur l. fina. C. de im-
pube.§.ſed qui inſtit.de hæred.qual. extra-
nei enim omnes quando de iure patriæ po-
teſtatis agitur,nominantur cęteri l.vni.§.ex-
traneum C.de rei.vxo.actio.l.fina.§.ſimiliq.
modo.C.de iur.doti.
10 Quinto † & ſui dicuntur vbi de iudicando
ageretur,qui nedum ſanguine coniuncti ſunt
ſed & qui nobis ſeruiunt l. qui iuriſdictioni
præeſt de iuris.omni.iud.l.vni. C.ne quis in
ſua cau.ius ſibi dicat,& in hac ſpecie coniũ-
ctio ſanguinis ad ſeptimum vſq.gradum ex-
tenditur gloſ.in l.fœminæ C.ad S.C.Turpi-
lia l.2.de accuſatio. gloſ. cum tex. in l. lege
Iulia ff.de teſtib. Angel.trac.de male.verbo
ad quęrellam Titij nu.48.Marſi. in l.1.§.itẽ
diuus,qui alios refert ff.de quęſ.Plac.in Epi.
delic.ca.39.nu.13.Gomez.lib.reſol.3.ca.1.
num. 34. in tranſuerſalibus vſq. ad quartum
gradum.Bal.in l.petitionem C.de aduo.di-
uerſo.iudic.alios Cott.in memorabil.verbo
ſuorum appellatione.
11 Sexto † vbi amicitię iura conſiderari poſ-
ſunt, ſuorum appellatione, & amici ſumma
amicitia coniuncti continerentur, gloſ. in l.
2.C.in qui.cau.colo.lib.11. Cod.Hypol.de
Marſil.in rubr.de fideiuſ.num.234. qui fuſe.
Robin.in l.filiusfamilias §.diui num.69.de
leg.1.Plaça.in Epito.delicto cap.28.nu.24.
& iterum cap. 43. Tiraquel. tract.de pœni.
temp.cauſa 22.nu.34.Corſe.ſingul.in verbo
defenſio.
12 Septimo † vbi de delictis agitur patran-
dis, ij ſui dicuntur, qui delicta admiſerunt;
inde vulgo dicitur delicta ſuos habere au-
thores l. ſanccimus C. de pœni. Nec debet
quis alterius delicto vel iniuria prægrauari.
l.ſi quis in ſuo §.legis C.de inofici teſtam.cũ
alijs multis ad hoc inſtitutum congeſtis per
Farina.in qq.crimina.titul.de pœn. & delic.
quæſt.24.num.1.lib.1.
13 Octauo † vbi de agnatione agitur conſer-
uanda,& tuenda,ij ſuorum veniunt appella-
tione,qui illius generis ſunt & domus,& cõ-
tinentur deſcendentes omnes, & collatera-
les abſq.graduum limitatione l. pronuntia-
tio §.communi iure vbi Barto.de verbo.ſig-
nifi.l.cum vnus in principio ff. de alimen.le-
gat,l.vni.in verbis ſuorumq. domo C.is quæ
prędi.poteſt l.IurisConſultus in verbis,pro-
ximiores ex agnatis ſui dicuntur ff.de gradi.
affini.
14 Nono † ſua iniuria dicitur, quæ alicui de
familia facta eſt. l.de crimine l. neganda C.
de accuſatio.l.ſi fœmina.C. ad Turpili.
15 Decimo † vbi de coniunctione & attinen-
tia ageretur, ij ſui dicerentur qui ex eodem
ſtipite deſcendunt,& etiam collaterales l.cũ
ſcimus in verbis,per ſuos vel patres,vel fra-
tres,vel cognatos.C.de agrico. & cenſi. lib.
11.cap.filij ad finem de hęre.lib.6. l. mutus
§.manente ff.de iur.doti.
16 Vndecimo † vbi de conductione vel loca-
tione

Digitized by Google

tione ageretur, ſuæ res dici poſſent cōductę, quæ ab earum conductore poſsidentur l. 1. §. ait prætor cum ſeq. ff. Nau. cau. ſtabu. l. 2. in princi. & §. in hac in 2. ff. vi bono. rap. Et ſuam domum l. C. dixit, quę conducta eſt l. 1. §. 1. de iniu. l. is qui domum ad l. Iuli. de adulte. §. pœne inſtit. de iniur.

17 Duodecimo † ſuum negotium, idest parentum dicitur, licet illud ad filios pertineat l. ſi mater C. ad Velleian.

18 Decimo † tertio ſuum dicitur quod reuocati poteſt l. omnes actiones §. 1. de regul. iur.

19 Decimo † quarto, ſuo nomine factū quidquam dicitur, licet ad alterius commodum pertineat l. qui bona de dam. infect. his præmiſsis, quæ ex varijs iuris locis colligere potui, ſupereſt vt ad propoſitas accedam inſpectiones.

20 Prima † regula ſit in inſtitutionibus, & ſubſtitutionibus ſub his verbis conceptis, *inſtituo vel ſubſtituo Titium, & ſuos*: cum varie intelligi poſsint de filijs ſcilicet §. ſui de hæred. quali. item de deſcendentibus vt ſupra dixi, & intelligit Deci. conſil. 217. num. 2. &

21 conſil. 228. num. 2. † Attento tamen communi vſu loquendi, & vulgarem interpretationem, ſub illis verbis veniunt proximiores conſanguinei veniētes ab inteſtato, iuxta gloſ. ſupra á nobis citatam in l. ſi fœminam C. ad S.C. Turpil. & in l. 2. verbo ſuorum de accuſatio. & altera in l. 1. in verbo vel ſuis ff. ad l. Corneli. de Siccar. cęterum ſic intelligenda traditio eſt, vt prius filij vocati cenſeantur reliqui poſt deſcendentes, ijs deficientibus collaterales, ſic docuit Paul. de Caſt. conſi. 374. num. 4. & conſil. 404. num. 1. lib. 1. Alexan. conſi. 25. num. 5. & 6. libr. 5. Crauet. conſi. 22. num. 1. Celſ. Hug. conſil. 55. num. 4. & licet Alciat. in l. Gallus §. quidam rectè diſſentiat num. 21. hæc eſt veritas, & communis etiam opinio, quam ſequuntur nouiſsime Manti. tract. de coniectu. vltim. volunt. libr. 8. tit. 14. num. 19. Sim. de Præt. in ſuo obſcuro & malè ordinato tracta. etſi erudito, de interpre. vir. vlti. volun. libr. 3. interpre. 2. dubi. 1. ſolutio 5. num. 43. & antea num. 42. verſi. Idem de alijs, alios huius opinionis citāt ij duo, quos prætereo. an autem ſubſtitutio de aliquo, & ſuis facta operetur effectum ſubſtitutionis egregie Celſ. Hugo. conſi. 55. per totum maxime nu. 8.

22 Secunda † regula vbi dubiū eſſet an verba hæc *ſubſtituo Titium & ſuos* referri debeāt ad ſuos teſtatoris, vel ſuos hęredes inſtituti, niſi contrariæ adſint cōiecturæ referri debent ad ſuos teſtatoris, & non hæredis inſtituti vel ſubſtituti l. ſi quis atrio vbi glo. ff. de vſu. accreſ. l. debitor in verbis filiæ ſuæ, id eſt teſtatoris, ad S. C. Trebel. l. ex facto vbi gloſ. eod. illo tit. vbi Barto. docuit Imo. Alexan. Curt. iuni. conſi. 139. nu. 22. Rolan. conſil. 70. num. 78. libr. 3. & alios plures te-

23 fert Manti. vbi ſupr. nu. 20. † Neque omittendam eſſe puto Bartol. celebrem diſtinctionem in l. ex facto ad Trebel. S. C. & in l. cum in teſtamento ff. de auro & argent. legat. is ſic diſtinguit, aut diſpoſitio profertur in tertia perſona, vel prima; priori caſu vbi inſtituit, vel ſubſtituit Titium, & ſuos, de ſuis ipſius teſtatoris intelligendum eſſet, ſecundo caſu, quando in prima perſona, *inſtituo talem, & ſuos*, de ſuis hæredis, vel ſubſtituti intelligeretur; quoniam repugnaret naturæ recti ſermonis altera interpretatio. argu. l. plautius de aur. arg. lega. ſic ille hanc diſtinctionem ex ſupra citatis colligit iuribus d. l. cum in teſtamento poſt gloſ. in verbo ſui, & text. in d. l. ex facto; ſed á priori communi opinione recedendum non eſt.

24 Tertia † regula, in materia ad hæredes extraneos non tranſitoria veluti feudū, Emphiteoſis eccleſiaſtica, ſuorum appellatione non cōtinenrur hęredes extranei, ſed deſcēdentes vel collaterales ſanguine coniuncti ca. 1. de ſucceſsio. feud. gloſ. in d. l. ex facto vbi Bart. in l. gallus §. etiam vbi Alexan. Iaſ. & alij de libe. & poſthum. Caſſan. in conſue. Burgun. rubri. 3. in princi. num. 20. Imo. Alexan. Iaſſo. Aretin. Zazi. in l. quod dicitur de verbo. obliga. communem Calde. conſi. 15. tit. de verb. ſignifi. Fulgo. conſi. 208. Goza. conſi. 9. num. 52. idem conſi. 187. nu. 5. Curti. iuni. conſi. 4. num. 1. 2. & ſequen. Ludo. Molin. de Hiſpano. primoge. li. 1. cap. 8. num. 5.

25 & 6. Conuerſo † ordine, in rebus quæ ad extraneas perſonas tranſeunt, ſuorum appellatione extranei continebantur, dixit communem Alexan. conſi. 49. n. 6. & num. 36. lib. 3. Socin. iuni. conſil. 108. numer. 26. Caſſane. in conſti. Burgun. rubri. de ſucceſsio. 2. num. 1. 2. 3. Pinel. in l. 3. C. de bon. mater. Iaſſo. in dict. l. Gallus §. etiamſi num. 12. Crot. in memo. in verbo hæredis Sim. de Prer. de inter. verbo. vlti. volun. libr. 3. interpretati. 2. dubitati. 1. ſolutio. 5. num. 43. Aluar. Valaſ. tractat. de iur. emphi. quæſt. 44. num. 15. Crauet. conſil. 22. nu. 1. ad medium, & conſil. 251. num. 4. Cæphal. conſil. 303. a num. 39. cum ſequent. & alios præter nunc citatos refert Surd. deciſ. 322. num. 79.

26 Hoc † autem notandum teſtatorem de rebus ſuis diſponentem, aut grauantem, vt hoc vtar exemplo, libros ſuos reſtituere, interpretandum de liberis ſuis teſtatoris, nō hæredis, vel fideicōmiſſarij Bart. in l. cum in in teſtam. per illū tex. ff. de aur. & arg. legar. poſt Dyn. Bellaper. in l. penul. §. penul. ff.

ſolut. matrimon. Bald. conſil. 369. libr. 3. Barto.Imo.& Rip.n.5.in l.ex facto ad S.C. Trebel.idem Iaſſ.in l.ſi pecuniam nu. 2. de reb.credi.& qui alios Tiraq.in tract. de retract.ligna.§.1 1.gloſ.1.num.11.12.

27 Secundę † inſpectionis, quæ ad cōtractus pertinet,tegula ſit : ſuorum appellatiooe in contractibus venire deſceodentes omnes, & collaterales vſq. ad quattum gradū l.ad petitionē C.de aduoca.diuer. iudicio. vbi Bal. Anchar.Barba.& alij quos citat Celſ.Hugo. conſi.56.num.6.in fin.Cancer ſupra; egregie Iaſſ.noo relatus in venditione Titio & ſuis facta in d.l.Gallus §.etiam ſi apatente n.11. vbi itidem & in donatione alicui & ſuis(qui eſt caſus noſtet)exemplificat.citat Imol.cōſ. 21.& addit ſcribentes in illo §. hunc caſum omittete,vbi tripliciter hanc tegulam limitat, ibi videndus. Etſi libet argumentari de contractibus ad vltimas voluntates eandem omnes ſupra citati in regula prima, ptimi caſus: in vltimis voluntatibus loquuntur citati à Cancer. præter vnum Celſ. Hugo. d. conſi.56.& in noſtris eiſdem terminis donationis poſt Deci.& alios ab eo relatos,nouiſſimè Surd.deciſ.322.num.52.

28 Nunc † alia quercus excutiēda eſt,ſubtilis & vtilis quęſtio,an patet in donatione ſtipulata à ſe pro filijs ſuis, cenſeatur ſtipulatum pto filijs tanquam filijs, vel pro filijs tanquā hæredibus, vtilitas quæſtionis, & illius effectus notorius eſt,quoniam ſi ſtipulatur patet filijs vti filijs, etſi hæredes non ſint ius filijs illa ſtipulatione quæſitum eſt ; & licet hæredes non fuerint relicti ab eis euelli nequeunt res donatæ, conſequenter nec pater per obligationes à ſe poſt cōtractas eis pręiudicium inferre poteſt, quemadmodum io terminis donationis factæ in capitulis matrimonialibus ſcripſit Deci.conſil.239.num. 4.Caſſan.cooſi.53.mm.55. Menoch. cooſil.

29 506.num.10.& 16. Secundus † effectus eſt, quoniam ſi filijs vti filijs ius fuit quæſitum, non tenentur ſubire onera hæreditaria,licet ſint hæredes patris, dum tamen conficiant inuentarium,quod iurium confuſionem pręſeruat.l.fin. §.in computationem cum ſimilibus de iur. delibe. ita in terminis reſoluit Surd.deciſ.322.num. 5.& 6. igitur ad inſtitutum controuertiæ: exiſtimarunt non pauci patrem ſtipulando filijs cenſeri ſtipulatum eis vti filijs, non autem vt hæredibus inter eos Barto.in l.ſeia numer. 1. ff.de donatio. Fortu. noſter in l. Gallus §. quidam rectè numer. 60. de libe. & poſtu.Bald.in auth.ſi quas ruinas colum. 3. C.de ſacroſanct. Eccleſi.vbi expreſsim docuit patrem io dubio ſtipulatum cenſeri filijs tanquam filijs Socin.iun. in dict.§.quidam rectè num. 43. vbi addit hanc in puncto iuris eſſe veram, & æquam opinionem,ſequtus fuit Socin.Ruin. ibidem numer.84. Purpu.conſi.402.numer. 108.Natt. conſil. 465. numer. 5. Mouentur nunc citati authores ttibus potiſsimè ra-

30 tionibus. Ptima † quia cum filiatio ſit qualitas naturalis §. emancipati §. minus inſtit. de hæredi.quæ ab inteſt. defetun. hæreditas autem ſit de iure ciuili,quoniam eo iure ſucceſsiones inuentæ & diſtinctæ : qualitas illa naturalis.cioilem ſuperate debet io concurſu §.fina.inſtit.de teſta. tutel. l. has obligationes de capi. diminu. l. 3. de tutel. vbi Bartol. idem Bartol.in l. fina.de offic.procon.Bartho.Socin.conſil.116.num.8.libr.4. Menoch. in commen. de præſump. libr. 3. præſump.29. num. 48.Huic rationi reſpondeot infra citandi authores, quod etſi in filijs concurrat qualitas filiationis naturalis quæ potentior eſt,non tamen excluditur altera hæredis, cum ſimul concurrere poſsint, quod ſint vocati filij vti filij, & tanquam hæredes; non igitur ſola in ſtipulatione qualitas filiationis conſideratur,ſed altera etiam, etſi illa præcipua ſit, incompatibilis enim non ſunt nec vnius reſpectus alium excludit ; cum in dubio quiſquam ad agendum, vel diſponendum noo vna tantum ratione, ſed pluribus motus præſumatur, iuxta doctrinam Salic.in l.2. C.de noxa.actio. quam commendat Iaſſo. in auth. quas actiones C. de ſacro.Eccleſi. Rip. in rubri.ff. ſolut. matrimo.num.62.Gozad. conſi. 203.num. 19. ſolutio hæc oon tollit contratiam argumentationem : nam ſi concurrunt qualitas naturalis,& altera,vna eſt,quę in concurſu pręua-

31 lere debet,conſequētet † qualitas ſanguinis, quia hæc cenſetur finalis cauſa diſpoſitionis glo.in l.nemo §.1.vbi Bart.& cæteri de hæ-

32 red.inſtitu.ſic † relictum conſanguioeo pauperi, potius cenſetur relictū intuitu conſaoguinitatis quā pietatis, licet de animę fauore in ſecundo caſu agatur Bal.in auth.ſimilitet n.5.C.ad l.Falcid.vbi Roma.n.3.Alciat.cōſil.213.nu.9.& ſequent.Cæpha.conſ.216.n. 23.Surd. d. deciſ. 322.num. 16.ſic relictum

33 Epiſcopo à cōſanguineo ſuo, † cēſetur relictum cootemplatione ſuæ perſonæ, & non Eccleſię,vel illius dignitatis cap.requiſiti de teſta.vbi Panor.Anto.Imol.Didac.& cæteri

34 Meno. d. præſump. 29. num.47. † quinimo & amico Epiſcopo cenſeatur relictum iotuitu amicitiæ, quaodo maximus erat amicus,reſoluit Manti.de coniectu. vltim. volunt.libr.8. titul.6.num.17. Surd. vbi ſupra num.17.confert text.in l.tutor §. quæ tuto-

35 ris ff. de excuſa.turo. † quo loci decidit Papinianus legatum à patre tutore filio factum præſumi factum contemplatione filiationis,

tionis, & ſic qualitatis illius naturalis,
quam intuitu tutellæ; quem textum dixit
ſingularem Roma. ſingul.646.& Menoch.d.
præſum.num. 46. Aptius igitur reſponderi
poſſe opinor, quod tunc cauſa filiationis,&
ſanguinis præualet quando non militat alia;
quæ magis patri ſtipulatori conueniat quam
illa: exemplum ſit in noſtra ſpecie, expedit
enim magis patri ſtipulari filijs, vt hæredi-
36 bus quam vt filijs, quoniam † illius intereſt
habere hæredem, qui ſuam impleat volunta-
tem, & diſpoſita exequatur §. valde inſtit.
quib. ex cau. ma. non li. illiuſque ſoluat de-
bita & conſcientiam exoneret Alciat. conſ.
180.num.1.Meno.li.2. prẹſum.præſ. 48.nu.
3.Surd.d.deciſ.num.34.& dicemus infra: ita
fiet vt qualitas illa naturalis minus conſide-
randa ſit in hac ſtipulatione, ſed altera præ-
cipua cenſeatur: ſic in ſimili ſpecie argumen-
tatur Menoch.dict.præſump.48.nu.52.53.

37 Secunda † illorum ratio eſt, expreſſum fa-
cit ceſſare tacitum l.præcibus l.fin.C.de im-
pub.l. iam hæc iure cum ſimili.de vulg. vnde
cum pater in hoc caſu ſtipulatus fuerit filijs,
cenſetur contēplatione huius expreſſæ qua-
litatis contraxiſſe, ita Angel. in l.ſi propo-
nas §. 1. ff.de inoficio.teſtam.Alciar. conſi.
55.nu.8.Surd. d.deciſ. 322.nu.12. qui inibi
alia in ornatum adducit. Huic argumento
ſatisfaciunt noſtri eodem modo quo priori
rationi, quod nō cenſetur patrem ob ſolam,
etſi expreſſam filiationem ſtipulatum filijs
vt filijs, ſed vt hæredibus etiam; quoniā vtra-
que concurrere cauſa poteſt & ad inuicem
compatibilis eſt; ſed eadem ratione, qua ſo-
lutio præcedens ſubuertitur: vnde aliter reſ-
38 pondeo † taciti, & expreſſi vnam eandemq;
eſſe vim & rationem l.cum quid vbi omnes
de reb.cred. l.qui ad certum ff.locat. ornat
ſimilibus Meno.in commen.de præſump. li.
1.præſ.49.a num. 1. maximè hæc reſponſio
vindicat vbi tacita ratio prodeſt magis diſ-
ponenti, quam expræſſa; ad ea quæ Meno.d.
præſum.29.num.52.lib.3.

39 Tertia † ratio, quia in dubio quilibet prę-
ſumitur contraxiſſe ſecundum qualitatem,
& nomen contractus l. intereſt in verbis,
quātum lectio probat ff.de ſolutio.& ſcrip-
ſit Oldrad.conſi.159.quod vbi dubitatur an
conceſsio ſit feudum, vel donatio, verba ſunt
inſpicienda, vt ſi in ea dicatur, *donamus*, do-
natio ſit, cum latè congeſtis per Tiraquel.
in l. ſi vnquam verbo libertis num. 8. & 9.
C.de reuoca.donatio.fusè Menoch. in com-
men.de præſump.lib.3.præſump. 104.num.
26.27.cum alijs à me agregatis lib. 1.com-
para. vigeſima. ita fit vt qualitas nominis
verbum interminans limiter, & reſtringat
diſpoſitionem, ſecundum Barto. in l. ex

facto col.2.de vulg.Felin. conſil. 25.numer.
23.Surd. qui alios d. deciſ. num. 10.11.Sed
40 † & huic reſpondetur facile parum iura cu-
rare de nomine vbi actus natura contraria-
tur, quæ magis quam verba attendi debet l.
ſi vno ff.loca. l.ſi olei. C.eod.cum alijs coa-
ceruatis à Menochi. in commenta. de præ-
ſump.lib.3.præſump.104.num.28. Contra-
riam igitur ſententiam quod pater ſtipulan-
du in dubio filijs videatur ſtipulari vt. hære-
dibus, tenuit Barto. in l.ſi tibi §.ſi pactus nu.
8. poſt gloſ. ibidem ſingularem ff. de pact.
idem Barto. in l. quod dicitur patrē de ver-
bo.obligat. vbi Iaſ.num.27. Alciat. numer.
28. Barto.in d.l. Gallus §. quidam rectè nu.
9.de libe.& poſtu.Bald.in.d. §.ſi pactus nu.
3. qui auream appellat gloſſam illam quam
Alexan. inibi communem dicit num. 7. Iaſſ.
num.2.Fortu.in d.§.quidam rectè num. 53.
Rube.magis communem numer. 149. 151.
Galiau.num.30.Maſcar.qui alios refert tra-
cta.de probatio.conclu.1152. Cæpha.conſ.
303. num. 76. & 84. receptiſsimam Surdus
deciſ.322.num.32.Menoch. tractat.dę præ-
ſump.libr.3. præſump. 48.a num. 1. Burſa.
conſil.31.num.8. Marcabru.conſil. 111. nu.
1.Socin. iuni.conſil. 144.numer.77. Alciat.
tract.de præſump. reg. 3.præſum. 31.& re-
gu.3.præſum.32. Mouentur præcitati inter-
41 pretes quatuor rationibus. Prima, quia †
pater ſtipulando pro filio vt hæredi, ſtipu-
latur ſecundum iuris communis diſpoſitio-
nem ſecundum quā quilibet pro hærede ſuo
ſtipulari poteſt l.ſi factum vbi gloſ. Barto.&
omnes ff.de probatio. glo. Angel. & cæteri
in §.ex conditionali de verb.obli. inſtit. ſti-
pulando filijs vt filijs & ſi id poſsit aduerſus
iuris diſpoſitionem, qua aliter ſtipulari quē
quam poſſe prohibetur l.ſtipulatio iſta §. al-
teri de verb.obliga. §.ſi quis alij inſtit. eod.
42 tit.poteſt † inquam pater ex priuilegio §. ei
vero qui inſtit.de inuti.ſtipulā. dixi hoc lib.
43 quęſ.2.declara.4. † ſequitur eum, qui actum
facere poteſt dupliciter, ſecundum ius com-
mune, & ſecundum municipale, præſumi in
dubio eum voluiſſe ſecundum ius commune
facere quam ſecundum ius ſpeciale l. in te-
ſtamento C.de teſtam. milita l.centurio vbi
omnes de vulg. hanc rationem ex veteribus
prodiderunt nouiſsimi Maſcard. d. conclu.
1152.n.3.Meno.d.prẹſum.48.nu. 4.Surd.d.
deciſ.322.n.33.Hæc ratio nullius momenti
eſt, quoniam argumentum vt & citati inter-
pretes fatentur, procedit quoties quo iure
actū faciens, feciſſe illū voluiſſe dubitatur, vt
tunc magis ſecundū commune, quā ſpeciale.
Cœterum in noſtro caſu nulla eſt dubitatio,
quia pater expreſsim pro filijs ſtipulatus eſt,
expreſſa filiationis qualitate ideo voluntaris

quæſtio ceſſat l. ille aut ille §. cum in verbis
deleg. 3. Er poſſer ratio procedere quando
pater ſtipulãdo, verbo aliquo generali apto
continere fillos, & hæredes vſus fuiſſet, cæ-
terum nominando filios cum hac qualitate à
natura indita, accidentalls conſequenter ex-
cluſa fuit, ad ea, quæ dixi ſupra verſi. Mouen-
tur nunc citari.
44 Secunda † ratio, vtilius eſt patri filijs ſti-
pulatum fuiſſe vt hęredibus quam vt filijs,
quoniam illius intereſt habere hæredem qui
voluntatem ſuam exequatur d. §. valde inſ-
tit. qui ex cau. manu. cum alijs adductis à mę
in verſ. Aptius igitur reſponderi poſſe puto;
Rationẽ hanc ſcripſit Alcia. conſ. 180. nu. 1.
Meno. d. præſump. 48. nu. 3. Surd. d. deciſ. nu.
34. poſt alios ab his relatos.
Sed neq. hæc ratio facit ſatis, quoniã ni-
mis generalis eſt, & ſic conuenit habenti fi-
lios ſicut non habenti, quia habere hæredem
vt voluntatem exequatur, & exonerer conſ-
cientiam, ſic illius intereſt, qui filios non ha-
bet, ac illius qui habet; cum generaliter Iuſ-
tinia. in d. §. valde loquatur.
45 Tertiam † addunt non nulli rationẽ, qua-
les Socin. in d. §. quidam rectè nu. 43. Surd.
d. deciſ. nu. 35. quia parentum commune vo-
tum eſt filijs theſaurizare, & bona per eos
quæſita in filios iure tamẽ ſucceſsionis rrãſ-
fundere l. ſcripto ff. vnde libe. l. nam etſi pa-
rẽtib⁹ de inof. teſta. l. nihil §. 1. de bon. liber.
l. ſi pactũ de probatio. Argura ratio ſed defi-
cit, nam verum quidem, communi voto na-
turę filijs ſuis patres theſaurizare, atq. eodẽ
(rectè conſequitur) naturæ voto in filios hę-
46 reditatem trãsfundere. Ius † autem naturale
ſucceſsiones iuris ciuilis non agnoſcit, & ci-
tata iura nõ quidquam faciunt loquuntur in
ſucceſsione ex teſtamento, vel ab inteſtato;
caſus hic de ſtipulatione, actu qui inter viuos
concipitur, atq. ideo ratio adiungi huic ne-
quit.
47 Quartam † rationem ſe addere Surd. d.
deciſio. num. 36. verſicu. Addo quartam, di-
xit: *quoniam* (inquit) *natura ſtipulationis eſt
vt tranſeat ad hæredes, ſiue de his mentio fiat;
ſiue non fiat l. veteris C. de contrac. & comitt.
ſtipul. vbi Bald. eam dixit Philoſophicam
Iaſ. in l. ſi ſic ſtipulatus num. 13. de verbo.
obliga.* Marſa. con. 37. num. 14. & omnis con-
tractus actiue & paſsiue tranſit ad hæredes
l. viam veritatis C. loca. l. 2. vbi gloſ. C. de
pact. int. empt. ornat rationem ſimilibus
multis Surd. d. deciſ. num. 38. cum igitur na-
tura ipſa ſtipulationis & omnium cõtractuũ
ſit quod tranſeat ad hæredes, ſi pater ſtipu-
latur pro filijs, cenſetur ſtipulari vti hæredi-
48 bus, quoniã verba † debent intelligi ſecun-
dum naturam contractus ſuper quo ſunt in-
terpoſita, & donationis natura eſt quod trã-
ſeat ad hæredes quoſcunque, & ſucceſſores
etiam ſingularis Bal. in l. 2. C. de iur. dot.
Silua. conſ. 98. num. 7. Burſat. conſ. 31. num.
10. Marcabru. conſil. 111. num. 74. & ij qui-
dem duo Burſat. & Marcabru. ante Surdum
hac ratione vſi ſunt vt idem Surdus fatetur.
Hæc ratio omnium deterior eſt, nam quod
vulgo dicitur de natura ſtipulationis fore ſi-
cut & omnium contractuum quod trãſeat ad
hæredes, id quidem verum quando nihil di-
ctum eſt; at vbi ſtipulatio nomine filiorum
49 concepta eſt, expreſsio † illa tacitam legis
prouiſionem excludit l. & habet §. cum quis
cum ſimilibus de præcar. cum alijs adductis
ſupra in ſecunda ratione pro parte contra-
ria adducta. Rurſus quod aiunt, verba in-
telligenda ſecundum naturam cõtractus ne-
gati nequit, ſed intelligenda propoſitio in
ſuis terminis, his ſcilicet in quibus ll. & do-
ctores loquuntur, quando verba contrarian-
tur contractui, & dubitatur qualis ille ſit iu-
dicandus; tunc verba accipienda ſunt ſecun-
dum naturam contractus, cui adijciuntur ita
50 loquitur † tex. in l. ſi vno ff. loca. l. ſi olei C.
eod. declarat fusè Menochi. lib. præſumpt.
3. præſumpt. 104. num. 28. in noſtra ſpecie
cum poſsit pater filijs vti filijs ſtipulari, nul-
la in verbis ſtipulationis cõtrarietas aut du-
bitatio eſt, etſi voluiſſet pater expreſsiſſet
l. vni. §. ſin autem vbi gloſ. & cæteri de ca-
du. tollen. cum latiſsimè agregatis per Ti-
raquel. in l. ſi vmquam verbo libertis num. 3.
C. de reuo. donatio. Crauet. conſil. 161. nu. 8.
Cæpha. conſil. 144. num. 6. Becci. conſi. 1. nu.
14. dixi.
Non tamen à communi recedo ſententia,
quoniam etſi commodius ſit filijs, quod his
tanquam filijs, ne onera hæreditaria ſubire
51 cogantur ſtipulatio facta cenſeatur, tamen †
quia verba interpretãda ſunt aduerſus eum,
qui ſe fundat in eis l. veteribus ff. de pact. Et
52 † aduerſus eum in cuius fauorẽ fuerunt pro-
lata gloſ. in d. l. vbi Bartol. Alberi. & alij.
53 Rurſus † neque attenditur quis ea dixerit,
ſed in cuius gratiam & commodum, vt ex
Iaſſon. Roma. Pariſi. Rub. Crauet. Gabriel.
Becci. & alijs oſtendit Surd. d. deciſ. nu. 63.
& vbi filij ſe in his verbis fundarent aper-
te de intentione patris docere deberent,
quod his vt filijs tanquam filijs fuerit ſtipu-
latus ex prędictis, alioquin obtinere nõ poſ-
54 ſent: vnde † ad coniecturas recurrendum eſ-
ſet; quæ autem illæ ſint, tam pro filijs, quam
aduerſus filios erudite Surd. dict. deciſio. do-
cet & præclare Meno. ſeptẽ adducẽs limita-
tiones ad regulã cõmunẽ de pręſu. li. 3. pręſ.
55 48. à nu. 1. cum ſequen. vſq. ad finem. Neq. †
prętermittendum primogenia, & maioratus
deferri

deferri filijs vti filijs, non vt hæredibus, vt probat Molin. tract. de Hiſpano. primoge. lib. 1. cap. 8. num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta in contractu matrim. nij filio primogenito, ſi naſcatur filia an res donatas, conſequatur.*
2 *Primogeniti vel primonati, appellatione filia continetur primogenita.*
3 *Maſculinum concipit fœmininum.*
4 *Maſculinus ſermo, vtrumque ſexum continet.*
5 *Maſculinum non continet fœmineum, quando de contraria diſpoſitis voluntate aparet.*
6 *Nobilitatis conſuetudo attendenda.*
7 *Affectio maior eſt erga maſculos, quam fœminas.*
8 *Voluntas diſponentis, ex conſuetudine declaratur.*
9 *Voluntas teſtatoris in dubio talis debet iudicari, vt ſtatuta loci diſponunt.*
10 *Donatione facta filio primogenito in contractu matrimonij ſi non naſcantur niſi filiæ, an filia primogenita ſuccedere debeat.*
11 *Maſculis einſdem linea & gradus deficientibus, filia primogenita ſuccedit.*
12 *Fœmina in regnis, feudis regalibus, primogenijs, maioratibus & fideicommiſſis ſuccedunt niſi expreſſim fuerint excluſæ.*

QVÆSTIO. XVI.

DONATIONE IN CONTRActu matrimonij filio primogenito facta, ſi naſcatur filia an hæc res donatas conſequi poſsit.

1 GVID. ✝ Pap. decif. 506. cum in contractu martimonij maritus primonato donaſſet Caſtrum vna cum decē libris annui redditus in auantagium (ſic enim ille loquitur) & ex eo matrimonio nata fuiſſet Peroneta filia primogenita, & quæſitum foret an ipſa hoc auantagiũ habere deberet, an verò Ludouic⁹ filius poſt eã natus, tandem decidit filiam hanc ab ea donatione excludi per filium Ludouicum de-
2 beri: Etſi ✝ enim videatur appellatione illorum verborum, primonato, contineri filiam poſſe, ex l. illa verba §. pueri l. patroni l. li-
3 berti de verb. ſignifi. Quia ✝ maſculinũ concipit fœmineum, & illud continet l. qui duos nulos deleg. 3. l. ſi quis id, quod cum ſimilibus de iuris. omni. iudi. vbi Barto. Bal. Imol. & Iaſſ. latè proſequitur fuſe Tiraquel. tract. de retract. li. §. 1. gloſ. 9. num. 177. cum ſequent. multis gloſ. & Deci. pulchrè in l. 1. de verb. ſigni. ff. Meno. in comm. de præſ. lib. 4. præſ. 84. à n. 1. Gabri. li. 6. communium conclu. 6. de verbo. ſigni. à num. 1. Pela. tract. de maio. Hiſpa. 2. par. quæſ. 6. nu. 9. tamen (& eſt prima Guido. ratio) quia filiabus huiuſmodi auantagia (hæc ſunt illius verba) dari non conſueuerunt argumen. ca. 1. §. 1. de ſucceſsio. feud. ideo ſub maſculina appellatione non continebitur filia prius nata. Propterea ait idem Guid. non ſine myſterio Iu-
4 riſconſultus ✝ in l. pronuntiatio de verb. ſignif. dixit, maſculini ſermonis pronuntiationem ad vtrumq; ſexum pleruniq; porrigi,
5 ✝ cenſir aperte his verbis aliquando ſecus fore, id tunc contingit quando de contraria diſponentis apparet voluntate l. Lucius §. quæſitum deleg. 3. & eos ipſos caſus poſt veteres recenſent nouiſsimè potiſsimè Meno. d. preſum. 84. à n. 17. Moli. de Hiſpa. primo. li. 1. ca. 5. à n. 1. cũ ſequen. & noſtri quos paſ-
6 ſim offendimus, ✝ cœterum conſtare in hac ſpecie de contraria voluntate teſtatoris, ex nobilium (inquit Guid.) conſuetudine conſtat; qui maſculis ſolũ, & non fœminis huiuſmodi donationes facere conſueuerunt; vel
7 (addit) ex ✝ charitate aut affectione, quam maiorē erga maſculos, quam in fœminas habent argu. l. ſi ſeruus plurium §. fin. de lega 1. l. ſi fuerit de reb. dub. optima certè Guido.
8 ratio eſt; ✝ quoniam ex conſuetudine conijcitur mens, & voluntas diſponentis, rurſus & ab ea illius verba ſolent declarari, cũ omnis vſus loquendi ſit attendendus l. Caſsius §. quod tamē Caſsius deleg. 3. l. cum delanionis §. aſinam defun. inſtruc. l. labeo vbi Bart. de ſupp. lega. vnde nihil mirũ ſi ſub his verbis donationis, filia primonata minime cōtineatur ſic in terminis Panor. conſi. 36. in fi. li. 1. Fulgo. conſi. 34. Alexan. conſi. 84. col. 2. li. 2. quos retulit Gabriel. li. 6. commu. tit. de verb. ſignif. conclu. 6. nu. 114. & eoſdem refert. Meno. li. preſump. 4. preſ. 84. nu. 17. & Guid. Pap. deciſionem expreſsim citat Tiraquel. tract. de primo. quæſ. 10. num. 18. & quæſ. 11. n. 2. & 3. & nouiſsimè Aluar. trac. de coniec. men. defun. li. 2. c. 3. §. 4. n. 49. Tibe. Decia. reſpon. 1. n. 51. li. 1. & his non relatis Gãma. decif. 333. Cãce. qui niſi Gar. & Hiſpanũ quẽdam li. 3. reſol. ca. 7. n. 363. & 364.
9 ✝ ſic in ſimili vbi extaret ſtatutũ, quod extãtibus filijs maſculis fœminæ non ſuccederent, maſculinũ à teſtatore expreſſum fœmineum non contineret; cũ quo ſtatuto voluntatem ſuam conformare viſus eſt, vt ſcribunt multi, quos congerit Gab. d. conſ. n. 78. Moli. & alij quos recēſet Meno. d. preſ. 84. n. 10.
10 Quid autē ✝ ſi ex matrimonio nõ fuiſſent nati maſculi, ſed filiæ, vtrum in hoc caſu cẽſet

auantagium,ſeu melioratio danda filiæ pri-
mo natæ,non declarat Guido,puto meliora-
tionem dari debere niſi talis res eſſet in qua
11 fœminæ ſuccedere non poſſent. Ratio † ea
eſt,quoniam non ſtantibus maſculiſeiuſdem
lineæ, & gradus , appellatione primogeniti
venit filia primogenita,& maſculinum eo in
caſu concepit fœmineū Bal.qui de hoc dicto
commendari ſolet conſ.275.nu.6.li.2. idem
in l.in multis de ſtat.homi.Roma. conſi.98.
in fine Deci.in l.fœminę nu.115.de reg.iur.
Pela.tract.de maio.Hiſpan.li.2.q.6. nu.10.
Tiraq.& ſi is dubitet & aliquos diſſentien-
tes adferat tract.de iur.primo.quæſ. 10.a n.
12 18.cum ſequenti. Hæc tamen † ipſa veritas
eſt,nam in maioratibus, primogenijs, Reg-
nis,fideicommiſsis,feudis in omnibus deni-
que ſuccedunt fœminæ , quæ expreſsim ex-
cluſæ non fuere , data tamen gradus præro-
gatiua non aliter Cynus in auth. poſt fra-
tres C.de legi. hæredi. Panor. in cap.dilecti
nu.11.de arbit.Deci.in l.fœminæ num.3.de
reg.iur.idem conſi.208.n.6.Molin. qui alios
de Hiſpan.primo.li.3.cap.4.nu. 5.& in caſu
ſtatuti excludentis fœminas propter maſ-
culos reſpondet Socin. Iuni. conſi. 158.nu.
50.li.2.Ruin.conſi.141.nu.8. li.1.conſil.38.
nu.10.li.3.Curti. iuni.conſi.49.num.10.lib.
1.Alexan. in l. ſi dotali num. 5.ff. ſolut.ma-
trimo.conſi.204. num.14.li. 2.Corn.conſil.
125.nu.1.lib.4. Brun.tract.de ſtatu.exclud.
fœmi.artic.12.quæſt.14.Grat.conſil. 19.nu.
43.libr. 1.Gozadi.conſil.37.num.12.in feu-
dis Bal.conſil. 21.num. 29.libr.1.conſi.81.
num.20. lib.3. Affic.in ca.1. nu. 19.de nat.
feud.Curt.tract.de feud.3.par. principa.re-
gu.1.limita.15. numer.17. 18.in maiorati-
bus & primogenijs Prępo. in cap. 1.de feud.
mar. numer.10.limit. tract.de primo. quæſ.
19.nu.5.Didac. lib. vari. reſolutio.3.cap.5.
nu.5.verſi.Rurſus Sigiſ.Iofre.conſil.34.a n.
1.Oſaſ.deciſ.pedemon.23.nu.35. latiſsimè
Burg.de Paz in proemi.ll. Taur.a nu.66.70.
cum ſequent. multis Molin.de primo. Hiſ-
pano.lib.3.cap.5.num.71.conclu. 4.Meno.
conſil.904.num.27.28.lib.10.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta in contractu matrimonij filio, & illius filijs,an filij tam nati quam naſcituri contineantur.*
2 *Filij illegitimi , ob ſubſequens matrimonium legitimantur.*
3 *Nepos nondum natus ad aui ſucceſsionem non admittitur.*
4 *Cautela aduocatorum.*
5 *Proximior de tempore mortis vltimi poſſeſſoris maioratus ſuccedit in eo.*
6 *Dominium bonorum in pendenti eſſe nequit.*
7 *Fictio non operatur , niſi duo extrema habilia concurrant.*
8 *Fictioni locus non eſt , vbi veritas locum habere poteſt.*
9 *L.ſi cognatis de reb.dubi.declaratur.*
10 *Concepti & nati poſt alicuius mortem , ei agnaſci vel cognaſci non dicuntur.*
11 *Barto.conſil.51.expenditur.*
12 *Legatum relictum filijs alicuius ,non debetur natis poſt mortem teſtatoris.*
13 *Capacitas vel incapacitas adquirentis , tempore celebrati contractus attenditur.*
14 *Qualitas iniuncta,ad tempus conceptionis filiorum referenda eſt.*
15 *Concepti poſt patris emancipationem, agnatorum appellatione non veniunt.*
16 *Fideicommiſſo familiæ relicto omnes veniunt etiam concepti poſt mortem teſtatoris.*
17 *Cap. primum §.hoc quoque ſciendum tit. qui feud,dar.poſſ.declaratur.*
18 *Nati poſt alienationem feudi agnati, ad illius reuocationem admittuntur.*
19 *Emphiteoſi conceſſa alicui pro ſe & filijs ſuis, nedum in ea nati ſed & poſt concepti admittuntur.*
20 *Nati & concepti in his,quæ ex contractu nobis obueniunt ex pacto & prouidentia , etſi poſt mortem,admittuntur.*
21 *Cancerij opinio refutatur.*
22 *Dominium aliquando in pendenti eſſe poteſt.*

QVÆSTIO. XVII.

IN DONATIONE FACTA à patre filio in contractu matrimonij, & illius etiam filijs,quorum aliqui nati fuerant tempore donationis, an poſsit pater de rebus donatis in poſtea natos diſponere;articulus inſignis cõcinne explicatus.

1 NON † ſpernenda nunc contro-
uerſia agitanda eſt , de eo , qui
cum filios haberet , & filius ex
concubina , quam duxit in ma-
trimoniū filios antea procrea-
uerat ſi illi , & illius filijs in capitulis ma-
trimonialibus donationem fecit pater , an
in donatione filij poſtea nati comprædendi
poſsint, ita vt in eos ſicut in natos tempore
donationis diſponere de rebus donatis poſ-
ſit. Eadem ipſa quæſtio contingere poteſt cū
Auus donaret filio, qui iam filios procreaſ-
ſet,& poſt donationē alij naſcerentur : verū
2 † recepto ſuperiori themmate præmiſſa prius
notiſsima regula,quod ob ſubſequēs matri-
monium

monium filij antea procreati efficiũtur le-
gitimi.ca.tanta eſt vis cum ſimilibus ex. qui
3 filij ſint legi. videtur, ✝ poſtea natos in hac
donatione contineri nõ poſſe; nam & in aui
ſucceſsione nepos nondũ natus vel concep-
tus admitti non poteſt iuxta textum inſignẽ
in l.ſi quis filio exheredato verſi.Sed hoc ita
ff.de in ius rup.teſta.l.1.§.ſciendum l.Titius
cum duabus ll.ſequen.ff.de ſuis & legi.here.
l.1.§.ſi quis proximior ff.vnde cognati §.cũ
autem verſi. Plane inſtit. de heredi. quæ ab
inteſta.deferun.vbi idẽ docent gl.Bal. Plat.
Faber. & Ange.l. Paulus §.Paul. de bon. li-
berto.l.verum vbi glo.ff.de bono.poſſeſ. ſe-
cũ.tabu.atq.idem ſcripſere Cyn.Bal.Salice.
Paul.de Caſt.& alij in l. ſi quis filium C. de
inofi. teſtam. & alios multos refert Tiraq.
tract.de retrac.conſangui.§.1.gloſ.9.nu.80.
& ſequen.Rolan.conſi.70.num.8.li.3.Natt.
conſil.74.nu.3.li.1.Becci.conſi.112.nu.23.
qui & alios idem ſentientes refer Gomez li.
1.reſolu.cap.1.num.8.qui inta modo relata
4 citauit.Propterea ✝ Bal.in l.qui ſe patris ad
fin.C.vnde libe.& Gomez in d.c.1.nu.8.in
fine animaduertũt cautum eſſe oportere ad-
uocatum, vt probet nepotem fuiſſe natũ vel
ſaltim conceptum tempore mortis aui, Ra-
tionem hãc eſſe ſcripſerunt,quia nepos poſt
mortem aui conceptus,non fuit auo ſangui-
ne coniunctus vnquam,nam nec animal erat
adhuc,quam rationem conſiderauit Iuriſcon
ſultus in d.l.1.§.proximior ff.vnde cognat.
et in ſpecie poſt veteres ſic ſcripſit Gomez.
li.1.reſolutio.c.1.nu.8.& 9.Benedic.in cap.
Raynuntius in verbo & ſobolem quam geſ-
tabat in vtero n.38.de teſtam. Ludoui.Mo-
lin.tract.de primo.Hiſpano.li.3.ca.10.n.7.
✝ vbi concludit propter hanc rationẽ in pri-
5 mogeniis,& maioratibus ſuccedere eum,qui
proximior reperitur tempore mortis vltimi
poſſeſſoris,excluſo eo,qui poſt cõceptus eſt.
qui ſicut ex perſona propria ſuccedere non
poteſt,ſic neq. ex perſona patris ſui,qui eum
antecedebat, cum filius in locum patris vi-
uentis non intret: iuxta traditionem Salice.
& omnium in auth.poſt fratres C.de ſuis &
legi.heredi.Deci.conſi.1.num.12.conſ.412.
numer.4.
6 Alteram ✝ ſuperiori ſimilem rationem
Gomez adiungit ſupra, nam ſi poſt nati vel
concepti admitti ad hæreditatẽ poſſent,con-
ſequeretur interim dominium bonorũ hæ-
reditatis auitinæ in pendenti eſſe poſſet, vel
in aere vt dixit glo.in l.ſi ego ff. de ſolutio.
aduerſus tex.in l.ſi ex duobus §.ſed & Mar-
cellus ff.de in diem adiec.cum nemo tẽpore
mortis adeſſet qui dominus eſſe poſsit; poſt
ſequutam vero aditionem retrotractio fieri
non poteſt ad tempus mortis, quia nondum
natus vel conceptus in rerũ natura non eſt;
7 ✝ & fictio operari nequit, niſi duo extrema
habilia repereantur,à quo & ad quod, iuxta
notata per Barto.Iaſſ.& omnes in l. ſi is qui
8 pro emptore de vſucapioni. neq. ✝ vbi ve-
ritas locum non poteſt habere fictio datur
l.qui ad certum ff.loca.l.adoptio. 1.ff. de a-
doptio. ita fit vt nepos non conceptus tem-
pore mortis aui, ad illius nequeat ſucceſsio-
nẽ aſpirare; conſequenter ſequitur & in noſ-
tra ſpecie, nondum natos,quibus ius dona-
tione illa queri non potuit, vocatos non cen-
ſeri.
9 Secundo ✝ principaliter hanc queſtionem
dirimere videtur tex.inſignis in l.ſi cognatis
ff.de re.dub.quo tex. probatur ſolũ cõtineri
cognatos natos tempore mortis teſtatoris
non poſt. l.qui filiabus delegat. 1.l. cum ita
legatum §.in fideicommiſſo deleg. 2. debet
enim qualitas illa cognationis adeſſe tẽpore
mortis teſtatoris,vt iura citata probant, cu-
10 ius rationẽ interpretes prodiderunt, ✝ quia
conceptus & natus poſt alicuius mortem, ei
agnaſci,vel cognaſci non poteſt. l.item præ-
tor ff.de ſuis & legi.hæredi.l.Titius eod.tit.
l.ſi quis filio §.1.ff.de iniuſ.teſta. vbi Socin.
11 nu.27.& 30.Hinc ✝ egregie reſpondit Bart.
conſi. 51. incipienti Bonauentura; inſtituto
fratre, & illius filijs, filios poſt mortẽ teſta-
toris natos, nullam habere partem in reli-
ctis per teſtatorem,ex tex.in d.l.ſi cognatis;
& ſicut natus tempore teſtamenti, & mor-
tuus ante teſtatorem non aſſequitur legatũ;
quia tempore, quo cedit dies legati non eſt
in rerum natura,ſic & pariter,qui non eſt na-
12 tus tẽpore,quo relicti dies cedit: vnde ✝ re-
lictum filio, aut liberis patris, vel alterius
ipſi teſtatori coniuncti, non debetur natis
poſt mortem teſtatoris:ſic Bald. conſi. 488.
quidam Titius, in fine li.3. Angel. conſil.38.
Roma.conſi.231.Paul.de Caſt.conſi.16.lib.
2.Anchar.& Imol.in ca. indicante nu.12. de
teſt.Capra.conſi.35.dubio 1.Tiraq.tract.de
retract.conſangui.§.1. gloſ.9.nu. 84.Socin.
conſ.73.n.25.li.3.Deci.conſi.95.n.5.Socin.
iuni. conſi.172.li.1.Rolan.conſi. 70.num.9.
Celſ.Hug.conſi.55.nu.7.Molin.de Hiſpan.
primo.li.1.cap.6.n.48.& li.3.ca.10.a nu.1.
cum ſequen.Meno.conſi.105.nu.21.& latè
n.66.li.2.& conſi.413.n.8.li. 5.idẽ preſum.
li.4.præſ. 93.a n. 1.vbi multos caſus erudite
conſiderat Surd.conſ.125. nu.35. nouiſsimè
Pereg.qui nec Meno.nec Surd.meminit trac.
de fideico.artic.22.nu.8.& 9.cum ſequent.
13 Tertio ✝ in contractibus etſi conditio-
nalibus,capacitas, vel incapacitas acquiren-
tis tempore celebrati contractus ſpectatur,
non venientis conditionis l.ſi filius familias
vbi Barto. Angel. Imol. Alexan. Iaſſ. Zazi.

& poſteriores de verb. obliga. l. quæ legata vbi Deci.& l. ſequen. de regu. iur. Tiraq. d. §. 1. glo. 9. num. 98. vnde cum tempore celebratæ donationis cæteri filij nondum nati fuerint, nihil eis quæri potuit.

14 Quarto † generalis regula, qualitatem appoſitam, ad tempus conceptionis filiorum, vel deſcendentium referendam eſſe l. ex libera C. de ſuis & legiti. hæredi. l. ex facto §. ex facto vbi notant omnes ad S. C. Trebellia. l. emãcipatum §. 1. ff. de Sena. Alberi. Pau. de Caſt. & alij quos citat Tiraq. in d. gloſ. 9. num. 87. ad finem.

15 Quinto † adſtipulatur gloſ. in d. l. qui ſe patris vbi Barto. eam ſequitur C. vnde libe. qui tradunt conceptum poſt patris emancipationem, non venire appellatione agnatorum: & alios recenſet Deci. conſ. 13. col. 3. Tiraq. d. gloſ. 9. num. 86. & in terminis donationis quod non comprehendantur poſt concepti tenet Canceri. in ſuis reſolu. lib. 1. cap. 8. nu. 69.

In contrariam tamen ſententiã non pauca adduci poſſunt, quibus cõſtat, & filios poſt natos capaces effici donationis poſſe, prout hæc & verior eſt, tutior, & receptior opinio.

16 Prima † accedit traditio gloſæ communiter receptæ in l. peto §. fratre de leg. 2. quæ expreſsim docuit fideicommiſſo familię relicto, & illius prohibita alienatione, non ſolum natos tempore mortis teſtatoris, ſed & poſt conceptos ad illius reuocationem admitti etſi priores alienationi conſenſerint: quam gloſam ſequuti ſunt Bald. & Imol. ibidem Corne. Fulgo. & Iaſ. in l. quoties in r. C. de fidei. Benedic. poſt alios ab eo relatos in cap. Raynuntius in verbo Soboles quam geſtabat in vtero, num. 49. de teſta. Alciat. in l. pronuntiatio, verbo agnatorum de verb. ſign. & poſt. Deci. Rip. Loazi. Bolog. & alios quos citat, docet Tiraq. in tract. de retract. ligna. §. 1. golſ. 9. num. 88. quinimo Caſtren. in fortioribus terminis docuit conſi. 247. nu. 3. & 5. vol. 1. facto fideicomiſſo in caſu alienationis fauore deſcendentium, admitti eo in caſu nedum natos poſt mortem fideicommittentis, ſed etiam poſt ipſam alienationem, quem fuere ſequuti Ruin. conſi. 22. nu. 9. lib. 2. Alciat. Rolan. a Val. Natt. & plures quos recenſet & ſequitur Surd. conſi. 125. n. 34. lib. 1. Molin. tract. de Hiſpano. primo. lib. 3. cap. 10. num. 20.

17 Secundo † non parum iuuat text. in cap. 1. §. hoc quoque ſciendum tit. qui feud. da. poſſ. quo text. aperte deciditur, agnatos vſq; ad gradum ſeptimum admitti, id autem impoſsibile foret, niſi & poſt concepti admitterentur, cum fieri nequeat vt cum ab eo qui primum accepit in feudum, ſeptimo gradu diſtet, eo viuo fuerit conceptus: quam impoſsibilitatem naturæ conſiderauit Bald. in cap. 1. an agna. vel fili. vtq; rectè Tiraq. d. §. 1. gloſ. 9. num. 90. non indiget alia probatione, vbi & eo loci citat ad idem text. in cap. 1. tit. ſi vaſſal. feud. priuet. & ca. 1. de natura. Succeſsio. feud.

18 Tertio † generaliter apud feudorum interpretes receptũ eſt, nulla adhibita diſtinctione an nati, vel concepti fuerint poſt feudi alienationem nec ne, natos poſt alienationem feudi agnatos, ad illius ſemper reuocationem admitti And. de Iſer. Mar. Laudunen. Aluat. Card. Alex. & Math. de afflict. in d. cap. 1. Hoc quoque notandum de feu. ſucceſsio. & alios citauit Tiraq. in d. §. 1. gloſ. 9. num. 92.

19 Quarto † in conceſsione in Emphiteoſim, vel Feudi data alicui pro ſe & filijs ſuis, non tantum ij admittuntur, qui nati fuerũt tempore conceſsionis, ſed & concepti, vel nati poſt mortem illius Barto. in l. item prętor num. 3. ff. de ſuis & legi. hæredi. & in l. quod dicitur patrem, vbi eum ſequũtur Imo. Alexan. & Angel. de verbo. obliga. & ibi Iaſſ. nu. 43. Bal. in l. ſi in perſonam num. 3. C. de fideico. Pau. de Caſt. Marti. Laudan. Deci. Ruin. & alij quos refert & ſequitur Tiraq. d. §. 1. gloſ. 9. num. 89. & in eiſdem terminis Emphiteoſis Salicc. in l. 2. num. 28. C. de iur. emphite. vbi Iaſſ. num. 196. Benedic. in cap. Reynuntius verbo *& ſobolet, quam geſtabat in vtero*, num. 38. & 47. de teſtam. Anto. Gomez libr. 1. reſolutio. cap. 1. num. 11. Ruin. conſil. 22. num. 14. lib. 2. Cæphal. conſil. 318. numer. 37.

20 Huius † communis traditionis rationem reddunt præcitati interpretes, quod in his, quę ex contractu nobis obueniunt ex pacto, & prouidentia, etiam nati, & concepti poſt admittuntur ſicut antea nati, quia iura agnationis, vel cognationis non curantur in pactis, & conuentionibus: quam rationem reddit Fulgo. conſil. 93. ad finem; ſic etiam intellexit Bal. vbi ſupr. Gomez Cæpha. & alij & idem nouiſsimè Surd. deciſ. 230. num. 4. qui pre ſe hunc articulum decidit, ſic etiam declarauit expreſſe Tiraquel. d. gloſ. 9. num. 91. vbi alios eiuſdem ſententiæ adduxit.

Hac igitur ratione diſſoluuntur priores rationes à nobis in contrarium adductę; quæ ſolum vindicant in his ſucceſsionibus, quæ ex teſtamento, vel ab inteſtato deferuntur, in his enim tempus conceptionis, vel natiuitatis ſpectatur, & qui poſt naſcuntur non admittuntur regulariter, at in contractibus ſecus; & cum non eadem ratio militet in cõtractibus, quæ in vltimis volũtatibus, & diſ-
21 poſitio ceſſabit. Vnde † cum quæſtio noſtra in

in donatione ſit, & conſequenter in contractu, verius aduerſus Canceri. tenendum, in ea nondum natos tempore donationis, ſed & poſt conceptos, vel natos admittendos fore, & hæc eſt ipſa veritas.

22 Neq. (vt rectè † animaduertit Surd.) officit, quod dominium ſtet in pendenti, quod loco vnius contrarij ſupra adduxi, cum aliquando ex cauſa pendere poſsit Bal. in l.fin. num.8.C.de ſen.paſſ. Surd. ſupra num.5. & declarat egregie Alexan.Rauden.tractat.de analog.cap.34.num.330. Hæc intelligo, niſi aliud voluiſſe donatorem appareret, vel etiã ex coniecturis probabilibus, quo in caſu illius voluntas ſequẽda eſt; ad ea, quæ ex Surd. Menoch. Simon.de Præt.& alijs multis in ſimili caſu adduxi quæſt.8.verſ. Quibus conſtat ab hac opinione.

SVMMARIVM.

1 *Pater ſi in donatione facta filio in contractu matrimonij, certam ſibi portionem ad teſtãdum reſeruauit, & inteſtatus moritur portio reſeruata an ad donatarium ſolum, vel etiam alios filios peruenire debeat.*

2 *Theſaurus Senator Pedemontium laudatur.*

3 *Pater ab inteſtato moriens, qui donationẽ vniuerſalem filio fecit, de portione reſeruata non diſponendo, tacitè videtur in eundem donatarium portionem illam transferre.*

4 *Donatio vniuerſalis niſi cum reſeruatione ſuſtineri non poteſt.*

5 *Donatio vniuerſalis omnia bona includit.*

6 *Legitimi hæredes, qui ab inteſtato ſuccedunt, ex tacito iudicio defuncti venire dicuntur.*

7 *Succeſſio ab inteſtato legitima dicitur.*

8 *Succeſſio ab inteſtato ſanguinis & proximitatis iure defertur.*

9 *Succeſſorum appellatione, legitimi hæredes cõtinentur.*

10 *Familia teſtatoris dicitur, quæ illum iure ſanguinis & proximitatis attinet.*

11 *Moriens & dicens quod vult decedere inteſtatus, his verbis venientes ab inteſtato vocare cenſetur.*

12 *Curtius iunior conſ.4. declaratur.*

13 *Manti. traditio iuxta conſ. Curtij iunioris 4. fuit ſententia confirmata.*

14 *Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates validum.*

15 *Theſauri diſtinctio in propoſita quæſtione.*

16 *Theſauri diſtinctio reprobatur.*

17 *Verbum diſponere ſui natura diſpoſitionẽ inter viuos & in vltimis voluntatibus continet.*

QVÆSTIO. XVIII.

PATER IN DONATIONE facta filio contemplatione matrimonij; vbi certam ſibi portionem ad teſtandũ reſeruauit, ſi inteſtatus moritur, An ad hæredes legitimos, vel donatarium portio reſeruata peruenire debeat.

1 A PAVCIS † inſignem hunc caſum tractatum vidi, cum pater in contractu matrimonij filio omnia bona donat, reſeruata ſibi ad teſtandum certa portione, ſi is forſan inteſtatus moritur, & alios habeat filios, an in portione hac ſuccedant pariter cęteri filij an ſolus donatarius: Et idem quęrendũ in cæteris donationibus vniuerſalib', quę alijs quam filijs fiunt cum reſeruatione certę quantitatis, ſi donator moritur ab inteſtato, an in ea portione ſuccedant ſoli legitimi ab inteſtato venientes, an

2 ſolus donatarius, Theſaurus † vir certe doctus cum in hanc incidit quæſtionem apud deciſionem Pedemont. 97. non alium ad illius deciſionem citat præter vnum Cagnol. in l.fina.num.239.C.de pact.

3 In primis † pro donatario aduerſus heredes legitimos facere videtur, ad eum totam reſeruatam portionem pertinere: quia cum donator vniuerſam dederit hæreditatem reſeruata portione de qua diſponere poſsit, non diſponendo tacitè totam ipſam conſequenter etiam reſeruatam portionem in donatarium cõferre videtur: quia ceſſante cauſa reſeruationis, quę fuit facultas teſtandi, ceſſare illius effectus debet ex vulgari regula l. adigere §. quamuis de iur. Patro. cap.cum ceſſante de appellatio.

4 Secundo † quia cum reſeruatio ad effectũ diſponendi facta ſit, & finalis cauſa reſeruationis fuerit, cum niſi fieret inutilis donatio eſſet ad eã quę fusè Barto.& omnes in l.fin. C.de pact.ex ſola ipſa reſeruatione ſatisfactum legum pręcepto videtur & ideo nihil impedit quominus ſimul cum cęteris bonis donatis res reſeruatæ ad donatarium reuertantur, cui bonorũ omniũ donatio facta eſt.

5 Tertio † donatio hæc vniuerſalis fuit bonorum omnium præſentium & futurorum, reſeruata illa portione, de qua diſponere poſſet, vnde quemadmodum in hac donatione includuntur bona omnia etiam futura, reſeruatio illius quantitatis, de qua donator non diſpoſuit in bonis futuris includitur, quia ſubducta antea fuerat, nec de bonis proprie donatarij dicebatur argu.l.cum prętor de iudi.l.maritus C.de procurato.

6 In contrarium † ſententiam vrgent quædam quibus vix eſt vt poſsit reſpondери; primo venientes ab inteſtato ſuccedunt ex tacito defuncti iudicio l.ſi quis cum teſtamentum l. conficiuntur ff. de iure Codicillo. vbi
7 glo.& cæteri omnes. Et † ſucceſsio ab inteſtato dicitur legitima hęreditas verè & proprie,non teſtamentaria l.3.ff.pro ſocio.l.le-
8 ge obuenire de verbo. ſignifi. Naturalis † enim ratio eam coadiuuat non enim niſi iure ſanguinis & proximitatis defertur l.fina. C.quo.bono. §.primũ itaq. cum ſimilibus in
9 auth. de hære. & falci. vt † quamuis ſucceſsionis nomẽ latè pateat, proprie tamen ſucceſſores ab inteſtato comprehendit l. cum accutiſsimi C.de fidei.l.tale pactum §. fina.
10 ff.de pact.d.l.fina.C. quo bono.Et † familia teſtatoris ea dicitur,quæ eum iure ſanguinis & proximitatis attinet l. peto §. fratre de leg. 2. vnde cum donator, qui diſponere de rebus reſeruatis potuit,& noluit, ſicq. inteſtatus deceſsit,eo ipſo venientibus ab inteſtato tacita voluntate reſeruatas res reliquiſſe cenſetur.

11 Addiderim † & his ipſe egregiam & cõmunem noſtrorum traditionem, docuere hi, quod vbi teſtator poſt factum primum ſolemne teſtamentum, poſtea coram quinque teſtibus dicit, nolle illud valere, quia vult decedere inteſtatus,his extremis verbis teſtatorem ſic loquentem inſtituiſſe cenſeri venientes ab inteſtato d.l. ſi quis cum teſtamẽtum vbi notat Barto.& in d.l. conficiuntur; quaſi ex tacito iudicio teſtatoris vocati videantur, quod ſufficit. Bart. in l. militis Codicillum §.veteranus de milita.teſtam.in l.ſi iure nu.3. de leg.3. Bal. in l.ſanccimus nu.2. vbi Salice.num.3.Alex.num.9.Corne.nu.7. Rimin.num.fina.C.de teſtam.Iaſſ.poſt Barto.ibi in l.ſi ita ſcriptum §.regula ff.de libe. & poſthum.num.19.Benedic.in cap.Reynũtius verbo teſtamentum 1.num. 18. de teſt. Ruin.conſ.6. num.5.lib.2.volu.2. Didac.in rubr.de teſta.2.par.num.21. Manti. de coniectur.vltim.volunta.lib.2.titu.15. num.18. ita fiet vt in noſtra ſpecie inſtituti tacitè in rebus reſeruatis venientes ab inteſtato videantur.

12 Secundo † viget inſignis traditio Bald. Nouelli,quam refert & ſequitur Curti.iuni. conſ.4.num.4. qui ex facto interrogati reſponderunt teſtatorem hæredem ſuum grauantem vt poſt mortem reſtituat alicui hereditatem, data illi facultate diſponendi vſq. ad certam quantitatem, vbi hæres grauatus inteſtatus hoc in caſu deceſsit eo ipſo ex coniecturata mente illius hęredes legitimos vocaſſe, & eoſdem hæredes inſtituiſſe in ea portione cenſetur:Et moti fuerũt præcitati interpretes ex d. l. conficiuntur in principio de iur.Codicil.& l.codicillis §.matre de leg. 2.Et poſt hęc ſcripta comperi in eadem facti ſpecie ſic cenſiſſe illuſ. Cardinalem Mãti.tracta.de coniectu.vltim.volunt.lib.7.tit. 7.num.14.vbi ad idem citat Natt.conſ.216.

13 num.10. Addit † idem Manti. quod cum de hac queſtione à grauiſsimo quodam iuriſperito fuiſſet interrogatus, qui in facto quæſtionem haberet,nullumq. in terminis ipſam tractantem reperire potuiſſet, eidem ſe hæc duo celeberrima Cur.& Natt. conſilia indicaſſe, quibus ſentẽtiam obtinuit,quę & poſt

14 fuit ab altero cõfirmata iudice:Hæc † Curt. Natt. & Manti. traditio caſum noſtrum decidere videtur, cum vt vulgare eſt, validum ſit regulariter argumentum de contractibus ad vltimas voluntates l. ſeruum filij §. cum qui Chirographum cum alijs de lega. 1. ſed cum in vltimis voluntatibus grauatus hæres inteſtatus moriẽs, tacitè ab inteſtato veniẽtes vocaſſe in ea portione cenſeatur,idem in donatione iudicandum: Et hęc eſt ipſa veritas, & in terminis proprijs donationis ſic reſpondit etſi leuiſsimis adductus rationibus Ioan.Philip.reſpon.48.num.44.cum ſequent.

15 Theſau. † autem in d.deciſ.97.poſt Cagno.in d.l.fina. C. de pact. ſic diſtinguit; aut inquit donator dixit ſe reſeruare facultatem capiendi de bonis donatis vſq. ad certã quãtitatem, & eo in caſu ſi moritur inteſtatus, portio remanebit apud donatarium, non etiam hęredes legitimos; quia non capiendo videtur illam portionem apud eundem donatarium relinquiſſe,cui omnia bona donauerat; Aut vero dixit ſe reſeruare certam quantitatem de qua diſponere poſſet; & tũc portio nõ cedet lucro donatarij, ſed veniẽtium ab inteſtato; & ita iudicaſſe Senatũ bis illic affirmat;idemq.eſſe dicit de mẽte Cag-

16 no.in d.l.fina. num. 245. Michi † vero ſalua illius Senatus authoritate non placet diſtinctio hęc, quam potius verbalem,quam iuridicam exiſtimo cum non referat an donator dixerit, cum facultate capiendi centum de bonis donatis, an ſi dicat ſe reſeruare centũ vt de his diſponere poſsit; priori enim caſu ſicut & ſecundo, reſeruatio inducitur, alioquin dicendum eſſet donationem omniũ bonorum fore inutilem, & donantem voluiſſe actum inutilem facere, vt animaduertit idẽ Theſau. d. deciſ. num.2. non enim teneret donatio niſi eſſet reſeruatio:data agitur reſeruatione neceſſario ſequitur non diſponentem donatorem,ex tacita & coniecturata illius mente & voluntate,ab inteſtato veniẽtes vocare voluiſſe,vt cenſet Gabri.cõſ.139. nu.5.lib.1.cum alijs ſuperius traditis.

Aduer-

17 Aduertendum † etiam quod verbum diſponere licet ſui natura aptum ſit continere diſpoſitionem intetviuos & in vltima voluntate vt Alexand. Iaſſ. & cęteri docuerunt in rubr. ff. ſolut. matrimo. Sutd. deciſ. 172. & deciſ. 279. num. 6. hoc tamen in caſu donator teſeruans diſponendi facultatem de certa quantitate, de diſpoſitione vltimę voluntatis intellexiſſe cenſendus eſt, non de ea, quæ in vita: alioquin donatio omnium bonorum irrita fieret, non enim ſufficit teſeruate vt in vita diſponere poſsit, quia liberam teſtandi facultatem ſibi auſettet, & ideo inualida eſſet; ſic egregie docuit Barto. in conſ. 75. quẽ ſequutus fuit Alexan. conſ. 13. nu. 17. lib. 3. & in l. ſtipulatio hoc modo concepta nu. 18. de verbo. obliga. Boeri. deciſ. 204. num. 45. Clar. in §. donatio quęſt. 16. num. 8. Crauet. conſ. 222. num. 10. quæ diligenter notanda quod non ita exacte ab alio fuerunt declarata.

Neque rationes ſupra in contratium adductæ faciunt; quibus vno verbo reſpondetur; non diſponentem donatorem, ex coniecturata illius voluntate racite venientes ab inteſtato hæredes inſtitucte voluiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta ab vxore in contractu matrimonij filijs ex eodem matrimonio naſcituris, an mortuo viro non obſtante donatione ſecundo nubere poſſit, & de dote data diſponere.*

2 *Pactum in matrimonio adiectum, quod publicæ vtilitati aduerſatur nullum eſt.*

3 *L. 2. & lex Attilicinus ff. de pact. dotal. declarantur.*

4 *Priuilegia dotis, de dote vera non de ficta intelligenda ſunt.*

5 *L. 2. & l. Attilicinus de pact. dotal. de vera dote intelligenda.*

6 *Seſſionis verba ſtricte interpretanda.*

7 *Maritus cõſtante matrimonio cum vxore ſua ſuper dote paciſci poteſt, etiam in detrimentum illius, & qualiter intelligatur.*

QVÆSTIO XIX.

DONATIONE FACTA AB vxore in contractu matrimonij filijs ex eodem matrimonio naſcituris, An mortuo viro non obſtante donatione ſecundo nubere poſsit, & de dote data diſponere.

1 MARQVILLES † cõſuetudinum:
huius prouintiæ vetuſtiſsimꝰ in-
terpres in vſati. de inteſ. quęſt.
29. ſcriptum relinquit, eumq. re-
fert Canceri. lib. 1. reſolu. cap. 8.
num. 88. mulierem, quæ in contractu matri-
monij ex pacto dotem filijs ex illo matri-
monio procreandis dedit, ſi maritus pręmo-
riatur, poſſe ipſam non obſtante donatione
ſecundo nubere relicta filijs prioris matri-
monij legitima, & de reliqua dote libere in
2 filios ſecundi mattimonij diſponere; quia †
inquit tale pactum marito prædecedente in
matrimonio nullum eſt, quia publicæ aduer-
ſaretur vtilitati vbi mulier ſecundo nubere
3 minime poſſet † l. 2. ff. de pact. dotal. l. Atti-
licinus eod. titu. *ſi conuenerit* (ait Vlpianus)
*vt quo quomodo diſſolutum ſit matrimonium,
liberis interuenientibus dos apud virum re-
maneret*, Papinianus Iuliano ptætori reſpon-
dit, *morte mariti finito matrimonio, neq. con-
ueniſſe videri dotem remanere: etſi conueniſ-
ſet, non eſſe ſeruandum pactum contra dotem,
cum mariti mortalitas interuenerit*: id ipſum
innuit Iuſtinia. in l. 3. C. de pact. conuent. ve-
ra igitur Marquil. traditio eſt, quam ſequun-
tur omnes ab eo citati Bal. & cæteri in d. l. 3.
C. de pac. conuen. & in d. l. 2. de pact. dotali.
latius de hac diſeram Marquill. traditione
infra quæſt. 55.
4 Cæterum † ad d. l. 2. intellectum & d. l.
Attilicinus aduertendũ ſummopete, quoniã
etſi ex his legibus generalem excipiant no-
ſtri regulam, quod pacta aduerſus dotem, &
illius priuilegia conſtituta nullius ſint robo-
ris, quia publica læditur vtilitas vt dixi mul-
torum authoritate in præfatione huius libri
5 tertij, † interpretanda tamen regula vt in-
telligatur in vera dotis conſtitutione non in
ficta: vnde Theſaurus deciſi. Pedemon. 230.
cum hæc in facto in eo Senatu quęſtio inci-
diſſet; Maritus poſt conttactum mattimoniũ
confeſſus fuit ſe recepiſſe dotes ſcutotũ mil-
le, adiecto pacto, quod ſi decederet cum filijs
ſuperſtite vxore, apud filios remanerẽt ſex-
centi aurei, & mulier niſi quadringentos re-
petere poſſet: Mortuo marito ſuperſtite vxo
re, & liberis, deinde mortua vxore, vnus li-
berorum ceſsit ſorori pattem ſuam, quam
in hęreditate habebat matris ſuæ, ſoror in
vim ceſsionis agebat ad cõſequutionem do-
tis ceſſæ, dicens eſſe debere pro rata ſcutorũ
mille iuxta cõfeſsionẽ patris, maximè quod
lapſa fotent tempora oppoſitionis non nu-
metatæ dotis, dicebat pętterea ſoror, pactũ
à parentibus ſuis factum in cõtractu matri-
monij, quod tantum vxori, vbi pater præmo-
reretur reſtituetentur ſcuta quadraginta, non
valere, quia deterior fieret conditio dotis ex
d. l. 2.

Digitized by Google

d.l.2.& d.l. Attilicinus fuit tandem & rectè deciſſum ceſsionem illam intelligendam fore de ſcutis quatuor centum tantum, quia verè vt ex actis apparebat, maritus in dotē non niſi dictam quantitatem receperat; & inſpiciendum erat magis, quod in veritate erat non quòd in fictione: Declarauit itaque Senatus d.l.2.& l. Attilicinus, intelligendas fore in vera dote, in qua pactū in illius præiudicium fieri non poteſt, ſecus in dote ficta, quæ verè data non eſt; idque eſſe de mente
6 gloſæ in d.l.2. ait † Theſaurus in d. deciſione; *tanto magis* (ſubdit) *quia de ceſſione agretur, quo in caſu verba ſunt ſtrictè interpretanda contra ceſſionarium, ex l. veteribus ff. de*
7 *pact.* Obiter † aduertendum, quod maritus conſtante matrimonio paciſci poteſt cū vxore ſuper dote etiam in detrimentum illius, nec conquæri poteſt conſtante ipſo, poterit autem illico poſt mortem mariti l. cum dos l. ob res §. final. ff. de pact. dotal. l. ſi marito §. 1. l. ſi ſocer. §. 1. vbi omnes declarant ff. ſolut. matrimo.

SVMMARIVM.

1 *Reſeruatio facta à filijs dum matrimonio collocantur, eum reſeruant ſibi ſucceſſionē alicuius tertij, an valeat.*
2 *Pactum inuitans ad delinquendum nullū eſt.*
3 *Pactum quo reſeruatur ſucceſſio tertij valet.*
4 *Pactum in emancipatione filij factum, contracta fiducia valebat iure digeſtorum.*
5 *Reſtitutio nihil noui tribuit, ſed impedimentum remouet.*
6 *Pactum conſeruandæ ſucceſſionis valet vbi reſeruans eam perdere poſſe ſuſpicaretur.*
7 *Ingratitudo nondum expreſſe ſed & tacitè remitti poteſt.*
8 *Ingratitudo præterita remitti poteſt.*
9 *Ingratitudinis veturæ occaſione, filius exhæredari non poteſt.*
10 *Dolus futurus remitti non poteſt.*
11 *Ingratitudinem remittere patronus liberto nō poteſt.*
12 *Doctor propter delictum doctoratus dignitate priuatus, nequit iterum doctorari.*
13 *Ingratitudine remiſſa per patrem, adhuc filius incapax remanet iuris ſuccedendi.*
14 *Pactum inter patrem, & filium, ne prætextu ingratitudinis liceat patri donationem reuocare, nullum eſt.*
15 *Clauſula notariorum qua dicunt donatorem donationem non reuocare promittere etiam prætextu ingratitudinis, ſuperflua eſt.*
16 *Ingratitudo an iuramento remitti poſſit.*
17 *Donatio ob cauſam, ingratitudine non reuocatur.*
18 *Pacto fieri poteſt, vt priuandus iure ſucceſſionis ex aliquo iuris rigore, reſeruare ſibi ius illud ſucceſſionis poſſit.*
19 *Statuto excludente filias propter maſculos, poteſt in contractu matrimonij filia cum patre paciſci & ius ſucceſſionis reſeruare.*
20 *Pactum a filia factum de reſeruanda ſucceſſione, vbi ſtatutum eam omnino excludit, non valet.*
21 *Pactum in capitulis matrimonialibus factū, quo pater & filius certas leges & formam ſuccedendi inducunt, & poſteros obligant, non valet.*

QVÆSTIO. XX.

PACTVM IN CONTRACTV matrimonij, dum filius vel filia nuptui traduntur, quibus ij quam ſperant alicuius ſucceſſionem reſeruant an valeat.

1 NON † ſemel contingit dum filius vel filia nuptui tradūtur dotibus vel donationibus a parentibus honorati ſucceſsioni eorūdem renuntiant, & alijs quibuſcunque, qui ad ipſos poſſent peruenire: interdum autem cognati, alterius vè coniuncti ſucceſsionem ſibi reſeruant. Igitur an pactū hoc conſeruandæ ſucceſsionis valeat nec ne dubitari poteſt; Nam ferè rationes illæ, quibus pacta de ſuccedendo à iure irritātur, eædem in hac ſpecie militant, votum captandæ mortis, illius ſcilicet, qui adhuc viuit, & cuius hæreditatis ſucceſsio reſeruatur, vt multis oſtendi hoc libro quæſt. 2.

2 Secundo † nec pactū valere videtur quod inuitat ad delinquendum l. conuenire de pact. dotal. l. quidam decedens de adminiſ. tuto. poſſet autem ſi conſeruandæ ſucceſsionis pactum valeret, filius paciſci cum patre, ne cuiuſuis prætextu ingratitudinis eum exhæredare liceret, atq. ita filius audacior in patrem delinquere poſſet.

3 Quibus † non obſtantibus crebrior obtinuit opinio pactum valere ex tex. in §. fina. inſtit. de legiti. agnato. ſucceſsio. quo tex. aperte probatur, quod emancipatus filius, qui iure digeſtorum ab omni ſucceſsione repellebatur §. inteſtatorum inſtit. de hæredi. qui ab inteſt. ſimiliter & pater amittebat ius filio ſuccedendi dict. §. fina. l. 1. C.
4 de iur. libe. contracta † tamen fiducia, ſcilicet pacto reſeruandæ ſucceſsionis adiecto, pater ius ſucceſsionis reſeruabat; quo hodierno iure non indiget, cum iure communi ſibi conſeruetur d. §. fina. ſicut & filijs emancipatis §. emancipati cum ſimilibus inſtit. de hæredi.

hæredi. quæ ab inteſt. deferun. Bartol. hanc prior ſententiam ſequitur in d.l. fina. C.de pact.vbi Bal.Salice.Pau.de Caſt. Iaſſ. Deci. Curti.Cagnol. Purpura. & Riminal. & dixit communem, licet leuiſsimis rationibus cõtrariam tueatur Mencha.tract. de ſucceſsio. creatio.§.18.num.287. Graſſ.in §. ſucceſsio ab inteſtato quæſt.15. à num.1.Berengar. in cap.2.de filijs natis ex matri.cap.fina. num. 1. & 2.

Neque obſtant ſuperiores duæ rationes, quoniam nec votum captandæ mortis, nec libera teſtandi facultas hoc pacto impeditur, nam in obligationem hæreditas non deducitur, vel ſuccedendi ius, ſed ſolum impedimentum tollitur; quod excluſionis hæreditaris cauſa fuiſſet ſecluſo pacto; per hoc igitur pactum tantum ius priſtinum conſer-
5 uatur, inſtar † reſtitutionis, ſiue gratiæ ſit, vel iuſtitiæ; quia reſtitutus nihil noui acquirit, ſed impedimentum tantum ſubmouet; vt ius deperditum recuperet, vel non acquiſitũ acquirat argu.l.quod ſi minor §.reſtitutio de mino.l.1. C. de reſti. & ſenten. paſſ. In hac ergo quæſtione duo potiſsimi caſus conſiderandi ſunt; quos prior Bart.docuit.in d.l.fin. nu.2.C.de pact.

Primus eſt quoties quis priuatur ſucceſſione propter delictum ſecundus vbi propter rigorem iuris conſeruandum.

6 Primæ † inſpectionis regula ſit, valere pactum conſeruandæ ſucceſsionis, vbi propter delictum paſciſcens eam perdere poſſe ſuſ-
7 picaretur l.omnimodo C.de inoffi. teſtam. † quo tex.probatur, poſſe filium cũ patre paciſci quando cauſam ingratitudinis cõmiſit, ne prætextu illius hereditate paterna priuetur: Rationem reddit Barto. ibi quod nedũ expreſſe, ſed & tacite poſsit ingratitudo remitti; ſcilentio ſcilicet patris morientis l. fina. ad finem C. de reuo. donatio. ſequitur Iaſſ.in d. l. fina. Deci. Curt. Rimin. Aquen. Cagnol. & cæteri omnes. Sed & rationem Barto.communiter ab omnibus recipi teſtatur Cagno.ibi num.144.
8 Declaratur † primo hæc Barto. traditio ſic & prout idem ipſe prior declarauit ibi; vt intelligatur in ingratitudine præterita, ſic
9 enim loquitur tex.in d.omnimodo, ſecus † in futura quando filius cum patre paciſceretur; ne prætextu cuiusvis ingratitudinis cõmittendæ poſſet exhæredari, non enim valeret quia filium ad delinquendum inuitaret, & proinde cum ſit aduerſus bonos mores inutile eſſet l. conuenire de pact.dota.l.quidam decedens de adminiſ.tuto.cap.vt famæ
10 de ſenten. ex co. Et quia † dolus futurus remitti non poteſt l. iuris gentium §. ſi paſciſcar de pact.l.ſi vnus §.illud eod.tit.hãc Bart.

declarationem ſequuntur omnes in d.l.fina. & dixit communem Vaſqui. tractat. de ſucceſsio.creatio.§.18.num.291.Picu.in d.l.final.num.43.Graſſ. in d.§.ſucceſsio.ab inteſtato quæſ.15.num.3.Socin.iuni.in l.ſtipulatio hoc modo concepta num. 103. de verb. obligatio.Berenga.in d.cap.vni.de filijs natis cap.fina.num.7. Natt. in d. cap. quamuis pactum num.62. 2.par.de pact.in 6. & alios antiquiores multos recenſet Tiraquel.in l.ſi vnquam in præfatio.nu.140. C. de reuocan. donatio.

11 Declara † ſecundo Barto.traditionem ne procedat in liberto, cui propter ingratitudinem in ſeruitutem reuocato; nequit patronus ingratitudinẽ remittere eſt caſus ſingularis in l.2.C.de libe.& eo.libe. quinimo nec eidem libertas dari poteſt principe in-
12 conſulto, vt ille iubet tex. vbi † Bald. egregie adnotauit, doctorem propter delictum doctoratus dignitate priuatum, nõ poſſe iterum doctorari, etiam nouo examine accedẽte: ſimilis eſt tex.in l.nullus C. de diuer. offi. lib.12.Cod.vbi qui à militia eijcitur, ad eãdem non admittitur ſine principis facultate vt hæc & ſimilia congerit Natt.in repeti. ca. quamuis pactum nu.62.de pact. in 6. 2.par.
13 Declara † tertio, vt licet remitteret pater ingratitudinem præteritã & capax effici hæreditatis poſſet, in genere tamen incapax remaneret iuris ſuccedendi l.1.C.de hæred. inſtit.ſic explicarunt Domi.& Imol.in d.ca. quamuis pactum de pact.quos expreſsim ſequutus fuit Natt.ibidem nu.62.in fine verſi. Tertio fallit.
14 Ex hac † Barto. traditione multa neque ſpernenda interpretes eliciunt in d.l.fina.ea prætereo quia extra propoſitũ tractatus noſtri; Cæterum quod ad noſtrum inſtitutũ ſpectat, ex dicta traditione infertur, non valere pactum inter filium; & patrem contractum: ne prætextu ingratitudinis committendæ, liceat ipſi donationem in filium factam reuocare, ex citata ratione, quoniam inuitaretur filius ad delinquendum Bal.in d.l.fina.C.de pact. quem poſt antiquiores ſequuntur ibi Iaſſ.Deci.Curti.Aquen.Rimi.& Cagno.nu. 150. Vaſqui.vbi ſupra Graſſ. in d. quæſt.15. num. 4. Natt. in d. cap. quamuis pactum 2. part.num.63. Tiraquel.in d.l.ſi vnquam in præfatio.num. 140. Viui. inter communes
15 opinio. 224. num. 1. Vnde † non malè nec abſurde Cagnol. vbi ſupra poſt Iaſſ. intulit inanem eſſe, & ſuperfluam clauſulam; quam indies in ſimilibus donationibus notarij inſerunt; ſcilicet quod donator promittit non reuocare donationem etiam ex cauſa futuræ ingratitudinis, atq. in hanc ſententiam illic citat Roma. Curt. Corne. Iacob. & alios.

An

16 An † autem communis hęc traditio proce-
dat vbi iuramentum fuit interpoſitum de nō
reuocando prætextu ingratitudinis cōmit-
tendæ ardua contentio eſt, vt quidam hanc
communem dixerint, alij ſecus illic viden-
dus Cagno. num. 151. Natt. in d. cap. quam-
uis pactum 2. part. num. 63. Titaquel. in d. l.
ſi vnquam in præfatio. num. 140. & iterum
num. 155. Gutier. tractat. de contract. iurat.
cap. 10. á num. 1. Viui. d. opinione vbi com-
munem refert quod firmetur iuramento, li-
cet alteram quod non firmetur magis com-
munem dicat.

17 Superiorem † autem traditionem, quod
ſcilicet non obſtante pacto, quo ingratitudo
futura remittitur poſsit pater donationem
reuocare, intellige in donatione ſimplici, ſe-
cus in donatione ob cauſam matrimonij,
quia cum huiuſmodi donatio ſit ob cauſam
ex ſe ipſa illi' vi, & natura irreuocabilis eſt,
etiam admiſſa ingratitudine, vt multorum
authoritate oſtendi hoc libro quæſtio. 3. in
verſic. Extende ſecundo regulam, quāto for-
tius dicta opinio procederet vbi expreſſa de
ingratitudine remittenda conuentio inita
fuiſſet, & hæc quoad primum Bart. caſum.

18 Secundi † caſus regula ſit, priuādum iure
ſuccedendi propter aliquem iuris rigorem
poſſe ex pacto ius illud ſibi reſeruare, quan-
do alias paſciſcens poteſt eum hæredem in-
ſtituere ſic Barto. in d. l. fina. ex textu in d. §.
fina. de legi. agna. ſucceſsio. l. fina. C. de emā-
ci. libe. ſed ſi hæredem inſtituere non potuiſ-
ſet pactum non prodeſſet ca. 1. de ſucceſsio.
feud. vbi cum vaſſallus de feudo teſtari non
poſſet, nec etiam pactum inire, quo filiæ ſuc-
cedere in feudo poſsint. Vnde Barto. idem
quem cæteri ſequuntur, duo infert: primum,
19 quod ſtante ſtatuto † excludēte filias prop-
ter maſculos extantes, poſſe quidem patrem
& filiam ius ſuccedendi ſibi reſeruare tem-
pore dotis, vel donationis, quoniam poteſt
eam hęredem inſtituere ſequitur Natt. in d.
cap. quamuis pactum 2. part. num. 65. ean-
dem dixit communem licet multi contra-
riam teneant Curt. iuni. in d. l. fina. num. 24.
Graſſ. in d. §. ſucceſsio ab inteſtato quæſt. 15.
num. 5. Vaſqui. d. §. 18. num. 289. Pie. in d. l.
fina. nu. 47. defendit latè Cagnol. in d. l. fina.
num. 162. 163. cum ſequent.

Secundo infert Barto. non valere pactum
20 conſeruandæ † ſucceſsionis á filia factū, quā-
do ſtatutum filiam extra territorium nuben-
tem excludit ab omni ſucceſsione teſtati, &
inteſtati, nam & tale ſtatutum valet Barto.
in d. l. fina. & licet multi aduerſam tueantur,
opinio tamen Barto. communiter recipitur
vt & eam dixit communem Iaſ. in d. l. fina.
Deci. & Cagnol. num. 175. vbi alios refert
Graſſ. in dict. quæſtio. 15. num. 6.

21 Notandū † tamen quod in ſucceſsionibus
deferendis non poſſent contrahentes in ca-
pitulis matrimonialibus formam, vel modū
inducere certas ſibi ipſis, & poſteris leges in-
ducendo, quas obſeruarent niſi á Summo
Principe leges illę confirmatę forent, & li-
cet multi cōtrariam teneāt, hęc receptior eſt
Vaſqui. de ſucceſsio. creatio. §. 10. nu. 257.
vbi multos refert Foras. tract. de ſucceſsio.
quęſ. 3. de ſucceſsi. libero. Graſſ. in §. ſucceſ-
ſio ab inteſtato quęſt. 16. num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta contemplatione matrimonij an ſit conferenda.*
2 *Donatio ſimplex ex mera liberalitate deſcendit.*
3 *Donandi animus non præſumitur.*
4 *Donatio ob cauſam imputatur & confertur, ſimplex minime.*
5 *Donatio ob cauſam matrimonij differt á donatione propter nuptias.*
6 *Donatio propter nuptias in diſſuetudinē abijt, & incognita erat de iure digeſtorum.*
7 *Donatio ob cauſam matrimonij, & donatio propter nuptias, aſſimilantur in aliquibus.*
8 *Donatio propter nuptias, & donatio ob cauſam matrimonij ea ratione fiunt, vt vxores ſuarum dotium ſecuritatem habeant.*
9 *Donatio propter nuptias, & donatio ob cauſam matrimonij in quibus conueniant remiſsiue.*
10 *Donatio vt ob cauſam dicatur, requiritur neceſſaria cauſa, quæ liberalitatem excludat.*
11 *Donatio ob cauſam in materia collationis, ea dicitur, quæ reſpicit fauorem donantis, & quomodo intelligatur.*
12 *Donatio facta filio clerico futuro ſuper bonis patris, ſimplex dicitur.*
13 *Donatio ſimplex, quæ ab initio valet, non imputatur nec confertur.*
14 *Donatio quæ fit a patre ob cauſam neceſſariā, ſimplex dici non poteſt.*
15 *Donatio quæ fit à patre filio in contractu matrimonij, fieri dicitur ob cauſam neceſſariā.*
16 *Donatio omnis ſimplex confertur & imputatur.*
17 *Donatio per patrem filio facta, quæ ab initio valet conferri debet.*
18 *Donationes quæ à parentibus filijs ſuis fiunt in contractu matrimonij, impulſu naturæ fieri dicuntur.*

QVÆSTIO. XXI.

DONATIO FACTA CONTEMPLATIONE matrimonij, an conferri debeat.

Memini

1 MEMINI † me quæſtione ſexta in verſic. Addo nunc, ſcripſiſſe donationem factam contemplatione matrimonij filio ob cauſam dici,& ideo conferri debere: Ceterum quo loco ibi me de hoc articulo latius dicturum promiſi: opportunum igitur nunc erit de veritate huius quæſtionis tractare;nã multi exiſtimarunt donationem hanc ſimplicem. Alij ob cauſam,prius autem exquirenda ratio eſt cur ſimplex donatio nec imputetur,aut conferatur, donatio ob cauſam
2 ſic:hanc † igitur crebrius noſtri reddiderũt, quod donatio ſimplex ex mera liberalitate proficiſcitur,atq. ideo præſumitur patrẽ donantem, voluiſſe donatarium filium vt præcipuum habere proinde nec imputari vel cõferri debere; quæ ratio ceſſat in donatione ob cauſam,veluti propter nuptias, vel dotis filiarum,aut in donationibus contemplatione matrimonij; nam cum hæ ex debito parentum naturali deſcendant l.qui liberos de Rit.Nup.l.fina.C.de dot.promiſsi.dixi fusè quęſt.3.& quæſt. 9. in neceſsitatibus autem nemo liberalis exiſtat l. rem legatam de
3 adimen.legat.nec † animus donandi præſumi poſsit vbi alia capi coniectura poteſt l. cum de indebito ff.de probatio. l.campanus de oper.liberto.vt fatuitas potius quam donatio præſumatur Bal.conſ.189.in fine li.2. Surd.tracta.de alimen.tit.6.quæſt.1.num.5. & 9. Quinimo error magis quam donatio Deci.conſ.350.num.4.Iaſ.in l.iuriſgentium §.ſi cum nulla num.28. de pact. Menoch.de arbi.iudi.quæſt.lib.2. caſu. 88. à nu.1. idem Menoch.lib.pręſump.3. præſump.12. nu.1. & præſump.71.nu.2.eod.lib.egregie. Surd. tracta.de alimen.titu.6.d.quæſt.1.nu.4.5.6.
4 ita † factum vt donatio ob cauſam & imputari debeat,& conferri,ſimplex aut minime, quã rationem poſt veteres reddit Ripp. in l.in quartam nu.148. ad l.falci. Ruin.nu.23. Picu. num. 64. Berenga. in 3. artic. 3.part. num.15. Coraſi.in l.filium quem habentem num.128. C.fami.herciſ. ex noſtris Vaſqui. tracta.de ſucceſsio. creatio. §.30.num.268. Matien.in l.3.titu.8.gloſ.2.num.2.ad finem li.5. ordinatio. Auend.in l.29.glo.3.num.3. in extremis verbis.

5 Sed & ſciendũ † etiam donationẽ ob cauſam matrimonij non eandem eſſe cum donatione propter nuptias, de qua vetera iura
6 Codicis loquũtur: illa † enim in diſſuetudinem abijt, quæ etiam & de iure digeſtorum incognita erat.glo.vbi Bal.in auth.dos data C.de donatio. ante nupti. altera in authen. æqualitas C.de pact. conuen. & in §.1.in authen.de Aequa.dot.& tradit Pau.de Caſt.in l.mulier §.cum proponeretur num. 3. ff. ad S.C.Trebelli.Coraſi. in l. qui liberos num. 137.de Rit. Nuptiar. Pariſi.conſ.126.nu.6. Gomez.in l.50.Tau.num.11. Telli.in l.29. Tau.num.5.& in l.17.num.78. Baeça.tract. de non melio. ratio. doti.cap.7. num.5. & cap.8.num.25.Auend.in d.l.29.num. 1.glo. 2. Matien. in l.1.titu.6. gloſ.8.num.8. poſt Grego.Lop.in l.23.verbo *generalmente* tit.
7 11.par.4.Aluar.Valaſ.conſu.2.num.13.Et † licet Anto. Gomez. & Tellius ſupra negent donationes has, quę fiunt contemplatione matrimonij ſucceſsiſſe in locum donationũ propter nuptias, de quibus extat titulus integer in C.de donatio. propter nup. verius tamen cęteri exiſtimant, quod licet in multis differant, tamen in hoc ſaltim aſsimilen-
8 tur,vt † ſicut ille in ſecuritatem dotium mulierum fiebant,& illarum conſeruationem h cum multę cum alijs eiuſdem titu.C.de donatio.prop.nup.§.eſt & aliud inſtit.de donatio. Hiero.Lauten. deciſio. Auinione.45.nu. 11.ſic donationes ob cauſam matrimonij filijs, vt tutiores ſint vxores, & maiorem habeant dotium ſuarum ſecuritatem; cum non facilè viri mulieres inuenirent quibus cum nuberent, niſi huiuſmodi fierẽt donationes,
9 dixi quæſt.9.Sed † & in multis cõuenire donationes ob cauſam matrimonij,cum donationibus propter nuptias oſtendit idẽ Gomez. in l.52.Taur.num.9.qui in duobus his locis diligenter genuinam,& primeuam donationis propter nuptias naturam patefacit, ſimul & donationum, quæ contemplatione matrimonij fiunt, quę poſt reaſſumit Alua. Valaſ.dict. conſult.2. a num.1. poſt Rodri. Xoar. Didac. & alios Hiſpanos ab eo relatos.& ante omnes Guid.Pap.deciſ.145.

His exharatis ad quęſtionem propoſitam redeundum eſt, an donatio hęc imputari & conferri debeat, & conferendam non eſſe
10 multis poteſt conuinci argumentis;Primũ † idq. fortiſsimum,quod hęc donatio ſimplex potius ſit, quę non confertur & non ob cauſam,vt enim donatio ob cauſam dicatur,requiritur quod fiat ob cauſam neceſſariam, quę omnẽ liberalitatem excludat, ſecus vbi ex mera liberalitate Angel. in l. ſed ſi hoc ira ff.de re iudi.Iaſ.in l. inter eas 2.notabi. eod.tit.Faber.Ptot.& poſteriores in §. præterea quaſdam inſtit.de actio.Pau.de Caſtr. & Deci. in auth. ex teſtamento C. de collatio. Tiraquel. in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus num.143. C.de reuo.donatio. vbi Rip. quæſt.13. Crauet.conſ.85. num.6. Rolan.conſ.70.num.7.lib.4. Menoch.conſ. 261. num. 13.lib.3. Ex noſtris Vaſqui.in l. omnimodo §. imputari C. de inofi. teſtam. num.260.Telli.in l. 29. Tau.num. 4. & in l. 22.num.27.& in l.17.num.79.Gomez.in d.
l.50.

Digitized by Google

l.50.Tau.num.11.ad finem Matien. in l.1. gloſ.8.num.8.titu.6. Auend. in d.l.29.Tau. glo.2.num.4. vnde cum donatio huiuſmodi non videatur facta ob cauſam neceſſariam, ſed ex mera liberalitate, cum ad eam pater non teneatur, conferri igitur vti ſimplex non debet.

11 Secundo † in materia collationis ea dicitur donatio ob cauſam vbi cauſa neceſſaria eſt talis, quæ reſpicit fauorem donantis, & quę omnimodam liberalitatem excludit, ſecus vbi ex alia cauſa extrinſeca, quæ minime impediat quominus dicatur donationem ex liberalitate procedere, vti in hac ſpecie vbi donatio non continet cauſam neceſſariam, doris ſcilicet, vel donationis propter nuptias, ad quam pater, vel maritus reſpectiuè teneatur, cum pater filiam dotare teneatur, & maritus donationē propter nuptias vxori facere, vel pater pro filio, quod idem eſt. l. Pomponius Phinadelphus ff. fami. hercif. l. qui liberos de Rit.Nuptia.auth.dos data C. de donatio.prop.nup.cum alijs quę Crauet. conſ.114.num.7. qui ob hanc rationem illic ſcripſit, hanc fore donationem, ſimplicem, Corne.conſ.45.col.4.lib.4.Paul.de Caſtr.in l.1.titu. de donatio. Aretin.conſ.17.nu.19. Deci.in l.vt liberis num.fina. C.de collatio. Rimi. inſtit. de donatio. in princi. num.61. 63. idem Crauet. conſil.236. num.2. conſil. 301. num.1. Tiraquel. vbi ſupra. num.123. Menoch.d.conſ.261.nu.13. Matien.d.gloſ. 8.num.7.& 11.omnes fatentur donationem non dici ob cauſam niſi reſpiciat fauorē donantis.

12 Sic † & in ſimili propter eandem rationem conſuluit idem Crauet. conſ. 136. donationem factam filio clerico futuro ſuper bonis ipſius donatoris, ſimplicem dici, quia non tenebatur pater eam filio facere de neceſſitate.

13 Tertio † quoniā donatio ſimplex ex mera liberalitate procedēs, quę ab initio valet qualis hæc, non imputatur, nec confertur l. ſi quando §.& generaliter C. de inofi. teſtam. quem tex. meliorem in iure ad hoc dixit Iaſ. ibi Bart. in l.in quartam nu.10.ad l.falcidiā vbi Rip. nu.144. communem dixit Matien. in d.l.3.glo.8.nu.6.tit.8.vnde cum hæc donatio valeat à principio d.l.Pomponius nec imputari vel conferri debet. Vnde donationem hanc vti ſimplicem conferri non debere tenuerunt Oldrad. conſ.5. quem ſequuti ſunt Socin.ſeni.conſ.295. num.9. Iaſſ.conſ. 171.col.2.lib.4. Socin.iuni.conſ.1.num.53. lib.4.Ruin.conſ.28.col.3.lib.1.Auguſt.Bero. conſ.65.nu.15.lib.1.Crauet.d.conſ.114.nu. 17.& conſ.85.num.6.

14 Contrariam † ſententiam quod imo conferri debeat, tenuerunt multi, quos poſt referam, ij ea adducūtur ratione; quoniam vbi donatio fit à patre ob cauſam neceſſariam, ea non ſimplex, ſed ob cauſam dici debet dixi ſupra: at vbi cauſa neceſſaria adeſt in donatione, tunc & imputari, & conferri neceſſario debet l.quoniam nouella C.de inof.teſta.auth.ex teſtamento C.de collatio. & eſt receptiſsima Barto.traditio in l.in quartam num.10.Ripa.nu.148.ad l.falcidi. qui communem dixit Telli.Gomez.& alij in d.l.29.
15 glo.3.num.1. Atqui † donatio, quę fit à patre filio contemplatione matrimonij, fit ob cauſam neceſſariam; quæ neceſſaria vt dicatur ſufficit ſi ſit naturali affectionis ratione munita, vt filij, vel ditiores, aut nobiliores inueniant vxores: vnde non ex mera liberalitate parentum fiunt erga liberos d.l.Pomponius Phinadelphus d.l.qui liberos cōferri igitur neceſſario debet. Et hanc affectionem cauſatiuam ſufficere docuit Berenga. in d.l. in quartam ad l. falci. 3.part. 2.artic. num. 73.Vaſqui.tractat.de ſucceſſio.creatio. lib. 3.§.22.num.45. Rolan.in d.conſ.70.nu.14. lib.4.cum alijs ab eodem relatis.

16 Accedat † quod donatio omnis etſi ſimplex, quæ ab initio valet ea & imputari, &
17 conferri omnino debet; Vnde † cum donatio quæ fit contemplatione matrimonij ab initio valeat d.l.Pomponius Phinadelphus; conſequenter conferri debet, etſi ſimplex foret; maior propoſitio communis eſt ex traditis per Corne. conſ.289. qui communem, & receptam dixit ſententiam, quod vbi donatio per patrem filio facta valet à principio, neque aliam expectat confirmationem conferri debet, dicitque eſſe de mente gloſ. in d.auth.ex teſtamento & omnium ibi, & alios multos ad hoc inſtitutum recenſet Roland. dicens communem d. conſ.70. nu.17. & 18. lib. 4. quæ alteri communi ſententiæ ſupra relatæ aduerſatur, quod efficit vt mihi articulus hic valde dubius videatur. Hanc autem ſententiam poſteriorem quod conferri debeat tenuerūt Bertran. conſ.1.num. 13.lib.3. Corne. d.conſ.289. Socin. Alciat. Berenga. Natt. & alij quos in d. conſ. 70. Roland. refert à num. 16. eandem opinionem ſequitur Becci. conſ. 20.num. 20. 21. Burſa. conſ. 179. num. 11. Oſaſc. conſ. 62. Iacob. Menoch. conſ. 261. num. 13. lib. 3. vbi poſt Roland. Crauet. rationibus reſpondet, Purpu. conſ.353. num.29. Natt. conſ. 609.num.31.Egregie Surd. deciſio.214. nu. 14. 15. 16. cuius apud me inter modernos huius ætatis maxima eſt authoritas, quod vir doctus ſit, & eruditus admodum & poſt hæc ſcripta eandem opinionem ſequitur Mar. Anton. Peregrin. tractat. de fidei. artic. 36. num.134.

num. 134. quamquam illic aliquos contrariũ tenentes adferat Peregri. idem conſ. 86. nu. 31. vbi intrepide donationem hanc ob cauſam, & non ſimplicem eſſe oſtendit, rationes adferens, quas antea Menoch. & Rolan. adduxerunt ex quibus hanc eſſe communem opinionem iudico.

Vnde nec tres rationes in contrarium adductæ obſtant: non prima quia donatio, quæ
18 fit † cõtemplatione matrimonij cauſam neceſſariã cõtinere dicitur, quia naturæ impulſu ducti patres, vt filios vel ditius, aut nobilius matrimoniũ cõtrahãt, has illis donationes cõſtituunt, vt cõſiderarũt Vaſqui. Rolan. Beren. & Pereg. ſupra á me citati. Ruſus cũ donatio hæc fiat ad maiorẽ vxoris ſecuritatẽ, ſicut donatio propter nuptias, & in alijs etiã cum dicto cõtractu cõueniat vt Gomez. Valaſcus & alij ſupra relati ſcribunt; vt illa neceſſaria erat auth. dos data cum ſimilibus C. de donatio. propter nuptias, ſic & donatio contẽplatione matrimonij, quę illius naturã redolet, vt nõ relatis ſuperioribus Meno. docet dicto conſ. 261. nu. 15. Nec ſecunda ratio facit, quoniam eodem modo reſpondetur, cauſam ſatis neceſſariã appellari eã, quæ ſtimulo paterno, & naturali impulſu cõtrahitur, ſic in ſpecie reſpondit Rolan. in d. conſ. n. 15. Qui & Oldradi conſ. 5. multiplicitet reſpondit, quem Becci. dict. conſ. 20. & Meno. d. conſ. 261. in omnibus ſequuntur illius dicta approbantes.

Tertia ratio non obſtat, quoniam ex relatis á Rolan. conſtat communem opinionem eſſe in contrarium vt modo dixi, in verſi. Accedat quod donatio omnis.

SECTIO TERTIA.

SECTIONIS TERTIÆ PRÆFATIO.

QVONIAM in ſecunda ſectione de donationibus agimus factis in capitulis matrimonialibus, quia vt plurimum in illis vocationes, vincula, & ſubſtitutiones filijs donatarijs, & ipſorum deſcendẽtibus in rebus donatis imponuntur, ex ordine nunc de ipſis agendũ eſt, & cuius ſint effectus, vtilis, & ſubtilis, inueſtigatio.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutiones, & vincula, ſicut fiunt in vltimis voluntatibus, ita in contractibus.*
2 *Subſtitutiones, & vincula in donationibꝰ fiũt.*
3 *Subſtitutiones in tutelis admittuntur.*
4 *Subſtitutiones in diuiſionum contractibus inter fratres fieri ſolent.*
5 *Subſtitutiones frequentius in donationibus eſficiuntur.*
6 *Subſtitutiones, quæ in contractibus fiunt, eiuſdem ſunt effectus ac illæ, quæ in vltimis voluntatibus.*
7 *Teſtandi facultas quemadmodum libera eſt, ſic & contrahendi.*
8 *Subſtitutiones in contractibus dupliciter fieri ſolent, per vulgarem & compendioſam.*
9 *Subſtitutio pupillaris in contractu fieri nõ põt.*
10 *Subſtitutio vulgaris in contractu donationis, in quem modum fiat.*
11 *Subſtitutio compendioſa in contractu donationis quemadmodũ vulgarem contineat.*
12 *Subſtitutio in contractu donationis de proximioribus facta compendioſa eſt, & vulgarem continet.*
13 *Subſtitutio in contractu donationis compendioſa, qualis iudicanda.*
14 *Fideicommiſſa in contractibus proprie fieri nõ dicuntur.*
15 *Succeſſores vocati in ſubſtitutionibus, & vinculis adiectis in cõtractu donationis, improprio per fideicommiſſariam venire dicũtur.*
16 *Feuda antiqua, quæ ex pacto agnatis ſucceſſiue deferuntur, æquiparantur fideicommiſſis.*
17 *Subſtitutio fideicommiſſaria ad abſentis, vel nondum nati commodum fieri poteſt.*
18 *Subſtitutio fideicommiſſaria cõuentionalis, ab ea, quæ fit in vltimis voluntatibus, quemadmodum differant.*
19 *Quarta Trebellianica ex fideicommiſſaria cõuentionali non debetur.*
20 *Tranſmiſſio in vltimis voluntatibus pendente conditione fieri non poteſt, in fideicommiſſo conuentionali vtiq.*
21 *Fideicommiſſarius in vltimis volũtatibus, niſi de manu hæredis capere poteſt.*

22 *Fideicommiſſarius propria authoritate hæreditatem occupare non poteſt.*

23 *Fideicommiſſaria ſubſtitutione conuentionali, ius quæritur omnibus deſcendentibus.*

24 *Fideicommiſſaria ſubſtitutione conuentionali vocati deſcendentes ex propria perſona, non ex iure tranſmiſſo agunt.*

25 *Verbo vno, ſæpius plures ſubſtitutiones conduntur.*

26 *Subſtitutionum celeritas, ſæpius vna alteram occultat.*

27 *Subſtitutiones tot ſunt in donationibus, quot ſunt vocationes.*

28 *Actiones ex fideicommiſſo vtiles, abſenti competunt ſubſtituto in conuentionibus.*

29 *Traditionibus dominia transferuntur.*

30 *Subſtitutis in contractu donationis, dominium illico quæritur.*

31 *Donatio vbi aliquo in caſu reuocaretur quoad primum donatarium, non tamen quoad vocatos ſubſtitutos.*

32 *Peregrinus ſibi ipſi contrarius.*

33 *Stipulatio an requiratur in ſubſtitutionibus, & vinculis conuentionalibus.*

34 *Stipulatio non requiritur in donationibus, quæ fiunt in capitulis matrimonialibus.*

35 *Fideicommiſſa conuentionalia omnino licita, dum remaneant bona fideicommittenti de quibus poſſit teſtari.*

QVÆSTIO. XXII.

IN PACTIS ET DONATIONIBUS, quæ fiunt in contractu matrimonij ſicut in teſtamentis, ſubſtitutiones cõfici, quales ſint, & quo nomine appellentur, cuius etiam ſint effectus.

1 QVemadmodum † in vltimis voluntatibus ſubſtitutiones fieri poſſunt per teſtatores notiſsimis titulis ff. de vulga. & pupilla. ſubſ. tit. C. de impub. & alijs ſubſtitut. ſic in contractibus licet contrahentibus idem efficere l. vt hæredibus ff. de leg. 2. qui tex. loquitur in donationibus mortis
2 cauſa: ſic † & in donationib' inter viuos ſubſtituere licet l. quoties l. ſi rerum C. de donatio. quæ ſub mod. Idemque in alijs, quam
3 donationũ contractibus ſubſtituere † licet, ſic in tutella l. tutoribus l. tutor datus §. tutorem autem ff. de teſta. tutel. quod enim in illis iuribus dicitur, tutorem ſub conditione ex certo tempore, & ad certum tempus dari poſſe à teſtatore, ſubſtitutione priori facta intelligendum eſt. ſic egregie poſt Fab. Bart. Ange. Deci. Cagno. & alios docet Surd. de
4 ciſ. 208. num. 9. Et † in contractu diuiſionis inter fratres Gabri. conſ. 140. lib. 1. & generaliter in omni diſpoſitione licet ſubſtituere Gabri. conſ. 31. num. 15. lib. 2. Surd. conſil. 241. num. 1. lib. 2. Caual. deciſi. 19. num. 92.
5 3. part. Nulli † igitur vnquam dubium fuit poſſe in contractibus ſubſtitutiones adijcere, quod frequentius in donationibus vt modo dixi contingit, ita Barto. in l. qui Romæ §. Flauius vbi tota interpretum poſt eum ſchola docet, de verb. obliga. Bal. conſ. 249. lib. 2. Paul. de Caſtr. conſ. 347. num. 1. lib. 1. Guid. Pap. deciſ. 597. nu. 1. Socin. conſ. 215. num. 1. lib. 3. erudite Crauet. conſ. 19. num. 8. Boeri. deciſio. 353. num. 3. Iaſ. in l. ſtipulario hoc modo concepta num. 11. de verb. oblig. Deci. conſ. 239. num. 8. idem conſ. 31. num. 61. Oſaſc. deciſ. Pedemont. 85. num. 6. Gabri. conſ. 16. num. 16. lib. 1. Menoch. conſi. 85. num. 28. 29. & 30. lib. 1. Tibe. Decia. reſpon. 41. num. 17. lib. 1. idem Surd. conſ. 247. num. 3. lib. 2. & in terminis noſtris ſubſtitutionis in donatione facta in capitulis matrimonialibus, reſpondit Pau. de Caſtr. conſil. 347. Tiberi. Decian. conſ. 31. num. 62. lib. 1. & in vna Aragoniæ; & in altera eiuſdẽ regni ſubſtitutione in cõtractu matrimonij, & donatione illius contemplatione facta, Meno.
6 conſ. 320. num. 1. 2. 3. lib. 4. nouiſsime † Peregri. conſ. 65. num. 16. vbi eiuſdem effectus fore ſubſtitutiones, quæ fiunt in contractib', ac illæ, quæ in vltimis voluntatibus ſcribit, differentiam autem inter ſubſtitutiones, quę fiunt in huiuſmodi donationib', & alias quæ fiunt in cęteris contractibus reddimus in inferioribus Peregri. idem tracta. de fidei. arti. 1. num. 16. Patro. tracta. de fideicom. quæſt. 4. à num. 1. Surd. qui plures ex ſuperioribus non citauit conſ. 247. nu. 3. deciſ. 144. nu. 6. Fernan. in cap. 1. de filijs nat. ex matri. ad morga. cap. 10. num. 6. Alexan. Randen. conſ. 31. num. 50. lib. 1. Ex noſtris Anto. Gomez. in l. 17. Tau. num. 20. & ſequen. Telli. in l. 27. num. 1. & 2. Matien. in l. 11. glo. 3. nu. 1. titu. 6. lib. 5. Auend. in l. 27. gloſ. 1. nu. 11. Molin. trac. de Hiſpa. primo. li. 1. c. 1. n. 9. ad mediũ, licet is nullos ex ſupra citatis adducat Pela. tracta. de maio. Hiſpano. par. 2. quæſt. 4. n. 1. Marza. in Epito. fidei. quæſt. 2. Rolan. à Val. conſ. 58. num. 1. lib. 3. vbi in vna Aragonię & ſubſtitutionibus factis in capitulis matrimo-
7 nialibus agit. Rationem † prodiderunt noſtri, quod ſicut teſtando vel diſponendo in vltima voluntate liberum; cuique eſt in rebus ſuis legem, quam placet ſcribere l. verbis legis de verb. ſignifi. §. diſponat in auth. de nup. l. 1. C. de ſacroſan. Eccleſi. ſic in contrahendo eadem libertas datur l. legem C. de pact. conuen. libera eſt hominum rerum ſuarum adminiſtratio l. 1. ff. ſi

quis

quis a paren.fuerit manu.l.in re mandata C.
manda.l.ſed etſi lege §.conſuluit de petitio.
hæredita.

8 Plane dupliciter † ſubſtitutiones in huiuſ-
modi contractibus incidere poſſunt, vel per
vulgarem in caſu noſitatis, aut impotentiæ,
vel compendioſam vbi vulgaris tractum ha-
bet ſucceſsiuum, tunc enim vulgarem conti-
net compendioſa; aut tertio per fideicom-
9 miſſariam; pupillaris † enim fieri in contra-
ctu non poteſt, cum prius ſibi quam filio pa-
ter vt pupillariter ſubſtituere poſsit, teſtari
debeat l.1.& 2.ff.de vulga.

10 In modum † vulgaris pater vel alius do-
nans in cõtractu matrimonij ſubſtituere po-
teſt, ſi filius vel donatarius, quivis ille ſit, in-
terim moreretur ſine filijs, tunc alius illi ſub-
ſtitueretur; demum cæteri ſi plures vocaren-
11 tur l. vt hæredibus de lega.2. Contineret †
autem & verba donantis in hac ſpecie com-
pendioſam, quæ prædictam vulgarem com-
prehenderet iuxta communem Barto. in l.
Centurio num. 32. de vulg. Pau. Caſ. Ripa.
Iaſſon. Deci. Crauet. quos ſequitur & refert
12 Surd.d.deciſ.144.num.8. inferens † ibidem
quod cum ſubſtitutio in contractibus poſita
de proximioribus, ſit compendioſa, ratio-
ne tractus ſucceſsiui, & vulgarem contineat,
quod proximiores ſubſtituti admittentur,
quandocunque donatio non poſſet ſuum ef-
fectum iuxta donantis voluntatem ſortiri:
13 intellige † in perſona primi donatarij, nam
vbi is conſequutus fuit res donatas iuxta
præſcriptam donantis mentem, ſecundus in
vim vulgaris admitti non poteſt Tiber. De-
cia.d.reſpon.41.num.68. ſed fideicommiſ-
ſariæ locus erit ſubſtitutioni; vel quia tra-
ctum habet ſucceſsiuum vt modo dixi; vel
quia mortis mentio facta ſit, quod ſufficit ad
compendioſam, quæ & fideicommiſſariam
continet gloſ.in l. in teſtamento C. de teſta.
mili. Caſtren. Alexan. Fulgo. Natt. Roland.
& alij quos citat Surd. d. deciſ. 144. num.7.
ad medium late & erudite Decian.dict. reſ-
pon. 41. à num.69. vbi in terminis loquitur
donationis inter viuos, & in terminis ſubſti-
tutionis factæ in donatione celebrata in ca-
pitulis matrimonialibus Menoch.conſ.352.
14 num.4.& 5. lib.4. Et † quamquam illic ne-
get compendioſam in hac ſpecie continere
poſſe fideicommiſſariam, quia in contracti-
bus fieri nequeat, authoritate Cumani Caſ-
tren. Bartolo. Socin. Ruini. Deci. Alcia.
Caſſan. & aliorum quos illo prior citauerat
Marzar.in Epito.fidei.2.part.quæſt.2.num.
11. licet idem Marza. alios longe plures co-
15 trarium ſentientes adducat: Veritas † tamen
eſt, verè & proprie per fideicommiſſariam
ſequentes poſt primum vocatos non dici,
quoniam fideicommiſſa in contractibus ce-
lebrari nequeunt l. verba contraxerunt de
verb.ſignifi. l. quidam cum filium de hæred.
inſtit. ſcripſit obiter Ferran. in cap.1.de fi-
lijs nat. ex matrimo. cap.10. num. 6. Ruin.
conſ.16.num.15. lib.2. Peregrin. tractat.de
fideicom.articu.1.num. 12. idem Peregrin.
articu.51.num.2.ad finem, & præter relatos
ab eo idem ſenſuerunt Cuma. Caſ. Socin.
Alexan. Marian. Socin. Curti. Deci. Alciat.
Crauet. & alij multi, quos citat & ſequitur
Menoch.conſ.85.num.28.lib.1.& conſ.375.
num.7.lib.4.

In vltimis enim tantum voluntatibus, vel
ſcriptura, quæ vim habeat extremi iudicij, fi-
deicommiſſa fiunt l.cum quis decedens §.pa-
ter vbi Barto.& cæteri omnes de leg. 3. d. l.
vt hæredibus & l. ſequens quæſtio. de leg.2.
Cuma.Caſtren.Alex.Socin.Ruin.Iaſſ.Deci.
Pariſi.Alciat.Guid.Pap.quos citat Ludo.de
Molin. tractat.de Hiſpano. primoge.lib.1.
cap.1.num.9.quidquid dixerit Menoch. co-
ſulendo conſ.320.num.7.& 8.lib.4.

Improprie igitur per fideicommiſſariam
conuentionalem ſequentes ſuccedere in co-
tractibus dicuntur, ad inſtar, & ſimilitudi-
nem fideicommiſſariæ, quæ in vltimis fit vo-
luntatibus; nam ſicut ab ea gradus, & ſuc-
ceſsiones de vno in alium deriuantur, ita in
fideicommiſſaria conuentionali capit.de na-
tu.ſucceſsio.feud.ſic ex Socin. deducit Pere-
grin.dict.articu.51.num.2. in fine & præter
eum Ludoui.de Molin.tractat. de Hiſpano.
primoge.lib.1.cap.7.num.6.in verſic. Quod
16 eſt ſingulariter notandum. vbi † erudite ex
Andrea de Iſernia. in cap.1.§.hoc quoque de
ſucceſsio.feud.deducit, feuda antiqua, quæ
ex pacto agnatis ſucceſsiuè deferuntur, equi-
parari fideicommiſsis, quæ omnibus de fa-
milia reſtitui debet. citat Decium conſ.415.
num. 18. & 33. Roland. conſ.100.num.15.
Ruin.conſ.151.num.3.lib.2.& his non rela-
17 tis Surd. conſ. 375. num. 34. lib. 3. Sicut †
etiam ſubſtitutio fideicommiſſaria fieri ad
abſentis, vel nondum nati commodum po-
teſt l. cum pater §. Surdo. de leg. 2. l. ſi tibi
homo §.cum ſeruus eod. titu. ex ea adquiri-
tur perſonalis & realis actio l.1. C.commu-
nia de legat. ita ſubſtitutiones, quæ in capitu-
lis matrimonialibus fiunt de more maxime
huius prouinciæ, & totius Hiſpaniæ ſaltem
citerioris, in naſciturorum commodum, &
vtilitatem fieri ſolent l. dudum §.pactis C. de
natura. liber Guid. Pap. deciſ. 267. num. 1.
Ludoui.Molin.lib.1.de Hiſpan.primo.cap.
1.nu.28. & in terminis ſtipulationis adiectæ
pro filijs naſcituris in donatione facta in ca-
pitulis matrimonialibus poſt Barto. Imo.
Iaſſ. Alex. Caſtren. Deci. Oldrad. Bellame.

 & alios

& alios reſoluit Decia. reſpon. 31. num. 73.
lib. 1.
18 Differunt † autem fideicommiſſaria vltimæ voluntatis, & conuentionalis quoniam
etſi ex illa Trebellianica hæredi ſcripto debeatur, tot. titu. ff. eod. & inſtit. ad S.C. Tre-
19 bellia. tamen † ex hac minime, quia in contractu rogatus alteri reſtituere nullâ detractione quartæ gaudere poteſt, quia non ob aliam cauſam in vltimis voluntatibus inuẽta fuit, niſi quia ipſa deficiente ſæpius hæredes ſcripti hæreditates repudiabant, & conſequenter teſtatores ſine hærede decedebant §. ſed quia cum ſimili, inſtit. de fidei. hæredi, quæ ratio in contractibus ceſſat, ideo nec quarta dettahi poteſt; ita ſingulariter dixit Bal. in rubri. C. de reuo. his, qui in frau. credito. citat. tex. in l. quidam cum filium de hæred. inſtit. Roma. in l. ſtipulatio iſta habere licere §. inter certam n. 17. de verb. obliga. Alexand. & Grego. Lop. quos citat Ludoui. Molin. tractat. de Hiſpano. primoge. lib. 1. cap. 17. num. 19. & præter eum alios addit eiuſdem ſententiæ Peregrin. tractat. de fideicom. articu. 3. num. 18. Decian. reſpon. 41. num. 19. lib. 1. Cranet. conſil. 130. num. 11. Curti. iunior. conſil. 15. col. 3. idem etiam ſcribit Berengar. Fernan. in d. cap. vni. de filijs nat. ex matrimo. cap. 10. nu. 6. Surd. alijs relatis deciſ. 144. num. 23.
20 Differunt † ſecundo, quoniam in vltimis voluntatibus conditione ſubſtitutionis pendente nulla ad hæredes tranſmiſsio fit l. vni. §. ſin autem aliquid ſub conditione de cadu. tollẽ. in fideicõmiſſo vero cõditionali tranſmiſsio fit ad hæredes, præcipuè deſcendentes, vt ſi interim conditio impleatur hæres ſubſtituti ſucceſsionem rectè petat §. ex cõditionali de verb. obliga. Berenga. Fernan. vbi ſupra ſed de veritate ſuo loco dicemus, quoniã indiſtinctè differẽtia hæc vera nõ eſt.
21 Huc etiam † & aliæ multæ differentię perduci poſſent, veluti quod nequeat fideicommiſſarius niſi de manu hæredis rem fideicõmiſſo ſubiectam capere l. quod per manus de iur. Codi. l. eam quam vbi Bar. Bal. Angel. Pau. de Caſtr. & cæteri C. de fideicom. Alexand. conſil. 82. numer. 6. lib. 2. Deci. conſil. 424. numer. 15. Menoch. in commen. de adipiſ. poſſeſ. remed. 4. num. 185. vnde vulgo dicitur fideicommiſſarium per hæredem in locum illius ſuffici debere l. qui quadraginta ff. ad S.C. Trebellia.

Neque actiones dantur fideicommiſſario vniuerſali niſi re vel verbis reſtituto fideicommiſſo l. 2. l. reſtituta vbi Barto. & alij ad Trebelli. declarat Menochi. in commen. de adipiſcen. poſſeſ. remed. 4. num. 633.
22 & num. 178. Rurſus † neque poſsit niſi in certis caſibus fideicommiſſarius propria authoritate hæreditatem occupare; alioquin ipſam amitteret l. 1. vbi Bal. & poſteriores C. quo legato gloſ. in l. Paulus ff. ad Trebellia. fuſè Menoch. dict. remed. 4. nu. 185. Molin. non relato Menochio de Hiſpa. primog. lib. 1. cap. 1. num. 14.
23 Conuerſo † nunc ordine, ex fideicommiſſaria conuentionali ius quæritur ſingulis deſcendentibus in donatione nuptiali vocatis, perinde ac ſi nominatim quiſque proprijs nominibus fuiſſet vocatus, & eiſdem dona-
24 tio facta; Neque † ex iure quidem tranſmiſſo, ſed ex propria perſona, neque facta reſtitutione aliqua; quia neceſſaria non eſt, cum quiſque ſuo iure capiat ſublata de medio perſona anteceſſoris: ſic egregie declarauit Paul. de Caſtr. in l. ſi pecuniam nu. 11. ff. de condic. ob cau. & conſi. 164. num. 19. & 20. lib. 1. poſt Andream de Iſerni. in cap. imperialem §. præterea ducatus num. 4. de prohibi. feud. aliena. per Federi. Præpoſi. in cap. 1. num. 19. eod. titu. Tiraquel. Syluan. Deci. Alciat. Rodri. Xuar. & Pariſi. quos ſequitur & refert Ludoui. de Molin. in
25 d. cap. 1. num. 17. Addit † ille mirandum nõ eſſe ſi ex vna diſpoſitione plures digrediantur donationes, ſeu ſubſtitutiones, cum & vno verbo maioratus, vel primogenij, id fieri poſsit; vt idem latius proſequitur cap. 4.
26 numer. 16. eod. lib. 1. propter † celeritatem enim donationum, vel ſubſtitutionum, vna alteram oculter argu. l. 3. fina. de donatio. inter virũ & vxorem l. ſi in Gallia C. de cert. petat. Iſerni. in d. §. præterea ducatus num. 4. dixi in ſimili aliorum authoritate ſectione. 3. quæſt. 45. in principio. Et ex eodem
27 Iſerni. † ſcriptum relinquit Pelaez tractat. de maiorat. Hiſpan. 2. parte quæſt. 10. nũ. 4. quod in donationibus quæ fiunt à parentibus filijs ſuis, tot ſunt ſubſtitutiones quod ſunt vocationes, & ideo deficiente vna reliquæ minime deficiunt.
28 Vnde † quemadmodum in fideicommiſſis de vno in alium eueniente conditione ius tranſit & competit actio ordinaria ex fideicommiſſo; ex ſubſtitutione quæ in contractu donationis fit, vtilis actio abſenti ſubſtituto quæritur d. l. quoties C. de donatio. quæ ſub mo. Quia in ſequentes tranſit do-
29 minium ipſo iure: licet † enim regulariter niſi traditionibus dominium non transfera-
30 tur l. traditionibus C. de pact. Subſtituto † tamen in contractu donationis dominium illico quæritur ſine ſtipulatione: & ideo purificata conditione ſubſtitutionis poteſt ſubſtitutus agere rei vindicatione ad conſequenda bona in quibus fuit ſubſtitutus, licet nunquam ſibi tradita fuerint ſpeculæ.

& Deci.

& Deci. quos citat Crauet. dicto conſil.19.
numer. 8. & 9. Decian. reſpon. 41. num.
17. & numer. 37.& 38. lib. 1. Gabri. con-
ſil. 16. numer. 16. lib. 1. ſequitur Pere-
grin. d. articu. 1. num. 10. poſt Gabrielem
Crauetam Deci.& Menoch. ſupra allegatos
Surd. conſil. 247. num.3. lib. 2. idem Surd.
conſil. 375. num. 21. lib.3. Eandem etiam
opinionem quod abſque vlla ſtipulatione ius
quæratur ſequentibus in donatione vocatis
quoad rei vindicationem, tenuit expreſsim
Menoch. conſil. 320. num. 1. 2. 3. lib. 4.
licet contrariam tenuerit Guid. Pap. Alciat.
Tiraquel.& Didac. quos refert Surd. deciſ.
144. num. 22. immemor. conſilij ſui ſupe-
31 rius relati & dixit ſingulariter † Crauet. d.
conſil. num. 8. in fine quod licet ex aliqua
cauſa reuocaretur donatio quoad primum
donatarium, non tamen reuocari poſſet quo
ad vocatos ſubſtitutos ex ſententia Paul. de
Caſt. conſ. 384. lib. 1. erudite Tibe. Decia. d.
reſpon. 41. num. 38.
32 Cæterum † idem Peregrin. ſibi ipſi con-
trarius eodem tractatu de fidei. articu. 51.
à num. 1. vſque ad num. 19. hunc proſequens
articulum an ſtipulatio requiratur nec ne,
poſt multas diſtinctiones docuit, ſtipulatio-
nem requiri, quamquam in donatione cau-
ſa mortis quia vim ſapit vltimæ voluntatis
abſque vlla ſtipulatione fideicommiſſum ſu-
33 ſtineretur; ſed † quoad inſtitutum noſtrum
vbi donatio fit contemplatione matrimonij
34 fauore † illius dotis, & donationis propter
nuptias, minorem caſus continet dubitatio-
nem vt videtur fateri idem Peregrin. eod.
articu. 51. in principio. num. 3. ad finem ver-
ſicu. Fallit tamen in cauſa dotis & num. 16.
ad medium & num. 17. in verſicu. Sic à ſimili
in cauſa dotis, dixi latiſsimè hoc libro ſe-
ctio. 2. quæſt. 2. num. 58.
35 Denique † omnium placito comparatum
eſt fideicommiſſum conuentionale valere,
dum fideicommittenti remaneat vt de his
poſsit libere teſtari. reſoluit Alexan. Raud.
conſil. 18. num. 213. lib. 1. vbi innumeros in
hanc citat ſententiam, & alios plures retuli
ſectio. 2. quæſt. 2. & 3.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutiones, & vincula quæ in donationibus fiunt, & in capitulis matrimonialibus, an de vno caſu ad alium, & de perſona ad perſonam extendantur.*

2 *Subſtitutiones in vltimis voluntatibus duplicem patiuntur extenſionem.*

3 *Extenſio in vltimis voluntatibus, & ſubſtitutionibus fit de caſu ad caſum, ex veriſimili mente diſponentis.*

4 *Extenſio vbi fit ex veriſimili mente diſponentis de caſu expreſſo ad non expreſſum, non tamen dicitur induci fideicommiſſum.*

5 *Extenſio facilius fit de caſu ad caſum, quam de perſona ad perſonam.*

6 *Extenſio non fit in ſubſtitutionibus de perſona ad perſonam etiam ex identitate rationis.*

7 *Extenſio fit in vltimis voluntatibus, & ſubſtitutionibus ex probatiſſimis coniecturis.*

8 *Extenſio fieri poteſt in donationibus, & ſubſtitutionibus, quæ in illis fiunt, de caſu ad caſum, & de perſona ad perſonam, ex probabilibus tamen coniecturis.*

9 *Interpretatio ſtricta in cōtractibus fieri ſolet.*

10 *Interpretatio in contractibus non ſtricta, fieri poteſt ex coniecturata mente contrahentium.*

11 *Extenſio de vno caſu ad alium caſum in conuentionibus licita eſt.*

12 *Extenſio etiam in priuilegijs licita.*

13 *Extenſio in donationibus in quibus fit latiſſima interpretatio, licita eſt.*

14 *Extenſio in primogenijs, & maioratibus licite fit.*

15 *Maiorat⁹, & primogenij verbo, innumera vocationes continentur.*

16 *Maioratus appellatione, perpetuitas quædam veluti in rem ſcripta deſignatur.*

17 *Onus in rem ſcriptam ad omnes ſucceſſores protenditur.*

18 *Conſ. Pau. Caſtr. 164. lib. 2. declaratur.*

19 *Andreæ de Iſern. traditio. in cap. 1. §. præterea ducatus de probibi. feud. aliena. expenditur.*

20 *Verba maioratus, quæ tractū habēt ſucceſſiuū, vna vocatione verificari non poſſunt.*

21 *Subſtitutionum verba latam recipiunt interpretationem ex coniectura diſponentis.*

22 *Maioratus à patre inſtitutus pro filio, ipſo ante acceptationem moriente, an nepos admitti debeat.*

23 *Melchio. Pela. traditio inſignis.*

24 *Filij in conditione poſiti, in contractibus vocati cenſetur.*

25 *Filij in conditione poſiti in contractibus, ex coniecturis vocati cenſentur.*

26 *Conſilium Tibe. Decian. 41. lib. 1. explicatur.*

27 *Qualitas maſculinitatis in contractibus, ex cōiecturis repetita videtur.*

28 *Donationis contractus latiſſimam recipit interpretationem.*

29 *Maſculinū in donationibus fœmineū cōtinet, licet in cæteris contractibus minime.*

30 *Coniecturis probabilibus fit extenſio in donationibus factis in capitulis matrimonialibus, iuxta conſilium Pariſij 72. lib. 4.*

31 *Subſtitutiones in contractibus factæ, deficiente primo gradu, alijs locus eſſe non poteſt.*

32 *Subſtitutione prima perempta pereunt cæteræ.*

33 *Subſtitutiones, quæ fiunt in donationibus ſub conditione ſi ſine liberis, & demum ſub eadem conditione alijs, deficiente primo gradu per exiſtentiam liberorum, ſequentes ſubſtitutiones euaneſcunt.*

34 *Subſtitutio ordine ſucceſſiuo facta in dubio directa, & non fideicommiſſaria iudicanda.*

35 *Subſtitutio in contractibus facta directa cenſenda.*

36 *Conſilium inſigne Rolland. à Vall. 58. lib. 3. adducitur.*

37 *Appellatione filiorum in vltimis voluntatib⁹ veniunt nepotes ſecus in contractibus.*

38 *Contrahentes in contractibus ſuis, aperte ſubſtitutiones, & vincula adijcere debent.*

39 *Contrahentibus, & eorum ſucceſſoribus obijci poteſt vulgatum illud, ſi voluiſſet dixiſſet.*

40 *Bona in dubio libera iudicanda.*

41 *Contrahentes noluiſſe præſumuntur ea, de quibus loquuti non fuerunt.*

42 *Coniecturæ in contractibus ad vltimas volũtates non omnino recipiendæ quia ſtrictior ſit interpretatio in conuentionibus.*

43 *Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates non omnino recipiendum, quia ſtrictior ſit interpretatio in conuentionibus.*

44 *Coniecturæ, quæ recipiuntur in vltimis volũtatibus, non omnino recipiuntur in contractibus.*

45 *Ratio maior extenſionis militat in vltimis voluntatibus, quam in contractibus.*

46 *Qualitas maſculinitatis expreſſa in primo filio in capitulis matrimonialibus, non extẽditur ad ſequentes.*

47 *Qualitas adiecta vni perſonæ in contractibus in alia perſona repetita non cenſetur.*

48 *Dies conditioni adiecta, quæ in facto tertij cõſiſtit, repetita non cenſetur in contractibus etiam in vna, & eadem oratione.*

49 *Extenſio in contractibus non fit, niſi ex tenore verborum expreſſum dignoſcatur.*

50 *Lingua, cordis præco.*

51 *Tenor verborum ſubſtitutionis attendendus.*

52 *Extenſio an fieri debeat nec ne in ſubſtitutionibus, & vocationibus, nulla certa regula diffinitum.*

53 *Voluntati diſponentium adhærent multi propter pecuniam.*

54 *Primogenia, & maioratus Hiſpaniarum ſtrictiſſime interpretandi.*

55 *Caſus contingens præter diſpoſitionem teſtatoris, in illius diſpoſitione non comprehenditur.*

56 *Fideicommiſſum onus eſt, & odioſum, ideo non extenditur.*

57 *Ratio conſeruandæ agnationis expreſſa per teſtatorem, ad nominatos tantũ reſtringitur.*

58 *Diſpoſitio de perſona ad perſonam, non extenditur in vltimis voluntatibus, & multo minus in contractibus.*

59 *Extenſio non fit in contractibus de re ad rem, de perſona ad perſonam, nec de tempore ad tempus.*

60 *Diſpoſitio in contractibus, extendi, & limitari poteſt ex mente contrahentium.*

61 *Contrahentium voluntas expectanda.*

62 *Contractus, non à verbis, ſed ab effectu, & intentione iudicantur.*

63 *Extenſio fit in contractibus, quando interrogati cõtrahentes veriſimiliter idem ſtatuiſſent.*

64 *Diſpoſitio generalis contrahentium, reſtringitur, ex ratione tacita, & coniecturata.*

65 *Argumentum à cõtrario ſenſu ſumitur in cõtractibus, ex tacita mente contrahentium.*

66 *Conceſſio vectigalis, an emptio ſit, vel venditio, locatio vel conductio, ex coniecturis deprehenditur.*

67 *Contractus an ſit Emphiteoticus, an locationis, coniecturis deſignatur.*

68 *Contractus an ſit cenſualis, vel Emphiteoticus ex coniecturis iudicandum.*

69 *Contractus an ſit vſurarius, vel pignoratitius, ex coniecturis deprehenditur.*

70 *Ratio tanquam diſpoſitionis actus, & fundamentum conſideranda eſt.*

71 *Ratio ſicuti anima eſt, & verbũ vti corpus.*

72 *Diſpoſitiones hominum ex mente & ratione interpretantur.*

73 *Extenſio in correctorijs licita eſt, ex ratione expreſſa.*

74 *Voluntas diſponentis ex ratione declaratur.*

75 *Ratio vbi eadem militat in contractibus, quæ in vltimis volũtatibus, vtrobiq. extẽſio fit.*

76 *Ratio maior extenſionis in dubio militat in vltimis voluntatibus, quam in contractib⁹.*

77 *Demõſtratio falſa, quæ ſanguinis coniunctionem reſpicit in vltimis voluntatibus, vitiat diſpoſitionem.*

78 *Sanguinis coniunctio reputatur pro cauſa finali.*

79 *Demonſtratio falſa in contractibus, quæ finalem cauſam continet, donationem, & quemlibet alium contractum irritat.*

80 *Ius accuſandi locum habet ſicut in vltimis voluntatibus ſic in contractibus ex coniecturata mente contrahentium.*

81 *Vocatio per nomen collectiuum in vltimis voluntatibus, multos gradus continet.*

82 *Vocatio per nomina collectiua, in contractibus, ſucceſſiue pleroſq. gradus comprehendit.*

83 *Appellatione actus in contractibus primus deſignatur.*

84 *Appellatione actus in contractibus, ex coniecturis nedum primus, ſed & alij multi cõtinentur.*

85 *Subſtitutionis gradu primo ſublato, ſequentes ex coniecturis non pereunt.*

Ratio

86 *Ratio quæ ex coniecturis elicitur,pro expreſſa habetur.*
87 *Fideicommiſſum omni in caſu inductum cenſetur,vbi aliter diſponentis voluntas ſuſtineri non poteſt.*
88 *Coniecturis à communibus receditur regulis.*
89 *Subſtitutiones & vincula quæ fiunt in capitulis matrimonialibus, extenſionem patiuntur.*
90 *Extenſio ex identitate rationis etiam in contractibus licita eſt.*
91 *Subſtitutio quando non directa iudicanda.*
92 *Subſtitutionem directã ſemel verificari ſufficit.*
93 *Filiorum appellatione in materia ſtricta nepotes non continentur.*
94 *Expreſſim id dicitur quod ex coniecturis apparet.*
95 *Teſtator ſi voluiſſet dixiſſet, quod vulgare eſt noſtrorum diuerbium qualiter intelligatur.*
96 *Donationis contractus fauorabilis,ideo latiſſima in eo interpretatio fieri debet.*
97 *Verba in Aragonia ad litteram intelligenda.*
98 *Fœminæ non ſic rationem agnationis conſeruandæ habere præſumuntur,ſicut maſculi.*
99 *Conſilium Beroy.120.declaratur.*
100 *Subſtitutione in fideicommiſſaria inducenda, potius voluntas quam verba ſpectanda.*
101 *Deciſio.Vincent. de Franq. 113.part.1. declaratur.*

QVÆSTIO. XXIII.

SVBSTITVTIONES ET VINcula quæ donationibus inſerũtur in capitulis matrimonialibus factis, An latam de vno ad alium caſum interpretationem, vel de perſona ad perſonam, recipiant non parua agitatũ diligẽtia.

1 CASVS † nunc inſignis agitandus eſt & frequens vt alius ſit,an
ſubſtitutiones & vocationes in
donationibus quæ in contractu
matrimonij fiunt de vno caſu ad
2 alium extendantur. Et quidem † in vltimis
voluntatibus duos articulos interpretes diſtingunt
primus,de extenſione vnius caſus ad
alium, ſecundus de perſona ad perſonam:
3 Prioris † receptiſsima traditio eſt extenſionem
fieri de caſu ad caſum non expreſſum
in quo tamen propter eundem effectum idẽ
veriſimiliter teſtator diſpoſuiſſet ſi de ipſo
cogitaſſet,quia in habentibus ſimbolum facilior
eſt tranſitus l. ſi in rem §. item quæcunque
de rei vindi. ſuperior autem ſententia
probatur aperte tex.in l. Gallus §.& quid
ſi tantum de libe.& poſthu.vbi à Barto.vſq.
nunc omnes cæteri interpretes docuerunt l.
qui ſolidum §.1.delega.2.l.mulier ad S. C.
Trebelli. l. ſi mater C.de inſtit.& ſubſti. l.
Titius §. Lucius vbi idem Barto. de libe. &
4 poſthu. Non † enim tunc nouum inducitur
fideicommiſſum; ſed in vno caſu inductum
ad alium caſum non expreſſum producitur;
ſic omnes ſcripſerunt in d. §. & quid ſi tantum
Barto. in d. §. & quid ſi tantum; & in
l. 1. num. 33. de vulga. Bald. in l. fina.num.
7. de inſtitu. & ſubſtitu. Card.Alberi. Bolog.
Alexan. Aretin.Calca. Deci. Decian.Ruin.
Crauet. Gabri. Zanch. Marza. Vigili. Socin.
Iaſſon. Bertran. & Curti. iunior.quos
refert. Menoch. lib. præſumpt.4. præſump.
65.numer. 12. 13. & præter eum Ludou.
Molin. de Hiſpano. primoge. lib. 1. cap.4.
num. 3. ad medium Peregrin. tractat. de fideicom.
articu. 11. num.46. Petra. tractat.
de fideicom. quæſtio. 2. num. 16. Anchar.
Rigien. quęſtio. 71. num. 13. lib.1. Caual.
deciſ. 5. num. 2. 3.part. egregie Manti.lib.
3.de coniectur.vltim.volunta. titu.19. à nu.
5 1.2. 3.& ſequent. Et ij † quidem fatentur
omnes facilius fieri extenſionem de caſu ad
caſum quam de perſona ad perſonam Menoch.conſil.85.num.126.lib.1.&
nouiſsime ſcripſit. Viui. deciſio.2. num.3. lib.1. Vincen.
de Franq. deciſio. 91. num.24. deciſio.
6 92. num. 3. 1.part. Vnde † quoad ſecundum
articulum altera regula proponitur; de
perſona ad perſonam regulariter extenſionem
non fieri, etiam ex identitate rationis,
neque etiam ex veriſimili & coniectura
a mente teſtatoris l. item quia §. penulti.
ff. de teſtam. tutel. Barto. in d. l. Gallus
§. & quid ſi tantum num. 9. Angel.num.
5. refert innumeros Gabri. in commu. concluſio.
titu. de reg. iur. concluſ. 10. num. 9.
Ruin. Socin. Deci. Aretin. Natt. Roland.
Hierony. Gabri. Ripa. & Capha. quos citat
& ſequitur Manti. lib. 3. titu. 19. num.
8. Crauet. conſil. 98. num. 19. conſil.161.
num.11. Tiraquel. in l. ſi vnquam verbo libertas
num.28. C. de reuo. donatio.Socin.
iunior. conſil.185. num.12. lib.2. Molin.de
Hiſpano. primog. lib. 1. cap.4. num.4.Decian.reſpon.1.num.145.lib.2.Menoch.conſil.106.num.57.
& num.322. lib.2. idem.d.
præſump.65.num.34.Peregrin. qui alios citat
tracta.de fideico.articu.29. num.32. Petra.tracta.de
fideico.quæſtio.5.num.63.Caual.deciſ.16.num.
10.ad finem 3.par.quam-
7 quam † ex his fere omnes non admittant
communem hanc ſententiam vbi ex probabilibus
coniecturis de mente teſtatoris conſtaret,
vt cumque illud ſit quia ad inſtitutum
tractatus noſtri non pertinet.

Nunc ad quæſtionem noſtram accedentes;ſi argumentari licet de vltimis voluntatibus ad contractus vt regulariter licet l. fina.C.de lega. l.ſeruum filij §. eum qui Chirographum deleg.i. l.qui delegato eod.tit. l.vnj.C.de lege fuſi. conſi. tollen. quemad-
8 modum † in illis extenſio licita eſt de caſu ad caſum, & de perſona ad perſonam ex cōiecturata mente teſtatoris, ſic idē videtur in contractibus, vnde ſi in contractu matrimonij vocationes & ſubſtitutiones de vno in alium vt ſolet in donationibus quæ in eis fiunt adijciantur, caſus omiſſus vel perſona non expreſſa, pro expreſsis habenda erunt dum coniecturę contrahentium id ſuadeant.
9 Secundo † accedit,quia & in contractibus licet regulariter fiat ſtricta interpretatio l. quidquid aſtringendæ de verb.obliga. & in-
10 ferius dicemus,tamē † ex coniecturata mente contrahentium,quæ ſola in omni diſpoſitione prædominatur l. in conditionibus de condi.& demonſtra. l. cum virum cum ſimilibus C. de fidei volunta. etiam paſciſcentium attenditur l.fina.C.quæ res pig.oblig. l.iuriſgentium §.pactorum ff.de pact.glo. ex eo.tex.in l. ſemper in ſtipulationibus de regu.iur.in his magis de intentione quam verbis agendum ſit l.ſi vno.ff.loca.l.2. C.com-
11 mu.deleg.ita † fit vt de vno etiam ad alium caſum licita ſit extenſio in conuentionibus Panormita.in cap.cum dilecta nu.6. de confir.vtil.vel inuti.Alexan.Deci.& Pariſi.quos ad hoc inſtitutum citat & ſequitur Ludoui. Molin.de Hiſpan.primog.lib.1.cap.4.num. 19.verſicu.Imo.etiam: latè & docte non relatus à Molin. Decian. reſpon.41. num.98.
12 cum ſequen.lib.1.Quidquod † & in reſcriptis quæ alioquin ſtrictam recipiunt interpretationem,intentio cōncedentis perpendenda eſt gloſ. in cap. ſi propter tua verbo intentionis de reſcrip. in 6. & in cap. mandatum ex.eod.titu.Iaſſon. in l.iuriſgentium §. prætor ait, ad finem de pact. fusè qui innumeros Tiraquel. in l. ſi vnquam verbo libertis num. 35. C. de reuo. donatio. vbi ad inſtitutum noſtrum idem eſſe dixit in priuilegijs & cōtractibus Becci. conſ.74.num.7. 28.94. Inde fit vt ſubſtitutiones & vocationes quæ in donationibus fiunt à parentibus in capitulis matrimonialibus,ſicut quę in vltimis voluntatibus, extendi de vno caſu ad alium, de perſona etiam ad perſonam poſ-
13 ſint; quod † in donationib⁹ maxime, quia in his latiſsima fiat interpretatio, conſiderauit Molin.in d.loco in finalibus verbis.
14 Tertio iuuat † quod multis rationib⁹ docuit eruditiſsimus Ludoui. Molin. tractat. de Hiſpano.primog.lib.1. cap.4. à num. 12. verſic.His tamen non obſtantibus, eum qui maioratum inſtituit in contractu, in conſequentiam iuxta illius mentem & coniecturatam voluntatem, voluiſſe eſſe perpetuum; & propterea onus illi annexum ad quoſcūq. vocatos extendendum fore, quoniam vt is
15 ibidem ſcribit num.20.verſic. Quæ omnia † vno illo verbo maioratus; voluit inſtitutor, omnes compræhendere ſubſtitutiones, & caſus,quibus maioratus perpetuus eſſe poſſit, vt bona perpetuo in ſua familia conſeruentur, licet enim expreſsi caſus vel ſubſtitutiones non fuerint, veniunt tamen ex natura & vi verbi maioratus per inſtituentem expreſsi,& id ſufficit vt aliæ omnes vocationes & ſubſtitutiones expreſſæ dicantur Bart. in d.l.Gallus §. & quid ſi tantum num.3. de libe. & poſthu. Crot. Pariſi. Crauet. & alij
16 quos ille refert num.21. Subiungit † nu.22. quod qualitas maioratus per inſtituentem expreſſa in rem ſcripta videtur,proinde perpetua,non ad certos caſus vel perſonas reſtricta:ductus authoritate Bal. in l. præcibus num. 49. C. de impube. vbi ille docuit,hæ-
17 reditatē † grauatā grauamine in rem ſcripto,ita rem afficere vt ad quoſcunq. res tranſeat,& onus itidem illi adnexum;quod ſecus foret vbi verba ſola perſonam reſpicerent l.fina.de con.emp. l. Lucius ff.de aqua quotidi.& æſti. Cuma. Paul.de Caſtr. Paris.Iaſſ. Ripp. Loaz. & Deci. quos ille citat; & ex Hiſpanicis Gregor. Lop. Mencha. Anton. Gome.& eundem Loazi. quibus addendi Didac. varia. reſoluti.lib.3.cap.5. à num.1. cum ſequen.vbi multa erudite ſcripſit Anto. de Padill.in rubri.C.de fideico. nu. 11. Rodri.Xuar.in l.quoniam in prioribus in veteri impreſsione fol.89.col.2.C.de inof.teſta. Burga.de Paz.conſ.2.num.75.conſ.14.nu.1. Auenda.in l.40.glo.1.num.29. Matien.in l. 1.tit.7.gloſ.7.num.3. Celſ. Hugo.conſ.93. num.10.& ante omnes ſupra citatos Hiſpanicos interpretes, grauiſsim⁹ ex antiquioribus vnus Pala.Rub.in repeti. rub. de donat. int.vir.& vxor. §. 69. num. 21. licet vt mox dicam ſibi ipſis contrarientur Telli. Ferdinan.in l.17.Tau.num.17.Pinel. in l.1.C.de bon.mater.3.par.n.99.Pelaez trac.de maio. Hiſpa. 2.part. quęſt.5. à num. 1. Aluara.de coniectu.men.defunct.lib.3. cap.3. §. 3. nu. 3. & 4.
18 Quarto loco † in terminis maioratus in cōtractu inſtituti in vna Hiſpalen. reſpondit Paul.de Caſt.conſ.164.lib.2. à num.1.quod cōtracto maioratu eo ipſo in infinitum deſcendentes primogeniti vocati cenſentur, & de vno in alium fit progreſſus,& extenſio in infinitum,quia ad memoriam familię inſtituuntur & illius conſeruationem,ad inſtar fideicommiſsi perpetui:Et idem poſt eum in

maioratu

maioratu & primogenio conſuluerunt Deci. conſi.397.num.8.& 9.Iatius Bologne.conſi. 61.pulchre Pariſi. in maioratu etiam loquẽs conſi.72.num.80.lib.4.vbi loquitur quoties verba ponuntur in maioratu,videlicet quod bona deueniant de maiore in maiorem; & conſi.1.num.31.libr.3.

19 Quinto † ſufragatur celebris traditio Andreæ de Iſern.in cap. 1.§. præterea ducatus col.3.de prohi.feud.aliena.docuit ibi quod vbi in inueſtituræ feudalis contractu dictum fuit quod ſuccedatur iure Frãcorum, eo ipſo in vim horum verborum cẽſentur vocati omnes primogeniti deſcendẽtes ab eo qui feudum recepit, Iſerniam ſequitur Rodri.Xuar. in d.l.quoniam in prioribus 11.limita. legis regiæ verſic. Sed vbi daretur C.de inoffi.teſtam. Tiraq. tract. de iur.primoge. in præfa. num.3.Ludo. Molin.de Hiſpano. primo.li. 1.cap.7.num.4.

20 Sexto † facit, quod reſpondit Eruditus Burg.de Paz conſi.2. num. 75.76. quem ſequutus fuit idem Molin.eod.tract.libr.1.ca. 6.18.19.verba maioratus & primogenij quę tractum habent ſucceſsiuum, non poſſe in vna ſubſtitutione vel duabus verificari; ſed multorum ſucceſsiones exigere,& conſequẽter continuationem vel extentionem de vna ad aliam perſonam l.inter Caſtellanũ ff. de arbitr. l. cum ita legatum §. in fideicomiſſo de lega.2.l. ſi cognatis de reb. dub. l.in ſubſtitutione de vulga.cap.1.de ſucceſsio.feud.

21 Septimo verba ſubſtitutionum † latam recipiunt interpretationẽ; tunc maximè quoties coniectura voluntatis id ſuadet reſpondit Curti. ſeni.conſil. 51.num. 29.poſt Bal. in l.cum proponas col. penul. C. de hæredi. inſtitu.

22 Octauo † & huc pertinet quæſtio inſignis quam in maioratu proponit Pelaez tract.de maior. Hiſpano.pat.2.quæſt.10.a n.1.quando factus maioratus à patre in filium, filius ante acceptationem moritur ex eo autem filio remanſit filius, inſtituentis nepos, num hic ad maioratũ admittatur; videbatur enim admitti non poſſe, quia primus gradus ſubſtitutionis ante acceptationem peremptus fuit, conſequenter & alij omnes gradus l.nã etſi ſub conditione §. 1. l. denique ff. de iniuſ. ſicut enim in vltimis voluntatibus ſequentes ſubſtitutionum gradus deficiunt vbi a primo pendent. l. poſt aditam C. de impube.l.ex facto §.penul.ad S.C. Trebel. ſic in ſubſtitutionibus factis in contractibus: Contrariã tamen ea ratione potiſsima concludit, quoniam ius illud ſuccedendi competens nepoti non ei datur ex perſona patris ſed aui, qui ſubſtitutiones adiecit & vocationes in maioratu; vnde quam vis illius pater primo vocatus deceſſerit, ſubſtitutionis ius ſibi competens extinctum non fuit ex traditione Barto.& aliorum in l.3.§. fina.ff. de libe. & poſthu. quos ille ad longum recenſet.

23 Nono † concinit & altera eiuſdem quæſt. vndecima ab eodem Melchior. Pelaez agitata eadem parte a num. 1.& 2. vtrum cum maioratus inſtitutor ſtatuit vt filio ſine liberis defuncto bona perueniãt ad aliquem, quẽ filio ſubſtituit, ſi filius primo loco vocatus filios procreauerit, qui tamen mortui ſunt, & nullos tempore mortis liberos reliquerit, licet videretur repellendum ſubſtitutũ, quia liberorum conditio deficit per eorum exiſtentiam, licet poſtea mortui fuerint l. cum vxori ff.quan.dies.lega.l.ſi quis hæredem C. de inſtitu.& ſubſtitu. l. filiusfamilias §. cum quis de lega.1.quia tamen maioratus fuit inſtitutus, conſequenter ex coniecturata mente inſtituentis; voluit eum fore perpetuum; etſi primus gradus deficiat, non ideo ſequẽtes irritantur vt ille ibi docet: id ipſum multorum authoritate oſtendi ſuperius in quarto argumento pro hac parte adducto.

24 Decimo † in contractibus filij in conditione poſiti ſecũdum multorum opinionem vocati cenſentur, licet in vltimis voluntatibus minimè: iuxta magis communem ſentẽtiam, de qua per omnes paſsim iuxta glo. in l. Lucius in 2. de hæred. inſti. licet igitur in contractibus vocati cenſeantur vt affirmauit Iaſſ.in l.pecuniam quam, per illum text. nu. 2.ff.de reb.credi. Alciat.conſi.1.num. 6.li.8. vbi in terminis noſtris donationis loquitur Socin.Iuni.conſ.108.num.7.lib.2.& text.in l.ſi ita ſtipulatio ff. de oper. liberto. quamquam in eodem conſil. num.34. dubitet admodum idem Socin.& merito Bal.in l. pro hæreditarij num.13.C.de hære. actio. Euetar. Paul.de Caſt.& Menochi.conſi.325.nu. 9.lib.4.quos refert Ioſeph.de Ruſti.in commenta. An filij poſiti in conditi.lib.1. ca.3. num.6.Petra.tract.de fidei.quæſt.9.nu.227. & dicam latius de veritate inferius quæſt. ſequen.in 5.coniectura. Quamquam contrariam tenuerunt Socin.d.conſil.num.34. Bal. Iaco.de Bellonis. Alex.& alij citati per eundem Ioſeph.de Ruſti. d.ca. 3.num.6. verſic.

25 Tertio ampliatur; † vtcũque ſit, inter omnes ſaltim conuenit filios in conditione poſitos in contractibus vocatos ex coniecturis cenſeri Ruin.conſil.99.num.54.lib.1.& non obſcure ſenſit Crauet.conſi.288. num. 3.Ioſeph.de Ruſti. in citato capite,& præter eos idem reſpondit Tibe.Decia.conſi.41. num. 43.& num.104. libr.1. vbi expreſsim Iaſſo. probat opinionem, & paulo inferius ad cõiecturas recurrit, vnde cum etiam in contractibus.

ctibus. Ex coniecturis liberi in conditione
poſiti vocati cenſeantur, negari nequit quin
extenſio de caſu ad caſum, de perſona etiam
ad perſonam licita videatur eiſdem termi-
nis retentis.
26 Vndecimo † facit, quod magna grauitate
profundę eruditionis Tibe. Decian. reſpon-
dit in d. conſ. 41. in terminis donationis in-
ter viuos, cum quis Bartholomeo dediſſet
ſi ſine liberis maſculis & ex legitimo matri-
monio conceptis & natis deceſsiſſet, & illius
liberi ſine liberis maſculis, quod eo tunc
bona ipſo iure & facto intelligerētur tranſ-
lata in Iacobum & Nicolaum ſi extarent, ſi
ſin & eorum filios maſculos & deſcendētes: &
& vbi dicti Nicolaus & Iacobus decederent
ſine filijs maſculis &c. quod ex citatis verbis
donatoris cenſetur inductum perpetuum fi-
deicommiſſum fauore agnationis & familię
ex coniecturis quas illic multas recenſet, a
num. 24. cum ſequen. Multis mouetur ratio-
27 nibus & argumentis, potiſsimè † quia vt ſu-
perius ſcripſi in contractibus voluntas & in-
tentio contrahentium attenditur, & ex ea
coniecturæ perpetuum inducunt, ſicut in vl-
timis voluntatibus fideicommiſſum; cum in-
ter vltimas voluntates & contractus exiſtē-
tibus coniecturis nulla ſit differentia, vt ille
ibi num. 99. 100. 101. 102.
Duodecimo conſuluit in terminis noſtris
Deci. conſ. 578. num. 11. repetitam qualita-
tem maſculinitatis, nedum in vltimis volun-
tatibus, ſed in contractibus, ſufficientem e-
ducerę fideicōmiſsi perpetui coniecturam.
28 Decimo tertio † non mediocriter iuuat,
quod donatio ex ſua ipſius contractus, ſi ta-
men contractus nominari poteſt natura, la-
tiſsimam recipit interpretationem ca. cum
delecti de donario l. fina. de conſti. princip.
Tiraq. tract. de nobili. cap. 37. num. 4. cum
latè congeſtis per Rolan. a Val. conſi. 413. n.
28. lib. 2. conſequenter ſubſtitutiones & vo-
cationes veluti fauorabiles extendi de vno
29 ad alium caſum poſſunt. Inde † fit ſicut in
vltimis voluntatibus maſculinum concipit
fœmineum l. qui duos cum vulga. delega. 3.
etſi minime in contractibus vt inferius dicā,
tamē in donationibus quia fit latá interpre-
tatio, maſculinum fœmineum cōtinet Deci.
in l. 2. num. 107. de reg. iur. Decian. d. conſil.
41. num. 113. 114.
30 Decimo quarto † ſufragatur quod reſpon-
dit Pariſi. conſil. 72. libr. 4. in cauſa baroniæ
de Caſtro inter Baronem de Caſtro & de la
Laguna, & Vicecomitem de Æuolo notiſsi-
mos huius regni viros nobiles, de quo conſi-
lio mentionem feci hoc libro ſectio. 1. quæſ.
2. is inquam reſpondit in donationibus fa-
ctis in capitulis matrimonialibus per ante-
ceſſores præfatorum nobilium filijs maſcu-
lis & illorum deſcendentibus; videri per ea
verba inductum fideicommiſſum perpetuū
fauore agnationis & familiæ, attentis varijs
quas ille conſiderat coniecturis, quibus mens
& intentio aperta contrahentium oſtende-
batur, quæ nedum in vltimis voluntatibus
ſed & in contractibus attendi debet, vt ille
docet.
Decimo quinto docet Aluar. Valaſ. con-
ſulta. 82. num. 7. maioratum inſtitutum fuiſſe
vel non fuiſſe ex coniecturis deprehendi
poſſe, citat Anto. Gomez. Molin. Gamma
& Menochi.
Decimo ſexto facit loquens in vna Ara-
gonię & in terminis noſtris donationis factę
in capitulis matrimonialibus Tibe. Decian.
reſpon. 31. num. 43. 44. cum ſex ſequent. fieri
extentionem debere ex identitate rationis
tam in donationibus quam in contractibus
de caſu ad caſum, & de perſona ad perſonā,
propter veriſsimilem mentem contrahen-
tium, quę omnia ille dicto loco egregie il-
luſtrat & comprobat.
Contrariam ſententiam quod imo in cō-
tractibus non fiat extenſio de caſu ad caſum
nec de perſona ad perſonam ex coniecturis,
multa ſuadere videntur, & hæc vrgentiora.
31 Primo, † quia vbi ſubſtitutiones vel vo-
cationes fiunt in contractibus ſub conditio-
ne quæ nō euenit, & ſic conditio primæ ſub-
ſtitutioni adiecta non fuit purificata, non
poteſt ſequentibus locus eſſe; Non enim po-
teſt ſecundus, vel vlteriores ſubſtituti ad-
mitti, niſi cōditio prioris ſubſtitutionis fue-
rit adimpleta: vnde ſi ſubſtituti ſecundo loco
fuerint ſub conditione ſi prior decederet
ſine liberis, & is viuat relictis filijs, cęteris
ſubſtitutionibus locus non datur Angel. &
Imol. in l. qui habebat ff. de vulga. Bal. An-
char. Cur. ſeni. Deci. Ruin. Paris. & Cæpha.
quos memorat Zanch. in repeti. l. hæredes
meæ §. cum ita part. 2. num. 67. ad S.C. Tre-
belli. fusè & latè alios plures in eandem ad-
ducens ſententiam Surd. conſi. 279. num. 10.
Rolan. conſi. 58. num. 56. lib. 3. Euaneſcunt
32 † enim ſubſtitutiones omnes prima perēp-
ta, quia pendent ab illa l. ſi mater §. fina. vbi
Iaſ. ff. de vulg. l. cum in teſtamento de hæ-
red. inſtit. Angel. Imol. Ruin. Pariſi. & alij
quos refert Surd. in donatione loquens de-
ciſio. 144. num. 12. verſic. Quinimo, & præ-
ter eos Bologne. conſil. fina. num. 126. Rimi.
iuni. conſil. 371. num. 17. libr. 4. Burſat. con-
ſil. 337. num. 23. lib. 3. Menoch. conſil. 328.
num. 55. 56. li. 4. & conſi. 347. eod. lib. Nulla
igitur extenſio admitti in contractibus po-
teſt, ſi in vltimis voluntatibus nequit.
Secundo in contractibus fit ſtricta inter-
pretatio

pretatio & quod omiſſum eſt pro omiſſo haberi debet l. quidquid aſtringendæ de verbo. obliga. l. ſi extraneus de cond. ob cau. & omiſſus caſus remanet in diſpoſitione iuris communis l. ſi cum dotem vbi Alex. nu. 14. & Claud. num. 12. ff. ſolut. matrim. de huius legis intellectu ſuo loco dicetur, Bart. Alex. Socin. Deci. Anchar. Cravet. Molin. & alij numero plures quos citat Surd. Hanc regulam multis illuſtrans exemplis deciſ. 202. n. 9. 10. cum igitur liberum fuerit contrahentibus apertius pacta, ſubſtitutiones & vocationes conſcribere ſibi ipſis non alijs debent imputare.

33 Tertio † in terminis de quibus agitur reſpondit aperte Menoch. conſil. 85. num. 37. cum ante & poſt ſequen. lib. 1. quod vbi in donatione alicui facta ſub conditione ſi ſine liberis maſculis decederet, ſit ſubſtitutio ſub eadem conditione demum cęteris, deficiente vno gradu per exiſtentiam liberorum, ſequentes ſubſtitutiones euaneſcunt. Rationē reddit, quia inquit ſubſtitutio ſtricte interpretanda eſt, quæ ſolum in illis caſibus locum habet, in quibus clare & aperte loquitur: vnde illud, de te non loquitur ſubſtitutio Iaſſ. Rube. Socin. ſeni. Goza. Pariſ. Cravet. Capra. & alij quos illic citat copioſe.

34 Addit † ibidem & recte ſubſtitutionem ordine ſucceſsiuo factam cenſeri in dubio directam, quia fideicommiſſum eſt onus l. cohæredi §. cum filiæ de vulga. & ideo veluti odioſa reſtringi, non extendi debet regula odia cum ſimilibus de regu. iur. Subdit quod

35 † ſi hæc omnia vti probatiſsima recipiuntur in vltimis voluntatibus in quibus fit latiſsima interpretatio, quia fauorabiliores; quanto fortius in ſubſtitutionibus, quę fiunt in cōtractibus quæ ſtrictius interpretantur, neque tam fauorabiles ſunt; vnde filias in ſuo caſu excluſas propter maſculos vocatos in cæteris ſubſtitutionibus non fuiſſe oſtendit latè.

36 Quarto † ſimile eſt quod reſpondit Rolan. à Vall. conſi. 58. lib. 3. & loquitur is in donatione facta in capitulis matrimonialibus inter notiſsimas huius Hiſpaniæ citterioris perſonas nobiliſsimas, is inquam reſpondit ſubſtitutiones in illis factas poſt primam, quæ purificata non fuit, omnino euanuiſſe, neque locum ſequentibus eſſe poſſe; multis mouetur rationibus, & præcipue quod primę ſubſtitutionis conditio debuit ante omnia verificari, vnde non adimpleta ipſa, cæteris locus eſſe non poteſt l. qui habebat ff. de vulga. tum & quia deſtructo medio per quod ad finem peruenitur, & finis in neceſſariam conſequentiam ſubuertitur glo. ſi. Ange. & Imol. in d. l. qui habebat cæterum quoad inſtitutum noſtrum num. 58. ſcribit leges omnes & iura, quæ ſuadere videntur primo gradu ſubſtitutionis perempto locum eſſe ſecundo, loqui in vltimis voluntatibus, in quibus facile propter earum fauorem fit extentio de caſu ad caſum, ſecus in contra-

37 ctibus: † vnde infert quod licet in vltimis voluntatibus filiorum appellatione veniant nepotes l. fina. de hæred. inſtitu. Barto. in l. liberorum de verbo. ſignifi. ſecus tamen in contractibus Alex. citat & Iaſſo. tum etſi in vltimis voluntatibus monaſterium habeatur loco filij cap. in præſentia de probatio. non tamen in contractibus, ex ſpecul. Bald. & Iaſſo. dicam infra. Tertio addit & aliud ſimile de teſtatore, qui ſic diſpoſuit, ſi hæres meus moriatur ſine filijs legitimis & naturalibus, &c. Non ſolum intelligitur de filijs maſculis, ſed & de filiabus ex communiter recepta traditione Ioan. Andre. in cap. Raynaldus de teſtam. ſecus tamen eſſet in contractibus, quia appellatione filiorum nō veniunt filię, quod ille ibi latius proſequitur; demum ſubiungit rationem, quam in ſuperioribus ante hanc rationem fundamentis adductis conſiderarūt à me relati interpretes; quod in cōtractibus omiſſum pro omiſſo habendum eſt, nec poſt contractum perfectū vna partium dicere poteſt, ſe ita intellexiſſe cum in illius poteſtate fuerit aperte loqui, atque ideo nihil amplius colligi ex verbis debet, quam quod ex illis clariſsime percipitur, non quod per extentionem.

38 Quinto † cum in contractibus liberum ſit contrahentibus aperte loqui, vincula & ſubſtitutiones clarè concipere, cum id non faciunt ſcienter omittere videtur, vnde omiſſa ab his conditio ſupleri non debet; qua argumentatione vſus fuit Deci. conſil. 416. num. 17. conſi. 63. Curti. ſeni. conſi. 29. col. 4. Cravet. conſi. 161. num. 8. Boeri. deciſ. 155. num. 5. Iaſſ. conſi. 142. num. 3. Tiraq. in l. ſi vnquam verbo libertis num. 3. C. de reuo.

39 can. donatio. † Vnde illud prodidit apud noſtros adagium, *ſi voluiſſet dixiſſet*, l. vni. §. ſin autem ad deficientis vbi gloſ. de Cadu. Tollend. l. qui ſoluendæ de hęred. inſtit. l. ſi ſeruus §. non dixit prætor de acquir. hæredi. Hinc in terminis maioratus & primogenituræ argumentationi huic innititur Ioan. Cyri. tract. de primoge. li. 1. quæſt. 14. verſic.

40 Circa tertiam concluſionem: † quia vt ille etiam ſcribit, bona in dubio debent iudicari libera & alodialia, non vero fideicommiſſo ſubiecta cap. 1. §. 2. ſi de feud. fue. contro. argu. l. actius C. de ſer. & aqua. l. dudum C. de contemptio. Cravet. d. conſi. 161. num. 10. Gabri. qui multis relatis communem dixit in commu. libr. 3. tit. de feud. conclu. 3. Xauar. in l. quoniam in prioribus limi. 11. ad legem

Digitized by Google

legem regiam C. de inoff. teſta. Ludoui. de Molin. lib. 1. de Hiſpa. primo. cap. 11. n. 11.

41 † Non enim eſt præſumendum voluiſſe contrahentes illud de quo nihil loquti ſunt Bal. in d. §. ſin autem ad deficientis Deci. conſi. 291. num. 6. Crauet. d. conſi. nu. 12. non enim ſufficit teſtatorem vel contrahentes ita voluiſſe niſi diſponant Pau. de Caſt. in l. in ambiguo ff. de reb. dubi. l. quidam cum filium de hæred. inſtitu. l. diuus Traianus de milita. teſta.

42 Sexto † accedat quod reſpōdit Hierony. Gabri. conſi. 140. li. 1. num. 31. 32. 33. quem refert & ſequitur Petra. tract. de fideicom. quæſ. 9. num. 64. coniecturas & præſumptiones in contractibus non attendi, licet ſic in vltimis voluntatibus, & rationem reddit Gabriel quia in conuentionibus ſtricta non lata fiat interpretatio id ipſum ille fuſe cōprobat, & nouiſsimè Alex. Rauden. conſ. 26. num. 126. lib. 1.

Septimo idem Petra eod. tract. eandem firmat opinionem queſt. 4. num. 8. vbi & Rolandi. meminit in ſupra citato conſilio 58. licet falſo illud citet. 59.

43 Octauo † conducit quod erudite ſcripſit Manti. trac. de coniectu. vlti. volunt. li. 3. tit. 18. a num. 1. & 2. quod non per omnia recipiendum eſt argumentum de contractibus ad vltimas voluntates, quia inquit in teſtamentis latior fieri interpretatio poteſt quā in contractibus l. in teſtamentis de reg. iur. cap. cum dilecti de donationi. l. quidquid aſtringendæ de verbo. obliga. rationē reddit, quoniam ei qui innititur verbis contractus imputari poteſt cur legem apertius non dixerit l. veteribus de pact. l. labeo. de con. emptio. l. ſtipulatio iſta habere licere §. in ſtipulationibus cum vulga. de verbo. obliga. At in vltimis voluntatibus quæ pendent a voluntate vnius, nequit hæredi, ſubſtitutis, vel legatarijs culpa hæc obijci cur teſtator clarius loquutus non fuerit: ſubiungit quod ideo ſi teſtator ſubſtituerit ſub conditione ſi hæres decederet ſine filijs legitimis & naturalibus non ſolum maſculi ſed & fœminæ facient conditionem deficere, licet in contractib⁹ minime; ideo ſi quiſpiam acciperet Emphiteoſim pro ſe & filijs legitimis & naturalibus fœminæ non continerentur propter ſtrictam quam contractus recipiunt interpretationem: quod ille ibi latius comprobat ſumens rationes Rolan. quem is non ci-

44 tat. in d. conſi. 58. lib. 3. ſuper citato: † tandem concludit, quod coniecturæ quæ recipiuntur in vltimis voluntatibus in eiſdem terminis non admittuntur in contractibus; vnde cum eadem erit ratio argumentum de

45 vno ad aliud deduci poſſe exiſtimat; † cęterum in dubio præſumendum maiorem adeſſe rationem in vltimis voluntatibus quam in contractibus, quia maior à iure fauor exhibetur morientibus quam viuentibus, cum nihil ſit quod magis hominibus debeatur poſtquam aliud velle non poſſunt quam vt ſupremę voluntatis liber ſit ſtylus & liberum quod iterum non reddit arbitrium l. 1. de ſacro. Eccleſi. l. vel negare ff. quæ teſta. aperiā. quæ omnia ad finem vſque capitis proſequitur differentias oſtendens non paucas inter vltimas voluntates & contractus.

46 Nono † intuitionem accedat celebre Auguſti. Bero. conſilium 120. li. 2. æditum ab eo in cauſa Baroniæ de Caſtro in cuius caſu contrarium conſultus reſpondit dictō Pariſi. citatus ſuperius in decimo quinto fundamento pro contraria parte adducto, is inquam reſpondit, qualitatem maſculinitatis expreſſam in primo filio in capitulis matrimonialibus de quorum interpretatione agit in eo conſilio, non cenſeri repetitam in alijs deſcendentibus: mouetur multis rationibus; præcipuè quia agitur illic de fideicōmiſſo perpetuo inducendo fauore maſculorum, quod cum res odioſa ſit extendi præter eos caſus in quibus id contrahentes expreſſe dixerunt, non debet: Cæterum quo ad inſtiturum noſtrum nu. 73. verſic. Quinto in con-

47 tractibus, hæc verba ſubiungit: † quinto in contractibus qualitas adiecta vni perſonæ non cenſetur repetita in alia quæ ſimpliciter vocata & nominata fuiſſet; illa ratione quia repetitio eſt extenſio & ampliatio vt ſupra, at in contractibus regulariter ceſſat extenſio & ampliatio vt dictum fuit, ergo cum ſimus in diſpoſitione conuentionali interviuos & odioſa & correctoria repetitio maſculinitatis fieri non poterit argum. l. ita ſtipulatus §. griſogonus vt ibi Barto. de verb. obli. Hinc

48 in † contractibus dies conditioni adiecta quæ in facto tertij conſiſtit, non cenſetur repetita etiam in vna & eadem oratione l. hoc iure de verb. obliga. facit text. in l. ſi neceſſarias §. ſi annua de pignor. actio. & per Alexan. conſil. 204. li. 2. Nos autē ſumus in diſpoſitione conuentionali in qua ſtricta debet fieri interpretatio &c. Hucvſque Bero. qui ibidē latius proſequitur. Atque idem ipſum cum Beroy. reſpondit pro eodem Barone de la Laguna Alciat. reſpon. 96. & ſecūdum hæc conſilia ſimul cum alijs in hac vrbe Barchinone præſtitis in eo caſu quæ refert Bero. in principio ſui conſilij fuit iudicatum in curia Catholici Regis Hiſpaniarum, in qua cauſa poſt multos annos poſt latam ſententiam, ego ipſe fui aduocatus in appendicibus quibuſdam & dubijs ortis poſt dictam ſententiam: licet in ſpecie illa concurrebant

multa

multa alia in ſauorem dicti Baronis quæ ex
dictis Alciat. & Bero. conſilijs ſatis apertè
colliguntur ; & de his conſilijs licet ad aliud
propoſitum meminit Alexan. Raud. in reſ-
pon. 1. pro regum Rege maximo & Catho-
lico Philippo ad regnum Portugaliæ num.
76. ad medium lib. 1.
49 Decimo † iuuat quod niſi ex tenore ver-
borũ contractus apertè conſtet voluiſſe con-
trahentes fideicommiſſum perpetuum indu-
cere, cum clauſulis, vinculis & ſubſtitutioni-
bus perpetuitatem importãcibus, nullo mo-
do extenſio licita eſt; verba enim non ad a-
liud inuenta fuere quam vt mentis & volun-
tatis cuiuſque cõceptus exprimeretur ca. in-
telligentia de verb. ſignifi. Barba. in rubri.
50 de conſtit. num. 68. † & dixit idem conſi. 86.
lib. 4. col. 2. quod lingua eſt cordis præco. &
Hippo. in conſi. crimi. 21. num. 17. quod cor
habet linguam ſicut mancipium ſub iuriſ-
dictione : & voces ſunt vt Philoſophus dixit
notæ paſsionum animi, vt hæc & his ſimilia
coaceruat Iaſ. conſil. 152. num. 5. lib. 2. Ne-
uizan. conſ. 92. num. 3. & his non relatis Me-
noch. li. præſump. 3. præſum. 2. num. 38. 39.
idem li. 1. quæſt. 22. a num. 1. Ita fit vt qui ſe
ſubſtitutum dicit probare id debeat, cui vt
ex Menochi. dixi in tertio fundamento hu-
ius partis obijci poſsit, de te non loquitur
ſubſtitutio, & quo ad te libera bona habeo
Socin. conſi. 52. num. 4. li. 3. Crauet. d. conſi.
151. num. 16. Solo. de Paz. conſ. 29. num. 46.
conſi. 34. num. 14. Cæphal. conſi. 124. nu. 5.
51 Vnde à tenore † verborum ſubſtitutionis
recedendum non eſt §. nos igitur in verbis
ſubtilius teſtamentum conſiderantes in ver-
bis ipſius inuenimus; quem text. ad hoc ip-
ſum citauit Bal. in cap. 1. §. item colum. 2. de
feud. Guar. & Socin. conſi. 62. num. 4. li. 3.
Burg. de Paz. dict. conſil. 29. num. 46. alios
referens concinit text. in l. cum ita legatum
§. in fideicommiſſo, in verbis illis: *qui nomi-
nati ſunt* de leg. 2. l. fina. in verbis nulla ſpe-
ciali adiectione ſuper quibuſdã certis per-
ſonis facta C. de verborum ſignificatio. igi-
tur extenſio in contractibus maximè, licita
non videtur.
52 Vndecimo, † cum dubium eſt an extenſio
fieri debeat nec ne, nulla certa regula diffi-
niri poteſt, quia deficit probatio num ius §.
duo ſunt Titij de teſtam. tutel. inde in caſu
incertitudinis extenſionem fieri debere iu-
dicandum non eſt l. idem Põponius §. ſi plu-
res ff. de rei vindic. Quod ſi id in vltimis vo-
lũtatibus maxime recipitur in quibus ſæpius
in coniecturandis teſtantium vltimis volun-
tatibus erramus, vt dixit Bal. in l. precibus
col. 8. C. de impube. Curti. ſeni. conſi. ſupr.
citato 29. col. 3. Crauet. conſi. 98. num. 16. li.
53 1. Viuius deciſ. 284. num. 3. li. 2. † Et vt non
minus ſicte quam verè dixit Zanchi. in l. hæ-
redes mei §. cum ita num. 145. ad S.C. Tre-
bel. quod voluntati defuncti doctores mul-
ti adhærent prout pecunia illos impellit. ſi
igitur hæc in vltimis voluntatibus quæ fauo-
rabiliores ſunt vindicat, multo fortius in cõ-
tractibus, in quibus licuit legẽ apertius di-
cere ; qui etiam non ſic fauorabiles ſunt vt
54 extrema iudicia. † Hinc dixit, ſingulariter
Pala. Rub. in l. 46. Tau. num. 4. quod iura ar-
mantur contra maioratus Hiſpaniæ vt ſtri-
ctiſsime & arctè procedant, niſi vbi euiden-
tiſsimè conſtat de mẽte inſtituẽtis & Burg.
de Paz. conſi. 34. numer. 19. dixit maiora-
tus ſcripturam non eſſe ampliandam ſed ſo-
lerter reſtringendam.
55 Duodecimo † in vltimis voluntatibus in
quibus vt non ſemel dixi latior fit interpre-
tatio, caſus cõtingens præter diſpoſitionẽ in
teſtatoris in illius diſpoſitione minime cõ-
prehendi poteſt, etiam ſi in eo maior diſpo-
nendi ratio afforet ; docet Cynus in l. quod
fauore C. de legi. Deci. conſ. 218. num. 11.
Crauet. conſi. 161. num. 10. Molin. de Hiſ-
pan. primoge. li. 1. cap. 4. num. 3. & alios re-
cenſet Viui. præter Molin. deciſ. 21. num. 17.
li. 1. idque maxime procedit vt Molin. cita-
to loco oſtendit, quando extenſio fieret de
perſona ad perſonam quæ omnino prohibi-
ta videtur. ex l. ſi quis ita §. penul. de teſtam.
tutel. qui multos in hanc citat opinionem
quos prætereo. Suadetur autem veritas hu-
ius ſententiæ ex his quæ Menoch. & alij in
fundamentis huius partis relati tradiderũt;
56 † quod cum onus ſit fideicommiſſum ; vni
impoſitum, in alijs repetitum non cenſetur
l. cum vxori C. quan. dies lega. ced. Deci.
conſi. 218. num. 7. text. egregius in l. in re-
petendis de leg. 3. & alios congerit Ludoui.
Molin. de Hiſpa. primo. li. 1. cap. 6. num. 23.
ſic & conditio in priori ſubſtitutionis gradu
adiecta in ſecundo vel vlterioribus repetita
non cenſetur l. ſub conditione de hæred. in-
57 ſtit. l. fin. §. ſeu de leg. 2. † Quinimo conſue-
uerunt multi rationem conſeruandæ agna-
tionis per teſtatorem expreſſum, reſtringi
tantum reſpectu nominatorum neque ad a-
lios extendi, vt multis relatis ſcripſit Caro.
Moline. conſi. An aiij 1. nu. 113. & ſuo loc.
dicetur vnde nec diligere teſtator videtur
eum quem non expreſsit l. Lucius §. Lucius
Titius de leg. 2. l. qui habebat de reb. dub.
58 † etſi in vltimis voluntatibus hæc vera ſunt,
in quibus diſpoſitio de perſona ad perſonã
non extenditur d. l. quæ conditio de con-
di. & demonſtra. & d. l. ſi quis ita §. pænul. de
teſta. Tutel. magis multo in contractibus l. ſi
vnus §. ante omnia ff. de pact.

Extremo

Digitized by Google

59 Extremo † facit deciſio Vincen. de Fran.
deciſ. Neapoli. 113. part. 1. vbi in caſu ſingu-
lari decidit in contractibus nullam admitti
extenſionem de tempore ad tempus, de re
ad rem, nec de perſona ad perſonam.
Hæc certè vigent admodum & tantorum
interpretum fulta authoritatibus animum
60 in hanc inclinant ſententiam. Re † tamen di-
ligenter perpenſa & veritate in quam inuiti
conſcẽdere cogimur cõſiderata, negari certè
non poteſt, quin & in contractibus mens &
voluntas contrahentium ex coniecturis dig-
noſci poſsit, quemadmodum in vltimis vo-
luntatibus, & ideo iuxta mentem & inten-
ſionem contrahentium poſſe diſpoſitionem
extendi vel coarctari iuxta regulam d. l. tale
pactum §. fin. de pact. quam in conuentioni-
bus procedere fatetur idem Vincen. de Frã.
dict. deciſ. 113. num. 5. & nu. 11. ad medium
Tibe. Decian. d. conſ. 41. num. 99. idem De-
61 cian. conſi. 31. nu. 45. 46. eod. lib. cum † vere
in conuentionibus mens ſpectanda ſit d. l.
fin. C. quæ res. pigno. obli. poſſ. l. iuris gentiũ
§. pactorum de pact. l. ſemper in ſtipulatio-
nibus vbi gloſ. Deci. Mainer. & Cagno. de
62 reg. iur. † & cõtractus nõ à verbis ſed ab ef-
fectu & intentione iudicantur l. ſi vno ff. lo-
cat. l. ſi olei C. eod. tit. l. 2. C. commu. de leg.
quod actum fuit nõ quod verbis expreſſum,
attendendum eſt Curti. ſeni. conſi. 75. col. 4.
Deci. conſi. 48. num. 2. idem Deci. qui multa
congeſsit in l. non vult heres eſſe num. 8. de
regu. iur. Alciat. lib. 2. de ver. ſignifi. num. 4.
Crauet. conſi. 245. Alciat. Tiraq. Areti. Af-
flic. Neuiz. Socin. Natr. & alij quos citat Me-
nochi. li. præſump. 3. præſum. 104. num. 22.
28. & li. 1. quæſt. 26. num. 11. 12. cũ adden-
di Oſaſ. deciſio. Pedemon. 90. num. 14. ad
63 medium † vbi expreſsim ex dict. l. tale pa-
ctum §. fina. deduxit concluſionem, in con-
tractibus id attendi, quod veriſimiliter con-
trahẽtes ſi fuiſſent interrogati diſpoſuiſſent,
dicens procedere in legibus, reſcriptis, &
conuentionibus vbi Bald. Deci. Crauet. &
alios memorat ſic & Iaſſ. in l. nõ dubium C.
64 de legi. † generale deduxit pronunciatum,
quod generalis diſpoſitio reſtringitur ratio-
ne tacita & coniecturata; & verba quantum-
uis generalia ad cogitatum & mentem diſ-
ponentis eſſe refferenda d. l. fina. C. quæ res
pigno. obli. poſſ. potiſsimũ vbi abſurdum
ſequeretur, vel cuipiam damnum indebite
conſequeretur Deci. conſi. 64. nu. 8, Crauet.
conſi. 33. n. 8. & conſi. 221. n. 5. alios adducit
Oſaſ. d. deciſio. nu. 17. 18. & præter relatos
nunc Mantic. in cõmen. de coniect. vltim. vo-
lunta. tit. 2. li. 1. n. 14. vbi & contractuũ pro-
bat coniecturas, à quibus mens paciſcentium
deducitur, quarum duas vel tres adfert.

65 His † intuitionem accedat propter eandẽ
rationem effici in contractibus licere ſume-
re argumentum à contrario ſenſu, vt volun-
tas ipſorum ſuſtineatur l. inter Socerum §.
cum inter de pact. dotal. & ſuo loco de in-
tellectu huius §. diſputabitur & ideo ex cõ-
ditionibus in contractibus inducitur diſpo-
ſitio l. ſi ita ſtipulatus de oper. liber. l. pecu-
niam vbi Iaſſ. num. 2. de reb. credi. iuuat ſu-
periora tex. in l. in conuentionibus de reg.
iur. vbi in conuentionibus contrahentium
voluntatem magis quam verba ſpectari vo-
luit in l. ſed Celſus §. ſi fundus in fine de cõ-
dit. emp. in emptis (voluit) & venditis po-
tius id quod actum eſt, quam id quod dictũ
attendi debere vt hæc & alia egregia coa-
ceruauit Tiberi. Decian. reſpon. 41. à nu. 99.
100. 101. li. 1. Multa ad hæc ſimilia adiungi
66 poſſent. † Nam an conceſsio vectigalis à
populo vel Principe facta, ſit contractus
emptionis & venditionis, an vero locatio-
nis & conductionis, ad coniecturas recurri-
tur, vt oſtendit pulchrè Menochi. præſ. 104.
67 li. 3. à num. 1. Contractus † etiam emphiteo-
ticus, an locationis ſit initus inter partes, cõ-
iecturis indicatur idem Menochi. eo. li. præſ.
68 105. † ſic an contractus ſit cẽſualis, vel Em-
phiteoticus, coniecturis agẽdum, idem eod.
li. præſ. 106. ſic an contractus ſimulatus vel
fictus ſit nec ne an coniecturis fere tota pen-
det controuerſia Barto. & cæteri omnes in
l. poſt cõtractum ff. de donatio. idem Meno.
69 li. 1. præſump. quæſt. 58. num. 9. † & an vſu-
rarius pignoris & Hypotecæ, coniecturæ ef-
ficiunt, prolixe idem Meno. libr. 3. præſum.
122. à num. 1. latè Caual. qui innumeros re-
fert deciſio. 2. 2 num. 1. 2. par. vt hæc & ſimi-
lia recenſere laborioſum potius quam vel
vtile aut ſubtile videatur.
70 Ex his † ſequitur, quod cum ratio conſi-
derari debeat tãquam diſpoſitionis & actus
fundamentum Bal. in cap. etſi Christus ad
finem de iur. iur. ex l. fin. de hæred. inſtit. l.
cum pater §. dulciſsimis de leg. 2. & vt dixit
idem Bal. in l. ſi quis ſeruo num. 7. C. de fur.
71 Quod † ratio eſt ſicut anima, & verbum vel
corpus, refert hæc & alia Tiraq. trac. de ceſſ.
ſan. cau. num. 134. Iaſſ. pulchrè in l. non du-
bium num. 4. C. de legi. inter alia ibi ſcrip-
ſit, quod mens & ratio attendenda ſunt, &
ſicut animus præfertur corpori, ita mens ver-
bis, nec in cortice ſed intus penetralia cordis
inuari debet; vbi & Salice. adfert dicentem,
ſileant qui ſcripturam tantum diſcurrunt, &
propter ſtomachi frigiditatem in eis con-
tenta digerere non poſſunt.
72 Ab his † regula prodit certiſsima diſpoſi-
tiones hominum ex ratione & mente diſpo-
nentium extendi vel reſtringi poſſe. l. cum
pater

patet §.dulciſsimis delega.2.quinimo ratio
generalis & finalis, extendit & ampliat di-
ctum, etſi ſpeciale ad omnem caſum in quo
militat eadem ratio l.pater filium §.fundum
vbi Barto.delega. 3.l.non ſolum §. qui pri-
mipilum de excuſ. tuto. tunc enim ratio de
dicto diſponit non dictum de ratione, vt di-
xit ſingulariter Bal.in cap.1.§. qui deceden-
ti qui feu.dar.poſſ.Deci. Socin.& Iaſſ. quos
ſequitur & refert Tiber.Decian.d.conſ.41.
73 num.118.† Ita fit vt & in correctorijs ex ra-
tione expreſſa fiat extenſio, vt ille ibi num.
74 119. cum † declaretur voluntas ex ratione
adiecta diſpoſitioni d.l.cum pater §. dulciſ-
ſimis & l.cum mulier ff. ſolut. matrimon. l.
ſiue oportet §. oportet de excuſa. tuto. Pa-
riſ.conſ.72.num.50.li.4.qui & alia adiungit
in huius regulæ ornatum;Molin.de Hiſpan.
primo.lib.1.cap.4.nu. 20.vbi fusè agit Sim.
de Præt.in commen.de inter verb.vltim.vo-
lun.li.3.dubi.1.ſolu.11. num.3, Aliqua Al-
uara.de coniect.men.defunct. li.4.a num.9.
& 10.Surd.deciſ.132.nu.17.& deciſio.126.
75 num.13.alios ſciens prætereo. † quare cum
vere eadem ratio militet in contractibus,quę
in vltimis voluntatibus, nulla inter contra-
ctus & vltimas voluntates differentia con-
ſtituenda eſt; vt rectè & fundamentaliter di-
xit Manti. tract.de coniectu.vlti.volunta.li.
76 3.tit.18. num. 2.ad medium; † in dubio li-
cet maior præſumi debeat ratio in vltimis
voluntatibus, quam in contractibus vt ille
ibidem,cui addo inſignem in ſimili eiſdem-
77 que terentis terminis traditionem; † Falſa
demõſtratio teſtatoris vitiat diſpoſitionem
in vltimis voluntatibus quando demonſtra-
tio illa ſanguinis coniunctionem reſpicit,
78 † quoniam eo tunc ſanguinis coniunctio re-
putatur pro cauſa finali l.ſi pater tuus l. nec
apud C.de hæredi.inſtitu.l.neque profeſsio
C.de teſta.ſic Barto. Bald. Angel. Salice.&
Iaſſ.in l.eam quam C.de fidei.Manti.in cõ-
men.de coniectu.vlti.volunta.li.4.tit.5.nu.
2. vbi multos in hanc adduxit ſententiam
Sim.de Præt.& inter ver. vltima. volunt. li.
2.inter 2. dub.2.ſolutio,2.num.121. Bero.
Aiciat.Rolan.Curtij.iuni.Cephal.Cap.& alij
quos citat & ſequitur Surd.conſi. 1.num. 6.
79 li.1.† id idem in contractibus, vt falſa de-
monſtratio finalem cauſam continens vitiet
diſpõſitionem;præcipuè vero donatioñe de
qua agimus l.cum hic ſtatus §. ſi quis ſpon-
ſam ad fin.de dona. int. vir. & vxo.l.ea qui
C.de dona.ante nup.l. lex.voluntate C.de
donatio.int.vir.& vxo.vnde Bal.in d. l. eam
quam num. 22.ſcribit text.in d.l.eam quam
ſingularem eſſe ad probandum demonſtra-
tionem falſam in cauſa finali donationem
inſtingere; quia ſicut infringit vltimam vo-
luntatem ſic & donationem,& alios contra-
ctus l.1.C.de condit.ob.cau.& hanc eãdem
traditionem amplectitur idem Surd. deciſ.
144.num.1.vſque ad.4.
80 Accedat † ſecundo quod & in contracti-
bus ſicut in vltimis voluntatibus habet locũ
ius accreſſendi, vbi coniecturis conſtare po-
teſt quoniam prouenit ex tacita mente con-
trahentium, ſicut in vltimis voluutatibus l.
fundus ille ff. de card. emp. Barto. in l. re-
coniuncti quæſt. 6. delega. 3.& in l. vni. vbi
Deci.nu.18. C.quando non peten. par. Iaſſ.
in d.l.reconiuncti a num.95.Ripa.a nu.225.
Mencha.de ſucceſ. creatio.§.10. num. 118.
Gomez libr. 1.varia. reſolu.cap. 10.num.4.
Graſſ.in §.ius accreſſendi quæſt.24.a num.1.
Tiber.Decian.dict.conſi.41.nu.103.
81 Tertio † ſicut in vltimis voluntatibus vo-
catio per nomina collectiua plures gradus
continet veluti nomen familia,liberi,gene-
ratio,parentela,& his ſimilia ex communi &
vera reſolutione,a qua nullus diſſentit;& ſin-
guli cenſentur ordine ſucceſsiuo vnus poſt
alium vocati, ſecundum gradus, & proximi-
tatis prerogatiuam, & conſequẽter quilibet
ex deſcendentibus grauatus proximiori re-
ſtituere perpetuo & in infinitum donec ex-
tent comprehenſi ſub nominibus illis colle-
ctiuis l.cum ita legatum §. in fideicommiſſo
deleg.2.l. peto §.fratre eo. tit.l. fina.C. de
82 verbo.ſignifi.ſic † in contractibus vocati no-
minibus collectiuis admittuntur vnus poſt
alium ordine ſucceſsiuo ſecundum affectio-
nem contrahentiũ, vel ſtipulantium,ita Bar.
quem ibi ſequti ſunt Alexan. Iaſſ. & Socin.
in l. Gallus §. quidã rectè de libe. & poſthu.
Decian.d. reſpon. 41.num. 101.ad medium
& in terminis noſtris donationis Deci.conſ.
662. num. 2.& in maioratu in contractu in-
ſtituto non relatis ſuperioribus, idem docet
Molin.tract.de Hiſpa.primo.li.1.cap.6.nu.
6.Peregri.tract.de fideico.arti.19. num.17.
vbi conſilij Decij meminit.
83 Extremo † etſi in contractibus appella-
tione actus de primo intelligatur, ad regu-
lam vulgarẽ l.boues §.hoc ſermone de verb.
84 ſignifi.tamen † ex coniecturis a regula rece-
ditur; & non ſolum venit primus actus, ſed
& ſecundus: vnde cum quiſpiam fructus fun-
di vendidiſſet & is binos produceret ſin-
gulis annis,licet de primis fructibus vendi-
tio intelligatur, vbi tamen prætium æquiua-
lens eſt ad duos,ex hac coniectura ab illa re-
ceditur regula. Ita ſingulariter Roma. in l.
diuortio §. quod in anno,quem legit cum §.
ob donationes ff. ſolut, matrimo. ſequitur,
Alex.ibidem verſi.limita tamen dictum Cæ-
pha.Natt.& alij quos citat multa adiunge..s
exempla Tiraq.in d.§.hoc ſermone num. 1.
cum

Digitized by Google

cum ſequen.12.limitatio.& idem ſcribit eo
non relato Decian.d.conſ.41.num.60.
Nihil aliud nunc ſupereſt quam obiectis
teſpondere his ſcilicet, quæ ſupra proxime
85 pro ſecunda parte adduxi fundamentis. †
Non igitur obſtat primum, quod non puri-
ficata conditione inſtitutionis, reliquæ eua-
neſcunt ſubſtitutiones, cum omnes aliæ à
priori dependeant, quoniam citatæ illic tra-
ditiones vel procedunt in vulgari ſubſtitu-
tione, aut ſi in alijs etiam, non habet locum
argumentum quando ex coniecturis contra-
rium conſtat de mente teſtatoris vel contra-
hentium vel vbi ratio expreſſa fuiſſet, ſi non
conſeruandæ agnationis, ſaltim tacite ex le-
86 gitimis, & probabilibus coniecturis; † Id
enim & aperte probari dicitur, quod ex cō-
iecturis conſtat, l.licet Imperator de leg. 1.
ſi quis locuples de manu teſta. l.cum propo-
neretur in fine de leg.2. l. cū anus vbi cæteri
de conditio.& demonſtra. Socin.conſ.140.
lib.1. Deci. conſ.105. col.1. Decian. d.teſ-
pon.41.num.53. Manti.de coniectur.vltim.
volunta.li.10.tit.4.num.9. ad medium fusè
Maſcard.tracta.de probatio.quæſt.10. à nu.
87 1. præcipuè num. 41. Igitur † vbi ex conie-
cturis conſtat contrarium, defectus cōditio-
nis priori ſubſtitutioni adiectæ non efficit,
quin & ab alijs non poſsit gradibus & ſubſ-
titutionibus voluntas teſtatoris, vel contra-
hentium ſuum producere effectum, ne diſ-
ponentis pereat voluntas; & ratio teſtatoris
licet non expreſſa eo caſu pro expreſſa ha-
betur l. Titia ſcio §. ſeia libertis de lega.2.
quo inter probatur, grauato vno ex pluribus
legatarijs fundi, totum ipſum poſt mortem
reſtituere; ex coniecturata mente teſtatoris
cenſeri his verbis inductum per eum fidei-
commiſſum reciprocum in fundo, quia non
alias fundum moriens reſtituere cogeretur
conſequenter nec teſtatoris poſſet diſpoſi-
tio ſuum effectum ſortiri ſimilis tex.in l.pe-
culium §.interdum de pecul. lega. l. ſi cui §.
fina.cum l.ſequent.de condi.& demonſtra.l.
88 quamuis vbi glo.C.de fideico.quæ † expreſ-
ſim regulam tradit, ſemper fideicommiſſum
inductum cēſeri, quoties aliter teſtatoris vo-
luntas ſuſtineri non poſſet, Bar.in l.Centurio
num.37.ff.de vulg. Socin.iuni.conſ.110.nu.
21.lib.3.Guid.Pap.deciſ.39.Alciat.reſpon.
209.li.9.Cæpha.conſ.93.li.1. Clar.in §.teſ-
tamentum quæſ.78.Rolan.erudite conſ.18.
nu.4.à nu.1.Tibe.Decian.conſ.44.num.5 ral
lib.3.Commen.Socin.Deci.Curti.iun. Go-
zadi.Craueт.Decian.Riminal.iuni.Torniel.
& Porti.quos citat & ſequitur Peregr. tract.
de fideico.arti.11.num.30.31. & præter eos
Petra.qui alios tract.de fidei.quæſt.9.n.247.
verſ. Vigeſima ſexta ſit cōiectura Caual. de-
ciſ.16.nu.31. 3.part.vbi niſi ſolū Marcabru.
citat conſ.61.num.181.Cæterum cum citati
authores loquantur in caſu vltimæ volūtaris,
licet vt antea dixi valeat argumentum, vbi
eadem militat ratio; in terminis tamen con-
tractus & pacti, idem reſpondit Deci. conſ.
578.nu.11.Et in terminis maioratus in con-
tractu inſtituti Molin. de Hiſpa.primo.li.1.
cap.4. nu.14. non enim vt ille ait poſſet eſſe
maioratus niſi maiores & deſcendentes de
vno in alium in infinitum vocarentur Pela.
in tract.de maio.Hiſpa.2.par.quæſt.5.nu.1.
& ſeq.& idem ſentiūt aperte ſexdecim Hiſ-
panorū authoritates, quas coaceruaui in pri-
mo argumēto pro hac parte adducto in prin
cipio huius quæſtionis.
89 Rurſus † ex coniecturis ab illa regula re-
ceditur, nedum in vltimis volūtatibus quod
notiſsimum eſt, ſed & in contractibus Moli.
d.cap.4.vbi erudite diſputauit, cui addendi
in terminis donationis Tiber.Decian.in ci-
tato conſ.41. à nu.1.vbi cōiecturas recenſet
fideicommiſsi perpetui in donatione inſti-
tuti. Proprius ad inſtitutum noſtrum Pariſ.
in vinculis & ſubſtitutionibus factis in capi-
tulis matrimonialibus in d.conſ.72.lib.4. &
nouiſsime Menoch.conſ.904.nu.41.lib.10.
in quo conſilio reſpondit aduerſus Illuſtriſ-
ſimam & Excellentiſsimam Duciſſam Car-
donæ in fauorem D.Galcerandi de Cardona
quæ nunc cauſa grauiſsima & ponderoſa in
hoc agitur ſacro Senatu Barchinonēſi: in qua
litte ipſe prefatę Excellētiſsimę Duciſſæ pa-
trocinium pręſto, Menochij autem conſilio
ſigillatim reſpōdi & cum hæc ſcriberem an-
nus erat milleſimus ſexcenteſimus vnus hoc
autē anni principio ſexcenteſimo tertio fuit
cauſa ſopita cōmuni voto ſacri Senatus nul-
lo diſcentiente aduerſus D. Galcerādum de
Cardona in fauorem Excellentiſsimæ Du-
ciſſæ reprobato dicto Menochij conſilio, &
dicam iterum ſequenti quæſtione.
90 Non † obſtat ſecunda ratio quoniam & in
cōtractibus ex identitate rationis, & vbi ve-
riſimilis contrahentium mens & voluntas id
ſuadet, licita eſt extenſio de caſu ad caſum, &
de perſona ad perſonam, dixi in 2. argumē-
to pro hac parte adducto; & comprobaui la-
tius ſuperius in verſic. Re tamen diligenter
perpenſa.
Non obſtat tertium ab authoritate Meno.
conſ.85.num.37.quoniam in ſuo caſu vt ille
opinatur, non aderant ſufficientes coniecturę
ad inducēdum fideicommiſſum fauore maſ-
culorum, his autem ſtantib⁹ fatetur commu-
nibus illis regulis ab eo traditis locum non
eſſe, vt is docet aperte d.conſ.nu.89.referēs
coniecturas illius caſus legitimas non fuiſſe
ad inducendum perpetuum fideicommiſſum
fauore

fauore maſcalorum ad excluſionem fœminarum, quas ſiugulas proſequitur ipſis reſpondens, a num. 85. cum ſequent. licet (res certè deploranda) contrarium is reſponderit in terminis donationis factæ in capitulis matrimonialibus dict. conſi. 904. libr. 10. vt ſtatim ſequenti dicemus quæſtione; & in eadem ipſa ſpecie & caſu, contrarium conſuluit Tibe. Decian. in dict. reſpon. 41. coniecturas quas Menoch. reſſellit legitimas eſſe oſtendens.

91 Neque † etiam obſtat quod ille ibidem ſcripſit, ſubſtitutionem in dubio cenſeri directam non obliquam & ſic fideicommiſſariam vt probat text. in cap. ſi pater de teſta. in 6. conſequenter in contractibus facta præſumatur vulgaris quæ directa eſt; ſi directa deficiente primo gradu expirant aliæ, etſi ſubſtitutio facta ſit ordine ſucceſsiuo, citat Caſtr. Deci. & Crauet. conſi. 22. num. 3. nouiſsimè Peregrin. tract. de fideicom. art. 19. num. 3. Aduertendum enim quod traditio hæc Menoch. vera non eſt in omni caſu, maximè cum ſubſtitutio ſit per nomina collectiua plurium perſonarum, tunc enim in ſubſtitutionibus, vocati cenſentur à teſtatore per fideicommiſſariam reciprocam, quoniã aliter voluntas & teſtatoris intentio non poſſet verificari dict. l. cum ita legatum §. in fideicommiſſo ſecundum communem intellectum de leg. 2. quidquid dict. conſil. dixerit ad hunc §. reſpondens Menochi. & in ſpecie Menoch. ſolutionem & intellectum ad §. in fideicommiſſo reprobat Peregri. in d. artic. 19. num. 15. vbi quoſdam appoſite caſus conſiderat: & egregie Tiber. Decian. qui vt dixi in eodem caſu contra Menochi. reſpondit d. conſi. 41. num. 9. vſque ad num. 94. igitur ex Peregri. & Tiberi. Decian. poſt multos ab his relatos qui innumeri ſunt, conſtat vocatos ſucceſsiue, & per nomina collectiua cenſeri per fideicõmiſſariam vocatos, non per vulgarem, & magis multo cũ ex coniecturis conſtat de mente diſponentis, qui voluit vel in ipſo contractu vel in teſtamento quod bona ſua conſeruarentur in familia, & agnatione, vt dixit ſingulariter Decian d. conſi. 41. num. 93. citans ad idem Ruin conſi. 92. col. 2. lib. 2. & conſi. 19. col. penul. lib. 3. & hic eſt caſus noſtræ quæſtionis quando adſunt coniecturæ.

Non obſtat quartum fundamentũ ab authoritate Rolan. d. conſi. 58. lib. 3. quoniam ſubſtitutionis priori gradu perempto extinguntur alij, niſi ex legitimis contrahentium coniecturis aliud conſtet, vt dixi in ſolutione ad primum contrarium fundamentũ non repeto; Cœterum doctrina Barto. ab illo citata in l. liberorum de verbo. ſignifica. non

92 obſtat; † nam Barto. loquitur in ſubſtitutione directa, quam ſufficit ſemel verificari nec vlterius ad alium extenditur; quia adita ab hærede hæreditate, bona commiſcentur diſponentis cum bonis hæredis, & ita efficitur vnũ patrimoniũ vt dixit text. in l. ſed ſi plures §. filio ff. de vulgar. gl. vbi Alex. & alij in l. 1. §. veteres ff. de acquir. poſſeſ. & in l. in ratione §. quod vulgo ad l. falcid. Ange. Salice. Roma. Alex. & alij quos citat Decia. d. cõſ. n. 65. vnde mirandum non eſt ſi in caſu Bar. inſtitutis filijs primi gradus & illis admiſſis, hæreditate ab his adita, non admittantur nepotes, nec filiorum veniant appellatione illic; caſus noſter in ſubſtitutione, cuius natura eſt vt plures ſub ſe comprehẽdat, vbi per nomina collectiua facta eſt; vel vbi ex coniecturis contrarium conſtaret ſic reſpõdit Tiber. Decia. d. reſpon. 41. n. 64. & 65. & illius ſolutionem probat Peregri. d. art. 19. nu. 25. vbi & aliter traditioni Bart. & rectè quidem ſatisfacit, quia loquitur cum per nomen appellatiuum filij diſpoſitio facta eſt, cuius natura inducit, & nepotes non contineantur, quia aliter filij, aliter nepotes appellantur l.
93 quod ſi nepotes ff. de teſta. tutel. † propterea in materia ſtricta & odioſa, filij appellatione nepos non continetur l. filium habeo ff. ad S. C. Macedo. cum igitur diſpoſitio in filijs loquens fuerit in eis ſuũ effectum ſortita, propterea ad nepotes non porrigitur aduerſus præſumptam diſponentis ordinationem; & poſt Alexan. Curt. Simo. Socin. Corne. Pariſi. & Riminal. iun. quos citat, dixit cõmunem idem Peregr. ſupr. n. 25. quam opinionẽ ille ibidẽ latius comprobat. Neq. quod Rolan. ſcribit illo conſilio facit, dũ ait, leges & iura, quæ ſuadent primo gradu inſtitutionis perẽpto locũ eſſe alijs vocationib⁹, loqui in vltimis voluntatibus nõ in contractibus, quoniã animaduertio hoc iura nõ eſt ſtantibus enim cõiecturis vt ſupradixi nulla eſt differentia inter cõtractus & vltimas voluntates; ſed neque faciunt tria illa exempla ab eo adducta & à me relata quoniam omnia deficiunt ſtantibus in contrarium coniecturis, vt ex adductis in prima parte quæſtionis fundamentis conſtat.

94 Non † obſtat quintum, quoniam & expreſſum id in iure dicitur quod ex vi verborum & voluntate diſponentiũ elicitur Bart. in l. vxorem §. agi plagam de leg. 3. idem Barto. in l. fideiuſſor §. meminiſſe num. 1. de lega. 1. & idem Bartol. alibi in l. Gallus §. & quid ſi tantum num. 3. de libe. & poſthum. quod vbi aliquis caſus venit ex natura expreſſi, cenſeri debet expreſſus quamuis in verbis ſpecifice prouiſus non ſit, cuius opinionem alia adducens ſimilia adducit Mo-

lin.trac.de Hiſpa.primo.li.1.c.4.n.21.Neq.
vulgare illud noſtrorũ dictum,quod ſi teſta-
tor voluiſſet dixiſſet , alicuius momenti eſt;
quoniam ſi ei locus perpetuo foret,nuſquam
conſilium Oldradi 21.ex coniecturis deficeret
, quod affirmare , & abſurdum primum,
95 tum & ridiculum foret † vnde Crauet. huic
rationi in ſpecie reſpondens conſi. 130.n.6.
& 7.ait,quod caſus tunc dicitur omiſſus,quã
do per diſponentem non eſt deuentum ad a-
liquam prouiſionem,tunc vere dicitur actus
omiſſus à mente & verbis,ſed cũ in vno caſu
fuit facta prouiſio , & alter fuit omiſſus de
quo veriſimiliter ſi teſtator vel diſponens
interrogatus fuiſſet,idem ſtatuiſſet,extenſio
fieri poteſt, & debet,cum eadem militet , &
quandoque maior ratio , quod inibi latius
comprobat fuſè Manti.in tract.de coniectu.
vlti.volunt.li.3.tit.19.a nu.1.cum ſequenti.

Non obſtat ſextum & ſeptimum argumẽ-
ta , quæ in idem reincidunt, ſcilicet in con-
tractibus parum vel nihil curandum de con-
iecturis,cum in his ſtricta fuit interpretatio,
& omiſſum habeatur pro omiſſo: quoniã vel
loquuntur aduerſus communes & receptiſ-
ſimas traditiones interpretes illic citati ; &
intelligendi ſunt vt eos ſic intelligo,quod in
contractibus etſi coniecturæ locum habeãt,
hæ tamen vrgentiores magis quam in vlti-
mis voluntatibus eſſe debent , in quibus fa-
uor abundat ; vel intelligendi vbi non talis
nec tanta ratio eſt in contractibus ſicut in vl-
timis voluntatibus: nam ſi eadem ratio mi-
litat,& veriſimilis contrahentium mens ad-
ſit,idem quod de vltimis voluntatibus iudi-
candum, vt recte dixit Manti. ſupra relatis
li.3.tit.18.nu.2.ad medium & magis multo
in terminis noſtris in donatione ſcilicet fa-
96 cta in capitulis matrimonialibus † quæ eo
quod donatio ex ſe fauorabilis eſt , & in ea
fit latiſsima interpretatio , ea cum delecti
de donatio.& animaduertit Tiber. Decian.
dict. conſil.41.num.113.Quia & ſecundum
aliquos,donatio non dicitur proprie contra-
ctus. tertio abundat etiam fauor matrimo-
nij ex his quæ hoc lib.quæſt.1.& 2.

Non obſtat octanũ ab authoritate Manti.
& rationũ quas illic adſert, quoniã idẽ ipſe
Manti. ſoluit argumẽtationẽ inferius dicẽs,
negari nõ poſſe quin in contractibus etiã vbi
eadẽ ratio militat vel maior,liceat ex cõie-
cturata mente contrahentium argumentari,
quamquam maior ratio præſumatur in vl-
timis voluntatibus quã in contractibus rur-
ſus nec Manti. loquitur in donatione qualis
noſter caſus , in qua vt modo dixi latiſsima
ſicut in vltimis voluntatibus fieri debet in-
terpretatio.

Non obſtat nonum ab authoritate Be-
roi.dict.conſi.120.& Alciat.reſpon.95.quia
in caſu illo non ſolum Beron. ſuam fundat
opinionem quia agebatur de donatione in
contractu matrimonij celebrata,ſed in alijs
multis ; præcipuè vero quia agnationis ra-
tio non fuerat expreſſa per donantem &
ideo ad excluſionem fœminarum vel deſ-
cendentium ab eis, non poterat ſumi argu-
97 mentum; † maxime ſtante lege in regno illo
Aragoniæ prout extat , quod verba intelli-
gantur ad litteram prout iacent ſic ille dict.
conſil. num.8. & ad finem conſilij num. 86.
vbi bis hæc repetit verba.

98 Mouetur † etiã ex alio quia in ea ſpecie
donans in capitulis matrimonialibus. erat
fœmina , quæ non ſic vt maſculi rationem
conſeruandæ agnationis habere videtur , ne
dicamus ipſam ſexum proprium odio ha-
buiſſe fœminas excludendo , id quod non
eſt præſumendum ita Bero. num. 13. num.
60.61.62. & 66.ad medium. Tertio moue-
tur ex defectu coniecturarum , quarum niſi
duæ concurrebant ; repetitio ſcilicet maſ-
culinitatis , & quia dictum erat quod bona
deuenirent de maiori in maiorem & cum
ageretur de excluſione fœminarum aduer-
ſus iuris diſpoſitionem , & in contractibus,
rectè quidem reſpondit Baronem de la La-
guna excluſum non fuiſſe : Cæterum ſi legi-
timæ fuiſſent coniecturę , & ratio agnatio-
nis expreſſa fuiſſet , neque talis lex lata de
intelligendis ad litteram verbis , non negat
quin extenſio fieri potuiſſet etiam ad fœ-
minarum excluſionem vt reſpondit Decian.
99 dict. conſil. 41. † quæ duo conſilia ſic con-
cordanda ſunt; vt modo omiſſerim alteram
in caſu Beroi. conſiderationem quod præ-
fatus Bero. erat maſculus etſi ex fœmina
deſcendens,quo in caſu licet ex perſona ma-
tris ſuccedere non poſſet,ex propria tamen
ſicut ille ibi num. 82. rationem reddens de
quibus latius ſequenti quæſtione dicemus.

Non obſtat decimum , quoniam vt non
ſemel dixi vbi de veriſsimili diſponentium
mente & voluntate cõſtat, expreſſum etiam
dicitur vt & præter citatos ſuperius in ſo-
lutionibus ad argumenta contrariã , docuit
Cæphal.conſil.133.num.8.libr. 1.qui alios.
100 † Sic in fideicommiſſaria ſubſtitutione in-
ducenda, potius voluntas quam verba deſi-
derantur l. cum virum C. de fideicom. l. in
conditionibus de condi. & demonſ. Et ge-
neraliter quomodocũque conſtet de volun-
tate defuncti etſi tacita,ſufficit l.2. C. com-
muni. delega. l. cum proponeretur l. mu-
lier ff.ad S.C.Trebell.& alia his ſimilia ad-
ducit Carol.Moline.in conſi.7.num.40.Lu-
doui.Molin. dict.cap. 4.num.18. Crauet.d.
conſil.130.num.6.7.

Pariter

Digitized by Google

Pariter vndecimum argumentum infringitur, quia extẽſio ſit de caſu ad caſum, & de perſona ad perſonam, ex veriſimili diſponentium voluntate, quaſi expreſſe diſponentes de caſu omiſſo loquuti fuiſſent, dum id coniecturis elici poſsit ex multis ſuperius adductis, quæ non repeto.

Duodecimũ tollitur, negando in vltimis voluntatibus extenſionem fieri de caſu ad caſum non poſſe, nedũ vbi maior ratio ſuadet, ſed etſi par & æqualis adſit, id enim ſufficit ex antea dictis: Neque verum eſt fideicommiſſum fore odioſum ideo reſtringendum quoniam vt ſequenti queſtione dicetur, non odioſum eſt ſed fauorabile vt conſeruetur nomen & familia, quæ non aliter quam huiuſmodi littis interpretationibus poſſet in poſteritate conſeruari, cœterum quando agnationis ratio per teſtatorem conſiderata locum habeat reſpectu nominarorum tantum, altera quæſtione dicetur.

101 Non † obſtat extremum de deciſione nouiſsima Vincen. de Fran. 113. part. 1. vbi in ſuo caſu decidit in contractibus non fieri extenſionem de re ad rem, de loco ad locũ, nec de perſona ad perſonam, neque de tempore ad tempus; quia non loquitur in donatione vt noſter eſt caſus ſecundo idem ipſe Fran. d. deciſ. n. 5. expreſsim fatetur, regulam dictæ legis tale pactum §. fin. ff. de pact. etiam in contractibus procedere, his ſcilicet in caſibus, in quibus etſi caſus ſit omiſſus, ſi tamen contrahentes interrogati fuiſſent, idẽ veriſimiliter propter eandem rationem reſpondiſſent: vnde à priori opinione vti veriori & magis communi recedendum nõ eſt. Quæ autem coniecturę in donationibus vinculis & ſubſtitutionibus in eis adiectis ſufficiant nec ne ſequenti capite tractamus.

SVMMARIVM.

1 *Coniecturæ quales in contractibus, & donationibus, quæ fiũt in capitulis matrimonialibus ſufficient ad inducendum fideicommiſſum perpetuum.*

2 *Tiberius Decianus & Iaco. Meno. ſibi ipſis contrarij in vna & eadem facti ſpecie, ſimul & Cæphal.*

3 *Auguſti. Berou. Alciat. & Pariſi. in vna & eadem conſultatione, ſibi ipſis contrarij.*

4 *Tiber. Decian. Mar. Mantic. Cæpha. & illuſtriſsimus nunc Cardinalis Manti. vno & eodem tempore dum author Italiæ ageret iura ciuilia interpretabantur in academia Patauina, ſimul & Iaco. Menoch.*

5 *Liberorum vocatio facta in capitulis matrimonialibus, coniecturam inducit perpetui fideicommiſsi.*

6 *Liberorum appellatio multos gradus continet.*

7 *Diſpoſitio ſub nomine collectiuo facta, ordine ſucceſsiuo inſtructa cenſetur.*

8 *Liberorum nomen collectiuum eſt.*

9 *Vocati ordine ſucceſsiuo, per fideicommiſſariã, & per directam ſubſtitutionem venire poſſunt.*

10 *Fideicommiſſaria in contractibus fieri non poteſt.*

11 *L. quoties C. de donatio. quæ ſub mod. declaratur.*

12 *Actio fideicommiſſaria non datur in ea ſubſtitutione, quæ fit in contractu, ſed diuerſa.*

13 *Diſponenti per directum ſubſtitutionem immediate ſuccedítur.*

14 *Subſtitutio facta in donatione ſub conditione ſi aliquis ex donatarijs deceſſerit ſine filijs maſculis, & maſculi ſine maſculis &c. qualis iudicanda.*

15 *Inſtitutus pater cum liberis ſuis, an ſimul cũ patre vocati videantur.*

16 *Subſtitutis, aliquando obyci poteſt, de vobis non loquitur ſubſtitutio.*

17 *Subſtitutio ordine ſucceſsiuo inſtructa in contractibus, potius directa quam obliqua præſumitur.*

18 *Fideicommiſſum reciprocum vt inducatur inter plures vocatos, quæ requirantur.*

19 *Oldrad. conſil. 21. explicatur.*

20 *Fideicommiſſum non extare in dubio pronunciandum.*

21 *Iudicandum in dubio pro reo in fideicommiſsis.*

22 *Iudicandum in dubio pro poſſeſſore.*

23 *Iudicandum in dubio pro poſſeſſore etſi de maſculis ageretur ad excluſionem fœminarum.*

24 *Liberorum nomine collectiuo inſtructa ſubſtitutio, an ſit directa vel fideicommiſſaria.*

25 *Familiæ relictum, an primos tantum, an vero vlteriores contineat.*

26 *L. filius familias §. cum pater delega. 1. declaratur.*

27 *Verba hæc, hæres meus fundum relinquat in familia, & hæc, volo quod poſt meum hæredem fundus ſit de familia, an eundem effectum operentur.*

28 *L. vnum ex familia §. ſed etſi fundum delega. 2. declaratur.*

29 *Diſpoſitio omnis in primo actu verificatur.*

30 *Familia, & liberorum nomen ita collectiuum eſt, ſicut deſcendentium.*

31 *Relictum pluribus per verba obliqua, cenſetur ordine collectiuo relictum.*

32 *Subſtitutio reciproca in dubio non præſumitur.*

33 *Interpretum iuris noſtri verba, qui vel rationes ſuas, aut opinionem veram eſſe di-*

cunt ſicut Euangelium,obiurgantur vti impura & malè dicta.

34 *L.cum ita legatum §. in fideicommiſſo delega. 2. & intellectus nouus illius Simo.de Præt. adſcritur.*

35 *Alternatiua ordinem ſucceſſiuum per vulgarem & non per fideicommiſſariam oſtendit.*

36 *Familiæ fideicommiſſum relictum, de his intelligitur tantum, qui proximiores ſunt in gradu tempore mortis teſtatoris.*

37 *Conſideratio noua Simo.de Præt.ad l.cum ita legatum §.in fideicommiſſo delega.2.*

38 *Vocati per nomina collectiua, veluti liberi familia,deſcendentes, ordine ſucceſſiuo vocati cenſentur.*

39 *Vocati per nomina collectiua,veluti liberi, familia deſcendentes, ordine ſucceſſiuo vocati cenſentur,maximè vbi non adeſt copula.*

40 *Interpretatio pleniſſima in donationibus fit.*

41 *Interpretatio pleniſſima fieri non poteſt in donationibus collectiuo nomine inſtructis, ſi per vulgarem vocati cenſentur.*

42 *Voluntas diſponentis nullo magis extenditur vbi verba diriguntur ad fideicommiſſariã, quam ad vulgarem.*

43 *Hæredibus noſtris nedum nobis, in contractibus proſpicere videmur.*

44 *Hæredum appellatione in contractibus, omnes hæredes in infinitum continentur.*

45 *Pactum de retro emendo pro nobis & hæredibus noſtris,ad omnes hæredes extenditur.*

46 *Conceſſio immunitatis pro ſe, & ſuis hæredibus,omnes hæredes continet.*

47 *Donari in donationibus poteſt adiecto pacto, vt poſt mortem donatarij alijs reſtituatur.*

48 *Subſtitutio tam directa quam fideicommiſſariã,in donationibus fieri poteſt.*

49 *Fideicommiſſaria ſubſtitutio proprie in contractu fieri non dicitur.*

50 *Pactum de ſuccedendo ad certa bona reſtrictũ valet.*

51 *Subſtitutio vulgaris in contractibus fieri proprie non dicitur.*

52 *Diſponentis voluntas ex verbis colligenda.*

53 *Subſtitutio potius preſumitur directa quam obliqua niſi ex voluntate diſponentis aliud appareat.*

54 *Conſilio Oldradi 21. ex coniecturis locus non eſt.*

55 *Dubius non dicitur caſus,quando ex coniecturis elicitur.*

56 *Cumani traditio in l.cum ita legatum §.in fideicommiſſo delega.2.declaratur.*

57 *L.filiusfamilias §. cum pater deleg.1.expenditur.*

58 *L. vnum ex familia §.ſed etſi fundum deleg. 2.nouo & vero ſenſu illuſtratur.*

59 *Alienatione prohibita,non ea cenſetur,qua nõ læditur ius illius in cuius fauorem fuit facta probibitio.*

60 *Res permutata in locum alterius ſuccedit & eadem ipſa videtur.*

61 *Res permutata, in fideicommiſſo comprahenditur.*

62 *L. boues §. hoc ſermone de verb. ſignifi. non procedit quando diſpoſitio plures gradus cõtinet.*

63 *L. boues. §. hoc ſermone de verb. ſignifi. non procedit quando ex veriſimili mente contrahentium actus in primo tantum non verificatur.*

64 *Deſcendentium nomen collectiuum eſt.*

65 *Conſilium Ruin.92.lib.2.declaratur.*

66 *Primodio tituli poſterior formatur euentus.*

67 *Simon.de Præt.argumentatio refellitur.*

68 *Dictio,aut quando vulgarem,& quando fideicommiſſariam deſignet.*

69 *L.cum ita legatum §.cum in fideicommiſſo deleg.2.noue interpretatur.*

70 *L.ſi cognatis ff. de reb. dub. egregie explicatur.*

71 *Repetitio maſculinitatis in capitulis matrimonialibus facta, an ſufficiens ſit coniectura ad inducendum fideicommiſſum perpetuum.*

72 *Agnationis fauor non conſideratur, niſi in caſibus per diſponentem expreſſis.*

73 *Agnationis conſeruandæ ratio non extenditur de vno ad alium caſum.*

74 *Maſculinitatis repetitio, non operatur vltra caſus expreſſos.*

75 *Agnationis ratio non conſideratur niſi in caſu expreſſo per teſtatorem.*

76 *Maſculorum vocatio excluſis fœminis, coniecturam inducit in eo caſu tantum quo maſculi fuerunt vocati.*

77 *Extenſio in contractibus licet fieri poſſit, ſicut in vltimis voluntatibus,maior tamen militare in contractibus debet,quam in vltimis voluntatibus.*

78 *Maſculi in aliqua teſtamenti parte vocati ſi poſt teſtator idem de filijs loquatur, in caſu non expreſſo, fœminæ non excluduntur.*

79 *Maſculinitatis repetitio in eadem vel diuerſa oratione, cuius ſit effectus ad inducendum fideicommiſſum.*

80 *Qualitas in contractu adiecta in vna oratione,in altera repetita non cenſetur.*

81 *Verba tunc,& eo caſu,& c. reſtrictiua ſunt.*

82 *Maſculinitatis geminatio, cuius ſit effectus, concurrentibus alijs coniecturis.*

83 *Fideicommiſſum onus dicitur.*

84 *Fideicommiſſum non extare,in dubio pronuntiandum.*

85 *Fideicommiſſi ademptio fauorabilis eſt, & nõ odioſa.*

Fidei-

86 *Fideicommiſſum extare dicenti, incumbit onus probandi.*

87 *Fideicommiſſaria actione agentibus obijcitur, de te non loquitur ſubſtitutio.*

88 *Fideicommiſſi inducendi vel extēdendi materia odioſa.*

89 *Extenſio non fit de perſona ad perſonam in fideicommiſſis, etiam quod alias ſublata ſignificatione contineretur.*

90 *Argumentum à maioritate dilectionis, non fit ad fideicommiſſum extendendum.*

91 *Probibitio non alienandi ad filios relata, non extenditur ad nepotes.*

92 *Probibitio alienationis in maioratu facta filio, non extenditur ad nepotes.*

93 *Maioratus inſtrumenta ſtrictiſſime interpretanda.*

94 *Subſtitutiones in dubio multiplicandæ non ſunt.*

95 *Regulæ quatuor à Menochio traditæ conſilio 85. num. 50. lib. 1. in fideicommiſſorum materia.*

96 *Regulæ quatuor à Menochio traditæ d. conſil. 85. locum habent vbi ageretur de fœminarum excluſione.*

97 *Minimum quod eſt in fideicommiſſis ſequendum.*

98 *Fideicommiſſum vbi de perſonis honorandis agitur, ad nominatas tantum reſtringitur.*

99 *Fideicommiſſa inter ſtricti iuris iudicia connumerantur.*

100 *Subſtitutio quare in dubio vulgaris directa, quam fideicommiſſaria iudicanda.*

101 *Fideicommiſſarijs in ſubſtitutionibus diſcernendis, paſſim ſibi ipſis interpretes contrariari.*

102 *Teſtatorum extremæ diſpoſitiones, nimia ſubtilitate ſubuerti non debent.*

103 *Fideicommiſſaria ſubſtitutio ad fauorē maſculorum, in excluſionem fœminarum extendi non debet, quia continet odium.*

104 *Fœminarum excluſio pœnam continet.*

105 *Iudicandum in dubio aduerſus actores maſculos, in fauorem foeminarum.*

106 *Foeminæ liberorum appellatione continetur.*

107 *Iudicandum in dubio pro ea parte, qua res reducitur ad ius commune.*

108 *Iudicandum in dubio pro poſſeſſore.*

109 *Agnationi ratio vbi apertiſſima eſt, ad coniecturas non eſt recurrendum.*

110 *Verba vbi ſunt aperta, ad iuris intelligentiam non reducuntur.*

111 *Clara & aperta tergiuerſari non debent.*

112 *Diſpoſitiones hominū legitime leges dicitur.*

113 *Diſpoſitio aperta, ſuperfluis interpretationibus oneranda non eſt.*

114 *Agnationis ratio in dubio in quauis diſpoſitione, habita non cenſetur.*

115 *Diſponens in dubio voluntatem ſuam cum diſpoſitione iuris communis conformare videtur, & cum ſtatutis & conſuetudinibus.*

116 *Maſculinitatis repetitio agnationis rationem non infert.*

117 *Agnationis conſeruādæ ratio per teſtatorē expreſſa vltra caſus deſignatos non extēditur.*

118 *Agnationis ratio per modum cauſæ expreſſa per diſponentē extendere diſpoſitionē facit.*

119 *Foeminarum ſucceſſio, agnationis conſeruationi aduerſatur.*

120 *Ratio conſeruandæ agnationis per diſponentem expreſſa foeminas excludit.*

121 *Agnationis ratio per teſtatorem expreſſa, ſimul cum prohibitione reali fortius agit.*

122 *Agnationis ratio expreſſa, ſiue appoſita fuerit in præfatione ſiue in fine diſpoſitionis, nihil refert.*

123 *Agnationis ratio ſubintellecta ſufficit, quando alia reddi non poteſt.*

124 *Ratio ſub intellecta ſufficit in qualibet diſpoſitione etiam odioſa & poenali, quando alia reddi non poteſt.*

125 *Agnationis ratio per teſtatorem expreſſa, verba alias communia facit, vt ad maſculos tantum referantur.*

126 *Succeſſio in vnam ingreſſa lineam, ad aliam tranſire non poteſt niſi priori extincta.*

127 *Agnationis ratio habita vbi fuit, finita etiam linea foeminæ non admittuntur.*

128 *Agnationis ratione habita expreſſim, foeminæ ſecundum multorum opinionem excluſæ non cenſentur, niſi in caſibus tantum expreſſis, minime in omiſſis.*

129 *Voluntas teſtatoris odium remouet.*

130 *Agnationis ratio expreſſa per diſponētem, omnes caſus etiam omiſſos complectitur.*

131 *Agnationis ratio generalis in modum cauſæ non expreſſa minime extendit diſpoſitionē.*

132 *Agnationis ratio expreſſa, realem prohibitionem continet.*

133 *Agnationis ratio in certis gradibus conſideratæ, ad alios non extenditur.*

134 *Verba hæc, in modum ſupraſcriptum, prout ſupradictum, vel in dictis caſibus, diſpoſitionem limitant generalem.*

135 *Verba prædictos, ſupraſcriptos, diſpoſitionem limitant.*

136 *Agnationis ratio generalis expreſſa per diſponentem, ex coniecturis reſtringitur & limitatur.*

137 *Agnationis ratio per diſponentem expreſſa, dato abſurdo reſtringitur.*

138 *Diſpoſitio generalis, ne ſequatur abſurdum limitatur.*

139 *Agnationis ratio per diſponentem expreſſa temporalis, non extenditur vltra caſus expreſſos, in excluſionem foeminarum.*

140 *Agnationis conſeruandæ ratio per verba enunciatiua expreſſa, minime efficax eſt.*

141 *Agnationis ratio per diſponentẽ expriſſa verbis ſterilibus, vel nullam emphaſim habentibus, nullius conſiderationis eſt.*

142 *Agnationis ratio expreſſa per diſponẽtem, quæ aduerſatur his, quæ in præcedentibus dixerat, non curanda.*

143 *Agnationis ratio habita non cenſetur, quando in diſpoſitione fœminæ vocatæ fuerunt.*

144 *Agnationis rationem habitam fuiſſe etiam ſi in diſpoſitione aliquo in caſu fœminæ fuerint vocatæ, qui authores tenuerint.*

145 *Geminata teſtatoris voluntas multum operatur.*

146 *Geminatio vim habet ſpecialis nominationis.*

147 *Agnationis rationem habitam fuiſſe ad certum tempus, & poſt aliud minime, facile eſt.*

148 *Fœminarum vocatio poſt multos annos fieri poteſt, quo in caſu pendent ipſarum iura.*

149 *Maſculorum vocatio in diſpoſitione facta, nõ extenditur ad eos caſus in quibus ſub generali nomine tam maſculi quam fœminæ continentur.*

150 *Verba generalia quæ maſculos & fœminas cõtinent, an de maſculis tantum ſint intelligenda, quando in priori parte maſculi fuerunt vocati.*

151 *Maſculinitatis repetitio in vna & eadẽ oratione vel in diuerſis, cuius ſit effectus.*

152 *Verba reſtrictiua repetita non cenſentur, in altera parte diſpoſitionis.*

153 *Ludouici de Molin. opinio declaratur.*

154 *Agnationis conſeruandæ ratio expreſſa, fideicommiſſum extendit.*

155 *Ludouici de Molin. opinio quando accipienda.*

156 *Ludouici de Molin. ſententia reprobatur.*

157 *Maſculorum vocatio excluſis fœminis, eas tãtum excludit, quæ remotiores ſunt, aut in eadem gradus proximitate.*

158 *Maſculorum prælatio data gradus paritate admittenda.*

159 *Maſculorum prælatio in Regnis, & Regijs dignitatibus recipienda.*

160 *Fœminæ propter maſculos excluſæ deficientibus maſculis admittuntur.*

161 *Fœminæ propter maſculos excluſæ temporali excluſione poſt eam admittuntur, ſecus vbi perpetuo excluſæ fuiſſent.*

162 *Excluſus perpetuo, ſemper remanet excluſus.*

163 *Fœmina fideicommiſſum inſtituens, vel maioratum, agnationis rationem in dubio habere non videtur, niſi cum marito ſimul id faciat.*

164 *Burgen. de Paz opinio à Ludouico de Molin. improbatur.*

165 *Emphiteoſis accepta à viro & vxore ſimul pro filijs ſuis vtrique adquiritur.*

166 *Primogenium vel maioratus à viro & vxore ſimul inſtitutus, ex bonis communibus erectus cenſetur.*

167 *Primogenia vel maioratus indiuidua ſunt.*

168 *Maſculus & Fœmina vbi concurrunt maſculus fœminæ præfertur*

169 *Melchior Pela. opinio confutatur.*

170 *Melchior Pela. opinio quando procedere poſſit.*

171 *Fœmina maſculos vocans fœminas proximiores excludere non cenſetur.*

172 *Fideicommiſſum inſtituens is qui à fœmina multa bona conquiſiuit, non cenſetur fœminas ex maſculorum vocatione excluſiſſe.*

173 *Fœmina excluſa non cenſetur vbi bona à fœminis originem ſumpſerunt.*

174 *Fœmina teſtatrix filias propter maſculos excludens, non cenſetur excluſiſſe neptes vel fœminas remotiores.*

175 *Fœmina teſtatrix etſi maſculi ab ea fuerint vocati, fœminas etiam vocaſſe præſumitur.*

176 *Fœmina maioratus inſtituens, cum voluit niſi deſcendentes per lineam maſculinam admitti poſſe, foeminas etiam vocaſſe cenſetur.*

177 *Fœminarũ diſpoſitio generalis nuſquam foeminas excludere præſumitur.*

178 *Fœminæ vbi regiæ dignitatis à foemina digrediuntur, excluſæ non ſunt.*

179 *Fideicommiſſum vbi à foemina originem habuit, etſi maſculi ſæpius fuerint vocati maſculi tamen ex foeminis deſcendentes admittuntur.*

180 *Fœmina inſtituens maioratum vel fideicommiſſum, vbi rationem agnationis conſeruandæ expreſſit, aperte foeminas excluſiſſe præſumitur.*

181 *Fœminæ ſæpius agnationem diligunt, & inter agnatos maſculos fideicommiſſa inſtituunt.*

182 *Fideicõmiſſum inſtitutum ad conſeruationem familiæ in illius memoriam, non excludit foeminas.*

183 *Foeminæ memoriam conſeruant deſcendentium.*

184 *Fideicommiſſum in memoriam familiæ inductum, foeminas non excludit.*

185 *Familiæ appellatio latiſsima eſt, & deſcendentes omnes continet.*

186 *Fœminæ in Hiſpania tota, de familia dicuntur.*

187 *Fideicommiſſo vocati, qui de domo ſunt diſponentis, caſata, cippo, ſtirpe, progenie, gente, poſteritate, nedum maſculi ſed & foeminæ vocatæ cenſentur.*

188 *Foeminæ, nomen, cognomen, & inſignia aſcendentium conſeruant in Hiſpania.*

189 *Nomina hæc, familia, domus, caſata, &c. ad ius naturale diriguntur.*

Fidei-

190 Fideicômmiſſum inſtituens in quo poſt aliquos ſpecialiter nominatos ſequẽtes de genere ſuo vocat, nullam agnationis rationem habere videtur.

191 Conditio nominis & armorum in fideicõmiſſo adiecta, fœminas non excludit.

192 Conditio nominis & armorum in Hiſpania tota, fœminas includit.

193 Vocatio deſcendentium ex linea maſculina, fœminas proximiores non excludit.

194 Vocatio deſcẽdẽtium per lineam maſculinam, an fœminas excludat.

195 Emphiteoſi conceſſa pro filijs & deſcendentibus per lineam maſculinam, ſolum cenſentur vocati maſculi ex maſculis deſcendentes.

196 Diſtinctio interpretum diſtinguentium, an dicatur ex linea maſculina vel per lineam maſculinam, an vera.

197 Fœmina in qualibet vocatione excluſæ cenſentur, cum agnationis ratio expreſſa fuit.

198 Fœmina licet ex linea ſit, ſub linea tamen non continetur.

199 Maſculus ex fœmina vt ſuccedere poſſit, quæ probare teneatur.

200 Maſculorum repetita geminatio fœminas excludit.

201 Maſculorum nomen ex eiuſdem vi fœminas excludit, in vltimis voluntatibus.

202 Maſculorum nomen ex propria vi & natura in contractibus fœminas excludit.

203 Maſculi deſcendentes perpetuo vocati, fœminas excludunt.

204 Maſculorum vocatione perpetuo facta, nedum fœminæ ſed & maſculi ab eis deſcendentes excluſi cenſentur.

205 Maſculi ex fœminis deſcendentes ab infecta radice deſcendent.

206 Matre excluſa, & filij remotiores.

207 Iuris plus reperiri non poteſt in cauſa, inſtituti quam in cauſato.

208 Maſculis deſcendentibus vocatis in capitulis matrimonialibus, an veniant maſculi ex fœminis deſcendentes.

209 Ruini conſilium 120. lib. 1. declaratur.

210 Agnationis conſeruandæ ratio vbi habita non eſt, maſculorum appellatione veniunt maſculi ex fœminis deſcendentes.

211 Appellatione maſculorum in donationibus, maſculi tantum ex maſculis deſcendentes continetur ſecundum opinionem Guidonis Pap.

212 Maſculi ex fœminis deſcendentes ex repetita maſculinitate, an excluſi videantur, diſtinctio authoris.

213 Maſculi ex fœminis deſcendentes excluſi non cenſentur quando deficiunt maſculi ex maſculis.

214 Filio exhæredato excluſo à querella filia admittitur.

215 Baldi traditio in l. in teſtamento C. de teſtamento milit. declaratur.

216 Fœminæ ab ſtatuto excluſæ, admittuntur cum tempore purificati fideicommiſſi non reperiuntur maſculi.

217 Maſculis ex maſculis dato concurſu, præferuntur maſculis ex fœminis deſcendentibus.

218 Maſculis & deſcendentibus vocatis poſt vero fœminis, nuſquam nec fœminis nec deſcendentibus ab eis datur locus, donec extant maſculi ex maſculis.

219 Nominati priori loco cæteris præferendi.

220 Donationes quæ fiunt in capitulis matrimonialibus in Hiſpania citeriori tam à patre quam à matre de communibus bonis fiunt.

221 Maſculi ex maſculis ſemper fœminis præferuntur.

222 Maſculi ex fœminis deſcendentes in donatione facta â fœmina continentur, cum limitatione tamen.

223 Agnationis ratio habita cenſetur quando ſequeretur minus dilectam perſonam. Magis dilecta præferri.

224 Dilecti minus ſæpius grauati reperiuntur.

225 Peregrini conſideratio ad l. ſi inua matre C. de bon. mater.

226 Priuatio negatiua eſt, & ad habitum non datur regreſſus.

227 Diſtinctio multorum adducitur.

228 Opinio authoris qualis.

229 Filij in conditione poſiti vocati cenſentur, quãdo alias ſequeretur minus dilectos præferri.

230 Extenſio licita de caſu ad caſum, de perſona ad perſonam quando alias ſequeretur abſurdum, iniquum vel diſpoſitio redderetur eluſoria.

231 Abſurdi vitandi ratione in fideicõmiſſis multa tolerantur aduerſus communes regulas.

232 Perſona extrinſeca in fideicommiſſis conuentionalibus non ſubintelligitur.

233 Maſculinitatis qualitas certæ perſonæ adiecta, in alia oratione vel parte diſpoſitionis repetita cenſetur.

234 Maſculis alicuius perſonæ vocatis & poſt Titio & ſuis, pro nomine ſuis, cenſetur repetita maſculinitas antea expulſa, & de veritate ibidem.

235 Ludouici de Molin. traditio declaratur.

236 Clauſula quod eodem ordine ſuccedatur poſt expreſſam maſculinitatem, facit vt repetita videatur in ſequentibus.

237 Agnationis ratio habita cenſetur ex verbis, ſuprascriptis, vel ſupradictis vbi maſculi antea vocati fuiſſent.

238 Verba prædictos, ſupraſcriptos, &c. eos ſolos conti-

continent qui oculis corporis lædi poſſunt.

239 *Verba ſupraſcriptos vel prædictos, ad præcedentia referuntur cum ſuis qualitatibus.*

240 *Filij poſiti in conditione in capitulis matrimonialibus, an vocati cenſeantur diſpoſitiue.*

241 *Filiorum appellatione in contractibus non veniunt filij ficti.*

242 *Filij in conditione poſiti ſub qualitate legitimi matrimonij vocati cenſentur, & legitimatos excludunt.*

243 *Opinio authoris vna cum Menochio.*

244 *Alienatione probibita inter deſcendentes, eo tunc omnes vocati & inuicem ſubſtituti cenſentur.*

245 *Alienationis probibitio non extendit fideicommiſſum ad alias perſonas non nominatas.*

246 *Alienationis probibitio in caſu contrauentionis, non extenditur ad caſum mortis.*

247 *Alienationis probibitio adiecta cauſa vt bona remaneant in familia, non inducit purum & abſolutum fideicōmiſſum in caſum mortis, ſed alienationis tantum.*

248 *Alienationis probibitio adiecta cauſa vt ratione extendit diſpoſitionem.*

249 *Alienationis probibitio facta in capitulis matrimonialibus, an impediat dominij tranſlationem.*

250 *Alienationis probibitione facta in contractu, realis actio ſubſtituto quæritur ipſo iure.*

251 *Pactum in contractibus de re non alienanda, imponi poteſt.*

252 *Alienationis rei propriæ facultatum ſibi ipſi interdicere nemo poteſt.*

253 *Dominium non obſtante probibitione alienationis tranſit in contractibus.*

254 *Dominia rerum traditionibus transferuntur.*

255 *Facere præciſe quiſquā nemo cogitur, licet ad intereſſe teneatur.*

256 *Actio realis contra acquiſitorem in caſu contrauentionis non datur, ſed perſonalis tantum.*

257 *Alienandi probibitio quæ fit in contractu differt plurimum ab ea, quæ fit in vltima voluntate.*

258 *Pactum de non alienando in caſibus in quibus dominium ipſo iure transfertur, impedit dominij tranſlationem.*

259 *Filij in conditione poſiti in contractibus an diſpoſitiue vocati cenſeantur.*

260 *Filij in conditione poſiti in vltimis voluntatibus vocati non videntur.*

261 *Ioſephi de Ruſticis conciliatio & authoris opinio.*

262 *Filij poſiti in conditione in contractibus quo ad excluſionem fæminarum, vocati non cenſentur.*

263 *Filij poſiti in conditione in certis rebus particularibus, an diſpoſitiue vocati cenſeantur.*

264 *Filij in conditione poſiti, vbi bona donata illuſtria forent & magni valoris, an diſpoſitiue vocati videantur ad fæminarum excluſionem.*

265 *Filij in conditione poſiti in donationibus, cum res & bona illuſtria donata fuerunt, ſimul & alienari probibita, coniecturam inducūt vt diſpoſitiue vocati cenſeantur, etiam ad fæminarum excluſionem.*

266 *Opinio authoris aduerſus communem.*

267 *Filij poſiti in conditione duplici, an diſpoſitiue vocati videantur.*

268 *Probibitio realis an inducat perpetuum fideicommiſſum.*

269 *Reale fideicommiſſum quale dicatur.*

270 *Fideicommiſſum perpetuum fauore agnationis, quod dicatur.*

271 *Fideicommiſſum perpetuum fauore agnationis an inductum dicatur quando in donatione non fuit expreſſa agnationis ratio, cæterum in teſtamento antea facto, fuit expreſſum conſiderata.*

272 *Scriptura vna, alteram declarat.*

273 *Acta ex interuallo, ab actu præcedenti interpretationem recipiunt.*

274 *Actus ſecundus a primo interpretationem recipit.*

275 *Teſtatoris diſpoſitio in vno facta teſtamento, ab altero teſtamento interpretationem non recipit.*

276 *Maſculinitatis qualitas in vna parte teſtamenti, in altera repetita non videtur.*

277 *Omiſſum pro omiſſo habetur in contractibus.*

278 *Qualitas quæ in odium vel tertij excluſionem tendit, repetita non cenſetur.*

279 *Tiberij Decian. opinio quo in caſu poſſit ſuſtineri.*

280 *Mutatio voluntatis ex actu diuerſo præſumitur.*

281 *Relatio qualiter contingat per dictiones relatiuas, & quales illæ.*

282 *Relatiuæ dictiones an ſtent ſimilitudinariæ vel aliter, quæ regula.*

283 *Relatiuæ dictiones cum nuntiant præterita, quid iuris.*

284 *Relatiua diſpoſitio reſtringitur ad terminos relate.*

285 *Relationæ dictiones an ſtent vere vel ſimilitudinarie, ſumma controuerſia.*

286 *Decij opinio à quibus recepta aduerſus Soci.*

287 *Soci opinionem aduerſus Decium qui ſequuntur.*

288 *Clauſula in feudo nouo poſita ad tenorem antiqui, ſtat ſimilitudinarie.*

289 *Conciliatio authoris in graui controuerſia inter Deci. & Socin.*

290 *Agnationis & familiæ conſeruandæ ratio latiſſime interpretanda.*

Agna-

Digitized by Google

291 Agnationis ratione expreſſa ſit latiſſima interpretatio.

292 Agnationis ratione expreſſa fideicommiſſum iudicandum perpetuum.

293 Referens ſe teſtator ad vincula antiqua, quando agnationis rationem habuiſſe creditur.

294 Nobiliores familiæ ſuæ conſeruandæ rationem habere ſolent.

295 Affectio eadem ad tranſuerſales quæ ad deſcẽdentes, vbi cõſeruandæ agnationis ratio habetur.

296 Donans in capitulis matrimonialibus ſub pactis & vinculis a donatore in ſuo teſtamẽto conſtitutis, repetere cenſetur vincula omnia, verè & propriè quæ in ſuo appoſuit teſtamento.

297 Relatum implicitè in referente continetur.

298 Relata diſpoſitio vbi non reperitur, ſi tamen vincula appoſita in diſpoſitione referente ſunt certa, ſuſtinetur diſpoſitio referens.

299 Referenti diſpoſitioni ſtatur & nõ relatæ vbi vtraq. reperitur.

300 Referens diſpoſitio vbi diuerſo modo refert, ſtãdum tunc diſpoſitioni relatæ.

301 Referens diſpoſitio reſtringitur ad terminos relatæ.

302 Referens diſpoſitio non attenditur quando cõſtat diſponentem voluiſſe alio modo diſponere, quam in relata continetur.

303 Referens diſpoſitio gratioſa relata ad primam ampliandi gratia, non reſtringitur à relata.

304 Referens diſpoſitio; alteram certam & limitatam ad certum locum vel tempus, ad illud ipſum eſt reſtringenda.

305 Relationis natura eſt, repetere omnia ad quæ ſe refert.

306 Referẽs diſpoſitio vaga & incerta, ad aliã quæ non aparet inutilis redditur.

307 Referens diſpoſitio alteram incertam & vagã niſi conſtet diſponentem, de certo cenſiſſe, inutilis eſt.

308 Relatio facta a donante ad certa vincula & ſubſtitutiones de quibus non cõſtat inutilis.

309 Referens diſpoſitio aliam contrariam omnino vitiatur.

310 Relatio ad inſtrumentum quod non valet fieri non debet.

311 Referens diſpoſitio contrariam ſi conciliatione iuuari poteſt, ſuſtinetur.

312 Conuentio inter fratres vel conſanguineos vt ipſorum bona ſubiacerent fideicommiſſo, ſic & prout in alicuius diſpoſitione continetur, valet.

313 Voluntas captatoria non dicitur, quando quis ad alterius ſe refert diſpoſitionem.

314 Conuentio fratrum vt ſuccedant ſic & prout in teſtamento patris continetur, valet.

315 Oſaſc. deciſio. declarata.

316 Conuentiones in matrimonio factæ quibus antiquus ſuccedendi ordo inuertitur nullæ.

317 Conuentio fratrum vt ſuccedatur in bonis paternis iure primogenituræ, valet.

318 Conuentio fratrum approbantium teſtamentũ paternum omnino nullum, valet.

319 Rui. traditio inſignis.

320 Conuentione partium actus omnino nullus iuſtificari non poteſt.

321 Conuentio fratrum approbantium teſtamentũ paternum viuo illo inualida.

322 Conuẽtio qua valida approbatur diſpoſitio alicuius in qua vberiores ſubſtitutiones & vincula fuere inſtituta, ſi ea diſpoſitio ad quem ſit relatio magis reſtricta foret, & mens contrahentium eſſet relatam approbare, referens ad illius terminos reſtringenda eſſet.

323 Donatio à patre facta filio ſub conditione vt bona donata in legitimam non recipiat, cum alios vocat poſtea ad res donatas, præſumptionem & coniecturatam inducit fideicommiſſi inducendi.

324 Filius donatarius de rebus donatis legitimam deducere poteſt.

325 Filij in conditione poſiti vocati cenſentur, cum conſtat diſponentem voluiſſe bona in familia conſeruare.

326 Agnationis conſeruandæ coniectura numquam capiendi vbi alia capi poteſt.

327 Vocatio primogenitorum in capitulis matrimonialibus facta, an ſit ſufficiens cõiectura.

328 Donatio facta in capitulis matrimonialibus cum conditione quod ſuccedatur iure primogenituræ, an ſit ſufficiens coniectura ad excluſionem fœminarum.

329 Primogenituræ qualitas ſic reperitur in fœminis ſicut in viris.

330 Pariſ. conſilium 72. lib. 4. reprobatur.

331 Coniecturæ ad excluſionem fœminarum vrgentiſſimæ eſſe debent.

332 Proximitas an ſit attendenda in fideicommiſſis reſpectu grauati vel grauantis.

333 Proximitas reſpectu vltimi poſſeſſoris metienda.

334 Proximitatem ab vltimo poſſeſſore conſiderandam author oſtendit inſtitutis claſſibus omnium ſcriptorum tam Italiæ, Hiſpaniæ, quã Galliæ.

335 Alexandri Rauden. opinio noua circa proximitatem grauati vel grauantis commendatur.

336 Sententia ſacri Senatus Cathaloniæ probauit reſolutionem authoris ferè in omnibus aduerſus conſilium Menochij 904. lib. 10. in quo aduerſus Illuſtriſſimã & Excellentiſſimã Duciſſam Cardonæ reſpondit in fauorẽ D. Galcerandi de Cardona, & iudicatum aduerſus Menochi. in fauorem Ducíſſæ.

337 Sententia ſacri Senatus Barchinonenſis probauit

uit reſolutionem authoris & aliorum con-
ſulentium ferè in omnibus aduerſus conſi-
lium Menochij 904. lib. 10. in quo contra
Illuſtriſſimam & Excellentiſſimam Du-
ciſſam Cardonæ reſpondit, in fauorem D.
Galcerandi de Cardona & iudicatum ad-
uerſus eum in fauorem D. Duciſſæ.

QVÆSTIO. XXIIII.

CONIECTVRAE QVALES AD inducendum perpetuum fideicommiſſum conuentionale in donationibus factis in capitulis matrimonialibus; Et an eædem ipſæ ſuficiant ad fœminarũ excluſionem, anceps decertatio.

1 A Superiori † altera nunc pen-
det celebris quęſtio quales ſci
licet ſufficiant coniecturæ in
contractibus ad inducendũ fi-
deicommiſſum fauore maſcu-
lorum, potiſsimè vbi ageretur de excluſione
fœminarum deſcendentium vel maſculorum
2 à fœminis in qua quæſtione † in vna & eadẽ
facti ſpecie cõtraria extant celeberrima cõ-
cilia Tiber. Decian. in conſ. 41. lib. 1. & ex
aduerſo Menoch. conſ. 85. lib. 1. & vna cum
Menochio in eodem caſu aduerſus Decian.
Cæphal. conſ. 353. lib. 3. de quibus conſilijs
mentionem feci in præcedenti quæſtione. Et
3 † ante tres hos viros eruditiſsimos in dona-
tione facta in capitulis matrimonialibus in
graui cauſa ſibi etiam ad inuicẽ alij doctiſsi-
mi viri in votis ſuis contrarij fuerunt; Auguſ.
Bero. conſ. 120. lib. 2. in cauſa Baronię de
Caſtro pro Baronæ de la Laguna, & cum eo
conſuluit in fauorem eiuſdem, Alciat. reſ. 99.
in qua cauſa & ego fui aduocat⁹ in curia Re-
gia in dubijs quibuſdã ortis poſt ipſam ſen-
tentiam triginta poſt annis. Ex aduerſo con-
tra Baronem reſpondit Pariſi. conſ. 72. li. 4.
Eas ipſe referam tãtum coniecturas quas in
contractibus ſcriptores noſtri adferunt etſi
ij quidem pauci ſint, quoniam ad fideicom-
miſſa teſtamentaria tota ferè noſtrorum tur-
ba ſcriprorum diuertit. etſi eædem ferè ſint
quæ in contractibus recenſentur, cum illis
quæ in vltimis voluntatibus paucisque con-
tractibus minime conuenire poſſunt demp-
tis: referam autem quas Tiber. Decian. ad-
fert cum Menochij confutatione Menochius
4 Decianum non allegat † interpretabantur
ambo cum Italiæ ipſe agerem iura ciuilia in
famoſa illa Patauina academia quo etiam
tempore legebat Illuſtriſsimus nunc Cardi-
nalis Manti. Mar. Mantua. & Cæphal. viri
omnes ij ſupra modũ peritiſsimi, ſed Tiber.
Decian. omnes alios grauitate & authorita-
te tũc ſuperabat, multis à dominio Veneto-
rum. eo tunc auctus honoribus.

Referam autem cõiecturas Decian. & ob-
iecta ſimul. Menoch. quoniam ab his ferè
tota conuentionalis fideicommiſsi materia
pendet; illius vero diligam opinionem quæ
verior & iuribus & authoritatibus validior
& verior videbitur.

5 Igitur † Tiber. Decian. in donatione lo-
quens hanc primam in illa ſpecie coniecturã
adfert, quod donator inibi liberos vocaue-
rit, quorum appellatione veniũt omnes deſ-
cendentes in infinitum l. liberorum de ver-
bo. ſignifi. l. Gallus §. inſtituẽs de libe. & poſt-
hum. Ita fit inquit ille donatorum (qui Ma-
rianus vocabatur) noluiſſe conſiderare vnicũ
actum tantum ſuccedendi, vel pręſentes tan-
tum natos vel conceptos, ſed omnes in infi-
nitum per longos temporum & ætatum tra-
6 ctus; rationem inibi reddit, quia † nomen li-
berorum eſt collectiuum, & plures gradus
continet iuxta Alex. traditionem in l. Gal-
lus §. quidam rectè de libe. & poſthum. poſt.
Barto. & Angel. ab eo relatos, diſpoſitio au-
7 tẽ † facta ſub nomine collectiuo, ordine ſuc-
ceſsiuo ſemper facta cenſetur Barto. in d. l.
Gallus §. quidam rectè de libe. & poſthum.
Et in terminis de nomine liberorum poſito
in cõtractu & pacto ſucceſsionis inter quoſ-
dam fratres conſuluit Deci. conſ. 277. nu. 13.
conſ. 619. nu. 6. conſ. 636. nu. 2. Hæc Decian⁹
dicto conſ. nu. 24. 25. 26.

8 Duo igitur † Decian. adducit in hanc pri-
mam coniecturam fundamenta: primum li-
berorum nomen eſſe collectiuum, & vera ra-
tio eſt; id idem præter citatos ab eo tenue-
runt Menoch. præſump. 71. lib. 4. num. 28. &
Peregrin. non relato eo tracta. de fideicom-
miſsis artic. 19. num. 16. in verbis, & in do-
natione pro ſe & liberis. Deci. conſ. 239. vbi
arguit ab eo nomine collectiuo: & inferius
eo. arti. num. 27. Simo. de Præt. de interpre-
tatio. verbo vltim. volunta. lib. 3. interpreta.
3. dubita. 1. ſolutio. 9. num. 8. ad mediũ Pe-
tra. tracta. de fidei. quæſt. 11. num. 159. verſi.
Ex his Menoch. d. conſ. 85. num. 1. & 2. idem
Menoch. conſ. 904. num. 39. lib. 10. conſ. 1.
num. 198. lib. 1. & in comment. de præſump.
9 pręſump. 89. lib. 4. num. 74. Secũdum † De-
ciani fundamentum eſt, quod facta nomine
collectiuo vocatio, habet tractum ſucceſ-
ſiuum, in conſequentiam inductum fideicom-
miſſum Reffellit Menoch. ſecũdam hanc ra-
tionem dicto conſilio num. 73. verſicu. Non
obſtant itaq. quia inquit non ſequitur ſunt
vocati ordine ſucceſsiuo, ergo per fideicom-
miſſariam, cum eſſe poſsit per directam vt
mox cum eod. dicam: Secundo hoc ipſum
confir-

confirmat eodem conſilio num. 28. quia in
eo caſu erat facta ſubſtitutio in cõtractu do-
nationis iuxta diſpoſitionem l. quoties C.
10 de donatio. quæ ſub mod. at † inquit ille in
contractib⁹ ſubſtitutio fideicommiſſaria fieri
non poteſt Cuma.Caſtren. Alex. Iaſſ. Socin.
ſeni. Ruin. Deci. Pariſi.& Alciat.quos ille re-
fert ibidem, quamquam enim ſubdit ille, in
donatione cauſa mortis id fieri poſſe aliqui
voluerint, quales Caſtren. Alex. Curti. iuni.
Socin. iuni. & Crauet.quos idem Menochi.
adducit.id tamen ideo toleratur quia dona-
tio cauſa mortis in effectu reputatur vltima
11 voluntas; conſequenter † ſubſtitutio illa in
terminis dictæ l. quoties iudicari debet di-
recta non fideicommiſſaria, vt in terminis
eiuſdem l.quoties reſpondit Caſſa. conſ.53.
num.25.Deci.conſ.245.nu.7. Corne.conſi.
29.in fine lib. 2. Socin. iuni. conſ.100.num.
16.lib.3.

12 Tertio † mouetur, quoniam ſi ſubſtitutio
iudicaretur fideicommiſſaria vti illa, quæ in
vltimis fit voluntatibus, competet actio or-
dinaria ex fideicommiſſo, cum tamen ſola
perſonalis vtilis ex perſona donatoris detur
iuxta Salice.ſententiam in d.l.quoties Dida.
lib.1. varia. reſoluti. cap.14.num.3. Alciat.
reſpon.99.num.11.& reſpon.578.nu.1.

13 Quarto † mouetur, quoniam quod ſit dire-
cta vulgaris magis quadrat, quam fideicom-
miſſaria, cum per eam immediate diſponen-
ti ſuccedatur ad notata per Ripam in l. hæ-
redes mei §.cum ita num.96. ad S. C. Tre-
belli. Atq.in donationibus inter viuos qua-
lis illa & hęc, de qua agimus, quod non ſit lo-
cus ſuſtitutioni, ſed in donationibus tantum
mortis cauſa, adducit authoritatem Æmilij
Ferreti.conſ.12.nu.4.ſic intelligens textum
in l.vt hæredibus delega.2.

14 Quinto adducit † num.34.dato quod de-
beret inſtitutio illa fideicõmiſſaria dici per-
inde ac ſi in teſtamento facta fuiſſet, adhuc
ait deſcendentes illos nõ fuiſſe vocatos per
ſubſtitutionem fideicommiſſariam, ſed per
vulgarem; perpendit verba donationis in il-
lo caſu, quia donator vocauerat ſub condi-
tione ſi aliquis ex ipſis donatarijs deceſſerit
ſine filijs maſculis, & ſi illi maſculi ſine maſ-
culis,&c. Hanc ille exiſtimat vulgarem non
fideicommiſſariam: rationem reddit, quoniã
ſi mortuis maſculis omnibus alterius ex do-
natarijs, ſuperſtes fuiſſet alter donatarius, is
ſolus ſucceſsiſſet non autem liberi maſculi
cum eo, iuxta traditionem Socin.in l.Gallus
§.quidam rectè num.5.de libe. & poſthu. &
Deci.cõſ.248.n.3. Ruin.conſ.62.n.6.lib.1.
15 affirmant † ij quod ſi inſtituatur pater cum
liberis ſuis, liberi non veniunt ſimul cũ pa-
tre, ſed vnus poſt alterum ordine ſucceſsi-
uo, nec enim admitti poſſunt donec exter
pater, eo autem deſſiciente ſic, vt qui gradu
proximior ſit, is præferatur, iuxta diſpoſitio-
nem tex.in d. l. cum ita legatum §. in fidei-
commiſſo delega.2.

16 Sexto † num.37.argumentatur, quamquã
non ita ordinate vt ipſe nunc refero; aſſecu-
ta per liberos vt nũc proxime dicebam hæ-
reditate, quod adhuc locus ſit vlteriori ſubſ-
titutioni in caſu illo donationis quaſi adita
ſemel hæreditate expirauerit l. poſt aditam
cum ſimili. C. de impube. non reperitur in
iure deciſum; vnde neq. nos id dicere iure
poſſumus, quod vulgare ſit apud noſtros di-
cere, de re non loquitur ſubſtitutio Socin.ſe-
ni.Rubę.Iaſſ.Goza.Paris.Socin.iuni.Craue.
Deci.& alij quos ille refert.

17 Septimo † num.38.& 39.agit, Quoniam
ſubſtitutio ordine ſucceſsiuo facta pręſumi-
tur directa potius quam obliqua Craue.poſt
Caſtr.& Deci.conſ.22.num.3. conſ.180. ad
finem: poterat allegare textum, in cap.ſi pa-
ter de teſtam.in 6.rationem ſubijcit Meno.
quia ſubſtitutio fideicommiſſaria onus con-
tinet l.cohæredi §.cum filiæ de vulga. & di-
citur res odioſa, citat Deci.Crauet.& Socin.
vnde argumentationem concludit, quod ſi
rationes, & fundamenta cum traditionibus
ſuperius addictis procedunt in vltimis vo-
luntatibus, quæ fauorabiliores ſunt, quanto
fortius in contractibus in quibus ſtricta ſit
interpretatio;

18 Octauo † num.40.argumentatur, nec in
eo caſu induci potuiſſe reciprocum fideicõ-
miſſum inter fratres; quia vt inducatur inter
plures ſubſtitutos tria requirantur: primo
quod fiat ab vltimo decedente l. fina. §. fi-
lium delega.2. l.Lucius §. gaio ad Trebelli.
& inibi hanc dicit eſſe communem ſenten-
tiam Barto.Pau.de Caſt.& aliorum in l.hæ-
redes mei §.cum ita ad Trebelli.vbi Zanch.
num.550.Ripa.& Socin.num.7. & 8. ſecun-
do requiritur quod facta ſit expreſsim in om
nibus bonis; ita ſcribit ſentire omnes in l.
Titia ſeio. §. ſeia libertis delega. 2. ex illo
textu.Zanch.in d.§.cum ita num.614. Ter-
tio requiritur quod ſint expreſſe vocati, nec
enim ſufficeret quod eſſent in cõditione po-
ſiti Socin.in d.§.cum ita num.3.poſt Imol.&
alios ab eo relatos idem conſ.113.ad finem
lib.1. Ruin. conſ.96. num.11. Pariſi.Socin.
iuni. & Crauet. conſ.161. num.7. quos ille
refert.

Nono adfert rationem num.43.Quoniam
cũ in illo caſu fuiſſent vocati Bartholomeus
filius, Nicolaus,& Ioannes, Iacobus reſpectu
bonorum aſsignatorum Bartholomeo per
Marianum donatorem nihil diſpoſuit, nec
dixit de eo nec ſuis deſcendentibus, ſed tan-
tum

Digitized by Google

tum pronidet Ioan.Iacobo, & Nicolao eo-
rumq. deſcendentibus,vocando ipſos in ca-
ſu, quo Bartholomeus & illius liberi dece-
derent ſine maſculis;vnde in ſimili ſpecie ci-
tat inſigne Alciati reſponſum 164. num.16.
vſq. ad finem vbi Franciſca duorum mater
filiorum, vt tutrix cum republica conuenit
Florentina vt filiorum ſuorum caſtra,& bo-
na ſub protectione ipſius Reipublicæ reci-
perentur,adiecta conuentione, quod ſi maſ-
culli illi,& eorum deſcendētes, deceſsiſſent
ſine filijs maſculis,Reſpublica Florētina lo-
ca & caſtra conſequeretur; contigit alterum
filiorum deceſsiſſe relicta filia,alter vero re-
lictis maſculis:reſpondit Alciat.Rempubli-
cam Florentinam Caſtra illa conſequi non
poſſe, cum caſus conuentionis non venerit,
quia ſcilicet ambo illi fratres non deceſſerāt
ſine maſculis,cum vnus filios relinquerit, al-
ter fœminam. Addit Alciat. & hoc conſide-
rauit multum Menoch. ibi, fœminam illam
fratris filiā non excludi á maſculo,licet enim
Reſpublica Florentina fuiſſet vocata reſpe-
ctu maſculorum, nō tamen ipſi maſculi cen-
ſentur inuicem reciproce interſe vocari, ca-
ſu quo alter eorum ſine filijs maſculis dece-
deret. Atq. ita duo operatur exiſtentia illius
maſculi,primo ne Reſpublica admitatur ad
ſucceſsionem caſtrorum pro parte illius,qui
ſine maſculis relicta filia deceſsit,ſecundo,vt
filia ipſa donec hic maſculus erit ſuperſtes,
ſuccedat pro parte quæ patris ſui fuit.

19 Decimo † num.45.& 46.adfert in tuitio-
nem famigeratum illud conſilium Oldra.21.
Quod per omnium ora fertur, nullumq. aliud
in vltimis voluntatibus magis quā illud no-
tum etiam diſcolis,is igitur docuit quod te-
ſtator fratrem habens & ex alio præmortuo
nepotē, ex tertio etiam defuncto tres alios
nepotes, quos omnes hæredes fecit. in ſtir-
pes poſtmodum ita dixit,ſi aliquis hęredum
meorum ſine filijs vel deinceps deſcenden-
tib⁹ maſculis decedat,eius portio deuolua-
tur ad hæredes,vel eorū hæredes dum maſ-
culi ſint, & ex maſculis ſecundum rectam li-
neam deſcendentibus; excludendo ſemper
fœminas, quas dotauit,& ex fœminis deſcē-
dentes;poſt hæc idem teſtator cauit, quod ſi
omnes præſati hæredes nollent dotes ab eo
aſsignatas ſoluere,quod ea nolentium por-
tio ad Eccleſiam Romanam deuolueretur,
quam cum onere ipſo ſubſtituit. Rurſus ca-
uit idem teſtator quod ſi nec Eccleſia neque
hæredes maſculi dictas ſoluerēt dotes, por-
tio ad fœminam deuolueretur, quæ cum ea
portione in quam eam ſubſtituebat nuberet:
Extremo ſanxit,quod ſi dicti omnes hęredes
abſq. filijs & nepotibus vel deinceps maſcu-
lini ſexus deſcendentibus decederent; vt
bona ad Eccleſiam Romanā deuoluerentur:
contingit mortuo iam teſtatore, quod vnus
ex nepotibus deceſsit relictis quatuor filijs
maſculis, quorum duo ſine filijs deceſſerunt
tertius,defunctus fuit relicta filia ſuperſtite,
mortuus eſt quartus,ſine prole,hærede inſti-
tuta nepote,maſculi ex maſculis deſcenden-
tes bona ex ſubſtitutione,dote oblata vindi-
cabant,reſpondit Oldrad. pronepotem ab-
ſoluendam, quoniam ſubſtitutio tota expi-
rauerat in perſona aui neptis qui deceſſerat
relictis quatuor filijs maſculis ſuperſtitibus,
& fideicommiſsi onus non cenſetur repeti-
tum in perſona ſubſtitutorum: opinionem
Oldradi approbarunt Angelus, Anchar. &
Alexan. qui ferme in eodem caſu conſuluit
conſ.108.lib.1.conſ.139.lib.6.Rube. Ruin.
Deci.Tiraq.Crauet.Pariſi.Curt.iuni. Socin.
iuni.& alij quos citat Menoch. d. conſ.num.
46.47.48.49.& multos plures citauit conſ.
99.num.204.lib.1. & in commen. de præſu.
lib.4.præſump.76. num.14. conſ.152.nu.1.
lib.2.idem lib.4. præſu.69. á num. 1. vbi in
ſpecie de conſilio 21.Oldrad.agit, commu-
niter receptum fore affirmans,nouiſsimè in-
numeros agregat interpretes cum Oldrad.
ſentientes Peregrin.tracta.de fidei. arti.29.
á num.22.vſq.ad num.final. vbi exactiſsimè
indicia,& ſententias contrarias refert in ca-
ſu Oldradi.Gabri.in commu.concluſi.tit.de
fidei.concluſ. 4. á num. 1. & multos etiam
coaceruat Caual.deciſ.5.num.17. 3.par.vbi
de ipſo eod.conſ.Oldrad.21.agit alios mul-
tos ſciens prætereo, verum in terminis, de
quibus agimus donationis idem Menoch.
num.47.in extremis verbis citat Alciat.reſ-
pon. 134. ij omnes relati interpretes cum
Oldrado concludunt, conditione ſemel ex-
tincta,cæteris in conſequentiam ſubſtitutio-
nes expirare. Vnde & in ſpecie noſtra idem
fatendum eſt cum eadem ſit ratio.

20 Vndecimo † idem Menochi. hanc extre-
mam adduxit rationem,quia inquit ita pro-
nuntiandum eſt in dubio, nam in quæſtione
dubia fideicommiſſum non extare pronun-
tiandum, quemadmodum authoritate Rotæ
Romanæ reſpondit Crauet.conſ.180.in fine
21 Neuiz.conſ.6.num.47. Secundo † in dubio
pro reo eſt pronuntiandum l. Arrianus de
action.& obliga. l. qui accuſare C.de eden.
22 Rurſus † in dubio eſt pronuntiandū pro poſ-
ſeſſore §.commodum inſtit.de interdic. Ex-
tremo eſt pronuntiandum bona libera ſure
non oneri ſubiecta l.altius C.de ſer.& aqua.
23 Alciat.reſpon.483.ad finem.Et † præter Al-
ciatum & citatos á Menochi. quod in dubio
contra fideicommiſſum fœminarum Natt.
egregie conſ.678. nu.36. lib.4. Claud.conſ.
5.in fine & hos refert & ſequitur Alex. Rau-
den.

den.conſ.56.num.19. & 20.lib.1. qui enim
fœminas excludere contendit lucidiſsimis
prubationib⁹ agere debet, quia aduerſus ius
naturæ & ciuile agit, ideo aduerſus maſculos
in caſu dubio pronunciandum vt præter rela-
tus oſtendit Ludo.Molin. tracta. de Hiſpa.
primo.lib.3.cap.4.num.32.
24 Duodecimo † idem Menoch.num.52.53.
nullum putat in ea ſpecie inductum fuiſſe re-
ciprocum fideicommiſſum,& ingreditur dif-
ficilem illã, & ſubtilem quæſtionem, an ſci-
licet vocatione facta ſub nomine liberorum
collectiuo, cenſeatur ſubſtitutio vulgaris in-
ducta per diſponentem, an vero fideicõmiſ-
ſaria,& me dicturum nunc de ea ſcripſi ſupe-
rius in principio, verſic. Secundum Decian.
fundamẽtum, &c. Ardua & ſumme dificilis
controuerſia vt dicit Crauet. conſ.22.nu.3.
& refert Pet.tracta.de fidei.queſt.11.n.161.
Peregrin.tracta.de fidei.arti.19. in prin. Ex
nouiſsimis Menoch.hoc conſ.à num.52.vſq.
ad num.102.hanc examinat quæſtionem vbi
tandem poſt Socin.in l.Gallus §.quidam re-
ctè de libe.& poſthu.Quinq.caſus conſiderat
& diſtinguit. Hanc ipſam quæſtionem erudi-
te tractat Peregrin.tractar. de fideicommiſ.
artic.19. à num.1.vſq. ad finem, qui innume-
ros in vtramq. partem citat, conſiliaq. in-
terpretum, & eorum vota diligenter proſe-
quitur; tandem conciliationes quaſdã Ruin.
& Hierony.Torniel.adfert & probat, ſuãq.
diſtinctionem præter alios prodit Ludo. de
Molin. eandem diſputat ad partes quæſtio-
nem de Hiſpan.primog. lib.1.cap.5.nu.24.
Petra non relatis ſuperioribus, tres adfert
opiniones in hoc arti.tracta. de fidei.quæſt.
11.num.161.cum ſequen.vſq. ad num. 166.
Eandem queſtionem aliquod etiã caſus diſ-
tinguẽs reaſumpſit poſtea idem Menoch. in
commen.de præſump. lib.4. præſump.71. à
num.1.vſq.ad vltimum, Tiber.Decia.cumq.
etiam caſus diſtinxit d. conſ.41. à num.91.
poſt Socin.in d.§.quidam rectè, eoſdem ca-
ſus refert Cæphal. conſ.353. à num.57.li.3.
qui vt dixi ſuperius loquitur in ipſomet caſu
Decian. & Menoch. eiuſdem cum Menoch.
voti aduerſus Decian. quamquã nec Meno.
Cæphalum, nec Cæpha. Menoch. memoret
igitur opinatur Menoch.in ſpecie & caſu il-
lo, nullam reciprocam ſubſtitutionem fidei-
commiſſariam inductam fuiſſe; ex ſequenti-
25 bus.Primo † expendit traditionem Cuma.in
d.l.cum ita §.in fideicommiſſo num.4.is do-
cuit quod vbi relictum fuit familiæ his ver-
bis, relinquo familiæ meæ, tunc quidem teſ-
tatoris diſpoſitionẽ primos de familia, qui
relictum agnouerunt continere non alios;
ſufficit enim quod in primis verificetur vo-
luntas defuncti, conſequenter ad alios non
extenditur vlteriores ita intelligit tex. in l.
ſi cognatis de reb. dub. & qui ſemel accepit
poterit alienare l. vnum ex ſamilia §. ſed is
quidem deleg.2.Bart.in l.pero §. fratre de-
leg.2.vnde cum in ſpecie illa Bartholomeus
& eius liberi, ſeu deſcẽdentes vocati fuerint
ſi extabunt,& ſimiliter eius liberi maſculi &
legitimi, ſine liberis maſculis & legitimis
decederent, &c. Nihil enim poſt hæc verba
additum fuit per donatorẽ quod illius men-
tem oſtendat, volentis perpetuum inducere
fideicommiſſum reſpondit itidem Menoch.
num.54. ad medium eiuſdem Cuma. tradi-
tionem in d.§.in fideicommiſſo, qui ait, ſi au-
tem legauit teſtator & voluit ne alienentur
extra familiam, vel vt remaneat in familia,
& ſic vt habeat tractum ſucceſsiuum, hoc vi-
detur importare, vt perpetuo debeãt rema-
nere in familia,& procedit iſte tex.vt inſpi-
ciatur tempus mortis,& non teſtamenti d.l.
ſi cognatis, quia non ſufficit in familia tem-
pore teſtamenti, niſi perdurauerit vſq. Cu-
ma.cuius Menoch. verba recẽſet: ex his ver-
bis caſum ſuum clariorem reddi opinatur,
cum poſt illa verba liberos maſculos deſcen-
dentes, addita non ſint altera, ita videlicet
quod remaneant in familia, vel quod non
exeant de familia, aut alia his ſimilia tractũ
temporis futuri deſignantia. Et ex hac ſola
Cuma.authoritate putat totam illam dirimi
quæſtionem, cæterum quoniam traditio Cu-
mani.vt mox dicam à multis improbatur id
circo ipſam ſequentibus tutatur fundamẽtis.
26 Primo † adducit tex.in l. filiusfamilias §.
cum pater deleg.1.tex. ſimilis in l. pater fi-
lium ff.ad l. falcidi. Quibus probatur teſta-
torem hæredem ſuum grauantem ne fundũ
alienet, ſed in familia relinquat, ſufficere ſi
hæres hic vni ex familia relinquat: Nec tunc
familię nomen effectum ſucceſsiuum opera-
tur, cum in fideicommiſsis ſtricta fieri inter-
pretatio debeat, ne continuatio vel extenſio
oneris de vno ad alium fiat.
27 Addit † Menoch.num.55.verſic. Nec ra-
tione actus, quod ratione act⁹ ſucceſsiui nul-
la eſt differentia ſi dicatur, hæres meus fun-
dum relinquat in familia, vel ſi dicatur, volo
quod poſt hæredem meum fundus ſit illorũ
de familia, vtroque enim caſu ſufficit relin-
quere his, qui ſunt de familia, eiuſdem gra-
dus eodem tempore, nec oportet vt ij alijs
reſtituant. Verum quoad electionem diffe-
rentiam tantum cõſtituit, quoniam in priori
ſpecie vbi fundus iubetur in familia remane-
re, poteſt hæres eligere vnum ex familia quẽ
vult, in ſecunda nequit, niſi in eos omnes, qui
ſunt de familia eiuſdem gradus eodem tem-
pore exiſtentes iuxta traditionẽ Pau.de Caſ.
in d.§.cũ pater Ruin. conſ.127.nu.26.lib.2.
Secundo

28 Secundo † adfert num. 56. in tuitionem tex. in l. vnum ex familia §. ſed etſi fundum de lega. 2. vbi reſpondit I. C. hæredem gravatum relinquere fundum in familia, ſi vni relinquerit & eidem onus iniunxerit vt fundū ipſum extero teſtituat, nequit hæres defuncti, vel alter de familia fundum ab extero vindicare iure fideicommiſsi, ſi tantundē eiſdem de familia reliquerit ab hoc hærede qui illius agnouit voluntatem, iuxta l. cum à matre C. de rei vindicatio. Sed neq. ab hoc extraneo fundum auferre poteſt, is qui primo reiecto mortuo ſuccedit: Et hūc ſenſum dixit Menoch. ſatis aperte oſtendere illum eundem §. in verſic. Quod ſi talia vbi reſpondit idem Papinianus, quod ſi teſtator cauit in hæc verba, Peto ne fundus vel familia erat, &c. Hæredem hæredis propter ſequēs fideicommiſſum oneratum eſſe: & reliquis de familia poſtea fideicommiſſum petentibus ex primo teſtamento, fundum reſtitui debere. Cum itaq. in hoc ſecundo caſu reliqui de familia, mortuo primo ex familia electo admittuntur ad euocandum fundum quod ob fideicommiſſum ſequens debetur, vt tex. dixit de ſucceſsiuo intelligendum neceſſario, quoniam in priori caſu dictum fuit ſimpliciter quod fundus relinquatur in familia, non adiectis illis verbis, ne exeat de familia: ideo fideicommiſſum ſequens non dicitur, cum electione facta de vno familiæ propter defectum conditionis cæteri de familia repellantur, vt & innuit tex. in d. l. vnum ex familia §. ſi de falcidia ad finem.

29 Tertio † argumentatur Menoch. nu. 57. de regulā l. boues §. hoc ſermone de verb. ſigni. cap. non poteſt de preb. in 6. ex his quidem iuribus vulgaris regula deſumitur, quod omnis diſpoſitio regulariter in primo actu verificatur; ita in propoſita ſpecie dicendum ſufficere ſi primis deſcendentibus bona delata ſint, etſi non alijs. Neq. inquit Menoch. his obſtabit reſpōſio Anchar. conſ. 27. qui reſpondit d. ca. non poteſt loqui, vbi ſtricta ſumitur interpretatio, at quæſtio noſtra in caſu fauorabili & conſequenter extēdendo. Nam errat (inquit) Anchar. cum verius ſit fideicōmiſſum eſſe onus & quid odioſum l. cohæredi §. cū filię de vulga. atq. ideo ſtrictè interpretatur: ſicq. in hac ſpecie Anchar. repræhendit Crauet. conſ. 180. num. 1. Neq. etiam obſtat quod dictus §. hoc ſermone & d. cap. non poteſt, non procedit vbi de contraria voluntate diſponentis conſtat, vt declarat Tiraquel. in d. §. hoc ſermone limi. 12. Quia reſpondetur hic non conſtare de mēte D. Mariani, quod voluerit ratione huius portionis cōſtituere fideicommiſſum inter hos deſcendentes, & coniecturæ quæ adferuntur nihil poſſunt vt infra ait Menoch. dicemus.

30 Quarto † adiungit alterum argumentum num. 60. quod nomen familiæ & liberorum ita eſt collectiuum ſicut nomen deſcendentium ſic omnes affirmant in d. l. Gallus §. quidam rectè de libe. & poſthu. atqui nomen familiæ de per ſe ſine alio adiuncto ex ſui proprietate non ſignificat actum ſucceſsiuū neq. vt gradatim diſpoſitio ſequatur intelligitur, niſi ex coniecturis & mente diſponentis appareat. Socin. ſeni. conſ. 37. num. 1. lib. 3. Alciat. qui illum ſequitur in d. l. cum ita §. in fideicommiſſo num. 2. idem Socin. in d. l. Gallus §. quidam rectè num. 9. illico hanc adfert rationem, quoniam inquit ſi nomina hęc collectiua, liberi, deſcendentes, & familia, &c. Actum ſucceſsiuum ſignificarent ex vi verbi & ſua propria natura, conditio ſi deceſſerit ſine liberis non foret extincta natis ipſis & ſtatim mortuis, quia perſeuerantiam & actū ſucceſsiuum continerent, hoc autem falſum eſt l. hæredibus ff. ad Trebell. l. cum vxori C. quan. dies lega. igitur & antecedens falſum etiam, concludit igitur quod cum in illa ſpecie ſine aliquo adiuncto deſcendētes fuerint vocati, nullum actum ſucceſsiuum diſpoſitio continebit.

31 Quinto † addit num. 62. non parum facere argumētationem qua in his terminis vtitur Ruin. conſ. 92. num. 7. lib. 2. Quando pluribus per verba obliqua relinquitur, ij omnes alternatiuè vocati cenſentur ordine ſucceſsiuo l. cum pater §. penultimo de leg. 2. Batto. & alij omnes in d. l. Gallus §. quidam rectè, & vltimo vocatus intelligitur vocatus ſi primus non iunxerit l. ſi fundum ſub conditione §. his verbis de leg. 1. l. hæredes mei §. fina. ad S. C. Trebell. cæterum traditio intelligitur ſi primus morietur, vel deficiat antequam ſecundus ſit natus, vnde licet primus ſit per fideicommiſſum vocatus, vltimus tamen ſolum dicitur ad fideicommiſſum vulgariter ſubſtitutus l. hæredes mei §. fin. ad Trebel. vbi gloſ. in verbo, vel vni. Ripa ibi num. 9. poſt Socin. ſeni. conſ. 113. lib. 1. Socin. iuni. conſ. 100. num. 34. lib. 3. tandē nu. 64. reſpondet Socin. ſeni. qui aliud videtur ſentire quādo plures ſunt vocati ordine ſucceſsiuo per nomen collectiuū vt ibi per eum.

Sexto argumentatur in hunc modum nu. 64. verſic. Sexto me, ſi inquit diceremus hos deſcendentes tres ſcilicet fratres de quibus in illo caſu contentio erat, vocatos fuiſſe per fideicommiſſariam neceſſe eſt affirmare inter eos inductam fuiſſe reciprocam fideicommiſſariam ſubſtitutionem, propoſitio ex ſe notiſsima, & conſequens verum nō eſt, ergo & antecedēs: quod vero reciproce ſubſtitut

ſtituti non ſint ratione efficaci probatur: Re-
32 ciproca † ſubſtitutio non præſumitur, ſed ad ipſam inducendam vrgens coniectura requiritur Caſtr. & Iaſſ. in l. poteſt ff. de vulga. Ripa in l. hæredes mei §. cum ita num. 17. Zan. num. 558. 619. ad Trebellia. Hic (ait Meno.) nullæ extant coniecturæ cum poſt illa verba liberos maſculos deſcendentes, nihil additum ſit. Quinimo inquit, dato quod foret reciproca, non tamen dici poſſet reciptoca fideicommiſſaria, quæ nec inducitur, cum dicitur vos inuicem ſubſtituo, Bartol. in l. Lucius vbi Ripa numer. 41. commmem dixit de vulga. Et in fortiori caſu. Reſpondit Caſtren. conſil. 14. li. 1. quod vbi teſtator plures liberos vocauit, & inuicem ſubſtituit, & per fideicommiſſum grauauit reſtituere cuidam ſocietati licet ſocietas illa ſic vocata per fideicommiſſum: attamen illi liberi inter ſe ſubſtituti, ſolum vulgariter & nō per fideicōmiſſum vocati ſunt, & ideo hæreditate adita corruit ſubſtitutio inter eos l. poſt aditam C. de impube. & loquitur Caſtren. in filij vocatis ſub nomine collectiuo, & licet ait Meno. Ripa. improbet traditionem Caſtren. eam tamen Zan. defendit in d. §. cum ita n. 599. vnde conſequitur quod licet Ioan. Iacob. & Nicolaus eorumque liberi grauati fuerint reſtituere deſcendentibus Bartholomei, non tamen deſcendentes illius collectiue interesſe vocati fuerunt per fideicommiſſum ſubſtituti, ſed per ſolam vulgarem, quæ expirauit ex parte Franciſci, qui adita hæreditate deceſſit, & ideo extincta fuit d. l. poſt aditam C. de impube.

Septimo & vltimo nu. 67. ad hanc opinionem citat anthoritates, Cumani. d. §. in fideicommiſſo, Decij Ruin. Socin. ſenio. Alciat. Rub. Pariſij. Curti. iuni. Crauet. Addit ibidē in verſi. Quinimo tacitè fortiori in caſu &c. Socin. ſeni. cōſ. 104. col. 2. verſi. capio nūc li. 7. teſtator enim in illo caſu ita diſpoſuerat ſub his verbis, & eos & quemlibet eorum, & cuiuslibet eorū filios & deſcendentes maſculos legitimos &c. in hac ſpecie apertiſsime conſtat teſtatorem ſub nomine hoc collectiuo deſcendētes diſpoſuiſſe, & per fideicommiſſum illos ſubſtituiſſe, primus à ſe inſtitutis; quodque fortius eſt addiderat teſtator clauſulam vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum; his non obſtātibus conſuluit Socin. deſcendentes fuiſſe ſolum actiue vocatos, non autem paſsiuè, atq. ita inter ſe minimè grauatos Socin. ſequuti. ſunt Pariſ. conſ. 87. n. 25. li. 2. qui in ſimili ſpecie ſic expreſsim reſpondit citat etiam Alexan. conſ. 139. nu. 3. & 4. lib. 6. is reſpondit in ſubſtitutione habente tractum ſucceſsiuū futuri tēporis, vt ſcilicet de parētela vocati de gradu in gradum deficientibus maſculis, & adiecta cauſa quoniam voluit bona remanere in familia, & ob id fœminas excluſerat, nihilominus reſpondit Alex. quod primo gradu perempto, id eſt quia primus vocatus mortuus eſt relictis liberis maſculis, cæteri omnes excluſi cenſentur. Alex. ſequitur Alciat. reſpō. 134. ad finē qui inibi addidit Alciat. in terminis noſtræ quæſtionis à fortiori hoc procedere in donatione inter viuos facta; Rurſus idem Meno. adfert conſi. Alexan. 185. li. 2. vbi ſubſtitutio facta fuerat compendioſè & tamen conſuluit primo moriente cum liberis maſculis fideicommiſſum euaneſcere; n. 69. idem Meno. ſuperaddit nihil differre compendioſam atq. ita fideicommiſſariam de qua agitur à directa, cum per conditionis defectum quia primi vocati deceſſerunt relictis maſculis, conſequēter admiſsis his cæteri omnes gradus perierunt, ex Alexan. d. conſi. 185. His acutiſsimis rationibus Menoch. Decian. coniecturam primam & illius traditionem infringit: eandem ſententiam ſequutus fuit conſulendo in ſubſtitutione facta in capitulis matrimonialibus Menochi. conſi. 320. nu. 41. lib. 4. has oportuit fere ad verbum referre vt facilius poſſent confutari; tum & quia vt antea dixi maior pars materiæ & quæſtionis noſtræ in veritate præcedētium verſatur; promiſcue enim argumentātur vterq. Decian. & Meno. de vltimis voluntatibus ad contractus conuentionales: Menochij autem (vt etiam antea animaduerti) opinionem eo tamen non relato in eadem ipſa ſpecie & caſu, multis etiam rationibus aduerſus Decian. opinionem probauit Cæphal. d. conſi. 353. li. 3. quas non referam, quoniam verè Menoch. & ſubtilius & doctius caſum illum excutit, vt facta conſilij Cæphal. cum conſi. Menochij comparatione nihil ille præſtitiſſe videatur. Neque etiam referam iura & rationes Ludo. de Molin. vt itidem illum & ſupra citaui lib. 1. d. Hiſpa. primo. ca. 5. a nu. 24. qui tacito Menochi. eodē iura & rationes, etſi non omnes à Meno. adductas adfert, & concludit ſicut Meno. vocatione facta per nomina collectiua nō per fideicommiſſariam ſed per vulgarem ſuccedi, loquens in maioratu & ſic in cōtractu inter viuos celebrato. Et preter citatos à Menoch. interpretes, & alij multi eandē tenuerunt opinionem nouiſsimè Hieron. Lauren. deciſ. Auini. 37. nu. 5. vbi malè tamen affirmat ſic tenere omnes in l. ex facto §. ſi quis autem ff. ad S. C. Trebel. Rub. Alciat. ſibi contrarius Pau. de Caſt. ſibi contrarius Ruin. Eugubin. Celſus. Hugo, Anto. Anguiſol. qui hanc communem dixit, & Socin. iuni. qui & communē, quos refert & ſequitur receptam

affirmans

affirmans Simo.de Pret.conſi.203. num.24.
lib.1.& in cõmen.de inter.verb.vlti. volun.
33 li.3.interpret.3.ſolutio 9.a nu.1.qui † & ra-
tiones quaſdam adfert & nouum ad d. §. in
fideicomiſſo intellectum profert,quam dicit
verum ſicut euangelium:Impura nefanda,&
quæ ab homine Chriſtiano tam aliena verba
eſſe deberẽt vt blaſphemia, & alia quælibet
aduerſus Deum,& illius ſacram religionem
oportet igitur ad plenam & exactam huius
articuli coguitionem referre quæ a Sim. de
34 Pręt.adferuntur † citat igitur in comproba-
tionem,huius opinionis tex. in d.§.in fidei-
comiſſo,quem ſic intelligit : familiæ nomen
incertam & vagam continet ex ſui ipſius no-
minis effectu perſonam,ſic ille d. conſ.num.
25. vnde I. C. in eo §.nihil aliud agit quam
declarare & modum interpretari ambiguũ
à teſtatore ſub nomine familiæ relictum,
quibus ſcilicet ſit dandum perſonis;vnde ait
tex.nominatos per teſtatorem ad fideicom-
miſſum admitti. quod vbi factum ſit & exe-
cutum ſufficit:hoc autem verba oſtendunt §.
diſiunctiua , aut poſt eos omnes extinctos,
quæ executione vt Simon.de Præt.ait facta,
lex non aliud poſtulat vt latius ſuo conſilio
num. 26. 27. declarat : At ſi §.ille voluiſſet
grauamẽ impoſitum nominatis & ſemel ad-
miſsis,poſt eorum mortem fore alijs de fa-
milia reſtituendum,non alternatiue tex. di-
cens,aut poſt eos omnes,&c.Sed copulatiue
dixiſſet,& poſt eos omnes,l.ſi hæredi plures
35 de condi. inſtitu. Subiungit † idem Simon.
de Præt. Alternatiuam demonſtrare ordinẽ
ſucceſsiuum per vulgarem & non per fidei-
commiſſariam citat Alciat. conſ.83. num.3.
lib.9.& in d.§.quidam rectè num.29.verſic.
36 Tertius caſus: Deficientibus † autem nomi-
natis & certificatis (ita enim ille loquitur)
per teſtatorem §.dupliciter diſtinguit,& de-
clarat,ad fideicommiſſum admittendos eos
qui de eadem familia ſunt tempore mortis
teſtatoris,& qui in primo ſunt gradu : Addit
37 † rurſus ille,ſi enim verbum familia hoc im-
portaret , vt donec aliquis de familia ſuper-
eſt,de vno in alium legatum perueniret , vt
Pau.de Caſtr.(quem illic repræhendit)& ſui
ſequaces exiſtimat,fruſtra §.adieciſſet,finalẽ
illam particulam.Niſi ſpecialiter defunctus
ad vlteriores voluntatem ſuam extenderit:
hoc autem non dicẽdum eſt verum quia ver-
bum familia nõ importat ſucceſsiuum fidei-
commiſſum, propterea & adiectione horum
verborum opus fuit,illis ſcilicet modo rela-
tis : Niſi ſpecialiter defunctus ad vlteriores
voluntatem ſuam extenderit: in quorũ ſen-
ſum verborum adducit Alcia.in d.§.in fidei-
commiſſo , qui ibi ſcripſit fideicõmiſſum fa-
miliæ relictum intelligi de his qui in proxi-
miori ſunt gradu tempore mortis teſtatoris
tantum,nec gradatim accipi , vt poſteriores
deinde admitantur niſi id teſtator expreſſe-
rit:hæc Sim.de Præt.qui & ex his repræhen-
dit Craue.Barba. Alberi. vt & ipſos repro-
bare ſcribit Rimi.conſ.50.num.40.

Secundo inquit idem Simo. de Pręt. alia
efficaci ratione oſtendo per nomina colle-
ctiua liberi,familia , agnati,&c.Nõ poſſe in-
duci ſucceſsiuum fideicommiſſum de vno in
alium ad omnes contentos ſub nominibus
collectiuis,ſed eos tãtum qui tempore mor-
tis teſtatoris ſunt tales, quales nomẽ colle-
ctiuum ſignificat, vt ſatis clarè innuit tex. in
d.§.in fideicommiſſo & l.ſi coguatis de reb.
dub.d.l.peto §.fratre & d.l.fin. de verb. ſig-
ni.C.ſic igitur iure ſucceſsiuo dicũtur ſucce-
dere,regulato à iure ſucceſsionis quæ proxi-
miori cõpetit in gradu,nõ vero quod vno ad
miſſo alius ſuccedat iure fideicõmiſsi : Et in
eos dari poteſt qui copulatiue,& de familia
vel agnatione,& de exiſtẽtib' in primo gra-
du non ſunt prout eſſe requiritur iuxta tex.
in d.§.in fideicõmiſſo:quare vno tali tempo-
re admiſſo,alius admitti non poteſt, qui tẽ-
pore mortis teſtatoris proximior ſit ob eui-
dentem repugnantiã & cõtradictionẽ argu.
l.3.§.ex contrario de acquiten.poſſeſsio.l.ſi
certo.§.ſi duobus ff.commo. Et quod de vno
tẽpore dicitur de alio denegatur , quod ibi-
dem ille latius proſequitur alios eiuſdẽ opi-
nionis adiungens.

38 Contrariã † tamen ſententiã quod vocati
& ſubſtituti per nomina collectiua plures
gradus continẽtia, vt familia,liberi & his ſi-
milia, omnes & ſinguli cẽſentur vocati ordi-
ne ſucceſsiuo vnus poſt aliũ , ſecundũ gradus
& proximitatis prerogatiuam , cõſequenter
quilibet grauatus deſcendens alteri proxi-
miori reſtituere perpetuo donec extent cõ-
præhenſi ſub dicto nomine collectiuo per fi-
deicõmiſſariã & non vulgarẽ,tenuere ex an-
tiquioribus Pau.de Caſt.in d.l.cũ ita legatũ
§.in fideicõmiſſo per illũ tex.de lega.2.vbi &
Imo.Pet.Iaſſ.n.25.poſt Bal.nu.2.Corne.nu.
9.in l.fin.per illũ tex.C.de verb.ſigni.vbi &
Angel.citat conſ.38.nu.3.Cuma.in d.l.Gal-
lus §.quidã rectè: prout eũ in hanc opinionẽ
citauit Corne.in d.l.fin.nã Cuma.æquiparat
relictum familiæ & relictum poſteris Socin.
conſ.51.nu.20.li.2.Pau.de Caſt. in d.§.qui-
dã rectè nu.9.& in d.§.in fideicõmiſſo vbi &
Socin.nu.4.Iaſſ.n.27. vbi cõmunem teſtatur
a qua in iudicãdo & cõſulẽdo recedi (inquit)
non debet. Et quando aliqui ſub nomine li-
berorum vocantur,idẽ enim importat quod
deſcendentium Socin. in d. §. quidam rectè
nu.5.conſ.12.nu.10.lib.3.conſ.114. num.2.
Alex. conſ. 25.num.2.lib.4. vbi de nomine
libe-

Digitized by Google

liberorum & de eodem nomine Deci. conſil.
39 639. num. 5. idem † Deci. ſignanter vbi non
adeſt copula conſ. 253. num. 4. conſ. 205. col.
1. & 2. Quod generale eſſe affirmat nedum
in vltimis voluntatibus ſed etiam in contra-
ctibus: & in terminis proprijs noſtris dona-
tionis, idem Deci. conſ. 662. num. 2. Decian.
qui ſupra relatos adduxit d. conſ. 41. nu. 66.
67. & in extremis illius numeri verbis ſcri-
bit ita tenere Barto. & poſt eum omnes in
d. l. Gallus §. quidam rectè vbi pro indubi-
tato hoc dicunt Barto. Bald. Paul. de Caſtr.
Didac. Natt. Roland. Socin. Alexand. Deci.
Ruin. Guid. Pap. Pariſi. Craue. Alba. & innu-
meri, quos ſequitur Peregri. tractat. de fidei-
com. d. artic. 19. à num. 12. cum ſequen. mul-
tis Caual. non relato Peregrin. eandem opi-
nionem non ſemel ſequitur deciſio. 18. num.
19. 3. part. & in eadem deciſio. num. 69.
deciſio. 19. num. 65. 69. 75. 73. 3. part. deciſ.
17. num. 36. part. 3. vbi conſilio Oldradi lo-
cum non eſſe voluit, quando nominibus col-
lectiuis facta foret ſubſtitutio. & ante eam
deciſio. num. 4. Surd. conſ. 96. num. 14. & 15.
& expreſſim num. 19. lib. 1. & in noſtris ter-
minis, vbi familiæ quid relictum foret conſil.
247. num. 7. lib. 2. qui tamen paucos in hanc
refert ſententiam, citans tex. in d. §. in fidei-
commiſſo. Et ſic videris optimè lector arti-
culum dubium, vndiq. iuribus & authorita-
tibus noſtrorum refertum, ſuam quiſq. ſen-
tentiam communem dicens. Verum re ipſa
diligenter cōſiderata hæc magis placet opi-
nio, quæ rectè probatur ex d. §. fideicommiſ-
ſo vt dixi ſupra quæſt. 19. hac 2. ſectione.
40 Et præteritis † innumeris fundamētis quo-
rum poſt referam remiſsiue aliqua, quæ hanc
partē iuuant mihi ex his, quę ſequuntur duo-
bus vera hæc opinio ſaltim in contractibus,
& donationibus antenuptialibus de quibus
ſemper loquor, videtur. Prima ratio, quoniā
in donationibus ſicut & in teſtamentis plena
imo pleniſsima interpretatio fieri debet ca.
cū dilecti, vbi glo. Panor. & cæteri ex. de do-
natio. l. in teſtamentis vbi Deci. & Cagnol.
41 de reg. iur. pleniſsima vero † interpretatio
fieri nō poteſt, ſi nominib⁹. hiſce collectiuis,
in modū vulgaris ſuccedatur, cum adita hæ-
reditate expiret; at ſi per fideicommiſſariam
plenior tunc conſeruandam diſponentis vo-
luntatem interpretatio ſumitur, quia tractū
habet ſucceſsiuum & deſcendentes omnes
cōplectitur, ita fiet vt magis ad fideicōmiſ-
ſariam quā vulgarem vocatio collectiua re-
ferenda videatur.
42 Secundo † quoniam ex communibus & re-
ceptiſsimis traditionibus de quibus ſupra
creditum eſt, coniecturis legitimis donantis
ſeu aliter diſponentis, voluntatem de vno ad
alium caſum vel perſonā extendi poſſe; hac
vel vera concluſione ſuppoſita, negari certè
nequit, quin voluntas diſponentis magis ex-
tendatur ſi in fideicommiſſum dirigātur no-
mina collectiua, quā ſi in vulgarem ſubſtitu-
tionem, quæ vt dixi illico adita expirat hæ-
reditate, fideicommiſſaria ſecus, cum perpe-
tua ſit & omnes de familia conſequatur.
43 Tertio in † contractibus & donationibus
huiuſmodi, nedum nobis ſed hæredibus no-
ſtris proſpicere in dubio præſumendū §. ex
cōditionali de verb. oblig. ibidq. plenius l.
pactū de probatio. gloſ. in d. §. ex conditio-
nali vbi Angel. & cæteri, Bart. in d. l. pactum
44 & paſsim noſtri; Hinc † hæredis appellatio-
ne etiā in contractibus, omnes in infinitum
hæredes continentur l. hæredis appellatione
b ſciēdū l. hæredis appellatio de verb. ſignif.
l. qui per ſucceſsionem de reg. iur. l. fina.
C. hæredi. l. in annalibus C. de lega. Bart. &
cæteri omnes poſt eum in l. Gallus §. etiam
ff. de libe. & poſthu. vnde docuit egregie Ti-
raq. tracta. de retract. conuentio. §. 1. gloſ. 6.
45 nu. 17. pactum † de retro emendo pro ſe &
hæredibus ſuis, non extingui in primis hære-
dibus ſed ad vlteriores extēdi Cagno. in l. 2.
46 nu. 17. C. de pac. inter emptio. Quinimo † &
in his quæ ſtricti iuris ſunt veluti in conceſ-
ſione immunitatis pro aliquo & illius hære-
dibus, omnes continentur hæredes. Barto.
conſ. 59. Alcia. Bertaz. Alex. & alij quos ſe-
quitur & refert Pereg. tract. de fideico. arti.
32. nu. 63. ad finem; ſanè ſi in modū vulgaris
ſub collectiuo illo nomine ſuccederetur, nō
hæredes oēs vocati viderētur quemadmodū
per fideicōmiſſariam vt modo dixi, quia hęc
tractū habet ſucceſsiuū, illa momentaneum
quæ aditione extinguitur hæreditatis.
Adferunt autem qui ſuperiorē tuentur cō-
munē opinionē rationes, & iura multa, quib⁹
eam verā eſſe oſtendunt, id nouiſsimè præſ-
titit Peregri. d. artic. 19. num. 12. quæ ſciens
prætereo, cum illius viri docti tractatus per
omniū manus circumferatur; obiectis etiam
reſpondit quibuſdam etſi non omnibus, vn-
de oportet Meno. rationes me diſſoluere ne
vlterius poſsit dubitari, tum & duo illa quæ
Simon. de Præt. argumenta adduxi aperte
refellere; Cæterum vt ex ordine rem pertra-
ctemus ab origine prius reſpondendum eſt
ſingulis Menochij rationibus, quas in cita-
to conſilio, in eodem caſu Deciani adduxit.
Prima ratio illius eſt, quoniam inquit non
ſequitur, ſunt vocati ordine ſucceſsiuo ergo
per fideicōmiſſariam cū eſſe poſsit per vul-
garē, & quia in contractibus non poſsit fieri
ſubſtitutio fideicōmiſſaria vt ille ibi, Reſpō-
47 detur † veram non eſſe Menochij rationē, cū
poſsit in cōtractib⁹ & in donationib⁹ aliquid

Digitized by Google

donari, ita vt poſt illius mortem ſi ſine libe-
ris, aut alio modo alteri reſtituatur l. vt hęre
dibus de leg. 2. d. l. quoties C. de donatio. quę
ſub modo. Bald. conſ. 149. lib. 2. & in eodē
donationis contractu reſpondit Caſtren. cō-
ſil. 348. col. 1. & 385. lib. 1. Alex. conſil. 247.
in fine lib. 6. Socin. iuni. Bero. Crauet. Natt.
48 Dida. Oſaſc. Peregri. & alij † multi quos re-
fert & ſequitur Surd. conſ. 375. nu. 21. lib. 3.
vbi tenere teſtatur omnes in contractibus &
donationibus tam fideicommiſſariam quam
directam fieri vulgarem ſubſtitutionem poſ-
ſe, & in ea ſuccedi eo modo, quo ſuccedere-
tur ſi facta in teſtamento fuiſſet citat Decia.
d. conſ. 41. nu. 17. lib. 1. Addit illic. (Neque
inquit negat Menoch. conſ. 85. num. 28. licet
diffiteatur dici poſſe fideicommiſſariam cō-
ſtat igitur ſic ſubſtitui in donationibus poſſe
inſtar fideicommiſſi in teſtamento inſtituti,
49 quamquam † verè & proprie fideicommiſ-
ſaria dici non poſsit, quemadmodum mul-
torum authoritate declaraui hac ſectione,
quæſt. 19. Eandem opinionem probauit idē
Surd. conſ. 24. num. 3. lib. 2. qui & multos in
hanc citat ſententiam, & ibi hæc verba ſub-
iungit: quamquam multi teneant in contra-
ctu non poſſe fieri ſubſtitutionem & inter
cæteros Cuma. in l. qui Romæ §. cohæredes
num. 4. vbi Caſ. num. 2. Alex. num. 4. Socin.
num. 19. Iaſſ. num. 15. de verb. obliga. cum
alijs quos refert Menoch. conſ. 85. num. 28.
lib. 1. vbi etiam refert multos tenētes quod
pro tali ſubſtitutione non detur aliqua realis
50 actio, ſed ſola perſonalis, tam † ab omnibus
receptum eſt quod valeat conuentio ſiue pa-
ctum de ſuccedendo reſtrictum ad certa bo-
na, licet aliud ſit quando fit diſpoſitio ſub
nomine hæreditatis, vel quotæ, ſiue ſit do-
natio, ſiue alius contractus, & in hoc non fit
vila doctoribus vt videri poteſt apud Barto.
in l. fina. num. 14. C. de pact. ſequitur Alexan.
Deci. Curti. iuni. Paris. Prac. Ripiens. Cag-
nol. Boeri. & alij quos citat & ſequitur de-
cilio. Pedemon. ſoo. num. 25. vbi poſt Pariſi.
51 dicit eſſe communem huc vſq. ille.) Addit †
idem Surd. in verſ. At ſi verum fateri liceat,
&c. Verba quædam quæ mihi plurimum pla-
cent inquit an fideicommiſſaria fieri poſsit
nec ne in donationibus quæſtio magis ver-
balis eſt, quam quæ ſubſtantiam vel vtilitatē
aliquam præſeferat, nam negat nemo in cō-
tractibus diſponi poſſe quod poſt mortē res
vnius ad alium tranſeat, vt affirmant omnes
in l. qui Romæ §. Flauius de verbo. obliga.
quamuis ſubſtitutionem negent aliqui, quod
ille latius proſequitur: vnde ad inſtitutum
negant aliqui, quod ille latius proſequitur;
vnde ad inſtitutum noſtrum, licet verum ſit
prout eſt poſſe in donationibus & contracti-
bus ſubſtitutiones fieri, poſſe itidem diſponi
vt res vna ad alium & deſcendentes omnes
tranſeat, id nō ad ſimilitudinem vulgaris ſed
fideicommiſſariæ magis fieri dicetur. Nam
nec vulgaris quæ in contractibus fit proprie
vulgaris dicitur, quia in teſtamentis tantum
ordinatur ad inſtar tamen teſtamentariæ cō-
uentionales vulgares etiam appellantur his
prima & ſecūda ratio Menochij ſublata eſt.

Non obſtat tertia, quod detur perſonalis
tantum & non realis ex his ſubſtitutionibus,
nam multi alij tenuerunt contrariam ſentē-
tiam, quos omnes recenſui hac ſectione quę-
ſtio. 19. verſicu. Vnde quemadmodum in fi-
deicommiſsis; poſito tamen quod altera &
verior & receptior eſſet, non inde ſequitur
collectiuo nomine inſtructam ſubſtitutio-
nem fideicommiſſariam etſi improprie non
nominari in huiuſmodi donationibus ratio-
ne tractus ſucceſsiui, & ſufficit ſi perſonalis
detur non realis, quæ pro his competit quæ
in vltima voluntate inſtituta ſunt.

52 Non obſtat † quartum, quoniam quadra-
re vel non quadrare voluntati teſtatoris, id
ab illius veriſimili mente, intenſione, & ver-
bis colligendum eſt; ideo fideicommiſſum
quibusvis verbis inducitur l. omne verbum
C. communia de lega. l. in legatis C. de le-
gat. §. fina. inſtit. de ſingu. reb. per fideico.
relict. quemadmodum poſt antiquiores do-
cuit nouiſsimè Peregri. tractat. de fideicom.
articu. 1. num. 44. cum ſeq. multis; voluntas
vero ſatis colligitur ex verbis collectiuis ab
ipſo teſtatore prolatis in fauorem agnatio-
nis vel familiæ ſuæ, ideo ne illius pereat vo-
luntas ſed ſuſtineatur, interpretatione & ex-
tenſione adiuuanda eſt cum illius voluntas
in fideicommiſsis ſpectetur, quæ ſola ſer-
uanda eſt cum illius voluntas in fideicom-
miſsis ſpectetur, quæ ſola ſeruanda l. fidei-
commiſſa §. item ſi quis de leg. 3. l. penul. de
leg. 1. Quinimo in cōditionibus potius mens
quam verba attendi debent l. pater ſeuerinā
de conditi. & demonſt. vt hæc & ſimilia coa-
ceruat Peregri. arti. 29. num. 31.

Non obſtat quintū, quia eo argumēto non
cōuincimur fateri in ſpecie illa inductā fuiſſe
magis vulgarē quā fideicōmiſſariā. Neq. tra-
ditio Socin. officit, ſimul nec Decij à Meno.
citati, nō enim negāt illi, qui & in ipſo caſu,
cū pater & liberi illi° ſimul vocātur, cēſeātur
liberi & deſcendentes omnes grauati alterū
alteri reſtituere, veluti ſi per fideicōmiſſariā
onerati expreſsim fuiſſent; quemadmodū in
terminis donationis reſpōdit expreſsim idē
Deci. conſ. 239. idem Deci. conſil. 662. nu. 1.
Decian. dict. reſponſ. 41. Peregrin. dict. ar-
ticu. 19. numer. 17. Molin. de Hiſpano. pri-
moge. lib. 1. cap. 6. num. 6. quos ego citaui

ante-

Digitized by Google

antecedenti quæſtione in verſicul. Tertio ſicut in vltimis voluntatibus.

Non obeſt ſextum, dicere enim de te non loquitur ſubſtitutio ſi vocatis per nomina objiciatur collectina, facilè reſpondebunt ij, de nobis loquitur ſubſtitutio, cum eo nomine & ſimilibus collectiuis omnes de familia includantur d. l. cum ita legatum §. in fideicommiſſo delega. 2. l. peto §. fratre deleg. 2. l. fina. C. de verb. ſignifi.

53 Septimum. † non facit, nam ſubſtitutio præſumitur potius directa quam obliqua & fideicommiſſaria, id verum dum ex verbis teſtatoris vel diſponentis aliud non appareat quo in caſu illius voluntas ſequenda eſt aduerſus dubiam iuris præſumptionem, quã elidit aperta vel tacita vocantis intentio vt dixi modo in ſolutione ad 4. argumentum: ipſa autem colligitur euidenter ex vocatione per nomina collectina, quæ non ſic ad vulgarem, attenta proprietate verbi collectiui adiungi poteſt ſicut ad fideicommiſſariam, quemadmodum reſpondit Crauet. conſil. 131. num. 10. Peregrin. dict. artic. 19. num. 21. ad medium. Quod autem ille conſiderat, vt cum in vltimis voluntatibus potius vulgaris quam fideicommiſſaria ſubſtitutio præſumatur, multo magis in contractibus in quibus ſtricta ſit interpretatio. hæc enim ſequella argumenti dupliciter ſoluitur: primo & in vltimis voluntatibus iuxta receptiorem ſententiam, nominibus collectiuis induci fideicommiſſariam & non vulgarem vt dixi ſuperius in verſicul. Contrariam tamen ſententiam, ſecundo & in contractibus idem quod in vltimis voluntatibus in his enim maximè donationibus ex præſumpta contrahentium mente extenſio fit de caſu ad caſum, & de perſona ad perſonam, vt multis argumentis & clariſsimis rationibus præter omnes declaraui in antecedenti quæſtione, ea non repeto, nunc ſequitur vt diſſoluamus octauum, quod certè non obſtat, illud enim in reciproca loquitur ſubſtitutione, quæ tractum temporis nullum continet, neque explicite neque implicite; & licet mortis tempus conſiderari poſſit & in caſu quo aliquis præcederet teſtatori, ſicque in caſum vulgaris, eſſet ſanè nimia reſtrictio aduerſus vim & propriam collectiui nominis naturam & ſignificationem, vt rectè aduertit Peregrin. dict. articu. 19. numer. 21. Aliter ipſe reſpondeo, argumentum procedere poſſe in vltimis voluntatibus, in donationibus & contractibus minime, quoniam in his vt non ſemel dixi non proprie fit ſubſtitutio fideicommiſſaria, & minus multo vulgaris reciproca, qui niſi præcedente inſtitutione non fieri poteſt; at in contractibus & donationibus inſtitutio neceſſaria non eſt vbi igitur non datur inſtitutio neq. cõſiderari ſubſtitutio poteſt, etſi pacto hæreditas dari non poſſit l. hereditas ad finem C. de pact. conuent. non etiam dabitur ſubſtitutio, vt dixi Surd. conſ. 247. num. 4. ad medium lib. 2.

Ad nonum Menochij authoritate Alciati, reſpondetur affirmando, prout ego libenter vna cum Alciat. in illa ſpecie affirmo, non potuiſſe conuentione excludi filiam fœminam propter maſculos, quia non alia efficax coniectura aderat, qua præſumi poſſet filias fratris excluſas fuiſſe: neq. hoc negat Decian. dict. conſ. 41. in quo præter ipſam collectiui nominis coniecturam concurrebant aliæ multæ, vt poſt dicemus: verum igitur eſt ex ſola illa collectiui nominis adiectione non cenſeri excluſas fœminas vt & inferius dicã; cæterum non fuiſſe inductum reciprocum fideicommiſſum inter filios & deſcendentes negandum eſt cum Decian. aduerſus Alciatum & Menoch. Nam & idem Alciat. in d. §. in fideicommiſſo num. 13. & in l. Gallus §. quidam rectè, aliter ſenſit vt ſtatim dicam; vnde adſtante communi opinione in contrarium parum de illius reſponſo curandum.

54 Decimum † argumentum de famoſo Oldradi. conſil. 21. præſum. ad caſum noſtrum adiungitur, cum locus illi non ſit vbi coniecturis aliud poteſt ſuaderi, quemadmodum idem Menochi. millies fatetur multorum authoritate, ſic ipſe lib. præſumpt. 4. præſumpt. 69. numer. 9. 10. 11. 12. 13. vſque ad nu. 18. & preſum. 76. nu. 66. 67. conſi. 117. numer. 9. & 10. lib. 2. conſil. 229. numer. 12. lib. 3. conſil. 904. numer. 14. lib. 10. Atque nullus ferè diſſentit cum legitimæ & probatæ ſunt coniecturæ, vt Meno. in dictis locis, & alios multos tam in vltimis voluntatibus quam etiam in contractibus loquentes adiunxi quæſtio. 20. præceden. verſicu. Nihil aliud nunc ſuper eſt, &c.

55 Vndecimũ † non obſtat, quoniam verum quidem argumentum eſt in dubio, cæterum quando legitimis coniecturis conſtat de voluntate diſponentis caſus tunc non dicitur dubius ſed clarus & apertus l. licet Imperator vbi fusè interpretes deleg. 1. l. ſi quis locuples in fine ff. de manumiſſ. teſtam. cap. 1. vbi Panor. & cleri. non reſiden. cap. cum dilecti vbi idem Panor. de donatio. coniecturæ enim vt inibi docent omnes clariſsimæ & liquidiſsimæ dicuntur probationes; & mens & voluntas teſtantium vel contrahentiũ attendenda eſt, & id iudicãdum quod illi ſi de caſu interrogati, veriſimiliter reſpondiſſent; vt multis citatis dixi quæſt. præceden. in verſi. Re tamen diligenter perpenſa.

Duodecimo argumento Menochius vt di-
xi ſuperius difficilem ingreditur quæſtio-
nem, an ſubſtitutio collectiuo nomine inſ-
tructa cenſeatur facta, in modum vulgaris
an vero fideicommiſſariæ, vbi ego multos
in vnam & alteram adduxi ſententiam de-
fendit vero Menochi. vulgarem factam non
fideicommiſſariam illisque ſupra adduxi ab
eo argumentis, quibus nunc denuo reſpon-
dendum eſt.

55 Non † itaque obſtat traditio Cumani
per Menochi. adducta quoniam loquitur in
pluribus ſubſtitutis per copulam & non per
nomen collectiuum, hoc enim in caſu li-
cet primus videretur vocatus per fideicom-
miſſariam tamen ſequentes poſt enim copu-
latiuè nominati per vulgarem potius quam
fideicommiſſariam ſubſtitui videntur ſic
Cuman. in dict. §. quidam rectè l. Gallus,
quam ſequitur ibi Socin. in 5. caſu Ruin. &
alij quos refert & ſequitur Peregrin. De-
cian. dict. reſponſ. 41. à numer. 91. vſque
ad numer. 98. qui & vna cum eo Peregrin.
diſtinguunt, aut fuit facta ſubſtitutio per co-
pulam, vt in nūc relato caſu: & tunc per vul-
garem: cæterum ſi per nomina collectiua
habentia tractum ſucceſsiuum per fideicom-
miſſariam, & in ſpecie Decian. ſic declarauit
Cuma. traditionem d. reſpon. num. 92. verſi.
Quintus caſus.

57 Rurſus † neque facit text. quem primo
loco in confirmationem traditionis Cuma-
ni adducit, in l. filiusfamilias §. cum pater
de leg. 1. potius enim hanc noſtram quam
illius probat ſententiam; cum apertiſsimè
dixerit iuſſum non alienare fundum quem
teſtator in familia permanere volebat, vni
ex familia rectè relinquere, neque interim
alios quamdiu in familia eſt poſſe vindicare;
præſuponit igitur reliquos de familia voca-
tos fuiſſe, aliter non diceret textus quamdiu
in familia eſt fundum petere non poſſe cæte-
ros de familia.

Non etiam obſtat text. quem dicit cla-
58 riorem in l. vnum † ex familia §. ſed etſi fun-
dum delega. 2. inductione illa Menochij à
me ſuperius relata: Quoniam in caſu ipſo
& quæſtione propoſita à Tiberi. Decian. &
ab eodem Menoch. aderat etiam prohibi-
tio alienationis, quoniam dictum fuerat,
quod nec donatarij nec eorum deſcenden-
tes vllo vnquam tempore, & ſic perpetuo
non poſſent alienare res donatas quo in ca-
ſu textus ille à Menoch. adductus potius
probat contrariam ſententiam; cum ne-
dum poſt Socin. Corne. Gozadi. Curt. Alex.
Parſi. Alex. de Neno. & Alban. docet idem
Decian. d. conſ. 41. num. 36.

Ego autem præter alios efficaciter reſ-
pondeo text. in dict. §. ſed etſi fundum, non
ſine maximo miniſterio in priori illius §. par-
te vbi hæres grauatus fuit fundum in fami-
lia relinquere non prohibetur extero lega-
re, dum grauato tantundem relinquat qui
illius agnouit voluntatem, in ſecundo caſu
minime, vbi fundus prohibitus fuit aliena-
ri extra familiam; quoniam in primo etſi
demus cum Menoch. non fuiſſe illius ver-
bis inductum fideicommiſſum circa ipſum
fundum, id factum quoniam loco fundi te-
ſtator alterum ſubſtituit, vel aliam rem æqui-
ualentem fundo, quod fieri per grauatum
poteſt, ex text. in l. item veniunt de peti-
tio. hæredi. l. imperator §. cum fundum de-
lega. 2. vbi Barto. communiter receptus &
& in l. Titius per illum text. ff. ad S. C.
Trebelli. quemadmodum ex Angel. Paul.
de Caſtr. Iaſſon. Ruin. Socin. Alban. Deci.
Portio & alijs reſoluit M. A. Peregrin. tra-
ctat. de fideicom. articul. 40. numer. 32. Pe-
tra qui alios plures tractat. de fidei. quæſtio.
59 8. numer. 525. nam † vbi perſona cuius fa-
uore fuit facta prohibitio non læditur, non
cenſetur eo caſu permutatio vel commuta-
tatio prohibita, nec alienans in aliquam in-
cidit pœnam quam lex præfigit huiuſmodi
alienationibus l. ex hoc edito §. ſi quis alie-
nauerit ff. de aliena. iudi. ſic Peregrin. de
Petra poſt antiquiores in locis ſeu priori-
bus quibus addo Ludoui. Molin. tractat. de
Hiſpanor. primoge. lib. 4. cap. 4. à num. 1.
60 cum ſeq. Res † autem permutata in locum
alterius rei permutatæ ſuccedit, & eandem
ipſa iuris fictione cenſetur l. imperator §.
fina. delega. 2. l. ſi rem & pretium ff. de pe-
titio. hæredi. l. ſi donat §. fina. de dona-
tio. inter virum & vxorem, l. filiæ §. fina. de
conditio. & demonſtratio. Barto. in l. qui
Romæ §. duo fratres quæſtio. 1. de verbo.
obligatio. Afflict. deciſio. 336. fusè Tira-
quel. tractat. de retract. Lignag. §. 32. gloſ.
61 1. numer. 26. quemadmodum † & ſine ſpe-
cie rem permutatam fideicommiſſo ſubia-
cere perpetuo, vt res fideicommiſſaria reſ-
ponderunt Corneus Iaſſon. Socin. iunior.
Mazari. Decian. Manti. Alban. Panciro!.
& Menochi. quos refert & ſequitur idem
Peregrin. tractat. de fideicom. articul. 44.
numer. 30. Ludoui. Molin. dict. capit. 4.
numer. 36. vnde cum res permutata vel in
locum alterius fideicommiſſo ſuppoſita ea-
dem res fideicommiſſaria cenſeatur, ita fit
vt in priori caſu dict. §. ſed etſi fundum
poſsit grauatus rem in familiam iuſſum
relinquere, extero legare: Verum non ne-
gat textus quin inter omnes de familia in
re ipſa permutata vel concambiata non cen-
ſeatur inductum reciprocum fideicommiſ-
ſum:

ſum: Et hic eſt verus illius primæ partis §. ſenſus verum in 2. parte §. aliud dicitur vbi fundus prohibitus fuit alienari, tunc extraneo relinqui poteſt, quia fideicommiſſum reciprocum & ſucceſsiuum inſtitutũ cenſetur; cur autem in hoc ſecundo caſu non ſit licita cõcambiatio nullus aperit; vera autẽ ratio eſt quod licet vt modo dixi poſsint res fideicommiſſo ſubiectæ concambiari & permutari, tamen cum certa res alienari prohibetur, interdicta permutatio & concambiatio videtur, quaſi magis afficiat & apræhendat prohibitio rei certæ quam vniuerſalis, in quibus facilius res vna in alterius locum ſuccedit, vt dixit tex. in d. l. ſi rem & pretium Tiraquel. tractar. de retrac. Ligna. §. 32. glo. 1. à num. 10. cum ſeq. Peregrin. tracta. de fidei. artic. 40. num. 34. Ex quibus nouiſsimè lucido d. §. intellectus enucleatus remaneat.

62 Non obeſt † aliud, ex l. boues §. hoc ſermone de verbo. ſignifi. quoniam diſpoſitio illius tex. non procedit, cum nominis ſignificatio plures gradarim continet, qualia ſunt nomina collectiua plurium graduum & perſonarum, veluti, familia, agnatio, parentela, liberi & his ſimilia ſic probat tex. in d. §. in fideicommiſſo & in d. l. peto §. fratre de leg. 2. & in l. fina. C. de verbo. ſignifi. & in terminis ita huic argumento reſpondent Natr. conſil. 531. num. 26. Peregrin. dict. articul. 19. num. 24. Decian. dict. conſil. 41. 63 num. 59. & 64. lib. 1. Addiderim † ipſe vt in terminis loquamur contractuum & donationum; quod diſpoſitio illius §. hoc ſermone non procedit in donationibus vel pactis, in quibus ex veriſimili contrahentium mente diſpoſitio in primo tantum actu non verificatur, quemadmodum expreſsim authoritate Alexand. Roma. Tiraquel. & Decian. ſcripſi quæſtio. 20. in verſicul. Extremo etſi in contractibus, &c. Nam & in conuentionibus voluntas veriſimilis contrahentium ſpectatur dixi d. quæſt. 20. verſi. Re tamen diligenter perpenſa, &c.

64 Neque obeſt † quod quarto loco idem Menochi. adfert, nam verum non eſt deſcendentium nomen collectiuum nõ eſſe plurium perſonarum & graduum l. fina. C. de ſuis & legiti. hæredi. l. liberorum de verbo. ſignifi. vt multis relatis docet Peregrin. dict. articul. 19. numer. 11. Decian. dict. reſponſ. 41. numer. 67. Surd. conſil. 434. numer. 19. lib. 3. vnde & familiæ nomen. quoſcunque deſcendentes compræhendit, ſicut agnationis, domus, parentellæ, vt poſt ſupra relatos reſpondit idem Surd. conſi. 67. num. 16. 17. lib. 1. Hieronym. Gabriel. Craſſ. Hothom. Duran. Menoch. Decian. & alij quos ſequitur & refert Caualca. decif. 16. num. 9. & 10. 3. part. & quod adiungit Menochi. quod ſi liberorum nomen collectiuum foret, ſubſtitutio ſi ſine liberis non extingueretur natis liberis, & ſtatim mortuis, quæ tamen extinguitur, nullius conſiderationis eſt, ideo enim natis liberis & illis mortuis extinguitur ſubſtitutio, quia vis tota & effectus nominis collectiui liberorum reſoluitur & ſuprimitur morte ipſorum, nulla enim poſteritas ſpectatur ea, qua nominis collectiui proprietas poſsit ſuſtineri, non ſic vbi liberi filios, vel nepotes, reliquiſſent in quibus ſubſtitutionis verba verificari poſſent.

65 Neque obſtat † quod quinto loco ſubiungit ab authoritate Ruin. conſil. 92. num. 7. lib. 2. quoniam loquitur in pluribus ſubſtitutis per copulam vocatis non per nomen collectiuum; in hac enim ſpecie quamuis primo vocatus videatur per fideicommiſſum inuitatus, ſequentes tamen poſt eum copulatiue vocati per vulgarem & non per fideicommiſſariam inuitati cenſentur, & ſic procedit reſponſum Ruin. qui mouetur authoritate Cuma. in dict. l. Gallus §. quidam rectè & Socin. imbi in 5. caſu, ſecus tamen quando poſt primum per fideicommiſſum vocati, vocantur poſt mortem illius alij per nomen collectiuum vel complexiuum graduum & perſonarum, quo in caſu omnes inuitantur ſucceſsiuo ordine per fideicommiſſariam; ſicuti enim eorum primus per fideicommiſſum ſuccedit, ſic & ſequentes ex 66 eadem fideicommiſsi cauſa, quia † à primordio tituli poſterior euentus l. 1. C. de impon. lucra. lib. 11. & probatur hæc ſolutio ex dict. §. in fideicommiſſo & in dict. §. fratre ſic in terminis reſpondit conſilio illo Ruin. Peregrin. dict. articul. 19. num. 22. vbi alios plures citat, & ante ipſum Tiberi. Decian. quem ille præterijt d. conſ. 41. nu. 93. qui & ibi ſubiungit alia eiuſdem Ruini. verba.

Octauę argumentationi ſupereſt nunc reſpondere reciprocam negando in ſpecie iſta donationis non fuiſſe factam ſubſtitutionem, cum ex multis donationis verbis colligatur, quæ recenſuit Decian. num. 22. verſi. & certè, quas nunc prætermitto quia de his inferius dicturus ſum coniecturis.

Vltimum non obſtat ex auctoritatibus multorum quos Menoch. in ſuã adducit ſententiam, cum numero plures in lecturis & conſilijs contrarium reſponderint, quos retuli ſupra in verſi. Contrariam tamen ſentẽtiam, &c. Ex his conſtat Menochij omnes rationes & fundamẽta, quib9 nullus hucvſq. reſpondit deficere: Alia etiã in cõtrariũ adduci

vulgo ſolent, doctrina ſcilicet Bartol. in d. l. liberorum de verbo. ſignifi. & tex. in l. ſi cognatis de reb. dub. Cæterum quia his ſatisfacit Peregrin. in dict. articu. 19. ſciens prætereo.

67 Verum † reſtat reſpondere duobus notiſsimis rationibus adductis à Simon. de Præt. quas ſicut Euangelium veras dixit de quibus nec Peregrin. meminit dict. articulo. non itaque facit illius inductio de d. §. in fideicommiſſo ſubtilis certè, & acuta; ſed quæ
68 ſubtilius diſſoluitur. Nam † dictio aut, quam ponderat potius ad vulgarem quam fideicommiſſariam aplicatur, verum quidem re-
69 gulariter, at † in ſpecie illius §. minime; & nunc illius argumentum aduerſus eundem retundo: ait ille IurisConſultum in eo. §. nihil aliud agere quam interpretari legatum familiæ, quibus iuxta textatoris diſpoſitionem debeatur, conſequitur tota §. verba declaratiua, medio ſic, ditio aut etſi vt plurimum potius ſubſtitutionis vulgaris ordinem quam fideicommiſſarie deſignare videatur, tamen in eo §. ſicut & cætera illius verba declaratiue ſtat non alternatiue, neque id nouum eſt in iure in dictione hac vt declaratiue in diſpoſitione adiecta cenſeatur, quemadmodum de dictione ipſa, aut, vel, & his ſimilibus poſt antiquiores ſcribit Olaſc. decisio. 89. num. 3. & 4. Hinc ſequitur Simon. de Pret. non rectè argumentari, comprobatur ex tex. §. quatenus in principio ſtatuit nominatos prius ad legatum admitti. Sequuntur illa verba: *Aut poſt omnes extinctos qui ex nomine defuncti fuerunt tempore quo teſtator moreretur:* Præſupponunt ergo verba hæc, nominatos admiſſos fuiſſe, alioquin fruſtra eorum mors à IurisConſulto conſideraretur porro nec verba, extrema §. in eum quem adfert ſenſum, illa ſcilicet; Niſi ſpecialiter defunctus ad vlteriores voluntatem ſuam extenderit, faciunt: His enim verbis voluit dicere I. C. quod cum alias apud extremum de familia bona alienari prohibita, libera ſint, & poſsit in quemcunque diſponere iuxta tex. in l. qui ſolidum §. prædium delega. 2. cum ſimilibus & Bartol. & alijs ibi adductis, illis verbis, tex. non repetit eos qui de familia ſunt, quos iam ante nomen collectiuum familiæ comprahenderat, ſuperfluum enim id foret, ſed voluit extinctis omnibus de familia, alios ſi forte fuerint vocati extra familiam admitti debere: & hic eſt verus illorum verborum ſenſus, niſi ſpecialiter defunctus ad vlteriores voluntatem ſuam extenderit.

70 Non † obſtat ſecundum argumentum ex tex. in d. l. ſi cognatis ff. de reb. dub. quoniam, cum per nomen collectiuum aliqui vocantur quia ex vi nominis plures perſonæ & gradus continentur; qui ſimul iuxta præſumptam mentem teſtatoris concurrere non poſſunt, nec cenſetur voluiſſe omnes ſimul admitti qui diuerſorum ſunt graduum, ideo ordine ſucceſsiuo vocati videntur vnus poſt alium ſiue nati ſint in vita teſtatoris, vel tempore euenientis caſus fideicommiſsi, aut etiam poſt, dicto §. in fideicommiſſo textus vero in d. l. ſi cognatis non dirimit quæſtionem noſtram, cum ſolum decidat relictum cognatis cenſeri his relictum in legatis purè, qui tempore mortis teſtatoris cognati fuerint; in conditionalibus his qui tempore euenientis conditionis, inter cognatos numerabuntur, vt poſtea nati nec partem faciant, nec etiam cum iam admiſsis concurrant, ſecundum multorum opinionem, de qua latius diſerit idem Peregrin. articu. 22. numer. 37. cum ſequent. Verum in eo textu non deciditur an cognati ſemel admiſsi, teneantur reſtituere ſequentibus, quæ propria quæſtio noſtra eſt, & cenſeri grauatos videtur ex vi nominis collectiui & modo dixi. Aliter atque aliter reſpondit Peregrin. dict. articu. 19. numer. 29. 30. 31. conciliationes quaſdam referens quas prætereo & hanc coniecturam nominis collectiui, quam in hoc conſilio 85. reprobat Menoch. amplexatur idem conſil. 504. num. 6. lib. 10. & num. 12. eiuſdem conſilij ſic etiam Hiſpanici noſtri (vt finiam) de nomine primogenij & maioratus ſcripſere, vt qui illud inſtituit eo ipſo ex vi huius nominis perpetuum quoddam fideicommiſſum & grauamen inter deſcendentes, & de familia inſtituiſſe cenſeatur; vt multis relatis ſcripſi quæſtione præcedenti in verſicul. Sexto facit.

Ex his conſtat veram eſſe coniecturam fideicommiſsi perpetui conuentionalis, hanc cum contrahens, vel donator deſcendentes vocat ſub collectiuo nomine liberorum, verum hæc coniectura etſi ad fideicommiſſum inducendum ſufficeret ad fœminarum tamen excluſionem niſi aliæ concurrerent minime; vt modo dicam.

71 Secunda † coniectura eſt, quando donans in capitulis matrimonialibus vocauit liberos maſculos & ſæpius, ex repetita enim maſculinitate videtur donatorem fideicommiſſum reale perpetuum fauore agnationis in excluſionem fœminarum feciſſe: hanc coniecturam in contractu donationis perpendit Tiber. Decian. dict. reſponſo 41. numer. 27. authoritate Guid. Pap. deciſio. 184. Alexand. Socin. Deci. Corne. Curti. iunior. Rub. Gozadi. Crauer. Grat. Socin. iunior. Alban. Pariſi. Purpura. Cæphal. quos illic citat

citat & ſequitur communem ex alijs & receptiſsimam aſſirmans, ſed hi ab eo relati interpretes loquuntur in vltimis voluntatibus quemadmodum, & alij multi qui in teſtamentis hanc ipſam admittunt, quales Gabr. qui multos memorat lib. 3. commu. opinio. titu. de teſta. concluſ. 10. à num. 1. cum ſeq. Clar. lib. 3. ſenten. §. teſtamentum. quæſt. 76. vbi communem & hanc vigintiquinque interpretum iuris noſtri relatione communem dixit Ludoui. Molin. de primoge. Hiſpano. lib. 3. cap. 5. num. 56. idem Molin. lib. 1. cap. 5. num. 35. Caualca. qui plurimos deciſ. 5. num. 8. 3. part. Surd. conſil. 369. num. 17. lib. 3. Menoch. lib. 4. præſumpt. 84. num. 43. idem conſil. 95. num. 81. lib. 1. & conſi. 904. num. 18. lib. 10. Ioſeph. de Ruſt. qui innumeros agregauit in commu. An filij poſi. in condi. lib. 2. cap. 5. à num. 4. & 5. cum ſeq. Petra. tractat. de fideicom. quæſt. 5. num. 33. Peregrin. tractat. de fideicom. artic. 25. num. 11. Quæ opinio proculdubio vera quidem in contractibus eſt maximè & conuentionibus hiſce nuptialibus, quoniam etſi in vltimis voluntatibus maſculinum concipiat fœmininum, in contractibus tamen non continet niſi aliud ex coniecturis conſtet non tamen Surd. deciſ. 84. num. 8. in his enim ſtricta ſit interpretatio & verba propriè ſunt intelligenda vt multorũ authoritate ſcripſit Gab. comm. concluſ. lib. 6. concluſ. 6. num. 87. verſic. Decimo limita in contractibus; vt dixi quæſtio. præcedenti., vnde ſi in vltimis voluntatibus in quib' lata ſit interpretatio repetitio maſculinitatis ſufficientem inducit coniecturam fideicommiſsi in excluſionem fœminarum multo magis in contractibus, in quibus verba ſtrictè vt ſonant intelliguntur.

Vnde in terminis proprijs, quod ſcilicet in contractibus repetitio maſculinitatis ſufficiens ſit coniectura reſpondit Deci. conſil. 378. num. 11. Decian. dict. reſpon. 41. & in terminis maioratus in cõtractu inſtituti Ludoui. Molin. dict. cap. 5. num. 56. lib. 3. & magis in ſpecie noſtra de repetita maſculinitate in donatione facta in capitulis matrimonial ib' in cauſa grauiſsima Ducatus Cardonæ, quæ nunc ventillatur in hoc Regio Senatu Barchinonæ, de qua memini in antecedenti quæſtione in verſicu. Rurſus ex coniecturis ab illa regula receditur: Reſpondit Menoch. conſil. 904. lib. 10. num. 40. ad finem: Et quam in illo approbet coniecturam caſu in hoc conſilio 85. vt mox dicam improbat, quemadmodum hanc & alias illius contrarietates per plures aduerſus eum oſtendi fusè meo in conſilio aduerſus D. Galcerãdum de Cardona pro illius. & Excellen. **Ioanna ab Aragonia Duciſſa Cardonæ.**

Hanc coniecturam in caſu illo Decian. improbauit Menoch. d. conſil. 85. num. 102.

72 quoniam ✝ inquit etſi repetitio maſculinitatis videatur ſuadere teſtatorum agnationis ſuæ conſeruandæ rationem habuiſſe, tamen inquit fauor agnationis per teſtatorem conſideratus non attenditur niſi in caſu vel caſibus per illum expreſsis comprobat aurhoritate Socin. ſuam opinionem in conſ. 4. n. 20. lib. 3. Socin. ſeni. Alex. Cæphal. & Ruin. quibus addo & ipſum eundem Meno. conſ. 327.

73 nu. 69. lib. 4. qui hęc verba ſcribit ✝ ſicuti ergo (inquit) ratio conſeruandæ agnationis nõ operatur extenſionem ſubſtitutionis de vno caſu ad alium caſum ſecundum Decian. conſ. 287. & conſ. 291. & fortiori in caſu idem reſpondit conſ. 636. num. 17. vbi num. 4. refert teſtatorẽ dixiſſe quod volebat bona ſua conſeruari in agnatione & familia perpetuo, & tamen ibidem num. 17. inquit quod ſemel exiſtente filio, expirãt omnes ſubſtitutiones ãtq. ita non extenditur de caſu ad caſum, ita hic in noſtro caſu ratio dotationis fœminarum operari debet vt ſubſtitutio reciproca facta in vno caſu, & reſpectu aliarum perſonarum ad alium caſum & perſonas extendi-

74 tur: hæc Menoch. ſimile ✝ quoq. eſt quod noſtri prodiderunt maſculinitatis repetitionẽ, qua agnationis ratio habita præſumitur, nõ operari extra caſum expreſſum, inde ad alios caſus protendi non poteſt, etſi de agnatione conſeruãda teſtator pro loquutus fuiſſet: inſigne dictum & conſilium Anchar. conſ. 136. Alex. conſ. 59. nu. 15. lib. 3. conſ. 139. num. 3. lib. 6. Deci. conſ. 287. nu. 9. Socin. conſ. 116. col. 4. verſ. Non obſtat quarta ratio conſ. 62. lib. 3. Cæphal. conſ. 17. num. 28. lib. 1. Ruin. conſ. 153. num. 5. lib. 1. Mari. Socin. conſ. 4. num. 5. lib. 3. conſ. 29. nu. 24. 25. lib. 4. idem conſ. 163. num. 12. lib. 2. Alban. conſ. 13. nu. 4. & ſequent. Rolan. conſ. 51. nu. 8. & 9. li. 3. Hippo. Rimin. conſ. 50. n. 64. 65. Plot. conſ. 14. n. 10. Sfor. Oddo, latè & eruditè conſ. 67.

75 nu. 30. conſ. 66. nu. 76. Peregr. ✝ tracta. de fideico. arti. 28. nu. 39. vbi ſcripſit agnationis rationem niſi adueniente caſu per teſtatorẽ expreſſo conſiderari. Surd. conſ. 448. nu. 21. 22. 23. li. 3. vbi nu. 22. hæc verba ſcripſit: Eo.

76 dẽ ✝ modo tollitur conſideratio ſupra facta quod ſemper vocauerit maſculos, & fœminas ſemper excluſerit; nã tendit ad demonſtrandũ quod teſtator conſiderauit agnationem, ideo reſtringitur ad caſum, in quẽ cõſiderauit agnationẽ, id eſt quãdo Ludouicus decederet ſine filijs, nõ autẽ ad alios caſus trahitur: ſubiungit idẽ Surd. hęc verba: probat autem hęc coniectura quod in eo caſu, in quo maſculi ſunt vocati, ſit habita ratio agnationis, ſed non in alio Cæpha. conſ. 137. nu. 13. Mantic.

de coniectur. vltima. volunta.d.titu.vltimo num.8. Menoch. conſ.760. num. 10. hucvſq. Surd. idem Surd. eandem tuetur & ſequitur opinionem deciſ.9.nu.16. deciſ.239.nu.11. Egregie & ornate idem Surd. conſ.315.nu. 49.vſq. ad num.54.lib.3. Caual.deciſ.5.nu. 32.& 69.deciſ.15.num.13.15. 3.par. Alex. Rauden.conſ.26. nu.125.lib.1. Pela.tracta. de maio.Hiſpa.2.part.quæſt.6.num.65. qui ſupra relatos non citat Ludo.Molin.de Hiſpa.primog.lib.1.cap.5.num.38. Petra. tractat.de fideico.quæſt.9.num.142.poſt. Corne.& alios huic adhæret opinioni, vbi & ſe ita conſuluiſſe dicit, ſubiungit ille, quod per expreſsionem maſculinitatis ſpe factam per teſtatorem non cenſetur habita ratio conſeruandę agnationis niſi quo ad caſus & perſonas expreſſas.

Ex his libenter in Menochij conſcedendo ſententiam, maximè vt dixi in contractibus in quibus ſtrictior fit interpretatio quam in vltimis voluntatibus, vnde ſi ſuperior traditio in teſtamentis recipitur à fortiori in cõtractibus recipienda erit; niſi vrgens & ineuitabilis ratio nedum æqualis ſed maior militet in fideicommiſſo conuentionali quã
77 quæ in teſtamentario; quare † ne quiſquam putet hæc alijs à nobis traditis in ſuperiori quæſtione repugnare vbi & ratione adſtante extenſionem fieri in contractibus docui ſicut in vltimis voluntatibus; animaduerto rationem eandem dici debere in contractibus eam, quæ collatione facta cum ratione, quæ in teſtamentis militat & vltimis voluntatibus aliqualiter ipſam ſuperat, cum negari nequear maiorem fieri extenſionem poſſe data paritate rationis, in teſtamentis & vltimis voluntatibus, quam in contractibus, vt egregie aduertit Manti. à me relatus d.quæſtio. præcedenti verſicu. Ab his regula prodit certiſsima; quia maior vt ille ait præſumitur ratio in extremis iudicijs, quam in cõuentionibus. Hæc obiter dicere volui, nunc ad inſtitutum.

78 Accedat † in tuitionem ſuperiorem, quod licet teſtator in vna teſtamẽti parte expreſſim filios maſculos in conditione poſuerit, ſi in altera poſt eiuſdem teſtamenti parte de filijs loquatur, licet vna pars teſtamenti alteram declaret, in hac adhuc ſpecie inualuit apud noſtros, fœminas in caſu non expreſſo maſculinitatis minime excludi, cum facilè fuiſſet teſtatori, iterum qualitatem maſculinitatis repetere ſi voluiſſet, & cum non fecerit pro omiſſo habendum eſt. Sic Alexand. Corne. Socin. & alij multi, quos refert & ſequitur Peregrin. tractat. de fideico. artic. 25. num.28. vbi hanc opinionem præualere ſcripſit.

79 Verum † aduertendum eſt tutius quidem in hoc articulo alios plures ſentire in hunc modum diſtinguentes, nam vel agitur de repetitione maſculinitatis in eadem oratione, vel de diuerſis, in priori caſu exiſtimant plures qualitatem illam cenſeri repetitam, in diuerſis orationis minime; Exemplum familiare & quotidianum cum teſtator dixit inſtituo filium meum N. etſi deceſſerit ſine filijs maſculis, vel eius filij ſine filijs ſubſtituo, &c. In hac certè oratione, quæ vna eſt & ab vno verbo regitur, qualitas maſculina repetita cenſetur, quoniam qualitas in genere conueniens pluribus adiecta in eadem oratione vni perſonæ, cenſetur in altera eiuſdem orationis parte repetita, ex ſingulari Barto. traditione in l. ſeie §.caio. ff. de fun. inſtitue. eam ipſam traditionem ſequuntur Cuma. Socin. Curt.ſenior. Deci. Ruin. Pariſi. Gozadi. Cæphal. quos idem Peregrin. refert. d.articu.25.num.28. hanc eandem diſtinctionem relatis multis amplectitur in maioratu, & primogenio loquẽs Ludo.Molin.tracta.de Hiſpa.primog.lib.3. cap.5.num.59.

80 Hinc † idem Peregrin. in terminis qualitatis in contractu adiectæ nouiſsimè reſpondit conſil.94. num. 6. qualitatem in vna oratione adiectam in altera oratione repetitam non cenſeri.

81 Et hæc † quidem multo magis procedunt vbi in dictis clauſulis in quibus maſculorum mentio habita eſt, adiectæ fuiſſent dictiones declaratiuæ & reſtrictiuæ, quales ſunt tunc, & eo caſu, & his ſimiles, quæ proculdubio demonſtrant caſum ad oculum, & mentem diſponentis reſtringunt, & limitant ne extra conceptionem illam verborum digrediatur diſpoſitio vti dixit Bald. conſil. 57. col. 2. lib. 1. Iaſſon. & alij in l. in ſtipulatione ff. de vulgari Crauet. conſil. 98. Deci. conſil. 63. & conſil. 287. num. 2. Menoch. conſil. 327. num. 59. lib. 4. conſil. 117. num. 28. lib.2. & alij multi quales Bero. Burſat. Riminal. iunior. Cæphal. Brun. quos refert & ſequitur Caualca. deciſ. 5. num.16. 3.part. Surd. nouiſsimè conſil. 443. num. 7. lib. 3. Peregrin. tractat. de fideicom.arti.29.num. 28. ad medium. Qui tamen omnes loquuntur in teſtamentarijs diſpoſitionibus, in quibus lata vt millies dixi fit interpretatio, quãto magis traditio vindicabit in fideicõmiſſis conuentionalibus & contractibus cum in
82 his ſtrictiſsima fiat. Niſi † tamen alijs coniecturis hæc maſculinitatis geminatio iuuatetur, vt ſenſit rectè Ludo.Molin.d.ca.5.n.38. in fine de quibus inferius dicetur.

Ne autem à tam vtili & quotidiana materia tam cito diſcedamus, nõ enim alia frequentior,

quentior, ex integro repetenda eſt veritas propoſitæ coniecturæ, in dies enim capitulis matrimonialibus in his regnis cum donant parentes filijs ſuis, vincula & ſubſtitutiones adijciunt maſculos vocantes, & dubitari ſæpius contingit, an fœminæ excluſe videantur.

Imprimis vero ratio ſuperioris traditionis exquirenda eſt, cur ſcilicet in ſubſtitutionibus, & vinculis maſculinitatis vel agnationis ratio non extenditur ad alios quam expreſſos caſus. Et multas tradi poſſe exiſti-
83 mo. † Prima quoniam fideicommiſſum eſt onus l. cohæredi §. cum filię vbi Bart. & cæteri ff. de vulga. l. ab eo. C. de fideicommiſ. & dicitur res odioſa Deci. conſi. 336. Crauet. conſi. 180. in fine Socin. iuni. conſi. 185. nu. 9. lib. 2. Siluan. conſi. 64. num. 19. Menochi. qui prædictos referr conſ. 85. num. 39. lib. 1. vbi opportune ad inſtitotum noſtrum adiungir, quod ſi hæc opinio recipitur in vltimis voluntatibus, in quibus lata fic interpretatio, multo magis in contractibus & donationibus, quæ ſtrictius ſunt interpretandæ vt ille ibidem.

84 Hinc † non extare fideicommiſſum in dubio pronuntiandum, quia onus continet, & bona libera iudicari debet, & honorata perſona vt minos quam poſsibile ſit grauata iudicari debet l. vnum ex familia §. ſi rem deleg. 2. l. apud Iulianum §. Seio deleg. 2. l. numis deleg. 3. Socin iuni. d. conſi. 185. num. 10. Roman. ſingul. 427. Alciat. conſi. 96. nu. 7. Alban. conſi. 29. num. 7. conſi. 31. nu. 9.

85 Hinc etiam † & illud fideicommiſsi ad emptionem fauorabilem dici non odioſam quia naturali rationi innititur l. ſi fuerit vbi Caſtren. & Socin. de reb. dub. Cæphal. conſ. 45. num. 12. lib. 1. Crauet. conſil. 161. num. 6. Alciat. d. conſi. 96. num. 8. Piſci. in diſpoſitione de ſtatu exclud. fœmi. num. 49. Grat. conſi. 64. num. 42. lib. 2.

86 Ita fit † vt ei qui dicit fideicommiſſum extare incumbat onus probandi l. el qui dicit de probatio. nam cum ſit facti, & quæ in facto conſiſtunt non præſumantur l. in bello §. factę de capti. & poſt li. reuer. maxime ea, quę qualitati naturali repugnant vt eſt libertas l. altius C. de ſeruitu. cap. nimis ex. de iur. iuran. enixe probanda ſunt; negatis enim intentio in ſola negatiua fundata actionem excludit l. actor C. de capti. & poſt li. reuer.

87 Ab eadem † prodit radice vulgatũ apud noſtros diuerbium, quod fideicommiſſaria agentibus, obijcitur de te non loquitur ſubſtitutio, vt poſt Ioan. Andre. in addi. ad ſpecul. ſcripſit Socin. conſi. 62. num. 4. conſi. 69. num. 104. lib. 3. Rub. conſi. 28. num. 1. Socin. iuni. conſ. 64. num. 14. lib. 3. Gozadi. conſi. 2. num. 8. Tiber. Decian. conſ. 55. num. 9. li. 3. Socin. ſeni. Iaſſ. Alexan. Andr. Gozadi. Socin. iuni. Pari. Alciat. Crauet & alij quos recenſet & ſequitur Menochi. conſ. 85. nu. 37. li. 1. Peregri. tract. de fideicom. artic. 11. nu. 37. Petra. tract. de fideico. quæſ. 5. n. 125.

88 Quarto † & ex eadem ſententia deducitur fideicommiſsi inducendi vel extendendi materiam odioſam dici potius, quam fauorabilem, cum ſit odioſa fideicommiſſaria ſubſtitutio ſic Cæphal. conſil. 375. num. 34. Rimi. iuni. conſ. 20. num. 37. alios recenſet Petra. trac. de fideicom. quæſ. 5. nu. 59.

89 Quinto † & illud ex eadem regula deducitur, quod vbi de grauamine agitur fideicommiſsi non ſit extenſio de perſona ad perſonam, etiam quod alias ſub lata ſignificatione cõtineretur; vt ideo fideicommiſſum filijs iniunctum ad nepotes non trahatur, licet filij appellatione nepotes contineantur l. quod ſi nepotes de teſta. tutel. §. fina. inſtit. qui teſta. tuto. dar. poſſ. Barto. in l. liberorum num. 5. de verbo. ſigni. vt in his terminis reſoluit Pau. de Caſtr. conſi. 97. nu. 2. lib. 2. Deci Socin. Nart. Riminal. iuni. & Cæphal. quos citat & ſequitur Peregri. trac. de fidei. articul. 1. num. 27. Petra. trac. de fideico. quæſ. 5. num. 60.

90 Sexto † idem Petra. d. quæſ. num. 62. docet, propter relatam totius in ſuperioribus rationem, non eſſe argumentandum etiam à maioritate dilectionis in fideicommiſsis inducendis vel extendendis, ex Crauet. & Bere. quos illic refert neque itidem ex identitate rationis de perſona ad aliam perſonam fieri poſſe extenſionem, vt idem ibi numer. 63. 64.

91 Septimo † prohibitio de non alienando ad filios relata ad nepotes in fideicommiſſis non extenditur gloſ. in §. nos igitur in auth. de res fidei. Barto. in l. Lucius §. ſempronia deleg. 3. dixit communem Alexan. in l. filiusfamilias §. diui num. 25. deleg. 1. Iaſſ. Crot. Natt. Ripa. Alciat & alij plerique quos refert & ſequitur Peregri. tract. de fideicom. art. 1. num. 28.

92 Octauo † accedat quod ſcripſit Ludo. Molin. tract. de Hiſpan. primo. lib. 1. cap. 4. numet. 10. & 11. fideicommiſſum odioſum dici, ideo non extendendum, conſequẽter ait in bonis primogenij vel maioratus prohibitionem alienationis in filio vel filijs factã non etiam ad nepotes extendi ex tex. in l. pater filium §. fundum Titianum deleg. 3. §. cum igitur in auth. de reſti. fidei. Barto. Iaco. Belloius Iaſſ. Ferdinan. Loaz. Deci. Rodri. Xuar. Didac. Alciat. & alij quos ibidem refert.

93 Nono † iuuat in primogenijs & maioratibus noſtris loquens Pala. Rub. in comme. l. 46. Taur.

46.Taur. num.4. is inquã egregie ibi ſcripſit, quod iura armantur aduerſus maioratus Hiſpaniæ vt triſtiſsime & arcte procedant, vbi euidentiſsime conſtat de mente diſponentis & Burg.de Paz. conſi.34.nu. 19.reſpondit maioratus ſcripturam non fore ampliandam ſed ſolerte reſtringẽdam, Idẽ alij relati quæſ.20. verſi. vndecimo cũ dubiũ eſt ideo bona præſumuntur libera & non maioratus Gutier. lib.3.quæſ. 62.num. 30.qui multos tefert.

94 Decimo † & illud facit, quod cum fideicommiſſum ſit onus, præſumendum teſtatorem vel diſponentem in dubio noluiſſe multiplicare ſubſtitutiones & vincula de vno ad alium in ſuo teſtamento, vel diſpoſitione Rolan.conſi.56.nu.32.lib.3. Simo.de Præt. conſi.31.num.28.lib.1.Cæphal. conſil.353. num.56.conſi.419.num.77.78.lib.3. conſil. 447.num.22.

95 Vndecimo † ſcripſit ſingulatiter Meno. d.conſi.35. nu.50. li.1. quatuor regulis vniuerſam fere fideicommiſſorum materiã abſolui poſſe, iudicandum ſcilicet in dubio fideicommiſſum non extare aut authoritate Rotæ Romanę reſpondit Ctauet.conſi.180. in fine Neuizan.conſ.6.num.47. ſecundo in dubio pronuntiandum pro reo l. Arrianus de actio.& obliga.l.qui accuſare C. de ædẽ. Tertio in dubio iudicandum pro poſſeſſore §. commodum inſtit. de interdic. Extremo pronuntiandum bona eſſe libera & nõ oneri vel fideicommiſſo ſubiecta l.altius C.de ſer-

96 uitu.Alciat.Reſpon. 483.Hæc † Menoch.& alij plerique eaſdem quatuor regulas obſeruant maxime vbi ageretur de fœminarum excluſione propter maſculos Natt. conſil. 678.num.36.lib.4.Claud.Canciun. conſi.5. & hos præter Meno. citat & ſequitur Alex. Rauden.conſ. 56.num.19.& 20. lib. 1.idem tracta. de Analo. cap. 15.numer. 299. Caualca. nullo ex his relato deciſ. 5. num. 63. 64.part.3.

97 Duodecimo, † in fideicõmiſsis quod minimum eſt ſequimur ſicut & in legatis, cum exeqnata ſint legata fideicommiſsis & ecõtra l.1. deleg.1.& probat telatam traditionem text.in l. numis delega. 3.l.apud Iulianum §. ſeio.deleg.1.ne videatur teſtatorem vel diſponẽtem grauare hæredem magis dilectum, quam fideicommiſſarium minus dilectum l.vnum ex familia §.ſi rem delega.2. Roma. Deci.& Alex. quos citat & ſequitur Peregrin.trac.de fideico.arti.1.nu.33.

98 Decimo † tertio, & illud ſequitur ex eadem ratione, quod & vbi de perſonis honorandis agitur, fideicommiſſum ad perſonas tantum nominatas reſtringitur, quia nuſquã perſona extrinſecus in quauis diſpoſitione ſubintelligẽda eſt l.ſi ita ſtipulatus §. Chryſogonus de verb.obliga. proinde nec in ſubſtitutionibus, vinculis & vocationibus extenſionem fieri debere Alex.Aretin.Iaſ.Socin.& alij omnes in l.Gallus. §.& quid ſi tãtum de libe.& poſthum. Peregri. in d.artic. 1.num.30.

99 Decimo † quarto fideicommiſſa quia onus continẽt, inter ſtricti iuris iudicia numerantur Crauet.conſ.180.col.2.Alexan.Rauden. tract.de Analo.cap.29.num.8.

100 Decimo † quinto & inde prodit, ſubſtitutionem in dubio iudicari debere vulgarem directam potius quam fideicommiſſariam, quoniam in hoc extremo caſu multiplicantur ſubſtitutiones, & onera cap. ſi pater de teſt.in 6.l.fin.C.de hæredi. inſti.latẽ Meno. conſ.85.num. 81.li.1. Peregrin. tract.de fideico.arti.19.num.3.

Secunda ratio regulę ſuperioris adduci poteſt, quia cum verba teſtatoris vel diſponentis deſſiciunt, conſtat voluntatem dubiam fore & incertam, vnde extendere verba nulla certa regula diffinitum eſt l. duo Titij de teſta. tutell. proinde adſtante incertitudine vllam fieri extenſionem non debere iudicãdum eſt l.idem Pomponius §. ſi plutes ff. de rei vindi. atque id multo magis in contractibus recipiendum eſt, quemadmodum authoritate Bald. Craue. Cur. ſenio. Viui. & aliorum docui ſuperiori quæſtione 20. verſi. Vndecimo cum dubium eſt.

101 Et dixit Neuizan. † conſ.53. nu.1. in interpretandis vltimis teſtatorum diſpoſitionibus paſsim ſibi ipſis doctores ſore contrarios, & aduocatos, tum etiam Iudices prophetizare, & ſapiſsimẽ in graue damnũ hæredum, idem dixit Crauet. conſi. 161. num. 11. libr. 1. id autem deteſtabile eſſe dixit

102 Bero.conſ.93. num.18. vol.2. † quia nimia ſubtilitate non debent extrema teſtatorum iudicia defraudari & dixit Zanch.in repeti. l.hæredes mei §.cum ita num. 145. ad S.C. Trebell.quod voluntati deffuncti multi doctores adhęrẽt prout pecunia illos impellit.

103 Tertia † ratio ſit, quoniam extẽdere ſubſtitutionem fideicõmiſſariam fauore maſculorum in excluſione fœminarum continet odium, odia autẽ reſtringi oportet cap. odia

104 cum ſimili.de reg. iur. ex. † & nedum non continet ſed & pœnam, pœna enim eſt quãquam ſine culpa ab hæreditate excludere, vti excluduntur fœminæ quando agnationis ratio dicitur per diſponentem conſiderata Claudi. Canciun. conſi.5. ad finem. Quia enim mulieres fœminei ſint ſexus, pœna do-

105 nari non debent, atq. † ideo aducrſus actores maſculos in dubio iudicandũ reſpondit Alciat.Reſpon.126.li. 5.Alex. Raud.qui & Can-

Canciun. & Alciat. refert conſil. 56. num.
19.& 20.lib.1.

Sed & Ludo.Molin.li.3.de Hiſpa.primo.
cap.4.nu.32.docuit, eum qui fœminas, quę
iure naturali, diuino, & Cæſareo ad ſucceſ-
ſionem admittuntur excludere vellit, opor-
tere & lucidis & clariſsimis agat probatio-
nibus,& ideo in dubio pro fœminis aduerſus
maſculos iudicandum l.1.C.de condi.incer.
l.Lucius §.quæſitum de leg.3.l.libertis §.fin.
de manu.teſtam. nam vt Molin. ibidem ait,
regulas & traditiones iuris clariſsimas du-
biæ probationes infringere non poſſunt.

Ex eadem ipſa l. 1. C. de condi. incert.
ſcripſit Alexan.Raud.tracta. de analog.cap.
15.num. 299.& ex l.cum auus de conditi. &
demonſtra.l.cum acutiſsimi C. de fideico.in
dubio aduerſus actores maſculos pronuntiã-
dum citat Natt.conſ.678.num.36.lib.4.

106 Ornate † magis & erudite Tiber.Decia.
conſ.12.à num.47.lib.1.regulam conſtituit,
fœminas liberorũ venire appellatione, atq;
in dubio iudicandum in fideicommiſsis pro
eo qui regulam habet pro ſe gloſ. in rub. de
reg.iur.in 6. cum alijs per eundem illic cita-
ti. Adiungit num.48.volenti probare aduer-
ſus regulam contrariam voluntatem teſta-
toris onus probandi incumbere, quinimo in
dubio fieri debere interpretationem aduer-
ſus probantem licet eſſemus in materia fa-
uorabili,quanto magis odioſa, qualis fidei-
commiſſaria,authoritate Alex.& Deci.rela-
tis ab eodem num.49.ſcripſit, in dubio iti-
dem iudicandum pro eo qui ſtat pro regula
negatiua,aduerſus alium, affirmatiuam alle-
gantı,quemadmodum in terminis fideicom-
miſsi reſpondit Deci.conſ.567.num.2. & 3.
& ſic fideicommiſſum non extare. num. 50.
107 in † dubio (ait) iudicandum pro illa parte
quę reducit rem ad ius commune, iuxta no-
tata per interpretes in l.ſi quãdo C.de inoff.
teſta.in l.2. C. de noxa. actio. in l. fina.§.in
computatione C.de iur.delibe. & per cano-
niſ.in cap.cum dilect. de conſuetu. atqui vbi
ſit interpretatio in fauorem filiarum teſta-
toris & aliarum ab eo deſcendentium,redu-
citur res ad iuris communis diſpoſitionem,
qua nulla eſt conſtituta differentia maſculo-
rum & fœminarum in ſucceſsionibus l. ma-
ximum vitium cum ſimili.C.de libe.præteri.
108 num.51.addit † in dubio pro poſſeſſore iu-
dicandum quando probationes pares forent
ex §. commodum cum alijs inſtit. de inter-
dic. l. in pari cauſa de reg. iur. iudicandum
etiam pro reo; licet actoris probationes
aliquantulum excederent rei probationes,
auth. Panormita. in cap. ex litteris de pro-
batio. Deci.conſil.564. gloſ.in cap. filij 81.
diſtinctio.

109 Rationibus † præfatæ traditionis curioſe
perpenſis,conſequens eſt, vt ad articuli per-
ueniamus elucidationẽ. Et quidem vbi clarè
& apertè parentes donatores in capitulis
matrimonialibus loquuntur volentes agna-
tionem conſeruari in familia, quodq; fœmi-
næ perpetuo excludãtur etiam propter maſ-
culos remotiores & in diſpari gradu conſti-
tutos, tunc quidem tam aperta donatorum
diſpoſitio nullam recipere, interpretationẽ
110 poteſt vt ſubuertatur; cum † enim clariſsima
ſint diſponentium verba fruſtra ad cõiectu-
ras recurritur l. ille aut ille §. cum in verbis
de lega.3. idem in contractibus l. continuus
§.cum quis vbi gloſ. ſimilia adduxit iura,de
verbo.oblıga. vnde dixit egregie Alex. cõſ.
173.lib.7.Iaſ.in l.1. §.nuntiatio.num.7. de
no.ope.nuntia.quod vbi verba ſunt clara nõ
reducuntur ad iuris intelligentiam, ſequitur
Tiraq.qui innumeros recenſet tracta.de re-
trac.ligna.§.1.gloſ.7.num. 20.Rolan.conſil.
39.num.40.lib.4. Alciat.tracta.de fidei.artı.
11.num.2.ad medium, Ludo.Molin.tracta.
de Hiſpano.primog.lib.3.cap.5. in princi-
111 pio. Atq; † idem eſt in omni diſpoſitione
& materia, quoniam clara tergiuerſari, non
debent cap. eſtote miſericordes ex. de reg.
iur.fusè in ornatum Menoch. conſ.399.n.4.
112 lib.4.Rationem ſubiungit Peregrin. † in re-
lato loco, quoniam particularis hominum
diſpoſitiones (addo ego) legitime & à iure
approbatæ,dicuntur etiam leges l.verbis le-
gis de verb. ſignifi. §. diſponat in auth. de
nup.coll.4.l.legem C.de pact.l.legem C.de
pact.conuen. l. ſi ita quis §.ea lege de verb.
oblig.l.ea lege C.de condic. ob cau. l.ſi quis
ſub hoc pacto ff.de condi.emp. elegans tex.
in l.fina.in princi. C. de reb.alie.non alie-
113 nan. ita † fiet vt cum voluntas diſponentis
pro lege obſeruanda ſit,& clara ſit illius diſ-
poſitio, gloſsis vel ſuperfluis interpretationi-
bus opus non eſt ad veritatem eruendam
Bal.conſ.343.lib.1.& Sillent.eo in caſu ad-
uocatorum cauillationes dixit idem Bald.
conſ.174.lib.2. vt hæc & alia multa in orna-
tum ſcribit Peregrin. dicto articu. num.2.3.
& ſequen.

Cæterum vbi ambigua eſt diſponentis vo-
luntas hoc opus hic labor; in hac igitur vo-
luntate diſcernenda multa ſcriptores adfe-
runt in fœminarum excluſionem, & inclu-
ſionem. Ludo. Molin. in maioratu loquens
citato capite, viginti adfert concluſiones
ſtrenue certè elaboratas, quibus addi multa
& detrahi poſſunt.

114 Ego † autem regulam conſtituo ſequen-
tem nuſquam in dubio agnationis rationem
habitam cenſeri, ſiue loquamur in teſtamen-
tis; & minus multo in contractibus ad fœmi-
narum

narum excluſionem, nam cum fœminæ iure
diuino, naturali & ciuili admittantur ad pa-
rentum ſucceſsionem ex his quæ ſupra ad-
115 duxi, & † in dubio diſponens cenſeatur vo-
luntatem ſuam cum iuris communis diſpoſi-
tione coniungere l. ſi duo vbi Bald. & Caſtr.
num. 2. ff. de acquir. hæredi. Alexan. Iaſſ. Al-
ciat. Deci. Aſflict. Cæphal. Ripa. Zanc. Ti-
raq. Manti. & alij quos coaceruat Math. de
Math. trac. de num. teſt. 3. par. ca. 3. nu. 154.
Surd. qui alios deciſ. 2. nu. 11. & deciſ. 119. n.
22. vbi & poſt antiquiores ſcribit, nedum
cum iure communi diſponentem voluntatẽ
ſuam accomodare videri, ſed & cum ſtatu-
tis & legibus loci municipalibus, idem ſcri-
bit poſt aliquos à ſe relatos Ruſti. in com-
men. an filij poſi. in condi. li. 2. cap. 3. num. 5.
Caual. deciſ. 18. num. 12. & num. 114. 3. par.
Ita fit vt fœminæ excluſæ in dubio iudicari
non debeant. Accedant in tuitionem ratio-
nes tres quas ſuperius tradidi, quia diſpoſi-
tio in dubio debet iudicari fauorabilis &
non odioſa, foret autem odio plena ſi fœ-
minę excluderentur.

116 Hanc † regulam primo & ad eum caſum
protendere oportet in quo aliqua maſculi-
nitatis repetitio facta fuit, quoniam & ipſa
ad caſus tantum expreſſos non ad alios ex-
117 tenditur, vt in ſuperioribus ex communi. †
Secundo extenditur, vbi ratio agnationis
conſeruanda fuiſſet adiecta per teſtatorem,
nam ea ipſa non extenditur vltra caſus ex-
preſſos, quemadmodum multorum authori-
tate docui ſupra verſi. Hanc coniecturam in
caſu vbi innumeros in hanc tetuli ſententiã.

118 Limitatur † extenſio vt non vindicet,
quando per modum rationis & cauſæ diſpo-
nens ſtatueret, velle ſe bona in agnatione &
familia conſeruari, quoniam eo tunc ratio
diſponentis aperta efficit vt diſpoſitio vel
ſubſtitutio de vno ad aliũ caſum, & de per-
ſona ad aliam perſonam extendatur, ad ex-
cluſionem fœminarum: neque enim aliter
ſuſtineri voluntas teſtatoris vel donãtis poſ-
ſet, maxime vbi prohibita fuiſſet alienatio.
Hæc ergo ratio diſponentis enixam illius
voluntatem oſtendit; ſic Barto. in l. pater §.
fundum verſi. Si eſſent iſta verba prolata per
modum rationis quia dixit. Ideo feci &c.
Quia volo remanere in familia ff. de lega. 2.
ſimilis clauſula adfertur per Iuſtinia. in au-
then. de reſti. fidei. verſ. propter quod volo
&c. dixere notandam Bartoli traditionem
Crot. in conſi. 144. num. 20. & in l. filius fa-
milias §. diui num. 48. de lega. 1. Mazari. in
119 epi. de fideiſ. 2. par. quæſ. 27. Rationẽ † pro-
diderunt interpretes, quia fœminarum ſuc-
ceſsio agnationis conſeruationi cõtrariatur,
cum ſit agnationis finis l. pronuntiatio, §. fa-
miliæ de verbo. ſigni. §. 1. inſtit. de legi. agna.
ſucceſsio. cum alijs à Molin. adductis in d.
120 cap. 5. num. 1. lib. 3. Ex rationis † enim ex-
preſsione fœminæ & ex his maſculi deſcen-
dentes, perpetuo excluſi videntur; etiam in
caſibus in diſpoſitione non expreſsis, ex vi
rationis comprehenſiua quæ totam comple-
ctitur diſpoſitionem vt multis relatis docuit
Ludo. Molin. d. cap. 5. num. 3. 4. 5. & ſeq. &
dixi ſuperiori in quæſtione. Quare præfatam
opinionem tenuere aliqui quos Molin. re-
fert. d. cap. 2. no. 1. & 2. & præter eum & ab
eo relatos in terminis de ratione adiecta
per diſponentem in ea quæ ſuperius ſcripſi
verba, Anna. conſil. 4. Calderi. conſil. 137.
inter conſi. Bald. li. 2. Ruin. conſi. 149. lib. 2.
Alex. conſ. 8. num. 2. lib. 1. Rub. conſ. 47. poſt
principium Pariſi. conſ. 53. num. 31. lib. 3.
Areti. in l. qui Romæ §. cohæredes col. 3. vbi
Socin. num. 18. de verb. obliga. Caſtr. Bart.
Cuma. Tiraq. Deci. Cæphal. Vegi. Manti.
Perſonal. Anchar. Rigien. Crot. Purpura. Al-
ban. Loazi. Alciat. Anguiſol. Rub. Cranet.
Rolan. Berò. & innumeri dicentes hanc cõ-
munem & canonizatam quos recens & Pe-
121 tra. trac. de fideico. quæſ. 5. a num. 9. † ma-
xime vt illic oſtendit vbi afforet prohibitio
realis, quæ nedum perſonas ſed & res ipſas
& bona apprehenderet: eandem opinionem
tenet Surd. deciſ. 84. num. 1. vbi ſcripſit non
ſolum prædicta verba inducere fideicom-
miſſum abſolutum in caſum alienationis,
ſed & in caſu mortis. Idem Surd. deciſ. 85.
num. 1. Oſaſ. deciſ. Pedemon. 50. nu. 2. egre-
gie & latè reſoluit iuxta receptiſsimam hãc
idem Surd. conſ. 96. num. 10. cum ſequen. li.
1. Caualcan. qui deciſio. Rotæ Romanæ re-
fert deciſ. 5. num. 74. 3. part. Menoch. conſi.
904. num. 12. lib. 10. & præſum. 69. num. 9.
& 10. lib. 4. Peregri. in tract. de fideico. art.
14. num. 14. 15. vbi & multos coaceruat. E-
leganter Simo. de Præt. in commẽ. de inter.
verb. vlti. volunt. lib. 3. dubi. 1. ſolutio. 10.
Theſau. deciſ. Pedemon. 248. nu. 4. & nu. 14.
idem Surd. ſupra relatus de eiſdem verbis,
quia voluit bona ſua in familia remanere
122 conſi. 336. num. 17. lib. 3. Neque † refert an
clauſula hęc dicta fuerit in præfatione vel ad
finem totius diſpoſitionis, vtroq. enim caſu
voluntas diſponentis percipitur. Sic Ancha.
Rigien. quæſt. familia. 72. libr. 1. num. 15. &
non dicitur extenſio ſed comprehenſio Pe-
tra. dict. quæſ. 5. num. 92.

123 Sanè † nedum ſuperior traditio vindicat,
vbi ratio expreſſa fuit, ſed etſi ſubintellecta,
à iure ſit, quando alia reddi non poteſt, hęc
namque pro expreſſa habenda eſt, & de vno
ad alium caſum diſpoſitio protendi poteſt
qui ſub ratione ſubĩntellecta cõtinętur, iuxta
gloſſ.

gloſſ. vulga. in l. quamuis C. de fidei ſic ex
Alexandro Bal. Roma. Cuma. Fulgo. Ange.
Deci. Curt. iuni. Pariſi. & alijs docet Molin.
124 d.cap.5. num.5.lib. 3.vbi † & extendit nu.
6. & 7. etſi eſſemus in materia correctoria &
pœnali, quia (inquit) vbi adeſt rationis idē-
titas non dicitur procedi per extenſionem
ſed per comprehenſionem idipſum egregie
reſpondet in donatione loquens. Tibe. De-
cian. reſpon. 41. num. 85. 86. li. 1. alios citaui
præcedenti quæſtione. Erudite qui multos
in hanc adfert ſententiam Pet. tract. de fidei
quæſt. 5. num. 89. & 92.

125 Idipſum † verum eſſe docet Molin. d. cap.
num. 8. quando verba diſpoſitionis commu-
nia forent maſculos & fœminas continētia,
veluti liberi, deſcendentes, poſteri, & his ſi-
milia, hęc enim verba: propter rationem ex-
preſam ad maſculos tantum referenda erūt
agitur enim de conſeruanda agnatione quæ
conſeruari nequiret, ſi fœminæ contineren-
tur ſic authoritate Imol. Socin. ſenioris. So-
cin. iuni. Pariſi. Crauet. Gozadi. & aliorum
reſoluit Molin. d. cap. 5. num. 8. & latius nu.
38. 39. idipſum anthoritate Ruin Pariſi. Go-
zadi. Gabriel. Tiraq. & Molin. ſcripſit Me-
nochi. lib. 4. præſump. 84. num. 8. idem Me-
no. eod. lib. 4. præſ. 91. num. 5. vbi de verbo
deſcendentibus agit, latius idem Menoch.
conſ. 204. num. 19. lib. 3. conſ. 904. num. 21.
libr. 10.

126 Ex † his infertur quod licet ſucceſsio quę
in vnam fideicommiſsi fuit ingreſſa lineam,
ad aliam tranſire nequeat, niſi fuerit extin-
cta, & omnes ab ea deſcendentes mortui ca.
1. de natu. ſucceſsio. feu. Ruin. conſ. 19. nu.
6. lib. 1. Socin. iuni. conſ. 126. num. 27. li. 10.
alios recenſet Molin. de Hiſpa. primo. li. 3.
cap. 4. num. 13. vbi communem hanc & re-
ceptiſsimam dixit opinionem & in ſucceſ-
ſione fideicōmiſsi; quod primogenitos præ-
fert, lineæ ratio ante omnia habenda eſt, ita
vt qui ex linea primogeniti deſcendit cæte-
ris præferēdus ſit; quāuis in remotiori gradu
conſtitutus videatur; nec aliæ lineę admittē-
dæ ſunt donec extent deſcendentes, ex linea
primogeniti, ſecundum Bald. in l. cum anti-
quioribus num. 11. C. de iur. de libe. Caſtren.
conſ. 164. num. 4. & 5. lib. 2. Socin. conſ. 47.
num. 13. ad finem lib. 3. Deci. conſ. 397. num.
3. & alij quos refert & ſequitur Didac. in
pract. quæſ. num. 38. num. 6. & 12. Mencha. li.
3. de ſucceſsio. creatio. §. 27. num. 10. Molin.
de Hiſpa. primo. lib. 3. cap. 6. num. 30. innu-
meros refert Caual. deciſ. 18. nu. 76. 3. part.
127 † attamen finita linea, fœminę illius minime
admittuntur vbi agnationis ratio habita eſt,
ſed ad aliam fit tranſitus excluſis ipſis, tunc
etiam & maſculis ab his deſcendentibus; vt
in terminis dixit Socin. inter conſil. Bicen.
conſ. 10. num. 5. Alciat. inter conſ. Alb. conſ.
32. nu. 9. Sim. de Pret. in commen. de inter.
ver. vlti. vol. lib. 3. ſolutio 11. num. 71. & qui
eos refert Caual. deciſ. 17. num. 21. & deciſ.
18. num. 63. 77. cum ſeq. multis 3. part.

128 Contrariam † vero ſententiam in priori
traditione cum diſponens rationem reddi-
dit agnationis & familiæ conſeruandæ, quod
adhuc in eo caſu non excludantur fœminæ
niſi in caſibus expreſsis, in quibus tantum
agnationis rationem habuiſſe videtur, te-
nuerunt multi quales Anchar. conſil. 136.
Alexan. conſil. 59. numer. 15. libr. 3. conſil.
130. libr. 6. numer. 3. Deci. conſil. 287. num.
9. Socin. conſ. 116. col. 4. verſic. Non obſtat
quarta ratio, conſ. 62. lib. 3. Cæphal. conſ. 17.
num. 28. li. 1. Ruin. conſ. 153. num. 5. libr. 1.
Maria. Socin. conſ. 4. num. 5. li. 3. conſ. 29. nu.
24. 25. lib. 4. idem conſ. 163. num. 12. lib. 2.
Alban. conſ. 13. num. 4. & 5. Rolan. conſ. 51.
num. 8. & 9. lib. 3. Hipol. Riminal. conſ. 50.
num. 64. li. 1. Plot. conſ. 14. num. 10. erudite
& latè Sfor. Oddo. conſ. 67. num. 30. conſ.
66. num. 76. Peregri. tract. de fideico. art. 18.
num. 39. vbi ſcribit agnationis rationem niſi
adueniente caſu per teſtatorem expreſſo nō
conſiderari Surd. conſ. 448. num. 21. 22. 23.
lib. 3. & num. 22. ſcripſit hæc verba; eodem
modo tollitur conſideratio ſupra facta quod
ſemper vocauerit maſculos & fœminas ex-
cluſerit, nam tendit ad demonſtrandū quod
teſtator conſiderauerit agnationem, ideo rē-
ſtringitur ad caſum in quem conſiderauit ag-
nationem: ſubiungit ibidē Surd. hæc verba:
Probat autem hæc coniectura quod in eo
caſu in quo maſculi ſunt vocati ſit habita ra-
tio agnationis non in alio, Cæphal. conſil.
137. num. 13. Manti. de coniectu. vlti. volūt.
d. titu. vltimo num. 8. Menoch. conſ. 760. nu.
10. huc vſq. Surd. tandem ſententiam am-
plectitur idem Surd. deciſ. 9. num. 16. deciſ.
239. num. 11. idem conſ. 315. num. 49. vſque
ad num. 54. lib. 3. Caual. deciſ. 5. nu. 52. part.
3. deciſ. 15. num. 6. 13. 15. Pala. tract. de ma-
iora. Hiſpa. part. 2. quęſ. 6. num. 65. Alexan.
Rauden. conſ. 36. num. 125. lib. 1. Petra. trac.
de fideico. quæſ. 9. num. 182. vbi & ſe ita cō-
ſuluiſſe ſcribit Menochi. conſ. 85. num. 102.
lib. 1. Et ſic vides lector optime quanti hanc
ſecundam amplexari fuerint ſententiā quos
pro alia contraria ſuperius recenſui, vt rectè
dixerit Zanch. à me relatus ſupra in verſic.
Et dixit Neuizan. ſcriptores noſtros (res
certè dolenda) modo in vnam nunc in alte-
ram diuertere opinionem vt clientulorum
eos impellit pecunia.

129 Vere tamen † & citra cauillum crederem
priorem opinionem magis communem &
verio-

Digitized by Google

vetiorem eſſe, quoniam ratio odij quã con-
ſiderant verſari in extenſione, nulla quidem
eſt,ſufficit enim vt talis ſit voluntas teſtato-
130 ris vt odium continere non dicatur, † Neq.
conſideratio hæc præcedere poteſt, quando
ratio conſeruandæ agnationis fuit generali-
ter expreſſa,&abſque aliqua limitatione vel
reſtrictione in decus & honorẽ familiæ ſuæ,
vnde quod in fauorem illius inductum eſt o-
dium operari non poteſt ad text.in l.legata
cum ſimi.ff.de adimen. vel transfe. quare &
fauorem continere non odium crebius cre-
ditum eſt,vt multis reſoluit Molin. de Hiſ-
pano.primo.li.1.cap.18.a nu.1. alios ſciens
prætereo vnde dixit ſingulariter Deci.conſ.
515. num. 5. quod ſi in primo teſtamento
apparet teſtatorem voluiſſe conſeruare ag-
nationem, licet in ſecundo nullam de maſ-
culis mentionem fecerit,nihilominus inter-
pretabitur vt de maſculis ſentire voluerit,
quia inquit non eſt veriſimile quod in his
quæ concernunt conſeruationem, honorem
& dignitatem familiæ ſuæ voluerit mutare
opinionem in deterius;Decium refert & ſe-
quitur in ſubſtitutione facta in donatione,
Tibe.Decian. reſponſ. 41.num. 107.libr.1.
vbi ergo ratio generalis eſt neque reſtricta,
omnia continet,& nihil omiſſum dici poteſt
ex vi illius comprehenſiua, vt Molin. poſt
Antiquiores ſcripſit d.cap.5.& d.cap. 18.&
reſoluit per multas rationes idem Decian.
d.reſpon.41.num.116.117.118.119.& non
relatis his in fideicommiſſo conuentionali in
terminis ſcripſit Petra.trac.de fidei. quæſ.5.
num.38.etſi is obiter & ſuccinte. Neque al-
tera officit doctorum conſideratio dicentiũ,
præſumendum non eſſe voluiſſe diſponentẽ
excludere fœminas vbi id nõ dixit: quia ge-
neralis ratio tradita per diſponentẽ de con-
ſeruanda agnatione, ſingulas complectitur
vocationes & ſubſtitutiones, perinde ac ſi
repetita fuiſſet:Atque hęc omnia etiam pro-
cedunt in cõtractibus in quibus alias fit ſtri-
cta interpretatio,conſequenter in fideicom-
miſſo conuentionali vt ex magis communi
reſolui in antecedenti quæſtione:& rectè cõ-
ſiderando multi ex his quos citaui pro hac
ſecunda opinione loquuntur quando diſpo-
nens rationem generalem conſeruandæ ag-
nationis non tradiderat; Alij quando ratio
reſtricta fuerat ad certos gradus vel perſo-
nas;Alij quando ex alijs coniecturis appare-
bat de contraria diſponentis voluntate; Alij
quando ſequeretur aliquod abſurdum, vbi
preſſe voluntas diſponentis obſeruaretur;
Alij quando temporalem & non perpetuam
rationem agnationis conſiderauit vſque ad
certos tantum gradus;Alij quando per verba
enunciatiua teſtator prohibuerat bona extra
familiam alienari; Alij male loquuntur &
aduerſus communem & receptam opinio-
nem de quibus inquirere oportet.

131 Sublimitatur † itaque limitatio præce-
dens primo principaliter,quando diſponens
generalem rationem in modum cauſę finalis
nõ expreſsit,cum enim deficiat quæ dictum
extẽdit & ampliat ratio, a qua fideicommiſ-
ſa regulantur,nihil mirum ſi extẽſio fieri ne-
queat l. cum pater §. dulciſsimis delega. 2.
Bart.in l.pater filium §.fundum deleg. 1. ex
eo text. vbi licet alienatio ad certum tem-
pus prohibita, poſt illud permiſſa videatur
vt in eo textu,non tamen id procedit cum à
teſtatore adiecta fuit ratio, quia vult bona
ſua nunquam exire de familia, cum mens &
voluntas teſtatoris in ratione expreſſa aliud
ſuadeat,vt perpetuum reſpectu temporis fi-
deicommiſſum reſultet:Pariter cum teſtator
filijs bonorum alienationem prohibet, etſi
prohibitio perſonalis videatur,proinde ne-
potes non contineantur gloſ. in §. nos igitur
in auth.de reſti.fidei. Barto. in l. filiusfami-
lias §. diui ad finem deleg. 1. vbi poſt eum
alij omnes præcipue Iaſſ.num.72.in 1.lectu.
& in 2.num.104.Crot.num.127.Ripa.num.
106. Alexan. Decian. Alciat. Pariſi. Natt.
Deci. & alij quos citat & ſequitur Peregri.
trac.de fidei.articu.1.num. 28.cum ſequent.
132 † Verum vbi ſubiecta fuerit ratio generalis,
quia vult bona ſua in familia conſeruari, ſeu
in perpetuum,aut per alia verba æquipollẽ-
tia, & habentia tractum ſucceſsiuum, tunc
quidem non perſonalis prohibitio ad filios
tantum cum relata cenſetur ſed realis repu-
tatur & omnes deſcendentes comprehen-
dit;ſic Crot.in d.§.diui num. 127. Ripa.nu.
108.Eugeni.Peruſi. conſ.54.numer. 20.poſt
Pau.de Caſtr.conſ. 77.num.5. lib.1. Roma.
conſ.457.Socin.conſ.43. col.2. lib.3.Rimi.
iuni. conſ.20. num.29.& conſi. 482. Rolan.
conſi.6.num. 21.lib. 4.Cæphal. conſil.134.
num.29.lib.2.Petra.tract.de fideico. quæſt.
5.num.81.qui alios.

133 Secundo † ſublimitatur ne procedat quã-
do ratio generalis conſeruandæ agnationis
fuit per diſponẽtem reſtricta ad certos gra-
dus,vel perſonas,& in hac ſpecie loquuntur
multi ex his quos ſupra pro contraria ad-
uerſus communem adduxi; quia vis rationis
coarctatur per eundem diſponentem,à cuius
intenſione & voluntate pẽdent omnia. Por-
ro reſtrictio commode fit,quando ex volun-
tate eiuſdem diſponentis ad terminos con-
ſtituti fideicommiſsi reſtringitur Alex.conſ.
134 59.col.penul. li.3.verſi. Nec obſtat. † Exẽ-
pla multa ab ſcriptoribus recenſentur,veluti
cum dictum fuit, à diſponente quod voluit
bona ſua ſic remanere in agnatione & fami-
lia

Digitized by Google

lia prout in modum ſupraſcriptum dixit,
vel vt ſupra, aut cum dictionibus, tunc, & in
his caſibus, & his ſimilibus, quæ diſpoſitionē
generalem limitant & coarctant Deci. conſ.
291. col. penul. Auguſti. Bero. conſi. 90. nu.
3. lib. 2. Rub. conſi. 1. col. 3. Ruin. conſi. 150.
col. vlti. lib. 2. alios citat Rimi. iuni. conſ. 20.
num. 29. Beret. conſ. 18. num. 24. His addo
Bal. conſ. 57. col. 2. libr. 2. Iaſ. & alij in l. in
ſubſtitutione ff. de vulga. Crauet. conſ. 98.
Deci. conſ. 63. & conſ. 287. num. 2. Menochi.
conſ. 327. num. 59. lib. 4. vbi hęc verba ſcri-
bit in verſi. Sed in terminis &c. ſed in ter-
minis inquit dictorū verborum, eo caſu ad-
ueniente, videatur Crauet. conſ. 98. num. 6.
& hoc idem ego reſpondi conſ. 117. nu. 28.
verſic. Hoc etiam modo &c. quo loci ſcripſi
hæc verba, eo caſu, ſtare reſtrictiue & demō-
ſtratiue, reſtrictiue quia reſtringūt ſe ad præ-
cedentem caſum, demonſtratiue, quia de-
monſtrant quo in caſu locus ſit vocationi &
diſpoſitioni &c. huc vſque ille, de his etiam
verbis idem adnotauit Peregrin. tract. de fi-
deico. articu. 29. num. 28. ad medium vbi &
Meno. in hanc citat ſententiam de eiſdem
verbis loquens, hoc caſu, & eo caſu, Bero.
Burſ. Riminal. iuni. Cæphal. & alij quos
refert Caualca. deciſio. 5. num. 16. 3. par. no-
135 uiſsime Surd. conſ. 443. num. 7. lib. 3. † Iuuat
eiuſdem Surdi in egregio caſu deciſio lo-
quens in verbis ſubſtitutionis, prædictos, ſu-
praſcriptos, & his ſimilibus deciſio. 85. a n.
1. Petra. tract. de fidei. quæſt. 5. num. 96. &
97. Ludouic. Molin. de Hiſpa. primo. lib. 3.
cap. 5. num. 19.
136 Tertio † ſublimitatur, quando ratio ge-
neralis de conſeruanda agnatione & familia
coniecturis eliderctur, voluntas enim teſta-
toris etſi aperta videatur ex eiuſdem tamen
verbis ſpecies limitatur & reſtringitur &
cum multos in hanc ſententiam adducere
poſſem, niſi vnum in noſtris terminis loquē-
tem adduxerim Surd. deciſ. 84. a num. 1. qui
in ſingulari caſu decidit, clauſulam illam ge-
neralem de qua ſuperius per modum ratio-
nis expreſſam, quia voluit bona ſua in agna-
tione & familia conſeruari, licet inducat pu-
rum & abſolutum fideicommiſſum iuxta cō-
munem, tamen num. 7. verſi. Et quod in con-
trarium, ſcribit coniecturis ab illa ratione
generali recedi aliquando ſic enim vna con-
iectura aliam tollit, ſic & maſculinum ex cō-
iectura non concipit fœmineum, ita & filiæ
in fideicommiſsis ſępius veniunt ex conie-
cturata mente teſtatoris, quæ alias non veni-
rent vt ille inibi explicat.
137 Quarto † ſublimitatur limitatio prædi-
cta, quando ſi ratio generalis in omni caſu
obſeruaretur, ſequeretur abſurdum aliquod
vel incōueniens maximum in hac enim ſpe-
cie non fieret extenſio de perſona ad per-
ſonam, nec de caſu ad caſum l. hęredes mei
§. cum ita ff. ad S. C. Trebelli. l. publius §.
fin. ff. de condi. & demonſ. Barto. communi-
ter receptus in l. Gallus §. etiam ſi aparente
col. 2. de libe. & poſthum. ſimilis adducitur
text. in l. cum auus de condi. & demons. vbi
abſurdi vitandi gratia fideicommiſſum in-
iunctum filio intelligitur factum ſub condi-
tione ſi ſine filijs deceſſerit, in l. generaliter
§. cum autem de inſti. & ſubſt. C. l. cum acu-
138 tiſsimi C. de fideicom. † vnde vitandi ab-
ſurdi gratia reſtringi rationem generalem in
fideicommiſsis argumentati ſunt multi qua-
les Ancharr. Pau. Caſtr. Alexan. Curti. ſeni.
Deci. Crauet. Gabri. Torniel. & alij plures
quorum aliquas refert factorum ſpecies Pe-
regrin. tract. de fidei. arti. 11. num. 45. Petra.
tract. de fidei quæſ. 5. num. 67. vbi & prop-
ter abſurdum vitandum extenſionem fieri
noluit ex Cæphal. conſ. 383. num. 14. libr. 3.
ſed de veritate infra in tertia & quarta li-
mitatione.
139 Quinto † ſublimitatur limitatio quando
temporalem & non perpetuam agnationis
rationem habuit, tunc ratio generalis con-
ſeruandæ agnationis in præiudicium fœmi-
narum non extenditur niſi in caſibus conſi-
deratis per diſponentem; exemplum egre-
gium ſcripſit Surd. deciſ. 84. vbi teſtator fi-
lios inſtituit & inuicem ipſorum filios & fi-
liorum filios ſubſtituerat, adijciendo ſemper
qualitatem maſculinitatis, & in caſum de-
licti hæredes priuauit, & eorum filios maſ-
culos ſubſtituit, & in defectum filiorum vo-
cauit filias antea dotatas & excluſas quia in-
quit eius mens & intentio fuit, & erat quod
integra hæreditas remaneret in ſuis deſcen-
dentibus; cū enim fuiſſet dubitatum an de-
functis omnibus deſcendentibus maſculis,
nullo delicti caſu veniēte, filiæ antea dotatæ
& excluſæ ad fideicommiſſum vocarentur,
tandem poſt multas diſputationes in eo Se-
natu habitas ſcribit deciſſum fœminas ad-
mitti potuiſſe, quoniam non agitur de ex-
cluſione maſculorum, cū iam defuncti fuiſ-
ſent, tum quia etſi rationem teſtator conſer-
uandæ agnationis adiiceiſſet, tamen non fuit
perpetua ſed ad tres vel quatuor vſque gra-
dus quibus extinctis vocati fuerunt deſcen-
dentes, quorum appellatione fœminæ con-
tinentur, & quia teſtator non perpetuam ſed
temporalem agnationis rationem habuit,
nullo extante maſculo fœminæ admittun-
tur; ſic ille, qui rationes vtriuſque partis eru-
dite recenſet: prolixius hunc ipſum articu-
lum declarauit idem Surd. conſi. 317. num.
13. verſic. Et quamuis teſtator libr. 3. cuius
verba

verba in gratiam ſtudioſi lectoris placet ad longum referre. Et quamuis (inquit) teſtator in defectum maſculorum vocauerit fœminas, non tamē per hoc negari poteſt quin ſuæ agnationi proſpicere voluerit, quia donec extant maſculi ex Alexandro filio voluit eos ſuccedere & excludere fœminas, atque ita ſuam agnationem voluit in ſuis deſcendentibus conſeruare, ceſſante autem ſua linea maſculina, tunc fœminas à ſe & filijs deſcendentes prętulit fratribus: bene verum eſt quod non proſpexit ad vniuerſam agnationem, ſed ſolum ad ſuam lineam, & non eſt mirum nec nouum, quod in vno caſu ſtatutum admittat fœminas in alijs agnationem conſideret, vt optime declarat Socin. iuni. conſi. 23. num. 35. libr. 1. vbi fortius loquitur quando fœminæ fuerunt in diſpoſitione primo loco vocatæ, cum tamē in facto noſtro ſint excluſæ donec maſculi extabunt. Sed magis proprie idem Socin. iuni. conſil. 158. num. 42. lib. 2. dixit, quod etſi teſtator fœminas admittat deficientibus maſculis deſcendentibus, per hoc non tollitur quin inter deſcendentes voluerit agnationē conſeruare, & repetit conſ. 116. num. 10. libr. 3. Et quod ratio agnationis habita ſit, quando fœminæ ſubſtituuntur in defectum maſculorum tenuit Rub. conſ. 22. n. 10. Clarius conſ. 35. num. 4. Tiraquel. alios citans tractat. de iur. primoge. quæſ. 13. nu. 10. vbi vult quod ſubſtituendo fœminas, maſculis vocatis, non excludatur filia teſtatoris propter nepotem maſculum ex filia hæredem, quia tunc ceſſat agnationis ratio, quæ a teſtatore præſumitur conſiderata, & pulchrè Hiero. Gabri. conſi. 116. num. 13. lib. 2. vbi ait quod cenſetur habita agnationis ratio quando maſculi deſcendentes ſunt vocati, licet ſubſtitutæ ſint fœminæ poſt extinctos omnes maſculos Anchar. conſil. 359. Bald. conſi. 68. inter conſi. Angel. idem Angel. conſil. 69. Corne. conſ. 11. num. 10. volum. 1. Socin. conſil. 81. num. 12. volum. 4. Socin. iuni. conſil. 25. num. 37. lib. 1. Gabri. commu. opinio. libr. 6. conclu. 6. tit. de ſtatu. vbi allegat Ruin. & Grat. bene verum eſt quod teſtator voluit fœminas excludi propter agnatos à ſe deſcendentes, non propter tranſuerſales, ſed hoc non impedit, quin dicatur agnationem inter deſcendentes conſideraſſe, dicimus enim rationem agnationis attendi in caſibus expreſſis non in alijs vſque Surd. vbi Imol. Deci. Cæphal. Molin. Simo. de Præ. Manti. & alios citat.

Subiungit in verſic. Atque ita, ait, quando agnatio eſt conſiderata non extenditur, ergo infertur quod poteſt conſiderari agnatio in aliquibus caſibus, & in fauorem aliquorum, & in alijs & in fauorem aliquorum non conſiderari; & ſanè quæ alia potuit conſiderari ratio quare teſtator inter ſuos deſcendentes vocauerit maſculos ſucceſſiue in infinitum & fœminas excluſerit, niſi quia decus familiæ reſpexit; quod autem filias proprias excluderet propter fratres hoc non erat neceſſarium, niſi quando voluiſſet agnationem conſeruare non ſolum inter deſcendentes, ſed etiam inter collaterales, quod tamen non voluit facere, niſi quando fœminæ deſcendentes non ſupereſſent, non autem illis extantibus; & quod in vna ſubſtitutione facta de maſculis fuerit conſiderata agnatio, in alia vero non, quando agitur de fœminarum deſcendentibus, admittit & probat Cardin. Manti. dict. libr. 8. tit. 18. num. 17. & num. 63. & loquitur in caſu quando teſtator vocauit proprias filias deficientibus omnibus maſculis: hæc Surd. qui & poſt obiectis quibuſdam ſatisfacit, ſignanter conſil. Anchar. 359.

140 Sexto † ſublimitatur quando ratio conſeruandæ agnationis dicta fuiſſet non per verba diſpoſitiua ſed per enunciatiua; exemplum in caſu l. pater §. fundum delega. 3. cum teſtator filio fundum legauit quem alienari vetuit adiectis verbis, ita enim fiet vt fundus Titianus de nomine veſtro numquam exeat, quæ verba à teſtatore prolata cum magis enunciatiue quam diſpoſitiue dicta fuerint, proinde nec abſolutum inducunt fideicommiſſum; quod enim ſuperius tradidi, rationem illam quia volo bona mea in familia & agnatione permanere, extendere & ampliare dictum teſtatoris & omnes continere vocationes & ſubſtitutiones, intelligitur quando per modum diſpoſitionis, non vero illationis, vel enuntiationis, diſponens loqueretur ſic declarauit ſingulariter Barto. in d. §. fundum quem omnes ibi ſequuntur Iaſ. Ruin. Pariſi. Bero. Crauet. & Rolan. quos citat & ſequitur Peregri. tract. de fideicom. art. 14. nu. 22. ad medium, Alciat. reſpon. 35. num. 22. libr. 9. Socin iuni. conſil. 163. num. 5. & 12. libr. 2. Hieron. Gabri. conſil. 112. num. 23. libr. 1. Petra. tract. de fideico. quæſt. 5. num. 68. ad finem & licet aliqui voluerint per ſimilia enunciatiua verba induci fideicommiſſum, id intellexerunt in caſum tantum alienationis non autem mortis, vt declarauit idem Petra. dict. quæſ. 5. num. 46. 47. 48.

141 Septimo † ſublimitatur, quando ratio adiecta per diſponentem nullam in ſe aut in verbis eficaciam haberet, nullam Emphaſim, ſed ſterilibus verbis concepta fuiſſet; vt quia dictum foret, quia volo bona in familia perſeuerare, & his ſimilia, quæ animum & mani-

manifeſtam diſponentis voluntarem minime oſtēderent,ſic declarauit Petra.poſt Anchar.& Achil. á ſe telatos dict. quæſt.5. numer.100.

142 Octauo † ſublimitatur,quando tatio conſeruationis bonorum in agnatione adiecta per teſtatorem vel diſponenrem aduerſaretur his quæ in præcedentibus diſponens expreſsim ſtatuiſſet, vt quia antea data fuiſſet facultas alienandi inter deſcendentes de familia;quaſi quod ratio illa generalis,ad ſpecialiter diſpoſita reſtringi nequeat, ſic reſpondit eleganter Iaſſ. conſil.31. lib.3. Marzar.conſil.7.Oſaſ.deciſ. Pedemon. 50.quos refert idem Petra dict.tract.& quæſt.5.num. 101. & idem eſſe ſcribit num. 103. quando reperiretur datus ſubſtitutus extraneus in caſu alienationis,vel aliqua perſona ſeu gradus ſpecialis, quia & his in caſibus ratio generalis adiecta prohibitioni de conſeruando bona in agnatione non retineret vim & propriam naturam, ex Zanch.in l. hæredes mei. §. cum ita numer. 403. ad S. C. Trebellia.

143 Tertio † extēditur regula vt magis multò procedat quando diſponens in teſtamēto vel cōtractu fœminas vocauit aliquo in caſu, tūc nec agnationis rationem etſi ſæpius maſculorum meminerit, habuiſſe viſus eſt, ſic huius opinionis aſſertor primus fuit Bald. conſil. 473.lib.5.Alex.conſil. 115.num. 10.libr.2. Socin.in l.Gallus §.nunc de lege Velleia.ad finem de libe.& poſthu. idem in l. cum auus num.82.de condi.& demonſ.conſ. 28.num. 26.lib.4.conſ.9. num.10.lib. 3.Deci. conſil. 370.num. 30.Gozadi.conſi.29.3.col.Socin. iuni.cónſ.6.num.20.lib.1.conſ.118.num.5. eod.lib.conſi.158.num.42.lib.2.Caro. Molin.in conſue. Pariſien.tit. 1.§.16. num. 8.9. Curt. iuni.conſ.172.nu.4.Crauet.conſi.180. num.1.conſ.305.num. 5.& hos ſummos legum vertices citauit, & ſequutus eſt Ludoui. Molin.de Hiſpa.primo. lib. 3.cap.5. nu.50. & præter eos idem in terminis reſpondit Alex.conſ.5.nu.9.conſ.79.ad finem li.6. quoniam vt rectè Alexan. & poſt eum Crauet. d.conſi.306.nu.5.ad medium animaduertit, vbi teſtator, diſponens, vel ſtatutum conſeruare agnationem intendunt habiles ad id perſonas nominant, veluti maſculos tantum non etiam fœminas per quas iura agnationum depereunt; proinde vbi vocatę fuerint alicubi tunc agnationis rationem conſideratam non cenſeri iudicandum eſt: eandem opinionem ſequitur Illuſtriſsimus Cardina. Manti.de coniect.vltima. volunt.libr. 6.tit. 15. num.9. *Cuius hæc ſunt verba : quod ſi teſtator filias ſubſtituerit, planum eſt eum non videri reſpexiſſe ad fauorem agnationis. Crauet conſil.306.num.5.* Hucvſque Manti. *qui antea num.7.in fortiori certæ caſu ſcribit, patrem filios maſculino nomine inſtituentem & filias excludentem,non ex hac filiarum excluſione inferri poſſe generaliter voluiſſe id ſtatuere gratia conſeruandæ agnationis, vt propterea omnes deſcendentes maſculi cenſeantur vocati; & omnes fœminæ deſcendentes cenſeantur excluſæ,quia ſi teſtator reſpexiſſet ad agnationem,non ſolum deſcendentes, ſed etiam collaterales agnatos ſubſtituiſſet & plures feciſſet gradus ſubſtitutionum &c.* Hæc illius verba ad litteram relata,quæ multorum iuris interpretū probat authoritate Cæphal. eiuſdem fuit opinionis conſil. 46. num. 45. & 48. libr. 1. Peregrin. tract. de fideicom. artic.25.num. 26.Petra. tract. de fideicom. quæſt. 9. num. 195. verſic. Contrarium tamen, vbi & in verſic. Et quidem concluſio hæc verba ſcribit. Et hæc concluſio magis procederet in caſu quo pater filias dotauit, ſeu excluſit ab vniuerſali hæreditate & filium maſculum inſtituit, & ei ſi decederet ſine filijs ſubſtituit extraneum ſeu fœminam,tunc enim apparet quod hoc non fecit ratione conſeruandæ agnationis: ideo etiam appellatione filiorum veniunt etiam foeminæ in hoc caſu,vt reſpondit Grat.conſil.68.num.10. libr.1. Secus ſi agnatum ſubſtituiſſet,&c. hucvſq. Petra. qui multis antea idem probauerat exemplis, nouiſsimè Surdus conſil 308.num.15.libr.3.citra aliquam controuerſiam hanc ſequitur opinionem verba illius hæc ſunt, vbi enim fœminæ ſunt vocatæ ibi non cadit agnationis ratio Bald.conſil.473.num.5.Alexand.conſi.115. num.10. libr. 2. Molin. loco citato numer. 50.cum infinitis quos libenter omitto gratia breuitatis,hæc Surd.Aluar. tract.de coniectu. men. defunct. libr.2. cap. 3. §.4. numer. 43.

144 Contrariam † opinionem tenuerunt multi, & ex antiquioribus Anchar. conſil. 359. Corne.conſil.11.num. 10.lib. 1. poſt. Bald. conſil. 68. inter conſilia Angeli fratris ſui, & Ange.conſi.69.Socin.conſil.81.num.12.lib. 4.Socin.iuni.conſ.25.nu.37.li.1.Grat. Ruin. & alij quos citat Anto.Gabr.li.commu.opinio.6.tit.de ſtatut.conſil.6.n.2.Grego.Lop. in l.3.tit.11.part.6.gloſ.in verbo, *Mugeres*, & hos omnes retulit Molin. eos reprehendens d.cap.5.nu. 50.verſi. Ex quibus infertur. Eandem opinionem in ſtatutis fœminas excludentibus tenuit Gabri.d.conſi. 6.num. 2.Comm. Socin.& Socin. iuni. quos retulit Peregrin.tractat.de fideicom.articul.25.nu. 26.Vbi tamen ſic diſtinguit. Aut teſtator inquit in ſuis ſubſtitutionibus prætulit deſcendentes ſuos ſimul & agnatos tranſuerſales,

& in eorum defectum, fœminas & ab eis deſcendentes vocauit, putat in eo caſu agnationis rationem habitam cenſeri mouetur authoritate Curti.iuni.conſ.153.num.15.nam inquit ille & ſtatuta ſolent per prius admittere agnatos, & in eorum defectum cognatos & fœminas: diuerſum ait idem Peregrin. eſt cum ſtatutum vel teſtator excluderet aliquam perſonam à ſucceſsione non ſolum per exiſtentiam maſculorum ſed etiã fœminarum certi gradus, tunc enim non in fauorem agnationis ſed illarum perſonarum diſpoſitio facta videretur, & in his terminis ſcribit loqui plures à Molin.relatos. Certè extrema hæc opinio etſi minus communis
145 videatur, verior tamen eſt; Negari † enim nequit quin, enixa diſponentis voluntas ex geminata & multiplicata ſæpius maſculorũ vocatione aperta ſit, ad gloſ.in l.Balliſta ff. ad Trebell.l.ſcim⁹ de Agrico.& cenſi.li.11. Co.cap.fina.cum ſimilibus de offi.delega. & in noſtris terminis Socin. conſ.100. num.6. lib.4.Deci.conſ.38.colum.2.Pariſi.conſ.66. num. 36. conſ. 50. num. 52.53.lib.2. Grat. conſil.89. num.6.lib.2. Socin.iunior.conſil. 126. num.29. lib.2. Iaſſ.conſ.154.colum.3. lib.4.
146 Habet enim † tanta geminatio vim veluti ſpecialis nominationis, quæ in maſculis tantum efficit vt diſpoſitio poſsit verificari, dixit Curti.ſenior.conſi.49.ad medium Socin.in l.cum filiofamilias num.17.delega.1. tollit præterea geminatio omnem interpretandi rationem in contrarium gloſ.in clem. 1.de iure Patrona. Iaſſ. in l. ſi conſtante nu. 38. ff. ſolutio. matrimo.Gozadin.conſil.30. num. 1. plenam etiam inducit deliberationem excludendi fœminas ad ea quæ in ſimili Bald.in conſ. ſciſma. Præpoſi. in cap.quoniam 18.diſt.Deci.Gra.& Socin.in locis ſupra relatis.
147 Accedat † nullum eſſe incõueniens, quod ad tempus diſponens rationem agnationis habuiſſe videatur ex repetita maſculinitate, & poſt illud tempus defectis maſculis & gradibus ab eo vocatis nullam, quia poſt filias & ex his deſcendentes vocauerit, quemadmodum verè ſcripſit Surd. deciſio. 84.& in conſ.317.num.13.verſi. Et quamois teſtator lib.3.cuius verba ad litteram retuli ſupra in quinta ſublimitatione, vbi & alios multos in hanc citaui opinionem.

Rurſus recepta eſt & magis communis opinio expreſsionem maſculinitatis non cõſiderari niſi in caſib⁹ per teſtatorem vel diſponentem expreſsis, vt relatis multis dixi ſuperius in verſicu.Hanc coniecturam in caſu illo Deciani, quod ſi hæc vera opinio eſt in gradibus maſculorum per diſponentẽ cõſtitutis & vocatis quis poterit negare agnationis rationem habitam non fuiſſe etſi fœminæ poſt fuerint admiſſe, quandiu igitur ſuperſunt maſculi per diſponentem vocati fœminis locus interim eſſe non poteſt vt reſpondit aperte Corne.conſ.226.col.5.lib.4. Ripa.in l.Centurio num.169. Alciat.nu.99. Galiau.nu.359.de vulga. Gozadi.conſ.104. col.3. Curti. iuni.conſ.11. Bellon.conſ.81.
148 num.4.vt † per mille annos fœminarum vocatio pendere poſsit dixit Alexan.conſ.105. num.4.lib.1.Bell.d.conſ.81.num.5. Alban. conſ.31.num.7. Cæphal.conſ.380.num.27. Arg. ideo eo tunc nulla fieri reſtrictio poteſt ad vnam lineam, quando plures gradus maſculorum diſponens expreſsit Cæphal.conſi. 664.num.10. cum ſequent. & conſequenter fit trãſitus de vna in alteram lineam vt ſemper fœminæ a maſculis excludãtur ad ea quę ad inſtitutum fusè reſpondit Hippol. Rimi. conſ.313.nu.18.& toto ipſo conſilio.

Sed & ratio qua communis opinio mouetur imbecillis eſt non ſcilicet cenſeri diſponentem habuiſſe rationem agnationis quando aliquo in caſu fœminas vocauit per quas agnationis iura nequeant conſeruari. Nam argumentatio hæc quo ad perpetuitatem inducendam, & æternam fœminarum excluſionem rectè concludit, cæterum vt antea dixi quoad temporalem ad quã potuit & poteſt teſtator animaduertere, minime. Ita fit vt in dies teſtatores maſculorũ omniumã ſe deſcẽdentium excluſis filiabus, & ab his deſcendentibus gradus ſubſtitutionis, & vocationes inſtituant, his deficientibus, filias & ab illis deſcendentes vocent, his demum finitis, fratres tranſuerſales maſculos & deſcendentes ſubſtituant, in quo caſu apertum eſt teſtatorem ad tempus agnationis rationem habuiſſe durantibus maſculis à ſe deſcendentibus, poſt vero defectis illis minime, quia voluit potius filias & ab bis deſcendentes vti magis dilectos quã tranſuerſales ſuccedere, vnde mihi prędicta cõmunis opinio vera non videtur.
149 Quarto † ampliatur regula, quando in aliqua parte teſtamẽti, vel diſpoſitionis diſponens maſculos vocauit, nã in ſequẽtibus gradibus, ſubſtitutionib⁹ vel vocationibus, ſi filios inſtituat aut deſcendentes nec maſculos nominauerit, nõ cenſetur qualitatẽ maſculinitaris repetiſſe in excluſionẽ fœminarũ, cũ ipſam omiſerit, etſi voluiſſet dixiſſet. Neq. veriſimile eſt diſponentem repetere voluiſſe in excluſionẽ filiarum, vel ab his deſcendentiũ propter maſculos remotiores. His adiũgẽdæ ſunt tres vel quatuor illæ rões quas ad regulam ſupra propoſitam reddidi, non fieri debere extenſionem aduerſus fœminas

quatum

Digitized by Google

quarum excluſio iuri diuino, naturali,& humano adnectatur; & cum excluſio pœna ſit & odium,ampliari in alterius detrimentum
150 non debet † tum quia vt Molin.d.cap.5.nu. 57.authoritate Imol.& aliorum adducit,nũquam præcedentia in ſequentibus repetita cenſentur,quãdo agitur de repetitione qualitatis aduerſus diſpoſitionem iuriscommunis,maxime in materia fœminarũ excluſiua; vnde hanc opinionem tennere Anchar. ſibi contrarius vt mox dicam,Anna. Socin. Alexan.Bologne.Curti.ſeni.Cornel. Iaſ.Deci. Carol.Ruin. Rube. Socin. iuni.qui communem Grat.Pariſi. Celſus noſter Mazat. quos refert & ſequitur Molin. libr.3.cap. 5.num. 56.verſic.Sed quamuis tot viri.Grego.Lop. in l.2.tit. 15.part.2.in verbo ſi dixiſſe,verſ. Sed pone quod pater, qui Bald. citat in l. Gallus §. etiam ſi apparente ff. de libe. & poſthum.Clarius in l.3.titul.13.part.6.gloſ. 2.colum.7. verſic. Sed pone quod Princeps, adduxit text. cum gloſ.in l. vtrum ff. de aſſigna. liberto. his accedat nouiſsimè Petegrin.tract.de fideicom. art. 25.num. 28.vbi hanc opinionem præualere dixit, vbi & refert alios, etſi poſt diſtinguat vt ſtatim dicam. Contrariam opinionem tenuerunt innumeri alij vt ipſam receptiorem magis etſi minus veram crederem, crediderunt enim diſponentis intentionem ex his,quæ in præcedentibus dixit declarandam fore, eandéque eiuſdem intentionis & voluntatis fuiſſe videri in ſubſtitutionibus, cuius in inſtitutionibus fuit & primis vocationibus vt dixit Bart.in l.fina.num.2.ff.ad Trebel. S. C. Panor.Cuma.Curt.ſeni.Paul.de Caſtr. Anchar.Corne.Areti. Alexan.Iaſ. Ripa.Deci. Guid. Pap. Cur.iuni. Gozadi. Pariſi. Socin. iuni.Burg.de Paz, Grego.Lop. Grat. Ruin. Rube. Iuli.Clar. Peralt. Piſcin. Anto.Gabr. quos citat Molin. d. cap.5. num. 56.ex quibus multi hanc receptiſsimam dixere opinionem, quam validiſsimis rationibus Areti.comprobat conſ. 82. col.4. verſic. Poſtremo,& conſi.143.num.5.Zazi.conſ.3.nu.55. Barba.conſ.81.li.3.& iterum dixit communem Crauet.conſ.113.a nu.1.cum ſequent.
151 Tertia † fuit opinio aliorum diſtinguentium,vel enim agitur de repetitione maſculinitatis in vna & eadẽ oratione, quæ ab vno etiã regitur verbo, aut de repetitione maſculinitatis in diuerſis & ſeparatis orationibus,priore in caſu exiſtimant qualitatem illam repetitam cenſeri, quoniam qualitas in genere conueniens pluribus adiecta in oratione vni perſonæ, cenſetur in alia eiuſdem orationis repetita ſic Bart. in l.ſeie §.Caio. ff.de fun.inſtruc.ſequuntur ibi Cuma.Curti. ſeni.Deci. Ruin.Paris.Gozadi.Cæphal. Socin. quos refert & ſequitur hanc probans diſtinctionem Peregrin.tract.de fideicom.art. 25.num.28. neque fuit ipſe huius diſtinctionis author, cum ante ipſum idem ſenſerint Deci.Ruin.Gozadi.Pariſi. Anto.Gab.Grat. & alij quos refert & ſequitur Molin. d.cap. 5.num.59.quæ certè ſi in fideicommiſsis teſtamentarijs procedunt, magis multo in cõuentionalibus.In his enim cum vt non ſemel dixi ſtricta fiat interpretatio,& omiſſum pro omiſſo habendum ſit,qualitas maſculinitatis in vna oratione adiecta ad aliam protendi non poteſt,vt in terminis qualitatis in contractu adiectæ reſpondit nouiſsimè idẽ Peregrin.conſil. 94.num.6. vnde hæc placet opinio, quę & æqua & viri etiam admodum; coniuncta videtur:nam quod qualitas in eadem oratione repetita cenſeatur probat aperte text.in d.§.Caio.text.in l.ita ſtipulatus §.Griſogonus de verb. obliga. Cardi.in Clementi.teſtibus de teſtib.Areti.& alij in d.§.de verb.obliga.poſt eundem Barto.in l. 4.§.erit ff.vi. bon. rapto. Felin.in cap. cauſam quæ nu.5. de reſcrip. verum intelligenda ſunt hæc niſi agnationis ratio expreſſa fuiſſet generaliter, vel ſubintelligeretur neceſſario quia non alia reddi poſſet,vt declaraui ſuperius in prima limitatione ſecundæ extentionis, & animaduertit Moli. dict. ca. 5.num.58.
152 Quinto † extenditur vt in dubio agnationis ratio habita non cẽſeatur, etiam cum teſtator vel diſponens poſt qualitatem maſculinitatis aliquo in caſu adiectam, adiecerit verba hæc,tunc & eo caſu, aut his ſimilia reſtrictiua,nam ea qualitas in alia parte ſimilem rationem habente repetita non cenſebitur,ex vi enim illorum verborum,quæ ſua natura reſtringunt,conſtat diſponentem noluiſſe in alijs caſibus huiuſmodi qualitatem repetere ſic Anchar.conſi.357.Roma. conſi. 131.& conſ.138.Deci.conſ.287.num. 10.& 11.Curti. ſeni. Socin. Grat. Rub. Gabri.& Celſ.quos refert & ſequi.Ludoui. Molin.de Hiſpa.primo.lib.3.cap.5.num.67.
153 Hæc † autem opinio Ludo. Molin. necaliorum,vera non eſt,vbi diſponens rationem conſeruandæ agnationis expreſsit vel quãdo non alia dari poteſt; Neq. obſtant verba illa quæ videntur ſtare reſtrictiue, cũ vbi de contraria mente & voluntate diſponẽtis ex alijs conſtat nõ ſtant reſtrictiuè ſed demonſtratiuè,neq.aliquã aduerſus diſponẽtis intẽtionem effectũ producere poſſunt, ita egregie declarauit & intellexit citatos à Molin. authores Meno.conſ.117.num.28. verſi.hoc etiam modo facile li.2.& melius conſ. 904.
154 lib.10.n.15.& 16.Ita † fit vt ex ratione expreſſa conſeruandæ agnationis fideicõmiſ-

Google

ſum extendi poſsit de caſu ad caſum, & de
perſona ad perſonam, licet limitatum videa-
tur ad certos gradus vel perſonas; cum ex
generalitate rationis expreſſæ ex eiuſdem
diſponentis mente extentio fiat. Ita in ter-
minis de his eiſdem verbis, tunc de eo caſu,
loquens reſoluit multis rationibus & argu-
mentis Surd.conſi.96.a num.9. & 10. vſque
ad finem conſilij lib.1.idem Surd.conſ.344.
num.13.li.3.Riminal.iuni.conſ.23.nu. 114.
cum ſequen.lib.1.Pedroch.conſ. 39.a nu.1.
Caualca.decif.16..nu.65.3.par. vbi alios re-
155 fert. Admitterem † autem Molin.& aliorum
ſententiam quando ſola maſculinitatis mē-
tio facta fuiſſet, quoniam cum ipſa non ra-
tione conſeruandę agnationis tantum ſed &
alijs etiam rationibus inducta videatur ve-
luti affectionis, vel prædilectionis maſculini
ſexus, vt noſtri paſsim teſtantur, certe verba
reſtrictiua ſolius maſculinitatis impedient
extēſionem & ampliationem diſpoſitionis;
ſuperior traditio in fideicōmiſſo conuentio-
nali, de quo nos loquimur, admittenda eſt,
nam ex ratione expreſſa per contrahentes
fit extenſio de vno ad alium caſum, vt ex re-
ceptiori & magis vera reſolui opinione quę-
156 ſti.præcedenti. † Eodem modo ſubuertitur
& altera eiuſdem Ludo. Molin. traditio in
eo ca.5.num.68.dum ſcribit ſubſtitutionem
factam alicui ſub nomine proprio cum ali-
qua qualitate, nunquam qualitatem illam
repetitam cenſeri in alijs poſt ſequentibus
ex text.in l.ſi plures de leg.3.lib.1.§.id quod
ex ſubſtitutione ff.ad l.falcid. cum alijs per
eum citatis, nam vel vera opinio non eſt, aut
intelligenda vbi teſtator vel diſponens ag-
nationis rationem non expreſsit.

157 Sexto † extenditur vt procedat quando
diſponens ſe maſculos ſuccedere voluit ex-
cluſis fœminis, nam & in hac ſpecie, non cen-
ſetur excluſiſſe fœminas maſculis proximio-
res, ſed tantum remotiores; adſtante autem
gradus paritate videtur maſculos præferre
voluiſſe, non igitur agnationis ratio cōſide-
ratur data proximitate fœminarum. Reſpō-
dit Bal.conſ.275.Pau.de Caſt.Anchar.Alex.
Corne.Socin. Brun. Curt.iuni. Deci.Pariſi.
Tiraquel. Burg. de Paz, Ruin. Socin. iuni.
Gozadi.Grat.Sigiſmun. Caro.Molin.& alij
quos citat & ſequitur Ludo.Molin.d.ca.5.n.
158 71. † inducit ergo teſtatoris diſpoſitio præ-
lationem tantū maſculorum eiuſdem lineæ
& gradus vt probat tex.in ca.1.de duob.fra-
tri.à capite inueſtitis, ſic ſentiunt ſupr.relati
interpretes, & pręter eos alios adiungit Me-
no.conſ.317.nu.4.& 5.lib.4.conſil. 904.nu.
28.li.10.Burgen.in conſ.29.num.41.& 44.
Gram.decif.1.nu. 26.Dida.li.3. varia.reſo-
lutio.ca.5.num.5.& l.vni.practi. quæſt.cap.
38.num.8.Grego. Lop.in l.2.tit. 15.par.2.
verbo *hijo varon*.& in l.3.tit.13.par.6.gloſ.
2.verſi.De more Hiſpaniæ, & verſi.Quid au-
tem ſi conditor maioriæ Crauet.conſ. 67.n.
159 4. † idipſum in ſucceſsionibus Regnorum,
Ducatuum, Marchionatum, & Regiarū dig-
nitatum, docuit Panor.conſ.85.& in cap.fin.
de conceſsio.præben. Cardin.339. Albe.in
proem. ff. §. diſcipuli Bolog. conſ. 162. a-
lios, ſuperioribus nō citatis plurimos adiun-
git Molin.de Hiſpa.primo.li.3.cap.4. num.
5.Meno.dicto.conſi.904.num.30.libr.10.&
Matien.in l.7.gloſ.6.num.1. 2.3.tit. 7.158.
Auend.in l.40.Tauri.gloſ.9.nu. 35.Aluara.
de coniecturata mente defuncti lib.2.cap.3.
§.4.num.44.45.quos citaui in conſ. pro ex-
celentiſsima Ducisa Cardonæ in 2. dubio.
proinde in filia ſubſtituta vbi filius maſculus
non ſupereſt, neptis ex filio primogenito
prædefuncto ab illius patruo non excludetur
Bal.in l.venia nu.5. vbi Caſtren. nu.4. ff.de
iniuſ.vocan.Ruin.conſi.92.num.8.conſi.93.
nu.16.Dida.qui alios li.varia. reſolutionum
3.cap.5.num.5.Grego.Lop.in l.3.titul. 13.
par.6.glo.2.col.3.verſ.Sed pone quod Prin-
ceps alios adduxit Ludoui.Molin. libr.3.de
Hiſpa.primo. cap.8.num.10.

160 Septimo † ampliatur vt ſine dubio agna-
tionis ratio habita nō cenſeatur etſi fœminę
propter maſculos excluſę fuerint, niſi duran-
te excluſionis cauſa, deficiētibus igitur maſ-
culis admittentur fœminæ; quæ vocatæ ali-
quando in defectum maſculorum fuerunt,
ceſſat enim voluntas teſtatoris & diſponen-
tis, & illius ratio, conſequēter & diſpoſitio,
161 ſic ſcripſit Ludo.Molin.d.ca.5.nu.72. † Cu-
ius traditio intelligenda eſt quando fœminę
aliquo in caſu poſt maſculos fuerunt vocatę,
quoniam tunc non perpetua ſed temporalis
excluſio eſt, & ſtat in pendenti donec aliqui
ex maſculis ſuperſint, quemadmodum de-
clarauit egregie Surd. deciſ. 84.& in conſil.
317.num.13. cum alijs multis à me congeſ-
tis ſuperius in verſi.Quinto ſublimitatur li-
mitatio, quibus addendi Alciat.in l.Cēturio
num.99.de vulga.Ripa.num.169.Zanchi.in
dict.§.cum ita num.1303.Curt. iuni.conſil.
11.Bello.conſi.85.num.4.fusè Caual.deciſ.
18.num. 84.85.3. part.alioquin ſi perpetuo
excluſæ forent, voluntas diſponentis obſer-
162 uanda eſſet, & nuſquam admitterentur, †
propterea perpetuo excluſus omni in caſu
remanet excluſus, & ſuccedere nullo modo
poteſt licet vltimus ſine filijs, & deſcenden-
tibus moriatur, vt animaduertit idem Lu-
doui.Molin.citans tex.in ca.1.§. quin etiam
tit.Epiſco.vel Abbat.li.1.de Hiſpa.primo.
cap.6.num. 22.vbi Bal. Aluar. Iſern. Socin.
Brun.& alios innumeros citat.

163 Octauo † ampliatur multo magis quando
diſpoſitio à fœmina fuit inſtituta ſiue in te-
ſtamento, vel contractu; non enim agnatio-
nis rationem habuiſſe præſumuntur fœminę,
vnde ex quauis etſi millies repetita maſculi-
nitate non videntur excluſiſſe fœminas pro-
ximiores propter maſculos remotiores An-
char.conſ.339.Roma.Socin.Iaſ. Cur.Crot.
Rip.Deci.Gozadi. Caro.Molin. Tiraq.Piſ-
cin.Burg.de Paz,Peral.& Porti.quos citat &
ſequitur Ludo.Molin.in d.cap.5.num.75.&
poſt Molin.innumeros refert, eiuſdem ſen-
ſentit Peregri.tract.de fideico.artic. 26.nu.
17.& antea num.13. & paucis relatis Petra.
tract.de fideico.quæſt.9. num.185.in verſic.
Quartus caſus Caual.deciſ.18.n.3. par.3.
Declarauit autem egregie Burg.de Paz,in
proemi.ll. Taur.cõmunem traditionem vbi
fœmina ſola primogenij inſtitutrix fuit,ſe-
cus ſi cum viro ſimul vt in Hiſpania contin-
git ſæpius,in hac igitur ſpecie excluſas cen-
ſeri fœminas quod potius maſculi veluti dig
noris, perſona ſpectanda ſit, quam fœminæ
argu.text.in l.1.de Senato exiſtimauit ille.
164 Improbauit † & recte Molin.d.ca.5.Bur-
gẽ.interpretationẽ tribus rationibus, primo
authoritate Bal.in auth.qui rem C.de Sacro.
165 Eccleſ. nu.5. † docuit à viro & vxore ſimul
acceptã Emphiteoſim pro filijs ſuis ratione
illius verbi filijs ſuis, in ſtipulatione adiecti,
vtriq. tam viro, quam vxori conſultum fore,
vt & probauit Socin. in l. cum vir vxori de
condi.& demonſ. Bocri.deciſ. 277. num.2.
166 † Adiungit alteram rationem idem Molin.
quoniam vbi vir & vxor ſimul primogeniũ
inſtituunt, eorum vnuſquiſque cenſetur par-
tem ſuam donare, & ex ea ipſa maioratum
inſtituere Bal.in l.cum quidam num. 11. C.
de impube.& in l.etſi liqueat num. 1. C. de
inoffi. donatio. l.qui tabernas vbi interpre-
167 tes de con. emptio. inde ſequitur † vt cum
primogenium indiuiduum eſſe debeat, que-
madmodum ex parte viri coniectura ſumi-
tur vt voluerit fœminas remotiores, vel eiuſ-
dem gradus & lineæ propter maſculos pro-
ximiores excludere, ſic ex parte fœminæ,
quia primogenium indiuiduum, Neque ob-
ſtat inquit ille ſi diceretur, eadem & potiori
ratione id ipſum dicẽdum eſſe in parte viri,
cum ex parte ipſius admittenda ſit coniectu-
ra maſculinitatis, id etiam ex parte vxoris
dicẽdũ cum indiuiduus ſit maioratus: Reſ-
pondet enim quod ſi hoc pacto verba maio-
ratus interpretanda forent; non æque viro vę
vxori proſpectum foret, quia ſolus maſculi-
nus ſexus ad maioratum admitteretur, quod
veriſimile nõ eſt; igitur ea fiet interpretatio
vt æque vni & alteri proſpiciatur, vt maſcu-
lus primo loco admittendus ſit, eo deficiẽte
ſecundo in loco fœmina, atq. ita vtriq. con-
ſultum videtur argu. l. ex his ff. quæ in frau.
168 credi. extremo ſubiungit in verſi. † Nec ob-
ſtat, quod vbi concurrunt maſculus & fœmi-
na, maſculus præferendus eſt fœminæ, ſatiſq.
viro inſtituenti maioratum conſulitur, cum
maſculi eiuſdem gradus & lineæ præferan-
tur: proſpicitur & iam vxori & illius ſeruis
quia fœminæ proximiores propter maſculos
remotiores non excluduntur: Quæ omnia ad
notanda ſunt ad fideicommiſſa cõuentiona-
lia quę in dies in tota Hiſpania & alibi in ca
pitulis matrimonialibus inſeruntur, cum no
bilis & potens, potẽtem & nobilem vt ſępe
contingit & non ſemel vidi, aliquando Dux,
Comes, vel Marchio, Duciſſam, Marchioniſ-
ſam, Comitiſſam vel mulierem caſtra plura
& oppida habentem, ducit vxorem; ſolent
enim in capitulis matrimonialibus fideicõ-
miſſa inſerere fauore maſculorum, aliquan-
do in ipſorum defectũ vocant fœminas, hoc
enim vnum dicetur conuentionale fideicom-
169 miſſum non duo, atq. ideo indiuiduum; † Ex
quibus ſubuertitur Melchior Pela. opinio
qui in tract. de maio. Hiſpano.par.1.quæſ.
23.nu. 20. per regula conſtituit maioratum
ſimul à viro & vxore erectum, non vnum iu-
dicandum, ſed duo argu.tex.in l.Papinianus
§.ſed nec impuberis ff.de inoſ.teſtam.Bart.
& alij in l.patris & filij; ff. de vulga.contrariũ
omnino Ludo.Molin.traditioni, quem ſi vi-
diſſet, non hanc prodidiſſet opinionem, cum
non vidit quoniam eodem tempore, & ſub
eodem argumento, (vt me etiam in hoc tra-
ctatu dixiſſe recordor) eandem materiam
pertractarunt duo ij viri eruditi, quamquam
fœlicius Molin. præſliterit. vera igitur non
eſt Pelaez traditio, cum vnum ſit primoge-
nium à viro & vxore ſimul inſtitutum, idque
170 ipſum indiuiduum poſſet † autem procedere
Pelaez opinio quando maioratus in teſtamẽ-
to erectus fuiſſet ſimul cũ viro, eſſet enim tũc
reuocabilis & non vnum ſed duo dicerentur
d.§.ſed nec impuberis, atq. ideo cum vltimæ
voluntatis naturam ſumeret, ſicut teſtamen-
tum & alia quæuis extrema diſpoſitio reuo-
cari poſſet ſic & maioratus; reſoluit idẽ Mo-
lin.de Hiſpa.primo.li.2.c.9.n.4.& 5.& du-
biũ non eſt maritũ & vxorẽ ſimul teſtantes,
non vnum ſed duos dici teſtatores: duo etiã
teſtamenta, conſequenter vnum ſine alio ad
libitum reuocare poſſe, ſuam diſpoſitionẽ,
quemadmodum authoritate Oldrad.de Pō-
re.& Rodri.Xuar.reſoluit Pechi.trac.de te-
ſtam.coniuga. li.1.ca.43. n.1.& ſequent. Et
Molin.opinionem aduerſus Burg.de Paz, in
ſpecie probat Aluar.trac.de cõiect. mẽt.de-
171 func.li.2.ca.3.§.4.n.56. Iuuant † Molinæ, &
aliorum traditionem multa aptiſsima inſti-

tuto noſtri tractatus. Primo quod authoritate Anchar.dict. conſil. 339. docuit Tiraq. tract.de primo.quæſt. 10.num.27.fideicommiſſo Inſtituto à fœmina, quæ maſculos vocauit, non propterea excluſiſſe cenſeri fœminas proximiores, ſed prælationem tantum maſculis conceſsiſſe videri Tiraquel. Socin. Ripa. Molin. Curti.& alij quos ſequitur Aluara.de coniectu. men.defunct. lib.2. cap.1.§.1. num.20. 21. qui tamen inaduertenter ſequitur declarationem Burg.de Paz. ſuperius à me & Molin. reprobatam, qui poſt errorem reminiſcens aliud ſenrit libr. 2.cap.3.§.4.num.56.

172 Secundo † facit quod Floren.inter conſilia Canciū.reſpondit conſ.9.n. 61.cum quia fœminis multa conquiſiuit ſua poſt diſpoſitione quibuſuis maſculorum vocationibus nō cenſeri fœminas proximiores excludere propter maſculos remotiores voluiſſe, quia inquit cauſa originaria,& radix ipſa intuenda eſt l.ſi id quod ff.de donatio.l. tutor ff.de fideico. Floren.in his terminis ſequitur Alexan.Rauden.tract.de Ana.ca. 15.num.296. verſ.Sexta coniectura & nu.297.298.

173 Tertio † opitulatur quod idem Alex.Rauden.reſpondit conſ.35.nu.118.119.li.1.minime fœminas excluſas cenſeri in diſpoſitione etſi à viro facta, vbi bona à fœminis originem ſumpſerunt & deriuantur l. 1. de imponen. lucra.diſt.libr. 10.l.ſi id quod de donatio.citat Anchar.dict.conſ.339.

174 Quarto † ad ſtipulatur inſignis traditio M.A.Peregrin.trac.de fidei.art.25. n.18.qui ex prædicto Anchar.conſ. in fortioribus terminis ſcribit, teſtatricem fœminam ſua cum diſpoſitione filias propter maſculos excludentem, non inde voluiſſe videri, neptes, vel vlteriores fœminas excludere, cum agnationis (inquit ille) ratio in fœmina conſiderabilis non ſit, quam etiam veriſimile non eſt proprium ſexum odio habuiſſe citat Tiraq. Menoch. Molin. Gabriel. Alban. & alios,& licet quoſdam adſerat ibi contrariam opinantes ſuperiorem tamen tuetur & probat ſententiam.

175 Quinto † iuuat ſuperiora celebris Carol. Molin. traditio in conſue. Pariſi. part. 1.§. 16. num. 7. qui ductus authoritate eiuſdem Anchar.d.conſ.339.docet inſtitutionem, vel ſubſtitutionem a fœmina digredientem, fœminas continere, etſi maſculi fuerint vocati vt in illius exēplo, vbi teſtator, duas habens filias alteram alię ſi ſine filijs maſculis decederet ſubſtituerit, tunc enim (ait ille) verba ſi ſine liberis maſculis, ſiue ex parte honoratæ, ſiue ex parte grauatæ, non ſolum ſupponit pro maſculo deſcendēte ex maſculo, ſed etiam pro maſculo deſcendente ex fœmina, vbi multas adiungit in hanc ſententiam rationes.

176 Sexto † Peral. vir doctus in l.cum pater §. à filia nu.63.de leg.2.ſcriptum reliquit, fœminam qui maioratum inſtituit etſi vellit ad hunc non poſſe aſpirare maioratum, niſi deſcendentes per virilem ſexū, vel lineam maſculinam; admitti tamen fœminas ab ea deſcendentes perſpecta qualitate fœminæ inſtituentis citat tex.in ca.1.de bene.fœmi.

177 Septimo † ſufragatur celebre Sfor.Oddo. conſ. 46.in quo latiſsimè multis rationibus & authoritatibus reſpōdet, fœminam fideicommiſſum inſtituentem nuſquam præſumi voluiſſe fœminas excludere à ſua diſpoſitione propter maſculos, ne ſexum propriū fœmineum odio habuiſſe videatur.

178 Octauo † concinit inſignè & aureum Auguſt.Bero.conſ.120.li.2.n.51.& 61.in cauſa Baronię de Caſtr.aduerſus Vicecomitem de Æuoli vt dixi in antecedenti quęſtione is inquam reſpondit dignitates regias maſculis excluſis vel defectis, fœminis deberi, ex generali quadā totius orbis conſuetudine iuxta tradita per Canoniſ.in cap.licet de vo. & vo.redemp. At vbi regiæ dignitates à fœmina originē ſumpſerunt,& fœminæ primogenitę,& ipſorū deſcendentes admittūtur citat Bal. in l. in multis ff. de ſtat. homi. Anchar. d.conſ.339.Curt. Socin.& Areti.in l.Gallus §.nūc de lege Velleia.ff.de libe.& poſthum.

179 Nono † vbi fideicōmiſſum à fœmina originem habuit etſi maſculi ſæpius fuerint vocati,& maſculi ex fœminis deſcendētes ſuccedunt, tunc enim diſponens genus maſculinū quod nobilius eſt fœmineo l.1.de Senat. l.fin.de fi.inſ.Auſt. li.1. polyti. ca.1 tantum diligere videtur; nullam autē ad agnationem reſpectum habuiſſe cenſetur Anchar.d.conſ. 339.Fulg.conſ.86.Deci.cōſ.303. n.8.Bero. conſ.77.num.8.lib.2.qui eleganter loquitur Rub.conſ.22.nu.12.Molin.qui alios d.ca.5. nu.48.Pelaez de maio.Hiſpa.2. par.quęſ.6. nu.58.qui & alios citat. & dixit ſingulariter Socin.in l.Gallus §.nunc de lege Velleia.n. 5. quod vbi foemina recipit Emphiteoſim, appellatione maſculorū veniunt deſcendentes ex foeminis; refert Areti.ibidem, & volunt alij, quos refert à poſtilla Decij ſupra in verbo ex filia Rub.conſ.22.nu.11. & conſi. 128.Socin.conſ.14.n.3.li. 3.Manti.de coniectu.vlti.volun.li.8.tit.18. nu.4.& aduerſus cauſam piam ſubſtituram conſuluit Angel. quem refert Corne. conſil. 246.ad finem li. 2.Socin.iuni.conſil. 2.num. 12.& 13.libr.3. Tiraquel.de primo.quæſt.13.num.11.Curti.tract.de feud. 1.part. 2.part. principa.limit.2.num.3.

180 Intelligenda † tamen ſunt prædicta niſi

agna-

agnationis conſeruandæ ratio expreſſa per
fœminam fuiſſet, aut ex illius verbis clariſ-
181 ſimè eliceretur; ſolẽt † enim & fœminæ ple-
rumq. agnationem diligere & inter agnatos
fideicommiſſa inducere vt dixit Caſtren.cõ-
ſil.92. num.7. lib.2. Socin.iunior. conſ.81.
nu.3.lib.3. Tiber. Decian.conſ.127.nu.25.
lib.3.Rolan.conſ.81.num.41. lib.3. Alciat.
Socin.& Mazol.quos citat Petra. tractat.de
fideico.quæſt.9.num.185.verſi. Quintus ca-
ſus & ipſe vidi in inſigni cuiuſdam comitta-
tus fideicommiſſo à fœmina inſtituto agna-
tionem clariſsimè in poſteros ſucceſſores
conſeruate voluiſſe excluſis fœminis.

182 Nono † ampliatur regula vt procedat in
caſu quo fideicommiſſum inſtitutũ fuiſſet, ob
conſeruationem memoriæ inſtituentis, non
enim ex hac ratione agnationis iura conſide-
rata cenſentur, ad excluſionem fœminarum,
183 cum † & per fœminas memoria etiam con-
ſeruetur aſcẽdentium l.liberorum, ad finem
in verbis, vt ex prole eorũ earumvè, diutur-
nitatis nobis memoriam in eum relinquam9
de verbo.ſignifi.Reſpondit Pariſi. conſ.260.
Porti.conſ.13.nu.260. latius Burg. de Paz.
in procmi.ll.Taur.num.102.

184 Decimo † extenditur vt procedat quan-
do fideicommiſſum inſtitueretur ad familiæ
cõſeruationem, nam licet ex propria & ſtri-
cta ſignificatione nomen familiæ pro agna-
tione vſurpetur, & agnatos tantum cõtineat
l.pronuntiatio §.familiæ verſi.Communi iu-
re de verbo.ſignifi.Iaco.de Are. in l.1.ff.ad
Sillam. S.C.Bart.Cuma.& alij in l.fin.C.de
verb.ſignifi.idem Barto. in l.cum ita legatũ
§.in fideicommiſſo delega.2. & apud Italos
omni careat articulus dubitatione vt latè re
ſoluit Viui.deciſ.10.à num.1. cum ſequent.
lib.1. Surd.conſ.96. num.6. & num.29.li.1.
quamquam ex eiuſdem Italiæ interpretibus
non defuerint qui contrariũ dicere auſi ſint,
185 quia † familiæ appellatio latiſsima ſit & om
nes contineat deſcendentes & tranſuerſales
l.cum pater §. cum inter §. libertis deleg.2.
l.fina.C.de verb.ſignifi.Socin.conſ.43.num.
110.lib.3.Alciat.in l.pronuntiatio §.familię
de verb.ſignifi. Deci.conſ.481.nu.11. The-
ſau.deciſ.37.num.4.nouiſsimè Peregrin. qui
alios tractat. de fideico. articu.22. num.16.
Alexan.conſ.55.num.5.lib.3.Iaſſ.conſ.142.
num.4.lib.2.Curti.iuni.conſ.49.Socin.iuni.
conſ.158.num.44.lib.2.qui alios refert.Cę-
phal. conſ. 45. à num.1. lib.1. Burſat.conſ.
186 157.num.54.lib.1.Apud † Hiſpanos vero &
Hiſpaniam totam res omni caret dubitatio-
ne, ſine controuerſia enim receptum eſt fœ-
minas de familia, dici atq. ideo à fideicom-
miſſo familiæ relicto, vel in fauorem illius
minimè excludi Mench.tracta. de ſucceſsio.
creatio.lib.3.§.27.num.12. Ludoui. Molin.
de Hiſpan.primog.lib.3.cap.4.num.8.& 9.
187 poſſe tamen magis rem pertingens Molin. †
ſubiungit, idem eſſe, quando ad primogeniũ
vocarentur, qui de domo eſſent diſponentis,
caſata, eippo, ſtirpe, progenie, gente, poſte-
ritate, quod & ante Molin. id ipſum docue-
rat Burg.de Paz.in proemi.ll.Taur.nu.104.
188 & conſ.29. vbi † reſpondit fœminas in Du-
catibus, Comittatibus, Marchionatibus, &
cæteris regijs titulis ſuccedere; rationẽ red-
dit quam Molin.probat, quoniam apud Hiſ-
paniarum regna veteri fuit obtentum con-
ſuetudine & veluti lege quadam ſtabilitum,
fœminas, nomen, cognomen, inſigniaq. aſ-
cendentium conſeruare; atq. ideo nec à pri-
mogenijs vel fideicommiſsis vbi de eorum
conſeruatione ageretur minimè excludi: idẽ
ſenſit Pelaez.tract.de maio.Hiſpano.2.par.
quæſt.6.num.86.cum ſequent.Gregor.Lop.
in l.6.tit.33.par.7.verbo familia.idem Mo-
lin.poſt Didac. Couat.lib.3.cap.4.num.10.
Peral. in l. cum ita legatum §. in fideicom-
189 miſſo num.16.deleg.2. Aluar.d.§.4. quia †
inquit nomina illa familia, dom9, caſata, &c.
Ad naturam pertinent, ius ſcilicet naturale
quo fœminæ ſicut maſculi pariter ad ſucceſ-
ſionem vocantur, agnatio enim à iure ciuili
nomen accepit Bart.in l.tutellas ff.de Capi.
Diminu. Deci. conſ.495.nu.34. Et cum ag-
nationis, & cognationis differentia ſublata
ſit iure ciuili nouiſsimo l.lege.12.tabula.C.
de legi.hæredi. §.1.§.cæterum inſtit.de legi.
agna. ſucceſ. eodem iure fœminæ ſicut maſ-
culi cenſentur.

Intellexere tamen ſuperius citati tradi-
tionem, niſi diſponens agnationis rationem
expreſſerit, vel ex alijs coniecturis ratio il-
lius conſeruandę eliceretur.

190 Vndecimo † extenditur regula, quando
fideicommiſsi inſtitutor poſt ſpecialiter vo-
catos, ſequentes de genere ſuo inuitaſſet, nã
tunc nulla agnationis ratio habita cenſere-
tur, & neptis eo in caſu ex filio primogenito
prædefuncto, excluſo patruo ad fideicom-
miſſum foret admittenda; ex illa generali
ſequentium vocatione iuxta gloſ. in cap.ſta-
tutum vbi Domi. de Hereti. lib.6. Imol.in
cap.potuit quæſt.9.de locat.Anton.de Butr.
in cap.nouit per illum tex.notab.4.de Iudi.
Caſtren. in l.1. C. de condi. inſert.Bald.in
l.1.ff.de probatio. Pariſi. conſ.47. num.57.
lib.5. Peral.in d.§.in fideicommiſſo. nu.16.
Gregor.Lop.in l.22. titu.13. part.2.in glo.
fina. idem in l.3. titul.13. part. 6. gloſ. 2.
col. 4. verſicul. Sed pone teſtator Molin.d.
cap.4.num.10.Pelaez.tract.de maio.Hiſpa.
2.part.quæſt.6. num.88. Tiraquel. fusè tra-
ctat.de retract. conſan. §.1.glo.9. à nu.234.

Burſat.conſ.51.num.40.lib.2.vbi idem reſ-
pondit de dictione deſcendentium, caſate,
ſtirpis, Cipi, generationis, is videndus.
191 Duodecimo † extenditur vt procedat, e-
tiam cum diſponens conditionem nominis
vel armorum ſuis ſucceſſoribus impoſuiſſet,
quoniam etſi tanti effectus à multis coniec-
tura hęc fuerit eſtimata vt ex ea ſola fideicō-
miſſum perpetuum induci poſſe exiſtimaue-
rint, quales Guid. Pap.deciſio. 167. Roma.
ſing. 474.Cornel. conſ. 41.a num. 1.Socin.
conſ.62.lib.3.Gozadi.conſi.45.nu.9.Curti.
iuni.conſ.39.num.9.lib.1. Ruin.conſil.100.
num.14.lib.2. Anto.Rub.conſi. 28.& alios
per multos præter ſupra relatos citauit idē
Molin.lib.2.de Hiſpa. primo. cap.14.nu.8.
latius li. 1.cap.5.nu.34.vbi Cor.Pariſi.Rub.
Piſcin.Celſ.Burg.de Paz, Curti.Tiraq. & a-
lios adducit; & nouiſsimè validam coniectu-
rā exiſtimarunt non nulli quales Meno.con-
ſil.117.nu.22.lib.2.conſi.205.nu.14.15.lib.
3.conſi.904.num.41.lib.10.vbi loquitur de
onere delationis nominis & armorum in-
ſtituti in donatione facta in capitulis matri-
monialibus & de eadem conditione adiecta
in capitulis matrimonialibus, in conſ. 320.
nu.14.15. lib.4. & qui multos recenſet fusè
hanc ipſam coniecturam & illius veritatem
examinans Alex.Rauden.in Appendi.tract.
de Analo.1.part.nu. 73.cum multis ſequen.
vbi latiſsimo ſermone eos omnes præter
Menochium numerauit, qui hanc recipiunt
coniecturam, egregie vero Theſau. præſtitit
in deciſio.Pedemon.270.a num.1. vſque ad
finem vbi ex nouiſsimis Rimin. Ioſeph. de
Ruſti.Burſat. Decian. & alios memorat, &
num. 1. hanc amplectitur coniecturam ſiue
apponatur onus deferendi nomen & armam
teſtamento; ſiue in contractu vt nos loqui-
mur: licet ergo. coniectura hęc maximi mo-
menti videatur, tamen ex ea ſola non cen-
ſetur inductum fideicommiſſum perpetuum
conuentionale fauore agnationis in exclu-
192 ſionem fœminarum; † potiſsimè in Hiſpa-
nia vt animaduertit Molin.d.cap.5.num.34.
libr.1.& d.cap. 14.num. 9.vbi citauit ad id
Corne.& Socin.iunio. Vnde hanc ſolam cō-
iecturam improbarunt ante Molin. Sol.de
Paz, quem Molin. prętermiſit in proemi. ll.
Taur.num.111.112.118.Pela. tract.de ma-
io.Hiſpa. par.2. quęſt.6.nu. 22.& poſt Mo-
lin.Aluar.de coniectu. men.defunct.libr.2.
cap.1.§.1.num.23.verſic.Hęc tamen condi-
tio deferendi nomen & arma, Auend. in l.
40.Tau.gloſ.9.num.26.27.
193 Extenditur † decimo tertio quando diſ-
ponens ſiue in teſtamento, ſiue in capitulis
matrimonialibus poſt vocatum filium vel fi-
lios vocaſſet deſcendentes ex linea maſcu-
lina, nā nec in eo caſu fœmina propter maſ-
culos remotiores excluſa cenſebitur, nun
194 † enim ex hac vocatione videtur voluiſſe prę
ciſſe maſculos tantum vocare deſcendentes,
ſed eos etiā, qui ex linea illa maſculina deſ-
cenderent propterea fœmina à maſculo re-
licta non excludetur §. cœterum in verbis,
per virilem ſexum deſcendentes, ſiue maſ-
culi ſiue fœminæ ſint, inſtitu. de legi. agnat.
ſucceſsio.§.duodecim tabularum verſic.Hu-
iuſmodi C.de legiti.hæredi. glo.vbi omnes
interpretes tradiderunt in l. Gallus §. nunc
de leg. Velle.ff.de libe.& poſthum.in verbo
nam etſi, in fine quam ſequti ſunt Bald. Caſ.
Iaſ. Alexan.Pariſ.Curti.iuni. Socin. iuni.&
Sigiſ.quos refert, ſequitur & communē di-
xit Molin.de Hiſpa.primo.li.1.ca.6.nu.37.
38.& præter eos Gozadi.conſ.87.n.7.Dida.
in ca.Reynald.in princi.nu.13. de teſta.
Quam tamen ampliationem declarādam
eſſe multi exiſtimant quando diſponens vo-
caſſet deſcēdentes per lineam maſculinam,
tunc enim non veniret fœmina; rationē red-
dunt interpretes quod ille dicatur deſcen-
dere per lineam maſculinam, qui eſt in linea
195 l.vrbana §.pernoctare de verb.ſigni. † vnde
dixit egregie Pau.de Caſ.in l.maritus nu.5.
C.de procurato. quod conceſſa Emphiteoſi
alicui & ſuis hæredibus liberis, aut deſcen-
dentibus per lineam maſculinam, intelligū-
tur tantum ea conceſsione vocati maſculi ex
maſculis deſcendentes non fœminæ ex maſ-
culis vel maſculi ex fœminis, cuius ſententiā
probant Alex.in d.§. nunc de lege Velleia.
nu.3.Socin.nu.4.Iaſ.nu.9.Socin. iuni.conſ.
186.nu.14.lib.2.Crot.Loaz. Pinel.Alexan.
Ruin. Curti. iuni. & plures alij relati per
196 Molin.d. cap.6.num. 38.lib.1. † vbi tamen
reiecta diſtinctione an dictum ſit ex linea,
à linea, vel per lineam, putat in primogenijs
quorum perpetua eſt natura nullam in his
verbis differentiam fore conſtituendam, au-
thorita.Ruin.conſi. 208.num.7.lib.1.Curt.
iuni.conſ. 154. num. 13.cum ſequent. omni
igitur caſu excludetur fœmina donec ſuper-
eſt maſculus iuxta mentē diſponentis quod
ſi non ſuperſit, fœmina admittetur ſic Ruin.
Curt. & Molin. quibus addendi in eadem
ſpecie Menoch. conſi.318.nu.6.lib. 4.conſi.
379.num.26.eod.lib.conſi.585. num.18.li.
6.Manti.de coniectu.vlti. volunt.libr. 8.tit.
11.ad finem Meno. Celſ. Hug. Curti.iuni.
Salom.quos referunt Meno. ſupra & Pereg.
trac.de fideic.art.26.n.29.ad finem, qui tan-
197 dem ibi n.30.verè † opinatur nuſquā fœmi-
nas quomodocunq. diſponēs loquatur cōti-
neri, quādo agnationis ratio fuit per diſpo-
nentē conſiderata, aut extaret ſtatutū fœmi-
nas propter maſculos excludens; vbi enim
ad

ad fœminas res peruenit virilis ſexus finitur & fœmineus incipit, vnde & ipſa excludetur, tum & deſcendentes ab ea licet maſculi ſint ricat Gozad. Cæpha. Ruin. & Menoch. quæ ſanè opinio in fideicommiſsis conuentionalibus maximè admittenda erit, quoniã in contractibus maſculinum non continet fœmineum vt multorum authoritate reſoluit Gabri. communem dicens, in commen. concl. tit. de verb. ſigni. con. lu. 5. num. 87. quinimo nec in vltimis voluntatibus in quibus alias latior fit interpretatio quam in contractibus maſculorum nomine fœminæ continentur, niſi per extenſionem quandã vt relatis multis docet Peregrin. tracta. de fideico. art. 25. num. 4. & 5.

198 Fœmina † igitur in prædictis caſibus excluſa cenſetur, licet enim ex linea ſit, ſub ipſa tamen linea non continetur cum ſit lineæ principium, vt poſt Caſtren. Cur. Ruin. Celſ. Socin. iuni. & Salamo. reſpondet Menoch. d. conſ. 585. num. 18. verſic. Reſpondetur ſecũdo; vbi & antea verſic. Reſpondetur primo; non malè animaduertit, quod vbi vocantur non ſimpliciter deſcendentes per lineã maſculinam, ſed deſcendentes maſculi per lineã
199 maſculinam, res caret dubitatione: vt † igitur ſuccedere quiſpiam poſsit in caſibus prędictis duo probare aſtringitur; primo quod ex linea. Secundo quod ſit maſculus ex linea ſic Gozadi. conſ. 87. num. 15. relatus à Meno. d. conſ. 585. num. 19. Peregri. d. art. 26. num. 29. ad medium & num. 30.

200 Sic † ampliata regula limitatur primo, quando diſponens in teſtamen. vel contractu ſimpliciter & abſolute maſculos ſemper vocauerit, nullo in loco vel parte diſpoſitionis de fœminis verba faciendo, etſi enim agnationis rationem non expreſſerit, ex perpetua tamen maſculorum vocatione viſus eſt, agnationi proſpicere voluiſſe illiusq. conſeruationi, propterea in hac ſpecie remotiores etiam maſculi fœminis proximioribus præ-
201 ferrentur. Nomen † enim maſculorum ex eiuſdem vi & natura abſq. aliqua agnationis conſeruandæ ratione, vel coniecturis, fœminas excludit omnino cap. Raynaldus verbo, ſi abſq. liberis maſculis, ex. de teſtam. l. 1. ff. ad l. Iuli. de adul. l. ſcripturas C. qui potio. cap. maiores de baptiſ. reſoluit Bart. in l. liberorum de verb. ſignifi. Bal. in l. maximum vitium C. de libe. præteriti. & in l. quod vero contra. ff. de legi. Soci. in l. Gallus §. nunc de lege. num. 4. de libe. & poſthum. Alexan. Ioan. Andre. Iaco. de Aren. Specula. Ricar. de Malum. Cin. Matheſil. Corne. Deci. Curt. ſeni. Alban. Curt. iuni. Grat. Alber. Brun. Socin. iuni. Cæphal. Sylua. Fran. Piſci. Celſ. & Anton. Gabri. quos refert & ſequitur Ludo. Molin. de primoge. Hiſpanor. lib. 3. cap. 5. nu. 25. Caro. Molin. in conſue. Pariſien. tit. 1. §. 26. num. 4. Grego. Lop. in l. 3. tit. 13. par. 6. gloſ. 2. col. 7. verſic. Si vero conditor maioris Tiraquel. tractat. de retract. lib. 1. §. 1. glo. 9. num. 194. Auendany. in l. 40. glo. 9. num. 47. Et ij omnes ſuperius relati communem dixere. Gofre. Ioan. Andre. Hoſtien. Anto. de Butr. Card. Anchar. in d. cap. Raynaldus vbi Dida. in §. 1. num. 2. de teſtam. Barto. Imol. Paul. de Caſtr. & Spein. num. 76. in l. cũ auus de conditio. & demonſt. Iaſſ. Deci. Socin. Panormi. Pariſi. Socin. iuni. Crauet. & alij quos
202 retulit Peregrin. in tracta. de fideico. art. 25. num. 11; quæ † ſanè opinio in teſtamentis loquens magis multo amplexãda erit in fideicommiſsis conuentionalibus, in quibus verba ſuam retinent vim & naturam, tum quod in his ſtricta fiat interpretatio vt dixi ſuperius in verſic. Quam tamen ampliationem, in fine & ſæpius in hac quæſtione.

Et licet aliqui aduerſus ſuperiorem communem tenuerint, quos retulit idem Molin. d. cap. 5. num. 27. vera, tamen opinio nõ eſt, nam vt rectè ille animaduertit, qui fideicõmiſſum perpetuum inter ſuos deſcendentes inducit cum maſculos ſemper vocat, non alia ratione quam conſeruandæ agnationis gratia moueri videtur; non enim reſpectu eorum, qui naſcituri ſunt particularis aliqua ratio dari poteſt inter vnum & alium quam agnationis conſeruandæ, quod idem Moli. multis comprobat a nu. 25. vſq. ad nu. 38. Porro enim vnica tantum ratio dari poteſt pro expreſſa habetur iuxta gloſ. notiſsimam vbi interpretes in l. quamuis C. de fideico. & qui multos coaceruat Tiraquel. in l. ſi vnquam in princi. num. 62. C. de reuo. donatio. alios Ludo. Molin. de Hiſpano. primog. lib. 1. ca. 5. num. 9. & 10. Oſaſ. deciſ. Pedemon. 21. nu. 3. Menoch. conſ. 85. num. 9. lib. 1. Surd. qui alios recenſet conſ. 240. num. 14. deciſio. 7. num. 13. idem dixit in ſtatutis deciſio. 176. num. 12. & eundem effectum operatur tacita ratio conſeruandæ agnationis, quod expreſſa, reſoluit poſt Barto. & antiquiores Pariſi. conſ. 50. num. 22. Anguiſul. conſ. 9. num. 10. lib. 6. Crauet. Marzar. & alij relati à Surd. conſ. 95. num. 16. lib. 1. & deciſio. 124. nu. 7.

203 Secundo † limitatur, quoties vocarentur per diſponentem maſculi deſcendentes perpetuo, ita fit vt in hac ſpecie ratio agnatio-
204 nis habita cenſeatur ad excluſionem † non tantum fœminarum, ſed etiam maſculorum
205 ab eis deſcendentium à radice † enim infecta procedunt & fructum nullum producere poſſunt §. reliquum in authen. de hæredi. ab inteſ. veni. vbi Angel. notauit cap. vulnerato 10. q. 1. neq. admitti debent quorum repel-

luntur

luntur authores cap. licet ex quadam ex. de
206 teſti. Et † abſurdum videretur vt excluſa ma-
tre quæ proxinitior eſt, filius vno gradu re-
motior admitteretur l. ſi viua matre vbi vſq.
in Pinel. docent omnes C. de bon. mater. do-
cuit primus Ricar. de Molum. quem refert
Ioan. Andre. in additio. Specula. Rub. de te-
ſti. ad finem Bal. in l. 1. ff. de ſenato. qui ra-
207 tionem reddit, quia † inquit non poteſt plus
iuris reperiri in cauſa influenti quam in cau-
ſato; & ſequuti ſunt Matheſil. Crini. Paul. de
Caſtr. Alexan. Iaſ. Carol. Moline. & Grego.
Lop. quos refert Ludo. Molin. tract. de Hiſ-
pa. primoge. lib. 3. cap. 5. num. 45. 46. 47. Et
innumeros de illius more Tiraquel. tracta.
de primo. quæſtio. 12. à num. 1. Ange. Brun.
Panormita. Deci. & alij quos Peregri. tract.
de fideico. artic. 26. num. 1. & 2. & his addē-
di Anchar. conſ. 339. col. 3. Fulgoſi. conſi. 86.
Bero. conſ. 77. num. 8. lib. 2. Rub. conſ. 22.
num. 12. Pelaez. tract. de maio. Hiſpa. 2. par.
quæſt. 6. num. 58.
208 Et hæc † quidem in vltimis voluntatibus,
quid autem in donationibus factis in capitu-
lis matrimonialibus filio (quod in dies con-
tingit) & illius deſcendentibus maſculis, nū-
quid admittantur maſculi ex fœminis ita
quod ij alios excludant ex linea maſculina
deſcendentes dubitari apud noſtros ſolet;
etſi pauci hūc articulum quotidianum & vti-
209 lem pertractauerint † Ruin. igitur conſ. 120.
à num. 8. lib. 1. in donatione loquens opina-
tur maſculos ex filia vel nepte contineri ſub
dictis verbis, quia ſecundum propriam ſigni-
ficationem, appellatione deſcendentiū maſ-
culorum, veniunt etiam nepotes ex filia quia
maſculi, inquit ſunt & deſcendentes, & qua-
litates per donatorē expreſſas habent; por-
ro à verborum proprietate recedendum nō
ſit in dubio l. nō aliter cum vulgatis de leg. 3.
Adiungit illic & alias plures rationes, quas
prætereo, ſed & idem Ruin. conſ. 49. eo lib.
& in eodem caſu donationis reſpōdit idem
cum Ruin. Aleiat. reſpon. 25. li. 8. & reſpon.
104. lib. 9. Peregrin. autem tracta. de fideico.
210 artic. 26. num. 14. ſcripſit † Ruin. & Alciat.
reſponſa maximam continere dubitationē
quoniā in his de conſeruanda agnatione do-
natorē ſenſiſſe videbatur *qua* inquit *ſe mota,
ex ſimplici vocatione maſculorum & ab his
deſcendentium in contractibus gratuitis & li-
beratorijs, nati ex fœminis reiecti non viden-
tur*; citat Alciat. conſ. 34. lib. 9. Guid. Pap.
conſ. 176. 3. dubio. qui tamen id non di-
cit; Rub. Alexan. in l. Gallus §. quidam rectè
de libe. & poſthum. Cæphal. 181. lib. 4. qui
tamen non loquitur in donatione ſed in cō-
211 ceſsione. Emphiteoſis † vnde in donatione
loquens Guid. Pap. deciſ. 132. aperte decidit
donatione facta filio & ſuis liberis maſculis,
reſtringenda fore ad filios maſculos ex maſ-
culis deſcendentes, & non ad maſculos ex
fœminis procreatos; rationē reddit, quoniā
cenſetur donator ad maſculos de agnatione
ſua reſpexiſſe non ad alios ex filiabus. citat
Salic. in l. 1. C. de condi. inſer. & ibi Bart. eū-
dē Bart. in l. liberorū de verbo. ſignifi. verè
tamen Guid. Pap. loquitur quando donator
ad agnationem reſpexit quo in caſu vt mox
dicam, maſculi ex fœminis deſcendentes nō
continentur, prout Socin. iun. conſ. 116. nu. 6.
lib. 3. tandem Peregrin. articulum non deci-
dit ſed indeciſum relinquit, in quo vt illius
veritas prodeat duæ ſunt ſtatuendæ conclu-
ſiones.
212 Prima † vbi donator agnationis rationem
habuit vel quia ipſam expreſsit, aut ipſa &
non alia dari poteſt, appellatione maſculo-
rum minimè admittentur ex fœminis nati,
quoniam cum ex radice infecta deſcendunt
& agnationem conſeruare nequeant, maſcu-
lorum appellatione ex aperta diſponentis
mente venire non poſſunt, ſic intelligendi
Guid. Pap. & Socin. & in hāc opinionem in-
clinare videtur Peregrin. in d. artic. nu. 14. ad
medium ſic & in maioratu & primogenio in
cōtractu, vel, vt ſæpius ſolet, in capitulis ma-
trimonialibus inſtituto, authoritate Anchar.
Fulgo. Socin. Aretin. Rub. Caro. Moline. &
Decij reſoluit Ludoui. Molin. tracta. de Hiſ-
pano. primoge. lib. 3. cap. 5. num. 48. 49. Pi-
nel. in l. 3. num. 19. C. de bon. mater. Peral. in
l. cum pater §. à filia num. 64. de lega. 2. &
alios plures adiungit Auend. in l. 40. Taur.
gloſ. 9. num. 82. ſequitur nouiſsimè citatis
Bald. Alua. Valaſ. & alios Alexan. Rauden.
conſ. 1. num. 26. 27. vbi pro Rege noſtro in-
uictiſsimo & potentiſsimo reſpondit lib. 1.
Surd. conſ. 308. num. 14. lib. 3. Conuerſo igi-
tur, vbi nulla agnationis ratio habita fuit,
maſculi ex fœminis admittentur, quia qua-
litas per diſponētem aut donatorem requi-
ſita maſculi ex fœminis cōuenit, vt pluribus
Ruin. comprobauit d. conſ. 120. Alciat. dict.
reſpon. 15. lib. 8. & reſpon. 104. lib. 9.
213 Secunda † ſit concluſio, maſculi ex fœmi-
nis deſcendentes nuſquam excluduntur ſi
maſculi ex maſculis deficiūt, quoniam maſ-
culi omnes fuerunt collectiue vocati ſucceſ-
ſiue, & propter naturam nominis collectiui
admittuntur ſicut verbum deſcēdentes om-
nes continet l. cum ita legatum §. in fideicō-
miſſo de leg. 2. dixi fusè in hac quæſtione in
principio; Atq. idem ſit vbi collectiue in cō-
tractibus fiunt collectiuis huiuſmodi nomi-
nibus vocationes, vt notarunt Barto. & alij
in l. Gallus §. 1. de libe. & poſthum. Ruin. d.
conſ. 120. nu. 9. qui alios citat: conſequenter
in

in euentum incertum moriente vno poſt aliũ l.hæres meus in prin.l.quibus diebus §. quidam ſitio de conditio. & demonſtra. vnde etſi in his caſibus non admittatur nepos ex filia, ſi alij maſculi deſcendentes extent tamen his deficientibus vocatus intelligetur, & ſic alij: quam rationem adduxit Ruin. d. conſ.num.9. quia inquit non tantum fuit inductus ordo inter liberos vnius & eiuſdem ſpeciei, ſcilicet deſcendentium ex maſculis, ſed etiam vnius ſpeciei ad aliã & diuerſam deſcendentium videlicet & deſcendentibus maſculis per lineam maſculinam, ad deſcendentes maſculos per lineam fœmininam ex notatis per Socin.in d.l.Gallus §.1.

Secundo idem Ruin. vir vt omnes noſtri fatentur ſupra modum doctus & acutus nu. 10.in tuitionem adduxit Bart. traditionem in l.fratres.C.de inoffi.teſta.in verſi. Octauo
214 & vltimo quæro; concludit † ille; quod excluſo filio exhæredato à querella ſi. teſta. vnde intulit Barto.ſtatutum, non debere intelligi quod excludatur ſoror precíſe, ſed ità demum ſi frater ſuccedat, & intentio ſtatuti eſt ponere ordinem prælationis non neceſſitatem, vnde abinteſtato vocabitur filius per prius, fœmina per poſterius; Quod in ſimile ſpecie Areti. docuiſſe ſcribit in l. ventre de acquit.hæreditate dicentem, quod ſicut ſe habet nepos ad filium de iure communi ſic ſe habet filia ad maſculum ex formà ſtatuti; vnde faciendo mentionem de maſculis deſcendentibus a donatore, nõ fuit illius intentio omnino excludere maſculos deſcendentes ex fœminis.

215 Tertio † in confirmationem adducit inſignem Bal.doctrinam in l. in teſtamento in 6. & 7. quæſtio. C. de teſta. milita. Angel. Imo.& aliorum in l.Lucius ff.de vulga. affirmãt præfati interpretes, filios maſculos vniuerſaliter inſtitutos filia in re certa hærede relicta, vbi ab eodem teſtatore filij fuerunt inuicem ſubſtituti, ad partem deficientis vel repudiantis admitti reliquos, his vero non extantibus vel repudiantibus admitti filiam in re certa inſtitutam, qua traditione conſtat reſtringi ſubſtitutionem per teſtatorem factam contra propriam verborum ſignificationem, ad ordinem ſucceſſiuum. Alia præterea adiungit Ruin.quæ prætereo.

216 Sed & † confirmantur ſuperiora authoritate eiuſdem Ruin. conſ.154.nu.3.eo.lib.2. is reſpondet ſtante ſtatuto foeminarum excluſiuo, non cenſeri tunc excluſas, cum tempore purificati fideicommiſsi maſculi nõ reperiuntur; & idem conſuluit Cæphal. conſil. 252.num.23. Manti.in commen.de coniect. vltim.volunta.lib.8.titu.12.num.7.quinimo in fortiori caſu vbi agnationis ratio fuerat expreſſa per teſtatorẽ, decidit egregie Surd. deciſ.84. à num.1. vſq; ad finem, ſignanter num.9.vbi Deci.Roman. Tiraquel. Molin. & alios recenſet & hoc etiam aperte ſentit idem Surd.ſupra relatus in conſ. 308. lib.3. num.9. ad medium vbi declarando doctrinã Ruin.in d.conſ.49.num. 5. ſcribit quod deſcendens per lineam foemininam ſuccedit ſicut deſcẽdens, per maſculinam, maximè vbi deficiunt deſcendentes per maſculinam.

217 Tertia † concluſio; donatione facta filijs & deſcendentibus maſculis & foeminis, dato concurſu maſculi ex maſculis deſcendentis & maſculi ex foemina, præualet maſculus ex maſculo, maſculo ex foemina, nam cum maſculi fuerint vocati nomine collectiuo poſt foeminæ, cenſentur ij prius ſucceſsiuo ordine vocati donec extent, etſi loquamur in contractibus vt modo dixi in verſi.Secunda concluſio & probant Alexan. Deci.Rub. Burſat.& alij quos citat & ſequitur Meno. conſ.400.num.7. lib.4. Quare prius admittentur quam maſculi ex foeminis Florian. inter conſ.Anchar.339.Ruin.d.conſ.49.n.5. & conſ.120.num.8.& 13.Manti.de coniect. vltim.volunt.lib.8.tit.18.num.20.Alciat.in l.Gallus §.nunc de lege num. 18. de libe. & poſthum.Rub.in d. l. Gallus §.quidam rectè num.140. Gazoni.tracta. de foemi. ad feudum non recipi. limi. 2. Piſtoren. tractat.de feud.quæſt.35. num. 27. Cæphal. & Alciat. relati à Peregrin.qui eoſdem ſequitur tract. de fideico.arti.26.num.2.in verſi.Compertum eſt latè & egregie Menoch.multis comprobans conſ. 400. à num. 33. lib. 4. & licet nouiſsimè Surd. d. conſ. 308. à num.1. contrarium reſpõderit, verè tamẽ aduerſus magis communem & veram opinionem conſuluit, cuius fundamentis & rationibus quæ antea pro contraria parte Menoch. d. conſilio tradiderat & ſatisfecerat, reſponderi facilè poteſt.

218 Hoc vnum † ſufficeret argumentũ quod in fideicõmiſsis vocatis ſimul maſculis & deſcẽdẽtib' & poſt foeminis nuſquã foeminis nec ab his deſcendentibus eſt locus, donec ſuperſunt maſculi ex maſculis deſcendentes Ioan. Andre. Specula.Ricar. Matheſil. Butri. Capra. Alexan. Corne. Socin.ſeni. Ruin.Deci. Grat.Alciat.Socin.iuni.Alba. & Natt. quos refert & ſequitur Menoch.d.conſ.400.n.42. 43. Corne. Alciat. Iaſſ.Curti.iuni. Gozadi. Bello. Cæphal. & alij quos citat & probat Caual.deciſio.17. num.10. part.3.Neq. ad rem facit conſideratio Surd.dicentis multos ex ſuperius citatis loqui cum agnationis rationem teſtator habuit, quoniam prçterquã quod verum non eſt, ſufficit ad victoriã maſculorum ex maſculis quod fuerint collectiuo

nomine

219 nomine vocati, tum & in priori loco;cum † ex prioritate nominationis prędilectio diſponentis arguatur vt ſcripſit Angel. conſil. 306.Alexan.conſ.123.num.1.lib.1.vbi reſpondit quod ſi teſtator vocauerit filios filiorum,eorumq.liberos,prius filios omnes admittendos, & eis extinctis nepotes, neq. in hoc caſu nepotes locum patrum ſuorum ingredi,nec cum patruis concurrere;idem voluit Ruin.conſ.134.nu.24.lib.2. Deci.conſ. 480.num.10. Curti.iunior.conſ.22.num.8. Pariſi.conſ.18.num.86.conſ.37.num.49. lib.2. Rimin. iuni. conſ.73. num.38. lib.1. Petra.tracta.de fideicom.quæſt.11.num.26. cum ſequent. Menoch. conſ.124.nu.95.li.2. conſ.200. num. 36. in 2. & in commenta.de præſumpt. lib.4. præſumpt.95. num.22.28. Peregrin.tracta.de fidei.arti.21.num.23.ad finem Surd.conſ.125.num.27.lib.1.Peregr. conſ.5. num.2. Petra autem Surd. Curti. & Peregrin. plurimum nominationi tribuunt priori,vt ex ea prædilectio ſimul,& prælatio arguatur.Verum vt ad praxim donationum, quæ fieri ſolent in capitulis matrimonialibus inter nobiles & quandoq. inter ignobi-
220 les,hæc omnia deducamus;conſiderandum † eſt fieri ſolitas donationes filijs naſcituris, tam à marito de bonis ſuis, quàm ab vxore ſimul de dote ſua,quo in caſu an facta donatione filijs maſculis & ab eis deſcẽdentibus demum fœminis, veniant maſculi ex maſcu-
221 lis excluſis maſculis ex fœminis, pro † certo ſtatuendum in concurſu vt & antea dixi prævalere maſculos ex maſculis,demum maſculos ex fœminis; vt plurimum enim agnationis ratio habita videtur in his vt in donatione loquens animaduertit Guid.Pap.d.deciſ. 133.ſed etſi agnationis ratio habita non foret ex prioritate nominationis prędilectio ſexus maſculini arguitur, & quia vocati fuerunt nomine collectiuo vnus poſt alium,vnde donec ſuperſunt,maſculis ex fœminis locus dari non poteſt. Neq.his obſtant ea,quæ ſuperius tradidi in verſic.Octauo ampliatur, &c. Vbi ſcripſi in maioratu ſimul à viro & fœmina inſtituto vbi agnationis ratio habita non fuit, minimè cenſeri excluſas fœminas niſi propter maſculos proximiores, vel eiuſdem lineæ & gradus, ſecus vbi maſculi remotiores eſſent; quod ſi fœminæ excluſæ non videntur, minus multo maſculi ex his deſcendentes: quoniam reſpondetur in ſpecie modo propoſita expreſsim fuiſſe factam donationem maſculis, & ab his deſcẽdentibus poſt fœminas,queſtio illa in maioratu loquitur à viro & vxore ſimpliciter inſtituto, quod ſi in eo ſuperiora verba expreſſa fuiſ-
222 ſent, idem eſſet iudicandum, ſanè † ſi à ſola fœmina inſtitutũ fuiſſet vel facta fuiſſet donatio in eum modũ,maſculi ex fœminis continerentur vt ibidem dixi multorum authoritate, & voluit Peregrin.d.articu.26.nu.13. niſi & ipſa agnationem vel ſexum maſculinum prædilexiſſe videatur,vt etiam dixi ſuperius in verſi.Intelligenda tamen ſunt prędicta verum in hoc articulo an ſub maſculino nomine maſculi ex fœminis contineantur videndus in varijs quæſtionibus Peregri. d.artic.26.à num.1. qui diligenter omnia ad hæc ſpectantia pertractauit.

223 Tertio † limitatur regula, quoties ſi agnationis ratio non habeteur perſona vlterioris gradus & ſic minus dilecta magis dilectę præferretur, ideo ad excluſionem fœminarũ extenſio de vno ad alium caſum fieri poſſet, vt probare videntur tex. in l.publica §.1. de conditio.& demonſtra.l.ſi viua matre C.de bon.mater.vnde ſubtilis Fulgoſi. in l. 1. ad finem C.de condi.inſert.illius legis diſpoſitionem volentem, conditionem ſi ſine liberis,extingui relicto ex filia nepote reſtrinxit ne procederet vbi teſtator habens filiũ maſculum & filiam,non vocata filia, filio ſubſtitutum dederit, ſub conditione ſi ſine liberis deceſſerit,eo enim in caſu,verbum liberis de maſculis intelligendum eſſet, alioquin enim (vt ille ibi)ſi aliter interpretatio fieret, filia teſtatoris deterioris conditionis foret quam neptis,quia ſi filia non vocatur,neptis excluſa cenſetur,& excluſa filia neptis excluditur: eandem opinionem probat Caſtren. in d. l. 1.num.9.Corn. num.3. Socin. Deci. Curti. iuni.Cepol.Iaſſ.Socin.iuni.Caro.Ruin. Gozadi.Piſcin.quos refert Ludo.Molin.de primog.Hiſpano.lib.3.cap. 5. num.51. Socin. Gra.Ruin.Crauet.relati à Peregrin. tractat. de fideico. artic.29. num.34. licet hanc non probet inibi opinionẽ; Sed ſuperiorem ſequitur fusè comprobans Mazari.conſ.8.Petra.tractat.de fideicom.quæſt.5. num.66.in verſic.Et quod ex identitate rationis Socin. iuni.conſ.117.num.3.lib.1. Surd.conſ.125. in fine lib.1.

Contrariam opinionem quod imo extẽſio fieri nequeat propter prædictam rationẽ in fideicommiſsis tenuerunt Bologne. inter conſi.Alexan.conſ.53. num.18. & 21.lib.4. Iaſſ. conſ. 3. num.5. lib. 2. Deci.conſ.465. num.15. Craue.conſ.98.num.24.idem Crauet. conſ.161.num.17. Ruin. & Socin.iuni. quos refert & ſequitur Menoch.conſ.85.nu. 120.lib.2.idem Menoch.præſum.69.nu.21. lib.4.& eandem his non citatis ſequitur nouiſsimè Peregrin.d.articu.29. num.34. Mouentur citati interpretes potiſsimè Crauet. in dictis conſilijs quia niſi hanc opinionem admitteremus nunquam foret locus conſilio illo famigerato Oldrad.21.quam rationem

224 nem admittit Menoch.d.conſ.85. Ad hæc †
in fideicommiſsis non videtur tuta argumē-
tatio aduerſantium; magis dilectus fuit gra-
uatus;ergo minus dilectus maiori ratione,cũ
inconueniens non ſit quod remotior aliquā-
do ſit magis dilectus quā proximior quem-
admodum multis ibi Crauet. comprobauit
& poſt ipſum Pinell.in l.3.nu.27. C.de bon.
mater. Et vt Socin. iuni. conſ.100. num.57.
li.3.animaduertit; quem retulit Menoch.d.
conſ.85.contingit ſępius filios melioris fore
conditionis, quam ipſorum parentes, nam
grauati filij detrahunt duas quartas,& ſic di-
midiam hæreditatis, cum eorum pater non
poſsit. Tertio conſiderauit Crauet.inutilem
eſſe argumentationem in fideicommiſsis,
quia ea attenta ſubſtitutionibus & grauami-
nibus finis nullus daretur, cum ſemper dici
poſſet ſubſtitutionem finirā nō eſſe: & quod
teſtator cenſeatur grauaſſe vltimo vocatum
minus dilectum,cum grauauerit prius voca-
tos magis dilectos vnde in grauaminib' ve-
luti odioſis inualida eſt ratio, vt etiam dixit
Peregri.ſupra citatus.

Quarto & alia multa conſiderari poſſunt
ad euitandum contrarium argumentum,quæ
conſiderauit Pinel. ſupra & Molin. d.cap.5.
num.52.verſic.Sed etſi hæc concordia.

225 Neq; † faciunt iura quæ ex aduerſo citan-
tur in d.l.publica §. fin. & d.l.ſi viua matre;
quoniam vt ſatisfecit Peregrin.poſt alios,ea
iura non procedunt vbi de grauamine indu-
cendo ageretur, vel & ſecũdo; procedere ar-
gumentum contrarium negatiuè, teſtator nō
relinquit proximiori veluti filiæ, ergo nec
etiam nepti;prout etiam ſic ſoluit argumen-
tum Menoch.conſ.204. num.36. lib.3. deſ-
tructo enim principio cenſentur deſtructa
226 conſequentia;& quia † negatiua eſt quædam
priuatio a qua ad habitũ non datur regreſſus
l. manumiſsiones vbi omnes ff. de iuſti. &
iur. affirmatiuè non ſic procedit contraria ra-
tio,pater grauauit filium ergo etiam nepotē
minus dilectum,cum multa accidere poſsint
quæ hanc elidant præſumptionem,quod filiũ
vti prodigum vel minus curioſum in conſer-
uanda hæreditate agnoſceret; & ſic in ſimi-
libus huic caſibus.

227 Alij vero † tertiam delegentes ſentētiam
concordarunt cōtrarias opiniones dicentes;
quod vel ſubſtitutus eſt extraneus; vel cog-
natus & tunc ſecunda opinio procedat; vel
fuit agnatus,& eo in caſu procedat prior, vt
ſcilicet fiat extenſio de caſu ad caſum, nec
minus dilectus melioris ſic conditionis quā
magis dilectus Deci.conſ.370.num.2.ſic in-
telligens tex. in l.cum acutiſsimi C.de fidei-
com.& in l.cum auus de condi. & demonſt.
& l. 1. de con. inſer. Socin. Gozadin.Pinel.
Dida.& Grat.quos refert Ludo.Molin.dict.
cap.5.num.52.verſic.Et quamuis, vbi dixit
communem hanc concordiam quamquā ego
an communis ſit dubitem.

228 Verius † igitur eſſe exiſtimauerim vel in
fideicommiſsis vel primogenijs argumentũ
non procedere, niſi vbi ratio agnationis ex-
preſſa fuiſſet,aut nō alia quam ipſa ſola red-
di poſſet; quod & rectè conſiderat Molin.
ſuperius num.52. verſicu. Hæc autem;ratio
enim expreſſa efficit vt de caſu ad caſum, &
de perſona ad perſonam extenſio fiat, vt
multis citatis ſcripſi hac quæſtione in verſic.
Limitatur extenſio vt non vindicet: vbi vero
habita non fuiſſet, procedere ſecũda opinio
poteſt,vt etiam ſatis aperte innuit Deci.cō-
ſil.370.num.2.& 3.Molin. in d.loco.& præ-
ter Molin.idem cēſuit Marza.d.conſ.8. poſt
Deci.& Curt.ab eo citatos; ſequitur Petra.
d.quæſtio.5.num.66. verſic. Et quod ex idē-
titate rationis,&c. Neq.officit ratio illa,qua
vtuntur Crauet. Menoch. & Peregrin. quod
vbi agitur de grauaminibus inducendis,tan-
quam quid odioſum, argumentum non pro-
cedat,reſpondit enim & rectè Marzar. dict.
conſi. & Petra. d. quęſtio. in extenſione vbi
expreſſa fuit agnationis ratio, nullum verſa-
ri odium,ſed fauorem; qui etiam reſpondit
ad tex. in d.l. ſi viua matre; procedere vbi
verba conueniũt ſaltim impropriè, ſecus
aliter,vt poſt Ruin.conſ.178. num.22.lib.3.
Cæphal.conſ.383.nu.14.lib.3.ſequitur idē
Petra.d.quęſtione nu.67.& hæc mihi verior
opinio videtur.

229 Ideo † (hoc obiter dixerim in ſuperiorũ
comprobationem) in illa quæſtione an filij
poſiti in conditione cenſeantur poſiti in diſ-
poſitione & vocati,quamquam multi exiſti-
mauerint, coniecturam hanc ſufficere, quo-
ties niſi vocati, dicerentur deterioris condi-
tionis forent proximiores magis dilecti quā
remotiores min' dilecti; vt per Gozadi.cōſ.
64.num.10.fusè,qui alios Gabriel.in cōmu.
concluſio.tit.de fideico. concluſio.4. Achil.
Perſonal.in commenta. de adipiſcenda poſ-
ſeſſ. num. 215. hæc tamen coniectura à ple-
riſq. reijcitur niſi ab inteſtato, quoniam ſi
voluiſſet teſtator vt in diſpoſitione poſuit re-
motiores,ſic & poſuiſſet proximiores,vt re-
ſoluunt interpretes in l. Centurio ff. de vul-
ga. Crauet. & Cæphal. quos refert & ſequi-
tur Caual.communem dicens deciſ.25.num.
29.part.3.Petra.tracta.de fideicom.quęſt.9.
num.219. 220. nouiſsimè tamen innumeris
relatis contrarium docuit & multis compro-
bauit Ioſeph.de Ruſti. in commen. An filij
poſi.in condi.lib.5.cap.3.nu.1. cum ſequen.
Atque idem fore ſcripſit vbi abſurdum ali-
quod ſequeretur.eod.lib.cap.7.num.4. & 5.
ſed

Digitized by Google

ſed & de ſuperiori quæſtione aliqua ſequenti
limitatione.

230 Quarto † limitatur vbicunq. agnationis
rõe prætermiſſa abſurdum, iniquitas, incon-
ueniens vel diſpoſitio ipſa eluſoria & inuti-
lis redderetur; his enim in caſibus, extenſio
fieret de caſu ad caſum, de perſona ad per-
ſonam ad fœminarum excluſionem: Gene-
rale enim eſt, diſpoſitionem etiam pœnalem
& odioſam de caſu ad caſum extendi, quan-
do ſi non extenderetur eluſoria fieret, iux-
ta gloſam inſignem in capite quamquam in
verbo, aliter facta de vſu.in 6. & illius gloſæ
occaſione idem poſt docuerunt Imol. in l. ſi
vero §. de viro.col.8.verſic.Fallit ſecundo ff.
ſolut.matrimo.Brun.Iaſ.& Crauet.quos re-
fert & ſequitur Ludo. Molin.tracta.de Hiſ-
pa.primo.lib.3.cap.5.nu.54. Abſurdi enim
argumentum frequens eſt & in multis caſi-
bus commendatur, vt fusè diſeruit. Euerar.
231 in Topi.legali.in loco ab abſurdo: In † pro-
poſita igitur ſpecie in fideicommiſsis ad vi-
tandum abſurdum extenſionem fieri ſolere,
in varijs caſibus & factorum ſpeciebus notã-
dis ex Alexan.Anchar. Pau.de Caſtr. Curti.
ſeni.Deci.Zanchi. Manti.Cranet. Hierony.
Gabri. Torniel. & alijs oſtendit Peregrin.
tracta.de fideicom.artic.11.num.46.vbi ar-
gumenta & iura, quæ pro hac communi opi-
nione adduci ſolent refert, & his reſpondet,
exiſtimãs animaduertẽdũ ſummopere, quo-
niam argumentum ab abſurdo non ſumitur
niſi reſpectu perſonæ honoratę verum inquit
quod non vocatus, ratione vitandi abſurdi
vocetur, vbi verba quo quomodo ei non ſuf-
fragantur non reperitur in iure cautum ſub-
iungit, quod ideo filius, qui nominatim in te-
ſtamento non fuit inſtitutus, aut exhæreda-
tus habetur pro præterito quoad rumpendũ
etiam teſtamentum l.inter cætera de libe.&
poſthum. Ludoui.autem Molin.traditionem
communẽ admittit vbi agnationis ratio ha-
bita fuit expreſſe vel tacitè.

Nouiſsimè Surd.deciſ.319.num.11.ſupe-
riorem traditionem communem admittit
citans Iaſſ.Signo. Areti. Socin. Crauet. Si-
mon.de Præt. Pet.Riminal.iuni.& ſe ipſum
conſ.241.num.35.36. lib.2. Exemplum ab-
ſurdi perhibet in d.deciſione, quando fieret,
remotiores minus dilectos melioris fore
conditionis quam proximiores magis dile-
ctos, maximè quando ſubſtituti perſona non
variatur ſed grauari; Et quoties verba com-
modè extenſionem patiuntur inſpecta ipſo-
rum proprietate, vt in ſpecie illius deciſio-
nis, cæterum in hoc exemplo vbi remoriores
forent magis dilecti etſi magis communem
ſententiam eſſe viderim, ſic minus veram
opinor, vt dixi ſuperiori limitatione cum
Peregrin.Pet.Ludoui.Molin.& Deci.porro.
Petra. ab eo relatus contrarium ſentit niſi
vbi agnationis ratio habita fuiſſet; Quinimo
idem ipſe Surd. in conſi. ſuo ſe ipſo citato,
241.num.35.aperte hanc extremam ample-
ctitur opinionem, cum loquatur vbi agna-
tionis ratio in illo maioratu Hiſpalen.habi-
ta & ſcripta fuiſſet, quo in caſu ex ratione
ſcripta vt idem illic comprobat & rectè, ex-
tenſio fieri poteſt de perſona ad perſonam;
& in verbis a ſe ſcriptis in d. deciſione hoc
ipſum innuit; vnde a ſuperiori vti magis ve-
232 ra opinione recedendum non videtur, quæ †
ſine dubio amplectenda erit in fideicom-
miſsis conuentionalibus, in quibus perſonæ
extrinſecus ſubintelligenda non eſt l. ſi ita
ſtipulatus §.Griſogonus.cum ſimi.de verbo.
obliga. & quidquid in contractibus omitti-
tur pro omiſſo habendum ſit, niſi ratio ex-
preſſa fuiſſet, vt dixi præcedenti quæſtione.
Rurſus ſi in vltimis voluntatibus verior pre-
cedens opinio videtur, in quibus alias latiſ-
ſima ſit interpretatio quanto magis in con-
tractibus.

233 Quinto † limitatur quando qualitas maſ-
culinitatis in aliqua parte orationis adiecta
in qua antea maſculi alicuius perſonæ fuerũt
vocari, poſt omiſſa fuiſſet, vnde ſi prius teſta-
tor vel diſponens vocauerit filios maſculos
certæ perſonæ, & poſt de filijs eorũdem me-
minerit abſq. adiectione maſculinitatis in
eadem oratione, de filijs maſculis diſpoſitio
interpretãda & ſic cenſuit Rub.Peral.Ruin.
& Gabr.quos ſequitur Molin.d.ca.5.nu.60.
cuius placet opinio ex his, quæ multis addu-
ctis de repetitione maſculinitatis in eadem
vel diuerſis orationibus, tam in teſtamentis
quam in contractibus dixi ſuperius in verſi.
Quarto ampliatur, cum ſequent. Scribit au-
234 tem † Molin.d.cap.5.num.61.idem indicã-
dum quando aliquis vocatus fuiſſet & illius
filij maſculi, & his deficiẽtibus Titius & ſui,
hoc enim pro nomine & ſui, qualitas maſcu-
linitatis repetita cenſetur, & conſequenter
agnationis ratio habita ad excluſionem fœ-
235 minarum vt ille ibi: cuius † opinio mihi ad-
modũ dubia eſt, nam pronomine ſui, in ma-
teria indifferente, hęredes omnes etſi extra-
nei fuerint continentur, vt poſt aliquos ab
eo relatos docuit Iaſſ.in d.l. Gallus §. etiam
ſi apparente num.13. Caſtren. conſ. 374. &
conſ.404.Alexan.conſ.26.nu.5.lib.5. quan-
doq.etiam veniant hęredes abinteſtato, iux-
ta ſubiectam materiam quemadmodum au-
thoritate Alexan.Deci.Crauet. & aliorũ re-
ſoluit Peregrin. tractat. de fidei. articu. 22.
num.38.fusè Simon.de Præt. in commen.de
interpre.verbo.vltim.volunta.lib.3.ſolutio.
5.num.42.

Neq.

Neq. obſtat conſideratio Molin. de repetitione eiuſdem qualitatis in eadem oratione, quia intelligitur vbi in altera parte orationis non fuit facta expreſsio qualitatis cōtrariæ vel diuerſæ, quæ ſua natura ex vi, & proprietate terminis poteſt continere maſculos & fœminas, extraneos, & conſanguineos, vt ſubiectæ materiæ conuenit: præterea in hoc caſu variatur perſona ſubſtituti, in quibus caſib' doctores repetitionem admittentes loqui non videntur, ad hæc in excluſionem fœminarum quibus omni iure debetur hæreditas qualitatem maſculinitatis repetere in diuerſa perſona durum videtur, ex his, quæ idem Molin. ſcripſit eo. cap. nu. 57. & quæ ipſe ſupra in verſi. Quarto ampliatur; quibus in ſimili de prohibita extenſione de perſona ad perſonam addendus Meno. præſump. 73. à num. 1. lib. 4. vnde adueniente caſu cogitandum erit an verè Molin. loquutus fuerit; maximè in contractibus, in quibus verba preſſe & ſtrictè iuxta propriam ſignificationem ſunt accipiēda: quæ intelligo niſi vel agnationis ratio habita fuiſſet, expreſſe, aut tacitè ex multiplicata ſæpius maſculinitate, ex his enim repetitio illa facilè ſuaderi poſſet.

236 Sexto † limitatur quando diſponens facta maſculorum vocatione, addit poſt, clauſulam, quod eodem modo & ordine in cæteris ſubſtitutionibus & vocationibus ſuccedatur; etſi enim in poſt ſequentibus maſculorum nomen expreſſum non ſit, repetitum tamen cenſebitur, quia illa verba priora, ſequentia declarant & interpretantur, vt ſcribit idem Molin. d. cap. 5. num. 65.

237 Septimo † limitatur, vbi in prioribus vocationibus fuiſſent vocati maſculi, & poſt filij, nepotes, & vlteriores, adiectis verbis, ſupraſcriptis, vel ſupradictis, aut prædictis, & his ſimilibus, tunc agnationis ratio & ſi repetita non foret maſculinitas expreſſe habita videretur ad excluſionem fœminarum, nā ex natura prædictorum verborum, qualitas prius ſcripta in ſequentibus repetita cenſebitur, vt multis relatis docuit Gabri. in commu. opinio. lib. 3. concluſ. 10. num. 14. tit. de teſt. & lib. 6. de verbo. ſignifi. concluſ. 6. num. 112. Curti. conſ. 115. num. 21. & eos ſequi-

238 tur Molin. d. cap. 5. num. 64. Rationem † nō reddit, ſed eam interpretes prodiderūt, quia verba prædictos, ſupraſcriptos, &c. Eos ſolos complectuntur, qui oculis corporis legi poſſunt l. qui liberos §. hæc verba vbi Barto. de vulga. Manti. in commen. de coniect. vlti. volunt. lib. 8. tit. 14. ad finem, Simo. de Prær. de inter. verbo. vlti. volun. lib. 2. inter 4. dub. 2. ſolu. 2. num. 214. aliosq. multos præter nunc relatos citat Menoch. conſ. 86. nu. 43.

239 lib. 1. Aptius † autem dici poteſt verba ſuperiora, præcedentia referre cum omnibus ſuis qualitatibus reſpondit Caſtren. conſil. 283. num. 5. lib. 1. Ruin. conſ. 206. num. 5. lib. 1. Socin. iuni. conſ. 102. num. 3. lib. 3. Rolan. conſ. 70. nu. 21. lib. 4. ornat multis Surd. de eiſdem verbis loquens deciſ. 85. num. 3. Corne. Curti. Gabri. Alexan. quos citat Menoch. præſump. 84. nu. 13. lib. 4.

240 Tertia † coniectura conuentionalis fideicommiſsi contingere poteſt, cum diſponens in donatione vel capitulis matrimonialibus in conditione poſuit filios maſculos, & vlterius addit ex legitimo & carnali matrimonio conceptos & natos, quibus verbis excluduntur proculdubio legitimati, qui tamen de iure cōmuni ab inteſtato ſuccederēt; vnde vt verba illa verificari poſsint, neceſſe eſt affirmare vocatos fuiſſe, vt multis adductis reſpondit Soci. iuni. conſ. 145. num. 37. li. 3. & in terminis donationis conſuluit Tiber. Decian. d. conſ. 41. nu. 29. lib. 1. verſi. Tertia coniectura. Quæ maxime procedunt quādo, cum excluſione legitimatorum, excluſit etiā diſponens monaſterium; nulla enim alia ratione hæc feciſſe credendum eſt, quam vt familiæ ſuæ & agnationi proſpiceret, quæ per monaſterium, quod alias loco filij habetur, conſeruari nō poteſt, ſic Decia. d. conſ. n. 31. 32. 33. qui inibi num. 34. adiungit alterā rationem, quia cum loquamur in donatione, &

241 ſucceſſione ex contractu; ſuccedit † regula, quod in contractibus appellatione filiorum non veniunt filij ficti vt legitimati & monaſterium, nam in his propria verborum ſignificatio attenditur non impropria & lata, vt in terminis dixit Specula. Bal. Salice. Anchar. Anto. de Butri. Iaſſ. Alberi. & Rip. quos citat & ſequitur idem Decian. d. reſpon. nu. 34. 35. Nico. Boeri. deciſ. 354. num. 5. vnde cum agnatio & familia per maſculos conſeruari tantum poſsit vt millies dixi, & ex verbis, qui diſponens dixit non alia ratio, quam conſeruandę agnationis dari poſsit pro expreſſa habenda eſt, vt de hac ipſa coniectura loquens, licet poſt contrarium teneat Meno. num. 102. in d. conſ. 85. lib. 1. eandem ſequitur idem Menoch. ſibi contrarius loquens in terminis ſubſtitutionis factæ in donatione celebrata in capitulis matrimonialib' conſi. 325. num. 10. lib. 4. Eandem coniecturā amplexus fuit Alexan. Rauden. tracta. de analog. in reperto. in verbo, clauſulam quia volo bona, &c. Ad finem, verſicu. Item & vltimo: Et hæc eadem ſatis aperte innuit Marza. in Epito. de fideico. num. 44. & 45.

242 Hæc demum † coniectura recipitur, & in illa quæſtione an filij poſiti in cōditione vocati cenſeantur, vbi enim in conditione poſiti

ſiti fuere filij ſub qualitate legitimi matrimonij vocati cenſebantur & legitimatos excludent,& conſequenter legitimati minimè ſubſtitutum ſic ex magis communi Decij. Bertran.Pariſi.Riminal.Tiber.Decian.Mãti.Simon.de Præt.Bere. & Rota.Roma.Ioſeph. de Ruſti. in commen. An filij poſi. in condi.lib.3. cap.3. à num.1. Menoch. dict. conſil. 320.num. 10. 11. Et præter relatos à Ioſeph. de Ruſti.Aretin. Rolan.Socin.iuni. Manfrend. Riminal. quos refert & ſequitur Caualca.deciſ.5.num.10.& 11.part.3.latiſſimè Menoch. lib. præſump.4.præſump.69. num.21.Et his non relatis, alios plures adducens Petra. tractar. de fideico. quæſtio.9. num.201.hanc ipſam opinionem authoritate Noni.Menoch. Riminal. Decian.Manti. Beret.Simo.de Præt.Crauet.Honden.Ruin. Magon. Ioſeph. de Ruſti. communem dixit & in ſuo Senatu Mantuano canonizatam,& in Rota Romana & Florentina,Surd. deciſ. 162. à num. 1. vbi pulchrè & erudite paucis hanc reſoluit quæſtionem.

Hinc Barto.docuit in l.cum auus de conditio.& demonſtra.quod licet alias conditio ſi ſine filijs contineat etiam fœminas filias & ex fœminis genitos l. Lucius ff.de hæredi. inſtit.iuncta.l.1.C. de condi. infert. text. in cap.Raynaldus ext.de teſtam.l.iuſta de verbo.ſignifi.cum multis ad hoc inſtitutum coaceruatis per Peregrin. tractar. de fideicom. articu.28. n. 36. & non relatus ab eo Petra. tractat.de fideicom.quæſtio.9.num.164. qui Socin. Grat.& alios memorat communem dicens : ſi tamen additum fuiſſet, maſculis; fœminæ excluderentur Barto. ſequuti ſunt. Imo. Paul.de Caſtr. Socin. Deci. Pariſi.Socin.iunior.& alij quos idem Peregrin.ſequitur d.articu. num.38. quid quod nedum vbi teſtator expreſſe monaſterium excluſit, ſed & vbi in neceſſariam conſequentiam expreſſorum illud ſuccedere prohibuit, nuſquam loco filij habetur, vt innumeris ad hoc inſtitutum adductis reſoluit Peregrin. d.artic. num.70. Verum Menoch. d.conſ.85. qui vt ſæpius dixi in eodem caſu aduerſus Decian. reſpondit, num. 102. ſatisfacit huic coniecturæ dicens agnationis rationem & illius fauorem ſolum attendi in caſibus expreſsis per diſponentem non in alijs, quare defecta ſemel conditione cæteræ omnes euaneſcunt, vt ex Socin.ſeniore & iuniore Alexand.Cæ-
243 phal. & Ruin. adduxit. Ego † vero hanc ſolam coniecturam in fœminarum excluſionem minime admitterem vna cum Menoch. niſi in caſibus per diſponentem expreſsis, vel vbi agnationis ratio expreſsim data fuiſſet vt ſola ipſa argui poſſet, quas ex alijs ſuperius recenſui; numquam enim in dubio qualitas maſculinitatis repetita cenſetur ad excluſionem fœminarum & iuris communis correctionem,aut tertij præiudicium,vt poſt Ludo.Molin.lib.3.de Hiſpa. primo. cap.5. num.57.in ſuperioribus ſcripſi latè.

244 Quarta † coniectura quando donans vel contrahens donatarios & eorum deſcendentes grauauit vt nullo vmquam tempore poſſent donata bona vendere aut alio quauis titulo alienare; cum enim grauati fuerint deſcendentes omnes vocare & honorare,etiam ſi alias in conditione poſiti forent; ex traditione Barto.in l.Centurio ff.de vulga.quem ſequuti ſunt multi poſt eum quos memorat ibidem Iaſſon.num.56. Galiau.nu.77. Rip. poſt alios plures num. 166. & 169. maximè procedit Barto.traditio quando addita fuere verba perpetuo, numquam,& his ſimilia, vt ex Corne.Socin.Ruin.Gozadi. Curti.Pariſi.Alexand. de Neuo.& Alban. reſpondit Tiber. Decian. d. reſponſ. 41. num.35.36. lib. 1.Socin.ſenior.Corne.Crauet.Curti.Pariſi. Alban. Gozadi. Pariſi. & alij quos memorat Menoch.conſil.85.num.11. lib.1. qui
245 omnes † concludunt quod vbi deſcendentes omnes & liberi prohibiti ſunt nullo vmquam tempore alienare, cenſentur omnes vocati, & inuicem ſubſtituti, nam cum eos onerauerit vocaſſe videtur: hanc etiam opinionem nouiſſimè relato tantum Alba. & Rolan. ſequitur Petr.tractat.de fidei.quæſt. 9.num.206.& in facta prohibitione in capitulis matrimonialibus, ſequitur Menoch.d. conſ.325.nu.12.lib.4.poſt Socin.Grat.Curt. & alios ab eo relatos.

Declaranda tamen eſt notabiliter tribus modis communis hæc ſententia; Primo vt non procedat in excluſionem fœminarum, niſi addita fuiſſent prohibitionis alienationis alia verba quibus diſponens alienationem ſe vetare diceret, vt bona perpetuo in agnatione & familia permanerent reſpondit egregie Caſtren. conſil.343. quia ex allegationibus colum.1. lib.1. quem ſequuti fuere multi relati à Menoch. conſil.117. nu. 18.lib.2.conſil.434.num.3.lib.5.idem Menoch.præſumpt. 68. num. 18. lib. 4. & non memorato Menoch.idem cenſuit Petra.tractat.de fideico. quæſt.9.num.206.idem Menoch.conſ.85.num.105.

Secundo declaratur vt probatio alienationis non extendat fideicommiſſum, ſed diſtinguatur ad vocationem tantum perſonarum expreſſarum. Rationem reddiderunt interpretes quod prohibitio ipſa ſit vocationis & ſubſtitutionis neceſſaria & nequit in plus extendi quam principalis diſpoſitio loquatur,nec ad alias perſonas quam expreſſas, vt authoritate Alexand. Ruin. Anchar. Deci.

Deci. Alexan.de Neuo. Alban. Veggi. Cæpha.Gozadi.Crauet. Gabri. & aliorum erudire reſpondit Menochi. conſil. 376. num. 49.libr.4.idem Menoch. præſ.68. num.20. lib.4.& relatis nonnullis Caualca. decif.16. num.50.

246 Tertio † declaratur vt ea quidem probatio operetur in caſum contrauentionis tantum non in caſum mortis, etiam ſi dictum fuiſſet,quod bona ſua remanerent perpetuo in maſculos deſcendentes; ſic authoritate Alexan. Deci. Socin. ſenior. Ruin. Corne. Gozadi. Crauet. Alban. Alexan. de Neuo. Rub.Cæphal.& aliorum conſuluit Menoch. dict.conſ.85.num.103.104. Quinimo quod fortius eſt etſi prohibito alienationis veſtita

247 fuiſſet,& adiecta cauſa † quia vult bona perpetuo in agnatione & familia conſeruari,adhuc in hac ſpecie non cenſeretur inductum purum & abſolutum fideicommiſſum in caſum mortis ſed alienationis tantum; quemadmodum ex Socin.Ruin.Cæphal.Silua. & alijs reſpondit Menoch. dict. conſil.85.nu. 103.ad medium: quam etiam opinionem multi dixere communem & veram, vt authoritate Socin.ſenior.& Socin.iunor.Deci. Curt.iunior.Riminal.decif.Pedemon.Oſaſ. 50.Cæphal.Menoch.Veggi.Burſat. Bolog. Manti. Alban. Plot. Tiberi. Decian.Siluan. Beret.& aliorum quos refert,ſcripſit Petra. tracta.de fideico.quæſt.5.nu.41.

248 Contraria † tamen & verior & receptior eſt, quando generalis ratio prodita fuit ex qua reſultat fideicommiſſum abſolutum in caſum alienationis & mortis ex vi cauſæ & rationis generalis quæ ampliat & extendit diſpoſitionem, iuxta traditionem Barto. & aliorum in l.cum pater §. dulciſsimis deleg. 2.& in l. pater filium §. fundum delegat. 3. dixi ſuperius in verſicu. Limitatur extenſio, & in verſicu. Sublimitatur itaque limitatio: vnde & Menoch. ſibi ipſi contrarius in terminis aliud conſuluit, conſil.197. num.18. lib.2. qui inibi hac vtitur ratione, quia inquit, cum ex vi & intelligentia dictæ rationis & cauſæ finalis, poſsit vtrumque fideicommiſſum elici non eſt quod dicamus, ſolum inductum fuiſſe in caſum alienationis: & vt conſiderant hanc partem tenentes,conſeruatio bonorum in agnatione & familia per teſtatorem deſiderata non poſſet niſi generali illa ratione obſeruata ſuſtineri,neque effectum ſortiri,vt ex Deci. Veggi. Aretin. Manti.Achil.Perſonal. Anchar.iunior. Crot. Purpura. Alban. Cæphal. Socin. Deci.Plot. Curti. Ferdinan. Loazi. Alciat. Anguiſol. Menoch.Rub.Crauet. Rolan.Rub.Bero. & pluribus alijs reſoluit erudite,Petra.tractat. de fideicom.quæſtio.5. numer. 42.43.cum alijs & eandem ſententiam veriorem & magis communem dixit relatis Bertazol.Rota. Roma. Alban.& alijs Caualcan. deciſio.16. num.17.& num.21.parr.3. eandem non relaris ſuperioribus etſi plures adduxerit ſequitur & communem dixit authoritate Aretin.Socin. Deci. Curt.Gozadi. Pariſ. Crot. Auguſ.Bero.Socin.iuni.Rub.Crauet.Alciat. Alban.Rolan.Cæphal.Gabriel.Becci. Manti. vbi etiam refert ſic Senatum Mediolani iudicaſſe Surd.conſil.96.nu.17.libr.1. idem Surd. decif. 123. num.5. vbi ſcripſit alienationis prohibitionem factam fauore familiæ realem dici; quinimo adiungit nedum expreſſam ſufficere rationem conſeruandæ agnationis ſed & tacitam quæ ex coniecturis colligi poſsit. Et hæc verior & communior ſententia.

249 Opportune † nunc inueſtigandum num in fideicommiſsis conuentionalibus de quibus potiſsime loquimur in hoc tractatu,ſubſtitutiones & vocationes cum expreſſa prohibitione alienationis impediant dominij tranſlationē, ad ea quæ ex tex.in.l.ſi ita quis §.ea lege de verb.obliga.noſtrates rradidetunt;& in l.ea lege C.de condi.ob.cau.& in l.filius familias §.diui delega. 1.in quo articulo duæ inſpectiones conſiderandæ ſunt. Prima in fideicommiſſo conuentionali inſtituto in donationibus ſiue antenuptialibus, vel non ante nuptialibus, ſecunda in fideicommiſſo conuentionali inſtituto in alijs quam donationis contractibus.

250 Primæ † inſpectionis regula ſit, prohibitione alienationis facta in cōtractu donationis,realem actionem ipſo iure in caſu cōtrafactionis ſubſtituto quæri, atque ideo rem à quouis poſſeſſore vindicare poſſe, obtinuit enim cōmunis & verior opinio, ſubſtitutum rei vindicatione agere poſſe ad conſequendum bona fideicōmiſſo ſubiecta; ſic authoritate ſpeculato.Deci.Crauet.Tiber. Decia. Crauet.Gabriel.Surd.Meno.Peregr.& aliorum,ſcripſi hoc lib.quæſ.19.ſect.2. aduerſus Guid.Pap. Dida.& alios quoſdam contrariū ſentientes, etſi prohibitio alienationis veſtita non fuerit adiecta ratione,quia in familia & agnatione &c. quamquam ea quæ in vltimis voluntatibus vt operetur cauſa expreſſa requiritur, reſoluit Marcab.conſ.83.

251 n.14.Petra.tract.de fideic.quæſ.4.n.7. † poteſt enim in donationibus quęlibet conditio apponi, dum poſsibilis ſit & honeſta eaque ſeruari debet l.dictam legem C.de donatio. ob cauſ. quæ loquitur in terminis noſtris in donatione ſcilicet propter nuptias, ſpe futuri matrimonij, & in prohibitione facta in donatione text. in l. ea lege C. illo titul. l. prima & ſecunda C. de donation.

Ec quæ

quæ ſub mod. quinimo eccleſiæ donati po-
teſt cum prohibitione de non alienando, e-
tiam in cauſam redemptionis captiuorū vel
quamcunque etſi piam cum poſsit quilibet
eam legem in rebus ſuis dicere glo. in l. ſan-
cimus in 1. verſic. Etſi præfatam C. de ſacro.
Eccleſ. §. ſanctiſsimas in authen. de non alie-
nan. gloſ. in cap. verum in verbo debeat re-
uocari vbi Cardina. de condi. appoſi. Al-
beri. Federi. de Sen. Aretin. & Innocen. quos
refert & ſequitur Tiber. Decian. conſil. 31.
num. 60. lib. 1. Petra. etſi obiter tracta. de fi-
deico. quæſt. 4. num. 2. vbi meminit conſilij
Feder. de Senis 189. vbi loquitur de donatio
ne facta cuidam Hoſpitali cū prædicta pro-
hibitione quare in his & ſimilibus caſibus a-
lienare prohibitus etiam heredem inſtituere
prohibitus cenſetur. Alexan. Iaſſ. & alij om-
nes in d. l. ſi ita quis §. ea lege Decian. dict.
reſpon. 31. num. 59. in quo nullus diſſentit.
Atque adeo efficax eſt prohibitio alienatio-
nis in donatione facta & fideicommiſſum in
ea inductum, quod licet in cæteris contracti-
bus per pactum non impediatur dominij
translatio ſed contraueniens ad intereſſe te-
neatur vt modo dicam, tamen in contractu
donationis ſubſtituto dominium ſine tradi-
tione quæritur, ideo re alienata illico rei
vindicatione agere poteſt, etſi tradita ſibi nō
fuerit vt relatis innumeris communem dixi
d. quæſ. 19. poſt principium.

Secundæ inſpectionis regula, in alijs con-
tractibus quamquam valeat pactum in rei
noſtræ traditione, ne acceptor rem poſsit
alienare. Sed vt poſt illius mortem ad alium
perueniat, iuxta text. in dict. l. ſi ita quis §.
ea l. & dict. l. ea lege l. fina. C. de rebus alie-
nan. l. final. C. de pact. inter emptorem &
venditorem quia vt ſcripſere interpretes in
citatis iuribus, poteſt quiſquam in rei ſuæ
traditione, quam velit conuentionem dice-
re l. legem C. de pact. l. legem C. de pact.
conuent. cum ſit quilibet rei ſuæ moderator
& arbiter l. in re mandata C. mandat. etiam
abutendo l. ſed etſi §. conſuluit de peti. hæ-
redi. cum alijs à me adductis quæſt. 19. poſt
principium.

252 Nequit tamen † qui nunc Dominus eſt
ſibi ipſi, conuentione vel pacto libertatem
adimere vt rei ſuæ alienandi poteſtate ca-
reat, ne ve etiam alienare liceat, poteſt tamē
conſtringere ſe, ne alijs rem illam, quam ag-
natis vel certis perſonis vendere poſsit, iux-
ta Bal. Imol. Cuma. Alexan. & Iaſſ. traditio-
nem in l. qui Romæ §. cohæredes de verbo.
obliga. cum alijs coaceruatis per Tiraquel.
tract. de retract. in præfatio. num. 15.

253 Plane † ſic initis pactis ne liceat accepta-
re rem à me in eum tranſlatam alienare, ſed
per illius mortem ad alium perueniat, non
tam validum eſt vt poſsit rei aduerſus con-
uentionem alienatæ dominij impedire trāſ-
lationem, vt ab eo poſsit vindicari: tranſit
enim dominium non obſtante conuentione
dict. l. ea lege dict. §. ea l. cap. Raynaldus ex.
de teſtam. quamquam in caſu contrafactio-
nis acceptor ad intereſſe teneatur, rei ſcili-
cet æſtimationem gloſ. vbi alij in d. §. ea le-
ge Barto. in d. l. ea lege cæteri omnes in d.
254 §. diui. † non enim conuentionibus rerum
dominia transferuntur, ſed traditionibus &
vſucapionibus legitimis l. traditionibus C.
de pact. l. ſi ex ſtipulatione ff. de acquit. poſ-
ſeſſ. l. ſi aget ff. de rei. vindi.

255 Propterea † autem acceptor ad intereſſe
cōuenitur, quoniam in obligationibus facti,
non cogitur quiſpiam præciſe facere, vnde
aduerſus nolentem ſuccedit obligatio ad in-
tereſſe l. ſtipulationes non diuiduntur de
verbo. obliga. l. 2. §. item ſi in facto l. ſi ſic ff.
illo. eod. tit. Iaſſ. in d. §. ea lege num. 4. & 20.
Peregri. tract. de fideico. artic. 51. num. 72.
256 † quare in caſu contrafactionis non dabitur
actio realis contra adquiſitorem, ſed perſo-
nalis tantum ad intereſſe contra eū, qui pacti
legem non obſeruauit Barto. in d. §. diui. nu.
4. Iaſſ. & Ripa. nu. 85. Specul. Innocen. Ho-
ſtien. Cardina. Anchar. Panor. & alij numero
plures quos ſequitur & refert Becci. cōſ. 80.
num. 2. Ludo. de Molin. tract. de Hiſpano.
primo. lib. 1. cap. 12. num. 30. vbi multa ex
hac traditione deduxit. Petra. tract. de fidei-
co. quæſ. 4. nu. 1. & 2. Surd. deciſ. 254. nu. 11.
Pereg. vbi ſupr. Decia. reſpon. 31. n. 63. li. 1.

257 Differunt † igitur ſupra modum prohi-
bitiones de non alienando, quæ fiunt in con-
tractibus ab his, quæ in vltima voluntate; cū
illæ dominij tranſlationem non impediant
hæc maxime, nam illico vindicatio datur l.
peto §. fratre de lega. 2. d. §. diui vbi omnes
docuerunt Molin. Peregri. Petra. Surd. & alij
258 modo citati. vnde † dixit ſingulariter Iaſſ. in
d. §. ea lege nu. 2. quod in omnibus caſibus, in
quibus ex cōtractu ipſo iure transfertur do-
minium abſque rei traditione, quos notauit
glo. in d. l. ſi ager, in his pactum de non alie-
nando, dominij tranſlationem impedit, &
eo in caſu ſubſtitutus rem aduerſus pactum
alienatam vindicare poterit Bal. & Imol. in
d. §. fratre Ripa. in d. §. diui n. 92. Rolan. cōſ.
62. n. 16. li. 2. Pereg. d. art. 51. n. 73. Per multi
autem caſus recenſentur ab ſcriptoribus, in
quibus etiam ex contractu dominij tranſla-
tio impeditur quos referunt in d. §. diui ſig-
nanter Opizo. in repeti. a n. 149. & in primo-
genijs tradit Molin. d. cap. 12. li. 1. nu. 29. &
30. vſq. ad extremū capit. Pereg. qui ampliat
& limitat octo modis d. artic. 51. a num. 74.
aliqua

Digitized by Google

aliqua Petra. d.quæſt.4. à num.1.Ripa.Loazes.& alij in d. §. Diui quæ vt extra inſtitutū tractatus noſtri in quo maximè de donationibus factis in cōtractu matrimonij agimus, omitto.

259 Quinta † coniectura conuentionalis fideicommiſsi ab aliquibus adſertur,cum filij vel deſcendentes fuerunt poſiti in conditione,nam cum in contractibus validum ſit argumentum à contrario ſenſu,quod in his ſumere licet l. inter ſocerum §. cum inter de pact. dotal. propterea in contractibus ex conditionibus diſpoſitio ſumitur l. ſi ita ſtipulatio in princi.de oper.liber. l. pecuniam ff.de reb.cred.vbi Iaſſ.num.2.expreſsim ad-
260 notauit, † quod licet in vltimis voluntatibus filij poſiti in conditione non cenſeātur vocati tamen in contractibus ſecus ex illo tex. ſequitur Iaſſon. Tiberi. Decian.reſponſ.41. num.43.44.lib.1.probat hanc eandem opinionem Riminal.iunior. conſil.632. num.9. lib. 4. Petra. clariſsimè nullo in contrarium relato tractat. de fideicom. quæſtio.9. num. 227.Alciat.reſponſ.2.num.6. lib.8. ſequuntur eandem Bald.Euerar.Paul.de Caſtr. Alciat. & Menoch. conſil. 325. num. 9. lib.4. quos retulit Ioſeph.de Ruſti.in commen.an filij poſi.in condi.lib.1.cap.3.num.6.in verſicu. Tertio ampliatur Meno.relatus à Ruſt. in conſil. 325. num.9. loquitur in vocatione filiorum poſitorum in conditione in donatione facta in capitulis matrimonialibus, vbi & Socin.iunior.citat. Et non relatis ſuperioribus in primogenij loquens & maioratibus vt diſpoſitiue vocati cenſeantur Molin. de Hiſpano.primo.lib.1.cap.6.num.2.

Contrariam opinionem quod filij poſiti in conditione in donationibus vel contractibus non ſint poſiti in diſpoſitione quemadmodum in vltimis voluntatibus, Socin.iuniot.conſil.108. num.34.lib.2. Quamquam Tiberi.Decian.dict.conſil.num.ſupta citato negat Socin. tractat. ibi opinionem tenere, nam licet contrarium in ſuo caſu reſpōdeat, tamen id ex alijs fuit quam propter prædictam traditionem Peregrin.ſequitur tracta. de fideicom.articu.28.num.29.30. qui Crauet. citat conſil. 288. qui tamen obiter, & non ex profeſſo id dixit Ioſeph. de Ruſti.in commen.An filij poſi.in condi. lib.1. cap.3. num.6.ſuperius modo relatus,quamquam & idem ipſe cap.2. eod.lib. num.4. in verſicu. Quarto nam in contractibus, videtur ſequi priorem opinionem, ſaltim ipſam non improbat quamquam dubitabilem dicat: Vnde & verior & receptior ſuperior huic con-
261 traria eſt. Conciliauit † autem opiniones idem Ruſti.dict.cap.3.num.6.vt filij in conditione poſiti in contractibus ex coniecturis vocati cenſeantur ſicut in vltimis volūtatibus citat Ruin.conſil.99.num.14. lib.1. Crauet. dicto conſil.288. num.3. Verum hæc conciliatio ſuſtineri non poreſt quoniam inter cōtractus & vltimas voluntates nullam conſtituit differētiam, negari autem nequit quin grandis ſit differentia in interptetatione facienda inter vtroſque cum in contractibus ſtricta regulariter fiat, in vltimis voluntatibus minime,niſi vbi ratio interpretationem admitteret, vt reſoluit antecedenti quæſtione; quo etiam loco dixi data paritate contractuum &. vltimarum voluntatum, maiorem eſſe debere rationem in contractibus quam in vltimis voluntatibus prætcrea & ex eo euertitur prędicta conciliatio quoniam in contractibus ideo filij in conditione poſiti vocati cenſentur, quia in his nedum nobis ſed & hæredib⁹ & filijs noſtris cautius proſpicere videmur, quam in vltimis voluntatibus;& propterea vt ſuo loco in quęſtione ſequēti dicetur, fideicommiſſa vltimarum voluntatum licet pendente conditione ad hæredes non tranſmittantur, in cōtractibus tamen ſecus §.ex conditionali de verb.obliga. inſtit.

Neque obſtant conſiderationes l. inter ſocerū §.cū inter de pact.dotal.adductæ per Peregrin.& Ioſeph.de Ruſt.quoniam à multis improbantur vt ipſe ſcripſi inferius quæſ. 40.& quæſt.43.in verſic. Secundus caſus vbi de vero illius §.intellectu egi.

Quare in propoſito caſu exiſtimarem conſtituendo aliquam differentiam inter contractus & vltimas voluntares, quod cum in vltimis voluntatibus filij in conditione poſiti ex receptiori opinione vocati cenſeantur,ex qualibet etſi minima coniectura, dum ex ea elici mens teſtatoris poſsit, voluiſſe filios ad ſucceſsionem vocare, vt authoritate Caſtren.Alexan.Corne.Socin.Curti.iunior. Ruin. Patiſi. Socin.iunior. Crot.Rip.Grat. Crauet. Purputat. Marza. Roland. Cæphal. Decian.Riminal.Menoch.Ioſeph. de Ruſti. Zanch.Petr.Ludoui.Molin. Alciat. Vaſqui. Didac.Padill. & Cæphal.docet Surd. deciſ. 162.num.6.idem reperit Surd. conſil. 434. num.19. lib.3. Quæ leuis coniectura exuberans eſſe debet id totum quemadmodum in coniecturis vltimarum voluntatum diſcernendis,arbitrio recti iudicis relinquendo, vt paſsim noſtri animaduertunt,& ex Socin.ſeniot.& Socin.iunior.Curt.Craue.Iuli.Clar. Menoch.Dida. Pariſi. Grar. Zanchi. Petra. Craſſ.Trentaſin.Decian.Porti. Gabri.Theſau.& alijs multis communem teſtātibus reſoluit idem Surd.d.deciſ.162.num.11.
262 Veruntamen † quoad excluſionem fœminarum ſi de his ageretur hanc coniecturam

Digitized by Google

nullatenus admitterem, niſi vbi ratio agnationis conſeruandæ expreſſa fuiſſet, vel ex verbis donantis vel contrahentis ea ſola elici poſſet, quemadmodum millies in ſuperioribus dixi in alijs coniecturis; & multis relatis docet Ioſeph. de Ruſt. in commen. An filij poſi.in condi.lib. 3. cap.5. à num. 1. & alij quos recenſet Menoch. in commen. de præſumpt.lib.4.præſumpt.75.num.70. & in terminis proprijs donationis factæ in contractu matrimonij vt ex dicta ratione ad excluſionem fœminarum vocari cenſeantur in vna Aragonię reſpondit Tiber.Decian.reſpon.31.nu.90.lib.1.qui alios refert.

263 Sexta † conuentionalis fideicommiſsi cõiectura in donatione adfertur à Tibe.Decia. d.conſ.41.num.45. eademq. in legatis & fideicõmiſsis particularibus, vbi in rebus certis deſignatis per teſtatorem in vltima volũtare, ſeu in donationibus, vel cæteris contractibus per diſponentem filij fuerunt poſiti in conditione, inde enim efficax coniectura deſumitur quod voluerit eos vocare, rationẽ reddiderunt interpretes, quia fideicommiſſa particularia, cum nutu ſolo relinqui poſsint l.nutu de leg. 3. nam in his non tanta nec talis requiritur expreſsio ſicut in inſtitutionibus & fideicommiſsis vniuerſalibus, conſequenter cenſentur vocati, ſic authoritate Angel.Iaſſ.Corne.Purpura. Socin.iuni. & aliorum dixit communem Decian.vbi ſupra nu. 45.hanc ipſam relatis multis alijs dixit receptiſsimam Ioſeph. de Ruſti. in commen. An filij poſi.in conditi.lib.3.cap.2.num.1.& ſequent. Menoch. licet ab ea diſcedere videatur, in commen.de præſum. lib.4. præſu. 76.num.61.62.

264 Plane † ſi de fideicommiſſo abſoluto fauore maſculorum ad fœminarum excluſionẽ ageretur, recipiunt omnes etiam coniecturã vbi bona vniuerſa donata illuſtria forent, dignaq. vt in familia & agnatione remaneſent, hæc enim efficiunt vt onus fideicõmiſsi reſtitutionis in omnes deſcendentes repetitum cenſeatur; vnde & concilio Oldradi 21. locum nõ eſſe ex hac coniectura frequentius noſtri prodiderunt Barto.in l. filiusfamilias §.Dini num.3.vbi Iaſſ.in l.lectu.num.26. de leg. 1. Ripa. num. 4. ſicut in Palatio inſigni, turri, domo, & villis, caſtris, reſponderunt Caſtren.Bald.Iaſſ.Ripa.Crauer.Capici. relatis à Menoch. in commen. de præſumpt. lib.4.præſump.69. num.18. & antea præſu. 68.num.14.idem conſ.117. num.19. & 20. lib.2.conſ.904.num.14. lib.10. & in terminis rerum à Principe donatarum alijs relatis reſoluit Ludo.Molin.lib.1.de Hiſpa.primog.cap.11.num.18.

265 Tanto † magis hæc coniectura recipitur cum bona aliqua particularia inſignia donata fuerunt & ſimul alienari prohibita, ex hac enim particularium rerum donatione affectio etiam particularis diſponentis elicitur, quod ea prædilexerit, & in agnatos ſuos tãtum permanere voluerit: conſuluit Deci.cõſ. 39.num.4.ad finem poſt Cin. Bal. Salicet. & Iaſſon.in l.voluntas C.de fideico.qui cõſueruntt ex qualitate rei, prohibitionem alienationis eo ipſo veſtiri à cauſa ſaltim tacita, cum videatur velle, ratione affectionis ad dictas res, vt perpetuo in agnatione & familia permaneant Rub.conſ.53.col.2. Curt.iuni. conſ.43.col.5. Ruin.conſ.208. quos citat & ſequitur Rolan. conſ.23. num.24.25. lib.4. Grat. conſ.5. num.19. Loazes in d.§. Diui num.59.& 60.& nunc relatos ſequitur Alex. Randen.tracta.de analog.in reperto.in verbo, *Clauſulam quia volo bona, &c.* Statim in principio.

266 Hæc † tamen ſola coniectura vix eſt vt fœminæ poſsint excludi, niſi præter prohibitionem alienationis adiecta fuiſſet ratio generalis conſeruandæ agnationis, vel ſola ipſa reddi poſſet non alia, & quia iuxta communem opinionem de qua ſuperius cenſeretur eo tunc magis inductum fideicommiſſum in caſum tantum alienationis, non in caſum mortis, vt hæc omnia dixi ſupra in quarta coniectura ad quam lectorem reijcio.

267 Septima † coniectura, quando diſponens poſuit in conditione duplici filios maſculos, vt cum dicit, ſi filius meus ſine filijs maſculis deceſſerit, & eorum filij maſculi ſine filijs maſculis, &c. Sic prior docuit Bart.in l. Centurio num.37.ff.de vulga.& in l.ſi ſic de leg.3.& in terminis donationis hanc amplectitur coniecturam Tiberi.Decian. d.conſil. 41. num. 46. 47. poſt aliquos ab eo relatos, citat multos Gabriel. in commu.conclu.tit. de fideicom. concluſ.4. num. 32. innumeros Ioſephus de Ruſti.in commen. An filij poſi. in condi.lib.5.cap.2. à num.1.cum ſequent. plures Zanchi. in l. hæredes mei §. cum ita 7.part.num.73.ad S. C.Trebel. Menoch.in commen.de præſum.lib.4.præſum.76.n.58. idem Menoch.in citato conſil.325.num.10. ad medium lib.4.Hæc coniectura quoad fœminarum excluſionẽ pendet ab alia, an maſculinitatis repetitio facta per diſponentem cenſeatur efficax ad inducendum fideicõmiſſum fauore maſculorum tantum; & quia de hac dixi ſuperius ad inibi dicta lectorem reijcio. Hoc vnũ addiderim quod hanc coniecturam reperitæ ſæpius maſculinitatis in excluſionem fœminarum in propria materia noſtra ſubſtitutionum donationis factæ in capitulis matrimonialibus ſimul cum adiunctione in fine libr. 10. loquens in

vna

vna huius regni donatione de Ducatu Cardonæ & Comitatu de Prades de qua ſæpius in ſuperioribus memini.

268 Octaua † coniectura eſt cum donator vel contrahens realem non perſonalem adijecit prohibitionem, cum diſpoſuit ne donatarius res donatas alienare poſſet quia in familia remanere volebat, ſic in donatione loquens expedit hanc coniecturam poſt Bald. Salicet. Curti. ſenior. Socin. ſenior. & Pariſi. Menoch. conſil. 85. num. 13. lib. 1. Addit ibidem quod vbi prohibitio realis eſt perpetuo durat, quia tranſit de vno in alium in infinitum l. peto §. fratre de lega. 2. Barto. Corne. Socin. ſenior. Areti. Deci. Rip. & alij quos
269 illic refert num. 14. Tunc † vero reale fideicommiſſum dici poſſe noſtri exiſtimarunt, cum nullus ex ſubſtitutis vel vocatis nominatim & in ſpecie grauatus fuit, ſed indefinite & imperſonaliter dicitur, bona remaneant in familia vel ſtent perpetuo in familia, aut, dicitur; transferantur de vno in alium ex deſcendentibus & ſic de ſimilibus; nam tunc quilibet ex deſcendentibus ad quem bona perueniunt, videtur grauatus alteri reſtituere, vt demum poſt omnes deueniat ad vltimo ſubſtitutum, vt docuit egregie Bald. in l. precibus num. 29. C. de impube. Salice. num. 36. Curti. conſil. 42. num. 8. Socin. conſ. 62. num. 10. lib. 3. Pariſi. conſil. 30. num. 29.
270 lib. 2. Hinc † prohibitionem hanc noſtri non perſonalem ſed imperſonalem, realem ſeu in rem ſcriptam vocarunt Crot. conſil. 13. num. 32. Marzar. conſil. 10. colum. 2. quos citat Petra. tracta. de fideicom. quæſt. 5. nu. 79. latiſsimè idem Petra. vbi multus, multis etiã exemplis id ipſum proſequitur erudite eo. tractat. queſtio. 2. à num. 1. cum alijs tota illa quæſtio. Eandem perſonalem & realem diſtinctionem ex Bald. Anchar. Fulgo. Deci. Ruin. Pariſi. Curti. iuni. Socin. Alban. Becci. Riminal. Leoni. Menoch. & alios agnoſcit Peregrin. tractat. de fideicom. articu. 14. nu. 33. 34. Caualca. decis. 16. num. 45. 46. 3. par. Surd. conſil. 67. num. 36. 37. lib. 1. & in terminis donationis hanc eandem amplectitur à nullo relatus Tiberi. Decian. conſil. 41. nu. 51. lib. 1. Menoch. dict. conſil. 85. num. 13. lib. 1. quamquam poſt in illo caſu negauerit donatorem realem prohibitionem feciſſe.

Veritas huius articuli in his quæ ad excluſionem fœminarum pertinent, petenda eſt ab his quæ in ſuperioribus dixi in verſi. *Sublimitatur itaq. limitatio, &c.*

271 Nona † coniectura neque vulgaris ſed frequens admodum, quam in grauiſsimis cauſis villarum & caſtrorum inſignium pluries incidiſſe vidi, & in proprijs terminis donationum filio vel filijs factarum in capitulis matrimonialibus; quando pater donat filio caſtra, oppida, vel aliàs res, contemplatione matrimonij, cum certis pactis, vinculis, conditionibus & ſubſtitutionibus in quibus non tam apertam agnationis rationem habuit, quin ex aliquibus contraria mens donantis poſſet facile abnegari ſed in teſtamento antea à ſe confecto cuius nullam in donatione mentionem habuit, expreſsim agnationis & familiæ perpetuo proſpexit maſculos vocando, & fœminas excludendo; ex eo enim quod antea ſuo teſtamento apertam agnationis conſeruandæ rationem habuit, & in donatione itidem idem voluiſſe præſumendum eſt. coniecturam hanc in donatione loquens docuit Tiberi. Decian. conſ. 41. num. 104. verſicu. Prima. nam idem mouetur ex ſequentibus.

272 Primo, † quia vna ſcriptura, ſiue vnus actus recipit interpretationem ab alio, & illius verbis in ipſo actu vel ſcriptura prolatis l. vxori. §. fin. vbi Barto. de lega. 3. Alex. conſi. 69. col. 1. lib. 6.

273 Secundo, † actus qui ex interuallo ſequitur ſumit interpretationem ab actu præcedenti & ab eo declaratur ſic Andr. Barba. Alexand. Curt. ſenior. Calcan. Corne. & Deci. quos refert Decian. dict. reſponſ. nu. 106. & in ſingulari caſu Corne. in conſ. 275. lib. 3. reſpondit, quod licet ſecundum teſtamentum tollat primum, tamen ab eodem declaratur & in eiſdem terminis Deci. conſil. 515. num. 5. reſpondit quod ſi teſtator in primo teſtamento habuit rationem agnationis & familiæ, licet in ſecundo de maſculis mentionem non fecerit, attamen de maſculis intellexiſſe videtur, ſicut in priori teſtamento reuocato; cum non ſit veriſimilè quod in his quæ concernunt, conſeruationem, honorem, & dignitatem ſuæ familiæ, mutare opinionem vel diſpoſitionem voluerit interius ſubtilis & ingenioſa ſi vera eſſet conſideratio Decij, quam vt dixi amplectitur Decian. dict. conſi. idem conſi. 3. n. 36. & conſ. 37. num. 30. lib. 1. conſ. 34. num. 92. lib. 3. ſequutus fuit Craue. conſ. 113. nu. fina. Iaſon. conſ. 141. col. 2. lib. 2. Pariſi. conſ. 79. num. 16. lib. 2.

274 Tertia † his adiungi ratio poteſt, quia actus ſecundus recipit declarationem à primo Angel. in l. ſi quis cum aliter de verbo. oblig. idem Angel. in l. pacta nouiſsima C. de pact. Alexand. conſil. 94. lib. 3. num. 2. Surd. deciſ. 288. num. 32. idem conſil. 202. num. 35. lib. 2.

275 Contrariam † ſententiam aduerſus Decianum tenentis eiſdem terminis tenuit Menoch. dict. conſil. 85. num. 110. 111. & 112. lib. 1. is

Digitized by Google

inquam reſpondit qualitatem maſculinita-
tis in teſtamento adiectam ſiue etiam agna-
tionis & familiæ rationem in donatione ſe-
quenti non cenſeri repetitam, vtitur is ra-
276 tione, † quoniam cum facile ei fuiſſet qua-
litatem reperere & non fecerit, noluiſſe fa-
cere credendum eſt ad text. in l. vni. §. fin au-
tem C. de cadu. tollen. Socin. ſeni. conſil.
116. colum. 2. verſic. Sed ad iſtam coniectu-
ram libr. 3. Crauet. conſil. 161. num. 8. Ioan.
de Anna. conſil. 22. & in terminis aduerſus
Corne. ſupra relatum citat Ruin. conſil. 93.
num. 13. libr. 2. eundem conſi. 144. num. 17.
eod. libr. rurſus ſcripſit ibidem Appoſtilla-
tores ad conſilium Decij 515. affirmare male
ipſum conſuluiſſe. In hac autem controuerſia
proculdubio amplectenda eſt ſecunda hæc
opinio aduerſus Decian. Deci. Corne. Pariſi.
& alios nunc relatos, quæ maxime conuinci-
tur authoritate Bartol. in l. ſtatius Florus in
principio ff. de iur. fiſci. qui expreſsim do-
cuit, teſtatorem in priori teſtamento fun-
dum legantem & diſponentem quod extra
familiam alienari non poſsit, ſi ſecundum
poſt condiderit teſtamentum, in quo ſimpli-
citer dictum fundum eidem perſonæ reli-
querit, non præſumi voluiſſe qualitatem il-
lam alienationis extra familiam repetere
voluiſſe, idem reſpondit Alexan. conſil. 70.
lib. 2. Barba. Deci. Ruin. Curti iuni. & Hie-
ro. Gabriel. quos refert & ſequitur idē Me-
nochi. & in eadem tacti ſpecie in commen.
de præſump. libr. 4. præſum. 176. a numer. 1.
vbi & poſt num. 7. His addendum quod ſi
qualitas maſculinitatis appoſita in priori
parte teſtamenti & ſeu in aliqua ſubſtitutio-
ne, non cenſetur repetita in ſequentibus vo-
cationibus, maxime vbi diuerſæ ſunt ſubſti-
tutiones & orationes nec ab vno verbo re-
guntur vt ex communi reſolui ſupra in ver-
ſic. *Quarto ampliatur*, quanto magis in di-
uerſis actibus, vel teſtamentis.

277 Accedat † quod in contractibus, vt plu-
ribus dixi, ommiſſum pro ommiſſo habetur
& non fit ſuppletio, cum in contrahentium
fuerit poteſtate legem apertius conſcribere
l. quidquid aſtringendæ de verb. obliga. l.
veteribus ff. de pactis cum dictis in quæſtio.
antecedenti vnde ſi in teſtamentis & vlti-
mis voluntatibus, in quibus latior ſit inter-
pretatio hęc admitti nequeunt, multominus
in contractibus.

278 Demum † nuſquam qualitas quæ in odium
vel excluſionem tertij tendit cenſetur repe-
tita etiam in vno & eodem actu vt poſt Mo-
lin. de Hiſpano. primoge. lib. 3. cap. 5. num.
57. dixi fuſe in ſuperioribus; vnde ad exclu-
ſionem fœminarum protendere agnationis
rationem dictam in teſtamento reuocato,
cum odium ſit pœna, & in detrimentum
vergat filiarum quibus ſicut maſculis paren-
tum hæreditas debetur, & abſurdum & in-
iuſtum omnino videtur. Neque his obſtant
conſiderationes Decian. & contrarium te-
nentium, quoniam pręter ſolutionem præſ-
titam à Menochio d. præſumptione, conſi-
dero & iura & traditiones à Decian. citatas
loqui quando ſecundus actus non tendit ad
auferendum ius, ſaltim ſpe certa quæſitum
his, de quibus agitur, ſicut in noſtro caſu;
cum parentum hæreditas ſic debeatur fœmi-
nis ſicut maſculis l. maximum vitium cum
adductis in ſuperioribus C. de libe. præteri.
l. ſcripto ff. vnde libe. l. nam etſi parentibus
ff. de inoffi. teſtamen.

279 Suſtineri † tamen poteſt Deciani opinio
& aliorum in vno caſu, quem Meno. ſcripſit
dict. præſump. num. 9. quando ſcilicet teſta-
tor vel diſponens in ſecundo teſtamento, aut
diſpoſitione diſpoſuiſſet in omnibus quo ad
ſubſtantiam, ſicut diſpoſuerat in primo. Etſi
enim tunc in ſecundo teſtamento ommiſſiſ-
ſet aliquam qualitatem, ea ipſa repetita cen-
ſeretur cum potius vel vitio ſcriptoris, vel
obliuione magis omiſſa videretur; ſicque
poſſe Corne. opinionem in citato ſupra
conſilio ſuſtineri exiſtimat; idem ſcripſit in-
nuere Crauet. dict. conſi. 113. ad finem, quod
tamen mihi non videtur.

Neque etiam placet hæc conſideratio Me-
nochij, niſi declaratur procedere quando te-
ſtator in ſecundo teſtamento expreſsit ſe in
eo ita velle diſponere ſicut in primo tunc
quidem ommiſſo maſculinitatis repetita,
vel agnationis ratio habita etiam diceretur,
atſi ſolum vt Menochi. opinatur diſpoſuit
quoad ſubſtantiā in omnibus ſicut in primo,
nulla præſumeretur repetitio, cum facile ipſi
fuiſſet quemadmodum Menochi. idem in
altero caſu nunc Relato ſcripſit, vt alia ſub-
ſtantialia expreſsit, ita & agnationem vel
maſculinitatem, quæ vti maximi ponderis
eſt, cum per eam conſeruetur familia diſpo-
nentis, quia expreſſa non fuit, neglecta vi-
detur, ſpeciali enim nota digna videbatur
vt in ſimili l. C. in l. item apud labeonem §.
cum quis ff. de iniu.

280 Rurſus † cum actus ſit diuerſus, eo ipſo
muttatio voluntatis præſumitur, quia res
eſt extra ſtatum antiquum, vt dict. præſump.
num. 7. animaduertit.

Verum cum materia hæc frequens ſit &
vtilis, neque exactè ſatis à noſtratibus ex-
cuſſa, diligenter inſiſtendum erit, vnde in-
ſpectiones ſequentes conſiderandas fore
animaduerto.

281 Prima inſpectio, † relatio contingere po-
teſt vt fiat à contrahentibus aut teſtatore,
per

per dictiones relatiuas quales ſunt dictiones ſicuti,prout,iuxta, ſecundum, quemadmodum, quæ varijs modis opponi ſolent, aſſertiue,demonſtratiue,cauſatiue, & reſtrictiue declarauit Bald.in l. ædita C.de eden. vbi poſt eum Salicet.Alexand.Purpu. & alij omnes Maran.diſpu.2. num.35. Gram. deciſ.59.num.12. Menoch.conſ.177. num.26. lib.2. vt plurimum ſimilitudinem denotant Bartol.in extra.ad reprimendum, in verbo, prout Maria. Socin. conſ.75. num.25.lib.3. Surd.conſ.105.num.33.Qui alios gloſ.celebris in cap. quamuis in verbo prout de latè Peregri.de fidei.articu.16.nu.112.offi.ordi. lib.6.Gem.conſ.29.col.2.

282 Hanc † omnes conſtituunt regulã ad dignoſcendum qualiter iſtę dictiones ſtent ſimilitudinarie vel aliter , nam aut per has dictiones refertur aliquid diuerſum à priori diſpoſitione , & tunc cenſent ſtare ſimilitudinarie arg.l.prout quisq.ff.de con.ſimilitudo enim in diuerſis eſt l. quod verum ff. de po.l.ſi idem C.de condi.

283 Quandoque † huiuſmodi dictiones enunciant vnam & eandem diſpoſitionem prætеritam, & tunc ponuntur limitatiue & ſtrictiue l. ædita C. de eden. Ruin. conſil.150. lib.2.Menoch.d.conſ.177.vbi vero non appareret de diſpoſitione relata ponentur cauſaliter cap. Abbate ſanè de ver. ſignifica. & irritaretur iuxta inſignem diſtinctionẽ Bart. in d. extra. ad reprimendum quam ſequuti ſunt omnes ſupra citati , & præter eos Roma. conſ. 336. Felin.in cap.2.de reſ.Maria. Socin. conſ. 75. num.25.lib.3. Peregrin.de fideicom. articul. 16. numer. 112. qui Bere. conſil. 74. numer. 11. 12. & ſeq. alios ex quibus in varijs caſuum ſpeciebus noſtri reſponderunt,indultis, priuilegijs, cõtractibus & teſtamentis, & alijs hominum & principum conceſſionibus , quæ ad nos non pertinent.

284 Diſpoſitio † igitur referens reſtringitur, limitatur, & declaratur ſic & prout reperitur in diſpoſitione ad quam fit relatio Bart. in d.l.ædita.num.7.Alexan.Purpura.Iaſon. Deci. Maran. Grama. Menoch.& ſupra adducti Pariſi.conſ.7.num.5.lib.3.

285 Secunda † inſpectio, an huiuſmodi dictiones appoſitæ in teſtamento,vinculis aut ſubſtitutionibus factis in capitulis matrimonialibus ſtent ſimilitudinarie, vel verè, ſumma olim inter Socin. & Deci. contentio fuit, exiſtimante Decio. ſtare relatiue relatione veritatem inducente,Deci.conſ.362.& conſil. 497. atque ita fieri vt ratione verborum relatiuorum, quæ adiecta ſunt in donationibus factis in capitulis matrimonialibus,in quibus vinculantur bona filijs & deſcendentibus ſicut & prout ex tenore vinculorum paterni vel auiti teſtamenti conſtat,&c.Vel alijs his ſimilibus verbis relationem inducentibus,cenſentur verè & realiter prorogata , vincula illa paterna vt vocati tranſuerſales , quia relatio ſua natura tefert verè & propriè non per ſimilitudinem l.aſſe toto de hære.inſtitu.& diſpoſitio vel ſententia certa dicitur erſi ſe referat ad acta , prout hæc & his ſimilia tradit ſubtiliter Deci.dictis conſilijs : Decij † ſententiam amplexi fuere in vna Aragoniæ Crauet. conſ.987.num.95. & ſequen.Et Beret.conſ.74.num.22. cum ante & poſt.Qui etiam præter Decium ſubtiliter hanc tuentur ſententiam:rationes autem cũ multæ ſint apud ipſorum conſilia videri poterunt.

286

Ex aduerſo contra Deci. in eadem facti 287 ſpecie reſpondit Socin. iunior. † conſil. 75. lib. 3. & quidem eruditè diſponit ex verbis relatiuis de quibus & prout , &c. Non fuiſſe prorogatum verè fideicommiſſum antiquum inter perſonas in eo vocatas , ſed ad ſimilitudinem illius fuiſſe extructum nouum fideicommiſſum inter deſcendentes diſponentis ; qui etiam multis mouetur qui videndus.

288 Socin. opinionẽ ratio fortiſſima iuuat, † quoniam clauſula in tenore inſerta inueſtituræ,de feudo nouo ad inſtar & ſimilitudinem antiqui,ſolum prodeſt deſcendentibus inueſtiti non autem vocatis in priori antiqua inueſtitura iuxta receptiorem ſententiam Oldra.conſ.178. factum tale eſt. cuius opinionem de iure veriorem opinatur relatis quibuſdam Percy. de Reuo. ſimpli. 4. quæſt.6. Alb. conſil. 774. cui ſe ſubſcripſere conſilio Gozadi. Bero. & Armol. Alexan. Raud. qui fuſius hanc contexuit diſputationem,doctorum conſilia & ſententias tractat. de analog.cap.34. à nu.48.49. cum multis ſequen. & iterum eodem tractat. & d.cap. num. 86. & pleriſq. alijs idẽ in reperto in verbo clauſula,item quod capiat.

Peregrin. nouiſsimè tractat. de fideicom. articul. 16. numer. 114. ad finem exiſtimat in dubio Socin. opinionem veriorem fore vt magis ſimilitudinem quam veritatem teferre videantur arg.l. & magis de ſolu.

289 Ego in hac † grauiſsima quęſtione ſic conſiliarem diuerſas tantorum patruum opiniones;vel donans & diſponẽs in capitulis matrimonialibus referens ſe ad antiqua vincula habuit reſpectũ ad conſeruatiõnẽ agnationis & familiæ,aut non,priori caſu exiſtimo prorogatũ fuiſſe antiquũ fideicõmiſſum,& vocatos tranſuerſales in defectũ deſcẽdẽtiũ vocatorum,quo in caſu procedit Decij , Bene.

Ee 4 & Cra-

& Crauet.opinio,ſin minus,procedat opinio Socin.& aliorum mouet me ad hanc conci-
290 liationem ratio, quod cum agnationis & † familiæ ratio habita eſt, ſit latiſsimè interpretandum fideicommiſſum tanquam fauorabile diſponenti & toti familiæ, vt nedum deſcendentes & tranſuerſales & quotquot ſunt de agnatione comprehendat cum per eos omnes conſeruetur familia & agnatio, vnde vt dixi frequentius creditum fideicommiſſa ad agnationem & familiam conſeruandã inſtituta fauorabilia eſſe vt poſt multos reſoluit Mazari. in Epit. fidei. quæſt. 1. Egregie Manti.de coniectu. vltim. volunta. lib.7.tit.1. num.34. receptam Craſſ. in §. fideicommiſſum quæſt.3. à num.1.Peregri.de fidei.arti.1.num.23.24. Quemadmodum & ſtatuta excludentia fœminas propter maſculos dicuntur fauorabilia, vt ex communi te-ſoluit poſt Brun.& alios idem Peregr.d.art. 1.num.24.ad medium. Ex Hiſpanicis id ipſum de primogenijs loquẽtes cẽſuere Dida. Couar.lib.3.var.reſolu.cap.5.num.5. Burg. de Paz.conſ.3.num.92.& ſequen.illius filius Burg.de Paz.quæſt.2.nu.3.Anto.de Padilla. in rubr.de fidei.num.4. Xuar. in l. quoniam in prioribus 11.limi. poſt principium Pinel. in l.1. 3.par.nu.99.C.de bon.matet. Telli. in l.27.Taur.nu.20. Dida.Caſtel.in d.l.27. verbo, *para ſiempre* quos retulit idem Burg.
291 d. quæſt. 2. Atq. ideo † vbi fuit expreſſa agnationis ratio regulariter fiat extenſio in fideicommiſsis & maioratibus,quemadmodũ poſt Caſtren. Roma. Soci.Deci.Ruin.Pariſi. Curti.Pariſi.Crot.Rip.Crauet.Bero.Rolan. Cæphal.Riminal. Petram. Eugeni.Bere.reſoluit Peregri. de fideicom.artic.11.nu.34. & his addendi Raud.in iudi.de analog. verſicu.*Clauſula,quia volo bona remanere in familia* Caualca. deciſio. 16. num.42. verſicu. *Quinta eſt quia intentio mea, &c.* Ludoui.de Molin.de Hiſpa.primo.lib.1.cap.5. à nu.1. Theſau.deciſ. Pedemon.248.num.4.& paſ-
292 ſim omnes,nec diſſentit aliquis. Atq.ideo † in dubio fideicommiſſum huiuſmodi iudicandum eſt perpetuum & non temporale ad ea quæ ex multis Molin.dict.cap.5.num.25. Negari certè non poteſt quin magis familia conſeruari poſsit vbi & trãſuerſales ſint vocati,quam ſi ſoli deſcẽdentes, qui ſæpius deficiunt.

293 Tunc autem † aperte dignoſcemus diſponentem hunc & ſe ad antiqua vincula referentem rationem agnationis conſeruandæ habuiſſe cum in relatis vinculis vel fideicõmiſſo expreſſa fuit agnationis conſeruandæ ratio,cuius cõtemplatione relatio facta præſumitur, cum omnes,nobiliores maximè familiæ nominis conſeruationem deſiderent Rom.conſ.29. in cauſa maioriæ Hiſpalenſis Dida.lib.3.varia.reſolu.cap.5.num.5.Pinel. in l.1.C.de bon.mater.3.part.num.99.Soci. Gom.in l.44.Taur.num.42.& 43. Ludo.de Molin.de Hiſpa. primo.lib.1.cap.4.nu.13. vbi multa pulchrè non relati ab his Crauet. conſ.297.num.2.& 3.Simon.de Præt.de inter.vlt.lib.1.inter.2.dubio.2.ſolu.5.nu.20. Manti.de coniect.lib.6.titu.15. num.1.2.& ſeq.Quinimo addit Molin.d.cap.4.num.43. eandem affectionem habere cenſeri inſtituẽtem fideicommiſſum vel maioratũ ad tranſ-
294 uerſales † quos vocat vel alios,quemadmodum erga proprios deſcendentes ex doctrina Barto.in l.ſi cognatis nu.3.de re.du.Hęc ſanè ceſſant vbi in vinculis antiquis ad quæ ſe refert diſponens vel donans nulla agnationis ratio habita eſt,proinde Soci.opinionem in hac ſpecie veriorem paulo vt relatio ſolum ſtet ſimilitudinarie, neq; cenſeantur vocati trãſuerſales,& hæc mihi in hac ardua quæſtione,videtur veritas & tenenda.

295 Secunda inſpectio † cum pater donat filio in capitulis matrimonialibus ſub pactis,vinculis & ſubſtitutionibus à ſe conſtitutis in ſuo teſtamento vel in poſterum conſtituendis,in quo agnationis habuit rationem, maſculos vocans,excludens fœminas, in hoc caſu vincula omnia & vocationes expreſsè cẽſeãtur in donatione,quę poſt vel antea in relata diſpoſitione repetiuntur, natura enim relationis eſt vere & proprie referre l. aſſe toto de hęred. inſti.l.ait prætor §.1.de re.iu di.l.ſi ita ſcripſero ff.de cõdi.& demonſt.vbi
296 Bart. ſcripſit relatũ ita † implicitè pro forma deſideretur, & dixit communẽ poſt Bart. Bald. Alex.Socin.Clar.Ludo.Zun. Peregri. de fidei.arti.16.num.113. vbi Baldi dictum adduxit dicentis,naturam relationis eſſe naturã veritatis patentis ex coniunctione duarum ſcripturarum;id ipſum ſenſere alij Crauet.conſ.471.nu.1.conſ.633.nu.9. Moron. conſ.1.num.13. Decian.reſpon.101.nu.18. lib.2.Ama.deciſ.49.& in terminis propoſitæ inſpectionis reſpondit idem Decian.reſpon.41.num.119.& 120.lib.1. Meno.conſ. 85.num.20.lib.1.

297 Tertia inſpectio † quando pater donat in capitulis matrimonialibus filio vel filijs ſub pactis & vinculis contentis in aliquo teſtamento vel diſpoſitione,ad quam ſe refert, ſi diſpoſitio illa relata non reperitur, hæc autem eſt certa, vincula & omnia contenta in hac donatione perinde ſuſtinentur,ac ſi diſpoſitio relata appareret,non enim facit cõditionem ad tex.in l. eum qui §. Iulianus de conſ.pecu.vbi Bart.& alij Caſ.conſ.27.li.2. Crauet.Curt.iuni. Gram. Iaſſ. & Deci.quos refert Peregri.de fidei.artic.16.nu.111.

Quarta

Digitized by Google

298 Quarta inſpectio, quando ✝ pater donat
in capitulis matrimonialibus ſub pactis, &
cõditionibus in aliqua alia diſpoſitione cõ-
tentis & reperitur diſpoſitio relata, ſtandum
eſt tunc diſpoſitioni referenti & non relatæ
l.iam hoc iure vbi Caſtre. num. 7. de vulga.
Gabri.conſ.95.num.12.lib.1.Soci.Roman.
& alij quos ſequitur Honde. conſ. 78. num.
48.lib.1. Quia relatum vere eſt in referente
cum omnibus ſuis qualitatibus l.aſſe toto de
hære. inſti.cum vulga.

299 Cæterum † traditio hæc notanter limita-
tur quando referens diſpoſitio alio modo
referret, tunc certè iuxta terminos relatæ in-
terpretanda foret, Tiberi.Deci. reſpon.62.
num.5.& reſpon.95.num.5.lib.2.Amat.de-
ciſ.49.num.5.& ſequenti.

300 Modificatur † igitur diſpoſitio referens
ad terminos relatæ d. l.aſſe toto cap. Abba-
te ſanè.§.porro. de verb. ſignifi. & poſt mul-
tos in dictionibus omnibus relatiuæ naturæ,
Pereg.poſt alios ab eo adductos d. artic.16.
num.111.verſi. Tertius caſus eſt: vbi quibuſ-
dam exemplis & dictis illuſtrat.

301 Limitat tamen dupliciter. Primo, niſi ✝
conſtaret diſponentem, vel donantem vo-
luiſſe alio modo diſponere quam in diſpo-
ſitione relata continetur, citat Deci. conſil.
125.col.fin. Mens enim imprimis diſponen-
tis & ſe ad aliam diſpoſitionẽ referentis at-
tenda eſt pulchrè Iaſ. & Deci. in l. ſi idem
cum eodem §.fin. de iu. om. iu. Socin. iuni.
Craue.& alij quos ſequitur Menoch. conſil.
115.num.14.lib.2.

302 Secundo limitat Peregrin. ✝ niſi ſequens
diſpoſitio foret gratioſa, & refertur ad pri-
mam ampliandi gratia, non enim reſtringe-
retur ad relatum, exemplum cum aliquis do-
naret ſecundo vt in prima donatione, addita
clauſula, *item addens, &c.* Quia talis additio
ad diſpoſitionem, vel donationem relatam
non reſtringeretur ad terminos illius cum
poſsit ſtare de per ſe additamentum hoc, &
cenſeantur duæ diſpoſitiones, vt ſingulariter
declarauit Ruin.conſil.18.num.5.6.& 7.lib.
2.ſequitur Pereg.d. articu.nu.111.in fine.

303 Quinta inſpectio, ✝ cum diſpoſitio aliqua
vel donatio refert diſpoſitionem ad certum
tempus, vel locum reſtrictam referens dona-
tio vel diſpoſitio ad idem tempus & locum
reſtringenda & modificanda eſt l. 4.§.1. de
condi. & demonſ. etiam maxime vbi teſta-
tor vſus fuiſſet dictionibus tunc, eo caſu &
ſimili id quod multis poſt Alex. Deci. Ful-
goſi.& alios exemplificat Pereg. de fideico.
artic. 29.nu.15.poſt principium. Rationem
304 reddit quoniam † vis & natura relationis eſt
vt ſit repetitiua omnium præcedentium ad
quæ ſe refert l.item quæritur §.item Iulianus
ff.loca.l.1.§. deinde ff.de poſtu. & quia rela-
tio cenſetur facta cum omnibus ſuis qualita-
tibus Barto. in l. 1. ff. de receptato. vt ille
inibi. Et Deci. conſil. 182. num. 3.Cæphal.
conſil.259. num.40. conſil.292. num.9.Al-
ciat.conſ.72.num.9.lib.1.Rimi. ſeni.conſil.
29.num.9.& paſsim interpretes.

305 Sexta inſpectio, ✝ vbi diſpoſitio ſeu dona-
tio referens eſt incerta & vaga, nec de diſpo-
ſitione relata apparet inutilis redditur diſ-
poſitio Barto.in l.ſi ſic §.1. delega.1. Deci.
& Gram.quos recenſet Pereg. d. artic. 16.
num.111.Natt.conſil. 536.num.138. lib.3.
Riminal.iuni.conſi.614.a num.1. Quinimo
306 ✝ etſi appareret de diſpoſitione relata, quæ
tamen incerta foret niſi conſtaret diſponen-
tem de certo ſenſiſſe caſu ad quem ſuam re-
tulit diſpoſitionem referens diſpoſitio inu-
tilis redderetur. Tiraquel. de iu. primogen.
quæſ.17.a num.1.Rimi.ſupra & poſt Barto.
in d.l.ſi ſic Angel.& Imo.ibi Oſaſ.deciſ.38.
num.4.Eugen.conſ.54.a n.1.cum ſequen.

307 Septima ✝ inſpectio vbi à donante in ca-
pitulis matrimonialibus fit relatio ad alia
vincula, ſubſtitutiones & vocationes incer-
tas ex incertitudine ipſa vitiatur omnino
Euge. latiſsimè conſi.54.a num. 1. vt & ſu-
perius animaduerti intelligendum tamẽ niſi
dicens donantem vel alio modo diſponen-
tem de certis cẽſiſſe id probet, quoniam ipſi
dicenti incumbit onus probandi ad ea quæ
Mazol.conſ.55.num.4. Craueт.conſ. 28.nu.
3.Hond.qui alios conſil.60.num.12. libr.1.
Caualcan.deciſ.5.num.13.part.3. Peregrin.
de fideico. artic. 11. num. 26. alioquin non
probata certitudine periret diſpoſitio ad
text.in l.duo ſunt cum vulga. de teſt. tutel.

308 Atque id ipſum † quotiens donans refer-
ret ſe ad alia vincula vel ſubſtitutiones con-
trarias, quæ ſeſe compati non poſſent, quo-
niam ratione repugnantiæ & contrarietatis
relatio nullum poſſet effectum operari l. ſi
Titius de con. inſti.l.qui ſoluendo de here.
inſti.l. vbi repugnantia de re.iur.Craue.con-
ſil.143. num.4. Socin.iuni. conſ.2. num.12.
lib.2.Natt.conſi.119.li.3.Rimi. conſi.614.
num.2.& qui ex antiquioribus alios Tiraq.
de iu.primog. quæſ. 17.num. 1.& ſequen.
Tiber. Decian. reſpon. 64.num. 31. lib.2.
idem reſpon.11.num.43.lib.1.

Et idẽ ſcripſit Decian.quando ſi fieret re-
latio reſultaret abſurdũ reſpõ.3.n.29.li.3.

309 Nec ✝ fieri debet relatio ad inſtrumentum
quod non valet idem Decian.reſpon.90.nu.
30.lib.3.

Et generaliter proditur nuſquam relatio-
nem fieri debere quando repugnaret menti
diſponentis Alex.Raud.tracta.de Analo.ca.
34.num.130.

Cæterum

310 Cœterum † animaduertendum quod vbi daretur contrarietas facta relatione vbi poſſet conſiliatione aliqua vel interpretatione iuuari ad ſuſtinendam voluntatem diſponẽtis fieri deberet latè Peregri. de fideico. artic. 11. num. 1. cum ſeq. maxime n. 29. Petra. de fideico. quæſt. 15. num. 1064.

311 Octaua † inſpectio quando fratres vel cõſanguinei cum de alicuius ſucceſsione controuertunt, conueniunt, vt ipſorũ bona ſubiacere vinculis, conditionibus & ſubſtitutionibus, ſic & prout in teſtamento alicuius cõtinentur; Hæc conuentionis formula valet, ſicut & ea, quæ ſupra in ſecunda inſpectione quaſi videantur conditiones illæ denuo in conuentione appoſitæ ex vi relationis, vt in
312 ſuperioribus; Nam † ſi licet teſtatori habere relationem ad alterius teſtamentum neq. in eo caſu dicitur captatoria voluntas, vt dixit Alexand. conſil. 81. lib. 6. Deci. & alij multi relati à Pere. tracta. de fidei. artic. 33. num. 61. & artic. 51. num. 37. multo magis id licebit in modum conuentionis & pacti.

313 Ita fit vt maiori † ratione valeat pactum inter fratres vel alios deſcendentes, dum inuicem de ſuccedendo litigant, quod ſuccedatur ſic & prout in teſtamento patris, aui, aut alterius ex aſcendentibus: non enim aliquid nouum ſtatuunt ſed antiquam ſuccedẽdi rationem excitant, ex neceſsitate præcedentis diſpoſitionis: Neque vllam conuentio futuræ ſucceſsionis alioquin improbatæ, naturam redolet cum ſit ſuper certo genere bonorum, vt dixit in terminis Alex. conſil. 29. num. 8. lib. 5. Deci. conſil. 63. num. 4. Pariſi. conſi. 26. num. 82. lib. 2. quos ſequitur & refert Pereg. de fideicom. artic. 51. num. 38. & præter relatos à Peregrin. idem cenſuit Bartol. Alexan. Pariſi. Natt. & alij relati ab
314 Oſaſ. deciſ. 100. nu. 9. & 10. † qui licet poſt videatur num. 26. 27. 28. tenere contrarium, loquitur tamen cum per pactum tollebatur libera teſtandi facultas, quia paſciſcentes nõ alia habebant bona de quibus poſſent teſtari. Rurſus loquitur Oſaſc. vbi deducta in pactum non fuerant expreſsim ordinata in teſtamẽtis anteceſſorum, ſicut in noſtra ſpe-
315 cie, ſic ille ibi num. 28. 29. † Conſequenter infertur notabiliter non valere pacta matrimonialia inter maritum & vxorem, in quibus antiquus ſuccedendo ordo inuertitur, in fideicõmiſſo vel primogenio inſtitutus: quoniam neceſsitas ſuccedendi à primo inſtituente inducta priuatorum pactis tolli non poteſt, quemadmodum ſcripſit in terminis maioratus Molin. de Hiſpa. primo. li. 1. cap. 8. nu. 33. verſi. quæ omnia ſunt notanda.

316 Nona inſpectio, † poſſe quidem in contractu matrimonij filium paſciſci cum ſuis fratrib' vt in bonis paſcẽtis ſuccedatur iure primogenituræ relictis alimentis cæteris filijs poſt maiorem natis, de conſenſu tamen patris, & modo pater vſque ad mortem in eadem voluntate perſeuerauerit ſecundum communem intellectum l. fin. C. de pact. & dixit receptam poſt alios idem Molin. de Hiſpa. primo. lib. 2. cap. 3. num. 2. vbi ad id citat Ro. Xua. Mencha. & Dida.

317 Decima † inſpectio valet pactum inter fratres initum quo inuicem approbant teſtamentum paternum omnino inualidum, in quo reciprocum fideicommiſſum fuerat inductum, in qua facti ſpecie Reſpondit Deci. conſil. 488. exiſtimauit non valere, quia pactum futuræ ſucceſsionis reprobatum d. l. fi. cum ſimi. C. de pact. tũ quod fieri nequeat, vt teſtamentum nullum, probari pactis priuatorum poſsit, ad text. in l. ius publicum ff. de pact. verum in eadem facti ſpecie cõtrarium conſuluit Ruin. conſil. 7. num. 15. & 16. & per totum li. 3. quoniam huiuſmodi pacta non de futura ſucceſsione dici poſſunt, cum ſint ſuper certo genere bonorũ, & licet quo ad quædam particularia ſibi teſtandi facultatem adimere, dum alia remaneant, quibus teſtari liceat gloſ. & omnes in d. l. fina. C. de pact. Peregri. ex communi de fideico. artic. 51. num. 30. Rurſus neque hoc pactum valebit tamquam approbatiuum teſtamenti paterni nulli, in quo fideicommiſſum fuit inſtitutum, ſed valebit tanquam conuentio quædam gratuita inter fratres vt perſonaliter obligentur.

318 Atque ideo intulit † erudite idem Ruin. ibi nõ impediri alienationem bonorũ poſſe, ſicut cum per pactum res prohibetur alienari ad ea, quę omnes in l. ſi ita quis §. ea lege de verb. obli. dixi ſupra verſic. *Differunt igitur ſupra modum*, Ruin. traditionem vti veriorem nullo alio relato ſequitur Pereg. ſupra & ſecundum Ruin. conſilium fuiſſe iudicatum in Rota Romana refert Romul. in l. nemo poteſt num. 238. delega. 1. & de his duobus contrarijs conſilijs meminit Zun. in reſpo. pro vxo. num. 292. Sanch. in §. cum ita l. hæredes mei 4. part. num. 81. ad S. C. Tre-
319 belli. Nam † licet actus omnino nullus partium conſenſu iuſtificari non poſsit quãtum ad hoc vt ſicut talis valeat, in vim tamen pacti contrahentes ſe ad inuicem obligare poſſunt ad illius obſeruationem, niſi & lex conuentionem & pactum improbaret gloſ. & Barto. in l. 2. C. communia vtri. iudi. Roma. Alex. Deci. Socin. quos citat idem Pere. d. artic. 51. num. 41.

320 Ex quo ſubſequenter † infertur pactũ quo fratres adinuicem approbant teſtamentum patris viuentis nullum inualidum eſſe neque eo

eo confirmari poſſe teſtamentum nullum ex ſe Iaſſ.conſil.82.ad finem lib.3.Deci.conſil. 494. cœterum ſi validum foret teſtamẽtum, approbatio robur & vim ſuperadderet, non tamen tantum poſſet, quia alias pater, vbi vellet mutare poſſet, & ex vltimo non à primo ſucceſsio caperetur ſic ex Deci. & Ruin.deducit idem Pereg.ſupra nu.42.Cœ-
321 terum ad ſuperiora † aduertendum quod in quibus caſibus, approbaretur teſtamentum vel ſcriptura alterius,& valeret approbatio, quamquam in approbante conuẽtione vberiores ſubſtitutiones, vel vocationes fierent, & latius verba ipſa protenderentur, tamen quia approbatio ad aliam ſcripturam vel teſtamentum referretur, mensque ipſa contrahentium eſſet ſolum illud approbare, nõ extenderet, vel ampliaret teſtamentum vltra caſus expreſſos in eo.l.Aurelius §.teſtamento de li.lega.l. Iaſ. Alexand. Ripa. Crauet. quos memorat idem Peregr. ſupr. num.49. ex vi relationis limitatę quæ limitatum producit effectum vt ille inibi.

322 Nona coniectura † in donationibus accidere ſolet, cum pater donans filio vel filijs pactum apponit,quod filius bona donata in legitimam non accipiat, neue in ipſam imputet, deinde alios ad bona donata vocat: aperta enim ex hac conuentione donatoris mens colligitur voluiſſe bona in tua familia conſeruari, neque alienari, ſed quod in ea maneant perpetuo.

Ratio apertiſsima eſt quoniam ſemotá
323 hac conuentione † potuiſſet filius donatarius de bonis donatis deducere ſuam legitimam aduerſus cœteros fideicommiſſarios quamquam trebellianicam minime, ex dictis in queſtio 19.ad finem; poterat igitur filius legitimam retinere Barto.in l.in quartam nu. 15.ad l.falcidi. Alexan.Ripa.num.89.Pieu. num. 113.cum legitimæ onus nullum imponi poſsit quod liberam illius impediat diſpoſitionem l. quoniam in prioribus cum ſi-
324 milibus C. de inoffi. teſtam. † Hanc coniecturam admiſit Decian.d.reſpon.41.n.107. 168.lib. 1.in donatione loquens ſic in ſimili caſu noſtri ſcripſerunt in ea quæſtione, an filij poſiti in conditione vocati cenſeantur, vetunc etiam in diſpoſitione ſint cum conſta- alias teſtatorem voluiſſe bona ſua intra familiam conſeruari.Car.conſi.59.num.29.li. 2. Grat.conſi.89. num.8.lib. 2.& alios pleroſque refert Gabri.lib.4. Commu. opinio. tit.de fideico. concluſ. 4.num. 27.34. 42.& 54. coniecturam hanc improbauit Menoch. d.conſi.85.a num.112.ad medium verſi. Nõ obſtat ſeptimum quia etſi in bonis donatis prohibuerit legitimæ detractionem,nõ inde neceſſario infertur voluiſſe bona in familia conſeruari, cum ex alijs cauſis prohibuiſſe ipſam moueri potuerit vt ille in ſuo caſu de-
325 ducit. † Et id confirmari poteſt valide,quod in dubio vbi alia ratio quam conſeruandæ agnationis ne fœminæ excludantur capi poteſt ea ipſa capienda eſt, cum potuerit diſponens multis alijs moueri rationibus ad ſic diſponendum & in dubio præſumitur diſponentem pluribus fuiſſe motum non vna tantum,vt in ſuperioribus latius multorum dixi authoritate; Neque ſequitur,primis donatarijs prohibuit donator legitimã, & in illius perſona inducere voluit fideicõmiſſum, igitur & in cæteris poſt vocatis; cum prohibitionis pactum veluti odioſum, & ex ſui natura ſtricti iuris ad alias perſonas quam expreſſas non extendatur l.ſi vnus §.ante omnia ff.de pact.& prohibitio ad filios directa nepotes non continet §.nos in auth.de reſti. fideico. dixi fusè ſuperius in verſic. *Septimo prohibitio de non alienando*: Idque in teſtamentis & vltimis voluntatibus vt dictus §. loquitur,quanto magis in contractibus. Igitur coniectura hæc recipienda non eſt maxime ad excluſionem fœminarum niſi aliæ multæ concurrerent ipſam adiuuantes.

326 Decima † coniectura & hæc frequentiſsima eſt in his regnis ſaltim citerioris Hiſpaniæ,cum in capitulis matrimonialibus donãs pater adijceret vincula & conditiones vocando ſemper primogenitos,ex eo enim ius quoddam primogenituræ inſtitutum cenſetur;idemq. cum dixit, quod ſuccedatur iure primogenituræ ex his enim verbis & primogenium perpetuum inducitur,ſic authoritate Caſtren.Deci.Pariſi.Bologne. Ludo.Molin. Rodri.Xuar.Burg.de Paz, Telli. Pala.Rub. Pela.Matien.Auendan.Anto.Gomez,Mencha. Aluarad. Celſ. Hug. & aliorum ſcripſi quæſtio.precedenti in verſ. *Tertio iuuat quod multis rationibus,&c.* Quæ non repeto. Cæ-
327 terum † ad excluſionem fœminarum ſi de ea ageretur non ſufficeret niſi fœminæ excluſæ fuiſſent,& agnationis ratio habita fuiſſet, vt ex communi reſolui in ſuperioribus in verſi.
328 *Tertio extenditur regula* † ratio ea eſt quoniam qualitas primogenituræ ſic cadit in fœmina vti in maſculo vt in facti ſpecie reſpõdit Bald. conſi.275. num.5.& 7.lib. 2. Ioan. Cirie.tract.de primogeni.lib.1.quæſ.20.nu. 2.Panor.conſi. 3.num.3.lib. 2.Celſ. Hugo. conſ.20.num.3.Deci. conſ. 269. ſub num. 1. Siman.de Hiſpa. primo.lib.1.cap. 9. & his non relatis reſoluit apertiſsimè Ludo. Molin.tract.de Hiſpa.primo.lib.3. cap.4.a nu. 1.vbi num.4.&c. Subdit quod licet in bonis quæ diuiſionem recipiunt pariter de iure cõmuni maſculi & fœminæ ad ſucceſsionem admittuntur,tamen in bonis primogenituræ cum

cum indiuidua ſint & vni ſoli tribuenda veniant dara paritate gradus, maſculus fœminam excludit etſi fœmina primo nata fuerit, vnde frater minor naru maiorem excludet ſororem, eo vero deſſiciẽte primogenita vocatur vt ille inibi ex vera reſoluit opinione idemq. aſſore & in Ducatuum, Marchionatuũ, & aliarum regiarum dignitatum (quę vera ſunt primogenia & maioratus) ſucceſſione, ſcripſir, quæ prætereo.

329 Neque prædictis † repugnant ea quæ hoc libro quæſ. 13. dixi, dum poſt Guid. Pap. deciſsionẽ tradidi, inito facto in capitulis matrimonialibus vt primogenito certa caſtra & bona darentur, nota filia & poſt filia maſculo bona non filiæ ſed filio deberi, etſi illa primogenita foret: quoniam in bonis primogenituræ nata parirare gradus ſemper maſculus fœminæ præfertur eo deficiente vti primogenita ſuccedit illa, ex qualitate enim bonorum in hiſce primogenituris ſexus maſculinus fœmineo anteponitur ex veriſimili mente & intentione primogenium inſtituentium, quam rarionem in dicta deciſione conſiderauit Guid. Pap. maximè inter nobiles & potentes qui vt plurimum agnationi proſpicere videtur, quæ per maſculos aptius quam per fœminas conſeruatur, vt non ſemel dixi.

330 Vnde † non rectè ſcripſit Pariſi. in vna Aragoniæ conſil. 72. num. 68. lib. 4. qui ſic admiſit coniecturam ſuperiorẽ in capitulis matrimonialibus de quibus in ſuo caſu agebatur, vt ex ea ſola fœminas voluerit excludi poſſe proprer maſculos remotiores quia ſinr omnino incapaces vt ille exiſtimat bonorum & primogenitura deſcendentium, cũ verum non ſit, & ex ſuperioribus manifeſtè veris & communibus aduerſentur traditionibus; qui & in eodem conſilio alias adduxit ad fœminarum excluſionem coniecturas quæ in ſuperioribus tractatæ fuere ideo an veræ illæ ſint nec ne ad prædicta recurrendum eſt. Aliæ quoque adduci poſſent ſed cũ relatæ frequentiores ſint, ab his quæ turmatim per noſtros in vltimis voluntatibus agitanrur, cũ caſus acciderit perducendæ erunt, quia vt plurimum de vltimis volunratibus ad contractus niſi diſpar ratio ſit, noſtri argumentantur.

331 Hoc vero animaduerſione dignum exiſtimo, cum de cõiecturis aduerſus excluſionem maxime fœminarum ageretur neceſſarias eſſe debere & vſq. ad vltimum (quod aiũt) concludentes Bald. Pau. de Caſt. & Iaſſo. nu. 8. in l. poteſt ff. de vulga. Alban. conſil. 31. n. 9. Cæphal. conſi. 447. nu. 14. cum enim fideicommiſſarius in ſui probationem, adducat coniecturam mentis præter eum verborum & ipſorum propriam naturam, quæ quidem mens & voluntas occulta eſt, & quæ facile ad vnum & alium ſenſum pertrahi poſsit, concludentem probationem adducere non videtur, vt pulchrè hæc & alia in ornatum deduxit Peregri. tract. de fideico. art. 11. a nu. 34. 35. 36. 37. 38. & idem ipſe artic. 28. num. 28. 29. coniecturas ſcribit non à capite hominum eſſe debere ſed quę legum auctoritate adiuuentur, quod ante ipſum paſsim anteriores dixerunt quos ſciens prætereo.

332 Planè in † fideicommiſſorum conuentionalium ſucceſsiue dubitari quandoque contingir an proximitas reſpectu grauati vel grauantis attendenda ſit, quæſtio à multis ad partes multis etiam argumentis tractata; Nouiſsime vero Menoch. in citato ſæpius. conſi. 904. num. 30. lib. 10. contendit vel authorum quoque numero proximitatem non reſpectu vltimi morientis ſed grauantis debere attendi, aduerſus illuſtriſ. Et Excelentiſsi. Duciſſam Cardonæ & Marchioniſſam de Comares, pro qua ipſe fusè reſpondi quo etiam in reſponſo contrariam & veriorem & receptiorẽ oſtendi, inruſq. in claſſes ſcriptores noſtros diuiſi, Italos, Hiſpanos, Gallos, Menochi. igitur. dict. concilio & numero poſt multos antea ab eo citatos conſil. 124.
333 lib. 2. num. 34. † ex ordine vnum ſupra quadraginta recenſer exiſtimantes proximitatem à teſtatore non agrauato metiendam, eos prætereo cum apud illius conſilium videri poſsint, vt autem nunc id ipſum præſtẽ quod paucis ab hinc menſibus feci claſſes ipſorumque authores dicto ordine recẽſebo, & inter eoſdem Italos eundem Menochium ſibi ipſi contrarium adſcribam, qui apertiſsimè dixit hanc, & veriorem & receptiorem eſſe.

ITALI INTERPRETES.

1 Socin. in l. ſi cognatis nu. 40. de reb. dubi. & in l. hęredes mei §. cum ita num. 21. de reb. dub.

2 Gozadi. conſi. 4. nu. 31. vbi cõmunem dixit.

3 Socin. iuni. conſ. 126. num. 36.

4 Rolan. à Vall. conſil. 100. num. 18. lib. 1. qui latè examinat & de veritate diſputat.

5 Alciat. reſpon. 408. nu. 12. conſ. 610. nu. 4.

6 Auguſti. Bero. in cap. in præſentia num. 413. de probari.

7 Clar. lib. 3. ſententia §. teſtamentum, quæſt. 76. ad finem vbi ſcribit ab hac opinione non eſſe recedendum in iudicando nec conſulendo.

8 Cartulari inter conſilia Porti. conſi. 52. n. 9.

9 Hiero. Torniel. inter conſi. eiuſdem Proti. conſil. 121. num. 13.

Porti.

10 Porti.conſ.122.num.1.
11 Aymo.Crauet. conſil.67. num.5. vbi Iaſſ.& Ruin.in hanc citat opinionem.
12 Cæphal.conſil.313.num.56.lib.3.conſ.600. num.15.& ibi communem.
13 Pariſi.conſi.40.num.12.& 17.lib.2.
14 Burſat.conſi.157.num. 13.vbi ait hodie receptiorem eſſe, attẽdi proximitatem reſpectu grauati & conſ.170.nu.23.lib.2.
15 Ioan.Crot.conſi.134.num.35.lib.2.
16 Tiberi.Decian.reſponſ.26.nu.74. libr.2. & conſ.100.num.11.lib.3.
17 Galas Malaueſi.qui egregie conſ.31.a n.1.
18 Bertazol.conſi.98.num. 27.qui veriorem & magis communem.
19 Mazari.in Epito. fidei.2. part. quæſ. 35.vbi ſic iudicatum in Rota Florentina teſtatur.
20 Ioſeph.de Ruſt.in commen.quand.filij.poſi. in condi.lib.1.cap.1.num.17.
21 Trentaſinq. tract.de ſubſtitu.part.4.cap.12 vbi veriorem dixit,& part.5. cap.9.verſi. Secundus caſus ſic ſe iudicaſſe ait.
22 Craff.conſi.7. nu. 23.vbi magis communem & veram.
23 Cur.iuni, in l.2.n.12.C.de ſucceſsio.ædicto. vbi hanc eſſe veritatem affirmat.
24 Proſper Paſſer.conſi.41.n.5.conſi.92.n.18.
25 Viui.inter ſuas communes opiniones, opinio 848.
25 Anguizol conſ.79.n.1.conſi.86.nu.2.li.6.
27 Marcabrun.conſi.87.num.2.
28 Thob.Noni.conſ.1.num.46.conſ.41.n.28.
29 Pancirol.qui communem conſi.91.num.16. conſ.129.num.5.
30 Natt.conſi.679.num.12.lib.4.
31 Andre.Gail.quam hic Germanus, obſeruatio.149.lib.2.
32 Picus conſi.96.num.22.120.& 121.
33 Zanchi.in l.hæredes mei §. cum ita 9. part. ſub.num.3.& 4.
34 Alexan.Rauden.tract.de Analo.in illius appendice, part.2 nu.18.cum multis ſequentibus vbi latiſsimè defendit.
35 Menochi vt ſupra dixi ſibi ipſi contrarius conſi.106.num.311.lib.2.expreſsim hanc opinionem Socin.ſequendo, magis receptam dicit.
36 Leoni.conſi.77.num.3.
37 Magoni.deciſio Florenti.38.num. 2.part.2. idem deciſ.Lucan.83.num.16.
38 Ioſeph.Ludoui.deciſio.Peruſi.29.nu.34.
39 Caualcan.deciſ.17.num.73. verſic. Tamen contrarium eſt verius idem num. 5. ead. deciſ.part.3.vbi magis communem & veram.
40 Rota. Roma. in nouiſsimè impreſsis cuius ſolius authoritas ſufficeret cum ſit aliarum orbis præceptrix & magiſtra, deciſ. 72.num.1.part.1.hanc ſequitur, maxime vbi diſponens conſiderauit conſeruationem bonorum in familia.
41 Craſſ.li.ſuo ſententi.iur.§.fideicommiſſum, quæſ.18.a num.1.potiſsimè num. 4. hanc ſequitur vbi fuerunt vocati deſcendentes de familia & nomine collectiuo.
42 Simo. de Pret.in commen. de inter verbo. vltima. volun.lib.3. interpre.3. dubio 4. ſolutio.3.num.38.39.40.41.& conſi.161. num.32. vbi ſcripſit quod in quo caſu diſponens ad familiæ conſeruationem proſpexit nullam articulus continet dubitationem, & ibidem teſtatur ſic in iudicijs omnibus practicari & iudicari.
43 M.A.Peregrin.nouiſsimè vir certe doctus & peritus, hanc ſentẽtiam veriorem & magis communem dicit tract.de fideico.artic.20.a num.1.2.3.
44 Angel. Mathea. lib. 2. de via & ratione iur. cap.21.relatus à Peregrin.vbi ſupr.
45 Nicola.Intrigo. tract.de ſubſ.Centu. 3.cap. 78.num.10.
46 Oſaſch.conſi.71.num.16.

Et hi nunc ſoli Itali præter infra memorandos Hiſpanos & Gallos numerum excedunt authorum quos Menoch. in contrariam recenſuit partem.

HISPANI INTERpretes.

47 Ioan. Lup. alias Palati. Rub. idemque olim vir maximæ authoritatis apud Hiſpanos in repe.Rub.de donatio. int. vir. & vxo. §.69.num.3.
48 Vaſqui.Mencha. in tract. de ſucceſsio.creatio.§.26.num.11.& 27.num.4.vbi de intellectu dicti §.in fideicommiſſo multa.
49 Ludoui.Molin.tract.de Hiſpano primo lib. 3.cap. 9. vbi poſt latiſsimam diſputationem ſcribit, hanc eſſe veram & receptam, neque de ea amplius dubitandum.
50 Ludo.Valaſ.de Auenda.in l.40. Taur. gloſ. 20.23.qui veriorem.
51 Emanu.Xuar.in theſau, recepta, ſententi.in verbo proximitas.
52 Pelaez tract. de Hiſpano. maiorat. 2. part. quæſ. 8.num. 1.vbi latiſsimè comprobat, & veram dicit.
53 Burg.de Paz.conſi.29.num.51.
54 Aluar. Valaſ.tract.de iur. Emphiteo. quæſt. 50.nu.34.vbi communem nec ab ea recedendũ,& quod ita lata lex in Luſitania.
55 Ciſuent.in l.73.Tau.num.22.
56 Anto.Gom. deciſ.206. num.27. vbi fusè,& ſecundum hanc decidit.
57 Spin.tract.de teſtam.glo.15.num. 128.129.
58 Matien.in l. 8.gloſ.3.tit.11.num.2. libr.5. ordinatio vbi aſſerit hanc opinionem in

Regnis

regnis Hiſpaniarum receptam, neque de ipſa diſputandum.

59 Gutier.in pract.quæſtio.lib.3. quæſt.66.nu. 7.& 8.vbi communem & ab ea in iudicãdo non eſſe recedendum.

60 Blaſius Flor.qui & ipſe vir doctus videtur in additionibus ad deciſ.Gam.2. ob.nu.23. hanc in practica obſeruari dixit;latius in additio.ad deciſ.7.vbi quoſdam caſus diſtinguit.

61 Cald.Perey.tractat.de nomi. Emphi. quæſt. 24. num. 90. vbi de vera & communi teſtatur.

GALLI INTERPRETES.

62 Stepha.Bertran.conſ.300.num.4.lib.3.

63 Tiraquel.tractat.de retract.lib.1.§.11.gloſ. 1.num.20.

64 Celſ.Hugo.Celta in hac tamen vrbe Barchinonenſi nobiliſsima educatus,in qua etiã patrocinabatur con.120.

65 Caſſan. in conſueto. Burgund. Rub. 7.§.7. num.55.

66 Carol.Moline.conſ.1.An alij.

67 Hierony.Lauren.deciſ.Auiny.37.n.3.& 4.

Ex his conſtat verè hanc receptiorem eſſe ſententiam & magis communem;quidquod multi a Menoch. citati pro contraria parte in illis quadraginta ab eo numeratis non loquuntur vbi fideicommiſſum perpetuum fauore agnationis & familiæ inſtructum fuit ſic & Didac. quem ex Hiſpanicis interpretibus in ſuam traxit ſententiam,non aduerſatur vbi diſponẽs ad perpetuam familiæ ſucceſsionem reſpexit vt conſtat ex illius verbis in cap.38.practi. quæſtio. ſub.num.3. in verſic. Nam ex ea,& paulo inferius num. 5. verſic.Decimo ſic & Petra. tractat.de fideicom.quæſt.11.num.51. in perpetuo fideicõmiſſo hanc ipſam amplectitur.

334 Neq.† reticenda eſt noua quædam & ſubtilis(vt hic ille eſt)opinio Alex.Rauden.qui poſt communem opinatur d. tracta. de analog.in 1.part.Appendi.nu.55. ſic poſſe contrarias conciliari opiniones; Nam ſi inquit ille altera eſt æquè proximus grauati,& magis proximus grauato,tunc ob duplicitatem iuris præferendus eſt alteri qui æquè proximus tantum eſt grauanti,& minus proximus
335 grauato vt illic latius proſequitur. Placuit † regijs Senatoribus labor in conſeruandis tot & tantis interpretibus, placuit & Alexandri Rauden. opinio. noua quæ etiam iuri faciebat Excellentiſsimę Duciſſæ quam adhuc nõ viderant nec cæteri aduocati;Repulſæ etiam fuerunt coniecturæ ille Menoch. quas ex capitulis matrimonialibus deducebat, nõ fue-
336 rat expreſſa † agnationis ratio,licet ex quibuſdam coniecturis eliceretur, ad quas cum eſſent in contractu adiectę minime fuerunt conſideratę ad excluſionem D. Duciſſæ fœminæ proximioris ad fauorem D. Galcerandi de Cardona maſculi remotioris,& quia in eiſdem capitulis matrimonialibus vocatæ erant fœminę in deffectum maſculorum,quo in caſu ſolum cenſentur prælati maſculi proximiores fœminis remotioribus vt dixi ſu-
337 pra maximè in Regijs dignitatibus, in quibus ſuccedunt fœminæ in Hiſpania vt aliquando ex contratio noſtro conſilio latius & citato Deo dante apparebit; fuit cauſa grauiſsima & magni ponderis vt dixi quæſtio. præcedenti num.92. valoris ſexaginta vel ſeptuaginta mille aureorum annui redditus & communi voto ſacri Senatus nullo diſſentiente iudicatum ad fauorem D. Duciſſę cõtra D.Galcerandum.

SVMMARIVM.

1 *Spes conditionis adiectæ in capitulis matrimonialibus, an pendente conditione tranſmittantur.*

2 *Tranſmiſsio ſucceſsionis porrogatio dicitur.*

3 *Tranſmiſsio de vno ad alium ſubiectum migrat.*

4 *Conditione pendente in vltimis voluntatibus non fit tranſmiſsio, ſecus in contractibus.*

5 *Tranſmiſsio in cõtractibus regulariter fit pẽdente conditione.*

6 *Tranſmiſsio cur fiat in contractibus pendente conditione & non in vltimis voluntatibus.*

7 *Ius conditionale in contractibus firmum eſt in vltimis voluntatibus imbecille.*

8 *Vaſquij ratio cur in contractibus pendente cõditione fiat tranſmiſsio, & non in vltimis voluntatibus.*

9 *Tranſmiſsio fit in contractibus etiam ſi pactũ foret perſonale.*

10 *Contractus omnes ad hæredes tranſitorij.*

11 *Filijs poſitis in conditione & vocatis in contractu,tranſmiſsionis beneficium competit.*

12 *Tranſmiſsio iuris conditionalis fit in contractibus,vbi ratio agnationis conſeruãdæ habita fuit.*

13 *Tranſmiſsio iuris conditionalis fit in vltimis voluntatibus ratione conſeruandæ agnationis.*

14 *Tranſmiſsio fit regulariter in contractibus, quando ſequeretur minus dilectum magis dilecto præferri.*

15 *Tranſmiſsio iuris conditionalis fit in contractibus quando fuit appoſitum onus delationis nominis,& armorum.*

16 *Tranſmiſsio iuris conditionalis fit in contractibus,quando reſultaret inæqualitas.*

Tranſ-

17 *Tranſmiſſio fit in contractibus pendente conditione etiamſi ageretur de tranſuerſalibus.*
18 *Tranſmiſſio fit in contractibus pendente conditione quando diſponens digreſſus fuit ad plures gradus.*
19 *Tranſmiſſio fit in contractibus pendente conditione etiamſi in pacto adiecti ũ fuiſſet verbum* ſuperſtes vel ſuperſtites.
20 *Tranſmiſſio fit in contractibus pendente conditione, maxime quando agitur de excludendo extraneo.*
21 *Tranſmiſſionis ius fauorabile dicitur, & in dubio iudicandum pro tranſmiſſione.*
22 *Trãſmiſſionis iura à multis odioſa reputãtur.*
23 *Conciliatio authoris noua.*
24 *Tranſmiſſionem coniectura impediunt.*
25 *Tranſmiſſionem impedit ratio recti ſermonis.*
26 *Tranſmiſſio non impeditur in contractibus quando altas voluntas diſponentis expreſſa vel tacita repugnaret, omiſſa verborum proprietate.*
27 *Tranſmiſſibilia quæcunque fieri poſſunt ex voluntate diſponentium.*
28 *Tranſmiſſio fit in donatione pura, & propter benemerita.*
29 *Donatio contractus inter viuos dicitur.*
30 *Spes donationis conditionalis tranſmittitur.*
31 *Spes donationis inter viuos tranſmittitur.*
32 *Donationis cauſa ceſſante ceſſat donatio.*
33 *Ceſſante cauſa iure iam radicato non ceſſat effectus.*
34 *Ceſſante cauſa non ceſſat effectus perfectus & conſummatus.*
35 *Donatio facta alicui & illius hæredibus tacitam habet conditionem ſi primus donatarius donationem adquirat.*
36 *Donatio quæ ſuſtineri non poteſt in perſonam primi donatarij neque in illius hæredibus.*
37 *Donatio tacita in perſona filiorum & hæredum quando reſultet.*
38 *Alciat. reſponſum 99. declaratur.*
39 *Legatum vel donatio conditionalis omnino ad hæredes tranſmittitur donatarij.*
40 *Cæphalus conſilio 212. lib. 3. declaratur.*
41 *Tranſmiſſio fit vt plurimum ad fauorem liberorum tranſmittendis, non extraneorum.*
42 *Donationis puræ, & conditionalis in tranſmiſſionibus differentia.*
43 *Hieroni. Lauren. deciſ. 56. expenditur.*
44 *§. Ex conditionali inſtit. de verbo. obligatio. intellectus.*
45 *Hæredum mentione facta voluntas diſponentis colligitur, vt ad eos tranſmiſſio fiat.*
46 *Menochij conſiderationes ad §. ex conditionali inſtitu. de verbo. obligatio. reprobantur.*
47 *Opinio authoris qualis.*
48 *Donatio pura & ſimplex tacitam habet conditionem ſi donatarius non præmoriatur.*
49 *Tranſmiſſio ceſſat concurrentibus pluribus ſpecialibus.*
50 *Tranſmiſſio ceſſat vbi qualitas tranſmittentis non reperitur in eo, qui ex iure tranſmiſſo vult ſuccedere.*
51 *Primogenituræ qualitas in maioratibus in contractu inſtitutis, an tranſmittatur.*
52 *Spes fideicommiſſi conditionalis tranſmittitur regulariter.*
53 *Nepos excluſo patruo in primogenio ſuccedit ſecundum magis communem.*
54 *Tranſmiſſio impeditur in quauis diſpoſitione vbi diſponens proprijs nominibus ſucceſſores nominauit.*
55 *Expreſſio nominis proprij tollit reſpectum aliorum ſucceſſorum.*
56 *Conſiliatio authoris noua.*
57 *Tranſmiſſio impeditur ex adiectione verborum reſtrictiuorum.*
58 *Tranſmiſſionum iura à voluntate diſponentium pendent.*
59 *Verba reſtrictiua tunc de eo caſu, diſpoſitionem limitant.*
60 *Berengarij Fernan. quæſtio adfertur in materia tranſmiſſionis & quæſtionis ortæ ex capitulis matrimonialibus.*
61 *Berengarij Fernan. opinio reprobatur.*
62 *Filius ex eo ſolo quod primogenitus, cenſetur magis dilectus.*
63 *Filius primogenitus quoad omnia prædilectus cenſetur.*
64 *Tranſmiſſio nunquam fit aduerſus veriſimilem mentem diſponentis.*

QVÆSTIO. XXV.

FIDEICOMMISSI conventionalis tranſmiſſio pendente conditione de cedente, quemadmodum fiat, & qua ratione; nec non text. in §. ex conditionali inſt. de verb. obliga. inſigniter declaratur.

1 PROXIMA † ſuperioribus queſtio explicabitur, an in fideicommiſſis in capitulis matrimonialibus inſtructis, cum ſub cõditione vocatur vnus ex deſcendentibus, & ipſa pendẽte moritur, vtrum in poſteros ſuos filios vel extraneos ſpem tranſmittat: vt exactè articulum explicem,
2 † ſciendum tranſmiſsionem nihil aliud eſſe quam ſucceſsionis porrogationem eiuſdem
3 naturæ, & formæ. † Vt dixit Philoſophicè Bal. in l. 3. nu. 5. C. de hæredi. inſtit. quæ migrat de vno in aliud ſubiectum neque fit niſi ad hæredes tranſmittentis. Caſtr. in l. ſi quis filium n. 3. C. de inofi. teſtam. fusè Zanchi. in repetitio. l. hæredes mei §. cum ita 4. par. nu. 188. ad S. C. Trebelli. quotuplex autem ſit non

non eſt noſtri inſtituti inquirere, id latiſsimè
Zanchi.poſt cæteros interpretes docuit in d.
§. Socin. inni. & alij in l. cum filiusfamilias
4 deleg. 1. Cæterum † inter teſtamentaria fi-
deicommiſſa, quæ verè & propriè fideicom-
miſſa dici poſſunt, & conuentionalia, præter
aliquas differentias, quas in quæſtio. 19. poſt
antiquiores adnotaui, hoc maximè intereſt,
quod conditione pendente in teſtamenta-
rijs, ſi fideicommiſſarius moriatur, ad hære-
des nec etiam filios ſpem vllam fideicõmiſſi
non trãſmittit regulariter l.vni. §. ſin autem
aliquid ſub conditione de Cadu. Tollen.d.l.
hæredes mei §. cum ita, ad Trebell. niſi ex
coniecturis, & alijs quibuſdam caſibus, quos
Zanchi.in d.§.cum ita memorat. 4. part.nu.
49.Socin.in d.l. cum filiofamilias & melius
in d.§.cum ita Crot. Ruin. & Alciat. in l. 1.
delega. 1. Pela.tract.de maiot. Hiſpano. 2.
part.in princi.num.4.& qui egregie vniuer-
ſam materiam amplectitur ſimul & conie-
cturas Sfort.Odd.in tract.de compen. ſub-
ſti.6.par.art.2.a num. 1.vſque ad extremum
Manti.de coniectu.vlti.volunta.tit.11.a nu.
16.multos coaceruat qui & quaſdam recen-
ſet coniecturas Alex. Rauden. in Appendi.
tract.de Analo.1.part.a num. 180. vſque ad
num. fina. vt modo alios plures prætercam
eandem materiam tractantes, & inter no-
uiſsimos M.A. Peregrin.tract. de fideicom.
artic. 31. a num. 6. vſque ad finem egregie
Menochi.conſ.200.a num.83.84.vbi conie-
5 cturas refert & non nullas diſſoluit.libr.2. †
In contractibus tamen conuerſo ordine fit
regulariter tranſmiſsio §.ex conditionali de
verb. obliga. l. quoties C. de donatio. quæ
ſub mod.Fab. Ange. Porti.& cæteri in d.§.
ex conditionali Pau.de Caſt.in l. 1. ad finem
de condi. & demonſ. Panor.conſi. 85.col.2.
Benedict. in cap. Raynũtius verbo & vxorẽ
nu.63.de teſtam.Zanchi. in d.§. cum ita nu.
318.Crauet.conſi.127.num.12. Mencha.in
tract.de ſucceſsio.creatio.§.10.num. 183.&
in ſpecie ſubſtitutionis factæ in cõtractu do-
nationis notauit Angel.in d.§. ex conditio-
nali.Menoch.conſi,325. num.57.lib. 4.Be-
renga.Fernan.in ca.vni.de filijs nat.ex ma-
trimo.ad morga.contract. ca.10.n. 9.alios
inferius recenſebo.

6 Rationem † diuerſitatis inter contractus
& vltimas voluntates noſtri prodiderunt
quia in contractibus interuenit factum pa-
ciſcentium, conſequenter ſtipulantis vo-
lentis nedum ſibi ſed & hæredibus ſuis proſ-
picere, ſic gloſ.in d.§.ex conditionali & in l.
ſi vxorem ad finem C.de condi.inſertis pro-
bat tex.in l.ſi pactũ ff. de probatio. Zanchi.
poſt antiquiores in d.§.cum ita 4. par.num.
13.Alciat.in l.ſi is qui pro emptore nu.137.
de vſuca.Alex.Rauden.conſi.52. nu.47.li.1.

7 Secundam † rationem adduxere alij, quo-
niam in vltimis voluntatibus ideo non fit
tranſmiſsio iuris conditionalis in contracti-
bus maximè, quia in illis ius cõditionale ab
vnius perſona dependet, idque imbecille, &
admodum debile, in contractibus vero fir-
mum eſt & duorum quæſitum conſenſu; hãc
poſt cæteros rationem, reddit Menochi. d.
8 conſi. 325.nu. 51.ad finem † Vaſqui. autem
noſter tract.de ſucceſsio.creatio.lib.1.§.10.
num.183.nouam prodit rationem, quia in-
quit in vltimis voluntatibus nulla interue-
nit acceptatio partium non minus ac ſi inter
abſentes pactum fieret, ideo ius nullũ quæri
potuit, quod tranſmitti poſsit, in contracti-
bus interuenit pactum & acceptatio per quã
ius quæritur, quod tranſmitti valet ad text.
& gloſ.in l.vxorem C.de condi. inſert. Ve-
rum hæc ratio tum & ſecunda etſi alijs ver-
bis conceptæ eædem ſunt cum prima om-
miſſa itaque tranſmiſsione illa quæ quando-
que in vltimis fit voluntatibus ex coniectu-
ris de qua citati à me interpretes in princi-
pio quæſtionis, quia ipſa extra inſtitutum eſt
tractatus noſtri. Hanc ex contractu quæ ab
illis vix tractatur examinare oportebit, & in
ordinata multa ex ordine dicere.

Sit igitur regula tranſmiſsionem in ſub-
ſtitutionibus hiſce conditionalibus in dona-
tionibus & cæteris contractibus fieri regula-
riter ad hęredes, d.§.ex conditionali vbi gl.
& Angel. ex rationibus nunc adductis, ſic
Faber.Angel.Porti.Panor.Pau.de Caſt. Be-
nedic.Zanchi.Crot.Cranet.Alexan.Raudẽ.
Menoc.& alij à me relati in principio, qui-
bus nunc addo in terminis ſubſtitutionis cõ-
ditionalis in donatione facta pręter Angel.
in d.§.ex conditionali, & Menochi. d.conſi.
225.loquentem in ſubſtitutione conditiona-
li facta in capitulis matrimonialibus, Surd.
deciſ. 144. num.24. deciſ.151. num.8.& in
conſi.247.num.6.lib.2.conſi.403.nu.2.li.3.

9 Extenditur † regula primo etiam ſi pac-
tum foret perſonale & in perſonam ſtipulã-
tis conceptum videatur, nam etſi perſonalia
pacta perſonas paciſcentium non egrediun-
tur l.iuris gentium §.pactorum l. ſi tibi de-
cem §.pactum vbi Bart.& alij ff.de pact.ta-
10 men † quoniam contractus omnes ad hære-
des ſunt tranſitorij iuxta ipſorum regularem
naturam etiam ſi de hęredibus nihil conue-
niat l.ſi pactum ff.de probatio. l. veteris C.
de con.& comitt.ſtipula.l.viam veritatis C.
de locar. Panor.in cap. fina. 1.notab. ex. de
arbit. confirmat multis exemplis & iuribus
Iaſſ. in l. ſi ſic ſtipulatus num. 14. de verb.
obliga. Tiraq.tract.de retract.tit.2.§.1.glo.
6.a num.1.cum innumeris ſequen. ſequitur
vt

Digitized by Google

vt & tranſmiſsio iuris conditionalis fiat vbi pacta perſonalia videntur ex prædicta ratione & text.in d. l. ſi pactum, ſic notabiliter in terminis tranſmiſsionis reſpondit Socin.ſeni.conſil.147.num.14. li.1.& qui eam ſequitur Crauet. conſil. 127.num. 12.& in propria ſpecie in iure conditionali ex vocatione facta in capitulis matrimonialibus Menochi. conſi.325. num.67.libr. 4.vbi & Bal.citat.conſi.354.lib.1.cui addendus Beret.conſi.81.num.6.7.8.

11 Secundo † extenditur regula etiam vbi filij illius, qui vocatus eſt in contractu fuiſſent poſiti in conditione, nam & ipſo caſu ad tranſmiſsionem id ſufficit, cum enim filij in conditione ponuntur tranſmiſsioni locus eſt ſic authoritate Bald.in l. 1. quæſtio. 4. C. de inſti.& ſubſ. Cuman. in pleriſque illius reſponſis Socin. ſenio. Curti. ſenior. Deci. Gratia. Curti. iunio. Rub. Pariſi. Granet. Torniel. Natt. Cæphal. Sfor. Oddo. Zanchi. Socin. iuni.& aliorum reſoluit idem Menochi.dict.conſi.725.nu.58. loquens vt modo dixi in filijs poſitis in cōditione in contractu matrimonij,& eos omnes, quos Menochi. citanit, coaceruauit & alios numero plures Ioſeph.de Ruſti. conſi. 1.nu.56.vbi latè defendit.

12 Tertio † multo magis regula procedit vbi conſtat paciſcētes habuiſſe reſpectum conſeruandæ agnationis & familiæ, vel quia id expreſſerunt, aut voluntas & illorum intentio ex reperita maſculinitare, & ſeu fœminarum excluſione colligitur ex deductis in antecedenti quæſtione,eo igitur in caſu fit proculdubio tranſmiſsio iuris cōditionalis.

13 † Nam ſi ratione conſeruandę agnationis,& familiæ in vltimis voluntatibus interpretes noſtri tranſmiſsionem huiuſmodi iuris concedunt,quales Deci. Iaſ.Pariſi. Ruin.Cranet.Grati. Curti. ſeni. Rub. Curti. iuni. & alij plerique quos citat & ſequitur Ioſeph. de Ruſti.d.conſil.num. 57.58.59. & Meno. quem ille non citauit d.conſil.325.num.61. Zanchi.alios in d.§.cum ita num. 299. Decian.reſpon.88.num.72.lib. 2.Sfort. Odd. tract.de compend.ſubſti. 6.part. arti.2.nu. 15.Alexan.Rauden.in Appen.de Analo.1. par.num.208.209.cum alijs ſequen. quanto magis in contractibus,in quibus vt ſuperius dixi videmur in dubio nobis, & hæredibus noſtris pacto & conuentione proſpicere, Atque ideo hanc coniecturam conſeruandæ agnationis vt ex ea tranſmiſsio fiat reſpondit Meno.d.conſ.325.nu.60.61.li.4.

14 Quarto † extenditur regula vt procedat, quando niſi trāſmiſsio fieret,ſequeretur minus dilectum in ſucceſsione magis dilecto præferri aduerſus præſumptam mentē diſponentis l.publius §.1. de condi.& demonſ. in terminis Socin.conſ.6.li.3. Crauet in repetitio.l.cum filio familias 2.par.n.349.de lega.1.Iaſ.Pariſi.& Ruin.quos refert & ſequitur Ioſeph. de Ruſti. in commen. quan. filij poſit. in condi. lib.5. cap.3.nu.4. Zanchi.in d.l.hæredes mei §.cum ita num.333. & eoſdem à Ioſe.de Ruſti. citatos, eo præterito citauit Menoch.d.conſi.325.n. 61.& 62. admittens etiā hunc caſum in iure conditionali pendente ex contractu illo matrimonij.

15 Quinto † extenditur,vt tunc etiam tranſmiſsio fiat cum pacto adiecto in capitulis matrimonialibus conuentum fuit vt vocati nomen & arma deferrent,ex hac enim conditione coniectura ſumitur probabilis voluiſſe diſponentem agnationi proſpicere,& conſequēter fit eo ipſo tranſmiſsio iuris cōditionalis ita Ruin.Deci.Pariſi.Curt.Rube. Socin.iuni.Boeri.Cæphal.Crauet.Zanch.& alij pleriq. quos refert & ſequitur Menoch. admittens in contractibus hāc coniecturam d.conſ.325.n.63.64.& alios plures erudite recenſuit Alex.Raudē.d. p.1.n.208. 209.id ipſum colligitur ex pleriſq. in ſimili caſu adiectis per Ioſe.de Ruſt.d.cōſ.1.n. 59.& 60.

16 Sexto † extenditur vt & tunc tranſmiſsio fiat iuris conditionalis, quando niſi daretur ſumma inter deſcendentes diſponentis inęqualitas reſultaret ſicut vt inferius dicam, tunc impeditur quando inęqualitas daretur, ita Zanchi.in d.§.cū ita 4.par.n. 384.Ruin. tit.de hæredi.inſtitu.concluſ.5.nu.71.Alex. Raud.d.conſi.52.nu.48.li.1.Meno.d. conſ. 325.num.69.li.4.qui tamen niſi ſolum citat Ruin.

17 Septimo † extenditur concluſio, vt & tūc fiat tranſmiſsio ad tranſuerſales, quando ageretur de ſucceſsione tranſuerſalis, Ruin. Pariſ.Bero.Craue.& Iulius Clar.quos citat & ſequitur idem Meno.d.conſ.325.nu.68. Alex.Raud.in d.par.1. nu.194.vbi alios.

18 Octauo † extenditur quando diſponens digreſſus fuiſſet ad plures gradus ſubſtitutionum, hoc in caſu admittunt fere omnes tranſmiſsionem fideicōmiſsi etiam in vltimis voluntatibus Pariſi.Grat.Anchar.Gab. quos ſequitur & refert Ioſeph.de Ruſt.in d. conſi.1.nu.62. Alexan.Anchar. Curti.iuni. Pariſi.Natt.quos citat Menoch.conſi. 200. num.88.lib. 2.& licet is ibi poſt num. 118. contrarium teneat, ſuperior tamen videtur magis communis.

19 Nono † extenditur, etiam ſi in clauſula qua diſponens ſub conditione filios vel nepotes vocauit, adiecißet verbum *ſuperſtes*, vel *ſuperſtite*. Etſi in vltimis voluntatibus ex adiectione eorum verborum impedia-

Digitized by Google

tur ſecundum multorum opinionem tranſ-
miſsio, quam etiam plerique communem
dixerunt poſt Bald. huius ſententiæ aſſerto-
rem in l. quidam elogio num. 22. C. de iur.
delibe. Roma. Alexan. Corne. Socin. Pa-
riſi. Ruin. Manti. Natt. & alij relati à Io-
ſeph. de Ruſti. dict. conſil. 1. num. 73. 74.
75. vſque ad num. 79. Cuma. Crauet. Deci.
Cæpha. Burſar. Tho. Neoni. Pariſi. & Zan-
chi. quos citat Menochi. conſil. 200. numer.
85. libr. 2. quamquam alij plerique contra-
rium cenſerint, quos longa ſerie recenſuit
idem Ioſeph. de Ruſt. eo. conſil. a num. 79.
vbi hanc comprobat & ſequitur latè & eru-
dite Alexan. Rauden. in dict. 1. part. a num.
201. vſque ad num. 206. attamen in contra-
ctibus caret articulus dubitatione, etſi enim
his verbis reſtringi videatur diſpoſitio &
conſequenter tranſmiſsio impediatur quia
tamen in conuentionibus etſi perſonalibus
hæredis perſona non excluditur, vt dixi
multorum authoritate ſuperius in prima
extenſione, fit vt adiectione dictorum ver-
borum tranſmiſsio non impediatur ſic in
terminis non minus verè quam eleganter de
iure conditionali ex capitulis matrimonia-
libus deſcendente reſpondit Menochi. d.
conſil. 325. num. 67. libr. 4.

20 Decimo † extenditur vt magis multò
tranſmiſsio fiat quando ageretur de exclu-
dendo extraneo, præſumendum enim eſt
diſponentem magis deſcendentes & ſuos
quam extraneos prædiligere ex l. cum auus
de condi. & demonſ. l. cum acutiſsimi C. de
fideicom. Neque obſtant ſi quiſquam dice-
ret ex vulgati illa propoſitione quod ſi no-
luiſſet diſponens dixiſſet ad gloſſ. & text.
in l. vni. §. ſin autem ad deficientis C. de
cadu. tollen. maxime in contractibus in
quibus ommiſſum pro omiſſo habetur ne-
que regulariter fit in his ſuppletio ad ca-
que fusè ex multis oſtendi quæſtio. 20. reſ-
ponderetur enim ex eo ſolo, quod diſponens
in conditione poſuit deſcendentes, videtur
eos prætuliſſe ſubſtituto extraneo l. Lucius
ff. de hæredi. inſtitu. qui tex. ad deciſsionem
huius articuli aptiſsimus eſt, idque multo
magis in contractibus, in quibus in condi-
tione poſiti vocati cenſentur ex magis com-
muni opinione de qua quæſtio. antecedenti
verſic. *Quinta coniectura.* Vnde in vltimis
voluntatibus in ſuperiori ſpecie communi-
ter tranſmiſsio recipitur Bartol. in dict. §.
cum ita ad finem & communem dixit Ale-
xan. in l. ſi pater impuberis num. 3. ff. de vul-
gar. & in dict. §. cum ita num. 7. & iterum
num. 19. poſt Alberi. ibidem in fine Socin.
ſeni. num. 13. Acotam in repeti. numer. 33.
Bartholo Socin. conſil. 6. libr. 3. latius So-
cin. iuni. conſil. 141. num. 22. libr. 2. conſil.
158. num. 57. eod. libr. Alciat. in dict. l. Lu-
cius 2. num. 27. poſt Barbati. quem refert
ff. de hæredi. inſtitu. Pariſi. conſil. 50. lib. 3.
Crauet. conſil. 306. Curti. iuni. conſil. 16. &
alij quos refert Alexan. Rauden. in dict. 1.
part. Appendi. de Analo. num. 205. & num.
211. Sfor. Odd. tract. de compen. ſubſti. 6.
part. artic. 2. num. 20. verſi. *Limitatur quinto*
vbi & communem dixit etſi nihil firmet in
contractibus tamen vt antea tetigi mino-
rem continet caſus dubitationem, cum eo
ipſo vocati videantur ad excluſionem ex-
tranei, ponit enim in eſſe conditio in pactis
& conuentionibus dict. §. ex conditionali
de verbo. obligatio. cum alijs ſupra in re-
gula citatis.

21 Denique † in dubio ſiue loquamur in
contractibus aut in vltimis voluntatibus ius
tranſmiſsionis fauorabile dicitur, & ideo in
dubio iudicandum tranſmiſsionẽ fieri Are-
tin. in l. cum filio familias num. 25. delega.
1. Socin. in l. qui duos num. 26. de reb. dubi.
Zanchi. in dict. §. cum ita num. 212. Ioſeph.
de Ruſt. in d. conſil. 1. num. 135. Menoch. d.
conſil. 200. num. 89.

22 Verum † quod ius tranſmiſsionis fauo-
rabile non dicatur neque pro eo in dubio
iudicandum, tenuerunt multi quam & com-
munem magis opinor, rationem reddunt,
quia eſt ius quoddam ſpeciale aduerſus cõ-
munes iuris regulas introductum atq. ideo
odioſum & conſequenter ſtrictam recipere
interpretationem Iaſ. conſi. 201. col. 2. Cra-
uet. in repetitio. d. l. cum filio familias num.
307. 3. part. de leg. 1. idem in conſi. 67. num.
6. Menoch. qui prædictos citat dicto conſi.
200. num. 119. idem eod. conſi. num. 112. &
ante eos omnes Bal. conſ. 132. col. 2. verſic.
Supereſt videre li. 2. Alciat. Socin. iuni. Cra-
uet. Bero. Benedic. Crot. & Rube. quos ci-
tat & ſequitur Alexan. Rauden. conſi. 2. nu.
23 82. lib. 1. Ego † autem in hac controuerſia
ſolitus ſum contrarias huiuſmodi opinio-
nes ſic conſiliare vel enim agitur de tranſ-
miſsione, quæ fit ad deſcendentes, aut de
trãſmiſsione in extraneos, priori caſu tranſ-
miſsionis ius fauorabile dici debet, cũ po-
tiſsimè tranſmiſsio inducta ſit, ne quiſquam
debito iure naturæ fraudetur vt dixit Sali-
ce. in l. 1. num. 6. C. ad l. Iuliam de adulte.
Calca. conſ. 82. num. 4. Alex. Raud. conſil. 2.
nu. 74. li. 1. & conſ. 21. nu. 74. li. 1. tum quia
in hac ſpecie ab vtraq. parte tam diſponen-
tis, qui deſcendentes ſuos diligere præſumi-
tur, vt modo dixi in decima extenſione,
quam ex parte deſcendentium, quibus ante-
ceſſorũ debetur hæreditas l. nam etſi paren-
tibus cũ ſimi. de ino. teſta. fauor verſatur: in

secundo

Digitized by Google

ſecundo caſu vbi de tranſmiſsione ad extra-
neos ageretur fauoris ratio ceſſat, proinde
reſtringenda tunc tranſmiſsio quaſi odium
contineat, verum vbicunque tranſmiſsio ex
aliquibus conceditur cauſis vel coniecturis,
non licet cauſas vel coniecturas aliunde ſu-
mere, quam ex diſpoſitione teſtatoris vel
donantis, ſicque communi omnium voto re-
cipitur Bald. in l. vni. num. 10. C. de his qui
ant. apert. tab. Crauet. in dict. l. filio fami-
lias numer. 331. de lega. 1. Nig. Crot.
Socin. iuni. Curti. iuni. Deci. & alij quorum
communem dixit ſententiam Sforti. Odd.
tract. de compen. ſubſtitu. 6. part. artic. 2. nu-
mer. 15. ſic etiam cenſuerunt Bald. Gozadi.
Pariſi. Cornel. Ruin. Crot. Socin. iuni. Natt.
& alij plures quos ſequitur & coaceruat Io-
ſeph. de Ruſt. dict. conſil. 1. numer. 55. & in
commen. quando filij poſi. in condi. libr. 2.
cap. 1. num. 3. 6. & 10. proinde cum diſpo-
nens tranſmiſsionem fieri voluit omnis du-
bitatio ceſſat Bald. in l. ſi pater num. 4. C.
de inſtit. & ſubſtit. Odd. vbi ſupra num. 15.
Menoch. conſil. 200. num. 103. libr. 2. Hinc
fruſtra de tranſmiſsione ageretur quando a-
deſſet vocatio diſponentis Paul. de Caſtr.
conſil. 164. lib. 1. Corne. conſil. 35. num. 16.
libr. 2. Rub. Socin. & Dida. quos ſequitur
& refert Menochi, conſil. 325. num. 53. lib.
4. alios refert idem Menochi. conſi. 106. nu.
396. libr. 2.

24 Limitanda † nũc regula eſt, primo quando
concurrerent coniecturæ contrariæ quæ trãſ-
miſsionem ex veriſimili mente diſponentis
poſſent impedire, ſicut enim in fideicom-
miſsis inducendis cõiectura fortior alteram
tollit & in quibuſcunque etiam alijs homi-
num diſpoſitionibus id ipſum recipitur l.
diuus ff. de in integrum reſtit. Bald. Marſi.
Socin. Gramma. & alij quos ſequitur Me-
nochi. in commen. de præſump. libr. 3. præſ.
104. numer. 24. ſic coniecturam tranſmiſsio-
nis altera fortior depelleret, vel vbi vnam
tranſmiſsionis duæ vel plures contrariæ la-
befactarent reſpondit Deci. conſil. 369. nu-
mer. 1. & in terminis Menochi. dict. conſil.
325. num. 66. lib. 4.

25 Limitatur † ſecundo quando coniectura-
tæ voluntati diſponentis repugnaret ratio
recti ſermonis, præualet enim rectitudo ſer-
monis & ceſſant coniecturæ vt in ſimili do-
cuit Bartol. in l. fina. num. 2. ff. ad S. C. Tre-
bell. ita reſpondit in noſtris terminis Meno.
conſi. 200. num. 100. 101. lib. 2.

26 Cœterum † animaduertendum eſſe puto,
quoniam etſi illius traditio vera ſit regula-
riter. Vbi tamen alias voluntas diſponen-
tis expreſſa vel tacita repugnaret neque diſ-
poſitio aliter quam impropiando verba ſuſ-
tineri non poſſet, tranſmiſsio fieret, neque
tunc verborum attenderetur proprietas ſed
mens & voluntas cui verba debent deſerui-
re l. 3. C. de libe. præte. l. pater ſeuerinam
§. conditionum verba de condi. & demonſt.
d. l. hæredes mei §. cum ita qui textus lo-
quitur in noſtra met tranſmiſsionis materia
vnde verba ſuperioribus in caſibus aduerſus
mentem diſponentis non attenduntur iuxta
Bartol. receptiſsimam traditionem in l. in
ambiguo de reb. dub. poſt eum Socin. qui ci-
tat text. in l. ſi alij de vſu. lega. Alexand.
Caſtren. Crauet. & plerique quos ſequitur
& refert idem Menochi. in commen. de præ-
27 ſump. libr. 1. quæſt. 26. a num. 3. Vnde † cum
teſtator vel diſponens voluntate ſua poſſit
non tranſmiſsibile efficere, vt modo dixi
in verſic. Proinde cum diſponens & conuer-
ſo ordine vt non tranſmittatur, quod alias
tranſmitteretur, parum de proprietate ver-
borum curandum, dum mens illius ſuſti-
neatur, ſic in terminis tranſmiſsionis reſol-
uit Andr. Gail. obſerua. 132. num. 8. & ſe-
quen. libr. 2.

28 Tertio † limitatur in pura donatione ali-
cui facta propter benemerita affectionem,
vel ſanguinis coniunctionem, in qua nulla
filiorum vel hæredum mentio facta eſt, &
quam noluit effectum ſortiri niſi poſt cer-
tum tempus; in hac ſpecie ſi interim dona-
tarius moreretur nullum ius ad hæredes ſal-
tim extraneos tranſmitteret, maximè ſi re-
uocatio donationis fieret, egregius certè
caſus & quotidianus in quo reſpondit Me-
nochi. conſil. 288. a numer. 46. verſic. Quar-
ta & vltima dubitatio, caſum referam vt
ad illius ſimilitudinem alij decidi poſsint,
contingit Magdalenam quandam annis 25.
minorem ingreſſu monaſterij donaſſe fratri
ſuo ſcutos quatuor centum ſibi à patre cum
alia maiori quantitate relictos, voluit au-
tem donationem effectum ſortiri non poſſe
niſi ſequuta profeſsione actuali. ingreſſa mo-
naſterium ſoror, antequam tamen profeſ-
ſionem emitteret mortuus interim fuit fra-
ter donatarius, ſecuta morte donationem
reuocauit, & ex illis quatuor centum do-
natis fratri ſuo præmortuo ante conditio-
nem profeſsionis partem monaſterio de-
dit, partem vero cuidam conſobrino quæ-
ſitum fuit an ſoror reuocare donationem
potuiſſet; non enim poſſe videbatur nam
29 † cum dicatur donatio contractus inter vi-
uos l. ariſto. ff. de donatio. Alexand. in l. iuris
gentiũ nu. 6. de pact. Clar. in §. donatio quæſ.
1. & contractus etiã conditionales tranſmit-
tantur ad hæredes dict. §. ex conditionali
30 cum alijs ſuperius adductis in regula † ſic
ſpes donationis conditionalis in ſuperiori

ſpecie ad hæredes fratris prædefuncti tranſ-
miſſa cenſetur, conſequenter reuocari non
potuit vt in ſimili ſpecie reſpondit Alciat.
reſpon. 99. num. 22.
31 Secundo † id ipſum comprobatur quia &
ſpes donationis factæ inter viuos tranſmit-
titur ad hæredes donatarij præmorientis l.
ſi quis argentum §. fina. C. de donatio. Bald.
conſil. 194. viſa donatione libr. 4. Iaſſo. &
Bertran. quos ſequutus eſt Rolan. conſil. 77.
numer. 12. libr. 1. Menochi. dicto. conſil.
388. num. 51.
32 His † non obſtantibus contrarium con-
ſuluit; motus ex ſequentibus. Primo quo-
niam ceſſante cauſa donationis ceſſare vide-
tur donatio, ſicut dicitur vulgo ceſſante cau-
ſa legati ceſſare legatū l. Titia §. vſuras de-
legat. 2. cæterum cauſa donationis factæ fra-
tri fuit affectio quæ ceſſauit fratre mortuo,
ceſſare in conſequentiam donatio videtur:
33 Debilis † certè ratio, quoniam ceſſante cau-
ſa non ceſſat effectus quando ius fuit ſemel
redicatum l. ſi poſt mortem §. 1. l. non puta-
uit §. ſed etſi poſt mortem ff. de bono. poſ-
34 ſeſsi. con. tabu. Neq. † itidem ceſſat quando
effectus cauſæ ſemel fuit perfectus & con-
ſumatus, l. fina. ff. vnd. libe. l. inter ſtipulan-
tem §. ſacram vbi Iaſſo. 4. nota. de verb.
obliga. vt hæc & alia multa in ornatum ad-
fert Tiraquel. tract. de ceſſan. cau. limita.
11. & 12. vnde cum donatio ſemel fuerit
perfecta etſi affectionis ratio ceſſet, effe-
ctus tamen & ius donationis ceſſare non
debet.
35 Secundo † mouetur, quoniam facta do-
natione alicui & illius hæredibus, intelligi-
tur tamen vt ita demum hæredes conſequi
bona donata valeant, dum donatarius ipſe
primus donationem acquirat, quare ſi dona-
tio in perſonam primi effectum ſortiri non
poteſt, nec in hęredis perſona ſuſtineri po-
terit l. 2. C. de ino. donatio. vbi Bald. num.
2. idem conſil. 391. libr. 3. Bolog. conſil. 64.
quos refert & ſequitur Alciat. reſpon. 99.
num. 17. & Alciat. ſequitur Menochi. dict.
36 conſil. 388. num. 47. Hæc † itidem ratio fa-
cile vitari poteſt, quoniam vbi donatio ſu-
ſtineri non poteſt in perſonam donatarij
quia prohibita à iure nec in perſonam hæ-
redum ſuſtineri poterit, & in his terminis
loquitur text. in dict. l. 2. C. de inof. dona-
tio. vt de donatione inter virum & vxorem
dixit Bald. conſil. 29. lib. 1. conſil. 352. lib. 2.
& donatione per patrem filio facta Deci. cō-
ſil. 659. in fine Pariſi. conſil. 86. num. 48. lib.
3. Alciat. conſil. 442. ad finem Gram. deciſ.
103. Mantua. Sylua & alij relati per eundem
Menochi. conſil. 451. num. 32. libr. 5. at in
hac ſpecie non datur prohibitio aliqua, cum
poſsit libere frater, ſorori, vel alteri fratri
ſuo donare.
37 Tertio † mouetur Meno. quia inquit tunc
demum reſultat tacita donatio in perſonam
filiorum & hæredum ex acquiſitione facta à
patre, quando aliqua mentio facta fuit filio-
rum vel hæredum ſecus in nulla vt dixit te-
nere Bologn. conſi. 64. col. 2. verum in ſu-
periori facti ſpecie nulla facta erat mentio
filiorum nec hæredum fratris donatarij, cum
fuiſſet facta illi donatio ſimpliciter, propte-
rea ad commodum hæredis fratris, donatio-
nis effectus reſultare non poteſt. reſponde-
tur verum non eſſe argumentum & contra
iura expreſſa & communes traditiones, cum
etſi nulla hæredum vel filiorum mentio fiat
& quamquam pacta ipſa perſonaliſsima ſint
& perſonas non egrediantur, etiam addito
verbo ſuperſtes quod limitat & reſtringit
diſpoſitionem adhuc perſona hæredum nuſ-
quam excluditur, dixi multis relatis ex com-
muni ſuperius nona ampliatione.
38 Quarto † adducit reſpōſum Alciati conſi.
99. numer. 24. qui reſpondit donationem a-
licui factam ob illius benemerita & fiduciā
quam de donatario habet, non cenſeri fa-
ctam illius filijs & hæredibus donanti tem-
pore donationis incognitis erga quos affe-
ctionem nullam habet, neq. fiduciam prop-
terea præmoriente donatario, donatio cen-
ſetur reuocata & extincta, Alciat. ſequitur
idem Menoc. non tantum dicto. conſi. 388. n.
49. ſed & conſil. 84. nu. 15. lib. 1. Huic etiam
reſpondetur legatum vel donationem fa-
ctam intuitu & contemplatione alicuius per-
ſonæ extincta perſona caducam effici, dum
deficiat legatum vel donatio ante accepta-
tionem donatarij, ſecus poſt, tūc enim tranſ-
mittitur ad ſuos heredes, cum iam ſemel
dominus fuerit effectus ſic & Barto. Panor-
mita. & Imol. animaduertit idem Menoch.
conſil. 421. numer. 51. libr. 5. Reſpondetur
39 † ſecundo, quod legatum vel donatio con-
ditionalis ſi cum liberis deceſſerit, nuſquam
bona donata ad donantem reuertuntur, ſed
ad hæredes donatarij transferuntur tanquā
bona hæreditaria niſi aliud expreſsim. can-
tum ſit, tranſmittuntur enim iura & actio-
nes ad hæredes l. ſi pactum de probatio. l.
ſecunda C. de pact. inter emptor. ita in ſpe-
cie reſpondit Crauet. conſil. 15. numer. 5.
qui & ibidem ſcribit quod niſi fiat pactum
prohibitum tranſmiſsionis ſemper fit tranſ-
miſsio.
40 Quinto mouetur † authoritate Cæphal.
conſil. 312. num. 84. 85. lib. 3. docuit quod
donatio poſt mortem donantis facta reddi-
tur nulla ſi tempore quo moritur donans
donatarius non reperitur quia iam deceſsit
cum

Digitized by Google

cum cenſeatur donatio collata in tempus
inhabile,quo nõ extat donatarius,quod Cæ-
pha.ibi multis probat. Reſpondetur longe
diuerſum eſſe caſum illum à noſtro,cum do-
natio in hac ſpecie non fuerit collata in tẽ-
pus inhabile quamquam dilata ad aliquos
dies poſt ſcilicet profeſsionem ſororis,pro-
inde voluit illico, & moriens ſpem tranſmi-
ſit ad ſuos hæredes. Menochij traditio non
tantum ex adductis ab eo rationibus quę vi-
41 tari poſſunt adiuuatur, ſed † & quia tranſ-
miſsio potiſsimum fit ad fauorem libero-
rum tranſmittentis non hæredum extraneo-
rum iuxta tradita à Corne. conſ. 180. colu. 2.
lib. 4. Nige. in l. 1. num. 63. de leg. 1. idem
Menoch. dict. conſil. 388. num. 55. in fine lib.
4. & fit tranſmiſsio regulariter vbi agitur
de excludendo hærede extraneo; vt multis
oſtendi ſuperius in decima extenſione, vbi
& noue dixi tranſmiſsionem fauorabilem
eſſe vbi agitur de incluſione deſcendentium,
odioſam vbi agitur de admittendo extra-
neo. atque ideo aduerſus eam in dubio iu-
42 dicandum. Magna † rurſus eſt differentia in-
ter puram donationem & conditionalem,
pura enim tranſmitti poteſt, quia ius perfe-
cte fuerit quęſitum & radicatum, & in his
terminis loquitur text. in dict. l. ſi quis ar-
gentum §. final. de donatio. ſecus in condi-
tionali, vt & aduertit Menoch. dicto conſil.
num. 52. qui ſic intelligit Bal. Iaſſ. & Rolan.
qui contrarij videbantur.
43 Hinc fruſtra † ſe ipſum fatigare video Hie-
ronym. Lauren. qui deciſio Auinio. 56. dum
hæc quęſtio in Rota illa incidiſſet, cum pa-
ter in capitulis matrimonialibus filio pri-
mogenito ſua caſtra & iuriſdictiones dediſ-
ſet, quod ſi naſceretur filia eidem primoge-
nitæ decem mille libras aſsignabat vt eſſet
ornata, dotata, & ſoluta, (ſic enim ex gallico
idiomate ille in latinum vertit) mortua filia
primogenita poſt patrem antequam nube-
ret, dubitatum fuit an ad matrem ius dictam
quantitatem petendi ab hærede, tranſmiſſe-
rit nec ne, & tandem decidit tranſmiſiſſe,
quia non fuit iuxta verba gallica à donato-
re patre prolata in donatione conditio ap-
poſita vel dilata ad tempus nuptiarum ſi
igitur fuit pura donatio & vocatio expreſſa
fruſtra de tranſmiſsione diſputatur, cum ea
tantum locum habeat quando ius quod trã-
miſſum dicitur in perſona tranſmittentis ra-
dicatum non fuit plenè & perfectè, at ſecus
eo radicato ex d. l. ſi quis argentum §. fina.
Bald. Roland. & Menoch. quos ille non ci-
rauit. Eo magis quod in dicta deciſione & il-
lius caſu præmortuus fuerat pater donator
ſuperuiuente filia donataria, & in terminis
dictę deciſionis reſoluit eruditiſsimè Me-
noch. conſ. 251. à num. 28. 29. cum ſequent.
multis quę non repeto.
44 Neque officit † text. in dict. §. ex condi-
tionali à quo veritas huius articuli pendet,
cum ex eo probetur ſpem conditionalis cõ-
tractus tranſmitti, & cum donatio contra-
ctus dicatur proinde & ſpem illius ad hære-
des transferri poſſe videtur: nam loquitur in
ſtipulatione & ſic in contractu vltro citro-
que obligatorio in quo vel quibus ex parte
vtriuſque res aliqua interuenit, quo in caſu
procedit text. in dict. §. & illius etiam ra-
tio, præſumendum eos ſuos voluiſſe conſu-
lere hæredibus iuxta gloſam in dict. §. &
dixi ſupra: diuerſum eſt in donatione in qua
ſola volũtas donãtis ſpectatur & illius mens
an ſcilicet voluerit donatario ſolo, vel illius
etiam hæredibus. Hæc Menoch. dict. conſi.
45 num. 55. Inde † infert quod ſi aliqua men-
tio hæredum facta eſſet, voluntas donantis
colligi ex eo poſſet, vt etiam hæredibus do-
nare voluerit, proinde fieret tranſmiſsio,
vbi vero nulla hæredum mentio facta foret,
& cauſa quæ mouit donantem ad donandum
ceſſat in hærede donatarij, tranſmiſsionis
locus non erit, cum ceſſet voluntas donan-
tis, à qua facultas pendet tranſmiſsionis:
id tunc contingit: vt explicauit idem Me-
noch. dict. conſil. numer. 46. & numer. 52.
quando donator donauit ob affectionem
quam habebat ad donatarium quæ in illius
hærede non militat, vt in ſuo caſu in quo ſo-
ror donauit fratri ob fiduciam quam de eo
habebat & propter benemerita illius, quæ
46 ceſſant in hærede extraneo. Hucvſque †
Menoch. cuius etſi argutæ ſint conſideratio-
nes ad text. in dict. §. ex conditionali ve-
rè tamen non ſunt ex ſequentibus; Primo,
quoniam ſi vt ille fatetur textus in dicto §.
loquitur in contractibus, prout verè loqui-
tur, nullus certè dari poteſt qui eo ipſo non
ſit ex vtraque parte obligatarius l. labeo §.
conſtructam cum ſimil. de verb. ſignific. in-
de cum fateatur etiam donationem con-
tractum neceſſe eſt vt ex parte vtriuſque ad-
ſit obligatio. Neque officit dicere §. illum
loqui in contractibus in quibus ex parte
vtriuſque interuenit res aliqua, quia ſine le-
ge nec ratione loquitur, neque vllus apud
noſtros eſt qui ſic illius §. ſenſum intellexe-
rit, prout neque intelligi poteſt, cum poſ-
ſit quis ab alio dari quidquam vel fieri ſti-
pulari, vt in l. ſtipulationum §. ſtipulatio au-
tem, cum innumeris illius tituli ff. de verb.
obliga. & tamen ex parte vnius tantum res
vel factum verſatur, in quibus caſibus
iuxta intellectum Menoch. ad dict. §. ex
conditionali, diſpoſitio illius textus non
procederet, id vero ſupra modum cum reſ-

 tringeret

47 tringeret quod nullus huc vſque dixit. Dif-
ficilis certè articulus in quo putauerim ali-
ter dici poſſe, aut donatio celebratur in mo-
dum pacti cum ſtipulatione per notarium
facta & ſeu acceptatione donatarij vbi ſti-
pulatio deficit, in hoc caſu præmoriente
donatario fieret transmiſsio quia militat ra-
tio dicti §.ex conditionali ſuperius ex gloſ.
& interpretibus tradita, aut vero donatio
facta fuit ſimpliciter & non in modum pacti
tunc transmiſsio impeditur, vt ſenſit egre-
gie Bartho.Socin.conſil.145.num.14.lib.1.
quem ſequitur Crauet.conſil. 127. num.12.
& idem Menochi. dict. conſil.388. num.55.
li.4. qui etſi diuerſitatis rationem non red-
dant hęc mihi vera videtur. Quando dona-
tio in ſuperiori caſu vbi non in modũ pacti
celebratur, non proprie & vere contractus
dici poteſt iuxta multorum ſententiam quos
recenſui lib.1.

48 Accedat † ſuperioribus quod donatio
pura & ſimplex tacitam in ſe conditionem
continet ſi donatarius non præmoriatur,
vnde ſi effectum non ſortitur in illius per-
ſona minusmulto in perſonis hæredem ad
l.2.C.de ino. donatio. Bald.conſil.391.lib.
3.idem Bal.in d.l.2.num.2.& conſil. 29.vo-
lum.1.conſi.252.lib.2.Bertho.Socin.conſil.
65.col.penul.lib.1.Corne.conſil. 126.num.
3.lib.1.Bologni.conſil.64.col.2.Alciat. reſ-
pon.99.num.17.& conſil.442.in fine Pariſi.
conſil.86.num.48.lib.3.Siluan.conſi. 40.nu.
20.Mantua.conſi.243.li.2.Porti. conſi.112.
num.46.Gramati.deciſio.103.num. 45.De-
ci.egregie in fortiori caſu etiam ſi iuramen-
tum fuiſſet interpoſitum conſil. 240. conſil.
536.idem conſil.659.ad finẽ,quem ſequutus
fuit dicens communem Men.conſi.84.a nu.
10.lib.1.cum igitur hæc ſit donationis vis &
illius propria natura, nihil mirum ſi tranſ-
miſsio non fiat, quę potiſsimè innititur, vt
ſuperius dixi voluntati diſponentis, qui vo-
luntatem ſuam cum iuris diſpoſitione con-
firmare cenſetur ad textum in l.hæredes mei
§.cum ita ad S.C.Trebelli. Et hæc mihi vera
videntur ad §. ex conditionali & huius ma-
teriæ declarationem.

49 Quarto limitatur † vbi præter tranſmiſ-
ſionem concurrent alia ſpecialia aduerſus iu-
ris diſpoſitionem, eo enim in caſu ceſſaret
tranſmiſsio ad tex.in l.1.C.de dot. promiſ.
l.ius ſingulare ff. de legi.ſic in terminis trãſ-
miſsionis reſpondit Ruin.conſi.140. nu.14.
lib.2.Bero.conſi.107.num.9.Alex. Rauden.
conſi.2.num.83.lib.1.idem tract. de Analo.
in appen.1.par.num.214. Aduertendum ta-
men quod Ruin. & Beron. loquuntur in
tranſmiſsione fideicommiſsi ex teſtamento
dependẽtis, in quo caſu ſpeciali iure fit trãſ-
miſsio d.l. vni. §.ſin autem aliquid ſub con-
ditio.de cadu.tollen.dixi ſupra in principio
quęſtionis:at in contractibus tranſmiſsio iu-
ris conditionalis non continet aliquid ſpe-
ciale, proinde vt impediretur tranſmiſsio.
vt ſuperiori traditioni locus eſſet, oporteret
vt alia concurrerent,quod non animaduertit
Alex.Rauden.dictis in locis.

50 Quinto limitatur † vbi qualitas tranſmit-
tentis non reperitur in eo qui ex iure tranſ-
miſſo ſuccedere vult, facilius enim aliquid
ceditur quam tranſmittatur l. Grantius ver-
ſic. Itemque filij C. ad l. Iuliam de Adul.
latè Zanch.in d.§.cum ita 4.part.num.475.
ad S.C. Trebellia. at qui ceſsio non fit in
non habentem eaſdem qualitates l. mulier
§.ex aſſe ff.de iur.doti.l. ſeruus ſi hæredi in
verſic. Demonſtratio perſonæ. ff. de ſtat. li-
be. l. nemo tutorum in teſta. tutel. conſe-
51 quenter nec tranſmiſsio: † Ex qua traditio-
ne pendet magnæ & inſignis quæſtionis de-
ciſio,an ſcilicet in ſucceſsionibus, primoge-
nijs & maioratibus in contractu inſtitutis,
qualitas primogenituræ ad filium tranſmit-
tatur in excluſionem patrui, vbi filius pri-
mogenitus decedit viuo patre ad ſtante fra-
tre ſecundogenito. ſi interim moritur pri-
mogenitus relicto filio, an is iure tranſmiſ-
ſionis excludat patruum fratrem ſcilicet pa-
tris ſecundogenitum quoniam ex ſuperiori
traditione videtur nepotem patruum exclu-
dere non poſſe, quia qualitas illa primoge-
nituræ quæ in perſona tranſmittentis ſpe-
ctatur,deficit in eo apud quem tranſmiſsio
fit, non enim nepos primogenitus eſſe po-
teſt: hanc quæſtionem in terminis donatio-
nis factæ in capitulis matrimonialibus mo-
uit Beren. Fernan. in dict. cap. 1. de filijs
nat.ex matrimo.ad morga.contrac. cap.10.
num. 10. Exiſtimauit ibi in fideicommiſsis
conuentionalibus non tantum habere dubi-
tationem quæſtionem, ſicut haberet in fi-
deicommiſſo teſtamentario ageretur;ratio-
52 nem reddit † quoniam ſpes fideicommiſsi
conuentionalis tranſmittitur regulariter d.
§. ex conditionali cum alijs ſupra in regula
citatis porro tranſmittens viuere cenſetur
per filiorum ſuorum exiſtentiam ad textum
in l.finali C. de impube. & paſciſcentes qui
filium primogenitum prædilexere illius
quoque filios prædilexiſſe videntur ad tex-
tum in l.cum acutiſsimi C. de fideicommiſ.
l.cum auus de condi. & demonſ. nouiſsimè
Menoch.in hac conſuluit eadem facti ſpecie
pro nobili Galcerando de Cardona aduer-
ſus illius patruum Ioannem de Cardona ſu-
per Ducato de Cardona,& in donatione etiã
facta in capitulis matrimonialibus reſpon-
ditque pro nepote aduerſus Patruum conſi.
904.num.

904. numer. 44. cum alijs ſequent.libr. 10.
53 Et † pro nepote eſt magis communis opinio hodie, vt multorum ille traditione oſtendi illius neque aliorum repetam fundamenta, quoniam non alia nec vulgaris magis aut tuta quæſtio eſt vt integri libri de ea fuerint conſcripti: hæc igitur vera eſt opinio etſi nouiſsimè Surd. multis argumentis contrariam opinionem defendat conſil. 403.a numer.1. & toto ipſo conſilio libr. 3. quamquam & ibi contrariam communem fateatur num.1. pleriſque ad id relatis innititur ſuperiori rationi, quoniam non poteſt tranſmitti qualitas quæ in eo apud quē tranſmiſsio fit deficit, & alijs etiam argumentis agit quæ facile euelluntur, ſublata nunc dicta argumentatione, quam ſic ſuſtulit Berenga. poſt alios antiquiores, quod qualitas primogenituræ in contractibus maximè tranſmittitur ex dict. §. in conditionali, id ipſum dixit Bartol. in l.is poteſt num. 8. de acquiren. hæredi.quem ſequuntur Paul. de Caſtr. Aretin. & Iaſſ. ibidem & ex Ruin. & Tiraquel.dixit communem Ludouic.Molin. de Hiſpa.primoge.libr.3.cap.6. num.38.in quo capite hanc agitauit quæſtionem latiſſimè & iuxta hanc opinionem reſoluit communem. Vera tamen eſt limitatio in his quę tranſmitti nequeunt & multis exemplis tradidit Alexand. Rauden. conſil.2.a num.66. lib.1.& multorum teſtimonio reſoluit Zanchi.in dicto §.cum ita num.74.Surdus dicto conſil.403.num.45.alios ſciens prætereo.

54 Sexto † limitatur ſingulariter, vbicunque diſponens ſiue in teſtamento, vel contractu aut donatione nominaſſet proprijs nominibus ſucceſſores, ex vi enim nominationis cenſetur excluſiſſe donator tranſmiſſionem, ſic in varijs & egregijs caſibus reſponderunt multi ex noſtris interpretibus Alexan.conſil.30.num.2.3.libr.2.Ruin.conſil.127.num.7.& conſil. 163.num. 11.lib.3. conſil.144.libr.2. Pariſi.conſil.18.num.65. 66.libr.2.conſil.37.num.45.49.lib.2.Bero. conſil.107.num.18.& 23.lib.2. Porti.conſi. 8.num.45.Gozadi.conſi.29.col. penult.Socin.iuni.conſi. 14.num.8.libr.4. Curti.iuni. conſil. 69.ad finem Alex. Rauden. conſil.1. num.107.lib.1.Menoch.latè conſil.200.nu. 96. libr. 2.vbi num. 97. poſt antiquiores ra-
55 tionem reddit, † quia per expreſsionem nominis proprij factam à donatore vel diſponente, non habetur reſpectus ad perſonam ſucceſſoris l. cum ita datur ff. de condi. & demonſt.cap.quoniam Abbas.cum vulga. de officio deleg. Quod ille alijs comprobat ſimilibus rationibus. Sequitur idem Alexan. Rauden.tract.de Analo.in appen. 1.par.nu. 217.Huic tamen limitationi valide obſtant ea quę ſuperius ex receptiori tradidi ſententia in nona extenſione, qua docui nec ex adiectione verbi *ſuperſtes* vel *ſuperſtites*, tranſmiſsionem impediri, cum paria ſint aliquem ſubſtituere ſi viuit aut ſuperſtes ſit, vel eum nominare nomine proprio §. 1. inſtit.de excuſa.tuto.§. hoc etiam inſtit. de legiti.agnat.ſucceſsio.cum alijs congeſtis per Ioſeph.de Ruſt.dict.conſil.1.num. 81.82.at tranſmiſsio non impeditur cum quis nomine proprio ſubſtituitur, vt idem Ioſeph. Ruſt. dicto numero docet authoritate Alexandr.in l.qui patri num. 13. de acquir. hæredi. de Zanchi. quem citat in dicto §. cum ita & idem cenſuerunt Bald. in dict. l. quidam elogio num.22.C.de iur.deliber. Alex. & Zanch. quos etiam refert Menoch. dicto
56 conſil.200.num.99. libr.2. Perplexus † articulus eſt & ſecum ſcriptores contrariantur, quos ſic ſolitus ſum conſiliare; aut enim agitur de nominatione filiorum & deſcendentium, quibus hæreditas & ſucceſsio debetur, & in eo caſu exiſtimo expreſsionem nominis proprij tranſmiſsionem non impedire, cum ſit iuris præſumptio teſtatorem vel diſponentem iuris diſpoſitionem minime ignorare, quia in deſcendentes filios & nepotes tranſmiſsio fit, aut nomine proprio extraneus ſubſtituitur, & tunc impediri tranſmiſsionem cenſeo, Ratio diuerſitatis inter vtrumque eſt, quia non tam fauorabilis eſt tranſmiſsio extraneorum vt tranſmiſſio filiorum & deſcendentium, dixi ſupra in verſic. Denique in dubio; vel ſecundo & melius dicitur, authoritates ſuperius citatas in hac ſexta limitatione loqui in tranſmiſsione fideicommiſsi teſtamentarij ſecus in conuentionali in quo regulariter admittitur tranſmiſsio ex dict. §. in conditionali cum alijs in regula, adductis & docet Menoch. d.conſi.325. num.67. citatus ſupra in dicta 9.extenſione.

57 Septimo † limitatur quando donator & diſponens adjeciſſet in vocationibus verba reſtrictiua,& limitatiua, exemplum & caſus paucis ab hinc menſibus contigit de quo à familiari & amiciſsimo meo iuriſperito ſui interrogatus, quidam, filię ſuæ naturali mille aureos, donauit & addit hæc verba, *ſub talibus tamen pactis firma, & conditionibus & non aliter, quod quandocunque deceſſerit abſque filijs legitimis & naturalibus & de legitimo & carnali matrimonio procreatis, & ipſi eius filij quandocunque ſine talibus filijs, tunc & in his caſibus volo & ſub huiuſmodi conditione, & vinculo dictam donationem facio, & nō aliter diſpono, quod dicti mille aurei reuerti applicari, & reſtitui debeant hæredi nominando, & declarando in meo*

Digitized by Google

teſtamento poſt celebrando. Contingit filiam
naturalem deceſsiſſe acceptata donatione;
ſibi ſuperſtite Eliſaberha filia legitima, &
naturali, quæ obijt nulla relicta ſobole, por-
ro donator condidit ſuum teſtamentum, in
quo hæredem inſtituit Hieronymam illius
filiam legitimam, & naturalem, cui ſi ſine
liberis deceſſerit quandocunque &c. Subſti-
tuit præfatam donatariam filiam naturalem
&c: tempore quo obljt Eliſabetha donata-
riæ filia, obijt etiam Hieronyma prædicta
hæres inſtituta à dicto donatore, relicta ta-
men ex ſe filia Suſanna, dubitatum fuit, an
ſpes fideicommiſsi conuenrionalis tranſ-
miſſa fuerit ad hæredes dictæ Eliſabethæ.
Et quidem nullam tranſmiſsionem fieri po-
tuiſſe dixi, quia donator apertiſsime tranſ-
miſsionem prohibuiſſe videbatur illis ver-
bis, *tunc & in his caſibus, & illis, non aliter
&c.* Quæ ſanè aperram mentem donatoris
indicabant volentis morienre donataria ſine
filijs, & illius filijs, ſine filijs, quod bona
donata ad hæredem ab eo in teſtamento no-
minandum reuerterentur, quam etiam do-
narionem non aliter ſe facere dixit, vnde
com caſus euenerit quod Eliſabetha filia ab
eadem relicta deceſſerit, hæc autem obie-
rit nullis relictis filijs, ex vi prædictorum
verborum non aliter, & illis tunc & in his
caſibus &c. dicti mille aurei reuerſi fuere ad
hæreditatem dictæ filiæ legitimæ, naturalis,
hæredis ſcriptæ in teſtamento donatoris, &
licet illa obijſſet, quia tamen illius filij hæ-
redes inſtituti, & ſubſtituti fuerint ab eodem
donatore vulgariter, pupillariter, & per fi-
deicommiſſum in ſuo teſtamento, perinde
eſt ac ſi prædicta filia hęres priori loco inſti-
tura vixiſſet, quoad impediendam dictam
58 tranſmiſsionem: cum † enim tranſmiſsio
potiſsimè a voluntate pendeat diſponentis,
& tranſmiſsibile vt non tranſmirtarur effi-
cere poſsit Gail. obſeruatio. 132. numer. 8.
libr. 2. dixi ſupra. verſic. Proinde cum diſpo-
nens; nihil mirum ſi poſsit teſtator, vel do-
naror ipſam impedire, ſic in terminis reſ-
pondit Menochi. conſil. 200. num. 98. libr.
2. vbi de his, & ſimilibus verbis reſtrictiuis
verba facit: Eo magis quod in contractibus
verba præſſe, & ſtrictè ſint interpretanda ad
textum in l. veteribus de prec. l. quidquid
adſtringendę de verb. obliga.

59 Sanè verba † illa tunc & eo caſu, & his ſi-
milia adeo reſtrictiua ſunt vt & ſubſtitutio-
nes, & vocariones reſtringant, & limitent
nedum in conrractibus, in quibus fit ex pro-
pria ipſorum narura ſtricta interpretatio, ſed
etiam in vltimis volunraribus, in quibus la-
tiſsima, dixi relaris multis quæſtio antece-
denri in verſi. Quinto extenditur.

60 Ex his † & quę in ſuperioribus tradidi,
infertur deciſio quæſtionis propoſitæ à Be-
renga. Fernan. in cap. 1. de filijs nat. ex ma-
trimon. ad morgan. contract. in prælud. cap.
10. num. 9. in verſic. Supereſt; is inquam hanc
proponit quæſtionem, quam difficilem di-
xit, an per pacta matrimonialia ſubſtitutus
tranſmittat ſpem fideicommiſsi conuentio-
nalis ad hæredes extraneos, eos qui non ſunt
de liberis ſubſtiruti; exemplum & caſum
hunc propoſuit, filius ſecundo genirus ſub-
ſtitutus præmoritur ſine liberis condito te-
ſtamento, in quo vxorem ſuam hæredem in-
ſtituir, demum filius primogenitus nulla re-
licta ſobole obijr, hærede etiam vxore ſua
inſtituta, quę ex his duabus vxoribus iuſtius
hęreditatem vindicabit; Argumentatur di-
cens videri mentem contrahentium fuiſſe;
vt prior filius liberiorem diſponendi facul-
tatem habeat, quia melioris fuerit condi-
tionis arque ideo vxor prior præferenda.
Demum pro ſecunda vxore ponderat vim
verborum & illorum rigorem pro ſecunda
facere, quoniam filius ſecundo genitus ho-
noratus fuit ſub conditione, nullo tamen
alio grauamine adiecto, vnde impleta con-
ditione diſponere potuit libere ſi ſuperui-
xiſſet, vnde exiſtimat vxorem ſecundam vi
61 tranſmiſsionis priori fore præferendam: †
ſine iure tamen lege, nec authore hanc pro-
dit opinionem, quę tamen vera non eſt ex
62 eiuſdem ratione † quia ſi filios primogeni-
tus prędilectus fuit, data paritate in tranſ-
miſsione itidem prælatus cenſetur, quoniam
à dilectione voluntas dignoſcitur dixit Bal.
conſil. 40. column. 1. verſic. In contrarium
libr. 3. vbi citauit legem ſi viua matre C. de
bon. mater. & in argumen. text. in l. fina. C.
de inſtit. & alia his ſimilia Alexan. Rauden.
63 conſil. 35. num. 99. libr. 1. † & ex eo ſolo
quod filius ſit primogenitus cenſetur in du-
bio magis dilectus. vt fusè oſtendit Aluar.
de coniectu. men. defunct. libr. 2. cap. 3. §. 3.
numer. 1. pulchrè Hiero. Lauren. deciſio.
Auinio. 56. num. 4. & dilectus nedum quo
ad perſonam, ſed etiam quo ad reliqua, quę
ex prædilectione ſequuntur dilectus cenſe-
tur, iuxta texrum inſignem in ll. ſi ira ſcrip-
tum, ff. de libe. & poſthum. in verbis. *Ita
enim ſecundum voluntatem teſtantis filius al-
64 tero tanto amplius habebit, quam vxor.* † Se-
cundo & illius etiam improbatur opinio,
quod tranſmiſsio non fit aduerſus veriſimi-
lem mentem, & voluntatem diſponenris,
dixi ſupra in ſecunda extentione; at qui
veriſimile non eſt patrem donarorem ſi de
caſu cogiraſſet voluiſſe præferre vxorem
ſecundogeniti vxori primogeniti, quam
& ex eo quod vxor fuerit primogeniti dili-
gere

gere magis quam ſecundogeniti cenſetur, conſequenter prior præferenda. Tertio ad excluſionem extranei fit tranſmiſsio vt affirmant relati interpretes in extentione decima, at qui in ſuperiori ſpecie remanet vxor filij primogeniti magis dilecta, proinde in ſecundam nulla fiet tranſmiſsio. Quarto in pari cauſa potior eſt conditio filij primogeniti poſsidentis tritiſsimis iuribus, vnde & præferenda vxor illius: Alia quæ ad tranſmiſsionem ſpectant à citatis à me interpretibus colligi poterunt.

SVMMARIVM.

1 *Primogenitus vocatus in contractu matrimonij etſi ſine liberis deceſſerit grauatus fuerit bona ſecundogenito reſtituere, an ſi filius primogenitus religionem profiteatur, monaſterium ſecundogenitum excludat.*
2 *Conditio ſi ſine liberis adiecta in vltimis voluntatibus monaſterium non excludit.*
3 *Berengarij Fernandi opinio.*
4 *Verba in contractibus proprie intelligenda.*
5 *Text. in §. ſed & hoc in præſenti in auth. de ſanctiſsi. Epiſ. declaratur.*
6 *Peregri. diſtinctio.*
7 *Peregrini diſtinctio improbatur.*
8 *Donatio propter nuptias, & dos quæ à patre dantur, contractus gratuiti non dicuntur.*
9 *Monaſterium an ſit loco filij.*
10 *Fictio in contractibus locum non habet.*
11 *Monaſterium in contractibus non habetur loco filij.*
12 *Monaſterium non habetur loco filij vbi verba ſunt intelligenda ad litteram.*
13 *Tiraquelli traditio improbatur.*
14 *Ludouici de Molin. diſtinctio adducitur in ea quæſtione an monachus poſsit primogenium inſtituere.*
15 *Text. in l. ſi vnquam C. de Reuoca. donatio. non procedit in monaſterio.*
16 *Interpretes quam confuſè loquuti fuerint in conditione ſi ſine liberis in contractibus appoſita.*
17 *Traditio authoris noua.*
18 *Dos & donatio propter nuptias cauſam continent lucratiuam.*
19 *Dos ex parte viri cauſam continet oneroſam.*
20 *Conditio ſi ſine liberis in contractibus oneroſis per ingreſſum monaſterij non adimpletur.*
21 *In contractibus oneroſis cur conditio ſi ſine liberis per ingreſſum monaſterij non adimpleatur.*
22 *Interpretatio latiſsima fit in teſtamentis, & donationibus.*
23 *Text. in §. ſed & hoc in præſenti in auth. de ſanctiſsi. Epiſ. declaratur.*
24 *Tex. in d. §. ſed & hoc in præſenti in auth. de ſanctiſ. Epiſco. exorbitat à iure communi.*
25 *Rippæ reſponſum 13. num. 16. & 17. approbatur.*
26 *Monachus durante vita ſua naturali, vel monaſterium loco ipſius, an redditus fideicommiſsi ſuſcipere poſsint.*

QVÆSTIO. XXVI.

CONVENTIONE FACTA in contractu matrimonij, qua primogenitus vocatur, & grauatur ſi ſine liberis decedat bona ſecundogenito reſtituere; An primogenito religionem ingreſſo, monaſterium conditionem ſi ſine liberis faciat deficere, agitatur.

1 HÆC quoque frequens † dubitatio eſt in contractu matrimonij, in quo filius vocatur primogenitus, & ſi ſine liberis obierit ſecundo genito grauetur bona reſtituere, num ſi ille religionem profiteatur excludat monaſterium ſecundo
2 genitum filium; Nam † etſi in vltimis volũtatibus receptior ſit opinio ex adiectione conditionis ſi ſine liberis monaſterium non excludi cum habeatur loco filij, cap. in præſentia de probatio. auth. niſi rogatus C. de fideico. §. ſed & hoc in præſenti in auth. de ſanctiſsi. Epiſco. Barto. in auth. ingreſsi nu. 52. de ſacro. Eccleſi. Bart. Bald. Alberi. Sali. Ange. & alij in auth. niſi rogatus & in auth. ſi qua C. de ſacroſ. Eccleſi. vbi Caſtren. num. 8. latiſsimè Ripa poſt cæteros in §. ſi quis rogatus ad S.C. Trebel. Iaſſ. in l. pactum nu. 3. ff. de pact. Alciat. in l. Gallus §. & quid ſi tantum num. 7. de libe. & poſth. Rub. in l. Titia Seio §. imperator num. 224. delega. 2. Panor. in d. ca. in præſentia num. 36. Felin. num. 29. Deci. num. 190. vbi & Bero. ad vtramq. agit Alex. Corne. Capra. Bartho. Socin. Calderin. Porti. Guid. Papæ: & alij numero plures, quos egregie coacerauit regulam conſtituens cum decem limitationibus, & multis etiam coniecturis, quibus voluntas percipitur teſtatoris excludere volentis monaſterium Sfor. Odd. tract. de compen. ſubſtir. part. 6. artic. 6. dubi. 2. a num. 6. cum ſequen. in verſic. Regula igitur eſt, à quo fere omnes nouiſsimi poſt paucis additis eaſdem mutuarunt traditiones, quales Gutier. in pract. Canoni. quæſtio. capi. 32. aliqua Lud. Molin. de Hiſpan. primo. lib. 1. cap. 13. num. 68. & lib. 2. cap. 9. num. 38. & alij plures Michael Craſ. libr. ſuo ſententia. §. fideicommiſſum quæſt. 42. a num. 1. & ſubſequen. præſtitit id ipſum eruditè Menoc. lib. præſump. 4. præſump.

ſump.83.caſus duos diſtinguens,coniecturas
que deducens. Prolixe & poſt hos nouiſsimè
Peregrin.tract.de fideico.arti.28.a num. 58.
cum ſequen. multis. Hic caſus non pertinet
ad inſtitutum quæſtionis noſtræ, in qua de
donatione agimus, & ſic contractu inter vi-
uos,quem quotidianum nullus huc vſque ex-
acte explicauit, quod non ſemel admiratus
3 ſum: Hunc † ergo articulum in eiſdem ter-
minis donationis factæ in capitulis matri-
monialibus propoſuit, de quo etiam ſe in
facto conſultum fuiſſe dixit Beren. Fernan.
in d. cap. 1. de fili. nat. ex matri. ad morga-
na.contract.in prælud.capi.10.num. 10.ver-
ſic. Alia dubitatio, vbi ſcribit,quod etſi mo-
naſterium habeatur loco filij,quia tamen in
contractu matrimonij filius primogenitus
grauatus fuit ſi ſine liberis ſecundo genito
4 reſtituere,& in † cõtractib', in quibus verba
propriè & verè interpretanda ſunt, monaſ-
terium non habetur loco filij citat Bald. in l.
filium in 1. lectu. ff. de his qui ſunt ſui, vel
ali.iur.Iaſſ.in l.pactum inter hæredem ff. de
pact.& in l.quæ de legato delega.1. proinde
in hac ſpecie monaſterium non faciet defice-
re conditionem illam in fideicommiſſo con-
uentionali adiectam ſi ſine liberis. Hac non
ſatis perpenſa ratione decidit quæſtionem
propoſitam, & in eiſdem terminis donatio-
nis facte in capitulis matrimonialibus & ea-
dem ipſa ratione adducta per Beren.reſpõ-
dit in vna Aragoniæ Rolan.à Vall. conſi.58.
num.60.lib.3.& in eiſdem etiam terminis in
altera eiuſdem Aragoniæ conſuluit addu-
cens eandem rationem Tiber. Decian. reſ-
5 pon.41.num.34.libr.1. Cui † tamen ſenten-
tiæ ex diametro repugnat text.in d.§.ſed &
hoc in præſenti, qui expreſsim loquitur in
donatione facta ſub dicta conditione in cõ-
tractu matrimonij. *Si quis* (ait Iuſtinianus)
ſub conditione nuptiarum,aut ſuſceptorum fi-
liorum vel dotis, aut antenuptialis donationis
gratia,vel donauerit, vel reliquerit filys ſuis
aut cuicunque alÿ perſonæ, vel hæreditatem,
vel legatum, aut ſi initio pure ipſis relinquũt
poſtea vero ſub vna memoratarum conditionũ
ſubſtitutione aut reſtitutione eos prægrauet:
iubemus vt ſi mares aut fœminæ, qui talibus
conditionibus obnoxÿ ſunt, monaſterium in-
grediantur, aut clerici Diaconiſſæ ve, aut aſ-
cetici fiunt,iſtius modi conditiones inualidæ &
pro non ſcriptæ ſint:huc vſque §.ille. Quo cõ-
ſtat conditionem ſi ſine liberis adiectam in
donatione facta in cõtractu matrimonij de-
ficere per ingreſſum monaſterij. Idipſum cõ
probat tex.in dict. auth. niſi rogatis, quæ de
prompta fuit a d. §. ſed & hoc in præſenti.
Difficilis articulus ad quem vtinam alij me
priores attendiſſent.

6 Nouiſsimè † M. A. Peregrin. d.artic.28.
num.67.& 68. verſic. Rurſus quia obiter ta-
men conſtituit differentiam inter conditio-
nem ſi ſine liberis adiectam in vltima volũ-
tate, & ſeu contractu gratuito donationis
parificando hos duos ſimul caſus, & condi-
tionem prædictam poſitam in cõtractu one-
roſo, vt duobus caſibus prioribus conditio ſi
ſine liberis deficiat donatario monaſterium
ingrediente, ſecus in extremo; Rationem
ſcripſit, quoniam cum in contractibus verba
ſint propriè interpretanda, & ſtrictè etiam
intelligenda, conditio illa de filijs veris non
fictis qualia monaſteria ſunt, intelligẽda eſt.
citat Anto.de Butri. Bald. Panormi. & Ti-
7 raquel. Verum † neq. hæc opinio arridet,
8 quoniam † donatio propter nuptias, & dos
quæ à patre datur filiæ non dicuntur contra-
ctus gratuiti, cum debeat ſuo in caſu pater fi-
lio donationem facere antenuptialem ſal-
tim vſq. ad concurrentem legitimæ quanti-
tatem: neq. dicatur contractus hic omnino
gratuitus, quia aliàs non valeret inter patrẽ
& filium, cum tamen valeat, quia iure ipſo
naturali, & ciuili impellitur pater donare fi-
lio contemplatione matrimonij, vt potius
debitum naturæ perſoluere, quam volunta-
rie facere credatur, l. Pomponius Phinadel-
phus ff.fami.herciſ. dixi multorum authori-
tate hoc lib.quæſt.9.id ipſum magis in dote
verificatur, quã patres coguntur filiabus præ-
ſtare l. qui liberos cum ſimi.de Rit.Nuptia.
vnde non recta parificatio videtur de vlti-
mis voluntatibus ad dotes, & donationes ob
nuptiales, de quibus loquitur tex. in d.§.ſed
& hoc in præſenti, nõ enim donationes om-
nino gratuitæ dici poſſunt, ideo donationes
ob causã dotis, vel donationis propter nup-
tias non indigent inſinuatione, quia nõ pro-
priè ſunt donationes dixi ex communi hoc
libro quæſtio.21.
9 Tiraquel.porro in repetitio. † l.ſi vnquã
verbo *ſuſceperit liberos* C.de reuo.donatio.
num.42.43. cum ſequen. eam agitans quæſ-
tionem, an monaſterium cum ſit loco filij ef-
ficiat vt donatio reuocetur per ingredien-
tem, ac ſi filios ſuſcepiſſet iuxta diſpoſitio-
nem d.l.ſi vnquam, opinatur indiſcrimina-
tim & ſine vlla diſtinctione non reuocari do-
nationem per ingreſſum ex tex. in §. illud
iuncta glo.in auth.de mona.in quam ſenten-
tiam citauit Alberi. Aretin. Iaſſon. Capra.
10 Felin. Ripa. & Curti. Mouetur † præcipuè
quia fictio non habet locum in contractibus,
in quibus ſit propria & ſtricta interpretatio
iuxta Specul. Bal.& alios, quos recenſet, dixi
11 fuſè quæſtio.20.ſubinde infert num.46.in †
contractibus monaſterium non haberi loco
filij, ſed tantum in vltimis voluntatibus ex
ſenten-

Digitized by Google

ſententia Specul.Ricar.Anto.Salicet.& Iaſſ.
præterea nec in vltimis etiam voluntatibus,
niſi in caſibus in iure expreſsis vt inibi do-
cet,& cæteri omnes à me relati in principio
12 quæſtionis idipſum aſſirmant . Simile † ad-
duci poterat quod ſtante ſtatuto, vel lege
municipali pro vt in Aragonia vt verba ad
litteram & prout iacent debeant intelligi,in
huiuſmodi ſpecie conditio ſi ſine liberis ad-
iecta,nedum in donationibus, & contracti-
bus, ſed etiam in vltimis voluntatibus mo-
naſterium excludet, quoniam dicitur fictus
filius non verus & diſponens,qui ſe cum ſta-
tutis conformare præſumitur de veris filijs
non fictis intellexiſſe cenſetur, quemadmo-
dum in terminis docuit Bald.in cap.in præ-
ſentia num.18.de probatio. Feli.ibi nu.66.
Alex.Barba.Iaſſ.& Aemelian.quos refert &
ſequitur Menoch. præſump.83.nu.48.lib.4.
13 . Tiraquel. † tamen traditio tam generalis
vera non eſt,quæ expreſsim aduerſatur tex-
tui in d.§.ſed & hoc in præſenti, qui in con-
tractu dotis, & donationis propter nuptias
loquitur, & in alijs relictis ſub conditione ſi
ſine liberis,nam monaſterij fauore nō ſcrip-
tam voluit haberi conditionem : neque ille
huic §. quidquam reſpondit prout nec reſ-
pondere poteſt, cum loquatur in contracti-
bus:quamquam & in caſu d. l. ſi vmquam il-
lius ſequor & communem opinionem, non
ratione ab eo adducta, quæ ex d. §. confuta-
tur,ſed quia d.§.& d.cap.in præſentia, ſimul
& dicta auth.niſi rogati, ſunt iura exorbitā-
tia à regulis iuris communis, proinde niſi in
caſibus à iure expreſsis non procedunt vt
modo dicebam.

14 Ludo.Molin. † tracta.de Hiſpa.primog.
lib.2.cap.9.num.50.51. in illa quæſtione an
monachus poſsit primogenium inſtituere,
tres caſus diſtinguit num.38. *Vel inquit mo-
nachus fecit primogenium antequam monaſte-
rium ingrediatur, vel poſt ingreſſum monaſ-
terij, & ante profeſsionem, vel poſt profeſsio-
nem, demum poſt in verſic. Si autem num. 50.
51. ſubiungit, ſi vero maioratus ex contractu
inſtitutus fuit, dicendum eſt quod ſiue a cogi-
tante de ingreſſu vel ab illo, qui de ingreſſu nō
cogitabat inſtitutus fuerit, ex ingreſſu mona-*
15 *ſterij non reuocabitur; diſpoſitio † namq. l. ſi
vmquam C.de reuocan.donatio.quæ inquit ex
ſuperuenientia liberorum donationem reuoca-
ri,non procedit in monaſterio,vt notat Alberi.
in d. l. ſi vmquam cuius opinionem ſequutus
fuit Ripa.ibi quæſtio.34.num.92. Tiraquel.
qui plura in eadem l. in verbo ſuſceperit libe-
ros num.37.cum ſequent.* hucvſq. ille, qui il-
lico diſtinguit aliter vt ibi per eum: vnde &
Molin.exiſtimauit in contractibus conditio-
nem ſi ſine liberis non deficere propter in-
greſſum monaſterij; Et tamen vt dixi dicto
§.ſed & hoc in præſenti incōtractibus loqui-
16 tur:Confuſe † admodum interpretes noſtri
hucvſque loquuti ſunt in his, quæ ad condi-
tionem ſi ſine liberis appoſitam in donatio-
nibus,& contractibus pertinent,nulla vſi di-
ſtinctione inter dotis & donationis propter
nuptias contractum,& inter alios,opinantes
in contractibus cum ſint verba ſtrictè intel-
ligenda conditionem illā non deficere prop-
ter ingreſſum monaſterij bonorum capacis
(ſic enim intelligendi ſunt) in communi.cū
tamen directo contradicat tex.in d.§. ſed &
hoc in præſenti:& in d.auth.niſi rogatus.

17 Vnde ipſe † præter alios omnes noue ani-
maduerto conſtituendam eſſe differentiam
inter contractus deſcendentes ex cauſa lu-
cratiua,& alios habentes cauſam oneroſam;
18 contractus † dotis, & donationis propter
nuptias,de quibus loquitur tex.in d.§.ſed &
hoc;ex parte filiæ recipientis dotem, & filij
donationem propter nuptias,cauſam conti-
nent lucratiuam l.1.§.lucratiuas de impo.lu-
cra.de ſcrip.lib.10.C.& relatis multis id ip-
ſum ſcribit Phanu.de Phanu.in commen. de
19 lucr.dot.glo.8. à num.1.licet † ex parte viri
dotem recipientis cauſam oneroſam conti-
nere videatur, quod non ſemel in ſequenti-
bus quæſtionibus animaduertā ſimiliter hæ-
reditates, & legata in teſtamēto relicta cau-
ſam continent lucratiuam d.§.lucratiuas, &
tam dotis dationem, quam donationem ob
nuptialem,ſimul & hæreditates, & legata re-
licta complectitur d.§. ſed & hoc in præſen-
ti,vnam in his omnibus regulam conſtituens
vt liberorum ſiue nuptiarū conditio in præ-
dictis caſibus pro non ſcripta habeatur, qui
tamen omnes cauſam continent lucratiuam,
neque id ſine maximo miſterio factum fuiſ-
20 ſe credendum.In † contractibus vero onero-
ſis feudi,Emphiteoſis, & ſimilibus diuerſum
creditur; nam in his conditio ſi ſine liberis
per ingreſſum monaſterij non adimpletur vt
ſcripſerunt Bald.Specul.Anton. de Butri. &
alij,quos citauit Peregrin. d.arti.28.nu.68.
& in eiſdem terminis loquitur Iaſſ.in d.l.pa-
ctum inter hæredem & in d.l.quæ delegato,
& cæteri relati à Tiraquel.in d.l. ſi vmquam
21 Affict.deciſ.83. num.13. 14. Differentiæ †
ratio eſt quoniam in contractibus oneroſis ſi
ſine liberis per ingreſſum monaſterij adim-
pleretur, maximum inde præiudicium con-
cedenti feudum vel Emphiteoſim redunda-
ret,quia nuſquam res ad dominum reuerte-
retur, vt conſiderauit obiter & veluti per
tranſitum Peregrin.vbi ſupra num.68.& cla-
rius infra num.69.ad medium. Hęc ipſa ra-
tio in contractibus gratuitis, & habentibus
cauſam lucratiuā ceſſat,credit enim ius eum,
qui

Digitized by Google

qui gratis dedit, vel in vltima voluntate re-
liquit,qualemcunq. euentum liberorum,ſiue
veri fuerint filij vel ficti (qualia monaſteria)
cogitaſſe : Adeſt enim liberalitas dantis in-
gratuitis, qui non tam preſſe ad hanc filiorũ
differentiam reſpexiſſe videtur vt in contra-
ctibus oneroſis , in quibus liberalitatis , &
22 gratuitæ conceſsionis ratio ceſſat . Ratio †
rationis vera,& genuina eſt,quia in teſtamẽ-
tis,& donationibus fit latiſsima interpreta-
tio, propterea ſiue loquamur in vltimis vo-
luntatibus , ſiue loquamur in datione dotis,
vel donationis obnuptialis, de quibus vt di-
xi loquitur text.in d.§.ſed & hoc in præſen-
ti,appellatione filiorum lato vocabulo mo-
naſterium etſi ficte contineri poteſt,donatio-
nes enim latiſsimè interpretandæ ſunt,ſimul
cum illarum verbis cap. cum dilecti ex. de
donatio.vbi Panormit. & cæteri omnes An-
gel. Zabarel. Deci. & alij plures relati per
Tiberi. Decian. reſpon. 41. num.113.114.
vbi & exẽplis egregie oſtendit.Vnde quem-
admodum in vltimis voluntatibus non dici-
tur ſine filio, aut hærede (idem enim eſt vt
probe poſt antiquiores aduertit Peregri.ſu-
pra num.67.aduerſus Alciat.)decedere, qui
monaſterium ingreſſus eſt d. cap.in præſen-
tia,ſic in donationibus , & gratuitis contra-
ctibus.

23 Rurſus † conſiderandum eſt tex.in d.§.ſed
& hoc in præſenti non dicere monaſterium
haberi loco filij,vel hæredis,vt dixit tex.in
d.cap.in præſentia,ſed tantum ſtatuit condi-
tionem pro non adiecta habendam,idque vt
interpretes ſuperius relati aduertunt,ne re-
trahantur à religione accipientes:Quare in-
aduertenter Tiraquel. Rolan. Tiberi. Decia.
& Beren. Fernan.ad probandum in donatio-
nibus filijs factis ſub conditione liberorum
non venire monaſteria, rationem adiungũt,
quia in contractibus appellatione filiorum
non veniant filij ficti,quoniam d.§. in dona-
tione loquitur , ſed non eam reddit rationẽ,
volens conditionem pro non ſcripta haberi,
at pro non ſcripta haberi,vel pro adimpleta,
longa eſt differentia vt omnes vident , prior
enim ratio priuationem,altera actum,& ad-
impletum præſupponit , & hæc eſt ipſa ve-
ritas.

Vt igitur quæſtionem quam propoſui in
principio capitis reſoluam , exiſtimo in do-
natione facta in capitulis matrimonialibus
cum conditione prædicta includi monaſte-
ria,& loca pia iuxta diſpoſitionem tex. in d.
§. ſicut & in vltimis voluntatibus ; vel quia
habetur pro non adiecta vt voluit §.ille: vel
quia appellatione liberorum in contracti-
bus , & actibus gratuitis cauſam lucratiuam
habentibus, in quibus fit latiſsima interpre-
tatio,veniunt monaſteria,& ſic filij ficti,iux-
ta diſpoſitionem tex.in d.cap.in præſentia.

Verum in terminis proprijs dictæ quæſ-
tionis noſtræ,in qua fuit vocatus ſecundoge-
nitus ſub conditione ſi ſine liberis primo-
genitus decederet,opinor veram eſſe ſentẽ-
tiam Berenga. non ex ratione ab eo addu-
cta,quæ ex ſuperioribus manifeſtè conuinci-
tur,ſed quia fuit primogenitus qualitate ex-
preſſa primogenituræ vocatus,& ſi ſine libe-
ris illi ſubſtitutus ſecũdogenitus ; & vno ore
24 omnes affirmant,& rectè diſpoſitionem † tã
dicti §.ſed & hoc, quam authen.niſi rogati,
& cap.in præſentia : fore exorbitantia a re-
gulis iuris communis , & propterea non ex-
tendi ad alios caſus vel ſpecies, quam in di-
ctis iurib⁹ expreſſas vt docuit glo.in d.auth.
niſi rogatus , & gloſ. in d. cap.in pręſentia,
quam poſt multos ante ipſum authores ſe-
quitur Felin.ibi num.57. ad finem Dęci.nu.
62. Ripa. in d. §. ex facto §. ſi quis rogatus
num.37. Fulgoſi.conſil.53.col.1. vbi ſcribit
ante dicta iura §. ſed & hoc, tex. in d.auth.
niſi rogatus & d.cap.in præſentia, conditio-
nem nuptiarum & filiorũ per ingreſſum mo-
naſterij nõ inualidatas fuiſſe, proinde in ſuis
terminis recipiendas , vt iurium correctio
quantum poſsibile ſit vitetur,iuxta l. præci-
pimus C.de appellatio. cum vulga. & ſupra
citatos interpretes.refert, & ſequitur Pere-
grin.d.articu. num. 59. & ſequentibus com-
probat innumeris , Tiraquel.in d.l.ſi vnquã
verbo ſuſceperit liberos nu.45.46. Gutier.
in d.cap.32.num.45. Sfor. Odd. d.articu.6.
Menoch.d.præſump.num.86. Vnde perpe-
ram doctores noſtri quales Bald.Iaſſon.Pa-
normit.Anto.Felin.Pariſi.Salice. Pela. Mo-
lin.& Pariſi.quos refert , & ſequitur Gutier.
d.cap.32.num.56. adiungunt ad declaratio-
nem d.§.ſed & hoc in pręſenti,quod cũ mo-
naſteria filij ficti dicantur,& fictio niſi in ca-
ſibus in d. §. expreſsis locum habeat,proin-
de extendi ad alios caſus non poterit , nam
licet tex.in d.cap.in præſentia id dicat, tex.
tamen in d.§.ſed & hoc,non id dicit,ſed tã-
tum conditionem pro non adiecta haberi vt
& id ipſum ſuperius animaduerti.

25 Eandem † ipſam opinionem noſtram,quã
cum Berengario in d.ſpecie approbo ex an-
te dicta ratione quod caſus noſter diuerſus
ſit a caſu d.§. ſed & hoc proinde non exten-
dendus ad alios;comprobatur ferè in termi-
nis authoritate Ripæ in reſpon.13.num.16.
17. docuit is vocatione facta de ſecundoge-
nito vbi primogenitus caſu aliquo non ſuc-
cedit, ſi filius ſecũdogenitus clericus efficia-
tur,in hac ſpecie tertiogenitum eſſe admit-
tendum multis ab eo illo reſponſo rationi-
bus adductis;hac pręcipuè quia ex vocatione
ſecun-

Digitized by Google

ſecundogenti videtur diſponēs habuiſſe reſpectum ad conſeruationem ſuæ familiæ, & deſcendentium, quæ per clericos, & monachos ſuſtineri non poteſt; quæ conſideratio in his donationibus, quæ fiunt in capitulis matrimonialibus hodiernis temporibus eſt maximi momenti, quia vt plurimum attendunt paſciſcentes ad conſeruationem bonorum in familia, præcipuè vbi donantur caſtra, & loca inſignia, & res magni valoris, dignc vt inter deſcendentes cōſeruentur, vt dixi authoritate Guido. Pap. quæſtio. 13. hoc lib. Quare nedum in contractibus, & donationibus familiæ conſeruandæ ratio efficax eſt coniectura ad excluſionem monaſterij, ſed & in vltimis voluntatibus eadem ipſa ab omnibus recipitur, vel quando id expreſsim dixit vel tacitè ſubſtituendo filios filiorum maſculos vt poſt Ripam tradit ſingulariter Sfor. Odd. d. articu. 6. num. 25. 26. verſicu. Prima coniectura eſt. Menoch. d. præſum. 83. num. 45. poſt Rip. Deci. Pariſi. Dida. Padil. & alios ab ipſo citatos. Vnde Didac. lib. reſolu. 1. cap. 19. num. 11. relatus ab eodem Menoch. egregie ſcripſit in tuitionem huius noſtræ opinionis, in conſtitutione primogenituræ rationem monaſterij non haberi cum familiam ob quam primogenituræ inducuntur per monaſterium conſeruari nō poſsint, ſed omnino extingui.

Quod ſi quiſpiam ſuperiores à nobis adductas conſiderationes non recipiat ſed adhærere vellit rationi Berengar. quia in contractibus ſtricta fiat interpretatio, & ideo in hiſce donationibus non veniant filij ficti vti monaſteria, duos alios in eiſdem terminis donationis factæ in capitulis matrimonialibus authores ſummæ grauitatis ſectatores habebit à nobis, & non alijs relatos Rolan. d. conſ. 58. num. 60. lib. 3. & Tiberi. Decian. reſpon. 41. num. 34. lib. 1. quos citaui in principio quæſtionis, qui ambo in duabus Aragoniç conſuluerunt.

Coniecturæ autem multæ ab ſcriptoribus recenſentur, quibus monaſteria excludi voluerunt, quas vti egregie digeſtas ab Sfor. Odd. & latius Menoch. d. præſu. alios ſciens prætereo.

26 Extremo † inquiri poſſet an monachus durāte vita ſua naturali, vel monaſterium interim redditus percipere poſsit, & poſsidere, in qua quæſtione conſuleodi Barto. Bald. Corne. Didac. Manti. Crot. Ruin. Alexan. & alij, quos citat Peregrin. dicto artic. 28. num. 81. & Ludo. Molin. qui latè tractat. de Hiſpano. primoge. lib. 1. cap. 13. num. 68. cum ſequenti.

(?)

SVMMARIVM.

1 *Primogenitus vbi fuit vocatus in capitulis matrimonialibus, cum qualitate habilitatis, de qua habilitate verba ſint intelligenda.*
2 *Eligendi facultate conceſſa, ſuum hæredem in capitulis matrimonialibus, quis, qualis, & quando eligi poſſit remiſſiue.*

QVÆSTIO. XXVII.

VOCATO PRIMOGENITO habili in capitulis matrimonialibus, quæ ſub his verbis habilitas requiratur: Rurſus data in eiſdem eligendi ſuũ hæredem facultate, quis, qualis, & quãdo eligi poſsit remiſsiue.

1 PRIMOGENITVS † ſæpius in capitulis matrimonialib' vocari ſolet dum habilis ſit; inquirendum nunc, quę habilitas ſit, de qua cōtrahētes loquuti fuerunt. Nam cum inhabilitas ex defectu corporis tum etiam animi contingere poſsit, vel ex defectu corporis, & animi ſimul, videndum an vnum ex his ſufficiat: Verum quoniam quæſtio hęc, & quæ ad ipſam pertingunt paſsim per ſcriptores adducantur, ne etiam longius quam par ſit tractatus noſter augeatur; videndi ad nauſeam vſque, de hac controuerſia Berenga. in cap. 1. de fili. nat. ex. matri. ad morga. contrac. cap. 10. à num. 13. verſic. Dubitari etiàm ſolet. Egregie Ludoui. Molin. de primog. Hiſpan. lib. 1. cap. 13. à num. 1. Pela. tractat. de maio. Hiſpano. 2. par. in princ. cum multis ſequen. Bur. de Paz. quæſtio. 3. à num. 1. vt modo alios pręteream innumeros antiquiores ab his relatos.

2 Vulgaris † itidem quæſtio proponitur, & quæ per omnium manus circumfertur vt integri de ipſa ſint conſcripti tractatus: An facultate eligendi vnum ex filijs conceſſa, poſſit quilibet eligi; quomodo electio facienda, quando, & quemadmodum expiret, cum innumeris ad hoc inſtitutum quæſtionibus: quę non paruum caperent tractatum. Hęc latiſſimè Bartol. vbi poſt eum alij in l. vnum ex familia & in §. ſi de falcidia vbi Segur. delega. 2. Berenga. in dict. cap. 1. de filijs nat. ex matrimo. cap. 9. à num. 1. latiſsimè Ludoui. Molin. de primoge. Hiſpano. lib. 2. cap. 4. & 5. Pela. de maio. Hiſpa. part. 1. quæſt. 71. & 72.

Aluarad. de coniectu. men. defunc. lib. 2. cap. 2. Simon. de Pręt. de interpre. verbo. vltima. volunta. lib. 3. inter. 3. dubio. 3. ſolu. 3. Menoch. conſil. 158. lib. 2. Surd. conſil. 369. lib. 3.

Digitized by Google

lib. 3. Bur. de Paz. quæſt. 3. à num. 249. Alex. Rauden. tractat. de analog. cap. 35. aliqua Cance. lib. 3. reſolu. cap. 7. num. 373.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio alienationis in contractu facta impedit ipſam etiã in cauſam dotis, vel donationis propter nuptias.*

2 *Prohibitio alienationis facta in vltima voluntate, non comprehendit cauſam dotis, vel donationis propter nuptias. Et quare. Et cur ſecus in contractu.*

3 *Prohibita alienari de iure communi, in cauſam dotis, & donationis propter nuptias alienari poſſunt.*

4 *Dotium priuilegijs per quæuis verba, etſi generalia derogatum non cenſetur.*

5 *Clauſula non obſtantibus non tollit priuilegia inſerta in corpore iuris.*

6 *Clauſula non obſtantibus non tollit priuilegia inſerta in corpore iuris, tunc maximè cum fuerunt conceſſa perſonæ aliàs priuilegiatæ.*

7 *Lex generaliter loquens cauſam dotis comprehendit ſpecialiter in illo caſu non priuilegiatam.*

8 *Prohibitio alienationis ab ſtatuto facta, dotis cauſam non comprehendit, & quare.*

9 *Statutariæ diſpoſitiones magis accedunt ad naturam vltimarum voluntatum, quam contractuum.*

10 *Viduitatis iura in Aragonia, etiam in bonis vinculatis vindicant.*

11 *Conſtitutionis Regiæ Cathaloniæ incipientis. Hac noſtra vera declaratio.*

12 *Vxor vidua relicta in Cathalonia, etiam in bonis vinculatis vſumfructum conſequitur.*

13 *Conſtitutiones Regiæ Cathaloniæ, veræ leges dicuntur non autem ſtatuta, & quare.*

14 *Dotis fauore bona inalienabilia, alienari poſſunt.*

15 *Maritus cui beneficium à lege conceditur, deducto ne egeat, an illud ipſum illi detur in rebus vxoris vinculatis, quæſtio noua latè examinatur.*

16 *Beneficium deducto ne egeat competens marito, eſt de appendicibus matrimonij.*

17 *Statuto ſtante quod præmoriente vno ex coniugibus alter certam dotis partem lucretur, ſuperſtes ipſam lucrabitur etiam in bonis vinculatis.*

18 *Fideicõmiſſum reſtituẽdũ deducto ære alieno.*

19 *Maritus, qui promiſit illico poſt mortẽ vxoris reſtituere dotem, non ideo videtur renũciaſſe beneficio, deducto ne egeat.*

20 *Maritus, & vxor adinuicem paciſci poſſunt de lucrando certam portionem ſuper eorum bonis etiam vinculatis.*

21 *Statuto ſtante quod præmoriente vno ex coniugibus ſuperſtes lucretur certã portionem dotis, lucrabitur ipſam in bonis fideicommiſſo ſubiectis.*

22 *Pactum inter virum, & vxorem de lucranda certa portione in bonis fideicommiſſo ſubiectis, valet, & quomodo id intelligendum.*

23 *Pacta quæ fiunt in contractu matrimonij, ſunt, quæ gaudent illius priuilegijs, ſecus ea, quæ poſt, & quare.*

24 *Pacta de dote lucranda an fieri poſſint in bonis feudalibus, & Emphiteoticis.*

25 *Prohibitio alienationis, quæ fit in vltima voluntate, non impedit alienationem, quæ in cauſam dotis, vel donationis propter nuptias fit.*

26 *Prohibitio alienationis in contractu impedit alienationem, quæ fit ex cauſa dotis, vel donationis propter nuptias ex Accurtij opinione communi.*

27 *Opinio communis gloſ. in l. nulla C. de iu. do. ſuſpecta.*

28 *Mens coniecturata etiam in conuentionibus attendenda.*

29 *Prohibitio alienationis in contractu facta nõ differt ab ea quæ in vltima voluntate.*

30 *Prohibitio alienationis in contractu facta, & capitulis matrimonialib⁹, ſaltim quoad deſcendẽtes nullam implicat prohibitionẽ alienationis, quæ fit ex cauſa dotis, vel donationis propter nuptias.*

31 *Donans in prioribus nuptijs filijs illius matrimonij, ſi mortua vxore poſt nubat, poteſt, obligare bona ſecundæ vxori, non obſtante priori donatione.*

QVÆSTIO XXVIII.

PACTA, VINCVLA, ET FIDEIcommiſſa, quæ fiunt in capitulis matrimonialibus in fauorẽ primogeniti, vel deſcendentium, An impediant dotis, vel donationis propter nuptias conſtitutionem, vel reſtitutionem aduerſus diſpoſitionem tex. in authẽ res quæ C. com. de lega. vtilia multa.

1 GLOSA inſignis † in l. nulla in verbo prohibitum. C. de iu. do. quæ ſupra modum ab antiquis commẽdatur, docuit expreſſim, prohibitionẽ alienationis in cõtractu factam ita alienationem ipſam præſtringere vt nec in cauſam dotis, vel donationis propter nuptias (tantopere à legiſlatoribus priuilegiatam) poſſit alienatio fieri.

2 Huius rei rationem † interpretes noſtri illic, & alibi in locis nunc citandis tradiderunt; Quoniam quod in cauſam dotis, vel dona-

donationis propter nuptias, alienatio fieri
in vltima voluntate poſsit de rebus fideicō-
miſſo ſubiectis, iuxta diſpoſitionem text. in
d.auth.res quæ C. com. delega. prouenit ex
coniecturata mente defuncti, quem veriſimi-
le non eſt voluiſſe ſuos deſcendentes innup-
tos remanere; Quaſi videatur diſpoſitionem
ſuam cum iuris communis diſpoſitione con-
iunxiſſe, noluiſſe ſcilicet cœlibatum inſtitue-
re vt liberis melius ciuitates repleantur. ad
text.vulga. in l.1. ff. ſolut. matrimo. in con-
tractibus ceſſat hæc ratio, cum in illis præ-
ſumpta ſiue coniecturata illorum mens ceſ-
ſet, nam in conuentionibus verba preſſe, &
ſtricte interpretentur vt ſonant, & quod
omiſſum in illis ſit pro omiſſo habendum
cenſeatur l.veteribus ff. de pact. l. quidquid
aſtringendæ de verbo. obligatio. gloſæ tra-
ditionem ſimul cum relata ratione ſequuti
ſunt Cin. Bald.& Salicet.in d. auth. res quæ
Alexan. in l. filiusfamilias §. diui delega.1.
vbi Iaſſ.in 1.lectura num.67. & 69. & in 2.
num. 103. delega.1. Opiz. num.34. Crot.
num.65. Claud. nu.22. idem Iaſſon.in auth.
res quæ num.25.& 32.vbi Curti. iunior.nu.
25. Tiraquel.qui alios in tractat. de retract.
quæſt.61.per totam ex nouiſsimis Peregrin.
tractat.de fideic.articul.42.num.58.Hiſpa-
ni.Ioan. Lup.vir eruditiſsimus in repe. rub.
de dona.inte.vir.& vxor.§.16. à num.1.cum
ſequent.Loaz.in d.§.diui.num.33. Padill.in
d.auth.res quæ num.116.Burg.de Paz.conſi.
9.Ludo.de Molin.tracta.de primog.Hiſpa.
lib.4.cap.16.num.11.

Nullus autem ex noſtris explicite, & lu-
culenter articulum hunc explanauit; vt au-
tem poſthac clariſsimus ſit quatuor inſpe-
ctiones conſiderandas fore animaduerto.

Prima, ad iuris communis diſpoſitionem
pertinet, vtrum lege, & iure communi alie-
nari prohibita, in cauſam dotis, vel dona-
tionis propter nuptias alienari poſsint.

Secunda, quid in ſtatutaria diſpoſitione.

Tertia, quid in vltimis voluntatibus.

Quarta, quid in conuentionibus, & pactis
quibus contrahentes inuicem paciſcuntur de
re aliqua non alienanda, eam vinculo ſubij-
ciendo.

3 Circa primam † inſpectionem vbi iure
communi aliqua prohibentur alienari, vbi
fundus dotalis prohibente lege Iulia, & in
cæteris caſibus quos recenſet gloſ.vbi cæteri
in l. fin. verbo, ſiue lex. C.de reb. alie.non
alienan. nulli dubium eſſe poteſt, præter-
quam in rebus ſacris, alienationem, quæ ex
cauſa dotis, vel donationis propter nuptias
fit, non contineri huiuſmodi legali prohibi-
tione.d.auth.res quæ & in corpore vnde ſu-
mitur, l.mulier §.cum proponeretur ad S.C.
Trebellian. quæ iura licet loquantur in pro-
hibitione alienationis facta per teſtatorem.
Quoad cauſam tamen dotis & donationis
propter nuptias parificantur prohibitio le-
gis, & teſtatoris d. l. fina. C.de re.alien.non
alienan. omnes in d. §.diui. & in d.auth. res
4 quæ; Cum † enim ſit dos ſummopere priui-
legiata, per quæcūque verba à iure ipſo pro-
lata, non cenſetur tali priuilegio derogatum
gloſ.Bart.& alij in l. hæres abſens ff. de iudi.
& in auth. qua in prouincia C. ibi de Crim.
agi. opor. Eſt enim ibi & alibi receptiſsima
5 traditio, per clauſulam. Non † obſtantibus
quibuſcunque priuilegijs, non fore ſublata
priuilegia inſerta in corpore iuris. l.decurio.
vbi Plat.de Silentia.lib.12.Co.& hanc opi-
nionem poſt Caſtren. & Iaſſon. ab eo rela-
tos, refert communem nouiſsimè Petra.tra-
ctat. de poteſ. princi. ad finem. ſub rub. de
clau. non obſtan. quid valeat, &c. num.11.
ſic in terminis noſtris docuit eruditè Ioan.
Lup.in rub.de do.int.vir.& vxor.§.16.num.
6 10. ad finem. vbi ſingulariter addit, tum †
maximè traditionem procedere quando pri-
uilegium inſertum in corpore iuris, eſt aliàs
conceſſum perſonæ priuilegiatæ: Quia tunc
per generalem clauſulā derogatoriam pri-
uilegiorum, & cum clauſula, etiam ſi de eis
mentio fieri debeat, &c. Non intelligitur
derogatum priuilegio perſonæ aliàs priuile-
giatæ; quod dicit ibi aureum, & ſingulare:
Cæterum an verum ſit examinare extra inſ-
titutum tractatus eſt; & repugnat diſpoſitio-
ni.tex.in l.in fraudem §.fina.ff. de teſta.mi-
li. & his, quæ Peregrin.tractat.de fideicom.
7 articul.42.num.65.vbi ſcripſit ex † alijs à ſe
relatis; legem generaliter loquentem cau-
ſam dotis compræhendere ſpecialiter non
priuilegiatam in illo caſu: Niſi dicamus Lu-
pi traditionem intelligi, caſu, quo perſona
in illo eodem caſu foret priuilegiata.

8 Circa ſecundam † inſpectionem, vbi ſta-
tuto res alienari prohibeatur, exiſtimāt om-
nes prohibitione huiuſmodi ſtatutaria non
eos contineri, qui in cauſam dotis vel dona-
tionis propter nuptias alienant: Quia cum
in ſtatuto militet eadem ratio communis li-
berorum, & matrimonij, & ne retardentur
homines à nuptijs, ſine quibus orbis & vrbes
perirent, eadem diſpoſitio vindicare debet.
Sic egregie antiquitus in vna huius Hiſpa-
niæ citerioris decidit Alberi.in 1.part.ſtatu.
quæſtio.144. Is docuit quod ſtante ſtatuto
Regis Aragoniæ per eundem Regem iura-
to; quod aliqua immobilia Regni per eun-
dem Regem alienari non poſsint, cum ta-
men donaſſet Rex multa oppida, & caſtra,
& poſt illius mortem primogenitus voluiſ-
ſet ipſa recuperare, quod non valuerit do-
natio

ratio obſtante ſtatuto,& iuramento, multis oſtendit Alberi. donationem valuiſſe ratione doris, vel donationis propter nuptias, quę de rebus alienari prohibitis fieri poteſt in dictas cauſas. Aperte innuens diſpoſitionem dict. auth. res quæ procedere etiam in bonis per ſtatutum alienari prohibitis. Hãc Alberi. traditionem extollit vt mirabilem Ioan. Lup. in dict. §. 16. num. 1. ad medium poſt Barba. Ambroſi. & Iaſſon. ab eo relatos, & citatis Bartol. Alberi. & alijs aſſerit communem Opiz. in dict. §. diui. num. 138.

9 vbi Loazi. num. 135. rationem reddunt, † quoniam ſtatuta potius accedunt naturæ vltimarum voluntatum quã contractuum. Ripa. in eodem §. num. 71. Roma. Plot. Hiero. de Tor. Deci. Nart. & Curt. iunior. quos refert & ſequitur nouiſsimè Petr. tractat. de fideicom. quæſt. 8. num. 444. communem dicens. Et relatis Anchar. Curt. ſenior. Rip. Hieron. Loaz. Opizo. & Petra. Peregrin. tractat. de fideicom. articul. 42. num. 65. Tiraq. tractat. de iu. primo. quæſt. 61. à num. 1. & 2. & quibuſdã alijs relatis Portole. olim Ilerdæ condiſcipulus noſter in Schol. ad Molin. §. viduitas num. 47.

Ex hac receptiſsima traditione non pauca eademq. vtiliſsima inferuntur.

10 Primum, quod cum ex † Aragoniæ legibus vidua relicta ius habeat viduitatis ſuper bonis mariti, vſumfructum ſcilicet, & alia quędam iura, vt per eundem Molin. in dict. verbo. viduitas. Etſi iure communi in rebus alienis, nec vſusfructus, aut ſeruitus conſtitui poſsit, poterit tamen maritus in bonis ſuis, etſi fideicommiſſo ſubiectis viduitatem in capitulis matrimonialibus promittere futuræ vxori fauore dotis & ſeu ſuo in caſu donationis propter nuptias, ne à nubendo homines retrahantur, quod facilè contingeret, ſi ius hoc viduitatis in illo Regno deficeret: Cum ferè in omnibus Regnis tum vlterioris, quam citerioris Hiſpaniæ, caſtra, oppida, dignitates Regię, & Baronię arctiſsimo ſubiaceant fideicommiſſo; atque ita obſeruari in illo Regno teſtatur poſt Molin. Portole. in ſcholijs ad eum vbi ſupra num. 47. & in tract. de conſor. cap. 46. num. 1. 20. 22.

11 Secundo infertur † genuina, & notabilis declaratio Regiæ conſtitutionis noſtræ, incipientis, hac noſtra, titu. diſſol. lo. matrimo. quæ vult mortuo marito poſſe vxorem poſſeſsionem conſequi rerum mariti illico, & fructus itidem ſuos facere, donec integre de dotibus ſuis fuerit exoluta, & ſuis iuribus dotalibus; etiam ſi fructus rerum mariti excederent dotem, & licet ex fructibus poſſet ſibi in vno anno ſatisfacere; quam conſtitutionem dixi ego hoc libro quæſt. 36. infra fore aduerſus ius diuinum, & humanum; ſed data illius validitate, & obſeruantia pro vt inconcuſſe obſeruatur; An poterit mulier in bonis mariti vinculatis hoc ipſum conſequi, vt ſcilicet fructus ſuos faciat, qui ad alium poſt mortem mariti ratione fideicommiſsi pertinere debent, quam quæſtionem in ſuis reſolutionibus tetigit Cancer. lib. 1. cap. 9. num. 104.

12 Et licet † videatur mulierem non poſſe, quia in rebus alienis nec ſeruitus, aut vſusfructus conſtitui poſsit, vel deberi quod notiſsimum eſt, & animaduertit idem Portole. vbi ſupra attenta tamen ſuperiori ratione ne matrimonia impediantur, quod facilè cõtingeret, ſi mulieres hoc carerent beneficio, (maximè quod omnia ferè caſtra, oppida, & loca nobilium ſint reſtitutioni obnoxia) tutius eſt affirmare mulierem relictam etiam de bonis vinculatis, & reſtitutioni obnoxijs, fructus ſuos facere; Et animaduertit idem Portole. poſt alios practicos Regni Aragoniæ, licet in diuerſo caſu dict. loco num. 47.

13 Secundo † quia ſiue conſtitutiones noſtræ Regię vt ſtatuta conſiderentur, quod non rectè ſenſit Canceri. cum ſint leges, & ius commune in tota hac prouincia, & vt tales condantur à Catholico Rege noſtro cum interuentu incolarum Regni dixi hoc libro, quæſtio. 27. num. 15. Et nunc addo traditionem quã omnes indiſcriminatim ſequuntur, ſtatuta ſcilicet accedere magis ad vltimas voluntates quam ad contractus, dixi ſupra verſicul. Rationem reddentes, &c. Conſtitutiones autem noſtræ Regiæ accedunt magis ad naturam contractuum, quam vltimarum voluntatuum, quia ſunt pactionatæ omnes inter Regem, & populos vt eſt notiſsimum; propterea Rex. niſi de conſenſu populorum nequit eas condere, vel iam factas abrogare. Igitur cum ſint ius commune ſicut de iure communi cauſa dotis ſemper cenſetur excepta illius fauore, ita in hoc caſu, & ſpecie, conſtitutio Regia noſtra bona vinculata compræhendet: id ipſum ſi cõſideremus conſtitutiones noſtras vt ſtatuta ex ſuperius traditis.

14 Tertio † quoniam cum in detrimentum perpetui fideicommiſsi ratione dotis, vel donationis propter nuptias poſsint bona aliqua alienari, & ſubduci. l. mulier §. cum proponeretur ff. ad S.C. Trebellia. & dict. auth. res quæ: multo magis fauore eiuſdem dotis licebit mulieri donec ſibi dos ſoluatur retinere interim bona mariti vinculata: quoniam præiudicium hoc temporale tantum eſt donec ſibi dos ſoluatur, & iura dotalia, atque ideo cum præiudicium ſit temporale minus atten-

attendendum, vt in ſpecie viduitatis legum
Aragoniæ animaduertit, & rectè idem Por-
toleſi,vbi ſupra num.49.

His omnibus & aliæ rationes adiungi poſ-
ſunt,quas erudite tradit Ioan. Lup. in dict.
§.16.Et ita in facti contingentia fuit aliquã-
do iudicatum in hoc ſacro Senatu . Neque
differentia aliqua conſtituẽda inter dotem
& donationem propter nuptias,quoniam ad
paria iudicantur d.auth. res quæ C.commu-
nia de leg.l. cum multę de donati. ant.nupti.
Co.dixi fusè ſectio. 1. quęſt.8.num.244.

15 Tertio infertur † ad reſolutionem quæſ-
tionis,quam hucvſque ab aliquo nec motam,
nec tractaram vidi,vt cum de iure communi,
& regio noſtro, marito poſt vxoris mortem
competat beneficium deducto ñe egeat , &
nę conueniatur niſi in quantum facere poteſt:
vulga.l.ſi maritus cũ latiſsimè ibi per omnes
ff.ſolu.matrimo.Quid ſi forſan dos ipſa mu-
lieris vinculara foret,quia in caſtris,oppidis,
& rebus prætioſis conſiſteret;An in præiudi-
cium fideicõmiſſarij vti poſsit maritus hoc
beneficio . Noua quæſtio de qua paucis ab
hinc diebus quidam inſignis iuriſperitus hu-
ius vrbis me interrogauit, quia ipſam in fa-
cto haberet,dicens diligentiſsimè ab eo cõ-
quiſitam,reperite non potuiſſe;cui pollicitus
fui me eam plena manu tractaturum.

Videtur igitur maritum tali beneficio gau-
dere non poſſe ; quoniam vt in ſuperioribus
ſcripſi,nullum ius, nulla ſeruitus,aut vſusfru-
ctus in rebus alienis conſtitui poteſt . At
mortuo fideicommiſſario eo ipſo dominium
in ſequentem trauſit ipſo iure , cui vtilis rei
vindicatio competit l. quories C. de dona.
quæ ſub. mo. Deci. conſil.31.num.61. Me-
nochi.qui alios conſil.58.num.30.Crauet.&
alij quos citat Peregrin. tractat. de fidei-
com. articul.42. num. 61. & articul.1. num.
16. vbi Socin.Bertran.& alios adfert , igitur
in præiudicium ſequentis fideicommiſſarij,
& vocati, maritus huiuſmodi beneficio gau-
dere non debet.

Contrariam opinionem ex multis tenen-
16 dam fore arbitror : Primo † legale hoc be-
neficium à iure communi inductum, reſpicit
fauorem matrimonij,& eſt de appendicibus
dotis,vnde cum omni iure ſiue communi, &
ſtatutario cauſa dotis , & illius fauor excep-
tus cenſeatur vt ſupra dicebam, ita fiet vt &
hoc ipſum beneficium exceptum videatur à
dotis reſtitutione.

17 Secundo,ſtante ſtatuto † quod præmoriẽ-
te vno ex coniugibus alter lucretur certam
dotis partem , vel donationis propter nup-
tias , nedum hæc portio debebitur ex bonis
liberis,ſed & ex bonis vinculatis,& fideicõ-
miſſo ſubiectis. ex magis communi de qua
infra:vnde magis multo hoc gaudebit bene-
ficio maritus cũ nihil lucretur ex dote , ſed
tantum fruatur, ne interim in contemptum
prioris coniugij mendicare cogatur: Et cum
ſit præiudicium temporale minus conſide-
randum vt dixi ſupra in verſ.Tertio quoniã.

Tertio vbi ſolent iniri pacta inter virum,
& vxorem de lucranda certa portione dotis
in caſu præmorientiæ vnius ex coniugibus,
ſuperſtes nedum lucratur in bonis liberis,
ſed & in reſtitutioni obnoxijs,ex receptiſsi-
ma de qua mox.

Quarto, ſi maritus hoc beneficio priuare-
tur cum vt dixi dotes, quæ in caſtris , & op-
pidis conſiſtunt , & alijs rebus immobilibus
prætioſis,vt plurimum ſint vinculata ab an-
tiquo , etſi non ſic vinculentur à parentibus
cum filias nuptui tradunt in his Regnis,ma-
trimonia impedirentur proculdubio , hoc
autem quantum fuerint deteſtati legislato-
res ex ſuperioribus liquet.

18 Quinto † accedat nõ parum efficax ratio,
quia fideicõmiſſum & illius bona reſtituẽda
ſunt deducto ære alieno l.ſucceſſorẽ vbi Bal.
& alij C.ad l.falcid.atqui lucrũ legale quod
cõſequitur maritus poſt mortẽ vxoris detra-
hitur tamquã æs alienũ cõtractũ obligatione
legali ex neceſsitate , quod quidẽ alienũ æs
ortũ videtur ordine intellectus iam à princi-
pio cõtracti matrimonij,& cõſtitutæ dotis à
patre,qui voluiſſe videtur id quod ius ipſum
cõmune vel ſtatutariũ loci, cũ quibus volun-
tatẽ, & diſpoſitionẽ ſuã coniunxiſſe cẽſetur,
ad ea quæ omnes in l. hæredes mei §.cũ ita,
& alibi ſæpe ff. ad S. C. Trebel. cũ latè à me
19 congeſtis hoc libro , vnde dixit egregie †
Surd.deciſ.132.n.22.quod maritus, qui illi-
co poſt mortẽ vxoris promiſit dotẽ reſtitue-
re, non videtur per hanc promiſsionẽ renũ-
tiaſſe beneficio ſuo , ne conueniatur niſi in
quantum &c. Bal. in hanc adferens ſenten-
tiã.Ruin.& alios.vbi & eodẽ nu. 22. ad inſ-
titutum noſtrum.poſt Alex.Iaſ.Imo.Roma.
Corn.Deci.Ruin.Alciat. Lup. & Rolan. af-
firmat,maritum , qui dotem reſtituere pro-
mitit poſſe deducere partem ſibi ab ſtatuto
delatam . Sicut nec hæres,qui promiſit ſol-
uere legata, videtur renuntiare quartæ falci-
diæ.idem Surd.d.deciſ.nu.21.vbi rationem
ex Alciat.& alijs reddit,quod nuſquam pro-
miſſor,neq. alius cenſetur renuntiare in du-
bio beneficio quod ſibi à lege defertur ; aut
ſtatuto ꝙ ille inibi latius proſequitur: Hanc
rationẽ quã modo ſupra tradidi in terminis
& puncto reddit Craue.conſ.186.nu.12. qui
cum eandem multis comprobet ſimilibus ad
eum lectorem reijcio.

Et eſt maximè conſiderationis quod in
noſtro caſu præiudicium ſubſtituti eſt tem-

Digitized by Google

porale, nec etiam afficit proprietatem ſed vſumfructum tantum.

20 Sexto, & † huc pertinet quod multis, & efficaciſsimis rationibus reſpondit Crauet. dict. conſil. 186. á num. 4. maritum poſſe cum vxore ſua conuenire in capitulis matrimonialibus, de lucranda certa portione dotis, etiam ſi dos ipſa vel maior pars foret fideicommiſſo ſubiecta, vt & nos paulo infra dicemus. Et hoc fauore dotis, & matrimonij: maiori certé ratione licebit marito gaudere hoc beneficio legali deducto, ne egeat in bonis vxoris etſi fideicommiſſo ſubiectis.

Septimo & vltimo opitulatur quod Portoleſi. docuit tracta. de conſorti. cap. 46. nu. 20. poſſe mulierem tradere viro in dotem bona conſortio ſuppoſita ante ipſorum diuiſionem, & pactum cum marito celebrare, quod ipſa prædecedēte, maritus partem ſuã lucretur, & id ipſum marito cum vxore. authoritate tex. in l. ante diuiſionem. C. de iu. doti. vbi glo. Bal. & Salice. quam opinionem ille inibi latius probat.

Ex quibus mihi probabilis fit noſtra opinio, in noua hac quæſtione: Maritum hoc legali gaudere beneficio in bonis vxoris etſi vinculo ſuppoſitis. fauore matrimonij, cum proculdubio nulla impedirentur cum viri intelligerent ſe hoc beneficio gaudere nõ poſſe in dote vxoris vinculata etſi contrarium fuerit deciſum in hoc Senatu aliquando, ſed minus bene.

Quarto infertur, ſtante ſtatuto, vel legē
21 municipali quod prædecedente vno † ex cõiugibus ſuperſtes certam dotis portionem lucretur, maritum vel vxorem ſuperſtitem hanc conſequi portionem etiam in bonis fideicommiſſo ſubiectis, quod ſcripſi ſed obiter hoc libro. Rationem reddunt interpretes, quia cum vt plurimum bona mariti vel vxoris ſuppoſita ſint fideicommiſſo, niſi lucrum hoc ex bonis vinculatis exigi poſſet, matrimonia & illorum fauor impedirentur in magnum Reipublicæ detrimentum. Huius traditionis author eſt Bald. in dict. auth. res quæ, num. 4. & num. 28. Caſtren. num. 4. Crauet. dict. conſil. 186. num. 4. 7. 16. Phanu. tractat. de lu. dot. gloſ. 10. num. 58. Portoleſi. in dictis commenta. num. 47. ad finem. & tractat. de conſor. cap. 46. num. 20. 21. vbi alios. Roland. tracta. de lu. do. quæſt. 58. á nobis citatus in ſuperiori loco. Sic comparatum eſt, quod ſtante ſtatuto, quo caueatur bona in forenſes alienari non poſſe, fauore tamen dotis id permitti: vt authoritate Anchar. Curt. ſenior. Rip. Opizo. & aliorum ſcribit Peregrin. d. artic. 42. nu. 63.

22 Quinto infertur, † valere pactum inter virum & vxorem in capitulis matrimonialibus cõtractum, in quo vxor cum marito vel, é conuerſo cõueniunt de lucranda certa portione in rebus ipſorum fideicommiſſo ſubiectis: Rationem reddunt interpretes eandem, quam in ſuperioribus ſcripſi: Niſi enim huiuſmodi pacta, & conuentiones concederentur vix mulieres viros nec é contra reperirent; ita facilè matrimonia impedirentur in maximum orbis, & vrbium detrimentum. Bald. conſil. 79. num. 4. lib. 1. conſil. 77. num. 2. lib. 4. & alij plures quos recenſet Ioan. Lup. dict. §. 16. num. 1. & 2. & ſequen. Pechi. tractat. de teſt. coniugu. lib. 1. cap. 6. Ruin. conſil. 179. num. 5. lib. 2. Roland. dict. quæſt. 58. fuſè Crauet. dict. conſil. 186. á nu. 4. vbi erudite ſicut ſolet. Petr. tractat. de fideicom. quæſt. 8. num. 353. & 365. Portoleſ. in citatis commenta. num. 48. & tract. de cõſor. cap. 46. num. 20.

Quam illationem ego intelligerem in his locis vbi ſimilia pacta, & conuentiones fieri ſolent, cum ſolita fieri conſideranda ſint. ad tex. & quæ omnes ibi in l. certi condictio. §. ſi nummos de re. credi. vbi Iaſſon. & alij l. quod ſi nolit. §. quia aſsidua de edeli. edict. Alias videretur pactum in fraudem ſubſtituti, & illius odium, ex his quæ tradit Deci. in conſil. 186. Peregrin. dict. artic. 42. num. 63. verſic. Item limita cum conſuetudo.

Declaranda ſunt autem ſuperiora quibuſdam modis, ne forſan aliqui incauti offendant. Primo intellige ſuperiora, niſi dentur alia bona libera præter fideicommiſſo ſubiecta; ſtantibus enim bonis liberis, nec quarta vigore ſtatuti debita, aut lucrum conuentum in caſu præmorientis alterius ex coniugibus extrahendum non eſſet ex bonis fideicommiſſo ſubiectis, ſed ex liberis: Nam & bona fideicommiſſo ſubiecta, ita demum pro dotibus obligari; & alienari poſſunt, cum deficiunt bona libera. l. pater filium ff. de lega. 3. dict. auth. res quæ vbi Caſtren. num. 5. Curt. num. 12. Molin. de Hiſpan. primoge. lib. 4. cap. 7. num. 2. qui alios. Cor. Pariſi. Alexan. Iaſſon. Ioſeph. Ludoui. Bellon. Phanu. & multi quos refert Portoleſi. tractat. de conſor. cap. 46. num. 14. verſicul. Sed hæc reſolutio intelligenda. Et hæc traditio dubitationem nullam recipit.

23 Secundo declaratur † notabiliter, cum pacta, & conuentiones fiunt ante contractum matrimonij, vel in ipſo contractu, ſecus ſi poſt. quoniam cum eo in caſu ceſſet fauor matrimonij, conſequenter, & diſpoſitio in cuius fauorem illud fuit inductum. egregie Portoleſi. dict. cap. 46. num. 22. vbi docuit quod licet fauore matrimonij ſuper bonis conſortij in Aragonia poſsit fieri pactum de lucranda certa portione dotis, tamen poſt contra-

contractum matrimonium, minime, quia ratio fauoris ceſſat. quod probat authoritate Molin. Et vera traditio eſt licet nihil adferat Portoleſi. quam & iuribus & traditionibus confirmari hoc libro, quæſtio. 6. nu. 14. vbi ſcripſi quod pacta, & conuentiones, quæ tolerantur fauore matrimonij aduerſus iuris diſpoſitionem, ita demum vim habent ſi ante contractum, vel in ipſo matrimonio fiant, ſecus ſi poſt. ex tex. in cap. quamuis pactum, in verbis, dum nuptui traderetur, de pact. in 6.

24 Tertio † declarantur ſuperiora ne procedant in bonis feudalibus, & Emphiteoticis, nam in his in præiudicium domini directi huiuſmodi pacta fieri nō poſſent Ioan. Lup. dict. §. 16. num. 3. & alij, quos refert Portol. in dictis Schol. num. 48. latius Peregrin. tracta. de fideicom. artic. 42. num. 63. vbi tamen eleganter limitat, niſi conſuetudo aliter ſe haberet, vel niſi bona illa feudalia, & Emphiteotica redacta forent ad inſtar patrimonialium, quemadmodum in hoc Principatu vt non ſemel dixi.

25 Circa tertiam † inſpectionem cum in vltima voluntate alienatio fieri prohibetur: apertiſsimum eſt ipſa prohibitione cauſam dotis non contineri. text. apertus in dict. auth. res quæ, & dict. §. diui. Et quoniam de materia hac innumeræ prodierunt repetitiones, & tractatus, ne rem toties actam, agam ad communes locos reijcio lectorem.

26 Ad quartam † inſpectionem, non dubium eſt glo. in dict. l. nulla. C. de iu. do. communiter fore approbatam, vt ſcilicet prohibita alienatione in contractu, vel capitulis matrimonialibus alienatio in cauſam dotis, vel donationis propter nuptias fieri non poſsit, ex multis, quos citaui ſupra num. 1. de qua
27 communi † non parum dubito; Si quidem ratio communis, qua ferè omnes qui illam ſequuntur, mouentur, vera non eſt: dum aiunt in contractibus nullam ad mentem, ſeu voluntatem contrahentium rationem habendam eſſe, cum in illis pręſſe verba in-
28 telligenda ſint, & ad litteram: Nam † in conuentionibus non tam verborum, quam mentis contrahentium ratio habenda eſt, quemadmodum ex receptiſsima relatis à me innumeris authoribus, & argumentis oſtendi hoc lib. quæſtio. 20. à num. 1. dum ſcripſi coniecturas in contractibus efficere, vt de vno ad alium caſum, de vna ad aliam perſonam extenſio fieri poſsit, ea non repeto. Et in hac ſpecie Roland. conſil. 58. num. 34. qui in vna Aragoniæ ſic reſpondit. Decian. reſponſ. 31. num. 34. lib. 1. alios refert Portol. in dictis Schol. num. 59. dicens ſic per aduocatos eruditiſsimos Aragoniæ reſponſum. hoc idem dixit antea num. 58. vbi citauit Roland. Decian. Bero. & reſponſa quædam eruditiſsima aduocatorum illius Regni, vbi & aſſerit ita fuiſſe non ſemel iudicatum, & rectè vt mihi videtur; Nullam-
29 que † quoad caſum dotis, vel donationis propter nuptias differentiam cōſtituendam, cum idem ipſe matrimonij fauor vtrobique militet. Et non immerito aliqui ab illa
30 communi diſceſſerunt: Saltim † communis opinio intelligenda eſt, ne procedat in conuentionibus factis in capitulis matrimonialibus, vbi conuentione coniugum alienatio fuit interdicta fauore primogeniti, vel aliorum deſcendentium; In qua ſpecie veriſsimile eſt coniuges contrahentes de poſteris ſuis cogitaſſe, neque ipſos odio habere voluiſſe; & ſic ipſorum intuitu ne innupti remaneant, tacitè voluiſſe vt in cauſam dotis, vel donationis propter nuptias alienatio fieri poſsit, propter dotandi obligationem, quæ tranſit in deſcendentes, vt poſt Caſtren. & Iaſſon. reſoluit Petr. tractat. de fideicom. quæſtio. 8. numer. 444. & alijs relatis idem Portole. dict. loco. numer. 55. 56. & ab hac opinione vti vera, & æqua non eſt diſcedendum ſecundū quam iudicatur in his Regnis.

Alia quæ ad has pertinent conuentiones repetenda ſunt ex his, quæ in ſecunda dixi inſpectione.

Ex his quæſtio quam in facto vidi termi-
31 nari poteſt. Dederat † quidam vir nobiliſsimus in contractu matrimonij bona ſua primogenito dedit is mortua vxore, & relicto primogenito conuolauit ad ſecundas nuptias, & pro ſecuritate dotium vxoris ſecundæ obligauit omnia bona ſua, mortuo ipſo relicta vxore ſecunda ſuperuiuente, dotes, & iura dotalia repetente, quæ in hoc Regno ſolita ſunt dari puellis maritatis, dubitatum fuit an ea conſequi poſsit. Dubitationem faciebat donatio pręcedens in fauorem primogeniti facta, & in contractu matrimonij ex his, quæ in ſuperioribus dixi: Mihi autem contrarium viſum & in terminis reſpondit ferè Celſus noſter conſil. 53. & in fortiori caſu ex his, quæ ille pulchre adduxit.

Et vltra dicta ab eo euidenter confirmatur ex eo, quod ſi aliàs diceremus fieret vt prætextu huiuſmodi donationis, vel prohibitionis mariti vxore priori præmortua iterum nubere non poſſent, nullum autem pactum nulla conuentio tantùm poteſt, vt nuptiarum impedimento eſſe poſſit, quod multis rationibus & argumentis oſtendi hoc libro quæſtio. 1. maximè num. 33. 34. Sed & ſcripſi quæſtione 18. donatione facta in capitulis matrimonial. bus ab

Digitized by Google

vxore filijs illius matrimonij, præmortuo marito non obſtante donatione nubere ſecundo poſſe, & relicta legitima filijs prioris matrimonij de reliqua dote diſponere in filios ſecundi matrimonij. id ipſum latius ſcripſi & comprobaui quæſtio. 55. à num. 1.

SECTIO TERTIA.

HVCVSQVE EGIMVS DE fideicommiſsis cõuentionalibus in contractu matrimonij adiectis, ipſorum coniecturis, vinculis, & conditionibus: Verum quoniam varia ſolent in ipſo contractu matrimonij pacta inſeri, de his nunc agendum.

SVMMARIVM.

1 *Pactum in contractu matrimonij adiectum, vt filius primogenitus vxorem ducere teneatur cum conſilio, vel conſenſu parentum ſub pœna priuationis hereditatis, an valeat nec ne?*

2 *Voluntas diſponentium obſeruanda.*

3 *Inuitari quis poteſt ad matrimonium contrahendum ſpe lucri.*

4 *Teſtator an iubere poſſit, vt heres matrimonium contrahat cum conſenſu, vel arbitrio alicuius.*

5 *Pater non tenetur filio niſi ſolam legitimam relinquere.*

6 *Filius grauari poteſt vt contrahat matrimonium de alicuius conſilio, aliàs priuetur hereditate.*

7 *Filius non tenetur ſequi conſilium ad matrimonium contrahendum, ſed illud requirere, & poſtulare.*

8 *Conditio ſi nupſerit filius cum conſilio Titij, valida.*

9 *Conſilium in contrahendis matrimonijs approbatur.*

10 *Conditio quod filius vel filia teneantur contrahere matrimonium de conſilio, & voluntate parentum valet.*

11 *Conditio adiecta alicui vt de conſilio alterius contrahat matrimonium, non valet in illis caſibus, in quibus tenetur quis præciſe requirere conſilium, & illud ſequi.*

12 *Conditio contrahendi matrimonium cum conſilio alterius, non valet vbi magnum periculum verſaretur in exquirendo conſilio.*

13 *Matrimonium contrahere grauatus de conſilio alterius, perſona mortua poteſt libere contrahere.*

14 *Conditio ſi nupſerit de conſilio Titij poteſtatiua eſt.*

15 *Traditio authoris.*

16 *Pecuniarum numero legato vbi datur in pecunijs incertitudo, ad quid recurrendum.*

17 *Fideicommiſſum ex charitate eius, cui relinquitur declarandum.*

18 *Voluntas diſponentis ex qualitate & perſona legatarij æſtimatur.*

19 *Fideicommiſſi relictum ex ſanguine, & affectione elicitur.*

20 *Teſtator vel diſponens non præſumitur velle alienam ſobolem propriæ anteponere.*

21 *Grauamen appoſitum filio vt contrahat matrimonium de conſilio alicuius, reijcitur de legitima.*

22 *Conditio adiecta filio vt matrimonium contrahat cum voluntate, conſenſu, vel arbitrio alicuius non valet.*

23 *Matrimonium contrahere grauatus cum conſenſu, & voluntate alicuius, etſi conditio huiuſmodi inualida ſit, grauatus tamen vt relictum conſequatur matrimonium cũ aliqua contrahere tenetur.*

24 *Matrimonium contrahere grauatus cum conſenſu, & voluntate alterius ſubſtituta pia cauſa, licet cõditio inualida ſit, propter ſubſtitutionem tamen piæ cauſæ ſuſtinetur.*

25 *Conditio viduitatis, quæ alioquin in legato, vel donatione reijcitur, fauore piæ cauſæ ſuſtinetur.*

26 *Matrimonium contrahere grauatus ſub conditione vt cum certa aliqua muliere contrahat, vel cum aliquibus de certa familia adimplere grauamen tenetur.*

27 *Pœnæ & lucri differentia maxima.*

28 *Pactum de contrahendo matrimonio ſiue in viam conditionis, vel modi adiectum, adimplendum eſt.*

29 *Maioratus vel donatio facta ſub conditione, vt filius, vel alius matrimonium teneatur contrahere cum conſanguinea; vel affine ſub pœna amiſsionis hereditatis, an valeat.*

30 *Pelaez opinio adducitur in proxima queſtione.*

31 *Tex. in l. finali de conditio. ſine cau. expenditur.*

32 *Diſpenſatio vbi facile poteſt impetrari, impetranda eſt à grauato.*

33 *Matrimonium contrahere grauatus cum conſanguinea, tenetur proprijs expenſis diſpenſationem impetrare.*

34 *Conditio purificanda eſt à grauato.*

35 *Ludo. de Molin. diſtinctio adfertur.*

36 *Tempus præſens in diſpẽſationibus attẽdendũ.*

37 *Communis diſtinctio à Molina improbatur.*

38 *Conditio, quæ venit ex natura actus habetur pro expreſſa.*

39 *Ludo. Molin. traditio improbatur.*

Conditio

40 *Conditio contrahendi cum cōſanguinea turpis, & inhoneſta eſt.*

41 *Conditio cōtrahendi matrimonium adiecta in teſtamento vt hæres cum aliqua de familia contrahere teneatur, intelligenda eſt in gradu permiſſo à iure canonico.*

42 *Verba cuiuſcumq. diſpoſitionis intelligenda ſunt ſecundum ius commune, non autē ſpeciale, quod per diſpenſationem poteſt obtineri.*

43 *Verba maioratuum ſecundum iuris communis diſpoſitionem interpretanda.*

44 *Habilitas requiſita in diſpoſitione requiritur, vt adſit tempore facta diſpoſitionis.*

45 *Capacitas, vel incapacitas attenditur tempore, quo cedit dies ſubſtitutionis.*

46 *Ludo. de Molin. opinio confutatur.*

47 *Conditio cōtraria diſpoſitioni iuris numquam ſubintelligitur.*

48 *Conditio contrahendi matrimonij cum conſanguinea intra tertium, vel quartum valida eſt.*

49 *Diſpēſatio, quæ facilè obtineri ſolet, impoſſibilis non reputatur.*

50 *Diſpenſatio in ſecundo gradu difficilis.*

51 *Ludo. de Molin. opinio reijcitur.*

52 *Romanus Ponti. ſine cauſa non diſpenſat.*

53 *Teſtatoris voluntas, quæ peccatum inducit reijcienda.*

54 *Diſtinctio Ludo. de Molin. reprobatur.*

55 *Opinio authoris noua.*

56 *Diſpenſationum cauſæ iuſtæ in paucis reperiuntur.*

57 *Conditionis impoſſibilis differentia inter vltimas voluntates, & contractus.*

58 *Conditio nubendi Titio virgini impoſita, vbi virgo alteri nubit de parentum voluntate, non amittitur relictum.*

59 *Virginalis pudoris non eſt maritum eligere.*

60 *Mulier de voluntate parentum cōtrahens matrimonium extra territorium, non incidit in pœnam ſtatuti.*

61 *Mulier contrahens matrimonium intra annū luctus de voluntate parentum, nullam incurrit infamiam.*

62 *Traditio communis ſubuertitur.*

63 *Tex. in l. liberorum §. fina. ff. de his, qui notan. infa. declaratur.*

64 *Conditio contrahendi matrimonium de conſilio aliquorum quomodo ſuſtineatur.*

65 *Conditio adiecta filijs ne matrimoniū contrahant cum certo genere perſonarum valet.*

66 *Conditio adiecta filio, vel filiæ ne matrimonium contrahant cum infecti generis perſonis, an valeat.*

67 *Legatum mulieri ſub conditione ſi Titio nupſerit vbi Titius indignus eſt, mulier commodo legati non priuatur.*

68 *Nuptiæ indignæ iudicantur vbi ij, qui contrahere debent, citra notam infamiæ contrahere non poſſunt.*

69 *Pelaez opinio improbatur.*

70 *Contrahere matrimonium iuſſus cum aliquā perſona vbi ea recuſat contrahere, an amittatur relictum vel donatum.*

71 *Matrimonium contrahere iuſſus cum certa perſona ſub pœna priuationis hæreditatis, quæ primo recuſauit, & poſtea pœnitentia ducta contrahere vult, an ſit locus pœnitentiæ, & ad finem capitis adducitur conſilium authoris integrum in hac ſpecie.*

72 *Acoſtæ & Molinæ traditio ſubuertitur.*

73 *Matrimonium cōtrahere recuſantis ius in ſequentem tranſit.*

74 *Eligere debens variare non poteſt in contractu, ſecus in vltima voluntate.*

75 *Mora purgari re non integra non poteſt.*

76 *Moræ purgatio nō admittitur ad actionem ſemel deperditam recuperandam.*

77 *Voluntas diſponentis ſufficit vt adimpleatur eo tempore quoad exequutionem deduci poteſt.*

78 *Matrimonium contrahere iuſſus minor, vtrū aduerſus conditionem non adimpletam reſtitutionem petere poſſit.*

79 *Pelaez opinio reijcitur.*

80 *Tex. in l. 3. in §. etſi hæres ſic ff. de mino. declaratur.*

81 *Minor matrimonium contrahere iuſſus cum certa perſona ſub pœna priuationis maioratus, an poſſit moram purgare reſtitutione petita.*

82 *Minor an poſſit reſtitui aduerſus ſpretum teſtatoris præceptum.*

83 *Matrimonium contrahere iuſſus minor cum certa muliere, ſi cum altera matrimonium contrahat, & ea mortua velit denuo alterā in vxorem ducere, an audiatur.*

84 *Minor non reſtituitur aduerſus voluntatem diſponentis, cui contrauenit.*

85 *Matrimonium cum ſcia contrahere iuſſus, ſi legitime requiſita contrahere nolit, vtrum pœnitentia ducta poſt poſſit interpellare grauatum vt cum ea contrahat, & adfertur in fine conſilium authoris.*

86 *Mora vltima nocet.*

87 *Baldi & Saliceti opinio.*

88 *Pelaez opinio qualis.*

89 *Authoris conſultatio in caſu ſingulari in quo neptis grauata fuit matrimonium contrahere cum viro eiuſdem familiæ, & nominis, quæ virum illum requiſiuit vt cum ea contraheret, ille noluit ipſa autem matrimonium contraxit cum alio, quo mortuo cum vir ille prior, cum qua grauata erat neptis matrimonium contrahere ipſam interpellaſſet vt ſecum nuberet, & illa noluiſſet, an neptis hæreditate priuanda ſit.*

QVÆSTIO XXIX.

PACTVM IN CONTRACTV matrimonij adiectum vt filius primogenitus vxorem ducere teneatur cum conſilio vel conſenſu parentum ſuorum, vel ſi vnus ex his mortuus foret de conſilio ſuperſtitis ſub pœna priuationis hæreditatis alteri, quem elegerint filio deferendæ, cuius ſit effectus.

1 ACCIDISSE † in hoc Senatu quęſtionem audio, an filius primogenitus, cui hæreditas in capitulis matrimonialibus donata fuit adiecta conditione vt matrimonium, niſi de conſenſu parentum ſuorum, vel alterius ex his, qui ſuperſtes foret, contrahere poſſet ſub pœna priuationis hæreditatis, ſi vxorẽ duxerit irrequiſito conſilio, vel conſenſu an hæreditate poſsit priuare: quã poſuit Cancer. lib. 3. cap. 7. num. 170. Quæſtio certè quotidiana: in qua videtur conditionẽ veluti honeſtã minimè fore reijciẽdam, pri-
2 mum † enim (quod vulgo dicitur) locum obtinet volũtas diſponentiũ, à qua recedere nõ licet l. in cõditionibus primũ locũ l. pater ſeuerinam de condi. & demonſt.

3 Secundo † quoniam poteſt quis inuitari ad matrimonium contrahendum ſpe lucri iuxta text. inſignem à noſtris ſæpius commendatũ in l. Titio §. 1. ff. de condi. & demonſt. l. cum ita legatum §. videamus illo eodem titulo, quẽ ſingularem dixit Pala. Rub. in ca. per veſtras nota. 3. §. 21. de donatio. int. vir. & vxor. col. 2. concinit & tex. in l. 1. vbi Bal. Angel. & cæteri C. de inſti. & ſubſti. Iaſ. in l. 2. num. 4. illo eod. titu. l. dictam C. de condi. ob cau. Dida. in Epito. de ſponſa. 2. part. cap. 3. §. 3. num. 5. 6.

4 Tertio † in terminis quæſtionis noſtræ exiſtimarunt multi teſtatorem iubentem hæredem ſuum contrahere matrimonium cũ cõſenſu, vel arbitrio alicuius adhibita priuationis hęreditatis pœna in caſum contrafactionis, priuari proculdubio hæredem hæreditate, niſi pareat voluntati teſtatoris, ſic citati interpretes in d. l. 1. C. de inſtit. & ſubſti. & in d. §. 1. l. Titio & in ſpecie Oldradi conſ. 16. Aretin. in l. ſi ita ſtipulatus fuero teſiſti §. ſi tibi nupſero de verbo. oblig. Pala. Rub. vbi ſupra Dida. in Epito. ad 4. 2. part. cap. 3. §. 3. num. 7. Et hanc opinionem aſſerit magis cõmunem, incaute tamen cum non ſit, Pelaez tracta. de maio. Hiſpa. 1. part. quæſt. 50. n. 1. ad medium.

5 Quarto † facit, nam pater non tenetur filio niſi ſolam relinquere legitimã, quod vero extra ipſam eſt, ſibi liberum remanet, & alienare in quamuis perſonam poteſt §. 1. in auth. de trien. & ſemiſ. & in auth. vt li. ma. & auiæ in princi. cum enim reliquum extra dictam legitimam filijs non debeatur ob id rei ſuæ legem, pactum, vel cõditionem adijcere poteſt, pro vt ſibi placuerit argum. l. in re mandata C. mandati l. traditionibus C. de pact. ornat Becci. in conſ. 101. num. 25.
6 & † in terminis noſtris donationis ſub hac
ipſa conditione, vt nubat de conſenſu, & voluntate parẽtum, vel aliorum reſpondit nouiſsimè Surd. conſ. 215. num. 17. 18. cum ſequent. lib. 2.

In hac igitur controuerſia duos caſus conſiderant interpretes noſtri, primus vbi pater, vel alius donauit ſub conditione vt filius duceret vxorem de conſilio ſuo, vel alterius ex coniugibus: Secundus vbi donatum fuit ſub conditione vt matrimonium contraheret cum conſenſu, & voluntate parentum, vel alterutrius ex his, aut tertij: In priori caſu receptiſsima traditio eſt, filium non obſequentem priuandum eſſe hæreditate: Rationem reddiderunt, quoniam matrimonium in hac ſpecie non impeditur, neque illius etiam libertas, atque ideo cum conſilij conditio adiecta honeſta ſit reijcienda non eſt tamquam matrimonij impeditiua: Ratio-
7 nem † rationis reddunt, quia non tenetur in
hoc caſu filius conſilium ſequi, ſed illud tantum requirere, & poſtulare. l. cum pater §. mando delega. 2. cap. cum olim de arbit. l. Theopompus ff. de dot. pręleg. Surd. deciſio. 229. num. 18. pro vt & in noſtra ipſa quæſtione adnotarunt interpretes in l. turpia de lega. 1. vbi Iaſſon. nota. 3. Panormita. Anna. Deci. Oldra. & Paul. de Caſtr. quos refert, & ſequitur Crauet. conſil. 1. num. 3. ad medium Barto. Panormita. Alexand. Gregor. Lop. Rodri. Suar. Socin. iunior. Eman. Acoſ. & alij, eos citat Pelaez tracta. de maio. Hiſpan. part. 1. quęſtio. 50. num. 5. ad finem. Vnde in prædicta ſpecie filium contrauenientem omni hæreditatis donatæ, vel relictæ commodo priuandum eſſe cenſent omnes Cyn. Paul. de Caſtr. Alexan. Iaſſon. Anna. Felin. Palat. Rube. Rodri. Xuar. Deci. Guiller. Benedic. & Crauet. quorum & communem dixit traditionem Ludoui. Molin. tractat. de Hiſpano. primog. lib. 2. cap. 13. num. 36. Pela. in dict. quęſtio. 50. num. 5. & 6. Crauet. dict. conſil. 1. à quo cæteri traditiones mutuarunt Eman. Acoſ. in l. cum tale §. ſi arbitratu ampli. vltima à num. 2. cum ſequent. multis de conditio. & demonſtra. Et non relatis ſuperioribus præter duos Guiller. Benedict. & Crauet. probauit eandem opinionem Menoch. conſil. 69. nu. 29. lib. 1.

Vbi

8 Vbi † expreſsim reſpondit conditionem ſi nupſerit cum conſilio alicuius reijciendã nõ eſſe, proinde validam,& aduerſantem priuandum commodo hæreditatis:latius ſequitur,& comprobat idem Menoch. conſ. 322. nu.42.lib.4. vbi Cyn.Caſtren.Angel.Anna, Anchar.Felin.Ruin.Deci. Pala. Rub.Bene.
9 & Crauet. refert, quia † inquit conſilium in contrahendis matrimonijs lex permitit l. Theopompus ff. de do. prælega. vbi gloſ.& alij l. viduæ. C. de nupti. Neque ſubdit ille impedit matrimonij libertatem cum cõtrahere volens requirere tantum conſilium, ſed non ſequi teneatur;ad ea quæ Bart.& cæteri in l.1.§.ſi plures de exercitor. actio.cui etiã opinioni, & Theologos adhærere affirmat, & alios multos refert illuſtriſsi.Cardi. Manti.de coniectu.vltim.volunta.lib.11.titu.18. num.9.ad medium.

10 Extenditur † ſingulariter opinio communis vt,procedat etiam ſi dictum fuiſſet à donatore,vel diſponente quod filius, vel filia contrahere matrimonium tenerentur de cõſilio,& voluntate parentum, vel alterius ex his,aut tertij: etſi enim videatur diſponentẽ duo copulatiue voluiſſe,conſilium ſcilicet,& conſenſum,& vbi conſenſus, & voluntas alterius requiritur conditio adiecta,veluti impeditiua matrimonij reijciẽda ſit iuxta magis communem ſententiam, de qua mox dicam;tamen cum diuerſa ſint conſilium,& voluntas,& poſsit donatarius conſilium requirere;voluntatem tamen non ſequi; & in ſeparatis, & diuerſis vitiato vno alterum non vitictur l.1.§.penulti.vbi Bart.& cæteri omnes ff.de verbo.obliga.tum etiam vno ex ſeparatis ſublato,alterum non tollatur,l.ſi domus de ſerui.vrba. prædior. cap. ex tuarum ex.de auth. & verſ. Pall. cum ſimilibus vulga,ita fiet vt commodo donatæ hæreditatis, vel alterius rei donatarius ex his verbis non priuetur dum conſilium requirat, & adimpleat quod iure iubente adimplere tenetur. l.in teſtamento ita quidam in fine de condi. & demonſtr.cum alijs ad hoc inſtitutum adductis per Crauet. in d. conſ.1. num.4.& 5. qui hanc egregiã prodidit traditionẽ ab alio nullo,quem viderim in dicta ſpecie traditã.

11 Declaratur † communis ſententia in his caſibus, in quibus, qui alterius conſilium requirere tenetur,& illud ſequi obligatur;quos notarunt Barto. & alij in l. 1. §.ſi plures de exercito.actio.Panormit. & canoniſtæ in ca. ex parte de conſti.& in cap.cum in veteri de electio. Deci.poſt antiquiores in cap. ſi pro debilitate à n.9.de offi.delega.in his conditio hæc rijcienda erit, quoniam impeditiua eſſet matrimonij ſicut illa, qua cum alterius conſenſu,vel arbitrio matrimonium cõtrahi iubetur, ſic limitarunt prædictam communẽ ſententiam Rodri.Xuar.in l.2.tit. *de los caſamientos* lib.3.col.2.& Ludo. Moliu.d.cap. 13.num.38.

12 Secundo † declaratur ex eiuſdẽ Moli. traditione loco citato nu.39.vbi in requirendo cõſilio magnũ verſaretur periculũ,ferè enim ſublata ex hoc videretur matrimonij libertas Panor.in ca.ex parte nu.4.ext. de conſtitu.ornat exemplis Feli.ibidẽ nu. 1. periculũ autẽ vt ibi Moli.docuit in promptu eſſe debet,non enim à volũtate diſponẽtis ex quauis vel leuiſsima ſuſpicione recedi debet.

13 Tertio † declaratur,quando mortua foret perſona cõſulenda,eo in caſu liber remaneret is,cui donata fuit res ſub conditione requirendi illius conſilij: Quam declarationẽ admittit Moli.in maioratibus Hiſpanorũ,*quia* inquit,*potius in vim modi quam cõditionis relinquuntur, ideo cum modus non ſuſpendat defectu perſonæ, à qua conſilium petendum erat, non deficit vocatio:tamen quia (ait ille) non eſt veriſimile voluiſſe inſtituentem maioratum adimere voluiſſe vocato, ſi de huiuſmodi caſu cogitaſſet.*

Cuius tamen opinioni repugnat tex. in d. l.cum tale §.ſi arbitratu de conditio. & demonſtr.quo tex.aperte probatur,decedente perſona, cuius arbitratu nuptiæ erant celebrandæ non ceſſare legatum, nam adiecta conditio nulla eſt,& pro nõ ſcripta habetur: à contrario igitur ſenſu,ſi valida fuiſſet,qualis hæc, legatũ ceſſaret, vt in his terminis argumentatur Alex.in d.l.turpia nu.7.de leg.1. vbi Iaſſ.nu.4.inferens inde quod mortuo illo cuius conſilio matrimoniũ erat celebrandum conditio deficiens,& conſequenter extinctum eſt legatũ.probat Alex. ſententiam Feli.in d.ca.ex parte n.1.Deci.n.4.de cõſti. Rodri.Xuar.in d.l.2.col.1. Ruin.conſ.126. num.6.lib.2.

14 Quare in hoc articulo animaduertit † Mãti.in cõment.de coniec. vlti.volun.li. 11.tir. 18.n. 11.verſ.Sed ego conſidero,conditionẽ hanc ſi nupſerit de cõſilio N. fore poteſtatiuã,in his caſibus ſaltim,in quibus,quis conſiliũ tantum requirere,& non ſequi tenetur, proinde cũ poteſtatiua ſit cũ per legatarium ſiue donatariũ nõ ſteterit quominus impleatur,pro adimpleta debet haberi quoad illius cõmodũ:Non enim vbi poteſtatiua eſt,defectus videtur cõditione,qui ipſi parere nõ poteſt,& volũtas tũc diſponẽtis nõ aliter adimpleri debet quã vbi fieri poteſt l.quæ ſub cõditione §.quoties de cõdi.inſtitu.Caſtren.in l.in teſtamẽto 2.ad finẽ de cõdi.& demonſt. cũ alijs ad hoc inſtitutũ rectè cõſideratis per Manti.in loco nunc citato cuius nõ diſplicet opinio.

15 Verum † ego aliud ſentio defectum huiuſ-
modi conditionis propter mortem illius , á
quo conſilium requirendum eſt an debeatur
nec ne ſic donatum, vel relictum á coniectu-
ris pendere, veluti ſi eſſet filius is, cui ſub di-
cta conditione relictum fuit , aut donatum,
coniectura inde ſumitur ex affectione & ſan-
guinis proximitate noluiſſe patrẽ filio adi-
mere donatas res, vel relictas cũ culpa ipſius
argui non poſsit, & idem iudicarem in alijs
omnibus caſibus , in quibus ſimilis affectio,
aut neceſsitudo poſſet militare, cum taliter
donata magis contemplatione perſonæ do-
nata videantur Bart. in l. pater filium §. Tuſ-
16 culanus in fine de lega. 3. Hinc † ſi numerus
pecuniarum legatus ſit nec de quibus teſta-
tor ſenſerit appareat, ex affectione legantis
illius neceſsitudine , dignitate , & charitate
colligi de quibus cenſerit poteſt l. ſi ſeruus
17 plurium §. fina. de lega. 1. Ex † charitate etiã
eius cui fideicommiſſum relinquitur, modus
ſtatuendus eſt l. cum alimenta ff. de alimen.
lega. & dixit glo. in l. ille á quo §. ſi de teſta-
mento ad S.C. Trebel. voluntatis intentionẽ
ex affectione, & charitate colligendã, l. qui-
dam ita illo eod. titu.

18 Accedat † quod & ex qualitate, & perſona
legatarij vel donatarij eſtimari affectio , &
voluntas diſponentis debet , ita vt in noſtra
ſpecie propter defectum illius conditionis
abſq. culpa donatarij donatio deficere non
cenſeatur argu. l. filius ff. de donatio. Tiraq.
qui alios recenſet tract. de nobili. cap. 37. nu.
36. Natt. conſ. 616. nu. 19. conducit tex. egre-
gius in l. plenam, in verbis , *Aliquando enim
largius cum vſurario agendum eſt pro digni-
tate illius, cui vſus relictus eſt*. ff. de vſu. & ha-
19 bita. idemq. † eſt in legatis & cæteris diſpo-
ſitionibus vt ex qualitate eius, cui quid relin-
quitur voluntas diſponentis attendenda ſit
Bal. in l. 1. quæſt. 4. C. de verbo. ſignifi. Alex.
conſ. 100. nu. 12. li. 4. Pau. de Caſt. conſ. 383.
nu. 3. lib. 1. idem Alex. conſ. 169. nu. 4. lib. 4.
Atq. proprius ad caſum noſtrum accedendo,
ex coniunctione , & ſanguine maximè elici-
tur. Angel. conſ. 28. nu. 2. Anchar. conſ. 237.
nu. 2. Soci. ſeni. conſ. 26. nu. 4. li. 4. Potiſsimè
hæc in filijs vindicant, cũ tutiſsimũ ſit amorẽ
nullum paternum minime vincere l. iſti qui-
dem ff. quod met. cau. cũ pater pro filio op-
timum pro liberis ſuis cõſilium capiat l. nec
20 in ea ff. de adul. Et † hæc eſt omnium potior
coniectura, qua præſumitur noluiſſe teſtato-
rem, vel diſponentem alienam ſucceſsionem
propriæ anteponere ad tex. in l. cum acutiſ-
ſimi C. de fideico. l. cum auus de conditio. &
demonſt. vt huic præſumptioni etiã aduer-
ſus verborum proprietatẽ ſit inhærendũ d. l.
cum auus . Et ex hac ipſa coniectura præſu-
mitur plus dictum licet minus ſcriptum, d. l.
cum auus . Et dixit pulchrè Bal. conſ. 40. nu.
1. 2. lib. 3. quod dubia ſubſtitutio ſemper in
fauorem liberorum interpretanda eſt.

21 Quarto † declaratur vt etſi conditio valeat,
cum conſilium non obliget, tamen de legiti-
ma debita hæc ſicut alia , quæuis reijcienda
eſſet, non enim legitima grauamen, onus, vel
conditionem recipit inuito eo , cui debetur
ad tex. in l. omnimodo, in l. quoniam in prio-
ribus C. de inoffi. teſtam. quamquam quoad
reſiduum cum liberum ſit parẽtum patrimo-
nium §. 1. in auth. de trien. & ſemiſ. cum alijs
á me citatis ſupra in verſic. Quarto facit, cõ-
ditio ſuſtinetur , ita in noſtris terminis poſt
Bald. & Gabri. ab eo relatos reſoluit idem
Mant. d. titu. 18. nu. 12. 13. 14. Surd. egregie
conſ. 215. á nu. 17. cum multis ſequen. lib. 2.
qui alios refert.

22 Secundus † caſus ab interpretibus noſtris
traditus eſt, quando donator , vel diſponens
conditionem adijecit , qua voluit filium vel
filiam matrimonium contrahere cum volun-
tate, conſenſu, vel arbitrio ſuo , vel alterius,
in hoc articulo crebrius noſtrates prodide-
runt conditionem reijci, tamquam impedi-
tiuam matrimonij propterea donatariũ res
donatas conſequi, ac ſi conditio non fuiſſet
appoſita ex tex. in d. l. cum tale §. ſi arbitra-
tu, alias incipit reſcriptum de condi. & de-
monſt. l. filię eod. titu. vbiq. Bart. & Bartolo.
Socin. idem Bart. & Paul. de Caſt. in d. l. tur-
pia §. 1. de lega. 1. Iaſſon. ibidem num. 3. & 5.
Deci. in l. fœminæ nu. 38. de reg. iur. Fulgo.
conſ. 61. nu. 6. Pau. de Caſt. conſ. 300. num. 1.
lib. 1. egregie multis adductis fundamentis
Eman. Acoſ. in d. §. ſi arbitratu amplia. vlti-
ma á nu. 2. cum ſequent. Ludo. Molin. tract.
de Hiſpan. primog. lib. 2. ca. 13. nu. 35. verſi.
In primo caſu , qui tamen non alium quam
Eman. citat Manti. in commen. de coniectu.
vlti. volun. lib. 11. tit. 18. nu. 8. Pelaez. tracta.
de maio. Hiſpa. par. 1. quæſt. 50. num. 4. & 5.
Simo. de Præt. in commen. de inter. verb. vl-
tima. volun. lib. 2. inter. 2. dubita. 2. ſolutio.
2. n. 107. 108. vbi Corne. Caſtren. Anna. An-
gel. Areti. Bolog. & Crauet. d. conſ. 1. citat &
ſequitur Dida. in Epito. ad 4. 2. par. cap. 3. §.
8. nu. 3. vbi Oldrad. Pala. Rube. & alios con-
trarium ſentientes declarat.

23 Communis † hæc opinio, á qua ferè nullus
diſſentit , notandis quibuſdam modis decla-
randa eſt. Primo non teneri parere conditio-
ni, cui ſic hęreditas, vel legatum relictum eſt,
dum tamen matrimonium contrahat cũ alia,
vel ſi fœmina foret cum aliquo alio viro, etſi
enim conditio reijciatur , matrimonium ta-
men cum effectu vt legatum conſequatur, vel
hæreditatem, vel ſi donatarius foret, res do-
natas,

natas,contrahere debet,ſic ſtatuit I. C. in l.
quæ ſub cõditione §.quoties ff.de condi.inſ.
qui tex.licet in proprijs terminis quæſtionis
non loquatur, ad eam tamen omnes inter-
pretes illius legis diſpoſitionem extendunt
& rectè,ita Paul.de Caſtr. in d. l. turpia §.1.
num.2. Alex.num.7.vbi & antiquiores alios
idem ſenſiſſe ſcribit Manti. d.tit.18.num.8.
ad fin.

24 Secundo † declaratur vbicunq. fuiſſet in
quæſtione ſuperiori ſubſtitura pia cauſa, quo
in caſu conditio illa, *ſi contraxerit matrimo-
nium de voluntate,vel arbitrio parentum, vel
aliorum*, non reijcitur, alioquin niſi adim-
pleatur locus erit ſubſtitutioni,vel vocationi
factæ de pia cauſa in donatione vel altera
diſpoſitione, cenſent omnes inferius citandi
moti authoritate tex.in l. Titio vſusfruct⁹ §.
fina.de cõdi.& demõſt. quemadmodũ enim
inibi fauor libertatis præfertur fauori nup-
tiarum,ſic fauor religionis,nuptiarum fauo-
ri præferendus eſt ad tex. in l. ſunt perſonæ
cum ſimi.de religi.& ſump.fun. Bart.in d.§.
fin.vbi Alberi.de Roſa.Imol.& Pau.de Caſ.
dixitq. Alberi.determinaſſe Guiller.de Cun.
Rom.in auth.ſimiliter num.52.C.ad l.falci.
Aretin.conſ.67.num.2.Manti.d.tit.18.n.9.
Hieronym.Gabri.conſ.131.nu.11.12. quo-
25 niam † & vbi conditio viduitatis in legato,
vel donatione adijcitur, quæ reijci ſolet l.
quoties l.ſed ſi hoc §.fin.cum l.ſequen.l.cum
tale §.reſcriptum de condi.& demonſ.auth.
cui relictum de indic.vidui.tollen.vbi tamẽ
indefectũ conditionis fuit ſubſtituta pia cau-
ſa non reijcitur,& indefectum cauſa pia vo-
catur Guil.Paul.de Caſt.Bart. & alij in d.§.
fina. l. Titio vſusfructus alij quos refert &
ſequitur Tiraquel.in tractat.de piæ cau.pri-
uileg. 18.

26 Tertio † declaratur vbi fuiſſet donatum
vel relictum ſub conditione vt donatarius
contrahere matrimonium teneretur cũ cer-
ta aliqua, & deſignata muliere, vel cum ali-
quibus de aliqua familia,vel generatione,nõ
enim talis conditio reijcitur, quia non im-
pedit libertatem matrimonij,& licet ſpe lu-
cri quamquam ad contrahendum matrimo-
nium impellere,quo priuatur niſi pareat cõ-
ditioni l.Titio centum §.1.l. cum ita legatũ
§.videamus de condi. & demonſt.l.2.de in-
ſti.& ſubſti.C.cap.de illis ex.de ſponſa. etſi
enim id in modum pœnæ fieri non poſsit d.
ca.gemma de ſponſ.d.l.Titia de verbo.obli-
ga. d. l. Titio centum §. 1. de condi.& de-
27 monſt.quia † tamen longe diuerſa inter lu-
crum, & pœnam differentia eſt, quod lucri
cauſa datur adimplẽdum eſt, pœna vero vbi
conſtituta fuit nulla redditur ſic docuit Bart.
in l.ſi quis in teſtamẽto de condi.inſtit.Iaſ.
in l.1.nu.4.C.de inſtitu.& ſubſti. Grat.conſ.
208.num.9.lib.2.Oldrad. Guiler. Benedic.
Alciat.Rolan.Aretin.qui in diuerſis cauſarũ
ſpeciebus ſic reſponderunt quos refert &
ſequitur Manti.d.titu.18.à num.1.vſq.ad 4.
& præter relatos à Manti. idem cenſuit Di-
da.in Epito.ad 4. 2.part. cap.3.§.3.num.6.
& 7.Emanu.Acoſ. in d.§.ſi arbitratu limi.6.
num.1.Bart.Oldrad. Guiller. Benedic.Ro-
dri.Xuar.Felin.Alciat. Socin.iuni. quos ci-
tat & ſequitur Ludo.Molin. de Hiſpan.pri-
mog.lib.2.cap.13. à num.1.Pelaez d.queſt.
50. à num.1. cum alijs. Et non relatis ſupe-
rioribus nouiſsimè eandem probauit non-
nullis rationibus Surd.conſ.215.n.16.18.19.
28 lib.2. Intellexerunt † citati interpretes ma-
ximè Oldrad.d.con.16. Pala.Rub. Dida. &
Molin.traditionem, ſiue pactum de contra-
hendo matrimonio ſit in viam conditionis,
ſiue in viam modi, in vtroque etenim caſu
conditio adimplenda eſt;cum honeſtè poſsit
adimpleri alioquin data, vel impoſsibilita-
te,aut inhoneſtate conditionis de implemẽ-
to illius quærendum non eſt l. cum ita lega-
tum §.videamus de condi.& demonſt.l.2.C.
de indic.vidui.tollen.Molin.d.cap.13.nu.5.
Pela.d.q.50.num.1.ad finem; vbi num.2. ex
29 † ea infert ad illius quæſtionis reſolutionẽ,
qua quæritur an maioratus inſtitutus (idẽ &
nos in donatione dicimus)ſub conditione vt
filius,vel alius matrimonium contrahat cum
conſanguinea vel affine, ſub pœna amiſsio-
nis rerum donatarum, vel maioratus ſi non
contraxerit, debeat rebus ipſis donatis pri-
uari.

30 Pelaez igitur † in maioratu loquens dicta
quæſtione 50.num.2. verſicu. Attendendum
concludit filium,maioratum non amittere ſi
matrimonium cum conſanguinea non con-
trahat, ductus authoritate legis vlterioris
Hiſpaniæ quam inibi refert. Idemq. de iure
31 communi eſſe exiſtimat ex † tex. in l.fina.ff.
de condi.ſine.cau.quo in textu probatur eũ,
qui dotẽ dedit pro futuro matrimonio con-
trahendo inter conſanguineos poſſe quod
dedit repetere, nam cauſa ſequi non poteſt
cum ſit interdictum matrimonium. Limitat
32 † tamen ibidem niſi diſpenſatio facilè poſ-
ſet impetrari per filium,vel grauatum,tene-
tur enim tunc filius, vel donatarius diſpen-
ſationem ſolicite poſtulare,& impetrare ne
a commodo inſtitutionis maioratus, vel do-
nationis cadat argum.tex.in l.apud Iulianũ,
aliàs idem Iulianus de lega.1. vbi poſt Bart.
Aretin.Alex.& Iaſſon.conducit tex.in argu-
mentum in l.in iure ciuili de condi.& de-
monſ.& in l.in iure ciuili de regu.iur. Tiraq.
& Eman.Acoſ. relati ab eodem Pela.vbi ſu-
33 pra num. 2. ad finem † quo in loco num.3.
eleganter

eleganter ſcripſit grauatum hæredem teneri
impetrare hanc diſpenſationem ſuis expen-
ſis l.Iulianus §. offerri in argumentum illius
34 tex.de actio. emp. † Et quæ in ſimili tradi-
dit Tiraq.tract.de retract.lib. 1.§.1.glo.17.
num.4.ſed magis facit,quod conditio adim-
pleri debeat per grauatum , quæ impleri nõ
dicitur, niſi per eum purificetur l. ſi quis ſub
conditione dandorum ff.ſi quis omiſ.cau.te-
ſta.iuncto text.in l.qui hæredi §. fin.de con-
di.& demonſ.vnde cũ purificanda ſit ab eo,
illius expenſis proprijs cum ipſi incumbat
fieri debet.

35 Vt autem † ad articulum reuertamus Lu-
doui.Molin.de Hiſpa.primo.libr.2.cap.13.
num.6.cum dixiſſet,conditionem de contra-
hendo matrimonio cum conſanguinea intra
quartum gradum videri inutilem,quia hone-
ſtè in vxorem ducere conſanguineam non
poſsit propterea ea conditio reijcitur l.cum
ita legatum §.videamus de condi.& demõſ.
gloſ.in l.2.vbi Bald.Angel. Salice.& alij C.
de inſtitu.& in l.vter ex fratribus verbo cõ-
ſobrinam ff.de condi.inſtitu.vbi Bart. & Al-
ber. Sigiſm. conſi.16.à nu.1.Tandem ſic di-
ſtinguit,cuius tamen oblongam & verboſam
diſtinctionem paucis præſtringam: *Aut enim
(inquit) maioratus ſucceſſori factum fuit præ-
ceptum ſimpliciter de contrahendo matrimo-
nio cum conſanguinea,aut fuit factum de con-
trahendo cum ea, præcedente diſpenſatione Ro-
ma.Pontificis; Priori caſu conditio huiuſmodi
vel præceptum vti impoſsibile de iure iudicã-
dum eſt,cum inter dictas perſonas matrimo-
nium contrahi non poſsit , propterea talis reij-
citur conditio l.continuus §. cũ quis de verbo.
obliga.* Dixi fusè libr.2.differen.2.vbi me de
hac quæſtione latius tractaturum dixi. *Nam
etſi* (addit ille) *ex diſpenſatione Roma. Pon-
36 tificis ea conditio purificari poſsit, quia † ta-
men tempus præſens attendendum eſt d. §.cum
quis,vbi omnes adnotarũt interpretes,& Ema.
Acoſt.in Selec.interpre.lib.1.cap.8.num.14.
ita fiet vt conditio huiuſmodi omnino reijcien-
da ſit , quoniam ſecundum ſtatum præſentem
37 matrimonium contrahi non poteſt :* † Com-
munem hanc huius diſtinctionis partem im-
probat Molin.dicto loco, *quia inquit is, qui
matrimonium cum conſanguinea contrahere
aliquem vult , neceſſario præſuponit vt id fiat
eo modo,quo fieri poteſt,præcedente ſcilicet diſ-
38 penſatione & hæc † conditio tacite ineſſe vi-
detur ex natura actus , adeo vt pro expreſſa
habenda ſit etſi omiſſa fuerit ad text. in l. 1.l.
conditiones extrinſecus de condi. & demonſt.
cum veriſimile non ſit diſponentem vel dona-
torem de matrimonio abſque diſpenſatione Ro-
ma.Pontificis non cogitaſſe.*

39 Molin. † improbatio aduerſus communẽ
40 nullius eſt momenti,cum negari nequeat, †
quin hæc cõditio turpis ſit, & inhoneſta quia
nuptiæ huiuſmodi improbatæ ſint de iure
canonico cap.non debet cum ſimi. de conſi.
& affin.& ſenſit expreſsim gloſ.in d. l. 2. C.
de inſtitu.& in l.vter ex fratribus verbo cõ-
ſobrinam de con. inſtitu. Bellaper. Cin.Al-
beri.Bald. Salice. Sigiſmun.& alij quos re-
41 fert & ſequitur Manti.d. titul.18. num.6. †
Qui inibi infert quod conditio adiecta in te-
ſtamento , vel alia diſpoſitione vt hæres vel
alius contrahat cum aliqua de familia,debet
intelligi in gradu permiſſo in iure canonico,
etſi diſpenſatio poſſet facile obtineri; ratio-
42 nem reddit † quia verba teſtamenti, vel al-
terius actus debent intelligi ſecundum ius
commune non ſpeciale quod per diſpenſa-
tionem poteſt obtineri l.fina. C. de his qui
veni. Ætatis impe. & in terminis reſpondit
Curti.iuni.conſi.54.nu.13.14.lib. 1.Manti.
vbi. ſup. nu. 6. ad fin.ita fit vt cum conditio
impleri non poſsit iuxta iuris cõmunis diſ-
poſitionẽ , conſequenter talis conditio reij-
43 cienda ſit:Porro idem Molin. † docuit ver-
ba maioratuum intelligenda fore iuxta iuris
communis.diſpoſitionem ad text.& ibi om-
nes in l.heredes mei §.cum ita ad S.C.Tre-
bell.lib.de Hiſpano.primoge.1.cap.14.nu.
21.ſi ſecundum iuris diſpoſitionem,ſequitur
conditionem veluti turpem reijciendam,
quoniam eo iure matrimonium improbatur.

44 His † accedit quod habilitas requiſita in
diſpoſitione requiritur vt adſit tẽpore factæ
diſpoſitionis, iuxta text. egregium in l. ſi fi-
lius familias vbi Barto.gloſ.& alij omnes de
verbo.obliga.ſicque initium,non quod poſt
ſequi poteſt attenditur d. l. ſi filius familias
gloſ.celebris , quæ ſimiles citat textus in ca.
dudum in principio de Electio. Coſm. in
pract.Sanè. titul.de collatio. cap. 1.§. item
45 circa verba legatorum. † Et capacitas vel
incapacitas , vt quiſquam ſuccedere vel non
ſuccedere poſsit exigitur eo tempore quo
cedit dies ſubſtitutionis ſeu vocationis,neq.
ſufficit ſi poſtea ſuperueniat l. ſi quis cũ ha-
beret ff.de ſuis & legiti.hæredi. l.1.§.ſi quis
proximior ff.vnd. cogna. Socin. Curti.iuni.
Pariſi.Ruin.Gozadi. Rub.Crauet. Bertran.
& alij plerique quos alibi idem Molin. re-
fert & ſequitur de Hiſpa. primo. lib.1.cap.
13.num.33. 34.cum tribus ſequent. vnde cũ
tempore factæ vocationis per inſtitutorem
maioratus,vel donatariſ, aut alium quemli-
bet diſponentem habilitas nulla inter iuſſos
cõtrahere matrimonium detur, & illud tem-
pus ſit expectandum , turpiſque ſit diſpoſi-
tio,ideo reijcienda erit.

46 Neque † verum eſt dicere prout Molin.
ait quod ſubintelligitur tacita conditio, *ſi*

Roma.

Digitized by Google

Rom 1.*Pontifex diſpenſauerit*, quoniam ſine
lege,ratione,nec authoritate loquitur;qui e-
nim fieri poteſt vt talis conditio ſubintelli-
gatur ſi verba diſponentis ſecundum pręſen-
tem ſtatum interpretanda ſunt vt Acoſ. cum
communi rectè ſenſit: tum quod verba ſint
intelligenda non de iure ſingulari, ſed secũ-
dum ius commune vt Manti.poſt alios conſi-
derat. Tum & tertio vt ipſe dixi capacitas,
vel incapacitas attendenda eſt de tempore,
quod diſpoſitio effectum ſortiri poteſt, nec
curatur,etſi poſt incapax, capax fieri aliquo
modo poteſt.

47 Præterea † nec verum etiam eſt in huiuſ-
modi præcepto ſubintelligi conditionem ſi
Papa diſpenſauerit, quoniam nuſquam con-
ditio contraria diſpoſitioni iuris ſubintelli-
gi poteſt aliquo in caſu,ſed ea, quæ vel præ-
ter diſpoſitionem ſit iuris cõmunis, aut quæ
ex actu à iure approbato ſecundum naturæ,
aut legum ſtatuta ſubintelligi poteſt,ſic in-
telliguntur iura ab eo citata in l.1.l. condi-
tiones,quæ extrinſecus de condi.& demonſ.
& alia innumera de conditione ſubintelle-
cta loquentia, quæ vnicum complerent tra-
ctatum;vnde à communi opinione receden-
dum non eſt.

48 Secũdus † diſtinctionis caſus à Molin. re-
latus eſt.*vel* (inquit) *factum fuit præceptum
de contrahendo matrimonium inter conſangui-
neos, præcedente tamen diſpenſatione Roma.
Pontificis, & tunc iterum ſubdiſtinguit aut
enim impedimentum conſanguinitatis intra
tertium, & quartũ gradum ſubſiſtit,vel intra
ſecundum, ſi intra tertium & quartum condi-
tio inquit reijcienda non eſt ſed pœnitus ob-
ſeruanda cum ipſa poſsibilis ſit, neque de facto
aut iure impoſsibilis: ſolent enim in dies Ro-
mani Pontifices in tertio & quarto facile diſ-
49 penſare: proinde purificanda eſt cõditio,* † *quæ
etſi à Principis conceſsione dependeat, quia ta-
men facile obtineri ſolet adimplenda eſt, ad
text. in l. apud Iulianum §. conſtat delega.* 1.
*l. intercidit de condi. & demonſ. l. quidam rele-
gatus vbi Soci. de reb. dubi. l.* 1. *§. permittitur
de aqua. quoti. & Deci. Cagno. Socin. iuni. A-
coſt. Dida. & alij quos refert idem Molin. d.
cap.* 13. *num.* 8. 9. 10. *vbi & num.* 11. *idem aſ-
50 fore ſcripſit authoritate Dida. & Acoſ.* † *vbi
impedimentum conſiſteret intra ſecundũ gra-
dum,quia licet in eo gradu difficillime diſpen-
ſare ſoleant Roma. Pontifices, quia tamen nõ
in iure ſed in facto difficultas verſatur cum
poſsit Papa etiam in ſecundo gradu diſpenſare,
proinde reijcienda non erit, & inibi reſpondet
ad tex. qui contrarius videtur in l. cum hæres
§. 1. ff. de ſta. libero.*

51 Hanc † ego diſtinctionis partem impro-
baui lib. 2. differen. 2. quia impoſsibilia ea
etiam dicuntur,quæ difficillimè cum magnis
expenſis,& laboribus fiunt l. nepos proculo
cum alijs à me ibi citatis de verbo. ſignific.
vbi Crauet. Rebuf. Alciat. Menochi. & alios
adduxi. Tum & ſecundo cum ea conditio
ſecundum præſentem ſtatum conſideranda
ſit vt ſuperius dixi, quo tempore purificari
propter iuris prohibitionem non poteſt,
conſequenter vti turpis, inhoneſta, vel im-
52 poſsibilis reijcienda erit; † Tertio magis
facit quod in dicta differentia 2.conſideraui,
quod Roma. Pontifices etſi poſsint in his
gradibus, qui de iure diuino prohibiti non
ſunt, diſpenſare, & etiam ſine cauſa, iuxta
magis communem,& veram Theologorum,
& Canoniſtarũ opinionem;tamẽ nec Roma.
Pontifex ſic ſine cauſa diſpenſans tutus eſſet
in foro conſcientiæ,quia peccaret, tum & is,
qui diſpẽſationem etiam ſine cauſa obtine-
ret ipſa vtendo mortaliter itidem pecca-
ret iuxta receptiorem opinionẽ de qua Di-
dac. egregie in Epito. de ſponſa. 2. part. cap.
6. §. 9. a num. 7. cum ſequen. vbi multos in
hanc recenſet ſententiam; quamquam actus
valeret, & filij ex eo matrimonio legitimi
forent, vt ille ibi. Inde ſequitur quod cum
conditio adiecta maioratui, vel donationi
ſub conditione ſi Papa diſpenſauerit, ne-
queat niſi ex iuſta cauſa concedi citra pecca-
ti incurſum, & non in omnibus iuſta cauſa
contrahendi in gradibus prohibitis reperia-
tur,conditio vti peccati occaſionem tribuẽs
reijcienda erit l. conuenire cum alijs a gloſ.
Barti. & cæteris adductis ff. de pact. dotal.

53 Nec † quis tenetur voluntati teſtatoris pa-
rere,quæ peccatum induceret,quę veluti im-
poſsibilis a iure reputatur, & contra bonos
mores §. ſi impoſsibilis inſtit. de inuti. ſtipu.
l. conditiones, quæ contra bonos mores de
condi. inſti. l. conditiones,quæ contra ædicta
illo eod. titul. gloſ. 1. vbi alij in d. §. ſi im-
poſsibilis.

54 Subiungit † idem Molin. d.cap.num.12.
alteram diſtinctionis partem, aut poſt ſacrũ
concilium Tridentinum conditio huiuſmodi
adijcitur, & contrahere matrimonium iuſsi
attinent ſibi adinuicem in ſecundo conſan-
guinitatis gradu in diſpenſabili ſecundum
præfatum concilium cap. 5. ſeſsio. 24. de re-
forma. matrimo. tunc conditio reijcienda
erit,quoniam dicto iure diſpenſandi facultas
pręcluſa eſt,& talis conditio de iure,& facto
impoſsibilis iudicatur proinde reijcienda.
Hanc etiam diſtinctionem improbaui dicta
differentia 2. quoniam non ideo quod ſacrũ
concilium id ſtatuerit Roma. Pontificibus
diſpenſandi facultatem interdicere potuit,
qui ſupra concilium ſunt, proinde in dies
poſt concilium diſpenſatos vidi multos & in-
numeros

numeros in ſecundo gradu, qui nedum non
maximi principes erant, ſed neq. admodum
nobiles, nec diuites.

55 Proinde † ex ſuperioribus in hanc deue-
nio ſingularem opinionem vt credam quod
etſi donans, vel diſponens dederit ſub con-
ditione ſi Papa diſpenſauerit ſiue in 2. 3. vel
4. gradu, nihil enim quo ad me id refert ex
ſuperius traditis, niſi adijciat cauſam iuſtã,
quę ad id Roma. Pontificem, & contrahentes
ad petendam diſpenſationem inducere po-
teſt, & tutos etiam in cõſcientia reddere, ve-
luti turpis reijcienda ſit. Nec dixerit quiſ-
piam hanc conditionem tacite ineſſe, & ex-
preſsionem eorum, quę inſunt parum, vel ni-
hil operari l. 3. de lega. 1. l. 3. C. de fideiuſſo.
cum ſimilibus multis, quoniam verum non
eſt in hoc caſu talẽ ſubintelligi cauſam, quo-
niam & ea ſubſiſtente poteſt Roma. Ponti-
fex denegare diſpenſationem: rurſus & ſine
cauſa poſsit ſi vult ipſam concedere. Et vidi-
mus multos Pontifices ita pios, & rigidos
(qualis Pius Quintus erat) & ſacrorum Ca-
nonum, & conciliorum ſummos obſeruato-
res, qui noluerunt neque etiam ex cauſa diſ-
penſare. Porro expreſsio eorum, quę tacite
inſunt fortius operatur, & regulæ d. l. 3. de-
lega. 1. & d. l. 3. C. de fideiuſſo. procedunt
quando exprimitur id, quod tacite ineſt ex
neceſsitate quemadmodum Bart. & alij ibi-
dem declarant Manti. de coniectu. vltima.
volun. lib. 7. tit. 12. nu. 14. cum ſæpius vt ille
ait mutetur rei effectus, licet id expreſſerit
diſponens, quod tacite inerat dixit text. in l.
ſi intra §. fin. de condi. & demonſ. l. ſi ita ex-
preſſum illo eod. titul. de condi. & demonſ.
in hac ſpecie de neceſsitate non ineſt; nam
in arbitrio, & libera Pontificis maximi vo-
luntate diſpenſandi facultas reſidet.

56 At hæ † cauſæ iuſtæ ad obtinendam diſ-
penſationem in paucis reperiuntur, hodie
enim (proh dolor) pro delectu ſibi cauſas
confingunt ad huiuſmodi diſpẽſationes ob-
tinendas, ſeipſos non alios fallentes in ſum-
mum animarum ſuarum (quas diuitijs &
æternæ fœlicitati præferunt) diſpendium,
vana quadam, vel conſeruandæ agnationis,
vel alterius cauſæ iniuſtæ occaſione arrepta:
ipſi viderint dum Deus Optim. Maxi. ratio-
nem requiret villicationis. Quare ſi iuſta ex-
primitur per donantem vel aliter diſponen-
tem cauſa iuſta etiam conditio, iuſtumque
præceptum iudicabitur: qua ſubmota, è con-
uerſo iniuſtum, & de eo iudicandum id ip-
ſum, quod de conditione adiecta à diſponẽ-
te, vel donante purè, & ſimpliciter volẽti vt
donatarius matrimonium contrahat cũ con-
ſanguinea, cuius volũtas vt ex cõmuni ſupra
reſolui aduerſus Molin. reijciẽda eſt omnino.

57 Ex his ſequitur † vt in quibus caſibus cõ-
ditio in contractibus vti turpis, & veluti im-
poſsibilis reijcitur, in eiſdem ipſis infringat
diſpoſitionem. Hæc enim inter contractus,
& vltimas voluntates differentia eſt, vt in vl-
timis voluntatibus conditiones huiuſmodi
reijciantur, & veluti non appoſitæ actus le-
gati vel inſtitutionis ſuſtineatur fauore vlti-
marum voluntatum d. §. impoſsibilis inſtitu.
de hæred. inſtitu. l. obtinuit de condi. & de-
monſ. in contractibus, qui non tam fauora-
biles ſunt non reijciuntur, ſed omnino con-
tractum vitiant d. §. ſi impoſsibilis inſtit. de
inuti ſtipu. l. non ſolum de actio. & obliga.
cum alijs pleriſque concordantibus citatis
per eundem Molin. lib. de primo. Hiſpa. 2.
cap. 12. num. 36. cum duobus ſequen. & rur-
ſus cap. 13. num. 19. vbi communem dixit li-
cet aliqui contrarium dixerint.

58 Ex ſuperioribus † multa ſingularia infe-
runtur. Primo quod licet conditio ſi Titius
cõtraxerit matrimonium cum certa perſona
adiecta in donatione, adimpleri neceſſe de-
beat: cum honeſta ſit nec liberam contrahẽ-
di matrimonium facultatem præcindat d. l.
cum ita legatum verſic. Videamus & in d. l.
Titio centum §. 1. de condi. & demonſ. vt in
principio dixi quęſtionis, tamen conditio ſi
nupſerit, adiecta mulieri vt nubat tertio, ſi
virgo alteri nupſerit de conſenſu, & volun-
tate parentum, non amittit donata, vel re-
59 licta, † quoniam virginitatis pudoris non
eſt eligere maritum, cum electio parentibus
à filia Virgine danda ſit cap. honorentur 32.
quæſt. 2. proinde cum inhoneſtum foret ad-
uerſus patris voluntatem alteri nubere, atq.
à patris voluntate diſcedere, vbi patre re-
nuente filia conditioni non paruit rebus do-
natis, vel relictis priuari non debet: ſic egre-
gie reſpondit Stepha. Bertran. conſil. 148.
proponitur in facto lib. 1. Dida. in Epit. de
ſponſa. vbi Bertran. ſequitur cap. 3. §. 8. nu.
2. & dixit notatu digniſsimum illuſtriſsi-
mus Cardi. Manti. in commen. de coniectu.
vltim. volunt. lib. 11. tit. 18. num. 46.

60 Quibus † concinit ſingulare Bal. reſpon-
ſum, conſi. 357. nulla mulier lib. 1. quod ſtan-
te ſtatuto vt mulier nulla poſsit contrahere
matrimonium extra communẽ iuriſdictio-
nem Mediolani etſi nupta fuerit; quod ne-
queat ſuccedere alicui de iuriſdictione Me-
diolani, nupta ipſa extra iuriſdictionem ſuc-
cedere non poteſt, verum ſi nupſerit cum cõ-
ſenſu, & voluntate parentum ſuccedet vtiq.
propter ſuperiorem rationem, & quia metu
reuerentiali potius coacta, quã ſponte nupta
dici poſsit ad text. in l. 1. §. quæ onerandæ
cum ſimilibus ff. qua reru. actio. non dat. cõ-
ducit text. in l. liberorum §. fina. ff. de his, qui
notau.

61 notan.infa.quo in text. † probatur,mulierẽ,
quæ intra annum luctus matrimonium con-
traxit, quæ ipſo iure infamis efficitur, ſi ta-
men nupſerit de voluntate parẽtum nullam
incurrit infamiam:proinde conditio adiecta
in capitulis matrimonialibus virgini,quæ al-
teri nupſit iuſſu frarentum etſi deficiat; non
tamẽ propterea donatis rebus fruſtrabitur.
62 Hæc † tamen etſi communis traditio pe-
riculoſa eſt,nullo enim iure probatur neque
text.in d.cap. honorantur, á quo potiſsimè
ſuam citati ſuperius interpretes ſententiam
ducunt aliquid facit, loquitur enim ſecundũ
legem honeſtatis non neceſsitatis, cum eo
iure ex communi ſententia poſſent filij,& fi-
liæ inuitis etiam parentibus matrimonium
contrahere iuxta communem de qua lib.1.
Idque iure nouiſsimo S.C.Tridentini nul-
lam recipit, aut recipere dubitationem po-
teſt, quo ſtatutum fuit aſſerere contrarium
hæreticum eſſe,vt d.lib. ſcripſi durum igitur
eſſet vt cum matrimonium iure ipſo libere,
& licite cõtrahi poſsit, quod propter ſolam
parentum voluntatem donans, vel relinquẽs
ſub tali conditione, voluntate ſua fruſtratus
remaneret, cũ vt & ſupradixi liceat præmijs
ad matrimonium inuitare.
Rurſus inde fere ſemper voluntates relin-
quentium deficerent, hoc enim colore nuſ-
quam filię talibus nuberent, & adiectas con-
ditiones licitas, & honeſtas eluderẽt aduer-
ſus iuris diſpoſitionem, quando commodo
legali vel donationis priuari non poſſent;ſę-
pius etiam parentes cum filiabus colluderẽt
dum alios in viros filiarum ſuarum optarẽt,
quaſque cum relictis,vel donatis ab alio ſub
dicta conditione dotarent, quod ingens fo-
63 ret malum,& peſsimi exempli.Neq. † facit
text.in d.l.liberorum §.fina.cum in eo text.
remittat infamię maculam lex propter re-
uerentialem parentum metum, infamiæ in-
quam notam,á lege ipſa inflictam, quia mi-
tius agitur cum lege quam cum homine l.
celſus ff. de recep. arbi. cum alijs congeſtis
per Surd. conſil.97. num.9.libr. 1.in noſtra
ſpecie de voluntate teſtatorum, vel contra-
hentium infringenda agitur, quorum vota
voluntatem,& conditiones in rebus ſuis ad-
iectas leges ipſi obſeruandas fore omnino
ſtatuerunt, ne totus confundatur reipublicæ
ſtatus,dixi in principio quæſtionis.
64 Secũdo † infertur reſolutio alterius caſus
cum in capitulis matrimonialibus parentes
bona filijs donant, & eorum ſucceſſoribus,
ea lege vt ij teneantur de conſilio aut volun-
tate parentum ſuorum, fratrum, conſangui-
neorum,vel tutorum, aut curatorum matri-
monium cõtrahere; Nam vel dictum id fuit
per verba conſilium tantum importãtia,aut
voluntatem, in primo caſu conſilium peten-
dum & conditio matrimonij minimè impe-
ditiua adimplẽda eſt.Secundo vero minimè,
iuxta ſuperiorem reſolutionem, & expreſ-
ſim Ludo.Molin.d. cap.13. num.35.36. vbi
& obiectis reſpondit; & nouiſsimè multis
comprobat, ſimul & hanc ipſam opinionem
tenentes adduxit Meno. conſi. 69.num. 29.
lib.1.& conſi.322.num.42.lib.4.Pela. tract.
de maio.Hiſpa.1.par.quæſ.50.num.4.quam
citati interpretes communem dixerunt.
65 Tertio ſequitur, † & eam valere condi-
tionem adiectam in donationibus factis in
capitulis matrimonialibus (quod non ſemel
accidit) qua iuſſum fuit filios primogenitos
vel alios in poſterum ſucceſſores ne cũ certo
genere, vel certa familia perſonarum con-
traherent,aut cum fœminis infecti generis,
& improbatæ æſtimationis, ſub pœnam pri-
uationis; non enim in hac ſpecie impeditur
libertas matrimonij etſi aliquantulum reſ-
tringatur l.hoc modo de condi.& demonſ.l.
hoc genus illo eod.titul. (& honeſta condi-
tio iudicatur, cum infectus ſtipes vniuerſam
deturpet familiam l.fin.ff.de ſta. libero. ſe-
quitur ex alijs idem Molin.d.cap.13.nu. 28.
66 Quarto † ſequitur reſolutio alterius quæſ-
tionis,quam Molin. d. cap. intactam relin-
quit,an ſcilicet donatio, vel maioratus inſti-
tutus ſub conditione vt filius, vel filia con-
trahant matrimonium cum aliquo infecti, &
deturpati generis,& familiæ,niſi pareat do-
natione, vel maioratu priuandus ſit. quam
quęſtionem mouit Pela. d.quæſ.50.num.10.
opinatur filium non parentem, minimè ma-
ioratu priuari poſſe ex text.in l. cum ita le-
67 gatum de condi. & demonſ. † quo in text.
probatur legatum mulieri ſub conditione ſi
filio nupſerit,vbi Titius indignus fuerit,mu-
lierem nubere recuſantem legari commodo
non priuari,quia tacita ineſt conditio ſi con-
digne nubere poſsit, conducit text. in l.re-
prehendenda C.de inſti.& ſubſti. Et vt rectè
animaduertit Manti. in hanc quæſtione d.
titu.18. num.5. per hanc conditionem, qua
mulier Titio nubere iubetur, omnibus alijs
nubere prohibetur; ita fit vt cum Titius in-
dignus eſt,tale legatum eſt, quale ſi dictum
fuiſſet,ſi nemini nupſerit, vnde cũ hæc reij-
ciatur proculdubio ſic & ſuperior Barto. in
d.l.cum ita legatum,& in d.l. reprehenden-
da,Socin.in l.quoties num.1.cum ſequen.de
68 condi.& demonſ. † vbi & indignas decla-
rant eas eſſe nuptias cum ij, qui contrahere
iubentur non id efficere poſſunt citra infa-
miam iuxta ritum,& mores ciuitatũ, in qui-
bus contrahere matrimonium iuſsi ſunt ad
tex.in l.at ſi quis §. hæc actio ff. de religi. &
ſump.fune.Acoſt.in d. §. ſi arbitratu, ornat
alijs

Digitized by Google

alijs in hanc opinionem adductis Pelaez d.
69 quæſt.50.num.10.cuius † tamen traditio in
eo quod affirmat, contrahere iuſſum cum infami,& indigno, minime priuari maioratu ſi non pareat, vera non eſt aut ſaltim declarāda iuxta traditam á nobis, & ferè omnibus communem ſententiam, qua dixi ſuperius, conditionem turpem, & inhoneſtam in majoratibus inter viuos,& ſeu contractibus adiectam actum omnino infringere, & irritare, licet in vltimis voluntatibus ipſarum fauore aliud ſit, reijcitur enim in his turpis & impoſsibilis perinde ac ſi adiecta non fuiſſet,& hæres vel legatarius purè res hæreditarias, vel legatum legatarius conſequitur; in his terminis loquuntur iura ante citata ſecus in maioratibus, vel donationibus inter viuos factis, quę omnino pereunt iuxta verā, & communem Ludo.Molin.& aliorum ſententiam de qua ſuperius.

70 Quarto † ſequitur & alterius quæſtionis
deciſio, cum pater vel alius in contractu matrimonij vel in altera diſpoſitione adijecit conditionem licitam, & honeſtam vt cū certa contrahat filius, vel filia perſona matrimonium, vbi is, vel ea, cum qua matrimoniū contrahendum eſt nolit, vtrum conditio habeatur pro adimpleta; & haberi æquiſsimū eſt cum per contrahere debentem non ſteterit l.1.C.de inſti.& ſubſti.vbi Barto.Angel. Bal.Salicet.Alex.Iaſ.Deci. Rationem reddiderunt, quoniam & conditio pro adimpleta habetur etiam quando ex facto tertij impeditur, ex cuius voluntate pendet implementum d.l.1.& nullus diſſentit Ludo. Molin.d.cap.13.num.14.Pela.d.quęſt.50.n.17. quibus accedit in tuitionem tex. egregius in l.hæc conditio filię & tex.in l.conditionem, quæ in futurum ff.de condi.& demōſt. l.vter ex frrtribus l. ſequen. de condi. inſtitu. l. ſi poſt diem §.item ſi qua ff.quan.dies leg. cedit. quod quemadmodum in vltimis voluntatibus accipiendum ſit tradit erudite Manti.d.tit.18. á num.37.

71 Quinto † infertur ad hanc controuerſiæ
deciſionem, cum retentis eiſdem terminis pater dedit filio, vel filiæ vt cum certa perſona matrimonium contraheret, ſi grauatus matrimonium contrahere recuſauit, poſt pœnitentia ductus vellit, an poſsit. Exiſtimauit Acoſt.in d.§.ſi arbitratu limita.6.num.9. requiſitum per ſuccedentē in maioratu grauatum, & reſpondentem ſe nolle contrahere eo ipſo ſucceſsione priuatum, & ſequenti deferri ex tex. in d. l. pater ſeuerinam in principio de condi. & demonſt. in quo tex. conditio illa *ſi non nupſerit* interpretatur id eſt *ſi noluerit*,& quoniam (addit Molin. nunc citandus) *ſucceſsio maioratus in pendenti eſſe nō debet aduerſus tritiſsimas iuris regulas*. Sic ille d.cap.13.num.18.

72 Hęc tamen † Acoſt.& Molin. traditio om-
nino diſplicet, niſi in caſu, quo idem maioratus inſtitutor, vel donator vt in ſpecie quęſtionis propoſitæ loquamur ipſo facto priuaſſet maioratu, vel donatione renuentem contrahere matrimonium, & alteri applicaſſet, voluntas illius proculdubio ſeruanda
73 eſſet, ex † eo enim ius ſequenti vocato quæ-
ſitum fuit, quo priuari ob grauati pœnitentiam non debet cap. quamvis de reſcrip. in 6. Etſi enim aliquando variatio licita ſit, poſt tamen ius alteri quæſitum non permittitur glo. in cap. noſti de electio. & alios plures in hanc recenſet opinionem Tiraq. in l.boues §.hoc ſermone limi. 23. nu.5. de verbo.
74 ſignifica. Sic † etiam licet is, cui electio co-
miſſa eſt poſsit variare, & alium eligere ex facultate in vltima voluntate conceſſa, ſi tamen in contractu ſecus, quoniam valet electio,& ius illico quæritur neq. ab ipſo poteſt reuocari l. ſerui electione vbi Barto. & cæteri delega. 1. l. apud Aufidium de optio. lega. declarat ex communi idem Moli. de Hiſ-
75 pan. primoge. lib.2.cap.4. num.37.38. Et †
quia mora purgati re non integra non poſſit l.illud cum ſimil.ff.de peri.& commo. rei
76 vendi. Neq. † ad actionem ſemel deperdi-
tam recuperandam moræ purgatio permittitur l.ſi ita quis §.ſeia vbi interpretes de verbo. obliga. Quod ſi donator vel maioratus inſtitutor priuationis pœnam non adijecit, cenſeo poſſe poſt requiſitionem pœnitere,
77 & matrimonium contrahere, ſufficit † ete-
nim voluntatem adimplere diſponentis re integra, & eo tempore quoad exequutionē deduci poteſt, vt rectè vna cum alijs conſiderationibus præter nūc adductas animaduertit Pelaez d.quæſt.50.num.13. vbi num.14. maiori ratione id obtinere ſcripſit quando is, cui grauamen hoc de contrahendo matrimonium iniunctum fuit, eſſet minor annis 25. poſſet enim reſtitutionem poſtulare aduerſus conditionem non completam l. 3. §.etſi hæres ſic ff. de mino. idem Pela. dicto
78 tracta.part.2.quæſt.4. illa.8. Cuius † tamen
in hoc vltimo ſententiam probare non poſſum, nam cum iure ordinario id fieri poſsit, ad reſtitutionem in integrum recurrendum non eſt. declarat Sfor.Oddo.tracta.de reſtitu.in inte.part.1.quæſt.17.artic.16. nu.119. & dixit eleganter Oſaſ. minorem non egere reſtitutione aduerſus donationē cauſa mortis, cum poſsit ipſam ad libitū reuocare deciſio.120.num.13.

79 Neque † facit tex. in d. §. etſi hæres ſic,
quoniam in eo tex. filius intra centum dies emancipari debuit, & eum certiorare patrē

vt id

vt id faceret prætermiſerit intra dictos dies, poſſe poſt eos reſtitutionem minorem petere voluit text. in propoſita quæſtione nullum fuit adiectum certū tempus intra quod filius matrimonium contrahere deberet.

80 Vnde egregia † & quotidiana dubitatio incidit à nemine in hac materia pertractata, ſi minor maioratus conditioni de contrahēdo cum aliqua intra certū tempus, ſub pœna priuationis maioratus non paruit, an is poſſit moram purgare reſtitutione in integrum ſaltim petita, ſi ſemel requiſitus ſe nolle dixerit?

81 † quæſtio hæc ab alia pendet, an minor reſtituatur aduerſus ſpretum præceptum teſtatoris, vel alterius diſponentis, & pœnam incurſam ipſo iure ex eiuſdem diſponentis ordinatione.

82 In qua quæſtione † duas eſſe video diuerſas opiniones, quidam affirmant reſtituendum. Anguiſol conſi. 5. num. 5. libr. 3. exiſtimauit non eſſe reſtituendū minorē ſi omiſerit implere voluntatē teſtatoris; nullo iure, aut ratione motus; contrariam tamen opinionem tenuerunt Bald. in l. pupillorum nu. 5. C. de repudi. hæredi. Alex. ibidem ad fine. Roma. ſingulari 94. Euerar. Ruin. Riminal. Iaco. de ſanct. Georgi. Acoſ. & alij quorum communem dixit, & veram opinionem, quā & is ſequitur Sfor. Odd. tract. de in integ. reſtitu. part. 2. quæſ. 82. artic. 6. num. 16. vnde ſi in noſtra ſpecie Minor vel intra tempus certūm à diſponente præfixum non contraxerit matrimonium, aut legitimè requiſitus vt id faceret vbi tempus appoſitum nō fuit, contrahere prætermiſerit, poterit procul dubio moram purgare re integrà adhuc, & denuo contrahere.

83 Quam † tamen traditionem ſic intelligo vt poſſit minor reſtitui re tēto ſuperiori themate, ſecus vbi minor, qui aliquam in vxorem ducere iuſſus erat, cū alia cōtraxiſſet, & defuncta ipſa, eandem, quam iuſſus fuerat in vxorem accipere denuo ducere vellet, nō enim reſtituēdus videtur, cum deficiens cōditio cenſeatur l. hęc conditio de condi. & demonſ. l. hoc genus vbi gloſ. eod. illo ritul. vbi & interpretes docuerunt. Acoſ. in dict. §. ſi arbitratu limi. 6. num. 3. Ludo. Molin. d. cap. 13. num. 16. quamquam ij non in terminis reſtitutionis loquantur neque alius vllus. Vera tamen traditio eſt, ex prædicta ratione; tum & quia in prædicto caſu nedum minor omittendo aduerſus præceptum teſtatoris, vel diſponentis egit, ſed & committendo, quod durius eſt pœnam aduerſus diſponentis voluntatem incurrēdo; & licet voluerint multi in committendo minorem aduerſus pœnam per teſtatorem adiectam in caſu contrafactionis reſtitui poſſe, quales Deci. Areti. Ruin. quos ſequitur idem Sfor. Odd. vbi ſupra

84 † communis tamen & receptior eſt minorem dum ipſe ſciat voluntatem diſponentis contrauenientem non reſtitui, quam opinionem idem Odd. communem fatetur d. arti. a num. 57. quæ maiori ratione in maioratibus, & ſucceſsionibus, quæ in donationibus factis in capitulis matrimonialibus deferuntur, recipienda eſt; quia in pendenti eſſe non debent vt ad aliud inſtitutum Molin. animaduerrit d. cap. num. 16. in fine. 83

85 † Sexto infertur deciſio alterius quæſtionis ſuperiori contrariæ, quando teſtator, vel diſponens donatur, iuſsit filium cum ſeya contrahere, ipſa autem legitimè requiſita vt contraheret, noluit, verum pœnitentia ducta poſſit iuxta præceptum diſponētis eum nolentem cogere vt cum ipſa contrahat, difficilis quæſtio, in qua interpretes noſtri in diuerſas abierunt ſententias. Nā Pet. de Bella. & Cyn. in d. l. ſi. C. de inſtitu. & ſubſtitu. eo. exiſtimarunt non poſſe hæredem legatarium, vel donatarium, de quo nos loquimur, conſequi relicta, vel donata, niſi impleat volun-

86 tatem teſtatoris; ea adducti ratione, † quod mora extrema cuilibet ſit nociua vt dixit text. in l. illud ff. de peri. & commo. rei vendit. tex. in l. fina. ad finem ff. quo legato l. celſus cum ſimili. ff. de Arbi. eandem opinionem tenuit Fulgo. in d. l. 1. C. de inſtitu. motus ex tex. in d. l. 1. quo in tex. probatur, requiri ad hoc vt conditio habeatur pro impleta, quod non ſolum filius Atili nolit cōtrahere matrimonium, ſed etiam quod per ſuam contradictionem matrimonium impediatur, & conſequenter quod contradicendo perſeuerauerit, ita vt nuſquam amplius matrimonium contrahi poſsit.

87 Bald. autem † in eadem l. 1. num. 3. & Salicet. num. 5. contrariam docuerunt, ſufficere ſi ſemel noluerit ad hoc vt talis conditio habeatur pro adimpleta l. in teſtamento 2. ff. de conditio. & demonſ. Rationem reddunt quia tantū operatur fictio in caſu ficto, quantum veritas in caſu vero l. vni. in principio C. de rei vxo. §. per acceptilationem cum ſimilibus, inſti. quib. mod. tollit. oblig. eandem Bal. & Salice. opinionem ſequitur Alex. in d. l. 1. num. 8. Curti. Deci. & Iaſ. qui num. 8. communem dixit eandem dixit communem Paland. quæſtio. 50. num. 13. Imol. in d. l. in teſtamento 2. conciliat opiniones contrarias dicens, quod aut legatarius conſequutus fuit legatum, & procedat opinio Bal. & Salice. vt tamquam impleta conditione poſsit retinere; aut non fuit conſequutus, & hęres poſsit eo in caſu excipere ſi legatum petatur, quia præſtare non tenetur niſi matrimonium cum effectu contrahatur; Rationem reddit

reddit quia in legato conditionali ſacto in teſtamento mora purgari poteſt, quoad inducendam exceptionem l. 1. de peu. lega. l. cui fundus vbi Bart. de condi. & demonſt.

Socin. vero in d. l. in teſtamento quatuor caſus diſtinguit quos ad longum refert, & ſequitur Manti. d. titul. 18. num. 40. 41. cum ſequen. ſed vis ſuperiora ad maioratum & donationem factam in capitulis matrimonialibus adiungi poſſunt.

88 Pela. † autem d. quæſtio. 50. numer. 13. in eiſdem fere terminis noſtris mouit quæſtionem, & exiſtimat prius ad voluntatem inſtituentis maioratum recurrendum eſſe, vt ſi ipſo iure poſt requiſitionem voluerit vt maioratus ad alium tranſeat, non ſit locus pœnitentiæ, ſi vero talis deficiat voluntas, & res integra ſit locus dabitur pœnitentiæ; quam potiſsimè opinionem ſuam procedere dixit, cum filius vel filia, is ve, qui contrahere iubetur, minor eſt, petita enim reſtitutione in integrum facile obtinere, & volũtatem poterit adimplere diſponentis; cuius non diſplicet opinio, ex his quæ de reſtitutione in integrũ petenda in caſum omiſsionis aduerſus voluntatem diſponẽtis dixi ſuperius, quæ proculdubio vera, & amplectenda ſunt cum caſus occurret. Et quoniam in eleganti caſu ſuperioribus ſimili conſului ad longum conſilium hic inſerere volui.

DVBIA A SACRO data Senatu eodem ordine reſoluuntur.

IN FAVOREM ILLVSTRIVM dominorum de MontCortes, &c.

PRIMVM DVBIVM.

VTRVM pactum per Ioannem Saçirera ſeniorem appoſitum in capitulis matrimonialibus inter Ioannẽ Saçirera filium dicti Ioannis ſenioris, & Magdalenæ de Alẽtorn firmatis, quod caſu quo dictus Ioannes filius decederet ſine filijs maſculis, filia quæ ſuccederet in bonis donatis, in defectu maſculorum, teneatur matrimonium cõtrahere, ſub pœna amiſsionis, & priuationis bonorũ donatorum, cum vno ex filijs, vel deſcendẽtibus per rectam lineam maſculinam Bernardi Ioannis de Saçirera, domini, qui dicitur de Sãguim de la Plana, vel Philippi Clementis Saçirera, domini qui dicitur del mas Caluo: quaſi cum cæteris alijs matrimonium contrahi prohibitum videatur, validum ſit, nec ne.

Primi dubij Reſponſum.

INueſtiganda iam dubiorum veritas, & quę vtriuſque partium contendentium potiora foueât iura. Aduerſantes multa adferunt quę partem hanc proſternere videantur. Poſt hęc autem ſcripta id dicturum ſpero neminem. Nam licet videatur quẽlibet diſponere poſſe, vt filius vel filia intra familiam nubat, ſi ſecus fecerit hæreditate priuetur, & ita validam fuiſſe conditionem de qua tractatur. Aduertendum tamen pactum, conditionem, ſeu grauamen nullius eſſe efficaciæ, ex quo filiæ fuerunt grauatæ, vt matrimonium contraherent cum filijs conſobrini illarum aui, vt ex eiſdem capitulis matrimonialibus apparet, ibi (ab fills de Bernat Ioan Saçirera de Sanguim coſi meu, ó de Phelip Saçirera del mas Caluo coſi meu,) & ſic in caſu quo nuptiæ iure pontificio prohibitæ ſint. Conſobrini enim ij appellantur qui ex duobus fratribus, vel ſororibus procreati ſunt. §. quarto gradu inſt. de gradi. aff. At in hoc ipſo caſu reijcitur conditio, maxime non adiecta clauſula quę inſeri ſæpius ſolet (obtenta prius à Romano Pontifice diſpenſatione) quæ non legitur in dictis capitulis; negari enim non poteſt, huiuſmodi nuptias pluſquam prohibitas eſſe ca. non debet de conſang. & affini. gloſ. in l. 2. ver. voluerit C. de inſtit. & ſubſ. Concil. Trid. ſeſ. 24. de Reformatione cap. 5. in fine. Belleſin. Alb. Bald. & Salicetus quos ſequitur Iofredus conſil. 16. num. 1. & 2. Mantic. de coniec. vltim. volun. libr. 11. tit. 18. num. 6. vbi hæc verba.

Et ſic iſta conditio non poteſt, nec debet in dicto gradu probibito operari effectũ, quia iſta verba ſunt intelligenda ſecundum ius cõmune, non ſpeciale, quod per diſpenſationem obtineri poſsit, l. vlti. C. de ijs qui veniam ætat. impetra. & in terminis conſuluit Curtius iuni. in conſi. 54. num. 13. & 14. tum quia iſta conditio non poterat aliter quam per diſpenſationem Romani Pontificis adimpleri, quo in caſu habetur pro non appoſita, quod dicit eſſe menti tenendum Iacobinus de ſancto Georgio in l. 1. C. de inſ. & ſubſ. ſub. condi. factis num. 12. allegans notata in l. Iulianum. §. fin. ff. de lega. 1. quæ eſt 40. in ordine & alias incipit Africanus; fac. text. in l. continuus, §. cum quis. ff. de verb. obli. vbi gl. verb. relicta, & ibi Bart. nu. 2. Caſtr. nu. 3. Iaſſ. num. 8. & ſequen. & nihil refert quod poſsit à Papa obtineri, & ſimiles diſpenſationes concedi ſoleant quia ad hoc vt conditio habeatur pro non ſcripta, ſufficit quod pendeat à voluntate Romani Pontificis, quid quod, & quod per ſolum principem explicari poteſt,

poteſt,impoſſibile quodammodo dicitur, Abb. in c.1.fin.in fine de clcri.perc. & dato,non proprie, & ex ſtricta interpretatione, cum ſoleat concedi, ſit poſſibile,dicitur tamen quaſi impoſſibile, & reuera dicitur impoſſibile,facłu, & vere difficile, quo in caſu æquiparantur impoſſibile, & multum difficile l. cum hæres, §. 1. vbi Alberi.ff.de ſtat.homi. & ideo diſpoſitum in vno,habet locum in alio. ex Felin. in cap. accepimus de fid.inſtr.Hucuſque Mantic.

Neque ad inſtitutum reticenda anthoritas, Sim.de Pret. viri in primis eruditi, etſi ſtilo obſcuri, is de interpretatione vltimarum voluntatum libr. 4. dubitatione 12.dubio.1.num.6.7.& 8.2.tom.fol.443.hæc ipſa verba ad inſtitutum.

Item & ſecundo teſtator reſtringens ſe ad perſonas certi loci, vel certæ familiæ, valide præcipit filiæ,vel nepti,ne nubat forenſibus,& alicui,qui non ſit oriundus, & ciuis ſui municipij,vel qui non ſit de tali caſata, & familia, dummodo ibidem honeſte nubere poſſit, l. cum ita legatum ſit & l. hoc modo. de conditio. & demonſtratio.l. prima & ſecunda C. de inſtitu. & ſubſtitu. & l.1.de his, quæ pœnom.adeo quod hæc nubendo non euitaret pœnam amiſſionis relictorum, & ſpreti præcepti, teſtatoris,ſi nuberet vni effecto ciui, vel de familia reſcripto principis, vel alicui ciuili, & legali modo, vt latè in vtramque partem arguendo probat, & concludit Fulgoſ. dict. conſil. 61. Domina Catherina:ex inde incidimus in aliã reſolutionem, quod ſi in municipio, vel in familia non reperiatur aliquis, cui talis mulier nubere honeſte & commode poſſit, quia omnes vel ſunt nuptijs ſuis indigni, vel ſunt conſanguinei, in gradu prohibitio ad contrahendum ſecum matrimonium, tunc impune poſſet alijs nubere, reiecta conditione, & præcepto huius modi,vti matrimonij impeditiuo, dicta l. cum ita legatum & dicta l. hoc modo cum allega. & in terminis Abb. conſil. 65. & primo columna tertia,in principio libri ſecundo, Ioannis Baptiſ. Plot inter concilia matrimonialia conſilio.87.num.9.& 18. Nec habenda eſſet Ratio, quod poſſet obtineri à Summo Pontifice diſpenſatio contrahendi matrimonium cum cõſanguineo aliquo,aliàs digno: quia conditionis huiuſmodi, & præcepti verba ſunt intelligenda naturaliter, & non ciuiliter, nec ficto & diſpenſatiuo modo l. ſi ita quis in teſtamento, §.fin.delegat.ſecund.cum concordant.ibi in gl. & ibi Bart. & alij, & Bart. & Bald.in l.fin. C.de his qui ven.æta.Deci.conſil.541.colum. tertia num.13.verſic. Secundo dato, & num. 14. & in ſpecie Curt.iuni.conſil. 54. columna. quarta, & ſequent.num.13.14.illud enim reputatur impoſſibile, quod non poteſt obtineri niſi per viam diſpenſationis, not. Gemi.in cap. gratia colum.penul. num. nono de reſcript. in ſexto, & Ioann.Bap.Plot.dicto conſil.87.numer.decimo inter concil. matrim. Hucuſque Simon de Pratis.

Ex his primi prodit veritas dubij, potuiſſe Ioannis filiam, quæ in bonis ſucceſsit patris,cuilibet nubere, quod adiecta conditio de nubendo conſanguineis,veluti impoſſibilis,difficilis,&pro non adiecta habeatur.

Secundum Dubium.

VTRVM ex diſpoſitione & tenore prædictorum capitulorũ matrimonialium dictorum Ioãnis & Magdalenæ, reſultet fideicommiſſum perpetuum, in fauorem filiorum, & deſcendentium Bernardi Ioannis de Saçirera,& Philipi Clementis,in caſu contrauentionis, quod dicta filia dictorum Ioannis,& Magdalenę recuſauerit contrahere matrimonium, cũ aliquo ex filijs,vel deſcendentibus per rectam lineam maſculinam prædictorum Bernardi Ioannis, & Philipi Clementis. . . .

Dubij ſecundi Reſponſum.

NON in huiuſmodi dubij ſolutione immorandum admodum, neq. exquirenda nũc illius veritas eſt:animaduertere enim æquiſsimos velim iudices,non hunc eueniſſe caſum.Porro cum facti ſpeciem(vt Iuſtinianus dixit) ius ſequatur,& altera nunc ventiletur. Oleum & operam me perdere exiſtimauerim,ſi iuris diſpoſitionem adiungã: facti autem ſeries,& controuerſia, hæc eſt. An cum Philippus Saçirera, quem in caſu nuptiarum, ſub pœna priuationis hæreditatis, Eliſabetha vt cum eo contraheret, interpellare tenebatur,requiſitus noluerit,primo ſublato matrimonio, in ſecundo id ipſum facere mulier teneretur, & cum non fecerit, propterea hæreditate priuetur, vt in tertio dubio. Sanè hic caſus per donatorem prouiſus non fuit, ne dicam cogitatus, ad iuris igitur diſpoſitionem aduolandum eſt vti ommiſſus.

Tertium Dubium.

VTRVM dictum fideicommiſſum cenſeatur iniunctum prædictæ filiæ dictorum Ioannis,& Magdalenę,non ſolum quoad primum matrimonium, verum etiam ſi matrimonium ſolutum ſit,quoad ſecundum, & omnia quæcumque matrimonia: Ita, quod conditio prædicta nubendi cum vno ex dictis Saçireres, intelligatur, non ſolum de primis nuptijs,verum etiam de ſecundis, & vlterioribus nuptijs.

Dubÿ Tertÿ Solutio.

DVBIVM, ſcopus eſt litis, & controuerſię, quem quiuis pertigerit, is obtinebit: ex eo leges, iura, & traditiones omnes clariſsimi, & intricatiſsimi dubij pendent: vt igitur veritas prodeat, veluti à tenebris vindicata, quæ partem alteram iuuare videntur, adferam, noſtra demum tandem priora diluentur.

Primo accedat in tuitionem inſigne, & famigeratum Oldradi conſilium 16. is magna reſpondit authoritate, grauatam mercatori niſi nuberet filiam, pœna ademptionis legati adiecta, ipſo priuandam, etſi prius mercatori nupſerit, dum in ſecundo nobili nupta fuiſſet coniugio: contrafeciſſe enim paternæ voluntati videtur, quæ cum poſſet mercatori nubere, alterum delegerit, Oldradi reſponſum ſequuti ſunt ferè omnes, qui ad hęc vſque tempora peruenerunt. Aretin. Felin. Guill. Benedict. Palat. Rube. Rodrig. Xuar. Didac. Emanu. Acoſta Alciat. ipſos recenſuit. Ludoui. de Molin. tractat. de primoge. Hiſpano. lib. 2. cap. 13. num. 3. & 4. Pela. de maio. Hiſpa. part. 1. quæſt. 50. num. 1. ad medium: potuit autem ſecundo nubere Eliſabetha Sacirera Philippo Sacirera, qui priori eam repudiauerat connubio: proinde veluti ab indigna hæreditatem auferendam.

Secundo iuuat celebris traditio Petri de Peralta, is in l. vnum ex familia §. ſed ſi fundum. numer. 31. 32. de leg. 2. authoritate Oldradi dict. conſil. 16. ſcriptum reliquit, grauatam filiam in maioratu, vel melioratione, nubere in familia, & cognatione teſtatoris; pœna adiecta, in eam incidiſſe, quæ etſi prius in cognatione nupſiſſet, in poſterioribus id facere nuptijs prætermiſit: prohibitiua enim conditio fuit, & perpetua: ſic iudicatum affirmans idipſum, in hac ſpecie: iuſſa enim neptis fuit, ne alijs quam ex cognatione ſua nubere pœna adiecta poſsit.

Tertio vrgere videtur gloſ. inſignis in l. hoc genus ff. de conditio. & demonſtratio. docuit conditionem negatiuè conceptam, ſi non nupſerit, non ad primas tantum, ſed ad ſecundas, & poſteriores transferri: ideoque de primis nuptijs. I. C. dixit in l. Boues. §. hoc ſermone de verbo. ſignifi. in affirmatiua dumtaxat, non prohibitiua, vel negatiua vindicare, quemadmodum authoritate Albet. Oldrad. Salicet. Caſtr. Signorol. Roma. Bal. Cal. Deci. & aliorum, ſcripſit Tiraquell. in eod. §. hoc ſermone limita. 7. à numer. 1. qui prolixus, non igitur conditio nubendi prohibitiua Eliſabethæ Sacirera adiecta priori fuit connubio extincta: quando & in ſecundo nubere in familia teneretur.

Quarto iuuat in eiſdem terminis, & conſilio, Oldradi traditio celebris Simonis de Prætis, tractatu de interpretatione vltimarum voluntatum lib. 4. dubio. 1. numer. 9. fol. 443. vbi hæc ipſa verba. *Teſtator & tertio perſonarum generalitatem reſtringens, poteſt iubere filiæ, quod matrimonium non contrahat, niſi cum mercatoribus, & ſi contrafecerit, eam priuare hæreditate, & ſolam legitimam relinquere poteſt, ita non metu pœnæ perdendi de proprio, ſed non conſequendi lucrum valet hoc præceptum vt in ſpecie tradit Oldrad. conſilio decimo ſexto, thema tale eſt, Titius habens. colum. ſecunda, in prima quæſtio. comprobat Iaſſon. in l. Titia, in principio: columna quarta verſicul. Capio gloſ. de verbo. obliga. & concord. Felin. Guill. Bened. & Deci. allegando Aym. conſilio 80. numer. 11. & quia tale præceptum verbis negatiuis eſt conceptum, mortuo primo marito, ex mercatoribus accepto, iſta mulier ſecundo, & ſemper nubere volens; non poſſet nubere niſi mercatoribus, vt per Oldrad. in dict. conſil. 16. colum. 2. in prima quæſtio. ad fin. ſequitur Felin. in cap. fina. colum. fina. in penulti. fallen. de pa. & treug. ampliando firmat Tiraquell. in l. Boues. §. hoc ſermone in 7. limita. numer. 1. & ſequent. & hoc propter vim ſermonis negatiui vt ibi per eum & Deci. conſil. 3. numer. quarto, conſil. 581. numer. 8. in l. 1. numer. 14. C. de pact. Hucuſque ille.*

Quinto, ne quiſpiam putet nocuiſſe Philippo Sacirera repudium, à ſe miſſum Eliſabethæ Sacirera, cum ab ea & tutoribus interpellatus eſt, aui diſpoſitioni parentibus, vt cum ea contraheret, quę nubilis foret ætatis, ſuperioribus adijcitur, locum fuiſſe pœnitentiæ, quando Philippus Sacirera nolentem in ſecundis nuptijs, pœnitentia ductus interpellauit, vel quia, vt antea dixi, conditio negatiua foret, aut quia pœnitere potuerit, vt in eiſdem terminis docuerunt Petrus de Bell. & Cyn. in l. 1. C. de inſti. & ſubſti. ſcripſerunt ij duo iuſſum cum aliqua contrahere matrimonium, priuationis legati, vel hæreditatis pœna adiecta, etſi primo ſe nolle dixerit, poſſe tamen re integra pœnitere, & vxorem ducere, ne relicti vtilitate fruſtetur quia vltima mora nocet.

Sexto quia ex verbis donationis ob nuptialium conuentionum conſtat, voluiſſe donatorem, bona & hæreditatem in fœmininam neptem peruenire, dum, conſanguineis nuberet ſuis, & non aliter, nec alio modo: atqui verba illa non aliter, nec alio modo

do

Digitized by Google

do præciſa ſunt, & formam inducunt, Peregrin. conſilio 3. numer. 86. Rota Roma. in noui. deciſio. 199. num. 4. lib. 2. Caualca. deciſ. 41. num. 15. part. 1. Alexan. Rauden. conſil. 46. num. 4. libr. 1. & his non relatis Viui. Deci. 335. num. 6. part. 1. cæterum non reſeruata forma, actus omnino petit, notiſſimis iuribus. Sic fiet vt non nubendo Eliſabeta Saçirera Philippo ab vniuerſa hæreditate priuata cenſeatur.

Septimo fuit dolo inductus Philippus Saçirera à fratre, & illius conſanguineis, vt matrimonio renunciaret, & illius connubium remitteret, dolus autem, & fraus fratris, & conſanguineorum, contractum irritat l. ſi quis cum aliter de verbo. obliga. l. dolo vel metu C. de inuti. ſtipu. & tollit dolus cõſenſum, vt omnes tradiderunt in l. 2. C. de reſcin. vendi.

Sed cum hæc quæ alioquin omnium oculos claudere videbantur, minime aduerſentur, aliud iudicandum eſſe putauerim, id vel ſole Lucidius oſtendam, diuina prius adiutus ope, qua vtinam æquiſsimorum iudicum, & mea ſimul mens illuſtretur. Vt igitur exordiar, principio aduerſantium depellam errorem, qui nullo iure, lege, vel authoritate ducti, exiſtimant, conditionem ab auo Ioanne Saçirera ſeniore donatore adiectam neptibus ſucceſſuris, cum ad eas hæreditas perueniret, negatiuam fore exiſtimant, vt hoc colore diſpoſitionem l. Boues §. hoc ſermone, dum nupta erit, & ea quæ de primis nuptijs ſignificantur, de verbo. ſignifi. ſubterfugiant.

Quid quod etſi negatiua foret, impletam fuiſſe quod noluerit vxorem ducere Philippus Eliſabetam Saçirera in prioribus nuptijs ſecundo loco multis oſtendam.

Verba prioris clauſulæ hæc ad literam. *E ſi per ventura tals fills, è deſcendentes maſcles, (com dit es) no ſobreuiuran al dit donatari, o ſobreuiuran, è apres tots moriran, ſens ſemblants fills maſcles (com dit es) empero ſobreuiuran a ell filla, o filles de legitim, è carnal matrimoni procreades, en tal cas, ſuccehiſcan en los Caſtells, è coſes donades, aquella de les dites filles, que lo donatari voldra, o elegira, axi empero, è ab tal pacte e condicio, è no altrament, que la dita filla del dit donatari que en dites coſes, en dit cas ſuccebira, haje, e ſia tinguda de contractar, è conſumar matrimoni, ab algu dels fills, de legitim y carnal matrimoni, deſcendents de moſſen Bernat Ioã Saçirera, fill major de moſſen Alamany Saçirera, ſenyor de Sant Guim de la Plana, Veguaria de Ceruera, coſi meu, o ab fill illegitim y natural, o altre deſcendent per linea maſculina de moſſen Phelip Climent Saçirera, ſeñor del mas Caluo del Camp de Tarragona, coſi meu. E ſi tal matrimoni la dita filla del dit donatari, que ſuccebira en les dites coſes donades, no voldra, o no pora, contractar, è per copula carnal conſumar, en tal cas les dites coſes donades peruinguen, è tornen, è vol lo dit donador peruenir è tornar, al fill maſcle, è per linea recta maſculina deſcendent, que lo dit matrimoni, volgues, è pogues contractar, del dit Bernat Ioan Saçirera. E en defalliment de aquell, al fill maſcle, o, deſcendent de dit Phelip Saçirera ſeñor del mas Caluo, y en defalliment de tots, los damunt dits, les dites coſes donades vol per pacte, peruenir, è tornar al pus propinch maſcle legitim, y natural, de ſon llinatje, de cognom, y armes, de Saçirera. Hæc ſanè de nubendo conditio tota affirmatiuis verbis concepta eſt, nec vllus inficiari id poteſt, cum affirmatiua affirmando, negatiua negando, concipiatur, vt in ſpecie dixit text. vbi gloſ. in l. hoc genus. (* Hoc inquit) genus legati ſi titia non nupſerit, &c. de condi. & demonſt. iuris notiſsimos prætereo terminos. Nec inſtet aduerſarius, cum altera clauſula poſt ſuperiorem adiecta incipiente.

Car ſens que dites fembres no contractaſſen matrimoni, ab home de ſon cognom, y armes, probibeix, y poſa pacte, que ſuccebir no puguen en res, de la preſent donatio, ans vol, y mana, que en tals caſos, &c. Verba hæc cum negatiua ſint, negari certè non poteſt, ſicut ſuperioris clauſulæ affirmatiua. At etſi verum dixerim verba tamen negatiua poſt priorem clauſulam affirmatiuam integram, & ſua oratione concluſam, non immutant vim, vel naturam prioris affirmatiuæ: indicandæ enim voluntatis, diſponentis gratia adiecta videntur: dixit egregie Bald. in l. ſi cui legetur, num. 1. & in l. quidam in principio de lega. 1. Paul. de Caſtr. conſil. 339. numer. 3. Natta. conſil. 54. num. 6. & eos refert & ſequitur eruditiſsimus Surdus conſil. 179. num. 6. Rurſus verba acceſſoria, quæ in conſequentiam prioris veniunt diſpoſitionis, non immutant vim, & naturam illius, iux. gloſſ. commendatam in Clemen. 1. de preben. Alexan. in l. qui Romæ, §. duo fratres, vbi Ripa, num. 45. de verb. obliga. Dec. conſil. 413. ad finem Becci. conſi. 111. num. 25. Simon de Pre. in tract. de inter verb. vlt. volun. li. 4. inter 1. dub. 7. nu. 33. idem Surd. d. c. conſ. nu. 5. Iaſ. in l. ius ciuile nu. 8. ff. de iuſ. & iur. Natt. conſ. 263. nu. 13. Imol. in l. peto. §. fratre de leg. 2. Feli. in ca. licet col. 3. de offi. ordinarij. Sic efficitur vt illa extrema verba, quæ negatiuè concepta videntur, prioris affirmatiuæ vim minime tollant. Quoniam quæ verba, vel clauſulæ in executiuis inſerun-

tur, demonſtrationis gratia, magis quam nouæ diſpoſitionis ſtatuendę adiecta cenſentur. Crauet. conſil. 25. num. 2. Oſaſc. deciſ. 164. num. 1. 2. 3. 4. Menoch. conſi. 61. num. 28. lib. 1. Surd. conſil. 45. num. 6. lib. 1.

Quid quod impleta fuit nubendi conditio iniuncta Eliſabetæ Saçirera, ex repudio Philippi, & eiuſdem renunciatione, ſiue in contractibus, ſiue in vltimis voluntatibus, in quibus de vno ad alium valere argumentum promiſcue teſtatur I. C. in l. ſeruum filij, §. eum qui chirographum cum vulga. delega. 3. conſequenter purificata conditione locum non fore pœnitentiæ, cœlebris extat. & inſignis Cæſarum Seueri, & Antonini conſtitutio famigerata in l. 1. C. de inſtitu. & ſubſt. illius hæc verba. *Cum auum maternum, ea conditione filiam tuam inſtituiſſe proponas, ſi Antilli filio nupſiſſet, non prius eam hæredem exiſtere, quam conditioni paruerit, aut Antilli filio recuſante matrimonium impeditum fuerit, manifeſtum eſt.* Hæc conſtitutionis verba, quæ tã aperte noſtram dirimũt ſpeciẽ, vt non alijs egere videamur argumẽtis, recuſauit Philippus Saçirera, Eliſabethẽ Saçirera purificata igitur cõditio eſt: id ipſum probat in eadẽ ſpecie tex. in l. vter ex fratribus, in verbis, *quia illa nubere* voluerit, ff. de condi. inſtit. l. Titio. §. ante nuptias, in verbis, quod ſi nollet eam vxorem ducere. ff. de condi. & demonſ. Et cum caſus hic de quo diſceptatur á nullo hucvſque fuerit exacte extricatus, quid de eo & vero, l. primæ C. de inſti. dict. l. Titio §. ante nuptias l. vter ex fratribus (nunc paulo ante á me adductis) ſenſu, ex probatiſsimis authoribus, ſimul in tuitionem huius partis ſequentia profero.

Secundo igitur adducitur Bartoli (in eiſdem terminis, & in contractu,) traditio conſi. 122. a num. 1. cuius quanta ſit authoritas in dirimendis controuerſijs omnes nouerint. Is dicto conſilio reſpondit, eum qui confeſſus fuerat, ſe centum florennos dotis nomine habuiſſe, pro matrimonio contrahendo, inter Titium & Bertam, ſic enim ille caſum effingit, illeque pecuniam promiſiſſet reſtituere Bertæ, ſi matrimonium contraheret, vel contrahi contigerit cum dicto Titio (ſunt hæc eadem ipſa Barto. verba ad litteram contigit Bertam Titium interpellaſſe, vt ſecum contraheret, qui expreſſe dixit, ſe nolle contrahere: nunc ille conuenitur, ex illa ſtipulatione, dubitatur an extiterit conditio dictæ ſtipulationis, iſtius quæſtionis dubium, videtur originem trahere, ex l. ita. ſtipulatus de verb. obliga. quæ dicit, quod ſtipulatio concepta ſub conditione de non dando, vel faciendo, committitur, cum deſijt poſſe dari &c. Huc vſque Bartolus loquens, & in conditione negatiua, qui demum tutiſsimis iuribus & rationibus reſoluit conditionem adimpletam, ex Titij Repudio, neque locum eſſe pœnitentiæ, expreſsim ad finem docuit, cuius ad noſtram facti ſpeciem, & caſum terminantem traditio ſola ſufficit.

Bartolum nullus hucvſque improbauit, quinimo probarunt omnes, & illius eiuſdem conſilium ſecuti ſunt viri duo eruditiſsimi antiquior vnus Campei. tract. de dot. part. 1. quæſtio. 43. ex nouiſsimis Eman. Acoſt. in l. cum tale lim. 6. numer. 11. de condi. & demonſ.

Tertio adſtipulatur conſilium Crauet. 893. libr. 6. qui in hac ipſa facti reſpondit ſpecie, ſubſtitutus quidam fuit poſt mortem vxoris ſuæ, quam hæredem inſtituerat ciuis Tridentinus, & ſub conditione, vt vxorem illius vice matris haberet, tum vt vnam ex neptibus eiuſdem vxoris, in coniugem acciperet, quod ſi nollet (ponderanda oratio negatiua, & prohibitiua) alterum ad hæreditatem vocauit. Quæſitum fuit, an cum ſubſtitutus alteram in vxorem duxiſſet purificata cõditio negatiua foret, & multis decidit (eſt enim conſilium deciſiuum) impletam conditionem, neq. pœnitentiam ſufficere ſubſtituti, qui cum vxore ſua mortua, eam quam repudiauerat, in coniugem accipere polliceretur, neque oblationem hanc, illi prodeſſe oſtendit, & cum multæ ſint illius rationes, & iura, quę adfert, non repeto.

Quarto concinnit traditio Campei. trac. de dot. part. 1. quæſt. 43. qui fere in eadem Bartoli ſpecie, reſpondit dict. conſil. 122. is enim ipſa quæſtione docet eum qui centum apud ſe haberet pro dote Semproniæ ſi cum Seyo matrimonium contraheret, & vbi non nuberet Sempronia eidem ipſi eadem centum reſtituere promiſsit, cum Sempronia Seyum interpellaſſet, vt ſecum matrimonium contraheret, & noluiſſet, quæſitum, an impleta conditio foret, & Sempronia centum petere poſſet, & ad vtramquæ partem argumentatus, tandem multis concludit deberi, impletamque conditionem ex repudio Sey. & centum Sempronię debita ex text. in dict. l. 1. C. de condi. inſtit. in verbis, recuſante, &c. & text. in l. vter ex fratribus in verbis, quia illa nubere noluerit, ff. de condi. inſtitu. l. Titio. §. ante nuptias, in verbis, quod ſi nollet, eam in vxorem ducere de condi. & demonſ. vbi, & in eodem loco, obiectis reſpondet, idem eſſe affirmans in contractibus, ac in vltimis voluntatibus.

Quinto

Quinto Opitulatur conſilium Roma. 486. a num. 1. is reſpondit in hac facti ſpecie, Antonina Paſchuæ conſanguineæ centum donauerat, ſub conditione vt nepoti quidam nuberet ſuo, morte præuentus nepos non paſchuam in vxorem duxit. quæſitum fuit an centum Paſchua conſequeretur ac ſi purificata conditio foret. Reſpondit purificatam conditionem ex dict. l. 1. C. de condi. inſtitu. quam illic nedum in contractibus, ſed etiam in vltimis voluntatibus vindicare affirmat.

Sexto communi & receptiſsima traditione receptum eſt in terminis quæſtionis de qua agitur, legatum mulieri factum, ſub conditione ſi alicui nubat, & non aliter, interpellante virum muliere, vt ſecum ille nubat, & nollit, poſt vero mutata voluntate; vxorem ipſam velit, tunc autem mulier recuſet, conſequi legatum mulierem, quia purificata ab initio conditio fuit, & impune mulierem, ſemel repudiatam, cum alio contrahere matrimonium poſſe: qui idem ipſe caſus noſter eſt, ſic authoritate text. in dict. l. 1. C. de inſt. & ſubſt. docuerunt Bald. Salicet. Caſtren. & Alexand. qui eoſdem recenſet, & ſequitur ibi. num. 8. & dixit communem Iaſſo. num. 8. ad medium verſic. Quid autem eſſet, &c. hanc eandem ſententiam in eadem ſpecie repetit communem Pela. tract. de maio. Hiſpa. 1. par. quæſt. 50. num. 13. in maioratu loquens, ſubditque hanc opinionem veram eſſe, & in iudicijs amplectandam.

Septimo in eadem facti ſpecie docuit Ludoui. de Molin. tract. de Hiſpa. primo. li. 2. ca. 13. nu. 14. Grauatum in maioratu vel primogenio contrahere matrimonium cũ certa muliere, quæ illius (interpellata legitime) nuptias recuſet, ad primogenium veluti impleta conditione admitti. conditio enim hęc mixta cuius à facto tertij pendet implementum eo recuſante adimpleta cenſetur, ex dict. l. 1. C. de inſti. quam opinionem ex Bal. Caſtrenſe, Alexandro, Iaſ. & Deci. communem teſtatur. Addit rurſus num. 18. pœnitentiæ locum non eſſe vbi is qui ſemel connubium recuſauit, poſt vellet, ex l. pater Seuerinam de condi. & demonſ. id ipſum opinatur quando primogenium in cõtractu fuiſſet inſtitutum num. 26. Qui hanc inſignem prodidit rationem, quia inquit nunquam cõditionis defectus vitiat diſpoſitionem, quãdo veriſsimiliter diſponens, legatum vel hereditatem, deffecta conditione, foret relicturus, l. cum tale, §. falſam cauſam, In verbis. Si probetur alias legaturum non fuiſſe, &c. de condi. & demonſ. gloſſ. in l. quæ ſub conditione §. quoties in verbo deffectus, ff. de condi. inſtit. & in dict. l. 1. C. de inſtitu. & gloſas communes & receptas ibidem ſcribit, non enim in pendenti primogenia vel fideicommiſſa ſtant, ne diſponentis pereat voluntas, vnde cum nolente Philippo Sacirera ius alijs fuiſſet quęſitum, ijque ſuo etiam renunciauerint iuri, purificata iam conditione, ius Eliſabetæ Sacirera quæſitum eſt, a qua reuocari non poteſt. Et fuiſſe vocatos, tranſlatumque ius de vno in alios, aperte conſtat ex verbis donationis, ibi, *peruingues, è tornen, è vol dit donador, &c.*

Octauo vir ſubtilis & doctus Acoſta, hanc in tuitionem huius partis traditionem prodidit, in l. tale pactum, §. ſi arbitratu lim. 6. num. 4. de condi. & demonſ. illius ad literam verba adferam, vt ipſa eadem pro rotis æquiſsimi habeant Senatores quoniam duplici à me fine adducuntur, vt mox dixero, *Ait is hæc: in quo articulo ſine cõtrouerſia probandum erit, quod principaliter Bald. docuit in d. l. 1. in fin. C. de inſti. & ſubſ. quod ſi Seya voluit Titio nubere, Titius autem noluit, deinde Titius vult, Seya vero recuſat, poteſt dubitari, an conditio omnimodo habeatur pro impleta: Sed merito affirmat, illud extra omnem dubitationis aleam futurum, quod ſi Titius medio tempore, aliam accepit in vxorem, & ea mortua, vellet matrimonium contrahere cum Seya, non ei tenebitur nubere arg. dict. l. matrimonij. Quæ ſententia habet æquitatem; nam cum de bono & æquo in hac ſpecie tractetur, argu. l. ſi ſeruum §. ſequitur, de verbo. oblig. vbi Alex. meminit huius, Baldi ſententiæ, iniquum eſſet, & teſtantis ſententiæ non accomodaretur, priuari mulierem lucro, eius cõditionis, quæ pro impleta haberetur, prætextu matrimonij, quod aſſerretur iam effectum; vilius argu. d. l. matrimonij ff. qui & à quib. proinde quia res non eſſet integra nec in eodem ſtatu mulier non eſſet oneranda, ſecundum veterum traditionem quas Alberi. retulit in dic. l. 1. in fine. Huc vſque Acoſta.* Ex cuius dictis quinque præcipue elicio tutiſsimas aſſertiones.

Prima ex ſolo repudio dici impletam conditionem, Quæ communis concluſio eſt, ex his quæ ſuperius, ſexto, & ſeptimo argumento.

Secunda, in hac ſpecie, ex bono, & æquo agi, ne nimia ſubtilitate hominum pereant diſpoſitiones, dict. l. ſi ſeruum, §. ſequitur: & dixit Roman. quem refert Petra. tract. de fideico. quęſ. 12. nu. 1047. ſubtilitates nimias à Iudicibus reijciendas.

Tertia iniquum fore, mulierem priuari lucro, vel hæreditate relicta, prætextu matrimonij quod denuo offertur villus effectum. Hæc acutiſsimi viri verba, placet pauliſper interpratari: Non obſcure

innuit, repudiatam ſemel à viro virginem, atque illius ſpretum matrimonium, non niſi in ſummum fieri dedecus poſſe, iterum eundem pro viro interpellare, iniuriam enim quodammodo virgini, quæ maximè æqueſtris foret ordinis, vt in hoc caſu, infert vir, qui illius ſpernit connubium, atque ideo ſecundum matrimonium vilius eſſe Acoſta putat l. matrimonij. ff. qui. & aqui. quo in text. ſecundæ nuptiæ, vt viliores, non ſicut primæ eodem potiuntur priuilegio, idipſum nunc in vſu eſt, vt omnes viderint. Quid quod cũ niſi, cum dedecore Eliſabeta Sacirera, Philippo Sacirera nubere poſſet, iuſte illius recuſauit matrimonium, & priorem compenſauit iniuriam. Nam vt in ijs terminis noſtrates docuerunt iuſſam nubere alicui, ſi id niſi inhoneſte, & cum dedecore poſsit, matrimonium non male recuſat, neque lucri propterea vtilitate priuabitur, cum id ex veriſimili mente relinquentis facere deſinat l. in coniunctionibus de re. iud. ſemper in coniunctionibus non ſolum quod licet, conſiderandum eſt, ſed quod honeſtum ſit: Nec enim fieri id poſſe IurisConſulti putauerunt, quod niſi cum dedecore fieri poteſt l. in eadem. ff. ex quib. cau. maio. vt hæc & alia adiungit, ſimilia. Pela. tract. de maio. Hiſpa. 1. par. q. 50. num. 11. nam & verecundiæ, & ruboris ratio habenda eſt. Crau. conſ. 6. num. 82.

Quarta, poſt repudium, & dictam voluntatem, qua vir interpellatus ſe nolle aliquam vxorem, dixit rem non integram eſſe, nec in eodem ſtatu. proinde nec locum pœnitentię, ad tex. vbi poſt Bartolum omnes in l. iure gentium ff. de pact.

Quinta, veriſsimilem in ijs mentem diſponentis conſiderandam, qui vbi caſum præuidiſſet, quid diſpoſiturus foret donator, conijciendum ſit: cui autem etſi vel hebeti, aut ruſtico non veriſsimile fiet, Ioannem Sacirera donatorem vbi ſciuiſſet, neptem ſuam chariſsimam, ab ijs quos deſiderabat matrimonium cum ea contrahere, repudium habituram id ipſum, quod neptis Philippo præſtitit, Sacirera in ſecundis nuptijs, facturum fuiſſe? Verba enim etſi præciſa à veriſsimili, vt mox dixero, diſponentis voluntate interpretantur. hæc enim in omnibus dominatur actibus, & diſpoſitionibus, & veriſsimile, vt expreſsim diſpoſitum ſequendum l. Titius, §. Lucius de libe. & poſthu. gloſ. in l. tale pactum §. fin. de pact. in fideicommiſsis, maioratibus, & quibuſcunq. diſpoſitionibus Molin. de primoge. Hiſpan. lib. 4. cap. 4. nu. 6. vt alios ommiſerim innumeros, plures, qui de veriſimili mente fere integros inſtruxerunt tractatus. Hæc de verbis ſingularibus Eman. Acoſt.

Nono, traditio in terminis Simonis de Præt. tractat. de inter. vlt. vltim. volunta. tom. 2. libr. 4. numer. 69. fol. 441. poſtquam in ſuperioribus dixiſſet, filiam nubere iuſſam in familia, non ſemel, ſed & pluries, id facturam oportere, priori mortuo marito, quia actus ſucceſsiuus ſit, & conditio perpetuo duratura, ſubijcit hæc verba. *Rurſus & hoc intellige, ſi aliquis non reperiatur in familia, vel patria, cui puella hæc commode, honeſte, & bene, nubere poſſit. alioquin cuilibet alij nubere poterit; reiecta tali conditione, per text. in l. pluribus à directo, & contrario ſenſu, in l. cum ita legatum ſit; & in l. hoc modo de conditio. & demonſt. aut habita dicta conditione pro impleta, cum per eam ſtare non poſsit, quominus impleatur per regulam l. iure ciuili de condi. & demonſt. & l. ſi Titio in principio de leg. 1. l. Lucius. §. quiſquis primo de leg. 2. & ibi glo. l. ſi peculium. §. is cui de ſtatu. lib. l. inter de condi. & demonſt. & ibi glo. in ſpecie Ioan. Bapt. Plot. conſ. 87. num. 9. & 18. inter concilia matrimonialia. Aut ipſa puella eſt habita demum pro libera, & exempta à tali onere, & conditione, prout eſt, ille, qui tenetur reſtituere fideicommiſſum illis de familia, & nullus reperitur, cui poſsit reſtituere. l. cum pater. §. libertis in fin. l. qui ſolidum. §. penult. de leg. 2. cum concordantibus per glo. ibi. &c.* Hæc Simon de Præt. *cuius traditione iuſtiſsima huius partis exceptio deſluit, & ex ea tres aptiſsimæ concluſiones excipiuntur. Prima puellam ſic in familia grauatam nubere, quæ non honeſte, licite, vel commode nubere illis nequeat, ſpreta conditione nubere alijs poſſe: non autem licite vel honeſte nubere illa dicitur, quæ conſanguineo nubere grauata eſt, ex eiuſdem traditione ſupra adducta. Secunda, conditionem tunc impletam eo ipſo fuiſſe, cum per eam non ſteterit, quod nubere noluerit: Tertia, ab onere nubendi liberatam eam dici, quæ in eum modum nubere grauata eſt; proinde minime, nubendo, priuari relicta hæreditate non poſſe.*

Decimo, ſuccurrit inceſſanter reſponſum Ploti. conſil. 87. inter conſilia matri. virginem quæ grauata fuerat nubere in familia, ſub pœna amiſsionis hæreditatis, reſpondit potuiſſe ſpreta conditione alij nubere, cum puella nubere niſi inhoneſte non poſſet alicui de familia. Quia conſanguinei erant, addidit ille, puellam diſpenſationem Rom. Pont. expectare non teneri, etſi facile Rom. Pont. diſpenſationem cõceſſurus fuiſſet: præclarum hoc concilium, & celebre, multis, maximiſque adiutum ab eo iuribus, & rationibus. Vt iuſti perlegant iudices. Supplex orauerim, dirimit enim, & facti

noſtri

noſtri ſpeciem, etſi Eliſabet Saçirera minime conſobrinum ſuum Philippum Saçirera, vt ſecum nuberet, interpellaſſet, neque ille ſua renunciatione geminata facultatem huic dediſſet aliter nubendi. Quia poterat ſpreta conditione nubendi conſobrino, aliter nubere abſque pœnæ incurſu, amiſsionis hæreditatis.

Vndecimo, cum ad meas perueniſſet manus, conſilia viri eruditiſsimi Morotij, primi in ſacro, & eruditiſsimo Senatu Pedemõtano, nunc præſidis, à quo veluti ab Equo Troyano peritiſsimi ſcaturiunt iuris authores, perlegiſſemque aliqua in eiſdẽ ipſis conſilium reperi 97. in quo eadem cum noſtro caſu ſpecies adfertur, multa Morotius argumenta, & rationes, adduxit à me prætermiſſas, quamquam ego vrgentiora attulerim quæque ille non vidit.

Vir ergo eruditiſsimus in hac reſpondit inter illuſtriſsimos Barones facti ſpecie, Mãfredus Solarius Baro, filiam ſuam vnicam inſtituit, ſi filios ipſe maſculos non haberet, & adueniente caſu, inſtitutionis, in ipſius perſona filiæ, grauauit ijs verbis. *Nel qual caſo, eſſendo richieſta, debbatuor per marito, vno de la famiglia di caſa Solara, cioè delle quatro Caſtellate, Macellò, Moretta, Villanoua, & Monſtarolo, che almeno babbia iuriſdictione in vno di detti luoggi, E maritandoſi in altro, fuori di detta famiglia, in tal caſo, la priua della general inſtitutione inſtituendola ſolamente, in ſcudi ſeimillia, & in luogo ſuo, inſtituendo li ſigniori, &c.* Apertiſsima ſunt verba hæc vt traducere ipſa, in latinam linguam opus non ſit. Hæc filia mortuo patre adhuc pupilla hæreditatem adiuit, & iam pubes facta, nupſit illuſtriſsimo Philiberto Sabaudię, authoritate ſereniſsimi Ducis Sabaudiæ & tutorum ſuorum, cum igitur ipſa ſpreto mãdato patris, & pœna priuationis, alteri nupſiſſet, & aduerſus ipſam vocati ad hæreditatem agerent, quæſitum fuit an priuanda hæreditate foret. quia aduerſus ſpretum patris & teſtatoris præceptum. Et cum multa, hinc inde, pro vtraque parte, ſubtiliter adduxiſſet, concludit tandem priuandam non fore iuſteque ſpreto patris præcepto, alteri nupſiſſe. multas adfert rationes. Duas tantũ afferam cum alias in eodem ipſo reſponſo Æquiſsimi ſint Iudices inſpecturi.

Primo, animaduertit iuſſam fuiſſe filiã grauatam nubere incertis perſonis, ex quatuor à ſe vocatis familijs, à quib⁹ requireretur (quemadmodum in noſtra ſpecie vbi fuerunt vocatę familiæ tres, de Sacireres diuerſæ, dominique caſtrorum diuerſi.) At hæc incertitudo (ait ille) vitiat conditionem ipſam nubendi, quia continet incertitudinem perſonæ, quæ ipſam requiſitura fuiſſet, & conſequenter arbitrium, & voluntatem illius, cui nubere cogeretur, in hac autem requiſitione libera adeſt voluntas, & arbitrium, & ſicut voluntas, & arbitrium de matrimonio reijciuntur, l. cum tale. §. ſi arbitratu de condi. & demonſ. cum multis hinc ſimilibus ab adductis dicto conſi. a num. 5. 6. & 7. cum ſequenti. ita ſanè, & huiuſmodi conditio nubendi incertæ perſonæ.

Rurſus, & rectè quidem animaduertit eo. conſil. num. 19. ex hac incertitudine maximum matrimonijs impedimentum inferri, conſequenter fauore matrimonij, reijciendam, quod expreſsim authoritate Crauet. & aliorum probat.

Alteram adducit rationem, quæ & maxime noſtro adiungitur facto. duxiſſe ibi. minorem filiam matrimonium, nulla vocatorũ ſpectata requiſitione, authoritate tutorum, & ſereniſsimi Ducis Sabaudiæ, ex quo illud ibi intulit. Nullum in hac filia minore dolum poſſe conſiderari. proinde priuari hæreditate non poſſe vt is latiſsimè ibidem a num. 23. 24. & ſeq. Quis autem non videt & in noſtra ſpecie adeſſe tutorum authoritatem cuilibet nubendi, ſicut in illo caſu, ducale decretum? Quæ à me latius & efficacius ponderata fuere? Sed & ille Morotij caſus difficilis eſt, noſter facilis, cum in illo nulla per mulierem facta requiſitio fuerit vocatis, vt ſecum nuberent. in noſtro interpellatio valida. in illo voluerunt contrahere matrimonium vocati, in iſto vocatus bis, ſe authentico documento ſe nolle cum ea contrahere affirmauit.

Duodecimo, his addiderim eruditiſsimum Surd. qui tract. de alimen. titul. 5. quæſtio. 4. num. 24. 25. 26. noſtram attingit facti ſpeciem, atque eandem ipſam luculenter declarat, aduerſus anteceſſorem actoris, qui cum ſemel ſe nolle ipſam in vxorem ducere dixiſſet, poſt vidua effecta voluit, non enim pœnitentiæ locus eſſe poteſt. Verba Surdi ſunt hæc ipſa numer. 25. verſic. & videtur idem eſſe.

Et videtur idem eſſe, quia conditio quæ ſemel defecit non poteſt reuiuiſcere l. fin. C. de inſtit. & ſubſ. Vbi quod ſemel eſt, repudiatum, non conceditur reintegrari, ad idem eſt tex. in l. 1. §. proinde. ff. ſi quid in frau. pa. glo. magn. in princi. Veruo, vel deficit in mora in l. 1. C. de inſ. & ſubſ. vbi DD. inferunt, quod ſi mulier, cui legatũ eſt, ſub conditione, ſi nupſerit Titio, recuſet ſemel nubere, non habebit legatũ; ſi deinde mutata voluntate dixit velle nubere, Titio, & hoc Caſtren. ibi nu. 4. dicit notabile quia conditio ſemel deficiens non reuiuiſcit, & dicit Iaſſ. quod in conditionibus implendis non

purgatur mora & Deci.num.7.ſubdit quod nõ purgatur, etiam in continenti, & comprobaui latè concilio.157.nu. 19. Hucvſque Surd.

Quoniam autem ex ſolutione obiectorũ, quæ in tu tionem alterius partis priori ſede locauimus, altris fulgentibus lucidius ius huius partis digredietur, ad eorum diſſolutionem recurrendum eſt.

Non obſtat primum, in 3.dictum dubio, negari enim poteſt, condirionem neptibus adiectam ab auo, ne alijs quam conſobrinis neberenr, valuiſſe: atque ideo ſi noluiſſent, hæreditate non poſſe priuari. vt ex receptiori reſoluimus ſupra, maxime non adiecta conditione, quæ in noſtro deſficit caſu, ſi ſcilicet Roma. Ponti. diſpenſauerit, vt idem Molin. fatetur. at voluir Eliſabeta Saçirera nubere Philippo aduerſario, & alijs omnibus, qui ea cum coniungi connubio poſſent, nullus autem voluit. Quidam hæreditatem male creditorũm onuſtam dicebant, alij non eam pertingebant ætatem, quæ coniugali copulæ apta foret, vt ex proceſſu conſtat, nullam igitur incurrit pœnam quæ id fecit, quod potuit, l.cum ita legatum. §.videamus de condi.& demonſt. fusè Ludouic. de Molin.in commen.de primo Hiſpa.cap.13.lib.2.num.5.6. Nec enim impoſsibilia obligare quemquam poſſunt, vt in iuris regula eſt.

Reſpondetur ſecundo, potuiſſe Eliſabetham, ſpreta conditione nubendi conſobrinis, alijs nubere, quia iniuſta conditio erat incerta, & nulla, vt ex communi animaduerti ſupra.

Secundi obiecti de Oldradi conſil.16.ſolutio exquirenda eſt, videtur enim omnium oculos claudere, nullamque turam ſolutionem admittere, quæ facilis eſt, vt cum ex eodem ipſo victoriam aduerſans putet reportare necem ab eodem iuſte, & citra cauillum conſequetur, atque ideo non iniuria celſus admonuit in l. in ciuile. ff. de legi. in ciuile fore niſi tota lege perſpecta, reſpondere: Oldra.dict. conſi.16. quatuor ſibi propoſita dubia fuiſſe ſcribit. primum, an iuſſa filia ne alio quam mercatori nuberet, poſsit nobili alteri ve viro coniungi, citra pœnam: ſecundum an ſi cum non poſsit, alreri nubat, atq. ideo contigerit ipſam exhæredationem incurrere, num ex ſubſtitutione admitti poſsit: tertium, cui bona quæ in pœnam amittit filia, obueniant: quartum, (quod noſtro conuenit inſtituto, & caſum terminat) ſi non poſsit filia nubere alteri, quam mercatori, quo, ipſa vt id poſsit remedio conſulendum. Oldrad.verba, in hoc quarto dubio hæc ſunt ad literam num.6.

Super quarto vero, & vltimo, quo quæritur quale poſsit ſuper prædictis remedium adbiberi, videtur dicendum, quod ſi ij, quos ſpei prædicti emolumenti percipiendi cõtingit, matrimonio conſentirent, eſſet mulier tuta, quantum ad ipſos, vt C. de fideicom. l.quoties. ff. de lega.1. l.nihil proponit, §.1. & in Auctben.de Rapto. mulie. circa fin. vel ſi iudex ordinarius votatis ijs quorum intereſt, & quas proxima ſpes emolumenti contingit, vt. ff.de ven. inſp.l.1. §.penul. ibi denunciari oportet, & etſi cui plusquam per l. falcidiam l.1.§.1.cum dicitur, pronuntiaret præceptum ipſum, & tamquam repugnans vtilitati publicæ, & commodo mulieris, non debere de neceſsitate ſeruari, ſed poſſe impune contemni, vt. ff.de excuſ. tuto. l. qui teſtamento & ff. de iur.omni.iudi. l.ſi quis id quod §.doli, potiſsimè cum ſit mulier, & agat de damno vitando, vt.ff.de iur. & fact.igno.l.error cum ſimilibus. Hucvſq. Oldradi.

Ex illius celebri traditione duæ prodeunt ſolutiones contrarij argumenti. Prima, tunc prohibitiuam, vel negatiuam de non nubendo conditionem ad ſecundas non poſſe nuptias protendi, neque in primis deperire, vt affirmatiua ex dicto, §. hoc ſermone, non id vindicare, cum ij in quorum fauorem conditiones adiectæ ſunt, renunciant, poteſt enim quiſque id facere, ex his quæ adducit iuribus Oldra. d.l. quoties, C.de fideicom. l.nihil proponit §.1.delega.1.§. fina.in Authen.de rapto. porro ſemel renunciantibus, non datur amplius regreſſus, l. quæritur §.ſi venditor. ff. de ædili. edict. l. generaliter C.de non numer.pec.Craue.Becci.Cephal. Menochi. quos refert & ſequitur Surdus deciſ.51.num.11.12.idem Surdus deciſio.106. numer. 19.Viui. deciſio.316.numer.1.& 2. part.1. & dixit gloſ. inſignis ueque à Surdo, vel nunc citatis relata, in cap. ſuſceptum de reſcrip.in 6. cum qui ſemel renunciauit, quo ad res renunciatas pro mortuo haberi. Placet autem in Oldradi traditione confirmanda, multa adiungere, quæ ſpeciem noſtram Lucido dirimunt. Etſi ſolius ſufficeret Oldradi authoritas.

Tanta igitur renunciationis vis eſt, maxime cum ad modum pacti conſtruitur, vt renunciatio verè donatio ſit, & renuncians ius ſuum donare ei cui renunciat cenſeatur l.profectitia, §.1.ff. de iur. dot.l.ſi nuptam. ff. de fun. dota. Afflict. deciſ.350. numer. 11.12.Surdus deciſio.14.num.1.& 2.Quando autem renunciatio vim pacti ſuſtineat, libet vnicum Peregrini inſigne & ſingulare fragmentum ad verbum enarrare, quoniam omnia ab eo dicta, quæ communibus adſtipulantur traditionibus, in noſtro vindicant caſu.

Is igitur tract.de fidei.art.52.nu.11.verſi. limitatur

limitatur communis hæc concluſio, ſcripſit hæc ipſa verba. Limitatur communis hæc concluſio, quando renuntiatio quoquomodo tranſiret in pactum, nam ſicut pactum perimeret ius futurum, in pacto deductum vt ſtatim dicam, ſic quoque renuntiatio vim pacti ſortita, veluti quia facta fuiſſet, parte præſente, & acceptante, vel etiam tacente, nam ob eius commodũ, videretur aſſenſiſſe; & acceptaſſe l. tale pactum in principio ff. de pact. l. qui patitur. ff. manda. vel etiam ſi fuiſſet facta in iudicio in præſentia iudicis l. in plurium. ff. de adq. hæred. l. 1. ff. de cura Bon. dan. nam iudicis præſentia facium partis abſentis ſuplet l. ſi ob cauſam. C. de Euic. ſic Bart. in d. l. 1. colum. 2. poſt Iaco. de Areti. ſequuntur Bald. num. 6. & poſteriores omnes Ang. & Alex. num. 18. in l. qui Romæ de verbo. oblig. idem Alex. conſ. 13. nu. 9. in 5. vt quia facta fuiſſet à præſente præſenti. Illud tamen dictum de renuntiatione facta in iudicio, declarauit Pau. de Caſtr. num. 6. iudice acceptante, nomine abſentis, & fuit ante eum declaratio Bart. in l. poſtquam liti col. fin. C. eo. ſequuntur Alex. ibi Iaſſ. col. 2. vbi in id adducit Cy. in Authen. ſacramenta puberum C. ſi aduer. vendi. & idem Iaſſ. in d. l. 1. num. 16. vbi ſub num. 17. altam tradit limitationem poſt Raph. & Alex. ab eo relatos; ſcilicet cum renuntiatio fuiſſet iuramento vallata, nam iuramentum operatur, vt ius abſenti quæratur. vbi Bald. docuit in d. l. pactum. q. 9. C. de colla. Et fallentiam, & hanc communem, dixit Curt. iuni. in d. l. 1. num. 44. Vbi hanc intelligit vbi iuramentum interpoſitum, fuit ſuper iure de futuro: nam ſuper iure de præſenti non trahitur ad ius de futuro Alex. conſ. 189. col. 4. li. 2. eam quoque probarũt Clau. & Ripps nu. 1. qui illam tuentur à Decij obiectionibus, & rectè. Alia limitatio, vbi renuntiatio facta fuit aliquo nomine abſentis hæredis, recipiente, qui poſtea ratificaſſet, acceptationem, & renuntiã, antequam fideicommiſſarius renuntiam factã reuocaret, præſertim notario interueniente. Soci. iuni. conſ. 109. n. 2. & 3. & idem vbi per epiſtolam facta fuiſſet renuntia, ad hæredem directam & per eum acceptatam ad tex. in l. conſenſu. ff. de actio. & oblig. Hucvſque Peregrin. Ex cuius celebri traditione ſequitur, renuntiationem, quæ vim pacti ſuſtinet, reuocari nullo iure poſſe: tunc autem id contingit, cum iudicis præſentia authoratur, vel cum in iudicio renuntiatio fit, vel cum parte præſente, & acceptante, aut cum iuramento renuntiatio ſtabilitur. Omnia in hac vindicãt ſpecie. iudicis præſentia, Vicarij Barchinonæ, & Vicarij Ceruarię, qui renuntiationibus partis aduerſæ inhærendo, facultatem huic dederunt, vt nubere cui vis poſſet. Renuntiatio ſecundo, in iudicio facta fuit, duplici in id poteſtate miſſa ab vrbe valentina, à dicto Philippo Sacirera fratri ſuo, & ambæ in curia Barchinonæ Vicarij, & Ceruariæ oblatę. Quarum vi, decretum nubendi liberum huic parti datum eſt. Tertio acceptauit renuntiationes pars hæc, expræſsim, & ad ſui cõmodum, eaſdẽ ipſas in iudicio produxit. Quarto iuramento renuntiationes ſtabilitæ ſunt; idque ſufficit, vt Peregri. rectè animaduertit, & pręter eũ tũc renuntiatio vim pacti habet, cum in ſcriptis, ſicut hic, facta eſt; Rip. ex cõmuni, in l. 1. num. 19. C. de pact. His opitulatur deciſ. Vincen. de Fran. 81. nu. 5. par. 1. Renũtiationem iuratam nullo poſſe iure infringi id ipſum ſcripſit Caualca. deciſ. 13. nu. 11. part. 4. Accedat ſuperioribus; fuiſſe geminatam, duobus ad id ipſum miſsis ex ciuitate Valentiæ mandatis, renuntiationem, at geminatio fortius agit in omni actu, & contractu, ad l. Balliſta ad S. C. Trebelli. Ornat multis Oſaſ. deciſ. 39. num. 16. Et in terminis geminatæ renuntiationis, vt ea dolum, & quamuis ſimulationis, & fraudis (quam pars altera deduxit) ſuſpitionem excludat, tum, & læſionis quærelam Crauet. poſt Panormit. Caſtren. Deci. & alios ab eo adductos conſi. 54. nu. 7. fuſè Rolan. à Vall. conſ. 59. nu. 31. 32. 33. vbi eruditè lib. 1.

Non obſtat tertium ex traditione Pet. de Peralt. in l. vnum ex familia. §. ſed ſi fundum num. 31. de leg. 2. quoniam is expreſsim mouetur, authoritate Oldr. dict. conſ. 16. Vnde iuxta præſcriptam illius traditionem, intelligendus eſt, vt filia grauata matrimonium contrahere, in familia, adiecta pœna amiſſionis primogenij niſi id fecerit, poſsit in aliena nubere, dum ij, in quorum fauorem pœna adiecta eſt, conſentiant, & iuri ſuo renuntient, ex ijsque idem Oldra. ſenſijt, & quæ ſupra nunc adducta fuerunt.

Quarta nunc argumentatio diluenda eſt, ex glo. in l. hoc genus de condi. & demonſt. cum conditio negatiua, vel prohibitiua nuptiarum, ad ſecundas, & vlteriores protendatur: obiecti enim ſolutio non difficilis eſt, ab eodem tradita Oldrado, cum conditioni renuntiant ij, in quorum commodum per diſponentem adiecta conditio eſt. nulla enim mulieri culpa imputari poteſt, quæ nubere voluit, & non potuit, ab eo repudiata qui nubendi illi iuſſum à teſtatore habuit. Renuntiauit, & bis Philippus Sacirera matrimonio, non igitur de alio, quam de ſeipſo conqueratur qui cum ſponte id fecerit, poſt coacte in eadem conuentione perſiſtere cogitur l. ſicut ab initio. cum vulga. de actio. Tiraquel. in eodem. §. limitatio 23. à num. 1.

Secundo vere, genuine, &, implacabiliter reſpondetur, conditionem nõ nubendi prohibitiuam,

hibitiuam, ad vlteriores extendi, reſpectu aliorum de familia, ſi qui ſuper ſint, ſecus reſpectu renunciantis, vt per Simonem de Prȩt. Oldradum, & alios proximè adductos.

Tertio ingenuè reſpondetur, conditionē illam nubendi dicto Philippo Sacirera, adimpletam fuiſſe, illius voluntate, facto, & renunciatione. ſ. Geminata, cum nō aliud magis adimplementum proſit conditionis, quā illius voluntas, & factum, in cuius fauorem conditio appoſita eſt: eo enim ipſo perfecta eſt, & impleta. l. legatum C. de condi. inſert. Simon. de Prȩt. de inter. vet. vlti. vol. lib. 1. ſolu. 14. num. 34. fol. 78. *Cuius hæc verba. Secundo intellige non procedere, quādo ſtaret per eum, in cuius perſona debet impleri conditio. Quia habetur pro impleta. l. iure ciuili de condi. & demonſt. vel ille in cuius perſona eſſet conditio implenda conſentiret alio modo eam impleri vel haberi pro impleta l. legatum. C. de conditio. inſert. Bal. in d. l. finali ad l. falcidiā. tradit. Socinus in d. l. Iulianus col. 2. 3. notab. Iaſſ. in di. §. & quid ſi tantum col. 7. verſi. Limita dupliciter. Hæc Simon de Pratis.*

Quinta ratio ex ordine diſſoluenda, ab authoritate Cy. & Pet. de Bellaper. in d. l. C. de inſtit. & ſubſtitu. qui affirmauerunt, locū eſſe illi pœnitētiæ, qui prius nolle dixit vxorem ducere, ſi ſecundo velit: in primis Cy. & Pet. communi omnium calculo reprobātur, vt ipſos Bal. improbauit Caſtr. Cor. Alexan. Iaſſ. Deci. in d. l. 1. Acoſta Pela. Molin. & alij quos ſeriatim recenſui ſupra in ſexto argumento.

Secundo, etſi non vera, aut receptior, ita planè interpretanda opinio, vbi renunciatio ſimplex foret, non acceptata, aut quæ vim pacti ſuſtineret, hæc enim ſicuti pactum irretractabilis eſt, dixi ſuperius in verſ. Tanta renunciationis, & ex toties adducto Oldrad. Conſilio ſatis conſtat, neque aliquis diſſentit.

Non oberit ſextum, verba enim non aliter, nec alio modo: etſi præciſa, & formam inducant, à veriſsimili tamen mente diſponētis declarationem recipiunt, vt multis oſtendit Crauet. conſ. 3. à num. 12. vbi & ſcripſit, mentem ex ratione, & cauſa expreſſa colligi, à qua verba præciſa interpretantur. Mens autem, & ratio donatoris noſtri, hæc fuit, filiam nubere conſanguineis, vt ſic tam filiæ, quam conſanguineis conſultum foret, at cū nec pars altera neptem in vxorem voluerit, neque alij ex cōſanguineis, donatoris & aui, mens aperta eſt, qui ſi de hoc ipſo cogitaſſet caſu, & interrogatus fuiſſet, reſpondiſſet pro nepte prædicta ne alienam ſobolem propriæ præferre voluiſſet (abſit enim tantum, & tam magnum abſurdum) dixerimus, ad ea quæ omnes ex eod. tex. in l. cum auus, de condi. & demonſt. l. cum acutiſsimi. C. de fideicommiſſ. id ipſum de verbis præciſis multorum authoritate reſpondit Roland. conſ. 61. nu. 56. lib. 2. & in eiſdem terminis de eiſdem verbis, Non aliter, nec alio modo, poſt Deci. conſ. 281. reſpondit idem Rolan. eod. conſi. num. 47. Ad hæc etſi formam ea verba inducerent, quando ipſa adhiberi non potuit ob repudium dicti Philippi, ommiſsio tunc formæ, non irritat actum. nulla enim culpa imputari ei poteſt, qui cum velit formam adimplere, id efficere alterius culpa nequid. Crauet. qui exempla adfert, conſ. 12. num. 2. nulla igitur aduerſans partem hanc culpa redarguere poteſt, quæ cum eum in virum acciuerit, iuſſu aui donatoris, noluerit autem & renunciauerit, formam adimplere Eliſabeta Sacirera non potuit. Ijs opitulatur receptiſsima omnium traditio, eam in dubio accipiendam interpretationem, aut ſenſum verborum, qui filiabus, & neptibus fauet, in excluſionem maſculorum remotiorum, quoniā ijs, non illis, parentum debetur hæreditas, tum quod fœminarū excluſio propter maſculos remotiores, pœnam ſimul, & odiū continet, ſiue in contractibus loquamur, aut in vltimis voluntatibus, vt innumeris adductis docuit Ludo. de Molin. lib. 3. de Hiſpan. primoge. cap. 4. num. 1. idem cap. 5. eod. lib. cū enim fœminis diuino iure, naturali, & cæſareo parentum debeatur hæreditas, l. maximū vitium cum vulg. C. de libe. præter. eas ſubintellecta interpretatione excludere, pœnā, odium, ſimul, & exhæredationis ſpeciē continet, quemadmodum inſigne ex Bart. Bald. Caſ. Alex. Iaſſon. Corn. & alijs multis tradit Alex. Raud. tract. de analog. cap. 15. à num. 287. vſque ad num. 301.

Extremum non obſtat, etſi enim in eo veluti in tutiſsima arce ſimul cum Oldradi cōſilio, aduerſans totam reponat ſpem, tantum abeſt, vt ab eo victoriam, & minus quam ex conſilio Oldradi reportet, cum potius ex ijs duobus magis interitum conſequatur, imprimis verum non eſt dolum fratri ſuo impingi poſſe ad commodum huius partis, ipſi extraneȩ. Quis enim etſi tā reſupinus, vecors aut incircumſpectus dixerit, velle fratrem, alterum decipere fratrem, vt extraneo conſular, in fratris detrimentum, cui ex naturali voto, proſpicere, commoda quærere, & recta dare conſilia, præſumendum ſit? Vt ferè nullam præſumptio contrariam admittat probationem? Craue. conſ. 319. num. 6. conſ. 44. nu. 4. Menoch. lib. prȩſump. 5. prȩſum. 3. num. 22. vbi num. 23. appoſite adiungit, nec dolum præſumi, in eo qui ſuo iure quidquam facit frater enim hic quem Philippus doloſum, & decep-

Digitized by Google

deceptorem dixit, id ipſum quod ille præſtitit, renunciauit enim matrimonio ſuo, & liberorum, eiuſdem nomine, vt ex proceſſu conſtat. Nullus igitur credat hunc, Philippũ fratrem vt renunciaret matrimonio decepiſſe, cum eandem ſibi, & filijs prius legem dixerit, quia damnoſum matrimonium putabat. Neque doloſus dici poteſt, is qui damnum vitat. idem Menoch. ex aliorum traditione d. præſump. num. 19. cui addendus Rolan. conſ. 11. num. 60. lib. 3.

Ex ijs non obſcure ſequitur, neque dolum impingi poſſe Ioanoto Calders, cui vna cum fratre ſuo aduerſans dolum obijcit, neque enim hic lucrum recepit ab hac parte, aut commodum, vt doloſè ſuaſiſſe aduerſario, ne matrimonium contraheret, videatur.

Sed etſi aperte ex facto dolo ſcilicet, & ſuaſionibus fratris, & dicti Caldes, pars aduerſans impedita fuiſſet, vt is probare in proceſſu tentauit, nihil deterius egit, vt eo ſolo ſuam inanem actionem aduerſus hanc partem direxerit, ad quam vti extremam adnotationem, Senatores æquiſsimos animaduertere velim, ſola enim ad victoriam ſufficit, ipſam autem non ab extraneis locis, vel ſimilibus, ſed in eiſdem terminis, & facti quæſtione deduxerim.

Doloſa igitur perſuaſio pluſquam violenta coactio dicitur l. 3. §. ſi quis volentem ff. de lib. homin. exhib. l. 1. §. perſuadere ff. de ſer. corr. gloſ. in cap. certo. 12. quæſt. 1. atqui vbi legatum fuit fœminæ, ſi Titio nuberet, & niſi id faceret, priuationis fuit pœna adiecta, ſi tertij, facto non mulieris, impeditus ille fuit, ne contraheret, conditio veluti iam defecta habetur l. inde Neratius. §. idem Iulianus. ff. ad l. Aquil. gloſ. inſignis à Bart. Bald. Caſtr. Alex. Iaſſ. Deci. & omnibus probata in d. l. 1. C. de initic. Hæc enim cõditio mixta, quæ & ab alio pendet, tertij impedimento reuulſa, deficere conditionem facit gloſ. in d. l. 1.

Intellexere omnes traditionem, vbi tertius, qui matrimonio contrahendo impedimentum dedit, ſoluendo eſt, vt in noſtra ſpecie, ſiue de fratre quæramus Franciſco Sacirera, ſiue de Caldeſio de Segur, domino de Segur, & aliorum locorum. Sanè vbi is qui impedimentum intulit, ſoluendo non eſſet, conditio non vti defecta, ſed pro adimpleta habenda eſſet, ne filia nubere granata abſq; illius culpa hæreditatis relictę emolumento priuaretur, quod abſurdum certè, & inhumanum foret, aduerſus commune parentum votum. Et hanc ipſam ad verbum gloſam, & receptiſsimas traditiones, nunc adductas, probat Ludoui. de Molin. de Hiſpan. primo. lib. 2. cap. 13. num. 20. 21. & num. 27. Igitur aduerſus d. fratrem, & Ianotum Caldes de Segur pars altera agar, deceptores vt ait, & ſuaſores, ne cum Eliſabeta Sacirera matrimonium contraheret. Porro vt finiam, dolus tertij non infringit contractum, bona fide à contrahentibus celebratum. declarat ſingulariter Bart. num. 3. in l. eleganter poſt gloſ. ibi, & antiquiores alios, ff. de dolo malo. Et dixit Gabri. conſ. 19. num. 41. ad medium lib. 1. dolum tertij regulariter contractum minimè infringere, non enim alteri, per alterum (vt in regula iuris eſt) iniqua poteſt conditio inferri, vt modo alios præterea innumeros, id ipſum ſentientes. Vnde non male, nec abſurde, huius antiquiores cauſæ, & partis patroni, dum pars altera dolum exciperet, & ſe dolo, & falſis ſuaſionibus inductam probare conaretur, replicarunt de dolo actionem, nõ in Eliſabetham Sacireta virginem & iuuenculam, quæ nullius doli particeps fuit, quæq; ex renunciatione legitima aduerſantis, alteri nupſit, inſtituendam, ſed aduerſus doloſum fratrem, & conſobrinum vt ſuos pœnæ autores teneant.

Quartum Dubium.

VTRVM caſu quo ex diſpoſitione prædictorum capitulorum matrimonialiũ, in dicto contrauentionis caſu reſultet fideicommiſſum in fauorem dictorum Sacireras, dictum fideicommiſſum propter contractum ſecundi matrimonij per dictam Eliſabetham de Sacirera filiam dictorum coniugum, Ioãnis, & Magdalenæ, contra voluntatem Philippi de Sacirera, filij dicti Bernardi Ioannis, cum Alexio de Hoſpital, dictum fideicommiſſum in fauorem dicti Philippi volentis, & interpellantis cũ dicta Eliſabetha matrimonium contrahere, habuerit locum in dicti Philippi fauorem.

Dubij Quarti Solutio.

HVIC fuit Reſponſum in Superiori Tertio.

Quintum Dubium.

VTRVM conſtet per dictum Philippum de Sacirera fuiſſe renunciatum fideicommiſſo, in dictis capitulis matrimonialibus appoſito, in caſu quo filia Ioãnis, & Magdalenæ non contraxerit matrimonium, cum aliquo ex filijs, vel deſcẽdentibus, dictorum Bernardi Ioannis, & Philippi Clementis, & vtrum obſtet Ioſepho, & Franciſco Sacireras agentibus prædicta renunciatio.

Dubij Quinti Solutio.

PHILIPPVS Sacirera non aliter hæreditatem, niſi matrimonium contraheret cum

eum Eliſabetha , conſequi poterat: parere enim conditioni tenebatur, ea autem illius renunciatione ſublata, & veluti defecta, libera hæreditas Eliſabethæ fuit l. 1. C. de inſtit. & ſub. l. vter ex fratribus. ff. de condit. inſtitut. l. Titio. §. ante nuptias. ff. de condi. & demonſt. quæ iura in idipſum adducta in tertio dubio expendimus, caſum terminantia. Sed & conſilium Oldradi ad litteram eodẽ dubio ad latum idem probat, cum alijs inibi exaratis.

Renunciationẽ vero nunc agentibus obeſſe quis vnquam poterit dubitare? cum pactum fuerit, & iuramento ſtabilitum, acceptatione Eliſabethe expreſſe authoratum, & cum non ex propria perſona, ſed Philippi actores intendant, vt ex libello & petitione conſtat ipſorum? Porro pacta ad hæredes, & contra hæredes tranſeunt, neque aliud in iure toto vel tritum magis, aut notum ſciri poteſt Brocardicum. Ad hæc renunciatio ipſa vim habet donationis, vt dixerunt multi: & magis communem auſus fuit dicere Beroius conſ. 51. lib. 1. vt in iure radicato, & quæſito inſinuatio requiratur.

Sed & animaduertendum ampliſsimam illam renunciationis à Philippo factę formulam, ſimul cum pacto de non petendo contextam fuiſſe: cuius clauſulę, inter alios quos gloſ. in §. præterea debitor inſtit. de exceptioni. recenſet effectus, hic eſt vnus potiſsimus, vt naturaliter nuſquam petere obliget, & obſtet agenti exceptio perpetua: ſicuti enim negatiua conditio (vt in tertio dubio dicebam) obligat perpetuo, & pluſquã affirmatiua, ſic negatiua clauſula de nõ petendo: atque ideo pacta inuiolabilia permanent: vt ex multis reſoluit Tiraquel. in dict. §. hoc ſermone limitatio. 7. à num. 1. fiet igitur vt pactum de non petendo, non ad primas tantum, ſed ad ſecundas & vlteriores protendatur nuptias.

Sextum Dubium.

VTRVM licentia conceſſa per Philippum de Sacirera, dictæ Eliſabethæ de Sacirera, contrahendi matrimonium cum Frãciſco de Caſſador, obſtet dictis Ioſepho, & Franciſco, ius & cauſam à dicto Philippo habentibus, agẽribus cõtra coniuges Marchs & Altarriba, ad recuperationem bonorum donatorum per dictum Ioannem antiquiorem, in dictis capitulis matrimonialibus contentorum, in vim prædicti prætenſi fideicõmiſsi.

Dubij Sexti Reſponſum.

FVIT Reſponſum in Tertio & Quinto Dubio.

89 Alia autem † quæ circa prædictam quæſtionem contingere poſſunt in cõditione vel modo contrahendi matrimonij cum aliqua tractarunt fusè Acoſt. & Molin. in locis ſupra citatis & eruditiſsimè illuſtriſs. Cardinalis Manti. d. titu. 18. & titu. 19. ſequenti vbi & de conditione negatiua ſi non nupſerit egit.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de lucrando dote vel donatione propter nuptias reſpectiue factum à coniugibus in capitulis matrimonialibus, an ſit validũ.*
2 *Pacta de ſuccedendo reprobata.*
3 *Donationes mutuæ inter coniuges reprobatæ.*
4 *Teſtandi facultas hominibus ex priuilegio cõceſſa.*
5 *Pacta reciproca de ſuccedendo inter coniuges valent.*
6 *Reciproci actus ſuſtinentur, quia aliàs inualidi forent.*
7 *Pacta de ſuccedendo inter coniuges, votũ captandæ mortis non inducunt.*
8 *Pactum de lucrando donationem propter nuptias cõtractũ à muliere minore validũ eſt.*
9 *Pactum de lucrando dotem etiam dote non ſoluta effectum ſortitur.*
10 *Dos ex ſola promiſſione conſtituitur.*
11 *Stipulatio de lucranda dote, in dote tantũ promiſſa locum habet.*
12 *Maritus fructus dotis nõ lucratur, niſi rebus tantum ſibi traditis.*
13 *Pactum de lucrando dotem, vel donationem propter nuptias, etiam in vxore nondũ traducta vim dicat.*
14 *Statuta ſtrictam recipiunt interpretationem.*
15 *Traductio mulieris ad domum, non pertinet ad ſubſtantiam matrimonij.*
16 *Conſtitutiones huius Principatus Cathaloniæ non verè ſtatuta dici poſſunt.*
17 *Mulier minor ſeptennio licet traducta, non lucratur donationem propter nuptias in vim pacti.*
18 *Diſpoſitio quæuis de perſonis loquens, de habilibus intelligenda eſt.*
19 *Maritus impotens, & frigidus in vim pacti dotem non lucratur, licet vxorem traduxerit.*
20 *Mulier ante copulam inuito marito religionẽ ingredi poteſt.*
21 *Maritus in vim pacti de lucrando dotem poſt mortem vxoris, lucratur ipſam ea ingrediente religionem.*
22 *Maritus, vel mulier reſpectiuè in vim pacti non lucrantur dotem vel donationem propter nuptias, niſi matrimonio contracto in facie Eccleſiæ iuxta formã S.C. Tridentini.*
23 *Statuto ſtante quod maritus, vel mulier reſpectiuè lucrari dotem vel donationem propter nuptias*

nuptias non poſsint niſi copula ſubſequuta, eo in caſu ſola deſpenſatio per verba de præſenti, vel traductio non ſufficeret.

24 *Pacta de lucranda dote, & donatione propter nuptias in ſecundis nuptijs recipiuntur, etiã vbi alter baberet filios ex priori matrimonio.*

25 *Pacta de lucranda dote, vel donatione propter nuptias valent etiã quoad augmentũ dotis.*

26 *Augmẽti, & ſortis principalis idẽ eſt iudiciũ.*

27 *Pacta de lucranda dote, vel donatione propter nuptias tam ex teſtamento quam abinteſtato locum babent.*

28 *Pacta de lucranda dote, vel donatione propter nuptias non babent locum in matrimonio putatiuo.*

29 *Iura de dote loquentia in dote etiam putatiua procedunt.*

30 *Statuto ſtante quod bona viri, & mulieris conſtante matrimonio quæſita communicentur, etiam ea communicanda ſunt, quæ in matrimonio putatiuo lucrata fuerunt.*

31 *Bona conſtante matrimonio putatiuo adquiſita ſecundum magis communem opinionem communicanda non ſunt.*

32 *Pacta inter virũ & vxorem de inuicem ſuccedendo, æqualia eſſe debent.*

QVÆSTIO XXX.

PACTVM INTER CONIVGES de lucranda dote, vel donatione propter nuptias altero præmoriente, An validum.

1 DVBITATVM † aliquãdo apud veteres fuit an pactum inter cõiuges contractum vt eorum ſuperſtes præmoriẽtis dotem, vel donationẽ propter nuptias lucretur validum ſit, non enim valere poſſe vi-
2 detur, quoniam vt iuris tritiſsima † regula
vult, pacta hæc de ſuccedendo vnum alteri
ſunt omnino improbata, l. licet l. pactũ quod
dotali l. fina. C. de pact. vbi ſcribẽtes omnes
& in l. ſtipulatio hoc modo concepta vbi cæteri de verbo. oblig. dixi queſtio. 2. & 3. quia
tollunt liberam teſtandi facultatem, & votum captandæ mortis inducunt vt ibi & in
dictis iuribus dicitur; ita fiet vt pactum hoc
cum illis idem, non valere videatur. Secundo
3 † & altera ratione improbari videtur quod
inter coniuges mutuæ donationes inutiles
ſint, ne mutuo amore ſeipſos ſpolient, titulis digeſtorum, & codicis de dona. inter vir.
& vxor. & in decretal. vnde nullo iure huiuſmodi pacta, quæ donationem redolent ſuſtineri poſſunt.

4 Tertio ſpetiali legis † beneficio hominibus indultum eſt vt de rebus ſuis diſponere poſsint eo tempore, quo domini eſſe nõ poſſunt, niſi ſub certa forma, ideſt teſtamento, & ſolemni voluntate extrema à lege approbata l. in tempus ff. de hæredi. inſti. omnes in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſi. Alciat. in l. pactum quod dotali C. de pact. fusè Vaſq. tracta. de ſucceſsi. creatio. §. 2. in princi. & §. 11. nu. 40. qui communem dicit inde pactum de futura ſucceſsione improbari ſolet d. l. fina. l. ex eo C. de inuti. ſtipula. l. cum donationis C. de tranſactio. Proinde nec inter virum, & vxorẽ valere Imperator ſtatuit in l. hæreditas C. de pact. conueut. *Hæreditas* (inquit lex) *extraneis teſtamento datur, cum igitur affirmes dotali inſtrumento pactum interpoſitum eſſe vice teſtamenti, vt poſt mortem vxoris bona eius adte peruenirent, quæ dotis titulo tibi non ſunt obligata, intelligis te nulla actione conuenire poſſe hæredes ſeu ſucceſſores eius vt tibi reſtituantur, quæ nullo modo debentur*. Hucvſque lex, quæ aperte pacta de ſuccedendo inter virum & vxorem improbat.

5 Contraria † tamen opinio, & verior &
6 receptior eſt. valere ſcilicet pacta † reciproca inter maritum, & vxorem de ſuccedendo adinuicem cum & inter aliàs perſonas pacta huiuſmodi reciproca valida ſint Cyn. Bald. Pau. de Caſ. Sali. & omnes in l. ſi pater puellæ C. de inof. teſtam. vbi & Iaſſ. poſt cæteros, idem in l. ex hoc iure num. 55. de iuſti. & iur. vbi multa ſuſtineri ratione huiuſmodi reciprocationis docet aliàs non valitura gloſ. in l. licet C. de pact. & in l. 1. ff. de donar. inr. vir. & vxor. Oldrad. conſ. 139. vbi de pacto reciproco inter duos fratres facto de inuicẽ ſuccedendo loquitur Alexan. & Iaſſ. in d. l. fina. C. de pact. Ange. conſ. 179. Roma. conſil. 26. col. 1. & in terminis quæſtionis noſtræ Oldrad. dicto conſ. 5. Calder. conſ. 1. ſub tit. de donatio. Dueny. in regulis litt. C. regula incipiente, conuertio facta inter maritum, & vxorem Nicol. Boeri. in conſ. Bituri. tit. de conſue. matrimo. §. 1. verſicu. Sed quęro de quæſtione Pechi. tracta. de teſt. coniu. lib. 1. cap. 8. à num. 1. Caſſ. in conſue. Burgun. rub. 4. §. 7. glo. conſtant leur. nu. 6. Rolan. à Val. conſ. 62. lib. 1. num. 6. cum ſequent. Barbo. qui niſi duos citat in l. ſi ante num. 10. ff. ſolu. matri. Surd. tracta. de alimen. tit. 7. quęſ. 18. num. 5. Ioan. Philip. conſ. 48. num. 12. Oſaſc. deciſ. Pedem. 100. num. 19. vbi egregie declarat Maſſue. in pract. titu. de ſocie. num. 5. verſic. Item licet. Et hęc pacta in Cathalonia vocantur *agermanaments*, alios ſciens prætereo; ij omnes monẽtur tex. in l. quod autem §. ſi vir ff. de donatio. int. vir. & vxo. quo prędicta opinio euidentiſsimè probatur l. inter

ſocerum

ſocerum §.cum inter ff.de pact.dotal. l. be-
bius eod.ritu.

Neq. obſtant præfatæ rationes, quibus
multipliciter noſtri ſatisfaciunt, ſed vna hæc
ſufficiet, pręfatum inter virũ,& vxórem pa-
ctum de ſuccedendo reciprocum à iure fore
approbatum,idq.valere ſtatim vbi factũ eſt,
vnde etſi cæteræ donationes,& pacta de ſuc-
cedendo improbata ſint de his ad ſpeciem
quæſtionis noſtræ arguendum non eſt argu.
l.quod vero contra cum ſequen.duabus ff.de
legib.ſic reſpondent Pechi. & Oſaſc. ſupra.
7 Rurſus † neq. huiuſmodi pactis inducitur vo
tum captandæ mortis, nec impeditur libera
teſtandi facultas cum illico valeant, nec bo-
norum omnium pactum ſit vt ſuperiora,& in
his mutuis liberalitatibus nihil damni bo-
norum vè diminutionis alterutri parti adfer-
tur,cum compenſatio quędam fieri dicatur:
tantumq. adſit quãtum abeſt,vt nemo in hoc
caſu lædi dicatur. d. §. ſi vir.Neq. obſtat di-
cta l.hæreditas C. de pact. conuen.nam non
loquitur in pacto reciproco vt eſt hoc de
quo agimus ſed & tripliciter ſatisfaciũt ob-
iectis Oſaſc.& Pechi.ſupra.
8 Extende † communem opinionem vt &
valeat hoc pactum cõtractum à muliere mi-
nore viginti quinq. annorum l.1. vbi Bal. in
2. notabi. C. ſi aduerſus don. ſic ex Angel.
Areti. Socin. Bolog. & alijs docet Boeri.in
conſuetu.Bituri.titu. de conſuetu.matrimo.
§.1.ad finem verſic. Et etiam profecto valet
Guil.de Cun.in l.ingenuum ff. de ſta. homi.
Barto.in l.2.quęſt.22. C. quæ ſit lon.conſue.
Alexan.conſ.65.col.2.lib.6. Rochi.de Cur.
Roma.Pau.de Caſt.Bal. & alij quos citat &
ſequitur Rolan. à Vall.tracta.de lucra. dot.
quæſt.44.num.12.Caualca.tracta.de tuto.&
curato. num.159. etſi ij loquantur in termi-
nis ſtatuti de lucro dotis conſequendo, ra-
tionem reddiderunt ſupra citati authores
quoniam propter incertitudinẽ mulier mi-
nor lędi non dicitur cum poſsit vir præmori,
& totam illius ſubſtantiam lucrari conſequẽ-
ter validum.
9 Secundo † extenditur regula prædicta,vt
& pactum ſuperius effectum ſortiatur in do-
te promiſſa etſi ipſa ſoluta non ſit;vnde ſi al-
ter cõiugum nondum facta numeratione vel
ſolutione moriatur, ſuperſtes ex pacto lucrũ
dotis,vel donationis propter nuptias conſe-
qui poteſt; quia dos nedum dicitur illa quæ
tradita fuit, & numerata marito, ſed & ea,
quæ tantum promiſſa licet nondum ſoluta,
10 cum † ex ſola promiſsione dos conſtituatur
l.cum poſt §.ſed is de quo, vbi glo.in verbo
habet dotem ff.de admi. tuto. l. aſsiduis C.
qui potiores in pigno. habean. l.vni. §. ſicut
enim C.de rei.vxo.actio.l.de diuiſione ff.ſo-
lut.matrimo.vbi Iaſſon.num.8. Barto.antea
in l.nihil intereſt num. 1. ff. rei. amota. om-
nes in rubri.ff.ſolut.matrimo.alios citat Af-
flict.deciſio.61.num.2. Alexan. communem
dicens in l.ſi donaturus §. fina. ff. de condic.
cau.dat.cau.non ſequut.num.7.Iaſſ.num.14.
Rolan. à Vall.tracta.de lucra. dot. quæſt.5.
à num. 1. vbi latiſsimè ad vtramq. partem
diſſerit, & magis receptam affirmat multos
citans in hanc ſententiam.Andre. Gail.li.2.
obſeruatio.obſeruatione 79.à nu. 1.deciſio.
Pedemon.21. à num.1.vbi ad vtramq. par-
tem diſputat.licet Menoch. conſ.338.num.
30. aduerſus communem vt dixi infra quæſt.
43.in verſic.Admittunt autem omnes.Iuua-
11 ri † quoq. hæc communis opinio ea ratione
poteſt quod ſtipulatio de lucranda dote non
tantum in dote data vindicet ſed & in dote
promiſſa l.ex morte §.hoc tamen C.de pact.
conuent.glo.in l.vni.§.accedat verbo fecerit
C.de rei.vxo.actio.Iaſſ.in rub. ff. ſolut. ma-
12 trimo.num.23.Andr. † Gail. dicta obſerua-
tio.num.7.qui inibi num. 9. animaduerten-
dum eſſe voluit prædicta non procedere in
prædijs, vel alijs rebus in dotem datis, qua-
rum dominiũ ex ſola promiſsione non tranſ-
fertur in maritum, niſi interueniente.tradi-
tione;vnde niſi ſequuta traditio fuerit mari-
tus in vim huius pacti dotem lucrari non po-
terit l.de diuiſione vbi Bal. Imol. & cæteri
ff.ſolut.matrimo.l.dotale §.1. ff. de fun.do-
tal.glo.in l.1.verbo vniuerſe ff.pro dote vbi
Iaſſ. num. 5. ſcripſit ita omnes tenere; inde
idem Gail. præfata obſeruatione num. 10.
ſubinfert, maritum qui fructus dotis ex re
dotali lucratur l.dotis fructus ff.de iur. doti.
l.plerumq.§.ſi ſerui in fine l.pro oneribus C.
de iur. dot. non tamẽ eos lucrabitur niſi tra-
ditio præceſſerit, cũ res dotalis ex ſola pro-
miſsione non dicatur, niſi traditio,qua do-
minium quæritur interuenerit d.l.de diuiſio-
ne;cum nec dos quoad dominij translatio-
nem maiori priuilegio fruatur quam cæteri
contractus,vt poſt Iaſſon.in d.l.de diuiſione
Gail.tradit ſupra.
13 Tertio † ampliatur communis regula vt
procedat etiam nedum in vxore traducta,
ſed etiam in ſponſa deſponſata per verba
de præſenti nondum traducta hæc enim mo-
riente marito donationem propter nuptias
lucrabitur in vim huiuſmodi pacti, & è con-
trario maritus ſponſæ dotem; grauis eſt &
antiqua quæſtio hęc in materia ſtatuti de do-
te lucrãda an ſponſam per verba de præſenti
deſponſatam contineat.

Quam diſputationem decem hinc inde ad-
ductis argumentis proſequitur eruditè vt ſo-
let Rolan.tract.de lucro dotis quæſtio.106.
num.1.qui multos etiam affirmatiuam,alios

nega-

negatiuam tenentes refert nouiſsimè Gail.
lib. obſeruatio. 2. obſeruatio. 80. à num.1.
eandem ſuſcitauit quæſtionem Viui. deciſi.
210.num.15.& antea num.12. lib. 2. in qua
Barto. opinio communiter recipitur affir-
mantis locum habere in l. nihil ff. re. amor.
poſt gloſ. quæ idem docuit in §. nuptias in
auth. de nup. Rip.in rub. ff. ſolut.matrimo.
num.67.& huius opinionis communis mul-
tos refert Tiraq.in l.ſi vnquam verbo do-
natione largitus num.222.C.de reuo.dona-
tio.quam Rolan. & Gail. communem dixe-
runt inibi ; ij tamen loquuntur in terminis
ſtatuti non in ſpecie noſtra, in qua de pacto
agimus: Vnde operepretium eſt videre an
quæ rationes efficiunt vt ſtatutum deſponſa-
tos comprehendat, an eędem vindicent, &
locum habeant in hoc caſu: Et quidem verius
eſt vt deſponſatos pactum comprahendat:
14 Primo † quia ſi ſtatutum quod alias ſtrictam
recipit interpretationem l.3.§.hæc verba ff.
de nego. geſ. l. labeo §. idem Tubero ff.de
ſupel.lega.Rolan.d.quæſt.106. nu.24. Gail.
dict. obſeruatione num.2.attenta communi
Barto.opinione in d.l.nihil.ff.rer.amot. cō-
prehendit etiam deſponſatam, maiori ratio-
ne pactum hoc comprahendet : Ratio hæc
eſt, quoniam huiuſmodi pacta reciproca &
viciſsitudinaria de lucrando dotem, vel do-
nationem propter nuptias ſunt veluti pars
contractus,& fauorabilia ſicut ipſum matri-
monium Guid.Pap.deciſ.145. quem ad hoc
inſtitutum cum multis alijs retuli in præfa.
huius lib.3.& alios addidi quęſt. 2. verſicul.
Quinto loco adducitur,& quęſt.3.verſic.Ex-
tende regulam primo : Ita efficitur vt pactū
reciprocum de ſuccedendo in matrimonio
adiectum ſuſtineatur etſi reliqua improben-
tur vt in ſpecie huius pacti animaduertit
Ioan.Philip.reſpon.48.num.16.Pechi.tract.
de teſta.coniu.lib.1. cap.8. num.2.& 3. Se-
15 cundo † quoniam traductio ad domum, vel
concubitus non pertinent ad ſubſtantiā ma-
trimonij,ſed ſolus conſenſus in facie Eccle-
ſię præſtitus vt ſæpius hoc dixi tractatu ſig-
nanter lib.1.cap.3.vbi multorum authorita-
te id docui,& conſtat ex S.Tridentino Con-
cilio de reforma.matrimo.ſeſsio.24. cap.1.
ibi, *mutuo conſenſu intellecto, &c.* Vnde cum
is ſolus matrimonium efficiat de copula ſeu
traductione curandum non eſt.
16 Ex his † conſtat ſuſpectam admodum fo-
re traditionem Cancerij, qui in ſuis reſolu-
tionibus lib.3.cap.1. nu.156. opinatur vxo-
ris appellatione non contineri ſponſam de
præſenti, quia id cōmunibus aduerſatur tra-
ditionibus maximè in fauorabilib⁹: eſt enim
perfectum matrimonium ante copulam, &
traductionem, vnde Ioan. Coraſi. quem in
ſuam ſententiā adducit in l. qui libertos nu.
10.ff.de Rit.Nup.malè loquitur nec verum
dicit,ſed & traditio Rodri.Xuar.in l.9.titu.
de los pleytos. nu.19. quam in terminis dixit
nihil omnino facit, quia ſecundum leges il-
lius regni loquitur, quæ traditionem, & co-
habitationem volunt expreſsim, vt ibi ad-
notauit Xuar. & alij multi poſt eum. & pro
omnibus ſufficiat Matien.in l.2.glo.1.n.41.
tit.9.lib.5. vbi expreſsim ait quod licet de
iure cōmuni appellatione vxoris veniat ſpō-
ſa de præſenti,maximè in fauorabilibus, tā-
men ſecundum leges illas vlterioris Hiſpa-
niæ minimè citat Montal. Dida.Seg. Didac.
Caſtell. Dida. Coua. Ciſluent. Pala. Rub.&
alios;& nouiſsimè idem ſcribit ex eiſdem le-
gibus Ioan.Garci.in tract. *de acqueſt.cōiugal.*
num.52.ad medium.Et ex legibus Portuga-
liæ requiri etiam cohabitationem & tradu-
ctionem teſtatur Gam.deciſio. 187. dicam
inferius quæſt.64. ſed & in eo peccare vide-
tur idem Cance.qui dixerit leges huius vaſ-
tiſsimi principatus leges eſſe municipales,
ſeu ſtatuta cum enim ſint leges Regiæ cum
debitis promulgatæ à Catholicis Regibus
ſolemnitatibus,non vere ſtatuta municipalia
dici poſſunt,ſed ius commune, vt reſoluit, &
rectè eruditiſsimus ſimul & doctiſsimus Ca-
rol.Moline.in conſu.Pariſien. in præfatio. à
num.106. cum ſequent. & de legibus Regni
Caſtellę & vlterioris Hiſpanię Matien. in l.
1.glo.5.num.2.tit.1.lib.5.& his non relatis,
multos tamen alios adferens de legibus &
foris Aragonum loquens Portol.olim Ilerdæ
condiſcipulus in Schol.ad Molin.in §.fo-
rus.num.13.ius enim municipale prę ſuppo-
nit aliud commune, atqui ius commune in
hoc principatu, nec alijs Regnis Hiſpaniæ
non ligat,cum non ſubſit Imperio Rex noſ-
ter;ita fiet vt latam conſtitutiones noſtræ nō
ſtrictam recipiant interpretationem,ſed hęc
nunc prętereo latius aliquando de his dictu-
rus.Et quoniam Angel.in §. fuerat de actio.
num.24.ad vtramq.diſputat, Rolan.Alexan.
Gail. & alij ab his relati non alias adferant
rationes : Cæterum communis hęc opinio
quibuſdam modis declaranda erit in quibus
17 habere locum non poteſt: Primo † in mino-
re ſeptennio, deſponſata per verba de præ-
ſenti licet traducta, quoniam cum ſponſaliā
huiuſmodi iuris interpretatione in ſponſa-
lia de futuro reſoluantur ob defectum iudi-
cij,quo ætas illa caret cap.1.§.1.de deſpon.
impu.lib.6.vbi Domi. Fran. & alij quos lō-
ga ſerie recenſui hoc tract.lib.1.compa.11.
verſic.Declara tertio vt procedat,& ſit nul-
lum matrimonium Azpil.conſ.8.tit.de ſpō-
ſa.num.1.& 2.ideo pactum hoc ſimiles per-
ſonas per verba de præſenti deſponſatas nō
com-

Digitized by Google

compræhendet,ſic poſt Angel.in d.§. fuerat,
Alex.& alios docet Gail. dict.obſeruatione
num. 11. qui nullam reddit rationem; quæ
18 hæc eſſe poteſt, quia † diſpoſitio omnis de
perſonis loquens de habilibus eſt interpre-
tanda l.1.vbi omnes C.de ſacro.Eccleſi. vn-
de etſi pactum hoc iure firmetur inter per-
ſonas habiles, & qui matrimonium contra-
here poſſunt & conſequenter lucro promiſſo
vbi caſus continget gaudere poſsint,inhabi-
les tamen & qui nulliter agunt minimè.Atq.
ideo ipſe exiſtimo idem cenſendum in om-
nibus alijs caſibus, in quibus matrimonium
inter certas perſonas contrahi non poteſt,
quales furioſi,ebrij,mentecapti, conſangui-
nei,de quibus ſuis in locis lib.1.dixi.Quoniã
eadẽ ratio ſcilicet defectus iudicij, vel ma-
trimonij interdictum perpetuum efficit vt
matrimonium nullum ſit, proinde nullum
iuris effectum producere poteſt,vt in termi-
nis proprijs noſtræ quęſtionis docent Bal.&
Salicet. per illum tex. in l.1.C.de conditio.
ob cau. Hippol.ſingu.129.Caua.Soar.& alij
quos ſequitur Gamma deciſio. 89. num. 2.
1.par.

19 Secundo † declara communem traditio-
nem vt non procedat in marito impotenti,
& natura frigido,is enim non lucrabitur do-
tem licet vxorem in domum traduxerit; ſi-
militer nec mulier ita arcta vt virum cog-
noſcere nequeat non lucrabitur donationem
propter nuptias:ſic ſingulariter reſoluit Iaſſ.
conſil. 58. in fine lib. 1. quem ad id citauit
Gail. d.obſeruatione num. 12. addidit Iaſſ.
illic ita fuiſſe iudicatum & cõfirmatam ſen-
tentiam Rolan.tracta.de lucro.dot.quæſtio.
104. qui eleganter diſtinguit ibi videndus.
20 Secus † autem erit vbi mulier poſt diſpen-
ſationem per verba de præſenti contractam
vellet inuito marito ante copulam religio-
nem ingredi, quæ cum id poſsit cap.ex pu-
blico de conuer. coniuga. & millies id dixi
21 lib. 1. lucraretur † tamen maritus hoc caſu
dotem, ſimiliter mulier donationem prop-
ter nuptias vbi vir religionem ingredi vel-
let:ſatisfactum enim pacto eſt & vere mari-
tus,& vxor erant,conſequenter lucrum con-
ſequi poſſunt Boeri.deciſ.22.nu.39. Saray.
in additio.ad Matheſil.ſingu.74.n.22. Gail.
d.obſerua.num.11. ad medium,& poſt lon-
gam diſputationem eandem opinionem ſe-
quitur Rolan.tract.de lucro. dot. quæſt.95.
22 à num.1. cum ſequent. Intellige † prædicta
omnia vbi matrimonium fuit contractum
in facie Eccleſiæ legitime ſeruata forma S.
Concilij Trident.coram parrocho, & duo-
bus teſtibus,quoniam hoc tantum verum,&
legitimum hodie dicitur matrimonium iux-
ta diſpoſitionem cap.1. de reforma. matri-
mo.Concilij Tridenti.ſeſsio.24.in his locis
in quibus fuit publicatum & receptatum; in
alijs autem ſtandum eſſet diſpoſitioni iuris
communis ad ea, quæ Azpil. conſ.9.num.1.
titu. de ſponſa. & conſ.21.num.2.eod.titul.

23 Tertio † declara vbi lex municipalis, vel
ſtatutum copulam exigeret tunc matrimo-
nium per verba de præſenti non ſufficeret
nec etiam ſola traductio mulieris ad domũ
viri,ſic decidit Gam. deciſ. 187. Alciat.reſ-
pon.6.lib.8.à num. 1.cum ſequent. Atzeb.in
l.2.titu.9.num.2. lib.5. Garci. in tractat.de
acqueſ. mulie.num.56.

24 Quarto † principaliter extenditur tradi-
tio ſuperior, qua pacta hæc reciproca valere
dixi, vt procedant etiam ſtantibus filijs; ſi
igitur paſciſcantur coniuges de lucrãdo do-
tem, & donationẽ propter nuptias vno mo-
riente etiam extantibus filijs valet,& tenet.
l.2.vbi glo. in verbo interuenit & alij ff. de
pact.dotali.Paul.de Caſt.in l.2.ff.ſolut. ma-
trimo.vbi Alexan.Iaſſ. Socin. & poſteriores
Ruin.conſ.101.num.4.lib.1.& hos ſequitur
Rolan.tracta. de lucran.doti.quæſt.87.nu.4.
vbi & in terminis ſtatuti deferẽtis huiuſmo-
di lucra idem eſſe docet,vbi & obiectis qui-
buſdam reſpondit.Pala.Rub.in repe.rub.de
donatio.int.vir.& vxor.§.54. ad finem Ful-
25 go.conſ.203.col.1. idem † Rolan.conſ.62.
num. 6. lib. 1. vbi verè & eruditè idem eſſe
ſcribit in donatione propter nuptias: *Sicut
enim* (ait ille) *valet pactum pro marito vbi
mulier ante eum decedit cum liberis, ſic in fa-
uorem vxoris vbi maritus prædecederet, lu-
craretur enim tunc ipſa donationem propter
nuptias*; citat in terminis Salice.in auth.ſed
etſi quis C. de ſecundis nuptijs, qui & alia
ratione confirmat num.5.quia dos & dona-
tio propter nuptias æquales omnino in lu-
cris eſſe debent authen.ęqualitas C.de pact.
conuen.vt ille ibi latius.

26 Accedat † vltra eum quod in fortioribus
terminis docuit Baldus in authen. in dona-
tione C.de ſecun. nupti. & in l.hac ędictali,
nu.3.& in §.his illud,eiuſdem legis nu. 1. in
1.lectura eod.tit. quẽ ſequutus fuit Ripa in
l.fœminæ nu. 29. Et Bertran.in d.l.hac ædi-
ctali num.32.illo titu.de nupti.ſcilicet vale-
re etiam pactum huiuſmodi in ſecundis con-
tractum,vbi alter ex coniugibus filios habe-
bat prioris matrimonij; quam ſententiã ſe-
quutus fuit idem Bertran. conſ. 292. lib. 3.
Roma. & alij quos refert & ſequitur Boeri.
deciſ.185.num.10.Ioan. Philip. reſpon.48.
num.17.18. vbi poſt alios reſpondit d.l. hac
ædictali, quæ in contrarium facere videba-
tur vt ipſa in his, quæ titulo lucratiuo dan-
tur,vel relinquuntur maritis loquatur,non in
his,quæ oneroſa vt hæc eſt, de qua diſputa-
mus,

mus. Secundo text.in dict. l.hac ædictali vel l. fœminę non loquuntur in pacto reciproco quale hoc, in his enim, & ſimilibus illa iura non procedunt.ex traditis per Bald. in dict. auth.in donatione & à cæteris nunc citatis; & eodem modo reſpondet Rolan.non relatus à Philip.dict.quæſtio.87.nu.5.

27 Extenditur ✝ quinto præfata regula, vt pacta hæc valeant nedum quoad dotem ipſam, vel donationem propter nuptias ſed etiam quoad augmentum dotis, vel donationis propter nuptias poſt contractum matrimonium additum; quod fieri poſſe aperte probat text.in l.ſi conſtante. vbi omnes ff.ſolut. matrimo. Pariſi.conſil.126. à num. 1.lib. 1. Vnde quemadmodũ ſuperuiuens lucrabitur dotem, vel donationem, ſic & augmentum l.ſi proprietati ff. de iur.doti.vbi dotis augmentum, dicitur dos eadem, & non noua, ibique id ipſum Bald.adnotauit. Rationem
28 ✝ noſtri prodiderunt quia de augmento dotis idem quod de principali dote iudicandum eſt l. inter ſocerum §. penul.ff.de pact. dotali.Iaſſon.in rubri.ff.ſolut. matrimo. ad finem,& conſil. 171.colum. 5. lib.4. confert text.ſingularis in l.etiam C.de iur. doti. licet enim ſtipulatio ſtricti iuris dicatur, & ſtricte ſit interpretanda l. quicquid aſtringendæ de verbo. obliga. vbi tamen dos in ſtipulationem deducitur, in conſequentiam licet dictum non ſit. augmentum deductum cenſetur eo. text. in d. l. etiam quem celebrem,& mirandum dixit Iaſſon.in dict.rub. ad finem. Et in terminis pacti de quo loquitur ſic reſpondit Panormita. Paul. de Caſtr. Campe. & alij multi, quos probat,& ſequitur Roland. à Vall. tractat. de lucro. dot. quæſtio. 100. à num. 15. vbi & communem dixit neq. in iudicando ab ea recedendum, vbi à num. 1. hanc opinionem alijs confirmat argumentis nouiſſimè Caualca. tractat. de tuto.& curato. num.160. 161. vnde quæ de augmento dotis dixi infra quæſt.22.verſ. Non obſtant quatuor illa vbi fuſè.

29 Extenditur ✝ ſexto ſiue vxor, vel maritus reſpectiuè moriantur abinteſtato, vel ex teſtamento alijs hæredibus inſtitutis, vtroque enim caſu ſuperſtes lucrum conſequitur in vim pacti argu. text. in auth. præterea C. vnd.vir & vxor iunctis his, quæ communiter noſtri tradiderunt in eo text. nam quarta debita ex diſpoſitione illius text. coniugi inopi, locum habet tam abinteſtato, quam ex teſtamento, ſicque aduerſus voluntatem morientis; ita pacto efficietur vt ſiue moriens ex teſtamento, vel abinteſtato deceſſerit, ſuperſtes lucrum conſequatur; ſic in terminis ſtatuti deferentis lucra dotium ſuperſtiti reſoluit Paul. de Caſtr. conſil. 82. lib. 1. & in l. ſi cum dotem ff. ſolut. matrimo.Cuma.Fulgoſi.Ruin. & alij quos ſequitur Rolan. d.tract.quæſt.82.num.10.11.12. cum ſequen.

30 Declaratur ✝ nunc præfata regula vt non procedat in matrimonio putatiuo ſi igitur exiſtimantes maritus, & vxor nullum adfore impedimẽtum cõtraxerint in gradu prohibito, ſi poſt detegatur,& ex his moriatur vnus, ſuperſtes alterius dotem vel donationem non lucrabitur: hæc eſt ardua controuerſia in qua contrarium tenuerunt aliqui, quales ex antiquioribus Cyn.& Alberi. in l. ſi ante nuptias ff.ſolut.matrimo. quos refert Tiraquel.in ll.connubiali.gloſ.8. num. 264. & alij quidam, qui multis mouentur argumentis & rationibus, effectus matrimonij putatiui recenſentes,ex quibus ſingulis vnum producunt pro hac parte argumentum. Ego autem niſi duas adferam rationes, quæ & ad inſtitutum tractatus noſtri maximè conferunt.

Prima quoniam,quæ iura de dote loquuntur eadem in dote putatiua procedunt l. ſi cum dotem §. fina. ff. ſolut. matrimo. vbi Bartol. & poſteriores omnes docent, inferendo,priuilegium prælationis tacitæ hypothecæ, quod datur mulieri ex l. aſsiduis C. qui potio. locum habet & in dote putatiua, quam dixit communem opinionem Sali. ibi & eum ſequuti ſunt innumeri, quos longa ſerie refert Tiraquel.in ll.connubia. gloſ. 8. num.253.254.255. Rolan. in tracta. de lucro.dot.quæſt.97.num.1.2.qui inibi num.3. ſcripſit authoritate Sali.& Bal.in l.1. C. de condi. ob cau. quod ſi ex forma ſtatuti inſtrumenta habent exequutionem paratam eodem modo habebit inſtrumentum dotis putatiuæ vbi Bald. Nouell. citat Barba. Palat. Rube. & alios quoſdam, & alios recenſet Tiraquel.d.glo.8.num.257.vbi regulam prodidit generalem; omnia verę dotis priuilegia putatiuæ doti competere.

Secunda ratio,quoniã ſtante ſtatuto,quod bona viri & mulieris conſtante matrimonio quæſita communicentur, nedum bona vim huiuſmodi ſtatuti communicabũtur bona quæſita conſtaute vero,& legitimo matrimonio, ſed etiam putatiuo Panor.in cap. 2. per illũ tex.de donatio.inter vir.& vxor.iuncta gloſ. ibidem quem ſequitur Cardin.Palat.Rub.in rubr.de donatio.int.vir.& vxor. §.36.à nu.1. cum ſequent.alios Tiraq.d.glo.8.num.270. Rolan.tract.de lu.dot.quæſt.47.num.1.2.3. Caſſa.in cõſue. Burgun.rubr.4.§.2.n.4.& 5. in d.ſingu.129.ex Hiſpanicis ſcriptoribꝰ pręter ſupra memoratũ Pala.Rub. Rodri.Xua. in interpre.tit.*de las ganãcias*,ſtatim in principio Ant.Gom.in l.50.Tau.n.77. Did.Perez

Digitized by Google

in l.4.titu.4.lib.5.ordinatio.Azeued.in l.2. nu.4.titu.9.lib.5.recompil.Ioan.Gar. tract. de coniuga. acqueſ.num.159. Matien.in l.2. glo.1.nu.6.tit.9.lib.5.Dida.Couar.in Epit. de ſponſali.2.par.cap.7.§.1. nu.8. & nouiſſime relatis paucis Gamma. deciſ.89. nu.1. & deciſ. 176.num. 1. & 2. qui hoc idem in ſingulari caſu decidit fortiſsima ſanè hæc extrema ratio cui vix eſt vt poſsit rectè reſponderi.

31 Contrariam † opinionem tenuerunt innumeri vt merito hãc communem multi dixerint in caſu ſtatuti deferentis lucrũ dotis, vel donationis propter nuptias ſuperſtiti vt ſtante matrimonio putatiuo viuens decedẽtis dotem non lucretur:quæ opinio non obſcure probatur ex tex.in dict.l.1.C.de condi. ob.cau.vbi Bal.Salice.& poſteriores Marſil. ſingu.129.Caſſa.in conſue.Burgun.rub.4.§. 2.nu.3.4.& ſequen.alios plures refert Tiraquel.in ll.connubia.glo.8.nu.237.238. Rolan.d.quæſt.97.num.13.qui etiam alios eiuſdem ſententiæ communis recenſet. Gamm. d.deciſio.89.num.2. Matien.qui expreſsim in pacto loquitur in d.glo.1. nu.6. ad mediũ alios prætereo. Rationem diuerſitatis inter eum caſum,in quo bona viri, & vxoris conſtante matrimonio acquiſita in matrimonio putatiuo conferuntur, vt in vltimo argumẽto pro parte contraria adducto ex communi opinione dixi, non tamen lucrum dotis, vel donationis propter nuptias acquiritur, hanc interpretes crebrius prodiderunt,quod in priori ſpecie conſideratur labor, & communis coniugum induſtria in acquirendo, quæ ratio ſic militat in matrimonio putatiuo,ſicut in vero: at in caſu ſtatuti vel pacti ſecus,cum matrimonium ſit cauſa finalis lucrandi dotem,vel donationem propter nuptias;Et hanc rationem poſt alios reddit Dida.Couar.d.§.1.num.8.poſt Palat. Rube. & eandem aduerſus Caſſa. & Nouel. ſequitur Rodri.Xuar.d.titul. *de las ganancias* num.5. & 6.Matien.d.gloſ.1.num.6. Gam. d.deciſ. 89. num. 2. & hac ratione diuerſitatis tollitur tertium argumentum extremo adductũ: Duæ priores rationes tolluntur facile ſi conſideremus in illis caſibus agi de fauore mulieris vt ipſa facilius dotem conſequatur, neve ipſam amittat,quibus in caſibus priuilegia veræ doti competentia etiam in dote putatiua locum habent Ripa. nu.62. in rub. ff.ſolu.matrimo.Rolan.in d.queſt.97.nu.19. in quo nullus diſſentit.

32 Declara † ſecundo regulam vt procedat in pactis reciprocis de ſuccedendo æqualibus,ideſt cum vir, & vxor adinuicem conueniunt de ſucceſsione æquali, & eiuſdem valoris;ſecus ſi vxor habens decem millia cum viro paciſceretur, qui non haberet niſi mille vel duo millia, in eo enim quod alter alterius bona & ſubſtantiam excederet cenſeretur donare pure;& ſimpliciter alteri quod iure interdicitur, conſequenter non valeret Roma.conſil.517.Aretin.conſil.2. Iaſſon. & Palat. Rube. quos refert & ſequitur Oſaſc. deciſ.100.num.19. & probat text. egregius in l.ex annuo ff. de donatio.int.vir.& vxor. argu.text.in l. ex mente l. leonis & in auth. æqualitas C.de pact.connen. Petr.de Bellaper.Sali.Roma.Aretin.Socin.Deci.Ruin.& alij quos longa ſerie refert Tiraq.in l.ſi vmquã in verbo donatione largit⁹ n.122.C.de reuo.donatio.vbi num.123.limitat communem opinionem quando in modico exceſſu reperiretur inæqualitas, quia parum & nihil æquiparentur quod ille latius proſequitur. Et ita fuiſſe in ſuperiori ſpecie iudicatum in hoc Senatu vidi.

SVMMARIVM.

1 *Pactum à fratre factum in capitulis matrimonialibus dum ſororem nuptui tradit cum dotem ſibi reddi poſt mortẽ illius ſtipulatur, an valeat in præiudicium ſororis.*
2 *Vincentij de Fran.opinio.*
3 *Frater hæres inſtitutus nequit dotem minuere à patre relictam ſuæ ſorori.*
4 *Vincentij de Fran.diſtinctiones.*
5 *Vincentij de Fran.traditio dubia.*
6 *Filia poteſt conſentire patri vt ſibi appropiet dotis actionem.*
7 *Dos proprium matrimonium mulieris.*
8 *Tex.in l.cum maritus in §. fina.de pact. dotalis.declaratur.*
9 *Patri tantum conceditur dotem ſibi reddi ſtipulari poſt mortem filiæ.*
10 *Luc.de Pen.opinio reprobatur.*

QVÆSTIO. XXXI.

PACTVM À FRATRE FACTVM in capitulis matrimonialibus cum ſororem nuptui tradit, quo dotem ſibi reddi poſt mortem illius ſtipulatur; an in præiudicium ſororis teſtantis, & alium quam fratrem hæredem inſtituentis valeat.

1 EX facto † accidiſſe quæſtionem hãc refert Vincen.de Fran.Catholici, & potentiſsimi Hiſpaniarum Regis noſtri conſiliarius eruditiſsimus apud Neapolitanum Senatum,is † deciſio.196. 1.part.hanc 2

refert

refert facti ſpeciẽ. Frater quidam ſororem
nuptui tradidit,quæ tempore, quo capitula
matrimonialia fuerunt celebrata cum viro
conuenit quod ea ſine liberis decedente,
maritus certam dotis partem lucraretur,
quodque dos reuerteretur vnde exiuit; con-
tigit vxorem prædeceſsiſſe ſine liberis, quæ
maritum hæredem inſtituit, frater vindicat
dotem in vim pacti,quæſitum illic fuit an id
poſſet: & poſſe videbatur ratione pactionis
ſtipulatę inter fratrem, & ſororem in con-
tractu matrimonij; in contrarium ſecundum
eum adducta fuit doctrina quædam Luc. de
Pen.in l.1.col.antepe. verſicul. Hæc faciunt
ad quæſtionem de imponen. lucra. deſcrip-
tio. lib. 11. cuius meminit Afflict.in conſil.
reg.fratribus 2.quæſtio.qui nihil concludens
remittit ſe ad Luc.de Pen.in dict. l.1. reſol-
3 uit Luc. † de Pen. quod vbi ſoror dotatur
de bonis proprijs fratris pactum tenet, &
valet ad fauorem illius adeo vt ſoror teſta-
ri non potuerit, at ſecus vbi donata fuiſſet
de bonis cõmunib⁹ ipſorum patris, eo enim
caſu & teſtari ſoror potuit, & libere diſpo-
nere: Ad id poſt Afflict. Vincen. adduxit
traditionem Bald. in l. auia col. 2. verſicul.
Et ex hoc dicto gloſ. C. de iur. doti. is do-
cuit ibi, quod cum pater filiæ ſuæ dotem in
teſtamento relinquit, maſculo hærede inſ-
tituto nequit frater pactum de dote ſibi reſ-
tituenda apponere ſorori,nam ius teſtamen-
ti minueret, & debitum naturale: Tandem
4 idem Vincen. duas † in hoc caſu diſtinctio-
nes adfert alteram Lucæ de Pen.in dict.l.al-
teram Neapoda. vetuſtiſsimi conſuetudinũ
illius Regni interpretis.

Diſtinctio prior Luc.de Pen.hæc eſt, vt ſi
mulier eſſet diues, & frater pauper,& fami-
lia oneratus, vt tunc præſumatur ſororem
donaſſe fratri, ſicque non poſsit teſtari vel
diſponere: Aut ſoror erat pauper nulla ha-
bens bona, & frater diues,in hoc caſu inquit
Lu. non præſumitur donatio, & ideo ſoror
teſtari, & diſponere poterit. tutius autem
eſſe opinatur primam amplecti opinionem.
Et rectè dicit quoniam diſtinctio huiuſmo-
modi nullius propoſiti eſt, vt ad confutandã
ipſam immorari non oporteat.

Altera Neapoda.diſtinctio eſt, quod aut
mulier permiſit fratrem ſtipulari animo do-
nandi interviuos vel cauſa mortis cum (in-
quit) ſit facta mentio mortis: primo caſu
teſtari non poterit, ſecundo ſic, ex quibus
reſoluit ille dict.decilio.in ſuo caſu, ſiue am-
plectatur opinio. Lu.de Pen. ſiue Neapoda.
quod potuit ſoror maritum hæredem inſti-
tuere,quia fuerat dotata ſoror de bonis ma-
tris pro certa ſumma, & renunciauit bonis
5 paternis:Ego † autem de hac deciſione du-
bito quoniam nullo iure prohibitum video
non poſſe ſororem fratri ſic conſentire, & in
hunc modum paciſci: Nam aut dotatur poſt
mortem patris de bonis paternis, ex his,
quæ illius legitimæ portionem pertingunt,
quo in caſu cum ius integre ſibi fuerit quæ-
ſitum,potuit de rebus diſponere, & paciſci
eo modo quo placuit; quando pactum hoc
nec doti,nec ſibi ipſi præiudicium eum vlte-
rius nubere poſsit adfert,ad ea,quę dixi hoc
libro quęſtio.1.intelligendo,dum dolus,aut
6 deceptio abſit vt ibi ſcripſi; Sic † & filia po-
teſt conſentire patri vt ſibi appropiet do-
tis actionem l.quoties l.poſt dotem l.penul.
§.ſi veſtræ ff.ſolut.matrimo.Et licet text. in
l.2.de pact.dota.& tex.in l.quamuis C.eod.
titul.videantur contrarium innuere, proce-
dunt in ſua diſpoſitione ne detrimentum
marito inferatur Iaſſon.in l.quæ dotis, qui
in hunc modum eas intelligit numer. 2. vbi
Claudi.num.2.ff.ſolut.matrimo.& ratio illa
ne mulier remaneat indotata generalis non
eſt,ſed particularis in caſu dictorum iurium,
7 ita efficitur vt mulier in dote, quæ † ſuum
eſt proprium patrimonium poſsit legem,
quam vellit apponere Menochi. qui refert
prędicta lib. præſump.3. præſump.10. num.
20.quinimo quod magis eſt vbi mulier ad
ſtipulandum dotem extraneum adhibet in
certum caſum, in alium videtur eidem do-
nare Barto. in l. quæ dotis num. 3. Iaſſon.
num.11. quos refert, & ſequitur idem Me-
noch.dict.præſump.num.17.

8 Accedat † in terminis text. in l. cum ma-
ritus §.fina. ff. de pact. dotali.vbi mulier de
dote,quam dedit pacta eſt vt ſi in matrimo-
nio deceſsiſſet,fratri eius redderetur, is ſti-
pulatus etiam fuit dotem in eum caſum:de-
cedens mulier res dotales marito legauit,&
ex dotalibus ſeruis, quoſdam manumiſit,
quæſitum fuit an maritus earum rerum no-
mine, quas legauit mulier, & ſeruorum,
quos manumiſit fratri teneatur, & reſpon-
dit text. maritum teneri, quia acquiſitum
alteri ſtipulatione alienari non poteſt; ſic
in propoſita ſpecie poſt adquiſitum ſtipu-
latione ius fratri volente & conſentiente
ſorore, non potuit ſoror maritum hęredem
inſtituere vel eidem aliquid legare: Cæte-
rum à præfata ſententia recedendum non
eſt quoniam text. in dict. §. fina. qui vr-
gere videtur communiter intelligitur vbi
conſtabat de animo donandi vt dicam fu-
sè infra quæſtio. 44. quo loci intellectum §.
explicabimus.

Et maximè hæc procedunt quando in ſi-
mili pacto appoſitum fuiſſet iuramentum vt
ſemper ſolet cap.quamuis pactũ cũ latè tra-
9 ditis ibi per oẽs de pact.in 6.Et † licet patri

tantum concedatur dotem ſoluto matrimonio ſtipulari vt ad eum reuertatur l. quoties l. penulti. §. fina. ff. ſolut. matrimo. l. auia l. eum à ſocero C. de iur. doti. l. vni. §. videamus C. de rei. vxo. actio. cum ſimilibus multis, & in teſtamento id efficere nequeat, quia eum loco legitimæ ſuccedat, non poteſt ei onus vel grauamen aliquod imponere maximè vbi ab ſtatuto excluſa fuiſſet à ſucceſſione vt per Deci. Pariſi. Rodri. Xuar. quos refert, & ſequitur Caual. tractat. de tuto. & curato. num. 251. Et ratio differentiæ inter vtrumq. caſum eſt, quod vbi inter viuos pater dotem filiæ tradit, & conſequenter legitimam, cum in vita filijs aſsignare eam non teneatur; cum in hoc filia honoretur, in alio grauatur vt pater poſsit hanc ſibi reddi ſtipulari, ad ea quæ Barto. in l. Titio centum §. Titio genero num. 6. de condi. & demonſt. vbi Imol. Pau. de Caſtr. & alij Iaſ. in l. quoniam in prioribus limi. 4. C. de inofi. teſtamen. & alijs, quos refert & ſequitur Rodri. Xuar. in eadem l. ampliatio. 15. Mencha. tractat. de ſucceſsio. creatio. §. 10. num. 265. Vnde ſiue de bonis communibus, ſiue de proprijs, & aliunde quæſitis ſoror ſeipſam nuptui tradat hoc pactũ de dote fratri reddenda imponere volente ſorore tamquam in rebus ſuis poterit.

10 Non etiam † placet dictum aliud eiuſdem Lu. de Pen. affirmantis quod vbi pactum valet in fauorem fratris non poterit ſoror teſtari, & fratrem conuentione fraudare: quia aut ſoror nihil aliud in bonis habebat quam dotem ipſam, neque aliquid in euentum deficiẽtium liberorum ſibi aliquid ad teſtandum reſeruauit, & hoc caſu nulla erit conuentio, quia cum ſit donatio vniuerſalis nullo retento inutilis eſt ad ea, quę omnes in l. fina. C. de pact. & in l. ſtipulatio hoc modo concepta de verbo. obligatio. cum alijs. Vnde aut intelligendus erit Luc. de Pen. facta aliqua reſeruatione, aut malè loquitur, cum nullis pactis, & conuentionibus teſtandi facultas nedum adimi, ſed nec reſtringi poſsit, dixi poſt alios quæſtio. 2. & 3. ſed & Bald. ſupra relatus in dict. l. auia intelligendus eſt quando frater cogere vellet ſororem ad pactum de reſtituenda ſibi dote poſt illius mortem, quod non poteſt, quia cum nec pater ipſe vt antea dixi grauamen hoc imponere non potuiſſet, minus multo frater poſt patris mortem: Atqui ipſa volente, & ſponte cõſentiente non negat Baldus, & poſt hæc ſcripta video Menoch. deciſionem Vincen. approbare lib. præſump. 3. præſu. 10. num. 24.

(·.·)

SVMMARIVM.

1 *Pacta dotalia inter coniuges contracta de inuicem ſuccedendo an ſint inſinuanda nec ne?*

2 *Statuta Italiæ de lucranda dote, an lucri cauſa, an vero ſolatij introducta fuerint.*

3 *Marit⁹, & vxor nõ debẽt ad imparia iudicari.*

4 *Cauſa finalis lucri in caſu ſtatuti de lucrando dotem, matrimonium eſt.*

5 *Maritus propter onera matrimonij fruct⁹ ſuos facit.*

6 *Lucrum dotis etiam in ſponſa de præſenti locum habent.*

7 *Lucrum dotis conſequitur maritus, etiã ſi matrimonium momento tantum durauerit.*

8 *Tex. in l. cũ quis de dote prælegata declaratur.*

9 *Mediata cauſa pro immediata q̃ñ ſumatur.*

10 *Lucrum in ſtatutis de lucranda dote in ſolatiũ datur.*

11 *Lucrum dotis vel donationis propter nuptias, ex cauſa lucratiua deſcendit.*

12 *Lucrum dotis quod defertur ſub ſola mortis commemoratione, ſicuti vera donatio inſinuatione indiget.*

13 *Donationes reciprocæ, & vicisſitudinariæ nõ gratuitæ dicuntur.*

QVÆSTIO. XXXII.

PACTA DOTALIA DE INVIcem ſuccedendo, vel dotem aut donationẽ propter nuptias lucrãdo, cũ donationes ſint, An inſinuatione egeant nec ne?

NEceſſe eſt † poſtquã pacta hæc
1 de ſuccedẽdo reciproca inter virũ, & vxorẽ valent vt dixi quæſ. 19. inueſtigare modo an inſinuatione egeant, cũ donationes ſint mutuæ, ſimiliter, & pacta de lucrãda dote vel donatione propter nuptias: Et in his differt quæſtio præſens ab ea, quã in calce quæſtionis tertiæ ſcripſi, illa enim de inſinuatione agit donationis factæ à patre in capitulis matrimonialibus filio vel filijs, hæc de his, quæ
2 inuicẽ inter cõiuges: Quæſtio † noſtra ab altera pẽdet, an pacta huiuſmodi dicãtur ꝓcedere ex cauſa lucratiua, vel oneroſa, quoniam ſi ex lucratiua, inſinuatione egẽt, ſin min⁹ ſec⁹: In quo articulo apud veteres tres fuiſſe opiniones video, quando de ſtatuto agitur, quo apud Italię loca plerũq. maritis certa dotis ſumma in lucrum præmoriente vxore conceditur: Quidã enim crediderunt Italiæ ſtatuta non lucri cauſa id maritis conceſsiſſe, ſed in ſolatiũ vxoris præmortuæ vt lucro hoc qualecunq. ſit mœror & mariti ſuperſtitis triſtitia aliqualiter mitigaretur, in qua opinione fuit Bal. Nouel. tracta. de do. 6. part. ſpeciali 37. ad finẽ ad inſtar legis, quæ matri ex Ter-

tuliano

tuliano S.C.filio præmorienti ſucceſsionem
dedit inſtit. ad Tertuli. l. vere ſuccurſum ff.
de iur. doti. opinio hæc ab omnibus repro-
batur teſte Decio conſ.67.ad finem:Quoniá
ſi ſtatuta Italiæ hac ratione mota fuiſſent;
quemadmodum lucrum marito detulerunt,
ſic & vxori in ſolatiũ præmortui mariti;non
3 † enim debent maritus, & vxor ad imparia
iudicari cap.gaudemus de diuor. l.penul. &
fina.C.de donatio.an.nupt.ca.fina. de dona.
4 poſt.diuor. reſti. Secunda † fuit opinio Bal.
in auth.ex teſtamento C.de collatio.exiſti-
mãtis cauſam finalem,& immediatam huius
lucri eſſe matrimonium:mouentur text.in l.
cũ quis ff.de dot.preleg. in verbis illis: *Quia
matrimonij cauſa id lucratus eſt:* atq.ita illius
tex.authoritate douit Roma.in l.ſi cum do-
rem §.trãſgrediamur ff.ſolut.matrimo.Bal.
Nouel.vbi ſupra Pau.de Caſt.in l.ſi donatu-
rus §.fina.ff.de condi.ob.cau.Deci.in l.in eo
de regu.iur.Iaſſ.conſ.58.lib.1.col.1. Barto.
Socin. conſ.32.ad finem lib.3. & conſ.223.
lib.2.eandem ſequitur Boeri.deciſ.185.nu.
5 10.qui & hanc communem dicit. Neq. † in-
ſtet quiſpiam lucrum hoc dari propter onera
matrimonij vt ſtatim in ſequenti tertia opi-
nione dicam,iuxta gloſæ traditionem in l.ſi
donaturus §.fina.ff.de con.cau.dat.& conſe-
quenter ex cauſa oneroſa ; & non lucratiua
oriri:Reſpondent Iaſſon.& Deci. ſupra poſt
antiquiores, maritum fructus dotis ſuos fa-
cere propter onera matrimonij,ideo non il-
lud eſſe lucrum, at hocquod ex ſtatuto de-
fertur vel pacto , merum lucrum eſt,quod in
recompenſationem onerum matrimonij nõ
datur:Duobus argumentis eorum ſententiã
6 probare nituntur: Primum † quia lucrũ do-
tis conſequitur maritus , etiam in ſponſa de
præſenti antequam traducatur ad domum
mariti ſi interim moriatur ; Et tamen ante-
quam ducatur illius maritus nondum ſuſti-
net onera matrimonij Bart.in l.nihil ff. rer.
amota.dixi latè ſupra quæſt. 19.verſi. Tertio
ampliatur vbi Bartoli traditionem multorũ
comprobaui authoritate. Ex hac ratione ſe-
quitur quod huiuſmodi lucrum nõ defertur
7 propter onera matrimonij. Secundum † quo
mouentur quia inquiunt ; & lucrum dotis ma-
ritus cõſequitur etſi matrimonium niſi mo-
mento durauerit ; antequam aliqua maritus
ſuſtineat onera ex ſententia Bald.in l.nõ tan-
tum C.de leg.Et animaduertit Socin.d.conſ.
223.quod immediata cauſa lucri eſt matri-
monium non vero onera matrimonij ; Et li-
cet ratio ſumptuum & expenſarum conſide-
retur,tamen cum ſit remota & non proxima
ſicut matrimonium , attenditur cauſa proxi-
ma & non remota qualis onerum illius.
Hæc ſecunda opinio frequentius damna-
tur ſicut prima licet Boeri. d.deciſio. com-
munẽ (neſcio an rectè) dixerit; Neq. oberit
8 tex. † in d.l. cum quis ff. de dot.prælega. in
illis, quæ ſupra ſcripſi verbis , quoniam reſ-
pondit Tiraq.infra citandus cauſam,de qua
meminit ille text.exponi poſſe pro cauſa nõ
omnino immediata , ſed pro mediata non
tamen multum remota , quæ fere æquiualet
cauſę immediatę. l. vxori quis ff. de aur. &
argen.lega.quam ad hoc expendit Barto.in
l.ambitioſa ad medium ff.de decre.ab ordi.
facien.Addit Tiraquel.maximè Barto. tra-
ditionem procedere quãdo huiuſmodi cau-
ſa mediata talis eſt , quod ſine ea cauſa im-
mediata effectum ſuum producere non poſ-
9 ſet:quemadmodum in hac ſpecie,eo † enim
caſu mediata pro immediata iudicatur Bar-
to.in l.ſed ſi plures §. in arrogato ff. de vul-
ga.Secundo reſpondet Tiraquel.quod licet
matrimonium ſit cauſa proxima , & imme-
diata huius lucri prouenientis ex ſtatuto, vel
pacto hoc conceſſo vt ibi opinantur,non ſta-
tim ſequitur , quod onera matrimonij non
ſunt lucri cauſa æquè proxima:quoniam vnũ
aliud non excludit; quin potius ita vnum al-
teri adhæret vt neutrum de per ſe ſtare poſ-
ſit Deci.d.conſ.67.ad finem verſic.Non ob-
ſtat text. Atq. ſic his duobus modis reſpon-
dit Tiraq.qui multa erudite , & egregie ad-
ducit in l. ſi vnquam verbo donatione lar-
gitus num.235,& nu.236. cum ante & poſt
ſequen. C. de reuo. donatio.ſequitur Tira-
quellum Roland.tract. de lucro.do.quæſt.4.
num.13.verſi. Non obſtat ſecundo latiſsimè,
& docte Surd.tracta. de alimen.tit.9. quæſt.
10 19.num.4.5. Neq. extremo † loco oberunt
authoritates illę doctorum contrarium affir-
mantium: quoniam alij plures numero con-
trarium cenſuerunt paſsim communem ma-
gis,& veriorem dicentes,à qua in iudicando
recedi non poſſe dixerunt ; Quinimo vt Ti-
raq.& Rolan. ſupra animaduertunt , multi
ex ſupra citatis ſibi ipſi contrarij ſententiam
mutarunt,quales Iaſſ.Deci.Pau.de Caſt.exi-
ſtimãtes onera matrimonij cauſam fore im-
mediatam lucri deferẽdi,& proximã ; Hanc
ergo opinionem temere glo.ſupra relata in
d.l.ſi donaturus in verbo duntaxat,quã ini-
bi dixere receptiſsimã Alex.& Iaſſ.Bar.trac.
de duo.frat.quęſ.5.Areti. qui cõmunẽ in l.ſi
ante nuptias ad finẽ ff.ſolut.matri. Sali.Ro-
ma. Fulgo.Cuma. & innumeri ex veteribus,
quos lõga ſerie refert , & ſequitur Tiraq. in
d.l.ſi vnquã in verbo donatione largitus nu.
219.& antea nu. 217. vbi plures agregat cũ
ſequent.multis vbi latiſsimè hunc diſputa-
uit in vtramque partem articulum & alios
ſuperaddit Roland. dict.tractat.de luc.dot.
quęſt.4.num.9.& 10. nouiſsimè eandem ſe-

quitur,& communem dixit Oſaſc.deciſ. Pedemon.21.num.17.18.Caualca.in tracta.de ruror.& curaro.num.159.qui & communem Surd.tractat.de alimen.titu.1. quæſt.42.nu. 34.& titul.9. quæſtio.19. num.5. & titul.8. priuile.69. num.1. Et licet promiſcuè ſupra cirati authores præcipuè Tiraquel.& Rolan. nullam inter ſtatuta prædicta Italiæ,& pacta de lucranda dote conſtituant differentiam, & de vno ad aliud argumenrentur: Animaduertendum tamen quod eorum, & communis opinionis rationes quæſtioni noſtræ adiungi non poſſunt,quoniam Italiæ ſtatuta ſolum deferunt lucrum dotis marito ſuperſtiti,non autem vxori vt ſcribit Roland. dict. quæſt.4.num.4. nos loquimur in pacto promiſcuè celebrato vt quiſque ex coniugibus prior decedat is alterius dotem vel donationem lucretur: poſſet autem argumentum de ſtaruto ad pactum extendi quando conuentio fuiſſet inter coniuges inita de lucrando dotem tantum ex parte viri, non ſic ſi ex parre mulieris donarionem propter nuptias. Quare in noſtro caſu opinor onera matrimonij non eſſe cauſam proximam, & immediatam lucrandi dorem: Ratio ea mihi videtur, quoniam eadem cauſa ex parte vxoris milirare deberet cum ſint correlatiua,& ita diſpoſitum in vno & in alium cenſeatur l. 1.cum vulga.de Cupreſſ. lib.11. Co. præterea cum vir, & vxor vt ſemel dixi ſuperius non debeant ad imparia iudicari cap. gaudemus de diuor.l.penul.& fina. C.de donatio.an.nup.ſi cauſa proxima reſpectu mariti forent onera matrimonij. reſpectu lucri vxoris idem,at hoc abſurdum eſt, neque dici poteſt. Tertio cum ſint vna,& eadem res maritus, & vxor: *Erunt* inquit Deus Opti. Maxi. in prin. Geneſi. *duo in carne vna* cap. hęc imago. 33. quæſt. 5. & vnum & idem ſit pactum reciprocum non debet diuerſa cauſa, aut iure cenſeri l. eum, qui ædes de vſufruc. cum vulga. Erit igitur cauſa lucri in ſimili pacto (vt opinor) ſolatium deperditi coniugis,quod efficit vt ſuperſtes lucrum hoc

11 conſequatur: conſequenter † cauſa lucratiua non oneroſa, quia ſolatium nullam oneroſam cauſam implicat: Quod ſi in caſu ſtatuti, vel pacti, quibus vir dotem præmoriente vxore lucratur, & non vxor donationem propter nuptias, viro moriente prius, exiſtimarunt Socin.Iaſſon.Deci.& alij relati ſupra in 2. opinione, quam dixit communem Boeri.quod cauſa eſt lucrum, quanto magis vbi pactum quale noſtrum reciprocum eſt, cui applicari onerum, & expenſarum cauſa, quas maritus ſuſtinet propter matrimoniũ, non poteſt, cum & mulier, quæ in his non oneratur, mariti donationem propter nuptias lucretur: Ex his inferri poſſet reſolutio quæſtionis propoſitæ, quia cum ex cauſa lucratiua coniuges lucrum conſequantur, non oneroſa, inſinuatio neceſſaria ſit. Confert text. inſignis in §. illud quoque in auth. vt fiat. filij in verbis: *Si vero dotalium pacta, & horum euentus parti viri concedunt actionem dotis, aut etiam eius partis, nullam iubemus eum habere actionem, ſi non donationem inſinuauit.* Et ita ex illo text. id ipſum deducit Angel.in ſummario,& in text.mulierem ob defectum inſinuationis donationis propter nuptias lædi non poſſe, at virum non inſinuato pacto de dotem lucrando,dotem conſequi non poſſe glo.in auth.vt ſponſ.largi.in princi.verbo apud virum.Cyn.Oldra.Odofre.Bal.Sali.Alberi.de Roſa. & alij in auth. eo decurſum C.de donatio.an.nup.eandem opinionem tenuere Anto.de Canario.tract. de inſinua.quæſtio.5.& 6.2.part. & id ipſum in caſu ſtatuti docuit Cana. vbi ſupra Azo. Cyn.& Bald. in l. fina. C.de iur.doti.idem Canar.quæſt.39. quos refert Tiraquel. in d. l. ſi vnquam in verbo donatione largitus num. 220. ad finem eandem opinionem ſequitur Rolan.tracta.de lucro.doti.quæſt.53. num. 2. etiam in terminis ſtatuti, quod for-

12 tius eſt: Qui † tamen reſtringit & limitat vt procedat quando in vim ſtatuti lucrum defertur marito ſub ſola mortis commemoratione, ſecus ſi ob onera matrimonij, nam cum eo caſu non foret ſimplex donatio; ſed ob cauſam & impropria, inſinuatione non egeret l. fina. in princi. C. de iur. doti. cum alijs ab eo ibi citatis, & dixi ipſe ſupra in principio remiſsiuè. Quæ declaratio Rolandi veriſsima eſt,atque ſecundum ipſam quemodo dixi declaranda ſunt, vt tunc demum procedant quando ſub mortis commemoratione pactum inducitur, ſecus ſi ob cauſam, quia vnus alteri hoc conceſsit vt eo præmoriente alter dotem, vel donationem propter nuptias lucretur, & alter ſimiliter ob eam cauſam, idem cum eo obſeruari voluerit: quoniam ob dictam cauſam foret inductum pactum reciprocum, vel ob aliam etiam, nihil enim refert dum cauſa adſit, inſinuatione pactum non indigere dict. l. fina. de iur. doti. l. Aquilius Regulus vbi Barto. Roma. & Imol. ff. de donatio. Alexan. qui communem conſil.83. lib.2. & conſil. 113. ad finem lib.6. Ruin. conſi. 126. col. 4. lib. 1. Rolan. d. quæſt. 53. num. 5. His adde innumeros, quos refert Tiraq. in d. l. ſi vnquam in verbo donatione largitus à nu. 10. [illegible] & poſt ſequen.

13 latiſsimè † docens donationes reciprocas, & viciſsitudinarias non gratuitas dici poſſe, ſed ob cauſam. Proinde idem Tiraquel. dicto verbo num. 228. de pacto lucrandæ dotis

Digitized by Google

tis loquens an inſinuatione indigeat, ab ea dicit pendere quæſtione an pactum gratuitum ſit nec ne. Et quoniam vt plurimum pacta reciproca, de quibus agimus ob cauſam fiunt, ideo nulla egere inſinuatione arbitror, quemadmodum nec donatio, quæ filio fit à patre contemplatione matrimonij dixi quæſtio.3.in fine, & in terminis noſtris præter ſupra citatos Hierony. Gabri.conſ.158. num.4. lib. 2. Decian. reſpon.31. num.69. lib.1.& his non relatis Barbo.in l.2.1.part. num.164.ff.ſolut.matrimo.

SVMMARIVM.

1 *Pacta de lucranda dote, vel donatione propter nuptias, an natiuitate filiorum reuocentur.*
2 *Dos, quæ obuenit marito ex pacto poſt mortem vxoris, ex cauſa lucratiua prouenit.*
3 *Tex. in l. cum vir ff. de iur. do. declaratur.*
4 *Maritus lucrum dotis conſequitur, etſi matrimonium momento durauerit.*
5 *Conditio ſi ſine liberis deficit etſi poſthumus momento viuat.*
6 *Ratio vnica vbi datur pro expreſſa habēda eſt.*
7 *Maritus lucrum dotis conſequitur, etſi mulier traducta non fuerit.*
8 *Pacta de lucranda dote, vel donatione propter nuptias filiorum natiuitate non reuocantur.*
9 *Lucra omnia filijs prioris matrimonij reſeruantur.*
10 *Donationes factæ ab vxoribus viris natiuitate filiorum non reuocantur.*
11 *Pacta de lucranda dote, vel donatione propter nuptias reciproca, oneroſa dicuntur.*
12 *Donationes non reuocantur ex diſpoſitione l. ſi vmquam, quando donator potuit de liberis cogitare.*
13 *Donatio ob cauſam non reuocatur ex diſpoſitione l. ſi vmquam.*
14 *Lucrum dotis, vel donationis propter nuptias qualiter conſideretur.*
15 *Lucrum dotis, vel donationis propter nuptias ceſſantibus matrimonij oneribus, vere lucrū dici poteſt.*
16 *Dotis augmentum eodem iure, quo dos ipſe iudicatur.*
17 *Lucrum dotis ex cauſa lucratiua deſcendit.*
18 *Lucrum quod à damno, & onere digreditur, nō rectè lucrum poteſt iudicari.*
19 *Dotis titulus dicitur oneroſus quoad virum.*

QVÆSTIO. XXXIII.

PACTA DE LVCRANDA DOTE, vel donatione propter nuptias, An filiorum natiuitate reuocentur ex diſpoſitione l. ſi vmquam.

1 FREQVENS † quæſtio eſt an
pacta de lucrãdo dotem, vel do-
nationem propter nuptias, quæ
vt non ſemel dixi donationes
cenſentur, natiuitate filiorum
reuocentur beneficio l. ſi vmquam C. de re-
uocan. donatio. Et exiſtimarunt quidam re-
uocari, quales Socin. in l. 2. vbi Herculan.
poſt eum ff. ſolutio. matrimo. Multis mo-
uentur rationibus ex his tãtum tres vel qua-
2 tuor adducam. Prima † quia dos obueniens
marito non ex cauſa oneroſa in hac ſpecie
illi obuenire videtur ſed ex lucratiua; atque
ideo leges quæ verbo. proprietatem colunt
l. non aliter delega. 3. l. qui liberis §. hæc
verba cum ſimilibus ff. de vulgari. lucri titu-
3 lo marito obuenire dotem dicunt † l. cum
vir, verbis illis, *ſi tota dos mariti lucro ceſſerit* ff. de vſuca. l. Titia in verbis, *contentus
in retentionem lucri dotis cæteris rebus*, ff. de
iur. doti. l. ſi ab hoſtibus §. fin. verbo, lucri-
facere ff. ſolut. matrimo. l. quoniam §. ad
hæc in verbo lucra C. de ſecun. nupt. & alia
multa iura cum his conformia adiungit Ti-
raquel. in d. l. ſi vmquam in verbo dona-
tione largitus numer. 220. C. de reuo. do-
natio. cum igitur in modum lucri maritus
dotem conſequatur & ſit mœra donatio non
dubium eſt quin ex illius legis beneficio re-
uocari poſsit.
4 Secundo † maritus in vim ſtatuti, aut pa-
cti lucrum hoc percipit, etſi nulla onera ſuſ-
tinuerit, quod contingit cum matrimonium
momento tantum durauit Bald. & Angel. in
l. non tantum vbi Corn. poſt eos C. delega.
Paul. de Caſtr. & Iaſſon. in l. ſi donaturus ff.
de condi. ob. cau. Catte. Cott. in memora-
bi. verbo ſtatuto Mediolani cauetur. Socin.
conſil. 223. lib. 2. alios memorat Tiraq. vbi
ſupra num. 221. idem Iaſſon. conſil. 135. ad
finem lib. 1. Calca. conſil. 31. col. 2. ad finem
Deci. in cap. de cauſis de offic. deleg. idem
conſil. 577. ad finem Brun. tract. de ſtatu. ex-
clu. fœmi. 6. artic. princi. 4. mem. queſt. 21.
Rolan. qui alios tracta. de luc. dot. quæſt. 49.
num. 11. Rip. in d. l. ſi vmquam quæſt. 38. à
nu. 1. Curt. iuni. in l. vinū nu. 6. de reb. credi.
Paris. conſ. 127. col. 1. lib. 1. l. 2. C. de poſth.
5 heredi. inſti. quo † tex. probatur ſufficere ſi
poſthumus momēto viuat, hoc enim momē-
tū efficit vt teſtamentū irritetur; ea enim, quę
vel momento tantum durant ſuos producūt
iuris effectus d. l. 2. l. cū ſponſus §. fina. ff. de
publica. vt hęc & his ſimilia Rolan. adiungit
d. quæſ. 49. à nu. 1. cū ſequent. Ita fiet vt cum
ratio ſtatuti, vel pacti, quæ maritis lucra hu-
iuſmodi tribuit ſint onera matrimonij vt di-
xi ex cōmuni ſententia in quæſtio. præceden.
6 neq. alia ratio aſsignari poſsit, cū † vnica ſit

pro expreſſa habenda erit, ad glo. quam ibi ſequuntur omnes in l.quamuis C.de fideico. quare ceſſante cauſa lucri ceſſare ſtatutum, vel pactum debent ea.cum ceſſante de apellario. l.adigere §.quamuis de iur.patro. ceſſar autem ratio ex eo quod maritus vbi matrimonium momento tantum durauit, nulla potuit adhuc onera ſuſtinere: Conſequenter ſequitur lucrum dotis marito ex cauſa lucratiua competere non onetoſa, & ideo reuocari filiorum natiuitate poſſe.

7 Tertio † quoniam ex vera gloſ. traditione in §. nuptias,in authen.de nup. Barto.in l.nihil.ff.re.amota. Tiraquel. Rolan. Andr. Gail.& aliorum,quos recenſui quæſt. 19. in tertia ampliatione,ſtatuto vel pacto,de quo agitur locus eſt etiam ſi mulier ad viri domũ traducta non fuerit, & ſic eo tempore quo nullas maritus expenſas, vel onera potuit ſuſtinere.

Quarto idem eſt vbi mulier à viro nondũ cognita fuit,cum ſufficiant verba de præſenti vt vir lucrum conſequatur ex ſententia Bald. communiter recepta in l. Deo nobis vbi Paul.de Caſtr.& Fulgo. C. de Epiſcop. & cleri.latiſsimè Tiraq.vbi ſupra num.223. qui alios multos,& alios plures adiũgit Rolan.tracta.de lucro.doti.quæſt.106. num.18. in qua quæſtione ad vtramq. hunc examinat articulum, vbi dicto numero ex Bertran. & alijs dixit communem neq. ab ea in iudicãdo vel conſulendo recedi debere. Gam. deciſio.187.dixi quæſt.19. verſicu. Tertio amplia. Cum igitur in hac ſpecie nec maritus aliqua onera ſuppottauerit, & dotis lucrum nihilominus conſequatur, euidenter appareт pactum hoc filiorum natiuitate reuocari debere.

8 Contrariam † opinionem tenuerunt alij multi, non ſcilicet reuocari filiorum natiuitare quibuſdam rationibus.Prima, quia per huiuſmodi pactum non infertur niſi modicũ præiudiciũ libetis:Nam aut pater non tranſit ad ſecundas nuptias, & eo in caſu iuris præſumptione dos hæc filijs obueniet patri ſucceſſuris ſimul cum reliqua hęreditate,quã ſecundum ius naturæ & noſtrum liberis non alijs relinquere debet l.ſcripto vnde. libe.l.

9 cum ratio.de bon.damna. Aut † vero tranſit, & tunc ex iuris diſpoſitione lucrum filijs prioris matrimonij reſeruare cogitur. l. hac ędictali C. de ſe. nupti. l. fœminæ eod.titu. quam rationem reddidit Alex.cõſ.162.col.

10 2. lib. 6. quo † loci ſcribit, nec donationes factas ab vxoribus viris ſuis natiuitate filiorũ reuocari, de quo dixit eſſe caſum expreſſum in §.dotes in auth.de nup.& in l.1. C.ſi dos.conſ.matrimo. & hanc ipſam rationem approbauit Tiraq.in d.l.ſi vnquam in verbo libertis num.111. C. de reuo.donatio.& in

11 verbo donatione largitus num.216.Altera † ratio eſt, quoniam pactum hoc non eſt gratuitum,ſed oneroſum in recompenſationem ſcilicet onerũ matrimonij l. 1. §. ſi vero inncta glo.in verbo ad lucrũ C. de impo. lucra. de ſcrip. lib. 11. Co. cum alijs multis quos congeſsi.quæſt.præcedenti in verſic. Neque extremo loco oberunt. quibus nunc addo Surd. fusè diſerentem tracta.de alimen. tit. 9.quæſt.19.num.45.& ſequen.conſequenter cum niſi gratuitæ,& ſimplices donationes ea lege ob natiuitatem filiorum reuocētur, pactum ex cauſa oneroſa proueniens non reuocabitur.

12 Tertia quoq. † ratio adiungi poteſt,quoniam cum mulier in contractu matrimonij pactum fecerit, & ſic eo tempore, quo de liberis potuit cogitare,propterea non reuocabitur,ad ea,quæ idem Tiraq.in d.l.ſi vnquam in præfatione num.69.& in d. verbo donatione largitus num.188.

13 Quarta ſit † ratio quod pactum huiuſmodi eſt factum ob cauſam,videlicet propter matrimonium,cum forſan vir non aliàs contraxiſſet niſi eo pacto adiecto, at in donatione ob cauſam non eſt locus beneficio d.l.ſi vnquam vt fuse illic ſuper eodem verbo oſtendit Tiraq.à num.109.cum poſt ſequen.multis.dixi quęſt.3.in fine, & quæſt. 21. & latius quęſt.19.vnde in terminis proprijs quæſtionis de qua agimus præter Alex. d.conſ.162. idem tenuit ante Alex.Paul. de Caſtr.in l.2. ff.ſolut.matrimo.motus text. in d. l. 1. C.ſi dos.conſ.matri. vbi eundem ſequũtur Alex. Iaſſ.Socin.conſ.147.col.5.lib.1. Ruin.conſ. 131.lib.3.Rip.in d. l. ſi vnquam 22.quæſt. Tiraq. in d. verbo donatione largitus num. 238. Deci. conſ. 181. num. fina. Gozadin. conſ. 81. num. 13. Pariſi. conſ. 26. num.62. Menoch. conſ. 195. num. 47. lib.2.& alios communem,nec ab ea in iudicando, & conſulendo recedendum dixit Rolan. tracta.de lucro.doti.quæſt.87.num.5.verſic. Non obſtat, & nouiſsimè non relatis ſuperioribus Barbo.in d.l.2.ſolut. matrimo.in princi.nu. 164. & in l. ſi ab hoſtibus num. 11. eo.titu. Et aduertendum quod cum hæc opinio procedat ſtante ſtatuto, vel pacto de lucrando dotem maritum, multo magis in quæſtione noſtra,vbi pacta fuerunt reciproca inuicem, quoniam non donationes ſunt gratuitæ, ſed reciprocæ ob cauſam ex his, quę paulo ſuperius dixi remiſsiue.

Non obſtant quatuor illa argumenta pro

14 altera parte adducta:nõ primum † illud,quo dicitur apud iura noſtra, quę proprietatem amant, lucrum id quod quiſque hoc pacto conſequitur nominari,nam improprie lucrũ appel-

appellatur, vt Roma. ſcripſit in l. ſi donatu-
rus ff.de condi.ob.cau.nam & fructus dotis,
qui propter onera matrimonij ſuſtinenda
marito dantur l.pro oneribus C.de iur. do-
ti.l.1. §. cumq. ex ſtipulatu verſic. Fœtus C.
de rei.vxo.actio.lucri cauſa ſibi obuenire di-
cuntur d.l.pro oneribus,& d.§.cumq.ex ſti-
pulatu: Neq. oberit illud de verborum pro-
prietate , quoniam plerumq. verba impro-
priantur à legislatoribus ipſis vt materiæ ſub-
iectæ facilius deſeruiant l.hęredibus §.fin.ff.
ad S.C. Trebel. l.quibus diebus §. dominus
vbi Soci.nu.4.de condi.& demóſt.alios Me-
no.de præſu.lib.4.præſu.139.nu.11.12.Ali-
15 ter † reſpondet Iaſ.in d.l.ſi donaturus,lucrũ
dici habito reſpectu ad tempus pręſens,quo
delatũ eſt vxoris morte,ceſſantibus iam ma-
trimonij oneribꝰ;at habito reſpectu ad præ-
terita onera lucrum dici nequit : ſubdit Ti-
raq.ſupra n.226.quod cum ſępius matrimo-
nij onera intollerabilia ſint, neq. ad ea ſup-
portanda plerumq. dotis fructus ſufficiant,
idcirco pacto huiuſmodi de dotẽ lucrãdo ſi-
16 bi mariti proſpiciunt,veluti † quodã addita-
mento,& veluti dotis augmento,quod eiuſ-
dem naturæ,& conditionis eſſe cẽſetur qua-
le dos data eſt,atq.ideo de vno quod de alio
idem iudicandum l.etiam C. de iur.doti.l.ſi
conſtante C.de donatio.an.nup.auth. æqua-
litas in verbis augmentum quoq. C. de pact.
conuen.l.inter ſocerum §.cum inter de pact.
dotali.in verbis additamenti cauſa §.aliud §.
dedimus in auth.de æqual.dot. Bal. & Sali.
in d.auth.ęqualitas Bart. Alex.Iaſſ.Rip.Par-
pa.& poſteriores in rubr.ff.ſolu.matrimo.&
alios plures adiungit Tiraq.dicto verbo nu.
226.ad medium,& in ſpecie Surd. poſt Spe-
cula.Aretin.Rube.Rip.Cœpha.& Menoch.
ab eo relatos conſ.196.nu.20.lib.2. egregie
Menoch. de augmento diſputans conſ. 26.
num.18.& conſ.34.lib.1. Surd.deciſ.88.nu.
10. 11.

17 Quare † licet maritus lucretur in recõpen-
ſatione onerũ matrimonij fructus dotis di-
ctis iuribus & glo.in d.l.ſi donaturus §. fina.
conſequenter videatur quod maritus retinet
fructus dotis ex cauſa oneroſa, non tamẽ ſic
dotẽ, quã hæredibus vxoris reſtituere tene-
tur;vnde ſi ex ſtatuto vir illã cõſequitur pro-
prie vbi lucrũ nulla antecedente cauſa one-
roſa ipſam acquirit,vt cenſit Angel. in §. aſ-
criptio in auth.de nup. tamen Angel. loqui-
tur attenta diſpoſitione iuris cõmunis , non
vbi viget ſtatutum,vel pactum,quibus adſtã-
tibus propter augendam ſummam illã one-
rum compenſationem , cum à matrimonio,
& dote ſlata originem ſumpſerit etſi aliquo
18 reſpectu lucroſa cauſa dici poſsit,quia † ta-
men ab origine oneroſa digreditur , & quæ
ab ea ſequuntur damnoſa , & oneroſa iure
dicuntur gloſ.celebris in l.ſi duo verbo ſcire
potuit ff.de acquir. hæredi.quæ egregie do-
cuit,quod vbi lucrum trahit originẽ à dam-
no de eo idem , quod de damno iudicamus;
quam gloſam Imol.& Roma.ibi ſingularem
dixerunt , & eandem commendant Alex. &
Iaſſ.in l.iuris ignorantia C. qui admitt. Iaſſ.
1 in l.ſi emancipata in princi.C. de iur. & fac.
igno. & in l. Necennius de re. iudica. Deci.
conſ.402.col.4.Socin.conſ.5.col.3.Roland.
tractat. de luc.dot.quæſt.4.num.16. Tiraq.
in d.verbo.donatione largitur n.218. Surd.
tracta.de alimen.titu.9. quæſtio.19. num.6.
19 Atqui † dos à qua pactum defluit dicitur ti-
tulus oneroſus,quoad virum d. l. pro oneri-
bus l.ex promiſsione de actio. & obliga. l.
apud Celſum §.ſed etſi mulier ff.de dol.ex-
ceptio. Vnde & conuentio oneroſa dici de-
bet Oſaſ.deciſ.Pedemon.21.num.18.Meno.
tract.de præſu.pręſu.167.nu.38.lib.4. Præ-
terea lucrũ dotis originẽ habet à matrimo-
nio,quod dicitur oneroſus cõtractꝰ vt ſupra:
principium autem ſpectandum eſt,ſic in ter-
minis dotis & illius lucri ſcribit Crot. in l.
omnes populi nu.132.de ius. & iur. Meno.
conſ.240.n.29.& 33.lib.3.dixi aliqua quęſ.
19.verſ. Extenditur quinto . Cæterum inſti-
tuto quæſtionis propoſitæ non tam conuenit
ratio hæc, quam alia ſupra reddita , ſcilicet
quod huiuſmodi pacta, de quibꝰ diſputo re-
ciproca ſunt ex parte vtriuſque coniugis &
ideo ob cauſam, in quibus d.l.ſi vmquã diſ-
poſitio non procedit.

Non obſtat ſecunda ratio,tertia,nec quar-
ta,quibus vna ſolutione reſpondetur,& cum
matrimonium momẽto durauit, & licet mu-
lier ad viri domum traducta non fuerit , &
vbi nondum cognita eſt , nam & in his caſi-
bus, mariti antea expenſas facere ſolent , in
veſtibus, iocalibus atque his ſimilibus , quæ
ad ornatum pertinent muliebrem; ceſſanti-
bus autem his vere ſtatuti lucro locus non
eſſet.ſic declarauit Roland. quæſtio.4. num.
17. 18. tractat.de luc.dot.Cæterum in pro-
poſita à nobis quæſtione extra dubium res
eſt, quoniam reciprocæ donationes, vel pa-
cta , nullum ad onera matrimonij reſpec-
tum habent vt millies dixi , ideoque quili-
bet ex his præmoriens alterius partem lu-
crabitur.

SVMMARIVM.

1 *Pacta dotalia in matrimonio dicta,an in aug-
mento dotis, vel donationis propter nuptias
repetita intelligantur.*
2 *Pacta, & conuentiones dotales in donatione
propter nuptias repetitæ videntur.*

Donatio

3 *Donatio propter nuptias abuſiue dotis augmentum appellatur.*
4 *Donatio propter nuptias,& dotis augmentum diuerſa.*
5 *Interpretatio ſtricta ſit in contractibus.*
6 *Caſus omiſſus in cōtractib⁹ ſuppleri nō debet.*
7 *Extentio non ſit in contractibus de vno ad alium caſum,etſi maior ratio ſit in vno,quam in alio.*
8 *Caſus omiſſus pro excluſo habendus in contractibus.*
9 *Onus in priori contractu adiectum in ſecundo repetitum non cenſetur.*
10 *Pactum redimendi in primo poſitum contractu in ſecundo repetitum non videtur.*
11 *Onus,vel qualitas prioris contractus,in ſecundo repetita non cenſetur.*
12 *Onus vel qualitas in vna parte contractus in altera repetita non videtur.*
13 *Nattæ conſilia 253.num.7.& conſil. 571.nu. 9. adferuntur.*
14 *Nattæ opinio inſignis,an in dote dicta in augmento repetita cenſeantur.*
15 *Mulier,quæ eandem dotem,quam priori dederat viro,ſecundo conſtituit, an etiam dotis augmentum.*
16 *Surdi conſilium 397.nu.15.li.3.adducitur.*
17 *Augmentum dotis illius ſequella non eſt.*
18 *Donatio propter nuptias niſi expreſsim à muliere petita,conuenta tacite non videtur.*
19 *Bald. opinio inſignis exiſtimantis pacta in dote dicta tacite in donatione propter nuptias fore repetita.*
20 *Dos,& donatio propter nuptias pari paſſu ambulant.*
21 *Donatio propter nuptias etſi à viro proficiſcatur,contemplatione tamen dotis ſit.*
22 *Donatio propter nuptias occaſione matrimonij,& dotis deſcendit.*
23 *Donatio propter nuptias, dotis ſequela.*
24 *Statuta de dote lucranda,in dotis augmento locum habent.*
25 *Dos,& donatio propter nuptias non fere inter ſe differunt.*
26 *Cauſa cauſæ eſt cauſa cauſati.*
27 *Donatio propter nuptias iuxta dotis naturam regulanda.*
28 *Contractus etſi iuris ſtricti,à mente tamen cōtrahentium extenduntur.*
29 *Mens paciſcentium in contractibus attēdenda.*
30 *Dicta in principali, & in acceſſorio repetita cenſentur.*
31 *Tex.in l.ſi ventri §.fina.de priuile.credi. declaratur.*
32 *Pacta omnia in vno inſerta contractu, pars contractus dicuntur.*
33 *Donatio propter nuptias dotis gratia adiecta cenſetur.*
34 *Authoris opinio qualis.*

QVÆSTIO XXXIIII.

PACTA DOTALIA IN MAtrimonio dicta, an in augmento dotis, vel donatione propter nuptias repetita intelligantur.

1 TRACTATVM vidi, † quod
frequenter contingit,an ſcilicet
pacta dotalia in contractu matrimonij inter virum & vxorem
celebrata qualiacunque ſint, hęc
ipſa in donatione propter nuprias, dotis augmento, & his ſimilibus reperita intelligantur cum conſtante matrimonio donatio propter nuptias fieri poſsit l.ſi conſtante C. de donatio.an.nup. Hanc quęſtionem mouit Bald.in l.cum multa C. de donatio. an.nup. Qui ex eo text. adnotauit quod pacta ſuper dote celebrata repetita intelliguntur in donatione propter nuptias: Bald. refert, & ſequitur Rolan.a Val.conſi.62.num. 8.& 9.li. 1. cœterum cum quotidiana quæſtio ſit diligenter excutienda erit. dixi de hac, obiter
2 ſupra.quæſt.8.num.247.Pręmittendum † tamen pro huius quęſtionis declaratione,quod licet abuſiue loquendo multi ex noſtris donationem propter nuptias augmentum dotis nomineut, & in pleriſque eriam regionibus,& locis vt in hac & alijs Hiſpaniæ vrbi-
3 bus,& prouincijs: vere † tamen, & proprie iuxta iuris communis diſpoſitionem aliud eſt donatio propter nuptias, aliud augmentum dotis; ſic declarauit Campei. tract. de dot.1.part.quæſt.61.a num. 1. is docuit do-
4 nationem † propter nuptias fieri ex parte viri,verum augmentum dotis fieri ex parte vxoris. quare ſi maritus dotem vxoris augeat,non vere & proprie dotis augmentum, ſed donatio dicetur propter nuptias, cum augmentum ex parte vxoris fiat, & non viri, ſic egregie declarauit Natt.conſi.253.num. 7.& 8.libr. 2. Alban.conſi. 22. & conſi. 58. Crauet.conſi.185.in principio, Surd.conſil. 195.num.19.ad medium lib.2.
5 Videtur † autem primo aſpectu pacta in dote dicta, in donatione propter nuptias ſubſequuta,vel augmento repetita non cenſeri. Primo quia cum ſimus in contractibus, in quibus ſtricta fieri debet interpretatio l. quidquid aſtringendæ de ver.obliga. l.veteribus cum ſimilibus C.de Pact.Surd.deciſio.
6 272.num.3. Quod † omiſſum eſt pro omiſſo habendum cenſetur, neque ſit extentio de vno caſu ad alium d.l. quidquid aſtringendę l.ſi extraneus de con.ob.cau.l.ſi cum dotem in princi.ff.ſolut.matrimo.qui text. in dote loquitur vbi Alex. num.14.Claud. num.12.

Barto.

Barto.in l.ſi conſtante num. 53.ſolut. matri.
Oſaſ.deciſio.pedemon.24.num.48. etiam ſi
non poſsimus diuinare, quare caſus fuerit
omiſſus Alexan.Iaſ.Socin.& Deci. quos re-
fert & ſequitur eruditiſsimus Gabri. conſil.
7 95.num. 17. lib.2. † licet ſit maior ratio in
vno, quam in alio: præcipue vbi materia o-
dioſa foret Cin.in l. quod fauore C.de legi.
Crauet.conſi.416.num. 15.& alios Ludoui.
Molin.tract.de primo.Hiſpa.li.1. cap.4.nu.
8 3. Denique † caſus omiſſus pro excluſo ha-
betur dixit Bald. conſil. 299. lib.2. Alexan.
conſi.46.num.4.lib.2.Surd.deciſi.283.num.
6.quoniam cum contrahentibus facile fuiſ-
ſet exprimere, videntur noluiſſe quod non
dixerunt cap.ad audientiam de Deci.cap.in-
ter corporalia de tranſ. prælato.l. vni. §. ſin
autem ad deficientis C.de cadu.tollen. Cæ-
pha.qui alios conſil.26.num.11.Becci.conſi.
1.num.14.
9 Secundo † accedit quod maxima autho-
ritate docuit Caſtren.conſi. 347.num. 1.lib.
1.is ſcripſit ibi, exceptionem vel onus in
primo contractu adiectum, in ſecundo non
cenſeri repetitum, maxime vbi ſecundus cõ-
tractus ex interuallo fieret l. per retentio-
nem C.de vſur.vbi caſum eſſe ait.
10 Tertio facit † celebris traditio Alexan.
conſi.122.num.2.& 3.lib.2. qui ex facto in-
terrogatus an pactum redimendi, vel retro-
uendendi appoſitum in primo contractu ſit
in ſecundo repetitum, diſtinguit, vel inquit
fuit appoſitum in præfationibus contractus,
ſeu in continenti in ipſo contractu, & eo in
caſu cum dicta in præfationibus cenſeantur
in ſequentibus repetita, pactum redimendi
itidem repetitum cenſebitur; At ſi ex inter-
uallo fuiſſe aliud pactum interpoſitum re-
petitum iudicari non debet, ex text. in l. itẽ
quia in fine ff. de pact. & l. Titia §. idem reſ-
pondit de verb. obliga.iuncta d.l.per reten-
tionem C. de vſu. Alexan. ſequitur Cagno.
in l.2.num.196. C.de pact.in emp.Menoch.
conſi.288.num.23.lib.3.& lib.præſ. 2.præſ.
84.num.12.vbi is ab Alexandri conſi.& tra-
ditione regulam tradit generalem, nuſquam
onus, vel qualitatem adductam in prima cõ-
uentione cenſeri in ſecunda repetitã, vbi fit
ex interuallo, niſi id expreſsim diceretur.
11 Quarto † iuuat Barto. traditio in l. præ-
tor. §. eritque differentia ff. vi bono. rapto.
quod numquam qualitas, conditio, aut onus
poſitum in vna parte contractus cenſetur in
alia repetitum, niſi vbi vna oratio eſt, & ab
vno verbo tota contrahentium voluntas re-
gitur ex l. 1.iuncta l. 3.§. quod ait prætor ff.
de incen.Ruin.idem Bart.in l.Seius §.Gayo.
ff.de fun.inſtruc.Barto.Socin.conſi. 48.num.
5.lib.1.conſi.63.num.14.lib.3. Pariſi.conſi.
18.num.23.lib. 2.Gabri. conſi.98. num.16.
li. 1.Cœphal.conſi.637.num. 31.32. libr.2.
Beret.conſi.29.num. 18.Celſ. Hugo.conſil.
120.num.52. nouiſsimè relatis paucis Pere-
12 gri.conſi. 44.nu.6. vnde cũ in eodem † con-
tractu vbi diuerſa ſunt capita, conditio in
vno ex his poſita in alio repetita non cen-
ſeatur; quanto magis vbi diuerſi ſunt contra-
ctus, conſequenter pacta poſita in matrimo-
nio, vel dote, non cenſentur repetita in do-
natione propter nuptias, vel dotis augmen-
to: maximè vbi ſeorſum in diuerſo cõtractu
augmentum vel donatio propter nuptias fa-
cta fuiſſent, vt indies fit.
13 Quinto iuuat † quod reſpondit Natt. d.
conſi.253.num.7.& conſi.571.num.9.is ait,
14 quod † vbi dos additur à marito, & non à
muliere proprie dicitur donatio propter
nuptias non dotis augmentum, tunc vero
dicta in dote repetita intelliguntur in aug-
mento cum augmentum à muliere fit, ſecus
ſi a viro ita intelligit tex.in l.etiam C.de iur.
doti.ſubinde infert iura omnia volentia idẽ
iudicandũ de augmento dotis quod de ipſa
dote, intelligẽda fore vt modo dixi de aug-
mento, quod fit à muliere, vel illius parte, nõ
de eo quod à viro: ſic itidem intellexit text.
in d.l.cum multæ C.de donatio.an.nup.& in
§.eſt & aliud de donatio.inſtit. Natt. ſequu-
tus fuit idem Surd.dict.conſil.196. num.20.
21.22.lib.2.
15 Sexto † reſpondit Natt. dict. conſi. quod
etſi mulier præſumatur dare in dotem ma-
rito ſuo eandem quantitatem, quam primo
dederat, & augmentum dotis, quod additum
fuit, non tamẽ cenſetur donare ſecundo viro
augmentum factum à priori marito, quia il-
lud donatio dicitur propter nuptias pro-
prie, non dotis augmentum, vel ſequela ſe-
quitur Surd.dict.conſi.196.num.22.
16 Septimo † accedat authoritas eiuſdem
Surd.conſi. 397.a num. 15. lib. 3. is in facti
ſpecie ſimili Nattæ conſilio reſpondit dotẽ
ſecundo viro eandem cenſeri traditam, quã
mulier primo attulit, verum cum ea dote
donationem propter nuptias, quam à primo
habuerat marito non venire; mouetur ex
pluribus; primo quia nulla id lege cautum
reperitur; ſecundo quia vel conſideratur ra-
tio propter quam dos data primo præſumi-
tur data ſecundo, quod ſcilicet iam conſtitu-
ta priori, cenſetur in dubio alteri, & hæc ra-
tio verificari in donatione propter nuptias
non poteſt, quia nuſquam fuit dos, vel con-
ſideratur altera ratio, quam poſuit text.in l.
diuus ff.de iur.doti.quod ſcilicet non ſit ve-
riſimile voluiſſe mulierem indotatam acce-
dere ad ſecundum maritum, & hæc non in-
fert neceſſario vt vna cum dote dare volue-

rit

rit donationẽ propter nuptias, cum mulieri
ſatis ſit ſi primã dotem alteri traditam ma-
17 rito adduxerit. Tertio † quia huiuſmodi
augmentum non eſt ſequela dotis nec ab ea
pendet; neque etiam dicta in dote cenſentur
in ea repetita, cum ſint diuerſa, & ſeparata,
quod ille latiſsimè proſequitur à num. 16.
ad finem in verſic. Non obſtat igitur cuius
non refero dicta.

18 Octauo † ſuperiora aſtruit authoritas Pe-
træ tract. de fidei. quæſt. 8. num. 360. vbi ait
expreſsim donationem propter nuptias niſi
petita ſit à muliere non cenſeri tacite con-
uentam fuiſſe pro ſimili dotis quantitate,
proinde poſt mortem mulierem eam petere
non poſſe. Vbi Afflict. & alios citat, conſe-
quenter videtur dicta in dote non cenſeri
in donatione propter nuptias repetita.

19 Contraria † tamen cum Bald. opinio te-
nenda eſt, probat eam tex. in cap. fina. de do-
na. int. vir. & vxo. tex. in auth. æqualitas C.
de pact. conue. quam tenuit & Angel. in §. 1.
num. 4. in auth. de æqua. doti. Campe. tract.
de dot. quæſt. 61. Cuma. conſi. 26. vbi egre-
gie reſpondit mulierem, quæ in dotem de-
derat tria millia aureorum, cum pacta fuiſſet
de duobus mille pro contra dote lucranda
mortuo marito, tacite etiam conueniſſe vi-
deri de lucranda eadem dotis portione per
maritum, præmoriente ipſa Rolan. tract. de
lucran. dot. quæſt. 10. num. 5. idem Roland.
fusè poſt multos ab eo relatos dict. conſil.
62. num. 8. & 9. Socin. in l. cum fuerit col. 3.
de reb. dubi. pulchrè Becci. conſi. 43. nu. 18.
is ſcribit pactum de lucranda donationis
parte, trahi ad lucrum dotis eiuſdem quan-
titatis, Salicet. poſt gloſ. in l. leonis C. de
pact. conuen. Anto. Gomez in l. 50. Taur. nu.
11. verſi. Secundus: quinimo vbi lucrum do-
tis defertur ab ſtatuto ſic & donationis prop
ter nuptias Rolan. dict. conſi. 62. Salice. in
dict. auth. dos data quæſt. 5. Bello. conſi. 17.
num. 3. Becci. dict. conſil. num. 18. vnde male
ſenſit Petra. tract. de fideico. num. 358. non
lucrari vxorem donationem propter nup-
tias licet vir ex pacto lucretur dotem, quia
20 verum non eſt, & contra communem. † Sed
& idem Surd. deciſio. 214. num. 9. poſt mul-
tos docet pari paſſu ambulare dotem, & do-
nationem propter nuptias; & ideo cogi ma-
ritum donationem facere propter nuptias
mulieri, quinimo ſcribit ibi exiſtimare mul-
tos ipſo iure factam cenſeri à viro etſi nihil
dictum ſit.

21 Ratio † quidem eſt quoniam etſi donatio
propter nuptias à viro procedat, negari ta-
men nequit quin contemplatione dotis, &
contracti matrimonij fiat: niſi enim matri-
monium, & dos forent neque donatio prop-
ter nuptias, dict. auth. æqualitas C. de pact.
conuen. atq. ideo eiuſdem naturæ, & condi-
22 tionis. † Proinde donatio propter nuptias
dicitur ob cauſam matrimonij facta Deci. &
Rip. relati à Surd. conſi. 164. num. 37. li. 2.
23 qualis † dos eſt in omnibus, & idem iudicã-
dum l. etiam C. de iur. doti. l. ſi conſtante C.
de dona. ant. nup. auth. æqualitas in verbis,
augmentum quoque C. de pact. conuen. l. in-
ter ſocerum §. cum inter in verbis addita-
menti cauſa de pact. dotali. aliud §. dedimus
in auth. de æqua. doti. Bald. & Salice. in d.
auth. æquali. Alex. Iaſ. Rip. & Surd. quos
citaui antecedenti quæſtione in verſi. Subdit
Tiraquellus. Et his addendus extremus &
nouiſsimus M. A. Peregrin. tract. de fideico.
artic. 42. num. 84. vbi poſt Pau. de Caſt. Bal.
Cæphal. Ruin. & alios ab ipſo relatos docuit
augmentum dotis veluti ſequelam eſſe &
quid acceſſorium ad dotem proinde ſubdu-
cendum eſſe de fideicommiſſo ſicut dos ipſa
ſubduceretur dum conſtet augmentum fa-
ctum fuiſſe; & præter eum idem ſenſit Cra-
uet. conſi. 462. num. 32. Theſau. deciſ. 183.
num. 4. ad finem.

24 Concinit † ſuperioribus quod ſtatutum
de dote lucranda locum habet, & in augmẽ-
to. fusè Rolan. tract. de lucr. dot. quæſt. 100.
poſt. Campe. & Pariſi. quos citat, quoniam
additamentum ſuperadditum nouam dotẽ
non facit, l. ſi proprietati vbi Bald. C. de iur.
doti. & priuilegium itidem prælationis, vt
hæc & alia coaceruat Tiraq. tract. de retrac.
conſan. §. 1. gloſ. 7. num. 19.

25 Sic & text. † in d. l. cum multæ verſic. Si
igitur C. de donatio. an. nup. dixit quod dos,
& donatio propter nuptias non fere differũt
in ſubſtãtia; ita fit quod donatio licet à viro
proueniat, videtur tamen ab vxore deſcen-
dere, quoniam dando dotem cogit maritum
ad eidem ſimilem faciendam donationem
propter nuptias d. auth. dos data C. de do-
natio. an. nup. qui maritus vt id faciat condi-
ctione ex dict. auth. cõueniri poteſt, iuxta gl.
1. ibi communiter receptã ab Odofre. Bal.
Angel. Barto. illic, Afflict. deciſio. 242. vbi
Vrcil. ad eum Oſaſ. deciſ. pedemon. 21. nu.
21. Surd. deciſ. 214. nu. 8. vnde optimo quidã
iure affirmari poteſt huiuſmodi donationẽ
26 propter nuptias ab vxore proceſsiſſe, † quæ
cauſam dedit illi, dando dotem viro ſuo; ex
vulgari regula quod quidquid eſt cauſa cauſæ
eſt cauſa cauſati Barto. in l. 4. §. actor num. 2.
de re. iudi. Oſaſ. deciſi. 167. nu. 25.

27 Extremo † donatio propter nuptias in
eſſe producta eiuſdem eſt naturæ cum dote,
& ſecundum ipſam regulatur, cum in effectu
& ſubſtantia non differant dict. l. cum multæ,
& ſtatutum in vno, & in alio ſtatutum cen-
ſetur

ſetur dict. l. ex morte l. leonis C. de pact.
conuen. Natt.conſil.258.num.8. Bello. dict.
conſi.17.num.2. Becci. dict.conſi.43. nu.18.
Afflic. deciſi. 154. Vincen. de Fran. deciſ.
182.num. 2.3.4. dixi ſup.quæſ. 8.num.244.
28 Non obſtant † rationes ſupra in contra-
rium adductæ, quoniam etſi in contractibus
fiat ſtricta interpretatio, & quod omiſſum eſt
pro omiſſo haberi debeat, id verum eſt niſi
ex mente contrahentium aliud deprehendi
29 poſsit: † in contractibus enim etiam mens
paciſcentium potius, quam verba conſiderã-
tur l.fina.C.quę res Pigno.obli.poſſ. l. iuris
gentium §.pactorum ff.de pact. l. ſemper in
ſtipulationibus vbi gloſ.& Deci. num. 1.de
regu.iur.cum & aliquando contractus non a
verbis ſed ab intentione contrahentium iu-
dicentur l.ſi vno.ff. loca.l.2. C. commu.de-
lega.Curti.ſeni.conſi.75.col.4.Deci. conſil.
48. num. 2.vnde etiam in pactis & conuen-
tionibus fit extenſio de vno caſu ad aliũ ean-
dem rationem habentem ex traditione Pa-
nor.in cap.cum dilecta num.6.de confir. vti.
vel inuti.Alex.conſi.130.num.5.libr. 4.Iaſſ.
in l.Titius §.Lucius nu. 1.de libe. & poſthu.
& his ſimilia multa congeſsit Pariſi.conſ.72.
num.50.lib.4.conſi.32.num.57.lib.1.
30 Non obſtant † tres extremę rationes, quo-
niam vna eis ſolutione reſpondetur, nõ pro-
cedere quando ſequens contractus fit contẽ-
platione præcedentis, & eſt illius pars, por-
tio & additamentum vt ſuperius dixi: tunc
dicta in primo cenſentur in ſecundo dona-
31 tionis propter nuptias repetita: † Adſtipu-
latur his text.in l.ſi ventri §.fin.ff.de priuile.
credito. vbi voluit quod vbi plura capitula
poſita ſunt in vno contractu, tunc vnum cen-
ſetur alterius contemplatione poſitum, &
docuit Barto.conſil.61. ex l.penul.§.mulier
ff.ſolut.matrimo.fusè Becci.in conſi.45.nu.
32 32. Porro † quemadmodum pacta omnia in
vno contractu inſerta dicuntur pars contra-
ctus l.fundi partem de con.emp.l. iurisgen-
tium §.quinimo ff.de pact.l.ſi venditor ff.de
ſer.expor.l.penul.ff.de hære.vel actio. ven-
di.& cenſentur pars pretij Bald. in d. l. fun-
di partem Becci.conſi.45.num.32.Bello.d.
conſi.27.num.11.Corne.conſi.12.num. 1.li.
3.Iaſſ. conſi.111. lib.4. Alciat.reſpon. 149.
qui alios citat. Sic cum pactum de quo agi-
mus vnum & idem cenſeatur cum pacto do-
tis præcedenti, & illius pars, & additamen-
tum, nihil mirum ſi in præcedenti dicta in ſe-
33 quenti repetita intelligantur; † cenſetur e-
nim donatio hæc propter nuptias contem-
platione matrimonij, & illius dotis appoſi-
ta. Vnde dixit ſingulariter Bald. in auth.dos
data num. 2. C. de donatio. an. nup. quod
ſicuti maritus non lucratur dotem, qui non
ſuſtinet onera matrimonij quemadmodum
ſuo loco dicam, ita mulier non lucratur do-
nationẽ propter nuptias ſi onera dotis dan-
dæ non ſuſtineat, quem ſequitur & refert
Surd.tract.de Alimen. tit.8. priui.69. num.
1. de hac quæſtione latius dicetur quæſ. 40.
vbi ſimilis caſus declarabitur.

Neq. obſtant authoritates Natt. & Surd.
in conſilijs pro aduerſa parte citatis; quo-
niam in illis caſibus proinde donatio prop-
ter nuptias dotem non ſequitur veluti quid
acceſſorium ad eam, & vt eiuſdem naturæ,
quia de donatione propter nuptias ageba-
tur inter alios, & in diuerſo contractu; nihil
igitur mirum ſi dotem non ſequatur; ſecus
vbi de eiſdem coniugibus ageretur, & in eo-
dem matrimonio, in quo caſu communis lo-
quitur opinio, iura etiam & authoritates
per nos citatæ. Et vt rectè conſiderat Surd.
d.conſi.357. num.19.verſi. Nec me mouet,
donatio propter nuptias eiuſdem eſt naturæ
cum dote quo ad æqualitatem pactorum, &
diſpoſitionis, vt ſcilicet diſpoſita in dote ad
fauorem illius, & in donatione propter nup-
tias, quia correlatiua ſunt, & in his diſpoſi-
tum in vno, & alio diſpoſitum cenſetur, l.fin.
cum vulga.C.de indic. vidui.tollen. cœterũ
ceſſante correlatione non idem eſt in dona-
tione propter nuptias quod in dote, quia nõ
habet eadem priuilegia quemadmodum il-
lic Surd.oſtendit, quæ non repeto. Non obſ-
tat vltimo authoritas Petræ in d. loco quo-
niam reſpondetur dupliciter: primo multos
fuiſſe in opinione quod dote data illico ſimi-
lis quantitatis donatio propter nuptias con-
ſtituta cenſeatur, etſi nihil dictum fuit, Surd.
dict.deciſio. 214. idem Surd. poſt multos à
ſe relatos conſi.154.num.23.lib.2.dixi ſup.
quæſt. 1. vbi conciliaui opiniones num. 9.
Secundo reſpondetur quod etſi altera opi-
nio verior eſſet, & magis communis, quam
communem dixit Clar. in §. donatio quæſt.
11.nu.2. etſi dubitẽ ipſe an ſit cõmunis non
officit, nam cum ſit in poteſtate vxoris ma-
ritum cogere vt donationem faciat ex his,
quæ ſupra dixi, cum poſsit facere, perinde
æſtimãda eſt ac ſi donationem propter nup-
tias haberet, qui enim facere poteſt vt ha-
beat, & non facit iudicandus eſt ac ſi habe-
ret. l. qui poteſt facere de reg. iur. cum alijs
egregie ad hoc inſtitutũ cumulatis per Surd.
tract.de Alimen.titul. 5.quæſt. 15.num. 19.
& 20. idem Surd.conſil.8. nu.25.lib.1.vnde
ſi non facit ſibi imputet, hoc ſufficit vt dum
conſtituta ſit, dotis naturam aſſumit & ſe-
cundum eam regulatur.

34 Igitur † vt reſoluamus quæſtionem, aut
agitur de augmento dotis vero & proprio
quale illud quod à muliere vel ab alio ex
parte

parte illius additur doti,& hic articulus nullam continet dubitationem; non enim cenſetur tale augmentum quid ad ipſa dote ſeparatum ſed vnum & idem.dict. l. etiam C. de iur.doti.cum alijs mulris ſuperius citatis & declarat poſt Specul.Fulgoſi.Aret. Neuiza.Cœphal.& alios multos Menochi.conſil. 93.num.12.libr.1. Surd.dict.conſi. 397.nu. 17. lib.3. proinde in dote dicta & in eo repetita cenſentur:hincque dote data ſecundo viro, cenſetur & datum augmentum illius vt Natr. Surd. & alij in ciratis conſilijs exiſtimanr & rectè.

Aut vero loquimur in augmento dotis id eſt donatione propter nuptias, quæ nõ recte augmentum appellatur dotis,& ea in ſpecie vel agitur de correlatione pactorum,& conuentionum vel non; priori caſu dicta in vno ex his,in altero repetita cenſentur,in ſecundo vero minime, atque hęc vera ſunt & ex communibus & receptiſsimis traditionibus accepta.

SVMMARIVM.

1 *Pactum in capitulis matrimonialibus contractum quo vxor,vel maritus filijs ex eo matrimonio certam portionem reſeruarunt, an mortuis filijs nepotibus ex illis remanentibus, commodum reſeruationis pertineat nec ne.*

2 *Extentio non fit de caſu ad caſum in contractibus.*

3 *Filij in primo gradu conſtituuntur.*

4 *Appellatione filiorum improprie nepotes continentur.*

5 *Appellatione liberorum quando nepotes contineantur.*

6 *Appellatione filiorum cum certa qualitate non continentur nepotes.*

7 *Conditio ſi ſine liberis ex ſuo corpore natis, non deficit exiſtentibus nepotibus ex filio.*

8 *Conditio in forma ſpecifica adimplenda.*

9 *Conditio in forma ſpecifica adimplenda in omni caſu,& in omni tempore.*

10 *Mulier tranſiens ad ſecundas nuptias quemadmodum tenetur reſeruare lucra filijs prioris matrimonij, ſic & nepotibus.*

11 *Coniunx non poteſt plus ſecundo viro relinquere quam vni ex nepotibus ex filio.*

12 *Text.in l.hac edictali C.de ſecun.nupti.in nepotibus locum habet.*

13 *Pactum contrahentium in dubio animo nouandi appoſitum non cenſetur.*

14 *Pactum de reſeruanda certa portione filijs, vxorum amore inductum videtur.*

15 *Affectio maior ad nepotes quam ad filios.*

16 *Statuto ſtante quod vxore ſine liberis ex ſe natis præmortua, maritus certam dotis partem lucretur decedente vxore relictis nepotibus maritus ab eis excluditur.*

17 *Liberorum appellatione regulariter nepotes continentur.*

18 *Liberorum appellatione in fauorabilibus nepotes continentur.*

19 *Dictio ex.cauſam proximam deſignat.*

20 *Immediatum illud dicitur quod per rerum naturam vnum,& idem eſt.*

21 *Filius portio eſt paterni corporis.*

22 *Pau. Caſtren.dicta egregia.*

23 *Liberorum appellatione ſecundum magis communem opinionem in fauorabilibus nepotes continentur.*

24 *Surdi deciſio.73. adducitur, idemque author laudatur.*

25 *Statuto ſtante, quo lucrum dotis marito reſeruatur moriente vxor ſine filijs, vbi nepotes relinquuntur maritus excluditur.*

QVÆSTIO XXXV.

PACTVM IN MATRIMONIJ contractu celebratum, quo vxor vel maritus filijs ex eo matrimonio communibus certam portionem reſeruarunt, an mortuis filijs remanentibus ex his nepotibus, ad eos pertinere commodum reſeruationis debeat, non vulgaris quæſtio.

1 VSVFREQVENS quæſtio † eſt an pactum in capitulis matrimonialibus contractum, quo vxor certam filijs illius matrimonij portionem reſeruauit vbi extarent, vtrum mortuis filijs remanentibus ex his nepotibus, portio ad eos pertinere debeat: id tunc contingere poteſt cum vel eadem ipſa vxor alium hæredem inſtituit, aut etiam maritus, exiſtimantes eam portionẽ quo ad eos liberam eſſe debere cum conditio defecerit: neque pactum de filijs loquens ad nepotes extendatur.

2 Primo igitur videtur † poſſe libere vxorem non extantibus filijs etſi relictis nepotibus in ea portione alium hæredem inſtituere (quæ de vxore dico eadem de marito intelligenda) quoniam in pactis non fit extentio de vno caſu ad alium, nec de vna ad aliam perſonam, cum ſint ſtricti iuris, & quod eſt omiſſum habeatur pro omiſſo, vt multorum authoritate oſtendi præcedẽti quæſtio. poſt principium verſi. Videtur autem primo aſpectu.

3 Secundo quia † cum pactum de filijs fuerit conceptum, & ij in primo deſcendentiũ ſunt gradu l. 1. §. primo gradu ff. de gradi. affini.

affini.in princi.inſtit.eod.titu.de his cenſiſſe
contrahentes intelligẽdum: Et aliud eſt no-
men filij,aliud nepotis vt dixerunt Bart.Al-
ciat. & Rebuf. in l. liberorum de verbo.ſig-
4 nifi. Rurſus † nec proprietatis effectus ſub
filij nomine nepotes poſsit continere l.
quod ſi nepotes de teſ.tute. l. 1. §. quæritur
de ven.inſpi.l.Gallus §.1. & §. inſtituens de
libe.& poſthu.§.fin. cum ſimilibus inſtit.qui
teſta.tuto.dati poſſ.

5 Tertio † confert Barto. traditio inſignis
in d.l.liberorum de verbo.ſignifi. docuit ibi
quod licet quandoq; liberorum appellatio-
6 ne nepotes contineantur, tamen † vbi cum
aliqua qualitate proferuntur quæ non con-
uenit nepotibus, eo tunc appellatione libe-
rorum nepotes non continentur, Bartol. ſe-
quuti ſunt ferè omnes Deci.conſ.353. ad fi-
nem Ruin.conſ.13.col.2.lib.1. Rolan.tract.
de lucr.dot. quæſt.56. num.1. Surd.deciſio.
72. num. 3. vnde cum in hac ſpecie de filijs
communibus pactum fuerit conceptum, &
hęc qualitas nepotibus non conueniat, ad
portionem admittendi non erunt.

7 Quarto facit † eiuſdem Barto.traditio in
conſ.133.lib.1.qui ferè in terminis quęſtio-
nis noſtrę docuit,quod ſtante ſtatuto,quo ca-
uetur,quod vxore præmoriente ſuæ filijs ex
eo matrimonio,maritus lucretur certam do-
tis partem; hoc ſtatuto minimè includi ne-
potes,quoniam cum ſtatutum de filijs loqua-
tur & cum ea qualitate ad nepotes extendi
non debet. tum & hãc etiam rationem red-
dit:quoniam dictio ex.denotat cauſam pro-
ximam,& immediatam l.non dubium C.de
lega.Barto.in l.1.§. ex incendio ff.de incen.
ruin. & naufra. quæ in nepotibus non repe-
ritur Barto.ſequuti ſunt Socin. Pariſi. & alij
quos refert Surd.d.deciſ.nu.4.& ante ipſum
Rolan.d.quæſt.56.num.6.

Quinto ſuperioribus adſtipulatur ſingula-
ris doctrina Angel.in l.1.C. de condi. inſet.
vbi ſcripſit quod illa conditio ſi deceſſerit
ſine filijs ex ſuo corpore natis, non deficit
exiſtentibus nepotibus ex filio, propter ſu-
periorem rationem: ſequũtur Angel. Salice.
in auth.ſed etſi quis in fine C.de ſecun.nup.
Guid.Pap.deciſio.353.Alciat.conſ.31.num.
26.& conſi.ſequent.conſ.50.num.12. & cõſ.
68.num.8.lib.9. Beto. conſ.122.lib.2. Cæ-
phal.conſ.107.num.16. Rolan.conſ.43.li.4.
Bello.conſ.50.num.5.latiſsimè qui hanc de-
fendit opinionem Decian. reſpon.47. num.
10.lib.3.Rimi.iuni. conſ.75. num.43. idem
conſ.358.num.232.Odd.conſ.9.num.2.

8 Sexto, † cum in pacto dictum fuerit vt
filijs ea portio reſeruaretur, euidenter conſ-
tat filios in conditione poſitos fuiſſe,quę de-
bet in forma ſpecifica impleri l.qui hæredi.
l.mæuius de condi. & demonſt.at vbi filij in
conditione ponuntur nepotes eorũ non ve-
niunt appellatione docet Ruin. conſil. 127.
nu.1.conſ.131.nu.3.lib.2. Et ratio eſt quo-
niam vt maximè ad inſtitutum dixit Corne.
conſ.40.col.5.lib. 3. vbi conditio non fuit
impleta,tunc caſus dicitur omiſſus; ſequitur
Crauet.conſ.678.num.4.& dixit Soci. conſ.
9 32.num.18.lib.1. quod † hæc regula proce-
dit in canone,in indice,in omni ſuperiore,in
appellante & impetrante: & fusè Tiraquel.
tracta.de primoge.quæſt.40.num.194. ſcri-
bit,quod obtinet in lege,canone,ſtatuto,cõ-
ſuetudine,teſtatore, contrahente, principe,
iudice,arbitro,arbitratore,& actore,vbi ſin-
gulos proſequitur caſus notanda adferens.

Contraria tamen ſententia tenenda eſt nõ
obſtantibus prædictis ex multis, quibus tu-
tiſsimè contraria hęc opinio defenditur.Pri-
10 mo, † quia mulier tranſiens ad ſecũdas nup-
tias quemadmodum iure cogẽte tenetur re-
ſeruare,quæ habuit à primo viro filijs illius
matrimonij, ſic & tenetur nepotib⁹ ex filio,
vel filijs præmortuis.Bal.conſ.140.ad finem
lib.2.Bertran. conſ.166. lib.1. Rip. in l.fœ-
11 minæ num.8.C.de ſecun.nup.Neq. † etiam
poteſt plus ſecundo viro relinquere, quam
12 vni ex nepotibus ex filio cum tex. † in l.hac
edictali quæ de filio loquitur, procedat etiã
in nepote,vt notauit Cyn. ibi.6. quęſt. Ber-
tran.ibidem poſt Azo.Angel.& alios ab eo
relatos,Ripa.num.8. Surd. deciſio.73.num.
10. 11. qui inibi rectè argumentatur, quod
cum ita ſe res habeat de iure communi pa-
ctum de quo loquimur vtique eodem modo
interpretandum erit,vt ſcilicet cum iure cõ-
cordet, & illius diſpoſitioni cõueniat ad no-
tata per Barto. in l. hæredes mei §. cum ita
13 ad S.C.Trebel.Nam † vt ille ibi ſubdit, pa-
ctum contrahentium in dubio non cenſetur
appoſitum animo nouãdi diſpoſitionem le-
galem, quia vbi cum ea concurrere poteſt,
neq. illi contrariatur, non efficit vt prouiſio
legis deficiat ex Cyn. in l.2. 6. quęſt.de iur.
emphi.Gozadi.conſ.74.num.11. Surd.dict.
deciſio.num.12.13. idem conſ.34. num.34.
lib.1.quemadmodum igitur in prædictis ca-
ſibus nepotes à lege vocantur, ſic & in vim
huiuſmodi pacti vocati iudicantur.

14 Secundo † pactum hoc à coniugibus cele-
bratum amore filiorum inductum fuit, &
eorum affectione, at nedum par affectio eſt
ad nepotes ſicut ad filios, ſed & maior: cum
proprium ſit amoris deſcendere ardentius
in nepotes, & deſcendentes d. l. liberorum
de verbo.ſignifi.Curti.& Caſſana. quos citat
15 Surd.d.deciſio. num.6. vnde † cum par imo
maior ràtio habeat locum in nepotibus, in
filijs dicta in nepotibus repetita videbũtur,
argu-

argumento à maioritate, aut ſaltim idemptitate rationis l.illud ad l.Aqui. l.à Titio de verbo.obliga. etſi contrahentes de hoc caſu cogitaſſent idem veriſimiliter ſtatuiſſent gl. in l.tale pactum §.fin.vbi omnes de pact.cõſequenter caſus omiſſus pro expreſſo haberi debet, vt ad dictam glo.multa his ſimilia adiungit Tiraq.in l.ſi vnquam verbo donatione,num.56.Surd. vbi ſup.nu. 8.vbi & Oſaſ. refert in deciſio.pedemon.64. ad finem dicentem eandem nepotibus charitatem deberi quæ filijs debetur.

16 Tertio, † ſtante ſtatuto quod vxore ſine liberis ex ſe natis præmortua maritus certam dotis partem lucretur, decedente ſine filijs, ſed nepote vel nepotibus relictis, ſic excluditur per nepotes maritus, ac ſi filij ſuperuiuerent, quia ſtatutum de filijs loquens etiam nepotes cenſetur continere. Roma. conſi.329. qui in hoc caſu conſuluit, tres in comprobationem ſuę ſententiæ rationes adferens, quas omnes reaſſumit & comprobat Rolan.tract. de luc. dot.quæſ. 56.a num.7. cum ſequen.Roman.ſequuti ſunt Ruin.conſil.63.col.2.libr.3.

17 Quarto † quoniam appellatione liberorum nepotes continentur regulariter, & in conditione poſiti filij, nepotes etiam comprehenduntur. Barto.in d.l.liberorum; quinimo fortius ibidem docuit, quod ſtante ſtatuto, quod fœminæ extantibus filijs non ſuccedant, habet locum etiam quando ſupereſt nepos ex filio premortuo, cum ſubrogetur loco filij §.cum filius de here. quæ ab inteſt. defe. & ſubrogatum ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur l. ſi eum §. qui iniuriarum cum vulga. ff. ſi quis cautio. Camp. tract.de dot.5.par.quæſt.62.& Phanu.tract. de luc. dot.gloſ. 5.num.31. qui in terminis huius ſtatuti loquuntur. Cum igitur in ſtatutis quæ alias ſtrictam recipiunt interpretationem, filiorum appellatione nepotes contineantur, maxime id ipſum in pactis locum vindicabit, in quibus fit extentio ex veriſimili mente contrahentium de vno caſu ad alium, vt ſcripſi multis relatis quæſt.23. verſic.Neque obſtant quatuor illæ rationes: vbi maxime id procedere dixi quando militat eadem ratio.

18 Quinto † appellatione liberorum ſaltim in fauorabilibus continẽtur nepotes ex magis communi & recepta ſententia Barto. in dict.l. liberorum ſiue dictum ſit per teſtatorem aut ſtatutum, ex filijs natis, vel ex eo matrimonio, aduerſus ea, quę in quarto fundamento contrario dixi ponderando dictionem, *ex*, quæ cauſam proximam & immediatam deſignat probat ſuperiorem ſententiã, tex.in l. Lucius ff.de hæred.inſtit. vbi id notant Angel.& Imol. Corne. conſi.97. col.5.
libr.1.Rolan.dict.quęſt.56.num.16.quo loci
Bald.Ruin.& alios adfert.& rationem quam
19 Bald. pulchram reddidit, † quoniam etſi
dictio ex.cauſam proximam & immediatam
deſignet, nepos tamen non remotus dici po-
teſt, cum ſanguinis paterni continuatio in eo
20 ſit, † & immediatum dicitur quidquid per
rerum naturam vnum & idem eſt l. cum acu-
tiſsimi C.de fideico.§.ei vero qui cum his ſi-
milibus inſtit. de inuti. ſtipu. vnde egregie
Ruin.dixit conſi.35.col.7.lib.1.conſil. 115.
col. 6. & 7. lib. 3. appellatione filiorum ex
ſuo corpore natorum venire nepotes tam ex
filio quam filia, attenta traditione celebri
21 Pau.de Caſ.conſil.161. vbi ait † filium por-
tionem eſſe paterni corporis, quę transfuſa
eſt in generatione filij; ex text.in l. cum ſi-
mus ad finem de agri.& cenſi.li.11.Co. quę
portio licet conuerſa ſit in nouum hominem
propter nouam animam, *Negari tamen* (ait
ille) *nequit quin vera caro ſit & patris corpus,
quod formam pubet creationi filij, ſicut mater
materiam: Et cum forma det eſſe rei & ſub-
ſtantiam l.labeo §. inſulam de acquir. rer. do-
mi.licet reſiduum corporis, quod apud patrem
remanſit tanquam radix extinctum ſit, por-
tiuncula tamen illa exigua, quæ in ſilij genera-
tione apud eum fuit transfuſa extincta nõ eſt,
ſed potius aucta noua anima infuſa, quæ vi-
uit, proinde habito reſpectu ad corpus dici po-
teſt corpus, & caro filij, vere corpus, & caro
patris.* Exemplum ſubdit, *veluti ſi quis ex ra-
dice vitis, palmitem præſcinderet, & planta-
ret, radicemque mitteret, poſt vitis ſiccaretur,
& deperiret, radix enim illa nouæ vitis animæ
loco habetur l. adeo §. fina. l. qua ratione in
princi.de acquir.rer.domini. & vna eadem vi-
tis cũ priore mortua haberetur renouata hæc,
& radice noua adiecta gloſ.in l.obligationum
fere §.placet de actio. & obliga. licet alio reſ-
pectu propter nouam animam, id eſt nouam ra-
dicem dicitur vitis noua l.ſed ſi ex meis §.ar-
bor de acquir.rer. domi.* Ideo inquit Paul. de
Caſt. ex his rationibus nepos ex filio facit
deficere conditionem ſi ſine liberis ex ſuo
22 corpore deſcendentibus: Quæ Pau. † de Caſ.
egregia, & moralia verba referre ideo volui
vt omnibus notiſsima perpetua memoria
commendentur.

23 Pro regula † igitur fere ab omnibus tra-
ditum eſt filiorũ appellatione nepotes con-
tineri in fauorabilibus, & hæc eſt magis cõ-
munis opinio, quam tenuerunt Bart.Pau. de
Caſt.Bald.Ruin.& Rolan. ſupr.citati, & præ-
ter eos, Anchar.in cap.1.col. 25.de conſtitu.
Alexan.in l. ex facto §.fin.col. 1.ad Trebel.
Alciat.in l.non eſt ſine liberis de verbo. ſig-
nifi.Curti.in auth. præterea col. 3. C. vnde
vit

vir.& vxo.Rip.in dict.l.ex facto §. ſi quis ita col. 2.ad trebel. vbi atteſtatur de communi: eandem dicit communem Rolan.dict.quæſ. 56.nu. 19.& 20. Campe.in tract. de dot.5. par.62.quæſt.vbi eleganter. Phanu. tract.de lu.dot. glo.5. nu.31. Iaſſ.qui & communem referens. Ancha. Oldrad.Butri. Cat.Roma. Alex.& Socin.in l.Gallus §. inſtituens num. 23. de liber. & poſthu. ſequitur conſulendo Ruin.conſi.144.num.5.& 6.libr.2.ex nouiſſimis Manri.tract.de coniect.vlti. volun.lib. 11.rit.8.num.20.Rimi.iuni.conſi.604.num. 26.Socin.iuni. conſi.114. libr.1. conſi.146. libr. 2. vbi ſic iudicatum dicit. & ex Decio Bertran.Marian. Caſſan.Ruin. Gerar.Curt. iuni.Hiero.Gabri. Anto.Gabri. Zanch.Pariſi.Cæphal.Meno. Onden. Odd.& alijs recentioribus communem repetit Peregrin. tract.de fideico. arti. 22. num.61. & paucis relatis Surd.d.deciſio.73.num.18.19.20.

24 Sexto † ſuffragatur fere in terminis deciſio eiuſdem doctiſsimi Surd. d. deciſio. 73. in cuius caſu quidam cum vxore ſua in contractu matrimonij ita conuenerat *vt aurei quadringenti ſibi in dotis augmentum donati ad communes perueniren filios ſi extarent mortua vxore*: mortis vxoris tempore nulli extiterunt filij ſed nepotes ex eis, vxoris heredes petebant aureos illos quadringentos: ex aduerſo nepotes opponebant ad eos prędictam quãtitatem expectare vigore pacti; tandem cõmuni illius Senatus deciſum fuiſſe teſtatur voto, nullum ius hæredibus vxoris competere in dicta quãtitate; quinimo eam adiudicandam fore, & eſſe nepotibus ex filijs, qui patris locum ſuſtineant, & vna & eadem perſona cenſeantur; cum in fauorabilibus appellatione filiorũ nepotes contineantur, aliquibus rationibus ſupra ſcriptis.

25 Septimo † in terminis ſtatuti quo lucrum dotis marito reſeruatur moriente vxore ſine filijs ex cõmuni cõiugio natis, in eandẽ opinionẽ inclinat Rolan.trac. de luc.dot.quæſ. 56.a nu.1.cũ ſeq. vbi in finalibus verbis addit hanc opinionem tenendã eſſe omnino.

Non obſtant in contrarium adducta, non primum quoniam, & in contractibus fit extentio de vno caſu ad alium ex maioritate rationis vt multis oſtendi quæſti.præcedenti verſi. Non obſtant quatuor illa. Sed & Reſpondet Surd.dic.deciſio.num.7.quod à maioritate rationis licita eſt extentio in noſtro caſu, in quo eadem ratio affectionis, quæ militat in filijs, magis multo in nepotibus; quod ſi contrahentes de hoc caſu interrogati fuiſſent idem reſpondiſſent ad gloſ.in d. l. tale pactum ff.de pact.

Non obſtat ſecundum, quoniam quoad iuris effectum nomen filiorum idem eſt cum nomine nepotum, quia ſub eorum nomine nepotes continentur maxime in fauorabilibus vt ſupra dixi: præcipue vbi ſubiecta materia, & veriſimilis contrahentium mens id vult, vt in ſecundo argumento pro hac parte adducto conſtat.

Neque tertium facit, nam & qualitas quæ in noſtra ſpecie filij fuerunt vocati nepotibus conuenit, qui veluti pars & portio quædam viſcerum patris ſint vt ſupra in 4. & 5. argumento huius partis. Non facit quartum, ſumptum ex traditione Barto.conſi. 133.li. 1.quoniam idem Barto.expreſsim tenet cõtrariam ſententiam in dict.l. liberorum. vbi in terminis docuit, quod appellatione filiorum ex ſe natorum, veniunt nepotes, neque (addit) debet fieri vis in dictione ex ponderata per eum in d.conſi. Et Angel.& Imol. relati in quinta ratione huius partis idẽ affirmant ex tex. in d.l.lucius de hered. inſtit.

Quinto reſpondetur; Angel. & omnes à me relatos in eo loqui aduerſus communem traditionem, vt animaduertit Rolan.d.quęſ. 56.num.25.& conſtat aperte ex his, quos citaui in quinto pro hac parte, quos non iterum repeto.

Sexto reſpondetur eam etiam opinionem communi refragari ſententiæ, oſtendit poſt Manti.Surd.dict. deciſio.num. 19.& 20.qui & aliter reſpondet ibi videndus.

SVMMARIVM.

1 *Conuentione celebrata in capitulis matrimonialibus de lucrando dotem, vel partem illius, an ſi poſt maritus integram dotem reſtituere vxori promiſerit, pacti lucro renunciaſſe videatur.*

2 *Grauatus reſtituere hereditatem totam, poteſt nihilominus quartas detrahere.*

3 *Teſtatoris verba de tota & integra hereditate reſtituenda, detractionem trebellianicæ non impediunt.*

4 *Text. in l. ſi quis ad declinandam C.de Epiſ. & cleri.expenditur.*

5 *Tex.in l.2.§.ad filiorum.C.quando & quibus lib.10.Co.declaratur.*

6 *Probibitio quartarum expreſſe fieri debet.*

7 *Lex vel ſtatutũ, quod aliquid expreſsim fieri vult per coniecturas fieri non debet.*

8 *Verba, quæ quartarũ detractionẽ impedire poſſunt, probibitionẽ neceſſario inferre debent*

9 *Maritus vbi totam dotem reſtituere tenetur, impenſas retinere poteſt.*

10 *Legata integra ſoluere promittens, detractioni falcidiæ renunciaſſe videtur.*

11 *Tex.in l.decem de fideico.liberta.adducitur.*

12 *Verba hæc integrum, vel totum, ſignificãt eam rem, cui nihil deeſt.*

13 *Quarta parrochialis integra ſoluenda.*

14 *Beneficium babens ne conueniatur vltra quam*

facere poſsit, ſi totũ vel integrũ debitũ reſti tuere promittit, beneſitio renũciaſſe videtur.

15 *Teſtator iubendo totã hereditatẽ reſtitui, cenſetur trebellianicam prohibuiſſe.*

16 *Cõmunis opinio qualis in citata quæſtione.*

17 *Tex. in d. l. ſi quis ad declinandam ſecundo loco declaratur.*

18 *Tex. in d. l. 2. §. ad filiorum iterum & ſecundo interpretatur.*

19 *Expreſſum dicitur quod ex cõiecturis apparet.*

20 *Expreſſum dicitur quod ex mente contrahentium deducitur.*

21 *Verba, quibus tota, & integra dos reſtitui promittitur; coniecturam inducunt de integra dote reſtituenda.*

22 *Expreſsũ dicitur ꝙ ex verbis expreſsis elicitur*

23 *Impenſa funeris æs alienum dicitur.*

24 *Maritus integrã dotẽ ſoluere promittẽs ſoluto matrimonio, poteſt funeris impẽsã retinere.*

25 *Promiſsio per maritum facta de reddenda integra dotæ funeris impenſas ab eo factas impedit, vbi ex certa ſcientia facta fuit.*

26 *Legato à viro vxori facto de dotib⁹ ſuis, remiſſum videtur pactũ de portione dotis lucrãda.*

QVÆSTIO XXXVI.

POST PACTVM INITVM, quo morte vxoris vir dotem vel certam partem illius lucratur, ſi poſt vxori integram dotem reſtituere promiſerit, an lucri pacto renunciaſſe videatur.

1 VXORVM amore † plerumq.
mariti ſuperati multa eis concedunt
quæ difficilima alioquin forent,
vnde nõ ſemel accidiſſe video,
cũ vel ſtatuto aut pacto ma
ritus dotẽ vel illius partem aliquã lucratur, ſi
poſt vxori vel illius hæredibus integrã dotẽ
reſtituere promiſit, an his verbis dotis lucro
renũciaſſe videatur; & nõ renũciaſſe videtur.
2 Primo † quia grauatus reſtituere, cuiquam
totam hæreditatem poteſt nihilominus detrahere
quartã trebellianicã de iure debitã l.
ſi totã l. lucius §. hæres inſtitutus l. nã quod
§. fin. cũ l. ſeq. l. ita tamẽ §. trebellianum ff. ad
Senat. C. Trebel. l. 1. §. inde Neratius eo. tit.
3 Secundo † iuuat celebris doctrina Bar. in
l. Centurio col. 7. ff. de vulga. affirmantis, adiectis
his verbis à teſtatore, totam & integrã
hæreditatem reſtitui volo, non cenſeri prohibitam
detractionem quartæ trebellianicæ
Barto. ſequutus fuit Barba. conſi. 24. libr. 1.
Bar. Soci. conſ. 14. in fine & conſ. 33. col. 6. li.
1. Bertran. con. 158. vltimo dubio li. 3. & dicit
cõmunẽ Crot. in l. nemo poteſt de lega. 3.
Atq. idem in falcidia quod his verbis prohibita
non cenſeatur affirmarunt Angel. in l.
2. §. ad filiorũ C. quando & quibus li. 10. Barba.
dict. conſi. 24. Iaſſ. conſi. 84. col. 9. li. 1.
4 Tertio iuuat † text. in l. ſi quis ad declinandam
C. de Epiſ. & Cler. quo text. probatur
quod ſi teſtator grauauit hæredem erogare
totam hęreditatem in redemptionem
captiuorum, non tamen ex hoc dicitur prohibitus
hęres deducere quartam falcidiam
niſi teſtator directo inſtituiſſet hęredes captiuos:
verba ergo illa totam vel integram
dotem, non efficient quin non poſsit maritus
lucrum conuentum deducere cũ ius pactione
ſua ſibi fuerat ante quęſitum.
5 Quarto † confert text. in l. 2. §. ad filiorũ
C. quan. & qui. li. 10. C. vbi quarta quæ curialibus
relinqui debet, non cenſetur prohibita
ex ſolis verbis totum vel integrum patrimonium,
niſi adiecta ſint alia quibus prohibentis
clarior appareat voluntas; qualia
ſunt ea quæ text. ille poſuit, hæc ſcilicet, integrum
nullaq. parte diminutum dominium
habere debet. cũ alioquin hęc extrema verba
ſuperflua forent, nullæ autem leges ſine
effectu ſtare poſſunt glo. in l. 1. ff. quod met.
cau. Deci. conſi. 48. num. 2. Crauet. conſi. 86.
num. 11. Socin. iuni. conſi. 6. nu. 51. lib. 1.
6 Quinto † quod fortius cæteris aſtringit,
quoniam prohibitio quartæ falcidiæ vel trebellianicæ
expreſsim fieri debet §. ſi vero
expreſsim in auth. de hęre. & falci. auth. ſed
7 cum teſtator C. ad l. falcidi. At vbi † lex mãdat
aliquid expreſsim fieri, id exprimi debet
verbis particularibus vel ſingularibus nõ
autem per coniecturas gloſ. inſignis in cap.
Inquiſitores de hęre. libr. 6. facit text. in l.
item apud labeonem §. 1. de iniur. *Quæ enim pit text. particulari nota digna ſunt niſi ſpecialiter adnotentur videntur neglecta.* Sed
verba ſuprafcripta reſtituas totam, aut integram
hæreditatem, non ſunt verba expreſſa,
quę ſignificent prohibitionem detractionis
quartæ trebellianicæ conſequenter in noſtra
ſpecie lucrum dotis ſtipulatum remiſſum il-
8 lis verbis non cenſebitur. Et debent † verba
neceſſario inferre prohibitionem hanc Pau.
de Caſ. in auth. ſed cum teſtator num. 2. ad
l. falcidi. vbi Corne. col. 1. refert huius opinionis
multos Gabriel. lib. 4. com. titul. de
Trebelli. con. 2. num. 3. Mauri. de coniectu.
vltim. volunt. li. 7. tit. 12. n. 10. Meno. conſil.
374. n. 35. li. 4. & alios multos memorat Peregrin.
tract. de fideicom. artic. 3. num. 88.
9 Sexto & vltimo † (alia enim multa, quæ
adduci poſſent prætereo) obijci poteſt traditio
glo. in l. Neratius ff. de religi. & ſump.
fune. quã ibi Bal. ſequitur, ſenſit gl. quod vbi
maritus tenetur reſtituere totam dotẽ, quod
eo in caſu poteſt deducere iuſtam retentionem
puta impenſas funeris & his ſimilia &
præter Bald. gloſſ. doctrinam commendat
Barba. dict. conſ. 24. colum. 3. li. 1. Cremen.

iuter

Digitized by Google

inter ſua ſingularia ſingu.24.Curti.iuni.in l.
præcibus num.64.C.de impu.Rip.tract.de
Peſt.tit.de reme.præſer.nu. 135.vnde idem
in ſpecie noſtra vt iuſta lucri retentio mini-
me impediatur ex verbis ſupra relatis.
Contraria tamen ſententia tenenda eſt vt
his verbis renunciaſſe lucro pacto quæſito
10 maritus cenſeatur: † Primo quoniam ſi quiſ-
piam promittat ſoluere tota vel integra le-
gata, cenſetur in conſequentiam detractioni
falcidiæ renunciaſſe l.fina.C.ad l.falcid.cum
autem validum ſit argumentum de contra-
ctibus ad vltimas voluntates vt millies dixi
hoc tractatu l.ſeruum filij §. eum qui chyro-
graphum de lega.1.ſicut in vltimis volunta-
tibus verba illa impediunt detractionẽ fal-
cidiæ, ſic in hac ſpecie lucri dotis cõmodum.
11 Secundo opitulatur † text. in l. decem de
fidei.liberta.vbi gloſ.in caſibus in quibus de
iure ff.licita erat prohibitio detractionis fal-
cidię in legatis, vbi teſtator in teſtamento
diſponebat, *quod legatum integrum præſtare-
tur*, his ſanè verbis videbatur teſtator falci-
diam prohibere, neq. conſtituit tex.ille dif-
ferentiam an dictum ſit integrum legatum
vel totum. Nec dicat quiſpiam id factum
fuiſſe fauore libertatis ob quam permiſſum
eſt teſtatori prohibere detractionem falci-
diæ, nam non hic agitur de poteſtate teſtato-
ris ſed de illius tantum voluntate exquiren-
da per verba ab eo expreſſa.
12 Tertio † manifeſte hanc ſecũdam opinio-
nem tutatur, quod ſecundum proprietatem,
& genuinam ſignificationem horum verbo-
rum *Integrum vel totum* id ſignificatur cui
nihil de eſt, quod nec diminutum, vel muti-
lum ſit l. Titia, in verbis *integra legata* ff. ad
l.falcid.l.falcidia, in verbis, *integræ portionis*
eod.tit.concinit text.in cap. grauis de reſti.
ſpoliato.iunctis his quæ ibi Bal.& ceteri do-
cuerunt; nam cum dixiſſet text.quod ſpolia-
tus debet integre reſtitui, addit Bald. & cæ-
teri, vſque ad vltimum quadrantem: ſimilis
13 † eſt huic tex.in Clemen.dudum §.huiuſmo-
di de Specul.nam quarta quæ parochiali de-
betur integre idest ſine diminutione ſolui
debet tex.gloſ.& poſteriores in cap.tua.no-
biſ. cap. aliquibus de decimis. quibus pro-
batur decimas integre ſoluendas eſſe; do-
cuerunt gloſſ.& ceteri, ideſt ſine diminutio-
ne vel expenſarum detractione: vnde cum à
proprietate ſermonis recedi non poſſit ma-
xime in contractibus vt dixi multorum au-
thoritate hoc libro quæſ.23.in principio, ni-
hil mirum ſi his verbis maritus dotis lucro,
& pacto illius renunciaſſe cenſeatur.
14 Quarto † nõ mediocriter iuuerit, quod ha-
bens beneficium ne conueniatur vltra quam
facere poſſit, & talis ſit, qui poſſit huic be-
neficio renunciare, ſi reſtituere promiſerit
totũ vel integrum debitũ, huic eo ipſo renũ-
ciaſſe beneficio videtur Bal.in l.quod nomi-
ne de condi.iude.Pala. Rub.in repe.cap.per
veſtras §.12.n.16.de do.in.vir.& vxo.Alex.
conſ.133.n.1.li.5.Ruin.conſ.152.col.3.li.3.
15 Quinto † vbi teſtator iuſsit *integrã vel to-
tam* hęreditatem reſtitui, his verbis cenſetur
omnino detractionem trebellianicæ prohi-
buiſſe ac ſi expreſsim id iuſsiſſet, aduerſus di-
cta pro contraria parte ſup. in ſecũdo argu-
mento glo.in d.l.decem de fidei.liberta.vbi
Ange.& Plumbi.Aretin.& Alex.in l. centu-
rio de vulga.vbi Galiau.in repetitio.n.402.
Cyn.Bal.Angel.Pau.de Caſtr.Salice.Imol.
Roma.Aret.Guid.Pap.Alex.Corne.Iaſ.Ga-
liau.Claud.Ripa.Bertran.Caſſa. Pala. Rub.
Pariſi.Ruin.quos refert & ſequitur Gabr. li.
4.conclu.tit.de trebellia.conclu.5.a num.1.
cum ſequen.addit Petram. Crauet. Neuiza.
Nat.& alios quoſdã Meno.conſ. 374.nu.14.
& li.præſum.4.præſ.198.n.14.qui poſt alios
à ſe relatos d.conſ. & præſũptione magis cõ-
munem, & veram dixit: eandem communem
Rol.trac.de luc.dot.quæſ.38.nu. 15.Tiber.
Decia.reſponſ.57.nu.36.li.1.Iul. Clar.in §.
teſtamentum quæſ.62. verſic. Sed numquid
Craſ.in §.trabellianica quæſ. 8.num.4.& 5.
Manti.de coniect.vltim.vol.li.7.tit.12.a nu.
1.Zanch.in l.hæredes mei §.cum ita nu.461.
ad S.C.Trebel.nouiſsime Peregri. tract.de
fidei.arti.3. nu.88.89.90.91.qui omnes de
magis communi. Cæterum in hoc articulo
Trebellianicæ præ cæteris videndus Meno.
d.conſi.374. quoniam cum de caſu hoc con-
ſultus fuiſſet egregie à num.1.pro communi
reſpondit, in vtramq. diſputando: hodie igi-
tur hæc opinio tam in iudicando quam etiam
conſulendo recipitur: Quare cum ea verba
impedire poſsint trebellianicam, eodem
modo, & lucrum dotis.
16 Sexto † in terminis quæſtionis noſtræ ſtã-
te pacto, vel ſtatuto de lucrando dotẽ ſic te-
nuerunt Bal, in l.quod in nomine ff. de cond.
inde Alex.in l.ſi cum dotem in fine ff. ſolut.
matrimo.& conſi.133.num.3.lib.5.Iaſ.in l.
poſt dotem nu.34.50.matri. Deci.in l.1.nu.
76.C.de ſen. quæ pro eo, quod. intereſ.pro.
Alex.idem conſi. 5.col. penul.lib. 3. vbi ait
communem Deci.conſ.195.col.2.vbi repe-
tit communem Iaſ. conſi.90. li.3.& ex Bar-
ba.Ruin.Pala. Rub.Rip. & alijs communem
& veram dicit Rolan.tract.de luc.dot.quęſ.
38.nu.9. Addit Gozadi. Marſili. Tiraquel.
Boer.Ruin.& alios Meno.d.conſ.374.n.13.
nouiſsime relatis paucis eandem ſequitur,
Surd.deciſio.274.& conſi. 164.num. 14.lib.
2.num.4.5.atque etiam Pereg.vbi ſup.num.
89. in extremis verbis. idem Surd. tract. de

ali. titul.2.quæſt.15.num.230.Et in eiſdem
terminis noſtris idem Menochi. quem poſt
hæc ſcripta vidi conſil. 496. citaui alios ad
hoc inſtitutum ſup.quæſt. 8.num. 229.& ſe-
quen.num.61.lib.5. Exaratis his ſupereſt ad
contraria reſpondere: Non itaque obſtant
leges illæ primo argumento allegatę,quibus
totam reſtituere hæreditatem grauatus, po-
teſt nihilominus Trebellianicam retinere:
quoniam procedunt de iure ff. quo nequibat
prohiberi falcidię, nec trebellianicæ detra-
ctio:& rationem illius tẽporis aſsignat Iuſti.
in §.ſed quia.de fideico.hæredi.& ſic ea iura
intelligunt Barto.& cæteri in citatis iuribus:
& animaduertunt Alex.Barba. Ruin. & alij
quos refert Rolan.tract.de lu.dot. quæſ.38.
num.14.Menochi.d.conſi. 374.nu. 2.3. Pe-
regrin.d.arti.3.num.83.verſi. Ego in te hac;
& in hoc nullus contradicit: At cũ iure nouo
poſsit teſtator trebellianicam prohibere,ni-
hil mirum,ſi his verbis prohibuiſſe illius de-
tractionem cenſeatur. Inde ex eiſdem ipſis
verbis lucrum etiam dotis remiſſum.

Non obſtat ſecundum,quoniam ex relatis
modo conſtat communem opinionem eſſe
in contrarium:nedum antiquorũ, ſed & mo-
dernorum quos citaui in 5.pro hac parte ad-
ducto.

17 Non tertium † de l.ſi quis ad declinandã
quoniam ea legis verba, *Cum deſideret totam
ſuam ſubſtantiam &c.* Non ſunt verba teſta-
toris,ſed legiſlatoris,qui hoc tantum innue-
re voluit, quod quando teſtator ita vult diſ-
ponere vt ipſius bona ſine detractione fal-
cidiæ erogentur in redemptionem captiuo-
rum opus vt ipſosmet captiuos hæredes in-
ſtituat,quam etſi incertam inſtitutionem Iu-
ſtinianus valere voluit;non igitur ibi aliquid
dicit de horum verborum ſignificatione;to-
tam vel integram hæreditatem reſtituat: ſic
reſpondit poſt alios Meno.d.conſi.num.18.
Reſpondet ſecundo,& hæc magis placet, Il-
lius legis tempore Iuſtinianũ adhuc non pro-
hibuiſſe detractionem falcidiæ, vel trebel-
lianicæ, cũ nouiſsimis iuribus authenticorũ
id ſtatuerit d.auth.ſed cum teſtator dict.§.ſi
vero expreſsim,vnde illa ſumpta fuit.

18 Neque quartum, † de l. 2. §.ad filiorum,
quan.& quib.quar.pars lib.10.quia vere illa
verba, *nullaque parte diminutum, &c.* Fue-
runt ad maiorem declarationem poſita,non
vt ſignificent, quod verbum illud totum per
ſe ſolum non eſt potens ad impediendã de-
tractionem trebellianicę: ideo text.proceſ-
ſic vlterius declarando,vt ſimili reſponſione
vtuntur Bart.in l.hoc ædicto.§. quætentibus
in fine de publica.& vectiga. Soci.Iaſſ. Go-
mez.& Deci.relati per Meno.d.conſ.nu.23.

19 Quintum † non facit, quod magis vrget:

nam & id dicitur expreſſum quod ex conie-
cturis apparet,docet Ange.in d.§.ſi vero ex-
preſsim, Afflict.deciſio.44.n.15. Cor.Alex.
Iaſ.Crauet.& alij quos refert Meno.d.conſ.
374.nu.26.27.28.Vbi quibuſdam exemplis
20 pulchrè Angeli traditionem illuſtrat. † Ali-
ter reſponderi quoque poteſt,quod non di-
citur tacitum ſed expreſſum id quod ex mẽ-
te contrahentium deprehenditur l. prætor
in princi.& glo.in verbo expreſſum ff.de no.
ope.nuncia.vbi Bar.Bal.Angel.Imo. Roma.
Alex. Iaſ.& alij Tiraq. in ll. connubialibus
glo.7.nu.162.Meno. conſi.95.nu. 31.Petra.
21 tract.de fidei.quæſ.15.nu.154.155.† At ex
mente contrahentium in hac ſpecie conſtat,
ex vi verborum,totam vel integram dotem,
quę idem volunt, ac ſine diminutione l. no-
men filiarum §.fina.de lega.3.l.1.§. cum di-
citur ff.ſi cui plus quam per l.falcidiam l.de-
cem. de fideico. libet.l.fina. C.ad l. falcidi.
l.2.C.quan.& quib.quar.lib.10. conſequen-
ter in pacto quæſtionis de qua agimus poſi-
22 ta,lucrum dotis impedient.† Secundo & ex-
preſſum in iure noſtro dicitur quod ſequitur
ex verbis expreſsis Bart.in l.ſi fideiuſſor. §.
meminiſſe.de lega. 1. ex text. in l. vxore §.
agri plagam.de lega.3. Angel.Imol. Roma.
Alex.Iaſſ.Ruin.Berò.quos citat, & ſequitur
Surd.conſi.143.nu.20.idem Surd.conſ.294.
num.21. Zanch.in l.hæredes mei §. cum ita
pat.4.nu.210.ad trebel.Tiraq.d. gloſ.7.nu.
179. Et expreſſum dicitur quod virtualiter
ſequitur ex verbis Craue. conſi. 149. nu.11.
Cæphal. conſi.152.nu. 76.cum igitur ex di-
ctis verbis expreſsis *totam vel integram do-
tem, &c.* Sequatur dotem diminutam dari
debere ſatis expreſſum dicetur pactum.

Non obſtat vltimum de gloſ.in d. l.litera-
tius,cui Rolan.& Meno. ſatisfaciunt multi-
23 pliciter,vera † autẽ ſolutio eſt:impẽſam fu-
neris æs alienum fore reſpectu dotis vxoris,
atq. ideo quicunq. hanc expenſam facit po-
teſt eam ex dote mulieris repetere, ad quẽ-
cunq. ea dos perueniat l.in eum cod. tit. de
reli.& ſump. fune. impenſa autẽ funeris vbi
dos apud virum remanſura non eſt,non per-
tinet ad eum l.ſic pro rata illo eod. tit. cum
24 l.ſequen. † Ita fit vt cum maritus integram
dotẽ ſoluere promittit ſoluto matrimonio,
poſsit impenſam funeris,non obſtante pro-
miſsione retinere; quã etiam quilibet alius
deduceret d.l.in eum & l.at ſi quis §.interdũ
eod. tit. Neq. imputari poteſt marito pro-
miſsio illa dotis integræ reddendę; quę ve-
riſimile non eſt eo tunc de impenſa funeris,
quę ad eum non pertinebat cogitaſſe. Rur-
ſus in ſpecie noſtra nihil vir reſtituendo do-
tem mulieri de ſuo amittit;ſed lucrũ non ca-
pit,in cõtrario ſi impenſas funeris perderet:
maxime;

Digitized by Google

maxime ;at inter hæc maxima eſt differentia l.fina.in fine C.de codicil.

25 Declarauit † Bald.in dict.l.quod nomine regulam, & communem traditionem non procedere, vbi promiſsio per maritum facta; fuiſſet facta ex certa ſcientia, ſecus ſi per errorem, quem ſequuntur Angel. Imol. Alexan. Pala. Rub. Deci. & alij quos citat Roland.dict.quæſtio.num.16.

26 Neque † diſsimile cum maritus conuenit cum vxore in cõtractu matrimonij vt ſoluto matrimonio filijs communibus extantibus dos remaneat pænes hæredes mariti, ſi teſtamento condito vir leget vxori dotes ſuas, cenſetur vir tacite remiſiſſe vxori pactum atque ab eo recedere, l. 1. reſponſo. 1. ff.de do. prælega. gloſſ.in §. ſed ſi vxori. gloſ. 1. vbi Areti. inſti.de lega. Et reſpondit nouiſſime & egregie Surd.conſi.113.num.30.lib. 1.qui omnino videndus.

SVMMARIVM.

1 *Pactum in matrimonio conuentum de certa dotis portione lucranda ſtantibus filijs primi matrimonij, An intelligatur detracta prius per filios legitima, ardua diſputatio.*

2 *Queſtio ſuperior ex Theſauri deciſione Cæſarea indiget conſtitutione.*

3 *Quæſtio prædicta ob illius ſummam difficultatem, ſæpius indeciſa remanſit.*

4 *Text.in l.hac edictali C.de ſecun.nup. declaratur.*

5 *Imputatur in legitimam quod ex diſpoſitione legis vel ſtatuti percipitur.*

6 *Lucrum quod reuocatur ex diſpoſitione dict.l. hac ædictali non computatur in legitimam.*

7 *Filius quod ex pactis dotalibus conſequutur non imputat in legitimam.*

8 *Legitima nunquam cenſetur excluſa a l. vel ſtatuto niſi expreſsim fuerit dictum.*

9 *Text.in dict.l.hac ædictali in verſi.Ita tamen declaratur.*

10 *Legitima iure naturæ debita; & beneficium d. l.hac ædictali ſimul concurrunt, in commodum filiorum.*

11 *Beneficium d.l. hac ædictali pænale, ſimul cum alterei perſecutorio concurrunt.*

12 *Text.in l.quoties ff.de actio. & obliga. interpretatur.*

13 *Maritus vbi ex lucro dotis quidquam conſequitur, intelligitur reſeruata filijs legitima ex priori matrimonio.*

14 *Text.in dict. l. hac ædictali iterum expenditur.*

15 *Lucrum quod filij conſequuntur ex diſpoſitione d.l.hac ædictali contra voluntatem parentum capiunt.*

16 *Bertrandi diſtinctio in d.l.hac ædictali.*

17 *Bertran. diſtinctio reprobatur.*

18 *Stante ſtatuto, vel pacto de dando vſufructum vitrico omnium bonorum de toto tempore vitæ ſuæ, intelligendum eſt ſalua filijs legitima.*

19 *Legato vſufructu bonorum patri, vel matri non continetur legitima.*

20 *Legitima integra relinqui debet in proprietate, & vſufructu.*

QVÆSTIO. XXXVII.

PACTO IN MATRIMONIO conuento de certa dotis portione lucranda, ſtantibus filijs primi matrimonij, An intelligatur detracta prius per filios legitima perplexa diſputatio.

1 THESAVRVS vir certe † doctus deciſi. pedemon.184.in terminis ſtatuti, & pacti de lucrãda certa dotis portione extãtibus filijs prioris matrimonij, quæſtionem arduam poſt veteres excitauit, an pactũ hoc intelligatur detracta prius legitima per filios prioris matrimonij an vero detracto primum lucro per maritum: vtilitas maxima eſt: quoniam ſi prius detrahit lucrum maritus, filij prioris matrimonij minorem conſequentur legitimam, è conuerſo vbi filij detrahent ante maritum, is etiam non tantam lucri partem conſequetur ſicut conſequeretur ſi legitima de medio
2 non abduceretur: Grauis † vt dixi quęſtio, quæ vt Theſau.ait d.deciſio.in princi.*Cæſa-*
3 *rea indiget conſtitutione:* † ſed & refert Maſuer.in addi.ad Papien.titu.de for.libel.quo agi.ad do.res in verbo dictæ dominæ, quod cum quæſtio hæc in Senatũ illo Pedemonta. tractaretur, nihil propter illius difficultatem fuiſſe deciſum ſed cauſam conuentione partium concordatam: Addit Theſaurus ſępius eo in Senatu, illo conſiliario exiſtente quæſtionem hanc accidiſſe, neque quidquã fuiſſe deciſum propter vota hinc inde inter Senatores diuerſa.

4 Videtur igitur † non poſſe filios legitimam prius detrahere ſtãte huiuſmodi pacto ex text. in l.hac ædictali. in verbis, *ſingulis æquas partes habentibus*, & in verbis. *Ita tamen quod quarta pars, &c.* C.de ſecun. nupr. iuncta gloſſa in verbo diuidi, ſenſit enim ibi expreſsim gloſſa quod vbi vxor dedit ſecundo viro centum quæ in bonis habebat, & marito lucrum dotis ipſa præmoriente conceſsit, quod filij ex primo matrimonio tantum conſequentur vt ij vna cum marito æquales ſint; conſequenter innuit

quod legitima filiorum confunditur in parte
illa pertingente filios : vt ſit ſenſus voluiſſe
Iuſtinianum in eo text. in dote æquales fore
partes diſtribuendas inter filios, & ſecun-
dum maritum, gloſam ſequuntur illic Cyn.
Iacob.de Rauen. Sali. in 2. quęſtio. Anchar.
conſi. 101.col. 1. vbi ait opinionem hanc eſſe
de iure veriorem. Et præter citatos eandem
tenuerunt Angel. Caſtren. Holtien. Ioann.
Andre. Cuma. Anna. Boeri. & alij quos refe-
runt Rolan. tract. de luc. dot. quæſt. 27. Maſ-
ſuer. vbi ſup. Thæſau. d. deciſ. num. 2. Rolan.
conſi. 62. lib. 3. & veriorem & magis com-
munem Burſat. conſi. 211. num. 7.

5 Secundo † eadem opinio iuuatur quoniã
quod percipitur ex diſpoſitione legis, vel
ſtatuti id computatur in legitimam iure na-
turæ debitam gloſ. Bal. & cœteri in l. quam-
quam C. ad l. falcidi. Deci. Alexan. & alij
quos refert Crauet. conſi. 194. nu. 1. in fine.
At lucrum hoc percipitur ex diſpoſitione d.
l. hac ædictali, igitur in legitimam ſibi im-
putari debet: quod ſi ita eſt, vbi filius præter
hanc portionem legitimam haberet præci-
puam, duas ex eodem patrimonio deduceret
partes, quod abſurdum videretur: his dua-
bus rationibus exiſtimarunt ſupra citati au-
thores filio imputandam portionem quã ca-
pit ex diſpoſitione d. l. hac ædictali.

6 Contrariam † ſententiam tenuerunt alij
multi, & maioris authoritatis, quod pręter
legitimam filius æqualem cum marito por-
tionem habere debeat gloſſ. in §. optime in
auth. de Nup. in verbo quippe, quæ apertiſ-
ſimè id docuit, Barto. in l. 1. C. de ino. doti.
docens, lucrum quod reuocatur per diſpoſi-
tionem d. l. hac ædictali non computari in le-
gitimam, quia querella inoficioſæ dotis da-
tur ad retractandum lucrum dotis vſque ad
legitimam debitam filijs; remedium d. l.
hac ædictali datur vt in reſiduo filij primi
matrimonij ad æqualitatẽ cum vitrico re-
ducantur. Bart. ibi ſequuntur Bal. & Pau. de
Caſt. qui ibi ſubiungit ordinem hunc ſeruari
oportere; vt primo petatur legitima per
querellam inoficioſæ dotis, quæ ante omnia
deducenda eſt; poſt reſiduum æqualiter inter
filiũ, aut filios prioris matrimonij, & victri-
cum erit diuidendum: Addit etiam quod ab
hac opinione temerarium foret recedere in
conſulendo, prout verè ſic conſuluit conſil.
173. & conſi. 348. li. 2. & conſil. 462. eo. Prac.
Papien. titul. de for. libel. quo vxor agit ad
dot. reſtituen. ver. dictæ dominę vbi Maſſue.
ad eum Anchar. conſi. 101. Cuma. conſ. 108.
Fulgo. conſi. 88. & 97. Socin. conſi. 35. ad fi-
nem lib. 4. vbi dicit quod cum pro hac parte
ſit authoritas Bart. & Bald. qui fuerunt iuris
illuminatores non eſt ab ea recedendũ. Ber-
tran. qui communem conſi. 869. li. 1. Rip. in
l. in quartam nu. 219. ad l. falcidiam Rolan.
qui & alios plures citat cõmunem repetens
tract. de luc. dot. quęſ. 27. num. 5. Deci. conſi.
246. col. 2. Cuch. in tract. de legiti. Rub. quæ
in legi. ſint. imp. verbo. ex ſubſtantia num. 2.
receptiſsimam etiam Craſſ. in §. legitima n.
5. Crauet. egregie d. conſi. 194. a num. 1. &
per totum, qui in hoc caſu reſpondit pro cõ-
muni Auguſ. Bero. quæſ. 119. a num. 1. vbi
diſputat Phann. in tract. de luc. dot. in verbo
ſuperſtitibus liberis num. 43. vbi refert ſic
apud rotam Romanam referẽte Mohedano
iudicatum Neuizan. conſil. 84. num. 20. Fu-
magi. Alfan. Fabian. Rube. Vaſq. Coraſi.
quos refert & ſequitur Theſau. dict. deciſi.
num. 4. & 5. & inibi dixit ita Senatum illum
Pedemontan. iudicaſſe nedum ſemel, ſed
pluries: Et quod ita etiam affirmabat Pu-
teus Rotam Romanam iudicaſſe: ſubdit ex-
tremo quod de hac quæſtione in illo Senatu
non eſt amplius dubitandum. Anton. Gabr.
qui Ruin. Bero. Boeri. & alios memorat lib.
commu. 3. tit. de ſecun. nup. concluſi. 4. num.
61. verſic. Contrarium quod imo. Pechi. tra-
ctat. de teſta. coniunc. libr. 2. cap. 18. num. 3.
quibus addo nouiſsimè non tamen relato
Theſauro nec alijs idem ſentire Surd. de-
ciſio. 169. num. 5. rationemque reddit poſt
omnes ſupra citatos, quia quæ non obueniũt
ex ſubſtantia patris, aut matris, ſed aliunde
ex lucro legis vel ſtatuti, quod hæc non im-
putantur in legitimam ſed vt præcipua ha-
bentur, idque dicit in terminis noſtris dict.
l. hac ædictali idem ſcripſit Craſſ. vbi ſupra
7 Vaſqui. & alij. vide † & idem Vaſq. tractat.
de ſucceſsio. creatio. lib. 3. §. 30. num. 233.
docuit ex Coraſi. & Rip. quos ibi memorat,
quod filius vbi aliquid capit ex pactis dotá-
libus non tenetur in illius legitimam impu-
8 tare. Secundo † hanc partem tuetur altera
ratio. quod nunquam lex, ſtatutum; vel pa-
ctum excludit legitimam, niſi expreſſe de
ea faciat mentionem l. ſi quando §. & gene-
raliter C. de inoffi. teſtament. vbi Guillerm.
Cunc. Bald. Angel. Alberi. Sálice. Caſtren. &
Iaſſo. num. 5. qui eos memorat omnes Cu-
man. conſil. 188. Fulgo. conſil. 84. column. 2.
Guid. Pap. deciſio. 93. 2 num. 1. Alexan. con-
ſil. 8. num. 22. lib. 3. conſil. 89. num. 13. libr.
4. Deci. conſil. 392. num. 4. conſil. 525. num.
4. Pariſi. conſil. 1. num. 103. conſil. 9. & conſi.
26. num. 93. lib. 3. Boeri. deciſio. 14. num. 6.
Gramma. deciſio. 102. num. 88. Tiraquel.
tract. de iur. primo. quæſt. 55. num. 6. Ruin.
conſi. 97. nu. 2. lib. 1. Crauet. conſil. 312. nu.
fin. Rub. conſi. 43. nu. 11. Ioſep. Ludo. deciſi.
Luca. 28. nu. 18. cum ſequent. multis The-
ſau. dict. deciſ. 184. nu. 3. vnde cum expreſſe
filij

filij à legitima non fuerint excluſi in d. l.hac ædictali, ab illius integra portionis petitione excluſi non cenſentur.

9 Tertio † hanc ipſam ſententiam comprobat idem ille text. in l. hac ædictali in verbis, *ita tamen vt quarta pars, quæ eiſdem liberis debetur ex legibus, nullo modo minuatur*.ex text.in dict.§.optimè in verbis, *Quippe dudum quarta, nunc autem tertia aut media ſecundum noſtram legem portione omnino filijs relinquenda, aut danda, niſi rurſus ingra-*

10 *titudinis ratio contradicat:* Ex † quibus verbis deducit Accurtius debitum naturale legitimæ, & beneficium dict.l.hac ædictali ſimul cõcurrere in filiorum commodum poſſe, neque vnum impedire aliud, cum ex diuerſis principijs proficiſcantur; legitima à iure naturæ: ſecundum hoc, ex delicto (ſi delictum poteſt nominari) tranſeuntis ad ſe-

11 cundas nuptias; *Vnde* † (air) *tamquam vnum pœnale & aliud, rei perſequutorium ſe ſe non impediunt*. l. ſi pro fure §. furti de condic. furti.l.ſi pignore §.cum furti ff.de furt.con-

12 fert text. † in l. quoties ff. de actio. & obliga. vbi ſi lex nouam introducit obligationem, niſi nominatim ſtatuerit vt ſola ipſa actione vtamur, veteres eo nomine itidem actiones nobis competunt, quæ ſublatæ non cenſentur: quod etiam argumentum adduxit Rolan.dict.quæſt.num.4.proinde cum vt dixi legitima à iure naturali defluat l. cum ratio cum ſimilibus de bon.dam.hoc de quo agimus à principali cõſtitutione, vnum aliud non excludit.

13 Quarto † facit, quia vbi ex lucro dotis maritus quidquam ex pacto conſequuturus elt intelligitur reſeruata ſemper legitima filijs prioris matrimonij iuxta formam dict.l. hac ędictali vt authoritate Caſtren. Cuma. Decij Riminal. & Theſau. reſpondit Surd. conſ.401.num.8.lib.3.

14 Non † obſtant duo priora argumenta quibus in principio citati authores contrariam probarunt: Imprimis text.in dict.l.hac ędictali in precitatis locis, quoniã ea Iuſtiniani verba non aliud volunt quam oſtendere æqualitatem ſeruari debere inter liberos primi matrimonij, & maritum, cui vxor relinquit, non autem excludit legitimam filijs altero iure naturæ ſcilicet debitam, cuius alioquin expreſſa mentio neceſſaria erat, dict.l.ſi quando §.& generaliter: Atque hunc ſenſum oſtendunt verba eiuſdem legis ſupra in tertio pro hac parte adducto argumento ponderata in verſic.Ita tamen & in d. §.optime in verſic.Quippe.

Sed neque gloſ. quæ allegatur in contrarium in dict. l. hac ædictali in verbo diuidi, quam pro contraria aduerſantes adducunt, ſic intelligenda eſt vt credunt; quoniam eam prior Fulgo. in citato conſ. 97. ſic interpretatur, vt ſolum notet inter filios primi coniugij, & ſecundi æqualitatem quoad lucrum dict.l.hac ædictali; de legitima nullum verbum; Et probabilius eſt ſic eam declarare ne ſibi ipſi contradicat, cum contrarium docuerit in dict.§.optimè:& idem conſiderauit Pau.de Caſtr.in d.conſ.462.Rolan.d.quæſt. 27.num.7.& alij citati interpretes.

Non obſtat ſecundum argumentum quoniam verum eſt ea, quæ ex diſpoſitione legis, vel ſtatuti percipiuntur in legitimam imputari, cæterum id intelligendum quando quod capitur non eſt aduerſus expreſſam voluntatem teſtatoris, prout eſt Trebellianica

15 expreſſe non prohibita, & huic ſimilia: At † quod filij capiunt primi matrimonij ex diſpoſitione d.l.hac ędictali, id capiunt contra voluntatem patris expreſſam, & in eius odiũ propter tranſitum ad ſecundas nuptias: Ita fit vt quod in illius odium ſtatuitur in fauorem retorqueri non poſsit: ſic eruditè reſpondit poſt Anna. Corne. & Deci. Crauer. dict.conſil.194.nu.3.& 4. Rulan.dict.quæſt. num.8.

16 Neque ſilentio † prætereunda eſt diſtinctio quædam Bertran. in dict. l.hac ædictali num.25.Crauet.conſ.524.num.4.Decij. Iacobi & aliorum, quos citat Theſau. dict.deciſio.nu.6. dicentium, contrarias haſce opiniones poſſe hoc modo conciliari; & prior opinio procedat quando vigeret ſtatutum, vel conſuetudo, quæ hanc doris portionem marito tribueret: Altera magis communis vbi ex pacto lucrum deferretur. Rationem reddunt diuerſitatis quoniam vbi maritus lucrum in vim ſtatuti percipit, id capit ex diſpoſitione legis municipalis abſque vllo vxoris facto, conſequenter ratio odij ſecundo nubentis mulieris, quę cauſam dedit diſpoſitionis d.l.hac ædictali ceſſat.

Secundo caſu vbi ex pacto, lucrum facto, vxoris, & illius voluntate deſcendit, in cuius odium lex ei reſiſtit, propterea prioris ma-

17 trimonij filij vocantur: Hanc † tamen diſtinctionem improbant Caſſa.Cuma.Deci.quos refert Theſau.d.deciſio.num.7.dicens quod ſiue loquamur in ſtatuto, vel pacto idem ſit iudicãdum, & quod hanc diſtinctionẽ noluit admittere Senatus ille veluti contrariã communibus traditionibus, & licet nullã reddat rationẽ hæc mihi probabilis videtur, quod ſiue loquamur in pacto ſiue ſtatuto vbiq. ratio odij militat, etſi enim ſtatutum lucrum hoc deferat maritis propter onera matrimonij vt ex cõmuni reſolui hoc lib.quęſ.21. tñ non ideo ſequitur ſecundas nuptias odioſas non eſſe, vnde cum tales ſint ratio, quæ in

pacto vindicat, eadem in ſtatuti diſpoſitione militabit.

18 Extende † communem traditionem, etiã ſi ſtatutum, vel conſuetudo victrico daret vſumfructum omnium bonorum toto tempore vitæ ſuæ, vel cum pacto conuẽtum fuiſſet vt præmoriente vxore vir toto illius viræ tempore vſumfructum potiretur, conſequetur enim filius legitimam ſtatim, non ſpectata victrici morte, quia in ea grauamen nullum, vel onus imponi poteſt, neque etiam dilatio l. quoniam in prioribus cum vulga. C. de inoffi. teſtam. Huic † ſimile eſt quod

19 legato vſufructu omnium bonorum, etſi patri vel matri, non tamen cenſetur comprehẽſa legitima, ſed exceptuata pænitus remanet: ſic docuit idem Theſau. dict. deciſio. num. 8. & 9. Bartoli authoritate in l. vxori ff. de vſufr. lega. citat etiam Deci. conſi. 418. num. 2. conſi. 485. num. 14. conſi. 590. num. 5. & licet dubiam eſſe dicant opinionem tamen ſecundum ipſam iudicaſſe Senatum illum refert. quæ ſententia expreſsim iuuatur tex. in §. prohibemus in authen. de trien. & ſemiſ. in auth. nouiſsima C. de inoffi. teſta. quibus quidem iuribus communis opinio

20 defenditur: integra † enim legitima relinqui debet in proprietate, & vſufructu. Et hanc opinionem dixit communem Socin. conſil. 107. num. 7. libr. 1. pro qua iudicatum fuiſſe affirmat: Alexan. conſi. 29. num. 2. lib. 4. Iaſſo. in auth. nouiſsima num. 44. C. de inoffi. teſtam. Rodri. Xuar. in l. quoniam in priori. (vbi & communem dicit) ampliatione. 3. num. 2. C. de inof. teſt. & eſſe expeditam ſentẽtiam hodie affirmat Vazq. trac. de ſucceſsio. creatio. libr. 1. §. 10. num. 454. & libr. 2. §. 20. num. 288. Theſau. idem deciſio. 127. num. 3. & 4. Craſſ. in §. legitima quæſt. 39. num. 23. Boeri. deciſio. 113. num. 2. Pariſi. conſil. 94. num. 37. conſil. 96. num. 30. lib. 2. Eandem communem, & veram ex Corn. Ruin. & alijs dixit Caualca. tract. de vſufruct. mulier. nu. 95. limitat autem communem opinionem de qua ſupra Theſau. d. deciſ. vbi extaret ſtatutum de lucranda æqualiter dote inter victricum, & filios prioris matrimonij, ſed quia extra propoſitum quæſtionis inſtitutæ prætereo.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de lucrando dotem, an ad iocalia extendatur.*

2 *Iocalia quæ extra dotem dantur ſunt acceſſoria ad dotem.*

3 *Dotis additamentum naturam dotis ſequitur.*

4 *Statuto ſtante, quod filia poſsit de bonis ſuis teſtari, extenditur ad iocalia.*

5 *Bona quæ extra dotem dantur, ſunt de appendicibus dotis.*

6 *Donatio ſicut valet inter patrem, & filium ex cauſa dotis, ſic etiam reſpectu iocalium.*

7 *Dotis appellatione non ſolum venit dos ipſa, ſed etiam iocalia.*

8 *Dos admodum priuilegiata.*

9 *Poteſt fieri per pactum id, quod per ſtatutum, quando pactum probibitum non eſt.*

10 *Statuta de lucranda dote ſunt iuris communis correctoria.*

11 *Statuta de lucranda dote pœnalia iudicantur.*

12 *Interpretatio ſtricta ſit in pactis.*

13 *Dos datur propter onera matrimonij.*

14 *Maritus rerum dotalium dominus.*

15 *Dotis additamentum ſequitur naturam dotis.*

16 *Iocalia intuitu ſponſæ donantur.*

17 *Data contemplatione alterius ei quæruntur, cuius contemplatione donata fuerunt.*

18 *Donata ſponſæ à conſanguineis mariti, contemplatione illius donata cenſentur.*

19 *Coniectura vbi alia quam donationis capi poteſt, ea capienda eſt.*

20 *Iocalia ex communi conſuetudine ſolent dari â parentibus cum filias nuptui tradunt.*

21 *Iocalia donata non cenſentur.*

22 *Iocalia reſpectu mulieris dos appellari poſſunt.*

23 *Theſauri diſtinctio inter contrarias opiniones.*

23 *Theſauri conſiliatio reprobatur.*

QVÆSTIO XXXVIII.

PACTVM DE LVCRANDA dote in contractu matrimonij celebratum, an ad iocalia, & alia præter dotem ſponſæ data extendatur, vt ea maritus lucretur.

1 ANCEPS † & dubia quæſtio olim fuit, ſtante ſtatuto de dote per maritum lucranda; an ſicut dotem ſic iocalia, & alia in ornatum ſpónſæ data maritus lucretur; quam quæſtionem diſputauit Rolan. tract. de lucr. dot. quæſtio. 50. & Theſau. poſt deciſio. pedemont. 195. Cœterum ij loquuntur in terminis ſtatuti: quæſtio noſtra in pacto, quam in hac ſpecie nullus quem ego viderim tractauit: videtur igitur prima facie defendi poſſe, quod ſicut maritus lucratur dotem ſic & iocalia.

2 Primo † quoniam iocalia, & alia his ſimilia,

lia, quæ extra dotem dantur marito vt acceſſoria, & veluti dotis addimenta dantur, cum ſi non darentur, tanto minor dos foret, vt conſiderauit Pau.de Caſtr. in l. cum pater §. pater filiæ num. 2. de lega. 2. Alex.conſ.27. nu.10.lib.5.conſ.117.nu.23. Theſau.d.deciſ.155.num.4.5. His adde quod Picus in l. in quartam num. 182. ad l.falcid.dixit, quod ſicut dos imputatur filiæ in legitimam ſic & acceſſoria illius veluti iocalia, veſtes & his ſimilia quæ dicuntur de appendicibus dotis, quem refert & ſequitur Surd.deciſ.119.n.2.

3 dixi latius infra quæſt.47.num.41. At † additamentum dotis ſequitur dotem, & eodem iure, quo dos cenſetur, dixit Papinianus in l. inter ſocerum §. cum inter de pact. dotal. l. etiam C.de iur.doti. & multorum relatione dixi hoc libro quæſt.22.in verſic.Subdit Tiraquel.ſupra & quæſt.23.verſic.Contrarium tamen in fine, vbi Menoch.Surd.& alios addidi. Cum igitur iocalia acceſſoria ſint ad dotem pactum de dote lucranda ad iocalia ipſa extendetur.

4 Secundo † ſtante ſtatuto quod filia poſsit de bonis teſtari, intelligitur etiam & de acceſſorijs qualia veſtes, annuli, iocalia & his ſimilia reſpondit ex proxima adducta ratione Anna. conſ.36. Theſau.d.deciſ.num.5. verſic. Secundo facit: ſubiungit Rolan.dict. quæſt.50.num.4.hoc argumentum in tuitionem huius ſecundi, quoniam inquit, aut volumus dicere quod hæc ſint pars dotis, & idẽ tunc quod de dote iudicandum l. fundi partem in fin. de condi. emp. l. quæ de tota de rer.vindi.aut dicimus iocalia fore appendices dotis, & tunc idem l.ſi quis hæres inſtitutus ff.de acqui.hæredi. aut volumus dicere quod ſint additamentum dotis, & idem etiã hoc caſu dict. l. inter ſocerum §. cum inter de pact. dotali. omni itaque caſu acceſſoria ad dotem eodem iure, quo dos cenſeri debent.

5 Tertio † facit traditio Alex.conſ.27.col. penult.lib.5.quem citauit Rolan.d.quæſt.& poſt Theſau. vbi dixit, iocalia, & bona parafernalia, quæ dantur per patrem filiæ tempore nuptiarum, & cauſa matrimonij, ſecundum communem conſuetudinem ſunt de appendicibus, & acceſſorijs dotis, & de his idẽ, quod de dote iudicatur.

6 Quarto † confert traditio Paul.Caſtr.in l. cum pater §.pater filijs de lega.2. vbi docuit quod ſicut valet donatio inter patrem, & filium cauſa dotis l.Pomponius Phinadelphus ff. fami. hercif. ſic & valet donatio reſpectu iocalium.

7 Quinto † argumentatur Theſau.quod appellatione dotis venit non ſolum dos, quæ in pecunia conſiſtit, ſed & alia ſponſæ ornamenta, quę quoad ipſam dos dicuntur l. 2. §. dotes ff. de fun.inſtruc.

8 Sexto idem † Theſau.ſic, dos priuilegiata admodum eſt, & reputatur proprium patrimonium mulieris, & in eius alienatione lex magis ſtrictè procedit, quam in cæteris reb⁹ non dotalibus tot.titu.ff.& C.de fun.dot.inde ille argumentatur, quod ſi ſtatutum velit marito mortua vxore dotem illius lucro cedere, quæ tam priuilegiata eſt, multo magis idem in bonis extra dotem datis, quod argumentum etſi in terminis ſit ſtatuti ad pactum etiam lucrandæ dotis extendi poteſt,

9 quando (vt non ſemel dixi) valeat † argumentum de pacto ad ſtatutum, & econuerſo, quando poteſt per pactum fieri id, quod per ſtatutum ad ea quæ Euerat.in Topi.lega.loco 89. ãnum.1. vnde cum poſsit fieri pactũ de dote lucranda niſi in certis caſibus vt dixi hoc libro quæſt.19.verſic.Contraria tamẽ opinio, & quæſt.precedenti in verſic.Neque ſilentio prætereunda, rectè argumentum de ſtatuto ad pactum duci poteſt.

His adducti rationibus hanc tenuerunt opinionẽ in ſtatuto loquentes Paul.de Caſt. Alex. Anna. Floria. Phanu.Curti.iuni. quos referunt, & ſequuntur Rolan. d.quæſt.50. & Theſau.citata deciſio.vbi & magis communem dicit.

Contrariam opinionem retentis terminis ſtatuti tenuerunt Socin.conſ.93.nu.6.lib.1. Cagno.in l.cum principalibus vbi ita iudica-

10 tum Vercellis ſcribit. Mouentur † citati interpretes, quoniam ſtatutum hoc eſt iuris cõmunis correctorium cum dos vxore mortua ad eam, illiusvè filios, aut ad patrẽ qui eam dedit redire debeat l. dos à patre C. ſolut. matrimo. l.vbi adhuc C.de iur. doti. neque mortua vxore maritus ex dote ſecundum iuris diſpoſitionem quidquam poſsit lucrari Capi.nuper de dona.int.vir.& vxor. Et dici-

11 tur † pœnale quia minuit patrimonium mulieris l.3.de dam.infec. aufertq. facultatem vxori diſponendi de rebus ſuis, conſequenter nedum exorbitans, ſed odioſum, vt hæc & ſimilia cumulat Rolan. tractat. de lu.dot. quæſt.2.à num.1.vnde vti exorbitans, correctorium, & odioſum ſtrictè quãtum fieri poteſt interpretandum eſt l. 3. §. hęc verba de nego.geſ. l. cõſtitutionibus cum ſimilibus ff. ad munici.

12 His adde † in terminis queſtionis noſtræ pacti ſcilicet, quod tanto magis prędicta ratio locum vindicabit, cum pactum hoc de dote lucranda ſit ſaltim pręter iuris diſpoſitionem, & in pactis ſtricta debeat fieri interpretatio, vt in his quod omiſsũ eſt pro omiſſo habendum ſit, nec ſuppleri poſsit vt multorum teſtimonio dixi hoc lib. quęſt. 23. in princi.

princi. conſequenter pactum, vel ſtatutum de dote lucranda ad iocalia extendi non poteſt.

13 Secundo † dos datur propter onera matrimonij ſuſtinenda l.pro oneribus C.de iur. doti.& ſicut ſtatuta,& pacta de lucranda dote videntur facta vt oneribus matrimonij ſubueniatur facilius, vt ex multis docui hoc lib.quæſt.22.in verſic.Subdit Tiraq. reliqua quæ extra dotem, ita dãtur vt in totum vxoris ſint, quæ nec oneribus debeant deſeruire matrimonij l.ſi ego §.penul.ff.de iur.doti.

14 Tertio maritus † rerum dotalium dicitur dominus l. doce ancillam C. de rei vindica. in cæteris nec vſumfructum quidem habet l. penul.C.de pact.conuen.d.l.ſi ego §. penul. Deci. conſ.321. num.3. latiſsimè proſequitur Theſau. deciſ. 187.& ex multis reſoluit Caualca.tracta.de vſufruc.muli.relic.n.206. Surd.deciſ.192.num.1. Quare à dote ad iocalia, & cætera bona paraphernalia nõ rectè procedit argumentum. Et hæc opinio mihi verior videtur magis æqua & conformis diſpoſitioni iuris communis; Tum quia contraria tollit facultatem ſi non in toto in parte tamen vxori vt de ſuo non poſsit patrimonio diſponere. Vnde non oberunt contrariæ rationes, quarum diſſolutione clariſsimè hęc opinio iuſtificabitur.

Non obſtat prior, in qua totam vim faciunt contrariam tenentes quod ſcilicet iocalia, veſtes,& paraphernalia ſunt veluti dotis datæ additamentum d.l.inter ſocerũ §.cũ
15 inter de pact.dota. Et † additamẽtum ſequitur dotem,& vno cum illo iure cẽſetur. Reſpondetur tex.in d.§.cum inter non loqui niſi de dotis additamento, veluti augmento, donatione propter nuptias,& ſimilibus quę dotem reſpiciũt; nos in iocalibus, & paraphernis, quæ nullum ad dotem datam reſpectum habent; quoniam in ornatum vxoris dantur intuitu matrimonij, non autem dotis, quæ ſunt lõge diuerſa; cum poſsit matrimonium ſtare ſine dote vt non ſemel in hoc tractatu dixi poſt interpretes in rubr. & l.1. ff.ſolut.
16 matrimo. Dantur † autem intuitu ſponſæ, & non dotis vt ipſa ornatior, & decora magis incedat, vt dixit Angel. conſ. 139. & noſtri omnes indiſferenter. Caſtren. Fulgo. Angel. Alexan.& alij quos retulit Rolan. conſ. 10. num.12.lib.1.Surd.deciſ.166.num.27.vnde cum ſolius ſponſæ intuitu data ſint ipſi ſoli
17 quæruntur non marito, ex generali † regula ab omnibus inconcuſſe approbata, quod alicui data contemplatione alterius, ei quærũtur cuius contemplatione donata fuerunt, ex traditione Barto.in l.ſed ſi plures §.in arrogato ff. de vulga. quem ibi tota interpretum caterua probat & ſequitur latiſsimè Meno. lib.3.præſump.præſump.28.à num.1. Surd. deciſ.322. Inde ſecundum hanc regulam etſi fuiſſent data marito, adhuc cum contemplatione illius vxoris data ſint, ipſi, non marito quærerentur: vnde fere in terminis docue-
18 tunt † Alex.& Imol.in d.§.in arrogato quod donata ſponſæ à conſanguineis mariti, cum data cenſeantur contemplatione illius,& nõ vxoris, debentur marito,& illius hæredibus, quos ſequitur Palat.Rube. in rubr. de dona. iur.vir.& vxor.§.45.num.1. Ruin.conſ.196. num.6.Cœpha.conſ.105.num.33. Menoch. qui alios lib. præſump.3. præſump.28.nu.9. Surd. deciſ. 322. num.51. in fine.Conuerſo igitur donata à patre, vel conſanguineis ſpõſo cum contemplatione ſua, & non mariti data ſint ipſi ſoli debentur.

19 Accedit his † quod vbi alia coniectura, quam donationis capi poteſt, ea eſt ſumenda Bal.conſ.189. in fine lib.2.ex l.eleganter §. qui reprobos de pigno.actio. l.ſi cum aurum de ſolu. Deci. conſ.380. num.4.& his alios multos ſuperaddunt Menoch. de arbi. iud. quæſt.lib.2.caſu.88. à num.1.idem lib. præſump.3.præſump.12.num.11.& præſum.71. num.2.egregie Surd.tracta.de alimen.tit.6. quęſt.1. à nu.4. cum ſequen. multis.at in hac ſpecie manifeſta eſt coniectura, ſcilicet vt mulier ornata magis incedat & decora, igitur non cenſentur marito iocalia donata.

20 Rurſus † ex probata ab omnibus gentibus conſuetudine ſolent parentes dum nuptui filias tradunt annulos eis, gemmas, vel alia iocalia dare, vt ſine verecundia, & rubore fœlicius maritus ſpectantibus omnibus ornatam ſponſam accipiat; cum itaq. id ea de cauſa fiat, donatio marito facta vna cũ dote non præſumetur, quia veluti neceſsitate cogente id fit, & in neceſsitatibus nemo liberalis exiſtit l.rem legatam cum ſimili bus de
21 alimen.lega. Sic † in terminis iocalium traditorum ab ſponſo ſeu illius patre, aut conſanguineis ſponſę, vt donata illi non cenſeantur, reſponderunt Roman. Pau.Caſtren. Angel. & alij, quos refert, & ſequitur Surd. deciſ.166. num.27.28. Neq. illa conſideratio à me adducta iuuat, quod ſicut dos imputatur filiæ in legitimam ſic iocalia, quoniam id ex eo eſt, quia ex ſubſtantia paterna procedunt, proinde ea omnia, quæ inde oriuntur imputantur l.certum C.fami.herciſ.

Neq. obſtat ſecundum, quoniam authoritas Annaniæ probabilis eſt non neceſſaria; tũ & quia ideo illic ſtatutum compræhẽdit iocalia, quoniam agitur de fauore mulieris, vt ſic tam de dote, quam eius appendicijs poſſit teſtari; at in noſtra ſpecie agitur de odio, & coarctanda etiam libera teſtandi de bonis omnibus facultate vt ſupra dixi.

Non

Digitized by Google

Non tertium,quoniam etſi iocalia de appendicijs dicantur, non ideo ſequitur vt eiſdem regalis ſubijciantur, quibus dos ipſa maxime in pactis,& ſtatutis, in quibus ſtricta fieri interpretatio debet: Rurſus non valet argumentum,maritus lucratur dotē ergo & iocalia dotis, cum longe diuerſa ſit inter dotem,& iocalia ratio;quia dos marito traditur, iocalia mulieri ornatus gratia vt ſupra. neque valet argumentum de maiori ad minus affirmatiue vbi ratio diuerſitatis, vel differentiæ reperitur; id tunc contingit quādo maius,& minus, principale, vel acceſſorium diuerſæ ſunt conditionis l. ſolemus §. latrunculator de Indi. ff. notauit Deci. in l. non debet num.5.& 6.verſi.Non obſtat cap. fina.de regu.iur.& num.8.verſic.Vltimo fallit de regu.iur.vbi Cagno.poſt eum, vnde cū iocalia diuerſam habeant rationem, quam dos,ius etiam diuerſum conſtitui debet.

Neque quartum obſtat, nam etſi valeat donatio inter patrem,& filium reſpectu iocalium,vt valet reſpectu dotis, non inde ſequitur maritus ex pacto, vel ſtatuto lucratur dotem, ergo & iocalia agitur enim in priori caſu de fauore matrimonij,& filiæ nubendę, ideo donatio ad acceſſoria extenditur;nulla enim diuerſitatis ratio,quæ id impediat cōſiderari poteſt,in noſtra ſpecie ſecus.

22 Non quintum, ✝ quod appellatione dotis veniat nedum pecunia numerata, ſed etiam iocalia,quæ quo ad ipſam vt ille ait dos dicuntur. Reſpondetur einſdē Theſauri verba ſecum ſolutionem adferre.iocalia enim quo ad mulierem dos ſunt, igitur quo ad virum minime.Neq. text.ille quem citat in d. l. 2. §.dotes de fun. inſtruct. probat id ad quod ipſum allegat. ſenſus enim illius text. eſt quod ſicut dotes nuptijs,ſic inſtrumenta prædijs attribuuntur vt illis deſeruiant: ſic in l. amici §.fideiuſſores ff.de fideiuſ. vbi eadem dicendi phraſi loquitur I.C.& in l.Seye §.1. & §.prædia de fun.inſtruc.

Non obſtat extrema Theſauri ratio, quoniam vt non ſemel ſupra animaduertit maxima inter dotem, & iocalia differentię ratio eſt.ideo nec valet argumētatio, ſtatutum defert lucrum dotis marito, ergo & iocalia eiuſdem vxoris; tum quia odioſum ſit ſtatutum vel pactum, tum & ſtrictè interpretandum,quia aduerſus iuris diſpoſitionem;tum quia ſaltim in parte liberam aufert teſtandi facultatem,tum quia minuit mulieris patrimonium, tum quia iocalia intuitu propriæ ipſius perſonæ dantur non mariti:vt non iniuria idem Theſaurus dixerit poſt ſupra ab eo adductas rationes,negari non poſſe, quin dubius ſit admodum articulus,& difficilis,& quod Senatus ille vbi caſus occurrebat, du-
23 bitabat admodum: ✝ vnde idem ipſe ſic cōſiliari poſſe duas inuicem contrarias opiniones ſcribit: *Nam inquit aut iocalia & ea, quæ dātur ſponſæ aſcendunt ad valorem dotis, vel vltra, & tunc cum maior, aut æqualis ſit ſumma acceſſorij, ſtatutum de dote lucranda non continebit iocalia & hoc modo procedat cōtra communem opinio; aut vero minoris ſunt valoris, & eo in caſu lucrando dotem maritus in vim ſtatuti lucrabitur, etiam iocalia veluti acceſſoria ad eam, & ſic intelligatur communis ſententia*,quod eſſe dicit de mente Socin.cōſil.91.ſup. citato & Phanucij in trac.de luc. dot.gloſ. dotis & conredorum num. 1. (qui tamen hoc non dicunt nec ſentiunt) vt mihi videtur:Nihilominus ſecundum hanc diſtinctionem aſſerit iudicaſſe Senatum illum, &
24 per tres ſententias conformes: ✝ Mihi diſtinctio Theſauri non placet, nam quod ſint iocalia maioris vel minoris ęſtimationis,quā dos,non facit differre ſpecie, neque id iuris mutat effectum l. fina. ff. de fun. inſtruct. l. ſchapham de euictio.Cœpha. conſi.300.nu. 11.Natt.conſi.402.num.16. quod ſi iocalia non dantur niſi intuitu perſonæ vxoris,& illius cōtemplatione propter matrimonium, & non propter dotem, qui fieri poterit vt ſtatutum,vel pactum de lucro dotis ad iocalia poſsit extendi vnde in caſu propoſitæ quæſtionis, in qua de pacto agimus proculdubio hæc noſtra opinio tenenda videtur, maxime quod vt ſuo loco dicemus mulier poſt dotem conſtitutam tradens viro alia bona,cenſetur illi non in dotis additamentum ſed vt parafernalia tradere. Circa hanc quæſtionem vide dicta infra quæſt. 57. vbi ſimilis caſus adfertur.

SVMMARIVM.

1 *Pactum à genero factum cum ſocero ſuo quod donec dos ſoluatur certum quid pro intereſſe detur an valeat necne.*
2 *Erubeſcendum ſine lege.*
3 *Text.in cap.ſalubriter de vſur.ad pactum extendi non poteſt.*
4 *Pignoris fructus gener ſuos facit.*
5 *Text.in cap.ſalubriter declaratur.*
6 *Genero licet paciſſi cum ſocero; quod donec dos ſoluatur, certum quid ſibi detur pro centenario.*
7 *Text. in cap. ſalubriter de vſur. vindicat in omni caſu eandem rationem habente.*
8 *Genero licet paciſci de certa quātitate ſibi loco intereſſe ſoluenda.*
9 *Intereſſe conuentum à genero certum eſt, & debitum,licet quantitas ſit incerta.*
10 *Extentio nō dicitur fieri de caſu ad caſum vbi ratio ſcripta eſt.*

Genero

11 Genero licet penſionem recipere certam ex dote iuxta communem ſententiam.

12 Gener poteſt conuenire de certo intereſſe ratione dotis, etſi mercator non ſit.

13 Maritus poteſt de certo intereſſe conuenire ratione dotis, nedum cum ſocero, ſed & cum alio quouis extraneo.

14 Maritus, qui non ſuſtinet onera matrimonij non poteſt de intereſſe aliquo conuenire cum ſocero.

15 Maritus, qui vxori alimenta non præſtat, nequit de intereſſe conuenire cum ſocero.

16 Lucrum dotis, quod ab ſtatuto maritis defertur, propter onera matrimonij datur.

17 Tex. in l. pater ff. de dol. mal. met. ve excep. declaratur.

18 Vſuræ etſi de iure non debeantur, ſi tamen ex certa ſcientia promittantur, donari videtur.

19 Maritus, qui ſocero dotis ſoluendæ dilationem concedit, interim vſuras petere non poteſt.

20 Mora ceſſante, vſuræ, & intereſſe ceſſant.

21 Maritus data dilatione ſoluendæ dotis, ſi expreſſim paciſcatur de intereſſe, iuſte illud petere poteſt.

22 Maritus poteſt conuenire de intereſſe cum ſocero ob dotem non ſolutam, dum intereſſe nõ excedat iuſtam taxationem legalem.

23 Maritus vbi intereſſe non eſt taxatum per legem, vel conſuetudinem, poteſt de probabili intereſſe conuenire cum ſocero.

24 Mulier vidua relicta an poſſit paciſci cum hæredibus mariti, quod donec dos ſoluatur ſibi aliquid detur pro intereſſe.

25 Mulier mortuo viro ex Iaſſonis ſententia cõuenire poteſt cum hæredibus mariti, quod donec dos ſoluatur ſibi aliquid detur pro intereſſe.

26 Maritus, & vxor correlatiua.

27 Pactum de ſoluendo aliquid pro intereſſe niſi in caſibus à iure expreſſis, vſurarium eſt.

28 Tex. in d. cap. ſalubriter iterum declaratur.

29 Dotis priuilegia mortuo marito ceſſant.

30 Mulier poſt mortem mariti capere non poteſt pro intereſſe ab hæredibus mariti etiam ſpõte offerentibus.

31 Prohibitus accipere, nec ab vltro offerente id poteſt.

32 Illicitum quod ſui natura eſt, pacto licitum fieri non poteſt.

33 Vſuras, vel intereſſe teſtator relinquere non poteſt.

34 Pœnæ nomine aliquid in pactum deduci non poteſt, vt ſic per indirectum vſuræ ſoluantur.

35 Vſuræ, vel intereſſe etiam proprijs cauſis non admittuntur.

36 Diſpoſitum in vno ex correlatiuis, quando diuerſa ratio militat, in altero diſpoſitum non cenſetur.

37 Mulier non poteſt petere intereſſe non ſolutæ dotis, etiam ſupra prætextu alimentorum.

38 Promiſſio illicita iudicatur, & vſuraria, vbi ante aduenientem caſum quid certum promittitur.

39 Mulier poteſt paciſci in cõtractu matrimonij cum viro, vt poſt illius mortem ſibi liceat bona mariti retinere propria authoritate donec dos ſoluatur.

40 Mulier poteſt propria authoritate bona mariti retinere in ſecuritate ſuarum dotium.

41 Mulier nequit paciſci cum viro, quod eo mortuo rerum illius fructus ſuos faciat, neve eos in ſortem imputare teneatur.

42 Pactum quod fructus non imputentur in ſortem vſurarium.

43 Creditor etſi poſſit fructus rei pignoratæ percipere, in ſortem tamẽ eos imputare tenetur.

44 Vidua fructus etiam ſub colore alimentorum ex rebus mariti lucrari non poteſt.

45 Vidua, qua cautela fructus in ſortem imputare non teneantur.

46 Fructus ſortem extenuant ab eo, qui illos percipit iure pignoris.

47 Maritus poſt mortem vxoris fructus in ſortẽ imputare tenetur.

48 Mulier, quæ vti creditrix bona mariti poſſidet, non poſſidet vti domina, ideo fructus imputare tenetur.

49 Fructus ex poſſeſsione debentur.

50 Debitor ſuum alere creditorem non tenetur.

51 Maritus nequit in ſuo teſtamẽto legare vxori vt quamdiu ſibi dos ſoluatur aliquid detur pro intereſſe.

52 Vſura nedum in mutuo, ſed & in alijs contractibus virtualiter reperitur.

53 Teſtator nequit mandare hæredi quod ſoluat aliquid annuum donec integras dotes exoluerit.

54 Teſtator poteſt hæredi præcipere vt quid certũ det legatario, donec legatũ exoluat ex ſententia Surdi.

55 Legatarius petere poteſt intereſſe legati relicti per teſtatorem, quando in poteſtate ſua non eſt legatum petere.

56 Legatum à teſtatore relictũ de exoluendis per hæredem ſingulis menſibus certis quantitatibus, valet.

57 Alciati opinio qualis.

58 Vſura non comittitur in eo, qui liberali animo oblatum recipit.

59 Data ſponte citra labem vſuræ recipere licet.

60 Vidua recipiens aliquid annuum à teſtatore relictum, non ab hærede, ſed à teſtatore capit.

61 Tex. in l. profectitia §. ſi quis certam ff. de iur. doti. declaratur.

62 Euẽtus poſterior à primordio tituli formatur.

63 Teſtator de bonis ſuis libere diſponit.

64 Vſura lucrum eſt mutui ex pacto debitum.

Lega-

65 *Legatum teſtatoris annuum nullam inducit vſuram.*

66 *Tex.in l.3.§.fin.de annu. lega. interpretatur.*

67 *Tex.in l.3.§.fina. de annu. legatis nouiter declaratur.*

68 *Legatum annuũ à teſtatore relictũ donec certa quantitas exoluatur, alternatiuũ cenſetur.*

69 *Vidua poteſt paciſci cum heredibus mariti vt donec ſibi dos ſoluatur, aliquid detur pro alimentis, in caſibus, in quibus poteſt poſt annum petere intereſſe dotis non ſolutæ.*

70 *Pactum vſurarium non eſt quando deducitur id, quod de iure communi debetur.*

71 *Statutum, vel conſuetudo, quæ taxat viduæ aliquid pro alimentis donec dotes ſoluantur, valent.*

72 *Statutum, vel conſuetudo, quæ taxant viduæ aliquas pro alimentis donec dos ſoluatur, ſecundum multorum opinionem non valet.*

73 *Iuri canonico ſtandum in materia peccati.*

74 *Conciliatio Dida.Couar.*

75 *Conſtitutio regia huius principatus, qua fructus integri omnium bonorum mariti dantur viduæ donec dos ſoluatur, iniuſta, & inualida.*

76 *Conſtitutio regia huius principatus, qua fructus omnes rerum mariti pro dotibus retinentur abſq. vlla obligatione imputandi eos in ſortem, defendi nullo iure poteſt.*

77 *Conſtitutio regia huius principatus iuri diuino, canonico, & humano aduerſatur.*

78 *Pactum à genero initum cum ſocero ſuo vt pro pecunia quam in domum ſoceri deferebat, & quam tenebatur in domus refectione expendere, vel prædiorum cultura, adiecta conditione, quod ſoluto matrimonio morte vxoris teneretur ſocer, vel vxoris heredes dictam pecuniam reſtituere illico, ſin minus aliquid pro intereſſe exoluere, an valeat nec ne?*

79 *Maritus negotiari ſolitus propter moram admiſſam intereſſe petere poteſt.*

80 *Conuentiones iniuſtæ, & vſurariæ nec in vim iuramenti roborantur.*

81 *Iuramentum obligat præſciſe, & compenſationem impedit.*

82 *Iuramenti abſolutio peti poteſt ab eo cõtractu, qui infringi poteſt.*

83 *Iuramentum quoad illius obſeruantiam, ad heredes non tranſit.*

QVÆSTIO. XXXIX.

PACTVM IN MATRIMONII contractu celebratum, quod non ſoluta dote, interim certa portio pro intereſſe genero detur ad rationẽ alicuius quantitatis pro centenario valet: & celebris quæſtio traditur.

1 CVM ſæpius † ob defectum pecuniæ pater nequeat filię integram dotis promiſſæ quantitatem illico genero ſuo dare, paciſcuntur inuicem vt quid certũ interim detur, donec dos ſoluatur pro oneribus matrimonij ſuſtinendis: Pactionem hanc non minime nominis authores illicitam, & vſurariam fore crediderunt, quales Ioan. Andre. Anto. de Butr. Cardin. Ioan. de Lignian. & Ambro. de Vigna. in cap. ſalubriter de vſur. Lauren. de Rodol. in tract. de vſu. 2. par. quæſt. 53. Alexan. conſ. 27. lib. 4. conſ. 74. & conſ. 141. num. 6. lib. 5. Anchar. conſil. 150. num. 4. Socin. conſ. 88. num. 18. conſil. 130. num. 10. lib. 4. vbi communem dixit Deci. conſ. 119. col. penul. Cagno. in l. vni. num. 5. C. de ſen. quæ pro eo quod inte. Pala. Rube. in cap. per veſtras 6. nota. §. 8. ext. de dona. int. vir. & vxor. Craue. conſ. 189. num. 4. 5. 6. Cotta. in memora. verbo dos ſoluto matrimonio Roman. cõſ. 517. Ioan. de Imol. Paul. de Caſtr. & Alex. qui communem repetit in l. in inſulam §. vſuras ff. ſolu. matrimo. Plot. tracta. de in litem iuran. §. 11. num. 17. vbi etiam communem affirmat ex Theologis Archi. Floren. in Sum. part. 2. titu. 1. §. 7. nu. 27. Caphal. Grat. & Bero. conſ. 178. nu. 22. 23. lib. 1. quos ad id refert Caual. deciſ. 35. numer. 21. 1. part. Cæterum quibus citati authores rationibus ſuam tueantur opinionem exquirere oportet, qui tribus potiſſi-
2 mis mouentur. Prima † quoniam nullo iure probatur tale fieri pactum poſſe vnde illud, *erubeſcimus ſi ſine lege loquamur* l. illam C.
3 de collatio. Addunt † illi quod tex. in ca. ſalubriter de vſur. qui diſponit inter ſocerum,
4 & generum pactum valere, quo † ſocer fructus rei pignori genero datæ interim largitur, donec dos ipſa ſoluatur, ad pactum, de quo agimus extendi non poſſe, cum enim ſimus in exorbitãtibus, & odioſis; qualia vſuræ & intereſſe, de vno ad alium caſum extẽſio fieri non debet l. ſi vero §. de viro ff. ſolu. matrimo. cap. quæ à iure de reg. iur. in 6.

5 Secundo, † argumentari à diſpoſitione d. cap. ſalubriter ad caſum hunc nequit, quoniã
6 diſpar vtriuſq. ratio eſt, ideo enim illic † licuit generum cum ſocero paciſci vt interim donec dos ſolueretur fructus pignoris ſuos faceret, quoniam fructus incerti ſunt, propterea ratione incertitudinis pactum tolleratur, at in hac ſpecie, quod datur à ſocero, & à genero accipitur, certum quid eſt, inteſque ſumma eſt differentia.

Tertio & ex hoc argumento ratio altera differentiæ prodit, quoniam in caſu d. ca. ſalubriter. res pignori data fructifera erat, & apta producere fructus, quia erant prædia frugi-

frugifera, in noſtra ſpecie ſecus quoniam pe-
cunia non parit pecuniam neq. id poteſt ci-
tra labem ſimoniæ.

Quarto ſi aliqua ratione iuſtificari contra-
ctus hic poſſet, onerum cauſa, quæ matrimo-
nium ferre ſecum ſolet, id fieret eo quod nõ
poſſet aliter diſpendio mariti ſubueniri, at
huic incommodo ſuccurri poteſt dando pe-
cuniam dotalem mercatori, vt ex lucri parte
onera matrimonij poſſet hoc medio ſuſtine-
re, vt in cap. per veſtras de dona. int. vir. &
vxor. Non igitur licet ſic paciſci cum pactũ
vſurariam ſapiat prauitatem. His adducti
argumentis opinantur præfati interpretes
pactum nullum, & vſurarium eſſe.

Contrariam ſententiã tenuerunt alij mul-
ti numero plures, & maioris authoritatis,
quos recenſere oportet vt ex eorum dinu-
meratione aperte cõſtet magis communem
hanc eſſe ſententiam, & veriorem; quam do-
cuerunt Panor. num. 3. & Io. de Anna. in eo-
dem cap. ſalubriter Calde. Anchar. & Paul.
de Elcaze. & dixit communem Alex. conſil.
31. col. 2. lib. 6. Cor. conſ. vltimo col. 4. lib. 2.
Bal. Nouel. tractat. de dot. part. 7. 3. ſpecia
poſt principium vbi dixit ita communiter
teneri, Campe. tracta. de dot. part. 2. quęſ. 6.
col. 2. Ruin. conſ. 224. num. 14. lib. 1. Rub.
conſ. 108. num. 2. Deci. in cap. cum venerabi-
lis num. 18. de exceptio. Ioan. Baptiſt. Lup.
tracta. de vſur. commen. 1. §. 4. num. 75. vbi
ab hac opinione non eſſe recedendum dixit
Dida. varia. reſolu. lib. 3. cap. 1. num. 3. verſi.
Quarto hinc poterit: Alexan. Imol. Paul. de
Caſtr. in d. §. vſuras l. inſulam ff. ſolut. matri-
mo. qui inaduertenter à Ploto pro contraria
parte allegantur Fann. tract. de pigno. 5. par.
5. mem. nu. 16. Ruin. ſupra citatus conſ. 104.
num. 10. lib. 4. Roma. conſ. 517. nu. 4. Rimi.
ſeni. conſ. 318. lib. 2. Anchar. Rigien. quæſt.
33. num. 4. 5. & ſic practicari per Italiam to-
tam affirmat Corne. conſ. 164. littera B. C.
lib. 3. & æquam dixit Bal. conſ. 94. lib. 1.
Mando. ad Roma. in d. conſ. 517. nu. 5. Vi-
ui. inter ſuas communes opinio. 1048. Capi.
deciſ. 65. Caual. deciſ. 35. num. 21. vbi & ma-
gis communem 1. part. Ioſeph. Ludo. deciſ.
Luca. 21. num. 37. & nouiſsimè his non rela-
ris Surd. tractat. de alimen. titu. 1. quæſt. 42.
num. 23. 24. Caball. ſiue is ſit Molin. tractat.
de commer. & vſu. quæſt. 74. num. 523. ex
Theologis eandẽ probarunt Conrad. Adria.
Gabri. Ioan. Maior. & Alma. quos retulit
Dida. d. cap. 1. Et præter eos eidem ſe ſub-
ſcripſere ſententiæ Domi. de Sot. de ius. &
iur. lib. 6. quæſt. 1. artic. 2. Sylueſt. in ſumma
verbo vſura 3. §. 3. Azpil. cui in hac materia
conſciẽtiæ fides tota adhiberi poteſt, in Ma-
nu. Confeſſo. cap. 17. nu. 213. verſic. Secundũ
poſſe maritum Villag. tracta. de vſur. quæſt.
22. conclu. 9. Angleſi. in 4. ſententia. queſt. de
con. mut. artic. 2. difficul. 6. concluſio. 2. Gra-
phi. in deciſio. ſuis lib. 2. cap. 106. nu. 3. Mo-
7 uentur † præfati authores authoritate tex. in
d. cap. ſalubriter, quo ſi conceditur marito
paciſci vt ei liceat rei pignoratæ fructus lu-
crati donec ſoluitur dos, id idẽ in hac quæſ-
tione ab idemtitate rationis licebit, cũ nul-
la exacta differentiæ ratio inter vtrumq. ca-
ſum dari poſsit, quinimo eadem pro ſup-
portandis oneribus matrimonij, quæ ſic in
vno, ac in alio caſu militat vt Dida. d. cap.
poſt cęteros animaduertit.

8 Secundo † vt licet genero paciſci de fru-
ctibus pignoratæ ſibi rei percipiendis pro
oneribus matrimonij ſuſtinendis donec dos
ſoluatur dict. cap. ſalubriter. ſic licet certam
quantitatem loco intereſſe accipere & de ea
recipienda conuenire quia vſurę ſiue intereſ-
ſe vicem fructuum ſuſtinent l. vſuræ vicem ff.
de vſur. & cedũt marito ſicut cedunt fructus
l. ſi quis pro vxore §. ſi vxor ff. de donatio.
int. vir. & vxor.

9 Tertio † intereſſe conuentum certum eſt
& debitum licet quantitas ſit incerta, idcir-
co pactum ſecundum iuris diſpoſitionem fa-
ctum cenſetur ca. cum dilecti de conſue. quo
argumento vtitur Surd. d. quæſt. num. 26. in
fine: Neq. obſtant rationes illæ contrarię,
quibus ſic reſpondetur.

Primæ, ſententiam communem probari
ex d. cap. ſalubriter ab illius ratione cũ certa
iuris regula ſit; quod vbi eadem eſt ratio &
diſpoſitio l. illud ad l. Aquil. cum ſimilibus;
10 Et † ab idemtitate rationis licita eſt exten-
ſio de vno ad alium caſum etiam in corre-
ctorijs, exorbitantibus, & odioſis maximè
vbi ratio in l. ſcripta eſt, quia hoc in caſu non
dicitur extenſio, ſed compræhenſio vt dixe-
re Bal. Alex. & Iaſſ. in auth. quas actiones de
ſacroſ. Eccleſi. atq. ideo vt dixi etiam in cor-
rectorijs, & pœnalibus licita eſt. Caſtren. Pa-
riſi. Ruin. Rolan. Curti. iuni. Crauet. Natt. &
alij multi quos refert & ſequitur Surd. de-
ciſ. 62. num. 25. 26. at ratio reperitur ſcripta
in d. cap. ſalubriter, propter onera matri-
monij ſuſtinenda, ergo ab ea ratione ad pa-
ctum de quo agimus argumentare licebit.

11 Neq. obſtat † ſecunda ratio deſumpta ab
incertitudine, quoniam, & in re pignorata
pro dote poteſt contingere certitudo, veluti
in penſionibus pecuniarijs, quæ recipiuntur
à genero de re pignorata pro dote, & tamen
fatentur omnes hoc licere in d. cap. ſalubri-
ter. Secundo reſpondetur quod licet fructus
rei pignoratæ non ſint certi omnino, tamen
coniecturaliter poteſt vtrumq. eſſe certum,
& hoc ſufficit vt dixit poſt antiquiores Di-
da. d.

Digitized by Google

da.d.cap.1.& ex Theologis omnes infra te-
lati. Præter alios reſpoudeo poſſe (quod in-
dies contingit) mutari valorem monetę ma-
iorem in minorem, & conſequenter non re-
ctè diri poſſe taxatum intereſſe pro cente-
nario eſſe omnino certum.

Non obſtat tertia ratio quod pecunia nõ
parit peruniam, quia & poſſeſsiones multæ
reperiuntur nõ fructiferæ, niſi ipſe induſtria,
& opera viri fructum darent: Sic pecunia niſi
induſtria, & opera non parit pecuniam, hanc
præſtat ſocer dum eam retinet, & cum ea lu-
cratur, vt ex illius lucro taxatum intereſſe
genero pręſtet. Rurſus ſiue pecunia ſit frugi-
fera, vel non ſit hor non ronſideratur in dict.
cap. ſalubriter, ſed id ſolum an maritus ſuſti-
neat onera matrimonij. Sir notant pręritati
interpretes in d.cap. ſalubriter Dida. Azpil.
& Theologi. infra ritandi. Non obſtat quar-
tum argumentum, cui reſpondetur, non eſſe
conſultum genero dando pecuniam merra-
tori, niſi cum magno ſortis perirulo, ſicut rũ
ſalua ſorte quidquam recipit: ſecundo (quod
ſæpius contingit) non ſemper ſoceri ad ma-
nus peruniam pro dote promiſſam habent,
vel ſi habeant, ipſa indigent, vt præſtet his
magis quid rertum quotannis dare, quam
maximam quantitatem vna vice exoluere,
atq. ita non procedit argumentatio.

12 Extenditur † primo, ſiue gener, qui in pa-
ctum deducit hoc intereſſe ſit mercator ſo-
litus negotiari aut non ſit, nihil enim refert,
cum matrimonij onera ſic ſuſtineat is, qui nõ
eſt mercator, ſicut qui ſolit° eſt mercari. An-
to.de Butr. & alij quos ritat & ſequitur Di-
da. vbi ſupra num. 3. & dixit rommunem. Io-
ſeph. Ludo. d. deciſio. nu. 40. 43. & 44. Surd.
d. quæſt. 42. num. 8.

13 Secundo † extende communem opinio-
nem, vt & poſsit maritus merrator ſolitus
negotiari in pactum hor intereſſe deducere,
ſiue dos fuerit à patre promiſſa, ſiue ab ex-
traneo, qui dotare non tenetur l. fina. §. præ-
terea ſecundum intellectum Bart. & gloſ. ibi
C. de iur. doti. Dida. qui aliquos ritat in dict.
cap. 1. nu. 3. verſ. Hinr primo apparet. Corn.
Fortun. & alij quos Surd. d. quæſt. 42. nu. 30.
Ioſeph. Ludo. d. deriſ. num. 42. Ratio ea eſt,
quoniam, & maritus ſimiliter matrimonij
onera ſuſtinet; & rum ratio d.cap. ſalubriter
ſic militet in extraneo dotãte, ſicut in patre,
& ſorero, idem ius ronſtitui debet; Et licet
d.cap. ſalubriter in ſocero loquatur, id ideo
quia ſir caſus contingit; neq. alias perſonas
excluſit.

14 Declaratur † primo rommunis opinio vt
procedat in mariro, qui ſuſtinet onera ma-
matrimonij, ſi enim non is, ſed ſocer, aut ex-
traneus ea ſupportaret, nequiret ſimile pa-
ctum inire; qnod ſi faceret, foret nullum, &
vſurarium: quia rum hoc permittatur ratio-
ne onerum matrimonij d.ca. ſalubriter, ceſ-
ſante ratione text. & illius diſpoſitio rap. cũ
ceſſante de appella. l. adigere §. quamuis de
iur. patro. ſicuti & defiriente onere deficit
præſtatio, quæ ſit propter onus l. generaliter
15 §. 1. de ſacro. Erdeſi. Vnde † in trrminis,
maritus, qui nulla ſuſtinet matrimonij one-
ra, neq. vſuras, aut alimenta petere poteſt l.
in inſulam §. vſuras ff. ſolu. matrimo. Ex quo
text. Bald. & Imol. doruerunt maritum non
poſſe dotis vſuras ronſequi; qui vxorem non
alit. glo. Barto. & alij in l. ſi ab hoſtibus §. ſi
vir vxorem ff. ſolu. matri. Plot. d. §. 11. nu. 4.
Panormit. Marſi. Palat. Rube. Corne. Lara.
quos citat & ſequitur Surd. d. quæſt. 42. nu.
16 30. 31. rum ſequen. Sir † enim & lucrum do-
tis, quod ab ſtatuto defertur propter onera
matrimonij maritis ronceditur iuxta gloſ.
inſignem in l. ſi donaturus verbo dumtaxat
ff. de dona. ob. rau. quam multorum authori-
tate communem dixi hoc libro quæſtio. 21.
verſicul. Neq. extremo loco oberunt: vbi &
Surd. in proxime citato loco allegaui. Ean-
17 dem † opinionem probat text. in l. pater ff.
de do. ma. me. ve. exceptio. vbi pater qui fi-
liam, & illius alit familiam, quam ipſe nup-
tui tradiderat, non tenetur ad vſuras dotis
tardius ſolutæ vbi per errorem illas promi-
ſerit; Et licet à rontrario ſenſu videatur ſu-
pradictæ declarationi contrariari; quod ſci-
liret pater ſi per errorem eas non promittit
ad eas præſtandas teneatur, quod argumentũ
regulariter validum eſt l. 1. §. huius cum vul-
ga. de offir. eius, tamen vt & ſenſit Surd. ſu-
18 pra num. 40. 41. † text. ille in vſuris promiſ-
ſis loquitur, quæ etſi de iure non debeantur
ſi tamen ex rerta ſrientia promittantur do-
nari videntur l. cuius per errorem de reg.
iur. ſuſtulit & aliud obiectum Surd. ibi qui
videndus. probat & eandem ſentẽtiam text.
in d. §. vſuras d. l. in inſulam & text. in l. cum
poſt diuortium §. in domum ff. de iur. doti.
ex Theologis eandem ſententiam tenuerũt
Sot. Angl. & Villagu. in locis paulo ante ri-
tatis Graphi. d. rap. 106. num. 1.

19 Declara † ſecundo; quando poſt pactum
initum de recipiendo aliquid pro intereſſe
maritus dilationem ſoluendę dotis dediſſet;
quoniam data dilatione in conſequentiam
videtur voluiſſe vt interim intereſſe ron-
quieſreret. Nam & in ſimili vbi maritus con-
cedit dilationem dotis ſolutioni, nequit pro
eo tempore alimenta, vel intereſſe petere,
cum durante termino ſocer vel qui dotem
promiſit non dicatur in mora ſoluendi. l. le-
cta §. ſed rum ſortis de reb. credi. gloſ. in l. ſi
cum exceptione §. quatenus verbo tripliri ff.
quod

20 quod me.can.vnde † ceſſante mora vſurarũ,
vel intereſſe petito ceſſar, quæ propter mo-
ram conceditur.d.cap. ſalubriter vbi Panor.
num.3.Anton. de Butri.Annan.l.in inſulam
§.vſuras ff.ſolut.matrimo.vbi Imol. Alex. &
cæteri Deci.Socin. Ambro. Anto. de Butri.
quos citat & ſequitur Plot.tractat.de in litt.
iur.§.11.num.14.Surd.d.quæſt.42.num.52.
& præter eos Dida.d.cap.1.num.3.verſicul.
Quinto eodem qui & alios ad id refert Io-
ſeph.Ludo.d.deciſ.21.n.44. 45. Pala. Rub.
in d.cap.per veſtras 6.nota. §.8.nu.3.verſic.
Octauo inſertur Surd.qui fusè hãc compro-
bat d. quæſt.42. nu.53.54.55.56.57. Azpil.
in d.cap.17.num.213.Ex Theologis Domi.
de Sot.de iur.& iuſt.lib.6.quæſt.1.artic.2.in
reſponſione ad 2. Gabri. Medin. Contad.
Sylueſt.Adrian.Caieta. S.Tho. quos refert
Villag.in dict.quęſt. 22. concluſio.1.quam-
21 quam † ſecus foret vbi gener promiſſa dote
libere dilationem dediſſet ſocero, hoc ex-
preſsim pacto vt interim pendente dilatio-
ne ſibi certum intereſſe daretur, quod ſatis
probatur ex d.cap.ſalubriter, & quamquam
aliqui diſſentiant exiſtimantes id fieri non
poſſe,quales Rube.conſ.108. à num.1. Cra-
uet.conſ.189. nu.7. contraria tamen opinio
verior eſt,cum vt animaduertit Dida. ſupra
iuſtiori de cauſa habet locum perceptio fru-
ctuum, alteriusve quantitatis loco intereſſe
quando libera ex pacto facultas datur debi-
tori fruendæ dotis,quam ſi creditori licitum
foret eam quocunq. die petere,atq.in hanc
opinionem adducit Panorm.in d. cap. ſalu-
briter Imo.Roma.Caro. Molin. & Conrad.
idem cenſuerunt Sot. & Villag.in locis pro-
ximè relatis Lup.in tract.de vſur. commen.
1.§.4.nu.75.vbi citauit Bal. Nouel. Fortun.
& Cagnol. ſequitur eandem Ioſeph. Ludo.
d.deciſio.21.num.42. Alex.conſ.31.num.3.
& 4.lib.6. & dixit magis communem idem
Alex.in d.§.vſuras, & hanc ſequitur Caual.
deciſio.35. num.21. 1.part. qui alios recen-
ſet & cõmunẽ dicit. Et quibuſdã relatis huic
adhęret Cancer.lib.3.reſol.ca.7.n.58.& 59.
22 Tertio † declaratur vt procedat in pacto
in quo intereſſe promittitur certum à lege,
ſtatuto, vel conſuetudine taxatum, ſecus vbi
illud excederet in quantitate,quoniam eſſet
pactum nullum, & vſurarium licet verè ma-
ritus ſublato pacto poſſet agere via ordina-
ria ad id,quod plus ſibi intereſt ratione dãni
emergentis,vel lucri ceſſantis ſi pecunias ad
manum habuiſſet, & foret mercator & talis
perſona, quæ ſolita erat negotiari, ſic in ter-
minis cum Deci. Rimin. ſeniore, Neguzan.
Cagnol.Crauet.Pariſi.concludit Canal.ca.d.
deciſio.35.num.23.Atq.ita fore intelligen-
dum Plot.Anchar.Cœphal.Alex. & Crauet.
docet ibidem num.20.Surd.d.quæſt.num.8.
23 & 9.quare † ſi nullum à lege vel ſtatuto in-
tereſſe taxatum fuiſſet, tunc liceret de inte-
reſſe certo,& probabili conuenire, licet ali-
qualiter excederet onera matrimonij, non
tamen in magna quantitate,& ita etiã ſenſit
Surd.d.quæſt.42.num.26.aperte num.77.
24 Et cũ † de marito loquuti fuerimꝰ viden-
dũ nũc de vxore,an paciſci poſsit matrimo-
nio ſoluto morte viri vbi dos nõ reſtituitur
vt vſuras dotis nõ ſolutę cõſequatur in quo
tres articuli ad propoſitũ tractatus ſtatuẽdi
ſũt.Primꝰ eſt an mulier in cõtractu matrimo
nij conuenire poſsit vt ſoluto matrimonio
morte viri nõ exoluta dote ſibi aliquid inte-
rim loco intereſſe, vel alimẽtorũ debeatur.
Secundus facta connentione per mulierẽ
de ingrediendo poſt mortem viri propria
authoritate bona illius ſibi pro dotibꝰ hyp-
pothecata,& eadem ipſa retinendi pro ſecu-
ritate ſua, vtque interim donec dos ſoluitur
fructus percipiat & ſuos faciat,an id poſsit.
Tertius eſt, cum poſt mortem mariti pa-
ciſcitur cum illius hæredibus, vt interim do-
nec dos exoluitur ſibi loco intereſſe quid
certum detur.
25 Circa primum † articulum Iaſſ. conſil.92.
num.23.lib.1.aperte reſpondit poſſe mulie-
rem in contractu matrimonij conuenire vt
ſoluto matrimonio morte viri donec dos ſi-
bi exoluatur quid certum detur loco intereſ-
ſe; in ſuam ſententiam citauit Lauren. Ro-
dolph.in tracta.de vſur.quæſt.65. Mouentur
citati duo interpretes ex eo quod videtur in
hoc caſu deberi dos loco pœnæ,quæ tamẽ in
cõuentionibus licite exigitur.iuxta glo. Bal.
Salice. Angel. & omnes alios in l.cum alle-
gas C.de vſur.Subdit Iaſ.illic,quod licet in-
tereſſe extra rem regulariter peti non poſ-
ſit,quando tamen promiſſum eſt vtiq. Barto.
in l.ſi pœnam de verbo.obliga. & in d.l.cum
allegas. Alexan. poſt Annani. idem cenſuit
conſ.200. num.7. lib. 6. & ſuperiorem poſt
Iaſſ. & Alex. opinionẽ ſequitur Rube. ſupra
Alexan. conſ.108. ad finem expreſsim Bal.
Nouel.tracta.de dot.priui.22.Campe.tract.
de dot.3.part.quęſtio.195. vbi atteſtatur de
communi opinione.
26 Adducuntur † ſecundo ratione præcipua,
quia cum maritus, & vxor ſint correlatiua,
& diſpoſitum in vno in alio diſpoſitum cen-
ſeatur,ad text.in terminis in l.vna.C.de in-
dic. vidui. tollen. vbi ſtatutum in viro idem
in vxore,& è contrario poſsit maritus in cõ-
tractu matrimonij conuenire, vt non ſoluta
dote interim aliquid detur pro intereſſe iux
ta text.in dict. cap. ſalubriter,& dicta in ſu-
perioribus;conſequenter hoc ipſum cenſetur
permiſſum in vxore.

Contraria

Digitized by Google

Contraria tamen ſententia & verior,& re-
ceptior eſt; cuius opinionis cum multa ſint
argumenta duo tantum referam præcipua:
27 Primum † quia conuentio eſt vſuraria, nullo
enim in caſu paciſci licet vt quidquam vltra
ſortem detur niſi in caſibus á iure expreſsis
qualis hic non reperitur; atque ideo illicita
omnino: Cæterum non fuiſſe á iure hunc ca-
ſum expreſſum euidenter apparet; etſi ex ali-
28 quo tex.id colligi poſſet, maximè † ex diſ-
poſitione tex.in d.cap.ſalubriter, ille autem
diuerſam habet in marito rationem quia ſu-
ſtinet onera matrimonij, hæc ceſſat ratio in
29 muliere; eo † maximè quod ſoluto matrimo-
nio deſinit eſſe dos,& priuilegia propter ma
trimonium conceſſa ceſſant; vt in terminis
docuerunt Hoſtien. Inno. Andre. Panormit.
& alij in d. cap. ſalubriter Surd. conſ. 194.
num. 15. lib. 3.
30 Secunda † ratio, quoniã ex poſt facto mor-
te mariti ſequuta non liceret mulieri aliquid
accipere vltra dotem etiam ab hæredibus
31 mariti ſponte offerentibus; quia † prohibi-
tus recipere nec ab vltro offerente id poteſt,
iuxta traditionem Barto. in l.inuitus §.quid
cuiq.de regu. iur. & in l.ſi quis pro eo de fi-
dei.in terminis Cæphal.conſ.133.lib.1.ideo
32 † pacti adiectio quod ex ſe illicitum eſt, lici-
tum facere non poteſt; nec quod vſura eſt vt
deſinat eſſe vſura, decidit tex.in l.rogaſti §.ſi
tibi de reb.cred.l.3.§.fina.de annu.lega.quo
33 † tex. aperte probatur non poſſe teſtatorem
ſua ordinatione efficere vt aliquid detur vl-
tra ſortem; vnde cum nec in vltima volunta-
te fieri per teſtatorem poſsit, nec per contra-
hentes, ad tex. in l.ſeruũ filij §.eum qui chi-
rographum delega. 1. l. quæ de legato cum
vulga.eod.titu.vnde Bart.in d.l.3.§. fina.de
annu. lega. docuit nequire teſtatorẽ aliquid
relinquere pro vſuris illicitis idem Barto.in
l.2.ff.de his quę pœn.nomi.relinquun.& Bar
tolum ſequuti ſunt Anchar.Alex.Rolan.Cæ-
pha.Anna.Socin.Palat.Rube.Campe.Areti.
Iaſſ.Dida.Alcia. & alij plures quos refert &
ſequitur Surd.tracta.de alimen.titu.1.quæſ.
45.num.21.22.23.vbi & nu. 25. & aliorum
authoritate idem eſſe dixit in ſtatuto, vel le-
ge municipali quę id permitteret, eſſet enim
lex iniuſta,& iniqua.

Vnde quod ſimilis conuentio vſuraria ſit,
& nullo iure ſuſtineatur tenuere Dyn. Cyn.
Bald. Anchar. Alex. Math.de Afflict. Aretin.
Angel. Neguzan. Ruin. Iaſſon. Socin. quos ci-
tat, ſequitur & communem dixit opinionem
Cæpha.d.conſ.133.nu.130.lib.1.Surd.dict.
conſ.194.num.14.idem Surd.tracta. de ali-
men.d.quæſt.45.num.17.
34 Ex his duo † illa priora tolluntur contra-
ria; primum non obſtat, non enim licet loco
pœnæ adijcere quidquam vt per indirectum
conſequatur, id quod directo conſequi non
poſſet fraudando legem, atque ideo nomine
pœnæ, vel alimentorum promiſsio facta iu-
35 dicatur vſuraria, vt † nec propria cauſa, vel
pro alendis pauperibus id poſsit tolerari.
Anchar.cõſ.150.num.5. Alex.Dida.Rolan.
Ruin.& alij plures quos recẽſet Surd.d.trac.
de alimen.quæſ.45.n.15.vbi egregie docet.
36 Secunda † non obſtat ratio, nam diſpoſitũ
in vno ex correlatiuis in alio vbi diuerſa ra-
tio militat diſpoſitum non cenſetur l. cura-
torem vbi glo. Cyn.& cęteri omnes C.de in-
ter matrimo.Iaſſ.in l.tranſigere poſt princi.
C.de tranſacti.Euerar.in Topi.lega.cap.76.
verſi. Præmiſſa tamẽ limita. Ratio diuerſita-
tis ſuperius adducta fuit, non enim ſuſtinet
vxor onera matrimonij vt maritus.
37 Rurſus † vt & aliud explodã aduerſantiũ
cauillum, neq. poſſet mulier cõuenire vt da-
rentur alimenta vel aliud vti intereſſe damni
emergentis, quoniam & ſecluſo pacto id in
caſu occurrẽti poſſet mulier petere, dum ta-
men vere intereſſe probaretur. Sic poſt re-
latos ſupra Cæphal.d.conſ.133.n.134.135.
Alex.Iaſſ.Bald.Campe. Natt. Dida.Plot.&
alij relati ab eodẽ Surd.d.conſ.194.nu.19.
& 20. idem tract. de alimen.d.quæſt.45.nu.
38 27.28.conuenire † vero ante caſum nõ licet,
quia ꝓmiſsio illicita eſt: quidquid enim pro-
mittitur vltra ſortẽ per dinumerationẽ tem-
porũ vſurariũ eſt.vt ex Alex.conſ.61.nu.11.
Afflict.deciſ.284.nu.3. & alijs multis docet
Surd.d.quæſt.45.num.15.
39 Ad ſecundũ † articulũ. Etſi poſsit in con-
tractu matrimonij mulier conuenire cũ ma-
rito vt illiꝰ morte ſoluto matrimonio poſsit
propria authoritate ingredi poſſeſsionẽ bo-
norũ mariti,& eandẽ retinere, cũ ſimile pa-
ctũ ſit in omnibus nedũ in muliere ipſa ap-
probatũ regulariter l.3.vbi Cyn.Bal.Salice.
& cæteri C. de pigno. l. penul. C.de pigno.
actio.dixi relatis multis tract.de priuata ſin-
gulorũ poteſtate,& iuriſdictione li.1.quæſt.
4.quemadmodũ, & idipſum poſſunt ſuis in
caſibus Iudex & teſtator id efficere iuxta ibi-
40 dẽ á me tradita ſequen.quęſt. Et † expreſsim
in pacto á muliere inito cũ viro de ingrediẽ
do poſſeſsionẽ pro dotis ſui ſecuritate dixi
eod.trac.li.3.caſu.30.vbi ſcripſi multorũ au-
thoritate poſſe mulierẽ ſoluto matrimonio
etiã ſecluſo pacto,& cõuẽtione retinere pro
pria authoritate bona mariti ſui veluti ſibi ꝓ
dotibꝰ tacitè hypothecata,& obligata, quia
temeritas & audacia per leges cõſiderata in-
uadẽdi alteriꝰ bona ꝓpria authoritate; ceſſat
in hoc caſu, cũ pignori ſuo incũbat tũ,& quia
in vita mariti poſsidebat ſaltim iure familia
ritatis, quã poſt mortem nõ de nouo appræ-

hendere, ſed magis continuare dicitur Bal.
in l.penul.C.de pigno.actio. Barr. in l.filio
familias ff.ſolu.marrimo. Marſil.in l.vni.nu.
218. C.de rap. virgi. Socin.conſ.158.lib.3.
Afflict.deciſ.92.num.19.ſic tamen & pro vt
declarar Gramma. voto. 136. nu.4.& voto.
114.cum latius illic à me traditis, qui vtilis
& ſingularis tractatus Deo adiuuante cito
41 ædetur: Tamen † paciſci non poteſt citra in-
curſum vſurarię prauitatis vt fructus ſuos ſa-
ciat,nevè eos in ſortem imputare teneatur.
42 Primo quia † nullum apud Pontifices diſ-
crimen conſtituitur inter pactum, quo vſuræ
promittuntur, nec inter pactũ,quod fructus
non imputentur in ſortẽ ca.1.ca.quia fruſtra
ca.cõqueſtus de vſuris l.ſi ea lege C.de vſur.
tenetur enim qui iure pignoris retinet cõpu-
tare fructus in ſortẽ l.ſi dominũ vbi Bal.Sa-
lice.& cæteri C.de pigno. vode Panor.in d.
43 ca.1.de vſur. nu.2. docuit † expreſsim quod
etſi creditor vti poſsit fructibus rei pigno-
ratæ; eos taoien tenetur computare in ſortẽ.
ſic etiã idem Panor.de hoc loquens pacto in
muliere vidua vbi Inno.Hoſtien.& alij in d.
ca.ſalubrirer:aperte Ruin.conſ.25.n.3.li.2.
44 isreſpondit † quod etſi mulier vidua fructus
lucretur nomine alimentorũ, id non poteſt,
quia vſurariũ Cuma.conſ.19. Bertran.conſi.
241.li.4.Guid.Pap.ſing.502. Archi.Floren.
Ancharra.Lauren.de Rodol.Rub. & Negu-
zan.quos citar, & ſequitur communẽ dicens
Surd.d.conſ.194.nu.14.dixit etiã communẽ
Cæphal. d.conſ.133. nu.130. & alijs citatis
Caual.tract.de vſur.muli.relic.nu.207.idem
Surd.tract.de alimen.art.1.quæſt.45.nu.18.
nouiſsimè Alex.Soci.Deci. & Afflict.citatis
ſenſit idem Peregr.conſ.100.nu.13.ſubditq.
quod licet mulier id paciſci non poſſet, po-
teſt tamen iuſtè illud exigere ob retardatam
ſolutionem aurhorirate Alex.Deci. Crauet.
Rub.& aliorum.Non enim vt antea dixi cõ-
uentione fieri licitũ poteſt quod illicitũ eſt;
nec curatur quo nomine fiat pactő ſiue pœnę
aut alimentorũ ratione,vt poſt cæteros ani-
maduettit Surd. d.quæſt.45.nu.15.16. quia
res non debẽt eſſe ſubiectę ſermoni, ſed ſer-
mo rebus.ca.intelligẽtia de verbo.ſigni.pro-
bat & Dida.lib.reſo.3.ca.1.nu.3.verſ. Sep-
timo ab eadẽ ratione:& innumetos in eandẽ
cõmunem recenſuir Rolan. conſ.45. nu.30.
lib. 2. Rebuſ. in l.vni.nu.615.C.de ſen.quæ
ſine cer.quan.proferun.Cæphal.d.conſ.133.
nu.130. 131. vbi & obiectis quibuſdam reſ-
pondet. & authoritatibus aliquorũ qui con-
45 trarium affirmaſſe videntur:Cautelam † ve-
ro vt vidua fructus in ſortem imputare noo
teneatur ex veterũ authoritate ſcripſit Ca-
ual.ſupra is videndus.
46 Altera ratio † cõmunis opinioois eſt,quo-
niam fructus ſemper extenuant ſortẽ ab eo,
qui illos percipit iure pignoris, & hypothe-
cæ l.1.C.de pig.actio.l.2. C.de pact.pigno.
ca.cũ contra de pigno.ca.ad noſtrã nu.1. ex.
47 de iur.iuran.ita † vt & maritus poſt mortem
vxoris id facere teneatur:cõſuluit Ruin.cõſ.
53.nu.23.lib.2.conſ.136.num.2. & 3.lib.4.
Iaſſ.conſ.92.nu.3.lib.1. Oſaſ.deciſ. Pedem.
115.n.11.Bertran.Cæphal. Natt.Bal.Alex.
Bero.quos refert & ſequitur Surd. d. conſil.
194.nu.10.vbi egregie loquitur, rarionẽque
48 reddit poſt veteres, quoniam † etſi mulier
vti creditrix poſsideat non tamen poſsidet
vti domina.l.ſi ſeruus depoſit⁹ §.1. ff.de no-
xa.actio.& poſsidet nomine debitoris l.pig-
nori ff.de vſucapio.quare cũ oon debitor ve-
re ſed creditor poſsideat ad eum fructus iu-
49 re dominij pertinent: quia † ex poſſeſsione
debentur Bart.vbi cæteri ſcripſerunt in l.3.
§.ex contrario ff.de acquir.poſſeſsio. Natt.
conſ.535.nu.5. Bero.conſ.210.nu.19.lib.3.
50 Tertia † ſoperiorib⁹ ratio adiungi poreſt,
quoniã nullo vmquã iure deciſum reperitur
vt debiror ſuũ debeat alere creditorẽ,aut ei
quidquã dare donec ſoluit debitũ;etſi enim
bona ſint ꝓ dotib⁹ obligata atq. etiã acceſſo
rijs ad ipſam dotem,& conſequenter fructus
in conſequentiã venire videantur, tamen id
de acceſſorijs legitimis nõ de illicitis intel-
ligendũ eſt;porro licet hęredes oon ſoluant,
cum tameo poſsit vidua iudicialirer petere,
ſi id noo facit ſibi imputare debet non alijs.
Ideo quidquid percipit ex fructibus tenetur
imputare, iuxta tradita ab omnibus in d. ca.
ſalubriter,& ex noſtris Barto.& cæteri quot
quot ſunt in d.l.in inſulam §. vſuras ff.ſolut.
matrimo.Panor.Anchar. Caſtren.Alex.Cu-
man.Lau.de Rodol.Roman.Ange.Rube.Pa
riſi. Ioan. Baptiſt. & alij quos refert & pro-
bat Surd.d.quæſ.45. num.13.
51 Extenditur † cõmunis opinio vt procedat
etiã vbi maritus mulieris,ſuo teſtamento le-
garet vxori certũ quid loco intereſſe donec
ſibi dos ab illius hæredibus ſolueretur, qui
caſus quotidianus eſt nec frequenter admo-
dum tractatus: Quare in hac ſpecie videtur
52 relictum illicitum,& vſurarium: Etſi † enim
niſi in mutuo vſura cõſiderari non poſsit,vir-
tualiter tamen vt aiunt Theologi vſura co-
mittitur,nã breui manu dos data mulieri vi-
detur,& à muliere hæredi, cõſequenter mu-
tuata;vt fere in his terminis decidit text. in
l.3.§.ſciendum & in l. mulier ff. de donatio.
53 inr.vir.& vxor. Ita † fit vt teſtator quemad-
modum ſuperius dixi nequeat efficere vt in-
terim dooec legatũ ſoluitur per hęredẽ lega
tario teneatur hęres certũ quid dare loco in-
tereſſe l.3.§.fin.vbi Bart. ff.de annu.lega.cũ
ſit vſura vbicũq. quãtiras ſolui debet per di-
nume-

numerationem temporum pro retardata ſo-
lutione capitalis, etſi id foret ſub nomine
pœnę vt & ſuperius animaduerti,& poſt Bar-
tol.in d.l.3.§.fina. de annu. lega. idem do-
cuerunt alij omnes quales Bal.in l.cum alle-
gas C.de vſur. Anchar. conſil. 93. num.3. is
ibi expreſsim reſpondit non poſſe teſta-
torem mandare hæredi, quod ſoluat vxori
quidquam annuũ donec integras dotes exol-
uerit,& in eiſdẽ terminis de vxore,cui certa
quantitas fuit legata conſuluit Socin.conſil.
56.viſo teſtamento lib.3. nu.2.3. & ſequen.
credens ſimiliter vſurarium legatum Alex.
conſil.74.num.6.lib.6. Lancel. Deci. in d.l.
3.§.fina.vbi ſcripſit ſic fuiſſe Papię iudicatũ;
Et in teſtatore hæredi præcipiente vt quid
annuum det donec legatum ſoluat legata-
rio, ſubſcripſerunt huic opinioni innumeri,
quales Aretin.Barbati.Socin.Iaſſon. Purpu-
ra.Crot.Rebuf.Bertran.Crauet.Palat.Rub.
Rolan.Cagno.Alciat.quos refert & ſequitur
Surd.dict. quæſt. 45. num.21.22.23.24. vbi
& communem dixit.Eandem dixit commu-
nem idem Surd.conſ.23. nu.3. in fine lib.1.
Rolan. qui fusè diſerit conſ.55.nu.21.lib.2.

54 Contrariam † opinionem quod imo poſ-
ſit teſtator hęredi iubere vt quid certum det
donec integre legatario legatum exoluerit,
tenuit nouiſsimè Surd.conſ.23.à num.1.per
totum lib. 1. exiſtimat citra vſuræ labẽ poſ-
ſe teſtatorem hæredi præcipere, vt certum
quid ſoluat donec integrum legatum lega-
55 tario exoluerit;quam † opinionem tunc ma-
xime procedere exiſtimat; cum non eſt in
facultate legatarij petere legatum principa-
le,quod tunc contingit quando certum ter-
minum præſtituit hæredi intra quem ſoluat,
ita quod non eſt in poteſtate legatarij pete-
re legatum interim, cui nulla poteſt culpa
imputari ſi illud non petit: Hæc opinio fuit
Socin.in l.3. num.7.de his, quæ pœn.nomi.
relinqun.vbi ſcripſit ſe pro legatario aduer-
ſus hæredem conſuluiſſe,& ſuo conſilio ſub-
ſcripſiſſe Cacialup.addit hanc ipſam opinio-
nem dici Florentię agitatam, & controuer-
ſam poſt Romæ canonizatam fuiſſe, & pro
ea iudicatum. idem repetit idem Socin. in
56 conſ.41.lib.4. Eandem † ſequitur Rip. in l.
nemo poteſt num.23. delega.1. ex doctrina
Bal.in l.1.verſicul. Tertio quęritur C.de his
quę pœnæ nomine relinq. vbi docuit valere
legatum à teſtatore factum vbi relinquit de-
cem ſingulis menſibus;ſequitur Cagno. in l.
curabit num.14.C.de actio.emp. Et nullam
continere dubitationem caſum hunc quan-
do non eſt in poteſtate legatarij petere le-
gatũ ſcripſit Caballi.tract.de vſur. queſt.73.
nu.483.qui antea tractatus erat Carol. Mo-
lin.poſt correctus & emendatus prodijt no-
mine Caballi.is in d.nu.483.verſi.Et hic eſt
ſecundus caſus, ait hanc facti ſpeciẽ nullam
cõtinere dubitationẽ qui ibi à nu.481.verſi.
Septuageſimo tertio quæro, hunc articulum
ſubtiliter latè & eruditè explicauit, docens
indiſtinctè in omni caſu ſiue ſit in poteſtate
legatarij ſiue non exigendi legatũ relictũ do-
57 nec ſoluatur,citra vſurã exigi & peti poſſe: †
Alciat.vero.lib.paradaxo.5.cap.fina.nouam
prodit ſententiam exiſtimans,quod aut teſ-
tator expreſsit illud annuũ ſoluendum pro
vſuris & tunc ſit vſura, quaſi nõ poſsit id ad-
uerſus iuris interdictũ diſponere;aut vero id
non expreſsit & tunc nõ ſit vſura ſed valeat
diſpoſitio,ſic intelligens tex.in d.l. 3.§.fina.
de Ann.legat.cuius tamen Caro. Molin.im-
probat diſtinctionem d. loco nu.484.de cu-
ius veritate quoniã extra inſtitutum noſtrum
non diſputo. Tamẽ ad propoſitũ in Surdi &
aliorũ ſententia quam cõcẽdo libenter, nul-
la mihi in hac ſpecie vſura admitti videtur,
quando teſtator iuſsit hæredi quidquã annuũ
vxori dare donec dotẽ ſoluat: Ex multis quæ
poſt Moline. & nunc ſupra citatos authores
adducit argumẽtis Surd.d.conſ.à nu.3.verſ.
Quibus non obſtantibus: nã cum legatum ſit
58 donatio §.1.inſtit. de legat.& † vſuram non
committat qui liberali animo oblatum reci-
pit cap.ſicut Epiſcopum 1.quæſt.2.quinimo
nec vſura iudicatur etſi in mutuo loquere-
mur (in quo tamen diuerſa ratio eſt vt mox
59 dicã)quoniã † licet recipere ſponte & libe-
rali animo donatũ ratione mutui, etſi inten-
tione ſecundaria quod fortius eſt quiſquam
mutuet alteri vt inde aliquid recipiat, dum
principali intẽtione id faciat vt proximo in-
digẽti ſubueniat, iuxta cõmunẽ canoniſtarũ
& Theologorũ de qua Dida. d.cap. nu.2. &
in regula peccatum 2.par. regul.1. ad finem
Domi. de Sot. Turrecrem. S.Thom.Adria.
Caietan.Medin.Azpilcue. Sylueſt. Conrad.
& alij plures quos citat & ſequitur Villa-
gut.in tract. de vſur.queſt.17.n.6. ad mediũ
in prima concluſione: vnde cũ in hac ſpecie
vidua ex legato mariti ſponte facto liberali-
ter recipiat,& ſimus extra cauſam mutui cõ-
ſequenter nulla poteſt vſura conſiderari.
60 Accedat † ſecũdo ꝙ vidua legatũ recipit
nõ à legatario ſed à teſtatore, qui onus hoc
hæredi impoſuit vt rectè animaduertit Surd.
61 d.conſ.23.nu.4.ex tex.in † l.profectitia §. ſi
quis certã ff.de iur.doti. vbi ſi quid donatur
patri vt det filio nõ cẽſetur acquiſitũ à patre
quoad effectũ vt reputetur profectitiũ, & in
l. vnũ ex familia §. ſi de falcidia & §.ſi duos
cũ glo.in verbo hæreditario delega.2.quorũ
iurium authoritate Surd.ibi poſt Caſtren.cõſ.
442.num.2.reſpondit, inſtitutum hæredem
ab eo qui tenebatur ſibi relinquere nõ videri

ea bona habere ab inſtituente ſed à primo
62 qui hæredẽ grauauit, quia † à primordio ti-
tuli poſterior formatur euentus l. 1. de imp.
lucra.deſcrip.lib.10.Cod.cum alijs in orna-
tum adductis per eundem Surd. conſ. 255.
num.11.12.& conſ.112.ad finem.
63 Rurſus † cum poſsit teſtator de rebus ſuis
libere diſponere vel in vita aut in morte etiã
abutendo l. ſed etſi lege §. conſuluit de pe-
titi. hæredi. & libera quoq. ſit vnicuiq. re-
rum ſuarum adminiſtratio l. ne vſque adeo
ff. ſi quis à paren. fue. manumiſ. maximè in
teſtamentis & vltimis voluntatibus, ex ver-
bis legis 12.tabularum, quibus ampliſsima
teſtandi & legandi facultas datur: vti quiſq.
legaſſet ita (inquit) ius eſto l.verbis legis de
verbo.ſignifi.l.1.C.de ſanc. Eccleſi. poſsitq.
maritus vniuerſam ſubſtantiam ſuam vxori
relinquere dempta legitima filijs debita ſi
filios haberet, quid mirum ſi poſsit quid an-
nuum legare vxori donec dotes ſoluantur,
cum & hæres ſi nolit hæreditatem repudiare
id valeat.
64 Tertio † vſura diffinitur à Panor. in rub.
de vſur. quod vſura eſt lucrum mutui ex pa-
cto debitũ vel exactum, & licet poſt & ante
eum cæteri aliter diffiniant, omnes tamen
in diffinitione conueniunt vt vſura nõ aliter
quam ex pacto contrahatur & in mutuo, vel
vbi mutuum virtualiter poteſt conſiderari.
Panormit.vbi ſupra Hoſtien. in ſumma titu.
de vſur. §. quid ſit vſura Innocen.& alij in d.
rub.de vſur.Azo.in ſumma eo.tit. ex Theo-
logis Medi. in Codice de reb. per vſur. ac-
quiſi.quæſt.1.Azpilcue. in commen.de vſur.
num. 6. Domi. de Sot. de iuſt. & iur. lib.6.
quæſt. 1. articul. 1. Ioan.Baptiſt. Geminia.
tractat.de vſur.§.1. num. 14. S.Thom.2. 2.
quæſt.78.articul.1.Didac.dict.cap.num.2.vt
modo alios prætercam innumeros id ipſum
docentes; debet igitur adeſſe pactum & in-
ter duos, cum quid ab vno datur, & ab alte-
65 to recipitur; Cæterum in † legato annuo nõ
adeſt pactum vllum, nec quidquam datur ab
hærede, vel percipitur ab vxore legataria,
nam id voluntas ſolius teſtatoris perficit, cui
ſic legare placuit; nam in vltimis voluntati-
bus voluntas teſtatoris totum facit, vt ait
Vlpian.in l.ex facto proponebatur, verſicu.
Rerum autem Italiarum de hęred.inſtit.cum
alijs ad hoc inſtitutum cumulatis per Math.
de Math.tracta.de num.teſti. cap.3.à nu.36.
37.cum ſequen.
Quarto cum vt dixi legatum à marito fa-
ctum ex mera liberalitate procedat, vt vxo-
ri legauit quid annuum maritus donec dotes
exoluantur, ſic potuit integras omnes ſum-
mas annuales conſeruare multorum annorũ,
& eidem vxori legare; vnde ex his & alijs
multis à Carol.Molin.& Surd.adductis, quæ
apud eos videri poſſunt ne ipſa tranſcribere
iterum videar, exiſtimo legatum valere vt
non immerito dixerit Barto.Socin.ſupra ſic
fuiſſe Romæ iudicatum.
Neq. obſtant duo præcipua fundamenta,
quibus communis opinio innititur; primum
ſcilicet videri breui manu quantitatem lega-
tam, à legatario in hæredem tranſiſſe; quoniã
legatarius non annuum recipit legatum ab
hęrede ſed à teſtatore, qui huiuſmodi onus
hæredi impoſuit, vt rectè animaduertit
Surd.d.conſ.nu.4.ad medium, & conſtat id
verum eſſe, ex ſuperius adductis.
66 Non & † ſecundum ex d.l.3.§.fina.de an-
nu.lega.qui tex.hanc immiſsit confuſionem
in hac quæſtione: nam præter ſolutionẽ Mo-
67 lin.in d.quæſtio.licet † huic textui Surd.non
ſatisfaciat, reſpondetur efficaciter nihil om-
nino ad inſtitutũ facere, quoniã loquitur in
teſtatore legante vſuras, ideſt quid annuum
ſub nomine vſurarum: in quo tex. quæſitum
an valeret legatum; dubitationem faciebat
quod nequeat teſtator quidquam aduerſus
iuris diſpoſitionem ſtatuere, vel relinquere
l.nemo poteſt de lega.3.cum ſimil.vnde cum
vſuræ reprobatę eſſent de iure ciuili, quę ex-
cederent legitimam, & præſcriptam à legib.
quantitatem, conſequenter nec legatum va-
lere videbatur. Decidit IurisConſultus va-
lere legatum dum vſuræ iuſtæ ſint, inde eli-
citur, quod ſi quid annuũ legaſſet nullo vſu-
rarum nomine adiecto valuiſſet omnino etſi
exceſſiſſet legitimum modum vſurarum, ſed
quia vſuras memorauit teſtator improbatas,
mediam eligẽs textus ille viam voluit vt re-
probæ nõ debeantur, iuſtæ vtiq. cum debeat
voluntas teſtantium inquantum poſsit ſuſti-
neri & conſeruari; & hic eſt verus, & genui-
nus illius §.ſenſus, quem præſenſit Alciat. d.
cap.& malè per Molin. improbatur; in caſu
noſtro nihil ſub nomine vſurarum relictum,
ſed legatum interim quid annuũ donec do-
68 tes exoluantur. Præterea † cum ſit in facul-
tate hæredis ſoluere illico, & ſe ab annua
præſtatione exonerare videtur legatum al-
ternatiuum, & cum non poſsit vtrumq. peti,
cõſequẽter valet, vt in terminis dixit Bal. in
l.1.verſi. Tertio quæritur C.de his quæ pœ.
nomi.relinq.vbi ſcripſit valere legatum nec
vſurarium fore, cum teſtator relinquit mille,
vel decem ſingulis menſibus, quem referũt,
& ſequuntur Molin.& Surd.ſupra Dida.dict.
cap.1.in extremis verbis.
69 Ad tertium † articulum ſit illius hæc con-
cluſio, poſſe viduam paciſci cum hęredi-
bus mariti occaſione dilatę ſolutionis ab ea,
vt interim ſibi aliquid annuũ exoluatur pro
alimentis, dum id fiat in caſibus, in quibus
poteſt

poteſt vidua poſt annum conſequi intereſſe dotis non ſolutæ,quos refert Surd. dict.tractat.de alimen.artic.1.quæſtio.45.à num.1. his igitur in caſibus valet conuentio nec vſu-
70 raria iudicabitur, quoniam † deducitur in pactum id,quod de iure communi debetur, ſic Panormita.in dict.cap.ſalubriter num.6. Socin. conſil.176. num.4.lib.2. Dida.dict. cap.1.num.4.vbi Cardin.Bal.Caſtren. Pala. Rube.& Crauet.citat,pro vt verè id reſpondit Crauet.conſil.189.num.7.Felin.Gozad. Anton. Syluest. Tabien. quos refert, & ſequitur Ioan. Baptiſt. Lup. tractat.de vſur. commen.1.§.4.num.91. Surd. dict. quæſtio. 45. num.74.75. & 76. idem ſcribit magnus conſcientiæ caſuum magiſter Azpilcue. in Manua.Confeſſo.cap.17.num.213. Sylueſt. in verbo vſura 3.§.6.Angleſi.ſupra 4.ſenten. quæſt.de cont.mut.arti.2. difficul.6. conclu. 1.& 2.Villag.tract.de vſur.quæſt.22.conclu. 12.Graph.deciſio.ſuis lib.2.ca.106.num.4.
71 Atque etiam † procedit ſuperior traditio vbicunque ſtatutum, vel conſuetudo aliquid certum taxaret vxori pro alimentis interim dum dotes exoluuntur: valeret enim pactũ, quo idem deducitur in conuentionem,quod a lege municipali,vel conſuetudine taxatum nam & ſtatutum huiuſmodi validum eſt ſiue talis conſuetudo. Bald. in l. fin. §. prætereа num.5.C.de iur.domi.impetran.Cardi.Anna.Imol.& alij quos recenſet Dida. dict.ca. 1. num. 4. verſicul. Octauo hinc colligitur. Alexan.conſil.63.col.2.lib.3.conſi.31.num. 7.lib.4. Cæpol.conſil.ciuili 15.Ruin.conſil. 224.num.14.lib.1. Molin. de vſur. d.quæſt. num.527.Corne.conſil.fina.lib.2. Alios refert Surd.dict.quæſt.42.num.25. Cagnol.in l.centabit num.16.de actio.emp. Pala.Rube. in d.cap.per veſtras §. 24. num.3.de donatio.inter vir.& vxor.Crauet.conſ.189.num. 5.li.1.Anguizol.Cæphal.Cæpol. Ruin.quos refert & ſequitur Caualca.deciſio.35.nu.27. 1.part. Graphi. deciſio. ſuis lib.2.cap.106. num.4. Azpilcue.in commen.de vſu.nu.68. Specu.Bald.Alexan.Socin.Felin. Deci. Neguzan. & multi, quorum communem refert Menoch.tract.de retinen. poſſeſsio.reme.3. num.179.
72 Contrariam † ſententiam quod non ſtatuto, vel conſuetudine induci poſsit vt quid annuum detur,tenuerunt Angel. in l.diuot-
73 tio.ff.ſolu. matri. quoniam † non poteſt lex ciuilis vſuras inducere, cum in materia peccati qualis hęc ſtandũ ſit iuri canonico:Rurſus cum nec marito vſuræ debeantur ſoluto iam matrimonio,quia nõ ſuſtinet onera matrimonij vt in ſuperioribus dixi, nec deberi debent viduæ ſoluto matrimonio; atq. ideo hanc opinionem quod tale ſtatutum, vel cõ-

ſuetudo non valeat tenuerunt Iaco.Butrica. Socin.Iaſ.& alij quos memorat Surd. & ſequitur d.quęſt.45.num.25.ad medium quam communem dixit Ioan.de Lign. Panorm. & Imol.cum alijs quibuſdam relatis à Dida.d. cap.1.nu.3.verſi. Septimo ab eadẽ ratione.
74 Conciliantur † autem à Dida.ſuperiori in loco contrariæ huiuſmodi opiniones poſt alios eo antiquiores idem affirmantes, vbi ſtatutum, vel conſuetudo quid annuum tribuit mulieri viduæ, quod ad iuſtam quantitatem intereſſe ipſi poſſet adiudicari, veluti ad rationem quinq.vel vltra pro centenario dotis mulieris iuxta morẽ regionis; alioquin ſi integros fructus,aut aliud quippiã,quod in maxima excedetet quantitate dotium redditus minimè,iniuſtum enim eſſet ſtatutum, & omnino iniquum; quã etiam conciliationem admittit idem Surd.poſt Caro.Molin. d.quæſt.45.num.77.in finalibus verbis. Atq. eandem ipſam conciliationem admittit in ſimili,& pulchro caſu Menoch. tracta.de retin.poſſeſsio.remed.3.nu.179.vſq. ad num.
75 184.vnde † certè non video quomodo conſtitutio noſtra Regia, qua fructus integri adiudicantur mulieri poſt mortem viri omniũ bonorum,quos nedum retinet ſed & ſuos facit,defendi aliqua ratione poſsit,nulla habita diſtinctione an fructus æquiualeant reddi-
tib',vel intereſſe iuſtis, quæ dos parere poſ-
76 ſet; Et † quod deterius eſt nedũ fructus ſuos facit, ſed neq. in ſortem imputare tenetur, quo vt præcipuos retinet, etſi fructus ingen-
77 tes forent,& dos exigua;id enim † aduerſatur iuri diuino, canonico, & humano, nam neq. ad pias cauſas,neq. ad vſus pauperum, aut alio quouis titulo permitti id poteſt, quemadmodum latè ex communi reſoluit poſt veteres Dida. vbi ſupra Surd. d. quæſt. 45.num.14. & 25. & 76.77. Menoch. d.remed.num.182. idem Surd.conſ.194.nu.13. lib.2.vbi latius.
78 Ex his † quæ modo, & ſuperius etiã dixi, reſpõdi paucis ab hinc diebus nõ fore iuſtã conuentionem in contractu matrimonij initã inter ſocerum, & generũ,qua conuentum fuit vt gener certã pecuniȩ quantitatẽ,quam habebat teneretur in domũ ſoceri deferre, & in refectione, & prædiorũ cultura expendere,adiecta conditione quod ſoluto matrimonio morte vxoris teneretur ſocer vel vxoris hæredes pecuniã reſtituere illico, ſin minus interim ſibi certũ quid annuatim pro intereſſe ſolueretur;cũ enim ceſſent onera matrimonij morte vxoris conſequenter vſuræ vel intereſſe;Etſi id interdictum eſt in vxore ſoluto matrimonio morte viri ex communi, de qua ſuperius in primo articulo, multo magis in viro prohibitum cenſebitur:

quoniam viro debentur vſuræ, vel intereſſe
ob cauſam extrinſecam ideſt propter onera
matrimonij, vxori autem debentur ob cau-
ſam intrinſecam, quia eſt domina dotis &
ea frui debet l. vbi adhuc C.de iur. doti. vt
hæc & alia ad inſtitutum animaduertit Surd.
dict.quæſtio.45.num.7.& 8.& ſic fuit in hoc
Senatu iudicatum. Peguera deciſione. 129.
à num.1.Et in ſimili idem ſenſit Cancer.lib.
3.reſolu.cap.7.num.43.44. quod tamen in-
telligendum eſt vt intereſſe nequeat pete-
79 re in vim pacti, poſſet † autem maritus ma-
ximè ſi ſolitus foret negotiari propter mo-
ram admiſſam conſequi intereſſe, dum de eo
vere conſtaret ad ea, quæ Dida. dict.ca.poſt
Panormita. & antiquiores, fusè Surd. dict.
quæſt.45.num.27.28.Et idem vbi fuiſſet de-
ductum intereſſe in pacto, quod veriſimili-
ter iuſtum pertingeret damnum, nam & eo
caſu valeret conuentio Surd.vbi id generale
eſſe nedum in marito, ſed in omnibus dixit
d.quæſt.45. num.76.
80 Cæterum † in his caſibus, in quibus con-
uentiones huiuſmodi non valere dixi, ad-
dendum nunc, nec in vim iuramenti vbi iu-
ratæ forent poſſe ſuſtineri: quoniam vſuratię
ſunt, & iniuſtæ: & licet qui iurauit vſuras
exoluere Deo iuramentum reddere cogatur
cap.debitores de iur.iuran.vbi Panormit.&
cæteri omnes ex eo tex.docuerunt; dict.de-
ciſio.129.num.3.atq. ideo niſi prius ſoluar,
vel abſolutionem à iuramento conſequatur
contractum illicitum dicere non poſsit. d.
cap. debitores, parito tamen iuramento, &
agere, & repetere poterit eod.tex.
81 Quinimo † licet prædictis in conuentio-
nibus dictum tantum fuiſſet vt mulier, vel
vidua mortuo marito fructus in ſortem im-
putare non teneatur atque pactum iuratum
foret, & conſequenter ratione iuramenti
agens ad compenſationem, vel imputatio-
nem audiri nequeat, quia iuramentum obli-
gat pręciſe, & ideo compenſationem vel im-
putationem impedit.ca.ad noſtram vbi glo.
& Panormit.num.2.ex.de iur.iuran. & rela-
tis multis Oſaſc.deciſione Pedemon.92.nu.
26. & 33. vbi communem dixit Neguzan.
Rolan.Natt.& alij quos refert Surd.d.conſ.
194.num.8.& 9.ad finem.
82 Tamen † intelligenda communis opinio
eſt, vbi alias contractus illicitus non eſt vel
vſurarius, eo enim in caſu petita abſolutio-
ne cum iuramentum non validet cõtractum
reprobum, & imputatio & compenſatio
obijci poterit, vt in citatis locis interpretes
docent: maximè Surd. d.conſ.num.23.
83 Præterea † cum iuramentum in hoc &
huic ſimilibus caſibus non firmet contrac-
tum, ſed tantum obliget iurantem ad ob-
ſeruantiam iuramenti, mortuo principali
hæres libere contrauenire poterit etiã abſq.
abſolutione: quoniam iuramentum quoad
illius obſeruantiam ad hæredes non tranſit,
quemadmodum authoritate Barto. Bald.
Fabri. Panormita. Angel. Caſtren. Iaſſon.
Imol. Calde. Ruin. Alexan. Socin. Decij.
Alban. Gabriel. & aliorum, quorum pulchra
ad hoc inſtitutum dicta coaceruauit Surd. d.
conſ. à num.23.cum ſequen.idem Surd. de-
ciſio.159.num.11.

SVMMARIVM.

1 *Pactum in matrimonio contractum inter ge-*
nerum, & ſocerum, quo ſocer alimenta filiæ,
& genero dare promiſit, vbi tempus appoſi-
tum non fuit an de perpetuis alimentis pro-
miſſio intelligatur.
2 *Promiſſio indiffinita ad annos 15. reſtringitur.*
3 *Grammaticus ſibi ipſi contrarius.*
4 *Habitationis legatum perpetuum eſt.*
5 *Legatum alimentorum durante vita legatarij*
debetur.
6 *Alimenta ſimpliciter relicta, ad vitam deben-*
tur illius, cui relicta ſunt.
7 *Alimentorum fauore alimenta tota vita lega-*
tarij debentur.
8 *Oratio indefinita æquipollet vniuerſali.*
9 *Alimentorũ fauore ſtatutum vt perpetua ſint,*
etiam in his caſibus, in quibus indefinita nõ
æquipollet vniuerſali.

QVÆSTIO XXXX.

PACTVM IN CONTRACTV
matrimonij inter generum & ſocerum,
quo ſocer genero & filiæ alimenta da-
re promiſit; ſi tempus expreſſum non
ſit? An de perpetuis alimentis intelli-
gatur.

1 NON † ſemel accidit ſocerũ ge-
nero & filiæ in contractu matri-
monij promittere alimenta &
habitationem aut vnum ex his,
neq. de tempore ſit mentio ali-
qua; dubitari cõtingit an promiſsio hæc per-
2 petua ſit nec ne: Nam † videtur promiſsionẽ
ſolũ ad annos quindecim reſtringẽdã eſſe ex
l.ſi quis argentũ §.ſin autẽ donator C.de do-
natio. Quo loci Iuſtinianus iuxta glo. intelle-
ctũ ibi alimẽtorũ indiffinite promiſſorũ æſ-
timationem ad annos quindecim reſtringit:
Atq. ita in terminis noſtræ quæſtionis in ſo-
ceri loquẽs ꝓmiſsione videtur ſentire Grã-
ma.deciſ.102. nu.12.13. qui & ad id citauit
Afflict. deciſ.24. & affirmat ꝙ hoc cõmuni-
ter

ter tenent doctores in dict.§.ſin autem;& in
eandem ipſam teincedit Lara. in l. ſi quis á
liberis §. non tantum num.62.ff.de libe. ag-
noſ. reducens ibi doctrinam Gramma. ad
terminos computationis l. hæreditatum ff.
ad l.falcidi.
3 Cæterum † idem Gramma. ſibi ipſi con-
trarius in eiſdem terminis deciſio.101.num.
56. aliter docet, promiſsionem ſcilicet ali-
mentorum á ſocero factam eſſe perpetuam
iudicandam ad vitam ſcilicet eorum,quibus
promittuntur,argumentando de vltimis vo-
luntatibus ad contractus & è contra l. pa-
ctum inter hæredem ff.de pact. l. ſeruum fi-
lij §. cum qui chitographum delega.1. Eue-
4 rar.loco 17. á num.10.cum ſequent. In † vl-
tima autem voluntate conſtat legatum ha-
bitationis fore perpetuum l. ſi habitatio §.
vttum ff.de vſu.& habita. vbi gloſ. docet &
5 alij: Rurſus † idem in legato alimentorum,
quod ita interpretandum eſt vt intelligatur
durante vita legatarij, l. cum hi. §. modus,
in verbis conſtat enim alimenta cum vita
finiri, de tranſactio. l. firmio ad finem ff.
quan. dies lega. ced. confert text. in l. cum
quidam & in l. annua in fine in verbis, Non
eſt veriſsimile teſtarorem de vno anno ſen-
ſiſſe ſed perpetuo deberi ff. de annu. lega.
quæ iura citauit idem Gram. dict. deciſio.
101. num. 56. Vnde cum ſic repetiatur de-
ciſum in vltimis voluntatibus, idem in con-
6 tractibus iudicandum erit. Præterea † ali-
menta ſimpliciter relicta ad vitam debentur
eius ſcilicet cui relinquuntur l.1.l.caro ff. de
alimen.& ciba.lega.

Hanc ipſam ſententiam docuit glo.in l.1.
C.delega. quem inibi ceteri ſequūtur,& ex-
7 tremo laſſ.nu.9. dicentes † ſpeciale eſſe fa-
uore alimentotum,vt ſimpliciter relictis ali-
mentis, relicta ad vitam cenſeantur. Sed &
Corne.eandem opinionem tuetur conſ.311.
8 lib.1.ad finem;nam † inquit,indefinita æqui-
pollet vniuerſali l. ſi pluribus delega.1.cap.
quia circa cū vulga. de priui.nedū in vltimis
voluntatibus,ſed & in cōtractibus glo.in ca.
vt circa de electio.in 6. fusè Tiraq. qui mul-
tos de more recenſet in tract.de retract.§.1.
9 glo.13.n.1.cū ſequen.His † addo quod mul-
to magis regula hæc vindicat quando de fa-
uore alimētotū agitur,etiā in caſibus in qui-
bus non ſolet æquipollere ex doctrina Bart.
in l.quidā hæredē nu.1. ff.de tri. vin. oleoq.
lega.Propter hanc rationē & Surd.tracta.de
alimen.tit.5.quæſt.1.nu.12.13.14.hāc ean-
dem ſequitur opinionem quam communem
dixit & Pechi. tractat. de teſt. coniug.lib.5.
cap.25.num.4.ad medium vbi & Panormit.
citat conſ.78.lib.1.vnde ab hac extrema re-
cedendum non eſt.

SVMMARIVM.

1 *Pactum in matrimonio contractum inter ſocerum, & generum ne is vxorem ſuam alere teneatur, an validum ſit nec ne.*
2 *Maritus conuenire poteſt cum vxore vel ſocero ne ad alimenta teneatur, quamdiu dos ſibi non ſoluitur.*
3 *Maritus non tenetur alere vxorem quamdiu ſibi dos non ſoluitur.*
4 *Pactum inter virum & vxorem valet, vt fructus dotis dotem augeant, & interim mulier ſeipſam alere teneatur.*
5 *Donatio reciproca inter virum & vxorem valida.*
6 *Maritus cum vxore conuenire poteſt vt fructus dotis percipiat & ſeipſam alat.*
7 *Alimentorum onus dotem ſequitur.*
8 *Pactum inter virum & vxorem vt vxor ſe ipſam alat licet maritus dotis fructus percipiat, ex opinione Nouelli validum.*
9 *Pactum contra ſubſtantiam contractus dotalis nullum.*
10 *Onera obſequialia maritus vxori præſtat.*
11 *Pacta inter virum & vxorem ne vnus alteri onera obſequialia præſtare teneatur, nulla.*
12 *Pactum inter virum & vxorem quod vir dotem habeat ſed fructus non lucretur, teneaturque ad onera matrimonij, inualidum eſt.*
13 *Bal. Nouel. opinio reprobatur.*
14 *Matrimonium ſocietas dicitur diuinæ & humanæ domus.*
15 *Societas nulla eſt in qua vnus lucrum, damnum vero ſentire non vult.*
16 *Pactum delinquendi occaſionem tribuens nullum eſt.*
17 *Vxor maiora marito obſequia præſtare tenetur, quam vir vxori.*
18 *Surd. opinio noua.*
19 *Pacta ſeruanda.*
20 *Pacto & conuentione veniunt multa quæ alioquin ex natura contractus non venirent.*
21 *Penſio in contractu locationis ob vim maiorē remittitur.*
22 *Euictio debetur ſecundum naturam contractus venditionis.*
23 *Conuentio omnis aduerſus naturam contractus valida.*
24 *Matrimonialis contractus ſubſtantia non eſt, quod maritus vxori alimenta miniſtret.*
25 *Pacta in continenti appoſita pari contractus cenſentur.*
26 *Maritus vxorem indotatam alere tenetur.*
27 *Vxor indotata conuenire cum marito poteſt vt ſeipſam alat.*
28 *Alendi neceſſitas quæ marito incumbit circa vxorem ſuam, eſt de iure poſitiuo.*

29 *Pactum mariti quod mulier ſe ipſam alere teneatur, ſi tamẽ aliũde nõ habeat, nullũ eſt.*
30 *Pacta aduerſus leges nulla.*
31 *Dictio negatiua præpoſita verbo poteſt, tollit omnem potentiam.*
32 *Pacta dotalia in detrimentum mulierũ nulla.*
33 *Maritus tacita quadam ratione vxorem alere tenetur.*
34 *Maritus vxorem quam in ſuo tenet obſequio, etſi ei dotem ſoluere recuſet, alere tenetur.*
35 *Alimenta ei debentur, quem in noſtro tenemus obſequio.*
36 *Mulierum induſtria tenuis.*
37 *Alimenta quæ vxori debentur naturali ratione dictante dantur.*
38 *Alimenta quæ vxori debentur multiplici ex cauſa ei conceduntur.*
39 *Mulieribus vagari turpe.*
40 *Mulier vaga eo ipſo meretrix præſumitur.*
41 *Mulieres pro alijs poſtulare prohibentur.*
42 *Lex ad delinquendum inuitare non debet.*
43 *Pactum delinquendi occaſionem tribuens iniuſtum.*

QVÆSTIO. XXXXI.

PACTVM IN CONTRCTV MAtrimonij à genero initum cum ſocero ſuo ne vxorem alere teneatur, An valeat nec ne dote per eum recepta; caſus multi declarantur.

1 ETSI pactum † à genero factũ in capitulis matrimonialibus vt ſocer vel vxor quamdiu dotem retinent, alimenta vxori miniſtrare non teneatur validum ſit, quoniam cũ maritus dotis fructus qui propter onera matrimonij dantur l. pro oneribus & l. dotis fructus C. de iur. doti. cap. ſalubriter de vſu. l. de diuiſione ff. ſolu. matrimo. non lucretur, nihil mirum ſi pacto ab ipſo onere alendi vxorem ſe eximere poſsit. quemadmodum in marito cum vxore ſic paciſcente decidit Vlpian. in l. ſi conuenerit in fine ff. de pact. dotali. *Et quid* (ait text. ille) *dicemus ſi tale pactum conuentum interuenit: vt maritus fructus in dotem conuerteret, & mulier ſe ſuoſq. alere teneretur ve; & vniuerſa onera ſua expediret, quare non dicam conuentionem valere.* vbi gloſ. in verbo valere; quæ & conſimilem citat text. in l. ſi quis pro vxore §. ſi vxor ff. de donatio. int. vir. & vxor. ad idem text. in l. fina. ff. de in rem verſicul. Specul. titu. qui filij ſint legi. §. 1. num. 28. Nouel. in repeti. l. ſi conſtante num. 52. ff. ſolu. matrimo. idem tractat. de dot. part. 2. num. 12. Campe. eod. tractat. part. 2. quæſt. 6. num. 1. ſic & Natt. conſ. 547. num. 11. Surd. tracta. de alimen. titu. 7. quæſ. 18. num. 2. Eodem † modo valet pactum
2 reſpectu ſoceri vt is filiam alimẽtare quamdiu dotem retinet teneatur. l. fina. 1. reſpon. ff. de dot. exceptio. l. penul. & fina. ff. de in rem verſicu. Nouell. Spec. & Surd. vbi ſupra ſed quoniam hic articulus dubius eſt ideo ſequentes caſus conſiderare oportet.

3 Primus † eſt vbi gener cum ſocero vel vxore paciſcitur vt quamdiu ipſi, vel eorum vnus dotem retinet; minime ad alimenta teneatur; & caſus hic non habet dubitationem vt modo dixi ſuperius. Ratio eſt quoniam & id in pactum deducitur quod aliàs de iure licet; Non enim compelli maritus poteſt vxorem alere, quæ ſibi dotem dare denegat promiſſam gloſ. in verbo onera in §. fina. in auth. de non eligen. ſecu. nuben. ex eod. text. Cyn. & Salicet. in l. quod in vxorem de Nego. geſ. vbi poſt Caſ. & Alexan. l. fina. vbi & Bald. & Paul. de Caſtr. C. ad S.C. Velleia. Iaſſon. l. ſi donaturus §. 1. num. 3. ff. de donatio. ob. cau. Guid. Pap. deciſio. 439. Boerl. deciſio. 22. Socin. Natt. Dida. Corne. Cott. Ioan. Andre. Butri. Vital. Palat. Rube. & alij plures quos citat Surd. tractat. de alimen. titu. 7. quæſt. 17. num. 1. 2. & ſeq.

4 Secundus † caſus eſt vbi conuenit quod fructus dotis, qui pro oneribus matrimonij deſeruire debent dotem augeant, & ſe ipſam mulier alere promittit; hoc pactum valere certum eſt; quoniam reſpectu oneris alendi recipit mulier commodum vt fructus dotis ſuæ cedant in augmentum dotis: hic eſt verus intellectus dict. l. ſi conuenerit de
5 pact. dotali. cenſetur † enim donatio hæc reciproca, quæ inter virum & vxorem valet. Cyn. & Bald. in l. ſi pater puellæ C. de inoffi. teſtam. vbi Caſ. Salicet. & Iaſſon. num. 1. 2. dixi fusè hoc lib. quæſt. 19. à num. 1. vbi multos in hanc adduxi opinionem: ſic intellexerunt d. l. ſi conuenerit Nouel. Camp. Surd. & alij ſupra relati.

6 Tertius eſt † quando maritus cum vxore cõuenit quod ipſa dotis fructus recipiat, ſed quod ſeipſam alat, cum non videatur quidquam donari à marito vel vxore alteri, ſed compenſari magis d. l. ſi quis vxori ad finem ff. de dona. int. vir. & vxor. l. mutus §. manen-
7 te ff. de iur. doti. Ratio † eſt quoniam dos pænes quemcunque ſit onus alimentorum annexum habet, & ibi eſſe debet vbi ſunt onera l. is qui ſtichum §. ibi dos ff. de iur. doti. l. ſi maritus l. ſi filia §. 1. ff. fami. herciſ. l. fina. ff. de dot. excep. Campe. dict. quęſt. 6. Natt. d. conſil. 547. num. 11. Surd. dict. quęſt. num. 6. 7.

8 Quartus † caſus eſt quando maritus cum vxore

vxore paciſcitur vt ſe ipſam alat quamquam
is fructus dotis percipiat, & hic caſus conti-
net dubitationem,nam Nouel. vbi ſupr. vi-
detur ſentire quod tale pactum valet,& idē
annuit in dict.l.ſi conſtante num.52. contra-
riam ſententiam docent cæteri omnes Bald.
in l.pactum quod dotali ad finem C. de col-
latio.Vital. tract. clauſula. titul.an alimen.
renuncia.poſſ. colum.6. verſi.An valeat pa-
ctum qui alios refert,Surd.dict.quæſ. num.
9 3. † nam pactum ſimile eſt contra ſubſtan-
tiam cōtractus dotis,quæ ideo datur vt one-
ribus deſeruiat matrimonij,&propterea va-
lere non poteſt l.cum præcario ff.de præcar.
l. vbi ita donatur ff. de donatio. cau. mort.
Neque iura à Nouell. citata in contrarium
obſtant,quoniam ea ſuam habent rationem,
& ex quatuor ſupra adductis caſibus facilem
recipiunt ſolutionem: non enim alia adſert
quam in illis adducta; ſed & ridiculum eſt
quod is ſcribit,inquirendo rationem cur hoc
pactum valet,dum dicit hoc ideo,quia pre-
10 ter † alimenta alia multa onera ſubire ma-
ritus cogitur obſequialia l. ſi cum dotem §.
ſin autem ff.ſolu.matrim.adeo quod difficile
(inquit) ſit poſſe maritum ſupportare tot &
11 tanta §.quia vero in auth. vt mulier. debi. †
Inde concludit quod licet pactum valeat quo
maritus ſe eximit ab onere alendi licet fru-
ctus recipiat,non tamen valeret quod vir nō
teneatur ſubire cætera onera obſequialia
quæ ſecum matrimonium adſert reſpectu
vxoris, & vice verſa mulier erga virū ſuum;
veluti inſeruiendo, operando, in domo co-
habitando, quia inquit id eſſet contra ſubſ-
tantialia matrimonij & indiuiduam vitæ cō-
12 ſuetudinem. Similiter † ſubdit non valeret
pactum quod vir habeat dotem, ſed fructus
non lucretur & dotem augeant,& nihilomi-
nus teneatur ad onera matrimonij; eſſet
enim contra ſubſtantialia dotis.hæc Nouel.
13 qui non recte loquitur: Imprimis † in eo
quod affirmat valere pactum, quo conuenit
vt vxor ſe ipſam alat licet is fructus dotis
recipiat, quoniā huiuſmodi conuentio nulla
eſt omnino vt ex Bal.Vital.& Surd.dixi ſu-
perius.Ad hæc & preter eos,manifeſtè illius
14 opinio infringitur, quod † tale pactum ad-
uerſatur matrimonio,quod diuinæ & huma-
næ domus ſocietatem continet. in princi.
Inſtit.de Patri.poteſt. Et ab ſponſalibus ad
ſocietatem argumentatur Roma. Pontifex
in ca.2.de ſponſa.l.1.de rit.nuptia. Et in ſo-
cietate viuere vir & vxor dicuntur in ca.cum
ſocietas 27. quæſ. 2.dixi lib. 1. compara.5.
15 vnde † ſicut ſocietas illa nulla eſt, in qua ex
vna parte lucrum ſocius conſequitur & dam-
num minime quæ leonina appellatur l.ſi non
fuerint §.Ariſto. ff.pro Socio. & contra na-
turam l.ſecundum naturam de reg. iur. ſic in
hac ſpecie ſocietas viri cum vxore dum fru-
ctus vult lucrari dotis, neque onera ſubire
matrimonij leonine agere & contra natu-
ram videtur.

16 Secundo † eadē opinio confutatur, quo-
niam ſi valeret pactum mulier non haberet
vnde ſe aleret,conſequenter daretur ſibi oc-
caſio manifeſta delinquendi & adulterandi,
at ſimilia pacta quę delinquendi occaſionem
tribuere poſſunt,ſunt inualida de iure l. cō-
uenire ff.de pact. dotali. l. ſi vnus §. illud ff.
de pac. l. quidam decedens de admi. tuto.
cum ſimi.multis, Neque dicere vt is, quod
præter onera matrimonij maritus obſequia-
lia opera vxori præſtare tenetur aliquid eſt;
17 quoniam † longe maiora vxor præſtat, cui
hoc incumbit erga maritum, magis quā ma-
rito erga vxorem, cum is ſit dominus & ca-
put mulieris, & ei reuerentia ab vxore de-
beatur l.1.§.cum autem C.de rei.vxo.actio.
l.alia cauſa §.fina.ff.ſolu.matrim. cum innu-
meris ad hoc inſtitutum agregatis per Tira-
quel.in ll.connubia.l.1.a num.2.Meno. lib.
præſump.3.præſ.51. num.33.quod ſi ad alia
reſpiciamus,pregnatus, partus immenſi do-
loris in quibus multæ pereunt, labores nu-
triendi & infantes lactandi, opera domeſti-
ca,& alia multa, nulla certe comparatio eſt.
Rurſus dum Nouel. affirmat non valere pa-
ctum quo conueniſſet vt maritus fructus do-
tis ſuos nō faceret & nihilominus onera ma-
trimonij ſuſtineret,ſui ipſius opinionem cō-
fundit;quoniam ſi huiuſmodi pactum reſpe-
ctu viri non valet,minus multo valere debet
reſpectu vxoris,quoties ſit pactum à marito
de lucrando fructus cum hoc quod vxor ſe
ipſam alere teneatur,& tamē idem Nouell.
ſupra relatus contrarium affirmat;quod ſi il-
lius ſententia in marito vera eſt,& in vxore,
cum dictum in vno in alio dictum cenſeatur
ex natura correlatiuorum l.1.de cupreſſ.lib.
18 10.Cod. † Quare Surd.dict.quæſt. num.11.
verſi.Reſtringendo igitur noue opinatur va-
lere pactum,dum mulier habeat aliunde,ex
quibus ſeipſam alere poſsit, ſi tamen pactū
fiat ante matrimonium, id autem multis ra-
tionibus oſtendere conatur.

19 Prima † quia pacta ſunt ſeruanda, nihil
enim magis congruum quam pacta ſeruare l.
1.de pact.l.1.de conſtitu.pecuni. & licet de
natura contractus dotalis vxor ſe ipſam ale-
re non teneatur, non tamen inde ſequitur,
quin nequeat pactum contrarium iniri, cum
20 † multa non veniant ex natura contractus
quę tamen ex pacto veniunt Bal.Angel.Sa-
lic. & Fulgo. in l.1. C. commo.comprobat
21 locationis exemplo; in locatione † etſi de
illius natura ſit quod ob vim maiorē remit-
tatur

Digitized by Google

tarur pentio,poteſt tamen fieri in contrariũ
pactum & valet l.1.verſic. In quo cuncta vbi
Iaſſ.C.de iur.Emphi.Porti.conſi. 143.num.
13.14.Becci.conſi.94. num.29. Addit idem
22 ſimile aliud; † licet euictio debeatur ſecun-
dum naturam contractus venditionis l. ſi in
venditione ff.de Euictio.tamen ex pacto re-
mitti poteſt l.emptorem §.fina.vbi gloſ. de
actio.emp.Caballi.tract.de Euictio.§.2.nu.
23 13.† ſubdit extremo, valere omne pactum
aduerſus naturam contractus, licet aduerſus
ſubſtantiam minime gloſ. Barto.& alij in l.
pacta conuenta de con.emp. vbi Bart. ad id
Cait.Deci. Beren.Natt. Neuiz.& Menochi.
citat,& alios plures citaui lib. 2. differen. 3.
poſt principium. Vbi & eundem Surd.hoc
24 in loco adduxi. De ſubſtantia † autem ma-
trimonij vel dotalis (ait ille) contractus nõ
eſt quod maritus miniſtret alimenta vxori,
illud enim de ſubſtantia dicitur, quod ſi ex-
preſſum ſit contractum infringit. Deci. in l.
cum quid num. 4. de reb. credi. Beren. in l.
pacta conuenta cap.1.num.3. præfatio. 3.ff.
de con.emptio.at ſi exprimatur quod mari-
tus alat vxorem, iam id à lege pro expreſſo
habetur, ergo non eſt de ſubſtantia contra-
ctus dotalis vel matrimonij.

25 Secunda † Surd.ratio, vbi à principio cõ-
uenit quod vxor ſe ipſam alat, & præter id
certam dotem conſtituat, tunc dos tanto vi-
detur amplior, quia pacta appoſita cenſen-
tur pars contractus l. fundi partem de con.
emptio. l. iuriſgentium §. quinimo de pact.
citat Bello.Coru.Alciat.& Iaſſo. poterat in
terminis proprijs pacti dotalis citare mul-
tos quos recenſui hoc lib. quæſtio. 2.& 3. &
quæſt. 23. verſic. Contrariam tamen. Tum
quia & maritus præter onus alendi alia etiã
ſuſtinet vt poſt Angel. Campe. & Pala. Rub
oſtendit Rolan.tract.de luc.dot.quæſ. 4.nu.
17.& quæſ.106.num.38.

26 Tertia † Surdi ratio, ſicuti maritus,qui
duxit vxorem indotatam, eam alere tene-
tur l. quod ſi nulla de religi. & ſump. fune.
Cyn.Barto.Bald.Roma. Alex.Iaſſ. Guid.&
alij quos refert idem Surd. tract. de ali-
men.titul.7.quæſ.19.a num. 1.ita poteſt pa-
ctũ fieri quod dotata alat ſe ipſam. Et que-
27 madmodum † vxor nullam dotem tradens
conuenire cũ marito poteſt quod ipſam alat
l.inter ſocerum §.conuenit de pact. dota.ſic
inter coniuges conueniri poteſt quod vxor
dote ſoluta ſe ipſam alat.

28 Quarta Surd.ratio, † alendi (inquit) ne-
ceſſitas quæ marito incumbit eſt de iure po-
ſitiuo l.dotis fructus de iur.doti.pactum au-
tem contra ius ciuile poſitiuum eſt validum
l. 1. de pact.& hoc eſt quod vulgo dici ſolet
pactum legem tollere, & vbi adeſt pactũ in-
telligitur receſſum à iure cõmuni vt aliquid
operetur l.ſi quando de leg.1.Hæc ſunt qua-
29 tuor Surd.rationes fere ad verbum relatæ: †
tandem idem fatetur quod ſi mulier non ha-
beret aliunde ex quibus poſſet vltra dotem
ſe ipſam alere quod eo caſu pactum eſſet
nullum & inualidum:Cum tamen quatuor il-
lius fundamenta directo tendant ad probã-
dum pactum hoc valere omnino,ſiue habeat
vnde ſe alat mulier præter dotem ſiue non;
vnde eũ vera non ſint èmedio tollenda ſunt.

Primæ rationi reſpondetur pacta ſeruan-
da eſſe etſi contra naturam ſint contractus
30 inter paciſcentes initi; vera argumentatio †
niſi lex pactum reprobet vel delinquendi
occaſionem tribuat ſic expreſsim de pactis
inter virum & vxorem initis reſpondit Pau.
in l. conueniri ff. de pact dotali. conueniri
(inquit text.) non poteſt, nec illa quidem
pacta ſeruanda ſunt, ne ob res donatas vel
amoras agatur; quia altero pacto ad ſuran-
dum mulieres inuitantur: altero ius ciuile
impugnatur:etſi conuenerit ne ob impenſas
neceſſarias ageretur,tale pactum non eſt ſer-
uandum,quia tales impenſæ dotem ipſo iure
minuunt: hue vſque Pau. qui directo Surdi
rationi contrariatur; cum & illic de natura-
libus contractus agatur, ſed quia mulier ad
delinquendum inuitaretur,vel quia ius ciuile
impugnaretur, noluit talia pacta valere: Id
quod & aperte extrema conuentio de qua
illic de impenſis neceſſarijs non ſoluendis,
oſtendit,cum ipſa ſit contra naturam contra-
ctus dotalis,& tamen valere eã noluit.Pon-
deranda ſunt rurſus verba illius l. in princi-
31 pio *conueniri non poteſt*, &c. † negatiua
enim dicto illa verbo poteſt præpoſita tollit
omnem potentiam & facultatem cõtrahen-
di ad ea quæ glo.& cæteri ex eo text.ibi do-
cuerunt in ca. 1.de reg.iur. & in l.nemo po-
teſt de lega.1.

32 Rurſus † pacta dotalia quę iura dotium
vel mulierum minuunt omnino à iure repro-
bantur:tantus eſt fauor mulierum & dotis vt
facilius nubant,& ciuitates repleant; conuer
ſo ea, quę illis fauent tenaciter obſeruanda
vt multis relatis ſcripſi hoc lib.quæſ.1. quos
non repeto.ita fiet vt pactum hoc contra na-
turam contractus initum nullum ſit.

Non obſtat ſecunda ratio, quod dos ma-
ior cenſetur ſtante tali pacto, quoniam iura
non conſiderant dotis maioritatem vbi ea-
dem maioritas in detrimentum vergeret
mulieris ſicut in noſtro caſu; vnde ſcripſi d.
quæſ. 1.in principio valere pacta dotalia quę
in commodum tendunt mulierum, alia mi-
nime: Neque dicere vt ille, quod alias præſ-
tat maritus vxori operas ſaltim obſequiales
præter alimenta: quæ fuit conſideratio Bal.
Nouell.

Digitized by Google

Nouell. quam ſupra reprobaui & rectè; quoniam longe maiora mulieres viris præſtare debent vt ibi: Ad hæc ex obſequialibus operis mulier alimenta ex quibus viuat percipere non poteſt; & præſtat magis vt mulier ex dotis fructibus à marito alatur, quam vt obſequialia recipiat onera nullius æſtimationis: Præterea conſideratio vniuerſalis non eſt, quid enim vbi dos nulla data fuit, ſane & hoc caſu inuicē obſequia præſtari debent.

Neque obſtat tertia ratio Surdi, quoniam non recte argumentatur, valet pactum quod vir vxorem alere teneatur etſi dote careat, ergo èconuerſo valet pactū quo vxor ſeipſam alere promittit; quoniam vtriuſque caſus diſpar ratio eſt; valet enim in priori caſu pactum quia id in eo deducitur, quod à iure ineſt, cum eo ipſo quod vir vxorē ducit, eam alere etſi dote careat teneatur dict. l. quod ſi nulla de religi. & ſump. fune. latè idem Sur. eod. tract. titul. 7. quæſ. 19. in princi. & dixi ſup. Rurſus & pactum ob id valet quod fauorabile ſit mulieri, ſecus vbi damnoſum vt

33 ſuperius. Non enim ſolum † tenetur alere vxorem maritus indotatam, ſed & dotatam;

34 quam in obſequio tenet, etſi † dotem ei ſol-

35 uere recuſet, ratione naturali dictante, qua † cogimur ei alimēta præbere quem in noſtro tenemus obſequio l. in rebus §. poſſunt ff. cōmo. l. ſerui §. quas impēſas ff. de Ædeli. edic. l. ſed etſi quid §. ſufficienter ff. de vſufruct. Gramma. deciſiō. 103. nu. 25. Benicas. tract. de pauper. 8. prin. quæſ. 2. ſpecial. contract. num. 4. Neque text. in d. §. conuenit probat id ad quod eum Surd. citat, cum in alijs terminis loquatur, in vxore ſcilicet, quæ pacta fuit quocunque vellet per prouinciam ambulare ſumptibus mariti. Rurſus diſpar eſt

36 ratio in vxore † quoniam mulierum induſtria ad lucrandum tenuis eſt, quæ tantum viris debent operari ſcribit Menochi. lib. præſump. 3. præſ. 51. num. 4.

37 Non obſtat extrema † argumentatio nam alendi neceſsitas, qua maritus vxorem alere tenetur licet ſit inducta de iure poſitiuo, tamen ratione naturali dictante fuit à lege decreta: & propterea debet dici iuris naturalis, quemadmodum poſt S. Thom. & alios ab eo relatos ſcripſit erudite, & ſubtiliter Sarmien. tract. de reddi. Eccleſiaſ. 4. part. ca. 2. & 5. idem lib. 2. ſelecta. cap. fina. quem citaui cum alijs lib. 1. comparatio. 19. verſi. Et

38 poteſt Romanus Pontifex. † Ratio autem naturalis non vna tantum eſt ſed multiplex. prima quia afforet ſocietas hæc leonina vt vnus damnum, alter lucrum conſequeretur. Secunda quia inuitaret mulierem ad delinquendum. Tertia quia naturali ratione impellimur eis miniſtrare alimenta perſonis, quas in noſtro detinemus obſequio. quas ſupra rationes reddidi. Addo quartam quia dos eſt proprium patrimonium mulieris, & iuri naturę concinit vt quiſque ex ſuo viuat patrimonio, l. 3. §. ſed vtrum ff. de minori. Præterea dato quod eſſet (cum non ſit) inducta alendi neceſsitas à iure poſitiuo, potuit ex cauſa ius ipſum contraria pacta infringere l. non dubium C. de legi. l. pacta quæ contra de Pact. d. l. conueniri cum ſimilibus.

39 Demum † conſiderandum quam turpe foret vxoribus ſe ipſas alere, cum id non poſſent niſi vagando, & alienas domos frequen-

40 tando † eo enim ipſo mulier, quæ id agit meretrix præſumitur Angel. in l. ſi qua illuſtris C. ad S. C. Orficia. quem refert Tiraq.

41 in ll. connubiali. l. 10. nu. 34. † Vnde meriro ipſis prohibitum fuit ne pro alijs poſtulent, ne contra pudicitiam ſerui congruentē alienis cauſis vel negocijs ſe immiſceant eundo vndiq. l. 1. §. ſexum ff. de poſthu. ideo nec lerēdi teſtimonij cauſa in iudicium venire coguntur capi. mulieres ex. de iudi. vt & alia his ſimilia adiungit idem Tiraq. vbi ſupr. a nu. 30. 31. Meno. li. præſ. 3. præſ. 10. num. 11. quare à priori ſententia recedendū non eſt. Et ex his, quę dixi conſtat non multum laborandū eſſe vt laborat Surd. in inquirenda ratione, cur pactum de quo ſupra non valet, is enim a n. 7. verſi. Querendū igitur cum 4. ſequen. ſtrenue laborat in ea reddenda: & tandem non inuenit: vera igitur ratio neq. vna tantum ea eſt quam paulo ante docui, quia vxor ad delinquendū inuitaretur, & hæc mi-

42 chi ipſa veritas videtur. † Nam ſicut nec lex valet, quæ ad delinquendum inuitaret ca. ex parte vbi Panor. 2. notabi. & in cap. fina. de conſue. & cap. flagitia 22. quæſ. 7. latiſsimè Crauet. conſi. 137. nu. 2. Rimi. iuni. in l. 1. nu.

43 21. & n. 196. ff. quod quiſq. iur. † multo minus pactum valere debet. Nihil enim magis legiſlatores cogitarunt quam delinquendi ocaſionem amputare l. 1. §. fina. ff. quem. ſerui. amit. l. 1. in princi. ff. Naut. Caupo. ſtabu. cano. emendari 1. quæſt. 1.

SVMMARIVM.

1 *Maritus qui alimenta vxori denegat, an lucro dotis ex pacto debito ſit priuandus.*

2 *Pacta ſeruanda.*

3 *Alendi neceſsitas, quæ marito incumbit reſpectu vxoris à iure poſitiuo deſcendit.*

4 *Pacta à iure gentium deſcendunt.*

5 *Lucrum dotis marito ob onera matrimonij defertur.*

6 *Maritus recuſans alere vxorem, quæ ob id moritur, lucrum dotis amittit.*

7 *Pactū ſeruare nō videtur is, qui aliquid comittit propter quod pacto renunciare videatur.*

Maritus

8 *Maritus lucrum dotis amittit ſi vxori denegat alimenta, etſi minime moriatur.*
9 *Gaudere bonis non debet is, qui illius perſonam ſpernit, cuius ſucceſſionem ſperat.*
10 *Vnum ſi remanet ex duobus, quæ obſtant ſuſtinere diſpoſitionem facit.*
11 *Maritus lucro dotis priuatur vbi vxorem expellit ſine iuſta cauſa.*
12 *Maritus vxorem expellens aduerſus pietatis officium agit.*
13 *Maritus expellens vxorem tenetur ei dotem conſignare.*
14 *Maritus vxorē occidens omni lucro priuatur.*
15 *Diſtinctio communis.*
16 *Diſtinctio communis à Surdo improbatur.*
17 *Pœnalis diſpoſitio odioſa, extenditur tamen ex idemtitate rationis.*
18 *Maritus vxori infirmæ medicum, & medecinas denegans lucro dotis priuatur.*
19 *Alimenta cui debentur & medecina etiam.*
20 *Maritus vxori infirmæ medecinas denegans alimenta negare videtur.*
21 *Vxor ob medicinas denegatas non ex vi morbi ſed ex dicta cauſa mortua præſumitur.*
22 *Maritus imperitum medicum vxori infirmæ adhibens, an lucro dotis priuetur.*
23 *Vxoris hæredes, cui denegata fuerunt alimenta intenſionem habent fundatam aduerſus maritum, vbi expulſa fuit à domo.*
24 *Maritus occidens vxorē omni lucro priuatur.*
25 *Maritus propria authoritate in vxorem ius dicere non poteſt.*
26 *Maritus occidens vxorem etiam in caſu licito lucro dotis priuatur.*
27 *Paciſcentes triſtem euentum cogitaſſe non videntur.*
28 *Conuentio partium vltra ipſarum intenſionē extendi non debet.*
29 *Obligatione in generali, non venit id quod veriſimiliter concedi non debuit.*
30 *Surdi opinio aduerſus communem.*
31 *Contrahētes cogitaſſe præſumūtur quæ a duorum pendent voluntate.*
32 *Surdi traditio reprobatur.*
33 *Maritus negans vxori alimenta in his caſibus, in quibus id poteſt lucrum dotis non amittit.*
34 *Maritus qui non ſuſtinet onera matrimonij lege permittente, lucrum dotis non amittit.*
35 *Maritus ſi poſt denegata alimenta & eiectā vxorem, ſecum ea reconciliauerit, lucrum dotis non amittit.*
36 *Filius exhæredatus à patre ex cauſa, ſi poſtea ſecum pater reconciliauerit, non nocet exhæredatio.*
37 *Rolandi declaratio celebris.*
38 *Maritus qui onera matrimonij non ſuſtinet, quia vxorem à domo expulit, an fructus dotis eidem vxori reſtituere teneatur.*
39 *Maritus fructus receptos reſtituere vxori nō tenetur.*
40 *Fructus reſtituendi ab eo qui ſine titulo rem poſſidet.*
41 *Paul. Caſtr. conſideratio euerſa.*

QVÆSTIO. XXXXII.

PACTO VBI VIR DOTEM VEL aliquam illius partem lucratur, vbi vxori denegat alimenta; An dotis lucro ſe ipſum faciat indignum.

1 QVONIAM de † alimentis vxori debitis præcedenti quæſtio.
dixi, proxima illi altera eſt, an
vit, qui ex pacto dotem vel partem lucratur ſi deneget vxori
alimenta & interim moriatur, an eâ dotis
pars ex pacto dotali ſibi quæratur nec ne:
Videtur enim quòd cum ex pacto ius ſibi
fuerit quæſitum ab eo niſi contrario conſenſu
tolli poſſit. cap. 1. de regu. iur. ex. l. nihil
tam naturale de regu. iur. l. ſi vnus §. pactus
2 ne peteret cum ſimilibus de pact. Neque †
aliud magis legi naturę cōſentaneum quam
conuentiones ſeruare l. 1. §. ſi conueniat ff. de
po. cap. 1. §. ſi id. Quæ fuit prima cauſa bene.
amitt. Et dixit Bald. in rubr. de conſti. in
princi. quod verba hæc pacta ſeruabo, proceſſerunt
de ore Dei Opti. Max. Becci. conſ.
45. num. 25. Et in noſtris terminis de pactis
dotalibus tex. in l. lege ff. de pact. conuen.
vbi dixit I.C. quod contractus à conuentione
legem accipiunt. Sic quemadmodum cōduntur
contraria conuentione diſſoluuntur.
vt ſupra, & l. 1. ff. de pact. l. 1. de cōſti. princi.
Natt. conſ. 384. num. 11.
3 Secundo † quoniam alendi neceſſitas, quę
marito incumbit, qua de alimentis tenetur
prouidere vxori, deſcendit à iure poſitiuo l.
dotis fructus ff. de iur. doti. Roſre. in ſuis antiquis
queſtio. Sabbati. queſt. 29. nu. 3. Lancel.
Galliau. in conſu. Alexan. verbo ſolidos
nu. 42. Surd. tract. de alimen. tit. 7. quæſt. 18.
4 num. 25. Cum † autem pactum ſit de iure
naturali l. iuriſgentium vbi omnes ff. de
pact. l. cum amplius §. his natura debet de
regu. iur. cap. 1. de pact. nequit ius poſitiuum
ideſt alendi neceſſitas illo iure inducta, pactum
de iure naturali deſcendens infringere;
cum iura naturalia immutabilia ſint §.
ſed naturalia inſtit. de iur. natu. genti. &
ciuil.
5 Bal. tamen in hac † queſtione ſenſit in l.
quod in vxorem num. 1. C. de Nego. geſt.
dotis lucrum quod marito defertur vel ratione
pacti, aut ſtatuti, cum detur propter
onerā

oncra matrimonij, interque præcipua ſunt
alimenta, ceſſantibus his deficere etiam lu-
cra oportet; quoniam vt vulgo dicitur, ceſ-
ſante cauſa ceſſat effectus cap. cum ceſſante
de appellatio. l. adigere §. quamuis de iur.
parro. dari vero lucra maritis propter one-
ra matrimonij communis eſt gloſ.opinio in
l.ſi donaturus §.1.verbo dumtaxat ff.de con.
cau. dat. in quo articulo multorum authori-
tate hanc dixi receptam hoc libr. quęſ. 21.
verſic.Neque extremo loco. Vnde Caſtren.
in l.ſi ab hoſtibus §.ſi vir num.4.ff. ſolut.ma-
6 trimo. † ſcribit,maritum non lucrari dotem
illius vxoris ſiue ei ex pacto aut ſtatuto de-
beatur;cui ob id quod alimẽta negauit vxo-
ri mortua fuerit;quod dixit quotidianum &
menti tenendum, & habuiſſe de facto Flo-
rentiæ ex text. in l.necare de lib. agnos. Et
licet Alex.& Iaſ. ibi contrarium teneant eã
tamen opinionem ſequuti ſunt Pala.Rub.in
in repeti.rub.de don.int. vir. & vxor.§.70.
num.23.poſt Bald.& Cuma. in dict. §. ſi vir
& nouiſsimè Surd.tract. de alimen. titul.8.
priuil. 69.num. 1.ad finem,vbi ſimile addit
donatarij, qui ſi deneget alimenta donatori
priuatur rebus donatis ob ingratitudinem
Boeri.deciſio. 244.nu. 12. Rolan.& Phanu.
quos citat idem Surd.vbi ſup.num.1.in fine.
7 Non obſtant duæ † proximæ adductæ ratio-
nes in contrarium; quoniam pacta ſeruanda
ſunt niſi ex contrahentibus quiſquam quid-
quam cõmittat,quo á pacto recedere videa-
tur,quod multis comprobari exemplis poſ-
ſet, noſter ſufficiet caſus in quo maritus cui
ex pacto dos & illius lucrum datur vt ſuſti-
neat onera matrimonij; vbi igitur nollit ſu-
ſtinere á pacto recedere cenſetur & eo ipſo
ſe ipſum priuare, quod ex inferius dicendis
latius patebit. Non obſtat ſecunda quod a-
lendi neceſsitas,qua maritus vxorem alere
tenetur eſt inducta de iure poſitiuo quoniam
ſuadente dictamine & ratione naturali id
fuit ſtatutum, conſequenter huiuſmodi ne-
ceſsitas non rectè tota iuris poſitiui dici po-
teſt,quemadmodum præter omnes declara-
ui præcedenti quæſtione in fine verſic. Non
obſtat extrema.

Extende communem traditionem quibuſ-
8 dam notabilibus modis.Primo † ſiue deceſ-
ſerit mulier propter denegata alimenta ſiue
non deceſſerit: licet enim ſupracitati inter-
pretes videantur ſentire requiri ad hoc vt
maritus lucro priuetur,quod vxor fame fue-
rit mortua,cum moueantur authoritate tex.
in d.l.necare qui in his terminis loquitur,
non tamen tuta argumentatio eſt, non enim
maritus lucro dotis priuatur quia denegat
alimenta vxori, & conſequenter necare vi-
deatur,ſed quia lucrum dotis ei non debetur
qui nollit onera matrimonij ſuſtinere, cum
ob hanc,& non aliam cauſam dotes dentur
l.pro oneribus C.de iur.doti.cum alijs à me
9 citatis. quæſ. pręceden. Rurſus † & ex alio
quoniam expellens perſonam illamq. ſper-
nens,eius bonis gaudere non debet vt dixit
Bal.in l.1.§.ſed ſcimus C.de lati. liber. tol-
len.ſic rectè ſenſit Surd.ſupr. nu. 5.non enim
caſus ille dubium habet vbi vxor prætextu
denegationis alimentorum moreretur,quod
tali in caſu maritus lucro dotis ſit priuandus,
vere enim necare videtur tunc dict.l.necare
Phanu.tract.de luc.dot.gloſ. 14.nu.6. Surd.
vbi ſupr. Rolan. tract.de luc.dot. quæſt.68.
10 num. 7. Præterea † etſi ratio aduerſantium
militaret, cum etiam conſideretur hæc ex-
trema mariti nolentis ſuſtinere onera matri-
monij,licet vna ratio deficeret altera rema-
ner,& hoc ſufficit vt diſpoſitio ſuſtineatur §.
affinitatis inſtitu. de Nup. Iaſ. in l.cum filio
num. 146. de lega. 1. & quando duo obſtant
ſi aliud remanet illud ſuſtinetur l. ſi quando
C.de inofi.teſtam. Surd.qui exornat. conſil.
50.num. 27.libr. 1.vnde etſi deficeret prior
ratio remanet altera, qua onera matrimonij
non ſuſtinentur.

11 Extende ſecundo † idem eſſe vbi maritus
de domo vxorem expelleret ſine iuſta cauſa,
ſic pulchrè docuit Bal. in l.1.C.de priui.do-
tali.vbi ſcriptum reliquit, teneri virũ vxori
eiectæ á domo fructus dotis reſtituere; quia
non ſuſtinet onera matrimonij l. ſi ab hoſti-
bus §.fina.ff.ſolut.matrimo.& in ſpecie Ale-
xan.conſil. 78.lib.3.conſi.26. libr.6. Socin.
conſi.64.lib.4.Crauet.conſil.31.nu.6. Neq.
tunc ſuccedet vxori ex capite vnde vir &
vxor iuſta Paul.Caſtr.Alex.& Iaſſo.in l.1.C.
vnde vir. Benedic. in ea. Raynuncius verbo
& vxorem nomine Adelatiam num. 800.de
teſt.quos citat & ſequitur Matien.in l.2.gl.
12 1.num.49.titul.9.lib.5. † Et cum defecerit
in pietatis officio,bonę fidei poſſeſſor rerum
dotalium non cenſetur argu.l.1.ff.de his qui
vt indignis. Vnde cum fructus dotis non lu-
cretur multo minus dotem, vel illius partẽ,
cum detur vt dixi propter onera matrimo-
nij.Ioan.Andre. Bal.Caſtr.Pala. Rub.Alex.
Tiraquel. & alij multi relati ab eodem Ma-
13 tien.vbi ſup. num.49. † Quinimo dixit Bal.
in l.fina. C.de ſen.quæ. ſine cer. quan.quod
tunc maritus tenetur conſignare dotẽ vxori,
quia illius proprium patrimoniũ eſt, ex qua
viuere debet.l.3.§.ſed vtrum ff. de mino. &
in hanc ſententiam inclinant Bald.in dict.
l.1.§.ſed ſcimus C.de lati.libet.tollen. Ale-
xan.conſi.122. col.3.libr. 7.idem Alex.in l.
ſi cum dotem §. ſin autem in ſeuiſsimo col.
3. ff. ſolu. matrimo. Socin. Campe. & Pala.
Rub. quos refert Rolan. tract. de luc. dot.
quęſ.

queſ.68.num.2.Anna.in cap.1.colum. 3.de
Infan.& langui.expo. Boeri.deciſio. 224.in
fine Phanu. & alij quos Surd. tract. de Ali-
men.titul. 8.priui.69. num.2.Bald. Ioan.de
Anua.Pau.de Caſtr. Alexan. Montal. & alij
quos refert & ſequitur Matien.in l.2.gloſ.1.
num.51.tit.9.lib.5.

Adde quod cõtrariam opinionem tenuit
idem Alex.ſibi contrarius in l. ſi ab hoſtibus
§.ſi vir num.3.quem Iaſſ.ſequitur nu.4.idem
Alex.in l.2.col.4.ſolut. matrimo.mouentur
citati authores quoniam text.in dict. l.ſi ab
14 hoſtibus §.ſi vir † qui diſponit maritum do-
tis lucro & omni emolumento priuandũ qui
vxorem occidit, cum ſit diſpoſitio poenalis
& odioſa,extendi nõ debet ad caſum in quo
mulier à viro fuit expulſa ſine cauſa neque
deceſſit,ex regula odia de regul.iur. confir-
mat illic Iaſſ.ex traditione Bal. in l.hæredi-
tas ad finem C.de his qui. vt indig. dicentis
diſpoſitionem d.§.ſi vir odioſam eſſe & pœ-
nalem,& cum loquatur in viro vxorem occi-
dente, non debet extendi ad caſum in quo
maritus vxorem vulneraſſet tantum;pari ra-
tione & quãdo à domo expuliſſet nec deceſ-
ſiſſet: ſequuntur Camp.tract.de dot. 5.part.
quæſt.4. Pala.Rub.in repeti.rub.de donatio.
int.vir.& vxor.§.70. num.32.& ſequen.

15 His † contrarijs ſuperati multi ex noſtris,
mediam deligentes opinionem fœdere diſ-
tinctionis contrarias haſce ſententias conci-
liarunt hoc modo: vt prior communis proce-
dat quando vxor expulſa fuit, & poſt expul-
ſionẽ mortua fame, quo caſu cenſetur occiſa
ab eodem marito; ſi vero fuit expulſa licet
ſine cauſa,non tamen fuit fame mortua,pro-
cedat ſecunda Alexan.& aliorum opinio; ſic
conſiliarunt has opiniones Pala. Rub. &
Boeri. ſupr. citati Rolan. tract. de luc. dot.
queſt. 68. num. 11.

16 Hæc tamen † diſtinctio merito à Surd.vbi
ſup. improbatur quoniã vt dixi cauſa amit-
tendi lucrum non ea eſt quia deneget vxori
alimenta, ſed quia non vult onera matrimo-
nij ſuſtinere quemadmodum & ante Surd.
ſic reprobauit Phanu.tract.de luc. dot. gloſſ.
14.num.6.

Quare Alexañ.& Iaſſo. obiectis ſuſtinen-
do communem licet reſpondeat nullus, ſa-
17 tisfieri poteſt & rectè ſic;quod † ſcilicet diſ-
poſitio pœnalis & conſequenter odioſa d.§.
ſi vir extendi poteſt ex identitate rationis
de vno ad alium caſum, quia vbi vna & eadẽ
ratio militat, & eadem iuris diſpoſitio l. il-
lud ad l.aquil.l.à Titio.de verb.obliga. etiã
in pœnalibus l. cum mulier vbi id docet idẽ
Alexan.ff.ſolut.matrimo.Geminia.in cap. ſi
ciuitas §.1. de ſenten. exco. Iaſſo. in l. cum
quidam ad finem 5.Fallen.ff.de libe.& poſ-
thu. Deci.in l. factum ſuum §. in pœnalibus
7.Fallen.de regu.iur.& alios adfert Menoc.
li.præſump. 5.præſ.38.num.18.& alios mul-
tos adiunxi hoc lib.quæſt. 28.verſic. Tertio
intereſſe;vnde cum eadẽ ratio in noſtra ſpe-
cie militet quia maritus nollit onera matri-
monij ſuſtinere, ſicut lucro priuatur cũ vxo-
rem occidit, ſic vbi de domo expulit ſine
cauſa licet non moriatur. Neque etiam facit
Bald.traditio.in d. l. hęreditas quæ pericu-
loſa admodum eſt vt ex infra dicendis appa-
rebit; tamen ſuſtinẽdo ipſam neceſſario de-
clarãda eſt quando maritus vulneraſſet vxo-
rem,non tamen ei alimenta denegaſſet,& ſic
vbi onera matrimonij ſuſtinebat,quia neque
eam de domo expuliſſet,aut ſi id fecerit ali-
menta non denegabat.

18 Tertio † extenditur communis opinio ad
eum maritum qui vxori infirmę medicũ vel
medicinas morbo conuenientes non adhi-
buit; quoniam cum humanum corpus infir-
mitatibus ſæpe vexetur, & ſine medicinis
19 ſuſtineri nequeat,ita † factum vt cui alimẽ-
ta debentur, & medicinæ debeantur l. quos
nos §.verbum viuere vbi Rebuf.& Alciat.de
verbo.ſigni.l.victus eod.tit.Barto.in l.lega-
tis ff.de alimen.& ciba.lega. aſſerit commu-
nem Deci.in l.de alimentis nu.3.C.de tranſ.
Picus in l. Titia §. ſi Titia cum nuberet nu.
161.de lega.2.Panor.Caſtren. Alex. Corn.
Luc. de Pen. Campe. Marſi. Ioan. de Ami.
Boeri.& Areti.quos coaceruat Rolan.tract.
de luc.dot.quæſ. 64.num.6. Bertran. Ruin.
Crauet.Cordub.Soar.Lancel.Galian. Craſ.
Aſcan. Clem. & Tiraq. quos congerit & ſe-
quitur Surd.tract.de Alimen. titul. 4. quæſ.
5.nu.3.& 4.cum ſequen.Meno.lib.præſump.
20 4.præſum.157. num.30. † vnde vbi maritus
vxori medicum vel medicinas in infirmitate
denegauerit,eidẽ & alimenta cenſetur:con-
ſequenter lucro dotis priuatur gloſ.in d. l. ſi
ab hoſtibus §. ſi vir quæ aperte id docuit &
Bald. dixit gloſam auream.quia maritus in-
21 dignus dicitur eo lucro. Quid quod † & præ-
ſumi tali in caſu vxorem mortuam fuiſſe nõ
ex vi morbi,ſed ob defectum medici & me-
dicamentorum, & poſt gloſ. idem cenſuerũt
omnes nunc citati interpretes & præter eos
Cordu. in l. ſi quis à liberis §. ſi quis ex his
num.29. de libe. agnoſ. Phanu. tract.de luc.
dot.gloſ.14.num. 8.Surd. tract.de aliment.
22 tit.8. priui. 69.num. 8.quid † autem dicen-
dum vbi maritus medicum adhibuit ſed im-
peritum,& quando nõ potuit adhibere, tum
& quid vbi fuit præuẽtus,ſingulos huius diſ-
tinctionis caſus proſequitur Cordub.in d.§.
ſi quis ex his quos antea explicate tradidit
Rolan. d.tract. quæſ.64. quæſ.65.66.67.&
69.qui doctè & erudite vt ſolet loquitur.

Cœterum

Cęterum ✝ in ſupr. adductis caſibus ad-
uertendum eſt vt & probe in practica ani-
maduertit Surd.d. priui.69. nu.6.& 7. quod
hęredes vxoris mortuæ extra domum mari-
ti,quia expulſa, habent fundatam intentio-
nem,probato quod denegata fuerunt alimē-
ta etiam ſi non probent,quod vxor fame pe-
rierit,nam præſumitur mortua propter ino-
piam:ſicut cum dicimus quod vxor præſumi-
tur mortua ob medicum non adhibitum, ſe-
cundum gloſ.in d.§.ſi vir quam gloſ.notabi-
lem dixit Pau.de Caſtr. ibi. & menti perpe-
tuo tenendam Alexan.nu.6.Iaſſ.8.Pala.Ru-
be.de dona. int.vir. & vxor. §. 70. num.27.
quos refert Surd.ſuperius.
24 Quarto extenditur ✝ communis opinio vt
multo magis procedat in marito occidente
vxorem, quoniam & eo caſu lucro dotis ſe
ipſum indignum facit nedum in terminis,
ſtatuti deferentis lucrum dotis marito, ſed
& pacti vt nos agimus. Et nedum cum ſine
cauſa legitima occidit, quoniam hic caſus
extra dubitationem eſt,ſed & cum cauſa. ſic
docuerunt Bald. Paul.de Caſ. Imol.Roma.
Aretin.in dict.§.ſi vir Matheſi.l. notabi. 73.
25 quoniam ✝ non debuit maritus propria au-
thoritate ſibi ius dicere; vnde in pœnam lo-
cro priuandus eſt.l.interdum §.qui furem ff.
de fur.l.qui iuriſdictioni de iuriſ.omni.Iudi.
l.vni.C.nequis in ſua cau.ſibi. ius dic. Et quā
quam opinio hæc non careat maxima diffi-
cultate, quia qui actum facit lege permittē-
te pœnam non mereatur l.Grachus ad l.Iu-
liam de adul. & contrarium tenuerit Barto.
in dict.§. ſi vir, quē ſequuti ſunt Alex.& Iaſ.
Roland. qui fœdere diſtinctionis contrarias
opiniones conciliat tract. de luc. dot. quęſt.
63.num.6.Surd.dict.priui. 69.num. 9.& 10.
omittendo tamen hunc caſum qui ad inſti-
tutum noſtri tractatus non pertinet reducē-
do quæſtionem ad terminos pacti & cōuen-
26 tionis, communi ✝ receptum ſententia eſt
lucrum pacto delatum marito morte vxoris
non poſſe ab eo vindicari vbi occidit vxorē
etiam in caſu licito & permiſſo: & hanc opi-
nionem ſequuti ſunt omnes ſupra relati &
dixit communem Surd.d.priui.69.num.10.
ad medium Campe. Pala. Rub. & alij quos
refert & Phanu.tract.de luc.dot glo. 14.nu.
6.Barboſ.in d.l.ſi ab hoſtibus §.fina.in prin-
27 cipio Rationem ✝ reddit Alex.& poſt illum
cæteri in d.§. ſi vir, quoniam non eſt veriſi-
mile vxorem paciſcendo eo modo de tali &
tam funeſto & triſti euentu cogitaſſe argum.
l.inter ſtipulantem §.ſacram de verb. oblig.
28 & diſpoſitio ✝ quæuis conuentionalis extē-
di non debet vltra partium intentionem l.
nō omnis cum ſimilibus ff.de reb.cred. Ne-
29 que ✝ in obligatione generali venit id quod
veriſimiliter non fuiſſet quiſquam conceſſu-
30 rus l.obligatione generali de pigno. Quæ ✝
tamen ratio diſplicet Surd.vbi ſupr.quia in-
quit pacta duorum conſenſu perficiuntur,
neque ſufficit quod alter ex contrahentibus
non cogitauerit, nam ſat eſt quod potuit &
31 debuit de tali caſu cogitare: ſubdit ✝ idem
Surd. quod propoſitio illa, qua dicitur mu-
lierem de tali caſu non præſumi cogitaſſe,
intelligitur vbi actus pendet ab vnius tan-
32 tum voluntate,non quādo à duorum: ✝ Ce-
terum hæc Surd. conſideratio ſine lege eſt,
ſine ratione,& ſine authore:Quinimo aduer-
ſatur expreſsim text.in d.l. obligatione ge-
nerali,vbi de pacto duorum agitur & tamen
non veniunt ex veriſimili mente & volunta-
te obligantis ea quæ vnus non fuiſſet ſi cogi-
taſſet obligaturus: ſed & text.in dict. l. non
omnis de reb.credi.in modum regulæ gene-
ralis docet actus agentium nō operari vltra
eorum intentionem:Quare à communi rece-
dendum non eſt.
33 Declaratur nunc ✝ communis opinio &
regula vt non procedat in his caſibus in qui-
bus maritus non tenetur vxori alimēta præ-
ſtare, quoniam tunc lucrum dotis in vim pa-
cti,non obſtante quod onera matrimonij nō
34 ſuſtineat, conſequetur: Nam ✝ non poteſt
imputari marito ſi matrimonij onera non
ſuſtinet vbi ſuſtinere ipſa à lege nō cogitur,
vt pulchre multis oſtendit Becci. conſi. 37.
num. 16.idem ſcribit Surd. dict. priuilegio
69.num.9.Caſus autem in quibus alere vxo-
rem non tenetur multi ſunt eos idem Surd.
recenſet tract.illo.de alimen.tit.7.quæſ.16.
& 17. ad quem lectorem reijcio.
35 Declaratur ✝ ſecundo vbi poſt expulſam
vxorem & denegata alimenta ſe ſe maritus
& vxor reconſiliauerint adinuicem quoniam
ſi poſt vxor moreretur lucrum dotis maritus
conſequi poſſet, ponderari ad id ſolet text.
in l.ſi cum dotem §. ſin autem in ſeuiſsimo
in verſi.pactis,iuncto text. precedenti ff.ſo-
lut. matrimo. vbi hanc concluſionem elicit
Imol. in verſic. Vltimo; quem ibi ſequuti
ſunt Alexan.& conſi. 123.li. 7.idem Alexan.
in d.§.ſi vir num.3.Roman.in d.§. ſin autem
in ſeuiſsimo Campe. tract. de dot. 5. part.
quæſ.4.in fine Ruin.conſil.131.col.3. lib.4.
Rolan.tract.de luc.dot.quæſ.70.nu.1. Surd.
36 tract.de alimen. priui.69. num.6. ſic ✝ in ſi-
mili vbi filius ex cauſa à patre in teſtamento
fuit exhęredatus,ſi eo viuo egerit pœniten-
tiam, & ſe cum eo reconſiliauerit tacite ex-
hęredatio ademptा cenſetur. Barto. in l.3.
§.fina de alimen. lega.quem ſequuntur fere
omnes Iaſ.in auth.non licet vbi Cur.iunior.
num. 8.C.de libe.præteri. Roland.vbi ſupr.
& relatis multis dixit communem Vazq.
tract.

tract. de ſucceſsio. creatio. §.30. num. 193. Craſſ.in § teſtamentum queſ.42.num.11.

37 Declarat † tamen prędictam communem ſingulariter Rolan. dict.quæſ. 70.num.8. vt non procedat, quando vxor mariti culpa incidiſſet iam in mortalem infirmitatem eo enim in caſu nihil reconciliatio proficeret; ſic mirabiliter docuit Imol. in dict. §. in ſeuiſsimo ſequitur Alex.in dict.§.ſi vir & dict. conſi.123.& Ruin.d.conſi.131.quod dictum vt notabile commendat Roland. plurimum dicto loco.

38 Maior autem † ſuperioribus dubitatio adnecti poteſt,an maritus qui onera matrimonij non ſuſtinuit nec vxorem expulſam aluit, qui tamen interim fructus dotis percepit, eos vxori reſtituere teneatur : nam Bald. in rub.C.de priui. dot: docuit reſtituere teneri text.in l.inſulam §.vſuras ff.ſolut.matrimo. l.fina.ff.de dot. exceptio.Paul.Caſtr. conſil. 192.ad finem contrarium conſuluit; neque

39 † nunc citata iura in contrarium facere dicit, licet enim maritus,qui onera matrimonij non ſuſtinet fructus dotis petere nō poſſit vt illa iura dicunt,tamen receptos non tenetur reſtituere : & ſic citatos textus interpretatur.Sed cum Bald. tenet Palac. Rube. in dict.cap. per veſtras 3. nota: num. 4.verſic.Ego vero reperio is tamen nec rationem vel authoritatem aliquam aduerſus Caſtr. adfert;ſolumque Baldo adheret, quia illius opinio benignior ſit & quæ magis mulierum dotibus & earum iuribus faueat. Quod mihi in dubijs caſibus non diſplicet vt dixi quæſt. 30.in fine. Cæterum iuuari Bald.opinio poteſt,ea ratione,quod cum maritus qui onera matrimonij non ſuſtinet dotē reſtituere teneatur vxori ex qua viuere poſsit cum ſit illius patrimoniū vt ſuperius dixi, multo magis fructus perceptos quos nullo alio titulo percipere (niſi quia onera matrimonij ſuſtinebat) potuit:

40 † Et quemadmodum ſine titulo legitimo rem poſsidens eam cum fructibus reſtituere tenetur l.fructus l.& ex diuerſo §. 1. cum ſimilibus de rei vindica. ſic maritus tamquam ſine cauſa nec titulo poſſidens, nedum dotem ſed & fructus illius vxori reſtituere tenetur.

41 Neque obſtat † conſideratio Paul. Caſtr. dicentis,quod vbi agitur ex remedio l. vbi adhuc C. de iur.doti. non poſſint peti fructus integræ dotis, quia quod ſuppeditat vltra alimenta vxoris, reſiduum marito debet remanere,vt notauit Barto.& alij omnes in l.ſi conſtante ff. ſolu. matrimo. ſiue pactum interuenerit de lucrando dotem ſiue non Cyn.in dict.l.vbi adhuc vbi Salice. num.17. Panormi. Corne. & Pala. Rube. quos citat Becci. conſil. 43. num. 19. quoniam diſpar eſt vtriuſque caſus ratio & longe diuerſa; cum in illa ſpecie vxor expulſa non fuerit, ſolum agit vbi maritus ad inopiam vergit vt in tuto ſuum eſſe poſsit patrimonium ad dotis recuperationē & propter nuptias donationem;vt his recuperatis, ſe maritum & filios alere poſsit,ſaluis ſemper remanentibus in cæteris pactis dotalibus dict.l.vbi adhuc:vnde à Baldi opinione recedendum non eſt quam etiam nullo alio relato ſequitur Becci.d.conſi.43.num.5.in fine.

SVMMARIVM.

1 *Pactum inter patrem & filium contractum in capitulis matrimonialibus, vt quo caſu filius ab eo recederet dotem ſibi reſtituere teneretur, an ad donationem propter nuptias extendatur.*

2 *Donatio propter nuptias fit ad dotis ſecuritatem.*

3 *Vxor potiora habet iura in rebus propter nuptias datis quam in cæteris rebus mariti.*

4 *Donata propter nuptias ſpecialiter obligata dicuntur vxori.*

5 *Vxoris conſenſus vnus ſufficit in alienatione rerum mariti.*

6 *Maritus res propter nuptias donatas alienare nequit etiam de conſenſu vxoris.*

7 *Donatio propter nuptias fit mulieri in recompenſationem dotis.*

8 *Donatio propter nuptias fit vxori in dotis ſecuritatem.*

9 *Donatio propter nuptias non tranſit in dominium mulieris.*

10 *Vxor non lucratur fructus donationis propter nuptias.*

11 *Filius patrem cogere poteſt ex cauſa iuſta, vt ſibi dotem reſtituat.*

12 *Stipulatio non committitur vbi caſus in ſtipulationem deductus non venit.*

13 *Filius qui ſeorſum à patre ex iuſta cauſa recedit,iudicis officio eum cogit vt dotem reſtituat.*

14 *Pacta in dote dicta in donatione propter nuptias repetita cenſentur.*

15 *Dos & donatio propter nuptias pari paſſu ambulant.*

16 *Æqualitas dotis æqualitatē donationis propter nuptias meretur.*

17 *Pacta in dote & in donatione propter nuptias repetita cenſentur.*

18 *Donatio facta filiæ ſicut valet ratione dotis, ſic & facta filio propter nuptias.*

19 *Vxor vbi agit remedio l.vbi adhuc C. de iur. doti.non tantum recuperat dotem ſed & donationem propter nuptias.*

20 *Beccij traditio reprobatur.*

21 *Dotis ſecuritas dotis ſequella eſt.*

Æquitas

22 *Æquitas eadem quæ militat in dote & in donatione propter nuptias.*

QVÆSTIO. XXXXIII.

PACTVM INTER PATREM & filium contractum in matrimonio, quod vbi ab eo filius recederet ſibi dotē & illius augmentum reſtitueret: An ad donationem propter nuptias extendi poſsit.

1 QVÆSTIONE 31. † huius libri in genere docui an pacta ſuper dote dicta in donatione propter nuptias repetita intelligantur. Nunc particularis ſe
ſe offert quæſtio, an cum pater dotem donare filio promittit vbi ab eo recederet, ſic eidem donationē propter nuptias reſtituere teneatur: eadem quæſtio proponitur in marito qui reſtituere dotem mulieri promiſit in caſum ſoluti matrimonij:& multa adduxi dicta quæſt. 31. argumenta ad probandum pacta in dote dicta ad dotis augmētum nec donationem propter nuptias extendi poſſe quæ prætereo: Cæterum in noſtra quæſtione alia itidem adferri poſſunt quibus videatur promiſsionem hanc à patre factam ad donationem propter nuptias protendi non poſſe.

2 Primo † quia donatio propter nuptias ſolum fit ad dotis ſecuritatem l.fina. in principio, verſic. Quia quaſi antipherna &c. C. de dona.an.nup.gloſ.in §.eſt & aliud inſtitu. de dona. gloſ. in verbo percipiat in §. fina. in auth.de nō elig.ſecun.nuben. Panor.& Imol. in cap.peruenit ex.de emptio.& vendi.Caſ. in l.mulier §. cum proponeretur num. 3. ad S. C. Trebel.Pariſi.conſil. 126.num.6. libr. 1. Coraſi. in l. qui liberos num. 137. de rit. nuptia. noniſsimè Petra. tracta. de fidei. quæſtio. 8. num. 359. ex noſtris Pala. Rub. in rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 17. num. 2. Gregor. Lopez in l. 23. verbo *generalmente* titul. 11. part. 4. Gomez in l. 50. Taur.num. 11. Telli. in l. 29. num. 5. Baeça trac.de non melio.ca.7.nu.5.& cap.8.nu. 25. Matien.in l. 1. tit.6.gloſ.8.num.8. in fine Auen.in d.l. 29. in princip. nu. 1.& potiora
3 † habet mulier iura in rebus propter nuptias datis, quam in cæteris rebus mariti, quæ licet ſint tacite obligate pro dotis reſtitutio-
4 ne. l. aſsiduis C. qui potio. † donata tamen propter nuptias proprie & magis particulariter obligata dicuntur, vt dixit Pala.Rub.d.
5 §.17.num.3. † atque ideo licet in alienatione rerum mariti ſufficiat vnicus vxoris conſenſus & iuri etiam hipothecæ poſsit renunciare l.etiam & in auth.ſiue à me ad Velleia.
6 S. C.Codi. † tamen ſecus in alienatione rerum propter nuptias donatarum, quas nec de conſenſu vxoris maritus poteſt alienare dict.auth.ſiue à me & in corpore vnde ſumitur in auth.vt immobi. bo.an.nup. dona.Pala.Rub.vbi ſupr.

7 Vnde † & dixit Bertran.conſ.1.nu.2.lib. 2.quod donatio propter nuptias fit vxori in recompenſationem dotis,& pro illius ſecuritate & veluti pignore & conſil.97.num.1. conſi. 120.nu.4.2.part.3.volumi.

8 Ita fit vt cū † pro ſola dotis ſecuritate de-
9 tur apud virū remanet † & nō tranſit in dominium vxoris, ſicut tranſit dos in dominiū mariti l.doce ancillam C.de rei vindi.& cēſetur potius conſtituta quam tradita Bald. conſi. 224. Fulgo.in l.ſi cum dotem §. tranſgrediamur num.4. ſolu.matrim. Pala. Rub. in dict.rubri.de don.int.vir.& vxor.§.17.in principio, qui erudite & docte proſequitur Becci.conſi. 43. num. 13. vbi ex traditione eiuſdē Palac.Rub.d. §.1. ſubiungit quod licet vir luceretur fructus dotis qui pro oneribus matrimonij dantur l.pro oneribus C.
10 de iur.doti.dixi fusè quęſ. 30. & 31. † vxor tamen nō lucratur fructus donationis propter nuptias ſecundum glo.in §. illud quoque in auth.de non eligen.ſecun.nuben. quæ rationem reddit, quia alias reperiretur quod fructus dotis non deſeruirent oneribus matrimonij contra d.l.pro oneribus: cæterum hæc ratio (vt hoc obiter dicam) vera non videtur ex his, quæ ſcripſi ſupr.quæſ.30. verſic. Quartus caſus, vbi recenſui multos affirmantes valere pactum inter virum & vxorē in quo ſe ipſam alere promittit, licet vir fructus dotis recipiat. Verius igitur dicitur quod ideo non lucratur fructus donationis propter nuptias, quia non ad hoc datur ſed ad dotis tantum ſecuritatem vt ſupra.

11 Secundo videtur † promiſsionem patris prædictam, ad dictam donationem extendi non poſſe ex alio, quod etſi vera ſit opinio aſſerentium poſſe filium patrem cogere vbi cum eo propter ſummam ſænitiam aut nouercales contentiones & rixas vel alijs iuſtis de cauſis habitare non poteſt, vt ſibi dotem reſtituat, cū dos apud eum eſſe debeat, qui onera ſuſtinet matrimonij, vt reſoluit ex antiquioribus Dyn.conſi. 12. Imol. in l. 2.§. tranſgrediamur ad finem ff. ſolut. matrimoni.vbi Angel. & Alexan. num. 9. poſt Paulum de Caſtr. ab eo relatū Campe. tractat.de dot.part.3. quęſ.16. Boeri. deciſio. 195. num. 4. & 5. Paul. de Caſtr. in l. 2. C. fami. herciſ. Nouel.tract.de dot.par. 6.priuile.36. in fine Crot.in l.2. nu.44. ſo.matri.

Digitized by Google

& in l.ſi conſtante nu. 82.eod. tit. vbi Rip.
nu.27.Auguſ.Bero.conſi.52.num. 14.lib.2.
Anchar.conſ.238.Natt.conſi.496.num.9.&
dixit communem Bero.conſi.129. li.3.& d.
conſ.52.Becci.conſi.43.nu.6.ad finem Surd.
nullo alio prçter Becci.relato, tract. de ali-
men.tit.5.quæſ.1.num.67. cum duobus ſeq.
vbi quod nedum dotem ſed & fructus reſti-
tuere tenetur:cũ tamen dos in prędicto caſu
reſtitui filio debeat propter onera matri-
monij ſuſtinenda, ratio hæc in donatione
propter nuptias conſiderari non poteſt,quia
non conſtituitur niſi ad dotis ſecuritatem,
ceſſante igitur ratione, & diſpoſitio ceſſa-
re debet, cap. cum ceſſante cum alijs de
appella.

12 Tertio, † caſus donationis reſtituendæ
nondum venit,vnde nec ſtipulatio locum ha-
bere poteſt vt conſuluit in his terminis Al-
ciat.conſi.317.

13 Quarto † vbi filius ſeorſum à patre ex iuſ-
ta cauſa degere vult, dotem à patre condi-
ctione ex lege, ſeu iudicis officio implorato
ex æquitate petere poteſt non aliter. Barto.
in d.l.ſi conſtante 8.quæſ.2.quęſ. principali
ex text.in l. ſi is qui §. 1. ff. de iur. doti.fusè
Becci.d.conſ.43.a nu.1.cum ſequen.multis.
Atqui cõdictio huiuſmodi vxori competere
non poteſt ſed marito ſecundum Bartol. in
loco nunc citato, marito autem competere
nequit quoniam nulla ei promiſsio facta eſt:
Neque vxor eandem petere poteſt,cum cõſ-
tituta ſit non vt illius fructus lucretur ipſa,
ſed vt dotem ſecuriorem habeat vt dixi ſup.
ita fiet vt nullo modo locus eſſe videatur reſ-
titutioni dictæ donationis: vt modo præte-
ream quatuor illa, aut quinque argumenta
quæ etiam adduci in contrarium poſſent à
me deducta d.quæſ.31.quę prætereo.

His non obſtãtibus contraria ſentẽtia ve-
rior eſt, patrem cogi his caſibus tam do-
tem quam donationem propter nuptias reſ-
tituere.

14 Primo quia vt † d.quęſ. 31. ſcripſi pacta
in dote In donatione propter nuptias repe-
tita cenſentur,quæ non refero:ſed adiungen-
15 dũ illis,quod † dos & donatio propter nup-
tias pari paſſu ambulant, quoniam dos data
donationem propter nuptias poſtulat,auth.
16 dos data C.de don.an.nup. Et † dotis æqua-
litas donationis propter nuptias æqualita-
tem meretur. auth. æqualitas C. de pact.
conuen. §.1.& toto titul. de æquali. dot. in
nouel. Quid quod & dote conſtituta eo ipſo
donatio propter nuptias conſtituta cenſe-
tur. gloſ.& interprętes in dict.auth. dos da-
ta Campe. quæſt.61. tract. de dot. 1. part.
17 Becci.dict.conſil.43.num.18. Denique † in
omnibus & per omnia aſsimilantur vt in vno
ſtatutum vel conuentum in altero itidem re-
petitum tacite intelligatur; vt multis citatis
ſcripſi dict. quęſ. 31. quibus nunc addo Me-
nochi.tract.de præſump.lib.3.prçſ.29.num.
18 74. 75. 76. vbi † illic docet quod ſicut va-
let donatio à patre facta filiæ fauore dotis,
ſic valet donatio facta filio propter nuptias.
quia inquit donatio propter nuptias doti
exequata eſt Roland. conſil. 62.num. 8.lib.
1.& Surd.nouiſsimè deciſio. 214. num. 8.&
9.vbi ex multis ſcribit, cenſeri ipſo iure fa-
ctam donationem propter nuptias data do-
te etſi nihil dictum ſit de ea; conſequenter
inquit ſi dos augetur conſtante matrimo-
nio, & donatio propter nuptias, quia pari
paſſu ambulant.

19 Secundo † confirmatur ex his quę multo-
rum ſcripſi authoritate præcedenti quæſtio.
ad finem,quod vbi agitur remedio l. vbi ad-
huc C.de iur.doti.vxor non tantum recupe-
tat dotem,ſed & donationem propter nup-
tias, vt ſe maritum & filios alere poſsit;
quod & probat ille text. expreſsim: vnde
cũ fructus donationis propter nuptias one-
ribus matrimonij in ea ſpecie deſeruire de-
beant, ſic in noſtra vbi filius ob iuſtam cau-
ſam, vel in vim pacti, ſeorſum à patre vult
habitare; cum eadẽ æquitatis ratio militet.
quo argumento in caſu quæſtionis propoſitæ
20 vſus fuit Becci.dict.conſi.43.nu.19.Quod †
tamen non ſatis tutum eſt,quoniam caſus eſt
ſpecialis dict.l.vbi maritus vergit ad inopiã
& paupertatem, vnde ceſſante paupertate
ceſſat priuilegium propter paupertatem cõ-
ceſſum.cap.2.vbi Zabarel.Anto. Anchar.&
poſteriores de Cuſto.Euchariſ.glo.in l.ſolet,
verbo quam curator vbi Barto. ff.de Tutel.
& in l.1.§.nũciatio ff.de no.ope.nuncia. Ti-
raq.tract.de ceſſ.cau.nu.184.in præfa.Viui.
deciſ.443.nu.23.Ioſeph.Ludo.deciſ.43.nu.
10.in Petuſinis,Et in noſtra quæſtione receſ-
ſus non eſt ob inopiam vel paupertatem,
conſequenter adiungi diſpoſitio illius text.
non poteſt.

Tertio in terminis quæſtionis ſic reſpon-
dit Becci.d.conſ. 43.a nu.10.verſi. Nunc ſe
offert, vbi eiuſdẽ opinionis citat Veronen.
caute.115.in fine,& Boeri.deciſ.195.in fine
quibus addẽdi Crem.Neuizan.Natt.Alban.
& Rolan. quos citat & ſequitur Surd.conſi.
164.nu.14.li.2.vbi & communem traditio-
nem extendit etiam ſi extarent filij,& mari-
tus in vim pacti dotem reſtituere teneretur,
21 quod ibi latè proſequitur: Quorum † probo
opinionẽ ex eo quod donatio propter nup-
tias eſt veluti ſequella quędam & additamẽ-
tum ad dotem,vt ſcripſi d.quęſ.31.ideo do-
tem ſequi debet: Rurſus conſidero, dona-
tionem prædictam fieri ad dotis ſecurita-
tem

tem vt ſuperius animaduerti, maior autem ſecuritas erit vxori ſi illius maritus cum quo viuere debet eam ſecũ teneat, quam ſi apud ſocetum remaneat; & nedum ſecuritas ſed vtilitas, quia manente donatione prædicta apud ſocerum nullos illius fructus conſequitur, ea vero recuperata fruuntur ambo fructibus & vtilitatem capiunt, vnde tamquam fauorabilis mulieribus & earum iuribus tenenda hæc opinio eſt.

Non obſtant ſup.adductæ rationes.quibus etſi in ſuo caſu reſpondeat Becci.d.conſ.mihi tamen non ſatisfaciunt: quare primæ reſpondetur, donationem propter nuptias fieri ob dotis ſecuritatem, verum quidem, ſed cũ hæc ſecuritas ſit veluti dotis ſequela ſtatutum in dote & in donatione propter nuptias ſtatutum cenſetur, ex his quæ ſup.& alijs quę d.quęſ.31.dixi: Accedat quod cum ſint ęquiparata d.auth.dos data C.de dona. an. nup. & d.auth.æqualitas C.de pact.conuen.& dixerunt Becci.Meno.& Surd.ſup.relati, diſpoſitum in vno in alio tacite diſpoſitum videtur glo.in ca.ſi poſtquam verbo prouiſione de electio. in 6.Iaſſ.in l.ſi conſtante num. 32.ff. ſolu. matrimo. docent omnes ex illo tex.in l.1.de lega. 1. Non obſtat ſecundum cui eodem modo reſpondetur, quod vbi filio dos reſtituitur & donatio propter nuptias reſtitui debet in conſequentiam, quę & aliquo caſu ad ſuſtinenda onera matrimonij deſeruire poteſt vbi maritus ad inopiam vergeret.dict.l.vbi adhuc.

Non obeſt tertium, nam caſus ſatis euenire dicitur quãdo reſtituitur dos filio quam donatio propter nuptias concomitatur veluti acceſſoria ad dotem.

22 Non denique extrema ratio facit, quoniã huic rectè reſpondit Becci. citato conſil. nu. 23.verſi. Non † obſtat, quod eadem æquitas quę militat in dote, & in donatione propter nuptias, quæ aliquando pro oneribus matrimonij poſsit deſeruire marito ad inopiam vergente vt ille latius proſequitur: Addo ipſe quod licet promiſsio marito facta non ſit cum ſolum de dote pactio inita fuerit, tamen quia in dote dicta in donatione propter nuptias repetita intelliguntur, promittendo pater dotem reſtituere & donationẽ illam in conſequentiam promiſit. hæc quæ de patre dixi ad maritum protrahenda ſunt qui dotem vxori reſtituere promiſit in omnem euentum etiam extantibus filijs vt ex communi deducit Surd.d.conſ.164.nu.14.

SVMMARIVM.

1 *Pactum in capitulis matrimonialibus contractum quod vxore ſine liberis decedente maritus certam data dotis portionem lucretur, an mora mulieris in non ſoluendo comiſſa, ipſa interim moriente maritus dictam portionem lucretur.*

2 *Argumentum de pacto ad ſtatutum validum.*

3 *Interpretatio ſtricta ſit in pactis ſicut & in ſtatutis.*

4 *Statutum in dote data loquens in dote confeſſata locum habet.*

5 *Mora debitoris creditori nocere non debet.*

6 *Mora interueniente conditio dicitur adimpleta.*

7 *Solutio perfecta dicitur quo ad eum qui ipſam impedit.*

8 *Mora committitur in dote per lapſum diei.*

9 *Interpellatio expreſſa vel tacita requiritur vt mora committatur.*

10 *Vſuræ dotales ex mora irregulari debentur.*

11 *Maritus portionem dotis non lucratur vbi mora nulla imputari mulieri poteſt quia dotem non ſoluit.*

12 *Actionem qui habet rem habere videtur.*

13 *Mariti negligentia vxori nocere non debet.*

14 *Alimenta vxori non debentur vbi dos nõ ſoluitur, ſiue dos fuerit promiſſa ab ea ſiue ab alio.*

15 *Vxor quæ dotis partem ſoluit, pro rata donationem propter nuptias lucratur.*

16 *Dos mulieri promiſſa ipſius contemplatione & non alterius promiſſa cenſetur.*

QVÆSTIO. XXXXIIII.

PACTVM IN CAPITVLIS matrimonialibus contractum, quod vxore ſine liberis decedente maritus certam datæ dotis portionem conſequatur: An mora mulieris in non ſoluendo comiſſa, ipſa interim moriente maritus dictam portionem lucretur.

1 NON ſpernenda † quæſtio ſequitur, an pactum inter maritum & vxorem conuentum vt ea ſine liberis prædecedente maritus datæ dotis aliquã portionem lucretur: num ſi dos data non ſit culpa mulieris, quæ in mora fuit, an nihilominus maritus portionem lucretur, ac ſi data fuiſſet. Videtur enim non eam poſſe lucrari maritum.

2 Primo † quia validum eſt argumentum de pacto ad ſtatutum & conſuetudinem l. fina. vbi Barto. id docuit poſt Bal.Salice. Angel. & poſteriores C.de fideiuſſo. Euerard.loco.

89. in topicis ſuis Iaſ. in l. fina. nu. 3. ff. qui ſa-
tiſ. cogan. Surd. tract. de alimen. tit. 1. quęſt.
42. nu. 29. Gail. li. 2. obſerua. 78. nu. 3. & ob-
ſeruatio. 80. nu. 13. vbi loquitur in terminis
noſtris de pactis dotalibus & dotium lucris.
At in terminis ſtatuti deferētis lucrum ma-
rito dotis datę vel receptæ, ex communi &
magis receptą opinione is non conſequitur
lucrum prædictum vbi dos non fuit recepta
vel data realiter, cum verba ſtatutorum ſint
ſtricte interpretanda, & ideo niſi in data do-
te non poſſunt verificari §. penul. in auth. de
non eligen. ſe. nuben. Barto. in l. iubemus §.
ſanè de ſacro. Eccleſ. Bal. in l. fina. C. de dot.
promiſ. Paul. de Caſ. in d. l. iubemus, & in l.
ſi mulier de condi. inſtitu. idem in l. peculiū
eſt, per illum tex. in verbis, *re enim & non
verbis peculium augendum eſt*, ff. de penul.
idem Pau. de Caſt. Alex. & Iaſ. in l. ſi dona-
turus §. 1. de cond. cau. dat. vbi Alexan. hanc
aſſerit communem. Et ex Aretin. Matheſil.
Tiraq. Ruin. & alijs repetit communem Ro-
lan. tract. de luc. dot. quæſ. 6. num. 4. decidit
Guid. Pap. deciſ. 274. nu. 1. cum ſeq. Benedi.
in cap. Raynuncius, verbo & vxorem nu. 62.
de teſta. Boeri. deciſio. 22. Anton. Capi. de-
3 ciſ. 176. vnde † cum ius hoc ſeruetur in ca-
ſu ſtatuti, & itidem in pacto ſeruandum cum
in pactis ſicut in ſtatutis ſtricta debeat fieri
interpretatio, & quod in his omittitur pro
omiſſo habendum ſit. l. quidquid ſtringendæ
de verbo. obliga. l. quæritur de ſtat. homi. l.
hoc legatum de lega. 3. l. 3. de nego. geſt. &
neque fit extentio de vno caſu ad alium, l. ſi
extraneus de con. ob. cau. l. ſi cum dotem in
princi. ff. ſolu. matrimo. etiam in dote vt tex.
hic extremo relatus decidit vbi Alex. num.
14. Oſaſ. deciſ. 24. nu. 48. & alij multi quos
longa ſerie recenſui hoc li. quæſ. 31. in prin-
cipio. ſic fiet vt cum pactum dotale de dote
data loquatur vbi data non fuit, effectus pa-
cti ceſſabit.

Contraria tamen ſententia verior eſt, quā
tenuit expreſsim Bald. in ſtatuto loquens in
4 conſ. 333. li. 4. qui egregie † reſpondit quod
ſtatutum loquens in dote data, habet locum
in dote confeſſata data mora debitoris. idē
Bal. in l. fina. col. 1. C. de do. promiſ. vbi ra-
5 tionem reddit, † *ne nequit mora debitoris
noceat creditori* contra l. iniquiſsimum ff. de
iur. & fac. igno. idem Bal. conſi. 467. li. 4. reſ-
pondit ſtatutum de lucro dotis perceptæ lo-
quens, habere etiā locum in dote promiſſa,
data mora vxoris: Barto. itidem conſi. 131.
cōſuluit ſtatutum ciuitatis Eugubij quo cau-
tum fuit vt vir tertiam partem dotis receptę
lucretur, quod lucrabitur etiam tertiam par-
tem dotis promiſſæ vbi mulier in mora fuit
6 dotem ſoluendi, † quoniam data mora per-
inde eſt ac ſi dos ſoluta foret, & conditio ſta-
tuti dicitur adimpleta l. labeo ſcribit ſi mihi
bibliothecam de contrac. empt. l. in exequu-
tione §. fina. de verb. obli. & ait eſſe gloſ. ex-
preſſam in §. penul. in auth. de non eligen. ſe.
7 nuben. in gloſ. magna † cum ille per quē ſtat
quominus ſolutio habeatur pro perfecta,
perfecte fieri quoad iuris diſpoſitionem cē-
ſeatur etiam vbi vere & realiter requiritur,
quando per moroſum ſtat quominus fiat;
eſſet enim aliter melioris conditionis mo-
roſus debitor quam qui diligens in ſoluēdo
fuiſſet contra diſpoſitionem tex. in l. non ſo-
lum ff. de noxa. actio. l. ſeruus ff. quod vi aut
clam & hanc poſt Angel. & alios ab eo rela-
tos aſſerit communem Alex. in l. ſi donatu-
rus §. fina. ff. de condi. cau. dat. & poſt Areti.
Alex. Crot. Affiic. Boer. Ruin. & Capi. refert
communem & veram Roland. tract. de luc.
dot. quęſ. 7. nu. 3. vbi & alijs eandem opinio-
nem probat rationibus. Eandem ſententiam
ſequitur Phanu. in commen. de luc. dot. verb.
reſtituenda, nu. 35. Surd. tract. de alimen. tit.
1. quæſ. 42. nu. 55. idem Surd. qui alijs com-
probat exemplis eodem trac. tit. 1. quęſ. 32.
num. 17. 18. 19. cum igitur eadem ipſa ratio
quam ſupra citati interpretes in ſtatuto ad-
duxerunt, ſcilicet odium moroſæ vxoris do-
tis debitricis militet & in pacto, ius idem
conſtituendum fore cenſeo.

8 Cæterum † quando mora dicatur comiſſa
inquirere oportet, an eo ipſo quod maritus
incipit ſuſtinere onera matrimonij, vel poſt
lapſum diei ad ſolutionem dotis præfixę: &
Bart. d. conſ. 131. in terminis dicti ſtatuti re-
ſoluit morā committi per lapſum diei doti
præfixę; non cum incipit onera matrimonij
ſuſtinere. Latius id ipſum proſequitur Paul.
de Caſ. in l. iubemus §. ſane C. de ſacr. Eccl.
Soci. in l. de diuiſione 2. col. ff. ſolu. matrim.
9 requiritur † ergo iuxta ſup. citatos authores
interpellatio expreſſa, vel tacita per lapſum
diei ad ſolutionem ſtatutæ: hoc ipſum ſenſit
glo. in d. l. de diuiſione quatenus docuit mo-
ram irregularem non ſufficere quoad defe-
rendum lucrum dotis ſtatuti, ſed regularem
oportere ſequuntur Iaſſo. Crot. Ruin. & alij
quos refert Rolan. trac. de luc. dot. q. 8. nu. 1.
ad finem, vbi addit ab hac opinione tamquā
magis cōmuni & vera non eſſe recedendum.
Phanu. in cōmen. de lu. dot. verbo reſtituēda
n. 37. Surd. trac. de alimen. tit. 1. q. 42. n. 134.
10 quāquam † fateantur ſup. relati interpretes
quoad vſuras dotales ſeu intereſſe ſufficere
moram hanc irregularem, quamquam aliqui
diſſentiant vt refert Surd. d. quęſ. nu. 133.

11 Declara † prædictam cōmunem opinionē
vt non procedat quando alius pro vxore do-
tem promiſiſſet pater, conſanguinei, vel af-
fines,

Digitized by Google

ſines, nam eo in caſu data mora in non ſol-
uendo dotem cum nulla vxori culpa tribui
poſſet, conſequenter nec in mora diceretur,
quo ad hoc vt maritus lucrari dotem vel il-
lius portionem poſſet in vim pacti vel ſtatu-
ti: ne mora vel delictũ alterius vxoris patri-
monio noceat, ſic reſpondit Corne. conſil.
145.col.4.li.2.Boeri.deciſ.22. quem refert
& ſequitur Ranchi.in additio.ad Guid.Pap.
deciſ.274.quæ declaratio valde notanda eſt
ſi tamen vera, Corne. mouetur duabus ratio-
nibus quas & Ranchi. adfert eo non citato.
12 Prima † quoniam cum maritus actionem ha-
beat contra patrem vel fratres dotem pro-
mittẽtes videtur dotẽ ipſam habere l. nemo
videtur de iu.iur.reſti.l.rem in bonis de ac-
quir.rer.domi.l.qui actionem de re. iur. Se-
13 cunda, † quia negligentia mariti circa dotis
exactionem non debet vxori nocere, cum vt
in regula iuris eſt culpa ſua ſibi nõ alteri no-
ciua eſſe debeat: Cæterum duæ hæc rationes
fragiles ſunt, nam primę reſpondetur, multo
minus eſſe actionem habere quam rem l.mi-
nus eſt de reg.iur. Rurſus propoſitio illa in-
telligenda eſt vt non vere rem habeat, qui
actionem habet ſed ficte vt declarant Deci.
nu.4.& poſt cum Cagno.in d. l. qui actionẽ;
& procederet hæc ratio ſi vera eſſet vbi vxor
ſola promiſiſſet. Secundæ reſpondetur ne-
minem cogi agere ſi nollit vt declarant om-
nes citati authores, vnde nulla mariro culpa
tribui poteſt.

Cõtrariam igitur opinionẽ tenuerunt mul-
ti, quod etſi dos non ab vxore promiſſa ſit
adhuc ſit locus ſtaturo, vel pacto, & eadem
ipſa moroſa dicatur Bald.in l.quod in vxorẽ
14 nu.10.de nego.geſt. Co. is ibi docuit † ali-
menta non eſſe præſtãda vxori ſiue dos fue-
rit promiſſa ab ea ſiue à patre vel alio quam-
din marito non ſoluitur ſequitur illic Caſtr.
nu.4.Alex.n.3.Salice.in fine Guid. Pap.de-
ciſ.439.in principio Pala.Rub. in c.per veſ-
tras notabi.3.de dona.int.vir.& vxo.Dida.
in Epito.de ſponſa.p.2.ca.7.n.2.Ruin.conſ.
144.nu.16.Surd.tract.de alimen.tit.7.quęſ.
17.nu.34.quo loci & Natt. citat conſi. 258.
15 in principio † dicentem vxorem quæ ſoluit
partem dotis, lucrari donationem propter
nuptias tantũ pro rata dotis ſolutę, ſiue fuiſ-
ſet à patre vel extraneo promiſſa ſiue à ſe
ipſa; & hanc opinionem dixit habere plures
authores Surd. ibidem verſi. Quod ſi placet;
Rationem huius traditionis reddidit Salice.
16 vbi ſup. quoniam † ſiue dos ab vxore pro-
mittatur, ſiue à patre vel extraneo, ſemper
datur contemplatione vxoris & vt illius ſit
proprium patrimonium, vnde cum ſua ſit,
moroſa vxor dicetur etſi ad alium onus ſol-
uendi ſpectet.

SVMMARIVM.

1 *Pactum legis comiſſoriæ in matrimonij contractu adiectum an fauore dotis vel mulieris admittatur.*
2 *Pactum legis comiſſoriæ dupliciter concipitur.*
3 *Pactum legis comiſſoriæ proprie fit, cum contractus in futurum euentum eſt ipſo iure reſoluendus.*
4 *Pactum legis comiſſoriæ improprie fit, quando per verba obliqua & inflexa concipitur.*
5 *Pactum legis comiſſoriæ fieri dicitur quandocunque conſtat de animo creditoris volentis vt lapſo die ſolutionis res ſibi in ſolutum remaneat.*
6 *Pactum legis comiſſoriæ in pignoribus reprobatum.*
7 *Pactum quo debitor promittit vendere vel in ſolutum dare reprobatur.*
8 *Pactum legis comiſſoriæ in venditionibus licitum.*
9 *Decipere ſe ipſos in venditionibus licet vſque ad dimidiam iuſti precij.*
10 *Dotis fauor multiplex in iure.*
11 *Pactum alias vſurarium fauore dotis ſuſtinetur.*
12 *Pactum legis comiſſoriæ in pignoribus cur reprobetur.*
13 *Exceptio non numeratæ dotis maritis confitẽtibus datur.*
14 *Pactum legis comiſſoriæ quod tendit in vtilitatem alterius quam creditoris valet.*
15 *Pactum legis comiſſoriæ fauore dotis ex aliquorum ſententia ſuſtinetur.*
16 *Text.in l.quamuis ff.de ſolutio. declaratur.*
17 *Communis diſtinctio reiecta.*
18 *Ratio communis improbatur.*
19 *Dotis fauore, quæ ſpecialiter reprobata fuerunt a lege, non ſuſtinentur.*
20 *Viri vt plurimum vxores ſuas decipere ſolent.*
21 *Tempus præſens ſpectatur, ad contractum licitum iudicandum.*
22 *Pactum legis comiſſoriæ iuratum an valeat.*

QVÆSTIO. XXXXV.

PACTVM LEGIS COMISSOriæ nec fauore quidem dotis vel mulieris in matrimonij contractu adiectum valet, & quando ſuſtineatur vtiliter declaratur.

1 NON admodum † facilis quęſtio eſt, an in contractu matrimonij initum pactum legis comiſſoriæ valeat nec ne: & cũ quæſtio hæc frequens ſit, nec per noſtros explicite ſa-

tis tractata diligenter nunc excutienda
erit: Ne autem † per terminos igno-
2 tos procedamus, ſciendum pactum legis co-
miſſoriæ dupliciter cõcipi poſſe vere & pro-
prie, tum & improprie: Proprie † concipitur
3 cum contractus in futurum euentum eſt ipſo
iure reſoluendus: veluti quando dicitur, niſi
integrum prætium ſolueris intra quindecim,
res ſit inempta l.4.ff.de l.commiſſo. Conna.
in cõmen.iur.ciuil.li.7.ca.9.Riminal.conſil.
285.nu.75.Neguiſan.tract.de pigno.4.part.
4 num.1. & 2.cum ſequen. † Improprie con-
cipitur quando fit per verba obliqua & infle-
xa, veluti ſi dixerim ſi intra menſem non lu-
cro pignus poſsis illud pro te capere; vel ce-
det ſi volueris in commodum tuum: hoc di-
citur pactum l.commiſſoriæ improprium. ſic
docuit Neguſan.d.loco.vbi diſcrimen etiam
& differentias inter proprium, & impropriũ
conſtituit. Sed neq. ſufficit quod ſimpliciter
dicatur actum fore ipſo iure nullum, niſi ver-
ba formaliter ſecundum pactum l. comiſſo-
riæ concipiatur vt poſt Ruin.conſil.32.num.
15.lib.1.docuit Seraphi.tract.de viror. iura.
priuileg.131.ad finem.

5 Demum † pactum l. comiſſoriæ dicitur,
quandocunque conſtat de animo creditoris
volentis vt lapſo die ſolutionis res ſibi in ſo-
lutum remaneat tranſlato in eum dominio
glo.in l.1.C.de pact.pigno.glo.in cap.1.vbi
Bal.nu.3.de feud.dat.in.vim.l.comiſſo. Pa-
nol. in cap. ſignificante.vbi poſt eum omnes
de pigno. Neguſan.in d.part. 4.in principio
Iaſſo. in l. qui Romę num.24. de verb. ob-
liga.Gabri.conſi.74.num.26.libr. 1.Medic.
trac.de acquir. poſſeſsi.1.part.gloſ. 2.num.
338.

6 Pactum vero † l. comiſſoriæ eſt omni
iure improbatum in pignoribus l.fina.C.de
pact.pigno.ca.ſignificante de pigno.ſiue fue-
rit proprie vel improprie cõceptum l.1.vbi
Barto.Bal.Angel. Sali.& poſteriores C.de
pact.pigno.Neguſ.qui hanc conſtituit regu-
lam tract.de pigno.4.part. nu.2.fuſe Tiraq.
tract.de retract.conuentio. in fine num.118.
7 Bero.conſi.204.num.14.lib.1.Hinc † illud,
vt & pactum l.comiſſoriæ inutile ſit, quando
quiſpiam nedũ paciſcitur quod pignus emp-
tum ſit, vel in ſolutum datum, ſed & vbi de-
bitor promittit vẽdere vel in ſolutum dare.
gloſ.1.in d.l.1.C.de pact.pigno.Barto. Bal.
Angel.& Tiraq.ſup.citati.Dida.varia.reſol.
li.3.ca.2.n.8.Lup.in cõmen.de vſur.cõmen.
8 2.n.13.in † venditionis autem contractu tali
pactum non improbatur; ratio enim quæ in
pignoris conuentione militat, in venditione
ceſſat; ea eſt in pignore quoniam pignus mi-
nori prætio ſemper concedi ſolet, in emp-
tione iuſtũ fere ſemper pretium intercedit.

Tum in pignoris conuentione ſi hoc liceret
pactũ, ob ſpem ingentis lucri nullus mutua-
9 ret niſi eo pacto adiecto. Tertio † quoniam
ratio quæ in venditione obtinet vt liceat ſe
ſe inuicem decipere vſq. ad dimidiam iuſti
prætij l.2.C.de reſcind. vendi.in mutuo vel
pignore, illicita eſt ob turpem vſurarum ſuſ-
pitionem. Quæ in venditione ceſſat. ſic gloſ.
cenſit in venditione loquens in rubr. ff. de l.
comiſſo.Hoſt.Panor.& cæteri in c.ſignifi.de
pigno.Bart. Bald.Sali.& alij in l.comiſſoriæ
C.de pact.inter emp.& vendit. compo.Ti-
raq. qui alios multos citat. tract.de retract.
conuen.in fine n.122.Neguſ.tract.de pig.4.
p.in princi.Dida.d.ca.2.nu.8.Crauet.conſi.
145.nu.18.Burſat.conſ.320.nu. 114. Gabr.
conſi.74.nu.23.li.1.Seraphi.trac.de vi.iura.
priui.131.nu.1.Lup.cõme.2.de vſur.nu. 16.
Decian.reſpon.2.nu.187.li.1.multos caſus
adiungit & declarat erudite Meno. tract. de
adipiſ.poſſeſ.reme. 5.n.39.Ioan.Baptiſ.Aſ-
ſini. tract.de executio.cap.336.num.1.& ſe-
quen.aliqua.Surd.deciſio. 248.a nu.1. Vin-
cen.de Fran.deciſ.355.nu.3.par.2.

Cæterum an pactum l. comiſſoriæ fauore
dotis ſuſtineatur inquirendum eſt; quã quæ-
ſtionem pauci ex ſupra relatis tractarunt.
10 Videtur imprimis † valere fauore dotis &
mulierum quibus innumera fuerunt conceſſa
priuilegia, quę noſtri recenſent in l. 1. ff. ſo-
lut.matrimo.& paſsim vbique.

11 Addo quod † ſi fauore dotis licet paciſsi
aduerſus regulas iuris communis quod inte-
rim donec dos ſoluitur certum quid impen-
datur marito annuatim loco intereſſe, vt mul
tis docui hoc libro quęſ.28.neq. huiuſmodi
pactum quod in cæteris vſurarium foret, in
contractu matrimonij improbatur. ca.ſalu-
briter de vſur.cum alijs à me dicta quæſtio.
adductis: certè & licere debet in pignore ea-
dem ratione: vt enim in ſuperiori vſurarum
ſuſpitio tollitur quia maritus ſuſtinet onera
matrimonij, eadem ratio efficere debet vt
in hac ſpecie pactum vſurarium dici non
poſsit.

12 Tertio ſuaderi † hæc opinio poteſt, quia ra-
tio potiſsima vt modo dixi qua moti fuerũt
legiſlatores ad improbandũ pactũ l. comiſſo
riæ in pignoribus eſt, quoniam debitores pe-
cunijs indigentes, faciles ſe præſtabant ad
conſentiendum tali pacto, ex quo reſultabat
ipſis maximũ commodũ & læſio grauiſsima
debitoribus qui poſtea in termino redimere
pignus non poterant, cũ vt plurimũ ſemper
detur pignus valens plus debito continebat
igitur magnã iniquitatem: At hæc ratio ceſ-
ſat in dotis promiſsione, cum vt plurimum
magis mariti pactis adhærebant fauorabili-
bus & magis vtilibus vxoribus quã ſibi, dixit
Cyn.

Cyn.poſt Petrum de Bella.porti.in l.in con-
13 tractibus C. de non nume. pecu. Et ideo †
iura ſtatuerunt propter hanc rationem, vt vi
ris facile confitentibus dotis numeratio-
nem,exceptio non numeratæ dotis detur. vt
Cyn. ibi. Quam etiam ratione conſiderauit
Bal.Nouel.tract.de dot.p.6.priui.54.nu.3.
14 Quarto † pactum l.comiſſoriæ quod ten-
dit in vtilitatem alterius quã creditoris va-
let l.fina.in prin.ff.de cont.empt. Nouel.d.
priui.54.in fine Dida. poſt multos ab eo re-
latos d.ca. 2. num. 7.& 8.Meno. d.reme.5.
num.40.verſic.Primus caſus. & alij multi ex
ſupra citatis quos prætereo. At pactum hoc
tendit magis ad vtilitatem vxoris quam vi-
ri,ad quam tandem dos eſt reuerſura, igitur
validum cenſendum.
Quinto loco adducitur tex. in l. ita conſ-
tante ff.de iu. do. quem adducit in hanc ſen-
tentiam Bal.in cap. 1.num. 4.de feu. dot.in
vi. l. commiſſo.
15 Extremo † præfatam ſententiam tenuerũt
Bal.in d.ca.1.nu.4.de feu.da.in.vi. l.comiſ.
quem ſequitur ibi Afflic.num.5. Bal.Nouel.
tract. de dot. dicto priuilegio 54. Caballi.
tract.de vſur.quæſ.54. nu.374. Lup.in com-
men.2.de vſur.num.19.quos ſequitur & re-
fert Surd.deciſio.248. nu.13.in fine. ij qui-
dem fatentur fauore dotis ſaltim dãdæ ma-
rito pactum hoc ſuſtineri, quam quã omnes
ſup.adductas rationes non adfetant.
Contrariam opinionem tenuit Neguſan.
tract.de pigno.4.par.in princi. nu.2. Sebaſ.
Medi.tract.de acquir.poſſeſsio.1.part.gloſ.
2.num. 238.vt nec fauore dotis dandæ ma-
16 rito valeat.ex † text.in l.quamuis ff.de ſolu-
tio.quo in tex. aperte deciditur non valere
pactum l.cõmiſſoriæ dotis fauore, vnde vult
tex.vt poſsit vir offerre pecuniam pro dote
non obſtante huiuſmodi pacto. Ad hunc tex.
dupliciter reſpõderi poteſt. Primo ſecundũ
glo. Bart.& aliorum intellectum ibi magis
communem,in eo text.fuiſſe pactum illud l.
comiſſoriæ celebratum ex interuallo poſt
habitam dotem & non a principio, quo caſu
licet valeret ad retinendum, ſi creditor pig-
nus poſsideret iuxta tex.in l. Titius ff.de ac-
quir.poſſeſ. & l.2. C.de pact. pigno. tamen
ad agendum non prodeſt creditori dict. l.
quamuis;& ita intellexerunt eam vt dixi.gl.
Barto. & communiter doctores quos refert
& ſequitur Meno.d.reme.5.num.42. verſic.
Tertius caſus.vbi ex Alexan.Panormi.Guid.
Rip.Neguſan.Neuiz.Dida.& alijs commu-
nem dixit;quibus addo.Corne. conſil.266.
lib.1.Seraphi.tract. de viri. iuramen. priui.
131.num.3.ad medium;quamquam & ab ea
diſſentire quoſdam referat Menochi. Se-
cundo Reſpondetur text. loqui in dotis reſ-
titutione quæ fit vxori marito mortuo, ca-
ſus noſter in donatione quæ fauorabilior eſt,
& in ea deficiunt rationes infirmantes pa-
ctum l. commiſſoriæ vt dixi ſuperius. Cæte-
rum aduerte; vt & ante me aduertit Nouel.
d.priui.54.dicere text.in dict.l.quamuis lo-
qui de pacto ex interuallo facto fore diuina-
17 re admodum ad illum text. Addo † quod
communis illa ratio interpretum diſtinguen-
tium inter donationem & reſtitutionem do-
tis videtur falſa;cũ dotis reſtitutio ſicut con-
18 ſtitutio pariter ſit priuilegiata,vnde † & diſ-
poſitio tex. in auth. res quæ,C.commu. de
lega. in conſtitutione dotis loquens ad reſ-
titutionem ab omnibus extenditur,ſecundũ
glo.communiter receptam in dict. auth. res
quæ,quam dixit communem Anna.conſ.61.
eam ſequitur Bart.ibi Iaſ.nu.29. Curti.iuni.
nu.11.Et communem Padil.ibi.nu.47. Didaq.
li.3.reſo.cap.6.nu. 10. Molin.qui multos,de
primo.Hiſpa.li.4.cap.6.nu.7.Craſ. in §.fi.
de icommiſſum quæſ.57.nu.4. & magis com-
munem alijs adductis Surd. deciſi.61.nu.1.
Pereg.tract.de fideico.arti.42.nu. 81. vbi in-
numeros refert.Petra.tract.de fidei. quæſ.8.
nu.336.& nu.349.vbi & communem. Vnde
ſi quiſpiam in contrariam ſententiam ire cu-
piat rationibus à me adductis facile reſpon-
dere poterit.
19 Non prima † officit, quoniam dotis fauor
non tantum poteſt vt quæ ſpecialiter à lege
reprobata ſunt illius cauſa valeant, niſi ex-
preſsim id lex induceret & exprimeret ad
notata per omnes in d.l.1.ff.ſolu. matrimo.
nullibi autem legitur dotis fauore valere pa-
ctum l.commiſſoriæ.
Neq. ſecundum quoniã quod certum quid
pro intereſſe datur donec dos ſoluitur à iure
ſit approbatũ, id factum fuit vt facilius ma-
riti poſſent ſupportare onera matrimonij d.
ca.ſalubriter.& potuit hoc ex cauſa prædicta
ius ſtatuere,at ratio onerum matrimonij ni-
hil facit ad caſum de quo agimus, quoniam
ſiue cedat inſolutum res data in dotem, vel
non quomodocunque maritus poteſt lucrari
interim fructus dotis vel intereſſe,vbi in pe-
cunia data fuiſſet. Preterea id expreſsim à
iure fuit ſtatutum; in hac ſpecie nullibi lici-
tũ pactũ l.comiſſoriæ legitur dotis fauore.
Non tertia;quoniam & multi alij ſunt non
tam faciles vt credit Cyn.vt votis & mulie-
rum conuentionibus & voluntati obſequan-
tur;id eo tempore eſſe potuit, nunc conuer-
ſo ordine agitur,in quo iniquitas & malitia
20 abundat, † cum non aliud quærant viri quã
mulieres decipere,vnde ſicut maritis ſubue-
nerunt aliquando,ſic mulieribus deceptis &
leſis Afflic. deciſ.21.nu.13.& deciſ.283.nu.
1.Caualca.tract.de tuto. & curato num.157.

158.cum ſequen. Becci. conſi. 42. Surd. deciſio. 587. num. 8.& ſuo loco dicetur.

Quarta etiam ratio non obſtat, quoniam quod pactum tendat in vtilitatem mulieris ad quam poſt modum dos eſt reuerſura; non poteſt conſiderari in hac quæſtione; cum ſæpius ex ſtatutis, vel pactis mariti lucrentur
21 dotes, vel aliquas earum portiones; tum † quia an pactum hoc licitum ſit necne tempus præſens ſpectamus non futurum, quod ad iudicem non pertinet l.non quemadmodum vbi docto.ff.de iudi. l.1. §. ſocius ff. de vſur.

Neque quinta ex l. ita conſtante de ſumptum, non enim ille text. quidquam facit; vt conſiderauit Nouel. vbi ſup.non enim dicit quod res illa quæ permutari poteſt, vt ſit in dote loco pecuniæ fuerit res in pignus data pro eadem, quo in caſu dubitari poſſet an valeret conuentio necne: vnde cũ nihil decidat ab ea argumentum ſumi non poteſt. Ceterũ à communi opinione recedendum non eſt.
22 Maior dubitatio † ſequitur an pactum huiuſmodi l.comiſſoriæ iuratum valere debeat vbi appoſitum fuit iuramentũ quando pignus à muliere traditum fuit. Et licet doctores aliquando variauerint; vera tamen & cõmunis reſolutio eſt, vt iuramentum non validet pactum l. comiſſoriæ, bene tamen efficit, vt interim donec ab eo abſolutio petatur, ſit ſeruandum ita gloſ.fina.in d.cap. ſignificante de pigno. vbi Panor. & Cardinal. Barto. in l. ſi quis pro eo in principio ff. de fidei.Guid.Pap.deciſi. 6.Neguſan. qui alios tract.de pigno.4.par.nu.3.amplia.3..Gabri. conſ.74.nu.23.28.lib.1.& relatis multis dixere communem nouiſsimi Surd.deciſi.268. nu.21.Aſsim.tract.de exequtio.cap. 386.a nu.1. Seraphi. tract. de viri. iuramen.priui. 131.a nu.1.Gurier.tract.de iuramen.confirma.cap.33.num.1.& per totum.

SVMMARIVM.

1 *Mulier bona ſua in dotem dare promittens, an bona omnia promiſiſſe videatur.*
2 *Mulier bona ſua dare promittens omnia promiſiſſe videtur.*
3 *Baldi traditio ſingularis.*
4 *Traditio ſine titulo facta quemadmodum dominum transfert in dote.*
5 *Rolan. traditio.*
6 *Pacto ſtãte inter virum & vxorem de lucrãdo certam portionem dotis, maritus de omnibus bonis vxoris eam lucrabitur, etſi dotis conſtitutio indefinita fuerit.*
7 *Verbum, do, dominij tranſlatiuum eſt.*
8 *Ratio communis improbatur.*
9 *Indefinita oratio æquipollet vniuerſali.*
10 *Argumentum validum de dote ad alimenta.*
11 *Dos non minus fauorabilis eſt quam alimenta.*
12 *Oratio indefinita æquipollet vniuerſali in alimentis.*
13 *Mulier quæ viro dixit ſe tradere illi bona ſua in dotem, an omnia bona tradidiſſe videatur.*
14 *Dotis traditio vbi interuenit, cenſetur eo ipſo mulier omnia bona in dotem dediſſe.*
15 *Argumentum de promiſsione dotis ad traditionem validum.*
16 *Bald. Nouelli conſilium.*
17 *Traditio dotis ſimpliciter facta ab vxore, non facit, vt bona omnia in dotem dediſſe videatur.*
18 *Dotis traditio ſimpliciter facta per mulierem vbi vir maxima dote dignus erat, de omnibus bonis facta cenſetur.*
19 *Dos vltra debitum modum dari marito non debet.*
20 *Statuto ſtante de lucro dotis conſequendo per maritũ, illud maritus lucratur in dote ſimpliciter tradita, in qua veniunt bona omnia, vbi maritus tali dote dignus erat.*
21 *Opinio communis reprobatur.*
22 *Authoris opinio.*
23 *Ratio vna vbi militat pro expreſſa habetur.*
24 *Argumentum ab æquiparatis non procedit data ratione differentiæ.*
25 *Matrimonium ſine dote eſſe poteſt.*
26 *Verbum do, tibi bona mea in dotem, & verbum aſsigno tibi me, & bona mea in dotem dominij, tranſlatiua ſunt.*

QVÆSTIO. XXXXVI.

VXOR QVAE IN CONTRActu matrimonij dare bona ſua marito in dotem promiſit: An his ipſis verbis bona ſua omnia in dotem dediſſe videatur.

1 CVM nulla dotis † mentio in contractu matrimonij facta eſt dubitari ſolet, an mulier bona ſua omnia in dotem dediſſe videatur. Quæſtio hæc ad inſtitutũ tractatus noſtri non pertinet, in quo de pactis tantum dotalibus agimus. Hanc autem queſtionem egregie & accurate certè tractauit nouiſsimè Menochi.lib.præſump.3.præſump.6.a num.1.cui fere nihil addi vel detrahi poteſt, & poſt eo non relato breuiter tamen Gail lib.obſeruatio.2.obſerua. 82.a nu.1.Vini. deciſ.289. nu.46.& nouiſsimè in hac facti ſpecie erudite quidem reſpondit Surd.conſ.94.nu.1.cum ſequen.lib. 1.vbi ad vtramq.partẽ agit & coniecturas ſcribit quibus

bus in dotem mulier bona ſua omnia dediſ-
ſe præſumatur, & in ſingulari caſu idē Surd.
conſ.397. à num.24.lib.3.

2 De hac igitur † nihil dicam cum de nullo
pacto diſputetur: vnde cum paciſcitur vir cū
vxore, vt ei bona ſua in dotem det, vbi non
omnia dictū fuit expreſsim, videndū an cō-
uentione ſic inita, bona omnia mulier in do-
tē dediſſe marito videatur: quā quæſtionem
etſi quotidianā breuiſsime tetigit Menoch.
vbi ſupra nu.84.85. quæ tamen non modica
indiget diſcutione. Igitur in ſpecie noſtra
vbi mulier cū marito cōuenit, & ei promiſit
bona ſua dare, omnia dediſſe & in dotē aſsig
naſſe cēſetur. ſic docuit Bal.in l.nulla n.2.C.
de iur.doti. idē Bal.in l.fina.n.10. C.de ſen.
quę ſine cert.quan.profe. Roma.conſ.44.nu.
4.& ante eos omnes Bart.in l.quod autē per
illū text.de iur. doti. Alex.conſ.144.lib.1.
Rolan.in tract.de luc.dot. quæſt.72.num.1.
Phanu.in commen.de luc.dot. glo.10.n.46.
Meno.d.præſu.6.num.84.

3 Vnde † dixit Bal.ſingulariter in d.l.nulla
& in d.l.fina. quod ſi in inſtrumēto dotali cō-
tineatur quod N.contraxit matrimonium cū
Berta & ei Berta dedit bona ſua, quod eo
ipſo his verbis intelligūtur bona omnia Ber
tę data in dotē viro ſuo. citat tex.in d.l.quod
4 autē ff.de iur.doti. quia † inquit traditio ſi-
ne titulo quæ non eſt mœra traditio, ſed
translatiua dominij cenſetur facta ex titulo
dotis: Eadem ferè verba repetit Bald. in d.
l.nulla; nam (inquit) ſi Berta dat ſe & ſua vi-
ro nec ſit expreſſus titulus dotis, præſumi-
tur dediſſe bona omnia ſua nomine dotis,
quia vſa fuit mulier verbis ſignificantibus
ius ſcilicet cauſa dotis, & citat eundem text.
in d.l. quod autem. omiſſa ſuppletione glo-
ſæ ibi in verbo datione, quæ diuinatiue vo-
luit quod in eo tex. actum fuerat inter partes
quod eſſet dos.

5 Ex hac Baldi † & communi reſolutione
intulit Rolan. d. quæſt.72. in extremis ver-
bis, ſtante ſtatuto deferēte lucrum dotis ma-
rito, quod & in hac ſpecie illud conſequete-
tur, cum his verbis bona mulieris in dotem
ſint conſtitutа: ſimiliter & ad inſtitutum tra-
6 ctatus noſtri infertur, quod † ſtante pacto in-
ter coniuges de lucrando certam portionem
dotis, maritus itidem in hoc caſu lucrabitur,
cum verè dos illis verbis marito data cen-
ſeatur. Cæterum aduerte ad rationem qua
communis mouetur opinio, quia aiunt, vbi
mulier dicit: *do tibi & mea in dotem*; pro-
7 fert vxor verba dominij translatiua; quia †
verbum, *do*, hoc importat iuxta text. in §. ſic
itaq. diſcretis vbi Iaſſon. & cæteri inſtit. de
actio. conſequenter bona omnia in dotem
8 dediſſe videtur: Ratio † hæc etſi placeat quo
ad translationem dominij quia verba vim
habent transferendi illud in maritum, tamē
quod illis verbis cēſeatur dediſſe omnia bo-
na ſua in dotem nō rectè ſequitur. Neq. etiā
hoc probat text. in d.l.quod autem; vnde
verius mihi videtur aliam cum ſuperiore ta-
9 men adiunctam rationem dari poſſe; quia †
ſermo mulieris promittentis viro in dotem
bona ſua, indiffinitus eſt, at indefinita æqui-
pollet vniuerſali, tam in teſtamētis quam in
contractibus. gloſ. in cap. vt circa de electio.
in 6. l. ſi pluribus vbi Barto. delega.2. l. ſi ita
relictum eo. titu. Alex.conſ.26.num.4.lib.4.
Tiraquel.tracta.de retract.§.1.glo.13.nu.1.
10 Ruin.conſ.34.num.3.lib.2. Sed † & cum de
dote ad alimenta & è contra validum ſit ar-
gumentum, cum dos detur mulieri loco ali-
mentorum l. vbi adhuc C.de iur. dot. & ſe-
cundum alimenta reguletur, quia in eorum
locum ſufficitur l.filiam §.Titia de condi.&
demonſtra. Surd. tractat. de alimen.titul.1.
11 quęſt.10. num.18.19. Vnde † nec dos dici
debet minus fauorabilis quam alimenta, re-
ſoluit idem Surd. illo tracta.titu.1.quæſt.23.
12 num.20. Hinc † ſequitur quod cum & fauore
alimentorum indefinita æquipolleat vniuer-
ſali, etiam in caſibus in quibus aliàs nō ęqui-
polleret. Barto.in l.quidam hæredem nu.1.
ff.de triti. vin. & ole. lega. Surd. dict. tracta.
titu.5.quæſt.1.numer.17. Ita fiet vt promiſ-
ſio mulieris promittentis ſua in dotem, de
bonis omnibus intelligenda ſit: Et hęc eſt
vera ratio.

13 Quid † autem vbi mulier non dixit: *do ti-
bi bona mea in dotem*; ſed dixit: *trado tibi
bona mea in dotem*; inſignis difficultas in
qua, vt ex varijs noſtrorū locis colligere po-
tui, tres eſſe video in hac quæſtione opinio-
nes diuerſas. Prima eorum, qui exiſtimarunt
& in hoc caſu cenſeri bona omnia in dotem
data. Ita Bald.in ca.1. ad finē titu. An mari-
tus ſucce. vxo. in feud. qui expreſsim docuit
14 quod † vbi interuenit traditio dotis, cenſe-
tur eo ipſo mulierem bona omnia dediſſe; &
Baldum fuit ſequutus alter Bal. Nouel. tract.
de dot.6.part.priui.14.num.3. mouetur Bal.
Nouel. duplici ratione. Prima quoniam ſub-
iecta materia hoc poſtulat, ratione imminē-
tis matrimonij, & illius onerum. argu. tex. in
d.l.quod autem de iur.doti. & † argumento
15 ſumpto à promiſsione ad traditionem l.fin.
C.ad l.falci. nam ſi promiſsio fiat inter ſpō-
ſum & ſponſam de aliqua pecuniæ quantita-
te, ea quidem ex cauſa dotis facta intelligi-
tur, etſi expreſſum non ſit d. l. quod autem l.
tali illo eod.tit. vnde rectè ſequitur quod ſi-
cut promiſsio ex cauſa dotis facta cenſetur,
ſic & traditio: ſic argumētatur Calca.con.11.
col.2. Corne.cōſ.282.nu.36.lib.1. Bal. à quo
hæc

hæc fuit deſumpta ratio in d.ca.1.An marit.
ſucce. vxo. in fine. Addit ruſus & Bal. No-
uel.non obſtate ſi quiſquam obijceret,d.l.ꝙ
autem loqui in ſtipulatione, in qua promiſit
quidã reſtituere certã quantitatẽ pecunię ſo-
luto matrimonio vt inde mirũ non ſit,ſi pro-
miſsio ex dotis intelligatur quantitate, cum
alia interpretatio dari nõ poſſet;cum præce-
deret dotis datio:vel(inquit)nõ obſtat ſi di-
ceretur d.l.& text. ſuppleri debere ex eo ꝙ
extrinſecus apparebat,quia ſcilicet cõſtabat
ex cauſa dotis promiſsionem illam emanaſ-
ſe vt illũ tex.poſt Bart. in diſputatio.ſua in-
cipienti: Mulier habens amplũ patrimoniũ,
&c. Alij multi intellexerunt.Nã ait Nouel.
replicando, quod primus intellectus diuinat
ad illũ tex.ſecundus vero nõ conuenit titulo
ſub quo poſitus eſt,contra tex. in l. impera-
tor cũ ſimilibus de in diẽ adiectio.cũ in titu-
lo de iur.doti. non de dotis reſtitutione tra-
ctetur ſed de promiſsione & dotiũ ſtipula-
16 tione:Subijcit † extremo ſe ideo conſuluiſſe
in facto, quod cum mulier tempore cõtracti
matrimonij dixiſſet viro : *trado me & bona
mea tibi* ; & poſt vir cum ea longo tempore
ſtetiſſet,quod tunc bona omnia in dotẽ con-
ſtituta fuerunt.

Altera & ſecunda eſt opinio in totũ priori
cõtraria eiuſdẽ Baldi ſibi ipſi(vt ſæpe ſolet)
cõtrarij affirmat quod per verba ſupraſcrip-
ta nõ cenſetur vxor marito bona ſua omnia
in dotẽ conſtituiſſe in d.l.fin.C.de ſent.quæ
ſine cer. quan.profe. docuit is ibi quod mo-
17 do dixi;Et † inquit quod ſimplex & nuda tra
ditio facta per vxorẽ marito,nõ facit vt bo-
na in dotẽ data cenſeantur, etſi ea præſumi,
poſsit quod tamquã paraphernalia data ſint,
niſi ex coniecturis aliud eliceretur:Et Bal.ſe-
quitur Alex.conſ.144.lib.5.col.2.Mouentur
quoniã nuda traditio nequit dominiũ tranſ-
ferre l.numquã nuda de acquir.rer.domi. cũ
ſimilibus:vnde cum verba apta non ſint, do-
minij tranſlatio ſequi non poteſt.

18 Tertia fuit † opinio exiſtimãtiũ,traditio-
ne facta per vxorẽ præcedentibus verbis ſu-
pra memoratis,vbi tamẽ maritus tali & tãta
dote dignus eſt cenſeri eo ipſo marito bona
omnia in dotem data,ita Bal.dupliciter ſibi
cõtrarius in d.l.nulla C. de iur. doti. docuit
illic,quod vbicunq. vxor marito in aliquib⁹
rebus particularibus certã dotem non conſ-
tituit,vbi tamen is tantã meretur dotẽ quã-
ta vxor habet bona , quod ea in dotẽ conſti-
tuiſſe illis verbis videtur, alias ſecus; præſu-
meretur enim tunc paraphernalia : rationis
rationẽ reddit quoniam inquit præſumptio
legis non debet adaptari ad id quod non eſt
19 veriſimile nec iuridicũ: Atqui † iuri conſonũ
non eſt quod dos detur marito vltra debitũ
modum , maximè vbi maritata foret minor
annis 25. conſequenter in dotẽ bona omnia
data non videretur:Bal. ſequuti ſunt Roma.
conſ.44.nu.4. Alex.conſ.122.col.2.li.7.cõſ.
141.col.1.eod.lib.Rolan.tracta.de luc.dot.
quæſ.73.n.1.2.& 3.qui & in finalibus verbis
ſcripſit ab hac opinione non eſſe in iudicãdo
recedendũ. Meno.autẽ vbi ſupra nulla facta
diſtinctione an maritus tanta dote dignus ſit
nec ne Bal.Roma.& Rolan.opinionẽ ſequi-
tur quã cõmunem eſſe video inferẽs ibidem
20 Rolan.quod † ſtante ſtatuto lucrũ deferente
marito in dote vel illius portione,quod & in
hac ſpecie illud conſequeretur maritus : Idẽ
& quoad propoſitũ tractatus noſtri eſſe cẽ-
ſeo vbi ex pacto vir dotẽ vel illius portionẽ
foret lucraturus præmoriẽte vxore, vt in hac
ſpecie itidem eam lucrari debeat.

21 Cæterũ † Phanu.tract.de luc.dot.glo.10.
n.46.poſt relatos ſupra citatos authores cõ-
munẽ tenentes dicit:quod diſtinctio Rolan.
nec aliorũ diſtinguentiũ inter maritũ tanta
dote dignũ vel non,ſibi non placet: Neq.ra-
22 tionẽ aliquam reddit:Mihi † quoq. omnino
diſplicet , quod enim maritus ſit dignus vel
indignus nihil refert;etſi aliqualẽ præſump-
tionẽ facere poſsit:verũ hæc pręſumptio ve-
ritati cedit, cum dos ab vxore marito datur
per verba quę ſui natura apta nõ ſunt ad do-
minium transferẽdũ, qualia ſuperiora;quod
& fatentur omnes ſupra citati interpretes,
Præterea quod maritus ſit dignus id nõ in-
flectit verborũ proprietatẽ à qua recedendũ
in dubio nõ eſt l.non aliter cũ vulga.de lega.
3.Ad hæc interpretatio illa ſumẽda in dubio
eſt quæ magis fauet mulierib⁹;vt millies hoc
in tractatu dixi : maius autẽ mulieris cõmo-
dum eſt, ſi non omnia bona in dotẽ data cẽ-
ſeantur;ideo in dubio opinio hæc amplexã-
da eſt;quã & ego libenter ſequor vt ſcilicet
ſiue vir dign⁹ ſit vel indign⁹ per verba prędi-
cta bona ſua mulier in dotẽ dediſſe nõ cẽſea
tur.Nec etiã Meno.diſtinguit vt ante dixi.

Tenendo hanc opinionẽ,reiectis duabus
prioribus ad rationes Bal.& Bal.Nouel. ſu-
pra relatas in prima opinione reſpõdetur,ꝙ
argumentũ de promiſsione ad traditionem
nõ valet,quoniã cũ promiſsio ſine cauſa non
teneat l.2.§.circa ff.de dot. exceptio. & pro
illius validitate ſit iudicãdũ in dubio argu.l.
quoties de reb.dubi.idcirco pronunciatũ ibi
promiſsionem ex cauſa dotis emanaſſe;quo-
23 niã † vbi vna tantum cauſa vel ratio adduci
poteſt,ea pro expreſſa habẽda eſt, iuxta glo.
Barto.Iaſ.& alios ibi in l.quamuis C.de fi-
deico.Oſaſ.deciſ.21.n.3.Meno.conſ.85.nu.
9.Surd.conſ.240.nu.14.Atqui ratio hęc ceſ-
ſat in traditione , quoniã potuit fieri ex alia
cauſa veluti adminiſtrationis & curæ , ideo
neceſ-

neceſſario ad cauſam dotis non concludit,
24 ſicut promiſsio: vnde † adſtante ratione differentiæ argumentatio ab æquiparatis iuxta d.l.fina.ad l.falci.non procedit. Neq. etiam facit conſideratio illa Nouel. qua animaduertit, ratione ſubiectę materiæ, propter imminens matrimonium, & illius onera facilè præſumi poſſe traditionē dotis cauſa de bonis omnibus factam; quia non hoc neceſſario
25 infertur, cum † poſsit eſſe matrimonium ſine dote, & ad poſitionē vnius non ſequitur poſitio alterius. l.fina.C. de dona. an. nup. l.iubemus C.de repu. Neq. dos venit in matrimonij conſequentiam; vt probat late Meno. lib.præſump.3.præſum.6.num.19. vnde deficit omnino argumentatio Nouelli.
26 Quæ † autem de verbo, *do*, quod dominij translationem importat dixi ſupra, eadē repetenda vbi mulier viro dixiſſet: *aſsigno tibi me & bona mea in dotem* quoniam & verbum, *aſsigno*, translatiuum dominij eſt. l.dotis fructus §.fina.cum l.ſequen.ff.de iur.doti. fuſè Menoch.qui multos conſ. 201. num.6. lib.3.& d.præſum.6.nu.86. qui ibidem nu. 88. idem eſſe voluit vbi mulier cum marito conueniſſet ſuę intentionis nō fore dare bona ſua in dotem, niſi prius dotalia instrumēta conficerentur, vbi igitur confectæ ſunt dediſſe in dotem videtur citat Curti.conſ.168. num.7.

SVMMARIVM.

1 *Pactum in contractu matrimonij, quod poſſit plus relinquere coniunx præmoriens alteri, quam vni, cui minus ex liberis primi matrimonij aduerſus diſpoſitionem l.hac edictali C.de ſecun.nup.non valet.*
2 *Statutum aduerſus diſpoſitionē d.hac edictali C.de ſecun.nup.valet.*
3 *Pactum aduerſus diſpoſitionem l. hac edictali C.de ſecun.nup.non valet.*
4 *Iuramentum aduerſus prohibitionē l. hac edictali C.de ſecun.nup.minime tenet.*
5 *Conſilium Crauetæ inſigne.*
6 *Pactum quo mulier ea quæ à primo viro titulo lucratiuo conſequuta eſt marito vel filijs ſecundi matrimonij donare promittit nullum.*

QVÆSTIO XXXXVII.

PACTVM IN CONTRACTV matrimonij, quod poſsit plus relinquere coniux præmoriens alteri, quam vni cui minus ex liberis primi matrimonij aduerſus diſpoſitionem l. Hac edictali C.de ſecun.nup.an valeat.

1 QVÆSTIO facilis eſt, nō † enim licet paciſci vt plus relinqui poſſit ſecundo coniugi moriente altero, quā vni cui minus ex liberis primi relinquitur matrimonij l.hac edictali in fine C.d ſecun.nup.in verbis. *Nō ſit ei licitū nouercæ, vel vitrico, teſtamēto, vel ſine ſcriptura, ſeu codicillis hereditatis iure, ſiue legati, ſiue fideicōmiſsi titulo, plus relinquere nec dotis, aut ante nuptias donationis, &c.* Vbi id notarūt gl.in verbo diuidi.in verſ.Itē nota. Bal. Ang.& Salice. Pau.de Caſ. in l.1.C. de ino.donatio. Alex.cōſ.158.li.5. Rolan.tract.de luc.dot.quæſ.24.n.1.& nu.8. Ruin.conſ.64.nu.2.lib.3.Gabri.qui alios nō tamen nunc relatos citat in commu. li.3. tit. de ſecun.nup.cōclu.4.nu.9.& 10. Tibe.Decian.reſpon.25.nu.36.lib.1.vbi in terminis.
2 Etſi † enim iuxta cōmunem & receptā magis opinionē valeat ſtatutū aduerſus diſpoſitionē d.l.hac edictali iuxta Bal. & Salice. ibi Caſtren.& Bal.idē in l.1.C.de ino.dori. Ruin.d.conſ.64.nu.2.Rolan.d.quęſ.nu.9. & 10.& dixit cōmunem Soci.conſ.52.n.3.li.3. Deci.in auth.prętérea C.vnde vir & vxo.Pariſi.conſ.91.nu.10.lib. qui cum numeris ſequentibus fuſè articulū diſputat. Curti.ſeni. conſ.78.col.2.Phanu.in commen.de lu.dot. glo.5.nu.38.Pechi.tract.de teſta.coniuga.li.
3 2.ca.18.nu.9.Gabr.d.concluſ.nu.16.pactū † tamen aduerſus illius legis prohibitionē valere non poteſt l.nō dubiū C.de legi. l.nemo
4 poteſt delega. 1. Atque adeo vera traditio † eſt, vt nec iuramento mulieris prohibitio illius legis tolli poſsit; quæ cum in fauorē liberorum inducta fuerit nec iure iurādo præſtito à muliere auferri liberis prouiſio illius legis poſsit. Bart.in d.l.hac edictali nu.2.vbi Bal.Salice.& Bertran.nu.18.idem Barto.in l.cum quis decedens §.Titia delega.3.Deci. conſ.246.nu.1. Bal.conſ.22. quos citat Pechi.vbi ſupra nu.7.& antea nu.6.Gabr.ſupra nu.26.Gail. lib. obſeruationū primo obſer. 40.nu.22. qui tamen niſi ſolū Bal.memorat
5 Pechi.ex † Aymo.conſ.142.nu.9. ſingulariter docet, vt ſi forſan filij prioris matrimonij ſub adminiſtratione matris & vitrici exiſtentes in minore ętate cōſtituti beneficio d. legis renunciauerint, licet cū iuramento, adhuc renūtiatio non valeat, quā ex duplici capite, & minoris ætatis, & ratione doli præſumpti reſcindere poterunt. Cū enim vitricus eorū res protegere debuerit, contrarium faciēdo, ad prohibitam eos aduerſus legem pactionem inducens, in dolo videtur argu. cap. qui contra de regu.iur.quam ſententiam Crauet. d.conſ.multis comprobat Gabri.d.
6 conſ.nu.43.obiter tamen. Sic † neq. valeret pactum in muliere ſecundò nubente quod ea

quæ

quæ á primo viro titulo lucratiuo conſequuta eſt, vel marito, vel filijs ex ſecundo matrimonio donare promitteret l. fœminę & §. illud C. de ſecun. nup. vbi omnes notarunt.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio l. hac edictali C. de ſecun. nup. an locum habeat in muliere ſecundo nubente, vbi frater vel extranea perſona mulierē dotat, & ponitur pactum lucrandæ dotis.*

2 *Promiſsio de dote lucranda facta in ſecundo matrimonio, infirmari poteſt per filios prioris matrimonij.*

3 *Dos data ab extranea perſona non ſubiacet diſpoſitioni d. l. hac edictali C. de ſecun. nup.*

4 *Actus prohibitio vel conceſsio conſiderāda eſt reſpectu perſonæ dantis, & illius cui datur.*

5 *Dos data à patre filiæ in ſecundo matrimonio cum pacto de lucrādo dotem, reuocari poteſt per filios prioris matrimonij ex diſpoſitione d. l. hac edictali C. de ſecun. nup.*

QVÆSTIO. XXXXVIII.

PACTO DE LVCRANDO DOTEM vel illius portionem inito in capitulis matrimonialibus, muliere ſecundo nubente, & eidem fratre vel altera extranea perſona dotem dante; num ex conuentione diſpoſitio l. hac edictali C. de ſecun. nup. ſublata cenſeatur.

1 PROXIMA ſuperiori † altera quæſtio eſt, an diſpoſitio l. hac edictali C. de ſecun. nup. locum habeat in muliere ſecundo nubente, vbi frater vel altera extranea perſona mulierē dotat, & pactū addit lucrandæ dotis. Hanc quæſtionē mouit Bal.
2 in eadē ipſa l. hac edictali col. 5. Et licet † videatur quod licet alius quā mulier det dotē ſecundo viro cū pacto de lucrādo, poſſe filios prioris matrimonij promiſsionē reuocare in vim d. l. cū dos à quocunq. data ſit, pro muliere cōſtituta fuerit, proinde idē eſſe videatur ac ſi ipſa met mulier dotē dediſſet; tamē contrariū reſpondiſſe ſe aſſerit: rationē ſub-
3 iungit, quia † dotans poteſt prouidere de reſtitutione dotis ad ipſius liberū arbitrium & voluntatem; paciſcēdo vt vel dos ſibi aut alteri reſtituatur mortua muliere vel etiam q̃ apud eundem maritum remaneat l. ex morte ff. de pact. dotal. eandem opinionem probauit Salice. in l. ſi ita quis §. ea lege de ver-
4 bo. obliga. nu. 2. & 3. qui † & aliam addit rationem ad Bal. traditionem, quoniam inquit conſideranda eſt ad actus permiſsionem vel prohibitionem, perſona dans, & cui datur, non autem perſona intermedia: ſolumq. nudum miniſterium & ſimplicem exequutionē præbet; vt mulier in hac ſpecie ex l. profectitia §. ſi quis certam ff. de dona. int. vir. & vxor. l. ſed etſi mortis, verſi. Sed ſi proponas ff. de leg. pręſt. l. cogi. §. hi. qui ſolidū ad S. C. Trebelli. l. cū dotem de dot. pręleg. l. 1. verſ. Sed ſi legatū ff. ſi quis ali. reſt. prohib. Eandē ſententiam ſequutus fuit Roman. conſ. 219. nu. 10. qui & hac eadem ratione vſus eſt Rolan. tract. de luc. dot. quæſt. 28. à nu. 1. Curti. iuni. conſ. 122. nu. 11. vbi totā Baldi Theoricam ad verbum refert & ſequitur: Gabr. in commu. tit. de ſecun. nup. conclu. 4. n. 35. qui tamen nullum alium niſi ſolum Bal. citat in d. l. hac edictali eandem ſequitur Surd. conſ.
5 255. nu. 9. & 10. lib. 2. Fatetur † autē Bald. & omnes cū eo ſupra relati contrarium obſeruandum fore in patre ſecundo dotante filiā, quia cum ex debito & naturæ officio teneatur dotare proprias filias l. obligantur §. lege de actio. & obliga. l. qui liberos de Rit. Nupt. & eo in caſu dos à propria filia emanaſſe cenſeatur, quod tunc diſpoſitio d. l. hac edictali vindicaret, non obſtante tali pacto: quæ opinio ab omnibus communiter approbatur. Sed de ea latius dicetur infra quęſ. 56.

SVMMARIVM.

1 *Pacto de lucranda dote an poſsit maritus renunciare conſtante matrimonio in fauorem vxoris.*

2 *Renuntiatio vxori facta per maritum donatio eſt.*

3 *Renuncians donare videtur.*

4 *Ius quod in ſpe conſiſtit donari poteſt.*

5 *Renuntiatio iuris de futuro nulla eſt.*

6 *Renuntiatio priuatio dicitur.*

7 *Renuntiari iuri conditionali non poteſt.*

8 *Tex. in l. ſi liberis de pact. dota. declaratur.*

9 *Authoris vera traditio.*

10 *Pacta aliàs inualida, valida efficiuntur, quando res reuertitur ad primæuam naturam.*

11 *Mulier poteſt expreſſe & etiam tacitè renunciare beneficio l. vbi adhuc C. de iur. doti.*

12 *Pacta omnia dotalia permiſſa cenſentur niſi reperiantur prohibita.*

13 *Renuntiatio mariti quæ confertur in tempus ſoluti matrimonij valet.*

14 *Conuentione principali ſublata non cenſetur ſublatum pactum in continenti poſitum.*

15 *Renuntiatio donatio non eſt, vbi renuntiatur ius quærendum nondum radicatum.*

16 *Renuntiatio iuris quærendi non retractatur ex diſpoſitione l. ſi vnquam C. de reuo. donatio.*

17 *Renuntiatio donatio non dicitur vbi renuntiatio*

Digitized by Google

tio ad commodum renunciantis pertinere poteſt.

18 *Renunciari iuri de futuro in vim pacti poteſt.*

19 *Pacti & renunciationis differentia qualis.*

20 *Tex. in l. ſi liberis ff. de pact. dotal. declaratur.*

21 *Renunciatio lucri dotis per maritum facta an per creditores poſsit retractari.*

22 *Donatio in fraudem creditorum nulla.*

23 *Obligatio cōdicionalis creditoribus reſtituēda*

24 *Renunciatio diminutio dicitur patrimonij.*

25 *Fraudis præſumptio ex coniunctione ſanguinis elicitur.*

26 *Renunciatio ex nulla cauſa facta, eo ipſo fraudulenta præſumitur.*

27 *Reſtituere grauatus quidquid ex hæreditate ſuprerit, licet poſsit alienare in vita nō tamen in fraudem.*

28 *Alberici traditio inſignis.*

29 *Donatio inter virum & vxorem prohibetur vbi maritus pauperior efficitur, & illius minuitur patrimonium, ſecus ſi lucrum quod adquirere poſſet remittat.*

30 *Tex. in l. qui autem ff. de his quæ in frau. credi. declaratur.*

31 *Debitor legatum repudians per creditores vti in fraudem reuocari non poteſt.*

32 *Legatum vel hæreditatem repudians nō continetur ſub edito de his quæ in fraudem creditorum.*

33 *Alexan. traditio celebris.*

34 *Fideicommiſſum marito iniunctum ab vxore vt reſtituat bona ſua filio poſt mortem ſuā poteſt illico maritus filio reſtituere, etiam in fraudem creditorum.*

35 *Pater illico hæreditatem filio reſtituens nulla retenta quarta creditores fraudare non dicitur.*

36 *Edictum de his quæ in fraudem creditorum ad lucri adquiſitionem non pertinet.*

QVÆSTIO. XXXXIX.

PACTO DE LVCRANDA DOTE vel illius parte contracto inter virum & vxorem, An poſsit maritus renunciare conſtante matrimonio in fauorem mulieris: Et an per mariti creditores veluti in fraudem facta retractari renunciatio poſsit nec ne?

1 VB I inuicem ✝ paciſcuntur maritus & vxor de certa portione vel dote tota lucranda, an maritus poſt poſsit conſtante matrimonio in fauorē mulieris dotis lucro renunciare nō facilis quæſtio eſt: videtur
2 enim non poſſe id maritum. Primo ✝ quoniā renunciatio huiuſmodi facta per virum vxori dicitur mera donatio l. edibus §. 1. ff. de dona. l. ſi quis delegauerit vbi Barro. ff. de ſolutio. Et qui prohibetur donare & remittere vel renunciare Bal. & Sali. in l. 1. C. de pact. Deci. in l. poſtquā liti nu. 15. C. de pact. vbi Curti. iun. nu. 5. Alex. conſ. 206. lib. 7. Tiraq. qui innumeros recenſet in l. ſi vnquā, verbo donatione largitus n. 173. C. de reuo. donatio. & in præfat. nu. 129. Meno. lib. 3. præſu.
3 45. nu. 11. & præſu. 41. nu. 2. lib. 6. vnde ✝ & qui alteri ius ſuū renunciat, eidē donare cenſetur Bal. in l. quod dotali quæſ. 8. C. de collatio. & alios multos cōgerit Surd. deciſ. 14. nu. 2. Meno. conſ. 1. nu. 211. & 214. conſ. 80. nu. 57. lib. 1. Cæterum inter cōiuges donatio prohibita eſt l. 1. & toto tit. de dona. int. vir. & vxo. niſi confirmetur morte alterius, præcedente tamē traditione rei donatæ l. Papinianus ff. de dona. int. vir. & vxo. l. penul. C. de dona. int. vir. & vxor. Renūciatio ergo valere non poteſt: Nec dixerit quiſpiā ius hoc quod vxori donatur eſſe de futuro & in ſpe
4 conſiſtere: nam ✝ & iuris quod in ſpe eſt valet donatio l. ſpem C. de donatio.

5 Secundo ✝ renūciatio hęc, qua maritus lucrū morte vxoris conſequendū renunciat & remittit de futuro eſt, at huic iuri renunciari non poteſt. l. qui pater §. quod quis vbi Deci. & Cagno. de reg. iur. glo. Bart. Bal. & poſteriores in l. 1. C. de pact. & qui multos Surd.
6 conſ. 70. nu. 10. Nam ✝ cum renunciatio priuatio ſit, & ideo in neceſſariam cōſequentiā habitū præſupponere debeat. l. fuit ff. de acquir. hęredi. Soci. Corne. & Pariſi. quos citat Surd. deciſ. 14. nu. 3. habitus autē in eo quod quis non habet, quale eſt ius de futuro conſiderari nō poſsit; ita fit vt huiuſmodi iuris renunciatio fieri nequeat.

7 Sic & iure ✝ conditionali propter eandē rationem non renunciatur l. ſi ita ſcriptum §. ſi ſub cōditione delega. 2. Ius autem vt concludam argumentationem marito in noſtra ſpecie competens conditionale eſt, ſi ſcilicet mulier præmoriatur, igitur renunciari non poterit.

8 Tertio ✝ iuuat tex. ſingularis in l. ſi liberis ſecundum intellectū glo. ibi ff. de pact. dotali. quo tex. apertiſsimè probatur maritū vxori remittentem pactum de lucranda dote nihil agere, neque remiſsionem valere.

Quarto in terminis ſtatuti de lucro dotis marito deferendo ſic in terminis quæſtionis reſpondit Cuma. conſ. 25. ad finem. Cæte-
9 rum ✝ his non obſtantibus contraria opinio tenenda vti verior ſiue loquamur in terminis ſtatuti ſiue pacti cōuenti vt in quęſtione propoſita; Et licet interpretes multas, quas mox ſubijciam rationes adferant; nullus tamen exactam

exactam reddidit: vera autẽ & genuina ratio
huius opinionis, quæ renunciationẽ hanc va-
lere voluit hæc eſt: Quoniam paciſcendo de-
nuo maritus cum vxore & eidem renuncian-
do lucrum dotis, efficit vt dos ipſa, ad ſuam
reuertatur primęuam naturã, vt ſcilicet pro-
prium ſit mulieris patrimonium de quo ip-
ſa ad libitum poteſt de iure teſtari & libere
diſponere, eſt enim dos propriũ, vt millies
dixi hoc in tractatu, patrimonium mulierum
l. 3. §. ſed vtrum ff. de mino. Et multo magis
quando dos ad eam mortuo mariro reuerti-
tur ſecundum glo. in l. exactio C. de rei vxo.
10 actio. Et † licet aliàs pacta quodammodo in-
ualidari poſsint, vbi tamen per ea res reuer-
titur ad ſuam propriam & primęuam naturã
facilime ſuſtinentur. Quod cum in omnibus
contractibus & pactis procedat l. ſi vnus §.
pactus ne peteret ff. de pact. & in dotalibus
etiam vindicat d. §. pactus in verſic. Quod &
in ſpecie dotis. vnde ferè in terminis noſtris
docuerunt poſt Bald. Angel. & alios Alex. &
Iaſſ. in d. l. ſi conſtante nu. 172. cum ſequen.
11 ff. ſolu. matrimo. Quod † mulier poteſt ex-
preſſe renunciare & etiam tacitè beneficio l.
vbi adhuc C. de iur. doti. quoniam per hanc
renunciationem res, ideſt dos ipſa reuertitur
ad ſuam naturam, quæ durante matrimonio
nullam admittit repetitionẽ l. 2. ff. ſolu. ma-
tri. Quod Iaſſ. multis illic comprobat, ſed de
veritate ſuo loco dicetur: Cum igitur in no-
ſtra ſpecie per renunciationẽ mariti de do-
tis lucro, dos ad mulieris liberam reuertatur
diſpoſitionem, nihil mirum ſi valet etiã du-
rante matrimonio conuentio.
12 Secundo † pacta omnia dotalia permiſſa
cenſentur niſi expreſsim reperiantur prohi-
bita l. 1. §. illud C. de rei vxo. actio. atqui nul
libi hæc renũciatio in fauorem vxoris repe-
ritur prohibita, valere igitur debet. Quini-
mo pacta omnia per quæ mulieris conditio
melior efficitur valent regulariter tamquam
fauorabilia doti. l. de die l. Attilicinus ff. de
pact. dotal. dixi hoc lib. quęſtio. 1. hoc autem
fauorabile admodum eſt.
13 Tertio † renunciatio hæc confertur in tẽ-
pus ſoluti matrimonij, at hæc pacta iure non
improbantur l. ſi cum ſeruum §. fina. cum l.
ſequen. ff. de dona. int. vir. & vxor.
Quarto quemadmodum poteſt quis renũ-
ciare fauori pro ſe introducto niſi fauor ille
publicam reſpiceret vtilitatem l. ſi quis in
conſcribendo C. de pact. l. ſi quis in conſcri-
bendo C. de Epiſ. & cleri. ſic etiam benefi-
cio ſtatuti deferentis lucrum dotis marito
vt reſoluit poſt Socin. & Pariſi. Rolan. tract.
de luc. dot. quæſt. 39. nu. 13. pariter & pacto
vel conuentioni.
Quinto in terminis ſtatuti deferentis lu-
crum marito tenuerunt plures, quales Alex.
in l. ſi ſocer §. Lucius ff. ſolu. matrimo. Deci.
in l. in eo. de reg. iur. Palat. Rub. Socin. Paul.
de Caſt. Pariſi. Bal. & alij quos refert Rolan.
tract. de luc. dot. quæſt. 39. nu. 16. 17. Quod ſi
hęc opinio in terminis ſtatuti recipitur mul-
to magis in ſpecie noſtra vbi de lucro ex pa-
cto acquirẽdo agitur; cum pactum illud pri-
mum in fauorem ſui, in contractu matrimo-
nij adiectum, poſsit contraria viri voluntate
tolli d. §. pactus ne peteret: Nihil enim tam
naturale eſt quam eodem modo quidquam
diſſoluere quam quo colligatũ eſt; vnde ver-
borum obligatio verbis tollitur, nudi cõſen-
ſus conuentio contrario diſſoluitur l. nihil tã
naturale de reg. iur. cap. 1. de reg. iur. ex. Et
cuius conſenſus in contrahendo requiritur
eiuſdẽ in diſſoluendo poſtulatur auth. contra
14 ſi filij C. de repud. Atq. † ideo ſublata con-
uentione principali ex pacto nõ cenſetur ſu-
blatum pactum in continenti oppoſitum ex
defectu conſenſus reſpõdit Corne. cõſ. 228.
col. penul. lib. 3. quẽ citauit Meno. lib. præſu.
3. præſu. 143. num. 9. Vnde in ſpecie propria
pacti nedũ in cõtractu matrimonij celebra-
ti, ſed etiam cõſtante matrimonio quod for-
tius eſt, vbi maritus vel vxor renunciant re-
nuit doctiſsimus Rodri. Xuar. in l. 1. titu. *de
las ganancias* quæſ. 2. nu. 24. ea vtitur ratione
quia vxor renunciando viro pauperior nõ fit
ſed tantũ non adquirit l. ſi ſponſus §. ſi quis
rogatus l. ſed ſi vir ex lana §. quod ſi vir vxo-
ri ff. de dona. int. vir. & vxo. Maſuer. in pract.
tit. de ſocieta. §. 1. in fine Caſſane. de ſocie. §.
4. glo. penul. Pechi. tract. de reſtam. coniuga.
lib. 2. ca. 1. nu. 3. & non relatis ſuperioribus
dixit hanc communem aduerſus Greg. Lop.
Matien. in l. 2. gloſ. 1. num. 60. in fine titu. 9.
lib. 5.
15 Neq. obſtant in † cõtrarium adductæ ra-
tiones: Non prima quod donatio ſit renun-
ciatio quæ inter coniuges prohibita eſt; quo-
niam rectè reſpondetur donationẽ non eſſe
renunciationem vbi quiſquam renunciat ius
quærendum nondum radicatum, & ita intel-
ligendus tex. in d. l. edibus §. 1. de donatio.
16 Sic † enim & beneficio l. ſi vmquam de re-
uocandis donatio. non retractatur renuncia-
tio iuris quærendi nondum radicati, vt de-
clarat Rip. in eadẽ l. quæſt. 11. fuſius qui pro
omnibus Tiraquel. ibidem à nu. 173. in ver-
bo donatione largitus. Conſtat autem ius de
quo agimus non eſſe radicatum aliquo mo-
do ſpe certa, cum mortis dies mulieris quo
maritus lucrum conſequuturus eſt ſit omni-
no incertus. l. 1. de condi. & demonſt. & con-
tingere poteſt vt maritus antea præmo-
riatur.
17 Adde † ſingulariter quod renũciatio num-
quam

quam donatio dicitur vbi renũciatio ipſa ad commodum renũciantis pertinere poteſt ex aliqua cauſa, vt multis & egregijs exemplis oſtendit Tiraq. in d. l. ſi vnquam, verbo donatione largitus à nu. 203. vſq. ad num. 209. potuit autem renunciatio mariti, ex multis cauſis illius commodo cedere, ideo non mœra donatio dici iure poteſt. Quinimo in dubio vbi alia quam donationis coniectura capi poteſt, ea capienda eſt vt Tiraq. citato loco docet, prolixius Menoch. lib. præſump. 3. præſu. 71. nu. 2. & præſump. 17. nu. 10. eo. lib. alios ſciens pręterco.

18 Non obſtat ✝ ſecundum argumentũ quod renũciari ius de futuro nequeat; nam vulgare hoc dictum nõ ſic generaliter accipiendũ eſt vt non liceat indiſtinctè iuri de futuro renũciare; interpretatur enim vbi renunciatio ſimpliciter fit parte abſente, at in modũ pacti parte præſente licet omnino, aut ſaltim publica ſi pars deſit perſona ſtipulante l. 1. ſecundum verum & communem illius intellectum C. de pact. vbi glo. & Barto. dempto nullo: ſic omnes cæteri docuerunt atq. ideo renuncians hęreditatem cenſetur eam donare ei, in cuius fauorem fit renunciatio, ſi fiat per modum contractus l. profectitia §. 1. de iur. doti. l. ſi nuptam ff. de fun. dota. Afflict. deciſ. 350. nu. 12. Surd. deciſ. 14. nu. 1.

19 Rationem diuerſitatis ✝ inter pactum & renuntiationẽ eam eſſe voluerunt interpretes ibi, quia in pacto reperitur verbum præſens & futurum, vt cum dicitur promitto nõ petere, &c. In renunciatione vero non reperitur niſi verbum præſentis temporis vt cum dicitur renuncio, &c. Ideo ad futurum non trahitur.

20 Non obſtat ✝ tertiũ de l. ſi liberis de pact. dotal. quoniam ſecundum glo. ibi & aliorum intellectum nihil facit, cum ideo renunciatio nam valuerit, quia maritus conſtante matrimonio pactum de dote lucranda inuitus remiſit & in voluntarie, quia niſi id faceret, vxor ad eum redire nolebat, ideo lex in odiũ mulieris noluit pactum valere poſſe, ne ex illius malitia & iniquitate commodum poſſit reportare: ſecus ſi ſponte in cõtractu matrimonij vel poſt libere renunciaret vir, argu. text. in l. quæris ff. de pact. dotali. quibus iuribus opinio ſuperior manifeſtè probatur.

21 Nunc aliud ✝ inquirendum eſt, an ſcilicet renũciatio huiuſmodi poſsit per mariti creditores veluti fraudulenter facta reuocari: In qua quæſtione decidenda ingenuè laborauit Rolan. tractat. de lucr. dot. quæſtio. 40. qui prius tribus adductis rationibus creditorum partem tuetur: poſt contrariam quam tenet quinq. argumentis defendit, ſimul contrarijs reſpondens.

Nos videamus quoniam articulus quotidianus eſt, quæ verior ſit opinio an affirmatiua vel negatiua. Et quidem videtur renũciationem in fauorem vxoris non valere, quo-
22 niã vt dixi ſupra donatio eſt, atqui ✝ in fraudem creditorum donari nequit l. 1. & toto
tit. ſi quis in frau. credito. §. item ſi quis in
23 fraudem inſtit. de actio. Accedit his, quod ✝
& obligatio conditionalis reſtituenda eſt in commodum creditorum l. ait prætor §. ſi cõditionalis de his, quæ in frau. credito. vnde licet lucrum dotis debeatur viro ſub conditione ſi vxor prædecedat, conditione tamen purificata reuocari omnino debet.

24 Secundo ✝ renunciatio huiuſmodi dicitur alienatio & diminutio patrimonij, prouenit enim lucrũ ex cauſa oneroſa, proinde de ipſo vt de cauſa oneroſa iudicandum, ad glo. in l. ſi donaturus §. 1. ff. de con. ob. cau. quæ proprie loquitur in lucro proueniẽte ex pacto, dixi latè hoc lib. quęſt. 20. verſi. Neq. extremo loco oberunt, vbi multorum authoritate dictam gloſam probaui: cæterum ſi ex cauſa oneroſa in conſequẽtiam de patrimonij diminutione agitur, cum acquiſitum lucrum pro damno reputetur gloſ. in l. 1. §. ſi quis ff. de itin. actuq. priua. Bald. Cyn. & alij quos citat Rolan. d. quęſt. nu. 5. Hęc ſunt ſed fragiles rationes, quas Rolan. obijecit.

25 Fortius ✝ autem obſtant alia quę is pręterijt, ſcilicet remiſsionẽ vel renunciationem hanc factam fuiſſe in vxorẽ & ſic in coniunctam perſonã, quæ præſumendæ fraudis coniectura ſufficit in fauorẽ creditorum: cum ex receptiori opinione ſanguinis cõiunctio exiſtente cauſa fraudandi ſola ſufficiat ad inducendam firmiſsimam fraudis præſumendę cõiecturam l. data C. de donat. l. penul. verſi. Faciliorq. ff. de bon. liberto. Bal. in l. ſi quis poſthac nu. 2. C. de bon. pręſcrip. & conſ. 70. lib. 1. Laudunen. poſt Alberi. & alios in trac. de fiſco. concluſ. 244. Roma. conſ. 367. n. 15. Deci. conſ. 587. nu. 9. & conſ. 659. nu. 2. Alciat. in l. ſi maior nu. 3. C. de tranſactio. Nat. conſ. 443. nu. 10. lib. 2. Craue. conſ. 82. nu. 5. & alios plures communem dicens recenſet Meno. conſ. 226. nu. 92. 93. lib. 3. idem Menoch. conſ. 334. num. 47. lib. 4. Tiber. Decia. reſpon. 37. num. 9. lib. 2. cum igitur cauſa adſit ſcilicet creditorum iura, euidens apparet fraudis ſuſpitio, quare reuocare creditores renunciationem poterunt.

26 Quarto ✝ confirmatur, nam is qui donat vel renunciat nulla ex cauſa ſed ſolo delectu & ſpõte, vbi creditores habet, eo ipſo in ipſorũ fraudẽ hoc facere cenſetur, deficit enim cauſa neceſſaria, qua pręſumi poſſet in ipſius vtilitatẽ factam fuiſſe alienationem ſic egregie docuit Imol. in l. penul. ff. ad S. C. Trebelli.

Digitized by Google

27 belli. vbi † ſcriptũ reliquit quod grauatus
reſt.tuere quidquid ex hæreditate ſupererit,
licet poſsit dũ viuit alienare l. Titius & d. l.
penul. ad Trebellia. tamen in fraudem fidei-
cõmiſsi non poteſt; tunc autẽ de fraude con-
ſtare ait, quande nullo vrgẽte neceſsitate ſi-
ne aliqua iuſta cauſa id facit. Imolam ſequuti
ſunt cęteri Gozadi. conſ. 90. nu. 15. Ruin. cõſ.
163. nu. 3. lib. 3. Alcia. reſpon. 521. n. 13. Me-
no. d. conſ. 226. nu. 106. cũ ſequen. cui addo
eiuſdem ſententiæ Alex. in l. Titius nu. 9. ad
Trebellia. Meno. conſ. 334. nu. 63. lib. 4.

His tamen non obſtantibus cõtraria opi-
nio recipienda eſt, quę cũ multis poſsit iuua-
ri rationibus, niſi tres vel quatuor præcipuas
28 adferam. Prima † ſumitur ab authoritate Al-
beri. in l. qui patrẽ ff. de his quę in frau. cre-
dito. vbi in facto ſe habuiſſe & reſpondiſſe
ſcribit, quod vbi pater emancipat filium, qui
multa habet bona aduentitia, & in præmium
emãcipationis eidem mediã vſusfructus par-
tem remittit, quod creditores veluti in frau-
dem renunciationẽ factam agere nõ poſſunt
aduerſus patrem quia etſi remittat de eo ꝙ
ſuũ eſſe poteſt, tamen de patrimonio nõ mi-
nuit ex l. qui autem 1. citanda de his quæ in
frau. credito. ſic fiet vt cũ in noſtra ſpecie de
lucro remittendo agatur, non autẽ de aliqua
patrimonij diminutione, quod talis renun-
ciatio non poterit reuocari veluti in fraudẽ
creditorum facta.

29 Secundo † confert text. in l. cum hic ſtatus
§. ſi maritus ff. de dona. int. vir. & vxor. l. ſed
etſi vir §. quod legaturus eo. tit. quib' aperte
probatur, donationẽ int. vir. & vxor. prohi-
beri quotiens ea donans maritus pauperior
efficitur, & illius minuitur patrimoniũ, ſecus
ſi lucrum quod adquiri potuiſſet remittatur.

30 Tertio non parum † iuuat tex. inſignis à
cuius deciſione & noſtræ pendet quæſtionis
reſolutio in d. l. qui autem ſupra allegata ff.
de his quæ in frau. credito. à quo tex. omnes
hanc eliciunt cõcluſionem, alienationem ſci-
licet in fraudem creditorum ſolum conſide-
rari circa diminutionem proprij alienantis
patrimonij; non autem circa omiſsionẽ, ne-
gligentiam, vel omiſsionem in non adquirẽ-
do; Sic enim habent verba illius legis ibi,
*pertinet enim hoc edictum ad diminuentes pa-
trimonium ſuum, non ad eos qui id agunt ne
locupletentur*. hunc textũ miris extollunt lau-
dibus Angel. Iaſ. & alij in d. §. ſi quis in frau-
dem de actio. inſtit. vbi idẽ Angel. ex eo de-
31 cidit † quod debitor hęreditatem repudians
ſeu legatũ ſibi relictum etſi in fraudem cre-
ditorũ, non tamẽ poſsit repudiatio per cre-
32 ditores reuocari; quoniã † edictũ illud ad ſo-
lã patrimonij diminutionẽ pertinet: Et his
adſtipulatur tex. in l. alienationis verbũ §. 1.
de verbo. ſig. vbi qui captam acquirendi vel
lucrandi ocaſionem omittit alienare non
proprie dicitur; vbi Alcia. & Rebuf. inde ar-
gumentantur quod is qui legatũ vel hæredi-
tatẽ repudiat nõ compræhenditur in edicto,
quo prætor in fraudem creditorum alienata
reuocat.

33 Similem † ſuperioribus doctrinã ſcripſit
Alex. ad Bar. in l. patrẽ ff. de his quæ in frau.
34 credito. ꝙ vbi † vxor hæredẽ inſtituit mari-
tũ, & eũ rogat vt poſt mortẽ inſtituat bona
ſua filio cõmuni, ꝙ ſi hæres inſtitutus mole
creditorũ grauat' eos timeat, põt illico reſ-
tituere hæreditatẽ filio, nec propterea dice-
tur in fraudẽ creditorũ hoc facere; rationem
reddit quia fideicõmiſſum ex præſumpta mẽ
te teſtatoris nõ præſumitur cõditionale, ſed
ad beneplacitũ patris ex tex. quem ad id ſin-
35 gularẽ dicunt in d. l. qui patrẽ: Et † Iaſſ. longe
melius ponderans d. l. in d. §. ſi quis in frau-
dem ſubtilius colligit, quod vbi pater illico
hæreditatẽ filio reſtituit, non retenta quarta
Trebellianica fidẽ & pietatẽ debitã agnoſ-
cens vt illic text. dicit, non ideo creditores
fraudaſſe dicitur: Eodem argumento vtitur
Barba. conſ. 60. lib. 2. & in terminis quæſtio-
nis inſtitutæ expreſsim Deci. conſ. 260. à n. 1.
cum ſequen. Pariſi. conſ. 127. col. 2. li. 1. Ro-
lan. tract. de luc. dot. quæſt. 40. nu. 13. 14. Zu-
char. in rubr. C. qui admit. nu. 121. Cima. in
repetitio. l. legatũ nu. 20. & nu. 49. de lega. 1.
Cagnol. in l. non fraudantur ad finẽ de reg.
iur. egregie Socin. iuni. conſ. 124. nu. 4. li. 3.
& his adde eundẽ Soci. Deci. Pariſi. Rolan. &
Phanu. quos alijs in locis citat & ſequitur
Caual. tract. de vſufruct. mulie. relict. n. 187.

36 Non obſtant ſupra † in contrariũ allegata
quoniam ex his, quę nunc dicta ſunt congrua
ſolutione reſpondetur; edictũ de his, quæ in
fraudem creditorũ ad diminutionem patri-
monij pertinere non ad lucri acquiſitionem;
proinde niſi lucrũ omnino radicatum fuerit
libere negligi & repudiari poteſt. Sed & ali-
ter atq. aliter rationibus in cõtrarium obie-
ctis reſpondent Deci. dict. conſ. & Rolan. d.
quęſt. ad quos lectorem reijcio.

SVMMARIVM.

1 *Pacto inito inter virum & vxorẽ quod præ-
mortuo viro veſtes & ornamenta ſibi præ-
cipua forent, an adueniente caſu veſtes &
iocalia pretioſa lucro mulieris cedant.*

2 *Conſuetudine ſtante vt Parrocho melior mor-
tui veſtis detur, quæ magis pretioſa eſt, etiã
auro vel gemmis contexta debetur.*

3 *Veſtium legato veniunt veſtes auro & gem-
mis ornatæ.*

4 *Veſtis appellatione venit quælibet veſtis quam
pro tali pater familias reputabat.*

Veſtium

5 *Veſtium nomine in legato venit aurea, ſerica, & argentea.*

6 *Veſtiū appellatione venit aurea & argentea, dummodo ſtatuto loci prohibita non ſit.*

7 *Teſtator cēſetur cōformare voluntatē ſuā cum diſpoſitione legis cōmunis & municipalis.*

8 *Argumentum de vltimis voluntatibus ad cōtractus validum.*

9 *Maritus vel illius conſanguinei dantes veſtes pretioſas & iocalia vxori non vt illius ſint perpetua donare videntur.*

10 *Donatio iocalium magni valoris facta per virum vxori morte non confirmatur.*

11 *Veſtes à dominis datæ famulis ſuis ad certum vſum donatæ non videntur perpetuo.*

12 *Mariti vxorū ambitioni plerūq; obſequūtur.*

13 *Pactum de lucrando dotem per maritum, non extenditur ad iocalia magni valoris.*

14 *Pauperes & ruſtici minus donare præſumuntur, quam diuites.*

15 *Interpretatio latiſsima in teſtamentis.*

16 *Argumentū de cōtractibus ad vltimas volūtates validū vbi militat eadem ratio.*

17 *Conſuetudo pacta interpretatur.*

18 *Donare in dubio quis præſumitur ea quæ de cōmuni conſuetudine donari conſueuerunt.*

19 *Donatio iocalium & veſtiū pretioſarū præſumitur in marito nobiliſsimo.*

20 *Menochij traditio.*

21 *Menochij traditio ſuſpecta.*

22 *Donatio an gratuita ſit nec ne ex perſonæ qualitate æſtimatur.*

23 *Menochij traditio.*

24 *Opinio communis improbatur.*

25 *Ab aliquibus differentia adducitur inter nobiles, & pauperes.*

26 *Authoris opinio qualis.*

27 *Donatio iocalium non præſumitur quando iocalia dotem excedunt.*

28 *Pactum de dote lucranda ad iocalia non extendi affirmat Theſaurus.*

29 *Maritum ditiſsimum eſſe ſufficiens præſumptio eſt gratuitæ donationis.*

30 *Subdeclaratio Menochij in rebus modicis, & non magni pretij.*

31 *Ignobilis ducens vxorem nobilem præſumitur res etiam pretioſas donare.*

32 *Ad ſumendam coniecturā donationis non perſona donatarij, ſed donantis regulariter, inſpicienda eſt.*

33 *Cū res data maxima eſt, non præſumitur cōiectura rerum pretioſarum.*

34 *Limitatio huius caſus à Menochio adducitur.*

35 *Eadem limitatio ab authore declaratur.*

36 *Quæ veſtes pretioſæ, vel quotidianæ dicantur multi non improbabiliter Iudicis arbitrio relinquunt.*

37 *Veſtes quotidianæ & pretioſæ diuerſæ ſunt in nobilibus & in plebeis.*

38 *Surdus omnes veſtes inter nobiles iudicat quotidianas, nullas feſtiuas.*

39 *Quotidianæ veſtes dicuntur etiam illæ, quæ ſingulis correſpondent temporibus.*

40 *Quotidianæ veſtes dicuntur illæ pretioſæ ſine quibus non ſine dedecore exire in publicum vxor non poſſet.*

41 *Conſuetudo induxit vt omnes veſtes etiā pretioſiſsimæ apud nobiles, quotidianæ dicātur.*

42 *Eadem diſtinctio adhibenda eſt in rebus à patre, vel matre filijs, vel filiabus in contractu matrimonij datis.*

43 *Ex coniecturis elici his contrarium poteſt.*

QVÆSTIO. L.

PACTO INITO IN CONTRACTV matrimonij, quo mulier cōuenit vt præmoriēte marito veſtes ſibi & ornamenta præcipua forent: An mortuo, veſtes pretioſæ & magni valoris iocalia, illi⁹ lucro cedant plena manu declaratur.

1 NEc ſuperioribus † minus frequēs
quæſtio tractāda eſt, vbi in con-
tractu matrimonij mulier paciſ-
citur vt mortuo marito veſtes, &
iocalia illius, lucro cedāt, ſi ma-
ritus præmoriatur an tunc veſtes iocalia, &
ornamēta magni valoris à marito vxori tra-
dita, illi debeantur: & deberi etſi pretioſa
videtur ex ſequentibus.

2 Primo † quia vbi de cōſuetudine debetur
parrocho alicuius Eccleſiæ veſtis melior mo
rientis, dāda eſt ei magis pretioſa, ſiue auro
ſiue gēmis vel vnionib⁹ fuerit cōtexta Aufre.
ad Capel. Toloſa. quæſt. 387. vbi & † ſingula
3 riter docuit, ꝙ in legato veſtis, venit veſtis
auro & gēmis ornata citat Bart. in l. ſi ita ff.
de aur. & argen. lega. Bald. in l. cum te C. de
donatio. an. nup. Ancha. in ca. indicāte de te-
ſtamen. & alios plures ex antiquioribus; no-
uiſsimè eandem opinionem ſequitur Caual.
tract. de vſufruct. mulie. relict. nu. 93.

4 Secūdo † appellatione veſtis venit quæli-
bet indiſtincte quā pro veſte paterfamilias
reputabat l. inter veſtē vbi Bart. ff. de aur. &
argē. lega. Bello. conſ. 30. Surd. trac. de alim.
tit. 4. q. 2. n. 5. vnde ſi maritus ſericas & pre-
tioſas veſtes vxori tradidit quas vti fœmineas
reputabat, mortuo eo vxoris lucro cedent.

Tertio veſtis † appellatione in legatis ve-
5 nit aurea, ſerica, & argētea, ſi huiuſmodi ve-
ſtes teſtator habebat l. veſtis §. 1. ff. de aur. &
6 arg. † modo prohibitæ veſtes ſtatuto loci nō
fuiſſent, tunc enim nō continerētur vt dixit
erudite Aufred. ad Capel. Toloſa. in citata
quæſtio. 387. in fine poſt Bart. in l. quamuis
de aur. & argen. lega. Bal. in l. in d. l. cum
te verſi. Sed pone ſtatutum C. de donat. an.

Nn nupti.

nupti.Crem. Pechi. & Socin. quos refert &
ſequitur Menoch.prçſ.lib.4.præſ.161.num.
7 23. 24.vbi poſt † citatos rationem reddir,
quoniam teſtator in dubio cenſetur confor
mare diſpoſitionem ſuam cum diſpoſitione
iuris communis, & etiam municipalis: ad
tradita per omnes in eo rex. in l. hçredes
mei §. cum ita ad Trebellia. vbi Rip. num.
74. idem Menoch. præſu. 94. num. 16. eo.
lib. Quinimo & cum cõſuetudine idem præ-
ſump. 31. num.4. lib. 4. vnde cum appella-
tione veſtis,aurea veniat & pretioſa,conuen-
tione predicta inter maritum & vxorem fa-
cta, pretioſæ veſtes contineri videntur.
8 Quarto de † vltimis voluntatibus ad con-
tractus valer argumenratio l. pactum inter
hæredem vbi omnes ff. de pact. l. quæ de
legato cum ſimi.delega. 1. Euerar. loco 17.
Cæterum in vltimis volũtatibus, legatis ve-
ſtibus veniunt pretioſæ, idem in contracti-
bus conſequenter.
9 His non † obſtantibus contraria opinio
verior eſt. Primo vbi maritus pater, vel con-
ſanguinei mariti, etſi in veſtibus quotidianis
vel ornamentis non magni valoris præſumi
poſsit donatio, in rebus tamen pretioſis mi-
nime: quare defuncto marito vti donata
vxor retinere non poteſt, ſed mariti hæredi-
bus reſtituere tenetur; rationem interpretes
prodiderunt, quia videntur donata tantum
pretioſa vxori vt elegãtior, & honorabilior
incedat, non vt illius perpetuo efficiantur:
Ita fiet vt morte mariti, etſi regulariter do-
natio inter virum & vxorem confirmetur.
10 † l. cum hic ſtatus, cũ ſimilibus ff. de dona.
int. vir. & vxo. non tamen ſic in hac ſpecie,
quia donatum non præſumitur ſed potius
commodatum. l. ſi vir ex lana ff. de donat.
int.vi.celebris tex.in l.id veſtimentum ff.de
pecul.vbi Pomponius hæc verba ſcribit: *Id
veſtimentum peculÿ eſſe incipit, quod ita dedit
dominus, vt eo veſtimento perpetuo vti vellet,
eoque nomine ei traderet, ne alius vteretur
ideoque ab eo eius vſus gratia cuſtodiretur. Sed
quod veſtimentum ſeruo dominus dedit vten-
dum, vt non ſemper, ſed ad certum vſum, certis
temporibus eo vteretur, veluti cum ſe ſequere-
tur, vel cum ſibi cœnanti miniſtraret, id veſti-
mentum non eſſe peculÿ.* Hucvſque tex.a quo
11 glo. † colligit ibi aduerſus famulos & famu-
las, vt veſtimenta à dominis data ab eis re-
petere poſsit: Cõcinit tex.in l.qui cõcubinã
de lega.3.l.in his verbis §.1.ff.ſolu.matrim.
l.ſi vt certo §.interdũ ff.cõmo.vbi Bar.n. 1.
idẽ Bart.qui ſuperiorẽ tradidit diſtinctionẽ
inter veſtes pretioſas,& viles vxori traditas
a marito in l.penul. §. ſeruis vxori ff. ſolut.
matrim. Ibi quæſt.47. ad finem pagin.Bar.
in l.penul.§.ſeruis vxori num.3.ff.ſolut.ma-
trimo. Idem Barto. in l. ſi vſusfructus ff. ad
l. falci.nu.1. Bal.num.3.in d.§.ſeruis vxori.
Imol.n.11.Caſtren.num.4. Alex. nu.3.& 4.
Angel. in §.fuerat num. 26. de actio. Alex.
de Ne. in cap.fin.num.22. de dona. int. vir.
& vxo. Rom.conſil.146.Barba. conſi.60.li.
3. Anchar.conſ.131.& conſil.181.Alex.in l.
ſi is qui quadringenta §. dos legata ff. ad. l.
falcid.& conſ.42.li.1.cũ ſingul.64.Bertrãd.
Alciat. & Neuizan. quos ſequitur & citat
Pechi. de teſta. coniu.lib.2.cap.14.num. 4.
Boeri. qui ſic ſæpiſsimè iudicatum affirmat.
in conſuet. Bituricen.titu. de Coſtum. con-
cer. a maxid. rub. 4. in verſ. Et ita dixit
communem Iu.Clar.in §.donatio. quæſt.10.
12 vbi ſubiungit † pulchra verba, ab hac opi-
nione hodie maxime recedendum non eſſe,
cum hoc tẽpore infelices mariti ambitioni
vxorum obſequentes, plus pro eorum orna-
mentis expẽdant quam in dotem accipiant,
& eſt relata inter communes in 1.tom. ver-
bo, donatio. lib. 4.Meno. qui aliquos caſus
conſiderat, poſt Afflict. deciſ.315.num.2. &
ſeq. de præſump.li.3.præſ.24.idem de arbi.
Iud.li.2.caſu 218.a num. 1.Roland. à Vall.
conſil.10.num.12.lib. 1.Eandem nouiſsime
dixit communem Andr. Gail.obſerua. 91.
num.3.li.2.etſi is per paucos adferat. ſequi-
tur nunc eandem opinionem Surd. tract. de
alimen.tit.4.quæſt.2.nu.20.21.idem in pul-
chro caſu & eruditiſsime, deciſio.166.a n.1.
vſque ad finem. Ex Hiſpanicis noſtris Pala.
Rub.cuius multi ex ſuperioribus meminerũt
in rub.de dona.int.vir.& vxo.§.6.a n.3.& §.
11.a.n.1.cum ſeq.multis.Greg.Lop.in l.23.
verbo. pau. titu. 11. par. 4. Anton.Gom.in
l.52.Tau.nu.4. Arias.in l.50. Tau. num.11.
Rojas in Epito.ſucce.ca.33.n.47. Caſtil. in
l.52.Tau.verbo, ſeu pretioſo: Gam. deciſ.
Luſita.71.n.4.& deci.123.n.1.& 2.Matien.
titu.2.in l.4.glo.5.n.1.li. 5. Qui ex ſuperio-
ribus aliquos citauit.Gutier.in pract. quæſt.
lib.2.quæſt.19.nu.2.Atzeb.in l.4.n.29. ſup.
cita.Angul. de melio.l.3.glo.2.n. 77.Auen.
de exeq.manda.re.ca.15. ad finem. Portol.
in ſcho.ad Moli.obſerua.46. etſi is obiter.
Accedat ſuperioribus quod multorum
ſcripſi authoritate quæſtion. 27. aduerſus
13 Theſau. † & alios pactum de lucrando dotẽ
a marito factum, non extendi ad iocalia ma-
gni ſaltim valoris, quoniam pretioſa dona-
ta non videantur, conſequenter iu vſu con-
uentionis lucrata non cenſeri.
Non obſtant nunc in cõtrariũ adducta, nõ
primũ ab authoritate Aufre.& Caual.quoniã
in illa ſpecie de nullo agebatur pacto, aut cõ
uẽtione, ſicut in noſtro caſu, atq.ideo ſeu cõ-
uẽtione nõ præſumi maritũ voluiſſe magni va
loris iocalia vel veſtes, donare vxori argum.
l. cum

Google

14 l.cum de ✝ indebito de proba.Et maxime in
ruſtica & paupere vt rectè animaduertit poſt
Affliċt.d.deciſ. Menoch. d. caſu.88. & dict.
præſ.24.num.1.& 2.

Non obſtat ſecundum, quia licet appella-
tione veſtium,veniant etiam pretioſæ in pa-
ctis tamen & conuentionibus,niſi de pretio-
ſis dictum ſit expreſsim,de quotidianis tan-
tum cenſiſſe maritum credendum, & modici
pretij,non autē magni valoris,ex illius men-
te præſumpta.ex tex.in d.l.id veſtimentum.

15 Neq.oberit tertium , in ✝ veſtium legato
venire ſericas & magni valoris, quoniam id
contingit in vltimis voluntatibus, in quibus
fit latiſsima interpretatio l. in teſtamētis cū
vulg.de reg.iur. pacta vero, ſtrictiſsimè ſunt
interpretanda. l. quidquid aſtringendæ de
verb.obliga.

16 Neq. quartum ✝ oberit de vltimis volūta-
tibus ad cōtractus, quoniā vbi eadem ſubeſt
ratio , loc⁹ eſt argumētationi,ſi diuerſa ſecus
Euerard.d.loco.17. vbi multis oſtendit exē-
plis:Cæterū longe diuerſa ratio eſt in cōtra-
ctu quam quæ in vltima voluntate,quoniam
vltimę volūtates latiſsimā(vt modo dicebā)
recipiunt interpretationem,ſecus pacta.

Sanè cōmunis opinio in multis caſibus ab
17 interpretib⁹ ſolet declarari.Primus ✝ adſtā-
te conſuetudine de donādis veſtibus pretio-
ſis & iocalibus , quia paciſcendo ſimpliciter
cū vxore de veſtibus & iocalibus cenſeretur
maritus voluntatē ſuam conformaſſe cū cō-
18 ſuetudine:cū donare ✝ præſumatur eum quæ
de cōmuni conſuetudine donari ſolent mu-
lieribus.l.1.§.officiū ff.de tutel. & in ſpecie
Bal.in ca.inſinuauit de proba.quē refert Ni-
co.Boer. in conſuetud.Bituricen.tit.de coſ-
tum.§.4.verſi. Itē etiā lucratur Pechi.de te-
ſta.coniug.li.2.ca.14.ad finē.Affliċt.d.deciſ.
nu.8.Rolan. pulchrè d.conſ.10.nu.11.lib.1.
Et Surd.poſt alios à ſe relatos d. deciſ.166.
nu.32.33.34. Qui alios refert ex Hiſpanicis
poſt Barr.Bal.Fulgoſi.Deci.& Iaſſ. quos ci-
tat.Barboſ.in l.quę dotis nu.79. ff.ſolu. ma-
tri.Pala.Rub.in rub.de dona.int.vir.& vxo.
§.6.in principio.Arias.in l.50. Taur.nu.11.
Gutier.li.2.prac.quęſt.19.num.2. qui alios.

19 Secundus caſus in viro ✝ nobili & diuite,
tradēte iocalia vel veſtes magni pretij vxo-
ri,ea donaſſe cenſetur argu. tex.in cap.1. de
donatio.l.vxori §.fin.vbi glo.delega.3.alte-
ra glo.in l.ſed ſi ego,glo.fin.ff.ad Velleia.S.
C.Pala.Rub.de dona.§.9.num.7.vbi multas
adiungit rationes pulchras.citat multos Ti-
raq.de Nobili.ca.fin.n.47.Meno.d.caſu nu.
49.verſ.Octauus caſus.Craue.& Boeri.quos
citat & ſequitur Barbo.in d.quę dotis n.80.
Azpil.in Manua.Cōfeſ.ca.17.nu.166.Arias.
in d.l.50.nu.16.conſentit Surd.d.deciſ.166.
nu.31.Siluan.con.2.n.22.Guti.in prac.quęſ.
19.n.4.idē quęſ.20.n.1.Salaz.de vſ.& cōſue.
20 c.7.n.9.12.Sublimitat ✝ Meno.hūc caſū quā
do actus qui fit à marito cōuenit donationi
alius ſecus.Sic ille dicto caſu 88.nu.30. eum
ſequitur Maſcar.de proba.conclu.555.n.62.
21 Verū hæc declaratio ✝ ſuperflua videtur quo
niā quæſtio propoſita ab eo,& alijs loquitur
de marito tradente vxori nuptiarū tempore
vel paulo ante iocalia & veſtes pretioſas,du
bitāt interpretes an cōmodatæ magis quam
donatę videantur,& donatas exiſtimāt om-
nes paulo ante relati cū donans maritus no-
bilis ſit & diues.

22 Quoniā ratione ✝ nobilitatis traditio illa
reſoluitur in donationē;quod apertè probat
tex.in d.ca.1.de dona.verbis illis, *vt debere
ſe exiſtimet quid ſponte tribuat*. Et quoniam
ad iudicandam magis donationem quā com-
modatū, vel aliam quamlibet gratuitā con-
ceſsionem nobilitatis qualitas attenditur.
ca.etſi quæſtiones de Simo.

23 Sublimitant ✝ ſecūdo quando iocalia vel
veſtes pretioſæ non ſunt magni valoris,ſecus
ſi maximi,atq. ideo declarāt cōmunē ſentē-
tiā vt videatur tātū donaſſe maritus nobilis
& diues res modici valoris,nō maximi. ſicut
viſus eſt docere Barto.in d.l.vxori §.fin.n.1.
Meno.d.caſu 88.n.50.& de præſu.li.3.præſ.
24.ad finē.idē conſ.1. n.225.li.1. Maſcar.d.
conclu.n.63.Pala.Rub.d.§.11.in prin.& an-
te Meno.& Maſcard.Boeri.d.§.4.verſic. Et
hoc ſi conſtet. Affliċt. poſt Bal. d.deciſ.315.
nu.4.Soci.iuni.conſ.79.nu.89.lib.4.Gutier.
in pract.quæſt.19.num.4.

24 Verū hæc ✝ declaratio etſi cōmunis ſuſpe-
cta eſt,quoniā ſi illi fatentur præſumi dona-
tionē ex traditione mariti nobilis & diuitis
qua iocalia & veſtes vxori tradidit, hæc eadē
ratio in pretioſis vindicat,magis quā in vili-
b⁹ & modicę ęſtimationis,quia illas quilibet
donat,niſi is vel ruſticus foret aut valde pau-
per,& cū magnis magna conueniant reſtrin-
gere traditionē mariti nobilis & diuitis ad
res viles & modicæ ęſtimationis , nobilitati
detrahit & illorū honori; vt igitur aliqua ſit
differētia inter nobiles & ignobiles,diuites
& pauperes,donatio etiam iocaliū vel veſtiū
pretioſarū videtur præſumenda.Nec dixerit
aliquis hanc cōſtitui differētiā inter nobiles
25 diuites,& ignobiles pauperes,ꝙ in his nec ✝
donatio rerū modicæ ęſtimationis pręſuma-
tur vt dixit Pala.Rub.in d.§.9.n.7.ex tex.in
l. ſi duobus §.ſi in cocunda ff.pro ſo. Meno.
dict.præſumpt.24.num.2.quoniam ad igno-
biles & pauperes non pertinet liberalitas,
nec in minimis quid etiam quæ tamen ad
nobiles & diuites ſpectat proinde nec ra-
tio illa differentiæ rectè adiungitur : opinor.

26 tamen ſic † communem opinionem poſſe declarari, vt cũ inter nobiles multi ſint nobilitates gradus,& inter diuites alij alijs potentiores ſint in ſimili dixi ſupra nu. 134. ſi atenta qualitate nobilis, qui pretioſa tradidit vxori, ſecundum illius nobilitatem magis donata iocalia, vel veſtes cõuenirent nobiliori, Comiti,Duci, vel Marchioni exiſti-
27 mẽ donata non videri,excedunt enim † tradita qualitatem donantis, atq. ideo donata non viderentur atq. in hac ſpecie libenter adhæreo opinioni cæterorum, vbi vero pretioſa tradita conuenirent, donata exiſtimo, quæ opinio etſi noua æqua tamen & cum iure & ratione cõiũcta videtur. Sanè & in altero caſu admitto communem traditionẽ vbi à viro nobili & diuite traderẽtur iocalia pretioſa vxori ignobili,& vili,quod ſæpius contigiſſe videmus in nobilibus amore captis ignobilium fœminarum hoc in caſu quoniam pretioſę veſtes aut iocalia magni valoris nõ his conueniunt,proinde commodata magis quam donata viderentur.

Tertius caſus eſt,quando iocalia & veſtes pretioſę excederent dotis acceptæ quantitatẽ,neq. enim ea videntur donata, quę maioris ſint ęſtimationis quã quę in dotem recepit.glo.final.in l.ſi vſusfructus ff. ad l.falcid.l.ſicut in fine C.de dona.int.vir.& vxor. Palat.Rube.in rub.de dona.inter vir.& vxo. §. 11. num. 9. Conferunt ea quæ Theſau. † ſcribit deciſio.195.ad finem in ea quæſt. An
28 pactum † de dote lucranda ad iocalia extendatur, is reſoluit dicens ſic Senatum illum Pedemon. iudicaſſe pactum & conuentionem illam mariti non extendi ad iocalia tradita viro per vxorem vbi iocalia excedũt dotis quantitatem & conſequenter non lucrari huiuſmodi iocalia maritũ, cuius traditionẽ etſi improuauerim quæſt. 27. in noſtra tamen ſpecie ſuſtineri poteſt,ne præſumatur donatio,ſumpta coniectura ab eo quia excedunt dotem acceptam,& ſufficit leuiſsima in excluſionem prſumptionis donationis.

29 Quartus caſus, † cum maritus ditiſsimus eſt, ex hac ſola qualitate præſumi poſſe donationem tradidit glo. in d.l.ſed ſi ego Bal. & Palat.Rube.quos citat Menoch.dict. præſump.24.num.4.Boeri.in d.§.4.in verſi. Supra relato.Afflict.d.deciſ.315.nu.4. Barbo. in d.l.quæ dotis nu.80.ff.ſolu.matri.

30 Subdeclarat † Menochi.in rebus modicis & non magni pretij ſecus in iocalibus magnæ eſtimationis,in quibus ex ſola diuitiarum qualitate non præſumitur donatio: Hinc dixit Bal.in cap.iurauit de proba.ſolere legari in teſtamento, quia donata non videntur ſic igitur Menoch.& Maſcar.ſupra & alij plures relati ſupra nu.20.Et licet ego in eo caſu de marito nobili donante cõtrarium tenuerim, in hac tamẽ ſpecie cum eorum opinione cõcendo,niſi mixtim adeſſet nobilitas ſimul & diuitiæ,& licet ex ſola qualitate nobilitatis præſumerem donationem rerum pretioſarum,declarando tamen vt ibi declaraui, tamen in ſola diuitiarum qualitate minimè,vt plurimum quanto ditiores homines ignobiles,magis lucrari,theſaurizando ſolent ſic exiſtimantes facilius ad nobilitatem poſſe peruenire , quam non meritis ſed pecuniæ redimũt: Et rectè cõſiderauit Surd.d.deciſ. 166.num.31.poſt Afflict. & alios,ad præſumendam donationem rerum pretioſarum, requiri ſimul nobilitatem & diuitias.

31 Quintus caſus, † cũ ignobilis & plebeius duxit vxorem nobilem eo in caſu & præſumi donationem rerum pretioſarum exiſtimauit Pala.Rub. multia ornans in d.§.n.19. & §.10.num.1.

Declarat Menoch. & alij ſupra citati, vt procedat caſus in rebus ordinarijs, non in pretioſis, quę nõ videntur donatę: placet mihi declaratio, quoniam ad ſumendam conie-
32 cturam donationis non † perſona donatarij, ſed donãtis regulariter inſpicienda eſt.dict. cap.1.de dona.d.l.id veſtimentum ff.de pecul.l.ſi vt certo.§.interdũ ff. commo.l.mortis ſuæ cauſa §. 1. ff.de dona.int.vir. & vxor. quamquam non diffitear aliquando donatarij qualitatem ſpectari poſſe, quod prudẽdiſsimi iudicis arbitrio relinquendum eſt.

33 Sextus † caſus, cum dos data maxima eſt, & magni illius redditus,ex eo enim ſumitur coniectura donationis rerum pretioſarum quaſi voluerit in compenſationem tantæ dotis,pretioſa donaſſe, magis enim videtur maritus debitum perſoluiſſe , quam aliquid liberaliter donaſſe.Pala.Rub.in d.rubr.§.10. num.2.verſic. Intelligo de pretioſis. Afflict. d.deciſio.num.4. & 8. Pechi. de teſt.coniug. d.cap.4.ad finem. Boeri.in d.§.4.verſic.Vel
34 niſi dos ſit magna: Adhuc † tamen & hũc caſum limitant & declarant Menoch.& alij ſupra,ne procedat in iocalibus & veſtibus pretioſis,in quibus ex traditione magnæ dotis, coniectura donationis capi non poteſt,ex rationibus ſuperius adductis; & ſic fuiſſe iudicatum pluries ſcripſit Pala.Rub.ſupra.

Et mihi placet declaratio , quoniam cum dos deſeruire debeat oneribus matrimonij quæ innumera ſunt vt dixit Iuſtinianus in §. quia vero in auth. vt muli. debito. non inde ad coniecturam donationis recurrẽdum eſt:
35 Admitterem tamen † caſum hunc & quæ interpretes tradiderunt vbi extra dotem ante matrimonium vel in eius ſolemnitate mulier miſiſſet marito prætioſa nam mittẽdo poſt in compenſationẽ hoc feciſſe vide-

retur

retur l. 1. de impo. ln. deſ.l.ſi vero non remunerandi. §.idem Papinianus ff.manda.l. penul.§.1. ff.ſolu.matrim.Roman.quem ſequitur Barba.in d. l.quæ dotis nu.80.ff.ſolu. matrimo. confirmantur ex his quę latiſsime de remuneratoria dixi donatione ſup.num. 109.cum ſequen.

Neceſſe eſt autem † nunc explicare quæ
36 veſtes quotidianæ dicantur, quæ prætioſę, vel iocalia pretioſa ne donata videantur: Etſi enim id arbitrio iudicātis multi relinquāt, quorum opinio non diſplicet, Imol.in l.penul.§.ſeruis ff.ſolu.matrimo. Pala. rub. d.§. 11.num.1.Rolan.d.conſ.10.num.17. Anto. Gom.in dict.l. 50. Tau.num. 17. Gutier.d. quæſt.19.li.2.num.6.Matien.in l. 4. titu.2. glo.5.num.fina.Azebed.in d. l. 4. num.29. Spi.de teſt.glo.18.num.115.Meno. d.caſu. 218.num.5. ex aliquibus tamen conijci, quæ quotidianæ, quę feſtiuæ, & quæ prætioſæ
37 † dicantur, veſtes enim ſericæ etſi pretioſæ, & licet auro textæ vel gemmis apud Barones, Marchiones, & cæteros titulo regio inſignitos, quotidianæ dici poſſunt, diſpar enim in veſtiendo mos eſſe debet, inter nobiles & magis nobiles, inter plebeios & ignobiles. l. 1. C. quæ res ven. no. poſ. Alex.conſ.42.lib.5. num.4. Pala. rub. dicta Rub.§.11.num.9.& 10.Menoc.d.caſu.218. num.5.Barbo.in dict.l. quæ dotis. num.73. Gutier.d.quæſt.19.num.9.lib.2. Natt.conſ. 147.num.11.Surd.pulchre deciſ.166. nu. 8.
38 ad medium, vbi † ſcriptum relinquit, inter nobiles nullas veſtes dici feſtiuas, *ſed ornamenta omnia eſſe quotidiana prodeunt enim* (inquit) *omnibus diebus ornatiſsimæ nec patiuntur ſe extra domum videri, niſi ſericis veſtibus, gemmis, auroque & alijs pluribus ornatæ: Quinimo etiam in domo mariti ſerico incedunt veſtitæ. Proinde quidquid eſſet antiquis temporibus, nunc noſtri temporis conſuetudo effecit quod omnes veſtes ſint quotidianæ:* hæc Surd. ibi, qui vere abuſus mulierum noſtri temporis recenſuit, nam id ipſum in omnibus contingit regnis Hiſpaniarum, hac infælici temporis ætate.

Sanè & quotidianæ † veſtes & neceſſariæ
39 illæ etiam dicuntur, quę ſingulis correſpondent temporibus, hyemi, hyemales, leues, æſtati, ſi ſic dignitas expoſtulat vxoris, Salice.in l.ſicut in fine C. de donat. Pala. rub. dict.§.11.n.9.Barbo.in d.l.quæ dotis n. 73.

Sic & quotidianę † & neceſſarię diceren-
40 tur quamuis pretioſæ illæ ſine quibus non ſine dedecore exire in publicū vxor poſſet pro illius dignitate & honore Bald. in l.penul. §.ſeruis num.3.ff.ſolut. matrimo. Pala. Rub. d.§. 11.nu.9. Auenda. tract. de exeq. manda.reg.li.1.cap.13.ad finem Azeb.in d. l.4.num.29.Gutier.d.quæſt.19.n. 8. Barbo. in d.l. quæ dotis. num. 73. omnes igitur veſtes quotidianę dicuntur etſi pretioſę quibus mulieres, diebus etiam feſtiuis vtuntur ſicuti poſt Bal. & alios reſoluit Gutier.ſup. num.8. Auend. & Azebed. & vt dixit Surd.
41 dicta deciſ.166. num.8. Hodie † conſuetudo fecit, vt omnes veſtes licet pretioſiſsimæ apud nobiles quotidianę dicantur.

42 Eadē † diſtinctio adhibenda in rebus donatis per patrem aut matrem filijs vel filiabus in contractu matrimonij, vt quæ pretioſæ ſint, donatæ non cenſeantur, ſed commodata ſecus in rebus modici valoris, & veſtibus quotidianis, ita fiet vt teneatur filius vel filia conferre ea quaſi ex paterna ſubſtantia deriuata; & in legitimam ſingulare argum. tex. in dict. l. id veſtimentum ff. de pecul. Anto.Gom.in l.29.Tau.nu.13. eo. 14. cum ſeq.poſt Ripan.& alios Spin. de teſta. gloſ. 18.num.91.Gutie.lib.2. pract.quæſt.20.nu. 1.& 2.& nouiſsime Solo.Paulo.de Mon.Pico.relato.Surd.deciſio.119.num.2.dixi nullis comprobans ſup. quęſt.35. a num.1.cum ſeq.Et eadem diſtinctione in terminis donationis iocalium factæ per patrem vel matrē vſi ſunt Azpil.in manua. confeſſ. cap.17.nu. 166.Angel.in ſum.verbo. peculium.nu. 21. Silueſ.in ſum.in verbo peculium in 2. quæſt. 12.Manuel.in ſum.1.to.quęſt. 93. num.4.& hos citauit veluti Theologos Sanch.de matrim.to.1.lib.6.quæſt.25.nu.34.35.

43 Quę tamē † limitāda ſunt niſi coniectura aliqua donationis argui poſſent. Qua præſumaretur patrem donare voluiſſe, ex his quæ ſup. & animaduertit Sanch.& ſumi poſſunt alia multa ex his quæ Menoch.de præſu. lib. 3.præſu. 36.a n.1.vſque ad finem vbi quando inter patrem & filium donatio præſumatur coniecturas adfert.

SVMMARIVM.

1 *Pactū in cōtractu matrimonij celebratū quod præmoriente ſine liberis vxore maritus dotē vel certā illius portionē lucretur, an a contrario eiuſdem pacti ſenſu extantibus liberis maritus excluſus cenſeatur.*
2 *Argumentum a contrario ſenſu non ſumitur in pactis.*
3 *Argumētū à cōtrario ſenſu elicitur extēſiue.*
4 *Extentio in contractibus prohibita.*
5 *Argumentum à contrario ſenſu non ſumitur ex diſpoſitione negatiue concepta.*
6 *Pacta de lucranda dote ſuſtinentur tanquam ex cauſa oneroſa prouenientia.*
7 *Argumētū à cōtrario ſenſu nō ſumitur vbi inducta ad vnū effectū diuerſum produceret.*
8 *Argumentum à contrario ſenſu non ſumitur quando eadem ratio militat.*

9 *Argumentum à contrario ſenſu in contractibus ſumitur ex communi ſententia.*

10 *Argumentum à contrario ſenſu ſumitur in cõtractib⁹, nedũ bonæ fidei ſed ſtricti iuris.*

11 *Data ſub conditione ſub contraria adempta videntur.*

12 *Data ſub conditione affirmatiua, cõtraria exiſtente relicta non videntur.*

13 *Conditio ſi ſine liberis eis exiſtentibus deficit.*

14 *Extentio in contractibus licita, ex mente contrahentium.*

15 *Argumentum a contrario ſenſu in legibus ſtatutis & pactis à mẽte diſponentiũ deſcẽdit.*

16 *Argumentum à contrario ſenſu in diſpoſitione etiam negatiue concepta locum habet.*

17 *Hieronymi Gabrielis opinio.*

18 *Tex. in l. ſi cũ dotẽ ff. ſolu. matri. declaratur.*

19 *Tex. in l. inter ſocerum §. cum inter ff. de pact. dotal. interpretatur.*

QVÆSTIO. LI.

PACTO IN CONTRACTV matrimonij celebrato quod præmoriente ſine liberis vxore, maritus dotem vel certam illius portionem lucretur. An à contrario eiuſdem pacti ſenſu extantibus liberis maritus excluſus cenſeatur.

1 AGITATAS † in ſuperioribus quæſtiones video, an inito pacto in contractu mattimonij quod premoriente ſine liberis vxore maritus dotem lucretur, vel econtra vxor donationem propter nuptias, ſi nihil amplius dictum ſit; an conuerſo ordine, in ſenſum contrarium exiſtentibus liberis, maritus & vxor reſpectiue excluſi

2 cenſeantur: Nam † videtur in pactis non licere argumentari à contrario ſenſu cum potuerint paciſcentes apertius legem conſcribere, & cum non fecerint ipſis imputãdum videtur l. veteribus ff. de pact.

3 Secundo † argumentum à contrario ſenſu elicitur extenſiue, cum dictũ cenſeatur, quod expreſſum non fuit. glo. celebris, quam multum commendant Doctores ibi in l. qui teſtamento §. mulier ff. de teſtam. & de ea feſtum facere Bal. & Pau. de Caſt. ſcribit Euerar. in topi. loco. 4. in principio. † Vnde

4 cum in contractibus extentio prohibita ſit in quibus ſtricta ſit interpretatio l. quidquid aſtringendæ de verbo. obliga. l. ſi extraneus de con. ob. cau. l. ſi cum dotem ff. ſolut. matrimo. vbi Alex. num. 14. & multos recenſet Molin. de Hiſpa. primo. li. 1. ca. 4. num. 3. & plures alios adiunxi hoc libro quæſt 23. ſequitur argumentum à contrario ſenſu in pactis admitti non poſſe.

5 Tertio † nam in propoſita pacti quæſtione conuentio inter maritum & vxorem videtur negatiue concepta, illis verbis ſi ſine liberis, &c. At in diſpoſitione vel pacto negatiue celebrato argumentũ à cõtrario ſenſu non ſumitur Bald. in l. 2. in fine de condi. incert. ex tex. in l. Titia §. fina. de manu. teſt. l. ex facto etiã de hære. inſti. Euerar. d. loco. 4. verſi. Et quia ſupra abunde, &c. Alex. conſ. 26. col. 5. Natt. conſ. 551. nu. 11. Caſſa. conſ. 54. n. 44. Cachera. deciſ. Pedemon. 79. n. 28. Surd. deciſ. 185. n. 24. conſequẽrer argumẽtũ à cõtrario ſẽſu ſumi nõ poteſt in caſu noſtro.

6 Quarto † conuentiones de lucranda dote ſuſtinentur tamquã ex cauſa oneroſa prouenientes, vt dixi fuſe hoc lib. quæſt. 21. in recompenſationẽ onerũ quæ maritus ſuſtinuit: quæ ratio ſic procedit extantibus liberis ſicut non extantibus: vnde ſi licitum foret argumentũ à contrario ſenſu, ſequeretur quod ratio illa qua huiuſmodi pacta ſuſtinentur propter onera matrimonij deficeret extãti-

7 bus liberis: Argumentũ † autem prædictum vbi inducta ad vnum finem alium operantur ſumi nequit Purpura. in l. 1. nu. 682. de offi. eius Cachera. deciſio. Pedemon. 178. nu. 7.

8 Quinto vbi † eadẽ ratio militat nec prædicto argumẽto à contrario ſenſu agi poteſt glo. in l. cũ prætor verbo videtur ff. de indi. Natt. conſ. 126. num. 14. poſt. Bal. in l. apud antiquos C. de furt. Sed extantibus vel non extantibus liberis militat eadẽ ratio onerũ matrimonij vt modo dixi, conſequẽter huic argumentationi locus non eſt.

Sexto hanc opinionem nouiſsime tenet Peregri. tract. de fidei. art. 28. num. 29. Vbi male ait ſenſiſſe Iaſſo. Alciat. & alios contrarium aſſerentes.

9 His non † obſtantibus cõtraria opinio verior eſt, & cõmuniter recepta pro qua citari ſolet text. in terminis proprijs quæſtionis propoſitæ, in l. inter ſocerũ §. cum inter ff. de pact. dotal. *Cum inter patrem* (inquit Papinianus) *puellæ & generum conuenit, vt in matrimonio ſine liberis defuncta filia, dos patri reſtituatur: id actũ inter contrahentes intelligi debet, vt liberis ſuperſtitibus filia defuncta, dos retineatur:* hęc tex. qui clariſsimus eſt ſimilis in l. bebius eod. titu. In contractibus igitur argumentum à cõtrario ſuſtinetur: ſimilis tex. in ca. cum Apoſtolica

10 ex. de his quæ fiunt a præla. † Et nedum in cõtractibus bonæ fidei, ſed etiam ſtricti iuris l. pecuniã; quam ibi ad ponderant Alex. Iaſ. & cæteri ff. de reb. credi. Atq; indifferentes ſic omnes tenuerũt Bal. in l. apud antiquos C. de furt. & in l. vẽditi. C. de Actio. emp. Alex. Iaſſ. Socin. & poſteriores in d. l. pecuniam Euerat. d. loco. 4. Deci. in l. 1. ff. de offi.

offi.eius vbi Rimi.n.395.Alex.conſ.46.n.5.
lib. 2. Rom. Iaſſ.Corn.Natt, Deci, Afflict.
Cagno. Purpura. quos citat Rimi. dicto nu.
395. & Surd. deciſio. 202. num. 11.Et præ-
ter eos Rolan. tract. de luc. dot. quæſt. 43.
num.1.& his non relatis Barbo. in l. ſi cum
dotem num. 28. cum ſequen. ff. ſolu. ma-
trim. & doctiſsimus & acutiſsimus Ioſeph.
de Ruſt.tract.an & quan. filij poſi. in condi.
lib.1. cap.4. num.8. vbi aliquos refert con-
trarium affirmantes.

11 Vnde † & in contractibus & pactis con-
ditionalibus ſub conditione datum, contra-
ria conditione ademptum cenſetur; quia &
in his validum eſt argumentum à contrario
ſenſu d.l.pecuniam Barto.in l.1.num. 4. de
condi. & demonſt. Iaſſo. & Purpura. poſt
eum num. 682. Rimi. num. 473. in d. l. 1.
de offi. eius Euerar. vbi ſup. Surd.d.deciſio.
12 202. num. 11. ad finem. Hinc † vulgaris
regula deſcendit datum ſub conditione af-
firmatiua, contraria exiſtente relictum. non
videri l. ſi legatum purè ff. de adim. lega.
l. aliquando de condi. & demonſ. l. quod
purè ff. quan. dies lega. ced. Ruin. Natt.
Riminal. & Oſaſ. quos citat Surd. d. deciſ.
202. num. 7. vbi & num. 12. aliud ſub-
iungit exemplum, quod paciſcentes in vno
tantum caſu, cenſentur omnes alios exclu-
dere, argumento l. cum prætor de Iudi. l. ſi
maritus C. de procura. citat ibi Bart. Corn.
Deci. Pariſi. Crauet. Ruin. Tiraq. Rolan.
& Becci.

Non obſtant in contrarium adducta: pri-
mæ rationi reſpondetur non obſcure con-
trahentes legem dixiſſe, vbi certa conditio-
ne vel qualitate tantum expreſſa contraxe-
runt cum eo in caſu alios omnes caſus ex-
cluſiſſe videantur vt modo dixi: Atque ideo
13 † conditio ſi ſine liberis, eis exiſtẽtibus ma-
nifeſta paciſcentium mente defeciſſe cenſe-
tur d. l. inter ſocerum §. cum inter cum cæ-
teris ſuperius citatis.

14 Non obſtat † ſecunda ratio, quoniam etſi
argumentum à ſenſu cõtrario extenſiue eli-
ciatur, tamen in pactis & conuentionibus
non tam interdicta eſt extentio, quin ſæpius,
vel quia eadem ratio militet, vel quia con-
iecturata mens contrahentium aliud aperte
vellit, licita ſit de vno caſu ad alium, vt mul-
torum authoritate dixi, hoc libro quæſt. 31.
15 verſi. Non † obſtant quatuor rationes. Præ-
terea id quod à contrario ſenſu elicitur, ſiue
in legibus, ſtatutis aut pactis, dicitur mens
propria diſponentium glo. in d. l. qui teſta-
mento §. mulier ff. de teſtam. Et quod ex
hoc elicitur argumento, dicitur venire ex
intentione propria vt latè ornat Euerard.
dict. loco. 4. in princip. & cæteri omnes
ſup. relati in dict. l. 1. §. huius rei ff. de offi.
eius.

Tertium non obſtat, videri negatiue con-
ceptam conuentionem illis verbis, ſi ſine li-
beris: quoniam non ſic imo affirmatiue con-
cepta oratio eſt, & ad hunc caſum relicta
quo ſine liberis vxor decederet, quemadmo
dum & in tex. d. l. inter ſocerũ §. cum inter,
16 vbi eadem verba expreſſa fuerũt. His † ac-
cedat quod & in diſpoſitione negatiue con-
cepta habet etiam locum argumentũ à con-
trario ſenſu, vt latè poſt Alex. & Iaſſ. defen-
dit Euerar. d. loco. 4.

Non oberit quarta ratio, quia etſi lucrum
hoc conſequatur maritus ex cauſa onerosa;
& eadem ratio militet ſiue extent filij vel
non extent, quia tamen pactum extantibus
liberis valere noluerunt, verbis contractus
inhærendum eſt, tum etiam paciſcentium
intentioni, à qua recedere contrahentes ne-
queant d. §. cum inter.

Non oberit quinta ratio, quoniam diſpar
ratio eſt vbi vxor cum liberis decedit vel ſi-
ne liberis, cum his magis, quam marito ma-
tris hęreditas debeatur ex naturali parentũ
voto l. ſcripto cum ſimilibus ff. vnd. libe. vn-
de in caſu contrario pacti, adſtantibus libe-
ris receſſum ab eo cenſetur.

17 Neq; prætermittẽdum † putauerim quod
Hiero. Gabri. vir alioquin eruditiſſimus, &
olim dum Romæ agerem amiciſsimus conſi.
58. num. 22. 23. communem hanc opinio-
nem labefactare videtur, negans in con-
tractibus argumentum ſumi poſſe à contra-
rio ſenſu ex tex. in l. ſi cum dotem ff. ſolu.
matrimo. Vbi caſus omiſſus remanet in
diſpoſitione iuris communis; cæterum fa-
uore dotis, & ſimul paternæ coniunctio-
nis huiuſmodi argumentatio ſuſtineri po-
18 teſt. Verum a cõmuni † opinione receden-
dum non eſt nam vt dicam infra quæſ. 43.
in d. l. ſi cum dotem euenit caſus non con-
trarius expreſſo ſed diuerſus, ideo remanet
in diſpoſitione iuris; ſecus vbi contigiſſet
expreſſus, vt in d. §. cum inter; Nam tunc
ſumeretur argumentum in ſenſu contrario
cum is quodammodo expreſſus etiam dica-
tur, ſic in l. Rebius ff. de pact. dotal. docet
19 † Barto. in d. l. ſi cum dotem num. 31. Vbi
& aliorum & rectè quidem ſententiam im-
probat exiſtimantium propterea in d. §. cũ
inter admitti argumentum à contrario ſen-
ſu, quia alias pactum nihil operaretur: quia
cum mortua filia dos ad patrem ſit reuerſu-
ra l. dos à patre C. ſolu. matrim. ſi pactum
ſolum in fauorem ſoceri adiectum cenſere-
tur certè operaretur nihil; vt igitur opere-
tur ſumitur argumentum à contrario in fa-
uorem generi d. §. cum inter. Quod ſenſit

Deci. in l. 1. num. 48. de offi. eius Cagno. ibidem num. 128. quoniam & plurimum pactũ operari potuit ibi, cum enim fuerit generaliter conceptum, continere etiam valet caſum vbi filia in matrimonio poſt patrem moreretur, quo in caſu in vim pacti dos ad hæredes patris poteſt pertinere l. ſi pactũ cum vulga. de probatio. cum eo ceſſante ad heredes filijs pertineret propter conſolidationem l. vni. §. videamus C. de rei vxo. actio. Sed & aliter ſuſtulit obiectum Barbo. dicto loco qui circa intellectum d. §. cum inter plurimum immoratur; & circa intellectum d. l. Bebius, quæ tamen parum multa ex his, practicę conducere poſſunt, ſed latius infra quæſ. 43.

Non obſtat ſextum ab authoritate Peregri. quoniam communis ſententia eſt aduerſus eum, vt dixi hoc lib. ſectio. 2. quæſ. 21. in verſi. Quinta coniectura. de vero autẽ intellectu l. inter ſocerum §. cum inter de pact. dotali. dicam infra quæſ. 53. in verſi. Secundus caſus eſt.

SVMMARIVM.

1 *Pactum in contractu matrimonij quo mulier renunciat beneficio l. vbi adhuc C. de iur. doti. an valeat.*

2 *Mulierem non poſſe renunciare beneficio l. vbi adhuc. C. de iur. doti. opinatur Barto.*

3 *Pactum a muliere factum per quod longiori tempore dos veniret repetenda, quia in detrimentum dotis non valet.*

4 *Tex. in l. Attilicinus ff. de pact. dotal. intellectus.*

5 *Pacta per quæ mulier conditionem ſuam deteriorem facit nulla.*

6 *Pactum mulieris quo beneficio ſibi à l. inducto quod etiam alterius concernit fauorem renunciat, nullum.*

7 *Mulier beneficio l. fœminæ C. de ſecun. nup. renunciare non poteſt.*

8 *Beneficium l. vbi adhuc C. de iur. doti. nedum mulieris fauorem ſed liberorum & mariti concernit.*

9 *Mulierem renunciare poſſe beneficio l. vbi adhuc C. de iur. doti. tenuerunt multi.*

10 *Tex. in l. ob res §. 1. ff. de pact. dotali. expenditur.*

11 *Mulier pacto poteſt in ſe periculum dotis ſuſcipere.*

12 *Mulier poteſt renunciare hypothecæ, quã habet in bonis mariti.*

13 *Tex. in l. & hæredi §. filia familias ff. de pact. declaratur.*

14 *Text. in l. & hæredi §. filia familias ff. de pact. qualiter à Barto. intelligatur.*

15 *Tex. in l. ob res in §. 1. ff. de pac. dotali. à Iaſſ. declaratus.*

16 *Intellectus Iaſſo. reprobatur.*

17 *Intellectus d. l. ob res §. 1. de pact. dotal. nouus.*

18 *Tex. in l. Pomponius §. fina. de pact. dotali. interpretatur.*

19 *Pactum mulieris incertitudinẽ continẽs damni vel lucri validum.*

20 *Mulier ita demũ poteſt iuri hypothecæ renunciare, ſi ſuperſunt alia bona mariti, quibus ſibi conſultum ſit.*

21 *Pala. Rub. traditio notanda.*

22 *Mulier quæ renũciauit beneficio hypothecæ nõ extãtibus alijs bonis mariti poteſt ad ea habere regreſſum, niſi haberet correos vel fideiuſſores.*

23 *Mulier paciſci non poteſt cum marito ne res, & bona illius ſint pro dote obligata.*

24 *Mulier an tacite videatur renunciare beneficio l. vbi adhuc C. de iur. doti. cum ſcienter nubit inopi, & ei qui male vtebatur ſubſtãtia ſua.*

25 *Mulier pacto expreſſo ſibi in dote præiudicare non poteſt.*

26 *Argumentum de pacto expreſſo ad tacitum non valet.*

27 *Repudiatio filij expreſſa non præiudicat patri, ſecus tacita.*

28 *Prælatus expreſſe nocere Eccleſiæ non poteſt, tacite ſic.*

29 *Tutores & curatores expreſsim præiudicare minoribus non poſſunt, tacite maxime.*

30 *Diſpoſitio de renunciatione expreſſa loquens ad tacitam non extenditur.*

31 *Pactum mulieris in quo ſibi in dote præiudicat licet non valeat, ſi tamen per pactum dos reuertitur ad primæuam naturã, valet.*

32 *Dotis natura eſt vt non reſtituatur niſi ſoluto matrimonio.*

33 *Opinio amplectenda, quæ matrimonio faciet.*

34 *Tex. in cap. per veſtras de dona. inter vir. & vxo. declaratus.*

35 *Authoris ſolutio ad text. in d. ca. per veſtras.*

36 *Inopinatus euentus inopiæ mariti locum facit dotis repetitioni.*

37 *Mulier contrahendo cum paupere matrimoniũ ſcienter videtur illius perſonam, & mores approbare.*

38 *Mulier contrahens matrimonium cum inope ſcienter non excluditur à petenda cautione de dote conſeruanda.*

39 *Remedia vbi plura competunt ſublato vno, & cætera omnia.*

40 *Remedia quæ ex diuerſis cauſis, & principijs deſcendunt, etſi ex his vnum tollatur non tamen cætera.*

41 *Remedia vbi incompatibilia ſunt ſublato vno tollitur aliud, ſecus ſi ſe inuicem compatiuntur.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO. LII.

PACTVM IN CAPITVLIS matrimonialibus contractum inter virum & vxorem, quo mulier vbi maritus ad inopiam vergeret, dotem non repetituram promittit, an valeat nec ne quæſtio anceps.

1 NON parum † accurata quæſtio
eſt, an poſsit mulier in contra-
ctu matrimonij renunciare be-
neficio l. vbi adhuc C. de iur.
2 doti. Nam Barto. † in l. ſi con-
ſtante num. 22. conſtanter affirmat non poſ-
ſe nec expreſſe neć tacite: tacite autem id
facere mulierē dicitur, quando mulier ſciens
& prudens contraxit matrimonium, & dotē
dedit inopi, & ei qui male vtebatur ſubſtan-
tia ſua: Contrarium tenuerunt alij multi in-
fra citandi. Quare vt huius quæſtionis veri-
tas clarius tractetur; duos caſus conſiderare
oportet, & eoſdem diſtinguere: Primus an
poſsit mulier expreſsim huius legis benefi-
cio renunciare; Secundus, an ſaltim ſi non
expreſſe, tacite, in eum quem ſuperius modū
ſcripſi.
Ad primum caſum † Barto. in d.l. ſi con-
3 ſtante num. 22. 23. clarè renuit, mulierē ex-
preſſe non poſſe huic beneficio renunciare:
motus anthoritate tex. in l. de die ff. de pact.
doral. cum l. ſequen. & l. Attilicinus eo. ti-
tul. Quibus iuribus probatur non poſſe mu-
lierem in contractu matrimonij pactum ini-
re cum futuro marito, per quod longiori tē-
pore dos repeteretur, quia faceret dotis cō-
ditionem deteriorem, Si igitur non licet il-
lud, magis multo, nec ipſi licebit huic renun-
ciate beneficio, cum non de repetenda lon-
giori die dote agatur, quod modici prȩiudi-
cij eſt, ſed de amittenda in totum dote, quo
mulleri nihil deterius contingere poſſet.
4 Et adiuuatur † Barto. fundamentum, quia
in caſu d.l. Attillicinus pactum erat recipro-
cum & incertum, & ſicut mulieri nocere po-
terat, ſic & prodeſſe. Pacta autem huiuſmodi
reciproca, & incerta inter virum & vxorem
valent l. quod autem §. ſi vir ff. de donatio.
int. vir. & vxo. l. inter ſocerum §. cum inter
de pact. dotal. dixi multorū teſtimonio hoc
lib. quæſt. 19. verſi. contraria tamen opinio.
& nihilominus contrarium in ea lege Attil-
licinus deciditur.
5 Tertio † generale eſt nō valere pacta per
quæ mulier ſuam conditionem faceret dete-
riorem, ſicut conuerſo valent ea omnia, per
quæ dotium iura meliora reddūtur dixi hoç
lib. quæſt. 1.

Bartoli opinio communis eſt quam ſe-
quuti ſunt Alex. & Iaſſ. in d. l. ſi cōſtante nu.
8. Lancello. Deci. & Crot. in 1. lectu. num.
33. Coraſi. num. 6. Pure. deciſio. 364. num. 4.
3. par. Pala. Rub. in repeti. cap. per veſtras §.
11. num. 1. & ſequen. de donatio. int. vir. &
vxo. Barbo. in eadem l. num. 37. Bartoli au-
tem opinionem ipſe prȩter alios irrefraga-
bili fundamento veram eſſe oſtendo. Nam
6 † mulier nequit paciſci nedū vbi dotis con-
ditio deterior efficitur, ſed multo magis
quando beneficium à lege mulieris fauore
inductum, aliorum etiam cōcernit fauorem.
l. hac edictali C. de ſecun. nup. vbi nequit
mulier ſuo pacto efficere, vt plus relinqua-
tur ſecūdo marito quam vni ex liberis prio-
7 ris matrimonij: † Simile in diſpoſitione l.
fœminæ eo. titu. vt nec ei poſsit mulier per
pactum renunciare d.l. fœminæ §. illud, dixi
fuſe ſup. hoc lib. quæſt. 36. Vbi & rationem
poſt cæteros reddidi; quod beneficia illarū
legum reſpiciant fauorem filiorū primi ma-
trimonij, & ſic tertij, quibus ius fuit illis le-
8 gibus quæſitum; † beneficium autem d.l. vbi
adhuc, nedum fauorem mulieris concernit,
ſed & liberorum, & eiuſdem mariti, cum re-
cuperata dote teneatur mulier nedum ſeip-
ſam alere, ſed & filios & maritum. d.l. vbi
adhuc; cum igitur & fauorem liberorū con-
cernat illius legis diſpoſitio, nequit mulier
ſuo pacto illi renunciare.
9 Contrariā † opinionem tenuerunt aduer-
ſus Barto. Ricar. de Malum. quem refert &
ſequitur Angel. in l. & hæredi. §. filia fami-
lias per illum tex. ff. de pact. vbi poteſt filia
familias paciſci ne cum ſui iuris fuerit de
dote agere poſsit: vnde cum poſsit eo pacto
ſibi prȩiudicare, poterit etiam renunciare
huius legis beneficio.
10 Secundo † adfertur tex. in l. ob res §. 1. ff.
de pact. dotal. quo tex. probatur, extraneum
dotem dantem pro muliere, & ſic vbi ius iā
mulieri fuit quæſitum, poſſe tamen cum mu-
lieris conſenſu eidem doti præiudicare, ſicut
& poteſt pater l. quoties §. cæterum ff. ſolu.
matrimo.
11 Tertio citatur † ab aliquibus text. in l.
Pomponius §. fina. de pac. dotali. quo tex.
dicitur poſſe per pactum mulierem ſuſcipe-
re in ſe dotis periculum; qua conuentione
aperte dotis conditionem deteriorem facit
Quibus rationibus & iuribus vt dixi Angel
in d. §. filia familias, docuit poſſe mulierem
huius legis diſpoſitioni renunciare.
12 Quarto † & in contrarium adduci poteſt
tex. in l. etiam C. ad Velleia. S. C. & in l. iu-
bemus eo. ritu. in quibus ſtatuitur poſſe mu-
lierem tam conſtante matrimonio, quā poſt
renunciare iuri hippothecæ quod habet in
bonia

bonis mariti. Vrgent admodum contraria
quæ à nemine hucvſque ſublata fuere.
His tamen non obſtantibus teneda Bart.
13 & communis opinio. Neque † obſtat fortiſ-
ſimum contrarium de lege & hæredi. §. filia
familias; Quoniã ille text. multipliciter per
Doctores exponitur; quidam intelligunt
illum tex. loqui cum filia pacta fuit ante cõ-
tractum matrimonium de non petenda do-
te, in quo caſu exiſtimarunt tale pactum va-
lere ſecus vbi celebratur, vel poſt matrimo-
nium iam perfectum, tunc enim prohibitum
eſt. Vnde cum quæſtio ſit de muliere, quæ in
contractu matrimonij paciſcitur, nõ ille tex.
obſtaret. & ſic intellexit illum tex. glo. in d.
§. filiafamilias Angel. Imol. & Aretin. in d.
l. ſi conſtante quos refert Iaſſ. ibi num. 180.
Verum hic intellectus a Barto. damnatur
& à communiter cæteris, quod ſiue pacta
præiudicialia doti fiant à muliere ante, vel
poſt contractũ matrimonij nihilominus nul-
la ſunt niſi ex iuſta cauſa; vt expreſsim voluit
tex. in d. l. Attillicinus vbi Barto. glo. in l.
cum dos §. 1. glo. penul. de pact. dotali. Alex.
& Roma. in l. 2. §. quod ſi in patris ff. ſolut.
matrimo. Iaſſ. in d. l. ſi conſtante num. 180.
Campe. in tract. de dot. par. 4. quæſt. 2. poſt.
num. 1.
14 Quare † ſecundo intelligit Barto. tex. in
d. §. loqui in his caſibus in quibus mulier in
contractu matrimonij poteſt ſibi præiudica-
re, vt in his pactum à filiaſamilias de nõ pe-
tẽda dote factum valeat, veluti ſi fiat in ca-
ſu ſoluti matrimonij per mortem mulieris
præmoriente viro, vel cum ſua culpa dotem
perdere debet l. lucius l. viro atque vxore
ff. ſolut. matrimo. & in alijs pleriſque quos
referunt Alciat. in d. l. 2. §. quod ſi in patris
num. 53. ſolut. matrimo. vbi Parpal. num. 57.
his ergo in caſibus valet tale pactum extra
ipſos minime, quia præiudicaretur dotibus:
& ſic poſt Barto. in d. §. filiaſamilias tenue-
runt ibidem Pau. de Caſ. Roma. Aret. Alex.
& Iaſſ. num. 8. Campe. in tract. de dot. par. 4.
quæſt. 2. num. 2. ad finem. Sequuntur Alciat.
& Parpal. ſup. Barboſ. num. 47. Et nouiſsime
Surd. erudite multis ab eo relatis conſ. 112.
num. 35, lib. 1. vbi Barr. diſtinctionem in d.
§. filiafamilias ſequitur.
15 Neque obſtat † ſecundum argumentum
ſumptum ab authoritate text. in d. l. ob res
§. 1. Quoniam credit Iaſſ. in d. l. ſi conſtante
num. 178. in fine, quod ius ideo permittit
poſſe mulierem paciſci ſimul cum extraneo
qui dotem dedit, & doti ſuæ ſi vellit preiudi
care, ne videatur mulierem ingratitudinem
aduerſus extraneum, qui dotem dedit com-
mittere, atque ideo in ſignum recepti bene-
ficij & veluti cuiuſdam remunerationis liceç
mulieri quod alias non liceret, argumento l.
quod autem §. ſi vir. ff. de donati. inter vir.
& vxorem.
16 Quę † ſolutio diſplicet admodum, quia ſi
vera foret, non liceret patri qui filiam iure
naturæ dotare tenetur l. qui liberos de rit.
nuptia. poſt dotem datam paciſci de dote ſi-
mul cum filia, cui tamẽ permittitur d. l. quo-
ties in verſi. cæterum ff. ſolut. matrimo. vbi
tex. rationẽ reddit, *pater enim* (inquit) *poſt
datam dotem filiæ conditionem niſi ipſa vo-
lente deteriorem facere non poteſt*. Vnde
17 † puto præter alios ſic vere reſponderi; li-
cere extraneo paciſci cum muliere in caſi-
bus in quibus, & eidem mulieri licet id fa-
cere iure permittente, vt modo dixi in calce
prioris cõtrarij, eodem modo intelligo tex.
in d. l. quoties in verſi. cæterum dicam infra
quæſt. 55.
18 Non obſtat † tertia ratio ex tex. in d. l.
Pomponius, licet enim paciſci mulieri cum
marito vt dotis in ſe ſuſtineat periculũ, quo-
niam non ob hoc deteriorem dotis condi-
tionem facere videtur, quæ rei ſuæ periculũ
in ſe ſuſcipiat, dum dolus vel mariti culpa
non interueniat, alioquin ſecus. d. l. Pom-
ponius.
19 Secundo † reſpondetur licere mulieri, pa-
ciſci vbi incertum eſt, an damnum, vel com-
modum ex ſua conuentione ſequi poteſt nec
ne argu. l. de fideico. de trãſac. Co. l. ſi pater
puellæ C. de inoffi. teſta. l. ſi pater §. penul. &
fina. ff. de pact. dotal. Barto. in d. l. Attillici-
nus, Campe. tract. de dot. 4. par. quęſt. 5. nu.
1. quamquam hoc non eſt ſine dubio, & de
veritate dixi in prima quæſtione: vnde tu-
tius videtur reſpondere vt in priori ſolu-
tione.
20 Non obſtat † quartum ex text. in d. l. etiã
& l. iubemus C. ad S.C. Velleia. Quia vni-
co verbo omiſsis cæteris ſolutionibus reſ-
pondetur poſſe mulierẽ iuri hypothecę re-
nunciare, dum ſuperſint bona alia mariti,
quibus conſultum mulieri & illius doti eſſe
poſsit, ſic intellexere illas leges glo. ibi Bar
tol. Bal. Angel. Salice. & alij. Campe. tract.
de dot. 4. par. quæſt. 13. Pala. Rub. in cap. per
21 veſtras §. 40. num. 1. † Vbi ſubdit notabile
verbum, quod eo caſu, ſi poſt maritus vergat
ad inopiam non poterit agere hypothecaria
aduerſus bona mariti; poterit tamen agere,
& petere dotẽ ſuam actione perſonali, quia
hæc ſublata non eſt, ſequitur Barboſ. in l. ſi
conſtante num. 38. ff. ſolu. matri. Et prædictã
Barto. Bald. & Angel. opinionem ſequitur
Afflict. deciſio. 311. vbi Vrcil. alios in hanc
refert ſententiam Alex. Vital. Neguſanti.
Salice. Fulgoſi. & alij quos refert & probat
Vincen. de Fran. deciſio. Neapoli. 477.
num. 11.

22 num. 11. 3. par. vbi † intelligit ſingulariter
non exiſtētibus alijs bonis, vt mulier ad ea-
dem ipſa poſsit habere regreſſum; verum ſi
mulier haberet fideiuſſores, vel correos
prius eſſet facienda excuſsio bonorum fide-
iuſſoris vel correi. Afflic. deciſio. 312. vt ibi
per eum quod eſt ſummopere notandum ad
23 hanc materiam. † Animaduertit autē idem
Pala. Rub. alibi in d. cap. §. 11. num. 1. no li-
cere mulieri in contractu matrimonij paciſ-
ci cum viro ne res, & bona illius obligata nō
ſint pro dote ſua, quia faceret deteriorē do-
tis conditionem, ſicut & cum renūciat in to-
tum iuri hypothecæ, quando alias maritus
non habet vnde vxori cōſultum eſſe poſsit.
Et hæc de primo caſu.

24 Secundus † caſus dubitabilior eſt an taci-
te cenſeatur mulier ſibi in dote præiudicare
ſcienter nubendo inopi, & ei qui male vte-
batur ſubſtantia ſua. Et Barto. in d. l. ſi. con-
ſtante num. 23. tenuit non poſſe Bartol. ſe-
quuti ſunt Bal. ſibi contrarius in auth. quod
locum 7. quęſt. C. de collatio. idem Barto. in
l. ſi is a quo §. fin. ff. vt in poſſ. legato. Alex.
in d. l. ſi conſtante. Panor. in cap. per veſtras
ad finem de donatio. int. vir. & vxo. Anchar.
& Imol. in cap. propter ſterilitatem de loca.
Pala. Rub. qui multis hanc opinionē defen-
dit, in d. cap. per veſtras §. 11. a num. 1. cū ſe-
quen. Bal. Nouell. in l. ſi conſtante num. 53.
qui ait ab hac opinione in iudicando & con-
ſulendo recedendum non eſſe Rip. ibid. nū.
49. in fine, & eſſe communem teſtatur Crot.
num. 36. in 1. lectura. Mouetur Bartol. tribus
fundamentis.

25 Primum † quia non licet mulieri per pa-
ctum expreſſum ſibi pręiudicare in dote vt
ſup. dixi ex d. l. Attillicinus l. de die cum l.
ſequen. de pact. dotal. ergo. multo minus
per tacitum arg. auth. multo magis de ſacro.
Eccleſ. id tunc contingit cum mulier ſciēter
nubit inopi, & qui abutebatur ſubſtantia
ſua.

26 Huic fundamento † multipliciter reſpon-
dent aduerſam opinionem tenentes; primo
non valere argumētum de pacto expreſſo ad
tacitum, quia expreſſe multa in conuentionē
deduci prohibentur, quæ tacite non ſunt in-
terdicta: Sic † expreſſa repudiatio filij de
27 hæreditate ſibi delata non præiudicat patri
l. fina. C. de boniſque libe. tacita tamen quę
per lapſum temporis inducitur nocet l. fina.
ff. Quiſ. or. in bon. poſſ. ſer. l. 1. vbi Barto. &
cæteri C. qui admitti fuſe Tiraq. in legi. cō-
nub. glo. 7. n. 74. 75. qui & alia adfert exem-
28 pla. † Prælat' Eccleſiæ expreſſe in damnū il-
lius paciſcēdo nō pręiudicat illi, atqui tacite
ſic; veluti cū rem Eccleſiæ petere negligit,
& interim præſcribit alter eā ca. de Quarta
præſcrip. Bart. in l. iubemus nullam C. de
29 Sacro. Eccleſ. ſimile † in tutore & curatore,
qui negligendo deteriorem minoris condi-
tionem faciunt etſi expreſsim non poſſent
quemadmodum de prælato, & tutore ſimul,
multis relatis docet Caual. tract. de tuto.
num. 118. Tiraq. quem non refert Caual. de
legi. connub. glo. 7. num. 75. 76.

30 Aſtipulatur † quod & diſpoſitio, quę pro-
hibet renunciationem expreſſam valere, nō
extenditur ad renunciationem tacitam, quæ
venit in conſequentiā ad alium actū; quem-
admodum in ſpecie quęſtionis propoſitę, in
qua tacitum pactum venit in conſequētiam
ad matrimonium contractum cum viro ino-
pe, declarat egregie Bal. in l. 2. 4. oppo. C.
de pact. Addit Iaſſ. in d. l. ſi conſtante n. 182.
magis ad inſtitutum, quod licet mulier ex-
preſſe in dote non poſsit ſibi præiudicare,
poteſt tamen negligendo, ſi nollit vti bene-
ficio d. l. ſi conſtante, quemadmodum aperte
innuit ille tex. in verbis, ſi agere volet: vbi &
cæteri omnes docent: eſt text. etiam in l. in
rebus §. fina. C. de iur. doti. & id idem repe-
tit Iaſſ. in eadem l. num. 8. Rip. nu. 1. Coraſi.
num. 6. Barboſ. num. 37. probat etiam text.
in l. cum notiſsimi §. illud C. de præſ. 30. vel
40. anno.

31 Secundo † omiſsis cæteris, Bartoli fun-
damento reſpondetur ex Bal. ſententia quē
cæteri referunt in d. l. ſi conſtante quod etſi
non valeat pactum expreſſum per quod mu-
lier ſibi in dote præiudicat, ſi tamen pactum
tale eſt quod facit dotem reuerti ad ſuam
primęuam naturam valet, etſi aliquo modo
doti inferatur præiudicium. l. ſi vnus verſi.
32 Quod in ſpecie ff. de pac. Atqui † de natura
dotis eſt quod non reſtituatur, niſi ſoluto
matrimonio l. 2. ff. ſolu. matrim. valebit igi-
tur pactum, quo huius legis beneficio renun-
ciatur in capitulis matrimonialibus: Et hanc
ſolutionem admittunt Iaſſ. in d. l. ſi conſtan-
te num. 175. Rip. num. 49. & in caſu ſingu-
lari de hac memini traditione hoc lib. quæſt.
38. verſi. Cæterum his non obſtantibus.

33 Secundo † Barto. in ſuam opinionem ad-
ducit rationem dicens hanc opinionem te-
nendam eſſe, quoniam eſt fauorabilis nup-
tijs, videntes enim mulieres ſe beneficio d.
l. ſi conſtante, & l. vbi adhuc, deſtitutas, mul-
tos in maritos accipere recuſarent; ſenten-
tia autem, quæ nuptijs fauet tenenda eſt l.
hoc modo de condi. & demonſt. l. adigere §.
ſi patronus de iur. patro. Huic rationi reſ-
pondetur, non ideo nuptias impediri, cum
poſsint mulieres nubendo paciſci cum viris
ſuis, quod quandocumque eis videbitur poſ-
ſint dotem repetere, quod pactū valet, quia
fauorabile matrimonio doti, & nuptijs eſt
l. 1.

l.1.§.illud C.de rei vxo.actio. d.l. Attilici-
nus & l.de die de pact. dotal.

34 Tertio & vltimo † Barto.in ſuam ſenten
tiam dicit eſſe caſum in ca. per veſtras ex. de
donatiu.inter vir.& vxo.Huic tex.multipli-
citer reſpondent Iaſſo.in d.l.ſi conſtante nu.
183.Rip.num.49.ad medium : Crot.& alij.
Quibus præteritis ſolum duas adferre libet.
Prima non conſtare quod in eo tex. maritus
tempore contracti matrimonij foret inops:
in caſu noſtræ quæſtionis ſciebat mulier pau
perem. Secundo reſpondent in eo text. non
apparere an vxor ſciret maritum eſſe ſoluē-
do nec ne, & in dubio præſumitur ignoran-
tia l. verius de probatio. cap. ignorantia de
reg. iur. in 6.

35 Præterea tex. † in d.ca.per veſtras retor-
quetur omnino contra Barto. quia vult Ro-
man. Ponti. vt marito volente cautionem
præſtare vxori non poſsit retineri dos ; ſi
retineri non poteſt, ergo nec repeti l. in-
nitum §.cui damus de reg.iur.l.1.§.quod au-
tem ff. de ſuper. reſpondent & alijs modis
quæ tamen non omnino tutæ ſunt vt conſtat
ex traditis à Iaſſo.& Rip.ſupra.

Contrariam igitur opinionem aduerſus
Barto.tenuerunt multi in d.l.ſi conſtante ex
antiquiſsimis Dyn.ibi poſt Cyn.in d. l. vbi
adhuc Alberi. de Roſa.Bald. Angel.Imol.
Roma.& Aretin.Oldrad.in auth.quod locū
C.de collatio.& poſt Bal. ibi 7.quæſt.idem
Bald.in d.l.vbi adhuc Ioan. Andre.ad Spe-
cula. titu. de dona. int. vir. & vxo. §.fina.in
verſi.Quid ſi mulier.vbi refert idem tenuiſ-
ſe Mar. de Fan. Doctorē antiquum Bened.
de Plumbi.in l.ſi ſeruum dotalem.ff. de ma-
numiſsi. Anto.de But. in dict.ca.per veſtras
Iaſſ.in d.l.ſi conſtante num.172.vbi teſtatur
hanc opinionem eſſe magis communem. Et
Rip. num. 49. verſi. Contrariam opinio-
nem, &c. Ruin.dixit etiam magis receptam
ibidem num.5.& 11.Claudi.num.42. Crot.
2.lectura num.67.Coraſi.in extremis verbis
Barbo.num. 25.ad medium. Mouentur au-
thores relati multis rationibus.

36 Primo † authoritate tex.in l. ſi is à quo §.
fina.ff.vt in poſſeſsio.legato. & l. fina. §. is
quoque C. de ſponſa. quibus probatur ino-
pinatum inopiæ mariti caſum ſuperuenien-
tem locum facere dotis repetitioni, ſecus
vbi fuit præuiſus & cognitus.

37 Secundo † contrahendo mulier cum ino-
pe & paupere ſcienter, videtur illius appro-
bare perſonam & mores, conſequenter non
poteſt dari locus dotis repetitioni argu. l. ſi
creditores ff.de priuil.credito.

Tertio per hoc etſi foret expreſſum pa-
ctum quanto magis tacitum, dos reuertitur
ad ſuam propriam naturam, ea eſt, vt ſup.
dixi quod nō repetitur regulariter conſtāte
matrimonio l.2.ff.ſolu.matrimo. conſequē-
ter debet tacitum pactū valere d. l. ſi vnus.
§.pactus ne peteret, verſi.Quod in ſpecie do
tis ff. de pact. quemadmodum & prælatus
qui licet iuri Eccleſiæ quæſito non poſsit re-
nunciare.cap.Fraternitatem.de donatio.ta-
men vbi per pactum vel tacitam renuncia-
tionem rediretur ad ius commune, tunc
poteſt Eccleſiæ præiudicare.ca.1. & fina. de
pact.in 6.

Quarto & huc etiam pertinent rationes
illæ quas ſuperius adduxi, aduerſus Barto.in
ſolutione primi argumenti a Barto.adducti:
quod multa tacite permittūtur quæ expreſſe
prohibentur: Alias multas noſtri referunt
rationes quas ſciens prætereo, vt extra in-
ſtitutum tractatus noſtri.

38 Sanè articulus † dubius eſt; verū ne iura
dotiū pereant fatendū eſt, quod licet mulier
poſſet per tacitum pactū ſibi aliquod præiu-
dicium inferre iuxta magis communem do
ctri.ſup.tamē non ideo excluderetur quin à
viro cautionem de dote cōſeruanda petere
39 poſſet, iuxta terminos d.ca. per veſtras, † cū
enim ſint diuerſa remedia, ſublato vno, taci-
ta renunciatione de d. l. vbi adhuc remanet
aliud d.cap.per veſtras, qua cautione ceſſat
dotis præiudicium d. l. & hæredi §.filia fa-
milias ff. de pact.quemadmodū ſcribit Bal.
Nouel.tract.de dot.7.par.priuile. 32. Pala.
Rub.d.§.11.& §.ſequen.12. vbi quibuſdam
obiectis reſpondet; & ſenſit aperte Barboſ.
in d.l.ſi conſtante n.27.ad finem verſi.Infer-
tur etiam: quorū opinionē tutiſsima ratione
40 aliquādo confirmaui, † quoniā etſi vbi plura
competunt remedia ſublato vno, & alia om-
nia ſublata cenſeantur l. quod in hæredē §.
eligere de tribu.actio.Bart.in l.cum qui cer-
tarum §.fina.de verbo.obligat. Socin. iuni.
conſi.122.n.10.lib.1.Neuizā.conſ.41.n.22.
Capi.deciſio.46.n.6.Gabri.in commu. con-
cluſio.titul.de Actio.con. 2.a num. 1. Oſaſ.
deciſ.Pedemō.97.n.5.Surd.conſ.273.n.20.
41 & deciſio.92.n.13.vbi tamen † remedia ex
diuerſis cauſis, & principijs deſcēdūt, ſublato
vno non tollitur aliud Alberi. in d.§.eligere
Gabri.d.concl.2.n.17.Surd.deci. 317.n.28.
vbi idem eſſe voluerunt quādo ageretur ad
idem: vnde cum mulieri marito ad inopiam
vergēte cōpetant plura remedia promiſcue,
vel enim poteſt petere alimēta, vel dotis re
cuperationē, vel cautionē dotis conſeruādæ.
Iuxta tex.in d.ca.per veſtras & §.illud in au-
then.de æqua.dot.quemadmodū poſt Alex.
Crot.Bertachi.Cāpegi. Crauet.Soc.Panor.
Villalo. Pariſi. & alios quos refert decidit
Ioſeph.Ludo. deciſ.Lucana 22. num. 10.&
11. ſublato vno renunciatione vel pacto ta-
cito,

cito,nubēdo inopi alia ſublata nō cenſentur.
Maxime quod dentur non ex vna cauſa tantum, ſcilicet propter dotis conſeruationem
(licet hæc pręcipua ſit) ſed & propter alias,
vt ex dote ſeipſam alere filios & marirū teneatur dict.l.vbi adhuc: Adhęc tex.in d.cap.
per veſtras fundatur in maxima æquitate vt
ex eo percipitur & ibidem notant cæteri,
vnde ſublato remedio à iure ciuili inducto,
per tacitum pactum,ęquitas canonica ſublata non cenſetur,quæ prouenit ex diſpoſitione iuris Canonici: Rurſus † regula illa quod
42 ſublato vno remedio tollitur aliud, intelligitur quando remedia ſunt incompatibilia,
ſecus vbi ſe inuicem compatiuntur l.poſt diē
ff.de l.comiſſo.l.fina.C.de Codicil. l. in delictis §. detracta de noxali. actio. declarat
egregie Becci.conſil.87.num.9. At in noſtra
ſpecie remedia ſunt compatibilia; quoniam
beneficium l.vbi adhuc procedit in dotis reſtitutione, diſpoſitio text. in dict. cap. per
veſtras, principaliter in cautione pręſtanda
per maritum vxori fundatur: conſequenter
vnum aliud non excludit.

Vltimo facit quod & ſuperius dixi in verſic. Non obſtat quartum, quod licet mulier
quæ hypothecę renunciauit in fauorem mariti in contractu matrimonij non poſsit amplius hypothecaria agere aduerſus bona
mariti, poterit tamen perſonali agere &
dotem petere quia ſublata non cenſetur. Et
hæc opinio vt animaduertit Bart.Pala.Rub.
Nouell. & alij, eſt tenenda, quia fauorabilis
dotibus & illarum iuribus.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de lucrando dotem in caſum mortis collatum,an verificatur muliere religionem ingrediente.*
2 *Statuto de lucro dotis ob mortem vxoris de morte naturali intelligenda ſunt.*
3 *Religionem ingreſsi mortui mundo dicuntur.*
4 *Religionem ingreſsi proprie & vere mortui non dicuntur.*
5 *Religioſi naturales hominum actus exercent.*
6 *Mortis appellatione in quauis diſpoſitione venit mors naturalis.*
7 *Mulier ante conſumatum matrimonium copula carnali religionem ingredi poteſt.*
8 *Maritus & vxor niſi copula interueniente non dicuntur ſocij diuinæ & humanæ domus.*
9 *Matrimonij appellatione venit matrimonium carnali copula conſumatum.*
10 *Text.in l.fina.C.de Epiſ.& cleri.declaratur.*
11 *Pactum de lucrando dotem in caſu mortis verificatur in ingreſſu religionis.*
12 *Pactum de lucranda dote vendicat quando ſpes liberorum deficit.*
13 *Religionis ingreſſu matrimonium ratum non conſumatum ita ſeparatur vt nulla amplius ſit ſpes iterum redeundi.*
14 *Euentus cuius effectus nihil poteſt operari,nō attenditur.*
15 *Appellatione mortis venit etiam ciuilis mors quando eundem effectum operatur,quem naturalis.*
16 *Didaci ſolutio.*
17 *Matrimonium pro conſumato habetur in incommodum mulieris quando per eam ſtat quo minus conſumetur.*
18 *Maritus qui mulieri poſt conſumatum matrimonium facultatem dedit ingrediendi religionem tali mulieris ingreſſu maritus dotem non lucratur.*
19 *Text. in l. fina. C. de Epiſco. & cleri.declaratur.*
20 *Text. in auth. ſed hodie C.de adulte.interpretatur.*
21 *Opinio Barboſ. reprobatur.*
22 *Text.in l.fina. C.de Epiſco.& Cleri.noue declaratus.*
23 *Text.in auth.ſed hodie C.de adulte. noue perceptus.*

QVÆSTIO. LIII.

PACTVM DE LVCRANDA dote in caſum mortis collatum, An verificetur vxore Religionem ingrediĕte.

INITIO inter virum † & vxo-
1 rem pacto quod prædecedente
abſque liberis vxore vir lucretur
dotem,vel certam illius portionem, ſi mulier poſt contractum
matrimonium ingreſſa fuerit religionem,an
eo ipſo maritus dotis lucrum conſequi poſſit,non ſpectata morte vxoris dubitari ſolet.
2 In qua controuerſia † Ancharra.conſil.273.
& conſi.438.apertè reſpondit, ſtatutum deferens lucrū dotis marito prędefuncta vxore, intelligendum fore de morte vxoris naturali non autem de ciuili,quæ per profeſſionem inducitur & monaſterij ingreſſum.
3 Quoniam † etſi talis religionem ingreſſa dicatur mortua mundo,& in conuerſationem
cœleſtem tranſlata,cap.placuit in 2.16.quęſ.
1.cap.non dicatis vbi fusè Azpil. 12. quæſt.
4 1. † proprie tamen & vere loquendo non
poteſt dici mortua, cum mors ſit mundanæ
lucis ſubſtractio,& animę à corpore diſcretio & ſeparatio ab omni re priuans, & in
puluerem reuertio. §. deinceps in auth. de
5 nupti.coll.4.Quæ † tamen profeſsio, aut religionis ingreſſus non efficiunt, cum naturales hominum actus religioſi exerceant cap.
religioſus de electio.in 6.Cum igitur in caſu
ſtatuti

ſtatuti id vindicet, & in caſu pacti idem iu-
dicandum: nam verba ſicut in ſtatutis ſunt
proprie intelligenda ſic in pactis: argu. l. non
aliter de lega. 3. l. quidquid aſtringendę de
verbo. obliga. l. pactum inter hęredem ff. de
6 pac. Qui nimo † appellatione mortis in qua-
uis diſpoſitione intelligitur mors naturalis
l. ex ea parte §. inſulam. de verbo. obliga. l.
ſed ſi mors §. 1. ff. de dona. cau. mor. Medi.
tract. mors omnia ſoluit. conclu. 65. nu. 207.
Treui. deciſio. 57. libr. 2. num. 2. inde fit, vt
propter ingreſſum religionis maritus dotem
lucrari non poſsit. Eandem opinionem te-
nuit Salice. in l. Deo nobis. C. de Epiſ. & Cle-
7 ric. mouetur quod † licet vxor inuito marito
ante carnalem copulam ingrediatur religio-
nem, adhuc, inquit ille, perfectum nõ eſt ma-
trimonium, quia per coniunctionem & co-
pulam conſumatur matrimonium, atq. ideo
ea non interueniente poteſt coniunx inuito
alio religionem ingredi. cap. ex publico cum
ſimilibus de conue. coniu. & qui remanet in
ſeculo iterum nubere cap. 2. eod. tit. Neque
8 † dicuntur coniuges ad plenum ſocij copula
deficiente ea cum ſocietas cap. ius inſtitutũ
eſt 27. quæſ. 2. & ex prędictis poſt alios à
me relatos ſcripſi hoc lib. quæſt. 31. verſic.
Quinto extenditur; quod ſtatutum vel pactũ
de lucranda dote in caſum mortis vxoris, nõ
verificatur in morte mulieris violenta, cum
maritus eam occidit. Et præter ſupra rela-
tos Anchar. & Salice. idem tenuit Socin. con-
ſil. 8. num. 12. lib. 3. Felin. & Phanuſi. quos
refert Barboſ. in l. 2. in princi. num. 152. ff.
ſolu. matrimo.

Mouetur ſecundo; quia ſi pactum de lu-
cranda dote verificaretur in muliere ingre-
diente religionem, retraheretur mulier ab
ingreſſu videns ſe dotem amittere, quod ta-
men admittendum non eſt, adnotata in
auth. Niſi C. ad Trebell.

9 Tertio adducunt † & aliam rationẽ quod
appellatone matrimonij venit matrimoniũ
carnali copula conſumatum, aſſerit commu-
nem multis citatis Rolan. tract. de luc. dot.
quæſ. 106. num. 33. Barboſ. in d. l. 2. nu. 153.

10 His non † obſtantibus contraria opinio
verior & receptior eſt; pro qua vrgẽt multa,
præcipuè text. in terminis inſignis in l. fina.
C. de Epiſc. & Cleri. vbi pactum lucrandæ
dotis in caſum mortis vxoris, verificatur etiã
quando illa religionẽ ingreditur: licet enim
mors & ingreſſus religionis diuerſa ſint, ta-
men & ingreſſus religionis mors ciuilis di-
citur, & contineri ſub verbo mortis poteſt
quando reſultat idem effectus, vt mox di-
cam: atque ex eo text. in dict. l. fina. ex-
preſsim id deduci Bartolus & Paulus de
11 Caſtr. in principio, Qui † ſubtiliter ad-
iungit, quod pactum de lucrando dotem
cõceptum in caſum mortis locum habet per
ingreſſum religionis, quia idẽ operatur pro-
feſsio quod mors. Item idem operatur (in-
quit) mors ciuilis quod naturalis. Item mo-
naſterium non habetur loco filij, quia pactũ
lucrandi dotem collatum, ſi deceſſerit ſine
filijs purificatur, non autem extinguitur per
ingreſſum religionis: Et ante Barto. & Paul.
idem voluit gloſ. in l. ſi cum dotem. in verbo
mulieri. poſt principium ff. ſolut. matrimon.
vbi idem Barto. Cuma. num. 8. Bald. Nouel.
tract. de dot. 7. part. ſpecial. 12. num. 8. Al-
ciat. lib. 2. de verbo. ſignif. num. 26. Barboſ.
in dict. l. ſi cum dotem. num. 45. verſic. Et ex
eo reſultat. Angel. Bal. Pau. de Caſ. Iaſſo. &
alij ibi. Boeri. deciſio. 22. num. 39. quos ci-
tat Rolan. tract. de luc. dot. quęſ. 95. num. 13.
12 14. vbi & communẽ teſtatur, † locus enim
pacto eſſe debet quando ad eius validitatem
non requiritur liberos extare l. 1. ff. de dot.
prælega. quia cum in muliere ingreſſa reli-
gionem ceſſet ſpes nuptiarum, ceſſat etiam
ratio l. ſi conuenerit ff. de pact. dotal. ſcilicet
ſpes prolis; & ſicut locus eſſet pacto ſi mu-
lier præmoreretur etſi liberi non extarent l.
ſi pater ff. de pact. dotali. ita etiam debet ve-
rificari muliere ingrediente religionẽ: quia
ex ingreſſu, quoad nuptias attinet, reſultat
idem effectus, qui ex morte naturali, adno-
tata per omnes in l. Gallus §. & quid ſi tan-
tum. de libe. & poſth. & vt alia prætereã fun-
damenta, quę ab ſcriptoribus adferuntur,
vnum hoc ab omnibus prętermiſſum addu-
cam quod ſufficeret etſi text. in dict. l. fina. de
13 ficeret. † quoniã cum per religionis ingreſ-
ſum ſeparetur taliter matrimonium ratum
non conſumatum, vt nulla ſit ſpes amplius ſe
commiſcendi, & liberos procreãdi, cum vere
diſſoluatur d. cap. 2. ca. ex publico & tot. tit.
de conue. coniu. concil. Triden. de matrimo.
ſeſsio. 24. cap. 6. vbi de fide eſſe ſtatuitur: ad
lucrum igitur in vim pacti conſequendum
14 mors naturalis ſpectãda non eſt; quia † fruſ-
tra ſpectatur euentus cuius effectus nihil po-
teſt operari. l. aliquando §. fin. ff. ad Velleia.
S.C. l. cum hęres. §. 1. de acquir. hæredi. l.
apud Iulianum §. fina. l. ille à quo ad S. C.
Trebellia. l. hæc ſtipulatio §. diuus vt lega.
nomi. cauea. l. ad probationem C. de proba-
tio. Crauer. conſi. 685. num. 9. Cœphal. conſ.
370. num. 105. Riminal. conſi. 575. num. 33.
Becci. conſi. 17. num. 4.

15 Neque † obſtant in contrarium adducta,
quia vbi eundem effectum parit mors ciui-
lis quod naturalis appellatione mortis ve-
nit etiam ciuilis & vna alteri ęquiparatur, l.
adeo §. publicatione ff. pro Soci. l. 1. ad finẽ
ff. de bono. poſſ. con. tabu. gloſ. in Clem. 1.

verbo

verbo morte de electio.& in d.cap. placuit.
Quod multis exemplis Rolan.oſtendit dict.
queſt.95.nu.14.15. & præter citatos Molin.
de Hiſpa.primo.lib.1.cap.13.num.94. Et
ſequuntur omnes ſupra citati authores in
fundamento pro hac parte adducto.

16 Neque obſtat ſecundum, † quoniam ve-
riſimile non eſt quod ea, quæ feruore chari-
tatis relicto matrimonio carnali, ſpirituale
congreditur, metu dotis amittédæ, retraha-
tur ab ingreſſu religionis Dida.lib.1.reſolu.
cap.19.num.10. ad finem Barboſ. in d.l.2.
num.153.Sed hæc ſolutio tuta non eſt, quo-
niam in multis monacharum religioſarum
monaſterijs.imo fere in omnibus nulla reci-
pitur, quæ ſecum dotem aliquam monaſterio
non adferat pro alimentis & veſtibus: vnde
tutius eſt dicere imputandũ eſſe mulieri, quæ
cum antea potuiſſet ingredi religionem tem
pus ſpectauit contracti & perfecti matrimo
nij, ex quo ius marito competere cæpit,
vnde iuri illi quęſito per ingreſſum religio-
nis præiudicari non poteſt vulgatis iuris re-
gulis.

17 Non † obſtat tertium, quia communis
traditio limitanda eſt, niſi facto vxoris fiat
quo minus matrimonium conſumetur, quia
ad incommodum mulieris pro conſumato
habetur quemadmodum in terminis do-
cent Alexand. Pau. de Caſ. Bald. & alij
quos refert Barboſ. in d.l.2.nu.153.faciunt
quę in ſimili caſu docui hoc libro quæſtio.
93. vbi multa ad hunc caſum ſcripſi quæ vi-
denda.

18 Communis † autem ſententia declaratur
vt procedat in caſu quo mulier religionem
ingreditur ante carnalem copulam, ſeu ſi
poſt carnalem de voluntate mariti religio-
ſa efficeretur, iuxta terminos text. in d.cap.
ex publico, id enim licet eo text.& auth.
quod hodie C. de repud. cap. cum ſis ca. ſi-
gnificauit de coniu. eo enim in caſu non
conſequeretur maritus lucrum dotis, & ceſ-
ſat diſpoſitio dict. l. fina. Imol. & Alexand.
in l. ſi cum dotem num. 12. ff. ſolut. matri.
Claudi. num. 9. Pau. de Caſt. in dict. l. fin.
nu. 2. Nouel. tract. de dot. 7. par. ſpecial.
11. num. 4. & dicit communem Barboſ. in
dict. l. ſi cum dotem num. 46. In tuitionem
huius declarationis adducunt rationẽ ſupra
relatam ſcilicet, quia per huiuſmodi ingreſ-
ſum religionis non ſoluitur matrimonium
quoad vinculum dict. capit. ex publico,
ſed tantum quo ad copulam, & cohabita-
tionem gloſ. Panormit. & alij in cap. cha-
riſsimus de conuerſ. coniuga. Domi. in cap.
1. num. 10. de vot.& voti. redemptio. in 6.
Roman. ſingu. 521. Barboſ. vbi ſup. num.
153. in fine. Vnde expectanda eſt mors na-
turalis ex dictis ſup. In principio; conſequẽ-
ter ex ipſo ingreſſu non reſultat idem effe-
ctus qualis ex morte naturali, atq; ideo pa-
ctum de lucro dotis quod verificatur per in-
greſſum religionis, ceſſat.

Contrariam opinionem tenuit Panormit.
in conſi. 1. col. fina. ad finem quem refert
Alexan. in dict. l. ſi cum dotem num. 11.
Roma. num. 15. Barboſ. in d. l. 2. nu. 154.
19 & in dict. l. ſi cum dotem nu. 46. In † con-
firmationẽ huius opinionis Barboſ. adducit
text. in d. l. fina. C. de Epiſ. & Cleri. quem
text. intellexerunt citati interpretes nunc vt
intelligatur ſecundum terminos iuris cano-
nici, vbi conſumato per copulam matrimo-
nio coniunx ingreditur religionem de con-
ſenſu alterius; Et ſecundum hunc ſenſum
probat pactum lucrandę dotis in hoc etiam
caſu verificari ac ſi mulier religionẽ ingreſ-
20 ſa, vere mortua foret. Secundo † idem Bar-
boſ. inducit text. in auth. ſed hodie ad finẽ
C. de adulte. cum in text. illo ſecundũ com-
munem intellectum, ſi maritus accuſat vxo-
rem criminaliter de adulterio, probato ip-
ſo, detruditur in monaſteriũ, diuidendaque
illius bona ſecundum formam in eo text.
præſcriptam, & inter perſonas ibi expreſ-
ſas; adiungit tamen tex. ille quod pacta do-
talia ſunt marito obſeruanda: ex his verbis
infert Barboſ. decidere tex. quod ſi mulier
etiam inuita detrudatur in monaſterium, ma
ritus lucratur dotem ſicut ſi mortua foret:
cum tamen in ea ſpecie certum ſit non ſolui
matrimonium. Quoad vinculum, ſed quoad
thorum tantum. dict. cap. ex publico cum ſi-
21 milibus: Verum † nec his rationibus à com-
muni opinione recedendum eſt. Nam affir-
22 mare † text. in dict. l. fina. (vt primo reſ-
pondeam obiecto) loqui etiam vbi mulier
poſt cõſumatum matrimonium religionem
ingreditur de licentia mariti, diuinat admo-
dum ad illum text. Ego autem præter alios
animaduerto text. hunc non poſſe ad hunc
caſum protendi: id conijcio ex verbis illis,
poſt datas & acceptas arras voluiſſet ſe di-
uino deputare ſeruitio; de his igitur loqui-
tur, qui volunt profiteri & religionem in-
gredi: Quibus electio datur id faciendi li-
bera vt inſinuant altera verba ſequẽtia, ibi,
vt ſi quis ſponſus vel ſponſa deſiderauerit;
atqui liberam non habet voluntatem con-
iunx poſt conſumatum copula matrimoniũ
religionem ingredi, niſi de conſenſu & vo-
luntate alterius vt ſup. Et quia vt alibi dixi,
vnus alteri & alius alio ſeipſos reſpectiue
tradiderunt, vt ſicut in cæteris contractibus
traditione dominia transferuntur ſic in ma-
trimonio, ſcripſi lib. 1. compara. 13. & li. 2.
differen. 15. ſi ita eſt pro vt eſt, text. in dict.
l. fina.

l. fina. non poteſt intelligi de coniuge ad religionem tranſeunte, qui copula matrimonium cōſumauit quoniam is libere tranſire nequit, ſicut is qui ante copulam religionem ingreditur quod poteſt inuito alio. Secundo idem ſenſus manifeſtæ conuincitur ex verbis extremis ibi à coniugio receſſerit, &c. Loquitur ergo text. de his qui à coniugio recedunt; recedere autem ab eo non dicuntur, niſi qui ante copulam ingrediuntur religionem, nam is qui copula perfecta voluntate propriâ cum licentia & conſenſu alterius religionem ingreditur à coniugio non recedit, quia remanet adhuc vinculum matrimonij verè & propriæ iuxta virtutem ſacramenti; neceſſario igitur text. intelligendus eſt de coniuge, qui matrimonium per carnis copulam non conſumauit, & hic verus illius legis ſenſus eſt.

23 Non † obſtat ſecundum argumentum, quoniam nihil facit tex. in d. authen. ſed hodie inductus à Barboſ. Nā agitur in eo. text. de adultera quę matrimonij contractum, & tale tantumque ſacramentum ſuo fœdauit adulterio, vnde in odium illius nedum bona pubucantur & diuiduntur eo modo quo ibi, ſed & pacta dotalia etſi matrimonium non diſſoluatur integra, & firma manent in fauorem mariti, & vxoris odium: vnde tex. ille ad caſum noſtrum trahi non poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Pactum in contractu matrimonij in vno caſu conceptum quando ad omiſſum extendi poſſit.*
2 *Text. in l. ſi eum dotem ff. ſolut. matrimo. declaratur.*
3 *Actio ad dotem reſtituendam communis eſt patri & filiæ.*
4 *Generalis loquutio omnis caſus continet.*
5 *Pactum in vno caſu conceptum ad diuerſum nō extenditur.*
6 *Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis.*
7 *Gloſæ interpretatio ad text. in dict. l. ſi cum dotem.*
8 *Pacti nomen generale eſt.*
9 *Verba legis vniuerſalia reſtringuntur de habilitate.*
10 *Caſus expreſſus in capitulis matrimonialibus quando ad non expreſſum extēdi poſſit.*
11 *Pater vbi in vnum caſum ſibi dotem reſtitui paciſcitur in eo ſolo ſibi actio competit.*
12 *Glo. opinio communis pariſicans patrem & extraneum dotantes.*
13 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*
14 *Dotis actio ad filiam in caſu omiſſo in ſolidū pertinet.*
15 *Text. in l. vnica in §. accedit C. de rei vxor. actio. declaratur.*
16 *Pater ſimpliciter dotando filiam videtur conformare tacite voluntatem ſuam cum l. diſpoſitione.*
17 *Prouiſio hominis expreſſa facit ceſſare prouiſionem legis tacitam.*
18 *Prouiſio hominis tollit indiſtincte prouiſionē legis quando ambo tendunt ad eundem finem.*
19 *Conditio cuius caſus non contingit pro eo habenda eſt ac ſi appoſita non fuiſſet.*
20 *Pater ſtipulans ſibi dotem reddi in caſu quo filia ſine liberis moriatur, in caſu contrario filiæ actionem donare videtur.*
21 *Argumentum a contrario ſenſu in pactis valet.*
22 *Bartoli conſiliatio.*
23 *Authoris conſiliatio noua, & noui ſenſus legū inter ſe pugnantium.*
24 *Pater dans dotem filiæ & ſi ſine liberis decedit ſtipulatus ſibi dotem reddi, muliere cum filijs decedente an dos donata filiæ cenſeatur an ve marito, & an ad patrem donantem reuerti debeat.*
25 *Textus in l. inter ſocerum §. cum inter ff. de pact. dotal. declaratur.*
26 *Retinere rem is propriæ dicitur, qui eam poſſidet.*
27 *Filij in conditione poſiti in contractibus an grauati cenſeantur.*
28 *Barto. opinio.*
29 *Tex. in l. ſi eum dotem ff. ſolut. matrimo. expenditur.*
30 *Parentes & aui ad filios vel nepotes nondum natos affectionem habere non videntur.*
31 *Barto. intellectus ad tex. in d. l. inter ſocerum §. cum inter de pact. dotali.*
32 *Text. d. l. ſi cum dotem ff. ſolut. matrimon. ſenſus.*
33 *Filiafamilias in dote profectitia heredem habere nequit.*
34 *Pater dotando filiam ſimpliciter nec de reſtitutione loquens tacite conuenire videtur vt ei reſtituatur.*
35 *Pater dotando filiam nec de reſtitutione loquens conuenire cenſetur vt dos ſibi reſtituatur etiam extantibus filijs.*
36 *Martini conſuetudo vbique recepta.*
37 *Martini conſuetudo vti odioſa ſtricte interpretanda.*
38 *Diſpoſitio de dote data loquens non extenditur ad promiſſam.*
39 *Conſuetudini Martini locus non eſt vbi maritus prædecedit relictis liberis, & poſt mater.*
40 *Maritus de lucro dotis paciſcens decedente muliere ſine filijs, extantibus illis non lucratur dotem.*

Maritus

Digitized by Google

41 *Maritus paciſcendo de lucro dotis vbi vxor ſine filijs decedit, licet eis extantibus non debeat applicari marito, an in hoc caſu filijs debeat remanere.*
42 *Argumentum à contrario ſenſu non ſumitur niſi ſecundum limites verborum.*
43 *Pater filios alere tenetur licet nullam dotem receperit.*
44 *Text. in l. Bebius ff. de pact. dotali. declaratur.*
45 *Lucrum quando alicui aufertur contemplatione alterius illi applicatur.*
46 *Pactum de dote in caſu mortis non extenditur ad caſum diuortij.*
47 *Pactum de lucrando dotem in caſum mortis nō protenditur ad caſum diuortij.*
48 *Tex. in l. ſi filia ff. de diuor. & tex. in l. filiæ meæ ff. ſolut. matrimo. declarantur.*
49 *Tex. l. 3. ff. de pact. dotali. ſenſus.*
50 *Datio dotis ab extraneo facta in caſum ſequuti matrimonij eo non ſequuto locus eſt repetitioni.*
51 *Datum ob cauſam ea non ſequuta repetitur.*
52 *Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris.*
53 *Extraneus dotans in dubio animum donandi habere videtur.*
54 *Dotis fauor non attenditur niſi ſequuto matrimonio.*
55 *Barto. traditio refellitur.*
56 *Promiſsio dotis tacitam habet conditionem ſi nuptiæ ſequantur.*
57 *Pater dotans filiam non ſequuto matrimonio an poſsit ſolus experiri.*
58 *Extraneus dotans matrimonio non ſequuto condicere donata poteſt.*
59 *Maritus de dote paciſcens pro liberis ſuis facit vt ad eos dos pertineat etſi hæredes matris non ſint.*
60 *Bald. traditio ſubuertitur.*
61 *Maritus quando conuentione ſua dotem lucratur remanet filijs ſalua dotis inofficioſæ querella.*
62 *Dote data ab extraneo & ſibi reddi in certum caſum ſtipulante in caſu omiſſo id ipſum tacite conueniſſe videtur.*
63 *Tex. in l. vnica §. accedit C. de rei vxo. actio. declaratur.*
64 *Barboſ. declaratio.*
65 *Dotis datio conditionem tacitam habet ſi nuptiæ ſequantur.*

QVÆSTIO. LIIII.

PACTVM DOTALE IN VNO caſu conceptum quando ad alium extendi poſsit: Et an caſus omiſſus pro omiſſo habendus ſit.

1 VLPIANVS † ad edictum lib. 33. ſic ſcribit: *ſi cum dotem daret pater vel extraneus pro muliere, in vnum caſum pepigit, vel in diuortium vel in mortem: dicendum eſt in eum caſum in quem non pepigit eſſe mulieri actionem l. ſi cum dotem*
2 *† ff. ſolut. matrimo.* Ex his legis verbis non minima oritur difficultas. Prior cur Vlpianus patrem cum extraneo coniunxerit, inter quos tamen non minima ſit differentia in his quæ ad ſtipulationem reddendæ dotis pertinent; nam valet pactum reſpectu extranei dotem dantis l. vni. §. accedit C. de rei. vxo. actio. reſpectu tamen patris dotantis filiam non valet; vt enim is in ſe transferat dotis reſtitutionem ſolum pactum non ſufficit niſi ſit ſtipulatione vallatum l. auia C. de iur. doti. l. quoties ff. ſolut. matrimo. vt enim hoc obiter dixe-
3 rim, vbi † pater dat dotem filiæ in poteſtate conſtitutæ, eo ipſo ius ſtatuit vt actio competens ad illius reſtitutionem communis ſit inter patrem & filiam l. 2. §. quod ſi in patris ff. ſolut. matrimo. vbi vero dotat filiam emancipatam dotis actio in filiam ſolam conſolidatur l. vni. §. videamus C. de rei vxo. actio. niſi illico pater pacto, vel ſtipulatione ſibi dotem reſtitui caueret dict. l. vni. §. accedit in fin. C. de rei vxo. actio.
4 l. ex morte C. de pact. conuen. Planè † licet pactum vel ſtipulatio generaliter & indiffinite concepta ex vi generalis loquutionis contineat omnes caſus dotis reſtituendæ l. cum quærebatur ff. de verbo. ſignifi. l. qui ſic, vbi omnes ff. ſolut. matrimo.
5 Quando † tamen pactum limitate concipitur in vno caſu, vbi per alium diuerſum diſſoluitur matrimonium, pacto locus non eſt. Exemplum illius l. ſi cum dotem eſt, vbi pater ſtipulatus fuit dotem ſibi reddi in caſum mortis, contingit per diuortium
6 ſeparari: caſus † hic extremus veluti omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis, ita vt caſus expreſſus ad omiſſum trahi non poſsit: d. l. ſi cum dotem l. ſi extraneus ff. de condic. ab cau. l. commodiſsime de libe. & poſtliu.

Non parua ex ſuperioribus oritur difficultas vt antea dixi, cur Vlpianus extraneum cum patre parificauerit in dotis reſtituendæ promiſsione, cum longa inter
7 vtroſque ſit differentia. Huius † contrarij grauitate interpretes in varias procedunt opiniones, inter eas omnes oleum & operam perdere video, qui aliam meliorem quam gloſ. in prima ſolutione in dict. l. ſi cum dotem ſolutionem tradidit,

Oo quærat,

quærat; Quam communiter receptam do-
cet Alexand. inibi numer. 7. ad finem Clau-
di. num. 2. Campe. de dot. part. 3. quæſtio.
124. num. 1. & dixit etiam receptam Bar-
boſ. in dict. l. ſi cum dotem num. 1. ad me-
dium licet fragili ratione adductus gloſam
improbet: & tandem illius opinionem ſe-
quitur numer. 10. ad finem. docuit igitur
gloſ. verbum pepigit ad extraneum rela-
tum in propria ſtare ſignificatione; cæte-
rum quoad patrem addendum, ſtipulatus
ſit: non enim nouum eſt vnum & idem ver-
bum ad diuerſa relatum diuerſo modo ex-
plicandum eſſe l. 2. ff. de offic. proconſul.
8 Bartol. in dict. l. ſi cum dotem. Addo † ip-
ſe quod cum pactum nomen ſit generale ſti-
pulationem etiam continet l. 1. §. conuen-
tionis ff. de pact. ita vt non incongrue di-
xerit gloſ. verbum pepigit diuerſum circa
diuerſas perſonas poſſe effectum operari:
9 nam † & verba legis vniuerſalia ad habi-
litatem ſunt reſtringenda Iacob. de Aretin.
vbi Bald. poſt num. 21. in l. 1. §. nunciacio
de no ope. nunci. Iaſſon. in l. 2. §. prætor ait
num. 3. ff. qui ſatis. cogan. & in §. in perſo-
nam num. 26. de actio. Tiraquel. qui mul-
tos tractat. de retract. conſan. §. 1. gloſ. 7.
num. 26. Natt. conſil. 359. num. 5. Cæphal.
conſil. 23. numer. 124. lib. 1. Surd. deciſio.
122. numer. 21. vnde cum verbum pepigit
ad patrem accomodari non poſſit quia in-
habilis ſit niſi præcedente ſtipulatione, ap-
ta interpretatio eſt, pactum ad extraneum,
ſtipulationem ad patrem referre. Nec nunc
alias adferam ſolutiones quoniam extra in-
ſtitutum tractatus; ſed inquirendum prin-
cipaliter quando caſus expreſſus in pactis
dotalibus ad non expreſſum extendi poſ-
ſit, vel pro omiſſo habeatur. vt autem ma-
teriam hanc confusè ab interpretibus tra-
ditam patefaciam tres conſtituo inſpectio-
nes.

10 Prima vbi pater † in certum caſum pa-
ciſcitur dotando filiam: Secunda cum ma-
ritus dotem ſibi ſtipulatur. Tertia quando
11 extraneus. Prior † inſpectio multos caſus
continet: Primus in patre dotante filiam
vbi in certum caſum ſibi dotem reſtitui pa-
ciſcitur, in alium tunc caſum non expreſ-
ſum dotis actio ad mulierem pertinet, quo-
niam præſumitur patrem in caſu omiſſo do-
tis actionem donare filiæ voluiſſe, cum va-
leat donatio inter patrem & filium vel fi-
liam dotis fauore l. Pomponius Phinadel-
phus ff. fami. herciſcun. vt multis ſcripſi
hoc libro quæſtio. 3. ad finem. hanc ſenten-
tiam docuit prius gloſ. in dict. l. ſi cum do-
tem in verbo mulieri in fine vbi Barto. nu.
3. & 6. eandem ſequitur Angel. Roma. Cu-
ma. Imol. & alij quam etiam dixit commu-
nem Alexan. num. 14. Claud. num. 11. Ri-
pa. in l. 2. §. 1. num. 3. ff. ſolut. matrimo. Bap-
tiſt. de S. Blas. de priui. dotal. centu. 2. num.
94. Anton. Gomez & Zaſi. quos refert Bar-
boſ. in dict. l. ſi cum dotem num. 17. in fine:
12 Hanc † gloſæ opinionem communem de-
fendunt citati interpretes ex dict. l. ſi cum
dotem vbi text. parificat patrem & extra-
neum dotantes; at in extraneo dotante cer-
tum eſt; quod paciſcendo in vnum caſum
cenſetur in alio donare l. vni. §. accedit C. de
rei. vxo. actio. idem igitur, in patre dicen-
dum ex regula æquiparatorum in quibus in
vno diſpoſitum in alio etiam ſtatutum cen-
ſetur l. iam hoc iure de vulga. etiam ſi ma-
teria ſit exorbitans Iaſſon. in l. ſi conſtan-
te numer. 32. ff. ſolut. matrimo. Corn. con-
ſil. 256. numer. 23. lib. 1. Surd. deciſio. 251.
num. 3.

13 Secundo † eam adducunt rationem quod
contrariorum eadem eſt diſciplina l. 3. §.
final. delega. 3. in princi. inſtitu. de his, qui
ſunt ſui vel alie. iur. comprobat Surd. con-
ſil. 1. numer. 92. lib. 1. atqui vbi pater in ca-
ſu expreſſo paciſcitur actionem ſibi in ſoli-
dum quæri igitur in caſu omiſſo, contrarium
dicendum eſt, vt ſcilicet actio in totum fi-
liæ ſit.

14 Tertio † adducunt text. in l. inter ſoce-
rum §. fina. de pact. dotali. quo text. vide-
tur probari, actionem dotis in caſu omiſſo
ad filiam in ſolidum pertinere: Cæterum
contrariam opinionem tenuerunt alij plu-
res quod ſcilicet in caſu omiſſo actio inſoli-
dum non ſit filiæ, ſed communis patri & fi-
liæ iuxta terminos text. in l. 2. §. quod ſi in
patris ff. ſolut. matrimo. & fuit ſententia
antiquorum, quos refert gloſ. in dict. verbo
mulieri, & eos ſequitur Bald. in l. ſi extra-
neus ff. de condic. ob cau. Duaren. in com-
men. dict. l. ſi cum dotem in fine: Cagno.
in l. 1. num. 130. ff. de offic. eius Fulgoſi. in
dict. l. ſi extraneus num. 9. Ruin. in dict. l.
ſi cum dotem numer. 27. Barboſ. numer. 20.
verſicul. Ego vero ſecundam opinionem.
15 Mouentur † citati authores authoritate tex.
in dict. l. vni. §. accedit C. de rei. vxo. ac-
tio. quo in text. probatur, quod vbi pater
dotat filiam in poteſtate ſimpliciter, non
videtur ei actionem inſolidum donare, ſed
eſt communis inter patrem & filiam: à ma-
iori ducto argumento, idem videtur in hac
ſpecie, quando pater in vno caſu ſibi ex-
preſſe prouidit vt in omiſſo, actio com-
munis ſit; quia inducta ad argumentum
diminutionem non operantur l. legata in-
vtiliter cum vulga. de adimen. vel tranſ.
legat.

Huic

Huic argumento reſpondetur diuerſam
eſſe vtriuſque caſus rationem, quoniam vbi
pater ſimpliciter dotat filiam in poteſtate
propterea dotis actionem donare non cen-
16 ſetur, quia ſimpliciter dotando, videtur †
conformare tacitè voluntatem ſuam cum
legis diſpoſitione, quod ſemper præſumi-
tur in tali caſu l. quæro. §. inter locatorem
ff. loca.l.quidam cum filium de verbo. obli-
ga.doctores in l. hæredes mei §. cum ita ad
S. C. Trebellia. vbi Zanchi. part.9. num.5.
Alciat.tractat.de preſum.regu.3.preſum.32.
à num.1. Surd.deciſio.272. num. 25. at vbi
in certo caſu paciſcitur iam eo tunc recedit
à diſpoſitione iuris communis, vnde in omiſ-
ſo aliud tacitè cenſiſſe videtur, ideſt do-
naſſe.

17 Secundo † adducitur ratio, quod licet re-
medium extraordinatium legis faciat ceſ-
ſare prouiſio hominis expreſſa l. fina. cum
vulga. C. de pact. conuen. non tamen facit
ceſſare temedium legis ordinarium, quini-
mo quilibet cenſetur illud tacitè ſibi reſer-
uare gloſ. in l. 2. verbo tepellere C. de iur.
Emphiteo. Conuentio igitur pattis nō adeo
potens erit vt faciat ceſſare remedium legis
ordinatium d.l.2.§.quod ſi in patris ff.ſolut.
matrimo.

18 Huic † rationi facile reſpondetur quod
prouiſio hominis tollit prouiſionem legis
indiſtinctè, & remedium quodlibet ordi-
narium, quando ambo tendunt ad eundem
finem, ſic loquitur text. in dict. l. fina. C.
de pact. conuen. & text. in l. cum ex filio §.
filio impuberi de vulga. Caſtren. conſil. 15.
colum.2. lib.1. Iaſſon. in l.ſi ex legati cauſa
ad finem de verb.obliga.vterque Soci.quos
refert & ſequitur Menoch. lib.4. præſumpt.
preſumpt. 191. num. 39. 40. ſic in caſu noſ-
tro; ſecus ſi ad diuerſa l. cauſam §. puellam
ff.de manumiſsio.Atqui in propoſita ſpecie
prouiſio patris tendit directo contra legis
prouiſionem, ergo eam tollere debet. Se-
cundo reſpondetur quod per ſpecialem par-
tium conuentionem non cenſetur receſſum
à temedio legis, vel ſtatuti generaliter in-
ducti; tamen beneficij particularis ſic Bald.
Roma. Claud. & alij relati per Menochi.
præſumptio. 109. numer.44. 45. lib. 4. At
text. in dict. l. 2. §. quod ſi in patris, ſpe-
cialiter prouidet in patre, igitur prouiſio
eiuſdem illius legis beneficium ſuſtuliſſe cē-
ſetur.

19 Tertio † adducunt rationem alteram,
quoniam pater ſtipulatus fuit in caſu ex-
preſſo ſub conditione, quæ defecit quia non
contingit caſus dict. l. inter ſocerum §. fin.
de pact. dotal. igitur ſtipulatio pro eo ac ſi
non fuiſſet haberi debet l.1. de regu. Cato.
l. ſi pecuniam ff. ſi cert. peta. & videtur in-
nuere text. in l. 3. ff. de pact. dota. per ae-
tum igitur nullum non videtur in dubio pa-
trem iuri ſuo præiudicaſſe argu. l. certi con-
dictio §. quoniam de reb. credi. cap. non
præſtat de regu. iur. in 6. Huic tationi reſ-
pondetur retorquendo argumentum pater
ſtipulatus fuit in cetto caſu expreſſo ergo.
in non expreſſo donaſſe cenſerut ſic text.
in dict. l. vni. §. accedir C. de rei vxo. ac-
tio. qui text. in fortioribus terminis loqui-
tur ſcilicet in extraneo dotante; quanto
magis id recipiendum erit in patre; cuius
affectio & naturalis etiam dotandi filias
obligatio id ſuadent, cum inter eos ex cau-
ſa prædicta donatio conſiſtat dict. l. Pom-
ponius Phinadelphus ff. fami. hercif. gloſ.
in l. 2. C. de inoffici. donario. Bartol. in l.
quæ dotis num. 5. ff. ſolut. matrimo. Paul.
de Caſtr.in dict.l.ſi cum dotem num. 4. Ale-
xand.num.14. Claud. num. 11. Gabri.con-
ſil. 58. num. 22. lib. 1. Barboſ. in dict. l. ſi
cum dotem num.18. fuſè Menochi. lib.pre-
ſumpt.3.præſumpt.29. num.74. & ego ipſe
quæſt.3.hoc lib.Quare à communi ſententia
recedendum non eſt.

20 Secundus † caſus eſt quando pater ſtipu-
latur dotem ſibi reddi in certum caſum pu-
ta ſi ſine liberis filia moreretur, videtur eo
tunc in caſum contrarium non expreſſum
filiæ actionem dediſſe l. inter ſocerum §.
cum inter de pact. dotali. l. Bebius eod. ti-
21 tul. valet † enim argumentum à conttario
ſenſu, in huiuſmodi conuentionibus, con-
ſequenter de contrario ſecus iudicandum
eſt quod de exptesſo; non enim caſus omiſ-
ſus dici poteſt is, qui à contrario ſenſu eli-
citur l. apud antiquos C. de fur. & multo-
rum docui authoritate hoc lib. quæſtio. 40.
à num. 1. Cæterum huic caſui ſupra modum
aduerſatur regula l. ſi cum dotem in princi-
pio ff. ſolut. matrimo. ſupra citata; nam ſi
in huiuſmodi pactis valet argumentum à
contrario ſenſu prout valet.dict.l.ſi cum do-
tem diſpoſitio in totum corruit; quia cum
in text. pater vel extraneus pepigiſſent vt
in certum caſum dos filiæ redderetur, cum
hic caſus non contigiſſet reſpondit text. ca-
ſum omiſſum in diſpoſitione iuris remane-
re, & ideo filiæ donatam actionem non vi-
deri: Contrarium hoc maxime procedit te-
nendo intellectum, quem multi ſuſtinent ad-
uerſus communem ſupra à me defenſum,
quod ſcilicet in caſu omiſſo actio filiæ do-
nata non cenſetur ſed remanet apud pa-
trem: fottiſsimum contrarium eſt, cui vix
22 recta ſolutio dari poteſt; Battol. † in dict.
l. ſi cum dotem numer. 9. reſpondit, iu-
ra hæc rectè intellecta ſecum non pugna-

re, cum in ſpecie dict. l. ſi cum dotem cen-
ſeri donatam filiæ actionem in caſu omiſ-
ſo, atqui ibidem in dict. §. com inter: Neque
rurſus ait repugnare verba dict. §. cum inter
cum dicit, exiſtentibus liberis dotem per
generum retineri; quoniam interpretatur
Bartol. retineri quidem per generum non
proprio nomine tamquam in caſu omiſſo,
ſiue contrario expreſſo, ei donata, ſed nomi-
ne filiorum, quaſi matri largita, pertinereq.
ad filios tamquam matris hæredes cui ta-
cite donata cenſentur: eadem diſtinctione
vſus eſt idem Barto. in conſil. 130. num. 1. &
eam ab impugnationibus tuetur Alexan. in
dict. l. ſi cum dotem num. 15. & in l. poſt do-
tem num. 17. ſolut. matrimo. Paul. de Caſtr.
Guid. Pap. Curti. iuni. Gabri. & Phanu. quos
citat Barboſ. in dict. l. ſi cum dotem num.
25. quam etiam diſtinctionem dixit inibi
communem num. 24. ad finem Bartol. opi-
nionem nouiſsimè ſequutus fuit Peregrin.
tracta. de fideicom. articul. 28. num. 29. 30.
Bartol. traditio multis modis ab interpreti-
bus noſtris impugnatur, quam etiam poſt
alios impugnat Barboſ. vbi ſupra ad quem
lectorem reijcio: Alexan. in dict. l. ſi cum do-
tem quaſdam adfert ad contraria ſolutio-
nes, & alias Claudi. num. 12. Zaſi. in ſingu.
intel. lib. 2. cap. 2. num. 8. Alciat. in l. Lucius
2. num. 57. de hæredi. inſtituendis Coſtan.
tracta. de dot. cap. 6. num. 8. Barboſ. in d. l. ſi
cum dotem num. 28.

23 Mihi † autem poſt alios verius videtur
duo hæc reſponſa ſecum non aduerſari ſi re-
ctè intelligantur; quoniam in dict. l. ſi cum
dotem, pactum à patre vel extraneo factum
de dote reddenda non contingit in caſu ta-
cito contrario expreſſo, ſed in caſu diuerſo;
in dict. §. cum inter contingit in caſu tacito
contrario expreſſo, in conditione illa ſi ſi-
ne liberis; mortua enim cum liberis mulie-
re à contrario ſenſu in vim tacitæ pactionis
dos remanet apud maritum: Ita fit vt argu-
mento ſumpto à contrario ſenſu dos apud
maritum remaneat: longa autem ratio di-
uerſitatis eſt inter vtrunq. caſum ex eo quod
modo dixi; ſic in dict. l. ſi cum dotem argu-
mentatio illa deduci non poteſt, ſed caſus
omiſſus remanet in diſpoſitione iuris com-
munis. Ratio ea eſt quia vbi non euenit ca-
ſus contrarius, tacita illa contrahentium
mens quæ ex pacto expreſſo elicitur ceſſat,
cum perinde ſit ac ſi nihil conuentum fuiſſet
l. ſi pecuniam ff. de reb. credi. l. 3. ff. de pact.
dotali. & hæc mihi vera harum legum con-
ciliatio videtur: Cæterum ad ſupradicta vi-
denda ſunt ea quæ ſcripſi quæſt. 40. vbi de
argumento à contrario ſenſu multa dixi in
ſpecie pacti de quo agimus.

24 Tertius † caſus eſt cum pater dat dotem
filiæ, & ſi ſine liberis decedat ſtipulatur ſi-
bi dotem reddi, muliere enim cum filijs de-
cedente grauis quæſtio oritur an dos dona-
ta filiæ cenſeatur, an ve marito, an vero de-
beat ad patrem donantem reuerti: Et gra-
uem & difficilem dixit Phanu. tracta. de lucr.
dot. gloſ. 11. num. 9.

Caſus hic dupliciter intelligi poteſt, vel
enim pater ſtipulatur ſibi dotem reddi in ca-
ſu exiſtentium liberorum, & nulla tunc du-
bitatio eſt dotem ad eum reuerti debere.
Bald. conſil. 349. lib. 2. Aut vero ſtipulatur
dotem reddi ſub conditione ſi filia ſine libe-
ris decedat vt in propoſito caſu, & quidem
aliqui in hac controuerſia exiſtimarunt, mo-
riente abſque liberis muliere dotem cede-
25 re lucro mariti: ducti † authoritate text. in
dict. l. inter ſocerum in §. cum inter quo tex.
deciditur quod ſi maritus ſocero promittat
dotem reſtituere ſi mulier prædeceſſerit ſi-
ne liberis, dos eius extantibus retinetur: Et
licet text. non declaret per quem dos reti-
neatur, tamen proculdubio intelligendum
retineri debere per eum cum quo pactum
initum eſt, & qui dotem habet, & ſic per
maritum, qui illius dominus eſt. l. doce an-
26 cillam cum ſimili C. de rei vindica. cum †
retinere nemo dici rem aliquam dicatur ni-
ſi qui eam poſsidet gloſ. in l. poſt emanci-
pationem in gloſ. fina. de lega. 3. Zaſi. lib. 2.
ſing. reſponſo. cap. 2. num. 5. id ipſum aper-
te innuit dict. §. cum inter, nam cum dixe-
rit dotem retineri, neceſſario de marito
intelligendus eſt; quoniam per filiam ne-
quit quia nulla inita pactio cum ea fuit: Rur-
ſus idem de filijs dicendum, quoniam fue-
runt tantum illa conuentione in conditio-
ne poſiti ad excluſionem ſoceri paciſcentis,
ob id vocati non cenſentur ad dotem præ-
fatam, ſed ſola ſpe eis prouiſum ſi patri ex
teſtamento vel abinteſtato ſuccedant, iux-
ta gloſ. receptam in l. Lucius 2. de hæredi.
27 inſti. quæ † & in contractibus locum habet
iuxta Bald. traditionem in l. quod ſcitis nu.
7. C. de bon. quæ liberi. vbi in terminis reſ-
pondet ad text. hunc de quo toties men-
tionem facimus. dict. §. cum inter Alexand.
& Bald. in l. pro hyreditarijs. C. de hære.
actio. Alciat. in dict. l. Lucius, Purpura in l.
1. num. 684. de offi. eius, Socin. iuni. conſil.
108. num. 34. lib. 2. Barboſ. in dict. l. ſi cum
dotem num. 34. Et alios recenſet Ioſeph. de
Ruit. trac. an. & quan. filij poſi. in condi. li. 1.
ca. 4. num. 6. vbi tamen & alios multos con-
trariũ affirmãtes adfert precipuè Alciat. ſibi
contrarium reſponſ. 2. nu. 6. lib. 8. Menochi.
conſ. 325. num. 9. lib. 4. tandem reſoluit cum
priore opinione dum ex cõiecturis vocatus
apparcat:

appareat: Ex his ſequitur quod per conuen-
tionem prædictam non cenſetur in fauorem
alicuins protuſum niſi ſolius generi cum quo
pactio inita fuit. Et hanc opinionem tenue-
runt Dyn. Cyn. Bald. Angel. & Imol. quos
refert Alexand. in dict. l. ſi cum dotem num.
16. Bald. & Chriſto. Caſtellio. quos ſequi-
tur Barboſ. in d. l. ſi cum dotem num. 34. ad
medium.

28 Contrariam † opinionem quod imo in
prædicto caſu pater dotando, non cenſeatur
ſub conditione filiorum excluſiſſe filiam ſed
eidem in caſu contrario donare dotem non
autem marito voluiſſe, tenuit Bartol. in dict.
l. ſi cum dotem vbi & Alexan. num. 15. Bald.
conſil. 477. num. 6. lib. 4. conſil. 273. num. 1.
cum ſequent. lib. 1. & in l. pro hæreditarijs
num. 10. C. de hæredi. actio. Ruin. conſi. 132.
num. 11. lib. 2. qui pariter de communi teſ-
tatur. Phanu. de luc. dot. gloſ. 11. num. 9. Pau.
de Caſtr. conſil. 108. num. 2. lib. 2. Alexand.
in l. poſt dotem num. 17. ſolut. matrimo. &
conſil. 24. colum. penulti. lib. 1. Alciat. lib. 3.
de verbo. ſignifi. num. 12. Cardina. Zaba.
conſil. 152. num. 3. Guid. Pap. deciſio. 147.
num. 2. verſicul. Præterea quando filia, vbi
Ranchin. Cutti. iuni. in l. 1. num. 59. ff. de
offi. eius. Hieronym. Gabri. conſil. 58. nu. 20.
lib. 1. vbi num. 28. addit quod mater in præ-
iudicium filiorum vt infra dicam diſponere
non poterit l. perfecta C. de donatio. quæ
29 ſub mo. Mouentur † citati interpretes ex
text. in dict. l. ſi cum dotem, in quo vt altero
dixi caſu pater in vnum caſum ſi ſine liberis
dotem reddi ſtipulatus in caſum contrarium
donaſſe mulieri videtur; ſic in extraneo l.
vni. §. accedit C. de rei. vxo. actio. l. ſeruo. §.
ſi teſtator delega. 3. Neque filijs donaſſe vi-
30 detur ideſt nepotibus ſuis pater † ad quos
veluti non natos nec conceptos, conſequen-
ter incognitos affectionem nullam habere
videtur l. qui filiabus delega. 1. argu. l. ſi quis
in ſuo C. de inofi. teſtam. Barto. Fortuni. An-
gel. Alexand. Iaſſon. Deci. Socin. Ruin. Cæ-
phal. & Meno. quos refert & ſequitur Surd.
deciſio. 322. num. 48. 49. 50. Affirmant ergo
præfati interpretes quod licet filijs non ad-
quiratur, tamen pater eorum nomine dotem
retinet, non quod eam lucretur, cum diuer-
ſa ſint vt in his terminis reſpondet Bald.
dict. conſil. 273. ponderans ad hoc dictum §.
cum inter, qui de receptione verba facit tan-
tum: vnde cum ad filios pertinere in vim pa-
cti non poſsit, cum ſint in conditione tan-
tum poſiti, & ideo non vocati vt ſuperius
animaduerti, ad matrem dos pertinebit; ſic
enim & in filijs in conditione poſitis contin-
git, quoniam vbi teſtator grauat hæredem
ſine liberis morientem, alteri reſtituere, ex-
tantibus filijs, ij fideicommiſſo grauati non
cēſentur, ſed remanet in poteſtate patris gra
uati an filijs relinquere vellit vel non, ad ea
quę omnes in dict. l. Lucius. 2. & paſsim cæ-
31 teri ſupra relati. Reſpondet † autem Barto.
& qui illum ſequuntur dupliciter ad text. in
dict. §. cum inter in eo tex. ſtipulatum fuiſſe
expreſsim maritum, aut retinere in eo caſu
maritum dotem pro filijs: quæ tamen ſolu-
tiones multipliciter ſubuerti poſſunt, pro vt
eas impugnant contrariam tenentes: prior
diuinatiua eſt: ſecunda infringitur quoniam
cum pactum cum marito fuerit celebratum
non cum filia vel filijs, qui adhuc concepti
non erant, neceſſario in caſum exiſtentium
liberorum dos, quæ eis non exiſtentibus ad
patrem reuerſura erat, extantibus mariti lu-
cro cedet, vt & antea animaduerti. Alijs etiã
modis Barboſ. impugnat poſt antiquiores
32 quos omitto: Sed & ad tex. † in dict. l. ſi cum
dotem reſpondent reiecto Barto. intellectu,
in ſpecie illius tex. non contigiſſe caſum cõ-
trarium expreſſo ſed diuerſum, ideo rema-
net in diſpoſitione iuris communis vt dixi
ſupra ſecundo caſu in dict. §. cum inter, om-
33 nino contrarium. Rurſus † inuertitur Barto.
traditio quia ſupponit filiamfamilias in do-
te profectitia poſſe hæredem habere, cuius
contrarium aperte decidit text. in l. 2. ff. de
Caſ. pecul. Bald. Angel. & Zaſi. quos refert
Barboſ. in dict. l. ſi cum dotem num. 27. ad
finem & in dict. l. poſt dotem eod. titu. licet
in hoc articulo multi teneant contrariam vt
poſt Barto. Caſtr. & Alexan. docet Iaſſon. in
l. poſt dotem num. 92. ff. ſolu. matrimo. & di-
cit communem Viui. inter commu. opinio.
302. num. 18. Exiſtimo opinionem minus
communem aduerſus Bartol. in puncto iuris
veriorem; cæterum in iudicando & conſulen-
do ab opinione Barto. recedendum non vi-
detur, quia æqua & benignior & magis con-
ſona his ad quæ iure naturali impellimur,
donare ſcilicet filię & noſtris potius quã ex-
traneis argu. l. cum acutiſsimi cum ſimilibus
C. de fideico. Bald. in l. pro hæreditatijs nu.
10. C. de hæredi. actio.

34 Quartus † caſus eſt vbi pater ſimpliciter
dotat filiã, nec de dotis reſtitutione verbũ fa
cit, in hoc caſu cẽſent fere omnes dotẽ ei re-
ſtituendã à quo egreſſa eſt: l. dos à patre pro-
fecta C. ſolu. matri. vbi glo. Bart. Bal. Cyn.
Odofre. Ange. Sali. & cęteri omnes in l. poſt
dotẽ vbi Bart. nu. 27. ff. ſolu. matri. Alex. cõſ.
115. lib. 1. col. 2. & conſ. 77. lib. 7. Abb. conſ.
215. lib. 2. Afflict. deciſio. 236. vbi Vrcill. ad
eum Phanu. in cõmen. de luc. dot. glo. 11. nu.
3. Alciat. qui alios reſponſ. 299. num. 1. &
eſſe communem teſtatur Alexan. d. conſ. 115.
in princi. & conſ. 67. n. 1. li. 7. Bologne. in d. l.

35 num. 221. Barboſ. & ſcribunt ✝ citati in-
terpretes veram eſſe opinionem etiam vbi
cum filijs decedit filia, ea ratione ne pater
qui filiam amiſit rei quoq. familiaris ſuorum-
que bonorũ iacturam patiatur l. iure ſuccur-
ſum ff. de iur. doti. Menoch. conſ. 238. nu. 15.
16. lib. 3. fusè Ioſeph. Ludo. in commu. con-
cluſio. quæſt. 11. à nu. 1. Rimi. iuni. conſ. 379.
nu. 38. li. 4. Ray. de Mon. inter conſ. vlti. vo-
lun. conſ. 8. vol. 1. & aſſerit communem Iaſſ.
num. 99. in d. l. poſt dotem Crauet. & Rolan.
quos citat Viui. inter ſuas opinio. commu.
opini. 302. num. 15.

36 Cæterum ✝ ex conſuetudine Martini com-
muniter vbiq. locorum recepta extantibus
filijs ex matre dos non reuertitur ad patrem
dotantem; ſed remanet filijs; ſic & Accurti. in
d. l. dos à patre Barto. & alij nunc à me rela-
ti, & præter eos Capi. deciſ. 176. nu. 22. No-
ni. conſ. 48. num. 12. Menoch. d. conſ. 238.
num. 18. Caualca. deciſ. 44. num. 131. 1. par.
Alban. in dict. l. dos à patre Viui. d. opinio.
302. num. 16, Ioſeph. Ludo. d. q. 11. Rimin. d.
conſ. 379. Quod ſi alicubi ea conſtitutio non
vigere tius commune obſeruandum foret: vt
allegati authores ſcribunt, præcipuè Meno.
d. conſ. num. 18.

37 Admittunt ✝ autem omnes, communem
hanc conſuetudinem ſtrictè vti odioſam & à
iure exorbitantem interpretandam eſſe ſic
Barto. in dict. l. poſt dotem num. 30. vbi
Alexan. & alij. Noni. dict. conſil. 48. num. 9.
Menoch. dict. conſil. 238. num. 31. Viui. dict.
38 opinio. nu. 17. Ex ✝ quo infert egregie Me-
noch. dict. conſil. quod conſuetudo in dote
data loquens nõ haberet locum in dote pro-
miſſa quæ verè data dici non poteſt Nouell.
Anton. ab Alexan. Herculan. Capi. Socin.
iuni. & Thobi. Noni. quos citat, & ſequitur
Menoch. dict. conſil. num. 30. & Phanu. dict.
gloſ. 11. num. 6. ad finem. Cæterum opinio
hæc non caret maxima difficultate cum ſta-
tutum de lucro dotis quod itidem eſt, ad-
uerſus iuris diſpoſitionem, habet locum in
dote promiſſa ſicut in data, vt reſolui ex
magis communi hoc lib. quæſtio. 19. vbi de
veritate.

39 Secundo intulit ✝ Phanu. dict. gloſ. non eſ-
ſe locum conſuetudini vbi maritus prædece-
deret relictis liberis & poſt mater, cum in
hac ſpecie dos ad patrem reuerteretur, &
conſuetudo ad hunc caſum non extendere-
tur Barto. in dict. l. poſt dotem num. 33. Ale-
xan. & Iaſſon. num. 102. vbi communem di-
xit, & eandem communem repetit Viui. d.
opinio. num. 17.

40 Quintus ✝ caſus eſt cum maritus paciſci-
tur cum ſocero de lucrando dotem morien-
te muliere ſine filijs, à contrario enim ſenſu
filijs extantibus non lucratur dotem: Qui
caſus nullam apud doctores continet con-
tradictionem: vt teſtatur Curti. iuni. conſil.
93. num. 6. lib. 1. verſicul. Ex præmiſsis: Eo
maximè (inquit) quod nulla in hac ſpecie re-
ſultat correctio iuris communis, quia mari-
tus dotem regulariter lucrari nõ debet, cum
de iure communi ad dotantem redire de-
beat dict. l. dos à patre & tot. titu. C. ſolut.
41 matrimo. & alij ſuperius citati: Dubitatio ✝
maior circa hunc caſum incidit, an filijs de-
beat dos applicari nec ne nam etſi argumen-
to à contrario ſenſu inferatur, quod maritus
vxore cum liberis decedente dotem non lu-
cretur tamen non inde ſequitur, quod filijs
dari debeat; quoniam argumentum à con-
trario ſenſu neceſſario non hoc infert, ideo
ſumi non debet, iuxta tradita per alios in d.
l. 1. §. huius rei ff. de offi. eius. ideo niſi mater
filijs dotem relinquerit filij dotem habere
non poſſunt: ſic Paul. de Caſtr. in d. l. ſi cum
42 dotem in princi. & conſil. 356. Quoniam ✝
argumentum à contrario ſenſu non ſumitur
niſi iuxta limites verborum Deci. conſ. 386.
& conſil. 402. Phanu. dict. gloſ. 11. num. 10.
verſic. Quartus caſus. Vnde reſpondit mul-
tis Socin. iuni. conſ. 27. lib. 1. num. 11. quod
in caſu prædicto, nec vir, nec etiam filij lu-
crantur dotem, niſi mulier eis ipſam relin-
querit; Quamquam contrarium conſuluerit
Ruin. conſil. 8. num. 5. lib. 2. motus quod
extantibus liberis maiora ſunt onera matri-
monij, quam vbi deſunt; at lucrum dotis de-
fertur propter onera matrimonij l. pro one-
ribus C. de iur. doti. & multis citatis docui
hoc lib. Barboſ. in dict. l. ſi cum dotem num.
43 41. Nam ✝ & præter ſolutionem Socin. di-
cto con. reſponderetur quod vtrunque ſit ſiue
lucretur maritus dotem vel non lucretur, te-
netur alere filios; quinimo licet nullam re-
cipiat dotem l. ſi quis à liberis §. ſi quis ex
his ff. de libe. agnoſ. vt eos necare dicatur
ſi alimenta denegauerit l. necare. illo titul.
cum alijs multis ſimilibus, ad hanc ſpeciem
congeſtis per Sued. in tractat. de alimen. ti-
tu. 1. quæſtio. 1. in principio: Neque quid-
quam facit ponderatio Barboſ. contrarium
aduerſus Paul. de Caſtr. & ſupra relatos ſen-
44 tientis, qua ✝ adducit text. in dict. l. Bebius
ff. de pact. dotali. non enim meretur lex illa
citari contra præſcriptam traditionem cum
in caſu illius text. argumentum à contrario
ſenſu neceſſario inferret ad caſum propoſi-
tum quo in caſu valida eſt prædicta argu-
mentatio; in noſtra ſpecie non infert neceſ-
ſario, vt Paul. de Caſtr. Curti. iuni. & Socin.
animaduertunt.

Veruntamen Curti. iuni. in d. conſi. opi-
natur quod licet in ſuo caſu nequeant filij in
vim

vim argumenti à contrario ſenſu dore gau-
45 dere, tamen ✝ ex alio iuuari dicit, quoniam
cum lucrum alicui auſertur contemplatione
alterius id illi applicatur cuius contempla-
rione auſertur; citat Barto. communiter vt
dixit approbatum in l.2.§. videndum ff. ad
Tertulia.tex. in l. poſt legatum §. amittere
ff.de his qui vt indig. l. cum duo emancipati
§.ſi duo emancipati ff.de colla.bono. l.ſeruo
legato §. ſi teſtator vbi Iaſſon. 2. notabi. de
lega.1.innumeros Tiraquel. in l.ſi vmquam
verbo ſuſceperit liberos num.106. C.de re-
uo.donatio.Ruin.conſil.107. num.10.lib.3.
Surd. deciſio. 8. num. 10. vnde cum lucrum
hoc propter filios à marito adimatur, ſequi-
tur filijs applicandum fore. reſpondit enim
Phanu.dict. gloſ. verum non eſſe in hoc caſu
lucrum auferri à marito propter filios, quo-
niam cum ipſi nuſquã acquiratur in vim pa-
cti auſerri ab eo non dici poteſt, quia condi-
tio defecit vnde à Pauli Caſt. opinione non
facilè recedendum eſt.

46 Sextus ✝ caſus ſtipulario de reddenda do-
te in caſu quo morte mulieris ſolueretur ma-
trimonium non extenditur in caſum in quo
diuortio ſolueretur l. 3. ff. de pact. dotali. l.
Bebius eo. titu. ſunt enim caſus diuerſi, &
ideo de vno ad alium non rectè infertur ar-
gu. l. Papinianus exuli ff. de mino. remanet
igitur caſus diuortij in diſpoſitione iuris cõ-
47 munis; atque ✝ ideo pactum de lucrando do-
tẽ in caſum mortis ad caſum diuortij exten-
di non poteſt, non ſolum in caſu expreſſo ſed
neque in tacito qui argumento à contrario
ſenſu elicitur: habetur enim conditio illa ſub
qua pactum fuit celebratum, veluti ſi nuſ-
quam adiecta fuiſſet. ſic Bald. eruditè in d.l.
Bebius idem Bald. in auth. ſed etſi quis vbi
Salice. & Fulgoſi. C.de ſecun.nup. Caſtellio.
& Roma. in d.l.ſi cum dotem quos refert &
ſequitur Barboſ. in d.l.num.41. Contrariam
tamen ſententiam tenuit Barto. in eadem l.
ſecundum communem intellectum ſuperius
in tertio caſu relatum; & cum Barto. com-
munis vt teſtatur Alexan. ibi & cæteri poſt
quod imo pater ſtipulando dotem ſibi reddi
in vnum caſum ſi filia ſine liberis moreretur,
in caſum diuortij eidem donare videtur ex
48 d.l.ſi cum dotem: & probat tex. apertus ✝ in
l.ſi filia ff.de diuor. & in l.filiæ meę ff. ſolut.
matrimo. pater etenim ſtipulando dotem
reddi in caſum mortis prædictum, cum vi-
deatur donaſſe in caſu diuortij dict. l. ſi cum
dotem, quæſitum in illis iuribus fuit, an cum
filia grauiter ęgrotaſſet, & maritus filiæ re-
pudium miſiſſet, reſpondit vterque text.
quod cum fraude miſſum repudium fuerit,
vt dos mortua filia ad patrem non reuerte-
retur, ſed apud hæredes filiæ remaneret vel
filios, aut ipſum eundem maritũ, repudium
patri nocere non debuit, nec mulieri, vel il-
lius prodeſſe hæredibus: quibus iuribus a-
perte Barto. & communis opinio ſuſtinetur:
quam etiam nouiſsimè ex his iuribus ſequu-
tus fuit Menoch.conſil.334.num.25.lib.4.

49 Neque obſtat ✝ text. in l. 3. de pact. do-
tali. quoniam pactum ibi non fuit concep-
tum niſi in vnum diuortij caſum vnde niſi
in contrario locum non vindicant: præterea
non loquitur in patre ſtipulante, quemad-
modum noſtra quæſtio habet.

Neque etiam facit text. in dict. l. Bebius,
quoniam præter ſolutiones communiter ab
interpretibus traditas reſpondet Alexand.
text. loqui in patre qui non ſibi ſed alteri
dotem reſtitui ſtipulatus fuit quo in caſu in
caſum diuortij dos filiæ data non cenſetur,
ne licut in expreſſo, ſic in tacito caſu videa-
tur ſibi præiudicare ſic Alexand. in dict.l.ſi
cum dotem poſt Paul.de Caſtr. ibi Claud.de
Seyſel.ibidem nu.17. quidquid dixerit Bar-
boſ.nu.43.ad finem.

50 Septimus † caſus eſt, quoties extraneus
dat dotẽ in caſum ſequuti matrimonij quo-
niam in caſu contrario omiſſo locus eſt re-
petitioni illius dotis, tamquã ob cauſam da-
tam ea non ſequuta l.ſi extraneus ff.de con-
51 dic.cau.dat.cau.nõ ſequut. quoniam ✝ qui ob
cauſam certam donat ea non ſequuta donatũ
conſequitur condictione ſine cauſa, l. qui ſe
52 debere §.final.de con.cau.dat. Et remanet ✝
caſus omiſſus in diſpoſitione iuris cõmunis.
Bart. Angel. Roma. Cuma. Alex. & cæteri in
d.l.ſi cum dotem Tiraq. qui alias tracta. de
retract.lib.1.§.20.glo.vnl.nu.11.idẽ Tiraq.
tract.de primo. quęſt.40.à num.194. Crauc.
conſ.416.nu.15.lib.3. Tiber. Decia.reſpon.
1.à nu.145.lib.1. Caſſane.in conſue.Burgun.
rubr.6.✝.5.num.12.verbo. Et ſe pares Bar-
boſ.qui alios in d.l.ſi cum dotem num.50.&
præter eos Menoch. qui alios citat lib. 4.
præſump. præſump.26. num.11.12.13. Re-
manet ergo in prædicta ſpecie caſus omiſ-
ſus in diſpoſitione iuris communis, ſicut ex-
traneus dotans in certo caſu, in omiſſo idem
velle cenſeatur quod ius commune ſtatuit;
argum.l.ſi duo de acquir.hæredi. l.quæro §.
inter locatorem ff. loca. vbi promiſsio à lo-
catore facta, de non expellendo intelligitur,
dum rectè colat & debitam ſoluat penſio-
nem; ſic & in ſtatutis ſtatuentes id facere vo-
luiſſe præſumitur, & contrahentes nedum in
id quod ius commune ſtatuit ſed & quod ſta-
tuta vel locorum conſuetudines, vt multis
oſtendit egregie Menoch. lib. præſumpt. 3.
præſump.38. à nu.1.cum ſequent. vbi innu-
meros in hoc citat authores.

53 Cæterum ✝ huic caſui repugnat admodum

tex.in l.vni.§.accedit C.de rei.vxo.actio.quo
.tex.colligitur, extraneum dotantē in dubio
animū donandi habere voluiſſe: Hinc ſequi-
tur quod ſi donata dos fuit magis mulieri
quam extraneo cōdictio cōpetere debuit,ꝙ
tex.in d.l.ſi extrane⁹ negat. Bart. in d.l.ſi cū
54 dotē nu.7.reſpōdet, † leges non fauere do-
tib⁹ niſi poſt contractū ſemel matrimoniū,ſi
non ſequatur matrimonium fauor ceſſat, &
conſequenter donationis pręſumptio ſtatuta
in d.§.accedit. Bart.opinionem ſequuti ſunt
Caſtellio.ibi nu.16.Roge.nu.33.Deci.conſ.
55 35.nu.5.ad finē. Verū † traditioni huic Bart.
quā & tenuerunt alij multi oberit quod imo
lex dotibus fauet etſi matrimonium nō con-
trahatur vt facilius nubeāt mulieres.l.2.§.fi-
na.de priui.credito.l.lege Iulia.ff. de fun.do
tal.Boeri.deciſ.331.nu.2.& alij quos recen-
ſui hoc lib.quęſt.3.declara.2.vbi tñ alios ad-
uerſantes adduxi: Rectius itaq. dici poteſt vt
animaduertit Claud.de Seyſel.in d.l.ſi cum
dotē n.8.poſt Roma.& antiquiores quos ſe-
56 quitur Barboſ.ibidem nu.50.ad finē: quod †
in omni promiſsione vel datione dotis ſub-
intelligitur tacita conditio ſi nuptiæ ſequan-
tur l.item quia §.1.ff.de pact.quare deficiē-
te tacita illa cōditione omnia inde ſequuta
prædefectu voluntatis deficiunt.argumento
l.cum principalis de reg.iur.

57 Ex his † ſequitur reſolutio quæſtionis
quam tractaui hoc lib.quæſt. 3. declara.2. &
quæſt.9. An pater dotans filiam vbi non fuit
ſequutum matrimonium poſſet ſolus expe-
riri,an vero actio communis ſit vtriuſq. ac ſi
matrimonium fuiſſet ſubſequutum iuxta diſ-
poſitionem text. in d. l. vni.§.accedit.vide-
tur enim quod cum caſus matrimonij non
fuerit ſubſequutus, nullatenus actio filię cō-
petere poſsit: ceſſat enim dotis nomen vbi
matrimoniū ceſſat l.3.ff.de iur.doti. Et ſolus
pater vindicabit cum ceſſante cauſa ceſſare
etiam dotis conſtitutio debeat,quemadmo-
dum clarè text.in d. l. ſi extraneus ad finem
decidit de patre loquens,& alia iura adduxi
d.quæſt.3.& quęſt.9. Et in patre dotante ea-
dem ratio militat quæ in extraneo l.ſtipula-
tionem ff. de iur. doti. Bae. tractat. de non
melio.filia.cap.21.num.14. & ſequen. Bar-
boſ.in d.l.ſi cum dotem num. 51. in fine ff.
ſolut. matrimo. quos citaui cum alijs multis
d. quæſt. 3. Et licet alij contrariam opinio-
nem tueantur quod imo ſola actio erit filiæ
licet non ſequatur matrimonium, & quod
donatio eo ipſo irreuocabilis ſit ex text. in
d.l.ſi extraneus. quos in citatis locis retuli.
Et licet Roma. Alexan. Iaſſon.& Baeça.quos
refert & ſequitur Barboſ. in d. l. ſi cum do-
tem num.52. ad medium concordent, vt ſi
conſtet patrem donare voluiſſe etſi matri-
monium non ſequatur valeat in hoc caſu do-
natio & irreuocabilis ſit, ſin minus non va-
leat ita intelligentes text.in dict. l. ſi extra-
neus: tamen concordia hęc ſuſtineri non po-
teſt ex multis præcipuè quoniam ratio illa,
quod in dotis promiſsione tacita ſubintelli-
gatur conditio ſi nuptiæ ſequantur generalis
eſt etiam quoad patrē in caſu dubio vt Bae.
Barboſ.& alij fatentur; vnde ſi non ſequatur
matrimonium pater fundatam quoad dotis
repetitionem intentionem habet: præterea
in d. l. ſi extraneus non conſtabat de patris
voluntate donare volentis licet non ſeque-
retur matrimonium: quare recurrendum eſt
ad diſtinctionem noſtram & aliorum quos
d.quęſt.3.& 9.adduxi. Et ad traditionem il-
lam an conſtitutio dotis paternę ad dotan-
dum filios procedat ex cauſa finali vel im-
pulſiua; quoniam ſi ex cauſa finali donatio ir-
reuocabilis erit,ſi ex impulſiua reuocari po-
terit non ſequutis nuptijs ad ibi dicta lecto-
rem reijcio.

58 In † extraneo autem nulla dubitatio eſt,
non ſequuto matrimonio condicere donata
poſſe d.l.ſi extraneus,conditione ſine cauſa,
quaſi ſub tacita conditione ſi matrimonium
ſequatur donauerit.d.l.ſtipulationem de iur.
doti.l.item quia §.1.de pact. Roman. Panor.
Iaſſon.& Alciat.quos citat Barboſ. in d. l. ſi
cum dotem num. 51. quinimo quod magis
eſt etſi ſequuta forent ſponſalia; cum & taci-
ta illa conditio ſi matrimonium ſequatur
etiam contractis ſponſalibus militet l. quod
ſeruius ff.de cond.ob cau.d.l.ſtipulationem
l.1.ff.de vſuca.pro dot.

Secunda nunc inſpectio ſequitur quando
maritus dotem lucrari in vnum caſum ſtipu-
latur; Bald. conſil. 273. quatuor conſiderat
caſus, quos & refert ſimpliciter Phanu. in
commen.de luc.dot.gloſ.11.num.9. ad me-
59 dium. Primus † eſt quando maritus expreſ-
ſim paciſcitur pro liberis ſuis, tunc inquit
dos iure pacti pertinebit ad filios etiā quod
non ſint hæredes matris dict. l. inter ſoce-
60 rum §. 1. de pact. dotali. Verum † & hæc
Bald. & Phanu. traditio vera non eſt quo-
niam in dubio pater ſtipulando pro filijs
cenſetur ſtipulari pro filijs vt hæredibus, &
non vti filijs vt multorum teſtimonio do-
cui hoc lib. quæſtio. 12. vbi magis commu-
nem & veram dixi, ad eum locum lectorem
reijcio. Neque tex.in d.§.1.Bal. ſententiam
61 probat vt ex eo conſtat. Secundum † tradit
caſum quando maritus pro ſe ſtipulatur tunc
lucrabitur ſalua filijs quærella inofficioſę do-
tis l.1. C. de inofi. dot. Cæterum Bald. non
declarat an in caſu omiſſo vel contrario lu-
crari debeat nec ne, quare ad ſuperiores ca-
ſus primæ inſpectionis recurrendum erit.

Tertius

Tertius Bal.caſus, quando nihil ſtipulatur ſed ſimpliciter promittit dotem reddete filijs non extantibus, in hoc caſu adeunda eſt communis traditio quam ex alijs docui ſup. in tertio caſu primæ inſpectionis. Quartum caſum adiungit Bald. quando in promiſsione dotis reſtituendæ per maritum facta non fuit mentio filiorum habita, tunc ait recurrendum eſt ad text.in dict. l. dos à patre C. ſolut.mattimo. dixi in priori inſpectione in 4.caſu.

62 Tettia & † extrema inſpectio ſequitut in
extraneo dotante mulietem & dotem ſibi
in certum caſum reddi ſtipulante, is enim in
caſu omiſſo reddi tacite conuenisse videtur;
atque ideo tunc condictio ſibi competit veluti cum daret aliquis mulieri in caſum nuptiarum, his enim non ſequutis illi reddenda dos eſt tacira quædam conuentione ex pacto expreſſo reſultante vt ſup. dixi ex dict. l. ſi extraneus ff.de condi.ob cauſ.ideo glo.in d. l.ſi extraneus verbo in hunc ad finem, egregie docuit caſum omiſſum in illo text. diſpoſitioni iuris communis relinqui, iuxta diſpoſitionem etiam text.in dict.l.ſi cum dotẽ; ideo efficitur vt ſicut is qui ob certã cauſam donat ea non ſequuta habet condictionem ob cauſam l.1.& tot.titu.ff.de con. cau. dat. cau. non ſequ.ſic extraneus ibi non ſequutis nuptijs dotem repetet condictione prædicta. Fulgo.Roma. Iaſſ. & alij in dict. l. ſi extraneus Caſtellio.& Batbo. in dict. l. ſi cum
dotem num.50.& cæteri inibi. Veruntamen
63 † ſuperiori traditioni non mediocriter aduerſatur tex.in l.vni.§ accedit C.de rei vxo. actio.quo text.ptobatut, extraneum dotantem in dubio videri dotate animo donandi: hinc ſequitur neceſſario quod condictio magis mulieri quam extraneo competere debuit Bartol. in dict. l. ſi cum dotem ſuſtulit contrarium dicens, quod lex non fauet dotibus niſi poſtquam contractum eſt mattimonium, ideo ſi non ſequatur ceſſat fauorabllis præſumptio donationis dotis ſequũtur Bart.
ibidem Caſtelli.Roge.& Deci.conſi. 35.nu.
64 5.quod improbat † Barboſ.ibi num. 50. ad finem, cum lex faueat dotibus etiam non cõttacto matrimonio vt facilius nubant l. 2. §. fina.de priui.credito. l. lege Iulia ff. de fun. dota.Roma.in dict.l. ſi extraneus Seyſel. in dict.l.ſi cum dotem Boeti.deciſio.331.num.
2.& latius ipſe hanc improbaui, hoc li.quæſ.
65 3. declara. 2. vnde alij † ſentiunt condictionem mulieri non competere quia in ea dotis promiſsione vel datione ſubintelligitur tacita conditio ſi nuptiæ ſequantur dict. l. ſtipulationem ff.de iur.doti.dict.l.item quia §.1. de pact. ſi igitur matrimonium non ſequatur condictione locus eſt.

SVMMARIVM.

1 *Pater vel extraneus ad ſtipulandum dotem à muliere adhibiti in contractu matrimonij, an eis donandi animo adhibiti videantur.*

2 *Mulier ad ſtipulandum dotem aliquem adhibens, videtur vt procurator adhibitus.*

3 *Text. in l. quæ dotis ff. ſolut. matrim. declaratur.*

4 *Barto. intellectus ad text. in dict. l. quæ dotis.*

5 *Nomina ſua in inſtrumentis deſcribere honeſtiores perſonæ non ſolent.*

6 *Donandi animus numquam præſumitur.*

7 *Menoebij traditio noua.*

8 *Mulier adhibens perſonam coniunctam ad ſtipulandum dotem non cenſetur animo donãdi illam adhibuiſſe.*

9 *Pactum de donando præcedens ſubſequuta poſt adhibitione coniunctæ perſonæ per mulierẽ facta ad ſtipulandum dotem donationem præcedentem non immutat.*

10 *Mulier abbibens coniunctam perſonam ad ſtipulandum dotem animo donandi, donare videtur.*

11 *Bartoli traditio & conciliatio.*

12 *Mulier qui fratrem adhibuit ad ſtipulandum dotem in certum caſum donaſſe præſumitur.*

13 *Stipulatio de dote reddenda in omnem caſum verificari non poteſt niſi cum morte mulieris ſoluitur matrimonium.*

14 *Mulier adhibens extraneum ad ſtipulandum dotem non videtur animum donandi habuiſſe.*

15 *Mulieres ſuapte natura auaræ.*

16 *Mulier nequit ſibi in dote præiudicare.*

17 *Mulier non poteſt facto ſuo iura ſuarum dotium lædere.*

18 *Pactum à patre factum circa dotis reſtitutionem præiudicat filiæ effectæ, ſui iuris.*

19 *Mulier adhibens extraneum ad certam partem dotis ſtipulandum, donare videtur.*

20 *Donatio facilius præſumitur inter coniunctas perſonas quam inter extraneas.*

21 *Stipulator extraneus adhibitus per mulierem in certo caſu, donandi animo adiectus cenſetur.*

22 *Menoebij traditio reprobatur.*

23 *Menoebij ſolutiones confutantur.*

24 *Pactum patris filiæ præiudicans dum nuptui traditur nullum.*

QVÆSTIO. LV.

PATRE VEL EXTRANEO ad ſtipulandum dotem à muliere adhibitis in contractu matrimonij; An donandi animo adhibiti cenſeantur.

NEMINI

1 NEMINI † dubium eſſe poteſt
poſſe mulierem in cõtractu ma-
trimonij ſtipulatores adhibere
qui dotis reſtitutionem ſtipulen-
tur á marito : ij igitur a marito
per mulierem hærede inſtituto dotem exi-
gere veluti donatarij poterunt l.quę dotis ff.
2 ſolut. matrimo. Id autem mirum † videtur
prima facie quinimo impoſsibile, quoniam
vbi quiſquam per mulierem ad ſtipulandum
dotem adhibetur adhibitus in dubio videtur
magis vt procurator illius, atque ideo quod
is exigit mulieri reſtituere mandati actione
cogitur l. cum quis decedens §. nuptura de
lega.3.l. idemque §. ſi cui in fine ff. manda.
eadem denique muliere mortua tenetur is
hæredibus mulieris eandem facere reſtitutio
nem ad regul. l. vni. C. vt actio. ab hęredi.
conſequenter marito : vnde videtur ſtipula-
tori huic obijcere poſſe maritum regulam,
dolo facis qui petis quod reſtituturus es , l.
3 dolo facit de dol. exceptio. † gloſ. in dict. l.
quæ dotis 1.diſſoluit dicens text. in dict. l.
quæ dotis intelligendum fore quando con-
ſtat ſtipulatorem adhibitum fuiſſe á muliere
animo donandi illi,vnde nec mulieri nec hę-
redibus vel alteri perſonæ reſtituere cogen-
tur ex regul.l.2.C.de iur.doti. §.perficiuntur
inſtit. de donatio. Hanc ſolutionem aſſerit
communem Alexan.in dict. l. quę dotis nu.
3.Iaſſ.num.11.Alexan.& Nouell. quos citat
Barboſ.in d.l.num.9.Bartol.vero illic nũ.1.
reprobat ſolutionem & rectè veluti ſup.mo-
4 dum diuinatiuam ; demum reſpondet , † in
caſu dict.l.quę dotis ob id donatam dotem
ſtipulatori pręſumi, quoniam adhibitus tan-
tum fuit ad certam dotis portionem non ad
totam dotem,ideo præſumi in ea lege ſtipu-
latorem adhibitum fuiſſe animo donandi.
ſimilis eſt text.in d.l.2.C.de iur.doti. Neq.
enim veriſimile voluiſſe mulierẽ ſibi in tota
dote præiudicare argum. l. cum de indebito
de probatio.l.ſi filius familias ff.de donatio.
Rationem differentiæ inter vtrumq. caſum
eam reddit , quod vbi ad dotem totam ſti-
pulatorem mulier adhibet id facere videtur
5 vt illius nomine poſsit repetere , † quia ſo-
leant honeſtiores in inſtrumẽtis nomina ſua
non deſcribere l.pupillus §.fina. verſi. Sanè
ff. de auth. tuto. præcipue in mulieribus in
quibus maior honeſtas requiritur cap. 2. de
Iud.in 6. l. optimam C. de con. & cont. ſti-
pul.fuſè Tiraquel.in ll.connubial. a nu. 39.
cum ſequent. multis , Atqui hæc ratio ceſſat
vbi certa dotis pars de voluntate mulieris
ſtipulatur, cum tunc pro alia parte mulieris
nomen ſcribi in inſtrumento debeat & per
ipſam exigi l. vni. §. accedit C. de rei vxo.
actio. ſubiungit ille , quod ſi & alij pro alia
parte forſitan adhibiti ad ſtipulandum fuiſ-
ſent , ita quod pars nulla apud vxorem exi-
genda remaneret,quia & ſuperior ratio mi-
litat,donandi animus non præſumetetur. ſe-
quuntur Bartol.Angel.Salicet.in l.2.num.2.
6 C. de iur. doti. Improbant † autem cæteri
Bart. reſponſionem vel ex eo maxime quod
neque in toto nec in parte animus donandi
pręſumi debet dict. l. cum de indebito de
probatio.argu.l.quæ de tota de rei vindica.
§.nihil intereſt de fideico.liberta.Sic Iaſſ. in
dict.l.quæ dotis num.11.Claud.num.1.Bar-
7 boſ.num.10.Verum † Menochi.lib.præſ.3.
præſ. 10. num. 10. ad medium præter alios
omnes nouam reddit differentiæ rationem,
quia inquit vbi mulier totam dotem ad ſti-
pulandum adhibuit,videtur ſtipulator adhi-
bitus ob id quod ſit magis idoneus & dili-
gens exactor,& quia in iudicio facilius & ho-
neſtius eſſe poteſt quam mulier , cuius non
patitur honeſtas vt antea dixi,quod iudicum
tribunalia frequẽtet cæterum hæc ratio ceſ-
ſat quando ſtipulator fuit adhibitus ad dotis
partem tantum ſtipulandam,quãdo quidem
vbi cauſa partis dotis voluit eſſe in iudicio
& ſe idoneam exactricem exiſtimauit, idem
in alia parte dicendum:vnde cum ceſſet cau-
ſa,nec alia quam donationis excogitari poſ-
ſit,donatio præſumenda erit.Quæ ratio Me-
nochij non diſplicet.qui & ibi Bartoli ſupe-
riorem amplectitur traditionem & eandem
ab obiectis Cuma.& aliorum defendit is vi-
dendus.Scio aliter conciliaſſe Cuma.in dict.
l.quę dotis , aliter alios ſed á Barto. tradi-
tione diſcedẽdum non eſt. In hac autem ma-
teria an ſtipulator adhibitus videatur donã-
di animo nec ne multos caſus ordinate poſt
doctores in dict.l. quæ dotis Menochi. con-
ſiderat in dict.pręſ.10.a num.1. Ego autem
quoniam articulus hic copiosè tum ab inter-
pretibus in dict. l. quæ dotis tum & ab ipſo
Menoch.dict.pręſump.tractatur, breuiter vt
magis inſtituto tractatus ſatisfaciam quam
vt aliqua addam , duos tantum caſus conſi-
dero:primus eſt vbi mulier adhibuit ſtipula-
torem coniunctam perſonam , ſecundus vbi
8 extraneam:Primi † caſus regula ſit in dubio
etiam adhibita coniuncta perſona ad ſtipu-
landum non cenſeri adhibitam animo do-
nãdi ſed potius procuratorio nomine l. idẽ-
que §.ſi cui ff.manda. l. mulier de ſuo ff. de
iur. doti. l.cum quis decedens §. nuptura de
lega.3.ſup.citatis in dict.l. quæ dotis & in l.
Seya.de dot.prę.& in l.cum maritus §.fina.
de pact.dotali. Barto.in dict.l.quæ dotis nu.
2.Cyn. Salicet. Bald.Iaſſo. Campe. Nouel.
quos ſequitur Menochi. dicens communem
lib.præſump.3.præſ.10. num.5. Et hanc re-
gulam aſſerit etiã receptiſsimam Bologne.
in dict.

in dict.l.quæ dotis num.53.Barboſ.num.15.
Nam ſola coniunctio ſanguinis,niſi aliud ac-
cedat , non inducit præſumptam donationẽ
dictis iuribus Aymo.conſi. 86.num. 2. fusè
Menoc.de arbi.indi.quæſ.caſu.88.nu.10.

9 Declararur † primo regula niſi pręceſiſſet
pactum in fauorem coniunctę perſonę & po-
ſtea eadem ad ſtipulandum fuiſſet adhibita
nam ſequens actus interpoſitionis ſtipula-
tionis non efficit,vt animus donandi pręce-
dens mutetur,l.cum maritus §.fin.ff.de pact.
dotali.ſecundum intellectum Roma.in dict.
l.quæ dotis num.5. Cuma.num.7. Iaſſon nu.
11.Barboſ.num.14.ad medium.addit igitur
ſtipulatio ſubſequens,& robur præſtat pacto
præcedenti,non autem tollit l. cum patrem
C.de iur. doti.l. penul.ff.de donatio.Rurſus
& cõiunctio ſanguinis præſumptionem etiã
adiungit cæteris concurrentibus l.fina. §.fin.
ff.de donatio.cum ex coniecturis inter con-
iunctas perſonas facile præſumatur latè Me-
noch.lib.præſ.3.pręſ.23.cum ſequen.multis.
hunc ſenſum improbant multi & mihi non
placet, quia fruſtra ageremus de ſtipulatio-
ne ſi ratione pacti donata ea dos fratri fuiſ-
ſet in eo text.quæſtio noſtra eſt an ex eo ſo-
lo quod frater adhibitus fuit videatur ſibi
donatum à ſorore.

10 Secundo † limitatur quando coniuncta
perſona adhibita fuit animo donandi tunc
certè donatio reſultabit in fauorem illius
qui ad ſtipulandum adhibitus fuit.ſic gloſſ.
penul.in dict.l.cum maritus §.fin.& eſt com-
munis traditio vt affirmat Alexan. in dict.l.
quæ dotis num. 4. & 7.Iaſ. num. 11. Bolog.
num.46.& 59.poſt Roma.num.5. Angul.in
l.3.de meliora.gloſ.4.num.62.atque in hunc
ſecundum intellectum intellexere prædicti
dict.§.fina.l.cum maritus,in hunc etiam ſen-
ſum intellexere dict.§.Areti.conſil.74.num.
3.Socin.ſeni. conſi. 53.col. 3. Menoch. ſibi
contrarius conſi.186.num. 30.lib. 3.at in d.
l. quæ dotis non conſtabat de animo do-
nandi.

11 Quæ ſecunda † conciliatio eſt cum tex. in
dict.l.quę dotis. Barto. tamen hunc intelle-
ctum & conſequenter conciliationẽ impug-
nat dicens ſenſum dict. §. fina. eſſe omnino
diuinatiuum , cum non conſtet ex aliquibus
illius §.verbis fratrem adhibitũ fuiſſe animo
donandi.vel vti procuratorem mulieris;pri-
mo enim caſu reuocare donationem ſtipula-
tione quęſitam nequit,dict.l.perfecta C. de
donatio.Secũdo cum ſtipulatio nomine mu-
lieris & ad ipſius vtilitatem interpoſita cen-
ſeatur,libere eam poterit renocare l. idem-
que §.ſi cui ff.manda.l. Seya.de dot. præleg.
d.l.cum quis decedens §.nuptura delega.3.
verum ſuperior intellectus cõmunis videtur,

12 Tertio limitatur † eſtque tertià concilia-
tio & alter d.§.fina.intellectus, quando fra-
ter , & ſic coniuncta perſona fuit ſtipulatus
dotem reſtitui in certum caſum : ſcilicet ſi
morte mulieris ſolueretur matrimonium,
13 ideo animus donandi præſumitur ; † cæte-
rum ſi in omnem euentum dotis reſtituendæ
non præſumeretur niſi de eo conſtaret iuxta
gloſ.1.in dict.l.quæ dotis & ibi cæteri.Bart.
in d.l. quę dotis quem alij ſequuti ſunt quos
etiam refert & probat Menochi. dict. pręſ-
ſump.num.17. cum ſequent. Improbant cæ-
teri hunc intellectum & conciliationem ex
l.2. C. de iur. dot. vbi ſtipulata filia reſtitu-
tionem certæ partis dotis ſi morte matris
ſolueretur matrimonium, innuit donãdi ani-
mum non pręſumi niſi de eo conſtet.

Accedat ſecundo quod ſtipulatio interpo-
ſita in omnem caſum reddendæ dotis verifi-
cari non poteſt , niſi quando morte mulieris
ſoluitur matrimonium l.2.ff.de pact. dotali.
Hinc ſequitur quod cum in eo caſu tantum
verificari poſsit , caſus pro expreſſo haben-
dus eſt l.2.cũ ſimili.de libe. & poſthu. Ter-
tio infringitur ſenſus hic ex l. poſt dotem
ff.ſolut.matrimo.vbi pater adhibitus ſuit ad
ſtipulandum dotem filię datam in certum
caſum diuortij,& tamẽ non præſumitur ani-
mus donandi.

Vera igitur reſolutio eſt ſtipulatorem ad-
hibitum licet coniunctam perſonam ad do-
tem ſtipulandam non cenſeri donandi ani-
mo adhibitum, niſi animus aliquibus conie-
cturis præter coniunctionem ſanguinis ad-
iuuetur, quod aperte docet text. in dict. l.2.
C.de iur.doti. vbi ſine coniunctione ſangui-
nis Iuſtinianus,& animum deſiderat.

14 Secundus † caſus eſt in extraneo ; in quo
regula ſuperiori ſimilis ſtatuitur extraneum
ad ſtipulandum adhibitum animo donandi
adhibitum non cenſeri ſed veluti procura-
torem & mandatarium, quod in dubio præ-
ſumitur; cum donationis coniectura capien-
da non ſit dict. l. cum de indebito l. ſi cum
aurum de ſolutio.cum vulgat.quoniam ſi in-
ter coniunctas perſonas adiunctio hęc ſtipu-
lantis dotem non facit præſumi donationẽ
vt priori regula,minus quidem in extraneo:
15 præcipue in muliere † quę ſua natura rapax
& auara eſt l. ſed ſi ego ad fin. ff. ad. S. C.
Velleya.fusè Menochi. libr. 3. præſump. 3.
pręſ.a num. 1. Rurſus cum alia quam dona-
tionis coniectura capi poteſt,hęc amplexan-
da eſt non donationis l. eleganter §. qui re-
probos de pigno.actio. dict. l. ſi cum aurum
Menochi.dict.pręſ.10.num.3.idem de arbi-
tra.iudi.caſu:88.lib.2.à num. 1.& præſ. 12.
num.11.lib.3.pręſ.71.num. 2.eo.libr. egre-
gie Surd.tract. de alimen.titul.6.quęſ.1.nu.
4.5.6.7.

4.5.6.7. At hic poteſt alia ſumi coniectura,
quod ſcilicet mulier ſtipulatorem adhibue-
rit vti procuratorem & magis idoneum, hæc
ergo capienda erit.
16 Accedat † quarta ratio quoniam mulier
nec volente ipſa poteſt libere de dote etſi
patrimonium proprium illius eſſe dicatur l.
3.§. ſed vtrum de mino. ſibi præiudicare ne
ſibi ipſi nubendi facultaté prædefectu dotis
præſcindat, dixi hoc li.q.1.impediretur enim
nuptię ſecundæ quod iure vetitũ fuit. l. 1. &
tit.C.de indic.vidui. tollen. vnde nec quidẽ
expreſſe donare dotem poteſt Caſtren. &
Iaſſ.in dict.l.quæ dotis Nouel.tract. de dot.
part.6.priui.69.num.2.Menochi.dict. præſ.
17 10.num. 4. † vnde dixit egregie Pala. Rub.
in cap.per veſtras §.11.num.1.de dona. int.
vir. & vxor. quod mulier non poteſt aliquid
facere in præiudicium dotis vbi ex facto ſuo
dotium iura lęderentur l. de die cum tribus
ſequen.ff.de pact.dotali.quod multis ibi oſ-
tendit exemplis; Addit.§. ſequenti 12.num.
1. quod mulier in dote non habeat liberam
diſponendi facultatem. His ſimile eſt, quod
ſingulariter tradit Alex.in l. 2. §. quod ſi in
18 patris ff.ſolut.matrimo.num.3. † quod licet
pactum à patre factum circa dotis reſtitutio-
nem præiudicet filiæ poſtquam effecta eſt ſui
iuris vt dixit text.in l. 2. §. quod ſi in patris
ff.ſolut.matrimo. intelligendum erit in cer-
tis caſibus, his ſcilicet in quibus poteſt ſibi
præiudicare vbi nec doti illius iuribus & fa-
cultati iterum nubendi prẹiudicatur, quos &
his ſimiles caſus coaceruarunt Alciat.in dict.
§.quod ſi in patris num.38.& Parpa. nu. 57.
& Alex.ſequitur & probat Barboſ.in dict.§.
num. 47. vnde in extraneo adhibito ad ſti-
pulandum donatio præſumi non debet. Et
procedit regula in caſu dubio vbi ſtipulator
adhibitus totam dotem ſibi reſtitui ſtipula-
tus eſt, quoniã ſuperiores adductę rationes
in hac ſpecie militant vt multorum authori-
tate docet Menoch.d.prẹſ.10.a nu.5.
19 Declaratur † nunc regula vt procedat vbi
ſtipulator totam dotem ſtipulatus fuit, ſecus
ſi aliquam illius partem, quoniam in eo caſu
ad donandum adhibitus cenſetur l. quę do-
tis ff.ſolut. matrimo.l.2.C.de iur. doti.Bar-
tol.in dict.l.quæ dotis nu.2. Salicet. Angel.
& Bologne. quos ſequitur idem Menochi.
dict. præſ. num. 7.& 8. verum hęc Barto.&
aliorum opinio ab omnibus fere commu-
niter improbatur vt dixi ſuperius in princi-
pio: quæ maxime confunditur ex text. in d.
l.cum maritus §.fin.de pact. dotali. cui non
oberunt ſolutiones duæ per Menochi.aſsig-
natæ dict.præſ.num.14.Non prima quod in
eo §. fina. fuit ſtipulator adhibitus ad totam
dotem, ſecus ſi ad partem dotis: quoniam
ſicut donatio in toto non præſumitur, ſic nec
in parte vt ex alijs ſupra dixi, idque maxime
in extraneo de quo agimus, cui res noſtræ
20 nullo iure debentur. † Secundo tex.in §.fin.
loquitur in fratre & ſic coniuncta perſona, in
qua facilius donationis coniectura capi po-
teſt vt & ſuperius animaduerti, maxime in re
modici valoris, tunc enim coniunctam per-
ſonam ad ſtipulandum adhibitam ad donã-
dum præſumi poteſt adiectam fuiſſe l. ſi ſer-
uus ſecundum veriorem intellectum ff. de
donatio.int.vir.& vxor.Bald.conſil.19.libr.
1.Barba.Purpura. Ruin.Fulgo. Seyſel: Bo-
logne.quos ſequitur & refert Barboſ.in dict.
l.quæ dotis num.20.ad medium: Neque ob-
ſtat ſecunda ſolutio eiuſdem Menoch. ibidẽ
quoniam inuertit omnino nedũ ſenſum ſed
& verba illius §. vnde idem ipſe Menochi.
ſibi parum conſtans conſi.286.num.30. li.3.
agnoſcit verum §.illius intellectum quem cũ
Socin.& Aretin.retuli ſuperius in verſic. Se-
cundo limitatur ibi videndus.
21 Secundo † declaratur vt non procedat
quoties in vnum caſum ſtipulator fuit adhi-
bitus, veluti ſoluti matrimonij morte mulie-
ris, tunc donandi animo adhibitus videtur,
ex dict.l.cum maritus §.fina.ſecundum Bar-
to.intellectum quem ſequuti ſunt Salice. &
Iaſ.in dict.l.quæ dotis.& eos refert & pro-
bat Menochi.dict.præſ.num.17. etſi impro-
bet ſenſum Barto.ad dict. §. fina. Verum is
ibi ex alio tuetur Bartol. traditionem, quia
ſtipulatio (inquit) in vno tantum caſu facta
non habet aliam coniecturam quam dona-
tionis, quia nulla alia ratio reddi poteſt,
quare voluerit ſtipulatorem illum ſtipulari
ſibi reddi dotem in eo caſu, non in cæteris:
22 Quæ † Menochij conſideratio diſplicet, nã
cum fuerit adhibitus ad ſtipulãdum in certo
caſu alia etiam coniectura quam donationis
capi poteſt, quia veriſimiliter crederet mu-
lier in eum caſum & non alios diſſoluturum
fore matrimonium, & eundem ideo in eo
caſu adhibuit quod de illius opera & faci-
liori exactione confideret, ad ea quę in prin-
23 cipio dixi quæſtionis. Præterea † & Menoch.
traditio inuertitur quia in dubio diſponens
prẹſumitur motus non ex vna cauſa tantum
ſed ex pluribus, etſi ignotæ ſint nobis. Salice.
in l.2. C. de Noxa. actio. Iaſſ.Rip. Curti.&
Gozadi.quos citat Surd.deciſio.322.nu. 64.
igitur non donationis coniectura capienda
eſt. Rurſus à Bartoli traditione recedunt
communiter alij quos refert Iaſſ. in dict. l.
quæ dotis num. 11. Bolog. num.42. Claud.
num.1.Vincen.num.5. Barboſ.nu.10. moti
tribus prẹcipuè quę retuli in prima regula
limita.3.Neque obeſt Iaſſo.ſolutio ad dict.
l.quæ dotis, loqui cum text.in patre cui ſine
ſtipu-

ſtipulatione competit ius dotem repetendi, quam conſeruare debet filiæ vt iterum nubere poſsit auth. quamuis C.de rei vxo. actio. quam vt rectè Bologne. replicauit in d. l.quæ dotis num.42. ſi in patre adhibito ad ſtipulandum non præſumitur donatio, multo minus in extraneo preſumi debet,qui ante ſtipulationem ius nullum habet. Neque officit triplicatio Menochij reſpondentis, differentiam maximam eſſe inter extraneū & patrem,quia inquit in extraneo nulla alia coniectura quam donarionis ſumi poteſt, in patre vero ea ſumitur,quod ſua ſtipularione voluerit ius ſibi competens in doris exactione confirmare, vt eam magis conſeruet filiæ, ne alias ex proprio patrimonio ipſam dotare cogatur:quoniam & in extraneo alia quam donationis coniectura ſumi poteſt, quando non vna ſed multis ex cauſis motam fuiſſe mulierem credendum ſit.vt ſupra. Extremo non obſtat conſideratio illa Menochij,qua aduerſus Bologneti rationem Bartolum improbantis vtitur air Bolog. aduerſus Bartol. & rectè: quod adhiberi nullus poteſt ad ſtipulandum in omnem euentum & caſum, ſed dumtaxat in caſu ſoluti matrimonij morte mulieris, & tunc vbi ſui ipſius iterum nubendi libertarem non adimeret l. de die cum ſequen. tribus de pact. dotali. l. quamuis C. de pact. dotali. ſicque tacitè vel expreſſe in caſum mortis mulieris: At ſi vera foret Barto. traditio ſemper ad ſtipulandum adhibitus, animo donandi adhibitus videretur, & numquam procuratorio nomine, hoc vero falſum eſſe idem Barto.faretur, cum in multis caſibus veluti mandatarius & procurator adiectus cenſeatur. Reſpondet Menochi. quod adhiberi quis poreſt per mulierem ad ſtipulandum dotem ſibi reddi etiam in alio caſu ſoluti matrimonij, quam per mortem mulieris, vt in caſum diuortij, vel etiam mortis mariti: poteſt enim ait ille, mulier ſibi præiudicare in dote ſua, quæ illius proprium patrimonium eſt l. 3. §. ſed vtrum de mino. & ideo inquit videmus filiam poſſe. conſentire patri vt ſibi appropiet dotis actionem l. quoties l.poſt dotem.l.penul.§.ſi veſtræ ff.ſolut.matrimo.

Neque addit idem Menochi. obſtat text. in dict.l.2.de pact.dotali.nec dicta. l.quamuis;quoniam procedunr illæ ne marito damnum inferatur Iaſon. in dict.l.quæ dotis nu. 2. Claud. num. 2. Et ideo ratio dict. l.2. ne mulier remaneat indotata generalis non eſt ſed particularis in eo caſu tantum:hæc ille, quæ tamen vera non ſunt, & receptiſsimis omnium aduerſantur traditionibus. Imprimis mulier inquit pacto ſuo niſi vbi illius ſolueretur matrimonium morte quidquam de dote deponere etſi illius ſit patrimonium ratione ſupra à me adducta in hoc caſu vbi Caſtren. Palat. Rube. & alios citaui plures quibus addo cruditiſsimos Theſau. Caſſan. Surd.& alios quos retuli hoc lib.quæſt. 1. lo-
24 quentes in terminis dict.l.2. de pact. dotal. concorditer cum communi aſſimantes pacta mulierum quibus dotis conditio & ſui ipſius deterior efficeretur non valere; cum interſit Reipublicæ dotes mulieribus conſeruati vt nubere poſsint & liberis hominibus ciuitates replere:ſic enim idem Bartol. docuit in l.conſtante ff.ſolut.matrimo. non poſſe mulierem nec tacitè nec expreſſe renunciare beneficio l.vbi adhuc C.de iur.doti. vt dixi fusè hoc lib. quæſt. 41. vnde nec ſcribi Menochij animaduertio, nec dici debuit. idem nouiſsimè cenſit cum communi Barboſ. in dict. l. quæ dotis num. 12. in fin. cum ait quod admiſſo communi intellectu dict.l.quæ dotis, quod ſtipulatores fuerunt admiſsi ad ſtipulandum dotis reſtitutionem donandi animo, intelligendum eſt, non ſic valere pactum generaliter, ſed tantum quādo morte mulieris ſolueretur matrimonium citat dict.l.2 de pact.dotali. Paul.de Caſtr. Alex.Claudi.Bologne.

Neque altera ratio Menochij facit, qua conſiderat, poſſe filiam conſentire patri vt ſibi appropiet dotis actionem; quoniam nullum in hoc pacto filiæ vertitur præiudicium; cum intelligatur conſenſus præſtitus, dum patris pactum conferatur in mortem mulieris, nam aliàs pactum patris etiam in continenti appoſitum dum filia nuptui traditur ipſi non præiudicaret dict. l.2. de pact. dotali. ita efficitur vt dū filia viuit actio remanet in ſuo eſſe;tantū id operarur vt mortæ filiæ alteretur quoad reſtitutionis effectum l. quamuis C. de pact. conuen. Barboſ. in l. ſi cum dotem in principio num. 4. in fine ff. ſolut. matrimo. Secundo reſpondetur non ſibi præiudicare filiam ſic conſentientem patris ſui voluntati quoniam ei cōſentit qui eandem dotare tenetur auth. ſed quamuis C.de rei.vxo.actio.quæ ratio ceſſat in extraneo, ideo illi conſentire non poſſet ne dotis conditionem deteriorem faciat dict.l.2.& ſupra citatis; hinc argumentatio Menochij inutilis omnino eſt.rurſus ſi valet conſenſus filiæ quoad patrem intelligitur in his caſibus in quibus poreſt ſibi præiudicare non in alijs Barboſ. in dict. l.2. §.quod ſi in patris num.47.ſolut. matrimo. Cætera quæ ad hanc pertinent materiam ab interpretibus in d.l.quę dotis & a Menoch. dicta præſ. petenda ſunt.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *An pater poſsit dotando filiam, fideicommiſſo eius dotem ſubijcere.*

2 *Pater regulariter nequit filiæ in dote præiudicare.*

3 *Filiabus ſolita dari legitima non admittit grauamen.*

4 *Dos patris à matre egreſſa redire nequit in illius poteſtatem.*

5 *Semel conſtitutæ dotis conditionem deteriorare nequit Pater.*

6 *De voluntate filiæ grauamen admittit eiuſdem dos.*

9 *In quantitate dotis excedente legitimam grauari poteſt filia à Patre.*

8 *Si filia acquiſiuerit iam ius ad quantitatem excedentem legitimam grauari etiam in ea nequit à Patre.*

9 *Si maritus ſtatuto, vel pacto certam dotis portionem lucretur in præiudicium mariti nequit Pater fideicommiſſum in dote excedente legitimam apponere.*

10 *Si ſtipulatio in perſonam Patris concipiatur incluſa filia non poſſet Pater filiæ grauamine præiudicare.*

11 *Stipulatione modo dicto concepta quæſita eſt actio Patri, & filiæ:*

12 *Sufficit mulierem eſſe præſentem tempore ſtipulationis vt ſibi actio quæratur.*

13 *Stante pacto in capitulis matrimonialibus inito quod filia ſine liberis defuncta vir certam lucretur portionem fideicommiſſum inſtituiſſet Pater poteſt in quãtitate excedente legitimam.*

14 *Bartoli traditio adducitur.*

15 *Subſtitutio induci à Patre poteſt intra pubertatem pupillaris directa, & extra pubertatem vt fideicommiſſaria in quantitate excedente legitimam.*

16 *Idipſum dicendum quando Pater in teſtamento filium vniuerſalem hæredem inſtituit.*

17 *Cyni, & Dyni exceptio adducitur.*

18 *Pater nequit grauamen adijcere quantitati dotis excedenti legitimam quando illa competeret actione ex ſtipulatu.*

19 *Bartholi intellectus, adducitur.*

20 *A communi declaratione non recedit author.*

21 *Pater licite grauat filiam in dotem fidei commiſſum iniungens quando tantundem reliquiſſet filiæ.*

22 *Pater nequit præiudicare filiæ in dote data niſi tantundem denuo det.*

QVÆSTIO. LVI.

PATER IN CONTRACTV nuptiali an poſsit in dote data filiæ, fidei commiſſum inſtituere, nec ne, & quibus in caſibus liceat.

QVANDO præcedenti quæſtione de Patre egimus à filia ad ſtipulandum adhibito, quando dotem donare videatur & obiter dixi, non poſſe patrẽ filiȩ in dote præiudicare, imo nec ſe ipſam. vidẽ-
1 dum nunc, † an pater poſsit dotando filiam fideicommiſſo dotem filiȩ ſubijcere, ſcilicet in caſum deficientium liberorũ, aliter enim non liceret: Quȩ ſanè quæſtio & vtilis & pulchra eſt. Bartoli igitur ordinẽ non ſequendo. Qui in l. fina. §. filiæ ff. de lega. 2. regulã conſtituit negatiuam, eandem ſequendo, regulã
2 conſtituo, † patrem regulariter non poſſe filiæ in dote præiudicare, nec illius liberam filiæ circa dotem ſuam diſpoſitionẽ reſtringere: probat aperte regulam tex. in d. §. filiȩ, idem Bart. in l. Lucius §. maritus ff. ad Trebel. Pau. de Caſ. in d. §. maritus vbi regulam communẽ dixit. Quamquã Alex. poſt Silmã. & Io. Andr. & antiquiores tam dubiam exiſtimet quæſtionẽ vt dixerit, poſſe iudicem in quamuis partem inclinare. Verum interpretes cȩteri eam traditionis Bart. rationẽ reddiderũt, quod dos proprium ſit mulieris pa-
3 trimoniũ, & † quȩ fere ſemper ſolet filiabus cõſulere; cæterũ legitima nullũ admittit grauamen, quæ nõ ex diſpoſitione vel facto Patris debeatur, ſed legis naturali ratione id
4 diſponentis: Neq. dos † patris manus egreſſa, in patris poteſtatem redire non poteſt, l. deniq. §. ſed iuſtum ff. de mino. l. 2. C. de his
5 quæ in fraudem credito. Deteriorẽ autem † conditionẽ dotis ſemel conſtitutȩ aduerſus voluntatem filiȩ pater facere nequit. l. cum à ſocero C. de iu. doti. l. pater filiũ ff. ad. l. falcid. dixi relatis innumeris exemplis in præfatione, li. 3. huius tractatus. Sequitur regulã Bartol. Imol. in d. §. filiȩ, & in d. §. maritus, Bal. Qui ſic multis argumentis adductis reſpondit. conſ. 301. li. 4. Rodri. Xuar. in l. quoniam in prioribus nu. 2. amplia. 6. C. de ino. teſt. vt autem clarè & familiariter quæſtio hæc explicetur duos caſus diſtinguendos eſſe putauerim.

Primus quid in contractu matrimonij, ſecundus quid in teſtamento.

Circa primum de quo quȩſtio propoſita eſt, regula ſupraſcripta Bart. obſeruanda eſt.

6 Declaratur primo † regula niſi de voluntate filiæ id fiat, tunc ſcilicet cũ pater tantũdem filiȩ dedit. non aliter, & cum pater ſibi ſoli dotẽ reddi ſtipulatus eſt. Reſpõdit Alexan. conſi. 20. 3. li. idem cenſuerunt Meno. Surd. & alij citandi poſt in declaratione ſecundi caſus.

7 Declaratur. Secũdo, † vt poſsit pater grauare filiam in contractu matrimonij in dote ſua, quatenus dos excedit legitimam, nõ ali-

ter

ter docuit Bartol.in lucis ſup.citatis poſtDy.
Cyn. Fabr. & alios antiquiores in l. 2. §. videamus, C.de rer. vxo. actio. Roma. conſil.
134.nu.3.Pau.de Caſ.conſil.59.nu.1.& conſ.
16.li.3.nu.2.Guid.Pap.conſi.98. nu.2. idem
deciſ.913.Iuan.Philip.reſpon.47.n.34.Viui.
qui ſic deciſum.deciſ.238.lib.2.ſic & in legitima filij receptũ, l.ſcimus §.cum autẽ C.de
inof.teſta.Bart.Bald.& cæteri cum Ludo. de
Molin.qui alios de Hiſpa. 1. li.2.ca.1. n.29.
8 Subdeclarat idem Bartol. † traditionem
& rectè, niſi iam in totum actio filiæ fuiſſet
quæſita, vt quia poſt dotis donationem & ſtipulationem in ſolius filię perſonam conceptum, pater vellet fideicõmiſſum conſtituere,
perperam enim pater ageret neq. filia vel illius hæredes, etſi ſine liberis moreretur fideicommiſſatijs dotales res reſtituere teneren-
tur, etiam in eo quod legitimam excederet,
eſt tex.eleganti.in l.Titia.§.qui in vita ff. de
9 lega.2.Hinc primò infertur, † quod vbi pacto, ſeu ſtatuto maritus certam dotis portionẽ lucraretur, in pręiudicium mariti nequiret pater fideicommiſſum inſtituere ad illius
præiudicum, donatione ſemel perfecta ſicut
poſt Bart.Alex.& antiquiores conſuluit Deci.conſ.35.Bere.conſi.139.nu.23. & ſequen.
Natta.conſ.609.nu.42.alios Caualca. deciſ.
42.num.43.part.1.
10 Quinimo etſi ſtipulatio † concepta fuiſſet
in perſonam patris, dum & filia incluſa etiam
fuiſſet, non poteſt pater ad præiudicium filię
grauamen imponere ſicuti poſt Bal.conſi.58.
li.2.ſcripſit Vincen.Paleot.tract.de dote.n.
9.8. rationem reddiderunt quoniam ex ſti-
11 pulatione hoc modo † concepta fuit ius quęſitum filię dotatæ, cum tam patri quam filiæ
actio ſit quęſita Gabri.conſi.129.nu.8.vbi citat Alex.& Guid.Pap.& Gabriel.citat.Surd.
deciſio.129.num.16.
12 Quinimo cenſuit Ripa † in l.1.n.33.ff.ſo.
mat.ſufficere mulierem eſſe pręſentem tempore ſtipulationis ad hoc vt ſibi etiam actio
quæratur, & licet de Ripæ traditione dubitauerit Gabr. ſupra, probauit tamen Ripę traditionem Cæphal.conſ.156.n.41.li.2. & hæc
de primo caſu. Secundo infertur ad deciſionem illius quæſtionis *(quam poſt ſcripta ſuperiora dum in manus incidiſſent quæſtiones forenſes, Gaſpa. Theſau. filij Antonij, ſimilis in omnibus patri,)* adfert li.1.q.63.nu. 29.& in
illo Pedemon. Senatu deciſum. Num ſtante
13 † pacto in capitulis matrimonialibus inito
per patrẽ, quod filia ſine liberis defuncta, vir
certã lucretur portionem, poſsit poſt pater
in teſtamẽto, de reſiduo dotis in pręiudicium
filiæ diſponere, vel ſaltim grauare filiã fideicommiſſo, præſupoſito quod nulla aderat ſtipulatio expreſſa circa dotis reſtitutionem: ex
ſuperiori enim Bar.& aliorum traditione cõmuniter recepta conſtat, poſſe patrẽ in dote
filiæ conſtituta in eo quod excidit legitimã,
eandẽ grauare onere fideicõmiſsi, & conſequenter iudicatum rectè in illo Senatu, filiam
hæredem à patre inſtitutã, quæ mortuo patre
hęreditate repudiata, virum ſuum hæredem
inſtituerat, id iure non potuiſſe in præiudiciũ
fideicõmiſsi per patrem filię iniũcti. Duabus
potiſsimum rationibus quas inibi recenſuit:
& licet ille in ſuo caſu aliter ſentiret. tandẽ
confirmaram ab illo Senatu ſententiam referttis videndus.

Circa ſecundũ caſum, quid in vltimis volũtatibus vbi teſtator in teſtamento poſt dotẽ
filiæ datã & nuptã fideicõmiſſo eam ſupponit. in qua quæſtione Theſau. Tres conſtituit
caſus. Ego poſt Ioan. Philip. conſ.47. nu.29.
caſum hunc ſecundũ in duos ſubdiuido. Primus in enupta filia virgine, quę tẽpore mortis patris nec dotẽ recepit, nec nupſit, alter,
cum nupſit ante mortem patris, & grauat in
dote filiæ ſuæ maritatæ, eandem filiam.
14 Ad primũ. Regula poſſe patrem † titulo
inſtitutionis dotẽ filię relinquere. Bart.cõmuniter receptus in l. Titi.§.Titio genero ff.de
condi.& demonſ.Bal.in l.ſi pater C. de ino.
teſta. ſequũtur cæteri ibi & poſt alios Vaſq.
15 quę cũ ſit pro legitima † intra pubertatẽ vt
pupillaris directa, extra pubertatem vero in
eo quod legitimã excidit vt fideicõmiſſaria
ſuſtinebitur ſic interpretes omnes in l.ex tribus C.illo.eo.tit.& cõueniunt cęteri, Io.Philip.d.conſ.47.n.29.Gaſ. Theſau.d.q.63.nu.
12.vbi idem fore ſcribit: quando filia ab ſtatuto foret excluſa is ibi latius. Id ipſum dicẽ-
16 dum quando † pater in teſtamento filiũ vniuerſalem hęredẽ inſtitueret, & fideicõmiſſo
grauaret, poſt vero patris mortem nuberet, &
bona hæc in dotẽ conſtitueret viro ſuo, quartam non obſtante fideicõmiſſo poterit pro
portione legitimę & trebellianicæ ſibi competẽti in dictis bonis, dotẽ conſtituere viro,
& pactũ ſimul adijcere de lucrãdo certa portione per maritũ in caſum præmorientiæ vxoris & lucraretur maritus non obſtante fideicõmiſſo. celebris tex.& famigeratus in l.mulier §.cum proponeretur ff.ad S. C. Trebel.
reſoluit poſt multos à ſe relatos Pereg.tract.
de fidei.art.42.nu. 22.alios Theſau.d. q.nu.
14.vbi multum commendat.

Ad ſecundũ caſum qui maiores in ſe continet difficultates, ex contrarietate text. in l.
fina.§. filiæ de lega. 2.& text.in l.à filia ff.ad
Trebel.S.C.regula cõſtituitur, in eo quod excedit legitimam poſſe patrem fideicommiſſo
grauare filiam nuptam in dotibus datis, ſic
17 intellexerũt.Cyn.& Dyn. † tex.in d.l.à filia,
& licet pleriq. circa intellectũ huius legis repugnent,

pugnent,probatur tamen communiter traditio, ſicut ex nouiſsimis oſtendit Theſau.ſup. d.q.nu.12.& 13.vbi plures in hanc citat opinionē Ioan.Phil. d.conſ. 47.nu. 33. vbi citat Dy.Cy.Bar.Bal.Caſtren.Alex.& Iaſ.& alios plures recenſuit Caual.non citatus ab his deciſ.28.nu.29.part.3.

Cuius traditionis ratio eſt, quoniam quod vltra legitimam donatum fuit, grauamen & onus recipere poteſt, ſicuti dixi.ſup.nu.7.

Regula hæc multis modis declarari ſolet ab interpretibus iuxta varios ſenſus & intellectus d.§.filię,& d.l.a filia.

18 Primo declaratur † niſi actio dotis ſemel conſtitutæ filiæ nuptę repetendę, ſoli filiæ cōpeteret ex ſtipulatu actione, excluſo patre eo in caſu, non poſſet pater in pręiudicium iuris filiæ & marito quiſitæ, grauamē etiam in eo quod excedit adijcere.l.cum dos ff. de pact. dotali.l.quoties ff.ſo.matr.l.Titia cū teſtam. §.qui inuita, de leg.2.Bart.expreſsim in d.§. filię.Bal.in l.quoniā nouella C.de ino. teſta. Io.Phil.d.teſ.47.n.32.in his igitur caſibus, in quibus actio dotis repetendæ ſoli filiæ cōpetit.de quibus in l.2.§.1.l.poſt dotē ff.ſol.ma. l.2.§. videamus C. de rei. vxor. actio, in his multū onus, grauamen nullum imponere pater poterit. Secus vbi pater ſibi vel hæredibus ſuis dotem reddi fuiſſet ſtipulatus, & hęc opinio ſatis æqua,& cū iure coniūcta videtur, in qua reſider Theſau. d.quæſ.num.18.ex ratione per eum tradita ibi.

19 Secundo declaratur † vt procedat in fideicōmiſſo particulari iniūcto filię in dote, poſt nuptias conſtruendas à filia, ſic enim fideicōmittendo poteſt pater in teſtamento filię dotē grauare d.l. fina.§. filiæ ſecundum intellectū Bart.& cōmunē, ſecus in vniuerſali in quo dos non continetur.d.§.a filia ad Trebel. d. l.mulier §.cum proponeretur ff.ad Trebel.S. C.dum tamē

20 † particulare fideicōmiſſum iniūctū filię in dote, aliquid habeat vltra legitimam, quia infra eam minimè valeret ex his quæ ſup.& hunc intellectū Bart.dixit cōmunem Theſau. d.q.63.nu.16.poſt principium, vt veriorem ſequitur Io.Phili.d.conſ. 47.nu. 32.& ſeq. Bal.& Natt. quos refert idē Theſau.d.q.nu.9.quāmis ipſe aliter & noue opinetur, confutando Io.Phil.traditionē, ſimul & aliorum, à qua tamē vti magis communi &

21 vera recedendū non eſt. Nam † & affirmare vt ille affirmat intelligendū d.§.filiæ. vbi pater ſibi & ſuis hæredibus dotē reddi ſtipulatus fuiſſet, etſi in ſe vera traditio ſit, ex his quæ ſuperius ſcripſi, tamē quoad d.§. intellectum eſt omnino diuinatiuus nec enim ex aliquo illius §.verbo colligi poteſt, patrem ſibi antea & ſuis dotē ſtipulatum fuiſſe, nec colligitur ex d.l.a filia, ſolā filiam in caſu illo ſtipulatam ſibi reddi dotem fuiſſe, atque ideo non potuiſſe grauari fideicommiſſo, quia ius quæſitum filiæ media ſtipulatione facta patris tolli non potuit.

22 Tertio declaratur † vbi pater, qui in dotē fideicōmiſsū iniunxit, filiæ reliquiſſet tantūdem filię quantum dos ipſa aſcenderet, eo in caſu licet grauare filię dotē & fideicommiſſo ſubmittere.d.§.filiæ. ſecundū intellectū Bal. in l.cum virū C.de fideico.at ſi non tantundē relinqueret, non poſſet, d. l.a filia. traditionem Bal.& illius intellectū qui fuit ante Alberi.in d.§.filię ſequuti ſunt Iaco. de Bellouiſ.Imol. Paleot.Hippo. Rimin.Rod. Xuar. Sali.Bertra.Floria.& Milan.deciſ.20.nu.47. Quos refert Theſau.d. q. n.10.& 11.& licet vera ſit in ſe traditio & intellectus, cū pater

23 † nequeat pręiudicare filię in dote data, niſi tantūdem denuo det filię Bart. in l.vt iu.iur. §.ſi liberi. ff. de oper. liberto.cum alijs à me ſæpius traditis in hoc tractatu, tamen quoad d.§.filię & d.l.a filia, diuinat ſenſus omnino, ſic non immerito dixit Alexan. in d. l.a filia. non increpandum iudicē vel aduocatum, qui in alterutram partem inclinaret.

SVMMARIVM.

1 *AEſtimatio venditionem facit.*
2 *AEſtimatio efficit vt contractus præſumatur emptionis & venditionis.*
3 *AEſtimatæ res marito traditæ venditionem operantur.*
4 *AEſtimatæ res vbi ex conuentione dantur marito, breui manu in venditionem reſoluitur.*
5 *AEſtimatione facta in contractu matrimonij pretium vxori vel hæredibus non autem res æſtimatæ reddi debent.*
6 *Pretij nomen emptionem deſignat.*
7 *Pretium & res eodem iure iudicatur.*
8 *AEſtimatio vbi ſit in rebus dotalibus duo contractus celebrantur, quorum vnus exprimitur & alter occultatur.*
9 *Pretium ſuccedit loco rei.*
10 *AEſtimatio rerum dotalium certa eſſe debet vt venditionem operetur.*
11 *Pactum, quo res dotales dicitur æſtimatas tradi, alio non declarato non inducit venditionem.*
12 *Pretium de ſolemnitate materiali eſt contractus emptionis.*
13 *Pretia rerum indies variantur.*
14 *Solemnitates formales, efficientes, & finales nunquam mutantur.*
15 *Pactum de antiquo celebratum, quo dicitur res dotales fuiſſe traditas marito æſtimatas probationem facit.*
16 *Pretium in venditione in arbitrium tertij conferri poteſt.*

Socini

17 Socini opinio.

18 Voluntatem contrahentium lex amplectitur eo modo quo poteſt in his, quæ per rerum naturam ſibi poſſunt.

19 Venditionis pretium in arbitriũ tertij collatũ tertio non arbitrante irritatur contractus.

20 Dotis fauore tertio non arbitrante pretiũ æſtimationis, non irritatur conuentio.

21 Opinio Barboſ. reprobatur.

22 Æſtimatio, quæ non fit per tertiũ in rebus dotalibus poteſt fieri per virum bonum authoritate legis.

23 Tex. in l. cũ poſt §. gener a ſocero ff. de iur. dot, declaratur.

24 Mulierũ intereſt æſtimatas res maritis tradi propter periculum.

25 Res dotales æſtimatæ etiam ſi veſtes ſint, quæ vſu deteriorantur propter æſtimationem deterioratio ad maritum pertinet.

26 Æſtimatione facta eo animo, vt non inducat venditionem ſoluto matrimonio maritus res dotales reſtituit.

27 Æſtimatio rerum dotalium iuſta & cõdigna emptionem operatur, iniuſta minime.

28 Remediũ legis ſecũdæ C. de reſcindẽda venditione locũ habet in reb' æſtimatis dotalibus.

29 Cõmunis reſolutio qualis, an beneficiũ d. l. 2. locum habeat in rebus dotalibus æſtimatis.

30 Remediũ l. 2. C. de reſcin. vendi. incognitum erat de iure digeſtorum.

31 Dotalibus rebus æſtimatis in dotẽ datis nõ extãtib' æſtimatio qualiſcũq; ſit præſtãda eſt.

32 Mulier reſtitutionem petere poteſt aduerſus dotẽ marito datã ſi tãta dote dign' nõ erat.

33 Æſtimatio rerũ dotaliũ facta poſt cõtractum matrimonium æſtimationem non facit.

34 Maritus non ſoluendo effectus poſt æſtimationem factam bona æſtimata reddere tenetur.

35 Mulier nedũ à marito, ſed & ab illi' hæredibus atq; etiã tertio poteſt vindicare res dotales æſtimatas vbi mariti bona nõ reperiũtur.

36 Riminaldi ratio à Didaco improbata.

37 Mulier quæ ſciẽter nubit inopi, videtur tacite renunciare beneficio l. vbi adhuc. C. de iur. doti.

38 Mulier minor bona immobilia in dotem dare nõ poteſt abſq; ſolẽnitatib' a iure requiſitis.

39 Æſtimatio rerũ dotaliũ immobiliũ à minore in dotẽ marito datarũ emptionem non facit.

40 Mulier poteſt agere contra tertios poſſeſſores pro rebus dotalibus æſtimatis, dum prius fiat excutio in bonis mariti.

41 Æſtimatio à muliere facta licet venditionem faciat; duplã tamen promittere non tenetur in caſu euictionis etiam ſi res pretioſa ſit.

42 Mulier vbi res dotales euictæ ſunt de euictione tenetur, aut illius pater ſi ipſas dederit.

43 Nomen debitoris in dotem datum, cedit periculo mariti.

44 Nomẽ debitoris inæſtimatũ tradi dicitur marito quando ſimpliciter in dotẽ datum fuit.

45 Barboſ. opinio aduerſus communem.

46 Opinio cõmunis defẽditur ab obiectis Barboſæ.

47 Æſtimatio rerũ dotalium in dubio non præſumitur.

48 Finis diſpoſitionis principio debet conuenire.

49 Nomen debitoris quibus coniecturis æſtimatũ vel inæſtimatum tradi dicatur.

50 Nomẽ debitoris æſtimatũ datũ dicitur, quãdo pri' certa quãtitas fuit promiſſa marito, & poſt in ſolutionem datur nomen debitoris.

51 Maritus acceptans nomen debitoris quem ſcit non eſſe ſoluendo ſibi præiudicat.

52 Bartoli opinio qualis.

53 Imolæ & Romani conſiliatio.

54 Donatio inter virum & vxorem cauſa remunerationis valet.

55 Maritus accipiens nomen debitoris, qui nõ eſt ſoluendo etiam ignoranter ſibi præiudicat.

56 Æſtimatione facta rerum dotalium, ſicut periculum ad maritum pertinet, ſic augmentũ & commodum.

57 Fructus pendẽtes ſolut. matrimo. pro rata anni ad vxorem pertinent.

58 Æſtimatione facta fructus pendentes indiſtincte ad maritum pertinent.

59 Partus ancillæ ad maritum non pertinent non facta æſtimatione.

60 Maritus ſoluto matrimonio ſi in mora fuerit dotem reſtituendi, ad intereſſe tenetur.

61 Pactum mariti & vxoris vt res dotales etſi æſtimatæ ſoluto matrimonio extantes reſtituantur, validum.

62 Pactum inter virum & vxorem, vt res æſtimatæ extantes ſoluto matrimonio reſtituãtur quadrifariam concipi ſolet.

63 Pactum inter virum, & vxorem rebus dotalibus iam æſtimatis quod ſcilicet dos reſtituatur, his verbis cenſetur facta venditio.

64 Conſilium Rolandi 92. inſigne.

65 Pactum inter virum & vxorẽ æſtimatione facta, quod dos reſtituatur eo modo, quo data eſt, venditionem operatur.

66 Barboſ. opinio aduerſus communem.

67 Opinio communis defenſa.

68 Contrahẽtes veriſimile non eſt voluiſſe ſe corrigere incontinenti.

69 Mulierum fauore ſtatutum vt æſtimatio rerũ dotalium emptionem faciat.

70 Tex. in l. cum poſt §. cum res ff. de iur. doti. cũ concordantibus, declaratur.

71 Pactum inter coniuges poſt æſtimationem vbi vxor ſtipulatur a viro ſibi reſtitui debere res dotales extantes; operatur vt de non extantibus æſtimatio ſolui debeat.

72 Æſtimatione facta, quo in caſu periculum ad maritum non pertinet.

73 Res dotales extantes, quarum nulla æſtimatio

factæ eſt alienari non poſſunt etiam conſentiente vxore.
74 *Tex. in l. In rebus C. de iur. doti. declaratur.*
75 *Intellectus Barboſ. ad tex. in l. ſi æſtimatis ſolut. matrimo.*
76 *Maritus res mobiles dotales alienare poteſt.*
77 *Intellectus Barbo. reprobatur.*
78 *Pactum inter coniuges facta iam æſtimatione quod res reſtituantur eiſdem pretijs quibus æſtimatæ fuerunt nullã inducit venditionẽ.*
79 *Maritus in quibus caſibus de dolo & culpa rerum dotalium teneatur vel ipſarum deteriorationem, remiſsiue.*
80 *Pactum inter coniuges facta iam æſtimatione quod ſoluto matrimonio res dotales reſtituantur habita ratione augmenti vel diminutionis nullam operatur venditionem.*
81 *Formulæ æſtimationum rerum dotalium variæ, & quæ illæ ſint remiſsiue.*

QVÆSTIO. LVII.

AESTIMATAE RES ET IN dotem datæ marito, ſoluto matrimonio niſi aliud pacto fuerit conuentũ in contractu matrimonij, vxori nec illius hæredibus reddi; pacto vero inito quid: Et an æſtimatio in omni caſu emptionem faciat.

1 GLO. inſignis † in l. quoties ff. de iur. doti. ſcribit, quod ſicut æſtimatio deſignat venditionem, ſic & numeratio dominij trãſlationem: Similis eſt glo. in l. ſi inter C. de iur. doti. ſubſiſtente enim cauſa legitima dominium transferri dicitur l. ſi ita diſtrahatur ff. de con. emp. l. 1. §. & eſt quæſtio ff. pro dot.
2 Hinc † illud quod æſtimatio efficit vt contractus præſumatur emptionis & venditionis rei æſtimatæ l. quoties ff. de iur. doti. Bartol. Angel. Roma. Imo. Cuma. Caſtellio. Alex. & alij poſteriores in l. ſi æſtimatis ff. ſolu. matri, Aretin. Barba. Socin. Deci. Rub. & Dida. quos refert Menoch. præſ. 83. lib. 3. nu. 2. alios plures excepto Menochio refert Maſcard. tract. de probat. to. 2. conclu. 609. à n. 1. Ioan. Philip. reſpon. 45. n. 23. Vbi † igi-
3 tur res mulieris in dotem æſtimatæ marito traduntur, cenſetur quędam veluti venditio celebrata inter coniuges, ab vxore, ſcilicet marito; iſque veluti emptor ſe ipſum obligat ad earum ſoluendam æſtimationem ſolut. matri. l. ex conuentione C. de pact. l. quoties C. de iur. dotis ita † vt ſub colore cõtra-
4 ctus dotalis, venditionis & emptionis celebretur, & veluti breui manu dotalis illa cõuentio in venditionem transferatur l. 3. §. fina. ff. de dona. int. vir. & vxo. ita Bal. in l. cũ dotem n. 3. C. de iur. doti. Ruin. Soci. Natt. & alij quos citat Maſcar. tract. de probatio. 2. par. conclu. 619. Barboſ. in d. l. ſi æſtimatis n. 1. ff. ſol. matri. Nenizan. in ſyl. nuptia. li. 2. n. 69. Anchar. rigien. quæſt. 36. n. 1. Ioã. Philip. d. reſpon. 45. n. 23. & reſpon. 18. n. 36. Ex
5 † his ſequitur æſtimationẽ hanc emptionem facere neque vt dixi antea reddendas res vxori fore, ſed pretium tantum. d. l. quoties C. de iur. doti. l. cum dotẽ illo eo. titu. l. res datæ l. plerumque §. ſi ante de iur. doti. glo. in l. ſi inter C. de iur. doti. vbi Cyn. Bal. Sali. Angel. & poſteriores & dixit glo. illam communiter receptam Socin. conſ. 57. col. 2. lib. 1. eandem dixit communem Natt. conſ. 650. num. 2. lib. 4. Ruin. conſil. 137. lib. 1. num. 13. Rolan. conſil. 64. num. 4. lib. 4. latius idẽ Rolan. conſ. 92. n. 2. vbi & eã gloſam communem dixit lib. 2. Ioſeph. Ludo. deciſ. Peruſi. 89. num. 8. Becci. conſ. 42. num. 2. qui alios refert Surd. deciſio. 257. num. 1. & deciſio. 287. num. 22. Rube. Bero. Socin. Pariſi. Natt. Pau. de Caſt. & alij quos refert & ſequitur Caualca. deciſio. 16. nu. 3.
6 4. par. 1. Ratio † ea eſt quia pretiũ emptionem deſignat, vt in primis huius quæſtionis verbis ſcripſi; quibus addo text. in l. fina. vbi glo. de pręd. decurio. l. 1. §. æſtimatorũ & §. æſtimatas C. de rei vxo. actio. Surd. d. deciſ. num. 1. ad finem. idem deciſ. 35. nu.
7 11. latius conſ. 1. n. 102. li. 1. † pretium autem vnum & idem cũ re ipſa iudicatur. Bart. in l. 1. nu. 6. ff. de actio. empti. & in l. ſtipulationes nõ diuidũtur de verbo. oblig. Barba. Butri. Curti. & Deci. quos refert & ſequitur
8 Surd. d. deciſ. 35. nu. 10. † qui eleganter ibidem ſubiungit, quod vbi æſtimatio fit duo videntur contractus celebrari quorum vnus exprimitur, alter occultatur, vt & ſuperius
9 ſcripſi. Sic † & pretium loco rei ſuccedit & ipſam repræſentat Barto. in dict. l. ſtipulationes non diuiduntur num. 40. de verbor. obliga. Alexan. Deci. & cæteri in l. vinum de reb. credi. Cagno. in l. vni. num. 60. C. de ſen. quæ pro eo. quod. int. prof. Aretin. Iaſ. Alexand. Deci. & alij. quos ſequitur Surd. deciſ. 81. num. 5.

Non igitur cuiquam mirum videri debet ſi liceat æſtimatas res marito in dotẽ tradere quando pretiũ rei loco ſit, neq; etiã ob id deterior imo melior dotis conditio fiat. d. l. plerumq; ff. de iur. doti. Cæterũ nõ ſemper æſtimatio in rebus dotalibus emptionem facit; ſed in quibuſdam tãtum quorum potio-
10 res referam. *Primum* † eſt, quod ſicut in emptionis & venditionis contractu certum requiritur pretium ſine quo conſiſtere non

poteſt

poteſt §. pretium §. item pretium inſtit. de
emptio. & vendi. ſic requiritur inæſtima-
tione dotalium vt certa loco pretij quãtitas
exprimatur alioquin æſtimatio emptionẽ nõ
faceret: Sic in ſpecie docuit Bar. in l. ſi vt cer
11 to §. nũc. vidẽdũ n. 5. ff. commo. ſolo † enim
pacto dotali, quo diceretur dari res dotales
marito ęſtimatas valore nõ declarato, nõ in-
duceretur vẽditio tacita, ſed eſſent res mere
dotales; ſequũtur Bart. Curti. iun. in l. ex cõ-
uẽtione n. 8. C. de pact. Riminal. in princi. in-
ſtit. qui. alie. licet n. 56. qui alios refert Dida.
d. ca. 28. n. 7. Barboſ. in d. l. æſtimatæ num. 2.
verſi. Ex hac prima concluſione.
12 Rationẽ hui⁹ traditionis nemo reddit: hęc
autẽ mihi videtur; nã † cum pretiũ ſit ſolẽ-
nitas quædam materialis cõtractus emptio-
nis & vẽditionis, ea nõ præſumitur niſi pro-
betur Cyn. in l. 1. C. de contra. & comitten.
13 ſtipula. † Rationis ratio eſt, quia pretia non
ſemper vniformia ſunt, ſed in dies variãtur
l. pretia rerum ad l. falcid. ita fit vt neceſſaria
14 ſit eorũ probatio: † ſolẽnitates enim forma-
les, efficiẽtes & finales ſemper vnę ſunt, neq;
vnquã mutãtur, ideo interueniſſe præſumũ-
tur; at materiales cũ nõ ſint ſemper vnifor-
mes & varientur, minime niſi probẽtur, pręſu-
mi poſſunt; ſic poſt aliquos ab eo relatos
reſoluit egregie Gomes. li. 2. varia. reſolut.
cap. 11. n. 17. & ante ipſum antiquiores vſq;
ad Iaſſ. in l. ſciendũ de verbo. obliga. Felin.
in ca. ſicut n. 40. de re. iudi. Bonacoſt. de prę-
ſump. verbo ſolẽnitas Brun. trac. de form. &
ſolem. tit. de probatio. & præſump. verſ. Prę-
dicta regula Ruin. conſ. 162. nu. 17. lib. 3.
15 Superiorem † autẽ Bart. & aliorum tradi-
tionem præter alios limitarẽ niſi eſſemus in
antiquis, & in inſtrumẽto dotali reperiretur
res fuiſſe marito traditas æſtimatas; & mari-
tus vel ſui hæredes eſſent in poſſeſsione illa-
rum rerũ ſciente vxore, vel illius hæredibus:
præſumitur enim in hoc caſu emptio & vẽ-
ditio, ſic Bar. Bal. Angel. Sali. & cæteri in l. ſi
maior C. com. diuid. vbi Caſt. n. 3. Alexan. &
alij quos ſequitur Maſcar. tract. de proba-
tio. lib. 2. conclu. 618. num. 7.
16 Sanè † ſicut in emptione & vẽditione pre-
tium in tertij arbitrium cõferri poteſt, & ex
tunc valet venditio, ſic in dotaliũ rerũ æſti-
matione d. §. pretium l. fina. C. de contract.
emptio. Purpura. poſt alios ab eo relatos in
d. l. ex cõuẽtione n. 33. C. de pact. Socin. cõſ.
56. n. 7. li. 1. Barboſ. in d. l. ſi æſtimatis n. 2. ff.
ſolu. matri. redditurque nulla venditio, non
ſequuta æſtimatione d. l. fina. ad finem C. de
cont. emptio. idem in rerũ dotaliũ æſtima-
tione, & maiori quidem ratione dotis fauo-
re, ſic citati nunc interpretes docent.
17 Contrariã † tamẽ opinionẽ tenuit Socin.
d. conſ. 56. n. 8. lib. 1. dum reſpõdit datis re-
bus dotalibus in dotẽ æſtimatis pro ea eſti-
matione, quæ per duos amicos cõmunes de-
claranda erit, quod licet numquam fuerint a
partibus electi, ſoluto matrimonio non res,
ſed earum iuſta ęſtimatio erit vxori redden-
da: rationem ſubiungit, quoniã etſi per æſti-
mationẽ ab electis faciẽdam nõ conſtet de
vera æſtimatione, cõſtat tamẽ de mente cõ-
18 trahentiũ, cui ſtãdum eſt ſemper; † maxime
quod lex in hunc modum voluntatẽ ipſorũ
ſuſcipit in his, quæ per rerũ naturã ſciri poſ-
ſunt. Socin. ſequuti ſunt Purpura. in d. l. ex
conuentione nu. 46. Roge. in l. traditionibus
n. 37. C. de pac. Riminal. in princi. inſtit. qui.
aliena. licet n. 59. Nouell. trac. de dot. quem
idẽ Soci. refert conſ. 60. li. 3. Dida. in pract.
19 quæſt. d. ca. 28. † Subiunxit Riminal. loco ci-
tato in comprobationẽ rationẽ alterã, quod
licet tertio non arbitrante corruat venditio
20 d. l. fina. C. de con. emptio. † Speciale tamẽ
inquit eſt fauore dotis vt tertio nõ arbitran-
te minime infringatur, ſed tunc ad boni viri
arbitrium recurrendũ eſt l. 3. C. de dot. pro-
miſsio. l. cũ poſt §. gener a ſocero ff. de iur.
doti. quemadmodũ docuit idẽ Socin. in l. ſi
quis arbitratu n. 27. Iaſſ. n. 10. de verb. oblig.
egregie Meno. de arbitra. iud. quęſ. 68. quęſ.
n. 39. quam rationẽ ex Soci. & Nouell. prius
ſcripſerat Dida. in d. ca. 28. n. 1. verſi. Primũ
21 etenim cõſtat. † Vnde minus rectè Barboſ.
aduerſus ſuperius citatos & cõmunem opi-
nionem tenuit in d. l. ſi æſtimatis n. 2. ratio-
nibus prædictis reſpondens. Primæ quod ſi
argumentationem Socin. ſequeremur num-
quam locus eſſet diſpoſitioni d. l. fina. C. de
con. emptio. Neque inquit nũquam lectũ vt
lex ſe intromittat circa rerum æſtimationẽ;
eo maxime quod partes intellexerũt de ęſti-
matione facienda per hominem non autem
de facienda per legem; quoniã ingenue fal-
22 litur, non † enim æſtimatio fit per legem ſed
per hominem, ideſt tertiũ, vel virum bonũ,
qui legis authoritate æſtimabit, vt declarant
Purpu. Rimina. & Dida. & aperte innuit tex.
in d. l. 3. & tex. in d. §. gener à ſocero. id autẽ
quod per alium fit lege permittente, vulgo
per legem fieri dicitur ad l. iuſte poſsidet ff.
de acquir. poſſeſsio. l. grachus C. ad l. Iuli. de
Adulte. cęterũ ꝙ dicit nũquã diſpoſitionẽ d.
l. fin. locũ habiturã, ſi Soci. & aliorũ vera opi-
nio foret, animaduertere debuit d. l. fina. nõ
loqui in ęſtimatione rerũ dotalium, quæſtio
noſtra ſic, vnde fauore dotis ne actus pereat
ſed valeat ad boni viri arbitriũ circa ęſtima-
tionẽ prædictã faciendã recurrendum erit.
Minus obſtat altera eiuſdem conſideratio
dicẽtis nullam ſpecialitatem cõſiderari niſi
quod vbi ad viri boni arbitriũ nõ recurritur,

Pp 2 dotis

Digitized by Google

dotis cõſtitutio nõ valeret,& cogeretur ma-
rit⁹ vxorẽ indotatá habere,ad ea quæ inter-
pretes in d.§.gener. in hac quæſtione agitur
de inducẽda vẽditione rerũ dotaliũ propter
quã dotis cõſtitutio nõ extinguitur. Reſpon-
detur enim ꝙ & in noſtra ſpecie de infrin-
gẽda dotis cõſtitutione propter non factam
æſtimationem agitur,quæ proculdubio nulla
eſſet niſi dotis fauore cõſeruaretur recurrẽ-
do ad arbitriũ boni viri, in quo dotalis hic
cõtractus ob illius priuilegium à cęteris dif-
fert,& ſic intelligẽdus text.in d.l.fina. C. de
cont.emptio.& id ipſum non obſcure innuit
23 † tex.in d. §. gener quatenus inter dotẽ &
alios cõtract⁹ diſcrimẽ apertiſsimũ oſtẽdit:
24 Intereſt enim † maxime mulieris ꝙ res ęſti-
matæ marito dẽtur,quia periculũ ęſtimatio-
ne nõ facta ad mulierẽ pertinet l. æſtimatæ
25 ff. ſolu.ma.l.plerũq; ff.de iur.doti. † Quod-
cumque illud ſit periculũ,etiã deteriorátio-
nis veſtiũ,quæ vtendo minoris pretij fiunt:
vnde & ipſę æſtimatæ in dotem datę,quibus
de mariti conſenſu mulier vtitur vbi dete-
riorátur ad maritũ detrimentum pertinet l.
mortis ſuæ §.1.ff.de donatio.int. vir.& vxo.
Bal.Imol.& cæteri in l.ęſtimatæ ff.ſolu.ma-
tri.Purpu.in d.l.ex cõuẽtione n.30. Dida.d.
ca.28.n.5.& alios plerosq; in hãc ſententiã
citat Rolã.conſ.92.n.11.li.2. Soci. & Anto.
Gom. quos ſequitur idẽ Barboſ. in d.l. æſti-
matis n.5.ſolu.matrim.Neuizan.ex Socin.&
Pala. Rub.in ſil.nuptia.lib.2.nu.71. Vnde á
communi recedendum non eſt.

26 Secũdus eſt † quando ęſtimatio facta fuit
nõ animo inducẽdi vẽditionẽ,ſed vt ſciretur
valor rerũ datarũ in dotẽ, vt dignoſci poſtea
poſsit an prædia dotalia vel aliæ res culpa
mariti deteriores factæ ſint; eo enim caſu
ſoluto matrimonio maritus eaſdem res non
æſtimationẽ reſtituere teneretur Areti.Soci.
Barbat.quos citat & ſequitur Neuizã.ſup.n.
72.Iaſſ.in d.l.ex cõuentione vbi Purpura. &
Curti.iunl.n.12.cæteri omnes in d.l.æſtima-
tis ſolu.matri.Maſcard.d.conclu.619.n.5. &
hanc eſſe potiſsimã cõiecturã ad dignoſcen-
dũ an æſtimatio faciat emptionẽ, nec ne re-
ferunt interpretes,cũ poſt factã ęſtimationẽ
cõuenit ꝙ maritus ſolu.matri. res æſtimatas
reſtituére teneatur l.cũ poſt. §.cum res ff. de
iur.doti.Purpo. Pariſ. Aretin.& Socin. iuni.
quos refert Barboſ. in d.l.æſtimatis nu.29.
ſed de veritate infra dicemus.

27 Tertius caſus † eſt vbi æſtimatio fuit iuſta
& cõdigna tũc emptionẽ facit & venditionẽ
in rebus dotalibus;ſec⁹ vbi iniuſta & imper-
tinens l.quoties, in verbis, & iure æſtimatę
ſunt C.de iur.doti.glo.cõmuniter recepta in
l.1.§.1.verbo agẽdo ff.de ſuperficie ita Bal.
egregie in d.l.ex cõuẽtione verſ.Tertio ca-
ſu vbi Sali.Iaſſ.Deci.& Curt.n.12.Soc.iuni.
conſ.141.n.21.li.1.Maſcar.d.conclu.619.n.
2.Ioſeph.Ludo.d.deciſ.89.n.7.Riminal. in
princi.inſtit.qui.alie.licet.n.51.Barbo.in d.
l.ęſtimatis n.20.in fine & alios multos recẽ-
ſet Rolã.cõſ.92.n.4.li.2.Dida.d.ca.28.n.9.
Soci.iun.cõſ.141.n.21.li.2.Natt.cõſ.650.n.
8.li.4.Anchar.rigien.quæſt.36.num.5.

28 Verũ † huic cõmuni omniũ traditioni, cõ-
munis altera opinio valide aduerſatur nam
glo.docuit in l.iure ſuccurſum §.fina.per illũ
tex.ff.de iur.doti.& glo.in l.ſi ex cauſa §. 1.
verbo vltra ff.de mino.remediũ ſcilicet l.2.
C.de reſcind.vendi.locũ etiã habere inæſti-
matione rerũ dotaliũ;cõſequẽs eſt ꝙ etſi cõ-
digna aut iuſta non fuerit æſtimatio vicẽ vẽ-
ditionis habet,quia valet & tenet, etſi illius
legis beneficio reſcindi poſsit ſi vltra dimi-
diã ſit iuſti pretij: idẽ ex antiquioribus poſt
gloſas nũc relatas tenuit Alberi.in d.l. 2.C.
de reſcin.vendi.Salice.in l. ſi res §.1.de iur.
doti.Fulgoſi.in d.l.2.n.2.3.4. Cagnol.n.64.
Roma.in l.ſi quis cũ aliter nu.20. de verbo.
obligat.vbi Iaſſ.nu.18.Salic.& Angel.in l.ſi
circumſcripta C.ſolu.matri.Nouell.in tract.
de dot.6.par. priui.43.n.4. vbi cõmunẽ di-
xit;eandẽ cõmunẽ repetit Crem. in d.l.2.n.
37.in nona ampliatione Pinel. ibidẽ 1. par.
ca.1.nu.12.13.Anto.de Padill.nu. 20. Pala.
Rub.in l.16.tit.11.de doti.par.4. idẽ in ca.
per veſtras §.21.nu.2. 3.4. Gomez in l.50.
Taur.n.44.& ſequent.& his nõ relatis Bar-
boſ.in d.l.æſtimatis n.21.Dida. d.cap.28.

29 Cõtrarium † hoc quidam vno, alij altero
cõciliant modo; cõmunis autẽ reſolutio eſt;
ꝙ etſi in vẽditione & emptione vera locum
habeat remediũ d.l.2.vbi læſio dimidiã iuſti
excedit pretij,in æſtimatione tamẽ rerũ do-
taliũ nõ illius legis beneficio opus eſt, quo-
niam quomodocumque lęſio contingat etiã
intra dimidiã fauore dotis ex bono & æquo
vel maritus refundere iuſtam æſtimationem
cogetur,vel res reſtituere dotales illius arbi-
trio l.ſi res §.1.ff.de iur.doti.d.l.iure ſuccur-
ſum ad finẽ l.ſi circumſcripta C.ſolut.matri.
30 † Sanè id fauore dotis fieri conſtat,quoniam
tempore digeſtorũ cognitũ nõ erat remediũ
d.l.2.ꝙ ab Imperatoribus Diocle.& Maxi-
mi. inſtitutum fuit vt probat Pinell. in d. l.
2. par.1.ca.1.& latius qui alios refert Anto.
de Padil.ibid.n.20.vnde ad illi⁹ legis reme-
dium adeundum non eſt,quando illud nouo
iure inſtitutum ſit, cæterum veteri in æſti-
matione rerum dotalium læſio queuis ſuf-
ficit etſi minima vt ex citatis iuribus con-
ſtat. Atque hæc receptior opinio eſt Alberi.
in dict.l. ſi circumſcripta C. ſolut. matrimo.
Imol. in cap. cum dilecta num. 16. ex. de
emptio.& vẽdi.Anto. de Burg.in ca.cũ cau-
ſa

ſti n.48.ex.eo.tit.Bal.Nouel.trac.de dot.7.par.priui.35.Baptiſ.de San. Blaſi. priui.18. aſſerit cōmunem Gom.in d.l. 50.Tau.n.44. Math.de Affli.vbi Vrcill ad eū deciſ.270.n.3.Crem.in d.l.1.n.166.Pinel.1.par.ca.1.nu.12.13.Pala. Rub.in d.l.16.tit.11. de doti.par.4.Garci.trac.de Meliora.& expē.ca.10.n.21.Barboſ.in d.l.æſtimatis n.22. Cuia.li.17.obſer.ca.1.Matiē.in l.1. glo.8.tit.11.li.5.n.21 licet autē traditio hæc tolerati poſſit,tñ ratio altera præter alios reddi quoque pōt,quiā verā eſſe exiſtimo,ſcilicet lęſionem etſi modicā in dotis æſtimatione conſiderari quia matrimoniū eſt ſocietas quædā mutua ca.ſocietas 27.q.2.ca.2.de donat. int. vir.& vxo.l.1.de rit.nupt.l.1.ff.rer.amota. ꝙ ſi lęſio admitteretur fieret ſocietas leonina alter alterius dāno locupletaretur, ꝙ in ſocietatis cōtractu non admittitur.argu.l. ſi nō fuerint ff.pro ſoci.& probat expreſsim text. in d.l. iure ſuccurſum §.fina. de iur.doti.

31 Animaduertit † autē & rectè Crem. in d.l.2.n.37.ad fin.quē ſeq.Barboſ. in d.l.æſtimatis n.22.ad finē ꝙ vbi res æſtimatæ nō extāt, eo tūc ęſtimatio prēſtāda erit qualiſcūq; illa fuerit etſi nō cōdigna,ꝙ ſatis innuit text.in d.l.ſi res §.1.ff.de iur.doti d. l.ſi circūſcripta in fine vbi idē ſcripſerūt Angel.& Salic.Rationē adiungunt, quoniā aiunt ſatis mulieri cautū videtur hoc modo quia nō facta æſtimatione etſi aliqualiter lęſiua,periculū interitus rerū vel deteriorationis ad ipſam mulierē pertineret,ꝙ tamen maius illius incommodū eſſet quā dictæ ęſtimationis l.plerūq; ff.de iur.doti.d.l.ſi res §.1.Cuia. vbi ſup.reiecta opinione Dida.d.ca.28.n.9. aliter aduerſus receptiſsimā opinionem ſcribentis, prout eū improbat Matien. ſuperius n. 22.

32 Sanè † & quę de lęſione ineſtimatione dotaliū rerū dixi,eadē ad lęſionē dotis datę per mulierē trahēda ſunt,vt mulier etſi maior lęſa in dotis cōſtitutione,quæ ampliorē quam marit⁹ mereretur dotē marito cōſtituit,poſſit remedio in integrū reſtitutionis ſibi ſubuenire: id ipſum vir,vbi minor fuit ſibi dos conſtituta:quoniā cū correlatiua ſint,ſtatutū in vno & in altero cēſetur l.1.de cupreſ.li.11.C.quemadmodū in vxore lęſa in cōſtitutione dotis,docuit glo.in l.ſi ex cauſa §.dotis ff.de mino.& probat tex.in d.l. iure ſuccurſum §.fin.de iur.doti. & nec eſt cōmunis traditio interpretū quidquid dixerit Pin. in d.l.2.par.1.cap.4.n.31.& ſeq.vbi hāc impugnauit traditionē,quā & ipſe idē n.33.& 34. cōmunē dixit: quā opinionē poſt antiquiores à ſe relatos tenuit Bald.Nouel. tract. de dot.6.par. priui.42.& 43. Cagnol.in d.l. 2. n.63.C.de reſcin.vendi.Grego.Lop.in l.56. tit.15.par.5.in verbo,menos,Matien.in l.1. tit.11.glo.8.n.23.li.5.Iaſſ.in l.ſi quis cū aliter n.19.de verbo.obliga.Ruin.conſ.26.nu.20.lib.3.Sfor.Odd. tract. de reſti.in inte.1.par.q.14.n.61.& 2.par.q.59.n.18.& ab hac opinione cōmuni nō eſſe recedendū ſcripſit Barboſ.in d.l.æſtimatis n.24.ad finē, vbi & obiectis quibuſdam reſpondet. dixi aliqua hoc li.q.19. quamquā vt rectè animaduertit Pinel.in d.l.2.1. par.ca.4.n.33. vix cōmunis hæc opinio in practica recepi poſsit in mulieribus maioribus lęſis in dotis cōſtitutione, cum bona omnia in dotem dare poſsint l. 4. C. de iur. doti.

33 Quartus † caſus eſt,quādo æſtimatio facta fuit poſt contractū matrimoniū,eo enim in caſu æſtimatio emptionē nō faceret, ſed magis prę ſumeretur facta vt ſciretur rerū valor, quoniā nouatio non præſumitur niſi expreſſim dicatur l. fina. C.de nouatio.ſic expreſſim docuit Salice.in d.l.ex conuentione n.4. poſt Bal. n. 1.Purpura.n.44. Iaſſ. ibidē. Riminal. in princi.inſtitu. qui. alie.li.vel non. nu.48.Areti.conſ.84. n.2.Neuiz.in ſil. nup. lib.2.n.72. Curti.iuni.in d.l. ex conuentione nu.12.Maſcar.d.conclu.619. n.3.Ioſeph. Ludo.d.deciſio.Peruſi.89.num.4.Barboſ.in d.l.ęſtimatis num.25.Dida.Couar.d.ca.28. num.10.Socin.iuni.conſ.141.n.16.lib.1.

34 Quintus caſus † eſt quādo maritus poſt factam æſtimationē efficeretur non ſoluendo, quoniā in eo caſu tenebitur maritus reddere bona æſtimata,quādoquidē prætextu inopię nequit æſtimationē præſtare, idque ſingulari

35 dotis prerogatiua ſtatutū eſt; † quinimo poſſet vxor nedū à marito,ſed & ab illius heredibus,& nedū ab hæredibus,ſed a quocūque tertio poſſeſſore vindicare glo.celebris in l. in reb⁹ verbo æſtimatæ C.de iur.doti.ex eodem tex.& tex.in l.vxor marito ff. de dona. inter vir.& vxo.ſic docuit Bal. conſ.24.li.1. Bal.Nouel.trac.de dot.7.par.priui.23. Neuizā.in ſil.nuptia.li.2.n.72.verſ.limita quarto.Salice.in d.l.in rebus Purpura.in d. l. ex cōuentione n.48.Curti.iuni.n.13.Baptiſ.de priuil.dota.centu.2.n.13.Pinel.in l.1.3.par. n.15.C.de bon.mater.Maſcar.tract.de probat.2.par.concl.619.n.6. vbi cōmunē dixit, Barbo.in d.l.ęſtimatis n.26.Cremē.ſing.19. incipiēt habebis milies:quę opinio proculdubio cōmunis eſt: cōſiderātur enim in hoc caſu res æſtimatę veluti proprię dotales ac ſi nūquā ęſtimatæ fuiſſent, cōſequenter irritabitur alienatio d.l.in reb⁹,& vindicabit locū regula l.vni.§.& cum lex C.de rei vxo.actio. Nouel.vbi ſup.& 8.par.priui.7. Dida. d. ca. 28.n.8.Purpu.in d.l. ex cōuentione nu. 50. Barboſ.in d.l.æſtimatis nu. 28. Caual.in reperto.deciſio.1. par. verbo maritus & eius heres qui alios receſſer. Rationē prędicti ca-

ſus poſt cæteros ſcripſit Rimi.in princi.inſt. quib.alie.licet vel non n.53. quia inquit lex non poteſt fingere maritũ tradidiſſe pretium pro re æſtimata cũ illud in bonis nõ habeat. Ita fiet vt ſi tẽpore cõtracti matrimonij & factæ æſtimationis maritus inops foret æſtimatio emptionẽ non faceret; quia ſi ex poſt facto id cõſequitur, multo fortius a principio id fiet, argumẽto l.pater furioſo, cũ ſimilibus ff.de his quæ ſunt. ſui vel alie.iur. Bal. & Sali.in l.intereſt C.de vſufruc.Roge.Soci. Rolan.Riminal. Iaſſo. & Deci. quos refert Barboſ.in d.l.æſtimaris num.26.

36 Verũ † Riminal.rationẽ ſuperius adductã merito improbãt Purpu.in d.l.ex cõuẽtione n.48.Dida.d.ca.28 n.8.Ioſep.Ludo.d.deciſ. Peruſina 89.n.14.Barboſ.in d.l.æſtimatis n.26.quoniã in modũ regulæ generalis Imperator ſtatuit æſtimationẽ, emptionẽ inducere d.l.ex conuentione C.de pact.à qua in dubio recedendũ non eſt.Neq; Bald. & Salic. loquuntur quãdo poſt æſtimationem factus fuit inops maritus, in quo caſu mulier poteſt res dotales tanquã non æſtimatas vindicare: cæterũ nõ inde ſequitur idẽ aſſore quãdo tẽpore æſtimationis maritus nõ eſſet ſoluẽdo, quia potuit legis præſumptione ditior fieri. ad tex.in l.ſi defunctus C. arbi.tutel. potuit etiã res æſtimatas etſi inops cõſeruare vt Dida.& Purpu. aduertũt neque fictionis conſideratio per Riminal.adducta facit, quia nõ requiritur vt prætiũ detur pro rebus æſtimatis, cũ ſufficiat ſi maritus ſe obliget de reddendo pretio ſoluto matrimonio: Interim autem vẽditio valebit, etſi poſt tẽpore ſolut. matrimonij vbi maritus nõ ſoluendo reperitur irritetur legis beneficio dotis fauore æſtimatio, vt poſt ſupra citatos animaduertit Barboſ.in d.l.æſtimaris num.27.

37 Cęterũ † valide aduerſus ſuperiores traditiones obſtat ꝙ ex cõmuni traditione ſcripſi hoc li.q.49.mulierẽ, quæ ſciẽter nupſit inopi videri in cõſequentiã tacite renũciaſſe beneficio l.vbi adhuc C. de iur.doti. vnde ſi mulier ſciens maritũ inopẽ nihilominus tẽpore cõtracti matrimonij res dotales æſtimauerit eo ipſo videtur tacite beneficio iuris ſupra ſcripto renũciare; vt ſcilicet poſsit ſuperueniẽte inopia, quãdo maritus æſtimationẽ præſtare non poteſt, ad res dotales regredi ac ſi nuſquã æſtimatio facta fuiſſet: fortiſsimũ certe cõtrariũ, ꝙ vtinã præuidiſsẽt interpretes.

Nã vel illa aut hæc falſa opinio eſt, cũ tamen vtraq; ſit cõmunis, vel ſaltim reſtringẽda quæſtio noſtra iuxta alterius reſolutionẽ, quãdo mulier ignorabat tẽpore cõtracti matrimonij viri inopiã, ſecus ſi ſciret: Verũtamẽ aduertendũ eſt, ꝙ cõmunis illa opinio ꝙ poſsit mulier vel expreſſe, aut tacite nubẽdo inopi renũciare beneficio d.l.vbi adhuc, fundatur vna præcipua ab interpretib⁹ ratione, cui fere ſoli magis innitũtur; ſcilicet licere mulieri ob id renunciare illius legis vbi adhuc beneficio, quoniã per hoc pactũ tacitum vel expreſſum res dotales ad ſuã reuertũtur naturã primęuã; cum de natura dotis ſit, ne conſtãte petatur matrimonio, vt d. q.49. dixi, at hæc ratio ceſſat in caſu propoſitæ quæſtionis, quia per æſtimationẽ factam tẽpore cõtracti matrimonij res dotales nõ reuertũtur ad ſuam naturã, quia cenſetur cõtracta à principio quędã tacita vẽditio ex dictis modo in principio huius capitis. Neque dixerit quiſpiam de natura rerum dotaliũ eſſe, quod facta æſtimatione vbi marit⁹ ſit inops poſsit mulier ac ſi facta nõ fuiſſet res dotales æſtimatas vindicare, quoniã id nõ ex rerũ dotaliũ natura cõtingit, ſed ex legis beneficio ne mulieres indotatæ remaneant, quod ſi non ſatisfaciat hæc ſolutio erudito lectori cogitandi meliorem facultas datur.

38 Sextus † caſus præter alios ab interpretib⁹ traditos eſt; vbi res dotales immobiles fuerũt in dotẽ datę per mulierẽ minorẽ viro ſuo æſtimatæ, nullo præcedente iudicis decreto, quoniã cũ mulier minor nõ poſsit immobilia in dotẽ dare ſine ſolẽnitatibus a iure requiſitis in alienatione rerum minorũ, vt fuſè poſt alios ſcripſi hoc li.q. 19. inde ſequitur

39 † ꝙ æſtimatio ipſarũ emptionẽ nõ faciet; cũ enim nulliter facta ſit, & cõtra iuris ordinem nullũ potuit effectũ producere: ſcripſit Affli. deciſ.21.n.13. & deciſ.283.nu.1.expreſsim Caual.trac.d tut.& cur.n.159.ad mediũ.idẽ Caual.in repet.deciſ.1.par. verbo marit⁹ & eius hæres, in verſ. Quarto quãdo contractus eſſet ſine ſolẽnitatib⁹.vbi Noni.Becci.Affli. Ioſeph.Ludo.& alios memorat. Verũ circa prædicta omnia adnotanda ſunt quædam vt his perfecta hui⁹ materię cognitio habeatur.

40 Primũ † quod in his caſibus in quibus æſtimatio non facit emptionẽ ſed poteſt mulier ad eaſdẽ res æſtimatas regredi, ac ſi æſtimatę nõ fuiſſent etiã cõtra tertios poſſeſſores; intelligẽdũ, dũ prius à muliere fiat excutio in bonis mariti, ita vt prius cõſtet eũ nõ habere bona, ex quibus poſsit ſoluere rerũ dotaliũ æſtimationẽ; quoniã dos in hoc caſu nõ reperitur magis priuilegiata, quã aliæ actiones quæ aduerſus tertios bonorum poſſeſſores cõpetunt, in quibus excutio neceſſaria eſt §. ſed neque in auth.de fideiuſſo.auth. ſed hodie C.eod. titul. Iaſſ.& cæteri in §.itẽ ſi quis in fraudem inſtit.de actio. vbi Coraſ. nu.7. & multos communẽ dicens recenſet Gabri. in commu.titul.de fideiuſſo.concluſio. 1.nu. 21.lib.3. Natt.conſ.521.num.7.lib.3.Aguſ. Bero.conſ.86.num.1.lib. 3. Neguſan. tract.

de

de pigno.8. par. num 9.& to.Ioſeph.Ludo.
deciſio.Peruſi.45.num.1. Andr. Gail.obſer.
27.num.7.lib.2. Theſau.deciſio. Pedemon.
51.num.4.vnde & in recuperãdis rebus do-
talibus vbi æſtimatio nequit haberi à mu-
liere,quod excutio prius neceſſaria ſit,tenuit
in ſpecie Bal.in d.l.in rebus nu.8. C. de iur.
dori.& dixir communem Iaſſ.in l.ſi conſtan-
te num.200.& 208. ff.ſolut.matri. Porti. in
com.cõclu.41.concluſi.ampli.7.Bello. cõſ.
34.num.3.Neguſan.tract.de pigno.3.mem.
5.par. principa.num.28.Natt.conſ. 81.n.1.
li.1.Rolan.qui & alios refert. cõſ. 92.n.22.
li.2.Ioſeph.Ludo.d.deciſ.45. nu. 2.Madel.
conſ.97.n.53.Gabri.d.concluſ. 1. Gail.ob-
ſeruatio.27.num.9.Socin.conſ.55.n. 2.li.1.
Purpura.in d.l.ex cõuentione n.53. Barboſ.
in d.l. æſtimatis num.28. ad medium. The-
ſau.deciſ.Pedemon. 51. num.4. Vincen.de
Fran.deciſio.270.par.2.a nu.1.Vnde ſcrip-
ſit egregie Gail. d. obſeruatione nu. 9. poſt
principium ex ſenten. Bal.in l.3.C. de hæ-
red.actio. nu.1. quod nec etiam nomina de-
bitorum exigi poſſunt ab vxore, niſi facta
excutione prius.

41 Secundo † aduertendũ, quod vbi æſtima-
tio à muliere facta fuit, & conſequenter ta-
cita quædã vendirio, licet in contractu vero
emptionis & vẽditionis vẽditor cogatur vbi
res pretioſa eſt duplam promittere in caſu
euictionis. l.emptori duplam cũ ſimilibus ff.
de euictio.mulier tamen quæ fundũ æſtima-
tũ tradit etſi pretioſum non cogitur duplam
promittere l.nõ ſolũ ff.de iur.doti.ſic ex eo.
text.adnotauit Bald.Nouel.tract. de dot.7.
par. priui.23.Barboſ.in d.l.æſtimatis n.16.
Neuiz. in ſil.nuptia.lib.2.num.72.verſi. Li-
42 mitat ſeptimo Bal.Nouell. tenebitur † igi-
tur de euictione mulier marito vbi res do-
tales euictę ſunt, vel ſi ſocer eas dedit ipſe,
etſi nihil dictum ſit; quemadmodum in mu-
liere probat text.in l.quoties ff.de iur. doti.
& de ſocero text. in l.1.C.de iur.doti.ſic ſi-
cut vendens nomen debitoris præſtare tene-
tur,quod ille ſit debitor quãuis non ſit ſoluẽ-
do l.ſi nomen ff.de hęredi. vel actio. vendi.
vbi Bal.dixit quod tenetur facere bonũ de
iure,ideſt quod ſit obligatus idẽ Bal.cõſ.72.
li.3.& alios multos refert & ſequitur Becci.
conſ.105.n.13.ita etiã mulier, & his nõ re-
latis Vincen.de Fran. deciſ. 108.n.1.par.1.

43 Tertio † aduertendũ quod vbi nomẽ de-
bitoris datur in dotẽ vel datur æſtimatũ vel
inæſtimatum: vtilitas indagationis ex ſupra
adductis elicitur, quoniã vbi datur ęſtimatũ
periculũ ad maritũ pertinet,ſi vero inæſtima
tũ ad mulierem l.ſi nomen. ff. de hæred. vel
actio.vẽdi.l.meuia ff. ſolu.matri.Bal. in l. ſi
pro debito C.de bon.auth.iudi.poſſi.Caſtr.
in l.pupilli.§.ſoror.ff.de ſolut. Bart. Angel.
Roma. Alex.& cæteri omnes in d. l. meuia
Barbo.in d.l.æſtimatis n.6.poſt alios ibi an-
te ipſum interpretes Imo.Alex. Barba.Soc.
Gozadi.& Ruin.quos congeſſit Becci. in d.
conſ.105.n.18.conſ.Mantuan.326.n.40.41.
44 42.poſitũ in calce deciſ.Surd.Tunc † autem
nomẽ debitoris in dotẽ datũ inæſtimatũ tra
di viro dicitur,cũ ſimpliciter in dotẽ datur
aut ſolũ vel cũ alijs rebus l.inter cauſas §.ab
eſſe ff.manda.ſic Bal.in l.fina.C. ad l.falcid.
idẽ Bal.in d.l.meuia poſt Iaco.de Aret.quos
45 ſequitur Alex.ibi n.fin.† Improbat Barboſ.
Baldi & aliorũ traditionẽ, quia & nomẽ ſim
pliciter traditũ debet videri traditũ pro ea
quãtitate,quę in eo cõtinetur,& nõ cenſetur
datũ tanquã papirus inutilis,citat tex.in l.2.
46 C.de actio & oblig. † Vetũ perpetã tanto-
rũ patrum traditionẽ impugnat, quoniã cũ
traditio nominis debitoris duplici fine dari
mariro poſſit,vel ob dotis ſolutionẽ ſine ęſti
matione,vel tanquã æſtimatũ,traditũ ſimpli
citer nõ cenſetur traditũ ęſtimatũ, quia æſti-
mario in dote non præſumitur in dubio niſi
æſtimationis,& prætij mẽtio fiat,cũ ſit facti,
quemadmodũ notãt omnes in d.l.æſtimatis
& in l.ex cõuẽtione C.de pact.& idẽ.Barbo.
ſibi cõtrarius in vno & eodẽ loco in d.l.æſti-
matis n.7. expreſſim & rectè regulã conſti-
47 tuit, † Quod in dubio nõ præſumitur in reb⁹
dotalibus æſtimatio vbi ſimpliciter dantur
mariro. præterea & text.in d.l.2.alio modo
intelligendus eſt vt mox dicam.

Neque facit text. in d.l.2. C. de actio. &
oblig.quoniã nõ fuit ibi nomẽ debitoris ſim
plici er traditũ, cũ ex mente contrahentium
cõſtaret traditũ fuiſſe æſtimatũ,quod euidẽ-
ter probat tex.ille in verbis, *ad ſimilitudinẽ
eius qui nomen emerit, &c.* Vbi argumẽtatur
Imperator de expreſſa vẽditione nominis
ad nominis traditionẽ ab vxore factã, vnde
cum legis pars alterã declaret l. vtrũ de pe-
titio.hæredi.Meno.conſ.95.n.79.& ex con-
textu ſcripturæ ſumatur recta interpretatio
l.meuia.ff.de manu.teſta.l.nũmis de lega. 3.
Manti.de coniectu.vltima.volun.li.6.ti.13.
in princ.Sim.de præt.de interpre.verbo.vlt.
volũ.li.1.interpre.2.dubita.2.ſolutio.6.n.7.
Et vna pars ſtatuti alteram declarat. Socin.
conſ.9.n.8.li.3.Ruin. conſ. 201.nu.5.lib.1.
48 erudite Sur.cõſ.53.n.10.li.1. † Rurſus & fi-
nis diſpoſitionis principio debeat cõuenire
Tiraq. qui multos tract.de retract.§.1.glo.
9.n.26.Cranet.conſ.9.n.31. cũ tex.in d.l.2.
ad finem de expreſſa & vera æſtimatione no
minis loquatur, conſequenter & principium
legis de eadem loqui cenſetur.

49 Poteſt † autem ex alio quoque colligi da-
tum fuiſſe æſtimatum vel inæſtimatum no-

men debitoris, quando datur vna cum alijs rebus dotalibus quæ non fuerunt æſtimatę, vel quando nihil aliud quam nomen ipſum datur, eo modo quo dantur vel dari ſolent cętere res dotales; etſi diceretur quod nomen datur in dotem marito pro ea quantitate quæ in nomine continetur, cum hoc tacite intelligatur; vnde expreſsio nihil debuit operari l.3.cum vulga.de lega.1. Atque in hunc modum intelligi poteſt tex. in d. l. meuia ff. ſolut.matrimo.

50 Tertio † conijcitur nomen debitoris æſtimatum datum fuiſſe, quando prius certa dotis quantitas promiſſa fuit marito, & poſt in ſolutionem quantitatis fuit ſibi datũ nomen debitoris: ex eo enim quod datur pro quantitate promiſſa antea, videtur tradi æſtimatum in illa eadem quantitate dict. l. 2. C. de actio. & obligat. Sic enim & venditione alicuius rei ius diſponit l. ſi prędium C. de euictio. Et in hanc ſententiam fere omnes conſentiunt Bald. in l. fina. C. ad l. falci. & in l. promittendo vbi Iacobi.de S.Geor. ff.de iur.doti.Soci.conſi. 69. num.15.lib.4.Rub.conſ.5.a nu.1.Corn. conſi.92.num.8.li.4.Purpura.in d. l.ex conuentione num.37.C.de pact.Barboſ.in d. l. æſtimatis num. 7. ad finem. & alios multos refert Phanu.in commen.de luc.dot. in glo. reſtituenda nu.43.Vincen. de Franq. d.deciſio.108. num.7.

51 Plane † nomen debitoris in æſtimationẽ dotis marito traditum, & ab eo acceptum cum ſciret non eſſe ſoluẽdo, eo ipſo ſibi præiudicaſſe videtur d.l. ſi nomen ff. de hæredi. vel actio. vendi. l. inter cauſas §. abeſſe ff. manda. l. 3.ad finem ff.de fideiuſſo. Bart.in l. ſi cum dotem §. ſi mulier Roman. in eodẽ §. num.6.ff.ſolut.matrim. vbi Imol.& Alex. num.6.Barboſ.in d.l.æſtimatis n.9.Vincen.
52 de Franq.d. deciſio. 108. num.2. † Et licet Barto. videatur innuere contrarium in d.l. meuia, quia induceretur tacita quædam donatio, cum ſcienter nomen debitoris quem non eſſe ſoluendo ſcit, acceptat, donatio autem inter virum & vxorem ſit omnino prohibita, & conſequẽter integre à marito aduerſus mulierem actiones remaneant: Et
53 † multæ ab interpretibus adferantur ſolutiones: omnium mihi aptior & verior videtur ea quam Imo. & Roma.reddidit in d. l. meuia, ille num.3.Roma.num.10.Quod aut conſtante matrimonio ſcienter maritus recipit nomen debitoris inopis, aut ante contractum matrimonium: priori in caſu vbi conſtante matrimonio, quia reſultat donatio quædam prohibita inter coniuges non cenſetur ſibi pręiudicare maritus l.cũ vir vxori ſecundum verum intellectum ff.de iur. doti. ſi ante cõtractum matrimonium, etſi videatur reſultare tacita donatio, quia tamẽ prohibita non eſt ante contractum matrimoniũ l.cum hic ſtatus §.ſi ſpõſus de dona. int. vir. & vxo.cum innumeris ad hoc inſtitutum cõgeſtis à Surd.deciſio.166.num.24. cum ſeq. valida erit, & ſibi maritus præiudicauit l. 1. C.de donatio. ante nup. Et licet improbet Alexan. vbi ſup. conciliationem ea ratione quod ſicut donatio inter coniuges prohibita eſt conſtante matrimonio; ſic etiam ante contractum matrimonium quando donatio confertur in tempus celebrati matrimonij l. 4.vbi glo.C.de dona.ant.nup.argu. l.ſtipu-
54 lationem de iur.doti.ff.l.ſi res eo titu. † potuit tamen ex cauſa renunciationis donatio etiam in hoc caſu valere, veluti cum mulier annoſa dat marito iuueni, vel è contrario in recompenſationem ætatis, vel ſanguinis, vt declarant omnes in l.ſi diuortio ff. de verb. obliga. ex tex. in l. quod autem §.ſi vir ff.de donatio.int. vir. & vxor. Crauet. qui alios conſi. 51.n.1. Decian.conſi.24.num.12.lib. 4. Surd.d.deciſio.n.29.30.31. Neque rectè vt mihi videtur ſcripſit Alex. quod donatio hæc tacita confertur in tempus contracti matrimonij, & ſic in tempus prohibitum: nam cum ſcienter maritus futurus nomen debitoris inopis, & qui non eſt ſoluendo inſolutum recipit, eo ipſo illico donare videtur mulieri, ſicut poſſet & partem dotis ſi ſibi aliqua data fuiſſet eidẽ reſtituere, nec quidquam confertur in tempus contracti matrimonij, quia valet in continenti: Scio Alex. aliter conſiliare, alio modo alios, hæc prætereo cum extra inſtitutũ tractatus ſint: quæ
55 † de marito ſciẽter recipiente nomẽ inopis debitoris dixi eadem de marito, qui ignoranter id fecit intelligenda ſunt; Debuit enim qui cum alio contrahit illius exquirere conditionem l. qui cum alio vbi Deci. de regu. iur. d. l. ſi nomen ff. de hęredi. vel actio. vendi. ſic Barto. Roman. Angel. Imol. & Alex. in citato loco Barbo. in d.l.æſtimatis n.11. ſolut.matri. Vincen.de Franq.dict. deciſio.108. num.2. & ſequent. vbi nonnullas adfert coniecturas quibus ſcientia vel ignorantia mariti conijci poteſt.

56 Quarto † & vltimo animaduertendum quod facta æſtimatione rerum dotalium ſicut periculum & deterioratio ad maritum pertinet, ſic augmentum & commodum, vt contrariorum eadem ſit ratio, & diſciplina §.cum autem initit. de emptio. & vendi. & in terminis text. in l.cum dotem. ff. de iur. doti.l.vni.§.cumque ad finem C. de rei.vxo.
57 actio. † Ita fiet vt cum ſolut. matrimonio fructus pendentes pro rata anni pertineant ad vxorem quando dos data fuit inęſtimata

l.diuortio

Digitized by Google

l. diuortio vbi Barto. Angel. Imol. Roman. Cuma. Alex.& cæteri omnes ff. ſolu.matri. egregie qui innumera aptiſsime coaceruat Ludo.de Molin.de Hiſpa.primo.lib.3.cap. 11. a num.1. vbi & num.6. de hoc loquitur caſu.Ioſeph. Ludo.deciſ. 79. nu.5.Auenda. reſpon.5. a num.1. Dida. lib.reſolu.1. cap. 15.nu. 12. cum ante & poſt ſequent. Caual. tract. de vſufruct. mulier. relic. num. 244. Garci.tract. de melio.& expen.cap.8.n.32. fuſe & erudite Theſau.deciſ. Pedemon. 43. Viui. deciſio.8.a nu.5. & ij quidem in ter-
58 minis de quibus loquimur agunt.† Data tamen æſtimatione fructus pendentes indiſtincte ad maritum pertinent dict. l. vni. §.
59 cumque ad finem. ſup.citato. † Et licet non facta æſtimatione ancillarum partus nō pertineant ad maritum l. plerumque §. 1. ff. de iur.doti. l. marito §.fina. ff. ſolut.matrimo. d. l. vni. §.cumque C.de rei vxo.actio. quia ad maritum tantum pertinēt fructus dotis, partus autem ancillarum non ſint in fructu l. in pecudum ff. de vſur.ſi tamē ancillę in dotem datæ fuerint æſtimatę, partus ad maritū ſpectant l. quoties C.de iur.doti.d.§. cumque l. vni. l.1.C.ſolut.matrimo.

60 Temperant † interpretes ſuperiorē traditionem dum maritus ſoluto matrimonio non ſit in mora reſtituendi dotem alioquin etſi fructus reſtituere,quia dominus non teneatur,ad vſuras tamen æſtimationis nō reſtitutæ conueniri poterit pro fructuum,quos percepit quantitate. veluti enim emptor propter æſtimationem, & illius quod apud ſe retinet pretium ex æquitate legis ſcripta ad intereſſe tenebitur l.curabit C. de actio. emp. Dida.Couar. lib.3. varia. reſolu.ca.4. num.4. Gam.deciſio.71.num.6. Barboſ. in d.l.æſtimatis num.13.

61 Quandoque † tamen in capitulis matrimonialibus cōuenire ſolent maritus & vxor vt res dotales etſi æſtimatæ extantes reſtituātur vxori vel illius hæredibus ſoluto matrimonio habita ratione augmenti & diminutionis, quo in caſu nulli dubium in vim pacti reſtituendas,quæ alias niſi ſic conuentum fuiſſet,non reſtituerentur; in terminis tex.in d. l. æſtimatis cum l.ſequen. ff. ſolut. matrimo. vbi omnes notant.

62 Verum † vt Barboſ.in d.l. æſtimatis poſt antiquiores docet præcipuè Socin.conſ. 56. lib.1.quem is non refert.Quadrifariam hoc
63 pactum concipi ſolet. Primo † cum rebus æſtimatis pactum additur quod ſoluto matrimonio res dotales reſtituātur l. cum poſt §. cum res ff.de iur.doti.hoc in caſu æſtimatio nullam inducit venditionem, dixi ſuperius in verſi. Primus eſt, vbi hunc caſum declaraui: conſequenter periculum ad maritū non pertinebit. d.l. plerumque cū ſuperius citaris de iur.doti; atque etiam tenebitur nō æſtimationem, ſed res reſtituere ſoluto matrimonio; niſi fuiſſet alternatiue conceptū pactum,vel de æſtimatione reddēda, aut rebus dotalibus, tunc enim re aliqua ex æſtimatis perempta cum dari ipſa non poſsit, æſtimatio præſtāda erit ratione alternatiuæ promiſsionis.dict.l.plerumque §.fina.cum.l. ſequen.ff.de iur.doti. Ioan.Phili.reſpon.28. num.36.ad finem reſponſi. Vnde deteriorata reddi mulieri poterit Barto.in l.ſi vt certo §.nunc vidēdum num.4.ff. commo.Natt. d.conſi.650. num.4.Socin. conſi. 57.num.5. lib.1.quos ſequitur Barboſ.in d.l. æſtimatis n. 30.ad mediū. Tamen placet Baldi traditio in l.quoties nu.3. C. de iur. doti. qui ibi ſcripſit, quod ſi rebus æſtimatis addatur pactum,quod dos reſtituatur,cenſetur his verbis inducta venditio; poſſunt enim illa verba intelligi, quod dos reſtituatur ſcilicet quoad ęſtimationem.Bal.ſequti ſunt.Socin. Rolan. Purpura. Rimin. & Gregor. Lopez. Quos refert & probat idem Barboſ.in dict.
64 l. æſtimatis n.30. verſi. Infertur tertio. † Id maxime vindicabit in caſu, quo reſpondit Rolan.d.conſi.92. in quo nedum facta fuit æſtimatio, ſed etiam addita verba, in contractu matrimonij,quod maritus accipiebat res dorales æſtimatas pro ſe hæredibus ſuis & ſucceſſoribus; quæ verba vt ille ait, aperte indicāt quod illas recipiebat nomine ſuo & non vxoris; Addo ipſe,quod ea verba nō poterant aliud operari niſi æſtimationem, quia cum res dotales ſoluto matrimonio ad mulierem reuerti debeant, vel cum qui eas ſibi reddi ſtipulatus eſt l. dos à patre cum ſimili. C. ſolut.matrim. & in vim huiuſmodi pacti ſint mariti & illius hæredum & ſucceſſorum, & conſequenter nuſquam ad mulierem vel hæredes illius reuerti poſsint, venditio illis verbis neceſſario inducta fuit; Quia non niſi venditionem poterant operari;ad ea quæ fuſe in ſimili reſpondit Crauet. conſi.638. num.12. & qui innumeros refert & ſequitur Menoc.lib.3. præſ. præſ.115.nu. 34. idem in ſingulari caſu conſi.71.num.23. lib.1.

65 Idem † cenſendū quando æſtimatio facta eſt,& paciſcuntur ad inuicem coniuges quod dos reſtituatur eo modo quo data eſt, nam ex his verbis intentio colligitur vtriuſque voluiſſe venditionem facere; Neque repugnant venditioni quam ęſtimatio induxit: rurſus cum in dubio vbi de pretio fit mentio cenſeatur initus contractus venditionis vt in principio quæſtionis dixi;conſtat ex eo venditionem fuiſſe celebratam Purpu.in dict. l. ex conuentione num. 25. C. de pact. Corn. conſ.

conſ.15.num.5.li.2.Rub.conſ.5. & Cęphal.
conſ.78.n.2.lib. 1. qui ambo in fortioribus
terminis reſpondent, quod ſi fiat æſtimatio,
& poſt eam pactum celebretur quod res do-
rales reſtituantur eiſdē modo & forma qui-
b⁹ data fuerūt; quod & in hac ſpecie cēſetur
inducta venditio, quoniam illa verba, eiſdē
modo & forma,&c. Poſſunt etiam ad æſtima
tionem referri prædiorum.

66 Improbat † autē Barboſ. in d.l.æſtimatis
n.31.ſuperiorem interpretum traditionem,
quia ſit aduerſus regulam generalē d. l. cum
poſt §.cum res.ff.de iur.doti & l. quoties C.
eod.tit.quibus ait ille probatur, quod ſi fiat
pactū vt res dotales æſtimatæ reddantur eo-
dem pretio, in vim ſimilis pacti non cenſeri
inductam venditionem, ſed potius factā vt
ſciretur valor rerum dotalium: vnde infert
quod vbicumque in pacto continetur reddi
res æſtimatas debere, interpretandum erit,
quod per ſimilem æſtimationem nulla indu-
catur vēditio iuxta traditionē Pau. de Caſt.
in d.l.ęſtimatis n.3.Salicet.in d.l.ſi inter C.
de iur.doti.in eiſdem terminis eandem opi
nionē tenuit nouiſsimè Ioan. Philip.d.reſp.
28.n.36.in verſi. Aliud ſi non eo modo citat
tex.in d.§.cum res & tex.in dict. l.ſi inter &
eandem tenuere opinionem Purpu. Socin.
Pariſi. & alij à me relati ſuperius in verſic.
Primus eſt, & probant hoc ipſum tex.in d.
l.ęſtimatis ſolut.matrim.l.fina. vbi Bal. Sa-
lice.Fulgo.C. de pac.conuen.

67 Cæterum † a priori opinione quæ verior
videtur recedendum non eſt; nam regulari-
ter proditum æſtimationem in dubio in re-
bus dotalibus vēditionē inducere cū pretij
mentio habita eſt, niſi aliud ex coniecturis
elici poſsit, vt ex cōmuni multis relatis dixi
in princi.quæſtionis: & hanc eſſe communē
teſtatur Ancharra. Rigien.quæſt.36. num.1.
lib.2. vnde cum caſus dubius eſt inhærendum
eſt regulæ iuris.l.omnis diffinitio vbi glo.de
regu.iur. donec ab eo qui limitationem al-
legat contrarium probetur Bal.in cap. 1. §.
Iudices num.4.de pace tenen.Roman. conſ.
123.num.4. alios multos refert.Becci.conſ.
83.num.12. Surd. deciſio. 2. num.4.ornat.
idem Surd.deciſ.255.num.2.Præterea & ſe-
cundo cum æſtimatio vt dixi venditionē fa-
ciat, illico ratione initę conuentionis, etſi
poſtea adijciantur ea verba, *eiſdem modo &
forma quibus data fuerunt*, non alteratur
venditio tacite facta, quoniam vere non res
dotales datæ in dotē, ſed earum potius æſti-
68 matio breui manu data videtur. Neq; † ve-
riſimile eſt voluiſſe illis verbis coniuges ſe
illico corrigere, & a priori recedere volun-
tate argu.l.nam ad ea de condi. & demonſt.
l.cum qui voluntatem ff.de probatio.l. cum
hic ſtatus de donatio.inter vir.& vxo. Natt.
conſ.176.num.5.Alciat.de præſump. reg.2.
præſ.16.num.1.Becci.conſ.1.n. 24. Menoc.
de præſ.lib.3.præſ.57.num.9.

69 Tertio † eadē opinio ex eo confirmatur,
quod fauore mulieris inductū ſit ęſtimationē
in rebus dotalibus venditionē inducere dū
ipſa cōdigna ſit, ne ſi res pereant vel dete-
riorentur, illius id periculo cōtingat vt ſupe-
rius dixi; & omnes fatentur in d.l.ſi æſtima-
tis & in d.l.ex conuentione; ita fiet vt ab hac
præſumptione imo veri⁹ vt modo ſcripſi re-
gula recedi nequeat quia fauorabilis eſt mu-
lieri.d.l.ſi res ęſtimatæ ff.de iur.doti. ſic ex-
preſsim Rub.d.conſ. n.2. Non obſtat quod
antea ſcripſerim non præſumi æſtimationem
in verſi. Tunc autē nomē debitoris; quia id
intelligendū quādo nulla pretij ſine quo ęſti
matio conſiſtere nequit mentio facta eſt,
ſecus vbi pretij & æſtimationis, vt in princi-
pio adduxi quæſtionis.

70 Neque obſtant † iura ſuperius in cōtrariū
adducta videlicet tex.in d.l.cū poſt §. cū res
de iur.doti.& tex.in d.l.quoties l.ſi inter C.
de iur.doti.l.ſi æſtimatis ſolut.matrim. l.fin.
C.de pact.conuē.quoniā in illis iuribus poſt
factam æſtimationē conuentum fuit vt eodē
pretio, & eadē quātitate res dotales ęſtima-
tæ ſolut.matrim.redderentur, quo in caſu nō
potuit ęſtimatio venditionē inducere, cum
partes voluerint quod fieret reſtitutio ſpe-
cierum ſub eodē pretio vel quātitate; in caſu
de quo agimus diuerſum eſt, nā cū verba vt
Bal. dixit referri poſsint ad æſtimationem,
in dubio quia de commodo & fauore dotis
agitur ad eam referenda ſunt, ſicut & reſpō-
dit Rube.d.conſ.5.num.3.

71 Secundo † ſolet cōcipi pactū inter cōiuges
vt poſt ęſtimationē, vxor ſtipuletur a viro ſi-
bi vel hæredib⁹ ſuis reſtitui res dotales ex-
tātes, videtur enim tacite cōſentū à cōtrario
ꝙ pro nō extantibus æſtimatio debet exolui
vt innuit tex.in l.1.vbi glo.Bal.Angel. Pau.
72 de Caſt.& Salic.C.ſolu.matri.Hinc † inferri
videtur quod cū rerū ſoluto matrimonio ex-
tantiū non cēſeatur facta vēditio, periculum
nō ad virum interim ſed ad mulierē pertine
bit d.l.plerūque de iur.doti. & ſuperius poſt
73 alios dixi: † ſic pari iure rerū dotaliū extan-
tium tanquā nulla earū facta vēditio ſit, nec
cōſentiente vxore poterunt alienari d.l.vni.
§.& cum lex.C.de rei. vxo. actio. in princi.
inſtit.quib.alie.licet vel non & hanc opinio-
nem poſt paucos tuetur nouiſsimè Barboſ.
in d.l.æſtimatis nu.32.ad finē.ff. ſolu.matri.
Rationem hanc priorem adduxit, quia cum
rebus extantibus non cēſeatur facta vēditio,
dotales adhuc cenſentur, vnde alienari, nec
conſentiente muliere poterunt. d. principio
initit.

inſtit.quib.alien.li.& d.§. & cũ lex.qui text.
expreſsim ait res quidem æſtimaras alienari
poſſe,quarũ dominium & periculum propter
venditionẽ ad maritum pertinet: à cõtrario
igitur æſtimatione in modum ſuperiorẽ, &
cũ dicto pacto facta, quia. nulla venditio in-
tercesſit, nec periculum ad ipſum pertinet,
conſequenter nec alienari poterunt, licet
vxor vellit.

74 Secũdo † põderat tex.in d.l.in rebus C.de
de iur.doti.ſecundũ vnũ intellectũ,quo pro-
batur reb' æſtimatis ea æſtimatione quæ nõ
facit emptionẽ, illico alienatis per virũ re-
bus,mulieri cõpetere rei vindicationem ad
res dotales malè alienatas repetẽdas.Cõtra
riã ſententiam quod imo in ſpecie pacti ſeu
cõuentionis prædictæ poſsit maritus vxore
cõſentiente res dotales alienare tenuit Bar.
in d.l.ſi æſtimatis per illũ tex.apertiſsimũ ff.
ſolu.matri.quẽ ibi ſequutus fuit Pau.de Caſ.
Roman. & Alex.Salicer. in l. intereſt C. de
vſufruct.Pala.Rub.in rub.de dona.inter vir.
& vxo.§.17.n.8.Nouell.tract.de dot.7.par.
ſpecial.1.n.16.& 8.par.priui.6.n.23. & hos
citat & ſequitur Dida. ex magis cõmuni in
d.cap.28.num.4.in pract.quæſtio. dicẽs tex.
in d.l.ſi æſtimatis fore ad id ſingularem &
celebrem.Camp.tract.de dot.4. par. quæſt.
16.in fine Rimi.qui fuſè hanc ipſam opinio
nẽ proſequitur & defendit in d. principio
inſtit.quib.alie.liceat n.76.cum ſequent.

75 Reſpõdet † autem Barboſ. ad tex.in d. l.
ſi æſtimatis, prætermiſsis duabus alijs ſolu-
tionibus quas veluti vim littere illius text.
inferentibus reprobat; Quod cum lex illa
loquatur de rebus extantibus, videtur loqui
de mobilibus,de quibus propriè dicitur,ex-
tare vel non extare; quoniã res immobiles
ſemper extant quam ſolutionem præſenſit
76 Nouell.in l.1.n.161. ff.ſolu.matrim. † Ve-
rum in rebus mobilibus nulla reperitur alie
nandi prohibitio etſi dotales ſint,iuxta glo.
receptã in princi.inſtit.quib.alie.licet.Bart.
in l.1.num.18.Vbi cęteri poſt eum ff. ſolut.
matrim. nihil mirũ ſi potuerit maritus alie-
nare, & in caſu alienationis æſtimationẽ re-
77 petere. † Verũ hic intellectus nimis textus
generalitatẽ reſtringit, qui in modũ regulæ
docet,poſſe maritum pacto in modũ ſupra
ſcriptũ inito,res dotales alienare. Neq; ob-
ſtãt verba illa in d.l. poſita, ſi quæ vero non
extarent,quæ ad res mobiles tantum referri
poſſe videntur; quoniã pręterquã quod po-
tuerunt in caſu illius legis dari in dotem res
immobiles & ſe mouentes,& reſpectu mo-
uentium dixerit Iuriſconſultus verba illa,
ſi quę vero extarent; exalio itidem non fa-
cit, quia illa diſtinctio an extent, nec ne
adiungi etiam ad res immobiles poteſt: do-
mus enim immobilis eſt, cum indies ſu-
bito pereant & dilabantur incendio, ruina,
vẽto,& alijs pleriſq; fortuitis caſib': prædia
itidẽ ea maxime, quæ in ripis fluminum ſita
ſunt,indies inundationibus pereunt, vt nec
veſtigia quidem ipſorum remaneant.

Præterea euidenter confutatur ex text. in
d.l.fina.de pact.dota.qui tex.in fundo dato
loquitur æſtimato in eum,quẽ ſupra dixi mo
dũ;& tamen probat in poteſtate fore mari-
ti quid vellit præſtare, an æſtimationem vel
fundum ipſum: quem text. adduxit in hanc
ſententiam Pau. de Caſt. vbi ſup.cui nullum
præſtitit Barboſ. reſponſum.

Tertio Pau.de Caſt.motus fuit ea ratione,
quod æſtimatio prædicta vna cũ pacto vt res
extantes reſtituantur,videtur operari vt res
dotales æſtimatæ alienari nõ poſsint inuita
vxore,volente autẽ poſſe; quaſi media quæ-
dã in vim huius pacti via ab illis electa ſit,
vt nõ in totũ etſi facta ſit ęſtimatio,ſed volẽ-
te muliere alienari poſsint: Imbrobat Bar-
boſ.quoniã inquit,ſtãte pacto prędicto, quo
ad res extantes non cẽſetur inducta vẽditio
aliqua,ſed tantũ in caſu quo nõ extent,vnde
cũ extantes reddẽdę ſint in ſpecie, alienari
non poterũt etiã volẽte & cõſentiẽte vxore:
facilę enim reſpondetur rerũ extantiũ vẽdi-
tionẽ inductã nõ eſſe,quia volũtare eiuſdem
mariti,qui eas noluit alienare extant,potue
runt autẽ alienari volente vxore,& earu qui-
dẽ omniũ ideo facta æſtimatio eſt, vt ſi vel-
let maritus omnes alienare poſſet,earũ ęſti-
mationẽ reddẽdo,quas nollet reſtitueret,&
hæc vera eſt quęſtionis reſolutio cũ cõmuni.

78 Tertio † ſolet hoc pactũ concipi, quando
facta ęſtimatione additur,quod res reſtituã-
tur eiſdẽ pretijs, quibus æſtimatæ fuerũt.In
hoc caſu nulla æſtimatio venditionẽ inducit,
cum ſit facta præcipuè vt rerum dotaliũ va-
lor non ignoretur, & ad tollendam proba-
tionis venturæ difficultatem vbi de deterio-
ratione vel peremptione earum poſtea age-
retur:de hac conuentionis formula dixi ſup.
in verſi. Tamen placet Baldi traditio, cum
79 ſequen. † An autem in hoc & his ſimilibus
pactis maritus teneatur nedum de dolo &
lata culpa in amiſsione,vel deterioratione
rerum dotalium conſulendi Cyn. Bal.Salic.
Alberi. & alij in l. ſi inter virum C. de iur.
doti. Pau. Caſtren. Alexan. & Barboſ. poſt
alios in d.l. æſtimatis Dida.d. cap.28.

80 Quarta † conueniendi formula eſt,cũ facta
æſtimatione paciſcuntur coniuges, quod ſo-
luto matrimonio fundus vel res dotales re-
ſtituantur habita ratione augmẽti vel dimi-
nutionis; quo in caſu nec æſtimatio inducit
ex contrahentium mente apertiſsima vẽdi-
tionem d.l.æſtimatis ff. ſolut.matri. Cæterũ
aduer-

aduertendum quod clauſula hæc habita ſci-
licet ratione augmenti, & diminutionis etſi
non fuerit expreſſa tacitè ſubintelligitur vt
reſoluit Socin. conſi. 56. num. 5. lib. 1. Pau.
de Caſt. in d. l. æſtimatis nu. 5. & poſt omnes
cæteri Dida. in dict. cap. 28. num. 4. verſic.
Tertio infertur, & in verſi. ſequenti. Quan-
do vero maritus in hoc caſu in vim pacti de
valore intrinſeco vel extrinſeco teneatur;
quid etiam in pecunia in dotem data vbi il-
lius valor fuit immutatus citari interpretes
81 tradunt ad quos lectorem reijcio. † Alias
rurſus æſtimationum rerum dotalium for-
mulas in rebus præcipuè mobilibus tradit
Socin. d. conſ. 56. lib. 1. is videndus.

SVMMARIVM.

1 *Pactum in contractu matrimonij cum ſecundo viro quod vxor præter legitimam debitam filijs prioris matrimonij, reliquam hæreditatem filijs illius coniugij relinquere teneatur validum.*

2 *Pactum cum ſecundo viro vt eiſdem fiat donatio pro filijs ſecundi matrimonij, relicta legitima tantum per mulierem filijs prioris matrimonij, an valeat grauis contentio.*

3 *Baldus ſententiam contrariam obtinuit à Richar. de Salice.*

4 *Maritus nomine filiorum an poſsit acceptare donationem.*

5 *Ioan. de Ligna. & Franciſ. de Alber. à Pau. Caſtren. reprobanſi.*

6 *Parentes plus poſſunt donare filijs ſecundi matrimonij quam primi.*

7 *Text. in l. hac edictali C. de ſecun. nupti. expenditur.*

8 *Donatio quæ opere & induſtria patris quæritur filijs, profectitia dicitur.*

9 *Patri commodum aliquod obuenire non poteſt per mediam perſonam, vbi fieret fraus diſpoſitionis legis hac edictali C. de ſecū. nup.*

10 *Diſpoſitio d. l. hac edictali non prohibet miniſterium patris ad ſtipulandū pro filijs ſuis.*

11 *Perſona cui quid datur vel relinquitur ſpectatur licet media perſona inhabilis ſit.*

12 *Bald. videns contrarium iudicatum aduerſus eum in ſpecie, mutauit poſtea opinionem.*

13 *Pater ſicut ſibi nō poteſt adſcribere in teſtamento, ſic nec filio.*

14 *Pater pro filio teſtis eſſe non poteſt.*

15 *Pater nec pro filio emācipato adſcribere poteſt in teſtamento.*

16 *Diſpoſitio l. hac edictali omnem fraudem & circumuentionem, quæ illi legi fieri poteſt ſuſtulit.*

17 *Profectitia patri quæruntur pleno iure.*

18 *Aduentitiorum vſuſfructus patri remanet.*

19 *Vſuſfructus aduentitiorum non quæritur patri quādo vſuſfructus cum proprietate conſolidatur.*

20 *Baldi obiectum tollitur.*

21 *Pater quoad diſpoſitionem d. l. hac edictali inhabilis eſt perſona ad ſtipulandū pro filijs.*

22 *Crauettæ conſiliatio.*

23 *Crauettæ conſiliatio improbatur.*

24 *Ratificatio actus qui à principio nō valet prohibita.*

25 *Text. in l. bonorum ff. rem ratam haberi quando procedat.*

26 *Surdi deciſio inſignis.*

27 *Canonizatio S. Raymundi quando facta in hac vrbe Barchinonenſi.*

28 *Papa ſanctiſsimus Clemens octauus hodie feliciter regnans in Eccleſia Dei Beati Raymundum in ſanctorum numerum retulit.*

29 *Beatus Raymundus decretalium compilator fuit, & quid de eo gloſa ſcripſerit in proœmio decretalium antiquarum.*

QVÆSTIO. LVIII.

PACTVM IN CONTRACTV matrimonij cum ſecundo viro vt vxor filijs prioris matrimonij niſi legitimā relinquere non poſsit reliqua hæreditate apud filios illius coniugij remanente validum: Et an idem cum ſecundus maritus ſtipulatur nomine filiorū, grauis antiquorum contentio agitatur.

1 PActum † in capitulis matrimonialibus celebratum, quo vxor promittit ſecundo viro ſe præter legitimam debitam filijs prioris matrimonij reliqua bona filijs ex eo matrimonio cōmunibus relicturā, validū eſſe crebrius creditum eſt; nulla enim iniuria ex hoc pacto filijs prioris matrimonij infertur, quando ipſis integra legitima reſeruatur. ſic Bal. in l. hac edictali n. 19. C. de ſecun. nupt. Alex. ad Barto. in ea l. Hiero. Gabri. qui Cur. ſeni. & Anto. Gabriel citat conſ. 13. n. 34. lib. 2. & præter nunc citatos idē ſcripſit Pau. de Caſt. in auth. vnde ſi parens C. de inoffi. teſta. Deci. cōſ. 146. Aym. Crauet. conſ. 193. n. 11. in princi. Surd. conſ. 255. n. 14. li. 2. & his addo Pau. de Caſt. cōſ. 150. Deci. Crauet. Dilect. Pariſi. Ruin. & alij quos refert & ſequitur Rolan. à Vall. conſi. 62. num. 29. lib. 1.

2 Cæterum † ardua difficultas conſiſtit an idem ſit cum donatio fit patri eidemq; marito ſtipulanti nomine filiorum, quæ olim
3 † tam grauis inter Bal. Franciſ. de Alberg. & Ioan. de Ligna. quæſtio fuit, vt ipſius deciſio commiſſa fuerit communi voto. Richar. de

de Salice. viro illis tẽporib⁹ eminẽtiſsimo,
qui viſis conſilijs Ioan.de Ligna.Bal.& Frã-
ciſ.de Alberg.pronunciauit aduerſus Bal.de
qua ſententia ſumme poſt conqueſtus fuit
Bal.dicens fruſtra Richar.de Salicet. ſentẽ-
tiam cõtra ipſum fulminaſſe, vt is idẽ dixit
conſ.22.Quædam Nicolina n.2. ad medium
4 lib.5. igitur † poſſe maritũ acceptare huiuſ-
modi donationem nomine filiorum tenuit
Bald.conſ.11.lib.3.& conſ. 22.lib. 5.idem
Bal.conſ.265.viſis punctis inter cõſilia Pau.
de Caſt.& conſ.264.Ego. Baldus li.1. idem
Bald. in l.vni. 2.quæſtio.C.de ino.donatio.
Bal.opinionem ſequutus fuit Pau.de Caſt.in
d.auth.vnde etſi parens Deci. in auth. præ-
terea C.vnde vit.& vxo.& conſ. 216.Curri.
iun.conſ.79.li.4.incipienti domina Franciſ-
china. Et dixit Pau. de Caſt. vbi ſup. quod
5 male cõſuluerunt † Ioan.de Ligna. & Fran-
ciſ.de Alberg.nõ cõſiderantes deciſionẽ tex.
in d.auth. vnde ſi parens & tex.in §.penult.
de nupt. in auth. Mouentur citati interpre-
tes primo ex d.textu in auth.vnde ſi parens
6 & tex.in d.§.penul.quibus probatur † poſſe
parentes plus donare filijs ſecũdi matrimo-
nij quam primi; dum integra legitima, (ſic
enim intelligunt interpretes) filijs prioris
matrimonij reſeruetur.

Verũ his iuribus facile reſpondetur, fieri
quidem poſſe lege permittente vt poſsit ex
pacto pater vel mater meliorare filios ſecu-
di matrimonij dictis iuribus,cæterum id in-
telligendum eſt, dum fiat mediante perſona
habili nõ inhabili, qua mediãte fraus fieret
7 diſpoſitioni † d. l. hac edictali,quæ iubet il-
lius diſpoſitionem obſeruari debere ſine ali-
qua circũſcriptione,aut machina,circũſcrip-
tio autem & fraus manifeſta eſt in hac ſpecie
cum donatio filijs quæratur opera & indu-
8 ſtria patris;† quęſitũ autem ſic cenſetur pro-
fectitium l.ſi plures §.in arrogato.ff. de vul-
ga.l.profectitia §.1.ff.de iur.doti. cõſequẽ-
ter patri quæritur dictis iuribus, cum alijs
multis congeſtis egregie per Menoch.lib.3.
9 præſumpt. 28. à n.1. cæterum † patri veluti
perſonæ odioſę quæri nulla ratione poteſt
d.l.hac edictali: quinimo vt hoc addam etſi
conſiderarẽtur res huiuſmodi donatæ veluti
aduẽtitię adhuc patri vſusfruct⁹ quęreretur,
cuius incapax pater nõ eſt ſi donatio filijs ſe-
cundi matrimonij facta tenet vt rectè ani-
maduertit Salice.in d.l.hac edictali.num.7.
ad medium.

10 Secũdo † mouetur Bal.& qui illum ſequuti
ſunt,ex eo ꝙ licet ex d.l.hac edictali prohi-
beatur donatio in ipſum virũ, viri tamẽ mi-
niſteriũ ad ſtipulãdum donatas res pro filijs
futuris nõ prohibetur. d.l.vnde vt alius qui-
libet id facere poterit. Huic rationi reſpõ-
detur ex d.l. hac edictali prohibitione pro-
hiberi etiã mediũ inhabile patrem ſcilicet
ſtipulantem,quoniã fieret fraus legi propter
interpoſitam patris perſonam,ad quẽ alias
commodum pertineret,aduerſus d.legis in-
terdictum, quæ omnem ſuſtulit fraudem &
machinam.

Tertio mouetur Bal.quia inquit quãdò d.
l. hac edictali nõ prohibetur permitti vide-
tur l.nec non §.quod eis cum vulga. ex quib.
cau.maio. Reſpõdetur vt modo dixi prohi-
bitum omnino patrem videri tanquã inha-
bilem perſonam,& in his tacita ſufficit pro-
hibitio; atque idem operatur quod expreſſa
l.non dubium cum vulga.C.de legi.

11 Quarta † Baldi ratio eſt,quia licet prohi-
beatur acquiſio patri illius tamẽ nõ interdi-
citur miniſteriũ, ſpectatur enim perſona cui
quid datur vel relinquitur etſi media perſo-
na,quæ id agit inhabilis ſit,dixit tex. in l.cũ
dote ff. ad l.falci.l.1.§. ſed ſi legatũ ff.ſi quis
aliq. teſta.prohib. Huic argumẽto reſpõde-
tur nõ ſpectari inhabilitate mediæ perſonæ
niſi ex eius miniſterio cõmodum ad ipſum
poſſet peruenire, vt in hac ſpecie,in qua om
nino excluſus ſecundus coniunx fuit ab om-
ni commodo dotis d.l.hac edictali.

Contrariam aduerſus Bald.& ſup.citatos
tenuerunt.Ioan.de Ligna. & Franciſ. de Al-
berg. in ſuis conſilijs incertis inter conſilia
Pau. de Caſt.261.Mihi videtur & cõſ. 263.
vnum eſt ſupponẽdum li.1.Richar. de Salic.
qui ſua ſententia diffinitiua pronunciauit ad-
uerſus Bal. conſiliũ vt cõſtat ex d. ſententia
incerta poſt dictũ conſiliũ 263.li.1. idẽ Bal.
eandem tenuit opinionẽ conſ.161.Quædam
12 nobilis domina Agneſina col.2.li.1. † Et di-
xit Crauet.conſ.193.n.11.ad medium,quod
Bal.videns fuiſſe conſultum & iudicatũ ad-
uerſus eum mutauit poſtea ſententiã & con-
ſuluit pro opinione Ioan. de Ligna. & Ri-
char.de Salice.eandem opinionem ſequutus
eſt Corne.conſ.82.lib.3.& inclinant etſi du-
bij videantur Salice. in l. hac edictali nu. 6.
verſi. Octauo quæro Iaſo.in d.auth. vnde ſi
parens n.4. Bertrã.conſ.24. li.3.& alij quos
refert & ſequitur Gabri.lib.3. commu. opi-
nio.tit.de ſecun.nupti.concluſ.4.n.58.verſi.
contrarium Salicet. Mouentur citati autho-
13 res pluribus. Primo † ea ducuntur ratione
quod pater ſibi adſcribere non poteſt,id ip-
ſum, nec per patrem filio l. impuberem §.
ſi eis ff.ad l.Corn. de falſ. vbi glo. & alij ex
eo tex.docuerunt non poſſe patrem adſcri-
bere legatum,vel hęreditatem filio ſuo,ſicut
nec poſſet ſibi ipſi.

Huic rationi reſpondebat Bal. propterea
non poſſe patrem adſcribere filio in eo tex.
14 quia ſi poſſet cẽſeretur † teſtis in cauſa eiuſ-
dem

dem filij, quod non admittitur l. domitius
labeo ff. de reſtam. Secundo reſpondebat
quod eo iure acquirebatur totum patri, ideo
ei acquirere non poterat.

Cæterum hæc Bal. ſolutio manifeſte con-
uincitur, quod ratio text. in d. §. ſi eis non eſt
15 ea quam Bal. prodidit, † quoniam nec pro
filio emancipato pater adſcribere poteſt d.
l. impuberem in §. ſi eis verſi. Sed etſi eman-
cipato, ſed fraudis ſuſpitio ratione interpo-
ſitę perſonæ patris.

16 Secundo mouentur † ratione, quã ſi ex per-
ſona patris filijs poſſet quæri, fieret fraus
diſpoſitioni dict. l. hac edictali manifeſta de
perſona ad perſonam, ſuſtulit autem tex. ille
fraudem omnem & machinam, vt etiam di-
cit text. in d. §. optime, fraus in eo verſatur
quod per mediam patris perſonam quære-
retur ipſi quod lex quæri prohibuit d. l. hac
edictali. Reſpondebat ſubtiliter Bal. dicẽs
in d. 8. optime & in d. l. hac edictali prohibi-
tam fuiſſe interpoſitionem mediæ perſonæ
per quam emolumentum rediret ad maritũ,
in hac ſpecie vt per maritũ rediret ad aliũ,
filios ſcilicet. Verum neque ſuſtineri poteſt,
quoniam dictis iuribus prohibita fuit inter-
poſitio cuiuſuis perſonæ per quam emolu-
mentum quouis modo poſſet ad patrẽ per-
uenire; At ſiue bona donata reſpectu filiorũ
conſideremus vt profectitia, vel vt aduenti-
tia, vtroque caſu emolumentum patri quæ-
ritur vt dixi ſuperius, conſequenter cenſetur
inhabilis ad ſtipulandum pro filijs.

17 Tertio ea † vtũtur ratione, quam nunc &
ſuperius adduxi, quia quod filijs quæritur
opera, & patris cõtemplatione dicitur pro-
fectitium iuribus ſup. citatis, conſequenter
quæreretur patri pleno iure, id autem eſt ad-
uerſus diſpoſitionem d. l. hac edictali. Qui-
18 nimo licet foret † aduentitium ſaltim vſuſ-
fruct' patri obueniret d. l. 1. C. de bon. quæ
libe. Reſpondebat ſubtiliter Bal. negando
fore profectitiũ, cum dominiũ matri aduo-
cetur, & à matre tranſeat in filios licet me-
diante contractu paterno, propterea dicitur
aduentitiũ l. fine C. de inofi. teſtam. Neque
quod quæratur patri vſusfructus in conſide-
19 ratione eſt; † id enim Bal. negat, eſt enim in-
capax vſusfructus, quo in caſu vſusfructus nõ
quæritur patri, ſed cum proprietate conſoli-
datur ex notatis per Surd. Bal. Bart. & alios
20 in l. 1. ff. de autho. tuto. † Huic argumento
certè fortiſsimo. Reſpondetur negando nõ
eſſe profecticium, cum opera induſtria & pa-
tris ſtipulatione filijs quæratur ex relatis
iuribus, & his quos Menoc. citat d. præſ. 28.
à num. 1. cui nunc addo. Surd. deciſ. 324. nu.
5. vbi relatis multis communem dixit. Se-
cundo reſpondetur patrem non ſolum eſſe
incapacem ad conſequendum vſumfructum,
21 & aliud quoduis emolumentum, † verum &
eſſe miniſtrum inhabilem ad ſtipulandũ pro
filijs in propoſita ſpecie, quia etſi ſibi quæri
vſusfructus non poſsit ex dict. l. hac edictali,
tamquam inhabilis etiam reijcitur ab hoc
miniſterio d. l. impuberem §. ſi eis & in verſi.
Sed etſi emancipato.

22 Crauet. † autem d. conſ. 193. n. 11. conci-
liat contrarias opiniones hoc modo. Aut fi-
lij inquit ſecundi matrimonij pro quibus pa-
ter ſtipulatus fuit non naſcuntur, & tunc non
valeat donatio, aut vero naſcuntur, & tunc
aut ratificant donationem eorũ nomine ſti-
pulatam, ita quod perfectè eis quæratur, nec
pater ad eorum pręiudicium de bonis dona-
ris diſponere poſsit, & valeat, nam (inquit
ille) ſicut mater poſſet immediate plus re-
linquere liberis ſecundi matrimonij, ita vi-
detur quod poſsit facere mediante miniſte-
rio patris, & hoc (ſubiungit idem Crauet.)
quando ratificarent filij ante mortẽ matris,
Aut vero non ratificant, viuente matre, & nõ
valet donatio, nam poſt mortem mater do-
nare non poteſt, ergo nec ratificatio fieri l.
bonorum ff. rem rat. habe. hanc conſiliatio-
nem prius pręſenſit Boeri deciſio. Burdega-
len. 200. vbi hac adhibita declaratione ſcri-
bit veriorem ſibi videri Bal. opinionem.

23 Verum † hæc conſiliatio ex multis impro-
bari poteſt nec vera eſt; primo, quia quod
pater in prædicta ſpecie poſsit ſtipulari pro
filijs nec ne non pendet ab euentu filiorũ ex
matrimonio ſecundo procreandorum, nec à
ventura ratificatione, ſed ab inhabilitate vel
habilitate perſonæ patris; ſi enim is habilis
eſt, & legitima perſona proculdubio vera
eſt Bal. opinio, ſi inhabilis, & min' legitima
propter emolumentum quod ex facto & in-
duſtria patris ſibi quæri poteſt, vt ſuperius
animaduerti, illegitime agit aduerſus d. l.
24 hac edictali diſpoſitionem: Et fruſtra † rati-
ficatio fiet ſi actus à principio ratione ille-
gitimitatis perſonæ propter iuris prohibi-
tionem non valet d. l. bonorum, & quæ om-
nes in ca. ratihabitio. de regu. iur. in 6. & in
ſpecie ex d. l. bonorum notauit Decci. in l.
ſemper qui non prohibet n. 15. verſi. Tertio
25 φ dicitur de regu. iur. Præterea † & regu-
la d. l. bonorum non procedit quando actus
geſtus eſt omnino nullus quia talis ratificari
non poteſt, quemadmodum ex vera Barto.
Anchar. Aretin. Alex. & aliorum reſolutione
docuit idem Deci. in l. ſemper qui non pro-
hibet num. 16. vnde cum actus per patrem
geſtus nullus fuerit aduerſus iuris prohibi-
tionem, conſequenter nec ratificari potuit,
proinde ab opinione Ioã. de Ligna. & alio-
rum, quos ſuperius memoraui, quam etiam
magis

magis communem credo, recedendum non eſt.non enim per interpoſitam filiorum perſonam licita erit donatio ſtipulata,quę alias ſublatis filijs fieri prohibetur argum.l.ſi per impreſsionem C.quod met. cau. Pala. Rub. in rubr. de donatio. int. vir. & vxor. §. 42. Dueny.& alij quos Surd. refert † conſ. 78.
26 n.16.lib.1. vbi ad inſtitutum noſtrum ſcripſit ſingulariter nu.16. pactum conuentum in matrimonio vbi conuenit inter viru & vxorem quod ſoluto quomodocũque matrimonio dos remaneret penes liberos continere donationem inter virũ & vxorem quæ omni iure prohibita eſt; neque per interpoſitã filiorum perſonam quę nulla eſt validari debet d. l. ſi per impreſsionem. Neque etſi collata ſit in tempus quo filij ſui iuris futuri ſunt, & ad eorum commodum conualidari nequit, ex quo lex à principio reſiſtit, ideo non attenditur quod effectus collatus ſit in tempus licitum, citat Bal. Nouell. tract. de dot. pat. 7. priui. 11. limi. 8. oblitus fuit Surd.ad caſum illum ea quę ſupra ex communi Ioan.de Ligna. Salice. & aliorum ſententia reſolui quæ ſpeciem facti in qua reſpondit decidunt aperte.

27 Hæc calamo † exharabam cum ex Roma (quod fœlix & fauſtum ſit) decima Maij anno præſenti 1601. curſor in hanc Barchinonenſem fœlicisſimam vrbem mari traiectus obuenit,qui diu deſideratam & ſępius(illius ſumma ſanctitate, eruditione, & miraculis poſtulantibus)inſtaram canonizationẽ ſancti Raymundi de PennaForti perduxit, Romæ actam 29.Aprilis hoc eodẽ anno 1601.Sanctiſsimus dominus noſter Clemẽs Octauus Pontifex maximus hodie Eccleſię Dei ſummus Chriſti Vicarius Raymundum noſtrum albo aliorum Eccleſiæ ſanctorum adſcripſit, & in eorum numerũ retulit: Sanctitate,eruditione,& miraculis claruit, inſignis fuit Iuriſconſultus & decretalium compilator iuſſu Gregorij Noni,vt is idem (quẽ & ſuum capellanum,& pœnitentiarium dixit)in prœmio decretalium verſi. Ad communem & maxime ſtudentium vtilitatem,teſtatur; religionem Diui Dominici ingreſſus poſt, & monachus factus moritur: Vnde additio quædã in vetuſtis decretalibus in verbo per dilectum filium fratrem Raymundum, hæc de ipſo verba ſcribit: Raymundus iſte cognominatus de PennaForti natione Cathalanus ordinis Prædicatorum circa annum Domini milleſimum ducenteſimum trigeſimum hunc librum decretalium in formam quæ modo extat mandato Gregorij Noni redegit, ac ſummam de caſibus elegantiſsimam & vtiliſsimam compoſuit, cuius corpus in conuentu Barchinonenſi ſepultum eſt: Et vt fertur miraculis claruit:Hæc additio illa.

Sed vt ad miracula reuertamur innumera ab eo geſta ſunt ante canonizationẽ, nunc in conſpectu populi varijs infirmitatibus, & morbis oppreſsi ad ſacrum illius tumulum perducti, illico ſanctitatem recuperant, & à morbis liberantur; inſigne Raymundi ſanctitatis teſtimonium, & perfidorum confuſio hæreticorum: cum enim nequeat Romanus Pontifex errare in ſanctorum canonizatione iuxta veram & receptam Theologorũ ſententiam: in hæreticæ prauitatis deteſtationem in conſpectu omnium Deus Benedictus miraculis canonizationem approbat,& confirmat;& alijs multis id ipſum accidiſſe, audiui,& legi.

Tam chara huic vrbi & prouinciæ canonizatio fuit vt in publicis lętitijs ingentes in dies pecunię & ſumptus abſumantur: In proceſsione publica in qua Beati Raymundi ſanctum corpus delatum eſt. Inter ex Dux Feriæ illuſtriſsimus, Archiepiſcopus Tarraconenſis & illius ſex Epiſcopi Subfraganei adfuerũt, tum Ciuitatis Doctores, Comites, Nobiles, Milites, Iuriſperiti omnes: & denique totius Ciuitatis ex omni ſtatu confratres. De ludis autem, ſumptibus, & mirandis quæ ab hac vrbe facta ſunt,liber vnus integer curſus eſt. Faxit Deus vt illius meritis & interceſsione ab omni periculo, malo, & aduerſitate liberemur.

SVMMARIVM.

1 *Pactum in matrimonij contractu celebratum vt morte viri dos apud illius filios ſit remãſura, nullum.*
2 *Dotes habere mulieres reipublicæ intereſt.*
3 *Pactum in capitulis matrimonialibus contractum vt ſoluto quouis modo matrimonio dos remaneat apud filios communes, irritum.*
4 *Pactum à patre factũ dũ filiam nuptui tradit quod prædecedente marito dos remaneat apud filios illius matrimonij, nullum.*
5 *Dos quæ ad patrem reuertitur ſoluto matrimonio cum eodem onere reuertitur.*
6 *Tex.in l.quamuis C.de pact.declaratur.*
7 *Tex.in l.ſtipulatio iſta §.alteri de verbo.obliga. non procedit in re propria.*
8 *Tex.in d. l. ſtipulatio iſta in §.alteri de verb. obligat. non vindicat in re propria ad certum tempus.*
9 *Cõſenſus filiæ in his in quibus poteſt ſibi præiudicare valet reſpectu patris ipſam dotantis.*
10 *Pactum ab extraneo factum cum dotat mulierem vt ſoluto matrimonio morte mariti dos ad filios illius pertineat, nullum.*
10 *Pactum ab extraneo factum cum dotat mulierem*

lierem vt ſoluto matrimonio morte mariti dos ad filios illius pertineat nullum etiamſi ſtipulatio interuenerit.

12 *Iaſſo. opinio aduerſus communem quã nouiſſime Surd. ſequitur.*

13 *Adminiſtratio libera rerum ſuarum in multis caſibus reſtricta.*

14 *Mulier deteriorem ſuæ dotis conditionem facere non poteſt.*

15 *Mulier poſt ſolutum matrimonium poteſt ſibi in dote præiudicare.*

16 *Mulier quæ vigore pacti remaneret indotata nequit ſibi præiudicare.*

17 *Pactum à muliere factum ante contractũ matrimonij quod ſoluto matrimonio, morte viri dos remaneat apud filios illius matrimonij, ſecundum aliquorum ſententiam validum.*

18 *Pactum inter virum & vxorem ante contractum matrimonij, in quo coniuges ſibi reſeruant facultatem donandi conſtante matrimonio validum.*

19 *Pactum inter virum & vxorẽ vt ſoluto matrimonio morte mariti dos ad filios illius pertineat, ſiue ante contractum matrimonij vel poſt, ex multorum opinione nullum.*

20 *Menochij conſilium reprobatum.*

21 *Dotis conſtitutio facta à marito vxori in qua confitetur ſe ab ea aliquid receptiſſe quod nõ recepit, inualida.*

22 *Confeſſio mariti, qua confitetur ſe aliquid recepiſſe ab vxore ſiue ante contractũ matrimonij ſiue poſt, inualida.*

23 *Extraneus dotans mulierem conuenire poteſt vt ſoluto matrimonio dos ad eũ reuertatur.*

24 *Opinio Bal. Nouelli qualis.*

25 *Mulier poteſt deteriorẽ dotis cõditionẽ facere vbi obligatio aliqua viro remitteretur.*

26 *Mulier poteſt ex pacto ſuſcipere in ſe periculum rerum dotalium.*

27 *Mulier ſuſcipiẽdo in ſe periculũ rerũ dotaliũ conditionem ſuam deteriorem non facit.*

28 *Mulier renunciare non poteſt dolo, aut latæ culpæ, quæ per maritum adhiberetur in rebus dotalibus.*

29 *Mulier poteſt ex pacto conditionem dotis deteriorem facere, quando dos ad illius primæuam naturam rediret.*

30 *Res de facili reuertitur ad ſuam naturam.*

31 *Mulier cõcedendo dilationem extraordinariã ad ſoluendam dotẽ, eo ipſo cenſetur ſibi præiudicare, & non valeret conuentio.*

32 *Paria ſunt aliquid fieri in tempore inhabili, vel conferri in tempus inhabile.*

33 *Mulier etiam ſoluto matrimonio iuxta multorum opinionem deteriorem dotis ſuæ conditionem facere non poteſt.*

34 *Mulieris pactum iuratũ in præiudicium dotis valet.*

35 *Iuramentum confirmat contractus improbatos de iure ciuili.*

36 *Iuramẽtũ cõfirmat alienationẽ fundi dotalis.*

37 *Mulier de iure ciuili non poteſt renunciare iuri hypothecæ, quam habet in bonis mariti.*

38 *Iuramentũ validat renunciationẽ iuris hypothecæ, quam habet mulier in bonis mariti.*

39 *Bal. Nouelli traditio ſingularis.*

40 *Iuramẽtũ in pacto a muliere interpoſitũ, quãdo reducatur ad terminos iuris communis.*

41 *Iuramentum robur addit contractibus, cæterũ non extendit vires ſuas vltra terminos & limites obligationis.*

42 *Iuramentum licet confirmet renunciationem hypothecæ factæ in bonis mariti, id intelligitur quando expreſſim fuit renunciatum, ſecus ſi ſimpliciter.*

43 *Iuramentum non operatur legitime renunciationem, etſi vim expreſſi habeat, niſi etiã renunciatio ſaltim generalis adiecta fuit.*

44 *Ioſeph. Ludo. & Caual. traditiones reprobatæ.*

QVÆSTIO. LIX.

PACTVM IN MATRIMONIO contractu, quo mulier matrimonio morte viri ſoluto dotẽ apud filios illius remãſuram promittit, nullum: quin nubendo libertatem refert: Et quid ſi ab extraneo, caſus vtilis & ſubtilis enucleatur ſubtiliter.

1 HVIVS libri † prima ſcripſi quæſtione non valere pactum, quo vel mulier aut illius pater conueniunt vt præmortuo marito dos apud filios communes illius coniugii remaneat, quoniam inde fieret vt mulier, vel pater ipſius iterum nubendi libertatem ſibi tollerent, cum vix ſine dote mulieres nubant, quod multis exemplis celeberrimis, iuribus etiam & authoritatibus oſtendi; id vero obiter dixi, larius me dicturum ſuo in loco offerens: Igitur id nullam recipit dubitationem, quoniam cum
2 publice interſit † mulieres dotes habere vt nubere poſsint, ad text. & quæ inibi omnes in l. 1. ff. ſoluto matrimo. & in rub. Et viduas etiam maritum inuenire vt dixit Bald. conſ. 495. col. 4. lib. 5. Ita fit vt pactum ſuperius nullũ ſit & inualidum: extat in terminis
3 tex. in l. 2. ff. de pact. dotal. † quo in tex. aperte probatur conuentionẽ à muliere factã quod ſoluto matrimo. quouis modo dos remaneat pænes filios cõmunes, non valet ſi matrimonium ſolueretur morte viri: vbi gloſ. notauit pactum

pactum de lucrãda dote ſoluto matrimonio
intelligi ſiue extent filij ſiue non, dum vxor
prꝗmoriatur: Atque ideo infert à contrario,
quod ſi vir prædecedat tale non eſt ſeruan-
dum pactum, ſiue extent filij, ſiue non; ſi-
milis eſt glo.in l.1.iuncto illo text.C.ſi con-
ſil. matrimon.notarunt Barto.Bald. Angel.
Roman. Socin. Alexan. Iaſſo. in l. 1. ſolut.
matrim.Paul.de Caſtr. Palac. Rub. Nouell.
Bolog. Menoch. Barboſ. quos ad hoc ad-
duxi inſtitutum ſupra hoc libr. quꝗſt. 52. in
verſic. Secundus caſus; & in verſic. Neq. ad-
dit idem Menoch.& quæſt.3.verſi. Similiter
& vbi vxor. vbi & Cancer. citaui. & nouiſsi-
mè idem Cance. lib. 3. reſo.cap.7. nu.203.
quibus nunc adiungo in eadem ſpecie Surd.
conſil.78. num.4.& 5.libr. 1.& conſil. 112.
num.31.eod.lib.
4 Quod etiam † procedit in patre dotante
filiam, qui ſi hoc adijciat pactũ in contractu
matrimonij nõ tenetur filia illud obſeruare
prædecedente viro etiã extantibus filijs. ex
tex.egregio in l. quamvis C.de pact. cõuen.
quo probatur ſimile pactũ non valere ſuper-
ſtite muliere, vbi id ipſum Barto. docuit, &
Salice. Aretin.& alij in d.l.2.ſolut. matrim.
Salice.in d.l.quamuis Barto.conſ. 126.li.1.
5 idem Surd.d. conſ.78.nu. 5.vbi rationem †
poſt antiquiores reddit; nam inquit, licet ſo-
luto matrimonio dos reuertatur ad patrem
dotantem, reuertitur tamen cum eodẽ onere
dotandi iterum filiam, auth.ſed quamuis C.
de rei vxor. actio. Cæterum ſi dos deterior
fieret, patris dotare debentis facultates mi-
nuerentur, conſequenter filia quæ poſt do-
tanda eſſet iuxta patrimonij vires, l. quæro
ff. de iur. doti. damnum ſentiret; quia tan-
to minus in facultatibus patris reperire-
tur, quanto caperet dos relicta in vim di-
ctæ conuentionis apud hꝗredes mariti: &
rationem hanc in ſpecie reddidit Iaſſo. in
dict. l. 2. numer. 8. ad medium ff. ſolut.
matrimo.
6 Contrariam opinionem † tenuit gl. in d.
l.quamuis C.de pact.conuen. valere ſcilicet
in patre dotante ſimilem conuentionem,
quam ſequutus fuit Roma.in dict.l.2.§.quod
ſi in patris vbi & Barto.eandem ſequi.Cyn.
& Angel.teſtatur in dict.l.quamuis, vbi glo.
ad illum text.reſpondet dicens, ideo in illo
tex.pactum in patre non valuiſſe, quoniam
nudum fuit nulla ſtipulatione vallatum, at
cum in huiuſmodi pacto ſtipulatio ſit neceſ-
ſaria ex text. in l. ſi cum dotem ff.ſolut.ma-
trimon.& in l.auia C.de iur. doti. ideo ini-
bi talis non valuit conuentio. Verum opinio
Bartol. magis communiter recipitur quæ &
euidenter probatur ex dict.l.quamuis, nul-
lam inferẽdo vim litteræ illius textus, quam
etiam confirmat text. in dict. l.2. ff.de pact.
dotali. in generalitate rationis ibi aſsigna-
tæ: Tertio eandem iuuat text. in l. vni. §.
accedit in verbo in perſonam C.de rei vxo.
actio. & in l. quoties in verbo in perſonam
ſuam ff. ſolut. matrimo. Quarto facit & re-
gula l.ſtipulatio iſta §.alteri de verbo.obli-
7 ga.Quod † ſi quiſpiam dixerit regulam dict.
§. alteri intelligi quando quis ſtipulatur de
re aliena, ſecus ſi de ſua, in qua licet quãuis
conditionem etſi damnoſam adijcere l. le-
gem l. in traditionibus C. de pact. Id † ta-
8 men † intelligitur quoties onus vel condi-
tio apponitur in re propria, quæ perpetuo
propria debet durare, ſecus ſi ad tempus, &
poſt illud ad alium reuerſura eſt, vti dos
mortuo patre ad filiam l. penulti. l. publia
vbi Bartol. ff. depoſi. idem Bartol. qui ſic
declarat in l. certi condictio §. ſi nummos
ff.de reb. credi. Quinto eandem iuuat ſen-
tentiam text.in l. Cayus vbi Barto.& alij ff.
ſolut. matrimon. quem text. ad id clariſsi-
mum dixit Iaſſo. in dict. l.2.num. 8.ad me-
dium ſolut. matrimon. Sexto iuuat & text.
in l. pactum & in l.ſi pater pro filia C. de
pact. conuent. & hanc Bartol. opinionem
præter Salicet. Aretin. Surd. & quos ſupe-
rius retuli tenuerunt Iaſſo. & Socin. in dict.
l.2. Alciat. Campe. & cæteri quos recenſui
quꝗſtio.49.in verſic. His tamen non obſtan-
tibus & quꝗſtio.52.verſic. Secundus caſus ad
medium: & nouiſsimè poſt memoratos ab
eod. Barboſ.in dict. l.2. §. quod ſi in patris
9 num. 47. † vbi ſcripſit valere quidem con-
ſenſum filiæ, quo ad patrem in his caſibus,
in quibus filia poteſt ſibi prꝗiudicare non
in alijs, & inibi in l. ſi cum dotem, & in dict.
l.Caius ſuſtulit obiectum gloſ.in d. l. quam-
uis, reſpondens poſt veteres textui in dict.
10 l.auia, & l. ſi cum dotem. Eadem † quæ in
patre paciſcente dixi procedunt in extra-
neo, Is enim ſi paciſcatur vt præmoriente
marito dos remaneat apud hæredes ſeu fi-
lios mariti, nullum erit pactum & poterit
eo non obſtante mulier ſecundo nubere ex
adiecta in ſuperioribus ratione. Sic Bartol.
11 in dict.conſil.126. qui † & amplius ſcribit,
idem eſſe ſiue interuenerit ſtipulatio in con-
tinenti ſiue poſt ex interuallo; atque ita
reſpondit neque mulieri, patri, nec extra-
neo paciſci licere in modum de quo ſupe-
rius, ne inde ſequeretur mulieres indota-
tas remanere, & proinde nubere non poſ-
ſe: hanc opinionem tenuerunt aliqui ex ci-
tatis interpretibus & ego. ipſe quæſtio. 49.
in verſic. Neque obſtat ſecundum argumen-
tum, in fine, vbi cenſui non licere extra-
neo paciſci in dotis præiudicium, niſi in
caſibus in quibus eadem ipſa mulier poſſet

ſibi ipſi præiudicare,quales Alciat.& Parpal.
12 à me relati recenſent:Iaſſ. † tamen in d.l.nu. 8.in fine & alij multi ex ſuperioribus tenuerunt contrariam opinionem, in quam inclinat Surd.d.conſi.78.nu.7.in fine lib. 1. quia durum nimis videtur interdici extraneo qui voluntarie dotat mulierem rei ſuæ eam conditionem adijcere quam velit,ex regula d.l. in traditionibus ff.de pac.& l.legem.C.eod. tit.Atq. ponderant ad id text.in l.ob. res §. 1.de pact. dotal. qui videtur expreſſus, cui tamen in dict.quæſ.49.& in verſic. Non obſtat ſecundum argumentum preter alios reſpondi intelligendum eſſe in his caſibus in quibus poteſt mulier ſibi ipſi præiudicare vt in his & extraneus,ſecus in alijs.

Ne dixerit quiſpiam iniquum hoc videri ex ſuperiori ratione, quod voluntariū ſit extraneo dotare,proinde legem quamlibet dicere poſſe; quoniam eadem ipſa ratio militat in muliere ſui iuris effecta quæ volūtarie nubit,& non nubere poteſt ſi velit; cum tamen nubendo rei ſuæ, doti ſcilicet talē conuentionem adijcere non poſſit. Præterea & ſæpe accidit,licet à communiter contingentibus aliud ſit,quod viri amore capti formoſis mulieribus etſi dotem habeant, dotem tamen non petunt, quam ſi voluntarie offerunt,nec ei pactum ſupra ſcriptum imponere poſſunt.

13 Accedat ſuperioribus † quod & in multis caſibus ob publicam vtilitatem interdicitur hominibus libera rerum ſuarum adminiſtratio & paciſcendi facultas, ſiue in contractibus,ſiue diſponendi in vltimis voluntatibus, quos recenſere laborioſum potius quā ſubtile foret;vnus ex his hic à Bart.cenſetur fauore dotis & matrimonij ad text in l. pacta quę contra de pact.l.ius publicum eo. Rurſus ſi mulieribus ſui iuris effectis quæ dotem vti proprium patrimonium habent de quo quomodocunq. in vita & morte diſponere poſſunt, non licet hanc conuētionem abijcere, quid mirum ſi extraneo no liceat id eficere de ſuo etiam patrimonio?

14 Sit igitur regula † non licere mulieri in modum prędictum conuenire, ne deteriorē conditionem dotis ſuæ reddat, vel nubendi libertatem auferat, etiam ſi exequutionem pacti in tempus ſoluti matrimonij conferret, vt citati interpretes docent & Surd. d. conſil.112.num.33.

15 Limitatur prædicta regula † primo vt nō vindicet quādo mulier paciſceretur poſt ſolutum matrimonium,quoniam tunc in dote poſſet ſibi pręiudicare. Ita Bart.in d.l.& hęredi §.filia familias.vbi diſtinguit, an pactū fiat conſtante matrimonio vel poſt illud ſolutū;ſic intelligens d.§.filia familias,ex text. in l.licet ff.de pact.dotali.glo.in l. cum dos in verbo nocebit ff. de pact. dotali. Imol. Alex. Roma. Iaſ.& alij quos ſequitur Surd. d. conſi.112.nu.35. Campe.in tract. de dot. 4.par.quæſ.2.in fine. Et idem vbi pactū fieret de dote perdenda in caſibus à iure expreſſis,veluti cum ipſa conueniret cum marito quod prędecedente ipſa dos remaneret apud filios communes illius matrimonij;vel quando culpa ipſius diuortium fieret & dotē amitteret,l.lucius l.viro atq. vxore ff.ſolut. matrim.& declarant citati interpretes pręcipue Campe.d.quæſ.2.poſt principium Iaſ. in d.§.quod ſi in patris nu.12.poſt Bart.Roma.& alios ab eo citatos idem Iaſſo. in l. ſi conſtante nu.180.ſolu. matri.Nouell. tract. de dot.par.7.priui.11. nu.2.& nu. 4.vbi latius agit.Barboſ.in d.§.filia familias nu.47. & alij quos citaui quæſ.49.in verſi.Quare ſecundo,vbi adduxi & Surd conſi. 112.nu.36. li.1.& Afflict.citat ibidem deciſ. 154.nu.3.

16 Secundo † limitatur quando mulier remaneret penitus indotata tunc nequit ſibi pręiudicare paciſcendo;aut quādo alias tardius induceretur ad nubendū, ſecus vbi nō remaneret indotata in totū ita poſt Imol. Alex. Iaſ.& Ruin.reſpōdit Surd.d.conſ.112.n.37.

17 Tertio limitatur, † quando pactum ſuperius dictū in propoſita quæſtione fieret ante contractum matrimonij,quoniam in eo caſu liceret ſic paciſci l.& hęredi §. filia familias vbi glo.de pact.& gloſę intellectum ſequuti ſunt Imol.Angel.& Aretin.Iaſ.nu. 180. in l. ſi conſtante ff.ſolut.matrim.Nouel.tract.de dot.7.par.priui.11.nu.3.vbi & tex. adduxit in l.cum dos in verſi.Si vero pacta ſit filia ff.
18 de pact.dotali, nam † & valet pactum inter virum & vxorem ante contractum matrimonij quo coniuges conueniunt & ſibi reſeruāt facultatem donandi conſtante matrimonio, vt reſpondit Caſſane.conſi.2.quem refert & ſequitur Meno.conſ.596.nu.109.li. 5.quod tamen non caret difficultate;vt mox dicam.

19 Contrariam † opinionem vt nulla habita diſtinctione an fiat pactū ante vel poſt matrimonium contractum tenuit Bartol. in d. l.Atilicinus de pact.dotali.gloſ.in d. l. cum dos penultima Alex. Roma. Iaſ. & Campe. à me citati in d.quęſ.49.in verſi.Neq.obſtat vbi de intellectu dicti §.filia familias egi,ad
20 eum locum lectorē reijcio: cæterum † quoad Caſſa. & Menoch. conſilia aduertendum periculoſa admodū neq. veritatē continere, quoniam talis donandi reſeruatio refertur ad tempus matrimonij & ſic tēpus inhabile;
21 & non † valet cōſtitutio dotis facta à marito vxori in qua vir cōfitetur ſe ab ea aliquā quātitatē recepiſſe quā nō recepit,quia proprie donatio, quæ interdicta eſt inter virū & vxorem

vxorem,iuxta tradita à Panormi.& omnibus
in cap.1.de donatio.int.vir.& vxo.Socin.A-
lex.Ruin. Gozadi. Rub. Rolan. Menoch.&
alij, quorum communem dixit ſententiam
Surd.conſil.197.num.28.vbi num.29. com-
22 munem hanc † extendit nedum in confeſ-
ſione,quæ fit conſtante matrimonio,ſed etſi
fieret ante contractum illius; cenſetur enim
donatio collata in tempus matrimonij inha-
bile gloſ.in dict.cap.1.vbi Panormi. Anna.
Pala.Rub.in rub.de donatio.int.vir. & vxo.
§.30.num.2.quos ſequitur ibidem Surd. ita
fit vt dicta reſeruatio in tempus matrimonij
collata,donatio improba ſit & nulla. Vno ta-
men in caſu ſuſtineri Caſſa.& Menochij opi-
nio poſſet, quando reſeruatio illa fieret in
remunerationem, nam & valet conſtitutio
dotis à marito vxori facta ſi ignobilis ma-
ritus doter vxorem nobilem, vel cum is,qui
virginẽ deflorauit, quam dotare vel in vxo-
rem ducere tenetur iuxta diſpoſitionem tex.
in cap.1.de Adul.& dixi lib.1.is igitur rectè
agit ſi dotem nomine mulieris ſe recepiſſe
confiteatur; neque enim in hac ſpecie dona-
tio eſt ſimplex & pura,quia procedit ex pri-
mæua dotandi obligatione, vt hæc & his ſi-
milia ex antiquioribus ſcribit idem Surd.d.
conſil.a num.29.& 30.

23 Quarto limitatur † vt mulier deteriorem
ſua conuentione dotis conditionem facere
nequeat,niſi vbi extraneus dotaret & ſoluto
matrimonio ſibi dotem reddi ſtipulatus fo-
ret,id enim poteſt in continenti l. vni.§. ac-
cedit C.de rei vxo.actio.ſecus vero ſi ex in-
teruallo, non enim id poſſet extraneus niſi
de conſenſu mulieris l.ob res §.1.de pact.
dotali. atque inde efficeretur vt mulier re-
maneret propter talem cõſenſum indotata.

Vnde contraria ſententia verior videtur
vt neque à principio,neque ex interuallo id
liceat mulieri, iuxta à me dicta ſuperius in
verſic. Eademque in patre,Neq. obſtat tex.
in dict.l.ob res.§.1.cui ſatisfeci in dict.quæſ.
49.in verſic. Neque obſtat ſecundum argu-
mentum,& latiſsimè proſequitur Nouell.d.
priui.11.nu.9.vbi dupliciter reſpondit.

24 Cæterum † admittit prędictam limitatio-
nem Nouell. ibi nu.10. in patre,quia inquit
non tam magnum in eo caſu vertitur præiu-
dicium,ſicut in extraneo cum pater teneatur
iterum filiam dotare: cuius opinio vera non
eſt,& communiter improbatur, ex his quæ
dixi ſupra in verſi. Quod etiam procedit in
patre dotante.

25 Quinto limitatur † quando & quoties re-
mitteretur viro obligatio aliqua;id contin-
git cum mulier in dotem daret nomen debi-
toris & in ſe ex pacto periculum illius ſuſci-
peret,id enim poteſt iuxta text. inſignem in
l.Pomponius ff. de pact.dotali. Atque idem
eſſe decidit text. ille quando dos data fuiſ-
26 ſet viro æſtimata,poteſt enim † mulier in ſe
ſuſcipere periculum illius, ſic interpretes in
dict.l. Pomponius fusè Nouell. d. priui. 11.
num.11.verſic. Sexto limita. Barto. Angel.
Roman. Alexan. & alij omnes in l.menia ff.
ſolut.matrimon. Barboſ.in dict. l. æſtimatis
27 eo.titul. dixi ſupra quęſt.49.in verſic.Non †
obſtat tertia ratio. rationẽ reddidi aliquan-
do præter alios omnes quoniam mulier ſic
paciſcendo deteriorem dotis ſuę conditio-
nem non facit, quæ id ipſum proſequitur
quod ante contractum matrimonium in re
ſua prębabat continuans operam, & rerum
28 ſuarum curam & ſolicitudinem: Quę † tradi-
tio communis intelligenda eſt, dum nulla
viri culpa, aut dolus interueniat, cui mulier
in dotis ſuæ pręiudicium renunciare nõ poſ-
ſet l. conuenire de pact. dotal. Nouell. vbi
ſup.& alij in dict.l. nequia Barboſ. in dict. l.
æſtimatis Dida.in pract.quæſ. cap.28. Cyn.
Bal. Alberi. Salice.in l.ſi inter virum C.de
dona.int.vir.& vxo.

29 Sexto limitatur † quando per conuentio-
nem factam per mulierem dos ad illius pri-
meuam naturam rediret,quo in caſu etſi poſt
deterior fieret dotis conditio ſuſtineretur
tamen pactum l.ſi vnus §. pactus ne peteret
ad finem ff.de pact.in verſi. Quod in ſpecie,
quare ſi conueniret mulier cum viro vt dos
reſtitueretur,quę in pecunia data fuerat, ſo-
luto matrimonio in continenti non expecta-
ta dilatione legali de qua in §.cum autem l.
vni.C.de rei.vxo.actio. & poſt paciſceretur
vt dos non in continenti, ſed poſt aliquod
tempus redderetur, etſi in vim huius vltimæ
conuentionis mulieris conditio deterior fie-
ri videretur, in hac tamen ſpecie valeret
30 Bal.Nouel.dict.priuil. 11.nu.12.quia † ſci-
licet res ideſt dotis exactio de facili reuer-
titur ad ſuam naturam, Bald.in dict.l.ſi con-
ſtante,vbi Iaſſ.num. 175. Rip.num. 49. dixi
hoc lib.quæſ. 49.in verſi. Secundo omiſsis
& quæſ.53.in verſic. Veruntamen animad-
uertendum eſt,& de intellectu dict.§.pactus
ne peteret dixi fusè Explora.iur.

31 Cæterũ † in exemplo ſuprapoſito ſi dila-
tio per mulierẽ data excederet metas lega-
les,eo ipſo dotis conditionem deteriorem
redderet & nõ valeret pactũ ſic Nouell.ſup.

Septimo limitatur regula vt procedat
quando mulier paciſceretur de dotante cõ-
tractum matrimonij,vel ipſo contractu, vel
quoties in tempus ſoluti matrimonij pro-
32 miſsionẽ conferret, pacta † enim ſunt fieri
in tempore inhabili, vel cõferri in tẽpus in-
habile l.vbi ita donatur ff.de dona.cau.mor.
Imol.& Roma.quos ſequitur Sur.d.conſ.78.

Digitized by Google

nu.9.li.1.latius conſi.112.nu.34.35.& egregie docuit Nouel.d.priui.11.nu.13.in verſi. Præterea ſi pactũ. verum ſi pactũ fiat ſoluto iam matrimonio ſuſtinetur conuentio licet deterior fieret dotis conditio, cum & eo tẽpore donare poſsit & libere diſponete, l.licet ff.de pact.dotali. gloſ.in l.cum dos verbo nocebit de pact. dotali. Barto. in dict. l. hæredes §. filia familias ff. de pact. Roma. Alex.& Iaſſ. quos ſequitur Surd. dict. conſi.
33 112.num.35.Contrariam † quod nec ſoluto matrimonio liceat mulieri dotis conditionem deteriorem efficere niſi ex iuſta cauſa ſaltim tenuit Nouel.d.priui.11.num.13.vbi hanc opinionem acerrime defendit quæ fuit Imol.in l.ſi ſocer §.Lucius ff.ſolut.matrimo. Alex.ibi num.6. Afflic. deciſio.154.num.3. idem Surd.ſibi ipſi contrarius conſil.78.nu.10.libr.1.vbi apertè reſpõdit pactum à muliere initum ſuper dote ſoluto matrimonio quo dotis conditionem deteriorem reddit non valere niſi fiat ex iuſta cauſa citat gloſ. in dict.l.licet de pact.dotal.Dyn.Bart.Roman.Alex.Afflict.Nouell.& Campe.quibus addendi Alex. Iaſ.Deci. Rube.& Roland.à Vall.quos refert & ſequitur Caualca. tract. de vſufruct.muli. relic.nu.135. communem hanc idem Surd. dict.conſ. aliquibus exemplis poſt Nouel. in loco citato comprobat, is videndus.

34 Octauo limitatur † quãdo pactum de quo agitur foret iuratum, ex vi enim iuramenti robur acciperet & mulier pacto ſtare cogeretur ca.cum contingat ex.de iur.iuran.præualet enim fauor animę fauori matrimonij & dotis vt ibi & in ca.mulieres de iur.iuran.
35 in 6.quia vt ibi Panormit. † & cęteri adnotarunt, iuramentũ confirmat contractus improbatos etiam de iure ciuili, & eos etiam qui principaliter fauorem & priuatam concernunt vtilitatem etſi ſecũdario publicam;
36 † proinde mulier iuramento fundi proprij dotalis alienationem confirmans, iuramento cogitur ſtare, quæ communis omnium ſententia eſt, vt poſt Panor.Corne.Imol. Alcia. & alios receptiſsimam dixit Dida.in d.cap. quamuis pactum 2.par. §.1.num. 5. & nu.7. vbi fusè diſeruit. Gutier. tract. de iuramen. confirma.cap.1. a num. 1.cum ſequen. alios ſciens prætereo. Vnde ad inſtitutum noſtrũ ſi iuramentum fundi dotalis alienationem à lege prohibitam confirmat de iure Canonico, cui ſtandum eſt, quanto magis confirmabit
37 pactum ſuperius: Ita † fit vt licet mulier de iure ciuili non poſsit renuntiare iuri hypothecæ quam habet in bonis mariti, iuxta ius nouiſsimum authenticorum ius auth. ſi qua mulier C.ad Velleian. niſi eo caſu quo valet conſenſus mulieris in alienatione donationis propter nuptias, quando ſcilicet ſecundus conſenſus poſt biennium interceſsit, & alię res viro ſuperſint ex quibus eidem mulieri ſatisfieri poſſet, alias renuntiatio vel donatio nullę forent; iuxta Bartol. traditionem in l. mę uia. §.fundus num. 4. ſolut. matrimo. vbi Caſtren. num. 3. communem dixit, & alios plures coaceruat Roland. conſil.70.num.1.libr.2.Gutier.dict.cap.1.num.
38 17.ad finẽ; † Iuramento tamen interpoſito pactum roboratur & renuntiatio ſuſtinetur, reſpondit poſt antiquiores Rolan.dict.conſil.70.num.20.21.libr.2.vbi multos in hanc citat ſententiam communem Didac.in dict. cap.quamuis pactum 2. part. §.1. num. 9.& 10. Gutier. dict. cap. 1. num. 19. & latius cap.46.

39 Hanc autem † limitationẽ declarauit dupliciter Bald.Nouell.dict.priui.11.num.14. Primo vbi mulier iuraſſet pactum de quo agimus obſeruare in omnẽ caſum ſoluti matrimonij etiam per mortem viri, ſecus ſi ſimpliciter pacta fuiſſet ſe non repetituram dotem in caſum ſoluti matrimonij; recipe-
40 ret † enim interpretationem pactum & iuramentum iuxta terminos iuris communis, vt videatur mulier, & cum ea contrahens intellexiſſe de caſu ſoluti matrimonij per mortem ipſius mulieris iurantis non viri, ne poſt remaneat indotata fauore publicæ vtilitatis dict.l.2.de pact.dotal. gloſ.in l. cum dos gloſ. 3.de pact. dotali. cum iuramentum & illius vis reſtringatur ſecundum naturam ſubiecti vel actus ſuper quo interponitur, l. fina. qui ſatiſ. cogan.l.fina.C.de non nume. pecun. quod ibi latius confirmat. Placet tamen illius traditio quia ſi ſic fuiſſet conceptum ſimpliciter pactum intelligeretur cum morte mulieris matrimonium diſolueretur,
41 conſequenter † adiectio iuramenti, etſi robur addat & vim, ſubſtantiam tamen obligationis non extendit, ſed intra ſuos tantum limites ipſam continet. Oldrad.conſil. 238. Roma. Alex. Angel. & Deci. quos ſequitur & citat Surd. deciſ. 3.num.9. Tiraq. Areti.Deci. Cæphal. Bertran. Pariſi. & alij adducti ab eodem Surd.conſi.20.num.8.lib. 1.conſi.315.num. 27.lib.3.

42 Simile eſt † quod tradidit Gutier. in d. cap.46.num.13. quod licet pactum vel promiſsio per mulierem facta de hyppotheca in bonis mariti non valeat ex ſupra adductis, & iuramento confirmata teneat & obſeruanda ſit, quando ſcilicet fuit renuntiatum ſpeciali hyppothecæ cum iuramento, alioquin ſi ſimpliciter mulier promiſiſſet etſi iuramentum adiectum fuiſſet non cenſetur renunciaſſe, cum iuramentum actui adiectum ſecundum illius diſpoſitionem & qualita-

Digitized by Google

qualitatem interpretandum ſit, quod ille latius proſequitur.

43 Simile † eſt aliud à me traditum hoc lib. quæſt. 11. ad finem verſic. Non obſtat tertiũ, ſcripſi illic iuramentum non operari legitime renunciationem etſi vim expreſsi habeat, niſi cum renunciatio ſaltim generalis adiecta fuit; quia iuramentum non extendit obligationem.

Ex ſuperiorib⁹ ſequitur in caute duos alioquin viros eruditos Ioſeph. Ludoui. deciſio. Lucan. 21. num. 15. Caualca. tracta. de vſufruct. mulier. nu. 135. dixiſſe mulierẽ in dote, donatione propter nuptias, nec in antiferno, poſſe ſibi præiudicare etiam adhibito iuramento, quoniam vera traditio non eſt ex ſuperius adductis.

SVMMARIVM.

1 *Pactum à patre factum vt dos aucta ab eo ſecundo filiæ viro, ipſa præmortua remaneat apud virum an valeat, & poſsit per filios prioris matrimonij reuocari ex diſpoſitione legis hac edictali C. de ſecun. nupti.*
2 *Bald. traditio ſingularis.*
3 *Dos à quocunq. procedat cenſetur à muliere ipſa deſcendere.*
4 *Mulier in præiudicium filiorum prioris matrimonij paciſci non poteſt.*
5 *Baldi aſſertio celebris.*
6 *Dotis & augmenti idem eſt iudicium.*
7 *Dos mortuo patre in filiam conſolidatur.*
8 *Dos quandocunq. augeri poteſt etiam conſtante matrimonio.*
9 *Lex ſecundis maritis odioſa.*
10 *Pater non tenetur iterum filiam dotare quam ſemel dotauit.*
11 *Pater non tenetur addere doti filiæ datæ, auctis ſuis facultatibus.*
12 *Pater vbi dotat filiam caſu, quo dotare non tenetur perinde eſt ac ſi extraneus dotaſſet.*
13 *Pactum ab extraneo factum dum dotat mulierem in ſecundis nuptijs quod præmortua ipſa dos remaneat apud virum, valet & reuocari non poteſt per filios prioris matrimonij.*
14 *Pater etſi in aliquibus caſibus dotare filiam nõ compellatur, iure tamen naturali dictante impellitur.*
15 *Tex. in l. ob res §. 1. de pact. dotali. declaratur.*
16 *Tex. in l. hac edictali C. de ſecun. nupti. expenditur.*
17 *Euẽtus poſterior à primordio tituli formatur.*
18 *Curtij iunioris traditio Baldum declarantis.*
19 *Dos quæ ab extraneo datur mulieri vel à patre per fictionem à filia procedere dicitur.*
20 *Dos primum vxori poſt breui manu ab vxore marito tradi dicitur.*
21 *Cauſa principalis à natura deſcendens attendi debet.*
22 *Cauſa prior attẽditur quando ſecunda niſi adſit prima non poteſt faelic operari.*
23 *Augmentum non regulatur à principali quando militat diuerſa ratio.*
24 *Dotis & augmenti diuerſum eſt iudicium quando ſeparata eſt conuentio dotis ab illius augmento.*

QVÆSTIO. LX.

PACTVM A PATRE VT DOS aucta ab eo ſecundo filiæ viro ipſa præmortua remaneat apud virum an valeat, & poſsit per filios prioris reuocari matrimonij ex diſpoſitione. l. hac ædictali. C. de ſecun. nupti.

1 VTILIS poſt † multas alias quæſtio proponitur, an filij prioris matrimonij poſsint in vim dict. l. hac edictali reuocare augmentum dotis ab eorum auo filiæ factum in ſecundis nuptijs, vbi conuentum fuit præmortua vxore augmentum huiuſmodi mariti lucro cedere, nam de pacto hoc ab extraneo dotante facto dixi quęſt. 45. Dubitationem
2 † facit quod Bald. egregie ſcripſit in dict. l. hac edictali num. 20. is inibi expreſsim docuit, patrem dotantem filiam in ſecundis nuptijs, adiecto cum viro pacto vt præmortua filia dotis augmentum apud ipſum remaneat, poſſe in hac ſpecie filios prioris matrimonij agere reuocatoria in vim diſpoſitionis dict. l. hac edictali, cum pater filiam dotare teneatur l. qui liberos cum vulga. de Rit. Nuptia. Baldum ſequitur Salice. in dict. l. hac edictali poſt principium, Roman. conſ. 219. Curti. iunior. conſil. 122. ad finem, Rolan. tracta. de luc. dot. quæſt. 28. num. 1. & 2.
3 Mouentur † citati interpretes ea ratione quod dos à quocunque detur, videtur ab ipſa vxore procedere licet ab extraneo detur §. illud quoque in auth. de non eligen. ſe. nuben. l. ex morte ad finem C. de pact. conuen. Aretin. in §. fuerat num. 25. inſtit. de actio. Natt. conſil. 258. num. 1. Salicet. & Palat. Rube. quos refert Surd. conſil. 255. num. 2.
4 lib. 2. nequit † autem mulier huiuſmodi conuentionem inire in pręiudicium filiorum prioris matrimonij d. l. hac edictali, conſequenter nec pater.

5 Fortius facit † quod idem Bald. ſcribit in l. generaliter col. 1. C. de ſecun. nupti. docuit, extraneũ dotẽ dãtẽ cũ pacto quod vxore pręmoriẽte vir ipſam lucretur, cum caſus

eneniat, ſi poſt maritus ad ſecundas nuptias
conuolauerit, poſſunt & filij prioris matri-
monij lucrum hoc reuocare; rationem red-
dit quoniam dans pro alio illum repreſen-
tat pro quo dat, & perinde habetur ac ſi ab
illo datũ foret, ſic & Gabriel in commu.ti-
tul.de ſecun.nupt.conclu.5.num.8.

Tertio ea vtuntur ratione, nam vt filij
prioris matrimonij reuocant dotem, pariter
6 & augmentum dotis, † quia de augmento
idem, quod de principali iudicatur, vt in ter-
minis dixit text. in l. inter ſocerum §. cum
inter ff. de pact. dotali. l. etiam C. de iur.
doti. dixi multorum authoritate vbi & ple-
riſque ornaui exemplis hoc libr. quæſt. 31.
vnde cum dos aucta fuerit à patre ſecundo
viro, augmentum huiuſmodi in reuocatio-
7 ne veniet vti dos principalis. Et hæc † qui-
dem opinio maxime procedit quando pater
prius quam filia ſecundo nupta decederet,
dos enim tunc in filia conſolidatur l. 2. §. 1.
ff. ſolut. matrimon. Et vir eo caſu dotem ab
vxore haberet, quę vt dixi ſua conuentione
filiorum iura eis a dict. l. hac edictali conceſ-
ſa infringere non poteſt. Gabrl. lib. 3. titul.
de ſecun. nupti. conclu. 4. num. 69. relatus à
Surd. dict. conſi. 255. num. 1. in fine.

Contrariam opinionem aduerſus Bald.
& ſuperius relatos tenuit nouiſsimè Surd.
dict. conſil. 255: qui & in ſuam ſententiam in
eiſdem terminis adducit Iaſo. conſil. 58. a
num. 1. vſque ad finem libr. 3. Mouentur ci-
tati nunc duo Iaſ. & Surd. quia hoc pactum
non pręiudicat filijs prioris matrimonij, ex
quo nõ fit ſuper antiqua dote ſed ſuper aug-
8 mento nouiter facto: poteſt † enim dos quã-
docunque augeri etiam conſtante matrimo-
nio l. ſi conſtante C. de dona. ant. nup. & po-
teſt qui dotes auget eis ea adijcere pacta,
quæ vult, vti in re ſua l. in re mandata C.
manda. etiam abutendo l. ſed etſi lege §.
conſuluit de petitio. hæredi. cum alijs coa-
ceruatis ab eodem Surd. ibi num. 65. vbi in
extremis verbis conſiderat, quod ſi hoc pa-
ctum non ſuſtineretur, mulieres habentes fi-
lios raro inuenirent maritum.

Huic rationi reſpondetur per conuentio-
nem hanc vere pręiudicium inferri filijs
prioris matrimonij in dote ipſa aucta; li-
cet enim aliud videatur augmentum nouum,
aliud dos ipſa, quia tamen ſimul dos prior
cum noua additione tota confunditur & fit
vnum mulieris patrimonium, quod de prin-
cipali dote iudicatur idem & de augmento
cenſendum vt multis oſtendi dict. quæſtio.
31.

9 Rurſus † cum lex odio proſequatur ſecun-
dos maritos, & omne lucrum ab his auferat
quod in præiudicium filiorum prioris ma-
trimonij reſultare poſsit. dict. l. hac ædictali,
& præterea omnem fraudandi ſpeciem tol-
lat & machinam, hæc facile fieret ſi pactum
in fauorem ſecundi mariti ſuſtineri poſſet.

Neque inconueniens propoſitum à Surd.
quidquam eſt; nam in fauorem filiorum ſe-
cundi matrimonij conſiderari poteſt, ſed
non in fauorem mariti, proinde caute idem
Surd. in ſuis verbis de ſecundo non loquitur
marito, ſed de filijs ſecundi matrimonij, in
quorum fauorem ſimilis poteſt fieri con-
uentio, quemadmodũ ex receptiſsima ſcripſi
opinione quęſt. 54. in principio.

10 Secundo Surd. † argumentatur ea ratio-
ne, quoniam non tenetur pater, qui filiam ſe-
mel dotauit eam amplius dotare iuxta com-
munem omnium in l. ſi cum dotem §. 1. ff.
11 ſolut. matrimon. † neque auctis facultatibus
tenetur pater iterum dotare vel dotem au-
gere Bald. in auth. res quæ num. 16. C. com-
mu. de lega. Ruin. Alciat. Crauet. & Me-
nochi. quos refert illic Surd. num. 8. 9. & 10.
12 † Subiungit ille quod vbi pater dotare non
tenetur & dotat, perinde eſt ac ſi extraneus
dotem daret, quia obligatio dotandi ceſſat;
13 cœterũ † ſi extraneus dotem daret ſecundo
viro, poſſet pactum hoc lucrandi adijcere,
neque tunc filij prioris matrimonij reuoca-
re poſſent in vim dict. l. hac ędictali, iuxta
Bal. ſententiam in dict. l. num. 20. cui addo
Salice. Roma. Curti. iuni. & Rolan. idem in
extraneo exiſtimantes in locis à me in prin-
cipio quæſtionis citatis. Gabriel. dict. con-
cluſ. 5. titul. de ſecund. nupti. num. 39. conſe-
quenter (inquit Surdus) cum dotans poſsit
pro reſtitutione conſulere & prouidere, cui
vult & prout vult, & poſsit in continenti ſti-
pulari quod ſibi marito, vel alteri reſtituatur
dict. l. ex morte ad finem C. de pact. conuen.
poterit vtique pater hanc inire conuentio-
nem, nam extraneus poteſt proculdubio l. ob
res §. 1. ff. de pact. dotali.

Huic alioquin fortiſsimę argumentatio-
ni reſpondetur neque male aut abſurde, ve-
tum patrem non teneri dotare filiã iam do-
tatam, verum negamus pactum hoc adij-
cere poſſe per quod diſpoſitio dict. l. hac
edictali facile eluderetur ſiue in dote prin-
cipali ſiue in augmento; neque enim poteſt
pater doti legem imponere per quam via
fraudibus aperiatur, & ſeu præiudicium fi-
lijs prioris matrimonij inſeratur dict. l. hac
ędictali; nam augmentum eiuſdem iuris eſt
cuius dos, & pactum illicitum in aditione
illius ſeruandum non eſt quo fraus diſpoſi-
tioni fieret, vel fieri poſſet illi legi, quod
ſumme præcipit Iuſtinianus in dicta conſti-
tutione.

Neq. ſimile de extraneo facit, cum in ex-
traneo

traneo diuerſa ſit ratio, qui nullo iure dotare
14 mulierem tenetur; † in patre negari nequit quin etſi dotatam non teneatur de iuris rigore dotare iterum filiam, impulſu tamen & quodam veluti iure naturali ſi non compellitur, impellitur, quia filijs benefacere in quorum gratiam bona acquirit; & bonum pro illis conſilium ſumere tenetur l. nec in ea in verbis pietas patris conſilium capit pro filijs, ff. ad l. Iul. de Adulte. L. 1. §. taceat, in verbis naturalis ſtimulus parentes ad liberorum ſuorum educationem hortatur C. de patri. poteſt. §. fina. in verbis, *quis enim patiatur filium* inſtit. de noxa. actio. cum alijs prope modum ad hoc inſtitutum congeſtis per Tiraquel. in l. ſi vnquam, in præfatio. num. 9. C. de reuo. donatio. cum ſequen. multis.

Ita fit vt pater nequeat in præiudicium filiæ ne indotata remaneat pactum apponere in contractu matrimonij, vt viro præmortuo dos apud illius filios vel hæredes remaneat, quemadmodum ex communi reſolui quæſtio. antecedenti.

Rurſus neque eſſet ponere os in cælum (vt antiquiores noſtri frequenter aiunt) negare nec extraneo licere hoc pactum adij-
15 cere; Neque † obſtat text. in dict. l. ob res §. 1, de pact. dotali. quoniam non minimi nominis interpretes intellexerunt text. illum vt procedat in his tantum caſibus, in quibus poteſt ſibi ipſi mulier in dote præiudicare, vt in his poſſit extraneus, non aliter dixi antecedenti quæſtio. in verſic. Eadem quæ in patre: vbi & id ipſum comprobaui: quamquam in hoc, de quo agimus caſu in extraneo à communi non diſcedo opinione quam tenui dict. quæſ. 45.

16 Tertio mouetur † Surd. ex tex. in d. l. hac edictali, quæ ſolum prohibet ne vxor aliquid marito relinquat, vel maritus vxori vltra id quod relinquitur filijs prioris matrimonij; at in propoſita ſpecie ſecundus maritus non habet hoc augmentum ex voluntate vel diſpoſitione vxoris, ſed ex conuentione patris & ſoceri, qui ita pactus eſt cum dotem auxit; proinde prima & originalis cauſa attēdi debet à qua ſecunda habet neceſſariā conſequē tiam l. ſi hæres teſtamento ff. de actio. emp. l. vnum ex familia §. ſi de falcidia & §. ſed ſi duos vbi gloſ. in verbo hæreditario delega, 2. Cranet. Caſtr. Socin. & alij ab eo relati d.
17 conſil. num. 10. & 11. † A primordio enim tituli poſterior formatur euentus l. 1. ad finem de impoſ. lucta. deſcrip. libr. 10. idem Surd. conſil. 112. num. 10. Subiungit Surd. adeo diſpoſitionem ad primam cauſam referendam eſſe, quod is cui ex neceſſitate legis vel teſtatoris relinquitur non poteſt in eo grauari, vt de legitima vel lucro delato ab ſtatuto, quod ille ab authoritate Ancharran. Socin. Cranet. Ema. Acoſ. deducit num. 12.

Reſpondetur verboſam magis rationem quam ſubſtantiæ aliquid præſeferre; quoniam text. in dict. l. hac edictali nedum prohiber ne vxor vel maritus reſpectiuè ſibi relinquant vltra id quod relinquitur filijs prioris matrimonij, cui minus legatum eſt, ſed & prohibet omnem modum per quem quauis ratione vel pacto plus relinqui poſſet ſecundo coniugi quam vni ex filijs prioris coniugij, verum ſi huiuſmodi pactum valeret per interpoſitam patris, & ſoceri perſonam fieret fraus diſpoſitioni illius legis, quia ſic conſequeretur ſecundus maritus per indirectum quod directo mediante vxoris perſona & pacto non poſſet conſequi, ideo medium inhabile dicitur, conſequenter ſublatum ex diſpoſitione dict. l. hac edictali. ad ea quę ex magis communi reſolui ſupra quęſtio. 54. ex his conſtat nullo iure ſuſtineri vel ratione ſaltim vera opinionem Iaſſ. & Surd. quibus in conſilijs ſicut & cæteris patum credendum eſt; quod pecuniæ cupidine ſępius conſulentes pro voto cuiuſque de iure reſpondeant aduerſum veras traditiones.

Vt autem apette huius articuli veritas prodeat ſupereſt & ſolutiones refellere, quas Surd. à num. 15. in verſi. His vero non contradicit Bald. adduxit, ſatisfaciendo argumentis quæ pro Bald. & communi opinione in principio quæſtionis inſtitui: Imprimis igitur ſatisfacit doctrinæ Baldi dicens eum non contradicere ſed potius aſſentiri, quia inquit ea vtitur ratione quando diſcrimen conſtituit inter patrem & extraneum, quoniam data à patre videntur procedere de patrimonio filię, quam pater dotare tenetur, ceſſante autem ratione cum pater dotare non tenetur, ceſſare diſpoſitio debet l. cum tale §. falſam de condi. & demonſ. l. adigere §. quamuis cum ſimilibus de iur. patro. vnde in caſibus, in quibus dotare non tenetur (qualis hic vnus eſt, quando ſemel competenter dotauit) nulla diuerſitatis ratio inter patrem & extraneum dari poteſt; quin quod extraneo paciſci licet in hac ſpecie non etiam, & patri qui vti extraneus reputatur.

Solutio hæc ex multis conuincitur eo præcipuè quod vt antea dixi Bald. conſiderat dotandi obligationem in patre quę non militat in extraneo, & licet pater non teneatur dotem augere iam dotatę filiæ, obligatio tamē dotandi cauſata à lege naturali & poſitiua non tollitur, neq. etiam obligatio benefaciendi & filios honorandi, augendique ipſorum ſtatū & bona à lege naturali deſcen-

dens vt ſupra dixi : quæ in extraneo ceſſant:
ideo dotis augmentum in hac ſpecie & à fi-
lia dimanare dicitur ſicut dos principalis, in
qua habet locum diſpoſitio d.l. hac edictali.
28 ſic intellexit & declarauit Bal. traditionẽ ✝
expreſsim Curt.iuni. d.conſ.122. nu. 11.ad
finem;vbi hæc ipſa verba ſubiungit : & ideo
Bal. ſubdit ſe putare quod cum iſta dos in-
telligatur tunc emanare de patrimonio filię
quod tunc habet locum dict. l. hac edictali,
& ſic formaliter tollit Bald. obiectum. do.
conſultori, quod diſpoſitio d. l. hęc edictali
procedat etiam quando pater dat dotem fi-
lię ſecundo nubenti,etiam quod pater daret
maiorem dotem, quam dederit primo ma-
rito:hucvſque Curti.iuni.

19 Non obſtat ſecunda ✝ ſolutio dum conſi-
derat num.20.verſi. Non etiam aduerſatur,
nam inquit quod dos ſemper à filiæ patri-
monio dimanare dicatur à quocunque detur
idest per fictionem quemadmodum aperte
innuit text.in dict. l. ex morte in fine C. de
pact. conuen. argum. l. 1 §. deijeciſſe ff. de
vi. & vi. arma.cum ſimilibus vere autem ab
20 eo datur qui mulierem dotat, & ✝ licet vi-
deatur primũ data vxori , & breui manu oc-
cultato vnico donationis actu , & ab vxore
marito l. 3. §. fina. de donatio. inter vir. &
vxo.gloſ.in dict.l. ex morte §. fina. quia ta-
men niſi foret vxori data non poſſet ad ma-
ritum peruenire , non ab vxore ſed à patre
vel extraneo dotẽ prouenire dicimus: vnde
quando vxor dotem conſtituit ſecundum cõ-
ditiones vel pacta adiecta ab extraneo do-
tante,non attenditur perſona mulieris exe-
quentis , ſed extranei ordinantis l. vnum ex
familia §.ſi de falcidia de lega. 2. quia pri-
ma & originalis cauſa attenditur , à qua ſe-
cunda habet neceſſariam conſequentiam , l.
ſi hæres teſtamento de actio. emp. dict. §. ſi
de falcidia cum alijs ab eo congeſtis dict.
conſil. num. 11. & num. 21.in fine;rationem
reddit quia actus attribuitur ordinanti &
mandanti non exequenti.l. item eorum §. ſi
decuriones ff.quod cui.vni.nomine cap.cum
aliquibus de reſ.in 6.Huic ſolutioni,fit ſatis
retorquendo eandem argumentationem in
contrarium ; quoniam ſi omni iure pater fi-
liam dotare tenetur & filijs ſuis beneface-
re ſiue dotem det , ſiue dotem iam datam
augeat,vtroque caſu impulſus ille & natura-
lis ſtimulus vindicat,quo parentes omnimo-
do filijs benefacere, & bona quæ ipſorum
gratia parat relinquere & donare impellun-
tur; vnde ſicut dos à filia dari dicitur ſic do-
21 tis augmentum , & ✝ conſequenter cauſa
principalis & originaria filiationis & pater-
ni amoris attendi debet iuribus à Surd. ad-
ductis:his addo quod cauſa cauſæ eſt cauſa
cauſati Barto.in l. 4. §. actor num. 2. de re
iudi. Tiraq.de ceſſan.cau.limita.20.num.13.
Oſaſ.deciſio.pedemon. 167.num. 28. vnde
cum cauſa augmenti dotis fuerit filiatio &
amor paternus, in dotis conſtitutione nulla
inter dotem & augmentum differentia con-
22 ſtituenda eſt. Porro ✝ cauſa prima attendi-
tur quando ſecunda niſi adſit prima non poſ-
ſet ita facile operari l. prætor §. prædium
de lega.2.l.ſi ex duobus vbi glo. de aſsigna.
liberto. l. ſi quis domum §. hic ſubiungi po-
teſt ff.loca. verum niſi hic adeſſet intuitus &
contemplatio paternę dilectionis, augmen-
tũ dotis non tam facile fieret, etſi enim ali-
quando apud extraneos contingere poſsit,
quoniam tamen id raro,neq.tam frequenter
vt apud parentes , in conſequentiam adduci
non debet.l. nam ad ea cum vulga.de legi.

Prętereà neque obſtat eiuſdem Surd.ſolu-
tio d.conſi.num.12.verſic. Demum reſpon-
deo;tũc ait ille dotans videtur donare vxo-
ri,& vxor viro cum dotans non fecit pactum
de illius reſtitutione,at vbi pactum interce-
dit de ſibi vel alij reſtituendo dotem , tunc
pactum attenditur & ſeruari debet dict. l.ex
morte §.fina.l.fina.§.1. C.de iur.doti. l.vni.
§.accedit C.de rei. vxo. actio. cum alijs ab
eo ibi & nu. 23.adductis. Hoc enim reſpon- 21
ſum parum ad inſtitutum quęſtionis perti-
net;cum pacta licita & à iure probata in cõ-
tractu matrimonij fieri poſsint , illicita mi-
nime vt in prima huius tertij libri declarant
quęſtio. huiuſmodi eſt pactum de quo diſ-
ceptatur, quia in legis hac edictali fraudem
fieret media patris perſona,quod mulier ex
ſe ipſa facere non poſſet.

Ad hęc idem Surd.num. 24.in verſic. Pa-
rum quoque negocij, ſubiungit, nullius fore
conſiderationis dicere quod augmentum ſe-
quitur naturam dotis principalis & ſicut fi-
lij dotem reuocant ſic & augmentum ; reſ-
23 pondet ibi , ✝ augmentum non regulari ſe-
cundum principale , quando militat diuerſa
ratio l.qui fundum §.1.ff.pro empto. cum a-
lijs ibidem per eum cõgeſtis hic autem ma-
xima eſt diuerſitatis ratio,quia primam do-
tem pater dare tenebatur non augmentum
dotis ; ideo de prima vxor diſponere non
poteſt in pręiudicium filiorum prioris ma-
trimonij ; Hęc Surd. conſideratio ſolum lo-
quitur de filijs poſterioris matrimonij in
quorum fauorem pactum fieri poſſe non
diffiteor, dixi fusè quęſtio. 54. vbi & Surd.
citani in hoc conſilio. 255. Verum quoad
maritum nihil facit , quia etſi dotis aug-
mentum dare non cogatur pater prępisè,
cauſatiue: tamen quia pater impellitur , &
hoc ſufficit vt dicatur dotem à filia obueniſ-
ſe vt modo ſuperius.

Neque

24 Neque etiam officit quod adducit nu.25. verſic. Reſpondeo ſecundo; idem non eſſe iudicandū de augmento quod de dote, quando aliud conuentū fuit ſuper augmento, quã ſuper dote, tunc enim in augmento aliud ius obſeruatur. l. inter ſocerum §. cum inter de pact. dotali. l. ſi conſtante §. pactis C. de dona. ant. nup. citat Cyn. Pariſi. & Rolan. tract. de luc. dot. quæſt. 100. num. 12. Non enim ego diſſiteor noua fieri pacta poſſe ſuper augmento dotis dum licita ſint & à iure probata, neque fiant in fraudem legis media patris vel alterius perſona d. l. hac edictali: & ſic loquuntur iura ſuperius citata; verum cum in hac ſpecie tam dos quam augmentum à filia procedere dicatur, quemadmodum non ipſa poſſet ſic paciſci nec pater: quare non facilè à Bald. Salicet. Roma. & Curti. opinione quæ magis communis eſt recedendum videtur, quam ſequitur Gabri. lib. 3. commu. opinio. tit. de ſecun. nupti. conclu. 4. n. 34. 35.

SVMMARIVM.

1 *Pactum in matrimonio quod uxor donationem propter nuptias lucretur an valeat, quid etiã ſtantibus filijs.*

2 *Pactum maxime iuratum quod vxor præmoriens lucretur donationem propter nuptias, validum.*

3 *Pactum in capitulis matrimonialibus quod vxor etiam præmoriens ſuperſtite marito lucretur donationẽ propter nuptias, validũ.*

4 *Pactum de lucrando donationem propter nuptias ab vxore factum validum eſt etiam ſi extent liberi.*

5 *Mulier bona ſua omnia dare in dotem poteſt ſecundo viro, dum non paciſcatur quod plus lucretur maritus quam vnus ex filijs prioris matrimonij.*

6 *Dos & donatio propter nuptias pari paſſu ambulant.*

7 *Conuentio inter virum & vxorem quod donatio propter nuptias cedat lucro hæredum vxoris etiam viuente marito valida.*

8 *Pactum quod mortuo marito ſuperuiuente vxore hæredes mariti dotem lucrentur non valet.*

9 *Romani traditio celebris.*

10 *Quæ mulier lucratur ex bonis prioris matrimonij ſi tranſeat ad ſecundum reſeruat filijs prioris matrimonij.*

11 *Hæc reſeruatio à cõmuni à iure præſcribitur.*

12 *An valeat pactum, quo maritus paciſcitur cum vxore vt in omnem euentũ retineat dotem.*

13 *Maritus rerum ſuarum moderator, & arbitrer, & ita libere poteſt paciſci.*

14 *Mulier nullam facit iniuriam filijs in pacto, quo ſibi reſeruat dotem, eo quod id fiat ex voluntate mariti.*

15 *An pater poſsit conuenire vt plus reſtituatur filijs ſecundi matrimonij, quam primi ſi integra legitima filijs prioris matrimonij non adimatur.*

16 *Et diſpoſitione legis hac edictali. C. de ſecundis nup. non improbatur pactum prædictum.*

17 *Ex Rolandi ſententia ſtante ſtatuto de lucro dotis mulier nequit diſponere ſiue in vita, ſiue in morte de illo niſi maritus conſentiat.*

18 *A communi ſententia recedendum non eſt.*

19 *Donatio propter nuptias remuneratoria eſt factaq. in præmium amiſſæ pudicitiæ virginalis.*

20 *Diſpoſitio d. legis fœminæ ſolum vendicat in ijs, quæ titulo lucratiuo ad mulierem peruenerunt.*

21 *Donatio propter nuptias non aduenit mulieri titulo lucratiuo ſed oneroſo.*

22 *Donatio propter nuptias ex conuentione voluntaria non neceſſaria oritur, ſicut dos.*

23 *Adducitur ſecunda reſponſio.*

24 *Donatio propter nuptias ſequela dotis.*

QVÆSTIO. LXI.

PACTVM IN MATRIMONIO quod vxor etiam præmoriens donationem lucretur propter nuptias, quemadmodum valeat, & an extantibus filijs ſuſtineri poſsit.

1 GLOSA † inſignis in auth. dos data de dona. an. nup. docuit valere pactum in cõtractu matrimonij celebratum, quod ſoluto matrimonio mulier donationẽ lucretur propter nuptias, idipſum ego obiter tamen dixi nec ſemel tantum in hoc libro; Ex integro nunc veritas articuli excutienda eſt.

Gloſa igitur prædicta huiuſmodi conuentionem valere ſcripſit quam ſequutus fuit Bal. in l. 2. C. de ſecun. nup. & in auth. ſiue à me C. de Velleian. S.C. Alban. conſ. 68. nu. 3. Rolan. à Val. conſ. 62. num. 2. lib. 1: Gozadi. conſ. 47. col. penul. Neuizan. in ſil. nuptia. lib. 2. num. 74. verſic. Sed caueant ſecundo mariti. Cremen. ſingu. vltimo, Crauet. conſ. 184. ad finem verſicul. Si de pacto; & paucis ex ſuperioribus relatis Surd. conſil.
2 164. num. 12. lib. 2. Eo maximè † quando pactum hoc foret iuratum. cap. cum contingat ext. de iur. iuran. cap. quamuis pactum de pact. in 6. cap. licet mulieres de iur. iuran. in 6. Corne. conſil. 303. num. 15. lib. 4. Gozadi. dict. conſ. 47. Rolan. d. conſil. 62. num. 4.

Quinimo

3 Quinimo ✝ & huiuſmodi lucrandæ dona-
tionis conuentio fieri poteſt etiam in caſu
quo matrimonium ſolueretur morte vxoris
ſuperſtite marito.glo. in l.quod ſcitis in ver
bo ex matre C.de bon.quæ libe. quam inibi
Bald.dixit mirabilē poſt Cyn.Caſtren.ean-
dem probauit gloſa in d. l. quod ſcitis; Cu-
ma.& Aretin.in l.2.ff.ſolut.matrimo.Iaſſon.
num.9. Ripa.18. Alban. d. conſ.68.num.3.
Natt. conſ. 391. num. 4. Gozadi. Cremen.
Neuizan.Natt.Alban.Rolan.& Becci. quos
4 citat & ſequitur Surd.conſ.164. nu.13. Et ✝
poteſt mulier dare ſecundo viro bona ſua
omnia in dotem, dum tamen non det cum
pacto quod plus lucretur maritus,quam vnus
ex filijs prioris matrimonij. l. hac edictali
§. ſi vero plus veric. Diuidi vbi interpretes
omnes C.de ſecun.nup.refert multos Gabr.
commu. opinio. lib. 5. titu. de ſecun.nupti.
conclu.4.num.53. Decian.& Boeri.quos ſe-
quitur & citat Surd. conſ.422. num.9.lib.3.
Iaſſ.in auth.præterea num.13. C. vnd.vir.&
5 vxo. Atque ✝ adeo pactum ſuſtinetur vt va-
leat etiam ſi extent liberi iuxta traditionem
Natt. Alban.& Rolan. in conſilijs ſuperius
citatis.

6 Hæc traditio ✝ ea ratione iuuatur quia dos
& donatio propter nuptias pari paſſu ambu-
lant in lucris auth.æqualitas C.de pact.con-
uen.Bald.in auth. dos data C. de dona.ant.
nup. dixi multorum authoritate ſupra q.8.
num.244.pactum autem factum inter virum
& vxorem quod extantibus liberis maritus
lucretur dotē ſoluto matrimonio valet glo.
recepta in l.2.verbo interuenit de pact. do-
tali.l.ſi liberis eo.titu.Fulgo.Ruin.& Palat.
Rub. quos citat & ſequitur Rolan. d. conſil.
62.num.6. pariter debet valere pactū,quod
vxor lucretur donationem propter nuptias
extantibus liberis,vt in terminis decidit Sa-
licet.in auth.ſed etſi quis C.de ſecun.nupti.

7 Secunda ✝ ratio adiungi poteſt,nam & va-
let pactum inter virum & vxorem in contra-
ctu matrimonij,quod donatio propter nup-
tias adquiri poſsit mulieri etiam viuēte ma-
rito per vxoris hæredes iuxta gloſ. ſingularē
in l. quod ſcitis in ver. à matre C. de bon.
quæ libe. gloſam ſequuntur Cuma. Aretin.
Roma.Iaſſ.Rip.& Barboſ.in d. l.2. ff. ſolut.
matrimo. Rolan. d. conſ.62. num.7. quam-
8 quam ✝ non valeret pactum, quod mortuo
marito ſuperuiuente vxore hæredes mariti
dotem lucrentur, quoniam ex eo fieret vt
mulier pręe defectu dotis iterum nubere non
poſſet;conſequenter conuentio inualida eſt.
ad tex.in l.2.cum ſequen. ff. de pact.dotali.
& hanc diuerſitatis rationem inter dotem &
donationē propter nuptias poſt veteres red-
dit Surd.conſ.397.nu.21.lib.3.

9 Tertio eandem ✝ iuuat opinionem quod
Roma.ſcripſit conſ. 44. 3. dubio is reſpon-
dit,ſtante ſtatuto quod maritus lucretur do-
tem,erit locus diſpoſitioni ſtatuti, licet ex-
tent liberi ex priori matrimonio; & dixerūt
Alex.Caſ.Soci. & Iaſſ.in d.l.2.ſtatutum quo
maritus dotem lucratur, locum ſibi vindica-
te ſtantibus filijs communibus; cum igitur
id in ſtatuto recipiatur,& in pacto admittē-
dum erit,ex vulgari & trita de pacto ad ſta-
tutum & è contra argumentatione de qua
fuſe Euerar.in topi.legali.cap.89.

10 Contraria ✝ ſententia vt ſtante huiuſmodi
pacto, tranſeunte muliere ad ſecundas nup-
tias,lucrum donationis acquiſitę,debeat re-
ſeruari filijs prioris matrimonij,taliter quod
de donatis, nec in vita vel in morte diſpo-
nere poſsit, etiam ſtante conſuetudine, ſta-
tuto;vel pacto vt in noſtra ſpecie tenuit cō-
munis opinio,Roma. Sali. Caſt. Cor.Socin.
Crem.Iaſſ.Deci.Rip.Alciat.Ioan.de Garro.
Arelata.Ruin.Ioan.Lup. Boeti. quos ſequi-
tur,& citat Rolan.tractat.de luc. dot. quæſt.
86.Phan.& Alban.quos ſequitur Surd.conſ.
64.num.20. lib. 2. Caualca. qui & alios de-
ciſio.30. à num.47.part.3.Rationem reddi-
derunt prædicti interpretes quia ſic paciſcē-
11 do cenſentur tacitè ✝ accomodaſſe volunta-
tem cum diſpoſitione iuris communis, pro-
inde cum iure communi ſint reſeruāda lucra,
quæ à marito ad vxorem prouenerunt filijs
prioris matrimonij d.l.fœminæ C.de ſecun.
nup. conſequenter & donatio propter nup-
tias.

12 Sed grauiſsima ✝ incidit quæſtio quid vbi
maritus promiſsit vxori,ſoluto matrimonio
à ſe vel ſuis hæredibus, in omnem euentum
dotem reſtituere & donationē propter nup-
tias libere & ſine contradictione; an ex hu-
iuſmodi pacto videatur receſſum à diſpoſi-
tione d.l.fœminę, quam quęſtionem Alban.
decidere auſus non fuit in conſ.64.

Videtur enim mulierem ad ſecunda vota
tranſeuntē poſſe libere diſponere de dona-
tis in quoſcunq. ex his quæ ſequuntur.

13 Primo,quoniam poteſt ✝ in hunc modum
ſic paciſci maritus,veluti rei ſuæ moderator
& arbiter.l.in re mandata C. Man. l. nemo
exterus C.de fidei.cum inumeris ad hoc in-
ſtitutum congeſtis per Roland.conſil.62.nu.
13.vſq. ad 15. Surd. conſil. 255. num. 6. &
ſeq. lib.2.

14 Secundo quoniam ex huiuſmodi ✝ conuē-
tione nulla fit iniuria filijs prioris matrimo-
nij,etſi mater tranſeat ad ſecunda vota.cum
id faciat de voluntate mariti innuentis hanc
ipſam voluntatem, conuentio illa, & tacita
ſufficiet voluntas glo.in §.duo.verbo ſiue vit
in auth.de nup.Pariſi.conſ.29. num.83.li.3.

Rolan.

Rolan.d.conſ.62.num.26.poſt Bal. & Deci. ab eo relatos.

15 Tertio † vel ex eo colligitur nullum fieri præiudicium filijs prioris matrimonij, quia adhuc nati non ſunt tempore conuentionis, nec plus donatũ ſit vxori, quam vni ex filijs prioris matrimonij iuxta diſpoſitionẽ text. in l.hac edictali C.de ſecun.nup. nã etſi voluiſſet pater conuenire vt plus relinqueretur filijs ſecundi matrimonij quam primi, dum integra legitima filijs prioris coniugij non adimatur,id fieri poteſt iuxta communem & receptam quam tenui hoc libro quæſt. 54. à num.1.

16 Quarto accedat, † quod ex diſpoſitione d. l.fœminæ, non improbatur huiuſmodi pactum,quemadmodum improbantur alia,quę aduerſus diſpoſitionem d. l. hac edictali celebrantur,quouis inquit ille text.quæſita colere.

17 Quinto & huc pertinet quod † conſiderauit idem Rolan. num. 30. ſtante ſtatuto de lucro dotis,mulier nequeat diſponere nec in vita,vel in morte; & per huiuſmodi ſtatutũ derogetur iuri communi, & diſpoſitioni d.l. hac edictali de qua ibidem Rolan.num.31. & tracta.de luc.doti.quæſt.26.Si tamen maritus vxori cõſentiat vt diſponere poſsit,valet relictum ab vxore.Paris.conſ.127.lib.2. ſic in propoſita ſpecie, licet nequeat mulier de iure quæ ad ſecundas tranſit nuptias diſponere in vita vel in morte de lucris habitis à priori marito in filios ſecũdi matrimonij, accedente tamen conſenſu & voluntate mariti id poterit. Et in hanc ſententiam inclinant citati per Rolan. dict.conſ.62.& Surd. conſil.164.num.81. in verbis illis, ſed quia multi tenent contrarium Natt. & Alban. relati per Roland. & Surd. ex quibus colligitur hanc eſſe magis communem contrariam ſententiam tenuit Crauet. conſil. 56.à num. 1. cum ſequen. quem ſequutus eſt Lancello.ad conſue. Alex. verbo, vxori quæſt.4. num. 14. Mouentur ratione, quoniam adſtante hoc pacto ſi ſuperſunt filij prioris matrimonij vxor nequit lucrari donationem.multis rationibus à Craue. adductis erudite,d.conſ. 56. Qui & animaduertit huiuſmodi cõuentionem poſſe hunc operari effectum,vt vxor ſoluto matrimonio habeat donationem nec eam ſtatim teneatur reſtituere, vt teneretur circunſcripta tali conuentione,decedente autẽ cum filijs prioris matrimonij, donatio redit ad filios, & vxor reſeruare filijs tenetur. Sequitur Surd. d.conſ.num.62.

18 Cæterum à prædicta † communi recedendum non eſt. Rationibus autem Crauet. & Lancel.ex his quæ in tuitionem huius partis adducta ſunt rectè reſponderi poteſt.

Sed ſecluſa conuentione & pacto inter virum & vxorem, adhuc dubitarunt aliqui an donatio reſeruari debeat filijs prioris ma-
19 trimonij,quia inquiunt,donatio † hęc remuneratoria eſt, in præmium amiſſæ pudicitiæ virginalis, ſicuti ſcripſi relatis multis ſupra quæſt. 8. num. 182. donatione autem remuneratoria adquiſita per vxorem,non ſunt reſeruãda filijs prioris matrimonij, conſequẽter diſpoſitio d. l. fœminæ locum non habet ex cõmuni poſt Ripa. Bertran.Arela.& alios reſoluit Gabri.lib.3.titu.de ſecun.nup.con. 1.num.39.Surd.conſ.166.nu.3.& 4.

20 Addo præterea, diſpoſitionem d. l. † fœminæ ſolũ vindicare in his quæ titulo lucratiuo ad mulierẽ peruenerunt,non in his quæ oneroſo, d.l.fœminæ,in verbis, *donationibus factis, vel cuiuslibet munificæ liberalitatis præmio, &c.* Quæ receptiſsima eſt ſententia teſtante eodem Gabri.d.conclu.num.40. & reſpondit multis & egregijs adductis ſimilibus in ornatum Surd. conſ.166.num.1. & ſequen. lib.2. Donatio autem propter nup-
21 tias non obuenit † mulieri titulo lucratiuo, ſed oneroſo, in compenſationem virginalis pudoris amiſsi,conſequenter, nec reſeruanda, quam opinionem tenuit nouiſsimè Vaſquez conſulta. 16.

Verum receptiſsima omnium fere opinio in contrarium declinat ex diſpoſitione d. l. fœminæ.

22 Non obſtant adducta in † contrarium,nõ præmium;quoniã ea donatio, vel illius portio,ex conuentione voluntaria debetur, non neceſſaria, maximè in hac prouincia Cathaloniæ,ſicuti dixi ſupra quęſt.8. num. 228. ſic origine conſiderato ex voluntaria cauſa non neceſſaria deſcendit, ſicuti de communi teſtatur Villalo.in 1.tom.verbo.Arra.nu.251. poſt aliquos ab eo relatos.Gutier.lib.pract. 2.quæſt.18.& lib.3.quęſt.43.num.25. Atzebed.lib.5.titu.1.l.4.num.6.Anton. Gomez. in l.15. Tau.num.3. Matien.lib.5.tit.1.l.3. glo.2.num.4.

Verum quia hęc ſolutio ſolum reſpicit ad iura noſtra vtriuſq. Hiſpanię,quibus donatio hæc voluntaria eſt non neceſſaria, idcirco reſpondetur attento iure communi quo neceſſaria erat talis donatio,auth.dos data C. de dona. prop. nup. ſicuti reſpondet multis, erudite Surd.d.conſ.164. à num.22.in verſ. His ſic firmatis.

23 Secundo reſpondetur † negando donationem propter nuptias ex titulo oneroſo prouenire mulieri,cum enim dos ad mulierẽ obueniat titulo lucratiuo reſpectu illius, etſi reſpectu mariti titulo oneroſo. l. fina. §. ſi a ſocero.ff.quę in frau.credito.Gom.& Telli. quos

Digitized by Google

quos citat poſt veteres Matien.lib.5.titu.6. l.6.glo.6.num.1.& donatio propter nuptias ſit augmētum, & ſequela dotis, & pari paſſu
24 † ambulēt eiuſdem naturę ſint & eadem actione petantur. Sicut fusè ſcripſi ſupra quęſt. 8.nu. 244. efficitur vt eodem titulo lucratiuo dos & donatio propter nuptias mulieri adquirantur; Nam quæ de prænio pudicitiæ virginalis amiſſæ conſiderant interpretes,nō inde trahenda vt ex detrimento virginalis pudoris, mulier lucrari cenſeatur donationē titulo oneroſo,ad quid enim connubium cū virgine niſi proſtitueretur virginitas: ſed & vt dixi,reſpondet multis Surd.d.conſil.

SVMMARIVM.

1 *Conuentio facta in contractu matrimonij qua vxor inops renunciat beneficio auth. præterea C.vnde vir & vxo.an valeat.*
2 *Mulier conuentione ſua non poteſt conditionē ſuam deteriorem facere.*
3 *Mulier non poteſt expreſsim renunciare beneficio l.vbi adhuc C.de iur.doti.*
4 *Quarta quæ datur à lege mulieri inopi datur aduerſus voluntatem mariti.*
5 *Quarta quæ datur à lege mulieri inopi datur illi ex eo ne cogatur mendicare.*
6 *Vidua fingitur eſſe in obſequio mariti præmortui.*
7 *Alimenta debentur vxori etiamſi nullam dotem marito adauxerit.*
8 *Mulier inopi quartam conſequitur in bonis mariti,veluti hæres à marito inſtituta.*
9 *Quarta quæ debetur vxori inopi in bonis mariti,eſt debitum neceſſarium.*
10 *Quarta quæ debetur mulieri inopi in bonis mariti ſuccedit in locum alimentorum.*
11 *Pactum vel tranſactio ſuper alimentis, non valet.*
12 *Mulier renunciare non poteſt alimentis ſibi debitis occaſione dotium.*
13 *Quarta quæ debetur mulieri inopi dicitur de appendicibus matrimonij.*
14 *Rei ſuæ quilibet eſt moderator & arbiter.*
15 *Patronus Eccleſiæ poteſt renunciare alimentis ſibi debitis in caſum inopiæ.*
16 *Pactum omne valet contra naturam contractus dum non aduerſetur ſubſtantialibus.*
17 *Ceſſante cauſa ceſſat effectus.*
18 *Iniuria non fit volenti.*
19 *Alimentis renunciari poteſt quando ſolum debentur de iure poſitiuo.*
20 *Pacta omnia dotalia permiſſa ſunt, niſi quæ expreſsim reperiuntur prohibita.*
21 *Mulier poteſt ſibi in dote aliquando præiudicare.*
22 *Renunciatio iuris de futuro non valet.*
23 *Renunciatio in vim pacti concepta valet etiā quoad iura de futuro.*
24 *Diſpoſitio auth.præterea C.vnde vir.& vxor. eſt exorbitans.*
25 *Maritus inuita vxore inopi quartam ſibi auferre non poteſt.*
26 *Mulier dum vidua eſt dicitur manere in obſequio mariti per fictionem.*
27 *Mariti hæredes nō tenentur alere vxorem indotatam ex ſententia Alexan.*
28 *Opinio communis aduerſus Alexandrum.*
29 *Vxor inopi poteſt libere de quarta diſponere.*
30 *Alimentorum renunciatio licet regulariter nō valeat id intelligitur in alimentis debitis ex teſtamento vel altera vltima voluntate.*
31 *Generalis excluſio omnia continet.*
32 *Renunciatio in ampla forma cōcepta per mulierem lucrum dotis compræhendit.*
33 *Mulier qua clauſula Velleiani beneficio renunciare poſsit.*
34 *Mulier cum iuramento renūciare poteſt quartæ & alimentis.*
35 *Renunciatio filiæ cum iuramento de bonis paternis & maternis valet.*
36 *Pactum iuratum à muliere quod ſoluto matrimonio morte viri dos apud filios ſit remanſura,valet.*

QVÆSTIO. LXII.

CONVENTIO FACTA IN CONtractu matrimonij qua vxor inops renunciat beneficio authenticæ præterea. C.vnde vir & vxor. an valeat nec ne, nouus & dubius caſus agitatur.

1 PLVRA † fore negotia quam vocabula appoſite Vlpian' ſcripſit in l.4.ff.de præſ.verb. His enim lapſis retro annis paucis, maritus ſenex ſed diues iuuenculam pauperem vxorem duxit, adiecto pacto vt ipſo præmoriēte quartam illam legalem ex beneficio authen. præterea vxori datam petere non poſſet; ſic caſus euenit vt marito illico mortuo ſuperſtes ipſa quartam petijt ab hæredibus mariti non obſtante cōuentione; ex aduerſo hæredes pactum validum fuiſſe affirmabant:quæſtione vero in regio hoc Senatu perducta cum in vna ex duabus aulis regijs iudicatū fuiſſet potuiſſe mulierem renunciare, in ſecunda ſupplicationis inſtātia in altera aula fuit reuocata prior, & nō potuiſſe renunciare declaratum. quem caſum nullus ex interpretib' ordinarijs neq. extraordinarijs,qui illum text.in auth.prę-terea commentari ſunt, in terminis tractauit.Surd.aut.tracta.de alimen. titu.1. quęſt. 44.dicit ſe vidiſſe hanc quęſtionem & conſuluiſſe

ſuluiſſe

fulpiſſe quod mulier poteſt quartæ renunciare, & diligenter à me conqueſtis ſuis conſilijs non reperi. Quæ autem ex dictis duabus regijs ſententijs iuſtior fuerit ex inferius dicendis apparebit.

2 Primo ✝ itaq. videtur nequire mulierem huic renunciare poſſe quartę, quoniam renũciatione deteriorem faceret conditionem ſuam, quinimo ſibi iterum nubendi fere facultatem prædefectu dotis adimeret, huiuſmodi autem pacta & conuentiones omnino inualidæ ſunt. l. de die cum l. ſequen. l. Attilicinus cum alijs multis ff. de pact. dotali. dixi fusè hoc libro quæſt. 1. vbi innumera huius propoſiti exempla curiosè adduxi.

Secundo & huc pertinet quod dixi hoc eodem libro quæſt. 49. authoritate Bartoli. Alexan. Iaſſon. Lancello. Decij. Crot. Coraſi. Put. Palat. Rub. Barboſ. & aliorum, non poſ-
3 ſe mulierem ſua conuentione ✝ renunciare expreſſe beneficio l. vbi adhuc C. de iur. doti. quam opinionem communem inibi dixi ea potiſsimè ratione quod cõuentiones quibus mulieres ſuam conditionem deteriorem faciunt ſunt nullę & à iure improbatæ.

4 Tertio ✝ ad inſtitutum magis accedendo, quarta hæc quæ à lege datur mulieri inopi in bonis mariti locupleris datur etiam aduerſus voluntatem mariti in bonis eiuſdem, ita quod nudum ipſam tollere ſed neq. minuere poteſt; & licet Cæphal. & Riminal. cõtrarium dixerint, hæc eſt cõmnnis & receptiſsima opinio Bald. in d. authen. præterea num. 1. Roma. col. 1. Alexan. num. 6. Iaſſon. num. 17. Deci. num. 9. Pepu. in repeti. nu. 35. vbi de communi teſtatur; ſic etiam Cæphal. conſ. 244. num. 1. & ſequen. Socin. conſ. 108. lib. 1. col. 1. Corne. conſ. 178. colum. 1. lib. 2. Rolan. à Val. conſ. 15. num. fina. lib. 3. vbi & communem repetit. Surd. tracta. de alimen. titu. 9. quæſt. 35. num. 10. & num. 19. qui & prędictos citauit. vnde cum nequeat maritus hanc quartam tollere vel minuere, nec ſuo iridem pacto aut conuentione id efficere poterit, l. nemo poteſt cum ſimil. de lega. 3.

5 Quarto ✝ iuuat, quoniam quarta hæc datur à lege vxori inopi in bonis mariti diuitis, ne cogatur mendicare in opprobium mariti. §. fina. in verbis, inopia coniugis inopia ſnluctur alterius, & in verbis, inops aut mulier in auth. de exib. reis. & in §. quoniam vero eod. titul. §. quod autem in verſi. Indigentibus in auth. vt liceat matri & auiæ latiſsimè alijs iuribus comprobat id ipſum Rolan. vbi Barba. Benedict. Angel. Deci. Mant. & alios referr in d. conſ. 15. num. 4. & 5. Surd. tracta. de alimen. tit. 9. quæſt. 37. num. 4. & 5. & quæſt. 35. num. 3. Atqui hæc ratio militat etiam vbi inops mulier renunciat quartæ, cum & mendicare cogatur in dedecus mariti, ideo conuentio valere non poteſt.

6 Quinto ✝ mulier dum vidua eſt fingitur in obſequio fore mariti ac ſi viueret maritus l. filij §. vidua ff. ad municipa. l. quoties de priuile. ſcholari. li. 12. Co. l. fina. C. de bon. mater. fusè Rolan. conſ. 14. num. 45. cum ſequen. multis lib. 3. ex quo ibidem intulit deberi hanc quartam mulieri viduę licet operis & induſtria ſua alias poſſet ſibi quęrere victum & veſtitum, qui & latè comprobat, ſentit &
7 Surd. d. quæſt. 37. num. 5. vnde cum ✝ à marito vxori debeantur alimenta licet ea dotem nullam viro dediſſet, neq. valeat pactũ quod vir vxorem alere non teneatur vt dixi hoc lib. quæſt. 38. in verſicul. Quartus caſus vbi multos adduxi & aduerſus Bal. Nouel. communem dixi conſequenter neq. huiuſmodi renunciatio valet.

8 Sexto ✝ mulier inops quartam conſequitur iure ſucceſsionis veluti hæres à marito inſtituta §. fina. in auth. de exhi. reis. Pep. in repeti. d. auth. prętерea num. 11. qui alios recenſet. idem ſcripſit Surd. d. quęſt. 35. nu. 22.
9 & dixit Deci. conſ. 24. col. penul. verſic. Et ✝ hoc quidem ius adeundi, quod debetur contra mariti voluntatem & eo inuito quia debitum eſt neceſſarium: vbi ad id multos retulit, Purpura. ad Iaſſon. in d. auth. pręterea num. 17. idem Surd. d. quęſt. 35. num. 11. ſi igitur neceſſarium eſt debitum & iure ſucceſsionis quę à lege datur defertur: vix eſt vt contrahentiũ pactione tolli poſsit, etſi enim prouiſio hominis expreſſa tollat legis prouiſionem tacitam quę a lege defertur l. fina. C. de pact. conuent. l. cum ex filio §. 1. de vulga. tamen prouiſionem legis natam auferre teſtator vel contrahentes non poſſunt. Bal. in d. l. fina. C. de pact. conuen. & in ſpecie de hac loquens quarta dixit Pep. in dict. auth. pręterea num. 42. Surd. dict. quæſt. 35. num. 26.

10 Septimo ✝ fortius agit, quoniam ex communi reſolutione quarta debetur vxori ne in opprobium mariti mendicare cogatur poſt illius mortem, quæ loco alimentorum ſuccedit. d. §. quoniam vero in auth. de exhiben. reis. ſentiunt omnes in d. authen. præterea, dixit & communem aduerſus ſolum Iaſſon. contrarium exiſtimantem idem Surd. dict. quęſt. 35. num. 26. idem Surd. eod. tracta. tit.
11 7. quęſt. 12. nu. 10. at ✝ ſuper alimentis neq. pactum, tranſactio, vel renũciatio valet glo. in l. cum ij in principio ff. de tranſactio. fusè dicens gloſam communem Surd. tracta. de alimen. tit. 8. priui. 56. num. 19. verſic. Septimo amplia. proinde neque renunciatio huiuſmodi quartę facta per mulierem marito valere debet.

Extremo

12 Extremo † neq. huic fere reſponderi poſ-
ſe congrue videtur; nequit mulier renuncia-
re alimentis ſibi debitis occaſione dotium
glo. in cap. litteras ex. de reſtitu. ſpoliato.
13 rationem reddit † quoniam huiuſmodi ali-
menta ſunt acceſſoria & veluti appendices
matrimonij illam glo. dixit ſingularem Bal.
in cap. iurauit num. 6. de probatio. Iaſſon. in
l. diuortio nu. 51. ſolut. matrimo. Deci. Cra-
uet. Cæphal. Roman. Cordub. & alij quorum
communem dixit opinionem Surd. tracta. de
alimen. titu. 8. priui. 56. num. 41. vbi latè cõ-
firmat. Vnde conuentio vel renunciatio mu-
lieris in noſtra ſpecie nullius momenti vi-
detur, cum quarta huiuſmodi ſit de acceſſo-
rijs & appendicibus matrimonij contracti.
Contrariã quod valuerit renunciatio quar-
tæ, & conſequẽter priorem regiam ſententiã
iuſtiorem fuiſſe opinor, tulit ipſam eruditiſ-
ſimus Caſtellonus Regius Senator, qui me
olim Ilerdæ præceptorem habuit. moueor
ſequentibus.
14 Primo † ex vulgata regula poſſe quem-
quam de re ſua libere diſponere, & ad nutũ
contrahere l. in re mandata C. manda. & po-
teſt quilibet pro ipſius arbitrio ius ſuum di-
ſtrahere l. dudum C. de contra. emptio. cum
alijs latiſsimè ad hoc propoſitum coaceruа-
tis per Surd. conſ. 255. nu. 5. & 6. lib. 2. pro-
inde inhęrendo regulis communibus, quibus
ſtandum eſt donec expreſsim aliud fuerit
ſtatutum, pactum de quo agimus celebrari
potuit & quartæ mulier renunciare.
15 Secundo † in ea quęſtione an poſsit pa-
tronus Eccleſię, cui in caſum inopię alimenta
debentur ab Eccleſia, in conſtructione illius
renunciare ipſis, poſſe quidem omnes com-
muniter crediderunt, quemadmodum non-
nullis rationibus oſtendit Surd. d. tracta. de
alimen. titu. 9. quæſt. 22. num. 19. 20. cum ſe-
quen. multis, vnde cum quarta huiuſmodi ſit
loco alimentorum vt ſuperius dixit, & de-
beatur à marito, poterit eidem marito re-
nunciari; vbi & num. 33. 34. eam ſubiungit
16 rationem Surd. quia † valet omne pactum
contra naturam contractus vel illius acci-
dentia, dum non aduerſetur ſubſtantialibus
iuxta glo. communiter receptam in l. pacta
conuenta ff. de contract. emptio. & alios ini-
bi ab eo citatos; verum hæc conuentio ſeu
renunciatio licet aduerſaretur naturæ con-
tractus matrimonij, vel illius accidentibus,
non tamen aduerſatur ſubſtantialibus, non
enim quarta illa ad ſubſtãtialia pertinet vel
naturalia, ſed ad accidentalia magis; quia ex
accidenti propter inopiam datur, vt de pręe-
dictis alimentis patrono ab Eccleſia debitis
animaduertit Surd. dicto in loco.
17 Tertio † ceſſante cauſa ceſſat effectus cap.
cum ceſſante de appella. cum vulga. ratio ve-
ro cur quarta prædicta poſt mortem mariti
diuitis vxori debetur, ea eſt extrema & fina-
lis, ne in dedecus & opprobium mariti poſt
mendicare cogatur, at hæc ratio ceſſat vo-
lente marito & ſimul conſentiente vxore &
18 renunciante huic quartæ; nam † volenti non
fit iniuria l. 1. §. vſq. adeo ff. de iniu. l. cũ do-
nationis C. de tranſ. cap. ſcienti vbi glo. & om-
nes de reg. iur. in 6. l. nemo videtur fraudare
vbi Deci. & Cagno. de reg. iur. Neq. moleſ-
tia infertur conſentienti, verſatur enim circa
animum, propterea non dicitur moleſtari
vel iniuriam pati qui iniuriam ad ſuum non
reuocat animum, vt in citatis locis interpre-
tes docuerunt.
19 Quarto licet † vt dixi in ſeptimo argumẽ-
to contrario, nequeat iniri pactum, conuen-
tio, vel renunciatio ſuper alimentis id tamẽ
intelligitur in alimentis debitis iure naturæ
qualia ſunt, quæ filijs debentur, ſecus in alijs
alimentis; ſic egregie ex Palat. Rube. tradi-
tione docuit Surd. tracta. de alimen. titu. 8.
priui. 56. num. 23. ad finem vnde cum quarta
vel alimenta ex legali tantum in caſum ino-
piæ debeantur prouiſione pactum & renun-
ciatio valet.
20 Quinto † pacta omnia dotalia ſunt per-
miſſa niſi ea expreſsim repetiantur prohi-
bita l. 1. §. illud C. de rei. vxo. actio. hoc au-
tem pactum nõ reperitur interdictum, ideo
validum.
21 Sexto † poteſt mulier dotem habens ſibi
in dote præiudicare quando aliquid pacta
fuit vna cum marito ante contractum ma-
trimonij l. & hæredi §. filiafamilias ſecundũ
intellectum Imol. Angel. Aretin. Iaſſon. &
aliorum quos recenſui hoc lib. quæſt. 55. in
verſicu. Tertio limitatur, vbi & alios ſcripſi
poſt antiquiores caſus, in quibus id facere
poteſt; vnde cum ante contractum matrimo-
nij hæc pactio inita fuerit valida cenſenda
erit.
22 Septimo † licet renunciatio iuris de fu-
turo non valeat, l. qui pater §. quod quis ff.
de reg. iur. glo. & cęteri omnes in l. 1. C. de
pact. quia renunciatio eſt priuatio, quæ præ-
ſuponit habitum l. decem cum vulga. de ver.
23 oblig. id tamen † intelligitur quando renun-
ciatio fuit facta ſimpliciter ſecus ſi in viam
pacti & conuentionis vt hic, parte præſente
& publica perſona ſtipulante; ſic in terminis
de renũciatione à marito facta mulieri in ca-
pitulis matrimonialibus de parte lucri, quod
illi ab ſtatuto defertur, docuit multis addu-
ctis Roland. tractat. de lucr. dot. quęſt. 39.
num. 21.
24 Octauo † confert, nam diſpoſitio dictę au-
thenticæ pręterea eſt exhorbitans quemad-
modum

modum authoritate Caſtren.Socin.Cæphal. & aliorum teſtatur Surd. tractat. de alimen. titu.9.quæſt.37. num. 21. conſequenter illic infert facilè ab illius textus recedi deciſione,quia nec fauorabilis eſt, proinde neq.extenſionẽ pati ſcribit ex gloſa in §. 1. in verbo curationem in auth.vt hi.qui,obliga.res. min.cum alijs ab eodem adductis in ſuo caſu.nihil igitur mirum ſi iuſta conuentione, illius poſsit mulier diſpoſitioni renunciare. Supereſt cõtrarijs reſpondere obiectis quorum ſolutione clarior appatebit reſolutio.

Non obſtant duo priora argumenta quoniam fatendum eſt mulierem regulariter non poſſe ſibi in dote præiudicare nec illius iuribus propter bonum & communem vtilitatem & iterum nubere poſsint; verum id intelligitur retentis eiſdem terminis in quibus iura & authoritates ille loquuntur, in mulieribus ſcilicet dotem habentibus; ſecus in his quæ nullam habent dotem, vt in caſu noſtro; cum vt dixi priuatio habitum præſuponat, male itaque diceretur mulier ſibi in dote præiudicare quæ dote caret, & nullam habet cum qua nubere poſsit.

25 Non obſtat tertium † quod quarta hæc detur aduerſus voluntatem mariti; nam vera communis opinio eſt vt nec ipſam tollere poſsit inuita vxore, verum ipſa volente & conſentiente cum expreſsim interdictum nõ ſit poteſt ipſi renonciare; cum omnia pacta dotalia ſint permiſſa niſi quæ expreſsim reperiuntur prohibita vt ſuperius dicebam; & ſcripſit Roland.tracta.de luc. dot. quæſt. 39.num.12.

Ad quartam rationem reſpondetur dari hanc qoartam mulieri propter illam rationem ne in opprobiũ mariti poſt illius mortem mendicare cogatur, verum hęc ratio ceſſat vt & ſupra dixi, quando ex voluntate mariti ſimul conſentiente vxore ſit remiſſio huiuſmodi quartæ, quia volenti non fit iniuria ideo ceſſante ratione & illius debet diſpoſitio ceſſare.

26 Quintæ † rationi reſpondetur viduam, dũ vidua eſt, fingi in obſequio mariti, id eſſe per fictionem vt iura & authoritates citatæ loquuntur, cum mors omnia ſoluat §.deinceps cum vulgat. in auth. de nupti. conſequenter poſt mortem mariti ali non debet etiam ſi dotem non haberet, niſi intra luctus annum iuxta opinionem Richar. de Molum. in l.fina. C. de bon. mater. quam ſequuti ſunt Bald.Paul.de Caſtr.Cyn.Areti.Bart.Marſi. & alij quos refert Surd. tractat. de alimen. tit.1.quęſt.44.num.44.

27 Vnde † Alexand. in l. diuortio num. 20. aperte cenſuit non teneri hæredes mariti alere vxorem, quæ eſt ſine dote, nec quidquam tale reperiri à iure ſtatutum. ſequitur Iaſſon.in eadem l. diuortio num.26.Roma. num.15.& poſt Aretin.Pinel.in dict. l.final. num. 6. C. de bon. maternis. vbi ſcripſit quod nulla lex id ſtatuit. Cordu. in l. ſi quis à liberis §.ſi quis ex his num.149.ff.de libe. agnoſcen. vbi & dixit in re tanti ponderis non deberi per inutilia argumenta hæredes mariti grauari. Matieu. in l. 2. gloſ. 1. num. 10.titu.9.

28 Et licet † multi alij contrarium tenuerint, alendam ſcilicet vxorem inopem fore etiam poſt annum luctus vbi non habet aliunde vnde ſe alat durante viduitate, quam magis communem & grauiores quoque pro ſe authores habere dixit Surd. dict. quæſtio. 44. num.44.ad medium;& quæſtio.45.num.27. de cuius veritate pro nunc non diſputo quia extra inſtitutum tractatus; hoc vnum tamen dixero ſimul cum alijs ſuperius relatis, hanc opinionem duram admodum & rigidam fore pro qua vbi occurret caſus maxima cum difficultate iudicarem; Cæterum dato quod vera eſſet reſpondetur, poſſe quidem renunciare quartæ mulierem, etſi ab altera parte quia in dotata conſequatur alimenta iuxta prædictam communem, differentiæ ratio inter quartam & alimenta eſt,
29 quia † quarta vxoris eſt libera ſibi & de ipſa diſponere poteſt in morte, iuxta tradita ab omnibus in dict. auth. præterea, at alimenta morte extinguntur, vnde fit vt hęredibus commodius ſit alimenta potius quam quartam pręſtare vxoribus.

Non obſtat ſextum quoniam etſi debeatur iuræ ſucceſsionis quarta, non inde inferri poteſt quin non poſsit mulier ſi vellit ipſi renunciare veluti fauori pro ſe introducto l. ſi quis in conſcribendo cum vulga. C. de pact. Et poſsit ius futuræ ſucceſsionis renunciari, maximè quando verba renunciationis diriguntur in futurum, & mentionem faciunt de iure quod poteſt in futurum competere Bartol. in l.1. num.3. & ſequen. vbi omnes alij C. de pact. & in l. qui Romę §. duo fratres de verbo. obliga. cum innumeris ad hoc inſtitutum congeſtis per Surd. in conſil. 267. num. 5. lib. 2. vbi communem dixit.

30 Reſpondetur † & ſeptimo quod vulgo dicitur non admitti pactum vel renunciationem alimentorum dictis iuribus & authoritatibus, intelligendum in alimentis debitis ex teſtamento vel alia quauis vltima voluntate, non in alijs alia ex cauſa, hæc enim libere remitti poſſunt abſque interuentu iudicis gloſ.in dict. l. cum ij vbi Barto. Bald. Alberi.Salicet. Fulgo. Iaſſon. & omnes. Et alij multi quos citat Surd. tracta.de alimen.

titu.8.

titu. 8. priui. 56. num. 83. in verſicul. Ter-
tio principaliter, in quo nullus hucvſque du-
bitauit.

Octauo ſatisfiet, mulierem non poſſe re-
nunciare alimentis debitis occaſione ſuę do-
tis, verum quidem vbi dotem dedit, ſic lo-
quuntur citati interpretes in locis contra-
rijs; at quãdo nullam dedit non negant quin
poſsit renunciare, ſaltim poterit quartę iux-
ta à me tradita in ſolutione ad quintum ar-
gumentũ contrarium. Et hæc quidem viden-
tur iuris principijs admodum conformare.

31 Quæ opinio † & tunc admittenda foret
quando mulier nedum expreſsim, ſed gene-
raliter renunciaſſet omni iuri & legum auxi-
lio; nam verba hęc proculdubio complectun-
tur beneficium d. auth. præterea etſi expreſ-
32 ſum non fuiſſet; quoniam † generalis exclu-
ſio, generaliter etiam excludit ab omni re-
medio & omni capite gloſ. in l. 1. §. ſed vi-
dendum ff. de ſucceſ. edict. quam gloſam vt
ſingularem commendat Bald. in l. vni. C.
quan. non peten. par. Paul. de Caſtr. in l. 1.
num. 6. C. qui admit. Bart. Salice. Caſt. Alex.
& omnes in l. nec is §. hæres inſtitutus ff. de
hæred. inſtit. Aretin. & alij quos refert & ſe-
quitur Surd. tracta. de alimen. titu. 9. quæſt.
38. num. 2. quibus addendum renunciatio-
nem in ſuperiorem formam conceptam à
muliere continere lucrum dotis quod ſibi à
lege vel communi aut municipali defertur,
quod pulchrè innumeris argumentis reſoluit
egregie Rolan. à Val. tract. de luc. dot. quęſt.
42. num. 22. 23. 24. cum ante pręcedentibus,
vbi multos congeſsit caſus particulares, qui-
bus in vim dictæ clauſulæ renunciatum cen-
ſetur.

33 Poteſt hæc † clauſula vt per eam mulier
cenſeatur renunciaſſe beneficio Velleiani
S.C. & beneficio ne poſsit carcerari Barto.
num. 12. & Bal. num. 3. in auth. matri & auiæ
C. quan. muli. tutel. offici. idem Barto. Ma-
theſil. Iaſſ. Socin. Rip. Boeri. Tiraquel. & alij
quos congeſsit Bertazol. tract. de clauſu. 40.
gloſ. 6. num. 3. Et rurſus facit vt per eum mu-
lier renunciaſſe videatur beneficio ne dos ſi-
bi retineatur l. vni. §. taceat C. de rei vxo.
actio. vt is ibidem nu. 4. cum alijs ſimilibus
ab eodem adductis.

34 Sanè caſus † propoſitus & qui in hoc regio
Senatu contingit nullam difficultatem con-
tinebat, quoniam aderat iuramẽtum, in om-
nibus enim his conuẽtionibus matrimonia-
libus interponitur quo adinuicem contrahẽ-
tes iurant obſeruare inuicem, & reciproce
ſingula pacta in matrimonij contractu adie-
35 cta; at ſtante † iuramento poteſt mulier re-
nunciare nedum quartæ prædictæ, ſed & ali-
mentis vbi illi alia quauis ratione deberen-
tur; quoniam contractus etſi inualidus iura-
mento confirmatur ca. licet mulieres de iur.
iuran. in 6. qui in muliere & in re dotali pa-
ciſcẽte loquitur ca. quamuis pactum de pact.
eod. titu. vbi poſt Domi. Fran. Anchar. &
alios in d. cap. mulieres. idem cum his ſentit
Dida. 2. par. §. 1. num. 7. etſi contractus foret
ipſo iure nullus, iuxta Bart. Bald. & reliquos
in auth. ſacramenta puberum C. ſi aduer. vẽ-
di. cum latè coaceruatis ad idem per Gabri.
lib. commu. opinio. titu. de mino. concluſ. 5.
num. 20. Ioan. Andre. Bart. Corne. Caſtren.
Curti. iunior Alexan. Iaſſon. Gozadi. Socin.
Caſſane. Siluan. Riminal. Dida. Gom. Gabr.
quos citat & ſequitur Surd. tract. de alimen.
titu. 8. priui. 56. num. 41. ad finem in verſic.
Principalis noſtra concluſio. Nam & valet
quod fortius eſt renunciatio qua filia recep-
ta dote remittit cætera omnia, quę in hęre-
ditate paterna ſibi debentur aduerſus iuris
ciuilis prohibitionem d. ca. quamuis pactũ.
Et poteſt fundus dotalis alioquin ex legis
diſpoſitione inalienabilis alienari gloſ. &
communis in d. ca. mulieres: Et in terminis
in alimentis ſex rationibus id docet Surd.
d. quęſt. 56. num. 42.

36 His † adſtipulatur quod docui multorum
authoritate hoc lib. quęſt. 55. verſic. Octauo
limitatur, valere pactum iuratum à muliere
contractum, quo ipſa promitteret & iuraret
morte viri ſoluto matrimonio dotem apud
filios remanſuram, etſi enim pactum ſecluſo
iuramento non valeat, tamen propter iura-
mentum ſuſtinetur; vbi & ſcripſi ſimiliter ra-
tione iuramenti alienationem fundi dota-
lis ſuſtineri; & ſimiliter poſſe ratione iura-
menti mulierem renunciare iuri hyppothe-
cæ, quam habet in bonis mariti, quod multis
comprobaui quæ eo in loco videnda.

SVMMARIVM.

1 *Conuentione facta in contractu matrimonij inter coniuges de lucrando dotem vel donationem propter nuptias ab eo, qui ſuperuiuit non extantibus filijs, an eos habuiſſe ſufficiat etſi præmortui ſint.*

2 *Conditionem ſufficit ſemel extitiſſe, licet in continenti deficiat.*

3 *Fideicommiſſum iniunctum hæredi ſi deceſſerit ſine liberis deficit eo ipſo, quod hæres liberos habet.*

4 *Principium primæ exiſtentiæ in conditionibus attenditur.*

5 *Legatum mulieri factum ſi vidua efficiatur, debetur vbi vidua facta illico ad ſecundas nuptias conuolaret.*

6 *Dignitatis qualitas ſufficit ſi reperiatur tempore commiſſionis.*

Legatum

7 *Legatum alicui factũ ſi liberos ſuſceperit vel educauerit,ſuſceptis liberis illico debetur.*

8 *Donatio,quæ reuocatur natiuitate filiorum ex diſpoſitione legis ſi vmquam C. de reuo. donatio.& tunc vindicat cum filij naſcuntur licet ſtatim moriantur.*

9 *Tex.in l. ex facto §.ſi quis autem ff. ad Trebel. declaratur.*

10 *Conditio ſi ſine liberis deceſſerit locum habet vbi quis liberos procreauit eo tamen viuo mortui ſunt.*

11 *Intellectus ex ſubſtitution: ff.de vulga. iuxta gloſæ & Bartoli ſenſum.*

12 *Subſtitutio hæredi facta ſi deceſſerit ſine liberis deficit ſi vnus ſuperuiuat tempore mortis hæredis.*

13 *Conditio habens cauſam ſucceſsiuam requirit perſeuerantiam temporis.*

14 *Qualitas,quæ verbum determinat debet adeſſe tempore,quo diſpoſitio effectum ſortitur.*

15 *Conditio,quæ momento verificatur perſeuerãtiam non requirit.*

16 *Conditio ſi ſine liberis poſita affirmatiue vel negatiue quos effectus operetur.*

17 *Conditio ſi ſine filijs affirmatiue poſita verificatur etſi filij decedant ante legatarium vel hæredem.*

18 *Conditio ſi ſine liberis affirmatiue concepta nõ requirit perſeuerantiam.*

19 *Conditio affirmatiua ſi ſine liberis ad tempus mortis reſtricta,mortis terminum requirit.*

20 *Conditio ſi ſine liberis negatiue & indeterminate poſita nuſquam deficit donec ſpes eſt habendi liberos.*

21 *Conditio ſi ſine liberis negatiua relata ad tempus mortis honorati quem effectũ producat.*

22 *Conditio ſi ſine liberis in contractibus poſita negatiue,cuius ſit effectus.*

QVÆSTIO. LXIII.

CONVENTIONE FACTA IN contractu matrimonij de lucrando dotem vel donationem propter nuptias ab eo qui ſuperuiuit non extantibus filijs; An habuiſſe ſufficiat etſi præmortui fuerint coniugi ſuperſtiti.

1 SOLENT † plerumq.conuenire coniuges in contractu matrimonij quod ſi mulier ſine liberis decedat , maritus dimidiam,vel certam dotis partẽ lucretur;quæſitum aliquando ſcio quid ſi mulier liberos ſuſcepit,qui tamen eidem præmortui ſunt,an per ſolam filiorum exiſtentiam maritus dotis lucro priuetur;& idem è conuerſo quæri poſſet in hoc eodem pacto, vbi marito præmoriente vxor donationem propter nuptias lucratura foret.

2 Et videtur † quoad lucrum conſequendũ ſufficere ſi filij nati fuerint,etſi illico mortui eſſent, ex generali regula quod ſufficit conditionem extare licet illico deficiat vt dixit in terminis tex.in l.in ſubſtitutione in prin. ff.de vulga. l.ſi quis hæredem C. de inſti. & ſubſti.

3 Secundo † confert tex.inſignis in. l.hæredibus in prin.ff.ad S.C. Trebelli. vbi iniunctum hęredi fideicõmiſſum ſi deceſſerit ſine liberis,deficit eo ipſo ꝙ hęres liberos habet.

Tertio facit traditio Bal.in l.pręcibus C.
de impu.& alijs ſubſtitu.quẽ refert Iaſ.in d.
4 l.in ſubſtitutione; vbi † ſcripſit in conditionibus ſolũ attendi principiũ primę exiſtentię,neque curari de ſucceſſu an durauerit nec
5 ne,proinde idẽ † Bal.in l.fin.2.col.C.de indic. vidui. tollen. tradidit legatum mulieri factum ſub conditione ſi vidua efficiatur,deberi,etſi vidua facta illico ad ſecundas nuptias conuolauerit.

Quarto eandem ſententiã probat efficaciter tex.in l.cũ vxori C.quan.dies lega.ced. & ſimilis in l. ſi quis hęredẽ C. de inſtitu. & ſubſtitu. l. fina. C. de indic. vidui.tollen.in quibus iuribus id doctores notant:ſimile eſt ſuperioribus exemplum in cap. ſtatutum de
6 Res.in 6. vbi Roma. † Pontifex nõ delegat. cauſas niſi exiſtentibꝰ in dignitate,tamẽ ſufficit ſi dignitatis qualitas adſit tempore cõmiſsionis quamuis poſt non durauerit gloſ. celebris in clemen. etſi principalis de reſcrip.vbi interpretes.

Sexto ſuperiorem regulam latiſsimè comprobat multis adductis Pariſi.conſ.32.col.2.
poſt Bal.& Pau.de Caſt.in d.l.fina.C.de in-
7 dic. vidui. tollen. vnde reſpondit † egregie Meno.in conſ.274.nu.9. lib.2. quod relictũ alicui ſub conditione ſi liberos habuerit ſuſceperit vel educauerit , illico ſuſceptis liberis debetur d.l.hæredibus. Et dixit idẽ Meno.conſ.85.num.60.lib.1.cõditionem ſi ſine liberis nullam requirere perſeuerantiam.

8 Extremo † opitulatur quod Barto.docuit in l.Titia §.imperator col. 2. delega.2. quẽ poſt Corne.& Imol.ſequitur Iaſ.in dict.l.in ſubſtitutione ſufficere quoad reuocãdã donationẽ,quę fit in vim l.ſi vmquã C.de reuo.donatio. natiuitate filiorũ vt filij nati momẽto viuant; comprobat innumeris & celeberrimis exemplis Tiraq. in d. l. ſi vmquã verbo ſuſceperit liberos à nu. 188. cum multis ſequen.C.de reuo.donatio.quę non repeto.

9 Contrariam opinionem † in propoſita ſpecie veriorem fore exiſtimamus, quæ iuuatur tex. in l. ex facto §. ſi quis autem ff. ad Trebellia. verba illius hæc:ſi quis autem

ſuſceperit filium, verum viuus amiſerit: videbitur ſine liberis deceſſiſſe. hucuſq. Vlpianus:

10 quibus verbis aperte † ſtatuit conditionem illam ſi ſine liberis deceſſerit, locum etiam habere etſi quis liberos procreauerit eo tamen viuo mortui ſint.

11 Secundo † cõprobatur authoritate tex. in dict. l. in ſubſtitutione in ſecundo reſponſo in extremis verbis de vulga. cum dixit text. nam prudentes ita hoc interpretati ſunt, vt ad impuberis mortem conditio ſubſtitutionis eſſet referenda: Atque in hunc ſenſum intellexerunt illum text. gloſ. ibi Barto. & alij plures.

12 Tertio eadem † ptobatur ſententia text. in l. ex facto §. ſi arrogatus iuncta glo. in verbo. ex volũtate ff. ad S.C. Trebellia. vbi ſubſtitutio hæredi facta ſi deceſſerit ſine filijs extinguitur ſi vnus ſuperuiuat tempore mortis hæredis.

13 Quarto † iuuerit text. celebis in l. inter Caſtellanium ff. de recep. arbi. ex quo text. frequentius interpretes docuerunt ibi, conditionem habentem cauſam ſucceſsiuam nõ ſufficere ſi extet, ſed requiri perſeuerantiã illius vſq. ad extremum temporis deſignati, & ideo quod ante mortem fuerit impleta parum prodeſſe.

14 Rationem † communis traditionis veteres prodiderunt, quod qualitas, quæ verbum determinat per quod ſignificatur tempus à quo diſpoſitio ſumit effectum illo tempore adeſſe debet, quo diſpoſitio vel actus effectũ ſortitur ſic Barto. in d. l. ex facto: nam qualitas adiuncta verbo debet adeſſe in tempore verbi iuxta vulga. tex. in l. in delictis §. ſi extraneus de noxa. actio. l. Titius ff. de teſta. milita. Atqui dicta verba ſi ſine liberis, adiuncta verbo deceſſerit, innuunt quod debent exiſtere liberi tempore mortis viri vel vxoris, igitur filiorum exiſtentia eo tunc neceſſaria erit: Vnde ex facto Oldrad. reſpondit conſil. 21. quem fuit ſequutus Deci. conſ. 63. col. 2. & conſi. 205. col. 3. Pariſi. conſi. 18. col. 2. fideicommiſſum iniunctum hæredi ſi deceſſerit ſine liberis maſculis deficere extantibus illis tempore mortis teſtatoris, licet poſt illico moriantur.

Quinto in terminis quæſtionis propoſitæ ſtante pacto prædicto inter virum & vxorem, quod viro vel muliere ſine liberis decedentibus vnus ex his ſuperſtes dotẽ, vel donationem propter nuptias lucretur non ſufficit vt ſit locus cõuentioni quod vir vel mulier liberos habuerint, qui ante ipſos (reſpectiue loquendo) mortui ſint, oportet enim extare tempore mortis, ita in his terminis decidit tex. in l. inter ſocerum in principio ff. de pact. dotali. Cuman. Imol. & Socin. in l. ſolemus ff. de conditio. & demonſt. Deci. d. conſil. 63. Alberi. de Roſa. & alij quos refert & ſequitur Rolan. à Vall. tracta. de luc. dot. quæſt. 51. nu. 9. & 10. nouiſsime Peregr. tract. de fideico. arti. 29. num. 7. & 8.

15 Neq. vero † adducta in contrarium obſtant, his enim omnibus reſpondetur vna & eadẽ ſolutione; loqui ſcilicet in conditione quæ actum ſucceſsiuum nõ requirit, & ſeu illius perſeuerantiam, quoniã momento actus per exiſtentiam illius conſumatur vt explicant interpretes in d. l. in ſubſtitutione, huiuſmodi eſt terminus mortis qui inſtãtaneus eſt, & durationem non habet vt dixit Barto. in l. 2. §. creditam ff. de reb. credi.

Neq. facit text. in dict. l. hæredibus, cui reſpondit ſolemniter Iaſ. in d. l. in ſubſtitutione, quod licet in principio textus videatur loqui de conditione ſi ſine liberis, vbi tamẽ poni verba teſtamẽti de quib' agit. in eo tex. loquitur de cõditione, ſi liberos nõ educauerit, & de ea tãtũ decidit IurisConſultus ibi, dicens *liberos natos & educatos etſi viuo hærede moriatur non facere locũ ſubſtitutioni eſſe, quia ſemper verum eſt eum educaſſe liberos, licet viuo hærede mortui fuerint.*

16 Verum † vt clarè & familiariter omnis ceſſet difficultas duo ſunt caſus obſeruandi; primus eſt cum conditio ſi ſine liberis ponitur affirmatiue, veluti cum dicitur, Titio habente filios, vel ſi filios habuerit, & his ſimilia: Secundus eſt cum profertur negatiue, ſi ſine liberis vel ſi non habuerit filios; rurſus vterque caſus duplicem reſpicit interpretationem; nam vel conditio abſolute ponitur & indeterminate, quandoq. vero certo tempori adiungitur. Prioris exemplum eſt cum dicitur ſi liberos habuerit, vel non habuerit abſq. aliqua temporis præfinitione: Secundi exemplum, cum dicitur etſi deceſſerit ſine liberis, in hoc enim caſu cõditio mortis tempus ſpectat.

17 In primo itaque † caſu conditione affirmatiuè & indeterminate concepta, quandocunque ea contingat ſiue ante vel motte relicti conditio purificatur, etſi poſt filij decedant & moriantur ante legatarium, fideicõmiſſarium vel hæredẽ, & in his terminis loquuntur aliqua ex iuribus ſupra in contrariũ citatis; qualia ſunt text. in d. l. cum vxori C. quan. dies lega. ced. tex. in l. ſi quis hæredẽ C. de inſtit. & ſubſtitu. d. l. in ſubſtitutione de vulga. tex. in d. l. hæredib' ff. ad Trebellia. l. fin. C. de indic. vidui. toll. rationẽ reddũt in-
18 terpretes quã ſuperius adduxi, quia † in affirmatiuis & indeterminatis cõditionibus ſufficit conditionem impletam fuiſſe, licet implementum nõ duret; & quia principium attenditur, & non finis.

Sanè

19 Sanè † ſi conditio affirmatiua aliquod determinaret tempus veluti mortis & ad illud effectum ſuum cõferret, mortis tempus ſpectaudum foret; & in his terminis loquitur text.in dict.l.in ſubſtitutione ſecundum cõmunem gloſ. Barto. & aliorum intellectum quem & ſequitur Peregri. in loco ſupra citato num.6.& 7. quia qualitas debet adeſſe in tempore verbi vt ſuperius dixi.

20 Secundus † caſus eſt,quãdo conditio prædicta ponitur negatiue,cæterum indeterminate nullo ad certum tempus reſpectu habito, quo in caſu donec ſpes eſſe poteſt extandi liberos numquã locus eſt ſubſtitutioni;ſic gloſ.inſignis in l. peto §. fratre verbo, ex familia delega. 2. verè etenim propria & genuina negatiuæ conditionis eſt natura, vt tunc implementum recipiat quãdo eſſe poſſe,ad impoſsibile reducitur.Barto.in l. Mutiane in fine de conditio.& demonſtra. Vincen.de Fran. deciſio. 169. num.14. 1.part. declarat erudite Peregrin.dict.arc.29.nu.9. cum ſequent.

21 Cæterum † ſi conditio negatiua refertur ad tempus mortis honorati vt in ſpecie de qua agimus,cum in pacto dictum fuit, *quod ſi maritus ſine liberis deceſſerit &c.* Iu hac ſpecie liberi ante mortem nati & præmortui,non faciunt deficere conditionem fideicommiſsi,vel legati in vltimis voluntatibus, proinde ſubſtitutus excluditur ſi extent tempore mortis; atque in hunc ſenſum intelligitur text.in dict.l.ex facto §. ſi quis autem, cum alijs ſuperius adductis;quia qualitas illa ad tempus mortis relata, eo tempore reperiri debet veluti adiecto verbo.dict.l.Titius,& dict. §.ſi extraneus Peregrin. poſt ſupra relatos in dict. articul. num. 13. 14. Et præter relatos ab eo idem cenſuerunt Imol. Angel.Pariſi.& alij adducti per Rolan. tractat. de luc. dot. quæſt. 51. num.9. 10. 11. pulchrè Manti.in commen.de coniectur. vltim.volunta.lib.11.tit.6.ã nu.3.cum ſequen. Cæphal.qui ſic reſpondit conſil.514. num.8. & 9.lib.4.Menochi.conſil.379. num.7. conſil.325. num. 52. conſil.315. num.7. conſil. 327.num.11.lib.4. idem Menochi. in commen.de præſumpt.lib.4.præſumpt.69.num.
22 fina. In † contractibus vero idem eſt vt in propoſita per nos quęſtione; ſi enim id in vltimis voluntatibus obſeruatur, magis in pactis & contractibus, in quibus ſtrictior ſit interpretatio, & in quibus verba preſſe & abſque aliqua interpretatione,ſed ad litteram fere ſunt intelligenda & cuſtodienda, vt non ſemel in hoc tractatu dixi ex l. veteribus de pact. l.quidquid aſtringendæ cum vulga. de verbo. obligatio.

SVMMARIVM.

1 *Augmentum dotis quantum eſſe debet quando nihil dictum fuit.*
2 *Augmentum dotis iuxta iuris communis diſpoſitionem, quando non fuit expreſſim conuentum de quantitate, eiuſdem quantitatis cum dote eſſe debet.*
3 *Conſuetudine cõmuni obtentum fuit vt dos & augmentũ dotis inequalis ſint quantitatis.*
4 *Conuentum quando nihil fuit ſuper augmento dotis videntur partes conformaſſe ſuã voluntatem cũ iuris municipalis diſpoſitione.*
5 *Augmentum dotis conuentum præſtari debet.*
6 *Deciſio Guidonis Pap. ſingularis.*
7 *Augmentum dotis ſoluta parte illius in totum debetur dum tamen ab extranea perſona dos fuerit data.*
8 *Viro decedẽte in Cathalonia mulier totũ augmentũ cõſequitur cũ modificatione tamen.*
9 *Augmentum eligendi facultas, an tranſeat ad hæredem mulieris.*

QVÆSTIO. LXIIII.

AVGMENTVM DOTIS, VEL donatio propter nuptias in contractu matrimonij quantum eſſe debeat; Ex conuentione autem totum pendet: Quid rurſus cum nihil dictum ſit.

SCRIPSI quæſt.31. apud multos ex interpretibus noſtris augmentum dotis & donationem propter nuptias pro eodẽ vſurpari, etſi inibi authoritate multorum docuerim ſummam eſſe differẽtiam, illa non repeto, verum ex conſuetudine & communi loquendi vſu citterioris Hiſpaniæ pro eodem vſurpantur quemadmodum & in Gallia vt & ibi dixi.Nunc ſe offert quęſtio cum nihil de augmento dictum eſt quale & quantum eſſe debeat.

1 Sanè cum nihil de augmento † conuentũ
fuit iuxta iuris cõmunis diſpoſitionẽ tacitè
cenſetur actũ vt eiuſdẽ ſit cũ dote data quãtitatis auth.æqualitas C.de pact.conuen.qui text. loquitur tã de donatione propter nuptias,quã etiã de augmento,diſponens tã donationẽ propter nuptias quã augmentũ fieri
2 nõ † debere niſi eandẽ cũ dote cõtineat quãtitatẽ,in omnibus enim ad paria iudicantur, quemadmodum dixi quęſt.40. vbi multa ad hoc inſtitutum congeſsi. Sanè de communi
3 conſuetudine † in totum iuri fuit derogatum,cum dos & donatio propter nuptias tã in ſumma,quã in lucris vbi pacta de lucrãdo adiecta fuerunt inęqualia eſſe poſsint, de hac conſuetudine teſtatur gloſ. in dict. auth.

æqualitas,vbi Barto.Salicet.Bald.& Angel.
in l. ex morte illo.titul. Cuma. conſil. 26.
Guid.Pap. vbi adden. deciſio. 363. licet in
pactis Ioan.de Plot. in §. eſt & aliud.inſtit.
de donatio. Corne. conſil.303.lib.4. Natt.
conſil.391. num.5. & 6.lib.2. Anton.Scap.
tractat.de iu.non. ſcrip. lib.4.cap.15.num.
2.3.& prçter nunc relatos Boerius dict. de-
ciſio.22.num.20.Andre. Gail.obſeruati.78.
num.2.lib.2.vbi itidem atteſtatur d.authen.
æqualitas non ſeruari de conſuetudine ve-
rum cum in ſingulis prouincijs leges latæ
4 fuerint ſuper huiuſmodi augmentis ✝ vbi ni-
hil conuentum fuiſſet tacite cum iuris muni-
cipalis diſpoſitione idem augmentum conſ-
titutum fuiſſe quod per eas leges diſpoſitum
foret, cenſetur, nam paciſcentes cum iuris
communis diſpoſitione tacitè accommodaſ-
ſe voluntatem ſuam videntur ſic & cum iuris
municipalis ſtatutis,quinimo magis cum ſta-
tutis municipalibus quam cum iuris diſpoſi-
tione cum illud ſit ius commune in loco non
ius Romanorum ad latè tradita per Barto.
& omnes in l.hæredes mei §. cũ ita ad Tre-
bell.S.C.Alciat.qui alios tracta.de præſ. re-
gu.3.præſ.32. à num.1.Zanch.in dict.§.cum
ita 9.par. Surd. deciſio.119. num. 22. alios
5 prętereo.Cęterum data conuentione ✝ illud
debetur quod in pactum deductum fuit Bar-
to.Angel.Salice. & alij ſuperius memorati.
Sicuti dixi fusè quęſt.8.

6 Neq. prætereunda eſt ✝ inſignis deciſio.
Guid.Pap. 274. is inibi ſcripſit ſoluta dote
augmentum non deberi mulieri, ſoluta autẽ
7 parte,pro ea tantum dari debere,pro ✝ rata
ſcilicet dotis ſolutæ §. penultim. in auth. de
non.elig.ſecun.nuben.auth. ſed quę nihil C.
de pact. conuen. ſequitur Benedict. in cap.
Raynuncius in verbo & vxorem num.62. de
teſta.vbi intelligit verum niſi maritus de do-
te fidem habuiſſet; eo enim in caſu perinde
debetur ac ſi verè dos ſoluta fuiſſet,ſequitur
Ranchi.ad Guid.dict.deciſio. Boeri.deciſio.
Burdegalen.22.vbi pulchre.

Et hæc quidem procedunt cum dos fuit à
muliere promiſſa verum ſi ab extranea per-
ſona vel illius patre ſecus nulla enim culpa
imputari mulieri tũc poterit cur dos ſoluta
non fuerit,ſic Boer.dict.deciſio.idem Guid.
deciſio.430.Afflict:deciſio.333.vbi egregie
Vrſil.ad eum, latè in hac ipſa ſpecie Rolan.
qui multos refert conſil.10. num.4. 5.& ſe-
quen.lib.1.Surd.tract.de alimen.tit.1.quęſt.
42.nu.56.57. dixi latius ſupra quęſt.8.num.
220.vbi multos citaui,& diſtinctionem Fer-
re. reprouaui diſtinguentis,inter patrem &
extraneum dotantes:

8 Extremo ✝ notandum quod de iure huius
prouincię decedente viro,mulier cõſequi po-
teſt totum augmentum quod in conuentionẽ
deductũ fuit in capitulis matrimonialibus,
præſtita tamen cautione de eo reſtituendo in
caſum mortis, verum ſi nolit niſi ſolam me-
dietatem poteſt de ea libere diſponere,hæc
conſuetudo antiquiſsima Cathalonię vrget
in plerisq. locis pręcipuè apud Pedemontes
vt teſtatur Purpu.conſ.400.nu.2.Theſau.de-
ciſ.Pedemon.183.num.4.Apud nos Mier.in
conſ.hac noſtra.n.118. Ferre.obſer.li.3.ca.
51.& poſt hęc ſcripta Ant.Theſau. filius vir
eruditiſsimus li.1.quęſt.Foren.quęſt.49.vbi
9 eleganter ✝ diſputat,an hoc ius eligendi trã-
ſeat ad hęredem mulieris, & reſoluit tranſi-
re,quod & mihi placet.

SECTIO QVARTA.

PRÆFATIO.

QVONIAM in præcedenti tertia ſectione actum fuit de lucris quæ ex pacto & prouidentia cõiuges in capitulis matrimonialibus in dote & donationibus propter ñuptias ſibi acquirunt. Ex ordine videndum de his quæ in vim ſocietatis expreſsim initæ acquiruntur,cum vir vxorem in lucris commodis & meliorationibus(vt in multis ſolet fieri locis) conſtante matrimonio ab eo parandis,participem facit & ſociam. Non enim in hac citteriori Hiſpania ſicut in vlteriori lex viget qua ex ipſomet matrimonij contractu ſocietas inita cenſetur; Neque conſuetudo ſicut in plerisque Galliæ locis,pactis enim id fieri ſolet & conuentionibus, quæ niſi in districtu Tarraconenſi & Dertuſenſi in vſu ſunt;in reliquis enim Cathaloniæ locis minime obſeruantur nec fiunt: De his igitur conuentionibus quæ magis frequentiores ſunt paucis agendum.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Societas an ex eodem ipſo contractu matrimonij inita cenſeatur.*
2 *Lucra & commoda inter ſocios communicanda ſunt.*
3 *Coniuges ſocij ſunt diuinæ & humanæ domus.*
4 *Tex.in cap.2.de dona. inter vir. & vxor. expenditur.*
5 *Societas inter coniuges niſi expreſsim fuerit inita contracta non cenſetur.*
6 *Vxor quoad maritum dicitur ſocia quoad debitum carnale & operas obſequiales.*
7 *Lucra per maritos parta ipſis ſolis adquirũtur.*
8 *Vxoris induſtria quæſita lucro ipſius cedunt.*
9 *Mulier etiam ad præceptum mariti negotiari non tenetur.*
10 *Mulier marito inſeruire tenetur.*
11 *Mariti poteſtas in vxorem maior eſt quam patris.*
12 *Maritus & vxor ſimul ſtipulantes partes ſibi quærunt.*
13 *Statuta vel conſuetudines quæ ſocietatem inducunt inter coniuges odioſa ſunt.*
14 *Statuta vel leges quæ ſocietatem inducunt inter coniuges ſæpius liberos ſpoliant debita hæreditate.*
15 *Mulieres propter lucra nuptialia facilius nubunt & ſecundos ditant viros.*
16 *Statuta vel leges municipales quæ ſocietatem inducunt inter coniuges valent.*
17 *Mulier vtrum poſsit in contractu matrimonij bonis ſibi ex ſocietate prouenientibus renunciare.*
18 *Maritus poteſt ſibi de bonis adquirendis prouidere.*
19 *Societas ſub conditione iniri poteſt.*
20 *Pacta omnia matrimonialia cẽſentur permiſſa quæ non reperiuntur prohibita.*
21 *Pacta omnia inter virum & vxorem valida in contractu matrimonij etiã ſi ſint aduerſus ſtatuta vel conſuetudines locorum dum expreſſe non reprobentur.*

QVÆSTIO. LXV.

MATRIMONIO AN SOCIETAS ipſo iure contracta dicatur: Et text. in ca.cum ſocietas 27.quæſt. 2. declaratus.

1 EXISTIMARVNT † multi matrimonij contractu, eo ipſo ſimul ſocietatem initã fore; eſt enim matrimoniũ ſocietas cap. cum ſocietas 27.quęſt.2.cũ alijs multis à me citatis lib.1.compara.5. quo in loco matrimoniũ ſocietatis contractui comparaui vt inibi latius; ita fit vt cum ſocietas ſit, lucra & commoda inuicem communicari debeãt; quorum prior & originarius author
2 fuit Bernardus gloſator antiqui in d.ca.cũ † ſocietas, qui ex eo tex.adnotauit matrimonium ſocietatem eſſe & perinde in omnibus coniuges in damnis & lucris ſocios fore l. coiri ff.pro ſoci.

3 Secundo † adducunt vulgatũ illud coniuges ſocios fore diuinæ & humanę dom⁹, atq. vxorem rerum omnium mariti veluti cõmunem dominam adminiſtrationẽ nanciſci l.1. de Rit.Nuptia.l.1.ff.rer.amota. l.aduerſus. C.de crimi.expila.hæredita.

4 Tertio † fortiusq. mouentur authoritate tex.in ca.2.de dona.int.vir.& vxor.quo tex. Roma.Pontifex aperte ſtatuit, conſtãte matrimonio acquiſita cõmunicanda fore inter coniuges vbi ſocietas morte vnius finita eſt, vnde his adducti leuiſsimis fundamentis alij pleriq.poſt Bernar.in d. ca. cũ ſocietas hanc ipſam ſequuti fuere opinionẽ Nicol. Boeri. in conſue.Bituricen.ritu. de commu.concer. gens.mariez.§.2.Pyr.in conſue. Aurial.cod. tit.Enerar.conſ.53.Deci.conſ.204.n.5.Caſſa.ad conſue. Burgun.rub.4. §.2.nu.1.Et ex noſtris Ludo.Gomez.in §.actiones n.12.inſtit.de actio.Montal.in l.1.tit.3.lib.3.for.in glo.in verbo,*por medio*.Pala.Rub. in repeti. rub.de dona.int.vir.& vxo.§.61.in princi.& §.65.nu.12.Ioan.Monta.in tract.de bigami. par.1.n.12.Did.Segur. in tract.paruo.de bo. lucra.conſt.matri.nu.27.& in l.vnũ ex familia §.ſed ſi fundum.num.34.de lega.2.

5 Sed † cũ hæc opinio nullo iure probetur ſuſtineri non põt, vnde rectius alij & fere innumeri in cõtrariã abierũt.vxorẽ de iure cõmuni in bonis per maritũ cõſtante matrimonio acquiſitis partẽ nullã habere niſi ex conuentione id fuerit pacta cũ viro ſuo, vel probet ex ſua vel cõmuni mariti & illius pecunia cõparatas merces vel alia bona fuiſſe ſic glo.in d.ca.2.de dona.int.vir.& vxo.vbi Pauor. quẽ ſequuti ſunt alij canonici interpretes in eo text. Roma. Areti. & alij quos ex Hiſpanicis vnus refert Telli.in l. 16. Taur. nu.12.& 13.Dida.in Epito.ad 4.par.2.ca.7. §.1.n.5.idẽ Dida.li.3.reſolutio.ca.19.nu.3. qui & alios recẽſet Matien.in l.2.glo.1.n.1. titu.9. Gutier.in pract.queſt.li.2.quæſt.118. nu.5.& 6.Pechi.tract.de teſtam.coniug.li.2. cap.1.nu.1.& 2.alios multos prętereo.nullo enim vt dixi iure probatur vxorẽ partem lucrorũ quæ maritus cõſtante matrimonio acquiſiuit conſequi poſt illius mortẽ poſſe: ar-
6 gumẽta autẽ cõtraria facile tolluntur, vxor † enim dicitur ſocia diuinæ & humanæ domus quoad debitum, ꝗ marito reddere tenetur, quoad cohabitationẽ etiam, & operas quas marito obſequiales & domeſticas impẽdere debet, & ſic intelligit.tex.in d.ca.cũ ſocietas

cum alijs ſimilibus.text.autem in dict. ca.2.
de donatio. inter vir. & vxor. intelligendus
eſt vbi ſocietas expreſsim contracta fuerat
per coniuges, quo in caſu lucra communicã-
da ſunt ſicut in cæteris ſocijs contingit;& ſic
intellexere illum text.gloſ.Panormit. & alij
ſupra citati : nulla enim ſocietas de iure ci-
uili vel canonico inter coniuges contrahitur
7 propter matrimonium,nec exquiſita vnius †
pecunia alteri portio quæritur l. ex pecunia
C.de iur. doti. & conſtante matrimonio lu-
crata ad maritum ſolum pertinent l. quintus
ff.de donatio. inter vir. & vxor. l. etiam C.
eod. titul. & hoc iure attento per vnum ac-
quiſita ad alterum non pertinent; ſed ſoli
acquirenti conceduntur §. 1. inſtit. per quas
perſo.ſic in ſpecie dixit gloſ. in cap. ſignifi-
cauit in verbo deciſionem, vbi interpretes
ex.de donatio.inter vir.& vxor. Andr.Gail.
obſerua.78.num.9.lib.2.iure enim commu-
8 ni quæſita á viro ſibi acquiruntur,& † ſimili-
ter quæſita induſtria vxoris ſua non mariti
ſunt : vnde dixerunt egregie Pet.Cyn.Bald.
& Fulgoſi.quos citat & ſequitur Palat.Rub.
in repe.rubri. de donatio. inter vir. & vxor.
9 §.62.num.5.verſic. Ex iſta † autem ſocieta-
te quod mulier non tenetur etiam ad præ-
ceptum viri negotiari. ad id ponderat tex-
tum ſingularem in l.ſi mulier §.ſi vir vxori ff.
de donatio.inter vir.& vxor. Bald. Fulgoſi.
deciſio. 10. Rotę Anton. Gomez quos citat
Ioan.Garci.tract.de coniug.acq.num.72.
10 Etſi enim † teneatur mulier viro inſerui-
re & operas ei præſtare l.ſicut ff. de oper. li-
berto.de operis obſequialibus intelligendũ
eſt & domeſticis paruæ æſtimationis,quas &
marito impendere tenetur argum. tex. in l.
in rebus §.poſſunt ff.commo.l.ſi cum dotem
§.in ſæuiſsimo ff. ſolut. matrimo.expreſsim
Bald.in l.ſi vxorem C.de condi.inſert. Gu-
tier. lib. practica. quæſtio. 2. quæſtio. 120.
num.3. vnde Barto. Bal. & cæteri omnes in
l.diuortio ff.ſolut.matrim. plurimum in hac
re tribuunt qualitati vxoris an nobilis ſit,
vel ignobilis : omnes tamen affirmant vxo-
rem ſibi querere & lucrari non marito; cum
& Iuſtinianus in titul. inſt. per quas perſo.
nob. acquir. nuſquam de vxore meminerit
11 reſpectu viri ſui. Vnde dixit † ſingulariter
Bald.in l.ſi in vita C. de nupti. quem etiam
refert Pala.Rube.in loco ſupra citato, quod
licet maior ſit poteſtas mariti in filiamfa-
milias vxorem ſuam quam patris, quia po-
teſt eam repetere ab inuito patre l. 2. ff. de
libe. exhiben. remanet tamen in patria po-
teſtate,quia teſtari non poteſt l.qui in pote-
ſtate.ff.de teſtam.Item quia patri quęrit ad-
uentitia & alia,quæ lucratur demptis operis
quas viro impendere tenetur; ſed ſi patre
careat vel alias emancipata ſit, aut eo ipſo
iuxta iura municipalia quod mulier nubit
exit de patria poteſtate vt legib⁹ huius reg-
ni & vlterioris Hiſpaniæ cautum eſt, in his
certè caſibus ſibi quæret Menoch. qui tamẽ
de ſuperioribus non meminit in commen.
de pręſump.lib.3.pręſu.26.nu.14.ideo mu-
lieri cum viro ſocietatem contrahere per-
12 mittitur,alias ſuperfluum foret; nam & ſi †
cum viro ſimul aliquid ſtipulatur partem ſibi
quærit non marito.glo.communiter recepta
in l.ſcripturæ C.de fid.inſtrumen.Bald.Ale-
xand. Rochegal. & alij quos ſequitur Oſaſ.
deciſio.Pedemon.140.num.6.
13 Ita fit † vt vel leges municipales aut ſta-
tuta,vel conſuetudines quæ ſocietatem inter
coniuges inducunt veluti correctoria iuris
communis odioſa iudicantur;cum receſſus á
iure communi omnis odioſus cenſeatur; ad
tex.in l.quod vero contra,cum vulga.de legi.
omnes in l.ſi vero §.de viro ff.ſolut.matrim.
ſic expreſsim de huiuſmodi legibus vel ſta-
tutis municipalibus ſcripſit Nico. de Vbal.
tract.de ſucceſ.abinteſt. 4.part. refert & ſe-
quitur Caſſane.in conſuetu. Burgun.rubr.4.
§.2.glo.fœminę nu.4. & 16.Benedict.in ca.
Raynuncius verbo & vxorem nomine Ada-
lariam num.792.Dida.Caſtel.Crauet.& An-
to.Gomez. quos refert & ſequitur Burg. de
Paz.quæſt.8. nu.24. quibus ex veteribus ſu-
peraddit Anchar.conſ.102. Bald.conſ.235.
14 & Fabru. dicẽtẽ † huiuſmodi ſtatura ſæpè in
cauſa fore vt per ea liberi ſpolientur & de-
15 fraudentur, cum † morte mariti facilius nu-
bant & ſecundum ditent virum vt experien-
tia docet; Eadem verba refert Benedict.vbi
ſupra nu.786.Boer. in d. rub. & §. col. 2. Et
ſuperiorem etiam opinionẽ quod huiuſmodi
ſtatuta odioſa ſint tenuit Gutier in d. quæſt.
118.nu.6.ad finem: Simanc. in Catho.inſtit.
ca.9.nu.103.Matien.in d.glo.1.num.77.
16 Valere † autem ſtatuta hęc,quæ talẽ indu-
cunt communionem certum eſt, ſimiliter &
conſuetudinem ſic Caſſa.Boeri. Pir.Cranet.
Did. Benedic.in locis ſupra citatis Pechi.in
d.ca.1.nu.1.& 2. Matien.in d.glo.2.num.3.
quibus addo Panor.in ca.ſignificaſti nu.3.de
donatio.int.vir.& vxor.vbi Butri.nu.6. An-
char.conſ.102.nu.3.& 4. Andr. Gail. obſer-
ua.86.num.13.14.lib.2.

Ex his ſequitur quod cum de iure cõmuni
nulla cenſeatur contracta ſocietas inter virũ
& vxorẽ, vbi id lege vel conſuetudine ſtatu-
tum non eſt,vt vxor in vim ſocietatis acqui-
rere lucra poſsit, id in contractu matrimo-
nij paciſci debet, ita citati ſuperi⁹ interpre-
tes & Gail. d. obſerua.78.nu.9.Et quamquá
authores prædicti nihil allegent,probat tex.
egregius in l. rei indicatę §.ſi mulier in verb.
ſocia

ſocia ff. ſolut. matrimo. Gerard. ſingul.99. Bal. in l. ſi vxor. C. de condi. inſert. Fran. Mar. deciſio. 508. & eos refert & ſequitur Caual.deciſio. 11.num. 5.par. 2.

17 Maior † autem occurrit difficultas cum à lege municipali, ſtatutis, vel conſuetudine hæc matrimonio cõtrahitur ſocietas, num in eo contractu poſsit in fauorem mariti, vxor ſocietati renunciare; non enim valere renunciationem videtur; quia pactum ſit mulieri damnoſum, conſequenter inualidum ad tex. in l. 2. 3. & l. Attilicinus ff. de pact. dotali. dixi latius hoc lib. quæſt. 1.

18 Contrarium † verius videtur vt poſsit maritus contrario pacto ſibi de bonis acquirendis prouidere iuxta text. in cap. 1. de filij. nat. ex. matrimo. ad morga. contrac. & ſic ſenſit Ioan. Fau. & Migoni. quos ſequitur & citat Pechi. tractat. de teſta. coniuga. lib. 2.
19 cap. 1. num. 3. ea vtitur † ratione quia cum ſocietas ſub conditione iniri poſsit l. de ſocietate C. pro ſoci. & valeat pactum vt maritus dotem partis lucretur l. ex morte l. ſi conuenit C. de pact. conuen. nulla cauſa adeſt ob quam huiuſmodi pactio irritari poſſit; quod & ſcripſit ſimiliter Rodri. Xuar. in d. titu. *de las ganancias* quæſt. 2. num. 24.

Secundo fortius facit poſſe mulierem nedum in contractu matrimonij, ſed & poſt cõtractum renunciare in fauorem mariti lucro, quod vel ex ſtatuto, aut pacto ſibi debetur moriente ipſa vt multorum authoritate docui hoc lib. quæſt. 46.

20 Tertio † quoniam omnia pacta matrimonialia cenſentur permiſſa, quæ non reperiuntur expreſsim interdicta, vel non tendunt in præiudicium mulieris auferendo ſibi iura dotalia, vel iterum nubendi facultatem. dixi in quæſtio. 1. hoc lib. quibus nunc addo An-
21 dre. Gail. obſerua. 78. num. 8. & 9. lib. 2. is † docet pacta inter virum, & vxorem celebrata in contractu matrimonij valere omnia, etſi aduerſus ſtatuta ſint locorum, vel conſuetudines dum expreſſe non reprobentur; cuius tamen generalis traditio paulo ſuperius num. 6. Quatenus ait valere omnia pacta dotalia etiam aduerſus iuris diſpoſitionem conuenta; vera non eſt; vti admodum generalis, ex dictis à me dicta quæſt. 1. quæ non repeto, & ex dictis per eundẽ Gail. obſerua. 84. num. 5. lib. 2.

SVMMARIVM.

1 *Inita ſocietate inter virum & vxorem in cõtractu matrimonij, ſi poſt illud putatiuum detegatur an lucra ſint communicanda.*

2 *Donatio inter coniuges putatiuos morte non confirmatur.*

3 *Dos putatiua non habet beneficium dilationis à iure conceſſæ.*

4 *Maritus fructus dotis putatiuæ non lucratur vt maritus, ſed vt bonæ fidei poſſeſſor.*

5 *Coniuges putatiui non gaudent lucris, quæ ab ſtatuto deferuntur.*

6 *Matrimonium putatiuum, & verum in omnibus fere conueniunt.*

7 *Matrimonium putatiuum eiſdem gaudet prerogatiuis, quibus & verum.*

8 *Opera, & induſtria præcipue in ſocietatis contractu attenditur.*

9 *Matrimonium putatiuum in omnibus vt verum habetur dum coniuges contrahant in facie Eccleſiæ.*

QVÆSTIO. LXVI.

CONVENTIONE FACTA, ET ſocietate expreſsim inita in contractu matrimonij, ſi poſt illud putatiuum detegatur, an ſint lucra communicanda, ac ſi verum foret.

1 IN præfatione † huius tractatus dixi matrimonio putatiuo omnia ferè indulta, & priuilegia vero conceſſa, illi etiam tributa à iure fuiſſe; quod relatis multis verum eſſe ſcripſi inibi; Nunc ſe offert quæſtio diſcutienda an inita ſocietate inter virum & vxorem, qui ignorantes impedimentum bonafide contraxerant, & ſocietatem coierant, ſi poſt impedimentum detegatur, & inter eos legitimum non fuiſſe matrimonium appareat, vtrum lucra communicanda ſint; Et quidem non fore communicanda videtur.

2 Primo † ad id ſolet adduci text. in l. cum hic ſtatus §. fina. ff. de donatio. inter vir. & vxor. quo in text. probatur donationem inter coniuges putatiuos factam, morte non confirmari, quoniam iniuſtum fore legiſlatori viſum eſt, vt quod matrimonium illegitimum fuit, veri & legitimi prerogatiuam conſequatur; quod dixit ſingulare Bald. in l. eam quam num. 22. C. de fideicom. vbi & Iaſſon. Alexan. in l. ſi cum dotem §. fina. col. 2. ff. ſolut. matrimo. Nouel. tractat. de dot. part. 11. in 2. part. principa. à num. 1. vbi latiſsimè diſcrimina matrimonij veri & putatiui recenſet.

3 Secũdo † quia dos putatiua nõ habet dilationẽ à iure cõceſſam ad dotẽ ſoluendã, iuxta gloſam cõmuniter approbatam in l. 1. §. exactio in gl. magna C. de rei. vxo. actio. quã dixit communem Nouell. in loco ſupra citato in 12. fallentia. ita fit vt maritus etiã pu-

tatiuus non gaudeat priuilegio ne conueniatur vltra quam facere poteſt Alexan.in dict. §.fina. Rip. in rub. ff. ſolut. matrimo. num. 63.
4 Ne ;.† fructus dotis putatiuæ lucratur maritus quatenus maritus, ſed vt quilibet alius bonæfidei poſſeſſor l.in inſulam §. fructus ff. ſolu. matrimo. vbi interpretes omnes. Neq. ſucceſsio abinteſtato, qua poſt plures ad ſucceſsionem vocatos datur coniugi ſuperſtiti, conceditur coniugi putatiuo l. 1. vbi omnes C. vnd. vir. & vxor.

5 Tertio † & vltimo ſtante ſtatuto de lucro dotis ſuperſtiti deferẽdo, vel inito pacto de certa portione lucrãda adinuicem vbi vnius morte matrimonium ſolueretur, ex receptiſsima opinione traditum eſt, coniuges putatiuos lucro, quod ab ſtatuto vel pacto defertur minime gaudere poſſe, ex tex. in l. 1. vbi Angel. & Salicet. C. de condi. ob cau. & tex. in §. aſcriptitio in auth. de nup. §. ſi vero ab initio illo eod. titu. ſic adnotarunt Bald. Angel. Alexan. Iaſſon. Ripp. Barba. Felin. Ruin. Nouel. Campe. Marſil. & alij plures quos refert & ſequitur Rolan. tracta. de luc. dot. quæſt. 97. à num. 5. & 6. Caſſa. in conſuetud. Burgund. rubr. 4. §. 2. num. 4. Didac. in Epito. de ſponſali. 2. part. cap. 7. §. 1. num. 8. Tiraquel. qui innumera cõgeſsit de hoc matrimonio putatiuo in ll. connubia. gloſ. 8. à num. 270.

Contraria opinio & verior & receptior eſt in ſpecie propoſita vt communicari lucra debeant perinde ac ſi legitimum fuiſſet matrimonium quando bonafide coniuges contraxerunt vt non obſcure innuit text. in ca. 2. vbi glo. & cęteri poſt eam extra de donatio. int. vir. & vxor.

6 Secundo † quia matrimonium verum & putatiuum in omnibus fere conueniunt cap. debitum de bigam. cap. ad Audientiam de ſponſa. fusè Tiraquel. in loco ſupra citato.

7 Tertio † nam data iuſta impedimenti ignorantia matrimonium putatiuum eiſdem gaudet prerogatiuis quibus & verum d. l. ſi cum dotem §. fina. ff. ſolut. matrim. vbi egregie declarat Alexan. porro quoad propoſitã ſpeciẽ pertinet ratio huius traditionis ma-
8 nifeſta eſt; quia † non aliud quam induſtria & opera in huiuſmodi ſocietate attenditur, quæ ſic vindicat in coniugibus putatiuis ſicut in veris; nam & ſecluſo matrimonio poterat talis coiri ſocietas, vnde idem ius ſtatuendũ eſt l. 1. vbi Bald. & Salicet. C. de condi. ob cau. quam opinionem probarunt ex antiquioribus Panormit. in d. cap. 2. de dona. int. vir. & vxor. fusè Palat. Rube. in rubr. de dona. int. vir. & vxor. §. 62. num. 23. & §. 36. n. 2. Dida. Segur. in tracta. de bo. lucra. conf. matri. num. 97. Anton. Gom. in l. 56. Tau. n. 69. & 77. Tiraq. ad ll. connubia. glo. 8. nu. 270. Dida. Couar. in Epitom. de ſponſali. 2. part. cap. 7. §. 1. num. 7. & 8. Caſſa. in conſuetu. Burg. rubr. 4. §. 2. num. 4. Nouell. tracta. de dot. par. 11. 2. par. nu. 29. ad finem. Matien. in l. 2. glo. 1. num. 5. & 6. titu. 9. Rodr. Xuar. in titu. *de las ganancias* in prin. & nu. 5. & 6. & ſic deciſum fuiſſe in Senatu Luſitano refert Anton. Gom. deciſ. 89. à num. 1. & iterũ deciſ. 176. num. 1. Ioan. Garci. tracta. de acqueſt. coniuga. num. 159. Dida. Perez. in l. 4. titu. 4. lib. 5. Azeue. in l. 2. à num. 4. titu. 9. alios prætereo.

9 Verum † intelligẽda hæc communis opinio eſt, quando coniuges contraxerunt in facie Eccleſiæ & hodierno iure cum ſolemnitatibus requiſitis à ſacro Concilio Tridentino cap. 1. ſeſsio. 24. alioquin ſecus, vt rectè animaduertunt Garcia in d. loco ſupra citato Anenda. reſpon. 20. Baeça tracta. de decim. tuto. cap. 12. nu. 17. Perez. in d. l. 4.

Ex quibus non obſtare priora contraria apparet in illis enim cauſa finalis matrimonij, quæ occaſionem tribuit conceſsioni, ceſſat in putatiuo matrimonio; proinde nec donatio inter eos morte confirmatur; ſic neque gaudet huiuſmodi matrimonium priuilegio dilationis à iure conceſſæ, neque alia priuilegia in tertio contratio enarrata locum habent propter eandem rationem; in noſtra ſpecie nihil ad rem ſi matrimonium eſt putatiuum, cum vt dixi opera, induſtria, & diligentia in ſocietate adhibitæ ſolum conſiderentur; nam etſi non fuiſſet contractum matrimonium eadem poterat coiri ſocietas.

SVMMARIVM.

1 *Lucra ex ſocietate prouenictia an mulier propter adulterium amittat.*
2 *Mulier propter adulterium dotem amittit.*
3 *Ius proprium difficilius amittitur, quam quærendum.*
4 *Mulier propter adulterium nedum dotem ſed & alimenta perdit.*
5 *Mulier propter adulterium bona parapheralia amittit.*
6 *Mulier propter adulterium nedum dotem datam ſed & promiſſam perdit.*
7 *Mulier vidua relicta adulterium comittens intra annum luctus dotem amittit.*
8 *Mulier propter adulterium ſummam marito iniuriam infert.*
9 *Maritus propter adulterium maiori efficitur dolore & iniuria, quam ex filij occiſione.*
10 *Adulterio quemquam offendere magis eſt quã gladio occidere.*
11 *Statuto ſtante quod mulier bannita poſsit impune offendi, non tamen poteſt adulterari.*

Adulterio,

12 *Adulterio, marito, conſanguineis, & Reipublicæ iniuria infertur.*
13 *Tranſactio in adulterio prohibita.*
14 *Mulier adulterio matrimonij ſacramentum infringit.*
15 *Lucra quæ ex ſocietate proueniunt coniugibus lege id præcipiente, propter adulteriũ amittuntur.*
16 *Ius querendum tunc facilius amittitur quam quæſitum cum eadem ratio vindicat.*
17 *Mulier vidua relicta de iure dotem non amittit ex veriori, opinione propter ſtrupum.*
18 *Vidua ſtrupum committens qualiter iniuriam mortuo marito inferre dicatur; atq. illius animam contriſtari propter tranſitum ad ſcunda vota.*
19 *Iuſtinianus Imperator dum ſcribit animam defuncti propter tranſitum mulieris ad ſecunda vota contriſtari, maximo errore labitur.*
20 *Animæ cœleſtes nullis ſeculi infortunijs contriſtantur.*
21 *Animæ infernales vel quæ in purgatorio ſunt huius ſeculi facta ignorant.*
22 *Vidua dum vidua eſt in prioris mariti conſortio degere cenſetur.*
23 *Vidua in prioris mariti conſortio degere videtur, attenta iuris fictione.*
24 *Mulieri plus luxuria prodeſſe non poteſt quã caſtitas.*

QVÆSTIO. LXVII.

SOCIETATE IN MATRIMOnij contractu inita, muliere adulteriũ comitente; An ſicut dotem ſic & bona perdat lucrata, noua quæſtio agitatur.

1 ETSI multa † interpretes Hiſpanici in ll. illas vlterioris Hiſpaniæ dixerint quę ſocietatem inter virum & vxorem ex ipſo ſolo matrimonij contractu inducunt atq. noſtri etiam interpretes in iuris communis expoſitione, nullibi tamẽ in terminis tractatum vidi, an mulier quæ viuente marito propter adulterium dotem perdit, ſic etiam bona amittere debeat lucrata ex ſocietate excipio Cancerium, qui eam pertingit veluti obiter in ſuis reſolutio. lib. 1. cap. 9. num. 80. videtur itaq. dicendum ea
2 perdere, quoniam † amittit dotem, quæ ipſius eſt proprium patrimonium l. 3. §. ſed vtrum de minori. & quę ſuccedit loco legitimæ iuxta Barto. traditionem in l. Titio centum §. Titio genero vbi cæteri omnes de condi. & demonſt. Bald. in l. ſanccimus C. de nup. Surd. tracta. de alimen. titu. 1. quæſt. 31. num. 30. multo magis amittere bona lucrata in vim ſocietatis debet: Maior propoſitio probatur notiſsimo textu in cap. plerumq. ex. de donatio. int. vir. & vxo. vbi Panormit. Imol. Anto. & alij omnes Bolog. Dida. Bal. Nouel. & alij plures, quorum communem dixit ſententiam Iuli. Clar. in §. adulterium num. 13. Gnid. Pap. Tiraquel. Deci. Henri. Collect. quos ſequitur & refert Surd. tracta. de alimen. titu. 7. quæſt. 16. num. 20. 21. 22. quo loci ex communi opinione idem eſſe dixit in vxore putatiua; Atq. idem aduerſus Barto. etiam ſi maritus conuincat vxorem in iudicio ciuili.

3 Secundo † id ipſum aſtruere videtur quia difficilius amittitur ius propriũ & iam quęſitum, quam ius quærendum & ab alio præſtandum, atq. ideo facilius hoc vltimum remittitur glo. & interpretes in l. ſeruus. ff. de pact. dotali. l. qui autem in princi. ff. quæ in frau. credito. egregie Becci. in conſ. 56. num. 36. Surd. tracta. de alimen. titu. 7. quæſt. 16. num. 19. idem Surd. conſ. 351. num. 38. li. 3. Cordub. in l. ſi quis à liberis §. ex his nu. 75.
4 ff. de libe. agnoſcen. & † in his locis citati interpretes docuerunt; vxorem ratione commiſsi adulterij perdere dotem proprium illius iam quæſitum patrimonium, conſequenter magis multo amittere alimenta, quę ſibi à marito debentur; ita ſiet vt ſi propter adulterium mulier dotem amittit, multo magis lucra conſtante matrimonio per maritũ acquiſita ſuo labore & induſtria.

5 Tertio † propter adulterium mulier nedum amittit dotem ſed & bona paraphernalia, quæ extra dotem habet glo. communiter recepta in d. cap. plerumq. & licet aduerſus gloſam tenuerint Panormit. & Præpoſi. eam tamẽ fere omnes alij ſequuti ſunt. quales Roma. Iaſſon. Gerard. Palat. Rube. Hippoli. & alij quos citat & ſequitur Dida. Couar. in Epito. ad 4. 2. part. cap. 7. §. 6. num. 2. Claru. in d. §. adulterium nu. 15. Quinimo & arras perdere ſupra relati affirmant & communem itidem eſſe opinionem teſtatur Dida. d. §. num. 2. Claru. d. §. adulterium nu. 15. Matien. in l. 5. gloſ. 8. titu. 9. num. 19. lib. 5. Gerard. Boeri. Celſ. Hugo. & Rip. quos ſolos citat Cancer. lib. 1. reſolutio. cap. 9. nu. 69. & 70. vbi idem & rectè aſſerit fore de
6 iure noſtro Regio Cathaloniæ. Dos † etiam nec dum data ſed etiam promiſſa propter adulterium perditur l. ſi mulier ff. de condi. inſtitu. vbi Bald. Pala. Rube. in rubr. de donatio. int. vir. & vxor. §. 20. num. 1. Et in ſpõſa de preſenti, quos & ſequitur omnes Surd. d. quęſt. 16. num. 28. 29. 30.

7 Quarto fortius, vidua † quę morte mariti ab illius iure & legibus (vt Apoſtolus ait) ſo-

luta

luta eſt, adulterium comitens ſaltim intra
annum luctus dotem amittit, quæ viri hære-
dibus applicatur Paul. de Caſtr. in l. fideicõ-
miſſum C. de fideicom. Prępoſi. Marſil. Ge-
rard. Pala. Rub. quos citat Dida. Couar. dict.
§. num. 10. quo loco licet multos alios con-
trariam tenentes adducat quales Alex. Caſ-
ſan. Carol. Molin. Choueri. Crauet. Pinel.
Crot. Acoſt. dubiam tamen aſſerit inibi hãc
extremam. Verum his non obſtantibus con-
trarium verius michi videtur. Moueor quod
8 contraria, nullo iure probetur. Secundo † nã
ratio pręcipua, qua mulier propter adulteriũ
dotem & iura dotalia perdit ea eſt, quoniam
ſummam ex thori violatione iniuriam ſuo
infert marito, cuius ratione inducitur à iure
Canonico ſeparatio ca. ex litteris de diuor-
tijs. perpenſa delicti grauitate cap. etſi cle-
rici §. de adulterijs de iudi. vt nulla poſsit
cauſa tantum ſcelus iuſtificari cap. etſi Chri-
9 ſtus de iur. iuran. Et maiori † maritus afficia-
tur dolore & iniuria, quam ex filij occiſione
l. codicillis §. inſtituto de lega. 2. in verbis
filium interfecit, & alia deteriora fecit, quæ
verba omnes illic interpretes de vxoris in-
tellexerunt adulterio. Pala. Rub. in rub. de
donatio. inter virum & vxor. §. 88. num.
3. Tiraq. in ll. connubia. l. 13. nu. 26. Manti.
Alex. Neuizan. & alij relati per Surd. d. quęſ.
16. num. 25. quo in loco pulchre multorum
10 authoritate ſcripſit, † plus fore quemquam
adulterio offendere, quam illum gladio oc-
11 cidere; atq. ideo † inquit ſtante ſtatuto, quod
mulier bannita poſsit impune offendi, non
tamen poterit adulterari §. 1. in auth. de le-
12 noni. Quoniam † ex adulterio marito, con-
ſanguineis, & reipublicæ infertur iniuria l. 1.
§. vſque adeo l. ſtichum ff. de iniur. Vnde
13 † & de adulterio tranſactio non fit l. tranſi-
gere vel paciſci C. de tranſ. dixi & explo. iur.
Hæc ſanè ratio ceſſat in bonis propter ſo-
cietatem initam acquiſitis perdendis, quia
non vt vxor, ſed vt quilibet ſocius & extra-
neus acquiſiuit; & poterat contrahi ſocietas
inter eos etiam ſecluſo matrimonio. Atque
ex hac eadem ratione ex communi opinione
reſolui ſuperius quæſtio. 62. in matrimonio
putatiuo conferri hinc inde lucra deberi;
quoniam non principaliter propter matri-
monium ſocietas deſcendit, & lucra, quæ ex
ea obuenerunt, ſed ex opera induſtria & di-
ligentia coniugum; vnde etſi poſt matrimo-
nium illegitimum detectum ſit, non inde ſo-
cietatis iure acquiſita mulier perdere debet.
hanc opinionem, & rectè tenet dictus Can-
cerius vbi ſupra maxime attento iure huius
principatus, quo ſecundum regias conſtitu-
tiones vidua ob ſtrupum non amittit bona
propria.

Contraria vero ſuperius adducta non ob-
ſtant, nam perdit dotẽ mulier propter adul-
terium & alia etiam, quæ veluti acceſſoria
ſunt ad dotem, & matrimonium qualia ſpõ-
ſalitium, bona paraphernalia & his ſimilia;
14 iuſtum enim viſum † eſt eam, quę adulterio
admiſſo in corpus ſuum peccans tantum, &
tam magnum matrimonij Sacramentum in-
fringit & labefactat, vt dote & alijs omni-
bus matrimonij occaſione adductis priue-
tur, opera autem, induſtria, & diligẽtia in ſo-
cietate inita, cuius occaſione lucra hinc inde
acquiſita fuerunt nihil commune cum adul-
15 terio vel matrimonio habent, Atque † ideo
vbi lege, ſtatuto, vel conſuetudine ex contra-
ctu matrimonij ſocietas ipſo iure contrahe-
retur, vt in vlteriori Hiſpania, & quibuſdam
Galliæ locis, exiſtimarem lucra ſimul cum
dote propter adulterium amitti. Et video
legibus illis Hiſpaniæ iuſtiſsime id ſanccitũ
fuiſſe, nedum in muliere adulterium comit-
tente durante matrimonio, ſed & poſt illud
ſolutum, in vidua dum viduitatem agit.
16 Verum † & ratio illa quod facilius amit-
titur ius quęrendum & ab alio præſtandum
quam iam quæſitum, tunc procedit cum quę-
ſitum ius & quærendum, vnam habet & ean-
dem rationem, ſecus vero ſi diuerſam, vt ex
citatis interpretibus colligitur: ita fit vt mu-
lier, quæ dotem propter adulterium perdit
multo magis alimenta à marito pręſtanda: in
noſtra autem ſpecie induſtrię, & operæ in ſo-
cietate pręſtitę ratio alia eſt, ab ea, qua dos
17 amittitur vt ſuperius dixi. Sed & † quod de
vidua extremo adduxi, quoad ius commune
pertinet, verum non eſt vt dotem amittat §.
fina. in auth. de teſti. & ea quæ par. quo in
text. aperte probatur viduam ex ſtrupo co-
miſſo intra annum luctus ſolum puniri in eo
lucro, quod ex bonis viri habitura fuiſſet,
vnde & amittit quartam debitam ex diſpo-
ſitione auth. pręterea C. vnd. vir. & vxo. Pala.
Rub. in Rub. de donati. int. vir. & vxor. §. 67.
num. 15. quem ſequitur nouiſsimè Surd. de-
ciſio. 68. num. 14. de dote autem, quę pro-
prium eſt mulieris patrimonium text. ille
non meminit; ſumma autem inter dotem &
lucra differentiæ ratio eſt, *non enim par ea-
demque ratio eſt* (inquit Iuſtinianus) *debita
amittere & lucra non capere* l. fina. C. de Co-
dicil. l. aſsiduis §. fin. C. qui potio. in pigno.
habean. & probatur ſuperior traditio l. ſi
vxor §. diuus in verbis, *matrimonium nec
ſpem matrimonij violare permittitur* ff. ad l.
Iuliam de Adult. vnde finito morte matri-
monio non irrogatur pœna. His & alijs ple-
riſque rationibus hanc opinionem tuetur
Pinel. in l. fina. num. 30. de bon. mater. Cod.
Alex. Iaſ. Cranet. & alij quorum ęquam ma-
gis

Digitized by Google

giſ dixit opinionem Didac. Couar.in dict.§.
num.11.Deci. May. Carol.Molin. Caſſana.
Crot.Rip.Anton. Gom. Ioan. de Garroni.
Duare.Boeri.Bon.de Curtil.Dueny. Dida.
Perezi.Eman. A coſt. quos refert & ſequitur
Matien.in dict.gloſ.8.lib.5.num.12.tit.9.

18 Neque his obſtaret † ſi quiſpiam diceret
viduam ſtrupum comittentem iniuriam etiã
mortuo inferre marito, & ſimul illius ani-
mam contriſtare; nedum quidem ex ſtrupo
ſed & ex tranſitu ad ſecũda vota §. quæ vero
nunc in verſic. Nam nec illud in auth. de
nupti.& ſicut viuens vir contriſtaretur atque
19 iniuria afficeretur ſic mortuus. Nam † Iuſti-
nianus d.§. quę vero in verbis illis; *Deum
ſimul & animam defuncti contriſtaret*, &c.
in alienam meſſem manũ conſtat apposuiſſe,
de his quę in cœlo, purgatorio, vel infernis
aguntur iudicando, in quibus omnibus lap-
20 ſus fuit; quis enim † credet animam mariti
ſi ea ęterna gloria & beatitudine fruitur,
poſſe vnquam ex quibuſuis huius ſeculi in-
fortunijs contriſtari, vbi nulla iuxta fidem
Catholicam triſtitia, nec dolor ſed ſempi-
terna ex D. O.Maximi viſione,gloria,& iu-
21 cunditate perfruuntur animę beatæ; ſed †
quæ in purgatorio ſunt vel inferno facta hu-
ius ſæculi ignorant iuxta S.Thomam 1. par.
quæſ.82.art.8.in corpore articuli; niſi aliud
contingeret in exiſtentibus in purgatorio
propter aliquam particularem reuelationẽ;
vnde ratione nulla effici poteſt vt mortuorũ
animæ ex adulterio,& minus multo ex tran-
ſitu ad ſecũda vota, quod iuſte & ſancte. Se-
cundum Apoſtolum fieri poteſt, contriſtari
poſſint: vt hæc & alia aduerſus Iuſtinianum
rectè animaduertit Viui.inter ſuas commu-
nes opiniones, opinione 852.a num. 4. cum
ſequent.multis.

22 Rurſus † nec inſtet aliquis dicens viduam
dum vidua eſt,in prioris mariti cõſortio de-
gere cenſeri l.fina. C.de bon.mater. cum a-
lijs à me citatis quæſ.58.verſic.Quinto mu-
23 lier; nam † reſpondi illic id per fictionem
eſſe non in veritate cum mors omnia ſoluat;
verum fingit lex aliquando in obſequio ad-
huc mariti fore viduam in his, quæ illius fa-
uorem & priuilegium concernunt; ſicque in
fauorabilibus non pœnalibus de quibus lo-
quimur.vel quod vidua cenſeatur eſſe in ob-
ſequio mariti, intelligi poteſt quoad domi-
cilium,nomen,& aliqua alia,quæ ſanè amit-
tet omnia ſi impudice & turpiter viuat,ne ex
infami & turpi vita plus conſequatur com-
modi quã conſequeretur ſi ad ſecundas nup-
tias tranſiret, quæ proculdubio amitteret:
24 neque † enim mulieri plus prodeſſe luxuria
quam caſtitas poteſt §. fina.in auth. de reſti.
& ea quæ par.Boeri. deciſ.338. Matien.qui
alios d.gloſ. 8.nu. 14.vbi ex Ioan. de Garr.
& alijs num. 13. ineptam dixit argumenta-
tionem multorum,qui ex dict.l.fina. & ſimi-
libus paſſim argumentantur de vidua, quæ
dum vidua eſt cenſetur eſſe in obſequio ma-
riti demortui; vnde & ego dict.quæſtio. 58.
in verſic.Quintę rationi reſpondetur, verio-
rem opinor ſententiam mulierem indotatã
poſt mortem mariti alendam non eſſe ab
hæredibus illius. Quare quod vidua vt mo-
do dixi in fauorabilibus cenſeatur adhuc de-
gere in conſortio mariti, non ſemper verum
eſt,ſed vbi ita ius ex aliqua cauſa id ſtatuit
in alijs ſecus.

SVMMARIVM.

1 *Societas in matrimonio contracta an tradu-ctionem vel cohabitationem requirat.*
2 *Matrimonium verum eſt ante traductionem.*
3 *Sponſa de præſenti in fauorabilibus appellatione venit vxoris.*
4 *Lucrum dotis vindicat in vxore deſponſata de præſenti licet nondum traducta.*
5 *Sponſi de præſenti,ſocij dicuntur diuinæ, & humanæ domus.*
6 *Cohabitatio non eſt de ſubſtantia matrimonij.*
7 *Societas ex legibus vlterioris Hiſpaniæ contracto matrimonio eo ipſo etiam contracta cenſetur.*
8 *Traductio & cohabitatio inter virum & vxorem neceſſaria ſunt ad lucra nuptialia conſequenda.*
9 *Societas conuentionalis in contractu matrimonij inita cohabitationem requirit.*
10 *Text.in l.Deo nobis C.de Epiſ. & Cleri. declaratur.*
11 *Societas ſemel contracta durare præſumitur.*
12 *Societas ſimultanea qualiter requiratur inter maritum & vxorem ad lucra nuptialia cõſequenda.*
13 *Separatione facta inter maritum & vxorem culpa viri, mulier ad bona lucrata admittitur.*
14 *Socius qui in fraudem ſocij ſocietati renũciat, perinde habetur ac ſi non renunciaſſet.*
15 *Societati renuncians in fraudem alterius pro ſocio habetur.*
16 *Societas inter maritum & vxorem contracta ceſſat quando in totum ſit ſeparatio thori.*

QVÆSTIO. LXVIII.

CONTRACTA IN MATRI*monio ſocietas an cohabitationem & traductionem requirat mariti & vxoris vt communicari lucra debeant.*

EXIS-

EXISTIMARVNT aliqui
1 † ſocietati inter virum & vxorẽ
contractæ locum eſſe,etſi mulier
ad domum mariti traducta non
fuerit;vel cum ipſa vir habitaue-
2 rit:cum enim ante † traductionem vere ma-
trimonium conſiſtat,& vir ſint & vxor ratio-
ne conſenſus qui ſufficit ad conſtituendum
matrimonium, l. nuptias de regu.iur. quod
aperte conſtat quia inter Ioſeph.& Beatiſ-
ſimam Virginem Mariam verum ſuit matri-
monium, vt hæc & alia his ſimilia congeſsi
lib.1.comparatio.3.quo etiam in loco mul-
torum authoritate ſcripſi cohabitationem
de ſubſtantia matrimonij non eſſe. quam-
quam aliquando ex ipſa cohabitatione ma-
trimonium præſumi poſſet, dixi etiam com-
paratio.12.eod.lib.

3 Secundo † accedit quod in l.non ſine C.
de bon.quæ liber.docuit egregie Cyn.in fa-
uorabilibus mulieri, ſpõſam de præſenti lo-
co vxoris eſſe, vxoris ſcilicet appellatione
ſponſam per verba de præſenti cõtineri, etſi
ſecus foret vbi de odio ageretur;quem inibi
alij ſequuntur & ex Hiſpanicis ſcriptoribus
Matien.in l.2.glo.1.num.41.titul.9.libr.5.
alios adduxi quæſ.27.verſic.Tertio amplia-
tur,præcipue Andr.Gail.obſer.80.a num.1.
lib.2.ſed & hoc eodem libro dict.quæſt.27.
4 & dict.verſic.Tertio † ampliatur communis
regula,dixi ſtatutum, vel conuentionem de
lucro dotis loquentem locum vindicare in
vxore nondum traducta,ſponſata autem per
verba de præſenti;quia tunc vere & proprie
vxor dicitur vbi & hanc communem retuli
citatis multis.

5 Tertio comprobare † eandem opinionẽ
videntur text.in l.Deo nobis C.de Epiſc. &
Cleri.quo in text.probatur ſponſos de præ-
ſenti ante traductionem vel cohabitationẽ
dici ſocios diuinæ & humanæ domus quoad
lucra;ſic enim ait Iuſtinia.in verſi.Vnuſquiſ-
que:vnuſquiſque eorũ res ſuas recipiat quos
pro dote vel ante nuptias donatione rece-
perat,& hoc tantummodo lucri nomine cõ-
ſequatur ab eo qui ſolitariam vitam elege-
6 rit: Non † enim vt ſuperius dixi quidquam
cohabitatio facit ad matrimonij perfectio-
nem l. cum hic ſtatus §. ſi mulier & maritus
ff.de dona.int.vir.& vxo.deficientibus con-
iunctis virum & vxorem ab inteſtato vocari,
& vxorem etiam non traductam eo potiri
priuilegio vt hæc & alia congeſsit his ſimi-
lia Palat.Rub.in l.16.Tau.a num.13.

7 Quarto † cenſuerunt ex Hiſpanicis ſcrip-
toribus aliqui quod etſi ex legibus illis ſo-
cietas eo ipſo quod contrahitur matrimo-
nium cenſetur etiã contracta, tum & ex eiſ-
dem legibus conſtat mortua vxore rebus in
eodem ſtatu manentibus durare ſocietatem
inter patrem & filios,conſequenter inferunt
cohabitationem neceſſariam non eſſe, quia
vxore mortua durat ſocietas: ſufficit enim ſi
contractum ſit matrimonium & communi-
cata dotalis pecunia abſque vlla cohabita-
tione.Bar.in l.Tirium §.altero verſi.Quæro
an ſocietas ff.de admi.tuto. in hac opinione
fuerunt Pala.Rub.in loco ſupra citato & no-
uiſsime Ioan. Gar. vir doctus tracta. de ac-
quæſt.coniug.num.56.57.vbi & num. 58.ea
vtitur argumentatione quia inquit ſi ſemel
vxore traducta vir poſtea peregre vellit pro-
ficiſci ad nouum orbem vel alias longinquas
regiones (quod in dies fit) negotiandi gra-
tia, vel ex alia quauis cauſa publica vel pri-
uata; cum in his caſibus ceſſet cohabitatio,
ceſſaret etiam ſocietas, id autem verum non
eſt, cum non requiratur perpetua & conti-
nuata per omne vitæ tempus cohabitatio vt
jura de viro & vxore loquentia locum ha-
beant l.cum hic ſtatus §.ſi mulier & maritus
ff.de dona.int.vir.& vxo.

8 Contraria † opinio & verior & receptior
eſt, ſiue contracta fuerit ipſo facto ſocietas
inter virum & vxorem vt in legibus vlterio-
ris Hiſpaniæ, ſiue conſuetudine obtentum
quemadmodum apud Gallos, ſiue ex con-
uentione vt nonnullis huius principatus lo-
cis & Regni Aragonię.

Imprimis traductionem requiri cenſue-
runt innumeri ex Hiſpanicis ſcriptoribus
quales Montal.Dida.Segur.idem Pala.Rub.
Dida.Caſtel.Cifuent.Anton.Gomez, Dida.
Couar.quos citat & ſequitur Matien. in l.2.
gloſ.1. num.41.& 42. titul. 9.& præter eos
Auend.reſpon.20.limi.6. Gutier.de iuram.
confir.1.part.cap.7. num.56.Gam. deciſio.
176. num. 2. & deciſio. 357. vbi iudicatum
aſſerit, alias eſt deciſio. 360. de Luſitaniæ
Regni legibus loquitur idem ſtatuentibus
quod leges Regnorum Caſtellę.

Ex Gallicis interpretibus ſic conſuetudi-
nem ſuam interpretantibus cenſuerunt etiã
Caſſane.in conſue.Burgun.rub.4.§.6.verbo
Marię, Boeri.deciſio. 22.num. 27.Deci. qui
Gallos ſequitur conſil.160.& conſil.54.num.
7.idem Boeri.in conſue. Bituricen. titul.de
conſue.matri.§.2.& ij omnes referunt ſic in
curia iudicatum fuiſſe Pariſien.

Addo † ipſe idem non aliud iudicandum
9 cum conuentione ſocietas in contractu ma-
trimonij initur; cuius ratio efficax eſt quo-
niam ex cohabitatione mulier ſocietatis of-
ficium exercere poteſt,& abſque ea præſtare
illud nequit,veluti operam impẽdere in re-
bus domeſticis conſeruandis & augendis, &
innouiter acquirendis; & præcipuus finis &
ſcopus coniugum ſocietatem in matrimonio
contra-

Digitized by Google

contrahentium eſt vt ex ipſa cohabitatione perfecta adimpleatur ſocietas, qua ſublata neque de facili præſumi neque etiam poteſt adimpleri:qua ratione conſiderata non obſtant duo priora argumenta in contrarium adducta vere enim vxoris appellatione in his quæ fauorabilia ſunt, ſponſa de pręſenti continetur,in noſtra ſpecie minimę, quoniã inter illos & hunc caſum ratio differentiæ maxima eſt, in illis nulla ex parte mulieris operã vel induſtria requiritur, in quæſtione propoſita opera,ſolertia,& induſtria vxoris vt ſocietatis iura adimpleantur neceſſaria ſunt; quam diuerſitatis rationem poſt veteres ff.Hiſpanię vlterioris interpretes reddit Matien.in dict.glo.1.num.41.

10 Non obſtat † tertium ex l.Deo nobis C. de Epiſco.& Cleri.quem text. pro contraria parte adduxit Ioan.Garcia in loco ſupra adducto,nam vera illius & ſimilium iurium interpretatio à nobis tradita fuit hac ſectione quæſ.61.quod intelliguntur de ſocietate in his operis pręſtandis quas neceſſario vxor marito impendere tenetur veluti obſequialibus,& domeſticis paruæ æſtimationis, verũ cum de lucro loquitur in illo tantũ caſu procedit,quia appellatione vxoris vt modo dixi in fauorabilibus ſponſa de pręſenti continetur non vbi vxor operam & induſtriam præſtare cogitur vt in ſocietate quæ apte niſi cohabitatione exerceri nequit.

Neque oberunt quæ idem Garci. poſt Pala. Rub. adducunt in quarta argumentatione; ſufficit enim quod à principio coniuges cohabitauerint,licet poſt vnus ex illis decedat vel peregre ad negotiandum proficiſ-
11 catur, contracta † enim ſemel ſocietas legitimè durare pręſumitur, cum enim diuiſio à ſocietate contracta ſit quid facti non præſumitur niſi probetur Maſcard.in commen.de probatio. conclu.526. num.1. Menochi. de præſ.lib.3.pręſ.60.num.1. quamquam coniecturis probari receſſus à ſocietate poſſit quas Menoch.dict.præſ.adduxit. Atque hæc
12 † ſimultanea habitatio mariti & vxoris ad ſocietatem ineundam non tam neceſſaria eſt vt perpetuo in eadem domo & ſub eodem tecto commorari debeant, ſat enim etſi ſi vnam domum retineant & eãdem familiam etſi alter ex his negociationis prætextu abſit l.1.§.domum ff.de libe.agnoſ.vbi Barto. & alij argu.text.in l.quæſitum §. 1. de lega. 3.ſic dictio ſemper perpetuitatem inducit etſi aliqua contingant interualla. Accurti. in proe.inſtitutio.in verbo ſemper Auguſtus.& idem contingit in ſeruitutibus quæ cauſam continuam habent interpretes in l. 2. C. de ſerui.& aqua.

13 Sané † ſi ſeparatio mariti & vxoris poſt cohabitationem cõtingeret culpa viri, vxor ad bona lucrata ratione ſocietatis admittetur ne ex dolo & proprio delicto maritus commodum reportaret;conuerſo ordine, ſi ſeparatio culpa vxoris fieret, maritus ad bona lucrata per vxorem ratione cõmunionis admitteretur l.ſi filia ff.de diuorti. videtur enim lucrum hoc coniugibus deferri vt ſuperius dixi, veluti tacita quadam adiecta conditione ſi cohabitauerint,quo in caſu cõditio habetur pro adimpleta, vbi vnius culpa conditio defecit l.quæ ſub conditione §. quoties de condi.inſtitu. l.iure ciuili de condi. & demonſ. & comprobat text. in l. fina. C.de repud. quo in text. probatur maritum expellentem abſq. cauſa legitima ſuam vxorem puniri in amiſsione quartę partis bonorum ſuorum.Vnde multo magis effici propter illius culpam debet, vt quod legitima conuentione mulieri debetur id illi præſtare cogatur.

14 His ſimile † eſt quod vbi ſocius præuidẽs lucrum ex negociatione ſua prouẽturum callide in alterius ſocij fraudem ſocietati renunciat ne lucra comunicare illi teneatur, perinde habetur ac ſi nuſquam renunciaſſet, ne ex dolo lucrum conſequatur, vnde communicare cogetur. §. manet inſtit. de ſocieta. l. actione §. diximus ff. pro ſoci. intem-
15 peſtiue † enim renuncians ſocietati perperam agit, & pro non renunciante habetur l. actione §. labeo ff. pro ſoci. vnde quęſita ante cohabitationem & poſt cohabitationẽ communicanda ſunt; ſic ex citatis iuribus & rationibus docuit Pala. Rub. in repe. rubr. de donatio.inter.vir.& vxo.§. 64.num. 2.& ſequent.multis.idem in l.16.Taur. num.29. Anton.Gom.in l.53. num.72. Dida. Caſtel. in l.16. gloſ.magna col. 7. verſic. Sed pone quod vxor Segut. in l. vnum ex familia. §.ſi fundum num.39.de lega.2.Pinel.in l.1.par. 1.num.58.C.de bon.mater.Matien.in dict. gloſ.1.num.45.46.47.Couar.in Epito.ad 4. 2.part.cap.7.§.1.num.6.Ioan.Garci.in trac. de acquęſ.coniuga.num.59.

Tuetur ſuperiora quod ſcripſi quęſt.39. quo loci ex cõmuni reſolui maritum expellentem vxorem abſque illius culpa amittere lucrum dotis quod ſibi ab ſtatuto defertur.

16 Intelligenda † autẽ ſunt ſuperiora omnia quando ſeparatio mariti & vxoris non fieret in totum, veluti cum propter rixas vel mariti ſeuitiam vxor cohabitare cum eo nõ poſſet;ſecus vbi iudicio Eccleſię in totũ vnus ab alio diuertit, tunc ceſſaret ſocietas quaſi ab ea vtriuſque voluntate receſſum videretur: ratio eſt quoniam dato legitimo diuortio tenetur vir vxori reſtituere dotem, & quic-

quicquid occaſione matrimonij percipit ca. 2.de donatio.int.vir.& vxo. quinimo & fructus dotis quemadmodum ſcripſi.dict. quęſ. 39.ita fit vt cum reſtituta dote & illius fructibus vxor de ſuo viuere debeat dict. ca. 2. conſequenter ſibi operetur vxor non viro, nulla conſiderari ſocietas poteſt,à qua vt dixi veluti contraria conuentione receſſum videtur:ſic ex mente antiquorum & rectè quidem declarauit Ioan. Garci.d.tract. de coniuga.acquęſ. num.60.vnde ſeparatis adinuicem ex iuxta cauſa coniugibus ex legitima diſpenſatione, vel ex communi voto caſtitatis, ceſſabit conſequenter ſocietas. Palac. Rub.in dict. l. 16.num. 33. Matien. in dict. gloſ.1.num.56.

SVMMARIVM.

1 *Viri ſæpius amore mulierum capti eas indotatas accipiunt.*
2 *Societas leonina qualis.*
3 *Mulier,quæ dotem non attulit viro, donationem propter nuptias lucrari non poteſt.*
4 *Opera ſocij ſæpius cum pecunia alterius compenſatur.*
5 *Societas in foro conſcientiæ valida, cum quis operam,alter pecuniam confert.*
6 *Opera vnius ſocij ſæpius excedit emolumẽtum pecuniæ alterius ſocij.*
7 *Societas in vlteriori Hiſpania inter virum & vxorem eo ipſo contrahitur,etſi mulier indotata ſit.*
8 *Societas in Gallia inter virum,& vxorem, eo ipſo contrahitur etſi mulier indotata ſit.*
9 *Maritus vbi vxorem accipit ſecundum mores illius regionis accepiſſe cenſetur.*
10 *Maritus contrahens matrimonium cum muliere inope,& è contra cenſentur adinuicem ſibi remiſiſſe, quæ ex cauſa inopiæ obÿci poſſent.*
11 *Societas inter virum & vxorem contracta, vt mulier nec operam nec pecuniam impendere teneatur, nulla.*

QVÆSTIO. LXIX.

MVLIER ETIAM INDOTATA quemadmodum ad ſocietatem admitti poſſit:Et an ſocietas leonina valeat iudicari.

1 IVSTINIANVS † noſter in auth.vt li.ma.& aui.§.quia verſi. *Legem ait, vſu venire ſæpius viros amore mulierum captos eas indotatas in vxores ducere:* Incidit nunc dubitatio an ſi mulier indotata ad ſocietatem admiſſa fuerit,num ſocietas hæc veluti iniqua à viro aduerſus vxorem lucra
2 repetentem dici poſſit: Et † quidem videtur leonina,nam nihil amittere mulier poteſt ex dote ſua cum nullam pręſtiterit,poteſt igitur lucrari,perdere minime,hæc autem conuentio nulla eſt l.ſi non fuerit §.Ariſto. vbi glo. & cæteri ff. pro ſoci. vnde cenſuerunt ferè omnes quod vbi quis alteri pecuniam dedit vt ea negotietur adiecto pacto vt ſemper & in omni caſu ſit ipſi ſalua,neq. vllum vſquam damnum ſentire poſſit communicatis lucris hinc inde,non valere cõuentionem ſed vſurariam fore omnino, quia lucrari velit ſemper, damnum autem ſentire numquam; ſic docuit Paul.de Caſtr.in l.ſi is qui §.1.ff.commo.Bald. Salice. Panormita. Calderi.& alij multi quos refert & ſequitur Gomez in to. 2.reſolutio.cap.5.num.5.in verſi.Tertio infertur. vbi multis comprobat Azpilcue. in Manua.Confeſſ. cap.17. à num.1.alios prætereo.

Secundo facit tex.in §.final.in auth.de nõ eligen.ſecun.nuben.colla.1. quem textũ ad hanc probandam ſententiam dixit ad litteram Caſſa. in conſue.Burgun.rub.4.§.2.glo. in verbo Mariæ.

3 Tertio † adduxit Caſſan.in ſuam opinionem tex. in auth. ſed quæ nihil C. de pact. conuen. non enim debet mulier lucrari donationem propter nuptias,vel ſponſalitiam largitatem, quæ nihil in dotem viro ſuo adduxit l.vſuras §.in inſulam ff.ſolut.matrimo. auth.dos data C.de do.ant.nup.vnde vt dixi Caſſane.hanc tenuit opinionem tam in loco nunc citato,quam in eo §. in verbo fœminæ marice nu.14.verſ.Limita ſecundo, & Caſſa. ſequutus eſt ex Hiſpanicis Montal.in l.1.tit. 3.lib.3.in glo.verbo *el Rey*.

4 Contraria † opinio & verior & receptior eſt,licet enim mulier nullam dotem præſtiterit operam tamen diligentiam & induſtriã impẽdere debet,quæ talis eſſe poteſt vt exequari pecuniæ mariti, cũ qua negociatur va-
5 leat:Et † tenet ſocietas etiam in foro conſcientiæ cum quis ex vna operam alter pecuniam confert, vt ex communi Theologorũ & Canoniſtarum reſoluit Azpilc. in d.ca.17.

Secundo quia cũ mulier in hac ſpecie teneatur præſtare operas nulla ad dotem datã ratione habita,ſed ad communionem tantũ, quæ perfectè adimpletur præſtando induſtriam & diligentiam in rebus domeſticis & in acquiſitis per maritum augendis,ſuperlucrando in ipſis; certè nihil impedit quominus ſocietas iuſta debeat iudicari.

6 Tertio † & in iure noſtro communi rata ſocietas habetur, in qua quis pecuniam ex vna alter ex altera operam præſtat & induſtriam,

triam, compenſatur enim opera cum patri-
monio & capirali alterius; quinimo & ſępius
& excedit l. ſi non fuerint ff. pro ſoci. l. ſo-
cietas contrahitur ff. illo. titu. l. 1. C. eodem
Barto. Alberi. quorum communē dixit opi-
nionem Gomez dict. cap. 5. num. 5. Quarto
ſufragantur quę in fortioribus terminis tra-
diderunt Rodrig. Xuar. in l. 1. titul. 3. *de las
ganancias*, limi. 5. Anton. Gomez in l. 93.
Taur. num. 70. ad finem quos ſequitur Ma-
7 tien. in l. 2. gloſ. 1. num. 8. titul. 9. † cum ex
legibus vlterioris Hiſpaniæ contracto ma-
trimonio eo ipſo contracta cenſeatur ſo-
cietas; quod vbi vir vxorem accipit indotā-
tam adhuc & ſocietas ipſa ex legibus illis
inducitur; rationē reddiderunt ſuperius ad-
ductam, quoniam opera vxoris conſideratur
ad inducendam communionem bonorum
potius, quam dotis conſtitutio.
8 Id ipſum † obſeruantia multarum regio-
num Galliæ recipitur vt cum ex vi conſuetu-
dinis illic matrimonio contracto & ſocietas
ſimul contracta cenſeatur abſq. vlla pactio-
ne, vbi vir vxorem accipit indotatam & ip-
ſam in ſociam ſuſcepiſſe cenſetur: quod do-
cuit Caſſane. ſibi contrarius in dict. Rub. 4.
§. 2. in gloſ. verbo Mariæ, vbi dicit hanc o-
pinionem eſſe veriorem & magis fundatam
quam contrariā: eandem amplectitur Boer.
9 deciſi. 22. num. 31. † nam vbi maritus vxo-
rem accipit, eam ſecundum mores regionis
in qua verſatur ad partem acquiſitorum ad-
miſiſſe videtur l. quæro. §. inter locatorem
ff. locat. omnes in l. hęredes mei §. cum ita
10 ad S.C. Trebellia. dixi quęſtio. 60. Rurſus †
& contrahens matrimonium cum inope cē-
ſetur ei omnia remiſiſſe, quæ ex cauſa inopiæ
maritus ſibi obijcere poſſet l. ſi creditores
ff. de priui. credito. quibus extremis rationi-
bus ſtante dicta conſuetudine idem cenſuit
non relatis Caſſ. nec Boeri. vel ex Hiſpani-
cis vllo. Pechi. tract. de teſt. coniu. lib. 2. cap.
3. a num. 1. Non obſtant ſuperiora argumen-
ta quæ vno tolluntur verbo; operam & in-
duſtriam mulieris efficere vt ſocietas iuſta
ſit, & legitima nedum in foro exteriori, ſed
in interiori. iura vero in contrarium citata
in ſuis caſibus procedunt, habet enim aug-
mentum dotis & ſeu donatio propter nup-
tias neceſſariam relationem ad dotem, ſo-
cietas vero quæ contrahitur in matrimonio
minime, ſed ad ſolam operam & diligen-
tiam vt toties dixi: vnde hæc vera procul-
dubio opinio eſt neque in iudicando & con-
ſulendo recedendum ab ea.
11 Sanè † vno caſu recipi contraria ſenten-
tia poſſet quando ſcilicet conuentum foret
quod vxor inops nec operam etiam pręſtare
teneretur: Ratio eſt quoniā huiuſmodi mo-
dus ſocietatis inter virum & vxorem cenſe-
retur mera donatio iuxta textum notabi.
vbi. gloſ. in l. ſocietas in 2. ff. pro ſoci. quæ
prohibita eſt cap. fina. de dona. inter. vir. &
vxo. & eſſet leonina ſocietas dict. l. ſi non
fuerint cum alijs adductis per Rodri. Xuar.
in l. 1. *titulo de las ganancias*, num. 39.

SVMMARIVM.

1 *Societas turpis quaſtus an detur.*

2 *Lucrum etiam dicitur quod ex maleficio quæritur.*

3 *Filius ex pecunia peculij profectij turpiter adquirens, patri adquirit.*

4 *Societas in turpi lucro non datur.*

5 *Lucrum turpe dicitur quod aduerſus legis prohibitionem adquiritur.*

6 *Turpis pecunia dicitur, quæ aduerſus legum diſpoſitionem adquiritur.*

7 *Turpiter pactus dicitur, qui lege prohibente conuentionem facit.*

8 *Statum vel lex municipalis de rebus quæſitis vel querendis verba faciens, de iuſtis & licitis intelligenda ſunt.*

9 *Societas rerum inhoneſtarum non contrahitur.*

10 *Peccatū non dimittitur niſi reſtituatur ablatum.*

11 *Socius male lucrata reſtituere poteſt inuito ſocio.*

12 *Dominium rerum acquiſitarum per ſocium non tranſit in alium abſque traditione.*

13 *Dominium in alterum ex ſocijs tranſit abſque traditione quando vniuerſalis ſocietas fuit contracta.*

14 *Communio in rebus illicitis non datur.*

15 *Iuriſconſulti parum de foro conſcientiæ curarunt.*

16 *Mulier ex meretricio quaſtu lucrata reſtituere non tenetur.*

17 *Turpis petitio repellenda. Et poſſidentis melior eſt conditio in pari cauſa turpitudinis.*

18 *Turpitudinem propriam detegere non licet.*

19 *Cautela qualis apud aduocatos vt bona turpiter quaſita petere poſſint.*

20 *Turpitudinem propriam notoriam & manifeſtam detegere licitum eſt.*

21 *Turpitudinem propriam detegere licet quando agitur de exoneratione conſcientia.*

22 *Bona in dubio præſumuntur iuſte quæſita.*

23 *Lucrata turpiter ſi ſponte fuerint communicata, in diuiſione veniunt.*

24 *Lucra turpia in petitione hæreditatis veniunt.*

25 *Vxor res alienas vel male partas domi cuſtodiens reſtituere tenetur, & pœnam ſimul.*

QVÆS-

QVÆSTIO. LXX.

*SOCIETATE IN MATRI-
monio contracta, An turpis & illiciti
quæſtus inita cenſeatur.*

1 CVM lucri † appellatio genera-
lis ſit, ſocietate inter virum &
vxorem contracta quæ turpiter
ab vxore adulterio alioue mo-
do quæſita ſunt communicanda
vidẽtur;ſed & à marito lenocinio, furto,ra-
pina lucrata, pari ratione ad vxorem perti-
nebunt. Vnde Paul. *quæſtus ab acquirendo
dicitur, qui ex opera cuiuſque deſcendit.* l.
quæſtus ff. pro ſoci. & in l. ſed ſi adijciatur
eo.illo titul. *Sed ſi adijciatur*(inquit) *vt &
quæſtus & lucri ſocij ſint, verum non eſt ad
alium lucrum quam quod ex quæſtu venit,hãc
quoq. pertinere adiectionem, conſequenter &
male parta in communione venient.*

2 Secundo † id ipſum ſuadetur quoniam
quod ex maleficio adquiritur lucrum dicitur
l. apud Celſum §. authoris autem ff. de do.
except. & quod quis in ludo Vincens ſuſci-
pit lucrum dicitur & ex titulo lucratiuo ha-
bere Bald.authore in l.1.ad finem C.ſi quid
in fraudem patroni & in l.1.C.de his quę in
frau.credito.Pute.tract. de lud.nu.52. vnde
intulit ibi ex eiuſdem Baldi ſententia, quod
cum hæc acquiſitio fiat titulo lucratiuo, pa-
ter ludendo & perdendo nequit præiudicare
filijs ſuis in legitima, & poſſent eo in caſu
reuocare alienata vſque ad legitimam ſicut
ſi pater donaret, vel alio lucratiuo titulo a-
lienaret,quod eſt notabile verbum.

3 Tertio docuit † glo.inſignis in l.cũ opor-
teat C.de bon.quæ liber. quod vbi filius fa-
milias ex pecunia peculij profectitij ſibi per
patrẽ conceſsi acquirit,turpiter vſuras exer-
cendo, id patri adquirere ac ſi legitimo mo-
do adquiſiſſet, ſimiliter & teneri conferre
cæteris fratribus Bald.in l.2. de his qui ſunt
ſui.vel ali.iur.Fulgoſi.& Alexand.in l. quod
ſeruus de adquir.poſſeſsio.

4 Contraria † opinio verior eſt neq. vllam
admittere dubitationem poteſt:non enim in
turpibus & illicitis dari poteſt ſocietas, ve-
luti in furto, maleficijs & his ſimilibus l. ꝗ
autem cum l.ſeq.ff.pro ſoci.neq.etiam in re
bus inhoneſtis l.ſi a reo §.fin.ff.de fideiuſſo.
5 Turpe enim † lucrũ lex exiſtimat quod ad-
uerſus legis prohibitionẽ adquiritur: veluti
ob falſum teſtimoniũ, vel venalem ſentẽtiã:
l.in hæredem in verbis, conſtitutũ eſt turpia
lucra ab hæredibus quoque extorqueri ff.de
calumnia.ſic & mercalem vxorẽ habere tur-
pitudo eſt l. mercalem C.de condi.ob turp.
cauſ.ita & cũ quis in pignore dato aureo æs
ſubieciſſet furti teneri: quod ſi in dando æs
ſubijeciſſet turpiter feciſſe, non furẽ eſſe,di-
xit tex.in l.ſi pignore ff.de pigno.actio. l.cũ
6 æs ff. de furt. Et turpiter † accepta pecunia
dicitur,quę aduerſus legum placita accepta
7 eſt l. ſi tutor 1. ff. de tutel. & turpiter † pa-
ctus quis dicitur cũ à lege improbatam cõ-
uentionem init l.3. §.1.in verbis, de pactus
autem dicitur turpiter pactus ff.de calum.&
his alia adiungit ſimilia Rebu. in l. probum
verſi.Turpe lucrum ff.de verb.ſignificatio.

8 Ita fit vt † ſtatutũ vel lex municipalis de
rebus acquiſitis vel acquirendis verba faciẽs,
de his intelligatur,quę iuſte acquiruntur non
de his,quæ iniuſte,cap. conqueſtus de for.cõ-
peten.quem textum dixit ibi Barba.eſſe ad
litteram, citat & tex.in l. quod ſeruus ff. de
acquir.poſſeſ.l.cum oporteat C.de bon.quę
libe.l.certẽ §.mala medicamẽta ff.fami.her-
9 ciſcun. † quoniam rerum inhoneſtarũ non
contrahitur ſocietas,neq.inde quæſita com-
municantur l.ſi fratres §.ſocium ff. pro ſoci.
l.nec prętermittendum l.quod autẽ ex furto
illo eo.tit. comprobat multis exemplis Pa-
la.Rub.in rub.de dona.int.vir.& vxo.§.65.
num.1.cum ſequent. multis.Rodri. Xuar.in
l.1.tit.3.*de las ganancias*,limi.4.Matien.in l.
2.gloſ.1.num.61.tit.9.Ioan.Garci. tract.de
coniug.acqueſ.nu.71.Dida.Perez.in l.2. tit.
4.lib.5.Caſſane. in conſue. Burg.rubr. 4.§.
2. in verbo & acquæſt. num. 16.

10 Vnde cum † non dimittatur peccatũ niſi
reſtituatur ablatum regu.peccatũ cum ſimili.
11 de reg.iur. poterit vnus † ex his coniugibus
qui illicite lucrati ſunt reſtituere,quibus de-
bent vbi reſtitutioni locus eſt; neq. ex hac
reſtitutione iura lædentur ſocietatis quando
cõmunicanda non ſunt ſic multis docuit ra-
tionibus Pala.Rub.in d.§.65.a num.10.cum
ſequent. multis vbi egregie vt ſolet multa
cumulat,quinimo addentes ad eum ibi cen-
ſuerunt adeo verum eſſe vt nulla habita ra-
tione, an bona male acquiſita communicata
fuerint nec ne poſsit huiuſmodi fieri reſtitu-
tio; nam Palac. Rub. cenſiſſe videtur, quod
ante cõmunionem fieri poſsit poſt eam mi-
nime ca.ſicut non ſuo 46. diſtin. citat & Ale-
xan.in dict. l. quod ſeruus niſi tamen inquit
coniunx, qui male acquiſiuit condemnatus
fuiſſet, tunc enim poſt communionem poſ-
ſet,iuxta textum ſingularem in l. quod enim
ff. pro. ſoci. qui ad id expreſſus eſt. Ratio-
12 nem † reddunt quoniam dominium acqui-
ſitorum per vnum ex ſocijs non tranſit in a-
lium ipſo iure ſed per traditionem, quando
deducitur in communi, iuxta textum cele-
brem in l. ſi quis ſocietatem contraxerit,
ff. pro ſoci. gloſſ. in l.1. §. in ſocietate eod.
tit.docet Gomez libr. reſolu.2.cap.5. nu.3.
ad

ad medium verſic. Item quæro vbi commu-
nem dixit.

Ex his deduxit Palaci. Rub.in loco citato
num. 11. verſic. Idem dicendum videtur;
hoc ipſum extendendum fore in vxore vt ex
his quę maritus acquiſiuit conſtante matri-
monio dominium in vxorē tranſlatū non vi-
deatur pro dimidia ipſam pertingente niſi
facta traditione,citat Ancharra. conſil.101.
13 in Chriſti. † Cæterum ſi inter maritum &
vxorem contracta fuiſſet vniuerſalis ſocie-
tas bonorum præſentium & futurorum quę-
ſitum cenſeretur dominium rerum ſocieta-
tis etiam nulla adſtante traditione.l.ſocie-
tatem vniuerſarum fortunarum ff. pro ſoci.
quod tamen intelligitur in præſentibus bo-
nis non in futuris, iuxta declarationem Bar-
tol. Alberic. & communem quam ſequitur
Gomez in loco citato de qua latius ſuo loco
dicemus. Ad propoſitum reddendo coniunx
qui male & inique acquiſiuit poterit reſti-
tuere ante communionem & poſt eam ad-
uerſus Pala. Rub. iuxta addent. ad eum quos
libenter ſequor; quia ratio illa prædicti au-
thoris vera non eſt, dum ait poſt comunio-
nem dominium acquiſitorum tranſlatū fuiſſe
in alterum, quoniam text. ab eo citatus in
dict.l.ſi quis ſocietatem contraxerit & com-
munis doctorum opinio id affirmantium lo-
quuntur in acquiſitis legitimo titulo & lici-
14 to, non in illicito. † eorum enim quæ illicite
acquiruntur ſocietas non datur, aut commu-
nio: Neque officit text.in dict.l.quod enim,
quem expreſſum dixit Pala. Rub. quoniam
textus ille non meruit allegari ad propoſi-
tum noſtrę quæſtionis in qua de reſtitutione
15 in foro conſcientię agitur, † Ethnici enim
& Gentiles illi Iuriſconſulti de reſtitutione
in foro conſcientię & animæ iudicio non cu-
rarunt Fidei & religionis Catholicæ Roma-
næ traditionum ignari. Quare cæteri poſt
dictum Pala. Rube. authores Hiſpanici in-
diſcriminatim docuerūt fieri reſtitutionem
poſſe (quamquam non ſic declarent vt feci
in ſuperioribus) ij ſunt Grego. Lop. in l. 8.
titul.10.par. 5. Baeça tract.de decim. tuto.
cap.28.num.8. Ioan. Garcia tract.de coniug.
acqueſ. num.71. Matien. in l.2. gloſ. 1. num.
64. in fine tit.9. ſenſit & Pechi. trac. de teſta.
coniu. lib. 2. cap. 2. a nu. 1. alios prætereo.

Sanè quæ de muliere, adulterio & turpi
quęſtu acquirente non communicando dixi,
non eo modo quo de marito vſuris lucran-
te vel alio illicito modo intelligenda ſunt;
licet enim vterque reſtituere male parta te-
neatur proinde nec communicare, mulier,
16 tamen, † reſtituere meretricio quęſtu lucra-
ta non tenetur; etſi enim turpiter faciat me-
retrix, non tamen turpiter accipit l.4. §. ſed
quod meretrici ff. de condi. ob tur. cau. l. 2.
C. de condi. ob tur. cau. proſequitur poſt S.
Thomam Caietan. & alios Didac. in regula
peccatū 2. par. §. 2. a n. 1. cum ſeq. de reg. iur.
17 Quid igitur † dicendum vbi maritus vel
ècōuerſo vxor aut illius hæredes partem
petunt bonorum turpiter lucratorum, & qui-
dem cum petitio improba ſit & turpis re-
pellenda eſt in pari enim turpitudinis actu
potior eſt conditio poſſidentis l. cum per
delictum vbi Deci. & Cagno. de regu. iur.
l. penul. §. porro. ff. de cond. ob tur. cau. ve-
rum ſi vnus ex his aut hæres partem horum
bonorum peteret non turpiter quæſita di-
cendo, ſed quia acquiſita in ſocietate in
18 cōmunionem venire aſſerat, nequiret, † qui
turpiter & illicite ea quæſiuit dicere turpi
quęſtu lucrata non venire in communionem
quoniam detegeret turpitudinē ſuam, quod
non licet l. alias vbi Bartol. & alij ff. de iur.
iuran. l. cum profitearis C. de reuo. donatio.
l. ſi creditoribus C. de ſer. pigno. da. manum.
Tiraquel. de retract. conſangui. §. 1. gloſ. 18.
num. 20. Crauet. conſil. 936. num. 32. Surd.
deciſio. 196. num. 6. idem deciſio. 309. num.
16. quare in pręfata ſpecie teneri commu-
nicare turpiter & illicite acquirentem cen-
ſuerunt Angel. de Aretin. & Rapha. Fulgoſi.
quos citat & ſequitur Pala. Rub. in dict. §.
65. num. 8. Alex. in dict. l. quod ſeruus de ac-
quir. poſſeſsio. Matien. in dict. gloſ. 1. num.
63. ad medium.
19 Ex qua † traditione habeant aduocati
pulchram cautelam ad petendum bona tur-
piter quæſita; vt in petitione minime dicāt
bona fuiſſe turpi quęſtu lucrata, ſed ſimpli-
citer petant ea tamquam cōmunia, quæ cer-
rè eſt mirabilis doctrina: quam tamen limi-
20 tandā cenſeo egregie duob' modis, † primo
niſi is, qui malè acquiſierat iam diffamatus
fuiſſet de turpi & illicito quęſtu, & detecta
foret ſua turpitudo vt quia publice vxor me-
retrix eſſet, & maritus vſurarius & pro tali
habitus, & reputatus, & forte conuentus in
eccleſiaſtico iudicio; licet enim quis turpitu-
dinem ſuam allegare non poſsit, poteſt ta-
men iam detectam l. alias vbi Barto. & alij
ff. de iur. iuran. Alex. & cæteri in l. fina. C. de
æden. Bal. Salice. & Ruin. quos refert & ſe-
quitur Surd. deciſio. 280. num. 7.
21 Secundo † ſingulariter limitatur quādo is,
qui male & turpiter acquiſiuit vel ipſius hæ-
res allegaret turpitudinem; vt vel ſuæ ſaluti
aut reſtatoris à quo cauſam habet conſulat
in exonerationem animæ; poſſet enim tunc
acquirens propriam allegare turpitudinem
gloſſ. Panor. & alij in cap. & tenore de teſ-
tib. ſic in ſpecie propria reſoluit Pechi. poſt
relatos ab eo d. cap. 2. li. 2. de teſta. coniuga.

quę omnia bene notanda ſunt quia quoti-
22 diana. ✝ In dubio vero bona præſumuntur iuſte quæſita niſi turpiter probetur habita, l. merito ff. pro ſoci. cap. cum dilecti de accuſatio. Pala. Rub. d. §. 65. num. 9. Matien. in d. gloſ. 1. nu. 63. fusè multis exemplis docet Menoch. lib. pręſump. 5. præſ. 2. a num. 1. cum ſequen.

23 Tertio ✝ limitatur vbi maritus vel vxor illicite lucrata ſpõte cõmunicauit, & ad domũ detulit, non enim poſtea poterit acquirens retrocedere ſed venient diuidẽda l. certe §. mala medicamẽta ff. fam. herciſ. quo in textu dixit Iuriſcõſultus. (Mala medicamẽta venena & libri reprobatæ lectionis veniunt diuidenda iudicio familię, herciſcundæ;) quẽ textum ſingulariter declaraui lib. 1. de vete. enuclea. iu. diſcipli. collapſa reſtituẽda n. 152. vbi qui eo tẽpore libri improbatę lectionis dicerentur ſcripſi: probat text. in l. ſed etſi
24 poſſeſſori ff. de petitio. hęredi. vbi ✝ & in petitione hæreditatis veniunt turpia lucra l. quod autẽ ff. pro ſoci. Pala. Rub. d. §. 65. num. 9.
25 Mariẽ. in d. glo. 1. n. 64. Ex quo ibidẽ ✝ rectè intulit quod nihilominus tenebitur ea maritus reſtituere vel illius vxor, quia cum onere reſtitutionis, cui obnoxia ſunt delata, cẽſentur; quinimo & pœnã ſoluet vxor ſi res alienas vel malè partas ſciens domi ſuę recepit, ſecus vero ſi ignoraret; quoniã eo in caſu de bonis communibus reſtituet, pœnã vero minime l. ſi igitur ex hoc ff. pro ſoci. Bal. Salic. & alij quos refert & ſequitur idem Matien. ſup. n. 64. poſt Pala. Rub. in d. §. 65. num. 10. cum ſequent. quo in loco multa de reſtitutione pręclare ſcripſit.

SVMMARIVM.

1 *Societas in Cathalonia non contrahitur inter virum & uxorem niſi ex conuentione.*
2 *Societas omnium bonorum vel rerum particularium contrahi poteſt.*
3 *Societatis conuentiones ad libitũ poni poſſunt.*
4 *Societas expreſſe & tacite contrahi poteſt.*
5 *Societas quæ ex actibus ſocialibus tacite inducitur, præſumptionibus probatur.*
6 *Societas inter quoſcumque contrahi poteſt, ſiue maſculos ſiue fœminas.*
7 *Societas quæ in matrimonio contrahitur an diſolui poſsit conſtante matrimonio.*
8 *Societas quæ contrahitur in matrimonio veſtitur illius coherentia.*
9 *Pactum de hæreditando filios in matrimonio veſtitur coherentia matrimonij.*
10 *Societas vno volente diſſoluitur.*
11 *Societas adiecta conuentione ne ab ea recedere liceat, inualida.*
12 *Societas ſeruitutis ſpecies eſt.*
13 *Societas in perpetuum contrahi non poteſt.*
14 *Societas parit diſcordias.*
15 *Societatis contractus ſtipulatione roboratur.*
16 *Societas eo modo quo inter coniuges in Cathalonia contrahitur diſſolui non poteſt, inuito altero.*
17 *Maſſuerij traditio celebris.*
18 *Diſpoſitio alias ex ſe ineſſicax ratione adiuncti quandoque ſuſtinetur.*
19 *Filius de iure huius principatus Cathaloniæ non poteſt reſtituere ſibi donata à patre contemplatione matrimonij, eidem patri.*
20 *Formula contrahendæ ſocietatis inter virum & vxorem in hac Prouincia Cathaloniæ.*
21 *Emptionis & venditionis appellatione omnis ſpecies alienationis continetur.*
22 *Emptionis & venditionis appellatione in ſtatutis & contractibus ſolum venit proprius emptionis contractus.*
23 *Societas quæ inducitur inter virum & vxorem odioſa*
24 *Emptionis & vẽditionis appellatione in odioſis ſolus contractus emptionis continetur.*
25 *Verba in contractibus ſunt ſtricte capienda.*
26 *Verba ſtricte interpretanda in diſpoſitione quæ aduerſatur iuri communi.*
27 *Meliorationis appellatione quid veniat.*
28 *Meliorationum appellatione veniunt ædificia, reparationes, diſboſcationes, plãtationes oliuetorum, vinearum & his ſimilium.*
29 *Melioratio propriè dicitur quando qualitas bonorum & ipſorum bonitas aucta eſt.*
30 *Vinearum plantatio melioratio non dicitur.*
31 *Vſusfructuarius mutare qualitatem rei non poteſt.*
32 *Melioratio non dicitur illud quod naturaliter naſcitur de perſe abſque induſtria hominis.*

QVÆSTIO. LXXI.

SOCIETAS QVE ET QVAlis inter coniuges contrahi poſsit; Et de vulgari contrahendæ ſocietatis inter ruſticos formula in Cathalonia.

1 NVLLA in his ✝ tribus citterioris Hiſpaniæ celeberrimis regnis lex eſt quæ ex ipſo matrimonij contractu ſocietatem inducat vt apud vlterioris Hiſpanię regna; neque etiam conſuetudo id recepit vt apud pleroſque Gallię regiones; non aliqua igitur ex contractu matrimonij ſocietas contrahitur niſi expreſsim in matrimonio fuerit conuentum: propterea cautè adiungendæ ſunt traditiones interpretum legum regiarum Caſtellæ & conſuetudinum

dinū Galliæ ad conuētiones huius regni,quæ
etſi in aliquibus cōueniant, in multis tamen
adiungi vel accōmodari non poſſunt vt rectè
ad aliud tamen propoſitum aduertit. Rodri.
Xuar. in l. 1. tit. *de las ganan.* nu. 57. ad me-
dium,& clarius Matien. in l. 5. glo. 6. num. 7.
ad finem tit. 9. totum ergo ad iuris commu-
nis diſpoſitionem referendum eſt.

2 Poteſt vero † ſocietas contrahi vel omniū
bonorū vel rerū particularium, vel in mobi-
libus, aut immobilibus, in certo negotio, vel
pluribus, ad vitā, ſeu ad vnum vel plures an-
3 nos; † Demum poſſunt adijci pacta, cōuen-
tiones, & conditiones ad placitū cōtrahen-
tium l. 1. l. 4. l. cū duobus cum multis alijs
titul. ff. pro ſoci. §. 1. cum ſequent. inſtit. de
ſociet. docet magiſtraliter Gomez. lib. reſo-
lu. 2. ca. 5. à n. 1. Mozi. de cōtractu eod. titu.
de ſoci. Rodri. Xuar. in dict. l. 1. num. 24.
Bald. Socin. Alexand. Caſtren. Crot. Io-
ſeph. Ludo. & alij, quos refert Caual. deciſ.
10. n. 2. par. 2. & deciſ. 11. n. 4. vnde cum ſit
facti nō præſumitur niſi probetur l. in bello
§. factæ ff. de ca. & poſtli. reuer. Deci. cōſ. 22.
Cepha. conſ. 63. n. 6. li. 5. idē Caual. d. deciſ.
10. num. 1. & deciſ. 11. num. 3.

4 Rurſus poteſt † cōtrahi expreſſe vel tacite;
expreſſe per verba clara, & aperta adhibita
ſtipulatione l. ſocietatem ff. pro ſoci. tacitè
vero ex actib⁹ ſocialibus præſumitur Socin.
ſeni. conſ. 4. n. 1. li. 4. Menoch. de præſump.
5 li. 3. præſ. 56. n. 3. & 4. † Extremo hęc ſocie-
tas, quæ ex actibus ſoialibus inducitur, cōie-
cturis & præſumptionibus probatur Bald.
Deci. & alij quos refert Meno. d. præſ. nu. 4.
Caual. d. deciſ. 10. à n. 5. cū ſequent. multis.

6 Poteſt † etiam contrahi ſocietas inter om-
nes ſiue ij maſculi ſint, ſiue fœminæ aut maſ-
culi cum fœminis ſimul. Addent. ad Alexan.
conſil. 103. circa. num. 6. lib. 3. vnde ſoror
cum fratre, vxor cum marito, ſocietatem
contrahere poſſunt l. rei iudicatæ §. ſi mu-
lier verſi. Socia ff. ſolut. matrimo. Gerard.
ſingu. 99. Bald. Sallce. Angel. & alij in l.
ſi vxor C. de condi. inſert. Fran. Mar. &
alij relati per eūdem Caualcan. d. deciſ. 11.
n. 5. ſic obſeruatur in Cathalonia vt vix cum
vxore in matrimonij contractu ſocietatem
ineat, quod niſi fiat contracta non cenſetur.

7 Cæterum † cū à matrimonio recedere nō
liceat cū ſit vinculū indiſſolubile & magnum
Eccleſiæ Sacramentū, ad ea, quę millies dixi
hoc tractatu. lib. 1. quæ non repeto, an idem
dicendū ſit in ſocietate, quæ in matrimonio
8 contrahitur videndum eſt; Nam † cum ve-
ſtiatur coherentia cōtractus matrimonij ſo-
cietas ipſa, vt irreuocabile eſt matrimo-
niū, ita ſocietas; ad ea quæ dixi in ſimili hoc
li. quæſ. 3. verſi. Extende regulā primo, vbi
authoritate Vincē. de Fran. Menoch. & alio-
9 rum † ſcripſi pactum de hæreditādo vel do-
nando bona omnia primogenito vti veſtitū
coherentia matrimonij minime poſſe tolli,
etiam de volnutate coniugum, ſicut nec ma-
trimonium ipſum, & latius quæſt. 2. verſ.
Quinto loco adducitur.

In contrariū facit vt ſocietas inter virū &
vxorem cōtracta cōuentione cōtraria poſsit
tolli l. 4. verſi. Diſſociamur ff. pro. ſoci. l. verū
§. fina. eod. tit. l. tamdiu C. pro ſoci. §. manet
10 inſtit. de ſociera. † Quinimo non amborum
conſenſus ad tollendā ſocietatem neceſſa-
rius eſt, ſed vnius ſufficit renūciatio d. §. ma-
net in verbis, & cum aliquis renūciauerit ſo-
11 cietati. Neq; valeret † ſocietas adiecta con-
uentione ꝙ ab ea recedere ſocij nō poſſent,
eſſet enim pactū contra ſubſtantiā, & naturā
cōtractus vt dixit tex. in l. ſi cōuenerit ff. illo.
12 titul. vbi. Bar. & cæteri docēt. † eſt enim ſo-
cietas veluti quędā ſeruitutis ſpecies, quę fa
13 cile tollitur; proinde † neq; in perpetuū cō-
trahi poteſt l. nulla. ff. pro ſoci. Gomez. d. ca.
14 5. n. 1. ad finē, & † quia ſolet diſcordias ex-
citare l. cū pater §. dulciſsimis vbi Interpre-
tes de lega. 2. Neq; facit ꝙ de cohærētia di-
xi, quia in ſpecie illa fauore matrimonij, &
ne pręiudicium filijs, qui vocati fuerāt inſe-
ratur pactū reuocari non poteſt; tū & ꝙ tale
pactū valeat id nō ex iuris cōmunis diſpoſi-
tione efficitur, ſecundū magis cōmunē opi-
nionem, ſed ex conſuetudine, quæ his pactis
15 vim tribuit vt ibi dixi fuſius: Rurſus † ſocie-
tas, quę cōtrahitur in matrimonio non pactū
nudū eſt ſed veſtitū; quia ſtipulatione perfi-
citur l. ſocietatē ff. pro ſoci. neq; celebratur
habitu reſpectu ad matrimoniū cū ſine ma-
trimonio poſsit inter eos cōtrahi talis ſocie
tas. quare matrimoniū efficere nequit vt na-
turam ſuam ſocietas amittat, quæ vt ſuperius
dixi huiuſmodi eſt, vt quandocumq; ad nutū
citra tamen fraudē & dolum diſſolui poſsit.
16 His † non obſtantibus affirmandum eſt ſo-
cietatē niſi de conſenſu mulieris diſſolui nō
poſſe eo modo & forma, qua in Cathalonia
contrahitur. Ratio efficax eſt quoniā verge-
ret in maximū mulieris detrimentū ſi poſſet
maritus facto ſemel matrimonio retrocede-
re; remaneret enim decepta, quæ alias mini-
me nupſiſſet niſi maritus eā in ſociā recepiſ-
ſet, quod eſt certiſsimum in hac patria; po-
tiſsima enim ratione parentes filias aliqui-
bus nuptui tradunt, vt in ſocietatem recep-
te meliorem reddant conditionem ſuam,
quod tunc maxime contingit cum honeſtio-
res minus honeſtis, aut habentes amplam
dotem viris non habētibus eximium patri-
monium nubunt; vnde concurrit in hac ſpe-
cie fauor matrimonij, conſequenter pactum

Ss 2 hoc

hoc illius coherentia veſtitur, vt dixi relatis
multis in d.quæſt.2.verſi.Quinto loco addu-
citur,&c. Vbi fere in eiſdē terminis adduxi
17 Maſuerium † in prac. titul.de ſocieta. verſ.
item licet nu.5.ad mediū qui ait, quod licet
alias de conſuetudine illius regionis , teſta-
mentaria inſtitutio inter virum & vxorē nō
valeat niſi vſque ad quartam partem, tamen
illa quæ eſt incidens & conuentionalis valet
in duobus caſibus,in cōtractu ſocietatis bo-
norū omnium,& etiā matrimonij , ita quod
ſi in dicta aſſociatione fuerit conuentū quod
ſuperuiuens ſuccedat pręmorienti valet , &
idem in cōtractu matrimonij; Et lex illa C.
de pactis loquitur in ſimplici , & nuda con-
uentione, ſed in caſu noſtro hæc cōuētio ad-
hęret contractui,& dat eſſe conuentioni , vt
18 † diſpoſitio de ſe inefficax tranſeat in natu-
ram adiuncti & valeat ſecundū naturā actus
cui adheret acceſſorie vel incidenter iuxta
textū in l.ſi tibi rem ff.de pręſ.verb.ſi remu-
nerandi §. apud.ff.manda. & nota in l.1. C.
de pac.l.vbi de dona.cau.mor. hæc ſunt ver-
19 ba Maſſue.in dicto loco;vnde † quēadmodū
ſecundū ius huius regni,cōſtitutione illa per
foragitur fraus , nequit filius cui pater con-
tēplatione matrimonij aliqua dedit,ea poſt
contractū matrimoniū reſtituere patri, quia
remaneret vxor decepta quæ nō alias cōtra-
xiſſet matrimoniū illud, quemadmodū dixi
hoc libro quæſt. 3. verſ. Vnde cū cōſuetudi-
ne,vbi hanc citaui regiā legem, atq; eādem
de iuris communis diſpoſitione procedere
oſtendi, ita ratione eiuſdem fraudis & de-
ceptionis vitandæ nequit maritus ſocietati
renunciare quæ ſunt vera & bene notanda
etſi à nullo hucuſque animaduerſa.
20 Forma † autē ineundę ſocietatis inter virū
& vxorē in hac prouincia hæc eſt , rara certè
& ruſtica,vt ruſtici ſunt qui eā cōtrahūt, ij in
capitulis matrimonialibus ita aiunt:N.futu-
rus maritus:N.vxoris etiā futuræ,ratione tā
grati & accepti matrimonij aſſociat prædi-
ctam N.in emptionibus & meliorationibus
quas deo dāte faciet durāte dicto matrimo-
nio,&c.Ex quibus verbis cōſtat prædictā ſo-
cietatē nō vniuerſalē eſſe,ſed particularē ad
certas res,emptiones ſcilicet & melioratio-
nes: vnde neceſſe eſt ante omnia inquirere
quid appellatione prius veniant emptionis;
Secūdo quid veniat appellatione meliorario-
num, quādo niſi in his tantum duobus caſi-
bus ſocietas contrahitur.
21 Et licet † appellatione emptionis & vēdi-
tionis relatiue omnis alienationis ſpecies
cōtineatur in ſtatu liberi ad finē ff.de ſtatu. li-
be.l.ſicut §.vēditionis ff.qui.mo.pig. vel hy-
pothe.ſol.cū latius adductis per Tiraq.trac.
22 de retract. ligna.glo.8.a nu.1. † Emptionis
tamē appellatione maxime in ſtatutis & cō-
tractib⁹ ſolū venit cōtractus propri⁹ emptio-
nis l.1.de con.emp.l.1.de re.permu.cū alijs
adductis per Fabiā.de Mon.trac.de emptio.
& vēdi.q.2.n.1. vnde fit quod vxor in rebus
emptis per maritū dimidiā cōſequetur,nō d
alijs permutationis, emphiteoſis,vel alteri⁹
23 cuiuſuis cōtractus titulo acquiſitis. † Ratio
multiplex eſt,prima quia vt dixi q.61.ad me
diū huiuſmodi cōuētione tāquā cōtrarię iuri
ſcripto cēſentur odioſæ;quēadmodū & repu
rātur odioſa ſtatuta vel cōſuetudines quæ ex
ipſo cōtractu matrimonij ſocietatē ipſo fa-
cto inducunt inter cōiuges, vt inibi dixi.cō-
ſequēter ſuccedit notabilis fere omniū tra-
ditio affirmātiū, q licet alias vēditionis ap-
pellatione quiuis alienationis contractus vt
24 modo dicebā cōtineatur, † tamē in cōſtitu-
tionibus,ſtatutis,vel cōuentionibus odioſis,
cōtra iuris diſpoſitionē, venit tantū propria
vēditio,neq; ad alios caſus vel cōtract⁹ tra-
hi poteſt glo.in l.fina. verbo permittim⁹ de
prędi.curiali.vbi Luc.de Pen.& Ioā.de Plat.
& innumeris relatis ad hoc inſtitutum ſolus
ſufficiet idem Tiraq.in d.glo.2. num.2.
25 Secūda † ratio quia in cōtractib⁹ verba ſūt
ſtrictè & ꝓprie capiēda l.quicquid aſtringē-
dę de verb.oblig.l. fideiuſſo. magiſtratuū §.
pro aurelio ff.de fideiuſſo. Becci.qui multos
cōſ.105.n.29.Surd.deciſ.283.n.5. id maxi-
26 me † obtinet cū verba proferūtur in diſpo-
ſitione quę iuri aduerſātur(vt cōuētio noſtra)
Rimin.ſeni.cōſ.298.nu.16. Calcan.& Natt.
quos refert & ſequitur idē Surd. deciſ. 119.
nu.25.vnde emptionis appellatione in hiſce
cōuentionib⁹ emptio tātum intelligetur eā
quæ vere & proprie emptio eſt, nō quæ per
interpretationē,extentionē, vel alio modo.
27 Meliorationis † autē appellatione venit
incremētū rei q dñs & poſſeſſor vel opera,
induſtria,aut expenſa propria fecit; quæ niſi
facta fuiſſent,res nō tāti valuiſſēt, hoc enim
ꝓprie melioratio dicitur. Vnde Vlpian.in l.
æquiſſimū §.vnde quęſitū ff.de vſuſ.meliora-
re proprietatē dixit eū qui in lapidicinis ex-
truēdis pretioſiorē reddit fundū quā antea
erat,quia plus reddit⁹ ex his quā ex vinetis,
arbuſtis,vel oliuetis, quæ fuerant recepit.
Sic Iuſtinian⁹ egregie in l.ſi cōtrouerſia C.
de euictio.ad finem hęc verba ſcribit:in quo
contineatur etiā eorū perſecutio quæ in rem
emptā à te vt melior heret erogata ſūt l.fin.
de fund.rei.prima.li.11.C. in verbis, vel me-
lioratæ rei fructuū ex actioni cōpenſationē
opponere in l.2.C.de iur.emphiteo. ſi enim
per trienniū emphiteota canonē nō ſoluerit,
nulla ei(inquit Iuſtinianus) in poſterū allega
tione nomine meliorationis vel eorum quæ
emponemmata dicuntur,vel pœna opponē-
da:

da : ſed omnimodo eo (ſi dominus voluerit) repellendo: Et in l.fina. eod.tit.in verbis, *Emphiteotas ſuos accipere pratia meliorationum, quæ inuenerunt:* & ad finẽ; verbis : *neceſsitatem autẽ habere dominos ſi alijs melioratio ſecundum præfatum modum vendita, &c.* Et in eundem modum intellexit Roma.Ponti.in ca.potuit in verbis, *vel à denunciationis tempore duorum mentium ſpatium ſit lapſum meliorationes, & ius ſibi cõpetens alijs vendere.* & in §. ſcire autem in auth. de Alien. & Emphiteo. Tiraq. in l. ſi vnquam verbo ſuſceperit liberos n.1.C.de reuo.donatio.Aluar.Valaſ.trac.de iur.Emphiteo.quęſt.2.n.8.Ioan.Garci.tract.de Ex-
28 pen.& meliora.ca.1.num. 8. ✝ Ita fit vt meliorationum nomine veniãt ædificia per dominum & poſſeſſorem facta, tuguria, reparationes neceſſarię, disboſcationes agrorũ & ſiluarum, plãtationes oliuetorum, vinetorũ, & omnium eorum, quæ durationem habent; ſic in erigendis & plantandis ſalicibus & cęteris arboribus impenſum melioratio dicitur, in foſſatis ageribus, propagationibus, repoſitionibus vitiũ & quorũcumq; fructuũ, quemadmodum in his & alijs caſibus in varijs cauſarum figuris reſponderunt noſtrates Bart.conſ.193.n.2.li.1.Florian. conſ.1.n.2. Pau.de Caſt.conſ.270.li.2.a n.1. Ruin.conſ. 234. li.3.pulchrè Rolan.conſ.28.a n.1.& 2. li.1.Menoch.in commen.de recup. poſſeſsi. remed.15.q.39.num.500. Neguſan. trac.de pigno.par.5.4.memb.num.11. Ioan.Garci. tract de meliora.& expen.cap.1.n.8.& 9.& ca.15.a nu.1. Aluar. Valaſ.tract.de iur. emphiteo.quęſt.25.num.13.14.15.cũ ſequent. multis.Federi. Scot.conſ.5. Riminal. iuni. conſ.242.nu.17.lib.3.Caual.deciſ. 32.n.39. par.2.idem Caual.deciſ.44.num. 59. par.1. & in ædificijs reparandis antiquis, vt meliorationes dicantur Surd.deciſ.300.num.4.

29 Vnde ✝ proprie melioratio dicitur quãdo qualitas bonorum & ipſorũ bonitas mutata eſt & aucta, vt cẽſuit Bero.cõſ.88.n.35.li.1. Natt.Areti.Boſsi. & Meno. qui alios refert d.quęſ.39.n.500. quẽ & alios perperam reprehendit Garci.d.cap.1.n.8.ad finẽ exiſtimans non rectè meliorationem in hunc modum accipi poſſe; quia inquit vſufructuarius meliorat rem in qua vſumfructũ habet qualitatem vero rei fruendæ mutare nõ poteſt, cum nequeat ex vineto oliuetum, ex oliueto ſiluam vel aliud quidpiam reddere l. æquiſſimum ff.de vſufruc.tradit idẽ Garci. d.trac. cap.11.num.38.

30 Secundo ✝ argumentatur quod plantatio vinearum non videtur melioratio aliqua licet rei qualitas mutetur, & res pretioſior fiat Pau.de Caſ.cõſ.270.li.2.Neguſan.de pigno. par.5.memb.4.num.11.

31 His enim ✝ reſpõdetur ad primũ nõ poſſe vſumfructuarium mutare qualitatem rei interuertendo ipſius propriã qualitatẽ, cęterũ non prohiberi non mutata qualitate meliorare rem ipſam augendo illius valorem d. l. æquiſsimum, in quo etiam caſu mutatio rei contingit quinimo & vſufructuario id quandoq; licet d.l.æquiſsimum.

Non obſtat ſecundũ, quoniam nec Pau.de Caſt.nec Neguſan.dixerũt plantationem vinearum meliorationem non eſſe, ſed totum contrarium: Et verba Neguſantij in d. loco ſunt hæc : Et adde inquit huic concluſioni (quod expẽſæ factæ in disboſcẽdo vel atãdo terras non ſunt reficiendæ; expẽſæ autem factæ in plantandis vitibus vel arboribus ſi arbores ſint fructiſera vt vites, & oliuę, ſunt reficiendę, vt latè examinat Pau.de Caſt.cõſ. 327. viſo puncto in tertio dubio vbi vide omnino ;) hæc illius verba, vnde á præfata Menochij & aliorum declaratione recedendum non eſt.

32 Sanè quercus, ✝ nœmus, agri fœnum producẽtes, ſilua cedua, & his ſimilia, quę naturaliter naſcuntur de perſe abſq; aliqua plãtatione vel hominum induſtria, nõ rectè dicentur melioramenta, vnde nec deducentur ab emphiteota vel conductoribus, nec poſſunt incidi in totum abſque licentia domini directi, quia naturaliter naſcuntur, & ſunt veluti pars ipſius fundi, vt egregie ſcripſit poſt veteres Bero.q.96. á n.1.& 2.Caualca. deciſ.32.nu.16.& n.40. 2.par. ſic etiam nec vxor in caſu conuentionis de qua agitur poterit partem harum meliorationum deducere, quia non proprie dicũtur meliorationes.

SVMMARIVM.

1 *Augmentum valoris quod temporis beneficio prouenit in rebus mariti, an vti meliorationem vxor petere poſsit.*

2 *Tempus in rerum æſtimatione attenditur quod poſt ſuperuenit.*

3 *Ædificium quod reſtituendum eſt, æſtimatur quãti nunc valet tempore reſtitutionis, non quantum in eo impenſum eſt.*

4 *Æſtimatio ædificiorũ habenda eſt de tẽpore præſenti.*

5 *Meliorationes, quæ in rebus fiunt abſque opera vel induſtria hominis, non proprie meliorationes dicuntur.*

6 *Communicanda non ſunt vxori ea, quæ rebus mariti accedunt abſque aliquo illius facto.*

7 *Augmentum beneficio temporis proueniens, lucrum dici non poteſt reſpectu vxoris.*

8 *Augmentum officiorum venalium communicandum non eſt vxori, & quare.*

9 *Maritus cõmunicare non tenetur vſumfructũ*

vxori quem habuit conſtante matrimonio.
10 *Communicanda non ſunt bona vxori,quæ ex cauſa de præterito proueniunt.*
11 *Alluuione quæſita communicanda non ſunt vxori.*
12 *Legitima non debetur filijs in illis bonis,quorũ poſt acceptam legitimam valor creuit.*
13 *Legitimam filius petere poteſt atque etiam incrementum, quando ſibi à principio integre non fuit ſoluta.*
14 *Filius qui poſt mortem patris diu diſtulit petere legitimam vel illius ſupplementũ, quia doloſe diſtulit petere, augmentum beneficio temporis proueniens pro legitima petere non poteſt.*

QVÆSTIO. LXXII.

AVGMENTVM VALORIS quod temporis beneficio prouenit in rebus mariti, an vti meliorationem vxor petere poſsit.

1 CVM † vxor in vim conuentionis de qua agimus meliorationum omnium particeps ſit, opportune nunc quæritur,an earũ meliorationũ partẽ recipere debeat quas nõ induſtria opera vel diligẽtia mariti fecit, ſed temporis curſus: ſi tẽpore cõtracti matrimonij prędia mariti niſi centũ valebant, poſt vero auctus fuit valor in ducentis , an in his centũ quinquaginta petere poſsit. Et videtur poſſe; nam cum fuerit admiſſa in sociã in meliorationibus , & negari nequeat quin bonitas hæc temporis beneficio proueniens melioratio dicatur , meliorẽ enim rẽ reddit quemadmodũ quæſtio.dixi pręcedẽti,ita videtur vt earum quoque meliorationum partem petere poſsit.
2 Secũdo † in huiuſmodi meliorationib⁹,& earũ æſtimatione attenditur tẽpus ſuperueniens & augmentũ ꝙ poſt cõtingit tempore reſtitutionis,ſicut è cõtra detrimẽtum l. do-
3 mos ff. de lega.1. † vbi ex eo textu notauit Bar.ꝙ ſi hęres fecit ędificiũ ꝙ tẽpore reſtitutionis nõ ſit duraturũ niſi quinq; annis, æſtimatur quãti nũc valet nõ quantũ in eo impenſum fuit;ꝙ ſequitur ibidẽ Bal.& Angel. Caſtren.Alex.Iaſ.& omnes alij. Vnde cum vxori meliorationes debeantur poſt mortẽ viri, vel ſi is pręmoritur eo tunc , illius ſanè tęmporis quo reſtitutio meliorationum facienda eſt, ratio haberi debet.
4 Tertio hoc † ipſum reſpõdit Pau. de Caſt. cõſ.270.lib.2. is docuit ædificia æſtimãda fore habito rę ſpectu ad tẽpus pręſens, ſcilicet quo reſtituuntur , nõ autẽ ad tẽpus quo facta ſunt Carol.Molin. ad cõſue.Pariſi.tit.1.§.1. glo.5.n.97.Natt.cõſ.321.ad finẽ Rolan.qui alios pleroſq;refert cõſ.28.n.13.li.1.Meno. in cõmen.de recup.poſſeſsio.reme.15.q.39. n.557.& alios quidem recenſet Molin.tract. de Hiſpa.primo.li.1.cap.26.Franc. deciſio. Neapoli.109.Theſau.deciſ.Pedemon.251. Bertazol.conſ.79.num.15.
5 Cõtrariũ verius † eſt vt meliorationes ſolo curſu tẽporis prouenientes vxori nõ debeantur:Primo quoniã vt dixi antecedẽti quęſtione ad finẽ,ea quæ abſque vllo hominis miniſterio vel opera producuntur nõ propriæ dicuntur meliorationes,cõſequẽter dixi ex ſiluis,cædris, nemoribus,& his ſimilibus vxori quidquã ratione meliorationũ non deberi.
6 Secũdo † ea quæ reb⁹ mariti accedũt abſq; aliquo illius facto,non ſunt vxori cõmunicãda l.verũ §.penul.ff.pro ſoci.cuius text⁹ authoritate dixit Pala. Rub. in repeti.rubr.de donatio. int.vir.& vxo.§.62.nu. 11. quod ſi maritus tẽpore coniugalis cõtractus habebat fundũ valentẽ centũ,poſt cõſtãte matrimonio ex intrinſeca ratione curſu temporis effect⁹ eſt valoris ducẽtorũ aureorũ, ſuperueniẽs hoc augmẽtũ minime fore vxori cõmunicandum,quã ſententiã probarunt alij poſt Carol.Molin.in conſue. Pariſien.tit.1.§.30. quæſt.50. Grego.Lop. in l. 18.in glo.verbo *eſtimada no fueſſe* titul. 11. qui aliquos in hãc citat opinionẽ Dida.Couar.in epi. ad 4. 2.par.ca.7.§.1.num.9.Matien.in l.2. glo.1. tit.9.num.88. qui & alios ſuperaddit. Ioan. Garci.tract.de expen.& melioratio.cap.22. n.18. in verſi. Quod ſi nec expenſæ:vbi meminit etiam traditionis Pala.Rub. & Dida.
7 ſubditq;† ꝙ augmẽtũ beneficio tẽporis proueniens nõ prodeſt vxori,nõ enim lucrũ dici poteſt quoad vxorẽ id ꝙ tẽporis curſu marito & illius rebus accedit , argum. tex. in l. fructus ff.de vſur.
8 Tertio † ſuffragatur quod ſcripſit idẽ Ioã. Garci.d.ca.22.n.19. augmentũ officiorũ venaliũ ꝙ ſolo curſu temporis prouenit abſq; aliqua induſtria cõmunicanda non eſſe, quia augmẽtum ſequitur rem & ad eum pertinet cuius res eſt l.cum in fundo §. fina.ff. de iur. doti.quod ille latius illic proſequitur.
9 Quarto † idq; fortius eſt,nõ tenetur marit⁹ cõmunicare vxori vſumfructũ quem nactus fuit cõſtante matrimonio, cuius ante matrimoniũ contractum proprietatem habebat; quoniã vſusfructus proprietati conſolidatus iure ius proprietatis exiſtimatur l.vſusfruct⁹ in multis ff.de vſuf.l.ſi proprietati ff. de iur. doti.vnde cum proprietas communis nõ ſit, conſequenter nec vſusfructus. tum & aliam ad inſtitutum noſtrum rationem reddiderũt interpretes modo citandi,quoniã quæ rebus mariti

Digitized by Google

mariti accedunt beneficio temporis vel alio modo abſque facto & induſtria mariti non ſunt vxori communicanda l.verum §.penul.
10 dixi ſupra in verſi. Secundo ea. ✝ Sed & alteram adiungūt rationem quoniam quod ex cauſa de prærerito contingit ſine aliquo hominis miniſterio ad primam cauſam referēdum eſt totum l. in ratione 1. huius nominis §. Imperator ff. ad l. falci. l. Pomponius 2.de nego.geſt.l.Iulianus §.non ſolum ff. ad S.C. Macedo. Ex his huius fuere ſententiæ Caro.Molin.Dida.Couar.Grego. Lop.Anton.Gomez.Oldrad.& alij quos refert & ſequitur dicens veram & receptiorem ſententiam Matien.in d. glo.1.nu. 87. cū ſequent. vſque ad num. 93. Multo ergo minus valor rerum quem temporis curſus auxit in communione venire poterit.

11 Quinto ✝ conducit admodum tex.inſignis in l.ſi proprietate ff.de iur.doti. quo in textu probatur quæſita alluuione fundo mariti illius effici propria; ſic & infundo vxoris vt alluuionis commodum ad ſolam ipſam pertineat ſi illius fundo acceſſerit, quoniā augmentum hoc ſequitur dominum & illius naturam cui res accedit; quemadmodum & in alluuionis augmēto pignori quæſito l.ſi fundus hypothecæ ff.de pigno. l. ſi conuenerit §.ſi nuda ff. de pigno. actio. Et authoritate horum iurium & his ſimilium docuit in terminis noſtris Grego. Lop. in l. 15. titu.13. par.5. poſt Bartol. Oldrad.& alios quos refert non communicari alluuionis commodū vxori etſi ſocia facta ſit ſecundum leges Caſtellæ,quia ſine opera vel facto mariti accedit vtilitas. Grego. Lop. ſequitur & refert Ioan. Garci. tract.de expen. & melioratio. cap.22.num.36.

12 Sexto ✝ ex magis communi ſententia receptum eſt data filijs legitima ipſis petentibus ab illorum parentibus, vbi poſt eam acceptam bonorum valor incrementum curſu temporis accepit, non poſſe poſtea filios legitime petere ſuplementum, quoniam valor ille accreuit parentibus vti dominis nō autem filijs qui ius ſuum receperūt; ſic Romā. Natt.Rodri.Xuar.Mencha. Curti. ſeni.Carol.Moline. Eman. Soar. & alij quos refert Craſ.in §. legitima quæſt.13. Et licet inibi ille multos referat contrariam opinionē tenentes quorum etiam dixit eſſe magis communem & æquam prout & dixit Viui. adductis multis in commu. ſuis, opinio. 456. verior tamen & magis recepta ſuperior videtur quemadmodū egregie ex Ruin.Deci. Alciat. Tiraq. Boeri. Grabi. Gram. & alija pleriſque oſtendit Anchar.Rigien.quæſt.51. à num. 1.lib.1.Bal.Pala.Rub.& Pariſi. quos ſequitur Caual. tract.de vſufruct.muli.relic. num.94.95.verſi. Et ſi eſt conſignata in vita tota legitima, vbi hanc ipſam dicit magis
13 communem; dum ✝ tamen tota integra legitima data fuiſſet ſæcus ſi pars, non enim tūc prohiberetur filius petere ſupplementū iuxta valorem temporis quo bona aucta fuerūt, idem ſenſit poſt alios multos in hac ſpecie Graſſ. in d. quæſt.13.num.2.& 3.quod tamē limitauit ſingulariter idem Caualca. in dicto
14 loco.in verſi.✝ Atſi iſta legitima,quādo filius poſt mortem patris diu diſtulit petere legitimam vel illius ſupplementum, tunc enim in pœnam moræ, & quia doloſe diſtulit petere vt augmento gauderet,augmentum ad commodum hæredis non filij attendendum eſſet vt ille ibi, quod placet; vnde à cōtrario ſi filius quia abſens vel alias legitime impeditus non petiſſet, augmentum ad illius cōmodum conſiderandum eſſet: Sed quia hæc extra inſtitutum tractatus non diſputo.

Non obſtant quæ in contrarium ſupra adducta ſunt. Non primum quia reſpondetur valorē ſeu augmentū pretij quod curſu temporis creſcit abſq; aliqua hominis induſtria non dici proprie meliorationem,ex text. in d.l.fructus ff.de vſufruct. & his quæ in ſuperioribus tradidi.

Neq; etiā obſtāt ſecundum & tertiū, quoniam verū quidē eſt æſtimationē faciendam eſſe regulariter habito reſpectu ad tempus præſens quo res reſtituitur vt ex citatis locis apparet,& dicetur in ſequenti quæſtione, id tamen verum eſt quādo reſtitutio fit vel fieri debet vero domino, at in noſtra ſpecie meliorationes huiuſmodi quæ beneficio temporis contingunt, non ſunt reſtituendę vxori, quare fruſtra ęſtimationis ratio conſiderari poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Æſtimationis ratio qualis in meliorationibus fieri debeat.*
2 *Meliorationes et expēſæ diuerſi ſunt termini.*
3 *Vxor non conſequitur meliorationes etſi fuerint factæ expenſæ in re qua meliorata non fuit.*
4 *Melioratum non attenditur ſed quantum impenſum.*
5 *Electio debitoris eſt quid ſoluere vellit an expenſas vel meliorationes.*
6 *Aduocatorum cautela qualis eſſe debeat in petendis expenſis & meliorationibus.*
7 *Solutio fieri debet habitu reſpectu ad meliorationem, ita vt eam non excedat.*
8 *Fauore eius cui res reſtituenda eſt attenditur id quod minus eſt.*
9 *Authoris opinio qualis.*
10 *Meliorationum pretium tempore reſtitutionis conſiderandum.*

Ss 4 Augmen-

11 *Augmentum meliorationum ad commodum poſſeſſoris pertinet.*
12 *Meliorationes quemadmodũ æſtimari debeant per ſe in ædificijs.*
13 *Meliorationes in plantis quemadmodum æſtimentur.*
14 *Conuentiones interpretandæ iuxta iuris communis diſpoſitionem.*
15 *Diſpoſitio correctoria interpretationem nõ recipit à iure communi.*
16 *Meliorationes cum deteriorationibus qualiter compenſentur.*
17 *Societas leonina qualis.*
18 *Meliorationes cum deteriorationibus confunduntur.*
19 *Mulier meliorationes quaſcumque petere poteſt.*
20 *Poſſeſſor bonæ fidei voluntarias meliorationes deducere non poteſt abradere vero vtique.*
21 *Poſſeſſor malæ fidei neceſſarias tantum petit expenſas.*
22 *Societas generalis meliorationes omnes includit.*
23 *Sermo generalis ab homine prolatus, nullam recipit reſtrictionem.*
24 *Vxor meliorationes petere non poteſt, quæ tempore reſtitutionis perierunt.*
25 *Reſtitutionis tempus in meliorationibus attenditur.*

QVÆSTIO. LXXIII.

ÆSTIMATIONIS RATIO qualis in meliorationibus fieri debeat: Tum quid quãdo magis impenſum, vel melioratum, aut è contrario.

1 SOLET † plerumq; ſuper æſti-
matione meliorationũ diſcep-
tari, vnde vt articulus hic pateat
2 animaduertendum † aliud eſſe
expenſas, aliud meliorationem, melioratio
abſque expenſa fieri nequit, expenſa autem
ſæpius fit ſine melioratione, cum contingat
in dies expendere in fundo ad eum meliorã-
dum non autem ipſum meliorare; quinimo
3 quandoque deteriorare: Igitur † vbi quis
expendit, ſed non meliorat nihil debebitur
mulieri, neque expenſa, neque melioratio;
contingit etiam vt quis parum expendat, ſed
multum melioret, quandoque multum ex-
pendat, ſed parum melioret, videndũ in his
caſibus quid vxori debeatur: In priori arti-
culo vbi quis expẽdit ſed nõ meliorat nihil
debebitur mulieri; non impenſa, quia ſecun-
dum ſe ipſam melioratio non eſt, ſed ne-
que melioratio quia nihil melioratum.
Ad ſecundum quando parum quis expen-
dit ſed meliorat multum, attenta iuris com-
4 munis diſpoſitione aperta eſt deciſio; † non
enim attendendum eſt quid vel quantũ me-
lioratum ſed quantum expenſnm, ita vt ad
commodnm eius cui reſtitutio fieri debet,
quod minus eſt æſtimari debeat & præſtari.
Et idem in tertio caſu quando plus melio-
5 tum quam impenſum, † eſt enim in electio-
ne debitoris quid ſoluere vellit an impen-
ſam vel meliorationes: l. in fundo vbi gloſ.
Barto. & alij ff. de rei vendi. ca. 1. vbi Panor.
& cęteri canoniſtæ ex. de in inte. reſti. idem
Panor. in cap. quod quibuſdam num. 9. ex. de
fideiuſſo. Felin. in cap. cum cauſam ad finẽ.
num. 28. ex. de re. iudica. Neguzan. tract. de
6 pigno. 4. memb. 2. par. principa. nu. 11. † vbi
inſtruit aduocatos vt ſint cauti in modo ar-
ticulandi concludendo tam circa expenſas,
quam circa meliorationes rerum deducẽdo
quod in tantum res præcioſior effecta fuit
propter expenſas, quia vtrumque copulatiue
requiritur.
7 Rationem † reddiderũt interpretes, quia
expenſæ & ſumptus veniunt ſoluendi, verum
ſolutio debet fieri habito reſpectu ad me-
liorationem ita vt eam nõ excedant l. ſump-
tus ff. de rei vendi. d. l. in fundo & d. cap. 1.
de in inte. reſtitu. vnde apud omnes fere
Barto. opinio Panor. & aliorum quos nunc
retuli recipitur & paſsim apud tribunalia
ſecundũ eam iudicatur Capi. deciſ. Neapoli.
93. num. 9. Ioſeph. Ludo. deciſio. Peruſi. 24.
& 58. num. 14. Magoni. deciſ. Floren. 81.
num. 26. Nico. Boeri. deciſ. 44. Vincen. de
Fran. deciſio. Neapoli. 109. à num. 1. par. 1.
Bartol. Coſtal. Bero. Neguſan. Curti. iuni.
Brun. Alciat. Capi. & Rolan. quos refert &
ſequitur Valaſ. tract. de iur. Emphi. quæſt.
25. num. 28. Anchar. Rigien. quæſt. 46. lib. 1.
Menoch. qui alios conſ. 64. nu. 5. lib. c. Bur-
ſat. Pancirol. Rodoan. Mago. Rum. & alij
plures relati à Caual. deciſio. 28. nu. 4. 1. par.
Ioan. Garci. tract. de expen. & meliora. cap.
28. num. 1. & 2. Petra. tract. de fide. quæſ. 15.
num. 271. & nouiſsimè M. An. Peregri. tract.
de fidei. arti. 50. par. 3. de impen. num. 70.
Verum vt dixi hæc de iuris cõmunis diſ-
poſitione procedunt, an vero eadem obſer-
uanda ſint in his conuentionibus quæ apud
ruſticos in vſu ſunt in hac prouincia: Et exi-
ſtimo minime adiungi poſſe; quoniam viri
vxores in ſocias admittunt in emptionibus
& meliorationibus, finis autem & intentio
vxorum nubẽtium tota derigitur ad melio-
rationes, quæ fiunt per maritos conſequen-
ter ad valorem ipſarum, quare ſiue minus
impenſum quam melioratum, vel è contra,
totum ad valorem meliorationum referen-
dum eſt, vt in æſtimatione earum partem di-
midiam conſequantur.

Tum

Tum cum aliud ſit impenſa aliud melio-
ratio vt dixi in principio quæſtionis neq; ad
impenſam habitus ſit reſpectus per contra-
hentes, ſolius meliorationis ius appẽdendũ
eſt: quod enim de iuris communis diſpoſi-
tione aliud ſit in bonę vel malę fidei poſſeſ-
8 ſore diuerſam habet rationem ✝ vt ad fauo-
rem eius, cuius res eſt,& cui reſtituẽda venit
attẽdatur id, quod minus eſt: quemadmodũ
Barto.& cæteri ſuperius etiam relati docẽt;
in ſpecie propoſita nulla reſtitutio facienda,
proinde opinor æſtimationis valorem attẽ-
dendum etiamſi impenſa minor ſit æſtima-
tione vt & inferius dicam.

9 Cæterum ✝ etſi hæc vera eſſe exiſtimem,
ſentio tamen huiuſmodi æſtimationis ratio-
nem habendã fore eo tempore quo melio-
rationis valor à muliere vel hæredibus illius
peti poteſt,vel cum maritus præmoritur,aut
ipſa mulier, & hæredes meliorationes pe-
10 tunt; nam ✝ generale eſt meliorationũ pre-
tium ad tempus reſtitutionis conſiderãdum
eſſe, vt quid tunc valeant non ꝙ antea præ-
ſtandum ſit. l. domos de lega. 1. in verbis &
*ædeficiorum qualitatibus exiſtentibus æſti-
matis,&c.* Proinde prout ſunt tempore,quo
æſtimari debẽt, ac ſi nunc ædificium vel alia
quæuis melioratio fieret: inde cenſent ferè
omnes quod ſicut ſi res in pretio per vſum,
& temporis curſum vel ex alia quauis cauſa
à vera ęſtimatione deficerent,damnum eſſet
poſſeſſoris, ſic è contrario vbi pretia rerum
ex tempore augerentur,augmentũ ad eiuſdẽ
11 poſſeſſoris veniret commodum; ✝ ſic ſi lapi-
des,ferramenta,miniſtrorum opera,cemen-
ta, & his ſimilia plus valerent tempore æſti-
mationis hoc eſſet pretium ſequendũ. Bart.
in d. l. domos quem ſequuntur multi à me
relati quæſtio. antecedẽti in principio verſi.
Secundo in huiuſmodi meliorationibus, &
in verſi.ſequenti. Quibus nunc addo multos
alios adſerentem M. A. Peregrin. tract. de
fideico. art.50. 3.par.de impen. num.72.

Et præter citatos ab eo idem voluerunt
Neguſan. Iaco.de Aren. Barto. Bald. Angel.
Imol. Alexan. & Iaſo. Pau. de Caſt. Ruin.
Boeri. Pariſ. Grat. Curti. iuni. Crem. Gomez
& Pinel. quos refert & cõmunem dicit opi-
nionem Aluar. Valaſ. tract. de iur. Emphi.
quæſt.25.num.28. circa mediũ Ioan. Gardi.
tract.de expen.& meliora.cap.24. nu. 3. &
ſequent. Caual. qui & alios d. deciſ.28.n.4.

12 Meliorationes ✝ autẽ an æſtimari debeant
vt cimenta,vel rudera & lapides per ſe, vel
vt integrę vt in ędificio repoſitę ſunt,duplex
eſt opinio; quidam enim exiſtimarunt æſti-
mandas res eſſe vti directas de per ſe;alij vt
integra eſt melioratio in ædificio, & hæc
magis ęqua opinio videtur, quemadmodum
ex Vincen.de Fran. Pancirol. Burſat. Achil.
Perſo.& alijs reſoluit Caualca.deciſ.32. nu.
51.par.2. quamquam is inibi diſtinguat ali-
ter:quoniam qualis res inuenitur ita ęſtimã-
da videtur argu.text. in l.moueor C. de ſer.
& aq. & quia præſens tempus inſpiciendum
eſt in huiuſmodi æſtimationibus non præte-
ritum regulariter d.l. domos cum ſimilibus
de lega. 1. reſoluit ſic iudicatũ dicẽs Theſau.
deciſ. 251. à nu. 1. vſque ad finem & his non
relatis eandem opinionem tenet Peregrin.
d.art.51.num.73.ad finem, expreſsim aſſe-
rens quod communis eſt concluſio, & etiam
practica,vt ædeficia æſtimentur prout extant
pro pretio temporis pręſentis ad commodũ
vel incommodum poſſeſſoris,qui impendit;
ita inquit ille ſi lignamina vel alia per vſum,
& temporis curſum atrita ſunt, æſtimãtur vt
talia & quanti nunc valerent ſi inopere po-
nerentur; ferramenta autem,lapides,operę,
& alia æſtimantur ſimiliter vt nunc valent
hæc Peregrin. idem Peregri. d.loco num. 78.
13 ✝ Subiungit deinde, in plantis autem arbo-
rum & vitium æſtimatio fiet non habita cõ-
ſideratione prout nunc valent arbores virẽ-
tes & fructificantes, ſed quanti impenſum
fuit tempore plantationum in operis & eo-
rum pretio; habita etiam conſideratione ad
cuſtodiam,& curam adhibitam per multos
annos, ac conſiderato quod ex mille plan-
tis vitium & arborum plurimæ pereunt &
moriuntur,& ſic inquit iudicatũ vidi. eiuſdẽ
eſt ſententiæ Caual.d.deciſio.28.n.2.vbi Pa-
nor. Felin. Pau. de Caſt. Pancirol. Rodoan.
Mago.& alios multos citat.

Tamen etſi in hoc extremo capite quoad
iuris diſpoſitionem pertinet vera ſit traditio
Peregrini,tamen attento communi vſu con-
trahendi ſocietatẽ inter ruſticos in hac pro-
uincia vt etiam ante dixi ſuſtineri hęc opi-
nio non poteſt; quoniam vt dixi ſuperius in
verſi. Verum vt,attenta forma contrahendi
& vxorẽ in meliorationibus aſſociandi quæ
in vſu eſt hic, nulla habetur conſideratio ad
operas,cuſtodiam,vel alia,quę minuere poſ-
ſunt meliorationes; finis vero eſt vt mulier
his gaudeat qualeſcumq. ſint ipſę, quod au-
tem tradunt interpretes modo citati ſuam
habet rationem,quę noſtris his conuentioni-
bus minime poteſt accommodari, ſcilicet vt
ad commodum eius,cui res reſtituẽda venit
ęſtimetur,id quod minus eſt habita ratione
operæ & cuſtodiæ, vt & animaduerti in d.
verſi. Verum vt. in noſtra ſpecie nulla reſti-
tutio facienda eſt;& cum maritus vxorẽ aſſo-
diat in meliorationibus,eo ipſo aſſociare vi-
detur in omnibus in quibus meliorationes
æſtimari poſſunt aliquo non detracto. Neq;
14 obſtaret ſi quiſpiã ✝ diceret ſubtiliter quod
huiuſ-

huiuſmodi cõuentiones ſicut ſtatuta & quã-
uis aliam diſpoſitionem interpretanda eſt
iuxta iuris communis diſpoſitionem ad tex.
in l. ſi ſerui veſtri C.de noxa.actio. ca.cũ di-
lectus de conſuetu.Barto.in l. §. lex falcidia
ff.ad. l.falcid. Deci.conſ.527.num.9.Pariſi.
conſ.95.num.3.lib.1. Crauet.conſ.259.n.2.
Becci.conſ.32.nu.12. alios ſciens prætereo.
Vnde cum iuxta iuris communis diſpoſitio-
nem opera, induſtria, & impenſa ſubducẽda
ſint à poſſeſſore, conſequenter videtur quod
in his conuentionibus à marito vel illius hę-
15 redibus ſubduci etiam poſsint. † Quoniam
reſpondetur ſubtilius quidem animaduertẽ-
do huiuſmodi conuentiones fore odioſas &
correctorias diſpoſitionis iuris cõmunis ſe-
cundum quod quod quærit maritus, ſibi quę-
rit & non vxori; ſimiliter vxor ſibi non ma-
rito, vt dixi ex communi q.61. diſpoſitio au-
tem correctoria iuris cõmunis nequit à iu-
re communi interpretationem recipere, eſ-
ſet enim implicare duo contraria, & quia in-
ducta ad vnum finẽ non poſſunt operari cõ-
trariũ ad text.in l. legata inutiliter ff. de le-
gat.præſtan.eſt mirabile dictũ Bal. in l.ma-
ximũ vitium nu.15.C.de libe.præte.Pau.de
Caſt.in l. fina.§. in computatione C.de iur.
delibe.Alexan.conſil.20.n.9.li.1. Ruin.cõſ.
32.n.11.li.3.Deci.in l.nemo.n.5. C.qui te-
ſta.face. poſſ. Meno. qui alios recẽſet conſ.
4.n.30.li.1.Neuizan.conſ.95.nu.18. Socin.
conſ.150.n.38.li.2. Et hæc mihi vera videã-
tur etſi noua, neque ab aliquo animaduerſa
in hac prouincia.

16 Quid † autẽ dicendum quãdo maritus in
aliquib⁹ meliorationes feciſſent in alijs au-
tẽ eiuſdẽ mariti rebus & poſſeſsionibus de-
teriorationes afforent, an nulla habita de-
teriorationum ratione poſsit vxor vel illius
hæres pretium petere meliorationum; hæc
itidẽ quæſtio noua eſt: mihi videtur nõ poſſe
vxorem meliorationes petere niſi habita ra-
tione deteriorationum, quia cum ſit ſocia in
vno & in alio itidem ſocia cenſetur ne cum
mariti iactura locupletetur, id enim impium
foret l. ſecundum naturam cum vulgat. de
17 regu.iur. tum quia videretur ſocietas † leo-
nina vt ſolum commodum non autẽ incom-
modum ſentiret aduerſus tex.in l. ſi nõ fue-
rit §. Ariſto. vbi glo. & alij ff. pro ſoci. dixi
quæſtio.65.

18 Tertio † id apertiſsimum eſt ex iuris cõ-
munis diſpoſitione ſecundũ quã vbi adſunt
meliorationes ex vna parte, & ex altera de-
teriorationes confunduntur adinuicem me-
liorationes cum deteriorationibus, & quod
excedit melioratio deterioratione vel è cõ-
trario id tantum habetur in conſideratione
l.domos l.quod ſi nulla de lega.1.Bartol.in
l.ſi negotia ff.de nego.geſt. Bal. in l. ædem
nu.14.C.de locat.Curt. iuni. Simo.de Prę.
Bertazol.& alij quorũ dictis veram opinio-
nem ſicut euangelium Caual.deciſ.27.n.77.
ad medium par.2.& iterũ deciſio.32.nu.53.
ead.par.2. Pereg.tract.de fideico. artic. 51.
num.78.79.

Et in his locis ex authoritate aliorũ ſubiũ-
git, nedum cõmunẽ procedere vbi in vna &
eadem re cõtingunt meliorationes & dete-
riorationes, ſed etſi in diuerſis rebus, vt ſem-
per fiat confuſio ipſo iure.

19 Porro † poſſet vxor petere meliorationes
qualeſcumque forent ſiue neceſſariæ vtiles,
20 vel voluntariæ, † nam etſi in voluntarijs ſta-
tutum ſit vt eas bonę fidei poſſeſſor deduce-
re non poſsit abradere vero vtique ſine lę-
ſione prioris ſtatus l.vtiles de petitio.hęred.
l.in fundo de rei vindica. niſi dominus para-
tus ſit tantum ſoluere quantum abradendo
poſſeſſor habiturus eſſet d. l. in fundo vbi
21 Bartol. † Malefidei poſſeſſor neceſſarias tã-
tum petat vtiles vel voluntarias abradat l.
domum C.de rei vendi. l. idemque §. idem
labeo ff. manda. cum alijs adductis ad hoc
inſtitutum per authores ſuperius citatos &
per Gar. tract.de expen.& meliora. cap.2.à
n.1. in ſpecie tamen propoſita nulla quoad
vxorẽ diſtinctio fiet, nam cum ſocia effecta
ſit in meliorationibus quęcumque ſint in his
22 partem accipiet, & † cum ad meliorationes
ſine aliqua diſtinctione admiſſa ſit ad om-
nes admiſſa cẽſetur argu. l. de pretio de pu-
bli.in rem.actio.cum ſimi.& indiffinita ora-
tio æquipollet vniuerſali l. ſi pluribus de le-
ga.2.l.ſi domus de ſer.vrba.prædio. cũ alijs
ad hoc inſtitutum congeſtis per Surd. deciſ.
210.num.8.

23 Præterea † & quia generalis illa aſſociatio
ad meliorationes omnes continet, & nullas
excludit l.1.de lega.1.& idem operatur ac ſi
de ſingulis expreſsio facta fuiſſet Bar.in l.2.
ff.de nouatio.Crauet.conſ.308.n.6.Cęphal.
conſ.156.n.22.maxime vbi ſermo generalis
ab homine prolatus eſt, quia nullam recipit
reſtitutionẽ Bart. in l. generali. §. vxori. de
vſufruct.lega.Ruin. conſ.61.num.15.lib.5.
Rolan.conſ.27.nu.27.lib.4. pulchrè Becci.
conſ.94. num.31.

24 Poſſet & ad † prædicta dubitari quid vbi
maritus feciſſet aliquas meliorationes ſed
tempore reſtitutionis periecrũt an earũ præ-
tium vel ęſtimationẽ poſsit petere vxor; &
dicendũ nõ poſſe, contra rationẽ eſſet certè
& omnimodam æquitatem quod mulier cõ-
ſequeretur cõmodum ex his rebus quæ ma-
rito & domino earum perierunt; & apertè
probat tex.in d.l.domos de lega.1.in verbis
quantitatibus ædeficiorum extantibus, &
probat

probat tex.in d. l. in fundo de rei. vindicatio.cum diſponit vt fundus pretioſior redditus eſſe oporteat propter meliorationes vt dominus eorum præſtare æſtimationem teneatur Bartol.in d.l.in fundo.

His addendum † quod vt plurimũ in his æſtimationibus faciendis attenditur tempus reſtitutionis, id eſt illius temporis, quo rei melioratę ęſtimatio fieri debet, dixi quæſtione antecedenti; cæterum ſi nõ ſunt quia perierũt fruſtra fiet æſtimatio, argu.l.eius, qui cum ſimilibus de reb.credi.vnde in præfata ſpecie vbi res perempta fuit, in qua impẽſæ factæ ſunt & meliorationes, vel vbi ſolę meliorationes interierunt, nullam vxor earum repetitionem intentare poteſt, vt ad inſtitutum, in alio tamen caſu docuit Bartol. in d. l. in fundo num.8.egregie Peregri.tract. de fideico.art.51.num.37.& latius num. 76. & 77. omiſſa illius quoad caſum noſtrum diſtinctione quia non accomodatur.

SVMMARIVM.

1 *Æſtimatores in meliorationibus eligendi.*

2 *Æſtimatores vt eligãt partes intimare Iudex debet.*

3 *Æſtimatores debent iurare de veritate dicenda.*

4 *Æſtimatores ſi diſcordant iudex eligat.*

5 *Æſtimatores vbi diſcordãt iudex eliget tertium.*

6 *Æſtimatores referre debent æſtimationem iudici.*

7 *Citari debent partes quando æſtimatores proficiſcuntur ad faciendam æſtimationem.*

8 *Iudex poteſt ſe ex oficio informare de vero valore æſtimationis.*

9 *Iudex poteſt ex oficio æſtimatores nominare partibus non petentibus.*

10 *Actor ſuam intentionem plene probare debet.*

11 *Iudex non poteſt de facto ſuplere probationes partis.*

12 *Iudex poteſt ex officio peritos in arte aſſumere.*

13 *Æſtimator vnus non ſufficit vbi duo reperiri poſſunt.*

14 *Periti in arte duo ſemper aſſumendi.*

15 *Iudex æſtimatores inſtruere debet, cuius temporis æſtimationem facere debent.*

16 *Æſtimatores cõmunicata prius inter ſe æſtimatione, æſtimationẽ ipſam patefacere debent.*

17 *Æſtimatores de publico deputati compelli per iudicem poſſunt vt æſtimationem faciant.*

18 *Æſtimatores vt ſuſpecti recuſari poſſunt.*

19 *Æſtimatores vbi quemquam grauant in ſua æſtimatione poteſt appellari.*

QVÆSTIO. LXXIIII.

DE ÆSTIMATORIBVS, ET quid in his obſeruandum ſit.

1 SCIENDVM † autem quod vbi ad æſtimationem huiuſmodi meliorationum deuenitur ea prius ex æſtimatoribus per par-
2 tes deligendis fieri debet, † intimato per iudicem illis vt ſingulos nominent pro parte ſua hæc eſt enim communis practica omnium prouinciarum ſimul & theorica recep-
3 tiſsima; † iurabunt ſe recte æſtimaturos Barto.in l.ſi quis arbitratu num.7. de verb. obliga. Bal.in l.hac ædictali §. his illud per illum tex. C.de ſecun. nupt. Iaſſo. in §.quidam num.78.de actio.Felin.in cap. quia iudicante num.1.de præſ.Deci.latè in ca.propoſuiſti num.15. de probatio.idem Bart. in l. Theopompus nu.7.de dot.prælegat. Bal. Salice.Angel.vbi Cagno.num.258.in l.2.C. de reſ.venditio. Pinel. in eadem l. 2. par.3. cap. final. num.3. Ioan. Garci.tract. de melioratio.& expen.cap. 24. num. 18. Matien. in l.7.glo.2.num.1.& 2.tit.11.Dida.Couar. lib.varia.reſolutio.2.cap.13.num.4.

4 Sanè † ſi partes diſcordent in his eligẽdis iudex eliget. Sic Bartol.in l.3. ad finem. C. de pigno.Bal.in d.l.2.de reſcin.vendi.n.25. Cagno.num.259.Decius in d. ca. propoſuiſti num.13.Iaſſ.in l.iusiurandum & ad pecunias §.qui iusiurandum nu.6. ff.de iur.iuran. Felin.in cap. ſuper quæſtionum num. 11. de offi. delega. Pinel. in loco ſupra citato, & probat text. in l. in venditione ff. de bon. autho.iudi.poſſ.

5 Sed etſi † à partibus nominati æſtimatores in æſtimatione diſſenſerint iudex ex officio tertium eliget l. item ſi vnus §. fina. ff. de arbit.ſic relati interpretes ſupra.

6 Hi † vero æſtimatores à partibus aſſumpti æſtimare omnia debent; & iudici eandem referre ęſtimationem. Barto.in d.l.2. n.20. ibidem Bal.Pau.de Caſt.& Cagno. nu.258. C. de reſ. vendi.& ſecundum peritiam artis ſuæ proprium declarabunt iudicium cũ iuramento vt antea dixi. cap.fraternitatis vbi omnes canoniſtæ de frig.& malefi. Panor.in d.ca.propoſuiſti vbi alij Iaſſ. in l. admonendi num.237.de iur.iuran.

7 Citati † autẽ debent partes quando æſtimatores proficiſcuntur ad vidẽdum locum, in quo æſtimatio fieri debet Barto.in d. l. Theopompus Cagno. qui alios in d. l.2.nu. 262.Dida.d.cap.13.num.5. verſi. Nona ſit concluſio, qui multos poſt Bart. in hanc adduxit opinionem.

8 Porro † poſſet Iudex ex officio ſi vellet in-

formare

formare ſe de valore,& iuſta ęſtimatione ab
hominibus peritis,dũ tamẽ nõ adimatur ius
nominãdi & eligẽdi æſtimatores partibus,ꝙ
eis à iure cõceditur vt ſupra dixi ; ſed id po-
teſt facere iudex ad ſciendũ magis rei veri-
tatẽ & conformandũ ſuã opinionẽ cũ dictis
aliorũ æſtimarorũ à partib⁹ electorũ Bart.in
l. ſi quod ex Pamphila de legat.2.Socin.cõſ.
115.n.4.li.2.Purpura.cõſ.31.n.9. Ex noſtris
quidam Ferre.qui vt plurimũ ſine lege , ſine
authore,& ſine ratione loquitur, in ſuis ob-
9 ſeruantijs 1.par.ca.323. & his addo † poſſe
iudicẽ ex officio prædictis æſtimatores no-
minare etiã partibus nõ petẽtib⁹, idẽ Bart.
in d.l.2.C.de reſ.vẽdi.Guid.Pap.deciſ.221.
ad finẽ ea ratione citati interptetes dicũtur
quia huiuſmodi cognitio magis in artis pe-
ritia quã in teſtiũ ſenſu corporeo conſiſtit.l.
1. §. 2. ff.de ven.inſpi.l.fina.C.de iur.doti.
impe. d. l. hac ædictali §. his illud : Et licet
Angel.Aretin.in §.curare inſtit.de actio.cõ-
trariã tenuerint aduerſus Bart.in d.l.ſi quod
ex Pamphila de lega.2.& alios nunc citatos.
10 Quia inquit † actor debet ſuã intẽtionẽ ple-
ne probare alioquin reus venit abſoluendus
l.qui accuſare cum vulga.C.de ęden.& Bal.
ſibi met vt ſolet contrarius in d. l. ſi quod
ex Pamphila.Salice.in d.l.2.C. de reſ.vẽdi.
11 Qui alia vtitur cum nũc relatis ratione ; † ꝙ
ſcilicet non debeat iudex de facto ſupplere
probationes pro actore rub.& li.1.C.vt quę
deſun. aduoca. par.ſuperior tamen opinio
Bar. cõmunis eſt & æqua quã & tenet Fran.
Mar.deciſ.485.n.42.43.1.par.nõ enim vere
ſupplere dicitur iudex actoris probationem
quãdo quicquã facit vt cautius eruat verita-
tem; tunc maxime cum non ſecundum ſuam
peritiam, ſed ſecundum peritorũ in arte iu-
dicium ſententiam ferre tenetur.
12 His addendũ † ꝙ hac ipſa perpẽſa ratione
poteſt iudex ex officio pro ſua informatione
agrimẽſores,& peritos in arte mittere ad lo-
ca,de quibus controuerſia eſt partiũ expẽſis.
l. ſi irruptionis in fine ff.fini.regun.oẽs in d.
ca.propoſuiſti de ꝓbatio.Frã.Mar. d.deciſ.
485.n.39.1.par.Bero.conſ.144.n.54.lib.3.
13 Nõ autẽ † ſufficiet in prædictis caſibus vnũ
æſtimatorem eligere ſi duo reperiri poſſunt
Crem.in d.l.2.de reſ.vẽdi.n.296.Pinel.ibi-
dẽ 3.par.ca.fin.n.5.ex tex. in §. quid autẽ in
auth.de non alien.reb.Eccleſ.per quem tex.
generalẽ prodidit traditionẽ Bart. in l.1. §.
14 fina.ff.de verb.oblig. † quod vbi peritorũ in
arte iudicio ſtandũ eſt, debent adhiberi duo
ſi reperiũtur in loco, vbi ſeqnũtur Alex.Iaſ.
n.11.Alciat.& oẽs Deci. in d.ca.propoſuiſti
nu.10.Matien. qui alios in l.1.glo.2.nu.21.
titul.11.Gomeſ.lib. reſolu. 2.cap.10. nu.5.
Ioan. Garci. de expen. & meliora. cap.24.
num. 20. neque aliquis diſſentit.
15 Porro † iudex aduertere debet in huiuſ-
modi ęſtimationibus ęſtimatoribus ipſis cu-
ius tẽporis æſtimationẽ facere debeant, an
pręteriti quo ædificiũ factũ eſt,an pręſentis,
vel an ęſtimare debeãt valorẽ lapidũ, laterũ,
& aliorũ,quæ in ędificio ſunt in abſtracto vel
in concreto vt dicebat Bal.recurrẽdo ad ea,
quæ de hac ęſtimatione faciẽda quoad inſti-
tutũ noſtræ materię dixi ſupra quęſt.69.quia
in æſtimatione aliarum rerũ, quæ in reſtitu-
tione veniũt vt à bonæ vel malę fidei poſſeſ-
ſore aliud ius obſeruandum eſt vt ibi dixi.
16 Æſtimationẽ † autẽ faciant cõmunicato in-
ter ipſos ęſtimatores negotio,neque vnus de
per ſe ſine alio;cũ etſi poſsit quiſque libere
dicere quid ſentiat,præcedere tamẽ promiſ-
cua communicatio debet,cũ poſsit vnus al-
terum in ſuam trahere ſententiam argu. l. ſi
in tres cum l. ſequent. ff. de arbit.
17 Et vbi † æſtimatores de publico deputati
ſunt cogi per iudicẽ poſſũt ſi nollint ęſtima-
re vt id faciãt.Bart.in l.1.§.citra carnis ff.de
offi.præ.vrb.Bal.Salice. & Alex.in l.inuitus
ff.de procuraro.Garci.d.ca.24.n.26.& idem
eſt vbi de publico non eſſent deputari , ſed
partes eos nominarent niſi ex iuſta cauſa id
facere recuſarent,vt probe aduerſus Carol.
Moline.ſentit Garci.d.ca.num.26..
Cæterũ æſtimatores vel tertius in caſu diſ-
cordiæ per iudicẽ nominatus,aut vbi de pu-
18 blico deputati forent , † poſſunt vt ſuſpecti
recuſari;vel etiam quia imperiti in ea arte;
debet enim æſtimatio à nõ ſuſpectis fieri §.
ꝙ autẽ in verbis,& nõ ſuſpectis, in authẽ.de
non.alienã.& à peritis d.§.ꝙ autẽ cũ alijs ſu
pta citatis.Garci.d.ca.nu.27. in verſ.Quini-
19 mo. † Quod ſi æſtimatores in ſua relatione
grauauerint licita erit appellatio; verũ ſi ex
forma ſentẽtiæ conſtet pronunciatũ fuiſſe ꝙ
cõformi æſtimatorũ iudicio relatũ fuerit id
exequatur, & appellatio ſubſequẽs etſi ad ſu
periorẽ negotiũ deuoluat executionẽ tamen
nõ impediet.iuxta textũ ſingularẽ in l. inſtar
C.de iur. fiſc.& probat idẽ Garci.d.ca.n.28.
Quãquã hæc in practica in hac prouincia non
reciperẽtur apud tribunalia inferiora à Sa-
cro Senatu, quia appellatio regulariter ſem-
per deuoluit , nec curaretur an in ſententia
dicta clauſula incerta fuiſſet.

SVMMARIVM.

1 *Mulier quæ ex ſocietate inita cum marito acquiſiuit,an teneatur reſeruare filijs prioris matrimonij.*

2 *Mulier quæ ex pacto & cõuentione quærit tenetur reſeruare filijs prioris matrimonij.*

3 *Quarta quæ debetur vxori ex diſpoſitione authen. præterea C. vnde vir. & vxo. reſeruanda*

ſeruanda eſt filijs prioris matrimonij.

4 *Mulier quæ ex lucro ſtatutario vel ex cõſuetudine acquirit tenetur reſeruare filijs prioris matrimonij.*

5 *Mulier quæ ex ſocietate inita inter virum & vxorem acquirit non tenetur reſeruare filijs prioris matrimonij.*

6 *Mulier quæ acquirit ex ſocietate titulo oneroſo lucratur.*

7 *Mulier renunciare poteſt lucris ex ſocietate prouenientibus.*

QVÆSTIO. LXXV.

BONA AB VXORE QVÆſita ratione huiuſmodi conuentionis, an reſeruanda ſint filijs prioris matrimonij, nec ne in vim l. hac ædictali C. de ſecundis nuptijs.

1 EGREGIA † ſanè & quotidiana ſe offert quæſtio an vxor quæ acquiſiuit ex hac aſſociatione æmptibnũ & meliorationũ teneatur ſecũdo nubẽdo reſeruare filijs prioris matrimonij; nam vt video in his locis vbi hic conuentionis modus viget in contractu matrimonij; multi paucis ab hinc annis dũ cõtrahunt matrimoniũ paciſcuntur expreſsim quod vxor ſecundo nubens teneatur hæc lucra reſeruare: videamus an poſsit cautela hũc. videtur itaq; dicendũ mulierem teneri reſeruare ex ſequentibus.

2 Primo † quoniam & ea lucra quæ ex pacto vel cõuentione quærũtur vni ex cõiugib' reſeruãda sũt liberis prioris matrimonij auth. vxore C. de ſecun. nup. Bart. Bal. Angel. Rip. & alij omnes in l. fœminæ C. de ſecun. nup.

3 Secundo † id ipſum cõfirmat text. in auth. præterea C. vnd. vir. & vxo. is enim textus in fortioribus terminis loquens in quarta ſcilicet debita vxori inopi ex legis prouidẽtia; ea enim per tranſitum ad ſecũda vota reſeruatur filijs prioris matrimonij: nam & lucrũ quod ab ſtatuto defertur eodẽ modo reſeruatur, tamquam tacite voluerint à principio cõiuges ſe conformare cum diſpoſitione legis ſtatutariæ vt cenſuit Barto. & alij in l. hæredes mei §. cum ita ad S.C. Trebellia. ſuſè qui alios Surd. deciſ. 322. num. 55.

Tertio probat tex. in d. l. fœminæ illis verbis, Quicquid nuptiarũ ſolemnitate perceperint, &c. Quę ſanè verba apertè ad lucra quę ex conuentionibus hiſce matrimonialibus proueniunt diriguntur.

Quarto probat & tex. in l. generaliter C. de ſecun. nupti. in verbis, quæ de bonis mulieris ad eum deuoluta ſunt, quæ niſi ad conuentionem ſic motam referri poſſunt.

Quinto iuuat §. ſi vero expectet in auth. de nupti. in verbis, omnis eam deſerit proprietatis modus in his quę ad eam ex priori cõiuge venerunt. & in §. quia vero lucra, in verbis, quęcumque lucrati fuerunt ſiue per dotis, vel ſponſalitiæ largitatis occaſionem.

4 Sexto † vt antea dixi, nedum in lucris quę conuentione vel pactis celebratis in matrimonio queruntur, fit reſeruatio, ſed & in his quæ ex diſpoſitione ſtatutoria vel (quod proprius pertinet ad caſum quæſtionis noſtræ) conſuetudine alteri ex coniugibus quærũtur vt ſi cõſuetudine fieret vt apud Gallos quod mulier medietatem lucraretur eorum quæ maritus in vita acquiſiuit; & hanc dixit communem & veram ſentẽtiam in terminis ſtatuti & huiuſmodi cõſuetudinis Nicol. Boer. deciſ. 185. vbi & ſcripſit ſic fuiſſe iudicatum per tres conformes ſententias; & in terminis ſtatuti Roman. in l. ſi cum dotẽ in principio ff. ſolut. matrim. Pau. de Caſt. in l. 2. ff. ſolut. matrim. Alexan. & Iaſ. in l. fina. C. qui teſta. face. poſ. Cremen. ſingul. vltimo Arelata. qui communem in d. l. generaliter n. 49. Ioan. de Garro. in auth. ex teſtamento nu. 56. Ruini conſ. 101. lib. 1. Alciat. de verb. ſigni. lib. 1. nu. 34. Caſſan. Dida. Couar. Pinel. Bertran. Socin. & Pala. Rub. quos citat & ſequitur Matien. in l. 6. glo. 2. n. 3. li. 5. titul. 9. vbi & communem dixit & præter relatos idẽ cenſuerunt Corne. Segur. & Hiero. Grat. quos ſolos refert & probat Ioan. Garci. tract. de coniugal. acqueſ. nu. 8. Ex his videtur lucra meliorationum ex cõuentione habita reſeruari debere filijs prioris matrimonij vbi mulier ad ſecunda tranſit vota.

5 Contrarium † tamen verius eſt nihil ſcilicet huiuſmodi lucrorum reſeruandum fore filijs prioris matrimonij: vna ratione iuuatur hęc opinio irrefragabili, & qua omnia ſupra adducta in cõtrarium diſſoluuntur hæc ipſa eſt; quoniam quæ vxor acquirit in vim huiuſmodi conuentionis ex illius induſtria, opera, & diligentia quam præſtat in conſeruandis vel augẽdis bonis mariti, & proprijs ratione ſocietatis initæ inter eos lucratur; vxor enim vti ſocia effecta laborat in acquirendo & lucrando, quod niſi ſocietas inita foret præſtare de iure non cogeretur vt dixi quæſtio. 61. hac ſectione, vnde † quod ipſa lucratur non titulo lucratiuo ſed oneroſo

6 conſequitur; proinde vti proprium effectũ non reſeruatur filijs prioris matrimonij: Atque in hunc modum intelligenda ſunt iura omnia & traditiones ſuperius relatę quæ de acquiſitis titulo lucratiuo loquuntur, non de his quæ titulo oneroſo, quemadmodum ex Gallicis in conſuetudine illa lucrorum inter virum & vxorem ſcripſit Arnol. in conſuetu:

Google

conſuetu. Burde, §. 9. ad finem Caſſan. in conſue. Burgun. rub. 4. §. 2. num. 6. Carol. Molin. in conſuetu. Pariſien. §. 25. num. 1. & 2. Guilier. Benedic. in cap. Raynuncius in verbo & vxorem nomine Adelaſiam nu. 788. de teſta. Ex noſtris vero Dida. Segur. in l. 3. §. fina. de libe. & poſthu. & in tract. de bon. conſtan. matri. acqui. Pala. Rub. in rub. de donatio. inter virum & vxor. §. 50. num. 35. Grego. Lop. in l. 55. glo. in verbo comunamente titul. 5. par. 5. Dida. Couar. lib. 3. varia. reſolutio. cap. 19. nu. 2. idem Dida. in Epito. de ſponſa. 2. par. cap. 3. §. final. num. 8. Anto. Gomez. in l. 50. Tauri num. 56. Baeca. tract. de non melioran. cap. 11. Eman. Acoſt. in cap. ſi pater de teſtam. in 6. par. 1. in verbo legauit, nu. 35. Telli. Ferdinan. in l. 14. Tau. Ioan. Garci. tract. de expen. & meliora. ca. 13. num. 14. idem Gar. tract. de coniugal. acqueſ. num. 4. Pinel. in l. 1. par. 1. nu. 37. & in l. final. num. 2. C. de bon. mater. Matien. in l. 6. glo. 2. num. 2. titu. 9. lib. 5. ex Italis Ripa. in dict. l. fœminæ num. 43. & 45. C. de ſecun. nupt. vnde caute faciunt hodie viri contrahentes matrimonium, & vxores ad huiuſmodi lucra aſſociantes, qui curant & expreſsim paciſcuntur, vt coniunx lucra emptionum & meliorationū filijs prioris matrimonij ſecundo nubendo reſeruare teneatur. Quemadmodum enim illud pacto efficitur ſic contrario pacto diſſolui poteſt, ad text. in regula nihil tam naturale cum vulgat. de regu. iur. ✝ quinimo vbi ex lege
7 ipſa vel conſuetudine huiuſmodi lucra deberentur vxori, poſſet his illa renunciare iuxta glo. in cap. 2. de dona. inter virum & vxor. vt poſt Ioan. Fabrum, & alios docuit Rodri Xuar. in l. 1. titul. 3. *de las ganancias*, limi. 1. & ante ipſum Pala. Rub. in repe. rub. de donatio. inter virum & vxor. §. 63. num. 1. Anton. Gom. in l. 60. Tau. Caſſan. de cōſuetudine Galliæ loquens in conſuetu. Burgun. rub. 4. §. 2. glo. in verbo. acqueſte num. 15. limi. 4. Matien. in l. 9. glo. 1. n. 1. titul. 9. lib. 5.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarium vtile eſt maritis conficere ante contractum matrimonium in his locis, in quibus fiunt aſſociationes interuirum & vxorem.*
2 *Mulier an conſequatur partē in prædio empto ex pecunia, quam maritus tenebat ante contractum matrimonium.*
3 *Res empta ex pecunia mariti ſubrogatur in locum pecuniæ.*
4 *Rodrici Xuares opinio.*
5 *Hiſpanorum vlterioris Hiſpaniæ opinio.*
6 *Mulier partim conſequitur in emptionibus, quas voluntarie facit maritus ex pecunia quam habebat ante contractum matrimonium.*
7 *Caſſanei opinio.*
8 *Hæreditarium dicitur quod ex hæreditate fuit acquiſitum.*
9 *Pecunia ex re feudali vendita non ſubrogatur in illius locum.*
10 *Hæres ex pecunia hæreditaria emens ſuo proprio nomine ſibi acquirit nec res illa in fidei commiſſum venit.*

QVÆSTIO. LXXVI.

RES A MARITO EMPTAE conſtante matrimonio ex ea pecunia quam maritus ante contractum matrimonij propriam habebat, an veniant cum vxore communicandæ.

1 IN his locis ✝ in quibus in hac prouincia cōuentio, de qua agimus in vſu eſt, crediderūt multi optime facturos maritos, ſi ante matrimonium repertorium conficiant rerū omnium, quas poſsident, quod in regnis Caſtellæ vtiliſsimum fore dixerūt Pala. Rub. de dona. int. vir. & vxo. §. 60. ad finem Matien. in l. 1. glo. 2. num. 2. titul. 9. lib. 5.

2 Subinde ✝ inferunt ex noſtris huius regni iureperitis aliqui quod ſi maritus centum habebat ante contractum matrimonij, & poſt cōtractum illico emat fundum, vel prædium, mulier nullam vendicare partem poſ-
3 ſet ratione dictæ conuentionis; ✝ quia inquiunt pecunia erat mariti propria ante matrimonium, & res empta in pecuniæ locum ſuccedit, proinde vti propria in communione non veniet: Huc pertinet quod res ſubrogata eſt eiuſdem iuris cum illa in cuius locum ſubrogatur argu. l. ſi eum §. qui iniuriarum ff. ſi quis cautio. l. filiæ §. Titia cum vulgat. de condi. & demonſt. Et in terminis probat tex. in l. ſi donatæ res §. ſi ſpōſus vbi Bald. ff. de donatio. int. vir. & vxo. Sic & pretium ex re hæreditaria hæreditarium dicitur vt multis oſtendit Ioan. Gall. in areſti. Galliæ. quæſt. 1. a num. 1. latiſsimè, qui ad vtramque partem diſputat Tiraq. tract. de retract. ligna. §. 32. glo. vnica num. 10.

4 Opinio hęc iuuatur ✝ traditione Rodri. Xuar. in l. 1. titul. 3. verſ. Secundo limita nu. 25. docuit is inibi quod ſi ex pecunia propria vir emerit conſtante matrimonio rem aliquam, dum conſtet de ſua pecuna emiſſa,

res

res omnino efficietur illius citra onus com-
munionis cum vxore ſua ineundæ.

5 Secundo † eadem opinio fulcitur ex his
quę tradiderũt aliqui ex interpretibus Reg-
norum vlterioris Hiſpaniæ; exiſtimarunt ij
maritum conſtante matrimonio fundum cõ-
parantem ex pecunia venditionis fundi pro-
prij quæſiti ante contractum matrimonij, ita
cum ſuum facere vt illius pars nullatenus ad
vxorem pertineat, quamuis iuxta leges re-
gias Regni fructus ſint futuri communes. ſic
enim docuerunt Montal. Rodri. Xuar. Ci-
ſuen. Pala. Rub. Matien. Tiraq. & alij quos
refert Gutier. libr. 2. pract. quæſtio. 117.
num. 2.

6 Contrariam † ſententiam veriorẽ eſſe in
caſu noſtro exiſtimo vt etſi vir ex propria
ante contractum matrimonium pecunia fun-
dum poſt illud contractum emerit, vt in hac
ęmptione pro parte vxor admitti debeat: ea
moueor ratione, quod cum maritus vxorem
in emptionibus aſſociauerit, voluntarie emẽ
do de pecunia propria, vltro voluiſſe videa-
tur vxorem ad partem admittere, maxime
vbi nullam adhibuit proteſtationem, quod
de pecunia propria emebat; cenſetur enim
eo ipſo communicata: ſic tenuerunt aduer-
ſus Rodri. Xuar. Hiſpanici interpretes qua-
les Palac. Rub. quem refert & ſequitur Gu-
tier. in dict. quęſ. 117. nu. 2. ad medium; ean-
dem opinionem ſequitur aduerſus prædictũ
Xuar. Matien. in l. 2. gloſ. 2. num. 6. titul. 9.
lib. 5. Ioan. Garci. tract. de acqueſ. coniu-
gal. num. 63.

Secundo confert in huius ſententię tuitio-
nem text. expreſſus in l. coiri, in verbis, *ſi
quod lucrum ex emptione, venditione, loca-
tione, conductione, &c.* ff. pro ſoci. quem
textum ad id expendit Boeri. in conſuetud.
Bituricen. tit. de conſue. dotierij §. 2. verſic.
Et per prædicta idem videtur; vbi & aſſerit
ita de facto obſeruari: eandem opinionẽ ſe-
quitur Caſſa. in d. rub. 4. §. 2. verbo. acqueſt.
num. 6. licet inibi aliqualiter videatur dubi-
7 tare; & dicit † ſibi videri tutius vt cum ma-
ritus emit de proprijs ſui patrimonij pecu-
nijs, quod declaret in præſentia iudicis ſe
velle rem illam emptam de ſua ſubſtantia
in proprij patrimonij locum ſubrogari, quã
alias non emiſſet: Cæterum tex. in d. l. coiri
quem expreſſum dixit Nico. Boeri. euitari
poteſt; cum intelligatur in emptione, quę fit
conſtante ſocietate de pecunijs communi-
bus non de proprijs: quinimo ita intelligen-
dus eſt vt conueniat titulo; & ſecundũ hunc
intellectum parum iuuat prædictam opinio-
nem, quam tamen veram credo ex ſupra ad-
ducta ratione; cum videatur maritum emen-
do nulla præcedente proteſtatione, voluiſſe
vxorẽ in ea emptione tacite aſſociare; nam
& ſocietas nedum expreſsis verbis, ſed & ta-
cite ex pleriſq. actibus præſumitur, quem-
admodum poſt Barto. & alios multos ſcri-
bit Menochi. pręſump. 56. a num. 1. lib. 3.

8 Non obſtant † nũc adducta ſupra in con-
trariũ nam quod hæreditarium dicatur quod
ex hęreditate acquiſitum fuit perpetuũ non
eſt, vt multis citatis à Tiraq. in d. §. num. 10.
conſtat; quinimo prætium non ſuccedit loco
rei niſi in vniuerſalibus non ſic in particula-
ribus l. qui vas §. fina. ff. de fur. l. labeo §. ſa-
binus de verb. ſignifi. cum alijs ad hoc inſti-
tutum citatis per Molin. de Hiſpa. primo. li.
9 4. cap. 4. nu. 24. 25. † ita fit vt re feudali ven-
dita prætiũ illius loco non ſubrogetur que-
madmodum poſt Afflict. & alios Moli. ſcrip-
ſit dicto loco vbi & idem cenſuit in re ma-
ioratus vendita, niſi in certis caſibus quos ille
10 ſua diſtinctione conciliat. Sed † & in rebus
fideicõmiſſo ſubiectis, vbi hæres ex pecunia
hæreditaria quidquam ſuo nomine emit, nõ
efficitur fideicommiſsi l. poſtulante §. ſed &
in huiuſmodi ff. ad S.C. Trebell. ex pecunia
enim aliena emptum noſtrum eſt. l. ſi vt pro-
ponis C. de rei vindi. vt hæc & alia his ſimi-
lia egregia diſtinctione adhibita nouiſsime
docuit Peregrin. tract. de fidei. articul. 44. a
num. 28. cum ſequent. multis.

Non obſtat ſecundum, cui ſecundum vlte-
rioris Hiſpanię leges ſatisfacit Gutier. in d.
quæſt. 117. num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Noua quæſtio an vbi vxores ſolent ad lucra admitti, admittantur, ſi nihil exprimatur.*
2 *Regula, ſi voluiſſent dixiſſent, in hoc lucro vrget.*
3 *Sententia affirmans verior.*
4 *Factum præſumitur id, quod conſuetum eſt.*
5 *In locationibus ea veniunt, quæ conſuetudine præſtari ſolita ſunt.*
6 *Idem in conductionibus vectigalium.*
7 *In agrorum cultura conſuetudo etiam attenditur.*
8 *Si inſtrumenta nuptialia facta non apparerent ex ſolito iudicabitur vxorem ad lucra admiſſam.*

QVÆSTIO. LXXVII.

AN SI IN CONTRACTV matrimonij coniuges admitti ſoleant ad lucra, ſi dictum nihil ſit nec conuentum, an eo ipſo coniux admiſſa cenſeatur.

NOVA

1 NOVA quæſtio eſt á nullo † tra-
ctata, videtur coniugem admit-
ti ad lucra mariti nõ poſſe, cum
enim conuentiones ſint iuris
ſtricti & ſtricte interpretandę l.
quidquid aſtringendæ de verbo. oblig. cum
vulga. conſequẽter omiſſum pro omiſſo ha-
beatur, conijciendum noluiſſe contrahentes
quãdo loquuti nõ ſunt voluiſſe ad lucra vxo-
2 rem admittere, † quoniã ſi voluiſſent dixiſ-
ſent l.v. §. ſin autem C. de cadu. Tollen. in
verbis, *nam ſi teſtator contrarium volebat,
nulla erat difficultas illud exprimere* : cum
alijs congeſtis per Pedroch. conſil.30. num.
31. Honde. conſi.37.nu. 32.lib.3. cum mul-
tis ab his citatis.

Contrariam exiſtimo veriorem ſuppo-
ſita enim conſuetudine recipiendi vxores
ad huiuſmodi lucra, eo ipſo cenſetur ma-
ritum, niſi aliud conuenerit, admittere
vxorem ad ea ſicuti ſolent cæteri mariti in
3 ea regione. Sic in terminis † augmenti, do-
tis, ſiue donationis propter nuptias, quod
in Cathalonia noſtra eſt pręcipue notan-
dum, docuit Galian. ad conſil. Alexand. in
4 verbo. viginti, numer. 32. factum enim †
præſumitur id, quod conſuetum eſt, ſecun-
dum traditionem Bald. in rubrica C. de
fi. inſ. numer. 8. Bartol. Alexan. Felin. qui
multis ornat in cap. cum M. Ferrarienſis nu-
mer. 3. de conſ. Palac. Rubeus. Nat. & alij
quos refert Surd. conſil. 164. numer. 24.
li.2. & in terminis eiuſdem augmenti idem
Surd. dict. conſil. numer. 33. citans Galian.
& alios.

5 Sic reſpondit Cæphal. † conſil. 144. lib.
2. numer. 22. ea in locationibus venire, quæ
conſuetudine pręſtari ſolita ſunt, etſi nihil
dictum ſit, vbi multa ſcripſit.

6 Id ipſum in † conductionibus vectigalium
ſcripſit Burſa. poſt multos á ſe relatos con-
ſil. 190. num. 24. lib. 2.

7 Et in agrorum † cultura conſuetudo at-
tendenda etſi nihil ſit expreſſum, l. ſi merces
§. conductor vbi Barto. ff. loca. & coacerua-
uit multa de ſolitis fieri vt facta cenſeantur
licet nulla adiecta conuentio ſit, Caroci.
trac. de loca. ſub rubrica de obliga. Quęſtio.
4. verſic. Principalis materia, & verſic. Seq.
vbi de ſolitis agit.

8 Extenditur † traditio ſuperior vt pariter
procedat quando fuiſſent confecta inſtrumẽ-
ta nuptialia, & non apparerent; quia deper-
dita, ex ſolitis enim æſtimandum foret vxo-
rem ad lucra admiſſam fuiſſe ex eiſdem tra-
ditionibus ſupra citatis: & tetigit hunc ar-
ticulum Cancer. noſter in ſuis reſol. li. 3. ca.
7. num. 168. qui inibi alia adduxit, quę vi-
denda.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio bonorum inter hæredes qualiter fiat inita ſocietate inter virum & vxorem.*
2 *Lucrum non dicitur niſi deducto damno.*
3 *Mulier inita ſocietate tenetur ſoluere dimidium eorum, in quibus maritus fuit obligatus.*
4 *Mulier conueniri poteſt ob debitum mariti in ſocietate contracti.*
5 *Dos promiſſa à patre filiæ ſolui debet de bonis communibus in ſocietate acquiſitis.*
6 *Dotatio filiorum ad ſocietatem contractam inter virum & vxorem ſpectat.*
7 *Damna & commoda communicanda in ſocietate.*
8 *Ratio communis improbatur.*
9 *Textus in §. ſed & quidem vetuſtas inſtitu. de exhere. libe. nouo ſenſu percipitur.*
10 *Pater filiæ dotem promittens de bonis proprijs promittere cenſetur.*
11 *Pater dotans filiam tam de bonis maternis quam paternis adhuc de bonis proprijs dotare filiam cenſetur.*
12 *Pater dotans filiam & dicens ſe eam dotare de bonis proprijs filiæ & ſuis, cenſetur de proprijs dotare.*
13 *Mulier an teneatur ſoluere de bonis lucratis partem fideiuſſionis, quam maritus fecit conſtante matrimonio.*
14 *Fideiubens ſua dicitur abuti ſubſtantia.*
15 *Minor fideiubens eo ipſo læſus probatur.*
16 *Fideiuſſionis actus meritorius apud Deum.*
17 *Lucrari dicitur is, qui ſuum adimplet deſiderium & voluntatem.*
18 *Mulier non tenetur ſoluere ex lucratis in ſocietate ea, quæ maritus debet ex fideiuſſione.*
19 *Mulier an habeat partem in emptione facta per maritum ante contractum matrimonij, vbi ſolutio fit conſtante matrimonio.*
20 *Principium diſpoſitionis regulariter attenditur.*
21 *Diſpoſitio regulatur ſecundum principium illius.*
22 *Principium dicitur potiſſima cuiuſque rei pars.*
23 *Opinio authoris qualis.*
24 *Mulier an conſequatur partem rei quam maritus vendiderat ante contractum matrimonium cum pacto de retrouendendo, ſi poſt conſtante matrimonio vſus fuit dicta facultate.*

Redimens

25 *Redimens fundum in vim pacti de retrouendendo vere emere dicitur.*
26 *Mulier an poſsit partẽ petere in ea rei emptione, quæ partim védita fuit partim donata.*
27 *Clauſula & ſi quid plus valet dedit, &c. Quid operetur.*
28 *Donata ſocio non communicantur.*
29 *Societas ſimpliciter contracta tantum extenditur ad adquiſita titulo oneroſo.*
30 *Mulier in diuiſione bonorum non tenetur imputare ea, quæ maritus ludendo vel meretricando alienauit.*
31 *Ludentes & meretricantes in culpa eſſe dicuntur.*

QVÆSTIO. LXXVIII.

DIVISIO BONORVM IN HISCE conuentionibus quomodo facienda ſit, & aliæ plures quæſtiones ad dictam diuiſionem pertinentes enucleatæ.

1 HAC finiam † quæſtione ennuẽrionis de qua in hac ſectione
agimus materiam; ſufficit enim
præcipuas adduxiſſe quęſtiones
& frequentiores magis, quod vt
dixi quæſt. 60. & 61. in paucis tantũ locis hu-
ius vaſtiſsimi principatus tales conuentio-
nes in vſu ſint. Sciendum igitur diuiſionem
bonorum ita fieri debere inter hæredes vi-
ri & vxorem, aut eiuſdem hæredes, vt prius
deducendę ſint expenſæ omnes in huiuſ-
modi emptionibus & meliorationibus fa-
ctæ; rurſus damna & alia, quæ patrimonij
communis ſubſtantiam minuunt; quemad-
modum enim lucra communia ſunt, ſic &
damna communia eſſe oportet, & actione
pro ſocio pro dimidia parte exigi poſſunt
l. cum duobus §. quidam ſagariam l. fratres
§. ſi quis ex ſocijs ff. pro ſoci. l. ſi merces §.
2 vis maior ff. locat. lucrum † enim non dici-
tur niſi deducto damno l. 3. ff. de in rem ver-
ſio. l. ſed ſi adijciatur l. mutius vbi Barto.
3 & alij ff. pro ſoci. Ad † vxorem itaque ſpe-
ctat dimidium ſoluere eorum, quæ vir etſi
4 ſolus contrahendo obligatus eſt; quinimo †
& vxor ſola poſſet inſolidum conueniri ob
partem illam contingentem. l. omne æs
alienum cum l. ſequenti ff. pro ſoci. Palat.
Rub. in rubri. de donatio. int. vir. & vxor. §.
66. num. 2. cum ſequen. Segu. tracta. de bon.
conſ. matri. acqui. num. 6. vbi addentes ad
eum Dida. Conar. lib. 3. varia. reſolutio. cap.
19. num. 3.

5 Ex his † multa inferuntur ſingularia. Pri-
mo infertur dotem promiſſam à patre filiæ,
quę nuptui traditur vel donationem propter
nuptias filio contrahenti matrimonium, ſol-
uendam eſſe ex bonis communibus vbi ac-
quiſita reperiuntur; cenſetur enim promiſiſ-
6 ſe de bonis ex cõmuni ſocietate † cõtractis,
quaſi onus dotandi filios & filias ad ſocieta-
tem pertinere videatur; Rationem red ide-
runt interpretes inferius citandi, quoniam
obligatio dotandi filios contracta fuit conſ-
tante matrimonio, & eſt veluti quoddã de-
bitum naturale cum legali iure coniunctum
d. l. qui liberos cũ ſimilibus de Rit. Nuptia.
debita autem conſtante matrimonio & con-
ſequenter ſocietate contracta ante omnia
exolui debent de lucris communibus vt ſu-
pra dicebam, ita fit vt pater promittendo de
his bonis non de proprijs promiſiſſe cenſea-
tur, id quod legib⁹ vlterioris Hiſpaniæ ſanc-
7 citum fuit; Neq. † à regulis abhorret iuris, cũ
damna & commoda inuicem ſint communi-
canda l. ſi non fuerint §. Ariſto. cum alijs in
principio adductis ff. pro ſoci. vnde & inter-
pretes Hiſpanici ſic cenſuerunt circa leges
illas, quę vt dixi quęſtio. 60. & 61. illico con-
tracto matrimonio cõmunionẽ bonorũ ip-
ſo iure inducunt, ſic poſt Pala. Rube. & Dida.
Segur. reſoluit egregie Dida. Conar. li. 3. va-
ria. reſolutio. ca. 19. nu. 3. & poſt eum ſequuti
ſunt Anto. Gomez. Grego. Lop. & Montal.
relati à Matien. in l. 3. gloſ. 7. num. 7. titul. 9.
Ioan. Gutier. lib. practi. quęſtio. 2. quæſtio.
125. à nu. 1. cũ ſequen. Ioan. Garci. etſi nullo
relato & paucis verbis tract. de côiu. acqueſ.
num. 150. idem videtur dicendum in ſocie-
tate ex conuentione inita inter maritum &
vxorem, cũ eadẽ ipſa ratio in pacto militet,
quę in legibus vel conſuetudine hanc cõmu-
8 nionẽ inducentibus. Verum † ſuperior ratio
non omninò ſatisfacit, dicere enim debitum
dotandi fuit contractũ conſtante matrimo-
nio non ſufficit vt ex eo pater dotẽ promit-
tens de cõmunibus, non de proprijs promi-
ſiſſe cenſeatur, quoniã & hac ratione attenta
idẽ eſſet in cæteris ſocijs, qui vir & vxor non
eſſent; pluſquã rediculum autẽ foret affirma-
re ſocios vnius ſocietatis teneri ad dotatio-
nẽ filiorũ alterius ſocij: vnde ſuperior ratio
explicãda eſt, quod ſcilicet debitũ fuerit cõ-
tractũ durante matrimonio, & ambo vir &
vxor ſocij ſuo quiſq. facto operã dedit pro-
creationi liberorum & conſequenter debito
9 dotandi filios: Eiuſdem † naturę mas & fœ-
mina ſunt, vterq. proprio ſemine formã prę-
bet & generationi incumbit Galeno autho-
re in lib. 1. & 2. de ſemi. Auerro. ad Ariſto. de
genera. lib. 2. ca. 4. Ioan. Ferre. de homi. pro-
cre. lib. 7. cap. 6. Aretin. in peripate. quæſtio.
lib. 5. quæſ. 2. quibus Philoſophorũ locis ve-
rus etſi nouus §. ſed hæc quidem vetuſtas
inſtit. de exhereda. liberor. ſenſus elicitur.

(Sed hęc quidem vetuſtas(ait Iuſtinianus)in-
troducebat, noſtra vero conſtitutio inter
maſculos & fæminas in hoc iure nihil inte-
reſſe exiſtimans, quia vtraque perſona in
hominum procreatione ſimili naturæ officio
fungitur,&c.)
10 Contratium † tamen in ſpecie conuen-
tionis de qua agimus iudicandum eſt; pater
enim promittens dotem filiæ, cenſetur pro-
mittere de bonis proptijs in dubio l.fina.C.
de dot.ptomiſsio. vbi id adnotarunt Barto.
Bald.Angel.Salicet.& alij: quinimo & præ-
11 dictæ † regulæ locus eſt etſi dixiſſet pater, ſe
dotare tam de bonis paternis, quam mater-
nis iuxta traditionem gloſ.communem in l.
1. ff. ſolut. matrimonio idem exiſtimarunt
Burga.Bart. Imol.Aretin.Socin.Pariſi. Iaſ-
ſo.quos ſequitur & refert Ioſephus Ludoui.
deciſio. Peruſi. 21. num.16. Paul. de Caſtr.
Gerard. Capra. Nouel. Alciat. Socin. iuni.
Plot. & alij plures, quos ſerlatim tecenſet
Viui.inter ſuas communes opinio. opini.
12 484.num.13. vbi et ſic iudicatum ſcribit: †
& licet pater diceret ſe dotare de bonis ſuis
& eiuſdem filiæ adhuc communi opinioni
locus eſt. Afflic. vbi Vrcil. ad eum deciſio.
179. Campe. Alciat. Nouel. Crot. Pariſi.&
alij quos nouiſsime tefert & ptobat Surd.
conſil.192.num.29.lib.2.
Non obſtant quæ ſuperius tradidi quo-
niam procedunt ſecundum leges particula-
res vlterioris Hiſpanię, quæ expreſsim ſta-
tuunt patrem dotantem videri dotare filias
de bonis communibus ſocietatis non pro-
prijs; quibus legibus corrigitur diſpoſitio
dict.l.fina. vt citati ſupra interpretes aiunt.
in noſtra ſpecie diuerſum eſt.
13 Secundo † infertur deciſio altetius quæ-
ſtionis, an mulier teneatur ſoluere de bonis
lucratis partem fideiuſsionis, quam maritus
conſtante matrimonio alicui fecit; videtur
enim ipſam teneri, quoniam debitũ contra-
ctũ fuit conſtante matrimonio,& conſequen-
ter damnum dimidiæ partis ad eam ſpectat
d. l. cum duobus §. quidam ſagariam ff. pro
ſoci.& in d.l.omne ęs alienũ eod.titul.Nam
14 etſi † ex hac fideiuſsione non aliud, quã per-
dete maritus poſsit, cum eo ipſo quod quiſ-
quam fideiubet, abuti ſua ſubſtantia dicatur.
vt poſt Alex.nu.14.notauit Iaſ.in l.ſi conſtã-
te nu.158.& Rip.nu. 38.ff.ſolut. matrimon.
Pala.Rub.in cap.per veſtras §.18.a nu.1.de
15 donatio. int.vir. & vxo. propterea † minor
fideiubens eo ipſo læſus dicatur vt reſtitui
poſsit abſque alia læſionis probatione l. ait
prætor §.non ſolum ff.de mino. l.1. C.eod.
tit.Gam.deciſio.162.a num. 1. cum ſequen.
16 † tamen quia fideiuſsionis actus meritorius
eſt apud Deum & homines, vt poſt nonnul-
los ab eo relatos ſcribit Gutier.tract.de iu-
ra.confir.1. par.cap.72.nu.5. & turſus obli-
gat eum pro quo fideiubet obligatione anti-
dorali vt tantundem faciat, cum opus ei ſit.
ad text.in l. ſed etſi lege §. conſuluit, cum
17 vulgat.de petitio. hęredi. tum † etiam quia
ſatis lucrari dicitur is, qui ſuę obſequiũ præ-
ſtat voluntati eam exequendo.gloſ.in l.fina.
ff.de vſu. & habita. luſé qui multos Tiraq.
tract. de retract. conſan. in præfa. num. 25.
Neuizan.conſi.74.num.13.Gram.conſi.22.
num.7. ptoprerea vxorem ad dimidiam te-
18 neri fideiuſsionis videtur. Contrarium † ve-
rius eſt, nihil enim commune habent lucra
emptionum & meliorationum, quę vxor ac-
quirit vti ſocia, cum fideiuſsione à marito
facta: is enim contractus extra ſocietatem
eſt, propterea ad incõmodum mulieris per-
tinere non poteſt. Sic in terminis legum vl-
terioris Hiſpanię tenuerunt Montal. quem
citat & ſequitur Matien.in l.3.gloſſ. 7.num.
3. titul.9. Ayor. Mencha. & alij plures re-
lari per Gutierrez libr.2. practica. quæſtio.
quæſtio.128.a num. 1.cum ſequent. vnde ſi
fideiuſsio aliquo modo pertingere poſſet
emptiones vel meliorationes à marito fa-
ctas vt quia in emptione alicuius prædij fi-
deiuſsit, vt alter pro eo fideiuberet in ſimili
emprione, actus huiuſmodi ad ſocietatem
pertinere videretur, & ideo mulier partem
ſuam ſoluere cogi poſſet, vt ex Ayor.tracta.
de partitio.1.par.cap.8.num.13. deducit &
rectè Gutier.d.quæſ.128.ad finem.
Superiora non obſtant, nam etſi debitum
fideiuſsionis contractum ſit conſtante ma-
trimonio, extra cauſam tamen ſocietatis, id
eſt, vt ſupra dicebam. Neq. lucrũ obligatio-
nis antidoralis, & id quod ex implemento
propriæ voluntatis quiſquam conſequitur
conſiderandum eſt; quoniam id in his po-
teſt caſibus vindicare, in quibus de tertij præ-
iudicio non agitur vt in hac ſpecie: in prę-
iudicium autem eius, qui voluntatem ſuam
adimplet commodum reportari dicitur,
quęmadmodum ex citatis à me interpreti-
bus colligitur.
19 Tertio infertur † deciſio alterius quæſtio-
nis; quid ſi maritus ante contractũ matrimo-
nij fundũ emeret dilata ſolutione, & interim
contrahit matrimoniũ & vxorem aſſociat in
emptionibus & meliorationibus, ſoluit etiã
prętium conſtante matrimonio, an mulier
partem habeat in hac emptione. Et videtur
admittendam non eſſe; quoniam etſi ſolutio
facta ſit conſtante matrimonio, fuit tamen
vera venditio, & ex ea acquiſitum domi-
nium ementi etſi habita fuerit fides de
20 prætio. §. venditæ inſtitu. de rer. diuiſi. †
Secundo quoniam regulariter attenditur
princi-

Digitized by Google

principium actus ſeu diſpoſitionis l. in ra-
tione prima §. ſi Imperator ff. ad l. falcid. l.
Iulianus §. non ſolum ad S. C. Macedo. l. ſi
21 filius C. eod. & finis ✝ huiuſmodi emptio-
nis, ſolutio ſcilicet pretij, trahitur ad ſuum
principium quod regulare eſt in alijs diſpo-
ſitionibus Ruin. conſi. 83. num. 2. lib. 1. a pri-
mordio enim tituli poſterior formatur euē-
tus l. ſi quis ex argentarijs §. initium ff. de
edend. l. 3. §. ſcio ff. de mino. Crauet. conſil.
46 t. nu. 40. & diſpoſitio intelligitur ſecun-
dum ſuum principium l. regula §. fina. de iur.
& fac. ignor. Principium rurſus potentius eſt
fine l. 1. de origi. iur. Crauet. qui ornat con-
ſil. 882. num. 13. Caſſan. in ſpecie huic quæſ-
tioni ſimili in conſue. Burgund. rubr. 4. §. 9.
22 gloſ. de totuts deutes nu. 3. & ſequen. ✝ Prin-
cipium dicitur potiſsima cuiuſque rei pars
dict. l. 1. de origi. iur. vbi Cagnol. nu. 23. vnde
ſi principium attendendum eſt prout atten-
di debet venditio perfecta eſt, conſequēter
res empta à marito illius propria fiet tam-
quam acquiſita ante contractū matrimonij.
23 In hac ✝ quæſtione ſic putauerim iudican-
dum, aut maritus ſoluit prætium de propria
pecunia & hoc conſtat, nulla tunc dubitatio
vt nec in re empta vel illius prętio mulier
partem habere poſsit; aut vero conſtat de
pecunia communi ſolutum fuiſſe prętiū, vel
eſt dubium: vtroq. caſu quamquam vxor ad
rei partem regreſſum non habeat, tenebitur
tamen maritus dimidium prætij refundere
vxori in diuiſione quia præſumitur maritum
de cōmuni pecunia exoluiſſe; ne igitur rem
& prætium habere videatur ſimul, dimidiū
cogetur reſtituere prætium vxori; ſic in ſimi-
li retentis eiſdem terminis poſt Ayor. con-
cludit & rectè Ioan. Gar. tract. de coniugal.
acqueſ. num. 61.
24 Quarto infertur ✝ ad alterius quæſtionis
ſolutionem, an maritus qui ante contractum
matrimonij fundum vel aliam rem vendi-
derat cum pacto de retrouendendo, poſt
contractum autem matrimonium vſus fuit
facultate illa retrouendendi, & oblato præ-
tiorem recuperauit, an vxor in vim huius
conuentionis partem rei conſequi poſsit; &
licet videretur ex ſuperius traditis in pro-
xima quæſtione quod ratione principij &
originis contractus qui attendi debet, vxor
nullam vindicare partem poſsit, quoniam
ante contractum matrimonij venditio fuit
celebrata, in præſenti tamen ſpecie diuer-
25 ſum iudicandum eſt; vere ✝ enim emit mari-
tus conſtante matrimonio, & prætium ſoluit
licet facultatem haberet recuperandi obla-
to prętio, ad notata per omnes in l. 2. C. de
pact. in. emp. & vendi. compo. Sed & cum
maritus ſponte vſus ſit ea facultate contra-
cto iam matrimonio vxorem vltro in ea ad-
miſiſſe cenſetur ad ea quæ dixi quæſtione
pręcedenti verſic. Contrariam tamen.
26 Quinto ✝ infertur in ſocietate inita iuxta
morem dictum in antecedentibus, non poſſe
mulierē partem petere in ea rei emptione
quæ partim vendita fuit partim donata: quæ
noua quæſtio eſt nuſquam ab aliquo tacta; id
contingit cū amicus vel conſanguineus ma-
riti contemplatione vendidit rem aliquā illi
27 non iuſto prætio adiecta clauſula, Etſi ✝ quid
plus valet dedit &c. quę clauſula apponi ſo-
let in emptionibus ad vitandum remedium
l. 2. C. de reſcin. vendi. & quæ clauſula iuxta
receptiorem opinionē operatur tantū in eo
qui verum rei venditæ à ſe valorem ſciebat,
ſecus ſi ignorabat Barto. in dict. l. 2. & in l. ſi
quis cum aliter vbi interpretes de verb. ob-
liga. & poſt Bart. Bald. Salice. Pau. Caſtren.
Alex. Soci. Fabian. Deci. Panor. & alios mul-
tos ab eo relatos dixit communem Cagnol.
in d. l. 2. num. 123. cum ſequent. In eo igitur
quod donatum eſt vltra prætium deſignatum
mulier partem non vindicabit; Rationem
28 huius reſolutionis exiſtimo, ✝ quia iuxta iu-
ris diſpoſitionem donata ſocio etiam ſi do-
narentur quod fortius eſt occaſione ſocieta-
tis ex quo tamen dantur perſonę & non ſo-
cietati, cedunt in vtilitatem donatarij quæ
communicare non tenetur l. ſocium qui in
29 eo §. final. ff. pro ſoci. ✝ tum quod ſocietas
ſimpliciter contracta tantum extenditur ad
acquiſita titulo oneroſo nō ad ea quæ titulo
lucratiuo donationis vel alio huic ſimili l.
coiti cum l. ſequenti ff. pro ſoci. Barto. Al-
beri. Bal. Salice. quos ſequitur & citat Go-
meſi. lib. 2. reſolut. cap. 5. num. 4. Rolan. à
Vall. conſil. 10. num. 8. libr. 1. fusè Gutierr.
lib. 2. practica. quęſtio. 120. num. 6. cum ante
& poſt ſequent.
30 Sexto ✝ infertur ex dictis in principio nō
teneri mulierem in diuiſione bonorum im-
putare ea quę maritus ludendo vel meretri-
cando alienauit, quoniam ludo perdita, lata
culpa amiſſa dicuntur l. pactum C. de colla-
tio. & meretricio conſumpta dolo conſump-
ta cenſentur l. ſi vero §. adoleſcens ff. manda.
de his igitur damnis nihil imputandum eſt
vxori ex d. l. cum duobus §. damna ff. pro ſo-
ci. ✝ quia in ludo & adulterio vtrobiq. culpa
arguitur l. adeo §. penul. in verbis, quod in
alia vel adulterio ff. pro ſoci. l. ſi is cū quo ff.
commu. diuidun. l. coheredes §. cp ex facto
ff. fami. herciſ. d. l. cū duobus §. dāna. & licet
apud interpretes legum vlterioris Hiſpaniæ
his modis perdita vxor ad partem imputare
debeat iuxta communem obſeruantiam il-
lius Regni de qua teſtatur Rodrig. Xuarez.
in l. 1. titul. *de las ganancias*. Gregor. Lop.

Anton. Gomez. & alij quos recenſet Matien. in l. 5. gloſ. 76. num. 7. titul. 9. & Gutier. lib. practica. 2. quæſtio. 120. nu. 7. vbi Burg. Baccam. & alios retulit. Id tamen ex ea obſeruantia tolleratur & quia ex legibus illis competit marito facultas alienandi lucra conſtante matrimonio quæſita vt animaduertit Matien. in dict. l. 5. num. 7. in fine; quæ omnia ceſſant in ſpecie propoſitæ conuentionis & ſocietatis initæ inter virum & vxorem & expreſsim regulanda eſt iuxta iuris communis diſpoſitionem.

SECTIO QVINTA.

PREFATIO.

QVONIAM in prima ſectione actum fuit de donationibus quæ fiunt in capitulis matrimonialibus, in ſecunda actum eſt de vinculis, ſubſtitutionibus, & conditionibus, quæ in his apponuntur; in tertia ſectione varia fuerunt pacta & conuentiones explicatæ, quæ in matrimonij contractu adijciuntur; in quarta proxima de ſocietate inita inter maritum & vxorem actum eſt; ſupereſt vt in hac extrema tractemus de renunciationibus, quæ per filios & filias potiſsimum fiunt in contractu matrimonij, dum dote contentæ bonis renunciant paternis & maternis.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio donatio eſt.*
2 *Renuncians in alterius fauorem eidem donare cenſetur.*
3 *Donatio non præſumitur.*
4 *Donationis coniectura vbi alia capi poteſt, capienda eſt.*
5 *Renunciatio in dubio non præſumitur.*
6 *Renunciationis coniectura capienda non eſt.*
7 *Renunciationes ſtrictiſsime interpretandæ.*
8 *Renunciationes nihil aliud continent, quam quod expreſſum eſt.*
9 *Renunciare iuribus ſibi competentibus nemo præſumitur.*
10 *Pactum & renunciatio qualiter differant. ex gloſæ opinione.*
11 *Pacti & renunciationis differentia in quo conſiſtat.*
12 *Verba renunciationis parte præſente prolata vim pacti habent.*
13 *Mens potius quam verba attendenda.*
14 *Pactum de liberando ſi non valet eo modo, quo agitur, valet vt valere poteſt.*
15 *Renunciatio parte præſente & tacente facta, vim pacti ſuſtinet.*
16 *Donatio facta parte præſente licet tacente valet.*
17 *Renunciationis & pollicitationis differentia qualis.*
18 *Renunciatio facta parte abſente acceptata nomine illius, ſequuta poſt ratificatione, vim pacti habet.*
19 *Renunciatio quæ vim pacti habet ſic ſuſtinetur dum ea, quæ pertinent ad pacti ſubſtantiam interueniat.*
20 *Laudum vltra contenta in compromiſſo latum nullum.*
21 *Exceptiones, quæ aduerſus laudum emologatum competunt.*
22 *Renunciatio in ſcriptis facta vim pacti habet, etſi acceptata non fuerit.*
23 *Confeſsio parte abſente facta in ſcriptis plenè probat.*
24 *Renunciatio in iudicio facta calore iudicij ſuſtinetur.*
25 *Renunciatio in iudicio facta, acceptatione indiget.*
26 *Renunciatio acceptata vim pacti habet, quando ius, quod renunciatur re ipſa competit.*
27 *Renunciatio hæreditatis viuentis nulla.*
28 *Viuentis beneficium impetrari non poteſt.*
29 *Renunciatio illius qui de morte teſtatoris dubitat nulla.*
30 *Renunciatio, quæ vim pacti habet ſi in futurum conferatur, ius re vel ſpe competens continet.*
31 *Renunciatio in dubio ius futurum non comprehendit.*
32 *Diſpoſitio quæuis ad futura non extenditur.*
33 *Iuramentum ſemper intelligitur rebus in eodem ſtatu manentibus.*
34 *Renunciatio per fratrem vel ſororem alteri facta contemplatione matrimonij, intelligitur ſi matrimonium ſequatur.*

QVÆS-

QVÆSTIO. LXXIX.

RENVNTIATIONEM VIM donationis habere, neque ipſam præſumi: Rurſus in quo differat à pacto, & alia curioſa indagine declarata.

1 RENVNCIATIONEM † donationem fore veteres prodiderunt ex l.poſtquã liti C.de pact. l.ſi quis delegauerit vbi Bartol. de ſolutio. Deci. in d.l.poſtquam liti num.15. Curti.iuni.num.5. Menochi. qui alios memorat in commen.de præſump.lib.3.præſump.45.num.11.idem Menochi. lib.6.præſump.41.num.2. vbi Tiraquel. præterijt.fuſius diſerentem & alios multos in hãc adducentem ſententiam in l.ſi vnquam verbo donatione largitus, num. 173. C.de reuocan. donatio. & in præfatio. eiuſdem le-
2 gis num.129.& dixit † Bald. in l.quod dotali quæſt.5. C. de collatio. quod alteri renuncians eidem donare cenſetur, alios recenſet Surd. deciſio.14. num.2. & in ſpecie de renunciationibus, quæ à filijs parentibus fiunt vt donationes videantur Bald. in l. pactum dotali quæſt.8. C.de collatio. Crauet. conſil.142.num.7. Menochi. conſil. 6.num.
3 5.libr.1.idem conſil.371.num.17.libr.5. † Ita fit vt cum donatio renunciatio ſit, & donatio non præſumatur, ſed fatuitas potius vt noſtri dixerunt Bald. aſſertore in conſi.189. in fine lib.2.Surd. qui egregie tract. de Alimen.titul.6.quæſ.1.num.5.& 9.quinimo error Iaſſon.qui veteres refert in l.iuriſgentiũ
4 §.ſed cum nulla mem. 28. de pact. † Et vbi alia quam donationis coniectura capi poteſt hęc capienda ſit.l.eleganter §.qui reprobos de pigno.actio.l.ſi cum aurum ff. de ſolutio. Menoch.in commen. de arbi.iudi.quęſt.lib.2.caſu.88.a num.1.idem lib.præſ.3.præſum.22.num.11.& præſ. 71.num.2. Surd.tracta. de Alimen.tit.6. quęſ.1.a nu.4.5.& 6.idem Surd.conſi.431.num.18.& deciſio.317. nu.
5 23. Sic † neque renunciatio præſumetur in dubio, donationis inſtar Menochi. d. præſump.45.lib.3.num.11.& præſum.41.num.2. Tiraquel. Surd.& alij ſupra citati nouiſsimè Peregrin. conſil. 93. num.3. & tract. de
6 fidei.artic. 52.num. 25. † Et vbi alia coniectura quam renunciationis capi poteſt capienda erit Surd.conſi.321.num. 61.libr.3. Pariter cum donatio renunciatio ſit neque inter patrem & filium regulariter præſumetur Menoch.in commen.de præſ.libr.3.præſum.30.num.29.

7 Hinc conſequenter † docuerunt omnes renunciationes preſſe & ſtrictim interpretãdas eſſe Alex.conſi.115.libr. 5.Natt.conſil. 78.num.6.Menochi.qui multos conſil. 1.nu, 216. Gail.obſerua. 77.num. 5.libr.2.Pariſi. Zaba.Calde. Deci. Gozadi. Tiraq.Decian. Riminal.Purputa.Beret.Paſet. Gabri.quos citat Surd.conſi. 431.num. 20.libr.3.vbi & refert Gabr.dict.conſil. dicentem quod huiuſmodi renunciationes ſtrictiſsime interpretantur, tam reſpectu rerum & iurium, quam perſonarum.

8 Inde ſequitur † renunciationes reſtringi ſolere vt non alia quam expreſſa contineãt. ideoq. ad extranea trahi non poſſunt Alex. Cæphal. Burſat. Becci. Riminal.& alij citati
9 ab eodem Surd.d. conſ.431. nu.15. † Neq. cenſetur aliquis in dubio renunciare iuribus ſibi cõpetentibus ca. ſuper hoc de renuncia. coaceruat Bald. Tiraq.Deci. Crauet.Pariſi. Natt. Cæphal.Gabr.Decian.Menoch. idem Surd.d.conſi.nu.16.vbi nu.17.ſcribit authoritate Cuman.Alex. Ruin.Decian.& Meno. quod potius præſumitur error quam renunciatio. His & alia egregia ſimilia adiungit Surd.d.conſi.431.a nu.12.cum ſequent. li.3.

10 Pactum † vero & renunciatio authore Accurſio in l.1.in gloſ.magna ff.de pact.in hoc differunt,quod pactum duorũ conſenſu perficitur, Renunciatio ſolius renunciantis volũ-
11 tate; Pacti itidem † natura eſt vt obliget paciſcentem in futurum ad non petendum licet verbis expreſsis nihil dictum foret l.talè pactum in princi.vbi gloſ. ff.de pact.Salice. in l.1.num.7.eodem titul.Rurſus qui renunciat ſolum agit vt renunciatum à ſe abdicet, & in alterum alienet,ſed qui paciſcitur ſe eo ipſo obligat ad numquam petendum in futurum.ſic Iacob. Butrica.in dict. l. 1. C.de pacti.quem inibi ſequuntur Bart.Cyn.Bald. Salicet. & omnes. ſubinde inferunt non valere ſimplicem renunciationem iuris futuri, licet valeat pactum, quia renunciatio huiuſmodi non ſuſtinetur niſi detur aliquid, quod renunciari de præſenti poſsit, at quod quis nondum habet renunciare non poteſt.

12 Sanè † vbi renunciatio fit parte præſente de cuius intereſſe agitur, eo in caſu ſuſtinetur in vim pacti, & tollitur ius de futuro cõpetens. Barto.in d.l.1. poſt principiũ verſic. Vlterius oppono.vbi & ſcribit hanc opinionem fore Iaco. de Areti. quam ſibi placere affirmat, quia verba renunciationis parte præſente prolata habent vim pacti obligatorij de non petendo in futurum vt modo dicebam,ex d.l.tale. pactum vbi gloſ.& cæteri Peregrin.tract.de fideico. artic. 52.nu. 11. Sed & dixit egregie Salice. in eadem l. 1.num.7.quod etſi verba ſonarent in renunciationẽ adhuc cenſeretur pactum, cũ mens
13 potius † quã verba attẽdi debeant.ad tex.in
14 l.etiã cum vulgat. C.de iur.doti. tum † quia

vbi deliberando agitur ſi nõ valet quod ago
vt ago valet vt valere poteſt. l.ſi vnus §. pe-
nulti.ff.de pact.

15 Neq. vbi ꝉ pars tantum præſens eſt & ac-
ceptat renunciatio vim habet pacti, ſed &
vbi præſens & tacens, habetur enim tacitur-
nitas pro expreſſa quia agitur de commodo
tacentis ita Cyn.in d.l.1.num.2.ex l.qui pa-
titur ff.manda.glo.inſignis & famoſa in cap.
ſicut de electio. in 6. & habet vim pacti in
hac etiam ſpecie; & Cyn. opinionem dixit
veram & communem Alexan. ibidem nu.5.
poſt Caſtren.num.6.Iaſſ.nu.17. Deci.nu.26.
Curti.ſeni.in repeti.num.26. qui & receptã
dixit, vbi pars præſens tacuit.Curti.iuni.nu.
38.qui & receptiſsimam repetit, & ab ea nõ
diſcedendum dicit. Goza.num. 19. & com-
munem affirmat Zuchar. num.134.vbi mul-
tas adduxit rationes & argumenta in tuitio-
nem communis ſententię, & ſimul obiectis
Ripæ reſpondit. Hiero.Cagno.nu.69.& 70.

Adſtipulatur ſuperioribus ea quę dixi hoc
16 libro ſectio.1. quæſt. 5. ad finem vbi ꝉ mul-
torum ſcripſi authoritate donationem alicuĩ
factam expreſſe non acceptatam valere, dũ
tamen pars foret præſens licet tacens, quia
taciturnitas pro acceptatione habetur quo-
niam agitur de commodo illius.

17 Hinc obiter ꝉ inter renunciationem quæ
fit parte præſente & tacente & inter pollici-
tationem diſcrimen adnotandum eſt quoniã
pollicitatio tunc fit cum promittitur aliquid
pęnitus abſenti l. pactum ff. de pollicita. &
mando abſentis conſenſus non intercedit
expreſſus vel tacitus authore Alberi.in l. iu-
riſgentium §.quinimo ff. de pact.

18 Eadem ꝉ communis opinio vindicat quã-
do pars eſt abſens ſed aliquis nomine illius
acceptat renunciationem dum ſequatur poſt
ratificatio abſentis, inducitur enim tunc pa-
ctum cuius vi renunciatio ſuſtinetur docuit
eruditè Panormi.in cap.ex multiplici nu.7.
ex.de decim. Imol. & alij multi quos refert
& ſequitur Surd.conſ.267.nu.21.lib.2.idem
Surd.conſ.136.num.10.lib.1.

19 Sic autem ſuperiora ꝉ declaranda ſunt vt
valeat renunciatio in vim pacti dum tamen
quę ad pacti naturam & ſubſtantiam perti-
nent interueniant. vnde ſi deficiant eiſdem
modis quibus pactum infringi poterit: cele-
bris traditio Surd. conſ. 136. num.53. cum
ſequent.lib.1. vbi † ſimile de laudo adducit
20 vltra contenta in cõpromiſſo lato quod nul-
lum eſt l.non diſtinguemus §.de officio ff. de
arbi.ſuſtinetur tamen in vim pacti vel tran-
ſactionis vbi emologatum à partibus ſit.glo.
in l.2.vbi cæteri C.commun.vtri.iudi. atta-
21 men ꝉ aduerſus laudum ita emologatũ dan-
tur omnes exceptiones quæ dantur aduerſus
pactum, citat Angel.Deci. & Cacialup. vnde
quemadmodum in pacto adeſſe debet ſimul-
taneus conſenſus l.1.ff. de pact. ſic in renun-
ciatione, quod ille latius proſequitur illic:
intelligendus eſt Surd. de conſenſu tacito
vel expreſſo vt in ſuperiorib' dixi alias ma-
le & aduerſus communem loqueretur.

22 Porro ꝉ renunciatio in ſcriptis facta vim
habet pacti licet acceptata non fuerit, per-
inde enim eſt ac ſi facta fuiſſet parte præſen-
te Rip.in d.l.1.num.19.C.de pact.quem ſe-
23 quitur Surd.conſ.136.num.12.lib.1. ſicut ꝉ
in confeſsione quę facta parte abſente non
officit, facta tamen in ſcriptura plene pro-
bat. l. deſiderium vbi Bald.C.de po.Barto.
Marſil.& Crem.relati ab eodem Surd. dict.
conſ. num.13.

24 Equidem ꝉ renũciatio iuris proprij in iu-
dicio facta licet videatur quod vti calore iu-
dicij fomentata nulla egeat acceptatione
propter iudicis pręſentiam.glo.in l.1.de cu-
rato.bo.dand.Iaſſ.in d. l. 1. num. 15. C. de
pact.vbi teſtatur ita omnes tenere Gozadi.
nu.7.Deci.Rip.Zuchar. Cagnol. & alij quos
25 refert Surd.conſ.136.nu.11. lib.1. tamen †
niſi à iudice acceptetur non nocet renunciãti
ex magis recepta ſententia Bal.Alex.Curti.
ſenio.Gozadi. Iaſſ. Curti.iuni.Rip.Zuchar.
Cagno. Ruin. Rolan. quos coaceruat & ſe-
quitur idem Surd. d. conſ. 136. num.56. ad
medium verſi. Secunda vero reſponſio.quæ
vera eſt opinio; & eandem ſequitur non rela-
tis ſuperioribus Peregrin. tracta. de fideico.
arti.52.num.11.

26 Ad hęc notandũ ꝉ ſummopere (hinc enim
ſuperiora omnia declarantur) quod licet re-
nunciatio valeat in vim pacti quãdo fuit ac-
ceptata expreſſe vel tacite, id intelligẽdum
quando ius quod renũciatur cõpetit re aut
ſaltim ſpe probabili & à iure non improba-
27 ta: Exemplum ꝉ in eo qui renunciat iuri ſibi
competenti in hęreditate viuentis cuius ſpes
improbata eſt à iure l.poſt emancipationem
§.final.ff.de libe. legat.l. qui ſuperſtitis vbi
glo.& alij ff.de acquit.hęredi.Bart.& cęteri
28 omnes in d.l.1.C.de pact. proinde ꝉ nec vi-
uentis poteſt impetrari beneficium ad tent.
in ca.1.de cõceſsio.præben.ſpes enim mor-
tis alterius improbata eſt ca.2.de conceſſio.
29 præben.glo.in regula Cancella.20. Simile ꝉ
exemplum perhibet Bart.in d. l. 1. quando
renuncians dubitat de morte teſtatoris neq.
enim huiuſmodi renunciatio probatur à iu-
re; parificantur enim duo ij caſus vel quod
teſtator viuat aut quod de eius dubium ſit
morte Bal.in d.l.1.num.6.& Alex.nu.4. vbi
ſcripſit notandum ſecũdum omnes Cagnol.
num.60. vbi igitur ius nec re aut ſpe proba-
bili competit renunciatio non valet.

Verun-

30 Veruntamen † vbi verba renunciationis
queͅ in vim pacti valet in futurum conferren-
tur ius re vel ſpe competens renunciari poſ-
ſet l. nec nos C. de cap. & poſt. reuer. l. 1. §.
quod ait in ſecundo ff. quo legato. ſic poſt
Barto. Caſtren. in dict. l. 1. C. de pact. num.
7. poſt Angel. ibi, & fore communem teſta-
tur Curt. ſeni. num. 30. Iaſſ. num. 13. Deci. nu.
32. Gozadi. num. 15. & communem repetit
Curti. iuni. num. 48. Cagnol. num. 60. cum
multis ſequent.
31 Renunciatio † autem in dubio non inclu-
dit ius futurum etiam ſi renunciatio iurata
foret quia reſtringitur ad ius quod de præ-
ſenti competit capi. 2. vbi Panor. in 2. nota-
bili Anto. & alij ex. de renuncia. Socin. in
conſi. 50. ad finem li. 1. alios citat Surd. con-
32 ſil. 70. num. 7. lib. 1. † generale eſt enim in
quauis diſpoſitione vt ea ad futura non ex-
tendatur l. quod ſeruius vbi gloſ. ff. de con-
dic. ob cau. l. quæro §. inter locatorem ff. lo-
cat. cum latè congeſtis per Tiraq. in præfa-
tio. l. ſi vmquam num. 166. cum ſequent. C.
de reno. dona. Natt. conſ. 50. nu. 2. Cæphal.
conſi. 118. num. 31. Neuizan. conſi. 65. num.
28. Becci. conſi. 58. num. 23. alios Menochi.
conſi. 27. num. 28. lib. 1. Oſaſ. deciſio. Pede-
33 mont. 91. num. 2. Surd. deciſ. 163. num. 13. †
Et iuramentum ſemper intelligitur rebus in
eodem ſtatu remanentibus ſecundum gloſ.
& alios in cap. quemadmodum de iur. iur.
Tiraq. & alij nunc relati.
34 Extremo † renunciatio per fratrem vel ſo-
rorem alteri facta intuitu & contemplatio-
ne matrimonij conditionem tacitam habet
ſi ſequatur ideo eo non ſequuto irritatur, ſic
in terminis Alexan. Rauden. conſi. 41. num.
1. li. 1. etiamſi adeſſet iuramentum vt idem
Raud. ibi num. 2. quod eſt notandum.

SVMMARIVM.

1 *Filius poteſt ſe priuare hæreditate paterna.*
2 *Filius poteſt conſentire præteritioni vel exhæredationi paternæ.*
3 *Primogenitus poteſt iuri primogenituræ renunciare.*
4 *Ius nondum competens remitti poteſt.*
5 *Ius ſpe debitum renunciari poteſt.*
6 *Beneficium in inuitum non confertur.*
7 *Renunciare fauori ſuo quilibet poteſt.*
8 *Propoſitum in propoſito quod operatur, idem oppoſitum in oppoſito.*
9 *Filia quæ nuptui traditur de iure ciuili renunciare hæreditati paternæ vel maternæ non poteſt.*
10 *Ius publicum priuatorum conuentione remitti non poteſt.*
11 *Succeſsionum iura ob publicam vtilitatem introducta.*
12 *Ratio communis improbata.*
13 *Filij ad paternam reuerentiam non pactis ſed meritis ſunt vocandi.*
14 *Ratio interpretum ſubuerſa.*
15 *Pacti affirmatiui vel negatiui differentia.*
16 *Filij modico contenti ſæpius lucroſæ hæreditati renunciant.*
17 *Didaci improbatio.*
18 *Soliciti homines eſſe non debent de hæreditate viuentium.*
19 *Didaci ratio.*
20 *Didaci ratio improbatur.*
21 *Ratio authoris noua.*
22 *Fœminæ verecundiores ſua natura viris.*
23 *Mulierum conſilium fragile.*
24 *Mulieres ſua natura imbecilles.*
25 *Mulieres facile decipiuntur.*
26 *Opinio authoris.*
27 *Textus in cap. quamuis pactum de pact. in 6. declaratur.*
28 *Ratio authoris noua.*
29 *Text. in l. non putauit §. ſi quis ſua manu ff. de bono. poſſe contra tab. declaratur.*
30 *Taciti & expreſsi eadem virtus.*
31 *Expreſsi maior eſt virtus quam taciti.*
32 *Tollerantur multa quæ in pactum deduci non poſſunt.*
33 *Text. in l. 1. & in l. cum proponas C. de pact. declaratur.*
34 *Fideicommiſſum renunciari poteſt.*
35 *Pactum de non ſuccedendo in contractu matrimonij factum nullum.*
36 *Pactum de non ſuccedendo conſuetudine roboratur.*
37 *Emancipatio à patre facta accepta pecunia, & cum pacto ne ſibi filius vmquam ſuccedere poſsit, ſuſtinetur.*
38 *Patronus qui vt ſeruum manumittat pecuniã accipit contra tabulare liberti teſtamentum non poteſt.*
39 *Pater pecuniam accipiens à filio in præmium emancipationis non turpiter facit.*
40 *Opinio authoris qualis.*
41 *Pactum de non ſuccedendo à patre factum filio emancipato valet, ſi tantundem recepit à filio quantum legitima illius aſcendebat.*
42 *Pactum patris de non ſuccedendo cum filium ſuum naturalem legitimat, valet.*
43 *Declaratio authoris noua.*
44 *Filius renunciare poteſt hæreditati patris iam mortui.*
45 *Filius vel filia hæreditati paternæ vel maternæ adhibito iuramento de iure canonico renunciare poſſunt.*
46 *Renunciationes quæ fiunt per filios vel filias in contractu matrimonij quibus ex cauſis fiant.*
47 *Cornei improbatio.*

48 *Parentes ſub ſpe ducendi aliam in vxorem curant vt filij hæreditati renuncient.*
49 *Ratio Cornei improbatur.*
50 *Renunciationes quæ per filias fiunt in contractu matrimonij vt plurimum ad commodũ filiorum maſculorum fiunt.*
51 *Opinio authoris.*

QVÆSTIO. LXXX.

PACTVM VEL RENVNCIAtio per filiam dote cõtentam facta, qua bonis paternis vel maternis renunciat, an iure valida ſit. vel improbata multa hinc inde non parua diligentia tractantur.

OCCVRRIT nunc inquirere an renunciario per filiam facta vbi dote contenta renunciat in capitulis matrimonialibus hæreditati paternæ, valeat nec ne: & valere multa ſuadent argumenta.
1 Primum † quod poſsit filius libere paterna ſeipſum ſucceſsione priuare l. non putauit §. ſi quis ſua manu ff. de bono. poſſeſsio.
con.tabu. l. filio prętereo ff. de iniuſt. teſtam.
2 quorum † authoritate probatur poſſe filium
conſentire exhæredationi, vel præteritioni
á patre factæ; conſequenter ſeipſum hæreditate priuare. tenuerunt Deci. in l. nemo fraudare de re. iur. Rodri. Xuar. Alexand. idem Deci. Angel. Curti. inni. Dida. Couar. quos citat communem dicens Mencha. tracta. de ſucceſsio. creatio. §. 10. num. 529. ad medium verſicu. Eſt tamen verum, licet antea num. 528. illam impugnauerit eandem relatis multis communem dixit Dida. in cap. Reynaldus §. 2. num. 2. de teſtamen. Gutier. in cap. quamuis pactum num. 25. de pact. in 6. Quinimo ſola taciturnitate poteſt filius exhęredationi vel pręteritioni conſentire l. ſi filius ff. de libe. & poſthu. vbi gloſ. & Barto. idem Mencha. eodem tractatu §. 26. num. 109. Dida. dict. §. 2. num. 2. & Gutier. vbi ſupr.
3 Secundo non † parũ vigere videtur quod
poſsit primogenitus iuri primogeniturę renunciare & ſe ab ea abdicere in alterũ transferendo. cap. quam periculoſum vbi gloſ. 1. quæſtio. ſic & gene. cap. 25. vbi Eſau. exiguo & vili edulio remiſit ius primogeniruræ fratri ſuo ſecundo genito. & ad Hebre. cap. 12. Panormit. Ancharra. Præpoſi. Hoſtien. & cæteri omnes in cap. licer ex. de voto Iaſſo. in l. pactum quod dorali num. 4. de collatio. Co. Guiller. Benedic. Tiraquel. Licier. Mathe. de Afflict. Burg. de Paz. & alij quos referr & ſequitur iuxta diſpoſitionem iuris cõmunis, licet minimè quoad primogenia vlterioris Hiſpaniæ Ludouic. Molin. tracta. de Hiſpa. primo. lib. 1. cap. 6. num. 44. verſic. Decimo ſeptimo alia communis regula; conſequenter videtur huiuſmodi renunciationem de qua agimus valere.
4 Tertio † iuuat poſſe quemquam remitte-
re ius nondum ſibi competens in alterius hæreditate, & valet remiſsio l. 1. l. cum proponas C. de pact. vbi poſt Bartol. Bald. Salicet. Angel. Alex. Iaſſo. cæteri omnes ad-
5 notarunt. † Poſſunt enim in pactum deduci
& renunciari ea, quæ vel ſpe tantum nobis, vel competunt, aur poſſunt deberi dict. l. 1. l. quoties ff. de Nouatio. l. ſub conditione de ſolutio. ornat Peregri. tract. de fideico. arti. 52. num. 14. vbi loquitur in terminis dict. l. 1. C. de pact. alios adferens: nihil igitur mirum ſi poſsit filia renunciare hæreditati paternæ vel maternæ.
6 Quarto † adſtipulatur quod niſi daremus
poſſe filium id efficere inuito, & nolenti beneficum conſerretur, id autem iuris regulis aduerſatur l. inuito de reg. iur. l. inuitus §. quod cuique eod. tit. l. hoc iure §. non poteſt ff. de donatio. l. nec emere C. de iure delib. qui textus expreſsim de hæreditatis ademptione loquitur ibi, nec hęreditatẽ adire &c.
7 poteſt enim † quilibet fauori ſuo renunciare
ad tex. in l. ſi quis in conſcribendo C. de pac. l. penul. C. de Epiſ. & Cleri.
8 Quinto † quod operatur propoſitum in
propoſito operatur oppoſitum in oppoſito l. fina. §. final. de legat. 3. l. final. C. de ſent. paſſ. Neuizan. conſil. 70. num. 24. Ariſtot. quem refert Bald. in l. 1. num. 4. C. quan. lice. ab emptio. diſce. Tiraquel. qui multos tract. de retract. conſan. §. 12. gloſſ. 1. num. 16. Crauet. conſil. 195. num. 6. Surd. conſil. 151. num. 31. libr. 2. & diſpoſitum in vno & in alio diſpoſitum cenſetur l. fina. vbi Iaſſo. C. de indic. vidui. tollen. Neuizan. conſil. 38. num. 13. vnde cum pactum de ſuccedendo. ſit á iure improbatum, quoniam inducitur ex eo votum caprandæ mortis, & in huiuſmodi pacto ſeu renunciatione de non ſuccedendo ceſſat illa ratio, & diſpoſitio cap. cum ceſſante cum vulgat. de appella. conſequenter valere debet.
9 His non † obſtantibus contrarium ſanc-
cierunt Imperatores, qui indiſcriminatim ſtatuere pactum, vel renunciationem á filia factam dum nuptui traditur, qua ſe non petituram bona paterna vel materna promittit, minime valere l. pactum quod dotali C. de pact. l. pactum dotali C. de collatio. Horum iurium rationem multipli-
10 cem eſſe interpretes docuerunt. Prima †
quo-

quoniam publicum ius priuatorum conuentionibus tolli nequit ad textum vulgatum in l. ius publicum ff. de pact. cum ſimili-
11 bus. at † ſucceſsio authoritate legis debetur pro publica vtilitate introducta vt mediante ipſa propagatio quædam æterna & veluti conſeruatio humanę ſocietatis fiat l.
12 final. ff. de legi. hæredi. Verum † hæc ratio quæ ab interpretibus traditur non tuta eſt quoniam poteſt filius ſeipſum ab hæreditate priuare nedum expreſſe,ſed & tacite conſentiendo exhæredationi de ſe factę vt ſuperius dixi:prætera ratio hæc nimis generalis eſt, ex ea enim ſequeretur nullo caſu filios vel filias poſſe ſucceſsioni parentum renunciare, cum tamen multi caſus ab interpretibus recenſeantur, in quibus id licet etiam ſecluſo iuramento.

13 Secundam † ſcripſerunt rationem quod ſcilicet indecens videatur,& veluti paternæ charitati contrarium,vt filij ad paternam reuerentiam & illius obſequia pactionibus aſtringantur,qui meritis potius id efficere debeant dixit Iuſtinian. in l. ſi quando §.1. C. de inoff.teſtam. quam rationem poſt veteres & Dida. reddit in cap. quamuis pactum
14 3.part.num. 1. de pact. in 6. Sed † neq. hæc arridet ratio, nam text. in d.§.1.loquitur in pacto affirmatiuo de ſuccedendo,nos in ne-
15 gatiuo, inter vtrumq. † autem lata eſt differentia;primum enim votum captandę mortis inducit; ſecundum minime. Rurſus pacto affirmatiuo conuenit ratio illa reddita per Iuſtinianum in d. §. 1. ſcilicet vt non valeat pactum de ſuccedendo patri, quia filij hac ſuccedendi ſpe non ſunt aſtringendi ad paterna obſequia, qui alioquin ſecluſis pactionibus illi ſeruire & obſequia præſtare tenentur;hæc autem ratio pacto vel renunciationi de qua agimus non quadrat, etſi enim non valeret talis renũciatio,filij ad obſequia patri præſtanda non aſtringerentur.

16 Tertiam † rationem prodiderunt interpretes quare pacta hęc improbantur; quia filij renunciantes modica quantitate contenti magnum remitterent incertum & incognitum.Ceterum leges ſubditos talem ſubire iacturam non patiuntur vt modico contenti à lucroſa priuentur hæreditate argu. l.cũ hi. de tranſac.& quę ibi glo.& alij Deci. conſil.
17 474.nu.4. Rationem † hanc impugnauit Dida.in loco nunc citato , quia inquit poteſt quiſquam renunciare iuri de futuro l.1.C.de pact. maximè conſentiente eo,de cuius hæreditate agitur l.fina.C.illo.titu.de pact.dixi hoc lib.ſectio.1. quæſt.2. & 3. quare cum in caſu d.l.pactum dotali conſenſus interueniat paternus, ſequitur renũciationem ex eo inualidam iudicari nõ poſſe, quia remittatur futura hæreditas modico accepto:His addẽdum quod tex.in d. l. 1. & in d.l.fina.C.de pact.loquũtur indiſtincte & generaliter,poſſe renũciari ius de futuro, ſiue quid modicũ, aut magnum recipiatur,intercedente tamen conſenſu illius,de cuius agitur hæreditate.

18 Tertiam † reddunt rationem ſcriptores, quia ſicut non debet eſſe quiſquam ſolicitus de hæreditate viuentis quærenda l. 2. §. interdum ff.de vulga.d.l.1.cũ ſimi. C.de pact. ſic nec de ea amittenda vel renuncianda:ſed hæc ratio deterior eſt,quoniam vt modo dicebam licet voluntate eius, de quo agitur, ſuper illius hæreditate paciſci, tum licet filio ſe abdicare à ſucceſsione paterna voluntarie,dixi in principio queſtionis;Tertio,lata eſt differentia inter pactum affirmatiuum de ſuccedendo & negatiuum,illud votũ captandę mortis inducit,hoc minimè, vt modo aliàs multas preteream.

19 Quartam † rationem addidit Dida. in d. cap.quamuis pactum 3.par.in initio.num.1. ad medium,non valere renunciationem quia filius etiam conſentiente patre non renunciat, neq.renunciare poteſt regulariter legitimę portioni,quę ſibi in bonis parentũ debita eſt, vt dixit ſe ſcripſiſſe in cap.Reynal-
20 dus §.2.nu.2.de teſtam. Indigna † certè tanto viro ratio, nuſquam enim auditum eſt , nõ poſſe filium expreſſe legitimę portioni renunciare. l. ſi quando §. & generaliter C. de inof.teſta.vbi à Barto. cæteri omnes docuerunt.aſſerit communem ex multis Graſſ. in §.legitima queſtio.3.num.11.12. Sed & idẽ Dida.in eo ad quem ſe refert loco contrariũ aperte affirmat,dum multis oſtẽdit rationibus poſſe filium conſentire grauamini legitimę à patre adiecto in teſtamento, nec non poſſe exhęredationi,& pręteritioni paternæ conſenſum præſtare, & ſe ab hęreditate priuare id ipſum Gutier.in locis ſupra adductis.

21 Quintam † ſuperaddere præter alios libet,etſi videam periculoſum iuſtam deciſionis d.l.pactum dotali rationẽ reddere text. igitur ille nõ immerito in filia loquitur, quę dote contenta nullum ad bona paterna regreſſum habituram promiſit; quaſi aliud vo-
22 luiſſe in filijs videatur. Ratio † diuerſitatis maxima eſt, quoniam fœminę vti verecundiores, minusq. audaces quam viri facilè annuunt votis parentum;vt de fœmina contrahente matrimonium dixit eleganter Gratian. in cap. honorantur 32. quæſt. 2. ſcripſi lib.1.compara.11.in verſic. Quarto declara
23 quoties præceſsiſſent aliqua verba:Rurſus † ſit ipſarum conſilium infirmum & fragile l.ſi
24 pater in fine C. de ſponſa. Et † eędem ipſæ mulieres fragiles dicuntur,imbecilles,& infirmę, qua de re maxime Velleiano S. C. iuuantur

Digitized by Google

nantur l.ſi mulier C.ad Velleia.l.ſi pater C. de ſponſa. l.aſsiduis in principio C. qui potio. l. ſicut in verbis ſexus fragilitas C. de præſ.cum alijs multis coaceruatis per Tiraquel.de legi.connu.glo.1.num.70.71.

25 Subiungit † idē Tiraquel. multorum authoritate propter infirmitatem hanc quam ſexus fœmineus ſecum producit, mulieres decipi faciles fore:ſubinde inferens facilius reſtitui mulieres quam viros debere in iudicio.Vnde compertum ſemper habui text.in d.l.pactum dotali de colla.in filia loquentē, in filiabus tantum ob prędicta procedere nō in filijs maſculis: voluiſſeq. Iuſtinianum eo tex.fœminarū prouidere fragilitati, ne modico cōtente ingenti renunciare poſsint hæreditati. Et hæc certè mihi vera videtur & genuina ratio illius textus.

26 Neque † huic rationi oberit quod magis communi ſententia receptum ſit diſpoſitio-
27 nem † tex.in d.ca. quamuis pactum de pact. in 6.qui voluit adhibito iuramento hanc valere renunciationem, procedere nedum in filia vt textus loquitur, ſed & in filio maſculo vbi donatione propter nuptias cōtentus renunciat hæreditati paternæ:Nam multi grauiſsimiq.interpretes contrariam tenuerunt, vt teſtatur Dida.qui tamen communi adhæret in d.cap.3.part.§.1.num.1. eandem teſtatur communem Gutier.in eod.ca.in verb. ā filia num.4.Vaſq.tracta.de ſucceſsio.creatio.§.18. num.85. nam id ob virtutem contingit iuramenti quæ in viro & fœmina par eſt & ęqualis cum in vtroq. eadem ratio obſeruandi iuramenta militet: Quod ſi quiſpiā rurſus objiciat rationem ſuperius traditam ad d.l.quod dotali militare etiam in filio ſicut in filia vbi modico contentus filius magnæ & incertę renunciaret hæreditati,ſatisfaciam rationem hanc iuſte fuiſſe ſupra improbatam,ſed & adhuc ſi vera foret militat magis in fœmina quam in viro filia enim incōgruenter dotata multa patitur mala & male ā marito ſuſtinetur dixit tex.in l. fina. C.ad Velleian. Lup.& alij relati ā Surd.tracta.de alimen.titul.7.quæſt.6.num.6. & num.8. in medio & cogeretur cum dedecore mendicare quod ſexui fœmineo periculoſum eſt, ne huc atq. illuc vagando in meretricium incidat, vt fusè oſtendit Tiraq.in ll. connubia.l. 10. ā num. 33. 34. cum ſequent.multis, ſed hæc omnia in iuris ceſſant.

28 Sextam † ſuperaddere libet quoniam huiuſmodi renunciationes re ipſa donationes ſunt vt ſcripſi fuse quæſt.73.hac ſectio.atqui donare filius patri non poteſt,ſic authoritate Iulij Clar.ex communi dixi dicta quæſt.73. ad finem.

29 Supereſt † nunc contrarijs rationibus in principio quæſtionis adductis reſpondere: Non igitur obſtat prima, quoniam tex.in d. l.non putauit §.ſi quis ſua manu cum alijs ſimilibus non loquitur in pacto vel conuentione qua filius ſeipſum ſucceſsione priuauit filius autem ibi voluntarie conſenſit exhæredationi paternæ in teſtamento adiectæ, quo teſtamento ſucceſsiones dantur & adimuntur, vt & ſenſit multis ornans ſolutionē Iaſſ.in l.ſi quādo §.1.C.de inoffi.teſtam. Aliter reſpondit Vaſqui.d.§.10. num.528. filiū qui exhęredationi vel præteritioni conſenſit in d. §. non tam ſibi nocuiſſe propter illius cōſenſum ante mortem pręſtitum,quā propter ratihabitionem vel perſeuerantiam poſt mortem adhibitam. d.l. filio preterito & d. l.fina.C.de pact.vtcunq.ſit conſtat in eo tex.
30 nullam interceſiſſe pactionem. Neq. † objiciat quiſpiam quod taciti & expreſsi eadem eſt virtus l.cum quid de reb. credi.l.triticū de verbo.obliga.ff.& cum filius expreſſe nō
31 poſsit, neq. etiam tacite; quoniam † maior
32 eſt virtus expreſsi quā taciti. Et † multa tacitè tollerantur quę in pactū deduci non poſſunt l.non nunquam de condi.& demonſt. l. expreſſa nocent vbi Deci.& alij de reg. iur.

Non obſtat ſecundum de iure primogeniture:reſponſio enim facilis eſt:ius primogenituræ vendi & cedi poſſe,at ea pactio nō ſucceſsionem futuram reſpicit ſed ius illud quod de præſenti competit;ſic Eſau.tale ius pactus eſt, id ipſum efficere poſſunt illi quibus vel ex conuentione matrimoniali, aut conſuetudine locorum hoc primogenij ius competit;quamuis vt dixi ſuperius Ludoui. Molin.d.loco abneget id maioratibus vlterioris Hiſpaniæ fieri poſſe;cuius tamen periculoſam admodum ſententiam eſſe video quæ multis poſsit conuinci rationibus quas prætereo.

33 Tertium † non facit;nam in d.l.1.& d.l. cum proponas C. de pact. etſi renunciatum fuerit fideicommiſſo,mortuus tamen erat is de cuius hęreditate agebatur: Et vulgo dicitur ex vniuerſali fideicommiſſo ſuccedi teſtatori grauanti non hęredi grauato l.cohęredi §.cum filię cum alijs de vulga.Inde efficitur vt hęreditates vendi & alienari quouis titulo poſsint l.1.& toto titul. C.de hęredi.
34 vel actio.vendi. poſſe † autem renunciari fideicommiſſum quod alicuius morte competit nullus dubitat ex d. l. 1. & d.l. cum proponas vbi omnes C. de pact. quinimo cenſuit Bart.in l.qui Romę §. duo fratres quem alij ibidē omnes ſequuntur de verbo. oblig. generalem renunciationem continere fideicommiſſum vbi non ad aliud quam fideicōmiſſum ipſum renunciatio poteſt extendi,de quo ſuo in loco dicemus.

Non

Digitized by Google

Non obſtat quartum, nam quod quiſque
non poſsit renunciare, non inde beneficium
inuito conferri dicetur; cum legis prohibi-
tio bono publico introducta ſit,& Reipubli-
cæ interſit ne quis re ſua male abutatur §.fi-
na.inſtit.de his qui ſunt ſui vel ali. iur. & fa-
cere nemo poteſt ne leges in ſuis diſpoſi-
tionibus locum habeant l. nemo poteſt de-
legat. 3. quæ vitas hominum & ipſorum ac-
tus conſtringunt l. leges ſacratiſsimæ C. de
legib.

Neq. quintum oberit: Etſi enim pactis de
non ſuccedendo minimè inducatur votum
captandæ mortis,neq. ea ratione huiuſmodi
pacta improbentur, alia tamen reijciuntur
vel quod filius aut filia dote vel donatione
modica contenti magnæ & opulentæ renũ-
ciarent hęreditati; aut altera ratione ex his
quas ſuperius memoraui,eas prætereo. Re-
manet igitur conſtans & firma regula non
poſſe filiam dote accepta paternę renuncia-
re ſucceſsioni d.l.pactum dotali de collatio.

35 Regulam ✝ hanc extendunt interpretes
primo vt nec ſi factum fuerit hoc pactum de
non ſuccedendo in cõtractu matrimonij va-
leat d. cap. quamuis pactum in verbis dum
nuptui tradebatur: Etſi enim maximus ſit
fauor matrimonij & multa in illius cõtractu
ſimul cum conuentionibus nuptialibus quæ
fiunt in capitulis matrimonialibus priuilegia
à iure fuerint conceſſa quemadmodum fusè
ſcripſi hoc lib.quęſt.1. ſectio.1. & quęſt.2.&
3. noluit tamen lex hanc probare conuen-
tionem de ſuccedendo, ne ex ea deteriora
prodirent inconuenientia vel abſurda.

Quemadmodum & improbauit ea omnia
quę vel doti aut matrimonij contractui poſ-
ſent eſſe aduerſa & contraria, vt in eadem
quæſtio.1.latius ſcripſi: Nihil igitur mirum
ſi nec fauore matrimonij hęc pactio ſuſti-
neatur:nam vbi valeret eadem ipſa in com-
modum filiæ paciſcentis verteretur,quę do-
te forſan modica contenta magnæ renun-
ciaret ſucceſsioni: quę diligenter notanda
ſunt quoniam à nemine ſic declarata.

Nunc regula d.l. pactum dotali de colla-
tio. quibuſdam modis declaranda eſt quos
Iaſſ.ibidem congeſsit,ego aliquos referam.

36 Primo itaq. ✝ declaratur niſi conſuetudi-
ne pactum hoc de non ſuccedendo robora-
retur ca.1.de filijs nat.ex matrimo.ad mor-
ga. contract. ſi enim poteſt conſuetudo ap-
probare pacta de ſuccedendo quæ regulari-
tęr votum captendæ mortis inducunt, maxi-
mè dum fiunt in cõtractu matrimonij,quem-
admodum multorum authoritate ſcripſi hoc
lib. ſectio.1.quęſt.2.& 3.multò magis pactũ
de quo agimus, ſiue renunciationem ipſam
in qua huiuſmodi improba cauſa locum ha-
bere non poteſt.ſic cenſent Pau.Caſt.Roma.
Iaſſ.& latiſsimè Alexan. in d. l. pactum do-
tali Berenga.in d.cap.1. de filijs nat.ex ma-
trimo.ad morga.con. c.ante penultimo n.7.

37 Secundo declaratur ✝ cum pater filium
emancipat accepta pecunia,& in emancipa-
tione cum eo paciſcitur ne ipſi vſquam ſuc-
cedere poſsit, non enim lex huiuſmodi im-
probat conuentionem in illius odium,qui ex
ea præmium videtur emancipationis rece-
piſſe l. 1.§.ſi vel parens ff.ſi quis à parẽte fue.
manu.glo.in d. cap. quamuis pactum in ver-
bo lex ciuilis vbi poſt ipſam alij. latè Alex.
& poſt eum Iaſſ.in d.l. pactum dotali ſequi-
tur Berenga.vbi ſupra num.7.verſic. Tertio
reſtringę. Cæterum non repellitur ibi pater
in vim pacti, ſed quia turpiter fecit accipiẽ-
do pecuniam à filio propter emancipationẽ.
38 Simile ✝ eſt in patrono qui vt ſeruum manu-
mittat pecuniam accipit, quoniam turpiter
agit atq. ideo ſibi contra tabulas aduerſus
liberti teſtamentum denegatur l.ſi quam vbi
glo.Bal.Angel.Salice.& alij C. de operes li-
bert. licet hanc declarationem impugnent
Roma.in dict. l. pactum dotali & Imol.in l.
vtrum turpem per illum tex.de verbo.obli-
39 ga. Ex quo ✝ deducitur patrẽ pro filio emã-
cipando pecuniam accipientem non turpi-
ter facere,defendit tamen Alexand.egregie
in d.l.pactum dotali: cuius etiam dicta in-
40 fringi poſſunt: vnde verius ✝ mihi nouè vi-
detur eam patris pactionem cum filio ius ſu-
ſtinere; quoniam nõ tam debita eſt filiorum
ſucceſsio parentibus, ſicut parentum filijs l.
nam etſi parentibus cum vulgat.de inofi. te-
ſta.ſic licet per bonorum poſſeſsionem con-
tra tabulas vitietur teſtamentum patris in
totum,ea tamen quę datur patri aduerſus fi-
lij teſtamentum non rumpit in totum ſed
pro parte legitimę patri competenti l.Pan-
tonius vbi omnes ff. ſi quis à paren.fue. ma-
numiſſ.

41 Tertio ✝ declaratur regula d.l.pactum do-
tali vt non procedat quando pater in emã-
cipatione tantundem recepit à filio quãtum
ſua aſcendebat legitima; adiecta enim ab eo
pacto de non ſuccedendo non reijcitur à le-
ge d.l. 1.§.ſi vel parens in verbis, vel polli-
citus in eum filius quantum ſatis eſt contu-
lit,&c. Barto. in d.§.ſi vel parens Alexan. &
Iaſſ.in d.l.pactum dotali. Et licet aliter ſen-
tiat Salice.in dict.l.& Iaſſ.in d.l. fina. C.de
pact. tamen & ſuperior declaratio ſuſtineri
poteſt.

42 Quarto ✝ declaratur in caſu quo pater le-
gitimaret filium ſuum naturalẽ adiecta con-
uentione ne ſibi ille ſuccederet, vel idem fi-
lius patri; ſuſtinetur enim à iure conuentio:
cum enim voluntarie filium legitimauerit
potuit

potuit eam conditionem & legem adijcere quam voluit.reſoluit latiſsimè Alex. in d. l. pactum dotali & relatis eodem Alex. Paul. de Caſtr.& Cœpol.ſequitur Iaſſ.in d.l.nu.3. ad medium.

43 Hanc † tamen traditionem communem noue declarandam puto, ne procedat in legitimatione, quę fit per contractum matrimonij,ſi enim aliquis contrahendo illud paciſceretur cum vxore & illius filijs antea ſuſceptis ne ſuccederent, inutile foret pactum, licet enim voluntarie vxorem ducat tamen conuentione illa efficere non potuit quin filij antea procreati ex ipſo contractu matrimonij vere legitimi efficiantur.cap.tanta ex. qui filij ſint legi.quos conuentione illa à ſucceſsione repellere non poteſt, etiam ſi aliquid recepiſſent d.l.pactum dotali.quod notandũ eſſe puto etſi à nullo animaduerſum.

44 Quinto † declaratur atq. hic caſus nullam continet dubitationem quando filius vel filia renunciarent hæreditati iam mortui parentis, vel alterius, tunc enim cum ceſſant rationes d. l. pactum dotali ſupra adductæ, quibus hoc pactum improbatur; ceſſat itidẽ illius diſpoſitio;ſic aperte probat tex. in l.ſi quando §.1.vbi Bal.Salice.Angel.Alex.Iaſſ. & cæteri omnes C.de inoſi.teſtam.tex.in d. l.1.& l.cum proponas C. de pact.& ibidem omnes indifferenter.

45 Sexto & † vltimo declaratur quando filia renũciaret adhibito iuramento, quo ſe nihil amplius petituram in hæreditate patris viuentis promittit.d.cap. quamuis pactum de pact.in 6. cuius diſpoſitione ſublatæ fuerunt magnæ illæ controuerſiæ, quę inter veteres IurisConſultos agitabantur, dum multi credebant conuentionem hanc iuramento firmari non poſſe, Alij ſecus exiſtimabant, vt Accurti.refert in d.l.pactum dotali; ſed de huius capitis intellectu & eorum quę ibi & alibi interpretes tradiderunt in ſequentibus ſuo ordine diſputabitur.

46 Tres autem † potiſsimæ adferuntur rationes ab interpretibus cur hæ fiant renunciationes per filias parentibus ſuis: prima ne poſt mortem patris illius iudiciũ impugnẽt, atque de ſuis bonis pater libere diſponere poſsit;hanc rationem prior fertur adduxiſſe Zanchi.doctorem antiquum in d.cap.quamuis pactum ſequutus eſt Craue.conſ.42.n.2.

47 Rationem † hãc impugnauit Corne.conſ. 291.num.6.lib.4.ex eo quod etiam nulla renunciatione per filiam facta poteſt pater de bonis ſuis libere diſponere ſi tamen ipſam congruenter dotauit,quia dos loco legitimę ſuccedit.dixi hoc lib. quæſt.3. declaratio.2. ita fit vt poſt filia nullam legitimam conſequi poſsit cum iam ipſam fuerit conſequuta licet facultates patris auctæ ſint vt ſuo loco dicemus;& dixit communem Rip.lib.2.reſpon.cap.6.ad finem; verum hęc impugnatio non placet quoniam ratio d.l.pactum dotali potiſsima ea fuit ne filiæ modica dote contentæ magnę renunciarent hęreditati, cuius legis diſpoſitionem interueniente iuramento ſuſtulit Roma.Pontifex.

48 Altera † ratio adfertur quia patres ſub ſpe ducendi aliam in vxorem,alteramq.prolem ſuſcipiendi curant vt filię in contractu renũcient matrimonij, & poſt alios hanc rationẽ
49 probat idem Corne.d.conſ.291.nu.7.Hęc † ratio ſuſtineri non poteſt quoniam non eſt pręſumendum parentes poſthumos naſcituros ſic diligere vt filiam pręſentem & natã, ad tex.in l.qui filiabus delega.1.Craue.cõſ. 77.num.12.conſ.173.nu.12. dixi alijs multis relatis ſupra ſectio.2. His addendũ quod mors vxoris præſentis vti triſtis euentus nõ eſt in conſideratione,ſcripſi hoc lib.ſectio.1. quæſtio.8.

50 Tertiam † interpretes rationem adducunt fieri vt plurimum has renunciationes ad cõmodum filiorum maſculorum vt aptius familiam & agnationem poſsint conſeruare. dixit Corne. hanc rationem veram & finalẽ d.conſ.291.lib.4. Bellon.conſ.15.num.12. Crauer.conſ.42.num.2.Dida.in d.cap. quãuis pactum 3.part.§.3.num.4. Sed neq. hæc ratio placet quoniam & fiunt huiuſmodi renunciationes etiam quando filijs maſculis caret pater.

51 Verius igitur † videtur dicendum multas poſſe iuxta cuiusque voluntatem cauſas adferri cur ſimiles fiant renunciationes;neq.de ratione illius capi.multum curandũ eſt,quãdo intelligere ſufficiat ob iuramentum interpoſitum quauis occaſione renunciatio fiat ſuſtineri aduerſus iuris ciuilis diſpoſitionem propter peccatum.

SVMMARIVM.

1 *Promiſsio iurata a filia facta patri qua promittit ſe renunciaturam hæreditati paternæ,an ſufficiat abſq. actuali renunciatione.*
2 *Diſpoſitio cap. quamuis pactum de pact. in 6. eſt odioſa.*
3 *Diſpoſitio correctoria eo ipſo odioſa reputatur.*
4 *Diſpoſitio odioſa & correctoria ex maioritate rationis non extenditur.*
5 *Diſpoſitio tex.in cap. quamuis pactũ de pact. in 6.multis rationibus odioſa.*
6 *Diſpoſitio odioſa dicitur,qua ius quæſitum alteri tollitur.*
7 *Interpretatio ea fieri debet per quam reducimur ad ius antiquum.*
8 *Interpretatio per quam reducimur ad ius antiquum*

tiquum dicitur fauorabilis.
9 *Interpretatio ita facienda vt ius cõmune mi-
nus lædatur.*
10 *Duplex odium vbi concurrit ibi extenſio om-
nino prohibetur.*
11 *Extenſio in iure probibita niſi neceſsitas vel
vtilitas id ſuadeant.*
12 *Promiſsio renunciandi nõ dicitur renunciatio.*
13 *Promiſsio vendendi non dicitur venditio.*
14 *Lex inutiles circuitus vitare ſolet.*
15 *Ius pro facto habet id ꝙ quis facere promiſit.*
16 *Iuramenti obſeruationis ratio quæ militat in
actuali renũciatione vindicat etiam in pro-
miſsione de renunciando iurata.*
17 *Extenſio fit in correctorijs vbi lex corrigens
rationem expreſsit.*
18 *Extenſio latiſsima fit vbicunq. agitur de fa-
uore animæ, ſiue in correctorijs ſiue in pœ-
nalibus.*
19 *Extenſio fit latiſsima vbicunq. agitur de vi-
tando periurio.*

QVÆSTIO. LXXXI.

*PROMISSIO RENVNCIANDI
iurata in capitulis matrimonialibus
an ſola ſufficiat in terminis cap. quam-
uis pactum de pact. in 6. vt filiam ab
hæreditate paterna excludat.*

1 SINGVLARIS † nunc caſus ex-
plicãdus eſt, qui in dies occurrit
á paucis tractatus, an ſola pro-
miſsio iurata á filia facta in con-
tractu matrimonij, qua ſe renun-
ciaturam pollicetur hæreditati paternæ, ſuf-
ficiat abſq. actuali renunciatione, & multa
vrgent quibus credi poteſt ſolam ipſam nõ
ſufficere.
2 Primo † quia diſpoſitio dict. cap. quamuis
pactũ eſt odioſa duplici ratione: prima quia
tollit iuris ciuilis diſpoſitionem, ſic enim di-
xit idem Roma. Pontifex in d. cap. illis ver-
3 bis *improbet lex ciuilis, &c.* At diſpoſitio †
correctoria eo ipſo odioſa reputatur & con-
ſequẽter reſtringenda, vt non alios caſus quã
expreſſos cõprehẽdat l. precipimus C. de ap-
pellatio. l. ſanccim' C. de teſt. tex. egregius in
§. final. in auth. de adminiſ. offi. apertus in l.
ſi furioſi C. de nup. l. ſi vero §. de viro vbi fu-
sè Roman. & alij ff. ſolut. matrim. auth. quas
actiones vbi glo. C. de ſacro. Eccleſi. cap. cũ
expediat de electio. Batto. in l. ſi conſtante
quæſt. 7. ſolu. matrimo. atq. anxioma hoc pro
regula omnes tradiderunt: quales Matheſil.
tracta. de extenſio. in principio num. 1. ean-
dem regulam propoſuit Imol. in d. l. ſi vero
§. de viro col. 4. Alciatus regulæ adhæret in
commenta. de verbo. ſignifica. num. 34. 35.
lib. 2. Similem conſtituit regulam Euerard.
in topi. legali. in loco á ratione legis nu. 14.
proponit & ipſam Gammar tracta. de extẽ-
ſio. ſub. num. 118. Iaſſ. in d. auth. quas actio-
4 nes num. 21. admittuntq. † interpretes regu-
lam hanc receptiſsimam vt nec ex paritate,
ſimilitudine, neq. etiam ex maioritate ratio-
nis extenſio fieri poſsit gloſ. in l. tam is §. 1.
ff. de do. cau. mor. Barto. in l. præcipimus §.
final. C. de appellatio. dixit communẽ Iaſſo.
in d. auth. quas actiones num. 21. verſicu. Sic
ergo; dixit receptiſsimam Capra. regul. 90.
num. 113. idem Iaſſ. in l. de quibus num. 14.
de legi. Deci. in l. nõ debet cui quod plus de
regu. iur. Ripa. in d. l. ſi conſtante num. 57. vt
modo alios innumeros prętercam; cum igi-
tur correctoria lex odioſa ſit & extendi non
poſsit Natt. conſ. 424. num. 5. Crauet. conſi.
pro genero num. 85. Surd. deciſio. 208. n. 15.
conſequenter tex. in d. cap. quamuis pactum
loquens in renunciatione actuali, ad promiſ-
ſionem extendi non debet.
5 Secundo † ex alio diſpoſitio d. cap. odio-
ſa eſt quoniam tollit ius filijs competens in
hæreditate parentum, qui modico contenti
magnæ ſæpius renunciant hæreditati, vt quę-
6 ſtione diximus pręcedenti. At ea † diſpoſitio
odioſa dicitur qua ius alteri quæſitum tolli-
tur l. nec auus C. de eman. libe. l. 2. §. ſi quis
á principe ff. ne quis in loco publico. proin-
de fieri interpretatio debet in dubio ne ius
tertij lædatur l. 3. §. 1. de recep. arbit. Craue.
conſ. 245. nu. 9. & conſ. 269. nu. 5. Menoch.
conſ. 279. nu. 13. lib. 3.
7 Secundu † interpretatio ea in dubio fieri
debet, qua reducimur ad ius antiquum com-
mune, at ſi tex. in d. cap. quamuis pactum nõ
habet locum in promiſsione renunciãdi ſed
& in ſola renunciatione pro vt loquitur, ſi nõ
in toto in parte ſaltim reducimur ad ius cõ-
mune d. l. pactum dotali; maior propoſitio
probatur authoritate gloſæ in cap. ſtatutum
in verbo numerãdum de præben. in 6. Alex.
in d. l. ſi conſtante Iaſſ. in d. auth. quas actio-
nes Surd. deciſio. 272. num. 34. Menoch. qui
Panormi. Socin. & Deci. refert conſ. 1. num.
392. lib. 1. Surd. conſ. 182. num. 13. qui alios
8 refert. Et † hæc interpretatio dicitur fauo-
rabilis Panormit. Anton. Socin. Aretin. Bat-
ba. Iaſſ. Felin. Deci. Curti. & alij plures quos
congerit Tiraq. tracta. de primog. quęſt. 24.
num. 6. Dida. Couar. lib. 3. reſolutio. cap. 6.
num. 4. Oſaſ. deciſio. Pedemonta. 147. n. 20.
9 Quidquod † & ea interpretatio ſumi de-
bet qua ius commune minus lęditur capi. cũ
dilectus de cõſuetu. Roma. & alij multi quos
citat Becci. conſ. 12. num. 43. Surd. deciſio.
174. nu. 25. idem Surd. conſ. 245. nu. 9. lib. 2.
Cæterum

Cæterum ſi tex. in d. ca. quamuis pactum ſo-
lum procedit in renunciatione actuali & nõ
in ſola promiſsione, minus læditur diſpoſi-
tio iuris ciuilis d. l. pactum dotali proinde
ad promiſsionem extendi illa diſpoſitio nõ
debet.

10 Tertio † conſtat in caſu de quo agimus
duplex odium concurrere, nam filij in pri-
mis à ſucceſsione repelluntur parentum eis
debita omni iure, alterum quia ius ciuile im-
mutatur, at vbi duplex concurrit odium ex-
tenſio prohibetur omnino, ſic erudite ſcrip-
ſit Camil. Galli. in commen. de verb. ſignifi.
lib. 7. cap. 30. num. 15. ideo æquum videtur
vt diſpoſitio d. cap. ad ſimplicem renuncia-
tionem extendi nequeat.

11 Quarto † prohibetur in iure extẽſio quo-
ties neceſsitas vel vtilitas id non ſuadet ita
authoritate Cœpol. docuit idem Gallin. in
commen. de verb. ſigni. lib. 7. cap. 27. nu. 23.
atqui in noſtro caſu neq. vtilitas filiorũ quæ
imo contrariatur, neq. neceſsitas poſtulant
vt in promiſsione iurata locum habeat tex.
in d. cap. quamuis pactum, inde fiet ne in ea
ſibi locum vindicet.

12 Quinto † promiſsio renunciandi non di-
citur renũciatio, quia diuerſa ſunt: ſic in ter-
minis docuit Nico. Boeri. deciſio. 3. quem
refert Menoch. conſ. 92. num. 3. lib. 1. ſicut &
promiſsio donandi non dicitur donatio Ti-
raquel. qui multos recenſet tract. de retract.
conuentio. ad finem num. 48. Menoch. dict.
13 conſ. 92. num. 2. 3. Et huc quoq. pertinent †
quod promiſsio vendendi non eſt venditio,
nec promiſsio contrahendi matrimonium
non eſt matrimonium, vt hęc & alia multa
his ſimilia multorum authoritate cumulaui
hoc tracta. lib. 1. compara. 2.

Hęc certe me aliquando ancipitem te-
nuerunt quo minus in Baldi inferius citandi
ſententiam abirem.

Re autem diligenter conſiderata verius
videtur textum in d. cap. quamuis pactum,
in renunciationis promiſsione locum habe-
re iurata; prout cenſuit Bal. in d. l. pactũ do-
tali quæſt. 18. de collatio. Roma. ſingu. 183.
Boeri. dict. deciſio. 3. quos refert & ſequitur
Dida. in d. ca. quamuis pactum 3. part. in ini-
tio num. 3.

14 Mouentur † citati interpretes primo quo-
niam lex ſolet inutiles vitare circuitus l. do-
minus teſtamento de condic. indebi. l. cum
15 fundus §. ſeruum tuum de reb. credi. Ita † fit
vt ius ipſum pro facto habeat id quod quiſ-
que facere promiſit l. ſi intra C. de pact. ſic
enim in eo textu exceptionẽ parit promiſ-
ſio liberandi, ac ſi liberatio facta fuiſſet. l. ſi
creditoris C. de fideico. Alex. & Iaſſ. in d. §.
ſeruum tuum. Dida. vbi ſupra.

His addendi innumeri quos longa ſerie
digeſsi d. compara. 2. quibus ſuperior tradi-
tio aperte adiuuatur ea non repeto.

16 Altera ratio eſt, quoniam † cauſa obſer-
uationis iuramenti quę militat in actuali re-
nunciatione, quam reddit tex. in d. ca. quam-
uis pactum eadem militat in promiſsione de
renunciando iurata, propterea illius diſpoſi-
tio obſeruanda itidem erit in ſola promiſ-
ſione ad tex. in l. à Titio cum vulga. de furt.
hæc interpretes nunc relati.

17 Sed addendum † quod magis ad inſtitutũ
quæſtionis facit propoſitę, & quod contraria
à nobis ſuperius adducta tollit; extenſionẽ
fieri in correctorijs vbi lex corrigens ratio-
nem expreſsit. l. his ſolis verſic. Tacite cau-
tum putamus C. de nauti. foeno. quem tex-
tum dixit Alex. in l. ſi conſtante quęſt. 9. me-
liorem de iure: ſimilis eſt iuncta gloſ. ibi in
verbo eligantur in clemen. 1. de electio. do-
cet Bald. in auth. quas actiones C. de ſacro.
Eccleſi. vbi & Iaſſ. qui citat tex. in l. cum mu-
lier ff. ſolut. matrimo. Rip. in l. ſi conſtante
num. 63. ff. ſolut. matrimo. Crauet. 183. nu. 3.
idem conſ. 186. nu. 11. fuſè Tiraquel. in l. ſi
vnquam verbo libertis num. 4. & 46. de re-
uo. donatio. Menoch. de arbitra. iudi. quęſt.
lib. 2. caſu. 63. num. 9. caſu. 84. num. 8. cum
ſequent. Surd. deciſio. 62. num. 26. deciſ. 174.
num. 13.

18 Accedat † ſuperioribus quod vbi agitur
de fauore animę fit latiſsima extenſio ſiue ſi-
mus in correctorijs ſiue in pœnalibus quo-
niam agitur de vitando peccato, quemad-
modum in ſpecie noſtra de vitando periurio,
docet ſingulariter Barto. vbi poſt eum om-
nes cęteri in auth. ſacramenta puberum ad
finem C. ſi aduer. vendi. Roman. in l. ſequi-
tur §. ſi viam de vſucap. Iaſſ. in d. auth. quas
actiones num. 25. & in d. auth. ſacramenta
puberum num. 16. poſt Panormita. in cap. ex
tenore ex. qui filij ſint legi. Felin. in ca. trãſ-
lato de conſ. & in cap. iurauit de probatio.
latius in cap. final. de præſcrip. Rip. in l. ſi
conſtante num. 72. ff. ſolut. matrimo. alios ci-
tat Euerar. in topi. legali. loco à ratione le-
gis n. 30. Matheſil. tract. de extenſio. extẽſio.
19 5. Alciat. lib. 2. de verb. ſigni. num. 44. Et † in
terminis proprijs vbi agitur de vitando per-
iurio fieri debere extenſionem docuit Bart.
in d. auth. ſacramenta puberum in loco ſu-
perius relato; qui ibi ſcripſit tex. in d. auth.
ſacramenta puberum ad omnes contractus
extendi in quibus interpoſitum fuit iuramẽ-
tum ratione vitãdi periurij, quamquam diſ-
poſitio d. auth. ſit exorbitans & odioſa: ſe-
quuntur cæteri ibidẽ. Declarat poſt eos Ca-
mill. Gallin. in commen. de verb. ſignifi. lib.
7. cap. 24. num. 15. 16. qui alios recenſet.

Ex

Ex his conſtat ſuperius adducta in contrarium minime obſtare, quę vno tolluntur verbo; licitam fore extenſionem in correctorijs ex ratione expreſſa, tum & quoties agitur de vitando peccato vel periurio.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio abſenti facta ſicut donatio non valet.*
2 *Donatio abſenti facta non acceptata licet intellecta, non valet.*
3 *Donatio per nuncium fieri poteſt vel epiſtolã.*
4 *Donatio vel renunciatio abſenti facta acceptata per notarium valet.*
5 *Donatio abſenti facta & per notarium acceptata valet & in Cathalonia pro hac opinione iudicatur.*
6 *Acceptatio donationis an fieri poſsit poſt mortem donatoris.*
7 *Ratificatio re integra fieri debet.*
8 *Ratificatio tempore habili facienda eſt.*
9 *Acceptatio non requiritur expreſsim vbi donatarius eſt præſens donationi.*
10 *Acceptationẽ inducit quilibet actus exterior.*
11 *Abſens in dubio quis præſumitur potius, quam præſens.*
12 *Homo ſuapte natura mouetur.*
13 *Renunciatio iurata an requirat acceptationẽ.*
14 *Iuramentum partis præſentiam operatur.*
15 *Iuramentum operatur vt alteri ſtipulari quis poſsit.*
16 *Iuramentum operatur partis præſentiam per fictionem.*
17 *Stipulari alteri quis poteſt fauore piæ cauſæ.*
18 *Statuto ſtante quod alteri per alterum obligatio quæratur, intelligitur dum tertius, cui obligatio quæritur, acceptat.*
19 *Iuramentum actum ſui natura reuocabilẽ non facit reuocabilem.*
20 *Iuramentum regulatur ſecũdum naturam actus, cui adijcitur.*
21 *Iuramentum parte abſente præſtitum & non acceptatum, non valet.*
22 *Theſaurus Senator Pedemontanus laudatur.*
23 *Opinio authoris noua.*
24 *Iuramentum vbi pendet à ſolo facto iurantis libere reuocari poteſt.*
25 *Iuramentũ remitti poteſt ab eo, cuius intereſt.*
26 *Iuramentum inducit partis præſentiam fictione retrotractiua.*
27 *Renunciatio in iudicio facta niſi fuerit per iudicem acceptata non tenet.*

QVÆSTIO. LXXXII.

RENVNCIATIO IVRATA FActa per filiam in cõtractu matrimonij patri abſenti, an valeat; Et quando acceptatio vel ratihabitio requiratur.

DVO huius quęſtionis capita proponuntur, primum an renunciatio iurata per filiam facta in cõtractu matrimonij patri abſenti valeat nec ne. Secundum an acceptatio ſit neceſſaria; ſequentes igitur erũt conſtituendæ inſpectiones.

1 Primi † capitis hæc ſit inſpectio, renunciationem donationem eſſe, ſcripſi multis relatis hac ſectione quęſ. 73. At donatio abſenti facta non valet l. abſenti ff. de donatio. l. ſi ego ff. de reb. credi. l. in omnibus in 2. de actio. & obliga. l. ſi quis in 1. C. de donatio. Et hanc eſſe communem ſententiam ex Corne. Pariſi. & alijs teſtatur Clar. in §. donatio quęſtio. 12. num. 2. eandem nouiſsimè communem dixit Peregrin. conſ. 94. nu. 2. vbi nu. 3. extendit authoritate Bald. Salice. Bart. Caſtren. Roma. Corne. Areti. Guid. Pap. Pariſi.
2 Capre. Clar. licet † quis donaret abſenti, & abſens intellecta voluntate donatoris non tamen per nuncium vel epiſtolam acceptaret, adhuc enim imperfecta foret; idem ſcribit tracta. de fidei. artic. 51. nu. 4. & ſequent. & his non relatis Auen. & Menoch. quos refert Gutier. cap. quamuis pactum num. 59. ſequitur Cance. qui aliquos ex antiquioribus citat lib. 1. reſolu. cap. 8. num. 19. Ita ſequitur vt renunciatio patri abſenti facta quæ vim ſuſtinet donationis valere non poſsit. ſic Dida. ſenſit in d. cap. quamuis pactum 3. par. in initio. nu. 4. Gutier. n. 52. etſi is obiter Didacum ſequens.

3 Subinde † infertur quod cũ donatio poſſit fieri per nuncium ad id deſtinatum & etiã per epiſtolam propriam, valeret huiuſmodi renunciatio, quia & donatio valet, intelligẽdo ſemper ſi ſit iurata alias ſecus inter patrem & filium de iure ciuili vt quęſtio. dixi. 74. quod autem de epiſtola & nuncio dixi vt his mediantibus valeat donatio aperte probant text. in l. nec ambigi l. ſi aliquid C. de donatio. l. conſenſu ff. de actio. & obliga. l. 2. ff. de pact. reſpondit Peregri. d. conſ. num. 8. in quo nulla hæſitatio eſt ſicut id ipſum notauit Clar. in §. donatio quæſt. 12. nu. 1. Surd. deciſio. 11. nu. 12. idem in conſ. 351. nu. 29. lib. 3. Peregrin. con. 94. num. 8. & 15. lib. 1. Sanch. de matri. to. 1. diſputa. 7. nu. 23. & 24.

4 Secunda † inſpectio vbi renunciatio iurata per filiam facta patri abſenti fuit per notarium nomine illius ſtipulata non eget acceptatione, quia iam acceptata à notario fuit, ſic in terminis quęſtionis propoſitę docet Dida. in d. cap. quamuis pactum 3. part. in initio num. 4. hanc ipſam ſententiam latè probat idem Dida. lib. varia. reſolu. 1. ca. 14. num. 11. & ſequent. Iuli. Clar. in §. donatio quæſt. 13. qui communem Roma. Corne. Guid.

Guid. Pap. Barto. Socin. Ruin. Pariſi. Rip.
Bertran. Rube. Gozadin. Galiau. Craue. Ro-
lan. Oſaſ. Cæphal. Riminal. Clar. Dida. quos
omnes refert & ſequitur Surd. deciſio. 111.
Menoch. non relatus ab eo conſ. 92. num. 67.
lib. 1. vbi communem Ioſeph. Ludo. deciſio.
Peruſin. 29. num. 8. & 9. & licet Peregr. tract.
de fideico. arti. 51. num. 14. cum quibuſdam
ab eo citatis cõtrariam opinionem tueatur,
vt non obſtante ſtipulatione notarij adhuc
acceptatio requiratur, quã & latiſsimè tue-
tur Molin. de Hiſpa. primog. lib. 4. cap. 2. à
num. 69. Gutier. qui & alios recenſet eiuſdẽ
opinionis authores vlterioris Hiſpaniæ qua-
les Burg. de Paz. conſ. 14. num. 20. Burg. de
Paz. filius alterius quæſtio. ciuili 10. nu. 23.
Pela. de maio. Hiſpa. 1. par. quęſtio. 36. nu. 2.
& quæſt. 68. nu. 1. Oland. in conca. antinomi.
litt. D. num. 43.

Tanta eſt inter noſtros opinionum con-
fuſio vt vix quæ communis ſit intelligatur:
nam Theſau. nouiſsimè deciſio. Pedemonta.
70. à num. 1. hunc proſequens articulum pro
vtraq. parte innumeros coaceruat, tandem
affirmat placere ſibi vt veriorem & magis
cõmunẽ, quod requiratur acceptatio. Cæte-
5 rum † in hac prouincia Senatus Regius re-
cepit vt nulla adſtante ſtipulatione notarij
requiratur acceptatio refert Ludoui. Pegue.
deciſio. crimi. 148. num. 11. Cauce. lib. reſo-
lut. 1. cap. 8. num. 27. ſuperior tamen magis
placet, vt multis rationibus defendit Ro-
lan. conſ. 19. à num. 22. lib. 1. Oſaſ. deciſio.
Pedemon. 33. num. 4. Cęphal. conſ. 33. à nu.
1. lib. 1. Riminal. in rub. inſtit. de donatio. à
num. 14. Surd. d. deciſ. 111. à num. 6. idem
deciſio. 206. num. 3. & 4. cuius certè maxima
eſt inter modernos authoritas, ſed vt modo
dixi in Cathalonia opinio altera ſuſcipitur,
& pro ea iudicatur.

6 Rurſus † & quæri rectè poteſt quid ſi filia
renuncians patri abſenti mortua fuerit ante
acceptationem patris, an poſsit pater poſt
mortem acceptare & ratam habere renun-
ciationem. articulus certè vt prior difficilis
eſt. quem in terminis d. cap. quamuis pactũ
attingit Gutier. ibi num. 57. vbi ſcripſit ad
illius explicationem videndum Alciat. in ca.
cum contingat num. 112. de iur. iuran. Gre-
go. Lop. in l. 4. titu. 4. par. 5. glo. magna ad fi-
nem. vbi tenent acceptationem fieri nõ poſ-
ſe. refert & Dida. in rubr. de teſt. 3. part. nu.
13. contrariam tenentem: ipſe autẽ Gutier.
nullam ex his amplectitur opinionibus du-
bius permanẽs. Et licet vt Alciat. & alij quos
refert Dida. d. loco moueãtur † ratione vna
7 potiſsima, quia ratificatio re integra fieri
debet iuxta traditionem Bartol. Decij. Ro-
lan. & Neuizan. quos refert idem Surd. dict.
8 deciſio. 111. num. 1. Et † debeat fieri in tem-
pore habili eo ſcilicet, quo principalis actus
poteſt expediri, ad notata per omnes ex. eo.
tex. in l. bonorum ff. rem rat. habe. vt in ter-
minis dixere Bart. Angel. Natt. Beçci. Oſaſ.
Socin. Deci. Ruin. Curti. iuni. Caſſan. Cagno.
Tiraq. Alban. Plot. Cæphal. & alij relati ab
eodem Surd. d. deciſio. num. 2. 3. 4. ex quo
tamen non requiritur acceptatio vbi ſtipu-
latio intercedit notarij vt in ſuperioribus
dixi, poteſt ratificatio vel acceptatio fieri
etiam poſt mortem filiæ renunciantis: ſic
multis rationibus & authoritatibus reſoluit
aſſerens ita deciſum fuiſſe in illo Mantuano
Senatu Surd. d. deciſio. à num. 1. vſq. ad finẽ
qui videndus, quoniam erudite vt ſolet &
ſubtiliter proſequitur. Eandem opinionem
& eundem articulum inter eaſdem perſonas
decidit latiſsimè idem Surd. deciſio. 206. à
num. 1. vbi ex integro eandem facti ſpeciem
diſputat, & prout in altera deciſione id ip-
ſum decidit cuius non repeto dicta: Quare nõ
rectè ſenſit Cance. d. cap. 8. num. 25. qui ex-
preſsim cõtrarium aſſerit, præmaximè quod
in Cathalonia non requiritur acceptatio. Et
decidit egregie Theſau. deciſio. Pedemon.
70. num. 8.

9 Sanè † ſi donatarius foret præſens tem-
pore donationis non requireretur accepta-
tio expreſſa, præſumitur enim quiſq. accep-
tare omnia, quæ ad illius commodum ſpe-
ctant; licet longe melius ſit ad cautelam ex-
preſſe acceptare. Dida. relatis multis in dict.
rubri. de teſta. 3. par. num. 13. Gutier. in dict.
cap. quamuis pactum num. 58. fusè Menoch.
pręſump. 74. num. 6. lib. 2. dixi relatis alijs
hoc lib. 3. ſectio. 1. quæſt. 5. ad finem. Quini-
10 mo † ſola ſciẽtia donatarij, & quiliber actus
exterior, aut animi declaratio per quã conij-
ci poteſt acceptatio ſufficit; quia cum ſit ac-
tus commodum adferens facile præſumitur,
& vt dixit Surd. actus delectabilis Aretin.
Deci. Cæphal. Rolan. Dida. Menoch. Craue.
Anchar. Burſat. Riminal. quos citat Surd. d.
deciſio. 206. num. fina. & alios deciſio. 111.
nu. 11. 12. 13. Theſau. qui eleganter deciſio.
Pedemon. 70. nu. 12.

11 Porro quod † de præſente dixi vt tacitè
acceptaſſe videatur, intelligendum vbi præ-
ſens fuit, & quia id inſtrumentum confectum
narrat, alioquin ſi dubitaretur an præſens
quis fuerit vel abſens, in dubio potius ab-
ſentia quam præſentia præſumetur: Nico.
Boeri. deciſio. 153. num. 3. poſt Bald. & Pau.
de Caſtr. ab eo relatos. Mencha. lib. 2. con-
tro. illuſt. cap. 60. à nu. 1. & authoritate Cra-
uet. reſoluit Menoch. pręſump. 84. num. 12.
& 13. idem latius explicat pręſump. 19. à
12 num. 1. lib. 6. Rationem † reddidit Menoch.
dict.

d. præſ.84.quoniã homo ſuapte natura mouetur,neq. in vno,& eodẽ loco ſemper perſiſtit,ob id non præſumitur quod in eo loco in quo vna hora fuit, altera hora ſubſequẽti permanſerit:Præterea cum ſit facti probanda eſt ab eo,qui eam allegat, ſicut & qui dicit abſentiam ſimiliter eam probare tenetur,quod latè tradit Menochi.dict. præſ.19. lib.6.

13 Alter nunc † articulus excutiendus eſt, quid vbi renunciatio iurata eſſet,an vi huiuſmodi iuramenti,quod præſentiam partis operatur vt mox dicam fiat vt acceptatio neceſſaria non ſit in filia renunciante & iurante parte abſente . Et quidem ſi præter iuramentum adſit notarij ſtipulatio iuxta a nobis in ſuperioribus reſoluta res caret difficultate,quod ſi ſtipulatio deficiat;adſit tamẽ iuramentum cenſuerunt multi adhuc accep-
14 tationem neceſſariam non eſſe, † quoniam operatur præſentiam partis glo.in ca.cordis oculus 1.quæſt.7.verbo & per te,cui⁹ autho-
15 ritate: conſequenter † docuerũt aliqui quod licet de iure ciuili alteri ſtipulari nemo poſſit ex regula vulgata l.ſtipulatio iſta §.alteri de verb. obliga. adiecto tamen iuramento licebit ex ſupra adducta ratione, quia præſentiam partis iuramentum inducit. Iaſon. poſt Barto.in d.§.alteri.num.4.Roland.qui alios citat conſ.19.nu.29.& 30.lib.1.Afflic. deciſio.135.& 164.Anto.de Butr. Innocen. Imol.& Guido.Pap. quos refert & ſequitur Cance.lib.1.reſolu.cap.8.num. 23. aſſeritq. ibidem ſe ita obtinuiſſe in regia Audientia; addendi his Anto.Rub.conſi. 117.num. 19. Peral.in l.cum pater §.a filia de lega.2. Neuiza.conſ.35.num. 22. Menochi. conſ. 371. num.16.lib.4.ſiue autem Cance. obtinuerit vel non obtinuerit veram non eſſe ſuperiorem iudico traditionem,quam ex antiquioribus tenuit Henri. de Bouen. in auth. ſacramenta puberum num. 87. C. ſi aduerſus vendi.Corne.conſi.126.Deci.conſi.306.nu. 6.& conſ.432.num.25.Archidi.magnę apud Canoniſtas authoritatis in ca. quacunq. 22. quæſt.5.in verſi.In gloſa prima in fine nu.4. Fortuni. Garci. in cap. 1.num.23.de pact. Burg.de Paz.conſi.14.num. 21. & 23.lib.1. illius filius Burg.de Paz.quæſt.10. num. 46. Ludo.Molin.tract.de primo. Hiſpa. lib. 4. cap.2.num.64.in fine,& num.65. dixit communem & veram Alciat.in cap.cum contingat num.112.ex.de iur.iuran. Eandem nouiſsimè defendit Gutier. in d.cap. quamuis pactum à nu.55.cum ſequent. de pact. in 6. in verſi. Re tamen accuratius perpenſa; qui in ſecunda editione mutauit opinionem ſuã, ſubiungitque fore amplectendam in praxi & recte, vere enim defendi contraria non poteſt niſi ſola illa ratione,qua mouentur ex d.glo.cap.quoties cordis oculus , iuramen-
16 tũ ſcilicet operari partis pręſentiam, † quoniam idest per fictionem , & licet queratur per iuramentum actio abſenti,id intelligendum eſt reuocabiliter, non irreuocabiliter, niſi is cui a tertio ſtipulatio recepta fuit acceptauerit,ideo reuocari poteſt; neq. vſquã legitur quod recipiatur a Deo propter iuramentum,niſi quatenus ab eo cuius intereſt acceptetur,vt rectè animaduertit Alciat. d. cap.cum contingat num.112.Moli. vbi ſup. num.65.Gutier.in dict. cap. quamuis pactũ num.55.ad finem.

17 Comprobat † autem hanc ſententiam eleganter Ludoui. Moli. duobus ſimilibus. Primum quod licet fauore piæ cauſæ alteri per alterum ſtipulatio fiat vt modo dixi, in donatione tamen facta Eccleſiæ ,& pio loco acceptatio neceſſaria eſt,etſi nullus acceptet inutilis redditur glo. communiter recepta in l. illud C. de ſacro. eccleſi. Iaſſ. Deci. Curti. iunior Grat. Ruin.& alij quos citat idem Ludoũi. Moli.dict.cap.num. 58. & dixit communem præter nunc relatos Dida.in rub. de teſtam. 3. par. num.13. alios adiungit Burg. de Paz iunior quæſtio. 10. num. 10. Gutier.in dict.cap.quamuis pactũ num.55.in fine.& his non relatis Cance. d. cap.8.num.20.21.Theſau. etſi is aliquantulum dubitet deciſio.Pedemonta.70.nu.10.

18 Aliud † ſubiungit ſimile Molin. quoniam inquit ſtante ſtatuto quod alteri per alterũ obligatio queratur , intelligitur tamen dum tertius cui obligatio queritur acceptet , vt authoritate Alexan. Pau. de Caſt. & Curti. comprobat d.cap.num.63.

19 Addit ille ibidem † nu.64.verſ. Id ipſum etiam , iuramentum actum ſui natura reuocabilem , non efficere irreuocabilem ex vulga. tex. in cap. fina. de procura. vbi gloſ. communiter approbata , & alij omnes latè Dida. d. cap. quamuis pactum.1.par.§.4.a num.1.alios ſciens prætereo.

20 Accedat † ſuperioribus quod ſicut donatio,quę eſt contractus principalis habet tacitam conditionem ſi acceptetur (intelligẽdo tamen ſecũdum opinionem noſtram vbi a notario non fuit ſtipulata) eodem modo iuramẽtum vti acceſſorium habet in ſe eandem conditionem ſi a parte acceptetur,quia regulatur a natura contractus,cui adijcitur l.final.cum ſimilibus C. de non numer. pecuni.l.fina.ff.qui.ſatis.cogan.fusè idẽ Ludo. Moli.d.cap.a num.56.Burg.de Paz.d. quæſ. 10.num.46.

21 Et probat † ſuperiorem ſententiam tex. apertus in l. certum §. ſi quis abſente ff. de confeſſ. vbi iuramentum parte abſen-

te factum & a nemine acceptatum non officit.

22 Theſaurus † autem d. deciſio.70. vir certè doctus nu.8.verſ.Ampliatur tertio in tam ardua difficultate poſt opiniones ſcriptorũ ab vtraque parte dubius concordat in hunc modum;vel inquit agitur de iuramento aſſertorio aut de promiſſorio,ſi de aſſertorio, non obſtãte iuramento acceptatio exigitur, vbi de promiſſorio minime, vt ille latius proſequitur.

23 Michi autem † videtur in hac controuertia non rectè hucvſq. expendiſſe interpretes noſtros veram huius quęſtionis reſolutionẽ:

24 Nam † iuramentum vbi pendet ſolum a iurante nullo interueniente facto vel intereſſe tertij,poteſt quidẽ libere reuocari; ita procedit tex.in d.ca.final.de procurato. cum ſimilibus:at vbi agitur de intereſſe vel facto tertij, ipſius voluntas exquirenda eſt vt vis iuramenti ſuſtineatur; nihil igitur mirum ſi acceptatio illius in cuius fauorem renuncia-

25 tio facta eſt neceſſaria ſit.Etſi enim † vinculum iuramenti grauiſsimum ſit, poteſt tamẽ vbi de facto vel intereſſe tertij agitur remitti ab eo cuius intereſt, etſi quoad iurantem firmum maneat, neq. is ſolus illud tollere poſſet vel ei contrauenire propria authoritate cap.1.de iur. iuran. vbi a Panor. cæteri omnes docuerunt: Si igitur quiſquam alteri aliquid dare vel facere promittit adiecto iureiurando,licet is obſeruare iuramẽtum teneatur,poteſt tamen cui preſtitum eſt, illud iuſte remittere, eoq. ipſo & Deus remittit d.cap.1.& cap.2.ex.de ſpõſa.ex diuo Thoma.Pala.Rub.Oldrad. & alijs ſcribit Dida. in d.cap.quamuis pactum 1.par.§.3.a nu.1. Ad inſtitutum noſtrum ſic dicemus,quod licet filia vel alter iurans renunciationem nequeat ipſam reuocare ratione iuramenti, quia tamen de facto & intereſſe eius,cui iuratum eſt agitur, illius voluntas (acceptatio ſcilicet vel refutatio) exquirenda eſt;acceptatio vt renunciationis actus ſuſtineatur,refutatio vt deficiat ſimul cum iuramẽto,quod alioquin obſeruandum erat.

26 Hinc deducitur † vera interpretatio illius ſententię quam in contrarium adferunt aduerſam partem tenentes,& quam vrgere admodum dixit Theſau.d.deciſio.nu.8.ad me dium;ſcilicet iuramentũ operari partis præſentiam vt ſcribunt Alexan.Iaſ. & alij ſupra adducti in d.§.alteri Rolan.& Afflict. relati ab eodem Theſau.vbi ſupra. Nam propoſitio hæc intelligenda eſt ex fictione quadam retrotractiua vt ratum habens tertius,valeat actus à tempore preſtiti iuramenti, non autem inde excluditur illius voluntas, qui poſſit vt modo dicebam iuramentum remittere vel admittere, conſequenter acceptatio requiritur in renunciatione etſi iurata. Et hæc mihi vera videntur proculdubio etſi nõ animaduerſa.

27 Idem † cenſendum vbi renunciatio in iudicio facta fuiſſet, licet enim multi tenuerint quod vt veſtita calore iudicij eo ipſo valeat glo. in l. 1. ff. de cura. bo.dando Barto.in l.1.C.de pact.vbi Iaſſ.nu.15. dicit ita omnes doctores tenere num. 23. Deci. nu.26.Curti.iun.nu.38.Gozadi. nu. 7. Ripa num. 13.Zuchar.num.134.& his non relatis Theſau.deciſio.70.nu.11. id tamen intelligendum ſi fuerit a Iudice acceptata alias ſecus Bal.in l.poſtquam liti.nu. 6. C. de pact. Alex.ibidem Curti.iun.nu.42.in d.l.1.C.de pact.Iaſſ.nu. 15. Zuchar. nu.47.Rip.nu.16. Cagnol.nu.74.Rolan.conſi.19.nu.20.lib. 1. Cæphal.conſi.384.nu.58.Ruin. conſi. 164. nu.13.lib.5.& ita intelligendus eſt Theſau. in d.deciſio.& numero ſuperius citato.

Alia multa adferri poſſent ad interpretationem huius articuli, an acceptatio abſentis neceſſaria ſit necne,quia tamen ad inſtitutum tractatus nõ pertinent,in quo ſolum de his agimus quę in capitulis matrimonialibus inter patrem,filios,vel alios aguntur, ſciẽter omitto;Extat egregia de his deciſio Theſau. ſupra adducta quæ regulam conſtituens, vt ſcilicet acceptatio requitatur vbi abſenti donatio facta ad tex.in d.l. abſenti ſeptem modis extendit erudite,& ſex reſtringit, maxima hinc inde ſcriptorum allegatione adducta,videndi,& Burg.de Paz. d. quæſt. 10. per totam Surd.in citatis ſupra deciſionibus.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio hereditatis paternæ per filiam facta fratribus abſque patris conſenſu, an valeat.*

2 *Pactum de non ſuccedendo a ſorore fratribus factum virtualiter continet pactum de ſuccedendo.*

3 *Pactum de ſuccedendo valet cum conſenſu eius de cuius ſucceſsione agitur.*

4 *Actus principalis attenditur & non ſecundarius.*

5 *Renunciatio ſimplex nullum ius fratribus tribuit.*

6 *Renuncians ſua renunciatione dominium nõ transfert.*

7 *Pactum de ſuccedendo iuramento firmari non poteſt.*

8 *Renũciatio à ſorore facta fratribus ſuit abſq. patris conſenſu non valet.*

9 *Actus principalis attenditur non ſecundarius, intelligitur niſi actus ſit improbatus a lege.*

Finis

10 *Finis conſiderandus non verba.*

11 *Cauſa finalis etſi poſt diſpoſitionem poſita, prima tamen eſt in ordine intellectus.*

12 *Cauſa finalis prima eſt in conſideratione diſponentis.*

13 *Cauſa finalis primum principium eſt intentionis, & vltimum exequutionis.*

14 *Renunciatio à ſorore fratribus facta cum conſenſu patris vſque ad mortem præſtito, ſuſtinetur.*

15 *Pater conſenſum præſtitum filiæ renuncianti fratribus reuocare poteſt ante mortem.*

16 *Iuramentum in renunciatione poſitum non tollit facultatem patri reuocandi conſenſum.*

17 *Patris conſenſus facit vt id quod contra bonos mores eſt, eſſe deſinat.*

18 *Filia, quæ fratribus renunciauit reuocato per patrem conſenſu poterit eidem patri ab inteſtato ſuccedere.*

19 *Gaſpar. Theſau. opinio ſuſpecta.*

20 *Renunciatio per filiam facta fratribus patre præſente, valet.*

21 *Renunciatio per filiam facta in fauorem fratrum abſentium patre tamen præſente & acceptante ſuſtinetur.*

22 *Pater ſicut & publica perſona poteſt ſtipulari pro filijs ſuis.*

23 *Pater ſtipulari poteſt pro filijs ſuis etiam emancipatis.*

24 *Renunciatio per filiam facta fratribus cum patris conſenſu publica perſona ſtipulante valet.*

25 *Renunciatio per filiam facta abſque vlla acceptatione patris vel publicæ perſonæ, minime ſuſtinetur.*

26 *Filia renuncians in fauorem fratrum abſentium vno tantum fratre præſente & acceptante pro alijs an valeat illius renunciatio.*

27 *Frater pro fratre ſtipulari non poteſt.*

28 *Frater pro fratre in feudalibus ſtipulari poteſt.*

29 *Renunciatio per ſolam filiam facta in fauorem fratrum adhibito iuramento, inualida.*

30 *Renunciatio per filiam facta cæteris fratribus abſentibus & poſt ratificantibus, iure ſuſtinetur.*

QVÆSTIO. LXXXIII.

RENVNTIATIO HAEREditatis paternæ per filiam facta in contractu matrimonij fratribus ſuis abſq. patris conſenſu, an iure ſuſtineatur etſi fuerit iurata.

1 OPPORTVNE nunc † quæritur an cum pactum vel renunciatio patri per filiam facta iuramento ſuſtinetur vt dixit tex. in d. cap. quamuis pactum de pact. in 6. an idem ſit vbi non patri ſed fratribus à ſorore fit. Nam non deſunt qui exiſtimauerint huiuſmodi renunciationem valere, quales Roma. in l. qui ſuperſtitis ff. de acquir. hæredi. Iaſſ. expreſsim in l. fina. C. de pact. num. 13. eandem opinionem nouiſsime amplectitur Surd. qui Peruſin. citat conſil. 133. num. 4. libr. 1. Mouentur citati interpretes vna ſed ea potiſsima ratione, quoniam hoc pactum de non ſuccedendo vbi fit fratribus ſic firmatur iuramento ac illud quod fit patri vna enim & eadem ratio, cur ſuſtineatur militat in vtroque virtus ſcilicet iuramenti. Et quia in hoc pacto deficit illa ratio, qua improbatur pactum de ſuccedendo, votum ſcilicet captandæ mortis, vnde ſicut ſuſtinetur pactum iuratum patri factum de non ſuccedendo, ita & eum fratribus celebratum valere debet.

2 Huic † tamen Iaſſonis rationi ſatisfaciunt inferius citandi dicentes cum Bald. in cap. ad noſtram num. 9. ex. de iur. iurand. quod licet pactum de non ſuccedendo quod fit patri firmetur iuramento, tamen pactum de non ſuccedendo factum fratribus vel ſororibus licet in verbis videatur huiuſmodi, virtualiter tamen & cum effectu eſt pactum de ſuccedendo, deque hæreditate & ſucceſsione paterna diuidenda, quod ex communi omnium voto tamquam inducens votum captandæ mortis improbatur neque iuramento firmatur, iuxta communem omnium in l. final. C. de pactis, & in l. ſtipulario hoc modo concepta de verbo. obligatio. & in dict. cap. quamuis pactum, in quo
3 nullus diſſentit, niſi vno † caſu quoties
conſentiret is de cuius ſucceſsione agitur,
& in ea voluntate vſque ad mortem perſeueraret dict. l. fina. C. de pact. vnde ad inſtitutum quæſtionis propoſitæ vbi vnus ex fratribus vel ſoror ipſa renunciat cæteris & non ſuccedere promittit, diuidere hæreditatem patris viuentis videtur, & inequali-
4 ter hoc modo ſuccedere. Replicat † autem
ingenioſe Surd. dict. conſil. num. 6. ad finem, quod licet quoad eum, cui fit renunciatio cenſeatur pactum de ſuccedendo, non tamen attenditur niſi actus principalis illius, qui renunciat, & ſe ipſum ab hæreditate excludit, licet ſecundario, & in conſequentiam alius admittatur, ad notata in l. ſi quis nec cauſam de reb. credi. & ſubdit Surd. ita in ſpecie reſpondere Decium conſil. 31. num. 4.

Subiungit ſecundo ſubtiliter num. 6. verſ. Reſpondeo quoque quod communis opinio procedere poſſet vbi eſſemus in vero & expreſſo pacto de non ſuccedēdo, tunc ex ſimili conuentione frater in cuius fauorē fit, cenſeretur vocatus & videretur pactum de ſuccedendo quia ad ſucceſsionem patris includitur, ſecus vbi ſola renunciatio afforet filiæ quæ ſimpliciter & pure renunciaret omnibus
5 bonis, &c. Rationem † reddit Surd. quia ex nuda & ſimplici renunciatione nullū ius fratribus confertur, ſed ſolum remouetur impedimentum, quod ex ſororis renunciantis perſona erat cæteris fratribus paratum; operaturq. illud idem quod repudiatio per quā via ſuccedēdi aperitur illi, qui proximus eſt, nec tamen is dicitur habere ſucceſsionem à repudiante ſed à lege, quæ eam defert: citat traditionem Bartol. Bald. Caſtren. Alexan. Iaſſon. Curti. iun. in l. ſi profundo C. de tran-
6 ſactio. ij † docent renunciantem non transferre dominium in aduerſarium: Addit ille ibi num. 7. dici non poſſe renunciantem à ſe dominium abdicare; quia fateri videtur ſe nullum ius habere in re, cui renunciat. citat gloſ. magnam in l. ſi maritus §. ſi negauerit ff. de adulte. Bald. Fulgoſi. Alex. & Curti. in l. poſtquam liti C. de pact.

Adducit extremo in tuitionem ſuæ opinionis hanc rationem; quod ſi pactum de nō ſuccedendo negatiuum, includeret pactum affirmatiuum de ſuccedēdo. reſpectu eorum ad quorum fauorem fit renunciatio, numquā eſſet locus communi illi opinioni dicentium pactum de non ſuccedendo firmari iuramē-
7 to, quia † enim ſimul contineret pactum de ſuccedendo iuramento firmari non poſſet. Oſaſc. deciſio. Pedemon. 100. num. 31. Molin. de Hiſpa. primog. lib. 2. cap. 3. num. 3. & paſsim omnes; vtque dixi ſupra nullus fere diſſentit & indubitatam opinionem dixit Mencha. tracta. de ſucceſsio. creatio. §. 18. num. 196. Graſſ. in §. ſucceſsio ab inteſtato quæſt. 9. num. 1. qui multos alios Surd. dict. conſ. num. 9. Argutæ certè conſiderationes ſi veræ eſſent, vnde.

8 Contrariam † opinionem tenuit communis ſcola interpretum non valere huiuſmodi renunciationem inter fratres patre minime conſentiente ex dict. l. fina. C. de pact. etſi iurata foret Bartol. in dict. l. ſtipulatio hoc modo concepta col. 1. in fine Bald. in dict. cap. ad noſtram Fulgoſi. in l. pactum dotali C. de collatio. Cuma. Alexan. Aretin. Corn. Grego. Natt. Rodri. Xuar. Anchar. Cœpol. Socin. Purpurat. Afflict. quos ſequitur & refert Dida. in d. cap. quamuis pactum 3. par. in initio. nu. 5. Anto. Gom. in l. 22. Tau. nu. 31. Mencha. lib. 3. controuer. vſufreq. cap. 44. num. 9. Gutier. in dict. cap. quamuis pactum nu. 2. & 3. & his non relatis Graſſ. in d. §. ſucceſsio ab inteſtato quæſt. 10. nu. 6. Adheret & nouiſsimè huic opinioni quamquam nullum referat, ſed ita cōmuniter omnes tenere ſcribat Meno. conſ. 196. nu. 37. lib. 2. idem Menoch. conſ. 6. nu. 4. lib. 1. vbi addit Caſſa. cōſ. 59. num. 4. & 5. M. A. Euge. conſ. 12. nu. 54. 55. 56. lib. 1.

Supereſt nunc vt obiectis Surdi ſubtiliſ-
9 ſimis ſatisfaciam. Non itaq. obſtat prima † conſideratio illius attendi ſcilicet id quod principaliter agitur, nam iuris hæc regula nō procedit in his, quæ à lege ſunt improbata, & vbi qui agit dat operam rei illicitæ l. qui ſaccum ff. de furt. cap. qui ſaccum 50. diſtinct. etſi enim qui ſaccum pecunia plenum furatur ſuæ ſit intenſionis pecuniam tantum non ſaccum furari, quia tamen res illicita eſt, & in ſacco furtum committere dicitur. docet Iaſſon. in dict. l. ſi quis nec cauſam nu. 21. 22. cum igitur pactum de ſuccedendo ſit improbatum à iure tamquam contra bonos mores, & inducat votum captandæ mortis, attenditur etiam ſi ſecundario, & non principaliter agatur. conferunt ea, quæ ex illo text. notant interpretes in l. non dubium C. de legi.

Secundo efficaciter reſpondetur quod licet ſoror renuncians fratribus ſine patris conſenſu agere tantum videantur vt ſolum bonis paternis renunciet, quia tamen intentio principalis fratrum eſt vt patri in portione renunciata ſuccedant, non ſecun-
10 dario ſed principaliter id agi dicetur; non † enim verba ſed finis conſiderandus eſt. l. etſi non ſint §. perueniamus ff. de auro. & argen. vbi Barto. hoc prodidit axioma; Cum quid (inquit) propter aliud eſt, id conſideratur propter quod eſt l. 3. C. de inſtit. &
11 ſubſtitu. l. certum ff. de reb. credi. cauſa † enim finalis etſi plerumque poſt diſpoſitionem reddi ſoleat, prima tamen eſt in ordine intellectus: id ipſum Bald. ſcribit in auth. ingreſsi num. 9. C. de ſacro. Eccleſi. & in l.
12 generaliter C. de Epiſ. & cleri. vbi † cauſam finalem primam eſſe dixit in conſideratione diſponentis & vltimam in fieri diſpoſito idem Bald. in l. 2. num. 2. C. de lo-
13 cat. egregie ſcripſit, cauſam † finalem eſſe primum principium intentionis & vltimum exequutionis Socin. conſ. 89. nu. 20. lib. 4. Paris. conſ. 72. nu. 65. lib. 4. Hinc & Philoſophi aiunt in rebus agēdis finē principiū eſſe: ſubtiliter Fortun. noſter trac. de vltimo fine iur. in principio: cū itaq. finis fratrū in quorū fauorē fit renunciatio, nō ſit renūciatio ſed pactum de ſuccedendo, illud certe attendi debet tamquam primum in intenſione.

Non

Digitized by Google

Non obſtat ſecunda Surd. conſideratio quoniam omnia ab eo tradita procedunt in renunciatione licita,& à iure approbata,quę in conſequentiā neceſſariā neq. cōtra bonos mores eſt,neque votum captandæ mortis inducit:in noſtra ſpecie ſecus eſt.ex his quę ſuperius dixi. Tum huiuſmodi renunciatio à filia fratribus ſuis dicitur facta contemplatione ipſorum principali, vnde & ſolis ipſis acquiritur Deci.num.4.poſt Roman. & Socin.in l.ſi actionem C.de pact. Roland. qui alios conſil.26.num.34. lib.3. & ſuo in loco dicetur; conſequenter efficitur vt quoad eos non repudiatio aut ſola impedimenti remotio,renunciatio hæc iudicetur vt male Surd. dicebat;quinimo cenſetur donatio dixi quęſtio.73.ſupra quia renunciatione ius porrionis renunciatæ fratribus accreſsit: Neque etiam obeſt filiam renunciantem fateri ſe ius nullum habere, etſi enim in cæteris renunciationibus id procedere poſsit, in hac minime, cum filię debeatur paterna hęreditas, etiam viuente patre,ſpe quadam nedū probabili, ſed neceſſaria l. ſcripto ff. vnde lib.l. nam etſi parentibus cum vulga. de inofi. teſtamen. Et proprie hæc renunciatio dicitur donatio vt de renunciatione facta à filia patri reſpondit Menoch. expreſſe conſil. 6. num. 5. conſil. 371. num.17. lib.4. dixi ſupra quæſtio.73.in principio. Ad hęc renunciationes, quæ à filiabus fiunt in parentes ſuos vt plurimum ea de cauſa celebrentur, ne cum modicum in dotem acceperint poſt mortem patris illius iudicium impugnent, vt dicebam in calce quæſtio.74. tum & quia text. in dict. cap. quamuis pactum nedum procedit in filia, quę modicam dotem recepit, ſed & in ea quæ nullam vt ſuo loco dicetur.

Non obſtat tertia conſideratio Surdi, fallax enim eſt quoniam non ſequitur ſi pactum negatiuum de non ſuccedendo,continet pactum affirmatiuum de ſuccedēdo, numquam eſſet locus communi opinioni dicentium pactum negatiuum firmari iuramento, at hoc eſt falſum ex d. cap. quamuis pactum. Non igitur hoc ſequitur quoniam pactum negatiuum de non ſuccedendo patri factum iuramento firmatur, at factum fratribus à ſorore incōſulto patre minime valet; quia votum captandę mortis inducit; reſpectu igitur patris valet firmatum iuramento, & reſpectu fratrum vbi eis ſit renunciatio ſciente & approbante patre etiam valet in alijs ſecus.locus itaq.eſt communi opinioni in his duobus caſibus.

14 Ex his † infertur quod ſi pater vſq.ad mortem in hoc conſenſu perſeuerauerit valeret renunciatio à filia fratribus iuramento confirmata, ſic omnes ſupra citati affirmant quos retuli in verſicul. Contrariam opinionem,&c.

15 Subſequenter † ſecundo infertur poſſe patrem reuocare hunc conſenſum ante mortem licet renunciatio filię fratribus facta iurata foret,exigitur enim patris perſeuerantia vſque ad mortem dict.l.fina. C. de pact.

16 Neque † iuramentum appoſitum efficit vt qualitas illa continuæ perſeuerantiæ vſque ad mortem,alterari poſsit,cum ſit ex natura contractus ſuper quo interponitur ad tex. in l.fina.C.de non num. pecuni. cap. quemadmodum cap. ad noſtram ex. de iur. iuran. tenuit hanc opinionem Bald. in terminis noſtris in dict.cap.ad noſtram in. 1. num.9. Fulgoſi.in dict. l.pactum dotali C. de collatio.Cuma.in l. ſtipulatio hoc modo concepta vbi Alexan. num. 12. & Iaſon. poſt ff. de verb.obliga.Corne.in dict.l.pactum de collatio. Aretin. in l. qui ſuperſtitis de acquir. hæredi.Grego.Natt.in dict.ca. quamuis pactum col. 4. limit. 1. Rodri. Xuar.in l.quoniam in prioribus limita. 5. ad l. regiam à num.2. C.de inofi. teſtamen. Deci.num.7. in dict.l.final. de pact. Purpura.num.185. in eadem lege Anton.Gom.in l.22. Tau.num. 31.Ludoui.Molin.tracta.de Hiſpa.primog. lib.2.cap.3.num.4.Gutier.in dict.ca.quamuis pactum num.5. Mencha. contro. vſufre. lib.3.cap.44. à num.9. idem larius qui duas & tres.in comprobationem rationes adfert tracta.de ſucceſsio.creatio. §.18.num.200. Et his non relatis in eandem reincidit Iaco. Menoch.conſil.6. num. 4. lib. 1. Graſſ.in §. ſucceſsio quæſt.10. nu.7. qui nullū citat præter Dida.Surd.d.conſ.133.num.17.lib.1.ad medium vbi & expreſsim voluit perſeuerantiam patris vſq. ad mortem, idem Menoch. ſupra relatus conſ.495.nu.80. lib.5. Et licet Dida.in d.ca.quamuis pactum 3.part.in initio nu.8.in 4.Et 5.caſu dubitauerit, à communi tamen opinione recedendum non erit

17 propter ſuam rationem; quia (inquit) eo † ipſo quod patris conſenſus accedit in ea cōuentione deſinit eſſe contra bonos mores d. l.fina.C.de pact. propterea debet paciſcentes obligare, cum illud ſeruare poſsint citra interitum ſalutis æternę,ex ratione dict.cap. quamuis pactum.Nam huic rationi ex ſuperioribus ſatisfactum eſt ſatis, conſenſus ſcilicet perſeuerantiam fore de neceſsitate vt ſimilis valeat conuentio d.l.fina.& iuramentum non immutat naturam conuentionis: porro cum reuocatur conſenſus à patre iuramentum nociuum & ſuſpectum eſſe incipit ei, de cuius agitur ſucceſsione, conſequenter tollitur; non enim minus perſeuerantia requiritur in hac cōuentione quam in

vltima deſuncti voluntate quę vſq. ad mortem de ambulatoria eſt l. 4. cum vulgat. de adim.vel tranſ. lega. quoniã & in hoc pacto de hęreditate poſt mortem patris tradenda agitur d.l.fina.de pact. vt rectè animaduer-
18 tit Meno.vbi ſupra. Inſertur † tertio ex ſuperioribus quod ſi pater hunc reuocauerit conſenſum, poterit filia patri ſuccedere ab inteſtato perinde ac ſi pactum nullum aſtotet, ſic cenſent omnes ſupra relati authores: non enim pręſtat impedimentum quod de iure non ſortitur effectum ad tex.in cap.non pręſtat de reg. iur. quinimo etſi idem pater iuraſſet idem dicendum ſoret glo.in d.l.fin. C.de pact.quam relatis Iaſſon. Paris.& Vaſqui.dixit communem Craſſ.in d. §.ſucceſsio abinteſtato quęſt.9.num.4.

19 Ex † ſuperioribus inſertur an vera ſit traditio Gaſp.Theſau.Qui quęſt.95.nu.9.Opinatur validam fore renunciationem fratris vel ſororis in ſauorem aliorum fratrũ iuratam, etiam ſi pater reuocauerit conſenſum, quia cum poſsit iuramentum reſpectu fratrum in quorum ſauorẽ fit renunciatio obſeruari obſeruandum eſt, proinde tenebitur frater renuncians, tempore delatę hęreditatis reſtituere portionem illã cęteris ad quorum fauorem fit renũciatio mouetur aliquibus rationibus, pręcipuè authoritate Surd. d.conſ. . Sed cum ſatisfecerim rationibus illius, & illius ſententia repugnet communi opinioni non videtur de ea curandum.

Operepretium autem eſt inquirere an cũ renunciatio iurata in fauorẽ fratrũ fit à filia patris accedentis conſenſu, an neceſſe ſit vt fratres præſentes ſint huic renunciationi. in quo articulo caſus ſequentes diſtinguendos
20 eſſe puto. Primus † eſt vbi filia renũciat patri præſenti quoad effectum vt idem pater de bonis renunciatis poſsit libere inter filios fratresq. reſpectiuè renunciantis diſponere, tunc quidem cum renunciatio principaliter patri fiat & in illius commodum & vtilitatem, licet ſecundario ea ratione vt inter filios ſuos liberius diſponere poſsit, nulla fratrum præſentia requiritur, ſic optimè ex mente Purpura. ſcripſit Dida. in d. cap. quamuis pactum 3.par.in initio nu.6.

21 Secundus † caſus eſt, cum fit huiuſmodi renunciatio à filia expreſsim fauore & commodo fratrum abſentium præſente tamen patre & acceptante pro illis, hoc in caſu ſo-
22 la ipſius patris præſentia ſufficit; poteſt † enim pater ſtipulari pro filijs ſuis abſentibus perinde ac ſi tabellio & publica perſona id efficeret l.quodcunq. §.1. l. quod dicitur vbi Barto. Alexan. Iaſſ. & alij omnes ff. de verb.obliga. & innumeris adductis dixit communẽ Gabri.lib.3.tit. de verbo.obliga. conclu.1.nu.27. ego alios multos ſuperaddidi hoc lib.ſectio.1.quęſt.2. verſicul. Quarto declaratur poſt principium, vbi inter alios citaui nouiſsimos tres Surd. deciſio. 322. à num.1.Menoch.conſ.489. num.8.lib.5. Peregrin.conſ.8.num.42.vbi ex eiuſdem Pere-
23 grin.ſententia dixi † idem eſſe in filijs emãcipatis ſicut in ſuis in poteſtate conſtitutis: Et in terminis proprijs quæſtionis noſtræ quod ſufficiat authoritas patris præſentis & acceptantis renunciationem docuit Dida. in loco proxime relato.& in eadem ſpecie reſpondit Meno.conſ.371.nu.9.lib.4.

24 Tertius caſus † eſt, cum non pater ſed tabellio & publica perſona ſtipulatur; tunc idẽ iudicandum proculdubio vt ſcilicet valeat, ſicut & de renunciatione per filiam ſacta patri abſenti ex cõmuni reſoluimus ſupra quęſtio.76.poſt principium.

25 Quartus † caſus eſt vbi non ad fuit pater nec notarius qui pro abſentibus fratribus acceptaret, hoc in caſu nulla eſt renunciatio, & ea non obſtante poſſet ſuccedere filia. ſic authoritate Alexan.Decij.Crane. Calcan.& Carol.Moline.reſoluit rectè Dida. in d.cap. in initio.3.part.num.6.

26 Quintus † conſideratur quando filia renunciat fratribus, & niſi vnus ex his præſens eſt qui acceptet an vnius acceptatio cæteris proſit abſentibus: quem caſum interpretes non attigerunt in dict.cap.quamuis pactum.
27 Et † quidem frater pro fratre abſente ſtipulari non poteſt niſi is pater ſit vt modo dixi, & ſeruus pro domino vel altera publica perſona. §. alteri de verbo. obliga. inſtit. l. ſtipulatio iſta §. alteri cum ſimili.de verbo. obliga.& in terminis quod frater pro fratre non poſsint docent Salicet. & Bald. in l. fi-
28 nal.C.res.in. alios. act. qui † ſpeciale eſſe in ſeudis voluerint vt id poſsit frater pro fratre Curti.iuni.conſ.55. col.1. Lofre. Pariſi. & Iacobi.quos citat & ſequitur in noſtro caſu loquens Menoch.conſ.371.num.15.lib.4. ita fit vt pro portione fratrem præſentem & acceptantem pertingente, valida ſit renũciatio: reſpectu aliorum minime, propterea filia in illis bonis ſuccedere poterit ac ſi numquam renunciaſſet.

29 Sextus † caſus eſt vbi renunciatio à ſola filia ſacta eſt adhibito iuramento; & licet multi crediderint iuramentum in hac ſpecie partis præſentiam ſupplere. Menoch. dict. conſil. 371. num. 16. cum alijs multis quos retuli ſupra quæſtio.76.in verſicul. Alter nunc articulus, tamen ſecundum opinionem veram quam delegi, cum iuramentum partis præſentiam ſupplere non poſsit, iudicandum exiſtimo renunciationem inualidam.

Septimus

30 Septimus ✝ caſus, & vltimus proponitur quando renunciatio per filiam abſentibus fratribus facta, fuit poſt per fratres ratificata valet enim à tempore ratificationis, quia renunciatio eſt iuris proprij donatio, dixi ſupra quæſt. 73. in principio. donatio autẽ abſenti facta ſequuta ratificatione valet, vt relatis multis cõprobat Rolan. conſ. 19. à nu. 30. cum ſequen. li. 1. Clar. in §. donatio quęſ. 12. & 13. dixi ſuperius quęſt. 76. non repeto. & in terminis huius caſus Menoch. d. conſ. 371. nu. 17. 18. 19. Dida. in d. ca. quamuis pactum 3. par. in initio nu. 4. vbi Gutier. nu. 52. licet is obiter tantum: qui caſus diligenter adnotandi ſunt, vt à nullo congeſti.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio filiæ patri facta in capitulis matrimonialibus, tacitam habet conditionem ſi filia ſuperuiuat.*
2 *Matre excluſa, & illius filij.*
3 *Matre excluſa excluſi ſunt filij; quando agnationis ratio habita eſt.*
4 *Maſculus ex fœmina non debet eſſe melioris conditionis quam ipſa fœmina.*
5 *Renunciatio filiæ nocet nepotibus, quãdo filia dotem congruam recepit.*
6 *Renunciatio filiæ competenter dotatæ potius ſatisfactio dicitur, quam renunciatio.*
7 *Renunciatio matris filijs nocet tunc maximè, quando hæredes ſunt matris.*
8 *Renunciatio matris tunc maximè nocet filijs, quando renunciauit pro ſe, & hæredibus ſuis.*
9 *Matris renunciatio in ampla forma filijs nocet.*
10 *Renunciatio filiæ tacitam habet conditionem, ſi ipſi hæreditas fuerit delata.*
11 *Filij in locum matris ſubintrant ex propria perſona, & legis beneficio.*
12 *Exhæredatio filij qui viuo patre decedit, non nocet nepotibus.*
13 *Renunciatio filiæ quæ dotem recepit, non nocet illius filijs.*
14 *Baldi dictum ſingulare.*
15 *Dotis receptio non immutat renũciationis actum conditionalem.*
16 *Renunciatio filiæ non nocet nepotibus etiam hæredibus illius.*
17 *Renunciatio filiæ cum iuramento etiam addita clauſula, quod renunciat pro ſe, & hæredibus ſuis, non nocet nepotibus.*
18 *Præſumitur in dubio quemlibet proſpicere ſibi & hæredibus ſuis.*
19 *Natura contractuum omnium talis eſt, vt ad hæredes tranſeat.*
20 *Renunciatio filiæ non nocet nepotibus, etiamſi concurrant cum auunculis.*
21 *Renunciatio filiæ tũc minus nocet nepotibus, quando nihil ex ſubſtantia paterna ad filios tranſmiſit.*
22 *Renunciatio filiæ quæ dotem recepit, ſi preuixit patri, nocet illius filijs.*
23 *Renunciatio filiæ non nocet nepotibus, quando deficiunt filij primi gradus patris de cuius ſucceſsione agitur.*

QVÆSTIO. LXXXIIII.

RENVNCIATIO PER FILIAM patri facta de illius hæreditate in capitulis matrimonialibus tacitam habet conditionem, ſi filia renuncians ſuperuiuat, & quæ inde vtilitas.

1 EXISTIMAVERVNT ✝ plerisque filiam quæ in contractu matrimonij renunciauit hæreditati paternæ, ſi præmoriatur patri, nec filios quidem illius poſſe ad
2 ſucceſsionem aſpirare aui vel auię: cum ✝ enim nepotes ex perſona matris venire debeant neceſſario, ſicque ex radice infecta, excluſa matre in conſequentiam & illius filij cap. 1. §. hoc autem notandum de his qui feud. dar. poſſ. cap. 1. de ſucceſsi. frat. Quod
3 ✝ regulare eſt in quibuſcunque ſucceſsionibus, & fideicommiſsis potiſsimè quando agnationis conſeruandæ ratio habita eſt, vt relatis multis ſcribit Tiraquel. tractat. de primo. quæſt. 12. num. 5. quęſt. 14. num. 5. & tenere omnes dixit Carol. Moli. in conſue. Pariſi. §. 16. à num. 1. Pinel. in l. 3. nu. 19. C. de bon. mater. Aluar. Valaſ. tractat. de iur. emphi. quęſt. 41. num. 5. Grat. con-
4 ſil. 120. num. 14. communem dicens; ne ✝ melioris ſit conditionis maſculus ex fœmina matre, quam ipſa mater l. ſi viua matre C. de bon. mater. fusè Pinel. conſil. 4. num. 5. Decian. reſpon. 127. num. 15. lib. 3. Peregrin. relatis alijs tractat. de fideicom. articul. 27. num. 18. Et ſtatutum excludens filiam à ſucceſsione excludit filium ex ea Bartol. Bald. Caſtren. Socin. Pariſi. Curti. Brun. Cephal. & alij quos refert Surd. conſil. 133. num. 2. lib. 1.
5 Eadem ✝ opinio quod ſcilicet talis renunciatio noceat nepotibus procedit, vbi mater dotem recepiſſet congruam, vel ſaltim talem, vt parum ad congruam portio-
6 nem legitimę complendam deficeret; cum ✝ enim fuerit exoluta de ſua portione nõ proprie dicetur renũciatio ſed ſatisfactio: huius opinionis author eſt Roman. in l. qui ſuperſtitis de acquir. hęredi. Deci. in l. pactũ dotali C. de collatio. & cõſ. 181. Ripa. res. 6. 1. par.

Rub. conſ. 42. ad finem dixit communem
Bello.conſ.15.num.9.

7 Tunc † etiam locum habet eadem ſentē-
tia & maiori ratione quando filij,qui ex per-
ſona matris,quæ prædeceſsit venire cupiunt
forent hæredes matris;non enim poteſt hæ-
res venire contra factum defuncti l. cum à
matre cum vulgat.C. de rei vindi. & quem-
admodum mater ſi viueret contradicete nō
poſſet , ita neque illius filij hæredes , tam-
quam vna & eadem perſona cum defuncto
vt dixit text.in §.1.in auth.de iur.iur. à mo-
ri.prẹſt.Et factum hæredis reputatur factum
defuncti.Deci. & Cagnol. in l. in hæredem
de teg.iur.vnde in hac ſpecie vt exiſtentibus
filij mattis renunciantis hæredibus nequeāt
ad ſucceſsionem aui vel auiæ peruenire te-
nuerūt Guid.Pap.deciſ.228.n.2.Caſſan.cōſ.
47.num.33.Rub.d.conſ.42. Bellon.d.conſi.
15.num.10.Menoch.conſ.89. num.115. vbi
ſubdit quod dictum Bald. infra citandi in l.
pactum dotali procedit,quando nepotes ve-
niunt ex perſona propria in vim ſucceſſorij
ædicti , omiſſa matris hæreditate,ſecus ſi vt
hæredes matris & vt tales veniant , quia aui
iudicinm impugnare non valent citat Deci.
Rube.Caſſan.& Dida.

8 Addendum † prædictis quod pari ratione
admittēda eſſet ſuperior opinio,quādo ma-
ter renunciaſſet pro ſe & hæredibus ſuis,ex-
cluderentur enim ex aperta matris volunta-
te vt innuit ſatis Guid.d.deciſio. Deci. Caſ-
ſan.& Bellon.in locis ſuperius adductis Mo-
9 rant.diſputa.10.num.6. Ratio † ea videtur
quia cum mater renunciat tam ampla forma
obligat filios vt hætedes,& quia filij adeun-
do poſt hẹreditatē matris quaſi cōtrahūt cū
his,quib' mater renūciauit ad text.in l.apud
Iulian.§.final.ff.ex quib.cau. in poſſ.eat.

Contratiam ſententiam vt neque in præ-
dictis caſibus præmortua filia patri vel ma-
tri renunciatio iurata officere poſsit nepoti-
bus,quo minus ad legitimam matri debitam
illiusvè ſupplementum & ſucceſsionem reſ-
pectiue agere poſsint , tenuerunt multi alij
numero & authoritate grauiores;moti ea ra-
10 tione,quod renunciatio † tacitam habet cō-
ditionem ſi filiæ hẹteditas ſit delata, hẹc au-
tem conditio prẹmoriēte filia patri ſuo im-
pleri non poteſt , neceſſarium enim etat vt
patri ſuperuiueret , vt hẹreditas ad eam de-
ferri poſſet;cum igitur delata hæteditas non
fuerit renunciatio pro non facta habetur , vt
in terminis dixit Bal. in d. l. pactum dotali
quẹſt.2.de collatio.idē Bal.in l. fina. nu.16.
C.de pact.vbi Alex.Pau.de Caſt.in l.qui ſu-
perſtitis ff.de acquir.hẹredi. Tiraq.tract.de
primo.40.n.117.Philip.Fran.in d.ca.quāuis
pactum vbi Grego. Natt.nu.59. Dida. in 3.
par.§.2.nu.4. Gutier.num.61. Gram.deciſ.
57.nu.39. Moran. diſputa.10. num.8.Hanc
etiam communem opinionem ſequuti ſunt
Barto.Caſtren.Alexan.Aretin.Socin. Deci.
Ruin.Gozadi.Rube.Rip.Natt. Bertran.Pa-
riſi.quos congeſsit Roland. conſ.11.num.4.
lib.1.Anton.Gabri.qui & alios pleroſque in
commu.titul.de iur.doti. conclu.1.num.43.
lib.3.Petruci.Crauet.Rodri. Xuar. quos ci-
tat & ſequitur Surd.conſ.133.num.19.lib.1.
Bello.conſ.15.num.5.& prẹtet nunc citatos
Graſſ.in §.legitima.quẹſt.4. num.4. vbi Cæ-
phal.& alios paucos ſuperaddit. Mencha.de
ſucceſsi. creatio. lib.2. §.18. num.182.Co-
uarru.in d.cap.quamuis 3.part. §.2. num.4.
Molin.de Hiſpa. primo.lib.2.cap.3.nu.47.
Anto.Gomez.in l.22. Tau.num.10. Gutier.
in d.cap.quamuis pactum de pact.in 6. in fi-
nal.capi.num.2.& 3.nouiſsimè Theſau. de-
ciſio.138.nu.3. & Vincen.de Fran. deciſio.
67.lib.1.Telli.Ferdinan.in l.6. Tan.nu.62.
nouiſsimè Moron.con.22.pet totum.vbi re-
iectis quibuſdam diſtinctionibus interptetū
indiſtinctè hanc amplectitur.

11 Quæ cōmunis † opinio prẹter modo ad-
ductam rationem altero conuincitur argu-
mento;quod vbi filia renūcians moritur an-
te patrem,cui fit renunciatio,filij ſubintrant
in locum matris nō quidem ex perſona ma-
tris ſed ex propria perſona beneficio & legis
prouidentia auth.ceſſante C.de legit.hẹred.
reprẹſentant quẹ eundem gradum in quo af-
forent ſi eorum mater innupta fuiſſet Barto.
in l.vni.§.ſi filio ff.de coniun.cum Eman.lib.
eius.Idem Bart.Paul.de Caſt. Imol. Aretin.
& alij in d.l.qui ſuperſtitis de acquir.hẹredi.
Alexan.& ibidem Caſtren.in d. l. pactū do-
tali.C.de collatio.& paſsim interpretes no-
ſtri vnde cū ſit ius propriū nepotū ex eo nō
obſtante matris renunciatione ſuccedunt.

12 Tertio † iuuatur eadē opinio tex.egregio
in l.ſi quis filio ff.de iniuſ.teſtam. quo aper-
te deciditur , exhæredationem filij,qui viuo
patre decedit,nō nocere nepotibus ex filio,
quia habetur pro nō facta,ſic renūciatio ma-
tris, quẹ pro infecta habetut nepotibus non
nocet.

Quarto probatur ſimili tex.in l.ſi quis poſt-
humus §.ſi filiū 2.reſpon. de libe. & poſthu.
in quo cū quẹſitū fuiſſet an nepos prẹteritus
rumpat aui teſtamētū, quādo illius pater ex-
hæredatus ante patrē mortuus fuit, teſpon-
dit IurisCōſultus iure rumpere poſſe, id ve-
ro ex eo contingit,quoniam venit ex perſo-
na propria,quod ſi ex perſona patris veniret
non poſſet quia exhẹtedatus fuit,at quia ex-
hæredatio effectum ſortita non fuit quia hẹ-
reditas delata illi eſt,venit nepos ex propria
perſona ſimilis tex.in l.ſi patronis §. fina.de
bon.

Digitized by Google

bon.libert.l.quoties ad finem ff.de nouatio.
vnde de hac opinione neque diſputandum
amplius,vel dubitandum videtur : & his non
relatis nouiſsimè Peregri. tract. de fidei.ar-
tic.52.num.93. quę tamen opinio declaran-
da eſt vt ſequitur.
13 Primo extenditur † etiam ſi filia dotem
recepiſſet, etſi enim videatur ipſam debitā
conſequutam fuiſſe portionem;& conſequē-
ter illius filios ad aui vel auiæ ſucceſsionem
aſpirare poſſe; cuius ſententię fuerunt Caſ-
tren.conſi.419.lib.2.Deci.conſil. 181. num.
6.& in dict. l. pactum dotali num. 8. C. de
collatio. Caſſan. Bello. & Cagnol. quos re-
fert Surd. dict. conſi. 133. num. 19.ad finem
Bero.conſi.49.num.42.lib.1.tamen contra-
ria obtinuit opinio renunciationem non ex-
cludere filios filiæ renunciantis dote recepta
vel non recepta,cum ex ratione ſuperius ab
interpretibus tradita conſtet, tacitam ineſſe
in actu renunciationis conditionem , ſi ſcili-
cet hereditas delata fuerit,quæ cōditio præ-
moriente filia effectum ſortiri non potuit
tamquam defecta l. cedere diem de verbo.
14 ſignifica. Et vt dixit egregie † Bald. conſil.
437.colum.1. impoſsibile eſt quod quiſquā
renunciare ſucceſsioni poſsit ſibi numquam
delatę quem refert Pariſi.conſi.69. num.63.
lib.3.Becci. conſil. 74.num. 12.& hanc ſen-
tentiam amplectitur communis ſchola in-
terpretum Bald.in dict.l.fina.Caſtren.Alex.
Aretin.Natt. Gozadi. Alciat.Rodri. Xuar.
Crauet. Cæphal. Becci. quos citat & ſequi-
tur Surd. dict. conſil.133. num.20. vbi hanc
dixit communem neq. in practica ab ea re-
cedendum fore ; & præter relatos à Surdo
idem voluerunt alij multi qualis Roland. d.
conſil.11.nu.7. lib.1.Graſſ.qui aliquos in d.
15 §.legitima quæſ.4.num.4. † Moron. d.con-
ſil.22.Receptio enim dotis non immutat re-
nunciationis actum conditionalem ſi hære-
ditas deferatur , vtroque igitur ſiue recepe-
rit mater dotem , vel non receperit eadem
militat ratio.
16 Secundo extenditur † communis opinio
etſi filij forent hæredes matris renunciantis,
adhuc enim ad aui ſucceſsionem petendam
admitti poſſunt ; etſi enim videatur quod vt
hæredes matris illius repreſentent perſonā,
neque illius poſsint factum impugnare vt di-
cebam in principio huius quæſtionis, tamen
quin veniant ex propria perſona interdictū
non eſt; rationem prodiderunt interpretes
quoniam renunciatio matris ſub conditione
facta cenſetur,ſi hereditas fuerit delata;quæ
conditio cum effectum non fuerit ſortita vt
poſſet eadem ipſa ad ſucceſsionem admit-
ti,ſic illius filij; & quia ij petendo aui hære-
ditatem non dicuntur contrauenire renun-
ciationi maternæ,quæ non in eum caſum ſed
in alium quando foret hęreditas matri dela-
ta facta cenſetur ; argu. text.in l.ſi legatum
pure ff.de adimen.legat.l.aliquando cum ſi-
milibus de condi. & demonſtr. ſic voluntas
matris cum fuerit renunciare ſub cōditione
ſi hæreditas fuerit ei delata,& caſus non cō-
tigerit,filij hoc modo ſuccedendo non dicū-
tur contrauenire matris facto vel voluntati.
quoniam renunciatio eſt ſtricti iuris, & non
ad alios quam expreſſos caſus extendi de-
bet,vt multis citatis dixi ſupra quæſ.73.quę
non repeto. Moron. dict. conſil. 22. num.4.
ad finem verſic. Ego tamen. vbi magis re-
ceptam.
17 Tertio extenditur † vt & procedat cum
mater in contractu matrimonij renunciat
hæreditati paternæ vel maternæ cum iura-
mento , addita clauſula quod renunciat pro
ſe & heredibus ſuis;etſi enim vt ſuperius di-
cebam filia renuncians in tam ampla forma
obligare videatur filios heredes, & quia filij
adeundo hereditatem cenſentur quaſi con-
trahere cum patre & illi quibus renunciata
fuit hæreditas; quia tamen filij hæredes ad-
eundo minime quaſi contrahunt niſi in his in
quibus remanet defuncti obligatio ; in hac
ſpecie nulla apparet , nam vt dixi & mater
ipſa contrauenire poterat tamquam defecta
conditio ſit ſub qua renunciauit : propterea
clauſula prędicta pro ſe & heredibus ſuis
nihil operatur; ſic interminis reſpōdit Cor-
nel.conſi.263.col.penul. quem in hac ſpecie
refert & ſequitur Moran. in d. diſputa. 10.
num. 34. & iterum infra num. 41. Moron.
ſupr.num.4.
18 His addendum † quod ſubtiliter ad inſ-
titutum conſiderauit Surd. dict. conſi. 133.
num. 29. quod licet quis in dubio videatur
proſpicere nedum ſibi ſed & hæredibus ſuis
l. ſi pactum ff. de probatio. ideoque pacti &
19 cuiuſuis conuentionis ea eſt † natura vt ad
hæredes tranſeat etſi de eis nihil dictum ſit
vt multis exemplis eleganter ornat , ex An-
gel. Bald. Tiraquel. Menochi. & alijs in eo-
dem conſilio Surd. num. 15. & in terminis
proprijs renunciationis vt ad hæredes tran-
ſeat Menochi. quem ille non refert , conſil.
335.num.42.libr. 4.vbi ad id Tiraq. & So-
cin. citat. tamen procedit in his,quæ proue-
niunt ex perſona renunciantis , non quoad
ea,quæ ex alterius dependent perſona; vnde
ſi filius renunciat hæreditati ſibi delatę re-
nunciare non cenſetur ei,quæ ſuo hæredi de-
fertur ; eſſet enim extendere terminos re-
nunciationis,quæ alioquin vt dixi quæſt. 73.
reſtringenda eſt omnino vt niſi perſonas ex-
preſſas comprehēdat. Quare promiſsio pro
ſe & heredibus ſuis ſic interpretanda eſt , vt
quid-

quidquid defunctus promiſit heres obſeruare teneatur, non autem quod promiſsio à defuncto facta extendatur in perſona hæredis; quia regula iuris ſit ex perſona hæredis conditionem obligationis minime immutari, vel alterari l. 2.§. ex his cum ſimilibus ff. de verbo.obliga.

20 Quarto † extenditur vt procedat etiam ſi filij filiæ renunciantis concurrerent cum auũculis, non enim renunciatio matris noceret Bald.in dict.l. pactum dotali queſtio. 2. Bertran.conſil.47. Alexan.in dict. l.pactum dotali num.7.vbi communem dixit Graſſ.in §.legitima queſtio.4.num.fina. Anto. Gabri. in commu.tit.de iur. doti. conclu. 1.nu. 46. cum multis ſequent.qui tamen varias in hoc refert opiniones; quia cum veniant iure proprio, & intrent locum matris non ex diſpoſitione illius ſed ex legis prouidentia vt in principio dixi quæſtionis, ſiue concurrant cum auunculis nepotes, ſiue non, omni caſu admittuntur ex propria perſona; & ita fere omnes concludere reſpondit Surd. d.conſil. 133.nu.25.ad finem.Moron.latè. dict.conſil.22.

21 Quinto † extenditur ſuperior opinio vt multo magis procedat quando excluſa filia renunciatione, nihil ad filios ex ſubſtantia paterna tranſmiſit, vel quia dotem nullam recepit, vel quia pater ſibi reddi ſtipulatus ſit, nepotes certe ex filio legitimam conſequentur, quoniam ab inteſtato ad bona aui admitti poſſunt; rurſus eſt teſtamentum poſſint de iure impugnare ſi nulla ingratitudinis cauſa adiecta prætetiri fuerint vel exheredati. Bald.in dict.l.fina.C.de pact.Berenga. qui communem in l.in quartam 3.part. num. 62. ad l. falcid. Rodri. Xuar. Natt.& Bertran. quos refert receptam affirmans Graſ.in dict.§.legitima quæſ.4.num.2.quidquid varijs adductis opinionibus inuoluat Gabri.in d.conclu.1.num.47.48.49.

22 Declaranda † autem ſunt prædicta vno modo, quando ſcilicet filia quę cum iuramẽto renunciauit relictis filijs & reſpectiue nepotibus, præuixit patri, ea enim ſi dotem fuiſſet conſequuta quemadmodum ipſa excluſa eſt in totũ vt in ſequenti dicemus quæſtione, ſic & nepotes; quam communem dixere Berenga.in dict.l.in quartam num. 64. & Graſ.in dict.§.legitima quęſ.4.num. 3.& præter relatos idem cenſuerunt Alex.Deci. Benedic. Aretin.Caſtren. Ripa. Grammati. quos recenſet Didac. receptiſsimam dicens in dict.cap. quamuis pactum 3. par. §. 2.nu. final. Molin. qui multos recenſet tract. de Hiſpan.primo.lib.2.cap.3.nu.47. Mencha. tract. de ſucceſsio. crearion. libr. 2. §. 18. num.182.

Subdeclaratur egregie declaratio vt procedat, quando cum filijs renunciantis filiæ, ſuperſunt alij filij primi gradus patris de cuius ſucceſsione tractatur, ſecus vbi non extarent, ſed alij agnati inferioris gradus, tunc

23 renũciatio † non noceret nepotibus, ſic poſt Paul.de Caſt. & alios ab eo relatos reſoluit Rodri.Xuar.in dict. l. quoniam in prioribus limi. 4. num.10. C.de inoffi.teſtam. Gabri. qui multos in commu. tit.de iur. doti. conclu. 1.num. 54.55. Graſ.in dict.§. legitima queſt.4.num.3.ad medium.

SVMMARIVM.

1 *Filia poteſt renunciare hereditati paternæ in commodum vnius tantum, fratris cæteris excluſis.*
2 *Legitima in vita patris dicitur quaſi debita.*
3 *Renunciatio ſtricti iuris dicitur.*
4 *Renunciatio intuitu certæ perſonæ facta ad eam tantum reſtringitur.*
5 *Renunciatio pura & ſimplex patri facta à filia, cæteris omnibus fratribus prodeſt.*
6 *Menochius conſil. 197.declaratur.*
7 *Renunciatio per ſororem vel filium facta in contractu matrimonij intuitu aliorum fratruum cenſetur facta.*
8 *Renunciatio per filiã facta in contractu matrimonij patri ſuo pro ſe, & heredibus ſuis prodeſt fratribus quatenus heredes ſunt patris alias ſecus.*
9 *Mens in renunciationibus attendenda.*
10 *Renunciatio per filiam facta patri de bonis maternis an proſit fratribus ex ſecundo matrimonio natis.*
11 *Aretinus vir ſubtilis & doctus.*
12 *Renunciatio per filiam facta patri de bonis paternis & maternis ex opinione Aretini non prodeſt fratribus ex altero matrimonio.*
13 *Renuncians in alterius fauorem hereditatem etiam recepto pretio, ipſam adire non videtur.*
14 *Maritus renuncians hereditatem donationis cauſa vt ad vxorem perueniat, iuſte id facere poteſt.*
15 *Renunciatio iuris in quo differat a donatione.*
16 *Baldi opinio.*
17 *Aretini conſideratio ſubtilis.*
18 *Differentia qualis inter renunciationem hereditatis delatæ aut deferendæ.*
19 *Portio repudiata accreſcit portioni, nõ perſonæ.*
20 *Præſumptio charitatis paternæ perpendenda.*
21 *Æqualitas inter liberos ſeruanda.*
22 *Renunciatio per filiam facta auget portiones filiorum non renunciantium.*
23 *Dyni conſilium inſigne.*
24 *Text.in l.fina.C.de dot.promiſsi.declaratur.*
25 *Dos materna ad filios ſpectat.*

26 *Fratres vtrinque coniuncti alios excludunt.*

27 *Renunciatio hæreditatis non aditæ dicitur repudiatio.*

28 *Renuncians cenſetur conformare voluntatem ſuam cum diſpoſitione iuris communis.*

29 *Fratres vtrinque coniuncti in ſucceſsione materna alios excludunt.*

30 *Renunciatio filiæ fratribus prodeſt vbi facta fuit ante tranſitum patris ad ſecunda vota.*

31 *Statutum quod lucrum dotis defert ſuperſtiti, altero ſine liberis moriente intelligendum eſt de liberis prioris matrimonij non ſecũdi.*

32 *Pater pro filijs in dubio bonum conſilium capere præſumitur.*

33 *Renunciatio per filiam facta patri de eo omni quod petere poſſet ſuper hæreditate occaſione dotis maternæ & bonorum illius, valet cum iuramento, etiam quoad excluſionem illius ab hæreditate materna.*

34 *Renunciatio per filiam facta patre acceptante ſolius patris contemplatione facta cenſetur.*

35 *Renunciatio duarum ſororum quibus delata erat hæreditas patris vna cum fratre ſi vna ex his ſororibus faciat fratri pactum de nõ petendo, non proderit alteri ſorori renunciatio.*

36 *Renunciatio ſimplex abſque pacto de non petendo illi ſoli prodeſt cuius contemplatione fit.*

37 *Renunciatio filiæ de hæreditate materna contemplatione patris vel fratris facta prodeſt ſolum ei cuius contemplatione facta fuit etſi hæreditas materna per filiam adita non fuerit.*

38 *Renunciatio filiæ propter datam dotem videtur recompenſatio potius quam donatio.*

39 *Donatio patri facta pro ſe, & filijs ſuis intelligitur facta pro filijs vt hæredibus.*

40 *Æqualitas inter filios ſeruanda in dubio, ſecus vbi de contraria voluntate conſtat.*

41 *Æqualitas inter liberos ſeruanda tempore mortis teſtatoris, ſecus poſt.*

42 *Tex. in l. finali C. de dotis promiſsione expenditur.*

43 *Pactum de non petendo ei ſoli prodeſt cui factum eſt.*

44 *Repudiatio contractus non dicitur.*

45 *Pactum de non petendo & liberatio abſque acceptatione non valent.*

46 *Stipulatio pro hæredibus concepta ad patrem & illius hæredes tantum referenda eſt.*

47 *Clauſula pro hæredibus ſuis operatur vt ad ſolum patrem referri poſsit.*

48 *Contrahens nomine alicuius officij non tenetur de proprio, ſecus tamen ſi obligetur pro ſe & hæredibus ſuis.*

49 *Pactum de non petendo factum vni prodeſt alijs quando id conſtat ex veriſimili mente paciſcentium.*

50 *Verba intelligenda ſecundum mentem & conditionem perſonæ loquentis.*

51 *Mens & intentio patris talis iudicari debet qualis de iure eſſe debet.*

52 *Verba licet generalia reſtringuntur ne ſequatur abſurdum.*

53 *Verba licet generalia interpretantur vt vitetur fraudis euentus.*

54 *Verba interpretanda ſunt eo reſpectu quo prolata fuerunt.*

55 *Naturalis coniectura præualere debet accidentali.*

56 *Pater iure naturæ dictante tenetur filias dotare.*

57 *Pater dotando non dicitur donare ſed magis paternum debitum exoluere.*

58 *Renunciatio per filiam facta patre præſente & ſtipulante, non eſt ſimplex renunciatio.*

59 *Indefinita oratio non æquipollet vniuerſali in odioſis.*

60 *Authoris conciliatio, inter contrarias opiniones.*

61 *Verba licet generalia habilitatem præſuponunt.*

62 *Verba generalia ab homine prolata ad habilitatem reſtringenda non ſunt.*

63 *Emphiteoſis Eccleſiaſtica ad hæredes extraneos nõ tranſit niſi verbis generalibus fuerit conceſſa.*

64 *Subſtitutio filio facta de Titio & illius hæredibus intelligitur de deſcendentibus, niſi dictum fuiſſet omnibus vel quibuscunque.*

65 *Immunitas conceſſa non extenditur ad collectas, indictas tempore belli, niſi dictũ fuiſſet omnibus vel quibuſcunque.*

66 *Verba inueſtituræ, pro ſe & hæredibus reſtringuntur ad habiles niſi dictum fuiſſet omnibus vel quibuſcunque.*

67 *Legatum generale de omnibus bonis mobilibus quouis nomine nuncupentur comprehendit animalia ſe mouentia licet in ſuperioribus teſtamenti locis facta fuiſſet enumeratio plurium ſpecierum.*

QVÆSTIO. LXXXV.

FILIA QVAE IN CAPITVlis matrimonialibus paternæ renunciauit hæreditati cum iuramento in fauorem fratruum, an ſoli fratri recipienti; an vero alijs omnibus profit.

1 IN ſuperioribus dixiſſe † me memini, poſſe patrem filio ſtipulanti & recipienti renunciationem ſororis conſenſum præſtare, quæſ. 77. nunc autem addẽdum eſt, poſſe & patrem ita pro ſe filia conſentire

ſentire vt ſi velit filia ad fratris tantum, cui
renunciatio fit commodum renunciare ſoli
ei renunciatio proſit cæteris excluſis: Neque
2 † enim iniuriam inferre alijs filijs dicitur,
quoniam renuncians filia ſuæ renunciat le-
gitimę portioni, cui in vita etiam patris ſibi
quaſi debita dicitur ad gloſam communiter
approbatam in l. 3. C. de iur. & fact. ignor.
& quaſi dominus dicatur filius viuente patre
l. in ſuis ff. de libe. & poſt. §. ſui inſtit. de hę-
red. quali. & differen. ſi igitur filia in com-
modum vnius tantum renunciet authorante
patre rectè facit, neque præiudicium alijs
infert filijs; docet Gutiert. in dict. cap. quã-
uis pactum num. 6. de pact. in 6. qui tamen
niſi Bald. & Rodri. Xuar. citat. Eandem ergo
opinionem tenuerunt Roman. & Bartho.
Socin. in l. ſi actionem, quos ibidem ſequitur
Deci. num. 4. C. de pact. Alexan. conſil. 149.
num. 5. lib. 7. Pariſi. conſil. 26. nu. 31. & conſi.
69. num. 53. lib. 3. Ruin. conſi. 93. num. 17. li.
1. alios citat & ſequitur Roland. conſil. 26.
num. 34. lib. 3. nouiſsimè Surd. conſil. 133.
num. 23. lib. 1.

3 Et quidem † optima ratione mouentur in-
terpretes nunc citati, quoniam cum renun-
ciatio ſit ſtricti iuris, non continet perſonas
niſi ſpecialiter expreſſas, vt dixi hac ſectio.
quæſ. 73. ad incluſionem enim vnius ſequi-
tur excluſio alterius, l. cum prætor cum vul-
gat. de iudi. ſic ſtatutum includẽs vnam per-
ſonam dicitur alteram excludere. Bartol. in
l. 2. §. videndum num. 1. ad Tertul. Pariſi.
4 conſil. 20. num. 41. lib. 2. ſed † & generalis
(quod fortius eſt) renunciatio intuitu, & cõ-
templatione certæ perſonæ facta ad eã tan-
tum reſtringitur, l. Paulo Callimacho de le-
ga. 3. dict. l. ſi actionem C. de pact. vbi om-
nes notant: Rurſus renunciatio illi ſoli pro-
deſt, cui prodeſſe renunciantis intereſt, l. &
hæredi §. final. ff. de pact. Calca. conſi. 33. nu.
23. Corne. conſi. 291. num. 8. libr. 4. Rodri.
Xuar. in dict. l. quoniam in prioribus limita.
5. num. 1. C. de inofi. Gutier. vbi ſupra num.
8. Surd. deciſio. 209. num. 10. & deciſio. 163.
num. 10. vbi multos citat.

5 Huic tamen communi † ſententię locus
non eſt cum renunciatio patri facta fuit ſim-
plex & pura, ea enim hoc in caſu prodeſt
omnibus cæteris fratribus & ſororibus. du-
pliciter enim fieri poteſt, vno modo ſimpli-
citer, altero intuitu & contemplatione ali-
cuius ex fratribus; priori modo cõcepta om-
nibus prodeſt, ita intelligendus Dy. Specula.
& idem Bald. qui eos refert in dict. l. pactũ
dotali quæſ. 6. num. 8. Caſtren. nu. 2. Boeri.
deciſi. 184. num. 3. atque ita eos intelligit
Gutier. ſupr. Surd. dict. conſil. 133. num. 21.
ad finem, idem Surd. conſil. 446. num. 14. li.
6 3. conſi. 244. num. 12. lib. 2. † Et licet Me-
nochi. conſil. 197. contrarium ſentire videa-
tur, idem tamen in eo caſu declarat ſe ipſum
iuxta ſuperiorem interpretationem, nu. 83.
in verſic. Non obſtat quartum argumentum.
vbi expreſsim fatetur renunciationem fa-
ctam intuitu vnius ex fratribus illi ſoli pro-
deſſe. Placet vero illius conſilium in ſua ſpe-
cie in qua renunciatio facta erat intuitu &
contemplatione aliorum filiorũ etiam naſ-
citurorum, conſuluit enim ille multis ratio-
nibus ad nepotes ex filijs extendi, quod is
fusè proſequitur.

7 In dubio † igitur renunciatio facta per ſo-
rorem, vel filium in contractu matrimonij
cenſetur facta intuitu fratrum ſuorũ vt mo-
do dicebam, & pręter relatos ibi, idẽ ſcrip-
ſerunt Cæphal. conſil. 65. nu. 42. lib. 1. Becci.
conſi. 74. num. 20. Capi. deciſio. 190. Rolan.
conſil. 26. num. 34. Socin. iuni. conſil. 184. nu.
15. lib. 2. alios multos recenſui infra quæſt.
86. verſic. In dubio vero.

8 Sanè † renunciatio per filium facta patri
pro ſe & hęredibus ſuis acquirit ius filijs pa-
tris; quatenus tamẽ ſunt hęredes patris alias
ſecus: ſic poſt Alexan. & alios ab eo relatos
reſpondit egregie Pariſi. conſil. 26. num. 27.
cum ſequent. lib. 3. conſi. 69. num. 49. eod. li.
Bero. conſi. 97. num. 6. lib. 1. Menochi. dict.
conſil. 6. num. 15. ad finem Surd. conſi. 244.
num. 14. ad medium libr. 2. Didac. in dict.
cap. quamuis pactum 3. part. §. 3. num. 4. ver-
ſic. Septimo ſi pater de pact. in 6. alios citat
Menochi. dict. conſi. 6. rationem reddunt in-
9 terpretes † modo citati; quoniam ex adie-
ctione illius qualitatis, hæredum, conſtat de
mente patris volentis ſolam renunciationẽ
filijs hæredibus à ſe inſtitutis non alijs pro-
deſſe, & cum pactum vni factum alijs non
proſit l. ſi vnus §. ante omnia ff. de pact. ſic
renunciatio vni facta ad alium non exten-
ditur l. ſi ſuus vbi Bald. l. ſicut C. de repud.
hæredi. l. iubemus C. ad Velleian. Caſtren.
Roman. Crot. & alij multi relati à Tiraquel.
tract. de retract. conſangui. §. 1. gloſ. 9. num.
127. ornat Surd. conſi. 244. nu. 8. 9. 10. li. 2.

10 Ex his inferri † poteſt ad quæſtionem in-
ſignem & celebrem, quam mouit poſt Boeri.
ab eo relatum Gutier. in dict. cap. quamuis
pactum num. 62. de pact. in 6. ſcilicet an re-
nunciatione facta per filiam patri de bonis
maternis, quæ in dubio intuitu & contem-
platione omnium fratrum facta cenſetur;
num ſi pater ex ſecundo matrimonio alios
filios ſuſcipiat, qui & fratres etiam ſunt con-
ſanguinei dictę renunciantis, an ij ad portio-
nem maternam renunciatam admittẽdi ſint
vna cum fratribus prioris matrimonij; quæ-
ſtio certè ſubtilis, & quæ indies contingere
poteſt,

poteſt,quam Gutier.in dict.loco & indiſcuſ-
ſam & indeciſam relinquit ſe referens ad ſo-
lam deciſionem Boerij 184. in quo articulo
viro ingenioſo licet ampliſsimè peruagari:
Ego fideliter referam authores, qui affirma-
tiuam tenuerunt,& eos qui negatiuam, ſub-
iungens eorum fundamenta & rationes,qui-
bus ipſe alias vtrinq. ſuperaddam.

11 Aretin. † igitur in hac ipſa facti ſpecie
reſpondit,quem virum ſubtilem & acutiſsi-
mum paſsim Iaſſon dixit, & cuius ingenium
& ſummam eruditionẽ admodum extollit
Tiraq. multa de eo dicens de legib. connu-
bia.glo.2.nu.62.& de quo dixit Barto.Soci.
conſ.111.in fine lib.1.& cõſ.93.lib.4. quod
numquam vel raro fallitur,& idem Iaſſ.affir-
mat in l.nam & poſtea §. ſi minor ad finem.
de iur.iuran. is inquam conſ.91. viſo them-
12 mate ad me tranſmiſſo à nu.1.& per † totum
defendit renunciationẽ de bonis paternis &
maternis per filiam factam patri recipienti
pro ſe & hæredibus, ſolum prodeſſe filijs &
reſpectiue fratribus renunciantis filię,nõ cæ-
teris fratribus ex alio matrimonio & diuerſa
matre procreatis, mouetur ex ſequentibus.

13 Primo † quoniam renuncians in alterius
fauorem etiam recepto prætio hęreditatem,
ex ipſa renunciatione hęreditatem adire nõ
videtur;neque ius ſuum in alterum transfer-
re l.fuit quæſtionis de acquit.hæredi. l. licet
l.ſi quis pecuniam ff.ſi quis omiſ.cau.teſtam.
& probat ſatis aperte text.in l.ſi ſponſus §.
14 ſi maritus ff.de donatio.int.vir & vxo. † vbi
cum maritus renunciat hæreditati cauſa do-
nationis,vt hæreditas ad vxorem perueniat,
donatio valet, quia maritus non minuit re-
nunciando de ſua ſubſtantia, licet nõ adqui-
rat, de quo text. & notatis in eo dixi fusè
hoc lib. ſectio. 3. Renunciatio ergo (ait
Aretinus) ad alterius inſtantiam facta in-
cluſam non habet hæreditatis aditionem:
vnde expreſsim Iuſtinianus in l.eum opor-
15 tet §.cum autem in verſic. † Sed niſi; diffe-
rentiam conſtituit inter tranſlationem iuris,
quę fit per renunciationem, & eam, quæ fit
per donationem:ſic enim ait.(Sed niſi ſpe-
cialiter vel in emancipatione huic pręmio
renunciauerint, vel donatione facta ſeſe &
ab huiuſmodi beneficio alienauerint.)

Subiungit deinde idem Aretin. hanc fir-
mare aſſertionem Dyn. in quodam conſilio
16 ordine tertio, quem ſcribit referre † & ſe-
qui Bald.in l.pactum dotali quæſtio.8.C.de
colla. vbi aſſerit ſororem renunciantem hę-
reditatem vni ex fratribus ſuis recipienti,ni-
hilominus hæreditatem renũciatam non ad
ſolum recipientẽ ſed ad alios pertinere fra-
tres,quia illis accreſsit,ſicut ſi ſimpliciter re-
pudiata fuiſſet;niſi vt Bal. ait adeſſet aliqua
probabilis coniectura donationis in perſo-
nam fratris recipientis.

17 Ex his † infert ſubtilis Aretin.ſubtiliter,
quod vbi deficit donationis coniectura, re-
nunciatio facta ab aliquo pręſente & reci-
piente,non eſt donatio ſed pura renũciatio:
comprobat ibi Aretin.authoritate eiuſdem
Bald.in dict. l. pactum dotali 2. quæſtio. &
Barto.in l.qui ſuperſtitis de acquir.hæredi.

18 Tertio idem † Aretin.eundem citat Bal.
in l.final.C.de pact.conuen.ait ſummam eſſe
differentiam cum filia renunciat hæreditati
delatæ an deferendæ,vt priori caſu renũcia-
tio ſtet in ſuis terminis, & proprie repudia-
tio dicatur: altero caſu donatio magis iudi-
cetur:differentiæ rationem aſsignat, quoniã
cũ filia renunciat hęreditati paternæ & pro-
mittit nihil ampliuspetere in bonis ſuis,pa-
ter ratione huius conuentionis liberatur à
quodam debito, quia legitima eſt quaſi de-
bita filijs ſimul cum hæreditate l. ſcripto ff.
vnd.libe.l.ſi quis legatum ff.ad l. falci. pro-
inde cum pater liberetur ab hoc debito po-
teſt rectè vocari donatio : ex his ſequitur
quod cum ſit repudiatio & non donatio pa-
tri facta, portio repudiata accreſſet portio-
19 nibus aliorum frattum; † de natura enim eſt
iuris accreſcendi vt portio repudiata accreſ-
cat portioni non perſonæ l.ſi totam l.qui ex
duabus ff.de acqui.hęredi. Bartol. & cæteri
omnes in l.reconiuncti de legar.3.

20 Quarto idem † Aretin. argumentatur, in
pręddicta ſpecie voluiſſe potius patrem reci-
pientem conſuluiſſe cæteris filijs & frattribus
reſpectiue eiuſdem filiæ renunciantis, quam
aliquid patri recipienti donaſſe : quia inquit
præſumptio charitatis paternę nos ad id cre-
21 dendum inducit; † cum præſumendum ſit in
dubio patrem velle æqualitatem ſeruare in-
ter liberos ſuos l.fina.C.communi.vtri.iudi.
hæc autem minime ſeruaretur ſi filij ſecundi
matrimonij haberẽt dotem matris ſuæ prę-
cipuam, quæ patris facto nec alterius minui
poteſt,filij autem primi matrimonij nõ ha-
berent bona materna pro his ſolis,quoniam
diuidenda eſſent cum filijs ſecundi matri-
monij.Hucvſque Aretin. qui ſcribit ibidem
hanc opinionem continere ſummam æqui-
tatem & remouere ſcandalum inter liberos
propterea amplectendam.Et vere negari nõ
poteſt quin ſit opinio admodum æqua & be-
22 nigna. † Hinc ob æqualitatem inter liberos
ſeruandam conſuluit nouiſsime Peregrin. &
pulchre quidem conſi.71.num. 8.& 9. quod
filia teſtatoris defuncti debet ab illius filijs
& hęredibus dotari eadem quantitate, qua
fuerunt alię dotatę per patrem.

Quinto hanc opinionem & in eadem fa-
cti ſpecie amplexus fuit Nico.Boeri. deciſi.

Burdega-

Digitized by Google

Burdegalen.184.per totam vbi in ptincipio
num.1.dixit quæſtionem hanc eſſe ſicut hy-
dram,cui abciſo vno capite alia renaſceban-
tur;num.2.pro hac ipſa ſententia adduxit ſi-
milem ſuperioribus per Atetin.adductis ra-
tionem quia (ait) cum de iure communi de-
lata foret hęreditas materna tam filijs maſ-
culis,quam fœminis l. final. C. de libe. præ-
teti.l.lege. C.de legi. hæredi. conſequentet
tenunciatio per filias facta augere debet
portionem cohęredum, id eſt filiorum maſ-
culorum non tenunciantium l.3.§.final.cum
duabus ſequent.de bono.poſſeſsio.ſecun.ta-
bu.l.1.C.quando non peten.par. l.vni.§. his
23 ira C.de cadu.tollen. ‡ citat & Dyn. conſil.
6.dicentem,quod ſi vnus ex fratribus renũ-
ciat vni tantum ex fratribus portionẽ ſuam,
ptodeſſe tenunciationem voluit omnibus a-
lijs, cum veniat ex natura iuris accreſcendi
vt portio portioni non perſonæ obueniat d.
l.ſi totam & l.qui ex duabus ff.de acquir.hæ-
redi. ita fit vt cum in portionibus aliotum
debita in bonis maternis ſuccedere nequeãt
filij ſecundi matrimonij, renunciatio huiuſ-
modi ipſis prodeſſe non poſsit, & hoc fuit
in effectu ptimum Aretini argumentum in
dict.conſilio: tandem idem Boeri.refert al-
teram Aretin. tationem ſupra in quarto ar-
gumento adductam, & ſubiungit in fine de-
ciſionis,quod quamuis altetam partem tam-
quam magis cõmunem ſequuti fuerint plu-
res ex conſiliarijs illius Senatus,tamen ma-
iot pars inclinauit in hanc vti æquiorem &
magis benignam,& ſeruantem æqualitatem
inter filios:& ita fuit iudicatum.

Hæc ſunt argumenta quæ ab his in tuitio-
nem huius opinionis adferuntur.Sexto Ale-
xandet conſil.Inferius cirando num. 1.& 2.
eadem vtitut argumentatione,qua Boerius
aut vetius eam ſumpſit ab Alexan. quem is
refert,& Alexan.ab Aretin.in dict.conſi.91.
dicens portionem hãc repudiatam ad filios,
& teſpectiue fratris tenunciantis ſpectare
debere, quia cũ foret de lata hæreditas ma-
terna tam filijs quam fœminis dict. l. fina.C.
de libe.ptęte.l.lege C.de legi.hęredi.renun-
ciatio pet filiam facta neceſſatio augere de-
bet portiones aliotum cohetedum maſculo-
rum non tenuntiantium dict.l.3.§.fina. cum
duabus ſequenti.de bono.poſſeſsio.dict.l.1.
C.quan.non peten. pat. cum ex natura iutis
accreſcendi proueniat vt portio repudiata
portionibus aliotum non repudiantium ac-
creſcat vt ſupta dictum eſt.

24 Addit idem † Alexan. comprobate hanc
opinionem tex.in l.fina.C.de dot.promiſsi.
in quo text. probatur patrem filiam dotan-
tem,etſi dixerit ſe eam dotare de bonis ſuis
ptoprijs quam etiam matris, vel ex rebus
debitis ipſi filię, niſi tamen pater inopia la-
boret, intelligitut patrem dediſſe de bonis
ſuis proprijs,ratione oſſicij paterni,cui intũ-
bit filias dotare.

25 Septimo Surd. † in conſ.mox citando nu.
1.hac vtitut argumentatione certum eſt ma-
tris dotem ad filios ſpectare, conſequenter
renunciatio à filia facta,cẽſetur fauore alio-
rum fratrum ſuorum facta in dubio. Salice.
Alexan. Butigel. Corne.Pariſi. Socin. iuni.
Beto.Capi.Rolan. Cæphal.Becci. quos ille
recenſet;addit ibi authoritate eiuſdẽ Becci.
conſi.74.num.20. procedere hoc nedum fa-
uore maſculotum,ſed & quarumcunq. alia-
rum perſonarum dum ſubſit veriſimilis con-
iectura vt ille ibi,& dixi ſupra in ptincipio.
Inde Surd.argumentatur ſorotem renunciã-
tem in dubio videri renunciate ad commo-
dum fratrum vtrinque coniunctorũ non eo-
29 rum,qui ex alieno vteto; quia † ſicut vtrinq.
coniuncti excludunt conſanguineos §.ſi igi-
tur defunctus in auth. de hæted. ab inteſt.
veni.auth.defuncto vbi omnes C.ad Tertu-
li.S.C.cum alijs multis illic ab eo citatis, &
alios refert deciſio.239.a num.1. Soror hac
ratione cenſetur magis diligete vtrinque
coniunctos fratres quam conſanguineos tã-
tũ,ex quo dilectio ex otdine ſanguinis pro-
cedit, & ſecundum ipſam tegulatur tenun-
ciatio;quare cum omnes dilexerit,conſequẽ-
ter eorum omnium contemplatione renun-
ciaſſe videtur; quod fuit originale dictum
Dyni in allegato conſi. 6. quem ſequuti ſunt
Doctores ſuperius telati, Bal. Aretin. Alex.
Rube.Fabian.& alij relati ab eodem Surd.
conſi.nunc citando, num. 3. vbi in extremis
verbis ſubdit hanc eſſe opinionem Aretini,
quam dixit habere maximam æquitatem &
ideo amplectendam.

27 Subiungit † idem Surd.nu.4.5.& 6. quod
cum hæc renunciatio ſit mæra tepudiatio
quoniam adita non fuit matris hęreditas, &
qui tenunciat adire non videatur dict. l. fuit
quæſtionis ff.de acquir.hęredi.cum alijs mul
tis in otnatum ab eo adductis ibi, ſequitur
portionibus aliorum fratrum accreſcere de-
bere non perſonis, dict.l.ſi totam de acquir.
hæredi.cum pleriſque alijs ab eodem addu-
ctis,quæ omitto.

Addo ipſe in tuitionem eiuſdem Aretin.
28 opinionis ſequentes rationes. Prima ‡ quia
filia tenuncians,ſicut & alius quilibet diſpo-
nens cenſetur in dubio conformare volun-
tatem ſuę diſpoſitionis,cum diſpoſitione iu-
tis communis gloſ.Barto. & alij omnes in l.
hęredes mei §.cum ita ad S.C. Trebe.Surd.
deciſio.272.num. 25.alios ſciens prætereo.
29 Cætetum † de iure communi in ſucceſsione
hæreditatis matetnæ filij vtrinque coniuncti
alios

alios excludunt d.§.ſi igitur defunctus, & d.
auth. defuncto C.ad Tettulia.ita fiet vt re-
nunciatio filiæ in materna hæreditate non
ad commodum filiorum alterius matrimo-
nij,ſed fratrum tantum vtrinque coniuncto-
rum facta cenſeatur,cum ij ſoli de iure com-
muni ſuccedant.

30 Secundo aut filia † renunciauit hæredita-
ti maternæ ante tranſitum patris ad ſecun-
da vota, aut poſt:priori in caſu renunciatio
filiæ non fratribus ex ſecũda vxore prodeſſe
poteſt,quoniam cum ſit facta contemplatio-
ne patris & illius filiorum non eſt veriſimile
in eo renũciationis actu de filijs ſecundi ma-
trimonij cogitare voluiſſe, quia ſecundæ
nuptiæ ſunt odioſæ, quę tãquam filijs prio-
ris matrimonij tantopere præiudiciales &
triſtiſsimi plene euentus conſiderandæ non
ſunt, argu.text.in l.inter ſtipulantem §. ſa-
cram de verb.obliga. l.ſi quis poſthumum in
princi.ff.de libe.& poſth.conducit tex.egre-
gius in l.ſi quid earum in fine de legat. 3.
(Quæ enim (ait tex.) poſterioris vxoris cau-
ſa parata ſunt, etſi ei aſsignata non ſunt le-
gato cedunt.Atque prioris vxoris cauſa pa-
rata ſunt, ita poſteriori debentur ſi ei aſsig-
nata ſunt, quia non ita de poſteriore vxore
cogitatum cum pararentur; cum igitur tem-
pore renunciationis de poſteriore vxore co-
gitatum non cenſeatur,renunciatio ad filios
ſecundi protendi nõ debet:Inde ſcripſi mul-
torum authoritate hoc libr. ſectio.1. quæſt.
31 8.verſi.His quidem argumentis,) † ſtatutũ
deferens dotis lucrum coniugi ſuperſtiti al-
tero abſque liberis moriente, intelligẽdum
de liberis prioris matrimonij non ſecundi,
quia de liberis alterius vxoris non cenſetur
cogitaſſe vt inibi varijs ornaui iuribus & au-
thoritatibus interpretum.

Secundo in caſu vbi filia renunciauit bo-
nis maternis poſt tranſitum patris ad ſecun-
das nuptias idem videtur, quoniam non eſt
veriſimile patrem ſua ſtipulatione vel pacto
filijs prioris matrimonij nocere, quibus &
32 non alijs materna debetur hęreditas: † quia
præſumendũ patrem pro filijs in dubio bo-
num capere conſilium l.nec in ea ff.ad l.Iuli.
de Adulte.cum nullus amor vincat paternũ
l.final. de curato. furio.fusè Alciat. tracta.
de præſ.regu.2. præſ.1.a num. 1. Menochi.
qui multos in commen.de arbit.iudi. quæſt.
caſu.149.a num.5.Oſaſ.deciſio Pedemont.
180.num.6.vbi Caſtren.Bal. Curti. & alios
recenſet. Hæc certè admodum vrgent pro
Aretini opinione. Contrariam ſententiam
in eadem facti ſpecie tenuit Alex.conſ.149.
lib.7.per totum, & nouiſsime pro ea reſpõ-
dit Surd.conſ.244.a nu.1.li.7.Mouentur ci-
tari duo interpretes his inter alia fundamẽ-
tis præcipuis:ante omnia autem Alexand.d.
conſi. num.3. præſuponit veluti anteludium
33 quoddam certiſsimum, † quod renunciatio
patri facta per filiam de eo omni quod pe-
tere poſſet, vel habere deberet in & ſuper
hæreditate & bonis patris occaſione dotis
matris & bonorum illius, valet nedũ vt ex-
cludatur filia vel filiæ renunciantes ab hęre-
ditate patris ipſarum iuxta tex.in ca. quam-
uis pactum de pact. in 6. ſed & valet quoad
excluſionem earum ab hęreditate materna,
pręmortua iam matre; cum iuxta receptio-
rem & veriorem opinionem (de qua nos ſuo
in loco dicemus) renunciatio facta per filiã
patri ab inteſtato defuncti excludat ipſam
ab inteſtati ſucceſsione, maxime adſtãtibus
filijs maſculis fratribus renunciantis filię,ſic
Alexan.ſupra qui latius cõprobat:quo iacto
34 fundamento. Primo † argumentatur non
dubium fore quin renunciatio in eum mo-
dum,quo ſuperius concepta, facta ſit patris
ſolius contemplatione, cum concepta fuerit
acceptante patre pro ſe & ſuis hæredibus ad
iecto pacto perpetuo de non amplius petẽ-
do:hæc certè verba omnia ſimul cum renun-
ciatione contemplatione ſolius patris dicta
cenſentur, conſequenter ſoli patri prodeſſe
debet non alijs ex l. ſi actionem C. de pact.
Secundum primũ gloſæ intellectum ibi, cu-
ius tex.authoritate Bald. ibi ſcriptum reli-
35 quit, † quod ſi duę ſorores,quibus vna cum
fratre erat delata hæreditas patris, & ex his
vna nubat faciatque fratri pactũ de non pe-
tendo hæreditatem paternam, pactum hoc
non proderit alteri ſorori cohæredi, ſed ſo-
lum fratri, cuius contemplatione factum eſt;
citat Bal.Caſtren.& alios; quibus ſuperad-
dit Iaſſ.Tiraq.Deci.Crot.Soci.& alios mul-
tos Surd.d.conſ.nu.8.9. 10.qui eadem Ale-
36 xandri vtitur argumentatione; † ſubiungitq.
num.11.quod licet foret ſimplex renuncia-
tio neq. admixta cum pacto de non petẽdo
adhuc prodeſſet illi ſoli,cuius cõtemplatio-
ne fieret ex Caſtren.Aretin. Alexan.& Boe-
ri. quos refert. in noſtra autem ſpecie facta
fuit renunciatio contemplatione patris, vt
ex verbis quęſtionis de qua agebatur conſta-
bat; cum dictum eſſet N. præſenti pro ſe &
ſuis hæredibus ſtipulanti &c. Vnde cum cæ-
teri fratres pręſentes non eſſent nullum ius
ipſis abſentibus competere poteſt.ad tex.in
l.abſenti vbi Bart.& alij ff.de donatio. dixi
quæſ.76. quinimo docuit Alex.d.conſi.num.
37 6.adeo † vera fore ſuperiora vt etſi hæredi-
tas materna,cui renunciat filia adita per eam
non fuiſſet,idem ius obſeruandũ foret,quan-
do apparet,pro vt in hoc caſu, quod patris
contemplatione renunciauit; videtur enim
prius adiſſe, & ſucceſsiue renunciare patri;
argu.

atgu.l.illud.ff.de acquir.hætedi.cum vulgat. adducit in terminis queſtionis.Caſtren.cõſi. 242. per totum. vbi iute tetminauit hanc quæſtionẽ eiſdem fundamentis,quibus Alexan.& Surd.

Hoc Alexandri atgumentum teaſſumit Surd. dict.conſi. num. 11.verſi. Addo quod iſta ceſsio,dum ſcribit, ceſsionem vel donationem factam patri ſtipulanti pro ſe,& hæredibus ſuis minime prodeſſe cęteris fratribus niſi in quantum eſſent hæredes patris,& quod ex hac ſtipulatione dignoſcitur voluiſſe patrem ſibi ſoli non alijs portionem adquiti; atq. vbi coniectuta aliqua apparet,cuius contemplatione facta ſit ea obtinet in illius tantum fauorem nõ aliorum filiorum. Bald.in d.l.pactum dotal. queſtio.8.de colla.addit Alex.Caſtren.Aretin. Socin. Ruin. Paris.Bero.Boeri.Menochi.

38 Et multo † magis ait idem Surd. nu. 14. procedere hæc in ſua & Alexandri ſpecie quando filia non gratis renunciauit, ſed mediãte dote,quam receperat,in qua ſpecie renunciatum ius ſoli patri queritur,quia videtur in recompenſationem datę dotis factum quod latius comptobat Alexan.d. conſi. nu. 7.& 8.

Argumentis antẽ Aretini teſpondit Alexan. num.8.in fine & 9.Surd.d.conſi.nu. 14. non eſſe locum traditionibus illius quotieſcunq. conſtaret renunciationem magis contemplatione vnius quam alterius fieri, tunc enim illi ſoli,cuius intuitu fit adquiritut ex communi omnium intetpretatione de qua ſupra;& ita etiam teſpondit Caſtren. in d. conſi. conſtat autem renunciationem in noſtra ſpecie factam fuiſſe patris contemplatione non aliorum,quia ſibi ſtipulanti & recipienti pro ſe & hætedibus ſuis, ſic etiam reſpondit in hoc caſu Pariſi.conſi.26.nu.26. lib.3.

39 Conſtat † ex alio apette tenunciationem factam fuiſſe intuitu ſolo patris,& non fratrum, quoniam patet recepit eam pro ſe & hæredibus ſuis, conſequenter alijs fratribus ius queti non potuit niſi in quantum forent hęredes patris; & vbi ex aliqua coniectura conſtat,cuius intuitu fit tenunciatio hoc ſufficit vt illi ſoli quęratur. iuxta dicta ſuperi⁹; & comprobat fusè idem Surd.d.conſi.num. 11.& 12.

Quibus ipſe addo,quod cum renunciatio huiuſmodi ſit quędam donatio vt millies dixi,ſuccedit regula,donationem patri factam pro ſe & filijs ſuis, etſi non fuerit additum, hætedibus,ad filios tamen niſi hætedes patris tantum non pettinete, quemadmodum authoritate Accurtij Bartol.Imol. & Alex. comptobauit Ruin.conſi.122.num. 3. lib.1. citatis Alexan.Deci.Marcabru.Mazol. Burſat. Crauet. Gabri. Becci. Bero.Maſcar.& alijs multis decidit Surd.deciſio.322.nu.61. 62.63.cum ſequent.

Secundo reſpõdent Alexan.& Surd.procedere poſſe argumenta Aretini vbi eſſemus in terminis ſimplicis renunciationis, at vbi ſimul cum renunciatione adeſt pactum de nõ petendo, tunc aliud ius eſt, in vim enim huiuſmodi conuentionis cum non ſit repudiatio, ius in totum quæritut patti abſque eo quod portio aliqua accreſcere cęteris fratribus poſsit d.l.ſi actionem C.de pact. ſecundum vnum intellectum;ideo pactũ in vnius fauorem factum ad alium extendi non poteſt,ſicq. excluduntur fratres filiæ renunciãtis.Alexan.Caſtren.& Surd.in d.conſilijs.

Tettio teſpondent non procedere Aretini rationes quãdo filia debita dotis portione accepta renunciat,quia vt dictum fuit ſuperius,cenſetur filiam renunciaſſe in tecompenſationem dotis à patre teceptæ.

Addit Surd.d.conſi.num.15.conſiderationem,quia inquit pactum de non petendo patri factum non æque conuenit fratribus ſicut patri. quia fratres non tenentur dotare ſororem de bonis maternis,ſed parer,maxime qui receperat dotem vxoris; liberatio aurẽ debet referri ad obligatum non ad alios cũ creditor & debitot ſint correlatiua, & ſolutio præſuponit obligationem,conſequenter liberatio ad fratres referri nõ poteſt; argura certè cõſidetatio ſi vera foret de qua inferi⁹ dicam. Hæ ſunt ſolutiones Alex.Caſtren.& Surd.ad tria priora Aretini argumenta.

40 Quarto reſpondent, æqualitatem † inter liberos patrem obſeruare voluiſſe, tunc demum attendi debere cum ſimus in dubio,at vbi de contraria voluntate conſtat cum vult filios eſſe inequales illius diſpoſitio obſeruanda eſt d. l. vt libetis, in verſi. Niſi C.de colla.& ſcripſit Surd.d.cõſi. nu.17. ſufficere tacitam voluntatem patris ex Alexan. conſi. 158.n.15.Curti.Ruin.Pariſi.Neuizan.Deci. Natt.Zanch.& alijs.

Reſpõdet ſecundo Surd.nu.17.verſ. Reſpõdeo etiã,ex renunciatione de qua in caſu ſuo nullam reſultare poſſe inæqualitatẽ quia tẽpore tenunciationis viuebat ſecũda vxor, & ideo ſuper illius dote non poterat a patre fundamentũ fieri, tamquã ſuper hęreditate viuentis l.final.C.de pact.l.qui ſuperſtitis de acquit.hętedi.l.pactũ dotali.C.de collati.&
41 ſufficit † (inquit) quod ęqualitas eſſet inter filios quãdo pater deceſsit,nec curãdũ quod poſt ſubſequutum fuit circa inæqualitatem, citat Bero.Socin.iuni.Rolan.& Becci.

Ad textum † autem in d.l.fina.C.de dot. promiſsio adductum ab Alexan.in cõprobationem

tionem conſilij Aretini Reſpondet Alexan.
tripliciter.duę priores ſolutiones reſtringũt
admodum ſuam, & ſequiorum opinionem,
tertio igitur reſpondet in noſtro caſu adeſſe
iuramentum, quod cum poſsit obſeruari ci-
tra diſpendium ſalutis æternę debet omni-
no cuſtodiri d.c.quamuis pactũ de pac.in 6.
Surd.autẽ extremo d.conſi. nu. 18. ſeqq.
rationibus confirmat hanc opinionẽ. Primo
quia ceſsio hæc vel renunciatio ſuſtineri ne-
quit vt repudiatio dicatur,quod eam ob cau-
43 ſam portio omnib⁹ accreſcere debeat, † nã
eſt pactum de non petendo, atque ideo non
omnibus acquiritur,ſed illi ſoli,cui factũ eſt.
d.l.ſi vnus §.ante omnia de pact.hanc ratio-
nem iam ante ipſe idẽ attingerat nu.8.& 9.
eod.conſ.quæ prius fuerat Caſtren. & Alex.
Rationẽ diuerſitatis inter renunciationem
ſimplicem & pactũ de non petendo reddit
ex Bal.in d.l.pactũ dotali,& in d. l. ſi actio-
44 nem, † quia repudiatio non eſt contractus,
neq. requirit præſentiam aut ſtipulationem
patris,ſed eo abſente fieri poteſt,& pactum
45 † de non petendo & liberatio ſine præſentia
& acceptatione non valet; addit Rurſus nu.
19.authoritate Caſtren.in d.conſ.152. quod
is,qui facit pactum de non petendo vel libe-
rat alium eo ipſo videtur adire hæreditatẽ,
ex quo non poteſt liberare niſi prius adeat
argu.tex.in l.illud de acqui.hęredi. cum vul-
gat.& receptiori omnium placito compara-
tum eſt,vt ceſsio vel pactum de non petẽdo
præſuponit pręambulã aditionem Ruin. d.
conſi.98.num.13. lib.1.Alciat.reſpon. 339.
num.4.Socin.Cor.& Menochi. con.1. num.
488.lib.1.quos ille refert.
Porro idem Surd. nu.20.in ſua ſpecie cõ-
ſiderat, vel ex eo inductam fuiſſe aditionẽ,
quia filij omnes erant infantes, & pater diu
maternas dotes retinuerit,nec reſtituere cu-
rauerit,videtur hoc ipſo matris hęreditatem
filiorũ infantium nomine adiuiſſe,iuxta tra-
ditionem Bart.Caſtren.& Imol.in l.gerit ff.
de acquir. hæred. Roma.Alex. Ruin.Pariſi.
Gre. Natt. quorum dixit cum Bartol. com-
munem eſſe ſententiam.
46 Extremo † nu.20.ad finem verſi. Ea vero
addacit argumentũ,quia ſtipulatio pro hęre-
dibus concepta ad patrẽ ſolum,& illius hæ-
redes referenda eſt,non ad ſolos fratres ſo-
roris renunciantis,quoniam hæredũ nomen,
omnes includit, & indiffinita æquipollet vni-
uerſali ad tex.vulgat.in l.ſi plurib⁹ vbi Bart.
de lega.2.cap. vt circa in princi. de electio.
47 cum alijs ab eo in ornatum citatis: Neq. †
nouum eſſe ait, quod etſi regulariter renun-
ciatio fratruũ fauore facta dicatur ad ſolum
poſsit patrem referri, ſic enim in ſimili etſi
donatio cauſa mortis facta ſit,vbi tamẽ pro
hæredibus ſtipulata eſt in aliam ſpeciem
tranſit,& efficitur donatio inter viuos,quam
ſententiam Bald.Alexan. Ruin.Rip. Socin.
Cott. Rolan. & aliorum authoritate confir-
mauit hoc addito altero ſimili per Bart.tra-
dito in l.poſt mortem §.tutor.nu.2. ff.quan.
48 ex fact. tutor. † quod licet contrahens no-
mine officij non teneatur de proprio, veluti
ſi ſit procurator,ſyndicus,æconomus, tutor,
& his ſimiles, ſi tamen pro ſe & hæredibus
ſuis ſtipulentur,tenẽtur de proprio;quia hac
promiſsione, officij ſui terminos excedunt.
ſequuntur Bald.Ruin. Gramma. Anchar. &
Crauet.quos citat.
Ex his apparet quibus hæc opinio ſuſtinea-
tur rationibus, quę communis eſt vt teſtatur
Boeri.d.deciſ.184.in fine vbi dixit quod li-
cet ſit receptior, & propterea multi ex do-
minis in eã inclinauerint,tamen quia contra-
ria eſt magis æqua fuit pro ipſa iudicatum à
maiori parte;eandem dicit cõmunem Surd.
d.conſi.nu. 13. Mihi certè opinio hæc com-
munis periculoſa videtur, nam & in caſu A-
retini dict. conſi. 91. aderat pactum de non
petendo & tamen contrariũ reſpondit;vnde
retenta priori ſententia prædictis rationi-
bus Alex.Caſtren. Surd. & aliorum ſic com-
mode reſponderi poterit.
49 Primum † tollitur argumentum Alex. &
Surd. quod pactum de non petendo factum
vni non prodeſt alijs, quoniã etſi id verũ ſit
ſuis in caſibus, non tamen procedit quando
ex veriſimili mente paciſcentium aliud con-
ijci poſſet,quæ in contractibus,ſicut & in vl-
timis voluntatibus, & cæteris diſpoſitioni-
bus ſpectatur,iuxta text.in l. tale pactum §.
fina.ff.de pact.& mens intentioque contra-
hentium ſit attendenda l. final. C. quæ reſ.
pigno.obliga.poſſ.l.ſemper in ſtipulationi-
bus vbi Deci. Cagno. & Mayneri. de regu.
iur.& pactum non à verbis ſed ab intẽtione
iudicetur l.ſi vno ff.locat.l. ſi olei illo eo. tit.
l.2.C.communia de legat. ſcripſi multorum
authoritate hoc libr. ſection.2.quæſtio. 20.
a num.1.& poſt inferius in verſic. Re tamen
diligenter perpenſa,quæ non repeto: atqui
ſecundum veriſsimilem mentem vel filię re-
nunciantis,aut patris recipientis conſtat,re-
nunciationẽ maternæ portionis factã fuiſſe
fauore filiorũ primi matrimonij, non etiam
ſecundi,conſequenter eis accreſcere nõ alijs
debet:Propoſitio in hunc modum probatur,
ſi enim conſideremus,prout vere cõſideran-
50 da eſt intentio filiæ renũciantis,cum † verba
ſint interpretanda iuxta mentẽ & conditio-
nem perſonę loquentis l. ex militari ff. de
milita.teſtam.cũ alijs innumeris ad hoc inſ-
titutũ coaceruatis per.Simo.de Præt. in cõ-
men.de interpte.verb.vltima. volunta.li.2.

inter.3.dubio.1.ſolu.3.nu.301. certè inten-
tio filiæ fuit tenunciatione illa fratribus ſuis
conſanguineis prouidere,quos hætedes fore
debete credebat matetnæ hæreditatis illis
debitę d.auth.defuncto cum ſimilibus ſupra
allegatis:ſi veto exquiramus vetiſimilem mẽ
tem patris idem dicendũ,de quo pręſumen-
dum ſit in dubio noluiſſe portione filijs de-
bita ipſos priuate æqualitet, quę ſuccedete
filios voluiſſe primi & ſecundi matrimonij,
differentia nulla conſtituta.

51 Eo magis ✝ quod mens & intentio patris
talis debet iudicari qualis de iure debet eſ-
ſe.ad gloſ.Bart.& quę omnes ibi in d. l.hæ-
52 tedes mei §.cum ita ad S.C.Ttebellia. Et †
verba licet vniuetſalia teſtringuntut ne ab-
ſurdum ſequatur in contractibus & alijs diſ-
poſitionibus.Ruin.conſi. 188.nu.10. & ſeq.
lib.2.egregie Crauet.conſi.3. a nu. 3. Oſaſ.
deciſio.Pedemon.169.nu.8.& 14.abſutdum
ſanè fotet ne dicã impium,& à paterna cha-
ritate alienum,filios ſecundi matrimonij ex
ſubſtantia dotis matetnæ ptiotis vxoris di-
tare,quę ſolis filijs matris debetut. Hincque
53 ✝ illud noſtrates ptodiderunt, verba etſi vni
uerſalia teſtringenda tamen fore vt vitetur
fraudis euẽtus l.ſi patet ff.de his quę in frau.
ctedi.l.creditor §.huius ff. manda. idem O-
ſaſ.d.deciſio.169.num.3.

54 Vnde cum verba intelligenda ſint eo reſ-
pectu,quo prolata ſunt l.fina.ff.quemad.ſet-
uitus amittarut l. Neſennius §. fundi de te.
iudi.§.fina.inſtit.de Codicil.Ctauet.conſi.9.
nu.21. & ea mens fuetit in dubio tam filiæ
quam pattis,renunciatio fratribus ſolis con-
ſanguineis non alijs prodeſſe debet. Et vt
hoc ſupetioribus addam, verba etſi vniuer-
ſalia ad cogitatum diſponentis tamen refe-
renda ſunt,& tatione quadam tacita & con-
iecturata teſtringenda Bald.& Iaſ. in l.non
dubium C. de legib. Deci. Crauet. Socin.&
alij quos refert Oſaſ.deciſ.90.num.17.Non
obſtat quod ſecundo loco aiunt dum affir-
mant quod etſi non affotet pactũ de non pe-
tendo ſed ſola tenunciatio adhuc cum con-
templatione patris facta ſit ei ſoli non alijs
ptodeſſe debuit ex communi ſententia.nam
reſpondetur negando ſolius pattis contem-
platione factam fuiſſe ex illius vetbis, quæ
ponderant,pto ſe & ſuis hæredibus,&c.quo-
niam † etſi hęc adſit coniectuta, ex aduetſo
55 tamen alia vrgentiot militat, tatio ſcilicet
affectionis,paterni amoris, & quod cuiq. ex
filijs ſua hęreditas deferatut,quæ coniectura
cum ſit naturalis præualete debet alteti ac-
cidentali,quę tredenda non eſt,§.fina.inſtit.
de teſt. Tutel.l.has obligationes ff.de Capi.
diminutio.§.minus inſtit. de hæredi. quę ab
inteſ.deferun.

Neq. facit conſideratio Alex.d. conſ.n.7.
& 8.& Surd.d.conſ.num.14.dum aiunt doto
contentam filiã tenunciaſſe, quæ in ſatisfa-
ctionẽ potius dotis acceptæ renũciaſſe vide-
tur,quam vt ſuis conſuleret fratribus; neq.
56 ✝ enim alicuius momenti eſt dictum; cũ pa-
ter iute naturæ,exque legis debito teneatur
dotare filias l.qui liberos cum ſimilibus de
57 tit.nuptiar.vt patet dotando ✝ non quicquã
donare ſed debitum magis patetnũ exolue-
re dicatur d.l.qui liberos,ſcripſi relatis mul-
tis hoc lib.ſect.t.q.9.non repeto:non igitur
ſatisfactio aliqua reſpectu filiæ renunciãtis
conſiderari poteſt, cui non niſi quod debitũ
erat datum fuit, ad text. in l. rem legatam
cum ſimili.ff.de Adi.vel transfe.legat.

Quarto non obſtat altera ratio,qua dixe-
runt patrem ſtipulatum fuiſſe pto ſe & ſuis
hæredibus,ex quo conſtat noluiſſe acquiri fi-
lijs niſi eſſent hætedes;neq.obſtat ſubſequẽs
ratio à me præter alios adducta,qua ſuperio
tem cõprobaui rationem, quã non tepeto;
quia ex dictis ſuperius vtriq. teſponſum eſt.
Verba illa vniuetſalia, pro ſe & hæredibus,
tam reſpectu filię tenunciantis, quam etiam
patris recipientis reſtringẽda eſſe ad fratres
vtrinq.coniunctos etſi hæredes non ſint,cum
eſſe deberent tales ex iuris communis diſ-
poſitione ad quam vetiſimilitet patet & fi-
lia accommodaſſe voluntatem credendum
eſt,& vt æqualitas ſetuetur.

Quinto nec faciunt ſolutiones Alexan. &
Surd.ſupra relatę in verſi. Secundo teſpon-
dent Alex.& Surd.Quatenus aiunt procede-
re poſſe Aretini opinionem quando eſſemus
in terminis ſimplicis tenũciationis,quia per
tenunciationem acctеſcetet portio,contra-
cta autem conuentione de non petendo nul-
la poteſt accreſcete,quia ius patti quæſitum
fuit.Neq. etiam in conſidetatione eſt quod
Surd.ſcribit d.conſ.nu.15.cuius vetba ſcripſi
58 ſup.in verſic.Addit Surd. quibus † ſatisfit ſi
animaduertamus renunciationẽ factã præ-
ſente patre & ſtipulante non dici ſimplicem
renunciationem, cũ etſi verbis talis eſſę vi-
deatur re tamen eſt pactum de nõ petendo,
quemadmodum authoritate Bart. Iacob. de
Aretio.& Peregrin. ſcripſi hac ſect. q.73. in
verſi.Sanè vbi renunciatio,quare nulla vide-
tur conſtituenda differentia inter renuncia-
tionem, quæ in modum pacti celebratur,&
pactum de non petendo vt ibi dixi.

Inde cõſideratio Surd.relata ſup. in verſ.
Addit Surd. parum facit, quoniam etſi pa-
ctum de non petendo conueniat magis pa-
tri quam fratribus, tamen non verba ſed
mens potius ſpectanda eſt, quidq. veriſimi-
liter agete partes voluerunt vt dicebam ſu-
perius in verſ.Primum tollitur argumentum

Sexto tollitur ſolutio Surd. ad argumentum Aretini de æqualitate inter liberos ſeruanda, quia etſi reſpondeat ipſe id procedere in dubio ſecus vbi conſtaret de mente patris ex coniectura illa qua ratione pacti de non petendo adiecti præſumitur patrem ſibi & ſuis hæredibus conſulere voluiſſe, vere tamē non ſatisfacit reſponſum, cum coniectura æqualitatis ſeruandæ inter liberos & debitæ hæreditatis filijs prioris coniugij vti potentior à naturali debito deſcendens, præualet alteri accidentali, vt dicebā in ſuperioribus aduerſus Alexan. Caſtren.& Surd.

Porro neque facit conſideratio Surd. nu. 17. relata ſupra in verſic. Reſpondet ſecundo, quoniam Bero. conſi.108. ad finem libr. 1. Becci. conſil.29. num. 37. Socin. iuni. conſil. 119. num.28. lib.3. Rolan. conſi.51. num. fina. in verſic. Ad vltimum reſpondetur; loquuntur vbi communi fratrū diuiſione quiſque à principio ſuam recepit portionem æqualem, nam ſi poſt aliqua in æqualitas ex euentu futuro detegatur non eſt in conſideratione; quod prius docuerat Barto. & alij cum eo in l. ſi familiæ C. fami. hercif. noſter caſus diuerſus eſt, in quo pater ſolus ſtipulatur abſque aliorum filiorum conſenſu, quinimo nec renuncians filia, in eum modū renunciaſſe vt filij alterius matrimonij partem ſuam haberent, credendum eſt, ex his quæ ſupra. Et tandem fatetur Surd. in caſu ſuo vixiſſe vxorem ex ſecundo matrimonio tempore renunciationis, quod non erat in ſpecie Aretini.

Secundo verius reſpondetur Bartol.& citatos authores loqui vbi vnus ex fratribus ſcienter à principio recepit res feudales vel fideicommiſſo ſubiectas, ſi enim poſt vel euictio aut renunciatio contingat aduerſus alterum fratrem, agere non poteſt ſibi enim imputare debet ſic Bartol. Salicet. Fulgoſi. in dict. l. ſi familiæ Bero. Socin. Beccius. & Rolan. citati à Surd.& præter eos idem ſenſit Alexan. conſil.21. nu.5. lib.5. Deci. Corti. ſeni. Ruin. Gratt. Rip. Crauet. & alij plures relati à Peregrin. conſil.93. num.24. Solutio autem Alexan. dict. conſ. dum reſpondet ad tex. in l. final. C. de dot. promiſſio. non ibi ad fuiſſe iuramentum, non rectè adiungitur, quoniam etſi iuramentum efficiat vt renunciatio hæc quæ alias de iure ciuili improbata erat dict. l. pactum dotali C. de collatio. l. pactum quod dotali C. de pact. valeat, d. cap. quamuis; tamen iuramentum non extēdit neque ampliat vim ſuam extra naturam contractus, neq. ad alia extenditur quemadmodum authoritate Siluan. Oſaſ. & Surd. ſcripſi hoc lib. ſection.1. quæſt.11. extenderetur autē illius vis vbi efficeret quod fratribus ex ſecundo matrimonio genitis quibus nihil debetur, talis renunciatio iurata prodeſſet.

Non etiam vrget eiuſdem Surd. ratio altera qua inter repudiationem & pactum de non petendo adducit diuerſitatē, quod ideo in pacto de non petendo portio accreſcere non poſſit quia ſcilicet pactum de non petendo præſuponit præambulam hæreditatis aditionem; nam id verum non eſt, & directo aduerſatur text. in dict. l. fuit quæſtionis ff. de acquir. hæredi. cum alijs ab Aretin. adductis dict. conſil. quorum aliqua ſcripſi ſuperius in verſic. Aretinus igitur: quidquod neque Menoch. in allegato per eum loco id dicit, quę cum efficaciter Aretin. oſtendat in eo conſilio vera eſſe, non repeto.

Rurſus conſideratio ejuſdem Surd. relata ſup. in verſic. Porro idem Surdus, non militat in quæſtione noſtra, in ſuo enim caſu pater adierat hæreditatem nomine infantium, & quia pater diu maternas dotes retinuerat.

59 Vltimæ rationi † Surdi Reſpondetur, indiffinitam non æquipollere vniuerſali in odioſis, nec in materia ſtrictam recipiente interpretationem (qualis renūciationis, quod dixi latè quæſ. 73.) ſic in terminis declarat regulam Bald. in l. final. §. in computatione ad finem C. de iur. delibe. recenſet alios Oſaſ. deciſio. Pedemon. 168. num. 22. Bero. conſ. 113. num. 24. lib.3. & in materia odioſa id ipſum ſcripſerunt Alexan. in l.2. de libe.& poſthu. nu.5. Iaſſ. num.18. Socin. nu.11. Neque clauſula pro hæredibus ſuis alterare potuit iuris præſumptionem æqualitatis inter liberos ſeruandę; neque etiam veriſimilem renunciantis filiæ & patris recipientis intentionem, quę talis eſſe debet qualis de iure eſt, vt in antecedentibus dixi.

60 Quare ipſe † in hac controuerſia ſic opiniones contrarias conciliarem, nam aut filia patre ſtipulante renunciauit ſibi & hæredibus ſuis portionem ſuam in bonis maternis &c. aut renunciauit patri & ſuis hæredibus, addito verbo generali, omnibus; vel quibuſcunque hæredibus; priori in caſu cum indifinita (quia ſtricta ſit interpretatio in huiuſmodi renunciationibus) vniuerſali nō æquipolleat vt modo dicebam, procedat opinio Aretini & Boerij. Secundo vero caſu cum addita ſunt verba, pro ſuis hæredibus omnibus vel quibuſcunq. tunc quia euidenter conſtat tam filiam renunciantem quam etiam patrem de omnibus hæredibus etiam extraneis ſenſiſſe, procedat altera opinio Alexandr. Caſtren. & Surd. Et hæc quidem

61 conciliatio iuri admodum cōſona eſt, † nam licet regulariter verba generalia aut vniuerſalia

ſalia habilitatem præſuponant l.1.cum vul-
62 gar C. de Sacro. Eccleſi. † ea tamen regula
intelligitur in verbis genetalibus á lege pro
latis, ſecus in his, quæ ab homine, declarat
poſt alios Oſaſ.deci.Pedemon.27. num.18.
verſi.Neque ſubſiſtit & eo non relato Pere.
63 grin. conſi.65.n.30. † Ita ſit vt licet emphi-
reoſis Eccleſiaſtica ad extraneos hęredes nõ
transferatur §.Emphiteoſim & §.alienario-
nis in auth.de non aliena.reb.Eccleſi. & re-
latis Afflic.Cur.Pariſi.Ruin.Barba.Alexan.
Socin.iuni. Bologne.Deci. Gozadi. Marſil.
dixit communem Rolan.conſil.96.nu.4.lib.
1.ramen vbi reperitur conceſſa pro ſe & hę-
redibus quibuſcunq.ſecus; tranſit enim ad
extraneos,ſic authoritate Bal.Alexan.Curt.
iuni.Gozadi. & Decij ſcribit idem Roland.
d.conſi.nu.28.29.vbi aliud ſubiungit ſimile
64 ex Decio conſi. 294. † quod licet in ſubſti-
tutione facta filio decedenti ſine filijs de Ti-
tio & illius hæredibus,intelligatur de deſcẽ-
dentibus,& non de hæredibus extraneis,ſe-
cundum Bart. traditionem communiter re-
ceptam in l. Gallus §. eriã de libe. & poſth.
tamen vbi teſtator vſus eſt verbo vniuerſali,
omnibus vel quibuſcunq. hęredes etiam ex-
tranei continentur;comprobat eandem ſen-
tentiam authoritate Alexan. in l. ſi ex toto
65 in principio de lega. 1. is docuit † quod li-
cet immunitas á collectis conceſſa non ex-
tendatur ad collectas, quę imponuntur tem-
pore belli, tamen vbi concederetur ab om-
nibus collectis vel quibuſcunq. aliud foret.
66 Confert † ſupra modum quod licet verba
inueſtituræ in feudis pro ſe & hæredibus,re-
ſtringantur ad habiles,tamen ſi addita fue-
rint,omnibus vel quibuſcunque,etiam inha-
biles vocati cenſentur ex illa verborum ge-
neralitate. ſic notanrer ſcripſit authoritate
Bal.Alex.Curti.iuni.Iaſ.Campe.Soci. Rip.
Pariſi.Alci.Craue.Rolan.Burſat.& aliorum
Oſaſ.deciſ.pedemon.27.nu. 18.verſi. Neq.
ſubſiſtit;& idem reſpõdit Pariſi.conſ.68.nu.
67 17.Ruin.itidem conſ. † 32.col.2.lib.2.reſ-
pondit legatum generale de bonis mobili-
bus & de omnibus, quæ appellatione mobi-
lium continẽtur,quouis nomine & vocabulo
nuncupentur cõprehendere animalia ſe mo-
uẽtia,licet in ſuperioribus facta fuiſſet enu-
meratio pluriũ ſpecierum, pannorũ & alio-
rum his ſimilium, quæ reſtringere generali-
tatem legati videbantur. Ex Curti.iuni.conſ.
102. conſuluit propter dictam clauſulam in
donatione facta de bonis allodialibus & feu
dalibus venire bona Emphiteotica, ex quo
additum fuerat, cum omnibus ſuis iuribus
cuiusvis generis & ſpeciei exiſtant &c. Vnde
recte ſequitur vt his verbis in renũciatione
adiectis,filij hæredes licet ex ſecunda vxore
procreati ad portionem repudiatam vocati
poſsint.

SVMMARIVM.

1 *Tex.in cap.quamuis pactum de pact.in 6.ſicut procedit in filia,an etiam in filio.*
2 *Caroli Molinei opinio reprobata.*
3 *Fœminæ ſuapte natura imbecilles & fragiles.*
4 *Tex.in d.cap.quamuis pactum & illius diſpoſitio an ſit odioſa.*
5 *Filius renuncians patri expenſas ſtudiorum cum iuramento retrocedere non poteſt.*
6 *Renunciatio alimentorum facta à filio patri cum iuramento an valeat.*
7 *Renunciatio alimentorum iurata à filio facta in his alimentis, quæ iure naturæ debentur, non valet.*
8 *Antonij Gomez.opinio reiecta.*
9 *Renunciatio per filium facta patri generaliter,an contineat alimenta.*
10 *Iuramentum vim expreſsi habet.*
11 *Renunciatio generalis iurata an comprehendat legitimam.*
12 *Iuramentum non auget obligationem.*
13 *Iuramentum quando renunciationẽ operetur.*
14 *Iurans cenſetur cogitare in dubio de omnibus his,quæ ſibi cõpetunt vel cõpetere poſſunt.*
15 *Renunciatio generalis, ſua natura quemcunq. caſum comprehendere poteſt.*
16 *Generalis diſpoſitio generaliter intelligenda.*
17 *Generalis diſpoſitio omnes ſpecies ſub ſe contentas continet.*
18 *Tex.in cap. quamuis pactum de pact.in 6. ita locum habet in filijs in poteſtate patris conſtitutis,ſicut in emancipatis.*
19 *Donatio à patre filio in poteſtate facta ex cauſa dotis vel donationis propter nuptias valet.*
20 *Donatio iurata inter patrẽ & filium iuramẽto firmata etiam extra caſum dotis vel donationis propter nuptias ſuſtinetur.*

QVÆSTIO. LXXXVI.

RENVNCIATIO IVRATA per filium patri facta,an æque ipſi,ſicut filiæ noceat iuxta diſpoſitionem text.in cap.quamuis pactum de pact.in.6.

1 SCRIPSISSE me † in ſuperioribus ſcio, diſpoſitionem tex. in d.ca. quamuis pactum in filia loquentem procedere etiam in filio maſculo ex receptiori ſententia; quoniam Carol.Molin.in additio: ad Alex.conſ.180.lib. 5. aperte docet contrarium quia diſpoſitio d.cap. ſit exorbitans,& correctoria iuris ciuilis, conſequenter ex-
2 tendenda non videatur. Sed vere † illius opinio probari non debet,militat enim eadem

dem ratio in filio renunciante quæ in filia,
ſcilicet obſeruatio iuramenti abſque interi-
tu ſaluris æternæ nec cum tertij prȩiudicio;
quinimo maior ratio militat in filio quam in
3 filia fœmina, † cum fœminæ ſint imbecillio-
ris intellectus quam viri, tum & verecundio-
res quæ tacite votis parentum obſequuntur
cap. honorantur 32. quæſ. 2. ornaui multis ſu-
pra quęſt. 74. in verſi. Quintam ſuperaddere
libet, vnde efficitur maiori ratione tex. in d.
4 cap. quamuis in filio procedere: Neque † ve-
rum eſt diſpoſitionem dicti capi. fore odio-
ſam & correctoriam, atque ideo non exten-
dendam, nam cum de periurio vitando aga-
tur in eo tex. fauore animæ, diſpoſitio poti⁹
fauorabilis quam odioſa iudicanda eſt prop-
terea extendenda; vt præter alios omnes a-
nimaduerti relatis multis ſupra quæſ. 75. ad
finem, vnde quod in filio etiam procedat diſ-
poſitio. d. capi. quamuis pactum tenuerunt
fere omnes alij Bal. in l. pactum dotali quęſ.
10. C. de collatio. vbi Caſtren. cæteri in l. pa-
ctum quod dotali C. de pac. Dida. in d. cap.
uis pactum 3. part. §. 1. num. 1. qui commu-
nem vbi Gutier. poſt eum in verbo à filia nu.
4. Mencha. tract. de ſucceſsio. creatio. §. 18.
nu. 85. Graſ. in §. ſucceſsio ab inteſtato q. 11.
nu. 1. Ant. Gom. in l. 22. Tau. nu. 12. Gutier.
in d. ca. quãuis pactum in verbo, omnino ſer-
uari nu. 5. qui omnes communem dixerunt.
5 Et extenditur † prȩdicta communis opi-
nio vt & procedat in filio renunciante patri
ob expenſas ſtudiorum ſuorũ cum dicto iu-
ramento, etſi enim fauore ſtudiorum ſecus
videretur, quia tamen ex alio militat fauor
iuramenti & conſequenter animæ, renuncia-
tio teneret. Bal. in d. l. pactum dotali quæſt.
10. vbi Caſtr. ſequitur Mencha. d. §. 18. n. 67.
6 Secundo † extenditur vt procedat etiam
in iure alimentorum renunciatio per filium
quod fortius quidẽ eſt: ſic ex Bal. & Caſtren.
ſcripſit Mencha. in d. §. 18. nu. 77. & 78. qui
tamen non rectè loquitur; vnde duo ſunt ca-
ſus diſtinguendo in hoc articulo, nam vel lo-
quimur in renunciatione alimentorum, quę
fit per extraneas perſonas, aut in renuncia-
tione iurata, quę fit per filias quibus natura-
li ratione alimenta a parentibus debentur;
priori in caſu valet renũciatio iurata ſic Bar-
to. in l. ſi quis pro eo num. 17. ff. de fideiuſſo.
debet enim iuramentum ſeruari ſemper &
vbicunq. ſeruari poteſt ſine interitu ſalutis
æternę, d. cap. quamuis pactum ſequitur poſt
alios antiquiores Iaſſo. in l. de alimentis nu.
4. C. de tranſac. vbi Deci. num. 12. hanc di-
cit eſſe veriorem opinionem Curti. iuni. nu.
3. Cornel. Alciat. Panormit. Anchar. Didac.
Bertran. Gig. Bane. Mencha. & alij quos
refert Surd. tract. de Alimen. titul. 8. priuile.
55. num. 50. 51. cum ſequent. & hanc opinio-
nem ſequitur vti magis communem & ma-
ioribus turam fundamentis ibidem nu. 58.
7 in fine verſi. Ego vero. † Aut vero loquimur
in alimentorum renunciatione iurata à filijs
facta quibus vt dixi alimenta debentur de
iure naturæ, & eo caſu renunciatio nõ firma-
tur iuramento, eſt enim iuramentum in hoc
caſu contra bonos mores, quia contra ius
naturale, ideo renunciatio firmari iuramẽto
non poteſt. hoc modo conciliat Curti. iuni.
in dict. l. de alimentis num. 6. Cordu. in l. ſi
quis à liberis §. parens num. 81. ff. de libe.
agnoſ. ſequitur Surd. dict. priuile. num. 59.
vbi ſubdit quod tenentes contrariam opi-
nionem vt ſcilicet ſuper alimentis indiſtin-
ctè nec tranſigi cum iuramento poſsit, quos
ipſe longa ſerie retulit eo loco nu. 54. ver-
ſic. Sed contrariam opinionem, loquuntur
fere omnes in filijs renunciantibus vel tran-
ſigentibus cum iuramento in quibus diſpar
8 ratio militat quam in alijs. Et ex † his tol-
litur opinio Anton. Gomez. in d. l. 22. num.
12. exiſtimantis filium qui iurauit non pete-
re alimenta admittendum tamen ad ea eſſe
vbi omnino egeret, quoniam ex citatis in-
terpretibus conſtat indiſtincte iuramentum
filijs non nocere.
9 Verum maior † dubitatio eſt, quod cum
renunciatio per filium facta generalis eſt, &
iurata, an eo iuramento videatur filius in cõ-
ſequentiam renunciaſſe etiam alimentis ſibi
debitis, etſi nihil de his dictum fuerit. Et li-
10 cet videretur alimenta cõtineri † ex eo quia
iuramentum habet vim expreſsi Bald. in l.
1. quęſt. 2. C. commo. dixi multorum autho-
ritate hoc lib. ſectio. 1. quęſ. 11. verſi. Tertio
moueri potuit actor ſi igitur vim habet ſpe-
cialis expreſsionis non dubium eſt quin hu-
iuſmodi renunciatio iurata licet generalis
alimenta etiam contineat. nam & propter
11 eandem rationem crediderunt † multi quod
in hac generali & iurata renunciatione con-
tinetur legitima, licet ipſa ſpecialem requi-
rat expreſsionem iuxta text. in l. ſi quando
§. & generaliter C. de inofic. teſtam. retuli
multos in dict. quæſt. 11. & d. verſic.
12 Attamen † alteram opinionem huic con-
trariam tenuerunt alij multi, quoniam iura-
mentum non auget obligationẽ contractus,
ſed eã intra terminos ſuos continet Oldra.
conſ. 238. Deci. Alex. Roman. Crot. quos ci-
tat Surd. tract. de Alimen. tit. 9. q. 15. nu. 20.
idem Surd. deciſ. 3. nu. 9. alios recenſui in d.
q. 11. eos non repeto; ſi autem iurata renun-
ciatio alimẽta contineret, extẽderet obliga-
tionẽ ſuam vltra limites contractus; vnde &
multi cenſuerunt eam opinionem cõmunem
ſuſpectam eſſe, qua dicitur iuramentũ à filio

preſtitum in renunciatione comprehendere
legirimam,& multos habet contradictores,
quos referr ad longum idem Surd. d. quęſt.
15.nu.21.vbi randem concludit, renunciationem generalem iuratam neque alimenta
aut legitimam continere. Ego autem adhæſi
communi opinioni in d.quęſt.11.& ex men-
13 te interpretum † nnſtrorũ ſcripſi, qnod aut
iuramentum in cõtractu adiectum fuit (quiuis ſit ille contractus tranſactionis vel alius)
& in eo nulla tenunciatio adiecta fuir, tunc
iuramentum licet vim expreſsi habeat, quia
tamen non poteſt exrendere obligationem
vltra deducta, nullam poteſt ſperare renunciationem, ſicut vbi adiecta eſt renunciario
generalis; quoniam cum eo in caſu vim habear ſpecialis expreſsionis operabitur iuramentum id idem, qund particularis expreſſio poteſt operari, & hæc videtur magis cõmunis & recepta ſententia iuxta tradita á
14 me in d.quęſ.15. † Quare ſuſpecta michi videtur Surdi opinio, eo maxime qnod iurans
generaliter cenſetur in dubio cogitare de
omnibus his quæ ſibi cõpetere poſſunt, aut
contingere dixit glo. vbi Barto. in l.2. C.de
reſcin. vendi. fusè qni alios Tiraq. in pręfatio.l.ſi vmquam nu.134. C.de reuo. donat.
Neq. verum eſt quod Surd. air, iuramentum
in renunciatione generali adiectum ſi alimẽta, aut legitimam conrineret, quod obligationem ſuam vltra contractum extenderet,
15 quoniam † vbi tenunciatio generalis eſt, ſua
natura apta eſt continere quemcunq. caſum,
qui ſub illa generalitate contingere pnteſt;
qua ratione moti fuerunt tenentes communem opinionem, vt poſt antiquiores animaduertunt Rolan.conſil.96.num.56.lib.3.
Becci.conſil.34.nu.15.& ſequent. Menoch.
conſi.71.num.24.lib.1.vnde dici ſoler qund
16 † generalis diſpoſitio omnia continet,& generaliter intelligenda eſt l.1.§. generaliter
71 cum vulgat.de lega. præſtan. quinimo † docuit Bartol. in l.ſi pluribus ff. de legat. 2.
quod idem operarur ſtante eadem ratione
generalis diſpoſitio quoad omnes ſpecies
ſubſe contentas vt omnes includat, quantũ
ſpecialis expreſsio; quem cum alijs refert
alia in ornatum adferens Crauet. inter deciſio. Oſaſ. pedemonta. deciſin. 122.num. 6.&
7. quare iuramentum in hac ſpecie non exrenderet ſed tantum vt generalem renunciationem declararer.

18 Tertio † extenditur vt & diſpoſitio d.ca.
quamnis pactum procedat in filio vel filia
ſiue in poreſtate patris conſtituta ſiue emancipata. licer enim alias inter patrem & filium in poteſtate nulla poſsit conſiſtere donatin, nec illi ſimilis conuentio l. donationes
quas parentes C.de donatio. inter virum &
vxorem, quam dixit communem & receptã
19 Clar. in §. donatio quæſt. 8. num.1. tamen †
vbi ex cauſa dotis vel donationis propter
nuptias donatio fit, valet inter patrem & filium l. Pomponius Philadelphus ff. famil.
hercis. dixi fusè hoc libr. quæſt. 23. vnde
quemadmodum valet huiuſmodi donatio,
ſic & pactum vel renũciatio ex eadem cauſa
facta. ſic expreſsim reſpondit Pariſi. conſil.
26.num.12. libr.3. Deci. in dict. l. pactum
dotali C. de collatio. Crot. in l. ſtipulatio
hoc modo concepta num.47. de verbo. obliga. ſequitur Didac. poſt gloſ. Cardin. Paul.
de Caſtr. & alios á ſe citatos in dict. cap.
quamnis pactum 3.part. §.1. num.5. in fine.
Gutier. in eo text. in verbo á filia numer. 3.
Mencha. eandem comprobat dict. §.18.nu.
88.89.90. qui fruſtra ſe ipſum concorquet
20 in huius opinionis comprobationem; nam †
inter patrem & filium valet donatio iurata
etſi eſſemus extra caſum dotis vel donationis propter nuptias vt rectè poſt Bald. Aretin. Alexan. Guido. Pap. Deci. & Ripa. reſoluit idem Dida. in loco modo relato. & præter eos Ruin. Loaz. Socin. Deci. Bertran.
Rube. Pariſi. Alciat. Crauet. Grat. Nenizan. Dueny. Riminal. & alij quos citat communem dicens Clar. in d.§. donatio, quęſ. 8.
num.8. verſic. Sed quæro tu ſcis.

SVMMARIVM.

1 *Filia minor renuncians in capitulis matrimonialibus cum iuramento an obligetur ac ſi maior foret.*
2 *Cyni opinio reprobatur.*
3 *Filia minor & impubes doli tamen capax renuncians & iurans an obligetur.*
4 *Impubes doli capax contrahens citra tutoris authoritatem naturaliter obligatur.*
5 *Impubes doli capax quoad matrimonium omnino obligatur.*
6 *Donatio inter patrem & filium cauſa dotis vel donationis propter nuptias valet.*
7 *Opinio communis ſuſpecta.*
8 *Iuramentum impuberem doli capacem obligat in matrimonio.*
9 *Iuramenti effectus multiplicandi non ſunt.*
10 *Iuramentum plures defectus non ſuplet.*
11 *Tex. in auth. ſacramenta puberum C. ſi aduerſus venditionem ſolum procedit in caſu quo actus eſt nullus ratione minoris ætatis.*
12 *Iuramenti abſolutio concedenda eſt impuberi doli capaci.*
13 *Impubes doli capax obligatur naturaliter in contractu tamen licito, ſecus reprobato.*
14 *Mulier minor contrahere matrimonium poteſt, nequit tamen abſq. interuentu curatoris bona ſua ſtabilia in dotem dare.*
15 *Filia minor renuncians certioranda non eſt*

de

de beneficio legis pactum dotali C. de colla-
tio.& legis pactum quod dotali C.de pact.
16 *Filia minor renuncians potuit in genere cogi-*
tare de omni remedio ſibi competenti.

QVÆSTIO. LXXXVII.

FILIA ANNIS MINOR cum iuramento in contractu matrimonij renuncians iuxta diſpoſitionem tex: in dict. cap. quamuis pactum, an eandem ipſam obliget ac ſi maior foret.

1 QVANDO filia † minor in capi-
tulis matrimonialibus renũciat
cum iuramento cenſuit Cyn. in
auth. ſacramenta puberum C.
ſi aduer.vendi. poſſe non obſtã-
te renunciatione petere portiones renun-
2 ciatas, Cyn. ſequuti ſunt alij, verum † hæc
opinio ſuſtineri nõ poteſt; quoniam minor
etſi lege vetante contrahat iuramento adie-
cto ita obligatur, ac ſi maior foret auth. ſa-
cramenta puberũ C.ſi aduerſus venditio.vir
igitur modo pubes ſit ætatis annorũ quatu-
ordecim fœmina vero duodecim recte iura-
mẽto obligantur;ſequũtur hãc vti magis ve-
rã & cõmunem Natt.in d.ca.quamuis pactũ,
limita.4.Dida.in 3.par.§.1.nu.3.qui Areti.
Bero. & Pariſi.citat in eandem opinionem,
dixit etiam communem Graſſ.in §.ſucceſsio
ab inteſtato quæſt.11.num.2.Gutier.in ver-
bo à filia nu.1.Mencha.in d.§.18.nu.86.
3 Maior autem † inſurgit dubitatio an filia
impubes doli tamen capax iurans renuncia-
tionem obligetur: ſunt enim qui exiſtiment
4 obligari, quia † impubes doli capax citra
tutoris ſui interuentum obligatur naturali-
ter l. 1. ff. de dona. conſequenter iurando
multo magis obligabitur.
5 Secundo altera † mouentur ratione, quo-
niam quod pertinet ad contractum matri-
monij obligatur efficaciter talis minor ca.ex
literis in 2.ext.de ſponſa.& ideo quoad re-
nunciationem, quæ in eodem fit contractu
matrimonij obligari etiam debet.
6 Sic in ſuperiore † quæſtio. 80. in fine au-
thoritate Pariſ.Decij. Dida.& aliorũ ſcripſi
quod cũ ex cauſa dotis vel donationis prop-
ter nuptias valeat donatio inter patrem &
filium, quæ alias non valeret ita ex eadem
cauſa valet renunciatio filij vel filię in fauo-
rem patris. Porro cũ filia doli capax minor
duodecim ſeipſam ratione matrimonij obli-
gat & conſtringit, quod durius eſt cũ de per-
ſonis agatur multo magis obligatio tenebit,
cum agetur de rebus renũciatis nam de mi-
nori agitur pręiudicio; Hanc ſententiam te-
nuit Bart. in impubere doli capace in auth.
ſacramenta puberum C. ſi aduer.vendi. vbi
aſſerit communem opinionem ibidem Sali-
cet.& Caſtren.Curti.iuni.qui ad vtramq.la-
tiſsimè diſputat nu.54.& ſequen.innumeros
recenſet Anto.Gabri.in commu.conclu.tit.
de mino.conclu.5. nu.39.Anto. Gom.lib.2.
reſolu.cap.de reſti.mino.nu. 18.& deciſum
pro hac ſententia refert Afflict. vbi Vrcill.
ad eam deciſio. 302.num. 3.Gutier. in dict.
auth. ſacramenta puberum num.117. Men-
chac.in tract.de ſucceſ.creatio.§.18.nu.86.
7 Hæc quin † cõmunis ſit opinio & recep-
tiſsima negari non poteſt, verum apud me
periculoſa admodũ eſt; quoniã vt recte ani-
maduertit Dida.ſupra, qui in hac ſpecie poſt
alios infra citandos, contrariam tenuit opi-
8 nionem, † iuramentum in matrimoniali cõ-
tractu obligat proculdubio impuberẽ doli
capacem, tum & in ea conuentione, quæ in-
tegrũ animi iudicium & quæ certam requi-
rit ætatem d.ca.ex litteris, verum quod hu-
iuſmodi iuramentum ſufficiat ad validandũ,
contractum alioquin de iure inualidum nuſ-
quam auditum eſt; vnde ſubſequẽter ſcribit
putare ſe iuramentum talem effectum pro-
ducere non poſſe, ne tot priuilegia ſimul ab
vna & eadem radice conſtituamus: hæc ille.
qui nihil adducit in confirmationem, innuit
9 tamen † neq. obſcure, iuramenti effectus in
vna & eadẽ ſpecie non eſſe multiplicandos,
cum ſufficiat ſi vnum operetur; proinde di-
10 xit notanter † Bald.in l.fina. §.filijs autem
C. de bo.quæ libe.quod iuramentum nõ ſu-
plet plures defectus ſed vnum tantum, &
ſubdit idem Bal. ibidem magis in terminis
11 noſtris, † quod diſpoſitio tex.in d. auth. ſa-
cramenta puberum, procedit ſolum quando
actus eſt nullus ratione minoris ætatis, ſecus
quando aliud obſtaculum adeſt; vnde in pro-
poſito caſu ſi iuramentum operaretur in im-
pubere licet doli capace, ſuppleret iuramẽ-
tum nedum minorem ætatem, ſed & tem-
pora impubertatis maiora efficeret: præte-
rea & tolleret ſimul contractum à iure ciuili
improbatum, id ipſum quod Bald.iuramen-
tum ſcilicet plures non ſupplere deffectus
reſpondit Deci.conſi.349.nu.6. Socin. iuni.
in l.1.§.ſi quis ita de verbo. obligat. nu.10.
Hippo.Rimi.inſtit.qui.alie.li.nu.440.idem
Riminal.conſi.569.num.246.Cæphal.conſ.
409.num.47.multos recenſet Meno. conſil.
29.num.39.lib.1.Bello.conſi.4.nu.4. Ruin.
conſil. 98.num. 7.lib. 1.idque maxime vin-
dicat vbi iuramentum non fuit ampliſsimis
verbis conceptum vt concordando opinio-
nes contrarias dixere Rolan.conſil.59.num.
22.lib.1.Becci.conſ.100.num.15.Lamber-
ten.tractat.de contract.eorum qui ſine cert.
ſolem.ad finem num.36.

12 Addit rurſus † Dida. quod ſicut ex ratione metus danda eſt impuberi abſolutio á iuramento etſi is doli capax fuerit vel ex alia iuſta cauſa, ſic ex eo quod impubes ſit licet proximus pubertati concedenda erit ſuader enim id ſumma æquitas ratione imperfectæ ætatis, vnde prædictis cõſiderationibus & alijs multis quas ad longum recenſet Alciat. in cap. cum contingat num. 141. ex. de iur. iuran. tenuerunt hanc opinionem Cyn. in dict. auth. Sacramenta puberum, & Alexan. in l. qui iuraſſe in princi. ff. de iur. iuran. dicit hanc communem opinionem quæ tamen vere hodie minus communis eſt; eos ſequutus fuit Dida. in d. §. 1. Alciat. qui alios refert huius ſententiæ in loco nunc relato.

13 Neque † facit ratio prior pro magis cõmuni adducta, impuberem ſcilicet doli capacem obligari naturaliter, nam id verum eſſe poteſt in contractu licito & legitimo approbato á iure, ſecus in eo qui á iure reprobatur qualis hic de quo agimus ex dict. l. pactum dotali C. de collatio. & l. pactum quod dotali C. de pactis. ſcripſi multorum authoritare iuxta hanc diſtinctionem lib. 1. compara. 19. quæ non repeto.

Non etiam facit ſecunda ratio cui innitũtur communem tenentes opinionem, licet illi non reſpondeant minus communem obſeruantes, quoniam aduertẽdum quod licet impubes doli capax matrimonium contrahere poſsit, & contrahẽdo ſicut maior obligetur, non inde ſequitur pari ratione id ipſum futurũ eſſe in renunciatione quę in ipſo
14 contractu matrimonij celebratur; † nam poteſt minor fœmina contrahere matrimoniũ & tamen nequit bona ſua ſtabilia quæ ſeruando ſeruari poſſunt in dotem tradere viro abſque interuentu curatoris ſecundum verã & cõmunem traditionem noſtrorum ex tex. in l. Titia ff. de iur. doti. l. lexque tutores C. de admi. tuto. Barto. Bal. Roman. Cuman. Corne. Calcan. quos citat & ſequitur Rolan. tract. de luc. doti. quæſtio. 45. num. 2. Dida. in pract. quæſt. cap. 58. num. 10. Caualca. qui alios tract. de tuto. & cura. num. 157. Surd. conſi. 191. nu. 22. idem Surd. deciſio. 278. a num. 1. vbi ſic reſoluit in fine num. 32. non ergo ſequitur valet matrimonium, conſequenter valere debet renunciario ex illius cauſa facta. cæterum aduerſus communem obtinere difficile foret.

15 Neque † in hac ſpecie vbi filia minor renunciat, aut impubes doli capax certioranda eſt de beneficio ſibi á lege ciuili competenti, ex d. l. pactum dotali, cum in illius poteſtate ſit iurare vel non iurare ita ex Guido. Benedic. & alijs reſoluit idem Dida. d. §. 1. num. 4. Gutier. ibidem in verbo á filia nu. 2. confirmat Mencha. in d. §. 18. num. 87. verſi.
16 Amplia ſeptimo; Pręterea † cum iurauerit, ſaltim in genere potuit cogitare de omni remedio ſibi competenti, vt & in eiſdẽ terminis poſt Barba. Curti. iunio. & Crauet. reſpondit Meno. conſi. 6. num. 23. libr. 1. & his non relatis qui tamen innumeros congeſsit Anto. Gabri. in commu. titul. de iur. iuran. conclu. 3. verſi. Contrarium quod ſtante iuramento.

SVMMARIVM.

1 Filia renũcians in contractu matrimonij portioni paternæ an auctis facultatibus patris poſsit denuo experiri & reliquum petere.

2 Filia accipiendo legitimam ante mortem patris ſibi præiudicare videtur, etiam ſi facultates patres fuerint auctæ.

3 Text. in l. penultima C. de ſolutio. expenditur.

4 Poſtulare quis non debet cuius contrarium non eſſet petiturus.

5 Pater in præſtatione legitimæ præuenire poteſt tempus mortis ſuæ.

6 Legitimæ portio appendenda eſt de tempore mortis teſtatoris.

7 Text. in l. ſi quando §. 1. C. de inoſſ. teſtamen. declaratur.

8 Iuramentum ſemper intelligitur rebus in eodem ſtatu permanentibus.

9 Iuramentum ſtatu mutato non obligat.

10 Pater qui in neceſsitate legis vel ſtatuti cogitur filio in vita legitimam dare, auctis poſt facultatibus, filius ſuplementum denuo petere non poteſt.

QVÆSTIO. LXXXVIII.

FILIA RENVNTIANS IN capitulis matrimonialibus portioni paternæ, An auctis facultatibus patris poſsit denuo experiri & reliqua petere.

1 AGITATVR paſsim † quæſtio hæc ab interpretibus, an filia dote accepta, renũcians, ſi poſt facultates augeantur patris, num ad bona paterna iterum regredi poſsit & ſupplementum petere; vt autem plena & perfecta huius quæſtionis veritas prodeat tres inſpectiones cõſiderandas eſſe exiſtimo: vt plurimum enim interpretes noſtri inaduertenter loquentes confundunt caſus. Prima cum pater voluntarię filio vel filię legitimam dedit in vita ſua, nulla facta per eos renunciatione; Secunda eſt quando dedit ex cauſa dotis vel donationis

tionis propter nuptias cum renunciatione.
Tertia cum pater dedit legitimam coacte
vel ita diſponente ſtatuto, aut alia quauis
quæ excogitari poſsit ratione.
2 Circa primam † inſpectionem exiſtima-
runt aliqui non poſſe filiam ſupplementum
petere aliquo modo poſtquam debitam re-
cepit inuita patris portionem, neq. mortis
tempus ſpectandum eſſe, cum accipiendo eo
tempore mortis tempus quod attendi ſolet,
ſuſtuliſſe videatur. quam opinionem tenuit
Iaco. Butrica. in l. pactum dotali C. de colla-
tio. quem ſequuti ſunt communem dicentes
Roman. Natt. Gutier. Benedic. Boeri. & alij
quos refert Dida. in d. cap. quamuis pactũ 3.
par. §. 1. num. 2. intelligendo tamen vt præ-
dicti intelligunt quando filius vel filia inuita
patris integram recepit legitimam; eandem
probant opinionem Rodri. Xuar. in l. quo-
niam in prioribus, limita. 4. ad l. regiam, nu.
4. C. de inofi. teſtam. Anto. Gomez, in l. 22.
Tau. num. 4. Telli. in l. 2. Tau. num. 16. Gaſ.
Baeça in trac. de nõ meliotan. filia. tat. dotj.
cap. 9. num. 30. Crot. in repe. l. frater à fratre
num. 17. de condi. indebi. dixit communem
Ioan. Baptiſ. inætario commu. opinio. litte.
F. num. 166. Et hanc ipſam opinionem ego
probaui & magis communem multorum au-
thoritate dixi hoc libt. ſectio. 4. quæſt. 68. in
verſic. Sexto ex magis communi ſententia,
&c. eos non tepeto.
3 Et probatur † authoritate tex. in l. penul.
C. de ſolutio. quo in textu aperte deciditur
fundum in ſolutum datum pro debito, ſi in-
duſtria & opera creditoris melior redditus
ſit, debitor ex melioratione nihil percipere
poteſt, ſicut èconuerſo creditor conqueri nõ
poſſet ſi deterior redditus eſſet; ita ſit vt etſi
poſtea facultates patris decreuiſſent, pater
ex portione legitimæ ab eo data nihil poſ-
4 ſet repetere; non enim debet † quiſquam id
poſtulare cuius contrarium non eſſet petitu-
rus. ad text. in l. ſi ea lege C. de vſur. & in l.
penul. C. de ſolutio. ſed & probat eandem
Butrica. & magis communem opinionem
tex. in l. 1. §. ſi vel parens ff. ſi quis à paren.
fue. manu. l. cum quo de peculio. §. fina. ff. ad
5 l. falci. tex. in l. final. C. fami. herciſ. † quibus
probatur poſſe patrem in preſtatione legi-
timæ præuenire tempus mortis & eam filijs
donare; quod fruſtra feciſſe legulatores vi-
derentur ſi poſt filij auctis facultatibus ſup-
plementum petere poſſent; eſſetque iura de
caſu parum dubitabili ſi non hoc ſtatuerent.
Ex quibus vnicum illudque fortius ex mul-
tis argumentis quę in contrarium adducun-
6 tur tollitur; quia † inquiunt legitima eſt at-
tendenda attento valore bonorum quę re-
periũtur tempore mortis & non ante l. cum
quæritur cum ſimilibus C. de inofi. teſtamen.
vnde renunciando ſimpliciter petitioni vel
ſupplemento legitimæ de futura paciſcitur
ſucceſsione à iure ciuili improbata; conſe-
quenter illius valere non debet renũciatio;
Nam verum non eſt, huiuſmodi pactum im-
probatum eſſe de iure ciuili cum concedat
parentibus filijs volentibus legitimam do-
nare illis poſſe. quam cum acceperint inte-
gram ſemel, liberatus remanet pater ab vl-
teriori ſolutione eiuſdem. cum tollatur om-
7 nis obligatio; & licet in † contrarium videa-
tur tex. in l. ſi quando §. 1. C. de inofi. teſta-
men. intelligendus tamen eſt quando filius
non accepit integram legitimam vt ex mul-
tis & multorum etiam authoritate oſtendit
Telli. in d. l. 2. Tau. num. 16. & licet contra-
riam opinionem tenuerint in ſuperiori arti-
culo alij multi quales Bald. Iaſſ. Dida. Grã-
ma. Mencha. quam itidem ij communem di-
xerunt, quos refert & ſequitur Gutier. in d.
cap. quamuis pactum in verbo à filia num. 9.
verſic. Et ita inuenio, alios refert Dida. in d.
§. 1. & multo plures Graſſ. quem cum alijs
retuli hoc lib. ſectio. 4. quæſ. 68. hæc tamen
vt dixi ſuperius, verior & magis communis
videtur.
Secunda nunc inſpectio ſequitur quando
pater dedit legitimam vel illius maiorẽ par-
tem cum renunciatione filię vel filij iurata
iuxta diſpoſitionem tex. in d. cap. quamuis
pactum, & quamquam in hac ſpecie non de-
ſint exiſtimãtes quod nõ obſtante renuncia-
tione iurata liceat filię auctis bonis patris
8 iterum ſupplementũ petere quia † inquiunt
iuramentum prеſtitum intelligitur rebus in
eodem ſtatu permanentibus l. final. ff. qui
9 ſatiſ. cogan. cap. breui. ex. de iur. iuran. † &
ſtatu mutato non obligatur quis ſuo iuramẽ-
to cap. nequis 22. quæſt. 2. notant omnes in
cap. quemadmodum ex. de iur. iuran. coa-
ceruat multa in ornatum Menchaca tracta.
de ſucceſsio. creatio. §. 18. numer. 80. 81.
cum igitur fuerit mutatus bonorum ſtatus
& creuerit valor, iuramentum obligare non
videtur.
Contrariam tamen vti communem & ve-
ram fere omnes amplectũtur; ea enim aper-
te probatur ex dict. cap. quamuis pactum,
ſic tenuerunt Alexan. Corn. Iaſſ. Deci. Rip.
Grammat. Crauet. Rodri. Xuar. Carol. Mo-
line. & alij quos ſequitur Dida. in d. §. 1. nu.
2. verſi. Poſſet profecto; Gutier. in d. verbo à
filia num. 11. & non habere contradicentẽ
teſtatur poſt aliquos ab eo citatos Mencha.
d. §. 18. num. 80. eandem relatis Pau. de Caſ.
Iaſſ. Cuch. & Dida. dixit communem Graſſ.
in §. legitima q. 13. in verſ. Aut filius aut filia
&c. & his addendi Alex. Bello. Signor. Paris

Caſtren, Curt. iun. Rub. Ruin. Tiraq. Alciat. Crauet. quos recenſet & ſequitur Menochi. conſi. 6. num. 21. 22. lib. 1. addendus Burſat. conſi. 75. nu. 9. lib. 1. Cald. Perey. tract. de in inte. reſti. in verbo lęſis nu. 1. verſi. Præſumitur enim dolus, circa medium.

10 Tertia † nunc inſpectio ſequitur quando neceſsitate ſtatuti vel alia pater cogitur in vita filio legitimam tradere, communis omnium obtinuit opinio, auctis poſt traditionē legitimæ facultatibus paternis non poſſe filium ſupplementum denuo petere, nō enim imputandum patri videtur ſi cōpulſus mortis tempus (quod alias in legitimæ ratione ineunda attenditur) pręuenit, ſic authoritate multorum reſoluit Telli. in d. l. 2. num. 14. & obiter eandem ſequitur Gutier. in d. verbo a filia num. 13.

SVMMARIVM.

1 *Filia renuncians adbibito iuramento ante cōtractum matrimonij vel poſt an ſibi præiudicet.*

2 *Filia renuncians ante vel poſt contractū matrimonij cum iuramēto dum tamen congruā portionem receperit ſibi preiudicat.*

3 *Filia renuncians nulla dote accepta cum iuramento, ſibi non præiudicat, ſecundū aliquorum opinionem.*

4 *Filia renuncians cum iuramento nulla dote accepta ſibi præiudicat ex magis communi opinione.*

5 *Dotes habere mulieres vtile vt bene tractētur a viris.*

6 *Didaci opinio.*

7 *Mencha. a Didaco improbatus.*

8 *Filia renuncians cum iuramento quæ nullam dotem recepit licet ſuccedere probibeatur, legitimam tamen petere poteſt.*

9 *Filia renuncians nulla dote accepta neq. legitimam petere poteſt licet ſibi ius integrum remaneat irritandi renunciationem.*

10 *Renūciatio filiæ iurata, quæ nihil pro dote accepit licet ipſi noceat non tamen illius filijs.*

QVÆSTIO. LXXXIX.

FILIÆ RENVNCIATIO adbibito iuramēto ſiue in contractu matrimonij, ante, vel poſt, nocet indiſtincte; Et id ipſum cum dotis nomine nihil recepit.

1 PErſuaderi † ſibi quiſq. poſſet iurantem filiam dum renunciat, ſibi eo in caſu tantum præiudicare cū id facit dum nuptui traditur, ſic enim aperte innuere videtur tex. in ca. quāuis pactū de pact. in 6. in verbis *dum nuptui tradebatur*; quaſi aliud voluerit Roma. Pontifex quando ante contractum matrimonij vel poſt iurat & renunciat; quoniam cum fauor nuptiarū & matrimonij maximus ſit vt multis oſtendi hoc lib. quæſt. 1. ſic illius fauore inductum videbatur vt tempore nuptiarum tantum iurata renunciatio nocere filiæ poſsit.

2 Contrarium † autē docuerunt interpretes omnes nihil intereſſe an in ipſis nuptijs ante vel poſt iuretur, dum filia dotem congruā vel portionem debitam cōſequatur: docuerunt Archidia. Ioan. Andre. Domi. Franc. & Grego. Natta in d. ca. quamuis pactum, quos ſequitur Dida. ibi. 3. par. §. 2. nu. 1. Benedic. in cap. Reynuncius verbo duas habens filias nu. 260. ex. de teſtam. Mencha. tracta. de ſucceſsi. creatio. lib. 2. §. 18. n. 92. Timor enim periurij & fauor animę ſic militat ante vel poſt contractum matrimonium, ſicut in ipſo contractu.

3 Sanè † vbi filia nulla dote accepta renunciat ſibi nullum preiudiciū infert, eſſet enim renunciatio iniqua, & impia ex parte illius cui fit, quæ filiam omnino a bonis paternis excludat: id ipſum ſenſiſſe viſus eſt Roma. Pontifex in d. ca. quamuis pactum, in verbis *dote contenta*, quæ clariſsimè oſtendunt portionem aliquam hæreditatis paternę in dotem datam fuiſſe filiæ renuncianti: ita expreſsim tenuere Anchar. in d. ca. quamuis pactum, Salice. in l. pactum quod dotali C. de pac. vbi eandem defendit Deci. nu. 7.

4 Contrariam † ſententiam tenuerunt alij multi quales Imol. in d. ca. quamuis pactum Domi. & Natt. Dida. ibi §. 2. num. 6. Alex. in l. ſtipulatio hoc modo concepta num. 9. de verb. obli. communem dixit Bero. in ca. in pręſentia num. 177. de probatio. multos recenſet Anto. Gabri. in cōmu. titul. de iur. doti. conclu. 1. num. 24. vbi ex Crot. & alijs communem repetit. eandem dixit communem Graſſ. in §. ſucceſsio abinteſtato quæſ. 10. num. 5. Mencha. in d. §. 18. nu. 103. 104. Anto. Gom. in l. 22. Tau. nu. 7. Gutier. in d. ca. quamuis pactum in verbo, vt dote cōtenta num. 1. Cæphal. conſi. 405. nu. 4. li. 3. Rationem prodiderunt interpretes, quoniam ius pontificum rationem habuit iuramenti, & illius obſeruantię, quę quidem ratio ſic militat in filia quæ dotem nullam accepit, ſicut in ea, quæ dotem conſequuta eſt. Sem-
5 per † autem vtile eſt mulieri dotem habere,
nam & ſic virum inueniet, & melius ab eo tractabitur Bartol. Calca. Socin. & alij quos refert Surd. deciſio. 270. nu. 7. & 8.

6 Arbitratur † autem Dida. dicto loco pactionem hanc cū patre initam etſi iuramēto

firmatam

firmatam quoad patrem iniquiſsimam eſſe indicãdam, qui nullam filię dotem dederit, proinde reſtituendam fore & abſolutionem a iuramento concedendam, perinde ac ſi vi aut dolo renunciaſſet; quamquam ſecus foret (ait ille) cum filia aliunde diues & multa habens bona id feciſſet volens inter fratres ſuos alioquin pauperes hęreditatem diuidi, neque enim læſio dolusve cogitari in hac ſpecie poteſt, quod voluerit filia ſua liberalitate patri ſucceſsionem remittere Dida.
7 autem † improbauit Mencha.in d.§.18.nu 105.quia inquit tantominus de lęſione cogitauit filia quanto liberalius paternæ renunciauit ſucceſsioni, tunc enim non læſio vltra dimidiam, ſed de renunciatione totius iuris ſui cogitauerit, quo in caſu ſcienti filiæ non videtur abſolutio a iuramento concedenda; Cœterum argumentatio hæc nullius momenti eſt; poſſet enim procedere vbi filia alias habens ſuum patrimonium ex quo poſſet ſe ipſam dotare huiuſmodi renunciationem faceret vt animaduertit & rectè Dida. ſupra, ea enim renunciatio liberalitati tota tribuẽda foret, quia ceſſat ſuſpitio fraudis vel doli; at vbi filia nullum ex ſe ipſa haberet patrimonium quanto grauiori quantitati renunciat tanto grauior læſio conſideratur; ad ea quæ omnes in l.24.C.de reſ. vendi. & in l.ſi quis cum aliter de verbo.obliga.conſequenter maior doli & fraudis ſuſpicio; pactum enim huiuſmodi aliquo non recepto dolum in ſe continet ſaltim re ipſa d.l.ſi quis cum aliter l.2.§.circa ff.de do.exceptio.vnde Dida.opinio placet.

8 Cæterum † duo ſummopere aduertenda ſunt in propoſita ſpecie. Primum eſt idque valde notandum, quod licet filia, quæ renunciauit hæreditati paternæ nulla accepta dote ſuccedere non poſsit ratione iuramenti, nõ tamen prohibetur filia ex alia manu legitimam ſibi debitã iure naturæ petere, cui ex eo quod renunciauit ſucceſsioni, illi renunciaſſe nõ cenſetur proinde ipſam petere poterit. eſt aurea & ſingularis, & admodum notanda traditio Pariſi. quam ex alijs antiquioribus deducit, & a qua in iudicando & conſulendo recedendum non eſſe dixit, conſ.29. nu.70.lib.3.quem obiter refert & ſequitur Graſſ. in §. ſucceſsio abinteſtato quæſt.10. num.fina.in extremis verbis; quod eſt notabile dictum, & æqum. Et licet Graſſ. non aliũ quam Pariſi. citet eandem ſententiam tenuerunt Bal. Roma. Aretin. Math. de Afflic. & Tiraq. quos refert Dida.in d. cap. quamuis pactũ 3.par.§.3.no.3.moti authoritate tex. in l.ſi quando, § & generaliter C.de inoffi.teſtamen. & eam opinionem dixit communem Boeri.deciſio.Burdegal.3.n.10.ſufficit enim vt per pactum hoc iuratum filia excludatur a bonis, quę alias ſibi ab inteſtato competerent, æqum autẽ non eſſet vt a legitima ſibi omni iure debita excluderetur.

9 Contrariam † tamen ſententiã tenuerunt alij multi vt ſcilicet ratione iuramenti a legitima etiam excludatur: nam vbi læſa grauiter filia remaneret ſibi integrum ius remanet ad reſcindendam conuentionem vt ſuo in loco dicemus. Porro tex.in d.§.& generaliter non probat aduerſantium ſententiam, cum tex. ille loquatur tantum in ſecuritate facta per filium hæredibus patris, qua cõfeſſus eſt ſe legatum a patre factam accepiſſe, nec addidit, nullam ſibi ſupereſſe de ſupplemento quęſtionem; at hæc cautio plurimum differt a renunciatione paternæ hæreditatis vt rectè poſt Roman. Caſtren. Alex. Deci. Natta & Rip. animaduertit Dida. in d.cap. quamuis 3.par.§.3.num.3. vbi & communẽ dixit, alios multos in eandem ſententiam recenſet Mencha.d.§.18.nu.106.qui obiectis quibuſdam reſpondit, eandem comprobans communem; quare à Pariſij, & Graſsi traditione cauendum eſt ne quemquam in iudicãdo vel conſulendo fallat; quam & tenuit non relatis ſuperioribus Gutier.in d.ca.quamuis in verbo, omnino, num.6. Et poſt hęc ſcripta Pariſij opinionem ſequitur Anto.Gabri. in commu.titul.de iur.doti.conclu.1.n.22.qui falſo magis communem dixit, ſcripſi ſupra quęſt.80.& his addo Becci. communem tenentem cum ſuperius relatis conſi.107. n.7.

10 Secundo † aduertendum quod vbi filia nihil pro dote accepit, conuẽtio huiuſmodi licet iurata, non excludit filios filiæ renunciantis ab hæreditate aui, qui mortem poſt filiam obierat Alexan. Roman. Deci. Benedic. Aretin. Caſtren. Nat. Rip. Grãma. quorũ communem dicit ſententiam Dida.in d.§.2. num.final.in fine. dixi latius ſupra quæſt. 78. ad quam lectorem reijcio.

SVMMARIVM.

1 *Filia quæ cum iuramento patris renunciauit ſucceſsionem, ſi pater poſt vxoris mortem ad ſecundas tranſeat nuptias, an denuo filia non obſtante renunciatione ad bona paterna regreſſum habere poſsit.*

2 *Diſpoſitio tex. in l.fœminæ §.illud. C. de ſecund. nup. ſic procedit in fœmina ſicut in viro.*

3 *Renunciatio filiæ non extenditur ad ea, quæ pater ſua culpa amittit.*

4 *Renunciatio filiæ non extenditur ad incogitata.*

5 *Iuramentum non extenditur ad incogitata.*

6 *Guido. Pap. opinio ſuſpecta.*

Iura.

7 *Iuramẽtum vim habet ſpecialis expreſsionis.*
8 *Opinio interpretum reijcitur.*
9 *Guido.Pap.deciſio altera ſuſpecta.*
10 *Clauſula ex quacunq.cauſa ad cauſam de præſenti referenda eſt.*
11 *Opinio authoris qualis.*

QVÆSTIO. LXXXX.

PATER AD SECVNDA VOTA tranſeunte cui ante filia paternam renunciauerat cum iuramento ſucceſsionem, an poſsit ad bona renunciata regreſſum habere renunciatione non obſtante.

1 PVLCHRA nunc † ſuccedit
queſtio, num filia quæ patri cũ
iuramento renunciauit ſuę ſuc-
ceſsioni, ſi poſt vxoris mortem
ad ſecundas tranſeat nuptias,
an in his quę pater perdit propter illius ad
ſecunda vota tranſitum iuxta diſpoſitionem
2 tex. † in l. fœminæ §. illud C.de ſecun.nup.
quæ ſic procedit in viro ſicut in ipſa fœmina
iuxta glo.communiter receptam ab omnibꝰ
ibi: Vide cum bona quę pater habuit a filijs
prioris matrimonij per tranſitum ad ſecun-
das nuptias omnino amittat, & ex illius le-
gis diſpoſitione & cum iuramento, nihilomi
nus ad ea regreſſum habere poterit, vt in ter
minis propoſitæ quæſtionis decidit ſingulari
ter Guid.Pap.deciſio.228.in principio: Mo-
3 uetur † ea ratione quoniam renunciatio non
extenditur ad ea quæ pater poſt ſua culpa
amittit: citat in ſimili traditionem Barto. in
auth. hoc amplius queſt.vlti. C.de fidei.& in
l.qui Romæ §.duo fratres in fine primę op-
poſitionis de verbo.obliga.& ex l.qui cum
tutoribus ff.de tranſactio.
4 Secundo † ea adducitur ratione quia filia
(inquit) de hoc ſucceſſu nõ cogitabat, proin-
de quirantia (ſunt enim hæc illius verba) ad
hoc non porrigitur ex tex. in l. mater dece-
5 dens ff.de inofi.teſta.neq. † etiam iuramẽ-
tum l.fina.ff.qui ſatis.cogan.l.fina.C.de non
nume.pecu.cum ſimilibus.& ſic fuiſſe iudica
tum refert Guid.Pap. ſequutus eſt Benedic.
in cap.Reynuncius verbo duas habens filias
num.288.de teſtam.& ante Guido.id ipſum
in ea facti ſpecie conſuluerat Oldra. conſi.
294.Deci.conſ.230.ad finem Purpu.in l.fin.
n.196.C.de pact.& hos omnes refert & ſe-
quitur Dida.in d.ca.quamuis pactum 3.par.
§.3.num.1. Ranchi.in additio.ad Guido.d.
deciſio.Socin.Purpura.Oldra.& Guid. quos
refert ſolos.Antoni.Gabri.in commu. titul.
de iur.doti.conclu.1.num. final. in extremis
verbis Berenga.in ca.1.de filijs nat.ex ma-
tri.vlti.par.cap.penul.num.10. vbi Oldrad.
& Deci.citat.Neq. vllum hucvſque contra-
dictorem habet.
6 Verum † mihi ſuſpecta hęc opinio eſt,
quoniam ſi filia ratione renunciationis iura-
tę qua ſe ad bona paterna regreſſum nullum
habituram promittit nedum ſuccedere pro-
hibetur, ſed neq. legitimam quæ alio iure
quã ſucceſsionis debetur naturæ ſcilicet pe-
7 tere poteſt, quia vim habet † iuramentũ ſpe
cialis expreſsionis, & ratione prædicti iura-
mẽti videtur in genere ſaltim cogitatum vt
ex communi reſolui ſupra quæſt.11.& q.80.
in verſi.Ego autem adhæſi &c. & quæſt. 83.
verſi.Cœterũ duo ſummopere notanda &c.
eadem certè ratio militat cum filia renũciat
ſucceſsioni paternæ, quoniam ſi eo in caſu a
legitima excluditur multo magis ab ea por-
tione quæ ob tranſitum patris ad ſecundas
nuptias ſibi a lege adimitur, non enim tam
8 debita filiæ eſt ſicut legitima; † Et verbalis
potius eſt interpretatio ſcriptorum qua de-
clarando ea verba d. cap. quamuis pactum.
Nullum ad bona paterna regreſſum habeat,
intelligunt iura ſcilicet ſanguinis & ſucceſ-
ſionis paternę, ſecus vbi iure pœnæ, & reſer-
uationis legalis demum filia agere vellet, nul-
libi enim hęc probatur interpretatio, & pre-
terea reſtringit diſpoſitionem d.cap.quam-
uis pactum generaliter loquentem.
9 Multoq. † magis ſuſpecta redditur eiuſ-
dem Guid.Pap.deciſio immediate ſequens
poſt dictam deciſio.228.in qua docuit gene
ralem etiam renunciationem etſi iuratam,
adiectis verbis ex qualibet vel ex quacunq.
cauſa non excludere filiam, quin ea poſsit pa
tre ad ſecundas nuptias conuolante petere
portionem quam pater ob dictum trãſitum
amiſit iuxta diſpoſitionem tex.in d.l. fœmi-
næ §.illud.
10 Mouetur † fragili fundamento quoniam
inquit clauſula illa ex quacunq. cauſa eſt in-
telligenda ex cauſa de preſenti, & nõ ex cau-
ſa de futuro ex traditis per Barto.& omnes
in l. qui Romę §.duo fratres de verb.oblig.
quoniam vbi non fuiſſet adiectum iuramẽtũ
procedere poteſt traditio Guido. ſecus ad-
iecto iureiurando, quo fit vt cogitatum cen-
ſeatur de futuro, vt dixi d. queſt. 80. Neque
Bartol.loquitur vbi interpoſitum fuit iura-
mentum.
11 Quare ego † in hac controuertia ſic dice-
rem, aut fratres in quorum fauorẽ facta fuit
renunciatio (quod in dubio præſumitur vt
millies dixi) obierunt viuo patre, & eum. ij
in quorum fauorẽ facta fuit renunciatio de-
fecerint, renunciationis itidem cauſa defice-
re cenſetur, cõſequẽter ea ceſſante & pactio
ceſſabit

ceſſabit vt infra ſuo in loco dicemus. Ita fiet vt ad hanc portionem admitti poſsit. Aut vero ſuperſunt, & tunc portio renunciata, & quam pater amiſit per trãſitum ad ſecunda vota accreſcet cæteris dixi ſupra quęſt. 79. Vnde renunciata portio iure accreſcendi fratribus obueniet, ſi extent, ſin minus filia renuncians vindicabit. Quare circa communis opinionis obſeruantiam diligenter cum caſus eueniet cogitandum eſſe exiſtimo.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio per filiam facta in contractu matrimonij matri de bonis ſuis maternis, an patri vſumfructum in bonis aduentitijs habenti poſsit præiudicare.*

2 *Filius repudiando hæreditatem ſibi delatam, in præiudicium patris repudiare non poteſt.*

3 *Filiusfamilias abſq. patris conſenſu diſponere de rebus ſuis non poteſt.*

4 *Iuuenes ad credendum faciles.*

5 *Iuuenes ad libidinẽ procliues ſuo naturæ feruori nunquam repugnant.*

6 *Iuuenes inſtabiles ſua natura.*

7 *Filijfamilias nec cum iuramẽto obligantur in alienationibus ſuis.*

8 *Filiusfamilias teſtari de bonis aduentitijs non poteſt.*

9 *Filiusfamilias pactũ de non petendo celebrare nõ poteſt in præiudicium patris, cui quæſitus fuit vſusfructus.*

10 *Filiusfamilias delinquendo patrem priuare vſufructu non poteſt.*

11 *Filiusfamilias donare aduentitia nõ poteſt ſine conſenſu patris.*

12 *Filia renuncians matri, quæ patri ſuperuixit quia nullum infert præiudicium patri iuſte renunciat.*

13 *Filius repudians cũ iuramento, qui tamen moritur viuẽte matre recte renunciat, nec aliquid pater petere poteſt.*

14 *Repudiatio implicitam habet conditionem ſi hæreditas deferatur renuncianti.*

15 *Filius repudians, qui matri ſuperuixit in præiudicium patris facere non poteſt.*

16 *Diſpoſitio legis finalis C. de bon. quæ lib. non procedit vbi teſtator de cuius hæreditate agitur aliter diſponit.*

17 *Teſtator derogare poteſt diſpoſitioni legis finalis C. de bon. quæ libe.*

18 *Teſtator derogare poteſt nedum expreſſe, ſed & tacite diſpoſitioni l. finalis C. de bo. quæ libe.*

19 *Socinus Caſtrenſem reprobat.*

20 *Repudiatio hæreditatis aduentitiæ filio delatæ non nocet patri.*

21 *Tex. in l. fin. C. de bon. quæ lib. expenditur.*

22 *Renunciare qui non poteſt ius quæſitum, poteſt tamen quærendum.*

23 *Ioannis Gutierrez quærimonia aduerſus Didacum.*

24 *Filiusfamilias renuncians hæreditati maternæ cum iuramento moriente poſt matre facto teſtamento in quo alium hæredem inſtituit, nequit pater ad illius hæreditatis bona admitti.*

25 *Mater repellere poteſt maritum ab hæreditate nedum expreſſe, ſed & tacite.*

26 *Pupillaris tacita matrem non excludit niſi ex coniecturis.*

27 *Mater poteſt derogare diſpoſitioni legis fina. C. de bon. quæ libe.*

28 *Pater in caſu legis finalis C. de bon. quæ liber. præfertur ſubſtituto.*

29 *Textus in l. ſi pater familias ff. de hæredi. inſtitu. declaratur.*

30 *Mater propter filium præſumitur patrem ab hæreditate excludere.*

31 *Tex. in l. 2. C. ad Orfici. declaratur.*

32 *Mater nedum ſi filium ſubſtituit, ſed etſi cauſam piam patrem excluſiſſe videtur.*

33 *Caſtrenſis traditio declaratur.*

34 *Didaci & Gutierrez opinio reprobatur.*

35 *Filius renuncians matri patrem ab vſufructu excludere non videtur.*

36 *Tex. cum glo. in l. tale pactum §. final. ff. de pact. procedit in omni diſpoſitione.*

37 *Mater filios in poteſtate non habet.*

38 *Donare filiusfamilias non poteſt niſi cum conſenſu patris.*

39 *Donatio filijfamilias etiam iurata in præiudicium patris non operatur.*

40 *Renunciatio ſeu remiſsio donatio dicitur.*

41 *Renunciatio, quæ a filio vel filia fit in contractu matrimonij ſiue ſit iuris quæſiti vel quærendi, intuitu aliorum fratrum facta cenſetur.*

42 *Legatum patri factum adiecta cõditione quod nihil amplius in hæreditate relicta filio petere poſsit, non præiudicat patri.*

43 *Renunciatio a filia facta in contractu matrimonij etſi generalis patre recipiente pro ſe, & hæredibus ſuis, reſtringitur ne intelligatur de hæredibus extraneis.*

44 *Didaci traditio.*

45 *Didaci traditio a Ioan. Gutierrez ampliata.*

46 *Renunciatione facta per filium matre inteſtata decedente vbi accideret filium non obſtante renunciatione admitti, pater ad iura ſua, & vſumfructum admittendus eſſet.*

47 *Pater præſtans conſenſum filio renuncianti ſe ipſum ab vſufructu excludit.*

Quæſtio

QVÆSTIQ. LXXXXI.

*RENVNCIATIO PER FI-
lium vel filiam facta matri.in contra-
ctu matrimonij de bonis maternis, an
patri vſumfructum in bonis aduẽtitijs
habenti poſſit præiudicare.*

1 QVEMADMODVM † valet
renunciatio hęreditatis paternę
cum iuramento parri facta dum
filia nuptui tradi ur, ſic reſpe-
ctiue facta matri renunciatio de
bonis ſuis cum eodem iuramento valida eſt
& ſibi locum vindicat diſpoſirio d.cap. quã-
uis pactum de pact. in 6. de cuius interpre-
tatione in hac potiſsime ſectione agimus:
Magna autem hinc inſurgit dubitatio, an fi-
lius vel filia per huiuſmodi renunciationem
2 poſsir patri præiudicare, cum † enim pater
in bonis filij aduentitijs habeat vſumfructũ
l.fina.§.filijs autem C.de bon.quę libe.rur-
ſus vbi filius repudiat hæreditatem ſibi de-
latã poſsit pater iure patriæ poteſtatis eam
nedum in vſufructu,ſed & in plena propie-
tate in totum acquirere dict.l.final. in prin-
cipio. vbi apertè ſtatuit Iuſtinian. perinde
patri deberi ac ſi ab initio fuiſſet inſtitutus,
conſequenter videtur filij vel filiæ renuncia-
rionem patri obſtare non poſſe.
3 Ita † efficitur vt fili⁹familias diſponere in
præiudicium patris non poſsit de rebus ſuis
abſque illius conſenſu,& authoritate dict.§.
filijs autem explicat eleganter cauſam pro-
hibitionis retulit Imperaror in eodem §. fi-
lijs.his verbis: Melius eſt, inquit, coarctare
iuueniles colores ne cupidini dediti triſtem
4 exitum ſentiant &c. Iudicauit enim † Iuſti-
nianus iuuenes faciles & ad credendũ prõp-
tos iuxta glo.in l.ſi cum dotem §. eo autem
tempore in verbo,iuuenis ff.ſolut. matrim.
5 tum † & immoderatę libidinis nuſquam ſa-
tis ſuo natutæ feruori repugnantes l. ſi vero
non remunerandi §. ſi adoleſcens ff.manda.
§.optimam in anth.de non eligen.ſe.nuben.
6 † inſtabiles vt ex Salomone refert gloſ.in §.
1.inſtit. de iuſti. & iu.inde creditum legiſla-
toribus fuit rerum ſuarum his alienationem
interdicere neceſſarium primum ruum vtile
admodum fore argu.l.fina. C.in qui. cau. in
inte.reſti.
7 Subinde ſtatutum, † vt nec adiecto iura-
mento per filium familias in alienationibus
ſuis,contractus firmaretur gloſ. communiter
recepta in dict.§.filijs vbi Bald. & Caſtren.
dixir receptam Oroſ. in l.& hæredi §. filiæ
familias num.5.ff.de pact. quamquam con-
trarium nouiſsimè poſt Crot. in l. frater à
fratre num.117.de condi.inde.tenent Cald.
Percy.tract.de renoua.Emphiteo.quæſt.16.
num.61.
8 Ex † ſuperioribus etiam efficitur vt ne-
queat filius familias teſtari de bonis aduen-
titijs quoad vſumfructum in præiudicium
patris Bald.in l.ſi quęramus ff.de teſt. ad fi-
nem Cal.Percy.in trac.de reſtitu.mino.ver-
bo.lęſis num.129.Grego.Lop.in l.13.titul.
1.part.6.Peral.in rub. ff. de hęredi. inſtitu.
num.180.Telli.in l.5.Tau.in princi. Pelae.
tract.de maiora.Hiſpano.par.1.quæſt.1.nu.
38.& 46.Matien.in l.4.titul.4.gloſ.3. num.
3.& 4.Aſcani. Clem. tract. de pact. poteſt.
effectu 9.a num.1.qui eleganter Moli. trac.
de primo.Hiſpano.cap.9.num. 17.18. cum
9 multis ſequent. † Proinde & gloſ. inſignis
in dict.l.& hæredi §.filiasfamilias ſcripſit fi-
lium familias non poſſe pactum de non pe-
tendo celebrare in legato ſibi relicto ſub
condirione in præiudicium vſusfructus qui
patri debetur.
10 Ex eadem † radice prodit non poſſe filiũ
familias delinquendo patrem priuare vſu-
fructu ſibi debito in peculio aduentitio,
proinde publicatis bonis filij remanet inte-
ger patri vſusfructus; ſed neque quoad pro-
prietarem vt mult[illegible]citatis ſcripſit Dida. li.
varia.reſolutio.2.cap.8.num.7.Anto.Gom.
qui etiam alios lib.2.reſolution. tit.de ſer-
ui.num.22.cum ſequent.Dueny. regul. 275.
& dicit communem Gutier.in d.cap. quam-
uis pactum verbo, nullum ad bona paterna
num.17. probat eandem alijs pleriſque ad-
ductis Menoch. in commen. de recu. poſſe.
remedi.9.a num.65. Alca. Clem. non rela-
tis ſuperioribus tract.de pat.poteſ.effect.2.
num.36.37. alios multos prarer nunc rela-
tos refert Caual.tract.de vſufruc.muli.relic.
num.235.
11 Neque † mortis cauſa donare filius ad-
uentitia poteſt niſi conſenſu paterno l. tam
15.§.1.vbi gloſ.ff.de donatio. cau. mor. re-
ceptam dixit authoritatę Bartol.Iuli. Clar.
Viui. Ema. Xuar. & aliorum idem Aſcani.
Clem.Eod.trac.de pat.poteſt.effect.10.nu.
1.& ſequen. Igitur vt ad inſtitutam contro-
uerſiam accedamus, an filij vel filię renun-
ciatio matri facta cum iuramento de bonis
maternis patri noceat. duos caſus conſide-
12 rari poſſe animaduetto; † primus eſt quãdo
filius vel filia renunciat matri, & mater ſu-
peruixir parri & reſpectiue marito; caſus hic
nullam apud interpretes continet dubita-
tionem,quia de nullo patris agitur præiudi-
cio cum vſusfructus ſibi competens illius
morte fuerir finitus.

Secundus caſus eſt, & hic admodum du-
bius cum pater ſuperuiuit matri premorieri,
quo

quo in caſu filius ſub ſua poteſtate conſtitu-
tus nequit alienare niſi cum illius authorita-
te & conſenſu,eodem in illius bonis aduen-
titijs vſumfructum habente;ſuppoſito quod
renunciatio de bonis maternis fuit facta cũ
debita ſolemnitate in forma d. cap. quãuis
pactum,& præſente & acceptante matre vt
poſt Calca. Alex. Deci. & Socin. reſpondit
Crauet,conſi.42.nu.5.
13 In hoc † autem caſu Pau. Caſtren.in l.fin.
nu.5.C.de bon.quæ libe.in hunc modum di-
ſtinguit, aut filius qui repudiauit cum iura-
mento mortuus eſt viuente matre,in hac ſpe
cie nequit pater aliquid acquirere : rationẽ
reddit Caſtren.quia etſi nõ repudiaſſet mor
14 te filij eclusus fuiſſet pater,† habet enim re-
pudiatio implicitã cõditionem tacitam, vi-
delicet ſi hæreditas filio deferatur,quæ tamẽ
deferri ipſi non potuit quia mater viuebat,
ſicuti multis ſcripſi in ſimili ſpecie hoc lib.
& ſectio.queſt.78.
15 Aut inquit † Caſtren.filius ſuperuixit ma-
tri,& eo in caſu illico ſibi defertur hæredi-
tas,cæterum in vim præcedẽtis repudiatio-
nis ab eo abdicatur, ita fit vt pater ſua adi-
tione poſsit ſibi eandem acquirere.
Intelligit tamen Caſtren.vbi mater inteſ-
tata decedit,quoniam ſi condito teſtamẽto
& alium inſtituit hæredem non vindicat ſibi
locũ diſpoſitio d. l.fina. C.de bon.quę libe.
16 quæ † nõ procedit vbi teſtator de cuius hæ-
reditate agitur,aliter diſponit & ad patrem
17 peruenire hæreditatem non voluit;† poteſt
enim teſtator derogare diſpoſitioni illius
legis,argu. tex. in auth.excipitur C.de bon.
18 quę libe. † & nedum expreſſe ſed & tacite
poteſt derogare:hucvſq.Caſtren.cuius diſtio
ctionem probauit Telli.in l.6.Tau.nu.55.&
Mencha.lib.2.de ſucceſsio.creatio.§.18.nu.
19 96.Socin. † autem in l.2.nu.5. ff.de his quæ
pœn.nomi.relin.ſuſpectam dicit traditionẽ
Caſtren.& eandem falſam eſſe dixit Dida.
in d.ca.quamuis pactum.3.par.§.2. nu. 3.ad
medium verſi.Secunda probatio prioris opi
20 nionis: † Is igitur improbat traditionẽ Caſ-
tren. in hunc modum,aut enim pater cõſen-
tit renunciationi factæ per filium,& tunc res
caret omni dubio, ſuo enim pater conſenſu
ſibi præiudicium intulit,atq. ideo ex perſo-
21 na filij poſtea nequit ſuccedere : † Et licet
contrarium diſpoſitum videatur in d. l.fina.
Quo conſtat repudiationem hęreditatis ad-
uentitiæ delatę minime patri nocere quoad
vſumfructũ,neq. in alijs,quæ iure patrię po-
teſtatis ſibi debentur:Ea tamen lex minime
ſuperioribus aduerſatur, quoniam loquitur
in repudiatione hæreditatis iam delatę filio,
& ex illius perſona patri,qui cum inſtitutus
non fuerit nequit alio titulo hæreditatẽ cõ-
ſequi quam ex iure patriæ poteſtatis, & in
his terminis procedit diſpoſitio illius l.fina.
nos loquimur in repudiatione hęreditatis
deferendæ,cui ſi filius renunciauerit ei poſ-
tea deferri non poteſt,atq. ideo ceſſat ratio
22 Caſtren. † inter ius enim quæſitũ,& quęren-
dum longa eſt differentia, qui enim nequit
ius quæſitum renunciare, poteſt ius quæren-
dum,quemadmodum Gutier. in d.ca.ſcrip-
ſit in verbo, Nullum ad bona paterna, nu. 3.
ad mediũ.Et ego ipſe in pulchro caſu oſtẽdi
hoc lib.ſectio.3.quęſt.46.Vnde idem Dida.
tribus propoſitis concluſionibus Pauli Caſ-
tren.traditionem declarat,quas opere præ-
tium eſt referre quoniam ab his vera reſolu-
23 tio huius pendet quęſtionis;ægre † autẽ fert
Gutier. in d. verbo,Nullum ad bona pater-
na num.fina.in extremis verbis,quod Dida.
poſt ædita à ſe commentaria d.cap.quamuis
pactũ quę eidem Didaco veluti amiciſsimo
miſerat in ſecunda operis æditione & repe-
ri.1.d.ca.omnia ab eo mutuauerit Dida. in-
teriectis dictis tribus cõcluſionibus, quas in
prima prætermiſerat æditione illo ſilentio
pręterito.Et quod deteri⁹ eſt ſignis & ſtellis
a Dida. in nouiſsimis additionibus apponi
ſolitis omnino prætermiſsis.
Igitur Dida. Gutier. ſequutus has inſti-
tuit concluſiones licet Gutier.concluſionib⁹
24 hanc quęſtionem non terminet.Prima † vbi
filiusfamilias renunciat hæreditati maternæ
cum iuramento moriente poſt matre facto
teſtamento,in quo alium hæredem inſtituit,
pater ad illius hæreditatis bona minime ad-
mitetur iure patrię poteſtatis: Et licet Dida.
addat alium ſcilicet quam filiũ,tamen Caſ-
tren.id non expreſsit, quinimo aperte eo
quo poſt vtitur argumento, oſtendit lo-
qui eum,quando fuit hæres inſtitutus alius
filius.
25 Ait † enim quod mater nedũ expreſſe pa-
trem repellere ab eo de cuius hæreditate
agitur poteſt.iuxta tex.in d. auth.excipitur,
ſed etiam ſi tacite & per indicia aut præſum-
26 ptiones conſtet; † ita enim ait ille cõtingit
in tacita pupillari,quę licet nõ excludat ma-
trem regulariter,niſi pręſumptionibus con-
ſtet de contratio iuxta notata ab omnibus
in l. Lucius ff.de vulga.& in l. pręcibus C.
de impu.reſoluit authoritate multorum no-
uiſsimè Menochi. intelligendo vt per eum
ibi lib.4.præſ. 39.num.77.78.cum ſequent.
vnde ſi vel tacite tantũ conſtet de voluntate
matris excludere volentis patrem ab hære-
ditate filio deferẽda hoc ſufficit,neq.admit-
tetur pater, de voluntate autem ſatis con-
ſtat eo ipſo,quod mater filiũ vulgariter ſub-
ſtituit alteri filio in poteſtate conſtituto,qui
27 proculdubio præferretur patri:† Subdit Ca-
ſtren.

ſtren.erudite,poſſe matrem expreſſe & ta-
cite derogare diſpoſitioni d.l.ſina.

28 Neque † quemquam in contrariũ moue-
rit opinio glo.in d.l.fin.in princi.verbo recu
ſante,quæ ex eo textu elicit patrem in caſu
illius legis præferri debere ſubſtituto,atque
ita illi,qui ex voluntate teſtatoris in defectũ
inſtituti teſtatoris cõſequi hęreditatem de-
bebat;quod expreſsim probat tex.in §.ſimi-
liq. modo,ſupracitatus,dum vult repudiãte
filio perinde hæreditatem ad patrem perti-
nere,ac ſi abinitio pater fuiſſet inſtitutus.

29 Quibus † etiam cõcinnit tex.in l. ſi pater
familias ff.de hæredi. inſtitu. quo probatur
vulgarem ſubſtitutũ ita demum vocari ſi in-
ſtitutus hæres non ſit,vel alterum legis mini
ſterio hæredem non fecerit;notarunt Barto.
& cæteri omnes in l. 1.ff.de vulga.quam re-
latis Benedic.Rip.Iaſſo.& Socin.dixit com
munem Gutier. in d. verbo nullum,nu. 5.in
fine.Huic obiectioni ſatisfacit,& rectè idem
Gutier.non procedere argumentum neque
Bart.traditionẽ niſi in ſubſtituto extraneo,
ſecus in filio eiuſdẽ matris , & ſic in tam cõ-
30 iuncta perſona , † quę effecit vt ex eo ſolo
pręſumendum ſit voluiſſe patrem ab hæredi
tate excludere,prout de pupillari tacita di-
31 ximus. † Confert tex.in l.2. C. ad Orfician.
S.C.quo probatur matre decedẽte quatuor
relictis filijs duobus in poteſtate patris con-
ſtitutis,alijs duobus emancipatis,decedenti-
bus duobus,qui in patris erant poteſtate,an-
tequam eis hæreditas obueniret totã hære-
ditatem filijs emancipatis pertinere pro vi-
rilibus excluſo patre;ſicq. ex tacita volũtate
matris, quę cohęredes dederat filijs in pote
ſtate conſtitutis alios duos emancipatos, pa
ter omnino excluditur,quod rectè poſt alios
animaduertit Gutier.vbi ſupra.

32 Fortius quidem † adnotauit Caſtren.in d.
l.fina.nedum hæc vindicare quando mater
alterũ filiũ ſubſtituiſſet,ſed & ſi cauſam piã,
adhuc enim exiſtimat patrẽ a cauſa pia ex-
cludi. intelligẽdo cum ſubſtitutio piæ cauſæ
ſit ad exhonerationem propriæ conſcientiæ
aliter non gauderet cauſa pia hac prerogati-
ua,vt ex Deci.& Dida.communem dicente;
ſcripſit idem Gutier.ſuperius nu.8.& reſol-
uit innumeris citatis Meno.d. pręſump.39.
num.90.

33 HæcPau. † Caſtren. traditio extenditur
nedum cum mater inſtituit alium filium , vt
ille innuit , ſed etſi extraneum ; Nam licet
glo. & alij communiter in d. l. final. ex eo
tex. contrarium cenſerint , vere tamen lo-
quuntur in eiſdem terminis, in quibus loqui
tur tex. ſcilicet in hæreditate iam filio dela-
ta,quam conſequitur pater adire nolente fi-
lio , & præfertur ſubſtituto quaſi a principio
pater fuiſſet inſtitutus ; Caſus noſter diuer-
ſus eſt in hęreditate deferẽda,a qua facilius
pater excluditur, quam a delata vt in ſupe-
rioribus animaduerti,& reſoluit Gutier. in
d. verbo num.10. obiter Dida. d. §.num.3.
verſi.Prima concluſio;excluſo enim vt is ait
filio per expreſſam matris voluntatẽ,& pa-
trem etiam excludi conſequens eſt.

34 Hæc † autẽ opinio Dida.& Gutier.quoad
pertinet ad alium filium inſtitutum ſuſtineri
iure poteſt ex rationib⁹ adductis,verum in-
ſtituto hærede extraneo vt idem procedat,
mihi ſuſpectum ſemper viſum eſt ; quinimo
auſim falſam aſſerere ipſorum traditionem:
35 Non † enim veriſimile eſt voluiſſe filium re-
nunciantem matri, patrem ab vſufructu ex-
cludere,ſi ſciniſſet matrem extraneum inſti-
tuturam;Et interrogatus filius id ipſum veri
ſimiliter reſpondiſſet ad tex. cum glo. in l.
36 tale pactum §. final. ff. de pact. † cuius glo.
traditio procedit in omni actu & diſpoſitio-
ne,ſiue interviuos,aut in vltima voluntate,
innumeros ad hoc inſtitutũ recenſet Tiraq.
in præfati.l.ſi vnquam num.56. C.de reuo.
donatio.multos Oſaſ.deciſio.Pedemon.64.
ad finem, & in terminis renunciationis de
qua loquimur Surd.deciſio.207.nu.11.

Nec facile quiſquam credet voluiſſe filiũ
matri renunciantem propter extraneã per-
ſonam a matre inſtitutam patrem ſuum vſu-
fructu priuare voluiſſe ad tex.in l. cum acu-
tiſſimi cum ſimilibus C.de fideico.

Nõ obſtat dicere vt Dida.& Gutier.aiũt,
renunciationem iuratam hoc ipſum operari;
quoniam iuramentum vt nõ ſemel dixi hoc
lib. præcipuè quæſt. 11. ſectio. 1. non auget
neq. extendit diſpoſitionem vltra veriſimi-
lem mentem iurantis,ſed eam tantum con-
tinet intra fines ſuos,extẽderet autem præ-
ter intentionem ſi ad perſonam extraneam
renunciatio illa iurata protenderetur.

37 Rurſus † cum huiuſmodi renunciatio ma
tri facta , quæ filios in poteſtate non habet,
cenſeatur mera donatio,quinimo & quoad
patrem quodammodo donatio dici poteſt li
cet non vere & proprie,vt multorum ſcripſi
38 authoritate hac ſectio.quæſt.73. Donatio †
autem a filiofamilias fieri non poſſit, niſi cũ
conſenſu & authoritate patris, de cuius præ-
iudicio ratione vſusfructus ſibi debiti , agi-
tur, dixit communem ex multis, Aſcani.Cle-
men.tract.de pact.poteſt.effect. 10. num.7.
39 Iuli.Clar.in §.donatio quæſt.6.nu.2. † Nec
ſi foret iurata in patris præiudicium operari
poſſet,vt relatis multis reſpondit Aym.Cra
uet.conſi.39.num.3. ita fit vt licet donatio
iurata,quoad filium valere poſsit , in præiu-
dicium tamen vſusfructus patri debiti mi-
nime.

Neq.

Google

Neq. oberit quod Dida. & Gutier. aiunt
renunciationẽ facilius admitti aduerſus pa-
trem in quęrẽdis, quam in quęſitis, quoniam
præterquam quod ſine lege loquuntur, &
authore, contrarium multis argumentis cõ-
uinci poſſet, quæ coaceruat Tiraq. in repet.
l. ſi vmquam verbo donatione largitus a nu.
40 171.172. C. de reuo. donatio. † Concludens
remiſsionem ſiue renunciationem, donatio-
nem dici, atq. eodem iure regulariter metiẽ-
dam fore.

41 Sed † vbi vera non eſſet traditio Tiraq.
animaduertendũ quod ſiue renunciatio, quæ
a filio vel filia fit, ſit iuris quęſiri vel quærẽdi,
vtroq. caſu fieri cenſetur contemplatione, &
intuitu aliorum fratrum vel ſororum, vt fa-
tetur idem Gutier. in d. verbo nu. 12. & mul-
tis alijs adductis ſcripſi quęſ. 79. verſi. Addit
idẽ Alexan. & infra quæſtio. 86. in verſi. His
ipſe addidero; cum igitur fiat contẽplatione
aliorum fratrum, inſtituto extraneo hærede
a matre, non debet pater vſufructu priuari
aduerſus filij vel filiæ manifeſtã intentionẽ;
quæ & talis præſumẽda eſt, qualis de iure re-
peritur; vnde cũ de iure debeatur patri vſus-
fructus, niſi is expreſsim vetit' fuerit d. auth.
excipitur, conſequens eſt noluiſſe filium ab
eo excludere, cum cẽſeatur voluntatem ſuã
coniunxiſſe cum diſpoſitione iuris cõmunis
ad tex. cum glo. & ibi omnes in l. hæredes
mei §. cum ita ad S.C. Trebelli.

42 Quare † & hoc ratione attenta reſpondit
Pariſi. conſi. 129. n. 10. lib. 1. quod ſi quiſquã
patri legaſſet in cuius filius erat poteſtate, &
ſubiunxiſſet, velle ſe patrẽ nihil amplius in
ea hæreditate petere poſſe, nilhominus pa-
trem cõſequi vſumfructum in bonis filij ad-
uentitijs. & Pariſi. ſequitur Aſcani. Clem. in
trac. de patri. poteſ. effect. 2. n. 40. ad mediũ:
poſtquam enim expreſsim non interdixit pa
tri vſumfructum, videtur nõ obſtantibus illis
verbis voluiſſe eum admittere; comprobat
Pariſi. d. conſi. Vnde cum caſus aduenerit in-
ueſtiganda erit diligẽter veritas huius quæ-
ſtionis, nec facile cum Dida. & Gutier. ſen-
tẽtia vti minime æqua, & patrem vſufructu,
iure patriæ poteſtatis debito excludente
abeundum erit; Eo maxime quod idem Di-
43 da. in d. cap. 3. par. §. 3. n. 4. in verſi. Quarto †
ſi paternam dilectionem, aperte ſcribit re-
nunciationem etſi generalem a filia factam,
patre ipſam recipiente pro ſe, & hæredibus
ſuis, reſtringi & declarari debere ne intelli-
gatur de hæredibus extraneis, ſed de filijs
tantum & deſcendentibus, cuius opinionem
probaui infra quęſt. 86. in verſi. His ipſe ad-
didero.

44 Secundam † proponit concluſionẽ Dida.
his verbis; filio inquit familias renunciante
cum iuramento hæreditati maternę, ac poſ-
tea matre inteſtata decedente viuentibus fi-
lio & patre ſimul, excluſo filio in vim iuratæ
renunciationis, patrem etiam excludi neceſ-
ſe eſt ab hæreditate materna; declarat ſe ip-
ſum Dida. vt hęc renunciatio nedum noceat
quoad proprietatem, ſed etiam quoad vſum
fructum: Etſi enim vt in principio dixi quæ-
ſtionis, nequeat fili' patri pręiudicare quoad
vſumfructum, neq. alia iura, quæ a patria de-
feruntur poteſtate, quod fieret ſi hæc renun-
45 ciatio ſuſtineretur, † id tamen intelligendũ
eſt in delata filio hæreditate, vt ſuperius cũ
Dida. & Gutier. dicebam, ſecus in deferẽ-
da, quę facilius abdicatur; opinorq. ipſe poſt
Gutier. in loco citato hanc fuiſſe mentem
Caſtren. cum generaliter dixerit, nocere pa-
tri renunciationem vbi mater inteſtata de-
ceſsit.

Addit Gutier. nu. 18. verſi. Et hæc opinio,
quod Dida. concluſio nedum procedit vbi
mater teſtata deceſsit, ſed & vbi inteſtata
quia licet non militet ratio tex. in d. auth.
excipitur, tamen militat altera, quę validam
efficit renunciationem, quia ſcilicet ſit re-
nunciatio iuris quærendi, in quo filius poteſt
patri præiudicare.

Verum in eo quod affirmat vbi mater te-
ſtata deceſsit, & alium quam filium hæredẽ
inſtituit, videnda, quæ ſuperius dixi in prima
concluſione. Cæterum in alio vbi mater in-
teſtata decedit, probanda eſt illius ſententia
neceſſario, quoniam inteſtatæ matri nõ alij,
quam filij ſuccedere poſſunt, proinde ratio-
nes a me aduerſus Dida. & Gutier. adductæ
non vindicant in hac ſpecie.

46 Tertia † Dida. concluſio eſt, quando facta
renunciatione acciderit matre inteſtata de-
cedente, renunciantem filiũ ad maternę hæ-
reditatis ſuæ ſucceſsionem aliqua ex cauſa
non obſtante renunciatione admitti, & eidẽ
filio ſit illius hęreditas delata, pater ad iura
paterna, & vſumfructum ſibi competentem,
admittendus erit, etiam ſi renunciationi cõ-
ſenſerit: Rationem reddit quoniam ſi filio
iurata renunciatio non nocet, conſequenter
minus multo patrifamilias quoad iura pa-
trię poteſtatis, eoq. iure vti poterit, quo po-
tuiſſet in vim d. l. final. ac ſi nulla adfuiſſet
renunciatio: Sequitur Gutier. in dict. verbo
num. 13. quomodo autem filius vel filia non
obſtante renunciatione admitti poſsit ad
patris vel matris ab inteſtato defectorum
hæreditatem, inferius ſuo in loco dice-
mus.

47 Sanè † vbi pater præſtaret cõſenſum filio
renunciãti tunc caſus ſine dubio eſt; eo enim
ipſo ſeipſum ab vſufructu excludit, vt poſt
Dida. ſcripſit Gutier. in d. verbo nu. 22. qui-

bus addendi alij plures relati a Clar. in dict. §. donatio.quęſtio. 6. num. 2. Aſcani. Clem. in dict. tract.de patr. poteſt. effec. 10. a num. 1. cum ſequent.

SVMMARIVM.

1 Renunciatio filiæ in contractu matrimonij cũ iuramento, non excludit ipſam ab inteſtati ſucceſsione.
2 Pater vel mater ab inteſtato moriẽtes, videntur tacite vocare omnes filios ad hæreditatẽ.
3 Filia cum iuramento renuncians, omni ſucceſsioni renunciare videtur.
4 Repudians hæreditatem, quæ ſibi duplici iure competit, omni iuri renunciaſſe cenſetur.
5 Oratio indifinita æquipollet vniuerſali.
6 Pater ab inteſtato moriens, ſemel excluſam filiam vocare non videtur.
7 Mutatio voluntatis non præſumitur.
8 Tex.in l. conficiuntur ff.de iur.Codicil.declaratur.
9 Filia excluſa propter ſuam renunciationem quæ a patre præterita fuit, admitti ad ſucceſsionem non debet.
10 Filia renũcians veluti extranea ſuitatẽ amittit, & ius ſuccedendi ab inteſtato.
11 Ius rumpendi teſtamentum regulatur a iure ſucceſsionis ab inteſtato.
12 Iure ſucceſsionis ab inteſtato carens, aduerſus teſtamentum agere non poteſt.
13 Authoris ratio noua.
14 Filius is ſolus rumpere teſtamentũ poteſt, qui ab inteſtato ſuccedit.
15 Filia renuncians cum iuramento nec legitimã petere poteſt.
16 Filia cum iuramento renuncians bonis paternis renunciare non cenſetur fraternis etſi a patre habitis.
17 Bona paterna talia eſſe deſierunt cum a filio fuerunt acquiſita.
18 Tex.in l.final.de lega.3.declaratur.
19 Tex.in l.iubemus C.ad Velleya.expenditur.
20 Accuſans de falſo teſtamentum nequit ſuccedere teſtatori ſi ſubcumbit, non tamen illius hæredi ſuccedere prohibetur.
21 Clauſula ſalutaris ad excludendum filias ab omni ſucceſsione.
22 Filia renuncians hæreditati paternæ, non cenſetur renũciaſſe fraternæ, etſi hæreditas per fratrem adhuc adita non fuiſſet.
23 Filia renuncians cũ iuramento fauore fratrum maſculorũ, qui viuo patre moriuntur, patre abinteſtato decedente ſuccedit excluſis patruis.
24 Renunciatio reſtringenda vt nõ alios caſus & perſonas comprehendat quam expreſſas.
25 Cauſa pactionis ceſſante, & pactio deficere debet.
26 Renunciatio per filiam facta, in dubio fauore fratrum facta cenſetur.
27 Filiæ renunciatio nedum contemplatione maſculorum, ſed & fœminarum facta videtur.
28 Filia renũcians fauore fratrũ, & ſororũ portionem legitimæ petere non poteſt.
29 Opinio authoris.
30 Renunciatio filiæ ſimplex, patri & illius hæredibus in dubio facta cenſetur.
31 Agnationis ratio in dubio habita non videtur ad excluſionem fœminarum.
32 Filia renuncians patri, qui maſculos & fœminas habuit, mortuis maſculis in vita patris, admitti ad hæreditatem cum alijs ſororibus non poteſt.
33 Filia renuncians in matrimonio ſpirituali ingreſſus ſcilicet religionis patri ſuo ab alijs ſororibus excluditur patre ab inteſtato moriente.
34 Renunciatio, quæ fit in ingreſſu religionis, ea mente fieri cenſetur vt reliquas ſorores maiori cum dote nubant.
35 Filia renuncians patri in ingreſſu religionis, qui alios quã filios vel filias hæredes inſtituit, ad patris ſucceſsionẽ aſpirare nõ pōt.
36 Opinio Meneha.aduerſus Didacum.
37 Didac⁹ veras opiniones vt plurimũ amplexus.
38 Filia renuncians patri ab inteſtato ſuccedit mortuis cæteris fratribus & ſororibus.
39 Filia renuncians patri gratia agnationis conſeruandæ, mortuis fratribus excluditur a patruis.
40 Menochij traditio fugienda.
41 Renũciatio per filiã facta fauore fratrũ maſculorum, illis mortuis in totũ extinguitur.
42 Didaci opinio.
43 Renunciatio per filiam facta fauore fratrum maſculorum tacitam habet conditionem niſi præmoriantur.
44 Didaci traditio celebris.
45 Didaci ratio.
46 Renunciatio per filiam facta cum iuramento eo tempore, quo adhuc pater filios maſculos non habet, fauore maſculorum naſciturorũ facta videtur.
47 Filia, quæ ſemel renunciauit fauore fratrum, qui nollent patris hæreditatẽ adire, admitti ad ſucceſsionem poſſet.
48 Morantæ declaratio inſignis.
49 Filia renuncians cũ iuramento expreſſa cauſa quia dotem receperit, mortuis cæteris fratribus & ſororibus, a patruis excludetur.
50 Interpretum ratio.
51 Didaci declaratio inſignis.
52 Filij & hæredes filij renunciantis ſic excluduntur vt eadem filia excluderetur.
53 Didaci ratio & declaratio.
54 Opinio communis improbatur.
55 Renũciatio filiæ a patre accepta intuitu filiorum

Digitized by Google

rum ſuorum recepta cenſetur.

56 *Expreſſio cauſæ non immutat intentionem filiæ renunciantis.*

57 *Diſpoſitiones hominum non ex vna tantũ cauſa, ſed ex multis fieri præſumuntur.*

58 *Filiæ renunciatio non nocet filijs ſuis, vbi filia ante patrem moritur.*

59 *Renunciatio filiæ de bonis paternis cum iuramẽto intuitu fratrum maſculorum, moriẽte patre ſuperſtite filia & alia nepte ex filio maſculo præmortuo, admititur filia excluſa nepte.*

60 *Morantæ declaratio vera in prædicta ſpecie.*

61 *Renunciatio filiæ propter maſculos moriente patre ſuperſtite filio & nepote maſculo ex filia præmortua, efficit vt nepos ex filia excludatur.*

62 *Filia excluſa, & illius filius maſculus excluſus cenſetur.*

63 *Filia renuncians patri eo abinteſtato moriente ſuperſtite filio, & ex eo filia, admitti ad hæreditatem patris inteſtati non poteſt.*

QVÆSTIO. LXXXXII.

FACTA PER FILIAM RE-nunciatio de hæreditate paterna in capitulis matrimonialibus, quando & in quibus caſibus ipſam abinteſtati ſucceſſione excludat, multi caſus vtiliter declarantur.

1 IN ea † pleriq. ſententia fuerũt
vt exiſtiment filiæ renunciationem in contractu matrimonij
factam cum iuramento minime
excludere eam ab inteſtati pa-
2 tris ſucceſſione. Rationem † reddunt, quo
niam moriendo ab inteſtato viſus eſt tacitè
vocare filiam renunciantem vna cum alijs filijs, qui ab inteſtato ſuccedunt. l. cõficiuntur
ff. de iur. Codici. notant interpretes noſtri
in l. non iuſtam C. ad Trebellia. & ego ipſe
in pulchro caſu ſcripſi hoc lib. ſectio. 1. q. 15.
Et hac ſola adiutus ratione Zenzeli. doctor
antiquus hanc probauit opinionem in d. ca.
quamuis pactum de pact. in 6. quem ſequuti
ſunt multi quales Bertran. conſi. 9. lib. 3. &
conſi. 169. eod. lib. Aretin. conſi. 92. ſed &
Rota. Roma. hanc ipſam opinionem aliquãdo amplexa fuit deciſio. 850. in antiquio. &
Beſigne. deciſio. 3. de pact. in antiqui. Imol.
in d. ca. quamuis pactum, & alij quos recenſet Alexan. conſi. 29. nu. 3. lib. 3.

In contrarium tamen numero plures declinarunt, filia ſemel iurata renũciatione excluſa, neq. ad inteſtati ſucceſſionem cum cæ-
3 teris fratribus admitti poſſe † cum enim ſimpliciter, & purè renunciauerit, viſa eſt omni
ſucceſſionis ordini, quo ſuccedere poſſet renunciaſſe glo. inſignis iuncto tex. in l. 1. §.
ſed videndum ff. de ſucceſſo. edic. cenſit glo.
4 † illa quod vbi hæres ad alterius ſucceſſionẽ
venire poteſt duplici iure ciuili vel prætorio, repudiãdo ſimpliciter & generice, vtriq.
iuri renunciare cenſetur, & glo. illam dixit
ſingularẽ Caſtren. in l. 3. ff. de acqui. hæredi.
5 Rurſus † indiffinita oratio æquipollet vniuerſali l. ſi pluribus de lega. 2. l. ſi plures de
lega. 3. cum vulgat. Et multo fortius ſtringit
quod huiuſmodi renũciatio iurata eſt, & omnem comprehendit ſucceſſionis ſpeciem.
habet enim vim expreſſi vt multorum dixi
authoritate ſupra quæſt. 11. hac ſectio. Et ratione iuramẽti videtur filiam in genere ſaltim (quod ſufficit) cogitaſſe de euẽtu ſucceſſionis ab inteſtato. innumeros recẽſet Gabr.
in commu. titul. de iure iuran. conclu. 3. verſ.
Contrariũ quod ſtante iuramento; & in terminis, & propria caſus noſtri ſpecie poſt Barba. Curti. & Craue. reſpondit Meno. conſ. 6.
nu. 23. lib. 1. ſcripſi ſupra quæſt. 81. in extremis verbis.

Quare hanc ſententiã vt dixi tenuere alij
omnes, Barto. & Alexan. nu. 8. in l. ſtipulatio
hoc modo concepta de verbo. obliga. Bal. in
l. cum Archimedoram C. vt in poſſeſſio. legato. & in l. pactum dotali quæſt. 3. vbi etiã
Sali. C. de collatio. Roma. Imol. & Aretin. in
l. qui ſuperſtitis ff. de acquiren. hæredi. dixit
communem Alex. d. conſi. 29. nu. 4. & conſi.
149. nu. 4. Gemi. & Fran. in d. cap. quamuis
pactum vbi Grego. Natr. limit. 9. Dida. qui
alios in 3. par. §. 3. nu. 5. & Gutier. in verbo
omnino ſeruari nu. 1. & 2. Beren. Ferran. in
cap. 1. de fili. nat. ex matri. ad morga. cõtrac.
vlti. pat. cap. 2. nu. 9. Guid. Pap. deciſio. 295.
Crauet. conſi. 11. nu. 13. & ſeruari in hoc ſenatu nullo relato refert Ferret. lib. 3. obſer.
cap. 474. Crot. repetit communem in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta num. 26. Pariſi.
conſi. 26. nu. 17. lib. 3. alios multos ex antiquioribus refert Anto. Gabri. in ſuis cõmu.
titul. de iur. doti. conclu. 1. nu. 40. Graſſ. in §.
ſucceſſio ab inteſtato quæſt. 10. nu. 13. verſi.
Quæro præterea, qui vna cum Gabriel. d. cõcluſio. receptiſſimam dixit, & tenendam.
Mencha. tract. de ſucceſſio. creatio. lib. 2. §.
18. nu. 119. Anto. Gomez in l. 22. Tau. nu. 8.
& his non relatis nouiſſimè Menochi. conſi.
6. nu. 18. lib. 1. quam itidem cõmuni calculo
doctorum obſeruari dixit.
6 Non enim † pater inteſtatus decedens inuitaſſe filiam cenſetur, quam in vita medio
iuramento ſemel ab illius excluſit hæreditate; Quo argumento tollitur aliud quod pro
aduerſa parte adduxi, quoniam eum pater fi-

liam vel filium ab hæreditate excluſerit,
7 cenſetur † in eadem voluntate moriendo
perſeuctare:cum in dubio voluntatis muta-
tio non præſumatur.l.nam ad ea ff.de cōdi.
& demonſ. reſoluit multorum authoritate
Menochi.in cōmen.de pręſ.lib. 3. præſ.57.
nu.9.latius lib.4.præſ.165.a num.1.cum in-
numeris ſequent.

8 His accedat quod tex. † in d.l.conficiun-
tur ff.de iur.Codi.ſolum procedit in his,qui
primum ſucceſsionis gradum habent , inxta
glo. receptam in d.l.non iuſtam Bertho.So-
cin.conſi.152.nu.7.lib.1.Menoch.poſt eum
d.conſi.6.num.18.at excluſæ filiæ iurata re-
nunciatione nō competit primus ſucceſsio-
nis gradus ſed alijs,qui in eodem gradu aut
etiam ſequenti poſt primum ſunt.

Vt autem huius quæſtionis quotidianæ,&
vtilis explicatio facilior reddatur quoſdam
caſus familiariter explicandos inſtituam.

9 Primus eſt cum † filia nedum ad inteſtati
fratris ſucceſsionem quaſi tacite inuitata ve
nire aſpirat vt in præcedenti dixi ſpecie,ſed
& quando facto teſtamento a patre ipſam
præterit,& rumpere teſtamentum vult,quia
præterita:& quemadmodū in priore repelli
tur ita in hoc caſu. probaturque ex tex. in
d.cap.quamuis pactum in verbis,nullum ad
bona paterna regreſſum haberet ; quæ gene
ralia ſunt , & hunc etiam caſum continent;
iunctis verbis eiuſdem tex. omnino ſeruari
debebit , &c. prout hęc verba interpretes
mox citandi ad huius caſus probationē per-
pendunt:Rationem reddunt duplicem. Pri-
10 ma † quoniam per huiuſmodi renunciatio-
nem filia efficitur veluti extranea , & amittit
ſuitatem,ius quoq. abinteſtato ſuccedendi;
11 atqui ius † rumpendi teſtamentum regulatur
a iure ſucceſsionis abinteſtato, l. cum quęri-
tur C.de inofi.teſtam.l.parentibus eod.titu.
l.1.ff.de bono.poſſeſ.con.tabu.tex.egregius
in §.eadem hæc obſeruantur, in verſi. Item
adoptiuos inſtitu.de hæredi.quę abinteſ.de-
12 fe.vbi p † regula traditur,eum, qui iure ſuc-
cedendi abinteſtato caret,minus contra te-
ſtamentum agere poſſe:Altera ratio adferri
ſolet,quoniam filius vel filia excluſi a pater-
na ſucceſsione ſponte voluntate propria ip-
ſorum reputantur extranei.l.neceſſarijs ff.
de acquir.hęredi. l. ſi filius qui patri vbi oēs
ff.de vulga.§.ſui inſtit.de hæred.quali.& dif
feren. Vnde quemadmodum extranei ad-
uerſus teſtamentum agere non poſſunt , ſic
neq.filij qui ſponte ſe a paterna abſtinuerunt
hæreditate.

13 Ego vero † præter alios omnes aliā red-
dere rationē ſolitus ſum;ſi enim filia ſemel
iuramento a paterna excluſa hęreditare ad-
uerſus patris teſtamētū agere poſſet,& illud
nullum dicere,in cōperto eſt ipſam actione
ſua patris hæreditatē ad inteſtati perducere
ſucceſsionē,a qua ſemel excluſa fuit: ne igi-
tur vna via cōcedatur, quod altera prohibe-
tur ca.cū quid cū ſimil.de regu.iur. iure ſibi
prohibitum cenſetur ne patris teſtamentum
nullum dicere poſsit;& quia prohibito vno
cenſentur prohibita omnia perquæ perueni-
tur ad illud l. oratio cū vulgat.ff.de ſponſa.

Vnde prædictā ſententiā tenuerunt Petr.
Iacobi.Ioan.de Anani.& Ioan. Guilli. doc-
tores antiqui quos refert & ſequitur Guido.
Pap.deciſio.295.n.1.& ante eos Bartol. cō-
munis præceptor omniū in l. 1.§.qui habe-
bat ff.de bono.poſſ.con.tabu.idem Bartol.
14 in l.final.n.5.ff.ad Tertulia.S.C.vbi † egre-
gie ſcripſit ſolum eum filium teſtamentum
rumpere,qui ab inteſtato ſuccedere poteſt.
Iaſſ. in auth. nouiſsima nu.57.C.de inofi.te-
ſtam.Cuma.in l. fili⁹ qui in poteſtate nu. 18.
ff.de libe.& poſth.ibidem Iaſſ.nu.10.Beren.
Ferran.in cap. vni. de fili. nat. ex matri.ad
morga.con.vlti.pat.cap.2.nu.9.verſ.Tertio
ampliabis Ant.Gom.in l.22.Tau.n.8.verſi.
Secundo & principaliter , & his non citatis
Gutier. in d. cap. quamuis pactum in verbo
omnino ſeruari debebit nu.1.

15 Secundus † caſus cum filia renuncians le-
gitimam petit,quo in caſu receptiſsimā dixi
filiū vel filiā excludi ſupra q.83.non repeto.

16 Tertius † caſus , quando filia iuramento
excluſa ad bona paterna a fratre tamen, qui
in illis ſucceſſerat iam acquiſita regreſſum
17 haberet,cui abinteſtato ſuccedit;etſi † enim
ab origine paterna dici poſsint, quia tamen
a fratre quęſita paterna eſſe deſierunt iuxta
glo.inſignem & magiſtram in l.1. §. veteres
verbo per vnum ff.de acquir.poſſeſsio. Bar-
tol.in rubri.ff.de acquir.hæredi. & dixit cō-
munem Iaſſ.ibidē nu.6.& 18. & probat tex.
in l. ſed ſi plures §.filio impuberi ff. de vul-
ga.l.eius qui in prouincia §.fin.de reb.credi.
§.1.cum ſimili.inſtit.de hæred.quali.& diffe-
ren.Anto.Gom.in l.45.Tau.nu. 154.ornat
multis Iaſſ.in l.penul.§.final.num.8. de reb.
credi.ita efficitur vt filia renūcians a ſucceſ-
ſione inteſtati fratris,qui bona paterna poſ-
ſedit minime repellatur per alios agna-
tos.

18 Quæ † opinio valide adiuuatur tex. in l.
final. de legat. 3. quo probatur filium ex-
hæredatum a patre non interdici , quin fra-
tri, qui patris hæres factus fuit ſuccedere
poſsit ; non enim patri ſed fratri ſuccede-
re dicitur in hoc caſu ; inde argumentatur
Iuriſconſultus ibidem, nō deberi legata re-
licta ab exhæredati ſubſtituto in hac ſpecie,
quia nō ex perſona patris ſubſtituētis,ſed ex
altero filio fratre cōmodū cōſequitur:ſimilis
tex.

19 tex. † in l. iubemus C. ad Velleian. S. C. quo traditur renunciationem ſtricti iuris fore atque limitari ſolere ad cauſam, res, & perſonas tantum renunciantes: quod latius ornauimus hac ſectio. quæſtio. 73. Id ipſum †
20 traditur in l. qui Titij teſtamentum ff. de his quib. vt indig. licet enim accuſans de falſo teſtatoris teſtamentum nequeat ſuccedere teſtatori, ſi modo in petitione ſubcumbat, non tamen illius hæredi ſuccedere prohibetur, aut alteri perſonæ, ad quam bona illius peruenerunt teſtatoris; vt modo alia multa omittam, quibus hæc iuuatur opinio; quam tenuerunt Alberi. in l. ſi quando §. illud C. de inofi. teſtamen. Bartol. in. l. final. 1. quæſtio. ff. ad S. C. Tertull. Iaſſo. in l. eius, qui in prouincia §. final. de reb. credi. Deci. in l. quoties duplici num. 6. de regu. iur. Roman. conſil. 168. Aretin. conſi. 160. Caſtren. Bald. Aretin. Roma. Deci. Alexan. Natt. & Corn. quos refert & ſequitur Anto. Gum. in dict. l. 22. Tau. num. 13. ad finem Didac. qui etiam Alexan. Aretin. & Deci. citat in d. cap. quamuis pactum 3. par. §. 3. num. 2. vbi Gutier. in verbo omnino ſeruari debebit, num. 8. alios multos ex antiquioribus memorat Tiraq. tract. de vtroq. retrac. 1. par. §. 1. gl. 9. nu. 44. decidit Math. de Afflic. vbi Vrcil. ad eum deciſi. 178. num. 4. Capel. Toloſ. deciſi. 457. dixit communẽ relatis multis Eugeni. conſi. 88. nu. 80. vbi erudite Berenga. in cap. 1. de filij. nat. ex matri. ad mor. contract. vltim. par. cap. penul. num. 3. Menoch. relatis Romani. Aretin. Socin. & Corti. iunio. in conſil. 335. num. 4. lib. 4. Roberti. Moran. diſpu. 10. num. 16. refert communem relatis paucis Graſſ. in §. ſucceſsio ab inteſtato quæſt. 10.
21 num. 16. qui inibi ſubiungit † in practica ſolitum fuiſſe, in renunciationibus huiuſmodi ad excludendas in totũ filias addi, quod renunciant hæreditati paternæ, maternæ, & pa
22 ternę. Et hic ſanè † caſus etiam procedit quando adhuc hæreditas per fratrem, cui ſoror ſuccedit adita non fuiſſet, etſi enim quia non adita videatur fraterna dici non poſsit d. l. ſed ſi plures §. filio impuberi de vulga. quoniam tamen ſoror in hac ſpecie venit nõ ex perſona propria quia renunciauit, ſed ex perſona fratris defuncti, vtique iure poteſt vtramque hæreditatem adire, fratris ſcilicet ex propria perſona, item & patris hęreditatem ex perſona fratris defuncti propter ius adeũdi in illius hæreditate repertũ, & tranſmiſſum, ex eo cap. quo tranſmitti potuit; ad ea; quæ omnes ex eo tex. in l. cum antiquioribus C. de iur. delibe. Sic in propria caſus noſtri ſpecie docuerunt Aret. in d. conſ. 160. Deci. in d. l. quoties duplici de reg. iur. ad. fi. Calcan. conſ. 12. col. 1. Deci. conſ. 265. nu. 3. Purpu. Bartho. Socin. & Capu. quos ſequitur & refert idem Dida. in d. §. 3. num. 2. Anto. Gom. in d. l. 22. nu. 13. verſi. Quod notabiliter extendo Gutier. in dict. cap. quamuis pactum in verbo omnino num. 9.

23 Quartus caſus, † cum filia renunciat cum iuramento fauore maſculorum fratrũ ſuorum, & ij viuo patre moriuntur, in quo ſanè caſu, filia patre defuncto ab inteſtato ſuccedet excluſis patruis, & ex teſtamento hæres
24 inſtituenda eſt quoad legitimam debitam; † Ratio ea reddi ſolet quoniã renunciatio reſtringitur vt niſi caſus & perſonas expreſſas continere poſsit d. l. iubemus C. ad Velleia. cum alijs à me citatis paulo ante in verſi. Secundus caſus; tũm etiam (quod millies dixi in hoc libro) iuramentum tacitam in ſe habet conditionem ſubintellectam, rebus ſcilicet in eodem ſtatu permanentibus l. final. ff. qui ſatiſ. cogan. ca. breui. cum ſimi. de iure. iur. dixi quæſ. 82. vnde cum mutatus fuerit ſtatus morte fratrum, conſequẽter filia ſuccedere poterit; quę proculdubio opinio re-
25 ceptiſsima eſt ſimul, & æquiſsima, cum † ceſſante pactionis cauſa, & pactio ipſa deficiat omnino. docuerunt in d. ca. quamuis pactum Domi. Fran. & Grego. Natt. num. 24. Dida. dict. §. 3. num. 4. Gutier. inibi in verbo, omnino ſeruari debebit num. 14. Anto. Gomez. libr. reſolut. 1. cap. 5. num. 23. Telli. in l. 6. Taur. num. 44. Mencha. libr. 2. de ſucceſsio. creatio. §. 18. num. 146. vbi quinque comprobat rationibus, multos adfert Ludouic. Molin. de Hiſpan. primo. lib. 2. cap. 3. num. 48. Alexan. Benedic. Math. de Afflict. Bald. Claud. Crot. & Pariſi. quos citat ſequitur dicens veram opinionem Dida. dict. §. 3. num. 4. Calcan. Crauet. Boeri. Deci. Ruin. Afflic. Aretin. Roma. cum alijs innumeris, quos coacervat Menoch. conſi. 6. num. 2. & 3. lib. 1. & præter relatos alios adduxit Gabri. in commu. titul. de iur. doti. conclu. 1. num. 30. communem dicens. Graſſ. in §. ſucceſsio ab inteſtato quæſtio. 10. num. 11. Moran. diſputa. 10. num. 15. multos refert Vrcill. ad Afflic. deciſio. 161. num. 5.

26 In dubio † vero cenſetur facta renunciatio contemplatione fratrum vbi extant, niſi aliud ex coniecturis deprehendi poſsit; quia ſi expreſsim fauore illorum fiat res ſine dubio eſt, igitur renunciatio in dubio facta cẽſetur fauore fratruum, Dida. in d. §. 3. nu. 4. & paulo infra in verſi. Tertio, & illud vbi id eſſe de mente fere omnium ſcribit, & refert aliquos idem tenentes Telli. in d. l. 6. Tau. num. 44. Gutier. in d. verbo. omnino ſeruari nu. 14. Et hanc refert Alexand. & Caſtren. id ipſum aperte ſcribit Moran. in d. diſput. 10. nu. 27. in principio. Salice. Alexan. Caſtren.

Corne.Butigel.Pariſi. Socin.iuni.Bero.Ro-
lan.Capi.Cæphal.Becci.quos refert & ſequi
tur Surd.conſi.244.nu.1.& nu.7.lib.2.

27 Quinimo † nedum in fauorē fratrū maſ-
culorum,ſed & fœminarum ſororum, atque
ſic fieri vt mortuo patre inteſtato ſoror re-
28 nuncians ab alijs excludatur.Ita † & ex teſ-
tamento quo alias ſorores pater,& illius fi-
lias hæredes inſtituit legitimam portionem
petere non poterit rumpendo teſtamētum,
quoniam nulla adſerri poteſt ſufficiens con-
iectura, qua credi poſsit renunciantem filiā
non ſororum cōtemplatione renunciaſſe, ſic
ex communi erudite reſpondit Pariſi.d.cōſi.
26.nu.17.& 52.lib.3.Corne.conſi.291.li.4.
quos ſequitur Dida.d.§.3.nu.4.in verſ. Sex-
to eſt præterea conſtituendus caſus: & repe-
rit communem Benue.Stra.nu.4.in addi.ad
Crauet.conſi.42. Gra. in d.quæſt.10.nu.13.
Mencha.de ſucceſsio.creatio.lib.2.§.18.nu.
109.Morant.in d.diſputa.10.nu.14.

Contrariam ſententiam tenuit Bal.conſi.
437.lib.1.quem ſequuti ſunt viri grauiſsimi
quales Deci.conſi.370. idem conſi. 433.nu.
2.Rota.Roma.deciſio.850.in antiqui. & e-
gregie hanc ipſam tuetur Crauet.d.conſ.42.

29 Ego † ſanè in hac controuertia ab opi-
nione communi non recedo,niſi ex aduerſo
legitimæ coniecturæ adducerentur , quibus
credi poſſet filiam renunciaſſe patri cauſa ag
nationis conſeruandæ, & ſic fauore fratrum
maſculorum,quo in caſu admitterem Craue.
ſententiam:eas autem legitimas coniecturas
intelligo,quæ in contractibus maxime in do
nationibus,quæ celebrantur in capitulis ma
trimonialibus cōſiderari ſolent;quas ego di
ligenter congeſsi hoc lib.ſectio.2.Manifeſ-
30 tum † etenim eſt renunciationem filiæ ſim-
plicem,cenſeri patri,& illius hæredibus fac-
tam in dubio;mortuo itaq. patre remanent
hęredes filię,quæ non renunciarunt,proinde
ipſis huiuſmodi portio renūciata accreſcet,
quam rationem poſt veteres reddit Moran.
d.diſputa.10.nu.14. Addiderim † ipſe in du
31 bio non cenſeri habitam rationem agnatio-
nis conſeruandæ fauore maſculorum ad ex-
cluſionem fœminarum in contractibus , ma-
xime in quibus fit ſtricta interpretatio , niſi
validiſsimis coniecturis aliud appareat , vt
multorum authoritate oſtendi hoc lib. ſect.
2.quęſt.20.

32 Eadem † quoque recipitur opinio in caſu
fortiori quando tempore renunciationis pa
ter filios maſculos habuiſſet ſimul & fœmi-
nas, & fratres poſt renunciationem mortui
ſint,adhuc ea filia ab alijs ſororibus exclu-
detur:ſic reſpondit Alexan. conſi. 29. nu.8.
lib.3.Socin. & alij quos ſequitur Pariſ. dict.
conſi.26.num.27.Dida.dict.§.3.nu. 4. verſi.
Sexto eſt pręterea vbi ad id Angel. Aretin.
& alios adduxit Mencha.d.§.18.num. 114.
Graſſ. in dict.quæſt.10.num.13.verſ.Quini-
mo ſi filia.

33 Admittunt † quoq. interpretes noſtri ca-
ſum prædictum,vbi filia renunciaret in con-
tractu matrimonij ſpiritualis,in ingreſſu ſci-
licet religionis patri ſuo,ea enim & monaſ-
terium illius nomine ab alijs excludetur ſo-
roribus patre inteſtato vita functo ; renun-
34 ciatio † quippe ea mente & intentione facta
cenſetur vt reliquę ſorores maiori cum dote
nubant,atq.facilius viros inueniant: Idemq.
35 eſt † vbi pater teſtatus decederet, & alios
quam filias ipſas hæredes inſtitueret , non
enim filia aut monaſterium aduerſus patris
teſtamentum agere poterit , & hæreditatem
vindicare,nam & ea quoque intentione re-
nunciare fecit filiam,vt liberius ipſe teſtari
& diſponere de bonis ſuis poſſet ſemota
obligatione inſtituendi filiam monacham,
aut ei aliquid relinquendi,ſic ex mente cō-
muni interpretum reſoluit Dida.in d. §. 3.
num.4. verſi.Nono idem omnino; idipſum
ex communi ſententia interpretum noſtro-
rum deducit Mencha. in d. §. 18.num.116.
quo in loco etiam Dida. citat.

36 Is † tamen aduerſus eundem Dida. opi-
natur , quod vbi fratres aut ſorores omnes
mortuę fuiſſent & nullus ex filijs extaret,qui
patri ſuccederet eo inteſtato defuncto,mo-
naſterium in hac ſpecie neque admittendū
foret ex perſona filiæ ex generali decreto
Pontificis in d. cap. quamuis pactum: Tum
addit Mencha. quia Didaci opinio cōmunē
refragatur ſententiæ, qua omnium voto re-
ceptum fuit filiam neque patri ab inteſtato
defuncto ſuccedere poſſe, quemadmodū in
principio huius quęſtionis ſcripſi.

Verior autem eſt Dida.ſententia quam-
quam Gutier. in d. verbo,num.final. in ex-
tremis verbis iudicare auſus non fuerit,quæ
duorum Hiſpanorum ſecum decidentium
opinio amplectenda foret , nam Tellius in
37 d.l.6.Tau.alteram delegit, Ea † itaque vera
eſt,habuit enim Dida. hoc præter illius ſum
mam peritiam præcipuū,quod veras vt plu-
rimū opiniones amplexus fuit,erat vir pro-
bus & iuſtus,timens Deum,& licet ille nihil
in ſuam adduxerit ſententiam probandam
pręter communem omnium interpretum
mentem , quam ex ipſis deduxit ; probatur
38 tamen † aperta ratione ; quoniam etſi filia,
quę renunciauit cum iuramento ad inteſtari
patris ſucceſsionem aſpirare nequeat, vbi
tamen omnes fratres,& ſorores mortui eſ-
ſent , in aliorum defectum ipſa admitti de-
bet non obſtante renunciatione iurata, quæ
ex tacita coniectura facta cenſetur contem-
platione

Digitized by Google

platione aliorum fratrum vel ſororum,quod
ſi hoc deficiat incluſa remanet,argu. tex. in
l.cum acutiſsimi cũ ſimilibus C. de fideico.
Et quidem neq. renunciatio vel iuramentum
ad hanc facti ſpeciem extendi debet. ita au-
thoritate Corne.conſi.291.Angel.conſi.51.
reſolnit & rectè Maran.d.diſputa.10.nu.14.
ad finem dicens ibi aliud fore quando pater
teſtatus fuiſſet & aliũ hæredem inſtituiſſet,
nam in hac ſpecie admitti aduerſus patris
voluntatem non poſſet,prout & ſenſit Dida.
vbi ſupra.Et hanc ipſam ſentẽtiã cũ citatis
Bald.Caſtreu. Roma.Deci.Corne.Guiller.
Aretin.Angel.Alexan.Salicet. Natt. & alijs
amplectitur Anto. Gomez in d.l.22.Tau.
nu.11.vbi latiſsimè comprobat.

39 Quintus caſus,† cum vel expreſsim con-
ſtat,aut tacite legitimis coniecturis, renun-
ciationem per filiam factam, ea potiſsimum
ratione a patre receptam,quod voluerit bo
na integra magis in agnatione & familia
conſeruari ad ſui nominis & totius generis
& poſteritatis augmentum, in hoc etenim
caſu patre inteſtato defuncto,& omnibus il-
lius fratribus & ſororibus premortuis mini-
me tamen admittetur,ſtantibus patruis per
quos nomen & agnatio poteſt cõſeruari,ſed
ab illis pænitus excludetur, ſic egregie reſ-
pondit in cauſa graui Menochi.conſi. 6. per
totum lib.1.Et licet illius opinio recipi poſ-
ſit quia in caſu ſuo conſtabat de aperta mẽte
patris abinteſtato defuncti diligentis fratrẽ
pluſquam filiam, in quibus etiam terminis
loquitur Gabri.d.conſi.1.nu.55.Vbi tamen
non conſtaſſet admitti illius ſententia non
40 poſſet,proinde † ne quemquã fallat Meno-
chij traditio,animaduertendum, receptiſsi-
41 mum apud interpretes fore quod licet † re-
nunciatio per filiam facta dum nuptui tradi-
tur intuitu agnationis conſeruandę, etiam ſi
ſimpliciter facta ſit,tamen e medio ſublato,
& mortuo maſculo,ex hac tacita conſeruan-
dæ agnationis ratione minime excludi filia
renuncians poterit,quia vis illa conuentio-
nis & renunciationis iuratæ,tota extincta eſt
mortuo maſculo cuius contemplatione re-
nunciatio facta eſt; ita authoritate Aretin.
Domini.Fran.& Natt.reſoluit Dida.in d.§.
42 3.nu.4.verſi. Quinto ſi tempore † vbi addit
id ipſum futurum,quãdo pater præter filios
maſculos filias haberet quas tamen tempo-
re nuptiarum ad ſuas itidem portiones re-
nunciandas induxiſſet. & præter nunc rela-
tos idem cẽſuerunt Bal. Roma. Deci.Imol.
Caſtren. Alexan. Crot. Butigel. Ruin.Mar-
ſil. Socin. iuni. Bero. Rolan. Oſaſc. Gabri.
Cæphal. Mencha. quos ſequitur decidendo
Surd.deciſio.252.num.4.

His ipſe addidero quod licet renunciatio
fauore maſculorum facta cenſeãtur quem-
admodum declaraui poſt alios ſupra quæſt.
79.verſi.In dubio igitur,& ſuperi⁹ hac quæ-
ſtione verſi. In dubio vero,vbi multos addu-
43 xi † tamen renunciatio huiuſmodi tacitam
in ſe conditionem habet niſi præmoriantur
fratres maſculi,rebus ſcilicet in eodem ſta-
tu remanentibus; Vnde extinctis fratribus
ipſa admittenda eſt quia limitata agnatio-
nis conſeruandę ratione ſublata corruit tota
renunciatio in fauorem renunciãtis filiæ; ſic
ex Bal.Pau.Caſtren.Alexan.& alijs ſcripſit
Moran.in d.diſputa.10.nu.15.

44 Sed & in † fortioribus terminis nec mi-
nus vere docuit idem Dida. dict. §.3. nu.4.
verſi. Quarto ſi paternam dilectionẽ, quod
vbi filia renunciat hæreditati paternæ quo
tempore pater vel filios habet maſculos,vel
ſi non habet habere tamen eos ſperat, licet
cum iuramẽto in terminis d.ca.quamuis pa-
ctum;licet etiam idq. magis multo cum pa-
ter recepit renunciationem pro ſe & hæredi
bus ſuis, adhuc interpretanda renunciatio
eſt,vt patre abſq. filijs defuncto,nedum filia
abinteſtato ad patris hæreditatem admitta-
tur,ſed ex teſtamento,atque ideo præterita
nullum patris dicere teſtamentum poterit;
45 Rationem † reddit Dida.quoniam (inquit)
etſi ea pactio de maſculis & fœminis intelli
genda ſit, amore tamen paterno perpenſo,
non de hæredib⁹ extraneis,ſed de filijs cen-
ſiſſe patrem præſumendum argu.d.l.cũ acu-
tiſsimi cum ſimili C.de fideico.

46 Et his † ſuffragatur notanda collec.tradi-
tio in capi.final. nu. 34. ex. de donatio. qui
inibi docuit renunciationem a filia factã pa-
tri cum iuramento eo tempore quo pater
nullos adhuc filios maſculos habebat, quæ
intuitu & cõtemplatione filiorum maſculo-
rum naſcendorum facta cẽſetur, attamen nõ
totius agnationis conſeruandę ratione, ſed
limitate tantũ reſpectu filiorum procreã-
dorum ex præſumpta tam patris quam filię
renunciantis intentione celebrata videtur.
ex d.l. cum acutiſsimi,& d.l. cum auus de
cond.& demonſ.collecta.ſequitur Anto.Go-
mez.in d.l.22.nu.12. Gutier. etſi is obiter
in d.ca.quamuis pactum in verbo, omnino
ſeruari debebit,num.2.Ex his conſtat con-
ſultationem Menochij d.conſi. 6. non ad-
modum tutam fore niſi expreſsim de intẽ-
tione patris renunciantis cõſtaret prout ſuo
in caſu.

47 Sextus † caſus proponitur cũ filia renun-
ciat adiecto iuramento bonis & ſucceſsio-
ni paternæ, quæ vt dixi intuitu, & con-
templatione filiorum renunciaſſe videtur,
ob id his extantibus excluditur: Verum ſi
ij patris nollent hæreditatẽ adire eo inteſ-

tato defuncto, admitti filia poſſet. ratio ea
eſt, quoniam renunciatio ea potiſsime inten-
rione celebratur vt filijs proſit, cœterum cũ
ipſi hæreditatem repudiant ratio illa ceſſat
& admitteretur filia ac ſi mortui fratres fo-
rent; ita ex mente Bartol. Socin. & aliorum
docet Moran. in dict. diſputa. 10. num. 15. ad
48 medium: hoc † tamen intelligit & rectè qui-
dem ibi idem Moran. niſi filij nolentes hę-
reditatem decederent cum filijs inteſtati,
vel cum teſtamento & hęredem aliquem in-
ſtituiſſent, is enim hæreditatem conſequere-
tur excluſa filia, quę ſemel repulſa ſemper
remanet excluſa, id ipſum ſcribit nullo tamẽ
relato Gutier in d. verbo num. 3.

49 Septimus † caſus quando filia cum iura-
mento renuncians ea expreſſa cauſa renun-
ciat quod dotem receperit, in hac ſanè ſpe-
cie filia minime ad inteſtati patris hæredita-
tem admittetur licet omnes illius fratres &
ſorores mortui fuerint viuo patre, ſed ad pa-
truos vel alio ab inteſtato proximiore in
50 gradu ſuccedentes hæreditas deuoluetur. †
Rationem reddunt interpretes inferius ci-
tandi quoniam vbi expreſſa eſt renunciatio-
nis cauſa ratione dotis receptæ, in compet-
to eſt cauſam ipſam permanere, etſi fratres
mortui ſint, vnde cum ratio & cauſa ſemper
vigeat excluſionis, itidem ius perpetuo per-
manebit. Roma. conſi. 12. col. 2. Corne. conſ.
291. col. 3. lib. 4. Bertho. Socin. conſi. 34. nu.
4. lib. 5. Pariſi. d. conſi. 36. num. 44. lib. 3. Ro-
lan. qui dixit communem conſi. 11. num. 32.
lib. 1. quos ſequitur Dida. in dict. §. 3. num.
4. verſic. Decimo eſt omnino aduertendum,
Mencha. dict. §. 18. num. 118 Menoch. con-
ſil. 6. num. 17. lib. 1.

51 Intellexit † Dida. procedere hanc ſenten-
tiam poſſe, cum dotis receptio vnica cauſa &
ſola renunciationis eſt, quod inquit raro cõ-
tingere poteſt, niſi vbi pater tempore renũ-
ciationis nullos alios filios præter renunciã-
tem haberet, quod ſi alios haberet filios tũc
conijci poteſt, etſi expreſsim facta foret re-
nunciatio ex cauſa dotis receptę, factam etiã
fuiſſe vt alij filij maiorem ex bonis paternis
portionem haberent, quo in caſu ſublatis
de medio, mortuis & extinctis filijs ſine li-
beris patre adhuc viuo, conuentio & renun-
ciatio illa omnino irritaretur ex pręſumpta
mente tam patris quam filię renunciantis.
Et præter ſuperius relatos eandem ſenten-
tiam tenuerunt ante Corne. Socin. & Meno.
Caſtren. Alex. Deci. Oldrad. & Rube. quo-
rum communem dixit ſententiam Roland.
conſi. 11. num. 1. 2. 3. lib. 1.

52 Octauus † ſequitur caſus ad præcedentis
limitationem, vt nedum præiudicet renun-
ciatio filiæ ſed & illius filijs & hæredibus, ij
etenim excluduntur ab hęreditate cui fuit re
nunciatum, ſic gloſ. communiter recepta in
dict. cap. quamuis pactum in verbo detri-
mentum.

Hanc tamen traditionem interpretantur
noſtri; quando filia quę renunciauit mortem
obierit poſt patrem, non enim tunc peti po-
teſt propter renunciationem, neque ab illius
filijs qui auo niſi media matris perſona ſuc-
cedere poſſunt, cuius extinctum fuit ius re-
nunciatione, neque vmquam ſibi delatum:
hinc cõſequitur vt nepotes ſucceſſorio ædi-
cto intendere nequeãt, etſi iure proprio ad-
mitti vellint, accreſcit enim portio illa re-
nunciata fratribus, ius autem accreſcendi ſu-
perat ſucceſſorium ædictum l. 1. cum vulgat.
C. quan. non peten. par.

53 Alteram † etiam reddit Dida. rationem
ſuperius quoniam ſucceſſorio ædicto in prę-
ſenti ſpecie locus eſſe non poteſt, nam rece-
pit filia portionem debitam pro dote ſua, &
perinde eſt ac ſi filia ſucceſsiſſet patri, inde
filij ipſius admitti nequeunt ex ſucceſſorio
ædicto, ne duplex ſucceſsio in eadem perſo-
na & hęreditate detur; citat Bald. Deci. &
Alexan. At inquit ſi filia mortua fuiſſet viuo
patre, poſſunt nepotes non obſtante matris
renunciatione admitti ex propria perſona
hęc ille. quæ tamen prius ſcripſerat Rolan.
dict. conſil. 11. nu. 10. & 11. vbi alios recen-
ſet Anto. Gomez. in l. 22. Tau. num. 10. Gu-
tier. poſt Rodri. Xuar. in dict. cap. quamuis
pactum in verbo, Nec redundet in alterius
detrimentum num. 2. & 3. latius multorum
authoritate comprobaui ſupra hac ſectione
quæſtio. 78.

54 Sanè † vt ad caſum proxime poſt octauũ
præcedentem reuertamur, inquirendum eſt,
an illa traditio vera ſit qua crebius recep-
tum fuit, filiam renunciantem adiecto iura-
mento ad inteſtati ſucceſsionem peruenire
non poſſe licet omnes illius fratres & ſoro-
res mortui eſſent, cum expreſſa cauſa renun-
ciauit quia ſcilicet dotem receperat; etſi e-
nim vno ore ab omnibus amplexa ſit, mihi
tamen valde ſuſpecta videtur, quinimo ve-
ram non eſſe arbitror etſi ex alio videã vix
fieri poſſe propter tantorum authoritatem
vt ab ea in practica recedi valeat.

55 Quę autem me † argumenta mouent hæc
ſunt. Primo quia vt ſenſit Dida. vbi alij ex-
tant fratres, pręſumendum eſt, renunciaſſe fi-
liam fratrum intuitu; & eodem fine patrem
renunciationem recepiſſe vt reliqui filij ma-
iorem & pinguiorem ſuę ſubſtantiæ partem
conſequerentur, id quod milies in antece-
dentibus dixi.

55 Secundo † quia expreſsio cauſæ quia do-
tem receperat, non mutat neq. alterat men-
tem

tem & intentionem tam patris quam filiæ
renunciantis,qui ambo ea intentione & pro-
poſito id fecerunt vt fratres maiorem con-
ſequerentur portionẽ; atqui cauſæ iam dictę
expreſsio regulanda eſt iuxta mẽtem paſciſ-
centium, id enim in omni actu & contractu
licet ſtrictã recipiat interpretationem noſ-
trorum ſchola admittit, quemadmodũ mul-
tis argumentis & authoritatibus fusè ſcripſi
hoc lib.ſectio.2. queſ. 20.& ſuperius quæſt.
85.in verſi.Hæc autem opinio Dida. vbi de
renunciatione loquens in propria ſpecie ci-
tati Surd.deciſio.207.num.11.vnde cum ex
preſſa cauſa tacitam in ſe conditionem ha-
beat,dum fratres ſcilicet ſuperuiuant, con-
ſequens eſt vt per eam conditionem reſtrin-
gi ad eum tantum caſum debeat.

57 Tertio ✝ etſi ea cauſa expreſſa ſit,nõ inde
ſequitur quod non alia moueri filia & pater
potuerint,quinimo obſeruarunt interpretes
noſtri diſpoſitiones hominum non ex vna
tantum cauſa & ratione fieri,ſed ex multis;
pręſumitur enim diſponentem non vna tan-
tum ſed multis motum eſſe rationibus vt au-
thoritate Salicet.,Iaſſo.Rip. Gozadi. Imol.
& Curti.ſenio.decidit Surd.deciſio.322.nu.
64. proinde cũ & alia ratio militare queat,
ſcilicet vt cæteri fratres pinguiorem con-
ſequantur portionem , expreſsio cauſæ quia
dote contenta non debet filiæ obeſſe mor-
tuis omnibus.

58 Quarto ✝ non in admodum diſsimili ſpe-
cie traditum eſt, & communi etiam noſtro-
rum voto receptum quod licet nepotes ex
filia excluſi ab hæreditate aui dicantur ſicut
ipſa filia propter renunciationem quæ illis
nocet vt ſuperius modo dicebam, & id in-
telligatur dum filia mortua ſi poſt patrem,
ſecus ſi ante quo in caſu nepotes admittun-
tur tam vera hæc ſententia eſt, vt licet filia
renũcians cauſam adijciat de qua ſupra quia
ſe dote contentam expreſsim dixit, non ta-
men ob eam expreſsionem cauſæ nepotes
excludentur,ſic ex Bald. Aretin.Natt. Deci.
& Crauet.reſpondit egregie Rolan.d. conſi.
11.nu.7.vbi addit ab hac opinione vti com-
muni & vera in iudicando & conſulendo re-
cedendum non eſſe:quam probarunt ex Hiſ-
panicis aliqui quales Telli.in l.6. Tau. nu.
61.qui alios in eandem citat opinionem cõ-
munem repetens.Bæça trac. de non melio.
filia.ratio.doti.cap.74.num.112. Gutier. in
dict. cap. quamuis pactum in extrema illius
capitis interpretatione num. 3. quamquam
poſt nonnullos ab eo citatos contrariam tu-
eatur Anto.Gomez.d.l.22.nu.10. poſt Ro-
dri.Xuar.qui perperam ſuam opinionem cõ-
munem dicit. vnde quemadmodum huiuſ-
modi expreſsio cauſæ per filiã facta nocere
filijs ſuis non poteſt, ſic neque eidem filiæ
quando in hęreditate paterna ſuccedit cęte-
ris fratribus de mortuis; quæ rationes & ar-
gumenta admodum repugnare ſuperiori cõ-
muni ſententiæ videntur.

59 Nonus ✝ caſus proponitur cum filia renũ-
ciat bonis paternis cum iuramento intuitu
& contemplatione fratrum maſculorum, &
accidit mori patrem ſuperſtite filia & alia
nepte ex filio maſculo pręmortuo, licet e-
nim videatur in hac ſpecie excludi debere
filiam ab ipſa nepte quia in locum patris
ſubintrat,& illius perſonam repreſentat,ta-
men quia dicta renunciatio facta fuit contẽ-
platione & intuitu maſculinitatis,& hęc qua
litas non militat in nepte ex filio, ſic effici-
tur vt per neptem filia renuncians non ex-
cludatur,quinimo collata dote vna cũ nepte
admittetur Bartol.in l.liberorum col. 4. de
verbo.ſignifi.Alexan.Fulgo.& Iaſſo. in l.2.
ff.de in ius vocan. & præter relatos Cyn. &
Bertho.Soci.quos refert & ſequitur Moran.
in dict.diſputa.10.num.27.Crauet. non re-
latus ab aliquo conſi.42.num.1.cum ſequen.
debet igitur dos conferri in hac ſpecie Af-
flic.deciſio.161.Iaſſ. Capi.Socin. Gramma.
& alij quos refert & ſequitur Vrcill. ad Af-
flic.in dict.deciſio.161.num.1.vbi & ſcribit
60 communem eſſe opinionem; Eam ✝ tamen
& rectè declarat niſi filius poſt patrem mor-
tuus fuiſſet relicta filia, eo enim in caſu filia
renuncians excluderetur, ex quo ius illius
portionis renunciatę fuit iam quęſitum filio,
perquem ſemel excluſa ſoror perpetuo re-
manebit excluſa.

61 Id ipſum quod in caſu propoſito iudicandũ
quando moritur pater ſuperſtite filio & ne-
pote maſculo ex filia præmortua, exclude-
tur enim nepos licet maſculus quoniam cum
ex fœmina deſcendat ſicq. ex radice infecta
& illum excludi neceſſe eſt.reſoluit authori-
tate eiuſdem Bartol.Angel.& aliorum Mo-
ran.in loco citato:cuius vera opinio eſt cum
62 regulariter ✝ excluſa filia excludatur filius
licet maſculus ex ea,tamquam ex ſtipite vi-
tioſa digrediens cap. 1.§. hoc autem notan-
dum de his qui feu. dar. poſſ. cap. 1.de ſuc-
ceſſ. frat.ne nepos ſit melioris conditionis
quam illius mater l.ſi viua matre C.de bon.
mater. Anchar.conſi.339.num.6.innumeros
recenſet Tiraq.tract.de primoge.quæſt.12.
num.5.& quæſt.14.nu.5. Pinul.conſil. 4.nu.
5.Carol.Moline.in conſue.Pariſi.vbi ita te-
nere omnes ſcribit §.16. num. 1.Pinel. in l.
3.num.19.vbi receptiſsimam affirmat C.de
bon.mater. Rojas in tract. de ſucceſsio. ab
inteſ.cap.3.num.31. Grat. qui communem
conſi.120.num.14.cum ſequent. lib.2. Ale-
xan.in l.ſed ſi hac §. liberos num.4. ff.de in
ius.

iuſ.vocan.latiſsimè qui alios plures ſuperaddit, Aluar. Valaſ.tract.de iur. Emphite.queſ. 41.ad finem vbi ſcripſit, procedere opinionem in quauis diſpoſitione & caſu etſi in eo (quod tamen fortius eſt) minime militet ratio conſeruandæ agnationis, quamquam ille in ſuo caſu contrarium teneat; & nouiſsimè relatis multis diſputat egregie Peregri.trac. de fideico.artic.26.a num.1.alios prætereo.

63 Quæ † in prædicto caſu dicta ſunt ad aliū ſimilem deduci poſſunt, quando pater moritur inteſtatus ſuperſtite filio & filia dotata, qui quidem filius antequam adeat patris hæreditaté moritur ſuperſtite filia fœmina, in quam ex potentia euitatis tranſmiſit hæreditatem paternam ad text.in l. apud hoſtes C.de ſuis & legi.hæredi.& quæ per Barto.& omnes in l.ſi infanti C. de iur. delibe. Ratio ea eſt quam modo ſuperius reddidi, quoniam ex quo remanet fœmina neptis & in ea non concurrit ratio maſculinitatis cuius intuitu facta fuit renunciatio, non obſtāte tranſmiſsione minime excludet amitam ſuam; non enim pater hereditatem adiuit, conſequenter non fuit ius quæſitum filio, & perinde eſt ac ſi mortuus fuiſſet viuo patre. celebris traditio Iacob.de Aretin. quem ſequitur ibi Salice.in l.1. C.de adulte. Socin. conſi.116.col.7.lib.3.& hos refert & ſequitur, dicens perpetuo notādam traditionem Moran.in d.diſputa.10.num.27.Alia quæ ad huius queſtionis materiam pertinent, petenda ſunt ab his quæ quæſt.78.dixi.

SVMMARIVM.

1 *Cautela vtilis ad excludendum filias cum nuptui traduntur, ab omni hæreditate paterna materna & fraterna.*

2 *Berengarij opinio reprobatur.*

3 *Filia dotata ab ſtatuto excluſa ſimpliciter, à ſucceſsione dotantis tantum excluſa cenſetur.*

4 *Iuramentum de quo in cap. quamuis pactum de pact. in 6. vim habet tranſactionis.*

5 *Iuramentum deciſorium vim tantum habet tranſactionis.*

6 *Decij, Cœphali & Berengarij opinio confutatur.*

7 *Text. in cap. quamuis pactum de pact. in 6. procedit etiam cum filia renuncians nihil dotis nomine recepit.*

8 *Renunciatio quæ à filia fit cum iuramento, ab ipſo iuramento robur accipit.*

9 *Renunciatio à filia facta quæ renunciat bonis paternis, maternis & fraternis cum iuramento valida.*

10 *Statutum excludens filiam dotatam à bonis paternis, maternis & fraternis validum.*

11 *Renunciatio patri facta à filia de omnibus bonis paternis, maternis & fraternis valida in fauorem fratrum.*

12 *Renunciatio a filia facta patri vel matri de bonis maternis & fraternis, an fratrum præſentiam requirat.*

13 *Renunciatio iurata patri facta eo abſente nulla.*

14 *Renunciatio per filiam facta patri vel matri de bonis paternis, maternis, & fraternis, ſtante maxima læſione irritatur.*

15 *Tex. in cap. quamuis pactum de pact. in 6. non procedit ſtante dolo.*

16 *Renunciatio per filiam facta patri de bonis paternis, maternis & fraternis, nō nocet illius filijs quando mater prædeceſsit patri, matri, vel fratribus.*

17 *Moranta declaratio ad cōmunem opinionem.*

18 *Moranta traditio celebris.*

19 *Collatio ſolum habet locum vbi agitur de hæreditate aſcendentis non autem collateralis.*

20 *Filia renuncians bonis paternis non cenſetur renunciare bonis emphiteoticis vel feudalibus.*

21 *Baldi traditio inſignis.*

22 *Bonorum appellatione non veniunt Emphiteotica vel feudalia.*

23 *Bona Emphiteotica & feudalia quæ ex pacto & prouidentia tranſeunt ad hæredes extraneos, patrimonialia reputantur.*

24 *Bona Emphiteotica & feudalia in Cathalonia ad inſtar patrimonialium redacta fuerunt.*

QVÆSTIO. LXXXXIII.

RENVNCIATIO FILIAE in capitulis matrimonialibus quæ ſe bonis paternis, maternis & fraternis renunciare iurat, quid & quantum operetur non longa reſolutione tractatum.

1 CVRANT † ſepius parentes dum filias nuptui tradunt omnem ipſis petendi hereditatem viam precludere, atq. ideo hanc ſolent quandoque clauſulam inſerere, cautè agentes quam quidem cautelam multi vtiliſsimam arbitrantur vt poſt antiquiores animaduertit Graſſ.in §.succeſſio ab inteſtato queſ.10.nu.16. Mencha. de ſucceſsio.creatio.lib.2.§.18.num.177. Gutier. in dict. cap. quamuis pactum in verbo omnino ſeruari num. 8. de pact. in 6. alios prætereo.

Huius vim clauſulæ pauciſsimi ex noſtris interpretibus tractaruut, nec ij quidem exactè: 2 † Imprimis autem antequam ad illius explicationem accedam confutare oportet Beren-

Berenga.Fernan. opinionem qui. in cap. 1.
de filijs. nat.ex matri.ad morga.contra. 3.
part. cap. penul. num.5. (licet is á nemine
referatur) in dictæ clauſulę explicationẽ ſic
cenſuit.Prima (*inquit*) ſacie videtur dicen-
dum filiam,quę renunciauit bonis paternis,
maternis, & fraternis, omnino repellendam
eſſe á ſucceſsione patris, matris, & fratrum,
adſtante dicto iuraméto ex diſpoſitione tex.
in dict.cap.quamuis pactum de pac. in 6.cõ-
trarium tamen (*ait ille*) verius eſſe puto
quod ſcilicet filia repelli minime debeat á
ſucceſsione matris nec fratris, licet enim ex
inſtrumento renunciationis conitet de renũ-
ciatione prædicta iu bonis maternis, & fra-
ternis, quia tamen fit lege reſiſtente dict. l.
pactum quod dotali C.de collatio. iuramẽ-
tum filiam non obligat l.non dubium C. de
legi.neq. datur illi iuramento robur ex diſ-
poſitione tex. in dict. cap. quamuis pactum,
quia loquitur de renunciatione facta illi, á
quo filia congruam dotem receperat,ex ver-
bis tex. *dote contenta*,&c.

Cum ergo neque á matre neque á fratre
fuerit dotem conſequuta quomodo renun-
ciatio facta bonis maternis valeret,cuius re-
nunciationis potiſsimum fundamentum eſt
ex receptione portionis congruæ: Itaq. re-
manet ea renunciatio reſpectu maternæ,&
fraternę ſucceſsionis ineficax & illegitima
propter tex.in dict.l.pactum dotali, vt poſt
multa Iaſſ.tenuit in d.l.ſtipulatio hoc modo
concepta de verbo.obligatio.Idem dicendũ
putes (*addit idem Berenga.*) quando filia
per matrem aut auiam dotata renunciaret
bonis dotantis,& item paternis, nam patri
ſuccedere nõ prohiberetur, propterea quod
renũciatio ſolum obeſt ne abinteſtato ſuc-
cedatur dotanti d.ca.quamuis pactum, illic
3 *á patre dotata*; Quo † pertinet alia notabi-
lis deciſio, quod ſi filia per ſtatutum vbi do-
tata fuit excluderetur á ſucceſsione ſolum
excluderetur á ſucceſsione dotantis vt Bal.
docet in l. 1. C.de legi. hæredi. Phil. Deci.
conſil.634. Renunciatio igitur non tam ful-
citur iuramento, quam dotis receptione ab
eo,cui renunciatur,quod pulchrè me docuit
Anchar.in conſil.39. quem eſt ſequutus Pe-
truci.in l.1.ff.de iur. iuran.in. 7. effect. iura-
4 menti. ea motus ratione † quod tale iura-
mentum de quo in d.ca. quamuis vim habet
tranſactionis, quæ inquit non valet niſi ali-
quo dato vel retento l.tranſacto C.de tran-
ſact.Sed bona illius venia dixerim ratio nõ
5 congruit, quia ſolum iuramentum † deciſo-
rium vim tranſactionis habet l.1.de iur.iur.
non autem contractus confirmatoriũ de quo
in d.cap.quamuis pactum. Ad confirmatio-
nem noſtræ deciſionis adde quę Deci.conſi.
379.Hucvſque Berenga. id ipſum ante Be-
renga.reſpondit Cœphal. conſi. 142.nu. 24.
lib.1.& conſil.406.num.46.47. lib.3.qui ci-
tauit in ſuam opinionem Deci. in l. pactum
dotali num.8. C.de collat.
6 Verum † eorum ſententia vera non eſt &
multis improbari poteſt;primo ſine lege lo-
quuntur,ſine ratione, neque etiam authore;
nam Iaſſ.per Berengarium citatus in dict. l.
ſtipulatio hoc modo concepta non id dicit
ad quod eum citat;neque etiam alij ab ipſo
relati vt infra dicemus.
7 Secundo † communi & vera omnium in-
terpretum ſententia receptum eſt diſpoſitio
nem text.in dict.cap.quamuis pactum nedũ
procedere vbi filia renunciat accepta dotis
portione,ſed & cum nihil dotis nomine cõ-
ſequuta eſt: ſic multorum ſcripſi authoritate
vera & recepta quęſt.83.non repeto.
8 Tertio falſa † quoque illa Berenga. ratio
eſt,qua affirmat,renunciationem vim accipe-
re á dotis receptione,non enim niſi ab ipſo
iuramento robur accipit dict. cap. quamuis
pactum,in verbis,ſi tamen iuramento non vi
nec dolo preſtito,quę verba apertiſsima sũt,
neque vllus ex noſtris hucvſque aliter ſenſit
neque intellexit.

Quarto verum non eſt quod ille dixit,ſub-
lata ſcilicet dotis receptione omnino rema-
nete illegitimã & inefficacẽ renunciationem
propter diſpoſitionẽ tex.in d.l.pact.dot.C.
de collatio.quoniam hoc apertiſsime repug-
nat text.in dict.cap.quamuis pactum in ver-
bis, *improbet lex ciuilis*, quæ verba referũt
ſimulq. ſtante iuramento tollunt diſpoſitio-
nem d.l. pactum dotali quemadmodum poſt
glo.in d.ca.cenſuerunt omnes inconcuſſe.
9 Quinto communis † & recepta ſententia
eſt valere renunciationem á filia factam in
eum,quem ſuperius modum retulimus,cum
renunciat bonis paternis,maternis & frater-
nis,quinimo vtilem admodum & proficuam
eſſe hanc clauſulam dixi ſupra in principio
quæſtionis authoritate Graſsi Mencha. &
Gutier.Berenga. itaque opinio & Cœphal.
noua eſt & communibus multis aduerſatur
opinionibus proinde reijcienda, nam neque
Deci. in conſi. á Beren. relato id dicit. Sed
neque ea ratio quam adducit idem Beren-
10 ga. de ſtatuto † excludente filiam dotatam
vt intelligatur excludere ſolum á ſucceſsio-
ne dotantis quidquam facit; nam vel ſtatutũ
excludit filiam renunciantem ſimpliciter, &
tunc verum eſt eam excludere ſolam á ſuc-
ceſsione dotantis, aut vero vlterius progre-
ditur & excludit eam á ſucceſsione paterna,
materna,& fraterna, prout in caſu noſtro, &
in hac ſpecie cenſetur excluſa ab ſtatuto ne-
dum á ſucceſsione dotantis, ſed & ab alijs
expreſ-

expreſsis, ſic in terminis & puncto reſpondit Deci.conſil.379. num.8. & id ipſum dixerat in eiſdem terminis Roman.conſi.485. quem etiam Deci.citauit, vnde traditio illa Berenga. magis ipſius infringit ſententiam.

11 Quare † pro regula conſtituendum renunciationem à filia factam patri de bonis illius, maternis & fraternis valere omnino, & prodeſſe cæteris fratribus vel ſororibus, quorum contemplatione facta fuit; ſic cenſent Graſſ.Mencha.& Gutier.in princi.quęſtionis relati, ſic etiam authoritate Andre. de Alexan.Angel.& Bal.docet Math.de Aſflic.deciſio. Neapoli.161.num. 2.& 3.apertiſsime Deci.dict.conſi.379.num.8.in verſ. Sed ita pariter dicendum eſt in iſta renunciatione; Carol.Ruin.conſi.98.a num.1.lib. 1. licet in ſuo caſu propter alias tamen rationes contrarium reſponderit. Moran. in diſput.10.num.29.vbi tamen limitat quando morerētur omnes fratres, & ſorores ſine filijs ab inteſtato, ex quo non habet filia impedimentum quo minus ſuccedat. Et præter relatos ſenſit idem Deci.conſi.31.quem refert Caphal. conſi.605.num.18.lib.4.& relatis Roma.& Iaſo.ſequutur Vrcill.in additio.ad Aſflic.in dict.deciſi.161.Caſſan.conſil.24.num. 11.quem etiam Vrcill. retulit. Crauet.conſi.84.num.4.& 5.Menoch.conſ. 196.num.47.& 55.lib.2.Atque adeo valida eſt huiuſmodi renunciatio vt nec per ſuperuenientiam liberorum poſsit reuocari vt dicam infra quæſ. 89. Hæc autem communis opinio quibuſdam modis declaranda eſt alioquin vix eſt vt ſuſtineri poſsit.

12 Primo † vt procedat quando renunciatio facta de bonis maternis & idem de fraternis intelligendum, fieret præſente matre & fratribus, quorum ſucceſsioni renunciatur alioquin ſi eis abſentibus minime valeret; probatur huiuſmodi declaratio ex his, quæ ex communi, & receptiſsima fere omnium interpretum noſtrorum traditione ſcripſimus hoc li.& ſectione quæſ.76. quo in loco multis adductis oſtendi

13 † renunciationem a filia factam patri abſenti de illius bonis, & hęreditati etſi iuratam, nullius eſſe roboris, niſi poſt acceptetur per patrē, vel notarius pro eo fuerit ſtipulatus, illic dicta non repeto: vnde quemadmodum patris requiritur præſentia in filię renunciatione, idem in matre cui renunciatio fit; atque id ipſum in fratribus: Et in terminis de renunciatione hęreditatis maternæ vt ipſius requiratur præſentia reſpondit Cæphal. conſi. 605.num. 22. ad medium li.4.vbi expreſsim in hunc modum declarat diſpoſitionem dict.cap.quamnis pactum: & in eiſdem terminis reſpondet Crauet. conſil.42. numer.5. vbi Alexan. Deci. Calcan. & Socin. refert.

14 Secundo declaratur † ne procedat vbicunque ex tali renunciatione per filiā facta de bonis paternis, maternis, & fraternis, remaneret grauiſsime lęſa, quod tunc contingeret quando non maxima dote accepta his omnibus hæreditatibus renunciaret, quoniā ſi id admittunt interpretes noſtri in lęſione, quæ filiæ contingit propter ſolam hæreditatis paternæ renunciationem vt inferius ſuo in loco dicetur, certè magis multo id ipſum recipiendum eſt cum tribus modica dote cō tenta hæreditatibus renunciat, maxime ſi

15 pro matris hæreditate nihil recepiſſet. † Rationem eam eſſe voluerunt nunc citandi interpretes, quoniam diſpoſitio d.ca.quamuis pactum non procedit ſtante dolo, vt ex verbis eiuſdem text. percipitur, at in tam grauiſsima lęſione pręſumitur dolus ex propoſito, eundem quo dolum dediſſe cauſam renunciationi maxime in puellis, quæ vel terrore incuſſo, aut metu parentum ſaltim reuerentiali facile renunciant dum id petunt parentes; ſic egregie in filia, quæ dote contenta renunciauerat quinque hęreditatibus reſpondit multis iuribus & rationibus Anchar.conſ.32.num.2.& poſt Crauet. Corne. & Pariſi.conſuluit Cæphal. conſi. 405.num. 43.44.45.cum ante & poſt ſequent. libr. 3. vbi etiam reſpondit pro filia, quæ quinq. hæreditatibus renunciauerat; id ipſum multa adferens argumenta proſequitur erudite idē Cæphal. conſi.142.a num.1. toto illo conſilio lib.1.idem Cæphal. conſi.207.num. 76. Socin. iuni.conſi.67. num.6.li.2. Deci.conſ. 379.num.14. pulchrē M. A. Euge.conſ. 12. nu.23.24.ſed de hoc articulo inferius etiam agemus quæſt.90.

Tertio declaratur † vt filia ad paternam,

16 maternam, nec fraternā ſucceſsionem poſſit aſpirare dum ipſa poſt mortem prędictorum deceſſerit, delata ſibi hæreditate, quo in caſu nedum ipſa, ſed nec filij ex ea admitti poterunt tamquam ex matris perſona (quæ ſemel fuit excluſa) venientes, ſecus vbi nepotes venirent ex propria perſona prædefuncta matre pręductis, in quorum renunciauit fauorem, & hoc quidem procedit ſiue filia fuiſſet dotata de bonis maternis, ſiue non hanc dixit communem, & receptam authoritate Alexan.in dict.l. pactum dotali, Mo-

17 ran.in diſputa. † 10. nu.32. intelligens hoc procedere collatis dotibus per nepotes alias ſecus. Et licet circa hanc declarationem aliqui tenuerint contrarium, quod ſcilicet filia licet viuo patre moriatur illius filijs ex propria perſona venire non poſsint, quales Bald. Alexand.& Deci. quos refert Crauet. conſi. 84. num. 5. ad medium: idem tamen Crauet.

Crauet.eodem in loco contrarium cenſuiſſe
ſcribir Gozadi.& eundẽ Deci.dicentes hanc
communem, ſubdirque Crauer. ſe credere
quod in practica obſeruaretur huiuſmodi re
nunciationem non nocere nepotibus.
18 Quarto declaratur † quoties ageretur de
bonis frarernis, in hac ſpecie cenſuit Moran.
d.diſputa. 10.num. 33. idem per omnia di-
cendum quod de bonis maternis, & ipſorum
renunciatione, differentiã tamen in eo conſ-
tituit, cum ſoror, quę renunciauit fraternis
dotem à fratre ſui renunciatum fuit, habuir,
dotemque illam ratam habuit pro ea por-
tione, quæ ſibi contingere poſſet ab inteſta-
to, vbi frater inteſtatus moreretur, tunc ſanè
ſiue ſoror moreretur viuo fratre; vel eodem
mortuo vtroque caſu illius filij minime ad-
mitterentur ſtantibus alijs fratribus vel ſo-
roribus, auunculis ſcilicet, vel amitis. Ratio-
nem reddir Moran. quia inquit ceſſat ratio
19 collationis ineundæ in hoc caſu, † cum col-
latio ſolum locum habeat vbi agirur de hę-
reditate aſcendentis non autem collateralis
juxta gloſ.communiter ab omnibus receptã
in l.1.C. de legi. hæredi. cũ alijs per eundẽ
citatis; vnde quemadmodum ſi viuerer ſoror
& ſucceſſionem optaret repelleretur prop-
ter renunciationem, neque in eo caſu locum
haberet collatio, id ipſum recipiẽdum in fi-
lijs, qui illis ſuccederent, præcipuam enim
abſque collatione dotem retinerent, tum &
ſucceſsionem vindicarent, quod iniquiſsimũ
eſſet; quod ille ex Roman.deduxit: quę om-
nia diligenter notanda erunt, tamquam vti-
lia, & quotidiana nec ab aliquo hucvſque ſic
declarata.
20 Aduertendum † autem filiam quæ renun-
ciauit bonis paternis ex his verbis non vi-
deri renunciaſſe bonis Emphiteoticarijs, vel
feudalibus vbi ex pacto & conuentione fœ-
minæ admitterentur; non enim his bonis re-
nunciare cenſetur, etſi iuramento adiecto re-
nunciaret, quia alio iure filiæ debẽtur quam
ex diſpoſitione paterna, ſic in terminis dict.
cap.quamuis pactum de pact.in 6.ſcripſerũt
Aluaror.& Alexan.in ca. 1. de eo qui fidem
fe.agna.Pariſi.latè conſi.12.num.56. libr.1.
Gram.deciſio.Neapoli. 101.num. 10.& qui
hos refert, & ſequitur Dida.in d.cap.quam-
uis pactum 3.part.§.3.num.6.quam opinio-
nem veriſſimam eſſe dixit inibi, niſi aliud ex
pactis colligeretur, & præter ſuperius rela-
tos à Dida.idem docuerunt in proprijs ter-
minis Bald.in l.1.quęſtio.50.ff.de rer.diui-
21 ſio. † cenſuir Bald.quod ſi vnus ex fratribus
renũcianit feudo paterno, & deinde feudum
mortuo patre peruenerit ad alios fratres, ſi
poſt vnus ex his decedat, qui renunciauit fi-
lius ad ſucceſsionem illius feudi vacãtis per-
uenire poteſt, ex tex.in l. Paulo Callimacho
§.1.de lega.3.& tex.in dict.cap.1.de eo, qui
finem feci.agna.ſequti ſunt Baldum Alexan.
Iaſſo. Tiraq.& Clar. quos refert & ſequitur
Menochi.conſi. 335.num. 5.licet is poſt nu.
37. aliud ſenſerit propter rationem diuer-
ſam, quæ in ſuo caſu vindicabat.
22 Et generale eſt nedum † in contractibus
inter viuos, ſed etiam in vltima voluntate vt
Emphiteotica, & feudalia aliorum bonorum
23 appellatione nonveniant, niſi † ipſorum na-
tura altera fuiſſet Barto. in l. ſi patroni vbi
poſt eum cæteri ff.ad Trebelli. S. C.latiſsi-
me multas hinc inde adferens opiniones, &
diuiſiones Manti. in commenta. de coniect.
vlti.volun.lib.7. tit.9.a num.1. Bald.Sociu.
Alexan.Bertazol.Clar.Roland. Menochi.&
alij numero plures diſtinguens, & ſubdiſtin-
guens Peregrin.in commen.de fidei.artic.6.
num.18.cum ſequent.
24 Sanè vno in caſu † non procederet Dida.
& aliorum opinio quando ſcilicet bona Em-
phiteotica vel feudalia ex pacto, & prouidẽ-
tia tranſirent ad hæredes extraneos, vel cum
lege aut conſuetudine (vti in hoc vaſtiſsimo
principatu Carhalonię) reducta fuiſſent hu-
iuſmodi bona ad inſtar patrimonialium, in
hac ſpecie procuIdubio renunciatio per fi-
liam facta comprehẽderet bona Emphiteo-
tica & feudalia Socin.iuni. conſi.79.nu. 21.
lib.4.Menoch.conſi.161.num.14.lib.2.fusè
multis alijs citatis idem Peregrin.d.articu.
6.num.30.31.alios prætereo.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio facta per filiam patri cum iura-
mento de illius hæreditate, non impedit quin
hæres à patre inſtitui poſſit.*
2 *Renunciationes, quæ per filias aut filios fiunt
de hæreditatibus paternis odioſæ.*
3 *Renunciationes, quæ per filias fiunt parenti-
bus, cum fiant fauore parentum non debent
in ipſorum odium retorqueri.*
4 *Libertas teſtandi maxima.*
5 *Tex.in l.ſi patronus non aluerit ff. de ope. li-
ber.declaratur.*
6 *Tex.in cap.2.ex.de renunciatio.expenditur.*
7 *Renunciatio iurata ius tantum de præſenti
comprehendit.*
8 *Iuramentum regulatur ſecundum naturam
contractus cui interponitur.*
9 *Renunciatio per filiam facta fratribus & eo-
rum contemplatione, non impedit quin hæ-
res a patre inſtitui poſsit.*
10 *Renunciatio per filiam facta patri, non impe-
dit quin ab eodem patre poſsit filiæ inter
viuos donari.*
11 *Renunciatio per filiam facta patri, non impe-*
dit

dit quin hæres inſtitui poſsit à patre etiam
in eo teſtamento, quod ante renunciationem
conditum erat.

12 *Renunciatio per filiam facta patri de omni iure ſibi competenti etiam ex quauis inſtitutione paterna, non impedit quin à patre hæres inſtitui poſsit.*

13 *Filia quæ renunciauit patri hæres inſtituta ab eo, iura ſuitatis recuperat.*

14 *Renunciatio filiæ patri facta nō impedit quin ab eodem patre, nedum in ſpecie, ſed & in genere hæres inſtitui poſsit.*

15 *Exhæredatione generali etſi filij non contineātur quia actus odioſus, in actu tamen fauorabili inſtitutionis vtique.*

QVÆSTIO. LXXXXIIII.

RENVNCIANS FILIA CVM iuramento paternæ ſucceſsioni, quando & quibus caſibus hæres inſtitui vel eidem aliquid legari poſsit.

1 AB omnibus fere † interpretibus noſtris obſeruatum video, filiam, quæ adhibito iuramento paternæ renūciauit ſucceſsioni, (idem de materna vel fraterna cenſendum) poſſe nihilominus à patre inſtitui, vel eidem aliquid in teſtamēto relinqui aut legari, poteritque filia iure optimo inſtitutionem agnoſcere & hæreditatem petere, etſi fratres alij vel ſorores aduerſentur eodemque modo legatum petere:
2 Rationem † reddiderunt doctores, quia cum renunciationes huiuſmodi ſint odioſę & iuris ſtricti, conſequenter non extenduntur ad aliam perſonam vel cauſam, neque ad ius de nouo ſuperueniens l. iubemus C. ad Velleia. l. Aurilius §. teſtamento de libe. lega. dixi multorum authoritate ſupra quęſ. 73.
3 Altera huic elegans adiungi † ratio poteſt, quoniam huiuſmodi renunciationes fiūt fauore parentum, matris, vel fratrum, quod ſi in hæredem inſtituere renūciantem filiam nō poſſent inducta fauore in ipſorum odiū, & detrimentum retorquerētur aduerſus iuris regulam l. quod fauore cum vulgat. C. de legib.
4 Tertia additur ratio quia † impediretur libera teſtandi facultas tātopere priuilegiata l. ſtipulatio hoc modo cōcepta cum ſimili. de verbo. obliga. l. 1. C. de ſacro. Eccleſi.
5 Probat † autem aperte hanc ſententiam text. in l. ſi patronus non aluerit ff. de ope. liber. quo in tex. deciditur patronum, qui nō aluit libertum tempore neceſsitatis priuari quidem iure ſuccedendi in bonis liberti, poſſe tamen ab eodem liberto hæredem in
6 teſtamento inſtitui: concinit † & tex. in cap. 2. ext. de renunciatio. vbi qui beneficio renunciauit cum iuramento, non poſtea prohibetur quin de eo ex noua cauſa canonice poſſit inueſtiri. ex quo tex. glo. Anto. Panor. Imol. & cęteri omnes illud prodiderunt vulgatum, de quo millies dixi in pręcedentibus
7 quęſtionibus; renunciationem † ſcilicet iuratam reſtringi ſemper ad ius de preſenti competens non autem ad id quod ſuperuenit ex nouo iure non enim cenſentur partes de eo iure cogitaſſe l. cum aquiliana de trāſactio. l. qui cum tutoribus §. final. eod. titul. l. ſi ita ſtipulatus fuerim §. 1. l. ſi a colono de verbo. obligatio. quinimo remittens ius futurum cenſetur remittere ſolum illud, quod habet cauſam de præſenti tantum non aliud l. quod ſeruus ff. de condic. ob. cau. vbi id ipſum Barto. Bald. Alexan. Iaſſo. & cæteri docuerunt idem Bartol. & alij turmatim poſt cum in l. qui Romæ §. duo fratres de verbo. obligatio. idem Barto. in l. 1. ibi Iaſſo. num. 17. Rip. num. 26. Zuchar. nu. 159. C. de pact. recenſet multos Surd. conſi. 15. num. 28. lib. 1. conſil. 308. num. 30. lib. 3.
8 Porro iuramentum † in renunciatione adiectum à contractu ſuo, cui adijcitur, regulatur; vnde cum renunciatio per filiam facta, cenſeatur eo fine celebrata ne ipſa aduerſus patris voluntatem recurſum ad bona illius habeat, iuramentum eam etiā ſumet conditionem tacitam, quæ deficit cum pater filiā hæredem inſtituit, vel eidem aliquid legat, vel relinquit. argu. text. in l. final. ff. qui ſatiſ. cogan. & tex. in cap. ad noſtram ex. de iur. iuran. Quare quod renuncians filia hęres inſtitui poſsit docuit Bal. in dict. l. pactum dotali quęſ. 3. C. de colla. vbi Roma. & Corne. idem Bal. in l. final. num. 13. C. de pact. vbi Iaſſo. num. 23. Barto. in dict. l. ſtipulatio hoc modo concepta de verbo. obligatio. ſpecul. Aretin. Bal. Domini. Roma. Alexan. Natt. & Iaſſo. quos refert & ſequitur Anto. Gom. in l. 22. Taur. num. 10. ad finem Moran. in diſputa. 10. num. 25. Berenga. Fernan. ſolo Decio relato. in cap. 1. de filijs nat. ex matri. ad morga. contract. vlti. par. capi. penul. nu. 10. verſic. Dubitabit aliquis Zazi. dicens id eſſe apud omnes expeditiſsimum in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta nu. 32. repetit communem Graſſ. in §. ſucceſsio ab inteſtato quæſt. 10. num. 8. Cagnol. in l. final. num. 98. C. de pact. Crot. in dict. l. ſtipulatio hoc modo concepta nu. 26. eandem communem appellat Claud. num. 11. Ex Hiſpanicis noſtris idem cenſuerunt Anto. Gom. in d. l. 22. Tau. num. 10. ſupra citatus, idem in l. 24. nu. 8. Gutier. in d. ca. quamuis pactum in verbo omnino

omnino ſeruari,nu. 11.de pact.in 6. & ante
ipſum ibidem Dida. in 3. par. in principio,
num.8.Telli. qui multos refert in l. 6. Tau.
num. 40. Vazqui. Mencha. de ſucceſsio.
creatio.lib.2.§.18.num.138.vbi octo addu-
xit rationes in opinionis cōmunis compro-
bationem.eleganter Ludo. Molin. tract. de
Hiſpano.primo.lib. 2.ca.3.num. 6.vbi cam
reddit rationem, quam & ſuperius tetigi,
quia potuit pater in cuius fauorem iuramē-
tum principaliter emiſſum eſt, illi renuncia-
re;neq. capiendo ex teſtamento periurium
incurrere poteſt,quod authoritate Bal.Ro-
man.Crot.Math.de Aflic.& Telli. compro-
bat. iuxta hanc ſententiam decidit Afflict.
vbi Vrcill.ad eum deciſio.350.& nouiſsime
Surd.deciſio.14. nu.4. vbi nonnullos ex an-
tiquioribus adduxit, poſt Anto. Gabri. qui
multos in commu. titul. de iur. doti. con.1.
num.27.Tiraq.tract.de mor.2. part. decla-
ra.8.num.1.

Extenditur † primo communis traditio
9 etiam ſi renunciatio non fieret patri,ſed fra
tribus,& eorum contemplatione, quod for-
tius eſt.ſic Barto.in d.l.ſtipulatio hoc modo
concepta num. 4. vbi Iaſſo. num. 13.ſcribit
Bartoli doctrinam & deciſionem fore pul-
chram quoniam loquitur in fortioribus ter-
minis cum renunciatio fit fratribus, ſequun-
tur alij ibidem & Surd.dict. deciſio. 14.nu.
4.ad medium & num.6.& 7.Rodrig. Xuar.
quem ſequitur & refert Didac. in dict. cap.
quamuis pactum 3. part. in princi. num.8.
quos Surd.pręterm iſit. latius multos citans
comprobat Anto. Gome.in dict.l.22.Taur.
num.31.Moran.in d.diſputa.10.num.25.

Secundo extenditur vt idem procedat in
quouis legato & relicto, ſic omnes nunc re-
lari, eadem enim ratio eſt de legato,quæ de
inſtitutione.

10 Tertio extenditur † vt nedum filia in vl-
tima voluntate inſtitui poſsit vel eidem ali-
quid relinqui;ſed & inter viuos donati de-
cidit Afflic.vbi Vrcill.deciſio.350.a num.1.
Gutierr.in dict.ca.in verbo , omnino obſer-
uari num.11.ad medium comprobat multis
rationibus Afflic. dict. deciſio. vbi ſic com-
muni voto deciſum teſtatur.

11 Quarto † extenditur notanter quidem,vt
& filia poſsit capere ex teſtamento etiam
tunc cum repetitur inſtituta in teſtamento,
vel cum legatur ſibi,in eo,quod ante renun-
ciationem fuerat conditum,nam ex quo per
manſit in eadem voluntate,nec mutauit te-
ſtamentum, viſus eſt cum illo & in eo ſcrip-
tis decedere voluiſſe;ſingularis fuit traditio
Aretin.in l.qui ſuperſtitis ff.de acqui.hære-
di.quem refert & ſequitur Anto.Gom. in d.
l.22. Tau.num. 10. verſic. Imo quod magis
eſt,qui neminem alium citat.Crot.in dict.l.
ſtipulatio hoc modo concepta num. 44. de
verbo.obligatio.Pariſi.conſil.95.num.36.li.
3.Surd.dict.deciſio.14.num.8.

12 Quinto extenditur † vt procedat etiam
caſu,quo filiæ renuncians cum iuramento re-
nunciaſſet iuri competituro ex quauis inſ-
titutione etiam paterna, adhuc enim hæres
inſtitui á patre poſſet ; quia poſsit pater re-
mittere iuramentum filiæ vt in ſuperioribus
dixi,& probatur text. in l. cum ita legatum
ff.de condi.& demonſ.ita ex Bald. Pariſi.&
alijs teſtatur receptam Graſſ. in §. ſucceſsio
ab inteſtato quęſt. 10. num. 8.& 9.Roma.&
Alexan. quos refert licet is & male contra-
rium teneat Mencha.de ſucceſsio. creation.
lib.2.§.18.num.144. & 145. Bald. Roman.
Iaſſ.Rodri. Xuar.Telli.& Mexia. quos citat
& ſequitur Gutier.in dict.cap. quamuis pa-
ctum, in verbo omnino ſeruari. num. 12. &
nouiſsime his non relatis Surd. dicens com-
munem & ſecundum ipſam iudicatum dict.
deciſio.14.num.8.Ludo. Molin.de Hiſpan.
primo li.2.cap.3.num. 6.qui alios, vbi hanc
tenendam opinionem dixit.

13 Sexto † extenditur vt adeo vera ſit com-
mauis traditio,quod por inſtitutionem filiæ
renunciantis , eadem ipſa vel etiam filius ſi
renunciaſſet , reciperent iura ſuitatis veluti
ſi numquam renunciaſſent.l. qui in aliena §.
interdum ff.de acqui.hæredi. quem tex. di-
xere ſingularem & vnicum Bartol.Bal.Caſ-
tren.Cuman.Alexan. Aretin.Imol. Iaſſ.Ro-
ma. Fabe.quos coaceruat Anto. Gom. in d.
l.22.Taur.num.10.ad medium in verſic. Et
in tantum concluſio eſt vere &c.Vbi & aliter
& erudite comprobat.

14 Septimo † extenditur ex eiuſdem Anto.
Gom.traditione in dict.loco nedum cum fi-
lius vel filia renuncians expreſsim hæres inſ-
tituitur & nominatim , verum vbi in genere
& indiffinite,veluti quando pater vel mater,
dicunt inſtituo omnes filios meos hæredes,
nā & in hac ſpecie ſuccedet filia renūcians,
quæ vna cum alijs inſtituta cenſetur. Ratio-
15 nem reddit egregiam , † quoniam licet in
actu odioſo exhęredationis generice & in-
definite facto non contineatur aliquis filius,
tamen in actu fauorabili inſtitutionis : aut
legati comprehenduntur omnes filij, niſi ex
coniecturis de contraria appareat volunta-
te l.2.vbi gloſ.& cæteri omnes ff. de libe.&
poſthu. l.ſi quis ita dixerit in princi. & §.1.
ff.de teſtam. tutel. cum alijs per eundem
Gomez citatis ; vbi & ſcribit ſic ab eo con-
ſultum fuiſſe,& tandem ſententia termina-
tum.quę omnes ſuperius traditę exten-
tiones diligenter congeſtæ
notandæ ſunt.

SVMMA.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio per filiam facta in contractu matrimonij, an reuocetur per ſuperuenientiam liberorum.*

2 *Diſpoſitio l. ſi vmquam C. de reuoca. donatio. non procedit niſi cum donans de liberis cogitauit.*

3 *Cogitatio de liberis in genere non ſufficit in diſpoſitione legis ſi vmquam C. de reuo. donatio.*

4 *Renunciationes donationes dicuntur.*

5 *Donationes rei notabilis ex diſpoſitione l. ſi vmquam reuocantur.*

6 *Donatio etſi iurata reuocatur ex diſpoſitione l. ſi vmquam C. de reuo. donatio.*

7 *Renunciatio per filiam facta patri ſecundum multorum opinionem non reuocatur per ſuperuenientiam liberorum.*

8 *Diſpoſitioni l. ſi vmquam, locus non eſt vbi renuncians vel donans cogitauit de liberis.*

9 *Mulier matrimonium contrahens de liberis cogitaſſe præſumitur.*

10 *Rolandi dictum egregium.*

11 *Rolandi conſilium.*

12 *Diſpoſitio l. ſi vmquam C. de reuocan. locum non habet in donationibus ob cauſam.*

13 *Factum inter virum & vxorem quod ſoluto matrimonio morte mulieris portio certa remaneat apud virum, validum.*

14 *Ludouici de Molin. diſtinctio.*

15 *Ludouici de Molin. diſtinctio improbatur.*

16 *Diſpoſitio l. ſi vmquam C. de reuo. non procedit in iuribus quærendis.*

17 *Renunciatio legitimæ per filium facta patri non retractatur prætextu enormiſsimæ læſionis.*

18 *Cogitatum de liberis cenſetur in dubio vbi ex ſubiecta materia id præſumi poteſt.*

19 *Diſpoſitio l. ſi vmquam ex magis communi ſententia non procedit vbi in genere ſaltim fuit de liberis cogitatum.*

20 *Diſpoſitio l. ſi vmquam C. de reuoca. donatio. non procedit in iuribus vel hæreditatibus acquirendis.*

21 *Diſpoſitio l. ſi vmquam C. de reuoca. donatio. non habet locum in donatione ob cauſam.*

22 *Filia renuncians adiecta clauſula, qua promittit cuſtodire omnia & obſeruare, neque aduerſus ea venire quauis cauſa vel ratione, quæ dici vel excogitari poſſet, excludit filiã à beneficio l. ſi vmquam C. de reuo. donat.*

QVÆSTIO. LXXXXV.

RENVNCIATIO FILII VEL *filiæ in contractu matrimonij, an ex ſuperuenientia liberorum reuocetur.*

1 IN ea aliqui fuerunt † ſententia,
quia exiſtimauerint renũciationem in contractu matrimonij à
filio vel filia factam propter ſuperuenientiam liberorum reuocari ex diſpoſitione text. in l. ſi vmquam C.
de reuo. donatio. quam opinionem tenuerunt Parpal. in l. 2. num. 32. ff. ſolut. matrim.
Rip. in dict. l. ſi vmquam quæſt. 22. Bertran.
ante ipſos conſi. 312. lib. 3. & eos ſequutus
fuit aliquando Dida. (ſibi contrarius vt infra dicemus) in cap. Raynaldus §. 2. nu. 42.
ex. de teſtam. Duabus vel tribus potiſsimũ
2 mouentur rationibus: prima † quia diſpoſitioni dictæ l. ſi vmquam non eſt locus, niſi
cum donans de liberis cogitauit, in ea enim
ſpecie ſi ſuperueniant reuocatur donatio in
vim illius tex. atqui in dubio præſumendum
donantem non videri de liberis cogitaſſe
ſecundum Barto. traditionem communiter
receptam in l. Titia §. imperator de lega. 2.
quem ſequuti ſunt communiter interpretes
quos longa ſerie recenſet Tiraquel. in d. l. ſi
vmquam, in præfatio. num. 67. Menoch. conſil. 196. num. 43. lib. 2. ita fit vt reuocationi
locus detur.
3 Secundo † quia etſi affirmauerimus fuiſſe
de liberis cogitatum, eſſet in genere, nequaquam in ſpecie, cæterum generica cogitatio
non ſufficit in terminis dict. l. ſi vmquam
Parpa. in dict. l. 2. num. 33. Pariſi. conſil. 73.
nu. 50. lib. 3. Corne. & Iaſſ. relati ab eodem
Meno. dict. conſi. 196. num. 44.
4 Tertia ratio † quoniam huiuſmodi renunciationes donationes dicuntur l. hoc iure §.
1. ff. de donatio. l. ſi quis delegauerit ff. de
nouatio. quinimo inter patrẽ & filium quodammodo donationes dici poſſe dixi relatis multis ſupra quæſ. 73. † at donatio ſiue
5 ſit omnium bonorũ, ſiue partis illorum, aut
rei notabilis infringitur natiuitate liberorũ
ex diſpoſitione dict. l. ſi vmquam vbi Rip.
receptam dixit quæſt. 8. & 9. eandem relatis
multis dixit receptiſsimam Rolan. conſ. 11.
num. 19. & 20. li. 1. vbi ſubiungit multorum
6 authoritate idem fore † etſi iuramentum
fuiſſet in donatione adiectũ, quinimo & locum eſſe communi ait etſi iuratum fuiſſet
donationem non reuocare aliqua ratione
vel cauſa: conſequenter renunciatio de qua
agimus ex liberorum ſuperuenientia reuocari debebit.
7 Alij alteram † amplexi fuerunt ſententiã
contrariam, minime reuocari poſſe, & cum
multa adferri poſsint argumenta, quatuor
tantum ipſaque vrgentiora adducemus.
Primum illudque magis vrget ſumitur ab
authoritate gloſ. iuncto tex. in d. cap. quamuis pactum in verbis, dum nuptui tradebatur;

tur;cum igitur illic dubitaretur an renuncia-
tio filię iurata ſibi præiudicium inferret, de-
cidit text. filiam renunciatione excluſam
omnino eſſe,ſed neque filios illius poſt ſuſ-
ceptos quidquam ex portione renunciata
petere poſſe.Senſit glo.ibidem recepta, ſic-
que ex ea gloſ.iuncto text. reſpondit Alex.
conſi.29.lib. 3.vbi & hanc communem opi-
nionem aſſerit, & eadem argumentatione
poſt Alexan. vſi ſunt Deci. conſil.181. Me-
nochi.conſil.196. libr.2. num. 47.in verſic.
Tertio ſufragatur vbi Corne. Socin. & Ti-
raquel. adfert eandem adducentes ratio-
nem: Socin. Corneli. Deci. & Pariſi. quos
ante Menochi. citauerat Rolan. dict. conſi.
11.num.23.lib.1.
8 Secundo † quia diſpoſitioni dict. l.ſi vm-
quam locus non eſt vbicunque donans vel
renuncians cogitauit de liberis, iuxta tradi-
tionem Bartol.communiter approbatam in
l.Titia §.imperator de legat.2. quam dixe-
runt communem Socin. conſil. 147. libr. 3.
Bartol.Bald.Ray. Socin. ſeni. Ruin. & alij
quos refert & ſequitur Menochi. dict. con-
ſil.196.num. 46.Rolan. ab eo. prætermiſſus
dict. conſil. 11.num. 30. qui & communem
dixit. at mulier matrimonium contrahens
& in ipſo renuncians ſemper videtur de li-
beris cogitare, quia gratia ſobolis pro-
creandę, & liberis replendi ciuitates prin-
cipaliter contrahitur, l.1.ff.ſolut. matrimo.
l.1.§.ius naturale de iuſ. & iur. notiſsimum
enim eſt matrimonium tria potiſsimũ bona
ſecum fere, prolem ſcilicet, fidem, & Sa-
cramentum,cap. omne itaque 27. quæſt. 2.
9 dixi libr. 1. ideo † qui vxorem vel virum
ducit de prole cogitaſſe præſumitur; vnde
10 dixit egregie † Roland.poſt ſoci. ab eo re-
latum dict. conſil. quod licet in dubio non
cenſeatur quiſquam cogitare de filijs, id ta-
men procedit in iam nupta vel in virgine
adhuc non deſponſata renunciante,quæ non
præſumitur de liberis cogitare, ſecus in ea
quæ nubit; & hanc conſiderationem ample-
xit ſunt aliqui per Tiraquel. relati. in dict.
l.ſi vmquam in præfatio. num.67.& 70. vbi
receptiſsimam dixit; limitando eam qui-
buſdam modis vt per eum ibidem; reiecta
opinione illius contrarium ſentientis in d.
l.ſi vmquam quæſt. 22. num. 47. quam im-
probauit ſequendo communem Menochi.
in citato conſi.196.num. 53.& Rolan. ante
ipſum quem non refert dict.conſil. 11.num.
31. vbi ad id Pariſi.Corne. Socin. iuni.Ti-
11 raquel. & alios adfert. † Quinimo authori-
tate Angel.& cuiuſdam Leoni.Peruſinorum
ſcripſit Rolan.d. conſi.num. 31.ad medium
puellam, quæ in contractu matrimonij renũ-
ciauit bonis paternis,maternis, & fraternis,
adeo ſuam valere renunciationem, vt neque
propter ſuperuenientiam liberorum poſsit
retractari dixi ſupra quæſt. 87. & ſequitur
Dida. ex eadem filiorum conſideratione d.
§.3.num.final.
12 Tertio adſtipulatur † admodũ quod diſ-
poſitio d. l. ſi vmquam non habet locum in
donationibus ob cauſam factis, ſcilicet ob
dotem receptam vt non ſemel dixi;maxime
vbi dos eſt exceſsiua habito reſpectu ad va-
lorem bonorum paternorum de quibus fuit
dotata: quia datio dotis in hac ſpecie cor-
reſpondet cauſę, quemadmodum ex Alex.
Deci.Gozadi.& Pariſi.deducit Rolan. dict.
conſi.nu. 32. dixi de veritate ſuperius quęſ.
86.verſi. Septimus caſus,& inferius eadem
quęſt.verſi.Sanè vt ad caſum, &c. vbi aduer-
ſus communem tenui;cæterum data veritate
illius vrget hęc argumentatio, quoniam ſi in
donationibus ob cauſam non vindicat diſ-
poſitio d.l.ſi vmquã, & hæc dicitur donatio
ob cauſam,conſequenter diſpoſitioni d.l.lo-
cus eſſe non poteſt. vt in terminis docuit
Rip.in d.l.ſi vmquam quęſ.14.& reſpon.15.
li.3.Ruin.& Socin. iuni.quos ſequitur idem
Rolan.d.conſi.11. nu.32.ad finem Dida. d.
§.3.nu.8.in extremis verbis Meno.d.conſil.
196.num.47.verſi.Quarto conferr.
13 Quarto † concinit text. in l.vni. C.ſi dos
conſi.matrimo.coniuncta traditione gl.ibi-
dem & aliorum omniũ poſt eam, valet ete-
nim pactum inter virum,& vxorẽ dum con-
trahunt matrimoniũ,quod ſoluto illo morte
mulieris, portio illius remaneat penes ma-
ritum.ſcripſi hoc li.ſect.3.quæſ.27. vbi fusè
& in eiſdem terminis quæſ.1.in verſi. conci-
nit ſuperioribus text. in l.2.de pact. dotali,
&c. Et in alijs pleriſq. quæſtionibus illius ſe-
ctionis; hæc tamen pactio natiuitate filiorũ
minime reuocatur, licet vim quandã dona-
tionis ſuſtineat,quia de illis cenſetur cogita-
tum.Sic multorum ſcripſi traditione hoc li.
ſect.3.quęſ. 30.vbi communem dixi. Vnde
hanc ſecundam opinionem amplexi ſunt A-
lex.Deci.Corne.Ruin. Pariſi.& alij quorum
receptam dixit opinionem Rolan.conſi.11.
nu.23.li.1.Soci.Angel.Aretin.Corne. Bart.
de Bartol.Herculan.Crot.Angel.de Perigl.
Ruin.& Rip.quos ſequitur & memorat Ti-
raq.in d.l.ſi vmquam in pręfa.nu. 69. Fran.
Curti.iuni. Pariſi.Socin. iuni.& Rolan. quos
ſequitur & refert Meno.d.conſi.196.nu.49.
Anto.Gabr.in commu.tit.de donatio. con-
cluſ.33.nu.40.& pręter ſuperiores idem,qui
nonnullos ex ſuperioribus citat Dida. in d.
ca.quamuis pactum 3.par.§.3. nu.8.Gutier.
ibidẽ in verbo nec redundet in alterius prę-
iudicium,nu.6.idem Tiraq. in dict. l.ſi vm-
quam in verbo donatione largitus nu. 151.

Rub. conſil. 49. Mencha. tract. de ſucceſsio
creatio. li. 2. §. 18. nu. 121. & his non relatis
dixit cõmunem Ludo. de Molin. de Hiſpa.
primo. libr. 2. cap. 3. num. 38. Graſſ. in §. ſuc-
ceſsio ab inteſtato queſt. 11. num. 5. Ludoui.
14 † Molin. de Hiſpano. primò. libr. 2. & dict.
cap. 3. num. 38. 39. vſque in num. 47. ali-
ter ex mente Socin. & aliorum quorundam
in hac quæſtione ſenſit diſtinguens in hunc
modum; aut inquit renunciatio filiæ fuit fa-
cta aliquo recepto, & eo in caſu filiorum
natiuitate non reuocabitur, quia nõ ſimplex
ſed donatio ob cauſam ſit, in qua diſpoſitio
dict. l. ſi vnquam non procedit, iuxta glo. in
dict. cap. quamuis pactum in verbo detrimẽ-
tum; & reſoluunt Alexand. Deci. Rip. Anto.
Gabr. & Rolan. quos illic refert Molin. mul-
to plures recenſui modo in verſi. Vnde hanc
ſecundum opinionem, &c.

Aut vero renunciatio gratis facta eſt, &
iterum ſubdiſtinguit, nam vel tempore, quo
renunciatur, hæreditas erat de lata, vel non,
vbi delata, reuocabitur renunciatio ex ſu-
peruenientia liberorum, citat Rip. in dict. l.
ſi vnquam quæſtio. 11. num. 20. 21. Tiraq.
in eadem l. in verbo donatione largitus, nu.
147. vbi autem non erat delata hæreditas
non reuocabitur. Socin. in l. 1. C. de pact.
Tiraquel. Rip. Ruin. & Anton. Gabri. relati
ab eodem Molin. in d. loco nu. 40. 31.

15 Improbat † autem idem Molin. ibidem
hanc diſtinctionem credens etiam gratis fa-
ctam renunciationem hæreditatis nondum
de latæ reuocari ex ſuperuenientia libero-
rum; id euidentiſsima ait ratione probari
ex eo quod qui renunciat hæreditati in fa-
uorem primogeniti, vel filiorum, ſi liberos
ſe habiturum cogitaſſet non renunciaſſet,
maluiſſet enim eam portionem ad liberos
ſuos quam ad fratrem deferre, quæ præci-
pua & vnica eſt ratio dict. l. ſi vnquam vt ex
multis Tiraquel. oſtendit ibi in præfatio.
num. 3. 4. & in verbo libertis num. 35. Cum
igitur in caſu de quo agimus, militet eadem
ratio, conſequenter eiuſdem diſpoſitio: Ad-
16 dit idem Molin. † quod licet in acquiſitis
maior, quam in acquirendis militet ratio,
negari tamen non poteſt quin in ambobus
acquiſitis & quærendis, non videatur renun-
ciantem potius filijs ſuis proſpicere voluiſſe
quam fratribus, præſertim in legitima pa-
rentum tantopere eis debita, vt in ea domi-
ni viuo patre iudicentur l. in ſuis cum vul-
gat. de libe & poſthu.

Cæterum etſi Molin. opinio probabilis
videatur, in multis tamen communibus ad-
uerſatur traditionibus: in primis vt in ſu-
perioribus dixi nuſquam illius legis diſpo-
ſitioni locus eſt quando donans vel renun-
cians de liberis veriſimiliter cogitauit, quæ
receptiſsima ſententia eſt ab omnibus in-
concuſſe obſeruata vt ſuperius in ſecũdo ar-
gumento pro communi adducto ſcripſi; at-
qui cum renunciatio fit in contractu matri-
monij, & in terminis & caſu dict. cap. quam-
uis pactum renuncians filia ſemper de libe-
ris cogitat, cum eo potiſsimũ fine contrahat
matrimoniũ vt liberos habeat vt illic ſcripſi.

Secundo Molin. opinio altera commu-
ni confutatur traditione, quoniam diſpoſi-
tio dict. l. ſi vnquam niſi in iam quæſitis &
radicatis locum ſibi vindicat, non in quæ-
rendis: veluti cum renunciatur viuentis hæ-
reditas nondum delata, licet probabiliter à
renunciante ſpectetur, non enim dicitur
ſpe certa, & indubitabili debita hæreditas
viuentis patris filijs ſuis, ſecundum Bald. in
l. poſt emancipationem §. illud de libe. le-
gat. cum filij poſsint pręmori l. nam etſi pa-
rentibus de inofi. teſtamen. & poſsit pater
alium hæredem inſtituere vniuerſalem l. 1.
l. ſcimus C. de inofi. teſtamen. præmatura eſt
enim ſpes filij anhelantis ante diem ad hę-
reditatem parentum l. 1. §. ſed nec impuberi
ff. de colla. bono. & poſsint filij interim ali-
quam ingratitudinis cauſam comittere, quę
nedum ab hæreditate, ſed & à legitima eos
excludat: vt hæc & alia ad interpretationem
dict. l. ſi vnquam adduxerunt interpretes
noſtri communiter, vt ſcripſit Roland. dict.
conſil. 11. num. 24. 25. 26. 27. poſt multos
ab eo relatos Tiraquel. in dict. verbo. dona-
tione largitus num. 151. Vaſq. in dict. §. 18.
num. 121. & omnes alij in ſuperioribus per
nos congeſti diſtinguentes inter ius quæſi-
tum & quęrendum. Sanè Molin. opinio ali-
quo colore admitti poſſet quando renun-
ciatio non fieret à filio vel filia in contractu
matrimonij, vel quia non adhuc deſponſati,
vel quia iam nupti vt dicebam in calce ſe-
cundi argumenti pro communi adducti ex
Roland. dict. conſil. 11. num. 31. Quia tunc
de liberis cogitare non videntur: vnde à
communi recedendum non eſt: Tolluntur
autem conſiderationes Molin. ex his, quæ
modo dixi, quæ communibus fulciuntur tra-
17 ditionibus. tum & ex his, quæ † erudite
congeſsit Burg. de Paz. conſil. 5. num. 7. vbi
reſpondit multis rationibus renunciatio-
nem legitimę patris viuentis non reſcindi
pretextu enormiſsimę læſionis, quæ directo
contrariantur his, quę Ludouic. Molin. leuiſ-
ſimis fundamentis opinatur dict. in loco.

Supereſt nunc obiectis reſpondere primę
opinionis tribus, quibus illi probarunt in
hac ſpecie locum eſſe diſpoſitioni dict. l. ſi
vnquam.
18 Non igitur † obſtat primum argumentum,
licet

licet enim in dubio non cenſeatur quiſquam de liberis cogitare, id verum niſi ex actu & ſubiecta materia aliud poſsit iudicari; ſicut cum renunciatio vel donatio fit in ipſo contractu matrimonij, vt multis oſtendi in ſecundo pro communi adducto.

19 Non † ſecundum oberit, quoniam ſufficit in genere cogitaſſe de liberis quoad hoc vt diſpoſitioni dict. l. ſi vmquam locus non ſit affirmant innumeri congeſti per Tiraquel. in dict. l. ſi vmquam in pręfatio. nu. 78. Menochi. dict. conſil. 196. num. 54. & illis addo alios relatos per Rolan. dict. conſil. 11. num. 30. cum ſequent.

20 Tertium † non officit, quia licet huiuſmodi renunciationes donationes quodammodo dicantur, & ideo videatur diſpoſitionem dict. l. ſi vmquam in his locum vindicare; ex recepta tamen fere omnium traditione obtentum eſt, legem illa in donatione loquētem, de his intelligendam eſſe, quę donātur, cum pleno, & radicato iure ad donantem pertinent, ſecus vbi donarentur vel renunciarentur iura vel hæreditates acquirendæ, quæ aliquo modo effugi poſſent, vt ex communi reſoluunt Tiraquel. Roland. Menochi. Dida. ſuperius citati in verſicu. Vnde hanc ſecundam opinionem &c. & nouiſsimè Peregrin. conſi. 73. num. 46.

21 Rurſus tollitur † argumentum quia renūciationes huiuſmodi fiunt ob cauſam dotis datæ, at diſpoſitio dict. l. ſi vmquam non habet locum in donationibus ob cauſam ſic authoritate Roland. Rip. Tiraquel. Didac. Menoch. & aliorum ſcripſi ſuperius in tertio pro communi adducto, ita fiet vt cum hæ renunciationes ob cauſam ſint, in diſpoſitione dict. l. ſi vmquam minime contineantur.

22 Quæ communis † opinio multo magis procederet quando & quoties renuncians filia renunciaſſet omnibus iuribus ſuis promittens obſeruare, & cuſtodire, neque aduerſus promiſſa venire ex quauis cauſa vel ratione, quę dici excogitarive poſsit, ęa enim verba clauſulę comprehendunt omnem caſum licet de eo alias cogitatum dici non poſſet, vt ex Bartol. traditione Bal. Alexan. Angel. & aliorum reſpondet Crauet. conſil. 294. Menochi. dict. conſil. 196. num. 50. idem qui. & alios plures conſil. 27. numer. 10. libr. 1.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio filiæ enormiter læſæ an reſcindi poſsit.*
2 *Periurijs obuiandum.*
3 *Filia enormiter læſa in renunciatione iurata audiri poteſt.*
4 *Text. in cap. quamuis pactum loquens in filia dote contenta, intelligendus eſt de dote congrua.*
5 *Dos congrua dicitur, quæ æquiualet legitimæ.*
6 *Læſio enormiſsima dolum continet.*
7 *Renuncians in læſione enormiſsima conſentire non videtur.*
8 *Filiæ ob verecundiam facile conſentiunt parentibus.*
9 *Timore trepitandum non eſt, vbi non eſt timor.*
10 *Culpam agnoſcere vbi culpa non eſt bonam menentem arguit.*
11 *Iuramentum obſeruandum vbi iuſta cauſa militat aliter ſecus.*
12 *Diſtinctio interpratum in renunciatione filiæ enormiter læſæ.*
13 *Diſtinctio ſecunda interpretum in renunciatione filiæ enormiter læſæ.*
14 *Diſtinctio tertia interpretum in renunciatione filiæ enormiter læſæ.*
15 *Differentia an ſit conſtituenda in renunciatione iurata à filia facta minore vel maiore.*
16 *Filia renuncians maior viginti quinque annis cum iuramento nequit contractum reſcindere, niſi læſio exeedat dimidiam iuſti.*
17 *Iuramentum excludit beneficium l. 2. C. de reſcin. venditio.*
18 *Filia renuncians hæreditati delatæ vel deferendæ, enormiſsime læſa renunciationem reſcindere poteſt.*
19 *Dolus reipſa in grauiſsima læſione interuenire præſumitur.*
20 *Diſtinctio inter enormem, & enormiſsimam læſionem, quibus probetur authoribus.*
21 *Andreæ Gail traditio reprobatur.*
22 *Filia enormiter læſa præſumitur decepta.*
23 *Filia renunciare poteſt enormi læſioni, licet enormiſsimæ minimè.*
24 *Andreæ Gail traditio altera improbatur.*
25 *Mencha. opinio ſubuertitur.*
26 *Filia renuncians hæreditati maternæ, recepta dote ex bonis maternis, etſi cum iuramento, ratione grauiſsimæ læſionis infringere renunciationem poteſt.*
27 *Dida. opinio.*
28 *Renunciatio per filiam facta cum iuramento de bonis paternis, maternis, & fraternis, quemadmodum valeat.*
29 *Læſio ſic conſiderari poteſt in iuribus quærendis ſicut in quæſitis.*
30 *Menochij conſilium ſuſpectum.*
31 *Dolus præſumitur in multiplici renunciatione hæreditatis.*
32 *Dolo, nec tacite, nec expreſſe poteſt renunciari.*

33 *Renunciatio quæuis extante enormiſsima læſione etſi iurata reſcindi poteſt.*

34 *Dolus præſumitur etiam in maiore filia renũciante enormiſsimæ leſæ.*

35 *Iuramentum adiecta clauſula quod non licet in aliquo contrauenire, & adiectis verbis & clauſula omni legum auxilio &c. non efficit quin adſtante enormiſsima læſione renunciatio reſcindi non poſsit.*

36 *Renunciari etiam cum iuramento enormiſsimæ læſioni non poteſt.*

37 *Clauſula qua renunciatur læſioni vltra dimidiam in terminis l. 2. C. de reſcin. vendi. quid operetur.*

38 *Læſio enormiſsima ſemper excepta cenſetur.*

39 *Renunciationes in ampliſsima forma factæ nihil proſunt data enormiſsima læſione.*

40 *Filia maior renuncians enormiter tãtum læſa non admittitur ad reciſionem renunciationis etiam beneficio reſtitutionis in integrum.*

41 *Remedium extraordinarium quando cum ordinario concurrere poſsit.*

42 *Remedium ex clauſula ſi qua mihi iuſta cauſa eſſe videbitur, plenius eſt remedio legis ſecundæ C. de reſcin. venditio.*

43 *Sfortij Oddo traditio.*

44 *Læſio enormis vel enormiſsima quæ dicatur.*

45 *Læſio enormis vel enormiſsima arbitrio iudicis relinquitur.*

46 *Iudices in arbitrãda læſione enormi vel enormiſsima, quam caute agere debeant.*

QVÆSTIO. LXXXXVI.

FILIA MAIOR ANNIS XXV. renuncians in contractu matrimonij cum iuramento, enormiſsimæ læſæ an reſtituatur, Quando etiam læſa enormiter, vel enormiſsimæ dicatur, multa hinc inde vtiliter explicantur.

1 AN † filia renuncians enormiter læſa, læſionis prętextu reſcindere renunciationem poſſit grauis inter interpretes noſtros quæſtio ſuborta eſt; nam multi exiſtimarunt nec ex grauiſsima læſione iuratam renunciationem infringi poſſe ex dict. cap. quamuis pactum de pact. in 6. cum indiſtincte vellit ſtari iuramento oportere niſi dolus vel metus interceſſerint. Etſi voluiſſet Roma. Pontifex id dixiſſet ad ea quæ gloſſ. & alij in l. vni. §. ſin autem C.
2 de cadu tollen. Sanè † hæc vis ſacroſanctæ iuramenti religioni tribuenda videtur vt periurijs obuiemus: cum text. in dict. cap. quamuis pactum, in verbis, omnino obſeruari pręciſe ſtatuat iuramentum obſeruandum eſſe, quod vetum non eſſet, ſi læſionis remedio locus daretur: & hæc tutior via eſt, proinde eligenda: vnde hanc his atque alijs rationibus defendunt ſententiam multi, quales Archidia. Domini. Natt. Fran. Alexan. Crot. Pariſi. Curti. ſeni. Imol. quos refert Dida. in dict. cap. quamuis pactum 3. part. §. 4. num. 3. in verſic. Contrariam in hoc; & ex citatis non pauci hanc communem dixerunt, & in practica ſuaſerunt amplectendam. Eoſdem refert Mencha. de ſucceſsi. creatio. §. 18. nu. 122. Graſſ. in §. ſucceſsio ab inteſtato quæſt. 13. verſic. Contrariam; Triginta alios & maximę authoritatis congeſsit in eandem opinionem Anton. Gabri. libr. 3. com. rub. de iur. doti. concluſio. 1. num. 5. & pręter relatos Bero. Alban. Hieron. Gabri. Iacobin. quos nouiſſimè ſequitur Menochi. ſibi contrarius conſil. 335. num. 49. in fine lib. 4.

3 Alij in † contrariam abierunt ſententiam exiſtimantes prætextu læſionis enormiſsimę reſcindi renunciationem iuratam, ſaltim petita abſolutione à iuramento. Panormit. Anto. Ancharra. Calderin. Cœpol. Rube. Deci. Rip. Socin. iunio. Pariſi. quos refert Dida. in dict. §. 4. num. 3. quadraginta ex grauioribus iuris noſtri coaceruat Anton. Gabriel. dict. conclu. 1. de iur. doti. num. 8. ex eiſdem multos recenſuit Menchaca de ſucceſsio. creatio. §. 18. num. 123. Graſ. eoſdem refert in §. ſucceſsio ab inteſtato quæſ. 73. in principio, qui tamen in fine ſic iudicatum fuiſſe in conſiſtorio Imperij teſtatur. Et itidem Romę iuxta eandem iudicari affirmant conterraneus noſter Caſſad. deciſio. 1. de empt. & vendi. Andre. Gail. libr. 2. obſeruationum 147. vbi ita iudicatum dicit in Imperatoris ſummo pręrorio; Mauri. tracta. de reſ. in integr. cap. 123. vbi exemplum adfert Senatus Dolani: & his omnes hanc ſcripſere magis communem Berenga. in cap. 1. de filijs nat. ex matri. ad morga. cont. 3. part. cap. penulti. num. 1. 4. Menoch. relatis aliquibus eandem dixit communem conſil. 6. num. 7. lib. 1. qui vt modo ante dicebam contrarium reſpondit dict. conſil. 335. libr. 4. M. A. Eugeni. Qui & alios conſil. 12. num. 71. & 72. mouentur citati interpretes multis rationibus, ſed duabus præcipuis.

4 Primo † quoniam cum text. in dict. cap. quamuis pactum loquatur de filia renũciante dote contenta, intelligendus eſt de dote congrua & competente habita ratione ad
5 hęreditatem renunciatam, dotis enim † nomine de legitima eſt intelligendum l. cum

post

poſt §.gener.ff.de iur.doti.l.quero eod.titul.

6 Secundo † quia non eſt veriſimile renunciantem filiam cum iuramento tantæ & tam enormiſsimæ læſioni renunciare voluiſſe; eo enim ipſo dolus præſumitur re ipſa, quod ſufficit ad reciſionem contractus vt rectè exiſtimauit Didac. poſt antiquiores & alios nunc relatos, in dict. cap. quamuis §.4.num. 3.verſic. Sed ſi dolus in fin. & probat text. in l.2. ff. de do. excep. l. ſi quis cum aliter vbi omnes de verbo. obliga. Afflic. vbi Vrcill. ad eum deciſio. 22.num.7. Grammati. deciſ. 102. Gail. dict. obſeruati. 147. num. 11. Theſau. deciſ. Pedemon. 233. num. 10. qui alios.

7 Neque † ratione doli admiſsi cenſetur filia renuncians conuentioni conſenſiſſe ad notata per Bartol. in l. ſi duo §. ſocietatem num. 24. ff. pro ſoci. cum alijs ad id citatis per eundem Dida. dict. §. nu. 3. Et ego cum alijs hanc opinionem vti veriorem iudico, magis communem & æquam qua miſeris puel-
8 lis ſubuenitur, quæ, † facile in contractu matrimonij cum propter verecundiam, rû propter metum, annuunt votis parentum cap. honorantur 32. quæſt. 2. dixi ſupra quæſt. 74. verſic. Quintam ſuperaddere &c. vt non immerito videam apud omnia fere tribunalia tam Eccleſiaſtica quam ſecularia ſecundum hanc iudicari.

Ex his ceſſant adductæ illæ conſiderationes piæ certè, in tuitionem prioris contrariæ opinionis, timor ſcilicet periurij, & quod
9 hæc tutior ſit opinio; † non enim timore trepidandum vbi timor non eſt Pſal. 13. & vt Chriſtus Ieſus ſeruator noſter, & dominus Luc. 11. Decimant ruttam & mentam & deglutiunt camelum; quos læuis ſcrupulus an-
10 git, vel potius ſe angi ſimulant: licet † enim bonarum mentium ſit ibi agnoſcere culpam vbi culpa non eſt vt dixit Diuus Auguſtinus in Cano. ad eius. 5. diſtinctio. & proinde videatur tutius eſſe obſeruationi iuramenti
11 inniti illud cuſtodiendo, id tamen † intelligendum eſt vbi iuſta adeſt cauſa trepidandi & cuſtodiendi iuramentum ſecus vbi nulla aut grauiſsima contrarium ſuadet, maxime petita à ſuperiori abſolutione quo in caſu non dicitur infringi iuramentum vt ſequenti dicemus quæſtio. cum igitur dolus ſaltim re ipſa interceſſerit in huiuſmodi renunciatione, & dolo inita inualida ſit ex dict. cap. quamuis, inde fit vt iuramento non obſtante reſcindi conuentio poſsit.

12 Tertia † fuit opinio diſtinguentium aut læſio enormis contingit in iam delatis hæreditatibus vel in deferendis nondum quæſitis, in priori caſu læſio enormis infringet renunciationem, in ſecundo minime: quoniam adhuc radicata iura non ſunt Pariſi. conſil. 26. num. 77. libr. 3. Rube. conſil. 12. Improbat & rectè conciliationem Dida. dict. §. num. 3. ad medium: quia & habito reſpectu ad futurum euentum poteſt læſio contingere quemadmodum in tranſactione; ſic in renunciatione, vt multis oſtendit idem Dida. dict. §. num. 6. verſic. Septima concluſio.

13 Quarta † fuit opinio quorundam qui ſic diſtinxerunt vel contingit læſio enormis, vel enormiſsima; enormis læſio in renunciatione non reſcindit ipſam, enormiſsima maxime. hanc viſus eſt amplexû fuiſſe Menochi. conſil. 335. numer. final. in extremis verbis libr. 4. Mencha. qui aliquos in hanc adducit ſententiam de ſucceſsio. creatio. libr. 2. §. 18. num. 125. & 128. ſed & hæc opinio à multis reijcitur cum ſufficiat quoad reciſionem renûciationis læſio nedum enormiſsima, ſed & enormis, dummodo ſit vltra dimidium iuſti, ſola hac inter enormem & enormiſsimam læſionem differentia coſtituta, quod in enormi requiritur abſolutio à iuramento, in enormiſsima minime iuxta ea quæ ſcripſit authoritate Corne. Iaſo. & aliorum Antoni. Gabri. dict. conclu. 1. num. 12. Et præterea dolus ex deceptione vltra dimidiam arguitur ſicque ex enormi læſione, ſicut ex enormiſsima quę vltra triplum vel quadruplum extenditur; reſoluit Andre. Gail. dict. obſerua. 147. num. 8.

14 Quinta eorum † eſt ſententia qui aliter diſtinxerunt, inter filiam ſcilicet maiorem annis 25. & inter minorem, vt in priori ſpecie non ſit locus reciſioni prætextu huiuſmodi læſionis, ſecus in minore Imol. & alij multi de quibus meminit idem Gabri. dict. conclu. 1. num. 14. latius probans hanc diſtinctionem Mencha. dict. §. 18. num. 124. cum multis ſequent. ſed & hæc diſtinctio
15 non ſuſtinetur, quoniam † plerique non paruæ exiſtimationis opinati ſunt nullam eſſe differentiam conſtituendam inter minorem & maiorem filiam renunciantes, quemadmodum authoritate Corne. Deci. & Anto. de Butri. ſcribit Anto. Gabri. d. conclu. 1. num. 13. quæ opinio ſine dubio procedit quando læſio afforet enormiſsima vt multis adductis reſoluit idem Dida. d. §. num. 4. in fine verſi. Tertia concluſio.

Sic vides lector optimè in quam varias à noſtris interpretibus itum fuerit opiniones: Et licet Dida. in hac quæſtione aliquas erudite concluſiones proponat in dict. §. Ego nonnullos caſus inſtituam qui ſolum ad inſtitutum tractatus noſtri pertinent, quo clarior & apertior vna cû omnibus traditionibus articulus tam intricatus reſoluatur.

16 Primus † caſus, vbi filia maior annis 25. renunciat & iurat iuxta diſpoſitionem d. ca.

quamuis pactum, hæreditati delatæ vel de-
ferendæ,nequit agete ad reciſionem conuē-
tionis neq. itidem abſolutionem à iuramē-
to petere & illius vinculo;vbi apparet læſio-
nem vltra dimidiam vel plus minime aſcen-
dere:hanc opinionem ſequti ſunt Deci.con-
ſil.181.Iacobi.in auth.ſacramenta puberum
ad finem C.ſi aduet.vendi.Caſſad.deciſio.1.
tit. de emptio.& vendi. quos citat & ſequi-
tur Dida.d.§.4.nu.4.in fine verſic. Secunda
concluſio ; hac citati intetpretes mouentur
17 † ratione quod vis iuramenti excludit bene-
ficium l. 2.C. de reſcin. vendi. & confirmat
contractum alioqnin improbatum de iure
ciuili ca.quamuis pactum:ſic Dida. & relati
ab eo,quibus addendi glo.Barto.Bal. Sali-
cet. Crem. Alexan. Cur.Socin. & alij quorū
communem dixit ſententiam Mencha. d. §.
28.num.126.127.vbi rationibus quibuſdam
comprobat,& eandem dixit communem re-
latis multis Anto. Gabr.conclu. 1. de emp-
tio.& vendi. limit.11. & in dict.concluſ. 1.
num.14.

18 Ex hoc primo † caſu alterius caſus decla-
ratio prodit immediate, quid vbi filia ma-
ior renunciaret hæreditati delatæ vel defe-
rendæ enormiſsimè, & ſupra modum læſa,
ſanè ex æquitate petita ſaltim abſolutione
reſcindere renunciationem poſſet,vel ad læ-
ſionis compenſationem. rationem reddunt
nunc citandi, quoniam non eſt veriſimile fi-
liam iurantem ſi ſciuiſſet in tam enormi læ-
19 ſione cōſenſum fore adhibituram, † & quia
dolus ſaltim reipſa in tam graui læſione cō-
tigiſſe præſumitur,quod ſuficit vt diſpoſitio
dict. cap. quamuis pactum non vindicet, ex
eo text.ſic cenſuerunt fere ex his omnes qui
in ſecunda opinione relati fuerūt. Et in ſpe-
cie Math.de Aflic. Caſſanat. Pariſi. Crauet.
Corne. Grat.Rip. Caſſad.qui ſæpius in Ro-
mana Rota ſic iudicatū ſcribit, quos refert
& ſequitur Dida.in d.§.4.num.5. idem libr.
varia.reſolutio. 2.cap.4.num. 5.eoſdem re-
cenſuit Mencha.in d.§.18.num.128. Gabri.
d.conclu.1.num.13. Alciat.Grego. Lop.Pi-
nel.Soci.Rolan.& alij pleriq. quorum com-
munem dixit ſententiam Gutier.in auth.ſa-
cramenta puberum num.92.C.ſi aduet.ven-
di.& relato ſolo Alciat. Caualcan.in repet.
primæ partis deciſio. ſuarum in verbis læſio
debet eſſe vltra duplum atq. ita etiam inter
duos caſus ſuperiores diſtingnit obiter ta-
men Menochi.dict.conſi.335.num.final.lib.
20 4.eandem † diſtinctionem inter enormem
& enormiſsimam læſionē nouiſsime ſequi-
tur relatis nōnullis ex his quos retulit Cal-
de.Perey.vir doctus tract.de reſtitu.in inte-
grum in verbo læſis num.1. in verſic. Maior
autem viginti quinq. annis Stor.Oddo.trac.
de reſtitu.in inte.part. 1.quæſt.14. num.49.
cum ſequent. & his non relatis nouiſsime
Theſau. deciſio.Pedemon.213.num.8.& 9.
qui alios citat,& iterum num.18. Menchaca
tract. de ſucceſsio. creatio. §.18. num.122.
cum ſequent. multis qui eadem vſus eſt diſ-
tinctione.

21 Quare perpenſis † his communibus veriſ-
que traditionibus minime adhærendum pu-
tauerim his quæ And.Gail. ſcripſit d.obſer-
uatio.147.num. 8.qui voluit tam in enormi
quam enormiſsima læſione filiæ maiori re-
nuncianti indiſtinctè ſubueniendum eſſe ; id
enim receptiſsimis contrariatur traditioni-
bus, cum in filia maiore vltra dimidiā læſio
vel parum plus, non reſcindat renunciatio-
nem,ſicut nec tranſactionem.

22 Neq. illius † obſtant rationes duæ.prima
quia inquit dolus præſumitur eo ipſo quod
filia fuit decepta vltra dimidiam l.omnes §.
lucius ff.quæ in frau. credito. cum alijs per
eundem citatis; nō enim procedit ratio vbi
adeſt iuramentum quod confirmat contra-
ctum alioquin de iure ciuili nullum, ex his
quæ ſupra. Neque etiam verum eſt quod ille
ſcribit non poſſe filiam huic renūciare læſio-
ni etiam ſi vellet,quoniam poteſt filia renū-
ciare læſioni enormi,quamquam enormiſsi-
mæ minime glo.in l.2.C.de reſcin.vendi. &
ex Barto.Deci. Dida.Pinel. Rolan. Alciat.
Socin. iunio. & alijs aſſerit communem Gu-
tier.in auth. ſacramenta puberum num. 88.
C.de reſcin.vendi.& latius num. 92.vbi ex-
preſſim relatis Decio. Alciat. Pinel. Socin.
Curti.iunio. Rolan.Didac. Grego.Lop.Af-
flic.Meno. Pariſi. Burg.de Paz.communem
23 iterum referens ſcripſit, diſtinguens † inter
læſionem enormē & enormiſsimam ; vt licet
filia quæ iurauit & renunciauerit ſe prætextu
læſionis non petituram reciſionem renuncia-
tionis, quāquam nequeat prætextu enormis
tantum petere, poteſt tamen ratione enor-
miſsimæ agere & contractū infringere,quia
omnem abſorbet conſenſum læſio enormiſ-
ſima.

24 Sed & deterius † loquitur idem Gail. d.
obſerua.dum ſcripſit nullam fore in enormi
vel enormiſsima læſione petendā abſolutio-
nem à iuramento vt inferius ſequent. dicam
25 quæſt.Ex ſuperioribus † etiam conſtat male
ſenſiſſe Mencha.d.§.num.129.dum aduerſus
ſuperiores cōmunes arbitratur filiā maiorē
renunciantem,deceptamq.enormiſsime ad-
hibito iuramento minime poſſe conuentio-
ni contrauenire, quinque vel ſex debilibus
motus rationibus, quibus vnica conſidera-
tione reſpondetur ex mente omnium quos
recenſuimus ; iuramentum ſcilicet non con-
firmare contractum cui dolus dedit cauſam,
ex

ex eo text. in d. ca.quamuis,atqui vbi adeſt lęſio enormiſsima non deficit dolus, conſequenter diſpoſitio d. cap. quamuis ceſſabit.

26 Tertius † caſus,cum filia maior renunciat hæreditati materne, recepta dote ex bonis maternis,licet enim in hac ſpecie adhibito iuramento renunciauerit,ex cauſa tamē grauiſſimæ læſionis contractum infringere poterit Natt.in d. cap. quamuis pactum limi. 7. Deci.& Corne.quos ſequitur Dida. in d. §. 4.num.7.verſi.Decima concluſio mouentur relati interpretes ratione,quod ſatis appareat in hoc caſu de enormiſsima lęſione, cū tex.in d.cap.quamuis pactum aperte diſponat in filia quæ dote accepta a patre illius renunciat hęreditati, ſecus intelligendum vbi dote accepta a matre renũciaret filia bonis
27 paternis: † Idem Dida.eodem §.paulo ante num.5.in extremis verbis,aliter ſcribit, dicens læſionem hęreditatis acquirēdæ facile arbitrio iudicantis deprehēdi poſſe qui ſtatum præſentem & dubium euentum facile conſiderabit hæc ille ibi: Verū vt huius quotidiani ſed male explicati caſus vera reſolutio detur , ante oculos habenda ſunt ea quæ ſcripſi ſupra quæſtio.87.in verſi. Quare pro
28 regula † conſtituendum,& in verſi. Secundo declaratur,&c.quibus in locis tradidi quod licet renunciatio per filiam facta cum iuramento de bonis paternis,maternis,& fraternis valeat , Quinimo vtile ſit hanc adijcere clauſulam quemadmodum authoritate Angel.Andr.de Alex. Bald. Affli.Deci.Caro. Ruin.Cæpha.Moran.Crauet. Meno.& aliorum affirmaui,tamen in d.verſi.Secundo declaratur,intellexi dum lęſio inde grauiſsima minime renuncianti filiæ contingeret;exempla adduxi in filia quæ dote contenta multis renunciauit hæreditatibus, quemadmodum ex Anchar.Pariſi.Corn. Crauet. & Cæphal. Socin.iuni.Deci.& alijs deduxi;quibus nunc addo in eiſdem terminis de filia renunciãte pluribus hæreditatibus dote modica reſpectu tot bonorū Andre.Gail.d.obſerua. 147. nu.12.& M.An.Euge.conſi.12. num.23.24. vbi Cæpha.Socin.& Deci.tantum citat.

29 Ratio † autē ea eſt quoniam & in acquirendis habito reſpectu ad ſtatum præſentem & ea quæ de futuro renunciantur ſic poteſt læſio contingere enormiſsima ſicut in renũciatione iam delatæ & acquiſitæ hæreditatis ſicuti dixi ex Dida.ſupra in tertia opinione, verſi.Tertia fuit opinio.

30 Ex quibus † conſtat quam periculoſa ſint quæ reſpondit Menochi.conſ.335.toto ipſo conſilio lib. 4. non potuiſſe in illo caſu reſcindi prætextu læſionis enormiſsimę renunciationem per filiam factam quæ cōgrua habito reſpectu ad legitimam (hæc enim dos congrua dicitur,vt ille ibi poſt antiquiores, Et Gail.d.obſeruatio.147.) accepta dote a patre renunciauit in contractu matrimonij bonis paternis, maternis, fraternis , auitis, abauitis,& proauitis,& omni & cuilibet alię hæreditati ſucceſsioni ipſi renuncianti quomodocunq. & qualitercunq. ſpectāti & pertinenti,vſq. in præſentem diem, & quæ ſibi in futurum ſpectare & pertinere poſſet ex quacunq. ratione,cauſa,vel occaſione ab inteſtato tantum &c. quoniam etſi verba prędicta & clauſulę in renũciatione inſertę, per Menochi. diligenter ponderatę exuberent, & illius traditiones procedere poſſent quãdo adeſſet aliqualis læſio,vel parum plus vltra dimidiam iuxta ſuperiorea traditiones,
31 tamen † tanta & tam magna hæreditatum renunciatio ex ſola dote quæ vſq. ad ſolam legitimam aſcendebat , negari nequit quin grauiſsimam in ſe lęſionem contineat,& cōſequenter dolum,cum præſupponat Meno. nihil amplius illi filię pro dote quam ſuam legitimam aſsignatā fuiſſe nihil autem pro bonis maternis nec alijs hæreditatibus quibus ipſa renunciabat quę omnia recepriſsimis verſis æquiſq. ſimul interpretum doctrinis contrariantur.

Neq. obſtat illa tam ampla renunciatio quam multis ornat & comprobat Menochi. quoniam vno reſpondetur verbo & vere; in tanta hæreditatū renunciatione adfuiſſe dolum,conſequenter veluti cōtractui inhærentem ipſam reſcindere, cum vt ſuperius dixi dolus ex propoſito , & re ipſa parificentur quoad annullandam renunciationē , vt ſcripſi in principio quęſtionis verſi. Alij in contrariam ad finem quibus addo Pet. de Anchar. Panor.Anto.Deci.Socin.Iaſſ.Rolan.Mexia. & alios quos citat,& ſequitur Calde.Perey. in dictis commentarijs de in inte. reſti. in verbo lęſis nu.1.verſi.dolus autem ex propo
32 ſito. Neq. † huic dolo nedum tacire ſed expreſſe renunciari non poteſt ad notata per Bar.& omnes in d.l.ſi quis cū aliter de verb. obliga.idem Bartol.in l.ſocietatem §. arbitrorū nu.15.ff.pro ſocio. & in noſtra ſpecie Gail.d.obſeruatio.147.nu.9. qui communē quinimo & id intellexerunt interpretes etiā adſtante iuramento,quanto magis vbi nullū adfuit vt in caſu Meno. cum receptiſsimum
33 † ſit ratione enormiſsimę lęſionis quamuis etſi iuratam renunciationem omnino irritari ſaltim perita abſolutione a iuramento, iuxta tradita & citata ſuperius in verſic.Alij in contrariam &c. quibus addendi Panorm. Anto. Aguſti. Bero. Cœpol.Rub. Deci Affli. Rip. Caſſa. Mexi. & alij quorum cōmunem dixit idem Cald.Perey. in d.verbo læſis nu.
34 1.verſi.Dolus † autē ad medium. vbi ſubdic

id

id nedum vindicare in minore iurante & re-
nunciante iuxta diſpoſitionem d. ca. quãuis
pactum, ſed & in maiore renunciante bonis
paternis dote accepta à matre, eo enim ipſo
lęſio grauiſsima arguitur ex dictis ſupra ver-
ſic. Tertius caſus, & confirmat authoritate
Natt. Deci. Corn. & Dida. idem Cald. quem
non præuideram in d. verbo læſis num. 1. in
verſi. Dolus autẽ, in extremis verbis: Vnde
ſi ex hoc ſolo arguitur grauiſsima lęſio quia
nulla a patre dote accepta illius renunciatũ
hæreditati fuit, quanto magis tot & tantis.

35 Accedat † ſuperioribus quod etſi iuratũ
fuiſſet omnia & ſingula vera eſſe neq. in ali-
quo contrauenire, imo quod fortius eſt om-
ni legum auxilio & fauori, ſaltim in minore,
reſcinderetur renunciatio, Rolan. citatis ali-
quibus conſi. 7. num. 52. lib. 3. Corn. Deci. &
Socin. relati ab eodem Cald. Perey. vbi ſup.
nu. 1. ad finem verſi. Sed cõtrariũ vbi ſubdit
in minore non requiri abſolutionem a iura-
mento, de quo in ſequenti quæſtione.

Sed & ſuperiora confirmat inſignis tradi-
tio Alciat. in cap. cum contingat nu. 87. 88.
36 de iur. iuran. vbi poſt Panor. docuit, † quod
etſi cum iuramẽto renunrierut enormiſsimę
lęſioni, vbi adeſſet, impetrata tamen abſolu-
tione poſſet cõtractus infringi, eadem enim
facilitate qua contraxit, eadem præſumendũ
ea verba appoſuiſſe l. dolum §. diuerſum ff.
de Nouatio. quinimo fortius idẽ eſſe voluit
Alciat. in maiore, ſequitur Gutier. in auth.
ſacramenta puberum nu. 98. C. ſi aduer. ven-
di. Burg. de Paz. qui alios recenſet conſi. 28.
nu. 18. Crauet. conſi. 192. nu. 10. Quare ſi iu-
ramentum non excludit enormiſsimam lę-
ſionem, neq. itidem renunciatio expreſſa lę-
ſionis enormiſsimę, multo minus aliæ quęuis
clauſulæ generales quamuis exuberantes.

37 Vnde licet † in terminis l. 2. C. de reſcin.
vendi. prodeſſe poſsit clauſula renunciatio-
nis læſionis vltra dimidiam iuxta communẽ
glo. & aliorum traditionem in d. l. 2. vbi Bar
tol. nu. 11. & dixere communem Pinel. in d.
l. 2. 3. par. cap. 1. num. 9. Alciat. qui & com-
munem in d. ca. cum contingat nu. 82. com-
munem itidem multis citatis Rolan. conſi.
59. nu. 22. lib. 1. receptiſsimam Socin. iuni.
conſi. 79. nu. 19. lib. 2. cõmunẽ Crauet. conſi.
114. nu. 9. id tamen intelligendum de enor-
38 mi læſione, non de enormiſsima, † hęc enim
excepta ſemper cenſetur, ſic authoritate Al-
ciat. Dida. Grego. Lop. Pinel. Socin. Deci.
Curti. iuni. Rolan. Math. de Afflic. Burg. de
Paz. & aliorum ſcripſit Gutier. in d. auth. ſa-
cramenta puberum nu. 92. & iterum nu. 98.
in fine. Concinit ſuperioribus quod multorũ
opinione ſcripſit Dida. lib. reſol. 2. ca. 4. nu.
39 5. parum † prodeſſe renunciationes quãuis
ampliſsima forma, & multis clauſulis con-
ceptas quãdo adeſt enormiſsima lęſio, quem
ſequitur Cald. Perey. vbi ſupra nu. 1. ad finẽ
verſi. Et generaliter. Quinimo etſi adiecta fo
ret clauſula, Etſi quid plus fuerit illud donat
&c. adhuc recurrendum eſſet ad coniecturas
an voluerit renuncians vere donare vt ex
Alciat. & alijs deducit Gutier. in d. auth. ſa-
cramenta puberum nu. 100. cum ſequent. Et
hucvſq. de maiore diximus renũciante, nunc
de minore dicemus.

40 Quartus † caſus eſt, cum maior filia renũ-
cians læſa fuit enormiter tãtum, quo in caſu
vt ſuperius diximus non admittitur ad reci-
ſionem renunciationis, verum ſi vellit reme-
dio reſtitutionis in integrum agere ex gene-
rali illa clauſula qua ſubuenitur maioribus, ſi
mihi iuſta cauſa eſſe videbitur, de qua loqui-
tur tex. in l. 1. in fine ff. ex quib. cau. maio. nõ
poterit etiam reciſionem contractus inten-
tare quoniam licitum eſt maioribus de iure
ciuili ſe inuicem decipere infra dimidiam
iuſti pretij; abinde ſupra locum habet reme
dium ordinariũ l. 2. C. de reſcin. vendi. nullo
ergo in caſu licebit renũciationẽ reſcindere
prætextu huiuſmodi clauſulę. hanc ſcribit
communem ſententiam Sfor. Odd. tract. de
in inte. reſtitu. 1. par. quæſt. 14. arti. 6. nu. 50.
verſi. Contrariam tamen. Cæterũ idẽ Odd.
ibidem verſi. Ego puto aduertendum, ſic di-
ſtinguit aut inquit lęſio eſt vltra dimidiam,
& dubitatur an propter remedium ordina-
rium d. l. 2. C. de reſcin. vẽdi. ceſſet remediũ
extraordinarium ex clauſula ſupradicta, &
41 putat nõ ceſſare ea ductus ratione † quia vbi
remediũ extraordinariũ eſt pinguius & per-
fectius ordinario vbi ſimul concurrunt non
ceſſat extraordinarium. Bartol. Bald. Angel.
Cuma. & Alberi. in l. in prouinciali de noui
42 oper. nunci. † atqui plenius eſt remediũ ex-
traordinarium ex d. clauſula quam remediũ
d. l. 2. teſtãtibus Panor. in ca. cũ dilectũ nu. 5.
ext. de emp. & vendi. Crem. in d. l. 2. nu. 55.
C. de reſcin. vendi. cõſequenter dabitur reſ-
titutio ad libitum & volũtatem læſi vltra di-
midiam ſi ipſi magis expediat.

Aut vero (ſubdit Odd.) lęſio eſt infra di-
midiam, & nõ dabitur reſtitutio maioribus,
quoniam ſi non datur reſtitutio minoribus
niſi fuerint enormiter læſi, iuxta opinionem
multorum quam is communẽ ibi dixit, mul-
to minus dabitur maioribus: ſubiungit limi-
tandam eſſe traditionem ſuam niſi cõcurre-
ret aliqua iuſta cauſa æquitatis concedendi
reſtitutionẽ, puta ſi lęſa fuiſſet mulier enor-
miter in contractu, ruſticus, vel miles, in qui-
bus fragilitas conſilij magis pręſumitur quã
in alijs hominibus. citat Mauri. tract. de re-
ſti. in inte. ca. 375. & ca. 398.

Hæc

43 Hæc Sfor. † Oddo opinio & diſtinctio
admitti poteſt vbi iuramentum non fuiſſet
in renunciatione adiectum prout vere in hac
ſpecie loquitur;quoniã in roto articulo nul-
lam de iuramento mentionem facit; adſtã-
te iuramento recipi non poſſet, cum ex re-
ceptiſsima ſententia ſcripſerim ſupra inver-
ſic.Primus caſus, nullo modo filiam maiorẽ
reſcindere renunciationem poſſe niſi læſio-
nem.docuerit vltra dimidiã & plus,eo quod
iuramentum tollat remedium dict.l.2.vnde
cautæ in ſuo tantum caſu obſeruari Oddo
opinio poterit.
44 Quando † autem læſio dicatur enormis
vel enormiſsima, non ſatis inter noſtros cõ-
uenit; in varias enim & pænitus diuerſas
ſententias abierunt. Exiſtimarunt enim qui-
dam læſionem enormem dici cum ſepara-
tim conſiderata ex ſe ipſa non ad aliud facta
comparatione læſio apparet: Alij duorum
exceſſum læſionem enormem eſſe dixerunt
veluti ſi res valens viginti vendatur decem
& ſeptem:quidam lęſionem enormẽ In ſex-
ta parte conſiderant:Alij reſpectu prętij o-
pinantur læſionem eſſe cum ad tertiam par-
tem deſcendit:Multi eam quæ dimidiã iuſti
pretij excedit: Nonnulli quæ ſolam dimi-
diam pertingit.Plerique læſionem eam exi-
ſtimarunt ſufficere quæ vltra decimam par-
tem aſcendit quas opiniones ſeriatim cum
ſuis authoribus recenſet & improbat Sfor.
Odd.tract.de reſt.in inte.1.par. quæſt.4.ar-
tic.13.a num. 1. Et ex ſuperioribus quatuor
non relato Odd.memorat Cald.Perey.in d.
verbo læſis,num.1.verſi. Lęſio autem enor-
45 mis:cõmuni † tamen & receptiori interpre-
tum calculo,obtinuit prudentiſsimi iudicis
arbitrio id relinquendum eſſe. Sic primum
Azoniſ.Alberi.Bal.Cyni Salice.Iaco.de A-
retin.Rip.Iaſſo.Panor.Bero.Dida.Rodoan.
Alexan.Deci.Socin. Pariſi. Meno.& multo-
rum authoritate reſoluit idem Odd.dict.ar-
tic.13.num.121. Eandem ſententiam rela-
tis Anto.de Burg.Hippol. de Marſil.Socin.
iunio. Deci.Corne. Dida.Anto. Gabri.Ro-
lan.Graſſ.& Burſat. ſequitur receptiſsimam
dicens idem Cald. Perey. in loco proxime
relato num.1. verſic. Sed verior in hac ſen-
46 tentia obtinuit. Caute † autem & pruden-
ter iudices in terminanda huiuſmodi lęſio-
ne procedent, conſiderata qualitate perſo-
narum,& rei in qua lęſio dicitur facta, cum
magna & in re modica læſio dici poſsit in
paupere, quæ in perſona diuitis nullius fo-
ret conſiderationis vt rectè animaduertit
Odd.dict.loco num.123. qui & alia ibidem
in hac materia non contemnenda ſcribit.

SVMMARIVM.

1 *Filia minor annis 25. in contractu matrimonij renuncians quomodo reſtituatur.*

2 *Filia renuncians ſimpliciter cum iuramento, non cenſetur renunciare beneficio l. 2. C. de reſcinden. vendi.*

3 *Filia minor renuncians ratione iuramenti efficitur maior.*

4 *Renunciatio generalis non impedit remedium ſpeciale per legem conceſſum.*

5 *Renunciare iuri quod quis ignorat non præſumitur.*

6 *Filiæ minori leſæ in ſua renunciatione concedenda eſt abſolutio à iuramento.*

7 *Filia renuncians hæreditati delatæ cum iuramento, ſi læſa fuit vltra dimidiam agere ad reciſionem contractus poteſt, non obſtante iuramento.*

8 *Filia minor renuncians ſi læſa fuerit vltra dimidiam abſoluenda eſt à iuramento, & hæc ſola cauſa ſufficit.*

9 *Ignorantia & ſimplicitas in minoribus, mulieribus, & ruſticis præſumitur non obſtante iuramento.*

10 *Mulieres qua facilitate inducuntur ad contrahendum eadem ad renunciandum & iurandum.*

11 *Filia minor renuncians cum iuramento enormiſsime læſa, etiam nulla petita abſolutione à iuramento reſcindere abſolutionem poteſt.*

12 *Dolus ex propoſito præſumitur interuenire, vbi adeſt læſio enormiſsima.*

13 *Dolus præſumitur facile cum qualitate minoris ætatis, & vbi læſio maxima eſt.*

14 *Iuramentum non impedit reciſionem contractus vbi læſio enormiſsima datur.*

15 *Filia minor renuncians hæreditati paternæ cũ iuramento vltra dimidiam læſa habito reſpectu ad ſtatum præſentem, ad reciſionem agere poteſt.*

16 *Filia renuncians hæreditati paternæ quæ habito reſpectu ad bona à patre poſſeſſa, congruam dotem recepit renunciationem reſcindere non poteſt.*

17 *Filia minor cum iuramento renuncians hæreditati paternæ vicibus geminatis, etſi læſa fuerit renunciationem reſcindere non poteſt.*

18 *Opinio communis verior.*

19 *Lex loquens de aliquo actu non comprehendit actum geminatum.*

20 *Mulier ratione duplicatæ intereeſsionis non excluditur à remedio Velleiani S.C.*

21 *Filia minor renuncians cum iuramento adiecta clauſula quod promittit non contrauenire ratione minoris ætatis, nec læſionis vltra dimidiam, nec alia quauis ratione, reſcindere renunciationem non poteſt.*

Opinio

22 *Opinio communis qualiter intelligenda.*

23 *Abſolutio à iuramento nulla requiritur in filia minore enormiſsimæ læſa.*

24 *Filia minor renuncians adiecta clauſula, quod renunciat omni iuri, & legum auxilio, adſtante enormiſſima læſione audienda.*

25 *Reſtitutio in integrum concedenda minoribus aduerſus repudiationem vel amiſſionem hæreditatis.*

26 *Filia minor renuncians cum iuramēto licet ſe maiorem dixerit non obſtante iuramento reſtitui poteſt.*

27 *Renunciatio data enormiſsima læſione etſi iurata, vel conſanguineorum autboritate roborata, aut iudicis decreto, infringi poteſt.*

28 *Filia minor renuncians cum iuramēto in omnibus illis caſibus, in quibus maiori ſubuenitur, reſtitui poteſt.*

29 *Didaci traditio.*

30 *Didaci traditio ſuſpecta.*

31 *Didaci diſtinctio recipitur.*

QVÆSTIO. LXXXXVII.

FILIA ANNIS MINOR RENVNcians in capitulis matrimonialibus ſimul cum iuramento, quemadmodum reſtituatur, & in quibus caſibus.

1 COnſequens † eſt diſerere de filia
minore annis vigintiquinq. renunciante
in cōtractu matrimonij, quādo in ſuperiore
quæſtione de maiore actum eſt: vt autē
familiariter articulus hic tractetur quoſdam
caſus ſicut in maiore ſcripſi diſtinguendos
eſſe putauerim.

2 Primus eſt cū filia † contrahit, & iuramēto
adiecto ſimpliciter renunciat, cenſetur enim
renunciare beneficio ætatis tantum, non autem
diſpoſitioni l. 2. C. de reſcin. vendi. ſi vltra
dimidiam fuerit decepta. ſic docuit glo.
in d. l. 2. vbi poſt eam omnes glo. in cap. penul.
ex. de emptio. & venditio. & dixit communem
opinionem poſt Socin. & Crauet. ab
eo relatos Dida. in d. cap. quamuis pactum
3. par. §. 4. nu. 6. de pact. in 6. Rationem red-
3 diderunt † interpretes, quod filia minor ratione
iuramenti efficitur de minore maior,
quod vero attinet ad remedium d. l. 2. vbi
4 decepta ſit non excluditur, nam † generalis
renunciatio nō impedit remedium ſpeciale
per legem conceſſum l. ſed etſi quis §. quæſitum
ff. ſi quis cautio.

5 Neq. † videtur quiſquam iuri renunciare
quod ignorauit ſi ſibi competit, poſtquam
de eo actum nō fuit l. mater decedens ff. de
inoſſi. teſtam. l. aquiliana C. de tranſ. l. qui cū
tutoribus eo. illo titul. Eandem ſententiam
præter ſuperius relatos tenuerunt Bartol. in
d. l. 2. nu. 10. Alberi. num. 9. Cyn. quæſt. 6. Salicet.
nu. 22. Caſtren. poſt Alberi. in auth. ſacramenta
puberum nu. 10. C. ſi aduer. vendi.
vbi Iacobi. nu. 43. Iaſſ. nu. 55. Gutier. nu. 86.
Grego. Lop. in l. 6. titu. 10. par. 6. verbo *por
razon de menor edad.* refert cōmunem alijs
relatis Anto. Gom. in lib. 2. reſolutio. cap. de
reſti. mino. nu. 20. alios plures, dicens etiam
communem, recenſet Anto. de Padill. in d. l.
2. de reſcin. vendi. nu. 33. poſt Pincl. in eadē
lege 3. par. cap. 1. nu. 9. Et præter nunc relatos
Deci. Crauet. Alex. Salice. Corne. Socin.
Curt. iuni. Rub. & Rip. quos ſequitur, & memorat
Cald. Perey. in commenta. de in inte.
reſtitu. in verbô læſis nu. 1. verſi. Minor autē
6 contractum iuratum: Quare † in hac ſpecie
concedēda erit abſolutio a iuramēto, quemadmodum
omnes ſuperius citati fatentur, &
in ſpecie Dida. d. §. 4. n. 6. in fine: qui adiecit
quod vbi minor iurauit ſe non contrauenturum
pacto vel renunciationi ratione minoris
ætatis, apertiſsimū tunc eſt minime eum
renunciaſſe beneficio d. l. 2. obidq. abſolutionem
à iuramento neceſſariam non eſſe,
vt is aduerſus renunciationem vel pactum
agere poſsit, aut ad iuſti pretij compenſationem.

7 Secundus † caſus eſt, cum filia minor renunciat
hæreditati iam delatæ adhibito iuramento,
& reperitur læſa vltra dimidiam
iuſti pretij, poterit ſanè non obſtante iuramento
ad reciſionē agere contractus, quamquam
non poſsit contrauenire ratione minoris
ætatis propter iuramentum vt ſuperius
dicebam: Atq. hęc eſt differentia inter maiorem
& minorem renunciantē, vt maior prętextu
enormis læſionis nequeat abſolui à iuramento,
dixi quæſtione pręcedenti. Minor
8 vero abſoluēda erit; † Et ſola vltra dimidiā
iuſti pretij læſio erit cauſa ſufficiens relaxādi
iuramētum: Rectè itaq. ſcripſit Bal. in Rub.
de re. permu. relatus à Dida. in d. §. 4. nu. 6.
9 ad medium, † in minoribus mulieribus &
ruſticis non obſtante iuramento præſumi ignorantiam,
& ſimplicitatem, idcirco iudices
æquos relaxare debere iuramēta huiuſmodi
perſonis propter ſexus fragilitatem, & minorum,
& ruſticorum facilitatem idem Bal.
in ca. 1. §. itē ſacramēta de pa. iuram. firma.
Iaſſ. in l. generaliter 3. notabi. de verbo. obli-
10 ga. nam † qua facilitate inducuntur ad contrahendum,
eadem ad renunciandum & iurandum
l. doli verſ. Diuerſum ff. de do. exceptio.
qua in re addit Dida. iudices oportere
eſſe vigilantiſsimos. id ipſum ſcripſit Dida.
d. §. nu. 6. verſi. Sexta ex premiſsis. Anto.
Gom. lib. 2. reſol. ca. de reſtitu. mino. nu. 20.
Gutier.

Gutier.in d.auth.ſacramenta puberũ nu.87.
C.ſi aduer.vendi.Iaſſ.conſi.160.nu.4.lib. 2.
Deci.qui communem conſi.180.nu.5.conſi.
181.nu.3.Rolan.a Vall.conſ.7.nu.50.lib.3.
vbi adijecit bonos præſides facere iuraměta
minorum,& violẽtas extortiones caſſari per
capturam perſonę.

11 Tertius † caſus cum filia minor renunciauit & iurauit,fuit autem nedum enormiter,
ſed & enormiſsime læſa, hac in ſpecie nulla
requiritur abſolutio à iuramento vt reſcindere renũciationem poſsit,quòniam vt animaduerti præcedenti quæſtione vbi adeſt lę-
12 ſio † enormiſsima præſumitur eo ipſo dolus
ex propoſito,ex l. lucius §. omnes ff. quæ in
frau. credito. cum alijs à me ibi adductis.
Vnde cum adſit dolus iuramentum minorẽ
13 afficere non poterit, † cum ex qualitate minoris ætatis pręſumatur fraus vbi læſio maxi
ma eſt l.ſi ſuperſtite in verbis, ſi læſa es immodice,C.de dolo.Crauet.conſi.99.nu.20.
lib.1.Socin.iuni.conſi.47.num.39.lib.3.vbi
cõmunem dixit alios multos refert Rolan.
conſi.7.nu.43.lib.3.Cæphal. conſi. 142. nu.
30.lib.1.idem Socin. iuni. conſi. 48.nu.25.
lib.1.Neq. enim vbi adeſt læſio enormiſsima.Et his addendi Mencha. Menoch. Gail.
Graſſ.& alij innumeri quos recenſui in quæſtione antecedenti in verſi.Primus caſus eos
non repeto. Rationem aliam reddiderunt
14 interpretes omnes † quoniam iuramentum
non impedit reciſionem contractus, in quo
adeſt læſio enormiſsima propter dolum, ob
idque renunciatio iurata non valet cap. cum
contingat de iur.iuran.Anto.Panor. Cœpol.
Aguſ.Bero.Deci.Rube.Math.de Affli.Rip.
Caſſ. Mexi. Dida. Deci.Corne.Natt.& alij
multi quos refert & ſequitur Cald.Perey. in
citatis commen.de in inte. reſti. verbo læſis
nu.1.verſi.Dolus autẽ ex propoſito; vbi ſubiungit quod filia minor ex renũciatione hæreditatis ſibi debitę, eo ipſo præſumitur decepta, & lęſa,quod ille authoritate Bart.cõprobat,& modo dicam.

15 Quartus † caſus,cum filia minor renũciat
hæreditati paternæ præſtito iuramẽto & læſa fuit vltra dimidiam habita cõſideratione
ad pręſentem ſtatũ, bona ſcilicet,quæ pater
tempore renunciationis habebat,& attento
dubio euentu futuræ hęreditatis, quoad incrementum bonorum, vel ipſorum diminutionem,poterit ſanè filia non obſtante iuramento ad reciſionẽ agere ex his, quæ ſupra,
& quæ communi omnium fere ſentẽtia probantur in d.l.2.C.de reſcin.vendi.dum affirmant,& illius legis beneficio locum eſſe, in
tranſactione licet dubius ſit litis euentus; ſic
ex Bartol.Anto.de Burg.Deci. Alex. Caro.
Ruin.Seueri.Catellia.& alijs deducit Dida.
in d.§.4.num.6.verſi.Septima concluſio.vbi
in fine addidit id maxime admittendum fore petita prius abſolutione à iuramento: idẽ
cenſit Cald.Percy.poſt Bal.Fedri. de Senis
Bartol.Iaſſo.Deci.& Rolan.in d.verbo lęſis
num.1.verſi. *Præſumitur enim dolus contra minorem,&c.*

16 Limitat † autem ibi Dida. poſt Carol.
Molin. & Boeri. ab eo citatos caſum hunc
quando,& quoties filia reſpectu hæreditatis
paternæ renunciata recepiſſet congruam dotem,quę dicitur habito reſpectu ad legitimã
competentem in bonis eo tunc poſſeſsis per
illius patrem,vt ex communi multis relatis
reſolui q. 82. non repeto id ipſum repetit
Dida.eod.§.n.7.verſ.Duodecima cõcluſio.

17 Quintus † caſus, cum filia minor cum iuramento renunciat hęreditati paternæ delatę vel deferendę vicibus geminatis, cenſent
etenim multi in hoc caſu filiam minorẽ minime ad reſcindendam renunciationẽ agere
poſſe,etiã prætextu grauiſsimæ læſionis,cui
per actum geminatum videtur renũciatum.
argu.tex.in auth.ſiue à me C. ad Velleia.l.ſi
mulier in 2.cod.illo titul.l.balliſta ad Trebellia.Deci.cõſi.181.Dida.d.§.4.nu.6.verſ.
Octaua concluſio.Alciat.in d.ca. cum cõtingat num.89.de iur.iuran.Pau.de Caſ. Panor.
Deci.Dida.Rub.quos refert Cald.Perey.vbi
ſupra in verſi.Id tamen reſtringendum eſt:&
iterum paulo inferius,in verſic. Et generaliter læſio non conſideratur, vbi ſuperaddit
Iaſſ.Anto.de Burg. Rip. Pariſi. Rub. Socin.
Curti.iuni.Cremen.Cagno.& alios quoſdã.

18 Verum † hæc opinio vera non eſt,& communibus refragatur traditionibus,qua enim
facilitate minor ſemel renũciauit, & bis,ter
& quater,d.l.doli verſi. Diuerſum ff. de doli
exceptio.Vnde hac & alijs multis rationib9
contrariam opinionem veriorem,& receptiorem eſſe docuerunt,Socin.conſi.85.nu.6.
lib.2.Corne.Deci.Cranet.& Mexia.quos refert & ſequitur dicens,cõmunem Cald. Perey.in d.verbo læſis num. 1. verſi. Sed & in
hoc contraria ſententia: Et hanc ipſam amplectitur Gutier.in auth.ſacramenta puberũ
nu.99.C.ſi aduerſus vendi.& eandem defendit alijs relatis Burg.de Paz.conſ.28.nu.22.

19 Huc † pertinet quod licet geminatio enixam magis,& deliberatam mentem cõtrahentis demonſtret,ex iuribus ſuperius citatis,& propterea lex loquens de aliquo actu,
non cõprehendat actus geminatos iuxta traditionem Roma.in l.ſi vero §.de viro fallen.
20 31.ff.ſolut. matrimo. † non tamen efficere
poteſt vt mulier ratione binę interceſsionis
pro marito ſuo iuuari Velleiano nõ poſsit,
ſic authoritate Angel.reſoluit Theſau.deciſio.Pedemon.213.num.6.

Sextus

21 Sextus caſus, † cum filia minor renunciat
& iurat non cōtrauenire ratione minoris ęta
tis,nec læſionis vltra dimidiam , nec quauis
alia occaſione, eo in caſu abſolutio denega-
bitur & valebit renunciatio non obſtante le-
ſione vltra dimidiā,ſic in terminis d.l. 2.C.
de reſcin.vendi.ſenſit gl.ibi Barto.nu.11.&
poſt eū alij ibi Deci.conſ.403.nu. 22.Dida.
d.§.4.nu.6.dixit multis citatis communem
Pinell.in d.l.2.3.par. cap.1.nu.9. Alciat.in
d.ca.cum contingat n.182.fusè Rolan.conſ.
59.nu.22.lib.1.qui communem,eandem aſ-
ſerit receptiſsimam Socin.iuni.conſ.79.nu.
19.lib.2.Crauet.conſ.114.nu.9.Canoniſ. in
d.ca.cum cauſam de emptio. & vendi. Alex.
conſ.127.nu.2.lib.2. Corne.& Ayino.quos
ſequitur Cald. Perey. in d.verbo læſis nu.1.
verſi. Limitanda eſt etiam pręcedens reſo-
lutio. Gutier.in d.auth. ſacramenta puberū
num.88.& in muliere intercedente pro viro
decidit Theſau. dict. deciſ. 213.num. 8. ad
medium.
22 Eget autem ſumma † declaratione hic ca-
ſus ne ſuperiores traditiones quemquā fal-
lant, proinde intelligendos interpretes opi-
nor,data enormi læſione,ſecus vbi adforet e-
normiſsima, quoniā in ea pręſumitur dolus
re ipſa, conſequenter renunciatio etſi iurata
dicta clauſula fulcita,operari aliquid nō po-
teſt d.ca. quamuis pactum dixi multis cita-
23 tis quæſt.antecedenti:Præterea † ſi iuramē-
tum data enormiſsima læſione nihil opera-
tur,quanto minus clauſula prædicta, quoniā
læſio enormiſsima tollit omnem cōſenſum,
atque ideo data enormiſsima lęſione in con-
tractu minorum nulla requiritur abſolutio à
iuramento ex receptiori ſententia hæc ſolū
inter minorem & maiorem data differentia
quod maior indiget abſolutione,minor mi-
nime vt in numeris citatis dixi communem
quæſtio.præcedenti verſi. Primus caſus,& in
verſic.Sequenti : efficiet igitur enormiſsima
læſio vt non obſtante iuramento , nec etiam
clauſula prædicta poſsit minor filia renun-
cians contractum reſcindere ; & ita viſus eſt
ſenſiſſe Theſau. loquens in muliere interce-
dente pro marito dict. deciſ.213. nu.8.& 9.
apertè in terminis noſtris Cagnol.in d. l.2.
nu.139. C.de reſcin. vendi. Neuizan. & Al-
ban.quos citat & ſequitur Meno.conſ. 1.nu.
24 362.li.1. Quinimo † ſi minor iuraſſet renū-
ciationem,& ſimul etiam renunciaſſet omni
iuris & legum auxilio audiendus eſſet Ro-
lan.qui alios conſ.7.nu. 52.li.3.Corn.Pariſi.
& alij quos refert Cald. Perey. in d. verbo
læſis nu.1.verſi. Sic etiam & in verſi.Sequen-
25 ti. † Deniq. generale eſt vt minoribus ſub-
ueniatur in integrum reſtitutione aduerſus
repudiationem vel omiſsionem hæreditatis
l. 3. §. ſed quod minori ff.de Mino. vt mul-
tis traditis regulis & exemplis proſequitur
Odd.tract.de in inte.reſti.part.2. quæſt.85.
art.1.cum tribus vel quatuor ſequent.
26 Procedit † & hic caſus quando filia minor
ſe maiorem dixiſſet adhibito iuramento in
renunciatione hæreditatis paternę vel ma-
ternæ,eo enim iuramento non obſtante reſ-
titui poterit, ſic ſingulariter reſpondit Caſ-
tren.conſil.455.nu.5.& 6.ea motus ratione,
quod pręſumendum ſit patrem dolo filiam
ſuam induxiſſe ad ita iurandum , qui melius
filiæ ſuæ ætatem agnouiſſe credatur quam
eademmet filia , quod certè dictum inſigne
& celebre eſt,& maxime notandum;illud ſe-
quitur Stod. Odd. tract. de reſti. in inte. 1.
par.quæſt.24.arti.5.num.45.
27 Superioribus † in tuitioné accedat quod
data enormiſsima læſione infringitur renun-
ciatio etſi ea iurata fuiſſet,vel cōſanguineo-
rum authoritate celebrata aut etiam iudicis
decreto roborata,vt hæc & alia authoritate
multorum confirmat Anto. Gabri. in com-
mu.rub.de iur.doti.conclu.1.num.12.vſque
ad 18.quę non repeto.
28 Septimus caſus † nunc proponitur idem-
que generalis,vt in quibus caſibus maiorem
reſtitui poſſe diximus quæſ. antecedenti, in
eiſdem maiori ratione minori ſubuenietur:
vnde ſi ſimul multis hæreditatibus modica
accepta dote minor renunciauerit reſtituen-
da erit,vt non obſtante iuramento infringe-
re renunciationem poſsit dixi in dicta quęſ-
tione verſi. Tertius caſus,& in verſi.Sequen.
29 Octauus † caſus,adſtāte enormiſsima læ-
ſione quo in caſu contractus, & renunciatio
reſcindi poſſunt,ita intelligendum , niſi vel-
lit in cuius fauoré renunciatio facta eſt,præ-
tium iuſtum vel iuſtam æſtimationem ſup-
plere reſoluit Dida.d.§.4.nu.7.verſi. Vnde-
30 cima concluſio : id autem † non ſatis cautè
à Dida.ſcriptum putauerim,nam etſi confe-
rant ea,quę in d.l.2. interpretes omnes tra-
diderunt,non tamen ſatis adiungi quæſtioni
propoſitæ poſſunt; cum contractus vel renū-
ciatio, enormiſsimam continet læſioné,quo
caſu cōtractus in totum reſoluitur vt nec ab-
ſolutio à iuramento neceſſaria ſit ex ſupe-
31 rius adductis:propterea idem † Dida. libr.
reſo.2.cap.3.nu.9.docuit aliter diſtinguens
inter reſtitutionem in integrum intentatam
à minore propter ſuam læſionem , & inter
læſionem vltra dimidiam iuſti prætij , vt in
priori caſu emptor pręciſe teneatur ad rei
reſtitutionem,in altero vero minimè; ratio-
nem reddens diuerſitatis ibidem,& ſequun-
tur Crem.Paleot.Pinel.& Menoch.quos re-
fert Canalca.tract. de tuto. & curato. num.
144.poſt principium.

S V M-

SVMMARIVM.

1 *Filiæ renunciatio vi inducta ad renunciandū, renunciationem infringere poteſt.*
2 *Vis omni iure exoſa.*
3 *Vis ſuplex.*
4 *Vis præciſa conſenſum impedit.*
5 *Vis cauſatiua mixtam habet voluntatem.*
6 *Voluntas coacta voluntas eſt.*
7 *Renunciatio filiæ cum iuramento vi, vel metu incuſſo, nulla.*
8 *Iuramentum metu præſtitum obligat, donec petatur abſolutio.*
9 *Iuramentum metu præſtitum accedens contractui à iure ciuili reprobato, nullum.*
10 *Metus reuerentialis patris vel mariti abſque aliqua vi vel metu, infringere filiæ renunciationem non poteſt.*
11 *Metus reuerentialis probandus.*
12 *Metus reuerentialis non præſumitur ex ſola patris, aut mariti præſentia.*
13 *Metus aperte probandus ab eo qui eū allegat.*
14 *Metus reuerentialis ſimul cum enormiſſima læſione concurrens, renunciationem filiæ infringere poteſt.*
15 *Renūciatio doloſa per filiam infringi poteſt.*
16 *Abſolutio à iuramento in contractu doloſo iurato non requiritur.*
17 *Dolus re ipſa contingens in renunciatione filiæ iurata data enormiſſima læſione contractum infringit.*
18 *Dolus re ipſa & dolus ex propoſito data enormiſſima læſione, pari paſſu ambulant, & filiæ renunciatio nihil nocet.*
19 *Dolus contrahentis abſque culpa minoris ſufficit ad infringendam renunciationem.*
20 *Minor qui dolo aduerſarij ſe maiorem dixit & iurauit, an reſtituendus.*
21 *Abſolutio à iuramento an ſit neceſſaria vbi minor ſe maiorem iurauit cum non eſſet.*

QVÆSTIO. LXXXXVIII.

RENVNCIATIO PER FILIAM facta in matrimonij contractu vi, dolo, aut metu paterno, quemadmodum infringi non obſtante poſſit iuramento.

IN ſæpius à nobis citato capite quamuis pactum. de pact. in 6. Roma. Pontifex etſi valere renūciationem hæreditaris paternæ voluerit adiecto iuramento duos tamē illic caſus excepit, primus cum vi renūciario facta eſt, ſecundus cum dolo impellente, de vtroq. nunc agendū eſt breuiſsimè ramen.

1 Circa primum † vi inducta filia ad renunciandum proculdubio renunciarionem reſcindere poteſt d. ca. in verbis, ſi ramen iura-
2 menrum non vi: abhorrent † enim iura vim
atq. ideo actus infringunt violentos l. 1. & tit. ff. ne vis fiat ei. ca. cum locum ca. veniens in 2. ex. de ſponſa. cap. ſignificauit de eo qui duxi. in matrimo. quam pol. per adulte. qui tex. inſignis eſt & notandus quo probatur eū qui per vim matrimonium cum prima contrahere coactus fuit, ſi ducat alreram, cogendus eſt ſecundo ſtare marrimonio non autem primo.
3 Eſt aurem † duplex vis, quędam enim eſt pręſciſa altera cauſariua, vis pręſciſa eſt, quæ
nos compellit ira agere vt nihil aliud poſſimus, exemplum, cum vis ventorum, moris, aur rēpeſtatis ita nos præmit vt pręter ſpem nec voluntatem nos alio defert quā ire vel nauigare vellimus; ſumi & aliud exemplum poteſt in l. cæſar & in l. interdū §. ſi propter ff. de publica. in c. conſtat 1. q. 1. ca. præsby-
4 teros §. 1. diſtinc. 50. huiuſmodi † vis cōſenſum impedit & volunrarem: Vis cauſatiua
5 † eſt, quæ mixtam habet voluntatem, voluntas enim non deficit in nobis, cæterum metu & timore ex vi illato deſcendit, declarat egregie Fortun. noſter in trac. de vltri. fin. illa.
6 27. Salamo. in l. 1. ff. de legi. voluntas † hæc ex timore inducta, voluntas libera non eſt, & ſpontanea ſed coacta ſecundum quod, vt dixerit I.C. in l. mulier §. ſi metus ff. quod met. cau. quod volunras coacta voluntas eſt: tex. in cap. merito 15. q. 1. declarat Dida. in
7 Epito. de ſponſa. p. par. cap. 4. §. 1. nu. 12. † Ira fit vt renunciatio vi & metu incuſſo filiæ non obſtante iuramento nulla ſit omnino d. ca. quamuis pactum auth. ſacramenta puberum C. ſi aduer. vendi. Dida. in d. ca. quamuis
8 pactum 3. par. §. 4. nu. 2. † licet enim iuramērum metu pręſtitū obliget donec ab eo abſolutio fuerit petita. ca. verum vbi Panor. &
9 alij omnes ex. de iur. iuran. † tamen ſi iuramentum metu pręſtitum accedat contractui iure ciuili prohibiro, qui vt valeat indiget iuriſiurandi religione, nulla tunc abſolutio neceſſaria eſt ad reſcindendum contractum; ita Panor. in ca. cum contingat ex. de iur. iuran. Dida. vbi ſup. qui ſubdit Panor. opinionem in praxi receptam fore quamquā contraria verior & receptior videatur ex his quę idem ipſe Dida. adducit lib. reſo. 1. ca. 4. nu. 7. & in Epito. ad 4. decre. 2. par. ca. 3. §. 5. & ſuperiorem amplectitur Mencha. lib. 2. de ſucceſsio. creatio. §. 18. num. 185. & relaris Alba. Mandel. Curt. Cæphal. Neuiza. & alijs ſequitur eandem pulchrè declarans M. A. Euge. conſi. 12. num. 57.
10 Hæc † aurem omni caret dubio, cæterum maior inſurgit dubitatio, an ſolus metus reuerentialis, patris vel mariri, reſcindat renūciationem; & cōmuni omnium voto receptum ſolum reuerentialem non ſufficere Pa-

nor. Ant.Imol.& cæteri in ca. cauſam matri
monij de offi.delega.idē Panor.& poſterio-
res in d.ca.cũ cõtingat vbi Alciat.nu.1. qui
cõmunẽ ex.de iur.iur.Gutier.qui & receptã
in d. auth. ſacramenta puberum nu.94.C.ſi
aduer.vendi.

11 Et his addẽdũ,† neceſſe eſſe vt metus re-
uerentialis cõtractũ infringere poſsit, quod
probentur minę,vel verbera Bart.in l. 1. §.
quæ onerãdę ſi.qua.re.actio.non de.l.inter-
poſitas C.de tranſ.neq.ſufficit ſola reuerẽtia
niſi minę probẽtur ad cõtractus reciſionem
Bart.in d.§.quæ onerandę Cyn.Bal. Angel.
Imol.Crauet.& Affiic.quos ſeriatim recẽſet
12 Cæphal.conſ.91.n.44.45.cũ ſeq. † neq. me
tus reuerentialis præſumitur ex ſola patris
aut mariti præſentia , niſi minę vel verbera
probentur,reſpondit ex multis Socin.iuni.
cõſi.67.nu.39.lib.2.Boeri.deciſ.100.n.11.

13 Oportet autẽ † vt met' aperte probetur,
non enim in dubio præſumitur,& ab eo qui
eum allegat probãd' eſt l.2.C.de his quę vi.
met.ve cau.ſuſe Meno.pręſũp.126.n.1.li.3.

14 Vno planè † caſu fatentur pleriq. ex noſ-
tris ſolũ reuerẽtialẽ metũ ſufficere ad reci-
ſionẽ cõtractus,vbi ſimul cũ metu illo cõcur-
reret lęſio enormiſsima,pręſumitur enim eo
in caſu propter enormiſsimã læſionẽ dolus,
& veluti oppreſsio quædã filiæ renunciãtis,
nõ enim veriſimile eſſet ꝙ alioquin ſublato
metu tãtæ læſioni cõſenſiſſet l. ſi ſuperſtite
C.de dol.quam ad id expendit Dida. poſt
Deci.cõſi.181.in d.§.4.nu.7.verſi.Nona cõ-
cluſio idẽ Dida.in Epito.de.ſpouſa. 2. par.
ca.3.§.6.nu.4.Alciat.in d.ca.cũ cõtingat nu.
2.& 81.de iur.iuran.Salze. in addi.ad regu.
Diaz.de Lu.regul.530.Burg.de Paz.cõſi.3.
n.20.ſequitur Gutier.dicens ita vidiſſe prac
ticari in Senatu Priciano in d.auth.ſacramẽ-
ta puberũ n.93.94.C.ſi aduer.vẽditio.Mẽ-
cha.trac.de ſucceſ.crea.lib.2.§.18. nu. 189.
ſequitur eandem M.A.Euge.vir doctus cõſi.
12.nu.59.& 60. Contrariã tñ opinionẽ te-
nuerunt alij multi,& inſignes iuris interpre
tes Alexan.cõſi.83.nu.8.lib.6. Crauet.cõſi.
114.n.9.& 10.idẽ Burg.de Paz.ſibi ipſi cõ-
trarius in cõſi.5.nu.7. qui alios recenſet , &
magis cõmunẽ dixit:Dubito tñ an ea com-
munis ſit opinio,hoc ſaltim ſuadeo ne iudi-
ces à priori opinione diſcedant vti æquiori,
& qua miſeris puellis ſubuenitur quæ(vt nõ
ſemel dixi)facile votis annuunt parẽtũ,& il-
lis in omnibus obſequntur;Adhæc ſi ſola e-
normiſsima læſio.ſufficit ad infriugẽdã filiæ
renunciationẽ,quãto magis iuncta cũ reue-
rentiali metu,ad tex.in l.ſpadonẽ §.qui iura
multa cum vulgat. ff. de admi. tuto. dolus
enim eo ipſo interueniſſe præſumitur ,vt
quæſtionibus dixi antecedẽtibus proximis,
& mox idipſum repetam.

15 Secundum † excipit caſum Roma.Ponti-
fex in d.ca. quamuis , cum ſcilicet dolus in
renunciatione filiæ interuenit ; abhorrent
enim iura dolum & metum l.dolo vel metu
C.de inuti.ſtipu.tex.inſignis in dict.ca. cum
contingat de iur.iuran.cap.mulieres de iur.
iuran.in 6.extant integri tituli ff.de do.ma.
me.ve exceptio.& C.de do.ma. Et quidem
cũ dolus ex propoſito eſt , nulla apud inter-
pretes dubitatio eſt,cum enim is conſenſum
tollat,conſequenter nullus redditur contra-
ctus,vt nec abſolutio a iuramento exquira-
tur d.ca.quamuis pactum. & in auth. ſacra-
menta puberum C. ſi aduer. venditio. defi-
ciente enim conſenſu iuramentum obligare
non poteſt l.final. C.de non nume. pecu. ſic
poſt Panor. Alciat.& alios reſoluit Dida. in
d.ca.quamuis pactum 3.par.§.4.nu.2.ad me
dium.M.A.Eugeni.conſi. 12.num. 5.& ſeq.
qui alios.

16 Sanè ſi dolus † non ex propoſito arte de-
cipiendi interiecta,ſed reipſa cõtigerit da-
ta enormiſsima læſione cenſuerunt multi
idem iudicandum quod in ſuperiori ſpecie
17 cum † pręſumatur dolus re ipſa ratione gra-
uiſsimæ lęſionis l. omnes §. lucius ff. quæ
18 in frau.credito. † Et in hoc pari paſſu pro-
cedunt dolus re ipſa,& dolus ex propoſito,
ſic multorum authoritate ſcripſi quæſt. 90.
verſi.Primus caſus,& in verſi.ſequenti. qui-
bus nunc addo Anchar. Alexi.Deci.Socin.
iuni.Panor.Rolan.& alios multos,quos coa-
ceruat Cal.Perey.in commen. de reſtitu. in
inte.verbo læſis num. 1. verſi. Dolus autem
ex propoſito.Meno.de arbi. iudi.quæſt. lib.
1.caſu.71.nu.18.teſtãtur communem Burg.
de Paz.in conſi.28.nu.11.Gutier. in d.auth.
ſacramenta puberum, num. 92.C.ſi aduerſ.
vendi. dixit communem multis adductis
M.A.Eugeni.dict.conſi.12.nu.65.66.67. &
ſequen.vbi addit idem iudicandum,etſi filia
renunciaſſet dictæ lęſioni.

19 Et ſufficit dolus † aduerſarij abſq. culpa
vel negligentia minoris,quoniam ſi datur re
ſtitutio minori quando læditur ex proprio
facto ex ſua culpa , multo magis dari debet
quoties facto alterius decipitur:qua ratione
& argumento vſus eſt Sfor.Odd. in cõmen.
de in inte.reſti.par.1.quæſt.4.arti. 3.nu. 14.
qui ibidem art.4.ſequenti idem eſſe ſcripſit
vbi non dolo aduerſarij , ſed alterius tertij
deceptus eſt adhibita diſtinctione de qua
per eum ibidem.

20 Quid † autem dicendum vbi minor dolo
alterius inductus ſe maiorem dixerit, & iu-
rauerit adeundus idem Sfor.Odd.in d.trac.
1.par.quęſt.24.art.5.nu.42.Perey. in citato
loco num.8.

An

21 An autem † abſolutio à iuramẽto neceſſaria ſit necne ad diſtinctionem cõmunem recurrẽdũ eſt,quã ex cõmuni adduxi d. quæſtio.90. verſi. Ex hoc primo caſu, &c. & reſoluit Graſſ. in §. ſucceſsio. ab inteſtato queſtio.12.num.1.

SVMMARIVM.

1 *Filia religionem ingrediens modica dote contenta & cum iuramẽto renuncians, an monaſterium ex illi⁹ perſona infringere renũciationẽ poſſit.*
2 *Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale validum.*
3 *Filia ſicut poteſt nubendo renunciare hæreditati paternæ, ſic ingrediendo religionem.*
4 *Tex. in ca. quãuis pactum de pact. in 6. ſic vindicat in matrimonio ſpirituali ſicut in carnali.*
5 *Filia ingrediens religionem exigua dote contenta, quæ opulentiſſimæ renunciauit hæreditati, an prætextu læſionis enormiſſimæ monaſteriũ reſcindere renunciationẽ poſſit.*
6 *Monaſterium ratione enormiſſimæ læſionis renunciationem filiæ reſcindere poteſt.*
7 *Filia ingrediens religionẽ enormiſſime læſa, dolo inducta cenſetur.*
8 *Filia ingrediens religionẽ & renuncians, eo ipſo læſa præſumitur.*
9 *Monaſterium ingredientes, vt paupertatem profiteantur ingredi præſumuntur.*
10 *Læſio conſiderari nõ poteſt in filia quæ Dei & religionis intuitu monaſterium ingreditur.*
11 *Leſus dici non poteſt is qui Dei cõtemplatione bona ſua dimittit.*
12 *Religionẽ ingredienti liberũ eſt bona omnia ſua inter parentes & conſanguineos diſtribuere.*
13 *Paupertas religioni maxime coniuncta.*
14 *Religioſi magis hi creduntur, qui pauperiores.*
15 *Monaſterium nullum ius habet in bonis quæ ingrediens religionem ante ingreſſum diſtribuit vel renunciat.*
16 *Dotẽ maiorẽ adferens melius tractatur a viro.*
17 *Dida. animaduertio.*
18 *Tex. in ca. 16. ſeſſionis 25. de reforma. S. Con. Triden. egregie declaratur.*
19 *Profeſſio tam in viris, quam in fœminis ante 16. annum expletum fieri non poteſt.*
20 *Tex. in d. ca. 16. ſeſſio. 25. S. C. Trid. in renunciatione loquens an habeat locũ in teſtamẽto monialis ante ingreſſum monaſterij.*
21 *Spini error.*
22 *Authoris opinio.*
23 *Monachus nouitius reuocare teſtamentũ factũ ante ingreſſum religionis poteſt.*
24 *Monachus nouitius durante nouitiatu teſtamentum condere poteſt.*
25 *Tex. in d. ca. 16. ſeſſionis 25. Concil. Trid. correctorius eſt iuris communis.*
26 *Declaratio S. cõgregationis cardinaliũ qualis.*
27 *Renunciatio vel donatio filiæ ante ingreſſum religionis facta, quæ poſt religionem ingreditur, an valeat non obſeruata forma d. ca. 16. ſeſſione. 25.*
28 *Diſpoſitio licet exorbitans, & pœnalis extẽditur vbi & quando ſi non extenderetur redderetur eluſoria.*
29 *Ingreſſus monaſterium, & ingredi volens quemadmodum æquiparentur.*
30 *Lex pœnalis, & exorbitans ne eluſoria reddatur recipit extentionem, data tñ poteſtate cõdentis.*
31 *Principium in omni diſpoſitione attenditur.*
32 *Principium ſemper prædominatur.*
33 *Finis ad principium reducendus.*
34 *Filiæ ſicut poſſunt renunciare in cõtractu matrimonij carnalis, ſic & in ſpirituali.*
35 *Lex correctoria & pœnalis extenditur quando alias fruſtatoria foret, niſi detur ratio diuerſitatis in contrarium.*
36 *Lex pœnalis extentionem recipit quando nullum effectum produceret, niſi data diuerſitate caſus.*
37 *Religionem ingreſſus, & ingredi volens non in omnibus æquiparantur.*
38 *Religionem ingreſſus cum eo, qui ingredi vult, talis differentia eſt, qualis inter actum & voluntatem.*
39 *Declaratio ſacræ congregationis aduerſus Azpilcuetæ traditionem.*
40 *Declaratio ſacræ congregationis cardinalium aduerſus Azpilcuetam ad litteram ſcribitur.*
41 *Tex. in d. ca. 16. ſeſſionis 25. de reformatio. an habeat locum in renunciatione per filiam facta & religionem ingreſſa ætatis decem & ſeptem, decem & octo, vel viginti annorum.*
42 *Menochij opinio qualis, circa diſpoſitionẽ tex. in d. cap. 16. ſeſſio. 25.*
43 *Menochij opinio confutatur.*
44 *Text. in d. ca. 16. ſeſſionis 25. S. Con. Tridin. ad euitandas fraudes conditus fuit.*
45 *Forma renunciationis præſcripta a S. Con. Tridẽtino eſt de ſolemnitate actus.*
46 *Solemnitas præciſe obſeruanda.*
47 *Forma nullam admittit diuiſionem.*
48 *Tex. in ca. quamuis pactum de pact. in 6. qui agit de vitando periurio & peccato obſeruandus in iudicijs ſecularibus.*
49 *Iuri canonico ſtandum in vtroq. foro in materia peccati.*

QVÆSTIO. XCIX.

FILIA MATRIMONIVM contrahens ſpirituale dote accepta, ſimulque renuncians hæreditati paternæ vel maternæ, an læſa enormiter vel enormiſsime reſtitui poſsit, & de intellectu tex. in cap. 16. ſeſsio. 25. S. Tridentini Concilij.

QVANDO fœlicem huic tractatui principium matrimonij ſacramento dedi, religionis nunc ſacræ quæſtione finem imponam optatiſsi-
1 mū: † Quæritur igitur nunc an renunciatio filiæ religionem ingredientis quę inri iurando renunciauit bonis paternis modica cōtenta dote reſcindere renunciationem ex illius
2 perſona monaſterium poſsit: Et quidem † non eſt dubitandum quod cum regulariter valeat argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale cap. fin. ca. inter corporalia ex. de tranſla. prælato. cap. cum inter Canonicos ex. de electio. ornat multis Euerar. in topi. legali. loco.
3 33. a num. 1. † ſicut poteſt filia nubendo adhibito iuramento renunciare hereditati paternæ, ſic poteſt ingrediendo religionem, contrahendo ſpirituale matrimonium.

4 Secundo hæc † ipſa opinio probatur ex eo. text. in dict. ca. quamuis pact. de pact. in 6. cum vim iuramenti conſiderat Roma. Pontifex; quę ratio ita in renunciatione militat, quę fit in contractu matrimonij ſpiritualis ſicut in renunciatione carnalis. Et his adducti rationibus multi hanc obſeruarunt opinionem Bartol. in l. fina. num. 6. & 7. C. de pact. vbi Bal. poſt eum Deci. conſi. 31. Purpura. in dict. l. final. num. 188. qui alios ſe antiquiores recenſet, & magis communem dicit. Cagno. ibi num. 115. Dida. in dict. cap. quamuis pactum 3. par. §. 2. num. 3. vbi Gutier. in verbo dum nuptui tradebatur num. 1. Telli. in l. 6. Tau. num. 53. Vaſqui. tract. de ſucceſsio. creatio. lib. 2. §. 18. num. 93.

Et licet aliqui contrariam tenuerint ſententiam quales Corne. Socin. Ruin. & Felin. quibuſdam adducti fundamentis, quæ recenſet Dida. dict. §. num. 3. Vaſqui. dict. §. 18. num. 93. Telli. in dict. l. 6. Tau. num. 53. Quia tamen facile vitari poſſunt, rum quia nunc relati Dida. Vaſqui. & Telli. his latiſsimè ſatisfaciunt, non repeto.

5 Difficultas † autem præcipua in eo verſatur, an filia religionem ingreſſa modica accepta dote, quæ opulentiſsimæ renunciauit hæreditati, reſtitui prætextu enormiſsimæ læſionis poſſit: Et exiſtimant multi reſtituendam quales Salice. in dict. l. pactum quod dotali C. de pact. quem ſequutus fuit ibi Deci. num. 7. Ancharra. in dict. ca. quamnis pactum de pact. in 6. etiam ſi dos monaſterio data in filiæ ingreſſu congrua fuerit reſpectu ipſius monaſterij, ita enim intelligenda eſt ſuperior communis opinio, vt & declarant Dida. & relati interpretes ſuperius: Mouentur Sali. Deci. & alij ſequentibus.

6 Primo quoniam † cum validum ſit argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale ex dictis ſupra, & renunciatio per filiam facta opulentiſsimæ hęreditati, infringi proculdubio poſſit etſi iurata ſit, quinimo nec abſolutio à iuramento in minore ſaltim neceſſaria nō ſit ad ea quæ fusè ex receptiſsimis adduxi traditionibus quæſtionibus proximis nonageſima & nonageſima prima, conſequens eſt aſſerere, monaſteriū ex perſona filiæ enormiſsime læſæ reſtituendum fore.

7 Secundo quoniam † vbi adeſt læſio enormiſſima in contractu eo ipſo dolus ſaltim re ipſa videtur interueniſſe, vt ex deductis latiſsime ex communi omnium ſcripſi in dictis quæſtionibus; igitur tanquam doloſa renunciatio reſcindi debet.

8 Tertio ſi ſententiā † eorum teneamus qui in præcedenti articulo cenſuerunt ex ſola filię renunciatione monaſterium ingreſſa licet iurata, poſſe monaſteriū agere & eam reſcindere renūciationē, quales Corne. Felin. Socin. Ruin. certè multo magis vbi adeſt enormiſsima læſio. Cōtrariā tamē opinionē tenuerūt alij quales Deci. Crauet. & Dida. in ſuperiori loco. n. 5. Vaſq. in d. §. 18. n. 100. & ij quidē duabus aut tribus po-
9 tiſsimū rationibus mouentur: Primo † quoniā monachiſmū ingrediens paupertatē profitetur cum omne propriū à ſe ipſo abdicet, & eidem renunciet cap. cum ad monaſteriū cum vulgat. ex. de ſta. monacho. ita ſit vt veriſimiliter læſa
10 videri nequeat ea † quę gratis omnia relinquit. vnde ſi filia religionem ingreſſa bona ſua præſentia, aut futura ſuis renunciauerit conſangui-
11 neis, † non ideo læſa dici poteſt quod ſua dote contēta opulentiſsimæ licet hæreditati vni aut pluribus renunciauerit.

Verum hæc ratio vitari poteſt quoniam etſi filia Dei intuitu omnia relinquerit & religionem fuerit profeſſa non inde ſequitur quin congruam ad monaſterium dotem deferre non teneatur; nam ſi valet argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale prout valet regulariter vt ſupra dicebam, quemadmodū dote modica accepta per filiam cum renunciatione iurata, licet filię abſolutione petita ad reciſionem agere, vel iuſtam cōpenſationem petere in læſione enormiſsima dixi quæſt. 90. eodem iure in matrimonio ſpirituali, quod deterioris conditionis eſſe non debet. Neq. oberit dicere cū Dida. & Vaſq. læſam dici non poſſe eam quæ gratis mundum & bona ſua relinquit, ea enim ratio militare poſſet in monaſterio bonorum incapaci, at vero in his, quæ dotem recipiunt (qualia fere omnia monialium) illa ratio conſiderari non poteſt imo contraria, cum præſumatur in dubio voluiſſe ſecum deferre congruam dotem.

Altera mouentur ratione Dida. cuius & Vaſqui. argumētum ſequitur: ait Dida. vel agit monaſterium ad reciſionem ex perſona filiæ monachæ, & ex iure illi competente quod in monaſterium tranſtulit ex auth. ingreſſi C. de ſacro. Eccleſ. aut agit iure ipſius monaſterij iure pro-

proprio ipſi monaſterio competenti iam delato.Priore in caſu nequit ius aliquod competere filiæ ingreſſæ religionem monachę effectæ, vt reſcindere renunciationem poſsit, licet læſio grauiſsima aut enormiſsima proponatur, nulla enim lęſio conſiderari poteſt, in ea quę ob paupertatem ſeruandam,& religionem vouendam monaſteriũ ingreſſa eſt:qui enim hoc agit paupertatem quærit,& eligit in qua viuat. Qui igitur fieri poteſt vt læſus in renunciatione bonorum is dicatur,qui omnia bona propter Deum
12 dimiſerit certè non † liberum enim fuit & eſt cuilibet profitenti, bona omnia dimittere & eadem ipſa inter filios conſanguineos,vel alias perſonas diſtribuere nihil pęnitus relicto monaſterio aut ſi qua mulier C.de ſacroſ. Eccleſ.§. illud §.nunc autem in auth.de monach.

Neque obſtat (addit Dida.) ſi quiſquam diceret, Monachum grauiſsimè læſum ex eo dici poſſe,quod patrimonium ad monaſterium non detulerit,nam id dici nequit, cũ læſus dici monachus non poſsit, qui monaſterium ingreſſus tenue adferat patrimonium:totam autem ſub-
13 ſtantiam conſanguineis reſeruauerit; † non e-
14 nim paupertas religioni nocet † quinimo vt magis pauperes tanto religioſiores monachi creduntur clem. exiui de paradiſo cum ſimi.de verbo.ſignifi.concilium Tridenti.ca.2. & 3.de
15 regulari. ſeſsio.25. Aut vero † agit monaſteriũ iure proprio ſibi ingreſſu monachæ delato, & nec tunc licet reſcindere renunciationem; nullum enim ius habet monaſteriũ in his,quæ monachus ante ingreſſum religionis inter filios vel cæteros conſanguineos diſtribuit, cum ei id liberum ſit facere d.auth.ſi quã mulier.cum alijs ſupra citatis:Neque teſtamentum rumpitur illius vbi factum fuiſſet ſi nihil monaſterio relictum foret dum religionis ingreſſum præſagiẽs illud condidiſſet ex his, quæ idem Dida. tradit in cap.2.num.5.ex.de teſtam.

Verũ & hæc argumentatio Dida. etſi arguta videatur,& indiſſolubilis vitari poteſt,quoniam prior argumenti pars procedere poſſet in monaſterijs virorum, aut bonorum in capacibus in communi,& particulari,aut in capacibus in cõmuni,in his etenim conuentibus nihil ingreſſuri pro dote aliquid adferunt,cum habeant monaſteria redditꝰ, quibus cum ſuos alant religioſos; Minotum etiam de obſeruãtia & Capuccinorum,quæ neque in communi poſsidere quicquam poſſunt iuxta ſupra à me citata decreta concilij Tridentini, ex his quæ mendicando oſtiatim quærunt,religioſos ſuos ſuſtinent: vel procedere poſſet argumentum in monaſterijs monialium, quæ nullam recipiunt dotem pro virginibus ingreſſuris,hæc tamẽ per pauca ſunt in orbe; at vero in ingredientibus monaſteria, quæ dotes recipiunt vt fere ſunt omnia totius Hiſpaniæ, & Italiæ, ratio illa admitti non po-
16 teſt,vt enim † maiorem adferant dotem tanto melius tractarentur, ſumpto argumẽto de matrimonio carnali ad ſpirituale, ex his, quæ authoritate Socin.Caual. Surd.& aliorum ſcripſi quæſtio.83. verſic. Contrariam ſententiam ,in fine;ſed & quanto pinguius patrimonium monaſterio deſertur eo maius meritum apud Deũ cum pijſsimum ſit monaſterijs dare & relinquere,ex his,quæ ſusè Tiraquel.tract.de pijs cau.in præfa. num. 2. & 3. ita ſit vt læſio conſiderari multis modis poſsit in perſona filiæ religionem ingreſſæ.

Non quoque obſtat ſecunda argumentationis pars,verum enim non eſt in monaſterijs illis monialium,in quibus dotes à virginibus adferuntur in ingreſſu monaſterij:vnde quemadmodum in matrimonio carnali renunciatio reſcindi poteſt prætextu læſionis grauiſsimæ quamquam dotem debitam filia recepiſſet, ita quidem in dote ſpirituali, atque ideo monaſteriũ ex perſona filiæ religioſę agere, & reſcindere renunciationem poterit,ne melioris ſit conditionis matrimonium carnale quam ſpirituale, aduerſus ea,quæ ex illo tex.in argumentum notarunt Canoniſtæ in cap. inter corporalia de tranſ.Epiſco.

Verum in iudicando & conſulendo à prędicta Socin.Dida.Crauet.& Vaſq.opinione recedẽdum non puto;quia apud totum fere orbem ipſa recipitur, neque vſquam viſum moniales aut ipſarum nomine monaſteria renunciationes has reſcindere prætextu lęſionis tentaſſe, quemadmodum teſtatur Vaſq.dict.§.18.num.130. & tenuerunt eandem cum Didac. opinionem Burg.de Paz.conſi.5.num.1.& ſequent.Gutier. in dict.ca. quamuis pactum in verbo dum nuptui tradebatur,num.3.de pact.in 6.
17 Cæterum † non inconueniens ſed vtile admodum iudicauerim quod animaduertit Dida. in d.§.2.num.3.verſic.Contrariam ſententiam, vt in ipſo actu renunciationis vel pacti, interueniat conſenſus prælati, Abbatis,vel Abbatiſſæ & illorum conuentus, cum poſsint in acquirendis præiudicare ipſi monaſterio, quemadmodum & ante ipſum Dida. conſuluerunt Purpura. & Cagnol. in dict.l. fina. num. 194. C.de pact.
18 Altera nunc † quæſtio egregia excutienda eſt,iure enim nouiſsimo ſacri Tridentini concilij ſeſsio.25.de refor.cap. 16.de renunciationibus,quę per moniales in ipſo ingreſſu religionis fiunt, in hęc verba ſtatuit: *Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta etiam cum iuramento vel in fauorem cuiuſcunque cauſæ piæ valeat, niſi cum licentia Epiſcopi, ſiue eius vicarij fiat, intra duos menſes proximos ante profeſsionem, ac non alias intelligatur ſuum effectum ſortiri niſi ſequuta profeſsione; aliter vero facta, etiã ſi cum huius fauoris expreſſa renuncia-*

tione etiã iurata ſi irrita & nullius effectus,&c.
19 Nam † cum dixiſſet ſacrũ concilium in cap.antecedenti, profeſsionẽ tam à viris,quam fœminis ante decimũ ſextũ annũ expletũ fieri non poſſe, illico in capite nunc citato ſubiungit, neq. renũ
20 ciationem itidem fieri poſſe: Queritur † autem an diſpoſitio d.cap.16.locũ habeat in teſtamẽto condito per monialẽ ante ingreſſum monaſterij; dubitationẽ enim non modicã facit quod conſiliũ tantum loquatur de contractibus inter viuos,non de teſtamẽto,aut vltima voluntate.
21 Vnde † incante admodũ Spin.tract.de teſta. glo.12.nu.50.referendo di ſpoſitionẽ d.ca.16. conci.Triden.ſcribit,eo tex.probari nullã renũciationem,donationem, aut teſtamentũ valere eius, qui ante monaſteriũ ingreditur niſi ſeruata illius capitis formula,cũ tex.ille nuſquam de teſtamẽto meminerit.id ipſum ſcripſit num. fi-
22 nal.in eadẽ gloſ. Exiſtimauerim † autẽ textum illũ loquẽtem in obligatione,& renunciatione minime ad teſtamenti factionẽ protendi poſſe; Quoniã ſacrum concilium loquitur in contractu vltrocitroq. obligatorio ſic enim dixit, *Nulla quoq. obligatio,aut renunciatio,&c.* at teſtamẽtum nullam producit obligationẽ reſpectu hæredũ,aut legatariorum cũ ſit voluntas de ambulatoria vſq. ad extremũ exitum l.4.cum vulgat.
23 de adime.vel tranſ.legat.atq. adeo † vera hęc ſunt (vt ad inſtitutũ quęſtionis loquamur) quod poſsit monachus effectus dũ in nouitiatu agit reuocare teſtamentũ factũ ante ingreſſum religionis; quemadmodũ relatis ex antiquioribus nõnullis dixit cõmunẽ Iaſſ. in auth. ingreſsi C. de ſacro.Eccleſ.refert alius Rodri. Xuar. in allegat.20.ad finẽ,qui & cõmunem.repetunt eandem cõmunẽ aduerſus Dida.Matien.in l.1.tit.
24 6.gl.3.nu.4.li.5.Gracian.regul.456.nu.5. † ſicut & durante eodẽ nouitiatu poteſt teſtamentum condere, ante tamen profeſsionẽ cum laicus reputetur Bart.in d.auth. ingreſsi nu. 1.vbi cæteri poſt eum ſequuntur omnes, Clar.in §.teſtamentũ q.28.verſi.Dixi nu.6.Ludo. de Moli. tract.de Hiſpa.primo.li.2.ca.9.nu.52.alios refert Gutier.li.2.Cano.quæſ.ca.1.nu.20.21.22. vnde ad propoſitã quęſtionẽ redeundo, nõ dubium videtur tex.d. concilij Tridentini niſi in
25 contractibus vltrocitroq. obligatorijs loqui. † Rurſus cum diſpoſitio conſilij correctoria ſit iuris cõmunis,vltra caſus expreſſos protendi nõ debet,ad ea quę omnes in l.ſi vero §.de viro ff. ſolut.matri.& in auth.quas actiones C.de ſacr. Eccle.l.præcipimus cum vulgat.C.de appella.

Ad hæc diuerſa admodũ ratio militat in teſtamento quam in contractibus,quoniã S.Conciliũ libertati proſpiciens eorum qui religionẽ ingreſſuri ſunt proſitẽdo,ſtatuit in ea quę ſuperius verba recenſui;at ratio huiuſmodi in teſtamento neceſſaria non eſt,quia poſsit libere reuocari, & quę antea libertas nouitio concedebatur,eadẽ ipſa ante profeſsionẽ viget: & licet Gutier.in d. ca. quamuis pactum in verbo dum nuptui tradebatur nu. 4. auſus non fuerit hanc terminare quæſtionẽ prędicta reſolutione, idẽ tamen d.c.1.li.2.Canoni.quæſ.n.26.cũ ſequen. hanc amplectitur,& ante ipſum Gracian.d. regul.456.n.7. Ludo.Molin. inſignis Theologus ſocietatis Ieſu tract.de iuſti.& iur. 2.tract. diſputa.139. col.750. ſecundũ nouã impreſsionẽ, Caual.deciſ.10.n.113.par.3.vbi meminit traditionis Gutier.in d.ca. quãuis pactũ. probauit eandẽ Azpil.in cõmen. de regulari ſuper ca. nõ
26 dicatis 12.q.1. n.51. † Et ſic fuit declaratũ per ſacram Cardinaliũ cõgregationem, vt in manuſcriptis vidi in hęc verba: *Caput hoc non habet locum in puellis, quæ educationis gratia manẽt in monaſterijs,neque procedit in teſtamento, aut vltima voluntate, vel eleemoſynis.*
27 Dubitatur † & ſecundo circa eiuſdem capitis 16.declarationẽ an renunciatio vel donatio filię ante ingreſſum religionis, ſi poſt religionẽ ingrediatur valeat non obſeruata forma dicti capitis;Gutier. enim in citato ſuperius loco mouit hanc quæſtionem neq.ipſam decidere auſus eſt; verum inſignis eruditionis & pietatis vir Azpil.in conſi.8.titu.de donatio.lib.3.apertiſſimè reſpondit eſſe inutilem renunciationem, mouetur ille duabus rationibus.
28 Prima quoniã † niſi ita diceremus fieret omnino,vt diſpoſitio d.ca.foret eluſoria,fruſtraretur enim diſpoſitio d.ca.quod curarent parentes,vel conſanguinei,vt ante ingreſſum filiæ renunciarẽt,ne deinde poſt ingreſſum poſſent retrocedere; atqui diſpoſitio licet exorbitans & pœnalis ad aliũ extẽditur caſum,ad quẽ niſi extenderetur redderetur eluſoria ca.ſi ciuitas de ſent.exco.li.6.ca.2.vbi gl. in verbo teſtamenta facta de vſur.in 6. Anna. Iaſſ.Felin. Fran.Lan. Caſtren.Rip.Deci.Alciat.& alij multi quos refert & ſequitur Camill.Galli.in cõmen.de verbo.ſigni.li.6.ca.19.n.6.& hanc ipſam opinionẽ eadẽ motus ratione ſequitur Cãce.in ſuis reſolutionibus li.2.c.8.n. 81.licet is citet prædictũ conſiliũ Azpil.81.ſub tit.de regula. & hanc rationem Azpil.neruoſam dixit in d.conſil.

Secundo mouetur idẽ Azpil.ex eo quod hęc opinio fauorabilior eſt filiab⁹ & cæteris ingreſſuris monaſteria,quæ facile perſuadẽtur ad donandũ & renunciandũ bonis ſuis habitis vel habendis,quæ poſt ſi vellint aliquid in monaſteriũ conferre nequeunt. & tanto magis ait rationẽ procedere cum in donatione vel renũciatione mentionem faciunt ingreſſus monaſterij.
29 Tertio idẽ † Cãceri.ſup.citatus ſe idẽ conſuluiſſe refert,& ea ratione quoniam interpretes noſtri ingreſſum monaſteria & non ingreſſum volentem tamen ingredi æquiparant in d.auth. ingreſsi.C.de ſacro.Eccleſi.Canoniſtę in cap.in pręſentia de proba. vnde quemadmodum ingreſſus

Digitized by Google

greſſus non poſſet niſi ſeruata forma dicti de-
creti,ſic neq. volens ingredi.
His non obſtantibus contrariã opinionẽ lon-
ge veriorẽ affirmo,quoniã text.apertiſsime de
ingreſſa religionẽ loquitur, à cui⁹ verbis & diſ-
poſitione recedendũ non eſt,l.nõ aliter cũ vul-
ga.de legat.3.& in claris non eſt opus coniectu
ris l.ille aut ille §. cũ in verbis de legat. 3. Etſi
voluiſſet ſacrũ conſiliũ dixiſſet l. vni. §.ſin autẽ
vbi gl.& cæteri C.de cadu.tollen.& alibi ait Iu
ſtinianus,quod non mutatur cur ſtare prohibe-
tur l.præcipimus C.de appella.
30 Neq. † obſtant rationes in contrariũ addu-
ctæ non prima quã neruoſã dixit Azpil. quoniã
etſi lex pœnalis & exorbitãs ne eluſoria vel fru-
ſtatoria reddatur extentionẽ recipiat,id verum
eſt data poteſtate condentis legẽ pænalẽ, lex e-
nim vel ſtatutũ vites accipit à poteſtate cõdito-
ris Bart.in l.final.ex eo. tex. vbi alij omnes de
iuris.omni.iudi.cã.a nobis de ſenten. excomu.
Bart.in l.omnes populi in 1.princi.queſ. de iu-
ſti.& iur.Deci.poſt cæteros in c. Eccleſia ſanctæ
Mariæ n.24. de conſtitu.atqui Roma.pontifex,
neq. illius leges,laicas perſonas nõ ligaret niſi
in terris Eccleſię ſubiectis, in terris autẽ imperij
& regũ minime,niſi in his, quæ peccatũ produ-
cerent,vt mox dicã licet ad aliud inſtitutũ;vnde
cũ volens religionẽ ingredi non tamẽ ingreſſus
laica ſit perſona,poteſt libere lege permittente
ſecũdũ leges iuris cõmunis aut municipalis diſ-
ponere,cuius actus regulãdus eſt iuxta illud tẽ-
31 pus,quo diſpoſitio facta fuit;quia † principium
attẽditur in omni actu l.regula §.fin.ff.de iur.&
fac.igno.& eſt potẽtius fine l.1.de ori.iur.Cra-
32 uet.conſi.882.n.13.vbi latè ornat; & ſemper †
principiũ prædominatur Bal.in ca.cũ dilecti n.
6.de dot. & contu. dicitur principiũ potiſsima
cuiuſq. rei pars d.l.1.vbi gl.& Cagnol.n.23.de
33 orig.iur. Quinimo † finis trahitur ad ſuũ prin-
cipiũ cũ à primordio tituli poſterior formetur
euẽtus l.ſi quis ex argentarijs §. ſimilium ff.de
æden.l.3.§.ſocio.de minor.Crauet.cõſ. 161.n.
40.inde efficitur vt laicus delinquẽs ; ſi poſt ad
euitandã pęnã iudicis ſecularis efficiatur cleri-
cus, põt caſtigari per iudicẽ ſecularẽ, quia prin-
cipiũ attenditur,Imol.Dida.Pla.Anfred. Viui.
& alij,quorum cõmunem dixit opinionẽ Clár.
in pract.crimina. §.fina.quęſ. 36.nu.43. habita
tamẽ diſtinctione de qua per eum ibidem,poſt
alios ab eo memoratos.
Ex eodẽ fonte prodit altera iuris regula lai-
cũ,qui dũ laicus erat ſe obligauit corã iudice lai
co,vel alias ſententiã contra ſe obtinuit , poſſe
cõueniri corã iudice laico ex cõmuni reſolutio-
ne quã citatis multis adduxit Caual.deciſ. 3. n.
28.29.par.1.Alia pleraq. huc pertinẽtia pręte-
reo, quibus ſacrũ credi poteſt conciliũ minime
renunciationes ante ingreſſum religionis factas
comprehendere voluiſſe.

34 Accedat quod † cũ licitũ ſit renunciare filia-
bus ante contractũ matrimonij,vel in ipſo con-
tractu, adhibito iuramẽto. iuxta toties citatum
tex.in d.cap.quãuis pactũ de pac.in 6. ſic licere
debet ante contractum matrimonij ſpiritualis,
argumento ſumpto à matrimonio carnali ad
ſpirituale vt ſupra dicebam.
35 Secundo † Reſpõdetur quod lex correctoria
& pænalis extenditur quando alias fruſtatoria
foret,intelligendũ eſſe dũ diuerſitatis aut diſsi-
militudinis ratio dari non poſſet inter vnũ actũ
& aliũ, ad quẽ extentio fit , quoniã ex diuerſis
nõ fit illatio;vnde licet pænalis lex recipiat ex-
tentionẽ,quando alias nullũ effectũ produceret
ex tex.in l.2.de iuriſ.omni.iudi.ca.præterea de
offi.deleg. in 6.l.oratio ff.de ſpõſa. cũ ſimilib⁹;
36 † id intelligitur dũ aliqua diuerſitatis ratio nõ
detur,ſic egregie explicat poſt Dyn. Bar.Deci.
Felin.& alios Camil.Gallin.in cõmen. de ver-
bo.ſignif.li.7.ca.26.nu.1.& 2.& n.24.ratio au-
tẽ diuerſitatis maxima eſt in noſtra ſpecie ex
his,quę ſuperius animaduerti,quæ nõ repeto.
Non obſtat ſecunda ratio,quoniã incõueniẽs
ab Azpil.conſideratũ non ſoluit quęſtionẽ,vt in
vulgari dialecticorũ prouerbio dicitur ; eo ma-
gis quod cõmuni fere omniũ ſentẽtia receptiſ-
ſimũ eſſe dixerim quæſtio. antecedenti,filiã re-
nunciantẽ ante vel in ipſo ingreſſu monaſterij,
nullã poſſe reciſionem contractus inſtituere,etſi
foret enormiſsimè læſa,cũ læſio in ingrediente
religionẽ & renũciante vel donante nulla poſ-
ſit conſiderari,cõfirmatur enim iuramento talis
renunciatio;& diſpoſitio tex.in d.cap.quamuis
pactũ ita admittenda eſt in matrimonio ſpiri-
tuali ſicut in carnali ex his,quæ ibi ſcripſi.
37 Non obſtat tertia † ratio Cancer. dicentis
parificare interpretes noſtros volentẽ ingredi
religionẽ cum ipſo ingreſſo, abſit enim in viro
docto credere æquiparationẽ prędictam omni-
bus adiungi caſibus poſſe;nõ enim procedit niſi
in teſtamẽti factione,parificant enim interpre-
tes in d.auth.ingreſsi eum,qui vult ingredi reli-
gionẽ quoad hoc vt teſtamentũ ſuſtineatur , cũ
eo,qui iam ingreſſus eſt,id eſt,vt ſicut in poſte-
riore caſu ingreſſus religionẽ ante profeſsionẽ
poteſt teſtari,dum titulo inſtitutionis quidquã
relinquat monaſterio,quod loco filij illi ſucce-
dit,& valet teſtamentũ iuxta receptiſsimã opi-
nionẽ omnium auth. ſi qua mulier vbi gl. Cyn.
Bal. Angel.Sali.& cęteri omnes C.de ſacro.Ec-
cleſ.vbi Iaſſ.nu. 17.quam alijs relatis dixit cõ-
munem Gutier.li.2.cano.quęſt.ca.1.num.6.ita
& is,qui vult ingredi religionẽ,cogitanſque de
ipſius ingreſſu cõdendo teſtamentũ ne illud rũ-
patur veluti poſthumi agnatione,oporret quid
quã eidem monaſterio relinquere inſtitutionis
titulo,iuxta cõmunem ſententiã;dum monaſte-
rium capax ſit bonorũ in cõmuni alias ſecus;ſic
ſupra citati interpretes declarant, & Clar. in
§.teſta.

§.teſtamentum quęſ.28.nu. 4.& ſequent. Gratian. d.regul.456. nu.3.4.5. Dida.in cap. 2.de teſtam.proſequitur fuſè Gutier.in d.ca.1.a nu. 1.cum ſequent.multis in quo nullus diſcrepat.

38 Nam † & apertiſsimũ eſt in alijs ingreſsũ religionẽ cũ eo qui ingredi vult diuerſo iure cẽſeri;quantũ volũtas diſtat ab actu; conſequẽter ſi delinqueret,vel aliter contraheret corã ſuo iudice ſeculari cõueniendus foret,ſecus ſi ingreſſus & nouitius,is enim per ſuũ iudicẽ puniẽdus foret,& iudicãd⁹,vt hęc & alia refert idẽ Gutie.
39 d.c.1.n.107.& ſequẽ.quę prætereo.Demũ † aduerſus traditionẽ Azpil.in citato cõſilio declaratũ fuit in ſacra cõſilij cõgregatione , nõ ſcilicet cõtineri ſub eo decreto renũciationes quæ ante ingreſſum fiũt monaſterij:nõ ſuperius a me adductis rationib⁹,ſed eo quia cõciliũ loquitur de ſumentibus habitum vel ingredientibus religionem:illius declarationis verba hæc ſunt.

40 Quid † ſi renunciatio ante ſumptũ habitum facta fuit vel ingreſſa religionẽ.Et videtur quod cõciliũ in prædicto caſu locũ non habeat,loquitur enim de ſumentibus habitum,vel ingrediẽtibus religionẽ,ſed ſi donatio facta fuerit intuitu religionis ingrediendę,tãquã facta in fraudẽ huius canonis videtur ſubeſſe huic diſpoſitioni: hucvſq.verba declarationis quibus cõſtat decretũ concilij minime locũ habere in renunciatione facta ante ingreſsũ,niſi dolo fraudandi diſpoſitionem hanc cõciliarem facta fuiſſet; cæterũ in hoc vltimo articulo an dolo vel fraude facta renunciatio ad fruſtandã ſacri cõcilij diſpoſitionem reſcindi poſsit necne , ob ſummã illius cõgregationis authoritatẽ non diſputo, quãquã multis rationibus contrariũ poſſet ſuaderi. Et poſt hæc ſcripta reperi ſic cũ opinione noſtra tenere Molin.trac.de iuſ.& iu.to.1.trac. 2.diſpu. 139.verſi.An tex. quẽ cũ ſequitur Lelius Zeci. in ſua repub.Eccle.c.3.& his non relatis Leſsi. trac.de iuſ.& iu c.41.dubita.4.n.39.& 40.li.3. Qui limitant niſi renũciatio fieret in fraudẽ illius c.1.prout dixit declaratio ſacri concilij quãtũ. illi non viderunt neq. illi legẽ adſerunt aut rationẽ quemadmodũ nos ad probandã ſuã opinionẽ in quã ipſe deueni ignorans eos ſic ſenſiſſe ad interpretationẽ dicti c.& Meno.qui eãdẽ in additionibus ſuis de arbitra.caſu.436.vbi latiſsimè & refert declarationẽ S.congregationis.
41 Tertio † circa eiuſdẽ c.16.interpretationẽ quęritur (ſunt enim hæc quotidiana & valde vtilia) an locum habeat in renunciatione facta ab ea quæ religionẽ ingreditur ætatis decem & ſeptẽ,decẽ & octo,aut viginti annorũ & ſupra:
42 Et † quidẽ Meno.in commen.de Arbitra. iudi. q.li.2.centuri.5.caſu.436.nu. 8.ſubtiliter arbitratur formã & ſolẽnitatẽ d.ca. 16. in ea vel eo locũ non habere qui vel quę ætatis annũ decimũ ſextũ excedit,is enim (inquit) libere poteſt ſe obligare & bonis renũciare abſq. ordinarij Epiſcopi , vel vicarij præſentia,cũ ceſſet minor illa ætas 16.annorũ conſiderata à ſacro concilio quã ad hoc aptam non credidit ad emittendã profeſsionẽ neq. ſe obligandũ vel renunciandũ
43 iuxta dictã concilij diſpoſitionẽ; Arguta ꝙ certè cõſideratio ſed quæ vera non eſt,atq. ideo merito improbatã illius traditionẽ video per Gutier.li.2.Cano.q.ca.1.nu.34.ea ratione quoniã ſacrũ conciliũ loquitur in religioſis omnibus ingredientibus religionẽ ſicq.in nouitijs, minime diſtinguens inter ætate minores vel maiores; Neq. caput pręcedens quod de profeſsione nõ emittenda ante 16. annũ expletũ loquitur cõmune aliquid habet cũ renunciatione vel obligatione quę fieri à nouitijs prohibetur niſi adhibita illa ſolemnitate, ſicq. militat lõge diuerſa ratio.hęc Gutier.probo illius opinionẽ ex ſeqq.

44 Primo † quoniã diſpoſitio d.c.16.prohibentis dictas renũciationes,fuit facta ad euitandas fraudes quę in dies comittebãtur per parentes, cõſanguineos, affines vel alias perſonas,& quãdoq. per eoſdẽ monachos,vt rectè animaduertit Azpil.in citato conſilio. 8.ſub tit.de dona. Atqui fraus huiuſmodi ſic comitti põt per prędictas perſonas nouitia, vel nouitio ætatis 17. vel viginti annorum,ſicut in eo qui 16. tantum annũ habet, conſequẽter cũ eadẽ ratio militet & eadẽ diſpoſitio l.à Titio cum vulgat.de furt.

45 Secundo † id ipſum euidẽtius probatur quoniam forma illa renunciandi præſcripta à ſacro concilio eſt de ſolemnitate renunciationis,cõſtat quia ea omiſſa vult renũciationẽ nullã & inualidã iudicandã; forma autẽ & ſolẽnitas eadẽ vbiq. eſſe debet non diuerſa,& cũ conciliũ generice formã dederit in nouitijs,variari ex multi-
46 plicitate annorũ non poteſt;debet enim † omnino & præciſe obſeruari l. certa de iure fiſci. li.10. C.cum alijs multis ad inſtitutũ congeſtis per Tiraq.de legi.cõnubia.gl.4.nu.3. præterea
47 † forma nullã admittit diuiſionẽ l.cũ authoritas C.de teſtam.l. furioſum C.qui teſtam. fa.poſſ. idẽ Tiraq.qui latius cõprobat in eo.trac.de legi.connubia.gl.6.n.4.reciperet autẽ diuiſionẽ ſi à nouitia vel nouitio 16.annorũ ea ſolẽnitas adhibẽda foret,in alijs ætate maioribus minime.

48 Extremo † omniũ & hunc concludã tractatũ aduertendũ diſpoſitionẽ d.c. quamuis pactũ de pac.in 6.quia agitur de vitãdo peccato & periurio obſeruandã fore etiã in iudicijs & tribunalibus Imperij,Regum,& ſuppremorũ Principũ. gl.in d.c.quãuis pactum cõmuniter recepta per omnes inibi vt teſtatur Dida.in 3.par.repeti.§.4.num. 9.poſt Pariſi.& alios ab eo citatos Gutier.ibidẽ in verbo, improbet lex ciuilis n.
49 4.Vazq.de ſucceſ.crea.§.18.n.137.† in materia enim peccati ſtandum eſt legibus & Pontificijs decretis c.licet de iur.iur.in 6.omnes in cap.1. & 2.ex.de no.ope.nunci.gl.in ca.2.ex.de arbit. alios recenſet Sur d.deciſ.158.num.9.

LAVS DEO O. M.

INDEX LOCVPLETISSIMVS
NOTABILIVM QVÆ IN HOC REPE- riuntur tractatu,ordine alphabetico digeſtus.

L. indicat librum. C. comparationem. D. differentiam. Q. quæſtionem. A. anteludium. P. Præludium. N. numerum ſummarij. f. fol. p. minimum. pag.

A

ABſolutioni iuramenti iuſtam cauſam præbet annullatio cõtractus.l.1.c.25.n.54.f.68.p.1.

Abbates denunciationes remittere poſſunt.l.2.d.11.n.59.f.106.p.1.

Abbates etiam comendatarij denunciationes remittere poſſunt.l.2.d.11.n.60.f.106.p.1.

Abſurdi vitandi ratione in fideicomiſſis multa tolcrantur.l.3.q.24.n.231.f.215.p.2.

Abſens in dubio quis præſumitur quam præſens.l.3.q.82.n.11.f.336.p.2.

Abſolutio a iuramẽto non requiritur in filia enormiſsime læſa.l.3.q.97.n.23.f.366.p.2.

Abſolutio a iuramento an ſit neceſſaria vbi minor ſe maiorem iurauit cũ non eſſet.l.3.q.98.n.21.f.368.p.1.

Actu contrario non cenſetur a proteſtatione receſſum,quando proteſtatio fuit iuſta cauſa veſtita.l.1.c.3.n.28.f.9.p.1.

Accurtij opinio dicẽtis valere matrimonium ſine ſcriptura.l.1.c.9.n.27.f.29.p.1.

Acceſſorium nõ ſequitur naturam principalis vbi militat diuerſa ratio.l.1.c.11.n.22.f.28.p.2.

Actus primus prefertur ſecundo in ſpiritualibus etſi in ſecundo interuenerit traditio.l.1.c.13.n.21.f.25.p.1.

Actus vbi ſe poteſt habere ad bonum & ad malum in dubio ad bonum referendus.l.1.c.16.n.2.f.37.p.1.

Actus aduerſus legem factus nullus,neq. ex eo oritur ciuilis vel naturalis obligatio.l.1.c.19.n.32.f.46.p.2.

Actus ſine ſolemnitate legis factus obligat in foro conſcientiæ.l.1.c.19.n.35.f.46.p.2.

Accurtij traditio improbata.l.1.c.21.n.7.f.57.p.2.

Actio de dote bonæfidei dicitur.l.1.c.21.n.19.fol.57.p.2.

Actio dotalis a matrimonio deſcendit.l.1.c.21.n.20.f.57.p.2.

Actio a matrimonio qualis oriatur.l.1.c.22.n.17.f.59.p.2.

Actionis nomen de iure canonico non eſt neceſſario exprimendum.l.1.c.22.n.21.f.58.p.2.

Actionum formulæ de iure canonico ſublatæ.l.1.c.22.n.28.f.60.p.1.

Actio ex ſponſu antiquitus ex ſponſalibus orta.l.1.c.22.n.58.f.61.p.2.

Accidentalia contractus quæ,l.1.c.23.n.4.f.62.p.1.

Acceptilatio actus legitimus.l.1.c.26.n.32.f.71.p.2.

Acceptilatio cur non recipiat cõditionem, nullus intellexit ſecundum Cagnol.l.1.c.26.n.54.fol.71.p.2.

Acceptilatio cur non recipiat conditionem ex Alciato.l.1.c.26.n.35.f.71.p.2.

Acceptilatio iuris fictione ſolutionis loco eſt.l.1.c.26.n.36.f.71.p.2.

Acceptilatio niſi per ſtipulationem fieri poteſt.l.1.c.26.n.38.ibidem.

Acceptilatio cur conditionem non recipiat ex aliquorum opinione.l.1.c.26.n.41.f.72.p.1.

Acceptilatio cur conditionem non recipiat ex noua Authoris ſententia.l.1.c.26.n.42.ibi.

Accurtij opinio a Dida. improbata.l.1.c.26.n.63.f.72.p.2.

Actus ſine ſubſtantia ſubſiſtere nequit.l.1.c.26.n.106.f.74.p.1.

Actum impugnans in eo conſentire non videtur.ibid.n.112.ibi.p.2.

Actus informis dicitur qui conſenſu caret.l.2.d.3.n.11.f.89.p.2.

Accidentalia non præſumuntur niſi probentur.l.2.d.3.n.13.ibid.

Acceptatio in donatione neceſſaria.l.3.q.8.n.6.f.158.p.1.

Acceptatio tacita,an in donationibus ſufficiat.ibidem n.25.f.159.p.2.

Acceptatio donationis vel hæreditamenti, an ſit neceſſaria in filijs filiorum.ibid.n.28.ibid.

Acceptatio primi donatarij ſufficit.ibi.n.7.ibid.

Actiones ex fideicomiſſo vtiles abſenti cõpetunt ſubſtituto in conuentionibus.l.3.q.22.n.28.f.286.p.2.

INDEX.

Actio fideicomiſſaria non datur in ea ſubſtitutione quę fit in contractu, ſed diuerſa, l.3.q.24.n.12.f.158.p.1.

Actio realis contra acquiſitorem in caſu contrauentionis non datur, ſed perſonalis, l.3.q.24.n.256.f.217.p.2.

Actu ex interuallo, ab actu pręcedenti interpretationem recipiunt, l.3.q.24.n.273.f.219.p.1.

Actus ſecũdus à primo interpretationem recipit, ibidem n.274.ibidem.

Actus nullus partium conſenſu iuſtificari poteſt, & quomodo, l.3.q.24.n.317.f.222.p.1.

Acoſtæ & Moli.traditio ſubuerſa, l.3.q.29.n.72.f.239.p.1.

Actionem qui habet rem habere cenſetur, l.3.q.44.n.12.f.275.p.1.

Actus prohibitio vel conceſsio conſideranda reſpectu perſonæ dantis, & illius, cui datur, l.3.q.48.n.4.f.278.p.2.

Actio ad dotem reſtituendam communis eſt patri & filiæ, l.3.q.54.n.3.f.289.p.1.

Actor ſuam intentionem plene probare debet, l.3.q.74.n.10.f.326.p.2.

Acceptatio donationis an fieri poſsit poſt mortẽ donatoris, l.3.q.82.n.6.f.336.p.2.

Acceptatio non requiritur in donatione quando donatarius eſt præſens donationi, ibid.n.9.ibi.

Acceptationem inducit quilibet actus exterior, ibid.n.10.ibidem.

Actus principalis attenditur & non ſecundarius, l.3.q.83.n.4.f.338.p.1.

Actus principalis attenditur non ſecundarius, intelligitur niſi actus ille ſit improbatus a lege, ibid.n.9.p.2.

Accuſans de falſo teſtamentum nequit ſuccedere teſtatori ſi ſubcumbit, non tamen illius hæredi ſuccedere prohibetur, l.3.q.92.n.10.f.154.p.2

Adami & Æuę lapſus, l.1.c.1.n.4.f.1.p.2.

Adulterium coniecturis probatur, l.1.c.10.nu.4.fol.20.p.2.

Aditio hæreditatis, cur conditionem non recipiat ex Alciat.l.1.c.26.n.53.f.72.p.1.

Aditio hæreditatis in mæra voluntate conſiſtit, ibi.n.47.ibid.

Aditio hæreditatis cur conditionem non recipiat ex noua Authoris opinione, ibid.n.56.ibi.p.2.

Adriani ratio ſubuertitur, l.1.c.26.nu.134.f.75.p.2.

Aduentitiorũ vſusfructus patri datur, l.3.q.58.nu.18.f.303.p.2.

Adminiſtratio libera rerum noſtrarum in multis caſibus reſtricta, l.3.q.59.n.13.f.305.p.2.

Adulterio quemquam offendere, magis quam gladio occidere, l.3.q.67.n.10.f.317.p.2.

Adulterio, marito, cõſanguineis, & reipublicæ iniuria infertur, ibidem nu.12.ibidem.

Aduocatorum cautela qualis eſſe debet in petendis expenſis, & meliorationibus, l.3.q.73.n.6.fol.324.p.2.

Ædificium futurum, quod eſſe ſperatur, l.1.c.20.nu.23.fol.55.p.1.

Ædificare altius licitum, dum in odium alterius non fiat, l.2.d.7.n.21.f.95.n.21.

Æqualitas inter liberos ſeruanda, l.3.q.9.nu.7.f.160.p.2.

Æqualitas à lege recepta inducit, vt propia opera quæſitum, antequam tertio quæratur ius, reuocari poſſit, l.3.q.10.n.34.f.164.p.2.

Æqualitas dotis, ęqualitatem donationis propter nuptias meretur, l.3.q.43.n.16.f.273.p.2.

Æquitas eadẽ quæ militat in dote & in donatione propter nuptias, ibid.n.22.f.274.p.1.

Æſtimatio vẽditionem facit, l.3.q.57.n.1.f.297.pag.2.

Æſtimatio facit vt cõtractus præſumatur emptionis, & venditionis, ibidem nu.2.ibidem.

Æſtimatæ res marito traditæ venditionem operantur, ibidem nu.3.ibidem.

Æſtimatione facta in contractu matrimonij, prætium vxori vel hęredibus, non res æſtimatę reddendæ, ibidem n.5.ibidem.

Æſtimatio vbi fit in rebus dotalibus, duo contractus celebrãtur, quorum vnus exprimitur, & alter occultatur, ibidem nu.8.ibidem.

Æſtimatio rerum dotalium certa eſſe debet vt vẽditionem operetur, ibid.n.10.ibid.

Æſtimatio, quæ non fit per tertium in rebus dotalibus, poteſt fieri per virum bonum authoritate legis, ibidem nu.22.f.298.p.1.

Æſtimatione facta eo animo vt non inducat vẽditionem, ſoluto matrimonio maritus res dotales reſtituit, ibidem nu.26.p.2.

Æſtimatio rerum dotalium iuſta, & condigna venditionem operatur, ibidem n.27.ibidem.

Æſtimatio rerum dotalium facta poſt contractum matrimonium venditionem non inducit; ibidẽ n.33.f.299.p.1.

Æſtimatio rerum dotalium immobilium a minore in dotem marito datarum, emptionem non operatur, ibidem nu.39.p.2.

Æſtimatio à muliere facta licet venditionem faciat, duplam tamen promittere non tenetur in caſu euictionis, etſi res prætioſa foret, ibidem nu.41.f.300.p.1.

Æſtimatio rerum dotalium in dubio non præſumitur, ibidem nu.47.ibidem.

Æſtimatione facta rerum dotalium ſicut periculũ ad maritum pertinet, ſic augmentum & cõmodum, ibidem nu.56.p.2.

Æſtimatione facta, fructus pendentes ad maritũ pertinent, ibidem nu.58.f.301.p.1.

Æſtimatione facta quo in caſu periculum ad maritum pertinet vel non, ibidem nu.72.p.2.

Æſtimatio ædificiorum habenda eſt de tempore præſenti, l.3.q.72.n.4.f.323.p.2.

Æſtimationis ratio qualis in meliorationibus, l.3.q.73.n.1.f.324.p.2.

Æſtimatores vt eligant partes, intimare iudex debet,

debet,l.3.q.74.nu.2.fol.356.pag.1.
Æſtimatores in meliorationibus eligẽdi, ibidem n.1.ibidem.
Æſtimatores debent iurare de veritate dicenda, ibidem nu.3.ibidem.
Æſtimatores ſi diſcordent, iudex eliget, ibidem n.4.ibidem.
Æſtimatoribus diſcordantibus Iudex tertium eliget,ibidem nu.5.ibidem.
Æſtimatores Iudici æſtimationem referre debẽt, ibidem n.10.ibidem.
Æſtimator vnus non ſufficit vbi duo conſtitui poſſunt,ibidem n.13.p.2.
Æſtimatores communicata prius inter ſe æſtimatione,ipſam declarare debent, ibidem nu. 16. ibidem..
Æſtimatores de publico deputati, compelli per Iudicem poſſunt vt æſtimationem faciant,ibid. n.17.ibidem.
Æſtimatores vt ſuſpecti recuſari poſſunt, ibidem nu.18.ibidem.
Æſtimatores vbi grauant in ſua æſtimatione appellari poteſt,ibidem nu.19.ibidem.
Æqualitas inter liberos ſeruanda, l. 3.q.85.n.51. fol.343.p.1.
Æqualitas inter liberos ſeruanda in dubio, ſecus vbi conſtat de contraria voluntate, ibid.n.40. fol.344.p.2.
Æqualitas inter liberos ſeruanda tempore mortis teſtatoris ſecus poſt,ibidem nu.41. ibidem.
Affectio nimia teſtimonia corrũpit, l.1.c.8.n.29. fol.16.p.2.
Affinitas coniecturis probatur, l.1.c.10.n.7.f.20. pag.2.
Affectionis paritas,æqualiter filios primi, & ſecũdi matrimonij complectitur,l.3.q.11.nu.9.fol. 166.p.1.
Affectio ad præſentem dirigitur vxorem non futuram incognitam,ibidem n.29.f.167.p.2.
Affectio eadem ad tranſuerſales, quæ ad deſcendentes, quando conſeruandæ agnationis ratio habetur,l.3.q.24.n.295.f.220.p.2.
Affectio in nondum conceptis minime conſideratur,l.3.q.11.n.31.f.167.p.2.
Affectio maior ad nepotes quam ad filios, l.3.q. 35.n.15.f.256.p.1.
Agnationis fauor non conſideratur niſi in caſibus per diſponentem expreſsis,l.3.q.24.n.72.fol. 204.p.1.
Agnationis conſeruandæ ratio non extenditur de vno ad alium caſum,ibidem nu.73.ibid.
Agnationis ratione expreſſa, fideicomiſſum perpetuum iudicandum,ibidem n.292.f.220.p.2.
Agnationis ratio nõ cõſideratur niſi in caſu per teſtatorem expreſſo,ibidem num.75.f.204.p.1.
Agnationis ratio vbi apertiſsima eſt ad coniecturas non eſt recurrendum,ibidem, n.109.f.206. pag.1.
Agnationis ratio in dubio, in quauis diſpoſitione habita non cenſetur,ibidem n.114.ibidem.
Agnationis ratio per teſtatorẽ expreſſa vltra deſignatos caſus non extenditur, ibid.n.117.p.2.
Agnationis ratio per modum cauſæ expreſſa, diſpoſitionem non extendit,ibid.n.118.ibidem.
Agnationis ratione expreſſa fit latiſsima interpretatio,ibidem n.291.f.220.p.2.
Agnationis ratio per teſtatorem expreſſa ſimul cũ prohibitione reali,fortius agit,ibidem n.121. fol. 206.p.2.
Agnationis ratio expreſſa ſiue poſita fuerit in pręfatione, ſiue in fine diſpoſitionis nihil refert, ibidem nu.122.ibidem.
Agnationis ratio ſubintellecta ſufficit, quãdo alia reddi non poteſt,ibidem n.123.ibidem.
Agnationis ratio per teſtatorem expreſſa, verba alias communia, efficit vt ad maſculos tantum referantur,ibidem nu.125.f.207.p.1.
Agnationis ratione habita,etiam vbi linea fuerit finita,fœminę non admittuntur,ibidem n.127. ibidem.
Agnationis ratione habita expreſsim, fœminæ excluſæ ex multorum opinione non cenſentur, niſi in caſibus tantum expreſsis,ibidem n.128. ibidem.
Agnationis ratio per diſponentem expreſſa omnes etiam omiſſos caſus complectitur, ibidem nu. 130.p.2.
Agnationis ratio generalis,in modum cauſæ non expreſſa, minime diſpoſitionẽ extendit, ibidẽ nu.131.ibidem.
Agnationis ratio expreſſa,realem prohibitionem continet,ibidem nu.132.ibidem.
Agnationis ratio in certis caſibus conſiderata ad alios non extenditur,ibidem nu.133.ibidem.
Agnationis ratio generalis expreſſa per diſponẽtem dato abſurdo reſtringitur,ibidem nu.137. fol.208.p.1.
Agnationis ratio temporalis per diſponentẽ expreſſa,non extenditur vltra caſus expreſſos in excluſionem fœminarum, ibid. n.139.ibidem.
Agnationis conſeruandæ ratio per verba enunciatiua expreſſa,minus efficax,ibid.n.140.p.2.
Agnationis ratio,quæ aduerſatur his quæ in præcedentibus diſponens dixerat,non curanda,ibidem nu.142.f.209.p.1.
Agnationis ratio habita non videtur vbi fœminę in diſpoſitione vocatę fuerunt,ibidem n. 143. ibidem.
Agnationis rationem habitam fuiſſe etſi in diſpoſitione aliquo in caſu fœminę fuerint vocatę, qui Authores tenuerint,ibid.n.144.ibidem.
Agnationis rationem habitam fuiſſe, ad certum tempus poſt minime,facile contingit, ibidem nu.147.p.2.
Agnationis conſeruandæ ratio expreſſa fideicomiſſum extendit,ibidem nu.154.f.210.p.1.
Agnationis conſeruandæ ratio vbi habita non eſt, maſculorũ appellatione,veniũt maſculi ex fœ-

 minis

minis deſcendentes,ibidem nu. 210. fol.213. pag.2.
Agnationis ratio habita cenſetur,cum ſequeretur minus dilectum magis dilecto preferri,ibidem nu.223.f.214.p.2.
Agnationis ratio habita cenſetur ex verbis,ſupraſcriptis,vel infraſcriptis,vbi maſculi antea vocati fuiſſent,ibidem n.237.f.216.p.1.
Agnationis conſeruandæ ratio,numquam capienda,vbi alia percipi poteſt,ibid.n.293.
Alienatio feudi in extremo mortis articulo fieri poteſt,l.1.c.18.n.3.f.38.p.2.
Alius,alia,aliud,pronomen, ſimilitudinem dicit, l.1.c.14.n.37.f.37.p.2.
Alienatio bonorum in fraudem filij facta nulla, l.1.c.18.n.50.f.41.p.2.
Alciat.declaratio inſignis,ad l. actus legitimi, ff. de regu.iur.l.1.c.26.n.21.f.71.p.1.
Alciat.declaratio improbata, l.1.c.26.n.37.f.71. pag.2.
Alciati conſideratio ſubuertitur,ibid.nu.40.f.72. p.1.
Alciati ratio reiecta,ibidem nu.54.ibid.p.1.
Alciat.opinio,ibidem nu.69.ibidem p.2.
Alciati opinio reprobatur,ibid.n.70.f.73.p.1.
Alciat.opinio,ibid.n.83.ibi.p.1.
Alciati opinio confutatur,ibid.n.85.ibid.
Alciat.opinio qualis,l.3.q.39.n.57.f.266.p.1.
Alciat.reſponſum 99.declaratur,l.3.q.25.nu. 38. fol.226.p.2.
Alienatio clandeſtina dicitur, cum alienans eam occultam habet ne aduerſario innoteſcat,l.2. d.11.n.10.f.103.p.2.
Alienatio clandeſtina titulo oneroſo facta, concurrente alia coniectura,fraudulenta præſumitur,ibid.n.22.f.104.p.1.
Alius,alia,aliud,ſimilē repetit qualitatem, ibidē n.129.f.109.p.1.
Alienandi prohibitio generalis,præcedentia complectitur,niſi dictio libere,adiecta foret,l.3.q. 14.n.24.f.174.p.2.
Alienatione prohibita, non ea cenſetur qua non læditur ius illius in cuius fauorē facta fuit prohibitio,l.3.q.24.n.59.f.202.p.2.
Alienatione prohibita inter deſcendētes,eo tunc omnes vocati & inuicem ſubſtituti cenſentur, ibid.n.244.fol.216.p.2.
Alienationis prohibitio nō extendit fideicomiſſum ad perſonas nō nominatas,ibidem n.245. ibidem.
Alienationis prohibitio in caſu cōtrafactionis nō extenditur ad caſum mortis,ibidem num.246. f.217.p.1.
Alienationis prohibitio adiecta cauſa,vt bona remaneant in familia, non inducit purum & abſolutū fideicomiſſum in caſum mortis,ſed alienationis tantum,ibid.n.247.ibidem.
Alienationis prohibitio adiecta cauſa extendit diſpoſitionem,ibid.n.248.ibidem.
Alienationis prohibitio facta in capitulis matrimonialibus,an impediat dominij translationē, ibidem nu.149.ibidem.
Alienationis prohibitione facta in contractu,tealis actio ſubſtituto quæritur ipſo iure, ibidem nu.250.ibidem.
Alienationis rei proprie facultatem ſibi interdicere nemo poteſt,ibidem nu.252.p.2.
Alienandi prohibitio,quæ fit in teſtamēto differt admodum ab ea quæ fit in contractu, ibidem nu.257.ibidem.
Alternatiua,ordinem ſucceſsiuum per vulgarem, & non per fideicomiſſariam continet, ibidem nu.35.f.203.p.2.
Alexan.Rauden. opinio noua circa proximitatē attendendam reſpectu grauati vel grauantis, l.3.q.24.n.335.f.223.p.2.
Alimenta ſimpliciter relicta, ad vitam illius cui relicta ſunt debentur,l.3.q.40.n.6.f.268.p.1.
Alimentorum fauore, alimēta tota legatarij vita debentur,ibidem nu.7.ibidem.
Alimentorum fauore ſtatutū eſt, vt perpetua ſint etiam in his caſibus in quibus indeffinita æquipollet vniuerſali,ibid.n.9.ibidem.
Alimentorum onus dotem ſequitur,l.3.q.41. nu. 7.f.268.p.1.
Alendi neceſsitas,quæ marito incumbit circa vxorem ſuam eſt de iure poſitiuo, ibidem nu.28. fol.269.p.2.
Alimēta ei debentur quem in noſtro tenemus obſequio,ibidem nu.35.f.270.p.1.
Alimenta,quæ vxori debentur,multiplici ex cauſa ei conceduntur,ibid.n.38.ibidem.
Alimenta,quę vxori debentur,naturali ratione dictante ei debentur,ibid.n.37.ibidem.
Alendi neceſsitas,quę marito incumbit circa vxorem à iure poſitiuo deſcendit, l.3.q.42.nu.3. fol.270.p.2.
Alimenta vxori non debentur vbi dos non ſoluitur,ſiue fuerit ab ea promiſſa, ſiue ab alio, l.3. q.44.n.14.f.275.p.1.
Alimentis renunciari poteſt,quando ſolum debentur de iure poſitiuo, l.3.q.62.nu.19. fol.311. pag.2.
Alimentorum renunciatio licet regulariter non valeat,id intelligitur in alimētis debitis ex teſtamento vel altera vltima voluntate, ibidem nu.30.f.312.p.1.
Alberici traditio inſignis, l.3.q.49.nu.28.f.280. pag.2.
Alexan.traditio celebris,l.3.q.349.nu.33.f.280. pag.2.
Alluuione quæſita communicanda non ſunt vxori, l.3.q.72.nu.11.f.324.p.1.
Amica & concubina quid apud Iuriſconſultos, l.1.Ante.34.f.2.
Andrę.de Iſer.traditio.in cap.Imperialem §.prætcrea Ducatus,de prohi.feu.alie. per Fedri expenditur,l.3.q.23.n.19.f.189.p.1.

Annius

Anulus ferreus in nuptijs antiquitus dari ſolitus, l.1.c.1.n.63.
Antiqua coniecturis probantur, l.1.c.10.nu.8.fol. 20.p.2.
Anulus olim in ſignum conſenſus dari ſolitus, l.1. c.11.n.1.f.23.p.2.
Anulus olim dari ſolitus in ſignum conſenſus, nedum apud Romanos ſed & apud Hebreos, ibid. n.2.fo.24.p.1.
Anulus dari ſolitus in conuentionibus ab antiquo fluxit vſu, ibid.n.3.f.24.c.1.
Anulum dari ſolitum ab ſponſo in nuptijs, nō ornatus cauſa dari, ibid.n.4.f.24.p.1.
Anulos antiquitus mulieres Chriſtianas deferri ſolitas, ibid.nu.5.ibid.
Anuli mulierum antiquitus crucis ſigno, Chriſti, & fidei ſculpti, ibid.nu.6.ibidem.
Anulus pronubius quis, ibid.n.7.ibidem.
Anuli delatio apud Iſiodorum, & illius verba, ibidem nu.8.f.24.p.1.
Anulus, cur quarto inſeritur digito, ibid. nu.9.fo. 24.p.2.
Anulus apud Romanos quarto digito deferri ſolitus, in ſignum ſponſaliorum, ibidem nu.11.fo. 24.p.1.
Anuli traditio ſignum ſponſaliorum & ſequuti matrimonij, ibid.nu.15.ibid.
Anuli traditio, ſignum æquiuocum ſecundum Panor.ibid.n.16.ibid.p.2.
Anuli traditio an poſsit attento iure nouo S. C. Tridentini, ibid.n.17.ibid.
Anuli traditio ſola ſponſalia non inducit, ibid.n. 18.ibidem.
Anuli traditio ambigua matrimonij probatio, ibidem nu.19.ibid.p.2.
Anuli traditio ſponſalia non probat in diſparis conditionis contrahentibus, ibidem num. 20. ibidem.
Anuli traditio ſola, indicium non facit, & dicitur æquiuoca probatio, ibid.n.21.ibid.
Anuli traditio regulatur ſecundum verba expreſſa, ibid.n.22.ibidem.
Anuli traditio, perfecti conſenſus ſignum, dictante ſtatuto, ibid.n.23.f.25.p.1.
Anuli traditio præcedente tractatu, ſponſalia deſignantur, ibid.n.25.ibid.
Anuli traditio in contrahentibus imperfectę ętatis ſponſalia non deſignantur, ibidem nu. 26. Ibidem.
Anuli traditio prudentibus aliquibus verbis, & præſentibus conſanguineis, præſumptionem facit ſponſaliorum, ibid.n.32.ibid.p.1.
Anuli traditio ex ſe ipſa, matrimonium non inducit aduerſus Maſcar.ibid.n.34.ibid.p.2.
Anulus vbi datur in contractu matrimonij matrimonium inducit, ibid.n.35.ibid.p.2.
Anulus ex ſe ipſo nullis expreſſis verbis, nec ſpōſalia nec matrimonium inducit, l.1.c.11.n.36. f.25.p.2.
Anulus a patre mulieri datus abſente filio, matrimonium non inducit, l.1.c.11.n.37.f.25.p.2.
Anuli traditio a parentibus facta, filiorū præſentiam deſiderat, l.1.c.11.n.38.f.25.p.2.
Anulus a viro mulieri traditus, non inducit matrimonium, etiam ſi ab eodem viro immiſſus fuiſſet in digito mulieris, contra Menoch. l.1. c.11.n.40.ibid.
Anuli traditio deſiderat verba vel ſigna apta ad matrimonium contrahendum, l.1.c.11.nu.41. fo.26.p.1.
Anuli traditio non inducit matrimonium niſi ſimul fiat immiſsio, l.1.c.11.n.42.f.26.p.1.
Anuli immiſsio poſt ſponſalia de futuro, non inducit matrimonium, l.1.c.11.n.43.f.26.p.1.
Anuli geſtatio non facit præſumere matrimoniū niſi conſtat a quo datus ſit, l.1.c.11.nu.45.fol. 26.p.1.
Anuli traditio concurrentibus coniecturis, matrimoniū facit præſumere, l.1.c.11.n.46.f.26.p.1.
Anulus traditus corā ſacerdote ad fores Eccleſiæ in conſpectu populi, matrimonij præſumptionem inducit, l.1.c.11.n.48.f.26.p.1.
Anulus traditus in apparatu matrimonij, etſi verba dubia forent, matrimonij præſumptionem inducit, l.1.c.11.n.49.f.26.p.1.
Anuli immiſſio non requiritur, cum alię extant cōiecturæ, l.1.c.11.n.50.f.26.p.2.
Anuli immiſſio quid operetur ex Authoris opinione, l.1.c.11.n.51.f.26.p.2.
Anuli immiſſionem matrimonium efficere, quando iudicandum, l.1.c.11.n.52.f.26.p.2.
Anuli traditio attento iure nouo S. C. Triden. quando operetur matrimonium, l.1.c.11.n.53. f.26.p.2.
Anuli vel arrarum traditio qualiter probetur, l.1. c.11.n.54.ibid.
Anuli ſubarratione conſenſus coniugalis quemadmodum colligatur, l.1.c.14.n.30.f.31.p.2.
Andræ.Gail. opinio improbata, l.3.q.96.nu.21. f.363.p.2.
Andrę.Gail.ſententia reiecta, ibidem nu.24.ibid.
Andræ.Gail. opinio dicentis per conſtitutionem dotalem non probari matrimonium, l.1.c.9.n. 11.f.18.p.2.
Andrę.Gail.opinio confutatur, l.1.c.9.nu.12.fol. 18.p.2.
Antonij Olibani præceptoris laus, l.2.d.7.n.47. fo.96.p.1.
Antonij Gomez.opinio reijcitur, l.3.q.85.nu.8. f.347.p.1.
Andræ.Gail.opinio declaratur, l.1.c.9.nu.14.fo. 18.p.2.
Animæ cœleſtes nullius ſeculi infortunijs contriſtantur, l.3.q.67.n.20.f.318.p.1.
Animæ infernales, vel in purgatorio exiſtentes, huius ſeculi facta ignorant, ibid.nu.21.ibid.
Appellatio a legibus & ſtatutis prohibita, l.2.d. 7.n.19.f.94.p.2.

Appellatione filiorum in vltimis voluntatibus veniunt nepotes,ſecus in contractibus, l. 3. q.35. n.37.f.256.p.1.

Appellatione actus in conrractibus,primus deſignatur,l.3.q.23.n.83.f.192.p.1.

Appellarione actus in contractibus ex coniecturis non primus tantum,ſed & ſequentes continentur,ibidem nu.84.ibidem.

Appellatioue maſculorum in donationibus,maſculi rantum ex maſculis deſcendenres continẽtur,l.3.q.24.n.211.f.213.p.2.

Appellatione filiorum improprie nepotes continentur,l.3.q.35.n.4.f.256.p.1.

Appellatione librrorum quando nepores contineantur,ibidem n.5.ibidem.

Appellatione liberorum adiecta certa qualitate, non continentur nepotes,l.3.q.35.nu.6.f.25 . pag.1.

Appellatione mortis,venit mors ciuilis , quando eundem effectum operatur,l.3.q.53.n.15.fol. 287.p.2.

Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale validum,l.1.c.9.n.19.fol.78.p.2.

Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates validum,l.1.c.18.n.4.fol.38.p.2.

Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale non valer, data diuerſitatis rarione, l.2.d.7. nu.69.f.97.p.2.

Argumentum de matrimonio carnali ad ſpiritnale,l.2.d.3.n.20.f.89.p.2.

Argumentum de contractibus ad vltimas volunrates,l.3.q.18.n.14.f.181.p.2.

Argumentum de contractibus ad vlrimas voluntates non omnino recipieudus,quia ſtrictior fit in contractibus interpretatio, l.3.q.23.nu.43. fol.290.p.2.

Argnmentum a contrario ſenſu ſnmitur in contractibus,ex racita mente contrahentium, ibidem nu.65.f.191.p.2.

Argumentum a maioritate dilectionis non fit ad extendendum fideicomiſſum, l.3.q.24.nu. 90. f.205.p.1.

Argumentum de pacto ad ſtatutum validum, l. 3. q.44.n.2.f.274.p.1.

Argumenrum de dote ad alimenta validum, l.3. q.46.n.10.f.277.p.1.

Argumentum de promiſsione ad traditionem validum,ibidem n.15.ibidem.

Argumentum ab æquiparatis non procedir data ratione diuerſitatis, ibidem nu. 24. f. 278. pag.1.

Argumentum de contractibns ad vltimas voluntates,l.3.q.50.n.8.f.281.p.2.

Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates validum,ſtãte eadem ratione, ibid.n.16. f.282.p.1.

Arbitris non paretur,niſi metu pænę,l.2.d.9.n.5. fol.99.p.1.

Arbitri nedum principaliter,ſed nec incidẽter de matrimonio cognoſcere poſſunt, l.2.d.9.nu.8. fol.99.p.2.

Arrę ſponſalitiæ quę,l.1.c.11.n.12.f.24.p.1.

Arras ſponſæ datas amittebat ſponſus contrahere nolens,l.1.c.11.n.13.f.24.p.1.

Arra in contractibus ſignum pleni conſenſus, l.1. c.11.n.14.f.24.p.1.

Aſſertioni dicentium ea , quæ ab animo pendent ſtatur,l.1.c.10.n.34.f.21.p.2.

Aſſertioni confitentium ea,quæ ab animo pendẽt ſtatur,l.1.c.15.n.19.f.33.p.2

Aſſertioni aliquid aſſerenris in foro animę ſtatur, l.1.c.15.n.65.f.32.p.2.

Auth.Maximis C.de Iudi. noue declarata, l.1. c.9.n.23.f.18.p.2.

Authoris opinio qualis,l.1.c.10.n.49.f.22.p.1.

Authoris opinio,l.1.c.10.n.57.f.22.p.2.

Authoris opinio,l.1.c.10.n.61.f.22.p.2.

Authoris opinio circa anuli traditionẽ , l.1.c.11. nu.51.f.26.p.2.

Authoris opinio exiſtimantis reneri virum dorare virginem cum qua matrimonium clandeſtinum contraxit,l.1.c.19.n.143.f.53.p.1.

Authoris diſtinctio noua in quęſtione; An deflorans virginẽ in matrimonio clandeſtino ipſam dotare tenearur,l.1.c.19.n.148.f.53.p.2.

Authoris opinio in actione ex matrimouio deſcẽdente,l.1.c.22.n.27.f.60.p.1.

Anthoris traditio,l.1.c.26.n.74.fol.73.p.1.

Authoris opinio noua, l.1.c.26.n.88.f.73.p.2.

Authoris conſulrario in ſingulari caſu,in quo neptis grauata fuir matrimonium contrahere cum viro eiuſdem familiæ & nominis , quæ virum requiſiuit, vt cum ea contraherct , qui noluit, l.3.q.29.n.89.f.240.p.2.

Argumentum a contrario ſenſu non ſumitur in pactis, l.3.q.51.n.2.f.283.p.2.

Argumentum a contrario ſenſu elicitur extenſiue ibidem nu.3.ibidem.

Argumentum a contrario ſenſu non ſumirur ex diſpoſitione negatiue concepta , ibidem nu.5. ibidem.

Argumentum a contrario ſenſu non ſumirur , vbi inducta ad vnum effectum , contrarium producerent,ibidem nu.7.ibidem.

Argumentum a contrario ſenſu non ſumitur,quãdo eadem ratio militat,ibidem nu.8.ibidem.

Argumentum a contrario ſenſu in contractibus ſumitur ex magis communi ſeutenria, ibidem nu.9.ibidem.

Atgumentum a contrario ſenſn ſumitur in contractibns nedum bonęfidei ſed & ſtricti iuris, ibidem nu.10.ibidem.

Argumentum a contrario ſenſu, in legibus , ſtatutis,& contractibus,a mente diſponenrium deſcendit,ibidem nu.15.f.284.p.1.

Argumentum a contrario ſenſu , in diſpoſitione etiam negatiue concepta locum haber, ibidem nu.16.ibidem.

Argu-

Argumentum de pacto expreſſo ad tacitum non valet,l.3.q.52.n.26.f.286.p.1.
Argumentum a contrario ſenſu non ſumitur niſi ſecundum limites verborum, l. 3. q. 54.nu.42. fol.291.p.2.
Argumentum a matrimonio carnali ad ſpirituale validum,l.3.q.99.n.2.f.369.p.2.
Arbitrium iudicis multũ poteſt in confeſsionibus coniugum,l.1.c.15.n.55.fol.34.p.2.
Arerini conſilium 142.in matrimonio Sfortiæ Mediolani Ducis,cũ Dorothea filia Ludouici Mãtuæ Marchionis,l.2.d.8.n.6.f.98.p.2.
Aretinus vir ſubtilis & doctus, l.3.q.85.n.11.fol. 343.p.1.
An virgo cũ poſt nopſiſſet alteri, & is mortuus fuiſſet,denuo vir ille pęnitẽtia ductus illã in vxorẽ requiſiuit, nolint ipſa: mulier hęreditate fuerit priuata,n.83.f.240.& ſequentibus.
Authoris opinio,l.3.q.46.n.22.f.27.p.2.
Aurhoris vera tradirio,l.3.q.49.n.9.f.279.p.1.
Authoris opinio qualis,l.3.q.34.f.255.
Aurhoris ſolutio & declaratio ad tex. in ca. per veſtras de dona.in.vi.l.3.q.52.n.35.f.286.p.2.
Authoris conciliario noua,l.3.q.25.nu.23.f.225. p.2.
Authoris conciliatio inter contrarias opiniones, l.3.q.75.n.60.f.346.p.1.
Authoris ratio noua,l.3.q.82.n.13.f.354.p.2.
Authoris opinio,l.3.q.4.n.12.f.146.p.2.
Augmenti & ſortis idem eſt iudicium, l.3.q.30.n. 26.f.248.p.2.
Augmentum dotis illius ſequella nõ eſt,l.3.q.34. n.17.f.254.p.2.
Augmentum dotis quantum eſſe debet quando nihil dictum fuit,l.3.q.64.n.1.f.314.
Augmẽtũ dotis,quando non fuit expreſſum,iuxta iuris communis diſpoſitionem,eiuſdẽ quantitatis cum dote eſſe deber,ibid.n.2.ibidem.
Augmenrum non regulatur à principali ſtante diuerſitate rationis,l.3.q.40.n.23.f.308.p.2.
Augmentum dotis conuentum præſtandum, l. 3. q.64.n.5.f.314.p.2.
Augmentum valoris quod tẽporis beneficio prouenit in rebus mariti,an vxor vt meliorationẽ deducere poſsit,l.3.q.72.n.1.f.323.p.2.
Augmentum beneficio temporis proueniens, lucrum dici non poteſt reſpectu vxoris,ibidem n. 7.ibidem.
Augmentum officiorum venalium, communicãdũ non eſt vxoris,& quare,ibidem nu.8.ibidem.
Augmentum meliorationum ad commodum poſſeſſoris pertinet,l.3.q.73.n.11.f.325.p.1.
Azpilcueta nepos Salmanticenſis Academię interpres laudatus, l.1.c.10.n.17.f.20.p.2.
Azpilcuetæ nepotis ad Concilium Tridentinum adnotationes,l.1.c.10.n.23.f.21.p.1.
Azpilcuetæ opinio dicentis diſpoſitionem cap. is qui fidem de ſponſali.ſublatam,probatur, l. 1. c.10.n.27.f.21.p.1.

B

BAronij nunc Cardinalis illuſtriſsimi laos, l.1. c.1.n.68.f.3.p.2.
Barchinon Cathalonię metropolis vrbs antiquiſſima,l.1.c.2.n.24.f.5.p.2.
Barchinon,& alia pleraq. Hiſpaniarum loca, ob fidem Romanis ſeruatam,iuris Italici libertate donata fuerunt.l.1.c.2.n.25.fol.6.p.1.
Bartol. traditio denuo ab authore improbatur, l.1.c.26.n.51.f.72.p.1.
Bartol.opinio,cur optionis ſerui legatũ ſit actus legitimus,l.1.c.26.n.67.f.72.p.2.
Bartol.ab Alciat.reprobatur,l.1.c.26.n.68.f.72. p.2.
Bartol.traditio & communis ab Alciat. reprobatur,l.1.c.26.n.81.f.73.p.1.
Bartol.conſilium 51.expenditur, l.3.q.17.n. 11. fol.180.
Bartol.conſiliatio.l.3.q.54.n.23.f.290.p.1.
Bartol.opinio.ibidem nu. 28.ibidem.
Bartol.intellectus ad tex. in l.inter ſocerum §. cũ inter de pac.dotali.l.3.q.54.n.31.f.291.p.1.
Bart.traditio refellitur,l.3.ibid.n.55.f.192.p.2.
Bartol.traditio & conciliatio,l.3.q.55.n.10. fol. 294.p.1.
Bartol.opinio qualis,l.3.q.57.n.52.f.300.p.2.
Bero.& Triuiſan.reprehenſi,l.1.c.3. n.30. fol.9. p.1.
Bal. opinio damnatur cum alijs,qui eum ſequuntur,l.1.c.9.n.22.f.19.p.2.
Bal.opinio damnatur,l.1.c.9.n.30.f.19.p.1.
Bal.traditio in l.in teſtamento C.de teſ.mili.declaratur,l.3.q.24.n.215.f.214.p.1.
Bal.& Salice.opinio.l.3.q.29.n.87.f.240.p.1.
Bal.opinio inſignis exiſtimaut is pacta in dote dicta in donatione propter nuptias repetita videri,l.3.q.34.n.19.f.254.p.2.
Bal.contrariam ſententiam obtinuit a Richar.de Saliceto,l.3.q.58.n.3.f.302.p.2.
Bal.videns contrarium aduerſus eum iudicatum, mutauit ſententiam,l.3.q.58.n.12.f.303. p.1.
Bal. traditio ſubuertitur,l.3.q.54.n.60.fol. 292. p.2.
Bal.obiectum tollitur,l.3.q.58.n.20.f.303. p.2.
Bal.traditio ſingularis,l.3.q.60.n.2.f.307.p.1.
Bal.aſſerrio celebris,l.3.q.60.n.5.f.307.p.1.
Bal.opinio,l.3.q.85.n.16.f.343.p.1.
Bal.Nouel.opinio reprobatur,l.3.q.41.n.13.fol. 269.p.1.
Bal.Nouel.conſilium,l.3.q.46.n.16.f.277.p.2.
Bal.Nouel.traditio inſignis, l. 3.q.59.nu.39.fol. 306.p.2.
Banniti,deportati,& his ſimiles iura naturalia,retinent,l.1.c.6.n.35.f.5.p.2.
Bannitus vxorem adulterantem recte accuſat,l.1. c.1.n.45.f.5.p.2.
Bannitus licet poſsit ab alijs occidi, ſe ipſum tamen occidete non poteſt, l.2.d.15.n.8.f.112. pag.1.

Barboſ.conſideratio ad ca.ſi tibi abſenti reiecta, l.1.c.13.n.36.f.29.p.2.
Barboſ.ratio euerſa,l.1.c.13.n.38.f.29.p.2.
Barboſ.ſolutio ſublata,l.1.c.13.n.44.f.30.p.1.
Barboſ.ſolutio labefactatur,l.1.c.13.nu.46.f.30. p.1.
Barboſ.declaratio,l.3.q.54.n.64.f.293.p.1.
Barboſ.opinio aduerſus communem,l.3.q. 57. n. 45.f.300.p.1.
Barboſ.opinio aduerſus communem, ibidem nu. 66.f.301.p.2.
Bimi & Triuiſani fallacia,l.1.c.10.nu.22.fol.21. pag.1.
Berengarij traditio improbatur, l. 3. q. 6.nu.38. fol.151.p.2.
Berengarij error, ibidem nu.63.f.153.p.2.
Berengarij traditio reprobatur,ibidem, num.93. fol.155.p.1.
Berengarij opinio confutatur, ibidem num. 97. fol.154.p.2.
Berengarij traditio ſuperflua, ibidem num.103. ibidem.
Berengarij traditio,l.3.q.11.n.34.f.168.p.1.
Berengarius refellitur,ibidem nu.44.ibid.
Berengarij quęſtio,adfertur in materia transmiſſionis & quæſtionis ortæ in capitulis matrimonialibus,l.3.q.25.n.60.fol.226.p.1.
Berengarij traditio reijcitur, ibidem nu.61. fol. 226.p.1.
Berengarij opinio,l.3.q.26.n.3.f.229.p.2.
Berenga.opinio confutatur,l.3.q.93. nu.2.f. 352. p.1.
Beneficia clerici ſimpliciter tonſurati vacant ob contractum matrimonij clandeſtini, l. 1. c.19. n.147.fol.53.p.1.
Beneficia per contractum matrimonij vacant ipſo iure,l.1.c.23.n.17.f.62.p.2.
Beneficia per contractum ſponſaliorum de præſenti vacant ipſo iure, l.1.c.23.n.18.f.62.p. 2.
Beneficia per contractum matrimonij etſi inualidi vacant, l.1.c.23.n.21.f.62.p.2.
Beneficium non vacat per matrimonium vi contractum,l.1.c.23.n.23.f.63.p.1.
Beneficium non vacat per contractum matrimonij vbi matrimonium ſolum valeret vt ſponſalia de futuro,l.1.c.23.n.26.f.63.p.1.
Beneficium vacat per contractum matrimonij clandeſtini,l.1.c.23.n.31.fol.63.p.2.
Beneficium iure nouo S. C. Triden.ante decimũ quartum annum obtineri non poteſt, l.1.c.23. n.38.f.63.p.2.
Beneficium clerici,qui in minori ætate matrimonium contraxit nõ vacat, niſi ætate perfecta ratificaret,l.1.c.23.n.39.f.63.p.2.
Beneficiũ l. hac ædictali pænale ſimul cũ alio rei perſecutorio cõcurrit,l.3.q.37.n.11.f.260.p.1.
Beneficium habens ne conueniatur vltra quam facere poſsit, ſi totum vel integrum debitum reſtituere promiſit,beneficio renunciaſſe videtur,l.3.q.36.n.14.f.258.p.1.
Beneficium l.vbi adhuc C. de iu. do.ne dum mulieris fauorem,ſed & filiorum & mariti concernit,l.3.q.52.n.3.f.285.p.1.
Beneficium in inuitum non confertur,l.3.q. 80.n. 6.f.332.p.2.
Beccij doctrina reprobatur, l.3.q.43.n.20.f.273. p.2.
Bonorum amiſsio,an conſtans metus,l.1.c.3.nu. 37.fol.9.p.2.
Bona fides in bonæfidei contractibus exuberat, l.1.c.21.n.2.f.57.p.1.
Bona fides in matrimonij cõtractu exuberat, l.1. c.21.n.18.f.57.p.2.
Bona donata æs voluntarium dicuntur,l.3.q.6.n. 85.f.154.p.2.
Bona donata non ſubducuntur in computatione legitimæ, ibidem nu.86.ibid.
Bona donata vſq. ad legitimam reuocantur, niſi alia bona ſuperſint donatori præter donata, ibid.n.88.Ibid.
Bona in dubio libera iudicanda, l.3.q.23.nu.40. f.190.p.1.
Bona,quæ extra dotem dantur, ſunt de appendicibus dotis,l.3.q.38.n.5.f.261.p.1.
Bona in dubio iuſte quæſita præſumuntur, l.3.q. 70.n.22.fol. 329.p.2.
Bona paterna talia eſſe deſierunt,cum a filio fuerunt acquiſita,l.3.q.92.n.17.f.354.p.1.
Bonorum appellatione non veniunt emphiteotica vel feudalia,l.3.q.93.n.22.f.359.p.1.
Bona emphiteotica & feudalia,quę ex pacto trãſeunt ad hæredes extraneos, patrimonialia reputantur,l.3.q.93.n.23.f.359.p.1.
Bona emphiteotica & feudalia in Cathalonia ad inſtar patrimonialium redibita fuerunt, ibid. nu.24.ibid.
Britãnorum connubia. quæ, Anthe.n.25.f.2.p.1.
Burg.de Paz opinio,per Ludo.de Molin. reprobata,l.3.q.24.n.164.f.211.p.1.
Bertrandi diſtinctio.in l. hac ędictali, l. 3.q.37. n.16.f.260.p.1.
Bertrandi diſtinctio reprobatur, ibid.n.17. ibid.
Beneficium legale,deducto ne egeat maritus, an ei detur in rebus fideicommiſſo ſubiectis, noua quæſtio.l.3.q.28.n.16.f.133.p.1.

C

CAſſinus ex virgine factus eſt maſculus, l. 1.c. 1.n.30.f.5.p.1.
Cathalonia iuris canonici æqoitatẽ ſequitur, l. 1. c.2.n.23.f.6.p.2.
Caſus parificati æquali iure terminandi,l.1.c.14. n.35.fol.31.p.2.
Caſus mortis & diuortij differunt,l.1.c.18.n.31. fol.40.p.2.
Caſus in quibus mulier poteſt ſibi in dote præiudicare remiſsiue adferuntur, Pręl.3.nu.17.fol. 120.p.1.

Caſus

Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris cõmunis,l.3.q.54.n.6.f.292.p.1.
Caſus omiſſus in contractibus ſuppleri non debet.l.3.q.34.n.6.f.253.p.2.
Caſus omiſſus pro excluſo habendus in contractibus, ibid. n.8.f.254.p.1.
Caſus expreſſus in capitulis matrimonialibus quãdo ad non expreſſum extendi poſsit,l.3.q.54.n.10.f.289.p.2.
Capacitas vel incapacitas attẽditur tempore quo cedit dies ſubſtitutionis, l.3.q.45.num.45.fol.237.p.2.
Cautela aduocatorum,l.3.q.17.n.4.f.180.p.1.
Capacitas vel incapacitas acquirentis tempore celebrati contractus attenditur,ibid.n.13.ibid.
Cautela qualis apud aduocatos vt bona turpiter quæſita petere poſſint,l.3.q.70.n.19.f.321.
Cautela vtilis ad excludendum filias cum nuptui traduntur ab omni hæreditate paterna materna & fraterna,l.3.q.93.n.11.f.357.p.2.
Cancerij traditio expenditur, l.3.q.2.nu.64.fol.142.p.1.
Cancerij opinio refutatur, l.3.q.17.num.21.fol.180.p.2.
Expenditur,l.3.q.14.n.2.f.173.p.1.
Canonizatio ſancti Raymundi quando facta, l.3.q.58.n.27.f.304.p.2.
Caſtrenſis traditio declaratur,l.3.q.91.n.33. fol.352.p.2.
Cauſa potentior vbiq. præualet, l.1.c.13.nu.40.fol.29.p.2.
Cauſa irritandi matrimonia perpetua eſſe debet non temporalis,l.1.c.19.n.134.f.52.p.1.
Cornei & Menoc. traditio reprobata, l.1.c.20.nu.55.f.55.p.2.
Cauſa ſpiritualis cuius trãſactio prohibita eſt de iure canonico compromitti non poteſt nedum in laicum, ſed neq. in Eccleſiaſticam perſonam, l.2.d.9.n.10.f.99.p.1.
Cauſæ matrimoniales ex ſacro Concilio Triden. ad ſolos Epiſcopos ſpectant, l. 2.d.10.nu.37.fol.101.p.2.
Cauſa finalis ea dicitur quæ donantẽ monet ad donandum qui alias non donaret,l.3.q.12.nu.14.f.170.p.2.
Cauſa obiectũ dicitur intellectus,ibid.n.15.ibid.
Cauſa finalis ex prohemio elicitur,ibid.n.16.ibi.
Cauſa finalis in dubio iudicanda eſt potius quam impulſiua,ibid.n.18.ibid.
Cauſę duplicis concurſus ea præualere debet quæ actum valere facit,ibid.n.20.ibid.
Cauſæ duæ ſcilicet accidentalis & naturalis concurrentes in eadem re, naturalis præualere debet,ibid.n.21.f.171.p.1.
Cauſa finalis lucri in caſu ſtatuto de lucrãdo dotem matrimonium lucrum eſt,l.3.q.32.n.4.fo.251.p.1.
Cauſa cauſæ eſt cauſa cauſati, l.3.q.34.nu.26.fol.254.p.2.
Cauſa principalis a natura deſcendens attẽdi debet,l.3.q.60.n.21.f.108.p.2.
Cauſa prior attenditur quando ſecunda, niſi prima adſit non poteſt facile operari, ibid.n. 22. ibidem.
Cauſa finalis etſi poſt diſpoſitionem poſita, prima tamen eſt in ordine intellectus,l.3.q.83.n.11.f.338.p.2.
Cauſa finalis prima eſt in conſideratione diſponentis,ibid.n.12.ibid.
Cauſa finalis primum principium eſt intentionis & vltimum executionis, ibid.n.13.ibid.
Cauſa pactionis ceſſante & pactio deficere debet, l.3.q.92.n.25.f.355.p.1.
Caſſanei opinio,l.3.q.76.n.7.f.328.p.1.
Celſi Hugonis opinio circa leges Cathaloniæ,l.2.d.7.n.41.f.96.p.1.
Cæcus dignitatem retinet, & teſtificari poteſt de his quæ vidit antequam cæcus eſſet, l.2.d.11.n.121.f.108.p.2.
Cæcus integer teſtis non eſt in his, circa quæ facile decipi poſſet,ibid.n.122.ibid.
Cæcus in teſtamento & inuentario teſtis eſſe non poteſt, ibid.n.123.ibid.
Ceſſante cauſa non ceſſat effectus perfectus & cõſumatus,l.3.q.25.n.34.f.226.p.2.
Ceſſante cauſa iure iam radicato non ceſſat effectus, ibid.n.33.ibid.
Ceſſante cauſa ceſſat effectus,l.3.q.62.nu.17.fol.311.p.2.
Cephalus con.212.lib.3.declaratur, l.3.q.25.nu.40.f.226.p.2.
Chriſti morte multarum vxorum diſpẽſatio ſublata,l.1.Anthe.n.29.f.2.p.1.
Chriſti præceptis concubinatus omnes ſubblati, l.1.Anthel.n.37.f.2.p.2.
Chriſti fide agnita alij ab antiquis ritus eſſe cæperunt,l.1.Anthel.n.64.f.3.p.1.
Chriſtophorus Roboſtetius cõterraneus auctoris laudatur,l.2.d.7.n.75.f.99.p.1.
Chriſtophori Roboſtetij deciſio inſignis,l.2.d.7.n.76.ibidem.
Ciceronis locus in topicis declaratus,l.1.Anthel.n.46.f.3.p.1.
Clam factum dicitur quod ad eos quorum intereſt notitia peruenire non poteſt,l.2.d.11.n.11.f.103.p.2.
Clam id fieri dicitur, quod publice fieri poterat & factum non fuit,l.2.d.11.n.8.ibidem.
Clam factum dicitur quando id quod fit per interpoſitam perſonam perficitur, l. 2. d.11.nu.12.ibidem.
Clam quicquam faciens non ex eo ſolo, dolo facere dicitur,l.2.d.11.n.15.ibidem.
Clam donans non ex eo ſolo in fraudem alienare dicitur,l.2.d.11.n.18.f.104.p.1.
Clam aliquid facere is dicitur qui cum poſsit palam non id facit,l.2.d.11.n.40.f.105.p.1.
Clandeſtine relicta per teſtatores,aliquando a legiti-

gitimis hæredibus aliquādo a fiſco auferuntur, l.2.d.11.n.6.f.103.p.2.

Clandeſtinitas actus ſola niſi aliæ concurrant coniecturæ nō facit actum fraudulentum,l.2.d.11.nu.14.ibidem.

Clandeſtinitas actus non facit actum fraudulentum vbi iam ob cauſam fit;vt vis & dolus alterius excludatur,l.2.d.11.n.23.f.104.p.1.

Clandeſtinitas actus deducenda & alleganda eſt vt iudex rationem habere poſsit, l.2.d.11.nu.27.ibidem.

Clandeſtina matrimonia dupliciter conſiderātur, l.2.d.11.n.29.f.104.p.2.

Clādeſtini matrimonij ſpecies quatuor,l.2.d.11.n.30.ibidem.

Clandeſtinum matrimonium dupliciter conſideratur,vel ex deffectu parochi , & teſtium & ex deffectu denuntiationum,l.2.d.11.n.31.ibid.

Clara & aperta tergiuerſari non debēt, l.3.q.24.n.111.f.206.p.1.

Clauſula qua renuntiatur læſioni vltra dimidiam in terminis l.2.C.de reſcin.vendi. quid operetur,l.3.q.96.n.37.f.364.p.2.

Clauſula ſalutaris ad excludendum filias ab omni ſucceſsione,l.3.q.92.n.2.f.355.p.1.

Clauſula ex quacunq. cauſa ad cauſam de præſenti referenda eſt,l.3.q.90.n.10.f.350.p.2.

Clauſula pro hęredibus ſuis operatur vt ad ſolum patrē referri poſsit,l.3.q.85.n.47.f.345.p.1.

Clauſula & ſi quid plus valet, dedit , quid operetur,l.3.q.78.n.27.f.330.p.1.

Clauſula quod eodem ordine ſuccedatur poſt expreſſam maſculinitatē, facit vt repetita videatur in ſequentibus,l.3.q.24.n.236.f.216.p.1.

Clauſula non obſtantibus tollit priuilegia inſerta in corpore iuris,l.3.q.28.n.5.f.232.p.1.

Clauſula non obſtantibus non tollit priuilegia inſerta in corpore iuris cum fuerunt cōceſſa perſonę alias priuilegiatę, ibid.n.6.ibid.

Clauſula notariorum qua dicunt donatorem donationem non reuocare promittere etiam prętextu ingratitudinis ſuperflua eſt, l.3.q.20.nu.15.f.183.p.1.

Clauſula in feudo nono poſita ad tenorem antiqui, ſtat ſimilitudinarie , l.3.q.24.nu.288.fol.220.p.1.

Compromiſſum fieri poteſt in laicum tanquam amicabilem compoſitorem de re ſpirituali,l.2.d.9.n.9.f.99.p.2.

Cōmunis opinio ſublata,l.1.c.15.n.56. f.34.p.2.

Communis ſententia reprobatur,l.1.c.15.nu.59.f.35.p.1.

Commodo & vtilitate filiorum & deſcendētium ab eis ceſſante, effectus donationis ceſſare debet,l.3.q.6.n.92.f.155.p.1.

Computatio qualis fieri debeat quando reuocatur donatio a patre facta ob ſuperuenientiam liberorum circa legitimam, l.3.q.6.nu.84.fol.154.p.1.

Communis opinio ſuſtinetur titulum in ſpiritualibus pro traditione eſſe,l.1.c.13.num.47.fol.30.p.1.

Communio in rebus illicitis non datur, l.3.q.70.n.14.f.321.p.1.

Communis reſolutio qualis an beneficium d.l.2. locum habeat,in rebus dotalibus ęſtimatis,l.3.q.36.n.29.f.258.p.1.

Communicanda non ſunt vxori ea quæ rebus mariti accedunt abſq. aliquo illius facto,l.3.q.72.n.6.f.323.p.2.

Communicanda non ſunt bona vxori,quæ ex cauſa de præterito proueniunt,ibid.n.10.ibid.

Cogitatio de liberis in genere non ſufficit in diſpoſitione legis ſi vnquam C.de reuocau.donat. l.3.q.95.n.3.f.360.p.2.

Cogitatum de liberis cenſetur in dubio vbi ex ſubiecta materia id præſumi poteſt, ibid.n.18.f.361.p.1.

Cohabitatio non eſt de ſubſtantia matrimonij, l.3.q.68.n.6.f.318.p.2.

Clericus,qui ſe ad pœnam corporalem obligaret excōmunicatus foret,l.2.d.15.nu.3.f.112.p.1.

Clauſula & quibus voluerit ad nominatos reſtringenda eſt,l.3.q.14.n.4.f.173.p.1.

Clauſula:pro te tuiſq.hæredibus & ſucceſſoribus, hæredes etiam extraneos vocat,ibid.n.17.p.2.

Concubinas habere IurisConſulti permiſerunt, l.1.Ante.nu.33.f.2.p.2.

Conceſsio vectigalis an emptio ſit vel venditio, locatio vel conductio ex coniecturis depręhenditur,l.3.q.23.n.66.f.151.p.2.

Conceſsio immunitatis pro ſe & ſuis hæredibus, omnes hæredes continet , l.3.q.24.nu.46.fol.201.p.1.

Conditio aduerſus ſubſtantiam matrimonij poſita vitiat matrimonium,l.2.d.3.n.3.f.89.p.1.

Conditio quę matrimonij libertatem non infringit honeſtiſsima iudicatur, l.2.d.7.nu.33.f.95.pag.2.

Conciliatio authoris in graui controuerſia inter Deci.& Socin.l.3.q.24.n.289.f.220.p.1.

Conditio poſita per teſtatorem hęredibus ſuis ne cum alicuius ſectæ hominibus matrimonium contrahant ſuſtinetur,l.2.d.7.n.34.f.95.p.2.

Conditio hæredi poſita per teſtatorem ne cum alicuius ſectæ hominibus matrimonium contrahat valet dum conditionem hæres commode poſsit adimplere,l.2.d.7.n.35.ibid.

Conditio nullius expectanda eſt priuſquam ad eum hęreditas pertineat , l.3. q.11. nu.15.fol.165.p.2.

Conditio ſi ſine liberis non deficit vbi naſcuntur filij & viuo teſtatore decedunt,l.3.q.13. n.15.f.172.p.2.

Conditio nominis & armorum fideicommiſſo adiecta fœminas non excludit , l.3.q.24. nu.191.f.212.p.2.

Conditio nominis & armorum in Hiſpania tota,

fœmi-

fœminas includit,ibid.n.192.ibid.

Condirione pendente in vltimis volnntatibus nõ ſit tranſmiſsio ſecus in contractibus, l.3.q.25.n.4.f.224.p.2.

Conditio ſi ſine liberis adiecta in vltimis voluntaribus,monaſterium non excludit, l.3.q.26.n.2.f.229.p.1.

Conditio ſi ſine liberis in contractibus onetoſis per ingreſſum monaſterij non adimpletur, ibi.n.20.f.230.p.1.

Conditio ſi nupſerit filia cum conſilio Titij valida,l.3.q.29.n.8.f.236.p.1.

Condirio quod filius & filia teneantur contrahere matrimonium de conſilio & voluntate parentum valet, l.3.q.29.nu.10.f.236.p.1.

Conditio adiecta alicni vt de conſilio alterius cõtrahat matrimonium non valer in illis caſibus, in quibus tenetur quis præciſe require conſilium & illud ſequi , l.3.q.29.num.11.fo.236.pag.1.

Conditio contrahendi matrimonium cum conſilio alterius, non valet vbi magnum periculum verſaretur in exquirendo conſilio,l.3.q.29.nu.12.f.236.p.1.

Conditio ſi nupſerit de conſilio Titij, poteſtatiua eſt,ibid.n.14.f.236.p.1.

Conditio adiecta filio vt matrimonium contrahat,cum voluntare,conſenſu vel arbittio alicuius non valet,ibid.n.22.f.236.p.2.

Conditio viduitatis, quæ alioquin in legato vel donatione reijcitur fauore pię cauſę ſuſtinetur, l.3.q.29.n.25.f.237.p.1.

Conditio purificãda eſt a grauato, ibid.n.34.p.2.

Conditio quæ venir ex natura actus habetur pro expreſſa,ibid.n.38.ibidem.

Conditio contrahendi cum conſanguinea , turpis & inhoneſta eſt,l.3.q.29.n.40.f.237.p.2.

Condirio conttahendi matrimonium adiecta in teſtamento,vt hæres cum aliqua de familia cõtrahere teneatur,intelligenda eſt in gradu permiſſo a iure canonico,ibid.n.41.ibid.

Conditio contraria diſpoſitione iuris nunquam ſubintelligitur,ibid.n.47.f.238.p.1.

Conditio contrahendi matrimonium cum conſanguinea intra tertium vel quartum gradum, valida eſt,ibid.n.48.ibid.

Conditionis impoſsibilitas differentia inrer vltimas voluntates & contractus , ibidem nu. 57. Ibidem p.2.

Conditio nubendi Titio virgini impoſita,vbi virgo alteri nubit de parẽtum voluntate nõ amittitur relictum,l.3.q.29.n.59.f.238.p.2.

Conditio contrahendi matrimonium de conſilio aliquorum quomodo ſuſtineatur , l.3.q.29.nu.64.f.239.p.1.

Conditio adiecta filijs ne matrimonium contrahant,cum cerro genere perſonarum valet , l.3.q.29.n.65.f.239.p.1.

Conditio adiecta filio vel filiæ ne matrimonium contrahãt cum incetti generis perſonis, an valear,l.3.q.29.n.66.f.239.p.1.

Conditio ſi ſine liberis deficit etſi poſthumus momento viuat,l.3.q.33.n.5.f.252.p.1.

Conditio ſi ſine liberis ex ſuo corpore natis nõ deficit exiſtentibus nepotibus ex filio , l. 3. q.35.n.7.f.256.p.1.

Conditio in forma ſpecifica adimplenda,ibidem nu.8.ibidem.

Condirio in forma ſpecifica adimplẽda in omni caſu & in omni corpore,ibid.nu.9.ibid.

Conditio cnius caſus non contingit pro eo habẽda eſt,ac ſi appoſita non fuiſſet,l.3.q.54.nu.19.f.290.p.1.

Conditionẽ ſufficit ſemel extitiſſe licet incontinenti deſſiciat,l.3.q.63.n.2.f.330.p.1.

Conditio ſi ſine liberis deceſſerit locũ habet vbi quis liberos procreauit eo tamen viuo mortui ſint,ibid.n.10.p.2.

Conditio habens cauſam ſucceſsiuã requirit perſeuerantiã temporis, l.3.q.63.n.13.f.313.p.2.

Conditio quæ momento verificatur , perſeuerantiam non requirit,ibidem nu.15.ibidem.

Conditio ſi ſine liberis poſita affirmatiue vel negatiue quos effectus operetur, l.3.q.63.n.16.f.313.p.2.

Conditio ſi ſine liberis affirmatiue poſita verificatur etſi filij decedant ante legatarium vel hæredem, ibidem nu.17.ibid.

Conditio ſi ſine liberis affirmatiue concepta, non requirit perſeuerantiam,ibidem nu.18.ibid.

Condirio affirmatiua ſi ſine liberis ad tẽpus mortis reſtricta,mortis rerminum requirit,ibidem nu.19.ibidem.

Conditio ſi ſine liberis negatiue & indeterminate poſita, nunquam deficit , donec ſpes eſt habendi liberos,ibid.n.20.f.314.p.1.

Cõditio ſi ſine liberis negatiua, relata ad tempus mortis honorati quem effectum producat, ibidem nu.21.ibidem.

Conditio ſi ſine liberis in contractibus poſita negatiue,cuius ſit effectus,ibidem nu.22.ibid.

Concepti & nati poſt alicuius mortẽ , ei agnaſci vel cognaſci non dicuntur , l. 3. q.17.n.10.fol.180.p.1.

Concepti ex poſt patris emancipationẽ agnatorũ appellatione non veniunt,ibid.n.15.p.2.

Confeſſio ab vno ex coniugibus facta ſe non animo contrahendi coiſſe non recipitur, l.1.c.3.nu. 53.fol.10.p.1.

Confeſſio ab vno ex coniugibus facta coiſſe ſe nõ animo contrahendi aduerſatur iuris præſumptioni, l.1.c.3.n.54.ibidem.

Confeſsio vnius ex coniugibus non nocet alteri cui pręiudicare non poteſt,l.1.c.3.n.55.ibid.

Confeſsio coniugum reciproca de impedimento ſimul cum fama mattimonium inſtringit, l.1.c.3.nu.59.ibidem.

Confeſsio coniugũ aduerſus pręſumptionẽ iuris,

& de

& de iure nulla,l.1.c.3.n.62.f.10.p.2.

Confeſsio aduerſus iuris canonici diſpoſitionem nullius moment,l.1.c.3.n.63.ibid.

Confeſsioni raptoris, & raptæ aſſerentium ſe cõtraxiſſe matrimonium non creditur,l.1.c.10.n.33.f.21.p.2.

Confeſsione coniugum antiquitus matrimonium probatur,l.1.c.10.n.35.ibid.

Confeſsione ſola dicentis matrimonium contractum cum virgine ſtrupata pœnæ vitabantur, l.1.c.10.n.36.ibid.

Confeſsione raptorum vel ſtrupantium,qui aſſerant matrimonium contraxiſſe iure nouo Con. Trid.pænas non vitant, l.1.c.10.n.37.ibid.

Confeſsione propria nulla alia firmior eſt, l.1.c.15.n.1.f.32.p.2.

Confeſsio nõ eſt probatio,ſed releuatio ab onere probandi,l.1.c.15.n.2.ibid.

Confeſsionis probatio maior quolibet publico inſtrumento,l.1.c.15.n.3.ibid.

Confeſsio omnium probationum antiſtes, l.1.c.15.nu.4.ibid.

Confeſsione res notoria efficitur, l.1.c.15.nu.5. ibidem.

Confeſſionem aduerſus propriam nemo venire poteſt,l.1.c.15.n.16.ibid.

Confeſſio ſuperat omne genus probationis, l.1. c.15.n.7.ibid.

Confeſſio dicitur firma probatio, l.1.c.15.nu.8. ibidem.

Confeſsione nulla maior probatio, l.1.c.15.n.9. ibidem.

Cõfeſſio tollit vitiũ nullitatis,l.1.c.15.n.10.ibid.

Confeſſio obligat in iudicio, l.1.c.15.n.11.ibid.

Confeſſio condemnatis æquiparatur, l.1.c.15.n.12.ibidem.

Confeſſionem aduerſus non admittitur probatio, l.1.c.15.n.13.ibid.

Confeſſio dicitur melior probatio, l.1.c.15.nu.14.ibidem.

Confeſsio vbi adeſt, ibi & relaxatio iuris, l.1.c.15.n.15.ibidem.

Confeſſionis probatio nunquam cenſeatur reiecta,l.1.c.15.n.16.ibid.

Confeſsione matrimonium probatur, l.1.c.15.n.17. ibidem.

Confeſsioni coniugũ aſſentientiũ ſe ſponſalia cõtraxiſſe creditur,l.1.c.15.n.18.f.33.p.1.

Confeſſione coniugũ circa diſſolutionẽ ſponſaliorũ,& ſi iuratorũ ſtatur, l.1.c.15.n.24.ibidem.

Confeſſio deſpondentium ſola per ſe nihil prodeſt,l.1.c.15.n.29.f.33.p.2.

Confeſſione coniugum, matrimonium probatur, l.1.c.15.n.30.ibidem.

Confeſsio vnius ex coniugibus qualem fidem faciat,l.1.c.15.n.31.ibidem.

Confeſſio parte abſente facta & duobus probata teſtibus,ſemiplenam efficit probationem, l.1. c.15.n.33.ibidem.

Cõfeſſio extraiuditialis de æquitate canonica teſtibus ſingularibus probatur, l.1.c.15.nu.34. ibidem.

Confeſſioni coniugum quoad pœnam vitandam ſtatur,l.1.c.15.n.35.ibid.

Confeſſioni coniugum de matrimonio inter eos celebrato non ſtatur attento iure nouo S.C. Trid.l.1.c.15.n.36.ibid.

Confeſsioni coniugũ in quibus caſibus ſtari poſſit atẽto iure nouo S.C.Trid. l.1.c.15.n.37.ibid.

Confeſſioni coniugum cur non ſtetur ſecundum Meno.l.1.c.15.n.38.f.34.p.1.

Confeſſioni coniugis de matrimonio contracto ſtatur aduerſus confitentem,l.1.c.15.n.39.ibi.

Cónfeſſio coniugum pro matrimonio eſt fauorabilis,l.1.c.15.n.40.ibid.

Confeſsio coniugum aduerſus matrimonium eſt odioſa,l.1.c.15.n.41.ibid.

Confeſſioni coniugũ aduerſus matrimoniũ etiam ſtante rumore viciniæ non ſtatur, l.1.c.15.nu.42.ibid.

Confeſſioni matrimonij ſpiritualis aduerſus profeſſionem non ſtatur,l.1.c.15.n.43.ibid.

Confeſſioni coniugum aſſerentium valere matrimonium præſens aduerſus aliud matrimonium non ſtatur,l.1.c.15.n.44.ibidem.

Confeſſioni coniugis aſſerentis impedimentum quando agitur de ſeparatione thori quomodo ſtetur,l.1.c.15.n.45.ibidem.

Confeſſio delicti per ſe ſola non facit probationẽ ad condemnandum,l.1.c.15.n.47.ibidem.

Confeſsio delicti & facti tranſeuntis concurrentibus alijs facit plenam probationem, l.1.c.15. n.48.f.34.p.2.

Confeſſioni coniugum aſſerentium impedimentũ conſanguinitatis quomodo ſtetur, l.1.c.15.nu.54.f.34.p.2.

Confeſſioni coniugis deſiderantis matrimonium & confitentis impedimentum creditur,l.1.c.15. n.62.f.35.p.2.

Confeſſioni coniugum aſſerentium impedimentũ & volentium ingredi religionem creditur, l.1. c.15.n.67.ibidem.

Confeſſio facta in teſtamento parte præſente & acceptante non reuocatur reuocato teſtamento,l.1.c.18.n.12.f.39.p.1.

Confeſſio morientis in tertij præiudicium nõ valet,l.1.c.18.n.67.f.43.

Confeſsio ſacramentalis a proprio parocho extra parochiam audiri poteſt, l.2.d.11.nu.139. f.109.p.2.

Confeſſionis ſacramentalis iudices, ſoli ordinarij & parochi eſſe poſſunt,l.2.d.11.nu.138. ibidem.

Confitenti impedimentum in foro animæ creditur,l.1.c.15.n.64.f.35.p.2.

Confitenti aliquid in foro animæ creditur in his, quæ ſunt pro ſe & cõtra ſe, l.1.c.15.n.66.ibid.

Coniunx ſciens matrimonium nõ valere debitum

reddens

reddens peccat mortaliter, l.1.c.22.nu.33.fo. 60.p.1.
Coniecturæ matrimonij contracti quales remiſsiue,l.1.c.12.n.18.f.27.p.2.
Coniuges in peccato mortuos fuiſſe non preſumitur,l.1.c.12.n.24.f.28.p.1.
Coniugi alterum repetenti, obſtat exceptio non iuris agendi,l.1.c.22.n.32.f.60.p.1.
Coniux vnus inuito altero ante carnalem copulam,religionem ingredi poteſt, l.1.c.15.n.68. f.35.p.2.
Coniuges ſe ipſos diſſoluere a vinculo matrimonij non poſſunt,l.1.c.16.n.7.f.36.p.2.
Coniecturæ in contractibus minime conſiderantur,licet in vltimis volũtatibus ſecus, l.3.q.23. n.42.f.190.p.2.
Coniecturis à cõmunibus receditur regulis, ibid. nu.88.f.192.p.2.
Coniecturæ quales in contractibus & donationibus quæ fiũt in capitulis matrimonialibus,ſufficient ad inducendum fideicommiſſum perpetuum,l.3.q.24.n.1.f.197.p.2.
Coniecturę ad excluſionem fœminarum vrgentiſſimæ eſſe debent,l.3.q.24.n.23.f.215.p.2.
Coniuges ſocij ſunt diuinæ & humanæ domus, l.3.q.65.n.3.f.315.p.1.
Coniuges putatiui non gaudent lucris,quæ ab ſtatuto deferuntur,l.3.q.66.n.5.f.316.p.2.
Conſenſus in matrimonio requiſitus, l.1.c.3.n.2. fo.7.p.2.
Conſenſus ſola carnali copula non declaratur,l.1. c.3.nu.8.ibidem.
Conſenſus carnali copula implicitè,non explicitè præſtatur,l.1.c.3.n.12.f.8.p.1.
Conſenſus appellatione reciprocus intelligitur viri & mulieris qui verbis datur, l.1.c.3.nu.13. ibidem.
Conſenſus deffectum, non ſupplent verba, ſigna vel arræ,l.1.c.11.n.28.f.25.p.1.
Conſenſus præſumptus hodie ſubblatus,l.1.c.14. n.44.f.32.p.1.
Conſenſus vbi adeſt, ibi illico naturalis obligatio oritur,l.1.c.19.n.17.f.46.p.1.
Conſenſus dicitur quid facti,l.1.c.19.n.18.ibid.
Conſenſus, qui in facto conſiſtit, iure ciuili tolli non poteſt,l.1.c.19.n.19.ibid.
Conſenſus in contractibus ſubſtantiam reſpicit non qualitatem,l.2.d.6.n.8.f.92.
Conſenſus ſubſtãtia dicitur a IurisConſultis, l.2. d.3.n.10.f.89.p.1.
Conſenſus deliberatus ſufficit ad cõtractum matrimonij,l.2.d.5.n.4.f.92.p.1.
Conſenſus matrimonium perficit,l.2.d.6.n.8.fo. 92.pag.2.
Conſenſus vbi alicuius requiritur,poteſt eũ præſtare ex poſt facto,l.2.d.7.n.57.f.96.p.2.
Conſenſus in eodem actu interponi debet quando per modum auctoritatis a lege requiritur, l.2.d.11.n.33.f.104.p.2.
Conſenſus tacitus ad copulam ſufficit, l.1.c.3.nu. 72.f.11.p.1.
Conſentire non dicitur qui etſi præſens ſit nõ intelligit,l.1.c.7.n.3.f.13.p.2.
Conſilio Oldra. 21. ex coniecturis locus non eſt, l.3.q.24.n.54.f.202.p.1.
Conſilium Ruini 92.lib.2.declaratur,ibid.nu.65. f.203.p.1.
Cõſideratio noua Simo.de.Præt. ad l.cum ita legatum §.in fideicommiſſo deleg.2.l.3.q.24.n. 37.f.200.p.2.
Conſiliatio interpretum adfertur in ea quæſtione an legatum vxori cenſeatur etiam legatum ſecundæ,l.3.q.11.n.23.f.166.p.1.
Conſilium Pau.Caſtren.154.lib.2.declaratur,l.3. q.23.n.18.f.189.p.1.
Conſilium Tibe.Decia.41.lib.1.explicatur,ibid. nu.26.f.189.p.2.
Conſilium inſigne Rolan.à Valle 58.lib.3.adducitur,ibid.n.36.f.190.p.1.
Conſilium Beroi 130.declaratur, ibidem nu. 99. f.193.p.2.
Cõſiliatio authoris noua,l.3.q.25.n.23.f.224.p.2.
Conſilium in contrahendis matrimonijs approbatur,l.3.q.29.n.9.f.236.p.1.
Cõſiliatio Dida.Couar.l.3.q.39.n.74.f.257.p.1.
Cõſiliũ Crauetę inſigne,l.3.q.47.n.5.f.278.p.1.
Conſiliatio Crauetæ reprobatur,l.3.q.58.nu.23. f.303.p.2.
Conſiliatio Crauetæ,ibid.n.22.ibid.
Conſilium Rulandi 92.inſigne,l.3.q.57.n.64.fo. 301.p.1.
Cõtractus intriſgentiũ multi,l.1.c.1.n.1.f.4.p.1.
Contractus naturalis patria poteſtate interdici non poteſt,l.1.c.1.n.20.f.4.p.2.
Contractuum quidam gratuiti,alij non gratuiti, l.1.c.6.n.1.f.13.p.1.
Cõtràctus nõ gratuiti ſunt quib' hinc inde aliqnid dandum vel faciẽdum eſt,l.1.c.6.n.3.f.13.p.1.
Contractus nominati pœnitentia non reuocantur,l.1.c.6.n.6.ibidem.
Contractus à cõſenſu depẽdent, l.1.c.7.n.1.ibid.
Contractus dicuntur facti,l.1.c.9.n.1.f.18.p.1.
Contractus teſtibus probantur coniecturis,& inſtrumentis,l.1.c.9.n.5.f.18.p.1.
Contrahentes ſe illico corrigere voluiſſe,nõ pręſumitur,l.1.c.11.n.44.f.26.p.1.
Contractus in dubio licitus iudicandus, l.1.c.16. n.1.f.37.p.2.
Contractus matrimonij omnes alios contractus, fauoribus,& perrogatiuis antecellit, l.1.c.16. n.4.f.37.p.1.
Contractus omnes in vltimo vitę ſpiritu celebrari poſſunt,l.1.c.18.n.1.f.38.
Contractus in teſtamento celebrari poſſunt,h 1.c. 18.n.9.f.39.p.1.
Contractus in teſtamẽto factus non reuocatur,reuocato teſtamento,l.1.c.18.n.11.f.39.p.1.
Contractus principalis licet irritetur, non tamen acceſſo-

acceſſorius fideiuſſoris,l.1.c.29.n.54.f.48.p.1.

Contractus filiorum familias in caſu conſtitutionum regiarum non firmantur iuramento, l.1.c.29.n.59.f.48.p.2.

Contractus iuratus, cui alias in vim ſtatuti nulla fides adhibetur non firmatur iuramento,l.1.c.29.n.71.f.49.p.1.

Contractus in tertij prȩiudicium non firmatur iuramento,l.1.c.29.n.72.ibid.

Contractus a lege vel ſtatuto improbatus non valet,l.1.c.29.n.80.f.49.p.2.

Contractus aduerſus formam a lege præſcriptam celebratus,iuramento non validatur, l.1.c.29.n.75.f.49.p.1.

Contrahentes matrimonium ſpræta ſolemnitate canonica,mortaliter peccant,& nullum eſt matrimonium,l.1.c.29.n.116.f.51.p.1.

Contractus quidã bonæfidei alij ſtricti iuris, l.1.c.21.n.3.f.57.p.1.

Contractus talis eſt qualis proprietas oſtẽdit, l.1.c.20.n.1.f.45.p.1.

Contractus a nominatione recedi non poteſt,l.1.c.20.n.2.f.45.p.1.

Contractus iuxta illius verba iudicatur, l.1.c.20.nu.3.f.45.p.1.

Contractus bonȩfidei cur ita appellentur, l. 1.c.21.n.4.f.57.p.1.

Contractus ſtricti iuris cur ſic dicantur, l.1.c.21.n.5.f.57.p.2.

Contractus nominati per iuſti.in §. actionum inſti.de actio.cur bonȩfidei tantum dicantur, l.1.c.21.n.6.ibid.

Contractus bonæfidei cur ſic appellentur ſecundum communem,l.1.c.21.n.8.ibid.

Contractus bonæfidei cur ſic ſecundum Cur.iuni. l.1.c.21.n.11.ibidem.

Contractus matrimonij an ſit ſtricti iuris an bonæfidei,l.1.c.21.n.16.ibid.

Contractus matrimonij prærogatiua ſingularis, l.1.c.21.n.25.f.58.p.1.

Contractum quidam nominati, alij innominati, l.1.c.22.nu.1.f.59.p.2.

Contractus innominati ante complementum nullam producunt obligationem, l.1.c.22.n.8.fo.59.p.1.

Contractus etiam non dato implemento obligationem,& actionem producunt, l.1.c.22.nu.9. ibidem.

Contractus in dubio innominatus iudicandus,l.1.c.22.n.12.ibid.

Contractus nominatus, innominato fauorabilior eſt,l.1.c.22.n.13.f.59.p.2.

Contractus innominati propter eorum frequentiam pluris habiti fuere a lege ciuili quam innominati,l.1.c.22.n.14.ibid.

Contractus innominatos ius naturale ſpreuiſſe videtur,l.1.c.22.n.15.ibid.

Contractus, etſi iurisgentium ex cauſa a ſummis Regibus & Principibus tolli, aut ſaltem reſtringi poſſe,l.2.d.7.n.1.f.94.p.1.

Contrahens cum ſerua quam putabat liberam, ſi poſt cohabitet errorem allegare nõ poteſt,l.2.d.4.n.15.f.91.p.2.

Contrahens cum ſerua, quȩ poſtea liberta detegitur non poteſt errorem allegare, l.2.d.4.nu.16.ibidem.

Contrahens matrimonium cum libera, quam inuenit libertam errorem allegare non poteſt, l.2.d.4.n.17.ibid.

Contrahentes matrimonium aduerſus formam S.C.Trid.ſeruata iterum forma cõtrahere poſſunt,l.2.d.11.n.158.f.110.p.2.

Contrahẽtes matrimonium adſtante occulto impedimento, poſſunt denuo coniungi, non obſeruata ſolemnitate conſilij.l.2.d.11.n.169.

Contrahendi libertas de iure naturali eſt, l.2.d.12.n.1.f.110.p.2.

Contrahere poſſunt omnes qui expreſſe prohibiti non reperiuntur,ibid.n.2.ibid.

Contractus an inter patrem & filium in poteſtate conſtitutũ fieri poſsint,l.2.d.12.n.3.ibid.

Contractus emptionis inter patrem, & filium an detur,l.2.d.12.n.4.ibid.

Contractus inter duos fratres in poteſtate conſtitutos in bonis caſtrenſibus celebrari poſſunt vel vbi interpoſitum eſſet iuramentum, l. 2.d.12.nu.7.ibid.

Cõtractus inter cõſanguineos & affines celebrari poſſunt,l.2.d.12.n.8.f.111.p.1.

Contractus metu celebrati ope exceptionis non ipſo iure reſcinduntur,l.2.d.17.n.1.f.114.p.1.

Contractuum nulli tam pij, & iuſti,qui ex ſe ipſis gratiam poſsint conferre, l. 2. d.18. nu.1. fol. 118.p.2.

Contractu nouo alteri cui ius quæſitum fuit præiudicari non poteſt,l.3.q.6.n.34.f.151.p.2.

Contractus duo vbi eodem tempore celebrãtur, conceptiui dicuntur, l.3.q.8.n.15.f.158.p.2.

Contemplatione alterius factum quid dici poſſe, dupliciter contingere poteſt, l.3.q.10. nu.25. f.164.p.1.

Contrahere quis præſumitur ſecundum qualitatem & nomen contractus, l.3.q.15.nu.39.fol. 178.p.1.

Contrahẽtes in cõtractibus ſuis, aperte ſubſtitutiones & vincula abijcere debent, l.3.q.23.nu.38.f.190.p.1.

Contrahentibus & eorum ſucceſſoribus obijci poteſt vulgatum illud,ſi voluiſſet dixiſſet, ibid. nu.39.ibid.

Contrahentes noluiſſe præſumuntur ea de quibus locuti non fuerunt,ibid.n.41.p.2.

Contrahentium voluntas expectanda, ibid.n.61. f.191.p.2.

Contractus non a verbis, ſed ab effectu & intentione iudicantur,ibid.n.62.ibid.

Contractus an ſit emphiteoticus an locationis cõiecturis deſignatur, l.3.q.23.n.67.f.191.p.2.

Contractus

Contractus an ſit ſenſualis vel emphiteoticus ex coniecturis iudicandum,ibid.n.68.ibid.
Contractus an ſit vſurarius vel pignoratitius ex coniecturis deprahenditur,ibid.n.69.ibid.
Contractus omnes ad hæredes trãſitorij,l.3.q.25.n.10.f.224.p.2.
Contrahere matrimonium iuſſus cum aliqua perſona,vbi ea recuſat cõtrahere an amittatur relictum vel donatum,l.3.q.29.n.70.f.239.p.2.
Contrahentes cogitaſſe præſumuntur, quæ a duorum pendent voluntate,l.3.q.42.nu.31.f.272.pag.1..
Contrariorum eadem eſt diſciplina, l.3.q.54.nu.13.f.269.p.2.
Contrahentes nomine alicuius officij,de proprio ſecus tamen ſi obligentur pro ſe & hæredibus ſuis,l.3.q.85.n.48.f.35.
Contraria duo in eodem ſubiecto eſſe non poſſunt,l.1.c.15.n.22.f.33.p.1.
Contractus a nominatione recedi non poteſt,l.1.c.20.n.2.f.54.p.1.
Contractus iuxta illius verba iudicatur, l.1.c.20.n.3.ibidem.
Conſuetudine inducta mixtim a laicis, & clericis ſtatui poſſunt aliqua,quæ a ſolis laicis non poſſunt,l.1.c.19.n.65.f.48.p.2.
Conſuetudo a laicis inducta ſimul cum Eccleſiaſticis perſonis valet,quæ alias non valeret, l.2.d.7.n.44.f.96.p.1.
Conſuetudo dubia ab altera declaranda,l.2.d.11.n.154.f.110.p.1.
Conſuetudo laudabilis dici poteſt, quę iuri communi aduerſatur,l.2.d.11.n.156.f.110.p.1.
Conſuetudo vbi noluit teſtamentariam diſpoſitionem valere inter virum & vxorem niſi vſq. ad certam ſummam, valet in duobus caſibus, l.3.q.2.n.21.f.139.p.2.
Conſuetudo plurimum poteſt in pactis de iure improbatis,ibid.n.43.f.140.p.2.
Conſuetudo Germaniæ pactum de futura ſucceſſione in contractu matrimonij admittit, ibid.n.45.f.141.p.1.
Conſuetudo Galliæ pactum de futura ſucceſsione in contractu matrimonij admittit, ibid.nu.46.f.141.p.1.
Conſuetudo pacta interpretatur,l.3.q.50.nu.17.f.282.p.1.
Conſuetudo Italię pactum de futura ſucceſsione in contractu matrimonij admittit, l.3.q.2.nu.47.f.141.p.1.
Conſuetudo Hiſpanię vlterioris & citerioris pactum de futura ſucceſsione in contractu matrimonij admittit,ibid.n.48.ibid.
Conſuetudo huius Regni Cathaloniæ pactum de futura ſucceſsione in contractu matrimonij admittit,ibid.n.49.ibid.
Conſuetudo roborare poteſt pacta de futura ſucceſsione dum reſeruetur filijs legitima,ibidem nu.51.ibidem.
Conſuetudine ſtãte vt parocho melior veſtis mortui detur, quæ magis prætioſa eſt, etiam auro vel gemmis contexta debetur,l.3.q.50.n.2.fo.281.p.1.
Conuentiones iniuſtæ & vſurariæ nec in vim iuramenti roborantur,l.3.q.39.n.80.f.267.p.1.
Conſuetudini Martini locus non eſt vbi maritus prędecedit relictis liberis,& poſt mater,l.3.q.54.n.39.f.291.p.2.
Conſuetudini communi obtentum facit vt dos & augmentum dotis inæqualis ſint quantitatis, l.3.q.64.n.3.f.314.p.1.
Conuentione celebrata in capitulis matrimonialibus de lucrando dotem vel partem illius,an ſi poſt maritus integram dotem vxori reſtituere promiſerit,pacti lucro renũtiaſſe videatur,l.3.q.36.n.1.f.257.p.2.
Conuentio publica qualis eſt, l.2.d.13.nu.3.fol.111.p.1.
Conuentiones humanæ contraria cõuentione diſſoluitur,l.2.d.14.n.1.f.111.p.2.
Conuentio de futura ſucceſsione in contractu matrimonij celebrata inutilis eſt, l.3.q.9.n.5.fol.160.p.2.
Conuentio omnis aduerſus naturam contractus validat,l.3.q.41.n.23.f.269.p.2.
Conuentio partium vltra partium ipſarum intentionem extendi non debet, l.3.q.42.n.28.fol.272.p.1.
Conuentum quando nihil fuit ſuper augmento dotis videntur partes ſuam voluntatem confirmaſſe cum iuris municipalis diſpoſitione, l. 3.q.64.n.4.f.314.p.2.
Conuentiones interpręt ãdæ iuxta iuris communis diſpoſitionem,l.3.q.73.n.14.f.325.p.1.
Conuentio inter fratres quod ipſorum bona ſubiaceant fideicommiſſo ſic & prout in alicuius diſpoſitione continetur,valet, l.3.q.24.n.312.f.221.p.2.
Conuentio fratruum collitigantium vt ſuccedant ſic & prout in teſtamẽto patris continetur, valet,l.3.q.24.n.314.f.221.p.2.
Conuentiones in matrimonio factę quibus antiquus ſuccedendi ordo inuertitur non valent, l.3.q.24.n.316.f.221.p.2.
Conuentio inter virum & vxorem quod donatio propter nuptias cedat lucro hæredum vxoris, & iam viuente marito valida,l.3.q.61.n.7.fol.309.p.2.
Conuentione facta in contractu matrimonij inter coniuges de lucrando dotem vel donationem propter nuptias ab eo, qui ſuperuixerit non ſtantibus filijs, an eos habuiſſe ſufficiat & ſi præmortui ſint,l.3.q.37.n.1.f.257.p.2.
Conuentionum tres ſunt ſpecies,l.2.d.13.n.2.fo.111.p.1.
Conuentio fratruum approbantium teſtamentum paternum omnino nullum,valet,l.3.q.24.n.318.f.221.p.2.

Con-

Digitized by Google

Conuentione partium actus omnino nullus juſtificari non poteſt,ibid.n.320.ibid.

Connētio qua approbatur diſpoſitio alicuius valida & in qua vberiores ſubſtitutiones factæ fuerunt,ſi diſpoſitio ad quam fit relatio magis reſtricta foret, mens tamen contrahentium foret relatam approbare,referens ad illius terminos reſtringenda eſſet,ibid.n.322.f.222.p.1.

Conuentio inter fratres vt ſuccedatur iure primogenituræ valet,l.3.q.24.n.317.f.221.p.2.

Copula ſequens an matrimonium poſt proteſtationem contractum validet, diſtinctione declaratur, l.1.c.3.f.9.p.1.

Copula poſt proteſtationem,iure nouo Con.Triden. non ſufficit niſi adeſſet nouus conſenſus, l.1.c.3.n.51.f.10.p.1.

Copula ſequens matrimonium præſumptum indicat, l. 1.c.3.nu.71.f.11.p.1.

Copula poſt ſponſalia ſecuta, matrimonium præſumitur,l.1.c.10.n.10.f.20.p.2.

Copula ſubſecuta præſumitur nouus cōſenſus,l.1.c.10.n.11.ibid.

Copula carnalis poſt ſponſalia an iure nouo Con. Triden.matrimoniū faciat,l.1.c.10.n.13. ibid.

Conuentio fratruum approbantium teſtamentū patris viuentis nullū inualida,l.3.q.24.n.321.f.222.p.1.

Coraſij & Meno.ratio reiecta, l.1.c.15.n.20.fol. 33.p.1.

Cornei & Meno.traditio reprobata, l.1.c.20.nu. 55.f.56.p.2.

Crates Philoſophus ducturus in vxorem Hipparchiam quid fecerit,l.2.d.8.n.5.f.58.p.2.

Crauetæ traditio reprobatur, l. 3. q.2.nu.85.fol. 138.p.2.

Creditor etſi poſſet fructus rei pignoratæ percipere, in ſortem tamen eos imputare tenetur, l.3.q.39.n.43.f.265.p.2.

Culpam agnoſcere vbi culpa non eſt bonam mentem arguit,l.3.q.96.n.10.f.363.p.1.

Cumani traditio in l. cum ita legatum §. in fideicommiſſo deleg.2.declaratur, l.3.q.24.nu.56. f.201.p.2.

Criminis raptus accuſatio popularis eſt,l.1.c.10. n.51.f.22.p.1.

D

Data ſponte citra labem vſuræ,recipere licet, l.3.q.39.n.54.f.266.p.1.

Damna & commoda in ſocietate,l.3.q.78.nu.7. f.329.p.1.

Data ſub conditione,ſub contraria, adempta videntur,l.3.q.51.n.11.f.284.p.1.

Data ſub conditione affirmatiua, contraria exiſtente relicta non videntur,ibid.n.12.ibid.

Datio dotis ab extraneo facta in caſum ſecuti matrimonij, eo non ſecuto locus eſt repetitioni, l.3.q.54.n.50.f.292.p.1.

Datum ob cauſam,ea non facta repetitur, l. 3. q. 54.n.51.f.292.p.1.

Data contemplatione alterius,ei quęruntur cuius contemplatione donata fuerūt,l.3.q.38.n.17.

Debitor legatum repudians,per creditores vti in fraudem reuocari non poteſt,l.3.q.49.n.31.fo. 280.p.2.

Debitor,ſuum alere creditorem non tenetur,l.3. q.39.n.50.f.265.p.1.

Deciſio Guidonis Pap.ſingularis,l.3.q.64.n.6.fo. 314.p.2.

Deciſio Vin.de Fran.205.prima pars declaratur, l.1.c.19.n.93.f.50.p.2.

Deciſiones in terminis hodie exquirendæ ſunt, propter ſummam varietatem interpretum,l.3. q.11.n.2.f.166.p.1.

Deciſio Guid.Pap.505.declaratur,l.3.q.14.nu.6. f.173.p.1.

Deciſio Vin.de Fran.113.pars 1. declaratur,l.3. q.23.n.101.f.194.p.1.

Decipere ſe ipſos in venditionibus licet vſq. ad dimidium iuſti pretij,l.3.q.45.n.9. f.275.p.2.

Decij,Cœpolæ,& Berengarij opinio confutatur, l.3.q.93.n.6.f.358.p.1.

Decij opinio a quibus recepta aduerſus Sotinū, l.3.q.24.n.286.f.220.p.1.

Declaratio ſacræ Congregationis Cardinalium, qualis,l.3.q.99.n.26.f.369.p.2.

Declaratio ſacrę Congregationis aduerſus Aſpilcuetę traditionem,ibid.n.39.f.371.p.2.

Declaratio ſacrę Congregationis Cardinalium aduerſus ad litteram ſcribitur, l.3.q.99.n.40. f.370.p.2.

Declaratio decreti Tarraconenſis, l.1.c.9.n.42. f.19.p.2.

Deciſio Rotæ Romanę expenſa, l.1.c.8.n.62.fo. 17.p.1.

Declaratio ad vſaticum Barchinonenſem, ſi quis virginem l.1.c.10.n.38.& 39.f. 21.& num.58. f.22.p.2.

Deflorans virginem decipiens eam, tenetur ipſam in vxorē ducere,l.1.c.19.n.136.f.52.p.2.

Deflorans virginem vbi defloratio nota eſt parentibus virginis, poſſunt parentes aduerſus deflorantem agere ad dotem,& quo modo intelligitur,l.1.c.19.n.138.ibid.

Decedere ſine liberis non dicitur, qui vnicum filium relinquit,l.3.q.10.n.8.f.162.p.2.

Delictum in foro conſcientiæ pręſumitur, l.1.c. 4.n.13.f.12.p.2.

Delicta nominata,& innominata dicuntur, l.1.c. 22.n.4.f.59.p.1.

Delinquens,delinquendo,in pœnam legalem cōſentire videtur,l.1.c.23.n.34.f.63.p.2.

Delinquens ponens ſe in poſſe iudicis,non poteſt niſi iuris ordine ſeruato occidi, l.2.d.15.n.17. f.112.p.2.

Delicta coniecturis probantur, l.1.c.10.nu.3.fol. 20.p.1.

Delicta

Delicta leuia, in inſignioribus perſonis, gratuia ſunt, l.1.c.26.n.109.f.74.p.1.
Delicti minus ſæpius grauati reperiuntur, l.3.q.24.n.224.f.215.p.1.
Demonſtratio falſa quę ſanguinis coniunctionem reſpicit, in vltimis voluntatibus vitiat diſpoſitionem, l.3.q.23.n.77.f.192.p.1.
Demonſtratio falſa in contractibus quę finalem cauſam continent, donationem & quemlibet alium contractum irritat, ibid.n.79.ibidem.
Denunciationes in Eccleſia fiebant, in primitiua Eccleſia, l.1.Ante.n.67.f.3.p.2.
Denunciationes de ſubſtantia matrimonij non ſunt, l.2.d.9.n.32.f.104.p.2.
Denunciationes in matrimonio non ſunt de illius ſubſtantia: cum poſſint remitti arbitrio ordinarij, l.2.d.9.nu.35.ibidem.
Denunciationes in matrimonio remitti poſſunt, in iuſta cauſa ab ordinario, l.2.d.9.nu.51.fol.105.p.2.
Denũciationes per ſolos ordinatios remitti poſſunt, l.2.d.9.n.58.f.106.p.1.
Denunciationes remittere poteſt vicarius Epiſcopi, l.2.d.9.n.64.ibidem.
Deciſio Rotæ Romanæ Aldobrãdini hodie S. D. N. Papæ an forma S.C. Triden. in matrimonio per æquipollens poſſit adimpleri, l.2.d.9.n.48.fol.105.p.1.
Denunciationũ remittendi facultas, in generali mandato non venit, l.2.d.9.n.82.f.106.p.2.
Denunciationes remittere Archiepiſcopus in Epiſcopatu ſuffraganei non poteſt, l.2.d.9.nu.86.f.107.p.1.
Deportati & banniti, quę iuris ſunt naturalis retinent, ideo matrimonium contrahere poſſunt, l.1.c.1.n.6.f.4.p.1.
Deſcendentium nomen collectiuum eſt, l.3.q.24.n.64.f.203.p.1.
Deus O.M. connubium inſtituit, ne genus humanum depereat, l.1.Ante.n.5.f.1.p.2.
Deus proli, hominem & fœminam pręſcripſit, l.1.Ante.n.8.f.2.p.1.
Deſpõdere proprie, quid, l.1.c.14.n.21.f.31.p.1.
Deus timendus, non ij qui corpus tantum occidere poſſunt, l.1.c.13.n.33.f.9.p.1.
Dictum teſtis dicentis ſe interfuiſſe contractũ, nõ probat contractum, l.1.c.4.n.4.f.11.p.2.
Dictio niſi, ſubſequens præcedentem negationẽ affirmare facit, l.1.c.19.n.40.f.55.p.2.
Dictio, niſi, cuius ſit naturæ, l.1.c.19.n.44.f.56.pag.1.
Dictio, niſi, a duabus dictionibus compoſita, l.1.c.19.nu.48.ibidem.
Dictio, niſi, conditionem aliquando inducit, l.1.c.19.n.49.f.56.p.2.
Dicta in principali, & acceſſorio repetita cenſentur, l.3.q.34.n.30.f.255.p.1.
Dictio, ex, cauſam proximam deſignat, l.3.q.35.n.19.f.256.p.2.
Dictio negatiua, prępoſita verbo: poteſt tolli omnem potentiam, l.3.q.41.n.31.f.269.p.2.
Didaci animaduerſio, l.3.q.99.n.17.f.369.p.1.
Didaci traditio ſuſpecta, l.3.q.96.n.30.f.366.p.2.
Dida. traditio recipitur, l.3.q.97.n.31.f.366.p.2.
Didaci ratio & declaratio, l. 3. q.92.n.53.f.356.pag.2.
Didaci improbatio, l.3.q.80.n.17.f.333.p.1.
Didaci ratio, l.3.q.92.n.45.f.356.p.1.
Didaci ratio improbatur, ibid.n.53.p.2.
Didaci traditio, l.3.q.97.n.29.f.366.p.2.
Didacus veras opiniones, & plurimum amplexus, l.3.q.92.n.37.f.355.p.2.
Didaci traditio celebris, l.3.q.92.nu.44.fol.356.pag.1.
Didaci declaratio inſignis, ibid.n.51.p.2.
Didaci ſolutio, l.3.q.53.n.16.f.288.p.1.
Didaci opinio qualis, l.1.c.26.n.115.f.74.p.2.
Didaci traditio reprobata, l.2.d.2.nu.12.fol.87.pag.2.
Didaci traditio improbata, l.2.d.2.nu.17.ibid.
Didaci ratio ſublata, l.2.d.2.n.29.f.86.p.1.
Didaci opinio adducitur, l. 2.d.3.n.6.f.89.p.1.
Didaci obiectio ſublata, l.1.c.20.n.50.f.56.p.2.
Didaci opinio probatur, illius tamen rationes refelluntur, l.2.d.3.n.7.f.89.p.1.
Didaci argumentatio ſublata, l.2.d.3.n.15.f.89.pag.2.
Dida. opinio reprobata, l.2.d.3. n.26.f.89.p.2.
Didaci lapſus, l.1.c.12.n.12.ibidem.
Didaci opinio aduerſus communem, l.1.c.19.nu.61.f.48.p.1.
Didaci ratio improbata, l.1.c.5.n.12.f.12.p.1.
Didaci opinio improbata, l.1.c.3.nu.56.fol.10.pag.1.
Dies conditioni adiecta, quę in facto tertij conſiſtit, repetita non cenſetur in contractibus etiam in vna & eadem oratione, l.3.q.23.nu.48.f.190.p.2.
Differentia qualis inter renunciationem hęreditatis delatæ, aut defferendæ, l.3.q.85.nu.18.fo.343.p.1.
Differentiæ ratio inter modum & ſubſtantiã adducitur, l.2.d.3.n.16.f.89.p.2.
Defectus conſenſus coniecturis elicitur, l.1.c.26.n.151.f.76.p.1.
Difficilis probatio quæ fit per teſtes inhabiles nõ præſumitur: & ideo probanda per eum qui ſe fundat in ea, l.1.c.8.n.38.f.14.p.1.
Dignitas vel indignitas viri in dotis conſtitutione attendenda eſt, l.2.d.7.n.54.f.94.p.1.
Dini conſilium inſigne, l.3.q.85.n.23.f.343.p.2.
Diſpenſatio vbi facile poteſt impetrari, impetranda eſt a grauato, l.3.q.29.nu.32.fol.237.pag.1.
Diſpenſatio quę facile obtineri ſolet impoſſibilis non reputatur, ibid.n.49.f.238.p.1.
Diſpenſatio in ſecundo gradu difficilis, ibid.nu.50.ibidem.

Diſparitate data non præſumitur pro matrimonio,l.1.c.16.n.8.f.36.p.1.

Diſparitas non cõſideratur de iure canonico, ibidem nu.9.ibidem.

Diſpenſationis nomen qualiter ſit interpretandum,l.1.c.19.n.122.f.51.p.2.

Diſpenſationes magni momenti dicuntur, l.2.d.11.n.70.f.106.p.2.

Diſpenſatio denuntiationum grauem cauſam cõtinet,l.2.d.11.n.72.ibidem.

Diſpenſandi facultas de denuntiationibus commiſſa fuit a S.C. Triden. prudentię ordinariorum,l.2.d.11.nu.76.ibidem.

Diſpenſatio conceſſa ab Epiſcopo ſtudendi vſque ad ſeptennium, non expirat morte Epiſcopi, l.2.d.11.n.109.f.108.p.1.

Dignitatis qualitas ſufficit ſi reperiatur tempore commiſſionis,l.3.q.63.n.6.f.313.p.1.

Diſpoſitio tex.in auth.ſacramenta puberum C. ſi aduer.ven.& diſpoſitio tex. in c. debitores de iure.iur.in Gallia ſublata, l.1.c.19.nu.66.fol.49.p.1.

Diſpoſitio quęuis, de habilibus intelligenda eſt, l.2.d.3.n.37.f.90.p.2.

Diſpoſitio teſtatoris volentis filium, vel filiá matrimonium contrahere debere, cum voluntate ſui ipſius vel vxoris ſuperuenientis, ſub pœna priuationis hæreditatis nulla eſt: ſecus ſi viſus fuiſſet hęres contrahere cum conſilio ſuperuenientis:valeret enim diſpoſitio,l.2.d.3.nu.37.ibidem.

Diſpoſitio l.ſi vnquam C.de reuocan. donat. non tollitur iuramento,l.3.q.6.n.2.f.150.p.2.

Diſpoſitio de perſona ad perſonam:non extenditur in vltimis voluntatibus, & multo minus in contractibus,l.3.q.23.n.58.f.191.p.1.

Diſpoſitio in contractibus extendi & limitari poteſt ex mente contrahentium,ibid.n.60.p.2.

Diſpoſitio generalis contrahentium reſtringitur ex ratione tacita & coniecturata,ibidem num.64. ibidem.

Diſpoſitiones hominum:ex mente & ratione interpretantur,ibid.nu.72.ibidem.

Diſpoſitio ſub nomine collectiuo facta: ordine neceſſario inſtructa cenſetur,l.3.q.24.nu.7.fo.297.p.2.

Diſponenti per deiectam ſubſtitutionem immoderatè ſucceditur,l.3.q.24.n.13.f.198.p.1.

Diſpoſitio omnis in primo actu verificatur, l.3.q.24.n.29.f.199.p.2.

Diſponentis voluntas,ex verbis colligenda,l.3.q.24.nu.52.f.201.p.2.

Diſpoſitiones hominum,legitimę leges dicuntur, l.3.q.24.n.112.f.199.p.1.

Diſpoſitio aperta ſuperfluis: interpretationibus oneranda non eſt,l.3.q.24.n.113.f.199.p.1.

Diſponens in dubio, voluntaté ſuá cũ diſpoſitione iuris communis cõformaſſe videtur, & cum ſtatutis,& conſuetudinibus,ibid.n.115.p.2.

Diſpoſitio generalis ne ſequatur abſurdum,limitatur,l.3.q.24.n.138.f.208.p.1.

Diſpoſitio quæuis de perſonis loquens,de habilibus intelligenda eſt, l.3.q.30.n.18.f.248.p.2.

Diſpoſitum in vno ex correlatis quando diuerſa ratio militat in altero diſpoſitum non cenſetur,l.3.q.39.n.36.f.265.p.1.

Diſpoſitio de renuntiatione expreſſe loquens, ad tertiam nõ extẽditur,l.3.q.55.n.30.f.286.p.1.

Diſpoſitio de dote data loquens: non extenditur ad promiſſant,l.3.q.54.n.38.f.291.p.2.

Diſpoſitio quæuis,ad futura non extenditur, l.3.q.79.n.32.f.332.p.1.

Diſpoſitio regulatur ſecundum principium illius, l.3.q.78.n.27.f.330.p.1.

Diſpoſitio alias ex ſe inefficax: ratione adiuncti quandoq. ſuſtinetur,l.3.q.79.n.18.f.322.p.2.

Diſpoſitio correctoria:interpretationem non recipit à iure communi, l.3.q.73.n.15.f.325.p.2.

Diſpoſitio l.hac ædictali, non prohibet miniſterium patris ad ſtipulandum pro filijs ſuis, l.3.q.58.n.10.f.303.p.1.

Diſpoſitio l.hac ædictali, omnem fraudem & circonuẽtionem quæ illi legi fieri poteſt ſuſtinet, ibidem nu.16.p.2.

Diſpoſitio auth.præterea C.vnde vir. & vxor.eſt exorbitans,l.3.q.62.n.24.f.311.p.2.

Diſpoſitio c.quamuis pactum de pactis lib.6. eſt odioſa,l.3.q.71.n.2.f.335.p.1.

Diſpoſitio correctoria eo ipſo odioſa reputatur, ibid.nu.3.ibidem.

Diſpoſitio odioſa & correctoria ex maioritate rationis non extenditur,ibid.n.4.ibidem.

Diſpoſitio tex.in c. quamuis pactum, multis rationibus odioſa,ibid.nu.5.ibidem.

Diſpoſitio odioſa dicitur qua vis quæſitum alteri tollitur,ibid.nu.6.ibidem.

Diſpoſitio tex.in l. fœminæ §. illud C. de ſecun. nup.ſic procedit in fœmina ſicut in viro, l.3.q.90.n.2.f.350.p.2.

Diſpoſitio l.fi. C.de bonis quæ lib. procedit vbi teſtator de cuius hæreditate agitur, aliter diſponit, l.3.q.91.n.16.f.352.p.1.

Diſpoſitiones hominum non ex vna tantum cauſa:ſed a multis fieri præſumuntur,l.3.q.92.nu.57.f.357.p.1.

Diſpoſitio l. ſi vnquam C. de reuocan. dona. non procedit niſi cum donans de liberis cogitauit, l.3.q.11.n.25.f.167.p.2.

Diſpoſitio d.l.non procedit in filijs ſecundi matrimonij,ibid.nu.25.ibidem.

Diſpoſitio licet exorbitans & pœnalis extẽditur, vbi & quando non extenderetur redderetur illuſoria,l.3.q.99.nu.28.f.369.p.2.

Diſpoſitioni d.l.locus non eſt vbi renuntians vel donans cogitauit de liberis,l.3.q.95.nu.8.fol.361.p.1.

Diſpoſitio d.l.locum non habet, in donationibus ob cauſam,ibidem nu.12.

Diſpo.

Diſpoſitio d.l.non procedit in iuribus quęrendis, ibid.nu.16.ibidem.
Diſpoſitio d.l. ex magis communis ſententia,non procedit vbi in genere ſaltim fuit de liberis cogitatum,ibid.nu.19.p.2.
Diſpoſitio d.l.non procedit in iuribus vel hęreditatibus acquirendis,ibid.n.20.f.362.p.1.
Diſpoſitio d.l.non habet locum in donationibus ob cauſam,ibid.nu.21.ibid.
Diſtinctio auctoris noua,l.1.c.8.nu.35.f.15.p.2. & l.1.c.22.n.55.f.61.p.1.
Diſtractio matrimonij idest diuortium quod fit legis auctoritate, bonæfidei etiam dici poteſt, l.1.c.21.n.29.f.58.p.1.
Diſtractus nominatus & innominatus, reperitur, l.1.c.22.n.3.f.59.p.1.
Diſtractus matrimonij ideſt diuortium nominatū eſt,l.1.c.22.n.11.ibidem.
Diſtinctio communis a Molina reprobatur,l.3.q. 29.n.37.f.237.p.2.
Diſtinctio Pau. Caſtren. adfertur circa nominationem illius qui grauatus fuit in familia relinquere,l.3.q.10.n.30.f.164.p.2.
Diſtinctio interpretum diſtinguentium, an dicatur in linea maſculina, vel per lineam maſculinam,an vera,l.3.q.24.n.196.f.212.p.2.
Diſtinctio multorum adducitur, ibid.nu.227.fol. 215.p.1.
Diſtinctio communis,l.3.q.42.n.15.f.271.p.2.
Diſtinctio communis a Surdo reprobatur,ibidem nu.16.ibidem.
Diſtinctio interpretum in renūtiatione filiæ enormiter lęſæ,l.3.q.96.n.12.f.363.p.1.
Diſtinctio ſecunda de eadem re,ibid.n.13. & alia nu.14.ibid.
Diſtinctio inter enormē & enormiſsimam lęſionē quibus probetur auctoribus,ibid.n.20.p.2.
Diſpoſitio hominis de viro & vxore locum vindicat in his qui adhuc carnali copula matrimonium non conſumarunt, l.3. q.6. num.43.fol. 152.p.1.
Diſtinctio Molinæ reprobatur, l.3. q.29. nu.54. f.238.p.1.
Diuiſio gentium quando, l.1.Ante.n.21.f.2.p.1.
Diuina diſpēſatio in veteri teſtamēto quoad matrimonia qualis,l.1.Ante.nu.28.ibid.
Diui Hieronymi de fornicatione dictū egregiū, l.1.c.3.n.44.f.9.p.2.
Diuortio renunciatum cenſetur,ex coniugū cohabitatione,l.1.c.5.n.24.f.12.p.2.
Diuiſio contractuū bonæfidei,& ſtricti iuris, iure canonico confirmatur, l.1.c.21.n.28.f.58.p.1.
Diui Tho.opinio noua ratione comprobata, l.1. c.26.n.119.f.74.p.2.
Diuiſio bonorum inter hæredes qualiter fiat,inita ſocietate inter virum & vxorem,l.3.q.78.n.1. f.329.p.1.
Doctor propter delictū doctoratus dignitate priuatus nequit iterum doctorari, l.3. q.20.n.12. fol.183.pag.1.
Dolus dans cauſam contractui bonęfidei, anullat contractum,l.1.c.21.n.17.f.57.p.2.
Dolus dans cauſam matrimonio, non irritat matrimonium & quare,l 1.c.21.n.24.f.58.p.1.
Dolus dans cauſam cōtractui, maxime bonęfidei, irritat matrimonium,l.2.d.5.n.1.f.92.p.1.
Dolus dans cauſam cōtractui matrimonij, nō irritat matrimonium,l.2.d.5.n.3.ibidem.
Dolus in gēs & maximus qui dedit cauſam matrimonio,talis & tātus eſſe poſſet, vt conſiderata qualitate partis deceptę poſſit Rom.Pōtif.moueri ad irritādū matrimoniū, l.2.d.5.n.5.ibid.
Dolus ex coniecturis præſumitur, l.2.d.11.nu.1. f.103.p.1.
Dolus in animo conſiſtit,l.2.d.11.n.2.ibidem.
Doli & fraudis,præſumptiones multæ, l.2.d.11. nu.3.ibidem.
Dolus & fraus præſumitur,quando quod fieri potuit palam,factum eſt clandeſtine, l.2.d.11.nu. 4.ibidem.
Dolus & fraus præſumitur etiam in ruſticis, quādo actum clandeſtine contrahunt,l.2.d.11.n.5. f.103.p.2.
Dolus & fraus præſumitur ex clandeſtino receſſu, l.2.d.11.n.7.ibidem.
Dolus præſumitur in eo, qui incedit per vias inſolutas,l.2.d.11.nu.9.ibid.
Dolo facere non dicitur, qui fraudē excludit, l.2. d.11.n.24.f.104.p.1.
Dolus & fraus in eo præſumitur, qui clā aliquid, facit,quod facere poterat, timens ne a Tirano vel agnatis impediatur,l.2.d.11.n.26.ibidem.
Dolus futurus remitti non poteſt, l.3.q.20.n.10. f.183.p.1.
Dolus re ipſa in grauiſsima lęſione interuenire prǽſumitur,l.3.q.96.n.19.f.363.p.2.
Dolus prǽſumitur in multiplici renuntiatione hęreditatis,ibid.n.31.f.364.p.1.
Dolo nec tacite, nec expreſſe poteſt renuntiari, ibid.nu.32.ibidem.
Dolus præſumitur etiam in maiore filia renuntiatione enormiſſime lęſę,ibid.n.34.ibid.
Dolus ex propoſito prǽſumitur interuenire, vbi adeſt læſio enormiſſima, l.3.q.97.num.12.fol. 366.p.1.
Dolus præſumitur facile cum qualitate minoris ętatis,& vbi lęſio maxima eſt,ibidem num.13. ibidem.
Dolus re ipſa contingens,in renūtiatione filię inrata data enormiſſima lęſione, contractum infringit,l.3.q.98.n.17.f.367.p.2.
Dolus re ipſa & dolus ex propoſito data enormiſſima læſione,pari paſſu ambulant, ibid.nu. 18.ibidem.
Dolus contrahentis abſque culpa minoris, ſufficit ad infringendam renuntiationem, ibidem nu.19.ibidem.
Dominia rerum traditionibus transferuntur, l.3. q.24.

q.24.nn.254.fol.217.p.2.
Dominus nemo,ſui ipſius,l.2.d.15.n.1.f.112.p.1.
Dominus nemo ſui liberi arbitrij,l.2.d.15.n.13.f.112.p.2.
Dominici de Soto & Alfon.de Caſtro opinio reiecta,l.2.d.11.n.41.f.105.p.1.
Dominium rerum dotalium,in maritum transfertur regulariter:niſi fiat doti pręiudiciũ, in Pręlud.n.25.f.120.p.2.
Dominorum intereſt plures habere vaſſallos, l.3.q.10.n.17.f.163.p.1.
Dominorum intereſt vaſſallos locupletes habere,l.3.q.10.nu.18.ibidem.
Dominium bonorum in pendenti eſſe nequit,l.3.q.17.n.6.f.180.p.1.
Dominium aliquando in pendenti eſſe poteſt,ibidem nu.22.f.180.p.2.
Dominium rerum acquiſitarum per ſocium, non tranſit in alium abſq. traditione, l.3.q.70.nu.12.f.320.p.1.
Dominium in alterum ex ſocijs tranſit abſq. traditione quando vniuerſalis ſocietas fuit contracta,ibid.n.13.f.321.p.1.
Donationes,renuntiationes, & remiſſiones, contractus gratuiti,l.1.c.6.n.2.f.13.p.1.
Donationis contractus:reuocari nequit, l.1.c.29.n.4.f.78.p.2.
Donator diem & conditionem apponere poteſt, l.1.c.25.n.76.f.73.p.1.
Donatio a patre facta filio ſub conditione vt bona donata in legitimam non recipiat,cum alios poſtea vocat ad res donatas præſumptionem inducit fideicommiſſi perpetui, l.3.q.24.num.323.f.214.p.2.
Donatio propter nuptias pars cenſetur contractus matrimonij,& quæ ſit ratio, in Pręlud.nu.41.f.120.p.1.
Donatio facta in capitulis matrimonialibus filio primogenito: valet ſecundum multorum opinionem,l.3.q.2.n.2.f.138.p.2.
Donatio facta in contractu matrimonij filiis naſcituris:cum notarij ſtipulatione, valet ſecundũ quoſdam,ibid.n.32.f.140.p.1.
Donatio vniuerſalis,& pacta de ſuccedendo, generaliter improbantur,ibid.n.35.ibid.p.2.
Donatio facta in contractu matrimonij filio primogenito de certis rebus ſuſtinetur, ibid. nu.36. ibidem.
Donatio facta in contractu matrimonij de Baronia,de Caſtro in Regno Aragoniæ an valuerit, conſiliaq. cõtraria adferuntur, ibid.n.37.ibid.
Donatio ſolo conſenſu perficitur,abſq.ſtipulatione,ibid.n.59.f.141.p.2.
Donationes quę fiunt in contractu matrimonij: veſtiuntur eodem matrimonio,ibidem nu.61. ibidem.
Donatio verbis vniuerſalibus facta,præſentia tãtum continet,ibid.n.73.ibid.
Donatio facta a patre filijs omnium bonorũ,præſentium & futurorum valet vt donatio cauſa morris,ibid.nu.75.ibid.
Donatio omnium bonorum pręſentium & futurorum,facta extraneis valet,ibidem nu.76.fol.143.p.1.
Donator cauſa mortis donans omnia bona ſua, olim hæredem inſtituere poteſt,ibidem nu.77. ibidem.
Donatio facta a patre filio de vniuerſa hæreditate in contractu matrimonij nulla facta reſeruatione an valeat,ibid.nu.79.ibidem.
Donatio hæreditatis quæ fit a patre filio ſine reſeruatione an valeat opinio auctoris,ibidem n. 81.ibidem.
Donãs alteri eo pacto vt ſi donatarius ſine liberis decedat, res donatę ad alium perueniant, poteſt reuocari,l.3.q.5.n.6.f.149.p.2.
Donatio a filiofamilias facta cum patris conſenſu mortis cauſa poteſt a filio in conſulto reuocari, ibid.n.10.f.150.p.1.
Donatio ſimplex filio facta, regulariter reuocari poteſt,ibid.nu.14.ibid.
Donatio etiam cauſa matrimonij facta reuocatur ex diſpoſitione l.ſi vnquam C. de reuocan. donat.ibidem nu.15.ibid.
Donans in capitulis matrimonialibus ſub pactis, vinculis, & conditionibus, a donatore in ſuo teſtamento conſtitutis, repetere cenſetur omnia vincula vere,in dicto teſtamento appoſita, l.3.q.24.n.296.f.226.p.2.
Donatio vel hęreditamentum ex cauſa matrimonij,multorum auctoritate reuocari non poteſt, ibid.n.16.f.150.p.1.
Donantes vel paciſcentes coniuges pro filiis naſcituris poſſunt ſubſtitutiones & vincula quęuis apponere filio primogenito,ibidem nu.17. ibidem.
Donatio inoficioſa quemadmodum poteſt reuocari,ſic & fideicommiſſo grauari, ibidem n.18. ibidem.
Donatio cauſa mortis & ſi iurata reuocari poteſt, ibid.n.20.ibid.p.2.
Donatio perfecta onus vel grauamen non recipit, ibid.nu.24.ibid.
Donatio vel hęreditamẽtum in fauorem filii primogeniti aut filiorum ex primo matrimonio: etiam de conſenſu filiorum reuocari non poteſt,ibid.n.25.f.151.p.1.
Donatio vel hęreditamentum in contractu matrimonii factum:reuocari nõ poteſt ſicut nec matrimonium,ibid.nu.27.ibidem.
Donatio facta a patre filio contemplatione matrimonii non poteſt reuocari in illius pręiudicium,ibid.nu.35.ibid.p.2.
Donatio facta filiis in contractu matrimonii, ingratitudine reuocari non poteſt,ibidem nu.36. ibidem.
Donatio ob cauſam ingratitudinis non reuocatur, ibid.nu.37.ibid.

Donatarius in capitulis matrimonialibus hęreditatijs, crimen committens propter quod bona veniunt confiſcanda, in præiudiciũ tamẽ vxoris & filiorũ cõfiſcari nequeũt, ibi.n.39.f.152.p.1.

Donatio facta in contractu matrimonij non reuocatur etſi matrimonium carnali copula perfectum non fuerit, ibid.nu.41.ibid.

Donatio vel hæreditamentum factum filio contemplatione matrimonij verbis generalibus non nominata certa vxore reuocari poteſt, ibi. nu.48.ibidem.

Donatio ſimplex, reuocabilis eſt, ibidem nu.49. ibidem.

Donatio ſimplex ea dicitur quæ non fit ad vtilitatem donantis, ibid.n.50.ibid.

Donatio continens cauſam fauorabilem, donantis ob cauſam rectius dicitur, ibid.n.51.ibid.

Donatio facta filio in contractu matrimonij, cum certa muliere quæ poſtea nubere non vult: reuocari poteſt, ibid.nu.52.ibid.

Donatio ex cauſa dotis vel donationis propter nuptias inter patrem & filium ſi legitimam excedat, non valet & qualiter intelligatur, ibid. n.57.f.153.p.1.

Donatio facta a patre filio contemplatione certi matrimonij, vbi tamen filius vxorem ducere non vult poteſt a patre reuocari, ibi.n.60.ibid.

Donatio vel hæreditamẽtum filio factum ob matrimonium præteritum reuocari poteſt, ibid. nu.62.ibidem.

Donatio vel promiſſio, non extinguitur ex actu inualido, ibid.nu.66.ibidem.

Donatio ob cauſam matrimonij tacitam habet conditionem, ſi matrimonium ſequatur, ibidẽ n.70.ibid.p.2.

Donatio facta contemplatione matrimonij, cenſetur in ſe cauſam finalem continere non impulſiuam, ibid.n.72.f.154.p.1.

Donatio vel hæreditamẽtũ contẽplatione matrimonij, adiectis certis cõditionibus: his nõ adimpletis reuocari poteſt, ibid.nu.73.ibid.

Donatio vel hæreditamẽtũ factis in capitulis matrimonialib', filio primogenito: an ſuperuenientibus liberis poſsit reuocari, ibid.n.77.ibid.

Donatio contemplatione matrimonij vxori facta: non reuocatur ſuperuenientibus filijs, ibid. nu.79.ibidem.

Donatio facta a patre contemplatione matrimonij reuocatur ſuperueniẽtibus alijs liberis quoad legitimam tantum, ibid.n.82.ibid.p.2.

Donatio facta a patre filio in contemplatione matrimonij ſuperuenientibus liberis reuocatur ex diſpoſitione l.ſi totas.C.de inoff.donat. ibi. nu.83.ibidem.

Donatio facta ab vxore filio primogenito decedente prius marito poteſt iterum nubere; relicta tantum legitima filijs prioris matrimonij, ibid.nu.89.ibid.

Donatio vel hæreditamentum in fauorem primogeniti vt reuocari nequeat in eodem matrimonio fieri debet, ibid.nu.90.f.155.p.1.

Donatio vel hæreditamentum filio primogenito factum, in contractu matrimonij ita demũ valet, ſi fiat fauore liberorum & ab eis deſcendẽtium, ibid.n.91.ibidem.

Donatio inter patrem & filium in poteſtate conſtitutum: fauore matrimonij ſuſtinetur, ibidem nu.94.ibidem.

Donatio vel hęreditamentum vt valeat in fauorem filij primogeniti in ſcriptis fieri debet ſecundum Beren.ibid.nu.96.ibidem.

Donatio vel hęreditamentum ſine ſcriptura fieri poteſt, ibid.nu.98.ibid.p.2.

Donatio vel hæreditamentum in fauorem filij naſcituri priuata ſcriptura fieri poteſt, ibidem nu.99.ibidem.

Donatio vel pactum de hæreditando, valet ſecũdum Bereng.dum hęreditas non deferatur niſi poſt mortem patris donantis, ibid.n.100.ibid.

Donatio vel hæreditamentum in capitulis matrimonialibus factum an egeat inſinuatione, ibid. nu.104.ibidem.

Donatio ob cauſam ſimplex dici non poteſt, ibid. n.105.ibid.

Donatio ob cauſam, inſinuatione non indiget, ibi. nu.106.ibid.

Donatio facta in capitulis matrimonialibus filio primogenito, cum ſcriptura & teſtibus, eadem ſolemnitate debet reuocari, l.3.q.7.nu.9.fol. 156.p.2.

Donatio vel hęreditamentum filio factum in capitulis matrimonialibus, licet poſsit reuocari quoad eum, tamen quoad illius filios & deſcẽdentes vocatos, minime & quomodo id intelligatur, ibid.n.18.ibid.

Donatio cauſa mortis tacite reuocatur propter alienationem rei donatę, ibid.n.19.ibid.

Donatio filio facta reuocata cenſetur, vbi reuocari poteſt alienatione rei donatæ, ibidem n.20. f.157.p.1.

Donatio vel hęreditamentum reuocatum cenſetur vbi alteri filio eędem res donatæ fuerunt, ibid.nu.21.ibid.

Donatio vel hęreditamentum filio factum, vbi reuocari poteſt ingratitudine ſubſecuta reuocatur, ibid.nu.25.ibid.

Donatio non acceptata reuocari poteſt, l.3.q.8. nu.8.f.157.p.1.

Donans fundum Eccleſiæ, poſt certum tempus, poteſt interim pœnitere, ibidem nu.10.ibid.

Donatarius vbi ſe ad aliquid obligat poſt donationem, cenſetur id cõtemplatione pręcedentis donationis facere, ibid.n.16.ibid.p.2.

Donatio facta in capitulis matrimonialibus filio, & illius filijs, an libera ſit quoad pactum filiorum ita vt vni poſſit donare & relinquere, l.3. q.10.n.1.f.162.p.1.

Donatione facta in capitulis matrimoniulibus

Digitized by Google

fillo, & deſcendentibus:ius quæritur illis irreuocabiliter, ibid.n.3.ibid.

Donans ſub conditione vt poſt mortem ſuam donata res alteri reſtituatur an poſsit donator pœnitere, l.3.q.10.n.6.f.162.p.2.

Donatio conditionalis facta contemplatione matrimonij reuocari non poteſt regulariter, ibid. nu.7.ibidem.

Donatio proprie cõtractus nõ eſt, ibid.n.11.ibid.

Donata res vel conceſſa alicui contemplatione alterius illi acquiritur cuius contemplatione donata eſt, ibid.n.22.f.163.p.2.

Donans non cenſetur cogitare de liberis ſecundi matrimonij, l.3.q.11.n.28.f.167.p.1.

Donatæ res patri & illius filijs: eodem tempore præſumitur contemplatione patris donatę, l.3.q.10.n.23.f.163.p.2.

Donatum ex cauſa matrimonij contemplatione certæ vxoris: cenſetur donatum intuitu filij & nepotum, l.3.q.10.n.28.f.163.p.2.

Donatio facta filiorum filijs in contractu matrimonij: cenſetur cauſa mortis donatio, ibid.nu.35.f.164.p.1.

Donatio cauſa mortis ſola pœnitentia reuocatur, ibid.nu.36.ibid.

Donatio de re in alterum conferenda: donationem cauſa mortis includit, ibid.nu.37.ibid.

Donatio filijs naſcituris facta: perfectitia dicenda, ibid.nu.39.ibid.

Donatione facta a patre filio & hęredibus, poſſet eo in caſu filius vnum eligere in rebus donatis, ibid.nu.43.f.165.p.1.

Donatione facta in capitulis matrimonialibus filio & illius filijs, an in ea donatione filij ſecũdi vel vlterioris matrimonij vocati cẽſeantur, l.3.q.11.n.1.f.165.p.1.

Donatio contemplatione matrimonij, certę & nominatæ vxori factę ad alteram vxorem nõ extenditur, ibid.n.33.f.167.p.2.

Donatio facta ante matrimonium, nullius certæ vxoris contemplatione, filios ſecundæ vxoris continet, ibid.nu.39.ibid.

Donatio facta filio vel filiæ, contemplatione matrimonij, an reputetur pro cauſa finali vel impulſiua, l.3.q.12.nu.1.f.169.p.2.

Donatio inter patrem & filium fieri non poteſt, ibid.nu.2.ibid.

Donatum a patre filio profectitium dicitur, ibid. nu.3.ibidem.

Donatio inter patrem & filium in aliquibus caſibus ſuſtineri poteſt, ibid.n.4.f.170.p.1.

Donatio inter patrem & filium contemplatione matrimonij valet, ibid.nu.5.ibid.

Donatio inter patrem & filium iuramento firmatur, ibid.nu.7.ibid.

Donatio quæ fit a patre filio vel filię contemplatione matrimonij an regulariter pro cauſa impulſiua vel finali: quam vtilitatem afferat, ibid. nu.8.ibidem.

Donatio cauſa mortis in qua donans dixit ſe liberè purè & ſimpliciter donare conuertitur in donationem inter viuos, ibid.n.10.ibid.

Donatio quę fit contemplatione matrimonij filio, ſolum commodum filij reſpicit, ibidem nu. 11.ibidem.

Donatio contemplatione matrimonij filiæ facta, valet licet non ſequatur matrimonium, ibidem nu.12.ibid.p.2.

Donata res libere, alodialis iudicanda eſt, l.3.q.14.n.23.f.174.p.1.

Donatio cõtemplatione matrimonij, adiecta dicta cauſa, ſemel & pluries importat cauſam finalem, l.3.q.12.n.17.f.170.p.2.

Donatio quæ fit contemplatione matrimonij: cõferri debet & imputari, ibid.n.19.ibid.

Donatio contemplatione matrimonij facta, promiſcue contemplatione viri & vxoris acquiritur pro parte viri & pro parte vxoris, ibid.nu.26.f.171.p.1.

Donatio facta filio contemplatione matrimonij & filiorum cũ liberis decedente viuo patre an poſsit pater idemq. auus in rebus donatis vnũ ex nepotibus hæreditare, cæteris prætermiſſis, l.3.q.13.n.1.f.171.p.2.

Donatio contemplatione matrimonij facta filio valet, & decedens filius tranſmitit ęqualiter ius ſuccedendi in filios ſuos, ibid.n.2.ibid.

Donatio facta filio & illius filio primogenito decedente filio in vita donatoris, trãſmititur per eundem ius omne in filium ſuum primogenitũ, ibid.n.16.f.172.p.1.

Donatione facta in capitulis matrimonialibus a patre filio, illius filijs & quibus voluerit, an ſit liberum filio donatario etiam extraneos vocare, l.3.q.14.n.1.f.173.p.1.

Donatio primogenito ſub conditione facta, ſub contraria adempta videtur, ibid.n.6.ibid.

Donatarius, adiecta clauſula in donatione ſi maluerit, moriens nulla declaratione factæ, æqualiter filios ab inteſtato vocare videtur, ibidem nu.9.ibid.p.2.

Donatio, adiecta clauſula pro te tuiſq. hęredibus & ſucceſſoribus, efficit vt donatarius extraneas etiã perſonas vocare poſſit, ibid.n.18.ibidem.

Donatio facta a patre filio vel filię in capitulis matrimonialibus adiecta conditione, quod ſi ſine liberis moreretur voluit vt certa portio rerum donatarum ad eum rediret, data facultate teſtandi de reſiduo filio vel filiæ, an mortuo filio vel filia in ea portione conceſſa de qua poſſint teſtari pater donator legitimam petere poſſit, noua quęſtio, & quid vbi appoſitum fuiſſet iuramentum in præfata donatione, an in vim dicti iuramenti videatur renunciaſſe petitioni legitimę, ibid.n.20.f.174.p.1.

Donatio nedum inter extraneos ſed neq. inter coniuges præſumitur, l.3.q.14.nu.39.fol.174.pag.2.

Donandi

Donandi facultas,nunquam in libera diſpoſitione diſcludatur,ibid.n.40.ibid.
Donatione facta ab ſponſo,ſponſæ ſuę non poteſt ſponſa non ſecutis nuptijs res donatas in ſuos transferre,ibidem nu.42. ibid.
Donatio facta filio & illius filijs: ordine ſucceſſiuo facta cenſetur,l.3.q.15.n.1.f.176.p.1.
Donatione facta filio,& ſuis:qui cōtineantur,ibidem nu.2.ibid.
Donatio ſtipulata a patre pro ſe & filijs ſuis, an cenſeatur pro filijs ſtipulata, tanquam filijs an tanquam hæredibus,& quę vtilitas,ibid.nu.28. f.177.p.2.
Donatio facta in contractu matrimonij filio primogenito,ſi naſcatur filia ſi res donatas conſequatur,l.3.q.16.n.1.f.179.p.1.
Donatio facta filio primogenito in contractu matrimonij,ſi nō naſcatur niſi filia,an filia primogenita ſuccedere debeat,ibid.n.10.ibid.
Donatio facta in contractu matrimonij filio & illius filijs:an filij tam nati quā naſcituri contineantur,l.3.q.17.n.1.f.180.p.1.
Donatio vniuerſalis niſi cum reſeruatione ſuſtineri non poteſt,l.3.q.18.n.4.f.181.p.1.
Donatio facta ab vxore in contractu matrimonij filijs,ex eodē matrimonio naſcituris,an mortuo viro nō obſtante donatione ſecūdo nubere poſſit & de dote data diſponere,l.3.q.19.n.1.fol. 182.p.1.
Donatio ob cauſam ingratitudine non reuocatur, l.3.q.20.n.17.f.183.p.2.
Donatio facta contemplatione matrimonij an ſit conferenda,l.3.q.21.n.1.f.184.p.1.
Donatio ſimplex ex mera liberalitate deſcendit, ibid.nu. 2.ibid.
Donādi animus nō præſumitur, ibid.n.3.ibid.
Donatio ob cauſam imputatur,confertur ſimplex minime,ibid.n.4.ibid.
Donatio ob cauſam matrimonij differt a donatione propter nuptias, ibid.nu.5.ibid.
Donatio propter nuptias in diſſuetudinē abijt: & incognita erat de iure digeſtorū,ibid.n.6.ibid.
Donatio ob cauſam matrimonij & donatio propter nuptias,aſſimilātur in aliquibus,ibi.n.7.ibi.
Donatio propter nuptias, & donatio ob cauſam matrimonij:ea ratione fiunt, vt vxores ſuarum dotiū ſecuritatē habeant,ibid.nu.8.ibidem.
Donatio propter nuptias & donatio ob cauſam matrimonij, in quibus conueniant remiſſiue, ibid.nu.9.ibidem.
Donatio vt ob cauſam dicatur requiritur neceſſaria cauſa quę liberalitatē excludat,ibi.n.10.ibi.
Donatio ob cauſam in materia collationis, ea dicitur quę reſpicit fauorem donantis & quomodo intelligatur,ibid.n.11.ibid.p.2.
Donatio facta filio clerico futuro ſuper bonis pātris,ſimplex dicitur,ibid.n.12.ibidem.
Donatio ſimplex quę ab initio valet,non imputatur nec confertur,ibid.n.13.ibidem.
Donatio quæ a patre fit ob cauſam neceſſariam: ſimplex dici non poteſt, ibid.n.14.ibidem.
Donatio quæ fit a patre filio in cōtractu matrimonij fieri dicitur ob cauſam neceſſariam, ibid.n. 15.ibidem.
Donatio omnis ſimplex,confertur ,& imputatur, ibid.nu.16.ibid.
Donatio per patrem filio facta,quæ ab initio valet conferri debet,ibid.nu.17.ibid.
Donationes quæ a parentibus filijs ſuis fiunt in contractu matrimonij, impulſu naturæ fieri dicuntur,ibid.nu. 18.f.185.p.1.
Donatio vbi aliquo in caſu reuocaretur quoad primum donatarium, non tamen quoad vocatos ſubſtitutos,l.3.q.22.n.31.f.187.p.1.
Donationis contractus, latiſsimam habet interpretationem,l.3.q.23.n.28.f.189.p.2.
Donationis cōtractus fauorabilis, ideo latiſsima interpretatio in eo fieri debet, ibidem n.96.f. 195.p.2.
Donari in donationibus poteſt adiecto pacto vt poſt mortem donatarij alijs reſtituatur, l.3.q. 24.n.47.f.201.p.1.
Donationes quæ fiunt in capitulis matrimonialibus in Hiſpania citeriori, tam a patre quam a matre de communibus bonis fiunt, ibid.n.220. f.214.p.2.
Donatio facta a patre filio adiecta conditione vt bona donata in legitimam non imputet, ſi deinde ad bona donata alios vocat,an coniectura inducatur fideicommiſſi conuentionalis, l.3.q. 24.n.323.f.222.p.1.
Donatio facta in capitulis matrimonialibus adiecta conditione quod ſuccedatur iure primogeniturę an ex his verbis fideicommiſſum ad excluſionem fœminarum inductum cēſeatur, l.3. q.24.n.328.f.222.p.1.
Donatio contractus inter viuos dicitur, l.3.q.25. n.29.f.226.p.1.
Donatio facta alicui & illius hęredibus, tacitam habet conditionem ſi primus donatarius donationem adquirit,l.3.q.25.n.35.f.226.p.2.
Donatio quæ ſuſtineri non poteſt in perſonam primi donatarij,neq.in illius hæredibus, ibid. nu.36.ibidem.
Donatio tacita in perſonam filiorum & hæredum quando reſultet,ibid.n.37.ibid.
Donationis purę & conditionalis in tranſmiſſionibus differentia,ibid.n.42.f.227.p.1.
Donatio pura & ſimplex, tacitam habet conditionem ſi donatarius non præmoriatur, l.3. q. 25.n.48.f.227.p.2.
Donationes reciprocæ & viciſcitudinariæ, non gratuitæ dicuntur,l.3.q.32.n.13.f.251.p.1.
Donationes mutuæ inter coniuges, reprobatæ, l.3.q.30.n.3.f.247.p.1.
Donationes factæ ab vxoribus viris:natiuitate filiorum non reuocantur, l.3.q.33.num.10.fol. 252.p.2.

Digitized by Google

Donationes non reuocantur ex diſpoſitione legis ſi vnquam, quando donaror potuit de liberis cogitare,ibidem nu.12.ibid.

Donatio ob cauſam non reuocatur ex diſpoſitione legis ſi vnquam,ibidem nu.13.ibid.

Donatio propter nuptias abuſiue, dotis augmentum appellatur,l.3.q.34.n.3.f.253.p.2.

Donatio propter nuptias & dotis augmẽtum diuerſa,ibidem nu.4.ibid.

Donatio propter nuptias niſi expreſsim a muliere petita conuenta tacite non videtur, ibidem n.18.f.254.p.2.

Donatio propter nuptias, etſi a viro proficiſcatur,contemplatione tamen dotis fit,ibidem n. 21.ibidem.

Donatio propter nuptias ocaſione matrimonij,& dotis deſcendit,ibid.n.22.ibid.

Donatio propter nuptias, dotis ſequela, ibidem nu.23.ibidem.

Donatio propter nuptias, iuxta dotis naturã regulanda eſt,ibid.n.27.ibid.

Donatio propter nuptias dotis gratia adiecta cẽſetur,ibid.nu.34.f.255.p.1.

Donatio,ſicut valet inter patrem,& filium ex cauſa dotis,ſic etiam reſpectu iocalium, l.3.q.38. n.6.f.261.p.1.

Donata ſponſę a conſanguineis mariti, contemplatione illius donata cenſentur,ibidem n.18. ibidem p.2.

Donatio propter nuptias fit ad dotis ſecuritatẽ, l.3.q.43.n.2.f.273.p.1.

Donata propter nuptias, ſpecialiter obligata dicuntur vxori,ibidem nu.4.ibid.

Donatio reciproca inter virum & vxorem valida, l.3.q.41.n.5.f.268.p.2.

Donatio propter nuptias fit mulieri, in recompenſationem dotis,l.3.q.43.n.7.f.273.p.1.

Donatio propter nuptias fit vxori propter dotis ſecuritatem,ibidem nu.8.ibidem.

Donatio propter nuptias non tranſit in dominiũ mulieris,ibid.nu.9.ibid.

Donatio facta filiæ ſicut valet ratione dotis, ſic & facta filio propter nuptias,ibid.nu.18.p.2.

Donatio in fraudem creditorum nulla, l.3.q.49. n.22.f.280.p.1.

Donatio inter virum & vxorem prohibetur vbi maritus pauperior efficitur, & illius minuitur matrimonium,ſecus ſi lucrum quod acquirere poſſet remittit,ibid.n.29.f.280.p.2.

Donans in prioribus nuptijs filijs illius matrimonij,ſi mortua vxore poſt nubat,poteſt obligare ſecundę vxori bona non obſtante priori donatione,l.3.q.28.n.31.f.234.p.1.

Donatio iocalium magni valoris facta per virum vxori morte non confirmatur,l.3.q.50.nu.10. f.281.p.2.

Donare quis in dubio præſumitur, ea quæ de cõmuni conſuetudine donare conſueuerunt,ibid. n.18.f.282.p.1.

Donatio iocalium & veſtium pretioſarum præſumitur in viro nobiliſsimo,ibidem n.19.ibid.

Donatio an gratuita ſit nec ne ex perſonæ qualitate ſtimatur,ibidem n.22.ibidem.

Donata iocalia non pręſumitur quando iocalia dotem excedunt,ibid.n.30.p.2.

Donandi animus nunquam præſumitur,l.3.q.55. n.6.f.293.p.2.

Donatio facilius præſumitur inter cõiunctas perſonas,quàm inter extraneas, ibidem num. 20. f.294.p.1.

Donatio inter virum & vxorem cauſa remunerationis,valet,l.3.q.57.n.54.f.30.p.2.

Donatio,quæ opere & induſtria patris quæritur, præfectitia dicitur,l.3.q.58.n.8.f.303.p.1.

Donatio,quę reuocatur natiuitate filiorum ex diſpoſitione l.ſi vnquam C. de reuocan. donat. & tunc vindicat cum filij naſcuntur licet ſtatim moriantur,l.3.q.63.n.8.f.313.p.1.

Donatio inter coniuges putatiuos morte non cõfirmatur,l.3.q.66.n.2.f.316.p.1.

Donata ſocio non communicantur, l.3. q.78.nu. 28.f.330.p.1.

Donatio non pręſumitur,l.3.q.79.n.3.f.331.p.1.

Donationis coniectura vbi alia capi poteſt,capiẽda eſt,ibidem nu.4. ibid.

Donatio parte pręſente licet tacente, válet, l.3. q.79.n.16.f.331.p.2.

Donatio abſenti facta non acceptata licet intellecta non valet,l.3.q.81.n.2.f.335.p.2.

Donatio per nuntium fieri poteſt vel per epiſtolam,ibid.n.3.ibidem.

Donatio vel renuntiatio abſenti facta, acceptata per notarium valet,ibid.nu.4.ibidem.

Donatio abſenti facta, & per not. acceptata valet;& in Cathalonia pro hac opinione iudicatur,ibidem nu.5.p.2.

Donare filiusfamilias non poteſt, niſi cum cõſenſu patris,l.1.q.91.n.39.f.355.p.2.

Donatio patri facta pro ſe & filijs ſuis, intelligitur facta pro filijs vt hæredibus,l.3.q.85.n.39. f.344.p.2.

Donatio a patre filio in poteſtate facta, ex cauſa dotis vel donatione propter nuptias valet, l.3. q.86.n.19.f.347.

Donatio iurata inter patrem & filium iuramento firmata,etiam extra caſum dotis vel donationis propter nuptias ſuſtinetur, ibid.n.20.ibid.

Donatio inter patrem & filium cauſa dotis vel donationis propter nuptias valet,l.3.q.87.nu. 6.f.348.p.1.

Donatio filij familias etiam iurata in præiudiciũ patris non operatur,l.3.q.91.n.39.f.352.

Donationes rei notabilis,ex diſpoſitione l.ſi vnquam,reuocantur,l.3.q.95.n.5.f.360.p.2.

Donatio etſi iurata reuocatur ex diſpoſitione l. ſi vnquam C.de reuo.donat.ibid.n.6.ibid.

Dotium priuilegia, a matrimonio defluunt, l.1. Anthe.n.20.f.2.p.1.

Dotatio

Dotatio virginis pœna eſt quoad eum qui virginem non ſeduxit,l.1.c.19.n.145.f.53.p.1.
Dotium taxatio,reipublicę vtilis, l.2.d.7.nu.73. fol.97.p.2.
Dos vel donatio propter nuptias,licet communi conſenſu coniugum minui poſſint, in præiudicium tamen filiorum minime, l.3.q.6.nu.33. fol.151.p.1.
Doris fauore bona inalienabilia indicantur, l.3. q.28.n.14.f.232.p.2.
Dotium priuilegijs per quæuis verba etſi generalia derogatum non cenſetur,ibid.n.4.ibid.p.1.
Dos ex parte viri cauſam cõtinet onerofam,ibid. nu.19.ibidem.
Dos & donatio propter nuptias cauſam continet lucratiuam,l.3.q.26.n.18.f.230.p.1.
Dos ex ſola promiſſione conſtituitur,l.3.q.30.n. 10.f.247.p.2.
Dos proprium matrimonium mulieris,l.3.q.31. n.7.f.250.p.1.
Dos quæ obuenit marito ex pacto poſt mortem vxoris ex cauſa lucratiua prouenit, l.3.q.33.n. 2.fol.252.p.1.
Doris augmentum eodem iure quo dos ipſa iudicatur,ibid.n.16.f.253.p.1.
Dotis titulus dicitur onerofus quo ad virum, ibi. nu.19.ibidem.
Dos & donatio propter nuptias pari paſſu ambulant,l.3.q.34.n.20.f.254.p.2.
Dos & donatio propter nuptias non fere interſe differunt,ibid.n.25.ibid.
Dotis aditamentum,naturam dotis ſequitur, l.3. q.38.n.3.f.261.p.1.
Dotis appellatione non ſolum venit dos ipſe,ſed etiam iocalia,ibid.n.7.ibidem.
Dos admodum priuilegiata,ibid.n.8.ibid.
Dotis additamentum ſequitur naturam dotis,ibidem,nu.15.ibid.p.2.
Dos datur propter onera matrimonij, ibid.n.13. ibidem.
Dotis priuilegia,mortuo marito ceſſant,l.3.q.39 nu.29.f.265.p.1.
Dos & donatio propter nuptias, pari paſſu ambulant,l.3.q.43.n.15.f.273.p.2.
Dotis ſecuritas,dotis ſequela eſt,ibid.n.21.ibid.
Dos mulieri promiſſa, ipſius contemplatione & non alterius promiſſa cenſetur,l.3.q.34.n.16. fol.271.p.1.
Dotis fauor,multiplex in iure,l.3.q.45.n.10. fol. 275.p.2.
Dotis fauore quę ſpecialiter reprobata fuerunt, a lege non ſuſtinẽtur,ibid.n.19.f.276.p.1.
Dos non minus fauorabilis eſt quam alimẽta,l.3. q.46.n.11.f.277.p.1.
Dotis traditio vbi interuenit,cenſetur eo ipſo mulier omnia in dotem dediſſe,ibid.n.14.ibid.
Dotis traditio ſimpliciter facta per mulierẽ, vbi vir maxima dote dignus erat, de omnibus bonis facta cenſetur,ibid.n.18.ibid.p.2.
Dos vltra debitum modum marito dati non debet,ibid.n.19.ibidem.
Dos data ab extranea perſona non ſubiacet ſubiectioni d.l.hac edictali C.de ſecund.nup. l.3. q.48.n.3.f.278.p.1.
Dos data a patre filiæ in ſecundo matrimonio, cũ pacto de lucrando dotem reuocari poteſt per filios prioris matrimonij ex diſpoſitione d. l. hac ædictali,ibid.n.5.ibidem.
Dotis natura eſt vt non reſtituatur niſi ſoluto matrimonio,l.3.q.52.n.32.f.286.p.1.
Dotis actio ad filiam in caſu omiſſo in ſolidum pertinet,l.3.q.54.n.14.f.289.p.2.
Dotis fauor non attenditur niſi ſecuto matrimonio,ibid.n.54.f.292.p.2.
Dote data ob cauſam,& ſibi reddi in certum caſum ſtipulante, in caſu omiſſo ad ipſum tacite conueniſſe videtur,ibid.n.62.f.293.p.1.
Dotis datio conditionem tacitam habet ſi nuptiæ ſequantur,l.3.q.54.n.65.f.293.p.1.
Dotis fauore tertio non arbitrante prætium æſtimationis non irritatur conuentio, l.3.q.57.nu. 20.f.298.p.1.
Dotalibus rebus æſtimatis in dotem datis nõ extantibus:æſtimatio qualiſcunq. ſit præſtanda eſt, ibid.n.31.f.299.p.1.
Dotes habere mulieres, reipublicę intereſt, l.3. q.59.n.2.f.304.p.2.
Dos quę ad patrem reuertitur ſoluto matrimonio cum eodem onere reuertitur, ibid.num.5. fol.305.p.1.
Dotis & augmenti idem eſt iudicium, l. 3. q.60. nu.6.f.307.p.2.
Dotis conſtitutio facta a marito vxori in qua cõfitetur ſe ab ea aliquid recepiſſe quod non recepit inualida,l.3.q.59.n.2.f.305.p.2.
Dos a quocunq.procedat a muliere ipſa cenſetur deſcendere,l.3.q.60.n.3.f.307.p.1.
Dos mortuo patre in filiam conſolidatur,ibidem nu.7.f.307.p.2.
Dos quandocunq. augeri poteſt etiam conſtante matrimonio,ibid.n.8.ibidem.
Dos quæ ab extraneo datur mulieri, vel a patre perfectionẽ,a filia procedere dicitur, ibidem n.19.f.308.p.2.
Dotis & augmenti diuerſum eſt iudicium quãdo ſeparata eſt conuentio dotis ab illius augmento,ibid.n.24.f.309.p.1.
Dos & donatio propter nuptias pari paſſu ambulant,l.3.q.61.n.6.f.309.p.2.
Dos putatiua non habet beneficium dilationis in iure conceſſum,l.3.q.64.n.3.f.316.p.1.
Dos promiſſa a patre filiæ:ſolui debet de bonis communibus in ſocietate acquiſitis, l. 3. q.78. n.5.f.329.p.1.
Dotatio filiorum ad ſocietatem contractam inter virum & vxorem ſpectat,ibid.n.6.ibid.
Dotis receptio non immutat renunciationis actũ conditionalem,l.3.q.84.n.15.f.341.p.1.

Dos

Dos materna ad filios ſpectat,l.3.q.85.n.25.fol. 343.p.2.
Dotes habere mulieres,vtile eſt:vt bene tractentur a viris,l.3.q.89.n.5.f.349.p.2.
Dos cōgrua dicitur,quę ęquiualet legitimę, l. 3. q.96.nu.5.f.362.p.2.
Dotem maiorem adferens melius tractatur a viro,l.3.q.99.n.316.f.369.p.1.
Dubius non dicitur caſus quando ex coniecturis elicitur,l.3.q.24.n.55.f.202.p.1.
Duplex odium vbi concurrit:ibi extēſio omnino prohibetur,l.3.q.81.n.10.f.335.p.2.

E

Eccleſia matrimonia clandeſtina ſemper fuit deteſtata,l.1.c.8.n.54.f.15.p.1.
Eccleſia quamuis ſupplere nequeat conſenſum in matrimonio poteſt tamen declarare, quis & quantus ſufficiat,l.2.d.1.n.20.f.86.p.1.
Effectus facilius impediuntur, quam tollantur, l.1.c.19.n.27.f.46.p.2.
Electio debitoris eſt quod ſoluere velit an expēſas,an meliorationes, l.3.q.73.n.5.f.324.p.2.
Eligendi facultate alicui cōceſſa vt vnum ex filijs poſſit hęredē eligere quomodo electio faciēda,l.3.q.27.n.2.f.231.p.1.
Eligere debens non poteſt variare in contractu: ſecus in vltima volūtate,l.3.q.29.n.74.f.239. pag.2.
Eleemoſynæ,magnū pietatis apud Deum opus, l.2.d.18.n.2.f.118.p.2.
Eleemoſyna peccata extinguit, l.2.d.18.n.3.ibi.
Eleemoſyna ex opere operato gratiam non confert,l.2.d.18.n.24.ibidem.
Emancipatio in mortis articulo facta:in fraudem facta cenſetur,l.1.c.18.n.41.f.41.p.1.
Emancipatio ſub cōditione fieri poteſt, l.1.c.26. n.24.f.71.p.2.
Emancipationis præmium a filio patri debetur non econuerſo,l.3.q.14.n.34.f.174.p.2.
Emancipatio a patre facta recepta pecunia, & cū pacto ne ſibi filius vnquam ſuccedere poſſit,ſuſtinetur,l.3.q.80.n.37.f.334.p.1.
Emphiteoticus contractus nullam habet propriā naturam,l.1.c.20.n.5.f.54.p.1.
Emphiteoſis vbi adeſt pretium,potius emptio & venditio iudicanda,ibidem n.14.f.54.p.2.
Emphiteoticę ad extraneas non tranſeunt conſequenter nec in fiſcum, l.3.q.6.n 40.f.152.p.1.
Emphiteoſis alicui conceſſa pro ſe & filijs ſuis:nō ſolum pro filijs primi matrimonij, ſed etiam vlterioris conceſſa videtur, l.3.q.11.n.18.fol. 167.pag.1.
Emphiteoſi conceſſa alicui pro ſe & filijs ſuis: ne dum in eam nati ſed & poſt concepti admittū tur,l.3.q.17.n.19.f.180.p.2.
Emphiteoſis accepta a viro &vxore:ſimul cū filijs ſuis vtriq.acquiritur,l.3.q.24.n.165.f.211.p.1.
Emphiteoſi conceſſa pro filijs & deſcendentibus per lineam maſculinam,ſolū cenſentur vocati maſculi ex maſculis deſcendentes, l.3.q.24.n. 195.f.212.p.2.
Emphiteoſis eccleſiaſtica ad hæredes extraneos non tranſit:niſi verbis generalibus fuerit conceſſa,l.3.q.85.n.63 f.346.p.2.
Emptionis & vēditionis appellatione,omnis ſpecies alienationis continetur,l.3.q.71.n.21.fol. 322.p.2.
Emptionis & vēditionis appellatione, in ſtatutis contractibus ſolum venit proprius contractus emptionis,ibid.nu.22.ibidem.
Emptionis & vēditionis appellatione in odioſis, ſolus contractus emptionis continetur, ibidem n.24.ibidem.
Epiſcopi & eccleſiarum prælati, laycarum perſonarum,Iudices ſunt incompetentes, l.2.d.10. n.9.fol.100.p.1.
Epiſcopi mentione includitur vicarius, l.2.d.11. nu.66.f.106.p.1.
Epiſcopi arbitrio datum eſt, denuntiationes remittere,l.2.d.11.n.69.f.106.p.2.
Epiſcopi vicarijs ſuis expreſſam facultatē remittendi denunciationes concedere poſſunt, l.2. d.11.n.81.f.106.p.2.
Error,conſenſui contrarius,l.2.d.4.n.1.f.91.p.1.
Error ab ignorantia differt,l.2.d.4.n.2.ibidem.
Error conſenſu non caret,l.2.d.4.n.3.ibid.
Error ab ignorantia quomodo diſtinguitur ſecūdum D.Tho.l.2.d.4.n.4.ibid.
Error quid ſit ſecūdum D. Auguſtinum, l.2.d.4. nu.6.ibidem.
Error in matrimonio quandoq. nocet, l.2.d.4.n. 7.fol.91.p.2.
Error nocet in omnibus caſibus,in quibus certus & deliberatus cōſenſus requiritur,l.2.d.4.n.8. ibidem.
Error non nocet cōſenſui indeterminato,l.2.d.4. nu.9.ibidem.
Error in matrimonio circa bona fortunæ nō nocet,l.2.d.4.nu.10.ibid.
Error contrahentium matrimonium non nocet: quando contrahentes exiſtimabant adeſſe impedimētum vbi nō erat,l.2.d.4.n.11.ibid.
Error in matrimonio nocet, quando contrahens putabat liberam quæ erat ſerua,l.2.d.4.nu.14. ibidem.
Error nullus infringit matrimoniū,niſi circa perſonam aut cōditionem ſeruilem,l.2.d.6.nu.5. fol.92.p.2.
Erubeſcēdum ſine lege,l.3.q.39.n.2.f.263.p.2.
Euētus,cuius euētus nihil poteſt operari nō attēditur,l.3.q.53.n.14.f.287.p.2.
Euentus poſterior a primordio tituli formatur, l.3.q.60.& n.17.f.308.p.1.& n.62.f.266.p.2.
Euictio debetur ſecundum naturam cōtractus vēditionis,l.3.q.41.n.22.f.269.p.2.
Exceptiones quæ aduerſus laudum emologatum com-

competunt,l.3.q.79.n.21.f.331.p.2.
Excluſus perpetuo ſemper remanet excluſus,l.3.q.24.n.162.f.210.p.2.
Expreſſum id dicitur:quod ex cōiecturis apparet, l.3.q.36.n.19.f.258.p.2.
Expreſſum facit ceſſare tacitum, l.3.q.15.nu.49. fol.168.p.2.
Expreſſio nominis proprij,tollit reſpectum aliorum ſucceſſorum,l.3.q.25.n.55.f.228.p.1.
Expreſſum dicitur quod ex verbis expreſſis elicitur,l.3.q.36.n.22.f.258.p.2.
Expreſsio cauſæ non immutat intentionem filiæ renunciantis,l.3.q.92.n.56.f.356.p.2.
Exheredatio filij qui viuo patre decedit, non nocet nepotibus,l.3.q.84.n.12.f.340.p.2.
Exheredatione generali etſi filij non contineantur quia actus odioſus,in actu tamen fauorabili inſtitutionis vtiq. l.3.q.94.n.15.f.360.p.1.
Exceptio non numeratæ dotis,maritis confitentibus datur,l.3.q.45.n.13.f.275.p.2:
Excommunicati ab hominum communione priuati,l.1.c.1.n.10.f.4.p.2.
Excommunicati matrimonium cōtrahunt,l.1.c.1. n.11.ibidem.
Excommunicatio lata aduerſus aliquos delinquētes morte delinquentes extinguitur, l. 2. d.11. n.102.f.108.p.1.
Extentio fit in pœnalibus ex maioritate rationis l.1.c.23.n.32.f.63.p.2.
Extenſio facilius de caſu ad caſum fit,quam de perſona ad perſonam,l.1.c.25.n.22.f.66.p.2.
Extenſio in vltimis voluntatibus & ſubſtitutionibus:fit de caſu ad caſum, & veriſsimili mente diſponentis,l.3.q.23.n.3.f.188.p.1.
Extenſio vbi fit in veriſimili mente diſponētis de caſu expreſſo ad non expreſſum,nouum nō dicitur induci fideicomiſſum,ibidem nu.4.ibidē.
Extenſio non fit in ſubſtitutionibus de perſona ad perſonam,etiam in idemptitate rationis, ibid. nu.6.ibidem.
Extenſio non fit in vltimis voluntatibus & ſubſtitutionibus,ex probatiſſimis coniecturis, ibidē nu.7.ibidem.
Extenſio de vno caſu ad alium in conuentionibus licita eſt,ibid.n.11.ibidem.
Extenſio etiam in priuilegijs licita,ibidem n.12. ibidem.
Extenſio in donationibus in quibus fit latiſſima interpretatio licita eſt,ibidem n.13.ibidem.
Extenſio in primogenies & maioribus licita eſt, ibidem nu.14.ibidem.
Extenſio non fit in cōtractibus,niſi ex tenore verborum expreſsim dignoſcatur,ibid.nu.49.fol. 191.p.1.
Extēſio an fieri debeat nec ne in ſubſtitutionibus & vocationibus, nulla certa regula diſſinitum, ibid.n.52.ibid.
Extenſio non fit in contractibus de re ad rem, de perſona ad perſonam,nec de tempore ad tempus,ibidem nu.59.fol.191.p.2.
Extenſio fit in contractibus, quandò interrogati contrahentes veriſimiliter idem ſtatuiſſent, ibidem nu.63.ibidem.
Extenſio in correctorijs licita eſt ex ratione expreſſa,ibidem nu.73.fol.192.p.1.
Extenſio ex idemptitate rationis etiam in contractibus licita eſt,ibid.n.90.fol.192.p.2.
Extenſio in contractibus licet poſſet fieri ſicut in vltimis voluntatibus,maior tamen militare in contractibus debet quam in vltimis voluntatibus,ibidem nu.77.fol.204.p.2.
Extenſio non fit de perſona in perſonam in fideicommiſsis etiam quod alias ſub lata ſignificatione ſignificaretur,ibidem nu. 89.f.205.p.1.
Extenſio licita de caſu ad caſum, de perſona ad perſonam quando alias ſequeretur abſurdum, iniquum,vel diſpoſitio redderetur illuſiua, l.3. q.24.n.230.f.225.p.1.
Extenſio non fit in contractibus de vno caſu ad alium caſum,etſi maior ratio ſit in vno quam in altero,l.3.q.34.n.7.f.254.p.1.
Extenſio non dicitur fieri de caſu ad caſum vbi ratio ſcripta eſt,l.3.q.39.n.10.f.263.p.2.
Extenſio in contractibus licita ex mente contrahentium,l.3.q.51.n.14.f.284.p.1.
Extenſio in iure prohibita, niſi neceſsitas vel vtilitas id ſuadeant,l.3.q.81.n.11.f.335.p.2.
Extenſio fit in correctorijs vbi lex corrigens rationem expreſsit, ibid.nu.17. ibid.
Extenſio latiſsima fit vbicunq. agitur de fauore animæ,ſiue in correctorijs,ſiue in pœnalibus, ibidem nu.18.ibidem.
Extenſio fit latiſsima vbicunq. agitur de vitando periurio,ibidem nu.19.f.335.p.1.
Extraneus dotans mulierem paciſci non poteſt vt dos ab eo data,ſoluto matrimonio ad eundem reuertatur,abſq. onere iterum eandem dotādi l.3.P.n.22.f.120.p.2.
Extraneus dans dotem mulieri vel viro, nubentibus contemplatione matrimonij:ſuperuenientibus ſibi alijs filijs reuocare poteſt,l.3.q.6.nu. 81.f.154.p.1.
Extraneus dotans maritum in gratiā vxoris ſuę, dicitur pure,& ſimpliciter donare,l.3.q.12.nu. 13.f.170.p.2.
Extraneus dotans in dubio animum donandi habere videtur,l.3.q.54.n.53.f.292.p.2.
Extraneus dotans,matrimonio non ſequuto cōdicere donata poteſt,ibid.n.58.ibid.
Extraneus dotans mulierem conuenire poteſt; vt ſoluto matrimonio dos ad eum reuertatur,l.3. q.59.n.23.f.305.p.2.

F

FActa ſunt incerta,l.1.c.9.n.3.f.18.p.1.
Facta non præſumuntur, l.1.c.9.n.2.ibidem.
Facta pro infectis habere nequeunt,l.2.d.1.n.27. fol.86.pag.2.

Factum à ptomiſſione facti diſtinguitut, l.1.c.2. nu.3.f.6.p.1.

Familiæ deſcendentes qnibus res relicta eſt,nullum ius,habenr niſi vbi extra familiam fit alienatio,l.3.q.10.n.31.f.163.p.2.

Familię relictum an primas rantum an vero vlteriores conrineat,l.3.q.24.n.25.f.199.p.1.

Familię & liberorum nomen ira collectiuum eſt ſicut deſcendentium,ibid.n.30.f.199.p.2.

Familiæ fideicommiſſum relictum, de his intelligitur tantum qui proximiores ſunr in gradu, tempore mortis teſtarotis, l.3.q.24.nu.36.fo.200.p.2.

Fauot matrimonij maximus,vt puta valeant quę alias non valerent,l.3.P.n.37.f.121.p.1.

Fauor dotis maiot eſt quam donationis propter nuprias,ibid.nu.35.ibid.

Fauor dotis & donationis propter nuptias pari paſſu ambulant ex ſententia Meno.ibid.nu.40. ibidem.

Fauor liberi arbitrij ſuperat fauotem matrimonij,l.3.q.9.n.6.f.160.p.2.

Feſtiuitas ſponſaliorum quando agebatur & qui ritus,l.1.Antelud.n.59.f.3.p.1.

Feudum ex ſua natura neq. ad fœminas neq. ad extraneas tranſit,l.3.q.14.n.11.f.173.p.2.

Feudum alicui conceſſum pro ſe & hȩredibus ſuis quibuſcunq. ad hæredes etiam extraneos tranſit,ibid.n.12.ibidem.

Feudum alicui conceſſum, ſub hac clauſula, tibi tuis & quibuſcunq. placuerit, tranſitorium eſt ad hæredes extraneos,ibid.n.13.ibid.

Feuda regulariter nec confiſcari poſſunt, nec in reſtitutionem fideicommiſſi venire, ibidem n. 14.ibidem.

Feudum conceſſum adiecta clauſula per quam alteretur illius natura & fiat tranſitorium ad hȩredes extraneas,& confiſcari poteſt & in reſtitutionem fideicommiſſi venire,ibid.n.15.ibid.

Feuda antiqua quę ex pacto agnatis ſucceſſiue deferuntur,æquiparantur fideicommiſſis, l.3.q.22.n.16.f.186.p.1.

Felini ratio reiecta, l.1.c.25.n.18.f.66.p.2.

Fictio & præſumptio,diuerſi termini in iure noſtro,l.1.c.25.n.26.f.67.p.1.

Fictio eſt in re certa veritatem aſſumptio, l.1.c.25.n.29.f.67.p.1.

Fictio naturam imitatur, l.1.c.26.n.22.f.71.p.1.

Fieri quod poteſt purè,& ſub cōditio ne,l.1.c.26.n.30.f.71.p.2.

Fieri multa præſumuntur in genere, quę ad certā ſpeciem deducta prohibentur, l.2.d.7.nu.18.f.94.p.2.

Filijfamilias licet iure ciuili non parentum poteſtate, matrimonium tamen quia iurisgentium rectè contrahunt,l.1.c.1.n.13.f.4.p.2.

Filijfamilias in ijs quę ſunt de iure diuino non ſubijciuntur patri,l.1.c.1.n.15.ibid.

Filijfamilias in ijs quæ ſunt de iure naturæ non ſubijciuntur patri,l.1.c.1.nu.15.ibid.

Filijfamilias in ijs quæ ſeruitutem perpetuam attingunt,patri obedire non tenentur,l.1.c.1.nu.17.ibidem.

Filijfamilias aduerſus patrem agere nequeunt, l.1.c.1.n.37.f.5.p.2.

Filijfamilias aduerſus patrem in cauſa alimentorum rectè agunt,l.1.c.1.n.38.ibid.

Filiusfamilias patrem pauperem tenetur alere, l.1.c.1.n.39.ibid.

Filiusfamilias tenetur patri exuli alimenta mittere,l.1.c.1.n.40.ibid.

Filius hæreticum patrem alere cogitur ſed non patet filium,l.1.c.1.n.41.ibid.

Filij ex matrimonio prȩſumpto nati illigitimi hodie,l.1.c.10.n.67.f.23.p.1.

Filius contrahens prȩſente patre & tacente, de voluntate ipſius contrahere matrimonium cēſerur,l.1.c.11.n.39.f.25.p.2.

Filii ab imparibus ſuſcepti, non prȩſumuntur legitimi nec faciunt deficere conditionem ſi ſine liberis,l.1.c.12.n.4.f.27.p.1.

Filii cenſentur legitimi etiam iure canonico ex ſola cohabitatione mortuis parentibus, l.1.c.12.n.23.f.27.p.2.

Filii ſuſcepti ex matrimonio in mortis articulo contracto deficere faciunt conditionem, ſi ſine liberis,ad excluſionem ſubſtituti, l.1.c.18.nu.26.f.40.p.1.

Filii ſuſcepti ex matrimonio in mortis articulo contracto in fraudem ſubſtituti,non excludunt ſubſtitutos,l.1.c.18.n.27.ibid.

Filii ex clandeſtino matrimonio nati quādo aliud aderat impedimentum,illegitimi erāt, ſiue illi ſciuiſſent impedimentum ſiue ignotaſſent,l.1.c.18.n.80.f.43.p.2.

Filii ex clandeſtino matrimonio nati hodierno iure S. C.Trid. per ſubſequens matrimonium contractum in facie Eccleſiæ legitimi fiunt,l.1.c.18.nu.82.ibid.

Filiifamilias contrahendo aduerſus ſtatuta mortaliter non peccanr,l.1.c.19.n.46.f.47.p.2.

Filius ſpurius legitimatus cum cōditione ne ſuccedere poſſit,vere legitimus dicitur, l.1.c.26.n.26.f.71.p.2.

Filii matrimonium contrahere poſſunt in ſeiis & ignorantibus parentibus, atq. etiam contradicentibus,l.2.d.7.n.15.f.94.p.2.

Filia turpiter nubens,dotem a patre ſpetare non debet,l.2.d.7.n.51.f.96.p.2.

Filia nubens indigno,etſi dote priuari non poſſit, minorem tamen conſequitur attenta qualitate viri,l.2.d.7.n.53.f.96.p.2.

Filia nubens indigno quæ habet aliunde bona ex quibus ſe dotare poſſit dotem a patre non conſequitur,l.2.d.7.n.55.ibid.

Filia nubens indigno vel ante vigeſimum quintū annum,patre vidente & tacente dotem conſequitur,l.2.d.7.n.56.ibidem.

Filia nubens vltra vigeſimum quintum annum indigno, dotem conſequitur, l.2.d.7.n.58.ibid.

Filia nubens intra vigeſimumquintum annum vbi conſuetudo patriæ id recipit, indigno nubens dotem conſequitur, l.2.d.7.n.59.ibid.

Filia nubens indigno & turpi quando turpis eſt pater dotem conſequitur, l.2.d.7.n.60.fol.97. pag.1.

Filia etſi vidua vel emancipata ſine patris conſenſu nubere non debet, l.2.d.7.nu.61.ibid.

Filiam nubens ex lege honeſtatis vitium latens detegere marito debet, l.2.d.8.n.3.f.98.p.2.

Filius contrahere poteſt cum patre in bonis caſtrenſibus vel quaſi, l.2.d.12.n.5.f.110.p.2.

Filiæ a parentibus nuptui traditæ maiores ſolent dotes adferre occaſione donationum, quas patres filijs ſuis largiuntur, proinde irreuocabiles l.3.q.6.n.28.f.151.p.1.

Filius legitimus innumero filiorum computatur in detractione legitimæ, ibid.n.87.f.154.p.2.

Filii meritis potius quam pactionibus ad paterna obſequia vocãdi ſunt, l.3.q.8.n.22.f.159.p.1.

Filiorum appellatione nepotes continentur, etiã in materia odioſa, l.3.q.9.n.26.f.161.p.2.

Filii tam primi quam ſecundi matrimonii abinteſtato vocantur, l.3.q.11.n.6.f.166.p.2.

Filij vxoris prioris in renouatione emphiteoſis, præferuntur filijs ſecundæ vxoris, l.3.q.11.nu. 27.f.167.p.2.

Filij patris perſonam repreſentant in iuribus patri debitis, l.3.q.13.n.5.f.171.p.1.

Filius in rebus ſibi donatis contemplatione matrimonij, an poſſet hæredem extraneum inſtituere, ibid.n.6.ibid.

Filius in rebus ſibi donatis contemplatione matrimonij hæredem extraneum ſecundum opinionem Berengarij inſtituere non poteſt, ibid. n.8.f.72.p.1.

Filius cum iuramento renuncians, legitimæ ſuæ renunciare cenſetur, l.3.q.14.n.27.f.174.

Filiæ vel filij nuptui traditę iure regio Cathaloniæ à patria poteſtate liberantur, ibidem n.30. fol.174.p.2.

Filiatio, qualitas naturalis dicitur, l.3.q.15.n.36. fol.177.p.2.

Filij illegitimi ob conſequens matrimonium legitimantur, l.3.q.17.n.2.f.179.p.2.

Filij in conditione poſiti, in contractibus vocati cenſentur, l.3.q.23.n.24.f.189.p.1.

Filij in conditione poſiti in contractibus ex coniecturis vocati cenſentur, ibid.n.25.ibidem.

Filiorũ appellatione in materia ſtricta; nepotes non continentur, ibid.n.93.f.205.p.1.

Filio exheredato, & excluſo a querela, filia admittitur, l.3.q.24.n.214.f.214.p.1.

Filij in conditione poſiti vocati cenſentur, quando alias ſequeretur minus dilectos præferri, ibidem nu.229.f.215.p.1.

Filij poſiti in conditione in capitulis matrimonialibus an vocati cenſeantur diſpoſitiue, ibidem n.240.f.216.

Filiorum appellatione in cõtractibus non veniunt filij ficti, ibidem n.241.ibidem.

Filii in conditione poſiti ſub qualitate matrimonij legitimi, vocati cenſentur, & legitimos excludunt, ibidem nu.242.ibidem.

Filii in conditione poſiti in contractibus, an diſpoſitiue vocati cenſeantur, ibid.n.259.ibidem.

Filii in conditione poſiti in vltimis voluntatibus vocati non videntur, ibidem nu.260.ibidem.

Filii in conditione poſiti in contractibus quo ad excluſionem fœminarum vocati non cenſentur, ibidem nu.262.ibidem.

Filii poſiti in conditione in certis rebus particularibus, an diſpoſitiue vocati cenſeantur, ibidẽ nu.263.p.2.

Filii in cõditione poſiti vbi bona donata illuſtria forent & magni valoris, an diſpoſitiue vocati videantur ad fœminarum excluſionem; ibidem nu.264.ibidem.

Filii in cõditione poſiti in donationibus, cum res & bona illuſtria fuerunt donata, ſimul & alienari prohibita, coniecturam inducunt vt diſpoſitiue vocati cenſeantur, etiam ad fœminarum excluſionem, ibidem nu.265.ibidem.

Filii poſiti in conditione, duplici; & diſpoſitiue vocati cenſentur, ibidem nu.267.ibid.

Filius donatarius de rebus donatis legitimã deducere poteſt, ibid.n.324.f.222.p.1.

Filii in conditione poſiti vocati cenſentur, cũ conſtat diſponentem voluiſſe bona ſua in familias conſeruari, ibid.n.325.fol.ibid.

Filiis poſitis in conditione, & vocatis in cõtractu transmiſſionis beneficium competit; l.3.q.25. nu.11.f.225.p.1.

Filius ex eo ſolo quod primogenitus, cenſetur magis dilectus, ibid.n.62.f.228.

Filius primogenitus quo ad omnia prædilectus cenſetur, ibid.n.63.ibidem.

Filius non tenetur ſequi cõſilium ad matrimoniũ contrahendum, ſed illud requirere & poſtulare l.3.q.29.n.7.f.235.p.2.

Filius grauari poteſt vt contrahat matrimonium de alicuius conſilio alias priuetur hæreditate; ibid.n.5.ibidem.

Filia poteſt conſentire patri vt ſibi appropiet dotis actionem, l.3.q.31.n.6.f.250.p.1.

Filii in primo gradu conſtituuntur, l.3.q.35.nu.3. fol.255.p.2.

Filius portio eſt paterni corporis, ibidem nu.21. fol.256.p.2.

Filius quod ex pactis dotalibus conſequitur, non imputat in legitimam, l.3.q.37.n.7.f.259.p.2.

Filius exheredatus a patre ex cauſa, ſi poſtea ſecũ pater reconciliauerit, non nocet exhæredatio; l.3.q.42.n.36.f.272.p.1.

Filius patrem cogere poteſt ex cauſa iuſta, vt ſibi dotem reſtituat, l.3.q.43.n.11.f.273.p.1.

Filius

Filius qui ſeorſum a patre ex iuſta cauſa recedit, iudicis officio eum cogit vt dotem teſtituat, l.3.q.43.n.13.f.273.p.2.

Filij in conditione poſiti in cõtractibus an grauati cenſcantur, l.3.q.54.n.27.f.290.p.1.

Filiafamilias in dote profectitia, hæredem habere nequit, ibid.n.33.f.291.p.1.

Filius ex pecunia peculij profectitij, turpiter acquirens patri acquirit, l.3.q.70.n.3.f.320.p.2.

Filius de iure huius principatus Cathalonię non poreſt teſtituere ſibi donata a patre cõtemplatione marrimonij, eidem patri, l.3.q.71.nu.19. fol.322.p.2.

Filius qui poſt mortem patrem diſtulit din petere legirimam, vel illius ſupplementum, quia do loſe diſtulit petere, augmentum beneficio temporis ptoueniens, pro legitima petete non poteſt, l.3.q.72.n.14.f.324.p.1.

Filius poteſt ſe priuare hęreditate paterna, l.3.q. 80.n.1.f.332.p.2.

Filius poteſt conſentire præteritioni, vel hæredationi paternę, ibid.n.2.ibidem.

Filia quæ nuptui tradirur, de iure ciuili tenunciare hæredirari paternæ vel maternæ non poteſt, ibid.n.9.ibidem.

Filij ad paternam reuerentiam non pactis, ſed meritis ſunt vocandi, ibid.n.13.f.333.p.1.

Filij modico contenti, ſæpius lucroſę hæreditati renunciant, l.3.q.80.n.16.f.333.p.1.

Filius renũciare poteſt hęreditati patris iam mortui, l.3.q.80.n.44.fol.334.p.2.

Filius vel filia hæreditati paternæ vel maternę adhibito iuramẽto de iure canonico renunciare poſſunt, ibid.n.45.ibidem.

Filia quæ fratribus renunciauit, reuocato per patrem conſenſu poterit eidem patri abintellato ſuccedete, l.3.q.83.n.18.f.339.p.1.

Filia renuncians in fauorem fratrum abſentium, vno tantum fratre præſente & acceptante pro alijs, an valeat illius renuntiario, ibidem n. 26. fol.339.p.1.

Filij in locum matris ſubinttant ex propria perſo ſa, & legis beneficio, l.3.q.84.n.11.f.340.p.2.

Filia poteſt tenunciare hæreditati paternę, in cõmodum tantum vnius fratris cæteris excluſis, l.3.q.85.n.1.f.342.p.1.

Filius renuncians patri expenſas ſtudiorum cum iuramento retrocedere non poteſt, l. 3.q.86. n.5.f.347.p.1.

Filia minor renuncians in capitulis matrimonialibus cum iuramento an obligetur ac ſi maior foret, l.3.q.87.n.1.f.348.p.1.

Filia minor & impubis doli tamen capax renuncians & iurans, an obligetur, ibid.n.3.ibidem.

Filia minor renuncians certioranda non eſt de beneficio legis pactum dotali C. de collat. & l. pactum quod dotali C.de pactis, ibid. nu. 15. fol.348.p.2.

Filia minor tenuncians potuit in genere cogitare de omni remedio ſibi competenti, ibid.nu.16. ibidem.

Filia renuncians in contractu matrimonij portioni paternę, an auctis facultatibus patris poſſit denuo expetiri, & reliquum petete, l.3.q.88.n. 1.f.348.p.2.

Filia accipiendo legitimam ante mortem patris, ſibi pręiudicate videtur, etiam ſi facultates pattis fuetint auctę, ibid.n.2.f.349.p.1.

Filia renuncians adhibito iuramento, ante cõtractum matrimonij vel poſt, an ſibi præiudicet, l.3.q.89.n.1.f.349.p.2.

Filia renuncians ante vel poſt contractum matrimonij cũ iuramento cum tamen congruam portionem receperit ſibi præiudicat, ibid.n.2.ibi.

Filia renuncians nulla dote accepta cum iuramẽto ſibi non præiudicat ſecundum aliquorũ opinionem, ibid.n.3.ibidem.

Filia renuncians cũ iuramento nulla dote accepta ſibi præiudicat ex magis communi ſententia, ibidem nu.4.ibidem.

Filia renuncians cum iuramento quæ nullam dotem accepit licet ſuccedere prohibeatur, legitimam tamen, petere poteſt, ibid.n.8.f.350.p.1.

Filia renuncians nulla dote accepta, neq. legitimã petere poteſt licet ſibi ius integrum maneat, irritandi renunciarionem, ibid.n.9.f.350.p.1.

Filia quæ cum iuramento patris renunciauit ſucceſſionem, ſi pater poſt vxoris mortem, ad ſecundas tranſeat nuptias, an denuo filia non obſtante renunciatione, ad bona paterna regreſſum habere poſſit, l.3.q.90.n.1.f.350.p.2.

Filius repudiando hæreditatem ſibi delatam, in ptæiudicium patris repudiare non poteſt, l.3.q. 81.n.2.f.351.p.2.

Filiusfamilias abſq. patris conſenſu diſponete de rebus ſuis non poteſt, ibid.n.3.ibidem.

Filijfamilias nec cũ iuramento obligãtur in alienationibus ſuis, ibid.n.7.ibidem.

Filiusfamilias teſtari de bonis aduentitijs nõ poteſt, ibid.n.8.ibidem.

Filiusfamilias pactum de non petendo celebrare nõ poteſt, in præiudiciũ patris cui quæſitus fuit vſusfructus, ibid.n.9.ibidem.

Filiusfamilias delinquendo, patrem priuare vſufructu non poteſt, ibid.n.10.ibidem.

Filiusfamilias donare aduentitia non poteſt abſq. conſenſu patris, ibid.n.11.ibidem.

Filia renuncians matri quæ ſuperuiuit patri, quia nullum infert præiudiciũ patri, iuſte renunciat, ibid.n.12.ibidem.

Filius repudians cum iuramento qui tamen moritur viuente matre recte renunciat, nec pater petere aliquid poreſt, ibid.n.13.f.352.p.1.

Filius repudians qui matri ſuperuiuit, in præiudicium parris facere non poteſt, ibid.n.15.ibid.

Filiusfamilias renuncians hæreditati maternæ, cũ iuramento, moriente poſtea matre facto teſtamento in quo alium hæredem inſtituit, nequit

pater ab illius hæreditatis bona admitti, ibid. nu.24.ibidem.

Filia renuncians matri, patrem ab vſufructu excludere non videtur, ibid.n.35.f.352.p.2.

Filia renuncians cum iuramento, omni ſucceſsioni renunciare videtur, l.3.q.92.n.3.f.354.p.1.

Filia excluſa propter ſuam renunciationem quę à patre prætcrita fuit, admitti ad ſucceſſionem non debet, ibid.nu.9.fol.ibidem.

Filia renuncians veluti extranea ſuitatem amittit, & ius ſuccedendi abinteſtato, ibi.n.10.ibid.

Filius, is ſolus teſtamentum rumpere poteſt quæ ab inteſtato ſuccedit, ibid.nu.14.ibidem.

Filia renuncians cum iuramento, nec legitimam petere poteſt, ibid.nu.15.ibidem.

Filia renuncians cum iuramento bonis paternis, renuntiare non cenſetur maternis, etſi a patre habitis, ibid.n.16.f.354.p.2.

Filia renuncians hęreditati paternę non cenſetur renuntiaſſe maternæ, & ſi hæreditas per patrē adita adhuc non fuiſſet, ibid.n.22.f.355.p.1.

Filia renuncians cum iuramento fauore fratrum maſculorum qui viuo patre moriuntur, patre ab inteſtato deſcedente ſuccedit excluſis patruis, ibid.nu.23.ibidem.

Filiæ renunciatio nedum contemplatione maſculorum ſed & fœminarum facta videtur, ibid.n.27.f.355.p.2.

Filia renuncians fauore fratrum & ſororum, portionem legitimę petere non poteſt, ibidem n.28.ibidem.

Filia renuncians in matrimonio ſpirituali ingreſſus ſcilicet religionis patri ſuo ab alijs ſororibus ſuis excluditur patre ab inteſtato moriente, ibid.nu.33.ibidem.

Filia renuncians patri in ingreſſu religionis, qui alios quam filios vel filias hæredes inſtituit, ad patris ſucceſſionem aſpirare non poteſt, ibidē nu.35.ibidem.

Filia renuncians patri ab inteſtato ſuccedit cęteris fratribus & ſororibus mortuis, ibidem nu.38.ibidem.

Filia renuncians patri, gratia agnationis conſeruandę mortuis fratribus excluditur a patruis, ibid.nu.39.f.356.p.1.

Filia quę ſemel renunciauit fauore fratrum, qui nollent patris hęreditatem adire, admitti ad ſucceſſionem poſſet, ibid.n.47.f.356.p.1.

Filia renuncians cum iuramento expreſſa cauſa quia dotem receperit, mortuis cæteris fratribus & ſororibus a patruis excluditur, ibid.nu.49.f.356.p.2.

Filij & hæredes filij renunciantes, ſic excluduntur vt eadem filia excluderetur, ibid.n.52.ibid.

Filiæ renunciatio non nocet filijs ſuis vbi filia ante patrem moritur, ibid.n.58.f.357.p.1.

Filia excluſa, & illius filius maſculus excluſus cenſetur, ibid.n.62.ibidem.

Filia renuncians patri ab eo inteſtato moriente ſuperſtite filio, & ex eo filia admitti ad hæreditatem patris inteſtati non poteſt, ibid.n.63.fo.357.p.2.

Filia dotata ab ſtatuto excluſa ſimpliciter, à ſucceſſione dotantis tantum excluſa videtur, l.3.q.93.n.3.f.358.p.1.

Filia renuncians bonis paternis, non cenſetur renuntiare bonis emphiteoticis vel feudalibus, ibid.n.20.f.359.p.1.

Filia quæ renunciauit patri, hæres ab eo inſtituta iura ſuitatis recuperat, l.3.q.94.num.13.fol.360.p.1.

Filia renuncians adiecta clauſula quod promittit cuſtodire omnia & obſeruare, neq. aduerſus ea venire quauis cauſa vel ratione, quę dici vel excogitari poſſet, excludit filiam a beneficio legis ſi vnquam C. de reuo. donat. l.3.q.95.nu.22.f.362.p.1.

Filiæ ob verecundiam facile conſentiunt parentibus, l.3.q.96.n.8.f.363.p.1.

Filia renuncians maior viginti quinq. annis cum iuramento nequit contractum reſcindere, niſi lęſio excedat dimidium iuſti, ibid.n.16.ibid.

Filia renuncians hæreditati delatæ vel ferendæ enormiſſime lęſa, renunciationem reſcindere poteſt, ibid.n.18.f.363.p.2.

Filia enormiter lęſa præſumitur decepta, ibidem nu.22.ibidem.

Filia renunciare poteſt, enormi lęſioni, licet enormiſſimæ minime, ibid.n.23.ibidem.

Filia renuncians hęreditati maternæ, recepta dote ex bonis maternis, etſi cum iuramento ratione grauiſſimę lęſionis, infringere renunciationem poteſt, ibid.n.26.f.364.p.1.

Filia maior renuncians enormiter tantum læſa, non admittitur ad reciſionem renunciationis, etiam beneficio reſtitutionis in integrum, ibidem nu.40.f.364.p.2.

Filia minor annis 25. in contractu matrimonij renuncians quomodo reſtituatur, l.3.q.97.nu.1.f.365.p.2.

Filia renuncians ſimpliciter cum iuramento, non cenſetur renunciare beneficio l.2.C.de reſcin. vend.ibid.nu.2.ibidem.

Filia minor renuncians, ratione iuramenti efficitur maior, ibid.n.3.ibidem.

Filię minori læſæ in ſua renunciatione, concedenda eſt abſolutio a iuramento, ibid.n.6.ibid.

Filia renuncians hæreditati delatę cum iuramento, ſi lęſa fuit vltra dimidiam agere ad reciſionem contractus poteſt non obſtante iuramento, ibid.n.7.ibidem.

Filia minor ſi læſa fuerit vltra dimidiam abſoluenda eſt à iuramento & hæc ſola ſufficit, ibid.n.8.ibidem.

Filia minor renuncians cum iuramento, enormiſſime læſa etiam nulla petita abſolutione a iuramento reſcindere abſolutionem poteſt, ibid.n.11.f.366.p.1.

Filia minor renuncians hæreditati paternæ cũ iuramento vltra dimidiam lęſa, habito reſpectu ad ſtatum præſentem ad reciſionem agere poteſt,ibid.n.15.ibidem.
Filia renuncians hæreditati paternæ quæ habito reſpectu ad bona a patre poſſeſſa congruã dotẽ recepit,renunciationem reſcindere non poteſt ibidem nu.16.ibidem.
Filia minor renuncians cum iuramento adiecta clauſula quod promittit non contrauenire ratione minoris ætatis nec læſionis vltra dimidiã nec alia quauis ratione,reſcindere renunciationem non poteſt,ibid.n.51.f.366.p.2.
Filia minor renuncians adiecta clauſula quod renunciat omni iuri, & legum auxilio adſtante enormiſsima læſione eſt audienda,ibid. n. 24. ibidem.
Filia minor renuncians cum iuramento in omnibus illis caſibus in quibus maiori ſubuenitur, reſtirui poteſt,ibid.n.28.ibidem.
Filię renunciatio vi inductę ad renunciandum,renunciationem infringere poteſt,l.3.q.98.nu.1. f.367.p.1.
Filia religionem ingrediens modica dote contẽta,& cum iuramento renuncians, an monaſterium ex illius perſona infringere renunciationem poſſit,l.3.q.99.n.1.f.368.p.2.
Filia ſicut nubendo poteſt renunciare hæreditati paternæ,ſic ingrediendo religionem, ibid.n.3. ibidem.
Filia ingrediens religionem exigua dote contenta, quæ opulentiſſimè renunciauit hæreditati, an prætextu læſionis enormiſſimę, monaſteriũ reſcindere renunciationẽ poſſit, ibid.n.5.ibid.
Filia ingrediens religionem enormiſſime lęſa,do lo inducta cenſetur,ibid.n.7.ibidem.
Filia ingrediens religionem & renuncians,eo ipſo læſa videtur,ibid.n.8.ibidem.
Filię ſicut poſſunt renunciare in contractu matrimonij carnalis ſic & in ſpirituali,ibid.n.34.fo. 368.p.1.
Fictio non operatur, niſi duo habilia concurrant, l.3.q.17.n.7.f.180.p.1.
Fictioni locus non eſt vbi veritas locum habere poteſt,ibid.n.8.ibidem.
Fictio in contractibus locum non habet,l.3.q.26. n.10.f.229.p.2.
Fideiuſſor acceptus in contractu multo minime tenetur,l.1.c.19.1.52.f.48.
Fideiuſſor in terminis ſtatuti prohibentis contractum filijsfamilias, an accedere poſſit contractui,l.1.c.19.n.53.ibidem.
Fideiuſſoris accepti in cõtractu filijfamilias obligatio, an teneat diſtinctio quorundam adfertur,l.1.c.19.n.55.ibidem.
Fideiuſſor accedere poteſt contractui reprobato, quoties ſe principalem conſtituit debitorem, l.1.c.19.n.56.ibidem.
Fideiuſſor accedere poteſt contractui filiorum familias,cum iuramento,l.1.c.19.n.58.f.48.p.2.
Fideiuſſor ſe pro alio obligare non poteſt ad pœnam corporalem,l.2.d.15.n.6.f.112.p.1.
Fideicommiſſo familiæ relicto, omnes veniunt, etiam concepti poſt mortem teſtatoris, l.3.q. 17.n.15.f.180.p.2.
Fideicommiſſa in contractibus proprie fieri dicuntur,l.3.q.22.n.14.f.186.p.1.
Fideicommiſſarius in vltimis volũtatibus, niſi de manu hæredis capere poteſt,ibid.n.21.ibid.
Fideicommiſſarius propria auctoritate hęreditatem occupare non poteſt,ibid.n.22.ibid.p.2.
Fideicommiſſaria ſubſtitutione conuentionali ius quęritur omnibus deſcendentibus, ibid.n.23. ibidem.
Fideicommiſſaria ſubſtitutione cõuentionali vocati deſcendentes ex propria perſona, non ex iure tranſmiſſo agunt,ibid.n.24.ibidem.
Fideicommiſſa conuentionalia omnino licita dũ remaneant fideicommittenti de quibus poſſit teſtari,ibid.n.35.f.187.p.1.
Fideicommiſſum onus eſt & odioſum, ideo non extenditur,l.3.q.23.n.56.f.191.p.1.
Fideicommiſſum omni in caſu inductum cẽſetur, vbi aliter diſponentis voluntas ſuſtineri nõ poteſt,ibid.n.87.ibidem.
Fideicommiſſaria in contractibus fieri nõ poteſt, l.3.q.24.n.10.f.198.p.1.
Fideicommiſſum reciprocum vt inducatur inter plures vocatos qui requirantur,ibid.n.18.ibid.
Fideicommiſſum non extare in dubio pronunciãdum,ibidem n.20.& ibid.n.84.ibid.p.2.& fo. 205.p.1.
Fideicommiſſaria ſubſtitutio proprie in contractu fieri non dicitur,ibid.n.49.f.201.p.2.
Fideicõmiſſum onus dicitur,ibid.n.83.f.205.p.1.
Fideicommiſſi ademptio fauorabilis eſt nõ odioſa,ibid.n.85.ibidem.
Fideicommiſſum extare dicenti incumbit onus probandi,ibid.n.86.ibidem.
Fideicommiſſaria actione agentibus obijcitur,de re non loquitur ſubſtitutio, ibid.n.87.ibidem.
Fideicommiſſi inducendi vel extendi,odioſa materia,ibid.n.88.ibidem.
Fideicommiſſum vbi de perſonis onerandis agitur,ad nominatas tantum reſtringitur, ibid.nu. 98.ibidem p.2.
Fideicommiſſa inter ſtricti iuris iudicia connumerantur,ibid.n.99.ibidem.
Fideicommiſſarijs & ſubſtitutionibus dicernendi,paſſim ſibi ipſis interprętes contrariari,ibidem n.101.ibidem.
Fideicommiſſaria ſubſtitutio ad fauorem maſculorum & excluſionem fœminarum extendi nõ debet quia continet odium,ibid.n.103.ibid.
Fideicommiſſum inſtituens is qui a fœmina multa bona conquiſiuit non cenſetur fœminas ex maſculorum vocatione excluſiſſe,ibid.nu.172. f.211.p.2.

Fidei-

Fideicommiſſum vbi originem a fœmina habuit, etſi maſculi ſæpius fuerint vocati, maſculi tamen a fœminis deſcendentes admittuntur, ibidem nu.179.ibidem.

Fideicommiſſum inſtitutum ad conſeruationem familię illius memoriam, nõ excludit fœminas, ibid.n.182.f.212.p.1.

Fideicommiſſum reſtituendum eſt deducto ere alieno, l.3.q.28.n.18.f.233.p.1.

Fideicõmiſſum in memoriã familię inductũ, fœminas nõ excludit, l.3.q.24.n.184.f.212.p.1.

Fideicommiſſo vocati qui de domo ſunt diſponẽtis, caſſata cippo ſtirpe, progeniæ gente poſteritate nedum maſculi ſed & fœminæ vocatæ cẽſentur, ibid.n.187.ibidem.

Fideicommiſſum inſtituens in quo poſt aliquos ſpecialiter nominatos, ſequẽtes de genere ſuo vocat, nullam agnationis rationem habere videtur, ibid.n.190.ibidem.

Fideicommiſſum perpetuum fauore agnationis an inducta dicatur quando non fuit expreſſa agnationis ratio cæterum in teſtamento antea facto fuit, expreſſim conſideratur, ibid.n.271. fol.218.p.1.

Fideicommiſſum ex charitate eius cui relinquitur, declarandum, l.3.q.29.n.17.f.236.p.1.

Fideicommiſſi relictum ex ſanguine & affectione, elicitur, ibid.n.19.ibidem.

Fideicommiſſum marito iniunctum ab vxore vt reſtituat bona ſua filio poſt mortem ſuam, poteſt illico maritus filio reſtituere etiam in fraudem creditorum, l.3.q.49.n.34.f.280.p.2.

Fideicommiſſum iniunctum hæredi ſi deceſſerit ſine liberis deficit eo ipſo quod hæres liberos habeat, l.3.q.63.n.3.f.313.p.1.

Fideicommiſſum renunciari poteſt, l.3.q.80.nu. 34.f.333.p.2.

Fideiuſſionis actus meritorius apud Deum, l.3. q.78.n.16.f.329.p.2.

Fides legatis vel ambaciatoribus ſeruanda, l.2.d. 13.n.5.f.111.p.1.

Fieri vere cenſetur actus ab eo cuius mãdato expeditur & Baldi ratio ſubuerſa, l.1.c.25.n.17. fol.66.p.2.

Fieri multa incidenter poſſunt quæ principaliter nequeunt, l.3.q.2.n.23.f.139.p.2.

Finis diſpoſitionis principio debet cõuenire, l.3. q.57.n.48.f.300.p.1.

Finis conſiderandus non verba, l.3.q.83.n.10.fo. 338.p.2.

Finis ad principium reducendus, l.3.q.99.nu.33. fol.370.p.1.

Finis rerum ſpectatur, l.1.c.4.n.6.f.11.p.2.

Fiſcus in dubio condemnandus, l.2.d.11.nu.19. fol.104.p.1.

Fœmina in virum euaſit in hac vrbe Barcinone anno, 1601.l.1.c.1.n.33.f.5.p.1.

Fœminæ in regnis, feudis, regalibus, primogenijs, & maioratibus, fideicommiſſis ſuccedunt niſi expreſſim fuerint excluſæ, l.3.q.16.nu.12.ſol. 179.p.2.

Fœminæ non ſic agnationis rationem conſeruande habere prę́ſumuntur, ſicut maſculi, l.3.q.23. n.98.f.193.p.2.

Fœminarum excluſio pœnam continet, l.3.q.24. n.104.ſ.205.p.2.

Fœminę liberorum appellatione cõtinentur, ibidem n.106.f.206.p.1.

Fœminarum ſucceſſio, agnationis conſeruationi aduerſatur, ibid.n.119.ibidem p.2.

Fœminarum vocatio poſt multos annos fieri poteſt, quo in caſu pendent ipſarum iura, ibid.nu. 148.f.209.p.2.

Fœminæ propter maſculos excluſiue deficientibus maſculis admittũtur, ibid.n.160.ſ.210.p.2.

Fœminæ propter maſculos excluſiue, temporali excluſione poſt eam admittũtur, ſecus vbi perpetuo excluſæ fuiſſent, ibid.n.161.ibidem.

Fœmina fideicõmiſſum inſtituens, vel maioratũ, agnationis in dubio habere rationẽ, niſi cũ marito ſimul id faciat, ibid.n.163.f.211.p.1.

Fœmina maſculos vocans, fœminas proximiores excludere non videtur, ibid.n.171.ibid.

Fœminæ excluſę non cenſentur, vbi bona a fœminis originẽ ſumpſerunt, ibid.n.173.ibid.p.2.

Fœmina teſtatrix filias propter maſculos excludens, non cenſetur excluſiſſe neptes vel fœminas remotiores, ibid.n.174.ibidem.

Fœmina teſtatrix, etſi maſculi ab ea fuerint vocati, fœminas etiam vocaſſe præſumitur, ibid. nu. 175.ibidem.

Fœmina maioratum inſtituens eum voluit niſi per lineam maſculinam deſcendentes admitti poſſe, fœminas etiam vocaſſe cenſetur, ibidem nu. 176.ibidem.

Feminarum diſpoſitio generalis, nunquã fœminas excludere præſumitur, ibid.n.177.ibidem.

Fœminæ vbi Regię dignitates a fœmina digrediũtur excluſæ non ſunt, ibid.n.178.ibidem.

Fœmina inſtituens maioratum vel fideicommiſſum, vbi rationem agnationis conſeruandę expreſſit, aperte fœminas excluſiſſe præſumitur, ibid.n.180.ibidem.

Fœminę ſepius agnationem diligunt, & inter agnatos maſculos fideicommiſſa conſtituunt, ibidem nu.181.f.212.p.1.

Fœminę memoriam conſeruant deſcendentium, ibid.n.183.ibidem.

Fœminæ in Hiſpania tota de familia dicuntur, ibid.n.186.ibidem.

Fœminæ nomen, cognomen, & inſignia aſcendentium conſeruant in Hiſpania, ibid.n.188.ibid.

Fœminæ in qualibet vocatione, excluſę cẽſentur, cum agnationis ratio expreſſa fuit, ibid.n.197. ibidem p.2.

Fœmina licet ex linea ſit, ſub linea tamẽ non cõtinetur, ibid.n.198.f.213.p.1.

Fœminę ab ſtatuto excluſæ admittuntur, cũ tempore

Digitized by Google

pote purificati fideicommiſſi non repetiuntur maſculi,ibid.n.216.f.214.p.1.
Fœminę verecundiores ſua natura, vitis,l.3.q.80. n.22.f.333.p.1.
Fœmines ſua apta natuta imbecilles & ftagiles,l. 3.q.86.n.3.f.347.p.1.
Forma renunciationis præſcripta a S. C. Triden. eſt de ſolemnitate actus, l.3.q.99. nu.45.fol. 370.p.2.
Fotma nullam admittit diuiſionem, ibidem. nu. 47.ibidem.
Forma ſtipulationis diligenter obſeruanda,l.3.q. 10.n.20.f.163.p.2.
Formam S.C.Triden.in decreto matrimonij, an per ęquipollens poſſit adimpleri, l.2.d.11.nu. 47.f.105.p.1.
Forma per ęquipollens adimpletur,vbi aliud fieri non poteſt,l.1.c.25.n.45.f.68.p.1.
Forma & materia idem ſunt in ſacramento matrimonij,l.1.c.3.n.74.f.11.p.1.
Formulę matrimonij, quæ antiquitus & quæ hodie,l.1.c.23.n.1.f.62.p.1.
Formula Galli Aquillij quare inuenta, l.3.q.2.n. 10.f.139.p.1.
Formulæ æſtimationum rerum dotalium, & quæ illæ ſunt remiſſiue,l.3.q.57.n.81.f.302.p.2.
Fotmula contrahendę ſocietatis inter virum & vxorem in hac Prouincia Cathaloniæ, l.3.q. 71.n.20.f.322.p.2.
Fottunij Garcię opinio,l.2.d.3.n.24.f.89.p.2.
Fraticellorum hęreſis,l.1.Ante.n.30.f.2.p.1.
Frater hęres inſtitutus nequit dotem minuere a patre relictã ſorori ſuę,l.3.q.31.n.3.f.250.p.1.
Frater pro fratre ſtipulari non poteſt, l.3.q.84. n.27.f.339.p.2.
Frater pro fratre in feudalibus ſtipulari poteſt, ibidem nu.28.ibidem.
Ftatres vtrinq. coniuncti alios excludunt, l.3.q. 85.n.26.f.343.p.2.
Ftatres vtrinq. coniuncti in ſucceſsione materna alios excludunt,ibidem nu.29.ibidem.
Fructus ſortem extenuant ab eo qui illos percipit iure pignoris,l.3.q.39.n.46.f.265.p.2.
Fructus ex poſſeſſione debentur, ibid.n.49.ibid.
Ftuctus reſtituendi ab eo qui ſine titulo poſſidet, l.3.q.42.n.40.f.272.p.2.
Fructus pendentis ſoluit matrim. pro rata anni ad vxorem pertinet,l.3.q.57.nu.57.f.300.p.2.
Fructus percepti in donatione inter virũ & vxorem non debentur donatarijs,l.3.q.1.n.50.fol. 126.p.1.
Fraus non præſumitur ex ſolo cõtractu matrimonij in mortis articulo,niſi adſint alię coniecturę,l.1.c.18.n.45.f.41.p.1.
Ftaus patris filijs naſcituris obeſſe non debet, l. 1.c.18.n.72.f.43.p.1.
Fraude non dicitur is actum facere,qui ſine fraude eundem actum facere potuiſſet,l.2.d.11.n. 16.f.103.p.2.
Ftaude vti licet ad excludendam aduerſarij fraudem,& iniuſtam intentionem, l.2.d.11.nu.25. f.104.p.1.
Ftaudis pręſumptio ex cõiunctione ſanguinis elicitur,l.3.q.49.n.25.f.280.p.1.
Funerum ſumptus pomposi,animas non iuuant, l. 2.d.7.n.78.f.98.p.1.
Furioſi & qui iudicio catent, matrimonium non contrahunt,l.1.c.3.nu.79.fol.11.pag.1.

G

Gabella ſolui nõ poteſt niſi de his quæ ſtimationem recipiunt,l.2.d.7.n.80.f.98.p.1.
Gabelli in dotibus imponi non poſſunt,l.2.d.7.n. 82.ibidem.
Gabella de dotibus non debetur in Regnis Hiſpaniæ & quare,l.2.d.7.n.83.ibidem.
Gaudere bonis non debet is qui illius perſonam ſpernit,cuius ſucceſsionem ſperat, l.3.q.42.n. 9.f.271.p.1.
Gellij traditio declaratur, l.1. Anteln.nu.56.fol. 3.pag.1.
Geminata teſtaroris voluntas nullum operatur, l.3.q.24.n.145.f.209.p.2.
Geminatio vim habet ſpecialis nominationis, ibidem nu.146.ibidem.
Generalis locutio omnes caſus cõtinet, l.3.q.54. n.4.f.289.p.1.
Generalis diſpoſitio,generaliter intelligẽda, l.3. q.87.n.15.f.347.p.2.
Generalis diſpoſitio omnes ſpecies ſub ſe contẽtas,continet,ibidem nu.17.ibidem.
Genero licet paciſci cum ſocero, quod donec dos ſoluatur,certum ſibi quid detur pro centenario,l.3.q.39.n.6.f.263.p.1.
Genero licet paciſci de certa quantitate ſibi loco intereſſe ſoluenda,ibidem nu.8.p.2.
Genero licet penſionem accipere certam ex dote ſecundum communem ſententiam, ibidem nu.11.ibidem.
Germanorum hæreſis,hiſce temporibus, l.1.Antel.n.32.f.2.p.2.
Geſta per procuratorem reuocatum,in contractu matrimonij non valent, l.1.c.25.num.14.fol. 66.p.1.
Gloſę interpretatio ad l.ſi cum dotem, l.3.q.54. nu.7.f.289.p.1.
Gloſæ opinio commũnis parificans patrem & extraneum dotantem,ibidem nu.12.p.2.
Gradus prohibiti de iure diuino,prohibiti etiam ſunt de iure naturali, l.1.c.19.n.105.f.50.p.2.
Grammaticus ſibi ipſi contrarius, l.3. q.40.nu.3. f.268.p.1.
Gratia morte concedentis non ſpirat,l.2.d.11.n. 107.f.108.p.1.
Grauarus donans bona in extremis egens,cenſetur in auerſionem fideicommiſſi id facere, l.2. c.18.n.53.f.42.p.1.

Graua-

Grauatus reſtituere familiæ poteſt vnum eligere, l.3.q.10.n.12.f.162.p.2.

Grauatus relinquere familiæ, poteſt vnum ex familia nominare, ibid.n.29.f.163.p.1.

Grauamen appoſitum filio vt contrahat matrimonium de conſilio alicuius reijcitur de legitima, l.3.q.29.n.21.f.236.p.2.

Grauatus reſtituere hæreditatem totam poteſt nihilominus quartas detrahere, l.3.q.36.nu.2. f.257.p.1.

Gregorius Nonus Pon. Max. phraſim IurisConſultorum imitabatur, ex Didaci opinione, l.2. d.1.n.13.f.86.p.1.

Guidonis Papæ opinio ſuſpecta, l.3.q.90.n.6.fo. 350.p.2.

Guidonis Papæ deciſio altera ſuſpecta, ibidem n. 9.ibidem.

H

Habilitas requiſita in diſpoſitione, requiritur vt adſit tempore factæ diſpoſitionis, l.3. q.29.n.44.f.237.p.2.

Habitationis legatum perpetuum eſt, l.3.q.40.n. 4.f.268.p.1.

Habitatio in certo loco ſpeciem ſeruitutis continet, l.1.c.23.n.47.f.64.p.1.

Habitatio æqualis duos parochos habere poteſt, l.2.d.11.n.92.f.107.p.2.

Hermaphroditus neutrum dicitur, l.1.c.1.nn.26. fol.5.p.1.

Hermaphroditos ſtatuta non continent, l.1.c.1. nu.27.ibidem.

Hermaphroditus ſi in vtroq. ſexu æqualiter incaleſcit, quē eligere teneatur, & qua ſolemnitate, l.1.c.1.n.25.ibidem.

Hæretici quia iura retinent naturalia, matrimonium contrahunt, l.1.c.1.n.21.f.4.p.2.

Hæretici in gradibus prohibitis iure diuino, matrimonium non contrahunt, l.1.c.1.n.22.ibid.

Hæreſis coniecturis probatur, l.1.c.10.n.5.f.20. pag.2.

Hæres inſtitutus in minus ſolemni teſtamento, an in foro conſcientię teneatur, l.1.c.19.n.10.fol. 45.pag.2.

Hæreditas ius quoddam vniuerſale, l.1.c.26.nu. 57.f.72.p.2.

Hęredes vt hęreditatem adeant in quibuſdam caſibus cogi poſſunt, l.1.c.26.n.58.ibidem.

Hæreditario filiorum quæ fit in Cathalonia per coniuges in capitulis matrimonialibus, an de vniuerſali hæreditate intelligenda ſint nec ne, l.3.q.2.n.70.f.142.p.1.

Hæreditamentum in Cathalonia, donationem inter viuos importat, ibid.71.ibidem.

Hęreditatione facta per patrem ſimpliciter, bona tantum præſentia donata cēſentur, ibidem nu. 72.ibidem.

Hæreditario facta in cōtractu matrimonij de omnibus bonis, præſentibus & futuris, an valeat in Cathalonia, ibid.n.74.ibidem.

Hęres a donatore cauſa mortis omniū bonorum, falcidiam detrahere poteſt, l.3.q.2.nu.78.fol. 143.p.1.

Hæreditatis appellatione omnia bona continentur, ibidem n.81. ibidem.

Hęreditamentum in Cathalonia, idem ſignificat quod donatio, l.3.q.6.n.103.f.155.p.2.

Hæredum appellatione in contractibus, omnes hæredes in infinitum continentur, l.3.q.24.nu. 44.f.201.p.1.

Hęredum mentione facta voluntas diſponentis colligitur, vt ad eos tranſmiſſio fiat, l.3.q.25. n.45.f.227.p.1.

Hęreditarium dicitur quod ex hęreditate fuit acquiſitum, l.3.q.76.n.8.f.328.p.1.

Hæres ex pecunia hęreditaria emēs, ſuo proprio nomine ſibi acquiſiuit, nec res illa in fideicommiſſum venit, ibid.n.10.ibidem.

Hieronymi Laurentij deciſio 56.expenditur, l.3. q.25.n.43.f.227.p.1.

Hieronymi Gabrielis opinio, l.3.q.51.n.17. fol. 284.p.2.

Hiſpania tota, promiſſi onum obſeruātiſſima, l.1. c.2.n.17.f.6.p.2.

Hiſpaniæ Rex nullum agnoſcit in ſuperiorem, l. 1.c.2.n.18.ibidem.

Hiſpanis nil nobilius quam promiſſiones ſeruare, l.1.c.2.n.19.ibidem.

Hiſpania vlterior quæ Caſtella dicitur ſolā promiſſionem obſeruat, & æquitatem canonicam, l.1.c.2.n.21.ibidem.

Hiſpania citerior quę Aragonia dicitur, ſolā fidē & promiſſionem obſeruat, l.1.c.2.n.22.ibid.

Hiſpaniarum leges circa matrimonij libertatem adherent S. C. Tridentino, l.2. d.7.nu.7. fol. 94.p.1.

Hiſpaniarum leges ſtatuentes matrimonium cōtrahentes liberos ſine conſenſu parentum ſub certa pæna non valent, l.2.d. 7. num.16.fol. 94.p.2.

Hiſpanorum opinio affirmantium, matrimonium omiſſis denunciationibus validum eſſe, vbique recipitur, l.2.d.11.n.45.f.105.p.1.

Homo ad Dei imaginem factus, l.1.Antel.nu.2. fol.1.p.2.

Homo innominatus eſſet niſi nomen haberet, l.1. c.22.n.2.f.58.p.2.

Hoſti fides ſeruanda non eſt, l.2. d.13. nu.4.fol. 111.p.1.

Hoſti fides de iure Canonico ſeruanda eſt, l.2.d. 13.num.6.fol.111.pag.1.

I

Iaſo.traditio à Dida.improbatur, l.1.c.22.nu. 39.f.60.p.1.

Iaſo.opinio ab auctore improbatur, ibidem nu. 40.ibidem.

Digitized by Google

Ignorantia quid ſit ſecundum Azonem, l.2.d.4.n. 5.f.91.p.1.

Immortalitas matrimonio conſetuatur, l.1. Ante. n.14.f.2.p.1.

Imolæ declaratio ad caput tuæ de ſponſal.reiecta, l.1.c.3.n.68.f.10.p.1.

Impoſſibilia reputantur, quæ a principibus volũtate dependent, l.2.d.2.n.15.f.85.p.2.

Impetranda a principe, impoſſibilia reputantur, l.2.d.3.n.36.f.90.p.2.

Imolæ & Romani conſiliatio, l.3.q.57.nu.53.fol. 300.p.2.

Impenſa funeris æs aliorum dicitur, l.3.q.36.nu. 23.f.258.p.2.

Imputatur in legitimam quod ex diſpoſitione legis vel ſtatuti percipitur, l.3.q.37.n.5.fol.259. pag.2.

Immunitas conceſſa non extenditur ad collectas inductas tempore belli, niſi dictum fuiſſet omnibus vel quibusq. l.3.q.85.n.65.f.346.p.2.

Impubes doli capax contrahens citra tutoris auctoritatem, naturaliter obligatur, l.3.q.87.nu. 4.f.348.p.1.

Impubes doli capax quoad matrimonium obligatur, ibid.n.5.ibidem.

Impubes doli capax obligatur naturaliter in contractu tamen licito ſecus reprobato, ibid.n.13. f.348.p.2.

Incertitudo quandoq. ſuſtinet pacta quæ alias nõ valerent, l.3.q.2.n.12.f.139.p.1.

Incertitudo ſuſtinet contractus qui alioquin vſurarij forent, ibid.n.15.ibidem.

Indefinita poſita circa perſonas in fauorabilibus æquipollet vniuerſali, l.3.q.11.n.17.f.167.p.1.

In dubio pro matrimonio, l.1.c.16.n.7.f.37.p.1.

Indulgentiæ a legato conceſſæ, illius morte non ſpirant, l.2.d.11.n.112.f.108.p.1.

Induſtria perſonę electa cenſetur cum id mandatur quod certa regula diffinitum non eſt, l.2.d. 11.n.79.f.106.p.2.

Infantes contrahere non poſſunt, l.1.c.14.nu.1. f.30.p.2.

Infantes contrahere non poſſunt matrimonium, ibid.n.2.ibidem.

Infeudare & infeudare promittere, ſeparata, l.1. c.2.n.7.f.6.p.1.

Infideles quia iura naturalia conſequuntur, matrimonium contrahunt, l.1.c.1.n.23.f.5.p.1.

Indefinita ratio non ęquipollet vniuerſali in odioſis, l.3.q.85.n.59.f.346.p.1.

Ingratitudo nedum expreſſe, ſed & tacite remitti poteſt, l.3.q.20.n.7.f.183.p.1.

Ingratitudo præterita remitti poteſt, ibidem nu. 8.ibidem.

Ingratitudinis venturæ, filius exhæredari non poteſt, ibid.n.9.ibidem.

Ingratitudinem remittere patronus liberto non poteſt, ibid.n.11.ibidem.

Ingratitudine remiſſa per patrem, adhuc filius incapax remanet iure ſuccedendi, ibidem nu. 13.ibidem.

Ingratitudo an iuramento remitti poſſit, ibidem nu.16.ibid.p.2.

Ingreſſu monaſterium & ingredi volens, quemadmodum æquiparentur, l.3.q.91.nu.29.fol.369. pag.2.

Ingreſſus monaſterij in mortis articulo in fraudẽ ſubſtituti, ſubſtitutum non excludit, l.1.c.18.n. 36.f.40.p.2.

Ingrediens monaſterium tempore quo eſt morti proximus, non ex eo ſolo dicitur facere in fraudem ſubſtituti, l.1.c.18.n.39.f.41.p.1.

Inita ſocietate inter virum & vxorem in contractu matrimonij, ſi poſt illud putatiuum redigatur an lucra ſint communicanda, l.3.q.66.nu.1. f.316.p.1.

Initio quod nõ valet, tractu temporis fauore animæ valere non poteſt, l.1.c.12.nu.13.fol.27. pag.2.

Intellectus l.ex ea parte §. mulier ff. de verb. oblig.l.1. Ante.n.47. f.3.p.1.

Intellectus l.4.ff.de his qui ſunt ſui vel ali.iur.ibidem nu.54.ibidem.

Intellectus nouus eiuſdem, l.1.ibid.n.55.ibidem.

Intellectus c. ſuper eo qui cogno. conſan. & c. is qui fidem de ſponſal.ibid.n.61.ibidem.

Intellectus auctoris c. vnico §.idem quoq.de deſpon.impu.l.1.c.14.n.40.f.31.p.1.

Intellectus d.c.ſecundum Abbatem antiquum, l. 1.c.15.n.61.f.35.p.2.

Intellectus l.ſi ſterilis §.penul.ff.de manu.teſta. l. 1.c.20.n.41.f.56.p.1.

Intellectus l.ſi titia §.fi. eod. tit. l.1.c.20.nu.43. ibidem.

Intellectus verus & nouus d.l. & §.1.l.1.c.20.nu. 46.ibidem.

Intellectus d.l.adeo difficilis eſt vt magicis carminibus opus fuerit aliquando ad ſuſcitandam ab inferis animam Vlpiani vt ſeipſum declararet, l.1.c.20.n.47.ibidem.

Intellectus Iaſonis reprobatur, l.3.q.52.n.16.fol. 285.p.2.

Intellectus l.ob res §.1.de pact.dotal.nouus, ibidem nu.17.ibidem.

Intellectus Barboſ. ad tex. in l. ſi ſtimatis ſolut. matrim.l.3.q.57.n.75.f.302.p.1.

Intellectus Barb.reprobatur, ibid.n.77.ibidem.

Intellectus l.ex ſubſtitutione ff.de vulg.iuxta glo. & Bar.ſenſum, l.3.q.63.n.11.f.313.p.2.

Inſtrumenta contracti matrimonij regulariter nõ fiunt, l.1.c.9.n.26.f.19.p.1.

Inſtitutione teſtamentaria prohibita inter virum & vxorem non cenſetur prohibita quæ ex conuentione in contractu matrimoniali conuenta eſt, l.3.q.2.n.22.f.139.p.2.

Inſtitutio poſthumi ſimpliciter facta ad omnes extenditur tam primæ quam ſecundæ vxoris, l.3.q.11.n.7.f.166.p.2.

Inter-

Interpretum noſtrorum error in ſpecie matrimonij ſub conditione contracti ſi Papa diſpenſauerit,l.2.d.2.n.25.f.86.p.1.
Interpretum error qui neſcierunt diſtinguere inter poſſeſſorium cauſæ matrimonialis,& aliarũ rerum ſpiritualium,l.2.d.10.n.28.f.101.p.1.
Intereſt noſtra hæredes habere,l.3.q.15.n.36.fo. 178.p.1.
Interpretatio ſtricta in contractibus fieri poteſt, l.3.q.23.n.9.f.188.p.2.
Inſtitutus pater cum liberis ſuis,an ſimul cum patre vocati videantur, l.3.q.24.n.15.f.198.p.1.
Interpretum iuris noſtri verba qui vel rationes ſuas aut opinionem verã eſſe dicunt ſicut Euãgelium,obiurgantur vti impura & malè dicta, l.3.q.24.n.33.f.200.p.2.
Interpretatio pleniſſima in donationibus fit, l.3. q.24.n.40.f.201.p.1.
Interpretatio pleniſſima non poteſt in donationibus collectiuo nomine inſtructis,ſi vel vulgarem vocati cenſentur, ibid.n.41.ibidem.
Interpretes quam confuſi loquuti fuerint in eõditione ſi ſine liberis in cõtractibus oppoſita,l.3. q.26.n.16.f.230.p.1.
Interpretatio latiſsima fit in teſtamento & donationibus,l.3.q.26.n.22.f.230.p.2.
Interpretatio ſtricta fit in contractibus, l.3.q.34. n.5.f.253.p.1.
Intereſſe conuentum a genero certum eſt & debitum,licet quantitas ſit incerta, l.3.q.39.nu.9. f.263.p.2.
Interpretatio ſtricte fit in pactis,ſicut in ſtatutis, l.3.q.44.n.3.f.275.p.2.
Interpretatio latiſſima in teſtamentis, l.3.q.50. n.15.f.282.p.1.
Interpretatio ea fieri debet per quam reducimur ad ius antiquum,l.3.q.81.n.7.f.335.p.1.
Interpretatio per quam reducimur ad ius antiquum dicitur fauorabilis,ibid.n.8.ibidem.
Interpretatio ita facienda vt ius commune minus ledatur,ibid.n.9.ibidem.
Interpretum ratio,l.3.q.92.n.50.f.356.p.2.
Inuentarium eſt vtile maritis conficere,ante contractum matrimonium, in his locis in quibus fiunt aſſociationes,inter virum & vxorem, l.3. q.76.n.1.f.327.p.2.
Inueſtituræ verba attendenda, l.1.c.20.n.10.fol. 54.p.2.
Inuitati quis poteſt ad matrimonium contrahendum ſpe lucri,l.3.q.29.n.3.f.235.p.2.
In contractibus oneroſis cur conditio ſi ſine liberis per ingreſſum monaſterij non adimpleatur, l.3.q.26.n.21.f.230.p.1.
Ioan.de Ligna.& Fran.de Alber.à Pau. Caſtren. reprehenſio,l.3.q.58.n.5.f.303.p.1.
Ioſeph.Ludo.& Caual.traditiones reprobatæ, l. 3.q.59.n.44.f.307.p.1.
Ioannis Gutier. querimonia aduerſus Didacum, l.3.q.91.n.23.f.352.p.1.
Iocalia intuitu ſponſæ donantur, l.3.q.38.nu.16. f.261.p.2.
Iocalia ex communi conſuetudine ſolent dari à parentibus cum filias nuptui tradunt, ibid.nu. 20.ibidem.
Iocalia donata non cenſeotur, ibid.n.21.ibidem.
Iocalia reſpectu mulieris dos appellari poſſunt, ibid.nu.23.f.262.p.1.
Iocalia quæ extra dotem dãtur ſunt acceſſoria ad dotem,l.3.q.38.n.2.f.261.p.1.
Ioſeph.de Ruſti.conſiliatio & auctoris opinio, l. 3.q.24.n.26.f.218.p.1.
Iudex ſubſtitutus & tutor, l.1.Ante.num.13.fol. 2.p.1.
Iudicis arbitrio plurimum tribuendum an confeſſio coniugum de ipſorum impedimento valeat nec ne,l.1.c.3.n.60.f.10.p.2.
Iudicis arbitrio plurima relinqui in teſtibus,l.1.c. 8.n.32.f.15.p.2.
Iudices cautes eſſe oportet cum de ſeparatione thori agitur,l.1.c.15.n.52.f.34.p.2.
Iudicis officium in cauſis matrimonialibus exube. rat,l.1.c.16.n.5.f.37.p.1.
Iudices ſeculares an cognoſcant in iudicio poſſeſſorio inter virum & vxorem, l.1. c.22. nu.59. f.61.p.1.
Iudices ſeculares iuſtè inhibentur a iudicibus Eccleſiaſticis, in materia poſſeſſoria inter virum & vxorem,ibid.n.62.f.61.p. 2.
Iudex cauſæ principalis, iudex eſt cauſæ incidentis,l.1.c.23.n.14.f.62.p.2.
Iudex ſecularis agnoſcit de dote, ibid.n.15.ibid.
Iudex ſecularis incidenter cognoſcit de cauſa ſpirituali,ibid.n.16.ibidem.
Iudices cautos eſſe oporter in exquirendo an is qui turpe conditionem appoſuit quam credebat honeſtam,vt ei id dixerit, l.1.c.26.n.155. f.75.p.2.
Iudex ſecularis inhibitionem ſibi iniuſte factam per Iudicem Eccleſiaſticum ſpernere poteſt, l. 2.d.10.n.10.f.100.p.1.
Iudices ſeculares an poſſint cognoſcere de cauſa poſſeſſoria inter virum & vxorem, l.2.d.10.n. 15.f.100.p.2.
Iudices ſeculares cognoſcere poſſunt de cauſis poſſeſſorijs beneficiorum,l.2.d.10.n.17.f.100.
Iudices ſeculares cognoſcunt in poſſeſſorio adipiſcendi in rebus Eccleſiaſticis,ibid.n.18.ibid.
Iudices laici cognoſcere non poſſunt de poſſeſſorijs rerum Eccleſiaſticarum,quando per titulũ iuſtificari debet,l.2.d.10.n.20.f.101.p.1.
Iudices ſeculares incidenter tantum cognoſcunt de cauſis poſſeſſorijs matrimonialibus,ibid. n. 23.ibidem.
Iudices ſeculares vbi incidenter cognoſcunt de cauſa ſpirituali,& de titulo agẽdum eſt,cautius faciẽt ſi totum negocium ad Eccleſiaſticum iudicem remittant,ibid.n.24.ibidem.
Iudices ſeculares neq. principaliter neq. inciden-

ter de titulo in rebus Eccleſiaſticis cognoſcere poſſunt aduerſus theſanrum, ibidem nu.27. ibidem.

Iudex poteſt ſe ex officio informare de vero valoris,ęſtimationis,l.3.q.74.n.8.f.326.p.1.

Iudex poteſt ex officio ęſtimatores nominare partibus non petentibus,ibidem nu.9.p.2.

Iudex non poteſt de facto ſuplere probationes partis,ibidem nu.11.ibidem.

Iudex poteſt ex officio peritas in arte aſſumere, ibidem nu.12.ibidem.

Iudex ęſtimatores inſtruere debet, cuius temporis ęſtimationē facere debent, ibid.n.15.ibid.

Iudicandum in dubio pro matrimonio, l.1.c.16. n.3.f.37.p.1.

Iudicandum in dubio pro matrimonio qualiter intelligatur ſecundum Meno. ibid.n.13.ibid.

Iudicandum hodierno iure aduerſus primum matrimonium,ibidem nu.18.ibidem.

Iudicandum in dubio formam S.C. Tridentini obſeruatam fuiſſe,ibidem n.19.ibidem.

Iudicandum in dubio pro ſponſalibus etiam iure nouo S.C.Tridentini,ibid.n.22.f.38.p.1.

Indiuiduum dicitur quicquid ad ſolemnitatem pertinet,l.2.d.11.n.34.f.104.p.2.

Iudicandum pro reo in dubio in fideicommiſſis, l.3.q.24.n.21.f.198.p.2.

Iudicandum in dubio pro poſſeſſore, ibidem nu. 22.ibidem.

Iudicandum in dubio pro poſſeſſore etſi de maſculis ageretur ad excluſionem fœminarum,ibidem nu.23.ibidem.

Iudicandum in dubio aduerſus actores maſculos in fauorem fœminarum, l.3. q.24.nu.105.fol. 205.p.2.

Iudicandum in dubio pro ea parte qua res reducitur ad ius cōmune, l.3.q.24.n.107.f.206.p.2.

Iulius Cæſar Hiſpanos in ſui corporis cuſtodiam habuit,l.1.c.2.n.26.f.6.p.2.

Iulius Cęſar,Diodorus,Florus,Marineus, & alij, Hiſpanorum mores,fidem,pręſtantiam,& fortitudinem extollunt,ibidem nu.29.ibidem.

Iuramentum ſuppletorium datur in deffectu probationis, l.1.c.16.n.1.f.36.p.1.

Iuramentum ſuppletorium non datur in grauibus cauſis,niſi adeſt pluſquam ſemiplena probatio, ibidem nu.2.ibidem.

Iuramentum ſuppletorium datur in cauſis criminalibus,ibidem nu.3.ibidem.

Iuramentum ſuppletorium nō datur in cauſis matrimonialibus,ibidem nu.4.ibidem.

Iuramentum ſuppletorium datur in matrimonialibus cauſis vbi adeſt pluſquam ſemiplena probatio,ibidem nu.5.ibidem p.2.

Iuramentum ſuppletorium non datur vbi agitur de diſſoluendo matrimonio,ibid.n.6.ibid.p.2.

Iuramentum in ſupplementum probationis non datur hodie attento S. C. Triden. ibidem nu. 8.ibidem.

Iuramentum ſuppletoriom probationis, non datur in matrimonio ſpirituali, ibidem nu. 10. ibidem.

Iuramentum ſuppletorium datur in fauorem matrimonij ſpiritualis non contra,ibid.n.11.ibid.

Iuramentum ſuppletorium an detur in ſponſalibus attento iure nouo S.C.Tridentini,ibidem nu.12.ibidem.

Iuramentum a filijs vel mulieribus interpoſitum, obſeruandum,l.1.c.19.n.81.f.49.p.2.

Iuramento interpoſito a filijsfamilias vel mulieribus in contractibus vetitis,licet ad illius obſeruantiam teneantur poſſunt tamē petere abſolutionem a iuramento,ibid.n.82.ibidem.

Iurans in contractu etſi nullo, non debet propria auctoritate iuramento contrauenire,ibidem n. 83.ibidem.

Iuramentum non ſupplet probationis deffectum, ibidem nu.90.ibidem.

Iuramentum non confirmat contractus vergentes in tertij præiudicium,ibid.n.91.f.50.p.1.

Iuramentum in tertij præiudicium non operatur, quoties damnum infertur tertio, in iure quæſito vel quærendo,ibid.n.92.ibidem.

Iuramentum interpoſitum in contractu cui dolus dedit cauſam,vel incidit in ipſum obſeruandū eſt,niſi dolus abſorberet conſenſum iurantis, ibidem nu.94.ibidem.

Iuramentum ſequitur naturam contractus cui interponitur, l.1.c.25.n.53.f.68.p.2.

Iuramentum calumniæ tacitè remitti poteſt, l.1. c.26.n.123.f.75.p.1.

Iuramentum pręſtandum eſt, impedientibus matrimonium quod non malicioſè id faciunt,l.2. d.11.n.52.f.105.p.2.

Iuramento ſtatut creditoris, quando debitorem ſuum de fuga ſuſpectum eſſe dicit, ibid.nu.53. f.106.p.1.

Iuramentum calumnię,ſiniſtrā excludit pręſumptionis,ibid.n.56.ibidem.

Iuramento calumniæ,ſiniſtra ſuſpicio tollitur,ibidem nu.57.ibidem.

Iuramentum in donatione interpoſitum non facit donationem irreuocabilem quando reuocari poteſt,l.3.q.6.n.7.f.149.p.2.

Iuramentum mulieris de non alienando fundum dotalem non nocet emptori ignorāti, l.3.q.6. n.80.f.151.p.1.

Iuramentum legitime renunciationem inducit quando fuit appoſitum in generali renunciationis clauſula ſecus vbi nulla adfuit renunciatio,l.3.q.14.n.43.f.173.p.2.

Iuramentum vim habet ſpecialis renunciationis, ibidem nu.26.f.174.p.1.

Iuramentum non extendit obligationē, ſed eam intra limites ſuos retinet.ibid.n.45.f.175.p.1.

Iuramentum non extendit vim ſuam pluſquam conuentio principalis,& conſenſus in eo præſtitus,ibid.n.44.ibidem.

Iuramentum obligat præciſe & compenſationem impedit,l.3.q.31.n.81.f.267.p.2.
Iuramenti abſolutio peti non poteſt ab eo cõtra-ctu qui infringi poteſt,ibidem n.82.ibidem.
Iuramentum quoad illius obſeruantiam,ad hære-des non tranſit,ibidem n.83.ibidem.
Iuramentum aduerſus prohibitionem l. hac ædi-ctali C.de ſecun.nup.minime tenet,l.3.q.47.n.4.f.278.p.1.
Iuramentum confirmat contractus, improbatos de iure ciuili,l.3.q.59.n.35.f.306.p.2.
Iuramentum confirmat alienationem fundi do-talis,ibidem n.36.ibidem.
Iuramentum validat renunciationem iuris hypo-thecæ,quam mulier habet in bonis mariti,ibi-dem nu.38.ibidem.
Iuramentum ad pactum a muliere interpoſitum, quando reducatur ad terminos iuris commu-nis,ibidem n.40.ibidem.
Iuramentum robur addit contractibus cæterum non extendit vires ſuas vltra terminos & limi-tes obligationis,ibidem nu.41.ibidem.
Iuramentum licet confirmet renunciationem hy-pothecæ factę in bonis mariti, id intelligitur quando expreſsim fuit renunciatũ ſecus ſi ſim-pliciter,ibidem n.42.ibidem.
Iuramentum ſemper intelligitur rebus in eorum ſtatu manentibus,l.3.q.79.n.33.f.332.p.1.
Iuramenti obſeruationis ratio quę inclinat in ac-tuali renunciatione,vindicat etiam in promiſ-ſione de renunciando iurata, l.3.q.81.n.16.fo.335.p.2.
Iuramentum partis pręſentiam operatur, l.3.q.82.n.14.f.337.p.1.
Iuramentum operatur vt alteri quis ſtipulari poſ-ſit,ibidem n.15.ibidem.
Iuramentum operatur partis præſentiam per fi-ctionem,ibidem n.16.ibidem.
Iuramentum actum ſui natura reuocabilem non facit reuocabilem,ibidem n.19.ibidem.
Iuramentum regulatur ſecundum naturam actus cui adijcitur,ibidem n.20.ibidem.
Iuramentum parte abſente pręſtitum & non ac-ceptatum non valet,ibidem n.21.ibidem.
Iuramentum vbi pendet a ſolo facto iurantis, li-bere reuocari poteſt,ibidem n.24.p.2.
Iuramentum remitti poteſt ab eo cuius intereſt, ibidem n.25.ibidem.
Iuramentum inducit partis præſentiam fictione retrotractiua,ibidem n.26.ibidem.
Iuramentum in renunciatione poſitum,non tollit facultatem patri reuocandi conſenſum, l.3.q.83.n.16.f.339.p.1.
Iuramentum vim expreſſi habet,l.3.q.86.nu.10.f.341.p.1.
Iuramentum non auget obligationem,ibidem n.12.ibidem.
Iuramentum quando renunciationem operetur, ibidem n.13.p.2.
Iurans cenſetur cogitare in dubio de omnibus quæ ſibi competũt vel competere poſſunt, ibi-dem n.14.ibidem.
Iuramentum impuberem doli capacem obligat in matrimonio,l.3.q.87.n.8.f.348.p.1.
Iuramenti effectus multiplicandi non ſunt, ibidẽ nu.9.ibidem.
Iuramentum plures deffectus non ſuplet, ibidem nu.10.ibidem.
Iuramenti abſolutio concedenda eſt impuberi doli capaci, ibidem n.12.ibidem.
Iuramentum ſtatu mutato non obligat, l.3.q.88.n.9.f.349.p.1.
Iuramentum non extenditur ad incognita, l.3.q.90.n.5.f.350.p.2.
Iuramentum vim habet ſpecialis expreſsionis, ibidem nu.7.ibidem.
Iuramentum de quo in c.quamuis pactum de pa-ctis in 6.vim habet tranſactionis,l.3.q.93.n.5.f.358.p.1.
Iuramentũ regulatur ſecundũ naturam contractus cui interponitur,l.3.q.94.n.8.f.359.p.2.
Iuramentum excludit beneficium l. 2. C. de reſ. cin.vend.l.3.q.96.n.17.f.363.p.2.
Iuramentum adiecta clauſula quod non licet in aliquo contrauenire & adiectis verbis & clau-ſula omni legum auxilio, &c. non efficit quin adſtante enormiſſima læſione renunciatio reſ-cindi non poſſit,ibidem n.35.f.364.p.1.
IurisConſulti parum de foro conſcientię curarũt, l.3.q.70.n.15.f.321.p.1.
Iuſtinianus Imperator dum ſcribit animam de-functi propter tranſitum mulieris ad ſecunda vota contriſtari,maximo errore labitur, l.3.q.67.n.19.f.318.p.1.
Iuſtinianus l. Iuliani de nuptijs Senatorum & li-bertinarum adrogauit,l.1.c.12.n.8.f.27.p.1.
Iuriſdictio Eccleſiaſtica & ſecularis diuiſæ, l. 2.d.10.n.1.f.120.p.1.
Ius canonicum in foro interiori potius peccatum præſumit,l.1.c.5.n.11.f.12.p.1.
Ius ciuile ex cohabitatione tantum longæua ma-trimonium pręſumit,ibidem nu.17. ibid. p.2.
Iuris ciuilis finis reipublicæ tranquilitas, non ſo-lus animarum ſicut iuris canonici, ibidem nu.18.ibidem.
Ius canonicum a ciuile in quo differat circa rap-torum pœnas,l.1.c.10.n.47.f.22.p.1.
Iuri canonico,raptoribus qualis pœna fuerit in-ducta,ibidem nu.63.ibidem p.2.
Ius pleniſſimum in ſpiritualibus ex ſolo titulo ſi-ne traditione transfertur, l.1.c.13. nu.20.fol.29.pag.1.
Ius canonicũ quos dixerit in mortis articulo con-ſtitutos,l.1.c.18.n.18.f.39.p.2.
Ius canonicum in mortis articulo,nullam eſſe vo-luit peccatorum reſeruationẽ, ibid.n.19.ibid.
Ius ſubſtituto competens,non quæſitum ſed quæ-rendum dicitur,l.1.c.18.n.75.f.43.p.1.

Ius diuinum & naturale ſocij ſunt, l.1.c.19.n.99. f.50.p.1.
Iura naturalia diſpenſationes non agnoſcũt, ibidem n.103.f.50.p.2.
Ius ſucceſſionis a filiatione quomodo differt, l.1. c.26.n.25.f.71.p.2.
Ius ſuccedendi in paterna hæreditate potius naturale dicitur quam ciuile, ibid.n.27.ibidem.
Ius gentium ex ſe ipſo informe, & indigeſtũ eſt, l.2.d.7.n.2.f.94.p.1.
Iure ſanguinis vbi ſuccedit, legitima filijs non debetur, l.3.q.2.n.54.f.141.p.2.
Ius alteri quæſitum facto noſtro, poteſt pœnitentia reuocari, l.3.q.6.n.3.f.149.p.2.
Ius æqualitatem inter filios deſiderat, l.3.q.9.nu. 9.f.160.p.2.
Ius quæſitum filijs naſcituris etiam de parentum conſenſu eis auferri non poteſt, l.3.q.10.nu.4. f.162.p.1.
Ius quæſitum ſpe tantum, reuocabile eſt, ibid.n.5. f.162.p.2.
Ius ex contractu quæſitum contrahenti prodeſt, & illius hæredibus, l.3.q.13.n.7.f.172.p.1.
Ius accuſandi locum habet ſicut in vltimis volũtatibus, ſic in contractibus ex coniectura mẽte contrahentium, l.3.q.23.n.80.f.192.p.1.
Iuris plus reperiri non poteſt in cauſa influenti quam in cauſato, l.3.q.24.n.207.f.213.p.2.
Iuri canonico ſtandum in materia peccati, l.3.q. 39.n.73.f.267.p.1.
Ius quod in ſpe conſiſtit donari poteſt, l.3.q.49. n.4.f.279.p.1.
Ius proprium difficilius amittitur quam quærendum, l.3.q.67.n.3.f.317.p.1.
Ius quærendum tunc facilius amittitur quam quęſitũ cũ eadẽ ratio vindicat, ibid.n.16.f.317.p.2.
Ius nudum competens remitti poteſt, l.3.q.80.n. 4.f.332.p.2.
Ius ſpe debitũ renunciari poteſt, ibid.n.5.ibidem.
Ius publicum priuatorum conuentione remitti non poteſt, ibid.n.10.ibidem.
Ius rumpendi teſtamentũ, regulatur a iure ſucceſſionis ab inteſtato, l.3.q.92.n.11.f.354.p.2.
Iure ſucceſſionis ab inteſtato carens aduerſus teſtamentum agere non poteſt, ibid.n.12.ibid.
Iuri canonico ſtandum in vtroq. foro in materia peccati, l.3.q.99.n.49.f.307.p.2.
Iuſtę cauſę diſpenſandi cum minore læſo in matrimonio, quales iuxta Oddi opinionem, l.2. d.6.n.11.f.93.p.1.
Iuuenes ad credendum faciles, l.3.q.91.nu.4.fol. 351.p.2.
Iuuenes ad libidines procliues ſuo naturæ furori, nunquam repugnant, ibid.n.5.ibidem.
Iuuenes inſtabiles ſua natura, ibid.n.6.ibidem.

L

LActantij de matrimonio verba egregia, l.1. Ante.n.10.f.2.p.1.
Laicus committens delictum qui poſtea in fraudem ſe clericum facit, puniri poteſt per iudicẽ laicum, l.1.c.10.n.55.f.22.p.1.
Laica perſona impediens matrimonium puniri poteſt, l.2.d.11.n.144.f.109.p.1.
Legatum mulieri factum cum nupſerit debetur mulier, etſi matrimonium carnali copula conſummatum non fuerit, l.3.q.6.n.42.f.152.p.1.
Legatum relictum filijs alicuius, tam filijs matrimonij quam vlterioris cẽſendum eſt, l.3.q.11. n.8.f.166.p.2.
Legatum cognatis relictum, omnes continet, & eos etiam qui poſt mortem naſcuntur tempore quo dies legati cedit, ibid.n.10.ibidem.
Legatum vxori factum in tempus filiorũ, de omnibus filijs intelligitur quouis tempore natis, ibidem n.11.ibidem.
Legatum alimentorum vxori relictum, nedum primæ vxori ſed & ſecundæ debetur, l.3.q.11. n.16.f.167.p.1.
Legatum vel donatio quæ ratione exceſſus non valent, minime irritantur niſi in ſolo exceſſu, l.3.q.9.n.22.f.161.p.2.
Legatum vſuſfructus vel alimentorum relictum vxori, non cenſetur legatum ſecundæ, l.3.q.11. n.20.f.167.p.1.
Legatum vxori factum ab habente vxorem tempore legati, de eo vxore interpretandum eſt, l.3.q.11.n.32.f.167.p.1.
Legatum pauperi conſanguineo intuitu conſanguinitatis, & non pietate relictum cenſetur, l.3.q.15.n.32.f.177.p.1.
Legatum Epiſcopo a conſanguineo ſuo, legatum cenſetur contemplatione ſuæ perſonę & non Eccleſiæ, ibidem n.33.ibidem.
Legatum Epiſcopo amico, intuitu amicitiæ legatum videtur, ibidem n.34.ibidem.
Legatum a patre eodemq. tutore filio factum, contemplatione filiationis factum cenſetur, ibidem n.35.ibidem.
Legatum relictũ filijs alicuius non debetur natis poſt mortẽ teſtatoris, l.3.q.17.n.12.f.180.p.1.
Legatum vel donatio conditionalis omnino ad hæredes tranſmittitur donatarij, l.3.q.25.nu. 39.f.226.p.2.
Legatum mulieri ſub conditione ſi Titio nupſerit, vbi Titius indignus eſt mulier commodo legati non priuatur, l.3.q.39.n.67.f.239.p.1.
Legata integra ſoluere promittens, detractioni falſidiæ renuntiaſſe videtur, l.3.q.36.nu.10.fo. 258.p.1.
Legato a viro vxori facto de dotibus ſuis, remiſſum videtur pactum de portione dotis lucranda, ibidem n.26.f.259.p.1.
Legato vſufructu bonorũ patri vel matri, non cõtinetur legitima, l.3.q.37.n.19.f.260.p.2.
Legatarius petere poteſt intereſſe legati relicti per teſtatorem quando in poteſtate ſua non eſt legatum petere, l.3.q.39.n.55.f.266.p.1.

Lega-

Legatum a teſtatore relictum de exoluendis per hæredem ſingulis mēſibus,certis quantitatibus valet,ibid.n.56.ibidem.

Legatum teſtatoris annuum nullam inducit vſurā, Ibid.n.65.f.266.p.1.

Legatum annuum a teſtatore relictū,donec certa quantitate exoluatur, alternatiuum cenſetur, ibid.n.68.ibidem.

Legatum alimentorum durāte vita legatarij debetur,l.3.q.40.n.5.f.261.p.1.

Legatum vel hæreditatem repudians, non continetur ſub ædicto de his quæ in fraudem creditorum,l.3.q.49.n.32.f.280.p.2.

Legatum mulieri factum ſi vidua efficiatur, debetur vbi vidua facta illico ad ſecundas nuptias conuolatet,l.3.q.63.n.5.f.313.p.1.

Legatum alicui factum ſi liberos ſuſceperit vel educauerit ſuſceptis liberis illico debetur, ibidem nu.7.ibidem.

Legatum generale de omnibus bonis mobilibus quouis nomine nuncupentur cōpræhendit animalia ſe mouentia,licet in ſuperioribns teſtamenti locis facta fuiſſet enumeratio plurium ſpecierum,l.3.q.85.n.67.f.346.p.2.

Legatum patri factum adiecta conditione quod nihil amplius in hæreditate relicta filio perere poſſit non præiudicat patri, l. 3. q. 91.nu.42. fol.357.p.1.

Legitimatio facta per ſubſequens matrimonium in mortis articulo primogenito nullum præiudicium parar,l.1.c.18.n.44.f.41.p.1.

Legitimatus per ſubſeqnens matrimonium contractus in mortis articulo in maioratibus non ſuccedit ad excluſionem, alrerius vocari; ibidē nu.46.p.2.

Legitimatio factá per ſubſequens matrimonium in mortis articulo in pręiudicium iam nati minime valet,ibid.n.47.ibidem.

Legitimatus per ſubſequens matrimoniū an excludat legitime natum conſtante matrimonio quoties aliud matrimonium fuit intermedium, ibid.nu.48.ibidem.

Legitima ex cauſa filijs in totum tolli poteſt,l.3. q.2.n.67.f.142.p.1.

Legitima in rebus donatis filio reſeruanda eſt filijs donatarij,l.3.q.14.n.19.f.174.p.1.

Legitima ſic debetur in bonis filiorum parētibus, ſicut filijs in bonis parenrum,ibid.n.29.ibid.

Legitima portio debetur parentibus in bonis filij emancipati,ibid.n.35.f.174.p.2.

Legitimę ex generalitate aliqua verborum,renunciatum non cenſetur,ibid.n.36.ibidem.

Legitima debetur parentibus in bonis donatis ab eiſdem parentibus filijs ſuis; l.3.q.14.nu.46. fol.175.p.1.

Legitima quandiu apud filium eſt,nullū onus vel grauamen ſuſtinere poteſt ſecus cum ad aliam perſonam tranſit,ibid.n.47.ibidem.

Legitima onus legale ſuſtinet,ibi.n.48.f.175.p.2

Legitimam petere nequit,qui abinteſtato ſuccedere nequit,ibid.n.49.f.175.p.2.

Legitimi hæredes qui abinteſtato ſuccedunt, ex tacito iudicio defuncti venire dicuntur, l. 3.q. 18.n.6.f.181.p.2.

Legitima nnnquam cēſetur excluſa a lege vel ſtatuto niſi expreſſim fuerit dictum, l.3.q.37.n.8. fol.259.p.2.

Legitima iure naturæ debita & beneficium l. hac ædictali ſimul concurrunt in commodum filiorum,l.3.q.37.n.10.f.260.p.1.

Legitima integra relinqui debet in proprietate & vſufructu; ibid.n.20.f.260.p.2.

Legitima non debetur filijs in illis bonis quorum poſt acceptam legitimā valor creuit, l.3.q.72. n.12.f.324.p.1.

Legitimam filius petere poteſt atq. etiam incrementum quando ſibi a principio non fuit ſoluta,ibidem n.13.ibidem.

Legitima in vita patris dicitur quaſi debita, l.3. q.85.n.2.f.342.p.2.

Legitimæ portio appendenda eſt de tēpore mortis teſtatoris,l.3.q.88.n.6.f.349.p.1.

Lęſio enormis vel enormiſſima quæ dicitur, l. 3. q.96.n.44.f.365.p.1.

Læſio enotmis vel enormiſſima arbitrio iudicis relinquitur,ibidem nu.45.ibidem.

Lęſio conſiderari non poteſt in filia quæ Dei vel religionis intuitu monaſterium ingreditur, l.3. q.99.n.10.f.368.p.2.

Læſus dici non poteſt is qui Dei contemplatione bona ſua dimitrit,ibidem nu.11.ibidem.

Læſio enormiſſima dolum continet,l.3.q.96.n.6. fol.363.p.1.

Læſio ſic conſiderari poteſt in iuribus quærendis; ſicut in quæſitis,l.3.q.96.n.29.f.364.p.1.

Læſio enormiſſima ſemper excepta cenſetur,ibidem nu.38.f.364.p.2.

Legum duodecim tabularū aduerſus cęlibes lex. l.1.Ante.nu.18.f.2.p.1.

Lex de teſtibus loquens de habilibus eſt intelligenda,l.1.c.8.n.67.f.15.p.1.

Lex iuſta aduerſus deprauatos vſus impedit ortū naturalis obligationis,l.1.c.19.n.40.f.47.ibid.

Leges & ſtatuta aduerſus fraudes condita, iuſta cenſentur,ibid.n.41.p.2.

Leges obuiantes contractibus filiorū,iuſtæ, ibid. n.42,ibidem.

Leges fraudibus obuiantes publicam, cauſam habere dicuntur,ibid.n.44.ibidem.

Leges municipales prohibentes iuramenta; non valent,ibid.n.60.f.48.p.2.

Leges & conſtitutiones non a ſolo rege in hoc regno feruntur,ſed & ſimul totius regni voto, & nedum laicarum perſonarum, ſed & prælatorum omnium,Epiſcoporum & Abbatum,ibi. nu.63.ibidem.

Leges & ſtatuta contractus iuratos non compræhendunt,ibidem nu.74.f.49.p.2.

Lex

Lex vel conſtitutio iuramentum excludens, ſi tamen appoſitum fuit in contractu ſuſtinetur, & agi non poteſt ex eo, ibid.nu.76.ibidem.

Leges & ſtatuta per Rom.Pon.firmata, non cenſetur confirmata illa quę iuramento derogant, ibidem nu.77.p.2.

Leges vel ſtatuta, quæ iuramentum excludunt in contractibus vbi appoſitū eſt, poſſunt adiri Iudices eccleſiaſtici pro illius obſeruātia, ibidem nu.78.ibidem.

Leges caſtellæ impedientes interpoſitionem iuramenti, qualiter intelligantur, ibid.n.88.ibid.

Lex naturalis, æternę legis ſymbolū, ibid.nu.100. ſol.50.p.1.

Lex diuina in lumine naturalis rationis ſtabilitur ibidem nu.101.ibidem.

Lex canonica eficere nequit, vt inhabiles teſtari poſſint, ibidem nu.102.ibidem.

Lege humana homines interdici poſſunt ne contrahant, ibid.nu.110.f.51.p.1.

Lex canonica ex cauſa interdicere poteſt, certis perſonis ne contrahant matrimonium, ibidem nu.115.ibidem.

Lex ciuilis vt ſæpius certas perſonas ſtatuit ne cōtrahere poſſent ſic lex canonica in matrimonijs, ibidem nu.117.ibidem.

Lex canonica conſenſum contrahentiū matrimonium declarare poteſt, ibid.n.119.ibidem.

Leges humanæ iuſtæ a iure naturali confuſe deriuantur, ibid.n.121.ibidem.

Lex de matrimonio loquens ad ſponſalia extenditur, l.1.c.23.n.41.f.63.p.2.

Lex vbi præſentiam requirit, poteſt tamen nihilo minus abſens iuſtè impeditus conſenſum per procuratorem præſtare, l.1.c.25.n.36.f.67.p.1

Lex in ſtipulatione etſi verba requirat, fingit tamē ſępius ſtipulationem præceſsiſſe, l.1.c.25.n.47. fol.68.p.1.

Lex poteſt eadē & maiora, quę teſtator, l.1.c.26. nu.86.f.73.p.1.

Lex municipalis vel ſtatutum prohibens filijs matrimonium contrahere, ſine voluntate parentū non valet, l.2.d.7.n.8.f.94.p.1.

Lex municipalis vel ſtatutum prohibens filijs ne contrahere poſsint, matrimonium ſine voluntate parentum ſub priuatione legitimę, an ſaltim quo ad pœnam valeat, ibid.n.9.p.2.

Leges municipales vel ſtatuta prohibentia matrimonium in certis caſibus, ſub pæna fiſco applicanda, tanto minus valent, ibid.n.36.ibidem.

Leges & ſtatuta municipalia quæ parētibus promittunt exheredare poſſe filiam quæ nubit ante 25.annum, an valeāt, ibid.n.38.ibidem.

Leges & municipalia ſtatuta, licet non poſſint ſuper matrimonio diſponere, poſſunt tamen circa dotes & legitimas, ibid.n.42.f.96.p.1.

Leges & conſtitutiones Cathaloniæ cum conduntur, nedum à Rege ipſo, ſed & conſenſu magnatum & pręlatorum proſcruntur, ibid.n.43.ibi.

Leges vel ſtatuta municipalia imponētia pœnam filijs nubentibus indignis non valent, ibidem nu.49.ibidem.

Leges municipales vel ſtatuta, quæ filios ſtatuunt poſſe exhęredari clandeſtine contrahendo aduerſus formam S.C.Trid. an valeant, ibidem nu.62.f.97.p.1.

Leges & ſtatuta municipalia prohibentes filios contrahere poſſe clandeſtine, validę ſunt, ibidē nu.63.ibidem.

Leges vel ſtatuta pœnalia de filiabus loquentia, ad filios non extenduntur, ibid.n.64.ibidem.

Leges vel ſtatuta municipalia quæ pœnam imponunt famulis & domeſticis contrahentibus matrimonium cum filiabus vel conſanguineis dominorum ſuorum an valeant, ibi.n.66.ibidem.

Leges & ſtatuta municipalia excludentia religioſos, & monaſteria ab hæreditatibus an valeant, ibid.n.67.ibidem.

Leges & ſtatuta municipalia quæ certas dotes taxant filiabus an valeant, ibid.n.70.ibid.p.2.

Lex municipalis vel ſtatutum, quæ taxant certam ſummam pro dote, non impediunt libertatem matrimonij, ibid.n.71.ibidem.

Leges & ſtatuta municipalia quę taxant certam quantitatem pro dotibus, libertatem matrimonij adiuuant, ibid.n.72.ibidem.

Leges municipales vel ſtatuta quę gabellam imponunt, in matrimonijs an valeant, ibidem nu. 79.ibidem.

Leges & ſtatuta municipalia quę dotib⁹ gabellas imponunt an valeant, ibid.n.81.f.98.p.1.

Leges & ſtatuta de clandeſtinis matrimonijs loquentia, non extenduntur ad ea matrimonia, quę fiunt prætermiſſis denunciationibus, l.2.d. 7.n.43.f.105.p.1.

Lex canonica de ordinarijs loquens, commendatarios continet, ibidem n. 62.f.106.p.1.f.108. pag.2.

Lex municipalis vel ſtatutum præſentiam alicuius corpoream requirens, ſi in actu nō intereſt, ratihabitione non validatur actus, ibid.n. 127. ſol.130.p.1.

Lex vel ſtatutum quę aliquid expreſſim fieri vult, per coniecturas fieri non debet, l.3.q.35.nu.7. fol.257.p.2.

Lex ad delinquendum inuitare non debet, l.3.q. 41.n.42.f.270.p.1.

Lex ſecundis maritis odioſa, l.3.q.60.n.9.f.307. pag.2.

Lex generaliter loquens cauſam dotis cōpræhendit, ſpecialiter non priuilegiatam in illo caſu, l.3.q.28.n.7.f.232.p.1.

Lex inutiles circuitus vitare ſolet, l.3.q.81.n.14. fol.335.p.2.

Lex loquens de aliquo actu, non cōpręhendit actū geminatum, l.3.q.97.n.19.f.366.p.1.

Lex pœnalis & exorbitans, ne eluſoria reddatur, recipit extenſionem, data tamen poteſtate cōdentis,

dentis,l.3.q.99.n.30.f.370.p.1.
Lex correctoria & pœnalis extenditur, quando aliàs præſtatoria foret,niſi detur ratio diuerſitatis in contrarium,ibid.n.35.ibidem.
Lex pœnalis extentionem recipit,quando nullum effectum produceret,niſi data diuerſitate caſus ibid.nu.36.ibidem.
Liber parrochi,concurrentibus aliquibus coniecturis probat matrimonium, l.1.c.9.n.34.f.19. pag.1.
Liber parrochi iure nouo S. C. Trid. probat matrimonium,ibidem nu.35.
Liber parrochi hodie eſt auctenticus,ibid.nu.36. ibidem.
Libro electi ab aliqua vniuerſitate, plene creditur,ibid.nu.38.ibidem.
Libro parrochi de morte,ſepultura, vel excõmunicatione creditur,ibid.n.39.ibidem.
Libro baptiſmatis à parrocho facto creditur,ibi. nu.41.ibidem.
Liberum id dicitur quod nulli ſeruituti vel reſtitutioni,obnoxium eſt,l.3.q.14.n.22.f.174.p.1
Libera facultate reſtandi conceſſa liberto,nõ cenſetur conceſſum,vt in legitima alium quam filiũ inſtituere poſſit,ibidem n.41.f.175.p.1.
Liberorũ vocatio facta in capitulis matrimonialibus,coniecturam inducit perpetui fideicommiſſi,l.3.q.24.n.5.f.157.p.2.
Liberorum appellatio multos gradus continet, ibid.n.6.ibidem.
Liberorum nomen,collectiuum eſt,ibid.n.8.ibid.
Liberorum nomine collectiuo,inſtructa ſubſtitutio an ſit directa vel fideicommiſſaria, ibidem nu.24.f.199.p.1.
Liberorum appellatione regulariter nepotes cõtinentur,l.3.q.35.n.17.f.256.p.2.
Liberorum appellatione in fauorabilibus nepotes continentur,ibid.n.18.ibid.
Liberorum appellatione ſecundum magis cõmunem opinionem in fauorabilibus nepotes continentur,ibid.n.23.ibidem.
Libertas teſtãdi maxima,l.3.q.94.n.4.f.359.p.2.
Libertas eccleſiaſtica infringi nõ dicitur,vbi quid à laicis ſimul & clericis ſtatuitur,l.2.d.7.nu.45. fol.96.p.1.
Libidinis ardor & occaſio,intellectum peruertit, l.1.c.3.n.43.f.9.p.2.
Licentia quę à parocho datur, debet præcedere, l.2.d.11.n.99.f.107.p.2.
Licentia verbalis parochi an in ſcriptis dari debeat,ibid.n.100.ibidem.
Licentia de non reſidendo,morte cõcedentis extinguitur,ibid.n.103.f.108.p.1.
Licentia Epiſcopi aliquibus conceſſa,ad ſuũ bene placitum,morte Epiſcopi finitur, ibid.nu.104. ibidem.
Licentia confitendi alieno ſacerdoti,morte parochi extinguitur,ibid.n.105.ibidem.
Licentia conceſſa fratribus confitendi, non expirat mortuo Epiſcopo,ibid.n.108.ibid.
Licentia conceſſa ab Epiſcopo accipiẽdi ordines non expirat morte Epiſcopi,ibid.n.110.ibid.
Licentia conceſſa ab Epiſcopo celebrãdi miſſam in domo propria alicuius perſonę, non expirat morte Epiſcopi,ibid.n.111.ibidem.
Lingua cordis pręco,l.3.q.23.n.50.f.199.p.1.
Locatio facta per maritum ad quinquennium fundi dotalis,tempore mortis vxoris, in fraudem facta cenſetur,l.1.c.18.n.42.f.41.p.1.
Locationis contractus dicitur non emphiteoſis, vbi contrahentes locationem eſſe dixerunt,l.1. c.20.n.4.f.54.p.1.
Littera legum non facile expungenda,aut mutanda,l.1.c.26.n.66.f.72.p.2.
Lucrum dotis etiam in ſponſalibus de præſenti locum habet,l.3.q.32.n.6.f.251.p.1.
Lucrum dotis conſequitur maritus etiam ſi matrimonium tantum momento durauerit, ibidem nu.7.ibidem.
Lucrum in ſtatutis de lucranda dote, in ſolatium datur,ibid.n.10.ibidem.
Lucrum dotis vel donationis propter nuptias ex cauſa lucratiua deſcendit,ibid.n.11.f.251.p.2.
Lucrum dotis quod defertur ſub ſola mortis commemoratione,ſicuti vera donatio inſinuatione indiget,ibid.n.12.ibid.
Lucra omnia filijs prioris matrimonij reſeruãtur l.3.q.33.n.9.f.252.p.2.
Lucrũ dotis vel donationis propter nuptias, qualiter conſideretur,ibid.n.14.ibidem.
Lucrũ dotis vel donationis propter nuptias, ceſſantibus matrimonij oneribus vere lucrum dici poteſt,ibid.n.15.f.253.p.1.
Lucrum dotis ex cauſa lucratiua deſcendit, ibidẽ nu.17.ibidem.
Lucrum quod à damno & onere digreditur, non recte lucrum poteſt iudicari,ibid.n.18.ibid.
Lucrum quod reuocatur ex diſpoſitione l.hac ędictali,non computatur in legitimam, l.3.q.37. n.6.f.259.p.2.
Lucrum quod filij conſequentur ex diſpoſitione d.l.hac ædictali, contra voluntatem parentum capiunt,ibid.n.15.f.260.p.1.
Lucrum dotis quod ab ſtatuto maritis defertur, propter onera matrimonij datur, l.3.q.39.nu. 16.f.264.p.1.
Lucrum quando alicui defertur contemplatione alterius,illi applicatur,l.3.q.54.n.45.fol.292. pag.1.
Lucra & commoda inter ſocios communicanda ſunt,l.3.q.65.n.2.f.315.p.1.
Lucra per maritos facta, ipſis ſolis acquiruntur, ibid.n.7.f.315.p.2.
Lucra ex ſocietate prouenientia an mulier propter adulterium amittat,l.3.q.67.nu.1.fol.317. pag.1.
Lucra quæ ex ſocietate proueniunt coniugibus lege id præcipiente,propter adulterium amittũtur,

tur,ibidem nu.15.fol.317.p.2.
Lucrũ dotis vindicat in vxore deſponſata de præſenti licet nondum traducta, l.3.q.68.n.4.fol.318.p.2.
Lucrum etiam dicitur quod ex maleficio quęritur l.3.q.70.n.2.f.320.p.2.
Lucrum turpe dicitur quod aduerſus legis prohibitionem acquiritur,ibid.n.5.ibidem.
Lucrata turpiter ſi ſponte fuerint communicata in diuiſione veniunt,ibid.n.23.f.321.p.2.
Lucra turpia in petitione hæreditatis veniunt, ibidem nu.24.ibidem.
Lucrum non dicitur niſi deducto damno, l.3.q.78.n.2.f.329.p.1.
Lucrari dicitur is qui ſuum adimplet deſiderium, & voluntatem,ibid.n.17.f.329.p.2.
Ludentes & merettricantes in culpa eſſe dicuntur, ibidem nu.31.f.330.p.1.
Ludouici de Molina,circa ea quę à Principe impetranda ſunt an impoſſibilia iudicētur diſtinctio adducitur,l.2.d.2.n.18.f.87.p.2.
Ludoui.Moli.opinio ſuſpecta,ibid.n.29.ibidem.
Ludo.Moli.opinio quando locum habere poſſit nec ne,ibid.n.31.ibidem.
Ludo.Moli. opinio declaratur, l.3.q.24.nu.153.fol.210.p.1.
Ludo. Moli. opinio quando accipienda, ibidem nu.155.fol.210.p.2.
Ludo.Moli.opinio reprobatur,ibid.nu.156.ibid.
Ludo.Moli.ſententia declaratur, ibidem n.235.fol.215.p.2.
Ludo.de Moli.diſtinctio adſertur,l.3.q.29.n.35.fol.237.p.2.
Ludo.de Moli.traditio improbatur, ibid. nu.39.ibidem.
Ludo.de Moli.opinio cōfutatur,ibid.n.46.& 51.ibidem.
Luc.de Pin.opinio reprobatur,l.3.q.31.n.10.fol.250.p.1.
Lud.de Moli.diſtinctio,l.3.q.95.n.14.f.361.p.2.
Ludo.de Moli.diſtinctio improbatur,ibid.nu.15.ibidem.
Lup.de Vaſq. opinio adducitur, l.2.d.7.nu.12.fol.94.p.2.
Luſitania bonam fidem agnoſcit, l.1.c.2.nu.20.f.6.pag.2.

M

Malum minus ex duobus eligēdum, l.1.c.8.nu.52.fol.16.p.2.
Mandatum ſpeciale requiritur in granibus & arduis,l.1.c.25.n.7.f.66.p.1.
Mandatum procuratorium etiam cum iuramento reuocari poteſt,ibid.n.52.ibidem.
Mandatum procuratoris ad contrahendum matrimonium,nedum expreſſe,ſed & tacite reuocatur,nu.55.ibidem
Maioratus erigendi facultas à Rege conceſſa cōiugibus,prodeſt etiam natis ex ſecundo matrimonio,l.3.q.11.n.13.f.166.p.2.
Maioratus eſt primogenia filijs vti filijs defferuntur non vt hęredibus, l.3.q.15.n.55.f.178.p.2.
Maioratus & primogenij verbo immunere vocationes continentur,l.3.q.23.n.15.f.183.p.2.
Maioratus appellatione perpetuitas quędam veluti in rem ſcriptam deſignatur,ibid.n.16.ibid.
Maiorat' à patre inſtitutus pro filio ipſo ante acceptationem,moriente an nepos admitti debeat,ibid.n.22.f.189.p.1.
Maioratus inſtrumenra ſtrictiſſime interpretāda, l.3.q.24.n.93.f.205.p.1.
Maioratus vel donatio facta ſub conditione vt filius vel alius matrimonium teneatur cōtrahere cum conſanguinea vel affine ſub pæna amiſſionis hæreditatis an valeat,l.3.q.29.n.29.f.237.pag.1.
Maris & fœminę coniunctio aduerſus congredientem in hominis mortem cōſultum fuit, l.1.Antel.nu.9.f.2.p.1.
Marcelli de matris familias honeſtate dictum, ibid.nu.35.p.2.
Maria IESV mater ſanctiſſima,virginitatem deuouit,l.1.c.3.n.9.f.7.p.1.
Mariti iure digeſtorum,an cōcubinas habere poſſint,l.1.Ante.nu.36.f.2.p.2.
Maritus in poteſtate vxoris nō erat niſi coemptus ibidem nu.42.ibidem.
Maritus & vxor ſibi ſuccedere ſoliti ex tex. in l. vxorem ff.de ſecundis nup.nouo ſenſu perceptus,ibid.nu.44.ibidem.
Maritus cui beneficium a lege cōceditur deducto ne egeat an ipſi detur in rebus vxoris fideicommiſſo ſubiectis noua quæſtio & latè examinatur,l.3.q.28.n.15.f.233.p.1.
Maritus qui promiſit illico poſt mortem vxoris dotem reſtituere, non ideo videtur renunciaſſe beneficio ne egeat, & huic alia ſimilia adiunguntur,ibidem nu.19.ibidem.
Maritus & vxor adinuicem paciſci poſſunt de lucranda certa portione ſuper eorum bonis vinculatis,ibid.nu.20.f.233.p.2.
Maritus expellere poteſt vxorem propria auctoritate propter notorium adulterium, l.1.c.22.n.37.f.60.p.1.
Maritus poteſt propria auctoritate vxorem dimittere quando adulterium cōfeſſa fuit in iudicio, vel publice cum adultero cohabitaret, ibidem nu.47.p.2.
Maritus bona vxoris paraphernalia adminiſtrare poteſt,l.1.c.23.n.12.f.62.p.2.
Maritus à muliere cōueniri nequit,niſi in id quod facere poteſt,ibid.n.42.f.63.p.2.
Maritus vxori & èconuerſo reddere ad inuicem debitum tenetur,ibid.n.53.f.65.p.2.
Maritus conſtante matrimonio cum vxore ſua de dote paciſci poteſt,etiam in detrimentũ illius, & quomodo intelligatur, l.3.q.19.n.7.fo.182.pag.2.

Mari-

Maritus fructus dotis non lucratur,niſi rebus tantum ſibi traditis,l.3.q.30.n.12.f.247.p.2.
Maritus impotens & frigidus in vim pacti dotem non lucratur,licet vxorem traduxerit , ibidem n.19.f.248.p.2.
Maritus in vim pacti de lucrando dotem poſt mortem vxoris lucratur ipſam eo ingrediente religionem,ibid.n.21.ibidem.
Maritus vel mulier reſpectiue in vim pacti nō lucrantur dotem vel donationem propter nuptias, niſi matrimonio contracto in facie eccleſię iuxta formam S.C.Trid.ibidem nu.22.ibi.
Maritus & vxor non debent ad imparia iudicari, l.3.q.32.n.3.f.251.p.1.
Maritus propter onera matrimonij fructus ſuos facit,ibid.n.5.ibidem.
Maritus lucrum dotis conſequitur etſi matrimonium momento durauerit,l.3.q.33.n.4.f.252. pag.1.
Maritus lucrum dotis conſequitur vbi mulier traducta non fuerit,ibid.n.7.f.252.p.2.
Maritus vbi totam dotem reſtituere tenetur, impenſas retinere poteſt,l.3.q.36.n.9.f.252.p.2.
Maritus integram dotem ſoluere promittens ſoluto matrimonio,poteſt fieris impenſam retinere,ibidem n.24.f.202.p.2.
Maritus vbi ex lucro dotis quicquam cōſequitur, intelligitur reſeruata filijs legitima ex priori matrimonio,l.3.q.37.n.13.f.260.p.1.
Maritus rerum dotalium dominus,l.3.q.38.n.14. fol.261.p.2.
Maritus poteſt de certo intereſſe,cōuenire ratione dotis nedum cū ſocero,ſed etiam alio quouis extraneo,l.3.q.39.n.13.f.264.p.1.
Maritus qui non ſuſtinet onera matrimonij nō poteſt de intereſſe aliquo conuenire cum ſocero, ibid.n.14.ibidem.
Maritus qui vxori alimenta non præſtat, nequit de intereſſe conuenire cum ſocero, ibid.nu.15. ibidem.
Maritus qui dotis ſoluendæ ſocero dilationē concedit, inter vſuras petere nō poteſt,ibid.n.19. ibidem.
Maritus data dilatione ſoluendæ dotis ſi expreſſim paciſcatur de intereſſe iuſtè illud petere poteſt,ibid.n.21.f.264.p.2.
Maritus conuenire poteſt de intereſſe cum ſocero ob dotem nō ſolutam dum intereſſe non excedat iuſtam taxationem legalem, ibid.n.22.ibi.
Maritus vbi intereſſe non eſt taxatum per legem vel cōſuetudinem,poteſt de probabili intereſſe conuenire cum ſocero,ibid.n.23.ibidem.
Maritus & vxor correlatiua,ibid.n.26.ibidem.
Maritus poſt mortē vxoris fructus in ſortem imputare tenetur,ibid.n.47.f.265.p.1.
Maritus nequit in ſuo teſtamento legare vxori vt quandiu ſibi dos ſoluatur aliquid detur pro intereſſe,ibid.n.51.ibidem.
Maritus negotiari ſolitus propter moram comiſſam,intereſſe petere poteſt, ibid.n.79.fo.267. pag.2.
Maritus cōuenire poteſt cum vxore vel ſocero ne ad alimenta teneatur quandiu dos ſibi nō ſoluitur,l.3.q.41.n.2.f.268.p.2.
Maritus non tenetur alere vxorem quandiu dos ſibi non ſoluitur,ibid.n.3.ibidem.
Maritus cū vxore conuenire poteſt vt fructus dotis percipiat & ſeipſam alat, ibid.n.5.ibidem.
Maritus vxorem indotatam alere tenetur,ibidem nu.26.f.269.p.2.
Maritus tacita quadam ratione vxorem alere tenetur,ibid.n.33.f.270.p.1.
Maritus quam in ſuo tenet obſequio etſi ei dotem ſoluere recuſet,alere tenetur,ibid.n.34.ibid.
Maritus qui vxori alimenta denegat an lucro dotis ex pacto debito ſit priuandus,l.3.q.42.n.1. fol.270.p.2.
Maritus recuſans alere vxorem quæ ob id moritur,lucrum dotis amittit,ibid.n.6.f.271.p.1.
Maritus lucrum dotis amittit ſi vxori alimēta deneget,etſi minime moriatur, ibid.n.8.ibidem.
Maritus lucro dotis priuatur,vbi vxorem expellit ſine iuſta cauſa,ibid.n.11.ibidem.
Maritus vxorem expellens aduerſus pietatis officium agit,ibid.n.12.ibidem.
Maritus expellens vxorem tenetur ei dotem conſignare,ibid.n.13.ibidem.
Maritus vxorem occidens omni lucro priuatur, ibid.n.14.f.271.p.2.& nu.24.f.272.p.1.
Maritus infirmę vxori medicū vel medicinas denegans lucro dotis priuatur, ibid. nu.18.f.271. pag.2.
Maritus vxori infirmę medicinas denegans , alimenta negare videtur,ibid.n.20.ibidem.
Maritus imperitum medicum vxori infirmę adhibens,an lucro dotis priuetur,ibid.n.22.ibidem
Maritus propria auctoritate in vxorem ius dicere non poteſt,ibid.n.25.f.272.p.1.
Maritus occidens vxorem etiam in caſu licito,lucro dotis priuetur,ibid.nu.26.ibidem.
Maritus negans vxori alimenta in ijs caſibus in quibus id poteſt, lucrum dotis non amittit,ibidem nu.33.ibidem.
Maritus qui non ſuſtinet onera matrimonij lege permittente,lucrum dotis non amittit,ibidem nu.34.ibidem.
Maritus ſi poſt denegata alimenta & eiectā vxorem,ſecum eam reconciliauerit, lucrum dotis non amittit,ibid.nu.35.ibidem.
Maritus qui onera matrimonij non ſuſtinet quia vxorē a domo expulit, an fructus dotis eidem vxori reſtituere teneatur,ibid.n.38.f.272.p.2.
Maritus fructus receptos vxori reſtituere non tenetur,ibid.n.39.ibidem.
Maritus res propter nuptias donatas alienare nequit etiam de conſenſu vxoris,l.3.q.43.num.6. fol.273.p.1.
Maritus portionem dotis non lucratur vbi mora nulla

nulla mulieri imputari poteſt quia dotem non ſoluit,l.3.q.44.n.11.f.274.p.2.
Mariti negligentia vxori nocere non poteſt,ibid. nu.13.f.275.p.1.
Maritus vel illius conſanguinei dantes veſtes pręcioſas vel iocalia vxori non vt illius ſint, perpetua donare videntur,l.3.q.50.n.9.f.281.p.2.
Mariti vxorum ambitioni plerunq.obſequuntur, ibidem nu.12.ibidem.
Maritus & vxor niſi copula interueniente non dicuntur ſocij diuinæ & humanę domus,l.3.q.53. nu.8.fol.287.p.2.
Maritus qui mulieri poſt conſumatum matrimonium facultatem dedit ingrediendi religionẽ, tali mulieris ingreſſu maritus dotem nō lucratur,ibid.n.18.f.288.p.1.
Maritus de lucro dotis paciſcens deſcedente muliere ſine filijs extantibus alijs non lucratur dotem,l.3.q.54.n.40.f.291.p.2.
Maritus paciſcendo de lucro dotis vbi vxor ſine filijs deſcedit licet eis extantibus non debeat applicari marito,an in hoc caſu filijs debeat remanere,ibid.n.41.ibidem.
Maritus de dote paciſcens pro liberis ſuis facit vt ad eos dos pertineat, etſi hæredes matris non ſint,ibid.n.59.f.292.p.2.
Maritus contrahendo matrimonium de præſenti: voluntatis dominium perdit,l.1.c.13.n.45.fo. 30.p.2.
Maritus quando conuentione ſua dotem lucratur, remanet filijs ſalua dotis inoficioſę querela,ibidem nu.61.f.292.p.2.
Maritus non ſoluendo effectus poſt ſtimationem factã,bona ſtimata reddere tenetur, l.3.q.57. n.34.f.299.p.2.
Maritus acceptans nomen debitoris quem ſit nō eſſe ſoluendo,ſibi præiudicat, ibid.n.51.f.300. pag.2.
Maritus accipiens nomen debitoris qui nō eſt ſoluendo,etiam ignoráter ſibi præiudicat, ibid.n. 55.ibidem.
Maritus ſoluto matrimonio ſi in mora fuerit dotẽ reſtituendi,ad intereſſe tenetur, ibid.n.60.fol. 301.p.1.
Maritus res mobiles dotales alienare poteſt, ibidem nu.76.f.302.p.1.
Maritus in quibus caſibus de dolo & culpa rerum dotalium teneatur vel ipſius deteriorationem, remiſſiue,ibid.n.79.ibidem.
Maritus nomine filiorum an poſſit acceptare donationem,l.3.q.68.n.4.f.303.p.1.
Maritus inuita vxore inopi,quartam ſibi auferre non poteſt,l.3.q.62.n.25.f.312.p.1.
Mariti hæredes non tenentur alere vxorem indotatam ex ſententia Alex. ibid.n.27.ibidem.
Mariti poteſtas in vxorem maior eſt quam patris, l.3.q.65.n.11.f.315.p.2.
Maritus & vxor ſimul ſtipulantes,partes ſibi quęrunt,ibid.n.12.ibidem.
Maritus poteſt ſibi de bonis acquirendis prouidere,ibid.n.18.f.316.p.1.
Maritus fructus dotis putatiuę,nō lucratur vt maritus:ſed vt bonęfidei poſſeſſor,l.3.q.66.n.4.f. 316.p.2.
Maritus propter adulterium maiori afficitur dolore & iniuria quam ex filij occiſione,l.3.q.67. nu.9.f.317.p.2.
Maritus vbi vxorem accipit,ſecundũ mores illius regionis accepiſſe cẽſetur, l.3.q.69.n.9.f.320. pag.1.
Maritus contrahens matrimonium cum muliere inope & econtra, cenſentur ad inuicem ſibi remiſiſſe quæ ex cauſa inopiæ obijci poſſent,ibid. nu.10.ibidem.
Maritus communicare non tenetur vſumfructum vxori,quem habuit conſtante matrimonio,l.3. q.72.n.9.f.323.p.2.
Maritus renuncians hęreditatem donationis cauſa,vt ad vxorẽ perueniat,iuſtè id facere poteſt, l.3.q.85.n.14.f.343.p.1.
Matienci opinio damnatur,l.1.c.5.n.10.f.12.p.1.
Marti. Azpilcueta laudatur, l.1.c.10.nu.15.f.20. pag.2.
Matien. cõſideratio ad l. quoties in matrimonio rato non conſumato,l.1.c.13.n.28.f.29.p.1.
Martini ab Azpilcueta quærimonia aduerſus Didacum illius diſcipulum in Salmanticenſi Academia,l.2.d.2.n.32.f.87.p.2.
Maioratus iuſtitutus a viro & vxore, ſimul poteſt ab altero in bonis ſuis reuocari, l.3.q.6.nu.8. fol.149.p.2.
Maioratus vel primogenij inſtitutio naturam redolet extremi iudicij,ibidem nu.9.ibidem.
Maioratus vel primogenium principis etiam auctoritate erectum poteſt etiam reuocari, ibid. n.11.f.150.p.1.
Maioratus vel primogenium inter virum & vxorẽ in contractu matrimonij iuſtitutũ reuocari poteſt,ibid.nu.12.ibidem.
Maioratus vel primogenium ſiue ex cauſa matrimonij aut dotis inſtitutũ, reuocabile eſt, ibid. n.13.ibidem.
Maioratus inſtitutus cõtemplatione matrimonij contrahendi,cum certa muliere, moriente muliere reuocari poteſt,ibid.nu.71.f.153.p.2.
Maioratus vel melioratio nullitur factæ, maioratum primum tacitè reuocant,l.3.q.7.n.23.fol. 157.p.1.
Martini conſuetudo vbiq.recepta, l.3.q.54.n.36. fol.291.p.2.
Maſcardus ſibi ipſi contrarius,l.1.c.8.nu.40.f.16. pag.1.
Maſcardi conſiliatio,l.1.c.12.n.14.f.27.p.2.
Maſcardi conſiliatio reiecta,ibid.n.15.ibidem.
Maſculinum cõcipit fœmininum, l.3.q.16.nu.3. fol.179.p.1.
Maſculinus ſermo vtrumq.ſexum continet, ibid. n.4.ibidem.

Maſcu-

Maſculinum non continet fœmininum quando de contraria diſponentis voluntate apparet, ibidem nu.5.ibidem.

Maſculis eiuſdem lineæ & gradus deficientibus, filia primogenita ſuccedit, ibid.n.11.f.179.p.2.

Maſculinum in donationibus fœmineum continet, licet in cæteris contractibus minime, l.3.q.23.n.29.f.189.p.1.

Maſculinitatis repetitio non operatur vltra caſus expreſſos, l.3.q.24.n.74.f.204.p.1.

Maſculorum vocatio excluſis fœminis coniecturā inducit, in eo caſu tantum quo maſculi fuerunt vocati, ibidem nu.76.ibidem.

Maſculi in aliqua teſtamenti parte vocati, ſi poſt teſtator idem de filijs loquatur, in caſu non expreſſo, fœminæ nō excluduntur, ibidem nu.78. f.204.p.2.

Maſculinitatis repetitio in eadem vel diuerſa ratione, cuius ſit effectus ad inducendum fideicōmiſſum, ibidem nu.79.ibidem.

Maſculinitatis geminatio cuius ſit effectus, concurrentibus alijs coniecturis, ibid.n.82.ibid.

Maſculinitatis repetitio, agnationis rationem nō infert, ibidem nu.116.f.206.p.2.

Maſculorum vocatio in diſpoſitione facta, nō extenditur ad eos caſus in quibus ſub generali nomine, tam maſculi quam fœminæ continentur, ibid.n.149.f.209.p.2.

Maſculorum vocatio excluſis fœminis eas tantum excludit quæ remotiores ſunt aut in eadē gradus proximitate, ibidem nu.157.f.210.p.2.

Maſculorū prelatio data gradus paritate admittenda, ibidem nu.158.ibidem.

Maſculorum prælatio in Regnis & Regijs dignitatibus recipienda, ibidem n.159.ibidem.

Maſculus fœminæ præfertur, vbi ambo cōcurrūt, ibid.n.168.f.211.p.1.

Maſculus ex fœmina vt ſuccedere poſſit, quę probare teneatur, ibid.n.199.f.213.p.1.

Maſculorum repetita geminatio, fœminas excludit ibid.nu.200.ibidem.

Maſculorum nomen ex eiuſdem vi fœminas excludit in vltimis volūtatibus, ibid.n.201.ibid.

Maſculorum nomen ex propria vi & natura in cōtractibus fœminas excludit, ibid.n.202.ibid.

Maſculi deſcendentes perpetuo vocati, fœminas excludunt, ibid.n.203.ibidem.

Maſculorum vocatione perpetuo facta, nedū fœminæ ſed & maſculi ab eis deſcendentes excluſi cenſentur, ibid.n.204.ibidem.

Maſculi ex fœminis deſcendentes, ab infecta radice deſcendent, ibid.n.205.ibidem.

Maſculis deſcendentibus vocatis in capitulis matrimonialibus, an veniant maſculi ex fœminis deſcendentes, ibid.n.208.f.213.p.2.

Maſculi ex fœminis deſcendentes ex repetitā maſculinitate an excluſi videātur diſtinctio auctoris, ibid.n.212.ibidem.

Maſculi ex fœminis deſcendentes excluſi non cēſentur, quam de deficiunt, maſculi ex maſculis, ibid.nu.213.ibidem.

Maſculi ex maſculis dato concurſu præferuntur maſculis ex fœminis deſcendentibus, ibid.nu.217.f.214.p.1.

Maſculis & deſcendentibus vocatis, poſt vero fœminis, nuſquam nec fœminis nec deſcendentibus ab eis datur locus, donec extant maſculi ex maſculis, ibid.n.218.ibidem.

Maſculi ex maſculis ſemper fœminis præferuntur, ibid.n.221.f.214.p.2.

Maſculi ex fœminis deſcendentes in donatione facta à fœmina continentur cum limitatione tamen, ibid.n.222.ibidem.

Maſculinitatis qualitas certæ perſonæ adiecta, in alia oratione vel parte diſpoſitionis repetita cenſetur, ibid.233.f.215.p.2.

Maſculis alicuius perſonę vocatis & poſt, Titio & ſuis pro nomine ſuis cenſetur repetitas maſculinitas antea expreſſa, & de veritatem, ibid.nu.234.ibidem.

Maſculinitatis qualitas in vna parte teſtamenti, in altera repetita non videtur, ibid.nu.276.fol.219.p.2.

Maſculus ex fœmina non debet eſſe melioris cōditionis quam ipſa fœmina, l.3.q.84.nu.4.fol.340.p.1.

Maſſueri traditio celebris, l.3. q.71. nu.17.fol.322.p.2.

Matre excluſa & filij remotiores, l.3.q.24.n.206. f.213.p.2.

Matre excluſa & illius filij, l.3.q.84. nn.2.f.340. pag.1.

Matre excluſa & excluſi ſunt filij, quādo agnationis ratio habita eſt, ibid.n.3.ibidem.

Matris renunciatio in ampla forma filijs nocet, ibid.n.9.f.340.p.2.

Mater repellere poteſt maritum ab hæreditate, nedum expreſſe ſed & tacite, l.3.q.91.n.25.fo.352.p.1.

Mater poteſt derogare diſpoſitioni legis finalis C.de bonisq.liberis, ibid.n.27.ibidem.

Matrem propter filium præſumitur patrē ab hęreditate excludere, ibid.n.30.f.352.p.2.

Mater nedum ſi filium ſubſtituit ſed etſi cauſam piam, patrem excluſiſſe videtur, ibidem nu.32. ibidem.

Mater filios in poteſtate non habet, ibidem nu.37.ibidem.

Materia ſubiecta & contractus natura attendenda, l.1.c.20.n.13.f.54.p.2.

Mathe.de Afflictis opinio circa rapientes qualis, l.1.c.10.n.65.f.23.p.2.

Matrimonium à Deo in terreſtri Paradiſo inſtitutum, l.1.Ante.n.3.f.1.p.2.

Matrimonio nihil præſtantius, l.1.Antel.nu.15. fol.2.pag.1.

Matrimonium ſeminarium generis humani, ibid. nu.16.ibidem.

Matri-

Matrimoniũ ſemper in honore habitũ, l.1.Antel. n.38.f.2.p.1.
Matrimonia apud Romanos qualia,& eorum nomine,ibid.n.39.ibidem.
Matrimonia confarreatione coemptione, & vſu apud Romanos celebrabuntur,ibid.n.40.ibid.
Matrimonij diffinitio apud Iuſtinum, ibid.n.69. fol.3.p.2.
Matrimonium duplex ſpirituale & carnale, ibid. n.70.ibidem.
Matrimonium putatiuum quid, ibid.n.71.ibid.
Matrimonij putatiui,priuilegia multa, ibid.n.72. ibidem.
Matrimonium præſumptum,quale, ibid.n.73.ibi.
Matrimonium politicum,ibid.n.74.ibidem.
Matrimonium fictum,ibid.n.76.ibidem.
Matrimonij contractus vltrocitroq.obligatorius, ibid.n.77.ibidem.
Matrimonium vt cõtractus, quid cum cæteris cõtractibus commune habeat, noua inueſtigatio, ibid.n.78.ibidem.
Matrimonij contractus iurisgentium, l.1.c.1.n.2. fol.4.p.1.
Matrimonium iurisgentium primæui, ibid.nu.3. ibidem.
Matrimonij obligatio a promiſſione viri & mulieris difficilis,ibid.n.5.ibidem.
Matrimonium ſine conſenſu parentom validum, ibid.n.14.p.2.
Matrimonium ſeruitus perpetua, ibid.n.18.p.2.
Matrimonium dura ſeruitus,ibid.n.19.ibidem.
Matrimonium quia naturalis iuris, ſeruis & filijs familias licitum,ibid.n.34.f.5.p.1.
Matrimonium nulla lege interdici poteſt, ibid.n. 43.f.5.p.2.
Matrimonium verum inter ſanctiſſimam virginẽ Mariam,& ſanctũ Ioſeph,l.1.c.3.n.10.f.8.p.1.
Matrimonium tanto magis perfectius quanto a carnali copula ſeparatius,ibid.n.11.ibidem.
Matrimonium ex ſequenti copula præſumi, quoties pręſumptio ab actu pręcedẽti oritur, ibid. n.20.ibidem.
Matrimonium ioco contractum nullum, ibid. nu. 21.p.2.
Matrimonij ſacramentum ludibrio eſſe non debet,ibid.n.35.f.9.p.1.
Matrimonium an ſignis contrahi poſſit, ibid.nu. 64.fol.10.p.2.
Matrimoniũ cohabitatione præſumitur, l. 1. c. 5. n.4.f.12.p.1.
Matrimonium ex promiſcua coniunctione præſumitur,ibidem nu.6.ibidem.
Matrimonium præſumitur ex cohabitatione de iure ciuili,ad euitandam pręſumptionẽ delicti, ibidem nu.8.ibidem.
Matrimonium non præſumitur de iure canonico ex ſola cohabitatione,ſed potius concubinatus, ibid.n.9.ibidem.
Matrimonium niſi vbi de filiorum legitimitate agitur,non præſumitur,ibid.nu.14.pag.2.
Matrimonium cur non pręſumatur, ratio noua, ibid.n.15.ibidem.
Matrimonij ſacramentum,forma & materia perficitur,ibid.n.16.ibidem.
Matrimonium morte dirimitur,ibid.n.20.ibid.
Matrimonium poſt diuortium, mutua cohabitatione reſtauratur,ibid.n.23.ibidem.
Matrimonium diuortio ſeparatũ cohabitatione reſtauratur,ibid.n.26.ibidem.
Matrimonium reintegratum poſt diuortiũ, nouo adulterio infringitur,ibid.n.27.ibidem.
Matrimonium donationi ſimile,l.1.c.6.nu.5.f.13. pag.1.
Matrimonium pœnitentia non reuocatur,ibidem nu.8.ibidem.
Matrimonium clandeſtine non dicitur fauorabile, l.1.c.8.n.50.f.16.p.2.
Matrimonia clandeſtina odioſa,ibid.n.51.ibid.
Matrimonium clandeſtinum magis pręſumptum, quam adulterium,ibid.n.53.ibidem.
Matrimonium clandeſtine non dicitur fauorabile niſi in probatione ad vitãdum peccatum, ibid. nu.55.ibidem.
Matrimonium clandeſtinũ contrahentes ad illius quemadmodum teneantur obſeruationẽ, ibidẽ nu.56.f.17.p.1.
Matrimonium clandeſtinum de iure cõmuni valuit & potuit per teſtes conſanguineos, ibidem n.58.ibidem.
Matrimonium de iure nouiſſimo S.C.Tridentini non perficitur ſolo cõſenſu,ibid. n.59.ibidem.
Matrimonium de iure nouiſſimo non dicitur fauorabile quo ad probationem, ibid.n.60.ibid.
Matrimonium publicum pręiudicat clandeſtino, ibid.n.61.ibidem.
Matrimonia omnia hodie publica nõ clandeſtina, ibid.n.66.p.2.
Matrimonium eſt quid facti & non præſumitur, l.1.c.9.n.4.f.18.p.1.
Matrimonium probari poteſt per ſcripturam vel dotale inſtrumentum,ibid.n.10.ibidem.
Matrimonium dotali inſtrumento probari tenet Rota Roma.ibid.n.13.p.2.
Matrimonium dotali inſtrumento probari,intelligi quo ad contrahentes tantum non quo ad alios,ibidem n.15.ibidem.
Matrimonium nobilium ſine ſcriptura non rectè contrahitur,ibid.n.18.ibidem.
Matrimonium ſine dote eſſe poteſt nec dotali inſtrumento,ibid.n.25.f.19.p.1.
Matrimonium iure canonico & filiorũ legitimitas ſine inſtrumentis valent,ibid.n.29.ibidem.
Matrimonium non contractum fuiſſe probatur ex inſpectione librorum parochi,ibid.n.40.p.2.
Matrimonium clandeſtinum,cõiecturis probatur, l.1.c.10.n.9.f.20.p.2.
Matrimonia præſumpta S. C. Trid.ſublata,ibid. nu.16.ibidem.

Matri-

Matrimonium inter raptorem & raptum valuit iure antiquo canonico, ibid.n.28.f.21.p.1.

Matrimonium inter raptorem & raptam, ſublatũ a S.C.Tridentino, ibid.nu.31.ibidem.

Matrimonium ſequens corrumpenti pœnam auſert, non tamen dotandi onus, ibid.nu.64.fol. 22.pag.2.

Matrimonia, quæ non cõtrahuntur iuxta formam S.C.Tridentini, adulteria potius quam matrimonia dicenda, ibid.n.68.f.23.p.1.

Matrimonium ab impuberibus contractum valet vt ſponſalia de futuro, l.1.c.11.n.27.f.25.p.1.

Matrimonium inter duos impuberes, vel puberẽ & impuberem, non tenet niſi in vim ſponſaliorum, ibid.n.29.ibidem.

Matrimoniũ inter duos impuberes valet vt ſpõſalia, & cogi poteſt vnus ab alio vt cõtrahat, ibid.nu.30.ibidem.

Matrimonia omnia præſumpta, a S. C. Tridenti. ſublata, l.1.c.12.n.1.f.26.p.2.

Matrimoniũ de iure ciuili ex cohabitatione præſumitur, ibid.n.2.f.27.p.1

Matrimonium de iure ciuili inter impares non prẹſumitur, ibid.n.3.ibidem.

Matrimonia imparia, iure ciuili ſublata, ibid.nu. 5.ibidem.

Matrimonium de iure canonico ex cohabitatione non præſumitur, ſed adulterium, ibidem nu. 9.ibidem.

Matrimonium de iure canonico ex cohabitatione longa non prẹſumitur, ibid.n.10.ibid.

Matrimonium prẹſumitur ex cohabitatione, & alijs coniecturis, ibid.n.17.f.27.p.2.

Matrimonium ex cohabitatione non præſumitur de iure canonico, filij tamen cenſentur legitimi & quæ ſit ratio, ibid.n.19.ibidem.

Matrimonium morganatico vſu quale, ibid. nu. 20.ibidem.

Matrimonium ex cohabitatione hodierno iure non præſumitur, ibid.n.26.f.28.p.1.

Matrimoniũ contractus eſt & aſſimilatur plurimũ emptioni & venditioni, l.1.c.13.n.18.f.29.p.1.

Matrimonium verum Sacramentum, ibid.nu.19. ibidem.

Matrimonium vbi conſideratur tanquam contractus, & tanquam Sacramentum, prẹualet vt Sacramentum, ibid.n.39.ibid.p.2.

Matrimonium verum nõ requirit copulam, ibid. n.43.ibidem.

Matrimonium ab impuberibus cõtractum, valet in vim ſponſaliorum, l.1.c.14.n.17.f.31.p.1.

Matrimonij materia fauorabilis, ibidem nu.41. pag.2.

Matrimonium contrahere hodierno iure filij ſine conſenſu parentum poſſunt, l.1.c.16.n.11.fol. 37.pag.2.

Matrimonij libertatem Reges conſtringere non poſſunt, ibid.n.12.ibidem.

Matrimonij probatio latiſſimam recipit interpretationem, ibid.n.15.ibidem.

Matrimonium contractum lite pendente ſuper primo clandeſtino an valeat, ibid.n.16.ibid.

Matrimonia clandeſtina hodierno iure ſublata, ibid.n.17.ibidem.

Matrimonia clandeſtina antiquo iure valebant, ibid.n.20.ibidem.

Matrimonia clãdeſtina odioſa iure antiquo, ibid. n.21.ibidem.

Matrimoniũ in mortis articulo celebrari poteſt, l.1.c.18.n.14.f.39.p.2.

Matrimonium etiam iure nouo C.Trid.in mortis articulo contrahi poteſt, ibid.n.15.ibidem.

Matrimonium etiam dolo contractum valet, ibid. n.33.f.40.p.2.

Matrimonium cõtrahere ex ſua natura opus meritorium, ibid.n.51.f.42.p.1.

Matrimonia clandeſtina hodierno iure ſublata, ibidem nu.56.ibidem.

Matrimonij bona tria, fides, proles, Sacramentũ, ibid.n.61.p.2.

Matrimonium cõtractum in mortis articulo a patre, dicente expreſſim ſe in fraudem ſubſtituti hoc facere, an ex eo ſubſtitutus excludatur, ibidem nu.62.ibidem.

Matrimonium ſpirituale contractum in fraudem ſubſtituti an valeat, ibid.n.63.ibidem.

Matrimonium in fraudem ſubſtituti contractum, ſubſtitutum excludit, ibid.n.64.ibidem.

Matrimonium contractum in mortis articulo, ſine prẹcipuo Sacramenti, contractum cenſetur, ibidem nu.69.f.43.p.1.

Matrimonium contrahere in mortis articulo licitum, ibid.n.74. ibidem.

Matrimonium clandeſtinum dolum arguit, & impedimenti ſcientiam, ibid.n.81.p.2.

Matrimonium iuriſgentium contractus, l.1.c.19. n.1.f.45.p.1.

Matrimonia iure diuino prohibita, & naturali etiam prohibita ſunt, ibid.n.105.f.50.p.2.

Matrimonium contractus aduerſus interdictum Eccleſiæ ratione conſenſus valebat antiquitus dum interdictum perpetuam prohibitionẽ nõ continet, ibid.n.107.ibidem.

Matrimonia clandeſtina valebant antiquitus, & oriebatur ex cõſenſu obligatio naturalis, ibid. n.108.ibidem.

Matrimonium contrahere homines ex cauſa interdici poſſunt & quomodo, ibid.n.111.f.51.p.1.

Matrimonium maris & fœminæ coniunctio, ibid. n.112.ibidem.

Matrimonij cõtractus quibuſdam iure ciuili perſonis interdictus, ibid.114.ibidem.

Matrimonium quatenus contractus ſubijcitur legibus ſuperiorum, ibid.n.118.ibidem.

Matrimonium perfectum, non tamen per copulã carnalem conſummatum, poteſt per Papam diſſolui, ibid.n.123.f.51.p.2.

Matrimonium nullum in foro interiori, & in foro exte-

d

exteriori,ibid.n.130.f.52.p.1.
Matrimonium nulliter contractum aduerſus S.C. Triden.diſſolui non poteſt propria auctoritate,quando inde graue ſcãdalum oritetur, ibid. n.132.ibidem.
Matrimoniũ vi cõtractũ etſi nullũ, auctoritate tamen Eccleſiæ diſſolui deber,ibid.n.133.ibid.
Matrimonium contrahens mulier aduerſus decretum Triden,etſi deflorata fuerit a viro,non tenetur vir ſibi ad aliquid in foro conſcientiæ, ibid.n.137.p.2.
Matrimonium inuitis parentibus cõtrahi poteſt, ibid.n.139.ibidem.
Matrimonium an vero ſponſalia ſint quæ contrahuntur ex verbis dignoſcendum eſt, l.1.c.20. n.15.f.53.p.2.
Matrimonij cauſa fauorabilis, l.1.c.21. nu.1.fol. 57.p.1.
Matrimonium ſine dote eſſe poteſt,l.1.c.23.nu. 11.f.62.p.2.
Matrimonio in cõtractu,fere ſemper dolus & mẽdacia intercedunt,l.1.c.21.n.26.f.58.p.1.
Matrimonium contractus nominatus, l.1.c.22.n. 5.f.59.p.1.
Matrimonij nomen elegans,ibid.n.6.ibidem.
Matrimoniũ contrahentes clandeſtine, inhabiles redduntur ad ſic cõtrahendũ, ibid.n.53.f.61.p.1.
Matrimonium ex ſeptem Sacramentis Eccleſiæ, & quæ ratio,diuerſitatis cur in poſſeſſorio matrimonij nequeant Iudices ſeculares cognoſcere,cũ poſſent in beneficialibus,ibi.n.63.p.2.
Matrimonij naturalia,ſubſtantialia,& accidentalia,quæ ſint,l.1.c.23.n.5.f.62.p.1.
Matrimonij ſubſtantialia conſenſus, ibid. nu. 6. fol.62.p.1.
Matrimonium continua ſeruitus, ibid.nu.49.fol. 64.p.1.
Matrimonij accidentalia ea ſunt quæ adeſſe & abeſſe poſſunt,ibid.n.54.ibidem.
Matrimonij in accuſatione, etſi vnus ſubcumbat, alius admittitur ſecundum Panor. l.1.c.24.nu. 11.f.65.p.1.
Matrimonium per procuratorem cõtrahi poteſt, l.1.c.25.n.5.f.66.p.1.
Matrimonium contrahi poteſt per procuratorem quibuſcunq. verbis,ibid.nu.9.ibidem.
Matrimoniũ contractum inter conſanguineos ſub conditione ſi Papa diſpẽſauerit,poteſt vnus ex ijs in hac ſpecie, cum alio matrimonium contrahere nulla facta notificatioe, & quæ ſit ratio,ibid.n.15.p.2.
Matrimoniũ cur cõtrahi poſſit cũ alia,nõ obſtãte mandato precedente,ibid.nu.16.ibidem.
Matrimonium per procuratorem contractũ, præſumptum dici non poteſt ſed fictum,ibid.n.30. fol.67.p.1.
Matrimonium inter abſentes, niſi per procuratorem fieri poteſt,ibid.n.31.ibidem.
Matrimonij contractus ſimilis ſocietati quæ per procuratorem cootrahitur, ibidem nu.50.fol. 68.p.1.
Matrimonium per epiſtolam contractum facilius irritatur quam per procuratorem, ibid.nu.55. pag.2.
Matrimonium per procuratorem contractum an ſit Sacramentum ante conſenſum a conſtituente præſtitum,ibid.n.61.p.2.
Matrimonium ſub conditione honeſta celebrari poteſt,l.1.c.26.n.5.f.70.p.2.
Matrimonium dicitur actus legitimus qui nõ recipit conditionem,ibid.n.8.f.71.p.1.
Matrimonium non dicitur actus legitimus, ibid. n.11.ibidem.
Matrimonium de iure digeſtorum,Sacramentum non erat,,ibid.n.12.ibidem.
Matrimonium iure digeſtorum purus erat contractus,in quo licebat conditiones quaſcunq. apponere, que ſubſtantiæ contractus non repugnarent,ibid.nu.13.ibidem.
Matrimonium diuortio ſoluebatur iure digeſtorum,quando vnus ex coniugibus conditioni nõ parebat,ibid.n.14.ibidem.
Matrimoniũ diuortio non ſoluebatur iure codicis niſi in certis caſibus,ibid.n.15.ibidem.
Matrimoniũ quatenus Sacramentũ etiam conditionem honeſtam admittit,ibid.n.16.ibidem.
Matrimonium deficiente conditione non diſſoluitur,ſicut cęteri contractus,licet vnus ex coniugibus alterum cogere poſſit, vt conditionem obſeruet,ibid.n.17.ibidem.
Matrimonium cum alia cõtractum pendente cõditione valet,ibid.n.92.f.73.p.2.
Matrimonium cum alia contractum ſub cõditione,valet non obſtante cõditione in priori matrimonio appoſita,dum hæc poſterior prius purificetur,ibid.n.93.ibidem.
Matrimonium ſecundo loco contractum, & ſub conditione ſicut primum obſtante dubio, quæ conditio prius fuerit purificata neutrum valet matrimonium,ibid.nu.94.ibidem.
Matrimonium contractum ante conditionis euẽtum valet,cenſetur enim reuocatus conſenſus, ibid.n.96.ibidem.
Matrimonium ſecundo contractum pendente cõditionę primi nõ valet ſi principaliter contractum fuit lucri cauſa,ibid.n.98.f.74.p.1.
Matrimonia venalia eſſe non debent, ibidem nu. 100.ibidem.
Matrimonium contrahens cum aliqua, donec aliã ditiorem inueniat,matrimonium anullat,ibid. n.104.ibidem.
Matrimonium contrahens cum aliqua ſub conditione,ſi ſe adulterandam præbeat,matrimoniũ irritat, ibid.n.105.ibidem.
Matrimonio ſemel contracto, multa in eo incidunt quæ illud non vitiant, quæ tamen ab initio illud irritarent, ibid.nu.117.p.2.
Matrimonium inter paganos contractum ſub cõditione,

Digitized by Google

ditione,vt liceat quãdolibet repudium mittere,ſibi ipſi aduerſatur,ibid.n.120.ibidem.

Matrimonium ſub conditione vel modo contractũ,quę aduersãtur bonis matrimonij,etiã ſecuta copula carnali nullũ eſt,ibid.n.129.f.75.p.1.

Matrimonij fauore conditiones turpes reijciuntur,ibidem n.143.f.76.p.1.

Matrimonium contrahens ſub conditione turpi quam credebat honeſtam,matrimonium reſoluit,ibid.n.154.p.2.

Matrimonium contractũ ſub conditione quæ iuri aduerſatur,impoſſibilis dicitur,ibid.n.160.ibi.

Matrimonium ſub conditione contractum de iure impoſſibili,dum conditio ius futurum reſpiciat,matrimonium ſuſpendit, ibid.n.162.ibid.

Matrimonium contrahentes ſub conditione,ſi liceat intra quartum gradum contrahere excommunicati ſunt & in pœnas iuris incidunt, ibid. n.163.ibidem.

Matrimonium contrahens ſub impoſſibili conditione, conſentire in matrimonio non videtur, l.2.d.1.n.4.f.84.p.2.

Matrimonium ſub impoſſibili conditione contractum in foro interiori matrimonium nõ eſt, licet in foro exteriori valeat iuxta Paludani ſententiam,ibid.n.7.ibidem.

Matrimonium ſub turpi vel impoſsibili conditione contractum illius fauore inductum a iure canonico vt ex tacita contrahentis intentione pro non adiecto non habeatur,ibid.nu.19.fol. 86.p.1.

Matrimonium cum alia contractum pendente primi conditione valet & tenet , l.2.d.2.nu.6. fol.87.p.1.

Matrimonij fauore,& ratione libertatis illius inductum,vt valeat matrimonium ſecundo contractũ pendẽte cõditione primi, ibid.n.7.ibid.

Matrimonium contractum inter conſanguineos ſub conditione ſi Rom. Pontif. diſpenſauerit, an adueniente diſpenſatione nouo conſenſu opus ſit,ibid.n.8.ibidem.

Matrimonium contractum ſub conditione ſi Papa diſpenſauerit,ſub impoſſibili conditione contractum cenſetur,ibid.nu.14.p.2.

Matrimonij quæſtio ſub conditione contracti ſi Rom.Pontif.diſpenſauerit,vera reſolutio,hucvſq. a nullo percepta,ibid.n.22.f.86.p.1.

Matrimonium contrahentes ſub conditione poſſibili,& honeſta adueniente conditione nouo conſenſu non egent,ibid.nu.26.f.86.p.1.

Matrimonij conditionalis perfectio,ab implemẽto conditionis pendet,ibid.n.28. ibidem.

Matrimoniũ contractũ ſub conditione adhibitis tamen ſolemnitatibus S.C.Triden.adueniente conditione nouo conſenſu opus non eſt , ibid. nu.33.pag.2.

Matrimonium eſt iuriſgentium:cęterum quia Sacramẽtum ſuper eo Reges & Principes ſtatuere non poſſunt,l.2.d.7.n.5.f.94.p.1.

Matrimonij libertatem impedientes , Reges vel Principes a S. C. Tridenti.excommunicantur, ibid.n.6.ibidem.

Matrimonij libertas reſtringi aliqualiter poteſt, ibid.n.23.f.95.p.1.

Matrimonia libera eſſe debent ab omni pœna, ibid.n.28.ibidem.

Matrimonio contrahendo an poſſit quiſquã invitari præmio cõditione adiecta,quod ſi ſecus faciat lucro vel hæreditate priuetur,ibi.n.31.ibi.

Matrimonij turpitudo parẽtes omnes iniuria afficit,ibid.n.50.f.96.p.2.

Matrimonium ſpecies quędam emptionis & venditionis eſt,l.2.d.8.n.1.f.98.p.2.

Matrimonium ob vitium latens diſſolui non poteſt,ibid.n.8.ibidem.

Matrimonij mediatores qui ſolo Dei intuitu matrimonia curant fieri ob vitium latens,actione de dolo non tenentur,ibid.n.11.f.99.p.1.

Matrimonij mediatores, qui vere ſciunt vitiũ latens,reticendo illud,actione de dolo conueniri poſſunt,ibid.n.12.ibidem.

Matrimonium diſſoluere ad eum tãtum pertinet, qui iuriſdictionem habet canonicam , l.2.d.9. n.7.f.99.p.2.

Matrimonialis cauſæ cognitio , ad ſolos Iudices Eccleſiaſticos pertinet,l.2.d.10.n.13.f.100.p.2.

Matrimonium quatenus Sacramentum,Eccleſiaſticas tantũ perſonas recognoſcit,ibi.n.14.ibi.

Matrimonialis cauſa poſſeſſoria, ad mixtã habet cauſam ſpiritualitatis,ſimul & titulum, ibid.n. 21.f.101.p.1.

Matrimonialis cauſa ſacramentalis eſt , ibid. nu. 29.ibidem.

Matrimonij Sacramentũ vti principale,acceſſoria ſequuntur,ibid.n.30.ibidem.

Matrimonium ſeruitus eſt,ibid.n.35.p.2.

Matrimonia clandeſtina iure nouo , eo ipſo quod clandeſtina ſunt nulla efficiuntur , l.2.d.11.nu. 28.f.104.p.1.

Matrimonium clandeſtinũ dici poteſt, quod prætermiſſis denunciationibus fit, ibid. nu.39.fol. 105.p.1.

Matrimonium impedientes qui iurare nolũt,nullum præſtant impedimentum , ibid.nu.54.fol. 106.p.1.

Matrimonialium cauſarum & diſpenſationum in denunciationibus faciendis , differentię ratio, ibid.n.75.f.106.p.2.

Matrimoniales cauſę delegatę per Rom.Põt.ſubdelegari non poſſunt,ibid.n.84.f.107.p.1.

Matrimoniales cauſæ graues dicuntur,ibid.n.85. fol.107.p.1.

Matrimoniũ nullũ eſt illius qui ad alienam partochiam ſe tranſtulit,ibid.n.93.p.2.

Matrimonium an contrahi poſſit legitime coram proprio parrocho in aliena parrochia,ibid.nu. 136.f.109.p.1.

Matrimonium contrahentes aduerſus formam

S.C.Triden. inhabiles ad contrahendum efficiuntur,ibid.n.157.f.110.p.1.
Matrimonia clandeſtina prohibita ex S. C. Triden.an ſponſalia clandeſtina comprehendant, ibid.n.159.ibidem.
Matrimonium inter conſanguineos & affines,cõtrahi non poteſt,l.2.d.12.n.9.f.110.p.2.
Matrimonium contrahere infideles dicuntur,l.2.d.13.n.7.f.111.p.1.
Matrimonium contrahere infideles quatenus Sacramentum non dicuntur,ibid.n.8.ibidem.
Matrimonium cum hęreticis interdictum eſt,ibidem nu.10.ibidem.
Matrimonium quatenus contractus, conſenſu vtriuſq. coniugum diſſoluere poteſt, l.2.d.14.n.8.ibid.p.2.
Matrimonium quatenus Sacramentum de communi etiam conſenſu coniugum diſſolui non poteſt,ibid.n.9.ibidem.
Matrimonij prerogatiua ſingularis vt alter in alterum coniugem ſui transferat dominium corporis,l.2.d.15.n.14.f.112.p.1.
Matrimonium metu celebratum, ipſo iure nullũ eſt,l.2.d.17.n.4.f.114.p.1.
Matrimonium ex opere operato gratiam cõfert, l.2.d.18.n.5.f.118.p.2.
Matrimonij fauor maximus, l.3.q.2.nu.19.fol.139.p.2.
Matrimonium etſi valeat plerunque tamen pacto in eo appoſita non valent, ibid.n.27.ibid.
Matrimonium contrahentes ob immenſas donationes filijs primogenitis factas, cęteros filios legitima priuare poſſunt,l.3.q.2.n.52.f.141.p.1.
Matrimonium contrahere grauatus de conſilio alterius,perſona mortua poteſt libere contrahere,l.3.q.29.n.13.f.236.p.1.
Matrimonium contrahere grauatus cum conſenſu & voluntate alicuius, etſi conditio huiuſmodi inualida ſit grauatus tamen vt relictum conſequatur matrimonium, cum aliqua contrahere tenetur,ibid.n.23.f.236.p.2.
Matrimonium contrahere grauatus cum conſenſu & voluntate alterius,ſubſtituta pia cauſa, licet cõditio inualida ſit, propter ſubſtitutionẽ tamẽ piæ cauſę ſuſtinetur,ibid.n.24.f.237.p.1.
Matrimonium contrahere grauatus ſub cõditione vt cum certa aliqua muliere contrahat vel cum aliquibus de certa familia,adimplere grauamen tenetur,ibid.n.26.ibidem.
Matrimonium contrahere grauatus cum conſanguinea,tenetur proprijs expenſis diſpenſationem impetrare,ibid.nu.33.ibidem.
Matrimonium contrahere iuſſus cum certa perſona ſub pœna priuationis hæreditatis qui primo recuſauit & poſtea pœnitentia ductus contrahere vult an ſit locus pœnitentię & ad finem capitis adducitur conſilium auctoris integrum in hac ſpecie,ibid.n.71.f.239.p.2.
Matrimonium cõtrahere recuſantis, ius in ſequẽtem tranſit,ibid.n.73.ibidem.
Matrimonium contrahere iuſſus minor, vtrũ aduerſus conditionem non adimpleram, reſtitutionem petere poſſit,ibid.nu.78.ibidem.
Matrimonium contrahere iuſſus minor cum certa muliere ſi cum altera contrahat matrimonium & ea mortua velit denuo alteram in vxorẽ ducere,an audiatur,ibid.n.83.f.240.p.1.
Matrimonium cum certa contrahere iuſſus, ſi legitime requiſita contrahere nollet,vtrum pœnitentia ducta,poſt poſſit interpellare grauatũ vt cum ea contrahat, & adfertur in fine conſilium auctoris,ibid.n.85.ibidem.
Matrimonium ſocietas dicitur diuinæ & humanæ domus,l.3.q.41.n.14.f.269.pag.1.
Matrimonialis contractus ſubſtantia nõ eſt,quod maritus vxori alimenta miniſtret, ibidem nu. 24.f.269.p.2.
Matrimonij appellatione venit matrimonium carnali copula conſumatum, l.3.q.53.n.9.fol. 287.p.2.
Matrimonium pro conſumato habetur in incommodum mulieris quando per eam ſtat quominus conſumetur,ibid.n.17.f.288.p.1
Matrimonium putatiuum & verum in omnibus fere conueniunt,l.3.q.66.n.6.f.316.p.2.
Matrimonium putatiuum eiſdem gaudet prerogatiuis,quibus & verum,ibid.nu.7.ibidem.
Matrimonium putatiuum in omnibus vt verũ habetur,dum coniuges contrahant in faciem Eccleſiæ, ibid.n.9.ibidem.
Matrimonium verum eſt ante traductionem, l.3. q.68.n.2.f.318.p.2.
Mauri ſeptem ducunt in vxores, l.1.Ante.nu.27. fol.2.p.1.
Matrona que apud gellium,ibid.n.51.f.3.p.1.
Matronarum petitia vbi non ſufficit,medici adiũgendi ſunt,l.2.d.8.n.7.f.97.p.2.
Menochij declaratio ad S.C.Triden.l.1.c.10.n. 32.f.31.p.2.
Meno.opinio reprobata, l.1.c.13.n.10.f.28.p.2. & n.14.f.37.p.2.& n.43.f.370.p.2.
Menochij ratio cõfutatur, l.1.c.13.n.13.f.28.p.2. & c.14.n.25.f.31.p.1.& c.18.n.28.f.40.p.1.
Meno. traditio ſubuerſa, l.1.c.14.n.23.f.31.p.1.
Menochij & Maſcardi traditio refutata,l.1.c.15. n.28.f.33.p.1.
Meno.contrarietas,l.1.c.18.n.54.f.38.p.2.
Meno.opinio an vicarius Epiſcopi poſſit dimittere denunciationes, l.2.d.11.n.68.f.106.p.1.
Meno.traditio reprobatur, l.3.q.55.nu.22.& 23. f.394.p.2.
Meno.doctrina repræhenditur, l.3.q.8.n.24.fol. 159.p.2.
Menochij conſiderationes ad §. ex conditionali inſti.de verb.oblig.reprobatur, l.3.q.25.n.46. f.227.p.1.
Meno.traditio,l.3.q.50.nu.20. & nu.23.fol.288. pag.1.

Meno-

Digitized by Google

Menochij traditio ſuſpecta,ibid.n.21.ibidem.
Meno.traditio noua,l.3.q.55.n.7.f.293.p.2.
Meno.ſolutiones confutantur,ibidem nu.23.fol. 294.p.2.
Meno.conſilium reprobatum, l.3.q.59.n.20.fol. 305.p.2.
Menochius con.197.declaratur,l.3.q.85.n.6.fol. 342.p.2.
Meno. opinio ſubuertitur , l.3. q.96. nu.25.fol. 363.p.2.
Meno.conſilium ſuſpectum,ibid.n.30.ibidem.
Meno.opinio qualis circa diſpoſitionem tex. in cap.16.ſeſſione 25.in S.C.Triden. l.3.q.99.n. 42.f.370.p.2.
Menchaca a Didaco reprobatus, l.3.q.89.n.7.fo. 350.p.1.
Melchior Pela.traditio adducitur, l.3.q.11.n.35. f.168.p.1.
Melchior Pela.traditio inſignis, l.3.q.23.n.23.f. 189.p.1.
Melchior Pela.opinio refutatur, l.3.q.24.n.169. f.211.p.1.
Melchior Pela. opinio quando procedere poſſit, ibid.nu.170.ibidem.
Mediata cauſa quando pro immediata ſumatur, l.3.q.32.n.9.f.251.p.1.
Meliorationis appellatione quid veniat,l.3.q.71. n.27.f.322.p.2.
Meliorationum appellatione veniunt ędificia,reparationes, disboſcationes , plantationes oliuetorum,vinearum & his ſimilium, ibid. n.28. f.323.p.1.
Melioratio proprie dicitur quando qualitas bonorum, & ipſorum bonitas aucta eſt , ibid.nu. 29.ibidem.
Melioratio non dicitur illud quod naturaliter naſcitur de per ſe abſq.induſtria hominis,ibid. n.32.ibidem.
Meliorationes quæ in rebus fiunt abſq.opera vel induſtria hominis non proprie meliorationes dicuntur,l.3.q.72.n.5.f.323.p.2.
Meliorationes & expēſæ diuerſi ſunt termini,l.3. q.73.n.2.f.324.p.1.
Ælioratum non attenditur ſed expenſum , ibid. nu.4.ibidem.
Meliorationum pretium tempore reſtitutionis conſiderandum,ibid.n.10.f.325.p.1.
Meliorationes quemadmodum æſtimari debeant per ſe in ædificijs,ibid.n.12.ibidem.
Meliorationes in plantis quemadmodum ęſtimētur,ibid.n.13.ibidem.
Meliorationes cum deteriotibus,qualiter cōpenſentur,ibid.n.16.f.325.p.2.
Meliorationes cum deteriorationibus confundūtur,ibid.n.18.ibidem.
Mens diſponentis proprietati verborum præfertur,l.1.c.21.n.23.f.58.p.1.
Mens coniecturata etiam in conuentionibus attēdenda,l.3.q.28.n.28.f.234.p.1.
Mens paciſcentium in contrectibus attendenda, l.3.q.34.n.29.f.255.p.1.
Mens in renunciationibus attendenda, l.3.q.85. n.9.f.342.p.2.
Mens & intentio patris talis iudicari debet,qualis de iure eſſe debet,ibid.n.51.f.345.p.2.
Marantæ declaratio inſignis, l.3.q.92.nu.48.fol. 356.p.2.
Marantę declaratio vera in prædicta ſpecie,ibid. n.60.f.357.p.1.
Marantæ declaratio ad communem opinionem, l.3.q.93.n.17.f.358.p.2.
Marantæ declaratio celebris , ibidem nu.18.fol. 359.p.1.
Metus cauſa durante,omnes actus meticuloſi pręſumuntur,l.1.c.3.n.34.f.9.p.1.
Metus quis conſtans dicatur,ibid.n.36.ibidem.
Metus an conſideretur in viro coeunte poſt contractum matrimonij,ibid.n.38.p.2.
Metus ſpontanea coitione, data libertate purgatur,ibid. nu.47. ibidem.
Metus iuſtus non irritat matrimonium , ibid.nu. 50.ibidem.
Metus iniuſtè illatus irritat matrimonium , ibid. n.49.ibidem.
Metus iuſti exceptio non fuit ſublata,ex S.C.Triden.ibid.n.52.f.10.p.1.
Metus reuerentialis patris vel mariti , abſq. aliqua vi vel metu infringere filiæ renunciationē non poteſt,l.3.q.98.n.10.f.367.
Metus reuerentialis probandus , ibid. nu.11.fol. 367.p.2.
Metus reuerentialis non præſumitur , ex ſola patris aut mariti præſentia,ibid.n.12.ibidem.
Metus aperte probandus ab eo qui cum allegat, ibid.n.13.ibidem.
Metus reuerentialis ſimul cum enormiſsima læſione concurrens, renunciationem filiæ infringere poteſt,ibid.n.14.ibidem.
Milites Sancti Iacobi & aliarum militiarum Hiſpaniæ vere religioſi dicuntur, l.2.d.3.n.28.fol. 90.pag.1.
Milites Calatrauæ vere religioſi,ibidem num.30. ibidem.
Minores qui annos accedunt 14. contrahere poſſunt,l.1.c.14.n.4.f.30.p.2.
Minores pubertati proximi , contrahere matrimonium poſſunt,ibid.n.5.ibidem.
Minor contrahens,maior factus alienationem ratam habere poteſt,tacite vel expreſſe,ibid.nu. 6.ibidem.
Minor quę per ſe facere poteſt & per procuratorem,l.1.c.25.n.3.f.65.p.2.
Minor non reſtituitur , vbi id facit , quod prudentiſsimus quiſque faceret , l.2.d.6.nu.6.fol. 92.p.2.
Minor quemadmodum non reſtituitur in matrimonio:ſic nec in ſponſalibus de præſenti,ibid. nu.7.ibidem.

Minor propter incertitudinem nō reſtituitur, l.3. q.2.n.13.f.139.p.1.
Minimum quod eſt in fideicommiſſis ſequēdum, l.3.q.24.n.97.f.207.p.2.
Minor matrimonium contrahere iuſſus cū certa perſona ſub pœna priuationis maioratus, an poſſit moram purgare, reſtitutione petita, l.3. q.29.n.81.f.240.p.1.
Minor an poſſit reſtitui aduerſus expreſſum teſtatoris præceptum, ibid.n.82.ibidem.
Minor non reſtituitur aduerſus voluntatem diſponentis, cui contrauenit, ibid.n.84.ibidem.
Minor qui dolo aduerſarij ſe maiorem dixit, & iurans an reſtituēdus, l.3.q.98.n.20.f.367.p.2.
Miſſæ ſacrificium apud Chriſtianos adhiberi ſolitū in Eccleſia primitiua, l.1.Ante.n.66.f.3.p.2.
Modus aduerſus ſubſtantiam matrimonij, irritat matrimonium, l.1.c.26.n.127.f.75.p.1.
Modus adiectus aduerſus ſubſtantiam matrimonij, reijcitur eo rato manente, l.2.d.3.n.4.fol. 89.pag.1.
Moderator & arbiter quilibet in re ſua eſt, l.3.q. 10.n.21.f.163.p.2.
Monacus vita ſua durante naturali, vel monaſterium locus ipſius an redditus fideicōmiſſi ſuſcipere poſſint, l.3.q.26.n.26.f.231.p.1.
Monachus nouitius reuocare teſtamentum factū, ante ingreſſum religionis poteſt, l.3.q.99.n.23. fol.369.p.2.
Monachus nouitius durante nouitiatu teſtamentum condere poteſt, ibid.n.24.ibidem.
Monaſterium ratione enormiſſimæ læſionis, renūciationem filiæ reſcindere poteſt, l.3.q.99.nu. 6.f.368.p.2.
Monaſterium ingredientes vt paupertatem confiteantur, ingredi præſumuntur, ibid.n.9.ibid.
Monaſterium nullum ius habet in bonis, quę ingrediens religionem ante ingreſſum diſtribuit vel renunciat, ibid.n.15.f.369.p.1.
Monaſterium haberi loco filij, grauis quæſtio l.1.c.18.n.37.f.40.p.1.
Monaſterium non excludit ſubſtitutum quando eſt de liberis, ibid.n.38.ibidem.
Monachi religionem ſtrictiorem ingredi poſſunt, petita etſi non obtenta licentia ſuperioris, l.1. c.23.n.50.f.64.p.1.
Monaſterium monachum repetit rei vendicatione adiecta cauſa iuris canonici, l.1.c.22.nu.19. fol.59.p.2.
Monaſterium an ſit loco filij, l.3.q.26.nu.9.fol. 229.p.2.
Monaſterium in contractibus non habetur loco filij, ibid.nu.11.ibidem.
Monaſterū non habentur loco filij vbi verba ſunt intelligenda ad litteram, ibid.n.12.f.230.p.1.
Monitionum diſpenſatio non minoris momenti eſt quam cauſarum matrimonialium cognitio, l.2.d.11.n.67.f.106.p.1.
Monſtra hominum, matrimonium cōtrahunt, l.1. c.1.n.24.f.5.p.1.
Mora vltima nocet, l.3.q.29.n.86.f.240.p.1.
Mora ceſſante, vſuræ & intereſſe ceſſant, l.3.q.39. n.20.f.265.p.1.
Mora debitoris, creditori nocere non debet, l.3. q.44.n.5.f.274.p.2.
Mora interueniente conditio dicitur adimpleta, ibid.n.6.ibidem.
Mora committitur in dote lapſum diei, ibid.n.8. ibidem.
Mora purgari re non integra non poteſt, l.3.q.29. n.75.f.239.p.2.
Moræ purgatio nō admittitur ad actionem ſemel deperditam recuperandā, ibid.n.76.f.239.p.2.
Mortis inſtantis periculum in contractibus fraudis ſuſpitionem nō facit, l.1.c.18.n.2.f.38.p.2.
Mortis in articulo is dicitur cōſtitutus, quem probabiliter creditur illico moriturum, l.1.c.18.n. 20.fol.39.p.2.
Mortis in articulo aliud eſt conſtitutum aliud eſt à periculo mortis ſecundum quoſdam, l.1.c.18.n. 21.ibidem.
Mortis articulus nō legitur apud bonos authores, ibid.n.23.ibidem.
Mortis in articulo conſtitutus quis dicatur ſecundum Menoch.ibid.nu.25.f.40.p.1.
Morti proximus pro mortuo habetur, ibid.n.29. ibidem.
Moriens non cenſetur ſuæ ſalutis oblitus, ibidem n.66.f.42.p.2.
Moriens non præſumitur mutare voluntatem, ibi. n.77.f.43.p.2.
Moriens ab inteſtato, tacito iudicio, legitimos vocat ſucceſſores, l.3.q.14.nu.10.fol.173.p.2.
Moriens & dicens ꝙ vult decedere inteſtatus, ijs verbis venientes ab inteſtato vocare cenſetur, l.3.q.18.n.11.f.181.p.2.
Mortis appellatione in quauis diſpoſitione venit mors naturalis, l.3.q.53.n.6.f.287.p.2.
Mos contrahendi matrimoniū apud Romanos, & quæ interrogationes, l.1.Ante.n.43.f.2.p.2.
Mulier contrahens ſine conſenſu mariti aduerſus prohibitionem ſtatuti non obligatur naturaliter, l.1.c.19.n.47.f.48.p.1.
Mulier non poteſt in pręiudiciū dotis ſuę quicquā facere, l.3.Prælud.nu.10.f.120.p.1.
Mulier in præiudiciū dotis cōſentire nō poteſt marito alienanti, ibid.n.27.ibid.p.2.
Mulier propter publicam vtilitatem, in dote pręiudicari non poteſt, ibid.n.31.ibidem.
Mulier nedum in dote poteſt ſibi præiudicare, ſed neq. in fructibus & alijs acceſſorijs, ibid.nu.32. ibidem.
Mulier de voluntate parentum contrahens matrimonium extra territorium, non incidit in pœnā ſtatuti, l.3.q.29.n.60.f.238.p.2.
Mulier contrahens matrimonium intra annum luctus de voluntate parentum, nullam incurrit infamiam, ibid.n.61.f.239.p.1.

Mulier

Mulier minor ſeptennio licet traducta,non lucratur donationem propter nuptias in vim pacti, l.3.q.30.n.17.f.248.p.1.

Mulier ante copulam inuito marito religionem ingredi poteſt,ibid.n.20.ibid.p.2.

Mulier quæ eandem dotem quam priori dederat viro, ſecundo conſtituit , an etiam dotis augmentum,l.3.q.34.n.15.f.254.p.1.

Mulier tranſiens ad ſecundas nuptias , quemadmodũ tenetur reſeruare lucra filijs prioris matrimonij,ſic & nepotibus , l.3.q.35.nu.10.fol. 256.p.1.

Mulier vidua relicta an poſſit paciſci cum hæredibus mariti,quod donec dos ſoluatur ſibi aliquid detur pro intereſſe , l.3. q.39. nu.24.fol. 264.p.2.

Mulier mortuo viro ex Iaſo. ſententia conuenire poteſt cũ hæredib' mariti quod donec dos ſoluatur,ſibi aliquid detur pro intereſſe, ibid.nu. 25.ibidem.

Mulier poſt mortẽ mariti capere non poteſt pro intereſſe ab hæredibus mariti, etiam ſpõte offerentibus,ibid.n.30.f.265.p.1.

Mulier non poteſt petere intereſſe nõ ſolutę dotis,etiam ſub prętextu alimentorum , ibid.nu. 37.fol.ibidem.

Mulier poteſt paciſci in contractu matrimonij cũ viro vt poſt illius mortem ſibi liceat bona mariti retinere propria auctoritate donec dos ſoluatur,ibid.n.39.ibidem.

Mulier poteſt propria auctoritate bona mariti retinere in ſecuritate ſuarũ dotiũ,ibid.n.40.ibid.

Mulier nequid paciſci cum viro quod eo mortuo rerum illius fructus ſuos faciat nevè eos in ſortem imputare teneatur,ibid.nu.41.f.265.p.2.

Mulier quę vti credritrix bona mariti poſſidet, non poſſidet vti domina,ideo fructus imputare tenetur,ibid.n.48.ibidem.

Mulierum induſtria tenuis , l.3.q.41.n.36.f.270. pag.1.

Mulieribus vagari turpe,ibid.n.39.ibidem.

Mulier vaga eo ipſo mulier præſumitur , ibid.nu. 40.ibidem.

Mulieres pro alijs poſtulare prohibentur,ibidem nu.41.ibidem.

Mulier bona ſua in dotem dare promittens , an bona omnia promiſiſſe videatur, l.3.q.46.n.1. f.276.p.2.

Mulier bona ſua dare promittens, omnia promiſiſſe videtur,ibid.n.2.f.277.p.1.

Mulier quæ viro dixit ſe tradere illi bona ſua in dotem,an omnia bona tradidiſſe videtur,ibid. n.13.ibidem.

Mulier poteſt expreſſe & etiam tacite renunciare beneficio l.vbi adhuc C. de iur. dot. l.3.q.49. n.11.f.279.p.2.

Mulierem non poſſe renũciare beneficio d.l.opinatur Bar.l.3.q.52.n.2.f.285.p.1.

Mulier beneficio l.fœminæ C.de ſecũdis nup.renunciare non poteſt,ibid.n.7.ibidem.

Mulierem renunciare poſſe beneficio l.vbi adhuc C.de iure dot.tenuerunt multi , ibidem nu. 9. ibidem.

Mulier an tacite videatur renunciare beneficio d. l.cum ſcienter nubit inopi,& ei qui male vtebatur ſubſtantia ſua,ibid.n.24.f.286.p.1.

Mulier pacto poteſt in ſe periculum dotis ſuſcipere,ibid.n. 11.f.285.p.1.

Mulier poteſt renunciare hypothecæ quam habet in bonis mariti,ibid.n.12.ibidem.

Mulier ita demum poteſt iuri hypothecę renunciare,ſi ſuperſunt alia bona mariti quibus ſibi conſultum ſit,ibid.n.20.f.285.p.2.

Mulier quæ renunciauit beneficio hypothecæ,nõ extãtibus alijs bonis mariti,poteſt ad ea habere regreſſum, niſi haberet correos & fideiuſſores,ibid.n.22.f.286.p.1.

Mulier paciſci non poteſt cum marito , ne res, & bona illis ſint pro dote obligata , ibidem nu. 23.ibidem.

Mulier pacto expreſſo ſibi in dotem præiudicare non poteſt,ibid.n.25.ibidem.

Mulier contrahendo cum paupere matrimonium ſcienter,videtur illius perſonam & mores approbare,ibid.n.37.f.286.p.2.

Mulier contrahens matrimonium cũ inope ſcienter,non excluditur a petenda cautione de dote conſeruanda,ibid.n.38.ibidem.

Mulier ad ſtipulãdum dotem aliquem adhibens, videtur vt procurator adhibitus, l.3.q.55.n.2. f.293.p.2.

Mulier adhibens coniunctam perſonam ad ſtipulandam dotem animo donãdi donare videtur, ibid.n.10.f.294.p.1.

Mulier quæ fratrem adhibuit ad ſtipulandum dotem, in certum caſum donaſſe prędumitur,ibidem nu.12.ibidem.

Mulier adhibens extraneum ad ſtipulandum dotem,non videtur animum donãdi habuiſſe,ibidem nu.14.ibidem.

Mulieres ſuaptæ naturæ auaræ,ibid.nu.15.ibid.

Mulier non poteſt facto ſuo iura dotium ſuarum ledere,ibid.n.16.ibidem.

Mulier adhibens extraneum ad certam partem dotis ſtipulandum donare videtur,ibid.nu.19. ibidem.

Mulierũ intereſt ęſtimatas res maritis tradi propter periculum,l.3.q.57.n.24.f.298.p.2.

Mulier reſtitutionem petere poteſt aduerſus dotem marito datam , ſi is tanta dote dignus non erat,ibid.n.32.f.299.p.1.

Mulier nedum a marito ſed & ab illius hęredibus,atq. etiam tertio poteſt vindicare res dotales ęſtimatas vbi mariti bona non repetiuntur,ibid.n.35.ibidem.

Mulier quę ſcienter nubit inopi,videtur tacite renunciare beneficio l. vbi adhuc C. de iur. dot. ibid.n.37.f.299.p.2.

Mulier minor bona immobilia in dotem dare nõ poteſt,abſq. ſolemnitatibus à iure requiſitis, ibid.n.38.ibidem.
Mulier vbi res dotales euictæ ſunt de euictione tenetur,aut illius pater ſi illas dederit,ibid.nu. 42.f.300.p.1.
Mulierum fauore ſtatutum,vt æſtimatio rerũ dotalium emptionem faciat,ibid.n.69.f.301.p.2.
Mulier deteriorem ſuæ dotis conditionem facere non poteſt,l.3.q.59.n.14.f.305.p.2.
Mulier poſt ſolutum matrimonium poteſt ſibi in dote præiudicare,ibid.n.15.ibidem.
Mulier quæ vigore pacti remaneret indotata, nequit ſibi præiudicare,ibid.n.16.ibidem.
Mulier poteſt deteriorem dotis conditionem facere, vbi obligatio, aliqua viro remitteretur, ibid.n.25.f.306.p.1.
Mulier poteſt ex pacto ſuſcipere in ſe periculum rerum dotalium,ibid.n.26.ibidem.
Mulier ſuſcipiendo in ſe periculum rerum dotalium,conditionem ſuam deteriorem non facit, ibid.nu.27.ibidem.
Mulier renunciare non poteſt dolo aut latę culpę, quæ per maritum adhiberetur in rebus dotalibus,ibid.n.28.ibidem.
Mulier poteſt ex pacto conditionem dotis deteriorem facere,quando dos ad illius primęuam naturam rediret,ibid.n.29.ibidem.
Mulier concedendo dilationem extraordinariam ad ſoluendam dotem eo ipſo cẽſetur ſibi præiudicare & non valeret conuentio, ibid.nu.31. ibidem.
Mulier etiam ſoluto matrimonio iuxta multorũ opinionem,deteriorem dotis ſuæ cõditionem facere non poteſt,ibid.n.33.f.306.p.2.
Mulieris pactum iuratum in pręiudiciũ dotis valet,ibid.n.34.ibidem.
Mulier de iure ciuili an poteſt renunciare iuri hypothecæ quam habet in bonis mariti, ibid.nu. 37.ibidem.
Mulier in præiudicium filiorum prioris matrimonij paciſci non poteſt, l.3.q.60.n.4.f.307.p.1.
Mulier bona omnia in dotem dare poteſt ſecundo viro,dum non paciſcatur quod plus lucretur maritus,quam vnus ex filijs prioris matrimonij,l.3.q.61.n.5.f.309.p.2.
Mulier conuentione ſua non poteſt conditionem ſuam deteriorẽ facere,l.3.q.62.n.2.f.311.p.1.
Mulier non poteſt expreſſim renũciare beneficio l.vbi adhuc C.de iure dot.ibid.n.3.ibidem.
Mulier inops quartum conſequitur in bonis mariti,veluti hæres a marito inſtituta, ibid.nu.8. ibidem.
Mulier renunciare non poteſt alimentis ſibi debitis,occaſione dotium,ibid.n 12.f.311.p.2.
Mulier poteſt ſibi in dote aliquando præiudicare, ibid.n.21.ibidem.
Mulier dum vidua eſt,dicitur manere in obſequio mariti per fictionem,ibid.n.26.f.32.p.1.
Mulier qua clauſula Velleiani beneficio renunciare poteſt,ibid.n.33.f.312.p.2.
Mulier renunciare cum iuramento poteſt,quartis & alimentis,ibid.n.34.ibidem.
Mulier etiam ad præceptum mariti negociari nõ tenetur,l.3.q.65.n.9.f.315.p.2.
Mulier marito inſeruire tenetur, ibid.n.10.ibid.
Mulieres propter lucra nuptialia facilius nubunt & ſecundos ditant viros,ibid.n.15.ibidem.
Mulier vtrum poſſit in contractu matrimonij, bonis ſibi ex ſocietate prouenientibus renunciare,ibid.n.17.f.315.p.1.
Mulier propter adulterium dotem amittit, l.3. q.67.n.2.f.317.p.1.
Mulier propter adulterium nedum dotem,ſed & alimenta perdit,ibid.n.4.ibidem.
Mulier propter adulterium paraphernalia amittit,ibid.n.5.ibidem.
Mulier propter adulterium nedum dotem datã, ſed & promiſſam perdit,ibid.n.6.ibidem.
Mulier vidua relicta adulterium committens intra annum luctus dotem amittit,ibid.n.7.ibidem.
Mulier propter adulterium; ſummam marito iniuriam infert,ibid.n.8.f.317.p.2.
Mulier adulterio matrimonij Sacramentum infringit,ibid.n.14.ibidem.
Mulier vidua relicta de iure dotem non amittit ex vxori opinione propter ſtuprum,ibidem nu. 17.ibidem.
Mulieri plus luxuria prodeſſe non poteſt quã caſtitas,ibid.n.24.f.318.p.1.
Mulier quæ dotem non attulit vero, donationem propter nuptias lucrari non poteſt, l.3.q.69.n. 3.f.319.p.2.
Mulier ex meretricio quęſtu lucrata,reſtituere nõ tenetur,l.3.q.70.n.16.f.321.p.1.
Mulier meliorationes quaſcunque petere poteſt, l.3.q.73.n.19.f.325.p.2.
Mulier quæ ex ſocietate inhita cum marito acquiſiuit,an teneatur reſeruare filijs prioris matrimonij,l.3.q.75.n.1.f.327.p.1.
Mulier quæ ex pacto & conuentione quærit tenetur reſeruare filijs prioris matrimonij,ibidem nu.2.ibidem.
Mulier quæ ex lucro ſtatutario,vel ex conſuetudine acquirit tenetur reſeruare filijs prioris matrimonij,ibid.n.4.ibidem.
Mulier quæ ex ſocietate inhita inter virũ & vxorem acquirit non tenetur reſeruare filijs prioris matrimonij,ibid.n.5.ibidem.
Mulier quę acquirit ex ſocietate titulo oneroſo lucratur,ibid.n.6.ibidem.
Mulier renunciare poteſt lucris ex ſocietate prouenientibus,ibid.n.7.f.327.p.2.
Mulier an conſequatur partem in prædio empto ex pecunia quam habebat ante contractũ matrimonium,l.3.q.76.n.2.f.327.p.2.
Mulier partẽ cõſequitur in emptionibus quas voluntariè facit maritus ex pecunia quam habebat

bat

bat ante contractum matrimonium, ibid.nu.6. fol.328.p.1.
Mulier inhita ſocietate tenetur ſoluere dimidiũ eorum in quibus maritus fuit obligatur, l.3.q. 78.n.3.f.329.p.1.
Mulier conueniri poteſt ob debitum mariti in ſocietate contractum, ibid.n.4.ibidem.
Mulier an teneatur ſoluere de bonis lucratis partem fideiuſſionis quam maritus fecit conſtante matrimonio, ibid.n.13.f.329.p.2.
Mulier non tenetur ſoluere ex lucratis in ſocietate ea quę maritus debet ex fideiuſſione, ibid. nu.18.ibidem.
Mulier an habeat partem in emptione facta per maritum ante contractum matrimonium vbi ſolutio fit conſtante matrimonio, ibid.nu.19. ibidem.
Mulier an conſequatur partem rei quam maritus vendiderat ante contractum matrimonium, cũ pacto de retrouendendo ſi poſt conſtante matrimonio vſus fuit dicta facultate, ibid.nu.24. fol.330.p.1.
Mulier an poſsit partem petere in ea rei emptione, quæ partim vẽdita fuit, partim donata, ibidem nu.26.ibidem.
Mulier in diuiſione bonorum non tenetur imputare ea quę maritus ludendo vel meritricando, alienauit, ibid.n.30.ibidem.
Mulierum conſilium fragile, l.3.q.80. nu.25.fol. 333.p.1.
Mulieres ſua natura imbecilles, ibid.n.24.ibid.
Mulieres facile decipiuntur, ibid.n.25.f.333.p.2.
Mulier minor contrahere matrimonium poteſt, nequit tamen abſque interuentu curatoris bona ſua ſtabilia in dotem dare, l.3.q.87.nu.14. f.348.p.2.
Mulier matrimonium contrahens de liberis cogitaſſe præſumitur, l.3.q.95.n.9.f.361.p.1.
Mulieres qua facilitate inducuntur ad contrahendum, eadem ad renunciandum & ad iurãdum, l.3.q.97.n.10.f.365.p.2.
Mulier ratione duplicatę interceſſionis non excluditur a remedio Velleiani.S.C. ibid. n.20. f.366.p.1.
Mutatio voluntatis non pręſumitur, l.3.q.7.nu.2. f.156.p.1.
Mutatio voluntatis ex actu diuerſo præſumitur, l.3.q.24.n.280.f.219.p.2.
Mutationem voluntatis allegãs, probare eam tenetur, l.3.q.7.n.3.f.156.p.1.
Mutatio voluntatis accidens dicitur, & ideo non præſumitur, ibid.nu.4.ibidem.
Mutatio voluntatis ſiue ex cõtractibus ſiue in vltimis voluntatibus non pręſumitur, ibid.nu.5. ibidem.
Mutatio voluntatis neq. ex cauſa ingratitudinis præſumitur, ibid.n.6.f.156.p.2.
Mutatio voluntatis non pręſumitur etiam ex actu contrario, ibid.nu.7.ibidem.
Mutus aut ſurdus teſtes eſſe vel ſtipulari non poſſunt, l.1.c.31.n.4.f.83.p.1.
Mutuam donans pecuniam citra labem vſurariã mente concipere poteſt donum aliquod ſibi offerri, ratione dictę quãtitatis, l.1.c.26.n.124. fol.75.p.1.

N

NArtę conſilia 253.n.7.& conſi. 571.n.9. adferuntur, l.3.q.34.n.13.f.254.p.1.
Nartę opinio inſignis, an in dote dicta in augmẽto, repetita cenſeantur, ibid.n.14.ibid.
Nati poſt alienationem feudi, agnati ad illius reuocationem admittuntur, l.3.q.17.n.18.f.180. pag.2.
Nati & concepti, in his quæ ex contractu nobis obueniunt, ex pacto & prouidẽtia, etſi poſt mortem admittuntur, ibid.n.20.ibidem.
Naturæ lex vna, l.1.Ante.n.22.f.2.p.1.
Natura viri vel mulieris, ſi quando immutetur facto matrimonio quid agendum, l.1.c.1.n.28. fol.5.p.1.
Naturæ inſtrumẽta ſi quãdo fuerint inuerſa quid agendum, ibid.n.29.ibidem.
Naturalis obligatio dupliciter conſideratur, l.1. c.29.n.2.f.45.p.1.
Naturalis obligatio, qua benefacientibus benefacere cogimur, ibid.n.3.ibidem.
Naturalia obligationis quæ, ibid.n.3.ibidem.
Naturalia matrimonij quæ ſint, l.1.c.23.n.8.fol. 62.p.1.
Naturalis coniectura, pręualere debet accidẽtali, l.3.q.85.n.55.f.345.p.2.
Naſcituri nec benemeriti aut ingrati dici poſſunt, l.3.q.10.n.24.f.164.p.1.
Nemo dat quod nòn habet, ibid.n.19.f.163.p.1.
Necare ſeipſum fame non licet, l.2.d.15.n.10.fo. 112.p.1.
Nepos nondum natus ad aui ſucceſſionem non admittitur, l.3.q.17.n.3.f.180.p.1.
Nepos excluſo patruo in primogenio ſuccedit ſecundum magis communem, l.3.q.25.n.53.fol. 228.p.1.
Nihil ſub ſole perpetuum, l.1.Ante.n.11.f.2.p.1.
Nocte quę fiunt coniecturis probantur, l.1.c.10. nu.6.f.20.p.2.
Nominati contractus eo ipſo poſt conſenſum actionem pariunt, l.1.c.22.n.10.f.59.p.1.
Nomen contractus minime curandum vbi actus natura contrariatur, l.3.q.15.n.40.f.178.p.1.
Nomina hæc familia, domus, caſata, &c. ad ius naturale diriguntur, l.3.q.24.n.189.f.212.p.1.
Nominati priori loco cęteris præferendi, ibidem n.219.f.214.p.2.
Nobilitatis cõſuetudo attendenda, l.3.q.16.n.6. fol.179.p.1.
Nobiliores familiæ ſuę conſeruandę rationẽ habere ſolent, l.3.q.24.n.294.f.220.p.2.
Nomina ſua in inſtrumentis deſcribere honeſtiores perſonæ nõ ſolent, l.3.q.55.n.5.f.293.p.2.

Digitized by Google

Nomen debitoris in dorem datum cedit periculo mariti,l.3.q.57.n.43.f.300.p.1.
Nomen debitoris inęſtimatum tradi dicitur mari to,quando ſimpliciter ſu dorem darũ fuit,ibid. nu.44.ibidem.
Nomen debitoris quibus coniecturis æſtimatum vel inæſtimatum tradi dicatur, ibid. n.49.ibid.
Nomen debitoris ęſtimatum datum dicitur,quã-do prius certa quantitas fuit promiſſa marito, & poſt in ſolutionem datur nomen debitoris, ibid.n.50.f.300.p.2.
Notarius vbi non adeſt in aliquo caſtro vel villa huius regni Cathalonię,parochus conficere po teſt inſtrumenta & teſtamenta, l. 3. q.2.nu.65. fol.142.p.1.
Notarij ſtipulatione, ius abſenti quęritur, l.3.q. 8.n.7.f.158.p.1.
Notarij ſtipulatione ius quæritur naſcituris, l.3. q.10.n.2.f.162.p.1.
Notariorum vſus qui in donationibus factis per parentes filijs cũ emancipantur ſolent hæc verba adijcere,in proemium emancipationis &c. l.3.q.14.n.32.f.174.p.2.
Notariorũ imperitia teſtantium in donationibus factis à parentibus filijs cum emancipantur in proemium emancipationis fieri, ibid.nu.33. ibidem.
Nouiſſimi traditio declaratur,l.1.c.19.nu.73.fol. 48.p.1.
Nubendi ritus varij,l.1.Ante.n.23.f.2.p.1.
Numantia regibus fideliſſima, l.1.c.2.nu.27.f.6. pag.2.
Nuptiarum dies legitimi quales apud legitimas, l.1.Ante.n.57.f.3.p.1.
Nuptiæ à nubendo dictæ,l.1.Ante.n.61.f.3.p.1.
Nuptias Iuſtinianus illuſtres noluit contrahere poſſe ſine ſcriptura vbi dos datur, l.1.c.9.n.24. fol.19.p.1.
Nuptię præſentis temporis dicuntur ſponſalia futuri,l.1.c.14.n.15.f.31.p.1.
Nuptię præſentis temporis quando ſponſalia efficiant,ibid.n.16.ibidem.
Nuptiæ ſecundæ odioſæ ideo cogitate nõ cenſentur,l.3.q.11.n.24.f.167.p.2.
Nuptię indignę iudicantur vbi ij qui contrahere debent, citra notam infamiæ contrahere non poſſunt,l.3.q.29.n.68.f.239.p.1.
Nymphagogus quis,l.1.Ante.n.58.f.3.p.1.

O

OBligatio antidotalis,infirmior illa,quę pręcedit,l.1.c.19.n.4.f.45.p.2.
Obligatio naturalis ex conſenſu oritur,ibid.nu.5. ibidem.
Obligatio ciuilis & naturalis oritur ex contractibus omnibus à iure approbatis,ibid.n.6.ibid.
Obligatio an oriatur naturalis ex cõtractu a lege reprobato,ibid.n.7.ibidem.
Obligatio naturalis ſola ſufficit in foro conſcientiæ,ibid.n.8.ibidem.
Obligatio naturalis ex qualibet etſi nuda cõuentione oritur,ibid.n.9.ibidem.
Obligatio naturalis an oriatur ex cõtractu,cui lex expreſſim reſiſtit,ibid.n.11.ibidem.
Obligationi omni accedere fideiuſſor poteſt, ibidem nu.13.fol.46.p.1.
Obligatio naturalis de iure gentium, ibid.nu.14. ibidem.
Obligatio naturalis non oritur ex contractu,quoties perſonæ prohibitæ ſciunt contrahere ſecũdum Bar.ibid.n.15.ibidem.
Obligatio naturalis oritur ex contractu, etiam ſi perſonę fuerint prohibitæ aduerſus Bar. ibid. nu.16.ibidem.
Obligatio naturalis oritur etiam lege reſiſtente, ſecundum Iaſſo.licet effectus impediãtur, ibid. n.25.p.2.
Obligatio non oritur natur alis tunc cum lex reſiſtit,propter imbecillitatem aut deffectum conſenſus,ibidem nu.29.ibidem.
Obligatio naturalis tunc non oritur, cum prohibitio legis iuri diuino vel naturali innititur,ibid. nu.30.ibidem.
Obligatio naturalis nunquam oritur ex cõtractu à lege reprobato vbi lex iuſta eſt,ibidem n.31. ibidem.
Obligatio naturalis non oritur ex contractu qui legi diuinę vel naturali aduerſatur,ibid. nu. 33. ibidem.
Obligatio naturalis non oritur ex minus ſolemni teſtamento ſecundum Dida. ibidem nu.37.fol. 47.p.1.
Obligatio naturalis à contractu inhito per filium, in hoc regno,an oriatur inſcio patre,& quæ vires,ibidem nu.38.p.1.
Obligatio naturalis lege nulla naturali tolli poteſt,ibid.n.98.f.50.p.2.
Obligatio naturalis nulla oritur ex conſenſu præſtito in matrimonio clandeſtino, ibid.n.128.f. 52.p.1.
Obligatio naturalis nulla oritur ex illicito contractu,ibidem nu.129.ibidem.
Obligationis vis attenta naturali æquirare vna,& eadem eſt in cõtractibus nominatis ſicut & innominatis,l.1.c.22.n.16.f.59.p.2.
Obligatio nulla oritur ex contractu à principio nullo,l.2.d.2.n.10.f.87.p.1.
Obligatio inter patrem & filium cõſiſtere poteſt in bonis caſtrenſibus,vel vbi adeſſet iuramẽtũ, l.2.d.12.n.6.f.110.p.2.
Obligatio verborum contrario conſenſu tollitur, l.2.d.14.n.2.f.111.p.2.
Obligatione in generali non venit id quod veriſimiliter cõcedi debuit,l.3.q.42.n.29.f.272.p.1.
Obligatio cõditionalis creditoribus reſtituenda, l.3.q.49.n.23.f.280.p.1.
Obligare ſeipſum ad pœnam corporalem nemo poteſt

poteſt,l.2.d.15.n.2.f.112.p.1.
Obſeruantia communis vbiq. recepta poſt S.C. Triden. admiſit procuratores in matrimonijs contrahendis,l.1.c.25.n.51.f.66.p.1.
Occaſio coeundi,metus memoriā aufert, l.1.c.3. nu.42.f.9.p.2.
Occaſio fugienda,ibid.nu.45.ibidem.
Occaſio delinquendi auferenda, l.1.c.10.n.53.fo. 22.p.1.
Octauianus Auguſtus patrij generis viris,libertas in vxores ducere permiſit,l.1.c.12.nu.7.fo.27. pag.1.
Occiſus ponens ſe in manib⁹ occiſoris,occidi iuſte non poteſt,l.2.d.15.n.11.f.112.p.2.
Oddi traditio declaratur,l.2.d.6.n.9.f.92.p.2.
Oddi traditio reprobatur,ibid.n.12.fol.93.p.1.
Odioſa diſpoſitio nō dicitur quę principaliter fauore reipublicę introducta eſt,l.2.d.7.n.74.fol. 97.p.2.
Offerens ſe Deo,dominium ex ſola oblatione in Deum non transfert, l.1.c.13.n.23.f.28.p.2.
Oldradi conſilium quintum declaratur, l.3.q.12. n.9.f.170.p.1.
Oldradi conſilium 21.explicatur,l.3.q.24.nu.19. fol.198.p.2.
Omiſſum pro ommiſſo habetur in contractibus, l.3.q.24.n.277.f.229.p.2.
Onera obſequialia maritus vxori præſtat, l.3.q. 41.n.10.f.259.p.1.
Onus in rem ſcriptam ad omnes ſucceſſores protenditur,l.3.q.23.n.17.f.181.p.1.
Onus in priori contractu adiectum,in ſecundo repetitum non cenſetur, l.3.q.34.n.9.f.254.p.1.
Onus vel qualitas prioris contractus in ſecundo repetita non cenſetur,ibid.n.11.ibidem.
Onus vel qualitas in vna parte contractus in altera repetita non cenſetur,ibid.n.12.ibid.
Opera & induſtria pręcipue in ſocietatis contractu attenditur,l.3.q.66.n.8.f.326.p.2.
Opera ſocij ſępius cum pecunia alterius compenſatur,l.3.q.69.n.4 f.319.p.2.
Opera vnius ſocij ſæpius excedit emolumentum pecuniæ alterius ſocij, ibid.nu.6.ibidem.
Opinio communis deffenditur ab impugnationibus Barboſæ & aliorū,l.1.c.13.n.29.f.29.p.2.
Opinio nouiſſimi reprobata,l.1.c.19.nu.96.f.50. pag.1.
Opinio Dida.adducitur & cōfirmatur,l.1.c.21.n. 13.& 14.f.57.p.2.
Opinio communis improbatur,l.1.c.22.& 23.n. 20.f.60.p.1.& nu.40.f.63.p.2.
Opinio cōmuns reiecta, l.1.c.22.n.23.f.59.p.2.
Opinio authoris in actione ex matrimonio deſcendente,ibid.nu.27.ibidem.
Opinio ſpeculatoris reprobata, l.1.c.26.n.6.fol. 70.p.2.
Opinio Dida. affirmantis matrimonium nullam admittere conditionem adducitur, ibid.n.7.f. 71.pag.1.
Opinio authoris qualis,ibid.n.74.f.74.pag.1.
Opinio authoris noua,ibid.n.88.p.2.
Opinio communis improbatur,l.1.c.26.& d.3.n. 107.f.74.p.1.& n.152.ibid.& n.5.f.89.p.1.
Opinio communis eſt etiam matrimoniū ſub cōditione cōtractum vt liceat proprium habere, vel vxorem ducere valere reiecta conditione, l.2.d.3.n.21.f.89.p.2.
Opinio communis a Vaſquis improbatur, ibid.n. 40.fol.91.p.1.
Opinio Vaſquij reprobatur,ibid.n.41.ibidem.
Opinio eſt animi motus cum hęſitatione aliquid eligenris,l.2.d.4.n.12.f.91.p.2.
Opinio eſt communis aduerſus Lup. & Vaſqui. pœnam adiectam filijs contrahentibus matrimonium ſine conſenſu parentum non valere, l.2.d.7.n.14.f.94.p.2.
Opinio multorum adducitur affirmantium, nullā indigno nubentem,nec per teſtatorem, nec per teſtatum poſſe exhæredari,ibid.n.52.f.96.p.2.
Opinio communis amplexatur valere ſtatuta excludentia religioſos,& monaſteria ab hęreditatibus,ibidem nu.68.f.97.p.2.
Opinio authoris licentiam à proprio parrocho datam ſacerdoti vt matrimonio interſit morte parochi nō expirare, l.2.d.11.n.106.f.108.p.1
Opiniones interpretum confuſè loquentiū, caſus difficiles reddunt,l.3.q.6.n.78.f.154.p.1.
Opinio authoris qualis, l.3.q.24.nu.228.fo.215. p.1.
Opinio authoris vna cum Meno.ibidem nu.243. fol.216.p.2.
Opinio authoris aduerſus cōmunem, ibid.n.256. f.228.p.2.
Opinio authoris noua,l.3.q.29.n.55.f.238.p.2.
Opinio amplectenda quæ matrimonio fauet,l.3. q.52.n.33.f.286.p.1.
Opinio Barbo.reprobatur, l.3.q.57.n.21.f.298. pag.1.
Opinio communis deffenditur ab obiectis Barboſæ,ibid.n.46.f.300.p.1.
Opinio communis deffenſa,ibid.n.67.f.301.p.2.
Opinio Bal.nouelli qualis, l.3.q.59.nu.24.f.306. pag.1.
Opinio communis aduerſus Alexan.l.3.q.28.nu. 28.f.312.p.1.
Opinio Authoris,l.3.q.80.n.26.f.333.p.2.
Opinio authoris qualis, l.3.q.78.n.23.f.330.p.1.
Opinio communis ſuſpecta,l.3.q.87.nu.7.f.348. pag.1.
Opinio communis glo. in l. nulla C. de iur.dot. ſuſpecta,l.3.q.28.n.27.f.234.p.1.
Opinio authoris qualis, l.3.q.78.n.23.f.330.p.1.
Opinio Mencha.aduerſus Dida. l.3.q.92.nu.36. fol.355.p.2.
Opinio communis improbatur,ibid.n.54.f.356. pag.2.
Opinio communis verior, l.3.q.97.nu.18.f.365. pag.1.

Opinio cōmunis qualiter intelligenda, ibid.n.22. ibidem p.2.
Opus charitatis magnū, impudicas mulieres vxores ducere, l.1.c.16.n.10.f.37.p.2.
Optionis legatum conditionale, in purum reſoluitur, l.1.c.26.n.51.fol.72.p.2.
Oprio ſerui cur ſit actus legitimus ex multorum opinione, ibid.n.64.p.2.
Oratio indeffinita ęquipollet vniuerſali, l.3.q.40. n.8.f.268.p.1.
Oratio indeffinita æquipollet vniuerſali in alimētis, l.3.q.46.n.12.f.277.p.1.
Origo in delictis attenditur, l.1.c.10.nu.54.f.22. pag.1.
Ornatus virginis deſponſatæ qualis, l.1.Antel.nu. 60.f.3.p.1.
Ordinarij appellatione venit, viccarius Epiſcopi, l.2.d.11.n.63.fo.105.p.1.
Ordinarij electa induſtria in eo quod mādatur nō tranſit, ibid.n.80.p.2.
Ordinarius extra ſuam diœceſim, & parochus extra ſuam parochiam priuatæ perſonæ reputantur, ibid.n.141.f.109.p.2.
Ordinarij diſpenſare non poſſunt vt matrimoniū ſine parocho & teſtibus fiat, ibid.n.145.ibid.
Ordinarij tollere non poſſunt ſuſpenſionis pœnā inductam in c.1.de refor.mattim.S.C.Triden. ibidem nu.146.ibidem.

P

PActorum obſeruatio neceſſaria, l.1.c.1.nu.4. fol.4.p.1.
Pactum nec dum obligat in foro conſcientiæ ratione conſenſus, l. 1.c.19.n.20.fol.46.p.1.
Pacta omnia inter coniuges rectè fiunt, l.3.Pręlu. n.1.f.119.p.2.
Pacta omnia inter coniuges ita demum valent, ſi à lege improbata non ſint, ibid.n.2.ibidem.
Pacta doribus & illorum iuribus contraria nō valent, ibid.nu.3.ibidem.
Pacta doloſa in matrimonio non valent, ibid.n.4. ibidem.
Pacta mulierum aduerſus illarum dotes, inualida ſunt, ibid.nu.5.ibidem.
Pacta mulierum in præiudicium dotium ſuarum, etiam ſoluto matrimonio non valent, ibid.n.6. ibidem.
Pacta dubia mulierum circa dotes ſuas nō valent, fauore dotis, ibid.nu.7.ibidem.
Pacta mulierum in dotium ſuarum ſolutionibus, etiam in dilatione temporis longiori nō valent ibid.n.8.ibidem.
Pacta mulierum circa dotes ſuas nō valent, niſi ex cauſa à lege probata, ibid.n.11.f.120.p.1.
Pacta mulierum quod mariti in dotis reſtitutione de dolo tantū teneantur, an valeant, ibid.n.12. ibidem.
Pacta mulierum quod mariti non teneantur in rebus dotalibus, eam prętare diligentiam quam in rebus ſuis non valent, ibid.n.13.ibid.
Pacta mulierum quod ſoluto matrimonio quouis modo, dos apud maritum remaneat non valēt, ibid.n.14.ibidem.
Pacta de lucranda dote in caſu ſoluti matrimonij intelligitur dum maritus prius præmoriatur, ibid.nu.15.ibidem.
Pactum patris prępiudicat filię in dotis reſtitutione, dum doti nec illius iuribus prępiudicium nō fiat, ibid.n.16.ibidem.
Pactum mulieris marito factum de dote per eum reſtituenda, non valet niſi vbi vir prius moriatur, ibid.n.18.ibidem
Pactum aliàs illicitum propter dubium euentum ſuſtinetur, ibid.n.24.fol.120.p.2.
Pacta mulier renunciare nō poteſt beneficio, l.vbi adhuc C.de iure dot.ibid. n.26.ibidem.
Pactum mulieris alium aſſociantis in dotis ſuę ſtipulationem, non valet niſi in caſu ſoluti matrimonij, morte ipſius, ibid.nu.28.ibidem.
Pacto nullo conditio dotis deterior fieri poteſt, ibid.n.29.ibidem.
Pacta omnia per quę mulier nubere impeditur, vel tardius nubere inualida ſunt, ibid.n.30.ibi.
Pactum dubium mulieris non valet, ſi aliquo caſu poteſt ſibi præiudiciū adferre, ibid.n.33.ibid.
Pactum contractum in capitulis matrimonialibus vt certa portio de bonis viri fideicōmiſſo ſubiectis detur vxori ſoluto matrimonio valet, ibi dem nu.34.ibidem.
Pactum contractum in capitulis matrimonialibus vt certa portio de bonis viri fideicōmiſſo ſubiectis, vxori detur ſoluto matrimonio, valet, id autem intelligitur deſſicientibus bonis liberis, ibid.n.35.f.121.p.1.
Pacta omnia quę doribus fauorabilia ſunt, valent, ibid.n.36.ibidem.
Pacta doti fauorabilia ea dicuntur, in quibus dolus & deceptio abeſt, ibid.n.38.ibidem.
Pactum inter virum & vxorem in capitulis matrimonialibus contractum vt filius primogenitus ſuccedat an valeat, l.3.q.2.n.1.f.138.p.2.
Pacto ſtipulatione vallato filijs nondum natis acquiri poteſt, ibid.n.5.ibidem.
Pacta reciproca valida, ibid.n.17.f.139.p.2.
Pacta inter fratres quod vno ſine liberis decedēte hæreditas ad alterum veniat propter incertitudinem ſuſtinetur, ibid.n.14.f.139.p.1.
Pacta reciproca de futura ſucceſſione & tota hęreditate inualida ſunt, ibid.n.18.f.139.pag.2.
Pacta quæ matrimonio coherent ab eodem veſtiuntur, ibid.n.20.ibidem.
Pacta vt filia quę matrimonium contrahit, pręter dotem cum alijs ſit ſucceſſura fratribus non valet, ibid.n.24.ibidem.
Pactum in capitulis matrimonialibus appoſitum, vt primogenitus ſuccedat non valet, ſecundum magis cōmunē & verā ſententiā, ibid.n.28.ibi.

Pactum

Pactum futuræ ſucceſſionis nec fauore piæ cauſæ ſuſtinetur,ibid.n.29.f.140.p.1.
Pacta de futura ſucceſſione tanquam bonis moribus contraria,a lege improbantur, ibid.nu.30. ibidem.
Pacta de hæreditando filios iure communi improbantur,ibidem nu.31.ibidem.
Pactum in capitulis matrimonialibus factum, de quota hæreditatis valet in fauorem filiorum, ibidem nu.39.fol.140.p.2.
Pactum quotæ hæreditatis & rei certæ, vnũ & idẽ cenſetur,ibid.nu.40.ibidem.
Pactum de futura ſucceſſione in fauorem filiorũ factum,in contractu matrimonij poteſt conſuetudine roborari,ibid. nu. 41.ibidem.
Pacta illicita de iure,ſtatuto,vel cõſuetudine poſſunt roborari,ibid.nu.42.ibidem.
Pacta de futura ſucceſſione inter nobiles facilius ſuſtinentur,ibid.n.44.f.141.p.1.
Pacta de futura ſucceſſione iuramento firmantur, ibidem n.50.ibidem.
Pacta de futura ſucceſſione iuramento vallata, an poſſint reuocari petita abſolutione a iuramẽto ibid.nu.53.ibidem.
Pactum in fauorem primogeniti factum, in contractu matrimonij,mediante ſtipulatione notarij ſuſtinetur,ibidem nu.55.f.141.p.2.
Pactum in fauorem primogeniti factum, in contractu matrimonij mediãte ſtipulatione patris, ſuſtinetur,ibid.nu.56.ibidem.
Pacta in fauorem filiorum in contractu matrimonij,licet ſucceſſiua ſuſtinetur, ſuſtinentur iuxta receptiorem ſententiam, ibid.n.63.f.142.p.1.
Pacta in fauorẽ primogeniti valent, dum filiabus dos,& filijs legitima reſeruetur, ibidem. n.66. ibidem.
Pactum de futura ſucceſſione in fauorem primogeniti valet,dum donans reſeruet ſibi de quo poſſit teſtari,ibidem nu.69.f.142.p.2.
Pactum in donatione adiectum quod donatarius teneatur filios ſuos hæredes facere ſuſtinetur, ibid.n.83.f.143.p.1.
Pactum de donando vel hæreditando filium primogenitum,in capitulis matrimonialibus celebratum,poſſit communi coniugum conſenſu reuocari,l.3.q.6.n.1.f.149.p.2.
Pactum de donando vel hæreditando filiũ primogenitum,vltimæ volũtatis naturam ſapit, ibid. n.4.ibidem.
Pactum de donando vel hæreditando, poteſt & ſi fuerit iuratum ſubſtitutionibus & vinculis reſtringi,ibid.n.19.f.150.p.2.
Pacta de donando vel hæreditando filio primogenito,etiam non obſtante conſuetudine, ſtipulatione tamen vallata reuocari non poſſunt,ibid. n.23.ibidem.
Pacta matrimonialia ea tantum fauorabilia ſunt, quę ad iuris metas regulantur,ibid.n.56.f.153. pag.1.
Pactum de hæreditãdo ſimplex ex Cathalonia ſolam donationem bonorum præſentium continet, ibidem nu.102.fol.155.p.1.
Pactum de donando vel hæreditando in capitulis matrimonialibus contractum,in quibus caſibus poteſt reuocari,quæ ſolemnitas requiratur,l.3. q.7.n.1.fol.156.p.1.
Pactum de donando vel hæreditando regulariter a iure improbatur,l.3.q.8.n.4.f.158.p.2.
Pactum de donando vel hæreditando donationẽ in ſe continet,ibid.n.11.f.158.p.2.
Pactum de hæreditate viuentis acquirendo valet, dum is de cuius hæreditate agitur conſentiat, ibid.n.20.f.159.p.1.
Pactum de hæreditate viuentis valet, dum is qui donat vſq. ad mortem perſeueret,ibid.nu.23. ibidem.
Pactum in matrimonio contractum de hæreditate inter filios diuidenda, an iure ſuſtineatur, l.3. q.9.n.1.fol.160.p.2.
Pactum de hæreditate ęqualiter diuidenda inter filios non valet,ibid.n.2.ibidem.
Pactis hæreditas dari non poteſt,ibid.nu.3.ibid.
Pactũ qualcunq. eſt futuræ ſucceſſionis à iure improbatur,ibid.n.4.ibidem.
Pacta de ęqualiter ſuccedendo, nec conſuetudine vel ſtatuto poſſunt roborari,ibid.n.11.ibidem.
Pactum de diuidendo inter filios hæreditatẽ, cõſuetudine poteſt corroborari,ibid.n.12.f.161. pag.1.
Pactum de æqualiter diuidẽdo hæreditatem inter filios,in capitulis matrimonialibus contractum valet.ibid.n.13.ibidem.
Pactum de æqualiter diuidendo hæreditatem in contractu matrimonij,in eodem ipſo matrimonio fieri debet,ibid.n.14.ibidem.
Pactum de ęqualiter hæred.diuidenda, reſpectu certæ & particularis perſonę,valet,ibid.nu.15. ibidem.
Pactum de hæreditate ęqualiter diuidenda, ſtipulatione vallari debet,ibid.nu.16.ibidem.
Pactum de hæreditate æqualiter diuidenda inter filios,non ſequuto matrimonio,aut quando pactum nullius effectus eſt, poteſt paciſcens alijs filijs donare,ibid.n.17.ibidem.
Pacto celebrato de non donando vni filio pluſquã alijs,poteſt pater filio cuius cõtemplatione cõuentio facta fuit magis quam alijs donare,ibid. n.18.f.161.p.2.
Pactum alicui fauorabile, non debet in eius odiũ retorqueri,ibid.n.19.ibidem.
Pactum de æqualiter diuidendo inter filios valet, dum legitima quiſq. conſequatur, ibid. nu. 20. ibidem.
Pacto celebrato de diuidendo æqualiter hereditatem inter filios in contractu matrimonij, vbi pater plus donaret vni quã alijs quoad exceſſum tantum poſſet donatio reſcindi,ibid.n.21. ibidem.

Pactum

Pactum de hæreditate æqualiter diuidenda in gratiam filij vel filiæ celebratnm,mortuis his,poſſet patet diſpouete pro vt vellet, ibid. nu.23. ibidem

Pactum de hæreditate æqualiter diuidenda, contemplatione certi filij contractum,quem parẽtes proprio nomine nominarent,poſſent in eo caſu reliquis filijs, maiorem portionem dare, ibid.n.24.ibidem.

Pactum de hereditate æqualitet diuidenda inter filios,nepotes continet,ibid.n.25.ibidem.

Pactum in matrimonio adiectũ quod publici vtilitati aduerſatur nullum eſt, l.3.q.19.nu.2.fol. 182.p.1.

Pactum inuitans ad relinquendum nullum eſt, l.3. q.20.n.2.f.182.p.2.

Pactum quo reſeruatur ſucceſſio tertij valet,ibid. n.3.ibidem.

Pactum in emancipatione filij factum, contracta fiducia valebat iure digeſtorum,ibid.n.4. ibid.

Pactum conſeruandę ſucceſſionis valet,vbi reſeruans eam perdere poſſe ſuſpicaretur,ibid.n.6. fol.183.p.1.

Pactum inter patrem & filium ne prætextu ingratitudinis liceat patri donationem reuocare nullum,ibid.n.14.ibidem.

Pacto fieri poteſt vt priuandus iure ſucceſſionis, ex aliquo iuris rigore reſeruare ſibi ius illud ſucceſſionis poſſit,ibid.n.18.f.185.p.2.

Pactum a filia factum de reſeruanda ſucceſſione, vbi ſtatutum eam omnino excludit non valet, ibid.n.20.ibidem.

Pactum in capitulis matrimonialibus factum,quo patet & filius certas leges & formam ſuccedẽdi inducunt,& poſteros obligant non valet, ibidem nu.21.ibidem.

Pactum de retro emẽdo pro nobis & hæredibus noſtris ad omnes hæredes extenditur,l.3.q.24. n.45.f.201.p.1.

Pactum in cõtractibus de re non alienanda imponi poteſt,l.3.q.24.n.251.f.217.p.1.

Pactum de non alienando in caſibus in quibus dominium ipſo iure transfertur,impedit dominij translationem,ibidem nu.258.fol.217.p.2.

Pactum in contractu matrimonij adiectũ vt filius primogenitus vxorem ducere teneatur in conſilio vel conſenſu parentum ſub pœna priuationis hereditatis an valeat nec ne, l.3.q.29.nu.1. fol.235.p.2.

Pactum de contrahendo matrimonio ſiue in viam conditionis,vel modi adiectum implẽdum eſt, ibidem nu.28.fol.237.p.1.

Pactum de lucranda dote vel donatione propter nuptias reſpectiue factum à coniugibus, in capitulis matrimonialibus an ſit validum,l.3.q.30. nu.1.fol.247.p.1.

Pacta de ſuccedendo reprobata,ibid.n.2.ibid.

Pacta reciproca de ſuccedendo inter coniuges valent,ibid.nu.5.ibidem.

Pacta de ſuccedendo inter coniuges votum captandę mortis,non inducunt,ibid.nu.7.ibidem. pag.2.

Pactum de lucrando donationem propter nuptias cõtractum à muliere minore validum eſt, ibid. nu.8.ibidem.

Pactum de lucrando dotem,etiam dote non ſoluta effectum ſortitur,ibid.nu.9.ibidem.

Pactum de lucrando dotem vel donationẽ propter nuptias, etiam in vxore nondum traducta vindicat,ibid.n.13.ibidem.

Pacta de lucranda dote vel donatione propter nuptias,in ſecundis nuptijs recipiuntur, etiam vbi alter habetet filios ex priori matrimonio, ibid.n.24.f.248.pag.2.

Pacta de lucrãda dote vel donatione propter nuptias, valent etiam quo ad augmentum dotis, ibid.n.25.ibidem.

Pacta de lucrãda dote vel donatione propter nuptias,tam ex teſtamento quam ab inteſtato locũ habent,ibidem nu.27.f.259.p.1.

Pacta de lucrãda dote vel donatione propter nuptias nõ habent locum in matrimonio putatiuo, ibid.n.28.ibidem.

Pacta inter virum & vxorem de inuicem ſuccedẽdo ęqualia eſſe debent,ibid.n.32.f.249.p.2.

Pactum a fratre factum in capitulis matrimonialibus,dum ſororem nuptui tradit, cum dotem ſibi reddi poſt mortem illius ſtipulatur, an valeat in præiudicium ſororis, l.3.q.31.nu.1.fol. 249.p.2.

Pacta dotalia inter coniuges contracta de inuicẽ ſuccedendo,an ſint inſinuanda nec ne, l.3.q.32. nu.1.f.250.pag.2.

Pacta de lucrãda dote vel donatione propter nuptias,an natiuitate filiorũ reuocentur, l.3.q.33. n.1.f.252.p.1.

Pacta de lucrãda dote vel donatione propter nuptias reciproca,oneroſa dicuntur,ibid.n.11.ibidem pag.2.

Pacta de lucrãda dote vel donatione propter nuptias,filiorum natiuitate non reuocantur, ibid. n.8.ibidem.

Pacta dotalia in matrimonio dicta,an in augmẽto dotis vel donationis propter nuptias repetita intelligantur, l.3.q.34.n.1.f.253.p.2.

Pacta & conuentiones dotales in donatione propter nuptias repetita videntur,ibid.n.2.ibidem.

Pactum redimendi in primo poſitum contractu, in ſecundo repetitum non videtur, ibid.n.10.f. 254.p.1.

Pacta omnia in vno inſerta contractu,pars cõtractus dicuntur, ibid.n.32.f.255.p.1.

Pactum in capitulis matrimonialibus cõtractum, quo vxor vel maritus filijs ex eo matrimonio certam portionem reſeruarũt an mortuis filijs, nepotibus ex illis remanentibus commodum reſeruationis pertineat nec ne,l.3.q.35.nu.1.f. 255.p.2.

Pactum

Pactum contrahentium in dubio, animo nouandi appoſitum non cenſetur, ibid.n.13.f.256.p.1.
Pactum de reſeruanda certa portione filijs, vxorũ amore inductum videtur, ibid.n.14.ibidem.
Pactum in matrimonio conuentum de certa dotis portione lucranda extantibus filijs primi matrimonij, an intelligatur detracta prius per filios legitima, ardua quæſtio, l.3.q.37.nu.1.fol. 259.pag.1.
Pactum de lucrando dotem an ad iocalia extendatur, l.3.q.38.nu.1.f.260.pag.1.
Pactum a genero factum cum ſocero ſuo quod do nec dos ſoluatur, certum quid pro intereſſe detur an valeat nec ne, l.3.q.39.nu.1.f.263.p.1.
Pactum de ſoluendo aliquid pro intereſſe, niſi in caſibus à iure expreſſis vſurarium eſt, ibid.n.27. fol.267.p.1.
Pactum quod fructus non imputentur in ſortem vſurarium, ibid.n.42.f.265.p.2.
Pactum vſurarium non eſt quando deducitur id quod de iure communi debetur, ibidem.n.70. fol.267.p.1.
Pactum a genero initum cũ ſocero ſuo vt pro pecunia quam in domum ſoceri deferebat, & quã tenebatur in domui refectione impendere, vel prædiorum cultura adiecta conditione quod ſoluto matrimonio morte vxoris teneretur ſocer vel vxoris hęredes dictam pecuniam reſtituere illico, ſin minus aliquid pro intereſſe exſoluere, an valeat nec ne, ibid.nu.78.ibidem.
Pactum in matrimonio contractum inter generũ & ſocerum quo ſocer alimenta filiæ & genero dare promiſit, vbi tempus appoſitum non fuit, an de perpetuis alimentis promiſſio intelligatur, l.3.q.40.n.1.f.267.p.2.
Pactum in matrimonio contractum inter ſocerũ & generum ne is vxorem ſuam alere teneatur, validum eſt nec ne, l.3.q.41.n.1.f.268.p.1.
Pactum inter virum & vxorem valet vt fructus doris dotem augeant, & interim muliet ſe ipſam alere teneatur, ibid.n.4.ibidem.
Pactum inter virum & vxorem vt vxor ſeipſam alat licet maritus fructus percipiat ex opinione Nouelli validum, ibid.n.8.ibidem.
Pactum contra ſubſtantiã contractus dotalis nullũ ibid.n.9.f.269. p.1.
Pactum inter virum & vxorẽ ne vnus alteri onera ſubſequialia preſtare teneatur nullum, ibid.nu. 11.ibidem.
Pactum inter virum & vxorẽ quod vir dotem habeat, ſed fruct⁹ nõ lucretur, teneaturq. ad onera matrimonij inualidum eſt, ibid.n.12.ibid.
Pactum delinquendi occaſionem tribuens nullum eſt, ibid.n.16.ibidem.
Pacta ſeruanda, ibid. n.19.ibidem.
Pacto & conuentione veniunt multa quę alioquin ex natura contractus non venirent, ibid.nu.20. ibidem.
Pacta in continenti appoſita pars contractus cenſentur, ibid.n.25.f.269.p.2.
Pactum mariti quod mulier ſeipſam alere teneatur, ſi tamen aliunde non habeat nullum eſt, ibi dem nu.29.f.269.p.2.
Pacta aduerſus leges nulla, ibid.nu.30.f.269.p.2.
Pacta dotalia de detrimẽto mulierum nulla, ibid. nu.32.ibidem.
Pactum delinquendi occaſionem tribuens iniuſtum, ibid.n.43.f.270.pag.1.
Pacta à iure gentium deſcendunt, l.3.q.42.nu.4. fol.270 p.2.
Pactum ſeruare non videtur is qui aliquid committit propter quod pacto renũciare videtur, ibid. nu.7.f.271.pag.1.
Pactum inter patrem & filium contractum in capitulis matrimonialibus vt quo caſu filius ab eo recederet, dotem ſibi reſtituere teneatur, & ad donationem propter nuptias extendatur, l.3. q.43.n.1.f.273.p.1.
Pacta in dote dicta in donatione propter nuptias repetita cenſentur, ibid.n.14.f.273.p.2.
Pacta in dote & in donatione propter nuptias repetita cenſentur, ibid.nu.17.ibidem.
Pactum in capitulis matrimonialibus contractum quod vxore ſine liberis decedente, maritus certam datę dotis portionẽ lucretur an mora mulieris in non ſoluendo commiſſa, ipſa interim moriente maritus dictam portionem lucretur, l.3.q.44.nu.1.f.274.pag.1.
Pactum legis cõmiſſorię in matrimonij contractu adiectum, an fauore dotis vel mulieris admittatur, l.3.q.45.n.1.f.275.p.1.
Pactum legis commiſſorię dupliciter concipitur, ibid.n.2.f.275.p.2.
Pactum legis commiſſorię proprie fit cum cõtractus in futurum euentum eſt ipſo iure reſoluendus, ibidem nu.3.ibidem.
Pactum legis commiſſorię improprie fit, quando per verba obliqua & infixa concipitur, ibid.n. 4.ibidem.
Pactum legis cõmiſſoriæ fieri dicitur quandocũq. conſtat de animo creditoris, volentis vt lapſo die ſolutionis res ſibi in ſoluta remaneat, ibid. n.5.ibidem.
Pactum legis commiſſorię in pignoribus reprobatum, ibid.n.6.ibidem.
Pactum quo debitor promittit venditori ius inſolutum dare, reprobatur, ibid.n.7.ibidem.
Pactum legis commiſſorię in vẽditionibus licitũ, ibid.n.8.ibidem.
Pactum aliàs vſurarium fauore dotis ſuſtinetur, ibid.nu.11.ibidem.
Pactum legis commiſſorię quod tendit in vtilitatem alterius quam creditoris valet, ibid.n.14. ibidem.
Pactum legis cõmiſſotię fauore dotis, ex aliquorũ ſententia ſuſtinetur, ibid.n.15.ibidem.
Pactum legis commiſſorię iuratũ an valeat, ibid. n.22.ibidem.

Pacto ſtante inter virum & vxorem de lucrando certam portionem dotis maritus de omnibus bonis vxoris eam lucrabitur, etſi dotis conſtitutio indeffinita fuerit, l.3.q.46.n.6.fo.277.p.1.

Pactum in contractu matrimonij quod poſſit plus relinquere coniux pręmoriens alteri quam vnicui minus ex liberis primi matrimonij, aduerſus diſpoſitionem l.hac ędictali C. de ſecundis nuptijs non valet, l.3.q.47.n.1.f.278.p.1.

Pactum aduerſus diſpoſitionem ſupradictæ legis non valet, ibid.n.3.ibidem.

Pactum quo mulier ea quæ à primo viro titulo lucratiuo conſequuta eſt, mariti vel ſecundi matrimonij donare promittit nullum, ibid.nu.6. ibidem.

Pacto de lucrando dote an poſſit maritus renunciare, conſtāte matrimonio in fauorem vxoris, l.3.q.49.n.1.f.279.p.1.

Pacta alias inualida, valida efficiuntur, quando res reuertitur ad primeuam naturam, ibid.nu.10. fol.279.p.2.

Pacta omnia dotalia promiſſa cenſentur niſi inueniantur prohibita, ibid.n.12.ibidem.

Pacti & renunciationis differentia qualis, ibidem nu.19.f.280.p.1.

Pacto inito inter virum & vxorē quod pręmortuo viro veſtes & ornamenta ſibi præcipua forent, an adueniēte caſu veſtes & iocalia præcioſa mulieris lucro cedant, l.3.q.50.n.1.fol.281. pag.1.

Pactum de lucrando dotem per maritum, non extenditur ad iocalia magni valoris, ibid.nu.13. fol.281.p.2.

Pacto in contractu matrimonij celebrato, quod præmoriente ſine liberis vxore, maritus dotem vel certam illius portionem, lucretur, an à contrario eiuſdē pacti caſu, extantibus liberis maritus excluſus cenſeatur, l.3.q.51.nu.1.fol.283. pag.2.

Pacta de lucranda dote ſuſtinētur tanquam ex cauſa onerosa prouenientia, ibid.n.6.ibidem.

Pactum in contractu matrimonij quo mulier renunciat l.vbi adhuc C.de iur.dot.an valeat, l.3. q.52.n.1.f.285.p.1.

Pactum à muliere factum per quod dos longiori tempore veniret repetenda, quia in detrimētū dotis non valet, ibid.nu.3.ibidem.

Pacta per quæ mulier conditionem ſuam deteriorem facit nulla, ibidem nu.5.ibidem.

Pactū mulieris quæ beneficio ſibi à lege inducto quod etiam alterius concernit fauorem renunciat, nullum, ibid.n.6.ibidem.

Pactum mulieris incertitudinem cōtinens damni vel lucri, validum, ibid.n.19.f.285.p.2.

Pactum mulieris in quo ſibi in dote præiudicat licet non valeat, ſi tamen per pactum ius reuertitur ad primeuam naturam, valet, ibid.n.31.fol. 286.p.1.

Pactum inter virum & vxorem de lucranda certa portione in bonis fideicommiſſo ſubiectis, valet & quomodo, l.3.q.28.n.22.f.233.p.2.

Pactum de lucrādo dotem in caſum mortis collatum, an verificetur muliere religionem ingrediente, l.3.q.53.n.1.f.287.p.1.

Pactum de lucrādo dotem in caſu, verificatur in ingreſſu religionis, ibid.n.11.f.287.p.2.

Pactum de lucrando dotem vindicat quando ſpes liberorum defuit, ibid.nu.12.ibidem.

Pactum in contractu matrimonij in vno caſu conceptum, quando ad omiſſum extēdi poſſit, l.3. q.54.n.1.f.289.p.1.

Pactum in vno caſu conceptum, ad diuerſum non extenditur, ibid.nu.5.ibidem.

Pacti nomen generale eſt, ibid.nu.8.f.289.p.2.

Pacta quę fiunt in eodem contractu matrimonij, ſunt quæ gaudent priuilegijs ſecus quæ poſt, l.3.q.28.n.23.fol.233.p.2.

Pactum de dote in caſu mortis, non extenditur ad caſum diuortij, l.3.q.54.n.46.f.291.p.1.

Pactum de lucrando dotem in caſum mortis, non protenditur, ad caſum diuortij, ibidem nu.47. ibidem.

Pactum de donando pręcedens, ſubſequuta poſt adhibitione coniunctæ perſonæ per mulierem facta, ad ſtipulandum dotem donationem præcedentem non immutat, l.3.q.55.n.9.fol.294. pag.1.

Pactum à patre factum circa dotis reſtitutionem, pręiudicat filiæ effectę ſui iuris, ibidem nu. 18. fol.294.p.2.

Pactum patris filiæ præiudicans dum nuptui traditur nullum, ibid.n.24.f.294.p.2.

Pactum quo res dotales dicitur æſtimatas tradi, alio non declarato non inducit venditionem, l. 3.q.57.n.11.fol.298.p.1.

Pactum de antiquo celebratum quo dicitur res dotales fuiſſe traditas marito æſtimatas probationem facit, ibid.n.15.ibidem.

Pactū mariti & vxoris vt res dotales etſi æſtimatę ſoluto matrimonio extantes reſtituantur validum, ibid.n.61.f.301.p.1.

Pacta de dote lucranda an fieri poſſint in bonis feudalibus & emphiteoticis, l.3.q.28.nu.24. fol.234.p.1.

Pactum inter virum & vxorem vt res ęſtimatæ extantes, ſoluto matrimonio reſtituantur, quadrifariam concipi ſolet, l.3.q.57.n.62.ibid.

Pactum inter virum & vxorem rebus dotalibus iam æſtimatis quod ſcilicet dos reſtituatur, his verbis cenſetur facta venditio, ibid.n.63.ibid.

Pactum inter virum & vxorem æſtimatione facta, quod res reſtituatur eodem modo quo data eſt, venditionem operatur, ibid.nu.65.ibid.

Pactum inter coniuges poſt factam æſtimationē, vbi vxor ſtipulatur a viro ſibi reſtitui debere, res dotales extantes, operatur vt de non extātibus ęſtimatio ſolui debeat, ibid.nu.71.f.301. pag.2.

Pactum

Pactum inter côiuges facta iam æſtimatione quod res reſtituantur eiſdem pretijs quibus æſtimatę fuerunt, nullam inducit venditionem, l.3.q.57.n.78.f.302.p.1.

Pactũ inter côiuges facta iã æſtimatione quod ſoluto matrimonio, res dotales reſtituãtur habita ratione augmenti vel minutionis nullã operatur venditionem, ibid.n.80.f.302.p.1.

Pactũ in côtractu matrimonij cũ ſecundo viro, q vxor pręter legitimã debitã filijs prioris matrimonij, reliquã hęreditatẽ filijs illi' côiugij relinquere teneatur, validũ, l.3.q.58.n.1.f.302.p.2.

Pactũ cũ ſecũdo viro vt eidẽ fiat donatio pro filijs ſecũdi matrimonij, relicta legitima tãtum per mulierem filijs prioris matrimonij, an valeat grauis contentio, ibid.n.2.ibidem.

Pactũ in matrimonij côtractu celebratum vt morte viri, dos apud illius filijs ſit remanſura nullum, l.3.q.59.n.1.f.304.p.2.

Pactũ in capitulis matrimonialibus contractũ, vt ſoluto quouis modo matrimonio, dos remaneat apud filios cômunes, irritũ, ibid.n.3.ibid.

Pactũ a patre factũ dum filiã nuptui tradit, q pręcedente marito dos remaueat apud filios, illius matrimonij nullum, ibid.n.4.f.305.p.1.

Pactũ ab extraneo factũ cũ dotat mulierem, vt ſoluto matrimonio morte mariti, dos ad filios illius pertineat nullum, ibid.n.10.ibidem.

Pactum ab extraneo factũ cum dotat mulierẽ & ſoluto matrimonio morte mariti, dos ad filios illius pertineat nullum, etiam ſi ſtipulatio interueniat, ibid.n.11.ibidem.

Pactum a muliere factũ ante contractũ matrimonij quod ſoluto matrimonio morte viri dos remaneat apud filios illius matrimonij, ſecũdum aliquorũ ſententiã validũ, ibid.n.17.f.305.p.2.

Pactum inter virum & vxorẽ ante contractũ matrimonij, in quo coniuges ſibi reſeruant facultatem donandi, constante matrimonio validũ, ibid.nu.18.ibidem.

Pactum inter virum & vxorẽ vt ſoluto matrimonio morte mariti, dos ad filios illius pertineat, ſiue ante côtractũ matrimonij vel poſt, ex multorum opinione nullum, ibid.n.19.ibidem.

Pactum a patre factum vt dos aucta ab eo, ſecundo filiæ viro, ipſa præmortua remaneat apud virum an valeat, & poſſit per filios prioris matrimonij reuocare, ex diſpoſitione l.hac edictali C.de ſecundis nup. l.3.q.60.nu.1.f.307.p.1.

Pactum ab extraneo factũ dum dotat mulierẽ in ſecundis nuptijs q præmortua ipſa dos remaneat apud virũ valet, & reuocari nõ pôt per filios prioris matrimonij, ibid.n.13.f.307.p.2.

Pactũ in matrimonio quod vxor donationẽ propter nuptias lucretur, an valeat, quid etiã extantibus filijs, l.3.q.61.n.1.f.309.p.1.

Pactum maxime iuratum quod vxor pręmoriens lucretur donationem propter nuptias validũ, ibid.nu.2.ibidem.

Pactũ in capitulis matrimonialib' quod vxor etiã præmoriẽs, ſuperſtitę marito lucretur donationẽ propter nuptias validũ, ibid.n.3.f.309.p.2.

Pactum de lucrãdo donationem propter nuptias ab vxore factum, validum eſt etiam ſi extent liberi, ibid.n.4.ibidem.

Pactum quod mortuo marito ſuperuiuente vxore, hæredes mariti dotem lucrentur an valet, ibid.nu.8.ibidem.

Pactum vel tranſactio ſuper alimentis, non valet, l.3.q.62.nu.11.f.311.p.1.

Pactũ omne valet côtra naturã côtractus, dũ non aduerſetur ſubſtãtialibus, ibid.n.16.f.311.p.2.

Pacta omnia permiſſa ſunt, niſi quę expreſſim reperiuntur prohibita, ibid.n.20.ibidem.

Pactũ iuratũ quod a muliere ſoluto matrimonio morte viri, dos apud filios ſit remanſura, valet, ibid.n.36.f.312.p.2.

Pacta omnia matrimonialia cenſentur permiſſa, quæ non repetiũtur prohibita, l.3.q.65.n.20.fol.316.p.1.

Pacta omnia inter virum & vxorẽ valida in contractu matrimonij etiam ſi ſint aduerſus ſtatuta vel côſuetudines locorum, dum expreſſe non reprobentur, ibid.nu.21.ibidem.

Pactũ de hereditãdo filios in matrimonio, veſtitur coherẽtia matrimonij, l.3.q.71.n.9.f.322.p.1.

Pactum & renunciatio quomodo differãt ex gloſę ſententia, l.3.q.79.n.10.f.331.p.1.

Pacti & renunciationis differentia in quo conſiſtat, ibid.nu.11.ibidem.

Pactum de liberãdo ſi nõ valet eo modo, quo agitur, valet vt valere poteſt, ibid.n.14.ibidem.

Pacti affirmatiui vel negatiui differẽtia, l.3.q.80.nu.15.f.333.p.1.

Pactum de non ſuccedendo in contractu matrimonij factum, nullum, ibid.n.35.f.334.p.1.

Pactum de non ſuccedendo conſuetudine roboratur, ibid.n.36.ibidem.

Pactũ de nõ ſuccedendo a patre factũ filio emãcipato valet, ſi tantundem recepit a filio, quantũ legitima illius aſcendebat, ibid.nu.41.ibidem.

Pactum patris de non ſuccedendo, cũ filiũ ſuũ natiualem legitimat, valet, ibid.n.42.ibidem.

Pactum de non ſuccedendo a ſorore fratribus factũ, virtualiter continet pactũ de ſuccedendo, l.3.q.83.n.2.f.338.p.1.

Pactum de ſuccedendo valet cũ conſenſu eius de cuius ſucceſsione agitur, ibid.n.3.ibidem.

Pactum de ſuccedendo iuramento firmari nõ poteſt, ibid.nu.7.f.338.p.2.

Pactum de non petendo ei ſoli prodeſt cui factum eſt, l.3.q.85.n.43.f.345.p.1.

Pactum de non petendo & liberatio abſq. acceptatione non valent, ibid.nu.45.ibidem.

Pactum de non petendo factum vni, prodeſt alijs: quando id conſtat ex veriſimili mente paciſcẽtium, ibid.nu.49.ibidem.

Pactum inter virũ & vxorem quod ſoluto matri-

monio morte mulieris, portio certa remaneat apud virum validum, l.3.q.95.n.13.f.361.p.1.

Panor.diſtinctio de annuali traditione, l.1.c.11.n.24.f.25.p.1.

Panor.& Meno.opinio reptobata,l.1.c.20.n.21.f.56.p.1.

Panor.& Didaci opinio improbatur, l.1.c.22.nu.36.f.60.p.1.

Panor.opinio a Didaco amplexatur, l.1.c.22.nu.41.f.6.p.2.

Panor.opinio exiſtimãtis poſſe maritũ ob notoriã fornicationẽ vxorẽ ſuã expellere propria auctoritate,expenditur, l.1.c.22.n.46.ibidem.

Panor.opinio reiecta,l.1.c.24.n.12.f.65.p.1.

Papa abſq. conſenſu,matrimonia validare nõ poteſt,l.1.c.3.n.3.f.7.p.2.

Papa in deffectu conſenſus non diſpenſat,l.1.c.3.nu.4.ibidem.

Papa licet nequeat detrahere materiã Sacramentorum poteſt tamen in Sacramento matrimonij quia contractus habilitare vel inhabilitare perſonas cõtrahenres, l.1.c.13.n.24.f.29.p.1.

Papa in Eccleſiæ Sacramentis poteſtatem diſponendi non habet,vel ſtatuendi, & qualiter intelligitur,l.1.c.19.n.109.f.50.p.2.

Papa ex cauſa ius diuinum & naturale declarat, l.1.c.19.n.120.f.51.p.1.

Papa ex cauſa diſpẽſare poteſt vt monachus matrimoniũ contrahat,l.1.c.19.n.124.ibid.p.2.

Papa põt impedimẽta inducere ex cauſa propter quę matrimoniũ diſſoluatur,l.1.c.19.n.125.ibi.

Papam poſſe conſtituere impedimenta matrimonium dirimenria diſſinitũ fuit in S. C.Triden. l.1.c.19.n.126.ibidem.

Papa ſupra conſiliũ eſt,l.2.d.2.n.21.f.85.p.2.

Papa poteſt diſpenſare ſuper marrimonio rato licet minime carnali copula conſumato ex cauſa tamen maxima,l.2.d.5.n.6.f.92.p.1.

Papa mediante diſpẽſatione poteſt reſtiruere minorem in matrimonio rato non cõſumato, l.2.d.6.n.10.f.92.p.2.

Papa non diſpenſat in iure diuino, l.2.d.6.nu.13.fol.93.p.1.

Papa in terris Imperij iuriſdictionem non habet, l.2.d.10.n.2.f.100.p.1.

Papa in rerris Imperij non legitimat quoad bona ſecularia,ibid.n.3.ibidem.

Papa in terris Imperij delicta abolere nõ debet, ibid.n.4.ibidem.

Papa in terris Imperij in integrum non reſtituit, ibid.n.5.ibidem.

Papa in terris Imperij famam non reſtituit nec honores,ibid.n.6.ibidem.

Papa ad libitũ nec illius delegati Apoſtolici, Nũtios creare aut executores laicas perſonas poſſunt,eximendo eas à regia iuriſdictione, ibid.nu.7.ibidem.

Papa leges Principum iuſtæ quæ tamen ad diſpẽdium animę vel Chriſtianæ religionis non vergunt tollere non poteſt,ibid.n.8.ibidem.

Papa Sãctiſſimus Clemẽs Octauus hodie feliciter regnans in Eccleſia Dei B.Raymundũ, in ſanctotũ numero retulit,l.3.q.58.n.28.f.304.p.1.

Parentes nõ dicũtur idonei teſtes in cauſa matrimonij,vbi agitur de matrimonio iam cõtracto dirimendo, aut de priori diſſoluendo,l.1.c.8.nu.27.f.15.p.2.

Parentes non dicũtur idonei teſtes quãdo matrimoniũ ſolicitè deſiderãt, l.1.c.8.n.28.ibidem.

Parenres vel cõſanguinei vbi cognita fuit mulier non dicũtur legitimi teſtes,l.1.c.8.n.30.ibid.

Parentes vel conſanguinei non dicuntur legitimi teſtes,vbi alter alterum diuitijs aut nobilitate ſuperat,l.1.c.8.n.31.ibidem.

Parenres cũ filios emãcipãt ſolẽt in eos libertatẽ aliquam exercere,l.3.q.14.nu.31.fol.174.p.2.

Parentum commune votum eſt,filijs, theſauriſare,l.3.q.15.n.45.f.178.p.2.

Parochus proprius quis dicatur, l.2.d.11.nu.88.fol.107.p.1.

Parochus proprius dicitur is,in cuius parochia matrimonium celebratur,ibid.n.89.ibidem.

Parochus ruralis non dicitur proprius parochus, ibid.n.90.ibidem.

Parochi ſimul duo dari poſſunt,ibid.n.91.ibid.

Parochus proprius vbi intereſſe non poteſt matrimonio,aliũ loco ipſius conſtituere debet,ibid.n.95.f.101.p.2.

Parochus vbi matrimonio intereſſe nõ poteſt,cogi an poſsit alium ſubſtituere,ibid.n.96.ibid.

Parochus qui licenriam confitendi alijs Sacerdotis parochianis negat,peccat mortaliter, ibid.nu.97.ibidem.

Parochi licentia vbi datur expreſſa eſſe debet nõ tacita,ibid.n.98.ibidem.

Parochus proprius ſi data licentia alicui Sacerdoti moriatur reintegra,an poſſit Sacerdos aſsiſtere matrimonio,ibid.n.101.ibidem.

Parochi præſentia totũ facit in matrimonio iure nouo S.C.Tridenrini,ibid.n.113.f.108.p.1.

Parochus pręſens & intelligens eſſe debet, alias dici præſens non poſſet,ibid.n.116.ibidem.

Parochi præſentia in matrimonio requiritur, vti ſuarum ouium paſtor,ibid.n.118.ibidem.

Parochi præſentia in matrimonio ita intelligitur vt nedum intelligere oporteat eum quid agitur ſed & videat,ibid.n.120.ibid.p.2.

Parochus furioſus matrimonio interueniens,non facit iuſtum matrimonium,ibid.n.124.ibid.

Parochus contrahentibus matrimoniũ an neceſſario dicere debeat verba,ego vos cõiugo in nomine Patris,&c. ibid.n.125.ibidem.

Parochus & ſi in ſacris nõ ſit matrimonio intereſſe poteſt,ibid.n.128.ibidem.

Parochus is proprie dicitur,qui neceſſaria ad virtum miniſtrat,ibid.n.130.f.109.p.1.

Parochus etſi non ſit in ſacris,curam animarũ habere dicitur,ibid.n.131.ibidem.

Digitized by Google

Parochus nullo in caſu clerico qui in ſacris nõ eſt licentiam intereſſendi matrimonio dare poteſt, ibid.n.133.ibidem.

Parochus intereſſens matrimonio aduerſus Epiſcopi ſui præceptum validum facit matrimoniũ, ibid.n.134.ibidem.

Parochus qui in matrimonio interuenit aduerſus Epiſcopi ſui pręceptum puniri poteſt, ibid.nu. 135. ibidem.

Parochus qui malicioſè matrimonio aſſiſtere non vult, grauiter puniri poteſt, ibidem nu. 143. ibid.p.2.

Parochus proprius iuxta S.C.Trid. in matrimonio interuenire debet, ibid.n.87.f.107.p.1.

Parochi fides electa a S.C.Triden.l.1.c.9.nu.37. fol.19.p.2.

Pater tenetur dotare filiam quæ virum indignum accepit, l.1.c.19.n.142.f.52.p.2.

Pater filiam dotare tenetur nedum cum ipſa dotem promiſit, ſed etiam quando ſine dotis promiſſione matrimonium contraxit, l.1.c.19.nu. 141.ibidem.

Pater poteſt in quærendis liberis ſuis præiudicare, l.3.q.2.n.6.f.138.p.2.

Pater filijs prouidere poteſt ſuo pacto in rebus particularibus nõ in vniuerſo patrimonio, ibi. n.7.f.139.p.1.

Pater tenetur dotare filiam iam nuptam, l.3.q.6. n.64.f.153.p.2.

Pater legans filiæ ſuæ pro dote centum, ſi interim viuens eam nuptui tradat, quinquaginta tantũ in dotem datis, mortuo patre non poteſt filia reliqua quinquaginta petere, ibid.n.65.ibid.

Pater donationem vel hæreditamentum facere promittens, compelli poteſt vt id faciat, l. 3. q.8.n.17.f.158.p.2.

Pater donationem vel hęreditamentum facere promittens ſi interim moriatur, donatio pro perfecta habenda eſt, ibid.n.18.ibidem.

Pater in dote neceſſarius debitor dicitur, l.3.q.10. nu.14.f.163.p.1.

Pater donans filio contemplatione matrimonij, debitum paternum exoluit, l.3.q.12.n.6.fol. 170.p.1.

Pater qui filiũ meliorare promiſit ob cauſam matrimonij, decedente filio interim relictis filijs nequit vnum ex nepotibus cęteris prætermiſſis meliorare, l.3.q.13.n.3.f.171.p.2.

Pater in rebus filio donatis nullã videtur poſſe legitimam petere, l.3.q.14.n.21.f.173.p.2.

Pater iuramẽto adiecto poteſt ſe ipſum à filij ſucceſſione priuare, ibid.n.28.f.174.p.2.

Pater ex particulari priuilegio ſtipulari poteſt pro filijs ſuis, l.3.q.15.n.42.f.178.p.1.

Pater an fuerit ſtipulatus filijs vti filijs an hæredibus, coniecturis dignoſci poteſt, ibid.nu.54. fol.178.p.2.

Pater ſi in donatione facta filio in contractu matrimonij, certam ſibi portionem ad teſtandum reſeruauit, & inteſtatus moritur, portio reſeruata an ad donatariũ ſolũ, vel etiã ad alios filios peruenire debeat, l.3.q.18.nu.1.f.181.pag.1.

Pater ab inteſtato moriens qui donationem vniuerſalem filio fecit de portione reſeruata non diſponendo, tacite videtur in eundem donatarium portionem illam transferre, ibi.n.3.ibid.

Pater non tenetur filio niſi ſolam legitimam relinquere, l.3.q.29.n.5.f.236.p.2.

Patri tantum conceditur dotem ſibi reddi poſt mortem filię, l.3.q.31.n.9.f.250.p.1.

Pater illico hæreditatem filio reſtituens nulla relicta quarta, creditores fraudare nõ dicitur, l.3. q.49.n.35.f.280.p.2.

Pater vbi in vnum caſum ſibi dotem reſtitui paciſcitur, in eo ſolo ſibi cõpetit, l.3.q.54.n.11. fol.289.p.2.

Pater ſimpliciter dotando filiam videtur conformare tacitè voluntatem ſuam cum legis diſpoſitione, ibid.nu.16.f.290.p.1.

Pater ſtipulans ſibi dotem reddi in caſu quo filia ſine liberis moriatur in caſu contrario filię actionem donare videtur, ibid.n.20.ibidem.

Pater dans dotem filiæ etſi ſine liberis decedit ſtipulatus ſibi dotem reddi, muliere cum filijs decedente an dos donata filiæ cenſeatur, an vero marito, & non ad patrem reuerti debeat, ibid. nu.24.pag.2.

Patres vel auij ad filios nondum natos affectionẽ habere non videntur, ibid.n.30.f.291.p.1.

Pater dotando filiam ſimpliciter nec de reſtitutione loquens, tacitè conuenire videtur vt ei reſtituatur, ibid.nu.34.ibidem.

Pater dotando filiam nec de reſtitutione loquens conuenire cenſetur vt dos ſibi reſtituatur etiã extantibus filijs, ibid.n.35.p.2.

Pater filios alere tenetur licet nullam dotem receperit, ibid.nu.43.ibidem.

Pater dotans filiam non ſequuto matrimonio an poſſit ſolus experiri, ibid.n.57.f.292.p.2.

Pater vel extraneus ad ſtipulandam dotem a muliere adhibitus in contractu matrimonij, an ei donandi animum adhibitus videatur, l.3.q.55. nu.1.f.293.p.2.

Pater ſicut ſibi non poteſt adſcribere in teſtamẽto, ſic nec filio, l.3.q.58.n.13.f.303.p.1.

Pater pro filio teſtis eſſe nõ poteſt, ibid.n.14.p.2.

Pater nec pro filio emancipato adſcribere poteſt in teſtamento, ibid.n.15.ibidem.

Pater quo ad diſpoſitionem legis hac edictali C. de ſecun.nup. inhabilis eſt perſona ad ſtipulandum pro filijs, ibid.nu.21.ibidem.

Pater non tenetur iterum filiam dotare quam ſemel dotauit, l.3.q.60.n.10.f.307.p.1.

Pater non tenetur addere doti datæ filiæ auctis ſuis facultatibus, ibid.n.11.ibidem.

Pater vbi dotat filiam caſu quo dotare non tenetur, perinde eſt ac ſi extraneus dotaſſet, ibid. nu.12.ibidem.

Pater etſi in aliquibus caſibus filiā dotare non cōpellatur, iure tamen naturali dictante compellitur, ibid.n.14.f.308.p.1.
Pater filiæ dotem promittens, de proprijs bonis promittere cenſetur, l.3.q.78.n.10.f.229.p.2.
Pater dotans filiam tam de bonis paternis quam maternis, adhuc de bonis proprijs donare cenſetur, ibid.n.11.ibidem.
Pater pecuniam accipiens a filio in prēmiū emancipationis, non turpiter facit, l.3.q.80.nu.39. fol.334.p.1.
Pater conſenſum præſtitum filiæ renuncianti fratribus reuocare poteſt ante mortem, l.3.q.83. n.15.f.339.p.1.
Patris conſenſus facit vt id quod cōtra bonos mores eſt, eſſe deſinat, l.3.q.83.n.17.f.339.p.1.
Pater ſicut & publica perſona poteſt ſtipulari pro filijs ſuis, ibid.n.22.p.2.
Pater ſtipulari poteſt pro filijs ſuis etiam emancipatis, ibid.n.23.p.2.
Pater pro filijs in dubio bonum conſilium capere præſumitur, l.3.q.85.n.32.f.344.p.1.
Pater iure naturæ dictante tenetur filias dotare, ibid.n.56.f.345.p.2.
Pater dotando non dicitur donare, ſed magis paternum debitum exoluere, ibid.n.57.ibidem.
Pater in præſtatione legitimę præuenire poteſt tempus mortis ſuæ, l.3.q.88.n.5.f.349.p.1.
Pater qui in neceſſitate legis vel ſtatuti cogitur filio in vita, legitimam dare, auctis poſt facultatibus, filius ſupplementum denuo petere non poteſt, ibid.n.10.p.2.
Pater in caſu l.fi.C.de bon.quę lib.præfertur ſubſtituto, l.3.q.91.n.28.f.352.p.2.
Pater pręſtans conſenſum filio renuncianti ſe ipſum ab vſufructu excludit, ibid.nu.47.fol.353. pag.1.
Pater vel mater ab inteſtato morientes, videntur tacite vocare omnes filios ad hæreditatem, l.3. q.92.n.2.f.354.p.1.
Pater ab inteſtato moriens ſemel excluſam filiam reuocare non videtur, ibid.n.6.ibidem.
Parthorum matrimonia qualia, l.1.Antelu.nu.24. fol.2.pag.1.
Pauli Caſtren.dicta egregia, l.3.q.35.nu.22.fol. 256.p.2.
Pauli Caſtren.conſideratio euerſa, l.3.q.42.n.41. fol.272.p.2.
Pauperes & ruſtici minus donare præſumuntur quam diuites, l.3.q.50.n.14.f.282.p.1.
Paupertas religioni maxime coniuncta, l.3.q.99. n.13.f.369.p.1.
Peccatum non dimittitur niſi reſtituatur oblatum, l.3.q.69.n.10.f.320.p.1.
Pecunia ex re feudali vendita non ſubrogatur in eius locum, l.3.q.76.n.9.f.328.p.1.
Pechij traditio reprobatur, l.3.q.7.nu.17.f.156. pag.2.
Peregr.ſibi ipſi cōtrarius, l.3.q.22.n.32.f.187.p.1.
Pereg.conſideratio ad l.ſi viua matre C. de bonis mater.l.3.q.24.n.225.f.215.p.1.
Peregrini diſtinctio, l.3.q.26.n.6.f.229.p.2.
Peregri.diſtinctio improbatur, ibid.n.7.ibidem.
Pelaez opinio adducitur in proxima quæſtione, l.3.q.29.n.30.f.237.p.1.
Pelaez opinio improbatur, ibid.n.69.f.239.p.2.
Pelaez opinio reijcitur, ibid.n.79.ibidem.
Pelaez opinio qualis, ibid.n.88.f.240.p.2.
Penſio in contractu locationis ob vim maiorē remittitur, l.3.q.41.n.21.f.269.p.1.
Periculum mortis & mortis articulus in quo differant ſecundum Dominicum de Soto, l.1.c.18. n.22.f.39.p.2.
Petiti in arte duo ſemper aſſumendi, l.3.q.73.nu. 14.f.326.p.2.
Permutatio facta in mortis articulo in fraudem patroni non valet, l.1.c.18.n.49.f.41.p.2.
Perſona, cui quid datur vel relinquitur, ſpectatur licet media perſona inhabilis ſit, l.3.q.58.nu. 11.f.303.p.1.
Patronus Eccleſiæ poteſt renunciare alimentis ſibi debitis in caſum inopiæ, l.3.q.62. num.15. fol.311.p.2.
Patronus qui vt ſeruum manumitit pecuniam accipit, contratabulate liberti teſtamentum non poteſt, l.3.q.80.n.38.f.334.p.1.
Periurijs obuiandum, l.3.q.96.n.2.f.362.p.2.
Pignoris fructus gener ſuos facit, l.3.q.39.nu.4. fol.264.p.1.
Plus parentes poſſunt filijs donare, ſecundi matrimonij quam primi, l.3.q.58.nu.6. fol.303. pag.2.
Pœna mortis iure ciuili impoſita raptori, iure canonico ſublata nō fuit, l.1.c.10.n.48.f.22.p.1.
Pœna alternatiue impoſita, an in electione ſit Iudicis vel rei, l.1.c.10.n.59.f.22.p.2.
Pœna priori loco relata ab ſtatuto vel lege, imponenda eſt per Iudicem, l.1.c.10.n.62.f.22.p.2.
Pœna augetur ob cōſuetudinem delinquendi, l.1. c.12.n.50.f.60.p.2.
Pœna adiecta per ſtatutum filijs contrahentibus, cur nō valeat noua ratione declaratur, l.2.d.7. n.17.f.95.p.2.
Pœna adiecta per ſtatutum filijs contrahentibus ſine voluntate parentum, à matrimonio ſeparata eſt, ibid.n.11.ibidem.
Pœnæ viduis impoſitę de iure ciuili, de iure canonico ſuſtinentur, l.2.d.7.n.25.f.95.p.2.
Pœna a lege noua impoſita, pœnam a lege veteri impoſitam non cenſetur tollere, l.2.d.11.nu. 148.f.109.p.2.
Pœna ſuſpenſionis a S.C.Triden. impoſita, nedū ad officium, ſed ad beneficium extendi poteſt, ibid.n.149.f.110.p.1.
Pœna duplex vbi ab ſtatuto datur delinquendi, & illius etiam optio non poteſt delinquens pœnam corporalem eligere omiſſa pecuniaria, l.2. d.15.n.5.f.112.p.1.

Pœnæ multæ aduerſus eos ſtatutæ qui in ſe ipſos ſeuiunt,ibid.nu.7.ibidem.
Pœnę & lucti differentia maxima,l.3.q.29.n.27.f.237.p.1.
Pœnæ nomine aliquid in pactum deduci non poteſt,vt ſic per indirectum vſuræ ſoluantur, l.3.q.39.nu.34.fol.265.p.1.
Pœnalis diſpoſitio odioſa, extenditur tamen ex idemptitate rationis,l.3.q.42.n.17.f.271.p.2.
Pœnitentia in nominatis contractibus non datur, l.1.c.22.n.7.f.59.p.1.
Popularis actio cur inſtituta,l.1.c.24.nu.1.fol.64.pag.2.
Populares actiones duplici reſpectu inuētæ, ibid.n.2.ibidem.
Popularis actio principaliter cauſam publicam reſpicit,ibid.n.3.ibidem.
Popularibus in actionibus agentibus pluribus, is præfertur qui magis idoneus eſt,ibid.n.4.ibid.
Populari in actione qui aliquid conſequitur ſecū afficitur,ibid.n.5.ibidem.
Popularis actio vltra annum non datur, ibid.nu.6.ibidem.
Populares actiones quędam habent cauſam permanentem quædam non,ibid.nu.7.ibidem.
Popularis actio iure canonico probata, ibid.nu.8.f.65.p.1.
Populari actione male electus, iure canonico accuſatur,ibid.n.9.ibidem.
Populari actione accuſatur matrimonium illegitimum,ibid.nu.10.ibidem.
Populari in actione lata ſententia aduerſus accuſantem, cæteris poſt agere volentibus obſtat exceptio,ibid.n.13.ibidem.
Poſſeſſoria cauſa mixtam habens cauſam ſpiritualitatis,ſolos Iudices Eccleſiaſticos recognoſcit, l.2.d.10.n.25.f.101.p.1.
Poſſeſſio adipiſcendę in rebus Eccleſiaſticis, quæ per titulum iuſtificari debent à Iudicibus ſecularibus iudicari non poſſunt aduerſus theſaurū, ibid.n.26.ibidem.
Poſſeſſor bonęfidei volūtarias meliorationes deducere non poteſt abradere vero vtiq.l.3.q.73.n.20.f.325.p.2.
Poſſeſſor malæ fidei neceſſarias tantum petit expenſas,ibid.n.21.ibidem.
Poteſt fieri per pactum id quod per ſtatutū,quando pactum prohibitum non eſt, l.3.q.38.n.9.f.261.p.1.
Pupilli & minores qui ætatem attingunt pubertati proximam,contrahere poſſunt certo modo, l.1.c.14.n.3.f.30.p.2.
Pupillus abſq. tutoris auctoritate contrahens naturaliter obligatur,l.1.c.19.n.23.f.46.p.1.
Praxis accuſationis in deferendis impedimentis matrimonij,remiſſiue adfertur,l.1.c.24.n.14.f.65.p.1.
Pupillaris tacita matrem non excludit niſi coniecturis,l.3.q.91.n.26.f.352.p.1.
Poſtulare quis non debet cuius contrarium non eſſet periturus,l.3.q.88.n.4.f.349.p.1.
Portio repudiata accreſcit portioni non perſonæ, l.3.q.85.n.19.f.343.p.1.
Prætij nomen emptionem deſignat,l.3.q.57.n.6.f.297.p.2.
Prætium & res eodem iure iudicantur, ibid.nu.7.ibidem.
Prętium ſuccedit loco rei,ibid.n.9.ibidem.
Prętium de ſolemnitate materiali eſt, contractus emptionis,ibid.n.12.f.298.p.1.
Prætia rerum in dies variantur, ibidem nu. 13.ibidem.
Prætium in venditione, in arbitrium tertij conferri poteſt,ibid.n.16.ibidem.
Prelatus expreſſe nocere Eccleſię non poteſt, tacite ſic,l.3.q.52.n.28.f.286.p.1.
Præſentia pro conſenſu habetur in pręiudicium præſenti,l.1.c.19.n.149.f.53.p.2.
Pręſentia vbi pro forma requiritur:tunc actus per procuratorem expediri non poteſt, l. 1. c.25.n.34.f.67.p.1.
Præſentia corporalis vbi requiritur,act° per procuratorem expediri non poteſt,ibid.n.35.p.1.
Præſentię mentio vbi fit in iure,ſui natura non requirit prꝗſentiam corporalem, cū ſufficiat per procuratorem,ibid.n.38.ibidem.
Præſentia parochi & teſtium de ſubſtantia eſt matrimonij,l.2.d.11.n.46.f.105.p.1.
Præſentia ad corpus refertur,ibid.n.114.f.108.
Præſentia parochi etſi decepti vel inuiti ſufficit in matrimonio,ibid.n.115.ibidem.
Præſentia parochi,ſcientiam & intellectum includit,ibid.n.117.ibidem.
Preſentia teſtium in matrimonio,etiamſi fortuita ſit ſufficit,ibid.n.119.p.2.
Præſentia corporalis parochi à S.C.Triden.deſiderata, in eo verificatur qui in ſacris non eſt, ibid.n.132.f.109.p.1.
Præſumptio ea in dubio capienda qua quis ſuæ animæ conſulat,l.1.c.18.n.40.f.41.p.1.
Prꝗſumptio fraudis ceſſat vbi quis ſuo iure vtitur, ibid.n.58.f.42.p.1.
Prꝗſumptio fraudis vbi quis ſuo iure vtitur ceſſat, cum quis commodum reportat ex eo actu,ibi.nu.59.ibidem.
Præſumptio fauore animę ſuperat quamcunq.aliā præſumptionem,ibid.n.79.f.43.p.2.
Præſumptio circa rem dubiam vocatur, l.1.c.25.n.27.f.67.p.1.
Prꝗſumptio dicitur probabilis coniectura veritatis,ibid.n.28.ibidem.
Præſumitur in dubio quis proſpicere ſibi,& heredibus ſuis,l.3.q.84.n.18.f.341.p.1.
Præſumptio charitatis paternæ,perpendenda,l.3.q.85.n.20.f.343.p.1.
Prętor licet nequeat iuris ciuilis diſpoſitionem tollere,poteſt tamen illius effectus ſuſpendere,l.1.c.19.n.26.f.46.p.1.

Princeps caſtrum cōcedens coniugibus & eorum primogenito filio, conceſsiſſe etiam cenſetur primogenito alterius matrimonij,l.3.q.11.nu.12.f.166.p.2.

Principium primi exiſtentię in conditionibus extenditur,l.3.q.63.n.4.f.313.p.1.

Principium diſpoſitionis regulariter attenditur, l.3.q.78.n.20.f.329.p.2.

Principium dicitur potiſſima cuiuſq.pars, ibid.n.22.ibidem.

Principium in omni diſpoſitione attenditur, l.3.q.99.n.31.f.370.p.1.

Principium ſemper prędominatur,ibi.n.32.ibid.

Primogenium vel maioratus in fauorem primogeniti inſtitutus inſinuatione non eget,l.3.q.6.n.107.f.155.p.2.

Primogeniti vel primonati appellatione filia cōtinetur primogenita,l.3.q.16.n.2.f.179.p.1.

Primogenia & maioratus ſtrictiſſime interpretāda ; l.3.q.23.n.54.f.191.p.1.

Primogenium vel maioratus a viro & vxore ſimul inſtitutus:ex bonis communibus electus cenſetur,l.3.q.24.n.166.f.211.p.1.

Primogenia vel maioratus indiuidua ſunt , ibid.nu.167.ibidem.

Primogenituræ qualitas in fœmina ſicut in viro reperitur,ibid.n.329.f.222.p.2.

Primogeniturę quantitas in maioratibus in contractu inſtitutis,an trāſmitatur, l.3.q.25.n.51.f.227.p.2.

Primogenitus vocatus in contractu matrimonij etſi ſine liberis deceſſerit grauatus fuerit bona ſecundogenito reſtituere , an ſi filius primogenitus religionem profiteatur,monaſterium excludat ſecundogenitum , l.3.q.26.nu.1.f.229.pag.1.

Primogenitus vbi fuit vocatus in capitulis matrimonialibus cum qualitate habilitatis , de qua habilitate verba hæc intelligenda ſunt, l.3.q.27.n.1.f.231.p.1.

Primogenitus poteſt iuri primogeniturę renunciare,l.3.q.30.n.3.f.332.p.2.

Primordio tituli poſterior formatur euentus, l.3.q.24.n.66.f.303.p.1.

Priuandus beneficio poteſt illud reſignare in fauorem alterius ſecus vbi eſt ipſo iure priuatus,l.1.c.23.n.35.f.63.p.2.

Priuilegia dotium competunt dotibus etiam non ſequuto matrimonio, l.3.q.6.n.55.f.152.p.2.

Priuilegium conceſſum marito vt ſolum conueniatur dotis reſtitutione in quātum facere poteſt, filios tantum primi matrimonij compræhendit,l.3.q.11.n.37.f.168.p.1.

Priuilegia dotis,de dote vera non de ficta intelligenda ſunt,l.3.q.19.n.4.f.182.p.1.

Probatio teſtium omni exceptione maiorum ex primi ſolet,l.1.c.8.n.57.f.17.p.2.

Probatione plena non poſſunt omnia conſtare, l.1.c.10.n.1.f.20.p.1.

Probatio per coniecturas dicitur vera probatio, ibid.n.2.ibidem.

Probationes duæ ſemiplenę quando in matrimonio plenam efficiunt,l.1.c.15.n.32.f.33.p.2.

Probationes graues in re graui requiruntur, ibid.n.60.f.32.p.2.

Probatio quæ fit per iuramentum ſuppletoriū nō dicitur vera probatio,l.1.c.16.n.9.f.36.p.2.

Probationis ſpecies certa quando requiritur a lege non admittitur probatio per alium modū, l.1.c.25.n.49.f.68.p.1.

Procuratorū vſus neceſſari⁹,l.1.c.25.n.1.f.65.p.2

Procuratorio mandato,omnes contractus poſſunt experiri,ibid.n.2.ibidem.

Procurator in cauſis criminalib⁹ admittitur,ibid.n.4.f.66.p.1.

Procuratoris reuocati geſta valent , ſi reuocatio non fuit notificata,ibid.n.10.ibidem.

Procurator in abſolutione peccatorum cur non admittitur,ibid.n.48.ibidem.

Procurator cum iuramento de nō reuocando cōſtitutus,reuocari non poteſt,ibid.n.54.p.2.

Procurator ad contrahendum matrimonium cōſtitutus ſubſtituere non poteſt,ibid.n.60.ibid.

Profeſſio tam in viris quam in fœminis ante 16. annum expletum,fieri non poteſt, l.3.q.99.nu.19.f.369.p.2.

Profeſsio ab excommunicato valet, l.1.c.1.n.12.f.4.p.2.

Profeſsio tacite fieri pōt, l.1.c.13.n.30.f.29.p.2.

Profeſsio ſub conditione facta vt liceat propriū habere vel vxorem ducere an valeat,l.2.d.3.n.18.f.89.p.2.

Profeſsio facta ſub conditione vt liceat inuito prælato bona retinere,nulla,ibi.n.25.f.90.p.1.

Profectitia patri quæruntur pleno iure ,l.3.q.58.n.17.f.303.p.2.

Prohibitio legis habens cauſam mixtam cum iure naturali impedit ortum naturalis obligationis, l.1.c.19.n.28.f.46.p.2.

Prohibitio alienationis quæ fit in vltima voluntate non impedit alienationem quæ fit in cauſam dotis vel donationis propter nuptias,l.3.q.28.n.25.f.234.p.1.

Prohibitio alienationis in cōtractu, impedit alienationē quę fit ex cauſa dotis vel donationis propter nuptias ex Acurrij opinione , ibid.nu.26.ibidem.

Prohibitio alienationis in contractu facta,nō differt ab ea quę in vltima volūtate,ibi.n.29.ibi.

Prohibitio alienationis in cōtractu facta & capitulis matrimonialibus,ſaltim quoad deſcendētes vindicare non debet, ibid.n.30.ibidem.

Prohibitio non alienandi ad filios relata non extenditur ad nepotes,l.3.q.24.n.91.f.205.p.1.

Prohibitio realis an inducat perpetuum fideicōmiſſum,ibid.n.268.f.211.p.1.

Prohibitio quartarum expreſſe fieri debet, l.3.q.36.n.6.f.257.p.2.

Prohibitus accipere,nec ab vltro offerenre id poteſt,l.3.q.39.n.31.f.265.p.1.
Prohibitio alienationis in contractu facta, impedit ipſam etiam in cauſam dotis vel donationis propter nuptias,l.3.q.28.n.1.f.231.p.2.
Prohibitio alienationis facta in vltima voluntate, non comprachendit cauſam dotis vel donationis propter nuptias, & cur ſecus in contractibus,ibidem nu.2.ibidem.
Prohibita alienari de iure communi, in cauſam dotis vel donationis propter nuptias alienari poſſunt,ibid.n.3.f.232.p.1.
Promiſsio vendendi, non eſt venditio, l.1. c.2. n.1.fol.6.pag.1.
Promiſſio donãdi,non eſt donatio,ibid.n.2.ibid.
Promiſſio cedendi,non eſt ceſſio,ibid.n.8.ibid.
Promiſsio contrahendi matrimonium, non eſt matrimonium, ibid. nu.9.ibidem.
Promittens contrahere matrimonium, non dicitur illud contraxiſſe,ibid.n.10.ibidem.
Promittens contrahere, cogi poteſt vt id faciat, ibid.nu.12.ibidem.
Promiſsione ſola quilibet obligatur,ibi.n.13.ibi.
Promittens aliquam in vxorem ducere, cogi poteſt vt id faciat,ibid.n.15.p.2.
Promiſsio ducendi aliquam in vxorem, etſi id nõ iurauerit,tenetur in foro conſcientię adimplere,ibid.n.16.ibidem.
Promiſsio pręſenti facta,pactum dicitur, l.1.c.3. n.77.f.11.p.1.
Promittens alicui mulieri pręcipue virgini, ſe eã ducturum in vxorem tenetur etiam hodierno iure promiſsionẽ adimplere, maxime interueniẽte copula carnali, l.1.c.19.n.135.f.52.p.1.
Promiſsio contractus,non dicitur contractus,l.1. c.20.n.26.f.55.p.1.
Promiſsionis cauſa ceſſante,ceſſat promiſsio,l.3. q.6.n.53.f.152.p.2.
Promiſsio paterna ex actu nullo non irritatur,ibidem n.67.f.153.p.2.
Promiſſionem non ſeruans, commodo illius priuatur, ibid.n.74.f.154.p.1.
Promiſsio iurata conditionalis, non parendo cõditioni reuocari poteſt,ibid.n.76.ibidem.
Promiſsio patris de donando vel hæreditando filio in contractu matrimonij an patrem obliget vt id neceſſario faciat,l.3.q.8.n.1.f.57.p.2
Promiſsio de faciendo diuerſa eſt a facti promiſſione,ibid.nu.2.ibidem.
Promiſsio donandi pœnitentia reuocatur,ibid.n. 9.f.158.p.1.
Promittens ex ſola promiſsione efficaciter obligatur,ibid.n.12.ibid.p.2.
Promiſsio de donando vel hæreditando, veſtitur coherentia contractus matrimonij, ibidem nu. 14.ibidem.
Promiſsio de donando contemplatione matrimonij,veram continet obligationem, ibid.nu. 19.f.159.p.1.
Promiſsio de donando iuramento firmata,efficaciter obligat,ibid.n.30.f.160.p.1.
Promiſsio de donando cum hypotheca bonorum, vere obligat,ibid.n.31.ibidem.
Promiſsio per maritum facta de reddenda integra dote,funeris impenſas ab eo factas impedit,vbi ex certa ſcientia facta fuit,l.3.q.36.nu. 25.f.259.p.1.
Promiſsio illicita indicatur & vſuraria vbi ante aduenientem caſum quid certum promittitur, l.3.q.39.n.38.f.265.p.1.
Promiſsio indefinita ad annos 15. reſtringitur, l.3.q.40.n.2.f.267.p.2.
Promiſsio dotis, tacitam habet conditionem ſi nuptiæ ſequantur,l.3.q.54.n.56.f.292.p.2.
Promiſsio iurata a filia facta patri, qua promittit ſe renuntiaturam hæreditati paternæ, an ſufficiat ſine actuali renuntiatione, l.3.q.81.nu.1. f.335.p.1.
Promiſsio renunciandi: non dicitur renunciatio, ibid.n.12.f.335.p.2.
Promiſsio vendendi non dicitur venditio,ibidem n.13.ibidem.
Propoſitum in propoſito quod operatur: idẽ oppoſitum in oppoſito,l.3.q.80.n.8.f.332.p.2.
Proprietas verborum attendenda in dubio, l.1.c. 14.n.22.f.31.p.1.
Proteſtatio anterior,an tollat conſenſum, l.1.c.3. n.14.f.8.p.1.
Proteſtatio ſola non diſſoluit matrimonium ſequens,ibid.n.15. ibidem.
Proteſtatio quæ parit peccatum non eſt attendẽda,ibid.n.16.ibidem.
Proteſtatio viri & mulieris ante matrimonium illud diſſoluit,ibid.n.17.ibidem.
Proteſtatio,carnali copula poſt ſubſequuta nullius effectus,ibid.n.18.ibidem.
Proteſtatio generalis tollit cõſenſum,ibi.n.19.ibi.
Proteſtatio ex cõtrario actu tollitur,ibi.n.22.p.2.
Proteſtatio turpis & inhoneſta, reijcienda, ibid. 23.ibidem.
Proteſtatio tanto minus valida,quanto ex duplici cauſa infringitur,ibid.n.24.ibidem.
Proteſtatio ſolius viri & mulieris iuſto metu inducta,matrimoniũ irritat,ibid.n.25.ibidem.
Proteſtatio meticuloſa, ſpontanea copula purgatur,ibid.n.26.ibidem.
Proteſtatio derogatoria ad matrimonium ex iuſto metu matrimonium nullum reddit ipſo iure,ibid.n.27.ibidem.
Proteſtatio metus ſufficit etſi metus non probetur,ibid.n.29.f.9.p.1.
Proteſtatio an requiratur in matrimonio metu cõtracto,contrarię opiniones adferuntur,& earũ conſiliatio communis, l.2.d.17.n.5.f.114.p.2.
Proteſtatio neceſſaria nõ eſt vbi imminet periculũ vitę, vel alterius detrimenti,ibid.n.6.ibid.
Proteſtatio an requiratur in matrimonio metu cõtracto,noua conſiliatio adducitur, ibi.n.8.ibid.

Proteſtatio ſola non probat metum preceſſiſſe, ibide.n.9.ibidem.

Prouiſus in beneficialibus niſi expeditis litteris, poſſeſſionē intrare pôt, l.1.c.9.n.21.f.18.p.2.

Prouiſio hominis fortiot prouiſione legis, l.1.c. 14.n.33.f.31.p.2.

Prouiſio hominis expreſſa, facit ceſſare prouiſionem legis tacitam,l.3.q.54.n.17.f.290.p.1.

Pronifio hominis tollit indiſtinctè prouiſionem legis quando ambæ tendunt ad eundem finem, ibid.n.18.ibidem.

Proximior de tempore mortis vltimi poſſeſſoris maioratus ſuccedit in ea, l.3.q.17.nu.5.f.180. pag.1.

Proximitas an ſit attendenda in fideicommiſſis, reſpectu grauati vel grauantis,l.3.q.24.n.329. f.222.p.2.

Proximitas reſpectu vltimi poſſeſſoris metienda, ibid.n.333.ibidem.

Proximitatem ab vltimo poceſſore conſiderandam an&or oſtendit tribus propoſitis claſſibus ſcriptorum iuris noſtri, Italorum Gallorum & Hiſpanorum,ibid.n.334.f.223.p.2.

Prudentia vnius cuiuſque perſonalis eſt,l.2.d.11. nu.77.fol.106.pag.2.

Q

QValitas a natura inducta facile præſumitur, l.1.c.3.n.58.f.10.p.1.

Qualitas teſtium omni exceptione maiorū, probanda,l.1.c.8.n.42.f.16.p.1.

Qualitas ſecundum Ariſtotilem non eſt ſubſtantia ſed accidens,l.2.d.3.n.12.f.89.p.1.

Qualitatis accidentalis ſpecies quatuor, ibid.nu. 14.p.2.

Qualitas rerum prætioſarum fideicommiſſi præſumptionem inducit,l.3.q.10.n.26. f.164.p.1.

Qualitas per diſponentē requiſita tempore ſucceſsionis attenditur,l.3.q.13.n.12.f.172.p.1.

Qualitas per teſtatorem deſiderata, tempore illius mortis vigere debet,ibid.n.13.ibidem.

Qualitas in ſucceſsione requiſita ſpectatur tempore quo cedit dies vocationis,ibid.n.14.ibid.

Qualitas ſanguinis pro cauſa finalis diſpoſitionis accipienda eſt,l.3.q.15.n.31.f.177.p.1.

Qualitas iniuncta ad tempus conceptionis filiorum referenda eſt,l.3.q.17.n.14.f.180.p.2.

Qualitas maſculinitatis expreſſa in primo filio in capitulis matrimonialibus, non extenditur ad ſequentes,l.3.q.23.n.46.f.190.p.2.

Qualitas adiecta vni perſonę in contractibus, in alia perſona repetita nō cēſetur,ibid.n.47.ibi.

Qualitas in contractu adiecta in vna oratione in altera repetita non cenſetur, l.3.q.24.n.80.fo. 204.p.2.

Qualitas quę in odium vel in tertij excluſionem tendit repetita non cenſetur, ibid.nu.278.fol. 219.p.2.

Qualitas, quę verbum determinat debet adeſſe tempore,quo diſpoſitio effectum ſortitur, l.3. q.63.n.14.f.313.p.2.

Quarta trebellianica ex fideicommiſſaria conuētionali non debetur, l.3.q.21.n.19.f.181.p.2.

Quarta parochialis ſoluenda integra, l.3.q.36.n. 13.f.258.p.1.

Quarta quę datur a lege mulieri inopi, datur aduerſus voluntatem mariti, l.3. q.63. nu.4.fol. 311.p.1.

Quarta quæ datur a lege mulieri inopi, datur illi ex eo ne cogatur mendicare,ibid.n.5.ibidem.

Quarta quę debetur vxori inopi in bonis mariti, eſt debitum neceſſarium,ibid.n.9.ibidem.

Quarta quæ debetur mulieri in bonis mariti ſuccedit in locum alimentorum,ibid.n.10.ibid.

Quarta quę debetur mulieri Inopi,dicitur de apēdicibus matrimonij,ibid.n.13.p.2.

Quarta quæ debetur vxori ex diſpoſitione authen.pręterea C. vnde vir. & vxor. reſeruanda eſt filijs prioris matrimonij, l.3.q.75.n.3.fol. 327.p.1.

Queſtio matrimonialis maxima, inter duo Hiſpanię Principes maximos ſuſcitata, & quare, l.1.c.25.n.23.f.67.p.1.

Quæſtio ſuperior ex Theſauri deciſione Cæſarea indiget conſtitutione,l.3.q.37.n.2.f.255.p.1.

Queſtio prædicta ob illius ſummam difficultatē, ſæpius indeciſa remanſit,ibid.n.3.ibidem.

Quærela ſimul cum confeſsione coniugis de admiſſo adulterio facit plenam probationem,l.1. c.15.n.46.f.34.p.1.

Quod in conſequentiam elicitur,dicitur de mente diſponentis,l.1.c.21.n.22.f.57.p.2.

R

Raptor cōtrahens matrimonium cum rapta, pœnas iuris vitabat,l.1.c.10.n.30.f.21.p.2.

Raptor contrahens matrimonium cum rapta, an ſit hodie omnino liberandus,ibid.n.40.ibid.

Raptorem cōtrahentem matrimonium cum rapta,pœnas non vitare qui tenuerint, ibid.nu.41. f.22.p.1.

Raptor cum rapta contrahens mitius puniendus, ibid.n.42.ibidem.

Raptor cum rapta contrahens, quomodo liberādus,ibid.n.43.ibidem.

Raptor pœna mortis tenetur, ibidem num.44. ibidem.

Raptor iure canonico vt puniatur quæ requirantur,ibid.n.45.ibidem.

Raptor vt puniatur quæ requirantur, ibidem nu. 46.ibidem.

Raptus crimen publicum,ibid.n.50.ibidem.

Raptus accuſatoribus pręmia antiquitus dabantur,ibid.n.52.ibidem.

Raptus mulieris iniuriam infert parētibus, ibid. nu.56.p.2.

Raptor

Raptor nobilis cnm tapta innobili, matrimoniũ contrahere non tenetur,ibid.n.66.f.23.p.t.
Ratificatio actus quę à principio non valet, prohibita,l.3.q.58.n.24.f.303.p.2.
Ratio generale dictum reſtringit, l. 1.c. 8.nu.19. fol.15.p.t.
Rario non extendit dictum quando ſpeciale eſt,& exorbitaus,ibid.n.21.ibidem.
Ratificatio minoris, expreſſe vel tacitè fieri poteſt,l.t.c.t4.n.7.f.30.p.2.
Ratificatio matrimonij à minore facti, ſignis etiã dignoſcitut,ibid.n.9.ibidem.
Ratificàrio minoris ſignis exterioribus fieri poteſt,ibid.n.8.ibidem.
Ratificatio matrimonij a minore facti, præſumitut vt peccati præſumptio vitetur, ibid.nu.10. ibidem.
Ratio communis euerſa, l.1.c.15.n.53.f.34.p.2.
Ratio legis vbi ceſſat in caſu parriculari, non ceſſat ipſa lex,l.1.c.19.n.36.f.47.p.1.
Ratio nouiſſimi ſublata, ibid.n.85.f.49.p.2.
Ratio Didaci reptobata,l.t.c.25.n.59.f.68.p.2.
Ratio non adducta,cur cõditiones turpes irritẽt matrimonium,l.1.c.26.n.11t.f.74.p.1.
Ratio communis ſubbtara,ibid.n.147.f.76.p.1.
Ratio diuerſitatis noua inter cauſam poſſeſſotiã matrimonialem, & reliquas poſſeſſotias ſpirituales,l.2.d.10.n.31.f.101.p.2.
Ratio finalis & non impulſiua eſt,quando id quod conceditur,non tantũ concedentis,ſed & tettij vtilitatem teſpicit,l.3.q.6.n.32.f.151.p.t.
Rationes duę vbi militãr, ceſſante vna non ceſſat alia,ibid.n.95.f.155.p.1.
Ratio maiot extentionis militat in vltimis volũtatibus,quam in contractibus, l.3.q.23.nu.45. fol.190.p.2.
Ratio conſeruandæ agnationis expreſſa per teſtatorem,ad nominatos tantum reſtringitur,ibid. n.57.f.t91.p.1.
Ratio tanquam diſpoſitionis actus & fundamentum conſideranda eſt,ibid.n.70.f.t91.p.2.
Rario ſicuti anima eſt,& vetbum vti corpus, ibid. n.71.ibidem.
Ratio vbi eadem militat in contractibus, quæ in vltimis voluntatibus vtrobiq.extentio fit,ibid. nu.75.f.192.p.t.
Ratio maior extentionis in dubio militat in vltimis voluntatibus quam in contractibus,ibidem nu.76.ibidem.
Ratio quę in coniecturis elicitur,pro expreſſa habetnt,ibid.n.86.f.192.p.2.
Ratio communis improbatut, l.3.q.45.n.18.fol. 276.p.1.
Ratio vna vbi militat pro expreſſa habetur,l.3.q. 46.n.23.f.277.p.2.
Ratio interpratum ſubuerſa,l.3.q.80.n.14.f.333. pag.t.
Ratio authoris noua,ibid.n.2t.ibidem.
Ratio Cotnei improbatur,ibid.n.49.f.334.p.2.
Ratificatio actus,factis & verbis fit,l.3.q.8.n.27. fol.159.p.2.
Ratificatio re integra fieri debet, l.3.q.82.nu.7. fol.336.p.2.
Ratificatio tempore habili facienda eſt,ibid.n.8. ibidem.
Redimens fundum in vim pacto de retrouendendo vere emere dicitur,l.3.q.78.nu.25.fol.330. pag.1.
Reges & Principes maximi, regna ſua deſerete inconueniens eſt,l.t.c.25.n.37.f.67.p.2.
Reges & Principes ſuper iure diuino,vel naturali ſtatuete non poſſunt,l.2.d.7.n.3.f.94.p.t.
Reges & Princines poſſunt declarare ius natutale ex cauſa,ibid.n.to.p.2.
Reges & Principes ſeculates, de negocijs eccleſiaſticis intromittere nõ debent,l.2.d.10.n.t2. fol.100.p.2.
Renuntiatio ptiuatio dicitur, l.3.q.49.nu.6.fol. 279.p.1.
Renuntiari iuti conditionali non poteſt, ibidem nu.7.ibidem.
Renuntiatio mariti quæ confertur in tempus ſoluti matrimonij valet,ibid.n.t3.p.2.
Renuntiatio donario non eſt vbi renuntiatur ius quęrendum non dum radicatum,ibid.n.15.ibi.
Renuntiatio iuris quærendi non tetractatur ex diſpoſitione,l.ſi vnqnam C.de reuocan. donat. ibid.n.16.ibidem.
Renuntiatio donatio non dicitur, vbi renuntiatio ad commodum tenuntiantis pertinete poteſt, ibid.n.t7.ibidem.
Renuntiari iuri de futuro in vim pacti poteſt, ibi. n.18.f.280.p.1.
Renunciatio lucri dotis per maritum facta,an per creditores poſſit retractati,ibid.n.21.ibidem.
Renuntiatio diminutio dicitur mattimonij, ibid. nu.24.ibidem.
Renunciatio ex nulla cauſa facta eo ipſo ftaudulenta ptęſumitur,ibid.n.26.ibidem.
Renuntiatio iuris de futuro non valet, l.3.q.62. nu.22.f.311.p.2.
Renuntiatio in vim pacti concepta, valet etiam quo ad iura de futuro,ibid.n.23.ibidem.
Renuntiatio in ampla forma concepta per mulietem, luctum dotis comptehendit, ibid.nu.32. fol.312.p.2.
Renuntiatio filię cum iuramento de bonis paternis & matetnis non valet,ibid.n.35.ibidem.
Renuntiatio donatio eſt, l.3.q.79.n.1.f.331.p.1.
Renuncians in fauorem alterius, eidem donare cenſetur,ibid.n.2.ibidem.
Renuntiatio in dubio non ptæſumitur, ibid.n.5. ibidem.
Renuntiationis coniectura capienda nõ eſt, ibid. nu.6.ibidem.
Renuntiationes ſtrictiſsimè intetpretandę, ibid. nu.7.ibidem.
Renuntiationes nihil aliud continet, quam quod expreſſum

Digitized by Google

expreſſum eſt, ibidem nu.8.ibidem.

Renuntiare iuribus ſibi cõpetentibus nemo præſumitur, ibid.n.9.ibidem.

Renunciatio parte præſente & tacente facta vim pacti ſuſtinet, ibid.n.15.ibid.pag.2.

Renuntiationis & pollicitationis diffetẽtia, qualis, ibid.n.17.ibidem.

Renuntiatio facta parte abſente, acceptata nomine illius, ſequuta poſt ratificatione vim pacti habet, ibid.n.18.ibidem.

Renuntiatio quæ vim 'pacti habet, ſic ſuſtinetur dum ea quę pertinent ad pacti ſubſtantiam interueniat, ibid.nu.19.ibidem.

Renuntiatio in ſcriptis facta vim pacti habet etſi acceptata nnn fuerit, ibid.n.22.ibidem.

Renuntiatin in iudicio facta, calore iudicij ſuſtinetur, ibidem nu. 24.ibidem.

Renuntiatio in iudicio facta, acceptatione indiget, ibid.nu.25.ibidem.

Renuntiatio acceptata, vim pacti habet, qnando ius quod renuntiatur re ipſa competit, ibid.nu.26.ibidem.

Renuntiatio hæreditatis viuẽtis nulla, ibid.n.27. ibidem.

Renuntiatio illius qui de motte teſtatoris dubitat nulla, ibid.n.29.ibidem.

Renuntiatio quæ vim pacti habet, ſi in futurũ cõfetatur ius, re, vel ſpe competens cõtinet, ibid. nu.30.f.332.p.1.

Renuntiatio in dubio ius futurum non cõprę hendit, ibid.nu.31.ibidem.

Renuntiatio per fratrem vel ſororem alteti facta, contemplatione matrimonij intelligitur ſi matrimnnium ſequatur, ibid.n.34.ibidem.

Renuntiari fauori ſuo quilibet poteſt, l.3.q.8n.n.7.f.332.p.2.

Rennntiationes qnæ fiunt per filios vel filias in contractu matrimnnij, quibus ex cauſis fiant, ibid.n.46.f.334.p.2.

Renuntiationes quæ per filias fiunt in contractu matrimonij vt plurimum ad commodum filiorum maſculorum fiunt, ibid.n.50.ibidem.

Renuntiatio abſenti facta ſicut donatio nõ valet, l.3.q.82.n.1.f.336.p.1.

Renuntiatio iurata an reqnirat acceptationem, ibid.n.13.f.337.p.1.

Renuntiatio in iudicio facta niſi fuerit per iudicẽ acceptata non renet, ibid.nu.27.ibid.p.2.

Renuntiatio hæreditatis paternæ per filiam facta fratribus abſq. patris conſenſu an valeat, l.3.q.83.n.1.f.338.p.1.

Renuntiatio ſimplex nullum ius fratribus tribuit, ibid.nu.5.ibidem.

Renuntians ſua renuntiatione dnminiũ non tranſfert, ibid.n.6.ibidem.

Renuntiatio à ſorore facta fratribus ſuis abſq. patris conſenſu non valet, ibid.n.8.ibidem.

Renuntiatio a ſorore fratribus facta cum conſenſu patris vſq. ad mortem pręſtito ſuſtinetur, ibid.nu.14.fol.339.pag.1.

Renuntiatio per filiam facta fratribus patre præſente valet, ibid.nu.20.339.p.2.

Renuntiatio per filiam facta in fauorem fratrum abſentinm, patre tamen pręſente & acceprante ſuſtinetur, ibid.n.21.ibidem.

Renuntiatio per filiam fratribns facta cum patris conſenſu publica perſona ſtipulante valet, ibid. nu.24.f.339.p.2.

Renuntiatio per filiam facta abſq. vlla acceptatinne patris, vel publicę perſnnę minime ſuſtinetur, ibid.n.25.ibidem.

Renuntiatio per ſolam filiam facta in fauorem fratruum, adhibito iuramento inualida, ibidem nu.29.ibidem.

Renuntiatio per filiam facta cæteris fratribus abſentibus, & ratificantibus iure ſuſtinetur, ibid. nu.30.f.340.p.1.

Renuntiatio filiæ patri facta in capitulis matrimonialibus, tacitam habet conditionem ſi filia ſuperuiuat, l.3.q.84.n.1.fol.340.p.1.

Renuntiatio filiæ nocet nepotibus, quando filiam dotem congruam recepit, ibid.n.5.ibidem.

Renuntiatio filiæ competentet dotatę, porius ſatisfactio dicitur, quam renuntiatio, ibid.nu.6. ibidem.

Renũtiatio matris filijs nocet, tunc maxime quãdo hæredes ſunt matris, ibid.n.7.ibid.p.2.

Renũtiatio matris tunc maxime nocet filijs, quãdo renuntiauit pro ſe & hæredibus ſuis, ibidem nu.8.ibidem.

Renuntiatio filiæ tacitam habet conditionem, ſi ipſi hæreditas fuerit delata, ibid.n.10.ibidem.

Renuntiario filiæ quæ dotem recepit non nocet illius filijs, ibid.n.13.f.341.p.1.

Renuntiatio filię non nocet nepotibus etiam hæredibus illius, ibid.n.16.ibidem.

Renuntiatio filiæ etiam cum iuramento, etiam addita clauſula quod renuntiar prn ſe, & hęredibus ſnis non nocet nepotibus, ibid.n.17.ibid.

Renuntiatio filiæ non nocec nepotibus etiam ſi concurrant eum auunculis, ibid.n.20.ibid.p.2.

Renuntiatio filiæ tunc minus nocet nepotibus, quãdo nihil ex ſubſtãtia paterna ad filios tranſmiſit, ibid.n.21.ibidem.

Renuntiatio filiæ quæ dotẽ recepit, ſi pręuixit patri, nocet illius filijs, ibid.n.22.ibidem.

Renuntiatio filię non nocet nepotibus quãdo deficiunt filij primi gradus patris de cuius ſucceſſione agitur, ibid.n.23.ibidem.

Renuntiatio ſtricti iuris dicitur, l.3.q.85.n.3.fnl.342.pag.2.

Renuntiatio intuitu certæ perſonæ facta, ad eum rãtum reſtringitur, ibid.n.4.ibidem.

Renuntiatio pura & ſiuplex patri facta a filia, cæteris omnibus fratribus prodeſt, ibid.n.5.ibid.

Renuntiatio per ſororem vel filiam facta in contractu matrimonij intuitu aliorum ftatrum cẽſetur facta, ibid.n.7.ibidem.

Renun-

Renunciatio per filiam facta in contractu matrimonij patri ſuo, pro ſe & hæredibus ſuis prodeſt fratribus, quatenus hæredes ſunt patris alias ſecus, ibid.n.8.ibidem.
Renunciatio per filiam facta patri de bonis maternis, an pro ſit fratribus ex ſecundo matrimonio natis, ibid.n.10.ibidem.
Renunciatio per filiam facta patri de bonis paternis & maternis ex opinione auctoris non prodeſt fratribus ex altero matrimonio, ibid.nu. 12.fol.343.p.1.
Renuncians in alterius fauorem hereditatem etiã accepto prætio adire non videtur, ibidem nu. 13.ibidem.
Renunciatio iuris in quo differat a donatione, ibid.n.15.ibidem.
Renunciatio per filiam facta auget portiones filiorum non renunciantium, ibid.n.22.ibidem.
Renunciatio hæreditatis non aditæ, dicitur repudiatio, ibid.n.27.ibid.p.2.
Renuncians cenſetur conformare voluntatem ſuã cum diſpoſitione iuris communis, ibidem nu. 28.ibidem.
Renunciatio filiæ fratribus prodeſt, vbi factum fuit ante tranſitum patris ad ſecũda vota, ibid. n.30.f.344.p.1.
Renunciatio per filiam facta patri de eo omni quod petere poſſet ſuper hæreditate occaſione dotis maternę & bonorum illius valet cum iuramento, etiam quoad excluſionem illius ab hæreditate materna, ibid.n.33.ibidem.
Renunciatio duarum ſororum quibus delata erat hæreditas patris, vna cum fratre, ſi vna ex his ſororibus faciat fratri pactum de non petendo, non proderit alteri ſorori renunciatio, ibid.n. 33.ibidem.
Renunciatio per filiam facta patre acceptante, ſolius patris contemplatione facta cenſetur, ibid.n.34.ibidem.
Renunciatio ſimplex abſq.pacto de non petendo, illi ſoli prodeſt cuius contemplatione fit, ibid. n.36.ibidem.
Renunciatio filiæ de hereditate materna contemplatione patris vel fratris, prodeſt ſolum ei cuius contemplatione facta fuit, etſi hęreditas materna per filiam adita non fuerit, ibid. nu. 37. ibidem.
Renunciatio filię propter datam dotem, videtur recompenſatio potius quam donatio, ibid.nu. 58.ibid.p.2.
Renunciatio per filiam facta patre præſente & ſtipulante, non eſt ſimplex renunciatio, ibid.n. 58.f.345.p.2.
Renunciatio alimentorum facta a filio patri, an valeat, l.3.q.86.n.6.f.347.p.1.
Renunciatio alimentorum iurata a filio facta, in his alimentis quę iure naturę debentur, non valet, ibid.n.7.ibidem.
Renunciatio per filiam facta patri generaliter, an contineat alimenta, ibid.n.9.ibidem.
Renunciatio generalis iurata an comprehendat legitimam, ibid.n.12.ibidem.
Renunciatio generalis ſua natura quemcunq. caſum cõprehendere poteſt, ibid.n.13.ibid.p.2.
Renunciatio filiæ iurata quæ fit pro dote accepit, licet ipſi noceat non tamen illius filijs, l.3. q.89.n.10.f.350.p.1.
Renunciatio filiæ non extenditur ad ea quæ patet ſua culpa amittit, l.3.q.90.n.3.f.350.p.2.
Renunciatio filiæ non extenditur ad in cogitatã, ibid.n.4.ibidem.
Renunciatio per filiam facta in contractu matrimonij, matri de bonis ſuis maternis, an patri vſumfructum in bonis aduentitijs habenti poſſit prętudicare, l.3.q.91.n.1.fol.35 .p.2.
Renunciare qui non poteſt ius quęſitum, poteſt tamen quęrendum, ibid.nu.22.f.352.p.1.
Renunciatio ſeu remiſſio donatio dicitur, ibid.n. 40.f.353.p.1.
Renunciatio quæ a filia filione fit in cõtractu matrimonij, ſiue ſit iuris quæſiti vel quærendi, intuitu aliorum fratrum facta cenſetur, ibid.nu. 41.ibidem.
Renunciatio a filia facta in contractu matrimonij, etſi generalis patre recipiente pro ſe & hæredibus ſuis, reſtringitur ne intelligatur de hæredibus extraneis, ibid.n.43.ibidem.
Renunciatione facta per filium matre inteſtata decedente, vbi accideret filium non obſtante renũciatione admitti pater ad iura ſua & vſumfructum admittendus eſſet, ibid.n.46.ibidem.
Renunciatio filię in contractu matrimonij cum iuramento, non excludit ipſam ab inteſtati ſucceſſione, l.3.q.92.n.1.f.354.p.1.
Renunciatio reſtringenda eſt vt non alios caſus & perſonas comprehendat quam expreſſas, ibid. nu.24.fol.355.p.1.
Renunciatio per filiam facta in dubio fauore fratrum facta cenſetur, ibid.n.26.ibidem.
Renunciatio ſimplex filię patri & illius hæredibus in dubio facta cenſetur, ibid.n.30.ibid.p.2.
Renunciatio quę fit in ingreſſu religionis, ea mẽte fieri cenſetur, vt reliquas ſorores maiori cũ dote nubant, ibid.nu.34.ibidem.
Renunciatio per filiam facta fauore fratrum maſculorum, tacitam habent conditionem niſi pręmoriantur, ibi.n.43.f.356.p.1.
Renunciatio per filiam facta cum iuramento eo tempore quo adhuc pater filios maſculos non habet, fauore maſculorum naſciturorum facta videtur, ibid.nu.46.ibidem.
Renunciatio filiæ a patre accepta, intuitu filiorum ſuorum facta cenſetur, ibid.nu.55.ibid.p.2.
Renunciatio filiæ de bonis paternis cum iuramẽto, intuitu fratrum maſculorum, mortẽte patre ſuperſtite filia & alia nepte ex filio maſculo pręmortuo, admittitur filia excluſa nepte, ibid.n. 59.f.357.p.1.

Renunciatio filiæ propter maſculos moriente patre ſupęrſtite filio & nepote maſculo ex filia pręmortua, efficit vt nepos ex filia excludatur, ibid.nu.61.ibidem.

Renunciatio quæ à filia fit cum iuramento, ab ipſo iuramento robur accipit, l.3.q.93.nu.8.fol. 358.p.1.

Renunciatio a filia facta quæ renunciat bonis paternis, maternis, & fraternis valida, in fauorem fratrum, ibid.n.11.ibid.p.2.

Renunciatio a filia facta patri vel matri de bonis maternis & fraternis, an fratruum præſentiam requirat, ibid.n.11.ibidem.

Renunciatio per filiam facta patri vel matri, de bonis paternis, maternis & fraternis ſtante maxima læſione irritatur, ibid.n.14.ibidem

Renunciatio iurata patri facta eo abſente, nulla, ibid.nu.13.ibidem.

Renunciatio per filiā facta patri de bonis paternis, matetnis, & fraternis non nocet illius filijs, quando mater prædeceſſit patri, matri vel fratribus, ibid.n.16.ibidem.

Renunciatio facta per filiam patri cum iuramento de illius hæreditate non impedit quin hęres à patre inſtitui poſſit, l.3.q.94.n.1.fol.359.p.2.

Renunciationes quæ pet filios vel filias fiunt de hæreditatibus paternis odioſæ, ibid.nu.2.ibid.

Renunciationes quæ pet filias fiunt parentibus, cũ fiant fauore patentum, non debent in ipſius odium retorqueri, ibid.nu.3.ibidem.

Renunciatio iurata, ius tantum de præſenti comprehendit, ibid.n.7.ibidem.

Renunciatio pet filiam facta fratribus, & eorum contemplatione, non impedit quin hætes a patre inſtitui poſſir, ibid.n.9.f.360.p.1.

Renunciatio per filiam patri facta, non impedit quin ab eodem patre poſsit filiæ inter viuos donati, ibid.n.10.ibidem.

Renunciatio per filiam facta patri, non impedit quin hæres inſtitui poſsit a patre etiam in eo teſtamento, quod ante renunciationem conditum erat, ibid.n.11.ibidem.

Renunciatio per filiam facta patri de omni iure competenti, etiam ex quauis inſtitutione paterna, non impedit quin à patre hęres inſtitui poſſit, ibid.n.12.ibidem.

Renunciatio filiæ patri facta non impedit quin ab eodem patre nedum in ſpecie ſed & in genere hæres inſtitui poſsit, ibid.nu.14.ibidem.

Renunciatio per filiam facta in contractu matrimonij, an reuocetur per ſuperuenientiam liberorum. l.3.q.95.n.1.fol.360.pag.2.

Renunciationes donationes dicũtur, ibi.n.4.ibid.

Renunciatio per filiam facta patri, ſecũdum multorum opinionem non reuocatur per ſuperuenientiam liberorum, ibid.nu.7.ibidem.

Renunciatio legitimę per filium facta patri, non retractatur prætextu enormiſsimæ lęſionis, ibi. n.17.f.361.p.2.

Renunciatio filię enormiter læſa an reſcindi poſſit, l.3.q.96.n.1.f.362.p.2.

Renuncians in læſione enormiſsimæ conſentire non videtur, ibid.n.7.f.363.p.1.

Renunciatio per filiam facta cum iuramento de bonis patetnis, maternis & fraternis, quemadmodum valeat, ibid.nu.28.f.364.p.1.

Renunciatio quæuis ſtante enormiſsima lęſione, etſi iurata, reſcindi poteſt, ibid.n.33.f.364.p.1.

Renunciari etiam cum iuramento, enormiſsimæ læſioni non poteſt, ibid.n.36.ibid.p.2.

Renunciationes in ampliſsima forma factę nihil proſunt, data enormiſsima lęſione, ibid.nu.39. ibidem.

Renunciatio generalis, non impedit remedium ſpeciale, per legem conceſſum, l.3.q.97.nu.4. f.365.p.2.

Renunciare iuri quod quis ignorat, non præſumitur, ibid.nu.5.ibidem.

Renunciatio data enormiſsima læſione etſi iurata vel conſanguineorum auctoritate roborata, aut Iudicis decreto, infringi poteſt, ibid.n.27. fol.366.pag.2.

Renunciatio filiæ vi vel metu incuſſo, nulla, l.3.q. 98.n.7.f.367.p.1.

Renunciatio doloſa per filiam infringi poteſt, ibi. nu.15.ibid.p.2.

Renunciatio vel donatio filię ante ingreſſum religionis facta quæ poſt religionem ingreditur, an valeat, non obſeruata forma, c. 15. ſeſsio. 25. Con. Triden.l.3.q.99.n.27.f.369.p.2.

Repetitio maſculinitatis in capitulis matrimonialibus facta, an ſufficiens ſit coniectura ad inducendum fideicommiſſum perpetuum, l.3.q. 24.n.71.f.203.p.2.

Reciproci actus ſuſtinentur quià alias inualidi forent, l.3.q.36.n.6.f.247.p.1.

Repudiatio filij expreſſa, non pręiudicat patri, ſecus tacita, l.3.q.52.n.27.f.286.pag.1.

Repudiatio contractus non dicitur, l.3.q.85.nu. 44.f.345.p.1.

Repudiatio implicitam habet conditionem, ſi hęreditas deferatur renuntianti, l.3.q.91.nu.14. fol.352.p.1.

Repudiatio hæreditatis aduentitię filio delatæ nõ nocet patri, ibid.n.20.ibidem.

Repudians hæreditatem, quæ ſibi duplici iure competit, omni iuri renunciaſſe cenſetur, l.3. q.92.n.4.f.354.p.1.

Reſtitutio in integrum concedenda minoribus, aduerſus repudiationem vel amiſsionem hæreditatis, l.3.q.97.n.25.f.366.p.2.

Reſtitutio ob ſcandalum negatur, l.1.c.22.nu.51. fol.60.p.2.

Reſtitutio denegatur propter exceptionem clandeſtinitatis matrimonij, ibid.n.52.ibidem.

Reſtitutio non conceditur vbi timor probabilis peccandi eſt, ibid.nu.56.f.61.p.1.

Reſtitutio in integrum an concedatur, maioribus

vel

vel minoribus deceptis in contractu matrimonij,l.2.d.6.n.1.f.92.p.2.

Reſtitutio in integrum iure ordinario minoribus competit lęſis,ibid.nu.2.ibidem.

Reſtitutio in integrum maioribus ex cauſa datur, ibid.n.3.ibidem.

Reſtitutio in integrũ minori læſo in contractu matrimonij non datur,ibid.n.4.ibidem.

Reſtitutio in integrum non datur maioribus lęſis in contractu matrimonij, ibid. nu.14. fol. 93. pag.1.

Reſtitutioni res ſubiecta, & in alodium data, eo ipſo reſtitutioni renunciatum cenſetur, l. 3.q. 14.n.25.f.174.p.1.

Reſtitutio nihil noui tribuit ſed impedimentum remouet,ibid.n.5.f.183.p.1.

Reſtituere grauatus quicquid ex hæreditate ſupererit,licet poſſit alienare in vita, non tamen in fraudem,l.3.q.49.nu.27.fol.280.pag.2.

Reſtitutionis tempus in meliorationibus attenditur,l.3.q.73.n.25.fol.326.p.1.

Res poſteriori tradita fit illius, l.1.c.13.n.17.fol. 29.p.1.

Res ſpiritualis tradi improprie dicitur, ibid. nu. 31.p.2.

Res futura deterior dicitur cuius ruina timetur, l.1.c.20.n.24.f.55.p.1.

Reſcriptũ ad beneficia vacatura,expirat contracto matrimonio,etſi nullo, l.1.c.23.nu.22.f.63. pag.1.

Res permutata in locum alterius ſuccedit vt eadẽ ipſa videtur,l.3.q.24.n.60.f.202.pag.1.

Res permutata in fideicõmiſſo comprehenditur, ibid.n.61.ibidem.

Res de facili reuertitur ad ſuam naturam, l. 3. q. 59.nu.30.f.306.p.1.

Res empta ex pecunia mariti, ſubrogatur in locũ pecunie,l.3.q.76.nu.3.fol.327.p.2.

Reſeruatio facta a filijs dum in matrimonio collocantur,cum reſeruant ſibi ſucceſſionem alicuius tertij an valeat, l.3.q.20.nu.1.fol.182.p.2.

Res dotales æſtimatæ etiam ſi veſtes ſint quæ vſu deteriorantur propter æſtimationem deterioratio ad maritũ pertinet, l.3.q.57.n.25.f.298. pag.2.

Retinere rem is proprie dicitur,qui eam poſſidet l.3.q.54.n.26.f.290.p.2.

Reuocatio procuratoris intimari debet parti, & Iudici,l.1.c.23.n.11.f.66.p.1.

Reuocatio procuratoris intimari debet parti & Iudici,etiam ſi pars & Iudex aliter quam per viam notificationis,reuocationem ſcirent, ibi. n.12.ibidem.

Reuocatio procuratoris in contractu matrimonij neceſſe non eſt vt intimetur,ibid.n.13.ibidem.

Reuocatio tacita mãdati,notificanda eſt, ibidem n.58.f.68.p.2.

Reuocatio actus prçſumitur çtiam ex actu inutili, poſtea ſubſequuto, l.3.q.7.n.22.f.157.p.1.

Rippe reſponſum approbatur, l.3.q.26.n.25.fol. 230.p.2.

Rodrici Xuarez opinio, l.3.q.76.n.4.f.227.p.2.

Rolandi declaratio celebris, l.3.q.42.nu.37.fol. 271.p.2.

Rolandi traditio ſingularis, l.3.q.46.nu.3.f.277. pag.1.

Rolandi dictum egredium,l.3.q.95.n.10.fol.361. pag.1.

Rolandi conſilium,ibid.nu.11.ibidem.

Romanus Pontifex ſine cauſa non diſpenſat, l.3. q.29.n.52.f.238.p.1.

Rota Romana declaratum, collationẽ beneficiorum probari etiam per teſtes, l.1.c.9.nu.32. fol.19.p.1.

Rota Romana declaratum,ſcripturam nõ eſſe de eſſentia collationis,ibid.n.33.ibidem.

Ruini opinio reprobatur. vna cum Dida.Maſcar. & Menoch. l.1.c.14.n.39.f.31.p.2.

Ruini conſilium, 120.lib.1. declaratur, l.3.q.24. n.109.f.213.p.2.

S

SAcrarum rerum quædam magis ſacræ quam aliç,& in his primum locum tenent ſacramenta Eccleſię, l.2.d.10.n.32.f.101.p.2.

Sacræ res quæ per Pontifices & Epiſcopos conſecrantur, non tam ſacræ ſunt vt ſacramenta a Chriſto domino inſtituta, ibid.n.33.ibidem.

Sacramenta apud infideles nihil operantur, l.2. d.9.f.111.p.1.

Sacrum Con. Triden.matrimonij materiam cum per procuratores contrahitur,minime ſuſtulit, l.1.c.25.n.32.f.67.p.1.

Sacrum Con. Triden. in matrimonio non requirit præſentiam corporalem, ſed præſentiam tantũ ibid.nu.42.f.68.p.1.

Sacerdos qui parochi nomine in matrimonio interuenit,nulla ab eo petita licencia,an poſt parochus ratificare geſtum poſſit,l.2.d.11.n.126. fol.108.p.2.

Saguntus Romanis fideliſſima, l.1.c.2.nu.28.f.6. pag.2.

Sanctiſſimus dominus noſter Clemens Octauus Papa laudatur, l.1.c.8.n.63.f.17.p.1.

Sanguinis coniunctio reputatur pro cauſa finali, l.3.q.23.n.78.f.192.p.1.

Scientia & tollerantia Rom.Ponti. vim diſpenſationis habent, l.1.c.19.n.64.f.48.p.2.

Scriptura non eſt de eſſentia contractus, l.1.c.9. n.6.f.18.p.1.

Scriptura eſt de eſſentia cõtractus,vbi id expreſſe conuentum eſt,ibid.nu.7.ibidem.

Scriptura non eſt de eſſentia contractus niſi expreſſe conuentum eſſet quod in ſcriptis fieret, & aliter non valeret,ibid.nu.8.ibidem.

Scriptura non eſt de eſſentia cõtractus matrimonij,ibid.n.9.ibidem.

Scriptura eſt de eſſentia matrimonij inter nobiles,ibid.nu.17.p.2.

Scriptura requiritur in matrimonio ſpirituali,ibi. n.20.ibidem.

Segur.de Aluarez opinio reprobata, l.2.d.11.nu. 55.f.106.p.1.

Sententia ſacri Senatus Barchinonenſis probauit reſolutionem authoris, & aliorum conſulentiū fore in omnibus aduerſus conſilium Menoch. 904.lib.10.in quo contra Illuſtriſſimam & excellentiſſimam Duciſſam Cardonæ reſpondit in fauorem D.Galcerandi de Cardona,& indicatum aduerſus eum in fauorem D. Duciſſę, l.3.q.24.n.337.f.223.p.2.

Senatores eorūq.liberi,abiectas fœminas in vxores accipere interdicebātur, l.1.c.12.n.6.f.27. pag.1.

Separatio thori fieri poterat in iure canonico veteri,vbi contrahebatur matrimonium clandeſtinum,l.1.c.13.n.14.f.29.p.1.

Seſſionis verba ſtrictæ interpretāda, l.3.q.19.nu. 6.f.182.p.2.

Serui quo ad ius ciuile pro nullis habentur , ſecus de iure naturali,l.1.c.1.n.8.f.4.p.2.

Serui matrimonium contrahunt quia iurisgentiū contractus,ibid.n.9.ibidem.

Serui nequeunt obligari nec obligare , petere tamen alimenta poſſunt,ibid.n.36.f.5.p.2.

Seruitutes improprie traduntur, l.1.c.13.nu.32. fol.29.p.2.

Serui naturaliter obligantur in contractibus, l.1. c.19.n.21.f.45.p.1.

Serui optio cur dicatur actus legitimus, l.1.c.26. n.60.f.72.p.2.

Seruitutes ab executione nomen accipiunt, ibid. n.72.f.73.p.1.

Seruitutes & illarum cauſę poſſeſſorię,proprietatem admixtam habent, l.2.d.10.nu.36.f.101. pag.2.

Significatio potentior à verborum proprietate deſcendit,l.1.c.14.n.25.f.30.p.2.

Signa exteriora conſenſum oſtendunt, l.1.c.23. n.7.f.62.p.1.

Societatis contractus expreſſim iniri & tacite poteſt,l.1.c.5.n.1.f.12.p.1.

Societas tacita ex coniecturis elicitur, ibid. nu.2. ibidem.

Societas ex cohabitatione elicitur, ibid.n.3.ibid.

Socij ſunt vir , & vxor humanæ & diuinæ domus, ibid.nu.5.ibidem.

Societas morte extinguitur,ibid.n.19.f.12.p.2.

Societas extincta innouari poteſt expreſſe & tacite,ibid.nu.21.ibidem.

Societas tacite inſtauratur cohabitatione,ibidem nu.22.ibidem.

Societas an ex eodem ipſo contractu matrimonij inita cēſeatur,l.3.q.65.n.1.f.315.p.1.

Societas inter cōiuges niſi expreſsim fuerit inita, contracta non cenſetur,ibid.n.5.ibidem.

Societas ſub conditione iniri poteſt, ibid. nu.19. fol.316.p.1.

Societas in matrimonio contracta , an traductionem vel cohabitationem requirat, l. 3.q.68.n. 1.f.318.p.2.

Societas ex legibus vlterioris Hiſpanię contracto matrimonio eo ipſo etiā contracta cenſetur, ibid.nu.7.ibidem.

Societas conuentionalis in contractu matrimonij inhita,cohabitatione requirit,ibid.n.9.ibid.

Societas ſemel contracta durare præſumitur,ibid. nu.11.f.319.

Societas ſimultanea qualiter requiratur inter maritum & vxorem ad lucra nuptialia conſequenda,ibid.n.12. ibidem.

Socius qui in fraudem ſocij ſocietati renunciat, perinde habetur ac ſi non renunciaſſet,ibid.nu. 14.ibidem.

Societati renuncians in fraudē alterius pro ſocio habetur,ibid.n.15.ibidem.

Societas inter maritum & vxorem contracta ceſſat quando in totum fit ſeparatio thori, ibid. nu.16.ibidem.

Societas leonina qualis,l.3.q.69.n.2.f.319.p.2.

Societas in foro conſcientię valida cum quis operam alter pecuniam confert, ibid.n.5.fol.319. pag.2.

Societas in vlteriori Hiſpania inter virum & vxorem eo ipſo contrahitur etſi mulier indotata ſit ibid.n.7.fol.320.p.1.

Societas in Gallia inter virum & vxorem eo ipſo contrahitur etſi mulier indotata ſit, ibid.nu.8. ibidem.

Societas inter virum & vxorem contracta vt mulier nec operam nec pecuniam impendere teneatur,nulla,ibid.n.11.ibidem.

Societas turpis quęſtus an detur,l.3.q.70.n.1.fo. 320.p.2.

Societas in turpi lucro non datur,ibid.n.4.ibid.

Societas rerum inhoneſtarum non contrahitur, ibid.n.9.ibidem.

Socius male lucrata reſtituere poteſt inuito ſocio ibid.nu.11.ibidem.

Societas in Cathalonia non contrahitur inter virum & vxorem niſi ex conuentione, l.3.q.71. nu.1.f.321.p.2.

Societas omnium bonorum vel rerum particularium contrahi poteſt,ibid.n.2.f.322.p.1.

Societatis conuentiones ad libitum poni poſſunt. ibid.n.3.ibidem.

Societas expreſſe & tacite contrahi poteſt, ibid. n.4.ibidem.

Societas quæ ex actibus ſocialibus tacite inducitur præſumptionibus probatur,ibid.nu.5.ibid.

Societas inter quoſcunq. cōtrahi poteſt,ſiue maſculos,ſiue fœminas,ibid.n.6.ibidem.

Societas quę in matrimonio contrahitur , an diſſolui poſſit conſtante matrimonio, ibid.nu.7. ibidem.

Societas quæ contrahitur in matrimonio, vertitur illius coherentia, ibid.n.8.ibidem.
Societas vno volente diſſoluitur, ibid.n.10.ibid.
Societas adiecta conuentione ne ab ea recedere liceat, inualida, ibid.n.11.ibidem.
Societas ſeruitutis ſpecies eſt, ibid.n.12.ibidem.
Societas in perpetuum contrahi non poteſt, ibid. n.13.ibidem.
Societas parit diſcordias, ibid.n.14.ibid.
Societatis contractus ſtipulatione roboratur, ibi. n.15.ibidem.
Societas eo modo quo inter coniuges in Cathalonia contrahitur, diſſolui non poteſt inuito altero, ibid.n.16.ibidem.
Societas quę inducitur inter virum & vxorẽ odioſa, ibid.n.23. ibid. p.2.
Societas generalis meliorationes omnes includit l.3.q.73.n.22.f.325.p.2.
Societas ſimpliciter contracta tantum extenditur ad acquiſita titulo oneroſo, l.3.q.78.n.29.fol. 330.p.1.
Socinus Caſtrenſem reprobat, l.3.q.91.n.19.fol. 352.p.1.
Socini Cur. & Decij, traditio declaratur, l.1.c.26. nu.28.f.71.p.2.
Solus cum ſola ſuſpicionem inducit, l.1.c.3.n.41. fol.9.p.2.
Spondere aliquam promittens non eſt ſponſaliã contraxiſſe, l.1.c.2.n.11.f.6.p.1.
Spini lapſus adnotatur, l.1.c.8.n.68.f.17.p.2.
Spini declaratio quis dicatur in mortis articulo conſtitutus, l.1.c.18.n.16.f.39.p.2.
Spini declaratio reiecta, ibid. nu.17.ibidem
Spini declaratio ad tex.in c. 13.quadam extra de celeb.miſſa.reprobata, ibid.n.24.f.40.p.1.
Specificatio requiritur vbi dolus aut fraus timeri, poteſt, l.1.c.25.n.8.f.66.p.1.
Solemnitates formales efficientes & finales, nunquam mutantur, l.3.q.57.n.14.f.298.p.1.
Solliciti homines eſſe non debent de ſucceſſione viuentium, l.3.q.80.n.18.f.333.p.1.
Solutio perfecta dicitur quo ad eum qui ipſam impedit, l.3.q.43.n.7.f.274.p.2.
Solutio fieri debet habito reſpectu ad meliorationem, ita vt eam non excedat, l.3.q.73.nu.7. fol.324.p.2.
Solutio ſub conditione fieri poteſt, l.1.c.26.n.39. fol.72.p.1.
Solutio non numeratur inter actus legitimos & cur. ibid.n.44.ibidem.
Solemnitas requiſita in actus conſtitutione eadẽ requiritur in diſſolutione, l.2.d.14.n.3.f.111.p.2.
Solemnitas quæ requiritur in actu cõdendo, eadẽ in infringendo, ibid.n.5.ibidem.
Solemnitas requiſita in contractibus, eadem requiritur in diſtractibus, ibid.n.7.ibidem.
Solemnitas eadem requiritur in reuocatione actus, quę in illius conſtitutione, l.3.q.7.n.10.fol. 156.p.2.
Solemnitas quæ eſt de ſubſtantia actus, requiritur in illius reuocatione alias minime, ibid.nu.16. ibidem.
Solemnitas pręciſe obſeruanda, l.3.q.99.nu.46. fol.370.p.2.
Sponſalia clandeſtine contracta, et ſi non fuerint iurata, valent etiam iure nouo Con. Trid. l.1. c.10.n.25.f.21.p.1.
Sponſalia de futuro obligant hodie ſicut antiquitus, l.1.c.11.n.31.f.25.p.1.
Sponſalia S.C.Trid.ſublata nõ fuerunt, l.1.c.14. n.11.f.30.p.2.
Sponſalia quod modis contrahantur, ibid.nu.12. fol.31.p.1.
Sponſalia futurarum nuptiarum repromiſſio dicuntur, ibid.n.13.ibidem.
Sponſalia antiquitus ſperatus dicebantur, ſponſa ſperata, ibid.n.14.ibidem.
Sponſalia quę re & verbis contrahantur, de futuro ab ætate maioribus, ibid.n.18.ibidem.
Sponſalia re & verbis contracta, annuli ſubharratione, an in matrimonium tranſeant, ibid. nu. 19.ibidem.
Sponſalia ab ſpondendo dicta, ibid.n.27.ibidem.
Sponſi appellatione maritus nõ continetur, ibid. nu.28.ibidem.
Sponſalia impuberum per verba de futuro concipi ſolent, ibid.n.29.p.2.
Sponſalia de futuro in matrimonium tranſeunt, perfecta impuberum ętate ſignis ſuperuenientibus, ibid.nu.31.ibidem.
Sponſalia de futuro iuris prouiſione qualia dicuntur, ibid.n.32.ibidem.
Sponſalia ab impuberibus cõtracta, ſignis poſtea omiſſis, in matrimonium tranſeunt ętate perfecta, ibid.n.38.ibidem.
Spõſalia cõtracta in matrimonio ſeptẽ annis maiori, ętate ſuperueniente ex ſignis in matrimonium non tranſeunt, ibid.n.42.ibidem.
Sponſalia a minoribus contracta etiam conſenſu eorum parocho dato, & ſolemnitate Con. Tri. ex ſignis ſuperuenientibus in matrimonium nõ tranſeunt, niſi nouus cõſenſus detur, ibid.n.43. fol.43.p.1.
Sponſalia ſolo conſenſu contrahuntur, & cõtrario diſſoluuntur, l.1.c.15.n.25.f.33.p.1.
Sponſis aſſerentibus impedimẽtum creditur maxime vbi adeſt cauſa, ibid.n.26.ibidem.
Sponſalia quibus verbis cõtrahãtur, l.1.c.20.nu. 16.f.54.p.2.
Sponſaliorum ſpecies duplex, ibid.n.17.f.55.p.1.
Spoliatus nunquam reſtituitur vbi poſſeſsionem volũtarie in alium tranſtulit, l.1.c.22.n.44.fo. 59.p.2.
Sponſa de præſenti in fauorabilibus appellatione venit vxoris, l.3.q.68.n.3.f.318.p.2.
Spõſi de præſenti ſocij dicũtur diuinæ & humanæ domus, ibid.n.5.ibidem.
Stante ſtatuto quod de quolibet contractu ſolua-tur

tur gabella, ex ſola promiſſione contrahendi nō debetur, l.1.c.2.n.4.f.6.p.1.

Statutum prohibens contractum prohibet teſtamentum, l.1.c.18.n.6.f.39.p.1.

Statutum irritans contractus tanquam fraudulentos, iuramento non firmatur, l.1.c.19.n.69.fo. 49.p.1.

Statuta fraudibus obuiantia publicā cauſam continere dicuntur, ibid.nu.70.ibidem.

Statutum fidem inſtrumenti anullans, iuramentū etiam in contractu interpoſitum infringere cēſetur, ibid.nu.86.p.2.

Statutis vel legibus principum, vis iuramenti ſuſpendi non poteſt, ibid.n.87.ibidem.

Statutum vel lex municipalis anullans contractus in fraudem factos, interpoſito iuramento ſuſtinetur, & quomodo intelligatur, ibidem nu. 95. f.95.p.1.

Statuta & regni leges punientes filios cōtrahētes ſine cōnſenſu parentum ad eos extēduntur qui clandeſtine & nulliter contrahunt, ibid.n.146. fol.53.p.1.

Statutum Mediolani prohibens mulieres extra territoriū nubere an valeat, l.2.d.7.n.22.f.95. pag.1.

Statuta Mediolani & aliarum vrbium prohibētia mulieres extra territorium nubere, in bonum reipublicę inducta ſunt, ibid.n.24.ibid.

Statuta prohibentia mulieribus ne extra territorium nubant nulla ſunt, ibid.n.26.ibidem.

Statuta quæ non valent ſuper matrimonio, nec ſuper pœna illi adiecta, ibid.n.27.ibidem.

Statuta Italiæ prohibentia mulieres contrahere extra territorium, matrimonium non poſſe, potius de facto quam de iure obſeruantur, ibid. n.29.ibidem.

Statuta prohibentia mulieribus contrahere matrimonium extra territorium iuri canonico aduerſantur, ibid.nu.30.ibidem.

Statuta vel leges municipales, de clandeſtinis matrimonijs loquentia ad ea extenduntur, quæ ſine denuntiationibus fiunt, l.2.d.11.nu.42.fol. 105.p.1.

Statuta dubia ab eiſdem ſtatutis interptetationē recipiunt, ibid.nu.153.ibidem.

Statutū diſponens quod ſoluto matrimonio dos remaneat apud filios interpretandum eſt dum vxor prius moriatur quam vir, l.3. Prelud. nu. 19.f.120.p.1.

Statutum prohibens obligationem bonorum in dotis conſtitutione, ſeu reſtitutione illius non valet, ibid.n.20.ibidem.

Statutum filiarum dotes, nec filiorum alimenta tollere poteſt, l.3.q.2.nu.68.fol.142.p.2.

Statuta de dote lucranda per maritum locum habent in ſponſa per verba de præſenti, l. 3.q.6. nu.45.fol.152.p.1.

Statutum vel lex municipalis loquens de coniugibus copulatis, non habet locum in ſponſis de præſenti, ibid.n.46.ibidem.

Statura quæ inęqualiter inter filios hęreditatem diuidunt, odioſa reputantur, l.3.q.9.nu.8.fol. 160.pag.2.

Statutum lucrum deferens vni ex coniugibus ſine liberis moriente de liberis intelligitur primi matrimonij, l.3.q.11.n.19.fol.167.p.2.

Statutarię diſpoſitiones magis accedunt ad naturam vltimarum voluntatum quam cōtractuum, l.3.q.28.n.9.f.232.pag.2.

Statuto ſtante quod præmoriente vno ex coniugibus ſuperſtes lucretur certam partem dotis, locum vendicat in bonis fideicommiſſo ſubiectis l.3. q.11.nu.19.f.167.p.1.

Staruto excludēte filias propter maſculos, poteſt in cōtractu matrimonij filia cum patre paciſci, & ius ſucceſſionis reſeruare, l.3.q.20.nu.19.fo. 183.p.2.

Statuto ſtante quod præmoriente vno ex coniugibus alter lucretur certam dotis portionem ſuperſtes eam conſequitur in bonis vinculatis, l.3. q.28.n.21.f.233.p.2.

Statuta ſtrictam recipiunt interpretationem, l.3. q.30.n.14.f.248.p.1.

Statuto ſtante quod maritus vel vxor reſpectiue lucrari dotem vel donationem propter nuptias nō poſſint niſi copula ſubſequuta eo in caſu ſola deſpenſatio per verba de præſenti vel traductio non ſufficeret, ibid.n.23.p.2.

Statuto ſtante quod bona viri & mulieris ſtante matrimonio quęſita communicentur, etiam cōmunicanda ſunt quæ in matrimonio putatiuo lucrata fuerunt, ibid.n.29.f.249.p.1.

Statuta Italię de lucranda dote, an lucri cauſa, an vero ſolatij introducta fuerint, l. 3. q.32.nu.2 f.250.p.2.

Statuta de dote lucranda in dotis augmento locū habent, l.3.q.34.n.24.f.254.p.2.

Statuto ſtante quo lucrum dotis marito reſeruatur moriente vxore ſine filijs vbi nepotes relinquuntur, maritus excluditur, l.3.q.35.n.25.fol. 257.p.1.

Statuto ſtāte vel pacto de dādo vſumfructum vitrico omnium bonorum de toto tempore vitæ ſuæ, intelligēdum eſt ſalua filijs legitima, l.3.q. 37.n.18.f.260.p.2.

Staruto ſtāte quod filia poſſit de bonis ſuis teſtari, extēditur ad iocalia, l.3.q.38.n.4.f.261.p.1.

Statuta de lucrāda dote ſunt iuris communis correctoria, ibid.n.10.ibidem.

Statuta de lucrāda dote, pœnalia iudicantur, ibid. nu.11.ibidem.

Statutum vel conſuetudo quę taxat viduę aliquid pro alimentis donec dotes ſoluantur valent, l.3.q.39.n.71.f.267.p.1.

Statutum vel conſuetudo quæ taxant viduę aliqua pro alimentis donec dos ſoluatur, ſecundum multorum opinionem non valet, ibidem nu.72.ibidem.

Statu-

Statutum in dote data loquens, in dote confeſſata locum habet, l.3.q.44.n.4.f.274.p.2.

Statuto ſtante de lucro dotis conſequẽdo per maritum, illud maritus lucratur in dote ſimpliciter tradita, in qua veniunt bona omnia vbi maritus tali dote dignus erat, l.3.q.46.n.20.f.277. pag.s.

Statutum aduerſus diſpoſitionem l. hac ędictali C.de ſecun.nup.minime valet, l. 3.q.47.nu.2. fol.578.p.1.

Statuto de lucro dotis ob mortẽ vxoris de morte naturali intelligenda ſunt, l.3.q.53.nu.2.f.287. pag.1.

Statuta vel conſuetudines, quæ ſocietatem inducunt inter coniuges odioſa ſunt, l.3.q.66.n.13. f.315.p.2.

Statuta vel leges quæ ſocietatem inducunt inter coniuges, ſæpius liberos ſpoliant debita hæreditate, ibid.nu.14.ibidem.

Statuta vel leges municipales quę ſocietatẽ inducunt inter coniuges valent, ibid.n.16.ibidem.

Statuto ſtante quod mulier banniri poſſit, impune offendi non tamen poteſt adulterari, l.3.q. 67.n.11.f.317.p.1.

Statutũ vel lex municipalis de rebus quęſitis vel quęrendis verba faciens, de iuſtis & licitis intelligenda ſunt, l.3.q.70.n.8.fol.320.p.2.

Statuto ſtante quod alteri per alterum obligatio quæratur intelligitur dum tertius cui obligatio quæritur acceptat, l.3.q.82.n.18.f.337.p.1.

Statutum quod lucrum dotis defert ſuperſtiti, altero ſine liberis moriẽte, intelligendum eſt de liberis prioris matrimonij non ſecundi, l.3.q. 85.nu.31.fol.344.p.1.

Statutum excludens filiam dotatam a bonis paternis, maternis & fraternis validum, l.3.q.93. n.10.f.358.p.1.

Stipulatio alteri facta licet inutilis de iure ciuili, obligat naturaliter, l.1.c.19.n.22.f.46.p.1.

Stipulatio inter abſentes per procuratorem contrahi non poteſt, l.1.c.25.n.40.f.67.p.2.

Stipulatio pro forma verba requirit, ibid.nu.43. ibidem.

Stipulatio ob neceſſitatem & illius formam, per æquipollens poteſt adimpleri, ibid.n.44.ibid.

Stipulatio proprie contractus non eſt, matrimonium verus contractus, ibid.n.46.f.68.p.1.

Sipulationum quædam puræ aliæ conditionales, l.1.c.26.nu.1.f.71.p.2.

Stipulationes purę & cõditionales quæ ſint, ibid. nu.2.ibidem.

Stipulatio conditionalis tripliciter fit, ibid.nu.3. ibidem.

Stipulatio neceſſaria non eſt ſecundum veriorum opinionem in donationibus ſucceſſiuis, l.3. q. 2.nu.58.fol.141.p.2.

Stipulatio neceſſaria eſt in donationibus in quibus vnus poſt alium ſuccedit, ibidem num.57. ibidem.

Stipulatio in contrahendo matrimonio non requiritur, ibid.n.50.ibidem.

Stipulatio adiecta in contractu; non alterat vel mutat voluntatem contrahentium, l.3.q.10. n.42.f.165.p.1.

Stipulatio paterna pro filijs tanquam filijs facta vbi filij res donatas conſequuntur, onera hæreditaria non ſubeunt, l.3.q.15.n.29.f.177.p.2.

Stipulatio in dubio ita concepta cenſetur, vt ſibi & hæredibus ſuis proſit, ibid.n.41.f.178.p.1.

Stipulatio pro filijs à patre facta vtilior eſt ſi vt hæredibus & non tanquam filijs concepta fuerit, ibid.n.44.ibid.p.2.

Stipulationis natura eſt vt ad hęredes tranſeat, ibid.nu.47.ibidem.

Stipulatio an requiratur in ſubſtantialibus & vinculis conuentionalibus, l.3.q.22.num.33.fol. 187.p.1.

Stipulatio nõ requiritur in donationibus quæ fiũt in capitulis matrimonialibus, ibid.n.34.ibid.

Stipulatio de lucranda dote, in dote tantum promiſſa locum habet, l.3.q.30.n.11.f.247.p.2.

Stipulatio non committitur vbi caſus in ſtipulationem deductus non venit, l.3.q.43.n.12.fol. 273.p.2.

Stipulatio de dote reddenda in omnem caſum, verificari non poteſt niſi cum morte mulieris ſoluitur matrimoniũ, l.3.q.55.n.13.f.294.p.1.

Stipulator extraneus adhibitus per mulierem in certo caſu donandi animo adiectus cenſetur, ibid.n.21.ibid.p.2.

Stipulari alteri quis poteſt fauore pię cauſę, l.3. q.82.n.17.f.337.p.1.

Stipulatio pro hęredibus concepta ad patrem & illius hæredibus tantum refferẽda eſt, l.3.q.85. n.46.f.345.p.1.

Subiecta vbi nobiliora; tanto magis turpia quę de illis prædicantur, l.1.c.26.n.108.f.74.p.1.

Subſtantialia contractus quæ dicantur, l.1.c.23. n.2.fol.61.p.2.

Subſtantialia Sacramentorũ mutari non poſſunt, l.2.d.1.n.9.f.85.p.2.

Subſtantialia non cenſentur quæ actum præcedere poſſunt, l.2.d.11.nu.36.f.104.p.2.

Subſtituta perſona quę dicatur, pecora & arbores ſubſtitutæ, l.1.Ante, n.12.f.2.p.1.

Subſtitutiones in contractu matrimonij fieri poſſunt, l.3.q.2.nu.62.f.141.p.2.

Subſtitutiones ordinem ſequuntur ſucceſſionis ab inteſtato, l.3.q.11.nu.5.f.166.p.2.

Subſtitutiones & vincula ſicut fiunt in vltimis voluntatibus ſic in contractibus, l.3.q.22.nu.1. fol.185.p.2.

Subſtitutiones & vincula in donationibus fiunt, ibid.n.2.ibidem.

Subſtitutiones in tutelis admittuntur, ibid.nu.3. ibidem.

Subſtitutiones in diuiſionum contractibus inter fratres fieri ſolent, ibid.nu.4.ibidem.

Subſtitutiones frequentius in donationibus confi-cimntur, ibid.n.5.ibidem.
Subſtitutiones quæ in contractibus fiunt eiuſdem ſunt effectus ac illę quæ in vltimis volũtatibus, ibid.n.6.ibidem.
Subſtitutiones in contractibus dupliciter fieri ſolent, per vulgarem & compendioſam, ibid.nu. 8.f.186.p.1.
Subſtitutio pupillaris in contractibus fieri nõ poteſt, ibid.nu.9.ibidem.
Subſtitutio vulgaris in contractu donationis in quem modum fiat, ibid.n.10.ibidem.
Subſtitutio compendioſa in cõtractu donationis, quemadmodũ vulgarẽ contineat, ibid.n.11.ibi.
Subſtitutio in contractu donationis de proximioribus facta compendioſa eſt & vulgarem continet, ibid.n.12.ibidem.
Subſtitutio in contractu donationis qualis iudicãda, ibid.nu.13.ibidem.
Subſtitutio fideicommiſſaria ad abſentis vel non dum nati commodum fieri poteſt, ibidem nu. 17.ibidem.
Subſtitutio fideicommiſſaria cõuentionalis ab ea quę fit in vltimis volũtatibus qualiter differat, ibid.n.18.ibid.p.2.
Subſtitutionum celeritas ſepius vna aliam occultat, ibid.n.26.ibidem.
Subſtitutiones tot ſunt in donationib⁹ quod ſunt donationes, ibid.nu.27.ibidem.
Subſtitutio in contractu donationis, dominium illico quæritur, ibid.n.30.ibidem.
Subſtitutiones & vincula quæ in donationibus fiunt & in capitulis matrimonialibus, an de vno caſu ad alium, & de perſona ad perſonam extendantur, l.3.q.23.nu.1.f.188.p.1.
Subſtitutiones in vltimis volũtatibus duplicẽ patiuntur extentionem, ibid.n.2.ibidem.
Subſtitutionum verba latam recipiunt interpretationem ex coniectura diſponentis, ibid.nu. 21.f.189.p.1.
Subſtitutiones in contractibus factę, deficiente primo gradu, alijs locus eſſe non poteſt, ibid. n.31.ibid.p.2.
Subſtitutione prima perempta pereũt cęterę, ibi. n.32.ibidem.
Subſtitutiones quę fiunt in donationibus ſub conditione ſi ſine liberis & demum ſub eadem cõditiune alijs, deficiente primo gradu per exiſtentiam liberorum, ſequentes ſubſtitutiones euaneſcunt, ibid.nu.33.fol.190.p.1.
Subſtitutio ordine ſucceſsiuo facta, in dubio directa & non fideicommiſſaria iudicanda, ibid. nu.34.ibidem.
Subſtitutio in contractibus facta, directa cenſenda, ibid.n.35.ibidem.
Subſtitutionis gradu primo ſublato, ſequentes ex coniecturis non pereunt, ibidem n.85.fol.192. pag.2.
Subſtitutiones & vincula quæ fiũt in capitulis matrimonialibus, extentionem patiuntur, ibid. nu.89.ibidem.
Subſtitutio quando non directa iudicanda, ibid. nu.91.f.193.p.1.
Subſtitutionem directam ſemel verificari ſufficit, ibid.nu.92.ibidem.
Subſtitutione in fideicommiſſaria inducenda, potius voluntas quam verba ſpectãda, ibid.n.100. fol.193.pag.2.
Subſtitutio facta in donatione, ſub conditione ſi aliquis ex donatarijs deceſſerit ſine filijs maſculis, & maſculi ſine maſculis, qualis iudicanda, l.3.q.24.n.14.f.198.p.1.
Subſtitutis aliquando obijci poteſt, de vobis, non loquitur ſubſtitutio, ibid.n.16.ibidem.
Subſtitutio ordine ſucceſſiuo inſtructa in contractibus, potius directa quam obliqua præſumitur, ibid.n.17.ibidem.
Subſtitutio reciproca in dubio non præſumitur, ibid.n.32.f.200.p.1.
Subſtitutio tam directa quam fideicommiſſaria in donationibus fieri poteſt, ibid.nu.48.fol.201. pag.2.
Subſtitutio vulgaris in contractibus proprie fieri non dicitur, ibid.n.51.ibidem.
Subſtitutio potius præſumitur directa quã obliqua niſi ex voluntate diſponentis aliud appareat, ibid.n.53.f.202.p.1.
Subſtitutiones in dubio multiplicandæ non ſunt, ibid.nu.94.f.205.p.2.
Subſtitutio quare in dubio vulgaris directa, quam fideicommiſſaria iudicanda, ibidem num.100. ibidem.
Subſtitutio filio facta de Titio & illius hæredibus, intelligitur de deſcendentibus, niſi dictum fuiſſet omnibus vel quibuſcunque, l.3.q.85. n.64.f.346.p.2.
Spes cõditionis adiectę in capitulis matrimonialibus, an pendente conditione tranſmittantur, l.3.q.25.n.1.f.224.p.1.
Spes donationis cõditionalis tranſmittitur, ibid. n.30.f.226.p.1.
Spes donationis inter viuos tranſmittitur, ibid. nu.31.ibid.p.2.
Spes fideicommiſſi conditionalis, tranſmittitur regulariter, ibid.nu.52.fol.227.p.2.
Succeſsio ab inteſtato ex tacito defuncti iudicio prouenire dicitur, l.3.q.13.n.4.f.171.p.1.
Succeſſoris appellatione in dubio venit ſucceſſor vniuerſalis, niſi adiecta fuerit clauſula quibuſcunq. nam tunc veniret etiam ſingularis, l.3. q.14.n.16.f.173.p.2.
Succeſsio ab inteſtato legitima dicitur, l.3.q.18. n.7.f.181.p.2.
Succeſsio ab inteſtato ſanguinis & proximitatis iure defertur, ibid.nu.8.ibidem.
Succeſſorum appellatione legitimi hæredes continentur, ibid.n.9.ibidem.
Succeſſores vocati in ſubſtitutionibus & vinculis
aditus

a dictis in contractu donationis, impropriè per fideicommiſſariam venire dicuntur, l.3.q. 22.n.15.f.186.p.1.
Succeſſio in vnam ingreſſa lineam ad aliam tranſire non poteſt niſi priore extincta, l.3.q.24.nu. 126.f.207.p.1.
Succeſſionum iura ob publicam vtilitatem introducta, l.3.q.80.nu.11.fo.333.pag.1.
Surdi diſtinctio adducitur in propoſita quęſtione, differentiam conſiderans inter donationē & fidei conceſſionem, l.3.q.10.n.40.f.165.pag.1.
Surdi deciſio 322. ſuſpecta, l.3.q.12.n.23.f.171. pag.2.
Surdi con.397.nu.15.lib.3.adducitur, l. 3. q. 34. n.15.fol.254.p.1.
Surdi deciſio 73.adducitur, idemq. author laudatur, l.3.q.35.n.24.f.257.p.1.
Surdi opinio nona, l.3.q.41.n.18.f.269.p.1.
Surdi opinio aduerſus communem, l.3.q.42.nu. 30.f.272.p.1.
Surdi deciſio inſignis, l.3.q.58.n.26.f.304.p.1.
Suſpenſionis pœna veteri iuri impoſita aduerſus parochos qui clandeſtinis interſunt matrimonijs, an à S.C.Triden.fuerit, ſublata, l.2.d.11. n.147.f.109.p.2.
Suſpenſionis pœna à S. C.Triden.impoſita, ipſo iure impoſita fuit, l.2.d.11.n.150.f.110.p.1.
Suum negotium dicitur parentum, licet illud ad filios pertineat, l.3.q.15.n.17.f.177.p.1.
Suorum appellatione qui contineantur, ex ſubiecta materia deprehenditur, ibid.n.3.f.176.p.1.
Suorum appellatione cum de patrio iure agitur, filij tantum qui in patris poteſtate ſunt continentur, ibid.n.4.ibid.p.2.
Suorum hęredum appellatione vbi de patria poteſtate non agitur ij veniunt qui quomodocūq. ſuccedere poſſunt, ibid.nu.5.ibidem.
Suos hæredes & mulier habere dicitur, quæ tamē filios in poteſtate non habet, ibid.n.6.ibidem.
Suorum appellatione ex ſubiecta materia domeſtici & familiares cōtinentur, ibid.n.7.ibidem.
Suorum appellatione vbi de patria agitur, ex eadem patria orti contineretur, ibid.nu.8.ibid.
Suorum appellatione vbi de patria agitur poteſtate, filij tantum in poteſtati cōſtituti venirēt, ibid.nu.9.ibidem.
Suorum appellatione vbi de iudicando ageretur, nedum ſanguine coniuncti ſed & qui ſeruiunt continentur, ibid.nu.10.ibidem.
Suorum appellatione vbi amicitię iura conſiderari poſſunt, amici ſumma amicitia coniuncti cōprehenderentur, ibid.nu.11.ibidem.
Suorum appellatione in delictis ij veniūt, qui delicta admiſerunt, ibid.nu.12.ibidem.
Suorum appellatione vbi de agnatione conſeruāda agitur, ij continentur qui illius generis & familiæ ſunt, ibid.nu.13.ibidem.
Sua iniuria dicitur quę alicui de familia facta fuit, ibid.nu.14.ibidem.
Suorum appellatione vbi de parentela agitur, ij veniunt qui ex eodem ſtipite deſcendunt, ibid. nu.15.ibidem.
Suæ res dicuntur etiam, illę, quæ a conditoribus poſſidentur, ibid.nu.16.ibidem.
Suum dicitur etiam illud quod reuocari poteſt, ibid.n.18.f.177.p.1.
Suo nomine factum dicitur quod & ad alterius commodum pertinet, ibid.n.19.ibidem.
Suorum appellatio varia eſt, ibid.n.20.ibidem.
Suorum appellatione ſecundum communē vſum loquendi, veniunt proximiores ab inteſtato, ibidem nu. 21.ibidem.
Suorum vocatione facta ſtāte dubio ad quos hæc verba referri debeant ad ſuos teſtatores referenda ſunt, ibid.n.22.ibidem.
Suorum appellatio ad quos referri debeat Bart. diſtinctio adducitur, ibid.n.23.ibidem.
Suorum appellatione in materia ad extraneos hęredes non tranſitoria deſcendentes tantum & collaterales continentur, ibid.n.24.ibidem.
Suorum appellatione in rebus quæ ad extraneos hæredes tranſire poſſunt, extranei continentur, ibidem nu.25.ibidem.
Suorum appellatione in contractibus, deſcēdentes omnes & collaterales vſq. ad quartum gradum continentur, ibid.n.27.ibid.p.2.

T

Taciti & expreſſi vna & eadē vis eſt maxime vbi tacitum prodeſt magis diſponenti, l. 3. q.15.n.38.f.176.p.2.
Taciti & expreſſi eadē virtus, l.3.q.80.nu.30.fol. 333.p.2.
Taciti & expreſſi maxima differētia quādo agitur de annullatione actus, l.1.c.26.n.122.f.71.p.1.
Tēpus mortis teſtatoris attēditur, in legatis & hęreditatibus deferēdis, l.3.q.11.n.14.f.166.p.2.
Tempus præſens in deſpenſationibus attendendum, l.3.q.29.n.36.f.237.p.2.
Tempus pręſens ſpectatur ad contractum licitū iudicandum, l.3.q.45.n.21.f.276.p.2.
Tempus in rerum ęſtimatione attenditur quod poſt ſuperuenit, l.3.q.72.n.2.f.323.p.1.
Tenor verborum ſemper attendendus, l.1.c.20. n.7.f.54.p.2.
Tenor cōceſsionis & priuilegij attendendus, ibi. nu.8.ibidem.
Tenor verborum in vltimis voluntatibus conſiderandus, ibid.n.9.ibidem.
Tenor donationis & verborum illius expendendus, ibid.n.12.ibidem.
Tenor verborum ſubſtitutionis attendendus, l.3. q.23.n.51.f.191.p.1.
Teſtamenta antiquitus admodum contractus celebrabantur, l.1.c.18.n.5.f.38.p.2.
Teſtamentum contractus inter viuos dicitur, ibi. n.7.f.39.p.1.

Teſtamẽtum & contractus in vltimo vitæ ſpiritu, contrahuntur, ibid.n.8.ibidem.

Teſtator ab hærede promiſſionẽ extorquere poteſt, de ſoluendis legatis, ibid.nn.10.ibidem.

Teſtator in dubio cenſetur ſe conformare cũ diſpoſitione legis, & nedum iuris communis ſed & municipalis, ibid.n.60.f.42.p.1.

Teſtator ſola pœnitentia non inuertit illius volũtatem, l.2.d.14.n.6.f.111.p.2.

Teſtamentum imperfectũ inter liberos reuocat primum ſolemne, l.3.q.6.nu.11.f.156.p.2.

Teſtamentum ſecundum non ſolemne de iure cõmuni, ſi valet iure ſpeciali, reuocat primum ſolemne de iure communi; etſi in eo inſtituti fuiſſent liberi, ibid.n.13.ibidem.

Teſtamentum quinq. teſtibus cõditum valet, dum venientes ab inteſtato fuerint inſtituti, ibid.n.14.ibidem.

Teſtamentum primum ſolemne cum ſeptem teſtibus reuocatur cum teſtator vocatis quinque teſtibus dixerit, ſe nolle primum teſtamentum valere, ibid.n.15.ibidem.

Teſtator filios omnes vocans tam filios primi quã ſecundi matrimonij vocare videtur, l.3.q.11.n.3.f.166.p.1.

Teſtator legando alimenta vxori, ad pręſentem non ad futuram reſpexiſſe videtur, ibid.n.21.f.167.p.1.

Teſtatoris diſpoſitio de rebus ſuis verba faciens, de teſtatoris non hęredis vel fideicõmiſſarij rebus intelligenda eſt, l.3.q.15.n.26.f.177.p.1.

Teſtandi facultas quemadmodũ libera eſt ſic & contrahendi, l.3.q.21.n.7.f.185.p.2.

Teſtatorum extremæ diſpoſitiones, nimia ſubtilitate ſubuerti non debent, l.3.q.24.n.102.fol.205.pag.2.

Teſtator cenſetur conformare voluntatem ſuam cum diſpoſitione legis communis & municipalis, l.3.q.50.nu.7.f.282.p.2.

Teſtatoris diſpoſitio in vno facta teſtamento, ab altero teſtamento interprętationem non recipit, l.3.q.24.n.275.f.219.p.1.

Teſtator an iubere poſſit vt hæres matrimonium contrahat cum conſenſu vel arbitrio alicuius, l.3.q.29.n.4.f.235.p.2.

Teſtatoris voluntas quæ peccatum inducit reijcienda, ibid.n.53.f.238.p.1.

Teſtandi facultas hominibus ex priuilegijs conceſſa, l.3.q.30.n.4.fol.247.p.1.

Teſtatoris verba de tota & integra hęreditate reſtituenda, detractionem Trebellianicæ nõ impediunt, l.3.q.36.nu.3.fol.257.pag.2.

Teſtator iubendo totam hęreditatem reſtitui, cẽſetur Trebellianicam prohibuiſſe, l.3.q.36.n.15.f.258.p.1.

Teſtator nequit mandare hæredi quod ſoluat aliquid annuum donec integras dotes exoluerit, l.3.q.39.n.53.f.265.p.2.

Teſtator poteſt hæredi pręcipere vt quid certum det legatario donec legatum exoluat, ex ſentẽtia Surdi, ibid.n.54.ibidem.

Teſtator de bonis ſuis libere diſponit, ibid.n.63.fol.266.p.2.

Teſtator derogare poteſt diſpoſitioni. l. fi. C. de bonis quę libe. l.3.q.91.n.17.f.352.p.1.

Teſtator derogare poteſt nedũ expreſſe ſed & tacite diſpoſitioni dictæ legis, ibid.n.18.ibidem.

Teſtes de tractatu matrimonij non probant dotem nec matrimonium, l.1.c.4.n.9.f.11.p.2.

Teſtes in contractibus præſentes & intelligẽtes eſſe debent, l.1.c.7.n.2.f.23.p.1.

Teſtes in matrimonio pręſentes & intelligentes eſſe oportet, vbi declaratur Con. Tridentinũ, ibid.n.5.p.2.

Teſtes in arduis & grauibus, graues etiam & omni exceptione maiores eſſe debent, l.1.c.8.nu.1.f.14.p.1.

Teſtes in criminalibus omni exceptione maiores, & graues eſſe debent, ibid.n.2.p.1.

Teſtes regulariter omni exceptione maiores eſſe debent, ibid.n.3.ibidem.

Teſtes in cauſis matrimonialibus, omni exceptione maiores eſſe debent, ibid.nu.4.ibidem.

Teſtis omni exceptione maior quis dicatur, ibid.nu.5.ibidem.

Teſtis idone' is dicitur qui omni exceptione maior eſt, ibid.n.6.p.2.

Teſtis idoneus quis apud Authorem, ibidem nu.7.ibidem.

Teſtes in cauſa matrimoniali eſſe poſſunt parẽtes & conſanguinei, ibid.n.8.ibidem.

Teſtes in his, quę difficilis ſunt probationis, parẽtes pro filijs, & conſanguinei pro cõſanguineis admittuntur, ibid.n.9.ibidem.

Teſtes alioquin inhabiles in multis pro habilibus reputantur, ibid.n.10.ibidem.

Teſtes in matrimonialibus omni exceptioni maiores eſſe debere, multi diſſentiũt, ibi.n.11.ibi.

Teſtes in matrimonialibus idoneos ſufficere, Didacus poſt multos antiquiores exiſtimat, ibid.nu.12.ibidem.

Teſtes in matrimonialibus qui & quales admitti debeant, iudicis arbitrio attribuendum, ibid.nu.13.ibidem.

Teſtes fœminas eſſe poſſe in matrimonialibus textu non probari, ibid.nu.15.ibidem.

Teſtes omni exceptioni maiores in cauſa matrimonij deſiderantur, ibidem nu.22.f.15.p.1.

Teſtes qui in ſubſidium admittuntur, omni exceptione maiores dici non poſſunt, ibid.n.23.ibidem.

Teſtium dictis quanta ſit fides adhibenda arbitrio iudicis relinquitur, ibid.n.24.ibidem.

Teſtes idonei nõ dicũtur parẽtes, ibid.n.25.p.2.

Teſtes in collatione beneficiorũ, omni exceptione maiores eſſe debent, ibid.n.34.ibidem.

Teſtes inhabiles nunquam recipiuntur niſi in defectum habilium, ibid.nu.36.f.16.p.1.

Teſtes inhabiles in matrimonio admittuntur,cum caſus inopinato contingit,ibid.n.37.ibid.
Teſtes in matrimonio clandeſtino omnino habiles non requiruntur,ibid.n.39.ibidem.
Teſtes in dubio præſumi omni exceptione maiores,ibid.n.43.pag.2.
Teſtis omni exceptione maior idem eſt dicere quod melior aut optimus,ibid.n.45.ibidem.
Teſtis idoneus apud Iuriſconſultos is dicitur,qui ſufficiens eſt,ibid.n.46.ibidem.
Teſtes omni exceptione maiores non deſiderantur niſi vbi lex id expreſſim vult, ibid.n.47.ibid.
Teſtes duo in omni cauſa ſufficiunt, ibid. nu. 48. ibidem.
Teſtes minus idonei in his quæ clam fiunt ſufficiunt,ibid.n.65.f.17.p.1.
Teſtes quot requiruntur in actus celebratione,totidem requiruntur in eiuſdem actus reuocatione, l.2.d.14.nu.4.f.111.p.2.
Theologorum opinio qualis vbi verba in futurum ſonant in contractu martimonij, l.1.c.20.nu.28.f.55.p.1.
Theſauri deciſio Pedemon.qua iudicatum aſſerit Iudices ſeculares cognoſcere poſſe de cauſa poſſeſſoria inter virum & vxorem an ſit vera, l.2.d.10.nu.16.f.100.p.2.
Theſauri opinio reprobatur, ibid.n.19.f.101.p.1
Theſaurus ſenator Pedemontium laudatur, l.3.q.18.nu.2.f.181.p.1.
Theſauri diſtinctio in propoſita queſtione, ibid. nu.15.f.181.p.2.
Theſauri diſtinctio reprobatur, ibid.n.16.ibid.
Theſauri diſtinctio inter contrarias opiniones, l.3.q.38.nu.23.f.262.p.1.
Theſauri conſiliatio reprobatur,ibid.nu.24.ibid.
Tiberius Decianus,& Iacob.Meno.ſibi ipſis contrarij in vna,& eadem facti ſpecie ſimul & Cephal. l.3.q.24.n.2.f.197.p.2.
Tiberius Decianus Mar.Mãti.Cepha.& Illuſtriſ. nunc Cardinalis Manti.vno & eodem tempore dum author Italię ageret iura ciuilia interpretabantur in academia Patauina, ſimul & Iacob. Menochi.ibid.n.4.ibidem.
Tiberij Deciani opinio quo in caſu poſſit ſuſtineri,ibid.nu.179.f.211.p.2.
Timore trepidandum non eſt vbi non eſt timor, l.3.q.96.n.9.f.363.p.1.
Tiraq. opinio reprobatur, l.1.c.3.n.73.f.11.p.1.
Tiraquelli traditio improbatur, l.3.q.2.nu.34. fol.140.p.1.
Titulus traditionis loco eſt in beneficialibus, l.1. c.13.n.37.f.29.p.2.
Titulus in matrimonio cauſatur, ex conſenſu & verbis de preſenti,ibid.n.48.ibidem.
Titulares quod poſſunt ratione dignitatis, poſſũt etiam cõmendatarij,l.2.d.11.n.61.f.106.p.1.
Tollerantur multa quæ in pactũ deduci nõ poſſunt,l.3.q.80.n.32.f.333.p.2.
Tonſura clericalis ſeptem anuis dabatur iure antiquo,& beneficium obtineri poterat,l.1.c.23. nu.37.f.63.p.2.
Tractatus pręcedit cõtract',l.1.c.4.n.1.f.11.p.2.
Tractatus pręcedit matrimonium, ibid.n.2.ibid.
Tractantur multa,quæ non finiuntur,ibi.n.5.ibid.
Tractatus ſolus nullam producit obligationem, ibid.n.7.ibidem.
Tractatus matrimonij non probat matrimonium ibid.n.8.ibidem.
Tractus futuri temporis ad Iudicem non pertinet, l.2.d.2.n.32.f.87.p.1.
Traditio nuda non transfert dominium,l.1.c.13. n.2.f.28.p.2.
Traditio ſponſæ poſt contracta ſponſalia matrimonium efficit, ibid.nu.4.ibidem.
Traditione corporum,dominium in matrimonio transfertur.ibid.n.25.f.25.p.1.
Traditio quod facit in rebus profanis idem operatur titulus in ſpiritualibus,ibid.n.35.ibi.p.2.
Traditio in matrimonio de præſenti facta cenſetur,ibid.n.41.ibidem.
Traditionibus dominia transferuntur, l.3.q.22. n.29.f.186.p.2.
Traditio authoris, l.3.q.29.n.15.f.235.p.2.
Traditio communis ſubuertitur,ibid.n.62.f.239. pag.1.
Traditio ſine titulo facta quemadmodũ dominiũ transfert in dote,l.3.q.46.n.4.f.277.p.1.
Traditio licet ficta,morte ſequuta confirmat donationem inter virum & vxorem,l.3.q.1.n.37. fo.125.p.2.
Traditio quocunq. tempore facta confirmat donationem inter virum & vxorem,ibi.n.39.ibi.
Traditio interueniente cõfirmatur donatio inter virum & vxorem,& ſi a marito conditio fuerit adiecta,vt ſi cõualeſceret res ad eum rediret, ibid.nu.40.ibidem.
Traditio an requiratur in donatione cauſa mortis facta ab vno ex coniugibus, ibid.n.44. ibidem.
Traditio requiritur in donatione cauſa mortis inter virum & vxorem facta aduerſus fiſcum,ibi. n.52.f.126.p.1.
Traditio quantitatis in matrimonio facta valida, & loco arratum cedit,ibid.nu.68.f.127.p.1.
Traductio ſponſæ a viro facta adimplendæ promiſſionis præcedentis facta cenſetur, l.1.c.13. nu.5.fol.28.p.2.
Traductio ſponſæ ad domũ mariti iure canonico matrimoniũ non efficit,ibid.n.6.ibidem.
Traductio ſponſæ ad domum mariti iure nouo C.Trid.matrimoniũ nõ efficit, ibid.n.17.ibid.
Traductio ſponſæ cũ ſolẽni apparatu,matrimoniũ faciebat iure veteri canonico,ibid.nu.8.ibid.
Traductio ſponſę vbi dubitaretur an ſponſalia de præſenti vel de futuro præceſſiſſent, inducit præſumptionem ſponſaliorũ de præſenti, ibid. nu.9.ibidem.
Traductione ſponſę nõ acquiri marito quaſi poſſeſſionem matrimonij,ibid.n.11.ibidem.

Traductio ſponſæ adſtante paritate probationũ, inducit præſumptionem ſponſaliorum, ibid. nu.12.ibidem.
Traductio ſponſę attento iure nouo Con. Trid. nihil operatur, niſi adhibiti, ſolennitatis, l.3. q.1.n.145.f.136.p.2.
Traductio & cohabitatio inter virum & vxorem neceſſaria ſunt ad lucra nuptialia conſequenda, l.3.q.68.nu.8.f.318.p.2.
Traductio mulieris ad domum non pertinet ad ſubſtantia matrimonij, l.3.q.30.nu.15.fo.248. pag.1.
Tranſactio in matrimonio non datur, l.2.d.9.n.2. fol.99.p.1.
Tranſactio de iure ciuili in matrimonio licita eſt, ibid.nu.3.ibidem.
Tranſactio in adulterio prohibita, l.3.q.67.n.13. f.317.p.2.
Tranſmiſſio ſucceſſionis porrogatio dicitur, l.3. q.25.nu.2.f.224.pag.1.
Tranſmiſſio de vno ad alium ſubiectum migrat, ibid.nu.3.ibidem.
Tranſmiſsio in contractibus regulariter fit pendente conditione, ibid.n.5.ibid.p.2.
Tranſmiſsio cur fiat in contractibus pendente conditione & nõ in vltimis voluntatibus, ibid. nu.6.ibidem.
Tranſmiſsio fit in contractibus etiam ſi pactum foret perſonale, ibid.n.9.ibidem.
Tranſmiſsio iuris conditionalis fit in contractibus, vbi ratio agnationis conſeruandę habita fuit, ibid.nu.12.f.225.p.1.
Tranſmiſsio iuris conditionalis fit in vltimis voluntatibus ratione cõſeruandæ agnationis, ibi. nu.13.ibidem.
Tranſmiſsio regulariter fit in contractibus quando ſequeretur minus delictum, magis dilecto præferri, ibid.n.14.ibidem.
Tranſmiſsio iuris conditionalis fit in cõtractibus quando fuit oppoſitum onus delationis nominis & armorum, ibid.n.15.ibidem.
Tranſmiſsio iuris conditionalis fit in contractibus, quando reſultaret inæqualitas, ibidem nu. 16.ibidem.
Tranſmiſsio fit in contractibus pendente conditione, etiam ſi ageretur de tranſuerſalibus, ibi. nu.17.ibidem.
Tranſmiſsio fit in contractibus pendente conditione, quando diſponens digreſſus fuit ad plures gradus, ibid.nu.18.ibidem.
Tranſmiſsio fit in contractibus pendente conditione, etiam ſi in pacto adiectum fuiſſet verbũ; ſuperſtes, vel ſuperſtites, ibid.nu.19.ibidem.
Tranſmiſsio fit in contractibus pendente conditione, maxime quando agitur de excludendo extraneo, ibid.n.20.ibid.p.2.
Tranſmiſsionis ius fauorabile dicitur & in dubio iudicandum pro tranſmiſsione, ibidem nu.21. ibidem.
Tranſmiſsionis iura à multis odioſa reputantur, ibid.nu.22.ibidem.
Tranſmiſsionem coniecturæ impediunt, ibid.nu. 24.f.226.p.1.
Tranſmiſsionem impedit ratio recti ſermonis, ibid.n.25.ibidem.
Tranſmiſsio non impeditur a contractibus, quando alias voluntas diſponentis expreſſa vel tacita repugnaret, amiſſa verborum proprietate, ibid.nu.26.ibidem.
Tranſmiſsibilia quæcunq. fieri poſſunt ex voluntate diſponentium, ibid.n.27.ibidem.
Tranſmiſsio fit in donatione pura, & propter benemerita, ibid.n.28.ibidem.
Tranſmiſsio fit vt plurimum ad fauorem liberorum tranſmittentis non extraneorum, ibid.nu. 41.fol.227.p.1.
Tranſmiſsio ceſſat concurrentibus pluribus ſpecialibus, ibid.n.49.ibid.p.2.
Tranſmiſsio ceſſat vbi qualitas tranſmittentis nõ reperitur, in eo qui ex iure tranſmiſſo vult ſuccedere, ibid.n.50.ibidem.
Trãſmiſsio impeditur in quauis diſpoſitione, vbi diſponens proprijs nominibus ſucceſſores nominauit, ibid.n.54.f.228.p.1.
Tranſmiſsio impeditur ex adiectione verborum reſtrictiuorum, ibid.n.57.ibidem.
Tranſmiſsionum iura à voluntate diſponentium pendent, ibid.n.58.ibid.p.2.
Tranſmiſsio nunquam fit aduerſus veriſimilem mentem diſponentis, ibid.n.64.ibidem.
Treuiſanus deciſione 63.repræhenſus, l.1.c.3.nu. 48.f.9.p.2.
Triuiſani opinio reprobata, l.1.c.10.nu.20. fol. 20.p.2.
Triuiſani deciſio 20.expenſa, ibid.n.21.ibidem.
Turpitudinem ſuam quis allegare poteſt fauore animæ, l.1.c.13.n.15.f.29.p.1.
Turpis pecunia dicitur quæ aduerſus legum diſpoſitionem acquiritur, l.3.q.70.n.6.f.320.p.2.
Turpiter facere dicitur qui lege prohibẽte facit, ibid.n.7.ibidem.
Turpis petitio repellenda, & poſsidentis melior eſt conditio in pari cauſa turpitudinis, ibid.nu. 17.f.321.p.1.
Turpitudinem propriam detegere nõ licet, ibid. nu.18.ibidem.
Turpitudinem propriam notoriam & manifeſtã detegere licitum eſt, ibid.n.20.ibidem.
Turpitudinem propriam detegere licet, quando agitur de exoneratione cõſcientiæ, ibidem nu. 21.ibidem.
Tutoris datio actus legitimus dicitur, quę cõditionem non recipit, l.1.c.26.n.77.f.73.p.1.
Tutoris datio conditionem tacitam recipit, ibid. nu.78.ibidem.
Tutoris datio quæ fit per Iudicem conditionem recipit, ibid.n.79.ibidem.
Tutoris datio cur conditionem non recipiat ex

traditione Bar.& commu.ibid.n.80.ibidem.

Tutor ad diem & ſub conditione dari poteſt,ibi. n.87.ibidem.

Tutores & curatores expreſſim præiudicare minoribus non poſſunt, tacitè maximè, l.3.q.52. nu.29.fol.286.p.1.

V

VAgabundi qualiter matrimonium contrahant iure nouo S.C.Tridentini, l.1. c.23. n.52.f.64.p.1.

Vagabundi qualiter matrimonium contrahant, l.2.d.11.nu.94.fol.107.p.2.

Vaſſallus derogare non poteſt iuribus domini directi,l.3.q.10.n.16.f.163.p.1.

Vaſquij ratio cur in contractibus pendente conditione fiat transmiſsio & non in vltimis voluntatibus,l.3.q.25.n.8.f.224.p.2.

Vellum fammeum quod, l.1.Antelud.n.62.fo.3. pag.1.

Venditio eiuſdem rei duobus fieri poteſt, l.1.c. 20.n.42.f.56.p.1.

Venditor vitium latens animalis detegere tenetur,l.2.d.8.n.2.f.98.p.2.

Venditionis prætium in arbitrium tertij collatō, tertio non arbitrante,irritatur contractus,l.3. q.57.n.19.f.298.p.1.

Vera & noua ratio aſsignata, l.1.c.25.nu.19.fol. 66.p.2.

Verba in pactis neceſſaria nullo iure probatur, l.1.c.3.nu.78. f.11.p.1.

Verba apta ſimul cum annuli traditione, matrimonium facere præſumunt,l.1.c.21.n.32.f.23. pag.2.

Verba in potentiori ſignificatu intelligenda, l.1. c.14.n.24.f.31.p.1.

Verba teſtamenti diligenter ponderāda,l.1.c.20. n.11.f.54.p.2.

Verba,vbi in futurum concipiuntur,& actus principium tantum deſignat, ſponſalia dicuntur, ibid.n.18.f.55.p.1.

Verba quæ ſonant in futurum, ſignificant tamen executionem actus conſumati, efficiunt matrimonium,ibid.nu.19.ibidem.

Verba hæc; ab hoc tempore te habeo in vxorem & his ſimilia,deſignant matrimonium,ibid.nu. 20.ibidem.

Verba hæc:te habeo in vxorem ; tractum habent ſucceſsiuum futuri temporis, ibid.n.22.ibid.

Verba præſentis temporis futuro adiuncto, futuri etiam temporis ſignificationem accipiūt, ibid. nu.25.ibidem.

Verbum;habeo,tractum habet ſucceſsiuum,ibid. nu.27.ibidem.

Verba quæ ſonant in futurum & executionē ſignificant, actus perfecti, præcedentibus verbis ſponſalia deſignantibus, ſponſalia efficiunt, ibid. n.30.p.2.

Verba dubia actus executionem ſignificantia, à verbis præcedentibus reſtringuntur,ibid.n.31. ibidem.

Verba;volo te in vxorem habere ; matrimonium inducunt,ibid.n.32.ibidem.

Verbum,volo,rei adiunctum, contractum perfectum ſignificat, ibid.n.33.ibidem.

Verbum,volo,ab eo prolatum qui liberam habet exequendi facultatem, diſpoſitiuum eſt, ibid. nu.34.ibidem.

Verba hæc;tecum contrahere volo, ſponſalia deſignant,ibid.n.35.ibidem.

Verbum, volo, adiunctum infinitiuo, cum aliud venit explicandum ab alio nihil ponit in eſſe, ibid.n.37.ibidem.

Verba hæc:non aliam niſi te in vxorem habebo; an faciant matrimonium,ibid.n.39.ibidem.

Verba hæc;ego te in vxorem habebo; ſecundum communem loquendi vſum quid importent, ibid.n.51.f.56.p.2.

Verba hæc:non ducam aliam in vxorem, & accepto te pro vxore: matrimonium important, ibid.n.52.ibidem.

Verba in dubio pro matrimonio interpretanda, ibid.n.53.ibidem.

Verba hæc;volo te accipere in ſponſam & vxorē; ſponſalia inducunt iuxta Cornei & Meno. ſententiam,ibid.n.54.ibidem.

Verba hæc;volo te in vxorem;matrimonium efficiunt,ibid.n.56.ibidem.

Verba hæc: promitto contrahere matrimonium tecum,& non cum alia,ſponſalia efficiunt,ibid. nu.57.ibidem.

Verba dubia quę importare poſſunt ſponſalia,& matrimonium potius matrimonium quā ſponſalia iudicandum,ibid.n.58.ibidem.

Verba dubia quæ importare poſſunt matrimoniū & ſponſalia, iure nouo S. C. Tridentini interpratanda ſunt ſponſalia, & non matrimonium & quę ſit ratio,ibid.n.59.ibidem.

Verbum, videtur, fictionem importat, l.1.c.25. nu.20.f.66.p.2.

Verba hæc;facio te heredem,vel facio te dominum:eadem ſunt,l.3.q.2.n.84.f.143.p.1.

Verba teſtatoris generalia, ratione affectionis, præſentes tantū cognatos comprehendunt,l.3. q.11.nu.41.fol.168.p.2.

Verba intelligenda ſunt ſecundum naturam contractus cui adijciuntur,l.3.q.15.nu.48.fo.178. pag.2.

Verba aduerſus eum interpratanda ſunt qui ſe fundat in eis,ibid.n.51.ibidem.

Verba interpretanda ſunt aduerſus eum in cuius fauorem prolata fuerunt,ibid.nu.52.ibidem.

Verba,quis dixerit non attenditur, ſed in cuius gratiam dicta ſunt,ibid.n.53.ibidem.

Verbum;diſponere ſui natura diſpoſitionem inter viuos, & in vltimis voluntatibus continet, l.3.q.18.n.17.f.182.p.1.

Verbo vno ſæpius plures ſubſtitutiones conduntur, l.3.q.22.n.25.f.186.p.2.
Verba maioratus quæ tractum habent ſucceſſiuũ, vna vocatione verificari non poſſunt, l.3.q.23.n.20.f.189.p.1.
Verba in Aragonia ad litteram intelligẽda, ibid. n.97.f.193.p.2.
Verba hęc; heres meus fundum relinquat in familia, & hæc volo quod poſt meum hæredem fundus ſit de familia, an eundem effectum operētur? l.3.q.24.n.27.f.199.p.1.
Verba, tunc eo caſu, &c. reſtrictiua ſunt, ibid.nu. 81.fol.204.p.2.
Verba vbi ſunt aperta ad iuris intelligentiam nõ reducuntur, ibid.n.110.f.206.p.1.
Verba hæc: in modum ſupraſcriptum, pro vt ſupra, tunc & in dictis caſibus; diſpoſitionem limitant generalem, ibid.n.134.fol.207.p.2.
Verba; prædictos, ſupraſcriptos; diſpoſitionem limitant, ibid.n.135.ibidem.
Verba generalia, quę maſculos continent & fœminas; an de maſculis tantum ſint intelligẽda, quando in priori parte maſculi fuerunt vocati, ibid.n.150.f.201.p.1.
Verba reſtrictiua repetita non cenſentur in altera parte diſpoſitionis, ibid.n.152.ibidem.
Verba, prędictos, ſupradictos, &c. eos ſolos continent, qui oculis eorporis lędi poſſunt, ibid.n. 238.f.216.p.1.
Verba, ſupradictos, & prędictos; ad præcedentia referuntur, cum ſuis qualitatibus, ibid.nu.239. ibidem.
Verba reſtrictiua, & eo caſu, diſpoſitionem limitant, l.3.q.25.n.59.f.228.p.2.
Verba in contractibus proprie intelligenda, l.3. q.26.n.4.f.229.p.2.
Verba cuiuſcunq. diſpoſitionis intelligenda ſunt ſecundum commune non autem ſpeciale quod per diſpenſationem poteſt obtineri, l.3.q.29. nu.42.fol.237.p.2.
Verba maioratuum, ſecũdum iuris communi diſpoſitionem interpretanda, ibid.n.43.ibidem.
Verba, quę quartarum detractionem impedire poſſunt, prohibitionem neceſſario inferre debent, l.3.q.36.n.8.fol.257.p.2.
Verba hæc: integrum, vel totum: ſignificant eam rei cui nihil deeſt, ibid.n.12.f.258.p.1.
Verba quibus tota & integra dos reſtitui promittitur, coniecturam inducũt de integra dote reſtituenda, ibid.n.21.ibid.p.2.
Verbum, do, dominij tranſlatiuum eſt, l.3.q.46. nu.7.fol.277.p.1.
Verbum, do tibi bona mea in dotem, & verbum; aſſigno tibi me, & bona mea in dotem dominij tranſlatiua ſunt, ibid.n.26.f.278.p.1.
Verba legis vniuerſalia reſtringũtur de habilitate, l.3.q.54.n.9.f.289.p.2.
Verba in contractibus ſunt ſtricte capienda, l.3. q.71.n.25.f.322.p.2.
Verba ſtricte interpretanda in diſpoſitione, quæ aduerſatur iuri communi, ibid.nu.26.ibidem.
Verba renũciationis parte præſente prolata, vim pacti habent, l.3.q.79.n.12.f.331.p.1.
Verba intelligenda ſecundum mentem & conditionem perſonæ loquentis, l.3.q.85.n.50.fol. 345.p.1.
Verba licet generalia reſtringuntur ne ſequatur abſurdum, ibid.nu.52.ibidem pag.2.
Verba licet generalia interpretantur, vt vitetur fraudis euentus, ibid.n.53.ibidem.
Verba interpretanda ſunt eo reſpectu quo prolata fuerunt, ibid.nu.54.ibidem.
Verba licet generalia habilitatem pręſupponunt, ibid.n.61.f.346.p.1.
Verba generalia ab homine prolata, ad habilitatẽ reſtringenda non ſunt, ibid.n.62.ibid.p.2.
Verba inueſtitura pro ſe & hæredibus, reſtringũtur ad habiles, niſi dictum fuiſſet omnibus vel quibuſcunq. ibidem, n.66.ibidem.
Vicarius Epiſcopi excluſus nunquam cenſetur niſi expreſſim excluſus appareat, l.2.d.65.nu.65. fol.106.p.1.
Vicarij poteſtas generalis non includit poteſtatẽ diſpenſandi, ibid.n.73.p.2.
Vicarius Epiſcopi ordinarius dicitur, in his quę ad ordinariam pertinent iuriſdictionem, ibid. nu.74.ibidem.
Vicarius generalis Epiſcopi denuntiationes dimittere poteſt, non officialis vel vicarius foraneus, ibid.n.83.f.107.p.1.
Veſtium legato, veniunt veſtes, auro & gemmis ornatę, l.3.q.50.n.3.fol.281.p.1.
Veſtis appellatione, venit qualibet veſtis, quam pro tali pater familias reputabat, ibid. nu. 4. ibidem.
Veſtium in legato, venit aurea, & argentea, dum modo ſtatuto loci prohibita non ſit, ibid.nu.6. ibidem.
Veſtes à dominis datę famulis ſuis ad certũ vſum, donatæ non videntur perpetuo, ibid.n.11.ibid. pag.2.
Vidua fructus etiam ſub colore alimentorum, ex rebus mariti lucrari non poteſt, l.3.q.39.n.44. f.265.p.2.
Viduę, qua cautela fructus in ſortem imputare nõ tenentur, ibid.n.45.ibidem.
Vidua recipiens aliquid annuum à teſtatore relictum non ab hęrede ſed à teſtatore capit, ibid. n.60.f.266.p.1.
Vidua poteſt paciſci cũ hæredibus mariti, vt donec ſibi dos ſoluatur; aliquid detur, pro alimẽtis in caſibus in quibus poteſt poſt annum intereſſe dotis non ſolutæ, ibid.n.69.f.266.p.2.
Vidua fingitur eſſe in obſequijs mariti præmortui l.3.q.62.nu.6.f.311.p.1.
Vidua ſtrupum committens qualiter iniuriã mortuo marito inferre dicatur, atq. illius animam contriſtari propter tranſitum ad ſecunda vota,

l.3.q.67.nu.18.fol.318.p.1.
Viduitatis iura in Aragonia etiam in bonis vinculatis vindicant, l. 3.q.28.nu.10.fol.232. p.2.
Vidua, dum vidua eſt, in prioris mariti conſortio, degere cenſetur, l.3.q.67.n.22.fol.318. pag.1.
Vidua in prioris marito conſortio degere videtur, attenta iuris fictione, ibid. nu.23.ibidem.
Vinearum plantatio, melioratio non dicitur, l.3.q.71.n.90.f.323.p.1.
Vincentij de Franc. opinio, l. 3. q. 31.nu.2. fol.249.p.2.
Vincentij de Fran. diſtinctio, ibid.nu.4.f.250. pag.1.
Vincentij de Fran. traditio dubia, ibid. nu.5. ibidem.
Viri multi in fœminas tranſlati, & fœminas in viros, l.1.c.1.n.32.f.5.p.1.
Vir virgini non ſeductæ nec maximis præcibus vel pretio conſentienti, non tenetur ad dotē l.1.c.19.n.140.f.52.p.2.
Viri, vt plurimum vxores ſuas decipere ſolēt, l.3.q.45.n.20.fol.276.p.1.
Viro decedente in Cathalonia mulier totum augmentum conſequitur, cum modificatione tamen, l.3.q.64.n.8.f.314.p.2.
Viri ſæpius amore mulierum capti, eas indotatas accipiunt, l.3.q.69.n.1.f.319.p.2.
Virginitas ſine cōſenſu non amittitur, l.1.c.3. n.46.f.9.p.2.
Virgines facilius annuunt quam loquantur, l.1. c.11.n.33.f.24.p.1.
Virginalis pudoris non eſt maritum eligere, l.3.q.29.n.59.f.238.p.2.
Vis maior conſenſum aufert, l.1.c.23.nu.24. fol.63.p.1.
Vis omni iure exoſa, l.3.q.98.nu.2.fol.367. pag.1.
Vis duplex, ibid.nu.3.ibidem.
Vis præciſa conſenſum impedit, ibid.num.4. ibidem.
Vis cauſatiua mixtam habet voluntatem, ibid. nu.5.ibidem.
Viualdi error, l.2.d.2.n.9.f.87.p.1.
Viuentis hæreditas dari non poteſt, l.3.q.3.n. 1.f.144.pag.1.
Viuentis hæreditas nec etiām fauore piæ cauſæ dari poteſt, ibid.n.2.ibidem.
Viuentis beneficium impetrari nō poteſt, l.3. q.79.n.28.f.331.p.2.
Viuendo morimur, l.1.c.18.n.76.f.43.p.2.
Vltimarum voluntatum fauore, turpes conditiones excludūtur, l.1.c.26.nu.144.fol.76. pag.1.
Vltimarum voluntatū fauore, conditiones impoſſibiles reijciuntur, ibid.n.145.ibidem.
Vnum ſi remanet ex duobus quę obſtant, ſuſtinere diſpoſitionem facit, l.3.q.42.nu.10. fol.271.p.1.
Vocatus ſub conditione, ſub contraria conditione priuatus cenſetur, l.3.q.6.n.75.f.154. pag.1.
Vocatio per nomen collectiuum in vltimis voluntatibus, multos gradus cōtinet, l.3.q.23. nu.81.f.192.p.1.
Vocatio per nomina collectiua in cōtractibus ſucceſſiue plerumque gradus comprehendit ibid.nu.82.ibidem.
Vocati ordine ſucceſſiuo per fideicommiſſariam & per directam ſubſtitutionem venire debent, l.3.q.24.n.9.f.197.p.2.
Vocati per nomina collectiua veluti liberi, familia, deſcendentes, ordine ſucceſſiuo vocari cenſentur, ibid.n.38.f.200.p.2.
Vocati per nomina collectiua veluti liberi familia, deſcendentes ordine ſucceſſiuo vocati cenſentur maxime vbi non adeſt copula, ibid.n.39.f.201.p.1.
Vocatio deſcendentium in linea maſculina, fœminas proximiores non excludit, ibid. n.193.f.212.p.2.
Vocatio deſcendentium per lineam maſculinam, an fœminas excludat, ibidem nu.194. ibidem.
Vocatio primogenitorum in capitulis matrimonialibus facta an ſit ſufficiens coniectura fideicommiſſi conuentionalis ad excluſionē fœminarum, ibid.n.327.f.222.p.1.
Voluntas libera multis circunſcribitur finibus l.1.c.26.n.52.f.72.p.1.
Voluntatis reuocatio duplex eſt, expreſſa & tacita, l.3.q.7.n.8.f.156.p.2.
Voluntas etiam ex actu nullo declaratur, ibid. n.24.f.157.p.1.
Voluntas morte extinguitur, l.3.q.14.n.7.fo. 173.p.1.
Voluntas diſponentis ex conſuetudine declaratur, l.3.q.16.n.8.f.179.p.1.
Voluntas teſtatoris in dubio talis debet iudicari, vt ſtatuta loci diſponunt, ibid.nu.9.ibidem.
Voluntati diſponētium adherent multi propter pecuniam, l. 3. q. 23.num.53.fol.191. pag.1.
Voluntas ex verbis donantis colligitur, l.3.q. 11.n.44.f.169.p.1.
Voluntas diſponētis ex affectione declaratur, ibid.n.45.ibidem.
Voluntas coacta, voluntas eſt, l.3.q.98.nu.6. fo.367.pag.1.
Voluntas diſponentis ex ratione explicatur, l.3.q.23.n.74.f.192.p.1.
Voluntas diſponentis multo magis extenditur vbi verba diriguntur ad fideicommiſſa-
riam

Digitized by Google

tiam quam ad vulgarem,l.3.q.24.n.42.fol. 201.p.1.
Voluntas teſtatoris odium remouet, ibidem n.129.f.207.p.1.
Voluntas diſponentium obſeruanda,l.3.q.29. nu.2.fol.235.p.2.
Voluntas diſponentis,ex qualitate,& perſona legatarij ęſtimatur, ibidem nu.18.fol.136. pag.2.
Voluntas captatoria non dicitur quando quis ad alterius ſe refert diſpoſitionẽ, l.3.q.24. n.313.f.221.p.2.
Voluntas diſponentis ſufficit vt adimpleatur eo tempore, quo ad executionem deduci poteſt,l.3.q.29.n.77.f.239.p.2.
Voluntatem contrahentium lex amplectitur, eo modo quo poteſt, in his, quæ per rerum naturam ſibi poſſunt,l.3.q.57.nu.16.f.298. pag.1.
Voluntas in alterius poteſt conferri arbitriũ; l.1.c.13.n.34.f.29.p.2.
Votum ſolemne,an vinculum matrimonij dirimat,ibid.n.26.f.29.p.1.
Votum ſimplex non dirimit matrimonium ratum,ibid.n.27.ibidem.
Vouens magis reſignare voluntatem in ſuperiorem dici debet quam ſe tradere, ibidem n.33.f.29.p.2.
Votum amiſſum in vltimo vitę ſpiritu,valet, l.1.c.18.n.57.f.42.p.1.
Votum in libera voluntate conſiſtit, & conditionem recipit, l. 1. c. 26.num.50.fol.72. pag.1.
Vota tria obedientię, paupertatis, & charitatis,de ſubſtantia ſunt religionis, l.2.d.3.nu. 22.fol.89.p.2.
Vota tria ſubſtantialia licet tolli non poſsint: reſtringi tamen & limitari,ſic, ibid. nu.23. ibidem.
Vſatici ſi quis virginem verba corrumpentem reſpiciunt,l.1.c.10.nu.60.f.22.p.2.
Vſu matrimonium quale dicebatur, l.1.Ante. n.48.f.3.p.1.
Vſucapio in mobilibus,ibid.n.49.ibidem.
Vſucapia in muliere nupta,ibid.n.50.ibidem.
Vſuræ etſi de iure non debeantur, ſi tamen ex certa ſcientia promittantur,donari vidẽtur, l.3.q.39.n.18.f.264.p.1.
Vſuras,vel intereſſe,teſtator relinquere nõ poteſt,ibid.n.33.f.265.p.1.
Vſuræ vel intereſſe proprijs cauſis non admittuntur,ibid.n.35.ibidem.
Vſura nedum in mutuo ſed & in alijs contractibus virtualiter reperitur,ibid.n.52.ibidem pag.2.
Vſura non committitur in eo,qui liberali animo oblatum recipit,ibidem.num.58.f.266. pag.1.
Vſura lucrum eſt mutui ex pacto debitum, ibi. nu.64.ibid.p.2.
Vſuræ indebitę ſolutæ repetuntur, quando lege prohibente fuerunt in pactum deductæ, l.1.c.19.n.12.f.46.pag.1.
Vſurę dotales ex mora irregulari debẽtur, l.3. q.44.n.10.f.274.p.2.
Vſusfructus aduentitiorem nõ quæritur patri, quando vſusfructus cum proprietate conſolidatur,l.3.q.58.n.19.f.303.p.2.
Vſusfructuarius mutare qualitatem rei non poteſt,l.3.q.71.n.31.f.323.p.2.
Vtens ſuo iuri nemini facit iniuriam,l.1.c.18. n.68.f.48.p.1.
Vualdentium hęreſis, l. 1. Antel.nu.31.fol.2. pag.1.
Vxor in manu mancipioq. mariti apud Romanos erat,ibid.n.41.ibidem.p.2.
Vxor quãdo nec in poteſtate nec in mancipio mariti,ibid.n.52.f.3.p.1.
Vxori inteſtatæ qui ſuccederent, ibid.nu.53. fol.3.p.1.
Vxorem accipiens abſq. aliqua dotis conſtitutione, nequit ab vxore dotem petere etſi bona habeat,l.1.c.23.n.13.f.62.p.2.
Vxor ſequitur domicilium & forum viri, ibid. n.44.f.64.p.1.
Vxor an ſequatur domicilium viri in his quæ viro iure ſingulare priuilegiato competunt, ibid.nu.45.ibidem.
Vxor paciſcens cum viro de habitando in certo loco,non tenetur ſequi virum in alio,ibi. nu.46.ibidem.
Vxor non tenetur ſequi maritum vagabũdum, l.1.c.23.n.51.f.64.p.1.
Vxoris appellatione etiam in ſtatutis venit ſponſa de præſenti, l.3.q.6.nu.44.fol.152. pag.1.
Vxoris appellatione in fauorabilibus, ſponſa de præſenti continetur,ibid.n.47.ibidem.
Vxoris vbi mentio fit,ſermo de prima vxore non de ſecunda intelligendus, l.3.q.11.nu. 22.fol.167.p.1.
Vxor maiora marito obſequia præſtare tenetur,quam vir vxori, l.3.q.41.n.17.fol.269. pag.1.
Vxor indotata conuenire cum marito poteſt, vt ſeipſam alat, ibid.n.27.ibid.p.2.
Vxor ex lucris a priore marito habitis vnum ex illis eligere poteſt, l.3.q.10.n.33.f.164. pag.2.
Vxor ob medicinas denegatas,non ex vi morbi ſed ex dicta cauſa mortua præſumitur, l.3.q.42.n.21.fol.271.p.2.
Vxoris hæredes cui denegara fuerunt alimenta, intentionem habent fundatam aduerſus maritum, vbi expulſa fuit a domo,ibidem nu.23.f.272.p.1.

Vxor quando maritus ſibi donationem propter nuptias cóſtituit, cogitur, & ipſa dotem conſtituere, l.3.q.1.n.189.f.133.p.2.
Vxor potiora habet iura in rebus propter nuptias dotis, quam in cęteris rebus mariti, l.3.q.43.n.3.f.273.p.1.
Vxoris conſenſus vnus ſufficit in alienatione rerum mariti, ibid.nu.5.ibidem.
Vxor non lucratur fructus donationis propter nuptias, ibid.n.10.ibidem.
Vxor vbi agit remedio l.vbi adhuc. C. de iure dot.non tantum recuperat dotem, ſed & donationem propter nuptias, ibid.n.19.ibid. pag.2.
Vxor quæ dotis partem ſoluit pro rata, donationem propter nuptias lucratur, l.3.q.44.n.15.f.275.p.1.
Vxor, quo ad maritũ, dicitur ſocia, quo ad debitum carnale, & operas obſequiales, l.3.q.65.nu.5.fol.315.p.1.
Vxoris induſtria quæſita, lucro ipſius cedunt, ibid.n.8.ibid.p.2.
Vxor, res alienas, vel male paratas domi cuſtodiens, reſtituere tenetur, & pœnam ſimul, l.3.q.70.nu.25.fol.321.p.2.
Vxor non conſequitur meliorationes etſi fuerint factæ expenſæ in re quæ meliorata non fuit, l.3.q.73.n.3.fol.324.pag.2.
Vxor meliorationes petere non poteſt, quę tempore reſtitutionis perierunt, ibid.n.24.fol.325.p.1.
Vxor vidua in Cathalonia etiam in bonis vinculatis vſumfructum conſequitur mortuo marito, l.3.q.28.n.12.f.234.p.1.
Vxor inops poteſt libere de quarta diſponere l.3.q.62.nu.29.fol.312.p.1.

Z

Zaſij opinio circa contractus bonę fidei, l.1.c.21.n.9.f.57.p.2.
Zaſij opinio repellitur a Dida.ibid.n.10.ibid.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

E 68.